D. D. FRANCISCI

A MOSTAZO

J. U. D. ALVEARENSIS,

ANTEA ILLUSTRIS VILLÆ DE COLMENAR VIEJO, nunc verò insignis Oppidi de VALLECAS Rectoris:

TRACTATUS

DE CAUSIS PIIS

IN GENERE, ET IN SPECIE.

OPUS QUIDEM PERUTILE NON SOLUM JUDICIBUS & Visitatoribus Ecclesiasticis, verùm etiam Sæcularibus, Ecclesiarum Rectoribus, Confessoribus, & Advocatis; & quòd nunc denuò in lucem prodit, additum Tractatibus de Sodalitiis, seu Confraternitatibus Ecclesiasticis & Laicalibus, & de Vicario Apostolico ab Illustrissimo & Reverendissimo D. D. JOANNE BAPTISTA BASSO Episcopo Anagnino, exaratis.

TOMUS SECUNDUS.

CUM TRIPLICI INDICE, PRIMO LIBRORUM, ET CAPITUM: Altero Rerum notabilium; Tertio Locorum Juris.

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BALLEONIANA.
M. DCC. XXXV.
Superiorum Permissu, ac Privilegiis.

SERIES LIBRORUM, ET CAPITUM,

Quæ in hoc Secundo Tomo de Causis Piis in genere, & in specie continentur:

LIBER QUINTUS.

De Ecclesiis ædificandis, vel reparandis; itidem de Monasteriis, ac Capellis; Altaribus, Oratoriis, & Oblationibus. *pag.* 5.

LIBER SEXTUS.

De funeribus, eorumque sumptibus: de testatis & intestatis: de Sepulturis. *pag.* 100

LIBER SEPTIMUS.

De diversis Causis Piis, & primo de Eleemosyna. *pag.* 196

LIBER OCTAVUS.

De obligatione Ecclesiasticorum dandi eleemosynas, & faciendi opera pia ex reditibus Ecclesiasticis, tam in vita, quam in ultima voluntate. *pag.* 68

D. D. FRANCISCI A MOSTAZO J. U. D. ALVEARENSIS. DE CAUSIS PIIS LIBER QUINTUS.

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS,

Vel reparandis; itidem de Monasteriis, de Capellis, Altaribus, Oratoriis, & Oblationibus.

CAPUT PRIMUM.

Ecclesias ædificare pium, & religiosum est. Refelluntur hæretici. Ecclesiæ variis nominibus olim nuncupabantur.

SUMMARIUM.

Ecclesias ædificare pium, & religiosum opus est, & sacris literis commendatum, num. 1. Id non solum cognitum a fidelibus, verumetiam ab infidelibus, num. 2. Et concluditur, n. 3.

Ecclesia unde dicatur? Formalis est cœtus fidelium visibilis, num. 4. Negant hæretici, num. 5. Sed refelluntur, n. 6.

Et ibidem explicatur Isaiæ caput 2. prout alia Scripturæ testimonia, a n. 7.

De formali Ecclesia hic non agitur, sed de materiali, ac de ejus ædificatione, & reparatione, n. 10. Necessaria est Ecclesia ad sacrificium Missæ, & ad adorandum, n. 11.

Templa materialia impugnant hæretici, num. 12. & 13. Sed late refelluntur, & explicantur aliqua testimonia Scripturæ, a n. 14. usque a 19.

Hispani ab anno 37. Christi Domini Templa extruxere, num. 20.

Ecclesia variis nominibus olim nuncupabantur: ab initio Ecclesia Catholica, Ecclesia, non vero Templa, dicebantur, ad differentiam Gentilium, vel Judæorum: postea vero id abolitum, n. 21.

Dicebantur aliquando Concio, n. 22. Domus Dei, Dominicum n. 23. Explicatur Concilium Tullense can. 74. *ibid. Lex debet esse clara, n. 24.*

Dicebantur etiam Ecclesia, Ædes sacra, n. 25. Etiam Martyrium, seu Martyrum Ædes, ubi quiescebant Martyrum reliquiæ, n. 26.

Appellabantur etiam Titulus, Memoria, Concilium Sanctorum, & Oratoria, & aliquando Semnion, n. 27.

1 ECclesias ædificare, ac reparare, valde pium, & religiosum esse, tum Deo gratissimum, absque dubio est credendum, *c. fin. dist.* 96. D. Chrysostomus in *Act. Apost. orat.* 18. Idque non solum in sacris literis ostenditur, quando Dominus Salomoni Templum ædificare præceperat, 1. *Paralipomenon c.* 28. verum etiam quando tempore impiissimi Herodis illud reparare decrevit. Crudelis vero Rex postquam magnis sumptibus Palatia excelsissima extruxerat, & videret Templum Domini, non recte constructum, in reædificatione Zorobabel per octo annos egregie reædificavit. Res quidem Domino ingrata non fuit, verum gratissima; ostendebat siquidem id Deus, dum tota dies per illud tempus serenitate clarescerer, & noctu solum imbres necessarias mittebat, ut terra daret fructum suum; prout ex Josepho Gerione *lib.* 5. *c.* 26. scripsit Matute *Prosapia de Christo*, 4. *œdad. c.* 5. §. 3. Barbosa *de Universo jur. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 1. Solorzano *de jure Ind. to.* 2. *lib.* 3. *cap* 23. *num.* 4. Pineda *Histor. Ecclesiastic. lib.* 10. *cap.* 10. §. 1.

Idque non solum cognitum fidelibus, verum etiam Ethnicis, qui quidem magnopere curarunt Templa, seu Fana diis falsis sacrare, ubi Numina invocarentur, & sacrificia haberentur. Thebani vero insignem urbem ædificantes, a quibus nomen *Thebas* suscepit, in primis Templum Misericordiæ construxerunt, Statius *lib.* 12. *Thebaidos*. Et demonstravit D. Paul. *act. c* 17. ibi: *Præteriens vidi simulacra vestra*, id est Templa, prout ibidem explicat Lyra. Similiter Ephesii Dianæ Templum construxere, cui etiam Deæ Nostri apud Rosas alterum insigne sacrarunt; prout etiam Templum Herculis habuerunt apud Tarifam, ut diximus *l.* 3. *c.* 10. *num.* 40. Lacedæmones Palladi Templum dicarunt, Dionysius Halicarnasseus *lib.* 2. *Antiq.* Strabo *lib.* 1. Juven. *Satyra* 8. Romani quoque nondum suam ædificaverant urbem, quando jam in Capitolio locum ad Diis sacrificandum destinarunt, Livius *lib.* 1. *ab urbe condit.* Plutarch. *in Romulo*, & Ovidius *lib.* 4. *Fast.* Quorum Templorum adeo numerus creverat, ut essent infinita apud Romanos, quorum varia fuere nomina, & inter alia *Tosca*, sive *Tescua* dicebantur, a tuendo, vel quia in tutelam erant Nominis, aut quia ibidem homines tuebantur, Varro *de lingua Latina l.* 6. Festus *verbo Tosca*, Chassaneus *in Catal. glor. mund.* 12. *p. consid.* 62. Bobadilla *in Polit. l.* 2. *c.* 44. *n.* 7. Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. c.* 15. *n.* 90. 2

Ex his igitur constat, quàm pium, & religiosum sit Ecclesias construere, vel reparare, Capellas, Oratoria, & alia loca exigere, ubi Deo Optimo sacrosanctum Missæ sacrificium celebratur, ubi etiam preces Deo fundunt fideles, & speciali cultu Deum venerantur: quamobrem in hoc libro de his disserere curabimus, cum de causis piis agamus, quarum celebris causa ista est, Spino *de testam. gloss.* 3. *in princip. n.* 5. Barbosa *d. c.* 2. *n.* 1. Riccius *in Praxi for.* 4. *p. resol.* 352. & 3. *part. collect.* 553. Antonell. *de Regim. Ecclesiæ Episcopal. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 3. Solorzano *d. cap* 23. *a n.* 1. Valenzuela *contra Venet.* 2. *p. ex n.* 6. 3

4 Ecclesia enim dicitur à quodam verbo Græco *ἐκκλησία*, quod significat evocationem, seu cœtum evocatorum: quapropter Ecclesia dicitur cœtus, seu congregatio vocatorum; qui enim ad illam perveniunt, non proprio nutu, sed Dei vocatione congregantur. Unde Paulus 1. *ad Corin. c. 1. vers. 2.* ait: *Ecclesia Dei, quæ est Corinthi, sanctificatis in Christo Jesu, vocatis Sanctis, cum omnibus, qui invocant nomen Domini Jesu Christi.* Et infra, *vers. 9. Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem filii ejus, Jesu Christi Domini nostri.* Idcirco Ecclesia est unus cœtus visibilis hominum ejusdem Christianæ fidei professorum, & communione eorundem Sacramentorum colligatorum, sub regimine legitimorum Pastorum, & præcipuè unius Christi Vicarii in terris Romani Pontificis, *Act. Apost. c. 15. vers. 4. c. Ecclesia 65. de consecr. dist. 4. c. 1. §. una, de summa Trinit. c. cum Clerici 19. de signific. Extrav. Unam sanctam, de majorit. & obedient.* Fagnanus *in c. Firmiter 1. de summa Trinit. n. 4.* Cano *de locis Theolog. lib. 4. c. 2.* Bellarm. *de Ecclesia militante, to. 1. controv. l. 3. c. 2.* Somnius *de Ecclesia Dei, tr. 8. c. 2.* Petr. Greg. *partit. jur. lib. 1. tit. 4. c. 1. & lib. 2. Syntag. c. 1. n. 2.* Lastra *ad Decret. tit. 1. c. 1. sect. 1. q. 1.*

5 Hanc enim Ecclesiam diversis modis impugnare tentant hæretici; verum illo præcipue, ut invisibilem dicant, & à solo Deo cognitam, quia nimirum dicunt tantum constare fidelibus, qui sunt de numero electorum, quos tantum Deus cognoscit, ut ex Calvino, & aliis refert Bellarm. *d. cap. 2. vers. Quinta sententia, &c. 11. per tot.*

6 Sed tamen hæreticorum error ex multis Scripturæ testimoniis revincitur; est enim locus Isajæ *cap. 2.* satis clarus: *Erit in novissimis diebus præparatus mons, domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite, ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob.* Et quamvis aliqui PP. intelligant montem Domini, id est Christum, non tamen ab aliis dissentiunt, intelligentibus hunc locum de Ecclesia militante: nam de Christo, & Ecclesia ibi est sermo, tanquam de corpore, & capite. Tum etiam, quia Propheta loquitur de monte, & de domo Dei, utpote de re diversa; quamobrem intelligendus locus ille de Ecclesia militante visibili, ad quam omnes gentes perveniunt, & sub suo capite congregantur, ut optime explicat Suarez *contra Reg. Angliæ lib. 1. c. 7. num. 6.*

7 Cæterum refelluntur ex Matth. *cap. 5.* ibi: *Vos estis lux mundi, non potest civitas abscondi supra montem posita.* Hæc enim civitas Ecclesia est, ut multis in locis explicat Augustinus *tract. 1. & lib. 3. contra Parmen. cap. 5. & lib. 2. contra Petilian. cap. 32. & in Psal. 18.* explicans, *In omnem terram exivit sonus eorum,* scripsit: *Ecclesia vero neminem lateat, unde est illud, quod Evangelista dixit: Non potest civitas abscondi supra montem posita.* Unde facile cognoscitur, Ecclesiam visibilem esse, itaut nequeat abscondi, nec latere.

8 Rursus, multoties quando Scriptura loquitur de Ecclesia, ut de re visibili loquitur, *Act. Apost. c. 15.* dicitur: *Illi quidem deducti ab Ecclesia pertransibant Phœnicem.* Et ibi: *Cum venissent Hierosolymam, suscepti sunt ab Ecclesia;* quæ quidem convenire non possunt Ecclesiæ invisibili, prout in multis locis, in quibus D. Paulus asserit, persecutum fuisse Ecclesiam Dei, *ad Corinth. c. 15. & ad Philippens. 3.* Constat autem, qui eam persequerentur, *Act. Apostol. cap. 9.* quod nequit similiter intelligi de Ecclesia invisibili, sed de visibili.

Denique ratione probatur; nam in Actis Apost. c. 20.
9 demonstratur, Prælatos adesse in Ecclesia Dei, quibus commissum est regere congregationem Fidelium. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Ecclesia enim dicitur congregatio, seu cœtus Fidelium, quem visibilem esse, abnegare insanum est: quapropter Ecclesia Dei visibilis est. Idque à posteriori probatur; nam habet caput, nempe Vicarium Christi Domini, & alios Pastores visibiles: sunt in ea Sacramenta, & Sacerdotium visibile, sicut & grex visibilis. Ergo Ecclesia militans visibilis est, ut late prosequuntur Bellarm. *d. lib. 3. c. 12.* Suarez eleganter *d. cap. 7. per tot.* Cano *d. lib. 4. c. 2.* Somnius *d. tract. 8. à c. 2.* Turrianus *de Fide, disp. 14. dub. 1. vers. 2. & dub. 2. vers. 2.* P. Gregorius *d. c. 1. à n. 1.*

10 De Ecclesia hoc modo suscepta sermo noster non est; hæc enim ædificatur, & reficitur sermone, & operibus Prælatorum, sanctis monitis & salutaribus, & aliis modis pertinentibus ad spiritualem ædificationem, Petr. Gregorius *d. lib. 1. tit. 4. c. 9.* Est tamen sermo noster de Ecclesia materiali, id est de Templis: quo etiam modo in sacris Litteris sumitur, Judith c. 6. ibi: *Postea vero convocatus est omnis populus, & per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt, petentes à Deo Israel.* Paulus 2. *ad Corinth. cap. 11. vers. 8. Alias Ecclesias expoliavi.* Et *ad Galat. c. 1. vers. 2.* Castro *adversus hæreses, lib. 6. verbo Ecclesia, in principio,* Cano *d. c. 2. n. 1.* Quamobrem in Decretalibus rubrica est, *de Ecclesiis ædificandis,* ubi Ecclesiæ sumuntur pro Templis materialibus, indigentibus materiali ædificatione, & reparatione: quarum apud Christicolas maxima adest necessitas, ut ibi tanquam in domo Dei sacrificium nostrum optimum Deo libemus, & ubi Dominus nostras deprecationes benignius exaudiat. Idque optime demonstrat Scripturæ testimonium 2. *Paralip. c. 7. vers. 12.* ibi: *Apparuit ei autem Dominus de nocte, & ait: Audivi orationem tuam, & elegi locum istum mihi in domum sacrificii: si clausero cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero, & præcepero locustæ, ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum. Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis suis iniquis: & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit. Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.*

Hanc ob rem Apostoli Domini quam primum loca ad 11
orationes, & preces destinarunt, & ad sacrificandum: de quo est testimonium Eusebii Cæsareensis *lib. 2. hist. Eccles. c. 17.* quod quidem secreto factum est in locis ubi persecutio urgebat, & diu observatum, nisi ubi pacifice Christiani vivebant, Joan. Nicolaus *in Enchyrid. Sacerd. tit. 4. c. 1. n. 34.* Nicephorus *hist. Ecclesiastic. lib. 7. c. 49.* Castro *adversus hæreses lib. 14. verbo Templum, in fine,* usque dum adveniente Constantino, publice plura Templa extruxit, & licentiam ad id concessit, *c. Futuram 15. 12. q. 1.* Covarruvias *pract. c. 31. n. 1. & lib. 4. var. c. 16. n. 8.* Severinus Binius *to. 1. Conciliorum S. Silvestri Papæ, ex libello de magnificentia Constantini,* Platina *in Vita S. Silvestri, fol. mihi 38.* Mexia *in Vita Constantini, c. 2.* Polydorus Virgilius *de invent. lib. 5. c. 6.* qui asserit, Pontificem Eugenium I. decrevisse Templa extruere: quod executum tempore Pii Pontificis, precibus Praxedis, mulieris celeberrimæ virtutis, Bivar. *ad Dext. anno Dom. 312, fol. mihi 375.* Petr. Greg. *d. c. 9.*

Verum rem tam sanctam, & Domino gratam, hæreti- 12
ci quidam impugnant. Primo enim hujus erroris Author fuit Eustachius, cujus meminit Concilium Gangrense, sed refellit *c. 5. c. Si quis docet 10. dist. 30.* ipse enim non solum contemnebat Templa, & Ecclesias Deo sacratas, verum irridebat. Sopita est hæresis ista, donec Vualdenses eam suscitarunt: errorem hunc insequentes Pseudapostoli, non solum Ecclesias contemnebant, & irridebant, sed impudentia loquentes, Ecclesiam consecratam dicebant non amplius prodesse, nec adorandam esse, quam stabulum porcorum. Taboritæ, quorum Princeps Zischa fuit, Ecclesias invaserunt, & spoliarunt. Manlahani, & alii hæretici hanc insaniam fuerunt insecuti: quos referunt Castro *adversus hæreses l. 14. verb. Templum,* Lantmeter. *de vet. clericor. vict. lib. 2. c. 56. vers. exeat autem.*

Sed tanti erroris sumunt fundamenta ex illis locis, ubi 13
scriptum est, Deum non habitare in locis manufactis, Matth. *cap. 5.* ibi: *Cœlum Dei sedes est, terra autem scabellum pedum ejus.* Et *Act. Apost 17.* hic: *Nec in manufactis templis, nec humanis manibus colitur.* Unde Manichæi percepetuor, Deum Testamenti veteris, præcipientem sibi ædificari Tabernaculum, & Templum, non esse verum Deum, sed malum principium, & repugnare eum Deo Testamenti novi, nolente Templa. Verum eos optime refellit D. August. *lib. contra Adimantum, c. 10.*

Sed tamen testimonia illa pro hæreticis non faciunt, 14
Deum ubique esse, nec alicujus loci ambitu cultum ejus circumscribi assero; quia in omni loco levantes manus exaudit. Quapropter sanctissimi Patriarchæ diversis in locis Deum exorarunt, Moyses in medio maris, Job in sterquilinio, Ezechias in lectulo, Daniel in lacu, Pueri in camino ignis, Latro in cruce, Petrus & Paulus in carcere, & omnes ad sydera tollentes manus exauditi sunt. Attamen sine tantæ Majestatis minutione, imo cum maxima ipsius veneratione in certis quibusdam locis, id est in Templis, ad id sacratis, præcipuo quodam cultu adoratur, & veneratur, ut bene expendit Durantius *de Rit. Ecclesiæ lib. 1. cap. 2. n. 1.* Unde testimonia illa Scripturæ nihil probant pro hæreticis.

Cæterum

15 Cæterum aliter testimonia illa interpretatur Bellarminus *d. lib. 3. c. 2. vers. At e contrario*, nempe Deum magnopere Templa approbare in utroque Testamento, in quibus adoratur, & colitur; non tamen approbat Templa, in quibus putetur includi, quomodo Idola, & Dii Gentium includebantur, nec inde poterant exire, nisi qui eos affixerant, asportarent; hoc enim majestatem suam plurimum læderet, quæ habet cœlum, ut sit ejus sedes; & terram ceu scabellum pedum ejus, ut dicit Isaias *cap. 66. vers. 1.*

16 Hinc asserendum, Dominum approbare Templa, & Ecclesias, in quibus ut in depotato loco colitur, & veneratur, quamobrem Christus Dominus maximo zelo Templi venerationem prospiciebat, *Matth. c. 12. vers. 12.* ubi ementes & vendentes ejecit de Templo, dicens: *Domus mea, domus orationis vocabitur*. Et *Joan. c. 2. vers. 16* his verbis: *Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis*. Tam suis sermonibus maxime honoravit, *Matt. c. 26 vers. 55.* dum dixit: *Quotidie apud vos sedebam docens in templo*. Et Joan. *c. 18. vers. 20.* ibi: *Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in Synagoga, & in Templo*. Quod item Apostoli fecerunt, *Act. Apost c. 5. vers. 20.* ubi dixerunt: *Ite, & stantes in Templo loquimini plebi omnia verba vitæ hujus. Qui cum audissent, intraverunt diluculo in Templum, & docebant*. Unde percipitur aperte tam longe abesse, ut Dominus non approbet Templa, quin potius illa zelet, & honoret, prout domum Dei, specialiter dicatam ad cultum, & orationem Fidelium, ut semper in Ecclesia Dei est asservatum a tempore Apostolorum, ut diximus supra, & cum aliquibus Patribus docet Bellarminus *d. c. 4. lit. P.*

17 Rursus id probatur ratione; nam Populus Christianus debet aliquoties convenire ad res sacras, nec enim Missa valet celebrari, nec concio fieri ad singulos; quare necessariæ sint Ecclesiæ, & Templa, ubi conveniant, & unione animorum concilientur: quamobrem Ecclesiæ, & Templa utilissima sunt. Quod non solum à Fidelibus approbatum est, verum ab Ethnicis: Augustus enim Cæsar, cum collapsa aliqua templa videret, & inde homines ad illa non conveniebant, ut sacrificarent, ea refecit. Suetonius *in ejus vita, c. 30.* ibi: *Ædes sacras vetustate collapsas, aut incendio absumptas refecit*. Inde Ovidius *lib. 2. Fast.* Augustum Templorum inventorem nominat.

Templorum positor, Templorum sancte repertor.

18 Ubi Casaub. pro *Repertor*, legit *Refector*; quod antea observaverant Reges Israel, prout fecerunt Joab, & Josias, *Paralipomenon cap. 14. & lib. 1. Regum cap. 12. & 22.* reficientes Templum Domini, *cap. fin. 96. dist.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. c. 18 n. 135.*

19 Deinde sacrificium novæ legis est nobilius omnium sacrificiorum veteris legis: quapropter sicut ad illa peragenda factum est Templum, Paralipom. *2. cap. 7.* similiter necessarium est Templum ad agendum nobilissimum sacrificium novæ legis. Quod idem est dicendum de oratione, quæ cum nobilissima sit, requirit nobilissimum locum, prout sunt Ecclesiæ sacræ, & Templa, Basilius *lib. 2. de Baptismo, quæst 8.* Quamobrem maxime inter Christicolas sunt Templa probanda & maximo honore prosequenda, ut late, & erudite docet Bellarminus *d. cap. 4. per tot.* Castro *d. lib. 14. verbo Templa* Lantmeter. *d. c. 58.* Coriolanus *in Breviario, fol. 65.* Anastasius Germonius *lib. 1. de sacror. immunit. c. 1. n. 11.* Villarroel. in *lib. Judic. pag. 241.* Spino *de testam. gloss. 3. a n. 5.* Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib. 2. c. 45. a vers. Hinc etiam*, Petrus Peckius *de reparandis Ecclesiis, c. 1.* Roa *lib. 5. singul. de die nat. cap. 5.* Pasqualigus *de sacrific. Missæ, q. 436. n. 4.*

20 In nostra vero Hispania hæc veritas a Christi Domini anno 37. summopere suscepta, & summa pietate, & religione executa, ac observata est; nam cum D. Jacobus, nostrorum Apostolus, ad Hispaniæ Carthaginem appulisset, totam peragravit, multasque Ecclesias erexit, & præcipue primum Templum Cæsaraugustę Beatæ Mariæ Christi Matri ædificavit, sacravitque. Sic testatur Flavius Dexter anno Domini 37. & ab urbe condita 788. ibi: *Nam Jacobus sanctus Apostolus, Zebedæi filius, peragratis urbibus Hispaniæ, multisque erectis Ecclesiis, & Episcopis creatis ex advenis, Petrum Brathara primum reliquit Episcopum, ac Templum, vel Oratorium Beatæ Virgini, ex ejus jussu & præsentia super columnam Cæsaraugustæ erexit*. Convenit etiam Haubertus, qui anno 37. postquam descripsit, Jacobum Apostolum Domini totam Hispaniam peragrasse, multos Episcopos insimul creasse, Ecclesiis ipsis designatis, quas nominatim refert, tandem sic effatur: *Maria Virgo, sine macula concepta, apparuit Jacobo super columnam in urbe Cæsaraugustana prædicantes discipuli juxta aquas Iberi fluvii, cum societate multorum Angelorum, & dixit Jacobo: Ædifica in hoc agro Ecclesiam mei honoris, ubi ero venerata usque in die judicii*. Et infra: *Ædificavit Jacobus multas Ecclesias, scilicet Cæsaraugustæ, Segoviæ, Juliobrigæ, Cauca, Luci, Illiberi, Valentiæ, Barcinone, Dertusa, omnes Episcopales*. His tamen Historicis antiquissimis ab aliquibus detrahitur, sed immerito; ex eorum enim contextu facile probatur, minime mentitos fuisse, sed veros esse, tam ex simplicitate verborum, quam Historiæ consecutione, varia nomina, & tempora integra ferre recensentes, quod quidem fere impossibile est ementiri, absque magnis, & crebris absurdis. Tum detractio illa odiosa, & ignominiosa est nostræ Hispaniæ, ubi a tanta religione, & honoribus exuitur, variis conjecturis in rebus historicis contemnendis. Quamobrem Patres Bivar, Cano, & Argaiz, eruditissimi illorum commentatores sunt magnopere laudandi, qui summo labore viros istos antiquitate obscuratos ad lucem evocarunt, meliorum Historicorum auctoritatibus illustrantes. Qui vero id negarunt, ut suis placitis deservirent, negant, Authores, evasionem sic invenientes. Verum ad rem certum est, S. Jacobum totam Hispaniam peragrasse, & multas fundasse Ecclesias, inter illas Templum, seu insigne Oratorium B. Mariæ Cæsaraugustæ, jussu & præsentia Sanctissimæ Virginis, & postea SS. Petrus & Paulus alias erexere. Illustrant & probant Callistus III. in Bulla data Romæ 5. Kalendas Octobr. 1456. D. Mauris *lib. 1. c. 23.* Moralet *en la Hist. de España, lib. 9 c. 7.* Mariana *lib. 4. c. 2.* Sanchez *de rebus Hisp. lib. 2. c. 1.* Ribadeneira *in vita S. Jacobi*, Cubero *en su Peregrinacion, c. 16.* Mendoza *quodlib. 5.* Delrio *disquisit. Mag. lib. 2. q. 26. sect. 4.* Villegas *in vit. B. Virginis, c. 23. vers. En el tiempo*, Bivar. *ad dextr. fol. 59.* & Argaiz *ad Haubert. fol. 97. anno 37.* Unde aperte cognoscitur, quamprimum Hispani legem Christi Domini suscepere, hanc pietatem religiosam erigendi Ecclesias exercuisse, quæ adeo in dies crevit, ut in Ecclesia Dei nulla sit terra tantis, Ecclesiis, Monasteriis, Eremitoriis & Oratoriis populata & condecorata.

Illud vero in primativa Ecclesia asservatum, ut loca sacra nominarentur Ecclesiæ potius, quam Templa; cum enim Deorum ædes Templa dicerentur, ne Christiani æquivocationem haberent cum Idolorum ædibus, raro Templa dicebantur, ut falsorum Deorum Fana Templa dicebantur, Id apud Tertullianum observatur *de Idololatria, c. 1.* dum Deorum ædes Templa dicit: *Quo ore thurarius Christianus, si per Templa transibit, fumantes aras despuat*. Qui paulo antea de domo Dei loquiens, dicit Ecclesiam: *Interdictio homicidii ostendit mihi ab Ecclesia lanistam arceri*. Eoque nomine passim D. Paulus Ecclesiam designat, *1. ad Corinth. 11.* ibi: *Convenientibus vobis in Ecclesiam*. Et postea: *Nunquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum, aut Ecclesiam Dei contemnitis?* Et rursus *cap. 14. Mulieres in Ecclesia taceant*. Hinc constat, quod ut plurimum domos Deo dicatas & sacratas, Ecclesias veteres Christiani dicebant, raro Templa, ne adhuc nomine cum Idolorum Templis æquivocarent, ut cum Pamelio observat Lantemeter *d. c. 56. vers. extat*, Durantius *d. c. 1. n. 6.* Urrutigoyti *de Eccles. Cath c. 15. n. 31.* vel alia ratione, quam probabilem dicit Durantius *de Rit. Eccles. lib. 1. c. 1. n. 7.* ne cum Judæis confunderentur, qui quidem domum Dei, Templum dicebant, ubi Aaronis sacrificia fiebant: ast postea succedente tempore, promiscue Templa, & Ecclesiæ dicebantur, Ambrosius, *lib. 2. offic. cap. 21. & 28.* Hieronymus *ad cap. 7. Hieremiæ*, Augustinus *lib. 8. de Civit. Dei, cap. ult. & serm. de tempor. 252.* Durantius *d. cap. 1. nu. 6.* Mendoza *Concil. Illib. lib. 2. c. 45.* Magistris *Sylv. Eccles. lib. 1. c. 2. n. 2.* 21

Nec his solum nominibus ædes sacræ, ad Dei veri cultum, & fidelium orationes dicatæ, Ecclesiæ, aut Templa dicebantur, *c. si quis objecerit 71. d. a.* verum aliquando vocabantur *Concio*, licet enim aliquando populum congregatum hoc verbum significet, Cicer. *in Lel.* ibi: *Concio, quæ ex imperitissimis constat, tamen judicare solet*. Salustius: *Itaque concione advocata, hujusmodi orationem habuit*. Attamen etiam usurpatur pro loco ubi conventus fit, Gellius *noct. Attic. lib. 18, c. 7.* Livius *lib. 1.* ait: *Vocato ad Concilium populo, immissis fascibus, in concionem ascendit*. Unde etiam Ecclesia, ubi populus convenit ad sacra peragenda, *Concio* aliquando dicebatur, Durantius *d. c. 1. n. 1.* Urrutigoyti *d. c. 15, n. 34.* 22

Domus Dei nominabantur Ecclesiæ, ut ex Laodicensi Concilio *cap. 28.* transcripsit Gratianus, Grecum explicans in *c. Non oportet 4. dist. 42.* unde & aliquando Domi- 23

nicum dicta est Ecclesia, sic enim congregata edicit 6. Synodus in Trullo *can.* 74. ibi: *In Dominicis locis*. Quæ quidem loca, Ecclesiam ipsam exponit Zonaras. Cyprianus *de Eleemosyna*, ait: *Qua in Dominicum sine sacrificio venis*. Fortunatus *lib.* 3. *de Ecclesiasticis Officiis*. Durantius *d. c.* 1. *n.* 3. Lantmeter *d. c.* 58. *in princip* Urrutigoyti *d. cap.* 15. *n.* 42.

24 Sed tamen id non ita certum est; nam canon ille 74. loquitur de Dominicis locis, & Ecclesiis, tanquam de re diversa: idque aliqui ex Athanasio percipiunt, scilicet Dominicum locum nondum consecratum dici, Ecclesiam vero locum consecratum vocari, & alia addunt, quæ congessit Durantius *d. c.* 1. *n.* 3. Sed tamen, quod diximus probabilius videtur, Dominicum enim adjective sumptum ad templum Domini refertur, quo in sensu Ecclesiam significare probabilius videtur. Nec obstat Concilium in *d. can.* 74. non enim intelligendum, ut de re diversa locutum, sed tantum explicative, ut lex illa, seu Decretum clarum fieret, quæ est qualitas necessaria in condenda lege, *c. Erit* 2. *dist.* 4. *l. Leonis* 10. ubi Gloss. *C. de pact*, *l. Leges sacratissima* 9. *C. de legibus*, *l. Tanta* 2. §. *Hoc autem*, *Cod. de vet. jur. enucleando*. Quapropter contrarium non probat, illud vero cum Durantio observes, *d. c.* 1. *n.* 4. Dominicum substantive sumptum pro sacrificii oblatione usurpari ab aliquibus Patribus, ut sunt D. Augustinus *epist.* 86. *ad Casulanum*, & *in Brevicul. collat.* 3. Tertull. *lib.* 2. *ad uxorem*, Cyprianus *epist.* 63. Urrutigoyti *d. c.* 15. *n.* 45.

25 Ædes etiam sacræ dicebantur Ecclesiæ, ut passim nominantur: Basilicæ quoque *d. c. Non oportet* 4. *dist.* 42. *c. Omnes Basilicæ* 10. 16. *q.* 7. Concilium Sardicense *can.* 20. & apud SS. PP. passim hujusmodi nominantur S. Augustinus *de Civit. Dei lib.* 1. *cap.* 4. S. Paulinus *epist.* 11. & 12. Præstititque rationem D. Isidorus *lib.* 15. *c.* 4. sic: *Ideo divina Templa, Basilica nominantur, quia ibi Regi omnium Deo cultus, & sacrificia offeruntur*. Sed tamen ex alia forte majori ratione usurpatum hoc nomen Ecclesiæ, quia Basilica Palatium dicebatur, ubi judicabantur causæ, eaque excellentissima architectura fiebat, suis ambulatoriis constructa in similitudinem Templi, ad quam multi conveniebant, ex qua quidem metaphora Ecclesiæ dictæ sunt Basilicæ, ubi plurimi congregantur ad sacra peragenda, tum ex structura formæ illius. Calepinus *verbo Basilica*.

26 Dicebantur etiam Martyrium, seu Martyrum ædes sacræ, ubi reliquiæ Martyrum quiescebant. Isidorus *de lib.* 3. *c.* 5. *l. Generali* 23. *l. Decernimus* 16. *C. de sacrosan. Ecclesiis*, *l.* 7. *tit.* 18. *lib.* 9. *in c. Theodosiano*. Quapropter Constantinus magnificum Templum in Calvario construxit, & Martyrium dicebatur; ut scripsit Eusebius *lib.* 4. *de vit. Constantini*, *c.* 40. Nicephorus, & alii recensiti a Durantio *d. c.* 1. *n.* 8. Gotofredus in *dict. l. Generali*, *litt. N.* Urrutigoyti *d. c.* 15. *a n.* 49. Quod quidem nomen apud Grecos communiter receptum, apud Latinos non Martyrium, sed Confessio dicebatur, ut probat Durantius *d. nu.* 8. qui advertit, quando confessio pro sepulchro, vel corpore Martyris usurpatur, licet usus Ecclesiæ dividebat Martyres a Confessoribus, Martyres enim dicebantur, qui in tormentis usque ad mortem perseverabant in professione fidei Christi Domini: Confessores qui citra mortem, in carcere, aut in tormentis Christum Dominum confessi sunt. D. Hieronymus *epist.* 84. D. Cyprianus *l.* 2. *ep.* 6. & 7.

27 Dicebantur etiam Ecclesiæ Titulus, Memoria, Concilium Sanctorum, & Oratoria. De qua re Pamelius ad Tertullian *lib. de Idololatria*, Baronius ab anno 57. Durantius *d. cap.* 1. *per tot.* Lantmeter. *d. cap.* 58. *in principio*. Urrutigoyti *de Eccles. Cath. cap.* 15. *a num* 56. Ant. Fabricius *de redim. Jur. Can. lib.* 3. *tit.* 5. *vers. in primis*. Est tamen apud Eusebium *lib.* 2. *de Hist. Ecclesiastica*, *cap.* 16. aliud nomen ædis sacræ, scilicet, *Semnion*. Verum hoc nomen commune non erat omnibus Ecclesiis; sed tantùm augustum Templum, seu Monasterium significat, quod latine locus separatus, & solitarius dici valet, in quo aliqui separati, seu sejuncti, vitæ piæ, ac religiosæ operam navabant; nihil enim cibi, aut potus secum asportabant, sed tantum leges, & Oracula à Prophetis divinitus edita, hymnosque recolebant, & alias denique res, quibus pietas crescat, & perficiatur. Mendoza *ad Concilium Illiberit. lib.* 2. *c.* 45.

CAPUT II.

De Ecclesiis, & Monasteriis ædificandis: & de requisitis ad earum extructionem.

S U M M A R I U M.

Heretici semper curant destruere Templa Dei, quod aliquando Deus permittit ob peccata populi, *n.* 1.

Econtrario Catholici summa cura Ecclesias ædificant, & a Deo magnis beneficiis prosequuntur, *n.* 2.

Ad Ecclesiarum ædificationem duobus modis perveniunt, aut ex liberalitate pia, aut ex obligatione justitiæ, & ex necessitate. Ecclesia, si habeat bona, ex eis est construenda. Tertia pars fructuum ad ædificationem applicabatur, hodie vero agitur prout est in usu, *n.* 3.

Si non habeat bona, ex decimis illius est ædificanda; his deficientibus, Populus tenetur ad contributionem, *numer.* 4. *Si ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ prædium alicujus est necessarium, pretio soluto, tenetur vendere, & ad id poterit compelli, licet regulariter non compellatur. Compellitur quis vendere, quoties majus commodum affertur Reipublicæ, quam privato*, *n.* 5.

Extenditur hæc doctrina ad Monasteria, & ad alia loca pia, & non solum ad ædificationem, & reparationem, sed ad ampliationem, & prædium contiguum, ad viam necessariam ad intrandum in Ecclesiam. Tum etiam si fundus sit communis, socii compelluntur vendere, *n.* 6.

An quis compellatur in specie prædium urbanum aut rusticum, quod sit fideicommissi perpetui, aut Majoratus, vendere? Negatur, *num.* 7. *Sed in contrarium est communis sententia, quoties causa publica adest, hæc vendi, & alienari debere, sive pro pace, scholis, & aliis*, *n.* 8.

Limita, nisi grave damnum possessori, & familiæ irrogaretur, *n.* 9.

An quando domus, seu prædium est alterius Ecclesiæ, vel pii loci, possit fieri hæc compulsio ad vendendum pro constructione, vel reparatione alterius. Prima sententia negat, *num.* 10. *Secunda affirmat*, *num.* 11. *Resolvitur*, *a n.* 12. & 13.

An persona privata possit cogi ad domum, seu prædium vendendum, quando Ecclesia, seu Monasterium non est necessarium, *n.* 14. *Prima sententia negat*, *num* 15. *Secunda affirmat*, *n.* 16.

Quis compellitur vendere ad ornatum urbis, & nobilis pauper cogitur vendere palatium destructum, *ibid. Resolvitur*, *a n.* 17.

Propter commoditatem Clericorum, vel Religiosorum, quis vendere non est compellendus, nec id permittendum, *ib.* & *n.* 18. *cum seqq.*

Unus vicinus sine gravi damno cogitur vendere prædium, seu domum ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium non necessariam, *n.* 21.

Hæ coactæ venditiones faciendæ sunt pretio justo, *ibid. Explicatur lex* 15. §. si forte 2. ff. de rei vindic. *n.* 22.

An quando Ecclesia, seu Monasterium non habuerit pecuniam, venditor compellendus sit habere fidem de pretio. Ponitur ratio dubitandi, *n.* 23. *Communis sententia negat*, *n.* 24. *Intelligitur quando non est extrema, aut gravis necessitas Ecclesiæ, seu Monasterii*, *n.* 25.

Remedium legis 2. Cod. de rescind. vendit. *non admittitur in his coactis venditionibus, nec coactio fieri valet, nisi pro re integra, & damno soluto*, *num.* 26. *Ecclesia ædificata in solo alieno, non cedit solo*, *ibidem*.

Ad ædificandas Ecclesias, seu Monasteria, requiritur licentia Superioris; ad Ecclesias in locis non exemptis ædificandas in Diœcesi, requiritur licentia Diœcesani: Pontificis verò licentia in locis exemptis. Explicantur caput de locorum 4. *caput* Præcepta 5. de consect. dist. 1. *Sufficit tacita licentia*, *n.* 27.

An hæc licentia sit a principio necessaria. Prima sententia affirmat, *n.* 28. *Secunda negat*, *n.* 29. *Explicatur*, *n.* 30.

Si Ordinarius hanc licentiam absque causa præstare renuerit, ad Superiorem recurritur, *n.* 31.

Ad construendam Ecclesiam Cathedralem requiritur licentia Pontificis, nec alterius sufficiet. Idem si Cathedralis Metropolitana fiat, vel quando dismembraretur, *num.* 32.

An Episcopus possit Ecclesiam Collegiatam construere pro-

pria

pria autoritate. Prima sententia affirmat, num. 33. Secunda negat, num. 34. Resolvitur, & explicatur textus in c. Quoniam 9. de vit. & honest. Cler. a n. 35.

Explicatur textus in cap. ad audientiam 5. de Ecclesiis ædificand. num. 38. Admittitur sententia negativa, & comprobatur, a num. 39. Episcopus nequit creare Canonicos, nisi ex augmento, aut diminutione redituum, ib.

Episcopus nequit creare Collegium, num. 41. Solus Papa construit Ecclesiam Collegiatam, ibid.

Ad erigenda Monasteria requiritur licentia Pontificis, prævia causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, si sit Mendicantium Monasterium, n. 42.

An sufficiat sola licentia Episcopi cum causa cognitione, & citatione. Prima sententia affirmat, n. 43. Secunda asserit, duas licentias esse necessarias, nempè Papæ, Episcopi, n. 45. Resolvitur, ibid. Absque alicujus licentia possunt Religiosi hospitia construere, ibid.

Sed Monasteria debent ædificari cum his duabus licentiis, admissa secunda sententia, n. 46.

Licentia danda ab Episcopo nequit præstari a suo Vicario, absque speciali mandato, n. 47.

Ad translationem Monasterii requiritur Pontificis licentia, seu an requiratur nova licentia Ordinarii? prima sententia negat, ibid. Religiosi non subsunt Episcopo, nisi in expressis, n. 48. privilegia certis Religiosis concessa aliis communicantur, ibid.

Secunda sententia affirmat, quia casus omissus relinquitur in dispositione juris communis, n. 49. Explicatur textus in cap. si quis vult 41. 16. quæst. 7. num. 50. & 51. Etiam explicantur caput ex auctoritate 5. de privilegiis in 6. caput unicum de excessib. Prælat. in 6. nu. 51. Resolvitur, esse necessariam licentiam Episcopi ad translationem Monasterii, n. 53.

Sed an ex aliquibus privilegiis, absque licentia Episcopi, possint Religiosi transferre Monasteria? Affirmant plures, d. num. 53. Alteri negant, n. 54. Sed distinctione resolvitur, & admittitur prima sententia, si fiat translatio ad locum exemptum, absque Episcopi præjudicio, n. 55.

Rescripta intelliguntur absque tertii præjudicio, ibid. secus si fiat translatio ad locum non exemptum, & de jurisdictione Episcopi, n. 56.

Privilegia adversantia juri communi stricte interpretantur, latè quæ congruunt juri communi, n. 57.

Indulta ratione executionis sunt exhibenda coram Ordinario, num. 58.

Quando quis in certo loco fundavit Monasterium, & Religiosi volunt se ad alium transferre, necessaria est licentia Episcopi, n. 59.

1 ILlud vero semper peculiare fuit hæreticis sacras Ecclesias, & Templa destruere; hoc enim præcipuum fuit Arrianis, Vvandalis, Eustachianis, Petrobusianis, Massalianis, & Thabaritis, Novatores Calvinistæ summopere curarunt, & curant Templa sacra diripere, evertereque. Quapropter aliqui admirantur, cur Deus optimus tam patienter hæc tam horrenda, & detestabilia sacrilegia toleret, quando alio in tempore tantis suppliciis Templorum devastatores affixerit. Sed tamen huic admirationi, quæ tenuit David Ps. 37. & Eliam lib. 3. Reg. cap. 19. facile respondetur, fieri ob populi gravissima scelera, prout demonstrat textus sacer lib. 1. Reg. cap. 2. & 4. ubi permisit, Arcam Domini a Philisthæis capi, ob scelera, & peccata filiorum Heli. Similiter est locus lib. 2. Mach. cap. 5. a vers. 16. ubi Templum Domini diripitur, & contemnitur. Et subdit textus sacer vers. 17. Ita alienatus mente Anthiochus non considerabat, quod propter peccata habitantium civitatem, modicum Deus fuerat iratus. Unde Hieremias cap. 7. vers. 2. concionabatur, ne in Templo tantum fiderent, nec crederent dicentibus, quia ibi aderat Templum Domini, nullum damnum percepturos. Nolite (inquit) confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est. Si enim bene viverent, & precepta Domini observarent, ipse cum eis esset, alias nec Templo, nec illis propter Templum parcet, ut bene expendit Durantius d. lib. 1. cap. 3. num. 5. & 6. Peckius d. cap. 1. num. 6. Villarroel. Goviern. Ecclesiast. 2. part. quæst. 20. art. 2.

2 Sacrilegia ista, licet præcipuum sit hæreticorum munus, e contrario Catholicorum cura peculiaris est Ecclesias, & Templa extruere, & ædificare. Quamobrem Deus optimus Maximus, in quamplurimis hanc religiosam pietatem, præmiis, & beneficiis prosecutus est, ut videre est in Salomone, Constantino, & aliis exteris Principibus. Verum inter Nostrates nullus est, qui ad hanc pietatem totum animum non converterit, & Monarchiæ fundamenta Ecclesiis, & Monasteriis constructis plurimi jecerunt. Sic Alphonsus Catholicus, Alphonsus Magnus Castus, & alii quamplurimi eorum successores fecere, qui primum religione, deinde ense Catholicam Fidem propagarunt, quæ quidem optima excellentia est Christiani Principis. Unde in cap. fin. 96. dist. scriptum est: Boni Principis est, ac Religiosi, Ecclesias contritas, atque conscissas restaurare, novas ædificare, & Dei Sacerdotes honorare, atque tueri, & cap. 1. Ne sede vacant. l. si in aliam 7. §. Ædes sacras, ff. de offic. Proconf. Valer. Maxim. lib. 1. tit. 1. Fernand. Perez de Guzman in nostro Valerio, lib. 1. tit. 1. Chassaneus in Catal. Glor. mund. 5. part. considerat. 17. Bellarminus de offic. Principis, lib. 3. Ribadeneira Inst. Princip. cap. 1. D. Thom. de Regim. Princip. lib. 2. cap. 16. ubi Salcedo. Beyerlinch. in Theatr. vit. hum. tom. 6. lit. R. Solorzano de jur. Ind. tom. 2. lib. 5. cap. 23. a num. 1. Villarroel. d. quæst. 20. art. 3. a num. 17. Magistris in sylva Ecclesia, lib. 1. cap. 2. num. 8. & 9.

Ad Ecclesiarum ædificationem duobus modis pervenitur, aut ex liberalitate pia, & sancta, prout plures quotidie faciunt, de quo infra dicemus, aut ex obligatione. Aliquando tamen construitur Ecclesia propter Fidelium necessitatem, aut quia diruta est, erigitur: & ad constructionem, vel erectionem recurritur ad personas ad quas id spectat, idque de jure communi decisum est, ut si Fabrica ipsius Ecclesiæ habeat bona, unde erigi, aut construi possit, ex bonis illius fiat constructio; bona enim ista sunt ad id destinata. Quapropter si adsint, ex eis construenda est Ecclesia: olim vero id adservatum, ut tertia pars fructuum ad sartatecta conservanda ipsius Ecclesiæ applicaretur, cap. Prisces 2. cap. unio 3. 10. q. 3. cap. Decernimus 10. 10. q. 1. Quod quidem jam inveteratum, sed hodie diversa pars, prout est consuetudo, ad fabricam adservatur. Quamobrem si Fabrica bona habuerit, ex eis vel construenda, vel erigenda est Ecclesia, Petrus Gregorius Syntag. lib. 2. cap. 1. n. 12. Guttierrez allegat. 10. nu. 1. Bobadilla in Polit. lib. 2. cap. 18. n. 135. Belleit. Disquisit. Cleric. tic. de Cleric. debit. §. 13. n. 11. 3

Si tamen hæc bona deficiant, & Fabrica pauper sit, nec habeat unde erigatur, aut de novo construatur, tunc ad decimas illius Ecclesiæ recurrendum; unde interesse habentes contribuere debent ad ejus ædificationem, cap. 1. cap. de his 4. de Ecclesiis ædificandis, Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. lib. 1. tit. 10. p. 1. In his enim decimis inest suppressa illa tertia pars, quæ olim ad Fabricam competebat pro illius ædificatione, & reparatione: quamobrem si Fabrica bona non habeat, ad decimas erit recurrendum, relicta Prælato congrua, & limitata sustentatione. Si adhuc tamen decimæ non sint sufficientes, Parochiani tenentur, etiam sæculares, quia id ad commodum spirituale eorum est, inde ad constructionem, seu erectionem contribuere tenentur, ut constat ex dictis juribus, Guttierrez d. allegat. 10. a num. 2. Bellet. disquisit. Cleric. tit. de bon. Clericor. §. 11. n. 2. & tit. de clerico debitore, §. 13. per tot. Peckius de reparand. Ecclesiis, a cap. 14. Avendanus de exequend. 2. p. cap. 10. num. 29. Costa erat. q. 157. a nu. 9. Solorzano d. lib. 3. cap. 23. n. 9. 4

Aliquando vero etiam aliqua persona particularis ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, tenetur fundum, seu domum vendere sibi pretio soluto; alias si renuerit, a judice compelletur l. si quis sepulchrum 12. ff. de religios. & sumpt. funer. l. si locus 12. §. fin. ff. quemadmod. servit. amit. leg. 3. tit. 5. par. 5. Ratio est, nam licet regulariter loquendo, quis vendere non cogatur, l. invitum 11. Cod. de contrahend. empt. l. nec emere, Cod. de jur. deliber. l. 55. tit. 5. p. 5. attamen plures sunt casus, in quibus regula ista deficit, quorum novem recenset Reginaldus in Prax. for. lib. 25. tract. 3. c. 25. n. 359. inter eos præcipuus est causa ædificandi Ecclesiam, quia versatur non solum favor publicus, sed causa Religionis, quæ optima est: quamobrem causa istius ædificii privatus cogitur vendere rem propriam. Cæterum, nam quis cogitur vendere, quoties ex constructione majus commodum affertur Reipublicæ, quam ipsi privato, Capella Tolosana dec. 447. Riccius 4. par. collect. 922. circa finem. Cum ergo majus commodum afferatur Reipublicæ ex constructione Ecclesię, quam commodum ipsius privati, ideo tunc cogetur vendere rem propriam ad constructionem Ecclesiæ, Gomez in l. 46. Tauri, num. 9. & tom. 2. var. cap. 2. num. 51. Riccius 1. p. collect. 76. Molina de just. tract. 2. disput. 341. num. 3. Ur- 5

rutigo-

rutigoyti *de Ecclesia Cathed. cap.*10. *numer.* 123. Covarr. *lib.*2.*cap.*14.*num.*7. Valenzuela *conf.*18.*num.* 11. Palao *de just. disp.*5.*punct.*19.*n.*4.

6 Hæc quidem conclusio non solum intelligenda est de Ecclesiis construendis, sed etiam de Monasteriis, & aliis piis locis, ad quæ hoc privilegium extenditur; tum etiam extenditur non solum ad constructionem, sed etiam ad ampliationem, quando ampliatio est necessaria, ob dictas rationes, Cancerius 1.*p. var. c.*13. *n.*132. Guzman. *de evict. c.*52.*n.*18. Tum etiam ampliandum est, non solum ad locum ubi est Ecclesia construenda, sed etiam ad prædium contiguum, ad ejus ædificationem, seu ampliationem necessarium, Sam. *dec.*75. Franciscus Marcus 1. *par. dec.*636. Vincentius de Franchis *dec.*123. Barbosa *de univ. jur. lib.*2.*c.*13.*n.*20. idemque dicendum, si via, aut iter deficiat ad intrandam Ecclesiam, seu Monasterium, pretio enim soluto quis cogetur ad hanc constituendam servitutem, *ex l. si quis sepulchrum* 12. *ff. de relig. & sumptib.* Tum si Ecclesia, & privatus fundum communem habuerint, ad ejus ædificationem, & ampliationem socium cogere poterit ad suam partem vendendam *ex l. un. C. com. serv* ubi Baldus scripsit, Gomez *in d. c.*2.*n.*51. Genuensis *in Praxi*, *qu.*241. Rota apud Farinac. 2.*p dec.*211.*n.*5. Barbosa *in l. invitum* 11. *C. de contrah. emp. n.*6. Valenzuela *conf.*18.*n.*2.

7 Sed quid tamen, si domus, aut prædium sit obnoxium restitutioni, veluti si sit perpetui fideicommissi, aut majoratus? Et negandum videtur, compelli posse possidentem ad vendendum ad construendam, vel ampliandam Ecclesiam. Ratio est; nam in his fideicommissis perpetuis, & majoratibus versatur utilitas publica, quatenus per illos familiæ conservantur; tum fiunt ditiores ad Reipublicæ servitium, *l.*1.§. *Quamvis, ff. de ventr. inspiciend.* ubi scribentes, §. *Cæterum, inst. de legit. agnat. succes. lib.*2. *tit.*15. *p.*2. ibi: *Acatando e por comun de todos*, Covarr. *lib.*3. *var. c.*7. *n.*5. Molina *de primog. lib.*1.*c.*18.*nu.*1. Ergo possessor rei subjectæ restitutioni, vel majoratui nequit compelli ad eam vendendam, etiam pro reparatione, vel constructione Ecclesiæ, aut ampliatione. Consequentia probatur; nam ideo quis compellitur vendere rem propriam, quia necessaria est ad causam publicam, & utilitatem Religionis, ut diximus *n.*5. *l. Lucius Titius* 11. *ff. de evict.* Rota apud Puteum *lib.*3. *dec.*381. Castillo *contr. lib.*2.*c.*28. *per tot.* Gratianus *discept. at. for.*520. *a n.*22. Cyriacus *contr.*231.*n.*5. Ergo cum eadem causa publica sit in conservandis fideicommissis, & majoratibus perpetuis, res fideicommissi, aut majoratus nequeunt vendi, nec ad id compelli possessor, etiam ad fundandam, vel ampliandam Ecclesiam. Cæterum gravissimi detrimenti est rem antiquam majoratus, vel fideicommissi vendere, & ad id compelli, *l. si in emptionem* 35. *ff. de Minoribus*, *l. Quæ tutores* 22. *C. de administr. tut.* Guaman *de evict. qu.*52. *num.*25. Sed quando est gravissimum nocumentum privati, non cogitur domum, aut prædium vendere, etiam ad ædificandam, aut construendam Ecclesiam, Thesaurus *lib.*1. *Quæst. for. qu.*64.*n.*9. Morla *in Emporio*, 1.*p. tit.*9.*q.*1.*num.*7. Giurba *dec.*86. *num.* 10. Guzman *dict. qu.*52.*num.*56. Gratian. *discept. tom.*4. *cap.* 742.*num.*25. Ergo in præsentiarum nequit possessor perpetui fideicommissi, aut majoratus rem vendere ad ædificandam Ecclesiam, vel ampliandam.

8 Verum in contrarium est communis sententia ex regula communi, nempe privatum cogendum ad vendendum domum, vel prædium, aut alia rem, ad ædificandam, ampliandam, vel reparandam Ecclesiam, ut etiam observatur propter aliam causam publicam, veluti utilitatis, pacis, & defensionis civitatis, *l. item verberatum* 15. §.2. *ff. de rei vindic. l. Quod semel, ff. de decret. ab Ordin. faciend. l. bene a Zenone* 4. *C. de quadragen. præscript.* Bobadilla *in Polit. lib.*3.*c.*3.*n.*14. Castillo *contr. lib.*5.*c.*89.*n.*93. Molina *libr.* 1.*c.*8. *a num.*31. Palao *d. punct.*10.*n.*3. Tum etiam ad ædificium publicum faciendum, Cyriacus *d. contr.*231. *nu.*5. quod idem extendit, etiamsi ædificium sit pro scholis, vel alio ornamento publico, Franciscus Marcus *q.*234. Barbosa *in d. l. invitum* 11. *C. de contrah. empt. n.*9. Et quidem extendendum etiam ad bona fideicommissi perpetui, aut majoratus; hoc enim non opponitur nisi commodo privati, qui quidem ob causam publicam Religionis debet hoc detrimentum percipere. Ergo etiam si res sit fideicommissi, aut majoratus, debet pro Ecclesia ædificanda, aut reparanda vendi, & possessor ad id compelli. Cæterum illa prohibitio non alienandi, nec evertendi res majoratus intelligitur, nisi ex justa causa contrarium Principi placuerit, ut latè docet Molina *dict. cap.*8. *a num.*28. Larea *allegat.*115. *per tot.* Cum ergo causa publica Religionis sit justissima causa, ut res etiam ab invito auferatur, Morla *in Emporio*, 1.*par. tit.*9.*q.*1.*num.*7. inde est, ut etiamsi res sit fideicommissi perpetui, vel majoratus, ob ædificium, aut ampliationem Ecclesiæ distrahi possit, & ad id cogetur possessor. Tandem, cum in hoc casu pretium solvitur, & alia res emitur subroganda loco illius venditæ ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, parum, aut nihil detrimenti percipit fideicommissum, seu majoratus. Ergo debet distrahi pro ædificatione, seu ampliatione Ecclesiæ, & ad id compelli possessor. Quando enim est parvum detrimentum privati, semper cogitur vendere pro utilitate publica, ut cum Capella, & Riccio diximus *nu.*5. Ergo similiter in præsentiarum, etiamsi res sit fideicommissi, seu majoratus, Franciscus Marcus 1.*p. dec.*534.*nu.*6. Hieronymus Leo *dec.*90.*num* 13. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clausula* 4. *gloss.*12. *a num.*25. Thoro *in summa privileg. caus. piar. priv.*237. Barbosa *in dict. l. invitum*, *nu.* 10. Novarius *de privil. miser. pers. privil.*6.*n.*5.

9 Sed tamen hæc doctrina absolute admitienda non est, sed tantum quando parvum præjudicium fideicommisso, vel majoratui inferretur; si enim castrum, vel castellum, ad ædificandam Ecclesiam, vel ampliandam demolitur, unde majoratus, vel fideicommissum gravissime læderetur; vel prædium, quo vendito, majoratus gravissime, seu fideicommissum præjudicaretur, tunc nec vendenda sunt, sed alibi Ecclesia ædificanda, seu amplianda est. Ratio est; nam Ecclesia, quæ est cultrix justitiæ, nequit aliquid facere cum gravissimo detrimento tertii, Fontanella *dict. clausula* 4. *gloss.*12. *nu.*28. & 1.*p. clausula* 5. *gloss.*1. Barbosa *in dict. l. invitum*, *n.*22. Quamobrem res istæ etiam ad ædificationem, seu ampliationem Ecclesiæ alienandæ non sunt: quod idem dicendum arbitror de domo ipsa majoratus antiqua, & singularis nobilitatis, si alienatio, seu demolitio ipsius gravissimum damnum familiæ afferret; tum nequit hoc damnum resarciri per subrogationem alterius. Ergo nequit vendi, seu alienari ad ædificandam Ecclesiam, seu ampliandam. Solum enim admittetur doctrina illa in aliis rebus, in quarum loco aliis subrogatis, parvum præjudicium perciperet fideicommissum, seu majoratus, aut tantum perciperet molestiam alienandi invito possessore, Marinis *dec.*284. *num.*4. Urrutigoyti *cap.*10. *n.* 139.

10 Cæterum est investigandum, quando domus, aut prædium, vel res est alterius Ecclesiæ, vel piæ causæ, an possit cogi ad vendendum ad ædificationem Ecclesiæ, vel alterius causæ piæ, vel ad illam ampliandam? Qua in re prima sententia respondet negative, ex vulgari regula, privilegiatum non posse uti suo privilegio adversus similiter privilegiatum, *l. Sed & milites* 8. *ff. de excusat. tut. l. Verum* 11. §. *Item quæritur*, *ff. de Minoribus*, *Authent. de Sanctiss. Episcop* §. *Sed & hoc præsenti*, *collat.*9. Giurba *dec. Sicil.*82. *n.*8. Trentacinquius *lib.*2. *var. res.*1. *de rescript.* Ergo Ecclesia ad sui ædificationem, seu ampliationem nequit cogere alteram, vel causam piam, ad vendendum prædium, vel domum. Et exemplis confirmatur; nam Fiscus non utitur suis privilegiis contra alium Fiscum, cum sit similiter privilegiatus, Baldus *in cap.*1. *de probat. nu.*2. Decius *ibid. n.*69. nec scholaris contra alium scholarem, Baldus *in l.*2. *C. de privil. fiscal.* Nec filiusfamilias utitur privilegio Macedoniani contra alium filiumfamilias, Anton. Faber *dec.*12. *C. ad Macedon.* Id enim esset ad commodum unius alterum proprio privilegio spoliare, quod jure non permittitur. Ergo in præsentiarum nequit Ecclesia alteram, vel causam piam cogere ad vendendum ad suam ædificationem, seu ampliationem, Thoro *in summa privil.*112. *vers. Pariter*, Riccius 3.*p. dec.*59. Novarius *de elect. for. qu.* 62. *n.*11. *sect.*1. Valenzuela *conf.*18. *per totum*.

11 Secunda sententia contrarium tenet; nam hæc qualitas domus, aut prædii, etiamsi sint alterius Ecclesiæ, aut alterius causæ piæ, considerantur tanquam si essent laici alicujus, cum id sit commune omnibus; quapropter si alia Ecclesia iis indiget ad ædificationem, seu ampliationem, poterit alteram cogere ad vendendum, sibi pretio soluto, Giurba *dec.*86. *num.*16. Barbosa *in d. l. invitum* 11. *n.* 21. Marinis *observat.*284. *num.*7.

12 In hoc dubio maxima consideratione procedendum, & considerandum, duobus modis hanc difficultatem esse contemplandam, aut ratione rei, quæ necessaria est ad construendam, aut ampliandam Ecclesia, vel ratione causæ piæ, quæ in una, & altera versatur. Et quoad primum, est prospiciendum detrimentum, quod percipit altera Ecclesia, seu Monasterium vendere coactum; si enim ex rei venditione parum damni percipit, ex eo quod pecunia ex venditione sibi præstita possit aliam rem emere, unde si-

milia

milia emolumenta percipiat, aut majora; tunc recte altera Ecclesia, seu Monasterium poterit cogi ad vendendum domum, vel prædium necessarium ad ædificationem, seu ampliationem Ecclesiæ; idque ex dictis constat, etiam ratione Laici coacti ad vendendum: tum etiam, quia licet utraque Ecclesia habeat idem privilegium, ut late tradit Valenzuela *d. cons.16. a n.62.* attamen hoc fallit, quoties alterius privilegium est potentius, habetque majorem rationem, & justitiam, Bart. *in Authent. qui rem, C. de sacrosanct. Ecclesiis, collat.2. vers. Si uterque privilegiatus*, Gratianus *discept. cap.481. n.31.* Mascardus *de probat. conclus.1176. n.39.* Novarius *dict. q.62. nu.24.* Cum ergo privilegium Ecclesiæ construendæ, vel ampliandæ habeat majorem rationem, & justitiam, quando altera Ecclesia, vel causa pia cogitur ad vendendam domum, vel prædium, si ex pecunia alteram rem sibi utilem valeat comparare, inde est, ut potentius sit privilegium alterius Ecclesiæ construendæ, vel ædificandæ, & necessario cogi possit altera ad vendendum: quod quidem cessabit, si grave detrimentum ex coactione altera Ecclesia percipiat, vel causa pia; nam tunc cogi non poterit. Ratio est; nam hoc privilegium exorbitat a jure communi, quatenus quis invitus cogitur vendere; & ideo strictissime est interpretandum, Gloss. *in cap. 1. de rescript. in 6. verbo Processus*, Tiraquell. *in præfat. de retractu, nu.62.* Molina *de primog. lib.3. cap.4. n.23.* Solorzano *de jur. Ind. tom.2. lib.2. cap.6. nu.91.* Quapropter debet intelligi quando parvum detrimentum tertii sequitur, secus si magnum, alias Ecclesia locupletaretur cum jactura alterius Ecclesiæ, vel causæ piæ, quod de jure naturali non permittitur, *l. Nam hoc 15. ff. de condict. indebit. cap. locupletari, de reg. jur. in 6.* Tiraquellus *de privil. caus. pia, privil.121.* quod nec in aliquo admittitur, præcipue in Ecclesia, quæ est cultrix justitiæ, & injustum non facit, Guttierez *lib. 3. pract. quæst. 8. num.24.* Joseph Ludovis. *dec.34. num.11.* Ergo in simili specie altera Ecclesia, seu causa pia ad vendendum non cogetur, ut in laicis diximus supra.

13 Secundo ratione causæ piæ difficultas est definienda, nempe quando in re, quæ petitur ad ædificandam Ecclesiam, vel ampliandam, altera causa pia exercebatur, veluti si quis habuisset capellam in Ecclesia, & ipsa fuisset necessaria ad ampliationem illius, vel diruenda ad ejus reædificationem, vel necessaria fuisset aliqua pars Monasterii ad illam ædificandam: quo quidem casu causa ipsa pietatis prospicienda est; nam si in una magis pium opus exercetur, minime est altera pia causa, seu Ecclesia cogenda ad vendendum; idque demonstratur, quando capella destinanda ad Missas celebrandas, peteretur ad ampliandam sacristiam; tunc enim non est diruenda, nec ejus possessor cogendus ad vendendum, maxime si habeat juspatronatus, vel ibi sepulchra majorum; nam ibi magis pium exercetur, ut late defendit Valenzuela *d. cons.18. a num.12.* Cyriacus *d. contr.231. num.10.* Secus vero si minus piam exerceatur, utpote in casu, de quo Marinis *dec.284.* ubi Fratres Monasterii coguntur vendere viridarium ad ampliationem Hospitalis; major enim causa pia censetur pauperes curare, quam recreatio Fratrum. Si tamen causa æqualis, non compelletur vendere altera Ecclesia, aut causa pia; nam æquale est privilegium, intratque regula, ut privilegiatus contra par privilegium habentem nequeat uti suo privilegio, ut cum multis docet Novarius *dict. quæst. 62. num.2.* Quapropter nec una Ecclesia adversus alteram utitur privilegio, Marinis *dict. dec.284.*

14 Præterea scrutandum, an persona privata cogenda ad vendendam domum, seu prædium, quando Ecclesia, seu Monasterium non est necessarium; sunt enim aliquæ Ecclesiæ necessariæ præcise, veluti Cathedralis, & Parochialis, ubi administrantur Sacramenta, docetur populus, sepeliuntur mortui, & alia necessaria peraguntur ad cultum divinum, & salutem animarum; aliæ vero sunt, quæ ad ista non inserviunt, sed tantum ad majorem cultum, & ut aliqui Religiosi sancte, & pie vivant. Difficultas est, an ad constructionem, vel ampliationem harum Ecclesiarum non necessariarum, compellendus sit quis ad domum, vel prædium vendendum.

15 Prima sententia negat; nam quando Ecclesiæ, seu Monasteria necessaria non sunt, non debent construi damno tertii, quod magnopere inest, quando quis compellitur vendere rem propriam; nam inhumanum est quenque cogere ad vendendum, *l. Quamvis, ff. de pign. act.* cum facultas naturalis sit, ut quisque re sua utatur, nec ad contractum veniat, nisi ex libera illius voluntate, *l. 1. ff. de pact.* Menochius *lib.3. præsumpt.130. n.54.* Mendbaca *illustr. q.17. num.4.* Quamobrem, ut quis vendere cogatur, requiritur causa necessaria Religionis, & publicæ necessitatis, non vero quando non est necessaria, sed voluntaria, prout in similibus Ecclesiis, seu Monasteriis. Deinde non solum privatis simile irrogatur detrimentum, verum etiam aliis Ecclesiis necessariis, quippe ex similibus novis erectionibus tot Ecclesiarum, Ecclesiæ necessariæ, utpote Parochiales, & Cathedrales, ubi Sacramenta administrantur, & Populus instruitur, damna percipiunt, quod jure interdictum est, *cap. Quicumque 44. 16. q.1. cap.2. de Ecclesiis ædificand.* Rota apud Seraph. *dec.847. n.1.* Ergo minime sunt permittendæ ædificari, seu construi, ob damnum consequens non solum tertii ad vendendum coacti, sed etiam aliarum necessariarum Ecclesiarum; quia cum damno tertii favendum non est causæ piæ, nec aliqua injustitia committenda, Abbas *lib.1. cons.17. nu.2.* Tuschus *tom.6. conclus.335. n.23.* Valenzuela *cons.18. nu.32. & 33.* Ergo nec in præsentiarum privatus est cogendus ad vendendam rem propriam ad ædificandam Ecclesiam, seu ampliandam, quæ necessaria non est. Unde hæc sententia asserit, minime id fieri posse per Judicem ordinarium; si tamen aliquando contrarium videatur, ad Principem est recurrendum, in quo est potestas abrogandi jus tertii, *ex d. l. Lucius 11. ff. de evict.* Tenet, explicatque Covarr. *lib.3 var. cap.14. num.8. vers. Secundo mihi videtur*, Vincentius Carroccius *dec.26. num.27.* Valascus *consult.22. n.2.* Franchis *dec.223. n.5.* Cyriac. *dict. contr.231. n.2.*

Secunda sententia tenet contrarium ex Regula communi, nempe favore Religionis posse cogi privatum ad rem propriam vendendam, non solum favore Ecclesiæ construendæ, sed & ampliandæ; & in Monasteriis, etiam cogi possunt vendere ad dormitoria, & viridaria alterius Ecclesiæ ædificandæ, ut jam diximus, & tenent plures, quos ad satietatem refert Guzman *d. q.52. n.36.* Girazellus *dec.38.* Marinis *d. observ.283. n.3.* Valenzuela *d. cons.18. a nu.2.* Quod quidem privilegium non solum est intelligendum de Ecclesiis necessariis, sed etiam de non necessariis. Et confirmatur: nam ut bene considerat Rota apud Seraphinum *dict. dec.847. num.3.* in his Ecclesiis, seu Monasteriis, etiam non necessariis, augetur divinus cultus: tum Deus magnopere deservitur a personis ei dicatis, sub regula tendentibus ad perfectionem obedientia, castitate & paupertate, gratissimis quidem Deo virtutibus: quamobrem etiamsi necessariæ non sint, privatus debet compelli ad vendendum, sive ad earum constructionem, sive ampliationem. Cæterum ad opus publicum quis compellitur vendere domum, vel rem propriam, non solum quando opus non est necessarium, sed tantum ad ornatum, *l. præscriptio 6. l. si quando 8. C. de operib. publicis, l. Post hanc, cum duab. C. ne ædific. privat.* Romanus *singul. 610.* Thesaurus *d. qu.74.* & ad urbis decorem compellitur Nobilis pauper vendere Palatium destructum, Riccius *decis. 138. num.2.* Hieronymus Leo *dec.90. num.22.* Romanus *sing. 784.* Ergo multo magis quando Ecclesia, seu Monasterium construitur, aut ampliatur ad cultum, & servitium Domini, Molina *de just. tract. 2. disp 341. n.2.* ubi id extendit etiam ad dormitorium, Thesaurus *d. q.24. nu.6.* Gomez *in l.70. Tauri, num.27.* Grammaticus *dec. 65. a n.1.* late Guzman *de evict. d. q.52. a n.36.* 16

In hoc dubio dicendum, aliquos esse in praxi admissos abusus in his Ecclesiis, aut Monasteriis non necessariis, quorum aliquos aliquando vidimus. Et in primis, quando Ecclesiæ istæ non necessariæ, & Monasteria jam sunt constructa, & erecta; sed Religiosi non contenti, seu Clerici, ad alium locum commodiorem, primis destructis, se conferunt ejusdem urbis, aut oppidi, & ad id plures domus emunt, & vendere compellunt, ejectis vicinis, in gravissimum detrimentum Reipublicæ, & illorum privatorum. Tum & sunt alii casus, quando de novo fiunt, sed possunt fieri in alio loco, veluti prope muros ipsius urbis, aut in aliquo prædio; sed nec simili modo contenti, plures domos evertunt, & compellunt vendere: hoc, inquam minime admittendum in utroque prædicto casu; nam tunc non adest causa Religionis, nec favor publicus, necessarius quidem, ut quis ad vendendum compellatur, Riccius *dict. decis.138. num.2. part.1.* Novarius *qu. for. lib.2. quæst. 32. num.1.* Gizarell. *dec.37. num.1.* Camill. Borell. *consil. 26. num.67.* sed tantum versatur commoditas privata, vel Clericorum, vel Religiosorum, quæ quidem non est sufficiens, ut tot domus demoliantur, vicini ejiciantur ab urbe, vel oppido, & Respublica tantum detrimentum percipiat. Et confirmatur; nam cultus divinus, & vita religiosa peragitur in Ecclesia, aut Monasterio constructo, aut in 17

con-

construendo in alio decenti loco ; Ergo solum restat commoditas privata Clericorum, aut Religiosorum, quæ cum tanto damno admittenda non est; non enim Clerici, aut Religiosi venimus ad Ecclesiam ob interesse, seu commoditatem percipiendam, & honores; sed ad laborandum die, noctuque in hereditate Domini, prout in Episcopis docuit Augustin. 19. *de Civit. Dei*, ubi explicans illud Apostoli; *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*; exponere voluit, quid sit Episcopatus, quia nomen operis est, non honoris. Eleganter D. Thomas 2. 2. *qu.* 185. *artic.* 1. Axor. *Inst. mor.* 2. *p. lib.* 3. *c.* 28. *q.* 2. Alzedo *de præst. Episc. dign.* 1. *p. cap.* 3. *n.* 33. Quamobrem ex sola Clericorum, vel Monachorum commoditate, non evertendæ sunt urbes, & Ecclesiarum, seu Monasteriorum vicini.

18 Præterea, licet favor Religionis consideretur in extruendis Ecclesiis, seu Monasteriis, non minus est favor Religionis ipsius conservare domos, & habitacula Fidelium, ubi procreantur, & enutriuntur, ad illam profitendam, & ut suis bonis, sanguine, & vita Catholicam Fidem propugnent. Tum, ut per gratiam gratiora sint Templa viva Spiritus sancti, ut est locus Isaiæ *cap.* 66. & D. Pauli 1. *ad Corinth. cap.* 3. *Nescitis, quia estis Templum Dei, & spiritus Dei habitat in vobis. Et cap.* 6. *Membra vestra Templum sunt Spiritus sancti, quem habetis in vobis: glorificate, & portate Deum in corpore vestro. Et* 2. *ad Corinth. cap.* 6. *Vos estis Templum Dei vivi, sicut dicit Dominus: Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo.* Quamobrem ad mutandam Ecclesiam, seu Monasterium non necessarium, neutiquam evertenda sunt habitacula, & domus Fidelium, ubi vel artificio, vel aliis modis vitam quærunt vicini, & alteri Christiani enutriuntur.

19 Denique, sicut dictum est, quando grave detrimentum tertio irrogatur, non cogitur domum, vel prædium vendere ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium, ut diximus. Estque optimus textus *in d. l. Si quis sepulchrum* 12. *de relig. & sumpt. fun.* ibi: *Præses etiam compellere debet, justo pretio iter ei præstari; ita tamen, ut Judex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum*, *l.* 1. §. *sunt qui putant, ff. Ne quid in loco publico*, Thesaurus *lib.* 1. *d.* 64. *n.* 9. Guzman *dict. q.* 52. *n.* 27. Zrrutigoyti *dict. cap* 10. *nu.* 137. Ergo multo minus, quando non solum vicinus unus, verum plurimi cives ex domibus, ubi alebantur, ejiciuntur, cum magno Reipublicæ detrimento, & multarum miserabilium personarum: quo quidem nullatenus permittendum a Senatu Regio, nec a Præsidibus Provinciarum, nec a Prætoribus, etiamsi ipsi vicini sponte velint suas domos vendere.

20 Unde magnopere deplorandus casus cujusdam urbis Castellæ, ubi quidam Reverendissimi Patres Monasterium habebant satis bene constructum in ipsa urbe, & propter commoditatem alibi transtulerunt, demolita una Parochia, simul cum multis Parochianis ibi degentibus, ubi opificio, & artificio suas familia alebant, & nutriebant; ea qua quidem causa fere omnes urbes Castellæ depopulatas vidimus, & quotidie demoliuntur. Cum tamen Ecclesiæ, seu Monasteria ista circa muros poterant ædificari, aut in alio loco congruenti ad Dei cultum, & servitium; tum & constructa conservari, absque eo quod alibi transferrentur: quibus quidem casibus proculdubio admittenda est prima sententia.

21 Si vero tantum unicus vicinus haberet domum, vel prædium commodum ad has novas Ecclesias, seu Monasteria construenda, etiam non necessaria, nec illi grave detrimentum inferretur, admitto secundam sententiam; nam cultus divinus, & Dei servitium præponderat magis, quam voluntas vendendi ipsius privati: tum quam minimum præjudicium illi infertur. Quamobrem etiamsi Ecclesiæ, aut Monasteria non sint necessaria, potest privatus cogi ad vendendum, ut absolute tenent Novarius *de privil. miser. person. privil.* 6. *per totum*, Cyriacus *controvers.* 231. *num.* 1. & 12. Vela *dissert.* 17. *num.* 35. Osualdus *ad Donell. lib.* 9. *comment. cap.* 9. *lit. G*, Gironda *de gabell.* 2. *part. in princip. num.* 11.

22 Denique circa hanc coactionem vendendi rem propriam ad Ecclesiam, seu Monasterium ædificandum, vel ampliandum, illud est certum, pretio taxato faciendam esse emptionem, *l. Item si verberatum* 15. §. *si forte* 2. *ff. de rei vindic.* qui quidem textus licet modico pretio dicat emptionem faciendam, id intelligas de pretio justo, non solum secundum pretium ipsius rei, sed amplius respectu voluntatis ipsius domini; nam cum invitus vendere cogatur, pretio æstimabilis est illa coactio: quamobrem non solum est pretium solvendum respectu rei, sed respectu voluntatis domini, quatenus ab eo res extorquetur, ut explicant Guzman *d. q.* 52. *an.* 9. Gratianus *discept. tom.* 3. *cap.* 541. *a nu.* 12. Giurba *dec.* 86. *n.* 11. & 12. Mierez *de Majorat.* 4. *p. qu.* 1. *n.* 126. Thesaurus *dict. lib.* 1. *q.* 64. *n.* 10.

23 Verum est aliquod dubium, an in præsentiarum venditor coactus vendere, teneatur habere fidem de pretio, quando Ecclesia, seu Monasterium pecuniam non hahoerit de præsenti? Et affirmandum videtur ex doctrina Glossæ *in l. Si locus*, §. *Cum via publica, ff. quib. modis servit. amittatur*. Ubi asseritur, quod si via publica impetu, vel alluvione fluminis, vel alia causa diruatur, posse vicinum proximum cogi ad præstandam viam; idque de consuetudine receptum, etiam non soluto pretio, idque jure publicæ utilitatis; Ergo similiter dicendum, quando adest necessitas publica ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium, cum id pertineat ad favorem Religionis, & publicæ utilitatis.

24 Sed communiter reprobatur hæc Glossa, & tenent contrarium DD. *ex l. Si servi, l. ult. C. ex quib. caus. servi pro pret. lib.* & notant DD. in *d. l. Venditor*, §. *Si constat, ff. com. præc.* ubi Albericus, & alii. Ratio est; nam in his invitis venditionibus pretium justum est concedendum, ut diximus, Morla *tit.* 9. *q.* 1. *n.* 8. quod quidem communiter intelligitur de pecunia numerata, ad quam refertur Baldus *cons.* 98. Tiraquellus *de retract.* §. 1. *gloss.* 14. *n.* 44. Unde quando lex cogit vendere rem propriam justo pretio, id intelligendum pecunia numerata, non autem habita fide pretii, ut semper de consuetudine receptum est, Covarr. *d. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 8. Pinellus *in rub. C. de rescind. vendit.* 1. *p. cap.* 2. *n.* 14. Gratianus *discept. for. tom.* 1. *cap.* 149. *n.* 25. & 26. Valasco *consult.* 22. *a n.* 4. Guzman *dict. q.* 52. *num.* 63. Barbosa *in d. l. invitum*, *n.* 16.

25 Sed in re magna cura consideranda est necessitas Ecclesiæ, seu Monasterii; nam si est extrema, & inevitabilis, nec de præsenti habeat pecuniam, tunc cogendus est vicinus vendere, habita fide pretii. Ratio est; nam necessitas ipsa publica, & Religionis petit, ut habeatur fides de pretio, alias frustra cogeret lex ad vendendum, si non etiam juberet haberi fidem de pretio, Valasco *d. consult.* 22. *in fine*, Guzman *d. qu.* 52. *num.* 63. Si vero necessitas non ita gravis sit, & inevitabilis, semper contraria sententia tenenda est, ita ut pretium intelligatur pecunia numerata, Beriazolus *de Clausul. clausul.* 38. *gloss.* 1. *num.* 24. Giurba *dec.* 86. *num.* 16. Barbosa *d. num.* 46.

26 Illud cum Ayllon ad Gomez, *tom.* 2. *var. cap.* 2. *num.* 52. est observandum, remedium legis 1. *C. de rescind. vendit.* non habere locum in his coactis venditionibus: nec admittendæ sunt, quando Ecclesiæ, seu Monasteria, non sibi, sed ut aliis complaceant, emunt, Cyriacus *d. controvers.* 231. *num.* 11. Barbosa *in dict. l. invitum*, *nu.* 13. & tantum pro seipsis, non vero pro constructione, vel ampliatione rerum particularium ipsarum, vel ipsorum, Barbosa *dict. num.* 13. Ac tandem similes coactiones admittendæ non sunt, nisi pro re integra, non pro parte, propter damnum vendentis, nisi etiam damnum ei solvatur, Giurba *d. dec.* 86. *num.* 14. Barbosa *ubi proxime*, *num.* 15. Guzman *d. qu.* 62. *num.* 59. Nec prætermittas, quod si Ecclesia, aut Monasterium ædificetur in solo alieno, solum ædificio cedit, Cavalcanus 2. *par. dec.* 23. *num.* 71. Genuensis in *Praxi*, *qu.* 249. Tiraquellus *privil.* 121. ubi Riccius: quod quidem admittendum censeo, dum Ecclesia, seu Monasterium pretium justum rependat. Et ratio est; nam cum Ecclesia seu Monasterium possit, soluto pretio, cogere ad vendendum ad sui ipsius ædificationem, inde est, ut soluto pretio solum Ecclesiæ, seu Monasterio cedat; unde admittendi non sunt aliqui asserentes, communem rem manere pro rata, quos referunt Genuensis, & Tiraquellus, relati nuperrime, Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 7 *cap* 3. *q.* 3.

27 His enim recentitis transeamus ad requisita necessaria fundandi, vel ædificandi Ecclesias, seu Monasteria. Et in primis necessaria est licentia Superioris, & non cujuslibet, sicut aliqui petunt jura, sed Romani Pontificis, *cap. De locorum* 3. *cap. Præcepta* 5. *de consecrat. dist.* 1. Sed tamen dicendum, in locis non exemptis sufficere Diœcesani licentia; in eacmptis vero requiri Summi Pontificis *Authent. dd. Ecclesiasticis tit.* §. *Si quis autem*, *cap. Nemo* 9. *de consecrat. dist.* 1. *cap. Authoritate* 4. *de privil. lib.* 6. eo enim modo intelligenda sunt jura *in d. cap.* 3. & 5. nuperrime allegata, Azorius *dict. lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 2. Selv. *de Beneficiis*, 2. *par. qu.* 6. Zerola *in Praxi*, *verbo Ecclesia*, *nu.* 1. P. Gregonus *Syntag. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. Quæ quidem licentia, seu Superioris consensus, non requiritur, ut expresse concedatur, sed sufficiet tacita, velut quando eo

.præ-

præsente, sciente, & non contradicente Ecclesia ædificaretur, Selva *d. quæst.* 6. *num.* 21. Azorius *dict. cap.* 3. *quæst.* 6. Barbosa *de offic. Episcopi*, 2. *allegat.* 26. *n.* 2. Pasqualigus *de Sacrific. Missæ*, *quæst* 441. *n.* 4. Valensuela *cons.* 18. *n.* 18. Magistris *Sylv. Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 2 *n.* 3.

28 Est tamen dubium, an hæc licentia, seu consensus Superioris requiratur a principio, ita ut non sufficiat ut postea superveniat Ecclesia constructa? Et Abbas, quem refert Selva *d. quæst.* 6. *n.* 8. asserit, a principio esse necessariam. Et probatur; nam hæc licentia, & facultas necessaria est ad indagandum, an locus sit conveniens ad ædificium Ecclesiæ; tum, qua forma sit construenda, & ne præjudicium inferat aliis Ecclesiis. Quapropter necessarium est, ut præcedat hæc licentia, seu facultas Episcopi, vel alterius Superioris, nec sufficiet postea concedi.

29 Sed tamen contrarium tenet Selva *ubi supra*, qui aliquos refert, Azorius *d. cap.* 3. *quæst.* 5. Vveyms *ad const.* 24. *ex jur. ant. de sumpt. const.* 59. *n.* 9. Barbosa *d. allegat.* 26. *n.* 2. & *de univers. jur. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 5. nam jura petentia hanc licentiam, & facultatem Superioris pro forma, non requirunt præcedere debere, ut videre est in relatis *n.* 27 *cap. Placuit* 26. *de consecrat. dist.* 1. *cap. Ad hæc* 4. *de relig. dom. cap. Quicunque* 44. 16 *quæst.* 1. *cap Cum olim* 14. *vers. insuper*, *de privilegiis*, & aliis relatis a Petr. Gregorio *d. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 10. Quamobrem sufficiet postea usu pervenire. Idque exemplis demonstrat Azorius aliquorum Pontificum, qui deorum fana jam constructa Sanctis dicarunt, & consecrarunt. Præcipue Bonifacius IV. qui Pantheon, Templum Diis Gentium dicatum, Ecclesiam omnium Sanctorum consecravit. Unde cognoscitur, sufficere consensum postea præstitum, licet Ecclesia jam fuerit constructa.

30 In re tamen dico, quod si Ecclesia, seu Monasterium, absque Superioris licentia construatur, vel sit aliquod profanum alterius sectæ Templum, sufficit licentia, seu consensus Superioris, ut aliquando pro Ecclesia, seu Monasterio consecretur; nam quando licentia, vel consensus non requiritur pro forma substantiali, ut præcedat, ea postea superveniente, perinde est, ac si a principio præstita fuisset, *cap. non firmatur* 18. *de reg. jur. in* 6. ubi Scribentes, *cap. Dudum* 30. *de elect. l. Quid id quod* 33. *ff. de donat.* Unde in similibus casibus semper est admittenda hæc secunda sententia. Verum in praxi semper a principio quærenda licentia, seu consensus Superioris; nam Episcopus, vel alius Superior, in Ecclesia ædificanda, seu construenda debet primum ad locum accedere, & atrium seu cœmeterium designare, ibique signum Crucis cum precibus affigere, lapidemque primarium ponere, *cap. Nemo* 9. *de consecrat. dist.* 1. *auth. de Ecclesiast. tit.* 6. *si quis*: quod quidem etiam per alium facere valet, ut docuerunt Azorius *d. cap.* 3. *qu.* 4. Durantius *de rit. Ecclesiæ*, *lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 7. Barbosa *d. cap.* 2. *n.* 17. D. Gregor. *part. lib.* 1. *cap.* 5. quapropter semper cum authoritate illius, & licentia procedendum ad constructionem Ecclesiæ, *cap. Quidam* 10 18. *quæst.* 1 *cap. Placuit* 1 1. *quæst.* 2. Petrus Gregorius *dict. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 10. Vigelius *in Method. jur. can. lib.* 3. *cap.* 15. *regul.* 5.

31 Illud vero prætereundum non est, quod si Episcopus hanc licentiam, & consensum præstare renuerit, & primarium lapidem reponere, idque non ex rationabili causa, recurrendum est vel ad Archiepiscopum, vel Primatem, ut illum compellat; illa enim regula generalis est, ut quoties inferior tenetur licentiam, seu consensum præstare, nisi ex rationabili causa se excuset, a Superiore possit compelli ad illum præstandum, *cap. Nullus* 8. *de jure patronatus*, ubi Panormit. hanc regulam admittit. Quapropter impræsentiarum Episcopus ab Archiepiscopo, seu Primate poterit compelli, si absque rationabili causa id facere renuerit, Selva *d. q.* 6. *n.* 15. Azorius *d. cap.* 3. *qu.* 8 Barbosa *d. cap.* 2. *n.* 17.

32 In erigendis, construendisque Ecclesiis Cathedralibus non sufficit licentia, seu authoritas Episcopi, nec etiam Legati, *cap Quod translationem* 4. *de offic. Legati*, ubi Glossa; id enim specialiter reservatum est Romanis Pontificibus, *cap.* 1. *de translatione Episcopi*, *cap.* 1. *Ne Sede vacante*: quod ditu observatum percipitur *ex cap. Felix* 50. *cap. Præcipimus* 53. 16. *quæst.* 1. hæc enim ex gravioribus Ecclesiæ causis est: quapropter Summi Præsules id sibi reservarunt, Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2 *lib.* 3. *cap.* 4. *a n.* 1. Barbosa *de un. jur. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 139. & *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 1. Sanchez *cons. lib.* 6. *c.* 9. *dub.* 7. *nu.* 4. Quod idem est dicendum, quando Ecclesia Cathedralis in Metropolitanam erigitur *c.* 1. *de translat. Episcopi*; vel quando dismembraretur ad alias erigendas Cathedrales, *cap. Mutationes* 34. 7. *qu.* 1. *extravagant.* 1. *de præbendis*, Tambur. *de jur. Abbat. tom.* 2. *disput.* 14. *quæst.* 13. *a n.* 20. Urrutigoyti *de Eccles. Cathedral. cap.* 3. *per tot.*

Est vero dubium, an Episcopus possit Ecclesiam Colle- 33
giatam propria authoritate erigere, & extruere? Prima sententia affirmat, *ex cap. Quoniam* 9. *de vit. & honest. Clericorum*, ubi Episcopis conceditur facultas instituendi Ecclesias, ubi Clerici in communi vivant in una domo; quod idem dicendum est de Ecclesia Collegiata, ubi Clerici vivunt in communitate, & sub uno tecto, habentque bona, unde fructus præbendarum percipiunt. Cæterum ratione probatur; nam Episcopi possunt erigere novos Canonicos, ut sint supernumerarii, *cap.* 2. *de concess. Præbend.* ubi Abbas. Ergo etiam possunt ab eis erigi, ut construatur, & erigatur Ecclesia Collegiata cum novis Canonicis. Præterea Episcopus sua authoritate valet mutare Ecclesiam Collegiatam Sæcularem in Regularem, *cap. Ad audientiam* 5. *de Ecclesiis ædificand.* Monera *de commut. ultim. volunt. cap.* 11. *num.* 332. Quamobrem demonstratur, habere facultatem construendi Ecclesiam Collegiatam; non enim mutare posset sua authoritate statum illius, si non habuisset facultatem illam construendi, aut erigendi, ut ipse Monera docuerat *d. cap.* 11. *n.* 331. Ergo Ecclesia Collegiata poterit extrui, & erigi ex licentia, & authoritate Episcopi, ut *in d. cap. Quoniam*, docuerunt Abbas antiq. *n.* 1. Joan. Andreas *n.* 3. Butrius *n.* 2. Panormit. *n.* 2. & 6 Unde Nicol. Garzia *de Beneficiis*, 12. *part. cap.* 5. *num.* 4. scripsit, aliquando Ecclesiam Collegiatam erigi per Episcopum, licet fieri soleat authoritate Papæ, Novarius *q. for. p.* 1. *quæst.* 24. *nu.* 4. Robuffus *tit. de erect. in Collegiat.*

Secunda sententia tenet contrarium, dicens non absque 34
authoritate, & licentia Papæ construi, & erigi posse Collegiata. Ratio est; nam novos Canonicos creare, nequit fieri absque authoritate Papæ, Abbas *in cap. Vacante*, *de Præbend.* Felinus *in cap Exceptionem*, *de except. num.* 16 Bursatus *cons.* 27. *num.* 4 & *cons.* 110. *n.* 6. Unde Canonicorum creatio est de genere prohibitorum, nec ad alium pertinet, nisi ad Supremum Caput Ecclesiæ, Ragucius *de voce Canonicorum*, *quæstione* 1. Præterea Collegiata dicitur Ecclesia, quia habet collegium: collegium vero Ecclesiasticum nequit erigi, vel construi, nisi a Papa, Bartolus *in l. ult. ff. de colleg. illicit. num* 6. sive sit probatum, sive præsumptum, ut cum Innocentio, & aliis docet Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 14. *n.* 38. Ergo nequit Ecclesia Collegiata construi, & erigi ex sola licentia, & authoritate Episcopi, Lotterius *dict. quæst.* 14. *n.* 46. Riccius 3. *p. decis.* 66. Filliuc. *de Beneficiis*, *cap.* 3. *n.* 112. Massobrius *in Praxi habendi concurs. præiud.* 2. *dub* 1.

In hoc dubio observandum, nullum jus inveniri clare
decidens hanc difficultatem; nam textus quem adducit pri- 35
ma sententia *in cap Quoniam* 9. *de vit. & honestate Clericorum*, non loquitur de facienda Ecclesia Collegiata Sæculari, sed tantum Regulari, quod quidem interdictum non est Episcopis; nam licet olim eis interdiceretur, *ex cap.* 1. *de excessibus Prælat. in* 6. hodie tamen concessa est Episcopis similis authoritas ex Trident. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 3. Rota apud Farinac. 2. *part. decis.* 745. Quapropter textus ille assumptum non probat, ut explicat Lotterius *dict. quæst.* 14. *a n.* 43. Massobrius *dict. dub.* 1. *n.* 5. & 6.

Sed hoc interpretamentum admittendum non est; nam
ut consideravit Imola *in dict. cap Quoniam*, *num.* 9. tex- 36
tus ille non agit de aliquo Prælato Regulari, sed Sæculari, qui intendebat Clericos illius Ecclesiæ in communitate vivere, & in eadem domo vesci, ut majori commoditate Divinis Officiis: & aliis oneribus Ecclesiasticis vacarent: quod quidem fieri ab Episcopo temporibus Gregorii Magni concessum erat, mos quidem receptus tam in Orientali, quam Occidentali Ecclesia, Lantmeter. *de vet. Cleric. vest. lib.* 2. *cap.* 56. *in fine*, Cochier *in fascicul. hist. cent.* 2. *cap.* 32. Lotter. *dict. quæst.* 14. *num.* 44 Quamobrem recte potuit ab Episcopo fieri, ut tenet D Gonzalez *in dict. c. Quoniam*, *num.* 3.

Sed adhuc in specie ista textus ille non probat, posse
Episcopum facere Ecclesiam Collegialem, & ut Clerici in 37
communi vivant, & in eadem domo vescantur. Ratio est; nam Gregorius VIII. id de novo statuit, & indulget, ut possit Episcopus in communitate Clericos reponere, ut constat ibi: *Statuimus*. Et infra: *Indulgemus etiam*. Quæ verba in casu illo speciali tantum demonstrant specialem indulgentiam, & facultatem, ut Episcopus potuisset facere, ut Clerici in communitate collegialiter viverent, idque ex Pontificis indulto, non vero ut id constituisset Episcopus authoritate propria, independenter a Papa. Unde ex illo textu non pro-
batur prima sententia. 38

Cæterum text. *in cap. Ad audientiam* 5. *de Ecclesiis ædificand.* ubi deducunt interpretantes, posse Episcopum Ecclesiam

clesiam Sæcularem Collegiatam erigere in Regularem, adhuc assumptum non bene probat; ibi enim agitur de mutanda Ecclesia Collegiata in Regularem; quo quidem caso aliqui dicunt, ex consensu Episcopi fieri posse, consentientibus ipsis Canonicis, & sine aliorum præjudicio, *cap. Si Episcopus* 73. 12. *quæst.* 2. Veruntamen Textus ille loquitur tantum de Ecclesia Parochiali de consensu Episcopi, & Capituli in Monasterium convertenda, quod longe se habet ab Ecclesia Collegiali; quapropter ad rem non est. Igitur dicendum, ut Ecclesia Collegiata fiat Regularis, non sufficere solum consensum Episcopi, verum etiam requiri Summi Pontificis, quidquid resistat Glossa *in d. cap. Ad audientiam*, D. Gonzalez *ibidem*, *num.* 2. Moneta *d. cap.* 11. *num.* 332. quod depromitur ex litera ipsius textus, ibi: *Devotioni tuæ authoritate Apostolica indulgemus*. Quæ verba indicant aperte indultum fuisse concessum a Summo Præsule, ut Ecclesia illa Collegiata ad Regulares Canonicos ordinaretur; non vero ex authoritate propria Episcopi factum fuisse, quin potius ex illo textu decerpitur, utramque facultatem esse necessariam, nempe Papæ, & Episcopi, prout cum Viviano, Alagona, & aliis percipit Barbosa *ibidem*, *n.* 1.

39 Hinc admittenda est secunda sententia asserens, ad construendam, vel erigendam Ecclesiam Collegiatam, necessariam esse licentiam, & facultatem Pontificis, nec sufficere solam Episcopi. Et ultra illius fundamenta probatur; nam Episcopus, licet aliquando authoritate propria creare possit aliquos Canonicos, hi tamen supernumerarii sunt, nec aliquod jus percipiunt, nisi ventosum, ut scripsit Abbas *in cap. Dilecto*, *de Præbend. col.* 3. nec habent vocem in Capitulo, nec stallum in Choro, Bertrandus *cons.* 22. *num.* 6 Moneta *de Optione*, *quæst.* 23. *a num.* 6. Quapropter mirandum non est, si ab Episcopo creantur authoritate propria: sed si vere essent Canonici, id tantum concedunt Doctores ex diminutione redituum, ad supressionem Canonicatuum, vel eorundem augumento, ad novorum creationem ex consensu Capituli, ut sunt jura *in cap. Cum accessissent* 8. *cap. Cum M.* 9. *cap. Ex parte* 10. *de const.* Ubi DD. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 15. Ugolinus *de Offic. Episcopi*, *cap.* 52. §. 1. *num.* 4. Garzia *de Benefic. p.* 12. *cap.* 1. *a num.* 2. Barbosa *de potest. Episcopi*, 3 *par. allegat.* 67. *per tot.* Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 6. *cap.* 30. *quæst.* 11. & 12. Palao *Oper. Mor. tom.* 2. *tract.* 13. *difficult.* 6. *punct.* 9. §. 9. & 10. aliter enim minime Episcopus ex authoritate propria nec Canonicos supprimet, nec de novo creare poterit. Ergo cum Canonicos creare interdictum sit Episcopis, inde est, ut sua authoritate propria non possint creare, construere, & erigere Ecclesiam Collegiatam, nec ad id licentiam præstare.

40 Cæterum, licet aliqui dicant, posse Episcopum in sua diœcesi quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi specialiter fuerit reservatum; attamen licet in specie non sit textus id reservans, est tamen reservatio in regula generali, ne fiat Collegium absque Supremi Pontificis potestate, & authoritate, ut cum Bartolo, & Lotterio *supra*, *num.* 33. probavimus *lib.* 4. *cap.* 12 *n.* 2. quare in regula illa generali reservata est Pontifici hæc facultas construendi & erigendi Ecclesiam Collegiatam.

41 Denique ex praxi id est tenendum, quia ad construendam vel erigendam Ecclesiam Collegiatam, semper recurritur ad Papam, ut S. Sanctitas hanc facultatem concedat: cujus rescripti formulam refert Massobrius *dict. prælud.* 2. *dub.* 1. *num.* 7. Unde grave argumentum sumitur, hanc facultatem reservatam esse Summo Pontifici, ita ut necessario ea ejus licentia construenda, & erigenda sit Ecclesia Collegiata, Rota apud Rubeum *to.* 3. *decis.* 99. *n.* 9. Barbosa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 1.

42 Ad construenda nova Monasteria Regularium, vel Monialium, etiam authoritas Superiorum requiritur: quamobrem authoritas, & licentia Summi Pontificis est necessaria, *cap.* 1. *de excessib. Prælat. in* 6. *cap. ult. de religios. domibus*, *eod. lib.* tum & authoritas Episcopi, *cap. Authoritate* 4. *de Privileg. lib.* 6. Trident. *sess.* 25. *de Regularibus*, *cap.* 3. ibi: *Nec de cætero similia loca, tam mulierum, quam virorum, sine Episcopi, in cujus Diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, &c.* Estque Decretum Clementis VIII. 23. Julii 1603. & confirmatur Decreto Urbani VIII. 28. Augusti 1624. ubi decernitur, Ordinarios non posse hanc licentiam impartiri, ut erigantur Conventus cujuscunque Ordinis Mendicantium, nisi vocatis Prioribus aliorum Conventuum in eisdem civitatibus existentium, & causa cognita constiterit, prædictos novos Conventus erigendos commode sustentari posse, sine aliorum detrimento: quæ quidem circumstantia de substantia est, ita ut si detur licentia absque prævia causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, cassa, & irrita sit prorsus. Ratio est; nam Bulla habet clausulam irritantem, quæ operatur nullitatem, & omnia destruit, Rota *divers.* 2. *p. decis.* 24. *num.* 5. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 67. *a num.* 12. Menochius *de recuper. remed.* 16. *num.* 444. Salgado *de recent. Bull.* 2. *p. cap.* 34. *num.* 126. Ergo si absque causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, licentia ab Episcopo concedatur, erit irrita, & nulla, Gratianus *tom.* 3. *cap.* 517. *num.* 18. Riccius 2. *p. decis.* 75. Illustrant Cruz *de stat. Relig. lib.* 2. *cap.* 9. Rota apud Farinac. 2. *p decis.* 745. Cochier. *de jurisdict. in Exempt.* 1. *p. quæst.* 36. Valentia *illustr. controvers. lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 2. *num.* 13. Solorzano *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 19. & *in Polit. lib.* 4. *cap.* 23 Sanchez *cons. lib.* 6. *cap.* 9. *dub.* 7. Urrutigoyti 3. *p. de for. conscient. vot.* 7. Garzia *de Benefic.* 5 *p. cap.* 9. *num.* 80.

Est tamen dubium, an licentia sola Episcopi cum causæ 43
cognitione sufficiat ad nova Monasteria ædificanda. Prima sententia affirmat; nam jura loquentia de Monasteriis ædificandis, nullam petunt licentiam, nisi Episcopi Diœcesani, ubi Monasterium ædificatur, *Authent. de Monach. in principio*, *collat.* 1. ubi sic habetur: *Illud dicendum est, si quis Monasterium ædificare voluerit, non prius licentiam esse hoc agendi, quam locorum Episcopum advocet.* Estque etiam textus *in cap. quidam* 10. 18. *quæst.* 2. Trident. *dict. sess.* 25. *c.* 3. Ergo sola Episcopi licentia sufficiet ab ædificandum novum Monasterium cujusque Ordinis. Præterea ex Bulla Clementis VIII. apertius probatur, ubi petitur licentia Episcopi cum causæ cognitione, ut omnia damna aliorum Conventum, & commoda construendi præcaveretur. Ergo de sola licentia Episcopi poterit novum Monasterium ædificari, Rodriguez *quæst. regul. tom.* 2. *quæst.* 49. *art.* 3. Sorbus *ad compendium Minorit. verbo Ædificare*, *in sua annotat. vers. Circa*, §. 20. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 9. *dub.* 7. *num.* 1. Valentia *dict. cap.* 2. *num.* 13. Valenzuela *cons.* 177. *num.* 3.

Secunda sententia asserit, duas licentias esse necessarias, 44
nempe Sedis Apostolicæ, & Episcopi, in cujus diœcesi construendum est Monasterium. Ratio; nam *in cap.* 1. *de excessib. Prælat. lib.* 6. & *in cap. unico*, *de religios. dom. eodem lib.* statutum est ibidem, ne Prælati Religionum aliquem novum Conventum extruant absque licentia Sedis Apostolicæ, ob graves querelas quotidie ad Sedem Apostolicam pervenientes. Quod idem decretum est *in cap. Authoritate* 4. *de privileg. lib.* 6. ubi *in vers. Inhibemus*, id prohibitum est in exemptis, vel non exemptis locis, Regularibus domos ædificare absque Sedis Apostolicæ licentia. Præterea aliquæ sunt concessiones speciali indulto, ut aliquæ Religiones Monasteria construant absque licentia Summi Pontificis, ex sola Ordinarii licentia, prout concessit Paulus V. Religiosis Carmelitanis Discalceatis Congregationis sanctæ Mariæ, & Congregationi Clericorum Regularium S. Pauli, quarum meminit Barbosa *de offic. Episcopi*, 2. *part. allegat.* 26. *n.* 4. Verum illas revocavit Urbanus VIII. 28. Augusti 1624. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *disput.* 5. *quæst.* 1. Tondutus *tom.* 1. *Quæst. Benefic. cap.* 23. *num.* 5. Ergo semper est necessaria ad construendum novum Monasterium licentia, alias semper erit necessarium speciale indultum. Denique, licet Tridentinum *dict. cap.* 3. petat ad construendum Monasterium licentiam Episcopis, id tamen non derogat licentiæ Summi Præsulis requisitę ex aliis juribus ad fundandum Monasterium; sed tantum decerpitur, utranque licentiam esse necessariam, Barbosa *d. allegat.* 26. *nu.* 4. Tondutus *d. c.* 23. *n.* 4. Solorzanu *d. c.* 23. *a n.* 19. Zerola *verbo Monachi*, *n.* 2. Riccius 4. *p. dec.* 168. *n.* 4. Magistris *in Sylv. Eccles. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 3.

In hoc ergo dissidio animadverto, duobus modis posse 45
intelligi jura, quæ loquuntur de domibus Religiosorum. In primis, quando tantum sunt hospitia, ubi Religiosi tanquam viatores pertranseunt; & tunc non est licentia necessaria, nec Papæ, nec Ordinariorum. Ratio enim est, quia ibidem non dicuntur proprie habitare, sed stare per transitum, *l.* 1. §. *Habitatores*, *ff. de his*, *qui dejecer. l. penult.* §. *Dein factum*, *ff. naut. & caupon.* nec sub nomine Monasterii domus istæ intelliguntur, Gallinus *cons.* 326. *n.* 6. Hartmannus *cons.* 13. *n.* 4. Quamobrem ad has domos, seu hospitia construenda, nulla est necessaria licentia, nec Papæ, nec Ordinariorum, ut in terminis Bullæ Clementis VIII. tenet Riccius 2. *p. dec.* 140. *in fine*, Bonacina *tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 8. *p.* 2. *n.* 2.

Secundo, quando domus, seu Monasteria construuntur, ut 46
vivant cœnobitæ conventualiter, & in communitate, non

autem

autem per transennam: in quo quidem casu animadverto, plures Doctores tenuisse, necessariam esse licentiam Ordinarii, veruntamen non excludunt licentiam Summi Præsulis, ut videre est in Sanch. & Valenzuela relatis *num.* 41. idem Valenzuela *consil.* 84. *n.* 9. Gratian. *tom.* 3. *discept. cap.* 517. *n.* 18. P. Gregorius *de Republica*, *lib.* 3. *c.* 9. *n.* 2. ideo non est facile admittenda prima sententia, quæ quidem aperte pauci num est. Quamobrem admitto secundam asserentem, solam non sufficere licentiam Episcopi, sed necessariam esse Sedis Apostolicæ, ut declaravit Sacra Congregatio, cujus verba transcripsit Solorzano *d. c.* 23. *n.* 21. sic: *Monachi non possunt ædificare Monasterium in Parochia, in qua id non habent, sine cognitione, & licentia Papæ; & practicatur sic, quod Episcopus dat assensum Monachis ædificandi Ecclesias, & Monasteria, reservato beneplacito, assensu, & confirmatione Sedis Apostolicæ, impetranda intra tanti temporis curriculum.* De qua etiam praxi testatur Zerola *d. verb. Monachi*, *n.* 2. Ecprobatur ratione; nam Monasteriorum ædificatio de gravioribus est, & quæ requirunt maximam considerationem, ut declaratur in Bulla Clementis VIII. graviora enim Ecclesiæ debent per Caput expediri, *c. Majores* 3. *de Baptismo*, Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. alleg.* 112. *per tot.* Ergo erit necessaria licentia Papæ, simul cum licentia Episcopi ad ædificandum Monasterium, prout etiam tenent Campanilus *in Divers. jur. can. rub.* 12. *c.* 13. *nu.* 80. *in fine*, Barbosa *ad Concilium*, *sess.* 25. *de Regul. c.* 3. *n.* 28.

47 Illud vero obliviscendum non est, hanc licentiam ab Episcopo præstandam, non posse dari a Vicario illius, nisi ad id habeat speciale mandatum; nam, ut dictum est, ædificatio ista est de gravioribus, quæ non veniunt in generali mandato, & ideo necessarium est speciale, alias non poterit a Vicario ex generali commissione præstari, Riccius 1. *p. dec.* 182. *n.* 4. Campanilus *d. c.* 13. *concl.* 9. Barbosa *d.* 3. *p. alleg.* 26. *n.* 3. Solorzano *d. cap.* 3. *n.* 19. Frasso *de Patr. Ind.* 1. *p. c.* 4. *n.* 4. *in fin.*

48 Sed quid de translatione Monasterii de uno ad alterum locum? Eo quidem casu novum Monasterium construitur, & ædificatur; & in hac translatione, seu mutatione necessariam esse licentiam Summi Pontificis, est textus expressus *in c. un. de excessibus Prælat. in* 6. *Clem. Cupientes* 3. *de pœnis*. Est enim difficultas, an requiratur nova licentia Ordinarii? Prima sententia asserit, non esse necessariam novam licentiam Ordinarii; nam quamvis jura petant licentiam hanc ad novam constructionem Monasterii, non ita vero ad mutationem, seu translationem illius, prout patet in Trid. *d. sess.* 25. *c.* 3. *in fin.* Ergo absque licentia Ordinarii poterunt ad alium locum transferre Monasterium. Et confirmatur; nam Regulares exempti sunt a jurisdictione Episcoporum, nisi in casibus, quibus specialiter illis subduntur, *c.* 1. *versic. In eos*, *de Privilegiis lib.* 6. Trident. *sess.* 6. *de Reform. c.* 3. & *sess.* 21. *c.* 2. & 14. Cenedo *canon. q.* 26. Cevallos *de cognit. per viam violent. q.* 71. Diana 3. *p. tract.* 1. *resol.* 20. Tuschus *lit. A*, *concl.* 7. Non autem specialiter, & expresse Religiosi subjiciuntur ad petendam licentiam Ordinarii ad transferendum, seu mutandum Monasterium. Ergo minime tenentur eam petere. Denique est privilegium Sixti V. concessum Generali Sancti Benedicti in Lusitania, ut ex consensu Capituli, absque licentia Ordinarii, transferat Monasteria ad loca commoda, cujus verba transcripsit Barbosa *d. alleg.* 26. *n.* 9. quod quidem, licet tantum illi Religioni concessum fuerit, aliis communicatur ex concessione Leonis X. quam refert Cherubinus *tom.* 1. *fol.* 524. Rodriquez late *tom.* 1. *q.* 55. *art.* 1. *cum sequent.* Campanilus *dict. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 81. Suarez *de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *n.* 24. Cruz *de statu. Religios. lib.* 2. *c.* 4. Ergo ex simili privilegio possunt Religiosi mutare, seu transferre sua Monasteria absque licentia Ordinarii. Tenet Diana 3. *p. tract.* 2. *res.* 136. Bonacina *de censuris*, *tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 8. *punct.* 2. *proposit.* 1. *n.* 5. qui alios refert.

49 Secunda sententia tenet contrarium, ex decisione textus in *c. Si quis vult* 41. 16. *q.* 7. ubi sic Bonifacius decernit: *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi, & Fratrum suorum.* Cæterum probatur; nam licet in Concilio Tridentino *d. sess.* 25. *de Regularibus*, *c.* 3. non fiat mentio de mutatione Monasteriorum, est casus omissus, relictus in dispositione juris communis, *l. Si commodissime* 10. *ff. de liber. & posthum. l. Si cum dotem* 22. *ff. solut. matrim.* Molina *de rit. nupt. lib.* 3. *q.* 58. *n.* 16. Rota apud Farinac. 1. *p. dec.* 171. *n.* 8. Marius Ant. *var. lib.* 2. *resolut.* 12. *n.* 16. Et casus omissus in nova Constitutione intelligitur secundum antiquum, *l. Si vero* 64. §. *de viro*, *ff. solut. matrim.* Girondа *de Privileg. n.* 536. Cum ergo de jure communi *in d. c. Si quis vult*, requiratur ad mutationem Monasterii Episcopi licentia, inde est, ut sit necessaria. Præterea probatur *ex cap. Authoritate* 4. *de Privileg. in* 6. ubi Monasterium nequit ædificari absque licentia Episcopi, in loco non exempto; & si exemptus fuerit, absque authoritate Papæ: Sed in translatione Monasterii vere, & realiter ædificatur Ecclesia, & novum Monasterium. Ergo nequit fieri absque licentia Episcopi. Confirmatur; nam ideo in loco non exempto requiritur Ordinarii licentia; quia ex occupato per Monasterium, fit exemptus a jurisdictione Episcopi, qui damnum percipit: Sed hoc damnum, & præjudicium Episcopi est in translatione Monasterii: Ergo sicut in ædificatione est necessaria ejus licentia, similiter in translatione. Denique est textus *in c. un. de excessibus Prælat. in* 6. qui non solum loquitur de Monasteriis constructis, sed etiam de construendis, & de novo faciendis: quod quidem verificatur in translatione Monasteriorum, cum de novo ædificantur. Ergo semper erit necessaria licentia Ordinarii in translatione, sicut in ædificatione Monasterii, Portell. *de dub. Reg. verbo Monasterium*, *num.* 5. Rodriq. *Regul. Quæst. tom.* 1. *q.* 23. *art.* 7. *ad finem*, Barbosa *d. alleg.* 26. *n.* 8. & 9. Cruz *d. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 1. Riccius 4. *part. decis.* 168. Tondutus *d. c.* 23. *n.* 7. Larrea *decis. Granatensi* 97. *a num.* 15.

50 In hoc dubio animadvertendum, jura quæ pro hac secunda opinione adducuntur, varia interpretamenta recipere. Nam quoad textum *in d. c. Si quis vult*, nonnulli inquiunt, minime illic peti licentiam, seu consensum Episcopi, sed tantum consilium; quod longe se habet, cum eo petito possint Regulares ad libitum Monasteria transferre; quod secus de licentia. Sed tamen hoc interpretamentum admittendum non est, quia licet textus ille dicat, *cum consilio*, idem est ac si diceret, *de licentia & consensu Episcopi*, prout est textus *in c.* 1. *de for. compet.* ubi Clericus nequit conveniri coram alio Judice Ecclesiastico, nisi de consilio proprii Episcopi; quod quidem intelligendum est de licentia, & consensu illius, ut declarat textus *in c. Si diligenti* 17. *eod. tit.* & cum multis tradit Barbosa ibi, *a n.* 7. *c. Cum olim* 7. *de Arbitriis*, ubi Abbas *n.* 5. idque optima ratione; nam quoties consilium petendum est ab eo, qui in jurisdictione potest detrimentum pati, non intelligitur de consilio proprie, sed de licentia, & consensu illius, ne ei injuria irrogetur: quapropter *in d. c. Si quis vult*, consilium, licentia, & consensus Episcopi intelliguntur, ut optime docet Larrea *d. dec.* 97. *nu.* 16.

51 Aliud etiam interpretamentum adducunt alteri, nempe textum illum esse intelligendum, quando Religiosi non erant exempti a jurisdictione Episcoporum. Ast post exemptionem nequit procedere, nisi in casibus quibus expresse subjiciuntur Episcopis, ut jam diximus, & cum multis docet Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 33. *n.* 23. Guiserius *de Judic. Regul. c.* 9. *n. fin.* Sed tamen nec hoc interpretamentum est admittendum, quia negatur, Regulares quoad ædificanda Monasteria subjectos non esse ad petendam licentiam Episcopi; quod idem est tenendum ad translationem, propter jura, quæ loquuntur, non solum de ædificatione, sed etiam de translatione, & nova ædificatione; ac etiam propter identitatem rationis, *ex l. Illud*, *ff. ad l. Aquiliam*, *l. Illud*, *C. de Sacros. Ecclesiis*, *l. Cum ratio* 6. *ff. de bon. damnat.* & late prosequitur Larrea *ubi proxime*, *n.* 29.

52 Textus in *d. c. Authoritate*, & *c. un. de excessibus Prælat. in* 6. inquiunt, intelligendos non de translatione Monasterii, sed de ædificatione; & in Monasteriis constructis, non de construendis, post textum *in d. c. unico*, ut interpretatur Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *n.* 33. Veruntamen si conspiciatur textus in *d. c. Authoritate*, vere, & realiter loquitur de qualibet domo, seu Monasterio construendo, unde querelæ, & scandala poterant oriri; quod quidem similiter procedit in mutatione Monasterii, quia respectu loci ubi ædificandum est, possunt similia inconvenientia oriri, & causari. Tum interpretatio Suarez ad textum *in c. unic. de excessibus Prælat. in* 6. incerta est, repugnat enim literæ illius textus; tum & dispositioni legum, quæ regulariter loquendo respiciunt futura, nisi expressim de præteritis tantum loquantur, *l. Leges* 2. *C. de legibus*, *c. fin. de const.* ubi communiter Scribentes. Quamobrem jura ista secundam sententiam probant, prout probat Clementina *Cupientes* 3. *de pœnis*. Quidquid Suarez dicat, intelligendam tantum de Monasteriis constructis usque ad tempus Clementis V. Larrea *d. decis.* 97. *n.* 27.

53 Hinc resolvendum est, de jure communi loquendo, Religiosos

giosos non posse transferre, seu mutare Monasterium ad alium locum absque licentia Episcopi, nec in hoc erit dubitandum. Erit ergo difficultas, an ex aliquibus Indultis possint Religiosi has mutationes facere independenter ab Episcopo. Et aliqui affirmant, idque probant ex concessione Julii II. Sixti V. Leonis X. & aliis privilegiis congestis a Barbosa *de univers. jur. lib. 2. cap.* 10. *num.* 69. ubi hanc sententiam tenent Suarez *dict. sect.* 5. *num.* 33. Fallucius *tract.* 14. *cap.* 8. *quæst.* 8. *num.* 145. Navarrus *in Manual. cap.* 27. *n.* 144. Bonacina *dict. quæst.* 8. *punct.* 2. *proposit.* 1. *n.* 5. Tondutus *dict. cap.* 23. *num.* 7.

54 Sed contrarium tenet Larrea *dict. decis.* 97. *num.* 26. ex decreto Urbani VIII. 17. Augusti 1633. quod refert Barbosa *de offic. Episcop. in fine dict. conf. fol. mihi* 63. ubi generaliter omnibus Religionibus interdicitur novas Domos, seu Conventus erigere absque licentia Ordinariorum. Estque etiam ad id aliud Decretum ejusdem Urbani, 28. Augusti 1623. refert Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *disput.* 6. *quæst.* 1. & meminit Tondutus *d. cap.* 23. *num.* 5. idem mandans, non obstantibus quibuscunque privilegiis: Unde indulta illa jam supra relata, derogata remanent, & res redacta ad jus commune, requirens utramque licentiam ad mutationem, seu translationem Monasterii, *ex d. cap. Si quis vult, cap. unic. de excessibus Prælat. in* 6. *clement. Cupientes* 3. *de pœnis, l.* 9. *tit.* 14. *p.* 1.

55 In hoc dubio dico, tribus modis considerandam esse hanc mutationem, seu translationem Monasteriorum. Primo, quando translatio fit ex loco incommodo ad locum commodum, & sanum, vel magis proximum, etiam exemptum, prout erat locus ubi erat situm Monasterium, nec exinde aliquod præjudicium sequitur Episcopo, nec alicui Ecclesiæ Parochiali; & tunc credo, ex Indultis Regularium, absque licentia Episcopi posse fieri mutationem, seu translationem; in quo quidem casu recte possunt Indulta practicari a Religiosis, quibus concessa sunt, aut aliis per communicationem. Ratio est; nam ad hunc casum concessa videntur ista rescripta, in quo nullum præjudicium sequitur alicui tertio; quod quidem necessario in quolibet rescripto intelligitur, cum mens sit Pontificis nullum lædere, nec aliquod præjudicium inferre, *l.* 2. *C. de precib. Imp. offer. cap. Cum ordinem* 6. *de Rescript.* Gironda *de Privileg. num.* 282. nec tale rescriptum est adimplendum, si contineat tertii præjudicium, Azevedus *in l.* 1. *tit.* 14. *lib.* 4. *Recopilat. n.* 35. Mascardus *de probat. conclus.* 1003. *num.* 21. Brunorus a Sole *in loc. com. verbo Rescriptum, num.* 1. Cabedo 2. *p. decis.* 93. *nu.* 2. Ergo cum in hac specie nullum præjudicium inferatur juri Episcopi, aut alicui Ecclesiæ, recte ex his Indultis poterunt Religiosi mutare, aut transferre Monasterium ad alium locum exemptum commodiorem. Præterea, quando jam est fundatum Monasterium, & transfertur ad alium locum exemptum, & sine aliorum præjudicio, nullus novus acquiritur titulus, sed primus renovatur, Tondutus *d. cap.* 23. *num.* 7. Ergo minime erit necessaria nova licentia, sed Indulta illa recte procedunt: & in hoc casu admitto sententiam Doctorum relatorum *num.* 53.

56 Secundus modus erit, quando Religiosi voluerint transferre Monasterium ad locum non exemptum, sed de jurisdictione Episcopi; & tunc assero cum Larrea, necessariam esse novam licentiam Ordinarii, ex Constitutione Urbani, quam ipse refert, & quam refert Tamburinus, derogantem omnibus Religiosorum privilegiis circa Monasteriorum erectionem citra licentiam Ordinariorum, quas etiam compilavit Barbosa *in summario, verbo Monasterio, collect.* 103. *n.* 11. Ratio est; nam hæc non est propriæ translatio, ac mutatio cum eisdem juribus, & titulis antecedentibus, sed nova erectio Monasterii cum novo titulo, scilicet auferendi Episcopo locum non exemptum, & proprium suæ jurisdictionis. Ergo talis translatio debet necessario contineri in dictis Decretis Urbani, derogantibus omnibus privilegiis Religiosorum ad translationem Monasterii. Cæterum, nam Indulta Religiosorum, quatenus derogant juri communi, & præjudicium inferunt, stricte sunt interpretanda, & quominus lædant, *l. Rescripta,* 7. *C. de precib. Imperat. offerend.* 47. *tit.* 18. *part.* 3. Petrus Gregorius *lib.* 3. *de Rescript. cap.* 28 *num.* 4. Barbosa *in cap.* 38. *de rescript. n.* 6. Gratianus *discept. cap.* 938. *num.* 14. Ergo Indulta illa non sunt intelligenda, quando translatio Monasterii fit ad locum non exemptum, ubi Episcopus habet jus quæsitum, quod Pontifex lædere non intendit, Gomez *in l.* 40. *Tauri, n.* 89. *vers. Sine justa,* Menchaca *Illustr. cap.* 1. *n.* 6. Tuschus *lit. P. conclus.* 682. *n.* 1. Cyriacus *controv.* 310.

57 Deinde Decreta Urbani, quatenus conformia juri communi statuenti peti licentiam Ordinarii ad mutationem Monasterii, facile sunt extendenda ad translationem ad locum non exemptum; quælibet enim reductio ad jus commune facillime est admittenda, ut in terminis exemptionis valet videri, quando Canonici eximi a jurisdictione Episcopi intendunt, contra quos existit aliqua consuetudo, utique servanda; ut magis conformis juri communi, *cap. Non est* 3. *de consuet. in* 6. prout in Adjunctis tenent Saravia *de Adjunctis, quæst.* 47. Valenzuela *cons.* 79. *num.* 103. Solorzano *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *a num.* 60. Cum ergo de jure communi ad ædificandum, seu transferendum Monasterium requiratur licentia Episcopi, Urbani Decreta facillime debent extendi ad translationem, utpote quæ sit res magis conformis de jure communi, si locus non est exemptus.

Denique, licet Indulta certa fuissent, & non derogata per Decreta Urbani; ratione executionis necessario est recurrendum ad Episcopum, coram quo sunt præsentanda, ut cognoscat, an aliquid obstet eorum executioni, ut ex multis declarationibus probat Garzia *de Beneficiis,* 7. *part. cap.* 1. *num.* 108. Gratianus *discept. cap.* 296. *num.* 44. Larrea *dict. decis.* 97. *num.* 17. Ergo semper est recurrendum pro licentia Episcopi, declarante nullum adesse obicem ad executionem privilegiorum, ut Monasterium in locum non exemptum transferatur ex necessitate executionis, licet non alia licentia requireretur. 58

Tertio modo casus iste valet considerari, scilicet quando aliquis fundaverit ex propriis bonis Monasterium in aliquo certo loco, & vellent Religiosi ad alium se transferre: quo quidem casu licet Religiosi habuissent Indulta se transferendi ubi voluerint, sive ad locum exemptum, sive non exemptum, erit necessaria licentia Episcopi; nam tunc est commutatio ultimæ voluntatis defuncti in illo loco certo Monasterium fundantis; quare hæc translatio necessario facienda est ex justa causa, & de licentia Episcopi, ex Trident. *sess.* 22. *de Reform. c.* 6. Barbosa *de offic. Episcopi,* 3. *par. allegat.* 83. & nos late diximus *lib.* 8. *cap. fin. a n.* 13. Idcirco impræsentiarum semper est facienda causa cognita, & de licentia Episcopi, ut bene defendit Tondutus *dict. cap.* 23. *n.* 8. 59

CAPUT III.

Prosequitur materia antecedens, & de nova erectione Ecclesiarum ex necessitate ab Episcopo facienda. Elucidatur caput 3. *de Ecclesiis ædificand.*

SUMMARIUM.

Licentia ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium potest præstari a Capitulo, Sede vacante, etiam cum reservatione jurispatronatus, n. 1. *Sed an ad ædificationem Ecclesiarum, seu Monasteriorum sit necessaria licentia Principis Sæcularis? Prima sententia affirmat, n.* 2. *Secunda negat, a n.* 3. *Resolvitur, ut urbanice petatur, n.* 5. *non vero ex necessitate juridica; & comprobatur, a n.* 6.

Princeps ex eo quod causa pertinet ad bonum publicum, nequit se introducere, si causa sit Ecclesiastica, n. 7. *Sed debet agere pro suo interesse coram Ecclesiastico Judice, n.* 8.

Impedimentum, ut Ecclesia, seu Monasterium ædificetur, odiosum est, n. 9.

Ad Ecclesiam ædificandam dos est necessaria, nu. 10. *& quid apud Ethnicos hoc est observatum, & apud nostros Hispanos, num.* 11.

An dos ista sit constituenda in ædificanda Capella, seu Oratorio? Negarunt aliqui, n. 12. *Affirmarunt alteri, n.* 13. *Resolvitur, & distinguitur, n.* 14.

Hæc dos a principio ædificationis est designanda, & imponenda; & debet imponi ab ædificatore, vel ab ejus heredibus, vel ab Episcopo, si Ecclesiam absque dote consecraverit, n. 15.

Est etiam necessarius locus, qui non debet esse profanus, vel alienus, & absque aliquo honore, ibid. Ecclesia ædificata in solo alieno, solum cedit Ecclesiæ, & si solum sit alterius Ecclesiæ, habet juspatronatus, n. 16.

Si in area, aut loco sunt heretici, aut Pagani tumulati, exhumantur: & idem in dubio. Secus si constet fuisse Christianos, n. 17.

De forma ædificii Templorum, olim similis Templo Salomonis, n. 18. *&* 19.

Ecclesiæ Christianorum in formam longam & in modum navis communiter fiunt, n. 20. *& in aliquibus distinguuntur a Templo Salomonis, n.* 21.

Ante

Ante fores Ecclesiarum erant olim fontes aquæ communis, num. 22.

Ex causis hic recensitis erigi valet nova Ecclesia, nu. 23. Ponitur ratio decidendi, n. 24.

Hæc causa debet esse gravis, & cui aliter occurri non potest. Si tamen populus sit numerosus, non erigitur nova Ecclesia, sed adjutores Parochus suscipit, nu. 25. vel suppetias quærit Oratorium construendo, n. 26.

Hæc Oratoria (vulgo Ayudas de Parochia) *semper remanent in proprietate Ecclesiæ Matricis, nec divisio fit Decimarum, sed ponitur Clericus ad nutum amovibilis cum salario, n. 27. An quando in Parochia sunt decimarum participes Clerici adjutores, teneatur Parochus suis expensis solvere? Affirmatur, n. 28.*

Distinguitur, quando Parochus non haberet nisi decentem congruam; nam tunc tenentur contribuere participes, n. 29. Parochus habet fundatam suam intentionem in decimis Parochiæ, & concessiones decimarum participibus facta, non detracta necessaria portione ad administrationem Sacramentorum, sunt nulla, n. 30.

Si Parochia habeat Rectorem, & Beneficiatos, omnes pro rata tenentur solvere adjutores, n. 31. Refertur casus, n. 32.

Si Beneficium est pingue, & non alii Beneficiati, solus Parochus solvit coadjutores, n. 33.

Si Beneficium est tenue, & alii non sunt participes, nec decima, populus contribuere tenetur, n. 34.

Religiosi Mendicantes sunt Coadjutores Parochorum, & teneatur illos adjuvare in necessitatibus, n. 35. & 37.

An possint Religiosi ex licentia Prælatorum degere in oppidis ad petendas eleemosynas, excipiendas confessiones, & prædicandum? Negarunt aliqui, a nu. 37. usque ad 39.

Sed contrarium tenent alteri: & comprobatur, a num. 40. usque ad 47.

Explicatur Decretum Clementis, & Urbani VIII. & considerantur tres casus. Primus, quando Religiosus vocatur a Parocho, ut eum adjuvet, & tunc Religiosus recte in oppido residet, nec recte ab Episcopo repellitur, nec ad id Parochum cogit, ut expellat, n. 47.

Ex multitudine Religionum confusio oritur in Ecclesia: & multitudo Religiosorum non est bona ad regimen spirituale, n. 48. & 49.

An quando Parochus est sufficiens propter populi paucitatem, possit secum habere Religiosum? Videtur negative respondendum, nu. 51. Sed contrarium defenditur, a n. 52.

Olim Missæ a mulieribus cantabantur, secus hodie, quia Rector tenetur secum habere Clericum ad psallendum, ibid. & num. 53.

Parochus etiam in oppidulis parvis, moraliter non est sufficiens ad excipiendas confessiones, n. 54.

Possunt Parochiani confiteri cum quolibet Religioso approbato, absque licentia Parochi, & cum quolibet approbato, etiam Sæculari, ex indulto Bullæ, ibid.

Parochus solus in oppido magnopere indiget Religioso ad bene administrandum, & ob periculum suæ animæ, n. 55.

Melius est administrare prævia confessione, n. 56.

Ministrare Sacramenta cum lethali culpa, grave peccatum esse, defenditur contra aliquos, n. 57.

Decretum Tridentini sess. 23. de Eucharistia, cap. 7. *difficile est ad praxim adducere, n. 58.*

Secundus casus, quando Religiosus non est in oppidis ad adjuvandum Parochum, sed ad mendicitatem ex licentia Prælati; tunc si Monasterium non indigeat, nequit in oppidulis degere, num. 59. secus si indigeat, n. 60. Ex causa arbitrio Prælati libranda possunt Religiosi extra claustra degere, ibid.

Religiosus extra claustra degens ex licentia Prælati, perinde est ac si viveret intra, n. 61.

In claustris degere non est de substantia Religionis, n. 63.

Mandata Episcoporum, ut ab oppidis Religiosi Mendicantes ejiciantur, sunt contra privilegia eorum, n. 64. & tendunt ad grave dedecus Religionum, n. 65.

Bona multa proveniunt ex assistentia Religiosorum in oppidis, num. 66. & 67.

Religiosus nequit extra claustra vagari, & sine licentia Prælati morari, n. 68. Et si extra claustra deliquerit, poterit ab Episcopo puniri, ibid. Hoc modo interpretanda mandata Episcoporum, n. 69. & 70.

1 HÆc licentia ædificandi Ecclesiam, aut Monasterium, Sede vacante, poterit concedi a Capitulo: quod non solum intelligas simpliciter, sed etiam cum reservatione jurispatronatus. Ratio enim est, quia hæc licentia procedit a jurisdictione ordinaria Episcopi, quæ, Sede vacante, transfertur ad Capitulum, ut notum est. Ergo Capitulum, Sede vacante, poterit similes licentias concedere, etiam cum reservatione jurispatronatus, Pavinus *de offic. & potest. Capituli, par. 5. qu. 2. num. 5.* Garzia *de Beneficiis, 5. part. cap. 9. num. 79.* Vivianus *in Praxi jurispatronatus 1. par. lib. 2. cap. 1. num. 12.* Barbosa *de offic. Episcopi, 3. part. allegat. 70. num. 32.* Diana 8. *par. tract. 4. res. 54.* Fraslo *de Patronat. Ind. 1. p. cap. 4. n. 14.*

Est tamen dubium grave, an in ædificatione Ecclesiarum, vel Monasteriorum sit necessaria licentia Principis sæcularis? Prima sententia affirmat; nam locus publicus nequit fieri sacer absque licentia Principis, *l. Sacra 9. vers. Sciendum, ff. de rerum divis. l. fin. ff. ut in poss. legat. eatur.* Ergo ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium, semper erit necessaria licentia Principis. Cæterum ex Ecclesiarum, seu Monasteriorum ædificatione quamplura damna Respublica pati valet: tum quia plures domus vicinorum demoliuntur, & plures sunt Clerici, & Religiosi, qui nec ex decimis, nec eleemosynis valent sustentari, quod est maximum inconveniens, ut patet ex Tridentino *d. sess. 25. cap. 3.* & ex Constitutione Clementis VIII. jam relata. Ergo ne hæc damna Reipublicæ oriantur, necessarium est recurrere ad Principem, tanquam Caput Reipublicæ, ut decernat, ne hæc damna sequantur. Et confirmatur; nam ratione œconomicæ, & politicæ gubernationis hoc pertinet ad Principem, tum ratione protectionis, quam debet Princeps habere circa gubernationem Ecclesiarum, & Monasteriorum, ne bonum illorum regimen turbetur, D. Salcedo *de leg. polit. lib. 2. c. 22. n. 6.* Ergo in ædificatione Ecclesiarum, vel Monasteriorum semper erit necessaria licentia Principis. Denique exemplo probatur, nempe in nostra Castella, ubi nulla Monasteria possunt ædificari absque nostri Regis licentia, postea a Senatu Regio confirmanda: quem quidem morem antiquum etiam observavit D. Bernardus *epist. 301.* scribens ad Sanctiam, sororem Imperatoris Hispaniæ. Ergo nec Ecclesiæ, nec Monasteria possunt ædificari absque Regis licentia, Capycius *dec. 132. num. 6.* Rodriguez *tom. 1. Quæst. Regul. quæst. 23. art. 7.* Navarrete *Conservas de Monarch. dec. 42.* Larrea *d. dec. 97. num. 18.* Solorzano *d. tom. 2. lib. 3. cap. 23. a n. 30.* 2

Secunda sententia contrarium tenet, & asserit, licentiam hanc non esse necessariam, quin potius si aliquod Statutum eam petierit, contra libertatem Ecclesiasticam erit. Ducitur ex decisione textus *in cap. Futuram 15. 12. quæst. 1.* ubi Constantinus Imperator dedit licentiam liberam Ecclesias ædificandi, quod licet de facto, & absque ullo jure interdictum fuerit a Valente, & Theodosio, Arcadioque, *l. Nemo 14. C. de Relig. & Sumpt. fun.* hanc tamen cassavit postea Justinianus *in l. Sancimus 46. § Sed si quidem, C. de Episcop. & Clericis*, & ex sola licentia Episcopi Ecclesias ædificari posse permisit, ut *in Auth. Ut nullus fabricet orat. dom. præter volunt. Episcop.* Unde si Princeps interdicat, nec absque ejus licentia Ecclesia, seu Monasterium ædificetur, aget contra privilegium Ecclesiæ, & ejus libertatem, ut bene notat Maynardus *de privilegiis Ecclesiæ, p. 2. art. 22. nu. 23.* Cæterum ex libertate naturali liberum est cuique ædificare in suo loco absque licentia alicujus, *§. Cum in suo solo 27. cum seq. Inst. de rer. divers.* ita ut si ex aliena materia ædificaverit, solo cedit, ut ibi explicant communiter Scribentes, *l. Adeo 7. §. Cum in suo, l. Si supra 28. ff. de acquir. rer. dom. l. Julianus 38. ff. de rei vindicat. l. 38. tit. 28. part. 3.* Cujacius *lib. 2. observ. cap. 4.* Connanus *comment. lib. 3. cap. 6. num. 7.* Ergo contra libertatem Ecclesiarum erit, ne Ecclesiæ, aut Monasteria ædificentur absque licentia Principis sæcularis. 3

Deinde, si aliquod damnum sequatur, vel contra Rempublicam, vel contra alias Ecclesias, seu Monasteria, cognitio ista non pertinet ad Principem sæcularem, sed ad Ecclesiasticum, cujus licentia petitur, & illam præstat causa cognita, ut jam diximus in Constitutione Clementis VIII. Spino *de testam. gloss. 3. a num. 10.* Ergo quoties Princeps sæcularis hanc licentiam dare voluerit, usurpat jurisdictionem alienam, & vulnerat Ecclesiæ libertatem, Belletus *Disquis. Clerical. 1. par. tit. 6. § 1. n. 20.* Riccius *in praxi, tom. 3. resol. 207. num. 7.* Diana 1. *part. tract. 1. resol. 61. & resol. 128.* Valenzuela *contra Venet. 2. par. ex num. 35.* Anastasius Germonius *in Assert. libert. Ecclesiæ, cap. 8.* Barbosa *de univers. jur. libr. 2. capit. 2. num. 3.* late Bastida *contra F. Paulum. 2. par. a fol. mihi 127.* 4

Sed in re dicendum, duobus modis considerari posse hanc licentiam petendam a Principe sæculari ad ædificationem Ecclesiæ, seu Monasterii. Primo, quando solum urbaniter, & politice petitur, ut annuat ædificationi, & in 5

hac consideratione petenda est a Principe Supremo. Ratio, nam ut bene expendit Solorzanus *d. cap.*23 *n.*35. indecens sane fuisset, si in locis Principum Ecclesiæ, aut Monasteria ædificatentur absque eorum venia petita, cum etiamsi in fundo alicujus privati fuisset ædificanda, similis venia, atque etiam licentia necessario esset petenda. Rursus id convenit ratione utilitatis, aut Monasterii ædificandi; nam cum Reges Christiani, præcipue nostri Catholici, tantopere Ecclesias, & Ecclesiasticas personas protegant, & communiter Protectores dicantur, Acuña *in cap. Hadrianus*, 63. *dist. num.*5. Pereyra *de Manu Regia*, *cap.*7. *a nu.*1. Salgado *de Reg. protect.*1. *par. cap.*1. *prælud.*2. *nu.*73. Mena *var. l.*1. *q.*5. *n.*35. (quod non intelligo ratione alicujus jurisdictionis, sed quatenus Ecclesiis aut Ecclesiasticis auxiliantur, quin in eos aliquam potestatem exerceant;) inde est, ut hæc venia urbanica, & politica a supremis Principibus sæcularibus petatur, ut ad auxilium præstandum faciliores se præbeant. Ergo semper conveniens valde est, eam urbanice petere.

6 Secundo modo valet considerari hæc licentia, scilicet quando petitur causa cognita, & ex necessitate, ita ut ea denegata, interdicat Ecclesiæ, aut Monasterii ædificationem, nec aliter fieri possit: & hoc modo petenda non est, & Statutum id præcipiens, erit contra libertatem Ecclesiæ. Probatur ex decisione text. *in cap. fin. de Ecclesiis ædificand.* ubi Pontifex scripsit, liberum esse Episcopis Ecclesias necessarias constituere. Unde communiter inferunt DD. quod si Princeps aliquid statuerit, aut decrevit contra hanc libertatem libere Ecclesias ędificandi ex sola facultate Episcopi, contra libertatem Ecclesiæ erit statutum, prout ex multis ibid. deducit Barbos. *n.*1. *vers. Ex hoc textu*. Deinde probo ex epistola D. Bernardi 301. ubi circa ædificationem Conventus de Tholdanos querimonia erat cum Fratribus Carracenensibus; verum urbanice remittit causam ad Consilium Sanctiæ, Imperatoris Hispaniæ sororis, Sed si adhuc res nequit componi, & ad litem perventura sit, asserit ad Episcoporum duorum judicium deveniendum. Damus verba: *Si autem vestris (quod non credimus) salutaribus monitis, aut consiliis contradictores illi acquiescere nolunt, tunc judicio duorum Episcoporum, ad quos duo illa loca jure Parochiali pertinere noscuntur, omnis inter eos controversia terminetur*. Unde clarissime constat, tantum ex urbanitate ad Principem sæcularem recurrendum, vel propter licentiam, aut amicabilem compositionem in ædificandis Ecclesiis, seu Monasteriis. Verum quando ex jurisdictione aliquid est expediendum, ad Episcopos est recurrendum, habentes jurisdictionem Ecclesiasticam. Ergo in hac specie nequit dari licentia a Principe sæculari; quin imo si statuat petendam esse ab eo, erit contra libertatem Ecclesiæ. Hæc tamen, & quæ sequuntur, dicta sint salvo jure & honore Supremis Principibus debito, singulorumque Regnorum & provinciarum laudabilibus consuetudinibus.

7 Deinde, non bene infertur, Hoc pertinet ad bonum Reipublicæ, & bonam gubernationem. Ergo Princeps ex sua potestate, & jurisdictione potest procedere. Quam quidem consequentiam passim Scribentes pro jurisdictione Regali, ut certam admittunt, Verum incerta est, absolute loquendo; nam quando hoc bonum, vel damnum Reipublicæ non per se dependet, sed per indirectum, ex aliqua re pendente a jurisdictione Ecclesiastica, nequit Princeps sæcularis se intromittere in re illa Ecclesiastica, ex eo quod per indirectum sequatur damnum, aut utilitas Reipublicæ; alias hac occasione Princeps sæcularis posset jurisdictionem habere in omnibus Ecclesiasticis, quod minime est admittendum, *ex cap.*2. *de judiciis*, *cap.*1. *de rer. permut.* *l.*50. *tit.*6. *p.*1. Bellarminus *lib.*1. *de Rom. Pontifice*, *cap.*6. *&* 7. Bobadilla *Polit. lib.*2. *cap.*17. Valenzuela *conf.*38. Torreblanca *de jur. spirit. lib.*15. *a cap.*4. Larrea *dec.*4. Cum ergo in præsentiarum res, de qua agitur, sit Ecclesiastica, & jurisdictionis Ecclesiasticæ, licet per indirectum aliquod damnum, aut utilitas Reipublicæ sequatur, nequit Princeps sæcularis se intromittere per actum jurisdictionis ad dandam, seu concedendam licentiam ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium.

8 Sed dices: Ad Principem Sæcularem pertinet prospicere damnum, aut utilitatem Reipublicæ, quia id pertinet ad ejus principale munus subditos protegendi, *c. Regum* 23, *cap. Princeps* 20. 23. *q.*5, D. Salzedo *de leg. Polit. libr.*1, *cap.*14. §.1. *n.*12. Ergo ad eum pertinet se introducere in quibuscumque rebus, etiam Ecclesiasticis, ex parte pertinente ad ejus officium, & potestatem, ne inde damnum Reipublicæ irrogetur, aut utilitas illius omittatur. Sed respondetur, quando hæc utilitas, aut damnum versatur in re Ecclesiastica, & per indirectum ex ea sequitur, Judex Ecclesiasticus est Judex ad cognoscendum de illo damno, aut utilitate Reipublicæ, aut quia incidens est, aut inseparabilis a causa principali, prout in specie, de qua loquimur, ædificare Ecclesiam, aut Monasterium, proprium est jurisdictionis Ecclesiæ; si tamen exinde damnum, aut utilitas sequatur incidens, aut inseparabilis, causa est necessario per Judicem Ecclesiasticum definienda, *ex l. Quoties* 3. *C. de judiciis*, Barbosa *in l. Titia*, *ff. solut. Matr. a n.*21. Menochius *de Arbitr. lib.*1. *q.*91. *n.*7. Pax *in praxi*, *tom.*1. *par.*7. *cap. unic. num.*87. Bobadilla *in Polit. libr.*2. *cap.*18. *a n.*16. Ergo tunc Princeps Sæcularis, si aliquod damnum sequatur Reipublicæ, aut utilitas committatur, ad suum munus adimplendum debet eam petere per suos procuratores, aut Prætores, coram Judice Ecclesiastico illius causæ, contradicendo ædificationem Ecclesiæ, seu Monasterii, non vero trahendo causam ad judicium sæculare, ut ibi de ea cognoscatur; gloriosum enim est Principi Sæculari fasces suas Ecclesiæ submittere, & ab ea sententiam audire. Unde argumentum illud nullius est ponderis, aut roboris.

Denique quælibet contradictio, aut impedimentum, quod fit ad ædificandam Ecclesiam, seu Monastrium, odiosum est. Nam ut dicitur *Proverb. cap.*3. *vers.*27. *Noli prohibere benefacere eum, qui potest; si vales, & ipse benefac.* Quem textum ad ædificationem Monasterii expendit Bernardus *d. epist.*301. Quamobrem Principes sæculares non debent se intromittere in his causis, ut ab iis petantur licentiæ cum cognitione causæ, ita ut tanta impedimenta opponantur: sufficiet tamen, ut dictum est, agere per suos procuratores, quando damnum sequatur Reipublicæ, aut utilitas omittatur, & contradicere apud Judicem Ecclesiasticum. Et in hoc sensu teneo secundam sententiam relatam *num.* 4. 9

Illud vero animadvertendum, Reges nostros Catholicos recte interdixisse, ne absque eorum licentia apud Indos Ecclesiæ, seu Monasteria, aut alia loca pia ædificentur; id enim à Summo Præsule concessum est in Bulla Regii Patronatus, cujus verba transcripsit Frasso *de Patr. Ind.*1. *par. cap.*4. *n.*20. *&* 21. Solorzano *d. cap.*23. *a n.*31.

Cæterum ad ædificandam Ecclesiam aliud requisitum est necessarium, ut nempe ut dos constituatur ad ea, quæ ad illius reparationem, cultum, & ministrorum requisita sunt necessaria, alias ædificari nequit, *Authent. de Ecclesiarum tit.* §. *Si quis autem*, *collat.*9. *cap. Nemo* 9. *de consecr. dist.*1. *cap. Placuit* 11. *qu.*2. *cap. piæ mentis* 26. 16. *q.*7. *cap. Cum sicut* 8. *de consecrat. Ecclesia*. Concilium Aurelianense IV. *can.*23. Tolet. III. *can.*3. *&* 15. Vuormatiense tempore Adriani II. *cap* 3. Ratio enim est, quia si alias dotem sufficientem non haberet, facile rueret, cultus divinus minueretur, & deficerent Ministri: quamobrem dos sufficiens est a principio constituenda, ne hæc damna sequantur. Cæterum Ecclesia cum suo Rectore conjugium spirituale contrahit, *cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Episcopi*. Quapropter, ut sponsa debet dotari a construente, secundum ejus qualitatem, & modum, ut habeat omnia necessaria, *l. Quæro* 60. *de jur. dot.* Illustrant Azorius 2. p. *Inst. Moralium*, *lib.*9. *cap.*3. *q.*7. Durantius *de Rit. Ecclesiæ*; *lib.*1. *cap.*24. *num* 9. Lemaistre *de Bon. Ecclesiæ*, *lib.*1. *cap.*7. Petrus Gregorius *part. jur. lib.*1. *tit.*28. *cap.*9. Rota 2. *part. diverf. dec.*141. *num.*5. Lotterius *de re Benefic. libr.* 1. *q.*31. *nu.*3. Canisius *in cap.*3. *de jur. patronat.* Barbos. *de offic. Episcopi*, 3. *par. allegat.*27. *num.* 3. *&* *alleg.* 70. *& de univers. jur. libr.*2. *cap.*2. *num.*20. Pasqualigus *de Sacrificio Miss. q.*517. *a num.*1. 10

His enim dotibus ex ratione supra considerata, Ethnici falsorum numinum cultores sua fana dotarunt, prout exprimit Ovidius *lib.* 10. 11

——— Templisque accedere dotem
Hanc jussere meis.

Ut cum Censorino tradit D. Gonzalez *in d. c. Cum sicut* 8. *de consecr. Ecclesia*, *num.*4. Et in Ecclesia Dei optime a priscis temporibus asservatum, ut constat ex Chrysostomo *homil.*18. *in Act. Apostol.* & ex multis Conciliis relatis a Domino Gonzalez *d. n.*4. Apud nostros Hispanos id summa cura asservatum, ut constat ex Concilio Bracherensi II. *can.*5. *&* 16. ubi jam Ecclesiæ dotatæ supponuntur, daturque regula, ne bona illarum dissipentur. Adest etiam Decretum Tolet. III. *can.*15, tempore Recaredi. Idcirco per chartulam dos assignabatur, cujus formulæ meminit Chrysostomus jam allegatus. Estque monumentum in Ecclesia Toletana formulæ Regis Alphonsi VI. insignissimam illam Ecclesiam dotantis, quam refert Loaysa *ad*

Con-

Concilium Bracharense II. can.5. fol.197. per hæc verba: *Ego Rex Alphonsus constituo chartam dotis Beatæ Mariæ Virgini, & omnibus Sacerdotibus caste, & pie vitam agentibus, &c.* Etiamque retulit Lantmeter. *de vet. Cleric. vict. 2. p. lib.2. cap.58. vers. Erat autem.* Unde constat, quanta cura Ecclesias Nostri Hispani dotarunt.

12 Oratoriis, vel Capellis an dos sit concedenda, aliquod est dubium, quia aliqui abnegarunt; nam jura loquentia de dotandis Ecclesiis, non de Oratoriis, & Capellis loquuntur, sed tantum de Ecclesiis, quæ principaliori modo ad cultum, & administrationem Sacramentorum construuntur. Ergo Oratoria seu Capellæ dotandæ non sunt. Et ratione confirmatur; nam licet ista deficiant, quia parum sunt necessaria, nihil interest. Ergo doranda non sunt, Rochus *de jur. patronat. verbo Construit, num.6.* Urrutigoyti *de Ecclesia Catholic. cap.16. n.47.*

13 Sed tamen contrarium decrevit Concilium Tolet. sub Recaredo, anno 597. temporibus Gregorii I. ubi statutum est, quod si Oratoria non possint habere Presbyterum, Diaconus ibi instituatur; si autem census minor fuerit, Ostiarius a Sacerdote eligatur, *qui nitorem intra sinum sanctæ Ecclesiæ faciat, qui & sanctarum Reliquiarum luminaria omni subsequenti nocte accendat,* transcripsit Lantmeter. *d. cap.58. vers. Obligabatur.* Unde aperte cognoscitur, Oratoria, & quaslibet Capellas dotandas esse, censumque habere debere, ut Ministri sustententur, & necessaria ad cultum eis præbeantur.

14 Sed in re dicendum, duobus modis posse considerari Oratoria, seu Capellas, nempe quando sunt privata, aut publica; si enim privata Oratoria sunt, principaliter non fiunt, nisi ad orandum, nec in eis sunt habendæ campanę, *cap. Patentibus* 10. *de Privilegiis*: nec Missa est dicenda, nisi ex speciali licentia Episcopi, seu Papæ; quapropter in similibus Oratoriis, aut Capellis, ad eorum constructionem necessaria non est dos, Abbas *in cap fin. de censibus, n.3.* Graffii *lib.2. dec. c.42. n.7.* Cardinalis *cons.12.* Si vero publica sint, quia in aliquo loco publico instar Basilicæ sunt constructa, habent campanile, & ostium patens in via publica, & ibi Missa celebratur, de quibus Remigius *de Immunit. ampliat.2. num.7.* Fuscus *de Visit. lib.2. c.12.* tunc ad eorum constructionem dos erit necessaria; quapropter Leo *de offic. Capellan. 1. p. q. 3. nu. 10.* scripsit, ad cognoscendum, an sit Ecclesia, aut Capella, seu Oratorium privatum, inquirendum esse an dotem habeat, campanile, decimas, aut primitias; quia si publica est, necessario debet habere censum; nam debet habere ministrum, & alia necessaria ad cultum divinum, & Missam celebrandam; tum & ad reparationem, Rota 1. *par. recent. decision.508.* Trullench. *in Bull lib.1. §.3. dub.4. num.6.* Barbosa *de univ. jur. lib.2. cap.8. num.2.*

15 Hæc tamen dos a principio, antequam Ecclesia construatur, designanda est. Si tamen aliquis absque hac designatione Ecclesiam construxerit, obligatur ad illam constituendam, eo ipso quod construxerit, *cap. Piamentis* 26. 16. *q.7.* nam sicut pater habens filiam, eo ipso dotare tenetur, *l. fin. de dot. promiss. l. Liberos, ff. de Ritu nupt.* inde est, ut qui construxerit Ecclesiam, ad dotem teneatur, & eo mortuo, ejus hæredes, Abbas *lib.2. cons.89.* Petrus Gregorius *de re Benefic. cap.15. n.1.* Si tamen Episcopus absque cautione eam consecravit, vel absque dote, ipse tenetur ad illius dotem, seu censum præstandum, ac omnino providere de necessariis, ut obligatur ad illum providendum, quem absque titulo ordinaverit, *cap.2. cap. Cum secundum* 16. *de Præbend.* Id tamen intelligendum, quando fundatoris non suppetunt facultates; nam cum ipse tantum in subsidium teneatur, nisi excussis bonis fundatoris, nequit adversus eum actio præstari, *ex l.3. §.1. ff. Si mens. fals. l. fin. ff. de eo, per quem fact.* Similiter intelligas, Episcopum id facere teneri absque læsione suæ Ecclesiæ, nisi proprium habuerit, ex quo possit dotare; id enim in pęnam decretum est, quia absque dote Ecclesiam sacravit, vel sine sufficienti cautione, ut dotaretur, *d. cap Cum sicut 8. de consecrat. Ecclesia,* P. Gregorius *d. cap.15. n.3.* Piasecius *in praxi Episcopali, 1. p. cap.5. n.2.* Barbosa *d. allegat. 64. nu. 2. & de univ. jur. lib.2. cap.2. n.18.* Lambertinus *de jurepatr. 2. par. lib.1. q 5. art.18.* Pasqualigus *q.517. a nu.3.* Lotterius *dict. quæst.31. num.7.*

16 Est etiam aliud requisitum, nempe locus, ubi construenda est Ecclesia, qui Area communiter dicitur, *cap. Nemo 9. d consecrat. dist.1.* is quidem ab omni profanitate eximendus per Crucis affixionem, ut scripsit Lantmeter. *dict. cap.58 vers. in agro,* & liber esse debet ab omni humano dominio, seu jure, & proprius ipsius Ecclesiæ, nec aliquo modo alienus; sed nec aliquo modo gravatus, *c. Ecclesias 13. de consecr. dist.1.* unde Consultus *in l. Si locus 34. ff. de relig. & sumpt. funer.* recte scripsit, locum non fieri religiosum, si fuerit sub conditione legatus, eo quod legatarius jus in eo habuisset: quamobrem ad construendam Ecclesiam proprius debet esse locus, & absque aliquo onere, seu gravamine, ne inde ad servitium alicujus perveniat, Vigelius *in Meth. jur. can. lib.3 c.15. regul.8.* D. Gonzalez *in d. cap. Cum sicut 8. de consecr. Ecclesia, n.3.* Si tamen in alieno solo fuerit ædificata, solum Ecclesiæ cedit; sed Fundator, aut Episcopus, si ille deficiat, ad interesse tenebitur; si vero in solo alterius Ecclesiæ fuerit ædificata, altera Ecclesia, cujus est solum, juspatronatus consequetur, *cap. Apostolicos 13. 12. q.2. cap. Si quis 1. 16. q.5. cap. Questi nobis 41. 17. q.4.* Azorius *dict. lib.9. cap.3. q.3.* Barbosa *d. libr.2. cap.2. nu.1.* P. Gregorius *Syntagm. lib.2. cap 1. n.11.*

17 Illud etiam in area, seu loco isto, ubi Ecclesia est construenda, observandum, ne locus sit coinquinatus commercio hæreticorum; prout nefas aliter fieri declaravit Concilium Epaunense *can.33.* tum si ibidem cadavera extitissent, exhumanda sunt, & rejicienda, propter incertitudinem, an Catholici, Hæretici, aut Gentiles fuissent, ut exemplis ostendit D. Gonzalez *d. n.3.* quod in simili dubio recipiendum; verum si constet, Catholicos ibidem tumulatos, id non erit necessarium.

18 Denique ad constructionem observanda est forma ædificii; quæ quidem, ut observat Bellarminus *lib 3. de cultu Sanct. cap.3.* olim similis fuit Templo Salomonis, & ad eum modum erectæ fuerunt Ecclesiæ primævæ: in Templo enim illo erat duplex atrium, & duplex domus: atrium nimirum populi, & atrium Sacerdotum: domus exterior, quæ & *Sancta*: domus interior, quæ & *Sancta Sanctorum* dicebantur. Sancta Sanctorum ingrediebatur nemo præter Summum Secerdotem; Sancta, & atrium Sacerdotum, nonnisi Sacerdotes, & Levitæ. In Sancta Sanctorum erat Arca, sive Propitiatorium: in exteriori parte, quæ *Sancta* dicebatur, erat Altare Thymiamatis, Mensa propositionis, & Candelabrum: in priori atrio, Altare Holocaustorum. Inter hoc, & atrium populi, erat septum trium cubitorum, ita ut Sacerdotes sacrificantes a populo disgregarentur. In quo quidem septo ostium erat, ad quod populus Hostias libandas deferebat Sacerdotibus, Cernebantur Sacerdotes in suo atrio, qui in parte exteriori Templi non aspiciebantur, tum ob velum oppositum, scissum in passione Domini, tum ob intercapedinem majorem, quia vestibulum, & Sacerdotum atrium erat interjectum. Præter hæc erant Exedræ, & Pastophoria, quæ erant cubicula in intervallis portarum ædificata, aut ad ponendum Templi thesaurum, aut ad recipiendas vestes Sacerdotum, vel ad recipiendos Sacerdotes ordine suo ministrantes, Becanus *in Analogia utriusque Test. cap.13.* Lantmeter. *d. lib.2. cap 59. vers. Erat autem,* Chassaneus *in catal. glor. 12. p. consid.62.*

19 Huic enim formæ veteres Christianorum Ecclesiæ correspondebant: atrio exteriori Christianorum Ecclesiæ respondebat vestibulum, & locus pœnitentium: atrio interiori navis Templi, & locus laicorum. Sancta idem erat, quod hodie chorus, ubi adsunt Sacerdotes. Sancta Sanctorum, ubi adest Altare, & partes ei vicinæ. Exedræ, & Pastophoriis, Sacristia respondet: tum etiam ædiculæ, ubi olim erant baptisteria, & locus ubi cathecumeni baptizandi vestes reponebant, dum candida veste induebantur ad Sacrum Baptisma; de quo adest testimonium Eusebii *libr. 10. Hist. cap.2.* Cæterum aderat, præter hæc, ædicula salutatoria, ubi sedebat Episcopus, & se ad Sacra facienda præparabat, ut ex Theodoreto recipit Lantmeter. *d. cap.59. vers. Cujus, ad fin.* Bellarminus *dict. cap.3.*

20 Illud vero semper asservatum, ut Ecclesiæ Christianorum formam longam, & in modum navis retineant, idque a Sanctis Apostolis observatum; & versus Orientem sitę sint, ut scripsit Clemens *lib.2. Const. Apost. c.507.* & innuit Bernardus *in Apol. sua ad Abbatem Cluniat.* Idque optima ratione; nam cum in mundo versemur, utpote in procelloso mari ventorum vi agitato, aliter quam in navi Ecclesiæ illud trajicere non possumus, nec ad portum, scilicet gloriam, pervenire; quamobrem Ecclesia communiter navis dicitur, *cap. Non turbatur 7. 24. qu.1.* S. Clemens *epist.1.* Anacletus Pontifex *epist.1.* Aliquando etiam Insula dicitur; & particulares Ecclesiæ insulæ, quia in medio maris procellis turbantur, sed tamen semper firma, & firmæ permanent adversus suos persecutores, S. Cyrillus *in Isaia cap.24.* D. Hieronymus lib.13. *in Isaia cap.49.* Azorius *d. lib.9. cap.3. qu.12.* Durandus *de Rit. Ecclesia, lib.1. cap.3. a num.1.*

21 Sed tamen illud discrimen inter nostra Templa, & Templum Salomonis, obliviscendum non est, scilicet Templum illud versus Occidentem positum fuisse; nostras vero Ecclesias versus Orientem, & quatuor lateta habuisse, quæ posita erant versus Mundi quatuor partes; id enim ex Apostolorum traditione susceptum, & communiter receptum, probant multi PP. Tertullianus *lib. contra Valentinianis*, Epiphanius *heresi 19.* Basilius *lib. de Spiritu Sancto, cap 27.* Gregorius Nyssenus *Orat. 7. de Orat. Dominic.* Augustinus *libr. 2. de Orat. Dom. cap. 9.* Damascenus *lib. 4. de fid cap. 13.* Anastasius *q. 14.* ea multis rationibus, quasi ipsi PP. demonstrant, quarum aliquas recenset Durantius *d. cap. 13. a num 4.* Bellarminus *d. cap. 3. lit. D.* Ast illa optima est, quia Dominus in cruce pendens respiciebat occidentem, & nos ad orientem oramus, ut illic ad cœlum volantem prospicientes, nostra vota, & orationes fundamus, ut advocatum habeamus coram Patre, Tost. *ad Matth. cap. 6. q. 91.* Azorius *dict. qu. 12.* Barbosa *dict. lib. 2. cap. 2. num. 19.*

22 Fuerunt etiam olim ante fores Ecclesiarum fontes aquæ communis, ubi non solum Clerici, verum etiam laici abluebantur, non solum ut lavarentur manus, sed etiam pedes, ut ex Eusebio tradit Lantmeter. *d. cap. 59. vers. Ante fores.* Quod quidem quodam instinctu naturæ receptum, ut Deum precaturi, animæ, & corporis immunditias auferant. Quod quidem etiam in lege veteri adversatum legimus, *Exod. cap. 30.* dum sacrificaturos lavare pedes, & manus præcipitur. Ad quod Moyses labrum æneum de speculis mulierum in tabernaculo erexit; & Salomon vas immensæ magnitudinis, *lib. 3. Reg. cap. 3.* Ad quorum imitationem in primitiva Ecclesia ante fores Ecclesiarum fontes aderant communes.

23 His igitur animadversis transeamus nunc ad aliam partem hujus capitis, nempe de erectione, & constructione novæ Ecclesiæ, ob causam necessariam; potest enim castrum, aut villa adesse in aliqua Parochia, ita distans, ut vicinis difficiliter ad propriam Parochiam perveniant, *argument. in cap. Unio 3. §. fin. 10. q. 3.* tum, ut assistant Divini Officiis, & Sacramenta percipiant; ut infirmis ministrentur; ut magna, & gravissima causa sit aliam Parochiam, aut novam Ecclesiam erigendi: quod fieri valet ab Episcopo, etiam in præjudicium Parochiæ principalis, ut est textus *in c. Ad Audientiam 3. de Ecclesiis ædificandis* Estque decretum Concilii Triden. *Sess. 21. de Reformat. c. 4.* ibi: *Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, in omnibus Ecclesiis Parochialibus, & Baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. In iis vero, in quibus ob locorum distantiam, sive difficultatem, Parochiani sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & divina officia audienda, accedere non possunt, novas Parochias, etiam invitis Rectoribus, juxta formam Alexandri III. quæ incipit, Ad Audientiam, constituere possint, &c.* Estque textus *in l. 9. tit. 10. p. 1.*

24 Ratio enim decidendi est, quia licet nova Ecclesia construi nequeat in damnum Parochialis Ecclesiæ, *cap. In iis 30. de Privilegiis, dict. l. 9. tit. 10. par. 1.* Zerola *in Praxi, verbo Ecclesia, nu. 4. & 5.* Guido Papæ *qu. 260.* nec quando damnum aliis Ecclesiis irrogatur, *cap. 1. & 2. e nov. oper. nunt.* hoc tamen fallit, quando adest causa justa, & legitima, prout quando multitudo fidelium ita excresceret, ut in antiqua Ecclesia non caperetur, *cap. Præcipimus 63. 16. q. 1.* vel si una Parochia habeat domos ita distantes, ut cum magno incommodo Parochiani ad matricem perveniant ad percipienda Sacramenta, audienda divina officia, ad mortuos sepeliendos, & alia spiritualia capessenda; id enim pertinet ad curam Prælatorum, ut oves spiritualia pabula commode percipiant, ne ea difficultate tanto bono priventur, & multoties in animarum damnationem. Explicant Lapus *allegat. 67.* Menochius *consil. 477.* Tuschus *lit. P. conclus. 98.* Rota *1. par recent. dec. 485. num 2.* Riccius *in Praxi for. dec. 554. 1. edit. alias 476.* D. Gonzalez *in d. cap. 3. n. 4.*

25 Hæc enim causa summopere ab Episcopo est consideranda, nec quælibet sufficiet, sed quæ magna, & difficilis sit, ita ut aliter nequeat occurri absque erectione novæ Parochiæ. Quamobrem, si populus fuerit numerosus, ita ut solus Rector non possit sufficere, & Parochia capax sit, non alia est erigenda; sed Rector illius cogetur ut sibi alios Clericos adjungat, quot sufficiant ad administrationem Sacramentorum, & cultum divinum celebrandum, ut decrevit Concilium; nam tunc occurritur necessitati per hanc adjunctionem, nec restat causa justa aliam Parochiam erigendi cum præjudicio Matricis, Lotterius *de re benefic. lib. 1. q. 28 num. 28.* Garzia *de benefic 12. par. cap. 3. n. 16.* Vveyms *ad const. 24. ex antiquo jur. desumpt. const. 19.* Barbosa *ad Concilium, d. sess. 21. cap. 4. num. 1.* Rota apud Farinac. *1. p. dec. 484. num. 5.* Palao *tom. 2. oper. tractat. 13. disp. 6. punct. 9. §. 10. num. 4.*

Idem est dicendum, quando huic necessitati valet occurri construendo Oratorium, quod remaneat in proprietate 26 Ecclesiæ Parochialis, & ibi ponatur Sacerdos approbatus ab Ordinario, ut Sacramenta administret, & alia munera Ecclesiastica obeat, ita ut sufficienter Parochiani, & absque incommodo omnia spiritualia necessaria percipiant: quamobrem ibi Fons Baptismalis reponendus est, tum Eucharistia, & Olea sacrosancta, ita ut nihil deficiat in Oratorio, seu ut dicitur, *Ayuda de Parochia.* Ratio; nam ad erigendam novam Parochiam, & fructus dismembrandos a prima, non quælibet sufficit necessitudo, sed quæ evidens sit, *cap. 1. de reb. Ecclesia alien. vel non, in 6.* & quod aliud remedium non possit adaptari, prout in venditione rerum pupilli, ad quam deveniendum non est, nisi aliunde pecunia non possit expediri ad solvendum æs alienum, ut asserit Ulpianus *in l. Magis puto 5. §. Non passim 9. ff. de reb. cor.* & tenet in terminis Rota, quam refert, & sequitur Lotterius *d. q. 28. a num. 30.* Quare, si cum Oratorio isto necessitati Parochianorum occurritur, nequit fundari nova Parochia, ut refert decisum Aldana, quem refert, & sequitur Barbosa *ad Concil. d. cap 4. num ...* & idem Barbosa *de offic. Episcop. 3. par. allegat. 67. num. 7.* Menochius *dict. cons. 477. num. 9.* Costa *de remed. subsid. remed. 76.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. cap 24. num. 6.* Trullench. *lib. 3. Decal. cap. 3. dub. 7. num. 6. & 7.*

Hæc enim Oratoria semper remanent in proprietate Ec- 27 clesiæ Parochialis Matricis, nec divisio fit Decimarum, sed tantum Clericus, seu Minister deputatur a Parocho proprio, & oblationes, & alia stipendia, vel Primitiæ deputantur ad illius alimoniam, isque amovibilis est ad voluntatem proprietarii, *cap. Ecclesia 43. cap. Quicumque 44. 16. q. 1.* Suarez *d. n. 6.* Trullench. *d. n. 6. & 7.*

Sed potest esse difficultas: An in Parochiis ubi plures 28 sunt participes, ut in hoc Archiepiscopatu Toletano, solus Parochus teneatur suis expensis hos Clericos adjutores solvere, vel alios ministros Oratorii; non vero participes. Et affirmandum videtur; nam fructus illi sunt destinati ad Parochum, & onus annexum habent administrationis totius Parochiæ; alteri vero deputati sunt ad Canonicos, Archiepiscopum, & ad alias Præbendas pro diversis muneribus, non vero cum illo onere. Ergo solus Rector Ecclesiæ tenetur hos adjutores, vel Ministros Oratorii solvere, cum ipsi ad onus administrationis deputentur. Confirmatur; nam onera annexa fructibus, semper transeunt ad Parochum cum ipsis fructibus, *c. Ex literis 5. de pign. l. Si convenerit 18. §. si fundus, ff. de pign. act. l. 1. C. de distract. pign.* Gratianus *Discept. For. to. 4. c. 709. n. 31.* Mangilius *de imput. q. 106. num. 4.* Cum ergo fructus Parochis dentur cum onere totius administrationis, & curæ, ex ipsis fructibus tenentur Adjutores solvere, & Oratorii Ministrum.

Sed in hac re aliqui casus sunt distinguendi. In primis, 29 quando Parochus non habet pingues fructus, sed tantum decentes ad congruam sustentationem; quod evenit multoties, ut in hoc Archiepiscopatu, ubi fere in omnibus Beneficiis curatis adeo multæ sunt partes; ut minima semper relinquatur Parocho; & tunc omnes fructus Beneficii sunt obnoxii ad sustentationem Adjutorum, ne Populus careat Ministris necessariis ad spiritualia ministranda. Ratio est; nam Parochus ex eo quod percipiat tantum congruam decentem, nequit ab eo aliquid peti; nam ista de jure naturali ei debetur, & insimul de jure divino, *cap. de Monachis 13. cap. Cum secundum 16. cap. exstirpandæ 20. de Præbend. capit. 2. de supplend. neglig. Prælat.* Rota apud Merlinum *dec. 74. num. 5.* Thomas Hurtado *de congrua. lib. 2. resol. 1. §. 2.* Ergo cæteri fructus participantium obligati sunt ad solutionem adjuvantium Clericorum, ob administrationem, & curam populi. Præterea facta a Dionysio divisione Parochiarum, omnes fructus illius Parochiæ principaliter destinati sunt ad administrationem, & curam illius populi, & ob id a Fidelibus præstantur, *cap. 1. cap. Parochianos 14. de Decimis*, ubi Scribentes, S. Thomas *2. 2. qu. 87. art. 3.* Sotus *de Just. lib. 9. qu 4. art. 3.* Barbosa *de offic. Parochi, 3. p. cap. 28. n. 1.* Et Parochus in eis habet fundatam suam intentionem ob administrationem Curæ

cap.

cap. Cum contingat 29. *cap. Cum tua* 30. *de Decim.* Rota apud Posthium *in tract. de manut. dec.* 157. *an.* 2. Gregorius XV. *dec.* 449. *num.* 1. Coccinus *dec.* 16. *num.* 1. etiam ad exclusionem Episcopi, Rota apud Seraphin. *dec.* 802. *n.* 1. Ergo quando Parochus tantum habet congruam decentem, cæteri participes tenentur solvere hos Adjutores ad curam populi; nam fructus illi principaliter sunt obnoxii administrationi, & curæ illius.

30 Cæterum hæ concessiones fructuum, factæ aliis, quam Parochis, semper retinent illam conditionem, dummodo remaneat sufficiens portio ad totam curam illius populi; alias injusta esset concessio, & contra Jus divinum: jus enim percipiendi Decimas formaliter consistit in administratione, & cura spirituali populi, Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 9. *Si nos nobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus?* Turrecremata *in cap. Revertimini*, 17. *qu.* 1. *num.* 7. Covarruv. *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 2. Rebuffus *de Decimis*, *q.* 4. Moneta *de Decimis*, *cap.* 2. *a principio*. Ergo quoties fructus illi fuerint necessarii ad hanc administrationem & curam, auferendi sunt a participibus, & expendendi ad solvendos hos Parochi Adjutores, seu Tenentes, ut dicunt. Denique animarum cura est omnium potissima in Ecclesia Dei; quapropter ne deficiat, omnes qui percipiunt fructus pertinentes ad Parochiam, tenentur contribuere ad illam curam, & administrationem; qui enim commodum sentiunt, præcisa onera sentire tenentur, *l. unic. §. Pro secundo, in fin. & §. Nec autem, C. de caduc. toll. cap.* 1. *de Ecclesiis ædificand. c. fin. de his, quæ fiunt a major. part. Capit.* Ergo in hac specie, quando Parochus non habuerit, nisi decentem congruam, cæteri participes tenentur pro rata fructuum contribuere ad alendos hos Adjutores, seu Tenentes, vel ipsius Parochiæ, vel Oratorii.

31 Secundus casus est contemplandus, quando in Parochia fuissent alii Beneficiati simul cum Parocho ad administrationem Sacramentorum, & animarum curam, qui omnes fructus Beneficii percipiunt, aut partem illam, quæ erat destinata ad Parochum, ut in hoc Archiepiscopatu est communiter tertium, & aliud quod dicitur Tertiolum; quo quidem casu, si ipse Parochus, & Beneficiati non sufficiant ad administrationem populi, & ejus curam, Adjutores necessarii sunt solvendi, non solum a Parocho, sed etiam a Beneficiatis, quibus etiam incumbit cura, salvis suis decentibus congruis. Ratio est; nam similes fructus sunt destinati ad curam, & administrationem Parochiæ, quos non solum fert Parochus, sed etiam Beneficiati. Ergo pro rata debent contribuere ad solvendos Adjutores. A simili probatur; nam quando Ecclesia, seu Capella indiget reparatione, omnes illi fructus illius percipientes, relicta congrua, tenentur ad contributionem, Ripa *lib.* 2 *respons.* 22. *n.* 2. Riccius *in Praxi*, 1. *p. res.* 476. *a n.* 3. nam ad hanc reparationem tenentur. Cum ergo Parochus & Beneficiati ad administrationem, & curam teneantur, inde est, quod si non sint sufficientes, pro rata omnes teneantur ad solutionem Adjutorum. Verum alii participes non obligantur aliquid contribuere, donec isti, relicta sibi decenti congrua, habent fructus ad solutionem sufficientes.

32 Unde aliquando dolebam, dum viderem Parochum adhuc non habentem congruam, crudeliter adstrictum ad ponendum suis sumptibus Adjutorem, seu Tenentem, quia populus erat numerosus; & a Beneficiato similiter ad curam obligato, nihil peti, nec ab aliis participibus, ferentibus partem per viam Curati; amplius enim Parochus ille sufficienter doctus non ferebat, nisi duodecimam partem fructuum, & non sine magna necessitate vivebat.

33 Tertius casus est, quando Parochus habet pingue Beneficium, nec sunt alii Beneficiati, sed tantum alii participes, partes ferentes ob alia distincta munera; tunc enim credo Adjutores, quia populus est numerosus, vel necessarium est Oratorium, relicta decentissima congrua, teneri ad solvendum Adjutorem, & Ministrum Oratorii. Ratio est; nam fructus Beneficiorum duobus modis considerantur, aut respectu congruæ, aut respectu quotæ, ut bene docet Sanctus Thomas 2. 2. *qu.* 87. *art.* 1. *in corpore*, Sotus *dict. lib.* 9. *q.* 4. *art.* 1. *concl.* 1. Covarruv. *dict. lib.* 1. *c.* 17. *nu.* 2. respectu enim congruæ debentur Parocho jure divino, & naturali, a quo nulla ratione possunt tolli, utpote mercedes sui laboris, respectu vero quotæ sunt de jure positivo, in quibus jus oneravit pondus administrationis, & curæ illius oppidi, Barbosa *de Offic. Parochi*, 3. *p. c.* 28. *a nu.* 5. Unde potuit Pontifex aliis participibus alias partes assignare, relicta illa parte Parocho, ut omnem curam impenderet, & ex illa solveret Adjutores, & Tenentes necessarios, quapropter cæteri participes non tenentur ad solvendum Adjutores Parochi. Cæterum participes tenentur ad hanc obligationem in subsidium, quando Parochus extra congruam decentem non haberet unde solveret Adjutores, ut diximus; sed subsidiaria actio non datur, nisi facta excussione in bonis in principalis, unde constet non habere bona, *l. fin. ff. §. fin. ff. de eo, per quem fact. Auth. præsente, C. de fidejuss.* Verallus *dec.* 273. *n.* 10. Guzman. *de evict. qu.* 4. *a n.* 79. Olea, qui plures dat, *de cess. tit.* 7. *q.* 3. *n.* 3. Noguerol. *alleg.* 2. *a n.* 113. Ergo donec Parochus ultra congruam habuerit alios fructus, unde Adjutores, aut Tenentes solvat, ipse ad solutionem tenetur, non vero alii participes.

34 Quartus casus erit, quando Beneficium fuerit tenue, nec adsint participes, nec alii fructus, nisi necessarii ad congruam: & in hoc populus ipse contribuere tenetur ad ponendos Adjutores, vel Oratorium necessarium ad administrationem. Ratio enim est; nam hoc fit ad commodum & utilitatem spiritualem vicinorum. Ergo si non sit unde id Adjutores solvantur, ipsi ad solutionem tenentur, Lambertinus *de jurepatr. lib.* 1. *p.* 1. *art.* 18. *in fin. & lib.* 3. *q.* 6. *art.* 2. *n.* 7. *vers. Sed si isti Beneficiati*, Bellett. *disquis. Clerical.* 2. *p. tit. de Cleric. debit.* §. 14. *a.* 7. Barbos. *ad Concil. d. sess.* 21. *c.* 4. *n.* 15. Rip. *d. respons.* 22. *a.* 3. Riccius *d. res.* 476. *n.* 7.

35 Illud vero in his necessitatibus obliviscendum non est, aliquas esse Religiones, scilicet Mendicantes, quæ quidem institutæ sunt ad serviendum Prælatis Ecclesiæ in prædicatione, & in audiendis confessionibus, & ad cætera Sacramenta administranda ex eorum facultate, ut optimè docet S. Thomas 2. 2. *q.* 188. *art.* 4. ad 2. ibi: *Ad secundum dicendum, quod sicut Religiones aliqua instituuntur ad militandum, non quidem ut militent authoritate propria sed authoritate Principum, & Ecclesiæ, quibus ex officio competit, sicut dictum est; ita etiam Religiones instituuntur ad prædicandum, & confessiones audiendum, non quidem, authoritate propria, sed authoritate Prælatorum superiorum, & inferiorum, ad quos ex officio pertinet. Et ita servire Prælatis in tali ministerio, est hujusmodi Religionis proprium*, Idem docet *ad* 3. *& q.* 187 *art.* 1. *ad* 3 *& opuscul.* 18. *c.* 16. *in fin.* Quapropter quotiescunque Parochi sufficientes non sunt ad curam, & administrationem Sacramentorum, sed Religiosorum est necessitas, possunt eos vocare, & Prælati tenentur eos mittere, ut bene docuit Sanchez *in Summa, lib.* 6. *c.* 2. *nu.* 60. per hæc verba: *At si Parochi non sufficiant omni muneri obeundo, tenentur Religiosi jussu Prælati Regularis eos adjuvare, & Prælatus tenetur id præcipere, quia hoc non est supra eorum regulam, sed secundum illam: cum eorum munus sit, esse Episcoporum, & Parochorum coadjutores in salute spirituali proximorum adjuvanda, & ob id eleemosynis Fidelium sustentantur.*

36 Unde sequitur, quando Parochi non sufficiunt ad administrationem Sacramentorũ, & alia munera sacta obeunda, posse Religiosos istos vocare, Coadjutores, & Tenentes habere, ex jure proprio, quo nequeunt privari ab Episcopis; nam eo modo institutæ sunt hæ Religiones, ut ipsis Parochis deservirent, quoties ipsi non fuerint sufficientes.

37 Hinc disquirere placet, an rectè Religiosi aliqui per annum, aut per multos in oppidis assistant ad petendas eleemosynas, & excipiendas confessiones, & nonnulli etiam prædicando? Et in re aliqui asseruere, non esse permittendos degere, prout aliqui Prælati defendunt, præcipientes Curatis, ne Vestimenta Sacra eis concedant ad celebrandum, nisi quando eleemosynæ frumentorum, & vini petuntur, certis diebus assignatis, prout in hoc Archiepiscopatu multoties jussum est. Probatur; nam Religiosi isti per multum temporis extra claustra degentes, scandalum causare videntur, dum prioris status obliti, ad alia declinant, forte a diabolo irretiti, ne ad postliminium clausuræ, & disciplinę regularis redeant; quapropter non debent permitti. Cæterum, nam prætextu eleemosynarum per varia loca vagantur, tanquam rapaces milvi, omnia arripientes; testamenta quærunt, & quadam aviditate pecunias, & divitias cumulant. Unde Platina *de falso & vero bono, fol. mihi* 18. sic scripsit: *Cernere licet ætate nostra multitudinem prope infinitam eorum, qui Christi paupertatem, & vitam imitaturos se Voto, & Sacramento polliciti sunt: ex his certe paucos invenies veræ paupertatis amatores, & si diligenter eorum manus observaveris, profecto videbis eos sub paupertatis nomine magnas sibi parare divitias. Crebras adeunt morientium hæreditates, fundos, villas, jumenta, ad augendas opes magnis pretiis emunt. In petendo effusi, in erogando vero parcissimi sunt. Quod si beneficium aliquod (ut ipsi appellant) paulo opulentius vacaverit, quanta ambitione, & cupiditate id petunt, & ipse, qui nosti*

avare Babylonis consuetudinem, non ignoras; quique hujus, qui rerum potitur, rapacitatem, & habendi sitim, etiam in quavis re minima, quotidie vides.

38 Unde D. Ambrosius *lib.3. Offic. c.9.* admonet, ne Sacerdotes testamentis intersint, verum libere testatoribus disponere relinquant, & sic ait: *In supremo fine vitæ postros suum habere judicium, ut libere testentur quod sentiunt, qui postea non sunt emendaturi, cum honestum non sit compendia aliis vel debita, vel parata avertere; cum Sacerdotis, vel Ministri sit prodesse, si fieri possit, omnibus, obesse nemini.* Cujus doctrinæ contrarium similes Religiosi efficiunt, dum captantes ultimas voluntates, eas evertunt, ut sibi, & suis Communitatibus legata magna relinquantur, & prætextu pietatis omnia bona defuncti percipiant, licet testatores habeant pauperes consanguineos, quod quidem aliquibus Doctoribus visum est in conscientia fieri non posse, Gomez *in l.8. Tauri, n.4.* præsertim si consanguinei sint in extrema aut gravi necessitate, Gutierez *Pract. lib.3. c.17. n.273.* Cyriacus *tom.3. contr.505. n.55.* Ayllon. ad Gomez, *tom.1. var. c.11. n.38.* Diana 1. *p. tract.8. res.85.* Robertus *lib.4. rer. judic. cap.2.* Quare Religiosis ad claustra remeare cogendi sunt, ne tanta damna perpetrent.

39 Deinde, dum liberi sunt extra claustra, pravis motibus imbuuntur, nec obedientiam, nec clausuram recipiunt, verum statim exire tentant, & aliis Religiosis pravos mores communicant, si aliquando ad claustra redeunt, quod quidem grave præjudicium est. Tandem est Decretum Clementis VIII. *de reform. Regul.* 20. Martii 1601. decernens, minime extra claustra Religiosos degere posse, nisi ex gravissima causa, & cum licentia Apostolica, quod idem pro reformandis Regularibus confirmavit Urbanus VIII. 23. Decembris 1617. ex quibus Decretis constat, minime ex licentia Prælatorum, quamvis existente causa, posse Religiosos in oppidis vitam agere extra claustra, & necessario debere ad Monasteria reduci, ut concludit Thomas Hurtado *de Resident. tom.2. resol.6. subresol.2.*

40 Sed contra eum sunt gravissima fundamenta aliorum contrarium tenentium. Et in primis adest querela D. Hieronymi *epist.25.* ubi sic de populo queritur: *Hæc inter se populus mussitabat, Quousque genus detestabile Monachorum non urbe pellitur? Non lapidibus obruitur? Non præcipitatur in fluctus?* Contra enim Religiosos istos, qui tanto solamine populorum resident ad conciones faciendas, excipiendas confessiones, ad adjuvandos Parochos: ad petendas eleemosynas, & Missas, ut suis pauperibus Monasterii subveniant, mussitant omnes: *Quousque genus detestabile Monachorum non urbe pellitur?* Res quippe injusta, & iniqua, ut pro tanto bono malis prosequantur, bene conqueritur D. Hieronymus. Cæterum, istos Religiosos credere, ex eo quod extra claustra degant, & cum populis adsint, esse rapaces milvos, & pravis moribus dedecorari, nefas est; quanto enim meliores sunt, qui sub regula sancta educati existunt, modestia, mundi contemptu, voluntaria paupertate, & omni genere virtutum, quam alii Ministri, qui non ita virtutibus condecorati ad Sacerdotium pervenerunt, nec ad altiorem statum Religionis ascenderunt. Illi enim in suis Monasteriis, & latebris Sacra peragere debent, alteri vero non, quasi virtutes illę fuissent abominationes Ægyptiorum: quare Dionysius Monachus apud Præsentatum Enriquez *in sua Apologia stat. Relig. fol. mihi 6.* aiebat: *Abominationes Ægyptiorum sunt mundi contemptus, Religionis ingressus, paupertas spontanea, conversatio pœnitentialis, beneficentia maledicentibus, omnium injuriarum tranquilla professio: quæ omnia a carnalibus, & superbis hominibus, quasi abominabilia reputantur, quæ virtuosi etiam in adversis offerunt Deo, & in locis Religionis, mansionibus secretis, libenter exhibent, ne verbis detractoriis, & mundanis tumultibus, aspersisque injuriis infestentur, aut a Dei obsequio retrahantur.* Quod magnopere debet considerare, qui Religiosos suis tantum Monasteriis adesse curant; alias si extra claustra degant, tantis injuriis afficiunt, & ignominiose pellere curant, tanquam milvos rapaces.

41 Deinde pro hac opinione adducitur; nam sacris Canones aliqua beneficia statuerunt regularia, & necessario per Religiosos deservienda, quæ quidem ita sunt instituta per fundationem, institutionem, consuetudinem, aut præscriptionem, *c. Cum de Beneficio 5. de Præbend. in 6. Clement. unica de supplend. negligen. Prælat.* Murga *Quæst. Past. 1. p. qu.2. disp.1. num.6.* Petrus Gregorius *de re benefic. cap.10. n.12.* Garzia *de beneficiis, 1. par. cap.6.* & late *7. p. c. 10. per tot.* Lotterius *de re benefic. lib 1. qu.32. num.8.* nec ad Beneficia sæcularia curata sunt Religiosi incapaces; si sint ipsi apti ad conciones, *cap. in Parochias 31. 16. q.1.* Murga *part.4. qu.1. sect.4. numer.34. & 35.* & tenent plures, quos recenset Garzia *num.17.* licet ipse hoc non admittat, nisi ex dispensatione Summi Pontificis, post textum *in cap. Monachi 2. de stat. Monach. a num.21.* Cum ergo Religiosi recte Beneficia Regularia obtineant per diversa loca, etiam extra claustra, licet sint curata, prout quotidie laudabiliter faciunt; cur non poterunt etiam laudabiliter ex licentia suorum Prælatorum adesse in oppidis, Parochos adjuvare (prout suum institutum petit) tum & eleemosynas, & Missas petere ad sua Monasteria, multa quidem pauperrima, subvenienda?

42 Confirmo discursum; nam si Religiosi, ut proprii Parochi id faciunt independenter a subjectione alterius, & tamen laudabiliter, & Ecclesia approbante; multo melius laudabiliter procedent sub cura, & administratione proprii Parochi, in cujus adjutorio occupantur & speculator est ipsorum, ne aliquid nequam peragant. Ergo sicut extra claustra degunt recte ad servienda illa Beneficia per diversa loca: similiter adjuvando Parochos, prædicando, excipiendo confessiones, & mendicando, prout suum petit institutum.

43 Rursus, Religiosi ex licentia suorum Prælatorum, justa, & legitima causa; itidem & necessaria, extra claustra degere possunt, *cap. Nullus 14. 18. quæst.2. cap. Monachi 33. cap. Monachi 35. 16. qu.1. cap. Insinuante 7. qui Clerici, vel voventes.* Quod non solum intelligas pro brevi temporis curriculo, sed donec duret causa, vel ipsa finita, si alia superveniat, sive duret toto tempore vitæ; idque inconcussum est ex dictis juribus, tenent Suarez *tom.4. de Religione, tract.8. lib.3. cap.7. a n.3.* Miranda *in Manual. Prælat. tom.1. qu.32. art.3.* Sanchez *Decalogi lib.6. cap.7. num.84.* Navarrus *cons.70. de Regul.* Barbosa *ad Concil. sess. 14. de Reformat. cap.11. num.2.* Thomas Hurtado *d. resol. 6. de Resident. §.1.* Cum ergo legitima, & necessaria causa sit Parochos adjuvare, tum & mendicare, ut sua Monasteria possint vitam transigere, quod omne est proprium institutum Mendicantium, recte cum licentia suorum Prælatorum possunt extra claustra degere in oppidis ad hæc ministeria exercenda.

44 Præterea Patrimonium Religiosorum Mendicantium est mendicatio; quamobrem ad illam exercendam multis privilegiis a Summis Pontificibus sunt honorati. Præcipue sunt duo, ne Ordinarii, aut alii eis impediant, aut dolo, aut fraude procurent, ne eleemosynæ eis dentur, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ut Augustinianis concessit Sixtus IV. *Bulla* 34. & Carmelitis *Bulla* 37. ubi etiam præcipitur, quod ad petitionem Religiosorum procedatur contra sic impedientes, sicut contra hæreticos, refert Cruz *de stat Relig. lib.1. cap. 7. dub.1.* Cum ergo Religiosi isti positi sint ad mendicitatem, quia non aliter possunt Religiosi Monasterii decenter sustentari, nequeunt impediri, alias semper dolo & fraude impedirentur, si molestiis, & injuriis ab oppidis ejicerentur, variis coloribus quæsitis. Ergo minime possunt molestiis affici, ut a sua mendicitate repellantur.

45 Sed dices: Tempore messis, & vindemiæ non repelluntur; tum nec tempore Jubilæorum, & Hebdomadæ Sanctæ, quando sunt necessarii ad excipiendas confessiones; Ergo nullo modo in necessariis repelluntur, nec in spiritualibus, nec in mendicitate. Sed respondetur, quando Monasteria indigent præcipue in hoc tempore tam urgentissimæ necessitatis, non sufficit mendicare tempore frugum, & vindemiæ, sed toto tempore anni, nempe olei, lanæ, agnorum, & quando Missæ proveniunt, ut dicant Religiosi in Monasterio existentes: quæ quidem mendicatio est præcisa & necessaria per anni circulum; Ergo nec per illum, nec per multos possunt impediri, nec ab oppidis repelli.

46 Denique præcipere Parochis, ut Religiosis ornamenta Sacra denegent, ac interdicant, nec in Ecclesiis, nec Eremitoriis Missam celebrent, incivile est, ac contra Constitutionem S. Pii V. *Bull.7.* refert Cruz *de stat. Relig. l.2. c.4. dub.7. vers. Licet etiam*, ubi Religiosis concessum est Missas celebrare in Ecclesiis sæcularibus, nec ab hoc aliquo modo possunt impediri. Tum nec Parochi possunt ab Episcopo cogi, ut hęc Ornamenta Ministris dent, aut concedant, sed hoc eis liberum est, ut declaravit Sacra Congregatio apud Barbos. *collect.555. num.4.* Cæterum Religiosis liberum est ex solo consensu Parochi in suis Ecclesiis celebrare, absque dependentia Episcopi, ut docuit Sacra Congregatio apud eundem *num.5.* Barbosa *de officio Parochi, 1. par. cap.11. num.51.* Unde nequeunt subsistere similia Episcoporum mandata, ut in mandato Illustrissimi Episcopi

Cala-

Calagurritani observat Murga *Quæst. Past. 3. p. q. 13. num. 1.* Ex quibus sequitur, quam minus recte Religiosi ex oppidis ejiciuntur: tum ex mediis ad illos ejiciendos, eorum jura, & Parochorum graviter vulnerantur.

47 In hoc dubio in primis animadvertendum, Decreta Clementis, & Urbani VIII. relata *a n. 39.* petentia licentiam Summi Pontificis, ut Religiosi degant extra claustra, etiam causa gravi existente, in his Regnis admissa non esse, quin potius quotidie videmus ex sola licentia Superiorum, & causa existente, extra Monasterium existere, ut testatur Thomas Hurtado *d. resol. 6. subresolut. 2. nu. 11.* Hoc enim supposito, tres casus in hoc dubio sunt considerandi. Primo, quando Religiosus vocatus est à Parocho, ut eum adjuvet, quia populus est numerosus, nec ipse est sufficiens. Et in hoc casu recte Religiosus ex licentia sui Superioris degit cum Parocho, & assistit prędicando, excipiendo confessiones, & alia Sacra administrando. Nec Episcopus valet eum repellere, ita ut ad id cogat Ecclesiæ Rectorem. Id facillime probatur; nam in hoc casu Parochus utitur jure suo, vocando Religiosum coadjutorem suum, destinatum à Pontifice: ex qua quidem causa institutæ sunt hę Religiones, & eleemosynis Fidelium sustentantur. Tum etiam ipsi Parochi multis decimis privantur, a Religiosis non solvendis, ex eo quod eorum Adjutores sunt, & cum hac obligatione instituti, *cap. Commissum 4. capit. Ex part. 10. cap. Nuper 34. de Decimis.* Et sunt etiam plura Indulta Pontificia, de quibus late Cruz *de stat. Relig. l. 2. c. 9. dub. 4.* Villalobos *in Summa, 2. p. tr. 33. difficult. 5. per tot.* Rodriquez *Quæst. Regul. tom. 2. q. 44. art. 4. & 5. & tom. 3. q. 74. art. 16.* Miranda *in Manuali Prælat. tom. 2. q. 49. art. 12.* Suarez *to. 1. de Relig. lib. 1. c. 18. nu. 5.* Quamobrem Religiosus occupatus cum licentia Prælati in adjutorium Parochi, nequit aliquo modo repelli ab Episcopo, nec Parochus cogi, ut illum ejiciat. Hæc enim facultas a Summo Pontifice data, & instituta est, quam nequit Episcopus tollere, *cap. Inferior 4. dist. 21. cap. 21. cap. Cum inferior. 16. de majorit, & obedien.* Ergo nec ad id exercere aliquam vim. Id enim etiam ex ipsis mandatis constat; nam quamvis multoties ferantur, tamen in oppidis numerosis, ubi Parochi non sufficiunt, degere Religiosos nunquam interdicitur.

48 Ex alia ratione politica etiam assumptum probatur; nam ex hac necessitate quamplurimi Conventus fundati sunt, quos neque fideles possunt alere, & ita magnum est incrementum Religiosorum, ut inde grave nocumentum percipiat Respublica Ecclesiastica, & Sæcularis. Ecclesiastica, nam ut asserit Concilium Lateranense, ex multitudine Religionum, & Monasteriorum, confusio magna oritur in Ecclesia, unde novas Religiones introducere interdicitur, sed qui Dei spiritu aguntur, in institutis Religionibus profiteantur, *cap. fin. de Religios. Dom. cap. Suggestum 9. de Decimis, cap. un. de Religiosis Dom. in 6.* Idque constitutum quando paucæ erant Religiones, & Cœnobia pauca. Ergo nunc similiter decernendum est. Tum multitudo magna Religiosorum ad regimen spirituale parum commoda est, & ad relaxationem declinans; quamobrem ex revelatione divina documentum prębuit suis Religiosis D. Teresia de Jesu, statuendo quod quamvis haberent plures domos, pauci tamen essent Religiosi, ut refert Venerabilis Palafox *in Notis ad Documenta Sanctæ Matris, fol. mihi 545.* ubi *in notis, fol. 549. num. 2.* sic scripsit: *Pero hablando de este santissimo aviso, por dos cosas embaraza la multitud en la regularidad. La primera, por el sustento corporal: la segunda, para el pasto espiritual, porque es muy dificultoso sostentar muchos Religiosos, ya sea de rentas, ya de limosnas, y mas en tiempo tan necessitados como estos: Y si falta el sustento, cessa con el sustento la observancia regular, porque cuidadoso el cuerpo de buscar de comer, lleva arrastrado el spiritu.*

48 *Para el pasto espiritual es dannoza la mulitud, porque en siendo muchos los Religiosos, no es facil, que lo ojos de el Prelado anden sobre cada uno: con ques es preciso, que andando la observancia ausente de la censura, ande ausente tambien de el Convento la obsevancia.* Unde constat, tantam multitudinem Cœnobiorum, & Religiosorum Regiminis Regulari detrimentum inferre in Republica Ecclesiastica.

50 Quoad vero Rempublicam sæcularem nocumentum ex populorum desolatione, & hominum sterilitate patet, ut late prosequitur Navarrete *en la Conservacion de Monarchias, discurso 42.* Quapropter similia damna fugarentur, si per villas numerosas, & oppida aliqui graves, & virtuosi Religiosi spargerentur, ubi adesset necessitas adjuvandi Parochos, & pabula spiritualia ministrandi, & dum tres, aut quatuor Religiosi ad hanc necessitatem sufficerent, statim Monasterium extruitur cum triginta, qui nequeunt sustentari, nec faciliter regi, ut bene demonstrat Venerabilis Palafox. Hinc enim colligitur, quam recte, quando Parochi non sufficiunt, Religiosi eorum Adjutores adsint in oppidis numerosis.

Sed dicent contrarii. Tunc Parochos posse associare aliquos Clericos sęculares ad eorum adjutorium. Sed dicant mihi, ubi sunt isti Clerici sæculares approbati, & sufficientes ad administrationem in oppidis? Aliqui sunt divites, alteri inscii sunt, perpauci sufficientes, qui nolunt deservire, nisi sibi magnis expensis subministratis; idque in multis oppidis, ubi Parochi adhuc nec congruam percipiunt, & nisi cum magna lite ab aliis participibus valet congrua Adjutorum consequi. Tum alio modo respondetur; nam ut probatum est, de jure Religiosi sunt Adjutores Parochorum, & eos possunt vocare, & Pręlati eos mittere. Ergo etiamsi alii sint Adjutores, possunt secum habere Religiosos. Confirmatur; nam ex eo quod sint alii Adjutores sæculares, Parochus non privatur jure isto: dent textum contrarii, ubi priventur. Ergo etiamsi alii sint Adjutores Clerici sæculares, recte Parochi possunt secum habere Religiosum, Testem, seu Adjutorem; qui enim jure suo utitur, nemini facit injuriam, *l. 3. §. 1. Is tamen, ff. de lib. hom. exhibend. l. injuriarum, ff. de injur. cap. cum Ecclesia 31. vers. quia, de elect.* Thomassetus *regul. 251.* Flaminius *de Resign. lib. 13. q. 1. num. 164.* Menochius *de Præsumpt. lib. 5. q. 29.* Ergo, &c. 51

Est tamen examinandum, an Episcopi recte tentent ejicere Religiosos ab oppidulis, ubi tantum sunt Parochi sufficientes ad curam, & administrationem; & ad id obliget illud mandatum, ne eis dentur vestimenta ad celebrandum. Et affirmandum absque dubio videtur; nam eo potissime possunt Parochi secum habere Religiosum Adjutorem, quia ipsi non sufficiunt ad curam, & administrationem, ut dictum est. Ast in specie sunt ipsi sufficientes in parvis oppidis. Ergo nequeunt secum detinere Religiosum; illa enim regula juris expedita est, ut cessante causa & necessitate, necessario debeat cessare effectus, *cap. Cum cessante 60. de Appellat. l. Adigere, §. Quamvis, de jurepatronat. l. Cum te, C. de pacti. inter empt.* Ceticius *de censib. 2. part. cap. 2. q. 1. art. 3. num. 13.* Cardoso *in Praxi, verbo Causa, nu. 2.* Thomassetus *reg. 72.* Cæterum Religiosus non est necessarius respectu curæ Parochianorum, ut dictum est, nec respectu ipsius Curati; nam ad administranda Sacramenta, si forte in aliquam lethalem culpam inciderit, sufficit elicere actum contritionis, Suarez *tom. 3 disp. 16. sect. 3.* Villalobos *in Summa, 1. p. tract. 4. difficult. 14 nu. 2.* Layman. *in Summa, lib. 4. tit. 1. cap 5. n. 10. vers. Denique,* Bonacina *de Sacrament. in gen. disp. 1. qu. 3. punct. 2. §. 1. proposit. 2. num. 5.* Tum & aliqui Doctorum dicunt, tantum esse peccatum veniale administrare sacramenta cum conscientia culpæ mortalis, quia ad id tantum extenditur irreverentia illa, ut docet Creusers apud Dianam *6. par. tr. 6. res. 53.* Llamas, Ludovicus a San Joan, & Vidal, quorum fundamenta refert Leander de Murcia *de legibus, disp. 2. resolut. 3. lib. 5.* Quod quidem peccatum faciliter tollitur pectoris tunsione, & assumpta aqua benedicta, & aliis facillimis remediis. Tum ad celebrandum, si urgeat necessitas adimplendi officium, nec adsit copia confessoris, præmisso actu contritionis, recte & licite celebrat, Tridentin. *sect. 13. de sacra Euchar. cap. 7. ad fin.* Petrus a S. Joseph. *de Sacrament. disp. 6. sect. 2.* Villalobos *d. 1. par. tract. 7. difficult. 37. n. 4. vers. 2.* Layman *d. lib. 5. tr. 4. cap. 6. nu. 7.* & alii quamplurimi, recensiti a Barbosa *in collect. Concilii l. cap. 7.* quamobrem Religiosus est necessarius in oppidulis; quia potius curatus sufficientissime valet omnia administrare. Unde Episcopi recte eos dejicere tentant, prohibendo ne eis paramenta sacra concedantur. 52

Sed tamen contrarium tenen ex decisione textus *in c. Ut quisque 3. de vit. & honest. Clericorum*, ubi Concilium Matiscense sic decrevit: *Ut quisque Presbyter, qui plebem regit, clericum habeat, qui secum cantet, & Epistolam, & Lectionem legat, & qui possit tenere scholas, & admonere suos Parochianos, ut filios suos ad fidem discendam mittant ad Ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat.* Hinc enim aperte cognoscitur, Presbyterum Parochialem secum posse tenere alium Clericum ad hæc requisita sui adjuvaminis, & necessitatem psallendi, & pueros erudiendi in scholis: quorum loco licet in aliquibus locis introducti Sacristæ, & hoc necessitas permittat; attamen si per Clericum suppleri possit, minime est id admittendum. Ratio est; nam licet primis temporibus laici non solum homines, ve- 53

tum etiam fœminæ, in Missis psallerent, Vicecomes *de Miss. ritibus*, *vol.* 3. *lib.* 1. *a c.*30. Attamen rectissime id est postea interdictum, & tantum concessum est Clericis in Missis canere, ut decrevit Concilium Laodicense *can.* 15. Carthaginense IV. *can.*10. D. Gonzalez *in d.c. Ut quisque*, *n.*5. Itaque si Parochus valet habere Religiosum Sacerdotem, utique melius erit. Idem decrevit Concilium Emeritense *can* 8. Vasionense II. *can.* 1. Nicolaus Lemaistre *de jurib. Episcop lib.* 2. *c.*4. Rebuffus *in tract. de congrua*, *nu.* 65. Senodo *collect.* 63. *n.* 1. Cavalerius *decis.* 498. *num.* 1. Idcirco in retinendo Religioso Parochus in parvis oppidis habet de jure fundatam suam intentionem, licet non sit necessarius ad administrationem.

54 Cæterum, in oppidis istis, ubi non est nisi Parochus, nec alius, qui administret Sacramenta, licet parvum sit oppidulum, non est sufficiens, saltem ad excipiendas confessiones. Probatur; nam duobus modis valet administratio ista considerari, nempe materialiter, & formaliter; licet enim unus Parochus sufficiat in oppido parvo ad materialem administrationem, non tamen sufficit ad formalem; semper enim Parochiani durissime ferunt præcise cum suo Pastore confiteri, præcipue male degentes, aut qui ab eo ex aliquibus causis dependent, veluti sua propria familia, ministri, & servitores Ecclesiæ, consanguinei, & alii qui de eis frequenter mussitant; idque magis in oppidis parvis, quam in majoribus. Unde Sacri Canones, licet tantopere decrevere, ut Parochiani teneantur proprio Parocho confiteri, attamen non adeo adstringunt, ut de ejus licentia aliis Confessoribus non possint peccata sua confiteri, *c. Omnis utriusque sexus* 12. *l.* 34. *tit.*4. *p.* 1. S. Thomas 3. *p. q.*14. *art.*7. Tum & liberum est Parochianis cum quolibet Sacerdote, seu Religioso approbato confiteri, ita ut Parochus proprius id non possit prohibere, Zerola *in Praxi de Sacrament. pœnitent.c.*15. *q.*3. Reginaldus *in Praxi for. lib.*1. *n.*26. Valentia *tom.*4. *disp.*7. *q.* 12. *punct.* 2. Henriquez *in summa*, *lib.*4. *c.*4. *n.*3. Coninch. *de Pœnit. disput.*8. *dub.*9. *n.*86. & majori indulto id concessum est per Bullam Cruciatæ in his Regnis Hispaniæ, ut patet in ejus clausula 9. quam bene elucidat Mendez *ad illam*, *interrogat.* 12. & cæteri Scribentes, ne ægre ferant, si adstringantur præcipuè ad confitendum cum Parocho proprio, magno periculo tacendi aliqua peccata mortalia, prout sæpe accidit in his oppidulis, ubi adsunt tantum Parochi. Quamobrem dicendum, formaliter loquendo, non sufficere Parochum ad administrationem Sacramentorum, & ex jure proprio posse tenere secum Religiosum, ut hoc non adsit periculum, quod quotidie in similibus oppidis experimur.

55 Cæterum id probatur ex necessitate ipsius Parochi, ut puriori conscientia Sacramenta administret, & Missas celebret, habens ad manum Confessorem, & si aliquando in aliquam lethalem culpam inciderit, statim securiori modo per confessionem resurgat, & ab ea resipiscat; tum si aliquo repentino morbo urgeatur (quod perquam frequens est) habeat Confessorem, cum quo suam animam expiet; durissima quippe res est hoc periculo laborare in his oppidulis, ut fere nullus est Sacerdos; & anxietas est animæ non parva, sed gravissima, considerare pauperem Parochum in statu esse, quo si repentinus morbus eum aggrediatur, absque Sacramentis moriturus sit, & immane præceptum est ei auferre Religiosum ibi morantem, qui a tanto periculo pauperem Parochum eripiat. Rimentur ista Prælati contrarium percipientes, & considerent daturi rationem strictissimam omnium suarum ovium, & præcipue animarum Parochorum, quorum immediati sunt Confessores, & Rectores.

56 Denique fundamenta contraria facile solvuntur; nam primum fundamentum jam manet elisum ex distinctione posita n. 54. quia licet Parochus sufficiat ad materialem administrationem in his oppidulis, non tamen ad formalem & necessariam. Cæterum solvitur aliud, nempe ad administrationem Sacramentorum sufficere se disponere per actum contritionis; certum enim est, & ab omnibus receptum. Sed tamen securius est confiteri, & facilius; quare rectius aget Parochus, qui secum habuerit Confessorem Religiosum, cum quo possit ex sola attritione simul cum Sacramento confessionis gratiam impetrare, Trident *sess.*6. *c.*6. Bonacina *de pœnit. Sacrament. disp.* 5. *q.* 5. *sect.* 1. *punct.* 3. *per tot.* Delugo *de Pœnit. disp.* 5. *sect.* 5. Villalobos *in Summa* 1. *p. tract.*9. *difficult.*22. *a n.* 1. Henriquez Augustinianus *in Summa*, *sect.*52. *q.*2.

57 Alteram vero sententiam, docentem non esse peccatum mortale cum lethali culpa Sacramenta administrare, etiam solemniter admittere non convenit, per textum *in c. illud* 3. *dist.*95. *c. Per Isaiam* 98. 1. *q.*1. *c. fin. de temp. Ord. & c. fin. de cohabit. Cler.* Augustinus *lib.* 1. *contra Parmen. c.*10. Ex quibus assumuntur DD. graviter peccare solemniter administrantes Sacramenta cum conscientia lethalis culpæ, dum ibi tantis Scripturæ testimoniis, & rationibus, Sacra ministrare, vel suscipere, cum culpa gravi execratur: signum apertissimum, gravem esse illam irreverentiam, & gravis culpæ reum sic illa administrantem. Tum ratione probatur; nam minister, quando administrat Sacramenta, ministrat, & dispensat merita, & Sanguinem Christi Domini, quæ continentur in Sacramentis; Idque in persona Christi operatur, quam immediate sustinet; quamobrem sustinere Christi personam, & ejus merita, & Sanguinem ministrare cum gravi culpa, irreverentia gravissima est. Et confirmatur; nam obligatio administrandi Sacramenta, primario, & per se oritur ex dignitate, & sanctitate Sacramenti, & actionis, qua administratur, quæ nequit nisi à ministro deputato ab Ecclesia, absque gravi causa fieri: quamobrem ipse minister, quando solemniter ministrat, debet habere dispositionem congruentem ipsi actioni, nempe gratiam, alias si cum gravi culpa administraret, gravis esset irreverentia, & culpa gravis & mortalis, Navarrus *in Manuali*, *c.*22. *n.*3. Leander de Sanctissimo Sacramento *to.*1. *tract* 1. *de Sacram. disp.* 4. *q.*8. Rodriquez *in Summa*, 2. *p. c.* 120. *nu.* 2. Hurtado *de Sacrament. in genere*, *disp.* 4. *difficult.* 9. Leander de Murcia *dict. lib.*5. *de legibus*, *disp* 2. *resolut.*3. *a nu.* 14. & alii quamplurimi recensiti a Bonacina *d. disput.* 1. *de Sacrament. in gener. q.*3. *punct.* 2. §. 1. Unde fundamentum illud omnino responsionem suscipit, nec suffragatur, ut Parochus solus debeat permanere.

Aliud vero fundamentum desumptum ex Trident. *sess.* 13. *de Euchar. c.*7. men videri difficile est, ut ad praxim trahatur illa rectitudine, quæ est necessaria. Ratio est; nam duo ex Consilio desiderantur, nempe ut non adsit copia Confessoris, tum urgens necessitas celebrandi, ut animadvertunt Hurtado *de Eucharistia*, *disp.*9. *difficult.*6. *num.* 1. Villalobas *d.* 1. *p tract.*7. *difficult.* 37. *n.* 3. Tamburin. *in Method. Sacra Comm cap.*1. §. 6 in quibus circumstantiis plura sunt dubia, præcipue in his ruralibus Parochiis oppidulorum, ob distantiam aliorum locorum, ubi adsunt Confessores, tum quia Parochiani quotidie Missam celebrari desiderant, & si ista deficiat, quamplura scandala, & murmurationes excitantur; tum si hæc non adsint, difficultas gravissima est, quæ sit urgens causa, ut videre est apud Tamburinum *dict.* §. 6. *a n.* 18. Delugo *de Euchar. disp.*14. *sect.* 5. Hurtado *dict. difficult.* 6. Petrus de S. Joseph. *d. disp.*6. *sect.*2. *per tot.* Quare misera anima Parochi quantis angustiis crucietur, palam est prospicere; Unde rectissime agit Parochus secum habens Religiosum confessorem, ratione suæ animæ, & ipsius populi: quem elicere si tentent Episcopo, perperam procedent cum tanto Parochorum, & ovium periculo. 58

Secundus casus, quando Religiosus non ad hanc administrationem, & necessitatem in oppidis extra claustra assistit, sed tantum ex licentia Prælati ad mendicitatem, ut eleemosynas, & Missas necessarias ad Conventum quæritet. Et in hoc casu distinctio est facienda; si enim Monasterium Mendicantium habeat necessaria ex redditibus, & eleemosynis illius populi, ubi fundatum est, tunc nequit Religiosus illius in oppidis assistere ad eleemosynas, & Missas quærendas. Ratio est; nam tunc deficit necessitas illa, ut ex licentia Prælati degat extra claustra, quæ quidem necessariissima est, ut diximus supra, num. 43. quamobrem nequit extra degere, de jure loquendo. Cæterum licentia ista Superioris, cum non sit causa sufficiens, quia mendicitas non est necessaria, nulla est, ut bene notat Suarez *de Religion. tom.*4. *lib.*3. *cap.*7. *n.*10. & Prælatus eam concedendo, graviter peccat, ut idem Suarez tenet *num.* 10. Idcirco recte Episcopi agent mediis licitis, ut Religiosi isti ad clausuram redeant. Cæterum quando Conventus non indiget, hæc mendicatio ad lucrum est, quo quidem casu de jure est interdictum, ne a Monasterio exeant Religiosi, ut est aptissimus textus *in c. Placuit* 8. 16. *quest* 1. ibi: *Placuit communi nostro Concilio*, *ut nullus Monachorum pro lucro terreno de Monasterio exire nefandissimo ausu præsumat*. Quamobrem in præsentiarum nequeunt illi in oppidis assistere, & extra claustra degere; quin potius recte Episcopi curabunt, ut ad claustra redeant mediis licitis, & aliquibus terroribus, prout est simile, quando ad Curias Principum accedunt, ut etiam sæcularibus Principibus permisit Concilium Parisiense sub Ludovico, & Lothario *lib.* 3. *c.* 59

14. cujus

14. cujus verba transcripsit Gibalinus *de clausura, disquisit. 2. c. 2. §. 3. consect. 3. n. 19.*

60 Si vero ex licentia Prælati degant Religiosi in oppidis ad solam mendicitatem necessariam, quia Monasterium est pauper, nec habet alimenta, ut præstet Religiosis domi commorantibus; tunc credo recte in oppidis degere, & nec posse aliquo modo turbari ab Episcopis, nec ab eorum visitatoribus, prout in Bullis Pontificum Reverendissimis Patribus Mendicantibus concessum est. Ducor; nam causa alendi, & alimentandi Religiosos domi morantes, est extrema, aut saltem gravissima, & quasi extrema, quæ quidem urgentissima causa est, ut possit Prælatus, etiam inferior, dare licentiam, ut extra claustra degant in oppidis ad eleemosynas, & Missas quæritandas, cum aliter non possit Monasterium vitam transire. Ergo non debent ejici, nec turbari. Confirmo discursum, nam ut docent communiter DD. ex licentia Prælati recte Religiosi degunt extra claustra propter utilitatem Monasterii gravem, & ponderosam, arbitrio ipsius Prælati, Suarez *dict. lib. 3. c. 7. n. 9. & n. 17.* Bonacina *de clausura, q. 2. punct. 1. proposit. 1. n. 3.* a S. Fausto *in Thesaur. Religios. quæst.* 160. Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 7. disp. 8 q. 6. nu. 3.* Ergo multo magis quando non propter utilitatem, sed propter gravissimam indigentiam alimentorum ipsorum Religiosorum, & Monasterii, ex licentia Prælati extra claustra in aliquibus oppidis degerent petentes eleemosynas & Missas, ut dicantur ab eis, qui domi commorantur.

61 Præterea Domini Episcopi nequeunt ex claustris ejicere Religiosos, nec eos perturbare, quia mendicant, & quærunt Missas ad alimenta ipsorum, hoc enim per compertum est; Ergo nec Religiosos existentes in oppidis ad eas quæritandas, ob eandem causam. Probatur consequentia; nam Religiosus extra claustra degens ex licentia Prælati, ac justa & legitima causa, perinde est ac si in claustro adesset, Sà *verbo Religio, n. 53.* de ejus verba: *Ubicunque sit Religiosus sub obedientia Superioris, censetur in claustro esse, & quidem de licentia Superioris potest extra manere, sed cum habitu.* Et ratio est; nam videtur unitum remanere cum toto corpore communitatis, dum est sub obedientia Prælati, ut bene considerat Suarez *dict. lib. 3. cap. 7. in fin.* Ergo dejicere & perturbare Religiosos extra claustra, existentes sub obedientia Prælati in oppidis, petentes eleemosynas, perinde est ac ejicere, & perturbare existentes in claustro petentes easdem eleemosynas.

62 Sed dices: Hæc necessitas alendi Religiosos & Monasterium succurritur petendo eleemosynas tempore frugum & vindemiæ, non vero continuo assistendo in oppidis; Ergo nequit subsistere causa sufficiens, ut Religiosi isti existimentur adesse in claustro. Sed respondetur, hoc non esse relictum arbitrio Episcoporum, sed arbitrio Superiorum Regularium, ad quos pertinet prospicere, an sufficiat eleemosynario illius temporis, aut totius anni, *ex l. 1. ff. de jur. delib. c. de causis, §. Illis, de offic. delegat.* & in terminis Suarez *dict. c. 7. n. 17.* Bonacina *d. q. 2. num. 3. vers. Respondeo*, Gibalinus *de clausura, disp. 2. cap. 2. §. 3. num.* 14. Quamobrem tempus eleemosynandi non est taxandum ab Episcopo, sed ab ipso Prælato Regulari, cujus arbitrio relictum est examinare causam justam, ut ex ejus licentia Religiosus extra claustra degat ad eleemosynandum. Rursus respondetur, quando Monasteria paupertate premuntur, ut & in his temporibus calamitosis, tantis ærumnis, & pauperie oppressis; tum Fideles tantis exactionibus, & vectigalibus exhausti, parvissimæ sunt eleemosynæ tempore frugum, vindemiæque concessæ; ideò necessarium est, ut continuò, & per totum anni circulum emendicent, alias nequeunt suis Monasteriis succurrere, quin potius adhuc simili, & assidua cura petendi, pauperes Prælati angustiantur noctu dieque, & ad alimoniam parcam Religiosorum quærendam insudant. Unde tempora illa designata in similibus mandatis ad levamen Monasteriorum parvipenduntur, & causa ista eleemosynandi est sufficientissima, ut aliqui Religiosi extra claustra continuo degant in oppidis ad eleemosynas petendas.

63 Deinde comprobo assumptum; nam in claustris degere non est de substantia Religionis, ut docet Suarez *d. cap. 7. nu. 6.* nam licet multum conferat ad vitam Religiosam, sæcularium exemplum, & ædificationem; non est tamen de substantia illius, cum & votis, & aliis regulis, quæ extra claustra possunt observari, Religiosus adstrictus remaneat, Gibalinus *de clausura, disquisit. 2. cap. 2. §. 3. nu. 11.* Quapropter olim duplex erat genus Monachorum, quorum aliqui in Monasteriis vitam regularem agebant; alteri vero in suis privatis domibus, ut ostendit Athanasius *in vita Antonii*, ibi: *Nec dum crebra erant Monasteria in Ægypto, nec omninò quisquam avium solitudinem noverat: sed quicunque in Christi servitute sibimetipsi prodesse cupiebat, non longe a sua villula separatus instituebatur.* Latius explicat D. Hieronymus *in Epist. ad Heliodorum, Rusticum, & Paulinum*, Quod itidem in Monialibus asservatum, tam virginibus, quam viduis, ostendunt Concilium Moguntinum *can.* 26. Carthaginense III. *c.* 33. Aurelianense V. *c.* 19. Africanum *c.* 11. Tol. I. *c. 6. & 9.* Tolet. IV. *c.* 8. Ancyranum *cap.* 18. licet postea id interdictum per Concilium Metense *can.* 3. Nannetense *c.* 3. Turonense II. *c.* 11. Bracharense III. *c.* 4. Arelatense II. *c.* 27. Forojuliense *c.* 4. Romanum sub Zacharia *cap.* 1. Zacharias Pontifex *epist. 7. c. 6.* Lantmeter. *de vet. Clericor. & Monach. victu, 2. par. lib. 2 cap. 1.* Basilius Pontius *ad Grat. 27. quæst. 1. c. 4. & c. 6. per tot.* Hanc ob rem cum degere extra claustra non opponatur Religionis substantiæ, recte existente causa præcisæ & necessariæ mendicitatis ad alendum Monasterium, ex licentia Prælati extra claustra existunt in oppidis degendo, Gibalinus *dict. §. 3. à n.* 12. nec possunt a Prælatis, aut Episcopis ejici, nec turbari, ne petant eleemosynas, nec assistant in oppidis ad eas quæritandas, & Missas necessarias ad celebrandum in Monasterio.

Rursus, similia mandata opponuntur Bullis concessis Religionibus Mendicantibus, præcipientibus sub gravibus pœnis, ne impediantur. Ratio ex dictis constat; nam cum ipsi ex licentia Prælati recte in oppidis assistant ad quæritandas eleemosynas necessarias, eos turbare, negare paramenta Sacra, ne celebrent, ac aliis quibusvis modis eos ejicere, cogendo Parochos, ut eos molestent, & indignentur, est directum impedimentum, & contra Bullas concessas his Sanctissimis Religionibus. 64

Denique mandata ista tendunt ad grave dedecus istarum Religionum, & Religiosorum; populus enim dum videt illos tanto opere Prælatorum & Visitatorum a populis expelli, existimat pravos, ac male morigeratos esse Religiosos istos, & extra claustra pessime degere; tum & in Religionibus pravis moribus imbui, ac perverse educari; dum extra claustra nequeunt vivere, quod execrabile est existimare, ac præsumere; sunt enim Religiones professiones cœlestis vitæ, ut optimè ajebat Cassiodorus *lib. 8. epist.* 24. ibi: *Professio vestra vita cœlestis est*, ubi quotidie excellentissimi viri creantur, & erudiuntur, tam virtutibus, quam litteris præclari, qui Religionem Catholicam illustrant, verbo & operibus Christianos docent, tantoque exemplo ad opera pietatis, & virtutum alliciunt. Religiosorum status genus electum est, ubi omnes virtutes continentur, & per quod Deus supplicia adversus nos inflicta temperat, & omittit: quapropter conveniens est, ut cum eis vitam agamus, & sint ubique, ut ab illis tanta bona percipiamus, Navarrete *dict. disc.* 42. 65

Quorum aliqua recensuit Pater Benedictus de Aste *in vita Venerabilis Fratris Hieronymi Alviani*, perfectissimi viri, qui multo tempore in oppidis de los Santos, & de Meco vixit, eleemosyna quæritando, *fol. mihi* 31. per hæc verba: *No solo era bien ec har* (inquit Aste) *de los dichos pueblos el Venerabile Padre, confessandolos socorriendolos sino tambien amonestandolos à la virtud, reprenhendendolos con prudencia sus defectos, en special los juramentos, y murmuraciones, que oya à algunos labradores, componendo sus pleitos, y diferencias; con que los Curas, y Ecclesiasticos tenian gran consuelo, y grande alivio, y ayuda para el cumplimiento de su obligacion; los casados vivian en paz, los mocos se reformaban con sus consejo, y modo de vivir; y en fin todos dezian, que havia stado gran suerte, que aquel sanct Religioso asistiesse en sus lugares, pues desde que asistia en ellos, las confessiones eran continuas, las costumbres mas reformadas, y el consuelo espiritual y temporal, que con el tenian, muy grande: y todo er allorar, y temer havia de venir tiempo, en que el Santo varon les havia de dexar y no poder acurdslos.* 66

Hæc enim præclarissima bona quotidie ex assistentia Religiosorum in oppidis percipiuntur, & experimur: præcipue ad excipiendas confessiones, & frequentiam Sacramentorum a Deo ad populos missi sunt. O quantæ confessiones sacrilegæ efficerentur, si abessent, & quantæ fiunt bonæ ob Religiosorum assistentiam, ut ab experientia testatur Aste ubi supra, *fol.* 32. & quotidie cognoscimus. Sistant vero Prælati, & cuncta timeantur, ne similia indiscriminatim mandata proferant. 67

Tertius, & ultimus casus est, quando aliqui adessent Religiosi vagi per oppida, & in aliquibus assisterent absque Prælati licentia, vel cum ea, quando nulla adesset causa. 68

Quo

Quo quidem casu nequeunt ibi residere, nec per loca vagari, ex decisione textus *in c. justa* 11.16.q.1. ubi Alexander II. sic decrevit: *Juxta Chalcedonensis tenorem optimi Concilii, Monachis quamvis Religiosis, ad normam Sancti Benedicti intra claustrum morari præcipimus: vicos, castella, civitates peragrare prohibemus, & a populorum prædicatione omnino cessare censemus*. *Item c. Monachi* 35. *c. Placuit* 8.16. *q.* 1. Tunc enim si Prelati, sive ignorent, sive permittant sic degere, recte poterunt Episcopi suis mandatis licitis, & justis modum quærere, ut ad claustra reducantur: tunc enim non recte assistunt, nec vagantur. Quibus & adjungere libet, si aliquis forte Religiosus non bene vixerit, scandala causet, vel alia delicta perpetret; tunc enim iste Religiosus delinquens recte ejicitur, & ad claustra reducitur, ex similibus mandatis, etiamsi cum licentia Prælati, & justa causa, in aliquo loco degeret. Ratio enim clarissima est; nam tunc cum non degat sub Superiore cum observantia Regulari, & extra claustra delicta perpetret, recte ab Episcopo punitur, non solum per molestiam, prohibendo ne celebret in Ecclesiis sæcularibus, sed etiam procedendo directe contra ipsum aliis pœnis, & carceribus, si necessarium fuerit, ut est Decretum Tridentini *sess. 6. de reform. c.* 3. ubi Sacra Congregatio sic declaravit: *Regularis manens extra claustrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad Monasterium, nisi in dicta domo sit Regularis observantia, aut saltem vivat sub Superiore conventualiter, si deliquerit, potest puniri ab Ordinario*, refert Genuensis *in praxi Archiepiscopali, c.*59. *n.* 2. *ad fin.* Piasecius *in Praxi nova Episcop.* 2. *par. c.*3. *n.*42. Cenedo *can. q. lib.*1. *q.*26. *n.*33. Rubeus *dec.* 19. Riccius 1. *p. dec.* 223. *n.*4. Sanchez *de matr. disp.*23. *n.*22. & 23. ubi id concedit abnegans procedere posse per censuras, Barbosa *ad Concilium, in d. c.*3. *an* 7. & *de offic. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 105. *nu.*14. Ergo tunc si aliquis Religiosus perperam vixerit, recte dejicitur, & reducitur ad claustra.

69 In quo quidem sensu interpretanda sunt similia mandata, nec credendum, alio modo velle Prælatos, viros quidem doctos, & probatissimos, dejicere a locis sui Episcopatus Religiosos probos, bonos, & honestos, administrationi Sacramentorum, & prædicationi incumbentes, a quorum assistentia tanta bona percipiunt fideles, quando ex justa causa, & legitima licentia ad adjuvandos Parochos, & quæritandas eleemosynas in oppidis assistunt, & hanc esse mentem nostrorum Archiepiscoporum Toletanorum, ostendit Aste *in vit. Venerab. Fratris Hieronymi Alaviani, d. fol.* 32 apud quem visitator D. Sebastianus Bocanegra, sic effatur: *Me dixo con muy grande consuelo mio, Padre Rector, yo tengo orden de el Cardenal mi Senor, para que los Religiosos, que estan assistiendo en los lugares, se recoxan a los Conventos, y assi lo voy executando en mi visita con los medios ordinarios, quen esto se suele hazer; però aviendo llegado à la villa de Colmenar viejo, es tanto el bien, qua todos me han dicho, assi Ecclesiasticos, como Seculares, de el Religioso que alli asiste por el Colegio de vuestra Reverentia, que le he dexado licentia por escrito, qara que asistà siempre en diche lugar, y en esto he cumplido con la voluntad de el Cardenal mi Senor, que no solo gusta que assistan a sus ovejas Religiosos de esta aceptacion, sino que se lo agradece, y se lo estima; porque en este punto de assistir los Religiosos en los pueblos, ni su Eminencia] quiero permitirlo à todos, ni prohibirlo à todos, porque assi como no conviene, que assistan todos los que quieren assistir, no es bien, que dexen de assistir aquellos que conviene.*

70 Hucusque Aste. Ex quibus verbis satis aperte concipitur mens nostrorum Prælatorum, semper nobilissimorum virtute, & doctrina clarissimorum, velleque intelligi similia mandata. Tum etiam hoc ordine esse danda paramenta sacra Religionis, aut deneganda, ut in Ecclesiis sæcularibus celebrent, cujus ratione mandatum hoc directivum est, & exortatorium ad Parochos: nec credendum aliquo modo nostros Prælatos, & eorum sapientissimos consiliarios, absolute velle derogari juri Parochorum circa danda ornamenta Religiosis: nec Bullæ Sancti Pii V. de qua supra diximus. Quamobrem hoc modo his mandatis intellectis, nec jura Regularia, nec mandata Superiorum vulnerantur.

CAPUT IV.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

*Quando media deficiunt adjutorum, tunc recurrendum ad ædificandam novam Parochiam, n.*1.

*Recensentur causæ ad erectionem novæ Parochiæ, n.*2.

*An quando Parochia est intra mœnia Civitatis, cujus portæ clauduntur, & Parochiani sunt foris, tunc sit causa erigendi novam Parochiam. Affirmant aliqui, n.*3.

*Explicatur Doctrina Lapi, n.*4. *Non admittitur illorum Doctorum sententia, sed occurritur per Oratorium, num.*5.

*Quando forenses algis vestiuntur, & nolunt civitatem intrare ad Missam audiendam, an sit causa erigendi novam Parochiam. Aliqui affirmant, n.*6.

*Sed distinguitur, n.*7. *Fit quædam consideratio in casu Cardinalis de Mendoza, n.*8. & *ibidem sanctum consilium præstatur.*

*Admittitur doctrina illorum Doctorum, si longe distent, n.*9.

*Si fluvius grandis extet medius inter Parochianos, est causa ad erigendam novam Parochiam, n.*10.

*Arbitrio Episcopi relinquitur examinare hanc causam, n.*11.

*An detur appellatio a Decreto Episcopi declarante, esse necessariam erectionem novæ Parochiæ; prima sententia negat, n.*12.

Supremus Princeps potest tollere appellationem, ibid.

*Secunda sententia affirmat esse deferendum, nisi procedat Episcopus in visitatione, n.*13.

Qualibet clausula tollens appellationem, est odiosa, & apposita in executione nihil operatur in causa principali, ibid.

*In hac specie extra visitationem, si appellatio non est frivola, semper admittenda, & comprobatur, n.*14.

Explicatur c. Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand. & *Concilium* sess. 21. de reform. c.7. *n.*14. & 15.

Lex nova confirmans antiquam, intelligitur cum suis ampliationibus, & *limitationibus, n.*16.

Clausulam, Remota appellatione, *aliqui intelligunt de probabili, alteri tantum de frivola, n.*17.

Nisi quando apponitur cum cognitione causæ, ibid.

*Quando Episcopus visitans decreverit novam Parochiam esse erigendam, aliqui asserunt, non esse deferendum appellationi, n.*18.

*Sed contrarium defenditur, a n.*19.

Appellatio non admittitur in visitatione pro correctione morum, quando de plano constet, esse necessariam, & tunc etiam admittitur, si visitator excedat, ibid.

*An ad erectionem novæ Parochiæ requiratur assensus Rectoris; prima sententia affirmat, n.*20.

*Secunda negat, n.*21.

*Tertia dicit invito Rectore esse necessarium consensum Pontificis, n.*22.

*Admittitur prima sententia, causa certa, & probata existente, n.*23. *Fit instantia, n.*24.

*An quando Episcopus procedit ex Decreto Tridentini, intelligendus sit procedere ut Delegatus, an ut Ordinarius, de quo remissive: in specie tamen procedit ut Delegatus, n.*25.

*Fit instantia, & respondetur, n.*26.

*Aliqui asserunt, quando causa deficit, esse necessarium consensum Rectoris, n.*27.

*Sed defenditur contrarium, n.*28.

Dismembratio fructuum nequit fieri ab Episcopo, & quando fit, est ex causa necessaria, & præcisa, & alia notantur requisita, ibid.

*An ad erectionem novæ Parochiæ requiratur consensus populi. Affirmavit Riccius, sed non admittitur, n.*29.

*Si Ecclesia Matrix sit subjecta Regolaribus, an possit Episcopus intra limites illius aliam erigere. Negandum videtur; sed affirmatur, n.*30.

Etiamsi Ecclesiæ sint Ordinum Militarium, ibid.

*Cum nova Parochia ædificatur, creatur novus Rector, & sunt ei designanda alimenta. Sed an ad id sint designanda Decima, n.*31. & 32.

*Affirmative respondetur, n.*33.

Et explicatur textus in c. quicunque 44. & *textus* in cap. Ecclesiæ 43. 16. q.1. *ibid.*

*Ordo assignandi hanc congruam in fructibus, in oblationibus, obventionibus, & primitiis, n.*34.

*Quando hæc non sufficiunt, deveniendum ad Decimas, etiam prædiales, si aliter nequit provideri, n.*35.

*Si Ecclesia Matrix non habuerit bona, nec decimas, populus tenetur contribuere, n.*36.

*Si populus est pauper, providendum ab Abbate, cui Matrix Ecclesia subjicitur, vel a mensa Episcopi, n.*37.

*An quando Ecclesia Cathedralis, vel Collegialis habet curam, possit Episcopus unire aliquem Canonicatum ad Rectorem novæ Parochiæ. Negavit Fagnanus, nu.*38.

Expli-

Explicatur Fagnanus, *a n.39.*
Et datur casus, quo id fieri possit, *n.40.*
Explicatur Tridentinum sess.21. de Reformat. c.4. *n.* 41.
Et ex qua potestate id fieri possit ab Episcopo, *n.* 42.
Diminutio Canonicatuum ex causa gravissima potest fieri ab Episcopo, *ibid.*
Et hæc unio proculdubio facienda, quando aliter de congrua novus Rector provideri non valet, *n.43.*
Si vero aliquo modo ex dictis congrua ista nequit assignari, tunc novus Rector constituendus, ut ex proprio labore vivat, ut tenet Fagnanus. Sed adhuc in hoc casu ex aliis Ecclesiis divitibus poterit Episcopus aliquid extrahere, & quæsitores facere eleemosynarum, vel unum Parochianum ordinare, ut proprio patrimonio adjutus deserviat, *n.44.*
Ad erigendam novam Parochiam populus debet habere decem personas, *n.45.*
Deinde est necessaria citatio Rectoris principalis Ecclesiæ, & Patronorum, si non sit libera, & aliorum interesse habentium, *n.46.*
Rursus antiquus Rector relinquendus cum congrua decenti, *num.* 47.
Et deferendus honor Matrici ex jure speciali, prout ibi explicatur, *n.48.*
Et ei relinquitur juspatronatus, *n 49.*
An si Ecclesia Matrix nihil contulerit ad novam Parochiam, adhuc retineat juspatronatus. Prima sententia affirmat, *n.50.*
Secunda negat, *n.51.*
Juspatronatus acquiritur tribus modis, fundatione, constructione, vel dotatione, *ibid.*
Tertia sententia asserit, nullum juspatronatus relinqui antiqua Ecclesia, nisi nova annexa relinquatur, *n.52.*
Quando nova Parochia annexa remanet cum antiqua, hæc ultima sententia est certa, *n.53. Si fuerit facta concordia, illa observanda*, *n.54.*
Si vero nulla adsit concordia, & aliquis etiam privatus pro parte dotaverit, aut fundaverit, duo erunt Patroni, Ecclesia antiqua, & privatus, *n.55. Si vero Ecclesia antiqua dotationem, & alia fecerit, tunc erit sola Patrona*, *n.56.*
Si nihil contulerit, nisi Parochianos, & illorum obventiones, erit Patrona, secus si nec has obventiones, *n. 58. Fit instantia, & respondetur*, *n.59. Fit replica & datur responsum*, *n.60. & ibi explicatur caput* Ad audientiam 3. de Ecclasiis ædificand.
De jure communi Episcopus non sufficit ad novam Parochiam, sed requiritur consensus Capituli. Secus hodie ex Tridentino, *n.61.*

1 QUando ita media deficiunt, ut nec per Adjutores, vel Religiosos recta administratio Sacramentorum suppleri valeat, sed pabulum spirituale populo deficiat, recurrendum est ad construendam, & ædificandam novam Parochiam, quæ erigenda est etiam cum præjudicio Matricis, *ex d. c. ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificand.* Trident. *sess.* 21. *de reform. cap.*4. In quo quidem casu causa necessaria est, ut diximus *c.*3. *n.*25. & non quælibet, sed illa, cui alio modo occurri non valet, nisi erecta nova Parochia, Barbosa *de universo jur. lib.*2. *c.* 2. *n.* 8. *& d. num.* 25. Valensis *in parat. ad tit. de Ecclesiis ædificand.* §. 1. *n.*6.

2 Quamobrem ad praxim sunt aliquę causæ considerandę. Prima quando Parochiani longe distant a Parochia Matrice, ad quam nequeunt venire, nisi cum gravi incommodo, propter nives, aut urgentes pluvias, prout est textus *in d. c. ad audientiam*, Lapus *alleg.* 66. *n.*2. Quoad vero distantiam non sufficit quælibet, sed ea duntaxat, quæ præbet difficultatem cum magno incommodo Parochianis ad officia divina, & Sacramenta percipienda, arbitrio Episcopi, Rota *divers.* 2. *p. dec.* 204. *n.* 2. *&* 1. *p. rec. dec.* 745. *n.* 2, Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *q.* 28. *n* 27. Barbosa *d. c.* 2. *n.* 8. Fagnanus *in c. ad audientiam n.* 18. Palao *com.* 2. *disp.*6. *punct.*9. §. 10. *n.*4.

3 Est tamen examinandus casus, an quando Parochia antiqua est intra mœnia civitatis, ad quam de noctu non patet accessus, quia portæ clauduntur, & comitatenses foris relinquuntur, tunc sit causa sufficiens, ut nova erigatur Parochia, & construatur? Et affirmant aliqui *ex dict. c. ad audientiam* 3. ubi ob incommodum grave Parochianorum novam construi Parochiam conceditur. Cum ergo in præsentiarum grave incommodum sit Parochianorum de noctu portas claudi civitatis, itaut difficillime aperiantur in necessitatibus ad recipienda Sacramenta, inde est, ut nova Parochia possit construi. Et confirmatur, quia possunt evenire repentinæ necessitates, & quotidie eveniunt etiam in oppidulis: quamobrem in grave incommodum erit animarum, dum tanto bono privantur, causa quidem sufficiens, ut nova erigatur Parochia, Lapus *dict. alleg.* 66. *n.* 2. Vveyms *d. consi.* 19. *a n.* 13 Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *q.* 28. *n.* 26. Barbosa *ad Concilium*, *dict. sess.* 21. *c.*4. *n.*7. *& de offic. Episc.* 3. *p. alleg.*68. *num.* 1. Fagnanus *ubi sup. n.*20.

Verum in hac doctrina animadvertendum, Doctores secutos fuisse doctrinam Lapi sine sufficienti examine. Lapus enim in illa allegatione ex duabus causis asserit, novam Parochiam esse construendam, nempe quia portæ civitatis difficile de nocte aperiebantur, tum Parochiani in suburbano degentes vilibus vestibus induebantur, & ad Parochiam accedebant cives fulgentibus ornamentis vestiti, itaut pauperes illi rustici a divinis audiendis, & recipiendis avocarentur: ex quibus asserit, novam Parochiam esse erigendam, & dat rationem, quia istæ duæ causæ sunt continuæ, & in grave incommodum Parochianorum. Quapropter intrat decisio dicti capitis *ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificandis*. Non vero asserit, quod sola causa, quod de nocte portæ civitatis claudantur, per se sit causa sufficiens ad novam Parochiam constituendam, prout asserunt DD. alii absolute tenentes illam sententiam. 4

Unde in hac specie assero, non esse causam sufficientem, ut nova Parochia erigatur. Ratio enim est; nam quando non adest nisi incommodum non aperiendi de nocte portas civitatis, illi facillimo modo occurritur erigendo Oratorium cum Ministro & Eucharistia, sacrisque Oleis, ut de noctu occurratur similibus necessitatibus, unde causa illa per se non est sufficiens ad novam Parochiam erigendam: quia, ut diximus, quoties in loco per Oratorium necessitati Parochianorum subvenitur, nequit erigi nova Parochia, Menochius *cons.* 477. *nu.* 9. Costa *de remed. subsid. remed.* 76. Ast in hac necessitate sufficienter occurritur per Oratorium. Ergo nequit construi nova Parochia. 5

Altera vero causa, si cum ista adjungatur, admittenda est doctrina Lapi, & sequacium. Sed quid si hæc secunda tantum adsit, quod multoties evenit, & adhuc in eodem populo, & villa; prout in hac Colmeranensi, ubi qui pauperes sunt, & longe a Parochia degunt, miserabiles sunt, itaut algis vilissimis induantur, & ob diversitatem conditionis, & fortunæ maxime ad Parochiam venire timent, ne aliis melioris conditionis ludibrio, vel risui habeantur. In hoc ergo casu asserunt DD. esse causam sufficientem erigendi novam Parochiam. Ratio; nam pauperes isti rusticani gravissimo incommodo veniunt ad Parochiam, præcipue in diebus solemnioribus, quibus Fideles vestibus melioribus induuntur. Hanc ob rem pauperes isti a Divinis retrahuntur, & nisi cum magna verecundia non veniunt, ob aliorum cachinnationem, Rota apud Tamburinum *de jure Abbatum tom.* 1. 3. *p. dec.* 33. *a n.* 3. Barbosa *ad Concilium*, *dict. sess.* 21. *c.* 4. *n.*7. 6

Verum in re, si hæc causa eveniat in eodem populo, prout in isto evenit, necessaria non est nova Parochia, sed tantum Oratorium cum Ministro, & sacramentorum administratione; cum enim omnia sint intra mœnia, facile istis occurritur per Adjutorium Parochiæ: in præsenti in hac insigni villa occurritur per Eremitorium Sancti Francisci, a Signifero Francisco Palacios constructam, ubi duos Capellanos dotavit, ut ibidem Missa quotidie celebretur, ubi etiam doctrina Christiana docetur, & aliquando sacris concionibus erudiuntur, ut pauperes illi pabulum spirituale percipiant; & in Conventu S. Francisci Discalceatorum assidue confitentur, & sacram Synaxim recipiunt, quo simili necessitati occurritur; hæc enim a tempore Philippi II. Hispaniarum Regis ita statuta sunt. 7

Quapropter mirabar, quomodo antea, dum villa ista amplius quam duos mille vicinos habebat, Eminentissimus Dominus D. Petrus Gonzalez de Mendoza, S. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, vir insignis pietatis & prudentiæ, tertia parte detracta a Beneficio Parochiali, non solum in fructibus, sed in primitiis, eam adjecerit suo Collegio S. Crucis Vallisoletano, relicta hac villa cum tanto numero vicinorum, absque sufficienti cura, & sine Parochiæ Adjutorio, seu Oratorio, unde Sacramenta perciperent, & commode Sacra audirent. Causas verò non examino, semper enim observare decrevi præceptum S. Joannis Climaci *gradu* 4. *fol. mihi* 20. ita traditum: *Cum sibi cogitatio suggesserit, ut Prælatum aut diiudices, aut damnes, ad ea non secus quam a fornicatione desili, neque prorsus huic ser-* 8

pentè

penti requiem prastes, non locum, non ingressum, non initium: Loquere ad hujusmodi draconem, atque eum his verbis incesse: O malignissime seductor, non ego ducem meum judicandum suscepi; sed ille me, non ego illius, sed ille mei judex est. Consulerem tamen, ut omnes Prælati nullo modo fructus deputatos ad curam animarum agendam ad alia divertant, nec ad fundationes (ut etiam alibi dicam;) sed illi absque aliqua deductione in hac insignissima cura expendantur, si pauci sunt, quia necessarii; si vero pingues, ut meliores sint Ministri, & majori diligentia, labore, & commoditate animæ Fidelium serviantur; magis enim interest una anima, quam mille Collegia Litteratorum. In Ecclesia quid interest creare, nutrire, & erudire legum professores, ut postea ascendant ad Audientias Regales, ubi profanæ causæ dirimuntur, & quod magis est, reditibus Ecclesiasticis erudiuntur Togati quam multi, qui parum de hac re curantes, multa difformia Sacris Canonibus scripserunt, & scribunt, & executioni mandant. Quapropter magnis singultibus queritur Ecclesia apud Isaiam *c. 1.* sic: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me.* Unde primi est animarum curam prospicere, deinde alia Ecclesiæ bona, ne patrimonium Christi adversus ipsum Dominum in Collegiis Litteratorum expendatur.

9 Si vero Rusticani isti pauperes extra in loco distanti degant, in quo nequit principalis Parochus duabus Ecclesiis attendere; adsitque difficultas altera, nempe ut propter verecundiam Parochiani illi nequeant accedere ad Ecclesiam matricem; tunc recte poterit Episcopus novam Parochiam creare. Ratio est; nam hæc causa, simul cum difficultate existente, ut Parochus principalis nequeat facile curare de Oratorio, præstat sufficientem causam creandi novam Parochiam, etiamsi distantia tam gravis non sit, prout quando fuisset causa ipsa sola.

10 Cæterum est causa sufficiens ad creandam nuvam Parochiam, si fluvius extet medius inter Parochiam, & alios Parochianos ultra habitantes; si tamen flumen sæpe exundans ita iter perfrangat, vel obsideat, ut aliquando infirmi moriantur absque Sacramentis, & magno incommodo Parochiani ad Parochiam principalem accedant, ut dictat ipsa ratio, Textus est *in d. cap. Ad audientiam* 3. ubi Glossa *verbo Magna difficultate*: & tenuit Rota relata & secuta a Lotterio *aut. quæst.* 28. *n.* 27. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 68 *num.* 1. Fagnanus *in dict. cap. ad Audientiam n.* 19.

11 Illud vero non obliviscendum, arbitrio Episcopi relictum esse considerare, quæ sit causa sufficiens ad novam Parochiam erigendam; nam ut advertit Lotterius *d. qu.* 28. *n.* 29. non quælibet distantia, nec Ecclesiæ angustia, reputanda est justa causa, sed quæ gravis & evidens sit, *c.* 1. *de reb. Ecclesia non alien. in* 6. ad quam pensandam evidentiam arbitrium erit Episcopi, qui, perpensis omnibus circumstantiis, gravem, & evidentem, causa cognita, definiat, Gloss. *in c. ult.* 8. *dist.* Menochius *de arbitrariis*, *lib.* 2. *cent.* 5. *casu* 497. Rebuffus *in Praxi Benefic. tit. de erect. curat. n.* 9. Riccius *in Praxi for. dec.* 554. *n.* 6 Barbosa *dict. allegat.* 68. *n.* 2. & *ad Concilium dict. cap.* 4. *num.* 8.

12 Est tamen necessario disquirendum, an a Decreto Episcopi declarante novam Parochiam esse erigendam ob causam a se cognitam, & arbitratam, detur appellatio. Prima sententia asserit, minime appellationem esse concedendam, ex decisione textus *in d. c. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificandis*, ubi in specie asserit, novam Parochiam esse construendam, justis causis ibidem recensitis existentibus, *sublato appellationis obstaculo*: quæ quidem clausula cum sit posita a Supremo Principe, nempe a Papa, sortitur effectum, ut causa, non obstante appellatione, executioni mandetur absque periculo attentati, Guido Papæ *dec.* 23. *n.* 3. Parisius *cons.* 208. *nu.* 16. *vol.* 1. Vantius *de nullitate*, *tit. quando & intra quod tempus*, *n.* 48. & *de nullitate ex defectu jurisdictionis*, *n.* 142. Barbosa *clausula* 9. *n.* 10. Ergo in præsentiarum minime est admittenda appellatio. Cæterum probatur ex Concilio Tridentino *d. c.* 4. ubi asseritur, in specie novam erectionem, seu constructionem Parochiæ impediendam non esse ex quibuscunque provisionibus, etiam vigore resignationi, aut quibuscunque aliis derogationibus, vel suspensionibus. Unde patet, Concilium celerem in specie desiderare executionem in erectione novæ Parochiæ, itaut nullo modo impediatur per quamlibet suspensionem; quamobrem intelligendum, noluisse admittere appellationem, saltem quoad effectum suspensivum, licet quoad devolutivum concedat. Denique, licet Concilium suspensionem non interdiceret, nec aliquo modo appellationem, tamen in specie ibidem subauditur interdicta; nam est lex & decretum novum confirmans, & approbans jus antiquum, nempe textum *in d. c. ad Audientiam*, quo quidem casu suscipit omnes ampliationes, & restrictiones juris antiqui, *l. sciendum*, *ff. qui satisdar. cogant.* ubi Gloss. *verbo Communiter probata*, *l. Hac consultissima*, *C. qui testam. facere poss.* ubi Gloss. 3. Gregorius *in l.* 7. *tit.* 13. *p.* 6. *gloss.* 9. Covarr. *in rub. de testam.* 2. *p. n.* 19. Guttierez *Pract. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 4. Menchaca *de success.* §. 3. *n.* 10. Sed *in d. c. Ad audientiam*, removetur appellatio. Ergo etiam in Decreto Tridentini, *d. c.* 4. Tenent Abbas *in d. c. Ad audientiam*, *n.* 12. Præpositus *nu.* 6. Fagnanus *n.* 12. Salgado *de Regia Protect.* 3. *part. c.* 5. *a n.* 34. Palao *Oper. Moral. tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6. *punct.* 9. §. 10. *num.* 6.

Secunda sententia asserit, ab hoc Decreto appellari pos- 13
se ad Summum Pontificem, quia in constructione novæ Parochiæ procedit Episcopus tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, nisi procedat Episcopus in visitatione, præcipue absque figura judicii; nam tunc non admittitur appellatio, saltem quoad effectum suspensivum, ex Tridentin. *sess.* 21. *de Reformat. c.* 7. & *sess.* 24. *c.* 10. Henriquez *cons.* 80. *n.* 16. Marius Antonius *lib.* 1. *resolut.* 85. *n.* 10. & *resolut.* 110. *n.* 4. Salgado *de Protect.* 2. *p. c.* 15. *a num.* 54. Ducitur; nam quælibet clausula tollens appellationem, odiosa est, & maxime restringenda, ut cum Baldo docet Barbosa *dict. clausula* 9. *n.* 6. Marchesanus *de commis.* 1. *p. c.* 29. *num.* 95. Quamobrem cum *in d. c. Ad audientiam*, ponatur in singulari specie, nempe quando nimia est distantia locorum, quæ patens, & evidens est, non est extendenda clausula illa ad alios casus, in quibus aliquod dubium adesse valet; idcirco, si ex aliis causis non ita evidentibus appellatio interponatur, erit admittenda quoad utrumque effectum. Præterea clausula, *Sublato appellationis obstaculo*, *in d. c. Ad audientiam*, apposita est in executione, de qua loquitur textus ille; quando enim in executione removetur appellatio, nihil operatur quoad causam principalem, quin potius circa ipsam conceditur appellatio, & Judex non excusatur ab attentatis, Puteus *lib.* 1. *decis.* 177. *nu.* 2. Caputaquensis *lib.* 1. *decis.* 83. *n.* 3. Tum etiam, quia nihil operatur, nisi quoad resistentes de facto, non vero de jure, ut cum Marchesano tenet Barbosa *d. clausula* 9. *nu.* 16. Gratianus *discept. tom.* 1. *c.* 41. *num.* 19. Ergo in præsentia quoties justa erit causa appellationis, & non frivola, admittenda est ad Summum Pontificem, Riccius *d. dec.* 554. *num.* 5. Barbosa *ad Concilium*, *d. sess.* 21. *c.* 4. *num.* 8. & *alleg.* 67. *n.* 3.

In hoc dubio duobus modis quæstio ista est examinanda. 14
Primo, quando ageretur de erigenda nova Parochia extra visitationem. Secundo quando in visitatione de hoc tractaretur. Et quoad primum assero, ad dismembrationem fructuum, & insimul ad erigendam cum illis novam Parochiam, gravissimam causam esse necessariam, & quod aliter necessitati occurri non valeat: quamobrem assertioni partium standum non est, nec Episcopi, nec alterius dismembrationem authorizantis; sed debet dispositive de ea constare ex processu diligenter desuper facto, non tamen nimis scrupuloso, sed tali, ex quo sufficienter constet veritas causæ, & necessitatis, Lapus *alleg.* 66. *num.* 1. *vers. Queritur*, Lotterius *d. lib.* 1. *q.* 28. *a n.* 33. Unde sequitur, causam istam gravem esse, requirentem diligentem indaginem, ex eo quod grave præjudicium irrogare valet Ecclesiæ Matrici, tam in decimis, quam in oblationibus, & aliis proventibus: tum etiam Rectoribus illius, a quibus jura Parochialia auferuntur, & aliis conceduntur. Quamobrem assero, quod si frivola non appareat appellatio, semper sit admittenda quoad utrunque effectum. Id probo; nam licet caput *Ad audientiam*, clausulam ponat, *Remoto obstaculo appellationis*, non tamen ponitur in Decreto Tridentini, cui hodie standum est. Ergo minime est deneganda appellatio quoad utrunque effectum. Confirmatur; nam Concilium omnium modis curat tollere impedimenta ad erectionem novæ Parochiæ, necessitate instante; quapropter tollit omnes resignationes, reservationes, seu suspensiones; non tamen removet appellationem. Ergo recte cognoscitur, in re tam gravi noluisse removere appellationem, alias si voluisset hoc tolli impedimentum, expressisset, prout alias expressit, *l. si servum* 71. §. *non dixit*, *ff. de acquir. hered. l. illam* 19. *C. de collat. c. inter corporalia* 2. *de translat. Episcopi*, ibi: *Unde si circa translationem idem fieri voluisset, quod cessione dixerat, de translatione poterat expressisse*, Surdus *cons.* 347. *nu.* 15. Cæterum clausula, *Remota appellatione*, valde exorbi-

tata

tat a jure, ut jam diximus, nec aliquo modo expressa eossent, nisi quando clare ponitur, vel ita æquivalenter, ut clare constet, voluisse Principem supremum, absque aliqua dilatione sententiam executioni mandari, prout sunt aliquæ clausulæ valentes idem, ac si illa apponeretur, *Appellatione remota*, utpote si dicat, *Sententia lata mittatur executioni*: vel, *Sententia sortiatur effectum suum*: aut, *Non possit contradicere*: seu, *Sit remota omnis contradictio, nulla exceptione, vel oppositione obstante*: *Remota sit omnis querela*: vel, *Non possit querelari*: *Non admittatur ejus defensio*, vel alia similia demonstrantia Principem appellationem removere. De quibus videndus Salgado *de Regia Protect.* 2. *p. c.* 8. *a n.* 104. Pateja *de edit. instrument. tit.* 2. *resolut.* 6. *n.* 314. Scaccia *de Appellat. quæst.* 17. *limit.* 1. *a n.* 36. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 9 *in annot. sub n.* 128. Sed Concilium non utitur his clausulis. Ergo nec voluit tollere appellationem in causis erigendi novam; Parochiam.

15 Sed dices, Concilium tollere quamlibet suspensionem. Ergo aufert appellationem. Et probatur consequentia; nam appellatio est suspensio sententiæ, donec a Superiore cognoscatur, an recte inferior judicaverit, necne, *cap.* 1. *de appellat. l.* 1. *tit.* 22. *p.* 3. Figueroa *de jure adherend. c.* 1. Donellus *lib.* 28. *comment. cap.* 4. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 184. Pateja *de Instrum. edit. tit.* 3. *resol.* 1. *nu.* 4. Pellegrinus *Prax. Vicar. p.* 3. *sect.* 2. *n.* 2. Sed tamen hæc objectio facile responsum recipit; nam hoc verbum *Suspensio*, nomen est generale, comprehendit enim quamlibet dilationem, seu moram temporis, censuram, & alia quamplurima: quamobrem nequit præcise intelligi de suspensione illa, quæ includitur in appellatione; quoties enim per clausulam tacitam removenda est appellatio, itant æquivalens sit, debet esse concludens, & de qua constet, voluisse Principem omnino appellationem removere, ut patet ex clausulis nuperrime relatis. Cum ergo per suspensionem id non concludatur, consequens est, per Concilium non tolli appellationem.

16 Rursus probatur; nam quamvis lex nova, confirmans antiquam, intelligatur cum suis ampliationibus, & limitationibus, *l. Sed & posterior.* 28. *ff. de legibus*, ubi Oroscius *n.* 12. *& in l.* 1. *ff. de Constit. Princip. n.* 33. ubi etiam Jason. *n.* 16. Mexia *ad l. Reg. Tolet. in* 6. *fundament.* 2. *p. n.* 18. Vela *differt.* 5. *n.* 8. *& differt.* 9. *n.* 19. Valenzuela *cons.* 23. *nu.* 65. Attamen textus *in d. c. Ad audientiam*, recipit interpetamentum, nempe quando distantia locorum est nimia, & evidens, quo casu tota cognitio causæ pendet ab oculorum inspectione, quæ est optima hujus casus decisio, ut bene considerat Lapus *dict. alleg.* 66. *n.* 6. *versic. Nam quæstio*. Quamobrem quælibet appellatio relinquebatur frivola, & non admittenda, *ex c.* 15. *&* 53. *de appellat.* Gnmez *var. tom.* 3. *c.* 1. *n.* 47. late Salgado *de Reg. Protect. cap.* 6. *&* 17. *p.* 3. Vela *differt.* 41. *n.* 6. Menochius *de Arb. lib.* 2. *c.* 197. Unde licet Concilium confirmet illam decretalem, solum in eo casu confirmat, non vero in aliis distinctis, in quibus nec loquitur, nec dicitur, Vela *d. differt.* 9. *n.* 18. Ergo in aliis casibus semper est admittenda appellatin, quando erigitur nova Parochia intra limites antiquæ.

17 Denique clausula, *Remota appellatione*, licet aliqui dicant operari ultra, quando appellatio sit frivola, tollereque appellationem quoad effectum suspensivum, licet appellatio non frivola, sed probabilis sit, Hunnius *in Comment. ad Treutlerium*, *vol.* 2. *disp.* 33. *res.* 4. *q.* 31. Attamen contratium est admittendum ex communi sententia asserente, hanc clausulam nihil operari, nisi quando appellatio est frivola; nec enim alio modo valet intelligi absque magno periculo irrogandi gravissimam injuriam litigantibus, Scaccia *de appellat. q.* 16 *limit.* 1. *n.* 93. Gratianus *d. c.* 41. *n.* 18. Cenedo *Can. lib.* 1. *q.* 45. *a n.* 43. Diana 9. *p. tract.* 7. *res.* 28. Pellegrinus *d.* 3 *p. sect.* 1. *n.* 15. *vers. Quod*. Nisi quando apponitur cum cognitione causæ, nam tum quælibet appellatio præsumeretur frivola, Barbosa *d. clausula* 9. *n.* 15. Ergo in præsentiarum, quotiescunque appellatio non apparet frivola, semper est concedenda.

18 In secundo casu, quando Episcopus visitans aliam Parochiam erigere tentaverit intra limites alterius, Riccius & Barbosa, relati pro secunda sententia n. 13. asserunt minime appellationi deferendum; nam in causis visitationis non admittitur appellatio *c. An nostram* 3. *c. Reprehensibilis* 36. *in fin. cap. Cum specialis* 61. *in fine*, *de appellat. cap. Licet* 12. *de Offic. Ordin.* Hanc ob rem licet causa ista per se sit appellabilis, respectu tamen visitationis appellabilis non est. Ergo in casu visitationis in hac causa appellatio admittenda non est.

19 Sed teneo contrarium, nam causa ista erigendi novam Parochiam intra limites alterius, de sua natura appellabilis est, ob grave præjudicium, quod valet inferri Ecclesiæ Matrici, & ejus Rectori, nec aliquo modo repellenda; nisi quando frivola apparet. Ergo ex circumstantia visitationis nequit fieri inappellabilis. Confirmatur; nam ex eo quod procedatur in hac causa in visitatione, non aufertur periculum illud irrogandi præjudicium relatum, quin potius majus adest, cum ibi fere semper procedatur breviter, & summarie, cum majori periculo errandi. Ergo a fortiori debet esse in visitatione causa ista appellabilis. Cæterum fundamentum contrariorum parvi est ponderis; nam jura illa agunt, quando in visitatione proceditur ad morum correctionem, quo quidem casu appellatio non admittitur quoad effectum suspensivum, quando de plano constat de necessitate corrigendi, Pellegrinus *d.* 3 *p. sect.* 1. *n.* 15. *casu* 65. licet admittatur, si visitator modum excedat, Navarrus *cons.* 2. *de appell.* Salgado *de Regia Protect.* 4. *c. par. c.* 2. *n.* 17. Barbosa *in cap. Ad nostram* 3 *de Appellat. n* 2. Ast vero nos agimus de erigenda nova Parochia intra limites alterius, cum gravi causæ cognitione, & cum periculo gravandi Ecclesiam Matricem, ac ejus Rectorem. Ergo etiam in visitatione admittenda est appellatio in hac causa, ex traditis a Salgado *de protect.* 2. *p c* 15. *a num* 64. quod quidem ita est intelligendum, nisi quando de plano constaret de necessitate erigendi oovam Parochiam, & ita necessitas, & causa sit notoria, & appellatin frivola appareret, quo in sensu intelligendus est textus *in d. c. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificand.*

20 Cęterum ad erectionem novæ Parochiæ intra limites alterius disquirendum, an Rectoris requiratur assensus. Prima sententia docet, esse necessarium. Ducitur; nam in hac erectione agitur de gravi præjudicio illius, non solum quoad interesse fructuum & oblationum, sed etiam honoris, cum de his plurimum ei detrahatur. Ergo necessarius est ejus assensus, nec eo invito poterit procedi ad erectionem. Cæterum jura id concedentia, intelliguntur absque præjudicio Rectoris, scilicet possidentis, ut declaravit Sacra Congregatio apud Piasecium *in Praxi Episcop* 1. *p c.* 5. *n.* 1. Ergo si ipse non præster consensum, minime poterit Episcopus procedere ad erectionem novæ Parochiæ intra limites alterius. Tenent Abbas *in d. c. Ad audientiam* 3. *nu.* 16. Rebuffus *tit. de erect. in Curat. n.* 4. Azorius *inst. Mor.* 2. *p. lib.* 3. *c.* 12. *q.* 7.

21 Secunda sententia tenet contrarium ex Decreto Tridentini *d. sess.* 21. *c.* 4. *ibi*: *Etiam invitis Rectoribus*. Unde cognoscitur, tam longe esse, ut requiratur consensus Rectoris ad erectiooem novæ Parochiæ, ut etiam, renuentibus Rectoribus, ab Episcopo erigi possit. Cæterum ratione probatur; nam quando adest necessitas Parochianorum ad administrationem sacramentorum, & ut audiant Divina, tunc Rector irrationabiliter est invitus, si consensum non præstet. Ergo eo invito poterit erigere, & construere novam Parochiam, Riccius *d. res.* 554. *n.* 4. ubi tenet id ex Decreto Tridentini, Valensis *in Paratitl. ad tit. de Ecclesiis ædificand.* §. 1. *n.* 6. Palao *Oper. Moral. tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6. *punct.* 9. §. 10. *n.* 5. Fagnanus *in c. Ad audientiam*, *n.* 11. Barbosa *ad Concilium*, *d c.* 4. *n.* 11. *& alleg.* 67. *nu.* 4. Petrus Gregorius *de re benefic.* *c.* 12. *n.* 4. Lapus *d. alleg.* 76. *num.* 3.

22 Tertia sententia est Glossæ ultimæ *in c.* 2. *dist.* 99. dicentis, invito Rectore, nequire fieri erectionem novæ Parochiæ absque consensu Papæ, & idem tenere videtur Glossa *in d. c. Ad audientiam*, *verbo Obventiones*. Ratio enim est; nam auferre jus quæsitum parti, prout Ecclesiæ Matrici, & illius Rectori, nequit fieri, nisi ex legitima causa, & a supremo Principe, ut diximus *lib.* 1. *c. fin. a n.* 3. Molina *de Primogen. lib* 4. *c.* 3. *n.* 21. quamobrem semper erit necessarius consensus Summi Pontificis, ut possit Episcopus, invito Rectore, aliam novam Parochiam erigere.

23 In re tamen dicendum, duobus modis esse explicandam hanc difficultatem. Primo, quando causa subsit necessaria ad erigendam novam Parochiam, & legitime probata, aut per testes, aut per aspectum oculorum, quæ est optima probatio, prout illa, quæ fit ex evidentia facti, Tondutus *lib.* 1. *q.* 50. *n.* 22. Matheo *de re crimin. controv.* 61. *n.* 22. *& a n.* 32. & tunc etiam, invitis, & reluctantibus Rectoribus, poterit Episcopus procedere ex vi Decreti Tridentini ad erectionem novæ Parochiæ intra limites alterius, etiam cum præjudicio illius. Ratio est, nam tunc subest causa, tum & Potestas etiam Supremi Præsulis, quam concedit Concilium, nominando Episcopos ad erectionem novæ Parochiæ, utpote Sedis Apostolicæ delegatos, ut

tos, ut

tos, ut patet ex Concilio. Ergo recte poterunt, etiam invitis Rectoribus, causa subsistente certa, & probata, illam erigere. Cæterum, jura illa Parochialis Ecclesiæ concessa sunt ad legitimam administrationem Sacramentorum; tum ut Parochiani spirituali pabulo pascantur. Ergo quoties subest causa certa, & probata necessitatis administrationis, & pabuli spiritualis, etiam reluctante Rectore, poterunt novæ Parochiæ construi, cum sub ea conditione jura illa data censeantur.

24 Sed dices cum Fagnano *in d. c. Ad audientiam*, *n.* 46. Episcopi in erectione novarum Parochiarum, etiam ex decreto Tridentini, procedunt de jure proprio, & non tanquam Sedis Apostolicæ delegati; nam est distinctio, ut quando Concilium decreverit, posse procedere ut delegatos Sedis Apostolicæ in causis ipsius de jure proprio competentibus non possint ex alio jure procedere, sed jure proprio; secus vero quando agitur de re omnino exempta ab eorum jurisdictione, utpote contra Regulares; tunc enim procedunt ut pure delegati. Cum ergo in specie Episcopus de jure proprio procedat ad erectionem Parochiæ novæ, licet dicat Concilium posse procedere ut delegatum, non est intelligendum procedere ut delegatum, sed jure proprio. Ast ex jure proprio nequeunt Episcopi auferre privatorum jura, etiam cum causa, nisi de eorum consensu. Ergo nec in præsentia possunt, renuente Rectore, novam Parochiam extruere, etiam causa subsistente.

25 In hoc igitur argumento Fagnanus tetigit quæstionem satis controversam, an quando Episcopus procedit tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, tanquam delegatus procedat, an tantum tanquam Ordinarius, quia tantum per clausulam illam excitatur sua jurisdictio, de qua late Cevallos *de cognit. per viam violent. q.* 15. *a n.* 2. Salgado *de Reg. protect.* 2. *p. c.* 15. *& c.* 14. *a n.* 3. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *par. alleg* 92. Sanchez *de matr. lib.* 8. *disp.* 2. *n.* 10. ubi videndus est. Ad rem tamen dicendum, Episcopos procedere in specie, ut proprie delegatos, & ratio est; nam ut scripsit Cevallos *d. q.* 15. *n.* 7. quoties superadditur aliquid jurisdictioni ordinariæ semper est intelligendum procedere ut delegatos, non vero ut Ordinarios excitatos ab illa clausula. Ast in specie est aliquid, quod non est in jurisdictione ordinaria Episcopi, nempe auferre jura quæsita Ecclesiæ Parochiali, & ejus Rectori, quod nequit fieri etiam ex causa, nisi a Supremo Principe: quamobrem ex commissione Pontificis, tanquam delegati, etiam reluctante Rectore, poterunt Episcopi novam erigere Parochiam.

26 Si vero adhuc instes, tum procedere Episcopos tanquam Ordinarios, ut tenet aliquorum sententia, quorum retulit fundamenta Barbosa *d. alleg.* 92. *n.* 2. adhuc in illa sententia dicendum, causa existente, posse Episcopum, renuente Rectore, novam erigere Parochiam; nam licet procedat ex jurisdictione ordinaria per Decretum Tridentini, elevatur ad illam circumstantiam, ut possit jus tertio quæsitum, nempe Ecclesiæ, ut ejus Rectori, tollere, quia respectu illius circumstantiæ est hæc nova potestas infusa in ipsa jurisdictione ordinaria; unde recte poterit Episcopus, causa subsistente, renuente Prælato, seu Rectore, novam Parochiam extruere.

27 Si vero causa non subsit, tunc asserunt DD. esse necessarium consensum Rectoris, & absque eo novam Parochiam erigi non valere, ut docet Abbas *in d. c. Ad audientiam*, *n.* 16. Azorius *d. lib.* 3. *c.* 12. *q.* 7. Riccius *d. dec.* 554. *n.* 4. quia tunc deficiente causa nequit invito Rectori præjudicium irrogari, nec Ecclesiæ Matrici.

28 Sed tamen in hac specie assero, quod si deficiat legitima causa ad novam Parochiam construendam, etiam cum consensu Rectoris, nequit fieri erectio ab Episcopo. Idque probo; nam ex vi Decreti Tridentini nequit procedere ad novam erectionem Parochiæ, nisi causa subsistente, & probata cum diligenti cognitione. Ergo si hæc deficiat, quantumvis accedat consensus Rectoris, nequit Episcopus procedere ad erectionem illius, ex vi illius Decreti. Cæterum, in his novis erectionibus includitur dismembratio fructuum, oblationum, & jurium Parochialium, necessario præstanda novo Rectori, *d. c. Ad audientiam* Trident. *d. sess* 21. *c.* 4. quod quidem de jure interdictum est, *c. Majoribus* 8. *c. Tua* 20. *de Præbend.* Ergo nequit fieri ab Episcopo etiam consentiente Rectore. Et confirmo discursum; nam in qualibet dismembratione requiruntur solemnitates juris, prout in alienatione rerum Ecclesiæ, Garzia *de Beneficiis*, *p.* 12. *c.* 3 *n.* 3. in qua quidem alienatione causa est præcisa, & necessaria, & evidens utilitas, *c.* 1. *de Rebus Ecclesiæ alien. in* 6. Glossa *in Clement. Si una*, *de Rebus Ecclesiæ*, Genuensis *in Praxi*, *cap.* 75. *a n.* 17. Rota *divers.* 2. *p. dec.* 278. *n.* 1. Magonius *dec.* 69. *nu.* 4. Riccius *in Praxi for.* 1. *edit. dec.* 12. Ergo Episcopus, etiam cum consensu Rectoris, si causa deficiat, nequibit novam Parochiam erigere, quod quidem in dismembratione ita admissum est, ut causa non existente corruat, ut in terminis defectus servitii tenuit Rota 14. Febr. 1594. quam refert, & sequitur Garzia *d. c.* 3. *n.* 4. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *q* 28. *num.* 2. *cum seq.* qui asserit, ad dismembrationem fructuum causam requiri, vocationem Rectoris, expressionem causæ, veritatis tractatum, & alias solemnitates ad alienandum res Ecclesiæ requisitas *ex c. Sine exceptione* 12. *q.* 2. Rota 2. *p. recent. dec.* 288. *n.* 1. Ergo & in erectione novæ Parochiæ.

Quod consensum Parochianorum plures, quos refert 29
Riccius *d. dec.* 554. *n.* 6. tenuerunt, esse necessarium consensum majoris partis, & si sunt plures plebes sub uno Rectore, aut Curione majoris Ecclesiæ, quæ tamen sint tanquam corpora separata, debent duæ partes consentire. Verum hodie admittenda non est hæc doctrina ex Decreto Tridentini *in d. c.* 4. quod totum relinquit arbitrio Episcopi, qui si viderit causam esse urgentem, & necessariam, & certam ad novam Parochiam erigendam, etiam, invitis Rectoribus, & Parochianis, construere poterit, ut tenet ipse Riccius *d. n.* 6. Barbosa 3. *p alleg.* 67. *n.* 4.

Sed quid si Ecclesia Matrix sit subjecta regularibus? An 30
possit Episcopus intra limites illius aliam erigere, & exstruere, ratio autem dubitandi sumitur, quia tunc Parochia illa exempta est ab Ordinario, in cujus dispositione nequit aliquid disponere. Ergo nec eam dividere, aliam extruendo. Sed contrarium censuit Sacra Congregatio, nempe extendendum Decretum Concilii Tridentini etiam ad Parochias, Regularibus subjectas, & eadem Congregatio censuit, extendendum etiam in Parochiis Ordinum Militarium. Refert Fagnanus *in d. Ad audientiam num.* 43. Quod quidem admittendum est, concurrentibus omnibus requisitis ad hanc novam erectionem Parochiæ. Idque optime extensum, ne in tam gravibus necessitatibus administrationis Sacramentorum, & quando animæ periclitantur, aliqua mora pervadat, Fagnanus *ubi proxime n.* 48. qui asserit, quod si Episcopus gravet, tunc appellatio facienda non est ad Metropolitanum, sed ad Papam, Leo *in Thesauro*, 2. *p. c.* 2. *n.* 69. Barbosa *d. alleg* 67. *n.* 6.

Cum nova Parochia ædificatur, etiam novus Rector, 31
seu Parochus est instituendus, & ad ejus sustentationem sunt fructus, & oblationes designandæ, ut disponit textus *in d. c. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificand.* Concilium Tridentinum *d. c.* 4. verum in re animadvertendum textum *in d. c. ad audientiam*, minime asserere, decimas Matricis Ecclesiæ esse concedendas, sed tantum obventiones ejus villæ, ut novus Rector sustentetur; non enim facile ad decimas deveniendum est occasione novæ erectionis Ecclesiæ, ut primævæ Ecclesiæ auferantur, & alteri concedantur; quin de jure hoc interdictum est *in c. quicunque* 44. *c. Ecclesiæ* 43. 16. *q.* 2 quamobrem asserit textus ille, novum Rectorem ex obventionibus ipsius villæ esse sustentandum. Sed Conc. Trid. *d. c.* 4. aliter decrevit, nempe ex arbitrio Episcopi competentem congruam esse designandam novo Rectori ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocunque pertinentibus; unde etiam decimæ intelligendæ sunt, ut faciliori modo necessitas illa succurratur.

Sed in re dicendum circa hanc difficultatem, Glossam *in d. c. Ad audientiam*, *verbo Obventiones*, varia interpretamenta adduxisse ad hanc difficultatem tollendam; nempe auferre decimas Matrici Ecclesiæ ad novam Parochiam erigendam, fuisse factum ex plenitudine potestatis ipsius Pontificis; aut jura intelligenda esse non de decimis prædialibus, sed tantum de oblationibus, & aliis obventionibus pertinentibus ad Parochiam, quæ dicuntur personales decimæ; nam prædiales speciali jure pertinent ad Parochialem Ecclesiam, *c. Cum in tua* 30. *de decim.* quia si ad id obligare tentasset, Pontifex expressisset, *argum. c. ad audientiam* 12. *eod. tit.*

Sed tamen hanc Glossam merito non admittit *d. alleg.* 66. *n.* 4. in hac enim specie, non solum intelligendæ sunt oblationes, & obventiones, sed etiam decimæ, tam personales, quam prædiales. Ratio est; nam textus *in d. c. quicunque*, *& c. Ecclesiæ*, non loquuntur quando nova Parochia ædificatur ob urgentem necessitatem, sed quando quis libenter Ecclesiam in suo prædio ædificare voluerit; quod quidem nequit facere cum præjudicio Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites ædificatur: quare ad rem non sunt. Tum etiam non bene interpretatur textus *in d. c Ad*

audien-

audientiam, non intelligens sub obventionibus decimas prædiales; nam ipsæ in his casibus urgentis necessitatis intelliguntur: quamobrem Conc. Tridentinum loquitur absolute de omnibus fructibus Ecclesiæ Matricis, ubi etiam hæ decimæ subaudiuntur.

34 Difficultas enim restat, quo ordine in fructibus Ecclesiæ Matricis facienda, & designanda est hæc congrua ad novum Rectorem. Et in primis, si adsint oblationes, obventiones, seu primitiæ, de his est facienda, & constituenda congrua illa, nec ad decimas principalis fructus recurrendum est. Ratio est; nam hæc erectio Parochiæ novæ ita est facienda, quominus lædat Ecclesiam Matricem, ac ejus Rectorem, Boerius *in d. cap. ad audientiam num.* 10. quamobrem, si adsunt oblationes, & primitiæ, unde congrua ista constituatur, non est recurrendum ad decimas principales fructus Ecclesiæ Matricis. Tum nam ut scripsit Lapus *d. allegat. 66. n. 5.* ad decimas est deveniendum, quoties aliter congrua novi Rectoris provideri non valet. Ergo si valet provideri per has oblationes, & primitias, nequit Episcopus ad decimas pervenire, Bertraodus *1. p. vol. 2. conf. 36.* Palao *d. disp. 6. punct. 9. §. 10. n. 7.*

35 Secunda, quando non sufficiunt oblationes, & primitiæ, deveniendum est ad decimas, etiam prædiales. Ratio est; nam decimæ debentur ratione Sacramentorum, & curæ. Cum ergo in specie Sacramenta, & cura Parochianorum nequeat absque illis adimpleri, necessario ad illas poterit Episcopus pervenire, utpote ad id obligatas ex natura suæ præstationis. Deinde jura loquentia de decimis non auferendis ab Ecclesiis Matricibus intelligenda sunt, quando in illis remanet tota administratio, & cura. At in specie partitur, & aliqua pars transit ad novam Parochiam. Ergo quando alia bona deficiunt, debent similiter transire decimæ ad novum Rectorem, ut ei congrua designetur, ut bene advertit Lapus *d. alleg. 66. n. 5.* Rebuffus *d. tit. de erect. in curat. n. 6.* Fagnanus *in d. c. Ad audientiam n. 5.* Palao *d. p. 5.* Lotterius *d. lib. 1. q. 28. n. 48.*

36 Tertio, si Ecclesia Matris non habuerit bona, unde dotem, & congruam Rectoris novi designet, tunc populus tenetur contribuere, ut decrevit Concilium, & ad id poterit ab Episcopo cogi; nam quando sit tota cura, & administratio Sacramentorum, ipse populus tenetur alere Ministrum ex obligatione Justitiæ, unde poterit cogi ad contribuendum propter congruam Ministri, Lambertinus *de jurepatr. lib. t. 1. p. q. 5. art. 18. in fine*, Belletus *disquisit. Clerical. 1. p. tit. de Clerico debitore*, §. 14. *n. 7.* Fagnanus *d. n. 5.* Barbosa *ad Concilium, d. c. 4. n. 15.* Palao *d. n. 5.*

37 Quarto, si populus sit pauper, itaut non possit de congrua Ministri providere, tunc Abbas seu Præpositus, cui in temporalibus Ecclesia Matrix subjicitur, tenentur contribuere ad istam congruam, c. *Sanctorum* 2. *vers. si qua*, *dist. 70. c. Extirpandæ* 30. *vers. Cum igitur, de Præbend.* Verum, quando ipsi non habent, nec est unde ad hanc necessitatem provideatur, ex mensa Episcopi est providendum, *c. Præsulum* 2. 16. *q. 3. c. Regenda* 4. 10. *q. 1. c. Episcopus* 7. 10. *q. 2.* nam ut inquit textus *in d. c. Præsulum*, inter alia onera bonorum Episcopi est illud, nempe stipendia Clericorum, quos alere tenetur, ut suis ovibus administrent Sacramenta, & pabula spiritualia concedant: quamobrem si Ecclesia nova sit necessaria ad hanc administrationem, de sua mensa Episcopus providebit in tam urgenti necessitate, Fagn. *in d. c. Ad audientiam*, *n. 5.* qui *n. 33.* ait, posse Episcopum, quando fructus deficiunt, & oblationes, ad erigendam novam Parochiam facere unionem aliquorum Beneficiorum in terminis Concilii, idque ex declaratione Sacræ Congregationis.

38 Sed quid quando Ecclesia Cathedralis, vel Collegiata habet curam, & administrationem Sacramentorum, an possit Episcopus unire aliquem ex Canonicatibus ad Rectorem Parochiæ novæ necessario erigendæ, ex Decreto Concilii. Abnegavit Fagnanus *in d. c. Ad audientiam*, *n. 57.* Ducitur; nam Concilium *in d. c. 4.* minime loquitur de aliqua unione in erigendis novis Parochiis; nec illa potestas uniendi intelligitur sub generali dispositione, cum debeat specialiter exprimi, Geminianus *cons.* 38. Parisius *lib. 4. cons. 14. n. 1.* Rebuffus *in Praxi benefic. in forma Vicariatus*, *n. 102.* Ergo Episcopus ex vi illius Decreti nequit unire aliquem ex Canonicatibus, cum ibidem similis potestas non concedatur. Cæterum, nam Concilium tantum dicit ex fructibus, & obventionibus providendam esse novam Parochiam, sub quo etiam intelliguntur decimæ, Abbas *in d. c. Ad audientiam*, *n. 15.* non vero de Canonicatibus; est enim maxima inter unum, & alterum differentia, *cap. cum M. Ferrariensis 9. de const.* Ergo nequit Episcopus unire unum Canonicatum novæ Parochiali ad congruam Rectoris, præcipue cum id tendat ad diminutionem Ministrorum, & consequenter ad diminutionem cultus divini, quod est de jure interdictum, *c. penult. de constic.*

Hæc doctrina Fagnani indiget explicatione; si enim Ecclesia Cathedralis, aut Collegiata habeat curam, & administrationem alicujus oppidi, verum urgeat necessitas justa, & legitima erigendi novam Parochiam, & insimul adsint fructus deputati ad hanc curam, præter fructus Canonicatuum, tunc ex his fructibus dotanda est nova Parochia, & assignanda congrua Rectori, nec poterit Episcopus unire aliquem ex Canonicatibus. Ratio; nam tunc sunt fructus deputati ad curam, & segregati ab ipsis Canonicatibus. Ergo ad eos pertinet novum Parochum, & Ecclesiam sustentare; nec ulla restat causa ad unionem Canonicatus faciendam de jure necessariam, Rebuffus *de unione*, *n. 42.* Azorius *Instit. Moral. 2. par. lib. 6. c. 28. q. 4.* Ergo tunc nequit unire Canonicatum unum ad novam Parochiam, sed ex fructibus depotatis ad curam congrua illa, & dos Ecclesiæ novæ est designanda. 39

Si vero fructus isti non sint, sed omnes decimæ, primitiæ, & oblationes inter omnes Canonicos dividuntur, aut quia omnes deserviunt ad animarum curam, aut per unum id fit, poterit Episcopus unum Canonicatum unire ad congruam novi Parochi, & dotem Ecclesiæ. Ducor; nam id poterit facere ex duabus facultatibus. Primo, ex Decreto Tridentini *in d. c. 4.* ubi decernitur, posse Episcopum pro suo arbitrio assignare portionem congruentem novo Rectori, & Ecclesiæ, ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocunque pertinentibus. Cum ergo ex dicto Decreto id pro arbitrio Episcopi faciendum sit, ex eodem poterit arbitrari, ut portio ista congruens assignetur uniendo unum Canonicatum cum fructibus, ut inde portio congruens percipiatur ab Ecclesia, & novo Rectore. 40

Sed dices: Arbitrium Episcopi non conceditur a Concilio quoad modum assignandi congruam portionem; sed ad quantitatem necessariam, tam quoad Ecclesiam, quam quoad Rectorem: quamobrem Concilium dicit, assignandam esse competentem portionem. Sed tamen respondendum, Concilium duo decernere, nempe portionem competentem quoad quantitatem, tum etiam quoad modum, ex illis verbis: *Ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocunque pertinentibus*. Quatenus enim ex fructibus dismembratio facienda est arbitrio Episcopi, consequenter modum separandi fructus ejus arbitrio commisit; illud enim quod per necessariam consequentiam deducitur ex mente, & decisione legis, decretum videtur, Mangillus *de imput. q. 156. n. 13.* Peregrinus *de fideicommiss. art. 3. num.* 108. Quamobrem ex dicto Decreto recte poterit Episcopus arbitrari, ut congrua illa, & dos Ecclesiæ componatur ex unione unius Canonicatus. 41

Secundo, poterit facere ex sua ordinaria facultate, & jurisdictione; nam ex illa potest facere unionem unius Beneficii ad alterum, *c. Sicut unire 8. de excessibus Prelat.* præcipue causa existente tam urgenti, & necessaria, prout est urgens necessitas administrandi Sacramenta, & obeundi officia divina, ne animæ pereant; quæ quidem causa gravissima est, Rota *in novis*, *decis. 1. & 2. de offic. delegat. & 2. p. dec. 133. n. 5.* Petrus Gregorius *de re Benefic. cap. 20. n. 6.* Palao *tom. 2. tr. 13. disp. 6. punct. 2. §. 2. nu. 2.* Azorius *d. lib. 6. c. 28. q. 6. in fin.* Garzia *de Beneficiis*, *12. p. c. 2. §. 1. n. 62.* Barbosa *3. p. alleg. 66. n. 15.* Cæterum in specie omnes decimæ, & oblationes, quæ traduntur ratione curæ, & administrationis Sacramentorum, inter ipsos Canonicos distribuuntur, quæ quidem huic oneri sunt obnoxiæ; quamobrem recte seliget Episcopus unum Canonicatum, & valet unire ad novam Parochiam, ratione ipsius administrationis. Denique, licet in omni casu omnia sint facienda quominus numerus Canonicorum minuatur, tum & cultus, *c. Cum omnes 6. c. Cum M. 9. c. Ex part. 12. de Constit.* Attamen si causa gravissima subsistat, id est faciendum, *d. c. Ex parte*, Abbas *ibid. n. 4. & 9.* Fellinus *n. 17.* Decius *a n. 43.* Azorius *d. lib. 6. c. 30. q. 11. & 12.* Garzia *dict. 12. part. c. 1. n. 2.* Barbosa *3. p. allegat. 67. a n. 15.* quæ quidem in specie versatur. Ergo poterit fieri similis unio Canonicatus. Nec hic proinde dici valet, quod hoc sit supprimere unum Canonicatum, & Ministrum Ecclesiæ; cum & minui cultum; quin potius creatur alter Minister magis necessarius ad majorem honorem, & gloriam Dei, & ad bonum animarum; quamobrem recte Episcopus poterit unire unum Canonicatum ad novam Parochialem, ut Ecclesia dotem percipiat, & novus Rector congruam. 42

Quæ

43 Quæ quidem Doctrina absque aliquo dubio erit admittenda, quando aliter cong uenter nequit ex fructibus aliis Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ, congrua ista assignari; tunc enim pernecesse facienda est ista unio.

44 Quintus, & ultimus casus, quando nec ex fructibus, nec ex mensa Episcopi, nec per aliquam unionem, nec per populi contributionem, possit hæc congrua designari; quo quidem casu Ecclesia construenda est absque dote, & Clericus est constituendus, ut ex labore proprio, & artificio victum quærat, *c.* 1. *&* 2. *dist.* 91. Tenet Fagnanus *in dict. c. Ad audientiam*, *n.*7. Sed adhuc in isto casu poterit Episcopus ex aliis Ecclesiis divitibus aliquam partem applicare novæ Parochiæ, & ejus Rectori, saltem ad parcam dotem, & congruam: quod quidem fieri posset ab Episcopo, absque dubio est tenendum; nam paupertas unius Ecclesiæ per divitias aliarum est supplenda, ut cum Layman diximus *lib.*1.*c.*13.*n.*37. Tum etiam poterit aliquos quæsitores eleemosynarum ponere in aliis oppidis divitibus, ut tanta necessitas succurratur; alias relinquere pauperem Clericum, ut Ecclesiæ, & Parochianis deserviat in administratione, absque mercede aliqua, res multis damnis, & periculis est exposita, nec facile concedenda. Ac tandem poterit unum Parochianum bene morigeratum ipsius novæ Parochiæ ordinare, & illum Rectorem efficere, iste enim ex proprio patrimonio adjutus, & ex aliquibus necessariis obventionibus, facillime alimenta percipiet, & residebit, ne administratio deficiat, & Divina Officia sine intermissione peragantur; quo quidem casu, quando nullum remedium restat, nec Clericus idoneus invenitur volens Ecclesiæ deservire, ob mercedis angustiam, indignum etiam Episcopus eliget, ne oves Domini omnino pereant, Lessius *de Just. lib.*2.*c.*34. *dub.*12.*n.*5. Delugo *de Justit. disp.*35 *sect.*1.*n.*5.

45 Rursus in erectione novæ Parochiæ considerandus numerus Parochianorum indigentium administratione, & ut audiant Divina; si enim parvus fuerit, veluti quando adsunt duæ, vel tres domus, vel quatuor, non sufficiet, Rota vero *p* 5. *re. dec.*380. *n.*8. *&* 29. asserit, decem animas esse necessarias, si tamen communicent; & adducit textum *in c. Unio* 3. *vers. Sed & hoc*, ubi decretum est, Ecclesiam sub se habentem decem mancipia, debere habere Sacerdotem, sin minus aliis conjungatur Ecclesiis: quæ quidem sententia admittenda est; nam Concilium *in d. c.* 4. asserit, ad novam Parochiam alendam populum esse cogendum; supponit enim populum ad id esse necessarium, qui quidem ex decem hominibus componitur, ut per Bart. *in l. Prætor. ff. de vi bon. rapt. n.*4. Gregorius *in l.* 2 *tit.* 12. *p.* 7. *verbo Tal.* Bocrius *dec.* 173. *n.*8. Barbosa *in c.*1. *de elect. n.*7. Ergo semper debet esse numerus decem personarum; quod non solum intelligas de his, quæ communiter tantum, sed & quæ habeant usum rationis, cum istæ quotannis teneantur ad præceptum Confessionis, tum diebus festivis ad Missam audiendam, ut bene considerat Fagnanus *in d. c. Ad audientiam*, *n* 28.

46 Rursus ad novam erectionem Parochiæ requiritur citatio Rectoris Ecclesiæ Matricis, *c. Felix* 50. *c. Multis* 51. 16. *q.* 1. Tum & Patroni, seu Patronorum, si forte principalis libera non sit, sed jurispatronatus, & aliorum qui possunt habere interesse. Hæc enim citatio semper est necessaria, quamvis, invito Rectore, possit Episcopus procedere ad erectionem. Quamobrem declaratum est, absque citatione interesse habentium nullius esse momenti, quod ab Episcopo peragereture in erectione novæ Parochiæ, ut scripsit Fagnanus *in d. c. Ad audientiam*, *n.*29. *&* 30. Lapus *allegat.* 66. *nu.*3. *vers. Debet tamen requiri* Vvcyms *d. constit.* 19. *à n.*14. Barb. *in d. c.* 4. *Concilii n.*15.

47 Rursus illud præcipue in erectione novæ Parochiæ est observandum, ne a primo Rectore Ecclesiæ Matricis adeo ex fructibus subtrahatur, ut congrua decenti defraudatur; hæc enim prius est deducenda, nec occasione tantæ necessitatis valet ea privari, ut deducitur *ex d. c. Ad audientiam*; ubi ad erectionem novæ Parochiæ supponit, quamplurea fructus habere Matricem Ecclesiam, ut dotetur nova, & congrua designetur novo Rectori. Estque etiam textus *in cap De Monachis*, 12. *de præbend c.*1. *eodem tit. in* 6. Rebuffus *tit. de erect. in Curat. n.*5. Fagnanus *in d. c. ad audientiam*, *n.*4.

48 Est etiam in re competens honor deferendus Ecclesiæ Matrici, ut decrevit textus *in d. c. Ad audientiam*, ubi Glossa *verbo Honor*, explicat, id est aliqua annua portio arbitrio Episcopi moderanda, ad quam necessario referenda sunt illa verba, *Pro facultate loci*, ut ibidem animadvertit Abbas *n.*16. Lotterius *d. q.* 28. *nu.* 32. quod & aliqui explicant, teneri Clericos novæ Parochiæ adire ad Matricem pro Baptismo, Scrutinio, Capitulo, vel conimelibus, vel solvere illa jura, quæ Capellæ debent Ecclesiæ Matrici, *c.*2. *de Capell. Monach c. His quæ* 11. *de majorit. & obedient.* ut explicant plures, quos refert, & approbat Fagnanus *in d. c. Ad audientiam n.* 8. Poterit tamen Ecclesia Matrix sibi reservare in signum honoris aliqua jura Parochialia, nempe baptizandi, vel sepeliendi, aut decimandi; nam licet jura ista præcisè non dicant Parochialitatem, Rota a *p. divers. decis.*52.*n.*27 Lotterius *lib.*1.*q.*20. *ex n.* 57. attamen in Parochia sunt jura Parochialia, ut tradit dicta Rota *dec.*32. *n.*34. quamobrem in signum honoris poterit jura illa reservare, Lotterius *d. q.*28.*n.*53. Fagnanus *dict. n.*8. qui *n.* 10. scripsit, hæc non esse intelligenda absolute in modum subjectionis, in qua se fundet de jure communi Ecclesia Matrix, sed tantum de jure speciali; nam de jure tantum fundant suam intentionem Ecclesiæ Cathedrales, ut cæteræ Ecclesiæ sibi subjiciantur; nam vero Parochiæ, seu alteræ Ecclesiæ, quamobrem quæ id intenderit, debet probare, sibi aliquo jure speciali competere, *c. Dilectus* 2. *de Capel. Monach.*

Antiquæ enim Parochiæ Matrici etiam juspatronatus 49
relinquitur, ita ut Rector illius possit alium Rectorem novum præsentare, *d. c. Ad audientiam*, ibi: *Ad præsentationem Rectoris Ecclesia*, *l.*9. *tit.* 10. *p.*1. Ratio enim est; nam cum nova Parochia ex portione antiquæ erigatur & dotetur, tum & portio congrua novo Rectori concedatur; inde est, ut juspatronatus pertineat ad antiquam Parochiam, *c. Significavit* 41. *de test.* ubi Baldus, Ancharanus, & Joan. Andreas, & in terminis Fagnanus *in d. c. Ad audientiam a n.*55. Gonzalez *n.* 4. Valenzuola *cons.* 45. *per tot.* Salgado *de Regia protect* 3. *p. c.* 5. *a nu.* 38. Bertrandus *lib* 2 *cons.*36. Vivianus *in praxi jur. part lib.*2.*c.*6. *per tot.*

Est tamen dubium, an si Ecclesia antiqua nihil contule- 50
rit ad ædificationem novæ Parochiæ, adhuc retineat juspatronatus? Prima sententia affirmat. Ratio est; nam nequit fieri separatio a prima Parochia absque præciso detrimento illius, quatenus parte Parochianorum privatur, & oblationum, quæ fieri possunt; tum etiam aliis expensis funeralium ad Ecclesiam illam pertinentium, etiamsi ex propriis decimis, & obventionibus non erigatur, seu construatur. Ergo ob grave illud detrimentum juspatronatus acquirit, & sibi reservatur. Deinde textus *in d cap. Ad audientiam*, & lex 9. *Partit.* absque dubio asserunt, novum Rectorem præsentandum esse ab antiquo. Ergo etiamsi nihil Ecclesia antiqua contulerit ad novam, adhuc remanebit Patrona, Innocentius *in c. Venerabilis*, *de except.* Joan. Andreas *in cap.* 1. *de Capell. Monach. in* 6. D. Gonzalez *d. n.* 4.

Secunda sententia asserit, minime antiquam Parochiam 51
habere juspatronatus in nova, nisi quando pro reditibus aliquid contulerit, & novam dotaverit. Ratio enim desumitur ex dicto capite *Ad audientiam*, & ex Concilio *d sess.* 23 *c.*4. nam jura illa loquuntur, quando ex reditibus antiquæ Parochiæ nova erigitur, aut dotatur; alias tamen minime juspatronatus concederent. Et confirmatur; nam de jure communi loquendo, tribus modis acquiritur juspatronatus, fundatione, constructione, vel dotatione Ecclesiæ, *c. Piamentis* 26. *c. Filiis*, *vel nepotibus* 31. 16 *q* 1. *c. Abbatem* 3. 18. *q* 2. *l* 1. *tit.* 15. *par.* 1. ubi Gregorius *gloss.*3. Covarr. *Pract. c.* 36. *n.*6. *vers* 4. Riccius *par.* 1. *collect.* 1681. Salgado *de retent.* 2. *p. c.* 31 *n* 38. Solorzano *tom* 2. *de jur. Ind. lib.* 3 *c* 2 *a n.*12. quamobrem quando antiqua Parochia nihil contulerit ad ædificationem novæ, non habebit juspatronatus, tenent Fagnanus *in d. c. Ad audientiam*, *n.*39. ubi etiam Abbas *n.*9. Garzia *de Beneficiis*, 5 *par c.*9. *n.* 37. Salgado *d.* 3. *par. c.* 5. *n.*37. Barbosa *ad Concilium*, *d. c.*4. *n.*13.

Tertia sententia est Valenzuelæ *d. cons* 45. *à nu.* 1. ubi in- 52
tendit probare, absolute loquendo, nullum jus præsentandi remanere in Ecclesia Matrice, quando dismembratur, & altera Ecclesia extruitur. Dat rationem *n.*6. quia textus *in d. c. Ad audientiam*, est intelligendus, quando nova Parochia annexa relinquitur priori; tunc enim cum relinquatur sub cura primi Rectoris, ad eum pertinet nominare alium Curatum, ut probat ex aliquibus Doctoribus.

In re tamen dicendum, hanc difficultatem duobus mo- 53
dis esse concipiendam. Primo, quando nova Parochia erigitur non separata, sed annexa priori Parochiali; & in hoc casu vera est sententia dicens; præsentationem pertinere ad antiquum Rectorem: Idque in Praxi communiter admissum, ut Vicarium ponat proprius Rector, ad libitum amovendum, portione designata: nec aliquo modo novus Rector instituitur, sed ille, qui a Rectore proprio nomina-

tur,

tur, & deputatur ad servitium, prout in Oratorio Parochiam adjuvante, Valenzuela *dict. conf.45. n. 6.*

54 Secundo, quando omnino separatur nova Parochia; in quo quidem casu maxime est prospicienda dismembratio, vel separatio facta ab Episcopo, vel a Summo Pontifice; quia aliquando solet fieri, data compensatione, ita ut Rector antiquus remittat omne jus, etiam jurispatronatus, quod possit habere ad novam Parochiam; idque est optimus modus dismembrandi, ut omnes lites, quæ solent ex nova erectione oriri, sopiantur, Corte *de jurepatronat. q.7. in verb. contraxit*, Rebuffus *tit. de erect. in curat. n.8.*

55 Si vero nulla fuerit facta concordia, sed res relinquatur in puro esse juris, & aliquis Privatus novam Parochiam fundaverit, & dotaverit, is erit Patronus; si vero tantum dotaverit, vel fundaverit, duo remanebunt Patroni, Ecclesia nimirum Matrix, & Privatus qui novam dotaverit, vel fundaverit, ut plures antiqui tenent *in d. c. Ad audientiam*, ubi *gloss.3.* & cum eis Fagnanus *n.35.* Ratio enim est, quia ex sola fundatione, seu constructione, acquiritur juspatronatus, ut ex sola dotatione, Riccius *5. p. collect. 1680. & 1693.* & ex sola fundatione, vel constructione, Valentia *Illust. lib.2. pract.1. cap.2.* Solorzano *lib.4. Polit. c. 23.* Salgado *d. p.3. c.5. n.46.* Sanchez *conf. lib.2. c.2. dub. 33.* quamobrem in hoc casu duo erunt Patroni, vel Ecclesia antiqua, quia dotavit seu ædificavit novam, aut Privatus, quia sicut unum, alterum fecit, etiam absque aliqua reservatione, quæ tantum in reædificatione desideratur. De quo Sanchez *d. dub.32. n.3.* Valenzuela *conf.63.* Mancius *de jure sacro, dissert.9. c.15.* Ergo in hac specie Ecclesia antiqua, & Privatus erunt Patroni. Sic declaratum apud Garziam *d. p.5. c.9. n.56.*

56 Aliter enim dicer, quando nova Parochia ex redditibus, & oblationibus, vel Primitiis antiquæ construeretur, & dotaretur; tunc enim absque dubio erit Patrona, & antiquus Rector præsentabit idoneum, ut ab Episcopo instituatur; sunt enim isti modi a jure decreti, ut necessario jus istud acquiratur, ut ad Ecclesiarum ædificationem, & dotationem fideles alliciantur, ex dictis juribus Trident. *sess. 24 de reform. c.12.* Barbosa *de offic. Episcop. 3. p. allegat. 70. a principio, & de univers. jur. lib.3. c.12. n.28.* Spino *de testam. gloss.4. n.28.* Rota apud Farinac. *1. p. dec. 615. à nu. 1.* Pena *dec. 34. nu. 1.* Franciscus Marcus *1. p. dec. 1006. n.6.* Vivianus *in praxi jurispatronat. 1. p. lib.1. c.3. n.24.* Ergo in præsentiarum Ecclesia Parochialis antiqua juspatronatus tenebit, & recte acquiret.

57 Erit ergo tota concertatio, quando nihil contulerit, nec ad ædificationem, sed aliunde ædificetur, & dotetur. In qua quidem concertatione dicendum videtur, affirmativam sententiam esse admittendam; quia nunquam fieri valet hæc separatio sine magno præjudicio antiquæ Parochiæ. Tum licet novæ oblationes, & obventiones non dicantur esse propriæ primæ Parochiæ; nam eo ipso quod fundatur nova Parochia, ad ipsam pertinent, ut considerat Garzia *d.5. p. c.9. n.58.* Attamen nequit hoc considerari, quando erigitur nova Parochia intra limites illius; nam oblationes illæ, & obventiones futuræ, considerantur tanquam dos etiam constructæ Parochiæ, ut declaravit Sacra Congregatio ad Concilium *d. sess.21. c.4.* ut refert ipse Garzia *d. c.9. à n.56.* quia revera antiqua Ecclesia dat jus ad illa percipienda, & se abdicat; quamobrem ut dotans habebit juspatronatus.

58 Quapropter in hac difficultate dico, hanc primam sententiam intellectam prout eam fundamus, admittendam esse tunc enim nova Parochia aliquid percipit a prima, nempe jus percipiendi illas oblationes, seu obventiones, ex quibus dotatur, secundum dispositionem Concilii *in d. c.4.* ita ut postea habeat circa illas, & circa Decimas, si illas dederit, fundatam suam intentionem, Rebuffus *de Decimis, q.6. n.14. & 23.* Lotterius *d. lib.1. q.28. n.48.* Ast vero si loquamur in specie, quando nihil dederit, & contulerit ad ædificationem novæ Parochiæ, admittenda est secunda sententia; nam ut docet Abbas *in d. c. Ad audientiam, n.9.* textus ille quoad juspatronatus procedit sicut de jure communi; at vero de jure communi non acquiritur juspatronatus, nisi illis tribus modis supra recensitis, Garzia *d. c.9. à n.54.* Valenzuela *d. conf.55. n.10.* Frasso *de Patronat. Indiarum, 1. p. c.4. n.1.* inde est, ut nequeat acquirere juspatronatus novæ Parochiæ, nisi aliquid contulerit; ut dicunt DD. secundæ sententiæ.

59 Instabis, impossibile esse, ut antiqua Parochia aliquid non det. Ergo semper debet remanere cum Patronatu. Respondetur negando suppositum; potest enim Ecclesia antiqua sibi reservare omnia jura, etiam futura; ut de jure baptizandi, & sepeliendi diximus *supra*: tum pro his, & subjectione valet alio modo facere compensationem, ut DD. ostendunt communiter *in d. c. Ad audientiam*, quia potest ab aliquo dotari, & construi independenter ab Ecclesia antiqua. Ergo in hac specie non habebit juspatronatus.

Sed adhuc dices, hucusque dicta procedere de jure communi, non vero de singulari; est enim est singulare jus *in d. c. Ad audientiam*, ut juspatronatus pertineat ex eo, quod dismembratio fit a Parochia antiqua, ex parte vicinorum, & Parochianorum, independenter ab aliqua dotatione, seu fundatione. Ergo si nihil præstiterit, adhuc habebit juspatronatus. Sed respondetur, textum *in d. c. Ad audientiam*, non loqui clare, & aperte de isto jure singulari, considerato ab aliquibus Doctoribus ex sola subjectione, ut consideravit Glossa *ibid. verbo Rectoris*. Sed tantum in casu, quando nova Parochia erigeretur ex fructibus, & oblationibus antiquæ; quo quidem casu juspatronatus non ex jure singulari acquirit, sed jure communi, ut probatum est. Ergo non est intelligendus textus ille de jure singulari. Cæterum, licet textus ille dubie loqueretur, est intelligendus juxta dispositionem juris communis, non singularis, *l. ut. ff. de inofficioso. l. Si servus plurium 50. in fin. ff. de legat. 1. c. Cum expediat 29. de elect. lib.6.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. c.6. n.34.* Ergo est intelligendus quando Ecclesia antiqua fundaverit, vel dotaverit novam Parochiam, non vero si nihil contulerit, Abbas *in d. c. Ad audientiam, n.9.* Valenzuela *d. conf.45. n.9.* 60

Illud vero breviter observandum, in erectione, seu constructione novæ Parochiæ, de jure communi non solum Episcopum sufficere, verum etiam Capituli consensum, *c. Pastoralis de donat.* Ast hodie, stante Decreto Concilii Tridentini *d. sess.21. c.4.* non est necessarius, quia Episcopus procedit ut delegatus Sedis Apostolicæ, Fagnanus *in d. c. Ad audientiam, à n.50.* 61

CAPUT V.

De Ecclesiis sponte, & pie ab aliquibus privatis ædificandis: & quomodo acquiratur juspatronatus earum.

SUMMARIUM.

Quisque potest construere Ecclesias, Monasteria, & Oratoria, ex licentia legitimi Superioris, n.1.

Licentia non præsumitur, nisi per longi temporis transcursum, n.2. Signa, quod licentia Superioris intervenerit, ponuntur, n.3.

Sed quid si hæc signa non adsint, communis sententia est præsumendum non extitisse, n.4.

Distinguitur, & admittitur hæc communis sententia in rebus piis, non requirentibus necessariam religiositatem, n.5.

Nisi ex instrumento fundationis aliud constet, n.6.

Si vero ædificetur Ecclesia, Monasterium, vel Oratorium, ex sua natura destinatum ad Missas dicendas, præsumendum licentiam Episcopi intervenisse, n.7. & 8. Solemnitas intrinseca præsumitur cum ipso actu, & sufficit tacita licentia, ibid.

Fit instantia, & respondetur, n.9. Ad contrahendum Matrimonium præsumitur necessaria præcessisse, & quanto quis juraverit, n.10. Fit instantia, & respondetur, n.11.

Tempus, ut præsumatur licentiam superioris extitisse, aliqui dicunt esse necessarium transcursum triginta, aut quadraginta annorum, n.12. Sed sufficit decennium, n.13.

Ultra licentiam ad ædificationem Ecclesiæ requiritur, ne præjudicium fiat aliis Ecclesiis, n.14. Nec ad quæstum sunt Ecclesiæ ædificandæ, in quo olim Nostri Hispani defecere, n.15.

Debet ædificans Ecclesiam dotare, n.16.

An si aliquis ad dotandam Ecclesiam censum reliquerit, & vivente illo fuerit redemptus, legatum extinguatur. Affirmativum videtur, ex fundamentis à n.17. & sequ. traditis.

Quando nomen legatur & petitur, a testatore ademitur legatum. Admissa redemptione census, extinguitur census, ibid.

Quoties testator alienat absque necessitate rem legatam, ademitur legatum, n.17.

Debitor census redimibilis, ad libitum valet redimere, num. 18.

Defenditur adhuc legatum valere, à n.21. Nova implicatio

census subrogatur loco census legati, ut in legato frumenti, ibid.

Quando aliquis fundum, vel bona per fideicommissum reliquerit, & statuit quod casu quo possessor ea alienaverit, transeant ad dominum alicujus Ecclesiae, si ex causa alienaverint, non transeant bona ad Ecclesiam: Et negandum videtur, n. 23. Clausula non alienandi non impedit alienationem necessariam, & quando fit ex majori utilitate, ibid.

Contrarium tenet Thoro, n. 24. Sed distinguitur, quando voluntas fundatoris est praecisa, ne alienetur; quo casu aliqui censent, adhuc alienari posse bona fideicommissi, nu. 26. Sed in contrarium est communis sententia, nu 27. Sed adhuc causa gravissima existente, non est admittenda, n. 28.

Unde resolvitur, quod si fundatoris fideicommissi voluntas fuerit praecisa, si alienet, fiet caducum, & bona ad Ecclesiam transire, nisi adsit strictissima causa, n. 29.

Si clausula non alienandi non sit praecisa, sed simpliciter posita, ex causa valet alienatio, ut exemplis ostenditur, num 30. Unde fideicommissum non fit caducum, nec ad Ecclesiam pertinebit, ibid. Fit instantia, & respondetur, n. 31.

Connexum est aedificationi Ecclesiae juspatronatus, num. 32. acquiritur juspatronatus integre aedificatione, & dotatione, cum consensu Ordinarii, etiam subsequente num. 33.

Nomine Ordinarii intelligitur Episcopus illius loci, ubi Ecclesia aedificatur, licet aedificans sit alterius Episcopatus, n. 34.

Vicarius Episcopi an possit dare hanc licentiam. Affirmandum videtur, n. 35. Sed dat recte Capitulum, Sede vacante, ibid.

Sed contrarium absque speciali mandato tenent communiter DD. Explicatur caput A nobis 25. de jur. patr. nu. 36. Vicarius Episcopi nequit resignationes admittere, nec supprimere beneficia, nec unire, nec Vicarios ponere imperitis Rectoribus, nec praestare licentiam, ut juspatronatus transferatur de laico in laicum, ibid.

Admittitur sententia communis, & respondetur argumentis, num. 37.

Hunc consensum ad acquirendum juspatronatus, non solum praestat Episcopus, sed habens jurisdictionem quasi Episcopalem, prout Abbas, n. 38.

Si Episcopus renuerit, aut qui potest concedere hanc licentiam, ad Superiorem recurritur, si renuat absque causa; aliter si absque consensu iste aedificans procedat, juspatronatus non acquiret, n. 39.

Constructorem Capellae absque consensu Episcopi acquirere juspatronatus, asseruit Urrutigoyti. Contradicit Fresso, nu. 40. Explicatur Urrutigoyti, & defenditur, a n. 41.

An ultra consensum ad aedificationem requiratur consensus distinctus ad acquirendum juspatronatus. Affirmant aliqui, ibid. Sed contrarium probatur, & explicatur caput A nobis 25. de jurepatronat. & exemplis illustratur, n. 42. & 43.

An quando quis solum fundaverit; aut dotaverit Ecclesiam, acquirat juspatronatus. Prima sententia negat. Expenditur caput 25. de jurepatronat. n. 44.

Qui non competenter dotat, dicitur tantum Benefactor, & qui dat dotis augmentum, non acquirit juspatronatus, n. 45.

Secunda sententia affirmat, num. 46. Sed distinguitur, & quando Ecclesia non est perfecta, & tunc juspatronatus non acquiritur, n. 47.

Perfecta vero Ecclesia, est difficultas. Expenditur Tridentinum sess. 14. c. 12. n. 48. Et explicatur, n. 49. Vanden asseritur, juspatronatus consequi ex sola dotatione, aut fundatione, cumulative cum aliis fundantibus, in quo est observanda consuetudo, n. 50. & 51.

Iterum explicatur textus in c. A nobis 16. de jurepatronat. num. 52.

Ex fundatione acquiritur juspatronatus, & quomodo id intelligatur. Ecclesia nequit aedificari in fundo emphyteutico; si tamen aedificetur, & consentiat Dominus directus, ipse est Patronus, n. 53.

Si quis Capellam in Ecclesia aedificaverit, Ecclesia, & aedificans sunt Patroni, n. 54.

Ex constructione Ecclesiae acquiritur juspatronatus. Explicatur doctrina ista, n. 55.

Explicatur Menochius asserens, ex dotatione Ecclesiae acquiri juspatronatus, n. 56.

Si quis coeperit aedificare Ecclesiam, & non perfecit, an acquirat juspatronatus? Ponitur ratio dubitandi, n. 57. Sed contrarium defenditur, n. 58. Explicatur, ut si plures extruant, omnes juspatronatus consequantur, num. 59. Si vero unus coeperit, & alter independenter a primo perfecerit, iste consequitur juspatronatus, num. 60.

Est dubium, an quando me inscio, in solo meo aliquis aedificaverit Ecclesiam, tunc juspatronatus acquiratur? Aliqui dicunt, domino fundi, alteri Ecclesiam esse demoliendam, n. 61. Sed admittitur prima sententia, n. 62. Explicatur textus in l. Quemadmodum 29. §. 1. ff. ad l. Aquiliam, n. 63.

Explicatur textus in c. 1. de novi operis nunt. Nec Ecclesia demolitur, nisi quando est aedificata in praejudicium alterius Ecclesiae, n. 64.

Per dotationem Ecclesiae acquiritur juspatronatus: quod extendendum, quando Ecclesia habuerit dotem jam extinctam, num. 65.

An acquiratur juspatronatus, quando dotatur Ecclesia jam consecrata. Prima sententia negat, nu. 66. Secunda affirmat, n. 67. Tertia distinguit, n. 68.

Sed distinguitur: ante consecrationem certum est acquiri juspatronatus per dotationem, & necessarium, ut requiratur construens, aut ejus heredes, n. 69.

Post consecrationem duo casus distinguitur. Primus, quando de facto Episcopus illam consecravit absque dotatione. Secundus quando cum dote consecraverit, sed postea extincta & deperdita est, ibid.

Quoad primum dicunt plurimi, acquiri non posse juspatronatus post consecrationem. Sed admittitur contrarium, & expenditur Tridentinum sess. 14. c. 12. n. 70. Quod idem dicendum in secundo casu, n. 71.

Ad consecutionem jurispatronatus requiritur integra dotatio, n. 72.

Praxis in hac materia est, ut consensus Episcopi ad acquirendum juspatronatus non praestetur, nisi construens insimul dotaverit Ecclesiam, alias si requisitus non dotaverit, insignia raduntur, & sepulchra amoventur, n. 73.

An construens, & dotans Ecclesiam absque aliqua reservatione, acquirat juspatronatus. Prima sententia negat, n. 74. Secunda affirmat, n. 75.

In specie contemplandus est animus construentis, & dotantis, an sit solum donandi? Plures insimul dotantes acquirunt juspatronatus, n. 76.

Animo declarato construentis, & dotantis standum est. Si vero non declaret, communiter DD. asserunt, intelligi animo acquirendi juspatronatus fecisse. Sed explicatur, n. 77. & tandem resolvitur, non esse necessariam aliquam reservationem, n. 78.

In Ecclesiis regularibus ad acquirendum juspatronatus praesentandi Religiosos, requiritur assensus Apostolicus; secus vero ad locum honorificum, n. 79. & idem ad insignia pingenda, ibid.

Sponte, pie, & religiose quamplurimi aedificant Ec- 1
clesias, Eremitoria, & Oratoria: quamobrem in hoc capite specialiter agendum est nobis de his fundationibus, & quas utilitates inde percipiant aedificantes. Illa enim receptissima conclusio est, posse quemlibet Ecclesias, Monasteria, Oratoria, & alia pia loca aedificare, existente licentia Episcopi, vel alterius legitimi Superioris, sive vir, sive foemina sit, c. Religiosum 75. 12. q. 2. c. Quidam 10. 18. q. 2. c. Unicuique 33. cap. Ecclesias 13. de consecrat. dist. 1. l. 1. & 2. tit. 10. p. 1. Ratio enim est; nam cuilibet licet locum pium extruere; Clement. Qui contingit 2. de Religios. Dom. Innocentius in c. Inter dilectos, de donat. Selva de Beneficiis 1. q. 6. num. 1. Quamobrem liberum erit cuique Ecclesias, Monasteria, Oratoria, & alia pia loca construere, intervenientibus solemnitatibus de jure requisitis, nempe licentia Episcopi & aliis, de quibus in hoc libro, cap. 2. Hostiensis in rub. de Ecclesiis aedificand. n. 7. Solorzanus de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 23. n. 3. qui asserit, ob hanc causam quamplures felices extitisse, D. Thomas de Regim. Principum lib. 2. c. 16. Baronius anno 886. Bellarminus de Offic. Principum, lib. 3. Villaroel Goviern. Ecclesiast. 2. part. q. 20. art. 3. a n. 17.

Si tamen ad constructionem Ecclesiae, seu Monasterii 2
dubitetur, an consensus Episcopi intervenerit? Affirmandum videtur, non extitisse; nam haec qualitas extrinseca est, quae minime praesumitur, nisi de ea constet, c. Lugdunensis 9. q. 2. Clement. Injuste, §. Sane, de elect. Baldus in l. 2. C. de

C. de fero, & aqua, *col.4.* Pacianus *de probat. lib.2.c.43.n.4.* Riccius *in praxi*, *1.p resol.426. a n.24.* nisi quando temporis transcursus grandis fuerit, *ex l. Si filius*, *C. de pet. hæredit. l. Cum de in rem vers.9. ff. de usuris*, late Felinus *in c. Sicut*, *de re judicat.* Afflictus *dec.305.n.13.* Garzia *de Nobilitate gloss.4.n.31.* Ergo in præsentiarum minime licentia, seu assensus Episcopi est præsumendus.

3 Verum tamen ea illa est communiter admissa sententia, ut Ecclesia præsumatur, vel alius locus pius factus authoritate Episcopi, si Missæ ibidem celebrentur, & publice sacrificia fiant, vel sit ibidem Altare, habeat Campanile, & species, seu figura sit Ecclesiæ; tunc enim præsumitur, consensum, seu licentiam Episcopi intervenisse, hæc enim tam consulto facta, necessario præsupponunt Episcopi licentiam, *ex c. Nemo 9. de consecrat. dist.1.* quamobrem præsumitur illam intervenisse, ut per Abbatem, & Innocent. *in c. Inter dilectos*, *de donationibus*, Romanus *singul. 320.* Axorius *Inst. Mor.2 p.lib.9.c.3. q.9.* Selva *de Beneficiis 1.p.q.6.n.16.* & quæ scripsimus *lib.4 c.11.n.11 & 12.*

4 Erit vero dubium, quando fundata inveniretur Ecclesia, nec aliquo modo ex his signis præsumeretur de licentia, & authoritate Episcopi fundata. Et communis est sententia, minime præsumendum intervenisse licentiam Episcopi, *ex l. Quocunque 13. §. fin. ff. de Publician. in rem act.* ubi probatur, ementem a minore, probare debere emisse authoritate tutoris, & Judicis decreto; unde aperte constat, minime licentiam, & decretum Judicis præsumi sed est necessarium illud probare. Cæterum aliquæ sunt solemnitates intrinsecæ ipsius actus, quæ supponuntur in ipso actu; aliæ vero extrinsecæ, quæ possunt adesse, vel abesse, & istæ non præsumuntur, sed necessario probandæ, ut colligitur *ex l.1. C. de contrahend. & commit. stipulat. l.1. C. de Advocat. divers. judic.* Mascardus *de probat. conclus.1321. per tot.* Salgado *de retent. 2. part. cap. 30. §. 2. num. 16.* Castillo in plures tereti, *lib.1. controvers. cap.54. num. 26.* Ergo in præsentiarum non est præsumenda authoritas, & licentia Episcopi, ut cum Magonio tenet Riccius *6. part. collect. 1886. num. 1.* Rota apud Farinac. *in pract. decis. 268 num.3.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloss.5.§.4. n.24.* Barbosa *de univers. jur. lib.2.c. 11.n.16.*

5 Sed in re maxima distinctio facienda est; sunt enim aliqua loca pia, quæ possunt fieri absque licentia Episcopi, veluti Hospitalia, & alia sunt, & relinquuntur in puro esse pietatis: nec transcendunt necessariam religiositatem, prout Ecclesiæ, Monasteria, & Oratoria, necessario tendentia ad publicam Missarum celebrationem, & ut populus ad orandum conveniat. In primis enim libet admittere communem sententiam. Et ratio est; nam respectu illorum locorum, authoritas Episcopi pure extrinseca est, quæ nullo modo præsumitur, nisi probetur, ut ex multis *num. 2. & 4.* allegatis probatur. Unde in his admittenda est communis sententia illa. Quod ita intelliges, nisi plurimum temporis fluxerit, unde præsumptio illa elidatur, & præsumatur licentiam extitisse, Mena *variar. lib.1. qu. 23. a n.94.* Grammaticus *cons.77. sub n. 8.* Cyriacus *controv. tom.1. controv.111.n.3.* Parreja *de edit. instrument. tit. 1. resolut. 3.6. 3. a n.48.*

6 Verum adhuc in re magnopere, si adsit instrumentum fundationis, erit illud inspiciendum, ubi si constiterit licentiam Episcopi petitam; nec concessam fuisse, lapsus tanti temporis, etiam immemorabilis non suffragatur; nam quoties constat de titulo vitioso, cessat illa præsumptio ex temporis fluxu, & veritati statur per instrumentum patefactæ, Cyriac. *d. controv.121.n.4.* nisi forte licentia Episcopi possit in alio instrumento contineri, ut explicat bene Molina *lib.2. de Primog. cap.6. a n.72.* Afflict. *dec.107. n.5.* ubi Ursillus *n.10.* Puteus *lib.4. dec.210.n.4.* Menochius *lib 3. præsumpt 132.n.79.* Grassianus *discept. c.268. n.3.* Barbosa *in c.4. de emptione*, *& venditione*, *n.5.*

7 Si vero solemnitas sit veluti consensus Episcopi ad ædificationem Ecclesiæ, Monasterii, aut Oratorii publici ad dicendas Missas, & ex sua natura ad id destinantur, tunc credo semper esse præsumendum consensum Episcopi. Ducor; nam cum istæ Ecclesiæ ex sua natura sint destinatæ ad religiositatem, & principaliter nitantur in licentia, & consensu Episcopi, qualitas, & solemnitas necessaria, ut locus fiat Religiosus, est intrinseca qualitas ipsius ædificationis, *c. Ad hæc 4. de Relig. Dom.* Ast quando est qualitas, & solemnitas intrinseca, semper præsumitur præcessisse, & esse simul cum facto, *l. Sciendum*, *ff. de verb. obligat.* ubi Bart *n.2.* Felinus *in c. Sicut*, *de sent. & re judicat. n.37.* Menochius *d. præsumpt. 132. n. 2.* Ayllon. *ad Gomez num.2. c.11.n.18.* Ergo in præsentiarum semper in his Ecclesiis, Monasteriis, & Oratoriis, præsumendum est præcessisse licentiam, vel datam fuisse cum ipso actu ædificandi. Confirmatur; nam solemnitas intrinseca est quæ facto de jure adhæret, Alciericus *in d. l. Sciendum nu. 1.* Menochius *d. præsumpt. 131.n.1.* Tuschus *lit. S. conclus. 320. nu.1.* Sed ad faciendam Ecclesiam, ubi usus præcisus est ad Missas dicendas, & obeunda munera Sacra publice, & ab omnibus audienda, necessario religioso loco adhæret de jure consensus, & licentia Episcopi. Ergo solemnitas illa est intrinseca: ergo necessario præsumenda.

Cæterum, licet consensus, & licentia Episcopi consideretur ut solemnitas extrinseca, adhuc tamen est præsumendum extitisse in ædificatione Ecclesiarum, vel aliorum locorum ad publice Missas dicendas; nam ad ædificationem Ecclesiarum sufficit tacitus consensus Episcopi, veluti quando scierit ædificari, & non contradixerit. Selva *de Beneficiis*, *1. p. q. 6. num.20. & 21.* Barbosa *de offic. Episcopi*, *3. p. allegat. 26. n.2. & de univers. jur. lib. 2. c. 2. n. 5.* Ast semper præsumitur, scire Episcopum, quod evenit in suo Episcopatu, propter curam, & vigilantiam, quam præstare tenetur; & ad id ex officio adstringitur. Menochius *lib.1. cons.82. a n 176.* Mascardus *de probat. 1. p. concl. 879. a n.7.* Mena *var. lib. 1. q. 3. n.9.* Ergo semper est præsumendum, extitisse licentiam, seu consensum illius, saltem tacitum, sufficientem ad rectam ædificationem Ecclesiæ, Mascardus *conclus.416. a n.6.* 8

Sed dices cum Abbate *in c. Cura 11. de Jurepatronat. n.4.* minime consensum Episcopi tacitum esse præsumendum in ædificatione Ecclesiæ. Et ratio est; nam in odiosis, & quæ fiunt contra ipsius Episcopi potestatem, taciturnitas non præstat consensum, ex notatis *in c. Qui tacet 14 de Regul. in 6. cap. Cum jam dudum 18. de Præbend. Clement. fin. de sent. excommunicat.* Ergo in præsentiarum fundamentum illud dilabitur. Sed respondetur, constituere Ecclesias, Monasteria, & Oratoria destinata ad Missas publice celebrandas, & Divina peragenda, id non esse odiosum, sed favorabile, & ab Episcopis quantopere procurandum; idcirco taciturnitas Episcopi non contradicentis, quando potuerit, semper præstat consensum, ut tenet Rocchus de Curte *de Jurepatronat. verbo Pro eo qu. 8.* Selva *d. q.6. n.21.* quamobrem faciliter præsumitur in dubio, ad erectionem Ecclesiæ, Monasterii, seu Oratorii consensum Episcopi adfuisse. 9

Rursus probatur; nam quoties quis fatetur, se uxorem duxisse, præsumitur omnia fecisse necessaria ad contrahendum Matrimonium, *l. cui fuerit*, *ff. de condit. & demonstrationibus.* Quod dicendum, quando scriptum fuisset, *quod aliquis juravit*, præsumitur etiam id fecisse cum solemnitatibus a jure requisitis, Thesaurus *dec.47. n. 18.* Menochius *d. præsumpt. 132. n. 7. & 8.* Tuschus *d. concl. 320. n. 19.* Ergo quando quis ædificavit Ecclesiam, Monasterium, aut Oratorium ad divina peragenda, præsumendum est, habuisse licentiam Episcopi, cum sit in præsenti solemnitas necessaria requisita, ut divina recte peragerentur. 10

Sed dices: In hac paritate datur disparitas inter utrosque casus; nam in Matrimonio præsumuntur solemnitates necessarias præcessisse, quia alias actus non valeret, Menochius *d. præsumpt. 132. n. 11.* Tum quando dicitur, quod aliquis juravit, intelligitur cum solemnitatibus jurasse; verbum enim *Juravit*, illas excludit, quia potest importare juramentum cum solemnitatibus, Tuschus *lit. S. conclus. 320. n. 19.* Ast in nostra specie Ecclesia, seu Oratorium, vel Monasterium, absque Episcopi licentia potest, & debet considerari tantum ut opus pium, ut cum aliquibus docet Selva *d. q.6. n.8 vers. Secundo probo.* Ergo nequit præsumi Episcopi licentiam adfuisse. Verum respondetur, Nos minime loqui de Ecclesiis, aut aliis piis locis, quæ possunt contineri in opere pio, in his enim jam diximus contrarium; sed tantum loquimur de his, quæ necessario debent deservire ad Missas publice celebrandas, & obeunda Divina Officia, nec ad aliud possunt deservire: in quo quidem casu asserimus, esse præsumendum, licentiam Episcopi extitisse, ut probatum est, & tenent aliqui apud Rocchum *de jurepatronat. q 7. n 19.* Valens. *de Benef. lib. 1. tit. 4. n. 18.* D. Gonzalez *in c. 25. de jurepatronat. n. 2. in fine.* 11

Cæterum disquirere oportet, ex quo tempore præsumatur, intervenisse licentiam Episcopi in his locis piis, ubi de sua natura non præsumitur extitisse, aut in sententia assentente, in ædificatione Ecclesiarum, absolute loquendo, non præsumi? Et in re dicendum, ex diuturnitate temporis consensum, seu licentiam præsumi, ut tradunt plures relati supra *n.5.* Vela *dissert. 9. n.48.* Amaya *in l. 1. C. de fide, & jur. hast. Fiscal. ex n. 13.* quod indistincte loquentes aliqui intel- 12

ligunt ex transcursu triginta aut quadraginta annorum, & signanter recipiunt, si tempus immemoriale fuisset, & grave præjudicium sequeretur, Tuschus *d. litt. S. conclus.* 322. *a n.*1. Cyriacus *controv.*111. *n.*10. Barbosa *in c.*4. *de emptione, & vendit. n.*2. & in terminis Barbosa *in c.*25. *de jurepatronat. n.*2. *vers. Utrum.*

13 Sed tamen in specie, si Ecclesia, seu Hospitale, vel alius locus pius, per decennium sint in possessione celebrandi divina officia, tunc ex hoc transcursu præsumitur extitisse licentiam Episcopi ad ejus ædificationem. Ratio enim est; nam hæc sunt favorabilia, tenduntque ad Religionis cultum, & in utilitatem proximiorum, quamobrem sufficit decennium, ut præsumatur ex licentia Episcopi esse religiosa loca, ut in multis casibus consideravit Jason *in l. Si quis in aliena, ff. de acquirend. haredit. n.*37. quos remissive dat Tuschus *d. conclus.* 332. *n.*20. Ergo in præsentia sufficiet decennium, quod est per se diuturnum tempus, Mascardus *de probat. concl.*416. *n.*4. Afflictus *dec.*368. *n.*4. Rocchus de Curte *de jurepatronat. q.*7. *n.*19. & cum multis tradit Menochius *d. præsumpt.*132. *n.*51. Rota relata a Barbosa *in d. c.*25. *n.*2. *vers. Utrum.*

14 Cæterum etsi privatus possit ædificare Ecclesiam, jam existente Episcopi consensu; ita tamen est id temperandum ne præjudicium aliis Ecclesiis sequatur, ut est optimus textus utrumque comprehendens *in c. Quicumque* 44. 16. *qu.* 1. his verbis: *Quicumque voluerit in sua proprietate Ecclesiam ædificare, & consensum, & voluntatem Episcopi habuerit, in cujus Parochia est., licitum sit; verumtamen omnino providendum est Episcopo, ut alia Ecclesia antiquiores propter novam suam justitiam, aut decimam non perdant, sed semper ad antiquiores Ecclesias persolvantur, c. Ecclesia* 43. *eadem causa & q. c. Ecclesias* 13. *de consecrat. dist.* 1. Idque optime decretum; nam cum Ecclesias ædificare sit pium, & optimum opus, nequit fieri cum præjudicio, & injuria alterius Ecclesiæ, alias enim diruetetur, præcipue si opus fuerit nuntiatum, *c.* 1. *&* 2. *de novi operis nunt.* Tenent sic Hostiensis *in d. rub. de Ecclesiis ædificand. n.*6. Abbas *in c. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificand. n.*2 *& in c. Cum olim, collat* 29. *de Privilegiis, n.*9 Guido Papæ *q.* 360. Riccius *in praxi,* 1. *p resolut.* 11. *n.*4. Zerola *verbo Ecclesia, nu.*4. Barbosa, *de univers. jur. lib.*2. *c.*2. *n.*4.

15 Illud vero in consecrandis, vel ædificandis Ecclesiis magnopere observandum, ne aliquis eas ædificet pro quæstu quærendo, & non devotionis, sed lucri causa, ut oblationes, aut decimas ibidem percipiat, licet eas cum Clericis dividat, ut decrevit Concilium Bracharense II. *can* 6. *in c. Si quis Basilicam* 10. *de consecrat. dist.*1. Hoc quidem decretum sub Myro Suetorum Rege ob gravissimam causam; quippe Hispani tunc in suis territoriis, vulgo *Solares*, Ecclesias ædificabant, ubi Missæ, & Sacramenta conferrentur suis colonis, in quibus aliquos Clericos adscribebant, aliqua congrua illis relicta, sibi decimas, & oblationes percipientes. Hoc inquam, interdicere curavit Sanctum illud Concilium, sed inutiliter. Iidem etiam observatum fuit in Hispania a Mauris liberata, quando instaurabantur; quamplurimi enim Equites simile facinus perpetrabant quotidie, dissimulantibus Pontificibus, & Episcopis, ob gravem Regni ingruentem necessitatem, prout scripsit Sandoval *in Vita Imperatoris Alphonsi VII. c.*66. *vers. Comprueba verdadd,* Ast hodie nequaquam permittendum, ut Ecclesiæ ob lucrum, & quæstum temporalem a privatis ædificentur, Vigelius *Jur. Can. lib.*3. *c.*15. *regul.* 1.

16 Unde etiam privatus non ædificabit Ecclesiam in solo alieno, sed in suo, ut diximus supra; si tamen de facto ædificetur contra regulam communem, solum Ecclesiæ cedit, ut cum Azorio, & aliis retulimus, Gratianus *tom.*5. *discept. c.*955. *n.*18. Similiter ædificans dotare tenetur omnibus necessariis, ut late explicuimus *c.*3. *a n.* 10. Riccius 1. *part prax. resolut.*11. *n.*4.

17 Est tamen dubium hic exarandum, quod jam in praxi habui. Mulier quædam ad Eremitorium dotandum de necessariis, censum annuum redimibilem reliquit; verum vivente ipsa testatrice fuit redemptus, & ipsa redemptionem acceptavit: quærebatur, an legatum dotis Eremitorii ademptum esset, præcipue cum ipsa testatrix in alio censu pecuniam collocaverit? Et affirmandum videtur; nam in hac difficultate duo capita sunt consideranda. Primum, exactio, & acceptatio redemptionis ipsius testatricis, quo quidem casu ademptum legatum videtur dotis Eremitorii; nam quoties testator debitum, seu nomen legat, si tamen ipse exegerit, & a debitore perceperit, extinguitur legatum, *l. Fideicommissa* 11. *§. Ergo* 13. *ff. de legat.*3. ubi exactio nominis per fideicommissum relicti, facta a creditore testante, ex natura rei adimit fideicommissum, nisi aliud ex animo exigenti probaretur, *l. fin. § fin. ff. de adimend. legat.* Cancerius 3 *part. var. c.*20. *n.*235. Ergo cum in specie testatrix redemptionem census acceptaverit, exigere videtur; unde legatum relictum ad dotem Ecclesiæ, seu Eremitorii, ademptum videtur. Confirmatur; nam admissa census redemptione, tanquam conditione resolutiva proveniente, extinguitur census, ut in pacto legis commissariæ sunt textus *in l. Si quis hac* 41. *ff. de rei vendicat. l. Commissaria* 4. *l. fin. Cod. de pact. inter empt. leg.* 38. *tit.*5. *part.*5. velut quando dies adjicitur, ex toto titulo *de in diem addict. l.*40. *tit.*5. *p.*5. & habet vim solutionis, & extinctionis census, Avendano *de censibus Hisp. c.*102. *a n.*1. Cyriacus *controv.* 24. *n.*1. Vela *dissert.* 34. *num.*47. Quamobrem redemptione census a testatrice recepta, census extinctus est, & consequenter ex sua voluntate revocatum legatum.

Ex secundo capite, quatenus ipsa testatrix pecuniam redemptionis alienavit in collocatione alterius census, probatur ademptum esse legatum; nam quoties testator rem legatam alienat libere, & absque alia necessitate, videtur legatum adimere, *l. rem legatam* 18. *ff. de adimend. legat.* Molina *de Justitia, tract.*2. *disp.* 194. Gomez *variar. tom.* 1. *c.*12. *n.*56. Mantica *de conject. lib.*12. *tit.*6. qui *n.*5. id extendit ad legata pia, Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 167. *num.*17. Ergo cum in creatione novi census illam pecuniam absque aliqua necessitate alienaverit, legatum census factum ad dotandum Eremitorium ademptum videtur. 18

Sed hæc fundamenta debilia sunt, nec primum habet firmamentum; nam redemptio census facta non fuit ex aliqua exactione, seu petitione testatricis, sed ex libera facultate debitoris illius census, cui ex Bullis Pontificum competit, quotiescunque voluerit illum redimere, & pretium census restituere, Petrus Gregorius *de censibus, q.*5. *n.*33. Cencius *de censibus, decis.*271. *nu* 2. Covar. *lib.* 5. *var. c.*9. *n.*4. Avendanus *de censibus, cap.* 101. Salgado *in labyrint.* 2. *p. cap.*9. *a num.* 11. quod quidem pactum censum ad libitum redimendi, etiamsi expressum non fuerit, adhæret contractui, & venditioni census, Faria *ad Covarruv. lib.* 1. *cap.*9. *num.* 53. Rodriquez *de ann. redit. lib.*1. *quæst.*6. *n.* 44. Cencius *de censibus, q.* 59. *a num.*1. Nec hæc facultas redimendi valet aliquo puncto auferri, Cencius *q.*59. *per tot.* D. Oleo *de cess. tit.* 3. *q.*2. *num.* 44. Leotardus *de Usuris, q.*67. quamobrem licet testatrix acceptaverit redemptionem census, id non fecit libera, & sponte exactionem petendo, sed tantum coacta ex facultate, & jure redimentis, Cyriacus *d. controv.* 24. *n.*10. Unde sequitur, minime ex acceptatione illa induci posse, ademisse legatum. Præterea est diversa ratio, quando exigitur nomen, aut quando exigitur res debita; supponamus enim, testatricem petiisse a debitore census, ut redimeret, & ipse votis suis annueret; adhuc tamen in hac specie legatum dotis Eremitorii ademptum non est. Nam, ut docent DD. *in l. Si Titius mihi, ff. de legat.*2. ubi Glossa, Bart. & Paulus Castrensis *in l. apud Julianum, §. Idem Julianus, ff. de legat.*1, Cancerius *d.* 3. *p. c.*20. *n.*235. est maxima differentia, quando testator nomen legatum exegerit, aut rem debitam legatam: primo enim casu legatum ademptum videtur, secus in secundo, quia res remanet in specie, & videtur eam percipere voluisse testatorem, ut securius traderetur legatum. Cum ergo in specie legaretur census, res quidem componens unum individuum, etiamsi exegerit testatrix, minime legatum ademptum videtur; quin potius voluisse testatricem pecuniam recipere, ut in alio casu securiori, aut ut in re fructifera collocaretur ad dotem Eremitorii, prout fecit alium novum censum emendo. 19

Ad aliud fundamentum faciliter satisfit; non enim legatum testatrix alienavit, sed in tuto reposuit, ut ex redditibus expensæ Eremitorii fierent; tunc enim licet vere alienasset pecuniam redemptionis, doctrina tamen asserentium, in causis piis alienationem rei legatæ adimere legatum, admittenda non est, prout scripsimus *lib.* 1. *cap.*13. *a num.* 37. 20

Hinc etiam dico, in specie legatum adhuc validum remanere, cum Joanne Baptista Thoro *de causis piis, singul.* 42 & censum noviter impositum ex pecunia illa pertinere ad dotem Eremitorii; nam redemptio census, licet extinctio, seu alienatio sit, est tamen necessaria, & præcisa ex pacto insito, in ipsius creatione, ut diximus, & tenet Franchus *decis.* 283. *num.*4. Quamobrem minime legatum ademptum videtur, Gomez *d. cap.*12. *nu.*56. Mantica *lib.* 12. *tit.*6. *n.*16. Tum ex nova implicatione census videtur subrogatus in loco primi ad implendum legatum, prout quando frumentum legatur, quod quidem in certo loco 21

habebat

habebat testator; si enim in ejus vita illud consumpserit, & aliud frumentum comparaverit, & ibidem reposuerit, debetur legatario, *l. fin. ff. de libr. legat. l. Lucius Titius* 22. *ff. de legat.* 2. Gumez *d. c.* 12. *n.* 50. Castillo *lib.* 4. *controv. c.* 37. *n.* 37. Cancerius 3. *part. cap.* 20. *num.* 258. quod idem in præsenti dicendum est, quando testatrix tanta cura procuravit pecuniam veteris census in alio novo investire.

22 Cæterum est aliud dubium disquirendum, an quando aliqua bona per fideicommissum alicui relinquerentur sub expressa prohibitione, ne alienentur; & casu quo aliquid ex bonis alienaretur, statim pervenirent bona ad dotem alicujus Ecclesiæ, seu Eremitorii, si tamen alienatio fiat per possidentem ex causa, nempe quia domus ruinam minabatur, vel fundus chasmate periret, an tunc ex tali alienatione bona statim ad Ecclesia, seu Eremitorium perveniant.

23 Et negandum videtur; nam quando res damni in effecto celeritatem desiderat, citius, idest statim, est reparanda, ne ex mora periculum subeat, *l.* 1. *ff. de damno infecto*. Quamobrem clausula illa, *non alienandi*, nullo modo potuit facere caducum fideicommissum; non enim sperandum est, ut domus rueret, vel fundus periret. Cæterum clausula, *non alienandi*, non impedit alienationem necessariam, *l. Peto* 69. §. *Prædium* 1. *l. Si filiusfamilias* 114. §. *Divi* 14. *ff. de legat. l. Pater filium* 38. ubi Glossa, *ff. de legat.* 3. Idque procedit ex voluntate ipsius alienationem prohibentis, non enim intelligendum est, voluisse prohibere, ut res fideicommissi periret, sed ut conservaretur in familia; quod enim verisimile est, pro disposito habetur, *l. Tale pactum*, §. *fin. ff. de pact.* ubi Glossa, & communiter Scribentes. Quapropter, si causa necessaria adsit, alienatio prohibita non censetur, Molina *de Primog. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 20. *&* *lib.* 4. *c.* 6. *per tot.* Molina *de Inst. tom.* 3. *disp.* 648. Castillo *controv. lib.* 6. *c.* 153. *a n.* 14. Larrea *dec.* 4. *n.* 6. Ergo in præsentiarum cum alienatio fuisset facta ex causa præcisa necessitatis, inde est, ut fideicommissum caducum non fiat, ut ad Ecclesiæ dotem pertineat. Prorsus res prohibita alienari, alienari valet ex causa majoris utilitatis; prout in rebus minorum, & in filiisfamilias contrahentibus absque consensu patris, decretum est, *l. Mutuum* 5. ubi Scribentes, *ff. de acquirenda hæredit. l. Cum mihi* 12. §. *Eam transactionem*, *ff. de transact.* Molina *de Primog. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 4. Quod etiam in feudis prospici valet, quæ licet alienari non possint, tamen propter utilitatem, & augmentum alienantur, Paris de Puteo *tract. de reintegr. feud. c. Pone quod Dominus*, *fol.* 89. Et res Ecclesiæ propter utilitatem alienantur absque solemnitatibus, Surdus *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 46. *in princip.* Thesaurus *lib.* 3. *q.* 37. D. Olea *de cess. tit.* 2. *q.* 2. *a n.* 5. Ergo cum in præsenti alienatio domus, vel fundi facta fuisset in evidentem utilitatem fideicommissi, inde est, ut recte fieri potuisset a fideicommissario, & consequenter fideicommissum non debet fieri caducum, & ad Ecclesiæ dotem transferri.

24 Sed tamen in specie contrarium tenet Thoro *de causis piis*, *privileg.* 152. Ducimr; nam dispositio testatoris, ut lex est observanda, *Auth. de nuptiis*, §. *Disponat testator*, Lex enim quantumvis dura, est observanda, alias faciliter subditi ad inobedientiam traherentur, *l. Prospexit* 12. *ff. qui, vel a quibus*. Ergo similiter erit observanda voluntas testatoris, quantumvis dura reddatur, & in contrarium urgeat utilitas, aut commoditas ipsius legati, seu fideicommissi. Et confirmatur ea decisione textus *in l.* 3. §. *in bello*, *ff. de re milit.* ubi miles capite plectitur, etiamsi res bene gesserit, si egerit contra præceptum Ducis: quod quidem in re procedit; nam possidens fideicommissum, cum agat contra dispositionem fundatoris, licet rem bene gesserit, adhuc punitur, & fideicommissum caducum fiet, & pertinebit ad Ecclesiam. Cæterum placita testatorum adeo sunt observanda, ut nec Principis voluntate tolli possint, ut cum aliquibus asserit ipse Thorus. Ergo quomodolibet vulnerentur, committetur pœna caducitatis, & bona fideicommissi ad Ecclesiam transibunt.

25 Sed in re duobus modis consideranda est voluntas fundatoris fideicommissi, ponentis clausulam, *de non alienando*, Primo, quando est præcisa, itaut est semper velit fundator, ut in familia res illa permaneat, quod non solum exprese, verum & tacite considerandum, utpote quando prohiberet alienationem domus in civitate notabili, aut ubi educatus fuerit, aut prohiberet alienationem alterius rei, erga quam particularem habuerit effectum; tunc enim præcisa erit fundatoris voluntas, ut cum aliquibus explicat Peregrinus *de fideicommiss. art.* 40. *a n.* 33.

26 In hac ergo præcisa voluntate Petrus Iuola *cons.* 38. *n.* 35. scripsit, adhuc quando alienatio est necessaria, & utilior ad ipsum fideicommissum, recte fieri alienationem. Ratio; nam, ut considerat Molina *d. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 6. quando adest causa necessaria, & utilis, id procedit ut alienetur ex voluntate ipsius fundatoris, quia in casu tam necessario, & utiliori idem ipse disposuisset, & habetur tanquam ipsa dispositio illius, *l. Titius*, §. *Lucius ff. de liber. & posthum.* Ergo tunc nulla valet considerari tam præcisa voluntas fundatoris, ut necessario sit observanda, quin potius sufficiet, ut res illa alienetur, aut permutetur.

27 Sed in contrarium est communis sententia; nam præcisa voluntas testatoris, etiam qualibet causa existente, vel utiliori, est observanda, nam ea eo quod est præcisa, nequit ea qualibet etiam causa alterari, sed in specifica forma est adimplenda, *l. Mævius* 55. *l. Qui hæredi* 44. *ff. de condit. & demonstrat.* Cæterum ex eo quod præcisam demonstravit suam voluntatem & effectum, consequenter demonstravit semper velle rem illam remanere in familia: quamobrem nequit ex qualibet causa, quantumvis necessaria, alienari, ut tenet Peregrinus *d. art.* 40. *n.* 32. Peira *de fideicomm. q.* 8. *n.* 520. Decianus *cons.* 55. *n.* 57. Fusarius *de Substitutionibus q.* 530. *n.* 8 & in causa pia tenet Cyriacus *tom.* 2. *controv.* 364. *n.* 20.

28 Sed adhuc in hac specie valet dari tam stricta, & necessaria causa, & utilior, ut possit fieri alienatio, seu permutatio rei fideicommissi, etiamsi præcisa sit voluntas fundatoris, quia potest ita tenue esse fideicommissum, ut ea redditibus illius nequeat reputari domus, aut fundus prohibitus alienari de voluntate præcisa disponentis, & necessario sit domus destruenda, aut fundus periturus, itaut deficiat ex familia; tunc enim, non obstante illa præcisa voluntate, poterit alienari, aut permutari; nam si necessario deficit, & per defectum exigit a familia, quanto magis conformius erit voluntati fundatoris, ut alienetur, & loco ipsius alia res subrogetur in fideicommisso. Idem dici potetit, si causa utilissima sit, & res quæ exit, sit parvi momenti, & nullius necessitatis, præter affectum testatoris; nam illa maxima utilitas superat illum, quia si considerasset id testator, præcisam voluntatem non alienandi non apponeret, *c. Terullas* 53. 12. *q.* 2. quo quidem casu admittenda est doctrina Imolæ.

29 Ex his colligitur, dicendum in specie, quod si voluntas relinquentis fideicommissum fuerit præcisa, tunc si ex causa possidens alienaverit rem fideicommissi, fieri caducum, & bona illius ad Ecclesiam pervenirent, & in eo casu libet admittere doctrinam Thori supra relatam, nisi adsit strictissima causa, perpensa *n.* 27.

30 Secundo etiam modo potest poni prohibitio non alienandi, scilicet simpliciter, & non præcise: & in hoc casu est melior sententia, ea causa necessaria, & utiliori posse, adhuc ea non obstante, rem fideicommissi alienari absque aliqua culpa, idque ex voluntate fundatoris, seu testatoris; nam in dispositione illa semper causa necessaria, & utilior videtur excepta, prout in multis exemplis demonstratur, ut in rebus dotalibus, quæ licet alienari prohibeantur, attamen ea causa utiliori, & necessaria cessat prohibitio, *l. Ita constante* 26. *& l.* 27. *ff. de jur. dot.* Dum & in rebus minorum *ex l. Cum hi* 12. §. *Cum transactionem*, *ff. de transact.* ubi Glossa, Decius *lib.* 3. *cons.* 121. *n.* 55. ubi dicit verius. Tum exemplo rerum Ecclesiæ, jam supra tacto, licet in eo contrarium tenuerit Rota apud Farinacium *in noviss.* 1. *p. dec.* 177. *&* 2. *part. dec.* 153. *&* 218. Tandem possessor Majoratus potest facere necessarias alienationes, quæ originem traxerunt ante Majoratus institutionem, ut cum multis tenet Guzman *de evict. q.* 11. *n.* 76. Hanc ob rem in præsenti recte possessor fideicommissi poterit facere alienationem, absque eo quod caducum fiat fideicommissum, nec transibit ad Ecclesiam, cum recte alienatio illa fiat ex præsumpta voluntate fundatoris, Peregrinus *d. art.* 40. *n.* 32. Decianus *lib.* 3. *cons.* 121. *n.* 55. Rebuffus *de alien. rebus Ecclesiæ*, *n.* 34. Fusarius *de Substit. q.* 530. *n.* 5 Merlinus *controv. for. cent.* 1. *c.* 39. *a n.* 41. & in causa pia Cyriacus *d. controvers.* 364. *a n.* 18. qui *n.* 22. id explicat, quando causa necessaria, & utilis est certa de præsenti, & de promptu, vel quando res venderetur pretio numerato, unde statim certa utilitas inspicitur. Alias si incerta fuerit utilitas, aut futura, id non est admittendum, quia nequit dici utile, quod pendet a futuro eventu, ut cum Rota ibidem scribit.

31 Non desunt tamen Doctores contra hanc doctrinam tenentes, nempe quod quando simpliciter prohibetur alienatio, ex nulla causa possit fieri, & si fiat, erit contra voluntatem fundatoris. Refert plures Fusarius *d. q.* 30. *n.* 6. *vers.*

Contrariam. Sed tamen contrarium tenendum; nam licet prohibita alienatione, censeatur prohibitus omnis actus, per quem transfertur dominium, *l. sicut*, §. *venditionis*, *ff. quib. mod. pignus, vel hypotheca solvit*. Attamen hæc regula non admittitur, causa necessaria, & utiliore existente; est enim casus exceptus ex præsumpta voluntate prohibentis alienare, ut jam dictum est, Guzman *d. q. 11. a n. 72.* Giurba *ad consuet. c. 14. glossa 6.* Ergo in præsentiarum ex alienatione necessaria, & utiliori, facta in bonis fideicommissi, non obstante clausula de non alienando, posita simpliciter, bona relicta ad dotem Ecclesiæ, ad illam non pervenient, cum adhuc possidens pareat voluntati testatoris, quidquid resistat, Thoro *de privileg.* 152.

32 His peractis, transeamus ad secundam partem hujus capitis, scilicet quomodo acquiratur jus patronatus in Ecclesiis, res est quippe connexa Ecclesiarum ædificationi; nam ut supra scripsimus, tribus modis acquiritur, fundatione, constructione, & dotatione. Refert plures Barb. *de offic. Episcopi 4. p. alleg. 72. n. 1.* Fagnanus *in c. Ad audientiam, de Ecclesiis ædificand. n. 36.* Quamobrem consonum valde est, quod quando agimus de Ecclesiarum constructione, de ipso jurepatronatus acquirendo aliquid dicamus, cum ipsum trahat esse a constructione ipsa.

33 In primis igitur acquiritur juspatronatus ex fundatione Ecclesiæ, idque duobus modis valet intelligi. Primo, quando fundans, non solum fundum ad eam construendam concesserit, sed omnino suis sumptibus construxerit, & dotaverit; tunc enim integrum juspatronatus acquirit, *c. Abbatem 3. 18. q. 2. c. A nobis 25. de Jurepatronat.* idque si consensus Ordinarii accedat; nam, ut dictum est, nequit Ecclesia ædificari absque illius consensu: quamobrem nec acquiri juspatronatus absque illius consensu, ut probat textus *in d. c. A nobis*, Zerola *in Praxi*, *verbo juspatronatus*, *n. 2.* Tondutus *q. benefic. 2. part. cap. 4. §. 9. n. 15.* Barbosa *d. allegat. 70. n. 20.* Vivianus *in Praxi jurispatronatus lib. 1. part. 1. c. 1. n. 24.* Qui quidem consensus necessarius non est, ut præcedat in constructione Ecclesiæ, sed ut postea superveniat; idque non solum ut recte ædificatio fiat, sed etiam ad acquisitionem jurispatronatus, ut cum aliquibus tenet Palan *tom. 2. oper. moral. tract. 13. disput. 2. punct. 2. n. 8.* Dutanus *2. part. decis. 4*[illegible] *n. 8.* Barbosa *d. alleg. 70. n. 20.* D. Gonzalez *in d. c. A nobis*, *num. 2. in fin.* Salgado *de Libert. Benefic. art. 3. a n. 2*

34 Nomine Ordinarii enim intelligitur in præsentiarum Episcopus illius loci, ubi Ecclesia ædificatur; nam ad eum tantum pertinet dare licentiam, & consensum Ecclesiam ædificandi. Ergo ad eum tantum pertinebit dare consensum ad acquirendum juspatronatus, Vivianus *dict. cap. 1. num. 30.* Zerola *verbo juspatronatus*, *num. 5.* Barbosa *dict. allegat. 70. num. 23.* Frasso *de Patronat. Ind. 1. p. c. 4. n. 14.* Quod quidem admittendum, etiamsi fundans sit alterius Episcopatus; nam id non attenditur, sed tantum Ordinarii licentia, in cujus ædificatur Ecclesia, & cujus consensus est necessario requirendus, Lambertinus, *de jurepatronatus*, *lib. 1. part. 1. quæst. 2. art. 3. in fine*, Massobrius *in Praxi habendi concursum*, *prælud. 6. numer. 11.*

35 De Vicario tamen Episcopi, an possit dare hanc licentiam, aliquod est dubium. Et affirmandum videtur; nam Vicarius habet generalem jurisdictionem ordinariam Episcopi, *cap. 2. de Offic. Vicarii in 6. c. Romana 2. de appellation in 6.* Covarr. *pract. cap. 4. nu. 8.* Rodriquez *de modo examin. process. cap. 1. n. 30.* Mosconius *de Majest. Militant. Ecclesiæ 1. part. lib. 1. cap. 10.* Unde ex ordinaria hac, & generali jurisdictione, quam exercet, poterit hanc licentiam concedere ad reservandum, & consequendum juspatronatus in ædificatione Ecclesiæ. Cæterum hanc licentiam concedat Vicarius Capituli, Sede vacante, Barbosa *de univ. jur. lib. 1. cap. 32. num. 88.* Tondut. *2. part. cap. 4. §. 9. num. 16.* Frasso *d. 1. part. cap. 4. num. 14.* Ergo eodem modo poterit dari a Vicario Episcopi, etiam ad reservandum & consequendum juspatronatus.

36 Sed contrarium tenent communiter DD. nam in generali commissione concessa Vicario Episcopi, quamplura non veniunt, nisi specialiter demandentur, prout sunt collationes Beneficiorum, *cap. ultimo*, *de offic. Vicarii in 6.* nec potest admittere resignationes Beneficiorum, nec ea supprimere, nec unire Beneficia, nec uniones, nec Ecclesias dividere, nec Vicarios imponere imperitis Rectoribus, de quibus, & aliis agit Barbosa *de Offic. Episcopi 3. p. allegat. 54. a n. 60.* hoc enim modo in generali commissione non venit facultas erigendi, & constituendi Ecclesias, maxime cum reservatione, & acquisitione jurispatronatus. Et confirmatur ex decisione textus *in dict. cap. A nobis 25. de jurepatronatus*, ubi dicitur, absque Diœcesani licentia, & authoritate id fieri non posse, quæ verba diriguntur ad ipsam personam Episcopi, unde nec facile credendum, ex generali commissione hanc facultatem demandari Vicario. Cæterum construere Ecclesiam, & in ea reservare & acquirere juspatronatus, est de gravioribus non venientibus in generali commissione, nisi specialiter demandetur, *l. Quod servus*, *ff. de acquirend. possess. l. si Procurator 6. ff. de condict. indebit.* Tuscus *lit. H. conclus.* 31. Medicis *de Regul. jur. 1. part. n. 2. cum sequentib.* quamobrem minime in generali concessione Vicario conceditur, nisi specialiter demandetur; denique probatur, nam Vicarius Episcopi nequit præstare licentiam ad transferendum juspatronatus de laico in laicum, Zerola *Verbo Vicarius*, *n. 11. & 13.* Sbrozius *de offic. Vicarii lib. 2. q. 197.* Rota, quam sequitur Garzia *de Beneficiis*, *5. p. cap. 9. n. 76.* Ferretus *consil 247. n. 27.* Riccius *in Praxi*, *1. part. resolut. 469. num. 3.* qui *num. 4.* id extendit, etiamsi Episcopus absens sit, quia absentia illius non dat Vicario jurisdictionem Barbosa *dict. allegat. 54. num. 75.* Ergo multo minus ad ædificandam Ecclesiam cum acquisitione jurispatronatus, Gratianus *discept. forens. tom. 2. discept. 103. num. 12.* Rota apud Farinac. *2. part. decision. 337. num. 5. & 2. part. recentior. decis. 257. num. 2.* Ferretus *lib. 2. consil. 343. nu. 9.* Frasso *d. cap. 4. num. 14. in fin.* Barbosa *d. alleg. 54. n. 74.* & *alleg. 70. n. 53. & de univers. jur. lib. 3. c. 12. n. 42.* Palao *d. punct. 2. n. 9.*

37 Hanc sententiam admitto ob ejus fundamenta, & rationes adductæ pro ratione dubitandi faciliter dilabuntur. Prima enim responsum suscipit ex dictis, quia facultas ista est de gravioribus, nec intelligitur data Vicario, nisi specialiter concedatur. Secunda etiam adducta a simili Vicario Capituli, Sede vacante, prout ab aliquibus refertur, neganda est, quia solum id poterit quando specialiter ad id habeat facultatem, prout dictum est de Vicario Episcopi. Unde bene Frasso locutus est *d. cap. 4. num. 13. in principio*, sic scribens: *Quo casu Ordinarius intelligitur etiam Vicarius generalis, Sede vacante, ad id facultatem habens*. In quo quidem sensu intelligendi sunt DD. asserentes, hanc licentiam posse dari a Vicario, Sede vacante, aliat solum poterit dari ab ipso Capitulo, ut jam diximus *c. 3. n. 1.* Barbosa *d 13. part. allegat. 70. n. 32.* Valensis *ad tit. de jurepatronat. §. 1. n. 3.*

38 Rursus poterit hanc facultatem erigendi Ecclesiam ad consequendum juspatronatus, concedere non solum Episcopus, sed qui haberet jurisdictionem quasi Episcopalem in illo loco, in quo erigitur, & construitur Ecclesia; nam hic consensus est actus jurisdictionis, quam habet. Quod extendendum ad consecutionem jurispatronatus; nam qui habet facultatem ad dandam licentiam, ut Ecclesia construatur, habet facultatem ad ea, quæ inseparabiliter annectuntur. Unde Rota *2. part. divers. dec. 85.* censuit, Abbatem habentem potestatem ad dandam licentiam ædificandi Ecclesiam intra suam Parochiam, insimul habere potestatem, & authoritatem creandi, & acquirendi juspatronatus, est enim id necessaria consequentia ædificandi, seu construendi Ecclesiam, Lambertus *de jurepatronat. 1. part. lib. 1. q. 2. art. 8.* Vivianus *in praxi jurispatronat. lib. 1. c. 1. n. 17.* Barbosa *d. allegat. 70. n. 30.* Palao *d. punct. 2. num. 9.*

39 Illud vero animadvertendum, quod si Episcopus renuerit, aut alius, qui habet hanc facultatem, licentiam præstare, tunc recurrendum esse ad Superiorem, *ex c. Nullus 17. de jurepatronat.* ubi Abbas explicat, Menochius *de Arbitrariis*, *lib. 2. casu 182. num. 12.* Azorius *Inst. Mor. 2. part. lib. 9. c. 3. q. 8.* Barbosa *d. allegat. 70. n. 26.* qui animadvertit, id intelligendum quando Episcopus, vel alius habens hanc potestatem, absque legitima causa præstare licentiam recusaverit. Massobrius *in praxi*, *prælud. 7. dub. 7.* Palao *d. punct. 2. n. 9.* Frasso *d. cap. 4. n. 17.* quod quidem concludere debet ædificans, alias si absque consensu Episcopi processerit, & illo renuente, nullatenus Patronatum acquiret. Sanchez *consil. lib. 2. c. 3. dub. 48. n. 7.* Frasso *d. c. 4. n. 17.*

40 Unde libet examinare doctrinam Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedralib. c. 16. n. 59. & c. 13. n. 59.* asserentis, constructorem Capellę juspatronatus acquirere absque consensu Episcopi, vel ejus approbatione. Et probat, nam ex sola constructione, vel dotatione, absque Episcopi licentia acqui-

acquiritur. Quamobrem Fraso *d. n.* 17. asserit, minime Urrutigoyti admittendum.

41 Sed tamen doctrina Urrutygoiti habet difficultatem, & poterit salvari; nam est difficultas, an ultra consensum ad constructionem, vel dotationem Capellæ, requiratur alius consensus Episcopi ad acquirendum juspatronatus. Et Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1, *part.* 1. *q.* 3. *art.* 3. asserit ultra consensum ad constructionem, requiri alium consensum ad juspatronatus acquirendum, quod multis probare conatur. Et ratio est; nam ex constructione sola, aut dotatione, solum considerari valet assensus Episcopi ad rem illam piam legitime faciendam congruo loco, & absque tertii præjudicio, nec ultra extenditur. Ergo ad acquirendum juspatronatus necessarius est alius consensus, maxime cum ea hac acquisitione libertas ipsius Ecclesiæ, aut Capellæ infringatur.

42 Sed contrarium est tenendum *ex d. c. A nobis* 25. *de jurepatronat.* ubi ad acquisitionem jurispatronatus tantum requiritur constructio Ecclesiæ cum consensu Episcopi; qui quidem consensus non supponitur a textu separatus a constructione, sed in ipsa constructione. Unde communiter eliciunt DD. solidam conclusionem, nempe juspatronatus acquiri ea constructione Ecclesiæ cum consensu Episcopi, absque aliquo distincto consensu, Abbas *ib. notab.* 1. Innocentius, Ancharanus, & veteres, Alagona, *ib.* Barbosa, & repetentes. Cæterum ratione probatur; nam jus ea sola constructione cum consensu Episcopi præstat juspatronatus ob præmium boni operis, prout etiam olim, qui operabatur in operibus publicis istis expensis, maximo honore prosequebatur, & hanc ob rem nomine ædificantis in opere illo inscribebatur, *l. Titia* 38. §. *fin. ff. de aur. & argent. legat. l.* 2. *ult. ff. de operibus publicis*, ut etiam concedebatur applicanti de suo aliquam summam ad opus publicum efficiendum, *l. ult.* §. 1. *de operib. publicis*, Brissonius *lib.* 8. *form.* D. Gonzalez *in d. c. A nobis*, *n.* 4. quem morem secuta est Ecclesia, & ita construenti, aut dotanti Ecclesiam juspatronatus concessit ex constructione ipsa, si ad illam adesset consensus Episcopi, aut alterius hanc potestatem habentis, *cap. Piæ mentis*, 16. *q.* 1. Trident. *sess.* 14. *de Reformat. cap.* 12. Paulus Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tit.* 2. *c.* 13. *n.* 2. D. Gonzalez *dict. n.* 4. Idcirco alius consensus non est necessarius, nisi ille qui datur ad Ecclesiæ, seu Capellæ constructionem. Tandem juspatronatus ipso jure competit ædificanti, seu constituenti Ecclesiam cum consensu Episcopi. Ergo non est necessaria nova licentia; eo enim ipso, quod jus concessit juspatronatus, concessit licentiam acquirendi. Notatur *in c.* 3. *de privileg. lib.* 6. ut in Canonico absente ad studia, qui si habeat consensum Episcopi, non indiget novo consensu ad fructus lucrandos, quia jus ipsum illum concedit, ut cum aliquibus notat Rodriquez *in Summa*, *verbo Residentia*, *n.* 5. Ergo in præsentiarum, cum ex sola constructione cum Episcopi consensu acquiratur juspatronatus, non est necessaria nova licentia, quia eam Jus præstat, ut bene tenet Sanchez *consil. dict. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 48. *n.* 7. *in fine*, Cavalcrius *decis.* 336. *n.* 4. Barbosa *d. lib.* 3. *c.* 12. *n.* 36. *in fine*.

43 Hinc sequitur, posse Urrutigoyti intelligi de hoc secundo consensu Episcopi, non vero de primo, de quo si ipse senserit, non recte scripsit: sed credo, virum perdoctum non ignorasse textum *in d. c. A nobis*, qui clarus est. Sed secundus consensus in veriori, & fortiori sententia necessarius non est; unde ex Fraso Clericus noster vindicatur.

44 Secundo modo valet intelligi fundatio, nempe quando solum fundaverit, non vero construxerit, nec dotaverit; id enim maxime in jure distinguitur; valet enim quis pie, & sancte totam Ecclesiam fundare, construere, & dotare, ut dictum, & explicatum est: valet etiam tantum dotare, aut fundare, aut construere. In hoc secundo membro distinctionis quæstio est, an per solam fundationem, constructionem, seu dotationem acquiratur juspatronatus? Prima sententia negat, & requirit integram constructionem, fundationem, & dotationem, nempe quod ædificans ponat solum, construat, & dotet. Ducitur ex decisione textus *in d. c. A nobis* 25. *de jurepatronatus*, ubi ad acquirendum juspatronatus requiritur Ecclesiæ constructio cum assensu Episcopi, ibi: *Quod si quis Ecclesiam cum assensu Episcopi construxerit, ex ea juspatronatus acquirit*. Constructio enim in dicta specie intelligenda est de fundatione, constructione, & dotatione; quippe infra, quandoque de fundatione tantum loquitur, inquit tantum honore processionis habere, & insimul ut si ad inopiam vergat, modeste succurratur; non enim integrum habet juspatronatus, constans non solum ex honore, sed præsentatione, *c. Decernimus* 32. *c. Monasterium* 33. 16. *q.* 7. *c. Per nostras* 26. *de jurepatr. l.* 5. *tit.* 15. *part.* 1. Spino *de testam. gloss.* 4. *n.* 4. Ergo ex sola fundatione, constructione, vel dotatione non acquiritur juspatronatus.

45 Cæterum probatur; nam quando quis dotaverit Ecclesiam, & non integre, vel insufficienter, tunc non acquirit juspatronatus, Tridentinum *d. sess.* 14. *c.* 12. ibi: *Competenter dotaverit*, sed tantum Benefactor dicetur, Riccius *in Praxi for. dec.* 123. *n.* 3. Garzia *de Benef.* 5. *p. c.* 9. *nu.* 52. Tondutus *q. Benefic. c.* 73. *n.* 5. Sicut nec acquirit dans dotis augmentum, Rota 2. *p. recent. decis.* 571. & 5. *p. dec.* 318. *n.* 5. Gratianus *discept. c.* 177. *n.* 24. Barbosa *de univ. jur. d. lib.* 3. *c.* 12. *a n.* 26. & *d. allegat.* 70. *n.* 15. Ergo minime tantum fundans, construens, aut dotans, poterit acquirere juspatronatus. Consequentia probatur; nam sicut illi deficiunt ad complementum dotationis, similiter qui tantum fundat, deficit; nam Ecclesia non ex solo fundo constat, Rocchus *de jur. patronat. verb. Ecclesiam*, *q.* 2. Gregorius *in l.* 1. *tit.* 15. *p.* 1. *gloss.* 3. Moneta *de commut. ult. volunt. c.* 10. *n.* 202. Garzia *dict. c.* 9. *n.* 44. Cassadorus *dec.* 6. *n.* 10. *de jur. patronat.* & alii apud Frassum *d. c.* 4. *n.* 20.

46 Secunda sententia tenet contrarium, & probat ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *de Reformat. c.* 19. ex cuius contextu decerpitur, tribus modis acquiri juspatronatus, nempe fundatione, constructione, & dotatione, quod tamen non requirit cumulative, sed seorsim, ita ut quilibet eorum modus sit sufficiens ad acquirendum juspatronatus. Idem diserte probat textus Regius *in l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1. quapropter asserendum, ex solo quolibet modo acquiri juspatronatus. Rursus juspatronatus concessum est Ecclesias ædificantibus, ut alliciantur ad eas fundandas, construendas, & dotandas; si enim tantum concederetur omnino construentibus, & dotantibus, non facile ad illas construendas allicerentur, ob gravissimas expensas, quæ non facile possent fieri nisi a magnis Principibus, vel hominibus divitibus. Hanc ob rem recte, & convenientius decretum est, ut ea fundatione, constructione, vel dotatione sola juspatronatus acquireretur, Sanchez *d. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 48 *n.* 4. Spino *d. gloss.* 4. *n.* 28. Valenzuela *cons.* 45. *n.* 10. Layman *lib* 4. *Summa*, *tract.* 2. *c.* 13. *n.* 1. Canisius *in c.* 3. *de jure patronat. a num.* 7. Valensis *in Parat. ad tit. de jur. patronat.* §. 1. *n.* 3. Barbosa *de Univ. jur. lib.* 3. *c.* 12. *ex n.* 28. & *n.* 61. Vivianus *in Praxi jur. patronat. d.* 1. *p. lib.* 2. *cap.* 5. *per tot.*

47 In hoc dubio duobus modis considerandus est casus iste. Primo, quando integre Ecclesia constructa, & dotata non est. Secundo, quando integre. Si enim adhuc complete non est fundata, constructa, & dotata, verum est, adhuc non esse juspatronatus acquisitum, nec a fundatore, nec a construente; nam cum Ecclesia adhuc perfecta non sit, sed in fieri, nequit quis habere juspatronatus in ea; *c. Ad audientiam* 5. *de Ecclesiis ædificand.* Sed tantum interim habet jus ad rem, usque dum integre fuerit constructa, & dotata, 2. *p. cons.* 106. Vivianus *in praxi*, 1. *p. lib.* 2. *c.* 3. *a n.* 1. & in hoc sensu loquuntur DD. primæ sententiæ, nec illam absolute tenent, ut existimavit. D. Gonzalez *in d. c. A nobis*, *n.* 3. & satis clare loquuntur Gregorius *in d. l.* 1. *gloss.* 3. Garzia *d. c.* 9. *n.* 44. Rocchus, & cæteri.

48 In secundo vero casu, quando jam Ecclesia est integre constructa, & dotata, in re est aliqua difficultas, ex Tridentino *sess.* 14. *c.* 12. an ex sola fundatione, & constructione, seu dotatione acquiratur juspatronatus? Et negandum videtur; nam Concilium asserit, utramque causam intervenire debere, ibi: *De novo fundaverit, & construxerit*. Et *sess.* 25. *de Reformat. c.* 9. aliter dicit, *Ex fundatione, vel dotatione*: ubi tantum ex fundatione, & dotatione decernitur acquiri juspatronatus; unde quidem ob decretorum diversitatem hæc decisio incerta redditur, prout ex more aliquarum Provinciarum etiam incerta est; quia Felicianus de Vega *ad c. Quanto*, *de judic. n.* 24. scripsit, quod si fuerit consuetudo in aliqua Provincia, ne acquiratur juspatronatus ex sola fundatione, sed simul cum constructione, ea erit observanda, prout in Hispania, in qua sola fundatio sine constructione non acquirit simile juspatronatus, sed tantum ille, qui construxerit. Ergo in re nihil certum percipi valet, tam ex juris decisione, quam ex consuetudine.

49 Sed hæc objectio, & dubietas jam suscepit responsum; nam Decretum *in d. sess.* 14. *c.* 12. non asserit, esse necessariam fundationem simul cum constructione, ad acquirendum juspatronatus, sed unam, aut alteram sufficere; nam dictio *Et*, non semper copulat, & in unum resolvit; quippe sæpius ponitur inter diversa, *c. Cum olim* 34. *de testibus*, &

ubi Gloss. & Scribentes, & cum multis tenet Barbosa *dict.* 110. *n.* 13. quamobrem sensus est Concilii, ex fundatione acquiri juspatronatus, prout ex sola constructione. Alterum Decretum *in d. sess.* 25. *c.* 9. intelligitur in illo verbo, *fundationis*, sub quo etiam intelligitur constructio, quæ supponit jam integre Ecclesiam fundatam, & necessario cum constructione, & dotatione sufficienti, ut bene interpretatur Garzia *d.* 5. *part. c.* 9. *a nu.* 38. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 90. *a n.* 6. licet alio modo intelligant Gonzalez *ad reg.* 8. *gloss.* 18. *n.* 50. Flaminius *de confident. q.* 28. *n.* 40. quapropter ex illis decretis decerpitur, ex sola fundatione, constructione, & dotatione juspatronatus acquiri.

50 Ad consuetudinem dicendum, esse observandam, quia jam admissum est, fundantem non acquirere juspatronatus, sed tantum construentem; Idque cum sit consuetudo favorabilis Ecclesiæ, ut tantis Patronis non oneretur; & facilius ad libertatem perveniet, ut docuit Rocchus *verbo Dotavit*, *q.* 1. Vega *ubi supra*, Garzia *d. c.* 9. *n.* 41. Barbosa *ad Concilium*, *d. sess.* 14. *c.* 21. *n.* 3.

51 Hinc asserendum, seclusa consuetudine, de jure communi ex sola fundatione, vel constructione, aut dotatione acquiri juspatronatus, ita ut omnes sint Patroni, tam fundans, quam construens, prout dotans, ut quilibet habeat juspatronatus pro illa parte, quam fecerit. Ratio est; nam cum hæ causæ sint modi acquirendi juspatronatus, & quilibet suam fecerit, tres omnes juspatronatus acquirent, ita ut fiat tres Patroni, nisi qui fundaverit, aut construxerit, noluerint acquirere, aut defierint; tunc enim qui sufficienter dotaverit, integre juspatronatus acquiret. Explicant Abbas *in d. cons.* 106 Rocchus *de jur. patronat. verbo Ecclesiam*, *q.* 2. Gregorius *in l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1 *glossa* 3. Barb. *de universo jur. lib.* 3. *c.* 12. *nu.* 54. Sanchez *consil. d. dub.* 48. *n.* 4. Paulus Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *c.* 13. *n.* 2. Azorius 2 *par. inst. Mor. lib.* 6. *c.* 19 *q.* 4. Lessius *de iust. lib.* 2. *c.* 34. *nu.* 22. Palao *d. tract.* 13 *disp.* 2. *punct.* 2. *n.* 4. Gonzalez *ad regul.* 8 *gloss.* 18. *n.* 33. Vivianus *in praxi*, 1. *p. lib.* 2. *c.* 1, *n.* 9. & *cap.* 2. *per tot.*

52 Sed adhuc restat intelligendus textus *in d. cap. A nobis* 25. *de jure patronat.* prout expendimus *supra n.* 4. ex quo deduximus, ex fundatione solum consequi jus processionis, & alimentorum in casu inopiæ, non vero præsentationem; quapropter ea fundatione sola non acquiritur juspatronatus. Sed tamen respondendum, non dici ibidem, fundanti non acquiri præsentationem; est enim diversum dicere, competere fundanti processionem, & alimenta; & negare, præsentationem ipsi competere; & a diversis minime valet fieri illatio: quapropter dicendum, fundanti etiam competere præsentationem, præter juris processionis, & alimentorum.

53 His expensis, sigillatim de qualibet istarum causarum acquirendi juspatronatus loquamur. Et in primis de fundatione. Dicitur enim fundare Ecclesiam, qui solum concesserit, aut delibaverit ad illam construendam, aut eam suis sumptibus in proprio solo ædificaverit, *ex d. c. Abbatem* 18. *q.* 2. *c. a nobis* 25. *de jur. patronat. l.* 1. *tit.* 15. *par.* 1. Palao *d. punct.* 2 *n.* 5. Barbos. *d. c.* 12. *n.* 28. Garzia *d. c.* 9. *n.* 37. quod stricte loquendo ita intelligendum. Ast ex locutione communi fundantes Ecclesias dicimus, non solum qui dant solum, sed etiam qui extruunt, quod alienum a Jure dicendum non est, *ex c. Pia mentis* 26. 16. *q.* 1. *c.* 3. *de testam.* & animadvertit Canisius *in c.* 3. *de jur. patronat. nu.* 2. Et vero necessarium ad acquirendum juspatronatus, ut qui fundum, aut solum dederit ad construendam Ecclesiam, omnino dominium transferat; alias enim si dominium directum sibi reservaverit, utileque tantum ad Ecclesiam ædificandam transferat, minime juspatronatus acquiret; nam Ecclesia nequit hoc modo ædificari, ut postea a fundante aliquando possit repeti; unde nec in fundo emphyteutico valet Ecclesia ædificari, nec ex fundatione juspatronatus hujuscemodi acquiri, Lambertinus *de Jure patronat. lib.* 1 *par.* 1. *q.* 2. *art.* 2. *n.* 2. Massobrius *in praxi prælud.* 7. *dub.* 18. Barbosa *d. c.* 12. *n.* 28. & *de offic. Episcopi*, 3. *p. alleg.* 70. *n.* 3. qui scripsit, quod si aliquis habuerit in fundo, quo Ecclesia constructa est, dominium directum, & alter utile, si tamen consentiat, ut ibi Ecclesia ædificetur, efficitur Patronus; nam ipse est, qui realiter omnino dominium soli transtulit, Rocchus *verbo Ecclesiam*, *q.* 19. Vivianus *in praxi jur. patr. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 1. *a n.* 32.

54 Hinc requiritur, quod si quis Capellam in Ecclesia ædificaverit, non erit solus Patronus, sed etiam Ecclesia, nam cum ipsa fundum præstiterit, simul cum construente acquirit juspatronatus, Abbas *in c. Cum Ecclesia Vulterana*, *de elect. n.* 8. Gonzalez *in reg.* 8. *gloss.* 10. *n.* 9. Rota *in antiquis dec.* 15. & 16. *de jurepatronat.* Lambertinus 2. *p. lib.* 1. *q.* 8. *art.* 6. Nisi ædificans solum ab ipsa Ecclesia emerit, quia tunc ædificans est simul fundans, nec Ecclesiæ restat aliqua causa acquirendi juspatronatus, Gonzalez *d. gloss.* 10. *n.* 14. Garzia *d.* 5. *p. c.* 9. *n.* 40. & 42. qui animadvertior, hoc esse intelligendum, seclusa alia qualibet consuetudine, prout in Hispania, ubi per solam fundationem non acquiritur juspatronatus.

Secunda causa acquirendi juspatronatus, est constructio Ecclesiæ, *c. Pia mentis* 26. *c. Monasterium* 33. *c. Filius*, & *nepotibus* 31. 16. *q.* 7. *l.* 1. *tit.* 15. *p.* 1. quod idem est dicendum, quando Ecclesia esset penitus diruta, & ab aliquo ædificaretur; nam tunc esset proprie construens; si vero tantum repararet, nullum juspatronatus acquiritur, sed tantum erit Benefactor, Azor. *d. lib.* 16. *c.* 19. *q.* 10. Rota apud Seraphinum *dec.* 518. *n.* 1. Spino *de testam. gloss.* 4. *princip. n.* 48. Vivianus *in praxi jurispatronat. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 6. Palao *d. punct.* 2. *n.* 5. Barbosa *d. c.* 12. *n.* 2. Quamobrem in his reædificationibus magnopere est prospiciendum, ut sit totalis reparatio, ita ut Ecclesia indigeat nova consecratione, alias juspatronatus non acquiritur, Gratianus *discept. for. c.* 177. *n.* 26. prout in dotatione, quæ quidem integra debet esse, & sufficiens ab aliquo præstanda; alias enim si tantum ab aliquo suppleretur, juspatronatus non acquiritur, sed tantum esse Benefactor; ut tenet Rota, quam refert, & sequitur Garzia *d. c.* 9. *n.* 59. Quod idē est dicendū in specie, quia si omnino non reædificat Ecclesiā penitus destructā, juspatronatus non acquiritur, Garzia *d. c.* 9. *n.* 51. Riccius *collect.* 1559. *p.* 5. 55

Hanc ob rem adnotandum est Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 90. *n.* 6. ne aliquis decipiatur, ubi scripsit, per ditationem Ecclesiæ consequi juspatronatus: quem reprehendit Garzia *d. c.* 9. *n.* 51. sed non ratione existente, quia Menochius loquitur de dotatione Ecclesiæ, eamque vocat ditationem, quatenus per dotem a paupertate liberatur, & suscipit necessaria ad expensas: quod quidem aliter non intellexit Menochius de ditatione, quando jam Ecclesia haberet sufficientem dotem, & ab aliquo ditaretur; sed quando ditatur dote sufficienti, aut ditiori, ne Ecclesia indigeat, & revera aliquis daret dotem, tunc enim proculdubio juspatronatus acquirit. 56

Si quis vero construere Ecclesiam cœperit, non tamen perfecerit, dubitari poterit, an juspatronatus consequatur. Ratio enim dubitandi est; nam ut docet cum Lambertino Garzia *d. c.* 9. *n.* 45. statim quod quis inceperit ædificare Ecclesiam cum consensu Episcopi, acquirit juspatronatus, licet non in exercitio, & effectu. Ergo consequitur juspatronatus. Confirmatur; nam si alter perfecerit, nequit juspatronatus acquiri, quia ipse dicit, quod non valet constructor, qui totam constructionem non fecit. Ergo necessario debet acquiri a primo, in quo jam erat radicatum juspatronatus. 57

Sed in hoc dubio contrarium tenent DD. scribentes juspatronatus non acquiri ab eo, qui cum consensu Episcopi ædificare cœpit, sed ab eo qui perfecit. Et ratio est; nam juspatronatus non consequitur nisi perfecto opere constructionis, vel donationis, vel ab ipso ædificante, vel ab aliis. Plures refert Garzia *d. c.* 9. *n.* 44. Gregor. *in d. l.* 1. *tit.* 15. *p.* 1. *gloss.* 3. Ergo nisi ædificator opus perficiat, non acquiret juspatronatus, Lambertinus *d.* 1. *p. q.* 4. *art.* 2. Vivianus *in praxi jurispatronat. d. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 54. Garzia *d. n.* 44. Barb. *de offic. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 70. *n.* 6. *in fin.* 58

Sed in re duobus modis est difficultas ista concipienda. Primo, quando plures uno animo Ecclesiam construerent, & una pars fieret ab aliquo; & altera ab altero, ita ut a pluribus construeretur; & in hoc dicendum, omnes consequi juspatronatus, & habebunt voces æquales: idque apertissimo exemplo comprobatur; nam si plures Ecclesiam dotaverint, sufficienter omnes sunt Patroni æqualiter, licet unus plus quam alter contribuat; nam eo ipso, quod qui plus contulit; admisit alium secum, videtur ipsi communicare jus sibi competens in illo Patronatu, ut censuit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Garzia *d. c.* 9. *n.* 53. Abbas *in rub. de jurepatron. n.* 16. Lambertinus *d.* 1. *p lib.* 1. *art.* 9. *q.* 3. *a n.* 4. Barbosa *d. allegat.* 70. *n.* 13. Gregorius *in d. lib.* 1. *tit.* 15. *part.* ... *gloss.* 5. Ergo similiter dicendum est in nostro casu in constructione Ecclesiæ, quod si plures construant, omnes æqualiter erunt Patroni, dum uno voto omnes ad constructionem conveniant. 59

Secundo modo evenire valet, quando unus ædificare inceperit, & opus reliquerit, & alter ex sua voluntate perfecerit, tunc iste ultimus consequetur juspatronatus; nam ex eo quod primus opus deseruit, & habuit pro derelicto, consequitur ab occupante jus alterius, *l.* 1. *c. sequent. ff. pro derelict.* §. *penult. Instit. de rer. divis. l. Quod servus* 36. *ff. de stipulat.* 60

ſtipulat. ſervar. Vveſembechius *in parat. ad tit. pro derelict. n.* 3. Quamobrem juſpatronatus conſequitur, qui Eccleſię extructionem perfecerit, quando alter jam reliquerit. Cęterum qui opus perficit, quoad effectum quaſi ſi totum extrueret, conſideratur; idcirco ab Eccleſia juſpatronatus ei conceditur: idque maxime convenit, ut alteri ad perficiendas Eccleſias jam cœptas alliciantur.

61 Eſt vero dubium, an quando ſoli domino inſcio in ejus ſolo aliquis ædificaverit Eccleſiam, cui acquiratur jus patronatus, an conſtruenti, an domino ſoli? Et aliqui dixerunt, dominum ſoli Patronum effici; ſi tamen conteous ſit, ut dominium ad Eccleſiam transferatur, Cardinalis *in c.* 3. *de jurepatron. oppoſ.* 4. Barboſa *d.* 3. *par. allegat.* 70. *n.* 3. Sed Caniſius *in d. c.* 3. *n.* 4. aſſerit; non acquiri domino ſoli, verum ipſe poterit Eccleſiam propria authoritate demoliri, *ex l. Quemadmodum* 29. §. 1. *verſ. Aliud eſt, ff. ad l. Aquiliam, l. Sed & ſi* 27. *in princip. ff. de ſerv. urban. prædior.* textus *in cap.* 1. *&* 2. *de novi oper. nuntiat.*

62 Sed in re dicendum, Cardinalis, & Barboſæ ſententiam admittendam eſſe in ſua propria ſpecie, nempe ſi dominus fundi, ſeu ſoli, in quo eſt ædificata Eccleſia, contentus de ædificatione, dominium integre abſque aliqua reſervatione ad Eccleſiam transferant; nam eſt proprie fundans, nihil enim intereſt, an a principio, an ea poſt facto donaverit, cum ſcierit Eccleſiam in ſuo ſolo eſſe ædificatam. Si vero dominus ſoli illud donare renuerit, nec aliquo modo dominium transferre, tunc minime eſt demolienda Eccleſia, nec a domino fundi, nec ab alio. Ratio eſt; nam tunc ſolum cedit Eccleſiæ, ut cum Tiraquello, & Azorio diximus ſupra; nam cum dignius ſit, trahit ad ſe minus dignum, §. *Si quis in aliena* 33. *In de rer. diviſ.* Quamobrem dominus ſoli nequit Eccleſiam demoliri, verum ad repetendum pretium tantum habebit actionem a conſtruente, Franciſcus Marcus *dec.* 534. *&* 537. Genuenſis *in praxi, q.* 249. Thoro *in ſumma, privileg.* 279. Cæterum alia ratione probatur; nam cum privatus ad Eccleſiam conſtruendam poſſit compelli ad prædium, ſeu fundum vendendum, ut late ſcripſimus *hoc lib.* 1. *cap.* 1. inde eſt, ut etiam invitus poſſit compelli ad pretium recipiendum, ne deſtruatur Eccleſia jam ædificata. Ergo minime poterit illam demoliri; ſed conſtruens adimplebit pretium reſtituendi, Genuenſis *d. q.* 343. *n.* 3. Thoro *d. Privil.* 179. *in fin.*

63 Nec contra eſt textus *in l. Quemadmodum* 29. §. 1. *ff. ad l. Aquil.* nam ibi agitur de re profana, nempe de tigno injuncto in domo alterius, non ſuſpenſo in re propria, ſed in alieno; quamobrem authoritate propria poterit reſcindi a domino domus. Quod ſecus dicendum, quando Eccleſia eſt ædificata in fundo alieno; tunc enim favore Religionis non demolitur, ut eſt textus *in l. Oſſa* 2. *ff. de relig. & ſumpt. fun.* & tenet Gloſſa *in dict.* §. *verbo Protraxit.* Ergo textus ille nihil adverſus nos agit.

64 Sed dices, in contrarium adeſſe textum *in cap.* 1. *de novi oper. nuntiat.* ubi Eccleſia demolitur novi operis nuntiatione facta, nec cautio reſtituendi pretium ſufficit, ut eſt textus *in c.* 4. *& fin. ejuſdem tit. l.* 1. §. *Sed et ſi, l. Prætor.* 20. §. 1. *l. Stipulatio* 21. §. 1. *ff. de nov. oper. nuntiat.* Donellus *lib.* 15. *Comment. c.* 45. Faber. *lib.* 3. *conject. c.* 8. Gomez *in l.* 46. *Tauri, a num.* 19. Ergo in præſentiarum demolienda eſt Eccleſia. Sed reſpondendum eſt, textum *in d. cap.* 1. loqui, quando Eccleſia ædificatur in præjudicium alterius, ubi conſtat: *Quæ in præjudicium baptiſmalis Eccleſiæ de Coſta, ab eiſdem Clericis eſt conſtruenda.* Quo quidem in caſu, facta novi operis nuntiatione, ſi ædificata Eccleſia in præjudicium alterius, cum in altera verſetur idem favor, niſi adſit graviſſima cauſa; alias ſi ædificatur, erit deſtruenda, Barboſa *de univ. jur. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 13. Ergo *in d. cap.* 1. recte demolitio admittitur. Verum quando ædificata eſt in ſolo alicujus privati, ubi non verſatur eadem ratio, non eſt demolienda, ſed pretium tantum reſtituendum, ut diximus *ſupra, n.* 60.

65 Rurſus per dotationem etiam acquiritur juſpatronatus, *d. cap. Piæ mentis, cap. Filiis,* 16. *q.* 7. Tridentinum *dict. ſeſſ.* 14. *cap.* 12. *l.* 1. *tit.* 15. *p.* 1. Idque optime decretum, ut Eccleſia habeat unde neceſſaria percipiat, non ſolum quoad expenſas cultus, & reparationem, ſed etiam ad alimoniam Miniſtrorum: alias omnia facillimo negotio peribunt. Tum quia ad ſimilitudinem Matrimonii dos iſta eſt deſignata, quamobrem ad ſufferenda onera illius eſt dos neceſſaria, *l. Pro oneribus* 20. *S. de jur. dot. cap. Salubriter* 16. *de uſuris.* Hanc ob rem, ut ad dotandas Eccleſias Fideles allicerentur, juſpatronatus dotantibus conceſſum eſt, Caniſius *d. c.* 3. *de jurepatronat. n.* 8. Rocchus *de jurepatronatus, verbo Dotavit.* Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 50. Fraſſo *d. cap.* 4. *num.* 1. Quod idem eſt dicendum, quando Eccleſia jam fuerit dotata, & dote penitus extincta, alius dotaverit de novo; tunc enim acquirit juſpatronatus; nam perinde eſt ac ſi a principio dotaſſet, ex eo quod dos in totum defeciſſet, Graffis *dec.* 162. *m.* 18. Lotterius *de re Benefic. lib.* 2. *q.* 31. *n.* 8. *& lib.* 2. *q.* 8. *n.* 32. Riccius *collect.* 1559. *in fin.*

Eſt tamen dubium, an qui Eccleſiam poſt conſecrationem dotaverit, juſpatronatus acquirat. Prima ſententia negat; nam nulla ſervitus valet imponi in Eccleſia conſecrata, prout nec in aliqua re ſacra, *l. Servitutes* 14. §. *fin. de ſervit.* Jus enim patronatus, ſervitus Eccleſiæ in jure conſideratur, ut eſt textus *in capit.* 3. *de jurepatronat.* ubi Gloſſa & communiter Scribentes, Baldus *in rub. C. de uſufructu.* Ergo nequit conſequi juſpatronatus in Eccleſia conſecrata per donationem, Gloſſa *in d. cap. Piæ mentis,* Barboſa *de jur. lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 55. 66

Secunda ſententia tenet contrarium, & ducitur; nam licet Eccleſia ſit conſecrata, ſi tamen dos deficiat, nequit ipſa deſervire, *cap. Si quis objecerit* 1. *q.* 3. Quamobrem, ſi ob eandem cauſam ante conſecrationem, ob dotationem acquiritur juſpatronatus, ſimiliter poſt conſecrationem. Ceterum licet ſervitus nequeat in re ſacra imponi, *ex d. l.* 14. §. *fin. l. Caveri ff. commun. prædior.* jus tamen patronatus, ut advertit Baldus *ubi proxime*, non eſt proprie ſervitus, ſed eſt jus quoddam ſpirituali annexum, *cap.* 3. *de judic. cap.* 12. *de jurepatronat.* quod conceditur in Beneficio a ſacris Canonibus, ob gratitudinem beneficii fundationis, conſtructionis, vel dotationis, *l. Sed et ſi lege* 25. §. 11. *ff. de hæred. petit.* Ergo non impedit quin acquiratur juſpatronatus, ſi ſit Eccleſia conſecrata, necne, quando dotatur. Denique major ratio eſt, ut juſpatronatus acquiratur poſt conſecrationem Eccleſiæ per dotationem, quam antea. Ergo debet acquiri juſpatronatus. Probatur; nam quando Eccleſia eſt conſecrata, eſt majus inconveniens, ſi ex defectu dotis diruatur, & pereat res ſacra, & ad uſus profanos reducatur, *cap. Ad hæc* 4. *de Relig. domibus.* Ergo major eſt ratio, ut acquiratur juſpatronatus a dotante Eccleſiam poſt conſecrationem. Ergo dotans Eccleſiam poſt conſecrationem recte acquiret juſpatronatus, Innocentius *in rub. de jurepatronatus*, Rocchus *dicto verbo Et dotavit, num.* 4. Caniſius *in dict. cap.* 3. *de jurepatronatus, num.* 9. Vivianus *d.* 1. *par. lib.* 1. *cap.* 1. *a num.* 61. Garzias *d.* 5. *par. cap.* 9. *num.* 54. Azorius *dict. lib.* 6. *cap.* 19. *q.* 8. Palao *d. diſp.* 2. *punct.* 2. *num.* 7. Barboſa ipſi contrarius 3. *p. allegat.* 70. *num.* 9. *&* 10. 67

Tertia ſententia diſtinguit, quando Eccleſia fuerit fundata abſque dote, & tunc inquit hæc ſententia, poſt conſecrationem, ſi ab aliquo dotetur, conſequi juſpatronatus. Secus vero ſi dotata fuerit, ut ex Abbate, & aliis ſuſcipit Rocchus, *d. verbo Et dotavit, n.* 4. Caniſius *d. n.* 9. 68

In hac difficultate illud in primis eſt certum, acquiri juſpatronatus per dotationem Eccleſiæ factam ante conſecrationem; ſi tamen adſit Epiſcopi conſenſu, & conſtruans, aut ejus hæredes requirantur, an velint dotare, necne; nam cum eis hoc onus incumbat, in primis ſunt requirendi, ut dotent, alias tamen præjudicium eis inferretur, ut bene cum aliquibus notat Rocchus *ubi proxime. nu.* 3. Erit ergo diſceptatio, quando Eccleſia fuerit jam conſecrata, & id duobus modis contemplandum. Primo, quando Epiſcopus de facto illam conſecravit abſque aliqua dotatione. Secundo, quando cum dote conſecraverit, ſed dos extincta, & deperdita eſt. 69

Primo enim caſu aliqui abſolute tennerunt minime acquiri poſſe juſpatronatus a dotante. Tenent DD. primæ ſententię, quibus addendus eſt Felinus *in cap. Cum venerabilis, de except. n.* 57. & dicit probabile Palao nuperrime allegatus, quatenus contrarium dicit probabilius. Sed tamen admittenda non eſt hæc ſententia, ſed ſecunda contrarium firmans. Id probat Trident. *d. ſeſſ.* 14. *cap.* 12. quatenus abſolute aſſerit, dotantem Eccleſiam ſuis ſumptibus; quando ſine dote fuerit conſtructa, acquirere juſpatronatus; quæ quidem abſoluta locutio comprehendit Eccleſiam, ſive conſecratam, ſive non, ut conſiderat Palao *d. n.* 7. Cæterum probatur; nam cum Eccleſia poſſit dotari poſt conſecrationem, *c.* 4. *de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alt.* ſimiliter poteſt acquiri juſpatronatus, tanquam quid inſeparabiliter annexum. Nec obſtat aliquo modo eſſe ſervitutem, nam actus dotandi poſt conſecrationem retrotrahitur ad tempus ante conſecrationem, quando neceſſario erat Eccleſia dotanda, prout ſæpius in jure ſimilis admittitur fictio, *c. Tanta, qui filii ſint legitimi.* Ergo ſemper dotans 70

acqui-

acquiret jus patronatus, ut tenent DD. secundæ sententiæ, Abbas *in c. Quoniam 3. de jur. patronat. num.9.* Petrus Gregorius *de re benefic. c.17. n.4.* Gregorius *in l. 1. titul.15. p.1. gloss.3. & 6.* Rot. *1. p. diversorum, dec.528. & 2. par. dec.99.* Layman *d. lib.4. tract.2. c.13. n.3.*

71 In secundo vero casu, quando Ecclesia fuerit suo tempore dotata, & consecrata, sed tamen temporum injuria, aut Prælatorum incuria dotem perdidisset, si iterum ab aliquo integre dotetur, consequetur juspatronatus. Et probatur; nam DD. tertiæ sententiæ non clare loquuntur, sed tantum decidunt in primo casu, quando Ecclesia dotata non fuerit. Tum probatur; nam ut scripsimus *n.62.* quando dos Ecclesiæ omnino extinguitur, si aliquis dotaverit illam, consequitur juspatronatus; supponit enim doctrina illa jam Ecclesiam consecratam, quatenus supponit, Ecclesiam fuisse dotatam, & dotem etiam extinctam, quod non breviter, sed per multum temporis spatium fieri posse, palam est. Ergo quamvis Ecclesia fuerit jam dotata, & consecrata, adhuc si dote extincta integre ab alio dotetur juspatronatus: Ergo etiam post consecrationem, si aliquis dotaverit Ecclesiam, juspatronatus consequetur.

72 At vero dotatio ista integra intelligenda est, non vero sufficiet dotem Ecclesiæ minutam complere, aut aliter augere; quia non dotans, sed benefactor erit, quamobrem non consequetur juspatronatus, ut diximus *supra*, Gloss. *in d. cap. Piamentis 16 quæst.7.* ubi etiam Turrecremata *num.6.* Armendar. *n.3. & 4.* Barbosa *in collect. ad cap Quoniam de jur. patronat. num.9. & de univers. jur lib.3. c.12. num.56,* Lotterius *d. lib.1, q.8. n.32.*

73 Illud vero observandum, quod licet Ecclesia constructa acquiratur jurepatronatus, licet dotata non sit, *cap. Cum sicut 4. de consecr. Ecclesiæ*, ubi glossa & communiter Scribentes, Selva *de Beneficiis, 1. par. qu.5. n. 211.* Attamen in praxi id etiā observandum, ne consensus ab Episcopo præstetur ad acquirendum juspatronatus, nisi eam dotaverit; si tamen requisitus construens, aut ejus heredes dotare noluerint, tunc Arma, & Insignia gentilitia raduntur, & sepulchra amoventur: quod licet de jure non procedat, attamen de facto in praxi jam est receptum, ut testatur Spino *de testament. gloss.4. n.23.*

74 Denique in calce istius capitis disquirendum, an fundans construens, & dotans Ecclesiam absque aliqua reservatione, acquirat juspatronatus, an vero sufficiat sola fundatio, constructio, seu dotatio. Prima sententia asserit, necessariam esse reservationem jurispatronatus, ut acquiratur; nam quoties fundatur, construitur, & dotatur Ecclesia absque aliqua reservatione, intelligitur construens liberaliter eas expensas donasse, & relictas esse in modum donationis, seu legati pie facti absque aliquo onere patronatus. Rocchus *de jur. patronatus, verb. Dotavit, n.9.* Lambertinus *de jur. patronat. lib.1. art.1. q.6. nu.3.* Rota apud Seraphinum *dec.1353. a nu.1.* Barbosa *d.3. par. allegat. 70. sub n.20.* quia relinquuntur in puro esse donationis, ut cum Rebuffo tenet Salgado *de libert. Benef. art.13. n.2.* Ergo si non reservaverit fundans, construens, ut dotans juspatronatus, illud non consequetur. Præterea duo consensus Episcopi sunt considerandi in constructione, fundatione, seu dotatione Ecclesiæ, primus ad construendum, ædificandum, seu dotandum; alter consensus singularis ad consequendum juspatronatus. Ratio; nam ut considerat Vivianus *de jur. patronat. lib.3, cap.2. a n.8.* juspatronatus, aut est secundum se spirituale, aut saltem spirituali annexum, *cap. Quanto 3. de Judiciis*. Quamobrem ad illud consequendum est necessarius assensus Episcopi, nec ex sola constructione, fundatione, aut dotatione potest acquiri, sed incipit a consensu Episcopi, Barbosa *d. allegat. 70. n.20.* Salgado *d. art.13. n.18.* Ergo ad petendum hunc singularem Episcopi consensum ratione acquisitionis jurispatronatus necessaria est reservatio animo acquirendi juspatronatus, nec sufficiet nuda fundatio, constructio, seu dotatio. Tenet Paulus de Citradini, *3. part. cap.2. quæst. 5. ex num. 18.*

75 Secunda sententia contrarium tenet ex decisione textus *in c. Nobis 25. de jur. patron. c. Decernimus 32. 16. qu. 7.* ubi probatur, ex fundatione, constructione, vel dotatione consequi juspatronatus, quod ipso jure fit, perfectis his omnibus: quamobrem fundans, construens, vel dotans, non indigent aliqua protestatione, nec reservatione, cum liberaliter jus istud ipso Jure conferatur. Cæterum adducitur textus *in c. Significavit 41. de testibus*; ubi quidam fundatores Ecclesiæ expresserunt, se libere ædificare, ne acquirerent juspatronatus. Unde colligunt DD. ne constructores, vel dotatores acquirant juspatronatus, exprimere debere, alias semper consequentur. Ergo nulla est necessaria reservatio, vel protestatio, ut acquirant Juspatronatus. Rursus ratione probatur; nam cum sit naturalis, & legitimus modus acquirendi Juspatronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione, eo ipso quod quis agit absque aliqua contraria expressione, constat eo animo id fecisse acquirendi jus illud; nam qui vult antecedens, vult consequens necessario ex ipso sequendum, *l.2. ff. de jurisdict. omn. jud. l. 1. §. fin. ff. de usufruct*, Surdus *cons.91, n.4.* Ferret. *in const. Cath. gloss.5. n.78.* Ergo in præsenti, nisi fundans, construens, aut dotans expresserit, se nolle Juspatronatus, utique illud acquiret, Azorius *2. p. lib.6. cap.19. q.9.* Canisius *in d. cap.3. de jur. patronat. n.13.* Rota *2. par. divers. dec.167. num. 4.* Rot. apud Tamburinum *de jur. Abbat. tom.3. dec.29. nu. 2.* Tondutus *2. par. Quæst. Benefic. c.2. §.9. num. 12.* Palao *d. punct.2. n.4.* Garzia *5. p. c.9. num.62.* Frasso *dict. c.4. n. 27.* Barbosa *dict. allegat. 70. n.13.*

76 In hac difficultate tota est disceptatio in disquirendo animo fundantis, construentis, vel dotantis; an quando nihil expresserit, habuerit animum acquirendi Juspatronatus? Nam ut docet cum Selva Zerola *Verbo patronatus, num. 2.* debet qui ædificat, construit, & dotat, habere animum acquirendi Juspatronatus, alias si animum istum non habuerit, intelligetur liberalis donatio, seu legatum, quod non acquirit Juspatronatus, ut diximus: prout etiam videre est in eo, qui augmentum dotis Ecclesiæ concesserit, etiam ex consensu Episcopi, qui si id agat, minime Juspatronatus acquirit, nisi plures dotantes insimul libere concurrant ad dotem sufficientem constituendam; nam inter eos dividitur pro vocibus Juspatronatus, Palao *dict. punct. 3. n.4.* Barbosa *d. allegat.70, n.15. & 16.*

77 Animus vero iste si declaratus fuerit a fundante, construente, vel dotante, declarationi illius standum est, *cap. Significavit 41. de testibus*. Erit ergo dubium, quando nihil expresserit, verum de solo facto constet fundandi, construendi, vel dotandi. Et in hoc casu communis est sententia, intelligi de jure, animo acquirendi fundasse, construxisse, vel dotasse, ut tenent DD. secundæ sententiæ, Gregorius *in l.1. tit.15. p.1. glos.6.* Flaminius *de confident. q.28. n. 231.* Gennensis *in Praxi, c.61. n.14.* Sed in re dicendum, duobus modis considerandum animum istum. Primo, animum fundandi, construendi, seu dotandi Ecclesiam. Secundo, animum acquirendi Juspatronatus. Quoad primum, animum fundandi construendi, vel dotandi necessarium est exprimere, & protestari coram Episcopo, & ejus assensum petere. Ratio est; nam cum ex illo animo sic declarato, absque aliqua reservatione acquirat Juspatronatus, id debet exprimi coram Episcopo, ut ipse agnoscat, an congruentius sit illud Juspatronatus in Ecclesia illa concedere fundanti, construenti, vel dotanti; alias enim absque prævia cognitione Ecclesia non libera fieret, & dependens a Patrono, quod non est admittendum. Hanc ob rem semper est declarandus animus iste construendi, fundandi, seu dotandi Ecclesiam coram Episcopo, alias Juspatronatus non consequetur. Abbas *in c. Quoniam 3. de jur. patronat, n.12.* Barbosa *d. allegat.70. num.12.* Paul. Layman. *libr. 4. tract.2. cap 13. n.3. in fin.*

78 Si tamen secundo modo consideremus hunc animum, nempe acquirendi Juspatronatus, necessaria non est aliqua protestatio, seu reservatio; nam ex eo quod declaravit animum fundandi, construendi, vel dotandi, & Episcopus suum præstet consensum, satis declaratus est animus acquirendi Juspatronatus. Et ratio est clara, quia animum declaravit eo animo, & modo acquirendi Juspatronatus, non vero liberaliter donandi fundum, nec constructionem, nec dotem. Ergo non est necessaria alia declaratio animi acquirendi Juspatronatus. Confirmo discursum ex doctrina Abbatis *in d. c.3, n.10.* cui consentiunt plurimi relati, & secuti a Canisio *ibid. n.15.* ubi si aliquis donet Ecclesiæ dotatæ simpliciter, non consequitur Juspatronatus, quia intelligitur liberaliter donasse ex eo, quod non dedit dotis nomine. Ergo quoties aliquid conceditur Ecclesiæ, fundationis, constructionis, vel donationis nomine, Juspatronatus consequitur; intelligitur enim eo animo acquirendi dedisse, nec postea indigebit altera declaratione per protestationem, vel reservationem.

79 Hucusque dicta intelligas de Ecclesiis sæcularibus; in Regularibus enim ad acquirendum Juspatronatus, requiritur assensus Apostolicus; alias enim laici non consequentur Juspatronatus in eorum Ecclesiis, seu Capellis. Ancharanus *cons.113. n.3.* Tondutus *Quæst. Benef. 1. par.73. num.3.* Rota apud Farinac. *tom 2. dec.364. d. punct.2. num. 4. in fin.* Quod intellige quoad jus præsentandi Religiosos; quoad

vero

vero jus honorificum, poterit concedi absque Apostolica licentia. Cavalerius *dec.265. an.6.* Toodutus *d. c.73.nu.19.* qui scripsit, posse Religiosos ex mera gratitudine, & urbanitate Benefactori concedere facultatem arma sua sculpi, & depingi facere in sua Ecclesia, seu Capella, dum tales Benefactores declarent, per hujusmodi armorum impositionem nullum jus acquirere, aut titulum, nisi illum Benefactorum.

CAPUT VI.

De reparandis Ecclésiis.

SUMMARIUM.

Reparatio Ecclesiarum est opus piissimum, & comparatur ædificationi, & signum est prædestinationis, n.1.

Si Ecclesia collapsa sit alicujus damno, ipse tenetur reficere, n.2. Illustratur exemplis, n.3.

An Ecclesia ab aliquo damnum passa habeat tacitam hypothecam in bonis nocentis, negat Gonzalez, num.4. Tacita hypotheca non contrahitur, nisi in casibus a Jure expressis, nec contrahitur ab usufuario, ibid.

Sed contrarium tenet Pekins. De Jure Canonico, ex solo damno dato contrahitur tacita hypotheca, quod idem dicendum in administratione rerum Ecclesiæ, nu.5. Et præfertur hypotheca ista doti, prout in restitutione male ablatorum, num.6.

Explicatur doctrina Pekii, & textus in cap. Literis 5. de raptoribus, n.7. & 8. Hæredes tenentur solvere debita, & damna data a testatore, ibid.

Explicatur textus in cap. fin. de Sepultur. & ibi Glossa verbo Sed ejus hæredes, n.9.

Tacita hypotheca inducitur ab ipsa lege tantum, & ex facto hominis, vel ex paritate rationis, ut in exemplis ibidem recensitis, n.10.

Resolvitur quæstio, ut nullo ex his modis in præsenti contrahatur tacita hypotheca, n.11. Ex sola administratione tutoris, vel curatoris contrahitur tacita hypotheca, n.12. Fit instantia, & respondetur, n.13.

Ex solo damno de Jure Canonico non admittitur tacita hypotheca, & probatur, n.14. Respondetur fundamentis Pekii. In syndicis S. Francisci non datur tacita hypotheca, num.15.

Prælatus, ex cujus culpabili negligentia Ecclesia collapsa est, tenetur ad reparationem, sicut judices. Hæc negligentia est probanda, n.16.

Quando Ecclesia temporum injuria, vel casu reparatione indigeat, ex bonis Fabricæ est reparanda, n.17. Unde magna cura ab Episcopis est agendum, ut Ecclesiæ dotentur ad earum reparationem, n.18.

Patroni ad reparationem Ecclesiarum tenentur ex Tridentino. Sed quomodo teneantur? aliqui dicunt, quatenus fructus ex illa percipiunt, num.19. Quare a pars fructuum olim ad reparationem Ecclesiæ destinata, hodie distributa est cum eadem obligatione, ibid.

Alteri dicuntur, etiamsi fructus aliquos non percipiat, n.20.

Quando Patronus Ecclesiam non dotavit, tenetur ad reparationem, etiamsi Episcopus absque dote eam consecraverit, num 21.

Si vero Ecclesia fuerit a principio dotata, dote deperdita, aut insufficienti, tenetur contribuere sed an ante Parochum, & participes id fiat, aliqui negant, alteri affirmant, n.22.

Sed simul cum aliis tenetur pervenire ad tributum, quod ut certius admittitur, & extenditur Tridentinum. Dictio &, est copulativa, regulariter loquendo, nu.23. Limita, nisi Patronus ad evictionem dotis Ecclesiæ teneatur, num.24.

Patronus, ut Patronus, simul cum aliis Clericis tenetur pro rata contribuere ad reparationem Ecclesiæ, n.25.

Quando Ecclesia libera est, prius est reficienda ex bonis Fabricæ, & si non sint sufficientia, participes fructuum contribuere debent, n.26.

Id pro rata fructuum, & quid in hoc Archiepiscopatu? Rata portionum extrahitur, prout in defalcatione legatorum, num.27.

In his contributionibus semper est relinquenda congrua Parochis, & servientibus administrationi Sacramentorum, quæ debet esse secundum naturam, n.28.

Examinatur hæc doctrina per aliquos casus, nu.29. Quando populus est pauper, & alii non sunt participes, Parochi, & Beneficiati debent esse contenti congrua naturali, num.30. Quando alii sunt participes fructuum, semper est relinquenda congrua decens administrantibus. Fructus ad participes transeunt cum hoc onere, relicta congrua Parochis, & Beneficiatis administrantibus, ibid.

Congrua non debetur non administrantibus, ubi duo observanda sunt in hoc Archiepiscopatu, a Quæstoribus majoribus. Primo, ne in reparatione Ecclesiæ vocent ad tributum Parochos non habentes nisi congruum, nu.31.

Secundo ne quando vocentur, decentem congruam eis relinquant, n.32.

An quando Parochiani sunt divites, congrua decens sit relinquenda administrantibus? Sufficere naturalem, affirmandum videtur, quia Parochiani non tenentur nisi in subsidium, n.33.

Sed defenditur contrarium, congrua decens est necessaria respectu status Clericalis, n.34. Laici tenentur contribuere ad ædificationem, & reparationem Ecclesiæ, sicut ad cæteras operas publicas. Clerici ad communia contribuunt, quando non suppetunt facultates laicorum, num.35.

Hac congrua decenti relicta, cæteri ad reparationem Ecclesiæ relinquuntur, & si isti non sufficiant, tenentur Parochiani, num.36.

Ad hanc contributionem tenentur nobiles, & Clerici, etiamsi beneficiis renuntient, aut protestentur nolle uti Ecclesia, num.37.

An hæc contributio Parochianorum facienda si per capita, an secundum facultates? Secundum capita affirmandum videtur, ut salarium Medici, vel Judicis, n.38. Sed in contrarium est communis sententia, n.39.

Explicatur quæstio de divisione collectarum, & rejicitur Cancerius dicens hanc contributionem esse patrimonialem, num.40.

Dicendum esse personalem habito respectu ad bona cujuscunque, vel patrimonialem respectu personarum, admittitur communis sententia, & defenditur, n.41.

An forenses possint obligari ad hanc contributionem, affirmandum videtur, quia possunt collectari ad ædificia publica, num.42. Sed contrarium tenet communis sententia, num.43.

Quando forensis habet bona in illo territorio, prima sententia asserit teneri, sicut tenetur ad reparationem murorum, viarum, & pontium, n.44. Secunda tenet contrarium, num 45.

Examinatur difficultas de jure communi, & Regio. Aliqui dicunt hanc contributionem esse pure realem: onera realia debentur ubi sunt bona, n.46.

Sed non esse unum reale defenditur. Quando collecta imponitur pro bonis est realis, n.47.

Et patrimonialis respiciens principaliter ipsas personas, n.48. Unde admittitur sententia asserens forensem, licet habeat bona in territorio, non teneri ad contributionem pro ædificanda, seu reparanda Ecclesia, num.49. Ad impositionem collectæ requiritur jurisdictio imponentis, ibid.

Limita, si obtinuerit privilegium a Principe, ut bona collectentur pro tributis personalibus, vel statutum a Republica non recognoscente Superiorem, ut plurimo tempore non corroboratum. Idem dicendum si forensis ibi habuerit domicilium, seu habitaverit pro majori anni parte, num.50.

De Jure nostro Regio videtur forensem contribuere, ubi adsunt bona, ex l.5. tit.9. lib.7. recopilat. nu.51. Sed contrarium defenditur, & explicatur lex 5. n.52. Respondetur argumento contrario, n.53.

Forenses quando non habuerint bona in territorio, & fuerint peregrini, & transeuntes, non tenentur ad hanc contributionem, nisi contributio sit imposita in rebus comestibilibus, aut in contractibus ibi celebrandis, n.54.

Sed si forenses diu ibidem commorentur ad negotia, vel ad studia, an ad hanc contributionem teneantur, negandum videtur, n.55. Sed contrarium admittitur, si adsit consuetudo, ut collectentur: similiter de Jure dicendum defenditur, & respondetur contrariis, n.56.

Observandum denique est, ut si Ecclesia refici aut reparari possit ex bonis communibus, non esse deveniendum ad collectas, n.57. Incolumitas Reipublicæ pendet a conservanda Religione Catholica. Non est deveniendum ad bona civium, quoties necessitas valet ex bonis communibus suppleri, ibid. Si nec per bona publica, nec per collectas, Ecclesia quis refici, seu reparari, ad providentiam Episcopi pertinet medium quærere, ut reparetur, vel

vel quod fructus beneficiorum vacantium ad reparationem Ecclesia applicentur, n.58.

An possit facere Episcopus, ut fructus superstites alicujus divitis Ecclesia applicentur ad hanc reparationem. Prima sententia negat absque consensu Apostolico. Alienatio bonorum Ecclesia nequit fieri absque utilitate illinc, & nequit commutatio fieri ab Episcopo, n.59.

Secunda sententia affirmat, n.60. Explicatur dubium, quando dismembratio fructuum fieri nequit ob Episcopo, nu. 61. Secus si sit portio aliquorum fructuum consumendorum pro unica vice. Bona immobilia Ecclesiarum absque solemnitatibus non alienantur; secus si mobilia, vel pecunia, aut usu consumptibilia: quare in his facere valet Episcopus applicationem, n.62. aut dando per modum eleemosyna, n.63.

Poterit etiam Episcopus personas designare ad petendas eleemosynas per Diœcesim, ad reparandam, vel reficiendam Ecclesiam. Parochi, aut Beneficiati defuncti, qui perceperunt plures reditus ab Ecclesia suo tempore diruta, contribuere tenentur, n.64.

Ad reparationem Ecclesia Cathedralis bona Fabrica sunt obligata, & in subsidium Episcopus quartam partem fructuum dabit, num.65.

An Episcopus ultra quartam teneatur ad communem contributionem. Prima sententia negat, num.66. Fructus Canonicorum sunt obligati ad hanc reparationem, ibid.

Secunda sententia asserit, teneri Episcopum ultra quartam, relicta congrua, alios fructus contribuere, quibus deficientibus, tenentur Canonici, n.67.

Si Fabrica habet bona separata, ex eis reficitur Ecclesia: Si habet Episcopus quartam, ut olim, hanc tenetur restituere, num.68.

Urrutigoyti affirmat, teneri Episcopum contribuere sibi tantum congrua relicta: sed tantum teneri pro rata fructuum contribuere cum Canonicis, affirmamus, nu.69. Fit instantia, & respondetur, n.70.

Onus reficiendi Ecclesiam est fructuum aqualiter, nu.71. & realiter iacet in qualibet portione, n.72.

Quando non sufficiunt fructus Episcopi, & Canonicorum, cateri Clerici, & Parochiani Ecclesia Cathedralis ad contribuendum veniunt, n. 73.

Rex Hispania ad hanc contributionem Cathedralium non tenetur, secus in Cathedralibus Regni Granatensis, & Indiarum, ratione jurispatronatus, n.74.

Quod dictum est de contributionibus in adificandis, & reparandis Ecclesiis, intelligitur de jure communi, si tamen ad id adsint aliqua consuetudines observanda, veluti ornandi capellam, vel habendi lampadem ardentem ante Sanctissimum Sacramentum, n.75.

Ha consuetudines debent esse clara, & non turbida, & debent ab allegante probari, n. 76.

Quis sit judex competens ad refectiones Ecclesiarum, & ad cogendum contribuentes: asseritur esse Episcopum, & carpitur Cevallos, n.77.

An judex sacularis, maxime Princeps, si praveniat, sit competens. Prima sententia negat, n.78. In causis spiritualibus, & decimarum non cognoscit sacularis, nec contra personas Ecclesiasticas, ibid.

Secunda sententia affirmat, num.79. Causa est mixti fori, ibid.

Explicatur factum Joas, & Josias, n.80. Aliter etiam intelliguntur, nu.81. Alia jura explanantur in cap. ult. 90. dist. cap. Sicut 48. ad fin. 23. q.4. l. Si in alienam 7. §. Ædes sacra, ff. de offic. Proconsul. *n.82.*

Etiamsi reparatio Ecclesiarum sit causa pia, nequit cognoscere sacularis judex, & datur ratio, nu.83. Protectio Principum in Ecclesias nullam dat jurisdictionem, sed tuitionem, n.84.

Datur distinctio in hac difficultate, ut Princeps sacularis non possit procedere in reparatione adversus Episcopum, & Clericos fructus percipientes, n.85.

Sed quando Parochiani, & alii saculares debent contribuere ad reparationem Ecclesia, seu sunt danda bona communia, adhuc Marta dicit, solum Ecclesiasticum esse competentem, nisi periculum sit in mora, n. 86. Sed contrarium defenditur, num. 87. Actor sequitur forum rei, ibid.

Sed quid si Clericus simul cum laico teneatur contribuere ad reparationem Ecclesia, an judex sacularis sit competens, pendet ab alia quastione, an quando Clericus tenetur ad collectas, possit compelli ad solvendum. Prima sententia affirmat, numer.88. Secunda dicit prius esse requirendum Episcopum, num. 89. Tertia absolute negat, ibid.

Bona Clericorum sunt exempta, ut eorum persona, n.90.

Prima sententia est animabus valde periculosa, ad quam dant aliqui cautelas, num.91. Refelluntur, & resolvitur in specie procedere non posse sacularem contra Clericum, num.92.

Episcopus potest procedere contra exemptos pro reparatione Ecclesia, num.93. In hac causa proceditur, appellatione remota, n.94. Dicta extenduntur ad ornamenta, vasa sacra, luminaria, campanile, & alia similiter necessaria ad domum Rectoris, n.95.

1 Reparatio Ecclesiarum opus piissimum est, & ædificationi comparatur, ut est elegans textus *in l.3. §. Hoc autem, ff. de itin. actuque privat.* ibi: *Ædificare autem non solum qui novum opus molitur intelligendus est, verum is quoque, qui vult reficere.* Quapropter sicut est opus piissimum ædificare Ecclesias, similiter reficere, præcipue quando collapsæ sunt, Balmaseda *de collect. q.56. n.1.* Qui animadvertit, signum esse prædestinationis Ecclesias ædificare, seu reficere, quatenus Dominus liberaliter gratias, & dona concedit construentibus, aut illas reficientibus, Ecclesiast. *c.49.* & 50. & est apud Lucam *c.7.* locus elegans, ibi: *Dignus est, ut illi hoc prastes. Diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse adificavit nobis.* Seniores enim Hebræorum hanc causam proposuerunt Christo Domino, ut sanaret servum Centurionis, qua quidem audita, statim eum sanavit. Unde cognoscitur, Deum ædificantibus, & reficientibus Ecclesias, valde se gratum, & beneficum exhibere, & liberalem ad animas sanandas. Hanc ob rem Ecclesias ædificare, signum esse prædestinationis bene deducunt Doctores, Ripa *in Vita S. Teresia, lib.2. c.12.* Lartea *de Anniversf. lib.1. c.1. n.50.*

2 Hoc igitur supposito observandum, duobus modis posse Ecclesias reparatione indigere, aut quia ab aliquo damno dato collapsæ, seu dirutæ sunt, aut alio quoque modo damnificatæ, vel temporum injuria, casu, alluvione, & tempestate. Primo enim modo expensis illius qui damnum dedit, reficiendæ, vel construendæ sunt, idque de jure divino, & naturali, præcipiente damna quælibet illata restituere, Luc. *cap.5. Exod. c.1. & 12. l. Si fidejussor, ff. Mandat. l. Si merces 25. §. Culpa, ff. locat. l. Quod si Ephesi, ff. de eo quod cert. loc.* Unde Ovidius:

Facta manu culpaque tua dispendia sentis.

Ergo quando aliquis damnum dederit Ecclesiis, suis expensis sunt reficiendæ, aut construendæ. Unde recte decrevit Hyginus Pontifex *in c. Si quis 14. 17. q.4. Si quis Ecclesiam igne combusserit, quindecim annis pœniteat, & eam sedulo restituat.* Similiter Jo. Pontifex *in c. Quisquis 21. §. fin. eadem causa, & q.* sic stabilivit. *Si qui Monasteria, vel loca Deo dicata, & Ecclesias infringant, & deposita, vel alia quelibet inde abstraxerit, damnum noviès componant.* Estq; etiam textus *in c. conquestus 16. de foro competenti*, ubi Pontifex asserit, similia damna dantes, censura esse compellendos ad restitutionem, ut late prosequuntur Petrus Pekins *de reparand. Ecclesiis, c.3.* Palacius *rub. in repetit ad textum in c. Per vestras, de donat. notabil.2. § 1. num.3.* Decianus *tract. crim. lib.2. c.36.* Bossius *in praxi crim. tit. de sacrilegiis, nu. 7.* Paz *in praxi, 2 par. tit.2. praelud.2. nu. 19.* Tuscus *tom. 4. lit. I, concl.445. n.19. & concl.440. n.10.*

3 Hæc enim veritas adeo clara est, ut etiam Ethnicis obscura non sit, quia Pompejus pecunias a Templo abstractas retinere noluit, quin restituit, ut scripsit Josephus *Antiquit. lib.14. cap 8.* Massinissa Numidarum Rex, cum ejus Præfectus classis Melitam appulisset, dentesque eburneos eximiæ magnitudinis ex fano Junonis sublatos, ei obtulisset, statim ac agnovit unde erant advecti, quinqueremi reportari Melitam, & in Templo Junonis collocari jussit, & insimul curavit ut ibi scriberetur, Regem ignoranter accepisse, eosque libenter Deæ reddidisse. Simile exemplum legitur de Cornelio Sylla, & de Thymasitheo Liparinorum Principe. Refert Valerius Maximus *lib.1. tit. de neglect. Relig. c. 2.* Pekius *d. c.3. a n.3.* Unde cognoscitur, etiam Ethnicos, adhuc nebula falsæ religionis obcæcatos cognovisse, domus Templis data esse restituenda.

4 Hinc examinanda est difficultas, an Ecclesia, quæ ab aliquo est destructa, seu diruta, ita ut reparatione indigeat, habeat tacitam hypothecam in bonis delinquentis, ut facile possit construi, & reparari? Et negandum videtur; nam tacita hypotheca non contrahitur nisi in casibus a jure expressis, *l.2. ff. de privil. credit.* ubi Glossa *verb. A privilegio*, Sur-

dus

dus *dec.30, n.9.* Vivius *dec.451. n.6. vers.2.* Mantica *de tacit. lib.11. tit.12.* Gaito *de credit. c.4. q.5. a n. 54.* Barbosa *lib.3. vot.82. nu. fin.* Sed in casu isto nullum est jus decernens tacitam hypothecam in bonis destruentis, aut frangentis Ecclesiam. Ergo nullo modo est concedenda tacita hypotheca. Cæterum Ecclesia comparatur civitati, non tamen Fisco; & ideo sicut civitas non habet tacitam hypothecam in bonis illius a quo damnum percipit, *Authent. de non alienand. §. Scire*, Negusantius *de pignor.4. membr. 2. p. n.121.* Barbosa *d. vot.82, nu.72.* similiter non habebit Ecclesia. Rursus ex sola damnificatione, & damno illato non contrahitur tacita hypotheca, prout probatur in usurario, qui licet contra jus divinum, & naturale delinquat aliena rapiendo per usuras, *c.4. de usuris*: attamen in suis bonis non contrahitur tacita hypotheca, Cajetanus *to. 2. Opuscul. tract.8. cap.4.* Soto *lib.6. de just. q.1. art.4. ad 3.* Navarrus *in Manual. cap 17. nu. 245.* Covarr. *lib.3. var. cap.3. num.6.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract.22. difficult.17, num.1.* Ergo in hac specie, etiamsi delinquens contra jus divinum, & naturale destruat Ecclesiam, vel perfregerit, bona illius non sunt tacite hypothecata ad resarciendum, ut tenet D. Gonzalez *in cap.1. de Ecclesiis ædificand. num.7. ad fin.*

5 Sed in specie contrarium Pekius *de reparand. Ecclesiis, c.3.* Ducitur; nam causæ Ecclesiarum sunt piæ, & de Jure Canonico decidendæ, inspecto solum jure naturali, Tiraquellus *de Privileg. causa pia, privil. 163.* De Jure autem Canonico ex solo damno dato contrahitur tacita hypotheca, ut citius anima a tanto malo liberetur, *cap. literis 5. de rapt. e fin. de sepult.* ubi Glossa, Salicetus, Baldus, & alii *in l. Furti, C. de furt.* idem Baldus *in l.1. C. Ne ex delict. defunct. n.13.* Negusantius *de pignorib. memb. 4. 2. p. nu. 124.* Rebuffus *Reg. art.1. gloss.14. n.28. tom.2.* Ergo in præsenti contrahitur tacita hypotheca, Confirmatur; nam administrationem Ecclesiarum habentes Prælati, & alii Oeconomi, ex sola administratione tacitam hypothecam contrahunt; refert plures Pekius *d. c.3. n.3.* Negusantius *membro 5. 2. p. n. 120.* Novarius *de privilegiis miserab. privil. 107.* Gaito *de credit. c.4. q.12. a n.2019.* Molina *de just. tr. 2. disp.536. n.6.* Ergo multo magis in præsentiarum, quando delinquens non solum ex fraude obligatur, sed ex delicto gravissimo destruendi, vel perstringendi Ecclesiam.

6 Unde PeKius supposita hac tacita hypotheca in bonis destruentis, aut lædentis Ecclesiam, asserit *c.5.* præferendam esse hypothecæ uxori pro dote competenti; cum nequeat nulliter contra personam similiter privilegiatam præferentia habere, *ex l. Assiduus 12. C. qui pot. in pign. habeant*, & poterit corroborari ex doctrina Novarii *de incert. & mal. ablat. privil.48. num.4.* ubi asserit hypothecam tacitam pro restituendis male ablatis præferendam esse doti uxoris. Ergo similiter in præsentia, ubi agitur de restituendo Ecclesiæ damno dato.

7 In re tamen animadvertendum, Petrum PeKium *d. c.4. q.2.* scripsisse, suam doctrinam procedere de æquitate canonica, quæ quidem hanc tacitam hypothecam admisit, & constituit, ut facilius consuleretur animabus, propter restitutionem damni illati: sed ad id nullum textum Canonicum adducit, sed doctrinam aliquorum Doctorum. Verum Novarius *d. privil.49. n.2.* affert textum *in c. In literis 5. de raptoribus*, quem non recte omisit PeKius, quia loquitur in specie destruendi, & comburendi Ecclesiam, de qua sermonem agebat. Sed textus non probat tacitam hypothecam pro damno illa Ecclesiæ; est enim casus ille diversus. Nam quærebatur de quodam homine, qui instigante diabolo Ecclesiam cremaverat, sed instante periculo mortis, sua delicta erat confessus, & pœnitentia imposita per suum Capellanum, decesserat: & dubitabatur, an sepeliendus fuisset in sepultura sacra, necne? Ratio dubitandi erat; nam violatores Ecclesiarum, qui cum possent restituere, noluerunt, sepultura sacra privantur, *tit. Nemo, per totum, 14. q.5. cap.2. de raptor.* Concilium Mariscnense *can.7.* Altissiodorense *can. 3.* Cabilonense *can. 6.* Salzedo *in praxi criminal.* ad Bernard. *cap.109.* Covarr. *in cap. Alma, 1. par. §.4. num.12.* Murga *tom.2. disquis. mor. disquis.21.* Violator tamen iste erat vir dives, & licet pœnitentiam egit, attamen non restituit: Ergo erat privandus sepultura Ecclesiastica.

8 Sed contrarium decrevit Pontifex Alexander III. quia pœnitens decessit salutari sibi injuncta pœnitentia, in qua aderat damni illati restitutio; quapropter sepeliendus erat in cœmeterio sacro, & hæredes sunt monendi, & compellendi, ut Ecclesiæ, & aliis restituant damna sibi illata, juxta facultates defuncti, ut sic a peccato valeat liberari. Ad hanc tamen obligationem hæredes tenebantur, quia accepta pœnitentia defunctus percipere debebat, ut damna ex suis bonis ab hæredibus refunderentur, ut per Cened. *collect.40, ad Decretal. n.4.* Barbosa *in d. c.5. n.2.* Tum quia hæredes tenentur solvere omnia debita testatoria, sive tantum procedant ex actione personali, sive a delicto proveniant, *l. Si pro fure, §. fin. ff de condict. furtiv.* & procedit majori ratione de Jure Canonico, pro exoneratione conscientiæ, Gomez *tom.3 var. c.1. n.85. in fin.* Suarez *allegat.26. n. 3.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib.4. tit.5.* Ant. Faber. *de erroribus, decad.76. errore 4.* Barbosa *lib.3. vot.84. n.13.* Unde sequitur, hæredes istos teneri ad hanc satisfactionem: non tamen probatur *in d. c. In literis*, ex damno illato Ecclesiæ tacitam contrahi hypothecam.

9 Est etiam textus, quem ad probandam suam sententiam adducit Novarius *d. privil 49. n.2.* scilicet caput finale *de sepult.* ubi Glossa *verbo Ejus hæredes*. Sed textus ille interpretatur, ut textus *in dict. cap. In literis*. Nec Glossa aliquid probat, nisi quod obligatio ista transeat ad hæredes hæredis delinquentis, propter rationem eandem, quia obligatio ista transit ad hæredes; non autem loquitur de aliqua hypotheca tacita. Ex quibus sequitur, ex nullo jure hanc tacitam hypothecam induci in bonis destruentis, aut lædentis Ecclesiam.

10 Cæterum animadvertendum, diversis modis induci tacitam hypothecam. Primo, ab ipsa lege independenti a facto hominis, prout in tacita hypoteca dotis, *l. unica, §. Ut plenius, C. de rei uxor. act. l. Assiduis 12. qui pot. in pign. habeant.* & aliquando facto hominis existente, veluti in prædio conducto, ubi inventa, & illata tacite hypothecata videntur, ex eo quod a conducente inferantur, *l. In prædiis 7. ff quib. in caus. pignus, vel hypotheca, l. Certis juris 6. C. locat.* Mantica *de tacit. lib.11, tit.11 n.5.* Secundo, quando ex æquitate, & a paritate rationis inducitur hæc tacita hypotheca, prout in Prælatis, aut Oeconomis Ecclesiarum; nam cum Ecclesia comparetur pupillo, *c.5. de in integrum rest.* & pupillus habeat tacitam hypothecam in bonis tutoris, & administratoris, pari ratione Prælati, & Oeconomi Ecclesiarum ad hanc tacitam hypothecam tenentur. Tum Prælati, quia sunt veluti mariti Ecclesiarum, comparatione mariti carnalis, eorum bona tacite obligantur ad dotem Ecclesiarum conservandam, *§. Fuerat antea 29. Instit. de actionibus*, Barbosa *d. lib.3. vot.82. n.43 & 44.*

11 Hinc disquirendum, an aliquo ex istis modis in præsenti tacita hypotheca contrahatur ab ipso destruente, vel lædente Ecclesiam? Quoad primum negandum est, quia in isto casu tacita hypotheca non contrahitur, nisi a jure fuerit expressa, ut est communis sententia relata *n.4.* Maroto *cons. 18. n.17.* Vela *differt.20. n.14.* Rota apud Butat. *dec. 861. nu.6.* Sed in specie proposita tacita hypotheca in jure expressa non est. Ergo minime admittenda. De secundo autem modo affirmandum videtur, ex ratione supra perpensa; nam si ex administratione bonorum Ecclesiæ tacita hypotheca conceditur: ergo multo magis quando ex gravissimo delicto collapsa remaneret.

12 Sed tamen contrarium est dicendum. Ratio est; nam hæc introductio tacitæ hypothecæ strictissimi juris est, nec extendenda ad alios casus, in quibus non sit omnimoda comparatio, quapropter Noguerol. *allegat.1. n.6.* scripsit, Prælatum Ecclesiæ non habere sua bona tacite obligata, si ex alio contractu debitor sit, quam administrationis, quia non est omnimoda comparatio tutoris, & curatoris, qui ex sola administratione ad hanc tacitam hypothecam obligantur. Sed in specie qui Ecclesiam violat, non est debitor ex administratione, sed ex delicto illam destruendi, aut demoliendi. Ergo minime est omnimoda comparatio; ergo nec obligabitur per tacitam hypothecam. Cæterum; nam licet aliqui dicant, ex qualibet administratione tacitam contrahi hypothecam, ut in possessore fideicommissi tenet Cyriacus *contr.282.* & in aliis administrationibus Escobar. *de ratiocin. c.39. n.13.* Rodriquez *de concurs.1. p. art.5. nu.9.* incertissima tamen est propositio ista, quia quando non est administratio minoris, sed alterius, non est totalis comparatio, & ideo non contrahitur tacita hypotheca a possessore majoratus, ut late defendit Noguerol. *dicti. allegat.1. per tot.* Ergo in specie destruens, aut lædens Ecclesiam, cum administrator non sit, nec Ecclesia proprie sit minor, sed solum per comparationem, non obligabitur ad tacitam hypothecam.

13 Sed dices: Præter hos duos modos contrahendi tacitam hypothecam, est alius de Jure Canonico, quando adest delictum, & dolus debitoris; nam tunc bona illius tacite obligantur ad faciendam restitutionem damni illati, ut tenent

relati

relati *n.5.* Cyriacus *contr.*359. *n.*3. & *contr.*282. *numer.* 28. Merlinus *de pignorib. lib.*4. *tit.*3. *qu.*163. Ergo in præsenti licet aliis duobus modis non contrahatur tacita hypotheca, isto tamen modo est concedenda. Verum respondetur, hanc sententiam nullo modo probari de Jure Canonico; nam ut diximus supra, nullus est textus qui probet; nec faciliter est concedenda, cum id sit obligare extra intentionem contrahentis, Vela *dissert.*20.*nu.*20. Ergo nullo modo concedenda. Nec etiam aliqua paritate, quæ cum omnimoda concedi non possit, nec tacita hypotheca, etiam de Jure Canonico, admittenda est, Barbosa *d. vot.*82. *n.*71.

24 Præterea probatur; nam si comburens, aut destruens Ecclesiam ad resarciendum tenetur, & ejus hæredes, & successores, *c. Litteris*, *t. fin. de raptorib. c. fin. de sepult.* si tamen sint alii creditores, nequit de Jure Canonico considerari aliqua tacita hypotheca. Ergo de Jure Canonico nulla in præsentia contrahitur hypotheca. Probatur consequentia, quia in præjudicium tertii nulla æquitas servanda est cum Ecclesia, *c.* 1. *de dol. & contumac.* Novarius *de privil. miserab. person. privil.*75. *n.*13. quapropter quoties concurrunt creditores alii cum Ecclesia, si ipsi prælationem habeant, eis conservatur, nec datur aliqua prælatio favore Ecclesiæ, aut alterius causæ piæ, nisi in actionibus personalibus, vel in dubio, quando est par jus inter eos. Hondedeus *cons.* 22. *n.*95. Molfesius *post consuet. Neapol. cons.*13. *nu.*10. Gaito *de credit. c.*4. *q.*11. *n.*1047. Ergo in hac specie etiam de Jure Canonico non contrahitur tacita hypotheca; non enim permittit Ecclesia aliquid agere in damnum tertii, *c.* 1. *de alienat. feud.* cujus verba dat Barbosa *d. vot.*82. *n.*19. Genuensis *in praxi*, *q.*177. *num. fin.*

25 Ex his fundamentis Pekii relata *n.*5. dilabuntur, quia negamus, ex solo damno illato contrahi tacitam hypothecam, hoc enim absque sufficienti ratione dictum censemus. Ad confirmationem adductam dicendum, Prælatum Ecclesiæ, seu Oeconomum posse contrahere tacitam hypothecam ad instar tutorum, & curatorum, *l. Pro officio* 20. *C. de administrat. tut. l.*23. *tit.*13. *p.*5. *l. fin. in fin. tit.*16. *p.*6. late Gutierez *de tut. p.*16. *per tot.* quæ quidem paritas non currit in nostra specie, quin potius Barbosa *d. vot.*82. *n.*71. solum tacitam hypothecam admittit in Prælatis Ecclesiarum utpote qui sunt spirituales mariti illarum; non enim contrahitur alio administrandi modo, prout in Syndicis S. Francisci, in quorum bonis ex administratione affirmat non contrahi tacitam hypothecam, & tenuerat etiam Alexander *vo. 7. cons.*104. *n.*3.

26 Cæterum ad hoc membrum pertinet asserere, Prælatum negligentem, ex cujus incuria Ecclesia collapsa, aut læsa est, teneri ad reparationem, seu constructionem: & ratio est, quia Ecclesia potest convenire Prælatum, ut damnum refarciat ex sua negligentia sibi illatum. Glossa *in c. Placuit.* 16. *q.*4. *verbo Pertineat. c.*1. *de præsumpt.* ubi Scribentes, prout in Judicibus notat Segura *in Direct. Judic. c. p. c.* 10. Bobadilla *lib.*5. *Polit. c.* 1. *num.*142. Solorzano *de jure Ind. tom.*2 *lib.*1. *c.*24. *nu.*59. quapropter si ex negligentia Prælati collabatur, aut læsionem patiatur, ad reparandum damnum tenebitur. Illud vero prætereundum non est, negligentiam minime præsumi, quin probandam semper esse, quia cum negligentia visibilis non sit, debent testes deponere, dando rationem ad actum concludentem, Prælatum fuisse negligentem, Escobar *de ratiocin. c.*19. *a n.*22. Gratianus *discept. for. tom.*1. *cap.*125. *n.*12. Noguerol. *allegat.* 2. *a n.*120. Jul. Capponi *t.*1. *cap.* 35. Verum negligentia probata, utique ad refectionem, seu reparationem tenebitur, ut tenet Peklius *de repar. Ecclesiis c.*7. *a n.*1. qui *n.*3. idem asserit de Prælatis, vel Magistratibus valentibus resistere, ut hæretici, aut alii homines scelerati Ecclesias destruant, aut in fabricis lædant, *c. Negligere* 55. 3. *q.*4. Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathed. c.*13 *n.*108.

27 Deveniendo verò ad alium secundum casum, quando Ecclesia injuria temporum, vel casu reparatione, seu constructione indigeat, dicendum Fabricam ipsam teneri, si habeat bona sufficientia. Fabrica enim duobus modis concipitur, aut pro opere ipso Ecclesiæ, *c. De Fabrica* 25. *consecr. dist.*1. *c. Futuram*, 15. 12. *q.*1. *c. fin. de testam.* Valenzuela *cons.*127 *a* 45. vel pro jure illo, quod habet Ecclesia ad percipiendos reditus, & fructus pro ædificiis, ornamentis, & aliis necessariis ad cultum divinum, Gregorius *in l.* 11. *tit.*20. *p.* 1 *gloss.* 1. Solorzano *de Jur. Ind. tom.* 2. *lib.*3. *c.* 23. *n.* 11. Villaroel *Govierno Ecclesiast. tom.*2. *q.*20. *art.*3. *n.*30. Idcirco si reditus ex Fabrica sunt sufficientes, ex illis est reparanda, vel construenda Ecclesia: & ratio est clara; nam cum reditus, & fructus sint ad ædificationem, & reparationem Ecclesiæ destinati, refectio, & reparatio ex eis est facienda, *c. unico*, 10. *q.*3. *c. Quatuor*, 12. 22. *q.*2. *c.*1. *c.* 0 *bis* 4. *de Ecclesiis ædificand. l.*11. *tit.*10. *p.* 1. Tridentinum *sess.*21. *de reform. c.*7. ubi clare ostenditur, instaurandam, & reparandam esse Ecclesiam ex illius fructibus, & proventibus quomodocunque ad illam pertinentibus, nec aliquo modo procedendum ad Patronos, nec ad aliorum fructus, quando isti sunt sufficientes, ut *in dicto c.*7. scripsit Villaroel. *Govierno Ecclesiast.* 2. *p.*3. *q.*20. *n.*9. Ergo quando Fabrica Ecclesiæ habuerit fructus, & reditus, seu proventus proprios, unde restauretur, vel reparetur, ex eis est reficienda, vel instauranda, Azor. *Inst. Mor.*2. *p. lib.*9. *c.*3. *q.*10. Solorzanus *d. tom.*2. *libr.* 3. *c.*33. *num.* 12. Villaroel. *d. n.*9. Salgado *de protect. Regia*, 3. *par. cap.*5. *num.*1. Sperellus *dec.*67. *a num.* 1. Balmaseda *de collect. qu.*56. *num.*4. Urrutigoyti *de Eccles. Cathedral. cap.*13. *num.*14.

Unde magna cura quando Ecclesiæ ædificantur, oportet ab Episcopis procurari, ut dotentur a construentibus, non solum necessariis ad luminaria, vestimenta sacra, & alia necessaria ad cultum, sed etiam requisitis ad reparatione ædificii, ita ut non ex ejus defectu collabatur. Idque eodem modo considerandum, quando ab aliquo privato ædificatur, congrua dote assignata ad illius reparationem, ne ex ejus defectu corruat. Tum ne lites exoriantur petendo ab aliis fructus ad reparationem, *Auth. de Ecclesiast. tit. §. Si quis autem*, *collat* 9. *cap. Sicut* 4. *de consecr. Ecclesia*, *verbo Altare*, Piasecius *in Praxe*, 1. *p. cap.*4. *n.*2. quamobrem magna cura id ab Episcopis est prospiciendum, quando Ecclesiæ ædificantur, Barbosa *de offic. Episcop. par.* 2 *legat.*65. *num.* 2. 28

Hinc Patroni Ecclesiarum, quibus jus honorificum, & præsentandi competit, contribuere tenentur ad reparationem Ecclesiæ, Trident. *d. sess.*21. *c.*7. Torrecilla *exam. de Obispos*, *tract.*3. *q. unic. sect.*1. *difficult.*3. *num.*18. Et tamen dubium, quando Patroni teneantur contribuere ad reparationem, seu reædificationem Ecclesiæ. Nonnulli dicunt non teneri Patronos contribuere, nisi quando aliquos fructus perceperint ab Ecclesia. Hæc sententia probari poterit; nam de jure antiquo erat quarta pars fructuum designata ad reparationem Ecclesiæ, *c. Vobis* 23. 12. *q.*2. *c. Decernimus* 10. 10. *qu.*1. ubi Scribentes, Gregorius *in l.* 11. *tit.*10. *p.*1. *gloss.*1. Tuschus *de visit. lib.*1. *c.*10. *n.*16. quæ quidem licet hodie non sit separata, est tamen tacite distributa in ipsis fructibus, qui quidem obligati sunt ad hanc reparationem, seu reædificationem Ecclesiæ; hanc ob rem si Patroni percipiunt aliquos fructus, ratione illorum contribuere tenentur, non tamen si aliquos non recipiant. Cæterum; nam Patroni, si Fabrica habet unde reparetur, non tenentur ad contributionem, ut ostendit Concilium *p. cap.* 7. Torreccilla *d. difficult.*3. *n.*18. Fabrica autem habet suam intentionem fundatam adversus fructus, in quibus inest illa quarta pars. Ergo non poterit habere recursum adversus Patronos, si ipsi aliquos fructus non percipiant, Gutier. *alleg.*10. *nu.*7. *in fin.* Navarrus *de reddit.* 1. *par. monit.* 82. *n.*3. Cenedo *ad Decret. collect.*153. *ad medium*, Salgado *de protect.*3. *p cap* 5. *n.*16. 29

Alteri vero non ita tenent, sed absolute affirmant, quod si Ecclesia sit pauper, nec habeat unde reficiatur, seu reparetur, id fieri debere a Patronis. Ratio est; nam inter Patronos, & Ecclesiam reciproca est obligatio; itaque sicut Ecclesia dat eis jus honorificum, & præsentandi, & si ad inopiam vergant, eos alit, ut diximus *lib.*4. *c.*10. *n.*38. Similiter Patroni tenentur eam reficere, seu reparare, si propter inopiam suis expensis non possit reparari, etiamsi nullos fructus ex ea percipiant. Cæterum probatur ex Trid. *d. c.*7. ubi decernitur, quod si Ecclesia non habet sufficientes reditus, tunc Patroni tenentur ad refectionem, seu reparationem, sicut & alii percipientes fructus illius. Concilium vero respectu Patronorum non inquit ad refectionem, seu reparationem teneri, quia percipiunt fructus Ecclesiæ, ut alii Beneficiati; sed quia ex patronatu percipiunt jus honorificum, & præsentandi, tum jus ut alantur, si ad inopiam perveniant, quæ ut fructus considerantur, Glossa *in cap. Bertholdus* 18. *de re judicata*, & *in cap. Cum olim* 14. *de Majorit. & obedient.* Quapropter etiamsi Patroni nullos fructus percipiant ex Ecclesia, ad reædificationem vel reparationem tenentur, Lambertinus *de jurepatronatus lib.*3. *art.*2. *qu.*7. *num.*5. & 7. Bellettus *disquisit. Clerical.* 1. *par. tit. de Cleric. debit.* §.14. *nu.* 20. Barbosa *ad Concilium*, *dict. cap.*7. *num.*8. Solorzanus *dict. cap.*23. *num.*14. Villaroel. *Goviern. Ecclesiast.*2. *part.* *q.*20. *art.*3. *num.*36. & 37. Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. cap.*13. *a num.*67. 30

In hoc

21 In hoc dubio duæ considerationes sunt faciendæ. Prima, quando Patronus, & qui Ecclesiam ædificavit, dotem non dedit. Secunda, quando jam dedit, verum deperdita est aut non sufficiens. Primo enim casu Patronus construere aut reficere Ecclesiam tenetur suis sumptibus: & ratio est, clara; nam cum ad ejus obligationem pertineat eam dotare de omnibus necessariis, in quibus intrat Fabricæ erectio, & conservatio, *c. Nemo 9. de consecr. dist.* 1. inde est, ut ad ejus obligationem pertineat construere, & reficere Ecclesiam, donec ad id constituat dotem sufficientem. Quod admittendum, licet Ecclesia fuerit ab Episcopo consecrata absque dote, quia adhuc durat hæc obligatio, poteritque Episcopus in visitatione præcipere, ut Patronus dotem sufficientem det sub pœna privationis Jurispatronatus, Sperelius *dec.*68. *nu.*11. *&* 12. Ergo in præsenti donec dotem constituat, tenebitur Patronus suis sumptibus construere, aut reparare Ecclesiam, Barbosa 3. *p. alleg.*65. *n.*16.

22 In alio secundo casu, quando jam a principio Ecclesia fuit dotata, sed deperdita, aut insufficiens dos relicta est, ita ut sit necessarium, ut alii ad reparationem contribuant, dicendum duo adesse dubia enucleanda circa Patronorum contributionem. Primum, an teneantur contribuere, quando fructus Ecclesiæ non sufficiunt, & an immediate post Fabricam, si Ecclesia bona non habeat. Et Barbosa *de offic. Parochi*, 1. *p. c.*13. *n.*8. asserere videtur, Patronos contribuere debere, quando omnes fructus deficiunt percipiendi a Beneficiatis, & ab aliis participibus, quod clarissimè tenet *in Summario n.*8. Ex Doctoribus vero quos retulimus *n.* 20. affirmandum videtur, ante Beneficiatos, & alios participes, ad tributum venire debere, si divites fuerint, & habuerint unde expensas illas refundant, & poterit probari; nam quoties dos Ecclesiæ extincta est, alius de novo dotat, acquirit Juspatronatus, ut cum Lotterio, & aliis diximus supra. Ergo si illud conservare voluerit, debet expendere illa omnia, quæ pertinent ad dotem Fabricæ. Ad Fabricam igitur pertinet ante omnes participes constructionem, seu reparationem Ecclesiæ facere: ergo ante omnes pertinet ad Patronos constructionem, seu reparationem Ecclesiæ curare, Marta *de jurisdict.* 2. *p. c.*48. *an.*2.

23 Sed tamen in remedia sententiam admittendam esse arbitror, scilicet Patronos simul cum participibus ad contributionem devenire debere, ut probat Concilium Tridentinum *d. c.* 7. *sess.* 21. *de refor.* ibi: *Qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, &c.* Hic Concilium apertissimè demonstrat, Patronos simul cum aliis Clericis, seu Beneficiatis fructus Ecclesiæ percipientibus, contribuere debere ad refectionem, seu constructionem Ecclesiæ; dictio enim *Et*, regulariter loquendo copulativa, & conjunctiva est, *l. Si quis ita stipulatur, ff. de verbor. oblig. l. Heredi*, §. *Caio, ff. de fund. instruct.* Rota apud Gregorium XV. *decis.* 308. *n.*3. Barbosa *d.* 110. *n.*3. quare Concilium insimul copulatos, & conjunctos Patronos, & alios participes vocat ad contribuendum ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ, & consequenter infertur insimul teneri. Ceterum alia ratione probatur; nam Concilium ob eandem causam percipiendi fructus asserit Patronos, & insimul alios teneri ad has expensas. Ergo simul ad constructionem, & reparationem Ecclesiæ tenentur, Balmaseda *de collect. q.*56. *n.* 6.

24 Tempero tamen, nisi Patronus, qui dotem dedit, & quam amisit Ecclesia, ad evictionem teneatur; ex his quæ scripsimus *lib.* 2. *c.* 8. *a n.*49. tunc enim tenetur totam dotem reponere, aut partem evictam, unde reparetur, aut constituatur Ecclesia; nam cum dos ista sit prius obligata, Patronus tenetur prius eam reintegrare, ut inde ædificium Ecclesiæ aut fiat, aut reparetur.

25 Secundum dubium est, an licet Patronus nullos fructus percipiat ex Ecclesia, teneatur tamen ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ, quæ est quæstio principalis supra agitata, & in qua est admittenda secunda sententia affirmativa, quam tenet Barbosa *de offic. Paroch.* 1. *p. c.*13. *nu.* 8, quia Patronus semper percipit fructus, nempe honorem præcedentiæ, & juris præsentandi, & se alendi, si ad inopiam perveniat. Ergo semper debet venire ad tributum simul cum aliis participibus.

26 Quando vero Ecclesia patronata non est, sed libera, reficienda, vel construenda est ex bonis Fabricæ; & si non sufficiant, recurrendum est ad participes fructus percipientes, pro rata illorum, *c.* 1. *&* 4. *de Ecclesiis ædificand. c. fin. de his quæ fiunt a majori par. Cap.* Concilium Emericense *can.* 16. Toletanum 10. *in epist. Flavii Ægicæ*, Romanum sub Eugenio II. *c.*25. Tridentinum *d. sess.* 21. *c.* 7. *l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. Ratio est; nam fructus omnes illius Ecclesiæ sunt de jure obnoxii, & hypothecati ad ejus constructionem, & reparationem, ut cum Berojo docet Utrutigoyti *de Eccl. Cath. c.* 13. *n.*25. quamobrem quotiescunque constructione, seu reparatione indiget, omnes qui illos fructus percipiunt, ad contributionem pro rata tenentur, Ant. Augustinus *in Epitom. Jur. lib.*13. *tit.* 2. Petrus Gregorius *lib.* 1. *p. Jur. tit.* 4. *c.* 11. Pekius *de reparan. Eccl. c.*34. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.*136. Solorzano *de jur. Ind. to.* 2. *lib.* 3. *c.* 23. *& in polit. lib.* 4. *cap.*23. Barbosa 3. *p. alleg.*64. *n.*4.

Diximus enim, *pro rata fructuum*, ut observetur proportio inter contribuentes, & ne injusta sit distributio. In hoc Archiepiscopatu Toletano quarta, aut tertia pars omnium participum extrahitur, prout necessitas petit, & a Quæsitore Majori designatur per aliquos annos, usquedum quantitas necessaria componitur ad ædificationem, seu reparationem, & hoc bene observatum est, quia illa parte designata in qualibet portione, absque alicujus præjudicio observatur debita proportio contribuendi, non vero si in excessu colligatur, prout recte scripsit Parladorius *libr.* 1. *quot. cap.* 18. Escobar *de Ratiociniis, comput.* 100 Ergo legitima fit distributio a Quæsitore Majori, designando tertiam, aut quartam partem. 27

Ex fructibus vero Ecclesiarum deducendis ad constructionem, seu reparationem Ecclesiarum, semper est congrua Parocho relinquenda, & administranda, ut conveniunt Doctores, quorum aliqui asserunt, hanc congruam esse relinquendam, non secundum statum, sed tantum secundum naturam, nempe ut sufficiat ad providendum de necessariis ad alimenta præcisa; reliquum vero extrahendum esse ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ, Riccius 4. *p. dec.*293. *n.*4. *& in prax. antea*, 1. *p. resol.* 476. *nu.*4. Comitolus *Respons. Moral. lib.* 1. *q.*83. *post n.* 3. Barbosa *d. allegat.*64. *n.*4. *& ad Concilium sess.* 21. *c.* 7. *n.* 10. Sperellus *dec.* 86. *n* 18. *in fin.* Utrutigoyti *d. c.*13. *n.*49. 28

Sed hanc doctrinam examinare convenit. Potest enim accidere, ut alii sint participes in fructibus illius Ecclesiæ, ut quando adsunt præstimonia, pars dignitatum, & Canonicorum, & aliorum, ut est commune in hoc Archiepiscopatu. Tum quando adsunt Parochiani divites, & bene contribuere valentes. Tum quando pauperes sunt, & nequeunt nisi parum, aut nihil contribuere ad reparationem, seu erectionem Ecclesiæ. 29

In hoc ultimo casu, quando populus est pauper, nec alii sunt participes, credo admittendam esse sententiam illam asserentem tantum congruam naturalem esse relinquendam Parocho, & administrantibus Sacramenta; nam cum alii non sint qui contribuere teneantur, nec participes, nec Parochiani, quia sunt pauperes, ipsa ratio petit, ut Parochus, & alii Beneficiati administrantes congrua naturali contenti, reliquum extrahatur ad Ecclesiæ refectionem, seu constructionem; alias cum alii non sint fructus, nec personæ obligatæ, difficile est recurrere ad alia, licet tunc id pertineat ad providentiam Episcopi, Tuschus *lit. F, conclus.* 3. *num.* 4. 30

Si vero alii sint participes fructuum, existimo congruam sustentationem decentem esse Parocho, & Beneficiatis administrantibus relinquendam, & ex reliquis fructibus tam Parochi, quam participantium Ecclesiam esse reædificandam, seu reparandam; nam omnes illi fructus, & decimæ transeunt ad id obligatæ ad cæteros, Surdus *cons.*62. *nu.* 23. Marta *de jurisdict.* 2. *p. c.*48. *n.* 7. Tondutus *q. benefic.* 10. 1. *c.* 38. *nu.* 11. *&* 12. semper *reservata* congrua decenti Parocho, & administrantibus, Tuschus *d. concl.* 3. *n.* 3. *&* 4. Sperellus *dec.*68. *n.* 9. Ergo ex fructibus aliorum est reædificanda, seu reparanda Ecclesia, relicta decenti congrua Parocho, & aliis administrantibus Sacramenta. Et confirmatur; nam non administrantibus nulla congrua debetur, *cap. de Monachis* 12. *c. cum secundum* 16. *c. Extirpand.* 30. *de præbend.* sed fructus omnes sunt ad id obligati; quando enim sunt fructus sufficientes, semper est relinquenda congrua decens Parochis, & Beneficiatis administrantibus, *c.* 1. *de præbend. in* 6. *c.* 2. *de supplen. neglig. Prælat.* Mantica *dec.* 230. *num.* 1. Thom. Hurtado *de congrua lib.* 3. *res.* 1. §. 2. Ergo in præsenti, cum sint alii fructus sufficientes ex aliis participibus, ex reliquo ipsorum semper congrua decens est eis relinquenda. 31

Unde in hoc Archiepiscopatu Quæsitores Majores decimarum duo debent observare in reparationibus, vel ædificationibus Ecclesiarum. In primis ne ad tributum cogant Parochos non habentes, nisi congruam necessariam, & sæpius diminutam, prout pluries ex inconsideratione factum vidimus cum grandi clamore pauperum Parochorum, qui contributione, subsidio, & excusato, & mediis annatis 32

per-

pergravati, sine alimento, & vestitu relinquuntur, quod & gravissimum quidem scelus est contra Jus Divinum, & naturale; Secundo, observent in contributione, Parochis & aliis administrantibus congruam decentem esse relinquendam; nam cum in hoc Archiepiscopatu cæteri participes ditissimi sint, & alios plures proventus habeant præter illos particularis Ecclesiæ, quæ reparatur, aut ædificatur, etiamsi cæteri fructus applicentur ad reparationem, nullius, aut parvi præjudicii est. Ast gravissimum est Parochis, aut aliis administrantibus non relinquere congruam decentem, quia ex defectu decentis congruæ segnes fiunt ad administrationem; nec habent unde aliquas eleemosynas erogent, quod maxime interest ad bonum regimen animarum, tum facillime a laicis despiciuntur; quare debent semper relinquere congruam decentem Parochis, & aliis administrantibus, cum in eo deficere gravissimum sit inconveniens, & ex contrario in aliis participes nullum est incommodum; quanto magis splendorem illorum in parvo minuere.

33 Si vero Parochiani divites fuerint, qui in subsidium debent contribuere ad reædificationem Ecclesiæ, quando non sufficiunt fructus illius, ut postea dicam, ecit majus dubium, an congrua decens sit Parochis, vel aliis administrantibus relinquenda; Et dicendum videtur, naturalem tantum esse concedendam, quia tantum Parochiani tenentur, quando fructus Ecclesiæ non sunt sufficientes, Trident. *sess.* 21. *c.* 7. Abbas *lib.* 1. *cons.* 70. *n.* 3. Tuschus *d. concl.* 3. *n.* 4. Campanillus *in Diversf. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 18. Seperellus *dec.* 68. *num.* 9. Salgado *de protect.* 3. *p. c.* 5. *nu.* 9. quamobrem facienda est excussio illorum fructuum, non quomodolibet, sed tantum relinquendo, quæ sunt necessaria ad vitam Parochi, & administrantium, ut est textus clarus *in l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. ibi: *Sacando ende lo que cada uno huviere menester para su vida*, Quibus io verbis tantum excipitur congrua naturalis. Ergo in specie decens congrua non erit deducenda. Ceterum, nam ut postea dicemus, in gravissimis necessitatibus tenentur Parochi, & Beneficiati totum erogare pauperibus, sibi tantum congrua naturali relicta; quoties vero Ecclesia fuerit collapsa, aut necessario reparanda, nec superest aliquid de redditibus, & fructibus illius, gravissima est necessitas; Ergo in casu quo Parochiani debent contribuere, tantum naturalis congrua est relinquenda Parochis, vel aliis administrantibus.

34 Verum in specie quando divites sunt Parochiani, teneo contrarium, & probatur ex Tridentino *c.* 7. ubi decernitur, Parochianos teneri ad reædificationem, seu reparationem Ecclesiæ in subsidium Clericorum: quæ verba non dicunt excussionem fructuum ita faciendam, ut naturalis congrua tantum administrantibus relinquatur, sed decens, quæ semper excepta videtur, nisi expressim fiat mentio de naturali; Itaque Cavalcanus 2. *p. dec.* 22. *n.* 13. Riccius 4. *p. dec.* 293. *n.* 9. *& in Praxi for. dec.* 741. scripserunt, Clericis ex fructibus relinquenda esse necessaria, quando resident, & administrant, & reliquum relinquendum ad reparationem, seu ædificationem Ecclesiæ; sub nomine enim *necessaria*, congrua decens comprehenditur, quæ est necessaria ad decentiam status Clericalis, ad augmentum bonorum, vel institutionem mundani status, ut non recte scripsit Barbosa ad Concilium, *d. sess.* 21. *c.* 7. *num.* 11. Quare Concilium est intelligendum in casu quo Parochiani teneantur venire ad contributionem Ecclesiæ ædificandæ, seu reparandæ, ita ut semper remaneat congrua decens administrantibus, & residentibus, prout semper eis debetur, Rota 2. *par. diversf. dec.* 99. *n.* 9. Rota apud Seraphinum *dec.* 173. *n.* 1.

35 Rursus Parochiani ad hanc contributionem tenentur, quia Ecclesia est eis spiritualiter necessaria; sicut ad alia opera publica temporaliter præcise Gutierrez *alleg.* 10. *n.* 3. quapropter in diversis ditionibus variæ sunt consuetudines, ut simul Laici cum Clericis veniant ad tributum, Surdus *cons.* 62. *n.* 16. Tondut. *d. c.* 39. *n.* 6. & infra dicemus. Cum ergo obligatio sit propria Parochianorum, prospiciens directe utilitatem eorum, non ita stricte suscipienda est, ut solum ipsi teneantur contribuere, quando solum relinquitur Clericis congrua naturalis; sed intrabit quoties solum remaneret decens. Confirmo discursum; nam ut docet Gutierrez *d. alleg.* 10. *n.* 3. Salgado 3. *p. c.* 5. *n.* 9. laici tenentur ad ædificationem, & reparationem Ecclesiæ, quia etiam Clerici contribuere tenentur ad res pertinentes ad utilitatem communem, *l. Ad instructionem* 7. *C. de sacros. Eccl. l.* 11. *&* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat. l.* 53. *titul.* 6. *part.* 1. Aviles *in c. Prætor. c.* 23. *verbo Den orden*, Monchaca *libro* 2. *contr. c.* 6. *n.* 4. quod quidem intelligendum, quando laicorum non suppetunt facultates, *c. Non minus* 4. *c. Adversus* 7. *de immunit. Eccles.* Et explicabimus *c.* 9. *n.* 52. relicta congrua decenti laicis. Ergo similiter est dicendum in nostra specie, nempe Parochianos teneri contribuere ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, relicta congrua decenti Parochis, & aliis residentibus, & administrantibus Sacramenta.

Qua quidem relicta, reliquum ex fructibus applicandum ædificationi, seu reparationi Ecclesiæ, qui si non sufficiens, Parochiani contribuere tenentur, Tridentinum *d. sess.* 21. *c.* 7. *l.* 11. *tit.* 13. *p.* 1. Et est ratio, quia hæc reædificatio, seu reparatio tendit directe ad communem utilitatem Parochianorum. Ergo deficientibus fructibus Ecclesiæ, debent ipsi contribuere, Pekius *de repar. Ecclesiis*, *c.* 22. Valasco *consult.* 179. *n.* 16. Belletus 1. *p. tit. de Cleric. debit.* §. 14. *n.* 5. Riccius *in praxi*, 1. *p. resol.* 476. *n.* 7. Fontanella *lib.* 5. *de jurepatr. a q.* 16. Balmaseda *de collect. q.* 46. *a n.* 4. Lanmeter *de vet. Cleric. vist.* 2. *p. c.* 36. *vers. ad fin.* Diana 8. *par. tract.* 7. *resol.* 16. 36

Ab hac contributione ad reficiendas, seu erigendas Ecclesias nullus excusandus, quamvis nobilis, Pekius *d. c.* 22. *num.* 4. Tum nec Clerici, quia ad omnium utilitatem spiritualem pertinet Ecclesiam habere, Gutierrez *d. alleg.* 10. *n.* 5. Salgado *d.* 2. *p. c.* 5. *n.* 11. Marta *de jurisdict.* 2. *p. c.* 48. *nu.* 10. Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. c.* 13. *n.* 62. Balmaseda *d. q.* 56. *n.* 11. Omnes enim si contribuere renuerint, possunt ab Episcopo compelli omnibus remediis opportunis, ut decrevit Tridentinum *d. c.* 7. quod extendendum etiam in casu, quo Beneficiati beneficiis renuntiare voluerint, vel Parochiani protestentur nolle Ecclesia uti, quia hæc subterfugia tanto damno Ecclesiæ, & suarum animarum admittenda non sunt, Bellett. *d.* §. 14. *n.* 7. Barbosa *d. alleg.* 64. *n.* 7. & ad Concilium *d. c.* 7. *nu.* 14. Costa *de remed. subsid. remed.* 106. Salgado *d. c.* 5. *n.* 4. *in fin.* Balmaseda *d. q.* 65. *n.* 10. 37

Est vero dubium, an hæc contributio facienda a Parochianis, sit facienda per capita, an secundum facultates cujuscunque; Et affirmandum videtur faciendam esse per capita, quia omnes percipiunt æqualiter commodum spirituale Ecclesiæ; ergo distributio facienda est per capita; Confirmatur; nam distributio quæ fit ad Medicum, est per capita, quia commoditas æqualis est omnium, Gallia *cons.* 59. *n.* 4. Cochlius *de contrib. c.* 7. *n.* 246. Balmaseda *de coll. q.* 12. *n.* 2. Bobadilla *lib.* 5. *polit. c.* 5. *n.* 26. qui idem asserunt de salario Prætoris, quia administratio Justitiæ omnibus & singulis æqualiter prodest. Ergo pariformiter dicendum est in nostro casu reædificationis, seu reparationis Ecclesiæ. 38

Sed in contrarium est communis sententia dicens secundum facultatem uniuscujusque esse faciendam; nam similes collectæ ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, propriæ collectæ sunt, quarum natura est prospicere non personarum numerum, sed patrimonium cujuscunque, *l.* 1. *C. de apochis publicis*, ubi Glossa *verbo Inopes*, juncto ibidem Bartolo *num.* 8. Quapropter hæc distributio facienda est non per capita, sed secundum Parochianorum facultates, Belletus *d.* §. 15. *nu.* 11. Leon. *in Thesauro for. Eccl. cap.* 16. *n.* 73. Costa *d. remed.* 106. *num.* 3. Sperellus *dec.* 68. *num.* 54. Pekius *de reparand. Eccles. cap.* 10. *nu.* 2. Solorzanus *d. lib.* 3. *cap.* 23. *n.* 9. Balmaseda *d. q.* 56. *nu.* 13. Urrutigoyti *d. cap.* 3. *num.* 132. 39

In hoc dubio considerandum cum Tonduto *dicto c.* 38. *n.* 1. collectas in triplici esse differentia. In primis reales dicuntur, ipsas res afficientes, habentque certam præstationem, veluti tributa rebus ipsis cohærentia, quæ ad quemcunque transeunt: Aliæ sunt personales, quæ tantum personis imponuntur. Ac denique alteræ, quæ imponuntur personis pro rebus ab ipsis possessis, & respectu propriarum facultatum, quæ & patrimoniales aliquando solent nominari. Unde disquirendum, an hæ contributiones, seu collectæ ad ædificandas, seu reparandas Ecclesias sint reales, an personales, seu patrimoniales, Cancerius *var.* 2. *p. c.* 6. *nu.* 198. scripsit similes contributiones, seu collectas istas esse patrimoniales, & reales, prout quæ expenduntur pro reficienda domo civitatis. Sed tamen Cancerius confundit onera, seu collectas patrimoniales, & reales, quæ inter se distinguuntur, ut jam est explicatum. Dicendum est ergo, collectam istam esse patrimonialem, imponendam personis habito respectu ad patrimonium uniuscujusque, ut tenet Tondutus nuperrime allegatus, & Cochlius *de contribus. cap.* 10. *n.* 57. 40

Hinc sequitur, esse admittendam communem sententiam, non ex fundamento illius, quia debile est; nam etiam collectæ, seu contributiones, proprie sunt personales, personas prospicientes; Balmaseda *de collect. qu.* 67. *num.* 7. quamobrem nomen illius non dicit necessariam contribu- 41

tionem

tionem respectu habito ad facultates, sed tantum per capita. Ergo fundamentum communis sententiæ debile est. Stabilitur tamen sententia illa, quia collecta, seu contributio ad reficiendas, seu reparandas Ecclesias, est patrimonialis, ut dictum est *numero antecedenti*. Ergo non per capita est distribuenda, sed secundum facultates. Quod sit patrimonialis probatur, quia ista collecta respicit immediate bonum publicum Religionis, *l. 1. §. Hujus studii, ff. de just. l. Quæ religiosis 43. ff. de relig. & sumpt. funer.* Ergo est patrimonialis, exteræ enim respicientes immediate personas, sunt personales, ut in salario Medici, & Prætoris, quorum contributio fit per capita, ex eo quod immediate bonum illud respiciat personas, licet mediate publicum, ad quorum salarium omnes per capita collectantur, nisi inopes fuerint, Valle *libr. 2. cons. 87. numer.* 28. Mena *libr. 1. var. quæstion.* 8. §. 1. *numer.* 52. Denique id est conforme Sacris Canonibus æquitate, & sanctitate maxima omnia decernentibus, ne ad reædificationem, seu reparationem Ecclesiarum collectæ fiant, nisi secundum facultates, qui est optimus modus contribuendi, de Lugo, *de just. disput.* 36. *sect.* 2. *numer.* 23. & dicemus nos *lib. 7. cap. 9.* Ergo in præsenti semper est facienda distributio, seu collecta ista secundum facultates, non per capita.

42 Ex his resolvenda alia difficultas, an forenses possint obligari ad hanc contributionem pro refectione, aut reparatione Ecclesiarum? Et affirmandum videtur; nam licet aliqui Doctorum asserant, forenses non teneri solvere gabellas, seu collectas impositas ad ædificationem, seu reparationem ædificiorum publicorum, Tabiena, Armilla, Cajetanus, & alii apud Sanchez *cons. libr. 2. capit. 4. dub.* 45. *numer.* 6. attamen probabilissima sententia est contraria; nam forenses licet tantum negotiandi causa accedant, eisdem tamen commoditatibus utuntur: quamobrem etiam ad tributum debent convenire, ut late probat Sanchez *dict. dub.* 45. *numer.* 7. de Lugo *de justit. disput.* 36. *section.* 2. *numer.* 28. Ergo dicendum est, esse collectandos ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ.

43 Sed tamen plures contrarium tenent, quia contributio, seu collecta ista est personalis, habito respectu ad bona habita in loco, seu territorio illo. Ergo cum forenses non habeant ibidem aliqua bona, nequeunt ad id collectari. Cæterum, licet forenses Catholici sint, & Ecclesia utantur ad recipienda Sacramenta, & divina audienda, per accidens est. Ergo ad hanc collectam non tenentur, Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.* 11. *per totum*, Tondutus *dict. capitul.* 38. *per totum*, Balmaseda *dict. quæstion.* 56. *num.* 10.

44 Verum difficultas ista duobus modis est concipienda, Primo, quando forensis habuerit aliqua bona in territorio illo, ubi Ecclesia reficitur, seu reparatur, & alibi habet domicilium. Secundo, quando forensis tantum in civitate, aut oppido adesset ad negotia. Quoad primum duæ sunt sententiæ. Prima asserit habentem bona in territorio illo, ubi Ecclesia, ædificatur, seu reparatur, etiamsi alibi habuerit domicilium, teneri ad hanc collectam, seu contributionem; nam contributio ista est onus reale bonorum; quorum licet alibi habiter, tenebitur ad illam. Et confirmatur; nam bona quælibet alicujus territorii sunt tacite obligata, & hypothecata pro omnibus necessitatibus publicis illius, *l. 1. & 2. Cod. quibus in caus. pign. tacit. contrah.* ubi Bald. Albericus *in l. Idem Julianus, §. Hæres, ff. de legat. 1. l. Rescripta 6. §. fin. ff. de mun. & honorib.* Sed hæc necessitas est publica. Ergo licet dominus alibi habitet, tenebitur ratione bonorum ad illam contribuere. Rursus probatur doctrina Abbatis *in capit. Non minus* 4. *de Immunit. Eccles. numer.* 38. Alexandri *lib. 2. cons.* 70. & Cornei *lib. 5. cons.* 209. asserentium, forenses habentes bona in aliqua urbe, seu territorio, teneri ad collectas pro reparatione murorum, viarum, & pontium. Ergo multo magis pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiarum, Fulvius Pacianus *cons. 7. numer.* 99. Phœbus *dec. Lusit.* 34. Cevallos 2. *part. qu.* 99. *nu.* 8. Barbosa 3. *par. allegat.* 64. *num.* 10. Urrutigoyti *d. cap.* 13. *num.* 72.

Secunda sententia tenet contrarium, quia hæc obligatio est patrimonialis respicens principaliter personas, quæ si alibi domicilium habuerint, ad nihil tenebuntur; bona enim in hac specie ad nihil deserviunt, nisi ut persona principaliter obligata admodum facultatem contribuat. Ergo si alibi domicilium habuerit, licet bona adsint in territorio forensi, ad nihil tenebitur. Præterea licet hæc collecta fuerit realis, ut aliquibus placuit, & dixit Cancerius 2. *part. capit.* 6. *numer.* 198. id tamen non est intelligendum proprie, sed quatenus contributio debet fieri secundum facultates cujuscunque; est enim proprie patrimonialis. Ergo si persona alibi habuerit domicilium, licet in territorio habeat bona, ad nihil tenebitur, Cochlius *de contribut. cap.* 10. *num.* 57. Costa *remedio* 304. *num.* 7. Pekius *de reparan. Ecclesiis, cap.* 11. *num.* 4. Thesaurus *dec.* 149. Tondutus *d. cap.* 38. *a num.* 4. Balmaseda *d. qu.* 56. *num.* 14. 45

Hoc dubium duobus modis est concipiendum, & examinandum. Primo, de jure communi. Secundo, de jure nostro Regio, De jure communi tota difficultas versatur, quatenus multi Doctores asserunt, hanc collectam, seu contributionem esse pure realem: alii patrimonialem, seu mixtam. Asseverantes, esse realem, consequenter affirmant forensem habentem bona in territorio illo, teneri ad hanc collectam pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ, quia onera realia debentur ubi adsunt bona, ut de censualibus tenent Parladorius *libr. prim. quod. cap.* 3. §. 8. *numer.* 24. Cencius *de censib. quæst.* 1. *a num.* 25. Avendanus *respons.* 23. *num.* 2. Bobadilla *in polit. lib. 5. cap. 5. nu.* 24. Ergo ratione bonorum forensis tenebitur contribuere ad hanc collectam. 46

Sed non recte loquuntur Doctores isti, quia hæc contributio realis non est, nec aliquo modo onus reale; quia ex duobus capitibus fit onus reale, nempe quando res ipsa commodum reportat ex collecta, Mena *var. lib. 1. quæst.* 21. *a num.* 90. aut quando ex pacto est pensio, seu tributum in re ipsa impositum; Ast ex nullo capite istorum collecta debetur ad reficiendam, seu reparandam Ecclesiam. Ergo nullo modo collecta ista est realis, Quod vero non sit certa pensio in re ipsa imposita, patet; quia est collecta incerta imponenda solum, quando fuerit necessaria ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ: tum incerta est respectu quantitatis. Ergo non est certa affixa ipsis bonis, Quod vero nullum commodum reportet bonis existentibus in territorio ædificatio, seu refectio ista, etiam patet, quia tantum est ad bonum animarum. Ergo minime collecta ista est onus reale. Quamobrem quoties forenses ad tributum vocantur, prospiciendum commodum bonorum, veluti ne per alluvionem deteriorentur, vel ut muri reficiantur, ne urbe ab hostibus occupata, bona illa deprædentur, quo casu collectantur, Avendanus *de exequend. mand.* 2. *p. cap.* 14. *n.* 20. Ant. Rubeus *cons.* 9. Thesaurus *dec.* 257. *n.* 6. Ergo in præsenti non sunt collectandi. 47

Hinc admittendi sunt Doctores asserentes, collectam istam esse patrimonialem, & imponendam personis, habito respectu ad facultates; nam ut probatum est, est incerta, nec commodum reportat bonis, Pekius *d. cap.* 11. *n.* 4. *vers. Ideo.* 46

Et consequenter dicendum, esse admittendam secundam sententiam negantem, forenses habentes bona in territorio, debere contribuere ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ. Tum alia ratione; nam forenses alibi habentes domicilium, non sunt subditi illius loci ubi imponitur collecta: Sed collecta non potest comprehendere exemptos a jurisdictione, Decius *consil* 358. Boerius *consil.* 260. *numer.* 11. Solorzanus *de jur. Indiar. tom. 2. libr. 1. cap.* 19. *numer.* 78. & dicemus late *lib. 7. cap. 9.* Ergo forenses, etiamsi bona habeant in territorio, nequeunt collectari ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, Tondutus *dict. cap.* 38. *num.* 3. 49

Limitatur tamen hæc sententia aliquibus modis. Primo, si ad hanc collectam adsit privilegium Principis, ut bona collectentur pro tributis personalibus, aut patrimonialibus. Tum si adsit statutum conditum ab urbe non recognoscente Superiorem, vel si recognoscat, corroboratum sit plurimo temporis cursu, supponente privilegium, aut quando adesset similis consuetudo recte præscripta, Pekius

d. cap. 11. *an.* 5. Tondutus *to.* 1. *cap.* 39. *n.* 6. *& cap.* 38. *n.* 3. Eminentissimus de Luca *tom.* 2. *de Regalib. disc.* 63. Balmaseda *de collect. quæst.* 62. *numer.* 4. Similiter limitatur, si forensis habuerit etiam domicilium in territorio ubi Ecclesia ædificatur, seu reparatur, & ibi pro majori parte anni habitaverit; quia tunc ex eo quod ibidem Sacramenta recipiat, & audiat divina, simul cum domicilio, tenetur contribuere pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ, Moneta *de decim. capit.* 7. *quæst. prim. numer.* 2. Narbona *in l.* 20. *tit.* 1. *libr.* 4. *Recopilat. gloss.* 2. *numer.* 11. & in terminis Cenedo *decis.* 91. *numer.* 9. Barbosa *dict. allegat.* 64. *numer.* 10. Tondutus *dict. capit.* 38. *numer.* 4. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *numer.* 75. Balmaseda *dict. qu.* 56. *num.* 17.

51 De jure Regio magis est dubium ex decisione textus in *l.* 5. *tit.* 9. *lib.* 7. *Recopilat.* ubi decisum, tributa personalia, realia, vel mixta esse solvenda in loco ubi sita sunt bona, licet dominus alibi habuerit domicilium, quod admittit Azevedus *ibidem numer. fin.* nec dissentit Avendan, *respons.* 16. Ergo in Castella, ubi lex ista viget, ad contributionem tenebitur forensis, licet alibi habeat domicilium, pro ratione bonorum ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ,

52 Sed tamen de jure Regio causa ista decidenda est, ut de jure communi, & dicendum, forensem istum non teneri venire ad tributum ratione bonorum, pro Ecclesia ædificanda, seu reparanda, *l. Rescripto §. fin. l. Munerum* 18. *§. Patrimonia*, *ff. de mun. & honorib. l. Cum nec* 4. *Cod. de Incolis*, *libr.* 10. multis relatis Flores de Mena *dict. lib.* 1. *quæstion.* 21. *num.* 90. & est ratio, quia lex illa statuta est illo tempore ex causa singulari, nempe quia plurimi incolæ ob gravitatem vectigalium, faciliter oppida ubi degebant, deserebant, & alibi se conferentes facile a tributis se liberabant: quamobrem ut tanto damno occurreretur, ex quo plures populi depopulabantur, idcirco statutum est; ut omnia tributa realia, personalia, vel mixta, ubi adessent bona, persolverentur, ne hac arrepta occasione, domicilia mutarentur. Hæc enim causa non est in ædificatione, seu reparatione Ecclesiarum, quia rara est contributio, & nec ratione illius mutantur domicilia, quare non est casus comprehensus in illa lege. Rursus licet illa lex vigeret pro illa urgenti necessitate, jam in desuetudinem abiit, nec in his regnis practicatur, nisi tantum in oneribus realibus, Mena *dict. quæst.* 21. *num.* 102. Balmaseda *de collect. qu.* 62. *num.* 6. Ergo in præsenti non est tenenda. Denique Azevedus, & Avendanus tantum ad literam illius legis loquuntur, non tamen dicunt, an sit in usu, nec ne: quare eorum doctrina parum urget ad præsentis casus decisionem, sed tenendum ut de jure communi decisum est, Balmaseda *dict. quæst.* 62. *num.* 5. Solorzano *tom.* 2. *libr.* 1. *cap.* 19. *num.* 78.

53 Ex his fundamenta prioris sententiæ apposita *num.* 44. dilabuntur; tam ut probatum est, onus istud est patrimoniale. Ceterum doctrina Abbatis, & aliorum asserentium teneri forensem pro bonis habitis in territorio contribuere ad reparationem murorum, pontium, seu viarum, absolute sumpta admittenda non est, nisi bona illa recipiant commodum ex reparatione, ut bene explicat Mena *dict. qu.* 21. *numer.* 97. *&* 98. quod cum non sit in refectione, seu constructione Ecclesiæ, sed tantum in bono spirituale vicinorum, inde est ut ratione bonorum non teneantur contribuere forenses.

54 Tandem superest aliud membrum distinctionis, scilicet quando forensis in territorio Ecclesiæ adest præsens, & ibidem negotiationis causa invenitur, non tamen habet aliqua bona, an teneatur ad hanc contributionem, In hac difficultate forenses duobus modis sunt concipiendi; vel sunt peregrini, vel alii qui per transitum ad territorium adveniunt: aut sunt qui ibidem morantur peregrinationis, aut studii causa. Primi enim peregrini, & transeuntes, ad hanc gabellam, seu collectam contribuere non debent, quia ipsi nullo modo subsunt legibus, statutis, aut decretis ipsius loci, ut in probabiliori sententia tenent Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disput.* 28. *a numer.* 6. Suarez *de legib. lib.* 3. *capit.* 32. *numer.* 3. Henriquez *lib.* 7. *de Indulg. cap.* 13. *numer.* 8. Villalob. *in Summa*, 1. *par. tractat.* 2. *difficult.* 34. *numer.* 1. quamobrem ex defectu potestatis nequit eis gabella imponi, seu collecta, etiam ad ædificandam, seu reparandam Ecclesiam, Rursus; nam licet forenses Catholici sint, & commodum Ecclesiæ percipiant, cum tamen id sit per transitum, commodum illud per accidens est, & non venit in consideratione, ut ad collectam adstringatur. Excipio tamen si contributio est imposita in aliquibus rebus, veluti comestibilibus vel in aliis ab eis vendendis, vel emendis; tunc enim cum inseparabilis sit collecta, & imposita ipsis contractibus, peregrini, & forenses transeuntes ad illam obligantur, Baldus *in l.* 1. *C. de contrah. empt. num.* 3. *&* 4. Sanch. *d. disput.* 18. *num.* 12. Ergo etiam ad hanc collectam ad ædificandam, seu construendam Ecclesiam.

Si tamen forenses in loco illo morentur ad negotiationem, studium, vel ad alteram causam, majus est dubium; nam plurimi Doctores, quos refert, & sequitur Mena *dict. lib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 93. asserunt, forensem morantem in illo loco per longum tempus, dummodo habuerit animum recedendi, ad collectam non teneri; nam ex eo quod non habeat animum permanendi, vicinus & domiciliatus non est, & nequit collectari, Amaya *in l. Cives.* 7. *Cod. de incolis*, *libr.* 10. *num.* 104. Otero *de Pascuis*, *cap.* 4. *num.* 11. Ergo nec poterunt collectari ad Ecclesiæ ædificationem, seu reparationem. 55

Sed in præsenti contrarium mihi videtur, Idque duobus modis evenire videtur, vel quando statutum, vel consuetudo immemorialis est illius oppidi, ut forenses collectentur, sicut alii incolæ, quod fieri valet ob aliquas rationes, quas recenset Lugo *de justitia*, *disput.* 26. *sect.* 2. *num.* 28. Vasqu. *in opusc. de restit. capit.* 3. *§.* 1. *dub.* 2. *numer.* 32. Oliva *de justit. disput.* 669. *num.* 3. Mena *d. quæst.* 21. *numer.* 160. quo quidem casu sicut forenses ad alia tributa tenentur, similiter ad collectam pro construenda, vel reparanda Ecclesia. Si vero statutum, aut consuetudo ista non sit, sed ex jure communi procedatur, adhuc morantes in oppido, licet forenses sint, poterunt collectari pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ; nam ut docent Sanchez *consil. lib.* 2. *capit.* 4. *dub.* 45. *numer.* 7. quoties exteri percipiunt commodum ex re illa civitatis, ad quam confluunt, tenentur ad collectas ratione illius rei impositas, Mena *dict. quæst.* 21. *numer.* 98. Cum ergo forenses in oppido commorantes commodum ex Ecclesia illius loci percipiant, quatenus ibidem recipiunt Sacramenta, audiunt Divina, & sepeliuntur, inde est ut sicut cæteri incolæ debeant collectari. Ceterum collecta ista est personalis formaliter, licet secundum quid sit realis, Tondutus *dict. cap.* 38. *numer.* 4. Sed personæ forensium percipiunt ex Ecclesia spirituale commodum. Ergo possunt collectari. Præterea similes forenses quodammodo incolæ, seu domiciliarii censentur, & subsunt legibus illius loci, & ibidem forum sortiuntur, Sanch. *lib.* 3. *disput.* 18. *numer.* 9. Ergo quando commodum recipiunt ex Ecclesia, debent contribuere ad ædificationem, seu reparationem illius, Deinde doctrina asserens, forenses non teneri ad collectas, intelligenda est, quando tantum imponuntur incolis pro eorum tantum utilitate, non vero quando commodum percipiunt forenses, Ergo debent sentire damnum contributionis, ex regula *Secundum* 10. *ff. de re jur. l. Plancus* 49. *ff. ad l. Falcid.* Gratian. *tom.* 5. *discept.* 916. *num.* 35. Tuschus *lit. V. conclus.* 374. 56

Illud vero (antequam hinc abeamus) erit observandum, quod si civitas, vel oppidum habuerit bona communia, & propria unde Ecclesia ædificetur, aut reparetur, non esse deveniendum ad collectam vicinorum, vel incolarum; nam licet Ecclesia prospiciat bonum spirituale personarum ibidem commorantium, attamen cum in rebus sacris existat jus publicum, *l.* 1. *§. hujus studiis*, *ff. de justitia*, quatenus totius communitatis incolumitas a conservanda Religione pendeat, prout etiam Ethnici animadverterunt, de quo exempla dat Valerius *lib.* 1. *tit. de conserv. Relig.* idque conforme sit placitum omnium Catholicorum, Carolus Scribanius *polit. Christ.* 1. *p. cap.* 19. Menochius *instit. politic. lib.* 2. *cap.* 5. Patrus Barbosa *in polit. tract.* 1. *disc.* 12. *fol. mihi* 139. Ribadeneira *en le Principe Christiano*, *capit.* 13. Marquez 57

in suo

in suo gubernat. lib.2. cap.1. idem quoties adsunt bona publica, ex eis est reparanda, seu ædificanda Ecclesia; nec deveniendum ad collectas. Præterea illud est agnitum principium, quod quoties necessitati publicæ potest occurri ex bonis publicis, non est deveniendum ad contributionem, *l. 11. tit. 13. lib. 1. recopilat.* ibi: *A fallacimiento de proprios de concejo*: & dicemus infra *lib. 7. cap.9.* Ergo in præsentia si adsint bona publica, non est deveniendum ad distributionem, Gutierez *allegat.* 10. *num.* 6. Avendanus *de exequend. 2. par. cap. 10. num.29.* quidquid non bene resistant; Cevallos *de las fuercas 2. part. quæstion. 99. numer. 7.* Salgado *d. 3. par. cap.5. num.12.*

58 Si vero ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ, nec per bona publica, nec per collectam fieri valeat; ad providentiam Episcopi pertinet modum quærere. Quapropter poterit fieri statutum, ut fructus vacantes beneficiorum applicentur Fabricæ Ecclesiæ ædificandæ, seu reparandæ; idque causam esse sufficientem probant Tuschus *verbo Fabrica, conclus. 3. num. 5. & 6.* Bellettus *disquis. Cleric. tit. de Clerico debit. §. 13. num. 12.* Barbosa *d. allegat 64. num. 4. in fin.*

59 Est tamen dubium, an ad refectionem, seu ædificationem Ecclesiæ pauperis possit Episcopus aliarum Ecclesiarum fructus applicare? Prima sententia negat id fieri posse absque licentia Papæ, quia ista est propria alienatio rerum Ecclesiæ, quæ nequit fieri absque consensu Apostolico, *Extravagant. 1. de rebus Ecclesiæ*, Riccius *in Praxi for. decision. 24. & 25.* & in terminis applicationis fructuum unius alteri Ecclesiæ, tenent Gratian. *discept. foren. capit. 5. numer. 9. 10. & 17. & capit. 674. numer. 4.* Bossius *tom. 3. variar. tractat. 16. §. 1. numer. 268.* Riccius *in praxi 1. part. resolution. 44.* Ergo minime poterit Episcopus ex fructibus unius Ecclesiæ alteri applicare, etiam pauperi, absque assensu Apostolico. Præterea alienatio rerum Ecclesiæ nequit fieri absque utilitate ipsius, alias si propter aliarum commodum id concederetur, faciliter bonis propriis expoliaretur, Cevall. *1. part. decis. 45. numer. 34.* Rota apud Seraphinum *decis. 29.* Cophinus *decis. 37.* Bossius *dict. tractat. 18. §. 2. a numer. 101.* Ergo Episcopus propria authoritate absque Pontificis licentia nequit fructus alteri Ecclesiæ applicare, etiam ex causa ædificationis, seu reparationis. Tandem nam quæ donata, & concessa sunt Ecclesiis determinatis, nequit Episcopus aliis Ecclesiis concedere, id enim esset commutare dantium voluntates, quod nequit fieri ab Episcopo, *cap. 1. 12. quæst. 1. Clemen. Quia contingit. 2. de relig. domib.* Tridentinum *sess. 25. de reform. capit. 8.* ergo nec applicare fructus alicujus Ecclesiæ, etiam superfluos, alteri pauperi ad ejus ædificium, seu reparationem, Navarr. *cons. 2. dict. 15. de reb. Ecclesiæ*, Barbosa *3. par. alleg. 64. num. 7.*

60 Secunda sententia affirmat; nam ut docent communiter DD. ad providentiam Episcopi pertinet ædificatio, seu reparatio Ecclesiarum, modosque quærere, ut id fiat, quando nec ex fructibus, nec ex bonis communibus, nec vicinorum fieri valet. Ergo quando aliqua Ecclesia pervenit ad summam egestatem, poterit ex fructibus superfluis alterius Ecclesiæ huic provideri, ad illius ædificationem, seu reparationem. Tum licet Episcopus non possit propria authoritate fructus unius Ecclesiæ alteri applicare, id tamen non admittitur, quando adest justa causa, *cap. Præcipimus, §. Sicut. duo, 16. quæstion. prima.*, Gloss. *in cap. constitutus, de Relig. domib. & in capit. prim. de reg. Ecclesiæ.* Ast in specie est justissima causa construendæ; seu reparandæ Ecclesiæ pauperis, carentibus fructibus, & Parochianis divitibus. Ergo recte Episcopus poterit facere hanc applicationem, Burgensis *in capit. Quæ in Ecclesiarum, de constit. numer. 272.* Genuensis *in Manual. Past. capit. 30. numer. 8.* Layman *in Sum. libr. 4. tractat. 2. capit 13. numer. 16.* Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathed. cap. 13. num 58.* Torrecilla *exam. de Essp. tractat. 3. qu. unic. sect. 1. quæst. 3. num. 20. & 21.*

61 In hoc dubio attente est considerandus casus, in quo difficultas versatur, quia aliquæ Ecclesiæ possunt esse divites, verum non ita ut aliqui fructus superfluant; quia omnes illæ divitiæ sunt illis necessariæ ad expensas suas, & divinum cultum: quare dubium versabitur, quando ita sunt divites, ut quamplures fructus superfluos habeant: in quo quidem casu dicendum, duobus modis posse Episcopum illa superflua tollere ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ pauperis, dismembrando, seu applicando fructus illos perpetuo ad alteram pauperem Ecclesiam indigentem ædificatione, seu reparatione; in quo quidem casu recte procedit prima sententia, quia ad hanc dismembrationem, & perpetuam applicationem requiritur assensus Apostolicus, Bossius *d. §. 3. num. 286. in fin.* quod procedit absque dubio ubi Extravagantes, & aliæ Constitutiones de his alienationibus loquentes admissæ sunt.

Altero etiam modo fieri valet applicatio ista ab Episcopo, tantum præcipiendo reditus, & fructus perceptos, & expositos ad consumptionem, applicari pro unica vice ad ædificationem, seu reparationem alterius pauperis Ecclesiæ: & in isto casu recte Episcopus propria auctoritate procedit; nam licet bona Ecclesiæ non possint alienari absque solemnitatibus, ut notum est; id intelligendum tamen quando res immobiles sunt, vel mobilia pretiosa, quæ servari possunt, *Extravag. Ambitiosæ, de reb. Ecclesiæ.* Barbosa *dict. 3. part. allegat. 95 numer. 49.* Molina *de just. tom. 2. disputat. 465.* Bonacin. *de alienat. rer. Ecclesiæ, 2. part. quæstion. unica.*, Bossius latissime *d. tractat. 18. §. 7. numer. 371.* Delbene *de immunit. 1. part. capit. 17. dub. 2. section. prim. per tot,* non vero quando sunt mobilia, & exposita ad earum alienationem, prout in casu de quo loquimur: quamobrem ex licentia, seu decreto Episcopi fructus, seu reditus superflui recte poterunt applicari alteri pauperi Ecclesiæ, ad illam ædificandam, seu reparandam. Rursus licet esset alienatio ista prohibita, in Hispania tamen ubi non sunt receptæ similes Extravagantes, & Decreta, sed bona Ecclesiæ alienantur de licentia Episcopi, & causa subsistente, ut de jure communi, *cap. Sine exceptione 12. quæstion. 2.* Bossius *d. tract. 18. §. 5. num. 193.* debet admitti talis applicatio; siquidem fit authoritate Episcopi, & justissima causa subsistente. 62

Tandem ex alio capite sententia ista comprobatur; nam ut *l. 8.* dicemus, Ecclesia tenetur ex superfluis eleemosynam facere: quamobrem Episcopus poterit fructus illos superfluos Ecclesiæ pauperi ad ejus ædificium, seu reparationem applicare per modum eleemosynæ, ad quam tenebatur ipsa Ecclesia. Ergo recte sustinenda est talis applicatio. 63

Hinc enim in similibus necessitatibus poterit Episcopus designare personas aliquas honestas ad petendas eleemosynas per civitatem, vel oppidum, ubi Ecclesia est ædificanda, seu reparanda, & per vicos circumvicinos, Gutierez *dict. allegat. 10. numer. 8.* Salgado *de Regio protect. 4. part. capit. 5. numer. 21.* Urrutigoyti *dict. capit. 13. numer. 123.* cui addidit Salgado *numer. 22.* posse etiam Episcopum ex bonis Beneficiatorum defunctorum aliquid detrahere ad ædificationem, seu refectionem Ecclesiæ, quando plures reditus, seu fructus in vita ex tali Ecclesia perceperunt: quod in reparatione Eremitoriarum scripsit Gutierez *dict. allegat. 10. numer. 7.* quorum doctrinam admittendam censeo, quando damnum refectionis, seu ædificationis in vita Beneficiati fuerit causatum; ad quod ipse tenebatur contribuere simul cum aliis participibus, ut tenet Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap. 18.* Salgado *dict. cap. 3. num. 25.* quod extendendum ad pensionarios, Pekius *ead. tract. cap. 21.* Barbosa *ad Concilium, dict. sess. 21. cap. 7. num 12. & al. alleg. 64. num. 18.* Alias si ex nulla providentia Episcopi possit Ecclesia reparari, demolienda est; non ita tamen, ut ad profanos usus redeat, sed erigenda Crux, & ibi relinquenda, translata ad matricem, seu viciniorem Ecclesia diruta, ut decrevit Concilium *d. c. 7.* Sperellus *dec. 68. num. 14.* Barbosa dans plures *in d. cap. 7. num. 11. & allegat. 64. num. fin.* 64

Hucusque dicta intelligenda sunt de inferioribus Ecclesiis. De Cathedralibus vero illud est expeditum, ut ad refectionem, seu ædificationem earum, prius bona Fabricæ sint obligata, *c. 1. de Ecclesiis ædificandis*, ubi Doctores Fuscus *de visit. lib. 1. c. 10. n. 15.* Urrutigoyti *d. c. 13. num. 15.* quibus non sufficientibus, Episcopus quartam partem fructuum contribuere tenetur tam de præteritis, quam de fu- 65

de futuris, Berous *conf.* 3. *a nu.* 6. Rota apud Farinac. *dec.* 627. *n.* 3. *p.* 1. Azorius *de re benef. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 78. Barbosa 3. *p. alleg.* 64. *n.* 5.

66 Verum est dubium, an Episcopus præter hanc quartam, si non sufficiat, amplius contribuere debeat simul cum Canonicis. Prima sententia negat, *ex cap. Decernimus, cap. Quatuor* 27. 12. *q.* 2. ubi dicitur, ad Fabricam Ecclesiæ quartam partem fructuum Episcopatus pertinere, Episcopumque illam præstando totam suam obligationem adimplere. Ergo non tenebitur contribuere. Cæterum si Episcopus amplius teneretur contribuere, & omnes fructus teneretur impendere, misera sibi relicta congrua, in grave præjudicium suæ dignitatis ex paupertate facile despiceretur, & Canonici integre suas portiones perciperent, quando similiter sunt obligati ad refectionem, seu reparationem Ecclesiæ, Gigas *conf.* 117. Cenedo *ad Decretal. collect.* 553. *num.* 1. & 3. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 135. Michael Thenoch. *de visitat. Eccles. lib.* 2. *num.* 6. Ergo minime asserendum, amplius ultra quartam teneri contribuere, Berous *d. conf.* 3. *num.* 6. Barbatia *conf.* 26. *sub nu.* 4. Surdus *conf.* 63. *num.* 23. Belletus *d. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *num.* 16. Lotterius *d. qu.* 11. *num.* 78. Barbosa *dict. allegat.* 64. *num.* 5.

67 Secunda sententia affirmat, reservata congrua, omnes alios fructus ultra quartam teneri Episcopum contribuere, & si non sufficiant, Canonici vocandi sunt ad tributum. Ratio est; nam illa pars quarta, quæ fructibus Episcopi reservatur Fabricæ, est propria illius, *cap. Decernimus* 10. 10. *q.* 3. *cap. Quatuor* 27. 12. *q.* 2. & concessa Episcopis, ut si reparatio Ecclesiæ, aut ædificatio ea non indigeat, ad alios pios usus illam impendant, *c. Unio* 3. 10. *q.* 3. *c. Vobis* 13. 12. *q.* 2. quamobrem in hac contributione Episcopus ultra quartam tenetur contribuere omnes alios fructus, excepta congrua: quibus non sufficientibus ad Canonicorum tributum est deveniendum, Urruogoyti *de Ecclesiis Cathedr. c.* 13. *a n.* 17.

68 In hoc dubio magnopere prospiciendum, quomodo fructus Ecclesiæ Cathedralis dividantur inter Episcopum Fabricam, & Canonicos. Si enim Fabrica habeat fructus separatos, & sigillatim administrentur, ita ut Episcopus nihil de eis percipiat, ex illis facienda est reparatio, seu ædificatio, ut jam dictum est, Molina *de Inst. tr.* 2. *disp.* 144. *vers. Quod Fabricam*. Ast si Episcopus aliquam partem fructuum pertinentium ad Fabricam perceperit, veluti tertium, aut quartam partem, ut in dictis juribus, *in c. Unio*, & *c. Vobis*, tunc illa pars præstanda est ab Episcopo, non ut contributio ipsius Episcopi, sed ut restitutio necessario ab ipso facienda; quia advenit casus ædificationis, seu reparationis Ecclesiæ, ad quam pars illa erat destinata, ut bene considerat Urrutigoyti *d. c.* 13. *n.* 20. & 23.

69 Erit ergo dubium, quando jam ista pars est Ecclesiæ restituta; vel quando Episcopus nihil de his fructibus perceperit, an omnes Episcopi teneantur contribuere, excepta congrua, antequam Canonici vocentur ad contributionem? Affirmavit Urrutigoyti *d. c.* 13. *a n.* 18. Verum, in re asserο tam Episcopum, quam Canonicos pro rata contribuere debere; Ducor nam omnes fructus Ecclesiæ Cathedralis æqualiter sunt obligati ad ædificationem, seu reparationem illius: nec obligatio Episcopi est prior, quam obligatio Canonicorum, cum æqualiter pro rata portionum fructus percipiant. Ergo omnes Canonici simul cum Episcopo pro rata simul contribuere tenentur.

70 Sed dices: Inter Episcopum, & Ecclesiam adest matrimonium spirituale, & est sponsus illius, *c. Inter corporalia* 2. *de transl. Episcopi*, *c. Magnæ* 6. *de vot.* Maritus vero ex propria obligatione tenetur alere, & conservare uxorem potius quam alter quilibet, ut diximus *lib.* 4. *c.* 9. *a nu.* Ergo Episcopus tenetur ex propriis fructibus prius reædificare, aut reparare Ecclesiam, quam Canonici. Sed respondetur, hanc obligationem non provenire a matrimonio spirituali Episcopi cum Ecclesia; id enim solum consideratur ne illam deserat, & ad aliam se transferat absque justa causa, seu dispensatione; ad similitudinem matrimonii carnalis, in sensu morali; ut explicat Barbosa *in d. c. Inter corporalia, n.* 4. At vero ad reparationem, seu ædificationem obligatio provenit ex fructibus obligatis ad illius conservationem, Salgado *d.* 2. *p. c.* 5. *n.* 8. Ergo cum omnes tam Episcopus, quam Canonici, illos percipiant, omnes æqualiter pro rata ad contributionem tenentur.

71 Cæterum probatur; nam onus ædificandi, seu reparandi Ecclesiam, est ipsorum fructuum, non habito respectu ad personas, sed ad fructus, quatenus est onus reale ipsorum ex speciali destinatione, *cap. Unio* 3. 10. *qu.* 3. ubi Glossa, Ripa *respons.* 14. *tit. de legibus*, Pekius *de reparand. Ecclesiis*, *cap.* 14. *num.* 1. & 2. Solorzanus *d. libr.* 3. *cap.* 23. *nu.* 10. Cum ergo in specie Canonici simul cum Episcopo percipiant portiones fructuum, inde est, ut simul cum fructibus transeat æqualis obligatio reficiendi, & ædificandi Ecclesiam. Ergo Canonici simul cum Episcopo ad hanc reparationem, vel ædificationem tenentur pro rata portionum.

Et confirmatur; nam onus istud regale sequitur ipsius fructus, licet ad alios transeant, & ad successores, Pekius *de reparand. Ecclesiis*, *c.* 19. Verall. *dec.* 208. Boerius *decis.* 204. *n.* 54. Paponius *arrest. lib.* 1. *tit.* 1. §. 14. Urrutigoyti *d. c.* 12. *n.* 28. quare rata ista inest in ipsis fructibus in eodem tempore simul cum Episcopo. Ergo omnes Canonici simul cum Episcopo tenentur pro rata contribuere. 72

In defectu Canonicorum, & Episcopi, quando non sunt sufficientes, alii Clerici, & Parochiani Ecclesiæ Cathedralis ad contributionem tenentur, ut fiat ædificatio, seu reparatio: possunt etiam absentium distributiones applicari fructus beneficiorum vacantium, & alia juris remedia, Rot. 2. *p. divers. dec.* 225. *n.* 2. Barbosa *d. allegat.* 64. *nu.* 5. Urrutigoyti *d. c.* 13. *n.* 35. 73

In Cathedralibus Hispaniæ Reges nostri ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum Cathedralium non tenentur, quia non sunt proprie Patroni, sed protectores, Lotterius *de re benef. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 64. Excipitur tamen in Cathedralibus Regni Granatensis, & Indiarum, ubi sunt veri Patroni, Solorzano *d. c.* 23. *n.* 14. & *in Polit. libr.* 4. *c.* 23. Villarroel, *Goviern. Ecclesiast.* 2. *p. qu.* 20. *artic.* 3. *per tot.* Urrutigoyti *d. c.* 13. *n.* 68. Frasso *de Patron. Ind.* 1. *p. c.* 7. *num.* 1. Quo quidem casu simul cum aliis contribuere tenentur, prout de aliis Patronis diximus: quod si facere renuerint, jurepatronatus privabuntur, Moneta *de commut. c.* 11. *n.* 150. Marta *de jurisd.* 2. *p. c.* 48. *n.* 4. Urrutigoyti *cap.* 13. *num.* 70. 74

Hæc enim de jure communi debent procedere, nisi ad reparationem, seu ædificationem adsint aliquæ consuetudines jam præscriptæ, quæ in aliquibus Provinciis adesse solent, ut contribuant Laici simul cum Clericis, vel ut Clerici contribuant ad Presbyterium, Laici vero ad corpus Ecclesiæ, prout enim admissæ, & præscriptæ fuerint, ita sunt observandæ, ut aliæ præconsuetudines *c. Consilium* 2. *de observ. jejun. c. Ad Apostolicam* 9. *de simonia*, ubi Doctores communiter, *c.* 1. *de Ecclesiis ædificand.* Pekius *de reparand. Ecclesiis*, *c.* 9. Belletus *Disquis. Clerical. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *n.* 1. qui idem asserit de consuetudine ornandi Capellam ea paramentis; tum habendi lampadem ardentem ante Sanctissimum, Sordus *conf.* 254. *num.* 9. Belletus *d.* §. 13. *num.* 8. Explicant Azorius *Inst. Moral.* 2. *par. lib.* 9. *c.* 3. *qu.* 10. Marta *de jurisdict.* 2. *par. cap.* 38. *num.* 9. Barbosa *d. allegat.* 64. *n.* 9. Campanillus *in Divers. rubr.* 12. *c.* 13. *post princip.* Tondutus *tom.* 1. *c.* 48. *num.* 3. Sperellus *dec.* 68. *a num.* 19. Salgado *d.* 3. *p. c.* 5. *num.* 13. 8. *par.* Diana 8. *p. tract.* 7. *resol.* 16. *vers. Quando*. 75

Hæ tamen consuetudines debent esse claræ, & non turbidæ; turbida enim nihil operatur, Rota apud Farinacium *in posthum.* 1. *p. dec.* 454. *n. fin.* Nec aliquo modo inducitur ex eo, quod aliquando aliquis reficeret, aut repararet Ecclesiam, ad quod non tenebatur; quia est actus facultativus, Rota apud eundem, 1. *p. dec.* 454. *n.* 3. Urrutigoyti *d. c.* 13. *a n.* 10. Ast qui illam allegaverit, probare tenetur, aut per instrumenta, aut per testes videntes eam ad praxim adduci; poteritque etiam judex de ea se informare, Pekius *d. c.* 9. *a n.* 3. Sperellus *d. dec.* 68. *a n.* 20. 76

Tandem in capite isto disquirendum superest, quis sit judex competens ad cognoscendum de causis ædificationis, aut reparationis Ecclesiæ, & ad cognoscendum, & cogendum personas ad contributionem. Qua in re Marta *de jurisdict.* 2. *par. c.* 48. *n.* 15. asserit scriptum id non reperisse; ast variis factis considerationibus concludit, judicem competentem esse Episcopum, ex decisione Concilii *dict. sess.* 25. *de reformat. c.* 7. ubi decisum est, Cevallos vero *de las fuerças* 3. *par. qu.* 99. *a num.* 12. carpit Martam dicentem, scriptum non invenisse, cum jam Guilielmus Benedictus *in cap. Raynutius*, *verbo Et uxorem*, *dec.* 2. *nu.* 138. rem egisset. Verum Cevallos attente non perlegit Martam; loquitur enim tantum, quando in subsidium ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ ad contributionem veniunt Parochiani, quo quidem casu inquit, non invenisse scriptum, quisnam esset judex competens; Et resolvit esse Episcopum, ex Concilio *d. cap.* 7. quod idem est 77

dicen-

dicendam in similibus ædificationibus, seu reparationibus Ecclesiarum, prout ibi disponitur, vel esse ejus Vicarium etiam judicem competentem cum speciali mandato, ut constat ex dicto Decreto, PeKius *de repar. Ecclesiis, cap. 28. per tot.* Surdus *conf.* 101. *num.* 41. Pereyra *de manu Regia* 1. *p. cap.* 18. *num.* 8. Barbosa 3. *p. allegat.* 64. *num.* 8. Lotterius *de re benef. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 81.

78 Erit tamen dubium, an Judex secularis, maxime Princeps Supremus, & ejus Consilia, possint esse Judices competentes ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum, si per præventionem ad eos recurratur. Prima sententia negat; nam causa ista est Ecclesiarum, pertinens ad cultum, Religionem, & administrationem Sacramentorum; res quippe spiritualis est, specialiter pertinens ad Judices Ecclesiasticos, *cap.* 2. *de judiciis*, cum vulgatis. Ergò nequeunt Princeps, & ejus Magistratus esse judices competentes in causis. Cæterum ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ obligati sunt omnes fructus, & reditus illius, etiam decimæ, quorum judices competentes sunt Judices Ecclesiastici, Rota apud Seraphin. *dec.* 1047. *n.* 3. Gratianus *discept.* 238. *n.* 16. Cevallos *de cognit. per viam viol.* 2. *par q.* 25. Barbosa *de univers. lib.* 3. *c.* 26. §. 4. *num.* 1. D. Olea *de cess. titul.* 6. *q.* 3. *num.* 16. Suntque expressissima jura *in c. Tua* 36. *de decim. Clement. Dispendiosam*, 2. *par. de Judiciis*, *l.* 56. *tit.* 6. *p.* 1. quamobrem Judices sæculares, etiamsi Princeps fuerit, aut ejus Magistratus, nequent aliquo modo cognoscere de causa reparationis, seu ædificationis Ecclesiæ. Denique, ut supra dictum est, Episcopus, & alii Clerici sunt obligati ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, ratione fructuum, adversus quos est incapax Judex Princeps, aut ejus Magistratus, *c. diligenti* 12. *c. Cum contingat.* 13. *c. Significasti* 18. *de for. compet. c. Cum Episcopus* 7. *de offic. Ordinarii*, *l.* 58. & 59. *tit.* 6. *p.* 3. Cardoso *in praxi, verbo Jurisdictio*, *n.* 6. Elenzuela *conf.* 26. *num.* 17. Ergo nec Princeps sæcularis, nec ejus Magistratus queunt aliquo modo esse competentes ad cognoscendum de ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ, Surdus *conf.* 301. *n.* 41. Lotterius *d. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 81. qui dicit contrarium non habere fundamentum, Marta *de jurisdict.* 1. *p. c.* 48. *nu.* 16. Valascus *consult.* 179. *n.* 28. Delbene *de Immunit,* 2. *p. cap.* 9. *dub.* 26. *num.* 6. Diana 3. *p. tr.* 1. *res.* 8. Urrutigoyti *d. cap.* 13. *num.* 83.

79 Secunda sententia asserit, per præventionem esse judices competentes Principem secularem, & ejus Magistratus: ducitur ex duobus Scripturæ locis; *lib.* 4. *Reg. c.* 17. ubi Rex Joas disposuit circa reædificationem Templi, & quomodo pecuniæ ad id concessæ debebant conservari, & expendi. Idem dispositum est e Josia *lib.* 4. *Reg. c.* 22. Baralipomen. *lib.* 2. *c.* 24. ubi ad longum historia ista refertur. Unde constat Reges habere potestatem, & jurisdictionem circa ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum. Cæterum probatur; nam hæc causa est pia, Urrutigoyti *d. c.* 13. *num.* 65. & diximus in principio hujus libri. Sed causa pia est mixti fori, & cognitio pertinet ad utrumque Judicem Ecclesiasticum, & Sæcularem, *l. Hæreditas* 50. §. *Si defuncto*, ubi Gloss. *ff. de petit. heredit. l. Ossa* 8. *ff. de relig. & sumpt. fun.* Tiraquellus *de caus. piis*, *privil.* 150. ubi Riccius, & Thorus, & pluries diximus. Ergo Princeps, & ejus Magistratus sunt Judices competentes ad hanc causam, si præveniant. Præterea Princeps est protector Concilii Tridentini, unde ei provenit, ut possit præcipere, ut exequatur, & ejus Decreta ab eo stabiliantur, & observentur, ut est decretum *in d. cap.* 7. & consequenter, ut sit Judex competens, & ejus Magistratus, ut de hac causa cognoscant, PeKius *de reparand. Ecclesiis*, *c.* 28. *n.* 2. & de praxi Hispaniæ testatur Cevallos *de las fuerças*, 2. *p. q.* 99. *nu.* 11. tenent etiam Benedictus *in cap. Raynutius*, *verbo Et uxorem* 1. *n.* 138. Avendanus *de exequend. mandat.* 2. *p. c.* 3. *n.* 7. *vers. Idem judex*. Rebuffus *respons.* 135 *per tot.* Carolus de Grassaliis *Reg. Franciæ lib.* 2. *jur.* 6. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 135. Salgado 3. *p. de Reg. protect. c.* 5. *num.* 8. Balmaseda *de collect. q.* 56. *n.* 18.

80 In hoc dubio animadvertendum, fundamenta hujus sententiæ debilia esse, & facile responsum admittere. Et in primis factum Joas, & Josias nihil probat, duo enim interpretamenta ex litera recipiunt; nam principes isti cum viderent quam maxima incuria Sacerdotes incederent in reparatione Templi, & pecunias ad id destinatas ad alia diverterent, ne tantum damnum progrederetur, modum debere, ut in gazophylacio Templi pecuniæ reponerentur, & postea numeratæ operariis solverentur. Ast vero curam a Sacerdotibus non extraxerunt, sed insimul cum eis reparatio Templi gerebatur. Unde non constat, jurisdictionem, & potestatem Sacerdotum Reges istos abstulisse, sed tantum modum dedisse, ut pecuniæ oblatæ a Fidelibus in Templi reparationem erogarentur, consentientibus ipsis Sacerdotibus, dum id convenientius fuisset. Aliud etiam responsum recipitur ex litera, nempe quia illa erat urgentissima necessitas, dum ipsi Supremi Sacerdotes ignavi, & segnes de reparatione Templi non curabant: quamobrem ex negligentia Sacerdotum, & urgente gravissima necessitate, ubi non erat ad quos recursus daretur, & erat periculum in mora, potuerunt illi Sancti Reges sese intromittere in reparatione Templi, ita ut pecuniæ sequestrarentur, & recto regimine operariis traderentur, prout in isto casu hodie fuisset admittendum, si cum iis circumstantiis occurreret, ut tenet Urrutigoyti *d. c.* 13. *a n.* 88.

81 Verum si hæc interpretamenta tibi non placent, sumine aliud convincens; nempe in lege veteri Sacerdotes, & Levitas jurisdictioni regali subditos fuisse, quin potius quoad Regum jurisdictionem parum, aut nihil differebant a laicis, ut hæc testimonia explicat Abulensis *lib.* 4. *Reg. c.* 12. 2. *par. art.* 3. Unde illatio non est facienda ad legem Gratiæ, ubi Sacerdotes, & Ecclesiastica negotia penitus sunt exempta a jurisdictione Principum sæcularium, ut tenet Villaroel. *Govier, Ecclesiast.* 2. *p. q.* 20. *art.* 3. *a n.* 54.

82 Sed dices, licet ex his testimoniis non probetur, Supremos Principes habere jurisdictionem ad reficiendas, vel reparandas Ecclesias, de Jure tamen Canonico similis potestas est eis concessa, ut decrevit Marcellus Pontifex *in c. ult. dist.* 69. ibi: *Boni Principis est, ac Religiosi Ecclesias contritas, ac confessas restaurare*, *c. Sicut excellentiam* 48. *ad fin.* 23. *q.* 4. *l. Si aliam* 7. §. *Ædes sacras*, *ff. de offic. Proconsulis*. Ex quibus juribus PeKius *c.* 28. desumit, Principem, & sæculares Judices habere jurisdictionem ad sartatecta Ecclesiarum servanda. Sed Urrutigoyti *d. c.* 13. *n.* 90. scripsit tantum jura illa esse intelligenda, scilicet quando adesset negligentia Sacerdotum, & necessitas ædificandi, seu reficiendi urgeret. Ast literaliter intelligi possunt, nempe boni Principis esse suis sumptibus Ecclesias restaurare, & magnam ipsius excellentiam hoc pium opus valde decere, ut late diximus *in hoc lib. c.* 1. Villaroel. *d. art* 3. *a n.* 17. Urrutigoyti *d. c.* 13. *n.* 90. nec Ulpianus *in d.* §. *Ædes sacras*, potest aliquid probare, quia loquitur secundum jus Ethnicorum Romanorum, *l.* 76. *ff. de usufruct.* Cicero *in Verrem* 1. Quod nequit observari in Ecclesia Catholica, Jure Canonico resistente, *c.* 1. *c. De his* 4. *de Ecclesiis ædificand.* Tridentinum *d. sess.* 21. *cap* 7.

83 Aliud vero fundamentum desumptum ex causa pia, quæ est mixti fori, pertinens etiam ad judicem sæcularem, etiam suscipit responsionem; duobus enim modis potest considerari causa pia. Primo, quatenus continet aliquas personas, vel bona prorsus exempta a jurisdictione sæculari. Secundo, quando nihil tale continet. Quod primum nequit judex sæcularis cognoscere de causa pia, ut est in præsentiarum. Ratio est; quia nec Princeps, nec aliud judex sæcularis potest cognoscere contra Episcopos, vel alios Clericos obligatos ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ; nec in decimis, & fructibus eorum, qui sunt sequestrandi, aut pignorandi ad hanc causam, Ripa *resp.* 68. *per tot.* Tond. *d. c.* 38. *n.* 13. Urrutigoyti *d. c.* 23. *n.* 83. Ergo licet ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ sit causa pia, nequit de ea cognoscere Princeps, seu judex sæcularis. Si vero causa pia sit in alio modo, scilicet quando personæ, & bona non sunt exempta a jurisdictione sæculari, tunc causa pia erit mixti fori, & per præventionem poterit cognoscere sæcularis. Unde in hac specie fundamentum illud est nullius roboris.

84 Aliud fundamentum protectionis Concilii est frigidissimum; nam ut alibi diximus, non est protectio ista ad aliquam jurisdictionem concedendam Principibus sæcularibus, sed tantum ad simplicem advocatiam, & tuitionem, ut meliori modo observetur Concilium, Lotterius *d. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 81. Urrutigoyti *d. c.* 13. *a n.* 85. quare ex alia ratione parum probatur.

85 Ex dictis elisa videtur praxis contraria Hispaniæ, & Franciæ. Verum in re dicendum, dupliciter esse contemplandam hanc difficultatem. In primis quatenus Episcopus, & alii Clerici ex fructibus Ecclesiæ tenentur ad ædificationem, seu reparationem illius, Petrus Gregorius *lib.* 2. *c.* 1. *n.* 12. Et in hoc casu minime est admittenda secunda sententia, nec Princeps, nec ejus Magistratus possunt procedere adversus Episcopum, & alios Clericos, nec in fructibus eorum aliquid disponere, etiam ad hanc causam; quia clarissime immu-

immunitas Ecclesiastica vulneraretur, nisi in casu quo urgeret gravissima necessitas, & Ecclesiastici essent negligentes, nec daretur recursus ad Superiores, ut diximus cum Urrutigoyti *d. c.13. n.88.*

86 Secundo modo contemplanda est hæc difficultas, quando deficientibus fructibus Ecclesiæ, esset deveniendum ad contributionem Parochianorum, vel ad bona communia Universitatis, de quo Pekius *c. 32.* & in hoc casu Marta *de jurisd. 2. p. c.48. n.15. & 16.* asserit competentem esse judicem Episcopum, qui si fuerit impeditus, est recurrendum ad Archiepiscopum, & ab illo ad Papam, nisi Ecclesia minaretur ruinam, & longa esset distantia ad urbem Romanam; quia tunc datur recursus ad Regem, ob instantiam necessitatis.

87 Sed in hac specie satis probabiliter est admittenda secunda sententia; scilicet ut Princeps, seu Magistratus sæculares possint facere distributionem, & compellere Parochianos, ad eam solvenda, bona communia vendere, & alia efficere ad ædificandam, seu reparandam Ecclesiam. Et probatur facile, quia ista est causa pia de sua natura, pertinens ad utrumque judicem, in meliori, & praxi recepta sententia. Tum personæ, & bona illarum sunt jurisdictionis sæcularis, & obligatæ, adversus quas est procedendum; & earum forum sequendum, *c. Cum sit generale 8. c. Conquestus 16. de foro competenti*, Rota apud Seraphinum *dec.1081. n.1.* Riccius *3. p. collect.* 1930. Tuschus *lit. A, concl.* 122, Ergo recte judices sæculares poterunt inter has personas, & sua bona distributionem facere ad ædificandam, seu reparandam Ecclesiam, & illas cogere ad solvendum, ut tenent Barbosa *ad Concilium, d. sess. 21. c. 7. n.16.* Urrutigoyti *d. c.13. n.83.*

88 Sed quid quando Clerici simul cum sæcularibus collectantur ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ pro rata suorum bonorum temporalium, an possint Clerici ad collectam cogi per judicem sæcularem? Hæc difficultas pendet ab alia, an quando Clerici tenentur ad collectas, possint cogi ad solvendum per judicem sæcularem? Prima sententia affirmat; nam licet Clericus ratione suæ personæ sit exemptus a jurisdictione sæculari, non tamen ejus bona temporalia; hæc enim cum semper temporalia remaneant, semper subsunt jurisdictioni laicali, & ideo possunt capi a judice sæculari per pignorationem, apprehensionem bonorum, vel alio modo independenter a persona: qua facta apprehensione, poterit collectarum fieri solutio, Confirmatur ex doctrina multorum, quos refert, & sequitur Bobadilla *Polit. lib.2. c.18. n.260. lit. F*, asserentium, Clericorum bona patrimonia nullam immunitatem, nec exemptionem habere, nisi in casibus a jure expressim exceptis: quapropter quoties ad gabellas tenentur, poterunt cogi ad solutionem per bonorum apprehensionem, vel pignorationem, Mexia *in pragmatica panis, conclus. 5. n.23.* Boerius *dec.246. n.4.* Lassarte *de decima vendit. c.19. a num.* 84. Cotiolanus *in Bull. Can. exam.* 16. Bobadilla *in Polit. d. c. 18. n.* 299. Salgado *de Reg. protect. 4. p. c.14. n.* 103. Vela *dissert.* 45. *n.*60.

89 Secunda sententia asserit, in præsentiarum judicem sæcularem non statim debere pervenire ad apprehensionem bonorum ipsius Clerici, sed prius Episcopum adire, & eum requirere, ut faciat statim, & compellat Clericum gabellam solvere: alias judex sæcularis procedit ad apprehensionem, seu pignorationem bonorum, Azevedus *in l.12. tit.3. lib.1. Recopilat. n.5.* & cum multis tenet Salzedo *de lege polit. lib.1. c.3. n.20.*

90 Tertia sententia absolute ait, minime sæcularem judicem posse cogere Clericos ad solutionem gabellæ, etiam per apprehensionem bonorum, vel pignorationem. Ratio est; nam non solum persona Clerici est exempta, sed etiam bona illius temporalia a jurisdictione sæculari, *c. 1. de Immunit. Ecclesiar. c. Quanquam 4. de censib. lib.6.* & est clara Bulla Cœnæ, ibi: *Imponentes decimas Personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis.* Nam ut bene considerat Suarez *contra Regem Angliæ lib.4. c.24. n.11.* bona ista, licet patrimonialia sint, semper adhærent personæ, & ejus immunitate, & privilegiis fruuntur, alias bene potuissent bona ista gabellari: & sic tenent plures doctores relati, & secuti a Diana *1. p. tract.2. resolut.* 39. Tum in qualibet causa poterunt puniri a laicis in bonis, & per subtractionem eorum compelli, quod perquam iniquum est, Graffis *de effect. Clerical. 2. p. a n.*130. Marta *de jurisd. 4. par. causa 1. n.33.* Salgado *de Reg. protect. 1. p. c.1. n.69.* Delbene *de Immunit. 2. p. c.9. dub.17. & dub.19* Ergo asserendum, ad gabellarum exactionem minime posse Judices laicos compellere Clericos ad solvendum gabellas, etiam per apprehensionem bonorum. Confirmatur; nam si bona ista relinquerentur temporalia, & subjecta jurisdictioni laicorum, concederetur per aliam viam, quod per alteram prohibetur; nam Clericus esset subditus laicorum, saltem ratione bonorum, quod execrantur Sacri Canones: Sed quod una via prohibetur, non est concedendum per alteram, *reg.84. de regul. juris, l. Nec per se, Cod. de heredibus instit.* Sesse *dec. Aragonia* 28 *n.*11. Ergo ad exactionem gabellarum contra Clericum nequit sæcularis judex procedere per apprehensionem bonorum, nec alio modo cogere Clericum, Bartholomæus a S. Fausto *in Specul. Confess. disput. 33. q.21.* Diana *1. p. tract. 2. resolut* 41. Delbene *de Immunit. 2 p. c.9. dub.9.* Anguianus *de legib. lib.2. controv. 15. a num.* 130.

Hæc ultima sententia admittenda est; est enim contraria valde periculosa animabus, etiamsi consuetudine corroboraretur; nam ut inquit Delbene *d. dub.9. n.4.* consuetudo ista corruptela est, quia nulla potest facere judicem sæcularem capacem jurisdictionis Ecclesiasticæ; quapropter sententia illa semper adducitur ad praxim magno periculo animarum. Hanc ob rem Hermosilla *in l.3. tit.5. gloss. 1. n 68.* Balmaseda *de collect. q.19. n.22.* inquiunt valde scrupulosum esse placitum illud, & necessariam esse cautelam, ut judex sæcularis possit cogere Clericos ad gabellam per apprehensionem bonorum, nempe solum apprehendendo illa bona, quæ gabellam effecerint, utpote quando pecora Clericorum damnum dederint: quo quidem casu eadem animalia detinentur, quousque damna persolvant, Hermosilla *d. gloss. 1. n.69.* Otero *de pascuis, c.8. n.* 14. Fontanell. *dec.*514. Carleval *de judiciis, lib.1. tit.2. disput. 2. q. 3. a n.* 155. In qua quidem re aliam cautelam dat Balsameda *de collect. q.19. n.23.* 91

Sed adhuc hæ cautelæ incertæ sunt, & a pluribus Doctoribus impugnantur, ut agnoscit ipse Balmaseda *d. q.19. nu. 23. in fin.* Quapropter assero in præsenti, minime Clericos esse cogendos a Judice sæculari ad solvendas collectas impositas ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, ut generaliter docent Doctores relati *n.*83. Tum quia collecta ista respicit principaliter ipsam personam, scilicet Clerici, quæ quidem exempta est a jurisdictione sæculari, etiam in terminis sententiæ asserentis per bonorum apprehensionem posse judicem sæcularem procedere adversus Clericum, Cum ergo persona Clerici sit in hac collecta principaliter obligata, nequit aliquo modo judex sæcularis procedere per bonorum apprehensionem, cum bona illa non sint obligata; quin si procedat, erit cum gravissimo periculo animæ suæ. 92

Illud vero cum Salgado *d. c.5. n.18.* observes, posse Episcopum procedere contra exemptos obligatos ad contributionem pro reficienda, seu reparanda Ecclesia, quia procedit, ut delegatus Sedis Apostolicæ, ex Tridentino *sess. 7. de reform. c.8, & sess. 21. c.7.* 93

Deinde obliviscendum non est, in hac causa procedi remota appellatione, ut decrevit Concilium *d. c.7.* quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota, ibi: *Quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota.* Et ratio est, nam ex dilatione gravissimum damnum Sacris, & Animabus inferretur; quamobrem rectissime appellatio est remota in causis ædificationis, seu reparationis Ecclesiarum, Gonzalez *ad Regul. 8. gloss. 9. in mot. nu.*208. Salgado *d. cap.5. num.9. in fin.* Urrutigoyti *d. c. 13. num.* 94. qui id extendit, etiamsi Ecclesia sit in totum collapsa. 94

Hæc de ædificatione, & reparatione dicta sufficiant, quæ sunt extendenda ad necessaria ornamenta, vasa Sacra, luminaria, & alia ad cultum divinum pertinentia, & ad domum Rectoris, Urrutigoyti *d. c.13. a nu.*90. Tondutus *d. c.36. n.8.* Barbosa *3. p. alleg. 64. n.6. in fin.* 95

CAPUT VII.

De Capella Regum, & aliorum privatorum.

SUMMARIUM.

Etymologia Capellæ adducitur, num.1. Datur nova etymologia, & asseritur, Capellas esse opus pium, & Deo gratissimum, n. 2.

Capella dupliciter sumitur. Primo pro Ecclesia per se subsistente,

sistente, etiam Parochiali, & quomodo olim Capellæ Religiosis tradebantur, & eis inserviebant, num. 3.

Olim Nobiles Capellas construebant, sive publicas, si e privatas: privata fuerunt eis ablata, n.4. Fuerunt tamen excepti Principes habentes proprias Capellas, n.5.

De erigine Capellarum Regiarum, n.6. Conjectura est, Reges Gothos in Hispania habuisse Regiam Capellam: expenditur od hoc Morales, n.7. Sed certum ab Alphonso VII. cœpisse Regiam Capellam, n.8.

De jure communi Regiæ Capellæ subsunt Episcopo, nisi a Pontifice eximantur, n.9.

An similia indulta sint derogata per Tridentinum, Prima sententia affirmat, n.10. Secunda negat, nu. 11. Tertia asserit, reduxisse indulta ad terminos textus in c. Cum Capella 16. de Privilegiis, *n. 12.*

Quando Capellani degunt intra septa domus Regiæ, Concilium nihil circa eos disposuit, num. 13. Si extra degant, ratione officii, & beneficii subjiciuntur Episcopo, n. 14.

In his quæ attingunt servitium Capellæ, Concilium nihil detrahit; si vero non attingant, abrogavit privilegium exemptionis ante Concilium concessum, n.15.

Si vero indulta ista fuerint concessa post Concilium, eorum tenori est standum. Exemptæ Capellæ, sunt exempti Capellani, n. 16. Consuetudines in his privilegiis sunt observandæ, ibid.

Quando moritur Capellanus Regius, an executio ipsius testamenti pertineat ad Ordinarium, aut ad judicem Capellæ. Explicatur casus quæstionis, n. 17.

Dicendum videtur, pertinere ad judicem Capellæ, tanquam ad Ordinarium. Religiosi etiam post mortem sunt exempti, n. 18.

Sed dantur fundamenta contraria. In his indultis non datur extensio ad omissa, n. 19. Si Religiosus est executor testamenti, dat ratiocinia coram Ordinario, & si deliquerit, ab eo punitur, n. 20.

Privilegium personale extinguitur cum persona, nn. 21. Si est locale, etiam Capellano mortuo extinguitur, & extincta qualitate, extinguitur privilegium, nn. 22. Et quando conceditur ratione exercitii, cessante exercitio, cessabit privilegium, n. 23.

Si Capellanus habet heredes, visitatio testamenti, & executio pertinet ad Ordinarium. Bona testatoris sunt heredis per aditionem, & inventarium pertinet ad judicem heredis, n. 24.

Si vero non reliquerit heredes, sed suam animam, videtur pertinere ad judicem Capellæ. Hæreditas jacens repræsentat defunctum, & inventarium pertinet ad judicem testatoris, n. 25.

Respondetur fundamentis contrariis. Anima herede instituta, non est hereditas jacens, sed executores gerunt vices heredum. Inventarium, anima herede instituta, vel alia causa pia, pertinet ad Ecclesiasticum, instituta vero laica, pertinet ad sæcularem, num. 26.

Resolvitur in præsenti executionem, & visitationem testamenti Capellani Regis pertinere ad Ordinarium, & defenditur. Successores mariti conveniuntur insolidum. Episcopus ut delegatus Sedis Apostolicæ potest cognoscere de ultimis voluntatibus exemptorum. Judices Capellarum non sunt Ordinarii, sed delegati, num 27.

Religiosus exemptus est ratione loci ubi moratur, & ideo exemptio durat post mortem illius, n.28.

Capella aliquando erigitur intra Parochiam, aliquando extra, num. 29.

Definitur Capella, in qua aliquando consequitur juspatronatus, aliquando non, n. 30.

Ad Capellarum constructionem aliqua desiderantur, de quibus ibi, n. 31.

Si sine licentia Episcopi aliquis Capellam erigat, si Clericus est, degradatur; si laicus, anathematizatur, & demolitur Capella, ibid.

Capellæ istæ membra sunt Ecclesiarum Matricum, & regulantur cum eis in privilegiis, & in favorabilibus veniunt nomine Ecclesiæ, & legatum relictum Ecclesiæ, etiam Capellæ debetur, & ad fundandam Capellam cogitur quisque fundum vendere, n. 32.

Est dubium, an qui Capellam fundat intra Ecclesiam, teneatur illam dotare? Communis est sententia non teneri, num. 33. In contrarium ponuntur fundamenta, num. 35.

Explicatur communis sententia, & admittitur, quando nullo jure reservato, vellet quis ædificare Capellam, num. 35.

Si tamen intra Ecclesiam aliquis ædificaverit Capellam cum janua ad viam publicam, dotare tenetur, n.36.

Si intra Ecclesiam, reservato jurepatronatus, aliquis Capellam construxerit, vel jure sepulchri, tenebitur dotare, n. 37.

Construens Capellam acquirit ibidem jus sepulchri, si id expressim paciscatur, dum non sit sub bradellis, aut prope altare, alias corpora exhumantur. Tum etiam potest ponere arma, insignia, & subscriptiones, n 38.

An ex armis, & insignibus gentilitiis probetur proprietas Capellæ, affirmandum videtur, sicut probatur juspatronatus, n. 39.

Sed contrarium tenet Riccius. Concessio sepulturæ non probatur, nisi per Scripturam, n. 40.

Si sint insignia affixa in cancellis, vel porta, non probant proprietatem, n. 41.

Si in parte principali, per se non probant, sed faciunt præsumptionem, nisi adsint alia adminicula. Si fuerit affixio tam antiqua, quam Capella, plene probat, num. 42.

Fundator, & Patronus Capellæ potest scamna, & sedes apponere in ea, & si aliquis amoverit, datur actio injuriarum, & armis poterit defendi, n. 43. Sed quoad ultimum non admittitur, ibid.

Si in fundatione sit apposita clausula, Reservato jure sepulchri, *fundator habet jus sepulchri. Ex eo quod quis habet jus funerandi, non habet jus Capellæ, sufficit ad id aliquando tacita licentia, & explicatur, num. 44.*

Poterit fundator Capellæ præcipere, ut Sacerdos oblationem quandam ei, vel ejus successoribus faciat n. 45.

Capella licet habeat reditus, beneficium non est, unde fructus sunt Rectoris Ecclesiæ, nisi habeat proprium cum separatione fructuum, n. 46.

Erit beneficium, si erigatur in titulum authoritate Episcopi, cum designatione Rectoris, seu Capellani. Cadit sub reservatione, nisi fuerit jurispatronatus. Capellæ plures in eodem altari sub oneribus Missarum, quæ olim pluribus conferebantur, licet hodie sint sub unico Capellano, sunt plura beneficia, n. 47.

An Capella possit vendi, & alienari, affirmant plures, sicut sepultura, n 48. Alteri tenent contrarium, n. 49.

Capella profana vendi valet, sicut sepultura, n. 50. Vendere Capellam per se est simonia, n. 51.

Vendere vero jura quæ sunt in patrono, & commoditatis, adhuc non esse licitum videtur, nec circa id posse transigi, n. 52.

Si jura ista relinquantur in modum majoratus, sunt invendibilia. n. 53.

Idem si Capella sit de familia, & habeat certas vocationes, n. 54.

Si vero relinquatur Capella suis heredibus, nulla adhibita prohibitione alienandi, & Capella sit beneficium jurispatronatus, nequit vendi. Id intelligitur quoad juspatronatus; quoad vero alia jura honorifica, & commoda, vendi valet, sicut si hereditaria sint, quæ alienari valent in extraneos, & pro debitis subhastantur, n. 55.

Rectores Ecclesiarum nequeunt hæc jura vendere, invito Patrono, seu successore, n. 56.

An extincta linea, Capella ad Ecclesiam redeat. Prima sententia negat, & comprobatur exemplo jurispatronatus, n 57.

Secunda affirmat, sicut finito patronatu Ecclesia libera remanet, n 58.

Si concessio Capellæ sit hæreditaria taxative, extincta familia, transit ad Ecclesiam, n. 59. & 60. Si fuerit hæreditaria, adhuc extincta familia, non extinguitur, sed transit ad extraneos, n 61. Jus legitime alienatum non dicitur vacare, ibid.

Pro solutione alicuius decimæ non gravantur fructus Capellæ, nisi fuerit beneficium, n 62.

An exempta Ecclesia, etiam Capella exempta videatur? Affirmandum videtur, sed contra, num.63. Ecclesia exempta, adhuc in Capellis Episcopus retinet jura Episcopalia, ibid.

Fit instantia, & respondetur. In Capellis Monasteriorum Episcopus non retinet jura Episcopalia. A diversis non fit illatio, n. 64.

Si Testator Capellam fundare præceperit intra annum, & in simul dotare sub pœna, ut sexaginta sinta Capellanis ab eo

ab eo nominatis solverentur, si eos non nominavit, an pœna committatur. Pœnam non committi affirmandum videtur, n.65.

Sed contrarium sustinetur, & expenditur lex Si Testamentum 8. Cod. de instit. & substitut. *Imperfectio voluntatis consideratur, quando testator de præsenti volebat ad alia transire, non vero quando perfecta voluntate volebat ad alia futura prospicere, n. 66.*

Quando testator præcepit Missas esse dicendas in Ecclesia, non tamen designat Capellam, quibus competat hæc designatio? In primis standum conjecturis, de quibus ibi, num. 67.

Si non sunt conjecturæ, prima sententia asserit designandam esse Capellam a Rectore Ecclesiæ, n. 68.

Secunda sententia dicit, a nullo designandam, sed sufficere dicere Missas in quolibet loco Ecclesiæ, n. 69.

Hæc sententia admittenda est, si Missæ sunt dicendæ pro unica vice: si vero memoria sit perpetua, admittenda est prima, n. 70.

Obligati ad construendam Capellam, possunt compelli, ut intra quinquennium perficiant per actionem in factum de Jure civili, de Jure vero Canonico per puram actionem, 71.

1 DE etymologia Capellæ varie senserunt Doctores: aliqui dixerunt a capris dictam, seu a capellis, quæ proprie dicuntur capræ infantes, seu anniculæ. Unde Columela *lib. 7. de re Rustica, c. 6.* ait: *Annicula, vel bibe capella.* Et Virgilius *eclog. 3.*

Tytire pascentes de flumine pelle capellas.

Idque illa ratione; nam ob Imperatorum tyrannidem magnopere persequebatur Ecclesia, nec in Templis celebrari sinebatur: qua propter in privatis Sacellis, seu Tabernaculis sacra peragebantur, opertis pellibus caprinis, Laurent. Beyerlink in *Theatro vit. hum. lit. C. verbo capella.* Alteri vero autumant a capiendo dictas esse Capellas, quia ad Divina capiunt laicos, & populum, vel quia capiunt laudem. Alii Capellæ nomen derivant a cappa Beati Martini. Reges enim Franciæ cappam illius ad bellum portabant, & eam sub quodam tentorio reservabant, qua ratione ejus custodes Capellani dicebantur, & inde locus ille Capella. Vel quia sicut cappa nos operit & defendit, ita Capella nos munit, & tuetur a peccatis, & a Demoniorum incursibus. Cartagena *ad tit. de Capell. Monach. n. 3.* Valensis *ibid. n. 1.* Vincentius Turturetus *de Sacello Regio, c. 1. & 2.* Azorius *Instit. Moral. 2. p. lib. 3. c. 8. q. 2.* Gonzalez *ad Regul. 8. glos. 5. num. 70.* Barbosa *de univers. jur. lib. 2. cap. 8. a nu. 18.* Petrus Gregorius *Syntag. lib. 15. cap. 29. nu. 1.* Urrutigoyti *de Eccles. Cath. cap. 16. a n. 1.*

2 Hæc etymologiæ communiter adducuntur, sed adhuc alia non inconcinna adduci valet; nam Capella est quædam stella, de qua Plinius *lib. 18. c. 31.* ibi: *Quinto idus Septembris Cæsari Capella oritur vesperi.* A qua quidem potuit dici Capella, dum ibi ad adorandum Dominum quasi stella ducti adducimus, prout stella Magos adduxit ab Oriente ad adorandum Christum Domini, Matthæi *capit. 2. vers. 2.* ibi. *Vidimus stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*; ut quasi per stellam Domini Divinitatem agnoscerent, & statim ad eum adorandum adventarent, Origenes *homil. 13. & 15. in Num.* Cyprianus *in tr. de Stella, & Magis*, Basilius *de Christi generatione*, Gregor. Miss. *orat. de Nativit.* S. Leo *serm. 4. de Epiph.* S. Maxim. *ser. 3. de Epiph.* sive ita evenerit per Astrologiam, sive per Prophetiam, aut exterius per stellam, & interius per gratiam Spiritus Sancti, de quo sunt plura Patrum testimonia relata a Maldonato in *d. c. 3. lit. E. vers. Quo autem modo.* Silveira *in Evang. lib. 2. c. 4. de Adorat. Magorum, q. 12. per totum.* Unde cum in his Capellis ad Dominum adorandum, & revetendum congregemur, Capellas istas dicimus, quasi stella nos ducentes ad Christi Domini adorationem. Quapropter eas erigere gratissimum est Deo, & piissimum opus. Et ratio est; nam fiunt ad celebrandas Missas, Dominum adorandum, & ut nos a diabolo protegat. Ergo sunt opera pia, & Deo gratissima. Tum quia sunt membra Ecclesiæ, *cap. Indemnitatibus 53. §. fin. de elect. in 6.* ubi Doctores. Ergo sicut Ecclesiæ sunt opera pia, similiter Capellæ, Urrutigoyti *d. cap. 16. n. 6.*

3 Capella enim dupliciter in Jure consideratur. Primum pro qualibet Ecclesia per se subsistente, etiam Parochiali, dummodo Collegiata non sit, prout sumitur in *cap. 1. de Capell. Monachor.* Titulus enim ille intelligitur etiam de Ecclesiis Parochialibus, in quibus erant Presbyteri Curiones destinati, qui ex nimia devotione res proprias, & insimul Ecclesias Parochiales cum jure decimarum, & aliorum fructuum Monachis tradebant, ipsi vero Altari serviebant, Monachis percipientibus decimas, & cætera emolumenta, & id absque consensu Episcopi, si tantum per vitam ipsius Parochi fieret. Verum illo defuncto, cum Religiosi jura illa habere non potuerint, sed deficiebant eis, introductum est, ut ipsi Monachi altaria redimerent ab Episcopo, idest ipsas Ecclesias, ad quem omnes Ecclesiæ suæ diœcesis spectabant, & pro redemptione certum quid, vel annuam pensionem præstabant; instituebatque Episcopus Vicarium, seu Capellanum, qui Altari deserviret, certa portione designata, ut ex Joanne Saresbariensi scripsit D. Gonzalez *in d. c. 1. de Capell. Monach. n. 3.* Verum hoc detestationis est, & ut simoniacum damnat Urbanus II. in *c. Quæsitum 4. 1. q. 3.* & in epistola ad Ingelianum Episcopum Laudunensem, *c. Congregato 2. 16. q. 7.* Concilium Claromontanum *can. 6.* Nicolaus Lemaistre *de jurib. Episcop. libr. 2. c. 5.* Unde cognoscitur quamlibet Ecclesiam per se subsistentem Capellam esse, licet Parochialis sit, dummodo Collegiata non sit, Abbas in *c. nobis, de jurepatronat. n. 3. not. 2.* Gonzalez *ad Regul. 8. glos. 5. num. 62.* Fagnanus *in cap. Exposuisti, de præb. n. 3.* Barbosa *in rub. de Capell. Monach. n. 3.* Urrutigoyti *d. cap. 16. n. 7.*

Quapropter & Capellæ quædam Sacella dicebantur à no- 4
bilibus constructa in suis villis, vel prædiis rusticis, ubi Missam audirent; erant enim privata, & publica, ut coloni etiam Sacrum audirent. Privata etiam, ut ibidem privatim & sigillatim nobiles Sacra audirent. Verum quia ob hanc causam Ecclesias non frequentabant, Capellæ istæ privatæ fuerunt interdictæ, *Novella 131. §. Si quis domui sua,* & *Novella 57.* alias 58. de quo Daniel de Nobilibus *disputat. 44. a numer. 3.* Lemaistre *de patrimon. seu bon. Ecclesiæ, lib. 2. cap. 3.* Urrutigoyti *d. cap. 14. a nu. 1.*

Ab hac tamen prohibitione Principes Supremi im- 5
munes sunt, ut ex praxi constat; quippe omnes in suis Palatiis Capellam habent, & Sacerdotes Sacellanos, ut Sacra in eisdem peragant, & pro Principe orent, de qua re est memorabilis Capella Ducum Burgundiæ in *cap. Capella 16. de privilegiis,* de ea Altaserra *de Ducib. cap. 8.* Challaneus *in Catal. glor. mund. 12. par. consid. 63.*

De origine tamen harum Regiarum Capellarum plu- 6
ra cumulavit Vincentius Turturetus *de Sacello Regio, cap. 2.* Verum quamvis ex aliquibus conjectetur, Imperatores Gentiles Sacerdotes sacrificos habuisse, id tamen non satis probatur, quod quidem asserendum de Regibus Israel, licet probetur circa Templum Domini palatium habuisset, ut concludit Turturetus *dict. cap. 2.* qui *num. 3.* probat, Constantinum Magnum primum habuisse aulicos Sacerdotes domi celebrantes, & insimul portatile Tabernaculum, quando foris peragrabat, vel in castris astabat, unde Sacerdotes militares dicebantur. In Hispania veterem Regum morem habendi aulicum Sacellum, seu Capellam, tempore Suevorum, Miro regnante in Gallecia, ex Concilio Lucensi refert Turturetus *d. c. 2. a num. 10.* & tempore Gothorum simile quid in praxi viguisse, probatur ex Concilio Toletano VII. *cap. 1.* Res quidem valde lubrica est, nec sufficienter ex Conciliis comprobata: clarior tamen fit ex Juliani testimonio in Adversariis, Anno 289. cujus verba transcripsit Turturetus *d. cap. 2. num. 17.* ubi tempore Regis Recaredi nominatur Sacellum Regium, ubi erat conditum corpus Beatæ Leocadiæ: quem locum ait Turturetus probare, Capellam Regiam in aula Regia extitisse, ubi claruit apparitio illius Virginis. Sed tamen incertum est, licet enim Julianus dicat, Ecclesiam illam esse Regium Sacellum, non tamen erat in aula Regia; quippe constat miraculum illud accidisse in Templo Beatæ Leocadiæ, ubi aderant plures Clerici, & celebrabat S. Ildefonsus Archiepiscopus, Morales *lib. 12. Histor. General. cap. 39.* Mariana *de reb. Hispan. lib. 6. cap. 10.* Saabedra *in Chron. Goth. cap. 25. vers. Florecio tambien,* Sanch. *de reb. Hisp. l. 2. cap. 16.* Quod quidem Templum in suburbano Toleti prope Tagum hodie conspicitur, & Prætoriense dicebatur, ut narrat ipse Julianus, & communi illius urbis traditione sic receptum est.

Ast ex verisimili conjectura admittendum, Reges Go- 7
thos, postquam Arrianorum hæresi dimissa, Catholicam Religionem amplexati sunt, Secellum Regium, & ibidem Capellanos habuisse. Fuerunt enim post Recaredum simul cum ipso alii catholicissimi, & religiosissimi; quare præsumendum, jam catholicos, & religiosos Principes semper

habuisse

habuisse Regiam Capellam, & suos Capellanos, qui huic curæ omnino incumbebant. Quare in Aula Regia erat Comes Sacrariorum, cujus officium sic explicat Morales *lib.* 12. *cap.* 31. ibi: *Conde de los sagrarios, que firma en este Concilio, tengo yo per cierto era el que tenio cuidado, y cargo de guardar las reliquias, y ornamentos de la Capilla Real.* Quod non ita certum, quin statim ipse Morales non aliter interpretetur nomen illud, scilicet ut Comes ille esset, cui aderat onus ædificationis, aut reparationis Ecclesiarum totius Regni.

8 Pelagio jam victore, & ejus successoribus, quorum seriem in Rege nostro Carolo II. habemus, Capellam Regiam fuisse & Capellanos plusquam ab hinc quingentis annis, indubitatum est; sunt enim duo privilegia Apostoli VII. Imperatoris Hispaniæ, nominantia Archiepiscopum Compostellanum Regium Capellanum. Refert Turturetus *d. c.* 2. *num.* 19. & *c.* 3. *n.* 18. estque idem probans textus Regius in *l.* 3. *tit.* 9. *part.* 3. ubi ad longum comprobatur, Jul. Capponi *tom.* 3. *discept.* 133. *n.* 58.

9 Hæ Regum Capellæ, & Capellani de jure communi Episcopi diœcesano subjiciuntur, *c. Omnes* 4. *c. Solitæ* 6. *de majoritat. & obedient.* Capponi *d. discept.* 133. *nu.* 62. nisi Summorum Pontificum indultis eximantur, idque ex generali regula, qua omnes Basilicæ, & Clerici Episcopatus ea lege diœcesana Episcopis subsunt. Tum quia ipsi Principes Episcopo subjiciuntur quoad spiritualia, *c. Omnes Principes* 4. *de majorit. & obed.* Quamobrem eodem modo est philosophandum de eorum Capellis, & Capellanis, Fagnanus in *d. c. Cum Capella* 16. *de privilegiis*, *n.* 6. Idcirco Capellæ Regum, quæ a jurisdictione Episcopi sunt exemptæ, habent specialia indulta, de quo in *d. c. cum Capella*. Capella Regum Hispaniæ exempta est ea concessione Sixti IV. Innocentii VII. Alexandri VI. Julii II. Clementis VI. Pauli III. Gregorii XIII. & Pauli V. Capella Regum Portugalliæ ea aliis indultis, Cabedo *de patron. Regia Coron. cap.* 43. *per tot.* Idem est de Capellis Regum Neapolis, & Franciæ, Turturetus *de Sacello Regio*, *c.* 4. Afflictus *de constit. Magni Concilii*, *notab.* 4. *n.* 4. Bengeus *de Beneficiis*, *c.* 2, § 27. *n.* 5. Zerola *verbo Exemptio*. *n.* 2. Chopinus *de sacra Polit. lib.* 2. *tit.* 5. *n.* 5. Capponi *d. discept.* 133. *nu.* 66.

10 Et tamen dubium, an similia privilegia, & indulta abrogata sint per Tridentinum *sess.* 24. *de reform. cap.* 11. Prima sententia affirmat. Ducitur; nam ex similibus exemptionibus quam magnæ perturbationes in Ecclesia Dei oriuntur, & exempti ad laxioris vitæ delubra occasionem arripiunt, *c. Cum personæ* 7. *de Privilegiis in* 6. quod damnum ut Concilium evitaret, similibus indultis derogavit. Et confirmatur ex eodem Concilio, dum decretum illud sola ea mente perfecit, ut similem perturbationem, & exemptorum vitia resecaret, ut patet ex principio illius: quapropter mens Concilii est tollere illa privilegia exemptorum Capellanorum, & Capellarum Regiarum, alias si illa reliquisset indemnia, finis illius decreti inutilis redderetur, Rodriquez *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 64. *art.* 4. & *q.* 108. *art.* 3.

11 Secunda sententia contrarium tenet; nam licet Concilium det facultatem Episcopis, ut tanquam Apostolicæ Sedis delegati possint cognoscere de causis privilegiorum ibi recensitorum; attamen quando loquitur de Regiis Capellanis, causam reducit ad textum in *c. cum Capella*, ubi decernitur, solum esse exemptos quoad causas ad ipsas Capellas pertinentes, non vero ad Beneficia, & alia ad jurisdictionem Ordinarii pertinentia. Unde colligitur, nihil mutasse Concilium de his juribus, & exemptionibus propriis Capellarum, & Capellanorum Aulicorum. Cæterum in Capella Regis Hispaniæ est Constitutio Pauli V. ubi Capellani Regii a jurisdictione Ordinarii exempti sunt, non solum quoad causas ipsam Capellam attingentes, verum & ad alias; idque consuetudine receptum, dum tamen sacro ministerio Capellæ addicantur, & consueta stipendia percipiant, Barbosa in *d. c. cum Capella*, *n.* 3. *ad fin.* Quare Concilium similibus indultis non derogavit, quin contrarium adhuc est in viridi observantia, & tantum cognoscit Judex Capellæ, & Nuntius Apostolicus, Barbosa nuperrime citatus, Turturetus *d. c.* 42. Cochier *de jurisd. in exempt.* 1. *part. quæst.* 31. *n.* 9. Vveymis *constit.* 21. *n.* 16. Capponi *d. discept.* 133. *n.* 60.

12 Tertia sententia asserit Concilium omnino non derogasse exemptionibus Capellarum, & Capellanorum Regiorum, sed moderasse, & reduxisse ad terminos dicti capitis *Cum Capella*, ubi tantum privilegium concessum est loco; quapropter Capellani exemptione non fruuntur, nisi in concernentibus ad ministerium ipsius Capellæ, in cæteris vero subditi Episcoporum remanent, ut constat ea litera, Abbas *in d. c. Cum Capella*, *n.* 2. Jo. Andreas *n.* 3. Covarruv. *pract. c.* 11. *n.* 5.

In hoc dubio duobus modis considerandi sunt Capellani 13
Regii. Primo, quando actu inserviunt Capellis Regiis, & degunt intra septa, & Regum domos: in quo quidem casu Concilium nihil detraxit de privilegiis concessis Capellis, & Capellanis earum; nam ex eo quod degant intra septa Regia, præsumantur vivere magna moderatione, & virtute, tanquam positi in conspectu Regum; quare cessat ratio illius decreti, nec est causa, ut privilegiis exemptionis priventur.

Secundo modo sunt considerandi, quando extra vixerint, 14
& ad ministeria Capellæ accedant: & tunc duæ considerationes sunt faciendæ, nempe si aliqua beneficia, aut officia exercuerint, ratione quorum Episcopo subjiciantur, & in hoc casu si in eis deliquerint, aut quomodolibet erraverint, Episcopi jurisdictioni subjiciuntur, *ex d. c. Cum Capella*, *l. Unica*, *C. in quib. causis milit. for. præscript.* *l.* 2. *C. de decur. ver. cohort.* Et ratio est; nam Capellani ratione illius beneficii, vel officii exempti non sunt, cum duarum personarum vice fungantur, nempe Capellani respectu Capellæ, & Beneficiati, aut officialis, ratione Beneficii, ut officii; idcirco horum ratione Ordinarii jurisdictioni subjiciuntur, qui est judex competens illius officii, aut beneficii, Calderinus *consil.* 13. & 14. *de for. compet.* Cochier *de Jurisdict. in exempt.* 2. *part. c.* 45. *nu.* 5. Salgado *de retent. Bull.* 2. *p. c.* 15. *a n.* 11. Gonzalez *in d. cap. Cum Capella*, *n.* 4. Rota *divers.* 1. *p. dec.* 744. *n.* 2. Fagnanus *in c. Tuarum. de privilegiis*, *n.* 41.

Secunda consideratio facienda, quando Regiorum Ca- 15
pellanorum causæ attingunt servitium, & administrationem ipsius Capellæ; & tunc Tridentinum ex eo quod approbat decretum Innocentii III. *in d. c. Cum Capella*, cognitio harum causarum pertinet ad judicem Capellæ. Si vero non attingant, omnino Concilium derogavit privilegiis exemptionis, si quæ habuissent Capellam circa illas causas. Quod intelligendum de privilegiis ante Concilium adeptis, & probatur facile ex litera illius textus; quia cum vellet perturbationes jurisdictionis Ordinarii ex his indultis reformare, & refrenare laxiorem vitam Capellanorum, revocando omnia privilegia, nisi privilegium dicti Capituli *Cum Capella*, consequens est non esse exemptos, nisi in his ministeriis, & servitiis Capellæ, non vero in aliis causis.

Si tamen post Concilium hæc indulta concessa sint, clau- 16
sula concilii in meliori sententia abrogata, de qua sunt jura *in c. Ex parte* 3. *c. fin. de Capellis Monachor. cap. Eam* 4. *de ætat. & qualit. Ordin.* Anastasius Germonius *de Indult. Cardin.* §. *Per quæ sublata*, *a n.* 69. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disput.* 26. *n.* 7. Gonzalez *de regul.* 8. *gloss.* 18. *num.* 103. Garzia *de Benefic.* 4. *c.* 5. *n.* 23. Balboa *in c.* 1. *de Judiciis*, *a n.* 3. sunt observanda, & eorum tenor magnopere est conspiciendus, ut inde prospiciantur quam extensionem, seu limitationem recipiant, *c. Porro* 7. *c. recepimus* 8. *de privileg. c. Per exceptionem* 9. *in fin. eod. tit. in* 6. Ast inter cætera observandum, quod si privilegia Capellæ concedantur, exemptam Capellam esse, & Capellanos; secus vero si Capellanis, quia erit privilegium personale, minime se extendens ad locum, ut tenent communiter Doctores *in d. c. Cum Capella*, *c. Per exceptionem* 9. *de privilegiis in* 6. Turturetus *c.* 4. *n.* 41. *in fin.* Capponi *d. c.* 133. *n.* 63. Deinde sunt observanda circa hæc privilegia, quæ de consuetudine observantur circa has Capellas; quia Concilium minime has consuetudines reprobat legitime introductas, & quæ sunt in viridi observantia, Turturetus *d. c.* 4. *n.* 41. Barbosa *in d. cap. Cum Capella*, *num.* 3. *ad medium*. Unde concluditur, non obstante Concilio, illa privilegia, & consuetudines observandas esse, quæ usu receptæ sunt, & observantur, quia licet ante illud sint concessa, attamen quia hic, & nunc sunt consuetudine vallata, sustinentur, & majori ratione sunt sustinenda, si data & confirmata fuerint post Concilium.

Sed tamen hic prætermittenda non est difficultas, an 17
quando moritur Capellanus Regius, executio, & visitatio illius Testamenti pertineat ad Judicem Capellæ, vel ad Ordinarium, quod in lite quadam disceptatum vidi. Hæc difficultas non est disquirenda in terminis textus *in d. cap. Cum Capella*; nam cum causa ista non pertineat ad servitium, seu ministerium Capellæ, nec ad illius cognitionem pertinebit. Erit ergo difficultas, quando ex privilegiis non derogatis, vel ex consuetudine Capellani exempti sunt etiam quoad alias causas, de quibus agnoscit Judex Capellæ.

Et di-

18 Et dicendum videtur, ad judicem Capellæ competere executionem Testamenti, & visitationem; nam in Bullis quibus jurisdictio conceditur Judicibus capellæ Regiæ, dicuntur Ordinarii. Sed executio, & visitatio Testamenti ad Ordinarium ipsius defuncti spectat, licet non sit Episcopus, sed tantum habeat jurisdictionem quasi Episcopalem, ut in Abbate, & alio quolibet Diœcesano statuit Tridentinum *sess.22. de reformat. cap.8. & 9.* Covarr. *in cap. Joannes de testam. a n.5.* Matienzo *in l. 15. tit.4. lib. 5. recopilat, gloss.1.46. & 47.* Carpio *de execut. testam. lib. 1. c.22. a n.75.* Ergo in præsentia Judex Capellæ Regiæ poterit defuncti Capellani Testamentum exequi, & visitare. Cæterum privilegium exemptionis concessum Capellis, vel Capellanis, respectu eorum est personale, habita consideratione ad locum personæ etiam exemptæ, & post mortem remanent in eadem exemptione, prout videre est in Religiosis, quorum sepultura, his vita functis, pertinet ad Prælatum, non ad Ordinarium, *cap. fin. de sepult. lib.6.* Sanchez *in Decalog. lib.6. c.14. a n.1.* Ergo in præsenti executio Testamenti, & visitatio pertinebit ad Judicem Capellæ, defuncto Capellano. Præterea hæ Capellæ Regiæ sunt sub immediata Regum protectione, Tridentinum *sess.22. de reform. c.8.* & diximus *lib.4. c.11. n.* 44 Ergo ad omnia pertinentia ad Capellanos, sive vivos, sive defunctos, nequibit Ordinarius se intromittere: ergo ad Judicem Capellæ pertinebit hoc testamentum exequi, & visitare.

19 Sed in contrarium sunt validissima argumenta; nam in Bullis concessis his Capellis, & Capellanis, non agitur de testamentis eorum, nec de executione, & visitatione ultimarum voluntatum Capellanorum: quare nequeunt extendi ad has causas, de quibus non est mentio in Bullis. Confirmatur; nam executio, & visitatio testamentorum de jure communi pertinet ad Ordinarium loci, *c. Nos quidem 3. c. Joannes 10. de testament. l. Nullus 8. C. de Episcop. & Clericis, Auth. de Ecclesiast. tit. §. Quis autem, collat.9.* Tridentinum *sess.22. de reformat. c.8. & 9.* Carpio *de execut. testam. lib.4. c.2. a num. 1.* Cochier *de jurisd. in exempt. 4. part. q.49. n. 5.* Quando enim privilegia opponuntur juri communi, strictissime sunt interpretanda, quominus juri illi officiant, & non extenduntur ad omissa, *c. Licet 8. de translat. Episcop.* Gironda *de privilegiis, n.193.* Anastasius Germonius *de Indult. Cardinal. §. Per quæ sublata, num.64* & in casu exemptionis Rota apud Seraphinum *dec.605. n.1.* Ergo Bullæ exemptionis concessæ Regiis Capellis, & Capellanis, quia non loquuntur de hac executione, & visitatione, nequeunt ad illas extendi.

20 Rursus ad id expenditur *Clement. unica de testament.* ubi decernitur, quod si Religiosi fuissent executores alicujus Testamenti, quoad reddendas rationes Episcopo subjiciantur, & si in executione deliquerint, possint ab eo puniri. Quod non est intelligendum prout aliqui existimant de Religiosis exemptis communi exemptione, sed ex qualibet, nisi specialiter eximerentur a prædicta Clementina, ut bene notat Sanchez *lib.6. Decalogi, cap.11. n 22.* Cum ergo Bullæ, & similia privilegia Capellarum Regiarum specialiter non eximant Capellanorum Testamenta, eorumque executionem, & visitationem, licet ipsi Capellani sint exempti a jurisdictione Ordinaria, adhuc judex Capellæ nequibit se intromittere in simili executione, & visitatione, cum id non fuerit specialiter expressum, sed pertinebit ad Ordinarium.

21 Deinde privilegium hoc exemptionis Capellarum Regiarum, aut est personale, aut locale, quatenus conceditur loco Capellæ, comprehendens ipsos Capellanos. Si sit personale, cum ipsis personis extinguitur, nec durat exemptio ultra mortem, ut eorum bona sint exempta, & insimul testamenta, *l. quia tale 13. ff. solut. matrim. c.9. de privilegiis, c. Privilegium, de Regul. jur. in 6.* & mutatione personæ extinguitur privilegium, *l. Licitatio 9. §. Fiscus, vers. Mercatores, ff. de publican. & vectigalibus, l fin. C. de inoffic. testam.* Valle *lib.4. cons.61. a n.5.* Guttierez *de gabellis, q.164.* Carpio *de execut. testam. lib.2. c.16. a n.43.* Suarez *de legib. lib.8. c.10. & 11.* Salas *de legibus, disput. 17. sect.6. & 8.* quapropter Capellanorum executio, & visitatio testamentorum, cum desinente persona extinguatur exemptio, pertinebit ad Ordinarium, non ad Judicem Capellæ.

22 Si vero privilegium fuerit locale, quatenus concessum est Capellæ Regiæ, & ejus Capellanis ibi ministrantibus, nequit extendi ad Capellanum defunctum, quia ejus morte Capellania vacat, nec amplius dici valet Capellanus, *c.2. de concess. Prabend.* ubi communiter Doctores: nec dici valet administrare in Capella, nec loco illius adesse, ut tali privilegio fruatur. Ergo cum extincta sit exemptio eo ipso quod Capellanus decessit, executio, seu visitatio testamenti pertinebit ad Ordinarium, non ad Capellæ Judicem. Et confirmatur discursus; nam quoties privilegium conceditur ratione alicujus qualitatis, nempe quia est Capellanus Capellæ Regiæ, extincta qualitate, extinguitur privilegium, *l. Medicos, l. ult. C. de Profess. & Medicis, lib. 10.* Ant. Faber. *definit. 9. Cod. de dignit.* Narbona *in l.9. tit. 16. lib 8. Recopilat. gloss 9. n.9.* Fontanella *de pact. nupt. claus. 3. gloss 1. n.31.* Si ergo privilegium hoc est locale, competens Capellano, quatenus in Capella ministrat, cum tamen per mortem hæc qualitas extinguatur, similiter extinguitur privilegium exemptionis. Ergo Capellani Testamenti executio, & visitatio ad Ordinarium pertinebit, sicut etiam visitatio ipsius Capellæ, licet exemptæ, ex Trident. *sess. 6. c.5. & sess.24. de reform. c.6.* Fagnanus in *c. Cum Capella, n 8. & 10.*

Tandem privilegium hoc exemptionis competit Capellano ratione exercitii in Capella exerciti, quando enim privilegium competit ratione exercitii, cessante exercitio, cessat privilegium, *l. Sub prætextu 9. C. de sacros. Ecclesiis.* Gironda *de privileg q.25. n.1027.* Parladorius *different. 19. c.1. a n.3.* Narbona in *l.25. tit.2. lib. 4. recopilat. gloss. 12. n.6.* Ergo cum per mortem Capellani cesset illius exercitium exemptionis, consequenter testamenti Capellani executio, & visitatio ad Ordinarium pertinebit. 13

In hoc dubio distinguendum censeo, quando Capellanus Regius habuerit hæredes, sive ex testamento, sive ab intestato: vel quando non, sed animam suam instituerit hæredem. Quoad primum, si habuerit hæredes, bona Capellani per aditionem fiunt hæredum, & nequeunt frui privilegio Capellani, cum sit illorum proprium patrimonium, *l. Sed si plures 10. §. Filio impuberi, ff. de vulgar. §. 1. instit. de hered qualit. & different* Guttierez in *c. Quamvis pactum, de pact. lib.6. verbo Omnino servari, n. 8.* Pichardus *in rub. de heredib. instit. n 16.* Unde inventarii confectio pertinet ad judicem hæredis, non vero ad judicem testatoris, Belletus *disquisit Clerical. 1 p. tit. de favor. clericor. §.3. a n.22.* Cevallos *de cognit. per mod. viol. 2. p. q. 78. a n. 14.* Gutierez *pract. lib.2. q 49. nu.3.* Ponte *volum. 1. cons.18. n.13.* Azevedus in *l.2. tit.4. lib.5. recopilat. n. 53. & 55.* Bolanos *in Curia, 1. p. §.5. n.26.* Ergo quoties hæredes Capellani Regii adfuerint, minime executio, & visitatio illius testamenti pertinebit ad judicem Capellæ, sed ad Ordinarium, cujus subditi sunt hæredes, & ad quos incumbit onus adimplendi, & visitandi, non vero ad Judicem Capellæ. Confirmatur; nam hæredes radicaliter tunc obligati ad adimplendum, & visitandum testamentum, etiamsi executores sint nominati, isti enim tantum sunt meri executores, quibus datum est mandatum bona vendendi & suscipiendi quantitates necessarias, quatenus ipsi hæredes, & bona illa sunt ad illa obligata, ut late probatur per Carpium *lib. 2. c.3. per tot* Ergo cum hæc obligatio semper sit hæredum, Ordinarius erit judex competens ad exequendum, & visitandum testamentum Capellani Regii, non vero Judex Capellæ. 24

Si vero Capellanus non reliquerit hæredes, sed animam suam, aut aliam piam causam, major est difficultas: quo in casu asserendum videtur ad Judicem Capellæ pertinere executionem, seu visitationem Testamenti; nam quoties nullus est hæres, hæreditas ipsa repræsentat personam defuncti, *l. Hæreditas 61 ff de acquir rer. dominio, l. Mortuo 23. ff. de fidejussor. l. Cum hereditas 9. ff. depos.* Sed persona defuncti est exempta a jurisdictione Ordinarii, & subdita Judici Capellæ. Ergo & executio, & visitatio testamenti. Confirmatur; nam quando anima, seu alia causa pia instituitur hæres a testatore Clerico, tunc inventarium pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, quia hæreditas illa repræsentat personam defuncti exempti a jurisdictione sæculari, Marta *de jurisd. 4. p casu 122. n.14.* Franciscus Marcus 1. *p dec.105. & dec. 1058. n.3.* Pereyra *de manu Regia, 1. p. c.16. n.21.* Ergo similiter dicendum est in præsenti, executionem testamenti Capellani Regii non ad Ordinarium, sed ad judicem Capellæ pertinere, utpote proprium judicem Capellani defuncti. 25

Hæc fundamenta debilia sunt; nam quoties Capellanus Regius, vel alius animam suam hæredem instituit, vel aliam causam piam, nequit dici hæreditas jacens, quia aut reliquit executores, aut non reliquit; si reliquit, ipsi gerunt vices hæredum, ut late per Carpium *de execut. testam. lib.3. c.9. per tot.* & diximus *lib.1. c.11. a nu. 61.* Si vero non reliquit, executio ad Ordinarium pertinet, qui similiter 26

militer

militer consideratur ut hæres, aut causa pia hæres instituta. Ergo nullo modo potest dici hæreditas jacens, ut tantum repræsentet defunctum. Ad confirmationem respondenti, sententiam Martæ, & aliorum non esse certam, quin potius quam plures eam negant, quos refert, & sequitur Carleval. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 5. *n.* 341. Verum in castando respondeo, inventarium faciendum esse ab Ecclesiastico, quando anima, vel alia causa pia est hæres instituta, cujus cognitio pertinet ad Ecclesiasticum, *c.* 3. *c. Joannes* 10. *de Testam.* Tridentinum *seß.* 22. *c.* 8. quare ad eundem pertinet inventarii confectio, non quia sit hæreditas jacens, Carleval. *d. q.* 5. *n.* 334. Confirmo discursum; nam si Clericus instituisset hæredem laicum, tunc inventarium in meliori sententia pertinet ad judicem laicum; jam enim utilitas illa versatur circa bona laici hæredis, & consequenter erit laicus judex competens, Gutierrez *lib.* 2. *q.* 39. *n.* 1. & 2. Maria *d. casu* 122. *n.* 16. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 179. Bolanus *in Curia*, 1. *p.* §. 4. *n.* 28. Carleval. *d. q.* 5. *n.* 337. non tamen quia repræsentat personam defuncti, quia pertineret ad Ecclesiasticum: ergo similiter sic dicendum in præsenti; nam licet anima, seu alia pia causa sit hæres instituta, ratione ipsius erit judex competens, non ratione defuncti, licet eum repræsentet.

27 Hinc in hoc casu dico executionem, & visitationem testamenti Capellani Regii, quando anima, seu alia pia causa est hæres instituta, pertinere ad Ordinarium, non ad judicem Capellæ, ex fundamentis relatis *a n.* 19. Tum & a simili probetur; nam maritus licet habeat privilegium, ne pro dote conveniatur nisi in quantum facere potest, ut late dicemus *lib.* 7. *c.* 6. *n.* 23. attamen eo defuncto bona illius illo privilegio non fruuntur, quo successoris insolidum conveniuntur, quia est privilegium personale mariti, ut cum aliquibus notat Sanch. *Decalog. lib* 6. *c.* 16. *num.* 19. Ergo cum privilegium Capellani Regii sit personalissimum, aut locale, extendens se ad personas interim exercentes, nequit exemptio illa transgredi vitam ipsius Capellani, & ejus testamentum frui privilegio exemptionis. Deinde Episcopus quoad exequendas ultimas voluntates pias, procedit ut delegatus Sedis Apostolicæ, Tridentinum *seß.* 22. *c.* 8. Quare in his piis ultimis voluntatibus potest procedere, etiamsi Testatores sint exempti, Barbosa in *cap. Nos quidem* 1. *de testament. n.* 8. qui asserit, posse Episcopos ut delegatos Sedis Apostolicæ procedere, & cogere executores piarum voluntatum a sua jurisdictione exemptos, veluti Officiales S. Inquisitionis, vel alios Professores alicujus universitatis, exemptos ratione literarum conservatoriarum, prout possumus intelligere etiam Judices Capellarum Regiarum. Ergo etiamsi Capellani post mortem exempti remanerent, adhuc Episcopus ut delegatus Sedis Apostolicæ poterit eorum pium testamentum exequi, & visitare. Præterea Judices Capellarum non sunt Ordinarii, sed tantum delegati, prout alii Judices conservatores, qui cum habeant aliquam similitudinem cum Ordinariis, improprie Ordinarii dicuntur, quorum jurisdictio cum delegata sit, & odiosa, nequit se extendere ad casus alios, nisi ad eos, qui stricte in Bulla continentur; Glossa in *c.* 1. *princip. de offic. allegat. in* 6. late Narbona in 3. *Recopilat. l.* 60. *gloss. unica*, *a n.* 71. Ergo Judex Capellæ non poterit exequi, aut visitare pium testamentum Capellani, quia casus iste non est expressus in Bullis.

28 Rursus licet exempti aliqui, ut Religiosi, post mortem exemptione fruantur, id est, quia non solum sunt exempti quoad personas, sed etiam ratione Monasterii, in quo morantur: quare si ibidem decedant, ad eorum Prælatum pertinet funus, & sepultura, & non ad Ordinarium, nisi decedant remoti ab illo, Glossa in *c. final. de sepult. in* 6. Franchus *ibid. n. ultim.* Abbas *cap.* 1. *de sepult. nu* 4. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. c.* 14. *nu.* 4. Capellani vero Regii nec in Capella morantur, nec ibidem decedunt, quapropter post mortem nequeunt frui aliqua exemptione. Denique licet Ordinarius non possit visitare Hospitalia, & Capellas existentes immediate sub Regum protectione, id non est extendendum ad testamenta Capellanorum, cum diversum sit, a quo nequit fieri illatio. Ergo semper executio, & visitatio testamenti Capellani Regii pertinebit ad Ordinarium, & non ad judicem Capellæ.

29 Secundo etiam modo Capella dicitur, quæ fundatur intra aliam Ecclesiam, aut intra terminos illius, quæ auxiliatrix est, vel non, & ab aliquibus dicitur Capellania, Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 15. *c.* 29. *n.* 21. Frequentius tamen dicitur Capella, etiamsi intra Ecclesiam sit constructa, Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 5. *n.* 67. Urrutigoyti *de Ecclesia Catholica*, *c.* 13. *a n.* 7. Barbosa *de univers. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 18.

30 Capella ista est locus privatus in Ecclesia, vel extra positus, & consecratus cum Altari, quo quis juspatronatus obtinet, ut cum Rebuffo docet Barbosa *dict. c.* 8. *num.* 18. Fuscus *de visit. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 6. Leon. *de offic. Capell.* 2. *p. q.* 3. *n.* 1. Ast illud observandum, neutiquam juspatronatus esse de essentia ad esse Capellæ, licet ex constructione consequatur, sed est modus magis frequens in his Capellis ædificandis observatus a fundatoribus, ut illud apiscantur. Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. cap.* 16. *n.* 28.

31 In construendis Capellis plura desiderantur, nempe Episcopi licentia, sumptus operis, locus seu area, dos, & dedicatio, juspatronatus, seu patrocinii, Lemaistre *de illustratione sacri Patrimonii*, *lib.* 2. *c.* 6. *per tot.* Leon *d. q.* 3. *num.* 18. Spino *de Testament. gloss.* 3. *n.* 9. Valenzuela *cons.* 18. *n.* 18. Urrutigoyti *dict. c.* 16. *n.* 16. quibus magnopere addendum, ne in constructione Capellarum præjudicium alicui inferatur, præcipue juribus Ecclesiis Cathedralibus, aut Parochialibus competentibus, quod multoties ex his Capellis solet evenire, quamobrem consensus Plebani desideratur, Leon *d. q.* 3. *n.* 13. quo invito, nequit erigi Capella, nisi gravissima subsistente causa. Illud vero prætermittendum non est, quod licet constructio Capellæ piissima sit causa, Valenzuela *d. cons.* 18. *num.* 67. si tamen aliquis eam, aut Altaria absque Episcopi licentia erigat, si Clericus fuerit, degradatur; si vero laicus, anathematis mucrone percutitur, *c. Nullus* 25 *de consecr. dist.* 1. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 41. Urrutigoyti, *d. c.* 16. *n.* 38. Tum & Capella demolitur, quia cum spiritualis sit, nequit ab aliquo extrui privata authoritate, nisi de licentia Episcopi, cui commissum est spirituale decernere, *c. Ad hæc* 3. *de relig. domib.* Fuscus *de visitat. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 7. Bengeus *de beneficiis*, 1. *p. c.* 2. §. 2. *n.* 2. Urrutigoyti *c.* 16. *n.* 45.

32 Hæ enim Capellæ membra sunt Ecclesiarum Matricum, quibus adjunguntur, & in quibus extruuntur, & eodem modo sunt regulandæ, *c. Indemnitatibus* 43. §. *fin. de elect. in* 6. Ananias *cons.* 86. *in princ.* Tondutus *q. benefic.* 1. *p. c.* 73. *n.* 7. & utuntur privilegiis Ecclesiarum, quarum fundatio est causa pia, & in favorabilibus veniunt sub nomine Ecclesiæ, ut cum aliquibus advertit Urrutigoyti *d. c.* 16. *a n.* 47. Similiter quis cogitur proprium fundum vendere ad Capellam ædificandam, sicut ad Ecclesiam, Valenzuela *cons.* 18. *a n.* 85. Urrutigoyti *d. c.* 13. *n.* 57.

33 Est tamen dubium, an qui Capellam fundat intra Ecclesiam, teneatur eam dotare? Et communis est sententia, non teneri. Ratio est; nam sufficit Ecclesiam esse dotatam, cui incumbit onus ut Capellas reparet, & insimul omnia contribuat necessaria; quapropter construens non tenetur dotare, Calderinus *cons.* 12. Rebuffus *de pacificis possessoribus*, *n.* 88. Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1. *p.* 1. *q.* 3. *art.* 1. *nu.* 3. Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 20. Gonzalez *ad reg.* 8. *gloss.* 5. *n.* 70. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *q.* 31. *nu.* 6. Urrutigoyti *d. c.* 16. *n.* 55.

34 In contrarium tamen est; nam in qualibet fundatione, sive Ecclesiæ, sive Capellæ, ubi munera sacra sunt celebranda, necessario est dos constituenda, ne alias ex defectu expensarum locus ille sacer facile corruat, & profanus raddatur, ut diximus supra, Leon *d. q.* 3. *nu.* 13. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ*, *lib.* 1. *c.* 12. *n.* 58. Tum quia ædificatio Capellarum nequit fieri cum præjudicio tertii, Gloss. in *c. A nobis*, *de jurepatron. verbo in Capella*, Urrutigoyti *d. c.* 16. *n.* 35. Si enim aliqua Capella intra Ecclesiam ab aliquo ædificaretur absque dote, esset in præjudicium Fabricæ, eam noviter gravaretur, tam in reparatione Capellæ, quam in vestimentis sacris, luminaribus, & aliis quamplurimis necessariis ad illius conservationem: quamobrem ædificans nequit Capellam ædificare absque dote sufficienti, alias esset in grave præjudicium Fabricæ, ut dictum est.

35 Ex his fundamentis communis sententia indiget non pauca explicatione. Quare duobus modis hæc fundatio Capellæ intra Ecclesiam est consideranda. Primo, quando aliquis summa pietate vellet illam ædificare, nullum jus reservando in Capella, nec juspatronatus, nec sepulchrum, sed libenter eam relinquendo ad usus Ecclesiæ; & in hoc casu admittenda est communis sententia, ut minime dotare teneatur; nam cum libera Capella Ecclesiæ relinquatur, ipsa Ecclesia tenebitur de sua dote providere de necessariis, prospiciens pro re sua propria. Sed adhuc in hac specie Ordinarius, & Rector Ecclesiæ tenentur prospicere, ne ex constructione novæ Capellæ, libere Ecclesiæ relinquendæ, gravamen Fabricæ inferatur, ita ut ex suis reditibus

nequeat

nequeat novam Capellam conservare; tunc enim minime licentia est concedenda ad ejus ædificationem. Similiter prospiciendum, an sit necessaria; nam licet Ecclesia habeat reditus sufficientes ad illius conservationem, attamen absque necessitate non sunt fructus illi expendendi, cum sint ad cultum destinati, & ad pauperes alendos.

36 Aliter intra Ecclesiam potest fundari Capella, & libere Ecclesiæ concedi, nullo jure reservato, cum porta ad viam publicam, ut possit populus majori commoditate sacrum audire, & preces fundere: & in hoc casu ædificans tenebitur dotare; nam Capella ista consideratur ut particularis Ecclesia, licet parva, & differt ab aliis Capellis intra Ecclesiam ædificatis: quamobrem construens dotare tenetur, ut cum Genuensi tenet Leon *d. q. 13. n. 13.*

37 Secundo modo contemplanda est Capella, nempe quando construens reservat sibi juspatronatus, & sepulchrum expresso pacto, ut docet Genuensis *in praxi Archiepiscopal. 1. edit. c. 40. alias c. 44. n. 17.* Barbosa *d. lib. 2. c. 8. n. 10.* Leon *d. q. 3. n. 12. in princip.* Tondutus 1. *p. c. 73. n. 2.* Ratio est; nam ex eo quod juspatronatus, aut alia jura reservat, quasi propriam relinquit Capellam; ideirco dotare tenebitur, ideo ei conceditur simile jus, quia construxit, & dotavit, simul cum authoritate Episcopi, Riccius *in praxi jurispatr. dec. 167.* Duranus *dec. 285. nu. 35.* Tondutus *c. 23. n. 5.* Urrutigoyti *d. c. 16. n. 59.*

38 Constructa Capella, & erecta a laico ex propriis bonis, vel ab Ecclesiastico, non expensis Ecclesiæ, si expresso pacto jus sepeliendi reservaverit, illud acquiret, dum sepultura sub bandellis, aut prope Altare non fiat: hoc enim ultimum admittendum censuit Sacra Congregatio in una Tremul. 8. Februarii 1594. ita ut si in contrarium adversus hanc prohibitionem ibi constructa reperiatur Capella, in illo Altari non debet aliquis celebrare, donec corpus alibi transferatur, ut ex alia declaratione tenet Barbosa *de offic. Paroch. 3. p. l. 26. n. 10.* Pellizarius *in man. regul. tom. 2. tr. 8. c. 5. sect. 4. subs. 2. q. 20. n. 174.* Tum acquirit facultatem arma, & insignia gentilitia ibidem assignandi, Riccius *in praxi sepultur. dec. 867.* Urrutigoyti *c. 16. n. 72.* quod nequit fieri ab altero, nisi a Fundatore, vel Patrono; nam armorum appositio est quoddam argumentum dominii, Chassaneus *in Catalog. gloriæ Mundi, part. considerat. 55.* Sola *in Constitut. Sabaud. de insigniis & arm. gloss. 2. num. 7.* quare nequeunt ab alio apponi, nisi a Fundatore, vel Patrono, Tondutus *d. c. 73. n. 9.* Tum etiam poterit poni inscriptio in honorem Fundatoris, Rota 7. *p. recent. dec. 609. n. 1.* Tondutus *ubi proxime, n. 11.* Urrutigoyti *d. c. 16. n. 76.*

39 Hinc disquirendum, an ex armis, & insigniis depictis, seu insculptis in Capella, probetur dominium illius: Et affirmandum videtur; nam ex armis, & insigniis affixis, seu depictis, fit optimum argumentum dominii, ut diximus. Ergo ex affixione, vel pictura armorum, fit probatio dominii Capellæ. Cæterum arma, & insignia gentilitia apposita in Capella probant juspatronatus, Romanus *singul.* 480 Ferrerius *cons. 297. n. 9.* Menochius *lib. 9. præsumpt. 90. n. 10.* Rota apud Seraph. *dec. 552. n. 2.* Riccius *de novissi. probat. juspatronat. resolut. 31.* quod quidem supponit constructionem, & dotationem illius, unde dependet dominium illius. Ergo arma, & insignia apposita in Capella probant dominium illius.

40 Sed contrarium scripsit Riccius *in praxi for. dec. 692.* & adducit textum in *l. Monumentorum 6. C. de relig. & sumpt. funer.* ubi decisum est, inscriptiones monumentorum minime jura aliqua transferre ad liberos. Ergo nec arma, nec insignia gentilitia probant dominium Capellæ; quin potius probatio aliunde est petenda, maxime si ageretur de præjudicio alterius. Rursus dominium Capellæ debet procedere a dispositione, seu concessione Episcopi, prout in sepulturis, *Clementin. 2. de sepult.* Sed concessio ista non probatur, nisi per instrumentum, quia scriptura inhiret de essentia probationis, Abbas in *c. in Nostra, de rescript. n. 11.* Afflictus *dec. 398. n. 6.* Ergo nequit probari dominium Capellæ per affixionem armorum, seu stemmatis gentilitii.

41 In re tamen dicendum, armorum, & gentilitiorum sculpturam, seu picturam duobus modis posse adesse. Primo, quando affixa sunt, seu apposita in aliquo cancello, porta, vel in alia parte minus principali Capellæ: quo quidem casu nihil ad dominium probant. Ratio est; nam cum posita sint in parte minus principali, non possunt arguere dominium totius Capellæ. Ergo minime possunt hæc arma, seu insignia dominium totius Capellæ probare, ut bene notat Riccius *dec. 592. n. 3. vers. Quarto quia.*

Secundo etiam modo, quando affixa sunt in parte principali Capellæ, ex quo argui valet dominium totius, & adhuc in hoc casu per se non probant dominium. Ratio est; nam ex alia causa arma potuerunt apponi, quam ratione dominii, nempe propter eleemosynam factam Capellæ: quare per se non probant dominium, Ferentillus ad Bratatum *dec. 323. n. 22.* Ast faciunt præsumptionem, quia præsumitur illa apposuisse Fundatorem, seu Patronum ad conservationem familiæ, Rota *recent. 1. p. decis. 13. sub n. 3.* Barbosa *de univ. jur. lib. 4. c. 22. n. 94. in fin.* Ferentillus *ubi proxime.* Si tamen aliis adminiculis arma, & insignia associentur, tunc plene probabunt dominium totius Capellæ, & juspatronatus illius. Idque prospicere licet, quando arma, & insignia ita fuissent auribus prout Capella ipsa, nec alia causa dari valet pro affixione, nisi quod in fundatione fuerint apposita; tunc enim plene probant; nam licet Capella semper libera præsumatur, ex Regula regis *Altius, C. de servit.* attamen hæc antiquissima armorum affixio; quando nulla alia causa affigendi reperiri valet, probat bene ex sola fundatione factam fuisse, & concludenter probat dominium Capellæ, & juspatronatus illius, Cavalerius *decis. 150. n. 8.* Rota apud Vivianum *de jurepatronat. dec. 26. n. 15. & 16.* Coccinus *dec. 236. n. 1.* Ferentillus *d. dec. 323. n. 22.* Medicus *de sepult. 1. p. q. 16. num. 29. & 30.* Lavor. *lucub. tit. 2. c. 18. a n. 16.* Barbosa *d. c. 22. n. 93. & 94.* 42

Rursus Fundator Capellæ, vel Patronus poterit scamna, & sedes apponere in Capella, quod ita certum, ut si quis arma, aut scamna, vel sedes amoverit, adversus eum actio injuriarum competitur, & officium Judicis: & similiter armis poterit amotionem defendere, prout in aliis præcedentibus agere potest, quia tunc est defensio proprii juris, Avendanus *de exequend. mandat. 2. p. c. 10. num. 20.* Lara *de Anniverf. lib. 1. c. 24. n. 23.* Parladorius *different. 88. §. 2. n. 8.* Gratianus *discept. tom. 2. c. 210. n. 32.* Tondutus *d. c. 75. n. 12.* Lavor. *dict. tit. 2. c. 10. n. 18.* Verum quoad istam partem, ut armis possit similem amotionem in Capella defendere, admittendum id non est ut licitum; nam similis defensio, licet possit admitti in rebus profanis, & locis; est in Ecclesiis, & Capellis uti armorum remedio scandalum gravissimum est, Ecclesiarum, & Capellarum pollutio, nec in locis Sacris valet admitti defensio more castrorum. Quamobrem remedium armorum nunquam est admittendum in Ecclesiis, Capellis, & in aliis locis sacris, ut bene considerat Urrutigoyti *dict. cap. 16. num. 173.* 43

Competit etiam Fundatori Capellæ jus sepeliendi in ipsa, quando jus istud reservaverit expresse, Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap. 13. num. 171.* non solum sibi, sed etiam aliis de suo genere, & familia. Ratio est; nam jus funerandi distinctum est a jure Capellæ, & speciali indulgentia est concedendum; Rocchus de Curt. *de jurepatron. verbo in Ecclesia, num. 13.* Ergo ex sola fundatione, aut dotatione hoc jus sepeliendi non acquiritur, nisi ex pacto expresso Fundatori concedatur. Unde Doctores asserunt, quod ex eo quod quis habeat sepulturam in Capella, non infertur habere jus in ipsa Capella: nec si habeat jus in Capella, inferri potest habere jus sepulchri, utpote de rebus penitus diversis, Tondutus *d. c. 73. n. 2.* Idcirco semper est necessarium, ut pacto expresso in Capella reservetur jus funerandi, ut tenent DD. relati *n. 36.* Rota in una Avenionens. Capellæ, 13. Junii 1587. Riccius *in praxi for. dec. 42. n. 7.* qui animadvertit, aliquando sufficere tacitam licentiam construendi sepulchrum in Capella, utpote si sepulchrum fuerit in loco patenti, & Episcopus non contradicat, & Capella fuerit ab eo visitata, Rota 1. *p. div. dec. 222.* Id vero admittendum, quando Capella, quæ fundatur, fuerit in aliqua Ecclesia privata, non vero si sit Capella Majoris Ecclesiæ, in qua interdictum est cadavera sepelire. Hanc ob rem nec per pactum poterit Fundator ibidem sepulchrum habere, Lavorius *d. tit. 2. c. 5. n. 104.* Urrutigoyti *d. c. 16. n. 161.* 44

Poterit etiam Fundator disponere, ut Sacerdos oblationem faciat ipsi, aut ejus successoribus, aut alias erogare oblationes: sed quibus competant, dicemus *in hoc libro, c. fin.* interim vide Urrutigoyti *d. c. 16. n. 166.* 45

Capella vero in Ecclesia existens, licet habet proprios reditus, beneficium tamen non est separatum quoad Rectorem Ecclesiæ, quin potius non dicitur duo habere beneficia, ex eo quod Capellam simul habeat cum Ecclesia, *c. Super eo 6. de Præbend. lib. 6.* Unde fructus relicti Altari, seu Capellæ, in Ecclesia aliqua, sunt Rectoris ipsius; nam hæc omnia accessoria sunt, & sequuntur principale. 46

Id vero

Id vero limitabitur, nisi Capella habeat bona, & reditus separatos ab ipsa Ecclesia, vel habuerit proprium Rectorem, cujus contemplatione talia bona, aut reditus sunt relicti, Valensis *cons.* 18. *n.* 7. Barbosa *de univers. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 24. Urrutigoyti *d. c.* 26. *num.* 36. & *n.* 69.

47 Nec similiter Capella reputabitur beneficium, nisi quando erigatur authoritate Episcopi in titulum, & insimul fuerit dotata cum designatione Rectoris, seu Capellani; tunc enim Capellania collativa est, & beneficium Ecclesiasticum sub reservatione cadens, nisi fuerit jurispatronatus, Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 5. *n.* 68. Petrus Gregorius *de re benefic. c.* 31. *n.* 10. Valenzuela *cons.* 196. *n.* 3. Salcedo *ad Bernardum, c.* 18. *n.* 9. Spino *de testament. gloss.* 4. *in princip. num.* 37. Barbosa *d. c.* 8. *n.* 25. Unde S. Congregatio 27. Augusti 1630. censuit Capellas plures in eodem Altari, sub eadem invocatione, cum diversis oneribus Missarum, quæ antiquitus conferebantur pluribus Clericis, & ad præsens reperiuntur ab uno possideri sub titulo unius Capellaniæ, hodie non posse retineri absque dispensatione Apostolica, cum sint revera plura beneficia, Barbosa *d. cap.* 8. *num.* 27.

48 Sed an Capellæ possint vendi, & alienari, disceptatio est. Prima sententia affirmat; nam Fundatores, & illorum successores habent illius proprietatem, & dominium, saltem improprie. Ergo poterunt eas vendere, ut sibi videbitur. Tum habent jura in ipsis Capellis jure æstimabilia: ergo poterunt ratione horum jurium eas vendere, & alienare. Et exemplo confirmatur sepulturæ, quæ licet vendi nequeat, *c. Postquam* 13. *c. In Ecclesia* 14. 13. *q.* 2. *c. Suam* 29. *c. Apostolicam* 42. *de simon.* Concilium Meldense *can.* 63. & 72. Metense *can.* 2. Nannatense *can.* 6. Lateranensa sub Alexandro III. 1. *p. c.* 7. & 2. *p. c.* 10. Lateranense sub Innocentio III. *can.* 66. Suar. *de Relig. lib.* 4. *de simon cap.* 14. Filliucius *tom.* 3. *tract.* 45. *c.* 3. *q.* 21 *num.* 26. Jul. Lavor. *var. lucubr. tit.* 2. *c.* 10. *a n.* 1. Attamen jus sepeliendi in certo loco, & sepultura vendi valeat, sicut trasmitti ad hæredes; nam hujusmodi usus in dominio nostro est, ut cum aliquibus tenet Bonacina *de contract. disp.* 3. *qu.* 21. *punct.* 4. *per tot.* Molina *de primog. lib* 1. *c.* 24. *n.* 40. Villalobos *in Summa,* 2. *p. tract.* 37. *difficult.* 12. *n.* 3. Molfesius *in Summa,* 2. *p. tract.* 13. *c.* 8. *n.* 36. Ergo idem est dicendum de jure Capellarum, ut ex hoc argumento infert Villalobos *d. n.* 3 Præterea probatur hæc sententia doctrina Lavorii *d. tit.* 2. *c.* 10. *n.* 17. ubi scripsit, aliquid percipi posse quoad Capellas pro illis, quia acquiritur jus sepeliendi in eminentiori loco, Capellam construendi, arma, & insignia ponendi; hæc enim cum in existimatione humana consistant, pro eis pretium percipi valet, & insimul possunt alienari, Aragon. 2. 2. *q.* 10. *art.* 4. Ledesma *in Summa,* 2. *p. tract.* 10. *conclus.* 35. Ergo & ob has causas Capellæ poterunt vendi, & alienari, ut de consuetudine probat Gratianus *dec.* 26. *n.* 14. Carol. Matanta *tom.* 2. *respons.* 16. *a n.* 1. Phœbus *dec.* 8. Delbene *de immunit.* 2. *p. c.* 17. *dub.* 14. *n.* 15.

49 Secunda sententia negat; nam Capellæ istæ cum authoritate Episcopi fundantur, fiunt sacræ, & religiosæ; itaque nec vendi, nec alienari possunt, *l.* 4. *ff. de contrah. empt.* Deinde licet jura ista Capellarum sint ab eis separabilia, & temporalia; attamen fundantur in modum majoratus, in quibus semper intelligitur clausula non alienandi, *l. Filiusfamilias* 114. *§. cui, ff. de legat.* 1. *l. Pater* 77. *§. Quindecim, ff. de legat.* 2. *l. Peto* 69. *§. Prædium, juncto §. Fratre, ff. de legat.* 2. Ergo minime poterunt vendi Capellæ, nec per se, nec per accidens, quoad jura illa separata, Vasquius *de jur. emphyt. q.* 28. *n.* 11. Valenzuela *cons.* 196. *n.* 4. Leon *de offic. Capellani* 1. *p. q.* 3. *n.* 93. Garzia *de benefic.* 3. *p. c.* 9. *a n.* 137. Urrutigoyti *d. c.* 16. *n.* 151.

50 In hoc dubio dicendum, duobus modis contemplandam esse Capellam. In primis considerata illa per se. Secundo quoad jura quæ habet fundator, & ejus successores in ea. Quoad primum Capella si est absque Episcopi authoritate constructa, per se vendi, & alienari valet. Ratio est; nam Capella ista, licet destinata ut sit religiosa, adhuc tamen pura est, & profana, non accedente authoritate Episcopi, Cabedo *de Patronat. Reg. Coron. cap.* 38. *n.* 3. Barbosa *d. c.* 8. *n.* 29. *in fin.* Ergo vendi, & alienari valet. Confirmatur exemplo sepulturæ, quæ si pura sit, & defunctus in eam non sit illatus de Jure Civili Romanorum, aut de Jure Canonico, needum accessit authoritas Episcopi, religiosa non est, sed pura, & profana, ac vendi, & alienari valet, *l. si Monumento* 6. *C. quæ res pign. obligar. poss.* Gloss. in *c. Abolendæ, de sepult.* Medicus *de sepult.* 1. *p. q.* 15. *n.* 17. Lavor. *d. tit.* 2. *c.* 10. *n.* 23. Gratianus *discept. for. tom.* 2. *c.* 210. *n.* 8. Ergo similiter est dicendum de Capella, quæ si constructa sit absque licentia, & authoritate Episcopi, per se profana & pura est, & vendi, & alienari potest.

51 Si tamen authoritate Episcopi fuerit constructa, remanet religiosa, & spiritualis: quapropter vendi nequit, per se loquendo, aut alienari, quia id esset dare pretium pro re spirituali, quod est simoniacum. Ergo nullo modo vendi valet, seu alienari, Gregorius *l.* 1. *tit.* 13. *part.* 1. *verbo Vender,* ubi asserit simoniacas esse pactiones, quæ solent fieri cum Clericis, & Religiosis, ut pro Capella aliquod pretium, aut annua pensio præstetur, Molina *de primog. lib.* 1. *c.* 24. *n.* 40. Leon *d.* 1. *p. q.* 3. *n.* 93. Urrutigoyti *d. c.* 16. *a n.* 90.

52 Secundo, & aliter libet considerare Capellam, non per se, sed tantum quoad jura, quæ habet Fundator, & ejus successores, veluti jus sepeliendi, juspatronatus, & honorem sedis, vel alia quæ offerenda sunt a Sacerdotes & in his asserendum videtur, minime vendi posse, seu alienari; nam jura ista sunt inseparabilia a Capella, vel saltem illi annexa. Ergo cum Capella sit religiosa, nequeunt illa jura vendi, aut alienari aliquo pretio interveniente, Confirmatur exemplo jurispatronatus, per se enim minime vendi, aut pretio alienari valet, nam cum annexum sit beneficio, quod spirituale est, ex annexione nequit pretio vendi, aut alienari, quia quasi spirituale censetur; & si vendatur, remanet Ecclesia libera, *c. De jure* 16. *de jurepatronat.* Curte *de jurepatronat. verbo utile, q.* 3. *a num.* 8. Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1. *part.* 2. *q.* 1. *art.* 12. *num.* 17. Suarez *d. lib.* 4. *de simon. cap.* 28. *a n.* 17. Vivianus *in praxi jurispatronat. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *c.* 12. *n.* 242. & propter eandem rationem, nec de eo transigi valet, *c. Præterea* 9. *de transact.* & cum multis notat Valeron *de transact. tit.* 3. *q.* 5. *num.* 40. Ergo cum jura illa sint annexa Capellæ religiosæ, & spirituali, nequeunt pretio vendi, seu alienari.

53 Sed tamen in re dicendum, maxima consideratione prospiciendam esse fundationem Capellæ, an Capella cum suis juribus relicta sit per modum majoratus. Et in hoc casu jura illa vendi, aut alienari non posse certum est; nam natura majoratus prohibet alienationem, ut vocationes verificentur. Tum quia ut plurimum similes fundationes hanc expressam clausulam non alienandi habent, qui mos instituendi Capellas frequentior est in Lusitania per modum majoratus, Benedictus Ægidius *in l.* 1. *C. de sacros. Ecclesiis p.* 3. *§.* 2. *num.* 13. Gamma *dec.* 6. Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 29. Ergo tunc jura illa nequeunt vendi, nec aliquo modo alienari.

54 Idem dicendum, si Capella sit familiaris, & relicta familiæ per certas vocationes; tunc enim jura illa vendi nequeunt, nec alienari, cum non possint exire de familia, & verificandæ sint vocationes interim quod durant, prout observatur in jure sepulchrorum, Curte *de Jurepatronat. verb. in Ecclesia, a n.* 15. Leon *d.* 1. *p. q.* 3. *n.* 12. Molina *de primog. lib.* 1. *c.* 14. *a n.* 40.

55 Si vero nulla prohibitione adhibita de non alienando, relinquatur Capella, sed libere suis hæredibus, & Capella sit Beneficium Ecclesiasticum jurispatronatus, per se independens ab aliqua universitate bonorum, minime juspatronatus poterit vendi, aut pretio alienari; nam ut supra diximus *n.* 51. invendibile est, & extra commercium, Rota apud Farinacium 2. *q. dec.* 399. & 2. *p. recent. dec.* 301. *n.* 4. & 5. Barbosa *de offic. Episc.* 3. *p. allegat.* 71. *num.* 35. & in *c. Quia Clerici, de jurepatronat. num.* 5. Quod quidem intelligendum in jure tantum præsentandi, quatenus datur ad beneficium. Quo vero ad alia jura, veluti honoris sedendi, & præcedendi, jus sepulchri, vel alterius juris competentis possessori Capellæ, dicendum alienari posse, & vendi; nam hæc jura, ut diximus *num.* 47. venduntur & alienantur ab ipsa Ecclesia. Ergo etiam poterunt a possessore vendi, & alienari, & quando nulla est prohibitio fundatoris, nam jura illa nec per se, nec per annexionem sunt spiritualia: non per se, quia versantur circa temporale commodum; nec per annexionem quia non dant jus ad rem spiritualem, Suarez *tom.* 1. *de Religione, lib.* 4. *de simon, c.* 28. *a n.* 3. Ergo poterunt vendi, vel pretio alienari. Cæterum si jura ista Capellæ hæreditaria sint, alienantur in extraneos, Leo *d. q.* 3. *n.* 12. Rota apud Seraphinum *dec.* 354. *n.* 3. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 8. *n.* 36. Parisius *lib.* 4. *cons.* 48. *n.* 21. & 22. Ergo similiter poterunt vendi, vel pretio alienari in extraneos. Denique facit doctrina Leonis *d. q.* 3. *num.* 93. Barbosæ *dict. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 20. ubi si quis Capellam construxerit suis sumptibus,

ptibus, verum decessit multis debitis relictis, ad satisfaciendum creditoribus Capellam esse vendendam asseritur, licet pactum intercessisset non alienandi: quæ quidem doctrina nequit intelligi de Capella ipsa, per se loquendo, quia religiosa est, sed de juribus ipsius Capellæ, Urrutigoyti d. c. 16. n. 152. Ergo jura omnia Capellæ, dempto jure præsentandi, possunt vendi, & alienari, Urrutigoyti d. c. 16. n. 92.

56 Illud vero prætermittendum non est; minime Rectores Ecclesiarum posse vendere, aut alienare jura in Capellis acquisita, ita ut invito fundatore, vel Patrono, alter ibidem sepeliatur, aut aliquo modo turbet possessorem, ad tradita per Parladorium differ. 66. §. 2. n. 9. Urrutigoyti d. c. 16 n. 175.

57 Est tamen dubium, an extincta linea, seu familia, Capella ad Ecclesiam redeat, & libera remaneat. Prima sententia negat, quia fundatorum voluntates nequeunt mutari: quapropter cum fundatio, & voluntas construentis sit, ut semper propria Capella remaneret, etiam extincta familia, poterit possessor ad extraneos transferre, si deficiat familia. Et confirmatur; nam pacta semper sunt servanda, l. 1. de pact. cap 1. c. Qualiter 3. de pact. Ergo licet deficiat familia, adhuc ex dispositione ultimi possessoris poterit transferri ad extraneos. Præterea a simili jurispatronatus probatur, quod licet deficiat familia, & linea fundatoris, attamen transit ad extraneos, ut tenet Rota in una Pisilionensi, 31. Maij 1628. quam refert Leon d. 1. p. d. 3. n. 12. Rota apud Seraphinum dec. 378. Rota apud Farinacium 1. p. decis 53. n. 5. Barbosa in c. Ex literis 7. de jurepatronat. n. 10. Ergo similiter est dicendum de Capellis, quæ, licet familia sit extincta, adhuc liberæ Ecclesiæ non relinquuntur, sed possunt transire ad extraneos ex dispositione ultimi possessoris, ut in jure sepulchrorum tenet Roccius de jurepatron. verbo in Ecclesia, n. 15. & in Capellis Leon d. q. 3. n. 12.

58 Secunda sententia tenet contrarium; nam mortuo usuario, res ad proprietarium devolvitur, l. 1. ff. de usufruct. §. Finitur. Instit. de usufruct. quod procedit etiamsi arma, & insignia ibidem fuerint apposita, quia non dant amplius jus, quam quod tenet ipse usuarius; qui enim habet Capellam, tantum usum habet, quia nequit habere proprietatem, §. Sacra. Instit. de rer. divis. Ergo mortuo usuario possessore familiæ, Capella libera remanet, & ad Ecclesiam revertitur. Confirmatur a paritate jurispatronatus, quia Patronatu finito, Ecclesia libera remanet, Vivianus in praxi jurispatronat. lib. 4. c. 9. n. 53. Barbosa de univers. jur. lib. 3. c. 12. n. 244. vers. Quinto. Ergo similiter dicendum est de Capella. Riccius in praxi, 4. p. resolut. 345. Durandus de regular. tom. 1. tract. 14. q. 80. Urrutigoyti d. c. 16. n. 495.

59 In hoc dubio dicendum, magna consideratione prospiciendam esse concessionem Capellæ, quomodo ab Ecclesia, seu Monasterio concessa fuerit; nam aliquando solet solum concedi Capella familiaris, seu gentilitia, aliquando hæreditaria. Familiaris, seu gentilitia dicitur, quæ tantum familiæ, & genti conceditur taxative, ita ut nisi quis fuerit de familia, & gente fundatoris, eam nequeat habere; nec potest transire ad extraneos, ut in jurepatronatus bene explicat Gabriel lib. 2. conf. 196. num. 2. Riccius in tract. de jurepatron. resolut. 132. n. 1. Massobrius in praxi habend. concurs. prælud. 7. dubia 1. n. 54. Quod idem est dicendum, si dicat concessio, concedere ad agnationem conservandam, quia intelligitur concessio taxativa ad familiam, Rota 3. p. recent. decis. 395. n. 2. In hoc enim casu est vera secunda sententia; nam si omnes de familia, & de agnatione illa fuerint extincti, Capella libera remanet apud Ecclesiam seu Monasterium. Ratio est clara, quia concessio illa fuit tantum taxativa ad illos qui sunt de familia & gente illa. Ergo debet libera remanere apud Ecclesiam, ut in jurepatronatus familiari tenet Vivianus d. lib. 4. c. 9. n. 6. & in jure sepulturæ Silvester verbo Sepultura, q. 3. Rodriquez in Summa, eodem verbo, c. 130. n. 14.

60 Est tamen animadvertendum, quamplurimos Doctorum scripsisse, adhoc ut Capella libera remaneat si familiæ concedatur, requiri ut sit taxative relicta; secus vero si simpliciter relinqueretur, aut concederetur familiæ, quia intelligitur hæreditaria, & potest per dispositionem ultimi possessoris ad extraneos transferri: & est necessarium, ut verba taxativa expressa tantum familiæ relinquerentur, aut concederentur, Rota apud Burattum dec. 647. nu. 1. Rota apud Posthium de manut. decis. 172. num. 20. Nogherol allegat. 28. num. 11. Vivianus dict. lib. 4. c. 9. num. 1. Carolus Marantaich. 1. respons. 16. n. 36 quapropter si familia fuerit extincta, si non adsint verba taxativa, Capella libera non remanet apud Ecclesiam. Sed in re vide lib. 6. cap. 7. num. 40.

Si vero Capella fuerit hæreditaria, tunc extincta familia, non libera remanet, sed ad extraneos valet transire ex dispositione ultimi possessoris, quia cum ea facultate est concessa, cap. 3. de jurepatronat. Gratianus discept. c. 645. n. 10. Marescottus lib. 1. var. cap. 55. nu. 7. Moneta de commut. ult. volunt. c. 11. n. 134. Barbosa de offic. Episcop. 3. part. alleg. 71. n. 3. & sic intelligenda est prima sententia. Limitant tamen aliqui, quando Capella concessa fuerit ab Ecclesia pro pretio certo, & non ex libera donatione; nam ex eo quod jus illud legitime fuerit alienatum, amplius non dicitur vacare, c. Cum accessissent 8. de const. Quare semper extincta familia, poterit ad extraneos tradi, Donatus de Regularibus tom. 1. tract. 14. quæst. 80. Urrutigoyti d. c. 16. n. 197. Sed hoc fundamentum est debile, quia licet pretium accedat, dum pactum est solum pro familia illa, nequit extendi ad extraneos; pacta enim sunt semper servanda, c. 1. de pact. l. 1. ff. eod. tit. Quare contrarium teneo cum Rodriquez relato ab Urrutigoyti d. num. 197. qui num. 198. scripsit, quod si aliquo casu, seu eventu fuerit Capella diruta, vel renovata, arma, titulos, & inscriptiones esse renovandas, Riccius in praxi 4. part. resolut. 345. 61

In Capellis vero super fructibus nulla decima imponi potest, quia appellatione Beneficii non veniunt, nisi habeant requisita supra recensita, ut fiant proprie beneficium Ecclesiasticum, Barbosa d. lib. 2. c. 8. n. 21. Urrutigoyti d. c. 16. n. 144. 62

Est tamen aliquod dubium, an exempta Ecclesia, etiam Capellæ exemptæ videantur? Et affirmandum videtur; nam de connexis idem fit judicium, l. 3. §. Judicio contrario, ff. de contrar. act. tut. c. Transiens 31. de consecr. Gratianus discept. c. 85. n. 21. Castillo controvers. lib. 5. cap. 165. n. 25. Ergo etiam debent esse exemptæ: Sed tamen contrarium est tenendum, nisi verbis expressis etiam Capellæ eximerentur, quia licet connexæ sint Ecclesiæ, & Capellæ, exemptiones tamen odiosæ sunt, nec extenduntur nisi ad expressa, c. Ex ore, de Privilegiis, ubi Glossa verbo Non probatur. Ergo licet Capellæ annexæ sint Ecclesiis, si tamen expressis verbis non eximantur, non erunt exemptæ, Fuscus de visit. lib. 2. c. 16. nu. 2. Cocchier de jurisd. in exempt. 2. p. q. 45. n. 70. Quare in eis Episcopus retinebit jura Episcopalia relata in cap. Conquerente 16. de offic. Ordin. Fuscus nuperrime allegatus; Barbosa de offic. Episc. 3. p. alleg. 75. n. 29. & d. lib. 2. c. 8. n. 23. Urrutigoyti d. c. 16. n. 246. 63

Sed dices; Capellas fundatas in Ecclesiis Regularium per sæculares Confraternitates nequit Episcopus visitare, nec in eis aliquid habere jurisdictionis ordinariæ, ut censuit Sacra Congregatio in Pap. 21. Augusti 1625. & refert Barbosa d. c. 8. n. 18. & collect. decis. 120. n. 6. Ergo quoties Ecclesia exempta est, etiam erunt exemptæ Capellæ. Et respondetur, Capellas constructas in Ecclesiis Monasteriorum exemptas esse, non quia est exempta Ecclesia, sed totum Monasterium, in quo etiam includuntur Capellæ, utpote inseparabiliter annexæ: quod secus est dicendum, quando sola Ecclesia est exempta, quia tunc Capellæ sunt annexæ separabiliter, & non comprehenduntur in exemptione. Tum denique Capellæ respectu Ecclesiæ sunt aliquo separabiles, & non recte fit illatio a separabiliter diversis, l. Papinianus exuli, ff. de Minorib. l. ult. §. fin. ff. de ædilit. ubi Bart. l. Inter stipulantem 83. §. Sacram, ff. de verb. obligat. Novarius q. for. lib. 1. q. 13. nu. 6. Gratianus tom. 3. discept. cap. 516. n. 6. quamobrem nequit exemptio Ecclesiæ extendi ad Capellas, prout fit in exemptione Monasterii, Fuscus dict. lib. 2. c. 16. nu. 2. Cocchier d. q. 45. n. 70. Urrutigoyti d. c. 16. n. 247. 64

Est tamen casus non prætereundus in materia Capellarum, nempe quod si testator intra annum Capellam fundare præceperit, & insimul dotare, sub pœna ut sexaginta scuta Capellanis ab eo postea eligendis ab hæredibus solvantur; si tamen testator eos adnominare omiserit, an pœna committatur, si Capella nec dotetur, nec construatur ab hæredibus intra annum? Et dicendum videtur, pœnam non committi, dum nullos Capellanos nominavit, quibus scuta solverentur; cum specifice debeat adimpleri voluntas testatoris, leg. Qui heredi 41. l. Mævius 35. ff. de condit. & demonstrat. Menochius cons. 35. n. 4. Flamminus de resignat. lib. 2. q. 3. n. 15. Castillo controvers. lib. 5. c. 119. num. 6. Tum alia ratione; nam voluntas testatoris, quatenus ad alia transire valebat, scilicet ad nominationem 65

Capel-

Capellanorum, imperfecta est, *l. si is qui 8. ff. de testament.* Gomez *in leg. 3. Tauri, n.* 106. Escano *de testam. c.13. n.15.* Ergo nequit illa imperfecta voluntas testatoris adimpleri ad cogendos hæredes, ut solvant illa sexaginta scuta; voluntas enim imperfecta, voluntas non est, *l. Cum Syllanianum, C. de his quib. ut indign. leg. Non putavit 8. §. Non quævis, ff. de bon. possess. contra tabul.* Mantica *de conject. lib. 2. tit. 3. n. 12.* Fusarius *de substit. qu. 476. sub num. 11. & cons. 47. n.* Noguerol. *allegat. 26. n. 79.*

66 Sed contrarium tenendum est ex decisione textus *in leg. Si testamentum 8. C. de instit. & substit.* ubi si aliquis fuerit hæres institutus sub conditionibus infra referendis, si tamen in testamento nihil fuerit adjectum, nec aliquæ appositæ conditiones, institutio pura remanet, & valida, prout ex exemplo Papiniani comprobat Imperator *in leg. Si Pater 77. §. fin. ff. de legat. 2.* Ergo licet testator dicat, Capellanos infra esse nominandos, si vere eos omiserit, adhuc pœna committeretur, si intra annum Capella non fuerit ædificata. Cæterum licet Capellanos non nominaverit testator, adhuc perfecta est ejus voluntas, nempe ut fundetur Capella intra annum, & si omiserint hæredes, solvant sexaginta scuta. Nam quoties in qualibet causa constat de perfecta voluntate testatoris, conditiones vero, aut alia disponenda omissa sunt, præsumitur per pœnitentiam testatoris esse omissa, Aymon *cons. 117. n. 6.* Ergo licet in testamento non nominasset Capellanos, adhuc tamen pœna committeretur. Rursus imperfectio voluntatis non consideratur, nisi quando testator de præsenti volebat ad alia transire, non tamen quando, perfecta prima voluntate, volebat ad alia de futuro transire, Berthazolus *consil. 86. n. 6.* Menochius *cons. 45. n. 28. ad fin.* Escano *d. c. 13. per tot.* In præsenti perfecta erat voluntas fundandi Capellam intra annum, & si illa non perficeretur, pœna illa solveretur ab hæredibus. Ergo illa necessario est adimplenda, licet non progrederetur testator ad nominandos Capellanos. Denique licet illos non nominasset, in eorum locum subrogantur nominati ab Episcopo: Ast subrogati idem operantur quoad pœnæ commissionem, Bart. *in l. Multa, ff. de condit. & demonstrat.* Ergo in præsenti pœna est committenda. Unde rationes dubitandi remanent resolutæ, tenuit Rota coram D. Litta 10. Febr. 1595. Gratianus *disceptat. tom. 2. cap. 220. a n. 13.* Urrutigoyti *d. cap. 16. a nu. 155.*

67 Est etiam aliud dubium exarandum, an quando testator Missas in Parochia, aut in Ecclesia Collegiata dicere præceperit, non tamen Capellam designaverit ubi dicantur, quibus attingat illam designare? Qua in difficultate, si ex aliquibus conjecturis constare possit ubi voluerit testator ut dicerentur, in illa Capella sunt dicendæ, veluti si haberet Capellam propriam in illa Ecclesia, vel quando vivebat, habebat specialem devotionem erga aliquam, aut aliqua dona, & oblationes ibidem fecerit, tunc enim Missæ ibidem sunt dicendæ; nam voluntates testatorum quando expressæ non sunt, conjecturis libet indagare, Baldus *in l. fin. C. de instit. & substit.* Natta *cons. 110. n. 5.* Petra *de Fideicomm. q. 9. n. 6.* Rota apud Seraphinum *dec. 206. n. 32.* Quapropter ex his conjecturis facile depromitur, voluisse testatorem in illa Capella Missas celebrari.

68 Erit ergo difficultas, quando nullæ adessent conjecturæ. Et prima sententia asserit, Capellam non esse designandam ab hæredibus, sed a Præposito, seu Rectore Ecclesiæ; nam administratio Ecclesiæ pertinet ad illos, & consequenter designare Capellam, ubi missæ sunt dicendæ, Praxis Neapolit. *c. 48. n. 5.* Garzia *in Summa, tract. 3. difficult. 10. dub. 10. n. 10.*

69 Secunda sententia dicit, a nullo esse designandam Capellam, nec Altare ubi Missæ dicantur, sed sufficere in quolibet Altari illius Ecclesiæ adimplere; quia adimplere patitur voluntati testatoris, qui nihil disposuit, in qua Capella, seu Altari essent Missæ celebrandæ; quod enim potuit disponere, & non disposuit, pro non disposito habetur, *l. unica, §. Sin autem, C. de caduc. tollend. d. c. ad audentiam, de Decimis.* Ergo recte adimpletur ejus voluntas ex eo solum, quod in Ecclesia Missæ dicantur, modo in uno, aut altero Altari, seu Capella celebrentur, Pasqualigus *de sacrific. Miss. q. 1099. n. 3.*

70 Hæc sententia Pasqualigi admittenda est, quando Missæ pro unica vice dicendæ sunt; si tamen fuerit memoria perpetua Missarum, aut illarum fundata Capellania, admittenda est prima sententia, non ex voluntate testatoris, qui nihil disposuit, sed ex bona, & recta administratione Ecclesiæ, ubi sunt dicendæ, ne vage, & absque determinata Capella celebrentur. Tum ut facile concipiatur, qui adsint defectus Capellani, seu Missas adimplentis, ut a Curionibus, & Visitatoribus emendentur; nam quamvis in hoc Archiepiscopatu, *constit. 1. de Testament. n. 12.* his defectibus occursum iri curatum est, tamen remedium illud in praxi susceptum non est, utpote nimis Capellanis, & Collectoribus onerosum: Idcirco designata Capella, seu Altari ad Missas illas perpetuo dicendas, quando Capellani deficerent, facile cognosceretur; quare prima sententia, ut magis praxi conformis, admittenda est.

71 Tandem in capite isto scire oportet, aliquando Capellas istas construere obligatos, illas ædificare, aut perficere renuere: & in hoc casu Ecclesiæ Oeconomi & Rectores compellere possunt eos officio Judicis, ut intra quinquennium ædificent, aut perficiant, ut in Oratoriis decretum est *in Auth. de Ecclesiis, §. Si quis ædificationem.* Idque de jure Civili per actionem in factum; nam quamvis de jure Civili pollicitatio non producat actionem, *l. 1. in princip. ff. de pollicit. l. Juris gentium 7. §. Sed cum nulla, ff. de pact. l. 2. §. Circa, de exempt.* Vvesembechius *in parat. ad tit. de Pollicit.* Pichardus *in princip. Instit. de vera obligat. n. 25.* fallit tamen, quando qui pollicetur, tenetur actione in factum, & cogendus est ad aliquid agendum, *l. 1. §. 1. de Pollicit.* & ita actione in factum erit compellendus ad perficiendam Capellam, seu ædificandam. De Jure vero Canonico per puram actionem ad id tenebitur, quia eodem Jure nuda pacta actionem producunt, *c. 5. c. Qualiter 3. de pactis.* Et inde est, ut pollicens Capellam ædificare, aut reficere, ex actione compellatur. Et ratio est; nam de Jure Civili ideo pollicitatio actionem non producit, quia est nuda promissio, non ad pactum deducta; quapropter tantum in aliquibus casibus de jure singulari actionem producebat, *l. 1. §. 2. l. Propter 5. l. 6. ff. de Pollicit.* Vvesembechius ubi sup. n. 2. quod cum de jure canonico deficiat, inde est, ut pollicitatio actionem producat, ex qua qui pollicitus est Capellam ædificare, seu reficere, poterit compelli, seu ejus hæredes, ut prosequitur Urrutigoyti *d. c. 16. a n. 178.*

CAPUT VIII.

De Altaribus; & elucidantur textus, *in cap. Altaria 31. cap. Altaria 32. de consecrat. dist. 1.*

SUMMARIUM.

Altaria construere piissimum opus est. Traditur definitio Altaris, n. 1.

De etymologia Altaris tradunt plura Doctores. Sunt necessaria in Ecclesia Dei, n. 2.

De Altarium antiquitate, tam in veteri, quam in novo Testamento, n. 3.

Altaria habere ad sacrificium Missæ celebrandum, necessarium sub præcepto est obligante ad lethale. Quare Sacerdos celebrans absque Altari, aut cum notabiliter fracto, graviter peccat, n. 4.

Altare aliud est stabile, aliud portatile; & quæ sint ista Altaria, & quomodo olim nuncupata, n. 5.

Altaria portatilia in primitiva Ecclesia fuisse valde usitata, illustratur exemplis, n. 6.

In primitiva Ecclesia Altaria erant lignea, hodie sunt lapidea, aliquibus rationibus ita suadentibus, a quibus excipitur Pontifex celebrans in Altari ligneo, n. 7.

Non est necessarium, ut totum Altare sit lapideum, sed sola ara; reliquum ex qualibet materia confici potest. Immo nec ara est necessarium ut tota sit lapidea, sed solum illa pars ubi imponuntur Calix, & Patena, aut major pars illorum. Scrupulus non est habendus, an tota Patena, aut Calix imponantur in ara, necne, num. 8.

Novatores asserentes, esse inventionem Altare lapideum, refelluntur. Episcopus nequit dispensare quod Altare non sit lapideum; sed solum Pontifex, ex causis de quibus ibi n. 9.

Quod etiam valet facere consuetudo antiqua, n. 10.

De Taleo, *seu* Speguelo, *fieri posse aram, dicit Henao, sed non est facile admittendus, ibid.*

Figura Altaris debet esse quadrangularis. Permitti debet Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante aliqua Synodali, n. 11.

Ara nequit fieri ex duobus lapidibus adunatis, n. 12.

Altare debet esse consecratum ab Episcopo: consecratio ista quam antiquitus observata, n. 13.

Expli-

Explicatur textus in cap. Altaria 32. de consecrat. dist. 1. *Presbyter nec ex commissione Episcopi valet Altare consecrare. Sede vacante, consecrandum Altare ab Episcopo viciniori de licentia Capituli. n.14.*

Inferior Episcopo ex commissione Pontificis potest illud consecrare, quod multis privilegiis comprobatur, numer 15.

Carpitur Henriquez, & extenduntur privilegia ad Prælatos utentes Baculo, & Mitra, n.16.

An in consecratione Altaris sint Reliquiæ in eo includendæ. Prima sententia affirmat, & id antiquitus usitatum, num. 17.

Secunda dicit, Reliquias esse imponendas in consecratione Altaris fixi, non portatilis, n.18.

Tertia asserit, absque Reliquiarum impositione Altare posse consecrari, n.19.

Explicatur textus in c. Placuit 26. c. de Fabrica 24. c. Non oportet 19. de consecrat. dist. 1.

Dictio Si vero, *est adversativa, & comprehendit eandem materiam, n.20.*

In ædificatione Ecclesiarum olim Reliquiæ imponebantur, sed non in consecratione Altaris, n.21.

Resolvitur, Reliquias non esse de necessitate consecrationis Altaris, sed ad melius esse. Expenditur S. Thomas, Dictio Quandoque, *idem significat quod* aliquando, *num.* 22.

Multa percipiuntur, quæ non sunt de essentia: illa vero de essentia sunt, quæ denotant finem ipsius actus, n.23.

Quando Reliquiæ non apponuntur, dicunt aliqui esse imponendam particulam Eucharistiæ: sed id a Conciliis reprobatum, n.24.

Admittitur negativa sententia, quia id esset verus abusus Eucharistiæ, n.25.

An in consecratione Altaris sit frustulum corporalis imponendum, affirmavit Hurtado. Negant alteri, & explicantur, n.26.

Hodie, licet Reliquiæ non imponantur, recte tamen dicitur in introitu Missæ, Quorum reliquiæ hic sunt, *n.27.*

Sufficit, quod ara sit consecrata, non vero requiritur, quod totum Altare sit consecratum, n.28.

Plura Altaria uno die possunt consecrari, olim vero nonnisi unum. Super sepulturam alicujus nequit Altare consecrari; si vero consecretur, ossa, & cineres extrahuntur, n.29.

An si Missa dicatur in Altari non consecrato, remaneat consecratum. Prima sententia affirmat, nu. 30. Secunda negat. Consecratio debet fieri ab Episcopo sub certa forma ab Ecclesia præscripta, nu. 31. Tertia dicit, non remanere consecratum, nisi per æquipollens, n.32. Sacerdos celebrans in Altari non consecrato peccat graviter, nec remanet consecratum rituali consecratione, n. 33.

Dubium restat, an remaneat consecratum per æquipollens. Respondetur negative. Lex dans formam substantialem, irritat contraria. Qui unum admittit, aliud excludit. Refertur revelatio D. Petri, & explicatur, num. 34.

Altare consecratum valet execrari, & pollui, veluti quando notabiliter frangitur, n.35.

Et quæ sit fractio notabilis, n.36.

Resolvitur esse notabilem quando Altare nequit commode recipere Calicem, nec Patenam. Ecclesia remanet consecrata, quamdiu durat ejus major pars, n. 37.

Altare in plures partes divisum execratur, nec si partes aggregentur, consecratum remanet. Limita si in duas partes frangeretur, n.38.

An si cornua Altaris frangantur, remaneat consecratum, aliqui negant, sed affirmandum, n.39.

An per fracturam sigilli, seu sepulchri Altare remaneat execratum. Prima sententia affirmat, n.40. Secunda negat, n 41.

Explicatur quid sit sigillum, & textus in c.1. de consecrat. Ecclesia. n.42.

Admittitur secunda sententia, & defenditur, numero 43.

Fit instantia, & respondetur, n.44.

Consuetudo admissa per errorem non valet, ibid.

Consuetudo incerta non admittitur. Doctori asserenti de consuetudine, an credendum. Aliqui affirmant, sed contrarium tenendum, etiamsi duo Doctores asserant, num. 45.

Altare remanet execratum quando fracto sigilo sit incapax continendi Calicem, & Patenam, n.46.

Execratur Altare per amotionem, & quomodo intelligatur amotio, n.47.

Intelligitur, quando dissolvitur Altaris structura, numero 48.

Quomodo sit consideranda amotio ab inferiori structura, explicatur, n.49.

Adhuc manet consecratum Altare, si integrum de loco ad locum moveatur. n.50.

Fit instantia, & explicatur textus in c. Si motum 19. de consecrat. dist. 1. c. Quod in dubiis 3. c. Ligneis 6. de consecrat. Ecclesiæ vel Alt. *n.51.*

Altaria aliquando polluuntur, & quibus modis, ibid.

Altaribus pollutis, etiam polluitur Ecclesia, n.52.

An polluta Ecclesia, Altaria portatilia remaneant polluta, affirmandum videtur, n.53.

Sed contrarium defenditur, n.54.

Altare portatile valet in seipso pollui, n.55.

Hæretici execrantes consecrationem Altarium refelluntur, num. 56.

Erectio Altarium debet fieri ab Episcopo, & si in Ecclesia consecrata erigantur, licentia Pontificis desideratur. Explicatur caput Quamvis 4. dist.88. *n.57.*

Quædam privilegia concessa quibusdam Regularibus, numero 58.

Quæ extendit ad cæteros Prælatos Pasqualigus, numero 59.

Si Ecclesia non est consecrata, Altare ibidem potest erigere quilibet Presbyter, sed ara superimposita, numero 60.

Altaria nequeant destrui absque licentia Episcopi, si Ecclesia est consecrata. Idem est, si Altare fuerit consecratum, n.61.

Deus graviter castigat destruentes Altaria, & exemplis illustratur, n.62.

Quo in loco erigenda sunt Altaria. n.63.

Erigens Altare dotare tenetur, nisi Ecclesia ubi erigitur, sit sufficienter dotata, n.64.

Explicatur, n.65.

1 QUam piissimum opus sit Altaria in Ecclesiis construere, otiosum est ostendere; est enim Altare in Ecclesia Dei, mensa super quam conficitur, & offertur Eucharistiæ Sacramentum, & Sacrificium, Barbosa *de univers. jur. lib.1. c.7. n.1.* Unde cognoscitur, quam pium sit erigere Altaria, ubi jam juge Sacrificium quotidie Deo offertur. Tum non solum ex parte exercitii, sed ex parte significati; quia in quolibet Altari Christus Dominus præsentatur, cujus est mensa veluti Crux & Sepulchrum Domini, Lambertinus *de jurepatron. lib.1. p. q.11. n.* 8. Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. c.5. a num.* 137. Hanc ob rem Altaria ædificare piissimum est opus, ad quod facile Fideles alliciuntur.

2 De etymologia Altaris, & unde ita dictum, varia congerunt Doctores, Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib.1. c.15. a n.1.* Henriquez *in Summa, lib.9. cap.* 28. Suarez *tom. 3. disp.81. sect.3. & 5.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedrali, c. 5. n.*122. D. Gonzalez *in c.1. de consecrat. Altaris, vers. Ecclesia, n.*12. Magistris *in Sylva Ecclesiast. lib.1. c. 3. n.* 1. In Ecclesia autem Dei necessaria sunt Altaria; nam cum in veteri Testamento ad Sacrificia peragenda fuerint necessaria; similiter etiam in Ecclesia Catholica, ubi incruentum Domini Sacrificium quotidie conficitur. Idcirco Optatus Milevitanus recte contra Donatistas scripsit *lib.6. sic: Quid est Altare, nisi sedes Corporis, & Sanguinis Christi: Quid vobis fecerat Deus, qui illic invocari consueverat? Quid vos offenderat Christus, cujus illic per certa momenta corpus, & sanguis habitat.*

3 Altarium antiquitas in Sacris Literis cognita est; illa enim extruxere Noe, Abraham, Isaac, Jacob, & Moyses, & fuerunt Tabernaculo, & Templo antiquiora, Strabo *de reb. Ecclesiæ, c.1.* Similiter Altaria construxere Josue in Monte Hebal, *Josue c.8.* Gedeon, *Judic. cap.* 6. Samuel in Ramatha, 1. *Reg. c.* 8. Saul in Sabaa, 2. *Reg. c.*20. David in Arca, 2. *Reg. c.*24. Helias in monte Carmelo, 3. *Reg. c.*18. Joseph filius Josedech, 2. *Esdra* 5. Judas, *Machab. c.* 2. Juxta verus Testamentum constructa fuerunt duo Altaria in Templo; alterum holocaustorum, in quo holocausta immolabantur, non vero positum in Tabernaculo, sed in atrio Sacerdotum, sub die, propter ignem, fumum, & nitrum victimarum: aliud vero thymiamatis, in quo incendebantur thus, & alia aromata suavissimi odoris, Becanus *in Analogia utriusque Testamenti, cap.* 13. In novo etiam Testamento statim usus Altarium

rium admissus est, ut probatur ex Matth. *cap.* 5. *&* 23. Paulo 1. *ad Corinth.cap.* 9. & ad Hæbreos *cap.* 13. Dionysio *de Ecclesiastica Hierarchia, cap.* 13. Irenæo *lib.* 4. *cap.* 20. ubi probat, Apostolos veros fuisse Sacerdotes, semperque Deo & Altari deserviisse. Idem tradunt Tertullianus *lib. de pœnit.* Gregorius Nazianzenus *orat.* 11. D. Augustinus *lib.* 20. *contra Faustum, cap.* 21. ibi: *Nulli Martyrum, sed ipsi Deo sacrificamus, quamvis in memoria Martyrum constituamus Altaria.* Et ibidem: *In Altari corpus Domini offertur, sanguis Christi pro peccatoribus effunditur.* Et idem Augustinus *de sanctis serm.* 11.

4 Hinc enim ob necessitatem sacrificandi, & Deo offerendi juge Missæ sacrificium, in Ecclesia Altaria habere sub præcepto est, Concilium Aquisgranense *can.* 21. Hipponense *can.* 6. Agathense *cap.* 14. *cap. Ecclesia* 18. *cap. Placuit* 26. *cap. Nullus, de consecrat. dist.* 1. Quod quidem præceptum ad lethalem culpam obligat absque aliquo dubio, Tamburinus *in Method. celebrand. lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. Suarez *de Eucharistia, disp.* 81. *sect.* 5. §. *ult.* Pasqualigus *de sacrific. Miss. quæst.* 669. *nu.* 4. alias esset contra honorem debitum Deo in offerendo sacrificio, quia oblatio ista non solum debet fieri secundum lumen naturæ, sed secundum determinationem Ecclesiæ, quæ modum præscripsit, quo honorabilius sacrificium Deo offerretur. Quod idem est dicendum, si celebraretur in Altari notabiliter fracto, ob defectum consecrationis, & notabilis irreverentiæ, ut cum aliquibus docet Pasqualigus *d. q.* 669. *n.* 5. Quapropter Sacerdos qui absque Altari celebraverit, vel cum notabiliter fracto, gravem culpam committet, ut dicunt relati, Garzia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *punct.* 1. *nu.* 5. Leander *de Sacram. q.* 83. *ar.* 2. *dub.* 2.

5 Altarium vero duo sunt genera, quorum unum dicitur firmum, seu stabile; aliud portatile, seu viaticum, *c. ult. de privil. lib.* 6. Firmum, seu stabile est, quod ipsi Altari superimponitur, & in Ecclesia consecrata nequit imponi, nisi ab Episcopo consecretur, *c. Nullus de consecr. dist.* 1. Galganetus *de jur. public. lib.* 3. *tit.* 60. *n.* 2. & communiter dicitur tota mensa, in qua integrum Sacrificium fit, prout intelligitur textus *in c. Si motum* 19. *de consecr. dist.* 1. *c.* 1. *de consecr. Ecclesiæ, seu Alt.* Portatile vero est, quod de loco ad locum defertur, verum ab Episcopo consecratur, *c. In His* 30. *de privileg.* quod in Ordine Romano dicitur *Tabula itineraria*, & apud Græcos nuncupabatur *Antimensia*, sive *Superaltaria*, ut videre est apud Theodorum Balsamon. *ad can.* 31. *Synodi Constantinopol. in Trullo, & ad can.* 7. *Synodi VII.* nec non ex aliis Græcis congestis a Julio Cæsare Bullengero *can.* 30. *de Templis*, Durannus *de rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 7. ubi istius Altaris viatici alia nomina congessit: de qua divisione agit Barbosa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 2. Layman *in Summa, lib.* 5. *cap.* 6. *tr.* 5. *num.* 3. Henao *de sacrific. Miss. tom.* 2. *disp.* 24. *sect.* 1. *num.* 3. Magistris *in Sylva Ecclesiast. dict. cap.* 3. *num.* 2. Tamburinus *dict. cap.* 5. §. 1. *a num.* 1. alter Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 1. *disput.* 23. *quæst.* 4. *a numer.* 1. Leander *dict. disput.* 7. *quæst.* 2. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 8. *difficult.* 3. *num.* 2. Lastra *ad Decret. tit.* 1. *cap.* 1. *sect.* 5. *num.* 14.

6 His ergo viaticis Altaribus primitiva Ecclesia valde usa fuit, & ejus Sacerdotes, qui ob tyrannorum persecutionem in cryptis, & speluncis rem sacram peragebant; quapropter his viaticis Altaribus frequentius utebantur, facile de uno ad alium locum amovendis. Illud vero S. Luciani exemplum prætereundum non est, qui cum a tyranno carceri manciparetur, nec Altare etiam portatile haberet, supra pectus pro Altari sacrificabat, ut testatur Nicephorus *lib.* 8. *Hist. cap.* 31. Baronius *anno* 311. *num.* 7. Quod idem ob graves persecutiones concessum in Concilio Triburiensi, *cap. Concedimus* 30. *de consecrat. dist.* 1. ut in ligneis Altaribus sacrificium conficeretur, Layman *d. cap.* 6. *num.* 1. *vers. Altera pars.*

7 Materia vero lapidea communis est Altaribus tam stabilibus, quam viaticis; nam licet in primitiva Ecclesia Altaria lignea fuerint ex necessitate supra recensita, attamen a tempore Sylvestri lapidea instituta sunt, & ad id adest præceptum *cap. Altaria* 31. *de consecrat. dist.* 1. & in rubricis Missalis §. 20. ibi: *Altare in quo Sacrosanctum Missæ sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum, & consecratum.* Id ita constitutum est ex variis rationibus, quia Christus Dominus Petra dicitur, 1. *ad Corinth. cap.* 10. Tum quia significat sepulchrum lapideum Christi. Ac denique ad imitationem Altarium veteris Testamenti ex lapidibus constructorum, S. Thomas 3. *part. quæst.* 83. *art.* 3. *ad* 5. Henao *d. disput.* 24. *sect.* 1. *num.* 4. Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 3. Pasqualigus *de sacrific. Miss. qu.* 688. *a*

num. 1. Palao *tom.* 4. *de sacrific. Miss. tract.* 22. *disput.* 5. *punct.* 9. Urrutigoyti *de Ecclesiis Cadr. cap.* 5. *num.* 132. Attamen excipiendus Summus Pontifex, qui in Altari ligneo celebrat, in quo D. Petrus sacrificium obtulit, & asservatur in Ecclesia Lateranensi, Palao *ubi proxime*, Pasqualigus *d. q.* 668. *n.* 2. Henao *d. sect.* 1. *n.* 5. D. Gonzalez *in cap.* 1. *de consecrat. Ecclesiæ*, *n.* 2.

Illud vero communiter docent Doctores, non esse necessarium, ut totum Altare sit lapideum, sive sit mobile, sive fixum; sed sufficere quod Ara solum sit lapidea, seu mensa superior, reliquum vero potest esse ex alia materia, sive lignea, sive terrea, sive ex cæmento. Immo nec tota Ara necesse est ut sit lapidea, sed tantum illa pars supra quam imponitur Calix, & Patena, dum tamen capax sit utrumque capere, Pasqualigus *dict. quæst.* 668. *a num.* 4. & probabilius absque aliquo peccato erit dicendum sufficere, quod capiat majorem partem Calicis, aut Patenæ, quamvis minor sit extra lapidem: quod ultra Paludanum & alios tenent Suarez *d. disput.* 81. *sect.* 5. *dist.* 2. Coninch. *de Sacram. quæst* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 139. Pasqualigus *d. q* 668. *num.* 6. Unde sequitur, scropulum non esse faciendum, an tota Patena, vel Calix sit intra Aram lapideam? sufficiet enim si major pars sit intra, & prudenter id existimetur, ut bene docet Villalobos *dict. tract.* 8. *difficult.* 25. *num.* 2. Layman *dict. cap.* 6. *num.* 2. *vers. Porro*, Palao *dict. punct.* 9. *nu.* 2. 8

Novatores tamen hæretici qui omnia Sacra evertere conantur, inquiunt novam inventionem esse Aram, seu Altare lapideum; id enim nec in antiqua Ecclesia usitatum fuit, nec necessarium est. Sed tamen contrarium a tempore Sylvestri usitatum fuisse certum est, & postea ab aliis Pontificibus recte decretum, ob misticas significationes datas supra. Tum a SS. Patribus animadversum, usitatum, & approbatum est, D. Augustinus *de tempore sermone* 255. Chrysostomus *in epist.* 2. *ad Corinth. homil.* 20. Gregorius Nyssenus *orat. de Baptism.* Cyprianus *in serm. de Unction. Chrismat.* Unde constat, inventionem esse ex parte hæreticorum, non Catholicorum, cum hunc morem habendi Altare lapideum a tantis sæculis habeamus, Bellarminus *de cult. Sanct. lib.* 3. *cap.* 5. *proposit.* 2. *& de Missa lib.* 2. *cap.* 14. *vers. Jam vero*, Henao *dict. sect.* 1. *num.* 5. Urrutigoyti *d. cap.* 2. *nu.* 134. Lotterius *de re Benefic. lib.* 1. *q.* 30. *nu.* 21. Idque ita observandum, ut a nullo dispensari possit, nisi a Summo Pontifice, Henriquez *in Summa lib.* 9. *de Missa, cap.* 18. *vers. Nec potest*; quia hæc non attingunt sphæram jurisdictionis Episcopalis, cum vere a Summis Pontificibus optimo jure sint decreta, & nequeunt dispensari ab inferioribus, *cap. Inferior* 21. *cap. Cum inferior* 16. *de Majorit. & obedient.* Fagundez *in precept. Eccles.* 1. *lib.* 3. *cap.* 22. *n.* 3. Pasqualigus *d. quæst.* 668. *num.* 9. qui scripsit, aliquando ob causam dispensari posse præceptum hoc, nempe si in aliqua ditione non adessent lapides, nec facile possent comparari, aut etiam ob honorem sacrificii, quando constat nobiliorem, & excelsiorem adesse materiam. Quod & a consuetudine recte admissa, & præscripta admittendum est, quia hoc præceptum est pure Ecclesiasticum, contra quod prævalet consuetudo, Pasqualigus *q.* 669. *num.* 2. Urrutigoyti *d. c.* 5. *n.* 143. 9

Hinc si in aliquo Templo aliqua fuerint Altaria non ex duro lapide, sed ex lateritio, vel ex gypso, admixto cæmento, antiqua quidem, ubi semper Missæ fuerunt celebratæ, poterunt tolerari, cum jam ex antiqua consuetudine ita fuerit receptum: de novo vero nequeunt talia Altaria introduci absque expressa licentia Summi Pontificis, Pasqualigus *quæst.* 669. *per tot.* Henao *dict. sect.* 1. *num.* 6. qui cum Dicastillo asserit, Aram fieri posse, seu Altare, ex lapide specillo, vulgo *Talco o Speguelo*. Sed a communi Ecclesiæ præcepto non facile est recedendum; in rebus enim tam gravibus, & ponderosis, habentibus tantas, & tam mysticas significationes in lapide duro, non est facile admittendus lapis mollis, friabilis, aut in pulverem convertibilis. 10

Figura Altaris debet esse quadrangularis, quia sic fert usus: tum est accommodatior ad sacrificium recte peragendum. Tum figura ista olim est adservata, Surius *in vita S. Vualfrimi*, cujus verba dat Henao *dict. sect.* 1. *nu.* 7. Illud vero observavit Barbosa *d.* 2. *lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 6. non obstante aliqua Constitutione Synodali permitti debere Altare ligneum cum Ara lapidea, Urrutigoyti *dict. capit.* 5. *num.* 144. 11

Ara vero, sive portatilis sit, sive lapidea stabilis, nequit ex duobus lapidibus, quantumvis connexis, componi; id enim esset contra consuetudinem Ecclesiæ intro- 12

ductam ad denotandam in Christo unicam personam, ob quam causam nequit fieri ex duobus lapidibus, quantumvis connexis, & adunatis, Vasquez *disp.* 233. *cap.* 2. *num.* 16. Palao *d. punct.* 9. *num.* 2. Henao *d. sect.* 1. *nu.* 8. Fagundez *dict. cap* 22. *num.* 9. Leander *de Eucharist. tract.* 8. *disput.* 7. *quæst.* 5.

13 Postquam vero Altare fuerit constructum ex lapidea materia, consecrandum est ab Episcopo, sive fixum, sive portatile sit, *cap. Altaria* 31. *cap. Altaria* 32. *de consecrat. dist.* 1. *cap. Nullus* 25. *eadem dist.* Diximus enim *ab Episcopo*, quia ab alio hæc consecratio fieri non valet, *cap. Quamvis* 4. *dist.* 68. *cap. Quod in dubiis* 4. *de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris*, Lezana *verbo Altare*, *num.* 3. Barbosa *d. cap.* 7. *n.* 13. Hæc vero consecratio optimo jure admissa est, quia scimus in lege naturæ id asservatum, scilicet Altaris consecrationem, *Genes. cap.* 48. ubi Jacob erexit lapidem pro Altari, & super illud oleum effudit per modum cujusdam consecrationis. Idem legitur *Gen. cap.* 35. & in lege scripta, *Num. cap.* 7. *Exod. cap.* 47. Eadem etiam consecratio Altaris observata fuit ab initio nascentis Ecclesiæ, ut desumitur ex D. Dionysio *de Ecclesiast. Hierarch.* 1. *p. cap.* 5. Tum ratione probatur; nam tam insigne Sacrificium petit, ut fiat in loco sacro peculiari deputatione; nam id pertinet ad majorem honorem, & reverentiam illius, Durantius *de rit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 25. *numer.* 1. Bongeus *de Benefic. de Fundat. Ecclesiar.* 1. *part.* §. 5. *numer.* 1. Layman *dict. cap.* 6. *num.* 4. Garzia *in Summa, tract.* 3. *diffi. ult.* 8. *dub.* 3. *num.* 10. Bonacina *de Eucharist. disp.* 4. *quæst. ult. punct.* 9. *proposit.* 1. *num.* 15. de Lugo *de Eucharist. disput.* 20. *sect.* 2. *num.* 67. Palao *dict. punct.* 9. *num.* 3. Beyerlinck *verbo Altare, lit. D.*

14 Sed contra adest textus *in cap. Altaria* 32. *de consecrat. dist.* 1. ubi dicitur, Altare esse consecrandum sacerdotali benedictione. Unde apparet, non esse præcise consecrandum ab Episcopo. Sed tamen textus iste consequentiam non probat; est enim certum, a nullo consecrari posse nisi ab Episcopo, *cap. Ministrare* 3. 26. *quæst.* 6. ibi: *Consecrare Altare Presbyter non præsumat*. Idque quia consecratio est de gravioribus, & pertinet ad potestatem Ordinis Episcopalis: quamobrem nec ex commissione illius poterit Presbyter facere consecrationem, *cap. Cum aqua* 9. *de consecrat. Eccles. vel Alt.* & sede vacante facienda est ab Episcopo viciniori de licentia Capituli, Rodriguez *in Summa, tom.* 3. *cap.* 19. *num.* 7. Gavantus *in Manual. Episcop. verbo Altare nu.* 4. Quapropter consecratio Altaris nequit ab altero fieri, nisi ab Episcopo. Nec textus ille probat contrarium; nam pro sacerdotali benedictione intelligitur Episcopalis, quia Episcopus antonomastice dicitur Sacerdos, & sic Doctores illa verba interpretantur, Palao *d. punct.* 9. *nu.* 3. Pasqualigus *de Sacrificio Missæ, quæst.* 673. *numer.* 2. Pax Jordan. *tom.* 1. *lucubrat. lib.* 5. *tit.* 19. *num.* 15. Bongeus *dict.* §. 5. *num.* 2. Bezerra *de Jure Sacro, lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 9.

15 Poterit tamen inferior Episcopo ex commissione Summi Pontificis hanc facere consecrationem; nam licet actus iste sit Ordinis Episcopalis, non est tamen de jure divino, ut nequeat fieri ab Ordine Sacerdotali, sed de institutione Ecclesiæ, ut sumitur *ex cap. Quamvis* 4. *dist.* 68. Quamobrem poterit inferior Episcopo ex commissione Summi Pontificis Altaria, seu Aras consecrare. Et probatur a posteriori; nam multi Pontifices similes concessiones facere non Episcopis, prout est privilegium Pii IV. 6. Junii 1565. ubi hæc facultas conceditur Cisterciensibus Monachis. Aliud etiam est concessum Abbatibus ejusdem Ordinis ab Innocentio VIII. 5 Idus Aprilis 1489. Est similis concessio Gregoris XIV. 28. Junii 1591. facta Abbatibus Congregationis Cisterciensium, quod etiam extensum ad alios Abbates ex indulto Adriani VI. anno 1521. Itidem concessum est Provincialibus Fratrum Minorum, Rodriguez *quæst. Regul. tom* 1. *qu* 28. *art.* 4. *in fin.* Est etiam aliud privilegium Pauli III. 15. Kalend. Novembris 1549. concedens eandem facultatem Patribus Jesuitis in remotissimis a Sede Apostolica regionibus degentibus, ubi non adsunt Episcopi; quod ad alios Prælatos extendunt aliqui. Unde ex his privilegiis liquido constat, Prælatos inferiores ex commissione Pontificis posse Altaria, seu Aras consecrare, ut late probat Garzia *d. difficult.* 8. *dub.* 3. *nu.* 4. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 23. *q.* 4. Pasqualigus *de sacrific. Miss. qu.* 676. de Lugo *de Euchar. d. sect.* 2. *num.* 67. Magistris *d. c.* 3. *num.* 8. Henao *de sacrific. Miss. disp.* 24. *sect.* 2. *num.* 25. Thomas Hurtado 1. *part. resolut. Mor. tract.* 2. *cap.* 6. *resol.* 24. *n.* 269. Villalobos *d. difficult.* 25. *num.* 2. *in fin.*

16 Hinc adnotandus est Henriquez *de Missa, lib.* 9. *cap.* 28 *n.* 2. dicens, quod licet Papa committere possit hanc consecrationem Altaris simplici Sacerdoti, ast nunquam commisit; hoc enim ex dictis privilegiis refellitur. Est similiter observandum, quod licet aliqui Doctorum dicant, Prælatos aliarum Religionum ex his concessionibus posse Altaria consecrare ex privilegiis concessis Abbatibus, attamen tantum erunt intelligendi Prælati utentes Baculo, & Mitra; in aliis autem casibus tantum uti poterunt privilegio Jesuitarum, si versentur in remotis, ubi non adsunt Episcopi. Pasqualigus *d. q.* 676. *a num.* 10. Bezerra *d. cap.* 2. *num.* 10.

Est tamen dubium, an in consecratione Altaris necessario sint reliquiæ includendæ. Prima sententia affirmat, ita ut si aliter fiat, sit nulla consecratio. Ducitur *ex cap. Placuit* 26. *de consecrat. dist.* 1. ubi asseritur, Altaria per agros non esse constituenda ubi nullum est Corpus, aut Reliquiæ Martyrum. Estque etiam textus *in cap. de Fabrica* 24. *eadem dist.* ubi si Ecclesiæ, seu Altaria fuerint destructa iterum esse restauranda decernitur, & Sanctuaria, & Reliquias esse imponendas: ex quibus juribus decerpitur, in consecratione Altaris Reliquias esse imponendas. Estque etiam decretum Gregorii Magni *lib.* 9. *epist.* 71. ibi: *Sed ipsa, quæ in eis sunt, idola confringantur, aqua benedicta fiat, in eisdem fanis aspergatur, Altaria construantur, Reliquiæ imponantur*. Cæterum id ex more antiquissimo Ecclesiæ probatur, ubi in Altaribus Reliquiæ semper imponebantur, ut ex Apocalypsis capite sexto, ubi Joannes scripsit, se vidisse animas occisorum sub Ara: quem locum explicans S. Augustinus *serm.* 11. *de Sanctis*, de visibili Ara interpretatur, ubi erant Reliquiæ occisorum: de quo more Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 4. Josephus Vicecomes *vol.* 3. *Observat. Ecclesiast. lib.* 2. *de antiq. Miss. ritib. c.* 27. Bivar. *in S. Joan. Eremit. vindic.* §. 8. Ergo cum ex more antiquo Ecclesiæ repositio Reliquiarum in Altaris consecratione fuerit observata, inde est, ut si aliter fiat, sit nulla consecratio. Denique probatur ex verbis, quæ a Sacerdote proferuntur statim ac ad Altare ascendit: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic sunt, &c.* Quæ quidem supponunt reliquias ibidem adesse debere, quando Altare erigitur, & consecratur. Ergo nulla erit consecratio, si Reliquiæ non adsint, Fuscus *de Visit. lib.* 1. *cap.* 21. *nu.* 2. Bonacina *de Eucharist. disput.* 4. *q. ult. punct.* 9. *proposit.* 2. *num.* 14. Barbosa *de univers. jur. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 87 Pax Jordanus *d. lib.* 5. *tit.* 20. *nu.* 19. dicit probabile Azorius *Inst. Mor.* 1. *p. lib.* 10. *c.* 7. *q.* 8. Magistris *d. c.* 2. *n.* 4. Durantius *d. lib.* 1. 25. *nu.* 5. 17

Secunda sententia dicit, Reliquias esse necessarias pro consecratione Altaris fixi, secus vero portatilis; cum non facile portarentur, Angelus *verbo Altare, nu* 3. Durantius *de Divinis Officiis lib.* 7. *nu.* 23. dicit probabile Vasquez 3. *p. disput.* 233. *c.* 2. *n.* 57. 18

Tertia sententia absolute tenet, in qualibet consecratione Altaris, sive fixi, sive portatilis, non requiri Reliquiarum impositionem; ad id DD. adducunt textum *in c. Concedimus* 30. *de consecrat. dist.* 2. qui quidem textus (ut bene considerat Henao *d. sect.* 2. *num.* 15.) assumptum non probat. Tum etiam adducuntur alia jura loquentia de consecratione Altaris, quæ tantum dicunt, benedictionem Altaris Episcopali benedictione faciendam esse; nec tamen requirunt Reliquiarum impositionem. Ergo quia non sunt de essentia illius consecrationis. Denique quia, licet in aliquibus juribus fiat mentio de Reliquiarum impositione, id non dicunt ex præcepto. Ergo Reliquiarum impositio in consecratione Altaris non est de essentia, Coninch. *d. disput* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *a num.* 241. Hurtado *de Eucharist. disput.* 4. *difficult.* 8. Zerola *in praxi Episcopali* 1. *p. verbo Altare*, Valerus *verbo Missa, different.* 2. *in fin.* Henao *d. sect.* 2. *a nu.* 15. Tamburinus *in Method. celebr. lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. *num.* 10. Leander *d. tract.* 8. *disput.* 7. *q.* 6. Diana 11. *p. tr.* 6. *resp.* 25. *in princ.* 19

In hoc dubio illud in primis est observandum, nullum esse textum probantem aliquam ex his sententiis. Nam textus *in cap. Placuit* loquitur contra abusum aliquorum erigentium Altaria in villis, aut in agris in memoriam Martyrum, ubi nulla aderat memoria certa, sed fingebatur per inanes revelationes: quæ quidem Altaria everti jubebantur; non vero consecrata absque Reliquiis. Eo enim modo *in cap. Non oportet* 29. *de consecr. dist.* 1. Altaria prohibentur abusu quorundam Clericorum, quia in campis ministeria portabant, & ibi administrabant Sacramenta, quibus interdicitur ne id faciant, nisi in Ecclesiis, aut Basilicis, ubi adsunt Martyrum Reliquiæ. Basilica, & Altare idem non sunt, ut inde argumentum fieri possit. Nec 20

textus

textus *in d. cap. Fabricæ*; quia ibi non agitur de recondendis Reliquiis in consecratione Altaris, sed tantum agitur de consecratione Ecclesiæ: & nomine Sanctuarii, non intelliguntur Reliquiæ, sed Altare. Loquitur enim textus ille, quando de novo reædificatur Ecclesia, & ponit duos casus. Primum, quando Altaria mota non fuerint; & tunc ibidem celebrari posse ait. Secundum, quando fuerunt ablata, & sic loquitur: *Si vero Sanctuaria quæ habebat, ablata sunt*: idest, Altaria. Sic libet intelligere, non vero Reliquias: & est ratio; nam dictio *Si vero*, est adversativa, & comprehendit eandem materiam, Abbas *lib. 1. cons. 63. in fine*, Alexander *lib. 6. cons. 139. nu. 23.* Peregrinus *de fideicom. art. 16. nu. 91.* Barbosa *d. 420. n. 2.* Idcirco cum textus ille loquatur de Altaribus, Sanctuaria de his sunt intelligenda, ut bene docet Henao *d. sect. 2. num. 17.* Pasqualigus *q. 678. an. 6.* Urrutigoyti *d. cap. 5. a n. 168.*

Secundo observandum, in ædificatione Ecclesiarum
21 olim observatum esse, ut semper Reliquiæ imponerentur. Constat id ex allegatis juribus, & est decretum VII. Synodi, *can. 7.* Coninch. *d. dub. 2. a nu. 241.* Idque in odium hæreticorum tunc temporis sacras imagines e Templis rejicientium, ut scripsit Henao *d. sect. 2. num. 15. in fin.* Non tamen id fuit necessarium in consecratione Altaris, nec aliquo modo constat de hoc præcepto, ut docent Henao *ubi proxime*, Pasqualigus *d. q. 678. num. 11.* Garzia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. 3. a. 7.*

22 Unde in hac difficultate dicendum, bonum esse in consecratione Altaris Reliquias Sanctorum recondere, ut ex Decreto Leonis III. ostendit Beyerlink *verbo Altare, lit. C, la 2.* non tamen est de essentia, ac de necessitate consecrationis: idque probatur ex antiquis codicibus Missalis, ubi pro rubrica ponitur: *Si reliquia non fuerint in Altari, omittatur illa particula orationis, quæ dicitur post confessionem, scilicet: Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquia hic sunt.* Refert Azorius *d. lib. 10. c. 7. q. 8.* Unde constat Altare esse consecratum, & aptum ad celebrandum, absque eo quod Reliquiæ ibidem fuerint reconditæ, ut fatetur S. Thomas *3. p. quæst. 83. ar. 3. ad 2.* ibi *Quandoque Altare: consecrari cum Reliquiis.* Dictio enim *Quandoque* significat non *semper*, sed *aliquando*, per exceptionem a communi usu, & regula, *l. Rogo, ff quando dies legat. ced. l. penult. §. fin. de reb. cor. l. Interdum, ff. de condict. indebit.* Menochius *cons. 99. nu. 187.* Si enim in Ecclesia dispositum fuerit, ut Reliquiæ fuissent de necessitate consecrationis Altaris, nunquam absque Reliquiis permitterentur, nec in eis Missa celebraretur, quia id esset celebrare in Altari non consecrato. Ergo nullo modo est de essentia. Cæterum ab inconvenienti probatur; nam in multis regionibus Reliquiæ non inveniuntur, aut cum magno labore, quod esset maximum inconveniens, si interim Altaria non consecrarentur, nec celebraretur Missa. Ergo dicendum quod licet bonum sit in consecratione Altaris Reliquias apponere, non tamen esse de essentia.

23 Deinde licet clarum præceptum fuisset, ut Reliquiæ in consecratione Altaris reconderentur, non tamen id probat esse de essentia illius; multa enim sunt de præcepto, quæ non sunt de essentia, utpote quando consecratur Ecclesia, in cujus consecratione Missa est dicenda de præcepto, *cap Omnis 3 de consecrat. dist. 1.* attamen non est de essentia, Durantus *de rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap 24. num. 8.* Et in jure illud est scitum, ut plura sub præcepto prohibeantur, quæ tamen facta tenent, *l. Non dubium 5. Cod. de legib. cap. Imperialis 25. q. 2.* Mendoza *de pact. lib. 1. cap. 4. a n. 41.* Salas *de legibus, sect. 8. n. 19.* & scriptimus *lib. 2. cap. 9. n. 53.* Quamobrem licet clarum fuisset præceptum ut Reliquiæ reconderentur in consecratione Altaris, non inde probatur id esse de essentia, itaut illis non reconditis annullaretur consecratio. Tandem illud est de essentia, quando verba præcepti denotant finem ipsius actus, prout sunt verba substantialia Sacramentorum: at in consecratione Altaris verba denotantia impositionem Reliquiarum non denotant finem ipsius consecrationis; Ergo non sunt de essentia, sed tantum ad melius esse. Prosequuntur, & defendunt Henao *dict. sect. 2. a numer. 15.* Layman *dict. cap. 6. a num. 8.* Abbas *in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, seu Alt. num. 2.* Palao *dict. punct. 9. num. 5.* Tamburinus *dict. cap. 5. num. 10.* Urrutigoyti *dict. cap. 5. num. 167.* & hoc jure utimur.

24 In re tamen adnotanda est aliquorum sententia asserens, quando non adsunt Reliquiæ in consecratione Altaris, debere imponi partem Sanctissimæ Eucharistiæ, Glossa *in cap. Placuit, de consecrat. dist. 1. verbo Reliquiæ*, Hugo *in cap. de Fabrica, eadem dist.* Durantius *de rit. Ecclesiæ,*

lib. 1. cap. 7. num. 23. Hoc enim habuit fundamentum, quia narratur, Leonem Papam pro quadam consecratione dedisse partem Corporalis, & Eucharistiæ, Abbas *in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, num. 2.* Idem refertur de Benedicto VIII. alias IX. cum Marchione Mantuæ, Castellinus *de certitud. glor. Sanct. §. 4.* Sed harum historiarum est gravissima incertitudo, quibus annuere non convenit. Poterit tamen fundari ex alio motivo; nam mos fuit antiquorum, ut Eucharistia simul cum mortuis sepeliretur, ut in vita S. Basilii legitur *act. 33. Heriberti Rosvveydi*, S. Gregorius *lib. 2. Dialogorum, cap. 24.* Basilius Pontius *quæst. scholastica 2. cap. 4.* Victores *en el Sol de el Occidente, prælud. 1. cap. 23. num. 26.* Quamobrem mirum non est, si etiam pars Eucharistiæ in consecratione Altaris reconderetur. Sed mos iste, utpote indecens, interdictus est in Concilio Carthaginensi III. *can. 6.* Hipponensi *can. 5.* Trullano *canone 83.* Antissiodorensi *canone 12.* quare ad rem nihil probat.

Idcirco sententia negans admittenda est, de qua ab Inno- 25
centio III. responsum recepit Hostiensis, & refertur ad titulum *de Consecrat. Ecclesiæ, vel Alt. §. Qualiter, num. 3.* Tum probatur hæc sententia ab institutione illius Sacramenti, quæ vere fuit ad cibandas animas, & alendas in gratia: non vero ad aliquam consecrationem Ecclesiæ, vel Altaris. Et licet in custodia reverenter reservetur, *cap. unic. de cust. Euchar.* Tridentinum *de Euchar. sess. 13. cap. 6.* non tamen ad alium usum, quam ad cibum spiritualem; quapropter minime pars Eucharistiæ est recondenda in consecratione Altaris, quin potius fuisset gravissima irreverentia exponere Eucharistiam ad certam corruptionem, Henao *d. sect. 2. nu. 19.* Magistris *d. c. 3. a. 5.* Pasqualigus *q. 679.* Urrutigoyti *d. c. 5. n. 164.*

De frustulo Corporalis imponendo in consecratione Al- 26
taris, defectu Reliquiarum, est aliqua disceptatio. Affirmavit Thomas Hurtado *tom. 1. var. tract. 2. cap. 6. resol. 24.* ex facto Leonis Papæ, quod quidem incertum est. Tum quia Corporalia ut Reliquiæ possunt existimari, prout vestimenta alicujus Sancti, quia habent physicum contactum cum Eucharistia. Sed negant Diana *11 p. tract. 6. resol. 25.* Henao *d. sect. 2. num. 20.* dicentes, Corporalia non esse Reliquias, nec pro talibus posse adorari, licet magna reverentia digna sint. Verum sententia Thomæ Hurtado probabilis est; nam Reliquiæ reconduntur in consecratione Altaris ad majorem reverentiam; cum vero magna reverentia Corporalibus debeatur, ut fatentur Diana, & Henao, inde est, ut in defectum Reliquiarum frustulum Corporalis valeat imponi in Altaris consecratione.

Interrogabis forte, an in introitu Missæ dicendum sit; 27
Quorum reliquia hic sunt; cum jam in desuetudinem abierit Reliquias imponere in consecratione Altaris, præcipue portatilis. Sed asserendum, minime verba illa esse prætermittenda; sufficit enim de more antiquo impositionem earum extitisse, vel possunt conditionaliter intelligi, Tamburinus *d. cap. 5. num. 10.* Henao *d. sect. 2. n. 22.* Urrutigoyti *d. cap. 5. n. 153.*

Ad praxim vero animadvertendum, necessarium non 28
esse, ut totum Altare consecretur, sed sufficere quod benedicatur ritu proprio Ritualis Romani Pauli V. Gavantus *in rubr. Miss. cap. 20. lit. M*, dummodo Ara, quæ in medio reponitur, sit ab Episcopo, aut ab alio habente delegationem Pontificis consecrata, Lotterius *de re benef. lib. 1. q. 30. a. 4.* Urrutigoyti *d. c. 5. n. 153.*

Poterunt tamen plura Altaria uno die consecrari, vel in 29
una, aut pluribus Ecclesiis, *cap. Cum sit 5. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altar.* antiquitus jam nonnullis decernentibus non nisi unum Altare in Ecclesia consecrandum, *cap. Si motum 19. cap. Nullus Presbyter 25. cap. Ecclesiæ 18. de consecrat. dist. 1.* Piasecius *in praxi Episcopalis 1. p. cap. 6. n. 7.* Pasqualigus *de sacrific. Miss. q. 674.* Barbosa *d. lib. 2. c. 7. n. 10.* Bengeus *d. §. 5. nu. 3.* Urrutigoyti *d. c. 5. nu. 151.* Illud vero semper observandum, nullum Altare erigi posse supra sepulturam alicujus defuncti, quin potius si de facto erigatur vel consecretur, ossa, & cineres sunt extrahendi, *cap Cum oportet 29. de consecrat. dist. 1.* Nam cum primis temporibus supra sepulchra Martyrum Altaria erigerentur in signum honoris, & sanctitatis, esse tribuere aliquam sanctitatem defuncto, quod non est permittendum, ut sæpius declaravit Sacra Congregatio, Gavantus *in Man. Episcop. verbo Altare, n. 3.* Naldus *in Summa, verbo Sepultura, n. 12.* Barb. *de offic. Episc. 2. p. alleg. 27. n. 27.* Pasqualigus *q. 675. n. 3.* 30
Est tamen grave dubium, an si celebretur in Altari non consecrato, remaneat consecratum. Prima sententia affirmat, sive bona, sive mala fide celebretur; nam ut scripsit

D. Chrysostomus *epist. 2. ad Corinth.* loquens de Altaribus: *Hoc quidem admirabile est, propter sacrificium, quod super illud imponitur*, Ergo cum ex eo solum, quod in eo sacrificetur, remaneat admirabile, sequitur remanere consecratum. Cæterum probatur, nam sanctitas, quam recipit Altare ex consecratione, consistit in deputatione illa ad Dei cultum, ut loquitur de sanctificatione Tabernaculi S. Thomas 1. 2 *q. 111. art. 1. in corpore*. Cum vero in Altari celebratur, suscipit eandem deputationem ad Dei cultum, & sacrificium peragendum. Ergo remanet consecratum. Henriquez *de Missa, l. 9. c. 27 nu. 6 in fin.* Sà *verbo Ecclesia, n. 19.* Garzia *d. tract. 3 difficult. 8. dub. 3 n. 6. in fin.* Castrus *de lege pœnal. lib. 2. c. ult.* Persicus *de offic. Sacerdot. lib. 1. dub 6 n 61.* Pasqualigus *decis. 45. per totam*, Delbene *de Immunit. c. 2. dub 2. sect. 11. n. 5.*

31 Secunda sententia tenet contrarium; nam consecratio Altaris continet certam formam, & solemnitatem ab Ecclesia præscriptam, de qua scripsere Selva *de Beneficiis, 1. p. q. 9. an. 101.* Azorius 1 *part. Instit. lib. 10. c. 27. q. 13.* & relati à Bonacina *de Eucharist. disp 4. sect. ult. punct. 9. n. 14.* quia non observata, nulliter proceditur. Ergo etiamsi Clericus in Altari non consecrato celebraverit, consecratum non remanebit. Deinde consecratio ista debet fieri ex jure ordinario ab Episcopo, aut ab alio facultatem habente, ut dictum est, & consonant Concilium Hispalense II, c. 7. Bracharense I. *c. 19.* Agathense *can. 43.* Metense *c. 5.* Meldense *c. 44.* S. Damasus Papa IV, *epist. 1.* Felix Pontifex IV, *epist. 1.* Ergo absque legitimo Ministro nequit relinqui Altare consecratum, etiamsi ibidem celebretur. Deinde in dubio, quando non constat Altare esse consecratum, etiamsi in eo fuerit celebratum, reconsecratur, *c. Ecclesia 18. de consecrat. dist. 1. c. Quod in dubiis 3. de consecrat. Ecclesia, vel Alt.* Ergo quia non remanet consecratum ex eo, quod in eo fuerit celebratum, Navarrus *in Man. c. 27. n. 56.* Azorius *d. lib. 10. c. 26. q. 13* Layman *in Summa, lib. 5. tract. 5 c. 15. n 13.* Suarez *de Eucharist. disp. 81. sect. 7. vers. Alia autem fama*, Quartus *in rub. Miss. 1. part. tract. 20. dub. 4.* de Lugo *de Eucharist. disp. 20. sect 2. num. 62.*

32 Tertia sententia asserit per celebrationem Altare non suscipere illam sanctitatem legalem, seu ritualem, quam recipit ex consecratione, sed quod æquipollenter sanctificatur, & deputatur ad usum Sacrificii. Prima pars probatur aperte ex fundamentis secundæ sententiæ. Secunda probatur, nam ut docet Delbene *d. sect. 11. n. 5.* per celebrationem magis deputatur Altare cultui divino, quam per cæremonialem consecrationem. Ergo per æquipollens sanctificatur, & deputatur ad usum Sacrificii, Pasqualigus *de sacrif. Miss. q. 683. a n. 6.*

33 In hoc dubio illud est certum, quod si Sacerdos mala fide in Altari non consecrato, aut polluto celebraverit, gravi sacrilegii culpa coinquinantur, *c. fin. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altar.* ubi DD. Delbene *d. sect. 11. n 8.* & supra diximus nos. Ast vero quoad consecrationem Altaris dicendum, rituali consecratione non manere consecratum per celebrationem, ut constat ex Innocentio III. *lib. 1. epist. 357.* cujus verba dat Pasqualigus *q. 683. n 4.* ubi constat ex revelatione D. Petri, Altaria ejusdem Ecclesiæ, in quibus quampluries erat celebratum, adhuc D. Petrum præcepisse consecrari, & ex sua parte intimari Summo Pontifici suo successori. Unde aperte constat nullo modo consecrata remansisse ex sola celebratione rituali consecratione.

34 Erit ergo dubium, an ex sola celebratione ita remaneant Altaria sanctificata, & deputata ad usum sacrificii, ut recte absque aliqua culpa possit iterum, atque iterum super eis celebrari? Et negative respondeo ex aliquibus inconvenientibus recensitis a Cardinali de Lugo *d. sect. 2. n. 62.* Cæterum præceptum Ecclesiæ celebrandi in Altari consecrato rituali consecratione, nequit adimpleri per æquipollens, quando modus est præscriptus, & designatus ab Ecclesia specialissimis ritibus deputantibus Altare ad sacrificium; quando enim lex præscribit formam substantialem acta in contrarium fiunt irrita, & nulla, nec supplentur per æquipollens, *l. Non dubium 5. Cod. de legibus*, Alphanus *collect. 27.* Anguianus *de legib. lib. 3 controv. 7. n. 31* Salas *de legib. q. 96. tract. 14. disp. 15. sect. 8. n. 16.* Farinacius *in fragment. crim. lit. L. n. 170.* Ergo si constet, Altare non esse consecratum, ex sola celebratione non ita erit sanctificatum, ut possit iterum absque culpa gravi in eo celebrari. Confirmatur; nam Ecclesia præscribendo hanc certam formam consecrandi Altaria, excludit alium modum consecrandi, etiam per æquipollens, *c. Nonne 3. de præsumpt.* Thomassetus *regul. 148.* Menochius *de Arbitrariis, casu 37. n. 22.* Pichardus *in princ. Inst. de exhered. liber. n. 10.* Ergo licet Altare aliquo modo sanctificatum remaneat per celebrationem, non tamen eo modo, ut præscribitur ab Ecclesia, quamobrem nequit in eo celebrari absque gravi culpa. Deinde licet Altare in quo celebratum est, maxima reverentia sit habendum, non tamen tenet illam sacram prævjam deputationem, quam dat ritualis consecratio. Ergo minime in Altari illo poterit celebrari iterum absque gravi culpa, cum adhuc revera sit dissecratum, ut locutus est D. Petrus in revelatione relata ab Innoc. III. ibi: *Sciat ergo quod in mea Ecclesia pauca sunt Altaria consecrata. Unde contigit, quod in Altaribus dissecratis divina Mysteria celebrentur.* In his enim Altaribus multoties erat celebratum; attamen dicit dissecrata esse, & consecranda, ut recte in eis celebretur. Ergo absque culpa in eis non potest celebrari; quod & admittunt plures Doctores, Sayrus *lib. 5. de censur. cap. 16. n. 11.* Fagundez *in 1. præcept. Decalogi, lib. 3. c. 21. n. 15.* Faustus *de Eucharist. lib. 2. q. 238.* Franciscus de Lugo *lib. 5. de Sacrament. Euchar. 1. p. c. 5. n. 5.* Ergo ex sola celebratione non sunt consecrata, & in eis nequit celebrari absque gravi culpa.

35 Præterea Altare licet consecratum sit rituali consecratione, adhuc execrari valet, & pollui, itaut Missa in eo celebrari non possit; idque duobus modis evenire solet. Primo per fractionem, nempe quando notabiliter frangitur, itaut in parte integra nequeat Calix, seu Patena contineri, *c. 1. c. Quod in dubiis 3. c. Proposuisti 4. c. Ligneis 6. de consecrat. Ecclesia, verbo Altare.* Pekius *de reparand. Ecclesiis, c. 37. & 38.* Vigelius *in Method. Jur. Canon lib. 4. tit. 14.* Murga *Disquisit. Moral tom. 1. tract. 2. disp. 6. per tot.*

36 Sed quæ sit fractio notabilis, aut Altare execratum dicatur, variæ sunt sententiæ. Aliqui dicunt esse notabilem fracturam, quando est ultra dimidium. Alteri, quando est tanta, ut appareat deformitas Altaris, & in dubio standum determinationi Episcopi. Alii dicunt esse notabilem fracturam, quando Altare amittit formam, quod cum aliqua limitatione admittit Pasqualigus *q. 689. a n. 5.* qui aliorum sententias refert.

37 Sed tamen ex communi sententia dicendum, notabilem esse fracturam, quando Altare nequit commode capere Calicem, seu Patenam; si autem potest, adhuc consecratum remanet. Ratio est; nam adhuc commodum est ad Sacrificium Missæ peragendum. Tum remanet cum forma Altaris. Ergo consecratum remanet. Denique probatur ex decisione textus *in c. Ecclesiis 21. de consecrat. dist. 1.* Unde communiter percipiunt Doctores, Ecclesiam consecratam remanere, quando illius major pars confracta, aut diruta non est, Caballinus *in Theoria Jur. Canon. lib. 5. c. 21. n. 5.* quod idem est dicendum de Altari, quando major pars remanet commoda ad capiendum Calicem, & Patenam, Bonacina *d. punct. 9 n. 15* Palao *tract. 32. disp. unica, punct 9. n 7.* de Lugo *disp 30. sect. 2. nu. 67.* Henriquez *d. lib. 9 c. 28 vers Non licet*, Layman *lib. 5. tract. 6 c. 6. n. 3.* Henao *d. disp. 24. sect. 3. n. 32.* Tamburinus *d. c. 5. n. 12.* Bezerra *de Jur. Sacro, lib. 1. c. 3 n. 12.*

38 Hinc sequitur, quod si Altare in plures partes frangatur, notabilis est fractio, quia perdit formam Altaris: nec etiamsi partes illæ frangantur, & postea per aggregationem uniantur, consecratum remanebit, nec in eo celebrari poterit. Unde non est admittendus Lamas 3. *p. Method. c. 5. §. 16.* contrarium tenens, ut bene expendit Henao *d. sect. 3. n. 31.* Verum si in duas partes frangatur, nec aliquo modo dimoveatur, adhuc consecratum remanet; homo enim, licet vulneratus, homo est, Pasqualigus *q. 689. num. 10.*

39 Si vero Altare sit consecratum, & ejus cornua frangantur, asserunt aliqui consecratum remanere, quia cum totam consecrationem totum Altare accepisset, cornuis fractis deficit consecratio. Sed verius est contrarium, quia licet cornua illa fuerint consecrata, totum tamen Altare fuit etiam consecratum, id quod adhuc sit pars quæ commode capiat Calicem & Patenam, remanet consecratum, nec fractura illa est notabilis, Palao *d. punct. 9. n. 8.* Secus tamen dicendum, si cornua sint notabiliter fracta, itaut major pars Altaris deficiat, de Lugo *d. sect. 2. n. 75.* Layman *dict. cap. 6. num. 3.* Bezerra *dict. cap. 3. num. 12.* Tamburinus *dict. cap. 5. num. 14.* Pasqualigus *q. 690. per tot.*

40 Est dubium, an per fractionem sigilli, seu sepulchri, Altare execratum remaneat. Prima sententia affirmat. Ducitur ex *cap. 1. de consecrat. Ecclesia, vel Altaris*, ubi dicitur,

citur, lapidem cum sigillo fractum, execratum remanere. Unde videtur ad naturam consecrationis requiri sigillum, quod si frangatur, amittetur, & Altare execratum remanebit. Cæterum sigillum, seu sepulchrum, ubi Reliquiæ reconduntur, sunt de essentia consecrationis, in plurimorum sententia. Quapropter, fracto sigillo Reliquiarum, deficit res essentialis ipsius consecrationis, & consequenter consecratio, & remanet Altare execratum, Henriquez *d. lib. 9. cap. 28 n. 1. vers. Si lignea.* Vivianus *in ration. Jur. Can. lib. 3. tit. 40. c. 1.* Azorius *dict. lib. 10. cap. 27. quæst. 12.* Miranda *in Man. Prælat. tom. 2. q. 39. num. 2. conclus. 2.* Magistris *dict. cap. 3. num. 4.* Pax Jordanus *lucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 5.* Barbosa *de offic. Episcop. 2. p. alleg. 27. num. 25.* Layman, *d. c. 6. num. 3.*

41 Secunda sententia tenet contrarium; nam in jure duo sunt modi amittendi consecrationem, nempe quando Altare frangitur, aut amovetur, *cap. 3. & 4 de consecrat. Ecclesia, vel Altar.* ubi explicat Altaserra *cap. Quod in dubiis 6. eodem tit.* qui quidem modi versantur circa tabulam, non vero circa sigillum. Ergo ex fractione sigilli minime Altare execratum remanebit. Cæterum licet destruatur, & frangatur sigillum, attamen Altare cum sua forma remanet. Ergo debet remanere cum sua consecratione, Quartus *in rubric. Missal. 1. p. tit. 20. dub. 5. in fin.* Tamburinus *d. cap. 5. num. 15.* Sà *verbo Altare, num. 1.* Coninch. *d. qu. 83. art. 3. dub 2. nu. 140.* de Lugo *d. disput. 20. sect. 2. n 75.* Pasqualigus *de Sacrific. Miss. qu. 691. a nu. 4.* Bexerra *de Jur. Sacro, lib. 1. cap. 3. nu. 13.*

42 In hoc dubio observandum, olim asservatum Reliquias recondere in consecratione Altaris, ut dictum est, quod hodie non asservatur, ut ultra allegatos tenet Trullench *de Sacrament. lib. 3. cap. 8. dub. 16. num. 3.* Locus vero ubi erant reconditæ, sigillum, seu sepulchrum dicebatur, Coninch. *dict. num. 140.* Bengeus *dict. §. 5. num. 5.* Verum ad rem, ut ex fractione sigilli execratum Altare relinqueretur, nullus est textus difficultatem elidens; nam *cap. 1. de consecrat. Ecclesia, vel Altar.* quem adducunt Doctores primæ sententiæ, non loquitur de fractione sigilli sed de fractura tabulæ consecratæ, cujus totali fractione remanet Altare execratum, ut patet ex litera, & observant Coninch *dict. num. 240.* Layman *dict. cap. 6. nu. 9.* Palao *dict. punct 9. num. 6.* Pasqualigus *dict. qu. 691. num 6.*

43 Idcirco admitto secundam sententiam, & ultra fundamenta recensita probatur; nam consecratio non perditur, nisi deperdita, & destructa re consecrata. Cum ergo Altare in sua forma remaneat, perfracto sigillo, ubi sunt Reliquiæ, non remanebit execratum. Tum in sententia illa, quam supra amplexati sumus, Reliquiarum impositio in consecratione Altaris non est necessaria, nec earum sigillum. Ergo fracto sigillo non execrabitur Altare, utpote fracta re non necessaria.

44 Sed dices: quamvis de jure fracto sigillo non tollatur consecratio, attamen ex consuetudine Altare ut execratum habetur, ut testantur Layman. *d. cap. 6. nu. 9.* Palaus *dict. punct. 9. nu. 6.* Usus vero, & consuetudo format jus, & pro jure habetur, *l. De quibus 32. ff. de legib. cap. fin. de consuetudin.* Crespi *observat. 1. num. 162.* Ergo saltem ratione usus, seu consuetudinis Altare remanebit execratum. Respondetur, quod licet usus, & consuetudo illa fuisset certa, originem tamen habuit a textu *in cap. de consecrat. Eccles. vel Alt.* perperam intellecto; unde consuetudo ista fundatur in errore, & nullam vim habet, *l. Quod non ratione, ff. de jurisdict. omnium Judic.* Rota coram Coccino *in una Treveriensi Abbatiæ,* Junii 1625. Sanchez *in select. disp. 54. num. 33.* Rota apud Seraphinum *dec. 1190. num. 2.* Antonius Monachus *dec. Lucensi 59 num. 10.* idcirco nequit admitti talis consuetudo, Pasqualigus *d. qu. 691. numero fin.*

45 Rursus consuetudo ista incerta est; nam Palaus enim excepit a Laymano, ut constat *d. n. 6. in fin.* Unde devenimus ad quæstionem illam, an Doctori credendum asserenti de consuetudine; de qua Cevallos *com. opin. q. 1.* Pareja *de edit. instr. 1. p. tit. 2. res. 2. n. 53.* Gratianus *dec. March. 139. num. 6.* Rodulphinus *var. lib. 2. q. 51. n. 28. & 29.* Verum credo, non omnino adhibendam esse fidem Doctori asserenti de consuetudine, sed tantum aliquam facere præsumptionem; quia licet Doctores graves, & periti in iis quæ juris sunt, possint calculum ferre, non vero de consuetudinibus tantum factum continentibus, in quibus facile decipi possunt: idcirco nec unus, nec plures Doctores asserentes de consuetudine, sunt credendi, nisi aliter de ea constet, *l. 2. ff. de juris, & fact. ignor. l. 1. C. quæ sunt longa consuetud.* ubi Baldus & Jason *num. 89. & 90.* Decius *cons. 142. num. 5.* Felicianus *de censib. lib. 3. c. 3 nu. 3. ad medium,* Vela *dissert. 15. num. 39.* Ergo in præsenti Layman, & Palaus facile non sunt credendi affirmantes de consuetudine, ut ex sola fractione sigilli Altare remaneat execratum, maxime cum interdictum sit Altare sacratum iterum consecrare, *cap. Ecclesia 18. de consecrat. dist. 1.* Bengeus *d. §. 5. num. 4.*

46 Est tamen casus, quando ex fractione sigilli Altare execratum relinquatur, nempe si indistinctum sit ab Ara, vel a mensa lapidea, & ita affixum, ut fracto sigillo, Ara, seu mensa non posset capere Calicem, & Patenam; tunc enim execratum remanet Altare plus ex incommoditate celebrandi, quam ex fractione sigilli, Henao *d. sect. 3. nu. 33.* prout si additamenta Altaris frangerentur, itaut celebrari non posset, secus e contra, ut late Pasqualigus *q. 692. per tot.*

47 Secundo etiam modo amittitur consecratio Altaris, nempe per amotionem, *cap. si motus 19. de consecrat. dist. 1. c. 1. cap. Quod in dubiis 6 de consecrat. Ecclesia, vel Alt.* Sed quomodo intelligenda sit ista amotio, dissentire videntur DD. nam aliqui dicunt, per illam amotionem amitti consecrationem, per quam mutatur forma Altaris, Glossa *in d. c. si motum, verbo Altare.* Alteri vero asserunt, consecrationem per illam amotionem amitti, per quam partes Altaris invicem dissolvuntur, & una separatur a toto, ut pote si mensa removeatur ab inferiori structura. Sic resolvunt Henao *d. sect. 3. n. 34.* de Lugo *d. disp. 20. sect. 2. n. 70.* Hurtado *de Eucharist. disp. 4. difficult. 8. vers. Sed quæres,* Palao *d. punct. 9. n. 2.* Bezerra *d. c. 3. n. 12.* Barbosa *d. c. 7. n. 23.* Leander *de Sacram. tract. 8. disp. 7. q. 3.*

48 Sed, ut bene considerat Pasqualigus *de Sacrific. Miss. qu. 686. n. 3.* sententiæ istæ non adversantur, quin potius non differunt; nam amovere per partes, aut quod una separetur a toto Altari, revera nihil aliud est, nisi amotio, per quam perditur formalis structura Altaris. Ergo minime differunt sententiæ illæ.

49 Quando vero solum amotio est ab inferiori structura, aliqua sunt consideranda, ut consecratio amittatur; nam si basis ubi Altare repositum est, fuerit lignea, ex eo quod mensa ab ea amoveatur, non amittit consecrationem, quia solum est mensa consecrata, cum basis lignea nequeat consecrari, *capit. Altaria 31. de consecrat. dist. 1.* Idem est dicendum, licet inferius sustentamentum, seu basis sit lapidea, & seorsim consecratur mensa; tunc enim per amotionem adhuc mensa remanet consecrata, quia necessarium fuisset, ut totum Altare simul cum basi consecraretur, ut per amotionem ab inferiori structura execraretur, Garzia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. 3. punct. 1. nu. 6.* Henao *d. sect. 3. nu. 34.* Tamburinus *d. c. 5. §. 1. nu. 16.* Pasqualigius *d. q 686. a nu. 5.*

50 Illud vero citra dubium ab omnibus doctoribus admissum est, ut minime amittatur consecratio, si integrum Altare de loco in locum amoveatur; tunc enim nulla datur dissolutio partium illius, ut amittatur consecratio, Suarez *d. disp. 81. sect. 51. vers. 3. additur,* Hennao *d. sect. 3. num. 35.* Fuscus *de visitat. lib. 1. cap. 22. num. 2.* Pax Jordanus *d. lib. 5. tit. 10. n. 50.*

51 Sed instabis ex decisione textus *in cap. Quod in dubiis 3. cap. Ligneis 6. de consecr. Eccles. vel Alt.* ubi ad execrationem Altaris solum requiritur amotio. Ergo sufficiet, etiamsi integrum Altare amoveatur. Sed respondendum, jura allegata, & textum *in cap Si motum 19. de consecrat. dist. 1.* non esse intelligenda de aliqua motione locali, quando integrum altare amovetur, Henao ubi proxime, *nu. 39.* sed de amotione cum dissolutione partium, itaut non remaneat forma Altaris, nec commode sacrificium super eo possit confici, Pasqualigus *dict. q. 687. a num. 3.* Unde cum eodem Pasqualigo *q. 688.* contra aliquos asserendum, dissolutionem, & amotionem Altaris sufficere ad illius execrationem, quando destruit formam, tenet Delbene *de Immunit. cap. 2. dub. 2. sect. 15. n. 2.*

52 Ultra execrationem Altaria aliquando possunt pollui, & indigent reconciliatione, scilicet quando polluitur Ecclesia per homicidium, sanguinis, vel seminis effusionem, vel per sepulturam infidelis, aut excommunicati, *cap. Ecclesiis 3. dist. 68. cap. Ecclesiis 20. de consecrat. dist. 1. cap. Proposuisti 4. de consecr. Ecclesia, vel Altaris,* de quo Azorius *1. par. Inst. lib. 10. cap. 26. qu. 13.* Bezerra *dict. cap. 3. num. 14.* Delbene *de immunit. cap. 2. dub. 2. per tot.* Decianus *tract. crim. lib. 6. cap. 24. a num. 36.* Barbosa dans plures *2. par. alleg. 28. a num. 30.* Hennao *dict. disput. 24. sect. 4.* Pasqualigus *de Sacrific. Miss. tract. 1. de pollut. Ecclesia, a qu. 539.* Tunc enim etiam polluta Altaria censentur. Si tamen Altare

polluatur, etiam corpus Ecclesiæ est pollutum, Del bene dict. cap 2. dub. 2. sect. 15. num. 1. Lezana verbo Altare, num. 21. Azorius d. lib. 10. cap. 20. qu. 7. Pax Jordan. dict. lib. 5. tit. 10. num. 55. Barbosa de univers. lib. 2. cap. 7. num. 23. Et ratio est; nam pollutio consistit in actu irreverentiali contra sanctitatem loci, & ideo non solum afficit ipsum locum, verum se extendit ad omnes partes inseparabiles illius, prout est Altare fixum, & Altari fixo polluto, se extendit ad omnem Ecclesiam, Henao dict. sect. 4. nu. 51. Barbosa in cap. 1. de consecrat. Ecclesia, vel Altar. numer. fin. Franciscus de Lugo de Sacrament. lib. 5. cap. 7. quæst. 3. num. 31.

53 Est tamen aliquod dubium, an polluta Ecclesia, polluta remaneant Altaria portantilia in ea existentia. Et affirmandum videtur; nam irreverentia illa facta loco, etiam videtur facta Altaribus viaticis, ut admittit Pax Jordanus dict. lib. 5. tit. 10. num. 55. quando Altare portatile reperiretur inclusum in mensa alicujus Altaris, firmatum plumbo, aut alia materia. Ergo polluta Ecclesia, etiam Altare portatile polluetur.

54 Sed tamen contrarium est tenendum; nam ut diximus supra, polluta Ecclesia, se extendit pollutio ad Altaria fixa, ut inseparabilia: portatilia verò sunt separabilia. Ergo ad ea nequit extendi pollutio, Sylvester verbo Altare, n. 7. Tabiena eodem verbo, n. 9. Abbas in cap. 4. de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt. num. 4. Pax Jordan. dict. tit. 10. n. 55. Pasqualigus quæst. 697. num. 3. qui num. 5. idem tenet, etiamsi Altare plumbo, vel alia materia adhæreat mensæ alterius, quia fixio illa non est facta publica authoritate ex vi consecrationis, quare ea sola fractura pollutum non remanebit, Henao dict. sect. 4. num. 52.

55 Ast illud observandum, posse Altare portatile, vel fixum in se ipso pollui, veluti quando sanguinis, vel seminis effusione macularetur, ut tenet Layman d. cap. 6. nu. 10. Henao d. sect. 4. nu. 52.

56 Hucusque egimus de consecratione, & execratione Altarium, de quibus perrident hæretici, quasi de re vana, & superstitiosa, & gratiæ Dei expertes, ut docuerunt Calvinus, & Magdeburgenses cent. 4. cap. 6. Sed tamen eorum error facile revincitur ex usu antiquissimo Ecclesiæ, tam in lege naturæ, & scripta, quam in lege gratiæ, ut ex multis Scripturæ testimoniis probavimus supra, & recenset Beyerlink verbo Altare, lit. G. & H. Tum & honor, & authoritas tanti Sacrificii similem sacrationem petit in loco, ubi est peragendum, Turrianus lib. 2. Canonibus, cap. 19. Bellarminus controvers. lib. 3. cap. 5. D. Gonzalez in cap. 1. de consecrat. Eccles. vel Alt. n. 13.

57 Prorsus in re disquirendum, a quibus possint erigi Altaria fixa, ut ibi celebretur Missa. Qui enim hoc opus pium conficere vellet, non per se, & authoritate propria valet Altaria erigere, vel transferre; recurrere enim debet ad Episcopum illius loci, ad quem pertinet Altaria erigere, seu transferre, cap. Quamvis 4. dist. 68. Leo Pontifex epist. 86. alias 68. ad Episcopos Germaniæ, cap. Nullus 25. de consecrat. dist. 1. Hoc tamen limitat Glossa in d. cap. Quamvis, ad Ecclesiam consecratam, quia id solum valet fieri ab Episcopo. Attamen textus in d. cap. Quamvis, absolute loquitur, & denegat Presbyteris, & Corepiscopis Altarium erectionem: quod non solum intelligere libet in Ecclesia consecrata, sed etiam in benedicta, Pasqualigus q. 681. num. 3. In Ecclesia enim consecrata ad erigendum Altare, non solum licentiam Episcopi esse necessariam, sed Summi Pontificis, ex aliquibus juribus deducit Barbosa de univ. lib. 2. cap. 7. nu. 18. [illegible]

58 Abbatibus Cisterciensibus privilegium concessum est ab Innocentio VIII. 5. idus Aprilis, anno 1489. ut possint Altaria erigere in propriis locis, erecta transferre, & destruere; estque Constitutio 343. num. 2. Bull. Cassin. ibi: Ac Altaria de novo constructa, seu translata, aut mutata, in quibuslibet locis sui Ordinis, Chrismate sacro prius ab aliquo Antistite recepto, consecrare. Quod quidem privilegium extendendum ad alios Abbates eisdem privilegiis communicantes. Julius II. concessit Abbatibus Congregationis Cassinensis, ut possint Altaria erigere, & transferre, irrequisito Conventu, deque alia adducit privilegia Cruz de Regul. privileg. lib. 2. cap. 5. num. 3. Pasqualigius quæst. 681. num. 4.

59 Qui num. 5. asserit, ex vi horum privilegiorum cæteros Prælatos Regulares, qui non sunt Abbates, posse in suis locis erigere, & transferre Altaria, non tamen consecrare. Rationem dat, quia privilegia ista sunt divisibilia per partes, nempe habent erectionem, translationem, & consecrationem: & licet soli possint Abbates consecrare, tamen poterunt etiam cæteri Prælati Regulares Altaria erigere, & transferre, quia sunt capaces similis erectionis, & translationis. Verum Cruz asserit dict. num. 3. consecrare etiam posse ex aliquibus privilegiis Innocentii VIII. & Urbani II. quæ cum non viderim, meum judicium non interpono.

Altare vero, si non sit Ecclesia consecrata, nec illud consecratum potest erigi à quolibet Presbytero, quia cum non sit sacrandum, non requiritur licentia Episcopi, Azorius 1. part. lib. 10. cap. 27. qu. 6. Ast illa pars, de qua Azorius, si Ecclesia non est consecrata, debet explicari; nam supponit, quod si Ecclesia sacrata non sit, possit quilibet Presbyter Altare sacratum erigere, quod non est admittendum, ut diximus num. 57. Igitur poterit Presbyter erigere Altare non consecratum in Ecclesia non consecrata, dum tamen necessarium fuerit, & ibi Ara consecrata superimposita celebrare; quo enim modo poterit ab eo destrui, Ara erecta? 60

Quoad destructionem Altarium, illud sciendum, quod, si Ecclesia sit consecrata, nequeunt destrui absque licentia Episcopi, cap. Ecclesia 18. cap. Placuit 26. de consecrat. distinct. 1. Quod idem est dicendum, si Altare fuerit consecratum, quia quælibet res debet dissolvi per quascunque causas, per quas fuit constituta, ex regula nihil, ff. de reg. Jur. Cum ergo fuerit constitutum per Episcopum, ejus licentia debet dissolvi, Azorius dict. cap. 27. quæst. 6. Reginald. in praxi Fori, lib. 29. cap. 9. sect. 6. num. 19. Pasqualigus q. 684. num. 2. qui num. 3. id extendit ad Prælatos Regularium. 61

Illud vero prætereundum non est contra violantes, & destruentes Altaria, graviter a Deo fuisse punitos, prout & destruentes Ecclesias, horrendum quippe sacrilegium est. Quapropter Optatus Milevitanus lib. 6. scripsit: Quid est tam sacrilegum, quam Altaria Dei (in quibus & vos aliquando obtulistis) frangere, radere, & removere, in quibus vota populi, membra Christi portata sunt? Quo Deus omnipotens invocatus est, quo postulatus descendit Spiritus sanctus, & unde a multis pignus salutis æternæ, & tutela fidei, & spes resurrectionis accepta est? Altaria, inquam, in quibus fraternitatis munera non jussit Salvator poni, nisi quæ essent de pace condita. Quid enim est Altare, nisi sedes corporis, & sanguinis Christi? Quid vobis fecerat Deus, qui illic invocari consueverat? Quid vero offenderat Christus, cujus illic per certa momenta corpus, & sanguis habitat. Ezechiel cap. 23. vers. 38. ibi: Sed & hoc fecerunt mihi, polluerunt Sanctuarium meum in die illa. Et lib. 3. Reg. cap. 19. vers. 10. sic: Altaria sua destruxerunt, Prophetas tuos occiderunt. Concil. Aquisgr. cap. 17. ibi: Quod si Abraham, pro eo quod Altaria Dei erexit, cultumque ejus veneratus est, tot a Deo prærogativis donatur, dubium non est, quin Altarium Sanctorum eversores, & sacrarum rerum, quibus in eisdem Altaribus famulandum est, subreptores damnentur. Et cap. 25. Concilium Rhemense apud Burchardum lib. 3. cap. 97. Dederunt exempla similis punitionis Theodoretus lib. 3. cap. 11. & 12. Cassiodorus lib. 3. Tripart. cap. 12. Durantius de Rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 15. num. 12. Scortia de sacrific. Miss. lib. 2. cap. 14. num. 7. Henao dict. sect. 4. num. 57. Beyerlink verbo Altare, lit. D. 62

Quo in loco erigenda sint Altaria, res sane incerta est, cum Ecclesiarum variæ sint structuræ, ut jam supra diximus. Illud crebrius receptum est, ut Altaria, maxime majora, orientem respiciant; & non solum ipsa, verum etiam orantes, S. Thomas 2. 2. quæst. 84. art. 3. Scortia de Sacrific. Miss. lib. 2. cap. 13. nu. 9 Bulengerus de Templis, cap. 7. Zerda in adversariis sacris, cap. 178. nu. 8. Barbosa 2. part. allegat. 27. nu. 21. Hurtado de Eucharist. disp. 4. difficult. 8. Henao disp. 24 sect. 4. n. 58. 63

Denique in calce hujus capitis non est obliviscendum, erigentem, & consecrantem Altare, illud dotare teneri: eliciunt Doctores ex cap. Ecclesiæ 18. de consecrat. dist. 1 ubi Concilium Meldense præcipit superflua Altaria destruere. Altaria enim, quæ dotata non sunt, & absque decentia servantur, superflua, & non necessaria sunt: quapropter ut decenter conserventur, sunt dotanda, Gavantus verbo Altare, num. 2. & 3. Fuscus de visit. lib. 1. cap. 21. numer. 10. Pax Jordan. dict. lib. 5. tit. 10. num. 3. Qui num. 35. limitat, quando Ecclesia, in qua erigitur & consecratur, ita fuisset dives, ut congruenti modo posset Altaria conservare, Pasqualigus quæst. 602. num. 2. 64

Sed tamen doctrina ista explicanda est, ut diximus in hoc libro, cap. 7. nu. 32. Si enim fundator non libere relinquat, sed aliquod jus in eo reservet, dotare tenetur, etiamsi

Eccle-

Ecclesia sit dives: quæ quidem dos designanda est arbitrio Episcopi, diligenter perpensis omnibus circumstantiis, oneribus, expensis, & servitio, Rocchus *de jur patronat.* 3. *part. q.* 8. *nu.* 172. Lambertinus *eod. tract. lib.* 1. *part.* 5. *quæst. princip.* 21. *nu.* 16. Fuscus *dict. cap.* 21. *nu.* 11. Selva *de Beneficiis, qu.* 5. *requisit.* 8. *nu.* 165.

CAPUT IX.

De Altarium ornatu: de imaginibus: de custodia Eucharistiæ.

SUMMARIUM.

Altaria post structuram mappis cooperiuntur, & id in Ecclesia antiquissimum, num. 1.

Sed quot sint necessaria. Prima sententia dicit tres. Secunda requirit duas, num. 2. *&* 3.

Explicatur textus in cap. Si per negligentiam 27. de consecrat. distinct. 1. *& admittitur prima sententia, num.* 4.

Verum jam usus obtinuit, ut duæ, aut una mappa sufficiant. Est peccatum grave celebrare absque mappa, num. 5.

Mappa est benedicenda, num. 6. *Sed tantum id obligat ad peccatum veniale, num.* 7. *Verum nec ad veniale, num.* 8.

Habita causa rationabili, possunt imponi mappæ, seu tobalia laicorum, & postea possunt restitui suis dominis. Est peccatum grave, seu veniale uti mappis immundis, secundum quantitatem immunditiæ, num. 9.

Corporale lineum est superimponendum, vel consecratum, vel benedictum. Itidem palla linea, & quæ eorum forma, nu. 10.

Bursa corporalium en variis fit materiis, sed color debet esse secundum paramenta, nu. 11.

Purificatorium debet esse lineum, & mundissimum. Est peccatum mortale celebrare absque purificatorio, prout absque corporalibus, nu. 2.

An purificatorium debeat esse benedictum, affirmant aliqui. Verbum debet, *aliquando honestatem importat, nu.* 13. *Sed contrarium, n.* 14.

Manutergium etiam est necessarium. Est peccatum omittere ablutionem digitorum, saltem in mappis Altaris, numer. 15.

Pallium ornans frontem Altaris (vulgo Frontal*) etiam requiritur, & ab antiquo tempore observatum, nu.* 16. *Sed an sit necessarium, negavit Scorsia, sed contra antiquum morem Ecclesiæ, num.* 17. *Explicatur, num.* 18.

Ornantur Altaria imaginibus, quibus danda est adoratio, & quomodo, num. 19. *Fuit decretum a Conciliis, num.* 20. *Plurimis rationibus corroboratur, num.* 21. *&* 22.

Sed contra insurgunt hæretici, & expendunt aliqua testimonia Scripturæ, & Concilia, nu. 23. *Caroli Magni libros, n.* 24. *Et rationes, n.* 25.

Usus imaginum datus rectissime Fidelibus, in veteri Testamento asservatus, num. 26.

Fit instantia, & explicatur locus lib. 4. Reg. cap. 18. *n.* 27.

Ponuntur tres modi adorandi imagines, nu. 28. *Explicantur duo modi, nu.* 29. *Et tertius, n.* 30.

Differentia harum adorationum, n. 31. *Est similiter inter tertium modum, & respondetur, nu.* 32. *Et ibidem explicatur VII. Synodus* act. 2. 3. & 4.

Fit replica contra tertium modum, & respondetur, num. 33. *Iterum resolluntur hæretici, n.* 34.

Statim in Lege Gratiæ fuerunt imagines, & veneratæ, & adhuc Christo Domino vivente fuerunt tres, altera vero eo jam defuncto, & ostenditur a num. 35. *usque ad* 38.

Etiam fuerunt imagines SS. Mariæ a primordio Ecclesiæ, quas fecit D. Lucas, nu. 39. *D. Petrus, cum ad Hispaniam appulisset, imagines Mariæ attulit, & insignem S. Mariæ de Atocha, quæ tempore S. Isideri Agricolæ magna veneratione celebrabatur, n.* 40. *Apostoli imaginum venerationes suis decretis statuere, n.* 41.

Usus imaginum in Ecclesia antiquissimus, n. 42.

Fit instantia ex duobus eventibus Catholicorum, Sereni, & Epiphanii, n. 43. *Respondetur, & explicatur factum Sereni, & textus* in cap. Perlatum 26. de consecrat. dist. 3. *n.* 44. *Et factum Epiphanii, n.* 45.

Explicatur Concilium Illiberitanum can. 37. *Referuntur varia interpretamenta, num.* 46. *datur nova explicatio Patris Quiros, n.* 47. *Noviter explicatur, nu.* 48. 49. *&* 50.

Resolvitur errare hæreticos. Dantur primi authores hujus hæresis, num. 51. *Respondetur eorum argutiis, & explicantur testimonia Exodi* cap. 2. *& Deut.* cap. 5. *num.* 52.

Concilia adducta pro hæreticis sunt illegitima, & absque aliqua authoritate congregata. Explicatur Concilium Francofordiense. Libros Caroli Magni, ejus non esse, probat Durantius, nu. 53. *Respondetur rationibus, nu.* 54.

Gravissimum peccatum est Imagines sacras frangere, seu conculcare. Delinquentes pro arbitrio judicis puniuntur; sunt judices competentes Ecclesiastici, & Seculares, Censores quoque Fidei, n. 55.

In Altaribus est arcula ad custodiendam Eucharistiam, quæ apud Græcos dicebatur ciborium, apud nos communiter Custodia vocatur, ob varias necessitates, de quibus ibi, nu. 56. *&* 57.

Custodia clavibus observatur. Illustratur caput 1. de custod. Eucharist. *dantur variæ rationes, nu.* 58. *&* 59. *Olim apud Hispanos fœdus percutiebatur cum Eucharistia, ibid.*

A principiis Ecclesiæ ubi non aderant persecutiones, asservabatur Eucharistia: quod illustratur, n. 60.

Custodiæ ad placitum efficiuntur, aut in modum columbæ, aut turris. Olim imponebantur in armario sub Crucis titulo, frequentius super Altare: hodie in medio Altaris. Apud Hispanos sacra Synaxis discooperta, num. 61.

Postea clavibus observata. Animadvertitur Constitutio 16. de celebr. Miss. *hujus Archiepiscopatus, n.* 62.

Custodia, & arculæ ista debent esse fixæ, ne ab aliquo amoveantur, prout contigit tempore Severi: unde Turres emanarunt, n. 63.

Intra custodiam debet esse pyxis olim lignea, hodie aurea, seu argentea. Propter necessitatem non est grave peccatum, si fiat ex stamno, n. 64.

An pyxis sit benedicenda, affirmant aliqui, non tamen de necessitate, nec in sacra est aliquod sacrum superimponendum, nu. 65.

1 Piæ Fidelium mentes dum in Ecclesiis erigunt Altaria ad celebrandum Augustissimum Missæ Sacrificium, non solum lapidea structura contenti esse solent, verum ornatum addunt, & componunt: quapropter cum de Altaribus capite antecedenti egerimus, de eorum ornatu aliud illi annectimus. Est enim post structuram ornatus mapparum, qui quidem ab exordio Ecclesiæ institutus, & observatus est, ita ut semper mensa Altaris mappis sterneretur, seu palla, ut constat ex Clemente *in Epist. ad Jacob. Episcopum Hierosolymis. cap. Altaris palla* 39. *de consecrat. dist.* 1. Concilium Toletanum XIII. *in cap. Quicumque* 13. 26. *quæst.* 5. Concilium Rhemense apud Burchard, *lib.* 3. *cap.* 95. ibi: *Et mundissimis linteis, & palliis cooperienda.*

2 Verum quot mappis, seu pallis cooperiendum sit Altare, dubium est. Prima sententia asserit tres esse necessarias, *ex cap. Si per negligentiam* 27. *de consecrat. dist.* 1. ubi imponitur pœnitentia Sacerdotibus, ob quorum negligentiam sanguis Domini stillaverit. Tres mappas esse necessarias ostenditur, & in Missali S. Pii V. *in rub. §. De defectibus*, tres mappæ assignantur, ibi: *Si Altare non sit coopertum tribus mappis.* Clemens VIII. *tit. eod. §.* 10. retinet eadem verba, & in rubricis generalibus, §. 20. dixerat: *Altare operiatur tribus mappis, seu tobaleis mundis, ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis.* Ergo tres mappæ erunt necessariæ ad ornatum Altaris. Tamburinus *in Meth. celebr. lib.* 1. *cap.* 5. § 2. *num.* 1. Henao *de Sacrific. Miss. disp.* 23. *sect.* 3. *n.* 47. Villalobos *in Summa*, 1. *part. tract.* 8. *difficult.* 26. *nu.* 3. Hurtado *de Eucharist. disp.* 4. *difficult.* 9. *vers.* 1. de Lugo *de Eucharist. disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 76. qui asserit Ecclesiam Romanam uti tribus mappis, Leander *d. tract.* 8. *disp.* 1. *q.* 10. Palao *de Eucharist. tract.* 22. *disp. unica, punct.* 10. *n.* 1.

3 Secunda sententia asserit, tantum duas mappas esse necessarias, & cum eis Altare cooperiendum, idq; ex rubricis Missalis S. Pii V. Sed rubrica ista mentionem facit trium mapparum. Tenent ultra plures antiquos Vasquez *in* 3. *p. disput.* 233. *cap.* 3. *nu.* 21. Suarez *disp.* 81. *sect.* 6. *dist.* 1. Bonacina *de Eucharist. disp.* 4. *q. ult. punct.* 7. *proposit.* 3. *n.* 25. Layman *in Summa, lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 11. Franciscus de Lu-

go *de Sacrament. lib.* 5. *cap.* 4. *q* 4. *nu.* 37. Lastra *ad decretal. tit.* 1. *cap.* 1. *sect.* 5. *n.* 14.

4 In hoc dubio dicendum, ex dispositione rubricarum constare, tres mappas esse necessario imponendas super Altare, & illis cooperiendum; non tamen id probatur *ex cap. Si per negligentiam*; nam ut bene considerat Palao *d. punct.* 10. *num.* 1. in illo textu fit mentio quatuor mapparum, seu linteorum, quæ possunt constare non solum de mappis, sed etiam de corporalibus: quapropter cum ex rubricis constet tres mappas esse necessarias, tenenda est prima sententia, quam etiam tenent Quartus *in rub. Miss.* 1. *part. tit.* 20. *dub.* 8. *in princip.* Gavantus 1. *part. dict. tit.* 20. Marchinus *de Ordin. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 12. *num.* 3.

5 Verum licet hoc certum sit loquendo secundum rubricas, tamen jam usus obtinuit, aut propter negligentiam Ministrorum, vel propter Ecclesiarum paupertatem, ut duæ tantum mappæ apponantur, seu una tantum, super quam imponuntur corporalia ad celebrandum; idque absq; culpa fieri posse asserunt DD. cum consuetudo ista jam rubricis derogaverit talem necessitatem imponentibus, Garzia *in Summa tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *punct.* 1. *n.* 10. Pasqualigius *de Sacrific. Miss. quæst.* 707. *nu.* 4. & 5. Villalobos *dict. difficult.* 26. *num.* 1. qui asserit grave esse peccatum celebrare absque ulla mappa, Tamburinus *d.* §. 2. *num.* 1. Garzia *dict. dub.* 3. *num.* 11. Henao *dict. sect.* 3. *num.* 11. Pasqualigius *quæst.* 712.

6 Hæ enim mappæ ex lineo linteo debent confici, non ex laneo, aut serico. Sed an ex canape, affirmative respondendum; quia est species lini, prout ex lineo gossipio posse fieri affirmant plures, Azorius 1. *part. instit. lib.* 10. *cap.* 28. *quæst.* 8. Tamburinus *lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 3. Pasqualigius *qu.* 718.

7 An vero mappæ sint benedicendæ, certant DD. quos pro utraque parte adducit Leander *dict. tract.* 8. *disput.* 7. *quæst.* 11. Pasqualigius *quæst.* 709. *a num* 1. Garzia *d. dub.* 3. *punct.* 1. *num.* 12. Ast illud asserendum, rubricam Missalis *lib.* 1. *part. tit.* 20. clare supponere has mappas esse benedicendas, ibi: *Hoc Altare operiatur tribus mappis, seu tobaliis mundis, ab Episcopo, aut ab alio habente potestatem benedictis*. Et ratio est; nam cum deserviant ad tam insigne sacrificium, non profanæ, sed benedictæ debent deservire, Bonacina *dict. punct.* 9. *num.* 29. Leander *d. quæst.* 11. de Lugo *d. sect* 2. *num.* 76.

8 Erit ergo difficultas, ad quod peccatum obliget hæc rubrica. Et dicendum, non obligare ad mortale, quia rubricæ Missalis tantum sunt directivæ in ordine ad celebrandum, & ideo quæ ibidem præscribuntur, non habent vim obligandi ad mortale, nisi obligatio proveniat ex alia lege, aut ex natura rei, Henao *disp.* 25. *sect.* 3. *nu.* 56. Ast ex nulla lege positiva, nec ex natura rei sunt mappæ benedicendæ sub gravi culpa. Ergo talis rubrica non obligabit ad mortale.

9 Idem est dicendum de peccato veniali, quia ut dicunt plures, in rubricis istis nulla est vis obligandi, nec aliquid continent, nisi directionem, nec est aliqua indecentia, si mappæ non benedicantur. Ergo non erit peccatum veniale mappas non benedicere. Unde Doctores quamplures asserunt, non esse necessarium mappas benedicere: quod intelligo ratione præcepti, non vero majoris decentiæ, & honestatis, Villalobos *dict. difficult.* 26. *nu.* 1. Garzia *d. dub.* 3. *punct.* 1. *n.* 12. Henao *disp.* 25. *sect.* 3. *n.* 54. Trullench *de Sacrament. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 16. *n.* 7. *in fin.* Pasqualigius *q.* 709. *a nu.* 4. Azorius *lib.* 10. *cap.* 28. *q.* 8. *in fin.*

10 Hinc Trullench. *d. n.* 7. asserit, in casu necessario posse adhiberi mappas, seu tobalias laicorũ non benedictas: addit tamen Pasqualigius *qu.* 710. *n.* 3. ad id non requiri necessitatem, prout petebat Trullench; sed quamlibet causam rationabilem, velut si adsit solemnitas Altaris, aut Ecclesiæ, aut Altare pretiosioribus mappis sternatur, aut propriæ essent laceræ. Itaque postea poterunt mappæ istæ restitui suis dominis, cum eorum remaneant, Trullench *d. n.* 7. Pasqualigius *qu.* 710. *nu.* 3. Aversa *de Euchar qu.* 11. *sect.* 13. *vers. Rursus requiritur*, Reginaldus *in Praxi*, *lib.* 9. *nu.* 194. Bonac. *d. punct.* 9. *nu.* 25. Illud vero non obliviscendum, Rectoribus, & Sacristis Ecclesiarum esse peccatum uti mappis immundis, aut laceratis, sive veniale, sive mortale, juxta quantitatem immunditiæ, aut lacerationis; quia de jure naturali, aut divino debemus Deum colere, & venerari puriori, & elegantiori modo, & consequenter omnia pertinentia ad cultum mundiora, & puriora debemus apponere, Pasqualigius *q.* 711. *a nu.* 1.

Corporale itidem super mappas imponitur, quod lineũ esse debet, nec ex aliqua lana, aut serica materia; quia repræsentat syndonem, qua Christus Dominus defunctus involutus est. Corporalia etiam sunt consecranda, aut benedicenda, *c. Consulto* 39. *de consecrat. dist.* 1. Leander *d. tract.* 8. *disput.* 7. *q.* 12. & 13. Illud vero otiosum non erit, quando corporalia in extremis serico, aut auro contexerentur. Quod quidem de palla, qua calix contegitur, dicendum videtur, & quod linea esse debeat. Nec corporalia iterum consecranda, aut benedicenda, si laventur, Tambur. *d. cap.* 5. §. 1. *n.* 1. Bonac. *d. proposit.* 3. *punct.* 9 *n.* 24. Vasquez *d. disp.* 233. *cap.* 4. *nu.* 24. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num* 11. *vers. Corporale*, & *vers Palla*. Delugo *d. sect.* 2. *nu.* 76. Palao *d. punct.* 10. *in princ.* Villalubos *d. difficult.* 26. *nu.* 2. Lastra *ad Decret. tit.* 1. *cap.* 1. *sect.* 5. *nu.* 14.

His etiam addenda corporalium bursa, quæ ex variis materiis conficitur, sive laneis, sive sericis, quam manibus portare, & insimul Calicem, interdixit Bulla S. Pii V. 17. Decembris 1570. Dispensavit tamen eum Hispanis, ut ex Gavanto ostendit Hennao *d. disput.* 25. *sect.* 4. *nu.* 62. Color vero istius bursæ debet esse paramenti illius dici. Verum benedictio bursæ nullibi habetur, Henao *d. num.* 62. 11

Purificatorium Calicis similiter debet adesse, idque lineum; quod quidem antiquum non esse in Ecclesia, dicit Gavantus *in Resp.* 2. *part. tit.* 1. §. *Ponit Purificatorium*. Verum necessariissimum est, ut lintum sit, ob ministerium purificandi, & abstergendi Calicem, ne aliqua gutta, aut particula corporis Christi, aut ejus sanguinis in Calice remaneat: quapropter a Curionibus, & Sacristis curandum est, ut mundissimum stet purificatorium, cum in eo possibile sit reliquias tanti Sacramenti aliquando remanere, ut bene considerat Garzia *d. tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *num.* 16. Fagundez 1. *precept. Decalog lib.* 3. *cap.* 21. *nu.* 30. qui asserit absque purificatorio celebrare peccatum esse grave, prout etiam absque corporalibus, Villalobos *d. tract.* 8. *difficult.* 26. *num.* 2. Lastra *d. sect.* 5. *nu.* 14. 12

Est vero dubium, an purificatorium debeat esse benedictum. Et affirmarunt Fagundez *d cap* 21. *nu.* 30. Layman *d cap.* 6. *n.* 12. *vers. Est purificatorium*. Sed Doctores isti non loquuntur de aliqua obligatione, sed tantum ad melius esse; loquitur enim Layman per verbum *Oportere*, quod licet aliquando necessitatem importet, *l. Si quando*, *Cod Unde vi*, *Auth. de Judicib* §. *Oportet*, *collat.* 6. *cap.* 1 *de prescript. lib.* 6. Rota apud Gregorium XV. *decis.* 23. *n.* 3. & apud Farinac. *decis.* 50. ut plurimum tamen tantum decentiam, & honestatem importat, Glossa *in d. cap* 1. *de prascrip. lib.* 6. *verbo Oportet*, Gratianus *discept. cap.* 146. *n* 18. Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 37. qui docet in dubio, quando non constat de necessitate, benigniorem partem esse eligendam, nempe tantum importare decentiam, & honestatem. Quare Laymanium tantum honestatem, & decentiam voluisse significare, intelligendum est. 13

Unde resolvendum. Purificatorium non debere esse benedictum de necessitate, sed tantum ex decentia; quia in Ritualibus non invenitur propria benedictio, sicut nec veli, nec bursæ corporalium, Gavantus *in Rub.* 2. *part. tit.* 1. *lit. F*, Suarez *disput.* 81. *sect.* 8. *numer.* 4. Leander *dict. tract.* 8. *disput.* 7. *quæst.* 14. Tamburinus *dict. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 2. 14

Est etiam manutergium necessarium, & mundum, quo digiti post Offertorium abluantur. Ita in Missali recognito à Clemente VIII. *tit. de Rub. general.* §. 20. Et quidem si deesset, omitteretur ablutio digitorum, quod gravi culpa non careret, si saltem summi digiti mappis Altaris non abluerentur, quod saperet indecentiam, eo quod minus digiti abluerentur, Scortia *de sacrific. Missæ*, *lib.* 4. *cap.* 2. Henao *disput.* 25. *sect.* 3. *n.* 58. 15

Pallium ornans frontem Altaris similiter requiritur, de quo pallio *in tit. de rit. servand.* §. 20. dicitur, *Futurum esse coloris, quoad fieri potest, festo diei, vel officio convenientis*. Mos quidem ex veteri Ecclesiæ consuetudine observatus, ut colligitur ex Vincentio Fortunato *lib.* 2. *carmin.* 3. Scortia *lib.* 2. *de sacrific. Miss. cap.* 14. *nu.* 8. Gavanto *dict.* 1. *part. tit.* 20. *pag.* 73. Pallium istud dicere esse Cruce insignitum comprobavit Gretserus *tom.* 1. *de Cruce*, *lib.* 2. *cap.* 13. quod aliquando observatur, & aliquando imagine alicujus Sancti insignitur. 16

Sed tamen est aliquod dubium, an pallium frontis Altaris (vulgò *frontal*) sit necessarium? Et Scortia *d. cap.* 8. *n.* 8. asseruit non esse necessarium, ut mos multarum Ecclesiarum ostendit. Sed in re dicendum, antiquissimum esse morem Ecclesiarum cooperiendi Altaria, idque mundissimis linteis, & palliis, ad eorum ornatum, ut constat ex Concilio Rhemensi apud Burchardum *lib.* 3. *cap.* 97. & in Con- 17

cilio

cilio *can.* 5. Concilium Caycense *tit.* 3. & ex Optato Melevitano *lib.* 6. Durantius *de Rit. Ecclesiæ*, *lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 8. Idcirco in Concilio Toletano XIII. *can.* 7. *& in cap. Quicunque* 13. 26. *qu.* 5. decretum est, ne ex causa cujuslibet doloris, vel amaritudinis Altaria divinis vestibus exuantur. Id enim solum observatur in Ecclesia post processionem feriæ quintæ Cœnæ Domini, usque ab Sabbatum, in signum mœroris, ac tristitiæ Christi Domini passionis. Alias semper debent, & decet ut suis palliis ornentur, nisi mos fuerit alicujus Ecclesiæ, ut linteis totum Altare cooperiatur.

18 Unde Scortia intelligendus est secundum hanc distinctionem, ut non sint pallia ista necessaria, ubi mos est, ut linteis totum Alrate cooperiatur, alias pallia ista erunt necessaria, non ex qualibet materia, ne oculos offendat, sed serica, vel de eleganti lana, vel bractea metallica, prout aliqua Altaria condecorantur, Gavantus 1. *part. tit.* 20. *lit. S.* Durantius *d. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 8. *&* 9. Henao *d. disp.* 24. *a n.* 65.

19 Ornantur etiam Altaria imaginibus in suis capsellis collocatis, ac etiam tabulis pictis (vulgo *Retablos*) quod quidem in Ecclesia sanctissime receptum est, coram quibus Fideles vota sua Deo fundans, Mariæ Virgini, & aliis Sanctis. Quo enim modo cultus imaginibus, & adoratio exhibenda sit, explicuit optime Tridentinum *sess.* 25. *de invocatione, veneratione, & reliquiis Sanct. & sacris Imaginib.* cujus hæc sunt verba: *Imagines porro Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in Templis præsertim habendas esse, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam, non quod credatur inesse in eis divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ; vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a Gentilibus, qui in idolis spem suam collocabant: sed quoniam honos, qui exhibetur eis, refertur ad prototypa, quæ illa repræsentant, ita ut per imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt: id quod Conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ Synodi, decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum.*

20 Quod enim Concilium docuit, brevibus versiculis Poetæ quidam conclusit apud Venetos, ubi ad pedem imaginis Salvatoris hæc verba inscripsit:

Nam Deus est, quod imago docet, sed non Deus ipsa.
Hanc videas, sed mente colas, quod cernis in ipsa.

Ante decreverat id Concilium Nicænum II. *act.* 3. sub Irene Imperatrice, & ejus filio Constantino celebratum: Concilium pariter Francofordiense sub Adriano Papa I. coactum in eo ejus nomine præsidentibus Theophilacto, & Stephano, ubi Felicianorum hæresim renuentem imagines, Patres damnarunt. Constanstinopolitanum VI. *can.* 83. & VIII. *act.* 8. *Venerabiles* 37. *de consecr. dist.* 3. ubi Iconomachi damnantur, Durantius *de Rit. Ecclesiæ*, *lib.* 1. *c.* 5. *nu.* 7. meminit alterius Concilii Gentiliaci habiti, ubi Græci Oratores jussi sunt admonere Cæsarem suum, ut quoad usum Imaginum cum piis sentiret.

21 Idque compluribus annuentibus rationibus decretum est; nam ut patet ex verbis Concilii Tridentini, cultus, & veneratio nullam idololatriam involvit; non enim in imaginibus mens Christianorum stat, verum ad prototypa tendit Christi Domini, præclarissimæ Mariæ, vel aliorum Sanctorum, ad quos cultus dirigitur; & si imaginibus veneratio præstatur, est quatenus exemplaria Divorum sunt, non quatenus imagines. Ergo nulla ibi adest idololatria. Cæterum; nam Imagines rudibus, & idiotis libri sunt; quod enim nec auribus, nec mente percipere queunt, id oculis percipiunt, ut recte Damascenus *orat.* 2. *de SS. imaginibus*, ibi: *Etenim illiteratis hominibus hoc sunt Imagines, quod literatis libri. & quod auribus oratio est, idem est oculis imago, cui tamen imagini intelligentia conjungitur.* Similiter loquitur Greg. Magn. *lib.* 7. *ep.* 19. ibi: *Idcirco Imagines in Ecclesia adhibentur, ut qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in Codicibus non valent.* Quem legendi, & intelligendi modum habuere primi homines, quando literæ inventæ non erant, Polydorus Virgilius *de invent. lib.* 5. *c.* 6. & *lib.* 4. *c.* 52. & apud nostros Indos est observatus, quos cum nostrates expugnarent, nullus apud eos literarum usus repertus erat, sed tantum per imagines addiscebant, Castro *adversus hæreses, verbo Imago, lit. A*, Garzia *del Origen de los Indios*, *cap.* 3. §. 2. Quapropter ut sacra Mysteria, & Martyrum victoriæ a rudibus, & vulgi ingeniis cognoscantur, rectissime Ecclesia utitur imaginibus.

22 Rursus Fideles imaginibus visis, ubi ad oculum sacra Mysteria, & Sanctorum virtutes demonstrantur, magis ad devotionem, compunctionem, & affectum alliciuntur. Unde scripsit quidam Poeta:

Segnius irritant animos demissa per aures.
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

Quare rectissime Ecclesia Imagines proponit videndas Fidelibus. Deinde Deus Optimus Maximus quamplura miracula propter Imagines patrat in maximum bonum Christianorum, tam spirituale, quam corporale: quod, inquam, plurimis Imaginibus quotidie experimur, Zerola *verbo Miraculum*, *n* 8. Torreblanca *de jure spirituali*, *lib.* 1. *cap.* 10. *a n.* 14. Trullench. *lib.* 1. *Decalog. c.* 9. *dub.* 7. *nu.* 3. Ergo rectissimus est earum usus. Tandem Imagines Fidelium oculis proponuntur ad imitationem, ut Sanctorum virtutes imitemur, quando tanta gloria a Deo donatos prospicimus, prout etiam apud Romanos majorum imagines ad imitationem proponebantur. Ponzius *q. scolast.* 7. *cap.* 1. Ergo rectissime eis utitur Ecclesia. Latius prosequuntur Agricola *per tot. tract. de Imaginibus*, Ayala *de Ecclesiast. tradit.* 3. *p.* Vasquez *in* 3. *p. disp.* 112. *q.* 25. *art.* 13. Georgius Ambianus *ad Tertul. tom.* 3. *de Idololotr. cap.* 3. Suar. *contra Reg. Angliæ*, *lib.* 2. *a c.* 1. Bellarminus *controv. libr.* 2. *de Imaginib. Sanct. cap.* 5. Durantius *de Rit. Ecclesiæ*. *lib.* 1. *cap.* 5. *per tot.* Trullench. *d. dub.* 7. *per tot.* Bonacina *in Summa*, *tom.* 1. *disp.* 3. *q.* 3. *punct.* 3. Palao *Oper. Mor. tom.* 2. *tr.* 8. *disp.* 1. *punct.* 4. *n.* 1. Rota *per integ. tract. del uso antiguo de la adoracion de las imagines.*

23 Sed contra hanc veritatem insurgunt hæretici, & asserunt Imaginum usum, cultum, & venerationem continere intolerabilem idololatriam: adducunt textum Exodi *c.* 20. & Deuteronomii *c.* 5. ubi omnia simulacra interdicuntur, ibi: *Non facies tibi sculptile, nec omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum, quæ sunt in aquis sub terra.* Quod præceptum ideo a Domino datum est, ne homines ariolarent, sed tantum Deum purum adorarent. Cæterum probant ex tribus Conciliis, Constantinopolitano sub Leone Iconomacho, teste Paulo Diacono *lib.* 1. Similiter ex alio Constantinopolitano 338. Episcoporum, congregato sub Constantino Copronymo, testificante eodem Paulo *lib.* 22. Utrumque enim Concilium decrevit, Imagines esse abolendas. Tertium Concilium est Francofordiense, in quo reprobata est VII. Synodus censens, Imagines esse retinendas, ut refert Ado *in Chron. anno* 1295. Abbas Urspergensis *in Chron. an.* 1293.

24 Adducunt etiam similiter quatuor Caroli Magni libros contra imagines: tum Patrum authoritates, quas ad suum placitum intorquent, quorum verba retulit Bellarminus *lib.* 2. *c.* 11. *vers. Quarto*, quibus & adjungunt Ezechiam frangentem serpentem æneum, 4. *Reg. cap.* 18.

25 Tandem ratiunculis aliquibus tentant probare; nam imago non est capax alicujus adorationis, seu honoris, cum sit incapax sensus, & rationis: nec alicujus sanctitatis, quia nulla est sanctitas ratione ligni, ferri, aut coloris. Tum quia homo est imago Dei, & non adoratur. Nec ad aliud Imagines deserviunt, nisi ad præbendam occasionem idololatriæ. Hæc sunt præcipua fundamenta Iconomachorum Imaginum usum, cultum, & venerationem abnegantium.

26 Sed in re merito observandum, Imagines ad cultum Fidelium institutas esse, & usum earum in veteri Testamento observatum, & consequenter in novo a tempore nascentis Ecclesiæ. In veteri Testamento est locus Exodi *cap.* 25. *vers.* 18. ibi: *Duos quoque Cherubim aureos, & productibiles facies, ex utraque parte oraculi. Cherubim unus sit in latere uno, & alter in altero.* Et *Num. c.* 21. *vers.* 8. ibi: *Præcepit Dominus Moysi facere serpentem æneum, & ponere eum pro signo: qui percussus aspexerit eum vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur.* Ecce ergo in veteri Testamento Imagines Deo præcipiente conflatas, quibus venerationem dedisse Fideles dubitandum non est, tum dum Arcam venerarentur. Quia potius D. Hieronymus *in epist. ad Marcellam*, scripsit ideo Tabernaculum fuisse a Judæis veneratum, quia ibi erat Cherubim. Serpens autem æneus etiam fuit honoratus, cum a Deo positus in sublimi fuisset, & salutem miseris aspicientibus afferres, ut ex Augustino probat Bellarminus *d. lib.* 2. *cap.* 12. *in princip.* Castro *verbo Imago*, *lit. B.*

27 Sed contra serpentem dicunt hæretici, postea fuisse confractum ab Ezechia Rege, 4. *Reg. cap.* 28. eo quod Judæi idololatrarent, unde consequitur nostras Imagines similiter esse confringendas, ne eandem occasionem præbeant Christianis.

stianis. Sed tamen respondendum, recte Ezechiam illum fregisse; nam Judæi divinos honores illi impendebant, tanquam si aliquid numinis in serpente adesset, & vere inter alia excelsa, & lucos æneum serpentem perfregit; ut demonstrat sacer textus ibi: *Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem aneum, quem fecerat Moyses.* Idque optimo jure, cum serpentem æneum repræsentantem Christum Dominum in cruce pendentem, non adorabant Judæi propter prototypum, nunc in ordine ad illum, sed materialem, tanquam si materia illa statuæ numen aliquod per se haberet, prout cæteri Idololatræ Deorum statuas colebant, Castro *verbo imago*, *lit. B.* Bellarminus *d. lib.2. cap.21. in princip. & cap.17.*

28 Ast nos Catholici hoc modo Imagines non adoramus, sed ut nos docuerunt Orthodoxa Concilia, & PP. quorum doctrina tripliciter consideratur a Doctoribus. Primo, dirigendo totam intentionem ad exemplar in imagine repræsentatum, tanquam ad objectum proprie, & per se eorde adoratum, & non ad imaginem. Secundo, dirigendo adorationem tam ad exemplar repræsentatum, quam ad imaginem, ex utroque mente, & animo conficiendo unum objectum adæquatum, ad quod per se terminetur, & adæquata sit materia, circa quam adoratio versetur ex intentione adorantis. Tertio, quando dirigitur tota adoratio ad solam imaginem tanquam ad rem, & materiam per se adoratam; ad exemplar vero solum ut ad rationem adorandi. Potest enim aliquid adorari per se, seu in se quamvis non propter se, sed propter finem, & exemplar.

29 Primum autem modum certum est possibilem esse; quis enim poterit dubitare, quin præsente imagine Crucifixi, personæ Christi Domini non possim recordari, & totam mentem meam, & intentionem intendere ad illum, ita ut imago tantum deserviat ut medium ad Christum Dominum adorandum: quem modum scripsit Suarez 3. *part.* to.1. *disp.54. sect.*4. proprie potius dici valere adorationem prototypi, quam imaginis. Similiter secundus modus possibilis est, nimirum ut uno actu interiori, & exteriori prototypum in imagine, & imago in prototypo adoretur; nam etsi imago in se revera non contineat prototypum, continet tamen illud in esse repræsentationis. Unde fit, ut homo posita hujusmodi imagine statim, ac veluti conjunctim cum imagine comprehendat ipsum exemplar, ac revera in illa adesset, & per modum unius utrumque comprehendat, & insimul concipiat, ita ut posita hac apprehensione, animus adorantis primario in exemplar, & concomitanter in imaginem feratur, non per deceptionem, quia non judicat imaginem esse Christum; sed per simplicem repræsentationem exemplaris in imagine. Hic enim adorandi modus communiter a Patribus recipitur, & probatur in VII. Synodo, act.4. Trident. *d. sess.* 25. Bearra *de Jur Sacro*, *lib.*1. *c.*2. *n.*13. *& lib.*2. *c.*2. *n.*7.

30 Tertius modus istius adorationis est satis possibilis, scilicet quando adorans dirigit suam adorationem, seu intentionem ad solam imaginem, tanquam ad materiam, seu rem per se adoratam; ad exemplar vero solum ut ad rationem adorandi. Ita docent late Suarez 3. *part. q.* 25. *art.*3. *disp.54. sect.*5. Lessius *de Just lib.*2. *cap* 3. *dub.*3. *num.* 19. *vers. Imagines*, Bonacina *in Decalog. disp.*3. *q.* 1. *punct.* 3. *propos. unica*, *n.*4.

31 Illa tamen in his tribus adorationis modis est adnotanda differentia; nam in primo, & secundo modo debetur cultus, prout imagines diversa prototypa repræsentant, & ita debetur latria imaginibus Christi Domini, hyperdulia imaginibus Beatæ Mariæ Virginis, & Sanctorum imaginibus dulia: & ratio est, quia unico corporis motu, & unico actu voluntaris adorans fertur in exemplar, & imaginem, & simul cum imagine directe adoratur exemplar, quapropter debet concedi prout prototypo ejusdem qualitatis: & probat ratione S. Thomas 3. *part. q.*25. *art.* 3. ubi communiter Theologi, Trullench. *lib.*1. *in Decalog. cap.*9. *dub.*7. *num* 9. Vasquez *de adorat. lib.*2. *disp.* 8. *cap* 3. Azorius *Inst. Moral.* 1. *part. lib.*9. *cap.*6. *q.*5. Palao *dict. disp.*1. *punct.*4. *n.*3. Azevedus *in leg.*3. *tit.*1. *lib.*1. *recopilat. num.*2.

32 In tertio vero modo, quando intentio & actio adorantis non ordinatur ad exemplar, & imaginem simul tanquam unum objectum, sed directe ordinatur ad imaginem, tanquam ad terminum, & objectum, quod, & materiam circa quam; ad exemplar, seu prototypum tanquam propter quod, vel rationem propter quam adoratur, imago non videtur adoranda adoratione latriæ, quamvis exemplari hæc adoratio deberi videatur; sed tantum adoratio præstanda est communis, ut adorantur, & venerantur vestes sacræ, & aliæ res deservientes ad usum pietatis, & religionis. Ratio disparitatis est; nam in duobus primis casibus exemplar attingitur in recto, & ut quod; & imago tanquam pars objecti; in tertio vero exemplar non attingitur nisi in obliquo, imago in recto, & tanquam in objecto ut quod; quapropter solum communi adoratione est adoranda, ut aliæ res sacræ, & piæ pertinentes ad usum pietatis, & religionis: quo in sensu intelligenda est VII. Synodus *act.*2. 3. & 4. ubi dicitur, imaginibus deberi adorationem, qualis debetur rebus sacris, Suarez *d. sect.*5. Bellarminus late *d. lib.*2. c.20. Trullench. *d. dub.*7. *n.*10.

Sed dices cum Palao *d. punct.*4. *num.*3. *vers. Respondeo*, 33
imaginem non habere aliquam excellentiam in se, ob quam digna sit adoratione a prototypo distincta, ut explicat Tridentinum. Ergo nullo modo hæc tertia adoratio imaginum admittenda est, etiam adoratione communi. Trullench vero *ubi proxime*, respondet non esse admittendum Palaum, ea potissima ratione; nam locus Tridentini intelligendus est ratione materiæ, ex qua constructa est imago; res enim inanimata est, & sensu carens, incapax alicujus adorationis; sed tantum respectu usu imaginis deservientis ad repræsentandum prototypum, & ad excitandam devotionem, & alia bona prosecuta a Tridentino: idcirco communi adoratione adoranda est imago, sicut & aliæ res sacræ deservientes ad pietatem, & religionem.

Ex his facile cognoscitur, quam inique hæretici philo- 34
sophantur ex fractione serpentis ænei facta ab Ezechia, quia Judæi illum adorabant, tanquam si in se haberet aliquod numen; nos autem imagines his tribus modis pie, & sancte colimus.

Adveniente luce, id est lege gratiæ, statim imagines fue- 35
runt receptæ in Ecclesia Dei, & in magna veneratione habitæ. Superstite enim & vivente Christo Domino, quatuor illius imagines constructas fuisse tradunt gravissimi Doctores. Prima fuit ea, quam Dominus ipse Abagaro Edessenorum Regi misit, conspectum ejus maxime desideranti, cujus meminit VII. Synodus *act.*5. Evagrius *lib.*4. *Hist.* c.26. Adrianus Papa I. *ad Carolum Magnum*, *c.*18. Damascenus *lib.*4. *Orthodox. Fid. c.*17. *& orat* 1. *de Imaginibus*, quam postea translatam ex Edessa ad urbem Constantinopolitanam, Græci Historici tradidere, Nicephorus Callistus *lib.*2. *c.*7. Evagrius *lib.*2. c. 26. S. Thomas *ad* 3. *Scent. dist.*9. *q.*2. *art.* Beyerlink *verbo Imago*, *lit. C.*

Altera Christi imago sudario Veronicæ impressa est, cu- 36
jus simplex tobalea Christi Domini designata pictura apud Nostrates in Gienensi urbe demonstratur: Romæ tamen altera eadem imagine designata in Templo Beati Petri a Christi Fidelibus invisitur; hæc enim imago Tiberio Cæsare ægrotante miraculum patravit. Audiamus Philippum Bergamensem *lib.*8. *Chronic. Supplement. anno Christi* 166. ibi, *Veronica mulier Hierosolymitana, Christi discipula, matrona quidem sanctitate, ac pudicitia insignita, his temporibus a Tiberio Cæsare per Volusianum necessarium suum, virum strenuum, e Hierosolyma cum sudario Christi Romam accersita. Detinebatur quippe idem Cæsar magno infirmitatis morbo, qui cum primum mulierem sanctam suscepisset, & Christi imaginem contigisset, ab omni infirmitate curatus est, ob quod miraculum ab ipso Cæsare magno pretio habita est.*

Tertia etiam imago Christi Domini adfuit, nempe sta- 37
tua Salvatoris sanantis mulierem profluvio sanguinis laborantem; erat enim a Civitate Cæsarea Philippi oriunda. Hæc autem statua, & Christi imago pro foribus domus illius mulieris multo tempore collocata perduravit usquedum ea a Juliano Apostata subrepta, ibidem suam statuam impie reposuit, Eusebius *lib.*7. *Hist. c.*14. Sozomenus *lib.*8. *c.*20. Cassiodorus *lib.*6. *tripart. c.*41.

Post mortem Christi Domini Nicodemus Christi imagi- 38
nem ex ligno figuravit, ad similitudinem impressæ in linteaminibus sepulchri, de cujus translatione in Galilæam, & post ad portum Lucensem, scripsit Philippus Bergomensis *ubi proxime*, *ver. Nicodemus*, Durantius *de Rit. Eccles. lib.*1. *c.*5. *n.*1. *vers. Erat altera*, Beyerlink *verbo Imago*, *lit. E. vers. Est alia.* Meminit etiam Durantius alterius imaginis Salvatoris non factæ alicujus hominis manu, Romæ in Oratorio S. Laurentii repositæ. Hæc de antiquissimis imaginibus Christi Domini.

Imagines vero S. Mariæ præclarissimæ Virginis tempo- 39
re Apostolorum adfuere. S. Lucam suis manibus aliquas ad vivum depinxisse tradidit Nicephorus *lib.*14. *Hist. cap.* 2. *& lib.*5. *c.*12. Metaphrastes *in ejus vita*, Beyerlinck *dict. verbo Imago*, *lit. B. vers. Fertur.* Unam in Templo S. Pul-

cheriæ

cheriæ in via Ducum, dicitur collocasse. Ita Nicephorus jam relatus. Altera ab eodem Luca depicta, & expressa, Romæ in Basilica S. Mariæ Majoris, multis jam sæculis religiosissime asservatur, Durantius *in Rat. Divin. offic. lib. 6. c. 89.* Canisius *de Maria Deipara, lib. 5. c. 32.*

40 Hinc igitur cognoscitur, a tempore Apostolorum jam imaginum usum, & adorationem incepissa, quapropter D. Petrus eum ad Hispaniam pervenit, imagines ex Antiochia detulit, ut testatur Flavius Dexter *in chron. anno 50. ibi: Petrus, & Christi Vicarius Hispanias adit, Imagines Antiochia delatas affert.* Ubi adnotarunt Cano, & Bivar. Inter eas celebris est Imago S. Mariæ de Arocha, Matriti celeberrima, quamplurimi censent ex Antiochia delatam, unde nomen suscepit, & a D. Petro allatam tradunt Gonzalez, & Quintana Historici Matricenses, Pater Villaseñor *Grandezas de Hispana, c. 4. per tot.*

41 Illud tamen certum, ante quingentos annos tempore D. Isidori Agricolæ imaginem illam extitisse, & characteribus in ea affixis multam antiquitatem redolère, D. Gonzalez *ad Concil. Illiberitanum, lib. 3. can. 38. c. 5. in not. ad Mendozam, lit. B.* Quod non solum exemplo, sed doctrina, & decretis Apostoli docuerunt: quamobrem canonem construxere percipientiem imagines in Templo esse collocandas, quem retulit Gregorius Episcopus Pessinuntis in Concilio Niceno II. *act. 1.* & integre refert Turrianus contra Magdeburgenses *lib. 1. c. 25.* qui sic habet: *Nec decipiantur Salvati, id est Fideles, ob idola: sed pingant ex opposito divinam, humanamque manufactam impermixtam effigiem Dei veri, ac Salvatoris nostri Jesu Christi, ipsiusque servorum, contra Idola, & Judæos: nec errent in Idolis, nec similes fiant Judæis.*

42 Ex his semper similis mos est asservatus in Ecclesia Dei, aliis succedentibus temporibus, ut multis historiis comprobat Durantius *d. c. 5. an. 2.* Beyerlinck *verbo Imago, lit. A, vers. in Templis.* Tempore enim Tertulliani, ut certus supponitur Imaginum usus, ut ex ipso constat *de Pudicitia, c. 7. & lib. 6. contra Marcion. cap. 18. & in Apologet. c. 16.* Tum *lib. 1. ad Natal. c. 12.* Quæ quidem testimonia congessit Episcopus Manero *in Apolog. Tertull. fol. mihi 73.* & testantur Castro *verbo Imago, ad medium,* Suarez *lib. 2. contra Reg. Angliæ, c. 11. a 2. 12.* Simancas *de Catholicis. Inst. cap. 33. a princip.* Roman. *lib. 4. de Republica Christiana, c. 7.* Simon Majolus *in Hist. totius Orb. cent. 4. c. 4. & cent. 13. c. 21.* Palao *d. disp. 1. punct. 4. n. 1.*

43 Verum in re tam antiqua, & sancta adhuc inter Catholicos orti sunt duo eventus, & unum Orthodoxum Concilium, unde hæretici possunt argumentari. Et primus sit Sereni Episcopi Massiliensis sacras imagines perstringentis. Et quamvis Gregorius *lib. 6. epist. 109. & lib. 9. epist. 9. c. Perlatum 16. de consecr. dist. 3.* temeritatem hanc reprehendat, attamen laudat zelum perstringendi. Unde videtur recte fecisse, nisi scandalum oriretur. Ergo Imagines, remoto scandalo, recte rejiciuntur, & franguntur. Similiter valent hæretici argumentari ex facto S. Epiphanii *in epistolam ad Joannem Hierosolymitanum,* ubi asserit se scidisse velum, quia in eo erat imago Christi Domini.

44 Sed tamen Castro *verbo Imago, in principio,* hos duos casus, tam Sereni, quam Epiphanii, ab errore excusat; quia tunc temporis res ista ita expedita non erat, nec clare determinata, ita ut in errorem Serenus, & Epiphanius incidere potuerint. Sed excusatio ista nequit admitti; nam & veneratio Imaginum a temporibus Apostolorum recepta, approbat, & expedita fuit, ut supra ostensum est. Hanc ob rem excusatio ista sufficiens non est, Bellarminus *d. lib 2. c. 6. lit. B.* melius respondet, nempe Serenum imaginem perfregisse, quia videbat Christianos recenter conversos pro Diis eas adorasse, eo modo quo ante Baptismum idola adorabant: quare zelum illius laudat Gregorius, reprehendit tamen temeritatem frangendi; poterat enim Serenus populum instruere in modo adorandi imagines, non vero eas frangere: quapropter Gregorius præcepit ut populum instruat, & illo edocto, imagines in suis locis collocet, ut est textus *in c. Perlatum 16. de consecr. dist. 3.* Pineda *Monarch. Ecclesiast. lib. 18. c. 5.*

45 Epiphanius vero minime de errore damnandus est; si enim velum percussit, non id fecit quia ibidem erat imago Christi depicta, sed ob aliam causam eum ab errore excipientem: quare factum Epiphanii ab eo purgatur in VII. Synodo, *act. 6. tom. 5.*

46 Restat vero Catholicum Codicilium Illiberitanum, *can. 37.* ubi sic decrevit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.* Hinc occasio ab hæreticis arrepta est, ut probent Imagines ex Templis esse tollendas, ut minime adorentur: & quibusdam Catholicis placuit hoc Orthodoxum non esse Concilium, ex eo quod errorem suscepisset. Verum Dominus Ferdinandus de Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib. 3. c. 5.* latissime hanc injuriam Hispanorum Patrum vindicavit, quod etiam quamplures fecerunt. Aliqui vero dicunt id prohibitum fuisse in dicto Concilio ob imminentem Gentilium persecutionem; nam cum imagines in parietibus pingerentur, minime tolli poterant a Fidelibus, nec removeri, & solum ad irrisionem infidelium deserviebant. Alteri vero aliter intellexere id statutum, ne imagines deformarentur parietum crustis dejectis, & contemptibiles redderentur. Alii dicunt minime reprobasse usum Imaginum, & venerationem, sed tantum ne in parietibus depingerentur, ob majorem earum venerationem, & honorem. Ac denique non defuere, qui dixerunt, non de omnibus picturis Sanctorum intelligendum esse decretum illud, sed tantum de picturis Dei, & Angelorum, prout in se sunt; nam cum sint spiritus puri, & incorporei, depingi non valent, prout sunt in se. Congesserunt has rationes Loaysa, Binius, Albaspineus, Corolianus, & Gonzalez *ad d. can. 37. Concil.* Bellarminus *de Imaginibus libr. 2. c. 9.* Suarez *to. 1. disp. 53 sect. 1.* Sanderus *de cult. Imag. lib. 2. c. 4.* Turrianus *lib. 1. de Hier. Ordin. cap. 12.*

Sed textus iste duas habet partes, ut cum Patre Quiros 47 scripsit Gonzalez *in d. can. 37. in fin.* Prima enim pars continet, non esse pingendas Imagines in Ecclesiis, profanas scilicet, quod ex facto Epiphanii comprobatur; scindentis velum habens hominem depictum ad formam Christi Domini, Verba dat Gonzalez *ex epistola 60. c. 5.* apud Hieronym. In secunda parte agit Concilium de non pingendis Imaginibus in parietibus, ob rationes supra relatas: quod satis concipitur, si brevis emendatio apponatur, addendo pro *Ne Neque*, ita ut duo diversa in canone io illo statuantur, sic legendo: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere: neque quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.* Quam cogitandam explicationem relinquit Gonzalez.

Sed hæc intepretamenta juribus emendationes apponentia, non æqua fronte ab omnibus suscipiuntur: quare 48 absque aliqua emendatione possunt hæ duæ partes contemplari; nam dictio *Ne*, aliquando ponitur pro *Non*, *l. fin. C. Ubi & apud quos, cap. fin de fin. de pœnit. & remiss. cap. 2. de concess. præbend.* Corneus *vol. 4. cons. 287. num. 4.* Barbosa *d. c. 207. num. 1.* ita sit ut census: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere: non quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.* Hoc enim modo perpensus absque aliqua emendatione textus ille duas habet partes supra recensitas.

Primam, ne in Ecclesia picturæ reponantur. Primis 49 enim temporibus Fideles ad vitandum Gentilium errorem, quos Deos suos simulacris, & statuis repræsentare solebant, picturis frequentius, quam simulacris utebantur, ut animadvertit Mendoza *d. c. 5. lit. B. vers. De picturis, fol. mihi 355.* Attamen dum Coocilium in Ecclesiis prohibet picturas, & simulacra relinqui, non intendit usum Imaginum, sed dat modum quomodo sint faciendæ Imagines, non per picturas, sed per simulacra. Ratio hujus decreti potuit esse, ne religio nostra Gentilibus (quorum conversio desiderabatur) odiosa fuisset, vero introduceretur modo magis conformi suæ voluntati, & desiderio, per simulacrorum venerationem: quapropter statuit Imagines non pingendas, sed statuas & simulacra esse in Ecclesiis conficienda, & pro Jove Christum Dominum in statua, & simulacro reponendum: & pro Diana Mariam Virginem, & pro aliis Diis simulacra aliorum Sanctorum, docendo populum quoquomodo essent adoranda absque labe idololatriæ. Vel alia etiam ratio dari potest; nam ut animadvertit Durantius *de Rit. Ecclesia, lib. 1. c. 5. n. 11.* forte illo tempore in picturis imaginum erat apud Hispanos aliqua superstitio; quapropter necessarium fuit eas in Ecclesiis interdicere, & introducere simulacra, & statuas. Quod decretum hoc modo conceptum pee plura tempora in Ecclesiis cucurrisse, autumare non piget ex VI. Synodo *can. 82.* apud Ivonem *4. p. c. 122. & 126.* ubi picturæ Imaginum non recipiuntur, & est decretum Adriani Papæ *in c. Sext. an 29 de consecr. dist. 3.* Unde libet conjecturare per aliqua non pauca tempora picturas Imaginum non fuisse in Ecclesiis receptas, sed tantum statuas, & simulacra, prout decrevit Concilium Illiberitanum.

Secunda etiam pars non pingendi Imagines in parietibus 50 extra Ecclesiam, vel in aliis locis publicis, aut privatis,

præ-

præcepta est a Concilio propter rationes supra propositas, aut quia picturas istas extra Ecclesiam faciliter Gentiles deputabant, & eorum ludibrio deserviebant. Unde sequitur duas partes habere canonem illum, ut non imagines pingerentur in Ecclesiis, sed simulacra, & statuæ reponerentur, ut jam aliqui censuerunt; nec etiam extra Ecclesiam in locis publicis, & privatis: non tamen negat Concilium imaginum usum, & adorationem: nec aliquo modo ex illo percipi tale qui valet, quando tam varia, & genuina interpretamenta suscipit.

51 Hinc patet error hæreticorum, quorum primus author adhuc in obscuro latet, quem disquisierunt Castro *verbo Imago*, Bellarminus *d. lib.2. c.6. per tot.* Pineda *Monarch. Ecclesiastica lib.26. cap.22. §. 2.* qui asserit, Constantinum Patriarcham Constantinopolitanum primum authorem hujus hæresis fuisse. Ast certius est, fuisse Imperatores Græcos, idque publico edicto Leo Isaurus a Judæis illusus præcepit, quem insecuti sunt Leo Copronymus; Leo Armenus, & inter noviores hæreticos Vviclessus, Andreas Carlostadius. De vitiis horum Imperatorum scripserunt Mexia, Joannes Cuspinianus, & alii, Carrillo *in Annal. ab anno* 820.

52 Restat vero argutiis hæreticorum respondere. Et in primis ad locum Exodi, & Deuteronomii facillimo negotio satisfit; nam ibi prohibentur simulacra Deorum, ne adorentur a Judæis, prout Gentiles adorabant: non vero alia simulacra sacra ibi interdicunt. Et probatur ex litera sacri textus; nam Deus interdixit Deos alienos adorari, ibi: *Non habebis Deos alienos coram me*; & immediate subsequitur interdictum simulacrorum. Unde patet tantum ibidem prohiberi inanium Deorum sculptilia, seu simulacra. Castro *verbo Imago*, *lit. D.* Durantius *d. libr.1. c. 5. num.11.* Trullench, *lib.1. Decalog. c.9. dub.7. n.3.* Palao *d. punct 4. n.1.* Damascenus vero *d. orat.1.* aliter interpretatur, nempe Judæis Imagines ibidem esse interdictas, tanquam proclivioribus ad idololatriam. Ast primum interpretamentum literæ est magis conforme, & comprobatur Levit. *c.16.* ibi: *Non feceritis vobis idolum, & sculptile, nec titulos erigetis, nec in signum lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum: ego enim sum Deus vester.*

53 Ast Concilia duo Constantinopolitana ab hæreticis addicta dicitur illegitima esse, & absque aliqua authoritate congregata, ut testantur Zonaras, Cedrenus, & alii relati a Bellarmino *d. lib.2. c.14.* Concilium vero Francofordiense non interdixit usum, nec adorationem Imaginum, quin potius probavit: & quamvis interdixisset, non est tantæ authoritatis, quia in eo tantum præfuit Carolus Magnus, cujus facultatis non fuit similia decreta decernere, cum privative pertineant ad Ecclesiam, ut scripsit Durantius *d. c.5. n.12.* Nec Synodus illa fuit ab Adriano confirmata, prout Synodus II. Nicæna tantæ authoritatis, quæ hanc controversiam indefinitam reliquit, Bellarminus *de Conc. authorit. lib.2. c 8. lit. A. vers. De Concilio, controv.7.* Nec Synodum illam fuisse Caroli Magni, pluribus conjecturis probat Durantius *d. c.5. num.13.* Similiter Patrum testimonia nihil probant, quibus facile respondet Bellarminus *d. lib.2. cap 16.*

54 Ad primam rationem hæreticorum dicendum, Imagines non esse capaces honoris, & venerationis propter se, sed tamen sunt illius capaces propter prototypum: & idem est dicendum de sanctitate. Quoad secundam, homo prout est imago Dei, adorationis capax est; ast id non permittitur propter scandalum, quia licet per se sit capax honoris, propter se coli putaretur, quod est gravissimum scandalum, S. Thomas 3. *p. q.25. artic.3. ad.3.* Trullench *d. dub.7. nu.12.* Bellarminus *d. lib 2. c.59. in fin.* Ad periculum idololatrandi, dicitur tolli, docendo populum quomodo adoratio sit facienda. Denique quia cuilibet etiam ignaro patet, Imagines propter se non esse adorandas, quia agnoscit lignum, aut ferrum esse; sed propter exemplar, ut jam declaratum est.

55 Illud tamen, antequam hinc abeamus, sciendum, gravissimum sacrilegium esse frangere Imagines, aut conculcare. Ast de jure nulla est pœna designata similia delicta perpetrantibus, sed pro qualitate delicti est pœna imponenda pro recto arbitrio judicantis, ut est textus *in cap. Si Canonici 2. §. ult. de offic. Ordin. in 6.* Quare hæc delicta perpetrantes, aut flagellis, aut exilio, vel manus amputatione damnantur; imo & pœna mortis, si injuria Imaginum sit publica, & nimis scandalosa, ut per totam rubricam 18. *p. s. l.7. tit.5. lib.1. fol. l.3. tit.1. lib.1. Recopil.* Bossius *in tit. de sacrilegiis*, Clarus *in praxi crim. verb. Sacrilegium*, Diez *in praxi*, *c.87.* Cantera *q. crim. c.8. n.15.* Menochius *de arbitrar. lib.2. casu 376. per tot.* Farinacius *in praxi*, *s. p q.120. an.68.* Est vero delictum hoc mixti fori, uterque enim judex, tam Ecclesiasticus, quam sæcularis, poterit de eo cognoscere, *l. unica*, *C. ut nemini liceat*, ubi Scribentes, *l. Manichaos*, *C. de hæreticis.* Censores etiam laici poterunt de eo cognoscere, & possunt in similem delinquentem, tanquam suspectum de Fide, animadvertere, Simancas *de Catholicis Inst. tit.33. n.53.* Sousa *in Aphorismis Inquis. lib.2. c.42. an.14.* Azorius *Inst. Moral.1. p. lib. 9. c.7. q.4.* Palao *d. punct.9. n. fin.* Trullench *d. dub.7. n.57.* Diana *4. p. tr.7. resol.9.* qui recte non admittit Torreblancam asserentem non esse hæreticale Imagines conculcare, licet sit gravissimum delictum, prout scripsit *lib.3. de Magia*, *cap.8. n.17.*

Prorsus Altaria aliquando custodiam, seu arculam ha- 56
bent, ubi Christi Domini corpus asservatur. Apud Græcos, & Latinos aliquando *Ciborium* dicitur, ut ex multis probat Durantius *lib. 1. de rit. Ecclesia*, *c.16. n.2. & 3.* Apud nostrates communiter dicitur *Custodia*, ubi Sacramentum Corporis Domini asservatur ad varias necessitates, præcipue ad infirmorum communionem, *c. Presbyter 2. dist.93.* Concilium Rhemense, & Turonense apud Burchardum *lib.5. Decreti*, *c.9. de Decimis*, Espenceus *de adorat. Euch. lib.2 c.3.* quod olim non solum propter infirmos servabatur, verum etiam ad mortuos sepeliendos adhibebatur; quapropter infirmus partem hostiæ suscipiebat, & partem conservabat, ut cum eo sepeliretur; & sic de facto usus est D. Basilius, de quo Amphilochius *in ejus vita*, *c.3.* & ab Ecclesia fuit id permissum usquequo in aliquibus Conciliis fuit interdictum, quæ alibi recensuimus, Pontius *q. scholastica 2. c.4.* Mendoza *ad Concilium Illiberit. lib.2. c.58. vers. Serenus*, Lantmeter. *de vet. Clericor. vit. lib.2. c.7. vers. Quia vero*, Espenceus *de adorat. Eucharist. lib.2. c.7.* Lastra *ad tit. de consuetudine*, *q.4. n.63.*

Aliam etiam ob causam asservabatur olim a Pontificibus, 57
nempe ad mittendam Eucharistiam Episcopis ejusdem communionis, ut ex Eusebio percepit Lantmeter *d. lib. 2. c.75. vers. Pontificibus.* Quod idem facere solebant cum peregrinis ad Pontificem adventantibus: quod sane credo, si constabat Fideles esse, & literas formatas exhiberent, sicut faciebant Episcopi non admittentes peregrinos ad communionem, nisi constaret esse Fideles per literas formatas, alias tantum admittebantur ad preces, & inter sæculares solum orabant, quæ dicebatur communio peregrina, *cap. Contumaces 21. dist.50. c. Clericis 11. 23. q.2. c. ult. dist.71. can.32. & 34. Apostol.* Baronius *anno* 400. *num.66.* & *ann.* 407. *n.36.* Albaspineus *lib.1. observ.3.* Lantmeter. *2. p. libr. 2. c.36. vers. de Clericis*; & *c.75. & 77.*

Tum magnopere clavibus Custodias istas præcepit ob- 58
serari Innocentius III. *in c.1. de custod. Euch.* & dat rationem sic: *Ne possit ab aliqua temeraria manu extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda.* Quæ verba variis modis explicantur. Nonnulli asserunt, hæc nefaria, & horribilia esse horrenda sacrilegia quorundam hæreticorum schismaticorum comburentium reliquias Eucharistiæ, quæ ex sacrificio supererant, vel in lagena terræ infodientium, quorum meminit Leo IX. *in epist. ad Michaelem Imperat*: Evagrius *lib.4. c.35.* Lantmeter. *d. cap.75. vers. Ut merito.*

Sed tamen convenientius interpretamentum est, clavi- 59
bus Custodiam esse obserandum ob horrenda sacrilegia, quæ solent committi a sacrilegis, & strygis, subripientibus Eucharistiam, ex qua plura conficiunt maleficia, maxime ad captandum alicujus amorem, idque per modos nefarios, de quibus Grillandus *de sortileg. q.3. a n.15.* Delrius *disquis. mag. s. p. lib.3. qu.3.* Torreblanca *de mag. lib.2. c.47. num.7.* Theoph. Raynaudus *to.6. tr. de Eucharist. c.6. n.23.* Deinde fœdera aliqua indigne solent percuti cum Eucharistia, idque exemplo Balduini Flandriæ Comitis, ostendit Delrius *de Magia*, *p. lib 4. c.8.* & olim apud nostros Hispanos illud fuit consuetum, quod ad ineundum fœdus hostia consecrata ferebatur, & ea per partes divisa inter contrahentes, & illis ministrata, juramentum præstabant servandi pactum. Refert Mariana *s. p. Histor. Hisp. lib.5. c.18.* quare ne indigne sacra Synaxis in his contractibus tractaretur, id abolitum est. Unde his, & aliis causis existentibus, quas dant Henriquez *in Summa*, *lib.8. c.39. lit. A*, D. Gonzalez *ad textum in c.1. de Cust. Eucharist. n.7.* rectissime statutum est, ut Custodiæ clavibus obserarentur. Olim, quando Fideles sub utraque specie communicabant, utramque speciem asservatam fuisse desumitur ex D. Chrysostomo *in epist. ad Innocentium Papam* I. D. Gonzalez *ubi proxime*, *n.5. ad fin.* Hodie vero tantum asservatur panis species in Cu-

stodia

stodia intus ornata, ubi adesse debent duæ pyxides, una ad servandum Sanctissimum Sacramentum, alia ut ad infirmos deferatur; collocandæ enim sunt super Aram, aut super Corporale, Fuscus *de visit. lib.* 1. *c.* 5. *a n.* 3. Barbosa *de offic. Episcop.* 2. *p. allegat.* 22. *n.* 2. & 3. Verum in hoc Archiepiscopatu Toletano imponuntur super Aram simul cum corporali, *const.* 1. *de custod. Euchar.*

60 Hoc enim modo magna cura asservanda est Sacra Eucharistia, prout a principio nascentis Ecclesiæ consuetum est observari, ut constat ex Clemente *ep.* 2. *ad Jacobum*, seu *Simonem*, ut alii dicunt, cujus verba dat Duran. *d. lib.* 1. *c.* 16. *n.* 1. Baronius *anno* 57. & hanc enunciationem probant non pauca jura, *c. Non oportet* 26. *c. Non oportet* 30. *dist.* 23. *c. De tribus* 13. *c. Si per negligentiam* 27. *cap. Qui bene* 93. *de consecrat. distinct.* 2. *c. Sane* 10. *de celebrat. Miss. c.* 1. *de Custod. Eucharist.* ubi pœnæ apponuntur, *c. Officium* 3. *de offic. Archiepresbyt.* Concilium Turonense II. *can.* 3. & 4. Vvormaciense *can.* 5. Bituricense *c.* 2. Oxoniense *can.* 6. Augustense *can.* 18. Tridentinum *sess.* 13. *can.* 6. & 7. Diez *in praxi*, *c.* 44. Capella Tolosana *dec.* 208. ubi Auferius Bollo *Oeconom. can.* 2. *classe*, *c.* 4. §. 6. Victoria *de Eucharist. n.* 66. Bonacina *de Eucharist. q.* 1. *punct.* 1. *propos.* 2. *n.* 8. Henao *de Eucharist. tom.* 3. *disp.* 29. *sect.* 16.

61 Modus enim custodiarum & arcularum varius est, & diversimode, & ad placitum efficiuntur. Olim apud Ecclesias in modum columbæ aureæ, & in formam Spiritus Sancti fuerunt confectæ, prout habuit D. Basilius, de quo in ejus vita Amphilochius c. 16. ait: *Dividens panem in tres portiones, unam quidem suscepit cum timore, aliam vero servavit ad sepeliendum sibi, tertiam autem positam super columbam auream, suspendit super Altare.* Aliter etiam fiebat, nempe vas aureum, aut argenteum in modum turris, seu Castelli, de quo Vincentius Fortunatus Poeta clarissimus, cujus verba transcripsit D. Gonzalez *in c.* 1. *de cust. Euch. n.* 5. qui ex D. Hieronymo *epist.* 4. refert S. Exuperium Archiepiscopum Tolosanum, ne Barbari hæc vasa abriperent, in usum pauperum ea conflasse, & in canistro vimineo, & calice vitreo corpus Domini reportasse, Henao *de Sacrif. Miss. disp.* 26. *sect.* 2. *n.* 33. Lanmeter. *d. libr.* 2. *c.* 75. *vers. Ex veteri*, Durantius *d. lib.* 1. *c.* 16. *a n.* 5. qui adducunt Concilium Turonense II. sub Pelagio 1. *can.* 3. statuens, ut corpus Domini in Altari, non in armario, sub crucis titulo componatur, sed tamen in arcula seu custodia super altare includi, Concilium Turonense *capit.* 4. apud Burchardum *lib.* 5. *c.* 9. Hodie vero in medio Altaris, ad instar Tabernaculi, apponuntur custodiæ, ut facile Sacerdotes pyxidem Sacramenti suscipiant, & Fidelibus ministrent. Illud vero obliviscendum non est, inter Nostrates ante devastationem Hispaniæ, in Ecclesiis Cathedralibus semper discoopertum adfuisse Sanctissimum Sacramentum. Sic Luitprandus *in Prang. Chronic. n.* 8. do verba: *Ante Hispaniarum devastationem a Mauris, in Ecclesiis Cathedralibus Eucharistia semper patens erat, quem morem servarunt aliqua Ecclesia, Bracarensis, Toletana, Lucensis, & alia quæ non capta a Mauris, sed vel deserta, vel dimissa. In aliquibus Ecclesiis ubi frequentissime Sarraceni degebant, & Ecclesia erant debiles, aliquando fiebat, sed raro.* In Lucensi Ecclesia usque hodie mos iste asservatur, ut apud Gallicos commune est. Semper Hispani devotissimi fuerunt erga tam venerabile Sacramentum, & inter omnes Domina Teresia Enriquez, quæ omnem curam impendit in construendis custodiis, & arculis, ut tantum Sacramentum reserantur, cujus meminit Sandoval *in vita Caroli V. lib.* 16. §. 25. *vers. Dize assimismo.*

62 Postea vero clavibus obserantur custodiæ, etiam in Cathedralibus, nisi in quibusdam festis, quibus patefiunt. Est tamen magnopere animadvertenda Constitutio 16. *de celebrat. Miss.* in hoc Archiepiscopatu, ubi diserte decretum est, nullo modo absque licentia Domini Archiepiscopi, vel ipsius Consilii, ad aliquam festivitatem Sanctissimum Sacramentum patefieri posse, nec ad id sufficere licentiam Vicariorum, ob rationes ibidem perpensas. Sed o summa infelicitas! nihil enim cordate, & diserte decretum observatur: jamjam quilibet Vicarius absque causa, & ratione licentiam hanc præstat, & aliqui Parochi ex sola Parochianorum instantia, ut rixas aufugiant, ex placito id faciunt, quippe res majori remedio indiget.

63 Est etiam in his custodiis observandum, ut fixæ sint, & securæ, ne facile moveantur & abripiantur, prout evenit, quando Eucharistia in columbis aureis asservabatur: in quo quidem Severus hæreticus Acephalorum Princeps, eam furtim subripuit, ut constat ex querela Monachorum Antiochenorum adversus eum data in Concilio Constantinopolitano V. quamobrem Felix Episcopus Bituricensis, qui interfuit Concilio Turonensi II. turres, & castella instituit ad custodiam Eucharistiæ, & ita affixa, ne amoverentur, ut scripsit Severinus *in not. ad Concil. Turonense II.* cujus verba adsunt simul versibus Fortunati *to.* 2. *Conciliorum, fol. mihi* 661. *col.* 1. & ex eo refert Argaiz *poblacion de España*, 2. *p. addit. ad* 2. *p. anno* 384.

64 Intra custodiam pyxis debet adesse, prout decrevit Concilium Ebracense celebratum anno 1194. ibi: *Provideatur etiam, ut pyxide munda, & honesta hodie reservetur, singulisque diebus Dominicis renovetur.* In hoc Archiepiscopatu est Constitutio I. *de Custod. Eucharist.* idem præcipiens: Olim pyxis lignea fuit, ut ex actis Martyrum apud Surium 2. Januarii, scripsit Henao *de sacrif. Miss. disp.* 26. *sect.* 2. *n.* 31. idque in aliquibus Galleciæ oppidis testatur vidisse, quod ab Archiepiscopo Compostellano Cardinali Spinola emendatum refert. Debet enim esse aurea, aut argentea, & aliqui recipiunt eburneam, & ex alia materia pretiosa, In hoc Archiepiscopatu argentea saltem esse debet, ad minus dimidium marci pendens, ex dicta Constitutione 1. Zerola *in praxi*, *verbo Eucharistia n.* 29. Henao *d. sect.* 2. *a num.* 29. Tamburinus *in method. celebrandi Miss. lib.* 1. *c.* 1. §. 6. *n.* 3. qui *n.* 4. cum Suarez affirmat, non esse lethalem culpam pyxidem fieri ex stanno, vel ære, propter paupertatem. Ast magnopere curandum, ne fiat ex aliqua materia, unde vermes creari possint. Est deinde imponenda super aram consecratam, seu super corporale, Leander *de Eucharist. tr.* 8. *disp.* 7. *resol.* 38. Intra pyxidem non est necessarium intromittere linteum benedictum benedictione corporalium, ut contra Vasquez tenet Tamburinus *ubi proxime*, *num.* 5. *vers.* 2. Leander *d. disput.* 7. *resol.* 36. Sed an pyxides sint benedicendæ, ut decentius affirmat Layman *in Summa*, *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num. fin.* Durantius *de Rit. Ecclesiæ*, *lib.* 1. *cap.* 16. Sed id non de necessitate, nec ubique benedicuntur, Layman *ubi proxime*, *nu.* 22. Tamburinus *d.* §. 6. *nu* 6. Suarez *in* 3. *disp* 81. *sect.* 7. *vers. Tertio obiter*, Coninch *de Sacrament. q* 83. *art.* 3. *dub.* 3. *num.* 245. Leander *d. disp.* 7. *resol.* 35. Denique prætermittendum non est, in Sacrario nihil etiam sacrum præter Eucharistiam recondendum, ut ex declaratione S. Congregationis tenet Barbosa *d. allegat.* 22. *num.* 3. Hæc de ornatu Altarium dicta sufficiant, quia licet alia adducant Doctores, magis ad sacrificii celebrationem pertinent, quam ad ornatum; quare de Missa dicemus.

CAPUT X.

De Oratoriis publicis, & privatis. Elucidantur textus in *c. Unicuique* 33. *c. Clericos* 34. *c. Si quis* 33. *de consecrat. dist.* 1.

SUMMARIUM.

Oratorium dicitur ab orando. Potest quis pro suo libito Oratorium privatum construere. Oratorium etiam sumitur pro qualibet sacra æde, n. 1.

Dividitur in publicum, & privatum, & quæ sint ista Oratoria, num. 2.

In Oratorio publico celebratur missa, num. 3. *An debeat esse consecratum, negative respondetur. Explicantur* cap. Nullus 15. cap. Hic ergo 4. de consecrat. dist. 1. *num.* 4.

Sufficit, quod Oratorium sit benedictum, aut locus destinatus ab Episcopo ad celebrandum, n. 5.

Examinatur aliquorum doctrina asserentium, non esse culpam gravem circa contemptum in quolibet loco celebrare; sed rejicitur, n. 6.

Limita, nisi adsit gravis necessitas, & quæ sit ista, exemplis ostenditur, n. 7.

Explicantur textus in cap. 1. cap. Tabernaculum 2. Sicut 11. de consecrat. dist. 8. *n.* 8.

In his necessitatibus petenda est licentia ab Episcopo, seu ejus Vicario, sic commode haberi valet, n. 9.

Unde resolvitur quæstio, an in his necessitatibus sit necessaria licentia, n. 10.

Est licentia Episcopi necessaria, ut aliqua persona insignis pro aliqua vice domi celebret, & ut Missa pro defunctis dicantur, ib.

An Oratorium habens publicum ingressum, & privatum ad aliquam domum, comprehenditur sub Decreto Tridentini, ne Missa ibi celebretur. Affirmandum videtur, num. 11. *Sed in contrarium est communis sententia, num.* 12.

Expli-

Explicatur communio doctrina, & admittitur, si Oratorium habet campanam, n. 13.

An campanella sit necessaria ad Oratorium publicum. Affirmant aliqui, & alteri negant: admittitur vero hac sententia, n. 14.

Si Oratorium istud magis deservit ad privatam domum, comprehenditur sub predicto decreto, n. 15. Secus si principaliter ad usum publicum deserviat. In mixtis attenditur qualitas potentior, n. 16. & 17.

Oratoria publica gaudent immunitate, licet tantum sint benedicta, non tamen privata, n. 18.

Fit instantia. Aliqui dicunt, Ecclesias non habentes Eucharistiam non gaudere immunitate, & similiter si ibi non celebrentur Divina Officia, n. 19.

Respondetur, & negantur hac doctrina, exemplo Hospitalis, & cæmeteris, n. 20.

Limita nisi consuetudo sit in contrarium, prout in aliquibus diocesibus, ubi pro levibus delictis tantum conceditur immunitas, n. 21. Fit instantia. Aliqui dicunt immunitatem Ecclesiarum esse de jure divino, sed non admittuntur, n 22.

Ad immunitatem non requiritur, ut ibi celebrentur Divina Officia, nu. 23. Explicatur textus in c. Ecclesiæ 9. de immunit. Ecclesiar. *n. 24.*

Bona Oratoriorum publicorum non alienantur absque solemnitate, & dos est eis constituenda, n. 26.

Sub nomine Oratoris publica Eremitoria intelliguntur, & assignantur signa, ut cognoscatur Oratorium authoritate Episcopi constructum, n. 26.

Quilibet in sua domo potest erigere Oratorium privatum, dummodo Missa ibi non celebretur, n. 27.

Est dubium, a quo sit prestanda licentia, ut continue in Oratorio privato celebretur, n. 28. Supponitur olim Episcopos has licentias edisse, n. 29.

An possint Episcopi post Tridentinum has dare licentias: Prima sententia negat, & asserit derogatam esse hanc facultatem, n. 30. Secunda affirmat, n. 31. Tertia conciliat has duas, n. 32.

Ponuntur verba Concilii, & explicantur, n. 33. Colligitur ex eis non posse Episcopos dare hanc licentiam. Admissio unius est exclusio alterius, quoties exclusum nequit includi. Antiquatur jus ant per verba expressa, aut quando est in Decreto novo, ex quo sequitur necessario antiquatio, n. 34.

In praxi non est admittenda prima sententia ex Constitutione, S. Pii V. & Urbani VIII. nu. 35. Ponuntur clausula indultorum ad Oratorium habendum Missam celebrandi causa, n. 36.

Ex causa nobilitatis hac indulta conceduntur, qua sufficit ex parte Patris, sed an ex parte matris tantum sufficiat, negat Tamburinus, n. 37.

Sed contrarium tenet Pasqualigius, Descendentes ex fœminis ex genere sunt. Pater, & mater transferunt nobilitatem, n. 38.

Admittitur de jure communi hac sententia, ut probabilis. In plurimis causis admittitur nobilitas matris, & quasi nobiles isti existimantur, num 39. De jure nostro Regio difficiliter eam admittimus. Sed nobilitas ex privilegio sufficiet. Apposita clausula, Ex nobili genere procreatus, *si nobilis non fuerit, corruit indultum, n. 40.*

Ratione infirmitatis solent similia indulta concedi. An cessante infirmitate, cesset indultum, pendet ab alia quæstione, an dispensatio, vel privilegium cessante causa cessent. Prima sententia affirmat, secunda negat, n. 41.

Resolvitur, quod si infirmitas est causa impulsiva, durat indultum, ea cessante, sed si sit finalis, & cessent ante indultum perfectum, cessabit, num. 42. Si jam perfectum sit, cessabit similiter indultum Oratorii, quia habet tractum successivum, num. 43. Cessat indultum cessante causa, si laeditur jus tertii, vel si usus reddatur iniquus, n. 44.

An vigore Bulla Cruciata possit quis habere Oratorium, ut ibi celebretur. Prima sententia affirmat, & aliqui asserunt, Commissarium Cruciata posse dare hanc licentiam, n. 45.

Secunda tenet contrarium. Quæ sunt specialis nota, non conceduntur, nisi expressim, num. 46. Datur vera interpretatio verborum Bulla, num. 47. & 49. Confirmatur, n. 50.

Admittitur sententia negativa, & comprobatur: quod una via prohibetur, per alteram non conceditur, si per eam itur contra prohibitionem, num. 51. Fit instantia, cui respondetur, & negatur Commissarriis facultas dandi licentiam ad Oratoria, n. 52.

An in Oratoriis recte designatis possint plures Missa celebrari virtute Bulla Cruciata, Supponitur in Indultum solum dari facultatem dicendi unicam Missam, n. 53.

Affirmative respondet prima sententia, num. 54. Quælibet concessio intelligitur pro unica vice, ibid. Dictio Vel, *ponitur inter aqualia, n. 55. Secunda sententia negat, num. 56. & 57.*

Admittitur hac sententia, sicut & consuetudo dicendi plures Missas in Oratoriis, non ex Bulla, sed ex consuetudine recte prascripta. Subsecuta observantia magis pravalet, quam alia magis conformis interpretatio, num. 58.

An virtute Bulla possit dici Missa in Oratoriis privatis diebus profestis in indulto exceptis? Affirmant plures, num. 59. Sed contrarium tenendum, nisi adsit consuetudo uniformis; nec Regularibus id concedendum, num. 60.

Habens indultum Oratorii nequit prajudicare juribus Parochialibus, & qua sint ista, n. 61.

Explicatur indultum Oratorii quoad nomen Familiæ, *in quo stricte interpretatur, n. 62. Intelliguntur hortulanus, Capellanus, inservientes infirmo, & qui sunt in communi servitio, n. 63.*

An si intra domum degant fratres, aut sorores habentes diversas familias, possint omnes uti indulto Oratorii fratri concesso? Aliqui affirmant. Beneficium Principis late interpretandum, n. 64.

Alteri tenent contrarium. Beneficium Principis proprie late interpretatur, alias secus, n. 65. Admittitur hac sententia, sed non ex suo fundamento. Comprehensum in privilegio existimatur, quod sequitur ex expresso, num. 66.

Famuli degentes ruri, venientes ad domum, utuntur recte hoc privilegio, & etiam famuli domi non degentes, num. 67.

An in Oratorio in privato possit celebrari, familia prasente, & absente domino? Negarunt aliqui, sed tenendum contrarium. Dictio &, *non semper copulat, sed ponitur inter diversas personas, n. 68.*

In quibus indultis conceditur Hospitalibus, & his qui ibid. hospitantur, extenditur ad eorum famulos, nu. 69. & hospites unius diei, n. 70.

Nequit celebrari in Oratorio privato, nisi prius visitato, & approbato ab Ordinario, vel habente illius mandatum, num. 71.

An Oratorium visitatum, & approbatum possit iterum visitari, & approbari ab Ordinario. Aliqui negant, nu. 72. Sed contrarium tenendum. Explicatur textus in cap. fin. de censib. *n. 73.*

Quid faciendum, si Ordinarius visitare, & approbare renuerit. Aliqui dicunt, sufficere petere, licet non obtineatur, nu. 74. Alii tenent contrarium. Ablativus absolutus importat conditionem, n. 75.

Episcopus non approbans Oratorium decens, & bene ornatum, peccat graviter, & tenetur visitare, & approbare, num. 76.

Si renuat, recurrendum ad Superiorem, & Missa ibidem non est dicenda. Licentia injuste denegata, aliquando habetur pro obtenta, si est extrinseca, non vero si sit substantialis. Defenditur hac sententia. Argumentum ab inconvenienti est efficax, n. 77.

In aliquibus indultis ponitur clausula, Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura. *Sed hac clausula importat arbitrium secundum jus regulatum, non liberum, num. 78.*

An privilegium habendi Oratorium privatum sit personale, aut mixtum. Prima sententia dicit mixtum, secunda personale: quoties dirigitur in personam, est personale, n. 79.

Distinguitur quando indultum dicit, In privato domus tuæ Oratorio celebrare libere, & licite possis. *In hoc casu est privilegium personale, quia indulgetur persone ratione alicujus qualitatis, num. 80. Si vero dicat* Habeas Oratorium Matriti, *(v. g.) Mixtum esse tenent aliqui, num. 81. Sed tenendum esse personale. Qui habet indultum Oratorii in civitate, potest illud ruri habere. & qui in Diœcesi, valet habere extra, num. 82.*

Morte Pontificis non extinguitur Indultum Oratorii, quia gratia facta non expirat morte concedentis, etiamsi dicat,

dicat, Ad nostrum beneplacitum : *nec morte Episcopi, etiamsi continuatio ab ejus licentia penderet*, *num.* 83.

Hoc Indultum non transit ad heredes, licet Pellizarius admittat, si contineat clausulam, Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura, *num.* 84. *Sed contrarium tenendum Clausulæ accessoria non mutant substantiam, nec mutant naturam actus*, *num.* 85.

An successores virtute Bullæ Cruciatæ possint ibidem facere, ut celebretur? Affirmant aliqui, *n.* 86. *Sed contrarium defenditur*, *n.* 87.

1 ORatorium ab orando dicitur, & proprie est locus aptus ad orandum, quem potest qui domi construere, ut est textus *in c. Unicuique* 33. *de consecr. dist.* 1. Galganat. *de jur. public. lib.* 3. *tit.* 59. *n.* 1. Rebuffus *de pacific. possessor. n.* 268. Barbosa *de univers. jur. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 1. Veruntamen in Ecclesia Dei aliquando generaliter pro qualibet sacra æde usurpatur; nam a principio Ecclesiæ ob varias persecutiones Oratoria in domibus privatis construebantur, ubi Fideles secrete conveniebant ad conciones, & alia sacra peragenda, & insimul Missas celebrandas : quamobrem Ecclesiæ illæ, etsi parvæ, Oratoria dicebantur, Nicephorus *lib.* 7. *Histor. c.* 2. Unde Aurelianus *in vita S. Martialis*, consanguineis suis sic scripsit : *Constituit & supradictum aliud Oratorium ante sepulchrum suum, ut esset in honorem S. Petri, & aliorum Apostolorum.* Refert Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *c.* 1. *n.* 13. Bellarminus *tom.* 1. *de Rom. Pontifice*, *lib.* 3. *c.* 13. Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. c.* 15. *n.* 79.

2 Hinc enim Oratorium communiter dividitur in publicum, & privatum. Publicum est, quod in aliquo loco publico, ad instar Basilicæ, vel Capellæ, authoritate Episcopi est fundatum, & habet ostium patens in via publica, Fuscus *de visit. lib* 2. *c.* 12. Trullench *in Bull. lib.* 1. §. 3. *dub.* 4. *n.* 6. Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 11. Privatum vero est, quod domi habetur absque campana, & principaliter ad orandum deservit, nec in eo dicitur Missa absque Superioris legitimi licentia, Barbosa *d. c.* 8. *n.* 10. Urritogoyti *c.* 15. *n.* 79. *in fin.* Pasqualigus *de sacrific. Missæ. q.* 616. Tamburinus *in Method. celebr. lib.* 2. *c.* 4. §. 4. Diana 9. *p. tract.* 2. *resol.* 2. Fagnanus *in c. In his, de privil. n.* 16. Capponi *discept.* 193. *n.* 4.

3 De publicis Oratoriis, quæ aliquando Eremitoria, vel Capellæ communiter dicuntur, in primis agendum est nobis, & postea longiori sermone de privatis differemus. Oratorium publicum illam habet facultatem, ut in eo possit Missa celebrari. Ratio est; nam hæc Oratoria instar Ecclesiæ construuntur, habentque Campanile ad Fideles vocandos, ut Missam audiant, & ad id principaliter deputantur. Ergo in eis valet Missa celebrari prout quotidie praxis docet, Capponi *d. discept.* 183. *n.* 7. & 8. illud vero gravissime ab Omnibus Sacerdotibus observandum, nec in aliquo loco celebrent, nisi in locis deputatis, & sacratis ad Missas celebrandas; *c. Hic ergo* 14. *c. Nullus Presbyter* 15. *de consecrat. dist.* 1. Felix Papa IV. *epist.* 1. *cap.* 1. cujus verba dat Henao *de sacrificio Missæ disput.* 23. *sect.* 1. *num.* 2. Concilium Carthaginense II. *cap.* 9. Cabilonense sub Carolo Magno *can* 49. Aquisgranense sub Ludovico *can.* 84. Turonense celebratum anno 1448. *can.* 6. Trullense *can.* 31. Tridentinum *sess.* 22. *de observand. & vit. in celebratione Miss.* Alia decreta congessit Gratianus *cap. Missarum* 12. *c. Clerices* 34. *de consecr. dist.* 1.

4 Est tamen aliquod dubium, an Oratoria ista publica ad Missam in eis celebrandam necessario debeant ab Episcopo consecrari? Dat difficultatem textus *in c. Nullus* 15. *de consecr. dist.* 1. ubi hæc sunt verba : *Nullus Presbyter Missas celebrare præsumat, nisi in sacratis ab Episcopo locis.* Similiter loquitur textus *in c. Hic ergo* 14. *eadem dist.* Ergo minime celebrandum, nisi in Oratoriis ab Episcopo consecratis. Sed tamen jura ista non urgent; nam intelligenda sunt juxta morem antiquum Ecclesiæ, quando gravius erat præceptum non celebrandi nisi in Oratorio, aut Ecclesia consecrata. Ast hodie id non observatur, quin potius aliqui dicunt, posse celebrare Sacerdotem absque gravi culpa extra Ecclesiam, vel alium locum deputatum a Papa, vel ab Episcopo ad celebrandum, si cesset contemptus, nec adsit scandalum, Sotus *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 3. Ludovicus Lopez *instruct.* 2. *p. c.* 76. *vers. Cæterum*, Sa *verb. Missa*, *n.* 20.

5 Sed in re dicendum, non esse jam necessariam consecrationem Oratorii, seu Ecclesiæ ad celebrandum, sed sufficere esse benedicta, aut si non sint benedicta, deputata tamen sint a Papa, seu ab Episcopo. Hanc conclusionem ponit Pasqualigus *de sacrific. Missæ*, *q.* 440. *n.* 3. & probatur *ex d. c. Hic ergo* 14. *de consecr. dist.* 1. ibi : *In aliis locis sacrificare, & Missas celebrare non licet, nisi in his, quibus Episcopus proprius inservit, aut Episcopo regulariter ordinate.* Estque etiam textus *in c. Missarum* 12. *eadem distinct.* hisce verbis : *Missarum solemnia non ubique, sed in eis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, celebranda censemus.* Cæterum ratione probatur; nam difficilima est consecratio, sicut & consecrare tot & tantas Ecclesias, ut sunt hodie, & Oratoria publica, quæ faciliter eriguntur parvis expensis. Tum grave foret Fidelibus quærere Ecclesiam, aut Oratorium consecratum, ut Missam audirent : idcirco consecratio non est necessaria, sed sufficit benedictio, aut deputatio Papæ, seu Episcopi. Denique hodie in hac conclusione dubitandum non est, ex Decreto Tridentini, ubi sic decernitur : *Ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, hoc sacrificium a Secularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi.* Verba enim ista nullam consecrationem necessario desiderant, sed tantum Ecclesiam, aut Oratorium ad divinum cultum dicatum. Unde cognoscitur sufficere benedictionem, aut deputationem perpetuam ad Missas celebrandas, Suarez *in* 3. *par. disput.* 81. *sect.* 3. Vasquez *disp.* 233. *c.* 1. Palao *Oper. Moral. to.* 4. *tr.* 22. *disq. un. punct.* 8. *n.* 1. Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *disp.* 15. *n.* 24. Fuscus *de visit. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 8. Barb. *de offic. Episc.* 2. *p. alleg.* 23. *n.* 1.

Hinc licet in Oratoriis, & Ecclesiis non sit necessaria consecratio, non est tamen admittenda sententia Soti, & aliorum asserentium, esse culpam gravem in quolibet loco celebrare, dummodo non adsit contemptus, & scandalum. Dicendum est enim esse culpam lethalem de sua natura, & probatur *ex c.* 1. *de consecr. dist.* 1. ubi decernitur, alibi non esse celebrandum, nisi in loco sacro, absque magna necessitate : unde cognoscitur gravitas præcepti. Tum *ex cap. Nullus* 15. *ead. dist.* ubi pœna depositionis punitur, si Clericus contrarium faciat, quæ supponit culpam gravem. Idem sumitur ex Tridentino *d. sess.* 22. Præterea materia ista gravis est, & continet gravem irreverentiam, si tantum sacrificium in quolibet loco peragatur. Ergo erit grave peccatum, Palao *d. punct.* 8. *n.* 3. Henao *disp.* 23. *sect.* 1. *num.* 8. Leander *de sacrific. Miss. tr.* 8 *disp.* 6. *q.* 5. Diana 2. *par. tr.* 14. *resol.* 38. Grazia *in Summa*, *tr.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 2. *punct.* 1. *n.* 5. Thomas Hurtado *resol. moral.* 2. *p. tr.* 12. *c.* 1. *n.* 2181. Pasqualigus *q.* 442. *per tot.* Navarrus *in Man. c.* 25. *n.* 82. Zerola *verbo Missa*, *n.* 1. 6

Erit tamen admittendum, ut Sacerdos extra Ecclesiam, aut Oratorium publicum celebret, quando urgeret gravis necessitas, ut est textus *in c.* 1. *de consecr. distin.* 1. Verum quæ necessitas sit illa gravis, exemplis demonstrant Doctores, scilicet si longam peregrinationem peragas per loca deserta, seu infidelium, ubi non occurrunt Ecclesiæ, tunc in Altari viatico poteris celebrare, ne tanto sacrificio diu privatus existas. Rursus si Ecclesiæ, seu Oratoria sint diruta, ne populus Missa careat, poteris extra locum ad id destinatum celebrare, *c. Concedimus* 30. *de consecr. distin.* 1. Deinde si Ecclesia, aut Oratorium sit exiguum, ita ut non possit capere multitudinem advenientium, tunc foris poteris celebrare. Prorsus idem facere poteris, ne Milites diebus festivis Missa priventur. Similiter in littore maris, quando navigantes nequeunt naves deserere, & Sacrum est præceptum audire. Congesserunt alia Palao *dict. punct.* 8. *n.* 4. Sa *verbo Missa*, *num.* 20. Navarrus *dict. cap.* 25. *n.* 81. Layman *in Summa*, *lib.* 5. *tit.* 5. *cap.* 5. *num.* 3. Pasqualigus *a q.* 462. Tamburinus *dict. lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *nu.* 3. Garzia *in Summa*, *tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 1. *num.* 6. Riccius 4. *part. dec.* 78. *num.* 4. Capponi *d. discep.* 183. *a num.* 60. 7

Sed contra hos casus adest textus *in c.* 1. *c. Tabernaculum* 2. *c. Sicut* 11. *de consecr. dist.* 1. ubi ad hanc celebrationem extra loca ad id destinata, gravissima necessitas requiritur. Ergo hæ necessitates relatæ, quia gravissimæ non sunt, non sufficient ad similem celebrationem. Sed Layman *d. n.* 3. Palao *d. n.* 4. inquiunt jam ex consuetudine esse receptum, ut hæ necessitates gravissimæ censeantur; & est ratio; nam necessitas dicendi Missam absolute non est considerand, sed existimanda necessitas quoad bene esse, quatenus auditio Missæ continet gravem utilitatem; & utilitas magna æquiparatur in Jure magnæ necessitati, *c. In causis* 19. *de re judicat. c. Si post translationem* 11. *de renunc. c. Exposuisti* 33. *de præbend.* & cum aliis docet Pasqual. *q.* 461. 8

*q.*461.*n*.4. Unde jura illa intelligenda sunt de gravi necessitate, nempe de gravi utilitate, quæ quidem adest in similibus casibus supra recensitis, prout quando adest pestilentia, quia tunc extra illa loca celebratur, ut cum aliquibus advertit Pasqualigus, *q.* 465.

9 Est in his casibus magnopere observandum, quod si Episcopus sit præsens, id non fiat absque illius licentia, Layman *d. n.*3. *in fine*. Quod idem asserendum existimo, si commode haberi possit, aut ejus Vicarius, qui urgente necessitate hanc licentiam præstare valet, Navarrus *d. c.*25. *n.*82. Barbosa 3. *part. allegat.*23. *n.*9. Diana 9. *par. tr.* 1. *resol.*46. Ratio est; nam in casibus supra relatis celebratur extra Ecclesiam, vel Oratorium publicum ex tacita licentia Episcopi. Ergo si adest, aut commode haberi possit, non præsumitur dare illam licentiam, quin potius præsumendum, velle ab eo peti, ut res tam gravis maturius, & maxima consideratione fiat, Garzia *dict. difficult.* 8. *dub* 2. *punct.*2. *num.*20. Bonacina *de Eucharist. disp.*4. *qu. ultim. punct.*9. *num.*9. Si vero absens fuerit, nec commode haberi possit, nec ejus Vicarius, quidquid resistant Bonacina, & Garzia *d. punct.*1. *n.*6. jure a Parochis, vel ab aliis Sacerdotibus celebrari poterit. Tum quia sunt jura id probantia. Tum quia præsumitur tacita Episcopi licentia, Navarrus *d. cap.* 25. *num.*82. Barbosa *d. allegat.* 23. *num* 9 *ad medium*, Lotterius *de re benefic. libr.*1. *qu.* 30. *num.*15. Thomas Hurtado 2. *part. resol. Moral tr.* 12. *cap.*1. *num.*2179.

10 Hinc resolvitur quæstio illa graviter inter Doctores dimicata, an quando propter necessitatem celebratur extra loca deputata, sit necessaria licentia Episcopi? de qua plures dat Pasqualigus *q.*470. *n.*2. & 3. Verum ipse defendit, quod si necessitas sit evidens, minime licentiam requiri. Sed ex dictis facile resolvitur, quod si præsens sit Episcopus, aut ejus Vicarius, vel commode haberi possint, petatur licentia, secus alias; quia duabus licentiis, scilicet juri, & tacita Episcopi, celebratur. Est tamen animadvertenda necessitas, ut sit urgens, & præcisa: si vero fuerit voluntaria, & causa devotionis, semper erit necessaria licentia Episcopi, ut si persona insignis, scientia, & nobilitate decorata vellet pro unica vice domi celebrare, aut apud se celebrari facere, Pasqualigus *q.*458. Aut consuetudine existente, ut nobiliori defuncto, domi corpore præsenti vellent hæredes aliquas Missas celebrari. in his enim casibus & similibus semper est necessaria licentia, Pasqualigus *q.*457. Thomas Hurtado *resol. Moral. tr.*12. *c.*1. *in digress.* 9. 1. *dub.* 2. *num.* 2198. Capponi *d. discept.*183. *n.*62.

11 Est dubium, an Oratorium habens publicum ingressum, & simul privatum ad aliquam domum, comprehendatur sub decreto Tridentini *d. sess.*22. ut in eo possit Missa celebrari? Et negandum videtur; nam Concilium Tridentinum *d. sess.*22. multos abusus rejicere intendit in celebratione Missarum: quapropter ibidem Barb. *n.*22. asserit, in dicto decreto non comprehendi Oratoria publica, & habentia januas ad vias publicas; dum tamen fenestræ in illis non adsint, ut ex domo privata sacra audiant. Ergo multo magis si Oratoria ista habeant januam ad domum privatam. Cæterum hæc Oratoria non proprie publica sunt, sed mixta, quatenus pertinent ad commoditatem domus privatæ, & publicam. Ergo saltem ex parte illa comprehenduntur in dicto Decreto. Denique ex eadem parte causatur irreverentia loco ad sacrum destinato, & consequenter in illo Oratorio Missa non recte celebratur, & comprehensum videtur in dicto Decreto,

12 Sed in contrarium est communis sententia: & est ratio, quia ingressus privatus non tollit formam Oratorii publici; nam illud dicitur publicum, quod est omnium usui destinatum, *l. Sed Celsus* 6. *l. Pacta conventa* 72. §. *Papinianus*, *ff. de contrah. empt. l. Riparum* 5. *ff. de rer. divis.* §. *fin. Inst. eod. tit.* Gratianus *discept. cap.*678. *n.*14. Ergo cum in hoc Oratorio janua publica sit omnium usui patens, & ad id principaliter destinata, semper Oratorium erit publicum. Ergo minime comprehensum in dicto Decreto. Cæterum nulla irreverentia sequitur ex privato ingressu, quia solum conceditur aliquibus personis, dummodo semper pateat publicus ingressus. Ac denique doctrina Barbosæ valet intelligi, quando fenestræ istæ ita essent plurimæ ad usum privatum, ut magis Oratorium ad usum privatum deserviret; quam ad publicum. Ita tenent Thomas Hurtado *d.* 1. *p. tr.*11. *c.*1. *n.*2193. Baldus *in q. select. lib.*4. *q.* 10. §.20. Pax Jordan. *tom.*1. *lucubrat. lib.*4. *tit.*1. *n.*161. Pasqualigus *q.*449. *an.*2. Diana 9. *p. tr.*1. *resol.*21.

13 In hoc dubio dicendum censeo, aliqua esse Oratoria publica, & ad id principaliter ordinata, cum campana, & alii requisitis a jure decretis, in quibus adest aliquis privatus ingressus, ex commoditate alicujus personæ illustris ad Sacrum audiendum: & in hoc casu faciliter admitto communem sententiam affirmantem, non comprehendi sub dicto Decreto tale Oratorium. Erit ergo difficultas quando absque campanili, sed solum authoritate Episcopi Oratorium construeretur cum janua publica, & privata. Quo quidem casu Oratorium sub illo comprehendi videtur. Ratio est, nam cum campana imposita non sit, ut populus ad Sacrum vocaretur, apparet Oratorium illud, licet habeat januam publicam, magis ad usum privatum per privatum ingressum fuisse ædificatum, & consequenter comprehendi sub prædicto Decreto.

Sed dubium istud pendet ab alia quæstione, nempe an campanula sit necessaria ad hoc ut Oratorium dicatur publicum. Affirmarunt Trullench. *in Bull. lib.*1. §.1. *dub.* 4. *n.*1. Barbosa *d. lib.*2. *c.*8. *num.*11. Negarunt Thomas Hurtado 2. *part. tract.*12. *c.*1. *num.*2194. Pasqualigus *q.* 449. *num.*7. & dant rationem; nam campana est signum Oratorii publici, ac proinde supponit jam publicum. Ergo non est necessaria ad publicum Oratorium. Admitto hanc sententiam; nam Trullench, & Barbosa aperte non loquuntur, nec dicunt campanile esse necessarium præcise ad publicum Oratorium. 14

Hoc supposito, dico magna consideratione prospiciendum, an simile Oratorium absque campanili sit constructum cum ingressu privato, magis ad commoditatem habentis privatum ingressum, quam ad usum publicum: & tunc dico comprehendi sub dicto decreto: quia constructio illa magis facta videtur in fraudem Decreti, aperiendo januam publicam, quam ut fiat publicum Oratorium: itaque quamvis habeat januam publicam, erit privatum Oratorium, nec fraus illa debet ædificantem suffragare, *leg. Itaque fullo*, *ff. de furt. c. Dilectum* 30. *q.*1. *c.*2. *de dolo & contumac.* Monochius *de Arbitrariis*, *lib.*3. *casu* 182. *n.* 60. Tuscbus *lit. F. conclus.*474. 15

Si vero a principio Oratorium istud sit principaliter destinatum ad usum publicum, & ad id janua publica aperiatur, licet habeat aliud privatum ingressum, erit Oratorium publicum, etiam absque campanula, si apertum sit ostium, & cum aliquo tintinnabulo fiat signum ad Missam celebrandam, ut bene docet Thomas Hurtado *d. c.* 1. *n.*2194. nec in dicto Decreto comprehenditur ratio; nam Oratorium illud, licet absque campana, est per se Oratorium publicum, & ad id principaliter ordinatum, & per accidens sit, quod habeat privatum ingressum, ex quo si causetur aliqua irreverentia, potest Episcopus præcipere, ut claudatur. Ergo minime comprehenditur sub dicto Decreto. Præterea licet mixtum consideretur Oratorium, istud attamen semper stat publicum, quia in mixtis attenditur qualitas potentior, & trahit ad se minus principale, *l. Legatis* 65. §. *Si unus*, *ff. de legat.* 3. Gabriel *lib.*1. *cons.*2. *num.*17. Gratianus *t.*3. *c.*56. *n.*24. Larrea *dec.*1. *n.*9. & 22. Ergo cum Oratorium istud principaliter sit constructum ad usum publicum, tanquam qualitas potentior, semper trahet ad se qualitatem minorem ingressus privati, & consequenter sub dicto Decreto non comprehendetur. 16

Est vero animadvertendum, quod si pro aliqua vice claudatur janua publica Oratorii, & celebretur Missa, adhuc remanebit publicum; secus si continua celebratione id fieret, quia reduceretur ad Oratorium privatum comprehensum in dicto Decreto, Pasqualigus *dec.*173. *num.*3. & *de Sacrific. Missæ*, *q.*450. *per tot.* Quintana Duenas *to.*1. *sing. tract.*7. *sing.*33. *in fin.* 17

Rursus Oratoria publica gaudent immunitate, ita ut ab eis rei a judice laico nequeant extrahi; nam Oratoria ista authoritate Episcopi eriguntur, & perpetuo dicantur divino cultui, & sunt loca sacra, & religiosa. Ergo fruuntur immunitate, *cap. Eos* 6. *dist.*87. *c. Inter alia* 6. *de immun. Eccles.* Concilium Claromontanum sub Urbano II. *cap.* 29. & 30. Synodus Romana sub Innocentio II. *can.* 12. Rhemensis *can.*3. Aurelianensis IV. *can.* 21. Matisconensis II. *can.*8. & 9. Toletanum II. *can.* 12. Tridentinum *sess.*25. *de reform.* c.20. Quod non solum intelligendum, quando sunt sacrata, verum etiam si tantum sint benedicta, aut authoritate Episcopi cultui divino deputata, *c. Ecclesia* 9. *de immunit. Ecclesiar.* Paz *in praxi*, *to.*1. *p.*5. *c.*3. §.3. *num.*24. Cæterum; nam Oratoria ista, ex eo quod cultui divino ab Episcopo fuerint deputata, nequeunt ad usus profanos redire, *c. Ad hæc* 4. *de relig. domib.* quapropter tanquam religiosa loca censentur, & consequenter gaudent immunitate Paz *d.* §.3. *n.*29. Lezana *verbo Immunitas*, *nu.*2. Farinacius *in Appendice de Immun. c.*17. *nu.* 267. Barbosa *de univers.* 18

*lib.*2.

lib.2. c.3. n. 67. Diana *9. p. tract. 1. resolut.* 18. Sanchez *lib 9. de matrim. disp.15. n.39. & cons. lib.6. c.1. dub.7. n. 2.* Delbene *de immunit. cap.16. dub.9. sect. 12. a n. 1.* qui omnes, licet immunitatem concedant Oratoriis, seu Eremitoriis publicis, denegant tamen privatis, quia in eis non datur hæc perpetua deputatio, Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. c.26. n.252.*

19 Sed dices: Oratoria ista publica, licet sint authoritate Episcopi erecta, & perpetuo dicata, tamen in omnibus non est Eucharistia. Ergo nec in eis concedenda immunitas, quia ob reverentiam tanti Domini asylum conceditur, & non alias, ut scripsit Covarruv. *lib.2. var. c.20. n.4.* Clarus *§. fin. q.30. n.* 30. Tuschus *verbo Ecclesia, conclus.9. n. n.19.* Sarpus *de jure asylor. c.4.* Tum quia ibidem divina officia non celebrantur, aut nunquam celebrari inceperunt, quapropter nequeant immunitate frui, ut in *c. Inter alia*, tenet Glosa *verbo celebrentur*, Butrius *n.2. & 3.* Tuschus *ubi proxime, n.16.* Ambrosius *de immunit. c.10. nu. 2.* Decianus *tract. crim. lib.6. c.24. n.24.*

20 Verum respondetur, ad immunitatem præcise non requiri, ut adsint in Ecclesia, aut Oratorio Eucharistia, concessa enim est loco sacro, tanquam domui Dei, ab Episcopo perpetuo ei dicatæ, *c. Ecclesia 9. de immunit. Ecclesiar.* & ex relatis *n.17.* Idcirco Hospitale authoritate Episcopi instructum, etiamsi in eo non sit Eucharistia, aut divina officia non peragantur, gaudet immunitate, Pax. *d. §.3. n.* 28. Farinacius *in Appendice, c.17. n.* 265. Trullench *lib. 1. Decalog. c.11. dub.1. n.7.* Delbene *d. c.16. dub.9. sect. 1. n.* 12. Ergo similiter dicendum est de Oratorio publico non habente Eucharistiam, aut si ibidem divina officia non celebrentur. Quamobrem sententia illorum Doctorum hæc duo ad immunitatem requirentium, communiter probatur Peregrinus *de immunit. c.4. n.1.* Bonacina *in Summa, tom.2. disp.3. q.7. punct.4. n.2.* Farinacius *d. c.17. nu.* 253. Bezerra *de jure sacro, lib.2. c.2. n.1.* Delbene *d. c.26. d. 9. sect. 1. num.7.* Diana *6. p. tract.1. resolut. 1. vers. Ad id vero.*

21 In aliquo enim casu admittenda est doctrina illorum, nempe quando in aliqua ditione adesset legitima consuetudo recte præscripta contra Tridentinum, & Constitutionem Gregorii XIV. quia tunc erit observanda, nec Oratorium, seu Ecclesia absque Eucharistia, aut celebratione Divinorum Officiorum immunitate gaudet: nam immunitas ista est de jure positivo, adversus quam prævalet consuetudo legitime præscripta: quare in materia hujus immunitatis standum est consuetudini, Covarruv. *d. lib.2. c.20. n.4.* Clarus *d.30. n. 3. vers. Hujusmodi*, Farias *ad Covarr. d. c.20. n.38.* Guazzinus *de defens. reor. defens. 1. c. 37. n.5.* Delbene *d. sect. 1. n.7.* Unde aliqui Doctorum asserunt, consuetudinem aliquarum Provinciarum esse observandam, ubi hæc immunitas tantum pro levioribus delictis conceditur, pro gravioribus negatur, Guazzinus *d. defens. 1. c.34. n.1. & 2.* Bajardus *ad clarum, d. q. 30. n. 5.*

22 Sed dices, immunitatem locorum sacrorum esse de jure divino, ut tenent plures congesti a Bobadilla in *Polit. lib. 2. c.14. n.3.* Ergo nulla consuetudo potest prævalere adversus hanc immunitatem, ut tenent Ambrosius *de immunit. c. 5. per tot.* Guido Papæ *decis.425.* Decianus *d. lib.6. c.27. n. 6.* Tuschus *lit. I. conclus.59.* Sed respondetur, immunitatem esse de jure Ecclesiastico; nam ut docet S. Thomas *1. 2. qu.* 108. *art. 1. & 2. & quolibet 4. art.13.* Christus Dominus nulla præcepta nobis reliquit, nisi Fidei, & Sacramentorum, & juris naturalis: quapropter alia præcepta, veluti immunitatis, de jure sunt positivo, licet ad exemplar veteris Legis fuerit instituta, cujus testimonia dat Bobadilla *d. c.14. n.3.* Becanus *in Analogia utriusque Testament. c.20. n.3.* Marquez *Governad. Christ. lib.2. c.31. §. 1.* Ergo dicendum, immunitatem esse de jure positivo, Covarruv. *d. c.20. n.2.* Decianus *lib.6. c.25.* Bobadilla *d. n. 3.* Trullench *d. dub.1. nu.1.* Farias *d. c.20. nu.8.* Abulensis *in Josue c.20. q.1.* Unde consequitur, quamlibet consuetudinem legitime præscriptam valere adversus immunitatem hanc, & ita si consuetudo sit, ne immunitas concedatur, ubi non adest Sanctissimum Sacramentum, id erit observandum, Farias *d. c.20. n.30.*

23 Quoad aliam propositionem, scilicet non esse concedendam immunitatem Ecclesiis, seu Oratoriis, ubi non celebrantur divina officia, aut celebrata non sunt, similiter a pluribus non admittitur; nam ex eo quod locus ille est ab Episcopo destinatus ad sacra peragenda, est religiosus, cui immunitas de jure est concessa: nec interest, an celebrata sint, necne, quia id est per accidens, Sylvester *verbo Immunitas, n.1. & 2.* Sanchez *consil. lib.6. cap. 1. dub. num.2.* Bezerra *de jure sacro, lib. 2. c.2. nu.1.* Delbene *d. cap. 16. dub. 9. sect. 1. n.9.* Guazzinus *d. defens. 1. c. 37. n.3.* Palao *tom. 2. disp. 1. punct. 6. nu.* 19. Ergo contraria doctrina non est admittenda, & resoluta est instantia.

24 Sed objicies textum *in c. Ecclesia 9. de immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Ecclesias ubi divina officia celebrantur, immunitate gaudere. Ergo non gaudent, si celebrata non fuerint. Sed tamen Abbas *ibidem, n. 9.* exponit, si celebrentur, aut celebranda sint, aut aliter de consuetudine observatur; quia si ex consuetudine observatur, ne Ecclesiæ, aut Oratoria immunitate gaudeant, nisi ibidem fuerint officia divina celebrata, id erit observandum, ut illum textum etiam intelligit Pax *d. c. 3. a n.24.* Ergo dicendum, Oratoria publica authoritate Episcopi erecta immunitate gaudere, ut etiam tenent Barbosa *d. lib.2. c.8. nu.* 13. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. c. 28. n.* 250. Guazzinus *d. c.37. n.29.* Delbene *d. sect.2. n.4.* Bezerra *d. c. 2. num. 9.*

25 Præterea Oratoria ista publica gaudent privilegio, ne bona illorum absque solemnitatibus juris alienentur, sicut & bona Ecclesiarum. Ratio est; nam hæc publica Oratoria authoritate Episcopi eriguntur, & sunt loca sacra & religiosa, quapropter simile privilegium habent, Barbosa *d. c.8. n. 14.* qui etiam asserit, dotem esse constituendam in Oratorii erectione, sicut Ecclesiæ.

26 Sunt tamen, antequam hinc abeamus, duo animadvertenda. Primum, sub nomine Oratorii, etiam Eremitoria authoritate Episcopi constructa intelligi, Trullench *d. c. 11. dub. 1. n.9.* Pax *d. c. 3. §. 3. n. 28.* Secundum, quod aliquando solet dubitari, an Oratorium sit authoritate Episcopi fundatum: & ad id cognoscendum, sunt aliqua signa prospicienda: & in primis, an Oratorium, seu Eremitorium sit antiquum, de cujus fundatione memoria non extat. Si sint constructa in formam Ecclesiæ, ubi Missæ celebrantur. Idem dicendum, si ibidem Divina celebrentur, omnibus indifferenter ad illa admissis. Tum si per decennium sine contradictione Divina celebrentur. Denique si habet Altare, seu campanile. Congesserunt Decianus *lib.6. crim. c.25. n.16.* Mascardus *de probat. conclus. 869. a n.1.* Bezerra *d. l. 2. c.2. n.9.* Trullench *d. lib. 1. c. 1. dub. 1. n.9.* & diximus *lib.4. c.11. a n.10.*

27 Hæc de Oratoriis publicis dicta sufficiant: transeamus nunc ad Oratoria privata. Et in eis illud est certum, posse quemlibet in domo sua Oratorium construere, & habere authoritate sua propria, dummodo in illo Missa non celebretur, *c. Unicuique 33. de consecrat. dist. 1.* cujus hæc sunt verba: *Unicuique fidelium in domo sua Oratorium licet habere, & ibi orare: Missas autem celebrare non licet.* Et ratio est; nam optimum est, ut privatim Fideles in domibus Dominum deprecentur, & laudent, ut in eis perpetuo timor, & amor Domini permaneant, Bengeus *de benefic. de Fundat. Eccles. c.2. §. 1. n.1.* Fagnanus *in c. Ad hæc 4. de relig. domib. n.52.* Capponi *tom.3 discept. 183. n.17*

28 Est tamen dubium grave, a quo præstanda sit licentia ad hoc, ut in his Oratoriis privatis possit licite Missa celebrari. In quo supponimus quæstionem non esse, quando hæc licentia peteretur pro aliqua vice, gravi existente causa, ut jam supra diximus; quia tunc poterit ab Episcopo concedi. Erit ergo difficultas de licentia celebrandi assidue in Oratoriis privatis nobilium: quod hodie ita in abusum irrepsit, ut non solum hæc Oratoria nobilibus concedantur, sed etiam ignobilibus, & sordidis occupationibus addictis.

29 De jure antiquo similes licentiæ ab Episcopo concedi poterant, justa existente causa, nempe si Parochia longe distaret, & propter distantiam loci familia ad audiendam Missam fatigaretur, *c. Clericus 34. c. Si quis 35. de consecrat. dist. 1.* ubi hæc causa designatur: & est ratio; nam cum tunc temporis paucæ adessent Ecclesiæ, ne Fidelibus sacra mysteria deficerent, concessum est hanc licentiam præstare, sicut eis concessum erat, existente causa, licentiam dare ad celebrandum extra loca ad id destinata, *c. 1. & 2. c. Missarum 12. de consecrat. dist. 1.* Ergo tunc temporis ad continue celebrandum in Oratorio privato, sufficiebat licentia Episcopi, causa existente, Bengeus *d. §. 1. n. 1. & 2.* Trullench *in Bull. lib.1. §.3. dub.4. n.6.* Navarrus *in man. c. 26. n.68.* Barbosa *2. p allegat.23. n.6.*

30 Nunc dubitatur, an hæc facultas sublata sit Episcopis per Concilium Tridentinum, *d. sess.* 22. Prima sententia negat derogatam, quia Concilium minime tractat de abroganda facultate Episcoporum circa hanc licentiam, sed de tollendis quibusdam abusibus circa celebrationem Missarum. Idcirco asserit, non esse Missas celebrandas, nisi in quibus-

dam locis ab Episcopo designandis, & ab eo visitandis, ut omni decentia, & ornatu Missæ celebrentur. Hinc Episcopis non aufertur hæc facultas, verum eam, quam antea habebant, confirmat Concilium. Cæterum jurium antiquorum revocatio minime est admittenda, nisi expressim fiat, *leg. Præcipimus* 3. *C. appellat.* ubi Scribentes, & in specie Riccius *in praxi for.* 1. *edit. dec.*538. *n.*2. alias 466. Ergo cum in Decreto Concilii minime revocetur hæc facultas expressim, sequitur adhuc durare, Sà *verbo Missa*, *nu.* 20. Navarrus *cons.*5. *de privilegiis*, Piasecius *in praxi Episcop.* 1. *p. c.*5. *n.*8. Layman *in Summa*, *lib.*5. *tract.*5. *c.* 5. *nu.* 4. Ragusius *de Miss. q.* 57. Rodriquez *q. regul. com.* 1. *q.* 43. *art.* 6. Palao *tom.*4. *Oper. moral. tract.* 22. *disp. unic. punct.* 8. *a n.*6.

31 Secunda sententia affirmat eam reservatam esse Summo Pontifici. Sic declaravit Sacra Congregatio apud Barbosam *in Summa*, *verbo Oratorium*, *collect.* 541. *n.*2. & 3. ibi affert duas declarationes, ubi jussu Sanctissimi decretum est, ut intimaretur Archiepiscopis, & Episcopis, esse derogatam hanc facultatem, & Pontifici reservatam. Est etiam alia declaratio apud Bellarminum ad Concilium *sess.* 22. *c.* 6. idem probans hisce verbis: *Episcopus non potest concedere licentiam celebrandi in Oratoriis positis in domibus privatorum*, *sed hæc licentia petenda est a Papa.* Unde ex his declarationibus constat, mentem fuisse Concilii derogare huic facultati. Deinde probatur; nam quando Concilium voluisset abusus celebrandi tollere, non sufficienter provideret, nisi hanc facultatem Episcoporum tolleret, ex quorum incuria, & abusu tanta damna in celebratione emerserant, Gutierez *can. lib.* 1. *q.*30. *n.*24. Coninch. *de Eucharist. q.* 83. *art.*3. *dub.*1. *n.* 225. Henao *de sacrific. Missæ*, *disp.*23. *sect.*2. *n.*5. Bonacina *de Eucharistia*, *disp.* 4. *q. ult. punct.* 9. *n.*11. Lotterius *de re benefic. lib.*1. *q.* 30. *n.* 51. Cardoso *verbo Episcopus*, *n.*9. Pasqualigus *de sacrific. Missæ*, *qu.* 616. Magister *Sylv. Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 7.

32 Tertia sententia has duas opiniones conciliat, dicendo, solum Concilium derogasse huic facultati Episcoporum, quando non decesset justa causa; secus vero si adesset, Barbosa *d.* 2. *p. alleg.* 23. *n.* 9. Garzia *in Summa*, *tract.*3. *diffic.* 8. *dub.*3. *punct.*2. *n.* 13. *ad fin.*

33 In hoc dubio pensanda sunt verba Concilii ansam huic difficultati præbentia, ibi: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam*, *& ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinariis designanda*, *& visitanda*, *sanctum hoc Sacrificium a sæcularibus*, *aut Regularibus quibuscunque peragi.* Ex his enim verbis Doctores primæ sententiæ asserunt, non esse derogatam, quin concessam hanc licentiam, & facultatem Episcopis, ut eam dare possint in Oratoriis privatis, dummodo ab ipsis designentur, & visitentur, ita ut magna honestate, & reverentia in illo loco privato, ab aliis curis domesticis segregato, & decenter ornato Missa celebretur. Verum contrarii melius perceperunt illa verba, dicentes, Oratoria illa *in quibus ab Episcopo designatis*, *& visitatis* est Missa celebranda, non esse illa privata domorum loca, quæ pro libito habentur, sed tantum Oratoria publica signanda, & visitanda ab Episcopo, ita ut sensus sit, minime ab Episcopis permittendam Missam celebrari, nisi in illis Ecclesiis, aut Oratoriis publicis ad divina peragenda destinatis.

34 Unde consequitur, Episcopus non posse permittere, dare licentiam, ut in Oratoriis privatis Missa celebretur. Ratio est; nam ex eo quod tantum conceditur Episcopis, ut patiantur Missas celebrari in Ecclesiis, aut Oratoriis publicis ad id designatis, sequitur ut non possint dare licentiam, ut in privatis locis celebretur; permissio enim, & admissio unius, est exclusio alterius, *c. Nonne* 5. *de præsumpt.* quæ quidem Regula optime procedit, quoties exclusum nequit alio modo includi, ut in præsenti notat Menochius *cons.*406. *n.*44. Caldas Pereira *q. forens. cons.*4. *n.*20. Surdus *dec.* 291. *n.*55. Tuschus *tom.* 4. *lit. I*, *conclus.*71. Ergo Episcopi nequeunt dare licentiam ad celebrandum in Oratoriis privatis ex vi illius Decreti. Cæterum duobus modis jus antiquatur, aut per verba expressa, aut quando aliquid in Decreto novo percipitur, ex quo necessario revocatur jus antiquum. Cum ergo ex dictis verbis sequatur pernecesse, ne Episcopi dent licentiam ad celebrandum in Oratoriis privatis, sequitur derogatio juris antiqui, idcirco expressio non est necessaria: quare amplector secundam sententiam, ut etiam tenet Villalobos *in Summa*, 1. *part. tract.* 8. *difficult.* 23. *n.* 2. Aversa *de Eucharist. q.* 11. *sect.* 14. *vers. Multo minus*, Trullench *lib.* 3. *de Sacrament. c.* 9. *dub.* 14. *n.*2.

35 Ad praxim vero Domini Episcopi minime primam sententiam sequantur; est enim Constitutio S. Pii V. 10. Martii 1615. ubi licentia dicendi Missam in Oratoriis reservatur Sedi Apostolicæ. Et quamvis die 30. Junii 1618. hanc potestatem sub quibusdam limitationibus restitueret Episcopis; attamen Urbanus VIII. iterum, atque iterum ademit absolute, ut refert Portel. *t.*2. *resp. regul.* 3. *p. casu* 20. Diana 9. *p. tr.* 1. *resolut.* 42. *a vers. Non tamen*, Henao *dict. sect.* 2. *n.*15. asserens hoc interdictum in Hispania vigere, non in Germania.

Hinc hodie qui Oratoria domi habere voluerint, indultum a Sede Apostolica impetrant, ut Missa ibidem celebretur. Quod quidem indultum ad unguem debet observari, ut cætera privilegia, *c. Porro* 7. *c. Ex parte* 13. *c. Petistis* 20. *de privilegiis*, ita ut ultra limites illius nequeat extendi, Pasqualigus *q.* 616. *in fin.* Communiter Brevia ista aliquas clausulas continent, nempe ut impetrans sit ex nobili genere procreatus, aut propter aliquam infirmitatem. Tum ut Oratorium ad hoc sit decens, & ornatum, & omnibus curis domesticis liberum, ab Ordinario loci visitandum, & approbandum. Deinde, ut Missa celebrari possit per quemcunque Sacerdotem sæcularem, vel regularem, de sui Prelati licentia. Itidem ut indultum intelligatur absque jurium Parochialium præjudicio, & exceptis diebus Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis. Ac denique adjici solet, ne aliæ personæ præter familiares adimpleant præceptum audiendo Missam in prædictis Oratoriis, Refert Diana 9. *p. tract.*1. *resolut.* 1. Riccius *d. dec.* 538. *n.*2. *vers. Ex quibus.* Marchinus *de ordine*, 3. *part. tract.*3. *c.*9. *a n.*8. Pasqualigus *de sacrific. Missæ*, *q.* 618. 36

Circa has conditiones, & requisita plura insurgunt dubia. Et in primis quæ nobilitas sit necessaria ad valorem indulti, in quo hæc verba solent apponi: *Qui ut asseris*, *de nobili genere procreatus.* Nobilitas enim ex parte patris est sufficiens. Est tamen dubium, an sufficiat tantum ex parte matris, licet pater sit ignobilis. Negavit Tamburinus *in Meth. celebr. lib.*1. *c.*4. §.4. *n.*3. quia absoluta nobilitas solum ex parte patris procedit, non ex matre, prout in dispensationibus scripsit Sanch. *lib.*8. *de matrim disp.* 19. *n.*6. 37

Sed contrarium tenet Pasqualigus *q.* 622. *nu.* 2. quia ad justificandam narrativam, sufficit hæc nobilitas matris, ex eo enim quod clausula dicat, *Ex nobili genere*, intelligitur nobilitas matris, cum filius sit ex genere illius Menoch. *cons.*825. *n.*65. Lopez *in l.* 3. *tit.*13. *p.*6. *in glossa magna.* Rota apud Duranum *dec.*8. *n.* 7. Tum quia ex patre, & matre transcenditur nobilitas in filios, *l. fin. de Senatorib.* & ideo sufficit, ut quis dicatur nobilis, si habeat matrem nobilem, Menochius *cons.*227. *n.*1. Franchus *dec.*2. *n.*28. Rota 4. *p. rec. dec.* 575. *n* 5. Ergo justificabitur narrativa, si sit nobilis solum ex parte matris. 38

Hæc sententia probabilis est de jure communi; nam in plurimis casibus nobilitate matris filii fruuntur, licet patres fuerint ignobiles, *l. Fœminæ* 8. *l. Nuptiæ* 12. *ff de Senatorib. l. Eum qui* 19. *Si nupta*, *& §. Si injuria*, *ff de injuriis*, *l. Nati*, *C. de Decurionib. l. fin. C. de agricolis*, *& censib lib.* 10. & quasi nobiles, existimatur, Baldus *in l. ult. in fin. C. de serv. fugitivis*, Tiraquellus *de nobilit. c.*19. *n.* 26. Guardiola *de nobilit. c.* 8. Pichardus *de nobilit. communicand. a n.*14. Moreno *de la nobleza*, *disc.*3. *n.*14. Quapropter ex eo quod impetrans indultum sit nobilis ex parte matris, sufficienter verba illa verificantur, prout in multis nationibus pro nobilibus habentur, Tiraquellus *d. cap.* 19. *a n.* 22. Pichardus *ubi proxime*, *n.*14. 39

De jure tamen nostro Regio id non facile admittendum; apud nostrates enim parum de nobilitate matrum curatur, *l.* 1. *tit.* 11. *p.*7. *l.*3. *tit.*21. *p.*2. *l.*4. *tit.*21. *p.*4. & in aliis quamplurimis, Otalora *de nobilit.* 1. *p. c.*1. & 3. & alii relati *lib.*3. *c.*10. *n.*21. quapropter verba illa non satis in Hispania verificantur, & consequenter non facile admittendo est sententia Pasqualigi. Nobiles ex privilegio satis sunt ad hoc indultum, cum privilegiis Nobilium perfruantur, ut bene advertit Pasqualigus *d. q.*622. *a n.* 5. Verum clausula ista apposita, *si nobilis non fuerit*, neutiquam indultum sustinebitur, Pasqualigus *q.* 623. *per tot.* 40

Solent aliquando indulta ista Oratorii privati concedi propter causam gravis infirmitatis, utpote quando persona est impedita e domo exire. Unde dubitatum vidi, an extincta infirmitate, adhuc duret indultum Oratorii, & in eo celebrandi. Hæc difficultas pendet ab alia, an dispensatio, seu privilegium concessum propter aliquam causam, ea cessante, cesset ipsummet privilegium, seu dispensatio. Affirmarunt Sanch. *lib.*8. *de matrim. disp.*30. *a n.*13. Tiraquellus *in tr. Cessante causa*, *limit.* 23. *n.*11. Granados *in* 2. *p. controv.*7. *tr.* 3. *p.* 2. *difficult.* 17. *sect.*4. *n.*36. Negarunt Angelus *verbo* 41

Dispen.

Dispensatio, *n.*14. Sylvester *eodem verbo*, *n.*6. Sà *verbo Fratia*, *n.*6. *&* 10. Guttierez *de matrim. c.*126. *n.*6. Mascardus *de Probat. concl.*1026. *n.*20. Unde in hoc dubio dicendum videtur, utramque partem esse probabilem, & consequenter cessante infirmitate posse durare indultum celebrandi in Oratorio.

42 Sed in re dicendum, causam infirmitatis duobus modis esse contemplandam, aut quando est causa impulsiva, aut quando finalis: si enim est causa impulsiva, etiamsi cesset, durabit indultum: si vero fuisset causa finalis, si cesset tempore impetrationis, aut tempore quando ab Ordinario visitatur, & dat licentiam, & approbationem, tunc cessat indultum; quia adhuc gratia perfecta non est, & ita causa cessante cessabit, ut late docet Sanchez *d. disp.*30. *a n.*7. Bonacina *de legibus*, *disp.*1. *q.*2. *punct.*10. §. 1. *propos.*3. *a n.*5. Diana 8. *p. tr.*3. *resf.*24. *in princ.*

43 Erit ergo tota difficultas, quando indultum jam fuerit perfectum, & executum, an cessante causa cesset facultas celebrandi in Oratorio privato? Et assero cessare; nam ut bene considerant Palao *oper. Mor. to.*1. *de privilegiis*, *tr.*3. *disp.*4. *punct.*15. *a n.*5. Layman *in Summa*, *lib.* 1. *tr.*4. *c.*21. *a n.*15. Suarez *de legibus*, *lib.*6. *c.*20. *n.*18. duobus modis potest considerari indultum, aut quando uno actu completur, perficiturque, & tunc si causa finalis cesset, non cessabit privilegium, quia jam in totum cessavit obligatio legis, veluti quando perfecta fuisset dispensatio impedimenti dirimentis ad contrahendum matrimonium. Aut habet tractum successivum, veluti non jejunandi, vel recitandi horas propter infirmitatem, aut habendi Oratorium propter eandem causam; & tunc cessat indultum cessante causa. Ergo in præsenti cessabit. Cæterum; nam hæc indulta quæ versantur circa materiam habentem tractum successivum, conditionaliter conceduntur donec causa duret, Diana *d. resol.*24. *ad fin.* Bonacina *d. propos.*3. *n.*5. Cum ergo habere facultatem celebrandi in Oratorio privato contineat tractum successivum, inde est, ut cessante causa cesset indultum. Rursus licet admittamus contrariam sententiam, nempe indulto perfecto, cessante causa non cessare, id intelligendum quando non læditur jus tertii, utpote in indulto vescendi carnibus diebus interdictis, aut non recitandi. Ast in hac specie læditur jus tertii, nempe propriæ Parochiæ, & aliarum Ecclesiarum, ob retardatam frequentiam Fidelium, devotionem & receptionem Sacramentorum. Ergo cessante causa, cessabit indultum, semper intelligitur cum minori damno tertii, Mascard. *de probat. concl.* 1003. *n.* 12. Cabedo *dec. Lusit.* 2. *p. dec.*93. *n.*2. Azevedus *in l.*1. *tit.*14. *lib.*4. *Recopil. n.*35. Tandem, quando usus privilegii redditur iniquus, cessat privilegium, Suarez *de legib. lib.*9. *c.*30. *n.*6. cessante enim infirmitate, usus indulti celebrandi in Oratorio redditur iniquus, quia ex nulla causa fit licitus. Ergo cessante infirmitate, debet cessare.

44 Præterea est aliud dubium non prætereundum, an vigore privilegii Bullæ Cruciatæ possit quis habere Oratorium ubi celebretur in sua domo? Prima sententia affirmat, ex clausula Bullæ, ibi: *Puedaoir Missa, o dezirla en Oratorio particular, senalado, y approbado por el Obispo.* Quibus in verbis duo sunt adnotanda. Primum, quod Episcopus virtute Bullæ potest approbare, & designare Oratorium in domibus privatis. Secundum, quod habens Bullam, possit in eo Missam audire, & celebrari facere, nec id possit ab Episcopo interdici, jam designato, & approbato Oratorio. Unde consequitur, virtute Bullæ posse erigi Oratorium in domibus privatis ubi celebretur. Cæterum Commissarius Cruciatæ valet concedere licentiam ad habendum Oratorium privatum, in quo Missa celebretur, Perez de Lara *compendio de las tres gratias*, *l.*1. *fol. mihi* 36. *vers. El Comissario*, Mendo *in Bull. disp.*27. *c.*15. *nu.* 106. Gallego *in Explicat. Bull. c.*14. *clausula* 14. *dub.*182. & sic a nonnullis Commissariis declaratum scripsit R. Moya *Select. to.*1. *tr.*2. *disp.*1. §.1. *num.*7. Ast vero hanc licentiam præstat Bullam sumentibus. Ergo recte quisque virtute illius poterit domi erigere Oratorium ubi celebretur. Rursus aliqua inconvenientia expensa ab aliquibus Doctoribus, nempe quod viles personæ haberent Oratoria, irreverentia tanti sacrificii, defectus doctrinæ, & prædicationis, non sunt alicujus ponderis, quia cum similia Oratoria debeant visitari, & approbari ab Episcopo, ipse illis occurret, ut expendit Thomas Hurtado *tom.*2. *resol. var. tr.*2. *cap.* 1. §.4. *num.*2238. Ergo ex nullo inconvenienti poterit impediri hoc Bullæ privilegium, & consequenter virtute illius poterit quisque habere Oratorium domi ubi celebretur, Sotus *in* 4. *distin.* 23. *art.*3. Ludov. a Cruce *in Bull. disp.*1. *c.* 5. *d.* 1. *n.*5. dicunt probabile Thomas Hurtado *d.* §.4. *n.*2242. Garzia *in Summa*, *tr.*3. *difficult.*8. *dub.*2. *punct.*3. *n.*25. Palao *to.*4. *tr.*25. *disp. unica*, *punct.*6. *a n.*2. & alii relati a Moya *d.* §.1. *n.*4.

45 Secunda sententia contrarium tenet; nam Bulla solum dat licentiam celebrandi in Oratorio privato, jam designato, & approbato ab Episcopo tempore interdicti; supponit enim Oratorium jam designatum, & approbatum ab Episcopo cum legitima superioris licentia ad celebrandum. Ergo non dat licentiam, ut de novo erigatur ad celebrandum. Cæterum mens Pontificis concedentis Bullam, non est omnibus sumentibus concedere licentiam habendi Oratorium ubi celebretur: res quippe est magnæ considerationis; nec enim illa quæ singulari nota conceduntur, videtur concessa, nisi expressim concedantur, Surdus *cons.*210. *n.*18. Covarr. *pract. c.*1. *nu.* 10. Sixtinus *de Regal. lib.*1. *c.*1. *a n.*6. Mastrillus *de Magistrat. lib.*1. *cap.* 14. *n.*6. Antunez *de donat. lib.* 1. *c.*8. *nu.* 18. Ergo dicendum, virtute Bullæ non esse concessam hanc facultatem. Denique ex Constit. S. Pii V. & Urbani sublata est hæc facultas Episcopis, & nunc Nuntiis Hispaniæ non conceditur a Pontificibus, utpote facultas de gravioribus. Ergo minime præsumendum, ex solo privilegio Bullæ concedi, Trullench in *Expos. Bull. lib.* 1. §.3. *dub.*4. *n.*7. Gallego *d. cap.*4. *difficult.*31. Garzia *difficult.*8. *dub.*2. *punct.*3. *nu.* 26. Mendo *ad Bull disp.* 16. *c.*1. *a num.* 1. Pasqualigus *de sacrif. Miss. q.*638. Diana 9. *part. tract.*1. *resol.*23. R. Moya *d. disp.*3. §.3. ubi contrariam dicit improbabilem, Henao *disp.*23. *sect.*11. *n.*146.

46 In hoc dubio animadvertenda sunt verba Bullæ Latinæ, quæ dedit Diana *in principio resolut* 22. *ubi proxime*: dicunt enim tempore interdicti posse Bullam habentem, Missam audire, aut celebrare in Oratorio privato, *ad divinum cultum deputato*, *ab Ordinario visitando*, *& designando*. Hæc enim verba de futuro ansam Doctoribus aliquibus præstitere, ut existimarent ibidem dari licentiam habendi Oratorium privatum ubi celebretur; quia datur licentia, ut ab Episcopo designetur, & visitetur: non ergo supponit designatum, & approbatum. Tum quia antecedenter dixerat Bulla, d. anno durante, ubi id dispositum videtur pro toto anno, etiamsi interdictum non duraverit; non enim credendum est, toto anno durare.

47 Sed tamen hoc interpretamentum repugnat verbis Bullæ; nam cum dicat, *in Oratorio ad divinum cultum deputato*, jam supponit licentiam Summi Pontificis ad habendum Oratorium, in quo celebretur, alia enim verba, *ab Episcopo visitando*, *& designando*, sunt clausula quę communiter ponitur in Brevibus, ubi a Papa conceditur hæc licentia, ut diximus supra, *n.* 36. Unde relinquitur, omnia illa verba aliud non probare, nisi Oratorium privatum jam ad divinum cultum deputatum de licentia Pontificis, simul cum clausula, ab Episcopo designetur, & visitetur; non tamen Bulla præstat hanc facultatem, sed supponit concessam ad hoc ut Bullam habens possit tempore interdicti in suo Oratorio privato celebrare, aut celebrari facere.

48 Confirmo discursum ex doctrina R. Moysæ *d. a.*3. *num.* 43. ubi asserit, Constitutionem Pauli V. revocasse facultatem Episcoporum, non solum ut darent licentiam celebrandi in Oratoriis privatis, sed etiam approbandi, & designandi Oratoria; & ideo est necessarium, ut indultum habendi Oratorium contineat clausulam, ut Episcopus visitet, & approbet: quapropter dum dicit Bulla, visitandum, & approbandum ab Ordinario, supponendum est indultum jam esse concessum cum hac clausula. Ergo ex virtute Bullæ minime potest quis erigere Oratorium privatum, ut ibi celebretur.

49 Hinc admitto secundam sententiam, quæ aperte probatur ex Bulla Hispanica, ubi pro visitando, & designando, ponit *senalado*, *y visitado por el Ordinario*. Commissarius enim exponens Bullam, illa verba de futuro, de præsenti reposuit, ne ulterius dubium progrederetur. Cæterum, adhuc intelligendo illa verba de futuro, non probant contrariam sententiam, quia potest evenire, ut habens Breve jam a Domino Papa expeditum ad habendum simile Oratorium, non sit adhuc designatum, & approbatum ab Ordinario tempore interdicti: quapropter eo tempore poterit designari, & approbari, ut privilegio fruatur audiendi Missam. Ergo non est credendum, per illa verba de futuro voluisse Pontificem hanc facultatem concedere habendi Oratorium privatum, ut ibi celebretur. Præterea, maxima cura interdictum est, ne permittantur Oratoria privata ubi celebretur, ob maxima damna inde secuta, de quibus Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. c.*21. *a num.*50. Ergo minime præsumen-

dum, voluisse Pontificem per verba gravissime dubia omnibus indifferenter illa concedere, nec jus permittit una via concedere, quod per aliam strictissime interdicitur, *l. Quod dictum, ff. de pact. leg. Cum hi* 12. §. *Si cum his*, *ff. de transact.* Petrus Barbosa *in l. Cum Prator.* §. *ult. ff. de Judiciis*, *n.* 235. Scaccia *de Commerciis*, §. 1. *q.* 7. *punct.* 7. *ampliat.* 1. *n.* 2. idque absque dubio, quando alia via conceditur ipsa res interdicta, Bart. *in l. Ambitiose*, *ff. de decret. ab ordin. faciend. num.* 22. Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matrim.* 1. *p. n.* 57. Gomez *in l.* 45. *Tauri*, *n.* 19. *ad fin.* Cardoso *in praxi*, *verbo Alienatio*, *n.* 15. ut est in præsenti, ubi tam facile per Bullam concederetur, quod alibi tam stricte est interdictum.

50 Sed dices: Licet virtute Bullæ id fieri non possit, ex licentia tamen Commissarii poterit adipisci. Sed adhuc generali Commissario hoc denegatur; nam licet similes licentias aliquando concesserit, attamen id fecit ductus aliquorum Doctorum sententia, quæ hodie admittenda non est, quia contrarium declaravit Gregorius XV. anno 1622. & Clemens IX. in literis sub Annulo Piscatoris, 28. Octobris, anno 1668. quorum decreta refert Moya *d. disp.* 3. *q.* 1. §. 4. *n.* 16. & 17. & antea abnegaverant Diana 9. *p. tract.* 1. *resolut.* 24. Quintana Duenas *tom* 1. *tract.* 7. *singul.* 33. *nu.* 7. Garzia *in Summa*, *diffic.* 8. *punct.* 2. *n.* 15. Pasqualigus *qu.* 638. *n.* 4. Fagnanus *in c. Authoritate*, *de censibus*, *nu.* 11. & dubiam dicit hanc Commissarii facultatem Prado *tom.* 1. *mor.* 1. 6. *q.* 4. *n.* 14. Ergo nec hac via absque licentia Sedis Apostolicæ poterit haberi Oratorium privatum, in quo celebretur.

51 Deinde aliud est dubium, an virtute Bullæ plures Missæ celebrari possint in Oratorio privato? Quia in quæstione præmittendum, in similibus indultis tantum concedi ut una Missa celebretur. Hanc ob rem nequeant plures celebrari, Marchinus *de ordine*, 3. *p. tract.* 3. *c.* 9. *n.* 9. Quintana Duenas *tom.* 1. *tr.* 2. *singul.* 33. *n.* 6. Tamburinus *in Meth. celebrand. lib.* 1. *c.* 4. §. 4. *n.* 2. Pasqualigus *q.* 635. & rationem præstat *n.* 3. quia privilegia non extenduntur ultra ea, quæ in verbis exprimuntur, *l. cum Capella* 26. *de privileg. l. Si non sortem* 26. §. *Libertus*, *ff. de condict. indebit.* Rota ad Seraphinum *decis.* 605. *n.* 3. Cum ergo in indultis expresse dicatur, ut non celebretur nisi unica Missa, inde est ut non possunt plures vi privilegii celebrari.

52 Hac hypothesi supposita, disquirimus an ex privilegio Bullæ Cruciatæ in his Oratoriis possint plures Missæ celebrari? Prima sententia affirmat; nam in Bulla permittitur Oratoria habere, ut dicunt DD. supra recensiti, & quoad numerum Missarum sic ait: *Missas, & alia divina Officia per seipsos, si Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium, seu per alios celebrari facere.* Unde constat, hoc indultum Bullæ minime restringere numerum Missarum dicendarum in his Oratoriis privatis; quin potius plures celebrare concedit, Bardi *in Exposit. Bull.* 2. *p. tract.* 2. *c.* 6. *sect.* 12. *nu.* 10. & 13. Trullench *d. lib.* 1. §. 3. *dub.* 4. *n.* 12. Mendo *disp.* 16. *c.* 2. *n.* 9. Tamburinus *lib.* 1. *c.* 4. §. 4. *n.* 37.

53 Secunda sententia tenet contrarium *ex c. Ut privilegia* 24. *de privileg.* ubi quibusdam concessum erat Regularibus, ut adventantibus Confratribus tempore interdicti aperirentur Ecclesiæ; attamen inquit Pontifex, non omnes Ecclesias Regularium esse aperiendas, quas Confratres vellent visitare, duabus rationibus. Prima, nam licet indultum pluraliter loquatur, dicendo in eorum adventu esse aperiendas Ecclesias, divisim tamen referenda sunt verba, & conjunctim intelligenda sano modo, & intellectu, ita ut abusus non sequatur. Secunda; nam vilipenderentur censuræ, si omnes Ecclesiæ aperirentur. Ergo similiter dicendum in specie nostra, quia licet Bulla loquatur in numero plurali, dicendo *Missæ celebrentur*; sunt tamen verba ista intelligenda in divisum, ut per conjunctionem tantum una intelligatur sententia, ita ut intelligas, quod Missæ celebrentur per plures dies, ita ut una Missa sit in quolibet die, quod quidem sensit Trullench. *d. n.* 12. restringendo suam sententiam: tum quia vilipenderetur censura.

54 Deinde, quia illa verba Cruciatæ concipiunt alternativam, scilicet ut quis possit celebrare in Oratorio privato tempore interdicti, vel quod faciat celebrare; quando enim ipse dominus celebrat, tantum potest dicere unicam Missam, *c. Sufficit* 53. *de consecrat. dist.* 1. *c. Consuluisti* 3. *de celebrat. Miss.* Ergo in alia alternativa, scilicet quando facit celebrare, nequit nisi unicam Missam celebrari facere. Alternativa enim *Vel*, ponitur semper inter æqualia, & idem importantia, *l.* 2. *ff. de reb. dubiis*, Gratius *vol.* 1. *conf.* 43. *n.* 17. Rota *recent.* 7. *p. dec.* 229. *n.* 25. Mandosius in *regul.* 1. *Cancel. q.* 10. *n.* 18. Barbosa *d. c.* 415. *n.* 1. *ad fin.* Ergo cum unica Missa possit a domino Oratorii celebrari, similiter nisi unicam non poterit facere celebrare virtute Bullæ, Pasqualigus *q.* 637. *a n.* 3. Capponi *d. discept.* 183. *a num.* 67.

55 Hæc sententia admittenda est, quia privilegium Bullæ solum concedit, ut qui non dederit causam interdicto, vel per eum non steterit, quominus amoveatur, possit si Presbyter fuerit, tempore illius Missam celebrare, aut Missam facere celebrare, ut Missam audiat: non vero numerum Missarum præscribit, nec de eo loquitur. Quapropter ex vi Bullæ plures Missæ non sunt dicendæ. Ast in Hispania, ut quotidie experimur, plures Missæ dicuntur in privatis Oratoriis, quod aliqui intelligunt virtute Bullæ, sed non recte, ut bene examinat Pasqualigus *ubi proxime.* Aliter ex consuetudine legitime præscripta id melius sustinebitur, quæ cum sit uniformis, & ab omnibus observata (de qua testimonium non fero) recte valebit, quia consuetudo bene privilegium interpretatur, *c. Quod* 3. *de consanguin. & affinit.* Alexander. *lib.* 5. *cons.* 9. *n.* 2. Rota 3. *part. recent. decis.* 29. *n.* 2. & interpretatio ex subsecuta observantia magis prævalet, quam quælibet alia, licet magis vera sit, & magis juri conformis, Rota 1. *p. divers. dec.* 574. *n.* 3. Beltraminus *ad decis. Ludovisii* 184. *n.* 8. Hondedeus *lib.* 1. *cons.* 92. *n.* 30. Molina *de primogenitis*, *lib.* 2. *c.* 6. *a nu.* 58. quare si hæc consuetudo sit uniformis, ut Missæ plures in die celebrentur in Oratorio privato, sustinebitur magis ex vi consuetudinis, quam Bullæ, ut bene considerat Pasqualig. *d. q.* 637. *a n.* 7.

56 Rursus est alia difficultas, an ex virtute Bullæ in Oratoriis privatis possit celebrari in diebus profestis in Indulto exceptis, utpote Paschatis, de quibus Marchinus *tract.* 3. *de Ordine*, *p.* 3. *c.* 9. *n.* 9. Pasqualigus *q.* 639. & affirmant plures ob clausulam Bullæ, quam refert Gallego *c.* 4. *clausula* 4. *dub.* 37. quia Bulla tantum excipit Pascha Resurrectionis, ut præceptum communicandi adimpleatur in Parochia. Ergo in aliis festis poterit celebrari, Trullench in *Bull l.* 1. §. 3. *dub.* 4. Diana 4. *p. tract.* 4. *resolut.* 76. Quintana Duenas *tom.* 1. *tract.* 7. *singul.* 33. Mendo *disp.* 16. *c.* 2. *n.* 9. Ludovicus a Cruce *disp.* 1. *c.* 5. *dub.* 1. *nu.* 3. Gallego *d. dub.* 37. *per tot.* Busembaum in *Medul. l.* 8. *dub.* 12. *num.* 4. Tamburinus *d. c.* 4. §. 4. *n.* 37. Henao *d. sect.* 11. *a n.* 151.

57 Sed contrarium tenet Pasqualigus *q.* 640. *n.* 2. cui assentior; nam in Bulla dies excepti in Indulto Oratorii minime eliduntur, & quamvis dicat: *I recibir el Sanctissimo Sacramento de la Eucharistia, salvo el dia de Pascua*; hæc tamen exceptio est intelligenda de communione Eucharistiæ ad adimplendum præceptum, non vero ad celebrationem Missarum; quia licet ex privilegio Bullæ habens Oratorium possit ibidem sacram Synaxim recipere, excipitur tamen communio Paschatis, ut præceptum adimpleatur in Parochia, Gallego *d. clausa* 4. *dub.* 36. Trullench *dict. lib.* 1. §. 3. *dub.* 7. Diana 9. *p. tract.* 1. *resolut.* 25. Pasqualigus *q.* 647. quæ dispositio non refertur ad primam clausulam celebrandi Missam in Oratorio privato. Ergo ex vi Bullæ, his diebus exceptis in indulto Oratorii, nequit Missa celebrari. Veruntamen si consuetudo sit uniformis, admittenda erit prima sententia: interim negandum non est, verba Bullæ dubium involvere, quare uniformiter a consuetudine interpretata poterit observari. Illud vero non est obliviscendum, nec etiam Regulares ex suis privilegiis in his diebus exceptis posse celebrare, ut demonstrat Pasqualigus *q.* 641. *per tot.*

58 Debent habentes indulta Oratorii a Summo Præsule, non inferre præjudicium juribus Parochialibus, ut præcavet Indultum. Hæc Parochorum jura ad duo referuntur, nempe ad alia quæ pertinent ad potestatem, & facultatem administrandi Sacramenta, & Eucharistiam in Paschate, ad jus sepeliendi, & ad alia quæ sunt propria Parochorum, veluti decimæ, primitiæ, & oblationes, quartæ Parochiales. Altera etiam sunt quæ in Parochiis exercentur, veluti Panis benedictio, Candelarum, Palmarum, Cinerum: & hæc secunda proprie parochialia non sunt; cum enim etiam fiant in Ecclesiis Regularium, ideo his alia adjunguntur, nempe denunciare festa, jejunia, & pacem dare, Barbosa *ad Concilium*, *sess.* 22. *c.* 8. *n.* 27. & *sess.* 25. *de reformat. c.* 12. *n.* 7. Tamburinus *d. lib* 1. *c.* 4. §. 3. *n.* 12. alter Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 18. *q.* 6. *n.* 18. Trullench *de jur. Paroch. c.* 3. Unde qui Oratorium privatum habuerit, his juribus præjudicium inferre nequit, Henao *disp.* 23. *sect.* 12. *n.* 172.

59 Præterea, in Indultis privatorum Oratoriorum ponitur clausula: *In tua, & familiæ tuæ, necnon hospitum tuorum*

rum

rum nobiliorum præsentia celebrare libere, & licite possis. Hæc enim verba pariformiter in omnibus non ponuntur, quia licet familia ponatur, non tamen hospites, ut animadvertit Tamburinus d. c. 5. §. 4 n. 32. Nomine autem familiæ hic tam ampla significatio non intelligitur, prout in majoratibus, aut fideicommissis familiæ relictis, in quibus non solum descendentes intelliguntur, sed etiam transversales, sive domi, sive extra degant suis sumptibus, l. fin. C. de verb. significat. Mascardus de probat. conclus. 1236. n. 43. Menochius cons. 197. an. 37. Tuschus tom. 2. lit. D. conclus. 222. n. 4. Fusarius de substitut. q. 352. Rota 1. p. recent. decis. 707. n. 6. Barbosa late appellat. 94. per tot. Ast in hac specie solum familia significat maritum uxorem, filios, & filias, necnon nurum, aut generum, propter paritatem rationis, habitantes in eadem domo, commensales, tum famulos, & famulas, servos, & servas ministerio ejusdem familiæ inservientes. In his vero qui inserviunt, duo requiruntur, ut capensis domini vivant, & sint in actu inserviendi, c. Sicut nobis, fin. de verbor. significat. in 6. Mascardus conclus. 755. Tuschus lit. F. conclus. 72. num. 11. Hi sub nomine familiæ intelliguntur, Diana 4. part. tract. 4. resolut. 208. in fin. Tamburinus d. c. 4. §. 4 num. 28. Pasqualigus q. 648. iterum Diana 9. p. tract. 1. resolut. 29. Palao tom. 4. tract. 25. disp. unic. n. 7. Henao disp 23. sect. 11. a num. 154.

60 Hortulanus, qui in viridario domus continuæ assistit, & salarium a domino percipit, sub nomine familiæ intelligitur, ad audiendam Missam in Oratorio, Pellizarius n. 2. Manual. tract. 8. c. 2. sect. 3. q. 12. Tamburinus d. §. 4. n. 18. in fin. Pasqualigus q. 648. n. 7. Idem dicendum de Capellano, qui propter salarium domi Missam celebrat, Tamburinus d. §. 4. n. 20. Similiter dicendum de persona veniente ad inserviendum infirmo, Pasqualigus q. 649. n. 8. qui n. 5. idem affirmat de aliquibus non pertinentibus ad parentelam, verum sunt ibi in communi servitio aliorum famulorum, licet pro alimentis aliquid præstent; quia sunt incorporati cum familia, & actu inserviunt.

61 Est tamen dubium, an quando in eadem domo degunt filii, sorores, vel fratres, habentes per se distinctas familias cum suis servitoribus, possint uti privilegio audiendi Missam in Oratorio privato illius domus? Aliqui affirmarunt; nam privilegium habendi Oratorium est Principis, & admittit amplam interpretationem, l. 1. ff. de constitut. Sesse decis. 100. n. 267. Giurba decis. 23. n. 19. Amaya in l. unica, Cod. de collat. donat. lib. 10. n. 6. Lastrea allegat. 4. n. 2. Cum ergo personæ istæ large de familia dicantur, ut privilegio comprehensæ videntur, Pellizarius tom. 2. tract. 8. c. 1. sect. 2. q. 12. Tamburinus d. §. 4. n. 31.

62 Sed contrarium tenet Pasqualigus q. 649. a nu. 2. & dat rationem, quia isti non sunt familiares, cum in ipsis deficiat commensalitas, c. fin. de verbor. signific. in 6. Ergo non possunt frui privilegio Oratorii, concesso domino domus: cui addendum, nec expensis illius vivere, nec in servitio existere, unde ut familiares habeantur. Deinde fundamentum contrariorum nullius est ponderis; nam privilegium Principis, quando est pure beneficium, late interpretatur, Valenzuela cons. 69. n. 73. Antunez de donat. 2. part. lib. 1. c. 7. n. 6. Verum hoc non est proprie beneficium, sed privilegium stricte interpretandum, cum resistentia juris communis, & præjudicio tertii, l. 2. §. Merito. & §. Si quis a Principe, ff. ne quid in loco publico, c. Dudum 31. de decimis, l. 16. tit. 10. lib. 5. Recopilat. Vincentius de Anna allegat. 62. n. 6. Valenzuela consil. 93. n. 50. Cyriacus controvers. 141. n. 48. quare non est extendendum ad personas, quæ non sunt proprie de familia, ut sunt supra relatæ: ita tenet etiam Diana 9. p. tr. 1. resol. 6.

63 Hæc sententia Pasqualigi, & Dianæ de rigore juris admittenda est, sed contraria habet probabilitatem, non ex suo fundamento, quia debilissimum est, sed quia nomine familiæ in præsenti, etiam concessum videtur Indultum pro habitantibus in domo privilegiati: & probatur; nam mens Pontificis indultum concedentis illa est, ut domus illa nobilis, & illustris condecoretur, ne sæpius e domo exeant ad Missam audiendam. Cum ergo filiæ, aut filii isti in eadem domo degant, ad eos est extendendum, cum id pertineat ad decorem illius domus; illud enim quasi expressum censetur, quod sequitur ex expresso, cap. Nam concupiscentiam 4. de Constit. c. Cum semper 23. de offic. delegat. Berous vol. 2. cons. 84. n. 49. Intrigliolus de substit. cent. 1. q. 12. n. 72. Cyriacus controvers. 141. n. 54. Cum ergo expressum sit, ut tota familia illius domus utatur illo privilegio, & ad decorem illius domus pertineant similes personæ, privilegium ad eas est extendendum.

64 Denique hæc sententia probatur; nam famuli ruri degentes, assistentes ad opus rurale, si tamen veniant ad domum domini, privilegio Oratorii perfruuntur, Pasqualigus q. 650. prout etiam famuli, licet non in eodem tecto vivant, Tamburinus d. §. 4. num. 29. Diana dict. tract. 1. resolut. 27. Ergo multo magis personæ, quæ realiter intra degunt, quæ ob realem habitationem etiam ejusdem familiæ esse videntur.

65 Prorsus est alia difficultas, an in privatis Oratoriis possit celebrari præsente sola familia, & non domino? Negarunt Rodriquez in Bull. §. 5. n. 5. Henriquez in Summa lib. 7. c. 13. n. 4. Bardi in Bull. 2. p. tract. 2. c. 3. sect. 8. n. 69. Villalobos in Summa 1. p. tract. 27. difficult. 4 n. 16. Sed tenendum contrarium; nam licet indulta dicant, In tua, & familiæ tuæ, dictio tamen &, non semper copulat, sed ponitur inter diversas personas respectu ejusdem rei in oratione, c. Cum olim 34. de testib. & in rub. C. de sentent. & interlocut. Cenedo sing. 50. n. 4. Gonzalez ad reg 8. gloss. 3. n. 11. Menochius cons. 107. n. 62. Barbosa d. 110. n. 25. Ergo non obstantibus illis verbis, etiam Domino absente, familia poterit uti privilegio audiendi Missam in Oratorio privato illius domus, & faciendi celebrari. Cæterum dictio Et, posita inter diversas personas, effectum dispositionis æqualiter dividit inter ea, ita ut æquales sint quoad effectum, Gomez var. tom. 1. c. 1. n. 26. Barbosa d. 110. n. 15. Quapropter sicut domino præsente, & ipso solo potest in Oratorio celebrari; similiter sola familia præsente absque domino, Tamburinus d. §. 4. n. 39. Pellizarius tom. 2. tract. 8. cap. 2. num. 149. Palaus tom. 4. tract. 25. disp. unica, punct. 6. n. 9. Salas ad Bull. q. 19. post princip. Megala resol. var. tom. 2. resolut. 161. n. 18. Pasqualigus q. 625. Capponi d. c. 183. n. 21. Henao d. disp. 23. sect. 12. n. 163.

66 De hospitibus vero qui non in omnibus Bullis apponuntur, intelligere oportet eos qui domi hospitantur: & non solum ipsi uti possunt simili indulto, sed etiam famuli ipsos comitantes. Intelligitur tamen si nobiles sint, non solum genere, sed privilegio, Tamburinus d. §. 4. n. 32. Pasqualigus q. 653. an. 1. Et sufficit si divites sint, & personæ honoratæ, juxta legem 3. C. de commerc. & mercat. quia nobiles sunt secundum statum politicum, Gusdopapæ singul. 85. Tiraquellus de nobilit. c. 3. Mathienzo in l. 7. gloss. 4. tit. 7. lib. 5. recopillat. Ergo poterunt uti hoc privilegio, Pasqualigus q. 653. n. 4. Henao d. sect. 12. num. 71.

67 Sed an clausula ista extendi possit ad hospitem unius diei, affirmarunt Pellizarius d. sect. 2. q. 13. Tamburinus d. §. 4. n. 33. Pasqualigus q. 653. n. 3. quorum sententiam probabilem censeo, quia qui tantum ad prandium invitatur, hospes dicitur: quod carendunt, etiamsi tantum invitaretur, ut posset uti privilegio, quia utitur invitans jure suo.

68 Illud vero graviter observandum, ut minime qui indultum impetravit, jubeat in Oratorio celebrari, nisi prius visitetur, & approbetur ab Ordinario, prout petunt similia indulta, ibi: Per Ordinarium loci prius visitanda, & approbanda. Unde hæc visitatio, & approbatio fieri valet ab Episcopo, vel ab alio, qui habet jurisdictionem ordinariam in loco illo, quia continetur appellatione Ordinarii, Abbas in c. Ut forma 6. de sent. excommun. Navarrus consil. 9. de Privilegiis, Parisius lib. 3. de resignat. q. 11. Cochier. de jurisd. in Exempt. 1. p. q. 1. n. 9. quare & isti possunt visitare, & approbare Oratoria, Tamburinus d. c. 4. §. 4. n. 12. Pasqualigus de sacrific. Miss. q. 619. n. 4.

69 Dubitatur, an Ordinarius postquam Oratorium visitaverit, & approbaverit, iterum possit approbare, & visitare? Aliqui negarunt, quia indulta illa dicunt Prius, quod verbum importat primam visitationem, & approbationem; non vero ut postea habeat Ordinarius facultatem ad iterum visitandum, seu approbandum: & denique ad id adducunt textum in c. fin. de censib. tenet Sanchez de matr. lib. 9. disp. 19. n. 39. Tamburinus d. §. 4. n. 11.

70 Sed contrarium tenet Pasqualigus q 619. nu 3. nam dictio Prius, dat ordinem ad celebrationem, ne prius celebretur, nisi Ordinarius visitaverit, aut approbaverit Oratorium: non vero asserit, ulterius non esse approbandum, & visitandum, quoties fuerit necessarium, ne aliqua adsit indecentia. Textus in c. fin. de censibus, ad rem non est; loquitur enim de procuratione non petenda in visitatione Oratoriorum in Grangiis Religiosorum, quæ Ordinariis non est danda. Si tamen consuetudo dandi

permaneat, damnanda non est: præsertim id decernit textus in Grangiis Regularium, ne expensis graventur: quod quidem non est admittendum in aliis privatis Oratoriis, Azorius *Instit. Moral. 2. part. lib. 3. c.* 41. Pasqualigus *d. q.* 619. *n.* 2. Tamburinus *d. §. 4. n.* 11. Barbosa *in d. c. fin. n.* 2. quare ad rem non est.

71 Verum interrogabis, quid faciendum, si Ordinarius visitare, & approbare Oratorium renuerit? Quamplures tenuere, petita, & non obtenta approbatione Ordinarii, ibidem celebrari posse, quia licentia petita, & injuste denegata, pro concessa habetur, quando aliud non obstat. Tenent Ludovicus a Cruce *in Bull. disp* 1. *c.* 5. *dub.* 1. *n.* 4. Tamburinus *d. §. 4. n.* 15. Diana 5. *part. tract.* 10. *resolut.* 77. & 9. *part. tract.* 1. *resolut.* 10. Quintana Dueñas *tom.* 2. *tractat.* 7. *singul.* 32. *num.* 3. Garzia *in Summa, d. difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 2. *numer.* 16. dicit probabile Lezana *in Summa, verbo Bulla, n.* 14. & admittit Capponi *d. c.* 183. *n.* 27.

72 Alteri vero negant, quia hoc indultum habendi Oratorium conceditur sub conditione, ut approbetur prius, & visitetur ab Episcopo, quo uti non valet impetrans, nisi purificata conditione, sive juste, sive injuste denegetur, *l. Pecuniam quam, ff. de reb. credit.* Parisius *lib. 3. consil.* 8. *n.* 25. Tiraquellus *in l. Si unquam C. de revocand. donat. verb. Revertatur, n.* 277. Ripa *cons.* 81. *n.* 23. Ergo licet Ordinarius tenuat visitare, & approbare Oratorium, petit tamen approbationem, & negata, impetrans non poterit in Oratorio celebrare, aut celebrari facere. Confirmatur; nam clausula ista sic apponitur: *Per Ordinarium loci prius visitando, & approbando.* Hic enim ablativus absolutus est importans conditionem, *l. A testatore* 109. *ff. de condit. & demonstrat. l. Evictus* 35. *ff. de evict.* Rota apud Burattum *dec.* 696. *n.* 2. Rota apud Merlinum *decis.* 247. *num* 8. Gratianus *discept.* 352. *n.* 7. Ergo cum hæc approbatio, & visitatio posita sit per modum conditionis, etiamsi injuste denegetur, nequibit in Oratorio privato celebrari authoritate propria, quin potius in specie recurrendum est ad Superiorem, Duardus *in Bull. 2. p. tract. 2. c. 2. sect. 2. n.* 10. Pellizarius *in Manual. d. tract. 8. c. 2. sect. 2. n.* 93. Pasqualigus *q.* 620. *per tot.*

73 In re dicendum, certum esse, non posse Episcopum, vel alium Ordinarium impedire, ne celebretur in Oratorio privato, quando decens est, & bene ornatum, ex licentia Summi Pontificis; quin potius si absque causa impediat, & renuat approbare, graviter peccare, quia grave præjudicium infert parti, impediens gratiam sibi concessam: tum etiam Summo Pontifici, non exequens gratiam a se concessam, Tamburinus *d. §. 4. n.* 11. Pasqualigus *q.* 620. *n.* 3. quamobrem quotiescunque Oratorium fuisset bene ornatum, & decens, tenetur illud visitare, & approbare.

74 Si tamen renuerit, admitto secundam sententiam, ut minime, petita approbatione, & non obtenta, ex authoritate propria celebrari facere possit; quin potius recurrendum ad Superiorem, ut admittit etiam Capponi *d. c.* 183. *n.* 27. Et ratio est; nam licet in quamplurimis casibus licentia petita, & non obtenta, & injuste denegata, habeatur pro obtenta, *c. Licet* 18. *de Regularib. Clem.* 1. *de for. compet. l.* 9. & 10. *tit* 7. *part.* 1. id tamen est intelligendum quando licentia ista extrinseca est, & non intra substantiam actus, Gonzalez *ad reg. 8. glos.* 43. *n.* 200. & *glos.* 45. *n.* 53. Ponte *de potest. Proregis, tit. 6. §. 1. nu.* 4. Bobadilla *in polit. lib. 2. c. 9. n.* 18. Salgado *in Labyrint. 1. p. c. 35. n.* 69. alias tamen etiam injuste denegata lex actum non permittit. In præsenti igitur illa approbatio, & visitatio Oratorii ab Ordinario facienda intrat substantiam concessionis; non enim vult Pontifex rem tam gravem, & tantæ reverentiæ relinquere arbitrio privilegiati, sed Ordinarii, qui attente id præcipiat, & approbet. Ergo si renuerit approbare Oratorium, etiam injuste, minime id pro concesso habebitur, sed necessario recurrendum ad Superiorem. Cæterum probatur ab inconvenienti, quod est argumentum efficax, Everardus *in Topic. legalib. loco* 62. Genuensis *in praxi. q.* 160. nam si renuente Ordinario posset privilegiatus in suo Oratorio privato celebrare, aut facere celebrari, ansa ei præberetur, quando etiam juste renueret; allegaret enim injuste denegari, prout sibi videbitur. Unde quantoties Missa in locis indecentibus, & pessime ornatis celebraretur: idcirco ne similia inconvenientia renascantur, prima sententia non est adducenda ad praxim, sed semper si casus occurrat, recurrendum ad Superiorem. Denique licentia petita, & non obtenta, habetur pro concessa, quoties aliud non obstat, ut agnoscunt contrarii: ast in præsenti obstat inconveniens supra recensitum. Ergo licentia in præsenti non habebitur pro concessa, sed semper recurrendum ad Superiorem.

75 Rursus in aliquibus Indultis Oratorium ponitur illa clausula: *Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura.* Hæc vero clausula non dat facultatem, ut pro suo libero arbitrio Ordinarius licentiam habendi Oratorium revocare valeat, alias frustratoria redderetur Pontificis licentia: sed tantum importat arbitrium regulatum secundum juris dispositionem, & illi conforme, *l. In personam, §. Generaliter, ff. de Reg. Jur.* Menochius *de Arbitr. lib. 1. q. 7. n.* 15. Gregorius XV. *decis.* 465. *n.* 1. Rota apud Merlinum *decis.* 629. *n.* 1. Seraphinus *de privilegiis jurament. privileg.* 132. *n.* 81. idcirco Ordinarius nequit revocare licentiam, nisi ex causa gravi, & quæ concernat usum Oratorii, Tamburinus *d. §. 4. n.* 16. Quintana Dueñas *tom. 2. tract. 7. singul.* 32. *n.* 4. Pasqualigus *q.* 621. *per tot.*

76 Est dubium in hac materia non obliviscendum, an privilegium habendi Oratorium privatum sit mixtum, nempe personale, & reale. Prima sententia affirmat illud mixtum esse, quia non est præcisè concessum personæ, sed personæ pro tali loco determinato. Ergo est mixtum. Explicatur; nam quando hoc privilegium alicui conceditur, ut habeat Oratorium Matriti, locus ille designatur taxative, ut alibi non possit habere Oratorium, alias posset illud habere toto orbe terrarum: quod est ridiculum existimare. Ergo privilegium hoc est mixtum, Merola *tom. 5. Theolog. Moral. disp. 6. c. 8. dub.* 22. *n.* 131. Thomas Hurtado *tom. 2. tract. 12. c. 1. dub. 5. n.* 2027.

77 Secunda sententia tenet, non esse mixtum, sed personale, quia dirigitur in personam, ut patet ex verbis indulti, ibi: *Specialibus favoribus prosequi volentes,* & alibi: *Ut in privato domus tua Oratorio celebrare libere, & licite possis, & valeas, indulgemus.* Quæ verba principaliter, & directe tendunt in personam, & non coarctantur ad certum locum, ita ut privilegium relinquant personale, ut per Baldum *in l. 1. C. de Summa Trinit. n.* 14. Barbosa *in l. Quia tale, ff. solut. matrim. n.* 40. Ergo est personale. Præterea licet privilegium dicat: *Habeat Oratorium Matriti,* non ponitur taxative, ut objectum privilegii, sed ut objectum loci, in quo est exercendum privilegium: itaque privilegium hoc semper est personale, Antonius Novarius *in Summ. tit. de Oratoriis privat. n.* 6. Quintana Dueñas *d. tract. 7. singul.* 31. Diana 4. *part. tract. 4. resolut.* 208. Tamburinus *d. §. 4. n* 2. Megala *var. resolut. tom. 2. resol.* 161. *n.* 6. Pasqualigus *q.* 624. *per tot.* Capponi *d. c.* 183. *n.* 30.

78 Sed tamen in hac difficultate duo casus sunt distinguendi. Primus, quando indultum dicat, *In privato domus tua Oratorio libere, & licite possit.* In hoc enim casu proculdubio dicendum, privilegium esse personale. Et ratio est; nam illud dicitur privilegium personale, quod personis speciali aliqua ratione indulgetur, veluti nobilibus, aut pupillis, Cujacius *lib. 1. diffinit. Papin. in l. Ex plurib.* 40. *ff. de Administrat. tut.* D. Olea *de cess. tit. 6. q. 2. n.* 10. Donellus *lib. 21. comm. c. fin.* Ergo cum hæc concessio fiat personæ, semper erit privilegium personale tantum. Quod vero Missa celebretur in domo ejus, minime privilegium respicit causam ipsius, sed tantum designat locum habendi Oratorium, ubi illa persona cui indulgetur, possit celebrare, aut celebrari facere, ut bene considerat Pasqualigus *d. q.* 624. *n.* 6. Ergo ex eo quod conceditur, ut domus habeat Oratorium, nullo tamen modo potest considerari habere aliquid realitatis, sed tantum erit privilegium personale. Deinde etiam dicitur privilegium personale, quando verba concessionis diriguntur ad personam, Boetius *decis.* 117. *n.* 15. Barbosa *in d. l. Quia tale, ff. solut. matrim. n.* 5. Diana 3. *p. tract. 5. resolut.* 120. Suarez *de legib. lib.* 8. *c. 3. n.* 10. Cerier *de primog. lib. 3. q. 1. n.* 3. Cum ergo omnia verba indulti Oratorii dirigantur in personam, dicendum esse privilegium personale.

79 Secundus casus erit, quando quis habuerit indultum habendi Oratorium Matriti, sitne mixtum, aut personale? Et videtur esse mixtum, quia, ut alias expendit Thom. Hurtado *d. n.* 2027. haberet privilegium habendi Oratorium toto orbe terrarum. Tum quia verbum illud *Matrito,* nihil operaretur; & ideo ne superfluum videatur, intelligendum etiam concessum esse loco, *c. Commissa* 35. *§. Porro, de elect. in. 6. l. Boves* 89. *§. Hoc sermone, ff. de verb. signific.* & consequenter mixtum esse, ita ut alibi non possit habere Oratorium, nisi Matriti. Ita tenent aliqui, quos tacito nomine refert Diana 4. *part. tract. 4. resolut.* 208.

80 Sed tamen contrarium est tenendum, & asserendum

esse personale, ita ut si alibi transferatur, possit vi indulti habere Oratorium. Ratio est, quia adhuc in his terminis indultum solum conceditur personæ, & ejus favore, & causæ; non vero causa loci. Ergo relinquitur personale, nec transit ad naturam mixti. Confirmatur; nam illud verbum *Matriti* non est causa concessionis, nec verba diriguntur ad locum, ut sit mixtum privilegium; sed tantum appositum est, quia impetrans narravit vicinum esse Matriti, & ibidem habere domicilium, ubi intendit domi habere Oratorium. Ergo relinquitur pure esse privilegium personale. Denique probatur; nam quilibet habens privilegium habendi Oratorium in civitate, potest illud ruri habere, dum ibi commoratur; & tamen non utatur alio habito in civitate, Pasqualigus *q.*630. *per tot.* Diana *9. p. tr. 1. resolut.* 22. Capponi *d. c.*183 *n.*33. & est ratio, quia est privilegium personale. Ergo idem est dicendum in nostra specie. Sic tenent Diana *d. resolut.* 208. Novarius *tit. de orat. privat. n.6.* Tamburinus *d.* §.4. *n.2.* Quintana Duenas *d. tract. 7. singul.* 32. *n.4.* alibi Diana *6. p. tract.* 8. *resolut. 9. vers. Notandum*, Pasqualigus *q.* 629. qui cum aliquibus *q.*629. idem asserit, licet indultum fiat cum mentione certæ Diœcesis; nam tunc etiamsi impetrans ad aliam se transferat, privilegio fruetur.

81 Illud vero certum est, simile indultum morte Pontificis concedentis non extingui, quia est gratia facta, quæ morte concedentis non extinguitur, *c. Si cui* 36. *de prabend. in 6.* ubi Glossa *verbo Moriatur*, Abbas *in c. Quoniam, de offic. delegat.* 8. *n.2.* Gutierez *can. lib. 1. c.* 15. *n.*24. Sanch. *de matrim. l.8. disp* 28. *n.*64. quod idem est dicendum mortuo Episcopo, quando continuatio privilegii dependet ob ejus licentia, ob eandem rationem, Novarius *in c. Placuit dist.* 6. *n.* 163. Salzedo *ad Bernardum in praxi, c.*36. Tamburinus *d.* §.4. *n.*17. & 19. Pasqualigus *q.*625. qui *n.* 4. idem extendit, etiamsi indultum dicat, *Ad beneplacitum nostrum*, quia beneplacitum intelligitur ipsius dignitatis, quod non expirat morte Pontificis, *c. Si gratiosa* 5. *de rescript. in 6.*

82 Similiter absque dubio asserendum, indultum Oratorii ad hæredes non transire, sed finiri morte privilegiati, quia est personale, *regula privilegium, de regul. jur. in 6. leg. Neratius* 151. *l. Privilegia* 157. *ff. de regul. jur.* Est etiam alia Regula 65. *ff. eod.* ibi: *Ubi persona conditio locum faciat beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat*, Larrea *decis.* 31. *n.*20. Verum Pellizarius *d. tom. 2. tract.* 8. *c.*8. *sect.*2. *n.*153. scripsit, quod si indultum contineat clausulam, *Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura*, ad hæredes transibit, nec privilegium finietur morte privilegiati, quia hæc verba perpetuitatem significant.

83 Sed Pasqualigus *q.*626. *n.*2. recte eum refellit, quia clausula illa non est taxativa, sed modificativa, nec privilegium extrahit a natura suæ personalitatis; nam clausulæ accessoriæ, & non mutantes substantiam, non mutant naturam, *l. fin. ff. de constit. pecun. l. Si stipulatus sit* 4. *ff. de usur.* Socinus *cons.* 128. *n.*133. Ergo semper indultum illud remanet personale, & consequenter morte privilegiati extinguitur, *l. ex pluribus* 40. *ff. de administrat. tut. l.* 1. *C. de privilegiis dotal. l. Dabimus* 3. §. *Si quis, ff. de privilegiis credit.* & ita in praxi tenendum, R. Moya *d. tract.* 2. *disp.* 3. *q.*2. *n.*16. Henao *disp.*25. *sect.* 12. *n.*166.

84 Sed est dubium, an mortuo privilegiato, virtute Bullæ Cruciatæ, quando ab Episcopo approbatum est Oratorium, adhuc successores possint ibidem celebrare, aut celebrari facere. Affirmarunt Thomas Hurtado *d. tom. 2. tr.* 12. *c.*2. *n.*2177. Mascatenas *tom.* 1. *de Sacrament. tract.* 5. *de Sacrific. Miss. disp.*5. *c.*5. nam licet hoc privilegium sit personale, supposito quod virtute Bullæ valet Oratorium erigi, jam semel approbatum ab Episcopo, non indiget nova approbatione, nec valet reprobari, *l. Pomponius, ff. de negot. gestis*. Ergo successores privilegiati virtute Bullæ bene poterunt in Oratorio illius celebrare, aut celebrari facere.

85 Sed R. de Moya contrarium optime tenet *d. q.*3. §. 2. *a n.* 9. nam Pontifex tantum approbat Oratorium pro vita privilegiati. Ergo eo mortuo remanet approbatum, nec virtute Bullæ successores possunt ibidem celebrare, aut celebrari facere. Princeps enim quod semel approbavit, valet reprobare, *l. Ut gradatim* 11. §. 3. *ff. de muneribus, & honoribus*, prout etiam quotidie approbati ad excipiendas confessiones, reprobantur. Denique sententia erigendi Oratorio ea vi Bullæ, hodie est improbabilis, quapropter extincto privilegio Oratorii per mortem privilegiati, approbatio sola Episcopi non sufficit, & consequenter est necessarium novum indultum, nec aliter successores eo uti poterunt.

CAPUT XI.

De Oratoriis Episcoporum, & Regularium: Elucidatur caput finale *de Privilegiis in 6.*

SUMMARIUM.

In hoc capite agendum de Oratoriis Episcoporum, & Regularium. De Oratoriis Principum, & Senatorum idem dicendum, ut diximus de Oratoriis privatis, nisi publice sint erecta, n. 1.

Ponitur privilegium Episcoporum in c. fin. de privilegiis in 6. *Debent quotidie ex decentia Episcopi Missam audire*, n.2.

Possunt absentes a suis Ecclesiis celebrare in Altari portatili. Est difficultas in quo consistat hoc privilegium, n. 3. *Explicantur textus* in c. fin. de privilegiis 6. & c. Concedimus 30. de consecrat. dist. 1. *n.* 4. 5. & 6.

An per Concilium Tridentinum sublatum sit privilegium dicti capitis finalis, aut per Constitutionem Pauli V. Affirmandum videtur, n.7.

Sed contrarium probatur. Cessante fine præcepti, cessat præceptum, n. 8.

Et idem est dicendum circa Constitutionem Pauli V. Privilegium insertum in corpore juris, nisi de eo fiat specialis mentio, non derogatur, n.9.

Colligitur ex dicto privilegio, Episcopos posse in suis Palatiis erigere Oratoria, n.10.

Fit instantia ex doctrina aliquorum contrarium tenentium, n. 11. *Respondetur*, ib. *Episcopi in suis Palatiis possunt habere Oratoria publica, ut habent Hospitalia, & carceres*, n.12.

Et licet aliqui resistant, possunt habere Oratoria privata, quod late probatur. Privilegium extenditur ob identitatem rationis. Olim erat Eucharistia in Palatiis Episcoporum, & possunt habere Oratoria in domo rurali, n.13.

An possit Episcopus duo habere Oratoria, unum ad suum usum, alterum ad usum familiæ. Prima sententia negat. Consuetudo est optima legum interpres, Privilegium habendi Oratorium, esse odiosum affirmat Trullench. negat Pasqualigus, sed non extenditur, n.14.

Secunda sententia tenet contrarium. Explicatur textus in d. c. fin. *n.* 15.

Admittitur secunda sententia ad unum Oratorium, ex d. c. fin. *Privilegium nequit extendi, nisi ad personas expressas, Declaratoria interpretativa debet esse congrua verbis, & verba præcisa nequeunt habere aliam interpretationem*, n.16.

Ad alterum Oratorium extenditur ex facultate textus in c. Missarum 12. de consecrat. dist. 1. *Facultas Episcopi ad designandum locum celebrandi est reservata quoad domos privatas*, n. 17.

An in Oratorio posito in Palatio, Episcopo absente, possit celebrari, negant plures, n.18. *Affirmant alteri*, n.19.

Si Episcopus erigit Oratorium in Altari privato in suo Palatio, admittenda est prima sententia, n.20. *Si est Oratorium cum Altari fixo tantum ad usum Episcopi, idem dicendum. Si vero non ita, contrarium asserendum cum secunda. Quisque præsumitur uti remedio ordinario, non extraordinario. Oratorio Episcopi competit immunitas*, n.21. *An mortuo Episcopo possint Familiares in Oratorio Palatii celebrare? negavit Diana*, n.22. *Affirmat Pellizarius*, n.23. *Resolvitur ut supra, nisi domus Episcopi fuerit combusta, aut aliis locata*, n.24.

Privilegium habendi Oratorium Episcopis concessum, extenditur ad titulares sub nomine Episcopi comprehensos, num. 25.

Fit instantia, & explicantur verba d. capitis finalis. Non extenditur pro inferioribus etiam jurisdictionem Episcopalem habentibus, nec pro Episcopis tantum electis, & non confirmatis, n.27.

Regulares habent plura privilegia celebrandi in quolibet loco in Altari portatili, quæ referuntur, n. 28. *An sublata sint per Concilium Tridentinum? Affirmant plures*, n.29. *Negant alteri*, n. 30.

Admittitur prima sententia: secunda vero in praxi probabilis non est, ex Constitutione Gregorii XIII. n.31. *Fit instantia, & respondetur*, n.32.

Limita cum Reverendissimis, & doctissimis Patribus Jesuitis ad Mis-

ad Missionem missis, ex aliquibus Constitutionibus. Quod ex Urbani Constitutione extenditur ad alios Regulares ad Indos missos, n.33.

Regulares habent plura privilegia, ut Oratoria habeant in Monasteriis, Claustris, Hospitiis, Grangiis, intra, & extra Monasteria, n.34. Possunt erigere Generales, aut Provinciales, irrequisito Episcopo, n. 35.

An hec privilegia sint derogata per Tridentinum, affirmandum videtur, n.36. Sed contrarium defenditur, n.37.

An cæteri Sacerdotes possint celebrare in Oratoriis Regularium? Ponitur ratio dubitandi, num. 38. Resolvitur affirmative, n.39.

An idem sit dicendum de grangiis Regularium? Prima sententia negat, n.40. Secunda affirmat, n.41.

Explicatur caput Parentibus 10. de privilegiis, *n.44. & caput finale* de censibus, *n.43. Idcirco admittitur secunda sententia, n.44.*

1 IN hoc capite de aliquibus Oratoriis agendum est nobis, præcipue de Oratoriis Episcoporum, & Regularium: de aliis vero quæ habentur in Palatiis Principum, Senatorum, & aliorum jurisdictionem exercentium, nihil dico; nam aut sunt Capellæ publicæ, de quibus diximus capite antecedenti, aut sunt Oratoria privata similiter ibidem recondita, in quibus nequit Missa celebrari absque indulto Sedis Apostolicæ, ut declaravit Sacra Congregatio 14. Novembris 1648. & refert Valerus *in different. utriusque juris, verbo Missa, different.* 2. §. 2. Diana 9. *part. tract.* 1. *resolut.* 35. Fagnanus *in c. Authoritate, de censibus, n.* 19. quidquid aliqui resistant, quos dat Diana nuperrime allegatus, quorum sententia erit admittenda, si in Palatiis sæcularium Magistratuum aliqua publica Oratoria erigantur, quæ licet deserviant ad Principum, vel Magistratuum commoditatem, publici tamen sunt aditus illorum, ut jam expressum est.

2 Episcopis vero de jure communi competit privilegium capitis finalis *de privilegiis, lib. 6.* ut possint in Altari portatili celebrare, aut facere celebrari, si absentes sint a suis Ecclesiis extra diœcesim, idque ob causam audiendi Missam; cum non debeat aliqua dies præterire qua ab Episcopo non audiatur, vel celebretur, absque rationabili causa, dummodo interdictum observetur. Ex hoc enim textu duo communiter deducuntur. Primo, an Episcopus teneatur quotidie Missam celebrare, seu audire, nisi ex rationabili causa excusetur? Et asserendum ad id teneri, & ab eo id fieri ex congruentia, & decentia, non vero ex aliqua obligatione: quæ quidem interpretatio consona est verbis illius textus, ibi: *Sine qua transire non decet.* Verbum enim *Decet*, tantum congruentiam, & decentiam supponit, *c. Magna 6. de voto, c. Cum decet* 30. *de elect. in* 6. Cicero 3. *de Finib.* ibi: *Decet patriam esse chariorem nobis, quam nosmetipsos.* Idcirco tantum ex congruentia, & decentia Episcopi debent quotidie, aut Missam celebrare, aut eam audire, Navarrus *in Man. c.* 21. *n.*2. Azorius *Instit. Moral* 2 *p lib.*7. *c.*4. *q* 3. Riccius *in praxi*, 1. *resol.* 203. *n.*6. Fagundez *in præcept. Decalogi*, 1. *p. lib.*2. *c.*2. *n.*11. Barbosa 2. *p. alleg.* 24. *n* 1. Henao *de Sacrific. Miss. disp* 23. *sect* 9. *n.* 103.

3 Ob hanc enim causam concessum est Episcopis, ubi eis visum fuerit, cum Altari portatili celebrare, aut celebrari facere, si absentes sint a suis Ecclesiis. Sed est difficultas, in quo consistat hoc privilegium. Ratio dubitandi sumitur ex decisione textus *in c. Concedimus* 30. *de consecrat. dist.* 1. ubi omnibus Sacerdotibus conceditur celebrare in itinere cum Altari portatili, si non adsint Ecclesiæ, seu Oratoria: unde communiter Doctores eliciunt, causa itineris, deficientibus Ecclesiis, seu Oratoriis, posse Sacerdotes celebrare in Altari viatico, S. Thomas 3. *p. qu.* 83. *art.* 3. *ad* 2. Valerus *de different. verb. Missa, different.* 2. Leander *de Sacrament. tract* 8. *disp.* 6. *q.* 16. Layman *in Summ. lib* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 3. de Lugo *de Eucharist. disp.*20. *sect.* 2. Ergo nullum privilegium conceditur Episcopis *in dict c. fin.* cum de jure communi id omnibus Sacerdotibus fuerit concessum.

4 Huic difficultati aliqui respondent, privilegium magnum Episcopis concedi *in d. c. fin.* nam textus *in c. Concedimus*, tantum ratione itineris concedit Presbyteris celebrare in Altari viatico, quando Ecclesiæ, aut Oratoria deficiunt. Textus vero *in d. c fin.* Episcopis id concedit, licet adsint, ob commoditatem Episcopi, Suarez *in* 3. *p. disp.*81. *sect.* 3. *vers. Tertia exceptio*, Dicastillo *de Sacrament. tract.* 3. *disp.*4. *dub.*5. *n.*99. Pasqualigus *de Sacrific. Miss. q.*464. *n.*6.

5 Hoc interpretamentum, utpote conforme literæ illius textus, est suscipiendum, ut probant aperte verba illius: *Nec semper possunt commode ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, seu audienda.* Aperte enim supponuntur Ecclesias adesse; verum quia commode Episcopi ad illas accedere non possunt, simile privilegium conceditur eis: quod diversum est *in d. c. Concedimus*, loquente quando non adsunt Ecclesiæ.

6 Verum licet hæc interpretatio sit conformior, adhuc alia est probabilis, scilicet dictum caput *Concedimus*, solum dare hanc facultatem Sacerdotibus, quando per plures dies celebratio deficeret, aut non speraretur de cætero, vel instet præceptum audiendi Missam, ut tenent plures quos refert Pasqualigus *q.*464. *n.* 1. Ast Episcopis *in d. c. fin.* quotidie celebrare, aut facere celebrari conceditur in Altari portatili, ne Missa eis deficiat.

7 Est dubium, an per Decretum Concilii Tridentini sublatum sit Episcopis hoc privilegium celebrandi in Altari portatili, vel ex Decreto Pauli V. Et affirmandum videtur; nam Tridentinum *sess.* 22. *in Decreto de servandis, &c.* loquendo cum Episcopis, sic decernit: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dicata Oratoria ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc sacrificium a Sæcularibus, & Regularibus peragi.* Cum ergo eis injungatur, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria celebrari, consequens est, ut eisdem præcipitur, ne aliter faciant; non enim Episcopi alios corripere recte possunt, si ipsi non corripiantur, & ad Decretum adstringantur. Præterea Concilium ad evitandos abusus decernit, ne extra Ecclesiam, aut Oratoria celebretur; non enim tolleretur, si adhuc Episcopis permissum remaneret ad libitum in Altari portatili celebrare. Ergo abstulit simile privilegium. Denique Constitutio Pauli V. sustulit licentiam, & facultatem Episcopis, quam dabant ad celebrandum in Oratoriis privatis. Ergo etiam ab eis abstulit facultatem celebrandi quotidie in Altari privilegiato.

8 Sed in contrarium est communis sententia, quia Tridentinum nihil loquitur de hoc privilegio, sed tantum designat Episcopos executores, ne patiantur celebrare nisi in Ecclesiis, & Oratoriis ad id deputatis. Cæterum Concilium loquitur cum Sæcularibus, & Regularibus Clericis, non vero loquitur cum Episcopis, ut ipsi non celebrent, nisi in locis ad id designatis. Ergo Tridentinum ab illis non abstulit facultatem celebrandi in Altari portatili ad eorum commoditatem. Rursus quando cessat finis præcepti, debet dispositio cessare, *l. Si maritus* 15. §. *Præscriptiones, ff. ad leg. Jul. de Adult. l Quod dictum* 32. *ff. de pact. cap. Et si Christus* 26. *de jure jur.* Everardus *in Top. loco* 85. Tiraquellus *in tract. cessante causa*, 1. *p. n.* 11. Cum ergo in præsenti finis Concilii fuerit, ut cessarent abusus in celebratione Missarum, qui non adsunt, si Episcopus celebret in Altari viatico, vel faciat celebrari. Ergo debet cessare dispositio Concilii. Confirmatur, quia nullus abusus valet considerari in lege id concedere, utpote in privilegio inserto in corpore juris: unde non est præsumendum legem illos concessisse, aut permisisse: Ergo cessant abusus, & finis præcepti, & consequenter præceptum.

9 Nec ex Constitutione Pauli V. aliquid in contrarium probatur, quia solum declarat Episcopos non posse dare licentiam ad habenda Oratoria privata, ubi celebretur. Tum in dictis decretis tam Tridentini, quam Pauli V. non fit mentio specialis hujus privilegii, ut derogaretur, quod fieri debebat, quia est insertum in corpore juris, *l. Ejus militis* 34. §. *Militia, ff. de Testam. milit.* Felinus *in c.* 1. *de rescript. n.*12. Lotterius *de re benefic. lib.*1. *q.*7. *nu.*26. Ruinus *vol.* 1. *cons.*228. *n.*13. Suarez *de legib. lib.*8. *c.* 38. *n.* 12. Palaus 1. *p. Oper. Moral. tract.* 3. *disp* 4. *de privileg. punct.* 2. §. 5. *n.*5. Ergo nec decreto Tridentini, nec Pauli est derogatum hoc privilegium *in d. c. fin.* Sic declaravit Sacra Congregatio, ut testatur Barbosa 2. *part. alleg.*23. *n.*5. Alzedus *de Precell. dignit. Episcop.* 1. *p c.*13. *n.*3. Fagnanus *in c. Quod nonnullis, de privileg. n.*8. Valer. *verbo Missa, different.* 2. *vers. Hac tamen Regula*, Azor. *Instit.* 1. *p. lib.* 10. *c.*26. *q.*4. Garzia *in Summ. tract.*3. *difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 2. *n.*19. Coninch. *de Sacrament. q.*83. *art.* 3. *dub.* 1. *n.*224. Layman *d. tract.* 5. *c.*5. *n.*3. Lugo *d. disp.*20. *sect.* 9. *n.*49. Pasqualigus *q.*1215. *per tot.* Henao *d. disp.*23. *sect.* 9. *n.*110. quorum sententiam admitto.

10 Secundum, quod observandum est *in hoc d. c. fin.* est, ut ex hoc privilegio, & aliis facultatibus de jure communi Episcopis concessis, possint in proprio Palatio authoritate propria erigere Oratoria ad celebrandum. Ratio est; nam

nam si Episcopis conceditur facultas celebrandi, aut faciendi celebrare in Altari portatili, commodo loco ad libitum illorum, similiter in propriu Palatio valent ad celebrandum Oratorium erigere, & destinare. Tum; nam si in decreto Tridentini, & Constitutione Pauli V. prohibeatur celebrari in domibus privatis, nisi ex licentia Pontificis, Palatium Episcopale non comprehenditur in his decretis, quia non est privara domus, sed gaudetq; immunitate, *c. Id constituimus* 17. *q.* 4. Quapropter tam de jure communi, quam ex privilegio dicti capitis finalis possunt erigere Oratoria in suis Palatiis, non solum ob necessitatem, quando essent infirmi, sed ob solam commoditatem, Marchinus *de Ordin.* 4. *p. c.* 9. *n.* 11. Garzia *d. c.* 2. *n.* 19. Diana 9 *part. tract.* 1. *resol* 36. de Lugo *d. disp* 20. *sect.* 2. *n* 50. Tamburinus *in Meth. lib.* 1. *c.* 4. §. 2. *num.* 12. Pasqualigus *q.* 1216. *per tot.* Rubeus *in Aphorism. Episcop. verbo Oratorium*, *n.* 3. Capponi *d. c.* 183. *n* 43. Henao *d. sect.* 9. *n.* 107.

11 Sed in contrarium est difficultas; nam ut declararunt Cardinales ad Concilium, *responso* 841. Episcopi nequeunt celebrare, nec facere celebrari in Oratoriis habitis in suis Palatiis; quia id est sublatum per Tridentinum. Tum quia textus *in d. c. fin.* solum loquitur de Episcopis itinerantibus, non vero domi morantibus, & in suis Palatiis. Unde Pasqualigus *q.* 1216. *n.* 4. asseruit non eis competere habere Oratoria ex privilegio dicti capitis finalis. Ergo minime possunt habere Oratoria in suis Palatiis authoritate propria, ut affirmant Riccius 4. *part. decis.* 78. *n.* 5. Valer. *d. different.* 2. *n.* 1.

12 In hoc dubio dicendum, Doctores in aliqua confusione versari; duobus enim modis potest Episcopus Oratoria in suo Palatio construere. Primo, quando sunt publica. Secundo, quando sunt privata. Publica vero sua propria authoritate Episcopi valent erigere cum porta ad publicam viam, & cum campana, & aliis requisitis, prout tenent Nostri Eminentissimi Archiepiscopi Toletani, & sunt sicut cætera Oratoria publica, Fagnanus *in c. Authoritate*, *de censib. n.* 24. nam sicut Episcopi possunt ubi fuerit conveniens, publica erigere Oratoria, similiter in eorum Palatio ex ipsorum propria authoritate erigi possunt, prout etiam in Hospitalibus, & carceribus fiunt, Fagnanus *ubi proxime*, *n.* 26. Unde in his Oratoriis & celebrari poterit, & Fideles Missam audire quibunt, Pasqualigus *q.* 1210. *n.* 3. *&* 5.

13 Erit ergo nota concertatio in secundo membro distinctionis, nempe si Episcopus possit Oratorium privatum in suo Palatio propria authoritate erigere: quo in casu loquitur Responsum Cardinalium, & similiter Riccius, & Valer. & improbabilis non est eorum sententia, ex fundamentis recensitis *n.* 7. Sed adhuc contrarium est tenendum in Oratoriis privatis ad usum ipsius Episcopi, & familiæ, *ex c. Missarum* 12. *de Consecrat. dist.* 1. ubi Missa celebrari permittitur in quocunque loco ab Episcopo deputato; quæ quidem facultas licet sit revocata quoad domos privatas in erectione Oratorii, non tamen in Palatiis Episcoporum, nec per Tridentinum, nec per Constitutionem Pauli V. ut jam dictum est. Ergo recte Episcopi possunt erigere Oratorium privatum ad celebrandum in suo Palatio. Rursus ex decisione textus *in d. c. fin.* quem quidem trahere possumus ad hæc Oratoria, ex identitate rationis, quia cum Episcopis concedatur ob commoditatem audiendi Missam, vel celebrandi quotidie, Altare portatile, si sint itinerantes, eadem est, ut domi illo fruantur, ob eandem commoditatem; durum est enim Episcopis quotidie e domo exire ad Ecclesiam, vel ad celebrandum, vel audiendum Missam, quando plurimis negotiis sunt irretiti. Cum ergo eadem sit ratio, ibidemjus debet servari, licet sit materia privilegii, & odiosa, Cardosa *in praxi*, *verbo Lex*, *nu.* 24. Menochius *lib.* 5. *præsumpt.* 33. *n.* 18. Marius Antoninus *var. lib.* 3. *resolut.* 39. *n.* 2. Rebellus *de Instit.* 1. *p. lib.* 1. *q.* 6. *sect.* 4. *n.* 20. Ergo bene poterunt Episcopi in suis Palatiis habere Oratoria privata cum Altari potatili ad celebrandum. Præterea Episcoporum Palatia quodam modo Religiosa sunt, ob authoritatem, & dignitatem eorum: quare in eis erat olim Sanctissima Eucharistia, & locus ubi custodiebatur, & existebat, *Pastophorium* dicebatur, Clemens Pontifex *lib.* 8. *c.* 13. *& lib.* 2. *Constit. Apostol. c.* 57. quod verbum secundum interpretationem D. Hieronymi *ad c.* 40. *Ezechiel.* thalamum significat, ubi habitabat Templi Præpositus, id est Episcopus, Durantius *de Rit. Ecclesiæ*, *lib.* 1. *c.* 16, *n.* 7. Lantmeter *de vot. Clericor. vitt. lib.* 2. *c.* 77. Ergo cum domus Episcopi digna haberetur habendi Eucharistiam, & illam observandi, cur non habebit Oratorium privatum ad celebrandum, ut tenent supra relati, quibus addendi Gavantus *in rub. Miss.* 1. *p. tit.* 20. Squillante *de Privilegiis Episcopor.* 3. *part. c.* 4. *n.* 5. quod extendunt etiam in domo rurali, ubi aliquando habitaret Episcopus ob recreationem, Tamburinus *d.* §. 2. *n.* 12. Diana 9. *part. tract.* 1. *resolut.* 38. Pasqualigus *q.* 1217. *per tot.*

Præterea est aliud dubium, an Episcopis in suis Palatiis 14
possint erigere duo Oratoria, unum ad ipsius usum, alterum ad usum familiæ. Prima sententia negat; nam privilegium dicti capitis finalis est personale, respiciens ipsius personam, ut quotidie Missam audiat. Cum vero illud privilegium in uno Oratorio effectuetur, minime virtute illius valet Episcopus aliud erigere ad suam familiam. Cæterum consuetudo est optima legum interpres, *l.* 37. *ff. de legibus*, Hunnius *in Encyclopedia jur.* 1. *p. tit.* 3. *c.* 7. *nu.* 9. non enim invenitur, ut in Palatio alicujus Episcopi sint duo Oratoria: ergo negandum est habere hanc potestatem. Denique privilegium habendi Oratorium est odiosum, Trullench. *in Bull. lib.* 1. §. 3. *dub.* 6. *n.* 10. quod non debet extendi. Et licet aliqui dicant illud favorabile, Pasqualigus *q.* 1218. *n.* 9. non tamen extendi debet ultra id, quod in verbis continetur, *l. Quod constitutum*, *ff. de testam. milit.* Solorzanus *de jure Ind. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 71. Salgado *de Recent.* 2. *p. c.* 30. §. 5. *n* 26. Ast in privilegio dicti capitis finalis solum continetur unum Altare, ut Episcopus celebret, aut Missam audiat. Ergo nequit erigere domi duo Oratoria, ad sui, & familiæ usum, Diana 9. *part. tract.* 1. *resol.* 37. Capponi *d. c.* 183. *n.* 44.

Secunda sententia tenet contrarium, quia textus *in d. c.* 15
fin. loquitur indistincte, & sine limitatione: quapropter potest extendi ad duo Oratoria. Sed Diana *d. resolut.* 37. *vers. Sed pace viri*, asserit textum illum assumptum non probare, quia effectuatur in persona Episcopi. Verum ex verbis textus illius, licet non probetur assumptum, ratione tamen probatur; nam, ut diximus supra, beneficium Principis late interpretatur, *l.* 1. *ff. de Constit.* Ergo debet privilegium illud non solum ad Episcopum extendi, sed ad familiam, Pellizarius *tom.* 1. *Man Regul. tract.* 8. *c.* 2. *sect.* 9. *n.* 260. Pasqualigus *q* 1218. *per tot.* Torrecilla *Exam. de Obisp tract* 8. *q. ult. sect. unic. consult.* 4.

In re dicendum, admittendam esse hanc secundam sen- 16
tentiam, non solum ex privilegio dicti capitis finalis, unum Oratorium erigere posse Episcopum cum Altari portatili, ad usum ipsius, & facile probatur *in d. c fin.* Verum privilegium illud extendi non valet ad Oratorium familiæ; nam, ut dictum est, privilegium est personale, non egrediens personam; idcirco vi illius nequit aliud Oratorium erigi ad familiam, *ex c. Sane* 9. *de Privilegiis l. Quia tale* 13. *ff. solut. matrim.* Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 103. Gallus *lib.* 2. *observat.* 141. *a n* 8. Tuschus *lit. P. concl.* 740. Marius Antoninus *lib.* 1. *resolut.* 109. *n.* 5. Tum declaratio interpretativa debet esse congrua, quatenus verba privilegii patiuntur, Baldus *in l.* 1. *C. de impub substitut.* Mantica *de contract. lib.* 1. *tit.* 16. *num.* 10. & verba habentia præcisam significationem, non possunt recipere aliam interpretationem, & si possint extendi, id faciendum intra limites significati, Gloss. & Bart. *in l. Stipulatus sum*, *in princip. ff. de verb. oblig.* ubi etiam Jason *n.* 3. *&* 4. Salgado *de Reg protect.* 4. *p. c.* 12. *a n.* 35. Cum ergo verba textus *in d. c. fin.* habeant significationem præcisam ad ipsum Episcopum, & ut Missam audiat, non debent extendi ad aliud Oratorium deserviens ad familiam illius.

Sed licet Episcopi ex hoc privilegio nequeant aliud Ora- 17
torium erigere ad suam familiam, possunt tamen *ex d cap. Missarum*, nempe quia de jure communi competit Episcopis designare locum competentem ad celebrandum, quæ quidem facultas eis ablata non est, ut in suis Palatiis id facere non possint, ut dictum est supra, Portel. *tom.* 1. *Respons.* 3. *p. casu* 20. *n.* 4. Beja 4. *part. casu* 33. Lezana *tom.* 1. *q. Regul. c.* 21. *num.* 14. Ergo recte poterunt ex facultate alterum Oratorium in suis Palatiis erigere ad usum suæ familiæ, ut ex hoc principio bene probat Pasqualigus *d. q.* 1218. *a n.* 5. Ex his fundamentum primæ sententiæ dilabitur, quia solum instat in privilegio dicti capitis finalis.

Hinc resolvenda est alia quæstio, an in Oratorio exi- 18
stente in Palatio, absente Episcopo, possit celebrari? Aliqui negant, quia privilegium dicti capitis finalis est personale. Ergo, absente Episcopo, nequit in eo celebrari, Portel. *tom.* 1. *Respons.* 3. *par. casu* 20. *nu.* 6. Zambellus *in Repert. verbo Missa*, *n.* 20. Diana 9. *part. tract.* 1. *resolut.* 41. *&* 4. *par. tract.* 4. *resolut.* 15. *vers. Notandum*, & videtur

tenere

tenere Aversa *de Eucharistia*, *q.15. sect. 4. vers. Quinto*, *in fin.*

19 Alteri vero affirmant, quia Oratoria non erigunt Episcopi in suis Palatiis ex vi dicti capitis finalis, sed ex capite *Missarum*. Ergo in eis poterunt alteri celebrare, etiam Episcopo absente. Rursus Oratorium, & Capella Episcopi se habent tanquam Ecclesia Parochialis ipsius familiæ, quæ immediate subditur Episcopo. Ergo sicut in aliis Ecclesiis Parochialibus celebratur etiam absente Episcopo, similiter in Oratorio sui Palatii, Tamburinus *d. lib. 1. c. 4. §. 2. n. 10. & 12.* Valerius *verbo Missa*, *different. 2.* Pellizarius *tom. 2. tract. 8. c. 2. n. 163.* Franciscus de Lugo *lib. 5. de Sacrament. c. 6. q. 3. n. 15.* Quartus *in Rub. Miss. 3. p. tit. 10. sect. 2. dub. 4. n. 1.* Pasqualigus *q. 1233. a n. 5.*

20 In hoc dubio dicendum, duobus modis posse Episcopum in suo Palatio erigere Oratoria. Primo, quando Oratorium non stabile erexerit, sed portatile, itaut faciliter jam in hac parte Palatii reponatur, jam in altera: & in hac specie certa est prima sententia. Ratio est; nam tunc Episcopus tantum erigit Oratorium *ex d. c. fin.* quod est privilegium personale, & ad usum tantum illius: quamobrem alteri Clerici absente Episcopo nequeunt ibidem celebrare, nec facere celebrari, Tamburinus *d. §. 2. num. 10.* Quartus *d. sect. 2. dub. 4. vers. Respondeo*, Pasqualigus *d. q. 1223. nu. 2.*

21 Secundo etiam modo potest Episcopus Oratorium erigere in suo Palatio, quod publicum non sit, sed privatum: & in hoc casu est difficultas, & in ea maxima consideratione est procedendum; quia si in parte secreta est constitutum ad usum tantum ipsius Episcopi, & assuescat ibidem celebrare, nec permittat eo absente aliquem celebrare, tunc alter eo absente celebrare non poterit, nec ad usum familiæ, nec alio modo; quia tunc præsumendum tantum erexisse Oratorium ea privilegio dicti capitis finalis, quod est personale, quo nullus uti poterit eo absente. Si vero Oratorium non ita sit erectum in secreto, sed palam, nec cum aliqua reservatione, tunc absente Episcopo in eo poterit celebrari, quia præsumimur erectum ea facultate juris communis, deputando eum locum ad celebrandum. Et ratio est; nam in dubio præsumendum voluisse Episcopum uti facultate Ordinaria, & non extraordinaria privilegii, *l. causa 17. ff. de Minorib. l. 3. Cod. de in integr. restit. l. 4. C. si adversus rem judicat.* Donellus *lib. 21. comment. c. 11.* ubi Usualdus *lit. K.* Ergo in illo, non solum quando est præsens Episcopus, poterit celebrari, sed etiam eo absente. Rursus quando Oratorium in Palatio Episcopi est stabile, non solum consideratur personale ad usum Episcopi, sed reale, cui competit etiam immunitas, absente Episcopo, Marius Italus *de Immunit. lib. 1. cap. 4. §. 9.* Diana *d. 6. part. tract. 8. resolut. 40. vers. Tum a simili.* Ergo non est intelligendum erectum ea privilegio dicti capitis finalis, sed ex facultate jure communi concessa, & poterit absente Episcopo celebrari.

22 Similiter est alia resolvenda quæstio, an mortuo Episcopo possint adhuc familiares ibidem celebrare, & sacrum audire? Negavit Diana *9. p. tract. 1. resol. 40.* quia illud Oratorium est erectum ex vi privilegii dicti capitis finalis, & cum persona Episcopi extinguitur.

23 Pellizarius vero *d. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 63.* tenet contrarium, quia Oratorium Palatii Episcopi, etiam eo defecto durat, & fruitur immunitate, Marius Italus *d. c. 4. §. 9. n. 4.* Novarius *in Summa Bulla tit. de Immunit. n. 10.* Barbosa *ad textum in c. Constituimus 27. q. 4. n. 1.* Ergo etiam fruitur privilegio, ut etiam ibi celebretur.

24 Sed difficultas ista resolvenda est, ut supra diximus; nam si Oratorium est erectum ex privilegio dicti capitis finalis, mortuo Episcopo, nequit quis in eo celebrare. Si vero fuerit stabile eo modo, ut constructum sit ex facultate juris communis, adhuc Episcopo defuncto poterit in eo celebrari, ut bene distinguit Pasqualigus *q. 1224. num. 4.* Quod ita intelligendum, si modo remaneat domus Episcopalis; nam si sit conducta, aut mortuo Episcopo aliis locetur, est domus privata, in qua nequit ea sola facultate Episcopi celebrari, Tamburinus *d. 2. n. 13.* Quartus *in rub. Miss. p. 3. tit. 10. n. 1. sect. 2. dub. 4.* Pasqualigus *ubi proxime n. 7.* Alias in similibus Oratoriis semper recte celebretur, & adimpletur præceptum audiendi Missam, Diana *6. part. tract. 1. resolut. 40. in fin.* Tamburinus *d. §. 2. n. 13. in fine*, Squillante *de Privileg. Episcop. 3. p. c. 4. n. 9.* Pasqualigus *q. 1225. per tot.*

25 Deinde illud est certum, Episcopos titulares posse uti privilegio dicti capitis finalis, *de privileg. in 6.* non solum ad celebrandum quotidie in Altari portatili, sed ad domi habendum Oratorium non stabile; quia privilegium illud concessum est dignitati, sicut alii quamplures Doctores, quos refert Diana *9. p. tract. 1. resol. 47.* Ergo recte titularis Episcopus poterit uti illo privilegio. Tum dispositio loquens absolute de Episcopo, intelligitur etiam de titulari, Baldus *in Auth. Licentiam*, *C. de sacrosan. Eccles.* Simancas *de Cathol. Instit. tit. 25. n. 12.* Sed textus *in d. c. fin.* loquitur absolute de Episcopis. Ergo etiam de titularibus est intelligendus, Diana *dict. resolut. 47. vers. Itaque his*, Portel. *d. 3. p. casu 20. n. 3.* de Lugo *d. disp. 20. de Eucharist. sect. 2. n. 50.* Tamburinus *d. §. 2. num. 12.* Quartus *3. p. tit. 10. n. 1. sect. 2. dub. 1.* Pasqualigus *d. qu. 1226. a n. 1.* Henao *d. disp. 13. sect. 9. n. 116.*

Sed contra expenditur textus *in d. c. fin.* ibi: *Quoniam E-* 26
piscopi, eorumque Superiores, se habent diversis ex causis a suis Ecclesiis, & Diœcesibus absentes. Quæ verba non absolute diriguntur ad omnes Episcopos, sed ad eos habentes suas Ecclesias, & Diœceses, a quibus absentantur. Ergo nequeunt trahi ad Episcopos titulares. Sed respondetur, causam absentiæ non esse finalem, sed impulsivam, quæ non coarctat dispositionem, ne possit extendi ad Episcopos titulares. Causa enim finalis est commoditas Episcopi ad audiendam, seu Missam celebrandam, quæ comprehendit Episcopos titulares majori ratione, quia semper sunt absentes a suis Ecclesiis, & Diœcesibus: quamobrem recte ad eos extenditur hoc privilegium, Pasqualigus *q. 1226. n. 4.*

Non tamen extendendum est ad inferiores Prælatos, 27
etiamsi habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, quia concessum est sub nomine Episcopi, solum illam dignitatem habentibus, non vero jurisdictionem, Diana *9. part. tract. 1. resol. 48.* Pasqualigus *q. 1227. a num. 3.* Similiter non est concessum Episcopis tantum electis, sed etiam confirmatis, licet non consecratis conceditur, quia gaudent omnibus privilegiis Episcoporum, Pasqualigus *qu. 1228. n. 2.* Diana *par. 12. de consecr. Episcop. resolut. 102.* quidquid alii resillant.

His enim de Oratoriis Episcoporum discussis, transea- 28
mus ad Oratoria Regularium, circa quæ duo indulta sunt consideranda. Primum, privilegia quædam concedentia Regularibus Missam dicere in Altari portatili in loco decenti, ut est textus *in c. In his 30. de Privilegiis*, in quod id conceditur Reverendissimis Patribus Prædicatoribus, Minoribus, & Carmelitis. Idem concessere Urbanus V. & Sixtus IV. Lexana *q. Regol. tom. 1. c. 21. n. 45.* Minimis Julius II. Peyrinus *tom. 1. suor. Privileg. §. 7. n. 17.* Hieronymitis Eugenius IV. ex Peyrino *in Compendio*, *verbo Celebrare*, *§. 2. & 3.* Paulus III. Jesuitis, Cherubinus *tom. 1. const. 25. Pauli III. & Sixti IV.* & Minoribus Alex. VI. Rodriquez *tom. 1. q. Regul. q. 47. art. 5.* Congesserunt Garzia *in Summa tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 3. nu. 27.* Tamburinus *d. c. 4. §. 3. n. 7.* Henao *de Sacrific. Miss. disp. 23. sect. 10. n. 153.*

Circa hæc privilegia gravis est quæstio, an sublata sint 29
per Concilium Tridentinum *d. sess. 22.* Prima sententia affirmat, quia sub dicta dispositione Concilii directe comprehenduntur Regulares, quibus non est permittendum ab Episcopo, ut extra Ecclesiam, aut locum destinatum ad celebrandum Missas celebrent. Tum ex subsequenti clausula, *Non obstantibus quibuscunque privilegiis*. Unde hæc indulta revocata remanent, Navarrus *in Man c. 25. n. 82. in fin.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. q. 30. n. 15.* Barbosa *de offic. Episcop. 2. p. allegat. 23. n. 4.* Laym. *in Summa*, *lib. 5. tract. 5. c. 5. n. 5.* Palao *4. p. tract. 22. disp. unica*, *punct. 8. n. 8.* Becanus *de Sacrament. cap. 25. n. 2.* Garzia *d. punct. 3. num. 28.*

Secunda sententia negat; nam textus *in d. c. In his 30. de* 30
Privilegiis, est privilegium insertum in corpore juris, quod non censetur derogatum, nisi expressim de eo fiat mentio, ut jam diximus, Grammaticus *decis. 20. n. 1.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. q. 7. n. 26.* Coccinus *decis. 36. nu. 72.* Suarez *de legib. lib. 8. c. 38. n. 2.* Sed in Decreto Tridentini non fit mentio illius textus. Ergo non est revocatum; solum enim dicitur, ne Episcopi patiantur; quod est diversum a revocatione expressa illius privilegii. Tenent cum Rodriquez Villalobos *in Summa*, *1. part. tract. 8. difficult. 23. n. 7. vers. Tabiena*, Tamburinus *d. c. 4. §. 3 n. 10.* Thomas Hurtado *2. par. Mor. resolut. tract. 22. c. 2. in digress. resolut. 222.* Leander *de Sacrament. tr. 8. disp. 6. quæst. 17. vers. Sed qua*, Pasqualigus *q. 474. a num. 5. de sacrific. Miss.* Dicitur probabile Lexana *in Mar. Magn. Prædicat. n. 118.* Marchinus *de Ordine*, *tract. 3. punct. 3. cap. 9. n. 12.*

31 Hæc sententia hodie admittenda non est, licet enim habeat probabilitatem speculativam, non tamen admittenda est in praxi. Regulares enim, utpote religiosissimi, & timoratissimi viri, illa non utuntur. Tum etiam sententia contraria solidissimis nititur fundamentis, præcipue ex Bulla Gregorii XIII. Patribus Jesuitis concessa, ubi dando facultatem, ut in Missionibus in Altari portatili celebrent, supponit similia indulta a Tridentino esse sublata, ibi: *Usum Altaris viatici Societati vestræ, a felicis recordationis Paulo Papa III. concessum, deinde a Tridentino universe sublatum, vobis eatenus restituimus.* Quæ quidem verba aperte declarant, similia indulta Regularium sublata esse per Concilium: quæ declaratio cum facta sit ab ipso Papa, utique mentem Concilii fuisse demonstrat, similia indulta abrogare. Cæterum ratione probatur; nam si similia privilegia non fuissent revocata, non possent Episcopi procedere adversus Regulares frangentes decretum Concilii, & eos censuris, & aliis pœnis compescere; pœna enim dicit ordinem ad culpam, *l. Sancimus* 22. *C. de pœnis*, Menochius *de arbitrariis*, *lib.* 1. *qu.* 90. *num.* 38. Tuscus *lit. P*, *concl.* 211. Farinacius *in praxi crim. q.* 4. *n.* 10. Sed Doctores etiam contrarii docent adversus eos procedere posse, & censuris coercere. Ergo debent fateri, similia indulta esse abrogata per Concilium.

32 Sed dices cum Pasqualigo *q.* 474. *n.* 9. similia indulta firma remanere, non absolute, sed quatenus Regulares non prohibeantur ab Episcopis: interim tamen licite posse illis uti. Ergo non obstante, quod Episcopi possint procedere adversus Regulares istis privilegiis utentes, revocata non sunt. Respondetur tamen, decretum Tridentinum primum interdixisse, ne Missæ celebrarentur extra Ecclesiam, aut locum ad id destinatum, ob graves abusus: & postea dicit, non esse permittendum contrarium Episcopis, nec sæcularibus, nec regularibus Clericis. Ergo primum directe revocavit indulta id permittentia: & postea decernit ab Episcopis non consentiendum, nec aliis, nec alteris, procedendo contra eos censuris, vel aliis pœnis. Ergo in dicto Decreto non relinquuntur indulta in suo robore, sed revocantur, & ita Regulares contrarium facientes delinquunt, & recte ab Episcopis puniuntur. Intellectus vero præstitus a Pasqualigo magis est metaphysicus, quam ad praxim conducens, quare teneo per Tridentinum esse revocata similia indulta, ex directa dispositione non indigente expressione, ut tenent etiam Azorius 1. *part. lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 7. Suarez *d. disp.* 81. *de Eucharistia sect.* 3. *vers. Quarta exceptio*, Chamerot. *de Sacrament. tract. de Eucharistia*, *dub.* 15. Passerinus *de pollut. Ecclesia*, *disp.* 2. *c.* 11 *n.* 1.

33 Tempero tamen cum Reverendissimis, & doctissimis Patribus Jesuitis; hi enim etiam post Concilium, quando Missionibus adsunt, possunt uti Altari portatili, & ibidem celebrare, quamvis loca sint profana, & communia, ex dispositione Generalis, aut Provincialis, observata forma Constitutionis Pauli III. ubi etiam possunt fideles communicare, idque ex Constitutione Gregorii XIII. Compendium Societatis *verbo Altare*, Villaloboa *d. difficult.* 33. *n.* 9. *vers. Los Padres*, Marchinus *d. c.* 9. *n.* 12. Garzia *d. punct.* 3. *num.* 3. ubi refert, Constitutionem Urbani VIII. 22. Februarii 1633. idem concedentem omnibus Religionibus in Missionibus ad Indias, præcipue ad Chinam, Japponium, & Philippinas vacantibus, quibus indultis a jure exorbitantibus magna moderatione uti oportet, ut bene ponderat Villalobos nuperrime citatus, Henao *d. sect.* 10. *n.* 122.

34 Quoad Oratoria Regulares etiam habent privilegia, ut possint ea habere in suis Monasteriis, Claustris, Hospitiis, Grangiis, intra civitates, aut extra, tum etiam ubi eorum infirmi curantur: sunt ad id indulta Innocentii III. Alexand. VI. Sixti IV. Pii IV. Benedicti XIV. Eugenii IV. & Gregorii XIII. Referunt Garzia *d. dub.* 2. *punct.* 2. *n.* 31. Pasqualigus *de sacrific. Miss. q.* 484. *a n.* 1. Capponi *d. c.* 183. *n.* 38.

35 Hæc enim Oratoria possunt erigere Generales, aut Provinciales, Episcopo irrequisito, & absque ejus licentia. Idem de Capellis intra eorum Ecclesias majori ratione tenendum docuerunt, Garzia *d. n.* 31. Marchinus *d. tract.* 3. *c.* 9. *punct.* 3. *n.* 13. Diana 9. *part. tract.* 1. *resolut.* 32. *in fine*, Henao *d. sect.* 10. *n.* 123.

36 Est tamen dubium, an hæc privilegia erigendi Oratoria in domibus Religiosorum sint derogata per Concilium *d. sect.* 22. ibi: *Non obstantibus quibuscunque privilegiis.* Et affirmandum videtur; nam clausula ista non solum comprehendit privilegia celebrandi in Altari portatili, verum etiam hæc habendi Oratoria, ubi abusus celebrandi committi possunt. Ergo revocata sunt per Concilium. Cæterum hæc Oratoria, licet sint in domibus Religiosorum, sunt privata, quia non habent requisita publicorum, Fagnanus *in c. Authoritate*, *de censib. n.* 13. Bengeus *de Beneficiis*, *c.* 2. *de Eccles. ædificand.* 1 *part.* §. 1. *a n.* 9 Sed in Concilio Oratoria privata tolluntur. Ergo & ista.

Sed in contrarium est communis sententia; nam in dicto decreto sublata sunt Oratoria privata in domibus privatis: monasteria autem, & domus Religiosorum non sunt domus privatæ, *c. Abbatis* 22. §. *Hæc autem*, *dist.* 54. *c. Alma mater* 24. *de sentent. excommun. in* 6. ubi Glossa *verbo Monasterium*. Ergo in dicto decreto sublata non sunt hæc Oratoria. Cæterum licet fuerint sublata per Concilium, tamen adest postea Constitutio Gregorii XIII. concedens Jesuitis facultatem similia Oratoria, & Capellas habendi in suis domibus: quo quidem privilegio etiam aliæ Religiones fruuntur ob participationem, Naldus *in Summa verb. Missa*, *n.* 32. Reginaldus *in praxi for. lib.* 29. *n.* 178. Rodriquez *q. Regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 4. Tum est privilegium Pii IV. derogans Concilio, & idem concedens Canonicis Regularibus S. Salvatoris, per eandem participationem omnibus Religionibus extendendum. Ergo minime existunt derogata, quin recte iis fruuntur Religiosi ad habenda relata Oratoria. Ita tenent Garzia *d. difficul.* 8. *dub.* 2. *punct.* 3. *n.* 31. Diana 9. *p. tract.* 1. *resolut.* 32. Marchinus *d.* 3 *p. c.* 9. *n.* 10. Lezana *tom.* 1. *q. Regul. c.* 21. *nu.* 15. Aversa *de Eucharist q.* 15. *sect.* 14. Tamburinus *d. l. t. c.* 4. §. 3. *n.* 14. Pasqualigus *q.* 484. *a n.* 3. Thomas Hurtado *resolut. mor.* 2. *p. tract.* 12. *cap.* 5. *in digress.* §. 2. *n.* 2222. Capponi *dict. c.* 183. *n.* 38. Henao *dict. sect.* 10. *num.* 137. 37

Est vero aliqua difficultas, an in his Oratoriis Religiosorum possint exteri Sacerdotes celebrare? Et ratio dubitandi est; nam causa finalis harum concessionum est commoditas Religiosorum, & ut possint occurrere diversis occurrentiis necessariis ad suam gubernationem. Ergo exteri Sacerdotes ibidem non poterunt celebrare, cum similibus necessitatibus non urgeantur. 38

Sed contrarium est tenendum; nam suppositis privilegiis, jam ista Oratoria sunt loca destinata ad celebrandum absque aliqua restrictione Sacerdotum: quapropter alii Sacerdotes exteri poterunt in eisdem Oratoriis celebrare. Rursus licet sint extra claustra, aut in locis aliis, partes tamen censentur Ecclesiæ illius Monasterii: quapropter sicut in Ecclesia Monasterii possunt exteri Sacerdotes celebrare, similiter in his Oratoriis. Denique licet hæc Oratoria construantur ex vi privilegiorum ad commoditatem Religiosorum, postea tamen jam constructa remanent legitime deputata ad celebrandum, non ratione alicujus commoditatis, sed ex natura ipsius deputationis: quare etiam exteri Sacerdotes poterunt ibidem celebrare, Garzia *dict. punct.* 3. *n.* 33. Tamburinus *d. c.* 4. §. 3. *n.* 15. Scortia *de Sacrific. Miss. lib.* 2. *c.* 10. Lezana *in Summa*, *verbo Oratoria*, *n.* 4. Pasqualigus *q.* 486. *n.* 1. Capponi *c.* 183. *n.* 38. Suarez *d. disp.* 81. *sect.* 3. *vers. Quarta exceptio*, Henau *dict. sect.* 10. *n.* 127. 39

Majus vero est dubium, si specialiter sint Oratoria in Grangiis. Prima sententia docet, Regulares, non posse admittere alios Clericos ad celebrandum ibidem, quia tantum hæc Oratoria conceduntur ad usum Religiosorum, & familiæ, ut colligitur *ex c. Patentibus* 10. *de Privilegiis*, *c. fin. de censib.* Ergo nequeunt ibidem admittere alios Clericos ad celebrandum, Bordunius *tom.* 2. *consil. Regul. resolut.* 90. *n.* 9. 40

Secunda sententia affirmat; nam est eadem ratio Oratoriorum in Monasteriis erectorum sicut in Grangiis, quia licet ex vi privilegiorum erigantur, verum jam constructa remanent loca deputata ad celebrandum. Ergo poterunt alii Clerici ibidem celebrare, Henriquez Augustinianus *in Summa*, *sect.* 22. *q.* 26. Quartus *in Rub.* 3. *p. tit.* 10. *n.* 1. *sect.* 2. *dub.* 9. Diana *tract.* 1. *resolut.* 33. *vers. Non tamen*, Capponi *d. c.* 183. *n.* 38. & 39. Quintana Duenas *tom.* 4. *tract.* 4. *singul.* 34. *n.* 3. Pasqualigus *q.* 489. *a n.* 3. 41

In re animadvertendum, jura quæ adducit pro suo fundamento, minime illud probare; nam textus *in c. Petentibus* 10. solum agit, ne Templarii, aut Hospitalarii campanas habeant in suis Oratoriis, ne inde jura Parochialia læderent. Quod quidem in Monasteriis tempore illius textus observabatur, cum in eis nec Missæ publice celebrarentur, nec administrarentur Sacramenta: sed tantum per varia signa ad sacram Synaxim, & Officia divina Monachi convocabantur, vel tuba, ut ex Pammachii Regula 42

con-

flat n.2. vel tabella, vel malleo, vel lignorum collisione, Cæsarius lib.1. Hist. c.40. Postea tintinnabulo congregati cœperunt, nec aliquo modo campanas habebant, nisi in aliquibus Monasteriis, ubi administrabantur Sacramenta, & publice, Missa celebrabatur, ut est intelligendus textus in c. Nimis 16. de excessib. Prælat. Denique Joan. XXII. in Extrav. 2. de offic. Custodis, Regularibus concessit habere unam campanam, & ex consuetudine plures habere receptum est, Alciatus lib.8. Parergon. c.11. Barbosa lib.3. vot. 502. n.62. Tamburinus de jure Abbat. tom.2. disp.14.q.15. Gibalinus de clausula, disquisit. 2.c.2.§.1. Tondutus 1.q. benefic.c.25. n.14. Ex hoc enim textu nihil ad rem percipi valet, quam quod Oratoria Grangiarum solum ad usum Religiosorum deserviant, ita ut alibi idem non possint celebrare, ut bene considerat Pasqualigus d. q.489. n. 2.

43 Nec textus in d. c. fin. de sensibus, aliquid agit de quæstione nostra, sed tantum ne Episcopi procurationes percipiant de Oratoriis Religiosorum, quæ sunt in Grangiis, quia procurationes feruntur propter visitationem, c. Cum venerabilis 21.§. 1. de sensib. c. Cum ex officii 16. de præscript. Ergo cum Episcopi similia Oratoria non visitent, nec procurationes recipere valent, ut ratiocinatur Fagnanus ibid. n.2. quæ quidem ratio hodie deservire valet propter maximam exemptionem Regularium, Diana dict. resolut. 33. in fin. Capponi dict. c. 183. n. 39. Ast parum valet ad eorsum illius temporis, quando Episcopus hæc Oratoria visitabat, & in Monasteriis habebat jura Episcopalia, ut in cæteris Ecclesiis, c. Omnes Basilicæ 16. q.7. c. De Monachis 12. de præbend. Quapropter dicendum, in dicto textu liberaliter ab his procurationibus Regulares liberasse Pontificem, ut in quantum fieri posset sublevarentur, c.1. de Capell. Monachor. Azorius Instit. 2.part. lib.3. c.42. q. 1. Novarius de novo jur. conclus.5. n.5. Barbosa de univers. jur. lib.3.c.22. n.15. Gonzalez in d. c. fin. n. 3. Unde sequitur, Bordonium ex hoc jure percipere potuisse, ut notat etiam Pasqualigus ubi proxime n.2.

44 Hanc ob rem admitto secundam sententiam, non solum ex fundamentis illis, sed quia Grangiæ istæ, ubi adsunt similia Oratoria, religiosa loca existimantur, & immunitate gaudent, ut cum Scortia tenet Diana d. resolut. 33. vers. Utrum dicta Oratoria, Henao d. sect. 10. n.128. & ita non comprehenduntur in dicto Decreto Tridentini, & consequenter omnes Clerici poterunt ibidem celebrare. Cæterum probatur; nam similia Oratoria Grangiarum benedicuntur, & destinantur a Generalibus, vel Provincialibus, taliter ut non possint diverti ad usus profanos, Bordonus tom. 3. resolut. 90. n.3. Passerinus de pollut. Ecclesiæ disp.2. c.11. n. 4. Pasqualigus q.494. per tot. Ergo celebrare in eis est celebrare in loco sacro ad id destinato, Ergo omnes Clerici poterunt ibidem celebrare.

CAPUT XII.

De oblationibus in Ecclesiis faciendis. Elucidatur caput Omnis 69. de consecrat. dist. 1.

SUMMARIUM.

Causa pia oblationum fuit usitata tam in veteri, quam in novo Testamento. De veteri probatur, n.1. De novo, n. 2. Erant varia oblationes, & consuetudines offerendi, & dividendi oblationes, n.3.

Olim panis, & vinum offerebatur ante communionem. Apud Græcos de panibus oblatis pars frangebatur ad sacrificandum, Latini integre totum libabant. Fiebant oblationes pro natalitiis, & pro defunctis, num. 4.

Examinatur D. Salzedo asserens olim oblationes datas fuisse pro stipendio Missarum, & stipendii taxam ex voluntate offerentium pendere. Ponuntur ejus fundamenta, n.5.6.7. & 8.

Notatur casus occurrens, n. 9. Ponuntur contra eum fundamenta. Oblationes sunt voluntaria, stipendium debitum justitia, n.10. Et licet a principio procedat a liberalitate, dicta Missa est de justitia, n.11.

Dicere, oblationes fuisse stipendia Missarum, est incertissimum. Explicantur oblationes, & divisiones earum, n. 12. Facta divisione Parochiarum, oblationes Parochis fuerunt applicata, ibid.

Explicatur Concilium Eboracense, n. 13. Pia consuetudines distinguuntur a stipendio Missarum, nu. 14. Episcopi post Tridentinum possunt taxare stipendia ista, num. 15.

Tempore antiquo oblationes distinguebatur a stipendiis, n. 16. Non dabantur Sacerdoti celebranti, sed reponebantur in gazophylacio Ecclesia, quem locum Graci, Propositionem dicebant, n. 17.

Reprobatur Salzedo, & explicantur Christineus Lupus, & Lemaistre, n. 18.

Stipendium debetur de jure divino, & naturali, n. 19. & comprobatur, n. 20. & 21.

Resolvitur contra Salzedum, & explicantur Sotus, & Navarrus, n. 22.

Oblatio est quidquid Deo offertur, sed proprie loquendo sunt oblationes, qua intuitu religionis immediate Deo, absque immolatione exhibentur, n. 23.

Oblatio differt a Sacrificio, a Decimis, & a Primitiis, n. 24.

An oblationes, ut a Decimis, & a Primitiis distinguuntur, cadant sub precepto? Aliqui affirmant, sed non clare loquuntur, n. 25. Juribus, & rationibus corroboratur hac sententia, n. 26.

Sed contrarium absolute tenendum, n. 27.

Examinantur plura jura, capit. De his 7. *capit.* Antiquos 8. *capit.* Quia 13. *capit.* Sanctorum 14. & 15. 20. q. 1. *Decima, & Primitia ab origine fuerunt ultronea, postea in Ecclesia precepta, n. 28. & 29.*

Doctores asserentes oblationes esse debitas, intelligendi sunt de quibusdam consuetudinibus factis in quibus diebus festivis, n. 30.

Sed adhuc in hac specie oblationes sunt ultronea, quia procedunt ab actu libero, quod exemplis ostenditur, n. 31. Et quod sint ex actu libero probatur, n.32.

Fit instantia, quia in oblationibus, & causis piis non prasumitur materia facultativa, & gratiosa: sed respondetur, n. 33. & admittitur contrarium, quando consuetudo est uniformis, ibid.

Oblationes cadunt sub precepto, quando consuetudo offerendi est laudabilis, & uniformis. Per prascriptionem acquiritur dominium absque domini consensu, n. 34.

Examinatur Suarez. Acquisitio per prascriptionem non fit absque domini prasumpta voluntate, itaque non currit contra ignorantem, & si currat, restituitur, n. 35. Explicatur lex Bonæ 48. §. 1, de acquir. rer. domin. *ibid.*

An quando varietas est in specie, vel quantitate, oblatio cadat sub precepto? Prima sententia affirmat. Generalis obligatio & actio non curat de diversitate speciei, n. 36.

Sed admittitur contrarium. Expenditur lex Sejo 10. §. Medico, ff. de annuis legat. *Eadem est ratio de partibus quoad totum, quando ex partibus essentialiter componitur totum, n. 37. & comprobatur, n. 38.*

Ut obligent ha consuetudines offerendi, aliqua sunt requisita. Primum, ut inceperint nulla necessitate cogente, sed liberaliter. Secundum, ut nullum pactum intervenerit. Tertium, ut quod solvitur, sit certum. Quartum, quod omnis populus, aut major pars in oblatione persistat. Quintum, ut prascriptio sit per decennium, n. 39. & 40.

Parochus, cui competunt similes oblationes, non coget ad illas per subtractionem spiritualium, sed implorato officio Ordinarii, n.41.

An valeat consuetudo, ut Ecclesiastici faciant oblationes laicis, ut candela in die Purificationis? Prima sententia negat, n.42. Secunda tenet contrarium n. 43.

Si consuetudo est immemoriabilis, etiamsi gravamen inferat Ecclesiis, est sustinenda. Consuetudo immemorialis supponit meliorem titulum, & non intelligitur sublata, nisi de ea fiat specialis mentio, n.44. Si non est immemorialis, & gravamen inferat, non est admittenda, n. 45. Si non est immemorialis, sed levis est prajudicii, similiter est servanda, n.46.

Non valet consuetudo non solvendi decimas, nisi Parochus solvat certas libras carnis. Valet tamen ut ad agnum Paschalem: secus de consuetudine convivandi Parochianos in die Defunctorum, numero 47.

Oblationes cadunt sub obligatione, si fiant per modum pacti, obligationis, seu legati, n. 48. Vel ex voto, n.49.

Oblationes relicta a testatoribus ad bonum sua anima, magna cura adimplenda, n. 50.

Parochiani obligantur ad oblationes, si Ecclesia, & Parochus congruam non habent, & quando sunt deputata ad alimoniam Ministrorum, n. 51.

Itidem

Itidem si solvant decimas, & primitias non sufficientes. Si vero alii sint participes, isti debent supplere, non Parochiani, vel qui pensionem percipiunt. Si Parochiani sint pauperes, id pertinet ad providentiam Episcopi, n. 52.

An quando Parochus ex artificio vivere potest, compellendi sint Parochiani ad oblationes? Prima sententia negat, n. 53, Secunda affirmat, n. 54.

Explicatur caput Clericus victum 3. dist. 91. *& laudatur occupatio in Clericis, n. 55.*

Aliter interpretatur textus ille. Clericus propter paupertatem potest advocare, n. 56. Resolvitur difficultas, num. 57.

An Parochi non aliti a Parochianis, valeant eis subtrahere Divina? Aliqui affirmant, n. 58. Sed repelluntur, n. 59.

Olationes usuales quæ fiunt ad manum Ministri, pertinent ad Parochum, n. 60. Etiam in Ecclesiis Ordinum militarium. In Cathedralibus vero pertinent ad Archipresbyterum, n. 61.

Si oblationes fiant in capella Ecclesiæ, ad Rectorem pertinent, nisi dentur ad ornatum, vel fiant stipendia Capellani. Idem si fiant in Oratorio aut Capella, in qua fuerint aliqua beneficia, n. 62.

Sed limita si eo animo offerant, ut sint Capellæ, vel ad alium certum finem, n. 63.

An oblationes factæ Confraternitatibus pertineant ad Parochum: De jure affirmandum videtur. Laicis prohibitum est offerre. Rector habens suam intentionem fundatam in oblationibus, n. 64. Explicatur hæc doctrina, n. 65.

Aliquando non omnes oblationes pertinent ad Parochum, licet ad eum pertineat administratio, n. 66. & 67. Oblationes an ad Episcopum pertineant, quando celebrat in loco exempto: n. 68. Quando oblationes fiunt in Parochiali, & non pertinent ad Parochum, illarum administratio ad illum attinet, n. 69.

An Regulares possint percipere oblationes quæ fiunt in suis Ecclesiis? Prima sententia affirmat, n. 70. Secunda negat, n. 71.

In hoc casu sunt prospicienda Monasterii privilegia, aut quando Religiosi etiam sunt Parochi, n. 72.

Possunt etiam Regulares percipere oblationes aliis titulis, a n. 73. Sed iis Ministri nequeunt percipere, si graves & continuæ fuerint, n. 74. & 75.

De oblationibus factis Imaginibus, remissive, n. 76.

Referuntur personæ, a quibus Ecclesia non recipit oblationes, n. 77.

1 CAusa pia oblatinnum in calce hujus libri est a nobis disserenda, quia a Fidelibus in Ecclesiis, Otatoriis vel capellis fiunt, de quibus egimus supra. Est enim oblatio antiquissima, usitata tam in veteri, quam in novo Testamento. In veteri probatur *Exodi c. 23.* ibi: *Non apparebis in conspectu meo vacuus.* Quem locum licet aliqui intelligant de oblatione decimarum, attamen de liberis, & voluntariis oblationibus intelligendum, demonstravit Gregorius VII. in Synodo Romana, & refert *in c. Omnis 69. de consecr. dist. 7.* ubi sic scriptum est: *Omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysen dixit: Non apparebis in conspectu meo vacuus.* Unde clare constat, Gregorium locum illum intellexisse de simplicibus, & liberis oblationibus, quæ apud Judæos erant in triplici differentia. Ex præcepto offerebantur Decimæ, & Primitiæ: aliæ ex voto, & alteræ spontanee, & libere, de quibus *Levit. c. 22. vers. 18. & c. 24. vers. 38. Num. c. 13. vers.* Erant enim variæ oblationes istæ; nam quilibet sponte, vel voto poterat offerre hostias, libamina, panes, pecuniam, species, & his similia, ut ex aliquibus testimoniis collegerunt Suarez *de Religion tom. 1. lib. 1. c. 4. num. 2.* Becanus *in Analog. utriusque Testamenti, q. 6. num. 16.* Est etiam locus Concilii Matisconensis II. *can. 4.* intelligens de spontaneis oblationibus sacrificii Abelis, & Cain, ut etiam accepit Ambrosius *in c. In gravibus 53. q. 7.* Barbosa *de univers. jur. l. 3. c. 23. n. 4.*

2 In novo Testamento oblationes ab ortu Ecclesiæ extitisse Sacerdotibus offerendas, ostendit D. Paulus *ad Hebr. c. 5. vers. 1.* ibi: *Ut offeras dona, & sacrificia pro peccatis.* Ubi per *Dono*, plures intelligunt has spontaneas oblationes, ut testatur Suarez *d. c. 4. n. 1.* & Cornelius a Lapide *ibidem, d. c. 5. vers. Tertio Pontifex*, ubi scripsit: *Dona vocat oblationes primitiarum, aliarumque rerum, ut panis, vini, frumenti, quæ non adolebantur, sed integra Deo dabantur ad usum Sacerdotum, & Templi.* Itidem hunc antiquissimum morem Ecclesiæ comprobat canon. 3. Apostolorum, ubi ab aliquibus excipitur offerendum novum triticum, sicut & uvæ tempore opportuno; tum & oleum in candelabrum, & incensum.

Has enim oblationes ex rebus diversis fieri certum est; 3
erant enim pro voluntate offerentium, & aliquando pro diversis consuetudinibus jam erat frumenti oblatio, olei, spicarum, mellis, ceræ, & aliarum rerum hujusmodi. Est enim antiquissimum Decretum Pii I. *in epist. 3. ad Hilarium*, constituens omnibus diebus Dominicis, tam a viris, quam a mulieribus oblationem panis, & vini esse faciendam, quod renovatur in Concilio Matisconensi II. *can. 4.* apud Burchardum *lib. 5. c. 32.* D. Cyprianus *lib. de operib. & eleemosyn* meminit etiam harum oblationum Concilium Gangrense *can. 7. & 8.* & Concilium in Trullo, quod sub nomine *sextæ Synodi* circumfertur, & Canon. 57. vetat ad Altare offerre mel, & lac. Concilium Laodicenum *c. 49.* ubi decrevit oblationes per Quadragesimam non esse faciendas, nisi in Sabbato, vel Dominica, quia juxta veterem Orientis consuetudinem solum illis diebus poterat consecrari, & communicari, ut constat *ex can. 32. in Trullo.* Similiter est decretum Concilii Carthaginensis IV. *can. 93.* ubi interdicitur oblationes dissidentium frustum in Sacrario, vel Gazophylacio Ecclesiæ recipere, *c. Oblationes 2. dist. 90.* & in Concilio Aurelianensi, *in c. Antiquos 8. 10. q. 1.* oblationes dividi jubetur inter Episcopum, & Clerum pro parte dimidia; verum tempore Tertulliani aliter dividebantur, ut constat *ex Apolog. c. 39.* Itidem tempore D. Augustini similes oblationes fuisse oblatas constat ex illius epistola 187. & ex sermone 214. & Caroli Magni libro 6. Legum Francorum, *c. 162.*

Erat olim mos non prætermittendus offerendi panem, & 4
vinum ante acceptam communionem. Id demonstrat Cyprianus *epist. 19.* ubi increpat divitem: *Locuples, & dives, Dominicum celebrare te credis, qui coronam omnino non recipis? Qui in Dominicum sine sacrificio venis, qui partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis?* Augustinus *d. sermone* 225. Erat enim oblatio ista signum exsolutæ pœnitentiæ, ut ad sacram Synaxim accederent, Ancyrana Synodus *can. 5.* Nicolaus Lemaistre *de bon. Ecclesiæ, lib. 1. c. 14.* apud Græcos de his panibus oblatis partem aliquam frangebant ad sacrificandum. Latini vero integrum libabant, Concilium Toletanum VI *can. 6.* Deinde fiebant oblationes pro natalitiis, & pro defunctis, ut constat ex Tertulliano *de coron. milit.* ibi: *Pro defunctis, pro natalitiis oblationes annua die facimus.* De quibus antiquis oblationibus late Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 2. c. 24. a n. 7.* Suarez *d. lib. 1. c. 4. n. 3.* Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib. 2. c. 55.* Roussel *de jurisd. Pontific. lib. 2. c. 1. n. 26.* Salzedo *de leg. polit. lib. 5. §. 1. per tot.* Barbosa *de univ. jur. lib. 3. c. 23. n. 4.*

Hinc examinandus est Salzedo *d. c. 9. a n. 20.* ubi proba- 5
re tentat, oblationes quæ in Missis offerebantur, fuisse Missarum stipendia procedentia ex mera liberalitate offerentium, & ex eorum voluntate quotam istius stipendii pendere probat; nam ut dictum est, oblationes istæ erant panis & vini, tum etiam postea pecuniarum, Concilium Emeritense *c. 14.* quod quidem uti stipendium percipiebat, qui Missam celebrat, si solus adesset; verum si alii Sacerdotes præsentes ad Missam adstarent, omnes pro rata oblationes percipiebant, Concilium Bracharense I. *can. 7.* Concilium II. *can. 6.* Grangrense *c. 7. & 8.* Loysa *ad Concil. Emerit.* & *ad Tolet. XVI. c. 5.* Roussel *d. c. 1. a n. 16.* Unde cognoscitur, stipendium hoc a voluntate offerentium pendere, & ex mera eorum liberalitate concedi, & oblationes istas esse stipem Missarum, ut assumit ex Christiano Lupo *in Schol. ad can. Concil. General tom. 2. disp. 2. c. 11.* Sed melius id percipere poterat ex Lemaistre *de bon. Ecclesiæ, lib. 1. c. ult.*

Deinde hæ oblationes factæ in Missis, quoad quotam 6
nequeunt terminos recipere, nec certam quantitatem, nisi in casu quo ea esset consuetudo pia, & devota Fidelium, *c. Ad Apostolicam 42. de simon. l. 8. & 9. tit. 19. part. 1.* aut quota terminaretur a Pontifice, veluti quando constituit quartam funeralem concedendam Parochis, *c. 1. c. Relatum 3. c. Certificari 9. de sepult.* Attamen in hoc casu cum hæ consuetudines, ac Decreta pendeant a voluntate Fidelium oblationes facientium, quæ voluntariæ sunt, *c. Quia Sacerdotes 10. q. 1.* inde est, ut etiamsi consuetudo, aut decretum sit taxans hoc stipendium, adhuc remanet liberum, & voluntarium, ad offerentium voluntatem.

Rursus,

7 Rursus; nam ut asserit *n.* 31. stipendium Missæ, quatenus est in consuetudine quoad rexrum, non est observandum ex vi alicujus potestatis ordinariæ, sed tantum ex quadam execuriione ipsius consuetudinis, ut in aliis piis consuetudinibus, *in d. c. ad Apostolicam*, adnotarunt Abbas, Butrius, & Innocentius; & in Hispania sic est admissum *n.* 32. Sed consuetudo ista est voluntaria, procedens a mera liberalitate offerentium. Ergo semper taxa stipendii erit voluntaria.

8 Præterea post Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de reform. c.* 4. aliqui Doctores asserunt, Episcopum non posse taxare hnc stipendium Missæ, Soto *de Justit. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 1. Navarrus *in Man. c.* 23. *a n.* 209. qui asserit id fieri posse aliquando ex populi consensu. Ergo semper relinquitur, voluntarium esse hoc stipendium, procedens a mera liberalitate offerentium.

9 Hæc fundamenta jecit D. Salzedo quando erat Fiscalis Regius, adversus Edictum Illustrissimi Domini D. Ambrosii de Spinola, Archiepiscopi Hispalensis meritissimi, quod doctissime propugnarunt D. Don Mathias Gregorius Reyes & Valenzuela, & insignis Licentiatus D. Gabriel de Spinosa Ribadeneira, celeberrimus Advocatus, *ad* 2. *objectionem*, *n.* 44.

10 Itaque in contrarium responsa dederunt dicendo differentiam maximam esse inter oblationes, & Missarum stipendia: illæ enim voluntariæ sunt, & procedunt a mera liberalitate Fidelium, *c. Omnis* 69. *de consecrat. dist.* 1. *cap. Dos* 118. *de consecrat. dist.* 4. *c. Latorem* 19. 33. *q.* 2. *l.* 8. *tit.* 19. *p.* 1. S. Thomas 2. 2. *q.* 86. *art.* 1. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 2. Acunna *in c. Oblationes* 2. *dist.* 90. *n.* 5. Ast stipendia Missarum sunt oblationes justitiæ, taliter ut si quis promiserit, & Sacerdos Missam celebret, promittens stipendium dare teneatur, & ad restitutionem tenebitur, si non adimpleverit, Vasquez *in* 3. *p. t.* 3. *disp.* 234. *c.* 1. *n.* 8. de Lugo *de Sacrament. disp.* 21. *sect.* 1. *n.* 3. Ergo licet oblationes illæ sint voluntariæ, & procedant a mera liberalitate offerentium, nequit tamen fieri argumentum ab illis ad stipendia Missarum.

11 Et confirmatur ex his quæ ipsi adduxerunt *n.* 10. nam stipendium Missæ est debitum de jure naturali ob aliquam saltem partem sustentationis Ministri, & debitum justitiæ non ob laborem inseparabilem Missæ, sed ob alium extrinsecum, ut probatur *ex Matth. c.* 10. D. Paulus *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 6. Leander *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 6. *disp.* 4. *q.* 1. *n.* 1. Suarez *in* 3 *p. tom.* 3. *q.* 83. *art.* 9. *disp.* 18. *sect.* 1. §. *penult.* de Lugo *d. disp.* 21. *sect.* 1. *n.* 3. Fagnanus *in c. Fraternitatem*, *de sepult. n.* 50. Ergo dicta Missa non est debitum voluntarium, sed rigorosa justitia, procedens a promissione, & adimplemento Sacerdotis, §. 1. *Institut. de obligat.* Osualdus *ad Donellum lib.* 1. *comment. c.* 1. *lit. C.* in quo nequit convenire cum oblationibus voluntariis.

12 Rursus dicere oblationes factas in Missis, olim fuisse stipendium Missarum, incertissima res est; nam aliquæ oblationes dabantur ad peragendum sacrificium, nempe panis, & vinum, & ad Fideles communicandos, ut diximus ex Augustino *serm.* 215. Aut postea, relictis frequentioribus communionibus, oblationes illæ benedicebantur, & pro portionibus inter Fideles retribuebantur, ut constat ex Concilio Laodiceno *can* 14. unde Panis benedictus originem habuit, ut scripsit Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 3. *ad fin.* Postea currente tempore, fuit oblationum divisio varia; fiebat enim ab Episcopo inter Presbyteros, Diaconos, & Clerum, aut inter Episcopum, & Clericos, *c. Antiquos* 8. 10. *q.* 1. *can.* 5. *Apost.* Vel oblationes in tres partes dividebantur. Concilium Bracharense I. *can.* 7. *anno* 563. & in Bracharensi II. *can.* 6. interdicitur; ne oblationes a laicis ferantur. In Concilio Gangrensi *can.* 7. & 8. sub anathematis pœna jubetur, nec aliquid oblationes recipiat, nisi Episcopus, aut persona ab eo deputata, *c. In canonibus* 57. 16. *q.* 1. & facta divisione Parochiarum, oblationes fuerunt Parochis applicatæ, Concilium Bituricense I. *can.* 12. *c. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificand. c. Ex transmissa* 10. *de præscript.* Altaserra *dissert. Jur. Can. lib.* 9. *c.* 11. D. Gonzalez *in c. Causa* 13. *de verb. significat. num.* 5. Ex his enim liquido constat, oblationes illas minime pro stipendio Missarum datas fuisse, sed diversis modis applicari, prout Salzedo non bene suscipit ex Goffrido, cujus verba referunt Doctores isti *n.* 56. & clare respondent.

13 Nec ex Concilio Eboracensi, quod refert *nu.* 25. illud percipere potuit, quia est intelligendum de Sacerdote Parocho, qui diebus aliquibus tenetur offerre pro suis Parochianis, quibus diebus nequit stipendium percipere, nisi oblationes liberaliter sibi concessas. Hæc interpretatio consona, & sufficiens videtur, quia, ut constat ex Coriolano, Concilium illud fuit celebratum *anno* 1194. post Decretales, *in d. c. Ad audientiam*, & *c. Trasmissam*. Ex quibus decretis jam oblationes pertinebant ad Parochos: quapropter dum textus ille asserit Sacerdotem contentum esse debere oblatione, supponit Parochum esse. Sed adhuc ex verbis Christinei Lupi *d. dissert.* 2. *c.* 11. (quæ dat ipse Salzedo) constat illo tempore dari solere denarium, non prævie, sed in ipsa Missa, non pro oblatione, se pro stipendio: quo recepto, Sacerdos nec ante, nec post aliquid ultra recipere poterat: quod etiam hodie observatur, ut uno pro Missa recepto stipendio, nequeat pro ea aliud recipere. Hoc vero non est probare oblationem deservire pro stipendio, sed quod stipendium offerebatur in ipsa Missa.

Cæterum oblationes in modum consuetudinis, quoad 14
quotam permisceri non possunt cum stipendio Missarum; piæ enim consuetudines pertinentes ad oblationes (ut dictum est) sunt diversæ, nec a diversis fit illatio. Illæ vero consuetudines legitime præscriptæ transeunt ad necessariam oblationem, licet a principio fuerint liberales; videtur enim ex transcursu temporis voluisse offerentes se obligare, causa existente recognoscendi Deum Optimum Maximum: tum eis veniam a Domino impetrare, Cassiodorus *decis.* 1. *de consuetud. n.* 5. Covarr. *lib.* 1. *var. c.* 17 *n.* 3. Gutierez *lib.* 2. *can. c.* 21. *n.* 143. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *p. tit. de bon. Clericor.* §. 3. *n.* 24. Ast Missarum stipendium ut quis det, nisi ex pacto dicendi Missam, minime obligari poterit, nec quotam partem illius: quare nequit ex consuetudine aliarum præstationum fieri argumentum, nec permixtio ad aliquid inducendum.

Tandem quod Salzedo affirmat, post Tridentinum E- 15
piscopos non posse taxare Missæ stipendium, est singularis illius opinio ab eo considerata, quia in contrarium est concors omnium Doctorum sententia, Cenedo *q. can.* 27. *n.* 4. Fagundez *in* 1. *præcept. Decalog. lib.* 3. *c.* 6. Escobar *tom.* 3. *Theolog. Moral. lib.* 21. *problem.* 135. Pellizzarius *in Man. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 9 *sect.* 3. *n.* 56. Barbosa 2. *part. alleg.* 24. *n.* 8. Trullench *de Sacram. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 4. quare minime admittenda.

In hoc dissidio animadvertendum, tempore antiquæ Ec- 16
clesiæ stipendium Missæ ab oblationibus fuisse distinctum. Idque tempore S. Petri Damiani observatum probatur, quia *lib.* 6. *epist.* 27. agens de quodam Clerico illiterato, sic loquitur: *Nimia tamen paupertate constrictus, utcumque Missarum solemnia cogitur celebrare.* Non enim propter paupertatem cogeretur, nisi stipendium pro celebratione suscepisset ad sublevandum suam indigentiam. Sed antea, anno scilicet 821. tempore Gregorii IV. Amalarius Fortunatus expresserat *lib.* 3. *de Ecclesiast. Offic. c.* 23. hisce verbis: *Memoratum sacrificium pro tribus offerimus, id est pro Ecclesia sancta universali, pro specialibus, quorum eleemosynas, aut munus suscepimus, aut quorum sponsores facti sumus.* Dederunt hæc testimonia Doctores illi *n.* 61. Ex quibus constat, quandam eleemosynam, seu stipem dari consuevisse pro labore extrinseco Missarum: quibus est adjungenda Synodus Eboracensis, ut expendimus supra, *num.* 13.

Hinc etiam constat, stipendium istud diversum fuisse 17
ab oblationibus sponte in Ecclesiis a Fidelibus concessis; hæ enim dabantur non solum celebranti, sed aliis etiam Clericis, & Episcopis: & quando offerebantur, deportabantur ad deputatum locum, quem veteres *Gazophylacium* dicebant, Concilium Carthaginense IV. *in c. Oblationes* 2. *dist.* 90. Possidius *in vit. S. Augustini*, *c.* 24. ubi exquirebat Diaconus, an oblationes essent dignæ, ut ab Ecclesia reciperentur, & postea in Ecclesia Latina sacris apponebantur: in Græca vero, antequam ad Altare adducerentur, in alia minori parte, quam *propositionem* dicebant, reponebantur, & a Sacerdotibus susceptæ benedicebantur, & recitabant nomina offerentium, Germanus *in Hist. Ecclesiastica*, *tom.* 2. *Biblioth. PP.* Gonzalez *in c. Causa* 13. *de verb. signific. n.* 3.

Unde facile concipitur, non bene Salzedum asseruisse 18
oblationes istas pro stipendio Missarum concessas, & oblatas fuisse Sacerdotibus, quia etiam illis temporibus distinctæ fuerunt ab stipendiis, a quibus nequit illatio fieri ad stipem Missæ. Nec Christineus Lupus, nec Lemaistre aliqua recta ratione poterunt id asserere, si forte ex eis aliquid percipi valet, quod negamus; nam licet Lemaistre, qui magis clare loquitur, dicat solitos Christianos liberales sportulas, id est stipes offerre, ex Concilio Emeritensi *c.* 4. ta-

men

men id non est intelligendum de stipe Missarum debita ex justitia, sed de sportulis liberalibus, & ultroneis, quæ in Missis offerebantur, id est de pure oblationibus; dicie tamen stipes, quia ad alimoniam Sacerdotum deserviebant, Durantius *de Rit. Eccles. lib. 2. cap. 26. n. 7.* D. Gonzalez *ad Concil. Illiberit. lib. 1. c. 55. lit. D.* Lantemetee *de vet. Cleric. vict. & disciplina, lib. 2. c. 40. vers. 3.*

19 Secundo animadvertendum, petita ab aliquo Missa, & pro eo oblata, stipendium illius esse debitum ex justitia, jure divino, & naturali, & probant isti Doctores *nu.* 10. & 11. ubi referunt plures authoritates, quibus adjungere non piget verba S. Pauli 1. *ad Corinth. cap. 9. a vers. 7.* ubi Sanctissimus Doctor omnium scripsit: *Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Nunquid secundum hominem hæc dico? An & lex hæc non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os bovi trituranti. Nunquid de bobus cura est Deo? An non propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt, quoniam debet in spe, qui arat, arare: & qui triturat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Si alii potestatis vestræ participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac facultate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi. Nescitis, quoniam, qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt? & qui Altari deserviunt, cum Altari participant? Ita Dominus ordinavit iis, ut qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant.*

20 Ex his enim verbis clarissime patet, stipendia ista esse debita de jure divino, ut ibi: *Ita Dominus ordinavit.* Tum ex jure naturæ, quod exemplis adductis demonstrat: quamobrem Cornelius a Lapide *vers. 12.* explicans illum locum scripsit: *Ex ipsa rei natura, sive jure, non tantum divino positivo, sed etiam naturali, quod dictat, quod sicut operario debetur merces, ita ministro Verbi, & Ecclesiæ deberi stipendium, non quasi pretium rei sacræ; hoc enim indignum fuisset & simoniacum: sed quasi stipendium sustentationis quod vocant, quo scilicet sustentetur, ut suas functiones sacras pro populo obire possit; unde stipendium ei debetur ex justitia.*

21 Hæc autem doctrina probatur etiam ex Concilio Agathensi in *c. si Clerici* 10. 1. *q. 2. c. Sacerdes* 9. 1. *q.* 1. & ratione confirmatur. Nam Sacerdotes tenentur ministeria suo populo exhibere, Paulus ad Hebræos *c.* 5. Ex qua quidem obligatione nascitur etiam obligatio ipsius populi alendi Sacerdotes, & ideo introductæ sunt decimæ, & primitiæ, oblationesque. Verum quia istæ res præcipue deserviunt Sacerdotibus gerentibus animarum curam, remanet obligatio particularis Sacerdotum offerendi sacrificia, quæ si ex pacto, vel pro petitione alicujus offerantur, nascitur similiter obligatio particularis illius personæ concurrendi cum stipendio ad sustentationem illius particularis Clerici, saltem particulariter, quatenus extrinsece impedit laborem ad illam particularem obligationem adimplendam, ut bene docet Pasqualigus *q. 903. n. 9.* Ergo stipendium istud debetur ex obligatione justitiæ, tam jure divino & naturali, quam positivo, ut tenent plures relati a Pasqualigo *ibi, n. 1.* Henao *de Sacrific. Miss. disp. 31. sect. 1. per tot.* & diximus *lib. 2. c. 3. a n. 1.*

22 Ex his duabus animadversionibus sequitur necessario, non esse admittendum Salzedum; jam enim probavimus, stipendia Missarum non fuisse oblationes antiquas. Tum esse debitum justitiæ, non dependens a voluntate dantis, sed a taxa, quæ recte fieri valet non solum a Principe, sed etiam ab Episcopis, ut diximus *d. lib. 2. c. 4. a num. 7.* Et in praxi probant Concilia Diœcesana relata ab ipso Salzedo *a n. 32.* Ergo ejus doctrina non est admittenda. Nec obstat locus Soti, cujus verba refert *n. 37.* quia loquitur, quando Episcopus taxaret stipendium Missæ, & sub anathematis censura inhiberet, ne minorem stipem recipiat Sacerdos, ut patet ibi: *Fertur namque in nonnullis Ecclesiis ab Episcopis eleemosynam, quæ pro una Missa offerenda est, sic taxari, ut Sacerdotibus sub anathematis censura inhibeant, ne minorem suscipiant.* Hic enim modus taxandi recte a Soto rejicitur, quando extra rigorem justitiæ id Episcopus præceperit; tolleret enim liberalitatem Sacerdotis, si velit aliquid stipendii condonare: sicut etiam tolleretur charitas dantis, si vellet amplius concedere, quod quidem iniquum foret. Quo quidem in sensu est etiam intelligendus Navarrus, cujus mentem explicui *d. c. 4. n. 2.* Henao *d. disp. 31. sect. 7. a n. 59.* Hæc dicta sufficiant pro examine Salzedi; nam cum illam allegationem in suis libris de lege Politica inseruerit, forte aliquis authoritate tanti viri parum versatus deciperetur. Scripsit antea allegando, jam docendo, prout facit illis libris, cum quibus intravit in judicium Domini. Precor cœlestem Regem, ut ejus animæ misertus sit.

Redeundo ad nostras oblationes, præmissis antiquis, de quibus jam actum est, oblatio generaliter sumpta comprehendit quidquid Deo offertur: quapropter etiam Decimæ intelliguntur, *Genes. c. 26.* in fin. *Decimas offerant tibi.* Et *Num. cap. 18.* ibi: *Decimarum oblationem.* Tum & Primitiæ, *c. 1. 16. q. 7.* ibi, *Offerent*: junctis præcedentibus. Ast proprie loquendo oblationes sunt illæ, quæ intuitu Religionis immediate Deo absque immolatione exhibentur, ut in usum Ecclesiæ cedant, vel Ministrorum, idque sive sint res mobiles, sive immobiles. Nec refert, an fiat oblatio inter vivos, sive per testamentum, vel ex voto, *c. Cum inter 29. de verb. significat.* Tuschus *tom. 5. lit. O. conclus. 11.* Azorius *instit. mor. 1. p. lib. 7. c. 27. q. 8.* Moneta *de Decim. c. 2 n. 9.* Pastor *de beneficiis, in posth tit. 3. nu 2.* Antonellus *de Regim. Ecclesia Episcop. lib. 5. c. 18. n. 3.* Barb. *de univers. jur. lib. 3. c. 23. a n. 1.* D. Gonzalez *in c. 13. de verb. significat. n. 3.* 23

Differunt tamen oblationes a sacrificio; nam licet Deo offerantur, non tamen mutantur, sed in suo esse remanent. Similiter a decimis, & primitiis differunt, quia licet offerantur ad sustentationem Ministrorum, debentur tamen ex justitia: oblationes vero sponte offeruntur, & a Fidelibus conceduntur ad Dei cultum, Trullench *in Decalog. lib. 3. c. 3. dub. 13.* Palao *oper. mor. tom 2. disp. unica, punct. 17. n. 1.* Bonacina *de præcept. Eccles. disp. ult. qu. 5. punct. ult. n. 3.* 24

Est tamen aliquod dubium, an oblationes, prout differunt a decimis, & primitiis cadant sub præcepto? Et Hostiensis *in rub. Parochis*, & late *in Summa, tit. de Paroch. §. In quibus, vers. Sed nunquid teneatur*, Lapus *alleg. 58.* & alii apud Leandrum *in præcept. Decalogi, tract. 6. disp. 10. q. 4.* affirmarunt. Sed Doctores isti non satis assumptum probant. Nam Hostiensis tantum refert opinionem Hugonis affirmantis oblationes sub præcepto deberi; non tamen absolute eam tenet, sed quando ex aliquo titulo, vel consuetudine deberentur. Lapus non loquitur de hac controversia, sed tantum quando Prælatus fraudulenter ex pecunia Ecclesiæ aliquos fundos, seu lares emerit, in nomine alicujus facto instrumento ad fraudandam Ecclesiam, an cognitio hujus causæ pertineat ad judicem Ecclesiasticum? Et affirmative respondet. 25

Solum est opinio paucorum, pro quibus urgere videntur textus in *c. de his 7. c. Antiquos 8. c. Quia 13. c. Sanctorum 14. & c. 15. 10. q. 1. c. Statuimus 55. 16. q. 1. c. Præter 6. c. Omnis 69. de consecrat. dist. 1.* quibus in juribus supponitur præceptum concedendi oblationes, prout etiam in Concilio Aurelianensi *c. 16. & 17.* Deinde probant ratione; nam oblationes istæ dantur ad sustentationem Clericorum, ut scripsit Clemens Pontifex *lib. 4. constit. Apostolicar. c. 7.* ubi ait: *Oblationes populi fieri ad victum Sacerdotum, & eleemosynas pauperum.* Alimenta enim Clericorum a populo debentur, ut constat ex dictis *a num. 19.* Ergo oblationes ex præcepto debentur: quamobrem D. Ambrosius *sermone 9. de Ascens.* ponit inter opera boni Christiani: *Quod quando ad Ecclesiam venit, oblationem, quæ Altari debetur, exhibet.* Et postea: *Qui de fructibus suis non gustat, nisi prius ex ipsis aliquid Deo offerat.* Unde probatur oblationes Altari deberi. 26

Sed absolute loquendo contrarium est dicendum, ut declaravit Concilium Cabilonense sub Carolo Magno *c. 6.* ibi: *Oblatio enim spontanea esse debet, juxta id quod dicit Scriptura: Voluntarie sacrificabo tibi. Psalm. 53. Et illud: Omnis populus mente devota obtulerunt donaria Domino.* Deinde probant; nam oblationes de sui natura ultroneæ sunt, ut dicitur *Exodi c. 25.* ibi: *Ab homine qui offeret ultroneus, accipietis eas.* Et supponitur *Matth c. 5.* ibi. *Si offers munus tuum ante Altare.* Ergo minime cadere possunt sub præcepto, absolute loquendo. Cæterum ad alimoniam Clericorum datæ sunt Decimæ, & Primitiæ. Unde oblationes istæ relictæ sunt spontaneæ, & offeruntur a Fidelibus, si eis placuerit, nisi aliunde debeantur, S. Thomas *2. 2. q. 86. art. 1.* Suarez *de Relig. d. lib. 1. c. 5. n. 2.* Palao *d. disp. unica, punct. 17. n. 2.* Leander *d. disp. 10. q. 4.* Covarruv. *lib. 1. var. c. 17. n. 3.* Antonellus *d. lib. 5. c. 18. n. 4.* D. Gonzalez *in c. Cum* 13. *de verb. significat. n. 2.* 27

In hoc dubio observandum, jura recensita *nu.* 26. pro prima sententia adducta, illam non probare; quia aliqua loquuntur de consilio, altera vero, quæ videntur oblatio- 28

nes

nes præcipete ad sustentationem Clericorum, intelligenda sunt, quando decimæ,& ptimitiæ ad eorum alimoniam non sufficiunt, aut ubi Clerici eas non percipiunt, aut tempore, quo ipsæ decimæ, & primitiæ erant ultroneæ, quod tempore D. Cypriani usitatum videtur, si attendamus ejus verba *in libr. de uni. Ecclesia*, quæ sunt ista: *At nunc ex patrimonio nec decimas damus*. Et observavit Christianus Lupus *in Schol. ad Concilia, tom. 4. in can. 5. Concilii Romani sub Nicolao II.* ibi: *Ex quo vides, decimas fuisse duntaxat voluntarias, eas quippe non unusquisque, sed hic duntaxat, aut ille dabat, eratque opus admiratione dignum.* A tempore enim quo Constantinus pacem Ecclesiæ restituit, introduci cœperunt decimæ, jam suadendo, jam rogando, usque dum ad præceptum pervenerunt, ut refert idem Lupus *tom. 5. in can. 5. Concilii V. sub Gregorio VII.* quamobrem illo tempore oblationes istæ, ut debitæ debebant censeri; cum adhuc certum patrimonium Ecclesia non haberet, unde suos ministros aleret: quo in sensu est intelligendus locus Clementis *lib. 4. cap. 7.*

29 Et confirmatur; nam in primitiva Ecclesia Ministri ex solis oblationibus alebantur, nec voluerunt illi primi Patres nostri Fideles aliquo onere gravare, etiam ad levandas proprias necessitates, exemplo Pauli 1. *ad Corinth. cap. 9.* & *ne redempta pretio Religio videretur*, ut dixit Tertullianus *in Apologet. cap.* 39 Baronius *tom. 1. anno 57. n. 77.* quas quidem ita libenter primi Fideles largiebantur, ut profusas dixerit Baronius *d. anno 59. n. 81.* In his vero oblationibus, licet liberalissime concessis, debitum latebat, nempe congrua omnibus juribus Ministris Ecclesiæ debita: quapropter aliqua jura dicunt debitas oblationes. Itaque ex illis juribus non probatur prima sententia.

30 Secundo dico, Doctores asserentes oblationes esse debitas, licet absolute loquantur, non posse intelligi de puris, & simplicibus oblationibus secundum se; hæ enim sunt ultroneæ, ut patet ea dictis *n. 27.* Concilium Moguntinum *cap. 44. l. 8. tit. 29. p. 1.* sed tantum de aliquibus oblationibus fieri consuetis in aliquibus diebus solemnioribus, utpote Nativitatis, Pentecostes,& Beatæ Virginis: in his enim diebus solemnioribus debitas esse affirmandum videtur, *ex l. 8. tit. 19. p. 1.* ibi: *Cada buen Christiano de sua buena voluntad debe ofrecer a lo menos en las tres Pascuas, en la de Navidad, e en la Pascua mayor, e en la de Quinquesma, los mas ricos que fueren, e lo que pudieren facer en todos los Domingos, e en las fiestas de guardar.* Estque doctrina Hostiensis *in tit. de Parochis*, §. *In quibus, vers. Sed numquid:* & probat; nam in his festis adest consuetudo offerendi in Missis majoribus, ut in quamplurimis locis observatur: quare propter consuetudinem ad has oblationes tenentur Fideles, Riccius *in praxi, 4. p. resolut.* 295. Bengeus *de benefic. de dot. constit.* 3. p. §. 2. *num.* 22. Antonellus *d. lib. 5. cap. 17. n. 5.* Salzedo *de leg. polit. lib. 2. cap 9. num.* 29. Ergo etiam ad has oblationes poterunt compelli, ut tenent aliqui apud Azorium 1. *p. lib. 7. cap. 3. q. 11.*

31 Sed adhuc in hac specie dico ultroneas esse has oblationes ut probat aperte textus *in d. l. 8 part.* ibi: *Cada buen Christiano de sua buena voluntad debe ofrecer;* supponit enim noster Alfonsus, oblationes istas in his diebus solemnioribus ex propria, & spontanea voluntate Fideles peragere: & quamvis dicat *debe*, tamen importat hoc verbum tantum decentiam & honestatem, ut alibi est animadversum. Cæterum, nam oblationes istæ semper procedunt ex actu libero & voluntario, quæ licet per multum temporis continuentur, nullo tamen modo inducunt obligationem, ut notarunt Cajetanus *in Summa, verbo Hora Canonica*, §. 2. Soto *de just. lib. 2. q. 7. art.* 2. nec inducitur aliqua possessio, vel quasi, Rota 2. *par. divers. dec.* 297 *n.* 4. Mantica *dec.* 257. *n.* 2. Riccius *collect.* 1227. *in fin.* sicut in diuturno hospite, vel quando quis ea fonte alterius aquam hauriat, aut ligna ea nemore abscindat, & panem coquat in furno alieno, ut his exemplis ostendit Postius *de manut. observat* 53. *a n.* 3. Castillo *lib. 6. controvers. cap.* 32 *n.* 3. Ergo in specie, etiamsi longa sit consuetudo, nullo tamen modo Fideles obligabuntur.

32 Quod vero oblationes istæ in his diebus solemnioribus semper ex actu facultativo, & libero procedant, probatur; quia in his diebus ex devotione fiunt, non vero animo se obligandi, Rota 4. *p. recent. dec.* 501. *n.* 3. Postius *d. observat.* 53. *n.* 10. *in fin.* Ergo semper procedunt ex actu facultativo. Et demonstratur magis, quia in his oblationibus solum offerunt qui volunt ex devotione, nec singuli obligantur, nec in eis est determinata quantitas, sed quæ placet offerentibus. Ergo semper hæ oblationes remanent ultroneæ, nec per cursum temporis possunt procedere ad aliquam inducendam obligationem.

Sed dices: In causis piis, & quæ pertinent ad divinum cultum, non præsumitur materia facultativa, & gratiosa sed ex animo se obligandi tanto tempore oblationes factas fuisse, Surdus *de aliment. tit. 1. quæst. 69. n. 5.* Postius *dict. observat.* 53. *n.* 27. & diximus *lib. 2. cap. 11. n.* 35. Ergo si per continuum tempus hisce diebus oblationes factas fuisse constiterit, non voluntariæ, sed ex oblatione præsumentur. Sed respondetur, in his oblationibus non uniformis, quæ ad libitum offerentium fiunt in Missis, non procedit ista doctrina, sed tantum quando fuerint uniformes ex communi omnium consensu, & de certa quantitate, & specie, Rota 3. *p. rec. dec.* 544. *n.* 3. Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *p. cap.* 24. *n.* 11. & *d. cap.* 11. *n.* 33. quod deficit in præsenti, quia nec omnes personæ id faciunt uniformiter, nec certa quantitas, & species offertur, sed ut quisque vult. Unde in similibus oblationibus etiam tanto tempore factis nequit redicari aliqua obligatio, possessio, vel quasi. Cæterum doctrina illorum Doctorum procedit, quando sumus in dubio, & causa est decidenda per præsumptionem, Gratianus *tom. 4. discept.* 681 *nu.* 6. Postius *d. observat.* 53. *n.* 20. Ast in præsentia versamur in claris, scilicet in oblationibus de sua natura spontaneis, & sponte oblatis, quo casu etiam si per multum temporis offerantur in diebus solemnioribus, non inducunt obligationem, nec possessionem, vel quasi *l. 12. tit. 22. p. 1.* Parladorius *different* 38. *n.* 10. Gratianus *Marchia dec.* 232 *n.* 5. Garzia *de nobilit. gloss.* 6. *n.* 11. Ergo in specie nullo modo oblationes istæ debitæ sunt, sed semper relinquuntur spontaneæ. Tempero tamen si oblatio illa fuerit uniformis, & alicujus certæ quantitatis, ut tenent Angelus *verbo Oblatio*, *n.* 1. Sylvester *verbo Decima, quæst.* 2. Azorius *Instit.* 1 p. *lib. 7. cap* 7 *q.* 11. Trolleneh *lib 3. Decalog. cap. 3. dub.* 13. *n.* 2. Tuschus *lit. O concl* 11. Surdus *cons.* 24. *per tot.*

Sunt tamen excipiendi aliqui casus, in quibus oblationes obligatoriæ sunt, & ad earum solutionem Fideles tenentur, & per censuras possunt compelli. Et primus ex dictis est, quando adesset consuetudo uniformis aliquid offerendi alicujus certæ quantitatis, aut speciei, per decennium præscripta, *cap. Ad Apostolicam 42. de simon. l. 9 tit.* 19 *p* 1. Et probatur ex duabus rationibus. Prima, nam quamvis oblationes istæ a principio fuerint voluntariæ, ex eo tamen quod tanto tempore durassent uniformiter cum certa quantitate, præsumitur offerentes habuisse animum se obligandi, *capit Veniens* 10. *de testib.* Quare inducitur illa obligatio per continuam præstationem decennii, Secunda, nam in specie non solum libet considerare consuetudinem derogantem legi facienti oblationes voluntaris per præsumptionem relatam, sed etiam per præscriptionem. Præscriptio enim ex vi naturalis justitiæ dat jus in re aliena, etiamsi dominus non consentiat, & independenter ab illius consensu, *l. 3. ff. de usus cap l. 1. tit. 29. p.* 3 Parladorius *lib. 1 rer. quot. cap.* 1. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 40. *cap* 1. Fornerius *lib. 2. Select. cap.* 17. quod non solum intelligas in rebus, sed etiam in personis, & in juribus ad aliquam obligationem, & actionem, *cap. Cumana* 50. *de elect. cap Cum in Ecclesia* 3. *de causa poss. & propriet.* Ergo quamvis offerentes non habuerint animum se obligandi, ex præscriptione tamen tanti temporis acquiritur jus in his certis oblationibus, ut possint offerentes compelli ad solutionem: quam rationem ad id expendit Suarez *d. lib. 1. cap. 5. a n.* 19.

Sed pace tanti, & præclarissimi Doctoris, negandum non est; etiam per præscriptionem offerentes animum habuisse se obligandi, prout rationem dant Jurisperiti Doctores, Covarruv. *d. cap.* 17. *num.* 3. Guttierez *Can. lib. 2. cap.* 21. *a n.* 142. Rota 2. *part. recent. decis.* 640. *n.* 3 Cavalerius *decis.* 275. *n.* 6. Postius *d. observat.* 53. *n.* 20. Et ratio est; nam quod per præscriptionem etiam transferatur dominium, & per eam jus in re acquiratur, id non est præter voluntatem domini; *Nam id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest*, *Regula* 11. *ff. de regul. jur.* ubi Gothofredus *lit. O.* explicat, *sine facto*, id est, *sine consensu:* & ibi etiam Decius, *l. Bona fides* 48. §. 1. *de acquir. rer. dom.* ibi. *Ad factum pertinet*, id est, *ad consensum, seu voluntatem*, ut explicat ibidem Bart. Quapropter etiam in præscriptionibus transfertur dominium ex voluntate domini, quatenus Jus præsumit, eum qui tanto tempore præscriptionem non interpellavit, nec aliquo modo reclamavit, rem pro derelicta habuisse, & insimul consensisse, ut dominium per præscriptionem ad alium transferretur, quare contra ignorantem non currit, aut si in aliquo casu currat, statim restituitur, *l. 2. Cod. de servit. & acqua*, *cap. 1. de causa possess. & propriet.* ubi Doctores, Rota 4. *p. rec. dec.* 314. *n.* 23. Sperellus 2. *p. decis.* 135. *a n.* 134. Castillo *lib. 6. controvers.*

Numbers in right margin beside paragraphs: 33 (Sed dices), 34 (Sunt tamen), 35 (Sed pace tanti).

verf.c.28. per tot. Unde consequitur in præsenti; nam ratione consuetudinis, quam præscriptionis has oblationes deberi ex consensu offerentium volentium se obligare ex utroque titulo, S. Thomas 2. 2. *q.86. art.1. in corpore, verf. Tertio*, Antonius 1. *p. lib.7. c.7. q.12.* Durantius *de rit. Eccles. l.2. c.26. n.9.* Barbosa *lib.3. c.23. a n.* 10. Becanus *de just. q.86. n.2.* Trullench *d. dub.13. num.4.* Palao *di punct.17. n.4.*

36 Est tamen majus dubium, quando consuetudo fuisset uniformis, sed res incerta, veluti aliquando panis, aliquando vinum, aut alia; sedtamen legitime præscripta. In qua difficultate S. Thomas *d. art.1. in corpore*, asserit similem oblationem esse necessariam, & sub præcepto, licet aliquo modo relinquatur spontanea quoad speciem, & quoad quantitatem. Tenent etiam Antoninus 3. *p. Summæ, tit.12. c.2.* Rebuffus *de Decimis, q.13. n.* 66. Guttierez *d. c.21. n.145.* Et est ratio; nam licet sit varietas in specie, tamen consuetudo illa est certa in genere offerendi, quæ per se inducit obligationem. Ergo oblatio ista erit necessaria, & sub præcepto. Cæterum; nam generalis obligatio, & actio non curat de diversitate specierum, *l. Nec refero* 11. *ff. quand. dies legat. cedat.* Ergo licet diversæ sint species oblationis, obligatio tamen in genere semper remanebit necessaria, & obligatoria.

37 Sed tamen contrarium est tenendum ex decisione textus *in l. Sejo* 10. *§. Medico, ff. de Annuis legat.* ubi quidam testator Medico suo legavit quidquid annum præstari ei solebat: & respondet Papinianus, *Videntur relicta, quæ certam formam erogationis annuæ, non incertam liberalitatis voluntatem habuerint.* Non enim potest in obligatione legati advenire res incertæ liberalitatis, sed quæ certam habeat præstationem, ut explicuit Gomez *to.2. var. c.11. n.* 48. *in fin.* Unde licet oblatio sit generalis, & per consuetudinem præscripta, nequit tamen comprehendere liberalitates illas incertas, sed tantum certas, & determinatas. Rursus quando oblationes sunt incertæ, nec habent uniformitatem, sed deformitatem, intelliguntur factæ solum ex liberali devotione, etiamsi fiant per longum temporis cursum, ut diximus *n.* 32. Et ratio est clara; nam ex eo quod incertæ sint, & ad libitum diversarum specierum, multum involvunt liberalitatis, ut agnoscunt omnes Doctores. Ergo ex sola generali oblatione diversarum specierum ad libitum, nulla restabit obligatio, sed semper remanebit oblatio liberalis. Eadem est ratio de partibus quoad totum, quando ex partibus essentialiter componitur, *l.1.§. Si stipulanti, ff. de verb. oblig. l. Si alii, ff. de usufruct. legat. l. In eo quod* 111. *l. In toto* 114. *ff. Regul. jur. c. In toto* 80. *eadem tit. in 6.* Baldus *lib.4. conf.*153. *in princip.* Fridericus de Senis *consil.* 259. *in fin.* Cum ergo in oblatione generali species ipsæ, & partes sint liberales. Ergo nequeunt inducere aliquam obligationem, ut cadant sub præcepto.

38 Rursus, ut dictum est supra, quoties consuetudo offerendi est certa & uniformis, & res offerenda certa, inducitur obligatio. Ergo quoties res offerenda fuerit incerta, non inducet obligationem. Et confirmatur, quia ex his duobus præsumitur habuisse offerentes animum se obligandi: si tamen aliquid ex his deficiat, restat solum tempus, quod non inducit obligationem, Capicius *dec.*134. *an.* 3. Guttierez *pract. lib.4. q.34. n.*12. Grat. *discept. c.399. n.33.* Castillo *lib.6. c.32 num.*2. Ergo talis consuetudo offerendi rem incertam non erit obligatoria.

39 Unde Villalobos *in Summa*, 2. *p. tr.33. diffic.5. n.* 3. loquens de his oblationibus, loquit; *Y pienso que raras vezes aconte averla, prorque lo que ofrecens los Parochianos no es con animo de obligarse, lo qual era necessario para la costumbre.* Est enim necessarium, ut oblatio sit de re certa, ut loquitur textus *in l.9. tit.19. p.1.* ibi: *Ofrenque cierta.* Et *c. Dilectus* 30. *in fin. de simon.* ubi Gregorius *in l.15 tit.17. p. glos.2.* Osaschus *dec.99. num.21.* Guttierez melius se expediens *d. c. dec.99. n.*149.

40 In his tamen consuetudinibus aliqua sunt observanda, ut obligationem inducant. Primo, quod Fideles nulla coactione has oblationes solverint, *d. c. Dilectus* 30. *in fin. c. Tua* 34. *simon.* sed quod ipsa devotio fuerit causa principalis, *ex d. c. Ad Apostolicam* 42. *de simon.* Secundo, ut nullus factum intercesserit, aut pignus ad solutionem, *d. c. Tua, c. Quam pio 1. q. Auth. de Sanctiss. Episcop. §. Quia vero.* Tertio, quod certum sit id quod debet offerri, ut dictum est. Quarto, quod omnis populus, aut major pars illius persistat in observanda consuetudine: si tamen aliquis deficiat, nihil interest. Congesserunt Paulus Castrensis *vol.1. conf.* 363. Gregorius *in d. l.* 15. *glos.*2. Guttierez *d. c.21. n.1499.* Suarez *d. c.5. an.*21. Trullench *d. lib.3. c.3. dub.13. n.5.* Quibus requisitis addendum, ut consuetudo sit præscripta, saltem per decennium, quod tempus est sufficiens, quia similes oblationes sunt piæ, & favorabiles; & consuetudo ista non est contra jus, sed potius illis conformis; Suarez *d. n.*21. Lessius *de just. lib.2. c.39. dub.6. n.39.* Fagundez *in precept. Decalog. prec.5. lib.4. c.1. n.6.* Trullench *d. dub.13. n.4.* Belletus *disquisit. clerical.* 1. *p. tit. de bon. cleric. §.3 n.24.* Guttierez *d. c.21. n.143.* Gratianus *discept. c.210. a nu.*13. Farias ad Covarr. *lib.1. c.17. n.42.* Sperellus *dec.70. n.7.*

Si tamen aliquis de populo has oblationes facere renuerit, Parochus non debet procedere per subtractionem spiritualium; hoc enim grave fuisset delictum, quia existimaretur pro illis temporalibus spiritualia concedere, quod est simonia execranda, *c. Commendari* 1. *qu.1. cap. Nemo* 14. *c. Ea quæ* 15. *cap. Sua* 29. *de simonia*. Debet enim petere implorato judicis officio, *d. c. Ad Apostolicam* 42. *de simon. 9. tit.19. p.1. l.15. tit. 17. p.1.* qui procedere debet variis pœnis, & etiam si necessarium fuerit, censuris, quidquid Suarez resistat, Glossa *in c. Statuimus* 16. *q.1. verbo Oblationes*; Guttierez *c.21. n.152.* Azevedus *in l. tit.5. lib.* 1. Recopilat. *n.* 9. 41

Est quæstio, an valeat consuetudo, ut Ecclesiastici faciant aliquas oblationes laicis, veluti quando in die Purificationis dantur sæcularibus aliquæ candelæ? Prima sententia asserit talem consuetudinem non valere. Ducitur *ex c. 1. de consuetudine*, ubi decernitur, quod si aliqua consuetudo sit Ecclesiis onerosa, minime valeat: ast consuetudo ista gravissima est, quatenus Ecclesia gravaretur, si Ecclesiastici quotannis candelas laicis offerrent. Ergo nequit sustineri talis consuetudo. Cæterum id esset Ecclesiam laicis submittere, contra textum *in c. 2. de reb. Eccles. alienand. vel non, in 6.* Tandem jus quod sibi offerantur candelæ, est Patronorum: quod agere cum laici, esset quodammodo eos Patronos agnoscere, in gravissimum damnum Ecclesiæ: quapropter talis consuetudo nequit sustineri, Sylvester *verbo Decima, n.7.* Rocchus de Curte *in c. fin. de consuetud. sect.5. n.24.* Guttierez *d. c.22. n.157.* 42

Secunda sententia affirmat, talem consuetudinem esse sustinendam; nam distributio harum candelarum non est Ecclesiis gravissimi nocumenti, & excitat devotionem Fidelium: unde ob tale bonum, quando Ecclesiæ parum gravantur, est sustinenda. Tum similes parvæ distributiones pluris a laicis habentur, & amorem Ecclesiarum conciliant. Ergo est sustinenda talis consuetudo, Fridericus de Senis *conf.*153. Additio Abbatis *in c.1. de consuetud. num.* 2. Gregorius *in l.15. tit.17. p.1. verbo De suo officio*, Suarez *d. lib.1. c.7. n.20.* Trullench *d. dub.13. n.10. ad fin.* Riccius 4. *p. resol.*165. *num.6.* Barbosa *d. lib.3. c.23. n.7.* Capponi *com.2. discept* 76. *n.7.* ubi asserit, se Neapoli vidisse has candelas Religiosos, & Sacerdotes ad domos deferre. Sed hæc circumstantia deferendi candelas ad domos laicorum minime admittenda est, ut declaravit Sacra Congregatio apud Barbosam *d. c.13. n.7.* 43

In re dicendum, totam difficultatem consistere in agnoscendo an hæc consuetudo dandi candelas gravamen grave inferat Ecclesiæ, & Ecclesiasticis rebus, ita ut corruptela. Quam specie animadvertendum, an sit consuetudo immemorialis, necne. Si enim consuetudo ista est immemorialis, etiamsi grave nocumentum inferat Ecclesiis, est sustinenda; nam immemorialis consuetudo supponit titulum meliorem ad actum sustinendum, *l. Hoc jure, §. Ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiva*, Rota 2. *p. divers.*717. *n.2.* & apud Puteum *lib.1. dec.205. n.9.* Cevallos *q.897. n.223.* Borellus *in Summa omnium dec. tit.14. n.49.* Gonzalez *ad reg.8. gl.33.* Quapropter licet consuetudo ista inferat gravamen Ecclesiæ, est sustinenda; supponit enim privilegium, aut præstationem ex causa onerosa, vel contractu, unde necessario sustinebitur. Cæterum alia ratione probatur, quia licet *in c.1. de consuet.* tollantur consuetudines inferentes damnum Ecclesiis, minime tamen textus ille potest intelligi de consuetudine immemoriali; nam immemorialis consuetudo non intelligitur sublata, nisi de ea fiat specialis mentio. Cevallos *d. q.* 897. *n.248.* Mena *variar. lib.2. q.10. n.44.* Guttierez *pract. l.33. q.77. in fin.* Moneta *distrib. quot.2. p. q.12. n.22.* Sanchez *matr. lib.7. disp.4. n.13.* Cum ergo *in d. c.1.* non fiat mentio consuetudinis immemorialis, sublata non videtur, sed sustinenda. Et confirmatur; nam consuetudo etiam inferens gravamen Ecclesiis, non est intrinsece mala, potest enim ex causa justificari, prout præsumitur justa immemorialis temporis transcursu, nec potest dici per se corruptela, *cap. fin. de consuet.* Ergo cum textus ille non faciat mentionem de immemoriali consuetudine, eam, 44

ut jam & validam relinquit, prout in præsentia tenet Valascus *de particip. c.35. n.13.* Barb. *in d. c.1. n.3.* Azorius 1. *p. instit. lib.5. c.19. in princip. vers. Consuetudo quæ.*

45 Si vero consuetudo ista immemorialis non sit, & certe gravamen grave inferat Ecclesiæ, utique tollenda erit, quia non supponit aliquam causam justificantem illam, & per se est irrationabilis. Ergo non est sustinenda, *c. Mala 8. d.c. Ad nostram 3. c. fin. de consuetud. Clement. 2. de reb. Ecclesiæ*, Suarez *de legib. lib.7. c.18.* & 19. Gratianus *to.5. c.894. n.27.* Hallier. *de sacr. elect. art 4. sect.7. c.1.* Quare ad valorem hujus consuetudinis distribuendi (verbi gratia) candelas in die Purificationis B. Mariæ, prospiciendum est an populus numerosus sit, necne, & ponderandæ sunt facultates Ecclesiæ, quæ illas concessit, unde gravmen perpendatur. In celeberrima Ecclesia Toletana harum candelarum distributionem vidi, verum erant mediocres & plurimis concedebantur maxima consideratione, nec inde grave præjudicium Ecclesiæ inferri poterat.

46 Unde resolvendum, quod si hæc consuetudo sit immemorialis, semper est observanda; si non, sed levis est præjudicii, similiter est servanda; secus vero si grave præjudicium Ecclesiæ inferat.

47 Illa tamen consuetudo admittenda non est, per quam Parochiani non tenerentur Decimas solvere, si Curatus non solverit certas libras carnis suillæ, vel bovillæ ipsis Parochianis; quia gravamen istud non solum est grave, sed etiam intolerabile. Tum ex hac occasione ansam arriperent non solvendi Decimas in gravissimum damnum Ecclesiarum, ut cum aliquibus docet Gutierez *d. c.21. n.257*, Cappon. *d. c.77. n.7.* Aliam vero consuetudinem adducit Parladorius *different. 38. n.11.* de quodam Curione, qui die Defunctorum convivabat suos Parochianos ex oblationibus panis, & vini illius diei. Verum cum disceptaretur, an consuetudo illa esset sustinenda, Curio per sententiam fuit absolutus, quia videlicet magis id officii, & amicitiæ gratia factum esse videbatur, quam servitutis, & servitii obligatione, *l. si certis annis 28. C. de Pactis.*

48 Secundo, ex alio titulo oblationes fiunt necessariæ, & debitæ, nempe ex pacto, vel conventione, si per modum census apponantur, ut in tali die, vel diebus oblationes fiant in Ecclesia. Qui quidem census, vel onus non solum imponi valet per contractum inter vivos, sed etiam per quasi contractum in heredis institutione, vel legato, & tunc erunt necessariæ, & præcisa obligatio justitiæ, S. Thom. 2. 2. *q.56. art.1. in corpore*, Becanus *de just. q.36. n.2.* Suarez *d. lib.1. c.5. n.4.* Barb. *de jur. Paroch. 3. p. c.24. n. 10.* & *d. lib.3. cap.23. n.10.*

49 Huic autem titulo alius proximus est, quando ex voto, vel legato aliquid offerendum aliquis voverit, vel legaverit; qui enim vovit, obligatur non ex justitia ad illam rem in Ecclesia offerendam, vel donandam; sed ex Religione, & naturali jure dictante vota Deo esse reddenda, si tamen ex legato hæres ex justitia tenetur, D. Thomas *ubi proxime* Suarez *d. c.5. n.5.* Trullench *dict. c.3. dub.13. n.3.* Leoncillus *de privileg. paup. 2. part. privileg. 292. n.3.* Barbosa *ubi proxime.*

50 Illud vero obliviscendum non est, oblationes pro anima quæ a testatoribus relinquuntur, ab hæredibus magna cura esse adimplendas, alias necatores dicuntur, & excommunicantur a sacris Canonibus, *c. Oblationes 9. c. Qui oblationes, 10. 13. q.2.* Verum hæc excommunicatio tantum est ferenda, Azorius *1. p. lib.7. c.27. q.26.*

51 Similiter est alter titulus unde oblationes debeantur, nempe quando Minister Ecclesiæ, aut ipsa Ecclesia ita indigeant, ut non habeant congruam decentem; tunc enim oblationes istæ debent necessario a Parochianis præstari, ut docuit S. Thomas relatus, ex illa obligatione divina, & naturali alendi Ministros Ecclesiæ, & ipsius spiritualia ministrantes *Lucæ c.10. Matth. c.10. c. Ex his 12. q.1. c. Cum secundum 16. de Prebend. c. Si Episcopus 6. de off. Ordin. in 6.* Unde quoties Decimæ non fuerint, vel primitiæ, ex quibus alantur, oblationes istæ erunt in præcepto, Socinus *in tr. de oblationib. in 3. libel. vers. Sexto quæres*, Gutierez *d. c.21. n.153.* Covarr. *lib.1. c.17. n.3.* Leoncillus *d. privileg. 292. a n.4.* Suarez *d. c.5. n.6.* Trullench. *d. dub. 13. n.3.* Barbosa *d. 3. part. cap. 4. n. 10.* & *de univers. d. cap.23. num.10.*

52 Hæc propositio admittenda est, etiamsi adsint Decimæ, & primitiæ, dum tamen non sint sufficientes ad congruam, & decentem sustentationem ministrorum Ecclesiæ; si enim per oblationes suppleantur, ad eas solvendas, & offerendas cogendi sunt Parochiani. Si vero ipsæ decimæ, & primitiæ sint sufficientes, verum quia Episcopo, & aliis participibus communicantur, fiunt insufficientes, tunc nequeunt cogi Parochiani ad oblationes, quia esset eos cogere ad duplicia stipendia Ministrorum, quod nullum jus patitur, quare alii participes ad hanc congruam, & necessaria Ecclesiæ tenentur, Suarez *d. c.5. n.7.* Barbosa *d. 3. p. c.24. n.31.* Faria ad Covarruv. *lib.2. c.17. n.14.* Si vero omnia deficiant, & pauperes sint Parochiani, ad providentiam Episcopi pertinebit de hac congrua curare, Suarez *d. c.5. n.9.* Barbosa *d. c.24. n.31.* Leoncillus *d. privil. 292. n.13.*

53 Est tamen dubium, an quando Parochus ipse vivere possit ex artificio, ad alimoniam istius teneantur Parochiani, & cogi possint ad oblationes? Prima sententia negat, ex decisione textus *in c. Clericus victum 3. dist.91.* ibi: *Clericus victum, & vestimentum sibi artificiolo, vel agricultura, absque officii sui detrimento paret.* Ex quibus verbis facile concipitur, quod si Parochus alimenta non habet, non per oblationes suorum Parochianorum est alendus, sed suo artificio, vel agricultura. Cæterum sibi imputet, qui tam tenue beneficium obtinuit, ut nec ad victum præstet: quapropter ex suo labore, non ex oblationibus Fidelium est alendus. Tenet noster Alphonsus *in l.9. tit.19. p.1.* ibi *Non sabe hazer ninguno de los menesteres*, Ubi etiam Gregorius *glos.3. in fin.* Thesaurus Christianæ Religionis *c.93. n.31. vers. Si vero*, Dicit verus Guttierrez *d. c.31. n.154.*

54 Secunda sententia tenet contrarium, quia nemo tenetur suis stipendiis militare, ut dicebat Apostolus, & refertur *in c. Cum secundum 16. de Prabend.* Tum quia id esset cogere pauperes Clericos ad mendicandum, vel ad laborandum cum dedecore propriæ dignitatis; & quod pejus, adigerentur ut se implicarent negotiis secularibus, unde a Divinis avocarentur, *c.1. Ne Clerici, vel Monachi.* Ergo tunc Parochiani compellendi sunt ad ferendas oblationes necessarias ad congruam necessariam Rectoris, & Ecclesiæ, Romanus *cons.344. num.4.* Craveta *libr.1. cons.190. num.5.* Decius *in cap. Cum inter, de except. n.26.* Leoncillus *d. privileg. 292. n.9.*

55 In hoc dubio animadvertendum textum *in d. c. Clericus victum*, primam sententiam non probare; nam duobus modis potest intelligi. Primo, de consilio, prout fecerunt Apostoli, qui licet rectissime alimoniam a Fidelibus percipere poterant, attamen ne odiosa Religio redderetur novis Christianis, nec pretio redempta, suis sanctis laboribus alebantur, *Act. Apostol. cap.20.* ibi: *Quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Et *c.21. q.1.* quod licet Clerici faciant, non indigne, sed perfectius incedent, quærendo alimoniam suo labore, ita ut spiritualia absque aliqua mercede Fidelibus ministrent, Paulus *1. ad Corinth. c.9.* Rursus de consilio id poterit facere Clericus non ob causam recensitam, sed ad otiositatem evitandam, ut optime docuit D. Hieronymus *ad Rusticum, in cap. Nunquam 33. de consecr. dist.5.* cujus elegantissima verba do ad majorem eruditionem Clericorum: *Si Apostoli habentes potestatem de Evangelio vivere, laborabant manibus suis, ne quem gravarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia, cur tu in usus tuos cessura non præpares? Vel fiscellam texe junco, vel canistrum lentis plecte viminibus: sarriatur humus, areolæ æquo limite dividantur, in quibus cum olerum jacta fuerint semina, vel plantæ per ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ, ut pulcherrimorum versuum spectator assistas:*

Ecce supercilio clivosi tramitis undam
Elicit illa cadens, raucum per levia murmur
Saxa ciens, scatebrisque arentia temperat arva.

Inserantur infructuosæ arbores, vel gemmis, vel surculis, ut parvo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbia, & Monasteriorum ordinem, ad Regiam disciplinam in parvis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus, scribantur libri, ut & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur. In desideriis est omnis otiosus. Unde Redoanus *de spoliis q.2. n.2.* rem illustrans asserit, in Clericis artificia ista non esse interdicta, verum esse de præcepto, ut sic manu operantes otium vitent, Humbertus de Romanis *de Erudit. Relig. 4. p. c.18. vers. Juventutis*, Genuensis *in praxi Archiepiscopali, c.62. num.10. & 11.* Navarrus *de Hor. Can. c.7. n.27.* Bellettus *disquis. clerical. 1. p. tit. de exempt. cleric. a n. publicis, .4. a num.4.* Fusus *de visit. lib.1. c.20. n.25.* Farinacius *in Fragm. crimin. 1. p. lit. C. n.104.* Unde his duabus causis textus ille intelligi valet de consilio.

56 Aliter vero interpretatur textus ille, nempe quando Clericus egestate premeretur; tunc enim si aliunde non posset,

pce

nec victum, nec tegumentum quærere, ex honesto artificio valet illa quærere, prout nec indecorum fuit D. Paulo artem scenofactoriam exercere, nec pingere S. Lucæ, nec D. Antonio terram fodere: aut poterit advocare etiam coram judice laico, *c. 1. de postuland.* quod etiam pro necessitate conceditur Monacho de licentia Prælati, Navarrus *in c. Non dicatis* 12. *n. 1. n. 99.* Salzedo ad Bernardum, *c. 73. gloss. 1. limit.* 2. Ergo textus ille est intelligendus in gravi necessitate cujusvis Clerici, etiam cui congrua non debetur, vel si de Parocho intelligas, erit quando nec decimas, nec primitias nec oblationes habeat, nec a quo petat, tunc enim artificio poterit vivere.

57 Unde colligo, textum illum non probare primam sententiam, sed esse admittendam secundam, ita ut Parochus semper alatur ex Decimis, primitiis, oblationibus, vel aliter a Parochianis; & si pauperes fuerint, id pertinebit ad providentiam Episcopi, *c. Episcopus* 23. *c. præcipimus* 24. 12. *q. 1.* Tridentinum *sess. 21. de reform. c. 7.* & *sess. 24. de reform. c. 3.* Si tamen omnia remedia deficiant, consulendus est Summus Pontifex, quod consulto, si alimentum deficiat, suo labore, aut artificio quærat, Suarez *d. c. 5. nu. 9.* Trullench *d. dub. 13. n. 3.*

58 Hinc adnotanda est glossa *in c. Omnis Christianus 69. de consecr. dist. 1. verb. Vacuus*, ubi scripsit, posse Parochum pauperem, qui non alitur a suis Parochianis, divina Officia subtrahere, quia qui non facit quod debet, non consequitur quod oportet, *l. Quæro* 56. *§. Inter locatorem, ff. locat.* Tenet etiam Decius *in c. Cum inter, de excep. n. 24.* Marsilius *singul.* 687. Leoncillus *d. privil.* 292. *n. 11.*

59 Sed non est admittenda hæc sententia, ut jam supra dictum est; est enim remedium impietate plenum: recurrendum est potius ad Superiorem, ut pœnis, & censuris compellat, ut cum Hugone, & Raynerio animadvertit Additio *ad illam glossam*, Trullench *d. dub. 13. n. 12.*

60 Oblationes usuales, quæ fiunt ad manum Sacerdotis in administratione Sacramentorum, vel alio modo ad Parochum pertinent, *c. Quia Sacerdotes* 13. *cap. Sanctorum* 14. 10. *q. 1. l. 9. tit. 19. part.* 1. quia cum ad Parochum pertineat munera illa obire, & Sacramenta administrare, oblationes istæ ei debentur; & in illis, sicut in decimis, & primitiis habet fundatam suam intentionem, Fuscus *de visit. lib. 1. cap. 24. n. 11.* Leo *in suo Thesauro for. 2. part. cap. 13. a n. 19.* Riccius *collect.* 1113. Leoncillus 2. *part. privil.* 293. *a n. 1.* Barbosa 3. *part. de offic. Paroch. c. 24. nu.* 7. Capponi *discept. 77. num. 11.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cath. cap. 21. n. 27.*

61 Unde sequitur, quod in Ecclesiis Ordinum Militarium oblationes non pertineant ad Commendatarios, sed ad Rectores, & Vicarios Ecclesiarum, ut cum aliquibus tenet Barbosa *dict. c. 24. n. 8.* Mendo *de Ordinib. Milit. disquis. 10. q. 5. n. 37.* qui id extendit ad Anniversaria, & alias, similes distributiones. Similiter oblationes quæ fiunt tempore Jubilæi, vel in anno Sancto in Ecclesia Cathedrali, non ad Episcopum, sed Archipresbyterum pertinent, nam ut docet S. Thomas 2. 2. *q. 86. art. 2. in corpore*, similes oblationes conceduntur ratione administrationis Sacramentorum, prædicationis, & aliorum munerum sacrorum, quæ per Archipresbyterum administrantur. Ergo ad eum debent pertinere, Riccius 4. *part. resol. 296. n. 6.* Belletus *de bon. cleric. §. 3. n. 19.* Trullench *d. dub. 13. n. 6. in fin.* Barbosa *de univers. lib. 3. cap. 23. num.* 27. Leon. *de offic Capell. q. 5. sect. 8. n. 97.* Antunellus *d. lib. 5. cap. 18. n. 7.*

62 Si vero oblationes offerantur in Capella Ecclesiæ Parochialis, nisi expressim ad ornatum illius concedantur, ad Parochum pertinent, non vero ad Capellanum, ob dictam rationem, nisi ob stipendium fuerint consignatæ ipsi Capellano. In dubio vero semper pro Parocho calculus est ferendus, Genuensis *in Praxi Neapolit. c. 71. num.* 14. Riccius 4. *part. resol. 299. n. 3.* Barbosa *d. c. 23. num. 22.* Bengeus *dict. §. 2. n. 15.* Pastor *dict. tit. 3. num. 5.* Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. c. 16. num. 166.* Quod idem est dicendum, si fiant in Altari, vel in aliquo Oratorio Ecclesiæ, aut in Capella ubi fuerint erecta aliqua beneficia, Barbosa *dict. c. 23. n. 22.* Capponi *d. discept.* 77. *n. 12.* Tondutus *tom. 1. q. benefic. c. 63. n. 8.* Qui asserit ex perceptione oblationum argui curam ad Parochum pertinere, ad Capellanos, Rota 3. *par. rec. dec.* 489. *n. 3.* Trullench *d. dub. 13. n. 7.* Leoncillus *d. privil.* 293. *num. 15.*

63 Aliquando tamen oblationes istæ ad Parochum non pertinent, sed ad ipsam Capellam, seu Altare, nempe quando ea intentione afferantur, ut sint propriæ illius; & ad id fatis est consuetudo, vel quod conjecturis constet, velle offerentes non ad Parochum, sed ad ipsam Capellam, seu Altare pertinere; quia cum sint ultroneæ, nequeunt alias applicari, nisi eis quibus volunt offerentes, Belletus *tit. de bon. Clericor. §. 3. n. 4. & 5.* Antonellus *d. lib. 5. c. 18. n. 6.* Idem dicendum, si oblationes istæ darentur ad certum finem veluti ad Missas dicendas, vel fabricam reparandam; tunc enim ad destinatum finem applicantur, non ad Rectorem attinent, *c. Quatuor* 127. 12. *q. 7.* Antonellus *d. c. 18. n. 8.* Barbosa *d. c. 24. de offic. Paroch. n. 30.* Tondutus *c. 63. n. 11.* Urrutigoyti *d. c. 16. n. 167.*

Est dubium, an quando aliquid offertur Confraternitati laicorum, intelligatur Ecclesiæ oblatum, aut Confraternitati? Et affirmandum videtur deberi Ecclesiæ & ejus Rectori; nam Confratres laici sunt incapaces accipiendi sacras oblationes, nec aliquo prætextu possunt eas capere, *c. Sanctorum 10. q. 1. c. 1. Statuimus 55. 16. q. 1. c. Si quis Basilicam 10. de consecr. dist. 1. c. Quamvis 17. de Decimis*, Bengeus *d. §. 2. n. 20.* Antonellus *d. c. 18. n. 11.* Ergo minime possunt illas oblationes percipere Confratres ipsi. Cæterum Rectores Ecclesiarum habent fundatam suam intentionem in his oblationibus, ut dictum est *c. Pastorales 9. de his quæ fiunt a major. p. Capit. c. Dilectus 18. de offic. Ordin.* Ferret. *cons.* 143. Capella Tolesana *dec.* 483. Riccius 4. *p. dec. 170. n. 7.* Ergo nequeunt similes oblationes pertinere ad Confratres laicos. 64

Verum in re dicendum, mentem offerentium prospiciendam esse; nam si ita sit vafra intentio illorum, ut velint sacras oblationes confratribus, tanquam laicis offerre, nihil agent, sunt enim ad id incapaces, ut dictum est; quin si aliquando percipiant, ut raptores damnantur, *d. cap. Sanctorum, c. Hanc consuetudinem 15. 10. q. 1.* & excommunicantur, Trident. *sess. 22. de reform. c. 11.* Trullench *d. dub. 13. n. 10.* Poterunt tamen profane eis donare quidquid voluerint. Si vero non ea intentione obtulerint, sed ut oblationes illæ in usus pios illius Confraternitatis conferantur, idque aliquo modo constet, vel consuetudinem, vel aliquibus convincentibus conjecturis, non ad Parochum, sed ad ipsam Confraternitatem pertinebunt, quia oblationes istæ in dubio pertinent ad Parochum. Verum si constet de voluntate offerentium, aliter est dicendum, Riccius *d. dec. 170. n. 1.* Tondutus *d. c. 63. n. 10.* Rota apud Merlinum *dec. 257. a n. 7.* Ergo cum constet offerentes voluisse illas applicare ad usus pios Confraternitatis, ad eam pertinebunt, Leoncillus *d. privil. 293. n. 14.* Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathed. c. 21. n. 214. & n. 335.* 65

Rursus oblationes istæ in aliquibus casibus ad Parochum integre non pertinent, sed etiam inter alios Beneficiatos dividuntur, nempe quando servitium Ecclesiæ inter eos est dividendum, vel consuetudine sic est receptum, Chopinus *de Sacra Polit. lib. 3. tit. 4. n. 9.* Bengeus *d. §. 2. n. 20.* In divisione, & administratione oblationum magnopere consuetudo animadvertenda, quia multum præstat, Riccius *dict. dec. 170. n. 2.* Rota apud Merlinum *dec. 257. n. 12.* Urrutigoyti *d. c. 11. n. 28.* 66

Nec etiam oblationes ad Parochum pertinent, si Episcopus in Parochia Missam celebraverit; ex eo enim quod in ejus Missa offeruntur, contemplatione Episcopi oblatæ videntur, & ideo ad illum pertinent, Belletus *d. §. 3. a n. 46.* Antonellus *d. c. 18. n. 7.* Trullench *d. dub. 13. n. 9.* Barbosa *de offic. Episcop. 3. part. allegat. 80. n. 13.* Sed res ista non facile admittenda est, quoniam obscurissima est intentio offerentium, ex qua nihil probabile percipitur: itaque Belletus *d. §. 3. n. 47.* asserit deberi tantum Episcopo ex urbanitate. 67

Sed quid, quando Episcopus celebraverit in loco exempto, an tunc oblationes pertineant ad ipsum? Affirmarunt plures recensiti a Barbosa *dict. allegat. 80. n. 11.* Sed meliori jure negarunt Felinus *c. Dilectus* ; *de offic. Ordin. num. 1.* Barbosa *dict. allegat. 90. num. 12.* Antonellus *dict. c. 18. n. 9.* quia locus exemptus extra Diœcesim, quare nequit Episcopus ibidem aliquod jus formare, etiam urbanice, ad similes oblationes percipiendas; erit tamen in similibus casibus recurrendum ad consuetudinem, vel ad privilegia, Barbosa *ubi proxime*, *n. 13.* 68

Illud vero observandum, antequam abeamus ex hac materia, in casibus, quibus oblationes ad Parochum non pertinent, sed fiunt in sua Ecclesia, administrationem earum ad illud attingere, ut cum S. Thoma tenet Antonellus *d. c. 18. n. fin.* 69

Est dubium, an Religiosi possint recipere oblationes factas in suis Ecclesiis seu Capellis? Prima sententia affirmat, nam hæ oblationes sunt spontaneæ, & liberæ, quæ fiunt ex 70

voluntate offerentium, & ab eis possunt cuilibet applicari. Religiosi vero non sunt incapaces earum, quia sunt Altariis Ministri. Ergo recte possunt eas percipere, Crux *de stat. Religios. lib.2. c.9. concl.4.* Lezana *q. Regul. to.1. c.9.n. 45.* Barbosa *de offic. Parochi*, *1. p. c. 11, n.22.*

71 Secunda sententia tenet contrarium, quia oblationes Ecclesiarum Rectoribus debentur ob mercedem administrationis, & est proprium jus Parochiale, Bengeus *d. §.2. n. 10.* Rota apud Merlinum *dec.257. n.2.* Ergo nequeunt Religiosi illa percipere, etiam factas in suis Ecclesiis, seu Capellis, sed necessario debent mitti ad Parochum, Azorius *p.13. lib.7. c.27. q.13. ad fin.* Trullench *d. dub.13. n.9.* Fagundez *in 5. præcept. lib.4. c.2. n.1.*

72 In hoc dubio dicendum, privilegia Monasterii prospicienda esse, an ei concedant hanc facultatem percipiendi oblationes factas in sua Ecclesia, seu Capellis; quia tunc recte capiet, sicut quando ipsa Ecclesia Regularis fuisset Parochialis, & per Vicarium curam exerceret, Pastor *d. tit.3, n. 3. vers. Oblationum.* Idem dicendum si ex generali, & præscripta consuetudine id fuisset receptum; quia consentientibus Parochis firmatum videtur, Pastor *ubi proxime, num. 6.*

73 Si vero tituli isti non existant, ut has oblationes percipiant, minime ut Religiosi possunt eas percipere, quia in sola Religiositate non adest aliquod jus recipiendi oblationes; sed tamen aliis duobus modis percipere possunt, nempe si per modum eleemosynæ eis concedantur, quia tunc ut pauperes recipiunt, Abbas *in c. Nimis, de excessib. Prælat.* Leoncillus *d. privil. 193. n. 11.* Suarez *d. lib. 1. c. 5. n. 19.*

74 Tum, tanquam Ministris Altaris, si ministerium non exerceant ex professione Religiosa, sed ut pure Ministri, quia valent tunc recipere oblationes, S. Thomas 2. 2. *q. 85. art. 2.* Suarez *d. c. 5. n. 19.*

75 Doctrinam Angelici Doctoris, & P. Suarez indigere explicatione existimo. Idcirco dico admittendum, si oblationes istæ non fuissent continuæ, & assuetæ, & magnæ quantitatis, quia tunc præsumi valet contemplatione ministrantis fieri, ut considerari valet in Parocho administrante Matrimonium, & dicente Missam de sponso extra Parochiam, Barbosa *d. c.23. n.28.* Si vero fuissent continuæ, id permittendum non erit; jam enim cederet in grave præjudicium Parochorum. Tum quia; nam oblationes istæ non contemplatione personarum concederentur, nec ratione ministerii, sed tanquam si haberent Religiosi jus ut sibi offerrentur, quod solum Parochis congruit. Quapropter consultus a quodam Rectore, an permittendum, ut mulieres recentes enixæ possent in Monasterio audire Missam post purificationem? Responsum præbui negativum, quia jam ibant omnes enixæ cum oblationibus, cum damno gravi Ecclesiæ Parochialis.

De oblationibus factis Imaginibus, & cui competant, 76
scripsimus *lib.4. c.1. a n. 11.*

Restat vero in hoc capite breviter percurrere aliquas 77
personas, quibus Ecclesia oblationes non admittit, Glossa *in c.2. dist.90. verbo Dona*, septem genera personarum declarat, Primum, Fratrum dissidentium. Secundum, oblationes opprimentium pauperes, S. Thomas *d. q.86. art.3.* Tertium, sacrilegia committentium, *c. Divino*, 1a. *q. 2.* Quartum, extrahentium servos ab Ecclesia, *c. Miror* 8. 17. *q.3.* Quintum, raptorum, *c.2. de raptoribus*. Sextum, usurariorum, *c. Quia 3. de usur.* Isidorus *lib.7. epist. 27.* Concilium Troslegianum *cap.7.* Septimum, pœnitentium, *c. Eos quos 118. de consecr. dist.4.* Quibus addendi Infideles, hæretici, & ab Ecclesia præcisi, excommunicati nominatim denuntiati, & qui violant jura Ecclesiæ, Cyprianus *epist. 17.* Augustinus *epist. 187.* Tandem Ecclesia non admittit oblationes, quæ fiunt in detrimentum pupillorum, & filiorum legitimorum, de quibus late agunt S. Thomas *d. art.3.* Suarez *d. lib.1. c.6. n.1.* Nicolaus Lemaistre *lib.1. de Decimis, c. 15.* Bonacina *de præcept. Eccles. disp. ult. q.5. punct.7. a n.4.* Azorius *d. 1. p. lib.7. c.27. qu. ult.* Barb. *d. c.23. n.13.*

LIBER SEXTUS

DE FUNERIBUS, EORUMQUE SUMPTIBUS, De Testatis, & Intestatis, & Sepulturis.

CAPUT PRIMUM.

De Funeribus, eorumque Ritibus.

SUMMARIUM.

Totus iste liber agit de Causa Pia funerandi Christianorum, ac de sepulturis eorum, quarum maxima fuit cura apud veteres, non solum Fideles, verum etiam Ethnicos, n. 1.

Varia genera sepeliendi mortuos, remissive, n. 2.

Hoc opus pium in sacris Literis est commendatum, n. 3. & 4.

Ab exordio Ecclesiæ similis pietas sepeliendi defunctos orta est, n. 5. Summantur antiqui ritus sepeliendi defunctos, ex Durantio, n. 6.

Hæretici ritus funerandi mortuos non admittunt, & impie reprobant aliquibus testimoniis male adductis, n. 7. Sed refelluntur, n. 8.

Explicatur Augustinus lib. 1. de Civit. Dei, c. 12. c. Non æstimemus 19. 13. q. 2. *a n 9. Explicatur etiam textus* in c. Sacris 12. de sepult. *n. 13.*

Castro explicat mentem Waldensium hæreticorum, & referuntur utilitates sepulturæ sacræ, n. 14.

Mos aliquarum Ecclesiarum in exequiis defunctorum: de die tertio, septimo, trigesimo, & aliis, quæ ab antiquis observata sunt, n. 15. Ad quorum imitationem dies isti designatis illustrantur, a num. 16. Referuntur verba D. Augustini, num. 18. Explicatur, num. 19. Ubi admittitur novendiale absque aliqua permixta superstitione, ibid.

Dies trigesimus, & quadragesimus, in aliquibus Ecclesiis observatur ad memoriam defunctorum, & aliquando centesimus, & sexagesimus, n. 20. & 21.

Hæ exequiæ in Funeribus magnis lamentis olim celebrabantur, & ad id ploratrices conducebantur: sed hoc justissime abolitum, n. 22.

Interdicuntur nimii planctus, non mæror, aut tristitia in morte consanguineorum, num. 23. Fit instantia ex Scripturæ testimoniis, num. 24. Respondetur, nu. 25. Explicatur dolor Mariæ Virginis juxta crucem Domini, num. 26.

Posse fieri magnos planctus in morte viri eximii, comprobatur, n. 27.

Uxoribus de Jure Civili anni luctus indictus fuit, & quare, variis constitutis pœnis, n. 28.

Sed an hæ pœnæ sublatæ sint de Jure Canonico, ne intra annum luctus ad secunda vota transirent, de aliis disceptatur. Prima sententia affirmat, num. 29. Secunda negat, num. 30. Tertia distinguit, n. 31. & 32. Quarta sententia asserit, omnes pœnas de Jure Civili impositas remanere, excepta pœna infamiæ, n. 33.

Aliqui hæretici reprobarunt secundas nuptias, sed reprobantur, n. 34.

Explicatur textus in c. Hac ratione 9. 31. q. 1. & c. Quomodo 10. ead. causa, & q. *a n. 35. usque ad 37.*

Explicatur textus in c. De his 8. 31. q. 1. *& varia referuntur interpretamenta, n. 38. & 39.*

In Hispania observatur ne viduæ Reginæ transeant ad secundas nuptias, n. 40.

Secundæ nuptiæ licitæ, & validæ sunt statim a morte prioris conjugis; sed aliqua considerantur inconvenientia, ob quæ aliquæ impositæ sunt pœnæ ibidem recensitæ, n. 41.

Pœnæ propriæ dictæ propter nuptias intra annum luctus sublatæ sunt a Jure Canonico, num. 42. Fit instantia, & respondetur, num. 43. Quando dubitatur, an filius sit primi, aut secundi matrimonii, intelligitur esse secundi, ibid.

Fit

Fit alia instantia, & explicantur textus in cap. penult. & final. de secundis Nuptiis, *n.44.*

Mulier transiens ad secunda vota amittit privilegia Nobilitatis prioris viri, n.45. & perdit proprietatem rerum a priori marito relictarum, quæ reservanda est filiis prioris matrimonii, & quare Mulier, si aliquid lucretur cum posteriori conjuge, si ad alia vota non transeat, potest de his disponere cum filiis prioris Matrimonii, n. 46.

Pater tenetur reservare filiis prioris matrimonii relicta sibi ab uxore, n.47. Datur vera ratio, n.48.

Si conjux transit ad secunda vota ex licentia prioris conjugis, non amittit proprietatem, ibid.

Hæc reservatio proprietatis non est pœna, sed quædam dispositio legatis, & non est sublata per Jus Canonicum, n. 49.

Fiunt duæ instantiæ, n. 50. Si mulier habeat licentiam a viro, ut transeat ad secundas nuptias, nequit intelligi de anno luctus, ibid. Sed instantiis respondetur, n. 51.

An si mulier intra annum luctus ad secundas nuptias transierit, vestes lugubres, & lectum quotidianum restituere teneatur? Aliqui negant, n. 52. Lucra acquisita durante matrimonio non perdit mulier, etiamsi intra anni luctum nupserit, ibid. Alteri affirmant, n. 53. Sed distinguitur, quando non adest consuetudo dandi vestes lugubres, & quotidianum lectum, non teneri restituere dicunt aliqui: alii dicunt, pretiosas teneri restituere, secus viles; sed etiam viles teneri reddere asserimus, n.54.

Si adest consuetudo dandi has vestes, & lectum quotidianum, ut in Castella, dicunt aliqui non teneri restituere; sed in contrarium est communis sententia. Sed hæc difficultas resolvitur secundum locorum consuetudinem, n. 55. 56. & 57.

Quando est restituendus lectus quotidianus, fit post mortem mulieris, n.58.

An mulier transiens ad secunda vota intra annum luctus, perdat alimenta sibi debita donec dos ei solvatur? n. 59. Ubi supponitur hæc alimenta deberi in æquiori sententia, contra aliquos. Prima sententia inquit non perdere, sed ei deberi, sicut lucra constante matrimonio, & arrhæ, vel sicut quæ ex titulo oneroso debentur, n.60. Secunda affirmat perdere, nisi secundus maritus pauper fuerit, n. 61. Admittitur hæc sententia, & late defenditur, a n. 62.

Restitutio dotis in immobilibus facienda est statim, in mobilibus post annum, n. 65.

An maritus secundus possit petere interesse intra annum luctus pro dote non soluta? Affirmarunt aliqui. Negavit Sanchez, n. 66. Interesse non debetur, nisi debitor sit in mora, ibid.

Admittitur doctrina Sanchez. Limita tamen, nisi factum fuerit, ut dos mobilium statim a morte mariti restituatur, aut dos fuerit a viro uxori legata, num. 67.

Fit instantia; n. 68. & respondetur, n. 69. Hærede interpellato, secundus maritus absque usura percipit interesse, ibid.

Explicatur doctrina ista, ut si bona sunt fructifera, recte secundus maritus percipiat interesse. n. 69. & 70.

Si bona dotalia fructus non producunt ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, recte secundus maritus percipit interesse, n.71. & 72.

Aliqui ob solam retardatam solutionem deberi affirmant, sed explicantur, n. 73.

1 IN hoc libro totus erit sermo de piissimis causis occurrentibus in Christianorum funeribus, & sepulchris, quorum apud veteres maxima fuit cura, ut scripsit Prudentius.

Hinc maxima cura sepulchris
Impendatur, hinc resolutos
Honor ultimus excipit artus,
Et funeris ambitus ornat
Candore nitentia claro.
Prætendere lintea mos est.

Hæc enim pietas non solum Christicolis propria inest, sed etiam Ethnicis, qui ex solo lumine naturæ de cadaveribus curarunt, & tribus suo more institutis, quique ultimam virorum curam impendebant; nam ut asserit Chassaneus *in Catal. glor. mund. 2. p. consideral. 5.* sicut homo præ cæteris animalibus honorandus est in vita, ita similiter in morte, exemplo Christi Domini, licet ignominiose crucifixi, qui fecit sepulchrum suum gloriosum, *Isai. cap. 11.* prout etiam celeberrima fuerunt sepulchra Abrahæ, Isaac, & Jacob, & suarum uxorum, *c. Ebron 2. 13. q. 2.* D. Hieronymus *lib. de Quæst. Hebraic.*

2 Hinc enim apud veteres Albani in opprobrio fuerunt, apud quos nefas erat curam habere de mortuis, Chassaneus *d. consideral. 3. vers. Albani.* Verum nationes alteræ magnopere in honorandis, & mortuis sepeliendis insudarunt, variis ad id permixtis ritibus, & superstitionibus, de quibus late Valerius Maximus *lib. 11.* Alex. ab Alex. *Genial. dier. lib. 3. c. 7.* ubi Tiraquellus, Rosinus *de antiquit. Rom. lib. 5. c. 39.* Gutherius *de jur. Man. per tot. integ. lib.* Jon. Kirchmannus *de Fun. Rom. lib. 4.* Spondanus *de Cœmeter. Sacr. lib. 1. p. 1. cap. 4.* Plures dat Salzedo *in Theatro honor. glos. c. 3. n. 27.* Lopez *de sepult. c. 4. per tot.* Villegas *2. p. Flosc. in vita Lazari, cap. 5.* D. Gonzalez *in c. 1. de sepult. n. 6.* De quibus licet facile fuisset plurima hic annectere, tamen agendum non est nobis; non enim curiosa scribere curamus, sed utilia ad Animas, & ad Ecclesiarum Regimen, quantum potuerimus pro nostri ingenioli tenuitate, & parvitate.

3 Sed tamen, ut alliciamus animos Fidelium ad tam insigne opus pium, & magnæ misericordiæ, aliqua prætereunda non sunt, scilicet testimonium Ecclesiastici *c. 7. vers. 37.* ubi gratos, & liberales erga mortuos nos monet Spiritus Domini. *Gratia dati in conspectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.* Idem præcipit Concilium Triburiense *in cap. In Ecclesiastico 12. 13. q. 2.* & sunt expensissima testimonia Scripturæ Sacræ, ubi laudatur gratia, & liberalitas vivorum, quæ in tumulandis, & honorandis defunctis exhibetur: quapropter pluris habetur Abraham, qui magno honore Saram uxorem suam duplici in spelunca tumulavit, *Genes. c. 23.* Ipse vero Abraham cum jam in senectute defecisset, duplici etiam in spelunca a suis filiis Isaac, & Ismael honorifice sepelitur, *Gen. c. 25. vers. 8.* Hunc etiam honorem, & misericordiam rogavit Jacob a filio suo Joseph, ut eum non sepeliret in Ægypto, sed cum patribus suis, *Gen. c. 47. vers. 30.* quod & aliis filiis repetit, *Genes. c. 49. vers. 30.* & adimpletum cum magno planctu, & exequiis, prout erat in more Ægyptiorum, *Genes. c. 50. per tot.* Ubi adnotanda sunt tria in funere Jacob; nam primum ibi intervenit honoris exhibitio in condimento corporis defuncti. Secundo, fletus super mortuum. Tertio, honorabilis deportatio cum insigni comitatu, & nobili; quod omne nobilissimum funus demonstrat, ut considerat Chassaneus *d. 2. p. considerat. 5. vers. Adverte etiam,* D. Gonzalez *in d. c. 1. de sepult. n. 4.* Hieronymus Magius *lib. 3. Miscell. c. 11.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cath. c. 17. a n. 147.*

4 Estque etiam textus *Deut. c. 21. vers. 13.* ubi jubetur mulieri per unum mensem flere patrem, & matrem defunctos. Et *lib. 2. Reg. c. 2. vers. 5.* David gratias refert viris Jabes Galaad, ex eo quod Saul sepelissent. *Benedicti vos a Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelistis eum.* Et *c. 3. vers. 31.* David mortem Abner amarissime flet: jussitque populum plangere ante exequias illius. Notum est etiam testimonium Tobiæ *c. 1. & 2.* & notissimum illud *lib. 2. Machabæor. c. 12. a vers. 43.* Ex quibus locis antiqui Testamenti voce, & exemplo nobis demonstratur, quanta cura de mortuis est habenda in eorum funeribus, exequiis, & sepulturis, in quorum celebratione varii ritus, cæremoniæ, & planctus adhibebantur, prout in morte Jacob, Joseph, Moysis, & Judæ. De qua re integrum tractatum scripsit Sophranis *de Funeribus Hebræorum,* Sancius *in c. 6. Amos, vers. 10. & 11. & 1. Regum, c. 31. vers. 12.*

5 In exordio nostræ Matris Ecclesiæ similis pietas tumulandi, & sepeliendi Defunctos statim orta est, & exprese probavit Christus Dominus *Matth. c. 26.* ibi: *Opus bonum operata est in me, mittens enim unguentum hoc, ad sepeliendum me fecit.* Quapropter a tempore Apostolorum observata est. Est testimonium S. Clementis *in epist. 1. ad Jacobum Fratr.* ubi mortuos sepelire, & diligenter eorum exequias peragere, & pro eis orare, & eleemosynas largiri præcipit, Origenes *lib. 5. contra Celsum, & lib. 8. contra eundem,* ubi sic loquitur: *Rationalem animam honorare dicimus, & hujus organa sepulchro honorifice demandare,* D. Hieronymus *l. 1. epist. 25. ad Paulam,* Epiphanius *in orat. de Christi sepultur.* Damascenus *de Mortuis.* S. Gregorius *in vit. Patr. c. 10. & 20.* Eusebius *lib. 7. c. 17.* Qui omnes de his exequiis, funeribus, & sepulturis, pro suis temporibus disertissime loquuntur, & probant.

6 Quoad funera, & sepulturas Christianorum, earum solemnia luculenter tractavit Durantius *de rit. Ecclesiæ, libr. 1. c. 23. an. 14.* quem tibi summatim refero. In primis postquam moriens exhalaverat animam, oculi ejus occludebantur. Deinde corpus lavabatur, erat enim antiquis maxima pœna fœdatos mori, quapropter post lotionem vestimentis ornabantur, & perungebantur; peruncti tamen linteo involvebantur, & involuta in loculo cadavera reponebantur; & veteres in tricliniis, seu cœnaculis exponebant; hodie vero ad vestibulum domus reponuntur, ut transeuntes commiserti Deum pro defuncto deprecentur. In Nobilibus autem vita perfunctis, aureum velamentum super feretrum, quo corpus obtegebatur, apponi consuetum erat, feretrum vero ligneum erat. Hoc modo cadavere ornato, exequiis ad id dispositis, cereisque accensis, aliorum Fidelium comitatu percxistente, Cleroque convocato, & per ordinem disposito, funus ducebatur, nec id submissa voce, sed Psalmis decantatis: quod non solum a Clericis aliquando factum fuit, tempore Justiniani Ascetriæ, seu Sanctimoniales, dum corpus ferebatur, psallere consueverant, *Novell. 56. de debit. impens. in exequiis defun.* Campanæ etiam pulsabantur, nec in aliquibus funeribus egeni, & pauperes deficiebant, sed ad id invitabantur; & etiam Missa funebris dicebatur. Hoc breve compendium ex Durantio suscepimus. Veterum Christianorum cæremonias quoad funera scripsit etiam, licet Ethnicorum cæremoniis involutas, Julius Lavor. *var. lucubr. tit. 2. de prisco, & rec. funerandi more, cap. 1. & 2.* Bellarminus *de Purgat. lib. 2. c. 19.* Thoro *privilegio 55. vers. Unum est.*

7 Hinc ergo Hæretici novatores refellendi sunt, asserentes exequias defunctorum inanes esse, ac nullius solatii animarum, sed vivorum solatia tantum esse: quod Bohemi Hæretici affirmarunt, Æneas Sylvius *de orig. Bohem. c. 35.* & eorum hæresim, Hugonoti confirmare tentant ex Augustino *lib. de cura pro mortuis agenda, & lib. 1. de Civit. Dei, c. 12.* sic inquiente: *Nullo modo enim diceret Veritas: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; si quidquam obesset vitæ futuræ, quidquid inimici de corporibus occisorum. Nisi forte quispiam sic absurdus est, ut contendat, eos qui corpus occidunt, non debere timere ante mortem, ne corpus occidant; & debere timere post mortem, ne corpus occisum sepelire non sinant. Falsum est ergo quod ait Christus: Qui corpus occidunt, & postea non habent quid faciant; si habent tanta, quæ de cadaveribus faciant. Absit, ut falsum sit, quod Veritas dixit.* Et postea subdit: *Proinde ista omnia, idest curatio, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis vivorum solatia sunt, quam subsidia mortuorum.* Estque textus in *c. Non existimemus 19. 13. q. 2.* ubi hæc adsunt verba: *Diligentius tamen facit hoc quisque pro necessariis suis, quo fire ille fiat similiter ab suis. Corpori autem humando quidquid impenditur, non est præsidium salutis, sed humanitatis officium, secundum affectum, quo nemo unquam carnem suam odio habet.* Refertur ex D. Augustino *in lib. de cur. pro mort. c. ult.* pro quibus etiam expendi valent verba textus *in c. Sacris 12. de sepultur*, ibi: *Cum licet non obsit justis sepultura nulla, vel vilis, impiis tamen celebris, vel speciosa non prosit.*

8 Sed tamen horum Hæreticorum error, quem etiam insequuntur Vualdenses, ex his quæ scripsimus supra, facillimo negotio eliminatur: Res quippe sancta est pro Defunctis exorare, exequias, oblationes, & eleemosynas fundere, & alia peragere, quæ ad juvamen animæ deserviunt, si forte in Purgatorio crucietur, & puniatur; & de fide est, utilissimas esse, quapropter D. Augustinus *relat. in c. tempus 23. 13. q. 2.* sic scribit: *Nec negandum est, Defunctorum animas pietate suorum viventium relevari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ in Ecclesia fiunt.* Scripsit etiam D. Gregorius *in c. Pro obeuntibus 21. eadem causa, & q.* Ubi alia congessit Gratianus, Tridentinum *sess. 25. in Decreto de Purgat.* Idcirco in Primitiva Ecclesia tam sanctæ ab exordio illius similes ritus instituti sunt, prout hodie etiam similiter observantur, & dum Ecclesia existet, usque ad extremum judicium perdurabunt. Sic enim Romana Ecclesia, cujus filii sumus, certissima quæque nos docet, non leviter introducta, sed quæ a primis Conciliis, & Patribus rectissime sunt instituta. Itaque exequias defunctorum, funera, sepulturas, oblationes, & cæremonias, prout a nostris primis Doctoribus, & Patribus sunt institutæ, hodie habemus, & ad oculum demonstrat Bellarminus *d. c. 19. vers. Quid sit*, Durantius *d. c. 23. an. 14.*

9 Nec Augustinus in contrarium aliquid probat, ut animadvertit Bellarminus *d. c. 19. lit. E, vers. At qua sic.* Volebat Sanctus Doctor duos errores Ethnicorum refellere. Primum, quia putabant sepulturam esse necessariam, ut animæ requiescere possent, ut ostendit sua fabula Virgilius *lib. 6. Æneid.*

Præterea jacet exanimum tibi corpus, amice,
Heu nescis! totamque infestat funere classem.
Dum consulta petis, nostroque in limine pendens,
Sedibus hunc refer ante suis, & conde sepulchro.

Ubi adnotat Servius, sepulchrum sedem vocari; quippe existimabant, tanquam in sede requiescere animas in sepulchro.

10 Secundus error erat, quia Ethnici putabant in corporibus defunctorum adhuc sensum aliquem inesse, prout etiam nostri Hispani existimabant, quorum mos fuit cadavera in arboribus pendere. Verum postquam ea sepelire curarunt in sepulchris scribebant, *Sit tibi terra levis*; quasi putarent, cadavera sentire terræ gravitatem. Hunc enim morem suspendendi in arboribus cadavera defunctorum susceperunt ab Scythis, vel Scythæ a nostris, Silius *lib. 3. Tabarens*, D. Hieronymus *lib. 2. contra Jovin.* Spondanus *d. lib. 2. part. 1. c. 4.* Unde Augustinus in dictis locis eleganter explicat locum Matthæi c. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus &c.* Ubi probatur, tyrannos minime esse timendos, qui quamvis occidere possint corpora, non vero amplius agere possunt; nec enim cadaver aliquem sensum habet, licet postea in frusta secetur, aut tormentis adjiciatur.

11 Unde postea dicit, pompam exequiarum, conditionem sepulturæ, & alia, quæ adhibentur pro honore defunctorum, magis esse solatia vivorum, quam subsidia mortuorum; hæc enim dicit de pompis funerum, & de his pertinentibus ad vanum hominum honorem, non vero de precibus Fidelium Officio Defunctorum, & de sepultura in loco sacro, quippe ista multum præstant juvaminis animabus, ut ab ergastulo Purgatorii liberentur, ut probatum est supra. Quo quidem sensu intelligendus est textus *in c. Non existimemus 13. q.*

12 Textus vero *in d. c. sacris*, intelligendus est de sepultura per se loquendo, non enim prodest justis, nec impiis. De impiis optime docet Augustinus *in c. Quibus 16. 13. q. 2.* hisce verbis: *Quibus peccata dimissa non sunt, a sacris locis adjuvari non possunt, quia quos peccata graviora deprimunt, si in sacris locis sepeliri se faciunt, restat ut de sua præsumptione judicentur, quia eos sacra loca non liberant, sed culpa temeritatis accusat.* De justis vero, qui in Dei gratia decedunt, licet per accidens, adjuvantur, si in loco sacro sepeliantur, ut bene notat Gregorius *in c. Cum gravia 17. 13. q. 2.* hujuscemodi loquens: *Cum gravia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in Ecclesia sepeliantur; quod eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca veniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad absolutionem, quin potius ad majorem damnationis cumulum, eorum corpora in Ecclesiis ponuntur.*

13 Unde Castro *adversus hæreses lib. 13. verbo Sepultur. ad medium*, asserit: Vualdenses, si solum dixissent, nihil videlicet prodesse corporum sepulturam ad gloriam animæ augendam, vel miseriam inferni minuendam, bene quidem dicerent; verum, quia absolute dixerunt, nihil prorsus prodesse animæ, quod corpus in loco sacro sepeliatur, ideo merito illorum sententia damnatur. Sunt etenim multiplices sepulturæ utilitates. Prima, quod per sepulturam fœtor, & horror cadaverum arcetur, quod non parum vivis noceret. Secunda, quod eo studio testantur Fideles resurrectionis, & immortalitatis animarum fidem, non enim tanta cura sepelirentur corpora defunctorum, nisi speraremus resurrectura. Tertia, vivi admonentur propriæ mortis, unde defunctorum tumuli Monimenta dicuntur. Quarta, eo modo satisfaciunt vivi affectui suo, quo mortuus prosequebantur. Unde dicebat Augustinus, *Sepulturæ pompam, solatia esse vivorum.* Quinta, ne mortui cum ignominia tractentur; quisque enim naturaliter desiderat, ut post mortem suam corpus honeste tractetur. Sexta, Orationes fiunt a Fidelibus in locis sacris, ubi adsunt sepulturæ, & in Ecclesiis multa peraguntur sacrificia, quæ pro vivis, & defunctis offeruntur. Recensent Castro *ubi proxime*, Bellarminus *d. c. 19. a lit. E*, Sotus *in 4. dist. 46. q. 2. art.* Si Antoninus *in Summa, 3. p. tit. 10. c. 1. §. 1.* Medicis *de Sepul. in præfat. a n. 1.* Unde quando Pontifex dixit, vilem sepulturam nihil detrahere justo, loquitur de sepultura per se sumpta, non autem de sumpta per accidens, quando in loco sacro fieret, in justis vero quomodolibet non prodesse, etiamsi celebris sit, aut speciosa sepultura.

14 Quapropter Hæretici prorsus damnandi sunt, ut eos refellunt Castro, Bellarminus, & Durantius jam supra relati

S. Thom.

S. Thom. *in 4. dist. 25. art. 3. & 2. 2. q. 32. art. 2.* Samuel *de Sepult. praelud. 8. & 9.* Beyerlinck *in Theatro Vit. hum. a. 7. verbo Sepultura, vers. Sepultis Fidelibus*, Tuschus *de Visitat. lib. 1. c 25. a n. 1.* Carol. Maranta *to. 2. responso 4. a n. 103.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. c. 17. a n. 120.* Jul. Lavor. *d. tit. 2. c. 14. per tot.*

15 His tamen sanctis exequiis, & orationibus, & etiam aliis piis operibus ab Ecclesia institutis, quae fiunt pro defunctis, tempus decretum est; in aliquibus enim Ecclesiis dies tertius est designatus, septimus, nonus, trigesimus, aut annus revolutus in alteris, in quibus Officium particulare decantatur pro defuncto; & aliae eleemosynae, & oblationes pro illo ad Ecclesiam conferuntur, & misericorditer dantur, *c. Quia alii 24. 13. q. 2. c. Nullus Presbyterorum 7. distin. 44. c. Nullus 35. de consecr. dist. 6.* Quos quidem determinatos dies non noviter in Ecclesiis adservatos invenimus, sed ea antiquissimis moribus Ecclesiae. De Anniversario, anno revoluto, est expentissimus locus Tertulliani *de Coron. milit. c. 3.* ibi: *Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus*, S. Ambrosius *de obit. Theodosii*, Amalarius Fortunatus *lib. 3. de Ecclesiast. Offic. c. 44.* ubi de tertio, septimo, & trigesimo die, D. Cyprianus *lib. 1. ep. 9.* Clemens *lib. 6. Constit. Apostolic. c. 48.* Samuel *de Sepult. tr. 2. convers. 5. conclus. 1. disp. 2.*

16 Dies enim tertius designatus est ad imitationem Christi Domini sepulturae, qui die tertia resurrexit, propter nostram justificationem. Declaravit Clemens Pontifex *d. c. 48.* sic scribens: *Peragatur dies tertius mortuorum in Psalmis, Lectionibus, & Orationibus, propter eum, qui tertia die resurrexit.* Aut quia si defunctus aliquid imperfectionis commiserit, auxilio S. Trinitatis ei remittatur. Aut ad significandum, quod anima tribus erigitur ad diligendum Deum ex toto corde, tota mente, & tota anima, Amalarius Fortunatus *in lib. inscripto, Ordo baptizandi, sub tit. de Exequiis, §. Statutorum*, Jul. Lavor. *d. tit. 2. cap. 15. n. 74.* Samuel *d. controv. 5. conclusione 2. a n. 3.*

17 Septimus vero ad imitationem SS. Patrum admissus est ad commemorationem defuncti, Genes. *c. 50. vers. 10. Ecclesiast. c. 22. vers. 13.* ibi: *Luctus mortuis septem dies.* Nam septimus numerus universitatem perfectorum significat, D. Hieronymus *in Marc. c. 21.* quapropter in hac die septima Officium defuncti celebratur, Amalarius *de Ecclesiast. Offic. d. c.* Lavor. *d. tit. 2. c. 15. a n. 75.* Samuel *d. tract. 2. conclus. 4. 5. & 6.*

18 De novendiali die varie sentiunt Nostrates. Illud vero certum est, ab Ethnicis plorandi causa defunctos admissum esse; itaque novendiale sacrum dicebatur ad publica prodigia procuranda, vel dicebatur alicujus privatae familiae, cum defunctis parentabant, vel lustrabant, Livius *lib. 1. decad. 1. & lib. 2. decad. 3. in act. ab Urbe condit. 807. lib. 6.* Augustinus *in Genes.* Ast inter Christianos consuetudinem novum diem celebrandi improbat Augustinus *q. in Gen. in fin.* hisce verbis: *Nescio utrum inveniatur alicui sanctorum in Scripturis celebratum esse luctum novem dierum, quod apud Latinos Novendiale appellatur.* Unde videntur ab hac consuetudine prohibendi, si qui Christianorum istum in mortuis numerum servant, qui magis est in Gentilium consuetudine, Consentit Durantius *de Rit. Ecclesiae, libr. 2. c. 43. n. 5. in Rat. Divin. Offic. lib. 7. c. 36. n. 5.* Samuel *d. controv. 5. concl. 9.*

19 Sed tamen testimonium Augustini tantum accipiendum est, quando numerus novem dierum superstitiose servatur more Gentilium, aut quando periculum adesset alicujus superstitionis, ut considerat Lavor. *d. c. 15. n. 98.* Si tamen absque aliqua superstitione novendiale servaretur, utique improbandum non est, prout observatur in novendiali Romanorum Pontificum, quorum exequiae celebrantur per novem dies, antequam fiant comitia ad novam electionem, Lavor. *d. tit. 2. c. 1. n. 1.* Barbosa *de univers. jur. lib. 1. c. 1. n. 65.* Estque textus *in c. Ubi periculum 3. §. Quia vero, de elect. in 6.* Ideirco si aliquis mente pia, & devota nono die pro defuncto Officium celebraret, qualibet superstitione eliminata, & absque periculo illius, erit admittendus, ut bene considerat Lavor. *d. c. 15. n. 98.*

20 Trigesimus dies etiam in aliquibus Ecclesiis pro defunctis celebratur; nam sicut triginta diebus mensis perficitur, qui denotat cursum nostrae vitae praesentis, ut cognoscitur ex cursu Lunae, qui ex triginta diebus perficitur: ita mediante Missae Sacrificio opera mortuorum sunt plena, & perfecta in conspectu Dei, ut ea D. Gregorio, & Amalario percipit Lavor. *d. c. 15. n. 87.* Samuel *tract. 2. controv. 6. a n. 1.*

21 In aliquibus etiam Ecclesiis quadragesimus dies observatur ad defunctorum memoriam, & celebrationem, de quo S. Clemens *d. capit. 48.* Damascenus *de fide defunct.* Ambrosius *de obitu Theodosii.* Qui quidem in occidentalibus Ecclesiis celebris fuit, Ambrosius *in Orat. de obitu Teodosii*, Gregorius *Dialog. lib. 2. c. 23. & homil. 37.* Durantius *d. c. 43. n. 5.* Samuel *d. controv. 6. conclus. 5. cum sequent.* Idque ob repraesentationem anni Jubilaei, quia numerus perfectus est, vel quia numerus iste denotat quadraginta horas, quibus Christus Dominus fuit in sepulchro, Durantius *d. c. 35. a 9.* Lavor. *d. c. 15. a n. 94.* qui *n. 98.* asserit, etiam aliquando centesimum diem celebrari ob defunctorum animas, ut a sinistra ad dexteram, e bello ad pacem, e terra ad coelum, e tenebris ad lucem, hoc est, de Purgatorio ad Paradisum transeant: quod alii in sexagesimo & centesimo faciunt, Samuel *d. controv. 6. conclusione 10. & 11.*

Hae exequiae, & defunctorum sacri honores, olim magnis planctibus, & tristitiae demonstrationibus fiebant, ut latissime prosequitur Lavor. *d. tit. 2. c. 1. a n. 153.* quod non solum usitatum fuit inter propinquos & affines, verum etiam mulieres ploratrices conducebantur, quae fuissent optimae vocis, ut planctus, & ululatus magis vigeret, Varr. *de Vita Patr. libr. 4.* D. Chrisostomus *homil. 13. in Epist. Paul. lib. 2.* Quod etiam apud Nostrates usitatum fuit, & postea justissime abolitum; nec enim apud Christianos gemitua, & querelae nimiae admittendae sunt in funeribus defunctorum, quasi non credatur animae immortalitas, & corporum resurrectio. Unde 1. *ad Thessalonicens. c. 4.* ait Paulus: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut contristemini, sicut & caeteri, qui spem non habent.* Quinimo D. Ambrosius *in orat. de fide resurrect.* sic ait: *Sapiens debet laetari de morte, non dolere; quod enim necessarium est, noli timere: mors enim non est mors, sed somnus, ac dormitio temporanea*, D. Hieronymus *ep. 3. ad Helidorum.* Estque optimus textus *in c. Ubicunque 26. 13. q. 2.* ubi asseritur, mortuos lugere, ex pusillanimitate contingere. Et *capit. Quam praeposterum 25. eadem causa, & q. 1. 44. tit. 4. p. 1. l. fin. tit. 1. lib. 1. Recopilat.* 22

Non tamen in hac doctrina intendimus interdicere tristitiam, & merorem in morte consanguineorum, & amicorum; hoc enim naturale est. Verum interdicuntur nimii planctus, capillorum incisio, avulsio, & aliae demonstrationes excessivi doloris, ut faciebant Gentiles, & alii impii. Id optime docuit D. Augustinus *serm. 32. de verb. Apostoli*, sic: *Contristamur nos in nostrorum mortibus, necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi: inde tristamur, hinc consolamur: inde infirmitas afficit, hinc fides reficit: inde dolet humana conditio, hinc sanat divina promissio.* Remque late prosequuntur Abbas *in rub. de sepulturis, n. 4.* Conrad. Brun. *de Carem. Ecclesia, lib. 4. c. 3.* Perez *in l. 7. tit. 1. lib. 1. Ordinament. pag 29.* Mathienzo *in l. 2. tit. 5. lib. 5. Recopil. glos. 13.* Azevedus *in l. fin. tit. 1. lib. 1. Recopil. per tot.* Pinneda *in vit. S. Joannis Baptista, lib. 3. art. 2. c. 6.* Lavor. *d. c. 1. a n. 147.* Medina *in Summa, lib. 1. c. 9. n. 3.* 23

Sed dices, aliquos Sanctissimos viros in veteri Testamento apprime luxisse suorum mortes, & etiam in novo; S. enim Job, audita filiorum morte, tonso capite corruit in terram, *Job c. 1. vers. 20.* quod a multis fieri usque ad calvitiem demonstrat Jeremias *c. 16. vers. 6.* his verbis: *Non sepelientur, nec plangentur, nec se incident, nec calvitium fiet pro eis*, Jacob *Genes. c. 37. vers. 34.* graviter lugebat mortem Joseph: *Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore.* David magnopere planxit filium suum Absalom, 2. *Reg. c. 18.* & gravissime mortem Abner, 2. *Reg. c. 3.* In novo Testamento Maria Sanctissima Virgo mortem sui dilectissimi filii tenerrime doluit, unde canit Ecclesia: *Stabat mater dolorosa*: & adfuit multa turba populi plangens in morte Christi Domini, *Luc c. 23.* ibi: *Sequebatur illum multa turba populi, & mulierum, quae plangebant, & lamentabantur.* Et super Stephanum morientem planctus magnus factus est, *Act. Apostol. c. 8. vers. 3.* 24

Sed tamen in veteri Testamento aliqui sancti Patres lugebant defunctos, & cum aliquibus signis magni doloris; bene enim sciebant, defunctos detinendos, nec ad gloriam deventuros, donec Christus Dominus caeli portas reserasset, & dormientium statim resurrectio fieret per Salvatorem: quapropter Dominus saepe saepius clamitabat, *Ego sum resurrectio, & vita.* Hanc ob rem viri illi summi doloris demonstrationes faciebant in mortem suorum, vel magnopere plangebant defunctorum reproborum mortem, cum statim damnarentur, sicut fecit David in morte Absalom. Et hoc bene expendit Azevedus *in d. l. fin. tit. 1. lib. 1. recopil.* notans David in morte alterius filii charissimi, cum ad- 25

huc parvulus moreretur; minime planxisse, dum de ejus salute non dubitaret.

26 Quod vero diximus de Maria Sanctissima, licet graviter doluit, non tamen cum lamentis, scissis capillis, tonso pectore, vel aliis signis extraordinariis; verum licet steterit dolosa, magna constantia, & conformitate cum voluntate Domini stabat, prout demonstrat Evangelista Sacer: *Stabat juxta crucem Jesu mater ejus. Stabat*, id est, magna constantia, & virtute, licet intus gladio ancipiti transverberata. Quod similiter considerandum in aliquibus non flentibus suorum mortem; sed cum magno valore adversitatem ferant, intus dolore premuntur, de quo varia exempla præstitit Seneca *epist.99.*

27 Aliter enim fleri possunt defuncti magno planctu, veluti si vir eximius, & valde sanctitate prædius, vel utilitati Reipublicæ aptus moreretur; tunc enim mæror est justus, cum tanto bono privetur Respublica, vel Ecclesia Militans; sicut fecerunt Hebræi in morte Moysis, Judæ Machabæi, & aliorum excelsorum virorum, S. Ambrosius *lib.1. offic. c. 41.* Id etiam inter nostros observatum, quod multis exemplis illustrare poteramus. Sed non obliviscendum quod dicitur de morte Ferdinandi I. Castellæ, & Legionis Regis, de cujus obitu sic scripsit Sanchez *de Rebus Hispan. libr. 4. c.11. Regnorum lamentis, veroque luctu, Pater Patriæ, Vindex Libertatis, Christianæ Religionis Assertor acerrimus, magis Regni dolore, quam funeris pompa sepulchro illatus*, Mariana *lib.9 cap 6.*

28 De Jure vero Civili uxoribus anni luctus indictus fuit, ita ut si intra annum ad secundas nuptias transeant, infames redderentur, & aliis pœnis plectebantur, *l. Uxores 9. l. Solet 10. ff de his, qui not. infam. l.1. & 2. C. de incest. nupt. l. fin. tit.12. p.4* Idque statutum ob temperantiam, quæ in mulieribus debet prælucere: intemperantiæ maximum signum adesset, si ex funere mariti statim ad secunda vota transirent: tum ex errore id erat admissum; putabant enim, manes offendi, nisi defuncti lugerentur; præcipue uxores, quibus majori cura id incumbit, *l.1. C. de secund. nupt.* Apulejus *lib.8. Metam.* quapropter infames reddebantur, & aliis pœnis puniebantur. De quibus in dictis legibus, Rolandus *de lucro dot. q 86. per tot*, Dueñas *regul.12. limit.3.* Alphanus *collect. a 16.* Nevizan. *in Sylva Nupt. verbo Seni non est nubendam. a n.48* Gabriel *commun. opin. to.3. l.3. tit. de secund. nupt. conclus.5.* Lavor. *d. tit.2. c.1 a n.178.*

29 Sed est dubium grave, an hæ pœnæ sublatæ sint de Jure Cannnico, Prima sententia affirmat; nam ut constat ex doctrina Apostoli relata *in c. fin. de secund. nupt.* statim ac maritus decessit, mulier liberata est a lege viri, valetque libere transire ad secunda vota: Ast non relinqueretur libera facultas mulieri, si talibus pœnis afficeretur, Ergo de Jure Canonico istæ pœnæ sublatæ sunt. Præterea Jus Civile nequit facere constitutiones impedientes libertatem matrimoniorum, ut patet, Ergo nec pœnas imponere, ut intra annum luctus mulieres non nubant. Ergo ex Jure Canonico concedente hanc liberam facultatem mulieribus statim a morte viri, illas pœnas sublatas esse affirmandum est, Abbas *cap. Ecclesiarum, de constit. in repet. n.20.* Felinus *ibidem, n.56.* Decius *n.125. vers. in punct. jur.* Menchaca *de success. lib.3. §27. n.29.* Gabriel *d. conclus. 5.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib.3. tit.15. n.3.* Azevedus *in l.3. tit. 1. lib.5. a n.1.*

30 Secunda sententia tenet contrarium, nempe de Jure Civili adhuc eas pœnas durare, nec revocata esse de Jure Canonico, licet de illo Jure non procedant, ob libertatem ab eo concessam nubendi statim a morte viri, *ex c. Super, c. fin. de secund. nupt.* Ducitur; nam leges illæ civiles fundantur in quadam honestate, & temperantia naturali: tum in reverentia primo marito debita, ne mulier intra annum luctus cum altero viro conjungatur: quod quidem pernecesse non est revocandum a Jure Canonico, in quo illa, quæ honesta sunt, & temperantia plena, magnopere manutenentur. Cæterum in Jure Canonico nulla fit expressa derogatio harum pœnarum, sed tantum datur facultas mulieri nubendi valide a morte prioris viri. Ergo dicendum, minime esse revocatas, sed de Jure ipso Civili sustinendas, licet de Jure Canonico in Tribunalibus Ecclesiasticis non serventur, Cardoso *in Praxi Advocat. verbo Mulier, n.22.* Padilla *in Summa leg. pæn. 2. p. casu 16.* Farinacius *in Fragment. crim. 2. p. lit. M, n. 397.* Oliva *de for. Ecclesiæ, 1. p. q.42. per tot.*

31 Tertia sententia communis est distinguens de pœnis impositis mulieribus intra annum luctus nubentibus, in odium secundi matrimonii; & de aliis, quæ solum prospiciunt utilitatem, & commodum filiorum prioris matrimonii. Primæ enim sublatæ sunt per Jus Canonicum: & ratio est; nam sunt impedientes secunda vota, ad quæ de jure divino possunt transire 1. *ad Corinth. c.7.* ibi: *Mulier, viro suo mortuo, soluta est a lege viri: nubat in Domino, cui vult. Et c. penult. & ult. de secund. nupt.* Ergo eo ipso quod Apostolus hanc liberam facultatem mulieribus concessit, ex consequentia necessaria sublatæ sunt illæ pœnæ impeditivæ secundarum nuptiarum, Molina *de just. tr. disp.154. n. 9. & tom.4. tract.4. disp.8. n.3.*

Alteræ vero pœnæ prospicientes utilitatem filiorum, & commodum bonorum ipsorum, adhuc etiam de Jure Canonico durare probantur; nam pœnæ illæ non sunt proprie pœnæ, sed tantum provisiones, & præventiones, ne bona filiorum prioris matrimonii detrimentum percipiant, nam secundi matrimonii amore correptæ mulieres, & novorum filiorum, multa damna in eis facere possent; quapropter ex hac justissima ratione dispositiones illæ legales sustinentur, Præterea aliud est pœnam pati, aliud vero admitti ad lucrum ex bonis mariti prioris proveniens; eo enim modo relicta mulieri bona illa videntur, ut si ad secundas nuptias transierit, proprietatem eorum amittat, & tantum habeat usumfructum, Ergo si mulier intra annum luctus ad secunda vota transierit, his pœnis aut dispositionibus legalibus subjicietur; non enim Jus Canonicum circa ista aliquid disposuit, Gloss. *in l.1. C. de secund. nupt. verbo Honorarias*, Spino *in Specul. testam. gloss.14. in princip. num.100.* Gregorius *in l. fin. tit. 12. part.4.* Mathienzo *in l.3, tit. 1. lib.5. Recopilat. gloss.2. n.3.* Sarmiento *Select. lib.1. cap.4. n.4.* Valasco *consult.16. n.3.* Cevallos *com. q.743.* Jul. Capponi *tom.3. discept.195. a n.19.* Sanchez *de Matrim. lib.7. disp.88. a n.39.* Lavor. *d. c.1. a n.179.* D. Gonzalez *in cap. fin de secund. nupt. n.9.* 32

Quarta sententia asserit, omnes pœnas adhuc ex utroque Jure remanere, excepta pœna infamiæ, quæ irrogatur mulieri intra annum luctus nubenti, marito, & patre consentientibus, *ex l.1. §. Qui eam, l. solet. 10. l. liberorum, §.1. ff. de his, qui not. infam.* Cujacius *lib.1. qq. Papinian. in l. fin. ff. de his, qui not. infam. & lib.6. obser. c.32.* Amaya *lib.3. observat. c.2. n.12.* Connanus *lib.8. Comment, c. 7.* Probatur; nam textus *in c. penult. & ult. de secund. nupt.* tantum loquuntur de tollenda infamia, quæ imposita erat mulieri, & marito, patrique, ex eo quod ad secunda vota transiret intra annum luctus. Ergo reliquæ pœnæ remanent in suo robore. Et ratione confirmatur; nam de Jure Canonico sola illa pœna erat necessario corrigenda, quæ vim faceret quasi præcisam, & metum induceret, ne secundæ nuptiæ contraherentur: quod quidem per pœnam infamiæ tantum fiebat, non vero erat necessarium tollere alias pœnas similem vim non inferentes, quia alias pœnas temporales poterat mulier compensare cum commoditate secundarum nuptiarum, unde ad illas subeundas necessariam vim non pateretur. Ergo solum pœna infamiæ correpta est de Jure Canonico, & cæteræ pœnæ manent in suo robore. Late tenet Laelius Mancinus *Disquis. Gener. cent. 2. capit.140.* Barbosa *tom 6. collect. ad tit. de secundis nuptiis, num. 6.* 33

In hoc dubio illud est animadvertendum, hæreticos non solum reprobare secundas nuptias intra annum luctus, sed etiam absolute, ita ut dicant illicitas, & reprobatas esse. Authores hujus hæresis fuerunt Cataphryges, quorum Princeps fuit Montanus. Eundem errorem propugnavit Tertullianus, licet prius adversus eum pugnaverat. Suscepit eundem errorem Novatus tempore Cornelii Papæ & Martyris, ut refert D. Augustinus *de Hæresibus, c. 26.* quibus adjungit Græcos Guido Carmelita *in Summa de Hæresibus*. Sed tamen error ille facillime convincitur ex D. Paulo *ad Rom. c.6. vers.2* ibi: *Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro, alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est a lege viri.* Et 1. *ad Corinth. c. 7. vers. 39.* ibi: *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, libera est: cui vult, nubat tantum in Domino.* Unde apertissime revincitur error horum hæreticorum. Tum exemplis multorum virorum sanctissimorum, ad secundas nuptias transeuntium, ut Abraham, Ruth, Sara, Samaritana, & alii congesti a Castro *de Hæresibus, lib.11. verbo Nuptiæ, hæresi 2.* Ex quibus probatur, licitas, & liberas esse secundas nuptias, *c. Deus 12. c. Quod si 13. 31. q.1. cap. fin. 32 q. 1. cap. penult. & ultim. de secundis nuptiis* Concilium Nicænum *can.8.* Laodicenum *can. 1.* Toletanum III. *can.10.* Florentinum sub Eugenio IV. *c.4. l.3. tit. 12. part.4.* Refellunt Hæreticos Castro *ubi proxime*, Bellarminus *de Matrimonio, lib.1. c. 9.* Mancinus *d. c. 540. & sacri jur. controv. dis-* 34

fert.

sert.10. Valenzuela conf. 13. a n.11. Corrasius lib. 3. Miscell. cap. 1. Mendoza ad Concil. Illiberit. lib. 3. can. 66. Basilius de Matrim. lib. 7. c. 52. Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 81, an. 1. Azevedus in d. l. 3. tit. 1. lib. 5. a n. 1.

35 Sed adhuc antequam hinc abeamus, examinandi sunt D. Chrysostomus, & D. Hieronymus, qui secundas nuptias damnare videntur. Et D. Chrysostomus in c. hac ratione 9. 31. quæst. 1, asserit, secundas nuptias secundum veritatis rationem fornicationem esse. Similiter loquitur D. Hieronymus in cap. Quomodo 10. 31. quæst. 1. Estque etiam textus in c. de his 8. eadem causa, & quæst. ubi pœnitentia imponitur ad secundas nuptias transeuntibus: & similiter ibidem interdicitur Presbytero secundis in nuptiis convivio interesse.

36 Sed tamen ad textum in d. c. Hac ratione, respondent, textum illum non habere authorem D. Chrysostomum, sed alium Chrysostomum, cujus extat opus imperfectum in Matth. ut docet Bellarminus d. lib. 1. cap. 9. vers. Secundus canon., Sanchez dict. disput. 81. num. 1. Quapropter textus ille parum habet authoritatis. Sed quamvis fuisset D. Chrysostomi, est tamen animadvertendum, diversum esse damnare secundas nuptias, tanquam illicitas, & reprobatas; aliud vero considerare signum intemperantiæ, quod ad eas contrahendas consideratur: idque duobus modis. In primis, quando intra annum luctus contrahuntur, & tam cito a morte prioris viri, ut non solum hæc intemperantia adsit, verum etiam sanguinis, vel seminis perturbatio, ita ut proles nesciatur a quo viro sit l. Liberorum, §. 1. ff. de his, qui not. infamia. Unde in aliquibus Ditionibus, si aliquis intra triginta dies viduam uxorem acceperit a morte prioris viri, graviter punitur, ut constat ex Haraldo Archiepiscopo Turonensi in Capitul. Turon. cap. 41. hisce verbis: *Quicunque viduam infra triginta dies viduitatis invitam, vel volentem acceperit, ultra eam non attingat, & adulterii pœnas luat*, D. Gonzalez in cap. Cum secundum 5. de secund. nuptiis, n. 3. Tum secundo est valde parum continentiæ, & carnis temperantiæ intra annum ad secunda vota transvolare, oblito primo conjuge, & quasi in dedecus illius: quamobrem ex his causis aliquo modo per exaggerationem secundæ nuptiæ fornicationes dicuntur, non vero, quod proprie sint fornicatio; quo in sensu intelligendi sunt Chrysostomus, & Hieronymus in d. cap. Hac ratione, & textus in dict. cap Quomodo. Iste enim modus loquendi apud SS.PP. usitatus aliquando est, nec est edisonus ab eorum sanctitate, & veritate, ut testatur Epiphanius contra adversantes Imaginibus, sic loquens: *Consueverunt Patres nostri sancti, qui voluntatem Dei salutiferam nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum observationem nos docere, & ad quod mandatum illis scopus vergitur, eo preparare auditores, hoc extollere, & magnificare*. Quod ibidem exemplis illustrat, & refert Basilius Pontius de Matrim. lib. 7. c. 52. n. 17. Unde hæc testimonia nihil pro Hæreticis faciunt.

37 Et confirmatur; nam Chrysostomus, & Hieronymus, quando expresse loquuntur de secundis nuptiis, an illicitæ, & immundæ sint; licitas, mundas, & honestas prædicat Chrysostomus homil. 6. in Epistol. 2. ad Timoth. ubi sic fatur: *Non istud nunc loquor, quod secundas prohibeam nuptias, aut immundas esse putem; nec enim permisisset hoc Paulus, qui ori meo frænum imposuit dicens* 1. ad Corinth. 7. *Si autem nupseris, non peccavit; cæterum beatior erit, si sic permanserit*. Idem affirmavit Hieronymus lib. 3. epist. 11. sic: *Nos secundas nuptias non tam appetimus, quam concedimus*. Et probarunt quamplurimi Patres, quos recenset Espenceus in tract. de bono viduitatis. Quapropter quoties sancti Doctores has secundas nuptias fornicationem appellant, intelligendum dictum per exaggerationem, ut intelligunt Chrysostomum, & Hieronymum, Basilius nuperrime allegatus dict. n. 17. Sanchez d. disput. 81. a n. 5. Bellarminus dict. lib. 1. c. 9. vers. Certum.

38 Ad textum in c. De his varia interpretamenta pararunt Doctores. Baronius tom. 3. anno 314. num. 91. asseruit, olim in Ecclesia pœnitentiam injunctam fuisse secundo nubentibus, idque non quia illicitæ fuerint secundæ nuptiæ, aut aliquo modo peccaminosæ; sed quia arguebant parum continentiæ, prout dispositum est in Concilio Laodiceno, & Neocæsariensi, quorum vestigia insecutus S. Basilius in epist. ad Amphil. cap 4. bigamis annum pœnitentiæ injunxit, trigamis tres, & quatuor aliquando, verum & aliquando in aliquibus Ecclesiis trigami per quinquennium sejungebantur, & inter audientes catechumenos annumerabantur: quod idem posterioribus sæculis asservatum testatur Theodorus Balsamon. Adest tamen in Hispania Concilium Tolet. I. cap. 4. ubi Subdiaconos secundo nubentes abstinere jubeat.

Glossa in dict. c. De his, verbo dicunt, asserit textum illum intelligendum, quando non successive secundæ nuptiæ contraherentur, sed insimul: quod communiter rejicitur; nec enim sola pœnitentia erat injungenda ob tam grave scelus. Quare Bellarmin. lib. 2. de Conciliis, cap. 8. argument. 4. & lib. 1. de Matrim. cap. 9. vers. Hunc canonem, scripsit canonem illum intelligendum, quando secundæ nuptiæ solemniter celebrarentur his ritibus, & solemnibus cæremoniis, prout primæ, (quod etiam hodie observatur) tunc enim ob culpam illam pœnitentia injungebatur; nec Presbyter in convivio illarum adstare poterat. Aliter interpretatur Basilius Pontius dict. lib. 1. cap. 52. n. 19. nempe quando hæ secundæ nuptiæ clam celebrabantur, non vero si palam per modos ab Ecclesia præscriptos. Sed tamen primam sententiam prioris interpretamenti admitto, utpote probabiliorem, prout etiam admittit Barbosa in dict. cap. de his, n. 4. 39

In Hispania, tamen licet nuptiæ secundæ licitæ, & Sanctæ sint, prout tota Ecclesia Catholica recepit; attamen ob quandam decentiam, & honestatem viduis Reginis interdictæ sunt: tum etiam, quia hoc debetur Regiæ dignitati prioris conjugis: nam convenit ad majorem quietem Reipublicæ, & ad educationem filiorum ex primo matrimonio existentium. Sic decrevit Concilium Tolet. XIII. can. 5. Similiter observabatur in uxoribus Subdiaconi, Exorcistæ, vel Acolythi, ut constat ex Concilio Matisconensi II. can. 16. D. Gonzalez in c. fin. de secund. nupt. n. 10. & ad Concilium Illiberitanum lib. 3. c. 66. 40

Hinc enim colligendum, de Jure Canonico licitas esse secundas nuptias, & absque peccato contrahi posse statim a morte prioris conjugis. Verum in eis contrahendis adhuc durant aliqua inconvenientia. Primum est intemperantiæ signum, præcipue si cito a morte prioris conjugis contrahantur. Unde optime D. Hieronymus lib. 1. Contra Jovinian. ait: *Quasdam altero die nuptiarum repudiatas, statim nupsisse legimus. Uterque reprehendendus maritus, & cui tam cito displicuit, & cui tam cito placuit*. Perturbatio enim adest seminis: tum dedecus aliquo modo prioris mariti. Secundum inconveniens refertur circa damna, quæ inferuntur filiis prioris matrimonii. Quamobrem leges duo genera pœnarum statuerunt. Aliæ imponuntur mulieri, si intra annum luctus ad secunda vota transierit; & hæ sunt infamiæ pœna, ex l. 1. & 2. C. de secund. nupt. tum licet mulier possit in dotem dare omnia sua bona, l. Mulier bona, ff. de jur. dot. l. Nulla, Cod. eod. tit. attamen si intra annum luctus nubat, non nisi certam partem dare valet, nec ullo testamento capere potest, nec titulo hæreditatis, legati, vel fideicommissi, Novell. 22. § sed nemo, & §. Quidem: & omne relictum a primo marito perdit quoad proprietatem & usum fructum, Cujacius in Novell. 2. & 22 Scipio Gentilis de secundis nupt. cap. 17. & 18. Alteræ vero pœnæ impositæ sunt etiamsi nubat post annum luctus, & si non habet filios, tantum punitur, ut perdat omnia privilegia, & dignitatem, quæ habebat ex priori marito, l. Fœmina ff. de Senat. l. tit. C. de bon. maternis, l. Muliere 9. ff. de incol. lib 11. l. 7. tit. 2. part. 4. l. 14. 15. & 16. Tauri, Pichard. de Nobilit. communicand. nu. 64. Si autem filios habeat mulier ad secundas nuptias trãsiens, si a primo marito aliquid acceperit, sive per donationem inter vivos, hæreditatem, legata, sive fideicommissa, proprietatem eorum deperdit, & tenetur reservare filiis prioris conjugis, tantum usufructu retento, l. Fœmina 3. cum sequens. C. de secund. nupt. Novell. 22. de Nup. §. Si vero, l. 15. Tauri. Quod etiam in casu admittendum, quo aliqui filii decedant, viva matre; hi enim ad alios fratres proprietatem transmittent l. in quibus 7 l. Si quis prioris 8. C. de secundis nupt. Scipio Gentilis de secund. nupt. cap. 13. per tot. Marinis lib. 2. var. c. 273. Castillo lib. 1. controv. cap. 2. & 3. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 87. & 88. D. Gonzalez in d. c. fin. num. 5. 41

Ex his enim pœnis, aut dispositionibus legalibus, aliquæ impositæ intra annum luctus nubentibus per modum propriæ pœnæ, de Jure Canonico sublatæ sunt, nempe pœnæ infamiæ, quod non possit omnia bona in dotem dare, & quod non capiat ex testamento alicujus: nec in praxi admittuntur, ea potissima ratione; nam ut constat, mortuo viro, mulier nupta est libera a lege prioris viri, nec ullum restat impedimentum dirimens, aut impediens ratione prioris matrimonii. Ergo absque aliqua culpa contrahitur matrimonium secundum, etiam intra annum luctus. Ergo nulla, ut possit imponi aliqua pœna. Ergo cum id permittatur de Jure Canonico, ex eodem jure sublatæ sunt omnes pœnæ illæ impositæ de Jure Civili. 42

Sed dices, etiam considerato Jure Canonico, durat signum 43

gnum

gnum intemperantiæ, & perturbatio seminis, si cito secundæ nuptiæ contrahantur: tum est dedecus prioris viri. Ergo eodem jure debent sustineri. Sed respondetur, quod de Jure Canonico maxima consideratione semper est prospectum, ut Matrimonia libera sint, nec aliquo metu, aut pœna interdicantur, *cap. ex litteris* 10. *cap. Consuluisti* 28. *cap. Gemma* 29. *de sponsalibus*. Quapropter ex eodem Jure sublatæ sunt illæ pœnæ positæ de Jure Civili adversus mulierem contrahere volentem intra annum luctus, licet adhuc durent aliqua inconvenientia, cum ista minora sint, quam lædere libertatem ad Matrimonia contrahenda, in quibus non solum tanta bona spiritualia adsunt, sed etiam temporalia, nempe augmentum boni publici, & totius Reipublicæ, *l. 1. ff. de jur. dot. cum vulgat.* Tum etiam perturbatio seminis, quod erat majus inconveniens, est dubium facilis solutionis, quia semper præsumitur sic natum esse filium secundi matrimonii, pro quo stat possessio (quidquid aliqui diversis modis loquentur) ut est doctrina Baldi *in l. Si matre, C. de suis, & legitim. hæred.* Berous *lib. 6. consil.* 162. *n.* 9. *&* 13. Menochius *de præsumpt. lib. 1. præsumpt.* 53. *n.* 19. *vers. Declaratur*, Vasquez *lib. 2. disp.* 66. *c.* 8. *in init.* Palao *tom. 1. Oper. Moral. tract. 1. disp. 3. punct. 5. num.* 7. Bresserus *de Conscient. lib. 4. cap.* 13. *nu.* 122. Lugo *de Conscient. 2. part. quæst.* 10. *num.* 58. Bossius *tom. 1. variar. 2. part. tract. 1. §.* 43. *num.* 1470. Quapropter Jus Canonicum ex necessaria consequentia libertatis matrimonii has pœnas immediate impositas mulieri contrahere volenti intra annũ luctus, omnino sustulit, tanquam contrarias huic libertati.

44 Sed adhuc instabis, Jus Canonicum tantum abstulit expresse pœnam infamiæ *in dict. cap penult. & fin. de secund. nupt.* Ergo alias non abstulit, alias eas explicasset, prout hanc pœnam explicuit. Tum non abstulit aliam pœnam, nempe perdendi privilegia prioris mariti, nempe Nobilitatis. Ergo signum gravissimum est, non abstulisse nisi pœnam infamiæ. Sed ad primam instantiam respondetur, jura illa non solum comprehendere pœnam infamiæ, sed alias etiam pœnas impositas a lege civili nubentibus intra annum luctus; loquuntur enim verbis universalibus, & indefinitis, & sumunt argumentum a doctrina Apostoli hanc licentiam concedentis a morte viri, ut pœnam legalis infamiæ tollant, & consequenter auferant onus allatum pœnarum hanc libertatem interdicentium, prout ex illis juribus deducunt Covarruvias *in 4. 2. p. c. 3. §. 9. n.* 5. Mathienzo *in l. 3. tit. 1. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. n* 5. Gutierez *de Matrimonio, c. 108. n.* 2. Gregorius *in l. 3. tit. 12. par. 4. verbo Fasta un anno.* Marinis *dict. cap.* 273. *num.* 22. Et ratio clara est; nam est eadem ratio aliarum pœnarum, sicut pœnæ infamiæ, propter libertatem secundarum nuptiarum. Ergo sicut jura illa tollunt infamiæ pœnam, similiter etiam alias pœnas, ut ratiocinantur nuperrime allegari.

45 Ad instantiam secundam respondetur, mulierem transeuntem ad secundas nuptias amittere privilegia prioris mariti, veluti nobilitatis, sive intra annum luctus nubat, sive post, ut constat ex juribus adductis *nu.* 37. *l. 9 tit. 11. lib. 2. Recopilat.* ubi Azevedus *n.* 6. Verum id non fit ratione pœnæ, sed quia similia privilegia a Jure conceduntur propter matrimonium præcedens: quapropter illo cessante, necessario debent cessare similia privilegia ex communi regula, Cessante causa, cessat effectus, *l. Athleta, §. 1. l. Idem Ulpianus, ff. de excusat. tut. l. Titia Sejo, §. Usuras, ff. de legat.* 1. Tiraquellus *in tract. Cessante causa*, 1. *p. num.* 203. Ergo nihil mirum, si muliere transeunte ad secunda vota, privilegia similia amittantur, *cap. Ex parte* 13. *de for. competent.* ubi Felinus, Abbas, & Barbatia, Garzonius *ad rub. de secund. nupt. tit. de pœn. secund. nub. pœna* 4. Pichard. *de Nobilit. communicanda, a num.* 65. Garzia *de Nobilit. gloss.* 31. *num.* 40. Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 16. num.* 225. Cyriacus *contrav.* 378. Pareja *de edit. instrument. tit. 2. resolut. 6. specie* 6. Salzedo *in Theat. hon. gloss.* 51.

46 De aliis pœnis impositis etiam post annum luctus, jam dictum est mulieres amittere privilegia prioris viri; quoad alteram vero perdendi proprietatem rerum a priori marito relictarum, eam minime sublatam esse asserendum, quin potius semper durare, & in praxi haberi; ratio enim communiter adducitur ob injuriam, quam mulier infert filiis prioris matrimonii, viroque priori, *Authent. de Nuptiis, §. Si autem. vers. Nos autem, Authent. de non eligendo secund. nub. §. Prospeximus*. Verum eam rationem rejicit Sarmiento *lib. 1. select. cap. 4. n.* 3. & aliam præstat, nempe quod æquitas naturalis petit, ut bona illa, quæ sudore, & labore prioris viri lucrata sunt, suis filiis reserventur, nec transeant ad filios, & filias alterius, Valenzuela *cons.* 13. *nu.* 20. Sed tamen Sanchez *d. lib. 7. disput. 89. num.* 2. Guttierez *dict. cap. 108. num.* 54. Castillo *dict. lib. 1. cap. 2. nu.* 86. asserunt, hanc solam rationem non esse sufficientem; nam si mulier aliqua bona lucrata fuerit a posteriori conjuge, si tamen ad tertias nuptias non transierit, adhuc libere potest de eis disponere inter filios prioris matrimonii, licet lucrata fuerint sudore, & labore secundi viri. Ergo similiter est dicendum de sudore, & labore prioris viri, & consequenter hæc ratio non erit sufficiens, nisi ex injuria prioris conjugis stabiliatur.

Sed tamen utraque ratio mihi non placet; nam sola injuria prioris mariti, & filiorum, licet de Jure Civili validum esset fundamentum, ut probant jura supra recensita, quorum verba dat Sanchez *dict. num.* 2. non tamen est solidum de Jure Canonico, cui in hac specie standum est; nam cum de Jure Canonico liberum sit cuique transire ad secundas nuptias priori conjuge mortuo, transeuntes minime alteri faciunt injuriam, ob vulgarem regulam, *Qui utitur jure suo, nemini irrogat injuriam*. Tum etiam, quia si pater transierit ad secundas nuptias, tenetur reservare filiis prioris matrimonii quidquid ex titulo lucrativo a sua conjuge acquisierit, *l. Generaliter 5. Cod. de secund. nupt. l. 15. Tauri*, ubi Gomez *num. 4. l. 4. tit. 1. lib. 5. recopilat.* Garzia *de conjug. ac quæst. num.* 9. Farinacius *in frag. crimin. 2. p. lit. M. num.* 405. Marinis *dict. cap. 273. num.* 4. Guttierez *dict. cap. 108. n.* 17. Castillo *dict. lib. 1. cap. 2. n.* 14. qui tamen transeundo ad secundas nuptias, nullam injuriam inferre uxori videtur: quia ad tam arctam obligationem pudicitiæ non adstringitur, sicut uxor, Capponi *tom. 3. discept. 194. num.* 24. Ergo illa ratio injuriæ factæ priori viro non est sufficiens, ut mulier teneatur ad reservandam proprietatem bonorum acquisitorum lucrative a priori marito filiis illius matrimonii. Denique si ratio Sanchea, & aliorum esset vera, hæc reservatio esset proprie pœna imposita mulieri secundo nubenti, quod est improbatum de Jure Canonico, quod insequitur nostra lex 3. *tit. 1. lib. 5. Recopilat.* Cevallos *quæst. 743. num.* 4. Ergo dicendum, non ob injuriam factam priori marito & filiis, hanc reservationem fieri.

Ratio vero Sarmienti sufficienter improbatur a Sanchez; 48
quapropter asserendum, alteram esse rationem, nempe quia hæc est conditio legalis imposita ipso jure in ipsa institutione, legato, seu fideicommisso relicto superstiti conjugi, nempe ut si transierit ad secunda vota, proprietatem amittat, & tantum usumfructum percipiat rerum lucrative acquisitarum a priori conjuge, idque favore filiorum prioris matrimonii, ne si libera dispositio illorum bonorum superstiti conjugi relinquatur amore secundi mariti, & aliorum filiorum, eos bonis illis privet per donationem, aut meliorationem factam secundo marito, aut ejus filiis, unde alteri detrimentum percipiant: quapropter in ipsis institutionibus, legatis, aut fideicommissis, ex dispositione legali hæc quasi conditio imposita est. Et confirmatur; nam si vir, aut conjux superstiti dederit licentiam, ut transeat ad secunda vota, aut filii prioris matrimonii concesserint hanc facultatem, sive matri, sive patri, tunc non tenetur transiens ad secunda vota reservare hanc proprietatem, sed integro jure eam acquirit, *Authent. de non eligendo secund. nub. collat. 1. in principio*, ubi Glossa *verbo Copulantur*. Gomez *in dict. l. 15. Tauri, n.* 6. Azevedus *in l. 4. tit. 1. lib. 5. n.* 36. Fachineus *lib. 3. controvers. cap. 65. in principio*, Gaillus *lib. 2. observat. 98. num.* 18. Gutierez *dict. cap. 108. a num.* 5. Castillo *lib. 1. controvers. cap. 2. num.* 85. Marinis *dict. cap. 273. num* 26. Sanchez *dict. disput. 89. num.* 43. Ergo conditio ista est legalis, posita in ipsa institutione, legato, vel fideicommisso, quam potest remittere, aut ipse maritus, aut filii illius, qui omnes quasi contraxerunt, aut per testamenti factionem, aut per aditionem hæreditatis.

Unde sequitur, hanc reservationem proprietatis filiis 49
prioris matrimonii non esse proprie pœnam, sed dispositionem legalem in favorem filiorum, quæ minime est sublata per Jus Canonicum, ut communiter tenent DD. Et ratio clara est ex dictis; nam hæc non est pœna, & licet aliæ pœnæ sint a Jure Canonico correctæ, interdicentes, aut impedientes secundas nuptias, attamen nunquam interdixit illas dispositiones legales, favorem filiorum prospicientes, licet per accidens differantur secundæ nuptiæ, quia lex tantum directe respicit filiorum prioris matrimonii utilitatem, Guttierez *Pract. lib. 2. quæst. 45. num.* 5. Mathienzo *in dict. l. 3. gloss. 2. num.* 2. Ponte *cons. 9. nu.* 62. *&* 63. Anton. Faber *decis. 1. Cod. de secund. nupt.* Marinis *d. cap. 273. n.* 21. Castillo *d. lib. 1. cap. 2. n.* 16. Valenzuela *cons. 13. num.* 15.

Sed

50 Sed dices: Hujus pœnæ impositio non pendet a voluntate prioris mariti, nec filiorum, sed solum a dispositione legali ob injuriam factam marito, cujus anima contristatur de secundis nuptiis *Authent. de nuptiis*, §. *Quia vero*, Castillo *dict. cap. 2. num.* 87. Ergo nec valet intelligi de aliqua conditiona imposita a jure favore liberorum prioris matrimonii. Et confirmatur; nam etiamsi prior maritus dederit licentiam uxori, ut secundo nubat, si tamen intra annum luctus matrimonium contrahat, pœna ista non liberatur, Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Qui cum alia contrahit, num.* 207. Bursatus *lib. 1. cons.* 12. *num.* 41. Mathienzo *dict. gloss.* a *num.* 43. Mysingerus *cent. 5. observat.* 14. *n.* 17. Pratis *de interpret. lib. 4. dub.* 10. *nu.* 118. Ergo hæc pœna imposita est independenter a marito & filiis, & non per modum conditionis inhærentis ipsi contractui, remissibilis ab ipso marito, vel filiis.

51 Sed respondetur negando esse hanc dispositionem legalem pœnam, sed tantum conditionem inhærentem favori filiorum in ipsa institutione, legato, seu fideicommisso, vel donatione. Ad confirmationem dicendum, doctrinam illam procedere, non quia maritus non possit dare istam licentiam, et mulier integre proprietatem acquirat absque aliqua reservatione; sed quia quando maritus simpliciter dat hanc facultatem uxori, ut transeat ad secunda vota, non intelligitur data ad primum annum luctus, ut optime docet Glossa *in Auth. de nupt.* §. *Unum utique, verbo Si vir*, Baldus *in l. 1. Cod. de secund. nuptiis*, Benedictus *in dict. num. 207. ad fin.* non autem quod non pendeat ab ejus voluntate illam dispositionem remittere, si vellet, id exprimens in anno luctus. Unde constat, ob hanc rationem, nempe conditionis inhærentis in ipsa institutione, legato, seu fideicommisso, vel donatione, mulierem transeuntem ad secunda vota teneri reservare proprietatem bonorum ad filios prioris matrimonii, nec hanc dispositionem sublatam esse a Jure Canonico, Barbosa *in c. fin. de secundis nuptiis, n.* 2.

52 Est tamen aliquod dubium, an mulier intra annum luctus transiens ad secundas nuptias, vestes lugubres, & lectum quotidianum mariti teneatur restituere hæredibus mariti? Et negandum videtur; nam quælibet pœnæ positæ intra annum luctus, ne mulier transeat ad secunda vota, abolitæ sunt de Jure Canonico. Ergo similiter hæc pœna perdendi vestes lugubres, & lectum quotidianum, Cæterum non perdit lucra acquisita, ex pacto, vel consuetudine, ex primo matrimonio, quoad proprietatem, & quoad usumfructum, Palacios Rubios *in l. 14. Tauri num.* 5. Cifuentes *ibidem, num.* 1. Azevedus *in l. 6. tit. 9. lib. 5. num.* 1. Gutierez *de Matrim. cap.* 108. *num.* 41. Sanchez *dict. lib.* 7. *disput.* 89. *num.* 29. Ergo similiter hæc lucra vestium lugubrium, & quotidiani lecti, cum data sint propter servitium, & laborem prioris mariti. Sic tenet Barbosa *in l. Quæ dotis, ff solut. matrimon n.* 34. & 82.

53 Sed tamen contrarium tenent Doctores communiter, quia vestes illæ, & lectus quotidianus dantur solum ad usum viduitatis. Ergo transiens ad secundas nuptias, utique tenebitur mulier hæredibus restituere, Quesada *var. quæst.* 25. *num. ult.* Padilla *in l. Fideicommissum, Cod. de fideicommiss. num.* 12. Azevedus *in l. 3. tit. 1. lib. 5. Recopilat. num.* 8. Gutierez *in dict. cap.* 108. *n.* 19. & 20. Sanchez *de Matrim. dict. lib. 7. disput.* 87. *a num.* 41. Spino *de testament. gloss.* 14. *num.* 107. Cancerius *var. 1. part. cap. 9. num.* 64.

54 In hoc dubio duo casus sunt distinguendi. Primus, quando nulla esset consuetudo, seu statutum, ut hæ vestes lugubres, aut lectus quotidianus præstentur. Secundus, quando adesset. Quoad primum, si nulla esset consuetudo, vel lex præbens has vestes lugubres, & lectum quotidianum viduæ, verum hæres præstiterit, tunc (ut aliqui dicunt) donasse videtur; quapropter si vidua transierit ad secundas nuptias, adhuc retinebit, nec hæres repetere poterit; non enim est aliqua causa, ut revocetur donatio, *l. Perfecta donatio, Cod. de revocand. donat.* Vel erit distinguendum, quando vestes illæ, vel lectus quotidianus fuerint pretiosæ & tunc non intelligentur donatæ res illæ, secus si viles, quapropter has non tenebitur vidua transiens ad secunda vota restituere, secus vero si pretiosæ essent, ut cum Barbosa explicat Sanchez *d. disput.* 87. *num.* 31. Siguenza *de clausulis, lib. 2. cap. 11. §. 27. num.* 185. Garzia *de Expens. cap. 8. num.* 38. Sed adhuc quando fuerint viles, existimo esse hæredi restituendas, si intra annum luctus transierit ad secunda vota; vestes enim lugubres, & lectus quotidianus, eo animo datus videtur, ut per annum luctus honoraret defunctum maritum, & lugeret: quapropter cum mulier ex parte sua non adimpleat finem, ad quem datæ sunt, tenebitur restituere; non enim donatio illa progredi valet extra intentionem donantis, & accipientis, *l. Non omnis 19. de rebus credit. cum vulgat.* Rota apud Seraphinum *decis.* 890. *n.* 2. Gratianus *discept. tom. 5. cap. 948. num.* 38. Riccius 1. *par. decis.* 75. *num.* 22. Tum etiam, quia donatio nunquam præsumitur, *leg. Cum de indebito 25. §. Si vero, de probat. l. fin. C. de novat.* Mena *var. lib. 1. quæst. 23. num.* 90. Sesse *decis.* 182. *n* 6. Menochius *de Arbitrariis, cent. 1. casu 88. per tot.* Quapropter intelligendum, vestes illas, & lectum quotidianum datum esse ad usum, ut lugeat, & honoret defunctum maritum, non vero per propriam donationem, & perfectam, ut sibi retineat, licet ad secundas nuptias transeat: neque aliud perit causa illa lugendi, & honorandi primum maritum, ut bene docet Barbosa *in d. l. Quæ dotis, num.* 82.

55 Si tamen adsit consuetudo, vel lex præcipiens, ut vestes lugubres, & lectus quotidianus viduæ præstetur, ut in nostra Castella est lex 6. *tit. 6. lib. 3. fori*, ubi præcipitur, lectum quotidianum viduæ præstari; asserendum videtur, quod licet transeat vidua ad secunda vota intra annum luctus, minime restituere tenebitur; quia cum per consuetudinem, vel legem sic receptam, hæres teneatur illa præstare, & præstando suam obligationem adimpleverit, non potest repetere, nec mulier tenebitur restituere, *l. Si quis pro uxore 22. ff de donat. inter, l. penult. ff. de impensis, &c.* Tum etiam, quia consuetudines istæ, vel leges, simpliciter præcipiunt, ut hæ vestes, vel lectus quotidianus viduis præstentur, absque aliqua conditione, nec expressa, vel tacita: quapropter etiamsi intra annum luctus mulier transeat ad secunda vota, hæres non repetet, *l. Si repetendi 7. Cod. de condict. ob causam.* Tenet Barbosa *in dict. l. Quæ dotis, n. 82. in medio.*

56 Sed in contrarium est communis sententia relata supra, *num.* 49. Quapropter dico, in hac specie prospiciendam esse consuetudinem cujuscunque loci; in aliquibus enim partibus semel concessis vestibus funeralibus, & lecto quotidiano, amplius hæredes de illis non curant; signum quidem non parum efficax affirmandi, consuetudinem illam introduxisse puram donationem irrevocabilem, ut censebat Barbosa, etiamsi mulieres intra annum luctus transierint ad secunda vota: in aliis vero ditionibus repetitur lectus quotidianus, non vero vestes lugubres, prout aliquando vidi, & in hoc observatur ad literam textus *in l. 6. tit. 6. lib. 3. fori*, ibi; *Si el marido, o la muger muriere, el lecho, que haviam quotidiano, finche al vivo, è si se casare, tornelo a particion con los herederos.* Et denique aliquando vestes, & lectus quotidianus restituuntur, quod quidem observandum prout in consuetudinibus notatum adfuerit, qua in re multum valent, Guttierez *Pract. lib. 2. quæst, 95. num fin.* Quesada *var. lib. 1. c. 18. ad fin.*

57 Si tamen consuetudo, vel lex sit dandi has vestes lugubres, & lectum quotidianum, non tamen se extendat ad aliquem certum modum restituendi, nec constet de consuetudine non restituendi, amplector communem sententiam relatam *num.* 37 quia non intelligitur pura donatio, sed tantum censentur datæ, & traditæ quoad vidua fuerit, & ficte videtur adesse donatio in primo matrimonio, *l. fin. C. de bon. matern.* Garronius *in rub. de secund. nupt. n.* 22. Covar. *in 4. 2. p. c. 3. §. 1. nu.* 11. Ergo transeundo ad secundas nuptias intra annum luctus, tenebitur eas restituere, & lectum quotidianum. Tum etiam probatur ex doctrina Julii Capponi *d. discept.* 194. *num* 13. Marinis *dict. c.* 273. *num.* 23. probantium antefatum perdere mulierem viduam intra annum luctus nubentem. Quod quidem variis rationibus probat Capponi; verum ea potissima est, quia in honorem primi matrimonii conceditur, qui cum cesset per secunda vota, inde est, ut recte a muliere auferatur. Ergo similiter dicendum est in hac specie, cum vestes, & lectus quotidianus propter eundem honorem concedatur.

58 Illud vero observandum, ut quando lectus quotidianus est restituendus, id sit intelligendum secundum decisionem textus *in l. 15. Tauri*, id est, ut mulier donec vivat, illo utatur; æstimatio vero illius reservanda est post ejus mortem, ut filiis primi matrimonii, aut hæredibus restituatur, Castillo *in d. l. 15. Tauri, in principio, vers. Potest etiam*, Siguenza *de clausulis, lib. 2. c. 11. §. 28. n.* 188. Sanchez *d. disp. 87. n. 32. ad finem.*

59 Deinde disquirendum, an si mulier intra annum luctus transierit ad secunda vota, privetur alimentis ab hærede præstandis, donec dos sibi restituatur? Qua in re illud prætermittendum, a morte viri dotem restituendam esse, si in rebus immobilibus consistat: si tamen adsint res mobiles, & immobiles, immobiles statim sunt restituendæ, mobiles vero post annum; prout etiam quando dos in rebus

mobili-

mobilibus tota consisteret, *l. unica*, §. *Exactio*, *C. de rei uxor. act. l.* 31. *tit.* 11. *p.* 4. Joseph Ludovisius *in communib. opinion. conclus.* 56. Gomez *in l.* 50. *Tauri*, *n.* 46. Connanus *lib.* 8. *comment. cap.* 10. Castillo *lib.* 8. *c.* 49. *n.* 4. Est tamen dubium, an per annum illum hæredes teneantur alimenta præstare, quod in puncto juris aliqui negarunt, Capycius *dec.* 24 *per tot.* Diez *regul.* 481. Villalobos *in communib. opin. lit. H*, *n.* 19. Rolandus a Valle *lib.* 2. *cons.* 55. *in discursu*. Sed in meliori sententia, & æquiori contrarium est dicendum, ob rationes, quas præstat Gomez *in d. l.* 50. *Tauri*, *n.* 48. *vers. Sed his non obstantibus*. Quod quidem intelligendum, si mulier pauper sit, nec habeat unde alimenta percipiat, ut explicat ipse Gomez impertime allegatos, Crassus *tom.* 2. *comm. opin. lib.* 1. *c.* 6. *q.* 47. Farinacius *in repert. de contract. q.* 34 *a num.* 19. Surdus *de aliment. tit.* 1. *q.* 44. *a n.* 1. Barbosa *in l.* 2. *ff. solut. matrim. a n.* 17. & late per Castillum *d. lib.* 8. *c.* 49. *per tot.* Barbosa *in d. leg. unica*, *n.* 44. Bossius *de aliment. c.* 14. §. 5. *a num.* 868.

60 Hinc orta est difficultas, an mulier transiens ad secunda vota intra annum luctus, perdat hæc alimenta? Et negandum videtur; nam ista alimenta sunt debita ipsi mulieri ob dotis retentionem in rebus mobilibus, cui annexum est onus suorum alimentorum, *l. Si cum dotem* 22. § *Sin autem in servissimo*, *ff. solut. matrim.* Mysingerus *cent.* 1. *observat.* 65. quidquid enim debetur ex justitia, mulieri non aufertur, sed tanquam suum suscipit, etiamsi intra annum luctus transierit ad secunda vota, ut si ei dos deberetur, vel lucra constante matrimonio acquisita, quia parta sunt, ex contractu societatis, & ex utriusque conjugis labore; Covartuv. *in* 4. 2. *p. c.* 3. §. 9. *n.* 8. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat. n.* 1. & ibi etiam Mathienzo *gloss.* 2. *n.* 2. Sanchez *d. disp.* 89. *n.* 29. & arrhæ quæ datæ sunt a marito ob præmium virginitatis, vel nobilitatis, Guttierez *de matrim. c.* 108. *a n.* 37. Castillo *d. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 29. prout etiam alia, quæ ex titulo oneroso ei debentur, Guttierez *d. c.* 108. *n.* 42. & latissime Sanchez *d. disp.* 89. Ergo similiter hæc alimenta, cum ei debeantur ratione justitiæ ob dotis dilatam solutionem. Et confirmatur; nam dos soluto matrimonio habeat eadem privilegia, prout si adhuc matrimonium constaret, *l. Etiam*, *ff. de fund. dot.* Ergo si maritus ob dotis retentionem tenetur mulierem alere, similiter ejus hæres, donec dotem restituat, etiamsi intra annum luctus transeat ad secunda vota cum marito divite, ut cum aliquibus docet Bossius *de Dote*, *cap.* 20. *n.* 90.

61 Sed in contrarium est communis sententia, nempe si mulier intra annum luctus ad secunda vota transierit, hæc alimenta perdere. Et ratio est, quia hæredes tenentur hæc alimenta præstare, quia mulier pauper est. Cum ergo ad secunda vota transierit, jam cessat ratio horum alimentorum; nam ali debet a secundo marito. Ergo si intra annum luctus ad secundas nuptias transierit, ex tunc alimenta ei non sunt præstanda. Excipit tamen ista sententia, si secundus maritus pauper etiam fuerit; nam tunc ratio alimentorum non cessat, Azevedus *in d. leg.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recopilat. n.* 7. Surdus *de aliment. tit.* 7. *q.* 22. *n.* 9. Mathienzo *in d. l.* 3. *gloss.* 2. *n.* 34. Guttierez *d. cap.* 108. *n.* 18. Cancerius *var.* 1. *p. cap.* 9. *nu.* 65. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 322. *vers. Interim dum uxor*, Sanchez *d. lib.* 7. *disput.* 87. *num.* 36.

62 In hoc dubio dico, hanc sententiam communem admittendam esse, sed animadvertendum ex duobus principiis a Doctoribus defendi, quia aliqui dicunt hæc alimenta perdere mulierem pauperem ob pœnam, quia injuriam facit priori matrimonio. Notavit Alex. *vol.* 2. *cons.* 26. Cancerius *d. c.* 9. *n.* 65. Verum hic modus defendendi solidus non est; nam ut supra probatum est, omnes pœnæ impositæ a Jure adversus mulierem transeuntem ad secunda vota, sublatæ sunt de Jure Canonico, & sic in praxi admissum: quapropter ob rationem pœnæ nequit defendi opinio ista communis.

63 Alteri etiam eam defendunt ob solam paupertatem mulieris, & quandam juris æquitatem, ut hæres, qui retinet dotem mulieris, interim eam alat, maxime cum toto illo tempore fructus ad maritum, aut ejus hæredes pertineant, Barbosa *in l.* 2. *ff. solut. matrim.* 1. *p. a n.* 5. Castillo *d. lib.* 8. *c.* 49. *n.* 6. Barbosa *in d. l. unica*, *n.* 45. quamobrem hæredes mariti ad ejus alimenta tenebuntur; inquiunt tamen hanc æquitatem cessare, si ad secundas nuptias intra annum luctus transierit. Hic secundus modus defendendi hanc opinionem gravissimam difficultatem percipit ex rationibus consideratis *n.* 56. quæ probant de rigore juris hæc alimenta deberi, tanquam onera præcisa illius dotis: quas ad id expendit Gomez *in d. l.* 50. *n.* 48. *vers. His non obstantibus*. Unde sequitur, tanquam proprium debitum secum ferre posse mulierem ad secundas nuptias, etiamsi intra annum luctus secundum matrimonium contraxerit.

Sed tamen asserendum, rationes illas non probare efficaciter alimenta ista intra annum restitutionis dotis de rigore juris deberi; hoc enim negarunt plures recensiti a Farinac. *d. q.* 34. *n.* 19. & supra, *n.* 55. & quamvis mulier vidua durare videatur in primo matrimonio, *l. fin. Cod. de bonis matern.* non tamen quoad hanc partem alimentorum, & alia onera, quibus tenebatur maritus, eo durante, sed tantum quando realiter existit, *l. Pro oneribus* 8. *de jur. dot. l. Si cum dotem* 22. §. *Sin autem*, *ff. solut. matr. l. Assiduis*, *Cod. Qui pot. in pign. habeantur*. Valaseus *consil.* 84. *num.* 3. Giurba *ad consuet. Messan. c.* 3. *gloss.* 5. 1 *part. n.* 11. quapropter summa æquitate introductum est, ut mulier pauper non habens unde alatur, alimenta percipiat ab hæredibus dotem in rebus mobilibus detinentibus, & fructus, & lucra earum percipientibus. Idque licet aliquo jure humano non induceretur, ratio ipsa naturalis dictat, pauperem mulierem ab hæredibus esse alendam, ut late ratiocinatur Surdus *de aliment. tit.* 1. *q.* 45. *n.* 55. Matesolus *var. lib.* 4. *c.* 83. *n.* 46. Unde sequitur, alimenta illa esse ei tribuenda, donec dos illius per annum ab hærede detinetur, si pauper sit; perdere tamen, si ad secunda vota transierit cum marito divite, ut possit eam alere; quia non ut debitum de rigore juris præstantur, sed tantum secundum æquitatem, donec non habeat unde alatur: quapropter si maritus dives sit, ea perdet; secus si pauper, cum adhuc instet eadem necessitas, & æquitas, ut tradunt relati *n.* 57. 64

Et probatur magis; nam restitutio dotis in immobilibus facienda est statim, post annum vero in mobilibus, explosa annua, bima, trima die, *d. leg. unic.* §. *Exactio*, *C. de rei uxor. act.* Idque ob varias rationes statutum est, ast potissimum ob miserationis causam, cum bona mobilia sint difficilioris præstationis, ut late per Barbos. *in d. l.* 2. *ff. solut. matr. in principio*, *n.* 2. Ant. Fab. *definit.* 5. *Cod. de rei uxor. act.* Gomez *in l.* 50. *Tauri*, *n.* 46. Fontanella *de pact. nupt. clausula* 7. *gloss.* 4. *part.* 11. *n.* 2. Bossius *de dot. c.* 19. §. 2. *n.* 11. *vers. Ratio*. Unde sequitur, per hoc beneficium hæredes mariti in anno illo ad nihil teneri, cum juste retineat illa bona; ideirco si mulier pauper fuerit, ex quadam æquitate constringuntur ad alimenta præstanda: si tamen ad secunda vota transierit cum marito divite, æquitas ista cessat, & tunc jam est extra familiam primi mariti, nec durat ficte matrimonium, nisi quando intra annum luctus non nubit; secus si nubat, ait optime Barbos. *in d. l. unic. C. de rei uxor. act. n.* 46. Unde nulla restat ratio, ut hæc alimenta percipere possit, si intra annum luctus ad secunda vota transierit cum marito divite, ut recte procedit communis sententia. 65

Aliqui tamen Doctores adhuc asserunt, maritum alterum, viduam in uxorem accipientem intra annum luctus, licet alimenta illius percipere non possit, posse tamen petere interesse ob retardatam solutionem dotis, *ex cap. Saluberiter* 16. *de usuris*. Verum Sanchez *d. disp.* 87. *n.* 30. horum Doctorum sententiam reprobat; nam hæredes primi mariti tantum tenentur ad interesse dotis, quando sunt in mora non restituendi dotem tempore a lege designato; quam non habent, si intra annum luctus non restituant in rebus mobilibus, ut probatum est. Ergo nec secundus maritus poterit interesse dotis petere. Et confirmatur; nam in meliori sententia, in aliis debitis tantum debere interesse lucri cessantis, & damni emergentis, quando debitor culpabiliter est morosus post tempus destinatæ solutionis, Valasco *consult.* 8. *n.* 4. Covar. *var. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 3. *vers.* 6. Cyriacus *controv.* 502. Barbosa *lib.* 2. *vot.* 63. *n.* 6. Carleval *de judiciis*, *tit.* 3. *disp.* 8. *n.* 5. quod ita certum, ut nec pactum valeat, ut interesse solvatur, nisi debitor fuisset morosus, ut cum Alex. & Rota tenet Barbosa *d. vot.* 63. *n.* 4. Cum ergo in specie intra annum luctus hæres morosus non sit restituendi dotem in rebus mobilibus: Ergo ex eodem tempore nullum interesse percipere valet, ut tenet etiam Bossius *de dot. cap.* 20. *num.* 85. Castillo *d. lib.* 8. *cap.* 49. *num.* 15. 66

Hæc sententia absolute loquendo admittenda est. Verum in aliquibus casibus tenenda est doctrina aliorum Doctorum, asserentium intra annum luctus petere posse secundum maritum interesse dotis ob retardatam solutionem, non solum quando dos constituta est in rebus immobilibus, quæ statim a morte mariti sunt tradendæ, & si hæredes interpellati, & requisiti, statim non tradant 67

culpa.

culpabiliter morosi existunt: sed etiam quando in rebus mobilibus extaret. Itaque duobus casibus, nempe si tempore contracti matrimonii conventum fuerit inter conjuges, ut dos restitueretur à tempore soluti matrimonii absque aliqua retardatione, vel si maritus dotem mulieri legaverit; tunc enim dos statim est restituenda, nec annus luctus expectandus est, ut tradunt plures relati, & secuti a Castillo *dict. cap.* 49. *n.* 8. *&* 9. quibus quidem casibus cum statim restitutio dotis etiam in mobilibus facienda sit, hæredes non restituentes morosi esse possunt, quapropter secundus maritus ob retardatam solutionem poterit petere dotis interesse.

68 Sed dices eum aliquorum sententia: Etiam post annum, licet hæres morosus sit, & interpellatus a muliere, & factæ sint omnes diligentiæ, nequit mulier propter retardatam solutionem dotis aliquod interesse percipere, quia esset usura. Quod probatur; nam licet *in dict. l. unica*; §. *Exactio*, *Cod. de rei uxor. act.* usuræ dotis concedantur, retardata solutione, id intelligendum de Jure Civili, ex quo similes usuræ permittebantur, non vero ex Jure Canonico, ubi reprobantur. Tum textus *in dict. cap. Salubriter*, est intelligendus respectu mariti sufferentis onera matrimonii, non vero respectu mulieris, eo jam soluto, Ergo non est ratio, unde mulier percipiat aliquod interesse, ut tradunt Covarruv. *dict. lib.* 2. *capit.* 3. *numer.* 3. *vers. Sexto*, Rodulphus *tract. de usuris*, *quæst.* 52. Gratianus *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 247. *a num.* 11. Hermosilla *ad leg.* 10. *tit.* 1. *part.* 5. *num.* 213. Castillo *dict. lib.* 8. *cap.* 49. *a n.* 28. Ergo in præsentiarum maritus secundus nihil poterit petere, nec interesse, neque aliquid prætextu alimentorum, Castillo *d. cap.* 49. *n.* 35.

69 Sed ad hanc instantiam dicendum, mulierem, seu ejus maritum, tempore destinatæ solutionis dotis, anno transacto, adesse debere, aut procuratorem constituere ad percipiendam solutionem, alias non committitur mora, nec hæredes debitores tenentur ad aliquod interesse, *l. Pecuniæ* 9. §. *Usurarum*, *vers. Si tamen*, *ff. de usuris*, ubi sic eleganter Consultus: *Si tamen post mortem creditoris nemo fuit, cui pœna solveretur ejus temporis, inculpatam esse moram constitit*, Covar. *Pract. cap.* 10. *num.* 4. Mohedanus *decis.* 15. alias 307. *tit. de locat.* Barzius *dec.* 111. *num.* 8. Gratianus *discept. tom.* 1. *cap.* 42. *num.* 12. *&* 21. Attamen si mulier, aut ejus maritus per se instet, aut procuratorem constituat ad dotem repetendam, tunc est dubium, an hæredes mariti ad interesse teneantur, tanquam culpabiliter in mora constituti. Negarunt relati *num. antecedent.* Sed affirmarunt quamplurimi, Surdus late *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 45. *a num.* 7. Valaseus *consult.* 8. *n.* 48. Vincentius de Franchis *decis.* 217. *num.* 4. Amato *resolut.* 49. *num.* 84. Barbosa *in leg.* 2. *ff. solut. matr. in princip.* 1. *part. num.* 45. *&* 48. Collerius *de alimentis*, *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 16. Unde in hac sententia ad instantiam facillime respondetur.

70 Verum hæc doctrina indiget explicatione, quia confuse a Doctoribus tractatur, Quapropter dico, difficultatem non esse, quando dos habuisset bona, sive immobilia, sive mobilia, fructus producentia; tunc enim a tempore moræ fructus isti debentur mulieri: quod quidem extenditur non solum ad res immobiles fructiferas, verum ad census, vel ad alias pensiones annuales, *l. Divortio* 8. §. *Non solum*, *ff. solut. matrim.* Mantica *de tacit. lib.* 12. *tit.* 31. *n.* 8. Gomez *in l.* 50. *Tauri*, *num.* 47. Gratianus *tom.* 4. *cap.* 610. *a num.* 14. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 322. *num.* 3. Quod quidem intelligendum est, etiamsi alimenta mulieri præstiterint; tenebitur tamen postea mulier expensas illas alimentorum hæredibus satisfacere, aut ipsi hæredes retinere poterunt, Mantica *dict. tit.* 31. *num.* 10. Hodierna *ad Surdum decis.* 211. *a nu.* 1. Gratianus *d. cap.* 610. *n.* 19. Unde in hoc casu dubium non est; tenentur enim hæredes fructus illos tradere, aut eorum interesse, si illos consumpserint, ut late prosequitur Bossius *de dot. d. cap.* 20. *a nu.* 105.

71 Est vero difficultas, quando post annum luctus dos est restituenda in pecunia, aut in rebus mobilibus, per se nullos fructus producentibus: quo quidem casu intelligendæ sunt duæ opiniones recensitæ *nu.* 63. *&* 64. Sed dicendum, duas illas opiniones non esse contrarias, verum in unam coalescere; sententia enim affirmans interesse deberi ex mora culpabili non restituendi dotem ob retardatam solutionem, non est intelligenda ob solam solutionem retardatam per se, sed ratione damni emergentis, aut lucri cessantis. Ratio damni emergentis potest mulieri evenire, quando non haberet alia bona unde aleretur, nisi a dotalibus non solutis, & aliunde expensas fecerit ad sui alimoniam, tunc enim damnum emergens constantissimum est, quod quidem etiam evenire poterit, si illa bona dotalia iterum ad dotem cum secundo marito trahat; & non solum ob dotem maritus ab alimentis præstandis eximeretur, unde expensas faceret, & damnum perciperet. Lucrum cessans similiter consideratur impræsentiarum, si mulier solita est negotiari cum pecuniis, aut illis rebus mobilibus, aut dare mercatoribus ad honestum lucrum, vel pecunia dotali fuisset emptus fundus fructiferus, vel quia in locis illis annui reditus facillime venduntur; ex his enim causis lucri cessantis, & damni emergentis Doctores primæ sententiæ minime negant, mulierem interesse percipere posse, hæredibus mariti existentibus in mora culpabili, & sufficienter lucro cessante, aut damno emergente probato, & liquido: quod quidem etiam admittunt in casu, quo hæredes, aut maritus teneretur alere uxorem, ut cum aliquibus docet Gratianus *tom.* 2. *cap.* 244. *n.* 9. *&* 10.

72 Unde Doctores utriusque sententiæ ad unum coalescunt; non enim ob solam dilatam solutionem, per se loquendo, interesse percipi valet absque alio titulo suscipiendi interesse, Leotardus *de usuris*, *q.* 30. *a num.* 54. Molina *d. disp.* 322. *n.* 3. Rubellus *de Just.* 2. *part. lib.* 6. *qu.* 11. *n.* 8. Molinus *de ript. nupt. lib.* 3. *qu.* 39. *n.* 37.

73 Contra hanc tamen concordiam dices, quod si nullum sit damnum emergens, aut lucrum cessans, adhuc ob dilatam solutionem interesse debetur in dotis restitutione. Ratio est, quia illud tacite pactum videtur a marito dotem recipiente, ut si non statim restituatur a se, vel a suis hæredibus, alimenta mulieri præstentur. Ergo ex hoc solo pacto interesse debebitur, ut tradunt Surdus *dict. tit.* 45. *num.* 7. *&* 11. Navarrus *de usuris*, *num.* 67. Fachineus *controvers. lib.* 3. *cap.* 101. Afflictus *decis.* 284. Gratianus *discept.* 240. *num.* 21 Scotus *de Justit. lib.* 6. *quæst.* 1. *art.* 2. Trullench. *tom.* 2. *in Decalog. lib.* 7. *cap.* 19. *dub.* 14. *num.* 10. Sed respondent aliqui, hoc pactum non intelligendum tacite in receptione dotis, nisi ad tempus matrimonii: quapropter soluto matrimonio alimenta non præstantur, nec aliud interesse, nisi adsit titulus lucri cessantis, aut damni emergentis, ut eum Barbosa expendit Gratianus *dict. cap.* 244. *num.* 6. Sed quamvis recipiamus aliorum doctrinam, asserentem etiam soluto matrimonio hæc alimenta deberi non solum intra annum luctus, sed postea, retardata solutione, prout asserunt relati, quos defendit Bossius *de dote*, *cap.* 20. *nu.* 95. intrat ratio lucri cessantis, & damni emergentis; nam si alimenta sunt ista præstanda uxori, & nec dos, nec alimenta ista præstentur, quis negabit non deberi interesse alimentorum ex damno emergente, aut lucri cessante, si mulier cum divite marito contraxerit? Unde sententiæ istæ minime inter se dissentiunt; & si alimenta præstantur, percipit mulier, seu ipse maritus interesse ipsorum alimentorum: quod idem in casu alimentorum cum Gratiano scripsimus supra, *nu.* 66. *in fin.*

CAPUT II.

Prosequitur materia antecedens.

S U M M A R I U M.

Est ab Ecclesia statutum, ut in funeribus Christianorum Psalmi, & sancta Preces cantentur, num. 1. *Et devitentur Missa funebris, quæ non thurificatur, sed tantum corpus defuncti, & sepultura insimul aqua benedicta aspergitur, nu.* 2.

An Missa funebris, corpore præsente, possit celebrari in diebus festis? Ponitur ratio dubitandi. In duplicibus festis non potest celebrari Missa de Requiem, *numer.* 3.

Sed contrarium declaravit Sacra Congregatio, nempe celebrari posse, num. 4. *Limita, nisi dies festus sit primæ classis, num.* 5.

Missa funebris dicenda est in diebus festivis, etiamsi corpus detinetur in aliqua Capella, seu Oratorio, numer. 6.

Missa solemnis in die obitus, an possit celebrari in die feria quinta hebdomadæ sanctæ, & in Sabbato sancto? Aliqui negant, num. 7. *&* 8. *Respondetur fundamento hujus sententiæ, & explicatur textus* in cap. *In* cœna 17. de consecrat. dist. 7. *num.* 9. *Consuetudo difformis non obligat, ibid. Explicatur caput* Sabbato 13. de consecrat. dist. 3. *num.* 10.

Pasqualigus asserit, Missam funebrem, corpore præsente,

posse

poſſe dici feria quinta Cœna, nu. 11. Sed in hoc ſtandum conſuetudini Eccleſiarum, etiam particularium, quæ obligat, num. 12. Et idem dicendum de Sabbato ſancto. In die Paraſceves abſque gravi culpa nequit Miſſa celebrari, num. 13. In Hiſpania, cum ex more multæ Miſſæ celebrentur in feria quinta Cœna, poteſt dici Miſſa funebris, corpore præſente, num. 14.

Jus ſepeliendi defunctos ad Parochum pertinet, num. 15. Sed jus funerandi non probat efficaciter, Eccleſiam eſſe Parochialem, ſicut nec jus baptizandi, nu. 16.

Quando quis Eccleſiam conſtruxerit, reſervato ſibi, & ſucceſſoribus jure ſepeliendi, ibi eſt ſepeliendus, etiam Parocho contradicente, data ſibi quarta, etiamſi intereſſe recuſet, aut non præſtet licentiam, n. 17.

Erecta nova Parochia, ſtatim habet jus ſepeliendi, niſi Matrix hoc jus ſibi reſervet, nu. 18. aut cœmeterium liberum ſibi non conſtituatur, n. 19.

An corpora damnatorum ſint ſepelienda in Parochia, ubi puniuntur. Supponitur poſſe ſepeliri ex licentia Judicis, num. 20.

Affirmative reſpondetur, & habet ſuam intentionem fundatam Parochus illius Parochiæ, ob qualitatem Parochialis Eccleſiæ, nu. 21.

Si defunctus fuerit intra limites Parochiæ illius, eſt efferendus, & vocati ad funus ibidem conveniendi, etiamſi fuerit nova Parochia ab alia diſmembrata, numero 22.

Si corpus extra Parochiam fuerit humandum, deferenda eſt Crux illius Eccleſiæ, & poſt eam incedere debet aſſociantes ſecundum antianitatem, niſi concurrat Capitulum Cathedralis; nam Curatus, & Sacriſta Cathedralis, etiam amovibiles, præcedunt etiam Parochum defuncti. Si tumuletur in Eccleſia Parochiali, funus Parochus peragit, etiamſi Capitulum Cathedralis interveniat, nu. 23.

An quando Capitulum Cathedralis ad funus peragendum in Parochia vocatur, Parochus illud faciens præcedat? Negarunt plures, num. 24. Affirmant quamplurimi, num. 25.

In hoc dubio in primis conſuetudini ſtandum, num. 26. Sed magnopere conſideranda eſt conſuetudo, ut fuerit introducta, facta contradictione contra Parochos; & contra hanc conſuetudinem facile remedia poſſeſſoria conceduntur, & reſtituitur per unicum actum, num. 27.

Tum ad has conſuetudines conſiderandum eſt tempus, in quo certant DD. Aliqi dicunt, ſpatium quadraginta annorum eſſe neceſſarium: alteri decem tantum requirunt, nu. 28.

Sed admittitur ſententia aſſerens, eſſe neceſſarium tempus quadraginta annorum. In his præcedentiis nequit fieri tranſactio, niſi de licentia Superioris, & cauſa cognita. Jura Eccleſiaſtica non præſcribuntur, niſi per quadraginta annos, nu. 29. Quod debet conſiderare Parochus, nu. 30.

Si nulla adſit conſuetudo, & Epiſcopus ſit præſens cum Capitulo, tunc Parochus funus gerens non præfertur, nu. 31. Secus, ſi Epiſcopus abfuiſſet, nu. 32.

Fit inſtantia, & reſpondetur, nu. 33. Fit etiam replica, & datur reſponſum, n. 34.

An in funeribus in propria Parochia faciendis a Parocho, præcedat Capitulum Collegiatæ ſimul cum Abbate? Negarunt plures, num. 35. Sed affirmat communis ſententia, n. 36.

Parochus exercens officium in ſua Parochia, debet præcedere omnes Canonicos, ſive Cathedralis, ſive Collegiatæ Eccleſiæ: Parochi in ordine Hierarchico ſunt immediati Epiſcoporum; idque ab origine ex D. Petro probatur, num. 37. Reſolvitur quæſtio, num. 38.

An quando non exercet officium proprium, veluti quando in funeribus, aut proceſſionibus concurrit cum Canonicis Collegiatæ, debeat præcedere? Aliqui negant: alteri affirmant, nu. 39.

Reſolvitur difficultas cum diſtinctione, ſi collegialiter concurrunt Canonici Collegiatæ, tunc enim præcedunt Parochum; ſecus ſi non concurrant collegialiter, num. 40. & 41.

Quando cura exercetur per Canonicos, Canonicus agens funus, ut Parochus conſideratur in præcedentiis, num. 42.

Hæc dicta de Canonicis Collegialium intelliguntur, quando eorum indultum nihil expreſſerit de præcedentiis reſpectu Parochorum, ſi tamen declaret, aut ſit conſuetudine legitima receptum, id erit obſervandum. Qui quidem ſi non habent jus funerandi, non poſſunt in funeribus erigere Crucem, ſed Parochus defuncti, etiamſi defunctus ſepeliatur in ſua Eccleſia: nec valent percipere funeralia, nec eorum Sacriſta, aut Capellanus præcedat Parochum, n. 43.

An quando defunctus ſepelitur in Eccleſia Cathedrali, ſi Capitulum aſſociet, poſſit Parochus defuncti deferre Stolam, & Crucem? Videtur dicendum, non poſſe, ob rationes ibidem adductas, nu. 44.

Sed contrarium tenet Lavorius, nu. 45. Explicatur doctrina iſta, & ponitur, n. 46.

Quando Parochianus eligit ſepulturam in Cathedrali, aut ibi habet ſepulchrum majorum, videtur non poſſe deferre Crucem, ſeu Stolam, num. 47. Sed contrarium defenditur, ſalva præcedentia Cathedralis, num. 48. Parochus, quando Parochianus alibi ſepelitur, percipit obventiones ob aſſociationem. Canonici irrequiſito Parocho nequeunt levare corpus. Parochia interdicta, ſepeliuntur Parochiani in Cathedrali, num. 49.

Si Canonicus domicilium habuerit in aliqua Parochia, ſepeliendus eſt in Cathedrali, & tunc Parochus nec Stolam, nec Crucem defert. Canonicus, licet habitet in aliqua Parochia, non eſt Parochianus illius, num. 50.

Parochus poteſt vocare Clericos ad funus, niſi aliter ab hæredibus defuncti fuerit diſpoſitum, vel a teſtatore. Explicatur declaratio Cardinalium in una Ferrarienſi, 9. Sept. 1613. *n. 51.*

Confraternitates nequeunt ad funus accedere, niſi expreſſim vocatæ, nec poſſunt Crucem erigere, n. 52.

Vocati ad funus debent convenire ad Parochialem defuncti, vel ad alium locum ſecundum conſuetudinem; nec permittendum, quod expectent per vias, vel ad domum defuncti, non obſtante contraria conſuetudine, num. 53.

Regulares vocati ad aſſociandum funus, debent ire ad Eccleſiam, unde cadavera aſportantur, & exire cum Clero. Si funus eſt agendum in ſua Eccleſia, non debent expectare per vias, ſed in Parochiali, aut in alia Eccleſia, ſecundum conſuetudinem loci, n. 54.

Ad Parochum ſpectat deſtinare vias ad funus, niſi alias conſuetudo ſit, ut ſpectet ad hæredes, n. 55.

Quantum tempus debeat corpus detineri, poſtquam defunctus mortuus eſt, diſſentiunt DD. Aliqui dicunt per ſex horas: alteri per octo: alii per vigintiquatuor. Verum hoc arbitrio Parochi relinquitur, n. 56.

Quando dubium eſt, an infirmus defunctus ſit, nec ne, Medici ſunt conſulendi, quorum placito funus eſt detinendum, ne vivus ſepeliatur, prout ſæpius accidit. Referuntur morbi, in quibus id accidere valet, ibid.

Ponuntur ſigna, quibus valet agnoſci, an infirmus e vita migraverit, n. 57. 58. & 59.

Tempore peſtis citiſſime cadavera ſunt ſepelienda, numero 60.

Qua hora, & die funus peragendum, decretum non eſt. Nocturno tempore, ſecrete, & abſque exequiis funus non eſt peragendum, nec in curribus. In die Paraſceves funus eſt agendum, non tamen pulſatis campanis, n. 61.

His de anno luctus peroratis, tranſeamus, proſequendo materiam, ad alios ritus funerum Chriſtianorum. 1 Eſt deinde ab Eccleſia rectiſſime inſtitutum, ut in funeribus fidelium Pſalmi, & aliæ ſanctæ deprecationes alta voce cantentur, & cum eiſdem corpora defunctorum tumulentur. Quamobrem D. Chryſoſtomus *homil.* 61. *cap.* 12. ſcripſit, *honorem haberi pro defunctis, non eſſe fletum, & ejulatum, ſed hymnos, & pſalmos, & optimam vitam.* Meminit etiam *homil.* 4. *in cap.* 2. *ad Hebræos*, ibi: *Quid etiam hymni? Nonne ut Deum glorificemus?* Eſtque decretum Concilii Toletani IV. *can.* 22. *in cap. Qui divinæ* 28. 13. *quæſt.* 2. hiſce verbis: *Qui divina vocatione ab hac vita recedunt, cum pſalmis tantummodo, & pſallentium vocibus debent ad ſepulchra deferri.* Ubi funebre carmen decantare prohibetur; forte enim magnis ululatibus, & lamentis decantabatur apud Noſtrates; unde Prudentius in hymno *in exequiis defunct.*

Quid turba ſuperſtes inepta
Plangens ululamina miſces?

Cur

Cur tam bene condita jura
Luctu dolor arguit amens.

Quapropter prohibetur carmen illud funebre, nimis dolorosum, & ululatibus refertum concinere, sed tantum sacros psalmos, & deprecationes ab Ecclesia ad id institutas, ut docuerunt Abbas *in rub. de sepultur. num. 4.* Albanus *de Cardinalib. quæst. 51.* Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 23. num. 14. ad medium.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 1. num. 203.* Samuel *de sepultur. tract. 1. controvers. 15. conclus. 12.* Urrutignyu *de Ecclesia Cathedrali, cap. 17. numer. 126.*

2 Tum etiam in funeribus Missa decantatur funebris, quæ communiter dicitur de corpore præsente, in eaque plures ritus omittuntur, qui in aliis vivorum Missis conficiuntur, & recensentur, Eaplicantur a Durantio *in Rat. Diviner. Offic. lib. 7. rub. de offic mortuor. vers. Veruntamen.* Samuel *tract. 2. de sepult. controvers. 6. num. 5.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 3. à num. 31.* Illud tamen asserit, in hac Missa non esse thurificandum, sed tantum corpus defuncti, & simul cum aqua benedicta aspergendum, non ut ejus peccata tollantur, sed ut omnis præsentia immundorum spirituum eliciatur. Idemque fit in sepultura ipsa, eo quod communiter dæmones in sepulchris habitent; unde ad errorem plures traxerunt, existimantes defunctorum animas dæmones esse, ut late convincit Divus Chrysostomus *homil. in Matth 29. cap. 8.* Petr. Gregorius *Syntag. lib. 3. cap. 24. num 15.* Quapropter sepultura thurificatur, & aqua benedicta aspergitur.

3 Est tamen difficultas, an in diebus festis possit celebrari Missa solemnis de *Requiem* in die obitus defuncti? Et negandum videtur; nam Missa de *Requiem* nequit dici in diebus duplicibus, nisi ex aliqua causa, nempe pro adimplenda voluntate testatoris, Gavantus *in rub. Missal. 2. part. tit. 5. num. 2. lit. A.* Tamburinus *de sacrific. M. l. 2. cap. 6. §. 2. num 1.* Garzia *in Summa, tract. 3. difficult 8. dub. ult. punct. 2. difficult. 3.* Non ita tamen si dies fuerit festus, in quibus Missæ de *Requiem*, etiam in diebus certis Anniversariorum nequeunt celebrari, Gavantus *in Rub. 1. part. tit. 5. num. 2. lit. Y,* Quartus *in Rub. M. s. 1. part. tit. 5. dub 2. difficult. 2. vers. Dico secundo,* Pasqualigus *de Sacrific. Missa, quæst. 284. num 7.* Ergo nec etiam in die obitus defuncti poterit celebrari Missa solemnis de *Requiem*, corpore præsente.

4 Sed in contrarium est declaratio Sacræ Congregationis 23. Maii 1605. & 16. Januarii 1677. quæ quidem absolute ait, Missam solemnem, corpore præsente, celebrari posse, etiam in diebus festivis. Et ratio est; nam Missa illa est magis privilegiata, quam aliæ Missæ Anniversariorum, quantumvis in die certa celebrandorum, ex eo quod pietas erga defunctum, antequam corpus sepulturæ tradatur, exigat hoc officium Religionis. Ergo recte Missa solemnis de *Requiem* poterit celebrari, præsente corpore, in die obitus, licet dies festivus sit, Barbosa *de Offic. Parochi, cap. 31. nu. 25. part. 1.*

5 In specie tamen dicendum, non in quolibet die festo hanc Missam dici posse; nam Rituale Romanum, *tit. de exequiis, in Rub. Pont.* asserit, hanc Missam in festis dicendam, *Nisi obstet magna diei solemnitas.* Unde Doctores communiter percipiunt, posse hanc Missam celebrari, nisi festa sint primæ classis, quia dicunt, magnæ esse solemnitatis, cui nequit pietas defunctorum præponderare, Gavantus *in Rub. 1. part. tit. 5. n. 2. lit X,* Quartus *d. tit. 5. dub. 2. difficult. 1.* Castaldus *in praxi carem. lib. 2. sect. 5. cap. 4.* Quod aliter intellexit Pasqualigus, non absolute in diebus festivis primæ classis, sed in solemnioribus ejusdem primæ classis, ut in die Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Domini, & Resurrectionis. Ita scripsit *q. 285. nu. 2. & 3.* Sed tamen communis sententia admittenda videtur, ut in diebus festivis primæ classis Missa solemnis de *Requiem* non dicatur, etiam præsente corpore; quia negandum non est, diem illum non esse magnæ solemnitatis, indecensque esse, ut tanta solemnitas permisceatur exequiis, & Missa solemni defunctorum. Tum quia facile occurritur pietati defunctorum, cadavere tumulato, dicendo pro eo Missam diei occurrentis, ut jam usitatum vidi.

6 Illud vero non obliviscendum, quod si ex aliqua causa corpus non sit præsens, veluti si ea causa detineatur in aliqua Capella, seu Oratorio, adhuc Missa solemnis de *Requiem* valet dici, etiamsi dies sit festus; nam licet Sacra Congregatio requirat corpus præsens, id est intelligendum largo modo, quatenus est insepultum, non vero ut sit præsens ad exequias, & Missam, ut contra Quartum probabiliter tenet Pasqualigus *d. q. 5. n. 4.*

Sed dubitari poterit, an feria quinta, & in Sabbato sancto possit celebrari Missa solemnis in die obitus? Et negandum videtur; nam in die Cœnæ Domini nequeunt plures Missæ celebrari, sed tantum ad Missam solemnem debent Presbyteri commnnicare, sicut & cæteri Fideles; *c. In Cœna 17. de consecrat. dist. 2.* Quod Soterus Pontifex asserit, antiquissima consuetudine esse introductum. Ergo cum nequeat dici, nisi una Missa, ad Presbyteros, & alios Fideles communicandos, nequibit in Cœnæ die dici Missa solemnis de *Requiem*, etiam corpore præsente, quod per necessariam consequentiam affirmare tenentur DD. asserentes, feria quinta hebdomadæ majoris nullam aliam Missam dici posse, Francolinus *de Hor. Can. cap. 30. nu. 40.* Azorius *1. p. lib. 10. cap. 24. q. 5.* Bonac. *disp. 4. de Sacrament. q. 7. punct. 7. n. 17.* 7

Quod quidem fundamentum non solum deservit ad feriam quintam, sed ad Sabbatum ejusdem Hebdomadæ Sanctæ; nam constat *ex cap. Sabbato 13. de consecrat. dist. 3.* nullam eodem die celebrari posse: & licet quoad Missam solemnem jam cessavit interdictum illud, non vero quoad privatas Missas, ut tenent plures, Navarrus *in Man. cap. 25. nu. 88.* Villalobos *1 p. Summæ, tract. 8. difficult. 20. nu. 8,* Reginaldus *in Praxi fori, lib 29. cap. 9. sect. 4. nu. 170.* Palaus *Oper. Moral. 4 p. tract. 22. disput. unic punct. 7. nu. 4.* Layman *in Summa, lib. 5. tract. 5. cap. 4. nu. 8.* Ergo cum in die illa alia Missa non possit celebrari, nisi Missa solemnis illius diei, non potest celebrari Missa solemnis de *Requiem*, etiam corpore præsente. 8

Sed hæc fundamenta solida non sunt; nam in feria quinta plures Missæ privatæ possunt celebrari, & de facto in nostra Castella celebrantur ante Missam solemnem; nam postea nequeunt celebrari, quia incipit officium Parasceves, Pasqualigus *quæst. 351. nu. 6.* Nec obstat textus *in dict. cap. In Cœna*, quia tantum loquitur de antiqua consuetudine, quæ quidem non habet vim obligandi, etiam in locis ubi vigeret, quia non est introducta tanquam obligatoria; tum & uniformis non est, cum jam in hac Ecclesia observetur aliud, alterum in alia; signum quidem grave, minime aliquam obligationem inducere, ut per Bart. *in l. 2. ff. solut. matrim num. 22.* Rota *part. 4. divers. decis 69. num. 13.* & apud Ludovisium *decis. 51. num 3.* Puteus *lib. 2. in noviss. decis. 426.* Marta *decis. 69. num. 35.* Ergo recte poterunt privatæ Missæ dici in feria quinta majoris Hebdomadæ, ut tradunt innumeri relati a Pasqualigo *dict. quæst. 352. num. 2.* & late Henao *de sacrificio Missa, disput. 20. sect. 3.* Diana *part. 11. tract. 5. resolut. 32.* 9

Alterum fundamentum de die Sabbati Sancti difficilius est; nam non solum adest decretum *in d. cap. Sabbato*, verum prout quotidie videmus, nullæ privatæ Missæ celebrantur die illa. Verum magnum Doctorum agmen affirmat, privatas Missas dici posse, maxime si Missa solemnis illius diei inceperit; Missa enim illa est Missa nocturna Resurrectionis, quæ olim incipiente nocte dicebatur, ut explicuimus *lib. 2. cap. 11. num. 15.* quæ hodie ante meridiem dicitur; sed non ita mane, quia est vetitum a Pio V. *in sua const. 4. nu. 2. Bull.* Qua propter cessat mœstitia Passionis Domini, quæ unica fuit causa, ut *in dict. cap. Sabbato*, Missas celebrari interdiceretur; quamobrem cessante causa, debet cessare interdictum illud, ea regula vulgari passim repetita. Refert quamplurima Pasqualigus *de sacrific. Miss. quæst. 358. num. 3.* Henao *d. disput. 20. sect. 2.* Leander *de Sacrament. tract. 8. disp. 5. quæst. 25. & 26.* Barbosa *de offic. Parochi, dict. 1. part. cap. 11. num. 50.* Guttierez *can. lib. 1. cap. 30. num. 36.* 10

Unde cum fundamenta ista solida non sint, quin potius ex probabili saltem sententia plures Missæ dici possint feria quinta, & Sabbato majoris hebdomadæ, Pasqualigus, *quæst. 286. a num 1.* asserit, Missam solemnem de *Requiem* corpore præsente, celebrari posse, dum tamen feria quinta ante Missam solemnem celebretur, & in Sabbato ante, vel post. Et probat; nam, ut dictum est, Missæ istæ solemnes, corpore præsente, non impediuntur in Ritualibus, nisi quando magna adesset solemnitas; ista enim magna solemnitas non occurrit his diebus, quia licet sint privilegiati quoad officium, non sunt tamen dies solemnes, sed potius mœstitiæ deputati, ubi non adest aliqua repugnantia cum Missa solemni de *Requiem*, corpore præsente. Ergo recte hisce diebus poterit dici, ut ostendere videtur Gavantus *1. part. rubric. tit. 5. num. 2.* 11

Sed tamen in praai consuetudo Ecclesiarum observanda est, quando enim nec in feria quinta, nec in Sabbato majoris hebdomadæ Missæ in aliquibus Ecclesiis nullæ dicuntur, nec dicenda est Missa solemnis de *Requiem*, etiam 12

præsen-

præsente corpore: nam ritus cujuscunque Ecclesiæ observandi sunt, præcipue cum illi Juri communi congruunt, ut tanta mysteria, prout tunc celebrantur, majori decore, & significatione celebrentur. Tum quia consuetudines illæ, etiamsi particulares sint Ecclesiarum, sunt observandæ, nec ad generales, nisi in subsidium recurritur, *cap. Super eo 22. de censibus*, Bart. *in l. 2. C. quæ sit long. consuet. nu.* 41. Parisius *lib. 2. cons.* 25. *nu.* 42. Rota apud Caval. *dec.* 95. *nu.* 3. *& dec.* 419. *num.* 4. Quapropter si in illis diebus in aliquibus Ecclesiis non dicantur, tunc feria quinta omnes Presbyteri in Missa solemni communicant, ut habentur in Ordine Romano, *cap. Cœna Domini*, ibi: *Communicent Presbyteri primo, postea Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur Missa.* Tunc enim non est dicenda Missa solemnis de *Requiem*, etiam corpore præsente; nam cum cessent omnia sacrificia ob ritum communicandi, similiter istud funebre Missæ de corpore præsente.

13 Quod idem dicendum judico, si idem observetur in Sabbato sancto, prout in Hispania observatur; quia tunc non est dicenda Missa de *Requiem*, etiam corpore præsente, ob rationes perpensas *num.* 12. Tum etiam, quia celebratio Missarum in Sabbato sancto eodem jure interdicitur, sicut feria sexta Parasceves, *d. cap. Sabbato 13. de consecrat. dist.* 3. ob rationem præstitam ab Innocentio ibidem, quia in hoc biduo fuerunt Apostoli in mœrore, & jejunio. Sed in die Parasceves nequit aliqua Missa celebrari absque culpa gravi, D. Thomas 3. *p. quæst.* 83. *art.* 2. Hurtado *de Sacrament. disp. 4. de Eucharistia, difficult. 2. vers. Secunda est*, Scortia *de Sacrificio Missæ, lib. 2. cap. 4.* Leander *de Sacrament. tr. 8. disput. 5. quæst. 22.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 8. difficult. 20. num. 2.* Nec etiam ea causa communicandi moribundum, Pasqualigus *de sacrific. Miss. quæst.* 356. *nu.* 3. Ergo nec dicenda est Missa solemnis de *Requiem*, corpore etiam præsente, in Sabbato sancto, quoties mos fuerit non dicendi privatas Missas, nec alias, nisi solemnem; viget enim præceptum illud ob eandem entitatem rationis.

14 In Hispania vero in feria quinta Cœnæ Domini quamplures Missæ dicuntur ante Missam solemnem illius diei; quapropter poterit dici Missa funebris solemnis, præsente corpore.

15 Præterea in funeribus sunt aliqua, quæ ad Parochum pertinent pro illis efficiendis, & quoad primum, jus sepeliendi defunctos ad Ecclesiam Parochialem pertinet de jure communi. Et probatur *ex cap. Ecclesia 1. 13 quæst. 1.* ubi Dionysius Pontifex Parochias divisit, & cuique cœmeteria designavit, cum jure sepeliendi suos Parochianos. Unde patet, de jure communi competere Parocho jus funerandi, & sepeliendi suos Parochianos. Cæterum probatur *ex cap. 1. de sepultur. circa fin.* ubi probatur, jus sepeliendi competere Ecclesiæ populum habenti, quem habet Ecclesia Parochialis. Ergo ad illam, & ejus Rectorem competit jus funerandi de jure communi, Angelus *verbo Sepultura, num.* 3. Sylvester *eodem verbo, quæst.* 5. Rodriquez *tom. 3. quæst. 58. art. 3. in princip.* Medicis *de sepult. 1. part. quæst. 6. num. 2.* Trollench. *de jur. Paroch. cap. 9. dub. 2. num. 1.* Urrutigoyti *dict. cap. 17. num. 7.* Rota *divers. 2. part. decis.* 50.

16 Quæ quidem probat, Ecclesiam esse Parochialem ex eo quod habeat jus sepeliendi. Sed animadvertendum, id solum sufficienter non probare. Et est ratio; nam Ecclesia, quæ non sit Parochialis, potest habere jus sepeliendi defunctos, vel ex consuetudine legitime præscripta, vel ex Episcopi authoritate habendi cœmeterium, & consequenter jus funerandi, Rota 1. *p. Recent. decis.* 228. *num.* 7. Hostecta *de incompatibilit. 1. part. cap. 13. num. 19.* Flaminius *de resignat. quæst. 1. num. 108.* Barbosa *de jur. Paroch. 3. p. cap. 26. num. 14.* Riccius *in Praxi fori, decis.* 660. veluti etiam jus baptizandi, ut cum Soto docet ipse Riccius *d. decis.* 660. quapropter jus funerandi sufficienter non probat, Ecclesiam esse Parochialem, nisi aliis concurrentibus, Lavor. *d. tit. 2. cap. 9. nu.* 6.

17 Prorsus Parochus, licet habeat jus istud de jure communi, si tamen aliquis Ecclesiam ædificaverit, reservato sibi jure sepeliendi, non poterit prohibere, quin ibidem sepeliatur: quod idem est dicendum, si non solum pro se, sed pro suis successoribus reservaverit. Et est ratio; nam cum liberum sit cuique sepulturam eligere (ut dicemus postea) ibique construens Ecclesiam pro se, & suis successoribus elegerit, nequit Parochus ea jure funerandi id contradicere, ex eo enim, quod jus hanc facultatem sibi concessit, consequenter ab hoc jure Parochum elisit, ut censuit Sacra Congregatio, cujus verba dat Barbosa *de jur. Parochi, dict. cap. 26. num.* 22. qui aliam declarationem refert 22. Decembris 1629. ubi deciditur, quod si Curatus in præsenti casu interesse recuset, vel petitam licentiam funerandi deneget, posse fundatorem in dicta Ecclesia a se constructa sepeliri absque ejus interventu, & licentia: quod quidem intelligendum, quarta funerali Parocho relicta, ut declaravit S. Congregatio 31. Martii 1629.

Quid vero dicendum, quando nova Parochia erigitur, 18
an statim habeat jus sepeliendi? Et affirmant communiter DD. *ex cap. Fraternitatem 3. de sepultur.* quia statim quod erigitur, designatur ab Episcopo cœmeterium, & eo benedicto, quisque in eo valet sepeliri, & eligere sepulturam, Lavor. *dict. tit. 2. cap. 9. num. 2. & cap. 8. num.* 10. quod quidem intelligendum, nisi nova Parochia erigatur intra limites alterius, & Matrix reservaverit sibi sepeliendi jus.

Aliter autem dicendum, quando in nova Parochia cœ- 19
meterium non designatur liberum, sed reservatum certis personis, quia tantum istæ ibidem poterunt sepeliri; nam legitima est ista reservatio, Butrius *in cap. Certificari, de sepultur. num.* 17. Lavor. *d. cap. 9. nu. 2. in fin.*

De cadaveribus punitorum, vel suspensis, vel trucida- 20
tis, investigandum est, an Parochus, vel Parochia, ubi suspenduntur, vel trucidantur, habeat intentionem fundatam, ut ibidem sepeliantur? Qua in re præmittendum, cadavera punitorum sepulturæ esse tradenda, nisi ex aliquo crimine de jure ea priventur, *l. 1. & tot. tit. ff. de cadaver. punit.* quod in Hispania, & Italia observatur, licet in Gallia mala aliquando contrarium observetur. De Jure tamen Canonico id procul dubio est, *ex cap. Quæsitum, fin. 13. quæst. 2. Clement. 1. de Pœnit. & remiss.* quod intelligendum petita licentia Judicis sententiam ferentis, *l. 1. vers. fin. ff. de cadaver. punit. l. fin. eod. tit. leg. 7. tit. 13. p. 1. & l. fin. tit. 31. part. 7.* Gomez *tom. 3. cap. 14. nu.* 8. Bolannos *in Curia, 3. part. §. Sententia, num.* 16. Bobadilla *in Polit. lib. 3. cap. 15. num.* 143. prout etiam legimus *Joan. cap.* 24. de corpore Christi Domini, quod ut sepeliretur, licentia a Pilato fuit petita: qua facta diligentia, poterit cadaver humari.

Facta hac suppositione dicendum, Parochum habere 21
fundatam suam intentionem, ut in sua Parochia cadaver puniti sepeliatur, eo quod habeat fundatam suam intentionem, ut omnes Christi Fideles intra limites suæ Parochiæ decedentes, ibidem sepeliantur, Baldus *cons. 62. n.* 7. Rubeus *cons.* 17. Cæterum probatur; nam inter ea, quæ sunt necessaria ad constituendum jus Parochiale, adest jus sepulturæ, *cap. Sacris 12. de sepultur.* licet enim supra diximus, hoc jus per se non constituere Parochiam, prout etiam tenet Fridericus de Senis *cons. 135. num.* 2. Gambarus *de Officio Legat. fol. 148. num.* 18. sed constituatur ex eo quod Parochiani audiant Missam ibidem diebus festivis, & Sacramenta percipiant ab ipso Presbytero Parochiali, vel in eadem Parochia; tum quia decimæ, & primitiæ eidem solvantur, & ibidem oblationes fiant: attamen simul cum ejus consideratur jus sepeliendi, *cap. Omnis 12. de Pœnit. & Remiss. Clement. Dudum 2. §. Verum de sepult.* tanquam quid necessarium ad constituendam Parochialitatem, Rota 2. *p. diversorum, decis.* 52. Mascardus *de Probat. conclus.* 469. Sarnensis *in Reg. de Idiomate, quæst.* 11. Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 6. a num.* 34. Vivianus *in Praxi jurispatr. 1. part. lib. 1. cap. 7. a num.* 5. Quapropter habet suam intentionem fundatam ad sepelienda cadavera punitorum intra limites suæ Parochiæ decedentium, Riccius *part. 1. decis.* 215. Lavor. *d. tit. 2. cap. 12. num. 51. cum sequentib.* Quapropter, nisi cœmeterium alibi sit ex consuetudine, vel ex authoritate Episcopi ad id deputatum, semper Parochus, & ejus Ecclesia habet fundatam suam intentionem, ut cadavera punitorum ibidem sepeliantur.

Ex his sequitur, quod si defunctus fuerit intra limites 22
Parochiæ, Crux Parochiæ deferenda est cum Curato, vel Vicecurato ad corpus sepeliendum; & si non fuerit Parochia libera, nullo jure reservato, Crux illius afferenda est, & vocati ad funus ibidem debent convenire, non autem in antiqua, a qua dismembratio facta est, ut censuit Sacra Congregatio Rit. 22. Martii 1631. Barbosa *de univers. jur. lib. 2. cap. 10. nu. 79. & de offic. Parochi, 3. p. cap. 26. n.* 79. Samuel *d. tract. 1. disp. 3. controv. 3. num.* 1.

Si vero extra Parochiam corpus fuerit humandum, uni- 23
ca Crux deferenda est illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, ut eadem censuit Sacra Congregatio 21. Febr. 1633. Gratianus *tom. 2. discept. 298. num.* 88. postquam sequi debent immediate personæ illius Ecclesiæ, & deinde cæteri

secun-

secundum antianitatem, ut similiter decrevit Rituum Congregatio 30. *Septembris* 1614. & 22. Novembris 1631. ad 3. ubi declarat ad intelligendum, dummodo non interveniat Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, seu quod omnes funus associantes incedere debent. Hinc enim Curatus, & Sacrista Ecclesiæ Cathedralis, etiam quod sint amovibiles, quando Capitulum Cathedralis intervenerit, debent præcedere proprio Parocho defuncti. Est declaratio ipsius Congreg. 22. Martii 1631. Refert has declarationes Barbosa *ubi proxime, in utroque loco, nu.* 78. Samuel *de sepult. tract.* 1. *controver.* 2. *conclus.* 11. *num.* 62. Marchetus *de sepult. tit.* 40. *num.* 22. Verumtamen, si corpus in Ecclesia Parochi tumuletur, debet Parochus funus peragere, etiamsi adsit Capitulum Cathedralis Ecclesiæ cum suis Dignitatibus; quia jus illud ad eum pertinet, etiam præsente Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, ut censuit Sacr. Congregatio *in Parisiensi*, 20. *Decembr.* 1602. *&* 28. *Novemb.* 1606. Samuel *d. controvers.* 2. *n.* 60. *conclus.* 10.

24 Est tamen dubium, an quando Capitulum Ecclesiæ Cathedralis accersitur ad funus conficiendum in aliqua Parochia, Parochus debet præcedere? Et negandum videtur ex doctrina Felini *in cap. Cum non liceat* 11. *de Rescript. n.* 2. *vers. Hic respondi pridie*, ubi decidit, Capitulum Ecclesiæ Cathedralis præcedere debere alios Prælatos inferiores, etiamsi sint Ecclesiæ Collegiatæ, quando ad associandum funus convocantur. Ergo etiam similiter debent præcedere Parochum in funere, etiam in Parochia, quia respectu Capituli Ecclesiæ Cathedralis inferior est. Cæterum, nam licet Rector in propria Parochia, utpote in propria domo, debeat aliis majoribus præesse, hoc tamen fallit, quando Capitulum Ecclesiæ Cathedralis ad Parochiam pervenerit; nam Capitulum Ecclesiam Cathedralem repræsentet, quæ est valde honoranda, Felinus *in cap. Postulasti, de Rescript. collat.* 7. inde est, ut, præsente, Capitulo nequeat Parochus præcedere, etiam in propria Ecclesia. Gratianus *discept. for. tom.* 2. *cap.* 298. *num.* 89. Salgado *de Regia Protect.* 2. *part. cap.* 9. *num.* 64. Nicolaus *lib.* 1. *observ. tit.* 31. *num.* 19. Ergo in specie Parochus, præsente Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, nequit in funere præcedere. Salgado *de Reg. Protect.* 2. *part. cap.* 9. *num.* 64. Barbosa *de offic. Parochi*, 2. *part. cap.* 9. *num.* 6. *&* 7. Samuel *tract.* 1. *disp.* 3. *controv.* 2. *conclus.* 7. Lavor. *dict. tit. cap.* 3. *a n.* 210.

25 Sed tamen contrarium tenent DD. alteri. Et ratio est, quia licet Rector Ecclesiæ Parochialis sit minor Capitulo Cathedralis; attamen quando funus agit, facit actum ad suum proprium officium pertinentem, & nihil relevat, quod alter sit major, Gratianus *tom.* 1. *discept.* 106. *num.* 2. Ferrus *de Præcedent. quæst.* 8. *n.* 7. Ergo licet majus sit Capitulum Cathedralis, non debet præcedere in Parochia, quando Parochus in funere proprium officium exercet. Rursus, in officio suo agendo, & in administrandis Sacramentis, Parochus repræsentant Episcopum, cujus immediate vices gerit, Barbos. *dict. cap.* 9. *num.* 1. qui quidem est caput illius Capituli: quapropter sicut Episcopus præcedit Capitulum Cathedralis, similiter ipse Parochus, agens vicem illius in funere ipso. Denique probatur; nam Parochus in Ecclesia propria dicitur tanquam Imperator, & Rex, *cap. Duo* 35. 22. *quæst.* 4. Abbas *in cap. Venerabilem, de Elect. num.* 19. habet præcedentiam præ aliis omnibus Clericis, sive Beneficiatis, sive Capellanis omnimodam, Chassaneus *in Catalog. gloriæ mundi, part.* 4. *considerat.* 81. Gonzalez *ad Reg.* 8. *gloss.* 6. *a n.* 100. Salgado *d. cap.* 9. *a n.* 56. Barbosa *d. cap.* 9 *num.* 5. Ergo etiam debet præcedere Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, quando suum officium exercet. Hanc ob rem in funeribus ducendis de consuetudine receptum est, ut Parochus cum Cappa, & Cruce præcedat Capitulum, sive sit Ecclesiæ Cathedralis, sive Collegiatæ, ut sunt decisiones Rotæ, quas referunt Ferrus *de Præcedent. quæst.* 32. *a n.* 2. Riccius *in Praxi, tit. de decis. omiss.* 6. *a n.* 4. Gratianus *d. discept.* 298. *per tot.* Gonzalez *d. gloss.* 6. *n.* 101. Barbos. *de offic. Episcopi*, 3. *p. alleg.* 78. *n.* 38. Bonac. *de contract. disp.* 3. *q.* 21. *punct.* 5. *n.* 4.

26 In hoc dubio magnopere consideranda est consuetudo legitime præscripta, quia in materia præcedentiarum multum valet, Rota *in noviss. decis.* 4. *de elect. in fin.* Navarrus *cons.* 1. *de majorit. & obedient.* Menochius *lib.* 1. *cons.* 126. *num.* 3. Valenzuela *cons.* 201. *a num.* 42. Medicis *Marchus decis.* 21. *per tot.* Salgado *dict. cap.* 9. *num.* 18. quapropter si adsit consuetudo, ut in funeribus Capitulum Ecclesiæ Cathedralis præcedat proprium Parochum, etiam officium suum gerentem, ea erit observanda.

27 Sed animadvertendum, non quamlibet consuetudinem esse sufficientem ad inducendam hanc præcedentiam oppositam juri communi; nam potest accidere, quod Parochus ignoranter eam permittat, non utendo, aut patiendo: quod non est sufficiens ad inducendam renunciationem hujus præcedentiæ, in magnum præjudicium sui Beneficii, & successorum, Decianus *lib.* 1. *cons.* 21. *n.* 74. Ferrus *de præcedent. quæst.* 18. *num.* 17. Requiritur igitur prohibitio, & interpellatio facta contra, & ut illi contradictione facta succumbant; nam in istis actibus liberis, & facultativis non nascitur possessio, aut quasi, nisi postquam interpellatus recusavit; tunc enim ab illo tempore nascitur præscriptio, aut consuetudo, quæ facit, ut prohibitus tunc gerat actum non gratuitum, sed meræ servitutis, Abbas *in cap. Significante, de appellat.* 1. *notab.* Surdus *lib.* 1. *cons.* 227. *n.* 23. Capponi *tom.* 1. *discept.* 4. *num.* 20. Gratianus *tom.* 1. *discept. cap.* 89. *a n.* 18. & in terminis *tom.* 2. *cap.* 298. *nu.* 20. qui *n.* 21. scripsit, Parochum posse recuperare jus suum, & ipsam possessionem præcedentiæ, si forte sui majores perdidissent; nam non fuit bonum jus perditum, quamvis fuerit amissa possessio, cum res facile ad suum statum revertatur, & ad suam naturam, & in similibus casibus præcedentiæ dantur passim remedia possessoria, quibus perdita possessio recuperatur, & contra turbantes arma suscipi possunt, Gratianus *ubi proxime*, Samuel *de sepult. tract.* 1. *controvers.* 2. *num.* 27. Larrea *allegat.* 52. *num.* 3. Castillo *de tertiis, cap.* 41. *nu.* 6. Antunez *de Donat. lib.* 1. *part.* 3. *cap.* 42. *num.* 19. Jul. Capponi *tom.* 1. *discept.* 4. *num.* 9. Et ex solo unico actu, aut quis manutenetur, aut restituitur; quia unicus actus dat quasi possessionem, Castillo *d. cap.* 41. *nu.* 61. Noguerol *allegat.* 28. *num.* 37. Posthius *de manut. observat.* 18. *n.* 10. Salgado *d.* 2. *part. cap.* 9. *num.* 19. Antunez *dict. cap.* 42. *nu.* 20. Cyriacus *controvers.* 210. *num.* 173. licet aliqui resistant, Ferrus *d. quæst.* 18. *num.* 22.

28 Secundo in his consuetudinibus considerandum est tempus necessarium ad earum præscriptionem, in quo dissident DD. nam aliqui dicunt, spatium quadraginta annorum esse necessarium, Gratianus *d. cap.* 298. *n.* 8. Andreas Siculus *lib.* 2. *cons.* 5. Purpuratus *in l.* 1. *ff. de offic. ejus, n.* 200. Rota apud Seraph. *decis.* 964. *a num.* 2. Capponi *tom.* 1. *discept.* 4. *n.* 16. *&* 17. qui asserit, hanc consuetudinem sic præscriptam esse probandam, cum hoc tempore, & insimul animo eam introducendi fuerit introducta, & non ob aliam causam. Sed in contrarium est agmen gravissimorum Doctorum asserentium, præscriptionem decem annorum sufficere ad causam istam præcedentiarum, quia in jure tempus hoc longum dicitur: quapropter sufficiens erit ad hanc consuetudinem inducendam, Cyriacus *dict. controvers.* 201. *n.* 169. Gamma *decis.* 1. *n.* 49. Mastrillus *de Magistratibus, lib.* 4. *c.* 14. *n.* 1. Genuensis *in Praxi Neapol. c.* 52. *n.* 1. Barbos. *d.* 2. *p. alleg.* 78. *n.* 27. Fabius de Anna *cons.* 40. *a n.* 1. Controll. *de Præcedent. n.* 6. Riccius *in Praxi for. cap.* 478. *n.* 2.

29 Verum ego admitto primam sententiam; nam causa præcedentiæ est gravissimi præjudicii, & per se gravissima, quatenus honor læditur, & turbatur ordo regiminis politici, Puteus *lib.* 2. *decis.* 449. *n.* 4. Gonzalez *ad Regul.* 8. *in proœm.* §. 4. *nu.* 30. Castillo *d. cap.* 41. *nu.* 28. Valenzuela *d. cons.* 201. *n.* 99. Antunez *d. cap.* 42. *n.* 58. Cyriacus *d. controv.* 201. *nu.* 3. & præferenda cuicunque commodo pecuniario, *l. Julianus* 26. *vers. Non enim, ff. Si quis omiss. causa testam. l. Miles* 11. §. *Socer, ff. de adult.* & magis æstimanda, quam vitæ salus, *l. Isti quidem* 8. §. *Quod si dederit, ff. Quod metus causa*, Cyriacus *ubi proxime, num.* 4. Quapropter ad consuetudinem istam inducendam decem annorum tempus breve est, idque maxime inspiciendum in his præcedentiis Ecclesiasticis, ubi non solum læditur honor personæ, verum ipsius dignitatis, & offici; tum & aliorum successorum: quapropter in eis nequit fieri transactio, nec compromitti, nisi ex Superioris licentia, & causa cognita utilitatis, aut præjudicii. Ratio apud Seraphinum *decis.* 36. Barbosa *d. allegat.* 78. *num.* 31. Gratianus *in addit. ad March. decis.* 232. *a num.* 1. Valeron *de transact. tit.* 3. *quæst.* 6. *num.* 50. Ergo erit necessarium spatium quadraginta annorum. Cæterum in causis Ecclesiasticis, & quando contra Beneficia, & Ecclesias aliquid præscribitur, hoc spatium temporis est necessarium, *Authent. Quas actiones, Cod. de sacros. Ecclesiis.* Quod non solum intelligas, quando aliquis privatus rem Ecclesiæ præscripserit, *cap. Sanctorum.* 3. *de præscript.* sed quando inter ipsas Ecclesias, & personas Ecclesiasticas aliqua jura præscribuntur, *cap. de Quarta* 4. *cap. ad aures* 6. *cap. Illud* 8. *de præscript.* Ergo idem tempus erit necessarium quando præscribuntur per consuetudinem jura præcedentiæ, quæ competunt alicui dignitati, vel beneficio; tum denique hæc jura, cum propria non sint, faciliter ab aliquibus conceduntur, vel per

ignorantiam, vel ob interesse, aut propter aliorum timorem, vel reverentiam: quare est necessarium tempus quadraginta annorum, ut per tantum spatium similia inconvenentia purgentur; idcirco admitto primam sententiam, ut etiam tenent plures, quos refert, & sequitur Valenzuela *d. conf.* 201. *n.* 42.

30 Hinc Parochus magnopere considerabit, an recte consuetudo illa possit sustineri, ut det præcedentiam in funeribus Capitulo Cathedralis, aut aliis personis eam intendentibus in funeribus, aut in aliis Ecclesiasticis functionibus; alias tamen non permittet, nec ei renuntiare poterit, Cyriacus *d. controvers.* 201. *nn.* 20. *&* 21.

31 Cæterum, si non adsit aliqua consuetudo, & Episcopus sit præsens cum Capitulo Cathedralis ad funus, tunc Parochus etiam funus gerens, nequit præcedere, sed in loco digno erit convocandus, cum Cappa ad illud conficiendum, Ratio est; nam Capitulum unum corpus consideratur cum Episcopo. Cum ergo Episcopus præsens debeat præcedere Parochum in funere, similiter Capitulum Cathedralis. Hanc ob rem Doctores asserentes, Parochum præcedere debere in funere in propria Parochia conficiendo, Capitulum Cathedralis excipiunt, nisi præsens sit Episcopus, Gennensis *in Praxi*, *quæst.* 230. *num.* 3. Ferrus *dict. q.* 32. *nu.* 6.

32 Erit vero totum dubium, quando Episcopus absens fuerit, & in funere adsit tantum Capitulum Cathedralis, cum Parocho in sua Parochia funus faciente: quo quidem casu asserendum, Parochum præcedere debere Capitulum, ut asserit communis sententia Doctorum recensitorum *n.* 25. Et ratio est firma, & solida illorum Doctorum: tum quia fundamenta aliorum nihil probant, quando Parochus exercet proprium officium, Capitulo Cathedralis præsente; sed quando concurrit Episcopus cum Capitulo, quo quidem casu proculdubio Capitulum, & Canonici debent præcedere, ut bene in specie considerant respondentes Felino, Gratianus *dict. cap.* 298. *num.* 16. Ferrus *dict. quæst.* 32. *nu.* 4. & eodem modo est intelligenda Rota apud Posthium *de manut. decis.* 35. *num.* 2. Nec clare loquitur Salgad. *d. c.* 6. *num.* 64.

33 Sed dices, adesse declarationem Cardinalium 25. Iunii 1611. quam refert Barbosa *de officio Parochi* 1. *p. cap.* 9 *n.* 7. asserentem, in funere faciendo in Ecclesia Parochiali Capitulum Cathedralis debere ipsum Parochum præcedere, quamvis ad ipsum Parochum pertineat officium facere. Ergo minus recte asseruimus, præcedere debere Parochum facientem officium cum Stola, & Cappa. Sed tamen has Sacræ Congregationis declarationes negare possumus, cum in probabiliori sententia jus non decernant. Sed adhuc declaratio ista habet responsum, quia est intelligenda, quando Episcopus est præsens, & Capitulum simul cum eo unum corpus conficiunt, quapropter eadem Sacra Congregatio *in Turitana*, 14. *Februarii* 1632. ordinem dat in simili specie, hisce verbis: *In Ecclesia Parochiali digniorem locum deberi Canonicis Cathedralis, immediate post Episcopum, & post Canonicos cedere debere Rectorem*. Refert ipse Barbosa *d. cap.* 9. *num.* 7. *ad fin.* Itaque si absens fuerit Episcopus, semper præcedet Parochus faciens funus.

34 Sed adhuc instabis cum Capponi *tom.* 1. *discept.* 5. *nu.* 13. asserente Parochum, etiamsi Stolam deferat in funere, minime dici valere officium gerere, sed tantum associare; quapropter nullam præeminentiam debet habere respectu Capituli Cathedralis Ecclesiæ, aut alterius, prout in primicerio per totam illam disceptationem defendit. Sed non bene loquitur Capponi; nam ut diximus supra, est proprium jus Parochi funera conficere, & defunctos suos Parochianos sepelire, & exercet proprium jus & officium, quando cum Cappa, & Stola ad funus efficiendum venit: tum Parochus in propria Parochia ut Episcopus censetur, & habet similem potestatem, Abbas *in cap.* 1. *de dol. & contumac. n.* 28. Barbosa *d. cap.* 9. *nu.* 3. & tanquam Episcopi vicem gerens est honorandus, ut tradit Priscus apud Capponi *d. cap.* 4. *n.* 7. quapropter non est dicendum, tantum funus associare, sed proprium officium exercere, & similiter honorandum esse per præcedentiam, tanquam illam personam, cujus vicem gerit.

35 Hinc discutiendum, an in funeribus efficiendis Parochus in sua Parochia præcedat Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, ac eorum Capitulum, simul cum Abbate, vel Præposito? Et negandum videtur propter plures declarationes Cardinalium, quarum tres refert Barbosa *de offic. Parochi* 1. *p. cap.* 9. *num.* 9. asserentes, in funeribus ducendis Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ præcedere debere Parochum; jus tamen funerandi, & faciendi officium, semper ad Rectorem pertinere. Quod etiam in processionibus adservandum declaravit Sacra Rituum Congregatio 11. *Decembris* 1613. *in Vertuensi, & in Senogalliensi*, 23. *Martii* 1619. *&* 4. *Aprilis* 1620. ut refert idem Barbosa *d. n.* 9. *in fin.* Cæterum ratione probatur; nam Ecclesiæ Cathedrales, & Collegiatæ, etiamsi sint posteriores, semper debent præcedere alias Ecclesias inferiores in quasi possessione præcedendi ante erectionem; quamobrem Canonici Ecclesiæ Collegiatæ præcedunt Rectores Parochialium, Joan. Monachus *in cap.* 1. *de filiis Presbyt. lib.* 6. *num.* 8. Chassaneus *in Cathol. gloria mundi*, 4. *part. considerat.* 38. Salgado *dict.* 2. *part. cap.* 9. *nu.* 44. Rota apud Seraphinum *decis.* 1223. etiamsi erectio Collegiatæ fiat absque præjudicio alicujus; & etiamsi ante erectionem in Collegiatam mixti intercederent Clerici, ut declaravit Sacra Congregatio *in una Syracusana*, 20 *Decembris* 1601. idque ex natura rei, quia major est dignitas Ecclesiæ Collegialis, quam Parochialis, Rota apud Seraphinum *decis.* 1445. *n.* 2. Ergo in efficiendis funeribus, Parochus, etiam cum Cappa, & Stola, in propria Parochia non debet præcedere Ecclesiam Collegiatam. Ita tenet Barbosa ex adductis declarationibus *dict. cap.* 9. *nu.* 9. Lavorius *d. tit.* 2. 2. *cap.* 3. *a n.* 213. Marchetus *tit.* 40. *de sepult. n.* 22.

Sed in contrarium est communis sententia, & aperte declaravit Sacra Congregatio *in una S. Angeli terra Saxiferrati*, 24. *Octobris* 1609. *& in alia Engubina*, 15. *Julii* 1614. *& in Prænestina Cavarum*, 13. *Julii* 1619. refert Barbosa *d. c.* 9. *num.* 8. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 3. *num.* 212. & aliam declarationem refert Samuel *de sepultur. tract.* 1. *disp.* 3. *controvers.* 2 *num.* 16. Et probatur; nam Parochus in funeribus debet omnes Clericos præcedere, Rit. Roman. *tit. de Exequiis pag.* 150. Cardinalis de Sancta Severina *in suo opusculo Sacerdotali*, *cap. De delatione corpor. ad Ecclesiam*, cujus verba dat Samuel *d. controvers.* 2. *nu.* 16. Ergo etiam præcedere debet Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ. Confirmatur; nam hujusmodi Canonici carentes jure sepeliendi, ibidem habentur sicut cæteri Clerici. Ergo sicut Parochus præcedit alios Clericos, similiter etiam Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ. Rursus Parochi ratione administrationis, scientiæ, curæ, & majoris periculi, sunt præstantiores aliis Canonicis cujuscunque qualitatis. Ergo debent habere majorem præcedentiam, *cap. Cum illis* 16. *de Præbendis in* 6. Probatur magis; nam inter Canonicos Parochus, si non habet præcedentiam cum Cathedralibus, est, quia unum corpus repræsentant cum Episcopo, nec ulla est ratio istius præcedentiæ, nisi ista, cum Episcopus adest cum ipsis in funeribus; quæ quidem ratio non militat cum Capitulo Collegiatæ, ubi non adest Episcopus, sed tantum Abbas, seu Præpositus. Ergo si Parochus adest cum Cappa, & Stola, semper istis Canonicis Collegiatis est anteponendus, præcipue cum suum funus exercet in propria Parochia, Gratianus *d. discept.* 298. *per tot.* Ferretus *dict. quæst.* 32. *num.* 5 Lezana *in Summa*, *tom.* 3. *verbo Defunctus*, *num.* 4. Gonzalez *ad Reg.* 8. *gloss.* 6. *num.* 105. Tambutinus *de jur. Abbatum*, *tom.* 1. *disput.* 25. *quæst.* 2. *n.* 31. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 4. *a n.* 215. Samuel *d. controvers.* 2. *per tot.* Hieronymus Garat. *de jur. Paroch. tit.* 3. *cap. ult.* Salgado *de Regia Protect.* 2. *p. cap.* 9 *nu.* 88. 36

In hoc dubio a Doctoribus diversa admiscentur; involvunt enim fundamenta probantia dignitatem, & præcedentiam Canonicorum Ecclesiarum Collegiatarum, absolute loquendo: tum involvunt cum eadem præcedentia administrationem in propria Ecclesia, Parochiali, faciendam per Parochum, & jura suæ administrationis, & exercitii. Verum, ut clare procedamus, dico, Parochum semper præcedere debere Canonicos, etiam collegialiter associatos in sua Parochia, quoties exercet proprium officium, sive sint Cathedralis, absente Episcopo, sive Collegialis Ecclesiæ. Et ratio sumitur ex dictis; nam tunc gerit vicem Episcopi, & quia Prælatus dicitur Ecclesiæ Parochialis, Lavor. *dict. cap.* 4. *num.* 214. *&* 217. Quapropter debet habere præcedentiam omnibus Canonicis, sive Cathedralis, sive Collegialis Ecclesiæ. Tum etiam in officio proprio habet ordinem Hierarchicum, immediatum ab officio Episcopi; ex eo enim quod Episcopi non poterant omnia administrare, & in omnibus locis suæ diœcesis agere, instituti sunt Parochi, quod originem habuit a nostro Parente D. Petro, qui cum ad omnia assistere non potuisset, aliquos Presbyteros constituit, qui postea ad apicem Cardinalatus sunt vocati. De quo Lantmeter. *de vet. Clericor. victu*, *lib.* 2. *cap.* 70. *vers. Missus*. Hi enim Fideles instruebant, & Sacramenta administrabant, officium Parochorum exercentes, Trullench *de jure Parochi*, *cap.* 1. *nu.* 3. Quæ quidem necessitas Dionysium Summum 37

Præ-

Præsulem ita adstrinxit, ut Parochias dividere, ut in qualibet Parochus certus institueretur, Filesacus *de orig. Paroch. cap.* 4. Barbosa *de offic. Paroch. cap.* 1. *num.* 18. *part.* 1. Capponi *discept.* 4. *num.* 2. Hanc ob rem quoties Parochus suum proprium officium exercet, utpote persona immediate repræsentans Episcopum, debet habere omnem præcedentiam, tam Canonicis Cathedralis, quam Ecclesiæ Collegiatæ. Quo in sensu sunt intelligendæ declarationes Cardinalium, quas supra recensuimus.

38 Hinc colligitur ad nostram speciem, Parochum facientem funus intra suam Parochiam, præcedere debere Canonicos Collegialis Ecclesiæ, vel Vicecuratum, qui nomine illius exercet. Et probatur facile; nam ut diximus supra, præcedit Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, absente Episcopo, qui sunt digniores, quam Canonici Collegiatæ, cum illi sint Clerici primi gradus, isti secundi, Innocentius, *in cap. Sedes, de Rescript.* Salgado *dict.* 2. *part. cap.* 9. *n.* 44. Ergo necessario in his funeribus faciendis in sua Parochia ab ipso Parocho, debet præcedere Canonicos Collegiatæ. Tum indecens fuisset, ut Parochus in propria domo, cum Cappa, & Stola, Canonicis Collegiatæ præcedentiam daret; nam licet Stola, nec Cappa aliquam jurisdictionem, aut prærogativam det, sed tantum sit signum Sacerdotale, ut censet Lavorius *dict. cap.* 4. *num.* 217. *in fin.* Attamen negandum non est, cum illis signis Sacerdotalibus in funeribus exercere proprium officium, ad quod de jure habet fundatam suam intentionem, ut diximus supra: & in consequentiam debet præcedere Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, & alios quoslibet Canonicos, nisi adesset realiter Episcopus, ut etiam admittit Lavorius *d. cap.* 3. *n.* 218.

39 Si vero non exerceat officium proprium, sed extra Parochiam simul cum Canonicis Collegiatæ, Parochus, vel Parochi vocarentur ad funus associandum, vel ad processionem faciendam, tunc est majus dubium, quod pro utraque scripsit Barbosa *dict. cap.* 9. *a num.* 8. & aliqui affirmant, tunc Canonicos præcedere debere. Et ratio est; nam Parochus ratione sui Beneficii debet præcedere inter pares, non vero inter alios, qui sunt majoris dignitatis, ut sunt Canonici Collegiatæ Ecclesiæ, *cap. Licet canon, juncto cap. Statutum, de elect. in* 5. Salgado *dict. cap.* 9. *nu.* 45. Ergo semper debent præcedere Canonici. Tum etiam alia ratione; nam quando Parochi sunt extra Parochiam, considerantur tanquam simplices sacerdotes, & nullam respectu Canonicorum collegialiter sumptorum possunt habere præcedentiam, Gratianus *dict. cap.* 29. *n.* 40. Lavorius *dict. cap.* 3. *n.* 217. Sed tamen pro Parochis est adhuc altera sententia, quam refert Barbosa *dict. cap.* 8. *num.* 9. & probatur; nam Parochi sunt Superiores aliis quibuscunque Canonicis; quia habent administrationem, majorem scientiam, ordinem, curam, & periculum, unde præstantiores sunt. Ergo semper debent eos præcedere, ut scripsit Molina *de Canonicis, lib.* 2. *cap.* 14. cujus elegantia verba transcripserunt Lavor. *dicto cap.* 3. *num.* 214. Barbosa *dict. cap.* 9. *num.* 2. Hieronymus Garat. *de juribus Parochorum, tit.* 1. *cap. ult.* Marchetus *dict. tit.* 40. *num.* 24.

40 Sed tamen duobus modis consideranda est hæc difficultas; nam ad associandum funus possunt concurrere Canonici collegialiter extra Parochiam Parochi, vel ad processionem faciendam. Quo quidem casu assero, Canonicos præcedere debere; nam tunc nullo modo Parochus adest nomine Parochiæ, sed tantum alius quilibet Sacerdos simpelex, nullum officium proprium exercens: quamobrem Canonici collegialiter adsciti debent præferri. Tum Parochi habent præcedentiam in his, quæ pertinet ad animarum curam, & proprium officium exercendum, Gratianus *d. cap.* 298. *num.* 41. Cum ergo in hac specie nullam curam, nec proprium officium exerceant, necessario debent præcedere Canonici. Denique intrat Regula, ut Ecclesia superior debeat præcedere Clericos Ecclesiæ inferioris, prout est Parochus, quando non exercet curam, aut proprium officium, ut bene perpendit Barbosa *d. cap.* 9. *num.* 5. Ergo in hac specie semper Canonici Collegiatæ debent præcedere.

41 Si vero non collegialiter Canonici conveniant, sed tantum ut particulares, ad funus associandum, vel ad aliquam processionem, tunc Parochi debent præcedere, etiam ut particulares; nam habito respectu ad particulares personas, ut est Parochus, & Canonicus, sunt Parochi majoris ordinis, & superioritatis, & Canonici inferioris, ut optime probat Molina *lib.* 2. *de Canonicis, cap.* 14. hisce verbis: *Semper igitur Canonici honorent Pastores, & sese coram Deo humiliter inferiores agnoscant, et si parva quædam hujus sæculi judicia aliud acclamat,* Samuel *de sepult. d. tract.* 1. *controvers.* 2. *conclus.* 2. *n.* 4. ibi: *Nam Parochus est oculus dexter Episcopi, cujus gerit vices, & ipsi Canonici, etiam Cathedralis Ecclesia, honorare debent Pastores, quales sunt Domini Parochi, & sese coram Deo humiles agnoscere debent, licet parva quædam hujus sæculi judicia aliud acclament; nam Cura est dignior Canonicatu, & præsertim Collegiatarum Ecclesiarum.* Quapropter si concurrant ut particulares, semper sunt Parochi præferendi. Quo in sensu admittenda est sententia relata num. 39. asserens, Parochos in his funeribus Canonicis præferendos esse.

42 Sed quid si penes Capitulum sit animarum cura exercenda per ipsos Canonicos per hebdomadas, prout olim fiebat, priscis enim temporibus cura animarum per Canonicos exercebatur, & ipsi tenebantur ad Sacramenta administranda, populum docendum, & alia agenda pertinentia ad Parochias; & quod minus erat eorum exercitium fuit Psalmos canere, ut est testimonium Onuphrii *de Septem Urbis Ecclesiis, tit. de Ecclesia Lateranensi*, hisce verbis: *Canonicorum priscis illis temporibus mos erat Sacramenta plebi administrare. Nam in psallendo minus erant occupati, cum eo tempore Psalmodiam fideles populi frequentarent.* Lantmer. *de vet. Clericor. vit. lib.* 2. *cap.* 70. *vers. Porro*, Si tamen hodie in aliqua Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata adsit cura animarum per ipsos Canonicos exercenda, & ad funus associandum concurrat Canonicus cum Parochis, quis præferendus? Et ex dictis resolvendum, Canonicum exercentem curam, solum ibidem considerari ut Parochum particularem, qui si agat officium in propria Ecclesia, est aliis Parochis anteferendus; si vero tantum associet, habebit præcedentiam secundum prærogativam suæ Ecclesiæ, quæ tantum respectu illius exercitii consideranda est tanquam Parochia. Ratio est; nam quando concurrunt plures Parochi, quisque est præferendus secundum prærogativam suarum Ecclesiarum, ut censuit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Barb. *d. cap.* 9. *n.* 11. *in fin.* Ergo similiter in præsentia.

43 Hæc enim, quæ diximus de Canonicis Collegialium Ecclesiarum; sunt intelligenda, quando earum indultum nihil aliud expresserit de præcedentia respectu Parochorum; nam si ad id habeant indultum, aut consuetudinem legitimam, inductam his requisitis, de quibus supra, utique Canonici illi præcedent, ut supponunt DD. recensiti, Samuel *dict. controvers.* 2. *in principio*, qui *conclus.* 3. *nu.* 29. asserit, Canonicos Collegiatæ non habentes jus sepeliendi, & funerandi in sua Parochia, non posse erigere Crucem quando cadavera ad suam Ecclesiarum asportantur ibidem sepelienda; sed Parochus defuncti debet erigere Crucem Parochiæ, quamvis totum Capitulum associet. Et ratio est; nam in funeralibus tantum possunt Crucem erigere, qui habent jus sepeliendi. Cum ergo Canonici isti jus istud non habeant (ut supponimus) ergo nequeunt erigere Crucem, etiamsi defunctus in Ecclesia sepeliatur, Gratianus *d. cap.* 298. *num.* 88. Gavantus *in Man. Episcopor. verbo Exequia, num.* 14. Et idem est dicendum, si medietatem, aut aliquam partem funeralium desiderarent, ex eo quod defunctus in sua Ecclesia Collegiata sepeliatur ob solam sepulturam; nam cum Ecclesia Collegiata per se, independenter ab aliquo indulto non habeat jus sepeliendi, nec funerandi, in tali casu considerantur Canonici, etiam collegialiter associantes, tanquam alii Clerici particulares. Ergo nequeunt aliquid percipere ex funeralibus tamum pertinentibus ad illum qui habet jus funerandi defunctum, Mantica *decis.* 284. *num.* 6. Lezana *tom.* 2. *cap.* 1. *a num.* 48. Samuel *dict. controvers.* 2. *conclus.* 4. *d. n.* 37. qui *conclus.* 5. asserit, quod si Sacrista, aut Capellanus Ecclesiæ Collegiatæ ad funus associandum proficiscatur in sua Ecclesia peragendum, nequibit Crucem erigere, nec locum hebere super Parochum defuncti, nec funeralia agere, sed hæc omnia ad ipsum Parochum pertinebunt; quia nequit Sacrista, seu Capellanus habere majus jus quam Capitulum, cujus loco subrogatur, *cap. Præcipimus dist.* 93. Romanus *singul.* 340. Gratianus *dict. cap.* 298. *num.* 4. Ergo nec Sacrista, aut Capellanus illius Ecclesiæ, quæ venit ad funus, poterit Crucem erigere, nec funus conficere.

44 Est tamen dubium, quando quis sepelitur in Ecclesia Cathedrali, an tunc Parocho liceat Crucem deferre, & Stolam, quando Capitulum ipsum associaret funus? Et dicendum videtur, non licere, quia ut dictum est supra, Parochus officium suum non exercens debet Ecclesiæ Cathedrali sese subjicere, utpote majoris dignitatis, quia lu-

minare majus offuscat minus, *cap. Solitæ*, §. *Præterea*, *de majorit. & obedient.* Tum quia omnes Clerici diœcesis debent Cathedrali obedientiam præstare, Abbas *in cap. Cum non liceat*, *de rescript.not.* 3.*n.* 2. Felinus *ibidem*, *n.* 2. Quapropter quando funus fit in Ecclesia Cathedrali, Parochus debet se submittere Cathedrali, nec Stolam, nec Crucem deferre, prout, judex minor non administrat, præsente majore, nisi major assentiat, *cap. Denique*, *dist.* 1.*cap.penult. & ult. dist.* 95. *cap. Antiqua*, §. *Dominica*, *de præbend.* ubi Glossa, & communiter DD. & quia cum majori judice minor deponit insignia, & non utitur in aliena jurisdictione, *l.* 1.*& ult.ff.de offic. Proconsul.* ubi Scribentes, Abbas *in cap.* 1.*ut lit. pend.n.* 1. Ergo Parochum, quando funus fit in Cathedrali, & extra Parochiam propriam, nec Crucem, nec Stolam deferre posse, existente præsente Capitulo Cathedralis, asserendum videtur.

45 Sed in contrarium sunt alia fundamanta, nempe defunctum esse propriæ Parochiæ, & Parochus habet fundatam suam intentionem ad funus suorum Parochianorum, ut dictum est supra, *cap. Nostra* 10. *de sepult.* Marius Antonius *lib.*1.*resol.* 112. *casu* 39. *vers.* 4. quapropter licet sepeliendus sit in Ecclesia Cathedrali, non perdet jus funerandi: quapropter habebit jus ad deferendam Crucem, & Stolam ad illud funus conficiendum. Cæterum, licet Ecclesia Cathedralis dicatur Parochialis totius diœcesis, *cap.* 1. *de Rapt.* Lapus *allegat.* 62. *nu.*4. Guttierez *Canon. quæst. lib.* 1. *cap.* 27. *an.* 24. & habet majoritatem respectu aliarum Ecclesiarum inferiorum; non tamen id est cum præjudicio Parochialium Ecclesiarum; ita ut Parochiani non dicantur proprii illius Ecclesiæ, itaut Parochus non possit associare funus defuncti Parochiani. Ergo licet Parochianus sepeliatur in Ecclesia Cathedrali, adhuc tamen Parochus poterit Crucem deferre, & Stolam in ejus funere. Præterea, etiamsi deferat Crucem, & Stolam, nihil aufertur de dignitate Capituli, nec minor debet deponere insignia, quando ipse exercet suam propriam jurisdictionem; nam licet insignia debeant deponi coram majori, ob reverentiam, non tamen quoad jurisdictionem contentiosam, *cap. Pervenit* 11. *quæst.* 1. *Auth. de defens. Civit.* §. *Nulli*, Butrius *in cap. Volentes*, *de offic. delegat. n.* 6. Quapropter semper Parochus poterit in similibus funeribus Crucem deferre, & Stolam, ut late defendit Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 11. *an.* 11.

46 In re tamen animadvertendum, aliquibus modis casum hunc accidere posse, nempe quando quis esset Parochianus certus alicujus Parochiæ, verum sepulturam elegerit in Ecclesia Cathedrali, aut ibidem habuerit sepulturam suorum majorum; quia tunc, ut postea dicemus, si decedat nulla electa, ibidem erit sepeliendus: vel id accidere valet, quando Canonicus domicilium habuerit in aliqua Parochia, verum nulla electa sepultura decedat; quia in Ecclesia Cathedrali est sepeliendus, Innocentius *in cap.* 1. *de sepult.* Medicis *de sepult.* 1. *quæst.* 6. *n.* 8. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 62. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedr. cap.* 17. *num.* 15.

47 Hinc in his duobus casibus discutienda est illa quæstio supra posita. Et in primis, quando Parochianus est proprius Parochi, & est tumulandus in Ecclesia Cathedrali, dicendum videtur, minime esse vocandum Parochum, nec posse in associatione deferre Crucem, nec Stolam. Et probatur; nam ut declaravit Sacra Congregatio in Telesina, 18. Augusti 1629. & in una Adrian. 29. Novembris 1631. quas refert Samuel *de sepult. tract.* 1.*controvers.*6.*conclus.* 3.*n.* 6. & eas sequitur, quando cadaver in Ecclesia Cathedrali sepelitur, irrequisito proprio Parocho, licite, ac libere levatur e domo, seu ab Ecclesia Parochiali, & ad Matricem defertur. Ergo nullum jus relinquitur Parocho in funere illo: Ergo nequibit, nec Crucem, nec Stolam deferre, Præterea, licet prout est proprius Parochianus, haberet aliquod jus, non poterit tamen deferre Crucem; nam quoties adest Crux Ecclesiæ Cathedralis, nequit alia erigi in associatione funeris, prout declaravit Sacra Congregatio in una Pisauriensi 22. Martii 1631. ut quando adest Ecclesia Cathedralis cum Regularibus, id fit ob reverentiam Matricis. Samuel *dict. tract.* 1.*controvers.* 3. *num.*39.*conclus.*6. Ergo licet Parochus habeat aliquod jus ad associandum funus, nequibit in hac specie, nec Crucem, nec Stolam deferre.

48 Verum in hoc casu contrarium teneo, nempe Parochum proprium posse associare funus cum Cruce, & Stola, salva prærogativa Ecclesiæ Cathedralis, tam in præcedentia Canonicorum, quam eorum Crucis: nec ullo modo Parochus est negligendus a Canonicis. Et probatur; nam Parochus in his, qui sunt Parochiani, habet proprium jus ad funus eorum: nec ex eo quod alibi, aut in Ecclesia Cathedrali sepeliantur, potest hoc jure privari, nempe associandi cum insigniis Parochiæ, quin potius ob hanc associationem, quando alibi sepeliuntur, obventiones percipit, & eis privatur, si non associet, ut declaravit Sacra Congregatio 1. Februarii 1641. & refert Samuel *dict. tract.* 1. *controvers.* 5. *conclus.* 2. *n.* 4. nec enim est negligendus, nec excludendus Parochus proprius, ut declaravit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *part. cap.* 26. *n.* 62. Lezana *tom.* 2. *verbo Sepultura quoad Regul. n.*5. Ergo simile jus debet habere etiamsi defunctus sepeliatur in Ecclesia Cathedrali, ut associet cum insigniis Parochiæ. Cæterum probatur; nam nec Capitulum, nec Canonici Ecclesiæ Cathedralis queunt, irrequisito Parocho, defunctum levare e domo sua: quo in sensu intelligendæ sunt declarationes Cardinalium supra recensitæ, quas non recte adduxit Samuel pro contraria parte, ut constat ex declaratione in Adrianensi, 29. Novembris 1631. Ugolinus *de offic. Episcop.cap.* 17.*num.* 3. Gratianus *discept.tom.*3.*cap.* 492. *a num.* 34. Barbosa *de offic. Parochi*, 3.*p.cap.*26.*n.*66.*& lib.* 2. *de univers. jur.lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 66. Marchetus *dict. tit.* 40. *n.*11. Unde sequitur, ratione ipsius Parochialitatis jus habere ad funus, etiamsi cadaver in Cathedrali humetur, itaut possit associare cum Cruce, & Stola; alias tamen nulla requisitio esset necessaria, cum ad nihil deserviret, nec superfluitas in jure admittenda est, *l. Tunc cogendum*, §. *Sabinus* .*ff.de Procurat.* Scaccia *de commerc.* §. 7. *gloss.* 3. *n.* 20. Gratianus *n.* 4. *disceptat. cap.* 639. *num.* 31. & multa prohibita sunt, ne superfluitas inducatur, Tuschus *lit.S.conclus.*894. Cæterum, licet Cathedralis sit Parochia totius diœcesis, *capit. Licet in Regulis* 16. *quæst.* 3. & Clerici, & laici possint ibidem absque licentia Parochi Sacramenta recipere, Abbas *in cap. Omnis*, *de pænit.& remiss.num.* 12. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 11.*num.*65. & si Ecclesia Parochialis sit interdicta, debeat Parochianus in Cathedrali sepeliri, Riccius *in praxi*, 4. *p. resolut.* 294. Antonellus *de Regimine Ecclesiæ Episcop. lib.* 1.*cap.*12.*num.* 16. Unde cum habeat jus sepeliendi, debet habere jus sa introducendi in aliena Parochia ad funus peragendum, quia aliquo concesso, conceditur necessarium ad illud peragendum, *l.* 3.§.*fin. ff. de servit. rustic. c. Prudentiam* 4. *de offic. delegat.* id tamen intelligendum absque præjudicio tertii, nempe proprii Parochi habentis jus ad funus associandum cum sua Cruce & Stola; hoc enim non tollitur ex facultate funerandi concessa Cathedralibus Ergo recte Parochi possunt associare funus proprii Parochiani, licet in Cathedrali sepeliatur.

49 Denique licet Cathedrali debeatur præcedentia, & majoritas in casu, quando in ea sepelitur cadaver, & non in Parochia, Ferrus *dict. quæst.* 32. *num.* 3. non tamen ex eo quod Parochus cum Cruce, & Stola associet funus, perdit hanc præcedentiam; nam supponimus eam habere debere, sicut in aliis processionibus, ubi Capitulum Cathedralis, & Parochi concurrunt, in quibus nihil Cathedrali detrahitur ex eo quod in suo loco, data præcedentia, ibidem adsint Cruces aliarum Parochiarum, & earum Rectores; quod idem dicendum est in specie: & licet alia Crux non deferatur, quando adest Crux Cathedralis, Praxis Archiepiscop.Neapolit. cap. 74. & ex declaratione Cardinalium ita observent Regulares; id tamen intelligendum, quando data legitima præcedentia, & reverentia ex proprio jure Parochiali, Rector Ecclesiæ ad funus associandum accedit, vel intelligenda est doctrina illa, quando nulla præcedentia, aut reverentia Cruci Cathedralis defertur.

50 Alter casus est, quando Canonicus in aliqua Parochia vixerit, & domicilium habuerit; & tunc contrarium est dicendum; nam licet controversum sit, an in Cathedrali, aut Parochiali Ecclesia sit sepeliendus, melior tamen sententia est, ut sepeliendus sit in Cathedrali, ubi utplurimum Sacramenta percipit, & Divina peragit, Lapus *allegat.*62.*num.*4. Fuscus *de Visit. lib.*1.*cap.* 25. *num.* 12. Antonellus *dict.lib.*1.*cap.*12. *num.* 12. Antonellus *dict. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 29. Tuschus *tom.*6.*litt.P. conclus.* 99. *num.* 5. Ergo cum Parochus nullum jus habeat ad funus illius, inde est, ut non possit deferre Crucem, & Stolam ad ejus associationem. Deinde eo solido fundamento asseruimus, posse id facere Parochum, quia defunctus est ejus Parochianus, quod deficit in Canonicis, & aliis Dignitatibus habentibus Beneficium in Cathedrali; nam non sunt Parochi illius Parochiæ, ubi habitant, sed Ecclesiæ Cathedralis; quia plus consideratur ubi quis percipit Sacramenta, &

audit

audit divina, quam ubi habitat, *cap. Cum quis 3. de sepult. lib.* 6. Petrus de Ubaldis *de Can. Parochiano, cap. 7. nu.* 11. Quapropter non est Canonicus Parochianus illius Ecclesiæ, ubi habitat, sed Cathedralis, ubi continue percipit Sacramenta, & divina audit, aut peragit. Quintilianus *ad Lap. dict. alleg. 62. lit. K.* Bonacin. *de contract. disp. 3. quæst. 21. punct. 3. proposit. 2. num. 6. vers. Decimo*, Diana 5. *part. tract. 3. resolut.* 111. Urrutigoyti *dict. cap. 17. n.* 58. Ergo cum Parochianus non sit illius Ecclesiæ, ubi habet domicilium, Parochus nullum jus habet ad associandum funus Canonici, seu dignitatis Ecclesiæ Cathedralis, nec ad Crucem ferendam, nec Stolam, tanquam insignia Ecclesiæ Parochialis.

51 Præterea Sacra Congregatio in una Ferrariensi, 7. Septembris 1613. censuit Parochum ad libitum vocare ad funus Clericos, quos voluerit; nec cogitur vocare viciniores, nisi aliter fuerit dispositum ab hæredibus defuncti, quorum voluntas est servanda. Ex qua quidem declaratione satis depromitur, intelligendum illam facultatem concessam esse Parochis, nisi aliter ab hæredibus defuncti dispositum fuerit, quibus in primis competit destinare numerum Sacerdotum, & cætera ad defunctum associandum, quolibet prætextu Parochorum deducto non obstante, ut respondit Congregatio Episcoporum in una Cas. 5. Maii 1617. quibus ab hæredibus designatis, Parochus alteros nequit convocare, ut censuit Congregatio in Laudensi 20 Augusti 1601. quapropter prima declaratio solum est intelligenda, quando hæredes nullos Clericos designaverint, in quo casu Parochus eos designare poterit: quod idem est dicendum, si designati fuerint a testatore defuncti, Barbosa *dict. 3. par. cap. 26. a n. 57. & de univers. jur. lib. 2. cap. 10. a n.* 57. Samuel *de sepultur. tract. 1. controvers. 5. conclus. 10. a n.* 21. Lavorius *dict. tit. 2. capit. 3. a numer.* 101. Si tamen Parochus præter designatos a testatore, vel ab hæredibus alios ad funus associandum designaverit, convocaveritque, erit onus hæredum, & ad restitutionem illius tenebitur, cum id agere non posset, Sanchez *in select. disp. 47. num.* 24. Marchetus *de sepult. tit. 40. num.* 3.

52 Si tamen Confraternitates vocatæ fuerint ad funus associandum, ad funeralia possunt accedere, alias non; & ad id requiri specialem vocationem, censuit Sacra Congregatio Rituum in Bononiensi, 9. Decembris 1617. Verum id Parochi advertere debent, quando specialiter vocantur Confraternitates, ne permittant ut in actu associationis Crucem erigant; est enim eis interdictum, ut declaravit Sacra Congregatio *in Adrian. 22. Novembris 1631. ad dub.* 2. Samuel *d. controv. 5. concl. 9. n. 29. &* 20. Barbosa *d. cap. 26. nu. 61. & de univ. jur. lib. c. 10. n.* 51.

53 Clerici enim, vel Confraternitates ad funus vocati debent convenire ad Parochialem defuncti, vel ad aliam Ecclesiam, juxta loci consuetudinem; nec permittendum expectare per vias, vel ad domum defuncti, non obstante contraria consuetudine expectandi per vias, vel ad domum defuncti, ut censuerunt duæ declarationes in Bononiensi, 9. Decemb. 1617. & in Tull. 12. Februarii 1633. quapropter ad Parochiam debent convenire, & inde simul cum Parocho, aut ejus Vicario processionaliter ire ad asportandum cadaver, Marchetus *d. tit. 40. n.* 8. Barbosa *d. c. 10. n. 63. & d. cap. 26. n.* 63.

54 Qui in utroque loco, nu. 64. scripsit, Regulares vocatos ad sepeliendum corpus, etiam in propria Ecclesia, debere accedere ad Ecclesias, unde cadavera asportantur, & amoventur, & inde cum Clero Sæculari discedere, non autem expectare extra januam Ecclesiæ, ut inde associare possint, ut fuit resolutum in Congregat. Episcop. in Viglevan. 23. Novemb. 1600. Si tamen in eorum Ecclesia funus agendum non erit, debent convenire in Parochiali, aut in Ecclesia alia juxta loci consuetudinem, non vero expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, ut declaravit Sacra Congregatio in Limensi, 15. Decemb. 1632. & inde ire cum Parocho ad extrahendum cadaver, Barbos. ubi proxime, *n.* 65. Marchetus *d. tit. 40. n.* 7.

55 Illud vero obliviscendum non est, quod quando corpora sepulturæ traduntur in Parochiis propriis, aut in aliis Ecclesiis Clericorum, aut laicorum Confraternitatum, aut in Oratoriis, ad Parochum spectat destinare vias, per quas funus incedere debeat, nisi alias consuetudo sic spectet ad hæredes, ut in una Castellanensi, 2. Januar. 1594. censuit Congregatio Episcop. & Regul. & in una Brigianensi, 18. Junii 1591. Samuel *de Sepult. d. tract. 1. controv. 5. conclus. 7. a n.* 13. Marchetu *d. tit. 40. n.* 17.

56 Quanto vero tempore a morte Parochus debeat detinere corpus, antequam sepeliatur, res quidem incerta est; in aliquibus enim locis observatur, ut per octo horas detineatur, in aliis per sex servatur, ut observatum vidisse, testatur Possevinus *de offic. Curat. c. 14. n.* 1. alibi vero per quatuordecim horas, Lavorius *tit. 2. c. 2. n.* 42. Marchetus *de sepult. tit. 38. a n.* 4. Verum hoc arbitrio discreti Parochi est relinquendum; quando enim dubium aliquod existit ratione infirmitatis, an defunctus vete sit, necne, Medici consulendi sunt, quorum placito funus detinera oportet, ne aliquod grave damnum sequatur, ut scripsit idem Possevinus de multis, qui vivi sepulti sunt, de quibus Reyes *juc. q. 79. n.* 11. & aliqui sepulturæ jam destinati, revixere. Schenkius *lib. 1. obser. Medic. cur.* 170. Valer. *lib. 1. c.* 8. Sunt enim aliqui morbi, præcipue tres, in quibus solet homo aliquando absque sensu, & motu permanere, & mortuo simillimus apparere, prout sunt apoplexia, syncope, & uteri suffocatio, quibus Paulus Zacchias *lib. 4. q. Medicol. tit. 1. q. 11. num.* 30. annectit epilepsiam gravissimam, ut nec ab apoplexia distingui valet, vel aquæ suffocationem, quod ita affectos licet communiter persuasum sit perire, quia multum aquæ hauriant; attamen suffocari potiùs constat ex eo quod respirare non possint: huic autem suffocationi adjungit suspensionem ex laqueo, vel ex carbonum fumo, Reyes *jucund. q. 79. n.* 10. multi enim ea his suffocationibus revixere, ut latius ipse prosequitur. Quapropter in similibus infirmitatibus non cito, sed pauletim procederet Parochus ad funus faciendum, Medicos cunsulendo, & alia faciendo necessario scienda, ne vivus aliquis sepeliatur: quare Medici inquiunt, tales non esse sepeliendos intra spatium septuaginta horarum, aut ad minus quadraginta octo. Rhasis *lib. 1. continent. tract. 1. cap.* 4. Zacutus *de Princ. Medicorum Hist. lib. 1. hist. 34. vers. Quare cum, & observ.* 32. Reyes *d. q. 79. n.* 12.

Nec abs re erit aliqua signa hic adhibere ad dignoscendum an infirmus e vita migraverit; quæ licet in communi Medicorum placito certissima non sint, attamen multum conducunt ad aliquam certitudinem capiendam, & secure operandum. Solet in his casibus gossipii, seu lanæ tenuissime carptæ flocculum, vel accensam candelam ori jacentis Medicus, seu alius admovere, ut motu, seu immobilitate flocculi, aut flammæ candelæ, deprehendat mortem, aut vitam infirmi: vel solent alteri imponere super ægri pectus cyathum aqua plenum, ut ex ejus motu vitam explorent: vel etiam purissimum speculum ad eos infirmi admovent, quod si infectum, aut offuscatum viderint, vivum adhuc existimant; si vero non, defunctum: quæ quidem signa recenset Zacchias *d. q. 11. a n. 54. qui n.* 55. asserit evidentiorem cognitionem fieri posse ex accidentibus ipsius morbi, quæ si fortissima fuerint, & validissima, ex numero eorum quantum exitialia sint, considerabitur, aut modicam spem vitæ relinquunt, prout in syncope, si absque manifesta causa proveniat, atque illico ægrotus omni motu, sensu, pulsu, & respiratone privetur, cum faciei lividitate, cum tenui, ac frigido sudore, pallore, & intensa partium frigiditate; tunc enim mortuus est censendus, maxime si antea solebat absque causa manifesta exsolvi frequenter, & fortiter, Zacutus *Praxi Hist. lib. 1 cap. 7. vers. Differentia, vers. Licet autem*, Reyes *d. quæst. 79 a num.* 25. 57

Cæterum in quacunque suffocatione, si spuma in ore apparuerit, de morte major erit certitudo; de his enim Hippocrates 2. *Aphorism.* 43. scripsit, non amplius ad vitam remeare. Sed hoc ultimum Galenus *in comment. illius Aphorismi*, incertum dicit, cum aliquando revocentur, Reyes *q. 79. n.* 4. Sed tamen negandum non est exitialissimum, & quo apparente perpauci mortem aufugiant, maxime si respirationis deperditioni, & totali ejus abscissioni adjunctum remaneat, & aliis sævissimis symptomatibus, quia fortissimam apoplexiam, & suffocationem demonstrat, a quibus perpauci liberantur, Hippocrates 2. *Aphorism.* 42. Reyes *a n.* 5. & quamvis in similibus motibus tres dies assignentur a Medicis omnibus pro termino vivendi, Avicen. 3. *p. tr. 5. c.* 12. Mercur. *Pract. lib. 1. cap.* 19. Velles *lib. 1. Philunii, c. 19. in Clar.* Pasqual. *lib. 1. pract. c.* 13. Zacutus *d. hist. 34. Paroch. vers. Quare*, attamen quando in soffocatione spuma cum his signis prospicitur, nec ad tertium usque diem perdurat ægrotus, ut cum Holler. Piso notat Zacchias *d. q. 11. n.* 55. 58

Præterea, si facies appareat livida, & nigra, aut viridis, mortis signum est, talia enim præbent indicium caloris suffocati, & extincti, quod quidem certam mortem reddit. Idem dicendum, si multa remedia sternutatoria naribus ægroti applicentur, & ille non sternutaverit; tunc enim pro mortuo erit judicandus, id namque consopitam, & extin- 59

ctam virtutem omnem denotat, quæ si adhuc aliquantula in illo extitisset, aut permaneret, ad sternutatorii irritationem expergisceretur. Tum denique alia sunt consideranda, maxime oculi; si enim homo vivit, quantumvis sit vita exilis, tantisper fulgere, & intuentium imaginem reddere solent. Sunt etiam membra prospicienda, an rigida evadant, & nullo modo flexibilia; squalor enim, & eorum siccitas, licet in vivo possint remanere, non tamen adeo conspicua sunt. Considerandus etiam livor partium, aut alicujus partis, æstuatio cadaveris, & foetor ex ipsius putredine ortus, ut late prosequitur Zacchias *d. q. 11. a n. 55.* Mercatus *lib. 1. de intern. morbo ca.* 13. Piso *de morb. cur. & cognoscend. lib. 1. c. 16.* Reyes *jucund. Quæst. q. 79. a n. 9.*

60 Illud vero a Parocho curandum, ut tempore pestis quamcitissime mortuorum cadavera sepulturæ mandentur, & alte desodi curet; quia citissime putrescunt, Ambrosius Parcus *lib. 21. c. 10.* Zacchias. *q. Medical. lib. 3. tit. 3. q. 4. n. 22.*

61 Verum, qua hora, & die funus sit faciendum, designatum in jure non est; aliquibus enim in partibus de noctu prohibitum est mortuos sepelire, quod credo admittendum, si id fiat secrete absque Ecclesiasticorum associatione, & funeralibus sacris ritibus; quamobrem in hoc Archiepiscopatu recte decretum est, ne defuncti in curribus (vulgo *Coches*) ad funus deferantur secreto, & absque Ecclesiasticis ritibus, *constit. 3. de sepult.* Hinc (si aliqua Constitutio non impediat) qualibet die, & hora, nisi insueta, & nocturna sit, funus peragi valet, etiam in die Parasceves, non tamen pulsatis Campanis. In re tamen videnda sunt Synodalia, & quidquid disposuerint observandum, Possevinus *d. c. 14. n. 2.* Barbosa *d. 3. p. c. 26. n. 37. & de univers. lib. 2. c. 10. n. 37.* Samuel *de sepult. tr. 1. controvers. 4. n. 24.*

C A P U T III.

De juribus funerandi ex privilegio Regularibus concessis.

S U M M A R I U M.

De jure communi funera pertinent ad Parochiam, verum etiam aliis competunt ex privilegio, veluti Regularibus; possunt enim sepelire suos famulos, & alios eligentes sepulturam in suis Ecclesiis, dummodo Quarta relinquatur Parochia, nu. 1.

Nequit Parochus impedire, quin aliquis eligat sepulturam in suis Ecclesiis, alias si violenter rapiat funus, perdit Quartam, ibid.

An regulares in aliena Parochia possint intrare, & invito Rectore, seu Episcopo, funus levare? Prima sententia affirmat ex Constitutione Sixti IV. numero 2.

Secunda negat privilegium stricte interpretandum; possunt enim Regulares intrare, invito Rectore, ad levandum corpus proprii Monachi, n. 3.

Constitutiones Sixti IV. & Pii V. ut Regulares intrent ad Parochiam alienam processionaliter cum Cruce, irrequisito Parocho, abrogata sunt a Leone X. & in eo standum jure communi, n. 4.

Admittitur secunda sententia, & stabilitur, n. 5.

Fit instantia, & respondetur, n. 6.

Explicatur textus in l. a. §. fin. ff. de servit. præd. urb. *num. 7.*

Declaratur regula illa: Aliquo concesso, etiam concessum videtur quidquid est necessarium ad causa expeditionem. Si irrequisito Parocho intrent Regulares ejus Parochiam, poterit auferre eorum Crucem, numero 8.

Requisito Parocho, & venia petita, si ad funus venire ipse recuset, tunc Regulares valent eo invito, intrare, & levare corpus, n. 9.

Resolvitur quæstio, n. 10.

Ubi expenditur textus in l. Quemadmodum 29. §. 1. ff. ad l. Aquil.

Parochus tenetur associare funus usque ad portam Ecclesiæ Monasterii; in hac vero poterit intus intrare, alias graviter peccabit, si dederit occasionem rixis, numer. 11.

Ad quem pertinet designare viam, & erigere funus, quando cadaver tumulatur in Ecclesia Regularium. Prima sententia asserit, ad Regulares pertinere, numer. 12.

Secunda ad Parochum defuncti, n. 13.

Admittitur hæc sententia, absolute loquendo, & explicatur, quando transitus fit per Parochiam; nam jus funerandi, etiam libere concessum, non tollit jus istud, n. 14.

Fit instantia, & respondetur, ibid.

An Regulares possint ire processionaliter pro defuncto? Aliqui affirmant: alii negant. n. 15.

Regulares nequeunt facere processiones, nisi intra ambitum suæ Ecclesiæ. Excipitur, stante contraria consuetudine, n. 16.

Si funus ducendum sit per locum exemptum, a quo parum distet domus defuncti, tunc designare pertinebit ad Regulares, n. 17.

Ad Parochum pertinet levare corpus ad illud tumulandum in Ecclesiis Regularium, dicere Antiphonam Subvenite, *& aqua benedicta aspersionem facere; Officium vero dicendum in Regularium Ecclesia, ab ipsis faciendum, non a Parocho, nisi ex licentia expressa Superioris, n. 18. & 19.*

An sustinenda sit consuetudo immemorialis, ut Parochus, seu Canonicus faciat Officium defuncti in Ecclesiis Regularium? Et negandum videtur. Reprobata consuetudine, etiam immemorialis reprobata videtur, ut censuit Carrasco. Non valet immemorialis, ut judex sæcularis cognoscat de causa Clerici, n. 20.

Sed in specie contrarium tenet Gratianus, num. 21. Reprobata consuetudine, non intelligitur immemorialis, ut est communis sententia. Consuetudo immemorialis habet vim legis, & privilegii, & est immutabilis. In funeralibus multum valet consuetudo, & in precedentie, nu. 21.

Facile admittitur sententia Gratiani respectu Parochorum, quia est rationabilis. Consuetudo dat jurisdictionem personæ capaci, n. 22.

Majus est dubium circa Canonicus. Si Ecclesia Cathedralis habet Parochiam, deserviens Canonicus ut Parochus est censendus, ut servetur hæc consuetudo, n. 23.

Si vero perveniat ad funus ut Canonicus, videtur non posse valere consuetudinem, ut irrationabilem, quæ etiam immemorialis non suffragatur, ibid.

Sed contrarium tenendum. Consuetudo immemorialis supponit causam meliorem, & potentior est privilegio, & supponit in infinitum. Privilegia Religiosorum præscribuntur per immemorialem, vel quadraginta annos, immo per non usum, & spatio sexaginta annorum, vel centum, n. 24.

Fit instantia, & respondetur, n. 25.

Explicantur textus in cap. Ad nostram 3. de consuetudine, & capit. Cum olim 6. eodem tit. *Per non usum præscribitur privilegium non solvendi decimas, n. 25.*

Consuetudo immemorialis quomodo probetur. n. 26.

Sed an seclusa consuetudine, si Canonici ad funus perveniant, debeant facere officium in Ecclesiis Regularium? Affirmavit Salgado, n. 27.

Sed negarunt alteri, n. 28.

Admittitur hæc secunda sententia. Honor non est deferendus in præjudicium tertii. Ex urbanitate non læditur proprium jus, n. 29.

Regulares an possint ire processionaliter cum Cruce ad corpus asportandum, & tumulandum in sua Ecclesia? Prima sententia affirmat, n. 30.

Secunda negat, n. 31.

Tertia dicit, standum consuetudini, n. 32.

Admittitur secunda, & defenditur, a n. 33.

Et quid in praxi, n. 34.

Declaratio Cardinalium, ut una tantum Crux deferatur in funeribus illius Ecclesiæ, ubi est defunctus tumulandus, explicatur, ibidem.

Non admittitur Samuel asserens, Parochum absque Cruce associare debere funus usque ad portam Monasterii, num. 35.

In his si adsit consuetudo, erit observanda, n. 36.

Examinatur Samuel scribens, consuetudinem, ut Parochus ferat Crucem in funeribus faciendis in Ecclesiis Regularium, ad lucrandam dimidiam partem funeralium, invalidam esse. Nulla consuetudo valet absque consensu totius communitatis, n. 37.

Sed defenditur contrarium. Consuetudo obvians sacris Canonibus, & introducens, abusum, non sustinetur, n. 38.

Quarta debetur Parocho, aliquando tertia, & aliquando dimidia pars funeralium, prout fuerit in consuetudine, n. 39.

Consuetudo, ut Parochus ferat dimidium funeralium, sufficit quod per decennium fuerit admissa, n. 40.

Similis consuetudo nequit dici ex avaritia introducta, nec cum peccato sustineri, n. 41.

Quartam, seu aliam partem funeralium non percipiunt Parochi

nachi pro funeralibus, sed pro labore, & administratione, n. 42.

Nec si dimidiam partem ferat, tenetur ad restitutionem, n. 43.

Quando cadavera tumulantur in Ecclesiis Regularium, nequeunt Parochi majorem eleemosynam percipere, quam si in suis Ecclesiis tumularentur; nec obligare heredes ad tot officia, seu legata, n. 44.

Nec possunt plus recipere, quando exteri in suis Ecclesiis sepeliuntur, quam si Parochiani sepelirentur, ibidem.

Nequis corpus insepultum remanere, aut detineri occasione quarta non soluta, aut pratextu alicujus interesse, n. 45.

Idque maxime Parochis commendatur: pauperes autem sunt gratis humandi: & quis ad id pauper dicatur, nu. 46.

An Parochus, qui ande suus Parochianus sepelitur in Ecclesia unita Monasterio, possit illam intrare cum Cappa, & Stola? Affirmandum videtur. Visitatio in his Ecclesiis pertinet ad Episcopum, Episcopus nequit se intromittere in Ecclesiis proprie Regularium num. 47.

Sed negat Samuel, Ecclesia per unionem fiunt Regularium, num. 48.

Unio Ecclesiarum tribus modis fit, nempe quando ex duabus Ecclesiis fit una, vel quando unitur accessorie, ut alteri subjiciatur, n. 50.

Quod aliquibus modis fit, de quibus, n. 51.

Fit etiam, quando aque principaliter uniuntur, n. 52.

In primo, & secundo modo unita Ecclesia fiunt Regulares, n. 53. Nisi unio fiat solum quoad temporalia, n. 54.

Quando unio fit aque principaliter, & Ecclesia est deservienda per Regulares, tunc fit Regularis, & nequit Parochus intrare cum Cappa, & Stola: Si vero est deservienda per Vicarium perpetuum, & decimas, & oblationes percipiat, solumque pensionem, aut partem prastet Abbati, Ecclesia est secularis, n. 55. & 56. Respondetur fundamentis positis, n. 57.

Ex eo quod Episcopus visitet Ecclesiam, non definit esse Regularis, n. 57.

Quando Regulares vocantur ad funus, debent convenire in Parochiali, aut in domo defuncti, n. 58.

Quando Religiones concurrunt ad funus, vel processiones, ordinem, & pracedentiam debent observare. Recensentur varia ad id Decreta, n. 59.

In his pracedentiis observanda est consuetudo, etiamsi sit contra jus, & est manutenibilis, si est temporis considerabilis, n. 60.

Si non adsit consuetudo, attendenda est antiquitas Religionum a confirmatione, n. 61.

Semper Clerus Secularis est praferendus, nec Religiosi cum Clericis sunt permiscendi: sequuntur postea Canonici Regulares, n. 62.

Quidam dixerunt, ob antiquitatem Basilianos esse praferendos Benedictinis; postea Religiones Mendicantes sequuntur, inter quas solet esse dissensio, n. 63.

Fratres Pradicatores aliis Mendicantibus praferuntur, n. 64.

Et sic observatur in Hispania, n. 65.

Sublata est Bulla Gregorii XIII. quia non est recepta: quod sufficit per decennium, ibid.

Post Fratres Pradicatores succedunt Fratres Sancti Francisci, & Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitani, & de Sancta Maria de Mercede: & sic de praxi, n. 66.

An quando Fratres D. Augustini Discalceati intrant ad habitandam domum desertam a Calceatis, praferendi sint aliis Religiosis, quibus praferuntur Calceati? Affirmavit Tondutus, n. 67.

Sed contrarium ut probabile defenditur. Fratres Discalceati Sancti Augustini sunt separati a Calceatis, & reguntur per Vicarium generalem. Subrogatus cœpit naturam ejus cui subrogatur, & eisdem utitur privilegiis. Ad subrogationem debet esse potentia activa ex parte subrogantis, n. 68.

Respondetur Tonduto, n. 69.

Parochus, si impediat electionem sepultura in Ecclesiis Regularium, excommunicatus remanet; & si defunctum rapiat, cogetur restituere, & quidquid hac occasione receperit, & quarta etiam privabitur, n. 70.

1 JAm diximus supra, jure communi funera defunctorum Fidelium pertinere ad Parochiam, ubi sunt Parochiani verum etiam aliis competit ex privilegio, nempe Regularibus: idque eis concessum est, nam possunt in suis Ecclesiis sepelire famulos, qui in suis obsequiis morantur, sicut & illis Sacramenta ministrare. Ita Augustinianis concessit Innocentius VI. Bulla 1. & Carmelitis Sixtus IV. Minimis Leo X. Bull. 41, & declaravit Sacra Congregatio. Refert *Mostazo de Causis Piis. Tom. II.* Gruz *de stat. Reg. lib. 2. cap. 6. dub. 1. n. 1. & cap. 5. dub. 4.* Trullench. *de jur. Proch. cap. 9. dub. 1. n. 5.* Samuel *tract. 1. disput. 4. controvers. 15. per tot.* Tum etiam Religiosi habent privilegia funerandi quoslibet sæculares, sive Ecclesiasticos, eligentes sepulturam in suis Ecclesiis, *Clement. Dudum 2. de sepult.* Suntque concessiones Clementis IV. Sixti IV. Martini IV. Leonis X. Eugenii IV. & novissime Pii V. in Bulla incipiente *Et si Mendicantes*. Refert Samuel *in Apparatu de sepult. praelud.* 10. Trullench *dict. cap. 9. dub. 1. n. 2.* Quod quidem ita est intelligendum, ut semper quarta relinquatur Ecclesiæ Parochiali, ubi de jure communi competit funus, ut *in dict. Clement. 2. §. Hujusmodi*, decretum est, Ugolinus *de offic. Episcop. cap. 17. n. 2.* Tuschus *lit. P. conclus. 97. num. 5.* Hieronymus Rodriguez *in compendio, resolut. 128. n. 3.* Hanc ob rem, sibi quarta reservata, nequit Parochus quilibet impedire, ne quis eligat sepulturam in Monasteriis Regularium, ut declaravit Sacra Congregatio in una Capuana, 31. Martii 1629. Riccius *in praxi, 4. p. resolut.* 293. *n.* 32. Barbosa *de jur. Parochi, 3. p. cap. 26. num.* 21. Quin potius, si ibidem electa sepultura, aut alibi, violenter rapiat, vel spoliet funus antequam veniat ad manus Regularium, vel aliorum, ad quos pertinear, perdit jus quod habet, & quartam Parochialem, & tenetur cum corpore restituere quidquid acceperit, Emmanuel Rodriguez. *Quæst. Regul. tom. 3. q. 61. ar. 3.* Portel. *in dubiis Regul. verbo Canonica Portio, n. 6.* Hieronym. Rodriguez *d. res.* 128. *n.* 15. Barbosa *d. lib. 2. cap. 10. n. 27.* Samuel *de sepulc. tract. 1. disp. 4. controv. 15. per tot.*

Est vero quæstio, an quando Religiosis competit jus funerandi laicos, possint intrare alienam Parochiam, & invito Episcopo, seu Rectore, funus levare, & an oporteat prius funus ad Ecclesiam Parochialem portare? Prima sententia affirmat ex Constitutione Sixti IV. quæ eis hanc facultatem concessit. Deinde, nam quando alicui competit jus funerandi, liberum est ei funus ducere absque aliquorum impedimento, *cap. cum liberum 6. de sepult.* Graffis *decis. 1. eod. tit.* Barbosa *dict. cap.* 10. *n.* 56. Cum ergo in specie jus funerandi Religiosis competat, ut supponimus. Ergo liberum erit eis funus ducere, & corpus levare, etiam invito Parocho, vel Episcopo. Præterea, quando aliquid conceditur, præstatur omne quod est necessarium ad causæ expeditionem, *leg. 2. ff. de jurisd. omn. jud. cap. Praeterea 5. de offic. delegat.* Ergo concesso Religiosis hoc jure funerandi, etiam conceditur licentia intrandi alienam Parochiam, & corpus levandi, etiam invito Rectore, seu Episcopo, Oldradus *consilio* 259. Abbas *in cap. Cum liberum 6. de sepultur. n. 4.* Rodriguez *tom. 3. quæst. 58. artic. 3.* Samuel tenens de jure, *tract. 1. controvers. 14. a conclus. 1. disp. 4.* 2

Secunda sententia tenet contrarium ex declaratione Cardinalium in negotiis Episcoporum, Romæ 12. Januarii 1604. quam retulit Gratianus *discept. for. tom. 3. cap. 492. a n. 45.* & refert decisum Novarius *in Summa, tit. de offic. super cadav. n. 3.* & Lavotius *dict. tit. 2. cap. 3. n. 207.* quæ in terminis contrarium decidit. Cæterum; nam licet Regulares habeant privilegium funerandi laicos in suis Monasteriis sepulturam eligentes; est tamen privilegium istud stricte interpretandum, utpote lædens jus tertii, *cap. Super eo 15. de offic. delegat. cap. Mandatum 38. de rescript. cap. In singulis 7. de statu Monach.* quamobrem non est intelligendum cum tanto præjudicio Parochorum, ut illis non requisitis, possint libere Regulares intrare ipsorum Parochias, & corpus levare, funusque ducere. Rursus, distinctum est jus sepeliendi, ac intrandi ad funus peragendum, irrequisito, & absque Parocho; hoc enim solum concessum est quando Regularis aliquis moriatur in aliena Parochia; tunc nanque ad funus Regularis poterunt intrare Regulares pro suo Monacho, irrequisito Parocho, ut declaravit Sacra Congregatio sua die 2. Iulii 1620. Peyrinus *in Const. sui Ordinis tom. 2. const. 7. Pii IV. n.* 13. Barbosa *d. c.* 10. *n.* 68. *& de offic. Parochi, d. c. 26. n.* 68. Marchetus *dict. tit. 40. n.* 15: non vero quando laici Parochiani proprii elegerint sepulturam in Monasteriis. Ergo cum hoc concessum non sit eis, nequeunt irrequisito Parocho intra ejus Parochiam ad funus intrare, & levare corpus. Denique Clementina *Dudum, de sepult.* ubi hoc jus Prædicatoribus conceditur, contrarium ostendere videtur, ibi: *Omnes recipere valet.* Quibus verbis denotatur, cadavera recipere debet a Parochis, non vero ex propria authoritate levare, illo irrequisito. Tenet late Gratianus *dict. c. 492. a num.* 45. Fuscus *de Visitat. lib. 1. c. 25. nu.* 8. Hieronymus Rodriguez *in compend. resolut. 109. nu. 7.* Oldradus *conf.* 82. Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 21. difficult. 3. num. 3.* Trullench *dict. cap. 9. dub. 1. num. 4.* Barbosa 3

dict. cap. 10. *n.* 67. Lavorius *dict. tit.* a *cap.* 11. *n.* 73. Villarocl. *Governo Ecclesiastic.* 1. *part. quæst.* 6. *art.* 13. *n.* 12.

4 In hoc dubio animadvertendum, Constitutionem Sixti IV. & Pii V. & alia hujusmodi privilegia intrandi processionaliter cum Cruce intra Parochiam alienam, irrequisito Parocho, derogata esse a Leone X. in Concilio Lateranensi, ut referunt Sorbus *in Compendio Privileg. verbo Sepultura*, Gratianus *d. cap.* 492. *n.* 45. Trullench *dict. dub.* 1. *n.* 4. Et quamvis Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 7. scripserit, Privilegia Regularium revocata a Leone X. in Concilio Lateranensi, restituta esse etiam in foro exteriori per aliqua Summorum Pontificum Decreta, exceptis his, quæ decretis Tridentini sunt contraria; adhuc tamen respondetur, Privilegia Maris Magni quoad hoc esse revocata, & redacta ad terminos juris communis per Gregorium XIII. *in sua Const. incipiente tanta negotiorum mole*. Quapropter difficultas ista remanet in terminis juris communis, ubi prohibitum est, ne quis mittat manum in alienam Parochiam, *cap. Scriptum est* 1. 6. *quæst.* 3. Trullench *dict. n.* 4. Fuscus *dict. c.* 25. *n.* 8. Gratianus *dict. cap.* 492. *n.* 17

5 Hoc igitur supposito, dico duobus modis contemplandam esse hanc difficultatem. Primo, quando essemus in casu, quo Regulares prætenderent, irrequisito Parocho, & absente, intrare suam Parochiam, & propria authoritate funus agere, & corpus levare: & in hoc dicendum, proculdubio admittendam esse secundam sententiam asserentem, a Regularibus fieri non posse, ut tradunt plures declarationes relatæ a Samuele *d. controv.* 14. *concl.* 3. *a n.* 11. & ex illius fundamentis satis patet; nam hoc jus intrandi in alienam Parochiam, Rectore proprio irrequisito, distinctum est a jure funerandi. Cum ergo Regulares tantum habeant jus funerandi, ut dictum est, & jus intrandi sit relictum in dispositione juris communis, inde est, ut nequeant authoritate propria intrare ad funus agendum, & levandum corpus, Parocho irrequisito,

6 Sed dices cum Ancharano *cons.* 56. concessa Regularibus libera facultate funerandi laicos eligentes sepulturam in suis Monasteriis, dissolutum est omne jus Parochi quoad funus illud. Ergo licet habeat jus, ne quis mittat manum in suam Parochiam, sopito jure illo quoad funus istud, necessaria non erit ejus requisitio. Sed respondetur, concessa libera facultate funerandi Regularibus, dissolvi omne jus Parochi, ut cadaver sepeliatur in sua Ecclesia, concedo; non vero jus intrandi ad suam Parochiam ad levandum corpus, & funus agendum, illo irrequisito; hoc enim jus non includitur in primo, quod stricte interpretatur, ne jus Parochi late lædat. Tum quia distinctum est a priori jure sepeliendi, & ad dissimilia non fit argumentum, ut sæpius dictum est. Ergo in hac specie nequeunt Regulares habentes jus funerandi, intrare ad funus faciendum, & ad levandum cadaver, in alienam Parochiam, irrequisito proprio Rectore.

7 Sed adhuc instabis *ex l.* 2. *§. fin ff. de servit. præd. rust.* ubi si haustus aquæ conceditur, similiter concessum videtur iter ad fontem: *& ex l. Olympico, fin. ff. de servit. præd. urban.* ubi si horreum legatur, ad quod erat transitus per domum, videtur etiam concessus transitus. Ergo concessio Regularibus jure funerandi laicos eligentes sepulturam in suis Monasteriis, concessus videtur transitus per alienam Parochiam, etiam irrequisito Rectore. Verum hæc non obstant; nam concessione haustus, seu horrei, conceditur quidquid necessarium est ad haustum aquæ, vel ad usum horrei, ne alias inutilis redderetur concessio, vel legatum. Itaque iter concessum videtur, quod idem concessum videtur concesso jure funerandi, nempe mittendi manum in Parochiam alienam, idcirco ne jus illud lædatur, requiritur ut Parochus ipse requiratur: quod non adest in concessione haustus, aut horrei, in cujus concessione, seu legato, usus aquæ, vel horrei præstatur, & consequenter simpliciter necessaria, nempe iter ad hauriendam aquam, vel ad usum horrei, etiam invito domino fontis, vel domus, in qua est transitus horrei.

8 Præterea probatur hæc sententia; nam licet aliquo concesso, etiam videatur concessum quidquid est necessarium ad causæ expeditionem, & sine quo nequit expediri, *l. Ad legatum* 62. *l. Ad rem mobilem* 56. *ff. de Procurat.* Tuschus *tom.* 1. *litt. A, conclus.* 77. Barbosa *axiomat. usufrequent.* 4. *num.* 9. Id tamen intelligendum, quando concesso principali, accessorium venit in necessariam consequentiam, non tamen quando accessorium separatum, & & in eo militat diversa ratio, Alex. *lib.* 1. *cons.* 4. *num.* 5. Thomassetus *in Floribus Legalibus*, *reg.* 8. Tuschus *tom.* 1. *lit. A. concl.* 76. *num.* 36. Molinus *de Ripr. nupt. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 22. licet enim jus funerandi concedatur Regularibus, & consequenter iter ad funus, tanquam inseparabile, & necessaria consequentia illius; non tamen id extenditur ut id fiat irrequisito Parocho, & absente, intrando ad alienam Parochiam; hoc enim jus Parochiale ne quis intret ibidem, Rectorem irrequisito, separatum est a jure funerandi, & eundi ad funus; quapropter non intelligitur concessum in solo privilegio funerandi, sed est necessarium, ut exprimatur. Alias tamen, si Regulares id facere præsumpserint, poterit Parochus Cruces eorum auferre, & alia processionalia, Oldradus *d. cons.* 82. Ugolinus *de offic. Episcopi, cap.* 17. *num.* 3. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 73. Sesse *decis. Arag.* 413. Salgado *de Reg. Protect.* 2. *part. cap.* 9. *nu.* 86.

Secundo casu, quando ipsi Regulares requirerent Parochum, & veniam peterent; veruntamen ipse monitus, & requisitus, & insuper expectatus, venire recuset; tunc enim Regulares valent, etiam eo invito, recto tramite corpus deferre ad suas Ecclesias. Ratio ejus est; nam iter eis concessum est ad funus, cum requisito monendi, & expectandi Parochum, quod fecerunt, ut supponimus. Ergo tunc esset irrationabiliter invitus, cum jam Regulares adimpleverint illam obligationem requirendi, & expectandi. Cæterum, nam ut advertit Fuscus *de Visitat. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 8. *in fine*, tunc cum juribus Parochi consultum sit, non recte funus impediret, quin potius occasionem daret rixandi, & ut dissidia orirentur; quapropter recte Regulares, etiam eo invito, corpus suscipiunt, ut feratur ad suas Ecclesias, ubi de jure est sepeliendum, ut declaravit Sacra Congregatio in una Nepesina, *ad dub.* 4. quam refert, & sequitur Samuel *de sepult. tract.* 1. *disput.* 3. *controvers.* 5. *concl.* 5. *num.* 10. Fridericus de Senis *cons.* 154. Tuschus *lit. P. concl.* 95. Lavorius *d. tit.* 2. *c.* 3. *n.* 206. *& d. c.* 11. *num.* 74. Barbosa *d. cap.* 10. *n.* 66. *&* 70. *& collect.* 245. *n.* 6. Marchetus *d. tit.* 40. *n.* 12. 9

Unde resolvendum, Regulares posse venire ad aliam Parochiam, requisito, monito, & expectato Parocho, ad levandum corpus, sepeliendumque in suis Ecclesiis; non tamen eo irrequisito, quia tunc poterit Parochus impedire: & quamvis excedat, Fratribus imputabitur, qui violentiam facere ceperunt, *l.* 1. *§. Cum arietes, ff. Si quadrupes paup. fecisse dicatur*, & propria authoritate poterit prohibere, ex eleganti texto *in l. Quemadmodum* 29. *§.* 1. *ff. ad l. Aquiliam*, ubi ex rescripto Imperatoris Severi contra Proculum asseritur, quod si quis projectum immittit in meum fundum, authoritate propria possim præscindere. Ergo similiter dicendum est in specie, ut late prosequitur Lavorius *dict. cap.* 3. *a n.* 206. Tum etiam eo requisito, & expectato, si tamen recuset, poterunt levare corpus, & recta via ad suas Ecclesias transferre, ut supra scriptum est. 10

Prorsus Parochus tenetur, nisi alias sit legitime impeditus, associare funus usque ad portam Ecclesiæ Regularis, in qua sepelitur, ut declaravit Sacra Congregatio ad instantiam Procuratoris Generalis Discalceatorum D. Augustini. Refert Samuel *de sepulturi dict. controvers.* 5. *n.* 3. Verum in his Regnis potest intrare intra Ecclesiam Regularium ex Decreto Alexandri VII. 6. Maii 1655. quod si facere recusaverit ex malo animo, ut inde rixæ, & scandala oriantur, utique graviter peccabit, & aget contra Decreta Apostolica, jura funerandi Regularibus concedentia; nam proprius Parochus tenetur associare funus sui Parochiani, nec ab illa associatione potest excludi. Ergo si id non egerit, malo animo rixas, & scandala excitandi, graviter peccabit, & operaretur contra Decreta Apostolica, ut censuit Congregatio Episcoporum *in una Nicoterensi.* 5 *Julii* 1615. *&* 1267. Samuel *dict. controvers.* 5. *conclus.* 1. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 9. *nu.* 119. 11

Est similiter dubium, quando cadaver sepeliendum est in Ecclesiis Regularium, ad quem pertineat viam, per quam incedendum est designare, ut funus dicatur, an ad Parochum, vel ad ipsos Regulares? Prima sententia affirmat ad ipsos Regulares pertinere, prout declaravit Congregatio Episcoporum in una Bituntina, 22. Aprilis 1588. Ratio enim videtur esse, quia jam Parocho requisito, monito, & expectato, dissolutum est jus Parochi quoad illud funus, & jus funerandi remanet penes Regulares. Ergo ad illos pertinet designare viam, per quam funus incedere debeat, Samuel *de sepultur. tract.* 1. *disput.* 4. *controv.* 12. *conclus.* 4. *num.* 8. Lezana *tom.* 4. *verbo Sepultura quoad Regulares*, *n.* 23. 12

Secunda sententia asserit, pertinere ad Parochum, ut tenuit Sacra Congregatio Episcoporum, 3 Januarii 1594. 13

in una

in una Castellaneten. ubi declaratum est, ad Curatum defuncti spectare declarare omnia necessaria usque ad januam Ecclesiæ Regularium, idque ea ratione; nam quando Parochianus in aliena Ecclesia est sepeliendus, portatio funeris usque ad illam pertinet ad Parochum proprium, Geminianus *in c. Ut animarum post medium, de Constit. in 6. n.* 20. Gratianus *d. discept.* 492. *n.* 29. Ergo licet Parochianus sit sepeliendus in Ecclesia Regularium, usque ad illam recte Parochus poterit destinare viam, & modum portandi defunctum, non vero ad Regulares pertinet, ut consentire videtur Lavorius *d. tit.* 2. *c.* 9. *n.* 116. *vers. Licet secus*, Barbosa *d. c.* 26. *n.* 74. Salgado 2. *p. c.* 9. *n.* 79. Marchetus *d. tit.* 40. *n.* 17.

14 Hæc sententia, absolute loquendo, admittenda est; verum indiget explicatione; potest enim accidere, ut Parochianus sepeliendus in Monasterio, dum e domo, vel ab Ecclesia Parochiali levatur, transitum faciat per ipsam Parochiam usque ad Ecclesiam Regularium: & tunc admittenda est hæc sententia absque aliqua difficultate; nam ut scriptum est supra, jus funerandi concessum Regularibus, licet etiam concedat iter ad transitum ad portandum cadaver, etiam processionaliter, ut censuerunt Oldradus *cons.* 225. *n.* 14. Tuschus *tom.* 1. *lit. A, concl.* 77. *n.* 9. Barbosa *in c. Accessorium, de Reg. jur. in* 6. *n.* 3. Id tamen dependenter est a Parocho, ut ipse requisitus, & expectatus sit ad associandum, quamvis jus istud libere concedatur, Ugolinus *d. c.* 17. *n.* 3. Gratianus *d. c.* 492. *n.* 39. Ergo habet Parochus jus ad ordinandam deportationem cadaveris, alias non requireretur, nec expectaretur, cum id esset superfluum. Ergo ad ipsum pertinebit ordinare viam, & transitum, per quem deferendum est cadaver.

15 Sed dices: Concesso jure funerandi, conceditur jus eundi pro deportando cadavere processionaliter, ut dicunt relati *n. antecedenti*, & Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 56. *& de jur. Parochi, d. c.* 26. *n.* 56. concessum etiam videtur jus destinandi viam, & modum processionis. Ergo cum Regulares habeant jus eundi processionaliter, eis competit destinare vias, & transitus funeris. Sed respondetur, hanc propositionem non ab omnibus pariformiter admitti, quin potius aliqui tenent, cum Cruce ire non posse ad levandum corpus; sed tantum posse ire ad Parochiam ad corpus levandum & associandum, usquedum ad suam Ecclesiam asportetur, ut censuit Sacra Congregatio in una Viglevan. 13. Novembris 1600. Lavorius *d. tit.* 2. *c.* 3. *a n.* 101. Quapropter hæc instantia parvi ponderis est. Verum si admittamus aliorum Doctorum sententiam asserentium processionaliter ire posse, adhuc respondetur, posse ire processionaliter, dummodo intra Parochiam Parochus proprius designet vias, & transitus, per quos cadaver processionaliter est ferendum; id enim distinctum est a jure eundi processionaliter, ordinatis viis, a Parocho ipso.

16 Præterea probatur; nam processiones facere per Parochiam ad solum Curatum pertinet, & sine ejus consensu nullus etiam Regularis dirigere valet, ut ex Sellio refert Barbosa *ad Concilium, sess.* 25. *de Regularibus, c.* 13. *n.* 45. Illud enim expeditum est, id tantum Regularibus concessum esse intra ambitum suarum Ecclesiarum, non vero extra, ita ut nullam processionem agere, nec dirigere possent, Peyrinus *in constit. sui Ordin. tom.* 2. *constit.* 7. *Pii V. n.* 13. *vers. Ad* 8. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 35. *difficult.* 5. *n.* 5. Barbosa *de Offic. Episcop.* 2. *p. allegat.* 78. *n.* 7. nisi consuetudo adsit, seu consensus Episcopi, Diana 3. *p. tract.* 2. *resol.* 77. Salgado *de Reg. Protect.* 2. *p. c.* 9. *n.* 74. Ergo cum in aliena Parochia nequeant agere processiones, nec dirigere, processio illa quæ fit ad asportandum cadaver, nequibit dirigi ab eis per vias, seu transitus, etiamsi in suis Ecclesiis sepeliretur; sed erit dirigenda a Parocho, cui de jure competit.

17 Si vero funus ducendum sit per locum exemptum, parumque ab eo distet domus cadaveris, vel Ecclesia, a qua est deferendum, & locus ille pertineat ad Monasterium, ubi est facienda sepultura, tunc est admittenda prima sententia, & pertinebit ad Regulares designare vias, & transitus, per quos funus est ducendum. Et ratio est; nam tunc processio illa fit per locum exemptum, pertinentem ad Monasterium, ubi Parochus aliquid præcipere non valet, sed ipsi Regulares. Ergo ad eos pertinebit vias, & transitus destinare. Cæterum; nam licet corpus sit in Parochia aliena, tamen cum parum distet a loco exempto ipsius Monasterii, pro nihilo reputatur, ex vulgari Regula adducta *ex l.* 1. *§. Perinde, ff. de adilit. dict. l. Quamvis, ff. de condit. & demonstrat. c. Coram dilecto* 24. *de Offic. delegat.* alias enim inconveniens sequeretur, ut Parochus in domo defuncti aliquid præcipere, & statim accedendo ad locum exemptum, aliud juberet Superior Regularis, & ansa præberetur rixandi, vel excitandi scandala, quod magnopere in his funeribus, & in aliis rebus sacris est aufugiendum, pro quo aliquando e jure communi receditur, Samuel *d. controversia* 14. *disp.* 4. *conclus.* 3. *a nu.* 11. Hanc ob rem in præsentia Regulares poterunt ostendere, & designare vias ad funus adducendum, & hoc modo poterit intelligi prima sententia.

Concurrentibus vero Regularibus simul cum Parocho, aut ejus Vicario, ad corpus levandum, & ad funus ducendum ad suam Ecclesiam in quolibet casu, etiam statim introducendum sit in locum exemptum Monasterii, primam Antiphonam *Subvenite*, & aspersionem aquæ facere, ad Parochum pertinet, sive ex domo, sive ex Ecclesia Parochiali cadaver sit extrahendum; hoc enim de jure pertinet ad Parochum, nec licet Regularibus illa efficere, aut aliquod Officium super corpus agere intra Parochiam. Ita declaravit Sacra Concilii Congregatio in una Squillacensi, 28. Novemb. 168. & in una Cataniensi, 12. Octob. 1619. Samuel *de sepult. disp.* 4. *controv.* 12. *conclus.* 5. *a n.* 11. Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 66. *& de offic. Parochi d. c.* 26. *nu.* 67. *in fin.* Marchetus *tit.* 40. *n.* 18. Salgado *d.* 2. *part. c.* 9. *num.* 81. 18

Ast vero officium, quod est faciendum intra Ecclesiam Regularium, non ad Parochum pertinet, sed ad Regulares ipsos, ut constat ex plurimis decisionibus, & responsis Sacræ Congregationis, quas congerit Samuel *disput.* 3. *controv.* 1. *a n.* 3. Et ratio est clara; nam Regulares habent jus funerandi in suis Ecclesiis, ut prædicatoribus concessum est *in d. Clement. Dudum* 2. *de sepult. Extrav. Super Cathedram* 2. *de Sepult. Extravag. Inter cunctos, unde Privilegiis inter communes*: & postea cæteris Regularibus, ex Constitutione Pii V. Ergo etiam eis concessum est jus faciendi officium in suis Ecclesiis, in quibus, quia exemptæ sunt, nequit Parochus absque Regularium facultate illud efficere, & id non quomodolibet, sed de expressa licentia Superioris Ecclesiarum, non obstante contraria consuetudine, ut declaravit Sacra Congregatio in Tolet. loci de Baraxas, 19. Junii 1636. Peyrinus *tom.* 3. *Privileg. Regul. in fine*, ubi de decretis novissimis Sacr. Congregatio *decret.* 19. Samuel *de Sepult. tract.* 1. *disp.* 3. *conclus.* 1. *per tot.* Barbosa *in Bull. collect.* 245. *n.* 9. *de offic. Parochi, d.* 3. *p. c.* 26. *n.* 82. Samuel *d. disp.* 3. *controv.* 1. *conclus.* 2. *n.* 26. ubi de licentia Superioris, Marchetus *d. tit.* 40. *n.* 32. 19

Sed quid vero, si adsit consuetudo immemorialis, ut Parochus, vel Canonici officium defunctorum faciant in Ecclesiis Regularium, an sit sustinenda? Et negandum videtur; nam ut supra diximus, ad rem hanc reprobata est quælibet consuetudo, Ergo etiam immemorialis, ut tenet cum aliquibus Carrasco *ad aliquas leges Recopilat. c.* 8. *n.* 35. & confirmatur; nam consuetudo ista, licet immemorialis, irrationabilis est, quia in territorio alieno dat jurisdictionem Parochis, vel Canonicis, cum sint Ecclesiæ istæ exemptæ. Ergo nequit sustineri. Qui quidem discursus comprobatur, nam consuetudo, quantumvis immemorialis, jurisdictionem non dat, prout si ex consuetudine immemoriali vellet judex laicus cognoscere de causis Clericorum, Clarus *in praxi crimin. §. fin. q.* 36. *n.* 3. Farinacius *in praxi crim. tit. Inquisit. q.* 8. *n.* 3. Petrus Gregorius *Syntag.* 3. *p. lib.* 3. *c. fin. n.* 18. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 18. Ergo nec consuetudo immemorialis dabit jurisdictionem, ut exerceatur in territorio alieno; quia eadem irrationabilitas considerátur in una, ac in altera causa, dum ex utraque turbaretur Republica, & Ecclesiarum disciplina. Cæterum; nam ut supra dictum est, Regularibus concessum est liberum jus sepeliendi in suis Ecclesiis. Ergo a fortiori talis consuetudo irrita est, quamvis immemorialis; nam ista similiter turbat hanc liberam facultatem, prout temporalis. Ergo tanquam contraria erit derogata, nec vi illius poterunt Parochi, aut Canonici Officium agere in sepellendis defunctis in Ecclesiis Regularium. 20

Sed contrarium tenet Gratianus *tom.* 3. *discept.* 493. *per tot.* Et probatur; nam licet consuetudo ista sit reprobata, non tamen declarationes illæ expresse irritant consuetudinem immemorialem contrarium observantem, quod quidem est necessarium, ut fiat signo speciali, designante consuetudinem immemorialem, utpote irrationabilem, & iniquam, Covarr. *lib.* 2. *var. c.* 13. *n.* 5. Decianus *vol.* 2. *Respons.* 44. *n.* 19. Cevallos *q.* 897. *num.* 248. Guttierez *Pract. lib.* 3. *q.* 77. *n. fin.* Mena *Variarum lib.* 2. *q.* 10. *n.* 44. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 4. *num.* 13. Diana 6. 21

part.

part. tract. 5. resolut. 32. Ergo in præsentia per jus declarationis derogatum non est consuetudini immemoriali. Cæterum consuetudo immemorialis habet vim legis & privilegii, etiam in casibus reservatis Episcopo, Prælatis, & Principi, Soccinus lib. 3. cons. 7. n. 4. Graffis de effect. clericat. effect. 1. a n. 383. Salgado de Regia Protect. 1. part. c. 1. prælud. 3. a n. 131. & immutabilis censetur, tanquam alterum jus naturale, Molina de Primog. lib. 2. c. 2. n. 1. Barbosa in collect. ad textum in c. fin. de consuetud. nu. 6. Ergo etiam habebit locum, etiamsi officium defunctorum sit reservatum, ut fiat tantum a Regularibus in suis Ecclesiis. Denique in funeralibus plurimum valet consuetudo; quamvis alias alicui Ecclesiæ libera sepoltura concedatur. Refert plures Gratianus d. c. 492. n. 7. & in materia præcedentiæ ad officium agendum consuetudo est multi roboris, ut per Menochium lib. 2. cons. 126. n. 3. Rota apud Seraphinum decis. 716. n. 18. & decis. 402. n. 1. etiamsi talis consuetudo repugnaret juris dispositioni, Rota apud eundem decis. 964. n. 2. Ferro de Præced. q. 18. per tot. Diana 6. p. tract. 5. resolut. 29. Ergo cum in præsenti adsit consuetudo immemorialis, ut Parochus, seu Canonici faciant officium Sepulturæ in Ecclesiis Regularium, id erit observandum.

22 Hæc sententia Gratiani admittenda est, quam quidem probare intendimus, in primis respectu Parochorum, in quibus est major ratio, quam in Canonicis, ut bene advertit Gratianus d. c. 492. a n. 27. nam Parocho de jure communi competit suos Parochianos sepelire, idque erat eis concessum absolute, donec similia privilegia concessa fuerunt Regularibus: quamobrem si adsit consuetudo immemorialis, ut Parochus agat officium in Ecclesia Regularium, id erit conforme juri communi, nec aliqua causa irrationabilitatis valet considerari, quin ex justo tramite juris sustinebitur. Ergo cum in præsenti consuetudo ista nullam iniquitatem contineat, nec causam irrationabilem, sublata non censebitur ex generali abrogatione consuetudinis: quin illa non obstante, sustinebitur, Gonzalez ad Reg. 8. gloss. 33. n. 2. Valasco consult. 141. n. 13. Afflictus dec. 254. n. 5. Salgado d. 1. p. c. 1. prælud. 3. n. 153. Barbosa ad c. fin. de consuetud. n. 7. Ergo stante consuetudine immemoriali, recte Parochus aget officium defunctorum in Ecclesiis Regularium. Præterea consuetudo dat jurisdictionem, quoties persona sit capax illam habendi: & licet ex consuetudine, quantumvis immemoriali, laicus non possit Clericos judicare, quia incapax est illius spiritualis jurisdictionis, c. Massana 7. de elect. Crespi 2. p. observat. 53. n. 41. Attamen in alia qualibet causa consuetudo immemorialis dat jurisdictionem personæ capaci illam habendi, Segura in Direct. 2. part. c. 13. n. 42. Bobadilla in Polit. lib. 2. c. 17. a n. 170. & lib. 2. c. 10. n. 36. Diana tom. 9. tract. resolut. 190. Ergo ex illius consuetudinis immemorialis poterit Parochus efficere officium in Ecclesiis Regularium, cujus actus non solum est capax Parochus, verum est jurisdictio illius propriæ Parochialitatis.

23 Majus erit dubium circa Canonicos, quod quidem duobus modis considerandum est; nam potest forte Ecclesia Cathedralis inclusam habere Parochiam, & deserviri per unum Canonicum, aut vicissim per plures, qui si ad associandum corpus adveniant, ut Parochi censendi sunt; & ita si adsit consuetudo immemorialis peragendi officium in Ecclesiis Regularium, id erit facile observandum, prout de aliis Parochis dictum est. Si vero non adveniant ut Parochi, sed ut Canonici, videtur dicendum, consuetudinem illam irrationabilem esse, & non sustinendam, quantumvis immemorialem; nam cum ipsi non habeant Parochiam, nec jus funerandi defunctum (ut supponimus) præscriptio illa nihil aliud est, nisi se introducere in facultatem, & jurisdictionem Regularium, cujus ipsi capaces non sunt, nec ut Canonici possunt convenire. Ergo præscriptio illa semper erit irrationabilis, & cum mala fide, quæ non suffragatur, quantumvis immemorialis sit, Molina de Primogen. lib. 2. c. 6. a n. 67. Pareja de edit. instrum. tit. 10 resolut. 2. a n. 12. Menochius de Arbitrar. casu 225. a n. 1. Covarr. in regula possessor. 2. p. §. 8. n. 4. Barbosa c. fin. de præscript. n. 6. Ergo, &c. Samuel d. disp. 3. controv. 7. conclus. 2. n. 14.

24 Sed tamen contrarium est tenendum cum Gratiano dict. c. 492. a n. 1. nam consuetudo immemorialis supponit causam meliorem, ut sustineatur; quapropter in jure habet vim privilegii, immo potentior est privilegio, Molina d. lib. 2. c. 2. a n. 19. Riccius part. 6. collect. 2114. Guttierez Pract. lib. 3. q. 14. a n. 57. & præstat jus plenum, & dominium, Guttierez lib. 3. Pract. qu. 17. n. 298. & supponit in infinitum, Molina d. lib. 2. c. 6. n. 46. Guttierez d. q. 17. a n. 290. late Castillo de tertiis, c. 22. & 23. Ergo licet Canonici non habeant jus funerandi defunctum, consuetudo tamen ipsa immemorialis eis illud præstat, & supponit hanc causam eis præstitam fuisse, saltem per privilegium, unde incapaces non sunt ad præscriptionem. Cæterum privilegia data Religionibus, licet aliqui dicant præscribi non posse, verius tamen est per immemorialem præscribi; quod alii extendunt ad præscriptionem quadragenariam, Felinus in c. Cum accessissent, de constit. n. 19. Gaillus, & alii recensiti a Gratiano d. c. 492. n. 20. Immo per non usum, & spatio sexaginta annorum amittuntur, ut constat ex Constitutione Eugenii IV. Bull. 7. vel per centum, ut ex ejusdem Bulla 17. Cruz de Statut. Regul. lib. 9. c. 3. dub. 2. n. 2. Quamobrem stante consuetudine immemoriali in contrarium, ut Canonici peragant officium defuncti in suis Ecclesiis, est sustinenda, præcipue cum consuetudo ista sit levis præjudicii, quod valet inferre Prælatus, Felinus in d. c. Cum accessissent, n. 30. Gratianus ubi proxime, n. 22.

Sed dices cum Samuele in Apparatu Sepulchr. prælud. 6. n. 8. privilegia funeralia competentia Regularibus, nulla consuetudine præscribi posse; nam consuetudines, quæ Canonicis obviant institutis, nullius sunt momenti, c. Ad nostram 3. de consuetudin. tum quia essent cum præjudicio tertii, c. Cum olim 6. eod. tit. prout sunt hæc privilegia funeralia, Ergo Canonici nequeunt consuetudine etiam immemoriali muniri, ut peragant officium defunctorum in Ecclesiis Regularium. Sed tamen respondendum est, in præsentia non esse admittendam sententiam Samuelis; nam privilegia possunt præscribi, aut per actus contrarios, aut per non usum legitimo tempore præscriptum, ut etiam in materia cujuslibet jurisdictionis, l. 1. & ubi Glossa ff. de Nundinis, l. 42. tit. 18. p. 3. & l. 3. tit. 7. p. 5. Bobadilla in Polit. lib. 5. c. 10. n. 12. Cyriacus controv. 57. a n. 61. Salgado de Reg. Protect. 3. p. c. 10. a num. 300. Castillo lib. 6. controvers. c. 19. Barbosa de offic. Episcopi, 2. p. allegat. 26. a n. 10. Quapropter similia privilegia funerandi Regularibus concessa, & faciendi officium in suis Ecclesiis, immemoriali consuetudine possunt præscribi, vel per non usum renunciari ab ipsis Regularibus, Suarez de legibus, lib. 8. c. 34. a n. 6. Barbosa d. alleg. 26. a n. 11. Nec jura, quæ pro se adducit Samuel, aliquid probant; nam textus in d. c. Ad nostram, recto jure non admittit consuetudinem in contrarium, quia dabat jurisdictionem laicis contra Ecclesiasticos, ut de suis causis cognoscere valerent, quæ quidem periniqua erat, & contra instituta Ecclesiastica, quapropter sustineri non valet; secus autem in officio faciendo in Ecclesiis Regularium a Canonicis ipsis; hoc enim nullam iniquitatem continet, sed tantum præscriptionem privilegii per consuetudinem immemorialem, aut per non usum. Deinde in damnum tertii admittitur qualibet præscriptio, aut renunciatio per non usum; quia id recte statutum est, ne in quampluribus rebus in confuso laboraremus, magna turbatione Reipublicæ: quapropter in terminis privilegiorum, quando damnum sequitur persolvendi decimas Fratribus Cisterciensibus, per non usum amissum est privilegium non solvendi, c. Si de terra 6. de privilegiis, & per præscriptionem etiam amittitur, c. Accedentibus 15. eod. tit. Barbosa d. allegat. 26. n. 12. Castillo d. lib. 6. c. 19. num. 3. Unde sequitur, Canonicos consuetudine immemoriali valiatos posse facere officium defunctorum in Ecclesiis Regularium, & sustinebitur talis consuetudo. 25

Erit tamen animadvertendum, quod si lis ad causam istam exoriatur, consuetudinem istam immemorialem cum aliquibus requisitis esse probandam, scilicet ut testes sint de usu per tempus quadraginta annorum, & rationem reddant absque relatione ad articulum: Quod sint testes saltem quadraginta annorum: Tum ut deponant de auditu per idem tempus, & a majoribus audivisse, qui etiam ab aliis majoribus audivisse dicebant. Cæterum debent testes affirmare se ita credere, & de fama publica, & communi opinione, nec unquam audivisse, nec vidisse contrarium: Et quod testes sint integræ fidei, & opinionis. De qua re late Crespi 1. p. observ. 14. per tot. Marescot. var. resolut. lib. 2. c. 100. Riccius 4. part. collect. 2266. Valenzuela cons. 93. Pareja de edit. instrum. tit. 4. resolut. 2. a n. 57. Castillo de tertiis, d. lib. 6. c. 17. 26

Est tamen dubium, an quando ad associandum corpus convenit collegialiter Ecclesia Cathedralis, etiam rejecta qualibet consuetudine, debeat peragere officium, & alia munera circa funus, in Ecclesiis Regularium? Affirmavit Salgado de Regia protect. 2. p. c. 9. n. 68. & 69. Quia 27

Eccle-

Ecclesia Cathedralis Collegialiter unita, est digna majoris honoris, quam sint aliæ Ecclesiæ. Ergo ea Collegialiter existente, nullus alius officium, aut alia munera agere debet circa funus, etiam in Ecclesiis Regularium.

28 Sed contrarium tenent Zerola 1. *p. verbo Funus, in Praxi, vers. 9.* late Samuel *de Sepulturis, disp. 3. controvers. 1. per tot.* Idque ex multis declarationibus Sacræ Congregationis, quas ad unguem refert Samuel, ubi expresse dicitur, Regulares in faciendo officio funeris in suis Ecclesiis, esse præferendos aliis Canonicis, & Parochis. Tum etiam, quia ut dictum est, hoc jus funerandi competit Regularibus ex juribus, & declarationibus supra recensitis: quod eis auferendum non est, ex eo quod præsens adsit Ecclesia Cathedralis Collegialiter unita.

29 Hæc ultima sententia admittenda est de juris rigore ex suis fundamentis: nec fundamenta Salgadi sunt alicujus ponderis. Licet enim Ecclesia Cathedralis sit superior, & magis honoranda, quam aliæ Ecclesiæ; attamen id intelligendum quoad præcedentiam, & honores debitos sibi de jure; non autem honor iste extendendus est ita ut præjudicium aliis inferatur, prout fieret auferendo Regularibus jus funerandi. De æquitate tamen semper Prælati Regulares licentiam præstabunt, & obsequenter sese offerent, ut officium fiat ab Ecclesia Cathedrali: hoc quidem obsequium facultativum est, & decens ut exhibeatur majori Ecclesiæ funus associandi; nec tamen ex his urbanitatibus aliquod jus læditur, aut vulneratur, nec alteri tribuitur, Rota 2. *p. recent. decis. 671. n. 4.* Annot. ad Gregorium XV. *decis. 572. n. 6.* Riccius *collect.* 1293. *in fin.* nec ex eis aliqua possessio acquiritur, Ripa *in c. Cum Ecclesia Sutrina n. 39.* Manrica *decis.* 227. *n. 2.* Tuschus *verbo Quasi possessio conclus.* 32. *n. 7.*

30 Est etiam aliud dubium non prætereundum, an Regulares, quando defunctus est sepeliendus in sua Ecclesia, processionaliter iret cum Cruce, etiam invito Rectore, ad funus associandum? Prima sententia affirmat. Probatur; nam, ut censuit Sacra Congregatio Episcopor. & Regular. 28. Novembris 1641. in funeribus ducendis tantum una Crux est ferenda, & illa debet esse illius Ecclesia, ubi cadaver est tumulandum. Quod itidem decretum est 22. Novembris 1637. in terminis, quando defunctus est tumulandus in Ecclesia Regularium: & similiter est textus *in Extrav. Inter cunctas, de Privilegiis*, & Constitutio Sixti IV. Id similiter concedentes, ut late tenet Samuel *disp. 3. tract. 1. controvers. 3. a num.* 2. Novarius *in Lucerna Regularium verbo Crux, num. 1.* Barbosa *in Bullario, verbo Crux*, & alii recensiti a Salgado *d. 2. p. c. 9. num. 77.* Marchetus *tit. 40. n. 25.*

31 Secunda sententia tenet contrarium; nam, ut diximus supra, Regulares etiam ad asportandum cadaver non possunt se intromittere, irrequisito Rectore, nec extra ambitum suæ Ecclesiæ processionaliter ire, ut testatur Campanillus *in Divers. rub. 12. c. 13. sub n. 18.* licet aliqui per triginta passus suæ Ecclesiæ affirment posse ire processionaliter, ex sententia Graffis *cons.* 20. quod recte non admittit Salgado *d. c. 9. n. 74.* Ergo minime possunt ire processionaliter cum Cruce intra Parochiam alienam ad corpus asportandum. Tum Parochiæ ad id divisæ sunt, ne quisque ad aliquod officium in ea peragendum se intromittat, *c. 1. 13. q. 1. c. Episcopi, 7. q. 1. cap. Scriptum, 16. q. 1.* Ergo nec Regulares occasione asportandi corpus, alias daretur occasio rixarum, & scandalorum, ut defendit Oldradus *cons.* 82. Salgado *d. c. 9. a n. 70.*

32 Tertia sententia asserit, in hoc standum consuetudini; nam Bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio, statuit minime Regulares intrare posse processionaliter ad funus cum Cruce, invito Rectore, nisi consuetudine stante in contrarium, ut refert Rodriquez *tom. 3. Regul. q. cap. 28. art. 2.* Lauretus de Franchis *de controv. inter Episcop. & Regul. q. 67.* Quapropter si adsit consuetudo, ut Regulares cum Cruce processionaliter pervadant ad Parochiam pro corpore levando, id erit observandum, ut in multis partibus Portugalliæ observatum vidit Barbosa *de offic. Parochi, 2. p. c. 26. n. 67.* Lezana *in Summa Regul. q. c. 10. n. 18.* Marchetus *d. n. 25.*

33 In hoc dubio dicendum, Constitutionem Sixti V. & Extravagantem *Inter cunctas*, & Leonis X. Constitutiones abolitas esse, ut diximus supra, *n. 4.* quapropter licet aliquæ sint declarationes, non tamen obstant, cum aliæ sint quamplurimæ contrarium recensentes, quas dedimus supra *num.* 3. Et est declaratio in Squillacensi, 18. Novemb. 1606. quam refert Barbosa *d. n. 67. in fin.* censens Curatis competere, in quorum Parochia obiit defunctus, benedicere corpus defuncti, non vero Regularibus, quamvis sepeliendus sit in eorum Ecclesiis. Unde cum tantum una Crux in funeribus sit habenda, ista debet esse ipsius Rectoris, non vero Regularium. Ergo nequeunt Regulares se introducere processionaliter cum Cruce ad asportandum cadaver.

34 Quapropter dicendum in specie, Curatum cum Cruce sua, & processione, simulque cum Cappa præesse Regularibus, dicitque responsum *Subvenite*, & comitatur usque ad Monasterium, & in ejus porta, seu atrio dicit responsum aliud, & ultimum dat vale, ut *in c. Cum liberum 6. de sepult.* Postmodum vero recipiunt Monachi, & cætera officia funeralia in sua Ecclesia perficiunt, & sic practicari testatur Salgado *d. c. 9. n. 79.* & comprobatur; nam licet in funeribus una tantum Crux sit deferenda, & illius Ecclesiæ, ubi corpus est humandum, ut declaravit Sac. Congregatio supra recensita, Barbosa *d. c. 26. n. 78.* id tamen intelligendum, quando funus peragendum est in propria Parochia, Curato, seu Viccecurato assistente, qui quidem debet præcedere, & immediate sequi personæ illius Ecclesiæ, & deinde cæteri secundum antianitatem, ut censuit declaratio S. Congregat. Rit. in Narniensi, 30. Septembris 1614. & in Adrianensi, 22. Novembris 1631. ad 3. Barbosa *ubi proxime*: non autem est intelligenda propositio ista, quando Regulares cum Cruce intenderent venire processionaliter ad Parochiam defuncti, quod ex aliis regulis est dicendum, ut supra demonstrat secunda sententia *n.* 31.

35 Hinc admittendus non est Samuel *d. controvers. 5. n.* 34. scribens, Parochum tantum teneri associare mortuos usque ad portam Ecclesiæ Regularium, & absque Cruce, quod non bene probat ex declaratione Cardinalium, quæ non loquitur nisi de associatione Parochorum usq; ad portam Ecclesię Regularium; non vero de introducendis Regularibus cum Cruce, & processionaliter in Parochiam defuncti, de quo nihil loquitur, id auferendo a Parochis. Tum nec sufficienter ratione probat suam sententiam; nam licet Regulares habeant jus funerandi, non tamen intrandi processionaliter cum Cruce ad asportandum corpus in Parochiam alienam.

36 Ast vero, si in aliqua parte, seu ditione consuetudo sit admissa, & patienter a Parochis tolerare, ut Regulares intrent processionaliter cum Cruce ad asportandum corpus defuncti in alienam Parochiam, id erit observandum, vel quia id per præscriptionem acquisierunt, vel huic juri Parochi renunciarunt per multum temporis, saltem quadraginta annorum, prout dictum est observari in Lusitania cum Barbosa *d. c. 26. n. 67.*

37 Est tamen in specie examinanda doctrina Samuelis *dict. disp. 3. controv. 3. conclus. 3. a n. 11. cum seqq.* ubi asserit, consuetudinem a Parochis introductum deferendi suas Cruces ad associandum funus sui Parochiani, qui in Ecclesiis Regularium sepelitur, eo ducti interesse lucrandi dimidiam partem funeralium, introduci non posse, ac semper invalidum esse. Et probat; nam quoties Parochi attollunt suas Cruces, quando corpora tumulantur in Ecclesiis Regularium, avaritiæ causa id factum esse censetur ad lucrandas dimidietates funeralium, cum gravi damno Regularium, quod nequit fieri absque peccato. Ergo nequit sustineri talis consuetudo. Cæterum; nam in dubio semper credendum, avaritiæ causa hanc consuetudinem introductam esse, quia extollitur Crux propter temporale lucrum, nempe propter medietatem sumptuum funeralium, quod execrabile est in exequiis defunctorum, *c. Quanto, de censibus*, Abbas *in c. 1. vers. Notant ultimo de Decimis*, Bellamera *cons. 31. col. 7.* quapropter ut irrationabilis non est sustinenda. Tum nulla consuetudo valet sustineri, nisi adsit consensus totius communitatis, aut majoris partis populi, S. Thomas *2. 2. q. 97. art. 3. ad 3.* Tum etiam nequit sustineri, si sit contra utilitatem publicam, aut contra privatam, ut per Bart. *in l. De quibus 32. ff. de legib.* Abbas *in c. 1. de treug. & pace*: nec in rebus Ecclesiasticis absque Superiorum authoritate, quod omne deficit in præsentia. Ergo nequit sustineri talis consuetudo, præcipue cum sit perniciosa Ecclesiis Regularium. Denique consuetudo ista est peccati nutritiva, *c. Non satis 8. de Simonia*, *c. fin. de consuetudine*, quæ nequit sustineri. Ergo minime est sustinenda, quibus adjungit alias rationes inferius diluendas.

38 Sed tamen licet ex multis fundamentis suam tutare sententiam curet Samuel, contrarium nihilominus teneo, scilicet talem consuetudinem asportandi Crucem, & lucrandi dimidietatem funeralium a Parochis, etiam quando defunctus in Ecclesiis Regularium sepelitur, justam esse, & susti-

& sustinendam; nam licet consuetudo, quæ obviat sacris institutis a patribus decretis, & abusum introducit contra disciplinam, & libertatem Ecclesiæ, non sustineatur, *c. Consequens* 2. *c. Nolite* 3. *c. Ecclesiasticarum* 5. *dist.* 11. *cap. Ridiculum* 5. *disp.* 12. Molina *de just. tract.* 1. *disp.* 672. *n.* 6. Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.* 4. *c.* 34. *a n.* 10. Azorius *Inst. Mor.* 1. *p. lib.* 5. *c.* 12. *q.* 1. hæc vero consuetudo non est hujus qualitatis. Et probatur; nam ire ad associandum corpus defuncti cum Cruce Parochos ipsos, id est proprium jus eorum, usque ad portam Monasterii, ut dictum est supra. Lucrari vero dimidium funeralium ex consuetudine recte præscripta, ex duabus rationibus sustinetur. Prima; nam lucra funeralia, de jure proprio pertinent ad Parochum, Trullench *de jur. Parochi*, *c.* 9. *a n.* 1. & postea Pontifices concesserunt jura illa Regularibus ex speciali indulgentia, *Clem. Dudum* 1. §. *per hujusmodi*, *de sepult. Extravagant. Inter cunctas*, *de Privilegiis*, & ex Constit. Pii V. & aliorum Summorum Pontificum: quapropter iniquum non est, nec habet aliquam irrationabilitatem contra statuta Sanctorum Patrum, si præscripto privilegio, aut per non usum derogato, dimidia pars funeralium ad proprium Parochum revertatur, ob administrationem Sacramentorum, & laborem Parochi proprii illius defuncti.

39 Ex alio vero capite recte Parochus, consuetudine extante, poterit percipere dimidietatem funeralium; nam jura concedentia funeralia Regularibus, aliquam partem semper reservant propriæ Parochiæ, ob laborem administrationis Sacramentorum, quæ quarta aliquando est, aliquando tertia, & aliquando dimidia pars, ut est Text. expressus in *c. Relatum* 2. *de sepult. c. Quæstionibus* 12 §. *Mortuorum* 12. 13. *q.* 2. In quo standum est consuetudini legitime præscriptæ, *c. Certificari* 9. *de sepult.* Lapus *d. can. per. c.* 1. *n.* 4. Lavorius *var. lucubr. tit.* 2. *c.* 17. *an.* 3. Trullench *de jure Parochi*, *c.* 13. *n.* 4. & 5. Barbosa *in d. c. Certificari*, *n.* 2. Ergo recte Parochus, consuetudine extante, poterit associare cum cruce ad portam Monasterii, & dimidium funeralium percipere; hæc enim consuetudo non solum est conformis juri, verum expressa in jure, & communi calculo Doctorum recepta, quo necessario debet sustineri.

40 Præterea probatur; nam cum pars ista dimidia funeralium sit a jure expressa *in d. c. Relatum* 2 *de sepult.* non solum valida est, & sustinenda, quando præscripta fuerit per quadraginta annos, sed etiam si tantum per decem. Ratio est; nam consuetudo ista non est contra jus, sed secundum ipsum, quapropter sufficit, ut observata fuerit per decennium, & per id tempus observata sustinetur, cum habeat juris assistentiam, ut in terminis quartæ tenet Ubaldus *de Canonic. per tot.* 2. *p. c.* 5. Miranda *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 5. *conclus.* 1. qui asserit præscriptionem quadraginta annorum solum esse necessariam, quando a Parocho ultra dimidium funeralium peteretur, Lavor. *d. tit.* 2. *c.* 17. *n.* 4. Barbosa *in d. c. Certificari*, *num.* 2. Trullench *dict. c.* 13. *n.* 5. & *dub.* 4. *n.* 5. Ergo consuetudo ista, utpote conformis juri communi, & magis favorabilis, quam aliæ consuetudines, est sustinenda.

41 Rursus dicere, consuetudinem istam ex sola avaritia esse introductam, & cum continuo peccato, non bene dictum patet ex jam dictis; nam ad percipiendum dimidium funeralium adest expressa juris dispositio, simul cum consuetudine (ut supponimus) quod est titulus sufficientissimus ad illam dimidietatem percipiendam. Ergo non ex avaritia, nec cum habituali, & continuo peccato. Idque aliter probatur; nam quamvis hæc consuetudo non fuisset conformis juri communi *in d. c. Relatum*, verum cum peccato fuisset introducta adversus privilegia Regularium, peccabunt tamen primi ad versus illa agentes, non vero alii, qui ex bona fide tutati consuetudine, dimidium funeralium a Regularibus percepetunt: quapropter ab eis introducta est bona fides, & sustinetur consuetudo, quia in vetustis ignoratur principium, *leg. si arbiter* 28. *ff. de probat.* Basilius Pontius *de matrim. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 2. Diana 8. *p. tract.* 7. *resolut.* 37. Suarez *de legib. lib.* 7. *c.* 18. *a n.* 14. Barbosa *in c. fin. de consuetud. n.* 10. Ergo nequit dici, similem consuetudinem cum peccato continuo semper esse possessam, & animam perpetuo habere alligatam, prout deducitur *ex d. c. Non satis*, *de simonia & c. fin. de consuetud.* Quæ jura loquuntur in re de sua natura turpi, quæ nequit aliquo modo cohonestari, sed semper est corruptela; non vero in nostra specie.

42 Præterea lucrum istud non percipiunt Parochi pro funeralibus, quod jura execrantur, nec commodum ex cadavere reportandum est, ut est Text. *in c. Quæstionibus* 12. *c. Postquam* 13. 13. *q.* 2. Sed percipiunt tanquam salarium ob laborem curæ, & vigilantiæ ipsius Parochiani in Ecclesiis Regularium tumulandi, *c.* 1. *de sepulturis*, *Clement. Dudum* 2. §. *Per hujusmodi*, *eod. tit.* Quapropter recte per consuetudinem valet percipere dimidium funeralium, quando per associationem vadit ad portam Monasterii, ubi est tumulandus. Ex quibus fundamentis solidissimis dissolvuntur alia, quæ cumulat ipse Samuel, maxime cum supponamus consuetudinem legitime præscriptam, ex qua supponuntur adesse omnia necessaria ad illam constituendam; unde admittenda non est ejus sententia.

Nec simili modo admittendum quod dicit *d. controv.* 3. 43
conclus. 4. *n.* 32. scilicet in præsenti teneri Parochos dimidium funeralium restituere, nec in conscientia retinere posse, hoc enim necessario ex dictis rejiciendum; nam cum consuetudo ista valida sit, & conformis juri communi, ex quo oritur legitimus titulus percipiendi, inde etiam oritur ratio legitima retinendi; facilius enim conceditur retentio, quam actio ad petendum, *l.* 2. *C. de fideicomm. l. Per retentionem*, *Cod. de usuris*, Gratian. *discept.* 408. *n.* 7. Castillo *lib* 5. *controvers.* 2. *p. c.* 164. *n.* 6. Mangil. *impus. q.* 43. *a num.* 8.

Illud vero animadvertendum a Parochis est, ut non pos- 44
sint recipere majorem eleemosynam, quando cadavera tumulantur in Ecclesiis Regularium, quam quæ recipitur dum tumulantur in propriis Ecclesiis: idque jussum est ab Urbano VIII. 11. Martii 1638. in sua Constitutione 20. incipiente *Cum sicut dilecti*, ubi id Papa Ordinariis locorum committit, quod antea præceperat Clemens VIII. Parochis Indiarum Occidentalium in sua Constitutione incipiante *Expositum est*, 2. in ordine: nec queunt obligare hæredes defuncti tot officia, & legata peragere. Et ratione confirmatur; nam cum interdictum sit Parochis, ne cogant Parochianos ad eligendam sepulturam in Parochia propria, *c. Ex parte* 5. *c. Cum liberum* 6. *de sepult.* esset virtualis quædam coactio plus ex funeralibus recipere, quando defuncti sepeliuntur in Ecclesiis Regularium, quam percipiatur, quando in Parochialibus sepeliuntur: quapropter nequeunt plures recipere, sicut nec amplius recipere possunt, quando extranei sepeliuntur in suis Ecclesiis, quam si proprii Parochiani sepelirentur, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum in una Cassanensi, 5. Maii 1617. cujus verba dat Barbosa *d.* 3. *p. de jure Parochi c.* 26. *n.* 83. & *lib.* 2. *de jur. univers. c.*... *n.* 83. Peyrinus *de Privil. Regul. tom.* 3. ubi de Constitutionibus Urbani, *constit.* 10. *p.* 458. Samuel *de sepult. d. disp.* 3. *controv.* 4. *a conclus.* 1. & *controv.* 8. *conclus.* 16.

Potest vero accidere, ut occasione quartæ funeralis non 45
solutæ, quando cadaver in Ecclesiis Regularium tumulandum est, aliquod dissidium oriatur: & tunc caveant Parochi, nec occasione illius litis corpus detineatur, & exhumatum relinquatur, ut censuit Sacra Congregatio in Cassan. 5. Maii 1617. Quod quidem ita est observandum in specie cujuscunque interesse, etiamsi in alia Ecclesia sepeliatur, cum nulla ratio id patiatur, pietatique Christianæ valde repugnet insepultum remanere cadaver, maxime ob pecuniarum interesse, Tuschus *lit. A*, *conclus.* 75. *a n.* 9. Lezana *tom.* 4. *verbo Sepultura*, *n.* 53. Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *p. c.* 26. *n.* 55. & *de univers. jur. lib.* 2. *c.* 10. *nu.* 53. Samuel *d. disp.* 3. *n.* 11. & 12. Marchetus *d. tit.* 40. *n.* 37.

Quapropter animadvertendum, Curatos maxima con- 46
sideratione in re procedere debere in petendis eleemosynis consuetis pro mortuis sepeliendis; non enim debent aliquo modo funus detinere, nec etiam pro illis repetendis, nec cautionem, nec fidejussores petere antequam tumulentur; hoc enim impium est, & contra pastoralem charitatem, & Christianam humanitatem. Si enim pauper est defunctus, gratis est tumulandus: & quando ad id pauper censeatur, explicat in hoc Archiepiscopatu Constitutio 4. *de sepult.* scilicet si eleemosynis in morbo, ex quo decessit, Curatus æger fuerit. Si enim pauper non sit, funus est peragendum, quo peracto, si post aliquos dies consueta stipendia hæredes solvere renuerint, coram Judice petantur, ut bene consulit Possevinus *de offic. Curat. c.* 14. *n.* 3. Samuel *a controv.* 6. *conclus.* 4. *a n.* 8.

Est tamen aliquod dubium, an Parochus, quando suus 47
Parochianus sepelitur in Ecclesia annexa Monasterio, ingredi possit cum Cappa, & Stola ipsam Ecclesiam? Et affirmandum videtur; nam hæ Ecclesiæ, quamvis uniantur Monasteriis, non pleno jure efficiuntur Regulares, cum adhuc visitatio pertineat ad Episcopum, ex Tridentino *sess.* 7. *de reform. c.* 7. & 8. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *decis.* 56. *n.* 6. Barbosa *de univers. jur. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 19. quapropter adhuc cum proprie Regulares non sint, non pote-

poterunt impedire vere Regulares, ne Parochus intret cum Cappa, & Stola ad peragendum funus. Et confirmatur; nam Episcopus nequit se intromittere in Monasteriis, & Ecclesiis Regularium, quæ sunt proprie Regulares, & in quibus viget observantia Regularis, ut tradit Armendariz *in Addit. ad Recopilat. l. Navarræ, l. 1. tit. 6. de visitat. n. 9.* Barbosa 3. *p. allegat.* 74. *n.* 16. Murga *q. Past. 1. p. q. 2. per tot.* Ergo Ecclesiæ istæ non sunt proprie Regulares. Ergo in eis interdici non valet, ne Parochus proprius defuncti intret in eis cum Cappa, & Stola ad funus peragendum; id enim tantum decisum est in Monasteriis, & Ecclesiis proprie Regularibus.

48 Sed contrarium tenet Samuel *d. disp. 3. controversia 7. per tot.* Ducitur; nam ut patet ex multis Cardinalium declarationibus, Parochus proprius defuncti nequit introire ad Ecclesias Regularium ad funus peragendum, & cum Cappa, & Stola nequit, nisi tantum accedere ad januas illarum. Ergo etiam, nec intrare ad Ecclesias unitas Monasterio, cum & ipsæ sint Ecclesiæ Regularium. Et confirmatur, quia per unionem fiunt proprie Regularium, ut docet Gregorius Sanchez *in l. 3. tit.* 1. Sanchez *tom. 3. Oper. Mor. lib. 7. c. 29. n. 148.* Rodriquez *tom. 1. q. Regul. q. 20. art. 1.* Petrus Perusinus *de union. c. 2.* Ergo in eis nequibit Parochus proprius defuncti intrare cum Cappa, & Stola in Ecclesias unitas Monasterio. Cæterum; nam Parochum portare Cappam, & Stolam in funeribus, non solum importat præcedentiam, sed etiam jurisdictionem, quam nequit exercere in Ecclesiis Regularium, ut patet. Ergo nec intrare in Ecclesias unitas Regularibus cum Cappa, & Stola. Denique licet Cappa, & Stola solum ad ornatum deserviret, intrare in Ecclesias Regularium cum tali ornatu, superbia prætenditur, & contemptus jurium, & privilegiorum Regularium, prout ea tenent eorum Ecclesiæ unitæ. Ergo minime admittendum, ut possint Parochi intrare in Ecclesias unitas Regularibus cum Cappa, & Stola, ad funus associandum, vel peragendum.

49 Addit tamen *n.* 13. nec hoc fieri posse, etiam consuetudine immemoriali stante, quia nullæ consuetudines possunt introduci contra jus, & privilegia Regularium.

50 In re tamen animadvertendum, tribus modis posse fieri unionem. Primo, quando ex duabus Ecclesiis una fit, vel ex duobus beneficiis fit unum, *c. Decimas, ad fin. 16. q. 1.* & tunc fit, ut privilegia, & consuetudines unius alteri competant, Petrus Gregorius *de re benefic. c. 20. num.* 15. Garzia *de benefic.* 11. *p. c.* 2. *n.* 10. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss* 5. §. 7. *n.* 28. Secundo modo unio fit accessorie, nempe ut una Ecclesia alteri, vel Monasterio subjiciatur, ita ut unum tantum fiat Beneficium, & quod per modum accessionis unitur, maneat omnino extinctum; remaneat tamen ut prædium illius Beneficii principalis, aut Monasterium, cui unitur, ut tradunt DD. *in c. Cum accessissent, de const.* Vetallus 3. *p. decis* 349. *n.* 2. Garzia *d. c. 2. num.* 5. Barbosa *de univers. jur. lib. 3. c. 16. a n. 7.* Murga *d. 2. p. q. 2. num. 6.*

51 Qui *nu.* 7. asserit, hanc accessionem duobus modis posse fieri, vel per unionem ad spiritualia, & temporalia, vel quoad temporalia solum, quibus modis Ecclesias, sua Beneficia uniri posse Monasteriis, scripsit Layman *in q. Canonic. c.* 106. Mena *var. lib. 1. q.* 10. *n.* 16. quando enim, unio fit quoad spiritualia, & temporalia, cum transeat ad Prælatum Monasterii, ipse per se, aut per suos Religiosos deservire tenetur, aut personas deputare ad servitium, soluta mercede: si vero tantum quoad temporalia uniatur, Vicarius perpetuus eligitur, ipseque debet spiritualia administrare, absque eo quod Religiosi ad id se intromittere possint; nam tantum unio quoad fructus, & temporalia suum effectum sortitur, ut late prosequitur ipse Murga *d. q. 2. a num.* 8.

52 Tertio modo fit unio duorum Beneficiorum, vel Ecclesiarum, invicem æque principaliter, utraque permanente, sicut antea fuerat, utens suis privilegiis, sive simplex, sive Parochialis fuerit; illum tamen effectum operabitur unio, ut unus sit illarum Ecclesiarum Prælatus, vel Parochus, Rota 2. *p. Divers. decis* 114. *n.* 72. Gonzalez *d. gloss. 5. §. 7. a n.* 112. Gratianus *discept. tom. 4. c. 655. per tot.* Sanchez *in Summa lib. 7. c. 49. n.* 149. Azorius *Instit. Moral. 2. part. lib. 6. c.* 28. Barbosa *d. lib. 3. c. 16. n.* 31. Murga *d. quæst. 2. num.* 5.

53 Quoad primum modum unionis, nempe quando ex Ecclesia unita cum Monasterio fit unum corpus, seu Beneficium, assero in his Ecclesiis unitis Parochum solum deferre posse defunctum usque ad januam Ecclesiæ unitæ Regularium, nec cum Cappa, & Stola posse ingredi ad illam, nisi de jure novo Alexandri VII. in his Regnis, *ex constit.* edita 6. Maii 1655. Quod idem est dicendum, quando accessorie uniretur quoad spiritualia, & temporalia, ita ut titulus Ecclesiæ unitæ omnino extingueretur. Ratio est; nam per tales uniones ita Monasteriis adhærent Ecclesiæ istæ, ut Regulares efficiantur, & ad ipsas transeant omnia privilegia Regularium, Bassæus *in Florib. verbo Beneficium* 1 *n.* 2. Pellizarius *in Manuali Regul tract. 8. c. 4. sect. 4. n.* 113. Azor. 3. *p. lib. 6. c. 28. q. 2.* Murga *q. Past. 2. p. q. 6. n.* 8. Ergo sicut in ipsis Ecclesiis Regularium nequit Parochus cum Cappa, & Stola introire, similiter in his Ecclesiis unitis.

54 Si vero unio sit tantum ad temporalia, in qua solum fructus, & temporalia transeunt ad Monasterium, sed spiritualia exercenda sunt a Vicario perpetuo, tunc Ecclesiæ illæ Regulares non fiunt, sed remanent sæculares quoad spiritualia, *c. Extirpanda, §. Quia vero, de præbend. c. 1. eod. tit. in 6. c. unio, de Capell. Monachor.* Quapropter privilegia Regularium ad illas non transeunt; quippe ad rem, tanquam sæcularia sunt censenda, ad hoc ut Parochus defuncti possit intrare cum Cappa, & Stola, cum funus ad spirituale officium pertineat, & regulæ sæcularium Ecclesiarum quoad id sunt considerandæ.

55 Si vero unio sit æque principaliter, ita ut Prælatus, vel Religiosi Rectores Ecclesiæ unitæ relinquantur, etiamsi Ecclesia Parochialis sit, tunc Ecclesia illa est Regularis, & per Regulares deservienda, ut decidit Rota in una Paroch. Stellæ, 15. Decembris 1598. & est apud Seraphinum *decis.* 1304. Rota apud Farinacium 2. *p. Select. decis.* 204. Et probatur; nam tunc pleno jure pertinet Ecclesia illa ad Monasterium, etiamsi per Vicarium temporalem deserviretur pro congrua assignata a Prælato; nam tunc existimatur etiam pleno jure pertinere ad Monasterium, & Regularis remanet, ut exprimit Rota apud Seraphinum *d. decis.* 1304. *n.* 1. Murga 1. *p. q. 2. divis. 1. n.* 3. Quapropter in simili specie Parochus cum Cappa, & Stola ad illam non introibit, ut in aliis Ecclesiis Regularium.

56 Si tamen unio æque principaliter non fiat pleno jure, verum Vicarius perpetuus adhuc sit, apud quem remaneat cura Ecclesiæ, non solum in habitu, sed etiam exercitio, & decimas, oblationes, & primitias percipiat, solumque certam quantitatem Abbati, seu Prælato præstet; tunc Ecclesia illa Regularis non est censenda, sed tantum sæcularis, cum obligatione ex fructibus pensionem, seu partem fructuum dismembratorum persolvendi; quapropter privilegia Regularium ad eam non transeunt, sed observabitur in re ista, quod est observandum in alia Ecclesia sæculari.

57 Hoc enim modo difficultate ista explicata, non obstant, quæ adduximus supra, *n.* 42. Ecclesiæ enim Regulares, unitæ Monasteriis, licet ab Episcopo visitentur, non ex eo sunt improprie Regulares. Ratio enim est; nam solum visitationi, & providentiæ Episcopi relinquuntur in necessariis ad curam animarum, ex delegatione speciali Sedis Apostolicæ, non vero ex jure proprio ordinario, ut constat *ex d. sess. 7. c. 8. & ex sess. 14. de reform. cap. 9.* quapropter non intelligendum, fieri sæculares aliquo modo, sed proprie Regulares relinqui, Fuscus *de Visit. lib. 2. c. 26 n.* 29. Cocchier *de jurisd. in exempt. 2. part. q. 43. conclus.* 2. Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 3. disp. 9. q.* 19. Barbosa *de univ. jur. d. lib. 1. c. 14. n.* 19. Ergo semper in eis Parochus proprius defuncti nequit, invitis Religiosis, introire in Ecclesias istas unitas Monasteriis, cum Cappa, & Stola, prout ipsis in Ecclesiis Monasteriorum.

58 Prorsus, quando Regulares ad funus vocantur, omnes convenire debent, aut in Ecclesia Parochiali, ubi jam est repositus defunctus, aut in ejus domo, ubi associent ad suam, vel aliorum Ecclesiam, ubi est tumulandus, ut adsunt plures declarationes, quas congessit Samuel *disp. 4. controv.* 12 *conclus. 1. n. 1. & 2.* Illa tamen declaratio Cardinalium ad melius observanda est, præcipiens, ut quando defunctus est in Ecclesiis Regularium tumulandus, deponi debeat in Ecclesia Parochiali, unde directe ad Regularium Ecclesiam deferatur, ut refert Barbosa *in Bullario, verbo Defunctus,* Lezana *tom. 3. verbo Defunctus, num.* 1. Non tamen Ecclesia Parochialis aliquid pro hac depositione valet percipere, ut censuit Sacra Rituum Congregatio in una Placent. 23. Martii 1619. Samuel *d. controv.* 12. *conclus. 3. n. 6.*

59 Est tamen casus non obliviscendus, quando Regulares concurrunt ad associandum funus, vel ad alias processiones, quis Ordo præcedentiam habere debeat. In qua disquisitione observandum, plures adesse Romanorum Pontificum Constitutiones. Prima enim est Gregorii XII. quam referunt Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, cap. 52. in fine,*

Barbo-

Barbosa *de Offic. Episc. 3. p. alleg. 78. n. 31.* decernentis consuetudinem in his præcedentiis observandam esse inter Regulares: si tamen nulla adsit consuetudo, vel quasi possessio, tunc Ordo ille habebit præcedentia, qui primus in civitate, vel loco illo receptus fuerit, & Monasterium construxerit, Leo X. *Constit.* 29. statuit, Fratres Minores de Observantia Sancti Francisci præcedere debere Fratres Minores Conventuales. Pius V. & Clemens VIII. decreverunt, Fratres Prædicatores aliis Religionibus Mendicantibus præferendos post Clerum, & antiquos Monachos etiamsi aliorum Monasteria prius fuerint fundata. Refert has Constitutiones Ferro, Manriquez *de Præcedentiis q.45. n.3.* qui *n. 4.* asserit, Clementem Octavum definisse præcedentiam inter Fratres Carmelitanos & Fratres Beatæ Mariæ a Mercede. Et *n. 5.* asserit, eundem Clementem decrevisse, quod Monachos Congregationis Beatæ Mariæ Tulin, Cisterciensis Ordinis Sancti Benedicti omnibus Mendicantibus sint præferendi. Pius IV. *Constit.* 75. jussit Canonicos Regulares Ordinis S. Augustini, & Monachos Cassinenses D. Benedicti, præcedere debere. Unde Pius V. *const.* 116. statuit, Canonicos Regulares post Clerum Sæcularem præcedere debere omnes Regulares. Quas Constitutiones retulit Ferro *d. q 45. a n.6.* Barbosa *d. allegat. 78. a n. 73.*

60 His suppositis Constitutionibus in associatione funerum, ac in aliis processionibus, in primis observanda est consuetudo recepta, & quasi possessio præcedentiæ inter ipsos Regulares, in his enim plurimum valet consuetudo, ut diximus supra, Barbosa *d. allegat. 78. n. 27.* qui plures dat: quod non solum est intelligendum inter sæculares Clericos, sed etiam inter ipsos Regulares, etiamsi consuetudo esset contra jus; & est manutenibilis, quando est alicujus temporis considerabilis, Rota *1. p. divers. 334. n. 7. & decis. 595. n. 4.* Gregorius XV. *decis.* 370. ubi Additio *sub num.* 10. Barbosa *ubi proxime, in fin.* Ferro *d. q.45. n.10.* Gamma *decis. 1. n.32.*

61 Si vero nulla adsit consuetudo, nec aliqua quasi possessio manutenibilis, tunc recurrendum est ad præcedentiam habendam ad ipsam antiquitatem, originem, & approbationem Religionis, secundum aliquas glossas, quas recenset, & sequitur Gamma *decis. 1. n.34.* Et ratio est; nam antiquitas Religionem reddit magis honorabilem, quapropter Religio habens majorem antiquitatem tam respectu institutionis, quam approbationis, esse præferendam, dicunt Riccius *1. p. decis. 131. n. 18.* Chassaneus *in catal. glor. mundi, par. 5. considerat. 52. vers. Ergo modo*, Barbosa *d. allegat. 78. n.36.* Rota *apud Buratt. decis. 868. n. 1.*

62 Hinc enim Clerus sæcularis in funerum associatione, & in aliis processionibus semper est præferendus aliis Religionibus, non autem Clericis permiscendi sunt Religiosi, ut in aliquibus partibus fieri solebat, aut Regulares præcedere debeot, prout in Cæremoniali Episcoporum erat scriptum. De quo est declaratio Cardinalium, cujus verba dat Barbosa *d. allegat. 78. n.38.* Hoc, inquam, semper est observandum, ut decrevit Clemens VIII. 5. Novembris 1693. in sua Constitutione incipiente, *Quæ ad removendum*. Quam Constitutionem observari mandavit Gregorius XV. in sua Constitutione incipiente, *Alias a felicis*, sub die 3. Augusti 1622. Barbosa *d. n.35. vers. Postmodum.*

63 Post Clerum sæcularem Canonici Regulares subsequi debent, ex Constitutionibus Pii IV. & V. supra relatis, Barbosa *d. allegat. 78. n.30.* Posteaque insequentur Monachi secundum eorum antiquitatem. Hanc ob rem quamplurimi censuerunt, Monachos D. Basilii Benedictinis præferendos, ex eo quod antiquiores sint, Boerius *de Author. magni consilii, n.86. & 87.* Salgado *de Regia Protect. 2. p. c.9. a n.27.* Barbosa *d. allegat. 78. n. 29.* quos insequentur Religiones Mendicantes, in quibus est aliquod difficilium, quomodo earum præcedentia sit ordinanda. Atqui enim censuerunt, non ab antiquitate esse præcedentiam percipiendam, sed ex accessione ad illam civitatem, aut locum, ubi sunt fundata Monasteria, ut specialiter inter Mendicantes decrevit Gregorius XIII. jam supra recensitus, & relatus a Campanilo *in Divers. rubr.* 32. c. 12. *sub n.* 22. Zerola *in Praxi, 1. part. verbo Processiones, ad 4.* Quapropter id erit observandum, Salgado *d. c.9. a n. 29.*

64 Sed tamen Abbas *in c. Nimis prava, de excessib. Prælat. n. 1.* asserit, Fratres Prædicatores omnibus Mendicantibus esse præferendos; nam Ordo iste antiquior est omnibus aliis Religionibus Mendicantium, cum antea fuerit confirmatus: quapropter, ut antiquior, est præferendus. Cæterum id dispositum est in Constitutione Pii V. & Clement. VIII. quapropter Prædicatores Fratres, licet Mendicantes sint, debent aliis Mendicantibus præcedere, Fuscus *de visitat. lib. 2. c.15. n.66.* Zerola *verbo Processiones, de v.* Ferro *d. q.45. n.9.* Barbosa *allegat. 78. n.30.*

Hæc ultima sententia in Hispania quotidie observari videtur, & in qualibet parte, seclusa consuetudine, observanda est; nam Constitutio Gregorii XIII. ut testatur Rodriquez *tom. 3. q. Regul. c.37. art.4.* recepta non est; quod quidem est necessarium, ut obliget, alias enim non obligabit, idque sciente, aut tolerante Principe, vel ignorante per decennium, Moneta *de distribut. quot. art. 2. q. 12. n. 5.* Garzia *de Beneficiis, 11. p. c.4. §.1. n.156.* Tum etiam; nam in Bulla Clementis VIII. respectu Prædicatorum id est sublatum, ut eorum præcedentia non attendatur respectu receptionis in Civitate, aut loco Monasterii; quin potius eis concedit præcedentiam, Fratribus aliis Mendicantibus concurrentibus, Ferro *d. q.45. n.3.* quapropter recurrendum est ad constitutionem Pii V. quæ fundatur in antiquitate illius Religionis respectu aliarum Mendicantium; & ideo admittenda est secunda sententia. 65

Post Fratres Prædicatores præcedunt Fratres S. Francisci, & Eremitarum sancti Augustini: deinde Ordo Carmelitarum, postea Ordo Sanctæ Mariæ a Mercede, & aliæ subsequentes Religiones. Quod de praxi testatur Ferro *d. q. 45. n.9.* quidquid sit de horum Ordinum prioritate. 66

Sed quid dicendum, quando Fratres Discalceati D. Augustini intrarent ad habitandam domum desertam a Calceatis Fratribus. An tunc sint præferendi aliis Religionibus, ex eo quod intrent locum Calceatorum. Et Tondutus *tom. 1. q. 1. Beneficialium, c.81. a n.3.* asserit, debere habere locum Fratrum Calceatorum deserentium Monasterium illud, & eandem præferentiam. Ducitur; nam Constitutio Gregorii XIII. dans præcedentiam illis, qui prius fuerint in Villa, aut Civitate recepti, nequit in casu isto intelligi, quia Discalceati intrarunt in locum Calceatorum, quorum loco subrogantur. Ergo sicut Calceati debent habere præcedentiam, ut prius recepti, similiter Discalceati. Cæterum personæ subrogatæ per juris interpretationem eædem reputantur cum primis, *Auth. de hæredib. ab intest. venient, §. Si igitur defunctus*, Natta *cons. 346. n.3.* Ergo debent habere præferentiam Calceatorum. Denique Calceati, & Discalceati D. Augustini eundem Ordinem constituunt; habent enim eundem Generalem, & eisdem Constitutionibus reguntur. Ergo semper standum est primæ receptioni Calceatorum, nec ut diversi Fratres censendi sunt, sed tanquam ipsi Calceati ad illud Monasterium redirent. 67

Verum in doctrina ista animadvertendum, unicum recipere fundamentum ex decreto Gregorii XIII. supponit enim admissum esse, & in loco, ubi quæstio illa disceptabatur, receptum: quapropter asserit, præcedentiam istam habere debere Patres Discalceatos, sicut si essent Calceati; ex eo enim quod Calceati prius fuerint recepti, videtur Discalceatis prodesse. Sed licet hanc sententiam probabilem esse censeamus, attamen contrarium etiam probabile videtur. Et ratio est; nam Discalceati, licet sub eodem Generali militent, attamen habent Vicarium Generalem, ex Constitutione Cregorii XV. sub 26. Novemb. 1621. & 20. Augusti 1622. necnon Urbani VIII. 8. Julii 1627. Sunt autem sub regula strictiori, & separati a Calceatis a Paulo V. 10. Kalendas Septembris 1606. Bulla incipiente, *Inter omnes.* Idcirco tanquam aliorum Regularium receptio existimanda est hæc, quæ facta est in civitate, etiam in domo deserta a Calceatis. Cæterum; nam licet subrogatus sapiat naturam subrogati, & ejusdem qualitatis censeatur, ex multis juribus congestis a Mena *lib. 1. var. q. c. 20. n. 1.* Molina *de primog. lib.4. c.4. a n.24.* Castillo *controv. lib.4. c.36. a n. 51.* & eisdem patiatur privilegiis, quibus utebatur is, in cujus locum subrogatur, Surd. *lib. 1. cons. 127. n.7.* Menochius *lib. 1. cons. 99. n.48.* Castillo *ubi proxime, n.55.* Hæc tamen non est proprie subrogatio, nec expresse, nec per fictionem juris. Non expresse, quia de ea actum non est; non per fictionem, quia non est eadem ratio in aliquibus, ac in alteris Fratribus, nec concurrit potentia activa ex parte subrogantis, quod est necessarium, ut subrogatio effectum sortiatur, ut cum aliquibus tenet Molina *d. q. 20. n.7.* Ergo nequit talis subintratio Fratrum Discalceatorum ad domum Calceatorum eisdem cum præcedentiis considerari. Et explicatur magis. Non est eadem ratio, quia Discalceati Fratres Divi Augustini separati sunt a Calceatis, & distinctam habent ab eis præcedentiam. Ergo non est eadem ratio. Tum, non est potentia activa ex parte subrogantis; nam receptio populi in locum Fratrum ad domum deserta Calceatorum nequit eos facere æquales, & ne distincti sint, & separati a Summo Pontifice: Ergo non adest potentia ex parte subrogantis, ut subrogatio sustineatur.

tur. Denique duobus modis potuit populus ille recipere Discalceatos, aut vere eos recipiendo, aut subrogando, casu quo posset: subrogatio enim debet fieri saltem ex aliquibus conjecturis inducentibus subrogationem, ut in re subroganda in majoratu, Molina *de primogeniis*, *d. lib.* 5. *c.*4. *a n.*30. Gratianus *discept. tom.*4. *c.*624. *n.* 10. Mena *d. q.* 20. *n.*2. Ast in præsentia non est conjectura evincens subrogationem;
68 nam populus potuit eos de novo recipere. Ergo nullo modo per talem subrogationem, quæ revera non est, possunt Discalceati uti prima receptione Calceatorum ad consequendam ipsorum præcedentiam.

69 Hinc sequitur fundamentum Tonduti solidum non esse, licet tanto viro probabilitatem præstemus. Verum in re, ubi recepta non fuerit Constitutio Gregorii XIII. Fratres isti solum habebunt præcedentiam Discalceatorum, quia ex eorum confirmatione, & institutione pensanda est prælatio in funerum associatione, & in aliis processionibus.

70 Illud vero Parochus, quando in Ecclesiis Regularium defuncti sepeliuntur, observare debet, ne aliquo modo, nec pacto electionem sepulturæ impediat, alias excommunicatus remanet ipso jure, *c.* 1. *de sepultur. in* 6. ut declaravit Sacra Congregatio 8. Maii 1643. Si tamen de facto impediat funus, & in sua Ecclesia defunctum sepeliat, cogetur cadaver restituere, ut ab eadem Congregatione Episcoporum, 22. Februarii 1641. declaratum est, Barbosa *d.* 3. *p. c.*26. *n.*21. Riccius 4. *p. resol.*293. Rodriquez *in Compend. Regul. q. resol.*128. Similiter etiam declaravit Sac. Congregatio 15. Junii 1633. minime Parochos impedire posse Regulares, ne funus associent, quando defunctus in suis Ecclesiis sepelitur, nec possunt cogere defuncti hæredes, ut Missas celebrari faciant in suis Parochiis. Quin potius si corpora in Ecclesiis Regularium sint sepelienda, & a Parocho in sua Ecclesia tumulentur, in pœnam ea restituere tenetur, & cum corpore quidquid occasione funeris acceperit, & etiam quarta funerali privatur, ut censuit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. 20. Martii 1643. Rodriquez *d. tom.* 3. *q.*61. *art.* 3. Gavantus *in Man. Episcop. verbo Sepultura*, *n.* 2. Samuel *d. tract.* 1. *disp.* 4. *controv.* 13. *per tot.* & diximus supra, *n.* 1.

CAPUT IV.

De impensis funerum, & quæ tales dicantur.

SUMMARIUM.

Impensa funeris est quidquid in elatione mortui expenditur & id singulariter explicatur, n. 1. *Lectica deserviebat ad Nobilium funus, sandapila ad plebejorum, num.* 2.

Sumptus isti referuntur a Consultis. Vestis, seu Mortaxa, *est sumptus; sed nequit fieri ex sacris paramentis, nisi defunctus Episcopus fuerit, aut Clericus, nec ad hoc adhibenda vestes pretiosa, n.*3.

Si quis ad vestes pretiosas capiendas sepulchrum violaverit, in pœnam violati sepulchri non incidit, sicut nec si ad capiendas pecunias intraverit; secus si non sint pretiosa, n. 4.

Est similiter sumptus funeris, quando corpus in aliquo loco commendatur, ut alibi transferatur, n. 5.

*Tum inter sumptus computatur constructio sepulchri, quam olim ex marmore fieri ditioribus concedebatur, n.*6.

*An vestes lugubres ad hoc sumptus pertineant? Prima sententia affirmat, n.*7. *Secunda negat, n.*8. *Tertia asserit standum consuetudini, n.* 9.

Amplectitur tertia sententia. & explicatur, n. 10. *An in Castella ex quinto sint vestes lugubres deducenda? Affirmant aliqui, ibid. Sed alteri negant, etiam stante consuetudine, n.*11.

Quando plura bona sunt in quinto, vestes lugubres ex eo possunt deduci, n. 12. *Secus si pauca, & suffragia minuerentur, n.*13. *&* 14.

*In casibus, quibus vestes lugubres extrahuntur, sunt tantum uxoris, & famulorum, non autem haredum, n.*15.

Rejicitur doctrina Telli, & explicantur Gregorius & Azevedus, n. 16.

Sed quid de pannis nigris, vulgo Baietas, *qui ponuntur in domibus Nobilium, & in Ecclesiis, an sint sumptus funeris? Affirmat Spino, n.* 17. *Sed contrarium defenditur, n.* 18.

At panni nigri, & alia necessaria ad funus, potuerint tantum uni concedi, ut locarentur (vulgo Estancar los lutos.) *Negarunt quamplures. Est contra libertatem Ecclesia impedire Ecclesias sua locare, aut vendere, n.* 19.

Sed contrarium defendit Aranxo, n. 20.

Princeps sacularis nequit disponere in spiritualibus funerum, sed tantum in pompis, & excessibus eorum, quoad temporalia, n. 23.

Nequit Princeps excessus in spiritualibus moderari, nec in eis se intromittere, n. 24.

Stanci isti sunt contra causam publicam, per se loquendo n. 25. *Requisita ad hos stancos, n.*26. *&* 27. *Difficillimum est stancum istum ad praxim adducere, repugnantem causa publica, & libertati particularium, n.* 28.

Defenditur late, non recte admissos fuisse similes stancos Proceres, & magni viri honorandi sunt in morte, num. 29.

*Pro his pannis nigris, & hostilibus aliquid recipere licitum est, & locare, n.*30. *Si impeditur Ecclesia, ut sua vendat, vel locet, est contra libertatem Ecclesia, n.* 31.

Princeps nequit disponere cum damno, & detrimento Ecclesiarum, & contra bonum anima defuncti, n. 32.

*Fit instantia, n.*33. *Et respondetur, n.*34.

*Princeps potest moderari pompam funeralem, non vero in his, quibus damnum prastatur Ecclesiis, & Clericis, num.*35.

Non potest Princeps, vel statutum moderari amplas culcitrices, qua fiunt ad Nobilium funera, & postea deserviunt ad ornamentum Capellarum, n. 36.

*Nequit sacularis Princeps dare privilegium directe, nec indirecte tendens adversus Ecclesias, n.*37. *Fit instantia, & respondetur, n.*38.

*Datur responsum fundamentis Aranxi. Negotiatio proprie est ad lucrum captandum, & fieri valet ab Ecclesia, & a Clerico ad sublevandam propriam indigentiam: & potest fieri per alios, licet aliqua sit indecentia, n.*39.

Vectigal ad transferendum corpus, est sumptus funeris: id usitatum usque ad tempus Valentiniani, & Theodosii: & simile tributum a Christianis fuit persolutum, num. 40.

*An quando corpora defunctorum de uno ad alium locum transferuntur: vectigal pontium, aut a Parochis aliquid peti possit? Negarunt DD. n.*41. *&* 42.

Explicatur hac doctrina, & admittitur, nisi quando esset aliquod municipale jus, aut pia consuetudo dandi aliquid Parochis, n. 43.

In Castella tale vectigal non est impositum, nec dari valet causa impositionis, n. 44.

Idem dicendum de Parochis, nisi vocentur ad associationem, n. 45.

*An ad transferendum corpus defuncti requiratur licentia Superioris? Ad translationem nulla requiritur licentia, quando sepulta non sunt corpora, n.*46.

Quando jam sunt sepulta, & ad novum sepulchrum transferuntur, necessaria est licentia Episcopi. Explicatur textus in leg. 14. ff. de relig. & sumpt. funer. *n.*47. *Et tunc non debetur portagium, n.*48.

Sumptus funeris est, quod expenditur ad translationem cadaveris insepulti; quod idem dicendum pro depositione cadaveris, n. 49.

Si testator jusserit, ut corpus suum transferatur de uno ad alium locum, quilibet hares ad expensas omnes tenetur, licet ab aliis pro parte eas repetat, ibid.

An quando corpus jam est sepultum, & ex licentia Episcopi cum causa transfertur, expensa illa sint funeris sumptus? Respondetur negative, n. 50.

Et quid, si id jusserit testator, ut post aliquod tempus transferatur ad aliam sepulturam, an sumptus sint funeris? Aliqui dixerunt, non esse hoc adimplendum, n. 51. *Affirmant alteri, n.* 52. *Utraque sententia negatur, n.* 53. *Et affirmatur, esse sumptus funeris, num.* 54.

Ad sumptus funeris pertinet quidquid datur pro eleemosyna Fabrica Ecclesia, & quidquid datur pro corpore custodiendo: quod ab antiquis observatum, n. 55.

Ad eosdem sumptus pertinet corpus ungere, vulgo Embalsamar. *Et quid in antiquis de ungendi consuetudine, tam vivos; quam defunctos: & qui essent pollinctores, num.* 56.

*Antiqui Christiani non ungebantur sicut Esseni. Apud Hebraos defuncti ungebantur, n.*57.

*Quorum morem insecuti sunt Christiani ob varias significationes, n.*58.

In Regibus, & illustrioribus personis defunctis hodie unctio admit-

admittitur; & in his expenſa funeris exiſtimatur, *nn.* 59. & 60.

1 FUneris ſumptus dicitur quidquid in elatiooem mortui impenſum eſt, *l. At ſi quis* 14. §. *Funeris cauſa ff. de relig. & ſumpt. funer.* & quidquid occaſione corporis, antequam ſepeliatur, conſumptum eſt, *l. Funeris ſumptus* 27. *ff. eod. tit.* ubi communiter Doctores. Idcirco in his ſumptibus intelligitur quidquid in candelis, & cereis impenditur: quidquid ſolvitur in ferendo cadavere ejus, qui peregre mortuus eſt: quidquid datur Fratribus, aut in aliis eleemoſynis expenditur, & ad cuſtodiendum, & commendandum corpus: eleemoſyna, quæ pro funere, ſepultura, & aſſociatione Clericorum conceditur, pro campanis pulſandis, & aliis ad id concernentibus. Tum etiam in his ſumptibus intelligendum eſt ferettum, quo corpus ad ſepulturam vehitur. Quod quidem apud Romanos dupliciter uſitatum eſt; erat enim lectica, quæ ad Nobilium feretrum deſerviebat, ſandapila vero ad plebejorum funera. Lectica vero ad tantam intemperantiam pervenit, ut aliquando octophora, & hexophora diceretur, quia aliquando octo, & aliquando ſex ab hominibus vehebatur. Hanc feretri differentiam, comptehendit Martialis *lib.* 2. *epigr.* 68.

Laxior hexaphoris tua ſit lectica licebit:
Dum tamen hæc tua ſit, Zoile, ſandapila eſt.

Et *lib.* 6. *epigr.* 77.

Invidioſa tibi quam ſit lectica requiris,
Non debes ferri mortuus hexaphora.

Et *lib.* 9. *epigr.* 3.

Octo Syrit ſuffulta datur lectica puellæ:
Nondum ſandapilæ pondus amicus erat.

2 Hinc etiam lecticarum abuſus irrepſit, ubi & vivi commodo ferri inceperunt, ut ex Agellio *Noct. Att. lib.* 10. *c.* 3. recipitur, cujus verba dat D. Laurentius Ramirez de Prado *ad Mart. d. lib.* 2. *epigr.* 81. Durantius *de Rit. Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 13. *n.* 13. Lavor. *dict. tit.* 2. *c.* 8. *n.* 35. qui animadvertit, inde ſandapilarios, vel veſpillones dici, quia ſandapilæ ab eis aſportabantur, ut conſtat ex Martiali *l.* 8. *epigr.* 75. Ubi de Domitio.

3 Sumptus iſti communiter io funeribus efficiuntur, quorum aliquos recenſet Conſultus *in l.* 14. §. *Funeris cauſa*, *ff. de religioſ. & ſumpt. funer.* Lavor. alios addit *d. tit.* 2. *c.* 26. *n.* 1. Itanzo *de Proteſtat. in Apparat. n.* 20. Medicis *de ſepultur.* 2. *p. q.* 2. Bonacina *de contract. diſp.* 3. *q.* 21. *punct.* 6. *propoſit.* 1. Barboſa *appellat.* 207. quibus addenda eſt veſtis, vulgo dicta *Mortaxa*, qua corpus ad ſepulturam ornatur, *d. l.* 14. §. *Impenſa* 4. *ff. de relig. & ſumpt. funer.* quæ nequit fieri ex ſacris veſtibus, niſi Prælatus, aut Clericus defunctus fuerit, quos ſimiliter ornare indecens non eſt, cum ornamenta ſuæ dignitatis fuerint, & cum eis Sacra peregerint, Bonacina *de contract. diſp.* 3. *q.* 21. *punct.* 5. *n.* 1. *verſ. Obſerva.* Sæcularibus autem id non concedendum, ſicut nec ut cum pretioſioribus veſtibus tumulentur, ut eſt elegans Text. *in l. fin. ff. de auro, & argent. legat.* Ubi narrat Conſultus de quadam muliere, quæ juſſit ſe ſepeliri cum quibuſdam ornamentis intextis ex margaritis, & ſmaragdis, quæ ad id ipſa fabricaverat. Verum Conſultus ait, illam diſpoſitionem, tanquam ineptam rejiciendam, nec obſervari debere, *l. Servo* 113. *in fin. ff. de legat.* 1. ubi Gothofredus *litt. L.*, *leg.* 13. *tit.* 13. *part.* 1. Paulus Duranus *de condit.* 3. *p. c.* 1. *n.* 16. Itanzo *ubi ſupra n.* 109. Larra *de Anniverſ. lib.* 1. *c.* 25. *n.* 22.

4 Hinc ſi quis ad has veſtes pretioſas capiendas ſepulchri religionem violaverit, in pœnam violati ſepulchri non incidit, ſicut nec qui ex ſepulchro pecuniam obſtruſam extraxerit; illa enim pœna tantum committitur, quando cineribus injuria irrogata fuerit, non vero quando pretioſas veſtes, aut divitias in monumento reconditas ſuſtulerit, *l. Julia* 4. *ff. ad l. Jul. pecul.* Lavor. *d. tit.* 2. *c.* 7. *n.* 25. Quod admittendum non cenſeo, quando veſtis defuncti, ſeu *Mortaxa*, non ita fuiſſet pretioſa, ſed tantum illa, quæ ob neceſſitatem corpus cooperiendi, cum corpore accingeretur; tunc enim cineribus irrogare injuriam quis dubitabit? Eſt enim vera cadaveris ſpoliatio, quæ quidem ſi armis fiat, capite delinquens plectitur; ſi vero ſine armis, damnatur ad metallum, *l.* 3. §. *Adverſus*, *ff. de ſepulchr. violat. l.* 14. *tit.* 73. *p.* 5. Menoch. *de Arbitrariis*, *caſu* 387. *n.* 13. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 31. *difficul.* 6. *nu.* 1.

5 Eſt ſimiliter funeris ſumptus, quando corpus in aliquo loco commendatur, ſeu deponitur, ut alibi transferatur ad quietam, & perpetuam ſepulturam, ut eſt Textus *in d. l.* 14. §. *Impenſa*, ibi: *Vel etiam commendandum*, *l. ſi quis* 40. *ff. de relig. & ſumpt. funer.* Ratio enim eſt; nam funeris impenſa eſt quidquid expenditur, donec corpus ad perpetuam ſepulturam perveniat, & ad propriam collocetur; ut tradunt citata jura. Ergo, et ſumptus funeris ſunt cenſendi, qui fiunt ad corpus transferendum, Cujac. *obſerv. lib.* 2. *c.* 12. & *lib.* 11. *c.* 21. Gibalinus *de variis negot. lib.* 5. *c.* 1. *art.* 3. *n.* 6. *tom.* 2.

Quibus & addendus eſt ſumptus ille, qui in conſtructio- 6
ne ſepulchri fieri ſolebat, ut *in d. §. impenſa*, ibi: *Marmor*, ſepulchra enim antiquorum ex marmore plerumque conſtruebantur, ut teſtatur Giraldus *in ſuis ſepulchralibus*, *fol.* 643. ſimul cum ſilice, ſaxo, & ferro, Strab. *lib.* 5. *de Mauſolæo Auguſti*, Lavor. *d. tit.* 2. *c.* 8. *n.* 13. Itanzo *in Apparat. n.* 108. verum id non omnibus conceſſum, ſeu permiſſum; tantum enim ditiores hoc confecerunt, prout refert Lavor. *d. n.* 13. Quapropter Conſultus *in d. §. impenſa*, inter alios funerum ſumptus marmor apponit, oſtendens quamlibet materiam, ex qua ſepulchrum conflatur, ad has expenſas pertinere.

Sed eſt dubium, an veſtes lugubres ad hos funerum ſum- 7
ptus pertineant, quæ apud nos communiter *Lutos* dicuntur? Prima ſententia negat, per Textum *in l.* 30. *Tauri* ubi ſumptus funeris enumerantur, non tamen inter eos veſtes lugubres recenſentur. Ergo ad has expenſas non pertinent. Sed Textus ille aſſumptum non probat, non enim ſignanter expenſas illas annumerat, ſed generaliter loquendo aſſerit: *La cera, y Miſſas, y gaſtos de el entierro, ſe ſaquen con las otras mandas gracioſas de el quinto.* Ex his enim verbis nihil ad rem percipi valet; ſub verbis enim, *Y gaſtos*, etiam comptehendi valent veſtes lugubres. Ergo nihil certum ex textu illo percipi valet. Cæterum probatur; nam funeris impenſa dicitur quidquid corporis cauſa ſepeliendi expenditur, *l. funeris* 37. *ff. de relig. & ſumpt. funer. l.* 14. §. *funeris cauſa*, *ff. eod. tit.* Veſtes enim lugubres non ad hanc cauſam pertinent, cum funus ſtrenue fieri valet abſque illis veſtibus. Ergo nequeunt computari in ſumptibus funeris, Caſtillo *in l.* 3. *Tauri, verbo Gaſtos*, Garzia *de Expenſis*, *c.* 8. *n.* 17. Tellus Fernandez *in d. l.* 30. *verſ. Ego vero*, Ferro *q. vic.* 1. *p. q.* 48. *a n.* 1. Ayora *de partitionib.* 2. *p. q.* 12. *n.* 24. Quæſada *q.* 25. *n.* 24.

Secunda ſententia contrarium tenet ex deciſione textus 8
in l. Si ex re 28. §. *fin. ff. de ſtipulat. ſervor.* ibi: *Quod hæredis familia ex morte teſtatoris funeſta facta intelligitur.* Quibus congruunt verba Statii *lib.* 5. *Sylv.*

Nigra domus queſtu, miſeramque acceſſus ad auram
Conjugis orbati.

Unde perpenditur, in funeribus familiam defunctorum funeſtam fieri, panniſque nigris indui ſolere, quaſi per quandam neceſſitatem oſtendendi mœrorem, & triſtitiam in morte alicujus, quod pertinet ad funeris expenſam, Spino *in ſpecul. teſtament. gloſſ.* 2. *n.* 61. Surd. *dec.* 255 Maſtrillus *dec.* 10. *n.* 11. Fontanella *de pact. nupt. gloſſ.* 2. *p.* 5. *n.* 33. Regens Leo *dec.* 150. *n.* 14. Cancerius 1. *p. var. c.* 9. *n.* 4. *in fine.*

Tertia ſententia aſſerit, in hac re ſtandum eſſe conſue- 9
tudini; ſi enim conſuetudo regionis, aut illius loci ſit, ut veſtes lugubres concedantur familiæ, & non ſolum perſonis illius, ſed etiam famulis, id erit obſervandum, & tanquam funeris ſumptus ſunt computandi; etenim conducit ad funus efficiendum ſecundum morem regionis, quapropter ut ſumptus illius ſunt cenſendi, Lavor. *d. tit.* 2. *c.* 16. *n.* 4. Gamma *dec.* 308. *n.* 5. Riccius 5. *p. collect.* 1931. Itanzo *in Apparat. n.* 117. Bonacina *d. diſp.* 21. *punct.* 6. *prop.* 1. Spino *de teſt. gloſſ.* 2. *n.* 61.

In hac difficultate hæc tertia ſententia amplectenda eſt, 10
ſcilicet conſuetudine extante, ut veſtes lugubres dentur uxori, & familiæ, expenſas funeris eſſe cenſandas. Et ratio eſt; nam conſuetudine extante cauſa eſt ad corpus ſepeliendum neceſſaria, ſine qua nequit fieri funus illa decentia, aut neceſſitate cauſata ab ipſa conſuetudine, quapropter ut funeris expenſa conſideranda eſt. Id apud Romanos uſo receptum eſt *ex d. l. ex re* 28. §. *fin. ff. de ſtipulat. ſervor.* & apud nos communiter, dummodo defunctus non ſit ex infima ſorte, aut ruſticus ex oppidulis, vulgo *Aldeas*, ubi ruſticani aliquo ſigno determinato funebrem mœrorem demonſtrant, abſque aliquibus veſtibus nigris, ſed ſolum funiculo galeri dempto, vel colli linteolo. In locis, & in perſonis, in quibus conſuetudo iſta recepta eſt, veſtes iſtæ funebres ad expenſas funeris pertinebunt; idcirco in noſtra Caſtella ex quinto erunt extrahendæ, ut bene tenent Gregorius Lopez *in l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. *gloſſ. magna*, Azevedo *in leg.* 33. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. n.* 6. Cifuentes *in l.* 30. *Tauri*, Angulo *de Meliorat. in l.* 13. *gloſſ.* 1. *n.* 12.

Sed

11 Sed tamen adhuc consuetudine existente, prout quotidie in his Regnis ad praxim adducitur, contrarium censuerunt Tellez *in d. l. 30. Tauri*, Mathienzo *in l. 13. tit. 6. lib. 5. gl. 2.* Ayora *dist. 2. p. quæst. 12. a n. 24.* probantes, vestes lugubres de quinto non esse extrahendas, sed etiamsi in consuetudine sit, ex hæreditate esse deducendas; alias gravissimum damnum irrogaretur animæ defuncti, dum vestes lugubres ex quinto auferrentur, quod in piis suffragiis est expendendum.

12 Sed tamen Doctores isti absolute non sunt recipiendi; possunt enim testatores designare omnia pia, quæ pro sua anima sunt facienda: sed adhuc in quinto remanet alia quamplura bona; idcirco in hac specie, etiamsi de quinto lugubres vestes abstrahantur, nulla injuria irrogatur animæ defuncti. Idem dicendum, si quintum habuisset bona sufficientia, ut pia quæque secundum qualitatem personæ efficiantur, & in reliquo fuisset sufficiens ad vestes lugubres. Quapropter in his casibus fundamentum eorum solidum non est, nec est recipienda eorum doctrina, consuetudine hac existente.

13 Erit tamen magis urgens dubium, quando in quinto essent pauca bona, ita ut non sufficerent ad ea, quæ facienda sunt pro anima defuncti, & ad funeris expensas necessarissimas, sine quibus nequit effici funus. Et in hoc casu adhuc videtur dicendum, cum diminutione piorum vestes lugubres esse concedendas, consuetudine extante; nam omnes expensæ funeris, tanquam æs alienum de jure communi censentur, *l. 1. §. penult. ff. ad l. Falcid. L. fin. §. In computatione, Cod. de jur. delib. l. penul. ff. de relig. & sumpt. funer.* Quod quidem jus Castellæ *in dict. l. 30. Tauri, l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* ad quintum bonorum reduxit, ne patres in damnum legitimarum filiorum excederent. Ergo etiamsi in quinto sit pauca bona, adhuc vestes lugubres inde sunt extrahendæ, ne simile damnum sequatur in legitimis filiorum.

14 Verum in hac hypothesi admitto doctrinam Tellez, Mathienzo, & Ayoræ recensitorum *n. 11.* dicentium esse extrahendas vestes lugubres ex hæreditate, non autem ex quinto. Ducor; nam actio ad funeris impensas ex bono, & æquo procedit, *l. Et si quis 14. §. Hæc actio 6. ff. de relig. & sumpt. fun.* Angulo *in dict. l. 13. gloss. 1. n. 12.* Quare in specie proposita nequeunt in quinto venire vestes lugubres, cum non æquum, sed iniquum fuisset privare animam suffragiis, & impensis necessariis ad ejus suffragium pro concedendis vestibus lugubribus. Cæterum, licet consuetudine existente, sint expensæ funeris, non tamen præcisæ, sed tantum ad honorem, & decentem authoritatem defuncti politicam; hæc enim necessitas sumptuum non est facienda cum diminutione suffragiorum animæ, & aliarum expensarum ejus levamini condecentium. Ergo quando bona deficiunt in quinto, facienda sunt ex hæreditate, tanquam æs alienum, quod nequit solvi ex quinto a lege regulato. Denique consuetudo in hac specie nequit aliquo modo efficere, ut ex quinto vestes lugubres extraherentur, quia esset irrationabilis, dum cum detrimento animæ vestes istæ concederentur; quare nullius esset roboris, ex adductis *cap. antecedenti, num. 38.* quapropter non sunt deducendæ de quinto, sed ex hæreditate; aut non sunt extrahendæ ex aliqua parte, sed omittendæ, si alias nequeunt fieri.

15 Io re tamen animadvertenda est doctrina Gregorii *in d. l. 12. tit. 13. p. 1. gloss. magna 8. ad finem*, ubi distinguit vestes lugubres, ut ad impensam funeris pertineant, esse tantum considerandas, quæ dantur uxori, & famulis; non autem quæ dantur hæredibus, qui expensas illarum debent facere ex hæreditate, non vero ex quinto. Et ratio videtur; nam id decrevit consuetudo, quæ non ita in hæredibus, prout in uxore, & famulis recepta est; idcirco non ut impensæ funeris censentur, ut declarat Azevedus *in dict. l. 13. n. 6.*

16 Verum Tellez Gregorium carpit *in dict. l. 30. n. 4.* eo potissime probans, nullo modo vestes lugubres esse funeris sumptus, prout verius etiam dicit Valasco *de Partit. cap. 19. n. 53. vers. At sine dubio.* Sed tamen Gregorii, & Azevedi doctrina admittenda est, supposita consuetudine, ut in praxi receptam vidimus, quæ maxime viget, ut vestes lugubres uxori, & famulis concedantur, ita ut si id ab hæredibus contradicantur, debeant probare, in consuetudine non esse eas concedere, ut bene considerat Azevedus *dict. n. 6.* Siguenza *de clausulis, lib. 2. cap. 11. §. 27. n. 183. in fine*: quod non ita in hæredibus a consuetudine receptum est, quin si ipsi tenent, ex quinto esse extrahendas, debeant probare sic in praxi admissum, ut explicuit Azevedus *ubi proxime*. Quapropter si id ab eis probatum non fuerit, minime eorum vestes lugubres sunt extrahendæ ex quinto, sed ex hæreditate.

Sed quid de aliis pannis nigris, vulgo *Baietas*, qui apponuntur in domibus aliquorum Magnatum, & Nobilium, tum in Ecclesiis ubi tumulantur, & in tumulis, an sint funeris impensæ? Et affirmandum videtur, quia respectu ipsorum Nobilitatis, vel Magnitudinis, hæc pertinent ad decorem illorum, ut aliæ vestes lugubres, & sic a consuetudine receptum est. Ergo sicut aliæ vestes lugubres a consuetudine receptæ sunt inter impensas funeris, similiter panni isti nigri, vulgo *Baietas*, Spino *de testament. gloss. 2. in princip. n. 46.* 17

Sed tamen etiam respectu Magnatum, & aliorum Nobilium contrarium est tenendum; nam isti panni solum ad ornatum, & pompam funerum pertinent, & eos pompatica consuetudo admisit; quare inter funeris impensas annumerandi non sunt. Et confirmatur; nam inter funeris impensas solum ea adscribuntur, quæ sunt necessaria ad corporis humationem, *l. 14. §. Funeris causa, l. Funeris sumptus 37. ff. de religios. & sumpt.* Valasco *d. c. 19. n. 53.* non autem quæ ad ornatum, & pompam vanam pertinent. Ergo minime panni isti nigri ad funeris impensas debent pertinere. Denique; nam hæc nigra paramenta solum ad ornatum profana sunt, & in eis recte Magistratus sæcularis decernit, Abbas *in c. fin. de reb. Eccles. alien. vel non*, Gregor. *in d. l. 12. gloss. 8.* Spino *d. n. 46.* Ergo non debent pertinere ad funeris sumptus. 18

Unde examinare convenit, an Rex Hispaniæ recte potuerit uni tantum concedere facultatem ad locandum vestes lugubres, & istos pannos nigros ad funera conficienda, vulgo *Estancar los lutos*? In hoc dubio duæ sunt sententiæ. Prima asserit, id fieri non potuisse, prout factum est Matriti, & Cordubæ, etiam certo pretio determinato. Probatur; nam hæ functiones pertinentes ad funera, & eorum ritus, sunt Ecclesiasticæ, & ad bonum animarum, & consequenter spirituales: quapropter nequit in eis Princeps sæcularis manum mittere, nec de eis quomodolibet disponere, *cap. Duo sunt 10. 96. dist. cap. Novit, 13. de Judiciis, cum vulg.* Ergo Princeps sæcularis nequit uni concedere, ut solus ipse vestes lugubres, & paramenta nigra, hastilia, & alia necessaria locet ad funera. Cæterum id est agere contra libertatem Ecclesiæ; nam possunt Monasteria, & Ecclesiæ Parochiales similia ad locandum habere, unde impediretur hæc libera facultas Ecclesiarum, si uni tantum concederetur, vel ad vendendum, vel ad locandum, illud vero quod impedit Ecclesiis facultatem sua vendendi, vel locandi, est contra suam libertatem, *cap. fin. de reb. Eccles. alien. cap. fin. de immunit. Ecclesiar. in 6.* Diana *3 p. tract. 2. resol. 14.* Ergo Princeps sæcularis minime potuit uni concedere hanc facultatem, ut solus ipse ista paramenta, hastilia, & vestes lugubres venderet, aut locaret. Denique adducitur consilium Navarri *3. de emptione, & venditione*, ubi affirmat, minime posse Principem vendere, aut concedere alicui privilegium, ut ipse solus, & non alter hospites recipiat; quia omni juri opponitur vendere jura cum privilegio prohibitivo, ne alius hospites recipiat. Quod idem in hac specie dicendum videtur, prout tunc temporis tenuerunt plures viri docti. 19

Sed contrarium tenet Illustr. Araujo *de Stat. Civili, disp. 12. diffic. 1. n. 8.* & ad suam sententiam tuendam supponit, in his privilegiis, seu concessionibus, ut unus tantum locet hæc paramenta, hastilia, & vestes lugubres, minime Ecclesiis interdici, ut si propria voluerint habere, habeant ad sua funera, dummodo non locent; nec particularibus prohiberi, ut si nova emere voluerint, non emant; sed tantum si locare desiderant, id necessario agant ab ipso privilegiato habente lutorum stancum. 20

In his terminis asserit, recte a Principe simile privilegium concessum esse, nec libertatem Ecclesiasticam lædere; nam hæc paramenta nigra, & funetalia, licet omnino non sint profana, saltem temporalia sunt, & communia Clericis, & Laicis, respiciuntque politicum regimen: quapropter Princeps sæcularis habet potestatem utendi sua regalia, & illa utendo, disponendi in rebus temporalibus, & communibus Ecclesiasticis pariter, & Laicis, quos omnes comprehendere valet: licet alteros ex vi, & æquitate juris naturalis, alios vero ex vi directiva, & coactiva illius potestatis, ut tradit ipse Araujo *de legib. disp. 3. sect. 1. diffic. 2.* Ergo recte potuit Princeps Sæcularis disponere super his paramentis nigris, hastilibus, & aliis necessariis ad funera, ita ut ab uno tantum locentur, & non ab aliis, comprehendendo etiam Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, prout quotidie factum est, disponendo super his pompis funeralibus. 21

22 Cæterum hoc privilegium non opponitur Ecclesiasticæ libertati, quia non opponitur Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesia est, sed quatenus est persona particularis, locans paramenta temporalia, cui quidem de jure prohibitum est hoc genus negotiationis, *cap. Multa 1. cap. Secundum 6. Ne Clerici, vel Monachi*. Ergo non opponitur libertati Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesiæ, unde libertas læditur, ex traditis a Bonacina *de Censuris Bullæ*, *disp. 1. q. 16. sect. 2. punct.* 2. ergo nullo modo ex hoc privilegio offenditur libertas Ecclesiæ.

23 Denique dispositio ista regalis est in re temporali, de sua natura subdita potestati Principis, & communi tam Laicis, quam Clericis. Unde sustinendum est privilegium, licet per accidens offendat Ecclesias, aut personas Ecclesiasticas; itaque recte uni concedit privilegium solum vendendi salem, licet ex eo aqua benedicta conficiatur; & idem de thure asserendum, licet ad Altaria adolenda deserviat, Ergo similiter dicendum est in præsentia, licet per accidens offendantur Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ,

24 Hæc difficultas duas disquisitiones involvit, In primis, an Princeps sæcularis possit aliquid disponere in pompis funeralibus, vestibus lugubribus, & paramentis nigris, hastilibus, & aliis necessariis in funeribus Nobilium, & divitum? Secundo, an ex hac potestate valeat hæc ornamenta uni tantum ex privilegio concedere, ita ut ipse solus, & non alius illa locet? Quoad primum observandum, in funeribus aliqua esse spiritualia, veluti Missæ, memoriæ, eleemosynæ, luminaria danda Ecclesiasticis, & in sepultura necessario imponenda ex observatione Ecclesiæ: & in his, cum pertineant ad bonum animæ, & sint ex ritibus sacris, nullo modo Princeps sæcularis potest aliquid disponere, quia id non est ipsius jurisdictionis, & potestatis, ut diximus supra, *num* 18. Quamobrem *in l. 2. tit. 5. lib. 5. Recopilat. vers. Que en quanto a Missas*, hæc excipiuntur, quando lex illa dat formam in his sumptibus funeralibus. Si vero statutum, seu dispositio Principis non se habeat circa hæc funeralia spiritualia, & concernentia ad ritus Ecclesiæ, sed tantum circa ornatum, & pompam funeralem, ad corripiendum similes excessus, tunc recte poterit Princeps sæcularis formam dare, & pompas, & excessus in his funeribus corripere; hæc enim temporalia sunt, pertinentia ad jurisdictionem Principis sæcularis, & tanquam lex communis Laicis, & Clericis, omnes obligabit, licet diverso modo, Inde enim Romani lege lata statuerunt sumptus in funeribus faciendis, ut constat apud Ciceronem *ad Atticum*, *lib.* 12. Sunt ad id plura jura *in rub. ff. & Cod. de relig. & sumptib. funer.* Quod idem in nostris patriis legibus decretum legimus *in l. 1. & 2. tit. 5. lib. 5. Recopil.* Ita tenent cum simili distinctione Abbas *in cap. fin. de rebus Ecclesiæ*, *n. 6.* Felinus *in c. Ecclesia S. Maria*, *de Constit. n. 91.* Perez *in l. 7. tit. 1. lib. 1. ordinament. gloss. Vestir*, Baeza *de Melior*, *filiab. c. 1. n.* 12. Mathienzo *in l. 2. tit. 5. l. 5. gloss. 10. n.* 1. Azevedus *in l. 1. tit.* 5. *lib. 5. n.* 2.

25 Sed adhuc in specie maxima consideratione id est faciendum a Principibus; nam potest impensa funeris excessiva considerari duobus modis, nempe quando tendit ad bonum animæ, & hanc quantumvis excessivam, nequeunt moderari; quanto enim magis augetur, etiam animæ bonum augetur, quod nequit a Principe sæculari impediri; verum dispositio Testatoris est ad unguem observanda. Quod idem dicendum est, si voluntarie fiat ab hæredibus, vel ab alio ob bonum animæ defuncti. Ratio enim est; nam doctrina supra relata intelligenda est quando pompa, seu excessus tantum est ad honorem, & vanitatem corporum, quam optime reprehendit D. August. *lib. 2. de cura pro mortuis habend.* & refertur *in c. Animæ* 22. 13. *qu.* 2. non vero quando est ad animæ bonum, quantumvis excessivum. Ergo licet expensa sit excessiva ad bonum animæ, veluti quamplures Missæ, Orationes, eleemosynæ, & oblationes, & pauperum vestimenta, nequit Princeps sæcularis aliquid circa id statuere, ut *in l. 1. §. Impensa. ff. ad l. Falcid.* tenent Alex, *n.* 3. Vincentius *n.* 5, Mathienzo *in d. l. 2. gloss. 12. n.* 1. Diana *1. p. tract. 2. res. 64.* Marta *de jurisd. 4. p. cent. 1, casu 54.* Graffis *de effect. Cleric. 2. eff. n.* 467.

26 Quoad secundum, an potuerit Princeps privilegium unicæ personæ concedere, ut ipse, & non alius locet, aut vendat hæc paramenta nigra, & hastilia, concernentia ad funeris ornatum, & pompam profanam? Affirmandum videtur; nam ut supponimus, in his rebus habet potestatem. Ergo similia privilegia potest concedere, existente causa publica id exigente, Tum potest taxare pretium determinatum, pro quo fiat venditio, vel locatio; tum quia hæ res non sunt necessariæ, nisi ad pompam, & vanitatem; in quo quidem casu DD. similia privilegia, vel stancos admittunt, Villalobos *in Summa*, *2. p. tract. 31. diffic. 17. num. 2.* Soto *de Instit. lib. 6. qu. 6. art. fin.* Gregorius *in l. 2. tit. 7. p. 5. gloss.* 1. Bobadilla *in polit. lib. 3. c. 4. a num.* 13. Ergo similiter in hac specie.

Verum assertum hoc similibus conditionibus erit admittendum, si ex aliquo accidenti impræsentiarum daretur causa, & ratio publica extrinseca, ut simile privilegium concederetur, & solum comprehenderet sæculares, prout in privilegiis Matriti, & Cordubæ concessis, ubi Rex noster ob graves Reipublicæ necessitates, & bellorum, privilegia illa vendidit. Verum si ad ipsam materiam attendamus, nulla causa publica valet excogitari, ut simile privilegium, seu stancus admittatur, cum non pompa funebris ex eis tollatur, quin potius augetur, dum facile per locationem parvo pretio similia paramenta, hastilia, tumbæ, & alia habentur; quod durissimum esset emere. Quapropter simile privilegium, per se loquendo, tam longe est a bono publico, ut directe adversus illud procedat, nisi causa extrinseca tam gravis, & urgentis sit necessitatis, ut præponderet huic gravi damno, quod per se ex materia ipsa procedit. 27

Unde res ista difficillima est, ut ad praxim adducatur, dum a natura ipsius actus utilitati publicæ repugnet: tum etiam libertati particularium, quibus ex jure gentium competit libertas emendi, vendendi, locandique, & conducendi pretio justo, prout ipsis libuerit, *l. 2. ff. de nundin. l. Nec emere, Cod. de jur. deliber. l. 4. tit. 7. p. 5.* & ibi Gregorius *verbo Mas ricas*, Plato *de Republica*, *lib. 31. dialog. 2.* Sotus *lib. 6. de Just. q. 2. art. 2. conclus.* Morla in *Emporio*, *1. p. tit. 9. qu. 1. a n. 1.* quamobrem privilegia ista, vel stanci, sunt valde odiosi, & Regibus dissuadendi, ut cum aliquibus tradit Bobadilla *d. lib. 3. c. 4. n. 17.* Avendanus *1. p. de Exeq. c. 12. n. 12.* Azevedus *in l. fin. tit. 11. lib. 6. Recopil*, Nec tam facile debuit Illustriss. Araujo simile privilegium, seu stancum approbare, ad vestes lugubres, paramenta nigra, & hastilia solum ab uno locanda, 28

Verum si adhuc omnia ista concedamus in casu præsenti, quando similia fuerunt data privilegia (salvo meliori judicio) mihi videtur defendi non posse, quin potius censendum adversus Ecclesiæ libertatem concessa fuisse. Et ad id suppono, tempore illo, prout nunc videmus, Ecclesias Conventuales, & Parochiales illa ornamenta nigra, hastilia, tumbas, & pannos nigros quoad funera illa Nobilium, & Magnatum habuisse, pro quibus stipendia certa dabantur; nova vero in aliis tabernis, seu Officinis non locabantur, sed tantum de novo vendebantur, quod in similibus privilegiis introductum non est; hoc enim, quod ab Ecclesiis fiebat, rectissime fieri probatur; nam licet hæc ad majorem ornatum, & pompam funeralem fierent, non tamen indignam, verum solum in funeribus Nobilium, & ditiorum, quibus major honor debetur, secundum suam qualitatem concedebantur, In qualibet Republica bene ordinata illud semper fuit observatum, ut Illustrium virorum funera excelsiori pompa celebrarentur, *l. Et si quis 14. §. Equitii, ff. de Relig. & sumpt.* late Herod. *lib. 4. Hist. Roman.* Lavorius *d. tit. 2. cap. 15. per tot.* Chassaneus *in Catalog. glor. mundi*, *2. p. consider. 5.* Boilo *in econ. can. 2. clas. cap. 5. §. 1.* Salzedo *in Theatr. hon. gloss. 13. n. 23.* Idque etiam apud Christianos observatur; non enim sanctissima lex nostra illa, quæ necessaria sunt, ad viros Proceres, & Illustres, etiam in morte decorandos, interdicit; habemus etiam Deum strenue largitorem, præcipitque ut majores nostros, optimosque viros honoremus, & laudemus in morte, prout sanctissimi viri fecerunt, Marta *de jurisdict. d. 4. part. casu 54. n. 6.* 29

Tum etiam aliquid recipere pro his rebus, quæ ad pompam, & ornatum defuncti pertinent, absque aliqua culpa esset probat Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 15. n. 7.* hæc enim spiritualia non sunt, sed tantum temporalia, pro quibus aliquid recipi valet pro eorum usu, aut ratione stipendii, & laboris, ut concedit ipse Araujo *d. difficult. 1. n. 13.* Nec alio modo, etiam per modum locationis, sicut & alia temporalia, locat Ecclesia, *c. Vestra 2. cap. fin. de locato*, *Extravagant. Ambitiosæ*, *de reb. Ecclesiæ alien. vel non*, Barbosa *de univers. lib. 3. cap. 13. n. 71.* Quapropter ex nullo capite hoc stipendium recipere indignum est Ecclesiis Conventualibus, vel Parochialibus; nec ex injusta negotiatione contrarium est admittendum, quia Ecclesiam res suas proprias locare ad aliquam utilitatem captandam, negotiatio non est, nec etiam ad lucrum, cum id efficiat absque commercio emendi, & postea vendendi, sed ex mera locatione rei propriæ, quod est concessum Ecclesiis, ut in terminis tenet Sylvester *verbo Simonia*, *quæst. 11. vers. 3.* prout etiam in quibusdam locis admittitur cultram a Parochis in 30

funo-

funeribus ponere, ut inde aliquid recipiant: ad quod licet non possint cogere Parochianos, attamen si libenter petant, recte stipendium accipiunt, Riccius 3. *p. dec.* 124. Lavor. *d. tit.* 2. *c.* 3. *n.* 320. Samuel. *de Sepult. tract.* 1. *disp.* 3. *contr.* 2. *concl.* 9. *a n.* 56.

31 Hoc enim cum recte fiat ab Ecclesiis, tam Conventualibus, quam Parochialibus, dare privilegium certæ personæ, ut ipse solum locet hæc ornamenta, & necessaria ad funera, cum privatione, ita ut nec ab Ecclesiis id fieri possit, quando nec alius id agebat, directe tendit contra Ecclesiam, & illius libertatem utendi re propria, ad hoc ut stipendium non percipiat, nec ad libitum re propria utatur. Et comprobatur; nam si Ecclesia privaretur directe, vel indirecte a statuto, ne emat, aut vendat, nec locet res proprias, aut ne alii illi vendant, vel ab ea conducant, nec faciat rem, pro qua stipendium percipit, contra libertatem Ecclesiasticam est, *c. fin. de immunit. Ecclesiar. in 6.* Suarez *de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 93. Reginaldus *in praxi, to.* 1. *lib.* 9. *c.* 24. *n.* 358. Coriolanus *in Bulla Cœn. excommun.* 15. *fol.* 637. Quod idem est dicendum, si interdiceretur, ne Ecclesiis, aut Clericis aliqua obsequia, aut servitia præstentur, Diana 1. *p. tr.* 2. *resol.* 53. Cum ergo ex simili privilegio uni concesso, Ecclesia ista libertate utendi re propria privaretur, ne stipendium, aut salarium percipiat ex similibus ornamentis; inde est, ut similia privilegia sint contra libertatem Ecclesiæ, non per accidens, sed directe, quatenus solum Ecclesiæ, ad tempus privilegii, ipsæ solæ similia paramenta, hastilia, tumbas, & alia in funeribus ministrabant.

32 Cæterum; nam licet Princeps sæcularis possit decernere circa abusus pompæ funebris, & de vestibus lugubribus, pannis nigris, & aliis, quæ nullam relationem habent ad cultum divinum, non tamen super his, ex quibus aliquod emolumentum percipit Ecclesia, aut Ecclesiasticæ personæ quia tunc Ecclesia, & Clerici damnum ex Decreto assumerent, & esset contra libertatem Ecclesiæ, & Clericorum; tum & minueretur stipendium, seu eleemolyna, quæ conceditur Ecclesiæ, & incrementum Ecclesiæ semper cedit in bonum animæ defuncti, ut bene docet Graffis *de effect. Clericat. eff.* 2. *num.* 467. Marta *de jurisd.* 4. *p. casu* 54. *a n.* 2. Pavinus *de offic. & potest. Cap.* 2. *p. q.* 8. *nu.* 28. Alterius *de Censuris, to.* 1. *disp.* 16. *lib.* 5. *c.* 6. Ubaldus *de can. Episcopalis, c.* 18. Diana *ubi supra, n.* 64. Cum ergo in specie agatur per decretum Principis sæcularis, ne pro pannis nigris, & paramentis ad funera, & alia necessaria aliquid Ecclesia recipiat, nec ratione stipendii, nec ratione locationis licitæ; inde est, ut simile decretum opponatur immunitati, aut libertati Ecclesiasticæ.

33 Sed dices: Princeps sæcularis cum hanc pompam funeralem ad modum reducit, & prohibet, etiamsi exinde damnum, aut stipendia Clericis, & Ecclesiis eveniant, recte procedit, nam Statutum, seu Decretum cadit in temporalibus, & excessivis expensis civium, licet per accidens sequatur, ne stipendia percipiant, nec Ecclesia, nec Clerici: quod non est in consideratione, ut in terminis tenent Cajetanus *verbo Excommunicatio, c.* 31. *vers. & juxta hanc rationabilem*, Navarrus *in man. c.* 27. *n.* 120. Sousa *in Bull. Cœn. c.* 16. *disp* 94. *conclus.* 2. *n.* 3. Graffis 1. *par. dec. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 135. Ergo recte in specie potuit Princeps facere decretum, ne hæc paramenta, hastilia, & tumbæ ab aliis locarentur, nisi ab habente privilegium, etiamsi per accidens damnum Ecclesiarum, & Clericorum sequatur.

34 Sed horum Doctorum admittenda non est sententia, tribus ex rationibus. Prima; nam quando decretum hoc factum est, non nisi Ecclesiæ Conventuales, & Parochiales ad suas necessitates levandas pro stipendio, vel locatione hæc præstabant paramenta, utpote res necessarias ad funera, quæ ibidem erant facienda: quapropter non per accidens, sed directe similia privilegia tendere videntur adversus Ecclesias. Secunda; nam ad hoc, ut hoc privilegium opponatur libertati Ecclesiæ, sufficit ut per indirectum hoc fiat, alias facile immunitas Ecclesiæ illuderetur, ut appositissimus est Textus *in c. fin. de immunitat. Eccles. in 6. c. Quamvis, de privil.* ubi Glossa, & Abbas, Layman *in Summa lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 3. *vers. Notandum vero*, & communiter DD. Licet enim hoc privilegium non loquatur cum Ecclesiis, vel Clericis, attamen indirecte tendit adversus eos, quatenus privantur stipendiis illis, quæ percipiunt, utendo re sua. Ergo doctrina illa admittenda non est. Quamobrem miror Layman, doctissimum virum, *ubi proxime*, postquam doctrinam supra traditam scripsit, dixisse, Statutum de moderanda funerum pompa, factum a Principe sæculari, valere, licet inde Clerici detrimentum accipiant, quia hoc est agere indirecte contra libertatem Ecclesiæ.

Tertio eliditur sententia illorum Doctorum; nam quando in funeribus moderantur, quæ Clericis, aut Ecclesiis conceduntur, unde emolumentum percipiunt, non est considerandus temporalis honor defuncti, sed eleemosyna stipendii, & utilitatis, quam percipit Ecclesia vel Clerici in bonum animæ defuncti, qui hæc elargitur ad majorem cultum divinum, & fabricam Ecclesiæ: unde licet Princeps possit moderari pompam funeralem in pure temporalibus, non tamen in ea temporalitate cedente ad utilitatem Ecclesiarum, & Clericorum, ut diximus supra, & tenet in terminis Tabiena *verbo Excommunicatio, casu* 20. *num.* 5. Diana *d.* 1. *p. tr.* 7. *res.* 64. *vers. Ex his apparet*. Ergo cum in specie privilegium hoc det modum locandi hæc temporalia a solo uno, auferendo hanc facultatem Ecclesiis cum illatum nocumento, necessario dicendum, agere contra libertatem Ecclesiæ. 35

Hinc obiter adnotandus est Marta *d. casu* 54. *nu.* 5. dum scripsit, statutum valere moderans amplas cultrices sericas, vel aureas, quæ fiunt Napoli ad Nobilium funera, & postea deserviunt ad ornamenta Capellarum; hoc, inquam, admittendum non est, cum jam ad cultum, & ornamentum Capellarum relinquantur in Dei obsequium, & ejus reverentiam. Cujus contrarium scripserat *d. casu* 54. *n.* 2. Ergo in specie asserendum, agi contra libertatem Ecclesiæ, Spino *de test. gl.* 2. *n.* 45. 36

Præterea similia privilegia non reformant pompam funeralem, ut diximus *n.* 25. sed tantum versantur circa locationem horum paramentorum, hastilium, & tumbarum, ut a nullis fiat, nisi ab habente privilegium. Ast respectu locationis nequit Princeps dare privilegium, nec directe loquendo cum Ecclesiis, nec indirecte universaliter loquendo, ne sua propria locent, quia esset id agere contra libertatem Ecclesiæ, *d. c. fin. de immunit. lib.* 6. ubi DD. Ergo privilegia ista sunt contra libertatem Ecclesiæ. 37

Sed dices cum eodem Illustrissimo Araujo *d. difficult.* 1. *n.* 10. hæc potestas locandi non aufertur Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesia est. Ergo potuit Princeps, non agendo contra libertatem Ecclesiæ, hanc facultatem similia locandi ab Ecclesiis auferre, prout etiam ratiocinatur Cajetanus *in Summa, verbo Excommunicatio, c.* 31. *vers. Quarto nota*. Sed respondetur, Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas habere potestatem, ut res suas vendant, locent, &c. Hanc enim potestatem simul cum aliis civibus tenent; sed tanquam formaliter Ecclesia, & Ecclesiastici habent privilegium, ut libere hoc facere possint, ita ut a nullo Principe sæculari possint ab eo impediri in damnum eorum. Similiter ne impediant eis donare, vendere, locare, &c. ut est appositissimus Textus *in d. c. fin. immunit. Ecclesiar. l.* 6. Ergo impræsentiarum, nec directe, nec indirecte potuit Princeps dare privilegium, ne Ecclesiæ Conventuales, seu Parochiales possent similia paramenta concedere, sive id fiat per modum stipendii, sive salarii locationis: alias ageret contra libertatem Ecclesiarum, quia opponitur ejus libertati, ut formaliter Ecclesia est. 38

Ex dictis facillime fundamenta Illustris. Araujo dissolvuntur; nam licet Princeps sæcularis possit disponere, & decernere circa has pompas funerales, eas moderando; non tamen eo modo, ut ex eis damnum Ecclesiarum sequatur, aut Ecclesiasticæ personæ alicujus, ut tenent supra relati, quibus addendi Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 10. *q.* 3. *n.* 54. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 13. *n.* 54. Abbas 1. *p. cons.* 63. *q.* 3. Tum opponitur simile privilegium Ecclesiæ, ut est formaliter Ecclesia: nec habet aliquam speciem negotiationis illicitæ, cum id percipere possint Ecclesiæ, ut stipendia, aut eleemosynæ, aut per propriam mercedem locationis: quod etiamsi propria negotiatio fuisset, adhuc in Ecclesiis Conventualibus, & Parochialibus pauperibus, prout sunt quæ hoc faciunt, semper est licitum; negotiatio enim quæ prohibita est Clericis, & Ecclesiis, illa tantum est, quæ fit ad lucrum, ut sunt jura aperta *in d. c.* 1. *c. Secundum* 6. *Ne Clerici, vel Monachi*. Illa enim propria negotiatio est, quæ fit ad interesse, & lucrum capiendum, interdicta quidem Clericis, *c. Negotiationem* 88. *d. cap. fin. de vit. & honest. Cleric. l.* 56. *tit.* 6. *p.* 1. *can.* 6. 43. *&* 80. *Apost.* Concilium Illiberitanum *can.* 19. *&* 20. Arelatense I. *can.* 12. Arelatense II. *can.* 14. Nicænum I. *can.* 17. Chalcedonense *can.* 3. Cabilonense II. *can.* 2. *&* 44. Carthaginense I. *can.* 6. 8. *&* 9. Carthaginense IV. *can.* 67. Laodicense *can.* 4. Agathense *can.* 69. Turonense *can.* 13. Aurelianense III. *can.* 26. Rhemense *can.* 32. Vvormatiense *can.* 67. *&* 69. Aquisgranense 39

can.93. Tarraconense can.2. & alia quamplura quæ congessit Gratianus dist.46. & 88. 14. qu.4. & 21. qu.6. propter rationes traditas a Morla in Emporio, tit.9. q.10. a num.1. Non tamen illa est illicita, & interdicta, quæ fit ad sublevandam propriam indigentiam, & necessitatem per aliquod artificium, aut aliquam negotiationem specialem; ad id enim ratio naturalis impellit, ut quis a necessitate liberetur, etiamsi sit Clericus, seu Ecclesia, cap.1. & 2. dist.91. cap.1. de celebratione Missa, Molina de Just. tract.2. disp. 352. num.16. Lessius de Just. lib.2 cap.21. dub.1. nu.6. Villalobos in Summa 2.p.tract.21. diffic.3. num.7. Barbosa in cap.6. Ne Clerici, vel Monachi, num 4. Aut etiam licite per alios negotiatio ista fieri poterit, Textus qui ad id bene expenditur in Clement.1. de stat. Monach. Molina d. disp.342. n.13. Medina de Restit. q.30. art.2 Salzedo ad Bernardum, cap. 55. vers. Sed utrum. Arragon.2.2. qu.77. art.4. vers. Sed dubitabis. Verum in hac specie aliqua est indecentia, ut advertit Molina ubi proxime, Lessius d. num.6. Villalobos d. diffic.3. num.6. Ea his enim sequitur, non esse hanc rationem sufficientem, ut Princeps sæcularis possit privilegium hoc concedere cum damno Ecclesiarum, quin potius ex eo sequitur immunitatem vulnerari. Quæ autem de Principum potestate in hac materia dicta sunt hactenus, & in posterū dicentur, salva eis debita reverentia, & singulorum regnorum laudabilibus consuetudinibus, excipiantur, ut alias diximus.

40 Estque etiam alia funeris impensa, nempe vectigal, quod præstatur ob translationem cadaveris de uno loco ad alterum. Est textus in d. l. Funeris 37. ff. de relig. & sumpt. funer. ibi: Vectigalia. Adque duravit apud Romanos usque ad tempus Imperatorum Valent. Theodos. & Arcadii, qui lege lata hæc vectigalia abstulerunt, liberumque reliquerunt corpora de uno ad alium locum transferre, in l. ult. Cod. de Religios. & sumpt. funer. Antea vero simile vectigal percipere receptum fuit. Quapropter bene carpit Romanos Xiphilinus in Nerone, ibi: Scitis quantum pendamus pro mortuis? Romanis solis, etiam mortui vivunt, ut aliquid ex his accipiant; neque enim mori licet apud eos sine tributo, & mulcta, Besoldus de Ærario publico, cap 4. §. 17. Pancirolus in Thesauro, lib.3. cap.31. Cujacius observ. lib.5. cap. ult. & lib. 11. observation. cap. 21. Petrus Gregorius de Republica, lib. 3. cap.6. a num. 21. In primitiva vero Ecclesia id observatum, ut vectigal, seu tributum imponatur pro humandis corporibus, & ad id Christiani collectas contribuebant, ut ex Tertulliano scripsit Lara de Capell. lib. 1. cap.24. n.38. in fine.

41 Hinc disquirendum, an licite, quando corpora de uno ad alium locum transportantur, ut alibi funerentur, aut tumulentur, in transitu per oppida vel Parochias, per quas corpus transfertur, vel in pontibus vectigal, seu portagium aliquod exigatur? De jure autem communi loquendo affirmandum videtur, minime aliquid contribuere debere, ex d. l. fin. C. de relig. & sumpt. funer. ubi vectigal pro transferendo corpore de uno ad alium locum, percipere interdicitur. Tum etiam; nam vectigal, aut tributum a nullo potest imponi, nisi a Principe, vel ab habente ejus commissionem, ut late dicemus lib.7.

42 Sed ad id nullum vectigal, aut collecta est imposita, nec a jure, nec ab homine. Ergo minime valet percipi pro corporis translatione de uno ad alium locum; non enim quod nec a lege, nec a Principe taxatum est, debet percipi, l. Si servum 70 §. Non dixit Prætor, ff. de acquisit. heredit. leg. Si vero 64. §. De viro, ff. solut. Matrim. ibi: Nihil in lege scriptum est, Auth. de non eligendo secund. nubent. § Optimum, ibi: Nec qualibet est lex tale aliquid dicens. Ergo nec impræsentiarum. Præterea translatio corporum de uno ad alium locum libere permittitur, ut est optimus Text. in l. 1. C. de relig & sumpt. funer. ibi: Si nondum perpetuæ sepulturæ corpus traditum est, translationem ejus facere non prohiberis, l. 1. C. eod. tit. nondum enim corpus conditum est, donec perpetuæ sepulturæ tradatur, l.40. ff. de relig & sumpt. funer. l. 2. ff. de cadaver. punit. Quapropter sicut liberum, & necessarium est cadaver humare, similiter etiam ad tumulandum transferre, Lopez de sepultur. cap.16. a nu. 1. Ergo nullum vectigal, tributum, seu portagium recipi valet a corporibus, quando de uno ad alium locum transferuntur, ut tenent Lara d. lib. 1. de Anniv. cap. 25. a n. 44. Iranzo in Apparatu, a n. 101.

43 In re dicendum, duobus modis disquisitionem hanc contemplandam esse, nempe quando corpus insepultum transfertur de uno loco ad alterum, ad illud tumulandum: tum quando jam est sepultum, ossa vero, & alias corpus ipsum ad alterum transfertur locum. Quando corpus humo non est traditum, verum ad illud sepeliendum foris transfertur, vel quia sic testator præcepit suo Testamento, aut quia alibi habet sepulchrum Majorum, tunc libera est translatio de uno ad alium locum; nec de jure communi loquendo, aliquod vectigal, nec tributum, vel aliqua portio Parocho illius loci, per quem transfertur, debetur, nisi adsit aliquod jus speciale, vel municipale id præcipiens; aut respectu Parochi aliqua consuetudo pia, & ibi aliqua Divina Officia peragantur pro defuncto, ut in aliquibus locis videtur recepta. Ratio est; nam vectigal antiquum sublatum est per Text. in d. l. fin. C. de relig. & sumpt. funer. ubi Gotofredus lit. H, Cujacius observ. lib. 11. c. 21. Ant. Perez ad tit. C. relig. & sumpt. funer. n.20. Ergo si ex aliqua speciali lege vectigal, aut Pertazgo impositum non est, libere cadaver de uno ad alterum locum transfertur absque aliqua impositione vectigalis.

44 In nostra Castella non video aliquam adesse legem imponentem tale vectigal; nam lib.6. tit.11. Recopilat. ubi sunt leges tributorum, & portagiorum, minime id invenitur: nec in l.19. tit.6. lib.3. Recopilat. l.9. tit. 5. lib.6. l.2. tit.13. lib.6. l.15. & 16. tit.27. l.9. Recopilat. l.5. & 6. tit.7. p.5. etiamsi agant de similibus tributis per transitus imponendis: nec id decens erat, ut a nostris Regibus Catholicis imponeretur, cum similia tributa, seu portagia, quando adest gravissima causa; & regulariter in rebus ad mercimonium pertinentibus, sint imponenda, l. Interdum 11. §. Species, ff. de publician. in rem, d. l.5. tit.7. n.5. Aaevedus in l.6. tit. 11. lib.6. Recopilat. n.5. & 6. Bobadilla in Polit. lib.4. cap.5. a n.15. Soloraano de Jud. 2. tom lib.3. c. unico, a n.52. Avendanus de exequend. mandat. 2. p. c.3 per tot. Impræsentiarum autem nulla adesse potest causa, ut simile vectigal, seu portagium imponatur cadaveribus; interest enim valde Reipublicæ, ut tumulentur, l. Sunt personæ 43. ff. de relig. & sumpt. funerum, ibi: Nam propter utilitatem publicam, ne insepulta cadavera jacerent, &c. Cujacius lib.3. observ. c. 22. Robertus rer. judicat. lib.3. c.15. Lara d. c.25. num. 6. Medicus opuscul. 2. n.21. idcirco vectigalia imponere cadaveribus, quando ad sepulturam transferuntur, fuisset causam ipsam publicam impedire, & retardare, & utilitati publicæ contravenire. Quod jure execratum est, l. Jus publicum, ff. de pact. Rolandus lib.2. cons.15. n.5. Covarruv. in c. Quamvis pactum, 2. p. §.1. in princ. & §. 6. n. 1. Gamma dec. 386. n. 12. Tum etiam cadavera ad mercimonium trahere, & quæstum de eis percipere, odiosum est; quod Romanis exprobavit Xiphilinus relatus n. 38. c. Quæsta 12. & c.13. 13. q. 2. Unde nulla valet considerandi ratio, ut simile portagium, seu vectigal percipi possit ex translatione cadaverum.

45 Similiter dicendum de Parochis volentibus aliquam portionem, seu stipendium percipere ex translatione corporis per ipsorum Parochias; hoc enim nullo jure decretum est: de jure communi solum aliquid percipere poterunt, si ad associandum vocentur, ut est Constitutio 5 vers. Si alguna persona, de sepult. in hoc Archiepiscopatu: aut si aliqua Divina Officia in sua Parochia per transitum efficerentur, aut si sit aliqua pia consuetudo, vel Synodalis id præcipiens: alias non recte aliquid percipiet Parochus ex eo tantum, ut invento corpore in sua Parochia, funeralia sumere procuret, quando constat solum cadaver duci ad sepulturam Majorum, vel ad eam, quam ipse defunctus designavit.

46 Poterit tamen dubitari in hac specie, an ad corpus transferendum de uno ad alium locum, sit necessaria licentia Ordinarii, aut alicujus Magistratus. Ratio dubitandi sumitur ex d. l. fin. de relig. & sumpt. funer. alias 14. ejusdem tit. ubi absolute præcipitur, nullum corpus esse transferendum de uno loco ad alterum, absque Augusti affatibus. Ergo semper ad hanc translationem erit necessaria licentia Principis aut saltem Episcopi. Verum in re illa est communis doctrina, quando corpus non est sepultum, sed ad sepulturam transfertur, licentiam necessariam non esse: quod idem asserendum est, quando corpus in deposito esset ad traslationem, quia adhuc tanquam insepultum censetur, l. 3. §. Non perpetua, ff. de sepulchro violato, l. 1. ff. de Religios. & sumpt. funer. l. 11. tit. 13. p.1. Ad rem est etiam epistola 73. Plinii ad Trajanum, lib.10. qui cum Imperatorem consuleret propter morē usitatum in ea Provincia adeundi Collegium Proconsulum, ut permitterent transferre reliquias defunctorum, respondit Trajanus: Durum esse necessitatem imponere adeundorum Proconsulum pro transferendis reliquiis. Hanc ob rem in transferendis corporibus insepultis nulla est necessaria licentia, nec Magistratus, nec Episcopi, l. Si nondum 10. C. de Relig. & sumpt. funer. l.71. tit.13. p.1. Glossa, Hugo, & Turrecremata in c. Corpora 37. de consecrat. distinct. 1. Sylvester verbo Reliquia, quæst. 3. Molina de primogenitis, lib.1. cap. 24. num. 36. Sanchez in Summa, lib. 2. cap.

2. *cap.*43. *n.*25. Lara *dict. cap.*25. *n.*45. Barbosa *in collect. ad textum in l.*1. *Cod. de Relig. & sumpt funer. nu.* 2. Lopez *de sepult. cap.* 16. *num.*1. Samuel *de tract.*1. *disp.* 3. *controvers.*3. *conclus.*2. *nu.* 3. Iranzo *de Protest. in Apparatu, num.* 68.

47 Quo vero ad alium modum, quando corpora jam sunt sepulta, eorum exhumatio fieri non valet, quin id graviter interdictum est; alias tamen si aliquis effoderit, adversus eum injuriarum actione agetur, *l. Ossa* 8. *ff. de Relig. & sumpt. funerum*, *l.* 1. *Cod. eodem titul. cap. Corpora* 37. *de consecrat. dist.*1. Concilium Matisconense II. *can.* 17. Altissiodorense *can.* 5. Meldense *can.* 72. Toletanum IV. *can.* 45. Aliquando tamen si subsit causa, veluti fluminis incursus, vel ruinæ metus, vel alia, & adsit Episcopi licentia, vel alterius, cui competat causæ cognitio, cadavera sepulta transferuntur, ut est testus *in d. leg. Ossa*, *& lege* 39. *ff. de Relig. & sumpt. funerum*, *l.* 11. *tit.*13. *p.* 1. Est elegans textus *in l.*7. *C. de Religios. in Theodosiano*, cujus verba dat Lopez *de sepult. cap.*18. *vers. Sed neque.* Unde intelligendus est textus in *l. fin.* alias 14. *C. de relig. & sumpt. funer.* quæ licet absolute loquatur, intelligenda tamen est, quando corpus jam est humatum, ut exprimit Lopez *ubi proxime*: tunc enim licentia Episcopi, vel Magistratus est necessaria, ut dicunt relati *num anteced.* quibus addendus Lavorius *d. tit*, 1. *cap.*7. *num.*29. Cappont *discept. for. tom.* 5 *discept.* 325. *num.* 13. Antoacil. *lib.*1. *cap.* 12. §.8. *n.*61. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 41. *diffic.* 6. *n.* 4.

48 Quando enim corpus ex causa, & ex licentia Episcopi, aut alterius, cui cognitio causæ competit, transfertur, similiter dicendum, nullum portagium, aut vectigal pro translatione percipi valere, nec etiam aliquod emolumentum a Parocho, pro cujus Parochia corpus transportatur; in hoc enim nulla est distinctio inter corpus insepultum, & sepultum: solum enim quoad licentiam, & causam est distinctio. De quo diximus *n.* 43.

49 Translatio enim ista de uno ad alterum locum, quando corpus est insepultum, etiam ad funeris impensas pertinet; nam ut asserit Consultus in *l. Et si quis* 14. §. *Funeris causa*, *ff. de relig. & sumpt. funer.* quidquid expenditur pro ferendo cadavere, est expensa funeris; quod etiam est cadaveris translatio de uno ad alterum locum, donec sepelia tur. Ergo similis translatio etiam ad funeris expensas pertinebit, *l. funeris* 36. *ff. eod. tit.* Quod idem est dicendum, quando aliquid expenditur pro depositione cadaveris, eo animo, ut inde transferatur ad alium locum, sepeliendi causa, & magis temporis causa ibi deponitur, quam ut sepulturæ tradatur, *l. Si quis* 40. *ff. de relig. & sumpt. fun.* quare id ad funus pertinet, & consequenter ejus impensa censetur, *l.* 14. §. *Impensa* 4. *ff. eod. tit.* ibi à *Vel etiam commendandum*, Calvinus *in Lexico*, *verbo Commendare corpus*, Cujacius *observat. lib.*12. *cap.*12. Giballinus *de univ. negot. lib.*5. *cap.* 1. *art.*3. *num.* 6. *tom.*1. Iranzo *in Apparata de Protestatione, nu.*207. Spino *de testament. gloss.* 2. *in princ. num.* 9. ubi *num.* 10. asserit, quod si testator præceperit omnibus hæredibus, ut suum corpus de uno ad alium locum transferant, quilibet cogi poterit per Judicem Ecclesiasticum, ut transferat, per textum in *l. Fideicommissa* 11. §. 1. *ff. de legat.* 3. ubi Doctores, licet postea hæc expensa facta, per actionem familiæ erciscundæ poterit recuperare per partes ex annis aliorum cohæredum, ex *l. In executiones*, 6. 3. *ff. famil. erciscund. l.*2 *tit.*15. *part* 6. & quæ scripsimus *lib.*4. *cap.* 10. *a num.*54.

50 Quando vero corpus traditum est sepulturæ, ac postea ex aliqua causa de licentia Episcopi, aut Magistratus transfertur, an id expensa funeris censeatur, aliquod est dubium: & affirmative respondendum videtur; nam causa existente, ex licentia Magistratus, aut Episcopi, adhuc corpus insepultum videtur, quia non adhuc remanet perpetua, & quieta sepultura. Ergo ad funeris impensas hæc translatio pertinebit. Sed contrarium est tenendum, quia translatio ista per accidens est, corpusque traditum erat perpetuæ, & quietæ sepulturæ. Ergo translatio ista non pertinebit ad funeris impensam, quæ solum in prima humatione erit consideranda, vel in ordine ad illa, sine quibus fieri non poterat, ut tradit Consultus in *l.* 14. §. 3. *ff. de relig. & sumpt. funer.* Medicis *de sepult.* 1. *p. q.* 1. *n.* 6.

51 Sed quid si testator jusserit, ut postquam corpus suum traditum fuerit sepulturæ, post annum ad aliam sepulturam transportetur, an sumptus iste pertineat ad funeris impensas? Et negandum videtur; nam conditio, seu præceptum hoc testatoris minime est adimplendum. Primo, nam corpora jam sepulta effodi non possunt, ut iterum ad sepulturam alteram transferantur, ut ex multis juribus decisum est supra *num.* 45. Tum quia hæc translatio nequit fieri absque licentia Principis, quæ de jure impossibilis censetur, *l. Apud Julianum* 40. §. *Constat*, *ff. de legat.* 1. Ergo nequit fieri, ut scripsit Paulus de Castro in *l.* 1. *C. de religios. & sumpt. funer.* Ergo si de facto hæc translatio ab hærede fiat, non ad expensas funeris pertinebit, sed ab ipso hærede debentur, cum fecerit quod ipse agere non tenebatur, necessarium ad funus.

Hæc quidem fundamenta solida non sunt: est enim alia 52
sententia Doctorum asserentium, hæredem adimplere debere talem dispositionem; nam licet translatio corporis jam sepulti nequeat fieri absque licentia Principis, ex *l.* 14. *C. de relig. & sumpt. funer.* & ex traditis supra, *d. num.*45. impossibilis tamen censenda non est, quando facile ab ipso conceditur, ut est in præsentia. Ergo talis translatio, ut pote possibilis, est facienda, Menchaca *de success. creat. tom.*1. *lib.*1. §. 7. *n.*28. Spino *d. gloss.* 2. *num.* 8. Barbosa in *l.* 1. *C. de relig. & sumpt. funer. n.*2. Ergo tales sumptus, ut necessarii ad perpetuam sepulturam defuncti, pertinebunt ad funeris impensas.

In hac difficultate animadverto, Doctores utriusque sen- 53
tentiæ in hoc convenire, esse necessariam licentiam Principis ad hanc translationem, quando testator præceperit, ut post annum ejus corpus ad aliam sepulturam transferatur. Dissentiunt tamen, an hoc requisitum sit de jure possibile, necne? Sed in specie assero, nullam esse necessariam licentiam Episcopi, aut Principis ad hanc translationem, sed necessario efficiendam esse ab hærede. Ratio est; nam prima sepultura non est nisi corporis depositio, usque dum annus adimpleatur ad translationem, quapropter ad eam nulla est necessaria licentia, ut docent Doctores relati *num.*47. Et confirmatur; nam commenda, aut depositum corporis, ut postea transferatur, non efficit sepulturam perpetuam, & quietam: sed tamen licentia solum requiritur, quando translatio corporis fit de sepultura perpetua, & quieta. Ergo quando transfertur de sepultura ad annum, ut ad aliam transferatur, nulla erit necessaria licentia.

Unde in præsentia dicendum, expensas hujus translatio- 54
nis ad funus pertinere, sicut alii sumptus ipsius; nam adhuc corpus non erat traditum perpetuæ sepulturæ, donec ultima translatio fuerit facta, & id ad funus pertinet, ut diximus *num.*47. & tradit Andreas Valensis *in prat. ad tit. de sepult.* §. 9. *n.*2. Caponi *d. discept.* 325. *n.*12.

Ad sumptus funerum pertinet quidquid impenditur pro 55
sepultura. Apud Christicolas eleemosyna, quæ Fabricis ex consuetudine conceditur, aut ex taxa Episcopi, ad sumptus funeris etiam pertinet, *l.* 14. §. *Funeris causa, ff. de relig. & sumpt. fin. l.*12. *tit.*13. *part.* 1. Pertinet etiam ad has expensas quidquid expenditur pro custodiendo corpore, antequam terræ tradatur, ut ait lex patriæ: quod etiam apud antiquos non solum observatum fuit antea, verum etiam postea, quando jam corpora erant sepulta, ne ab inimicis defuncti injurarentur, vel a creditoribus, ut sunt jura in *d. l.*14. §. *impensas*, ibi: *Si quid ad corpus custodiendum*, *l.* 3. §. *Si quis sepulchro*, & §. *fin. ff. de sepulchr. violat. liberis* 18. §. *fin. ff. de Aliment. & cib. legat.* Unde ait Propertius *lib.*1. *elegia* 15.

Affert huc unguenta mihi, sertisque sepulchrum
Ornabit custos ad mea busta sedens.

Illustrarunt Lavorius *d. tit* 2. *cap.*1. *a n.*134. Amaya *observ. lib.*1. *cap.*10. Iranzo *in Apparatu*, *a n.*103.

Sed quid tamen de unguentis, & pollinctoribus, in qui- 56
bus ad corpora ungenda (apud Nos *Embalsamar*,) expenditur. Et asserendum videtur, inter funeris sumptus has expensas annumerandas non esse, cum id ad funus non est necessarium, & ad nihil deservit, nisi ad vanam pompam, & honorem. Sed contrarium scripsit Consultus in *d. l. Funeris* 37. *ff. de relig. & sumpt. fun.* ibi: *Veluti unguentorum, erogatum est.* Concinit textus in *l. Idee* 7. §. *Illud*, *ff. de in rem vers.* Eratque inter Romanos magnopere susceptum, non solum quando vivebant, unguentis suavissimis ungi, & odorati, sed etiam corpora defunctorum eisdem perungere. Quando enim vivi degebant, unguentis oppleri solebant solum ad honestatem, & ornatum, ut scripsit Plinius *lib.* 13. *cap.* 1. Herodianus *lib.* 1. *de Civib. Roman.* Postea ad excessum, & voluptatem capiendam abusus pervenit, itaut in balneis non semel quotidie, verum bis, terque unctio renovaretur, ut asserit Seneca *epist.*86. ibi: *Parum est sumere unguentum nisi bis die, terque renovetur.* Et ad id domi puellas unguentarias habebant, ut demonstrat Catullus *in Endecasyllab.* 13.

Unguentum dabo, quod mea puella
Donarunt Veneres, Cupidinesque:
Quod cum olfacies, Deos rogabis
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

Mortuos etiam variis suavissimis unguentis linire apud eos

usitatissimum fuit, idque perantiquum esse morem probat Virgilius *lib.6. Æneidos, vers.219.*

Tarquinii corpus bona fœmina lavit, & unxit.

Idcirco eleganter Martialis lusit *lib. 3. epigramm.* 12. in Fabullum,

Unguentum, fateor, bonum dedisti
Convivis, bene: sed nihil scidisti.
Res salsa est, bene, & esurire.
Qui non cœnat, & ungitur, Fabulle,
Hic vere mihi mortuus videtur.

Carpit enim Fabullum, qui cum optimo unguento convivas unxisset, eos tamen famelicos dimisit; quapropter mortuis convivas comparat, qui inunguntur, & non cœnant. Erant quidam liniarii, domi habentes servos deservientes ad policoda, & ungenda corpora unguentis pretiosissimis, quibus delinitis, in Sepulchris recondebant, & ideo pollinctores dicebantur, *l. Cuique* 5. §. 8. *ff. de instit. act.* de qua re Ant. Muretus *var. lect. lib.3. cap.19.* Lavor, *d.tit.2. cap.1, n.49.* Bravo *Oper. Medic. tom.3. prompt.31. a lit. D.* Mendoza *in Virid.lib.8.cap.1.& 2.* Iranzo *in Apparat. a n.218.* Ramirez *ad Mart. d.epigrammat.* 12. Grat. *discept.* 155. *n.* 15.

57 Apud Christicolas in primitiva Ecclesia inter vivos magnopere execrata est unguentorum mollities, prout etiã ab Essenis antiquæ legis Philosophis, ut scripsit Josephus *l.2. de Bello Judaico, cap.* 7. Ii enim quasi majoris austeritatis professores a cæteris Judæis secernebantur, & ab ungentis sese abstinebant, quibus alii Judæi magna voluntate utebantur. De qua re sunt plura Scripturæ testimonia 2. *Paralipom cap. 4. vers.14. lib 1. Reg cap.8. vers.13. & lib.3. Reg.cap.1. versic.* 39. Qui quidem usus, etiam ad cadavera inter Hebræos porrectus est, ut ostenditur *lib.2. Paralipom cap.6. vers.14.* ut de Abia Rege defuncto dicitur, ibi: *Posuerunt que eum super lectum suum, plenum aromatibus, & unguentis meretricus, quæ erant pigmentariorum arte confecta.* Et corpus Christi Domini variis unguentis, & aromatibus unctum fuisse a pollinctoribus Joseph, testatur Textus Sacer *Joan.cap.19. Matth.cap.* 26, Lopez *de Sepult. cap.6 fol.69. & 70.*

58 Verum inter nostrates Christicolas similis usus unguentorum ad liniendos vivos prorsus eliminatus est propter mollitiem, & tanquam res nimis voluptosa. Quapropter Clemens Alexandrinus *lib.2. Pedagog. c.8.* sic scripsit; *Oportet viros in primis apud nos unguenta non olere, sed vita probitatem. Spiret autem fœmina Christum, qui est regalis unctio, non unguenta.* Quod asservatum ostendit Minutius Felix in Octavio; *Non floribus caput nexuistis, non corpus odoribus honestatis.* Verum in sepeliendis defunctis contrarium fuit asservatum, perungebant enim corpora variis unguentis, idque religionis causa, cum viderint corpus Domini etiam ad sepulturam delinitum, ob varias significationes hujus unctionis. Testatur noster Prudentius hymno de Exequiis defunctorum,

Aspersaque myrrha Sabea
Corpus medicamine servat.

Tertullianus *in Apologet. c.13. & cap.42.* ibi: *Si Arabia queruntur, sciant Sabei pluris, & cariores suas merces Christianis sepeliendis profligari*, Lavor. *d.c.1 n.54.* Paulus Serlogus *in Cant. sq. 2. vestigat.2. sect.1. n.5.* Mendoza *lib. 1. Regum. c. 8. vers.13. exposit. lit. a n.1. cum sequent.* Ramirez *ad Mart. d. epigram.12 n.3.* ubi adducit S. Orientii Episcopi Illiberitani carmen id probans, loquens de cadaveribus resurrecturis;

Non modo quæ tumulis bene condita saxa reservant,
Aut arvum solidans pulvis, odorque tenens.

Quapropter mirum non est, si unguentorum, & pollinctorum expensæ ad funerum impensas pertineant.

59 Ad praxim vero trahendo disquisitionem istam, dico hodie defunctorum corpora nec lavari, ut olim fiebat, Lavor. *d. cap.1. a num.45.* Nec unguentis, & aromatibus perungi, nisi tantum personæ fuerint Regales, aut Illustriores Magnatum, in quibus viget tantum consuetudo: nec in eis reprobanda, prout nec Ecclesia improbavit; hoc enim pertinet ad eorum majestatem, ut ne citius a putredine tabescant: ad id varia unguenta efficiuntur, de quibus enumerat plura Lavor. *d cap.1. a n.56.* Zacchias *q. medicoleg. lib.4. tit.1. q.10. a n. 5.* Ambrosius Pareus *in Thesaur. Chirurg. tract. de Renunciat. tit. Qua sit ars Embammatibus, &c. fol.658.* Bravo *tom.3. de Miscell. prompt.31.* Reyes *jucund. q.* 34.

60 Quamobrem in personis gravioribus, quarũ corpora de consuetudine unguntur variis aromatibus, ne putrescant facile, aut fœtorem non admittant, ut existimavit Lopez *de sepult. d.cap.6. fol.mihi* 70. Lavor. *ubi proxime*, quidquid in unguentis, aut in pollinctoribus expenditur, ad funeris expensas pertinebit, ut asserit Consultus *in d.l.37. de relig. & sumpt. fun.* Beyerlinch *verbo Unctio, Mortuos, lit. D.*

CAPUT V.

Qui expensas funerum expendere debeant; ac de earum privilegiis.

SUMMARIUM.

Si aliquis expensas funeris fecerit animo donandi, misericordia motus, non repetet; secus si animo repetendi, præcipue si protestetur, n. 1.

Hæc protestatio est necessaria dicendo, non solum ex pietate illas facere, sed animo repetendi. Est dubium, an quando protestatio facta non est, intelligantur expensæ factæ animo repetendi? Sed hoc arbitrio judicantis relinquitur, num. 2.

An maritus non protestans, possit repetere expensas factas in funere uxoris? Prima sententia negat, & id observatur in consanguineis, num. 3. Secunda sententia affirmat, num. 4.

Tres casus distinguuntur in hac difficultate. Primus, quando maritus haberet dotem restituendam. Secundus, quando non haberet dotem, sed uxor patrem haberet. Tertius, quando mulier nec dotem nec patrem haberet. Primo in casu, sine protestatione maritus expensas repetit. Quando quis dat, & est obligatus, intelligitur pro obligatione. Donatio non præsumitur, nisi quando nulla causa subest, n. 5.

In secundo casu, quando mulier est indotata, sed haberet patrem, necessaria est protestatio, alias causa ad dubium traheretur, n. 6.

In tertio casu non repetet, etiamsi protestetur, n. 7.

Pauperes gratis sunt sepeliendi expensis Ecclesiæ, nisi pauper fuerit Ecclesia, quia tunc populus præstabit, num. 8.

Quis ad id sit pauper, arbitrio judicantis relinquitur. In hoc Archiepiscopatu dicitur pauper, qui eleemosynis in infirmitate curabatur, n. 9.

Novitius in Monasterio sepelitur, nec Parochus quartam percipiet. Sed Monasterium expensas funeris repetit, num. 10. Novitius in favorabilibus utitur privilegiis professi, ibidem. Idem dicendum, si recreationis causa in domo patris sui remaneat, nisi pauper sit, num. 11.

Expensæ funebres solum repetendæ decentes, & modicæ, secundum qualitatem personæ; & potius sunt moderandæ, quam ampliandæ, n. 12.

Si testator immodicas expensas magno apparatu, & pompa facere præceperit, moderandæ sunt: & si ita minimas, nempe sine clericis, & canticis, ejus voluntas non est observanda, n. 13.

Aliæ sunt personæ, quæ ad expensas obligari possunt, veluti hæredes, qui funebres ex hæreditate extrahere debent, n.14. In praxi tamen executores ad id nominantur, qui tale munus acceptantes, ad id compelluntur, n.15.

An judex possit compellere hos executores, ut acceptent, num. 16.

Prima sententia asserit, in foro exteriori compelli non posse; in interiori vero teneri adimplere, sicut qui renuit acceptare arbitrium, n. 17.

Secunda sententia asserit, non omnes nominatos executores compelli posse a Prætore, sed parentes, vel consanguineos. Expenditur textus in l. 1. §. Quamvis, ff. ubi pupillus educari debeat, *n.* 18.

Tertia sententia asserit, executores compelli absolute non posse ad acceptandum; ast si acceptaverint, compelluntur ad adimplendum. Mandatum nullus cogitur acceptare; sed acceptatum tenetur adimplere, sicut in tutore bonis dato, n. 19.

Executor, quatenus pertinet ad profana, non potest compelli, & non acceptans, non peccat, nisi graviter proximus læderetur, num. 20. Quod extenditur ad executores consanguineos, num. 21. Ad educationem pupilli cogi poterit is, quem judex existimaverit, ibid.

Si executor fuerit datus ad exequenda pia, aliqui dicunt posse compelli ad acceptandum, quia est causa publica n. 22.

Sed defenditur contrariam. Explicatur textus in l.1. C. Qui pro sua jurisdict. *n.* 23.

Excipitur, nisi magna sit necessitas, & res ab alio expediri non possit, ut in procuratore, & tutore bonis dato. In hoc casu si executor fuerit secularis, compellitur a judice laico; si Ecclesiasticus, ab Ecclesiastico, si causa fuerit manifesta, n. 24.

Si Religiosus fuerit executor, poterit compelli ad acceptandum absque causa a Prælato, n. 25.

Executores possunt compelli ad adimplendum, si expresse,

aut

aut tacite acceptaverint. Et quid sit expresse, aut tacite acceptare, n. 26. Qui sunt casus inducentes tacitam acceptationem, n. 27.

An quando executor fuerit præsens quando nominatur a testatore, & non contradicit, acceptare videatur. Affirmavit Peralta: sed contrarium tenent plures, exemplo compromissi. Limitant quando fuerit consanguineus, num. 28.

Sed in hac specie defenditur, esse compellendum ad acceptandum quoad funus, & alia ad animæ bonum concernentia: sicut in hac specie fit in alia qualibet causa pia num. 29.

Fit instantia, & respondetur, Officium executoris est dividuum, & per partes divisibile, & aliis renuentibus, aliis accrescit, n. 30.

Officium executoris licet fuerit individuum, ut testamenti actio, favore causæ piæ fit dividuum, num. 31. & 32.

Si non fuerint executores nominati, has expensas funeris facere pertinet ad heredes, qui pro rata tenentur, num. 33.

Pater tenetur ad has expensas funebres pro filiis, & adversus eos datur actio funeraria: & Patronus, qui petit bonorum possessionem contra tabulas. Si filiusfamilias habuerit castrense peculium, qui ei successerit, tenetur ad funeris expensas ex castrensi peculio. De Jure Regio filiusfamilias testatur de tertio bonorum quorumcunque ad funeris expensas, & alia, de quibus disponere voluerit, n. 34.

Maritus tenetur ad expensas funeris mulieris, si non habeat unde funeretur. Si vero dotem habuerit, de ea funerabitur, & successores dotis pro rata tenentur, n. 35.

Si mulier solam dotem habuerit, is tenebitur ad has expensas qui ipsam lucratur, n. 36.

Intelligitur, si dos est successori tradita: si sit adhuc apud maritum, ipse convenietur pro his expensis, & in restitutione compensantur, & ad has tenetur absque aliqua dilatione, & si aliquis pro eo expenderit, statim repetet, num. 37.

Fit instantia, & respondetur. Explicatur lex Qui hæres 49. ff. famil. erciscund. n. 38.

An quando maritus dotem restituit, posse non solum compensare funeris expensas, sed etiam infirmitatis. Aliqui negant, nisi protestetur, n. 39.

Alteri affirmant, etiam sine protestatione, num. 40. Si mulier infirma potest præstare obsequia, & servitia domus, maritus non compensat, aut repetit. Idem si infirmitas fuerit brevis, & modica impensa, n. 41.

Si infirmitas fuerit longa, & magnarum expensarum, verum non excedant dotis fructus, non compensantur, nec repetuntur, etiamsi maritus protestetur, num. 42. Idem si infirmitas mulieris procedat ex culpa viri, num. 43.

Est difficultas, quando mulier non magnam dotem attulerit, & fructus non sufficiant ad infirmitatis expensas, & tunc asserendum, posse maritum ex capitali dotis compensare, aut repetere a patre, num. 44.

An quando uxor est indotata, & habet patrem, aut expensæ excedunt dotis fructus, Maritus necessario protestari debeat? Affirmative respondetur ab aliquibus, quod melius esse affirmatur. Explicatur lex, Quod in uxorem 13. Cod. de negot. gest. num. 45. & 56.

Si socer adhuc domi habuerit filiam, & grassante infirmitate, pro ea curanda multas fecerit expensas, an sine protestatione repetat? Si dos tradita est sufficiens ex fructibus ad expensas, repetet a genero, n. 47.

Fit instantia, num. 48. Si socer litis expensas pro genere fecerit; non posse repetere asserunt aliqui, ibid. Sed respondetur, & negatur ista doctrina. Præsumptio donandi ex affectione sanguinis, non admittur, nisi in parvis, vel quando consanguineus pauper est, num. 49.

Explicatur textus in l. Servus communis 38. §. Idem juris, ff. de donat. inter. Referuntur aliqua interpretamenta, num. 50.

Rejicitur doctrina Bartoli, consensus donandi non distinguitur a donatione, num. 51. Datur vera interpretatio: affectio sanguinis non dat præsumptionem donandi, nisi cum aliis adminiculis, n. 52.

Si gener protestetur, nolle quod pater suam uxorem curet, nec expensas faciat, tunc socer non repetet. Res non bene geritur contra voluntatem domini, num. 53.

Si vero socer adhuc dotem non tradiderit, repetet, & compensabit, quod tenent aliqui, etiam si gener protestetur, velle ferre uxorem ad suam domum. Sed contrarium tenet secunda sententia, & explicat textum in l. Stichum 8. §. fin. de novat. & l. fin. C. de negot. gest. num. 54.

Sed prima sententia defenditur. Protestatio impedit repetitionem. Fallit nisi adsit favor publicus, n. 55.

Examinatur Cancerius asserens, expensas ultimæ infirmitatis uxoris posse maritum repetere absque protestatione. Expensæ ultimæ infirmitatis privilegio fruuntur funeralium, n. 56.

Expensæ graves cujuscunque infirmitatis mulieris repetit Maritus, licet non sit ultima. Est vero distinctio, ut ultima fruatur privilegio funeralium, secus altera, n. 57.

An successor in majoratu teneatur suis expensis sepelire antecessorem? Prima sententia negat. Successor in majoratu non succedit ultimo possessori, sed instituenti, n. 58.

Secunda tenet contrarium. Successor majoratus tenetur aliqua debita exigua antecessoris solvere, maxime si sint ad exonerationem conscientiæ, n. 59.

Successor majoratus tenetur sepelire institutorem illius, sicut debita persolvere, n. 60.

Si defunctus non est institutor, sed alius ultimus possessor, si successor est heres, tenetur vel in solidum, vel pro rata si alii sunt cohæredes, n. 61.

Si ultimus possessor non habuerit bona, nec heredes aliqui asserant, non teneri successorem majoratus illum sepelire, sicut nec debita illius solvere, num. 62. Sed contrarium de æquitate defendunt plures, num. 63.

Defenditur de juris rigore ex præsumpta voluntate institutoris majoratus. Possessor majoratus tenetur non solum ad debita expressa instituteris, sed ad præsumpta ex ejus voluntate, n. 64.

Expensæ funeris sunt debita ex præsumpta voluntate institutoris, ibid.

Intentio instituentis majoratum est prospicere pro honore, & dignitate familiæ, & ignominiam ab ea auferre. Successor in majoratu tenetur ad debita contracta pro alendo ultimo possessore, n. 65.

An quando defunctus est pauper, & habet consanguineos divites, a quibus petere poterat alimenta, isti possint compelli ad funeris expensas? Ponitur ratio dubitandi. Sed affirmative respondetur. Valet argumentum de alimentis ad piam causam. In alimentis etiam funeris expensæ intelliguntur, n. 66.

Fit in contrarium instantia, & respondetur, n. 67.

An quando Rector Ecclesiæ, aut Beneficiatus absque bonis decedit, quis debeat facere funeris expensas? Aliqui affirmant, Ecclesiam ad id teneri. Mulier tenetur sepelire pauperem maritum, dominus servum, num. 68.

Secunda sententia asserit, expensas faciendas ab Ecclesia, & successore, n. 69.

Tertia sententia a successore faciendas affirmat, num. 70.

Ecclesia, vel Camera Apostolica, si succedunt in bonis Beneficiati, tenentur ad has expensas, n. 70. Vel illius hæredes, seu successores, n. 71.

Si Beneficiatus, seu Rector Ecclesiæ non habet unde sepeliatur, successor in Beneficio ad has expensas tenetur, sicut ad alia onera realia fructuum, & ad pensionem. In defectu illius tenetur Ecclesia, & si hæc pauper fuerit, Parochiani, num. 72.

Si Rector, aut Beneficiatus non habuerit bona lucrata intuitu Beneficii, sed patrimonialia tantum, an successor in Beneficio teneatur ad has funebres expensas? Et negandum videtur, n. 73.

Successor in Beneficio tenetur ad pensionem, excussis bonis antecessoris, ibid.

Si Rector, seu Beneficiatus fructus Beneficii male perdat, sepeliendus est ex patrimonialibus, ut in pensione, & majoratu observatur, n. 74.

Si non male perdidisset, sed propter sterilitatem fructus non haberet, successor capiens fructus ad has expensas tenetur, non autem heredes patrimonialium, quod est difficile in praxi, n. 75.

Verum si successor fructus non percipiat, aut saltem necessarios ad congruam, tunc ex patrimonialibus est sepeliendus: congrua nunquam est auferenda, aut minuenda, num. 76.

Si Episcopus moritur, ex fructibus Episcopatus sepelitur: si pauper decedat, ab Ecclesia sepeliendus, si indigeat, a Capitulo, n. 77.

Vicarius perpetuus ex fructibus Vicariæ sepeliendus, si autem non habeat, expensis Ecclesiæ, n. 78.

Si dignitas habet annexam Parochialem, inserviendam per Vicarium perpetuum, juxta Tridentinum, & Vicarius pauper moriatur, non est sepeliendus expensis Ecclesiæ,

sed ex fructibus, quos ex Parochiali percipit Dignitas, num. 79.

Pontifex expensis Cameræ Apostolicæ sepelitur: Cardinalis Legatus expensis Prælatorum Provinciæ, quando non habet reditus sui officii: Nuncius pauper, expensis Cleri: Visitator Apostolicus, expensis Provinciæ: Collector ex salario deputato, num. 80.

Canonicus ex fructibus Præbendæ sepeliendus jam receptis; si non sint, ex hæreditariis; si isti non adsint, ex fructibus Præbendæ recipiendis: Coadjutor, de reditibus Beneficii: Capellanus, de fructibus Capellaniæ; si habeat simul Ecclesiam curatam, ex fructibus illius Ecclesiæ: Commendatarius, ex reditibus suarum Ecclesiarum, num. 81.

Abbas sepelitur expensis Monasterii; si habet mensam separatam, expensis mensæ: Religiosus, seu Canonicus Regularis, expensis Monasterii: si Religiosus præest Beneficio manuali, ex fructibus illius: Novitius, ex bonis patrimonialibus; si non habet, expensis Monasterii sepeliendus est, num. 82.

Funeris impensa ex hæreditate ante omnia est deducenda, & si caduca sit, ante omne debitum, n. 83. *Intelligitur de necessaria: si fuerit magna adversus legatarios, admittitur, non contra legitimas, ibid.*

Impensa funeris habet tacitam hypothecam, & aliis creditis tacitam habentibus præfertur. Dubitatur, an doti præferatur? Ponitur ratio dubitandi, n. 84.

Sed respondetur affirmative. Regula, Privilegiatus nequit uti privilegio contra similiter privilegiatum, non currit, quando alterius privilegium est fortius, num. 85.

An funeris impensa præferatur creditoribus habentibus expressam hypothecam? Prima sententia negat. De jure Castellæ impensa ista deducitur de quinto, num 86.

Secunda affirmat, quia præfertur omnibus creditis, num 87.

Quæstio intelligitur de impensa funeris necessaria: & quæ sic ista, explicatur, & extenditur ad expensas ultimæ infirmitatis, num. 88. *Admittitur secunda sententia, & explicatur textus* in l. 14 §. Si colonus, ff. de Relig., & sumpt. fun. *n.* 89.

Examinatur sententia Surdi, & rejicitur. Etiam tertius, aut mutuans pecuniam ad impensam funeris, præfertur creditoribus habentibus expressam hypothecam, num. 90.

An præferatur deponenti? Et distinctione respondetur. Explicatur lex 9. tit. 3. p. 5. *n.* 91.

Impensa funeris, an de Jure Regio præferatur aliis creditoribus? Negavit Mathienzo, n. 92.

Sed rejicitur, & tantum admittitur, quando hæreditas est solvenda, n. 93.

Corpus defuncti nequit pro debitis sequestrari, aut detineri ne sepeliatur, n. 94.

An quando debitum est liquidum, & executivum, possit corpus sequestrari, & detineri? Prima sententia affirmat. In via executiva, quando debitor non dat bona, incarceratur, num. 95. *Sed admittitur secunda, & defenditur, In libero homine non cadit pignus, nec hypotheca, ibid*

Non admittitur appellatio a decreto judicis præcipientis, ne corpus detineatur, n. 97.

Corpus manifesti usurarii recte detinetur, donec restitutio fiat, aut hæres cautionem præstet, num. 98.

1 EXpensæ funerales duobus modis fieri possunt, vel sponte, veluti quando quis misericordia motus, absque aliqua obligatione eas fecerit; vel quando ex propria obligatione. Et quoad primum, si aliquis sponte fecerit, etiamsi ab aliquibus interdiceretur, magnopere considerandum est, quo animo eas fecerit; nam si ea pietate, animo donandi eas expenderit, non repetet; secus si animo repetendi; tunc enim ab hæredibus, vel a bonis defuncti suscipiet, quamvis ab aliquo interdiceretur, *l. Et si quis* 14. §. *Sed interdum* 7. *ff. de Religios. & sumpt. funer. l.* 12. *tit.* 13. *part.* 1. Ratio enim est; nam in duobus modis potuit facere, ut omnimoda charitate, pro sua charitate expendendo illas quantitates necessarias ad funus absque animo repetendi, seu donandi, aut media charitate, quatenus voluit, ne cadaver insepultum remaneret; sed eo fecit consilio, ut expensas illas postea recuperaret: quapropter si eo animo fecerit, repetet; si vero solum ex omnimoda misericordia, secus. Quapropter DD. dant cautelam, ut quoties quis has expensas sponte fecerit animo repetendi, protestetur, se velle eas repetere, ut inde causa ad quæstionem non adducatur, Medicis *de sepult.* 2. *p. quæst.* 2. *num.* 3. Dilectus *de arte testandi, tit. de sepult. caut.* 5. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 16. *a num.* 48. Gratian. *tom.* 1. *discept.* 94. *num.* 23. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 31. *difficultat.* 4. *num.* 2.

Hæc protestatio magnopere est necessaria, non per simplicem protestationem, dicendo se non facere sumptus causa pietatis; sed oportet addere, quod fiant animo repetendi, ut clarior sit, & causa absque quæstione reddatur, *l. Et si quis* 14. §. *Plerique, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Favor. *dict. cap.* 16. *n.* 49. Alias tamen si hæc protestatio non fiat, causa erit dubia, ob illam quæstionem, an in dubio, quando protestatio facta non sit, intelligatur expensas istas fuisse factas causa pietatis, nec ne? De qua Cumanus *in l. Gerit, ff. de acquis. hæreditatis, num.* 8. Novellus *de dot.* 5. *p. num.* 9. Petrus Duenas *reg.* 397. Joseph Ludovis. 2. *part. decis.* 78. *a nu.* 2. & in qua DD. qui melius sensere, arbitrio judicantis reliquerunt, qui ex circumstantiis existimet, an ex causa pietatis aliquis expenderit, aut tanquam negotiorum gestor, animo repetendi, consideratis causæ circumstantiis, affectionis, & obligationis, *l. Si quis* 12. §. *Prætor ait, dict. l.* 14. §. *Interdum, &* §. *Plerique, ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quod in uxorem* 13. *Cod. de negot. gest. l.* 12. *tit.* 13. *part.* 1. Joseph Ludovisius *dict. decis.* 78. *num.* 8. Petrus Ancharanus *lib* 1. *famil. quæst.* 52. *cap.*... Pichardus *in* §. *Quædam actiones* 20. *Inst. de act. & ad l. Privilegia* 16. *ff. de privileg. cred. num.* 29. Rodriq. *de concurs. cred.* 1. *p. art.* 3. *num.* 13. *in fin.* Quamobrem semper hæc protestatio erit necessaria, & utilissima, & facienda cum omnimoda expressione, sese facere similes expensas tanquam negotiorum gestorem, animo eas repetendi. 2

Hinc disquirenda est quæstio illa, an quando maritus hos sumptus funerarios fecerit in funere uxoris, possit repetere, si nullo modo fuerit protestatus? Prima sententia asserit, hanc protestationem esse necessariam. Et probatur ex *l. Quod in uxorem* 13 *Cod. de negot. gest.* ibi. *In funus sane ejus, si quid eo nomine, quasi recepturus erogasti, patrem, ad quem dos redit, jure convenit.* Ex quibus verbis hanc protestationem necessariam esse probatur, cum aliter constare non possit, an eo animo fecerit, quasi recepturus a patre dotem percipiente, ut expendit Antonius Perez *ad tit. C. de Relig. & sumpt. funer. n.* 20. Cæterum probatur; nam cum maritus, & uxor fiant per matrimonium una caro, quando protestationem non fecerit, videtur ex affectione illa ad propriam carnem, & causa pietatis expendisse. Cum ergo adsit causa ista existimandi animum non habuisse repetendi, inde est, ut præsumatur ex causa pietatis, & affectionis protestationem omisisse. Ergo si non fuerit protestatus, nullo modo poterit tales expensas repetere. Confirmatur; nam quoties expensæ istæ funerariæ fiunt ab aliquo consanguineo, vel nepote defuncti, repetet contra successorem, dummodo fuerit protestatus; alias existimatur ex affectione sanguinis hanc pietatem exercuisse, Speculat. *de sepult. n.* 13. Geminn. *cons.* 1. *n.* 6. Ubaldus *de can. port.* 2 *part. cap.* 13. *n.* 8. Gratianus *tom.* 1. *discept.* 94. *n.* 23. Ergo majori ratione idem est dicendum respectu mariti uxorem funerantis; nam id ex majori affectione procedit, cum una caro consideretur cum uxore, Duenas *dict. regul.* 397. *num.* 7. 3

Secunda sententia tenet contrarium, scilicet in hoc casu maritum protestationem facere non teneri, quin absque ea expensas funerarias repetere posse a successore uxoris. Et ducitur; nam cum maritus sit debitor dotis, quando has expensas fecerit, videtur animo compensandi fecisse; non vero ut donaret, aliqua existente affectione, & pietate: quapropter absque aliqua protestatione poterit repetere. Cæterum maritus cum adhuc retineat dotem, expensas has fecisse videtur tanquam administrator, non vero ex aliqua causa pietatis, ex qua quidem causa poterit repetere, Ludovisius *dict. decis.* 78. *num.* 10. Ergo nullo modo impræsentiarum erit necessaria protestatio. Quapropter DD. in præsentia hanc protestationem consulunt; non tamen inquiunt, esse necessariam ad expensas istas repetendas, ut late tradit Ludovisius *dict. decis.* 78. *per tot.* Hodierna *ad decis.* 112. *Surdi, num.* 23. Fontanella *de pact. nupt. clausul.* 6. *gloss.* 2. *part.* 5. *num.* 25. Bossius *de dot. cap* 19. §. 1. *num.* 66. Iranzo *de protest. cap.* 18. *num.* 18. 4

In hoc dubio tres casus sunt considerandi. Primus, quando maritus tempore mortis mulieris habeat dotem in sua potestate restituendam. Secundus, quando indotatam uxorem recepit, verum habet patrem. Tertius, quando nec habet dotem, nec patrem. Quoad primum dicendum, quod si maritus funeris impensas fecerit in morte uxoris, etiamsi aliquam protestationem non fecerit, eas repetere poterit. Hoc probatur facile ex fundamentis relatis secundæ sententiæ *num.* 4. Tum quia, quando quis aliquid præstat, non de- 5

clarans

clarans pro quo concedat, intelligitur pro solvenda propria obligatione, non autem liberaliter dare, l. Cæterum 3. l. in his 5. ff. solut. matrim. Cardoso verbo Soluto, num. 17. Mascardus de probat. conclus. 1325. Menoch. lib. 3. præsumpt. 143. Molina de Just. tract. 2. disp. 565. Ergo cum in specie nihil maritus declaraverit, verum expensas fecerit, intelligendum est, voluisse illas facere ad solutionem dotis, & ut illas compensaret, non vero ex causa pietatis, & ex mera liberalitate. Denique ad hoc ut præsumatur donatio in dubio, requiritur ut nulla causa suasit, nisi ipsa donatio, nec alia conjectura capi valeat, l. Cum de indebito 25. in principio, ff. de probat. Menochius late de Arbitrariis, lib. 2. casu 88. & de præsump. lib. 3. præsump. 71. num. 1. Ast hic est causa præcisa solvendi dotem, & conjectura, eo animo fecisse maritum. Ergo nulla est necessaria protestatio, ut expensas istas repetat. Constat enim eo animo fecisse, ut ex dote postea repeteret.

6 Secundus casus, quando mulier fuerit indotata, verum fuisset filiafamilias, & patrem habuisset, cui competit expensas facere in funeranda filia nupta, l. Et si quis 14. §. fin. l. funeris 13. Textus in l. Quod si 28. ff. de Relig. & sumpt. fun. & ipse maritus expensas funeris fecerit: & in hoc casu protestatio erit necessaria, ne patiatur quæstionem; alias enim causa ad maximum dubium traheretur; nam ex eo quod habuisset patrem adstrictum ad talem oblationem, verum ipse maritus sponte, absque aliqua oblatione ad expensas funeris se immiscuit, videtur ex affectione, & causa pietatis expendisse, quando nullo modo fuerit protestatus, ut tenent Antonius Perez ad tit. C. de Relig. & sumpt. fun. n. 20. Iranzo d. c. 18. n. 19. ad med. Idcirco nisi ex aliis conjecturis, & probationibus constiterit, animo repetendi fecisse, semper causa ad gravissimam quæstionem perveniet; quapropter valde erit necessaria protestatio, Ludovisius d. dec. 78. n. 4. Pichardus in d. l. Privilegia, n. 29. Armendariz in ll. Navarra, lib. 4. tit. 25. l. 3. n. 22. Bossius d. cap. 19. n. 66.

7 Tertius casus est, quando mulier nec habeat dotem, nec patrem, qui adstringatur ad faciendum similes expensas: & in hoc casu, si maritus aliquid expenderit in similibus impensis, nec protestari necessum habet, quin potius tenetur in quantum facere potest, funebres sumptus agere ex suo proprio interesse; esset enim gravissima injuria illius insepultam uxorem relinquere, ut scripsit Consultus in l. Quod si 28. ff. de Relig. & sumpt. fun. Garzia de Expensis, c. 8. n. 24. Medicis de sepult. 2. p. q. 3. n. 2. Lavor. d. tit. 2. c. 16. n. 14. Quapropter nihil aget, etiamsi protestetur, cum ipse obligatus fuerit ad funerandam mulierem, in quantum facere possit.

8 Præterea Parochus, vel alii, quibus incumbit onus funerandi, sponte, & gratis debent pauperes sepelire: quare in multis Ecclesiis, aut cœmeteria sunt ad id destinata, vel aliquæ pauperum sepulturæ gratis eis concedendæ, ita ut corpora insepulta non remaneant: si tamen Ecclesia adeo sit pauper, ut nequeat sepulturas concedere, aut aliquam expensam facere pro paupere funerando, tunc Parochiani ad id tenentur; est enim contra publicam utilitatem, ut corpora maneant absq; sepultura, Medicus d. q. 3. n. 5. Lavor. d. cap. 16. n. 15. Samuel de sepult. disp. 6. contr. 15. concl. 1. & 2.

9 Sed quis pauper ad id dicatur, ut gratis sepeliatur? Nihil de jure certum, & determinatum, sed id arbitrio judicantis relinquendum est; nam licet quis pauper dicatur, varie Doctores senserint in l. Nonnulli, ff. de Accusat. & in l. 8. & 25. tit. 12. lib. 1. Recopil. id tamen communi calculo receptum est, ut arbitrio judicis recti relinquatur, qui causa considerata, quis sit pauper, arbitretur, Menochius lib. 2. de Arbitr. casu 65. n. 7. Molina de Primog. lib. 2. c. 16. n. 46. Cov. pract. c. 6. n. 3. Riccius collect. 1906. Castillo contr. lib. 3. c. 27. n. 6. Rota in noviss. 2. p. dec 40. n. 1. & dec. 202. n. 3. quare impræsentiarum, ut sumptibus Ecclesiæ, & gratis Parochus corpus tumulet, arbitrio recti Judicis relinquitur. In hoc Archiepiscopatu est Constitutio 4. de sepult. id declarans hisce verbis: Y aquellas personas declaramos ser pobres, que se huvieren carade principalmente de limosnas en las enfermedades de que murieron. Additque optima ratione: Y mandamos, que si alguna persona, o cabildo, o cofradria diere, o llegare alguna limosna, logasten en Missas, y Sacrificios por el tal pobre difuncto, sin que de ellos se paguen los dichos enterramientos. Nam ut supra diximus, cum id gratis a Parochis, & ab Ecclesiis faciendum est, eleemosynæ illæ datæ sunt ad Missas, & Sacrificia peragenda, non ad solvendas expensas funeris, & sepulturæ pauperis defuncti.

10 Cæterum, est etiam qui absque aliqua expensarum obligatione defunctum tumulat, & expensas funerales repetit, veluti Monasterium, quando Novitius decedit; iste enim si alibi sepulturam non elegerit, si in Monasterio moritur, ibidem est sepeliendus, ita ut nec quartam proprius illius Parochus percipiat. Ratio enim est; nam Novitius quoad favorabilia omnibus privilegiis utitur, prout utuntur Professi; quapropter ibidem est sepeliendus, nec quartam persolvet, ut fit cum aliis Religiosis. Verum quia adhuc translatus non est, si bona habuerit, aut parentem, utique Monasterium expensas facere non tenebitur, sed ex bonis illius sunt erogandæ, vel a parente. Unde si Abbas, aut Prælatus Monasterii eas expenderit, utique repetet, Rodriguez Quæst. Reg. to. 2. q. 39. art. 4. Sanchez in summa, lib. 6. c. 14. n. 10. Murga Mor. Quæst. tr. 7. disquisit. 8. §. 10. Medicis de sepult. 2. par. q. 2. n. 10. Villalobos 2. p. Summa, tract. 1. difficult. 4. num. fin.

Quod idem est dicendum, si Novitius recreationi causa domum patris petierit, & ibi moriatur, alibi non electa sepultura; tunc enim similiter in Monasterio est sepeliendus, quia similiter utitur privilegium Regularium, ut ibi funeretur, nec quartam Parochialem præstet, Samuel de sepult. disp. 4. contr. 3. a concl. 2. Barbosa de offic. Paroch. 3. p. 25. n. 46. Capponi to. 5. discept. 325. a n. 2. quapropter etiam in hoc casu, si Abbas, vel Monasterium funebres expensas fecerit, ex bonis Novitii, aut ab ejus parentibus repetet, Rodriguez d. art. 4. Villalobos d. n. fin. Samuel d. disp. 4. contr. 3. concl. 6. qui excipit, nisi pauper sit. 11

Est tamen magnopere animadvertendum, ad repetitionem harum funeralium expensarum, quotiescunque sunt a marito, vel ab Abbate, vel ab aliquo negotiorum gestore erogatæ, quod solum illæ decentes secundum qualitatem, & divitias personæ defunctæ repetantur, l. Et si quis 14. §. Æquum, ff. de Religios. & sumpt. funer. Et ratio est; nam actio funeraria procedit ex bono, & æquo: quapropter in ea non veniunt, nisi expensæ moderatæ secundum qualitatem personæ, divitias, & facultates, ut eleganter exprimit Consultus in dict. l. 14. §. Hac actio. Immodicæ vero in hanc actionem non veniunt, quin potius debent reduci per Prætorem, habita etiam consideratione, ut majores expensæ debeant fieri in funere Nobilis, quam ignobilis, ut explicant Ludovisius d. 78. a n. 15. Bossius de dot. dict. cap. 19. num. 71. Medicus dict. 2. part. q. 2. n. 2. & q. 5. n. 20. qui & n. 3. potius esse moderandas, quam ampliandas, scripsit Bonacina de contractibus, disp. 3. q. 22. punct. 6. proposit. 3. n. 5. 12

Quod ita verum est, ut si testator immodicas facere expensas præceperit, magno apparatu, & pompatice, id non est observandum, quia voluntas irrationabilis est, & declinat ad vanam, & inanem gloriam, quam debet Episcopus compescere, ex d. cap. Animæ 35. 13. q. 2. Amalarius de Divinis Officiis, libr. 4. cap. 41. Fuscus de Visit. lib. 1. c. 25. num. 6. Bonacina dict. num. 5. Lavorius dict. tit. 2. c. 16. a n. 24. qui recte n. 25. scripsit, quod si aliquis Christianus vetet, ne cum Psalmis, aut luminaribus, & absque Clericis sepeliatur, id injuriosum esse defuncto; & nec observandum, sicut nec quando cum Canticis musicis, & magna lætitia funerari præceperit, ut etiam scripsit Bonacina d. proposit. 3. n. 5. ad fin. Samuel d. disp. 4. contr. 15. concl. 8. 13

Hisque de his personis scriptis, quæ non ex propria obligatione expensas funeris facere tenentur, transeamus ad alias, quæ eas expensas ex propriis bonis facere obligantur, & ad id per Prætorem possunt compelli. Et in primis hæredes defuncti, qui ejus substantiam receperunt, ad hanc obligationem adstringuntur, l. 1. ff. de Relig. & sumpt. fun. ubi DD. l. Si quis 12. §. Prætor ait, ff. eod. titul. semperque expensæ istæ ex hæreditate sunt detrahendæ, leg. Et si quis 14. §. Funus, ff. de Relig. & sumpt. fun. Medicus de sepult. 2. p. q. 4. n. 3. Samuel d. contr. 15. concl. 5. n. 7. Thoro vot. 3. n. 8. & 21. Iranzo in Apparatu, n. 4. 14

In praxi tamen receptum est, a testatoribus diffidentibus communiter de hæredibus, aliquem, vel aliquos executores nominare, ut suam ultimam voluntatem exequantur, quibus funus, & expensas has facere competit ex hæreditate, postquam officium illud acceptaverint; quapropter in testamentis mandatum recipiunt, ut ex melioribus bonis vendant, ut statim testamentum adimpleatur. De quorum essentia Carpio de execut. testam. lib. 1. c. 1. late peregit. Iranzo dict. num. 4. Molina de Just. tract. 2. disp. 247. & Nos aliqua diximus lib. 1. c. 11. a nu. 56. & cap. 12. a n. 11. 35

Est tamen dubium, an executores nominati in testamento possint a Judice compelli, ut mandatum acceptent: Et Placentino placuit dicere, hanc difficultatem nescire, 16

quia

quia a nullo jure est decisa, ut refert Carpio *libr. 1. cap. 17. num. 1.*

17 Prima sententia asserit, in foro exteriori executorem aut executores testamenti a Judice compelli non posse, verum in foro interiori graviter peccare non acceptantes absque aliqua causa. Ducitur hæc sententia ex Glossa *in c. Sicut 11. q. 1. verbo Usum*, asserente non acceptantem arbitrium absque causa, graviter peccare; nam potest litigantes absque incommodo ad concordiam redigere. Imo idem asserit Sà *in c. Pastoralis, de offic. delegat. in principio*, Felinus *ibi n. 6.* Ergo similiter dicendum est in specie majori ratione; nam interest animæ illius maximum bonum, ne in Purgatorio detineatur, & crucietur, sed breviter ad cœlum evolet: quod omittere contra charitatem est. Tenet Spino *in sepult. testam. gloss. 28. n. 18.*

18 Secunda sententia asserit, non omnes executores nominatos in testamento compelli posse, sed tantum consanguineos, vel parentes, & qui sanguinis vinculo connectuntur. Est ad id textus *in l. 1. Quamvis, ff. ubi pupill. educar. debeat*. Ubi asserit Consultus, quod licet ad educationem pupilli nullus cogi a Judice possit: affirmat tamen libertum parentem, vel quoslibet alios ex affinibus, cognatisve cogi posse. Ergo similiter dicendum est in specie. Ratione probatur; nam cum ipsi sanguinis vinculo connectantur, id facere debent ad exemplum temporalium necessitatum, quibus consanguinei succurrere tenentur. Ergo cum hoc facere debeant, recte a Prætore possunt cogi, ut acceptent officium executorum. Tenent Hippolytus, & Cremensis, quod sequitur Padilla *in l. 1. ff. de legat. 2. num. 30.* Jacobus a Canibus *de execut. testam. p. 1. n. 64.*

19 Tertia sententia asserit, regulariter loquendo, executores testamentorum minime esse compellendos ad acceptandum; si vero acceptaverint, tunc ad implendum testamentum compelli posse, *l. Si quis 12. §. Funus, ff. de Relig. & sumpt. funer cap. Joannes 19. de testam.* ibi: *Post mandatum susceptum, c. fin. §. Sane, eod. tit. in 6.* ibi: *Aut exequi forte nolente, l. & 4. tit. 10. p. 6. l. 12. tit. 5. lib. 3. For. l. 38. Tauri, l. 12. tit. 4. lib. 4. Recopilat.* Ratio est; nam mandatum suscipere nemo compellitur; susceptum præcise cogitur adimplere, *l. Incommodato 17. §. Sicut, ff. commodat. l. Si mandavero 22. §. Julianus, ff. eod.* Ergo nec mandatum executionis testamenti, prout nec arbitrium, quod nisi susceptum non tenetur adimplere, *leg. 3. 2. Tametsi, ff. de recept. arbitr.* Cæterum alia ratione probatur, quia munus hoc privatum est, & authoritate, & utilitate; unde nullus cogetur ad illud acceptandum, licet post susceptionem possit cogi ad adimplendum, ut patet in Curatore bonis dando, ut textus est elegans *in l. 2. §. Quæritur, ff. de curat. bon. dand.* Tenent hanc sententiam Tiraquellus *de Privileg. caus. piar. privileg. 87. in principio*, Mathienzo *in l. 7. tit. 4. lib. 5. gloss. 6. a n. 1.* Guttierez *de tut. 3. p. c. 45. n. 23.* Bobadilla *in Polit. lib. 1. c. 15. n. 45.* Molina *de Justitia, tr. 2. disp. 248. n. 3. & 4.* Diana 8. *p. tr. 5. resol. 27.* Carpio *d. lib. 1. c. 17. a n. 2.*

20 In hoc dubio animadvertendum, executores istos a testatoribus nominari ad duo adimplenda. Primo, ad exequendas voluntates pias, pertinentes ad funeris impensas, Missas dicendas, & ad legata pia exequenda. Tum secundo ad alia profana; quoad vero ista profana, dico admittendam hanc tertiam sententiam in utroque foro; & ratio est, quia respectu horum, munus illud propric voluntarium est in utroque foro, ut patet. Ergo nec Judex poterit executores compellere, nec in animæ judicio aliquo peccato coinquinabuntur. Cæterum; nam licet ipsi non acceptent, tamen hæres adimplere tenetur, ut dicemus infra. Ergo nullum damnum sequitur testatoris, unde charitas lædatur. Ergo non acceptantes, nec a Judice cogi poterunt, nec aliquo modo peccabunt in animæ judicio, Carpio *d. cap. 17. num. 61.* Sanchez *in consiliis to. 2. lib. 4. c. 1. dub. 42. n. 4. & 5.* Delugo *de justit. tom. 2. disp. 24. sect. 16. n. 329.* Diana *d. tr. 5. n. 28.* qui cum Delugo recte limitat, nisi ex non acceptione graviter proximus læderetur: & ipse munus illud absque aliquo incommodo exercere potuerit.

21 Idem asserendum, etiamsi executores nominati sint consanguinei; nam etiam respectu eorum est munus privatum, & consequenter voluntarium, quapropter nequeunt cogi ad acceptandum. Nec urget argumentum adductum a paritate educationis pupilli, quia officium illud est necessarium, ideirco quoties judicanti videbitur convenire, ibidem potest educatorem cogere, *l. 1. C. ubi Pupillus educari debeat*, ibi: *Sin autem æstimaverit apud quem educari debeat, is necessitatem habebit hoc facere, quod Præses jusserit*, tenet Carpio *d. c. 17. n. 17.* Sanchez *d. dub. 42. num. 9.*

22 Quando vero ad aliam partem fuerit executor datus, nempe ad exequendas funeris expensas, & alia legata pia, respectu istorum major est difficultas; nam aliqui Doctorum asseruere, posse compelli ad acceptandum, *l. 1. Cod. Qui pro sua jurisdict.* Tum etiam, quia adimplementum harum funeralium expensarum, & ut defuncti tumulentur, causa publica est, ut diximus supra, Ripa *de Peste, num. 131.* Medicis *de sepult. 2. par. q. 1. n. 2.* Tum etiam alia legata pia, cum ad Religionem pertineant, sunt ipsius causæ publicæ, *l. 1. ff. de just.* Ergo executores nominati respectu expensarum funeralium, & aliorum legatorum piorum, poterunt compelli, ut tale munus acceptent, prout alia officia ad utilitatem publicam concernentia, *l. fin. §. Judicandi, ff. de Mun. & Honorib.* Tenent. Bart. *in l. 1. ff. de legat. 2. n. 7. ad fin.* Baldus *ibid. col. 7. vers. Si vero est*, Tiraquellus *de caus. piis, privil. 87.*

23 Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum, scilicet nec respectu harum expensarum funeralium, nec alicujus legati pii, aut piæ dispositionis executorem posse a judice compelli ad acceptandum munus, sed tantum post acceptatum ad illud adimplendum, *c. Joannes 19. & cap. fin. de test.* nam ut dictum est, munus hoc est privatum, etiam respectu causarum piarum, & funeralium; unde nequit executor compelli. Nam fundamenta contraria alicujus sunt ponderis; nam textus *in d. l. 1. C. Qui pro sua jurisdict.* loquitur in officio publico, in quo utilitas publica versatur, & ideo nominatus, seu electus, valet compelli ad acceptandum. Ad fundamentum rationis respondetur, quod licet in ipsa causa funeris, aut alicujus dispositionis piæ versetur utilitas publica, non tamen in ipso officio executoris, cum facile possit hoc ipsum expediri per hæredem, aut per Episcopum, si hæredes non sint, quapropter officium hoc semper remanet privatum, ne quis compellatur, Covarr. *in d. c. Joannes, n. 3.* Guttierez *d. c. 45. n. 13.* Molina *de Just. tract. 2. disp. 248. n. 3.* Carpio *d. lib. 1. cap. 17. a n. 10.*

24 Est tamen id temperandum, si non reperitur alius, qui hanc causam piam testamentariam ad effectum perducere possit: tunc enim ex hac urgentia necessitatis poterit executor compelli ad acceptandum, sicut in Procuratore est decisum *in l. Sed hæc 13. ff. de Procurat.* ubi licet privatum sit officium, si tamen necessitas urgeat, poterit a Judice compelli ad acceptandum mandatum: & ita in curatore bonis dando, *in l. 2. §. Quæritur, ff. de curat. bon. dan.* ibi: *Voluntarius itaque quærendus est, nisi ex magna necessitate.* Quæ quidem necessitas urget, quando non est alius, qui piam dispositionem, & expensas funebres non possit ad executionem adducere, ut eleganter disserit Sarmiento *in d. leg. 1. ff. de legat. 2. n. 12.* Carpio *d. c. 17. n. 14.* Sanchez *d. dub. 52. n. 17.* qui recte animadvertunt in specie ista, quod si executor sæcularis fuerit, a judice sæculari esse compellendum, & si Ecclesiasticus, a Judice Ecclesiastico; nam licet Episcopus posset compellere executorem, idest quando jam acceptavit, non tamen antea, quia ejus jurisdictioni sæcularis non subest. Semper tamen curandum est, sive a Judice Ecclesiastico, sive sæculari, in præsenti specie, ut causa ista sit manifesta, itaut urgenti damno aliter obviam iri non possit, in quo & utilitas, & pietas versetur, ut bene docet Sanchez *d. n. 17. in fin.*

25 Tum etiam assertum supra relatum non est admittendum, quando Religiosus fuerit executor nominatus; tunc enim absque aliqua causa poterit compelli a suo Prælato; nam tenetur illi præstare obedientiam strictiori vinculo, Covarruv. *d. cap. Joannem, n. 3.* Vasquez *in opuscul. de testament. cap. 9. §. 3. dubio 2. n. 79.* Sanchez *d. dub. 42. num. 15. & lib. 6. Summæ, cap. 11. n. 13.* Diana 8. *par. tract. 5. res. 28. in fin.*

26 Rursus, executores isti possunt compelli ad munus suum exequendum, quando expresse, aut tacite illud acceptaverint. Acceptant enim expresse, quando expresse agnoscunt officium, vel si Testatori promiserint se illius voluntatem executores, *l. Ex sententia 29. ff. de test. tut. leg. 3. §. Tametsi, ff. de recept. arbitr.* Tacite vero, quando aliquis executor agit, ex quo infertur acceptasse officium, quibus in casibus nequit postea officio renunciare, sed erit compellendus adimplere, Carpio *d. c. 17. a n. 20.* Spino *d. gloss. 18. n. 18.* Cardinalis *in Clement. unica de Testam. q. 4.* Sanchez *d. dub. 42. n. 5.*

27 Verum qui casus isti sunt, quando executor tacite acceptare videtur. Assignant DD. aliquos. Primus est, quando literas receperit, quibus sibi officium deferebatur. Quod

quidem

quidem ita intelligendum, si sciebat literas illas minus illud continere de Procuratore, *ut in Clement. 1. de Procur.* Secundus est, quando aliquid fecit pertinens ad officium executoris, veluti si legatum solvit, vel alicui creditori satisfecerit; nam acceptasse videtur ex eo quod officium exercere cœpisset. Tertio, inducitur tacita acceptatio, quando acceptavit legatum, cui erat injunctum onus executoris, si hoc scienter fecerit, secus si ignoraverit, Mathienzo *in d. leg. 7. tit. 4. lib. quinto gl. 6. n. 31.* Pacianus *de Probat. lib. 1, c. 29. a n. 24.* Guttierez *d. c. 25. n. 14.* Carpio *d. c. 17. a n. 33.* Sanchez *d. dub. 43. n. 6.*

28 Quartus adducitur ab aliquibus Doctoribus, nempe si executor ipse est præsens, quando a testatore designatur, & tacet, nec tamen contradicit. Ratio est; nam tunc ex eo quod tacet, deciperetur ex ejus taciturnitate testator, quia ipsa effecisset, ut alium executorem non nominasset, ut bene adimpleretur testamentum, Ita tenet Peralta *in l. 1. ff. legat. 2. num. 61.* Verum hæc doctrina communiter, absolute loquendo, rejicitur; nam taciturnitas quando affert incommodum, & onus tacenti, minime præstat consensum, & acceptationem, ut late Mascardum *de Probat. 417. n. 16.* Hanc ob rem impræsentiarum minime potest inducere acceptationem, sicut nec compromissum, & licet futurus arbiter sit præsens dum illud conficitur, tamen arbitrium acceptasse videtur, Mathienzo *in l. 14. tit. 4. lib. 5. glos. 1. n. 30.* Cevallos *comm. q. 202. n. 9.* Covarr. *in d. c. Joannes, n. 4.* Molina *d. disp. 148. n. 3.* Sanchez *dict. dub. 42. 8.* Diana *d. tr. 5. n. 27. vers. Noua tamen*, Carpio *d. c. 17. nu. 22.* Qui quidem limitant, nisi executor fuisset consanguineus, aut valde familiaris; nam hæ conjecturæ junctæ cum taciturnitate, acceptationem inducunt, Pacianus ubi supra, *n. 12.* Gutierex *d. c. 45. n. 14. vers. Nisi fuerit conjunctus.*

29 Sed tamen in hac specie, licet absolute executor nominetur, adhuc credo compellendum esse, ut adimpleat funus testatoris, & alia legata pia pertinentia ad bonum animæ defuncti. Ratio est; nam non est permitendum, ut in re tam gravi deceptus remaneret testator, qui suam animam executoris providentiæ credidit, electa industria personæ, Carpio *lib. 3. c. 7. num. 3.* Tum etiam; nam quando executor est præsens, & tacens in designatione ad faciendum aliquod opus pium, tunc favore causæ piæ præsumitur consensisse, & fecisse acceptationem, veluti pro construendo Monasterio, redimendis captivis pauperibus, pro suffragiis pro mortuis agendis, vel pro alia qualibet pia causa, Diana *d. res. 27. vers. Limita 2.* Sanchez *d. dub. 42. n. 8.* Carpio *d. c. 17. n. 27.* Ergo similiter in hac specie dicendum est acceptasse illud officium respectu expensarum funeris, & aliorum legatorum, aut dispositionum piarum. Denique, quia licet taciturnitas, quando aliquod onus, aut incommodum sequitur, non inducat consensum; ast intelligendum, quando est grave incommodum, vel onus *l. Sabinus, ff. commun. divid. l. Tuberonis, §. Sunt quidam, ff. de Peculio*, Menochius *de Præsumpt. lib. 6. præsumpt. 99.* In his causis piis, veluti in funerando defuncto, vel in alia causa pia exequenda, nullum grave incommodum, vel onus consideratur, cum id fiat ob bonum animæ ipsius executoris, qui pie, & sancte in tam bono opere sese exercet. Ergo semper est præsumendum ex eo solum, quod tacuit, & non contradixit, voluisse consentire, *l. Fidejussor, §. Prætor, ff. de Pignor. c. 2. de his, quæ fiunt a major. p. c.*

30 Sed dices: Officium executoris est individuum, sicut actus testandi: quapropter sicut non intelligitur consensisse ad profana ex sola præsentia, similiter nec ad dispositiones pias. Ergo ex sola præsentia, & taciturnitate, nec respectu funeris, aut alterius pii legati, poterit ad acceptandum compelli. Sed respondetur negando suppositum; officium enim executoris non est individuum; nam quotidie videmus plures nominari non solum in solidum, sed ut omnes pariter procedant, aut per partes executionis: quo in casu si alii renuerint, aut longius existant alii, aut unus procedit, ut late explicant textus *in c. Religiosus 2. §. ultim. de test. in 6.* Molina *d. disp. 248.* Sanchez *d. lib. 2. c. 1. dub. 44.* Cardinalis de Lugo *de Justit. tom. 2. disp. 24. sect. 16. n. 331.* Carpio *de execut. testam. lib. 3. c. 2. per tot.* Et si aliqui officium non agnoverint, aut decedant, pars istorum aliis accrescit, Diana 8. *p. tract. 5. resol. 29. vers. Declaratur dicta conclusio*, Carpio *lib. 4. c. 1. a n. 2.* Mantica *de tacit. lib. 7. tit. 20. a n. 1.* Ergo officium hoc executionis individuum non est: quapropter si executor tempore designationis sit præsens, & tacens, quoad pia, & funeris executionem acceptare videtur, licet non quoad profana.

Prorsus respondendum, quod licet officium hoc fuisset individuum, adhuc resolutio ista admittenda est; nam licet actus individuus nequeat esse pro parte, & pro parte non, sicut actus testandi: quia nequit quis mori pro parte testatus, & pro parte intestatus, *l. Jus nostrum 7. ff. de Reg. jur. l. Hac consultissima 21. C. de testam.* Pichard. *§. Hæreditas 8. Inst. de hered. inst. a n. 16.* Attamen favore causæ piæ dividuus est; in his enim causis non inspicitur juris subtilitas, sed tantum jus naturale, in quo non implicat, quod quis moriatur pro parte testatus, & pro parte intestatus, ut milites, *l. Miles 6. l. Miles itaque 41. ff. de test. milit.* Quapropter in causis piis testatio, & intestatio admititur, Tiraquellus *privil. 13.* Medicis *opuscul. 4. n. 60. vers. 7.* 31

Ergo similiter dicendum est in nostra specie, ut licet officium executoris fuisset individuum, tamen favore pietatis, tam in funerando, quam in adimplendis legatis piis est individuum; quapropter si præsens, & tacens fuerit, quando designatur in testamento; pro parte acceptasse videtur, ratione funeris, & legatorum piorum, licet non profanorum. 32

Si vero executores testamentarii officium non agnoverint, vel testator illos non nominaverit, hæredes (ut dictum est supra) has funeris expensas erogare tenentur, & adimplere testamentum; non vero executio ista ad Episcopum pertinebit, nisi data negligentia hæredum, ut est textus *in c. Nos quidem 3. de testament. l. 7. tit. 10. p. 6.* Carpio *de execut. testam. lib. 1. c. 22. a n. 6.* & diximus supra, *lib. 1. c. 12. nu. 15.* Quamobrem pro rata portionum contribuere tenentur. Verum si aliquis eorum expensas istas expenderit, ab aliis pro rata repetet, utpote obligatis pro portione ad has expensas fundendas, ut diximus *c. antecedenti, num. 47.* 33

Pater tenetur has expensas funebres pro filiis tumulandis erogare, sicut & dominus pro servis; quapropter adversus patrem datur actio funeraria pro dignitate, & facultatibus, *l. In patrem 21. l. Quod si nulla 28. l. Si filius 31. ff. de Religios. & sumpt. funer.* obligatur etiam ad funeris impensam Patronus, qui bonorum possessionem petit contra tabulas, *l. Funeris 15. ff. eod. tit.* Illud vero cum Ulpiano *in d. leg. 31. ff. de Relig. & sumpt. funer.* prætereundum non est, ut si filiusfamilias castrense peculium habuerit ad funeris expensas, successorem teneri, utpote hæredem illius, nec nisi in subsidium pater tenebitur. Idque; nam ex castrensi peculio testari poterit de jure communi, *§. Illis, vers. Testari, Inst. de test. milit. l. penult. C. qui test. facere possunt, l. 53. tit. 1. p. 6.* De jure nostro Regio id extendendum ad alia quælibet bona, non solum castrensia, vel quasi, sed etiam ad alia, quorum ususfructus patri quæritur; ex his enim filiusfamilias testamentum condit, & duabus partibus parentibus relictis, de tertio disponit pro expensis funeris, & aliis, prout sibi placuerit, ut sunt Jura *in l. 5. & 6. Tauri, l. 4. tit. 4. lib. 5. Recopil. l. 1. tit. 8. Recop.* Gutier. *Pract. lib. 2. a q. 95.* Mierez *de Major. 1. p. q. 33. n. 3.* quapropter in hac hypothesi adversus patrem non dabitur actio funeraria, sed adversus illum, qui tertiam partem bonorum filii perceperit, de qua potuit ad libitum testari; alias tamen, quando nulla bona habuerit filiusfamilias, pater ad expensas istas tenebitur, & adversus eum dabitur actio funeraria, Medicis *de sepult. 2. p. q. 3. n. 4. & 5.* Samuel *d. disp. 4. contr. 15. concl. 3.* Lavor. *d. tit. 2. c. 16. n. 29.* Villalobos *d. diffic. 4. n. 1.* 34

Maritus ad expensas funeris tenebitur, si uxor pauper fuerit, nec patrem habeat, ut diximus supra. Ast vero si dotem habuerit, aut alia bona, refundere tenetur hæres illius, qui in bonis successerit, non autem maritus; si vero dotem, & alia bona paraphernalia habuerit, & uni dotem, & alii bona reliquerit, pro rata, & portione bonorum ad expensas funeris unusquisque tenebitur. Unde si in dote fuerint centum, & in bonis ducenta, unam partem præstabit ei, cui dos relicta; duas vero ei, cui alia bona, nec maritus ex suis bonis aliquid ad funus præstare cogetur, *l. Celsus 20. l. Veluti 21. ff. de Religios. & sumpt. funer.* Ratio est; nam maritus non tenebitur ad onera matrimonii, nisi matrimonio durante; cum ergo per mortem dissolvatur, *c. fin. de secund. nupt.* & late dixi supra, non tenebitur ad funerandam mulierem, sed illius expensis faciendum est, Medicis *d. q. 3. n. 2.* Samuel *d. contr. 15. concl. 4.* Villabolos *d. diffic. 4. n. 1.* Garzia *de expensis, c. 8. n. 41.* Vivius *dec. 197. num. 59.* Cancerius *var. resol. 2. par. c. 7. num. 39. in fin.* Bonacina *d. punct. 6. propos. 2. n. 1. vers.* 35

Si vero solum dotem habuerit, nec alia bona, tunc adversus eum, qui lucratur dotem, dabitur actio funeraria, *l. In eum 16. ff. de Relig. & sump. funer.* Nam ut scripsit 36

ibidem

ibidem Consultus: *Æquissimum visum est veteribus, mulieres quasi de patrimoniis, ita de dotibus funerari: & eum qui morte mulieris dotem lucratur, in funus conferre debere, sive pater mulieris sit, sive extraneus.* Cæterum alia ratione probatur; nam funeris impensas æs alienum censetur, *leg. Impensa* 8. *ff. de Relig. & sump. funer.* quapropter dos ipsa æs alienum sentire tenetur, *l. Ideo. ff. eod.* Garzia *d. c.*8. *n.*42. Medicis 2. *part. qu.*5. *n.*42. Vatasco *de Part. cap.*19. *n.*52.

37 Illud vero animadvertendum est, doctrinas supra traditas intelligendas esse, quando dos est restituta; tunc enim adversus illam habentem dabitur funeraria actio: si vero adhuc sit apud maritum, ipse convenietur, *l. Sed et si* 17. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* Ratio est; nam actio ista directe intenditur adversus eum, apud quem dos remanet, licet postea in restitutione funeris sumptus recuperabit, computando impensas in ipsa restitutione; & id justissime decretum, ne aliquo modo funus impediatur, aut detineatur, quando tantum Reipublicæ interest, ut humentur: idcirco adversus eum, in quo dos residet, actio funeraria conceditur, licet postea restituenda. Unde nec aliquo modo maritus excusabitur ex eo quod non adveniat legale tempus restituendi dotem; ad funeris autem expensas similis dilatio admittenda non est, Medicis *d. q.*5. *n.*45. Garzia *d. c.*8. *n.* 42. Samuel *d. controv.*16. *conclus.*4. Cancerius *d.* 2. *p. c.*7. *n.*39. Vivius *d. dec.*193. *n.* 19. Bossius *de dot*, c.19. *num.*67. Quapropter si persona, cui dos est restituenda, expensas istas impenderit, statim a Marito repetit, nec tenetur sperare annum dilationis, *ex l. prim. §. Exactio, Cod. de rei uxor. act.* hæ enim expensæ statim sunt detrahendæ: quapropter si aliquis eas præstiterit, statim repetet, *leg. Si filios, ff. solution. matrimon.* ubi Bartol. Medicis *dict. qu.*5. *num.* 46. Cancerius *d. n.*39. *in fin.*

38 Sed dices cum Bart. *in l. Qui erat heres* 49. *ff. Famil. erc. n.*2. successorem in hæreditate, vel in dote compelli posse Judicis officio ad testatorem sepeliendum: ergo actio ista nequit dirigi adversus maritum, dote adhuc non restituta. Sed tamen doctrina Bartoli admittenda non est in nostra specie, nec quando hæreditas, vel fideicommissum est restituendum: actio enim funeraria dirigenda est adversus bona tenentem, ut bene explicat Garzia *dict. c.* 8. *numer.*44. Nec aliud probat textus *in d. l. Qui erat heres* 49. nam qui compulsus est a Judice, ut testatorem sepeliret, habebat in sua potestate bona testatoris, quapropter Judicis officio fuit compulsus, ut expensas sepulturæ faceret. Ergo in nostra specie maritus adhuc retinens dotem suæ uxoris alteri restituendam, tenetur expensas funeris facere, & ad id compelli poterit, nec ex aliqua excusatione liberabitur.

39 Est tamen dubium grave, an maritus in restitutione dotis possit retinere, non solum expensas funeris, verum etiam infirmitatis uxoris, quia ejusdem naturæ censentur? Huic difficultati ansam præbuit textus *in l. Quod in uxorem* 13. *C. de negot. gest.* ibi: *Quod in uxorem tuam ægram erogasti, non a Socero repetere, sed affectioni suæ debes expendere.* Ex quibus verbis plures Doctores deduxere, expensas istas non deberi, nisi per protestationem constaret, illas maritum fecisse animo repetendi, alias semper repetere non posse. Et ratio est; nam maritus tenetur mulierem propriam alere, tum infirmam curare ex fructibus suæ dotis, quare expensas istas neutiquam poterit repetere. Tum etiam, quia si fructus non sufficiant, ex affectione donasse videtur, ut asserit textus *in d. l. Quod uxorem*. Ergo postea a socero, vel ab alio dotem accipiente non repetet, *ut in dicta lege* tenent Alex. Baldus, & alii, Socinus junior, *lib.*3. *cons.*4. *n.*4: Olascus *dec.*132. *nu.* 17. Menochius *lib.*3. *præs.*33. *n.*7. Mascardus *de Probat. concl.* 77. *n.*2. Peguere *dec.*163. *n.*5. *in fin.*

40 Alteri vero tenent, etiamsi maritus non protestetur, repetere posse, aut in solutione dotis compensare; ratio enim est, quia expensæ funeris factæ in infirmitate uxoris, prout expensæ funeris existimantur, & eodem privilegio fruuntur, Baldus *in l. Restituenda, C. de petit. heredit. in fin.* Gratianus *tom* 1. *c.*94. *n* 14. Lavor. *d. cap.*16. *nu.* 12. Ergo sicut maritus absque aliqua protestatione repetit funeris expensas, vel compensat: similiter factas in infirmitate mulieris aut repetet, aut compensabit. Cæterum; nam quando maritus est debitor dotis, neque summi conjectura, fecisse animo donandi, sed compensandi, aut repetendi pro propria obligatione, ut in alimentis tenet Bossius *de Aliment. cap.*16. *num.* 520. *in fin.* Ergo impræsentiarum absque aliqua præmissa protestatione maritus aut compensabit, aut repetet expensas factas in infirmitate mulieris, Ruinus *volum.*1. *cons.*123. *a n.*1. & *volum* 4. *cons.*145. *n.*3. Cephalus *cons.*85. *num.*5. Lara *in l. Si quis a liberis, §. Si mater, ff. de lib. agnoscend. num.* 35. Surdus *de Aliment. tit.*6. *q.*8. *n.*93. & *q.*12. *a n.*20. Cancerius 1. *p. var. c.*16. *n.*31.

41 In hoc dubio præmittenda est natura infirmitatis, & ejus duratio. Si enim infirmitas ejus est naturæ, ut mulierem non impediat ab obsequiis viri, & ad curam domus impendendam, tunc maritus expensas illas non poterit compensare, nec aliquo modo repetere. Ratio est; nam quando mulier curam præstiterit, tenetur maritus illam alere, & curare, ob meritum servitii, etiamsi protestatus fuerit, ut tenet Bart. *in d. l. Quod in uxorem* 13. *C. de negot. gest.* Iranzo *de Protestat. c* 18, *nu.*2. Ast vero, si infirmitas sit illius naturæ, ut prohibeat a servitio, & obsequiis marito præstandis, veruntamen fuit brevis, & impensæ modicæ sunt, tunc maritus nec compensabit, nec repetet; quia præsumitur modicas expensas fecisse, non animo repetendi, sed ob affectionem, ut cum pluribus tenet Fontanella *de Pact. nupt. claus.*6. *glos.*2. *par.*5. *nu.*15. Bossius *de dot. c.*19. *n.*63.

42 Si vero infirmitas gravis fuisset, & per multum temporis duraverit, ita ut nec mulier aliquid de domo curare potuerit, & plurimas expensas fecerit; tunc magnopere considerandum, an expensæ istæ excesserint dotis fructus necne? Si enim non excedant, nec maritus compensabit, nec repetet, etiamsi protestetur; nam cum maritus teneatur ex dotis fructibus mulierem alimentare, & curare, *l. Si cum dotem* 22. *§. Sin autem in sævissimo, ff. solut. matr. l. Cum unus* 10. *in princip ff. de Aliment. legal. l. Jus alimentorum* 3. *§. Modum, ff. ubi pupill. educar.* Bart. *in dict. §. Sin autem, n.*5. Surdus *de aliment. tit.* 1. *q.* 33. *nu.*27. unde est, ut si dotis fructus sufficiant ad alendam, & curandam mulierem, nequeat expensas istas compensare, aut repetere, Menochius *lib.*3. *præsumpt.*33 *n.*7. Fontanella *dict.* 5. *par. n.*5. Peguera *d. dec.*167. *nu.* 7. Thomas Actius *de legali infirmitate, cap.*48. *n.*15. Iranzo *dict cap.*18. *n.*4. qui *n.* 7. addit, nec repetere, aut compensare posse etiamsi fecerit protestationem, quia protestatio nihil operatur contra juris obligationem. Tenet etiam Bossius *d. cap.*19. *n.* 63.

43 Idem est dicendum, quando culpa viri mulier in aliquam gravem inciderit infirmitatem, utputa quia maritus eam morbo Gallico infecerit; tunc enim in dotis restitutione nequit expensas istas compensare, aut repetere; nam ipse debet pati damnum quod dedit, §.1. *Inst. de obligat. l. Sed si damnum* 9. *ff. de pecul.* & sibi ipsi imputet damnum illud *l. damnum, ff. de Regul. jur.* Unde nec compensabit, nec repetet, Peguera *d. dec.*167. *n.*7. Franciscus Leo *Valent. dec.* 41. Fontanella *d. p.*5. *n.*17. Iranzo *d. c.*18. *n.*12. Bossius *d. c.*19. *n* 63. *in fin.*

44 Erit ergo quæstio, quando mulier dotem parvam ad matrimonium attulerit, & ad expensas infirmitatis fructus deficiant, an necessarium sit recurrere ad illius capitale, vel quando nullam dotem maritus suscepit, habetque mulier patrem unde possit ab eo has expensas suscipere. In qua difficultate adsunt duæ sententiæ relatæ num.39. & 40. Verum asserendum est, expensas istas immodicas, excedentes dotis fructus, deducendas esse de ipsa dote, etiamsi maritus non protestetur, ex illo solido fundamento, quod debitor minime præsumatur donare, sed solvere, pro obligatione. Hanc ob rem etiamsi non protestetur, expensas istas aut compensabit, aut repetet ab eo, qui dotem susceperit, Garzia *d. cap.*8. *n.*44. Iranzo *d. cap.*18. *num.*7. Bossius *cap.*19. *n.*65.

45 Majus enim dubium, quando maritus indotatam uxorem receperit, verum habuerit patrem obligatum ad illam curandam, & alendam, aut si expensæ excesserint capitale dotis, & in hoc casu Iranzo *dict. cap.*18. *nu.* 9. Ant. Thesaurus *q.* 52. & Peguera *dec.*159. asseruerunt, protestationem esse necessariam, alias semper intelligetur ex affectione expensas illas fecisse maritum. Et ratio est, quia ex eo quod maritus non fuerit protestatus, cum posset, videtur ex affectione maritali fecisse, ut decisum est *in dict. l. Quod in uxorem, C. de Negot. gest.*

46 Sed textus iste assumptum integre non probat, quia potest intelligi de modicis expensis, erogatis in infirmitate mulieris, in quibus facile præsumitur, fuisse factas ex affectione; vel quando aliqua obsequia, & curam domus præstiterit mulier. Idcirco in præsentia dicendum, maritum in facienda protestatione optime agere, & non quomodolibet, sed in principio infirmitatis; quia si eam fecerit ex

tit ex

rit ex intervallo, & post actum perfectum, consummatum, nihil operatur, quia tunc jus uxoris est quæsitum in quantum ad sumptus jam erogatos, Gomez in l. 26. Tauri, n. 27. Surdus de Aliment. tit. 6. q. 8. n. 67. Cancerius p. 2. var. c. 16. n. 29. licet deserviat ad expensas futuras, Costa de re integra, dist. 62. n. 8. Iranzo ubi proxime, n. 15. Aut saltem faciet annotationem, vel descriptionem expensarum, quia talis diligentia habet vim protestationis, Cancerius d. c. 16. n. 27. Leo d. dec. 41. n. 2. Fontanella d. p. 5. n. 9. & 10. Iranzo d. n. 15. in fin. Barbosa in l. 11. C. de Negot. gest. num. 12. Alias si non fecerit, in gravem quæstionem perveniet, & relinquetur arbitrio judicantis, ut diximus supra num. 6.

47 Quid vero si adhuc socer domi filiam habuerit, & in gravem infirmitatem inciderit, & pater multas expensas fecerit in illa curanda. Et in hac disquisitione distinguendum, quando jam dos tradita est marito illius, ex cujus fructu illas expensas sufficienter facere posset, aut quando non est tradita. Primo casu asserendum, socerum & patrem mulieris posse repetere omnes expensas, quas fecerit in filia curanda, etiamsi nullam fecerit protestationem. Et ratio est; nam suscepta dote sufficienti a marito, ipse tenetur ad has expensas, ut diximus supra, n. 42. Quapropter socer illud egisse videtur tanquam negotiorum gestor, animo repetendi. Cæterum id ex æquitate probatur; nam cum pecunia soceri per traditionem dotis versa fuerit in utilitatem generi, propterea tenetur de in rem verso ad satisfaciendum socero, ad quam satisfactionem videtur prospexisse patrem mulieris, quando illas expensas erogavit. Ergo sine aliqua protestatione poterit impensas repetere. Tenent Cinus, Baldus, & alii in l. Alimenta, C. de Negot. gest. Socinus vol. 2. consl. 286. col. 1. Surdus de Aliment. tit. 6. q. 5. a n. 1. Menochius de Arbitr. casu 88. n. 14. Bossius de Aliment. c. 16. §. 13. n. 944.

48 Sed hæc doctrina, licet communis sit, adhuc non levem patitur contra se instantiam; nam aut pater has expensas fecit contemplatione filiæ, aut generi; si enim facit contemplatione filiæ, adest conjectura affectionis, & sanguinis, unde præsumatur liberaliter ex donatione expendisse, præcipue in gravi infirmitate, unde timebatur mors illius; affectio enim sanguinis præstat præsumptionem donationis, l. Donationes 31. §. Species, l. fin. §. fin. ff. de Donat. l. Quæ dotis 33 ff. solut. matrim. ubi DD. Ergo in præsentia si non protestetur pater, videtur has expensas genero donasse, nec amplius repetet. Si vero contemplatione generi socer has expensas præstiterit, similis adest præsumptio; nam gener habetur loco filii, l. Quia parentis 16. ff. solut. matrim. Ergo sicut quando contemplatione filiæ has fecerit expensas, non repetit, similiter si contemplatione generi. Quapropter Alciatus respons. 233. n. 4. & 5. Lara l. Si quis a liberis, §. Si quis ex his, ff. de lib. agn. n. 27. scripserunt, quod si socer expensas suis pro genero præstiterit, repetere non posse, quia præsumitur ex affectione donasse. Ergo similiter in specie.

49 Sed hæc fundamenta debilia sunt, nec rejiciunt doctrinam supra traditam; quin potius Menochius d. casu 88. n. 15. asserit, Alciatum aberrasse; nam sola sanguinis conjunctio non inducit præsumptionem donandi, nisi aliis adminiculis constaret de animo illio. Et ratio est; nam hæc præsumptio affectionis ad donandum levis est, & tantum sufficiens ad espensas modicas, non vero ad graves, de quibus loquitur impræsentiarum, Alexander in dict. l. Alimenta 11. C. de Negot. gest. n. 8. Augustinus Barbosa ibid. num. Garzia de Expens. cap. 4. num. 14. Menochius d. casu 88. num. 12. Surdus tit. 6. q. 8. num. 27. vel quando qui percipit, pauper fuerit, nec habeat unde eas persolvere possit, ut probatur ex d. l. Alimenta 11. l. 1. Si paterno 15. C. eod. tit. ut intelligit Surdus d. tit. 6. q. 6. n. 23. Bossius d. cap. 16. §. 2. num. 905. Ast in præsentia loquimur, quando dos est tradita a socero sufficiens, ut ex fructibus fiant hæ expensæ; quo quidem casu sola affectio sanguinis, nec respectu filiæ, nec generi dat præsumptionem donandi; quin potius socer poterit repetere, ut in terminis tenent Surdus d. tit. 6. q. 5. a num. 7. Menochius dicto casu 88. a num. 14. Affectio vero ista donandi poterit considerari, quando fructus non essent sufficientes; ex illo enim excessu ex affectione paterna donatum videretur, ut cum Surdo, & Menochio tenet Bossius d. cap. 16. §. 13. 945. in fin.

50 Sed contra adest textus in l. Servus communis 38. §. Idem juris 1. ff. de donat. inter vir. & ux. ubi cum tres fratres habuissent rem communem, unus habens uxorem, ipsam rem uxori donavit, scientibus aliis fratribus: & inquit Consultus, quod licet donatio non valeat pro parte mariti, adhuc tamen valet ex duabus partibus aliorum fratrum, unde cognoscitur, ex sola sanguinis affectione donationem præsumi, cum reipsa subsistat donatio ex duabus partibus; Jason. lib. 2. cons. 193. col. ultima, scripsit textum istum intelligendum de re modica, in qua sola affectio sanguinis absque aliquibus conjecturis præsumit donationem, Barr. in l. Quæ dotis, ff. solut. matr. n. 5. & Ruinus lib. 3. cons. 262. n. 12. scripserunt in d. lege, ex affectione sanguinis solum ibidem induci consensum, non tamen aliquam præsumptam donationem; frater enim uxoratus faciebat donationem, & ex taciturnitate, & affectione sanguinis nihil aliud inducitur nisi consensus aliorum fratrum ad ratihabitionem illius, quod diversum est a præsumpta donatione, ut admittit etiam Menochius d. casu 88. n. 15.

Verum hæc Bartoli, & aliorum doctrina redditur difficilis; nam consensus iste duorum fratrum non distinguitur a præsumpta donatione. Ratio est; nam frater uxoratus per se uxori nullam poterat facere donationem, ex l. 1. & tot. tit. ff. de donat. inter, c. fin. de donat. inter, leg. 4. & seq. tit. 11. p. 4. Gomez in l. 50. Tauri, n. 3. Covarruv. in Rub. de testam. 2. p. n. 30. Riccius p. 4. collect. 799. Cyriacus contr. 181. Molina de Just. tract. 2. disp. 189. late Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 1. cum seq. tota enim donatio existebat ex parte duorum fratrum. Ergo per illum consensum ex sola taciturnitate, & affectione sanguinis, inducta fuit præsumpta donatio. Ergo impræsentiarum consensus non distinguitur a præsumpta donatione. Cæterum ratihabitio donationis fratris uxorati nequibat fieri ab aliis duobus fratribus, quia de jure est nulla. Ergo consensus fecit præsumptam aliam donationem ipsorum fratrum, ut ex duabus partibus sustineretur. Ergo consensus in illa specie non distinguitur a præsumpta donatione. Quapropter nonnulli Doctores apud Jasonem in d. l. Quæ dotis, ff. solut. matrim. n. 23. non levi, verum gravissimo fundamento Bartolum non susceperunt, quidquid defendere tenet Menochius ubi proxime n. 15. 51

Unde textus ille, aut est intelligendus de re modica, aut quia alia advenerunt adminicula, ex quibus simul cum affectione sanguinis præsumitur donatio, ex l. Procul. 26. ff. de probat. ubi non solum desideratur affectio sanguinis, verum etiam diuturnitas temporis, & rationes calculatæ, ut donatio præsumatur, Alciatus respons. 304. in fine, & de præsum. præsumpt. 32. regula 1. Grammaticus dec. 103. num. 29. Menochius dict. casu 88. a num. 16. Mascardus de probat. conclus. 555. Aliis etiam conjecturis existentibus, præter solam affectionem sanguinis, talis donatio præsumpta sustinebitur; alias minime, si expensæ fuerint immodicæ, & magnæ; ut in alimentis tenent Mascardus conclus. 554. a num. 89. Barbosa in l. Alimenta 11. C. de negot. gest. num. 6. Bossius d. cap. 16. §. 3. num. 906. Hanc ob rem textus in d. l. 38. intelligendus est, quando simul cum affectione sanguinis alia adminicula, & conjecturæ donandi adfuerunt. 52

Limitanda est tamen doctrina supra tradita, quando gener protestaretur, se velle suam uxorem ad propriam domum traducere, & ne expensæ illæ fierent a socero: tunc enim non repetet: negotium namque alterius recte non geritur contra ejus voluntatem, l. Si pro te præsente, ff. mandat. l. fin. C. negot. gest. Ergo nec socer expensas in curanda filia a genero percipiet, Lara in d. l. 5. §. Si quis ex his, n. 28. Surdus d. tit. 6. q. 5. a n. 15. Iranzo d. c. 18. num. 16. Bossius d. c. 16. §. 13. num. 466. qui recte id cum Surdo limitat, quando culpa viri uxor in domo patris moraretur, veluti propter sævitiam; tunc enim etiamsi maritus protestaretur, adhuc socer expensas repetet, cum adhuc negotium illius utiliter gereret. 53

Si vero socer dotem adhuc non tradiderit genero, & has expensas fuisset pro curanda filia, adhuc repetet, nec ullo modo intelligetur donatio, quando est debitor dotis; quin potius animo compensandi dedisse, aut pro capitali, aut interesse solvendo. Quod extendunt aliqui, etiamsi maritus protestetur, se velle mulierem ad propriam domum ferre, & ne expensæ fierent a socero; nam licet creditor protestetur, si tamen debitor pro creditore solvat, etiam invito, compensat debitum, l. Stichum 8. §. fin. ff. de novat. l. fin. C. de negot. gest. Ergo in præsentia etiam socer repetet. Sed contrarium tenet Surdus d. q. 5. n. 24. Barbosa in l. fin. C. de negot. gest. n. 3. Bossius d. c. 16. §. 13. n. 947. & dant rationem, quia textus in d. l. Stichum, & l. fin. sunt intelligendi, quando solvitur debitum ejus, pro quo fit solutio; ubi vero uxor est sana, vel non ita ægra, quin possit esse in obsequio mariti, non est debitor alimentorum, 54

nec

nec alicujus curationis illius, nisi illi serviat, & consequenter ejus negotium non geritur utiliter, & nec socer repetet expensas factas in curanda filia uxorata.

55 Sed tamen ratio ista adæquata non est; habet enim vim, quando filia uxorata esset in domo patris, non omnino ægra, verum posset deservire marito, & domus curam impendere. Nos vero loquimur, quando infirmitas esset gravis, & magnæ expensæ factæ in ejus curatione. Quo quidem casu assero, quod adhuc si maritus protestetur, se expensas non soluturum, sed velle uxorem ad domum traducere ad illam curandam; si tamen de facto id non fecisset, adhuc socerum expensas repetere posse; nam licet protestatio ista impediat repetitionem, *l. fin C. de negt. gest. l.* 22. *tit.* 22. *p.* 5. Gregorius *glos.* 3. *l.* 12. *tit.* 33. *p.* 1. *glos.* 4. Menochius *de Arbitrariis*, *lib.* 1. *q.* 67. *n.* 27. Corsetus *singul.* 90. *verb. Expensa*, Romanus *singul.* 124. Surdus *de alim. d. tit.* 6. *q.* 5. *a n.* 16 Molina *de Just. tr.* 2. *disp.* 554. *numer.* 1. Osuald. *ad Donellum*, *lib.* 15. *cap.* 16. *lit. F.* Tuschus *lit. F. concl.* 296. *n.* 15. Id tamen fallit, quando versatur favor publicus, veluti si expensæ factæ fuissent ad hominem liberandum a morte, vel gravi morbo, mutilatione, aut carceribus; quia interest Reipublicæ suum civem indemnem servare, sicut & mulierem nuptam, ad filiorum procreationem, in quo est maxima utilitas publica, argumento textus *in l. Liber. homo*, *ff. ad l. Aquil. l. Dum ratio* 6. *ff. de bon. damnat.* Nam tunc favore publicæ utilitatis, etiam facta contradictione per protestationem, adhuc repetitio expensarum conceditur, *l.* 22. *tit.* 1. *p.* 7. Gregorius *in d. l.* 12. *tit.* 12 *p* 1. *gl. ult.* Gomez *var. to.* 2. *c.* 13. *n.* 11. *in fin.* Barbosa *in d. l. fin. C. de negot gest. n.* 4. Ergo licet maritus protestetur se nolle expensas solvere pro curatione ipsius mulieris, sed ad domum traducere; utique si de facto socer eas fecerit in gravi morbo, poterit compensare in fructibus, aut interesse dotis: vel si ista non adsint, in capitali dotis non traditæ: quod magis consonum æquitati, & rationi videtur, ad tradita per Glossam & DD. communiter *in dict. l. Stichum*, §. *fin. de Novat.* Paritius *lib.* 3 *cons.* 107. *n.* 129.

56 Est tamen, antequam hinc abeamus, examinanda doctrina Cancerii 1. *p. c.* 16. *n.* 28. ubi scripsit absque aliqua protestatione posse maritum repetere expensas factas in infirmitate uxoris, si est ultima, ex qua defuncta est. Et ratio est; nam expensæ ultimæ infirmitatis a jure reputantur æs alienum, *l. penult. ff. de Religios. & sumpt. funer.* & ex hæreditate ante omnia sunt deducendæ, *dict. l. penult.* ubi Gothofredus *lit. C.* Anton. Perez *ad tit. C. de Religios. & sumpt funer. n.* 6. quapropter maritus poterit absque aliqua protestatione repetere. Tum quia expensæ ultimæ infirmitatis privilegio expensarum funeralium fruuntur. Cancerius 3. *p. c.* 2. *num.* 163. Gerardus Maynardus *dec.* 47. *num.* 2. Idcirco sicut funerariæ possunt absque protestatione repeti, similiter ultimæ infirmitatis. Quam doctrinam explicat Iranzo. *dict. cap.* 18 *num.* 20. nempe ut quando est necessaria protestatio ad repetendas funeris expensas, similiter sit necessaria ad repetendas expensas ultimæ necessitatis; secus vero, quando non est necessaria ad illas repetendas.

57 Horum Doctorum placitum explicatione indiget, quia ex eo quod dicant, expensas ultimæ infirmitatis esse repetendas, aut cum protestatione, aut sine ea, prout causa requirat, videntur asserere, expensas aliarum infirmitatum repetere non posse, etiamsi magnæ fuerint; accidere enim valet, ut uxor gravi modo laborasset, in cujus expensis magnam quantitatem expenderit, verum ultima infirmitas non sit. Sed tamen breviter resolvendum, maritum repetere posse has magnas expensas gravis infirmitatis mulieris, quatenus excesserint dotis fructus, etiamsi non sit ultima, ex qua uxor decessit, etiamsi protestationem non fecerit. Et ratio est; nam licet non sit ultima infirmitas, attamen cum magnæ fuerint expensæ, cessat præsumptio affectionis, & præsumptæ donationis, affectio enim maritalis solum consideratur in modicis expensis, ut dictum est. Ergo absque aliqua protestatione repetet. Tum Judex præsumptionem affectionis parvi habebit, cum adsit major præsumptio non donandi, nempe magnarum expensarum, quæ aliam elidit, *l. Divus ff. de in integrum rest.* Ergo expensas repetet maritus, etiamsi non sint ultimæ infirmitatis. Quapropter DD. de hac disquisitione agentes, nullam distinctionem faciunt inter ultimam, & alias infirmitates, Surdus *de Alim. tit.* 1. *q.* 33. *a n.* 27. Thesaurus *Quest. for.* 2. *p. q.* 52. Garzia *d. c.* 3. *n.* 44. Iranzo *d. c.* 18. *n.* 21. Bossius *d. c.* 19. *n.* 64. Verum illa differentia inter ultimam, & alias infirmitates erit consideranda, scilicet ut expensæ ultimæ tanquam funeris considerentur, & eodem privilegio fruantur, non vero expensæ aliarum infirmitatum: quia tantum istæ funeris expensis comparantur, *ex leg. in restituenda* 4. *C. de petit. hered.* & tenet Mena *var. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 3. *num.* 11. Surdus *dec.* 255. *n.* 25. Argellus *de legit. contrad. q.* 10. *num.* 185. Marta *vot.* 83. *n.* 5. Cancerius 1. *p. var. c.* 9. *n.* 9. Mastrillus *dec.* 10. *n.* 8. & 9.

58 Est vero dubium, an successor in majoratu teneatur solvere expensas antecessoris, factas in ejus funere. Prima sententia asserit, neutiquam teneri; nam, ut dictum est supra, hæc obligatio funerandi defunctum pertinet ad hæredem; qui vero in majoratu succedit, institutori primo succedit, non vero ultimo possessori, Molina *lib.* 1. *c.* 1 *num.* 17. Salgado *in Labyrinto* 3. *p. c.* 15. *n.* 37. Vela *differet.* 48. *a nu.* 22. Olea *de cess. tit.* 3. *q.* 3. *n.* 13. & 14. Ergo ad eum funerandum non obligabitur. Cæterum licet funeris impensa habeat plura privilegia, de quibus infra dicemus, non tamen habet privilegium, ut successor in majoratu funeret suis expensis ultimum successorem. Ergo non tenebitur funerare, Tenet Molina *de Primogeniis*, *lib.* 1. *c.* 10. *nu.* 33. Sanchez *cons. lib.* 4. *c.* 1. *dub.* 31. *n.* 15.

59 Secunda sententia tenet contrarium, ex lege *Quod nulla* 28. *ff. de Relig. & sumpt. funerum*, ubi dicitur, ignominiam esse mariti relinquere propriam uxorem insepultam. Quod idem est dicendum de majoratus successore, qui cum defunctum consanguineum antecessorem in majoratu non sepeliat, magna erit ejus ignominia: quapropter ad has funeris expensas tenebitur. Unde non est admittendus Molina *d. n.* 35. asserens, distinctam esse causam mariti a majoratus successore, ut ad has expensas obligetur; eadem enim est ratio, nempe consanguinitatis, & ejusdem familiæ, ut hæc similis ignominia censeatur, ut expendit Garzia *de Expensis*, *c.* 16. *n.* 3. Cæterum probatur; nam hæ expensæ funeris ex sola honestate debentur, ut diximus de marito habente pauperem uxorem defunctam, Iranzo *de Protest. cap.* 18. *nu.* 22. *in fin.* Quod idem est dicendum de successore majoratus, qui licet alio modo non obligaretur ad funerandum antecessorem, attamen de decentia, & honestate teneretur: sicut etiam de honestate tenetur aliqua debita modica illius solvere, Garzia *de Expensis*, *cap.* 16. *n.* 35. Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 7 *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 3. *n.* 19. & 23. Padilla *in l. Unum ex familia*, §. *Si de Falcidia*, *ff. de legat.* 2. *num.* 10. maxime si conducunt ad exonerationem conscientiæ, & animæ ipsius defuncti, Gregorius *in l.* 4. *tit.* 15. *p.* 3. *verbo Sus deudas*, Garzia *d. c.* 16. *num.* 35. Ergo in præsentia successor majoratu tenebitur ad expensas funeris sui antecessoris, Garzia *d. c.* 16. *num.* 33. Padilla *ubi proxime*, *num.* 1. Spino *in Specul. testament. gloss.* 2. *a n.* 55. Valasco *de Part. cap.* 19. *n.* 44. Gratianus *discep. for. tom.* 1. *c.* 94. *n.* 27. Peregrinus *de Fideicommissis*, *artic.* 40. *n.* 19. Lima & Maldonado ad Molinam, *d. c.* 10. *n.* 33. Surdus *dec.* 255. *n.* 15.

60 In hoc dubio animadvertendum, successorem majoratus persolvere debere funeris impensas ipsius institutoris, quando alia non reliquerit bona libera, unde solvantur, verum ex omnibus suis bonis majoratum instituerit. Ratio est clara; nam quando bona libera non relinquuntur a majoratus institutore, tunc successor tenetur ad debita illius, ut est optimus textus *in l. Filiusfamilias* 114. §. *Divi* 14. *ff. de legat.* 1. *l.* 1. *in principio*, *ff. ad Trebell. l.* 2. *Cod. eodem*, Molina *dict. lib.* 1. *cap.* 10. *an.* 1. Garzia *de Expensis*, *c.* 16. *a n.* 7. Larrea *alleg.* 75. *n.* 3. Castillo late *lib.* 6. *controv. c.* 161. *n.* 23. & *c.* 68. *n.* 1. Ergo etiam ad funeris expensas, quæ tanquam æs alienum censentur, & in hoc nulla est dubitatio.

61 Ergo erit difficultas, quando funeris expensæ non fuissent primi institutoris, sed alterius ultimi successoris: in qua difficultate distinguendum. Aut possessor majoratus est hæres ultimi successoris, vel non. Si autem est hæres, absque etiam dubio ad funeris expensas tenebitur pro rata hæreditatis, nam pro eadem rata tenetur ad debita illius, non habita consideratione ad bona majoratus, *l.* 1. *Cod. si cert. petatur.* Molina *d. c.* 10. *n.* 28. Castillo *d. c.* 161. *n.* 34. Ergo quando fuerit hæres illius, ad expensas funeris tenebitur pro ratione hæreditatis.

62 Si vero nulla bona habuerit ultimus possessor majoratus, sed ita inops sit, ut nec hæredem, aut alium habeat successorem, in hoc versatur tota difficultas, ut bene considerant Molina *d. c.* 10. *n.* 33. Spino *in Speculo testam. glos.* 19. *n.* 39. Gratianus *d. cap.* 94. *num* 29. Rationem ad negandum sumunt DD. primæ sententiæ; nam successor in majoratu, etiamsi ultimus possessor inops decedat, & multis debitis gravatus, si hæres ejus non sit, ad debita illius non tenetur, quia non est successor illius, sed primi institutoris ma-

ris majoratus, *ex d. l. Filiusfamilias 114. §. Divi 14. ff. de legat. 1.* & relatis *n. 58.* Quapropter ex eo quod succedat in majoratu, non tenetur ad debita ultimi possessoris, Gomez *in l. 40. Tauri, n. 72.* Spino *d. gloss. 19. num. 36.* Molina *dict. cap. 10. num. 39.* Castillo *dict. c. 161. a num. 22.* Sanchez *dict. lib. 4. cap. 1. dub. 31. n. 18.* Fusarius *de subst. q. 541. & 542.* & consequenter ex eadem ratione, nec ad funeris expensas tenebitur, cum tanquam æs alienum ultimi possessoris consideretur,

63 Sed licet hæc opinio de rigore juris procedat, attamen ex æquitate, & pietate est admittenda secunda sententia, prout probant illius fundamenta. Deinde; nam non omnia a jure decisa sunt; sed tamen ipsa æquitas, & ratio naturalis dictat, quid in re est agendum, ut bene considerat Castillo *lib. 4. contr. c. 61. n. 53.* In specie vero ipsa ratio naturalis dictat, successorem in majoratu insepultum relinquere non debere suum antecessorem; nam licet ipsi non succedat, etiamsi cum clausula ab eo nominaretur, Molina *de Primog. lib. 2. c. 4. n. 6.* D. Olea *de cess. tit. 3. q. 3. n. 14.* quia semper intelligitur nominatus ab ipso Institutore, Ant. Faber. *lib. 24. conject. c. 10. circa principium*; attamen negandum non est, per ipsum ultimum possessorem ad majoratus successionem devenisse. Hanc ob rem æquitas ipsa petit, quod ab eo insepultus non relinquatur, Cæterum multa in jure ex æquitate admissa sunt contra ipsius rigorem ratione alicujus commiserationis, nempe quarta, quæ datur viduæ inopi ex bonis defuncti mariti, *Auth. Præterea, C. Unde vir, & uxor*, quam late explicuimus *lib. 4. c. 10.* Tum, ut alimenta concedantur viduæ possessoris ultimi majoratus, Mieres *de majorat. 4. q. q. 27. n. 15.* Ergo similiter dicendum est in specie, quod licet de rigore juris non teneatur funerare ultimum possessorem inopem; attamen ex æquitate ad id adstringatur. Denique comprobatur ex doctrina Larreæ *dec. Granatensi 47. n. 5.* ubi asserit, posse patrem alimenta a pupillo petere, quando pauper est, ne cum dedecore illius mendicare cogatur, quia id pertinet ad illius honestatem, & honorem. Ergo idem est dicendum in specie, ne insepultus ultimus possessor relinquatur cum injuria, & ignominia successoris, & cadaveris insepulti, Quapropter ad has expensas tenebitur, ut late tenet, & prosequitur Mastrillus *dec. 203. per tot.* Mieres *de Major. 4. p. q. 26. n. 37.* Castillo *d. c. 161. n. 36. vers. Ego sane.*

64 Hanc enim sententiam ex æquitate tantum defendunt DD. relati, & communiter alteri relati, *n. 59.* Sed adhuc defendi valet de juris rigore, quia in specie nulla est juris decisio repugnans huic placito, nisi illa ratio, quia successor majoratus non succedit ultimo possessori, sed tantum institutori: quæ ratio licet concludat ad alia debita ultimi possessoris, non tamen ad has funeris expensas illius; nam negari non valet, de rigore juris obligari successorem majoratus ad illa onera, quæ imposita fuerint ab institutore illius, sive ab ejus expressa voluntate, vel a tacita, quæ recte ex conjecturis conciperetur, ut late per Molinam *lib. 1. de Primog. cap. 27. per tot.* Noguerol. *allegat. 2. num. 108.* Castillo *lib. 8. contr. cap. 45. n. 5.* Ergo etiam tenebitur ad istas expensas funeris ultimi possessoris, saltem ex tacita voluntate instituentis majoratum. Probatur; nam ut bene considerat Castillo *dict. l. 6. cap. 161. num. 36. vers. Ego sane*, hæc obligatio funerandi ultimum possessorem, quando inops fuerit, procedit a verisimili voluntate institutoris, qui si vidisset consanguineum suæ familiæ, & quem ad majoratum vocavit, insepultum ob gravem ejus inopiam, utique tumulari præcepisset, juxta glossam vulgarem *in l. Tale pactum, §. fin. ff. de pact.* Ergo ex verisimili voluntate institutoris successor in majoratu tenetur ad funerandum ultimum possessorem inopem, qui non habet unde tumuletur.

65 Et confirmatur, quando aliquis instituit majoratum, id maxime prospicit, ut ejus familia decoretur, & conservetur, ita ut per majoratum quilibet possessor veluti in dignitate constituatur, ut late explicant Molina *de Primog. lib. 1. c. 13.* Mieres *de majorat. in initio 1. p. num. 10.* Vela *dissert. 49. a num. 16.* Royas *de incompatibilit. 4. p. cap. 4. a num. 56.* P. Molina *tract. 2. de Just. disp. 260.* Cum ergo id intendat institutor, ex ejus voluntate facile concipitur, velle præcipere successori, ut ultimum possessorem pauperem funeret, & ne cum ignominia, & injuria insepultus relinquatur, Ergo semper successor majoratus tenebitur de rigore juris ad has funebres expensas pro tumulando ultimo possessore egeno, & in necessitate constituto. Denique; nam successor in majoratu tenetur solvere debita contracta ad alimenta præcisa, & necessaria ultimi possessoris, ex doctrina Abbatis *in cap. præsentium, de Pign. num. 5.* quod non solum ex æquitate tenent plures, sed etiam de juris rigore, ex præsumpta, & verisimili voluntate institutoris, Molina *dict. lib. 1. cap. 10. num. 32.* Castillo *dict. cap. 161. num. 35. & lib. 8. cap. 68. num. 8.* Ergo majori ratione tenebitur de juris rigore ad has funerarias expensas, factas pro ultimo possessore, cum magis piæ sint, & majoribus privilegiis condecoratæ. Illud vero animadvertendum solum teneri successorem in majoratu ad illas expensas funerarias necessarias, & præcisas ad funus conficiendum; non vero ad illas, quæ magis ex pompa, & vanitate fiunt, verum semper observata qualitate personæ in necessariis expensis, Gratianus *d. c. 94. n. 21.* Castillo *d. c. 161. n. 35. vers. Mastrillus quoque.*

66 Ex his colliges, quid dicendum quando aliquis defunctus valde inops fuerit, & habet consanguineos valde propinquos, a quibus poterat petere alimenta, quia divites sunt, de quibus diximus *lib. 4. c. 9. per tot.* Et dicendum videtur, minime ad has expensas teneri matrem, fratres, sorores, aut patruos; nam actio funeraria solum conceditur adversus alios consanguineos, etiam propinquos, *leg. in patrem 21. l. Si filius 31. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Medicis *de sepult. 2. p. q. 5. n. 55.* Ergo minime est danda adversus alios consanguineos, alias exprimerent Consulti, prout de patre expresserunt, Sed tamen contrarium dicendum puto, quod si defunctus pauper, & egenus fuerit, divitesque habuerit proximos consanguineos, qui salva gradus prærogativa tenebantur alere ipsum, has expensas erogare teneri. Et ratio sumitur *ex d. l. in patrem*, ubi quando filius pauper moritur, ad eum funus solvere spectat, qui alere tenebatur, nempe ad patrem. Ergo similiter est dicendum de alio quolibet consanguineo obligato ad alimenta præstanda defuncto. Quod quidem argumentum fieri valet de marito, qui ad funus pauperis uxoris tenetur, ut dictum est. Præterea alimenta, cum pertineant ad causam publicam, ideo consanguinei proximi ad illa præstanda obligantur; sed eadem causa publica consideratur in funerandis corporibus, quia non minus expedit Reipublicæ mortuos sepelire, quam viventes conservare, ut scripsit Baldus *in l. fin. C. de negot. gest.* Ludovisius *dec. 78. num. 23.* Ergo sicut isti tenentur vivum consanguineum alere, similiter defunctum sepelire, & expensas erogare. Deinde argumentum de alimentis ad piam causam validum est, Tiraquellus *de Privil. piæ causæ, in præfat. num. 23.* Mantica *de conject. ult. vol. lib. 6. tit. 3. num. 22.* Velasco *de Privil. paup. q. 52. n. 20.* Ergo cum ista causa funeris inopis defuncta piissima sit, sicut consanguinei isti tenentur ad alimenta præstanda, similiter ad funerandum consanguineum pauperem. Denique nomine alimentorum funeris expensæ etiam comprehenduntur; quare cui alimenta debentur, etiam funerariæ expensæ debentur, Molina *de Just. tract. 2. disput. 168. num. 6.* Bossius *de Aliment. cap. 2. §. 5. num. 68.* Ergo ex eo quod consanguinei isti tenentur ad alimenta, similiter ad funeris expensas pauperis consanguinei,

67 Sed dices cum Bonacina *in Decalog. disput. 6. qu. unica, punct. 6. §. 1. num. 1. in fine*, nomine alimentorum expensas funeris non comprehendi, quia cum his non alitur, nec sustentatur vivens. Ergo licet consanguinei isti proximi teneantur ad alimenta, non tamen ad funeris expensas. Sed respondetur, non esse admittendam doctrinam Bonacinæ, quia licet non veniant proprie sub nomine alimentorum, quatenus nec cum eis corpus alatur, seu sustentetur; attamen recte sub alimentis comprehenduntur, quia sunt necessariæ expensæ istæ ad corporis curam habendam ipsius alimentarii, ne inhumatum relinquatur, vel decenter non possit tradi sepulturæ, ut bene considerat Bossius *ubi supra, n. 68.* Ergo qui ad alimenta tenentur, ut sunt isti consanguinei, similiter ad funeris expensas tenebuntur, sicut etiam tenentur ad medicinas, & alias expensas infirmitatis ad corpus curandum, *l. Quod nos 234. §. Verbo Vivere, ff. de verb. sign.* Mysingerus *cent. 3. obser. 11.* Garzia *de Expens. c. 3. n. 42.* Surdus *de Aliment. tit. 3. q. 5. n. 1.* Bossius *d. c. 2. §. 3. n. 60.* & diximus *lib. 4. c. 9. n. 1.*

68 Prorsus disquirendum, an quando pauper beneficiatus moritur, nec habet unde tumuletur, ad quem pertineant funeris impensæ? Prima sententia asserit, ad Ecclesiam pertinere; nam inter Ecclesiam, & Rectorem illius matrimonium spirituale contrahitur, *cap. 2. de translatione Episcopi*, ubi DD, quapropter si beneficiatus, aut Rector Ecclesiæ decedit absque bonis unde funeretur, debet ab Ecclesia sepeliri suis expensis; prout quando maritus decedit in egestate, mulier tenetur eum sepelire, & econtra, *l. Quod si nulla 28. in fin. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *d. tit. 1. cap. 26.*

cap. 26.

cap. 26. *n.* 14. & 15. Surdus *decis.* 253. *n.* 9. Cæterum id petit servitium ipsius Rectoris, & Beneficiati; nam cum Beneficium datum ei fuerit propter servitium, *cap. fin. de Rescript. in* 6. & ille ipsi Ecclesiæ inservierit; inde est, ut ratione servitii ipsa Ecclesia expensas funeris persolvat, veluti dominus persolvit ob servitium servi, *l. Si quis* 12. *l. Neratius* 20. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *dict. cap.* 16. *n.* 29. Samuel *dict. disput.* 4. *controvers.* 15. *conclus.* 3. Medicis 2. *part. de sepultur. quæstion.* 3. *n.* 5. Ergo erit sepeliendus Rector, seu Beneficiatus expensis Ecclesiæ, Decius *consil.* 156. *ad medium*, Capicius *decision.* 84. Ausrerius *dict.* 2. *part. quæstion.* 4. *n.* 8. Lavor. *dict. cap.* 16. *n.* 15.

69 Secunda sententia asserit, Rectorem seu Beneficiatum defunctum debere sepeliri expensis Ecclesiæ, & successoris; nam fructus omnes illius Ecclesiæ sunt obnoxii ad funus Rectoris, seu Beneficiati. Cum ergo Ecclesia partem recipiat, & partem successor, ambo ad has expensas tenebuntur, Geminianus *cons.* 1. *n.* 5. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *part.* 2. *tit. de Cleric. debitore*, §. 3. *a n.* 3. & 5.

70 Tertia sententia communis est, successorem in Beneficio teneri ad has funeris expensas, ex decisione textus *in cap.* 1. *de solut.* ubi successor in Beneficio tenetur ad solvenda debita antecessoris, quæ contraxit pro necessitate, & utilitate ipsius Ecclesiæ, Buratrus *decis.* 482. *n.* 8. Flaminius *de Resignat. lib.* 1. *quæst.* 16. *a n.* 49. Comitolus *Respons. Moral. cap.* 49. *a n.* 3. Ergo etiam tenebitur ad istas expensas; nam cum tendant ad curam corporis Beneficiati, seu Rectoris, & suffragium animæ illius; inde est, ut tendant ad utilitatem, & necessitatem ipsius Ecclesiæ, ad quas tenetur successor, Deinde; nam successor in Beneficio tenetur ad debita contracta pro sustentatione antecessoris, quia pro utilitate Ecclesiæ videtur contraxisse, quatenus Ecclesia illum alere tenebatur, Bursatus *cons.* 126. *num.* 95. *volum.* 3. Flaminius *d. quæst.* 16. *n.* 53. Comitolus *dict. quæst.* 87. *num.* 3. Fagnanus *in c.* 1. *de solut. num.* 10. Sed in alimentis comprehenduntur funeris expensæ, ut diximus supra, num. 65. Ergo successor in Beneficio tenetur ad funeris expensas antecessoris defuncti, Pavinus *de Offic. Capit.* 2. *p. quæst.* 8. *num.* 28. *ad fin*, Gratianus *discept. for. tom.* 1. *capit.* 94. *a n.* 20. Franciscus Marcus *decis.* 436. *part. prima*, Petrus de Perusio *de Can. Paroch.* 2. *part. capit.* 13. *n.* 15. Barbosa *ad textum in cap. primo de solut. n.* 4. Castillo *lib.* 6. *cap.* 161. *n.* 36. *versic. Et licet*,

71 In hoc ergo dissidio distinctio facienda est, quando bona Rectoris, vel Beneficiati defuncti pertinent ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam, nempe intuitu Beneficii lucrata; aut quando ex consuetudine, ut in Hispania, ad proprios hæredes pertinent. Quoad primum, si bona Beneficiati lucrata, & acquisita intuitu Ecclesiæ, ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam pertineant, ut est de jure communi, *cap.* 1. 12. *quæst.* 4. *cum vulgat.* de quibus latissime agemus *lib.* 8. tunc Ecclesia, aut Camera Apostolica similia bona percipientes tenentur ad funeris expensas, ut dicit prima sententia. Ratio est; nam Ecclesia, vel Camera Apostolica sunt hæredes, ad quos de jure attingit funerare testatorem, vel personam, cui succedunt: quod ita est certum, ut licet Rector, vel Beneficiatus habeat bona patrimonialia, hæredes tamen illorum ad nihil tenentur, quia aliorum bonorum onus est sepelire Rectorem, seu Beneficiatum; non vero bonorum patrimonialium, ut tenet Medicis *d. q.* 4. *n.* 8.

Sed vero ex speciali consuetudine, aut ex privilegio bona illa non ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam pertineant, onus expensarum funeralium erit hæredum, aut successorum illorum bonorum, cum omnibus transit onus funerandi Beneficiatum, ut diximus de aliis hæredibus ad funus obligatis, *ex l.* 1. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* & diximus supra. Gratianus *d. cap.* 94. *n.* 25.

72 Erit ergo dubium, quando Rector, aut Beneficiatus nulla bona reliquerit, nec fructus ipsius Beneficii, unde sepeliatur. In quo quidem assero, successorem teneri ad has expensas, ut verius dicit Gratianus *d. cap* 94. *n.* 17. Ratio est; nam funeris expensæ, sicut & sustentatio ipsius Rectoris, & Beneficiati, sunt onera realia fructuum ipsius Beneficii, quapropter transeunt ad successorem cum onere illo sepeliendi pauperem antecessorem, sicut etiam expensæ factæ in infirmitate, ut cum Mandosio tenet Fagnanus *in cap. primo de solut. num.* 10. Gonzalez *ibidem, num.* 5. sicut etiam tanquam onus reale transit pensio, Gigas *de Pensionibus, quæst.* 39. & 40. Garzia *de Beneficiis*, 1. *part. cap.* 5. *a num.* 191. Garzia *de Expensis, cap.* 11. *n.* 54. Molina *de Primog. lib.* 1. *cap.* 27. *n.* 8. Valensis *de Beneficiis tit.* 12. *nu.* 17. Fagnanus *in d. cap.* 1. *nu.* 16. & alia realia onera, Cæterum; nam licet Ecclesia aliquos fructus percipiat, sunt tamen separati ab aliis fructibus competentibus Rectori, seu Beneficiato, & ad alias res destinati, nec in eis aliquod onus sustentandi, seu sepeliendi defunctum Rectorem continetur; quapropter solum pertinebit ad fructus ipsius Rectoris, & Beneficiati successoris in Beneficio; quia ipsi sunt assignati ad sustentationem, & alia onera personalia Rectoris, & Beneficiati. Ergo ad successorem, & non ad Ecclesiam, expensæ istæ pertinebunt; solum enim in aliquo casu Ecclesia has expensas porriget, quando nec ipse successor haberet unde solverentur, & si Ecclesia pauper etiam fuerit, Parochiani præstabunt, quibus Rector, seu Beneficiatus in spiritualibus inserviebat, Medicus *dict.* 2. *part. quæst.* 3. *numer.* 5. Lavor. *dict. capit.* 16. *nu.* 15.

Quid vero si Rector, seu Beneficiatus nihil de fructibus 73
Beneficii reliquerit, nec aliqua bona intuitu Ecclesiæ acquisita, sed haberet bona patrimonialia, an tunc successor in Beneficio teneatur ad funeris expensas? Et negandum videtur; nam quisque de bonis propriis debet funerari, *l.* 3. *l. Celsus* 22. *cum sequenti, ff. de Religios. & sumpt. funer.* Ergo cum Rector, seu Beneficiatus non habeat bona, nec fructus intuitu Ecclesiæ acquisitos, ex propriis patrimonialibus debet sepeliri, non ex fructibus successoris, qui alieni sunt. Præterea, licet successor teneatus ad onera realia ipsorum fructuum, idest in subsidium, nempe quando excussio facta est in bonis antecessoris defuncti, & in ejus successoribus, ut in pensione ad praxim observatur, in qua ex Rota admissum est, ne adversus successorem procedatur, nec exigatur pensio, nisi factis diligentiis adversus prædecessorem, & ejus hæredes, quibus solvendo non existentibus, proceditur adversus successorem, licet realiter fructus sint obligati, ut multis decisionibus adductis tenent Fagnanus *in dict. cap.* 1. *de solut. n.* 18. Garzia *de Beneficiis, dict.* 1. *par. cap.* 5. *num.* 199. Marescot. *var. lib.* 2. *cap.* 18. *a n.* 54. Gratian. *tom.* 1. *discept. cap.* 49. *a nu.* 22. Barbosa *de univers. jur. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 93. Ergo similiter dicendum est in specie, ut minime successor teneatur solvere expensas funebres antecessoris, nisi factis diligentiis adversus bona defuncti, cujuscunque sint qualitatis, & adversus hæredes, unde nisi in subsidium non tenetur.

Sed in re dicendum, quod si prædecessor fructus Benefi- 74
cii habuerit, & ipse prodigendo expenderit, & sua culpa perierint, tunc de bonis patrimonialibus expensæ funeris sunt expendendæ. Et ratio est, nam quando Rector, seu Beneficiatus fructus Beneficii male perdit, tenetur ex proprio patrimonio refundere quantitatem deperditam ad onera necessaria illorum fructuum, ut late diximus *lib.* 4. Sed hæ expensæ sunt onera fructuum a se perceptorum. Ergo refundere tenetur prædecessor ex proprio patrimonio onera illa expensarum, ut in pensione observat Barbosa *d. c.* 11. *n.* 33. Cæterum, nam quando ut prodigus Rector, & Beneficiatus fructus Beneficii expenderit, justum est, ut ex suis bonis sepeliatur, cum ipse expensas illas redimere poterat, ut optime in successores majoratus scripsit Mieres 4. *p. c.* 17. *num.* 14. ibi: *Et hoc casu justum est, quod hoc onus ad successorem non pertineat, quod prædecessor redimere potuit; quod patet ex his, quæ scripsit Joan. de Amicis cons.* 98. Ergo in specie sepeliendus est ex proprio patrimonio, nec ad id tenebitur successor,

Si vero absque sua culpa ultimus possessor Beneficii nul- 75
los fructus habuerit, aut bona intuitu Ecclesiæ acquisita, sed per annos antecedentes adeo fuerit aggravans sterilitas, ut nec ad sustentationem sufficerent, tunc si uberiores fructus successor percipiat, ipse tenebitur ad funeris expensas, non tamen hæres in bonis patrimonialibus, ut tenet Medicis *dict.* 2. *par. q.* 4. *n.* 8. Lavor. *dict. cap.* 16. *n.* 38. Et est ratio; nam fructus illi (licet Rector, aut Beneficiatus habeat alia bona patrimonialia) obligati sunt ad alimoniam, & funeris expensas illorum. Ergo ex his fructibus solvendæ sunt funeris expensæ, non autem hæredes capientes solum bona patrimonialia, Sed in praxi id non facile obtinendum; difficillimum enim est distinguere bona patrimonialia mobilia, an sint empta ex fructibus Ecclesiæ, aut Beneficii, nisi tam parvos fructus Beneficiatus, aut Rector per suos omnes annos acceperit, ut nec ad sustentationem sufficerent.

Veruntamen si successor non uberiores fructus Beneficii 76
suscipiat, sed tantum ad congruam naturalem necessarios, minime tenebitur ad expensas funeris, sed hæres ex bonis patrimonialibus; congrua enim naturalis nequit auferri Beneficiato, vel Rectori administranti, *cap. de Monachis* 12. *de præbend.* Graffis *dec.* 6. *de præbendis, num.* 7. Rota

1. par.

1. *p. diversor. dec.* 16. *n.* 4. Bellet. *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit. de Cleric. debit.* §. 16. Ergo nec ad funeris expensas antecessoris, maxime cum habear bona patrimonialia unde funeretur, quæ si non habuerit, vel a Parochianis, vel ab Ecclesia divite erit sepeliendus, semper relicta congrua illa naturali successori, ne administratio spiritualis deficiat, Lavor. *d. c.* 16. *n.* 41.

77 Hic quid de Episcopis defunctis dicendum, colligitur. In qua disquisitione Medicis *d. q.* 4. *n.* 6. Lavor. *d. c.* 16. *n.* 35. inquiunt, sepeliendor esse expensis Ecclesiæ, de cujus bonis extrahi valet centesima pars pro magnificanda eorum sepultura, *c. Bona* 74. 12. *q.* 2. c. *Apostolica* 9. *de donat.* Si tamen Ecclesia pauper sit, nec mensa ejus sufficiat, expensis Capituli id est agendum. Sed tamen hæc doctrina admittenda, quando nulla bona reliquerit, Episcopus, unde sepeliatur: si vero bona reliquerit, & ad Cameram Apostolicam pertineant, ex his funerandus est: vel si ad Ecclesiam pertineant, prout in multis ditionibus, ab Ecclesia expensæ istæ sunt refundendæ, ut Episcopi hærede.

78 Similiter dicendum de Vicario perpetuo, qui ex fructibus beneficii debet alimenta percipere, *c. Extirpanda* 30. *quia vero, de prabendis, Clement. que de Offic. Vicarii.* Ideoque si supersint reditus, & fructus Vicariæ, ex illis est sepeliendus: quapropter Medicis *q.* 4. *n.* 10. Lavor. *c.* 16. *n.* 39. non absque explicatione admittendi sunt, asserentes absolute expensis Ecclesiæ Vicarium perpetuum esse sepeliẽdum, quæ nisi in subsidium ad id non tenetur, quando deficerent bona Vicariatus perpetui.

79 Idque magis explicatur; potest enim aliqua Dignitas habere annexam Ecclesiam Parochialem, in qua ab Episcopo est deputandus Vicarius perpetuus, eum assignatione congruæ, ex Tridentino *sess.* 7. *de reform. c.* 7. quod id præcipit fieri, etiamsi in literis unionis sit clausula expressa, ut possit deserviri per Vicarios amovibiles, dummodo unio facta fuerit ante Concilium. Explicant Navarrus *cons.* 11. *de stat. Monach. n.* 9. Mena *var. lib.* 2. *q.* 10. *nu.* 39. Garzia *de Beneficiis*, 11. *p.* c. 2. *a n.* 5. Barbosa *in d. c. Extirpanda* 30. *de prabend. n.* 7. Hinc enim assignata congrua Vicario perpetuo, restant alii quamplures fructus, quos percipit Dignitas ab ipsa Ecclesia Parochiali, & in hoc casu non admitto doctrinam Medicis, & Lavorii, ut quando Vicarius perpetuus pauper decedit, ab Ecclesia ipsa sepeliatur; tunc enim expensæ istæ sunt erogandæ ab ipsa Dignitate, & eam possidente, ex fructibus, quos percipit ab Ecclesia Parochiali; nam fructus isti sunt separati a Fabrica Ecclesiæ, ad curam, & administrationem, illiusque personam administrationi inservientem: quapropter eorum est onus alere, & sepelire Vicarium perpetuum inservientem prius, quam possidentem Dignitatem. Ergo ex eis est sepeliendus Vicarius perpetuus, & non expensis Ecclesiæ; hæc autem tantum in subsidium tenetur, quando omnes fructus destinati ad curam illam deficerent: quo etiam modo explicandi sunt ipsi asserentes, Vicarium temporalem funerandum expensis Ecclesiæ, Medicis *d. q.* 3. *num.* 11. Lavor. *num.* 30.

80 Summus Pontifex expensis Cameræ Apostolicæ sepelitur, *ex Clem. Ne Romani, de Elect.* & Bulla S. Pii V. *in eligendis*. Cardinalis autem Legatus expensis Prælatorum Provinciæ, in qua est constitutus: idque intelligendum quando non habuerit reditus sui officii. Cardinalis vero non Legatus, si reditus suæ Ecclesiæ non habuerit, expensas præstabit Ecclesia. Nuntius Apostolicus non habens unde funeretur, expensis Cleri ubi mittitur, sepeliendus est. Visitator Apostolicus, expensis Provinciæ, ubi constituitur, Ubaldus *de can. port. c.* 13. Medicis *d. q.* 4. *a n.* 1. Lavor. *d. c.* 6. *a n.* 30. Collector Apostolicus ex salario deputato per Sedem Apostolicam funerandus erit, Medicis *ubi proxime, n.* 7. Lavor. *n.* 7.

81 Canonicus, ex fructibus suæ Præbendæ sepelitur, quos fecit suos. Idem est dicendum de fructibus duarum Præbendarum, si illas habuerat; si vero fructus non existent, de bonis hæreditatis tumulatur, quibus non existentibus, ex fructibus Præbendæ nondum susceptis, ut notatur *in c. Si Canonici* 2. *de offic. Ordinaris in* 6. Petrus Ubaldus *d. c.* 13. *n.* 5. Medicis *d. q.* 4. *n.* 12. Lavor. *d. c.* 16. *n.* 40. Coadjutor de reditibus Beneficii, cui præest, sepelitur, Lavor. *n.* 44. Medicis *n.* 16. Capellanus ex reditibus Capellaniæ; si vero simul cum Capellania habuerit Ecclesiam curatam, ex reditibus Ecclesiæ Curatæ, ubi residentiam faciebat, & curam impendebat, funeratur, Medicis *ubi proxime, num.* 14. Lavor. *n.* 42. Commendatarius, ex redditibus suarum Ecclesiarum, Lavor. *n.* 43. quæ quidem doctrinæ sunt intelligendæ, ut diximus supra, de aliis Prælatis, & Curatis.

82 Abbas Monasterii expensis Monasterii est sepeliendus, quando mensa Abbatis non est divisa; si tamen fuerit separata, mensæ expensis erit tumulandus; nam fructus illi sunt deputati ad sustentationem, & funeris expensas illius. Quod idem de alio quolibet Prælato Regularium dicendum est. Religiosus vero, seu Canonicus Regularis, expensis Monasterii sepeliendi sunt: quod si in partibus decesserit, Abbas, seu Prælatus tenetur mittere pecuniam, ut sepeliatur, *c. fin. de sepult. lib.* 6. Ubi DD. Medicis *d. q.* 4. *a n.* 27. Lavor. *c.* 16. *n.* 45. Si vero Monachus præest Beneficio manuali, quod est de membris Monasterii, de fructibus Ecclesiæ, cui præest, sepelitur, Ubaldus *c.* 13. *n.* 4. Medicis *n.* 28. Novitius vero, qui nondum Religionem professus est, ex suis bonis patrimonialibus sepeliendus est; si vero non habeat aliqua bona, Monasterii expensis sepulturæ datur. Quod idem dicendum de Monialibus nondum professis. Advertendum est tamen, quod si aliquid Monasterium jam receperit, retentis expensis, reliquum restituet, Medicis *q.* 4. *n.* 20. Lavor. *c.* 16. *n.* 46. Jul. Capponi *tom.* 5. *discept.* 325. *per tot.* Villalobos *tract.* 30. *difficult.* 4. *n.* 4.

83 Denique in calce hujus capitis agendum est nobis de privilegiis sumptuum funerum: & in primis funeris impensa ex omni hæreditate ante omnia est deducenda, *l. Impensa* 45. *ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quæsitum, ff. de Privileg. credit. l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. Ita ut etiamsi caduca fuerit hæreditas, ante solutionem cujuscunque debiti sit deducenda, *l. Papinianus* 8. §. 4. *ff. de inoffic. testam. l. Restituenda* 4. *C. de petit. hered. d. l.* 12. *par.* idque optima ratione; nam, ut dictum est, causa ista publica est, & magnæ pietatis, & religionis: quapropter non solum consideratur debitum, & æs alienum, *s. t. l. Si quis* 12. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi Asinius; sed etiam cum maxima prælatione omnium debitorum, Lavor. *c.* 16. *a n.* 6. Samuel *d. disp.* 4. *controv.* 15. *concl.* 6. Gamma *dec.* 308. *n.* 1. Garzia *de Expensis c.* 8. *n.* 18. Mena *var. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 3. *n.* 8. & minuit legitimam filiorum, Merlinus *de legitima, lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 15. Bossius *de Dot. c.* 19. *n.* 70. Itanzo *in Apparat. n.* 114. Quod quidem intelligendum est de expensis congruentibus, & necessariis ad qualitatem personæ. Si tamen magnæ fierent expensæ, id in præjudicium legatariorum erit admittendum, non vero legitimarum, ad quas semper jus benigne prospexit, ut bene considerat Gamma *dec.* 308. *n.* 2. Bossius *c.* 19. *n.* 70. *in fin.* Marchetus *tit.* 40. *de sepult. n.* 40.

84 Hinc etiam funeris impensa privilegiata est, & tacitam hypothecam pro se continet, quæ quidem pro ea repetenda conceditur creditori, §. *fin. inst. de leg. Falcid. l. penult. ff. de Religios. & sumpt. fun. l. fin.* §. *in computatione*, ubi DD. *C. de jur. deliber.* quapropter aliis creditoribus anterioribus præfertur. Quod quidem extendendum est, etiamsi tacitam hypothecam habeant, ut habet dos. Ratio est; nam ut bene considerat Surdus *dec.* 255. *n.* 11. funeris impensa continet causam publicam, & est utilitatis publicæ: quapropter præfertur utilitati privatæ, idcirco præfertur anterioribus creditoribus, etiam tacitam hypothecam habentibus. In dote tamen, licet DD. communiter hanc prælationem admittant, est aliqua difficultas; nam etiam continet causam publicam, ut habeat simile privilegium, *ex l.* 1. *ff. solut. matrim.* Ergo nequit doti præferri, ex vulgari regula, Privilegiatus contra alium privilegiatum nequit uti privilegio, *l. Sed & similes* 8. *in principio, ff. de excusat. tut. l. Assiduis, vers. in duabus, C. Qui pot. in pign. habeantur*, Peregrinus *de fideicomm. art.* 3. *n.* 70. Cevallos *q.* 756. *n.* 41.

85 Sed tamen adhuc in dote similis prælatio admittenda est. Ratio; nam mulier ipsa, quando maritus pauper est, nec habet unde funeretur, tenetur illum ex dote sepelire, ut diximus supra, Surd. *dec.* 255. *n.* 12. Ergo necessario debet concedi talis prælatio. Cæterum; nam licet in dote versetur utilitas publica, attamen major utilitas publica versatur in funeris impensis; regula enim illa procedit, quando privilegium æquale est, ut *in d. l. Assiduis, vers. in duabus*; non tamen quando unum privilegium fortius est altero, ut tradunt Sfort. Oddus *de Restit.* 1. *p. q.* 18. *art.* 4. *n.* 32. Gratian. *discept. tom.* 4. *c.* 661. *a n.* 13. Novarius *in Praxi elect. q.* 21. *n.* 10. Privilegium enim funerum impensæ est fortius, quam privilegium dotis, quia continet majorem causam publicam. Ergo non solum impensa funeris præferenda est anterioribus creditoribus habentibus tacitam hypothecam, sed etiam doti, Gomez *in*

l.30. Tauri, *n.* 2. Gregorius *in l.30, tit.13. p.5. gloss. final.* Azevedus *in l.12. tit.6. lib.5. Recopilat. n.4.* Mietes *de Majorit. 1. p. q.26. n.2.* Guttierez *pract. lib.2. q.72. a n.1.* Gratianus *d. c.94. a n.1.* Medicis *d. 2. p. q.5. n.73.* Rodriq. *de concursu*, 1. *p. art.3. n.2.* Bossius *d. c.19. n.70.* Lara *de Anniverf. lib.1. c.25. n.23.*

86 Sed est dubium grave, an funeris impensa præferatur creditoribus anterioribus, habentibus expressam hypothecam. Prima sententia negat, ex decisione textus *in l. Et si quis 14. §. Si colonus, ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi asseritur, funeris impensas esse præferendam personalibus creditoribus tacitam hypothecam habentibus. Ergo non habentibus expressam. Cæterum probatur; nam dos licet præferatur tacitæ hypothecæ anteriori, non tamen expensæ, ut est textus *in d. l. assiduis*. Ergo licet funeris expensa præferatur ereditoribus habentibus tacitam hypothecam, non ita expressam. Deinde pro hac sententia Nostrates ponderant legem 30. *Tauri*, legem 13. *tit.6. lib.5. Recopilat.* ubi decernitur, funeris impensam deducendam esse de quinto bonorum, ad cujus deductionem prius omnia debita ex hæreditate extrahantur. Unde supponitur, funeris impensam nullam habere prælationem aliis debitis. Ergo multo minus habentibus expressam hypothecam, Accursius *in l. impensa 35. ff. de Relig. & sumpt. fun.* Ripa *in l. quasitum 2. de privilegiis credit. n.8.* Negusantius *de pign. 2. membr. 5. p. n.28.* Novell. *de dot. p.10. limitat.9.* Vanderanus *de privilegiis credit. c.3.* Franch. *dec.51. per tot.*

87 Secunda sententia tenet contrarium, & deducitur ex decisione communi affirmante, funeris impensam prius esse deducendam, quam omne æs alienum, *l.1. §. penult. ff. de Relig. & sumpt. l. fin. §. in computatione, C. de jur. deliber. l. 30. tit.13. p.1.* asserens, prius esse deducendam funeris impensam, *Antes que paguen ninguna cosa de las mandas, que fizisse en su testamento, ni de las deudas que debia, en qualquiera manera que las deba.* Quæ verba jus commune declarantia ostendunt, non solum funeris impensam præferri tacitis hypothecis, sed etiam expressis, cum aperte dicant, esse præferendam omnibus anterioribus creditoribus, non solum tacitam, verum expressam hypothecam habentibus; hoc enim totum includit lex illa, dicens: *De qualquiera manera que las deba.* Cæterum ratione probatur; nam hoc privilegium prælationis, competens funeris impensis, nititur ratione juris divini, *Tob. c. 1. & 2.* tum *c.14. lib.2. Regum, c.2.* Tum Juris naturalis, & Civilis ratione & æquitate, *l.1. §. Interdum, ff. de mort. inferend. l. Si quis 12. l. At si quis 14. §. Interdum, l. Sunt personæ 43. ff. de Religios.* Idcirco tanquam naturale debitum censetur, Aristoteles *lib.1. Rhetor. ad Theodoctem, c. 13.* Plato *lib.4. & 12. de legibus*, Cicero *lib. 2. de legibus.* Quapropter funeris impensa non solum habet prælationem creditoribus anterioribus, habentibus tacitam, sed expressam hypothecam, cum etiam respectu omnium creditorum vigeat eadem ratio omnium jurium, tam divinorum, quam naturalium, & Civilium, Surd. *d. dec.255. n.16.* Azevedus *in l.13. tit.6. lib.5. Recopilat. n.8.* Duenas *reg. 397. nu.7.* Garzia *de Expensis, c.8. n.19. & 23.* Gomez *in d. l. 30. n.2.* Guttierez *in d. lib.2. q.72. a n.4.* Picbard. *in §. Cum autem 3. instit. de lege Falcidia, n.8. & in §. 30. inst. de Act. in l. Privilegia, n.30.* Rodriquez *d. 1. p. art.3. a n.3.* Mena *var. lib.1. q.7. art.3. num.11.* Osuald. *ad Donellum, lib.23. Comment. c.15. lit. E.* Iranzo *in Apparat. num.121.*

88 In hoc dubio in primis præmittendum, in præsenti disquisitione considerandum, non de omnibus impensis funeris esse difficultatem, quæ secundum qualitatem personæ debent fieri, aut quæ a testatore fuerunt præceptæ, sed tantum de impensis necessario faciendis in die obitus, veluti quod expenditur pro pulsatione campanarum, pro cera, sepulchro, Missa illius diei, oblatione, & alia necessaria ad funus; in his enim est difficultas; nam de aliis Missis, aut aliis oblationibus, vestibus lugubribus, & aliis ad pompam attingentibus, minime est disceptatio, ut constat ex legibus de prælatione debitorum loquentibus, quæ tantum agunt de necessariis ad funeris impensam, *l. Funeris sumptus 37. l. penult. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Covar. *in c. Raynaldus, de testam. §. 3. n.3.* Et ratione probatur; nam privilegium hoc solum conceditur, ne defunctus maneat insepultus, quod inhumanum est, Mena *n.11.* Ergo non debet intelligi, nisi in necessariis ad funus conficiendum, ut humatus relinquatur; non vero ad alia quantumvis pia facienda pro anima defuncti, Guttierez *d. q.72. nu. 5.* Gratian. *discept. d. c.94. n.17.* Bossius *d. n.70. in fine*, Rodriquez *d. art.3. n.11. & 12.* qui id extendunt ad expensas ultimæ infirmitatis, ex qua decessit, cum eadem sit ratio conservandi vivum, ac sepeliendi defunctum, Gomez *in d. l.30. Tauri, n.3.* Porzelin. *de invent. c.4. n.5.* Cancer. *var. 1. p. c.9. n.9.* Osuald. *ubi proxime*, Rodriquez *d. art. 3. n.10.*

In his igitur est difficultas, an impensæ istæ præferantur anterioribus crediroribus expressam hypothecam habentibus? Et in ea est admittenda secunda sententia affirmativa, ut est appositissimus textus *in l. Impensa 45. ff. de Relig. & sumpt. funer.* ibi: *Semper*; & ibi: *Omne creditum*. Quæ verba comprehendunt debitum etiam cum expressa hypotheca; generalitas enim illa nihil excludit, *l. 1. §. Generaliter, ff. de legat. præstat. l. fin ff. de pen. legat. c. Solita, de majorit. & obed.* Escobar. *de ratioc. c.7. n.47.* Gonzalez *ad regul.8. gloss.6. n.21.* suntque etiam jura Regia *in l.12. & 30. tit.13. p.1.* eadem generalitate loquentia, prout supra expendimus. Unde communiter Doctores deducunt, privilegium hoc extendendum etiam ad anteriores expressas hypothecas. Deinde ratio hujus prælationis similiter procedit, quando est tacita, aut expressa hypotheca; nam causæ publicæ interest æqualiter in uno, ac in alio casu defunctum insepultum non relinquere. Ergo sicut datur prælatio funerum impensis adversus tacitam, similiter adversus expressam hypothecam, ut bene considerat Gratian. *c.94. n.4.* Præterea causa ista publica prævalet plusquam privata crediroris habentis expressam hypothecam, ut patet. Ergo debet concedi prælatio etiam adversus eum. Denique textus *in d. l. 14. § Si colonus, ff. de Relig.* quem pro se adducunt contrarii, nihil concludit adversus secundam; nam ex eo quod dicat in specie coloni respectu inventorum, & illatorum, præferri funeris impensam, quia sunt tacite hypothecata, non tamen negat, præferri hypothecæ, sed loquitur tantum Consultus in una specie, in qua non erat, nisi tantum tacita hypotheca; quapropter nequit inde fieri argumentum concludens ad probandum, non esse præferendam funeris impensam expressæ hypothecæ. Igitur semper contra expressam hypothecam præferenda est funeris impensa, ut cum multis docet Gratian. *c.94. a num.* 2. Cancer. *cap.9. n.9.* Joseph. Ludovis. *decis.78. n.* 22. 89

Hinc adnotandus est Surd. *dec.112. n.4.* asserens hæredem acceptantem hæreditatem cum beneficio inventarii, si expensas funeris fecerit, eas de hæreditate retinere posse adversus creditores habentes expressam hypothecam, quia ex eo quod acceptavit cum beneficio inventarii, semper indemnis debet servari; non vero si alius tertius eas fecerit, ad quas repetendas non præfertur adversus creditorem habentem expressam hypothecam. Sed tamen Grat. *c.94. n.9.* Surdum non admittit, & recta ratione; quia licet hæres ob rationem Surdi habeat minus dubium retinendi expensas funeris adversus anteriorem tacitam hypothecam; attamen id non excludit, quin alius tertius agens actione funeraria, similiter præferatur, cum etiam in eo adsit alia causa habendi idem privilegium prælationis, nempe publica funeris, quæ potior est privati habentis expressam hypothecam, prout ipse Surd. scripserat *dec.55. nu.9. & dec.255. per tot.* Unde & mutuans creditor pecuniam ad funeris impensam, dum tamen constet, pecuniam mutuatam conversam fuisse ad illas expensas, similiter creditum illud præfertur aliis creditoribus habentibus expressam hypothecam, Gratian. *c.94. n.11.* 90

Est tamen aliquod dubium, an funeris impensa præferatur deponenti? Et in hoc dubio lex *9. tit.3. p.5.* inquit, funeris impensam esse præferendam in casu depositi, ibi: *Por razon de la sepultura*. Sed tamen sub distinctione resolvendum, an depositum sit factum alicujus rei existentis, & quæ potest a domino deponente revindicari, & tunc deponens est in ea præferendus, etiam contra funeris impensam. Ratio est; nam in re propria semper dominus est præferendus, prout est deponens in re per se existente, *l. Si ventri, §. In bonis, ff. de privileg. credit. l. Cum fundus 31. §. Servum tuum, ff. si cert. pet. d. l.9. tit.3. p.5.* Ergo etiam contra funeris impensas. Si vero depositum factum fuit in his rebus pondere, numero, aut mensura consistentibus, ut tantundem redderetur, quia dominium ad depositarium translatum est, funeris impensa præfertur, etiamsi expressam hypothecam habuerit, ut est textus *in l. 30. tit. 13. p. 5.* ubi Gregor. *gloss. fin.* quamobrem dicta lex, ex qua dubium istud exortum est, debet intelligi de hoc secundo modo depositi, ut ex ea constat, & recte distinxit Guttierez *q. 72. n.4.* 91

Hæc de jure communi dicta intelligantur, de jure nostro Regio circa præsentem quæstionem est major difficultas; nam *ex l. 30. Tauri, l.13. tit.6. lib.5. recopilat.* disposi- 92

tum

tum est, impensam funeris esse deducendam de quinto bonorum, jam debitis omnibus extractis, Spino *gloss. 2. n. 49.* quapropter ex eodem jure videtur funeris impensas minime aliis creditis præferendam, sive tacitam, sive expressam hypothecam habeant; aut tantum personalibus, ut existimavit Mathienzo *in d. l. 13. gloss. 3. & in l. 7. tit. 16. lib. 5. gloss. 2. n. 2.*

93 Sed tamen hæc doctrina Mathienzi communiter reprobatur, quia licet funeris impensa de jure Regio sit de quinto deducenda, ut aperte decisum est in dictis legibus: attamen sunt duo casus distinguendi, scilicet quando hæreditas est solvenda; & tunc prius omnia debita sunt solvenda, & ex reliquo deducitur quintum, ex quo solvuntur funeris impensæ. Si vero hæreditas solvenda non sit, sed tota in debitis solvendis consumatur, aut quintum non sufficiat, tunc prælatio concedenda est funeris expensis, etiam contra omnes creditores, sive tacitam, sive expressam habeant hypothecam, & intrant omnes doctrinæ de jure communi recensitæ, Covarr. *in c. Raynaldus*, §. 3. *n.* 2. Royas *in Epitom. success. c. 9. n. 23.* Guttier. *d. q. 72. n. 6.* Pichard. *in d. §. cum autem, inst. de leg. Falcid. num.* 10. Rodriquez *d. art. 3. n. 9. vers. Nec obstat*; Lara *de Capell. lib. 1. c. 25. n. 23. & 24.*

94 Deinde est alterum privilegium adversus creditores, nempe ut quando debitor defunctus non habeat unde solvat, neque cadaver sequestrati, aut aliquo modo detineri, ne sepeliatur, *l. fin. cum duabus seqq. Auth. Cod. de sepulchr. violat. l. 12. & 13. tit. 9. part. 7. l. fin. tit. 13. part. 1.* Et ratio est; nam ex ejus detentione nullum commodum creditoribus provenit. Tum corpus facillime corrumpitur, unde horrendus fœtor, & pestis valet generari: quamobrem justissime statutum est, ne aliquo modo, nec a Judice Ecclesiastico ex instantia creditorum detineatur, Grammaticus *dec. 82.* Lara *de Anniverſ. lib. 1. c. 52. n. 9.* Gomez *var. tom. 2. c. 11. n. 56.* Baeza *de inope debit. c. 1. n. 29.* Covar. *lib. 2. var. cap. 1. n. 10.* Garzia *de expensis, cap. 8. nu. 19.* Menochius *de Arbitrariis, casu 487. n. 16.* Marchetus *tit. 40. n. 40.*

95 Est vero dubium, an quando debitum est liquidum, & executivum per instrumentum guarentigium, possit corpus defuncti sequestrari, aut detineri, ne sepeliatur donec debitum solvatur? Prima sententia affirmat; nam jura interdicentia, ne cadavera detineantur pro aliquo debito, debent intelligi quando debitum non est liquidum, & in disquisitione causæ multum temporis est impendendum; tunc enim ob corporis corruptionem minime est detinendum: non vero quando causa executiva est, & liquida, ac breviter discutienda; quo quidem casu nullo modo procedit illud inconveniens. Præterea in his instrumentis persona, & bona obligantur: quapropter si debitor non habeat bona, aut fidejussores non dat, carceri mancipatur, & detinetur, Parladorius *lib. 2. rer. quot. c. fin. 5. p. §. 5. per tot.* Bolanos *in curia*, 2. *p.* §. 17. Ergo similiter dicendum, quando fuerit defunctus, non enim per mortem ab illa obligatione liberatur. Tenent Angelus *in Auth. Ut defuncti funera, &c.* §. 1. Hippolytus *sing* 119. Segura *in l. Si ex legaticausa, ff. de verb. obligat. n. 37.*

96 Secunda sententia communis & contraria tenenda est, quia jura interdicentia, ne funus detineatur, summa æquitate, humanitate, & Reipublicæ bono nituntur: quapropter etiamsi debitum liquidum, & executivum sit, nequit funus detineri, nec corpus sequestrari. Tum quia nulla causa ita est brevis, ut prius cadaver non corrumpatur; prompte enim cadavera humana, sicut & cætera, corrumpuntur, & citius quæ sanguine prædita sunt, quod calido simul, & humido temperamento sint, quorum utrunque principium corruptionis est, S. Thomas 3. *p. q.* 51. *art.* 3. Paulus Zacchias *q. Medicolegal. lib. 4. tit. 1. q. 10. a n. 1.* quapropter semper durat illud inconveniens corruptionis, horroris, & pestis, si quamcito non funerentur, etiamsi debitum liquidum, & executivum sit. Denique in libero homine, & ejus corpore, non cadit pignus, seu hypotheca, *l. qui filios 6. Cod. quæ res pign. oblig. possunt, c. ex rescripto 9. de jurejur.* Ergo nullo modo cadaver valet pro debito detineri, etiam pro debito liquido, & executivo, Gomez *in d. c. 11. n. 56.* Rodriquez *d. 1. p. de concursu, art. 3. n. 7.* Parladorius *d. lib. 2. 5. p. §. 4. n. 26.* Spino *in Specul. testam. gloss. 2. n. 12.* Bolanos *in Curia*, 2. *p. §. 16. in fine.* Menochius *d. casu 487. n. 20.* Guttierez *de juram. 2. p. c. ... nu. 17.* Salgado *de Regia protect. 2. p. c. 8. n. 74.*

97 Qui *n. 72.* asserit, minime esse recipiendam appellationem, etiamsi creditor appellet a decreto, ne funus detineatur, sed statim humetur, *ex c. ex p. 5. de sepultur.* ubi dicitur, appellationem funus non suspendere. Tum quia corruptio corporis instantanea est, nec paritur dilationem; quo quidem casu non admittitur appellatio, *l. fin. ff. de Appellationib. recipiend.* Ergo nec impræsentiarum est admittenda, ut etiam tenet Pichard. *in princip. inst. de interdict. n. 138.* Ayllon *ad Gomez, d. c. 11. n. 57.*

Est tamen aliquis casus, in quo recte cadaver detinetur, 98
& sequestratur, nempe manifesti usurarii, qui licet de facto non restituat, aut ejus hæredes cautionem præstent de reddendis usuris, Judex tamen Ecclesiasticus recte detineri præcipit, donec fiat restitutio, aut cautio ab hærede præstetur; quia aliter nequit sepeliri, etiamsi in suo testamento restituere jubeat, *c. quanquam* 2. *de usuris, in 6.* Zerola *verb. Funus, vers. 3. 1. p.* Faria *ad Covar. l. 2. c. 1. nu. 73.* Salgado *d. c. 9. n. 75.* Alias creditor petens ut cadaver propter debitum sequestretur, aut detineatur, pœna amissionis debiti, & pecuniaria plectitur, *l. fin. Cod. de sepulchr. violat. l. ult. tit. 13. p. 1.* Marchetus *tit. 40. n. 38* Menochius *d. casu 387. n. 16.* Vela *de delict. tit. 21. sepulch. violat.* Faria *d. n. 73. in fin.*

CAPUT VI.

De testatis, & intestatis, circa funeris impensas, & alia opera pia. Et elucidantur lex 30. Tauri, lex 13. *tit. 6. lib. 5. Recopilat.* & lex 32. Tauri, lex 6. *tit. 4. lib. 5. Recopilat.*

SUMMARIUM.

Testatores, relictis filiis legitimis, de reliquo disponere possunt pro funeris expensis, & pro sua anima. Legitima ascendentium de jure communi est quarta pars bonorum: de jure vero Castellæ duæ partes, n. 1.

Legitima descendentium de jure communi est triens, aut semis, secundum numerum liberorum: de jure autem Castellæ omnia bona sunt legitima descendentium, excepto quinto, de quo ad libitum disponit testator: de tertia vero parte non nisi inter descendentes, n. 2.

An pater disponere possit ultra quintum ad funeris expensas, & bonum suæ animæ? Aliqui negant, n. 3. Legitima est debitum de jure naturali & Civili, ibid.

Alteri affirmant. Donationes remuneratorias minuere legitimas, plures asserunt. n. 4.

Verum alii asserunt, hanc secundam sententiam admittendam si pater ditissimus fuerit, & filii amplam hæreditatem percipiant, n. 5.

In foro conscientiæ asserendum videtur, posse patrem ultra quintum aliquid disponere ad funeris expensas, & alia opera pia, n. 6.

Sed contrarium defenditur. Leges legitimarum justæ sunt, & conformes juri naturali, & divino. Princeps habet potestatem obligandi in foro conscientiæ; etsi leges non declarent, obligant tamen, n. 7. Verum pater ditissimus aliquid poterit excedere ultra quintum ob parvitatem materiæ, n. 7.

In foro fori, absolute loquendo, pater non poterit excedere ultra quintum, & si excedat, reducitur. Donationes remuneratoriæ in meliori sententia non minuunt legitimas, n. 8.

An filius possit excedere ultra tertiam partem ad funeris expensas, & opera pia, in præjudicium legitimarum ascendentium? Expenditur lex 30. Tauri, n. 9. Et ponitur ratio dubitandi, ibid. Resolvitur negative, n. 10.

Est casus, quando ultra quintam, vel tertiam partem pater potest excedere, vel filius, nempe quando ad funeris expensas, & Missas necessarias secundum qualitatem personæ, nec quintum, nec tertia pars sufficeret. Æs alienum censentur hæ expensæ necessariæ, quando quintum, vel tertia pars non sufficit, n. 11.

An valeat dispositio ultra quintam, vel tertiam partem bonorum ad funeris expensas, & alia pia opera, si ascendentes, vel descendentes consenserint? Ponuntur rationes negantes. Pactum de non succedendo non valet, n. 12.

Sed contrarium defenditur. Si patre dictante, filius se exhæredem scripserit, remanet exhæredatus. Gravamen potest imponi in legitima, si filius consentit, etiamsi juramentum non interveniat, n. 13.

Explicatur textus in l. Si quando 35. §. Illud 1. Cod. de inoffic. testam. *n. 14. Et respondetur rationibus dubitandi, n. 15. & 16.*

Est majus debitum, quando filius habuerit descendentes, vel pater alios filios, an possit praestare consensum, ut testator disponat ultra quintam, vel tertiam partem, ad has expensas, vel alia opera pia? Prima sententia negat. Filius habens creditures nequit consentire, ut pater de sua legitima disponat. Nec qui habet successores legitimos, potest nec in vita, nec in morte aliquid disponere in praejudicium eorum, numer 17.

Secunda sententia tenet contrarium. In vita patris legitima non debetur, nec parentibus, vivente filio, n.18. defenditur hac sententia, a n.19. Non est alienatio bonc-consensum praestare, sed non acquisito. Non dicitur in fraudem creditorum, ibid.

Si hac licentia, aut consensus praestitus fuit ex intervallo ante actum testandi, non sustinetur, nisi jurata, n. 20.

Quid vero, si filius habens descendentes, aut ascendentes alios filios, & post factum testamentum approbaverit dispositionem piam in legitima, an sit validum? Non est quaestio, si approbatur judicio generali: tunc enim certum est non valere, n.21.

Si consensus approbans est specificus. Prima sententia negat valere, n.22. Secunda sententia tenet affirmative, n.23. Admittitur, n.24.

Sed an agnita haereditate possit filius habens descendentes approbare dispositionem piam ipsius patris contra creditores? Negarunt aliqui. Sed in specie approbatio valebit in illa parte, de qua ipse disponere valet ad causam piam, n.25.

Examinatur Calderinus asserens, patrem expendentem dimidium bonorum in expensis funeris, & aliis piis dispositionibus, non esse admittendum, sed integre legitimas deducendas esse, & dimidium reliqui in illis piis dispositionibus expendendem. Admittitur prima pars hujus asserti, quatenus ad reliquum dicitur totum in illis dispositionibus piis expendendum, nu.26.

Gravamen impositum tollitur de legitimis, & in reliquo sustinetur, & idem in legatis, ibid.

An quando pater totum quintum in funeris expensis, & legatis piis expenditur, verum debeat alimenta filio spurio, minuenda sint legata pia propter alimenta? Videtur negative respondendum. Debita extrahuntur de tota haereditate, n.27.

Sed de jure Castellae contrarium est tenendum, quando testator filios legitimos habuerit, etiamsi ad alimenta fuerit condemnatus, n.28. Secus si non habuerit filios, aut descendentes, n 29.

Pater potest duobus filiis ligare duo quinta, prout ibidem explicatur, n. 30. Sed dubitatur, ex quo quinto deducenda sint funeris expensa, & alia legata pia, ibid.

Aliqui dicunt ex secundo quinto deducenda, quando pater in vita primum quintum irrevocabiliter reliquit, n.31.

Si pater legavit quintum extraneo, & aliud quintum filio, ex quinto extranei deducenda sunt expensa, & legata pia, n.32.

Si vero duobus filiis duo quinta legasset, ut proprie quinta, unum solum valet. Difficultas est, quando constaret, n.33.

Refertur casus, quando in vita pater irrevocabiliter legavit: & tunc dicunt DD. de secundo quinto esse deducendas expensas, & legata pia, n.34.

Sed contrarium defenditur, a n.35. In quinto irrevocabiliter donato intelliguntur excepta expensa funeris, & alia legata pia, &c. ibid.

Fit instantia, & respondetur, n 36.

Quando quintum donatur filio in vita, & in morte alteri filio aliud quintum, praesumitur tertia pars secundum, n. 37. Expenditur lex 26. Tauri, n.38. Resolvitur, de primo quinto esse expensas, & legata pia deducenda, n.39.

Pater in suo testamento potest duo quinta suis filiis relinquere, & ibi explicatur. Interpretatur textus in l. 28. Tauri, n. 40. & 41.

In hac specie dubitatur, de quo quinto sint deducendae expensa funeris, Missae, & alia legata pia. Aliqui dicunt de secundo, sed de primo asserendum, n.42.

Expensa funeris prius deducuntur de quinto, quam alia legata; si quintum non sufficiat, deducuntur de aliis bonis; si legatum fuerit quintum, & tertia pars, quod deficit de quinto, extrahitur de tertio, n.43.

Commissarius datus ad testandum, tenetur totum quintum expendere pro funeribus, & anima defuncti, nisi filios, aut descendentes habuerit, si aliud non disponit testator. Explicatur lex 36. Tauri, n.44. De jure communi non admittitur commissarius. De Jure Canonico intelligitur datus ad bona distribuenda inter pauperes, ibid.

An quando testator habet filios, & descendentes legitimos, possit commissarius totum quintum expendere pro funeralibus, & anima defuncti? Prima sententia affirmat, n. 45. Secunda negat, n.46.

Expenduntur leges Regiae, & obscuritatis nota designatur, n.47. & 48.

Explicatur dubium. Aliud est commissarium teneri totum quintum pro anima expendere, quando ad sunt descendentes, seu ascendentes: aliud, an possit, si sibi visum fuerit. Si sunt descendentes, aut ascendentes, non tenetur; secus si tantum Collaterales, n.49. & 50.

Sed an quando sunt ascendentes, aut descendentes, possit commissarius totum quintum expendere? Respondetur affirmative, absolute loquendo, n.51. Defenditur, n. 52. Quando est dubium, pro anima est pronunciandum, ibid.

Limita, quando totum quintum expendere non fuisset necessarium, ut in exemplo adducto, n.53. Idem si fuissent plures filii, quibus ad alimenta damnum irrogatur, expendendo totum quintum, n. 54.

Quando defunctus moritur intestatus, & non habet heredes, tunc Judex ex bonis defuncti facit expensas funeris, & alia opera pro anima, vendendo prius bona mobilia, quam immobilia, n.55.

Si vero fuerint heredes, ad eos pertinet id agere, & in Castella quintum expendunt, secundum qualitatem personae, n.56.

Verum in aliquibus ditionibus consuetudo est, ut Judex se intromittat, vel Parochus, aut Vicarius Foraneus ad hanc dispositionem animae usque ad mediocrem quantitatem. In Castella consuetudo est, ut Judex disponat de quinto, & consuetudo ista defenditur, num. 57. Nemo potest esse Judex in causa propria, ibid.

An haec consuetudo debeat esse immemorialis? Affirmandum videtur, nu. 58. Sed sufficit ordinaria praescriptio, n. 59.

Defenditur, num. 60. Consuetudo praeter jus praescribitur ordinaria praescriptione: sed contrarium statuitur, ibid.

Sed quis sit Judex competens ad faciendas has dispositiones pias intestati? Videtur asserendum, dari praeventionem inter Judicem Ecclesiasticum, & saecularem. Causa pia est mixti fori. Judex saecularis executor piarum voluntatum cognoscit aliquando circa spiritualia, & partim spiritualia, & temporalia, numer. 61.

Sed contrarium defenditur late, a num. 62. In spiritualibus nequit laicus se intromittere, nec in aliis temporibus inseparabilibus ab spiritualibus. Judex Ecclesiasticus cognoscens de legatis piis, etiam cognoscit de profanis, ibid. Jus nunquam concedit facultatem imperfectam, ut actus imperfecti fiant, numer. 63.

Voluntas praesumpta est defuncti, ut pro sua anima prospiciat post mortem, qui in vita eam rexit, n. 64.

Aliqui negant, Judicem laicum posse cognoscere de legatis piis, quorum sententia admittenda, si legata sunt spiritualia, n.65.

Judex laicus nequit se intromittere in his dispositionibus, & decretis ab Ecclesia, num. 66.

Fit instantia, n.67. Respondetur, n.68. Ecclesia dat potestatem testatoribus, ut disponant de spiritualibus ad bonum suae animae, quod non concedit Judicibus saecularibus, ibid.

Respondetur fundamentis contrariis. Quando disponunt Judices de intestatis, non sunt executores, sed dispositores. Judex saecularis, licet aliquando disponat circa spiritualia, admittitur solum quoad factum, & sic agnoscit de Decimis, & de Matrimonio, n.69.

De jure communi in his intestatis disponit Judex de quota necessaria, secundum qualitatem personae, bonorum & occupationis, observatis quibusdam circumstantiis, de quibus ibi, n.70. & 71.

An in nostra Castella totum quintum expendendum sit in his intestatis? Prima sententia negat, sed concedit tantum secundum qualitatem personae, n.73.

Secunda sententia distinguit, quando intestatus reliquerit necessa-

necessarios heredes; tunc enim totum quintum erogandum non est; secus si tantum collaterales, n.73.

Admittitur hæc sententia, quando sunt heredes collaterales: Si vero fuerint herodes necessarii, arbitrio Judicis relinquitur, an totum quintum, an minus debeat expendi, n.74.

Quid dicendum, quando testator fecerit testamentum, & nihil de expensis funeris, & Missis, & aliis piis locutus fuerit? Et tunc quintum expendendum est, cum distinctione supra relata, n.75.

Sed est difficultas, an tunc judex se intromittere possit ad dispositionem intestati quoad pia? Affirmative respondendum videtur, n.76.

Sed contrarium defenditur. Consuetudo contra jus non extenditur ad alium casum. Consuetudo, quæ sit irrationabilis per extensionem, non extenditur, n.77.

1 UT plurimum testatores in suis testamentis disponunt ea, quæ ad funeris impensas, & ad bonum suæ animæ conveniunt, per eleemosynas, & alia opera pia: quod quidem ita observandum est, ut si habeant legitimos hæredes, & necessarios, non de omnibus disponere possint; sed relictis legitimis, de reliquo pro funere, & pro sua anima ad libitum disponere possunt. In nostra Castella illud est expeditum, quod si habuerint testatores tantum ascendentes legitimos, quibus legitima debetur, minime possit testator disponere, nisi de tertia parte bonorum circa funus, dispositionesque alias ad animæ bonum, vel in alia re, quæ magis ei placuerit, *l.6. Tauri, l.1.tit.8. lib.1. Recopilat.* De jure autem communi legitima ascendentium erat quarta pars, hodie autem triens, *Auth. Novissima, Cod. de inoffic. testament.* ubi Castrensis *n.5.* Bart. *in l. Pater Filium, ff. de inoffic. testament. n.8.* Cancer. *1. p. var. cap. 3. num. 1.* Franchis *decis.* 47. Riccius *collect.* 105. *part.* 1. Merlin. *de legitima, lib. 1. tit. 2. q. 12.* quia a testatore relicta, de reliquo ad libitum poterit filius disponere circa funeris impensas, & alia opera pia, vel ad profana, prout sibi
2 placuerit.

Si vero habuerit descendentes, veluti filios, nepotes, aut pronepotes, de jure communi legitima eis debetur, nec quicquam poterit testator disponere in præjudicium illorum, se de bonis superstitibus; est enim eodem jure, aut triens, aut semis, secundum numerum liberorum, nam si testator quatuor liberos, aut pauciores habuerit, triens legitima est; si vero quinque, aut plures, dimidia est pars bonorum, *Authent. de trient. & semiss. §. Hæc nos, Authent. Novissima, C. de inoffic. testam.* Canecrius *dict. cap. 3. n. 1.* Valasco *de Part. cap. 17. n. 1.* Vela *dissert. 11. n. 77.* D. Olea *de Cess. tit. 4. q. 5. num. 15.* Molina *de Just. tract. 2. disp. 158.* De jure nostro Regio omnia bona patris sunt legitima filiorum, & aliorum descendentium, excepto quinto, quem poterit ad libitum expendere, & de eo disponere ad funeris causam, & bonum suæ animæ, vel inter extraneos; de tertia vero parte, licet pater possit disponere, erit tantum inter descendentes, *l. 17. & l. 30. cum sequentibus Tauri, l.7. tit.6. lib. 5. Recopilat.* Gomez *in l. 17. Tauri, num. 1.* Valasco *de Part. d. c.17. n. 2.* Pichardus *in §. fin. inst. de inoffic. donat. num.* 39. Menchaca *lib.*
3 *2. de success. creat. §. 20. n. 192.*

Verum est dubium, quod alibi tetigimus, an pater possit disponere ultra quintum ad funeris expensas, & alia opera pia, ad bonum suæ animæ? Et communiter negatur, id fieri posse a patre in præjudicium legitimorum filiorum. Et ratio est; nam legitima consideratur in jure tanquam debitum de jure naturæ, & Civili, *l. nam etsi Parentibus 15. 15. ff. de inoffic. testam. l. Scripto 6. ff. Unde lib. l. Cum ratio 6. ff. de bon. damn.* Gomez *var. lib. 1. c. 1. n. 2.* Sed testator nequit in præjudicium creditorum, nec funeris expensas, nec alia opera pia disponere. Ergo nec in præjudicium legitimarum. Et confirmatur; nam solvere debita, & legitimas est justitia: ast hæc opera pia non ex aliqua obligatione, sed ex pietate, & charitate procedunt, Ergo contra legitimas filiorum nihil ultra quintum poterit pater dispooere, etiamsi sit in causa funeris, aut alterius operis, quantumvis pii, Bald. *in Authent. Hoc amplius, C. de fideicomm. col. 1. vers. Respondeo,* Valasco *de part. c. 17. n.8. & 24.* Merlinus, Bossius, & Iranzo relati *c. anteced. n.82.* Purpurat. *cons. 248. num. 2.* Cyriac. *controvers. 304. n.17.* Guttierez *pract. lib. 3. q.62. a num. 2.* D. Olea *de cess. tit. 4. q. 5. n. 15.* Sanchez *de Matrim. lib. 6. disp. 36. n. 6.*

4 Alteri tenent contrarium, & concedunt licentiam parentibus, ut ultra possint disponere ad funeris expensas, & alia opera pia pro sua anima: & ducuntur; nam hæ expensæ ut æs alienum considerantur; tum & alia opera pia considerantur donationes remuneratoriæ, quæ fiunt Deo Optimo Maximo, ob beneficia quotidie ab eo suscepta; æs enim alienum certum est minuere legitimas, quod & similiter faciunt donationes remuneratoriæ. Tenuere Lupus *in Rub. de donat. §. 50. n. 12.* Gomez Arias *in l. 26. Tauri, n. 9.* Castillo *in l. 29. Tauri, n. 29.* Azevedus *in lib. 5. tit. 2. lib. 2. Recopilat. n. 30.* Navarr. *in Man. Hisp. c. 28. addit. ad n. 36.* Ergo similiter funeris expensæ, & alia opera pia minuent legitimas, & pater poterit ultra quantitatem a lege taxatam aliquid amplius ad res istas relinquere. Cæterum de jure nostro Regio probatur *ex l. 30. Tauri,* ubi asserit, de quinto tantum esse deducenda legata liberalia, & gratiosa; hæ enim expensæ funeris sunt æs alienum: tum alia opera pia, donationes remuneratoriæ, & non gratiosæ, ut dictum est. Ergo possunt deduci de tota hæreditate, & consequenter valida erit talis dispositio in præjudicium legitimarum, Vega *in Summa, lib. 5. casu 295.* qui asserit id admittendum saltem in foro conscientiæ, Rodriquez *in Summa, tom. 2. c. 93. n. 2.* Lopez *1. p. instruct. conscient. c. 160. conclus. 7.* Sotus *in 4. dist. 41. q. unic. art. 4.*

Tertia sententia asserit, non semper patrem posse excedere legitimam filiorum, nec ad funeris expensas, & alia opera pia, sed tantum quando ditissimus fuerit, & filii opulentam hæreditatem percipiunt; tunc enim si aliquid amplius excedat circa dispositiones istas, cassum non erit, nec ad legitimam reducetur; nam cum filii opulentissimam hæreditatem, & legitimas percipiant, nullum præjudicium recipiunt, aut parvum, quod non est in consideratione; quapropter sustinebitur talis dispositio, Suarez *in l. Quoniam in prioribus, in declarat. ff. Regni, limit. 1. n. 2.* Azevedus *in l. 2. tit. 8. lib. 5. Recopilat. n. 67.* Baeza *de meliorit. filiab. c. 27. n. 29.* 5

Hæc difficultas in utroque foro est discutienda. In foro conscientiæ aliqui dixerunt, leges legitimarum non obligare. Et ratio est; nam in illo foro tantum alimenta filiis debentur, non vero aliqua certa portio, prout est in Jure Civili; idcirco leges illæ ad forum fori debent deservire, non vero ad conscientiam, ut scripsit Ludovicus a Concepc. *1. tom. exam. Theol. Mor. tract. 2. casu 4. num.* 47. Unde secunda sententia sumit probabilitatem, dicens ultra legitimam filiorum posse patrem aliqua disponere, vel ad funeris expensas, vel ad aliam causam piam. 6

Sed adhuc in hoc foro teneo contrarium; nam leges legitimarum justæ sunt, & magna consideratione factæ, ne status liberorum minuatur, ut augmentum Reipublicæ Christianæ, & Christianorum numerus floreat, defensio Ecclesiæ, & Regnorum Catholicorum, relicta quantitate sufficienti, ut parentes suæ animæ consulant; idque totum conforme juri naturali, divino, & positivo, ut late explicant Molina *lib. 2. de primog. cap. 1. nu. 14.* Menoch. *lib. 4. præsumpt.* 33. Castillo *lib. 3. controvers. cap. 5. a nu.* 33. Carleval. *de Judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 25. n. 19.* Antunez *de donat. lib. 1. p. 3. c. 18.* quapropter non solum obligant in foro fori, verum etiam in foro poli, prout etiam aliæ leges præceptivæ, & dispositivæ Principum, habent efficaciam obligandi in foro conscientiæ, ut est assertio, vel de fide, aut proxima fidei, ex illo Pauli *ad Romanos c. 13.* ibi: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Qui autem ei resistunt, sibi ipsis damnationem acquirunt.* Ubi dominationem non solum intelligunt patres apud ipsos Principes, sed & apud Deum, ut explicat Chrysostomus *homil.* 23. D. Thomas *1. 2. q. 96. art. 4.* Bellarmin. *tom. 2. lib. 3. de laicis, c. 11.* Turrian. *adversus Magdeburg. cap. 9.* Layman *in Summa, l. 1. tract. 4. cap. 14. a num. 1.* Bonacina *de legibus, disput. 1. q. 1. punct. 7. §. 1. proposit. 1. a num. 1.* Suarez *de legibus, l. 3. cap. 21. per tot.* & etiamsi non declarent, obligant, quando materia gravis est, ut est impræsentiarum. Sot. *l. 1. de just. qu. 6. art. 4.* Becan. *tract. 3. cap. 6. qu. 3. num. 11. & 16.* Clavis Regia *lib. 3. cap. 7. num. 29.* Filliuc. *in Summa, tr. 21. cap. 11. q. 8. num. 421.* quapropter asserendum, leges legitimarum in conscientia obligare, prout in foro exteriori, adversus quas nequit pater absque gravi peccato notabiliter excedere, etiam pro expensis funeris, vel alterius causæ piæ. Unde Doctores tertiæ sententiæ non solum in foro fori, sed & poli admittendi sunt, quatenus dicunt, patrem habentem ditissimam hæreditatem, posse aliquid excedere ultra legitimas ad causam piam pro sua anima; nam, ut diximus, solum peccabunt, quando notabiliter excedent, gravi culpa; venialiter tamen, si materia non sit gravis. Verum respectu tam amplæ hæreditatis, si ali- 7

quid modicum excedant, materia parva censenda est, sed parum pro nihilo reputatur, *l. 1. §. proinde, ff. de Ædil. edict.* *c. Coram dilecto 34. de offic. delegat.* Hippolytus *sing.* 276. Mangilius *de imput. q.* 51. *n.* 7. Marius Antonius *l.* 2. *var. resol.* 18. *n.* 6. Unde nec venialiter deliquerit.

8 In foro tamen exteriori neutiquam admittenda est secunda sententia, absolute loquendo, sed prima asserens, patrem non posse excedere, nec quoad expensas funeris, nec quoad alia opera pia, ultra partem a jure sibi permissam, ut est de jure Regio quintum bonorum; quin potius si de facto excedat, reductio ad quintum facienda est, *l.* 13. *tit.* 6 *lib.* 5. *Recopilat.* Et ratio est; nam cum legitima debitum sit filiorum, & necessario eis relinquenda, *l.* 17. *tit.* 1. *p.* 6. Gomez *in l.* 14. *Tauri*, *n.* 80. si extra quintum excedat, etiam propter funeris expensas, vel alias causas pias, id non erit pium, sed grave peccatum, perpetratum in præjudicium filiorum, ut bene considerat Covarruv. *in c. Cum in officiis, de testament. n.* 6. & 7. Guttierez *de juram.* 1. *p.* *c.* 5. *n.* 28. & *l.* 2. *q.* 72. *n.* 4. Ergo minime poterit excedere ultra quintum, ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; & si de facto excesserit, reductio facienda est ad quintum. Deinde donationes remuneratoriæ in meliori sententia non sunt extrahendæ, nisi de quinto hæreditatis; nam licet ex debito morali procedant, non tamen ex aliquo debito justitiæ, ut deducantur de tota hæreditate, *l.* 8. *tit.* 4. *p.* 5. ubi Gregor. Guttier. *de jurament.* 1. *p.* *c.* 5. *a n.* 24. & *l.* 3. *pract. q.* 43. *n.* 16. Angulo *de Meliorat. l.* 1. 2. *gloss.* 12. *n.* 17. Pinellus *in l.* 1. *C. de bon. matern.* 3. *p.* *n.* 60. Sanchez *d. l.* 6. *disp.* 36. *n.* 4. Unde licet dispositio funeris expensarum, & alia opera pia sint remuneratoriæ donationes, Deo præstandæ, de quinto sunt deducendæ, non vero tanquam debitum ex tota hæreditate: quare nec pater ultra quintum ad has dispositiones potest disponere; & si de facto disposuerit, debet fieri reductio ad quintum. Cæterum; nam ut scripsit Sanchez *disp.* 36. *n.* 6. hæ piæ dispositiones minorem habent rationem debiti, quam donationes remuneratoriæ; quia donatio remuneratoria est debitum ex gratitudine, ex qua etiam hæ piæ dispositiones non debentur. Ergo licet remuneratoria donatio deduceretur ex tota hæreditate, ex sententia aliquorum Doctorum, non bene infertur, etiam esse deducendas expensas immodicas funeris, & alia opera pia; quin si quintum excedant, sunt omnino reducenda, ut bene differit D. Olea *d. tit.* 4. *q.* 5. *n.* 15. Vela *dissert.* 43. *num.* 7.

9 Sed est majus dubium, an hæc resolutio sit admittenda in legitimis ascendentium, ita ut si ultra tertiam partem testator disposuerit ad funeris expensas, & alia opera pia, valida sit dispositio? Et affirmandum videtur, *ex l.* 30. *Tauri*, ubi solum dicitur, patrem testatorem non posse pro anima disponere ultra quintum, etiamsi expresse id ab eo fuerit dispositum; non tamen loquitur de legitima ascendentium. Ergo si testator ad funeris expensas, vel ad alia opera pia, ultra tertium bonorum disposuerit, expresse id validum erit. Et confirmatur; nam legitima ascendentium tantum a jure positivo concessa est ad solatium liberorum amissorum, nec ita debita est, prout legitima liberorum, *l. Nam etsi* 15. *ff. de inoffic. testam. l. Jure succursum* 6. *ff. de jur. dot. l. Scripto* 6. *in fin. ff. unde l.* 4. *tit.* 13. *p.* 6. *l.* 6. *Tauri*. Ergo si expresse testator ultra tertiam partem bonorum disposuerit ad funeris expensas, vel ad alias causas pias, id erit sustinendum.

10 Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum. Et ratio est; nam eadem ratio, quæ procedit in legitima filiorum, est in legitimis ascendentium, cum etiamsi de Jure Civili debeantur, vere, & ex justitia eis debentur. Ergo sicut est gravis culpa, & non opus pium, quintum excedere ad funeris expensas, & alia opera pia, respectu filiorum: similiter nec excedere tertiam partem respectu ascendentium: quapropter leges Regiæ disponentes funeris expensas, & alia opera pia ea solo quinto, & non ultra, esse extrahendas, etiamsi contrarium disposuerit testatur in præjudicium filiorum, similiter sunt extendendæ ad legitimas ascendentium. Idque aperte disponere videntur lex 6. Tauri, & lex 1. *tit.* 8. *l.* 5. *Recopilat.* ubi filiis, & aliis descendentibus conceditur disponere ad bonum suæ animæ, solum in tertia parte bonorum, non vero ultra. Ergo etiamsi disponant, nullum, & irritum erit, Castill. *in d. l.* 6. *verbo por su Alma*, Mathienzo *in d. l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 8. *n.* 8.

11 Ast vero, licet absolute loquendo, supra tradita sint admittenda: ast est casus, quando ultra quintum, vel tertiam partem bonorum, expensæ funeris, non vero alia opera pia, sunt deducendæ, & ad id filii, descendentes, seu ascendentes poterunt compelli, scilicet quando ad funeris expensas, & Missas necessarias secundum qualitatem personæ, nec quintum, nec tertia pars bonorum sufficeret. Et ducor; nam Jura Regia non loquuntur, nisi quando quintum, aut tertia pars bonorum sufficeret ad funeris expensas, & aliquas Missas, secundum qualitatem personæ; non vero in hoc casu irregulari, quando non sufficerent. Ergo quamvis expensæ istæ excedant legitimas, sive ascendentium, sive descendentium, sunt tamen erogandæ, & ad illas compellendi. Cæterum hæ expensæ funerum, stricte, & secundum qualitatem personæ, quando hæreditas non sufficit, etiam respectu legitimarum, considerantur uti æs alienum, *l. Papinianus* 8. *§. quarta*, *ff. de inoffic. testam.* Crass. *de success. §. Legitima*, *q.* 1. *n.* 3. Petra *de Fideicomm. q.* 15. *n.* 17. Cyriac. *controvers.* 304. *n.* 12. *tom.* 2. Ergo sicut æs alienum detrahitur ante legitimas, similiter funerum expensæ necessariæ, etiamsi quintum filiorum, aut tertiam partem, respectu ascendentium excedant: quo in sensu possunt admitti D. Theologi, relati, *numer.* 4.

12 Quid vero, si habentes legitimas consenserint, ut testator ultra quintum disponat, vel extra tertiam partem bonorum, ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; an dispositio ista valida sit, & excessus necessario reducendus? Et affirmandum videtur, ex decisione textus *in l. Si quando* 35. *§. Illud* 1. *C. de inoffic. testam.* ubi si filius accepta a parte pecunia, pactum cum eo fecerit de non querelando suo testamento, etiamsi ipsum exhæredaverit, adhuc de querela agere valet, licet per pactum libenter consenserit. Ergo similiter in specie dicendum videtur, etiamsi consenserit filius, ut ultra quintum pater disponat ad funeris expensas, vel ad alia opera pia: quod idem est dicendum de ascendente. Rursus consensus, seu pactum de non succedendo est invalidum, & inutile, *l. qui superstitis*, *ff. de acquir. heredit. l. Pactum* 3. *C. de pact.* Ergo idem dicendum de consensu præstito, ut testator possit disponere ultra quintum inter filios, & ultra tertiam partem inter ascendentes, cum revera priventur successione integræ legitimæ, quæ de jure eis debetur. Denique in conservatione legitimæ versatur favor publicus, ut diximus supra, *num.* 7. quæ enim circa jura publica versantur, nequeunt everti ex consensu privatorum, *l. Jus publicum* 38. *ff. de pact. l. Nemo potest* 58. *ff. de legat.* 1. Ergo nec ex consensu filiorum, aut ascendentium poterit testator disponere ultra quintum, aut ultra tertiam partem pro expensis funeris, aut aliis operibus piis.

13 Sed tamen contrarium est tenendum. Ratio est; nam impræsentiarum loquimur tantum de admittenda aliqua parte legitimæ: sed ea consensu filii, non solum parte, sed etiam tota legitima valet a patre privari, ut est elegans textus *in l. Non putavit* 8. *§. Si quis sua manu*, *ff de bonor. possess. contra tabul.* ubi si patre dictante, filius se exhæredem scripserit, habetur pro exhæredato, Gomez *var. tom.* 1. *c.* 11. *n.* 14. Covarruvias *in c.* 18. *de testam. §.* 2. *a n.* 2. Cancer. *var.* 1. *p. c.* 4. *num.* 31. Ergo multo magis parti legitimæ, quæ a patre, vel a filio expenditur ad funeris expensas, vel ad alia opera pia. Cæterum, licet gravamen nequeat poni in legitima, *l. Quoniam in prioribus* 32. *C. de inoffic. testam.* & dicam statim; attamen si filius consenserit, aut ascendens, sustinetur gravamen, ut late per Suarez *in d. leg. quoniam*, *amplias.* 10. *a n.* 31. Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 7. Castillo *lib.* 5. *controv. c.* 67. *n.* 52. Amat. *dec. Ferr.* 46. *num.* 12. etiamsi juramentum non interveniat, Molina *n* 7. ubi Lima, qui etiam extendit ad legitimam ascendentium in bonis descendentium. Ergo impræsentiarum recte ex consensu filiorum, aut ascendentium poterit minui legitima ad funeris expensas, vel ad alia opera pia. Deinde in sententia aliquorum, quos refert Tonro *de Privilegiis causæ piæ*, *privileg.* 54. legitimæ filiorum possunt recipere diminutionem a dispositionibus piis, etiam absque eorum consensu. Ergo multo magis, illo interveniente, diminuentur ad funeris expensas, & ad alia opera pia, sicut etiam in alia qualibet dispositione tenent supra relati, quibus addendi Guttierez *in cap. quamvis pactum*, *num* 16. *vers. His non obstantibus*. Salgado *in Labyrinth.* 2. *p. cap.* 16. *a n.* 16. Castillo *dict. lib.* 5. *cap.* 107. *a n.* 46. Carleval *de Judic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 25. *num.* 25. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 597. *n.* 19. & 20. Sanchez *cons. tom.* 2. *l.* 7. *c.* 7. *dub.* 26.

14 Hac enim admissa sententia, non obstant fundamenta, quæ pro contraria adduximus *n.* 12. quia textus *in d. l. Si quando*, *§. Illud*, loquitur de pacto de non succedendo, facto

in vita

in vita patris, quando de ejus testamento non agebatur: quod quidem in jure reprobatissimum est, etiamsi filius, accepta pecunia, illud fecerit, ut patet ex juribus adductis ibidem, idque optima ratione decretum, ne alias facile filii legitimis privarentur, aut parentum precibus, minis, aut molestia, aut propter præsentem pecuniam, qua susceпta, spei succedendi facillime renuntiarent. Unde de Jure Canonico similiter statutum est, ne valeat talis renunciatio absque præstito juramento, *c. Quamvis pactum* 2. *de pact. lib.6. l.33. tit.11. p.5.* Avendan. *respons.*27. Gomez *in l.* 22. *Tauri*, *a n.6.* Guttierez *de jurament.* 1. *p. c.59.* Seraph. *de juram priv.* 21. Cabedo 1. *p. dec.*164.

15 Verum nos loquimur, quando in ipso actu testandi, aut proxime ad actum, aut postea filius patris dispositionem probaverit, & consenserit expresse, aut tacite, per aliquem actum approbationem probantem; tunc enim non est pactum de non succendo, factum in vita patris, sed præstare consensum, & approbare dispositionem patris, ut aliquam partem legitimæ circa funeris expensas, aut alia legata pia expendat, quod quidem jure receptum est. Et est ratio; nam eo potissime patet nequit disponere ultra quintum, aut filius extra tertiam partem bonorum, in præjudicium ascendentium, quia gravis injuria successoribus in legitimis irrogaretur; si tamen consensum præstent, nulla injuria eis fit *l.1. §. Usque adeo*, *ff. de injuriis*, *l.1. ff. de act. empt. c. Scienti*, *de Regul. jur. in 6.* Ergo si filii, aut ascendentes consenserint, recte talis dispositio, etiam cum gravamine legitimarum, sustinebitur circa expensas funeris, vel alia legata pia, ut bene legem illam explicat Gomez *d. tom.1. c.11. n.14.*

16 Attamen fundamentum, nempe de utilitate publica circa conservationem legitimarum, nullius est roboris; nam licet conservatio legitimarum bonum publicum contineat, directe tamen prospicit utilitatem privatorum, licet per redundantiam etiam publicum jus respiciat: quapropter est jus renunciabile ex libero consensu partium, *l. Quod favore 6. C. de legibus.* Unde si filius consenserit, aut ascendens, ut testator disponat de tota, aut de aliqua illarum parte, circa funeris expensas, aut alia opera pia, id sustinendum.

17 Hæc doctrina bene procedit, quando filius non habuerit filios, aut descendentes, vel ascendens alteros filios, quibus etiam legitima debeatur: si tamen qui consensum præstat, alios habuerit, quibus legitima debetur, majus est dubium, an testator ea solo consensu ipsius possit in parte, aut in tota legitima disponere ad funeris expensas, aut ad alia legata pia? Prima sententia negat; nam licet filius, aut ascendens, per hunc consensum possit sibi præjudicium inferre, non tamen aliis, quibus sua bona competunt ex debito legitimæ; hoc enim fuisset illos fraudare, *l. Fraudis* 80. *de regul. jur.* prout videre est in filio habente creditores, quia nequit consentire, ut pater de sua legitima disponat, aut in ea gravamen imponat, etiam tempore testamenti, aut post, delata hæreditate; quia id esset fraudare creditores, Menoch. *lib.1. cons.*77. Gratian. *discept. for. tom.2. c.291. a n.1.* Merlin. *de legit. l.3. tit.2 q.29.* Peregin. *de fideicomm. art.3. a n.131.* Fontanella *d. pact. nupt. claus. 1. gl.9. p.5. n.122.* Ergo similiter dicendum, quando qui consentit, habet successores, quibus legitima debetur. Deinde si adsint habentes successores legitimos, quibus legitima debetur, nequit pater, aut filius habens ascendentes, nec in vita, nec in morte disponere in præjudicium legitimarum, Cepolla *caut.*21. *a num.*1. Surd. *de aliment. tit.* 8. *privil.*77. *n.*7. Merlin. *de legitima*, *l.5. tit.3. q.6.* Sanch. *de Matrim. lib.6. disp.* 36. *n.6.* Ergo neque præstare consensum, ut testator disponat de legitima sibi competenti in parte, aut in toto, in præjudicium successorum. Late defendit Catleval. *l.1. tit.3. disp.*25. *a n.*20.

18 Secunda sententia tenet contrarium. Et ratio est; nam quando successor in legitima præstat consensum, ut pater, v.g. disponat de sua legitima, nihil de jure acquisito præstat, sed tantum de jure acquirendo, quod potest omittere, etiamsi habeat filios, aut parentes, quibus legitima debeatur; quia hæreditas ista, & legitima non est delata, sed deferenda, *l. Superstitis*, *ff. de acquir. hæredit.* Deinde legitima, patre vivente, aut filio, respectu ascendentium, non est proprie debitum, sed improprium, ut bene probat Sanchez *de matrim. lib.4. disp.*25. *a n.* 1. Ergo etiamsi quis habeat successores, quibus legitima debeatur, poterit tamen præstare consensum, ut testator de ea disponat; non enim fraudat debitores proprie, sed improprie, quibus non tenetur vivens omnino consulere. Et confirmatur; nam illud in jure est cognitum proloquium, ut in vita patris, aut matris legitima non debeatur, *l.1. §. Si impuberi* 3. *ff. de collat. bon. l. Cum quæritur 6. C. de inoffic. testam.* nec filiis a parentibus debetur, Surd. *dec.*167. *n.1.* Guttierez *in c. Quamvis pactum*, *verbo Quamvis pactum*, *n.* 21. Ricc. *collect.* 665. Franch. *decis.*133. Cum ergo consensum præstat, quando nihil debet, recte testator disponit, etiam de parte legitimæ, aut ex voto, vel consensu filii, etiamsi habeat descendentes, vel ex consensu descendentis, licet habeat alios filios, Noguerol *alleg.*19. *n.*43. Gomez Bajo *in Praxi*, *lib.2. q.127. per tot.* Parlador. *diff.* 150. §.4. *n.*11. & 12. Hermosilla *in l.*11. *tit.4. p.5. gloss.8. n.6.* D. Olea *de cess. tit.3. q.3. n.29.* Sanchez *de matrim. lib.6. disp.4. n.*19. Salgado *c.*16. *n.*43.

19 Hæc sententia in specie tenenda est, & asserendum patrem ex consensu filii, aut filium ex consensu parentis, de parte, aut de tota legitima posse disponere ad funeris expensas, vel ad alia pia legata, prout etiam ad quælibet alia, licet profana, etiamsi habuerit descendentes, aut ascendentes is qui consensum præstat. Idque procedit clare, quando filius, aut alius ascendens præstat consensum in ipso actu testandi, aut proxime antecedenter ad actum. Et ratio est; nam cum hæreditas, & insimul legitima adhuc ei non sit delata, præstare consensum, ut testator de ea disponat, non est alienatio legitimæ, vel tantum non acquisitio illius partis, de qua disponit testator, aut totius, Molina *de Primog. lib.2. c.3. n.43.* Guttierez *pract. lib.2. q.75.* Azeved. *in l.1. tit.8. lib.5. Recopilat. n.76.* Tello *in l. Tauri*, *n.* 64. & 65. quapropter nihil alienat in fraudem successorum habentium legitimas, nec aliquo modo præstatio inofficiosa in præjudicium eorum censenda est. Præterea legitimæ istæ integre debentur descendentibus, aut ascendentibus, nisi hunc consensum præstiterint, ut dictum est supra; quoties enim consentiunt, ut testator de eis disponat, nullo modo debetur. Ergo supposito consensu, nihil etiam debitum alienat in præjudicium successorum. Præterea in hac specie comprobatur doctrina Salgadi 2. *p. c.16. n.25.* ubi asserit, per hunc consensum præstitum in ipso actu testandi, aut proxime ad actum, quod idem est, ut testator disponat de legitimæ parte, aut gravamen imponat, nullo modo est in fraudem creditorum. Ergo nec ullo modo erit in fraudem successorum, quibus legitima debetur, ut etiam admittunt Boer. *dec.*43. *a n.*2. Mastrill. 2. *p. dec.* 181. Thesaur. *l.3. q. for. q.74. per tot.*

20 Si vero consensus, aut licentia præstita fuit non in ipso actu testandi, aut proxime, tunc si ante testamentum ex intervallo id fiat, nullo modo testator poterit disponere de parte legitimæ, aut de illa ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; quia tunc est pactum de non succedendo, quod nec respectu ipsius, nec suorum successorum validum est ex juribus vulgatibus jam supra recensitis; sed tamen sustinebitur, si juramentum interveniat, quia pactum illud est solum contra bonos mores civiles, quod juramento firmatur, *c. Quamvis* 2. *de pact. l.6.* Gomez *in l.* 12. *Tauri*, *nu.* 6. Sanchez *disp.4. n.19.* qui licet dicat semper juramentum intervenire debere, etiamsi consensus, aut licentia ista præstetur in actu testandi, intelligendum ad melius esse, non vero de præcisa necessitate.

21 Est vero major difficultas, quando post mortem patris filius approbaverit testamentum, aut ascendens filii, in quo de parte legitimæ disposuit testator quoad funeris expẽsas, vel ad alia legata pia, aut de tota legitima. In quo quidem casu præmittendum, quod si filius, aut ascendens agnoverit hæreditatem judicio generali, tunc non videtur præstare consensum, & approbationem gravaminis, aut dispositionis piæ factæ in legitima, poteritque postea revocare dispositionem illam, sed est necessarius expressus consensus, & specificus agnitionis hæreditatis cum gravamine, & dispositione illa, ut bene considerat Salgado *d. cap.* 16. *num.*17. Castillo *d. lib.* 5. *cap.* 107. *a num.* 36.

22 Idcirco procedit quæstio, supposito hoc expresso, & specifico consensu, an dispositio illa valida remaneat? Prima sententia negat. Et ratio est; nam tunc hæreditas jam est delata, habetque acquisitum jus in ipsa legitima; quapropter nequit ascendens, aut descendens in præjudicium successorum habentium legitimas consentire, & approbare; sicut nec in damnum creditorum, ut tenet Menoch. *cons.*87. *per tot.*

23 Secunda sententia tenet contrarium. Et ratio est; nam per solam delationem non acquirit filius, aut ascendens jus firmum in ipsa hæreditate, sed tantum variabile, & conditionale, quia repudiare potest; quapropter poterit ex sua libera voluntate illi renuntiare, non solum in præjudi-

cium successorum habentium legitimas, sed etiam creditorum, & similiter specifice consentire circa dispositionem piam factam a testatore in legitima circa funeris expensas, aut alia opera pia, ut absolute tenent Flores de Mena *ad Gam. dec.219. vers. Secundus casus*, Noguerol. *alleg.19. n.67.* Salgado *c.16. a n.46.*

34 Hanc secundam sententiam admitto impræsentiarum, nempe quando dispositio ista pia læderet successores legitimarum. Et ratio est, quia duo concurrunt, nempe jus tantum variabile, & conditionale per solam delationem, cum debitum improprium, quia adhuc vivit persona, cui possunt succedere. Ergo talis dispositio sustinenda est ex sola approbatione, & consensu expresso habentis legitimam. Si tamen consensum dans, aut approbans talem dispositionem, habuerit creditores certos (in quo casu loquuntur Flores, Noguerol, & Salgado) quando gravamen, aut dispositio fuerit ad rem parvi ponderis, admitto sententiam Menochi; quia non subsistente causa, videtur approbata talis dispositio in fraudem creditorum; si vero dispositio illa in legitima sit gravis, & contineat causam necessariam, & piam, prout in funeris expensis, & aliis dispositionibus piis in bonum animæ testatoris, existimo semper esse sustinendam, etiam cum præjudicio creditorum. Ratio; nam pro gravamine, & causa profana, contra creditores id probant viri doctissimi. Ergo multo magis pro causa pia in bonum animarum non solum testantis, verum & approbantis, concurrendo ad illam causam piam. Tum quia, tanto bono existente, facile præsumitur, non approbasse animo fraudandi creditores, sed propter bonum spirituale: quapropter talis dispositio ex specifica approbatione sustinebitur.

35 Quid vero, si jam filius, aut ascendens agnoverit hæreditatem, & post agnitionem specifice approbaverit talem piam dispositionem. Et in hoc casu contra veros creditores communis est sententia, non valere talem specificam approbationem, quia jam jus est plene acquisitum per agnitionem hæreditatis, quapropter id cedet in fraudem creditorum, Mena *decis.219.vers.Tertius casus*, Salgado *c.16. a n.60.* Verum in specie venimus ad quæstionem illam, an pater possit in vita opera pia facere, & eleemosynas, cum damno legitimarum? De qua Sanchez *de matrim. lib. 6. disp.36.n.3.& 6.* Et in sententia affirmantium consequenter dicendum, validam esse talem approbationem. Sed in negantium sententia adhuc dicendum, valere talem approbationem in parte illa, de qua disponere valet approbator in vita, & in morte; secus alias, quod necessario est concedendum. Et ratio est; nam in illa parte potest disponere libenter absque præjudicio legitimarum, etiam in bonis jam acquisitis. Ergo similiter jam agnita hæreditate poterit pro illa parte præstare consensum, & approbare dispositionem factam a testatore ad funeris expensas, vel ad alia opera pia conficienda.

36 Hinc etiam examinanda est Doctrina Calderini *cons.115.* ubi asserit, quod si pater dimidium bonorum in funeris expensas, & alias pias causas legasset, & distribuisset, legitimam integram prius esse deducendam, non obstante tali dispositione, sed adhuc de aliquo non totum expendendum in illis piis causis, sed tantum dimidium reliqui. Hæc enim doctrina habet duas partes. Prima, quod legatum, seu dispositio illa nequeat legitimam filiorum lædere, sed integram esse deducendam, non reluctante dispositione illa, & pars ista certa est. Secunda vero, scilicet tantum dimidium partis superstitis ad pias causas expendendum esse, non est admittenda, verum affirmandum, reliquum a legitima totum expendendum ad funeris expensas, vel ad aliam piam dispositionem; nam legitima integre filiis relicta, reliquum est sub dispositione libera testatoris, ut diximus supra: quapropter dispositio illa pia reduci tota debet ad partem integram superstitem, legitima filiorum integre soluta, prout quando gravamen imponitur a patre in hæreditate, quod omnino tollitur de legitimis, & relinquitur in toto residuo, veluti de jure Castellæ in quinto, ut late prosequitur Castillo *lib.5. controvers.c.64.a n.11.* Gomez *1.var.c.3.n.18.* Cæterum; nam quando legata facta sunt in legitima, & ultra, filius nullam habet actionem, nisi ad integram legitimam percipiendam; in reliquo vero vero legata sustinentur, *l. omnino 30. C. de inoffic. testam. Auth. de trient. & semiss. in princip. Auth. Unde si parentes, C. de inoff.* Ergo similiter dicendum est in specie, ut hæc dispositio reguletur, ut legitima filiorum integre solvatur, & in toto reliquo, veluti in Castella in quinto, dispositio illa pia sustineatur, non vero tantum in dimidia parte, ut bene defendit Suarez *in l. quoniam in prioribus, in declarat. legis Reg. n.5.* Costa *de Rat. rat. q.28. n.3.* Gutierez *pract. l.3. q.58.* D. Olea *de cess. tit.4. q.5. n.15.* Rodriquez *de concurs. 1. p. art.3. n.14.*

Cæterum in re disquirendum, quando testator totum quintum expenditur, & distribuerit ad funeris expensas, & ad alia opera pia, verum debeat alimenta filio illegitimo, an totum quintum in his piis causis sit expendendum, deductis alimentis ex tota hæreditate. Et affirmandum videtur; nam ut cognitum est, hæc alimenta sunt debita ipsius patris, unde debent deduci ex tota hæreditate: illud enim est expeditum, ut prius de toto corpore hæreditatis debita extrahantur, & postea ex bonis liquidis quintum, *l. 6. tit. 4. lib.5. Recopilat.* ibi: *La quinta parte de sus biennes que pagadas las deudas, montare*, Angulo *in l. 13. gloss.3. nu. 1.* Valasco *prax. p. c.19. n.3.* Ergo cum quintum integrum patri relinquatur, poterit de eo disponere ad funeris expensas, & alia opera pia; quod fortius videtur admittendum, quando illegitimus cum patre litem egerit, & pater fuerit ad alimenta præstanda condemnatus; quia tunc erit vere debitum ex justitia ex tota hæreditate extrahendum. 37

Sed tamen licet de jure communi fundamentum propositum solidum sit, non vero de jure Castellæ, in quo distinctio est facienda; si enim testator habuerit alios filios legitimos, aut descendentes, tunc dispositio facta de quinto, ad funeris expensas, & ad alia opera pia, sustinenda non est, quin potius de quinto deducentur funeris expensæ necessariæ, & ex reliquo solventur alimenta debita filio illegitimo. Ratio enim est; nam de jure Castellæ, quando alii adsunt filii legitimi, alimenta ista de quinto bonorum necessario sunt deducenda, *l.10. Tauri, l.8. tit.8. lib.5. Recopilat.* quapropter non ex hæreditate, sed ex quinto deducuntur, & alia dispositio pia cassa redditur; non enim, nec etiam ad piam causam valet pater disponere in præjudicium legitimarum filiorum ex hæreditate, quando quintum erat obligatum ad illegitimi alimenta, Gomez *in l.10 Tauri, n.41* Angulo *de Meliorat. l.1a. glog.1. n.30.* quod idem est dicendum etiamsi pater in judicio fuerit condemnatus ad alimenta illegitimo præstanda, quia semper ex quinto sunt deducenda, si adsint filii, aut descendentes legitimi, ut bene Ayora *de partit. 1. p. q.7. per tot.* 38

Si vero filii, aut alii descendentes non fuerint, tunc totum quintum ad funeris expensas, & alia legata pia est expendendum, & alimenta illegitimi sunt deducenda ex tota hæreditate. Et ratio est; nam respectu aliorum hæredum extraneorum, aut transversalium, alimenta non sunt deducenda necessario de quinto, ut constat ex *l.10. Tauri, d. l.8. tit.8. lib.5. Recopilat*, quapropter cum disposuerit de quinto integro ad funeris expensas, & ad alia opera pia, voluit testator, ut alimenta ex cæteris bonis hæreditatis præstarentur; quare integrum quintum in funeris expensis, & aliis operibus piis est erogandum. Idque in fortiori casu admittendum, quando testator expresse jusserit, ut alimenta ista ab hæredibus præstarentur, ut prosequitur Ayora *d. 2. p. q.6. per tot.* 29

Est tamen casus non prætermittendus, an quando pater uni filio quintum reliquerit, & alteri alterum quintum, ex quo quinto debeant deduci funerit expensæ, & alia pia legata? Qua in re, ut clare procedamus, præmitto, hæc duo legata de duobus quintis factis his duobus filiis valere; nam licet pater non possit legare ex propria hæreditate, nisi unum quintum, *l. 28. Tauri, l.12. tit.6. lib.5. Recopil.* Navarrus *in man. c.26. n.39.* id intelligendū quoties uni tantum duo illa quinta legassent per modum quinti; secus autem si duobus filiis; nam tunc intelligeretur legasse uni quintum, & alteri aliud quintum, per modum tertii; quota enim illa præsumenda est apposita, non ut quintum præcise legaretur, sed tantum, ne filius integrum tertium perciperet, sed quotam illam in ratione tertii; idque admittunt faciliter Doctores, quando jam pater in vita filio quintum irrevocabiliter donasset. Cifuentes in *l.18. Tauri prope fin.* Tellus Fernandez in *l.28. Tauri, n.1.* Ayora *de partit. 2. p. q. 8.* Azevedus in *l.1x. tit.6. lib.5. Recopilat. n.2.* Angulo *ib. gloss.2. n.2. & 3.* Gutierez *lib.3. pract. q.57. per tot.* 39

Hoc ergo supposito, est difficultas, ex quo quinto deducendæ sint funeris expensæ, & alia legata pia, dum legata illa sint de duobus quintis, nec agnoscitur quisnam sit, qui vere quintum, aut quotam, per modum tertii percipiat. Ayora *d. p. 2. q.9.* Azevedus in *d. l. 1a. nu.3.* asserunt, quod si quintum pater in vita irrevocabiliter donasset uni filio, & in testamento alteri aliud quintum, expensas, & alia legata pia ex quinto secundo in testamento relicto deducēda esse. Ratio est; nam prima donatio quinti irrevocabilis 31

per-

perfecta extitit, neque aliquo modo est diminuenda, *l. perfecta donatio 4. C. de Donat. quæ sub modo, l. Sicut ab initio, C. de Act. & obligat.* Tum quia ex eo quod irrevocabiliter pater donavit, præsumendum est donasse ratione tertii, quod proprie fit irrevocabiliter, *l. 17. Tauri*, ubi Gomez *num.* 10. Ergo legando quintum in testamento, videtur proprie ut quintum legasse, ex quo deducendæ sunt funeris expensæ, & alia pia legata, ex *l. 39. Tauri.* Valasco *de partit. cap. 19. n. 43.*

32 Doctrina ista non aperit difficultatem totaliter, quapropter dico, duobus modis esse contemplandam. In primis, quando quidem legatur extraneo, & alterum uni filiorum, & descendentium; & tunc ex quinto extranei deducendæ sunt funeris expensæ, & alia legata pia. Ratio est clara; nam tantum quintum bonorum parens habens filios potest extraneo legare, ut constans est. Ergo illud legatum est intelligendum proprie esse quintum, ex quo necessario funeris expensæ, & alia legata pia sunt extrahenda, ex *l. 30. Tauri*, & recte tenet Ayora *d. q. 9. nu.* 18. Guttierez *pract. lib. 3. q. 57. n. 3.*

33 Si vero duobus filiis, aut descendentibus duo quinta reliquerit pater, distinctio facienda est; si enim expresse voluerit, ut legata, aut dispositiones illæ valerent, ut duo quinta præcisse nequeunt sustineri, quia id lege interdictum est, ex *l. 28. Tauri, l. 12. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* quod non solum intelligendum, si uni filio legarentur, aut relinquerentur, sed etiam si duobus; illa enim fuit mens legis, ne duæ quintæ partes legarentur, aut relinquerentur, ne inde occasio præberetur id faciendi, etiam eum extraneis: quapropter etiam cum filiis est interdictum, Mathienzo in *d. l. 12 gloss. 4.* Si vero de voluntate patris non constiterit, sed dubium ab eo relinquatur, tunc quintum unum censebitur quota ad tertium; aliud vero quintum, onde extrahantur funeris expensæ, & alia legata pia, Mathienzo *in d. l. 12. gloss. 3. per tot.*

34 Hinc procedit difficultas nostra, quidnam quintum proprie dictum censeatur? Et Doctores inquiunt, quod si in vita pater unum quintum reliquerit irrevocabiliter, & aliud in testamento filiis, quintum irrevocabiliter in vita relictum pro tertio censebitur; & ea secundo quinto in testamento relicto funeris expensæ, & alia legata pia erunt extrahenda. Et confirmari poterit ea doctrina Telli Fernandez in *l. 30. Tauri, nu.* 1. ubi asserit ex quinto irrevocabiliter in vita relicto, nullo modo expensas funeris esse extrahendas; nam sicut nequit testator alia legata extrahere, ita nec funeris expensas; ratio enim illa, quæ est de toto, debet considerari quoad patres, *l. Qua de tota, ff. de rei vindicat.* Ergo necessario intelligendum est quintum istud de tertio, ex quo expensæ funeris deducuntur, & de secundo sunt deducendæ, quod est vere quintum. Præterea dicunt, quod si in testamento duo quinta relinquantur a patre, validam dispositionem non esse, cum id a jure interdicatur, ut ex Ayora, & Azevedo diximus supra, *n.* 30.

35 Verum mihi supradicta doctrina incerta existimatur; non enim credo, ea eo quod pater in vita quintum uni filio donasset irrevocabiliter, in tertio esse computandum. Et ratio est; nam hæc donatio non in totum valet irrevocabiliter, sed tantum in ea parte excedente funeris expensas, Missas, & alia necessaria quoad animæ expiationem; alias pater habens filios intestatus relinqueretur, ut bene considerat Gomez in *l. 17. Tauri, n.* 14. Mathienzo in *dict. l. 13. tit. 6. lib. 5. gloss. 2. n.* Avendanus *in l. 1. tit 6. lib. 5. Recopilat. n.* 18. ubi Azevedus *n.* 18. *& in l. 13. ejusdem tit. n.* 11. Siguenaa *de claus. lib. 2. cap. 11. §. 3. n.* 204. quapropter non pro tertio imputabitur legatum illud, sed pro vero quinto, in quo semper sunt exceptæ funeris expensæ, Missæ, & alia ad animam expiandam, licet in aliis irrevocabile relinquatur.

36 Sed dices, hanc irrevocabilitatem puram existere, nec aliquo modo esse infringendam per deductionem expensarum funeris, & Missarum: quapropter Doctores asserunt, minime esse infringendam, etiamsi ex causa fiat, *l. Velles, necne, C. de revocand. donat.* Baeza *de dot. cap. 1. num.* 27. Molina *de primogeniis, lib. 1. cap. 12. num. 19. & lib. 4. cap. 1. num.* 84. Ergo non ut proprie quintum est censenda donatio illa, si fiat inter liberos, sed ut tertia pars bonorum. Sed respondetur, esse donationem illam quinti irrevocabilem quoad alia, præter funeris expensas, & Missas concernentes ad animæ expiationem, concedo; non vero quoad ista, quæ semper excepta videntur ex dispositione legis 30. *Tauri* Azevedus *d. n.* 18. Mathienzo in *l. 1. tit. 6. lib. 5. gloss. 3. n.* 22. & in *l. 13. ejusdem tit. gloss. 3. n.* 23. Angulo *de Meliorat. l. 13. gloss. 3. nu.* 11. qui omnes in specie asserunt in donatione quinti irrevocabiliter facta exceptam, & revocabilem remanere partem istam expensarum funeralium, & Missarum, quia sunt juris publica, quæ nequeunt ex contractu privatorum elidi. Ergo quintum in vita, etiam irrevocabiliter relictum, remanet in puro esse quinti, a quo extrahendæ sunt expensæ funebres, Missæ, & alia ad expiationem animæ concernentia.

37 Cæterum eliditur illa doctrina; nam fundamentum illius solidum non est, consistit enim in aliqua conjectura non urgenti; nam irrevocabilitas non facit considerari, donationem quinti esse tertium, quia ut probatum est, includit, non obstante irrevocabilitate, expensas funeris, & Missas. Ergo non est unde per irrevocabilitatem tertia pars existimetur. Quin potius, si bene causa prospiciatur, præsumendum quintum secundum in testamento relictum, esse tertium. Ratio est; nam quinto jam in vita filio relicto irrevocabiliter, de nulla alia parte valet pater disponere inter liberos, nisi de tertia, *l. 17. cum sequentibus Tauri*, plures demus supra, *n.* 2. Ergo præsumendum est, secundum legatum quinti esse quotam de tertia parte bonorum, ex qua non sunt extrahendæ funeris expensæ, & Missæ, aliaque concernentia ad animæ expiationem.

38 Deinde ad id est textus in *l. 26. Tauri, l. 10. tit. 6. lib. 5. Recopil.* ubi si parentes aliquid donaverint, sive in vita, sive in testamento, suis filiis, intelligitur facta melioratio, sive tertii, sive quinti bonorum; idque intelligendum, ne minime excedat quintum, & tertium, ut ibi communiter DD. ex illis legibus animadvertunt, Mathienzo *gloss* 1. *&* 2. Cum ergo jam quintum fuerit in vita irrevocabiliter donatum, consequens est, ut secundum quintum in tertia parte bonorum sit intelligendum, cum hæc reductio sit facienda ad quintum, & tertium. Ergo expensæ funeris, Missæ, & alia ad expiationem animæ, deducenda sunt ex primo quinto, non autem ex secundo, qui necessario intelligendus est de tertio.

39 Quamobrem pensatis fundamentis utriusque partis in hac specie, assero de primo quinto, expresse relicto ut quinto, deducendas esse funeris expensas, & Missas, aliaque ad animæ expiationem; non vero de secunda, quando aliud non expresserit pater, quia potest in testamento facere meliorationem quinti eo animo, ut primum quintum imputetur in tertio, itaut nihil de his expensis solvat, quia quoad hanc partem expensarum, & Missarum revocabilis remanet, ut dictum est supra.

40 Quoad vero aliam partem, nempe patrem non posse in suo testamento duo quinta relinquere duobus filiis, similiter non admitto; nam licet jura Regia interdicant, duo quinta relinquere etiam filiis, admittunt tamen interpretamenta. Aliqui enim censuerunt, esse intelligenda inter extraneos; verum quia lea 28. Tauri, aperte loquitur de filiis, interpretamentum illud eliditur. Unde Guttierez *lib. 3. q. 57. nu.* 6. bene interpretatur, ut jura illa sint intelligenda, quando jam pater inter liberos legasset, aut donasset quintum, & tertium bonorum; tunc enim inter liberos nequit disponere de alio quinto, quia præjudicium inferret legitimis; secus vero, si tantum unum quintum fuerit ab eo relictum, quia poteris alterum alteri filio relinquere, ut quotam tertii; non enim pater tenetur integrum tertium legare, quia potest minus illius tertii relinquere, quapropter pro tertio valet, ut defendunt relati *n.* 29.

41 Hinc enim sequitur, posse patrem in suo testamento duo quinta suis filiis relinquere, & legare, non obstantibus juribus Regii, quæ non loquuntur, nisi quando tertia, & quinta pars bonorum, jam aliis filiis est legata. Et confirmatur; nam pater in suo testamento potest filium, aut filios meliorare in tertio, & quinto bonorum, *l. 3. tit. 6. lib. 5. Recopil. l. 25. Tauri*, cum aliis quamplorimis. Ergo similiter duo quinta filiis relinquere, unum quintum pro proprie quinto, & alterum pro quota tertii, quod nullum recipit inconveniens ex eo quod fiat in eodem testamento, ut deducitur ex Angulo in *d. l. 12. gloss 1. n. 13. vers. Si autem.*

42 In hoc tamen casu poterit dubitari, ex quo quinto deducendæ sint funeris expensæ, & Missæ ad salutem animæ defuncti. Et Angulo *ubi proxime, n. 13. in fin.* asserit esse deducendas de secundo quinto, quia primum quintum intelligitur factum de tertio, ut pars illius. Sed admitto sententiam Arias, & Telli, quos ipse refert, asserentem de primo esse deducendas, ex fundamentis relatis *an.* 1.

43 De jure nostro Regio expensæ funerum, & alia pia legata, vel gratiosa, ex quinto deducuntur, ut dictum est; verum in damnum legitimæ nunquam reputabitur, sed tanquam æs alienum intra quintum expensæ funerum reputabuntur: quapropter si testator quintum reliquerit alicui, expensæ funeris ex quinto solventur cum prælatione alio-

rum

rum legatorum, quantumvis piorum, *l. Sed etsi quis* 14. *§. Sed si res, ff. de relig. & sumpt. funer. l.* 12. *tit.* 13. *par.* 1. Si autem quinta pars his funeralibus expensis non sufficiat, minuerentur alia bona, etiam legitimarum, quia consideratur ut æs alienum. Si vero ultra quintum melioratio facta fuerit tertii, id quod defecit ex quinto ad funeris expensas, deducendum de tertio, prius quam ex legitimis. Et ratio est; nam tertium capitur ex titulo lucrativo legati, *l. Mævius* 66. *§. Duorum, ff. de legat.* 2. *l. Si hereditatem* 32 *ff. mandat. §. Si res aliena, inst. de legat.* Legitimæ vero ex titulo onecroso, *leg. Et quia* 10 *ff. pro socio. l. fin. §. Sin autem, C. de curat. fur.* idcirco funeris expensæ deducendæ sunt de tertio, quando quintum ad illas non sufficeret, Covar. *in cap. Raynaldus*, §. 3. *n.* 2. Angulo *de Meliorat. in l.* 13. *gloss.* a *n.* 18. Azevedus *in l.* 11. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.* a *n.* 19. Guttierrez *in l. Nemo potest*, *n.* 94. & 97.

44 Aliquando tamen testator non vult facere testamentum, verum alicui dat mandatum, ut faciat. Tunc commissarius mandatum recipiens, & acceptans, testamentum faciat quibusdam limitationibus, & ampliationibus recensitis a nostris patriis legibus, quæ in legibus Tauri recensentur, & in Compilatione, *tit.* 4. *lib.* 5. Ad rem tamen animadvertenda est lex 36. *Tauri*, & lex 10. *titul.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi decretum est, quod si dans mandatum, nihil expresserit, commissarius poterit totum quintum bonorum expendere pro funeris expensis, & aliis legatis piis; & ad id teneri, nisi filios, aut descendentes habuerit. Idcirco explicanda erit illa lex per aliam 32. Tauri, *l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi facultas commissarii exprimitur his verbis: *Quando el Testador no hizo heredero, ni menos dio poder al Commissario, que lo hiziesse por el, ni le dio poder para hazer alguna cosa de las dichas en la ley proxima; sino solamente le dio poder, para que pueda hazer testamento el tal Commissario: mandamos, que pueda descargar los cargos de conciencia de el Testador, que le dio el poder, pagando sus deudas, y cargos de servicio, y otras deudas semejantes; y mandar distribuir por la Anima del Testator la quinta parte de sus bienes, que pagadas las deudas, montare.* Hoc enim singulare est de jure nostro Regio; de jure enim communi civili, illud erat exploratum, ne in arbitrium alienum committeretur ultimum elogium, ut diximus *lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 31. De Jure vero Canonico id admissum, quadam perpensa consideratione, nempe ut hæres æstimaretur institutus ea conditione, ut bona inter pauperes distribueret, *cap. Cum tibi* 13. *de testament.* De jure vero nostro alio modo res ista consideratur; nam si testatur det alicui mandatum, pro eo testetur, potest id facere, non tanquam persona, cui committitur dispositio suorum bonorum, quia tunc omnia debet distribuere inter pauperes, *ex dict. cap. Cum tibi.* sed tanquam persona, quæ potest unicum, & non aliud testamentum conficere, ubi suam conscientiam exoneret, expensas funeris faciat, & alia legata pia ex quinto instituat; reliquum vero hæreditatis det hæredibus ab intestato: qua dispositione observata, testamentum sustinetur, ut bene explicant Covarr. *in d. cap. Cum tibi* 13. *de testament. n.* 10. *vers. Regia vero lex.* Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopil. gloss.* 3. *per tot.* Guttierrez *lib.* 2. *Pract. q.* 44.

45 Est tamen dubium in specie non prætereundum, an commissarius, quando testator habet descendentes, vel ascendentes, sunt necessarii hæredes in bonis, præter quintum, alteri præter tertium, possit totum quintum expendere pro expensis funeris, aut aliis piis legatis, & pro exoneranda conscientia? Prima sententia affirmat; nam textus *in l.* 32. *Tauri, l.* 6. *titul.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* id præcipit, ut commissarius possit totum quintum pro his expendere, & reliqua bona ad consanguineos perveniant, succedentes ab intestato, in quibus comprehenduntur filii descendentes, & parentes ascendentes. Ergo licet adsint descendentes, aut ascendentes hæredes necessarii, adhuc commissarius poterit totum quintum expendere pro funeris expensis, & aliis legatis piis, aut pro exoneratione conscientiæ: quod pondus fieri etiam valet *in l.* 37. *Tauri, l.* 11 *titul.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi ordinatur, ne commissarius excedat quintum; attamen relinquitur ei libera facultas, ut possit de toto quinto disponere pro causis jam dictis, non obstante consanguineorum successione ab intestato. Ergo semper poterit disponere de integro quinto, licet adsint descendentes, vel ascendentes necessarii hæredes. Tenent Gomez *in dict. l.* 37. *n.* 1. & 2. Velasquez *in l.* 32. *Tauri, n.* 11. Mathienzo *in l.* 10. *tit.* 4. *l.* 5. *Recopilat. gloss.* 4. *n.* 3.

46 Secunda sententia tenet contrarium, *ex l.* 36. *Tauri, l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recop.* ubi lex illa excipit, quintum integrum esse expendendum, quando non adessent descendentes, vel ascendentes legitimi; unde percipitur, quod si adsint, non integrum quintum commissarium expendere posse in his funeribus, ac aliis legatis piis, aut pro exoneratione concientiæ. Tenent Tellus *in l.* 36. *Tauri*, *num.* 4. Guttierez *Pract. d. lib.* 2. *quæst.* 44. Azevedus late *in l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* a *n.* 29.

In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima sententia obscure loqui in proposita specie; solum enim universaliter loquuntur de consanguineis venientibus ab intestato, ibi: *De los parientes, que venien a heredar ab intestato.* Si enim clare loquerentur, expressissent de consanguineis collateralibus, descendentibus, & ascendentibus: quapropter ex illis verbis non satis firmum argumentum sumi valet, ut leges istæ protrahantur ad descendentes, & ascendentes necessarios hæredes, arguendo de aliis collateralibus non necessariis. Et ratio est; nam descendentibus, & ascendentibus legitima de jure debetur, non vero aliis collateralibus, ut notum est; quamobrem speciali nota erant digni, ut impræsentiarum designarentur, quoties commissarius vellet totum quintum expendere pro funere, aut aliis legatis piis, ut bene perpendit Mathienzo in *d. l.* 10. *gloss.* 4. *n.* 2. 47

Hinc in *dict. l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* & *l.* 36. *Tauri*, 48 expressum est signanter in descendentibus, & ascendentibus, ut commissarius non expendat quintum integrum. Sed adhuc decisio ista clara non est; quia Doctores primæ sententiæ asserunt, esse has leges intelligendas, quando nec testator aliquid disposuerit, nec commissarius testamentum condiderit: quo quidem casu integrum quintum non est expendendum, si adfuerint ascendentes, aut descendentes; quia perinde est, ac si omnino intestatus decesserit, Quam solutionem improbant Doctores secundæ, ut videre est in Azevedo *d. l.* 6. *nu.* 29. Guttierrez *d. q.* 44. *vers. Nec obstat.*

Impræsentiarum ergo disquisitio facienda est duobus 49 modis. In primis, an commissarius teneatur expendere totum quintum pro funeris expensis, legatis piis, & exoneratione conscientiæ testatoris, quando adsunt ascendentes seu descendentes illius? Secunda, an possit id facere ex legum commissione, & authoritate? Et quoad primum assero, commissarium quando tantum essent consanguinei collaterales, teneri totum quintum pro exoneratione conscientiæ, funeris expensis, & legatis piis expendere, si testamentum conficiat. Id probo; nam quoties testator nihil aliud disposuit, sed tantum mandatum dedit ad testandum, tantum collateralibus existentibus, mens ejus fuit, ut totum quintum pro funeris expensis, & aliis legatis piis expenderetur, prout interpretatur lex in *d. l.* 32. *Tauri, l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* asserens id facere debere commissarium. Ergo tenebitur totum quintum integrum expendere, quando tantum adsunt collaterales consanguinei: Cæterum probatur ex *l.* 26. *Tauri*, *l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi asseritur, quod si commissarius renuerit acceptare mandatum, & testamentum concedere, tunc consanguinei collaterales cogentur, ut totum quintum expendant pro anima defuncti. Ergo similiter tenebitur ipse commissarius integrum expendere; hæredes enim ad nihil tenentur, nisi ad quod commissarius tenebatur. Ergo sicut ipsi tenentur, & cogi possunt ad expendendum totum quintum, similiter ipse commissarius, ut recte considerat Guttierez *d. q.* 44. *vers. Nec obstat.* Azevedus *d. l.* 6. *n.* 29.

Ab hac obligatione liberatur commissarius, si testator 50 habuerit ascendentes, vel descendentes legitimos. Et probant prædicti Doctores ex *d. l.* 36. *Tauri*, quia excepit hæredes ab intestato, si sint descendentes, seu ascendentes, ut obligentur integrum quintum expendere pro anima, si commissarius testamentum non confecerit. Ergo supponit, ut illis existentibus, non teneatur commissarius integrum quintum pro funeris expensis, & aliis legatis piis expendere. Quæ quidem omnia intelligenda sunt de obligatione, præcisa expendendi totum quintum ex voluntate testatoris a lege interpretata.

Quoad secundam disquisitionem, nempe si existentibus 51 descendentibus, aut ascendentibus possit commissarius pro anima defuncti totum quintum expendere? Affirmandum videtur, *ex l.* 32. *Tauri, l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ibi: *Pueda descargar los cargos de conciencia del testado.* Et infra: *Y mandar distribuir por la Anima la quinta parte de sus bienes, que pagadas las deudas, montare.* De reliquo tamen inquit: *Y el remanente se parta entre los parientes, que vinieren a heredar aquellos bienes ab intestato.* Ubi enim descendentes adsunt, debent comprehendi, quia qui totum

rum dicit, nihil excludit; *l. Julianus in princip. ff. de leg. 3. l. fin. ff. de pen. legat. cap. Solita, de majoritat. & obedient.* Gonzalez *ad Reg 8. glos. 6. n.* 51. Escobar. *de rat. capit.* 7. *n.* 47. & includit quod alias non veniret, Surdus *cons.* 459. *nu.* 44. Ergo cum consanguinei sint, & hæredes ab intestato, ascendentes, & descendentes recte in legibus illis comprehenduntur, ut tenent Doctores primæ sententiæ.

52 Hanc doctrinam absolute loquendo admittendam censeo, & ultra sua fundamenta probatur; nam ut diximus supra, voluntas concedentis, & mandatum est, si aliud non disposuerit, ut totum quintum pro anima sua expendatur, quod potest facere, etiam si descendentes, & ascendentes sint. Ergo & commissarius poterit id agere ex mandato; debet enim commissarius diligenter mandatum exequi, *l. Diligenter* 5. *ff. mandat.* Golinus *de Procurat.* 5. *p.* 3. *per tot.* Salgado *de Regia protect.* 4. *p. c.* 3. *an.* 48. Ergo poterit totum quintum expendere pro funeris expensis, & aliis legatis piis, absolute loquendo, etiam extantibus descendentibus, seu ascendentibus, quibus legitima debeatur. Cæterum quoties est dubium, legitimis reservatis, calculus ferendus est pro anima defuncti, vel alia causa pia, quia favorabilior est filiis, Mantica *de conject. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 13. & Mastrillus *dec. Sicil.* 142. *num.* 50. Thoro *privil.* 154. Ergo quando testator dat mandatum commissario ad testandum in his quæ pertinent ad suam animam, reservatis legitimis, ample dare conjectandum est, ita ut totum quintum pro ea expendat, etiamsi adsint descendentes, aut ascendentes, quibus legitima debetur.

53 Aliquibus vero casibus temperanda est doctrina ista, nempe quando ex verisimili voluntate testatoris fuerit res immodica, & non necessaria totum quintum expendere, utpote in casu, quem affert Azevedus in *d. l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilar. n.* 19. scilicet de quadam Rustica ditissima, quæ filiam habebat, & commissarius volebat totum quintum expendere pro funeris expensis, & anima defunctæ; tunc vero ex ejus verisimili voluntate totum quintum expendendum non est, nec commissarius poterat expendere; nam cum mulier illa nullos contractus habuisset, sed ex re rustica omnia illa bona perlucrata fuerat, parumque haberet oneris conscientiæ, tanta bona, prout erant in quinto, expendere, non erat verisimile ita velle testatricem pro ejus anima expendi; facultas enim illa regulanda est a verisimili voluntate testatoris, tum & ab honesta causa, & ratione, ut semper expensæ ista fiant secundum qualitatem, conditionem, & necessitatem defuncti, *c. Fatiat.* 12. *q.* 2. *c. Cum teneamur* 6. *de prebend. Clement. sæpe, de verb. signif.* ut bene concludit ipse Azevedus *n.* 30.

54 Idemque dicendum, quando plures fuissent filii, quibus grave fuisset incommodum circa sua necessaria alimenta, totum quintum a commissario pro anima, & funere parentis defuncti expendi; tunc enim ex verisimili voluntate patris commissarius totum non expendet, sed illa bona, quæ necessaria fuerint ad funeris expensas, Missas, & alia ad exonerationem conscientiæ defuncti, secundum ejus qualitatem, rationem, & necessitatem. Tum etiam, quia necessaria ad alimenta filiorum, & educationem, sunt debita, §. 2. *Inst. de jur. nat. l. Si quis a liberis* 4. *ff. de lib. agnoscend. l.* 2. *C. de alend. liber. c. Cum haberet* 5. *de eo qui duxit in matr.* Quapropter leges Civiles, quando ita deficiunt, nequeunt concedere licentiam, ut totum quintum pro anima defuncti expendatur, sed tantum necessariæ funeris expensæ, Missæ, & aliæ necessariæ secundum qualitatem personæ. Quapropter in his casibus commissarius totum quintum non expendet, sed tantum quod sit necessarium secundum qualitatem personæ, ut dicunt Doctores secundæ sententiæ.

55 Et hæc de testatis, sive per se, sive per commissarium, dicta sufficiant quoad funeris expensas, & alia legata pia, quoad bonum animæ concernentia. Transeamus ad eos, qui ab intestato moriuntur, & qui nihil disposuerunt circa propriam animam, nec funeris impensam. De qua re duplex inspectio facienda est, scilicet quando non apparent hæredes ab intestato, & in hoc casu Judex potest se introducere, & tenetur disponere circa funeris expensas, & eas facere tenetur, si bona defunctus reliquerit, *l. Si quis sepulchrum* 12. *§. fin. cum lege seq. ff. de relig. & sumpt. fun. l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. *ibi* præcipiens, ita ut Judex, si ad id bona vendat, prius mobilia, quam immobilia alienet. Et ratio est; nam corpora defunctorum humare, causa publica est, & ad bonum commune Reipublicæ: quapropter, quando nullus est hæres, qui id peragat, faciendum est a Judice, ut tenet Gregorius in *d. l.* 12. *gl. fin.* Rodrig. *de concurs.* 1. *par. art.* 3. *n.* 6. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tr.* 31. *diffic.* 4. *n.* 2.

56 Aliter enim disquisitio fit, quando hæredes adessent ab intestato: & in hoc casu videtur Judicem minime posse se introducere ad aliquid agendum; verum ipsi hæredes tenentur funeris expensas, Missas, & alia pia peragere pro anima defuncti, secundum qualitatem personæ, bona, & alia requisita, quibus inspectis huic obligationi satisfaciant, *l. Et si quis* 14. §. *Sumptus, ff. de Relig. & sumpt. funer. l.* 7. *tit.* 10 *p.* 6. illa moderatione, ne extra vires hæreditatis expensæ istæ fiant, Albericus *in l. Nec amplius, ff. ad l. Falcid.* Samuel. *de Sepultur. tr.* 1. *disp.* 6. *contr.* 15. *concl.* 5. & 7. Lavot. *de Prisco, & recent. funer. rit. tit.* 2. *capit.* 16. *numer.* 17. Quod in Castella id receptum est, ut hæredes ab intestato venientes compellantur ad id expendere quintum bonorum, secundum consuetudinem, qualitatem & dignitatem defuncti, nec citra compelli poterunt, ut cum Gregorio tenet Spino *de testament. glos.* 2. *nu.* 54. Gomez *in l.* 36. *Tauri*, *n.* 2.

57 Verum in praxi in aliquibus partibus, & ditionibus illud est receptum, ut in utroque casu, quoties defunctus moritur ab intestato, aut cum testamento nullo, sive appareant hæredes ab intestato, sive non, Judex se intromittat, vel Parochus, vel Vicarius, etiam foraneus, & disponat ad funeris expensas, Missas, & alia legata pro anima defuncti usque ad mediocrem quantitatem, ita ut animæ, & hæredibus consulatur: quod etiam in nostra Castella observatur, ut Judex de quinto disponat: quam partem existimat lex sufficientem esse, ut absque hæredum præjudicio animæ defuncti provideatur, etiamsi hæredes sint descendentes, aut ascendentes: quæ quidem consuetudo conformis rationi valde est. Et probatur, nam si non adsunt hæredes ab intestato, nec præsto apparent, id ad Judicem disponere de jure pertinet, ut diximus *n.* 55. Si vero apparent, & acceptant hæreditatem, partes sunt interesse percipientes, quibus non est committendum, ut judicent, & disponat in causa propria, *ex rub. & nigro C. Ne quis in sua causa judicet, l. Qui jurisdictioni* 20. *ff. de jurisdict. omnium Judic.* Surdus *cons.* 47. *n.* 1. Carolus de Grass. *de Except. ad stat.* 1. *except.* 2. *n.* 67. Amicis *de jur. emphyt. q.* 76. *n.* 4. Salgado *de Retent.* 2. *p. c.* 16. Matth. *de re crim. contr.* 64. *a nu.* 50. quapropter recte introductum est, ut Judex se intromittat, etiamsi appareant hæredes, ad disponendam quantitatem mediocrem pro anima defuncti ab intestato decedentis. Cæterum si id arbitrio hæredum relinqueretur, animæ defunctorum quamplura damna perciperent ex dilatione suffragiorum; tum ex quantitate, quia ob proprium lucrum minime ab hæredibus fierent expensæ ad funus, ad Missas, & ad alia legata pia; quapropter recte introductum est, ne ab hæredibus fiant, sed a Judice, & appositissime sustinenda est hæc consuetudo, ut recte defendunt Genuensis *in Praxi Archiepiscopali*, *c.* 79. & multis adductis declarationibus, Hieronymus Nicolius *lib.* 2. *tit.* 10. *de test. nu.* 16. Addit. Michael Just. *ad Novar.* 2. *p. comment.* 123. Cardinalis de Luca 9. *p. de testam. disc.* 24.

58 Verum est aliquod dubium, an consuetudo ista debeat esse immemorialis, centenaria, aut quadragenaria; an vero sufficiat ordinaria? Et affirmandum videtur, debere esse immemorialem, aut saltem longissimæ præscriptionis. Et ratio est; nam de jure interdictum est, ne ultima dispositio in alieno concedatur; ne alias plures fraudes committantur, ut dictum est: quamobrem Judices id intendentes, absque ullo titulo se introducerent, & cum juris resistentia: quapropter consuetudo ista, aut debet esse immemorialis, aut longissimæ præscriptionis, *ex c.* 1. *de præscript. in* 6. Garzia *de Beneficiis*, 9. *p. c.* 2. *n.* 388. Grat. *discept. c.* 161. *n.* 28. Ergo alias non sustinebitur.

59 Sed tamen Eminentissimus de Luca *dict. discurs.* 24. *num.* 6. asserit, ordinariam sufficere præscriptionem ad hanc consuetudinem stabiliendam. Et ratio est; nam hæ dispositiones, quæ fiunt pro anima, piæ sunt, in quibus solum inspicitur jus naturale, in quo nulla est prohibitio, ne possint ultimæ voluntates committi alieno arbitrio; quin id de jure concessum est *in c. Cum tibi* 12. *de testam.* Quapropter id impræsentiarum nulla est juris resistentia, & sufficiet præscriptio ordinaria.

60 Hæc sententia insignissimi viri admittenda est, quia non solum impræsentiarum abest juris resistentia, sed est assistentia; ex eo enim quod judex se intromittit ad id disponendum, statim funus peragitur, quod est conveniens causæ publicæ; tum bonum animæ prospicitur, quatenus suffragia cito adimplentur, & in proportionata quantitate, quod omni juri est conforme. Ergo adest juris assistentia, quæ per præscriptionem ordinariam poterit consuetudinem sustinere. Deinde materia ista non est contra jus, ut dictum est, sed

præter

præter jus, ad quam præscribendam, & ad inducendam consuetudinem, sufficit ordinaria præscriptio decennii, ut jam censuit Rota, quam refert, & sequitur Diana 6. *par. tract.* 5. *resol.* 2. Cardoso *in Praxi*, *verbo consuetudo*, *n.* 8. Parladorius *different.* 39. *num.* 9. Suarez *de legib. lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 12. Ergo impræsentiarum sufficiet ordinaria præscriptio. Denique consuetudines istæ, licet habuissent aliquam juris resistentiam, tamen semper præscribuntur ex tolerantia illarum secundum jus; ex eo enim quod a Principibus non reclametur, videntur consentire, ut jus tollatur. Ergo etiamsi adsit juris resistentia, ex decennio præscribentur, Granados 2. 2. *controvers.* 7. *tract.* 3. 2. *par. disput.* 16. *sect.* 1. *nu.* 9. Palao *tom.* 1. *oper. moral. tract.* 3. *disput.* 3. *punct.* 2. §. 2. *nu.* 9. Ergo licet consuetudo ista habuisset juris resistentiam, adhuc per decennium recte præscribetur.

61 Sed tamen in re disquirendum, cui judici competat hæc dispositio intestatorum pro anima defuncti. Et affirmandum videtur, non solum ad Episcopum pertinere hanc dispositionem, sed etiam ad sæcularem, data præventione. Probatur; nam ista causa est pia, & consequenter mixti fori, ut in hoc opere pluries dictum est, *l. Nulli* 28. *C. de Episcop. & Clericis*, Tiraquellus *Privileg.* 139 Cenedo *Pract. q.* 14. *n.* 2. Cevallos *de cognit. per viam violent. quæst.* 21. *num.* 2. Oliva *de For. Ecclesiæ*, 3. *part. q.* 35. *per tot.* Castillo *de Aliment. lib.* 8. *cap.* 6. *nu.* 9. Ergo poterit judex sæcularis, data præventione, cognoscere de intestatis, & illas pias dispositiones facere, data præventione. Deinde hæc non est proprie dispositio de bonis defuncti; sed executio ad piam causam suæ animæ; nam qui Christianus est, & pie vixit, cognita alia vita per fidem, & quam impossibile est cœlum intrare, nisi anima purgata ad integrum, consequenter vult disponere de aliqua portione bonorum suorum ad suffragia illius, tam pro funere religiose perficiendo, quam Missis, & aliis piis legatis: quapropter mortuo intestato, quando judex intrat dispositionem illam piam, magis est executor, quam constructor ipsius. Sed judex sæcularis potest ad præventionem exequi dispositionem, & legata pia, *l. Hereditas* 53. *in fin. ff. de pet. hereditatis*, *d. l. Nullus* 28. *C. de Episcop. & Clericis*, Marta cum multis *de Jurisdict.* 2. *par. cap.* 10. *n.* 14. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 250. *post principium.* Guttierez *Pract. lib.* 1. *quæst.* 44. *nu.* 6. Mathienzo *in l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *gloss.* 7. Ergo ad præventionem poterit disponere de intestato. Rursus Judex sæcularis non est omnino incapax agendi circa aliqua spiritualia; quapropter cognoscit in causis Decimarum, Cevallos *de las Fuerzas*, *q.* 23. & saltem in aliquibus casibus id permittunt communiter Doctores. Guttierez *de juram.* 1. *par. cap.* 2. *nu.* 35. Germonius *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 84. Diana 1. *par. tract.* 2. *n.* 86. & circa Matrimonia, Sanchez *de Matrimonio lib.* 9. *disput.* 3. *n.* 2. Oliva *dict.* 4. *part. quæst.* 36. *per tot.* Unde licet hæ dispositiones ab intestato contineant aliquam spiritualitatem, poterit tamen Judex laicus ad præventionem illas facere, & disponere. Denique in his dispositionibus piis distinctio est facienda, quando sunt pure spirituales, & in hoc casu nequit se intromittere Judex laicus; secus vero, si pure spirituales non sint: nam ex parte, qua sunt temporales, sunt mixti fori, Marta *dict. cap* 10. *num.* 34. Castillo *dict. lib.* 8. *cap.* 6. *n.* 9. *circa fin.* Ast dispositiones istæ intestatorum non sunt pure spirituales. Ergo super eis ad præventionem poterit disponere Judex laicus, prout quotidie videmus in Senatu Regio Castellæ, ubi causæ istæ per viam violentiæ deferuntur, & si Judex laicus prævenerit, obtinet, & declaratur Ecclesiasticum vim facere.

62 Sed salva pace insignissimi Senatus, illustrissimorum, & peritissimorum virorum cœtu compositi, hanc doctrinam suscipere non audeo, & periculosissimam esse in foro conscientiæ arbitror. Ducor; nam in his dispositionibus intestatorum, quod magis disponitur, est pure spirituale, nempe funus, sepultura sacra, associatio Clericorum, Defunctorum Officia, Missæ quamplurimæ, quæ ut dicendæ sunt de *Requiem*, aut diei, in quibus Orationibus, aut Collectis, ut pure spiritualibus, nequit se intromittere Judex sæcularis, ex *cap. Decernimus* 2. *de Judic.* ubi communiter Doctores, *cap. Tuam* 3. *de ordin. cognit. cap. Ut inquisitionis* 18. §. *Prohibemus*, *de hæretic. in* 6. Suntque optima jura de jure Regio, *l.* 56. & 67. *tit.* 6. *p.* 1. Carpio *de exequut. testam. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 5. Duarenus *lib.* 1. *de Sacr. Ecclesiæ Minist. lib.* 1. *cap.* 5. & 6. Villaroel. *Goviern. Ecclesiast. tom.* 2. *quæst.* 1. *art.* 12. quare laici Judices non possunt se intromittere in dispositionibus intestati. Cæterum licet post hæc, quæ principalia sunt, adsint alia legata, quæ non pure sint spiritualia, veluti eleemosynæ aliquæ, aut aliæ dispositiones, in quibus ex præventione possit Judex laicus cognoscere; attamen hæ dispositiones pendent a dispositione principali pure spirituali, tanquam inseparabiles: quapropter nequit Judex laicus de eis cognoscere, *cap. Quanto* 3. *de Judiciis*, *Clement. Dispendiosam*, *de judiciis*. Et quæ de jure Patronatus scripsere Garcia *de Beneficiis*, 5. *p. cap.* 9. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 9. *per totum*, Pereyra *de Manu Regia*, 2. *par. cap.* 39. *per tot.* Et confirmo discursum; nam si Judex Ecclesiasticus cognoscat de exequendis legatis piis, tum potest cognoscere de executione legatorum profanorum, de quo nequit cognoscere in meliori sententia. Et ratio est; nam sunt individua a prima cognitione piorum, ut tenent Barbosa *cap. Si heredes*, *de testament. n.* 4. Cevallos *de las fuerzas*, *quæst.* 23. *n.* 8. *vers. Vel respondetur*, Castillo *dict. cap.* 6. *n.* 10. Ergo similiter dicendum est in specie; Judex enim Ecclesiasticus est competens ad disponendum ab intestato de rebus istis spiritualibus pure, & non laicus. Ergo ipse solus erit competens ad disponendum de illis legatis piis, in quibus habet præventionem laicus, cum inseparabiliter dependeant a prima dispositione, quam alter nequit facere, nisi Judex Ecclesiasticus.

63 Cæterum, si separabilia censeantur hæc pia legata, si præveniat laicus, solum de his disponere posset; nam ut considerat Carpio *d. cap.* 6. *a num.* 5. legata pia distinguuntur a rebus pure spiritualibus: quapropter sunt mixti fori, & de eis cognoscit Judex laicus, non tamen de pure spiritualibus; ast hoc est maximum inconveniens, nec sufficienter funeri, sepulturæ, & Missis pro anima defuncti dicendis consulitur, quin opus imperfectissimum relinquit. Ergo dicendum, Judicem laicum non habere ad præventionem hanc facultatem disponendi de intestatis; non enim in jure concedere debemus facultatem ad actum imperfectum, & ridiculum, prout fieret si relicto funere, Missis, & aliis spiritualibus, disponeretur tantum de aliquibus legatis piis, remittendo causam intestati Judici Ecclesiastico, ut aliam partem pure spiritualem conficeret.

64 Rursus probatur ex præsumpta voluntate defuncti; nam ut considerat Luca *d. disc.* 24. *de testament. num.* 7. qui Christiane vixit, vult has pias dispositiones, & suffragia fieri pro anima; & si morte præventus non disposuerit, recte præsumitur velle fieri ab Episcopo, tanquam a patre spirituali; qui enim rexit in vita animam suam, melius postea pro ea prospiciet: quapropter ex voluntate defuncti ab intestato Judex Ecclesiasticus censendus est non solum Judex, sed commissarius datus a defuncto ad hanc dispositionem ab intestato: sed quando est commissarius datus, nequit alius Judex se intromittere ad hanc causam *l.* 32. *Taur. l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopil.* Ergo nec in his intestatis Judex laicus poterit se intromittere per præventionem.

65 Præterea, quod in legatis piis sit Judex ad præventionem laica potestas, non ita est certum; sunt enim aliqui existimantes, cognitionem eorum solum ad Ecclesiasticum competere, ex *cap. Tua nos* 3. *cap. Si heredes* 6. *c. Joannes* 19. *de testament.* Glossa, Sylvester, & alii apud Martam *d.* 3. *par. cap.* 16. *num.* 12. Spino *de testament. gloss.* 28. *num.* 44. Bonacina *de contractibus*, *disp.* 3. *quæst.* 18. *punct.* 1. §. 10. *num.* 1. Diana 4. *p. tract.* 1. *resolut.* 90. Quæ quidem doctrina, licet communiter reprobetur, attamen semper est admittenda, quando legata ista sunt spiritualia, ut bene explicat Castillo *dict. cap.* 6. *num.* 9. aut eum pure spiritualibus commiscentur. Sed impræsentiarum, aut sunt ut plurimum spiritualia pure, quia in hæreditatibus pauperum ad alia legata pia, & mixta pervenitur; aut si dives fuerit hæreditas, cum pure spiritualibus permiscentur. Ergo nullo modo Judex sæcularis valet disponere de intestatis, etiam per præventionem.

66 Porsus nec Princeps sæcularis, nec potestas laicalis potest se intromittere in his actibus, quibus Ecclesia jam formam præscripsit, & decrevit quomodo sint faciendi, & quibus ritibus, prout jam dedit in funeribus, in sepulturis, in Missis, & deprecationibus, & aliis suffragiis defunctorum, de quibus jam supra diximus, & cogerunt Bellarminus *de Purgator. lib.* 2. *cap.* 19. Durantius *de Rit. Ecclesiæ*, *lib.* 23. Samuel *de sepult. tract.* 2. *disput.* 2. *per tot.* Indecentissimum enim fuisset, ut pro arbitrio Judex sæcularis in his dispositionibus aut adderet, aut tolleret, licet non in forma, saltem in quantitate, & modo, in stipendiis, & eleemosynis, quæ Clericis conceduntur, in cera, in pulsandis campanis, & aliis, quæ communiter in intestatis disponuntur; hoc enim clare suam potestatem excedit. Ergo sæcularis Judex, nec per præventionem poterit disponere de his intestatis.

67 Sed dices: Hæc omnia disponunt ipsimet testatores in suo testamento, & commissarii, si ad id fuerint ab eis designati, quan-

ti, quamvis laici sint, & dant modum circa funera, Missas, & alia pia legata, favore animarum. Ergo etiam id poterunt disponere Judices sæculares, quando laici intestati decesserint. Consequentia probatur; nam laici testatores, & commissarii sunt incapaces alicujus juris spiritualis, ut tenent communiter DD. in *d. cap. 2. de judiciis, cap. Causam 7. de præscript. c. Massana 56. de elect.* Ergo si laicus in suo testamento potest disponere de his causis pro sua anima, etiam si Judex laicus sit ejusdem juris incapax, poterit favore animæ defuncti intestati ipsam dispositionem facere; quia favore animæ eandem capacitatem debet habere, prout idem testator laicus.

68 Sed tamen respondetur, disparitatem facilem esse; nam Ecclesia id concessit testatoribus, & quibuscunque Fidelibus, ut disponerent pro sua anima quidquid sibi placuerit, ex suffragiis, & juribus ab ipsis præscriptis, dummodo de eorum forma nihil detraherent, aut adderent; sed eligant modum, prout eorum fuerit voluntas, ut patet ex allegatis juribus *de testament. num. 65.* idque observare præcipitur *cap. Ultima voluntas 4. cap. Qui oblationes 9. cap. Qui oblationes 10. 13. quæst. 2. Clement. Quia contigit de Relig. dom,* quapropter etiamsi laici sint, possunt disponere ad libitum circa illa, etiamsi sint pure spiritualia, quia fune ab ea facti capaces, prout potest facere Ecclesia, seu ipse Pontifex, Glossa in *cap. Bene quidem, 96. distinct. verbo Laico.* Covarruv. *in pract. cap. 31. num. 4.* Garzia *de Nobilit. gloss. 1. a num. 23.* Balboa in *cap. Decernimus, de Judic. num. 147.* Navarrus *in man. cap. 27. num. 6.* Aufrerius *de Potest. secul. regula 4.* Diana *1. p. tract. 2. resol. 112. in princip.* Quæ quidem potestas, & facultas concessa non est Judicibus sæcularibus, ut possint disponere in his intestatis, nec est aliquis textus canonicus, qui id concedat. Cæterum aliud est disponere de rebus propriis circa spiritualia facienda in bonum sua animæ; aliud vero ex potestate Judicis laicalis disponere circa spiritualia de rebus alienis. Primum enim quilibet Fideli concessum est ex jure ipso naturæ, & religiosa pietate. Secundum vero nullo modo admittendum, propter illius incapacitatem. Tum quia favore animæ defuncti debet fieri a Judice Ecclesiastico.

69 Ex his fundamenta contraria dilabuntur. Nec obstat primum, quia licet piæ causæ sint mixti fori, non vero spiritualia, & cum quæ spiritualibus permiscentur. Ad secundum dicendum, quod hæc non est pura executio, sed dispositio facienda per Judicem, quæ non fuit facta a defuncto morte prævento. Ad tertium dicendum, Judicem sæcularem esse incapacem decernendi circa spiritualia, & licet in aliquibus casibus cognoscat de causis spiritualibus, in aliquorum sententia; attamen est tantum, quando cognitio est de facto, non vero de aliquo jure illius. De quo Barbosa *in l. Titia, ff. solut. matrim. num. 22. conclus. 2.* Barbosa *de Offic. Episcopi, 3. p. allegat. 84. num. 31.* Tondutus *de Præventione, p. 2. cap. 22. a nu. 9.* Balboa *in dict. cap. Decernimus a num. 136.* & hoc modo tantum de facto cognoscunt de decimis, Balboa *ubi proxime nu. 144.* Moneta *de Decimis cap. 8. q. 1. num. 1. & 5.* Nec de matrimonio valet cognoscere, nisi tantum de facto, ut eleganter docet Basilius *de Matrimon. lib. 7. cap. 2. num. 3.* Diana *dict. 1. p. tract. 2. resolut. 127.* Nec ultimum fundamentum est alicujus ponderis; nam ut constat, in his dispositionibus intestatorum dispositio principaliter versatur circa pure spiritualia, & in bonum animæ pure spirituale. Quapropter non audeo admittere contrariam sententiam: itaque hanc consuetudinem admittunt in Judicibus Ecclesiasticis Luca *d. disc. 24.* Nicolaus *d. lib. 2. tit. 13. n. 16.* Sylvester *verbo Sepultura, n. 15.*

70 Præterea disquirendum ex quota parte bonorum facienda sit hæc pia dispositio intestatorum. Et de jure communi illa est cognita doctrina, ut facienda sit ab Ordinariis cum paterna discretione, nec expendendum, nisi modicum quid ratione quantitatis bonorum, qualitatis defuncti, hæredum, & exercitii, quod defunctus habuit, quando vivus erat; vel ratione mercimonii, vel bonorum, si fuerint ex titulo Ecclesiasticorum, si fuerit defunctus pauper, aut dives, *l. Si quis sepulcrum 12. §. fin. ff. de Relig. & sumpt. fun.* Et declaravit Sacra Congregatio Episcoporum in monte Pelusio, 9. Maji 1581. refert Michael Justinianus *in Addit. ad Nov. d. 2. p. comment. 123. num. 1.* qui in numeris sequentibus aliqua observanda proponit, nempe ut hæ dispositiones fiant in scriptura, ut semper de eis constet, & ratiocinium Visitatori præstetur, ne cadaver ad effectum exigendi insepultum remaneat, nec occasione cautionis præstandæ. Tertio, ut omnia applicentur funeris expensis, celebrationis Missarum, & pauperum subventioni, secundum conjecturam verisimilem ipsorum defunctorum, attenta devotione, & inclinatione, quam viventes ostendebant. Quarto, quod hæc dispositio fiat cum consilio hæredum, & cum eorum satisfactione executioni mandetur. Quinto, ut Ordinarii non procedant cum rigore contra hæredes pro solutione, nisi in causa moræ culpabilis, vel si ipsi hæredes contradicerent; quia tunc compelli possunt per censuras ad subsidium præstandum.

Sexto, ut Ordinarii isti sint ubi intestati mortui sunt, 71
non vero Ordinarius loci ubi adsunt bona hæreditaria. Septimo, quod ex hac distributione nihil Ordinarii percipiant, nec eorum officiales, etiam ratione quartæ canonicæ. Octavo, ne hæc distributio fiat nisi ære alieno soluto, exceptis funeris expensis necessariis. Nono, & denique magnopere debent curare Ordinarii, ne faciant in simili distributione magnos sumptus, prout in quibusdam partibus fecerunt Præsules, quod impium, & detestabile est, ut late prosequitur Cardinalis de Luca *d. disc. 24. a n. 8.* Nicolius *d. lib. 2. tit. 10. num. 16. vers. quod autem.*

Hinc discutiendum, an in nostra Castella totum quintum expendendum sit, quando Ordinarius intestati dispositionem fecerit? Et absolute affirmant aliqui DD. non totum esse expendendum, sive hæredes sint necessarii, sive non, sed quod necessarium fuerit secundum quantitatem bonorum, qualitatem personæ, & regionis consuetudinem; nam lex 36. Tauri, præcipiens quintum necessario expendendum pro anima, loquitur conditionaliter, & in certo, & limitato casu, nempe quando commissarius fuerit datus, & testamentum non egerit; quæ quidem ad alios casus extendenda non est, quia limitata causa limitatum producit effectum, *l. Age cum Geminiano*, cum similibus, *C. de transact.* Cæterum in dubiis illud est faciendum, quod maxime non gravet hæredes, *l. Fideicommissa 11. § Si rem, ff. de legat. 3.* Cum ergo defunctus intestatus decesserit, nec constet de ejus voluntate, totum quintum non est expendendum pro anima, sed illud quod fuerit necessarium secundum quantitatem bonorum, qualitatem personæ, & consuetudinem regionis. Denique jure communi idem tenent DD. quando in aliqua regione fuisset consuetudo exigendi quartam ad hanc distributionem, ut tenent Nicolius *d. n. 16. vers. Et quando esset*, Michael Justinianus *ubi proxime, n. 2.* Ergo idem est dicendum in nostra Castella, licet aliqua sit consuetudo expendendi quintum ab Ordinariis, Gomez in *l. 36. Tauri, num. 2.* Castillus *num. 3.* Angulo *de Meliorat. in l. 13. tit. 6. gloss. 4. num. 4.* Garzia *de Expens. cap. 8. num. 2.* Guttierez *pract. lib. 2. q. 46.* Didacus Gomez *in Addit. ad l. 36. Tauri, a num. 2.* Azevedus *in l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat. num. 12.* Matienzo *in l. 6. tit. 4. lib. 5. gloss. 4. num. 3. & 4.* Altamirano *de Visit. verbo Etiam testamentum, n. 59.* Valder *in Addit. Roderici, in l. Quoniam in prioribus, in declar. 1. Reg. ad principal. lit. B.*

Alteri vero Doctorum distinctionem faciunt, nempe si 73
quando defunctus intestatus decesserit, reliquerit filios, aut descendentes; tunc enim totum quintum exigendum non est, sed tantum illud, quod fuerit necessarium secundum quantitatem bonorum, qualitatem personæ, & regionis consuetudinem, *l. Et si quis 14. §. Æquum, ff. de Religios. & sumpt. funer.* Si vero solum transversales habuerit, totum quintum est expendendum. Ducuntur ex decisione textus *in d. l. 36. Tauri*, ubi decisum est, quod si commissarius non fecerit testamentum, tunc hæredes consanguinei transversales possunt cogi ad expendendum totum quintum, secus si fuissent descendentes. Ergo in præsentiarum similiter est dicendum. Et confirmatur; nam licet textus ille loquatur in casu speciali, nempe quando commissarius non fecerit testamentum; attamen nihil impedit, ut lex illa trahatur ad similes casus, *l. Non possunt. 12. l. Nam ut 13. ff. de legibus.* Si enim commissarius non fecit testamentum, recte intestatus defunctus moritur, prout quando absque testamento, & commissario decesserit. Ergo nulla datur differentia, ut lex ista ad nostrum casum non trahatur, Tellus *in d. l. 36. n. 3.* Rojas *de success. ab intest. cap. 9. n. 24.* Parladorius *differ. 26. §. 1. a n. 1.*

In hac difficultate recurrendum est ad ea, quæ diximus 74
supra, *a num. 41.* ubi de commissario loquentes tractavimus, an totum quintum expendere possit? Quapropter assero, Ordinarium facientem dispositionem intestati, quando sunt tantum collaterales consanguinei, posse integrum quintum expendere, idque ex voluntate præsumpta testatoris a lege interpretata. Si vero intestatus descendentes reliquerit, idem absolute dicendum censeo, nisi quando aliter ratio petierit, & humanitas; non enim in ditissima hæreditate totum quintum expendendum, est procedendo ad excessum, ne quando sunt plures descendentes, ipsi pauperes

peres

peres relinquerentur, fed totum Ordinarii arbitrio eft relinquendum. Quod fimiliter eft dicendum, quando infans decedit, qui fuffragiis non indiget; aut quando in feptennio, nec culpis, nec malitia fuerit irretitus, nifi malitia fuppleret ætatem, ut bene confiderat Palladorius *d. differ.* 26. §. 1. *a n.* 3. *&* 4.

75 Sed quid dicendum, quando teftator condidit teftamentum verum, nec ad expenfas funeris, nec quoad ejus animæ expiationem aliquid fuerit locutus? Et in hanc diquifitione duo funt quærenda. Primum, quæ quantitas fit expendenda pro anima. Et aferendum dico, totum quintum effe expendendum, fi hæredes nominati fuerint confanguinei collaterales, aut extranei; fi vero neceffarii, utpote defcendentes, aut afcendentes, abfolute loquendo, totum quintum, nifi aliud petierit ratio, fecundum qualitatem perfonæ, & bonorum expendendum erit; Angulo *in d. l.* 13. *gloff.* 4. *n.* 3.

76 Quoad fecundum major erit difficultas, an tunc Judex fe poffit intromittere, prout quando defunctus moreretur ab inteftato? Et affirmandum videtur; nam refpectu hujus piæ difpofitionis defunctus inteftatus deceffit. Ergo ficut quando ab inteftato decedit defunctus, fe intromittit ad hanc difpofitionem ex confuetudine, fimiliter fi omiferit teftator teftamentum faciendo, ut de confuetudine, *l.* 1. *ff. de legibus.* Vela *differt.* 3. *a n.* 35.

77 Sed in hac fpecie contrarium teneo; nam quando funt hæredes nominati a teftatore, & certi, ad eos pertinet hæc difpofitio de jure; fi vero id facere renuerint, poterit tunc Ordinarius eos cogere ad implenda hæc neceffaria ad funeris expenfas, & alia pia pro anima defuncti, ut eft textus expreffus *in cap. Si hæredes* 6. *de teftam. cap.* 4. *de fepult. l.* 7. *tit.* 10. *p.* 6. Palladorius *d. different.* 26. §. 1. *num.* 4. Spino *in fpecul. teft. gloff.* 18. *in princip. nu.* 67. Menochius *de Arbitrariis, cafu* 489. *num.* 58. Ergo minime poterit Judex fe intromittere ad faciendam hanc diftributionem, fed tantum ad cogendos hæredes, fi eam facere, & adimplere renuerint. Deinde confuetudo introducta, ut inteftatis defunctis fe intromittat Judex, onerofa hæredibus, quibus de jure competit facere, & adimplere hanc piam difpofitionem: nec enim excedere valet alium diftinctum cafum, cum juri opponatur, ut per Baldum *in Auth. Si quas ruinas, Cod. de facrof. Ecclefiis*, Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 6. *nu.* 20. *&* 21. Valenzuela *conf.* 8. *a num.* 25. & *conf.* 33. *a n.* 228. Duenas *reg.* 136. Ergo minime per extenfionem trahenda eft ad alios diftinctos cafus. Et confirmatur; nam quamvis confuetudo ifta potius affiftentiam, quam refiftentiam habeat, quando defunctus inteftatus deceffit; non tamen quando teftatus, & hæredes nominavit, quos dilexiffe præfumitur, & de eis fiduciam habuiffe quoad funeris expenfas, & alia pia pro anima, quando ipfis inftitutis, nihil de illis difpofuit: quamobrem cum in fpecie ifta hæredes habeant juris affiftentiam, & infimul pro eis ftet voluntas teftatoris; inde eft, ut confuetudo illa abfque fufficienti ratione relinquatur, nec extendi poffit ad hunc cafum, Bellonus *conf.* 42. *n.* 8. Solorzano *in Polit. lib.* 2. *c.* 23. *verf. Lotercero*, Octavianus *decif. Pedemont.* 19. Valenzuela *conf.* 166. *a num.* 83. Flaminius Marchetus *de fepult. tit.* 38. *a num.* 88. Ergo in præfenti Judex ordinarius nequibit fe introducere ad hanc difpofitionem, & diftributionem faciendam, fed fiet ab hæredibus; & fi renuerint, aut non bene fiat, a Judice cogentur, & punientur, ut eft textus in *d. cap. Si hæredes*, & cum Gregorio tenet Spino *d. gloff.* 2. *nu.* 54. *citat. n.* 52. *in fin.*

CAPUT VII.

De fepulturis Ecclefiafticis, & earum differentia.

SUMMARIUM.

Inter debita naturalia hominis eft fepultura. Statutum in contrarium non valet. Quoties teftator legatis fua bona exhauriat, excepta videtur fepultura, & funus, n. 1.

Anaxagoras reprehenditur contemnens fepulturam, & barbare locutus eft, n. 2.

Ut mortui fepeliantur, ad Magiftratuum curam pertinet, maxime tempore peftis, n. 3.

Aliquando defunctum fepelire cadit fub præcepto, quando non fuiffet alius, qui fepeliret, & tu poffes facere abfque incommodo, n. 4.

Omnium fuit cura mortuorum, præcipue Chriftianorum. Bona, quæ ex fepultura facra proveniunt, referuntur num. 5.

De variis nominibus fepulturæ ibi recenfitis, & explicatis, num. 6.

Impræfentiarum agendum de fepultura, ut de loco, ubi defunctus eft fepeliendus, n. 7.

Sepultura alia eft pura, alia religiofa: & explicatur, n. 8.

Agendum eft de fepultura Religiofa, prout Ecclefia Catholica admittit, n. 9.

Sepultura definitur, & ejus definitio explicatur, n. 10.

Sepulturæ aliæ funt communes, aliæ privatæ. De communibus apud Romanos, n. 11.

Ecclefia habet communes fepulturas, & quæ ifta fint, n. 12.

Privata fepulchra, aut familiaria funt, aut hæreditaria: & quæ fint ifta, explicatur, & quomodo literis fecernebantur, n. 13.

Sepultura Ecclefiaftica quomodo privata, & propria fieri poffit, difficile eft oftendere. Sepultura nequit vendi, ficut etiam inter gentiles facta religiofa non vendebatur, nu. 14.

Sepultura extra Ecclefiam ad fepeliendos Infideles vendi valet, n. 15.

Quod idem eft dicendum, quando terra venditur, etiam ad fepeliendum Chriftianum, qui nequit fepeliri in loco facro, n. 16.

Sed an vendi poffit fepultura facra? Prima fententia negat, nu. 17.

Secunda dicit, vendi poffe quoad ufum, n. 18.

Tertia idem affirmat quoad terram, femota confecratione, nu. 19.

Difficultas confiftit in fegregatione fpiritualitatis ab aliquo temporali fepulturæ, ut vendi poffit. Aliqui dicunt, ratione materiæ vendi poffe, nu. 20. *Sed modus ifte rejicitur, n.* 21. *Cautela quomodo calix vendi valet, ibid.*

Alteri afferunt, ratione ufus vendi valere fepulturam, quatenus datur, & quatenus adeft obligatio, ne ibidem aliquis fepeliatur, nifi emens, & ejus familia, aut hæredes, n. 22.

Sed ratio rejicitur, num. 23. *Et admittitur, quatenus eft obligatio Ecclefiæ alium ibidem non inferendi, num.* 24.

Alii Doctorum afferunt, pretium fufcipi poffe ratione loci honorabilioris, & fic vendi fepulturam, num. 25. *non admittit Suarez, nu.* 26. *Sed probabiliter defenduntur, ibid.*

Modus fecurus eft, ut pretium pro fepultura recipiatur per modum eleemofynæ, ad Fabricam, vel ad fuftentationem Clericorum, & cum authoritate Prælati, ut præcipitur in hoc Archiepifcopatu, n. 27.

An qui habet fepulturam privatam, & propriam, poffit aliis vendere? Et refpondetur affirmative, fed cum cautela, de qua ibi, n. 28.

Sepultura cum univerfitate bonorum vendi valet, ficut jus-patronatus, n. 29.

An fepultura cedi valeat? Prima fententia negat, ficut nec cedi valet jus patronatus libertorum, nu. 30. *Secunda fententia affirmat, quia jus fepulchri eft vendibile, num.* 31.

In hoc dubio tres cafus funt contemplandi. Primus, quando jus fepulchri eft fimplex: fecundus, quando fepulchrum fuerit hæreditarium: tertius, quando fuerit familiare. Quoad primum jus fepulchri pretio eft ceffibile probabiliter, n. 32.

Fit inftantia. Executio nequit fieri in jure fepulchri, utpote a perfona infeparabili, n. 33.

Refpondetur, quod jus fepulchri eft feparabile a perfona, ficut jus patronatus, & poteft in eo fieri executio, nu. 34.

Jus fepulchri liberaliter poteft cedi, ficut gratis in hæreditate aut legato relinqui, n. 35.

Explicatur textus in l. Quid proinde 41. §. 1. ff. ad Trebell. *Quid dicat D. Olea, n.* 36.

An jus fepulchri tranfeat ad fideicommiffarium univerfalem? Aliqui negant: alii affirmant. Explicatur D. Olea, n. 37.

Aliter refpondetur in fpecie, n. 38.

Explicatur lex Si quis 33. ff. de Relig. & fumptib. funer. *ibid.*

Quando bona confifcantur, jus fepulchri non tranfit ad Fifcum, fi hæreditarium eft, fed extinguitur, ut jus patronatus; fed tranfit ad Fifcum Ecclefiafticum, nu. 39.

Quando fepulchrum eft hæreditarium, an cedi poffit? Negandum videtur. Ponitur ratio, n. 40.

Sed admittitur contrarium. Jus fepulchri hæreditarium poteft legari, non tamen per titulum univerfalem, nifi ad hæredem, vel in parte, vel in tota hæreditate. Jus fepulchri poteft permutari, & quomodo? nu. 41.

Quando fepulchrum eft familiare, an cedi poffit? Affirmat Olea, n. 42.

Sed

Sed contra arguitur. Familiaria sepulchra solum ad posteros, & familiares conceduntur. Quod instituitur pro familia & posteris, nequit cedi ad extraneos, sicut in majoratu, qui solum immediate ceditur. Majoratus nequit cedi in præjudicium vocatorum. Deficiente familia jus sepulchri redit ad Ecclesiam, n. 43.

In sepulchro familiari jus, & commoditas personæ possessoris recte ceditur, ut commoditas majoratus, n. 44.

Ast totum jus sepulchri familiaris nequit extraneo cedi, nec in meliori sententia ad illum transferri per hæredis institutionem. Ast potest cedi in quolibet de familia, num. 45. *Fit instantia, & respondetur*, num. 46.

An quando pro tertio jus sepulchri ceditur, aut venditur, debeatur gabella? Quando Ecclesia vendit, & similiter Clericus, gabella non debetur. Procedit quando laicus possessor sepulchri pretio cedit, aut vendit. Prima sententia negat deberi, n. 47.

Secunda sententia tenet contrarium. De usu, seu commoditate proveniente a re sacra, gabella debetur, n. 48.

Sed admittitur, & defenditur prima sententia. Ex ornamentis, & vestibus sacris, adhuc quando non sunt sacrata, gabella non debetur. In qualibet causa, ubi pietas minuitur, & religio, gabella non debetur, sicut & in his concernentibus ad causam publicam, n. 49.

An jus sepulchri transeat ad successorem majoratus? Affirmandum videtur, n. 50.

Distinctiones sepulchri hæreditarii, aut familiaris, referuntur, & ibi respondet DD. n. 51.

Explicatur hæc doctrina. Si majoratum aliquis instituerit, ubi adest jus sepulchri hæreditarii transit ad successorem etiamsi non sit hæres, n. 52.

Si sepulchrum fuerit familiare, videtur etiam cum bonis transire, n. 53. *Jus sepulchri familiare taxative non transit ad extraneos; secus si non taxative*, ibid.

Sed contrarium absolute defenditur, & resolvitur extingui jus sepulchri, & redire ad Ecclesiam, num. 54.

Si jus sepulchri est independens a cohærentia bonorum, tunc recte procedunt distinctiones Doctorum, n. 55.

1 INter ea debita, quæ homini naturaliter debentur, est sepultura, ut cadaver ejus tumuletur, & absque injuria requiescat. Id certum, maxime in loco a se destinato. Unde recte Consultus in *in l. Scriptus hæres 4. ff. de relig. & sumpt. funer.* sic scripsit: *Naturaliter enim videtur ad mortuum pertinere locus, in quem infertur, præsertim si in eum locum inferatur, in quem ipse destinavit.* Itaque quodlibet statutum juri huic contrarium, ut pote oppositum naturali juri, minime sustinebitur, nec aliqua lex positiva, *§. Sed agnationis Instit. de capit. diminut.* Lara *de Anniversf. lib. 1. cap. 25. num. 4.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 14. num. 22.* Osuald. *ad Donell. lib. 18. comment. cap. 8. lit. O.* Tum etiam ob eandem rationem, quotiescunque testator hæreditatem suam legatis exhauriat, ejus funus, & sepultura excepta videtur: quamobrem ex legatis portio ad hoc debitum persolvendum excipienda est, ut optime definivit Ulpianus in *l. Et si quis 14. §. Sed & si res, ff. de relig. & sumpt. funer.* Garzia *de Expensis, cap. 8. n. 3.*

2 Hinc enim Anaxagoras communiter reprehenditur sepulturam contemnens, qui cum Lampsaci moreretur, quærentibus amicis ubi Majores ejus sepulti erant, ut si quid ei accidisset, eo efferretur? Respondit: *Nihil necesse est de hoc quærere, undique enim ad inferos tantundem via est.* Unde facile sepulchrum contempsit, & ejus rationem præstitit Cicero *Tusc. Quæst. lib. 4.* quia tota ratio humationis ad corpus pertinet, in quo, elapso spiritu, nullus sensus superest. Et de S. Monica idem scribitur, Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. privileg. 369. n. 21.* Sed tantum locuta est de honorabili sepultura. Sed tamen barbare locutus est Anaxagoras, sententia quippe ista Sacris Literis execrata est. *Psalm. 74.* ibi: *Posuerunt morticina servorum suorum escas volatilibus cœli.* Et ratione probatur, quia ex instinctu naturali impellimur ad mortuos sepeliendos: tum ex humanitate, & urgenti necessitate, ne horrore, & pudore vivi corrumpantur. Itaque Chassaneus in *Catalogo gloriæ mundi, 2. p. considerat. 5.* & Ambrosius *in Tob. cap. 1.* dixerunt, prætermittere sepulturam, bestialitatem esse. S. Antoninus *in Summa, 3. par. tit. 10. cap. 1. n. 3.* Spino *de testam. gloss. 2. nu. 3.* Garzias *de Expensis, cap. 8. n. 5.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 14. n. 16.* Medicis *de sepultur. in præfat. an. 2.*

3 Ita enim Magistratus magnopere curare debent, ut cadavera sepeliantur, nec ad id aliquod existat impedimentum: tum ut debitum naturale persolvatur: tum ob publicam utilitatem, *l. Sunt personæ 45. ff. de relig. & sumpt. fun.* quapropter tempore pestis id erit majoris curæ eorum, Lavor. *d. cap. 14. n. 24.* Azorius *inst. Mor. 2. p. lib. 12. cap. 13. q. 5. vers. Cæterum.*

Aliquando tamen in præcepto est etiam particulares personas adstringente defunctum sepelire. Id accidere valet, scilicet quando absque suo incommodo quisque mortuum sepelire potuisset, & alius non esset, qui id ageret. Et ratio est; nam opus istud misericordiæ cadit in præcepto, & contra pietatem Christianam, & misericordiam fuisset defunctum insepultum relinquere, Azorius *d. q. 5. per tot.* Lavor. *d. cap. 14. n. 22.* Samuel *de sepul. prælud. 11. n. 3.* Iranzo in *Apparat. n. 5. de potestat.* 4

Omnium Nationum cura maxima fuit in cadaveribus sepeliendis, quando idololatriæ cæcitate tenebantur; verum Christiani, quos divina lux perlustravit, omnibus præferendi sunt, non solum materialiter id curantes ex publica utilitate vivorum, sed etiam pro bono animæ ipsius defuncti. Unde S. Antoninus *d. 3. p. tit. 10. cap. 1. §. 3.* triplicem utilitatem in sepeliendis Christianis scripsit. Prima, nam ideo in sepulcris condiuntur, ut illis prospectis, memoriam eorum retineamus, & pro sepultis oremus, & suffragia offeramus, quibus optime animæ adjuvantur, ut ad cœlum conscendant. Secunda, quia in sepulchris requiescunt Christiani, ut inde ad universalem resurrectionem perveniant, *c. Aurum 70. 12. q. 2.* Tertia, in Ecclesiis, & sacris cœmeteriis sepeliuntur, ut intercessione illorum Sanctorum, quibus dicatæ sunt Ecclesiæ, seu cœmeteria, adjuventur, & cum Missis ibidem celebrandis: tum ob meritum propter devotionem eligentis sepulturam ibidem, Soto *in 4. distinct. 45. quæst. 2. art. 3.* Medicis *de Sepult. in præfat. a num. 4.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 14. a n. 40.* S. Thomas *in 4. distinct. 25. art. 3. quæst. 3.* Samuel *de sepultur. in Apparat. prælud. 8. a num. 1.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. cap. 17. n. 24.* 5

Illud vero animadvertendum, promiscue vulgus sepulturam variis nominibus appellasse, nempe aliquando dicitur Sepultura, Sepulchrum, vel Monumentum, Sarcophagum, Cœnotaphium, & Depositum. Sed revera inter se distinguuntur, Sepultura enim est locus controavus in cœmeterio factus, in quo corpus Catholici conquiescit. Sepulchrum locus est, ubi ossa hominis condita sunt, *l. 2. §. Sepulcrum, ff. de relig. & sumpt. funer.* Monumentum vero est, quod memoriæ servandæ causa extitit, *d. l. 2. §. Monumentum, l. Monumentum 42. ff. eod. tit.* Si tamen in eo ossa, seu cadaver alicujus recondatur, jam monumentum non est, sed sepulchrum. Cœmeterium dicitur locus deputatus ad sepulturas, *Clem. 1. de sepult.* ubi Cardinalis *q. 4.* deputatur tamen per benedictionem; verum ejus appellatione non continetur Ecclesia, *cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, in 6,* & benedictio facienda est per Episcopum, Cardinalis in *d. Clement. 1. q. 7.* ut decisum est in *cap. penult. & fin. de consecr. Ecclesiæ.* Barbosa *de univers. jur. lib. 1. cap. 9. n. 1. & nu. 7.* Sarcophagum quoque pro sepulchro poni consuevit, *l. Funeris 37. ff. de relig. & sumpt. funer.* Verum revera a sarcophago lapide marmoreo, vel fictili dictum est, in quo primum corpora defunctorum condita, intra quadraginta dies, exceptis dentibus, absumebantur, *l. Libertis. ff. de Aliment. & cib. legat.* meminit D. Augustinus *de Civitate Dei, lib. 18. c. 5.* Cœnotaphium etiam est monumentum ad memoriæ æternitatem, etsi ossa ibi non reponantur; verum quia religiosum, aliquando pro monumento sumitur, Lavor. *d. tit. 2. cap. 6. n. 6.* Depositum dicitur capsa in alto posita, in qua corpora defunctorum condiuntur: quæ deposita tolluntur a Pio V. in Bulla, quæ incipit *Quamprimum*, Kalend. Aprilis 1566. Aliisque etiam nominibus sepultura nuncupatur, veluti Polyandrum, Arca, Tumulus, Pyramis, Mausolæum, Bustum, Urna, Puticulus, Dormitorium, Ergastulum, Sedes, Domus æterna, Thesaurus, Orcinum, Conditorium, Feretrum. De quorum explicatione agit Glossa *in l. Quicunque, §. Idem ait, de inst. act.* D. Gonzalez in *cap. 2. de sepult. n. 3.* Iranzo *in Apparat. a n. 25.* Medicis *de sepultur. q. 3.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 6. per tot.* Urrutigoyti *d. cap. 17. n. 29.* Parladorius *differ. 66.* 6

Impræsentiarum tamen de his nominibus agendum non est nobis, nec de sepultura, quatenus aliquando sumitur pro officio sepeliendi, aut pro jure sepeliendi; sed tantum pro loco, ubi quis est sepeliendus, sive sit terra, sive aliud, in quo quis sepelitur, *c. Abolenda 13. de sepult.* Lavor. *dict. tit. cap. 7. nu. 1.* Bonacina *de contract. disp. 3. q. 21. punct. 1. n. 4.* 7

Sepultura enim ista, & sic suscepta, duobus modis considerabatur a Consultis, nempe quando erat pura & profana, vel religiosa; dicebatur enim pura, seu profana, quæ 8

non

non erat destinata ad usum sacrum, in qua nec fiunt sancta, nec religiosa, *l. 1 §. Purus autem locus, ff. de relig. & sumpt. funer.* Religiosa vero dicitur illa, in qua mortui sepeliendi gratia inferuntur, *§. Religiosorum, inst. de rer. divis.* Itaque propter sanctitatem quandam a communi usu segregabatur, Macrobius *lib. 3. Saturn. c. 13.* Becerra *de jur. Sacr. c. 5. n. 2.* Lavor. *d. c. 7. num. 3.* Pichard. *in §. Cum nullus 6. Inst. de rer. divis. a n. 5.* D. Gonzalez *in cap. Abolendæ 13. de sepult. n. 4.*

9 De his enim religiosis sepulturis erit noster sermo, non quomodo religiositas ista apud Ethnicos Jurisconsultos sumebatur, sed prout tenet Ecclesia Catholica, quæ optime decrevit, nullum locum, aut sepolturam esse religiosam, licet ibidem mortui inserantur, nisi locus fuerit ab Episcopo destinatus, & ab eo sacratus, *c. Questa 12. 13. q. 2. cap. Abolendæ 13. de sepult. c. Ad hæc 4. de Relig. domib.* Cardinalis *in Clement. Dudum, de sepult.* Gratianus *discept. for. com. 1. c. 110. n. 4.* Lavor. *d. c. 7. n. 15.* Becerra *d. c. 5. n. 3.*

10 Sepultura communiter definitur: *Est locus concavus in Ecclesiastico cœmeterio factus, in quo corpus Catholici conquiescit*, Medicis *de sepult. 1. p. q. 3. n. 2.* Samuel *de sepult. in Apparat præl ud. 7. n. 1.* Sed tamen definitio ista defectuosa videtur; nam ut diximus *n. anteced.* sermo noster est de sepultura Ecclesiastica, & Religiosa, quæ nequit aliquo modo fieri de Jure Canonico, nisi authoritate Episcopi, nec sufficiet, ut aliquo modo mortuus ibid. inferatur, quod non explicat hæc definitio. Ergo definitio hæc est defectuosa, nec explicat sufficienter naturam definiti. Sed tamen admittenda est, naturam enim omnino rei exprimit, quia asserit sepeliendos esse Fideles *in Cœmmeterio Ecclesiastico*; ubi authoritas Episcopi supponitur ad destinandum illum locum ad sepulturas Fidelium; nam cœmeterium est locus consecratus, & destinatus ab Episcopo, in quo Fidelium corpora sepeliuntur, Boetius Epo *de Immunit. tit. de Immunit. Ecclesiæ, n. 4.* Lavor. *d. tit. 2. c. 6. n. 17.* Barbosa *d. lib. 2. c. 9. n. 1. & 7.* Vallensis *in Paratitl. ad tit. de sepult. §. 1. n. 4.* Ergo cum definitio dicat, *in Cœmiterio Ecclesiastico*, inde est, ut supponat hanc authoritatem Episcopi, & destinationem, ut sit sepultura Ecclesiastica, & consequenter est vera sepulturæ definitio, ut etiam definit noster Alphonsus *in l. tit. 13. part. 1.* Sylvester *verbo Sepultura, n. 1.* Hostiensis *ad tit. de sepult. n. 1.* Fuscus *de Visitat. lib. 2. c. 25. n. 2.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 31. difficult. 1. n. 1.* Ant. Fabricius *Rub. Jur. Can. lib. 3. tit. 5. vers. 7.* Samuel *de præl ud. 7.* qui *a n. 2.* illam definitionem explicat, Lavor. *d. cap. 6. n. 29.*

11 Sepultura enim **Ecclesiastica in duplici est differentia**, vel enim est communis, aut propria, & privata. Quoad communem, apud Romanos publica erant loca, ubi communiter cadavera sepeliebantur, in campo nanque Marsio viri præclarissimi sepulti sunt, Strabo *lib. 5.* nec aliter nec alio modo ibidem aliquem recondere licebat absque Senatus decreto; tum etiam Pontificum, cum campus ille sacer fuisset; Senatores autem requirebantur, ut agnoscerent claritatem viri sepeliendi; Pontifices vero, ne Sacra contaminarentur, Dio *lib. 48. de Marco Appio.* Quod non solum viris clarissimis concedebatur, sed etiam fœminis, ut legitur de Pompeii uxore, & de Tullia Cœsaris filia, ut scripsit Lucius Florius *in epitom. 106.* & de Sylla Pansa, & Hirco *epitome 90. & 119.* Tacitus *lib. 13. Annal.* Et erant ad sepeliendum alia loca publica in Campo Esquilio extra portam Esquilinam, ubi pauperes, & mancipia sepeliebantor: in quo etiam loco puticuli aderant, ubi corpora plebejorum inferebantur, dicti a putrescendo, quia ibidem cadavera putrescebant, Baronius *in Not. ad Martyrolog. sub 4. Idus Februar.* Lavor. late *tit. 1. c. 5. a n. 98.* D. Gonzalez *in cap. 1. de sepult. n. 7.*

12 In Ecclesia vero Catholica sepulturæ adsunt communes, ubi communiter omnes ad sepulturam trahuntur, & in eis quilibet libere poterit eam eligere: ad id olim cœmeteria fuerunt destinata, hodie vero Ecclesiæ, ubi communiter omnes inferuntur, ut dicam infra, cui quidem communi sepulturæ adjungi possunt aliqua loca destinata ad sepeliendum aliquos alicujus societatis, aut confraternitatis; quia respectu illorum communis sepultura dicitur, ut explicat Medicis *1. p. q. 4. a n. 2.* Barbosa *d. lib. 2. c. 9. n. 5.* Rota *2. p. recent. decis. 30. n. 8.* Et iterum Barbosa *de offic. Paroch. 3. p. c. 19. n. 6.* Laym. *in Summa, lib. 3. tract. 4. cap. 12. num. 1.*

13 Est etiam sepultura privata, vel propria, quam apud Romanos habebat unusquisque in suo fundo, *l. 2. ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Tumulus, ff. famil. ercisund. l. Æde sacra, ff. de contrahend. empt.* Livius *lib. 6.* quod etiam observatum apud Hebreos, prout erant publica sepulchra peregrinorum, Hierem. *c. 2. vers. 19. lib. 4. Regum, c. 23.* & apud Matth. *cap. 26.* Hæc enim privata sepulchra, seu sepulturæ, aut hæreditariæ sunt, aut familiariæ. Hæreditariæ enim patent liberis utriusque sexus, alisque hæredibus quibuscunque, etiamsi ex minima parte hæredes sint ex testamento, vel ab intestato. Idem concessum est iis bonorum possessoribus, quibus libertatis conservandæ causa bona adjecta fuissent. Est tamen observandum discrimen, ut filiis, & descendentibus jus sepeliendi debeatur in sepulchro hæreditario, etiamsi hæredes non sint; alteri verum necessario debent esse hæredes, *l. Vel quod 6. l. Si quis suis 33. ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quia perinde 41. ff. ad Trebell. l. 4. §. Is autem, ff. de Fideicomm.* Familiare vero sepulchrum est, quod quis sibi, familiæque suæ constituit, patebatque omnibus de sua familia, agnatorum non habita prærogativa, *l. Familiaria 5. ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Jus 8. l. 13. C. eod. tit.* Designabantur, & hodie designantur sepulchra ista ex inscriptionibus; olim in hærediariis literæ istæ inscribebantur. *H. M. H. S.* id est, *Hoc monumentum hæredes sequitur.* Explicatur Asinius *in d. l. Familiaria*, Medicis *d. 1. p. q. 4.* Molina *de Primog. lib. 1. c. 24. nu. 4.* Osuald. *ad Donell. lib. 4. c. 1. lit. X.* Bossius *in Rom. Subterr. lib. 2. c. 26.* Lavor. *d. tit. 2. c. 6. a n. 31.* D. Gonzalez *in c. 1. de sepult. num. 7.* Barbosa *d. c. 26. n. 13. & in l. 15. C. de Relig. & sumpt. fun. n. 2.*

Sepultura vero Ecclesiastica ea est, quæ necessario apud Christicolas habenda est in loco sacro. Quomodo autem 14
privata, & propria alicujus fieri possit, difficultas est; nam licet inter Romanos, Idolorum servos, propriam fieri sepulturam, inter quam facile esset, dum in proprio fundo ædificaretur; attamen inter Christianos difficile fieri valet, cum adsit sepulturæ in loco sacro, authoritate Episcopi ad id destinato, itaut religiosæ sint, & extra Cœmeterium. Quapropter sacris Canonibus interdictum est, ne pro eis pretium exigatur; quin potius si perciperetur, simoniæ labe ementes, & vendentes conquinarentur, *cap. Questa 13. c. Postquam 12. c. in Ecclesiastico 14. c. Præcipimus 15. 12. q. 2. c. Plerique 7. de pact. c. Suam 26. c. Ad Apostolicam 42. de simon.* Concilium Roman. *sub Innocentio II. can. 18.* Meldense *can. 72.* Metense *can. 2.* Turonense *can. 2.* D. Gregorius *lib. 7. epist. 4.* D. Hieronym. *qq. in Gen. c. 23.* Quamobrem propriam, & privatam sepulturam habere, difficillissimum videtur. Et confirmatur; nam etiamsi inter Gentiles id fuerit asservatum, ut sepulchra, ubi jam mortui fuissent illati, uti sancta, & religiosa haberentur, ut patet ex Cicerone *lib. 2. de legib.* ubi antiquam legem refert: *Deorum manium jura sancta sunt.* Idem *lib. 5. de Republica, l. 1. §. 6. l. Si sponsas 5. §. concessa, ff. de donat. inter, l. 1. C. de sepulchr. violat.* quapropter sepulchra, tanquam loca religiosa, invendibilia decrevere, & ne in commercio haberentur, *l. Ossa 8. §. Si locus, ff. de Relig. & sumpt. fun.* & vendentes, & ementes in crimen læsæ Religionis incidebantur, *l. Sacrilegii 11. ff. ad l. Jul. pecul. l. 3. ff. de sepulchro violato, l. 5. C. eod. tit.* Fornerius *lib. 1. Select. c. 13.* quod quidem ab Ecclesia non observari, a Deo Optimo Maximo tanquam sua Sponsa illustrata, nefas dicere fuisset. Ergo difficillimum est concedere sepulturam Ecclesiasticam propriam, & privatam.

Attamen in hac difficultate dicendum, vendere sepul- 15
turam ad inferendos infideles volentes se tumulari extra locum factum, licitum esse. Et ratio est; nam semota consecratione, locus ille pure temporalis est. Ergo recte vendi valet. Et confirmatur ex decisione textus *in l. 8. §. Si locus, ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi sepulchra, quæ pura remanent, absque aliqua religiositate vendi possunt, uti DD. notant, Gonzalez *in d. cap. 1. de sepult. num. 5.* Ergo similiter potest vendi quilibet locus extra Ecclesiam ad sepeliendum Infidelem, Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 37. difficult. 12. n. 1.*

Idem dicendum est, si terra, quæ venditur, non sit 16
religiosa, etiam ad sepeliendum fidelem, qui aliter in loco sacro nequit sepeliri, aut ob impotentiam, aut quia privatus est sepultura Ecclesiastica ob aliquod crimen. Et id facile probatur *ex Gen. c. 17.* ubi Abraham ab Ephrem pretio comparavit sepulturam ad suam tumulandam uxorem, quod sanctus ille vir non fecisset, si aliqua culpa coinquinaretur; erat enim terra illa profana, & ad efficiendam sepulturam recte comparavit, *c. Ebron 2. 13. q. 2.* D. Thomas *2. 2. q. 110. art. 4.* Pereyra *in Gen. tom. 3. c. 27.* Sophronius *de Fun. Febr. c. 5.* Spondanus *de Cœmeter. Sacr. 1. part. cap. 5.* Tum etiam; nam quando Christianus

sepeli-

sepeliretur in aliqua terra non sacra, ex eo quod ibidem inferatur, religiosa non relinquitur de Jure Canonico, sed pure temporalis, & vendibilis, Spondanus *lib. 1. de Cœmet. c. 9. & 10.* Garz. *de expens. c.* 8. *n.* 51. Spino *d. gloss.* 2. *cum* 37. Molina *de Just. tr.* 2. *disp.* 214. *n.* 4. Ergo nec ad Christianum inferendum. Denique materiæ remotæ Sacramentorum recte emuntur, & venduntur, & prædium ad fundandam Ecclesiam. Ergo & ad sepeliendum Christianum; solum enim notari poterit aliqua imperfectio charitatis in vendente, veluti aliqui DD. sacri in Ephrem adnotarunt, Gregor. *lib.* 7. *epist.* 54. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de simon. c.* 14. *n.* 17. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 10. *n.* 2.

17 Tota ergo erit difficultas de venditione sepulturę in loco sacro, & Religioso, ab Episcopo destinato ad fideles sepeliendos. In quo casu prima sententia asserit sepulturam vendi non posse, *ex d. c. Abolendæ* 13. *de sepult.* c. *Non satis* 8. *cum aliis, de simonia.* Ducitur; nam terra illa concessa est putredini, nec ex ea decet facere compendium, ut late explicat Major Rhemensis Episcopus *in Epist. ad Ecclesiam Tornacens.* Ergo nec licebit eam vendere, vel emere. Sed ratio ista parum probat, quia convenit etiam sepulchro puro, & non religioso, per se vendibili. Cæterum probatur; nam sepultura ista jam est sacra, & religiosa, & extra commercium, & per sacrationem Episcopi constituitur, & habetur pro Ecclesia. Ergo minime poterit vendi; quin si aliter fiat, committitur simonia, ut decisum est in dictis juribus, Lavor. *dict. c.* 10. *a n.* 1. Suar. *dict. c.* 15. *a n.* 19. Reginald. *in Prax. lib.* 24. *n.* 2116. Filiuc. *in Sum. t.* 3. *tr.* 45. *c.* 3. *qu.* 11. *n.* 26. Spino *dict. gloss.* 2. *n.* 35.

18 Secunda sententia tenet contrarium, verum asserit, absque labe simoniæ posse vendi sepulturam sacram, ut est quid materiale ratione usus, & juris sepeliendi. Et est ratio; nam hujusmodi usus est in dominio nostro; quapropter potest ratione, seclusa omni spiritualitate, vendi, aut emi, absque labe simoniæ, Tuschus *verb. Sepulcrum, conclus.* 191. Molfesius 2. *par. tr.* 13. *c.* 8. *n.* 36. Villalobos *d. tr.* 27. *difficult.* 12. *n.* 3. Phœbus *dec.* 8. *n.* 9. Gratian. *dec. March.* 16. *a n.* 14. Garz. *de Beneficiis*, 5. *par. c.* 9. *n.* 137. Ledesma *in Summ.* 2. *par. tract.* 12. *concl.* 34.

19 Tertia sententia asserit, sepulturam vendi posse ratione terræ, non vero ratione consecrationis, quia ex ea est jus spirituale invendibile, Azor. 3. *par. lib.* 12. *cap.* 17. *qu.* 2.

20 In hoc dubio illud est animadvertendum, totam difficultatem consistere in quærendo in sepulturis Ecclesiasticis, quod sit aliquid temporale, distinctum & segregatum a sacratione, & spiritualitate illius, ratione cujus sepultura vendi possit, & aliquid pro ea percipi. Unde Doctores varios fecere discursus, ut hanc temporalitatem disquirant. Et Azor. nuperrime allegatus segregat terram ab ipsa sacratione, & spiritualitate sepulturæ, prout in Calice sacrato, qui vendi valet ratione materię, instante necessitate, S. Th. 2. 2. *qu.* 110. *art.* 4. *ad* 3. Ergo similiter sepultura vendi potest ratione terræ, quæ per se vendibilis est.

21 Hic modus segregrandi spiritualitatem in sepultura a temporalitate, difficillimus est, & periculosus; quapropter non admitto discursum Azorii, prout nec admittit, contrarium tenens, Suar. *dict. lib.* 4. *c.* 14. *n.* 19. *in fin.* Ratio est; nam jura interdicentia venditionem sepulturæ, omnino illam prohibent pro sepultura, quę non componitur nisi necessario de terra ipsa, & consecratio ibi existit per accidens; quapropter nequit pro terra ipsa aliquid percipi; nam erit simonia, saltem quia prohibita intuitu religionis, *d.* c. *Non satis* 8. *c. Audivimus* 41. *cum aliis, de simonia.* Ex quibus hanc simoniam expendit Suar. *d. c.* 14. *n.* 20. Samuel. *tr.* 2. *disp.* 1. *controv.* 13. *conclus.* 3. Nec paritas venditionis Calicis probat efficaciter; venditio enim Calicis, ratione materiæ, aut fit alteri Ecclesiæ, vel personæ, ad OfficiumSacrum peragendum, & tunc integer vendi valet, aut ad rem, & usum temporalem, & tunc infringitur, & ad rudem massam reducitur, ne sacer relinquatur, & hac cautela Ecclesia Calicem vendere permittit, ut tenet Sylvest. *ver. Simonia, n.* 12. Suar. *dict. c.* 14. *n.* 6. Navarr. *in Man. c.* 23. *n.* 108. Villalobos *dict. tr.* 37. *difficult.* 11. *n.* 3. quod non ita permisit in sepultura, sed sub simonia interdixit intuitu religionis, ne sacra sepultura ad abusum, & mercimonium traheretur; quapropter ratione terræ, etiam nullo habito respectu ad jus spirituale, non poterit vendi, ut cum Belletto tenet Urrutig. *d.* c. 17. *n.* 50.

22 Alteri Doctores segregant temporale ab spiritualitate sepulturæ, dicentes licitum esse vendere sepulturam, non ratione terræ, nec consecrationis, sed ratione usus, nempe ut emptor, ejus hæredes, aut familiares ibid. sepeliri possint, & quod nullus alius ibid. sepeliatur. Et ratio est; nam tunc nullum ejus spirituale venditur, nec illi annexum, sed tantum obligatio accidentaliter annexa. Ergo recte ratione usus poterit licite vendi pro sepultura. Ita explicant communiter DD. secundæ sententiæ. Addent. ad Greg. XV. *dec.* 145. Navarr. *cons.* 1. *de sepult. in novis*, Barb. *de Offic. Paroch.* 3. *par. c.* 26. *n.* 111. *& ad cap. Abolendæ* 13. *de sepult. n.* 3. Tusc. *verb. Sepult. concl.* 192. *n.* 4.

23 Sed tamen discursus iste habet duas partes. Prima est, ut emptor, ejusque hæredes usum habeant se funerandi in tali sepultura: secunda, ut alter ibid. non se sepeliat. Prima autem pars, quoad usum se inferendi, difficilis est, nec facile admittenda; nam usus sepeliendi inseparabilis est a Sacra functione, qua Christiani sepeliuntur; idcirco quoad hanc partem usus licitus non videtur. Quapropter Gregor. *in l.* 1. *tit.* 13. *par.* 1. *verb. Vendet*, Molina *de primog. lib.* 1. *c.* 24. *n.* 40. scripserunt, jus inferendi mortuum invendibile esse, quia religiosum est. Ergo & usus ipse inferendi, cum jus illud in usu consistat, ut explicant DD. isti, Cæterum alia ratione probatur; nam Clerici non habent proprietatem terræ cœmeterii, aut Ecclesiæ ubi venditur sepultura, quare solum vendunt usum sepeliendi, seu inferendi; sed vendendo usum sepulturæ, vendunt solum quod spirituale est, ut docet Suar. *d. cap.* 14. *n.* 21. Ergo ratione usus nequit vendi sepultura, quatenus dat jus sepeliendi.

Secunda pars, quatenus alter nequeat ibidem sepeliri, quin potius Ecclesia remaneat obligata, ne aliquem ibidem inferat, & ab emptore prohiberi possit, si ab aliquo usu segregetur, titulus temporalis mihi videtur securus ad pretium suscipiendum. Et ratio est, quia obligatio illa est pure temporalis, & pretio æstimabilis; quare pro ea recte pretium suscipitur. Tum quia ibidem revera nihil conceditur, nisi obligatio Ecclesiæ, ne alius ibi inferatur: quod vero emptori conceditur, ut ipse, aut ejus hæredes, seu familia ibi sepeliantur, aliis exclusis, est jus sibi, & aliis de jure competens, quatenus possunt ibidem eligere sepulturam. Ergo recte obligatio illa relinquitur in pura temporalitate independenter ab usu; quapropter recte pro ea poterit pretium recipi, Genuensis *in Praxi Neapolit. c.* 40. *n.* 19. Garz. *d.* 5. *par. c.* 9. *n.* 137. Delbene *de Immunit.* 2. *par. cap.* 17. *dub.* 14. *n.* 11. 24

Cæterum alii Doctores asserunt, recipi posse primum ratione honorabilioris loci in Ecclesia, seu cœmeterio; nam honor iste non est spiritualis, nec concernit aliquam spiritualitatem sepulturæ. Ergo pro illo recte pretium suscipi valet, Lara *de Anniverf. lib.* 1. *c.* 25. *n.* 17. Urrutigoyti *d. c.* 17. *n.* 50. Samuel. *d. tr.* 2. *disp.* 1. *controv.* 13. *conclus.* 8. *a n.* 18. Olea *de cess. tit.* 3. *q.* 8. *n.* 25. Antonellus *de Reg. Ecclesiæ, lib.* 1. *c.* 12. *n.* 56. 25

Verum Suar. *d. c.* 14. *n.* 22. asserit, titulum hunc esse simoniacum, & illicitum; nam tota ratio pretii est sanctitas loci, veluti si erat sepeliendus in cœmeterio, datur pretium ut admittatur in Ecclesia; & si in Ecclesia, ut prope Altare sepeliatur: unde licet honor sit temporalis, totum fundamentum honoris est major sanctitas loci; quapropter erit saltem spirituali annexum, pro quo nequit recipi pretium absque labe simoniæ. Sed tamen illorum Doctorum probabilis discursus est; totum enim fundamentum illius honoris est hominum apprehensio, existimantium illum locum esse honorabiliorem, quam alterum: quod vero sacer sit, per accidens est; quapropter honor ille est pure temporalis, pro quo pretium suscipi valet, quamobrem his respectibus cum authoritate Episcopi sepulturæ vendi possunt, ut cum Spino etiam tenet, Grat. *tom.* 1. c. 110. *n.* 10. & alii quamplurimi relati a Barbosa *in* c. *Abolendæ* 13. *de sepult. n.* 2. & quæ scripsimus *lib.* 5. *c.* 7. *a n.* 47. *& de Offic. Paroch. d. cap.* 26. *n.* 19. 26

Hæc probabilia sunt, verum ne videatur venditio hæc sepulturæ inventa quæsitis coloribus, & periculosa animabus, ut censet Molina *de primog. lib.* 1. *c.* 24. *n.* 40. *in fin.* dico in praxi recurrendum semper esse ad Ordinarium, cujus authoritate, & licentia translatio, aut alienatio fiat, aliquo pretio intercedente, concedendo per modum eleemosynæ, aut fabricæ, aut sustentationi Clericorum; non autem aliquo respectu habito, nec ad sepulturam, nec ad honorem, sed solum ex pia liberalitate, ut ex Synodo Toletana decerpit Lara *d. lib.* 1. *c.* 25. *n.* 17. *ad fin.* Mancin. *dissert.* 30. *n.* 10. Iranzo *in Apparat. de Protest. n.* 90. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 13. quo in sensu possunt admitti consuetudines dandi aliquod pretium pro sepultura, de quibus Grat. *d. c.* 110. *n.* 9. March. *dec.* 26. *n.* 14. Antonell. *d. c.* 12. *n.* 55. Ast in hoc Archiepiscopatu illud non est obliviscendum, ut minime sepultura vendi, aut alienari valeat absque expressa licentia Prælati, alias quælibet scriptura, seu contractus ad id initus, nullus, & irritus remanet, *const.* 1. *de sepult.* ne nimia sit sepulturarum alienatio: tum ne aliquis contractus fiat sapiens labem simoniæ, quapropter hęc authoritas valde est necessaria. 27

Sed tamen hæc dicta solum sunt intelligenda de prima alienatione, quę fit ab ipsa Ecclesia. Inquirendum est etiam, an qui jam habet sepulturam acquisitam, possit eam alteri iterum vendere; qui enim abnegarunt, sepulturam minime a principio vendi posse, consequenter negant posse ab emptore revendi, quia eadem est simonia. Veruntamen, quia aliquibus titulis diversis ab spiritualitate venditio sepulturę probabiliter ab aliquibus Doctoribus defenditur, ut dictum est, eadem probabilitate ab emente revendi potest; quod quidem quia ab aliquibus sæcularibus fieri solet absque aliqua consideratione, consulendi sunt, ut ad viros peritos, & sapientes vadant, ut titulos istos cognoscant, ne ex indiscretione aliqua involvatur simonia. Unde ex his titulis temporalibus sepulchra pignori tradi possunt, & subhastantur ex debitis, ut late prosequuntur Noguerol. *alleg.* 36. *a n.* 21. Phœbus *d. dec.* 8. *a n.* 9. Salgado *in Labyrinth.* 3. *par. c.* 5. *a n.* 48. Barb. *de Offic. Paroc. dict.* 3. *par. c.* 26. *a n.* 18. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 17. 28

Est tamen advertendum, quod etiam in doctrina asserentium, nullo modo posse sepulturam vendi; attamen ad alios poterit transferri, aut vendi cum universitate bonorum, *l. Locum* 9. *Cod. de Religios. & sumpt. funer.* Nam ut ait Consultus *in l. Quædam* 62. *ff. de acquir. rer. domin.* quæ non possunt sola alienari, per universitatem transeunt, *l. In modicis* 24. *l. Æde sacra* 72. §. *Int ra maceriem, ff. de contrahend. empt.* prout de jurepatronatus compertum est, quod licet per se invendibile 29

sit, attamen cum universitate bonorum ad alios transit, & venditur, *c. Ex litteris 7. c.Cum saeculum 13. de jurep. l.8. tit.15. par.1.* Ergo similiter sepulchrum, licet per se fuisset invendibile, ut tenet D. Olea *tit.3. qu.8. à n.25.* Tusch. *verb. Sepultura, n.* 8. D. Gonzal. *in cap.1. de sepult. n. 7.*

30 Ex his supra recensitis quærendum est, an sepultura cedi possit? Et prima sententia asserit, cedi non posse, ex decisione textus *in l. Quia proindè 42. §.1. ff. ad Treb.* ubi restituta hæreditate, non transit jus sepulchrorum ad personam, cui restituta est hæreditas, verum remanet apud hæredem institutum. Et ratio est; nam jus illud est personalissimum, & religiosum, nec transit ad fideicommissarium, ad quem solum transeunt utilia. Ergo nec jus sepulturæ vendi valet, utpote res personalissima, nec ad alium transibilis; quidquid enim transmissibile non est, nec est cessibile, *l. Ex pluribus 42. ff. de administ. tut.* Paz. *de Tenut. c.61. n.2.* Cyriac. *contr.139. n.7.* Larrea *alleg.121. nu. 30.* Ergo jus sepulturæ non est cessibile. Et confirmatur *ex l.Si quis fuit 33. ff. de Relig. & sumpt. funer.* ubi si hæreditas ab aliquo tanquam indigno aufertur, adhuc jus sepulchri penes eum remanet, utpote jus personalissimum, cohærens personę, sicut juspatronatus libertorum, quod ad alium non transfertur, *l.Si Patroni filius 55.ff.Ad Treb.* Ergo minimè jus sepulturæ est cessibile, Tiraq. *de retract. lignag. §.26. gloss. 1. n.56.* Barb. *in l.Jus sepul.12.C.de Relig. & sumpt.fun. n.2.* Plaza *de delict.c.46.n.4.in fin.* Francisc.de Petris *Festiv.lect.1.c.5.n.47.*

31 Sed tamen contrarium censuit D.Olea *de cess.tit.3. q.8. a n. 21.* nam licèt jus sepulchri non transeat ad Fideicommissarium, ut dicunt jura allegata, non tamen inde sequitur, quod non sit cessibile; multa enim non transmittuntur, & sunt cessibilia, & econtra, ut tenent multi ab eo relati *n.3.* Præterea jus sepulchri ad extraneum transit, venditur, & in eo fit executio, Noguer. *d.alleg.36. a n.21.* Acosta *de Privileg. cred. regul. 3. ampliatione 53.* Thoro *in Supplem. decis.verb. Vendi an possit Capella?* & relati *n.25.* Ergo sicut aliæ res venales sunt cessibiles, similiter jus sepulchri.

32 In hoc dubio dicendum, tres casus esse contemplandos. Primus, quando jus sepulchri est simplex, & tantum quis pro sua tantum persona ab Ecclesia habuerit. 2. Quando sepulchrum fuerit hæreditarium, 3. Quando fuerit familiare. Has ultimas distinctiones tetigit D. Olea: verum absolute inquit, sepulchrum cessibile esse, illis explosis. Verum ad claritatem materię has distinctiones admitto. Et quoad primum casum assero in sententia asserentium, sepulturam invendibilem esse, nec alio modo valere ad alios transferri, vel alienari aliquo pretio accedente, eam pretio minime cedi posse, consequenter dicendum esse. Sed in sententia contraria, quæ probabilis videri potest, sed periculosa, ut bene animadvertit Caram. *tom.3.Theol. Fund. lib.2. disp.17.n.868.* prout nos diximus etiam supra, pretio etiam cedi poterit. Et ratio est, quia cessio ista, pretio accedente, revera est venditio. Ergo si jus sepulturæ vendi valet in hac sententia, similiter cedi etiam pretio accedente poterit.

33 Sed dices, Jus sepulchri esse inseparabile a persona illud habente, & quasi ossibus cohærens, & incessibile, prout sunt actiones directæ, & jus vindictæ. De quo late Plaza *d.c.47. per tot.* Tum, ut nec etiam pro debito executio in eo fieri possit, nam licet in aliquorum sententia sit pretio æstimabile, non est tamen separabile, & consequenter nequit etiam pro debito in eo fieri executio, Gamb. *de test.gloss.9.n.4.* Parlad. *l.2.quot. 5.par.§. 4.n.27.* Rodrig. *de exec.c.5.n.66.* Car.Maran. *1. par. resp.16. per tot.* Herm. *in l.15.s.5.p.5.gloss.1.n.62.* Ergo nec cessibile pretio.

34 Sed tamen respondetur, jus sepulchri in casu quo loquimur, dicendum non esse inseparabile a persona ipsum habente, quia inseparabilitas ista ab aliqua qualitate extrinseca debet provenire; verum ista nequit considerari, nisi in religiositate sepulturæ, quæ quidem non facit hanc cohærentiam personæ, cum ipse ab Ecclesia solum emerit, aut acceperit jus temporale, aut obligationis alium ibid. non sepeliendi, aut honoris, quod est pretio æstimabile. Ergo ratione religiositatis nulla inseparabilitas valet considerari. Tum alia ratione, nam licet simul cum religiositate transiret, licet propter illam non posse jus sepulchri vendere, attamen non fuisset inseparabilis; jus enim patronatus est secundum se spirituale, ut aliqui censent, aut saltem spirituali annexum, *c. Quanto 3.de Judic.* & tamen est separabile a persona, & ad alios transit, *Clem.Plures 2. de jurep.* Gom. *to.1.var.c.5. a n.29.* qui licet excipiat in casu transeundi ad Fideicommissarium, attamen in eo casu etiam separabile esse, & transire, docuerunt Rayn. *in l.Si patrem, ff. ad Treb.* Molina *de Hispan.primog.lib.1.c.24. n. 10.* & dicunt hanc sententiam veriorem: de quo Fusar. *de substit. q.634.* Cevall. *q.717.* Fach. *lib.10. contr. c.94.* Ergo si jus patronatus separabile est a persona possessoris, similiter jus sepulchri, in quo etiam fieri posse executionem certius est, ut contra Parlador. & alios tenent communiter DD. Ergo cum separabile sit jus sepulchri a persona illud possidente, sequitur, vendibile, & cessibile esse, etiam pretio accedente.

35 Hæc enim doctrina majori ratione procedit, quando absque pretio cederetur, sed tantum liberaliter; nam tunc nulla est ratio simoniæ considerandæ, quam in his cessionibus, & venditionibus factis a possessore, necessatiam dicunt aliqui, quia solum Ecclesia sepulturas, seu Capellas, utpote Domina illarum, poterit pretio concedere, Garz. *de Beneficiis, 5.par. c.9. n.139.* Lavor. *d.t.2.c.10.n.5.* Idcirco si liberaliter aliquis jus sepulchri cederet, erit cessio admittenda, prout etiam in hæreditare gratis relinquenda, aut leganda, *ex l.Famil. 5.cumseqq.ff.de Relig.& sumpt.fun.l.Monumenta 14.C.de leg.* Lavor. *d.tit.2. c.9. n.50.*

Sed contra adsunt jura recensita *in d.l.Quia proinde 42.§.1. ad Treb.l.Si quis 33.ff.de Relig.& sumpt.fun.* quæ contrarium probare videntur. Et in primis adest tex. *in d.l.Quia proinde*, ubi probatur, ad fideicommissarium non transire jus sepulchri, verum penes hæredem remanere. Ergo nec gratis, nec liberaliter poterit possessor jus sepulchri ad alium transferre, aut cedere. Verum D.Olea *d.q.8.n.22.* scripsit, legem illam tantum dicere, jus sepulchri ad fideicommissarium non transire, ex quo nequit fieri recta illatio ad cessionem, in qua est distincta ratio. 36

Verum responsum istud indiget explicatione, ad quod percipiendum, prænotandum est, quæstionem esse, an ad fideicommissarium universalem transeat jus sepulchri. Prima sententia negat, *ex d.l. Quia proinde, §.1.* Parlod. *differ.66. §.2. n.6.* Molina *de Just.tr.2.disp.188.n.6.* alter Molina *de primog.li.1.c.24. a n.10.* Mesa *var.lib.3.c.8.n.14.* Secunda sententia affirmat, & intelligit tex. *in d.l.Quia proinde, §.1.* non de sepulchro hæreditario, sed de familiari, quod nequit transire ad fideicommissarium universalem, non habentem qualitatem familiæ, ut tenet Claudius Giffletius *de jur.fideic.li.4.c.6.* In hanc ultimam sententiam Claudii feliciter currit sententia Domini Olea; nam ex ea sequitur, jus sepulchrorum cedi faciliter posse, cum & ad quemlibet fideicommissarium extraneum universalem transire possit. Sed in sententia contraria, quam ipse tenet, adhuc respondetur, non fieri illationem de fideicommissario universali ad cessionem, nam jus sepulchrorum nequit ad fideicommissarium universalem transire, jus enim sepulchri ad hæredes necessario est transferendum, *l.Jus sepul.13. C.de Relig.& sumpt.fun.* Fideicommissarius autem universalis, licet loco hæredis habeatur, non est tamen hæres, sed hæres institutus, qui nequit desinere esse hæres, *§.Restituta, Inst. de fideic.hæred. l.Si patroni 55.§.Qui fideic. ff. ad Treb.* Quapropter nequit jus sepulchri ad fideicommissarium universalem transire; secus vero erit dicendum, si ageretur de cessione, quæ liberaliter, aut pro pretio poterit fieri a possessore illius juris, absq; hac difficultate, quæ solum specialiter habet locum in fideicom. universali. 37

Verum in specie, de qua loquimur, facilius respondetur; nam non loquimur de sepulchro hæreditario, de quo in communi sententia intelligitur tex. *in d.l.Quia proinde, §. 1.ff.ad Treb.* Molina *d.l.1.c.24.n.10.* Pich. *in §.Restituta, Inst.de Fideic. hær. n. 20.* sed tantum de sepulchro concesso pro unica tantum persona, quę pro illa vice absq; aliq; difficultate valet gratis cedere. 38

Nec similiter obstat tex. *in d.l.Si quis:* loquitur enim, quando hæreditas confiscatur, quo quidem casu apud hæredem remanet jus sepulchri; nam cum hæreditarium sit, nequit pertinere ad Fiscum, qui revera non est hæres, ut tenet Molina *d.§. 24. n.15.* Veruntamen hodie, quando confiscaretur hæreditas, aut bona alicujus, jus sepulchri extinguitur, & sepultura libere remanet penes Ecclesiam, quia deficiunt hæredes proprie, prout in sepulchro familiari, si posteri deficiant, Germin. *cons. 32. vers. Nec obstant,* Tusch. *verb. Sepultura, concl. 191. n.9.* Molina *d.c.24. n.27.* quia idem tenet in jurepatronatus; quod si vero publicatio bonorum pertineat ad Fiscum Ecclesiasticum, transit cum bonis ad illum, ut tenent Lavor. *d. tit. 2. c.9. num.69.* Ergo textus iste non impedit cessionem. 39

In secundo casu, nempe quando sepulchrum est hæreditarium, est concertatio, de qua DD. *n.27.& 28.* ob fundamenta utriusque sententiæ. Veruntamen adhuc in specie jus sepulchri minime cedi posse, ex aliquibus fundamentis probari poterit; nam hæc sepulchra hæreditaria non solum non transmittuntur ad fideicommissarium universalem, ut dictum est supra verum nec ad alium quemlibet, ut est text. *in d.l.Jus sepulchri 13. C.de Relig. & sumpt.fun.* ibi: *Non etiam ad alium quemquam, qui non est hæres, pertinere potest.* Idque ex natura ipsius hæreditarii sepulchri, quod aliter nequit concedi, aut transferri, ut asserit Molina *d.c.24. a n.11.* Quapropter nec cedi poterit, cum cessio sit singularis titulus, non vero hæredis institutio, ut inde ad cessionarium possit transferri. Et confirmatur, *ex l.Si quis sepulchrum 12. §.Senatusconsulto, ff.de Relig. & sumpt. fun.* ubi sepulchrum nequit permutari cum alia re, quia id esset concedere aliquo titulo singulari. Ergo nec cedi. Unde Molina *d.c.24. n.13.* differentiam affert inter sepulchrum, & juspatronatus; illud vero nequit titulo singulari concedi, verum istud alienari, & cedi, & permutari potest, ut prosequitur *a n.14.* 40

Sed adhuc in hac specie admitto doctrinam D. Olea. Et ratio est; nam duobus modis est considerandum sepulchrum, nempe quoad proprietatem illius, tum quoad jus mortuum inferendi in eo; licet enim quoad proprietatem legari, aut transferri ad alium non possit, etiamsi fuerit hæreditarium, quia hoc modo nequit ab aliquo possideri, quia religiosum est; attamen quoad jus inferendi legari valet, & ad alium transferri titulo particulari, ut bene distinguit textus *in l.Monumenta 14. Cod. de legat.* ipse Molina *d. c. 24. num. 37.* Ergo similiter jus sepulchri cedi poterit; non enim est quæstio de proprietate sepulchri; hoc enim modo ad alium illud nec Ecclesia transferre valet, nec in commercio est, ex juribus adductis *nu. 13.* Tuschus *verbo Sepultura, conclus. 292. n. 4.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 10. nu. 51.* 41

Sed

Sed tantum jus inferendi, & obligatio, ne alius ibi inferatur, quoad titulum particularem, etiamsi hæreditarium sit, poterit ad alium transire, & consequenter cedi. Cæterum, licet jus sepulchri hæreditarium nequeat transferri ad alium, nisi qui proprie sit hæres, *ex d. l. 13. C. de Relig. & sumpt. fun.* Pich. *in §. Cum nullus 6. Inst. de rer. divis. n. 9.* Id tamen intelligendum, quando succeditur per titulum universalem institutionis, aut in tota hæreditate, aut in parte, prout loquitur textus ille, Spino *gloss. 2. n. 37.* Medicis *1. p. q. 4. a n. 4.* Lavor. *d. tit. 2. c. 6. n. 31. & c. 9. a n. 24.* Aliter tamen quando vellet possessor legare, aut concedere titulo particulari, quia tunc posset facere, etiamsi non sit hæres, *ex d. l. Monumentum.* Ergo jus sepulchri hæreditarii poterit cedi. Denique licet jus sepulchri nequeat permutari, id intelligendum quando ad alium usum permutaretur, vel quando pro alia re permutaretur, ratione religiositatis. Secus vero ad ipsum usum, aut pro alia sepultura, authoritate Episcopi permutaretur, Rocchus de Curte *de jurepatr. verbo ipse, vel is, n. 28.* Lavor. *d. c. 9. n. 64.* Ergo semper poterit cedi ad aliam personam sepulchrum hæreditarium.

42 Tertius est casus, nempe quando sepulchrum fuerit familiare, in quo majus est dubium. Et in hoc D. Olea cessionem admittit, & ejus sententiam ego probo; nam licet sepulchrum familiare posteris, & cognatis concedatur, si nihil disposuerit possessor; attamen etiamsi familiare sit, si velit testator, poterit illud legare, & transferre ad externam familiam: & hoc quidem in his sepulchris prohibitum non est, *ex l. Monumenta, C. de legat.* Lavor. *d. c. 9. a n. 50.* Ergo idem poterit facere per cessionem.

43 Sed tamen doctrina ista admittit gravissimam difficultatem. Ratio est; nam familiaria sepulchra solum ad posteros, & cognatos conceduntur, *l. Familiaria 5. ff. de Relig. l. Jus 8. C. de Relig. l. Erga 4. §. Is autem cui, ff. de fideic. libert. l. Quia proinde 42. §. 1. ff ad Trebell.* Brissonius *lib. 2. Select. c. 14.* Forcat. *dialog. 1. n. 4.* quapropter libere nequit cedi, nisi inter ipsos posteros, aut cognatos. Cæterum, quod institutum est pro familia, & posteris, nequit ad extraneos cedi, ut videre est in Majoratibus, qui nequeunt aliis extraneis cedi, nisi consanguineo, aut postero immediato, ut cum multis tenet D. Olea *de cess. tit. 3. q. 3. per tot.* Ergo similiter dicendum in proposita specie, ut non libere sepulchrum familiare cedi possit, sed tantum intra familiam. Idque alia ratione confirmatur; nam sicut in Majoratu nequit fieri cessio in extraneum, quia esset in præjudicium cognatorum, qui ab instituente sunt vocati, Noguerol. *allegat. 31. n. 65.* Paz *de tenut. 2. p. c. 41. per tot.* Marinis *variar. lib. 5. c. 25. a n. 6.* Similiter dicendum est in sepulchro familiari, ubi a prima institutione, & contractu cum Ecclesia factum, sepulchrum est ad familiam, posteros, & cognatos, non vero ad alios extraneos; cessio enim ista esset in præjudicium grave ipsorum cognatorum, & familiæ, quibus jus istud competit omnibus, ut singulis, Molina *de just. tr. 2. disp. 188. n. 6.* Pich. *in d. §. Cum nullus, n. 9. Instit. de rer. divis.* Deinde grave damnum fit Ecclesiæ sepulchrum familiæ concedenti; nam si eam facile sepulchrum legari, aut concedi potuisset extra familiam, difficillime recuperaret sepulturam, quam solum pro familia concessit; quia deficiente ad ipsam perveniet, ut diximus supra, Lotterius *lib. 2. de re benef. q. 4. n. 23.* Ergo ob tam gravissima damna minime extra familiam concedenda est ista cessio sepulchri familiaris. Porro textus *in d. l. Monumenta,* concedens facultatem legandi jus sepulchri, non obstat, quia potest intelligi de sepulchro hæreditario, aut alias privato ipsius personæ, quod recte in extraneos alienatur, legatur, & ceditur; non vero de sepulchro familiari: & si velis intelligi de familiari, dicendum tantum legari posse personæ ipsius familiæ.

44 Hæc fundamenta levia mihi non videntur: quapropter in hac difficultate dico, possessorem juris sepulchri familiaris posse cedere jus, & commoditatem illam, quam habet pro sua persona ad extraneum, non vero integre jus illud sepulchri. Et ratio est; nam non obstante, quod jus sepulchri sit familiare, & ex pacto relinquendum intra familiam, quibus jus illud competit; attamen jus, & commoditas propria ipsius personæ ad dominium illius pertinet: quapropter poterit illam alienare, cedere, & transferre ad extraneum, prout potest facere possessor majoratus, Solorzano *de jur. Ind. 2. to. lib. 2. c. 13. n. 16.* Carleval. *de Judic. lib. 1. tit. 3. disp. 20. n. 8.* Castillo *tom. 3. contr. c. 12. n. 19.* D. Olea *tit. 2. q. 1. n. 12. & tit. 3. q. 4. n. 11.* Ergo in præsentia recte cessio procedit de ipsa commoditate, & jure ipsius personæ.

Si vero non de hac utilitate, & commoditate sit cessio, 45
sed de toto jure sepeliendi in sepultura familiari, existimo ad extraneum cedi non posse, quia id petit pactum factum cum Ecclesia, quæ solum jus illud concessit pro ipso, & pro sua familia, non vero pro extraneis: tum etiam; nam si ad aliquem extraneum transferri possit, id tantum est, quando hæres instituitur, Medicis *d. q. 4. n. 6.* Lavor. *d. tit. 6. c. 6. n. 31. vers. Familiaria*; non vero alio modo præterquam quod in hac specie alii melius censent, hunc hæredem necessario debere esse de familia, alias ad eum sepulchrum familiare non transfertur, Molina *d. disp. 188. n. 6.* Parladorius *different. 66. §. 2. n. 11.* Quod verum censeo. Ergo dicendum, jus sepulchri familiaris cedi non posse eo modo, quo ad extraneum perveniat. Ast poterit cessio ista fieri in uno de familia, qui ex pacto fuerit vocatus, adhuc non reservata gradus prærogativa; nam in sepulchro familiari omnes æqualiter sunt vocati, qui de familia fuerint, *l. Si sepulchrum 3. l. jus sepulchri 13. C. de Relig. & sumpt. fun.* Parladorius *different. 66. §. 1. n. 2.*

Sed dices, paritatem adductam de Majoratu ad jus sepul- 46
chri familiaris non bene procedere; nam bona majoratus sunt prohibita alienari, ut non possint transferri, nisi ad ipsos de familia ordine vocatos, ut latissime per Molinam *de primog. lib. 4. a c. 3. & lib. 1. a c. 20.* ubi Addet. Castillo *lib. 8. contr. c. 36. §. 1.* quæ quidem prohibitio facta non est in sepulchro familiari. Ergo non recte procedit paritas illa majoratus. Sed respondetur, possessores horum sepulchrorum mero jure aliquid habere non posse, nisi ex indulgentia Ecclesiæ, ut scripsit Parladorius *dict. §. 1. n. 7.* Cum ergo Ecclesia sepulchrum familiare concedit, solum ejus indulgentia est personis de familia concedere; & inde est, ut possessor juris sepulchri nequeat ad extraneos transferre, ad id enim concessio non est: quapropter etiam absque aliqua prohibitione nequit sepulchrum familiare cedere in extraneos, & perinde est, ac si prohibitio non alienandi in extraneos fuerit apposita: quare paritas illa solidi est fundamenti.

Rursus est alia disquirenda difficultas, an quando pro 47
pretio jus sepulchri conceditur, aut expresse venditur, debeatur gabella? Hæc difficultas non est, quando ipsa Ecclesia venderet, & pretium acciperet; tunc enim explorati juris est, nullam gabellam deberi, *c. Non minus 4. c. Adversus 7. de Immunit. Ecclesiar.* Quod idem dicendum, si Clericus vendidisset, per ea, quæ dicturi sumus *lib. 7. c. 9. a n. 42.* Versatur tantum difficultas, quando laicus possessor jus sepulchri vendiderit. Prima sententia asserit, minime deberi. Et ratio est, quia venditio ista est nulla, & jure interdicta, *c. Abolendæ 13. de sepult. l. Locum 9. C. de Relig. & sumpt. fun. l. 1. tit. 13. p. 1.* Sed ea nulla venditione non debetur gabella. Ergo nec venditione sepulturæ. Cæterum, licet hæ venditiones possint fieri respectu habito ad illam obligationem Ecclesiæ, ne alius ibidem sepeliatur; attamen obligatio ista versatur circa rem sacram, scilicet circa sacrum sepulchrum: quapropter intuitu illius spiritualitatis nequit peti gabella, cum magis dignum trahat ad se minus dignum. Sic de facto consuluisse testatur Parladorius *lib. 1. rer. quot. c. 3. §. 3. n. 24.* Gutierez *de Gabellis, libr. 7. q. 9. a n. 24.* D. Gonzalez *in c. 13. de sepult. n. 7. in fine,* Barbosa *de offic. Paroch. 3. p. c. 26. n. 18.*

Secunda sententia tenet contrarium, quia licet sepul- 48
chrum quoad proprietatem vendi non possit, ut dicunt jura allegata a Parladorio, & supra diximus; quoad usum tamen vendibile est, quem potest habere laicus, ut ibidem sepeliatur, & non alius, Abbas *in d. c. Abolendæ 13. de sepult. n. 5.* & diximus supra. Ergo ex ista venditione usus æstimabilis, & vendibilis debetur gabella. Cæterum, licet in rebus sacris nequeat dari ususfructus formalis, attamen datur usus, seu commoditas perpetua utendi, qui recte venditur, & in commercio est. Ergo, sicut ex aliis bonis vendibilibus, & quæ in commercio sunt, gabella debetur, *leg. Si publicanus 4. §. De rebus, ff. de Publican. & vectigalib. l. Universis 5. C. de vectigalib. l. 5. tit. 7. par. 5.* Molina *de tribut. tract. 2. disp. 664. nu. 1.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 8. difficult. 16. a num. 1.* Menchaca *Illustr. lib. 1. c. 11. num. 21.* Similiter de venditione usus, seu commoditatis sepulturæ; sic enim ratiocinatur, & tenere videtur Lassarte *de Decima vendit. c. 14. a n. 5.* verum non constans, quia contrariorum fundamento oppressus, *vers. Cæterum,* succumbit.

Sed tamen in specie dicendum, minime aliquam gabel- 49
lam deberi, *l. Funeris 37. ff. de relig. & sumpt. funer.* intuitu causæ pietatis, ad quam venditur, nempe ad sepeliendos Fideles, quæ causa piissima est, *l. Et si quis 14. §. Interdum, ff. de*

ff. de relig. & sumpt. fun. Tiraquellus *de causis piis, in Praefat. vers. Item legatum,* Leoncillus *de Privil. pauper. 2. p. privil.* 369. *n.* 18. & 21. Unde intuitu tantae pietatis gabella non persolvitur. Et confirmo discursum; nam gabella non debetur ex ornamentis, ac vestibus, & paramentis ad Missam, aut divina officia celebranda, etiamsi adhuc sacrata non fuerint, nam ex eo quod ad rem sacram postea sint servitura, intuitu pietatis, & religionis a gabella sunt immunia, ut cum Lassarte docet Molina *d. tr. 2. disp.* 664. *n.* 14. Villalobos *d. diffic.* 16. *n.* 13. *vers. Y dixo*: qui sic censuisse Sanctum Vallisoletanum testantur. Ergo similiter dicendum est in specie; intuitu enim illius pietatis, & religiositatis sepulturae, minime gabella in simili venditione debetur. Denique in qualibet causa, ubi pietas minui valet, aut detrimentum percipere, gabella non debetur, ut late per Lassarte *de Decim. c.* 20. *a n.* 55. Parladorius *lib.* 1. *quot. c.* 3. §. 1. *a n.* 15. Bolanos *in Curia,* 2. *p. lib.* 1. *c.* 14. *n.* 31. Molina *dict. disp.* 664. *n.* 14. Villalobos *d. n.* 4. Idem a Principibus Christianis nunquam fit, praecipue quando aliae causae solum ad aliquod bonum Reipublicae concernentes a gabellis liberantur, prout sunt plures in nostra Castella a gabellis liberatae, de quibus agunt relati, Guttierez *de gabellis, q.* 78. *per tot.* Ergo in praesenti dicendum, minime ex venditione, aut cessione sepulturae, facta pro pretio, gabellam deberi.

50 Rursus disquirendum, an jus sepeliendi in certa sepultura, aut Capella transeat ad majoratus successorem? Et quod transeat, asserendum videtur; nam juspatronatus, quamvis sit spirituale, aut spirituali annexum, c. *Quinto 4. de Judiciis*, transit ad successores majoratus, ut late Molina *de primog. lib.* 1. *c.* 24. *a n.* 1. Mieres *de Majorat.* 3. *p. q.* 11. *a n.* 1. Ergo etiam jus sepulchri, idque majori ratione; nam jus sepulchri, quatenus remanet in laico, ut pure temporale censetur. Ergo multo magis transferri valet ad majoratus possessorem, quam juspatronatus. Ergo semper poterit transferri ad Majoratus possessorem.

51 Verum in re Doctores recurrunt ad aliquas distinctiones nempe sepulchrum aut est familiare, aut haereditarium. Si enim familiare est, si possessor majoratus sit ex familia, ad eum transfertur jus sepeliendi in sepulchro, aut Capella, etiamsi non sit haeres; quia non indiget alio titulo, nisi quod sit de familia, ut ad eum transeat jus sepeliendi in tali sepulchro, aut Capella, ut dictum est *ex l. Familiaria 5. ff. de Relig. & sumpt. fun.* Si vero haereditarium sit, ad successorem Majoratus non transibit, nisi sit haeres: quo quidem casu si fuerit haeres, ad illum perveniet, non vero ad alios Majoratus successores, qui haeredes non fuerint; quia ea est natura similis sepulchri haereditarii, ut non ad alios transeat, nisi ad haeredes, ut supra dictum est. Si tamen filii fuerint, & descendentes possessores Majoratus, ad eos transibit jus sepulchri, sive familiaris, sive haereditarii; si enim familiare sit, ad eos transibit tale jus, ex eo quod sint de familia; si vero haereditarium, etiam ad eos transibit, quia filiis, & nepotibus id est concessum, etiamsi haeredes non sint, ex juris indulgentia, ut est textus *in l. Vel quod pater 6. ff. de Relig. & sumpt fun.* & his distinctionibus resolvunt Molina *de primog. d. lib.* 1. *c.* 25. *a n.* 35. Spino *de testam. glos.* 2. *n.* 36. Garzia *de Expensis, c.* 8. *n.* 4. *vers. Quibus praemissis.*

52 Haec doctrina suscipienda est, verum indiget explicatione; duobus enim modis potest jus sepulchri considerari, nempe quando adhaeret universitati bonorum, vel quando est per se incorporale jus absque aliqua dependentia bonorum. Primo enim casu, si fundator, aut institutor illorum bonorum Majoratum instituerit, etiamsi sepulchrum fuerit haereditarium, ad possessorem illius transibit simul cum bonis, hoc enim ei interdictum non est, etiamsi majoratus possessor non fuisset haeres; nam ex eo quod Majoratum fundavit titulo particulari, simul cum bonis illud alienavit, quare ad successorem Majoratus transibit, & recte tenebit, licet haeres non fuerit, prout de jurepatronatus ab omnibus est receptum. Dat plures, & sequitur Mieres *d. p. q.* 11. *n.* 61. Molina *d. c.* 24. *n.* 8. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap* 9. *n.* 65.

53 Erit tamen major difficultas, si sepulchrum fuerit familiare, & habeat cohaerentiam cum bonis, ex quibus in extraneo Majoratus instituitur, an tunc possit ad eum transire? Et affirmandum videtur; nam jus sepulchri recte cum universitate bonorum alienatur; nec interest, ut sit familiare, necne, ut aliqui habuerunt. Tum sepulchrum familiare duobus modis potest ab Ecclesia concedi pro cognatis, taxative, vel non; si enim non taxative concedatur, recte ad extraneos transfertur, Rota 1. *par. diversf. dec.* 385. *n.* 1. Cassadorus *dec.* 1. *de jurepatronat. n.* 3. Cavalcanus 2. *p. dec.* 27. *n.* 20. Riccius *in Praxi, dec.* 206. *n.* 253. quare ex titulo illo particulari instituendi Majoratum ex illis bonis, ad Majoratus possessorem transfertur jus sepulchri familiaris.

54 Sed tamen adhuc in hac specie dico, non transire jus sepulchri familiaris, sed ex eo quod bona illa alienentur in extraneum possessorem, jus sepulchri extingui, & redire ad Ecclesiam; nam ut supra diximus *n.* 42. solum sepulchrum familiare conceditur personis de familia, quibus extinctis, extinguitur jus sepulchri, ut cum Rota tenet Bonacina *de contract. disp.* 3. *q.* 21. *punct.* 3. *n.* 5. prout quando reservatur masculis, illis extinctis, evanescit, Ancharanus *cons.* 81. Vivianus *in Praxi jurispatr.* 1. *p. libr.* 4. *c.* 2. *n.* 16. Tondutus *tom.* 1. *q. benefic. c.* 83. *n.* 6. Nec refert, an dictio taxativa posita sit, necne? Quam distinctionem in jurepatronatus familiari tenet Vivianus nuperrime allegatus, *n.* 15. nam ea distinctio superflua est, quia ex eo quod familiare sepulchrum solum cognatis de familia conceditur, taxata est concessio, nec indiget alia explicatione, quando taxatio constat ex natura concessionis; tum ex praejudicio aliorum cognatorum; quo casu contra eos, & contra Ecclesiam fieret translatio in extraneum successorem Majoratus, ut agnoscit ipse Vivianus *d. c.* 8. *nu.* 18. Gratianus *discept. c.* 177. *n.* 3. Ergo in praesentia extinguetur jus sepulchri familiaris, nec transibit ad Majoratus possessorem extraneum. Unde fundamenta contrariae jam manent dissoluta.

55 Si vero jus sepulchri est per se independenter ab aliqua cohaerentia in bonorum, tunc recte procedunt distinctiones, & resolutiones Doctorum, traditae *n.* 48.

CAPUT VIII.

Quo in loco quis sepeliri debeat?

SUMMARIUM.

Olim sepulchrorum varii situs. Inter Graecos intra urbem sepeliebantur cadavera, ex lege Lycurgi, ex lege Solonis extra: quod receperunt Romani, n. 1. *Ab hac lege eximebantur illustriores, n.* 2.

Ecclesia Catholica ab illius exordii extra urbem Fideles sepeliebat, semper data pace: postea in sacris coemeteriis sepelivit, aliquibus in atrio Ecclesiae sepultura tradita. In Ecclesiis Episcopis, & aliis Clericis concessa est, & postea passim omnibus Fidelibus. Canonici in Ecclesiae Cathedralis claustris sepeliebantur, n. 3.

Sepulturis in Ecclesiis admissis, privata sepulchra coeperunt, quae non sunt pompatice, & magnifice construenda: in eis autem aliquoties variae inscriptiones describuntur, quae quidem graves virtutes, vel egregia facinora continere debent. Stemmata etiam gentilitia, & alii honores in eis depinguntur, n. 4.

Novus possessor sepulchri nequit amovere arma, & insignia primi institutoris: poterit, illis non deletis, sua ponere, si sit ejusdem familiae, n. 5.

An quando jus sepulchri extinctum est, possit Ecclesia arma, & insignia radere, ut alteri concedat? Affirmandum videtur, n. 6.

Sed sub distinctione respondetur. Si aliquis sit primus fundator, & institutor, non delentur: si vero Ecclesia alicui liberaliter sepulchrum concessit, contrarium dicendum. Sepulchrum primi institutoris non potest Ecclesia alteri disparis conditionis concedere, n. 7.

An arma, & insignia probent jus sepulchri? Respondetur breviter, probare quoad antiquos institutores, & quoad novos, si sunt ejusdem familiae; quoad alios vero nihil probant, n. 8.

Rectores Ecclesiarum debent conservare arma, & insignia sepulchrorum, nec permittere, ut radantur, n. 9.

Quando quis moritur, non electa sepultura, in Parochia est sepeliendus: idem si non habet Majorum sepulchrum, aut electio sepulturae sit nulla. Si defunctus fuerit duarum Parochiarum, dabitur praeventio, & quae ista sit, n. 10.

Dantur aliquae regulae ad cognoscendam Parochiam propriam, & ubi quis debeat sepeliri; alias Ordinarius dubium aperiet, n. 11.

Quando quis habet domicilium in civitate, si recreationis causa, aut ad opus rurale in campo habitet, & ibi moriatur, an in Parochia rurali, aut urbana sit tumulandus? Et affirmandum videtur, sepeliendum esse in rurali,

ruràli, Scholares, Doctores, famuli, & Judices sepeliuntur in Parochiis, ubi decedunt, licet ibi non habeant domicilium, n. 12.

Sed respondetur contrarium, & expenditur caput Is qui 33. de sepult. n. 13. Et explicatur, n. 14.

An ad Parochialitatem acquirendam sit necessarium acquirere domicilium? Referuntur sententiæ, ib.

Quando quis moratur in aliqua civitate, vel oppido, animo ibidem non permanendi, sed revertendi ad proprium domicilium, non amittit propriam Parochiam, sed ubi moratur, ex Juris indulgentia percipit Sacramenta, & ubi sepelitur, n. 15. Unde sumitur quid dicendum de Scholaribus, Doctoribus, & Judicibus, n. 16.

Transeuntes, & vagabundi, non eligentes sepulturam, ubi sepeliendi, disceptatur? Prima sententia dicit sepeliendos in Cathedrali. Secunda sententia asserit, dandam esse præventionem inter Cathedralem, & Parochialem. Tertia affirmat, solum in Parochiali. Quarta distinguit, si transiens, aut vagus aliquod tempus ibi moratur, esse sepeliendum in Parochia, secus si per transennam pertransit, n. 17.

In hac difficultate, in primis inspicienda est consuetudo, & observanda, n. 18. Si non est consuetudo, & vagus moritur in hospitio intra limites alicujus Parochiæ constituto, in Parochiali sepelitur, n. 19.

Si vero hospitium non sit intra Parochiam, aut extra, est difficultas, Et affirmandum, in Parochiali sepeliendum esse, n. 19. & 20.

Limitatur in Episcopo, qui si per transitum decedat, in Cathedrali sepelitur. Sed quid de Clericis transeuntibus, vel Peregrinis, vel Religiosis? Et aliqui dicunt, in Cathedrali esse sepeliendos, n. 21. Alteri in Parochiali, n. 22. Quod adprobatur, n. 23.

Advertendum a Parochis, & urbium Gubernatoribus, transeuntes morbis contagiosis affectos tunc licet in loco sacro sint sepeliendi, non tamen ubi periculoso, n. 24.

Si quis habet domicilia divisa, est sepeliendus in Parochia, ubi Sacramenta recepit, sive ruri, sive in civitate. Si vero in urbe duas habuerit Parochias, sepeliendus erit in ea ubi degit, & decedit, n. 25.

Si defunctus non elegerit sepulturam, in sepulchrum Majorum est sepeliendus, n. 26.

Majorum appellatione omnes ascendentes intelliguntur n. 27.

Explicatur textus in c. Licet, de sepult. lib. 6. Refertur explicatio Glossæ, n. 28. & Lapi, n. 29. Datur vera interpretatio, n. 30.

Quando quis in una Ecclesia habuerit sepulturam suorum avorum, & in altera sepulturam patris, & matris, aut solius patris, in qua ex his duabus est sepeliendus, si non elegit sepulturam? Prima sententia asserit, sepeliendum esse in avorum sepultura, n. 31. Secunda in patris sepulchro, n. 32.

Resolvitur distinguendo. Quando pater casu in aliqua Parochia sepelitur, & ibi non stabilivit propriam sepulturam, tumulandus est filius in sepulchro avorum, n. 33.

Si vero pater designavit propriam sepulturam, aut familiarem, aut hereditariam, tunc est sepeliendus in sepultura patris. Defenditur hæc sententia, n. 34.

Quando pater est sepultus in una Ecclesia, avus in altera, proavus in alia, in qua istarum est sepeliendus? Aliqui consuerunt, sepeliendum in Parochia: alteri, cum patre: sed de consuetudine sepelitur cum patre, n. 35.

Distinguitur difficultas, & admittitur hæc consuetudo, quando omnia sepulchra sunt propria, n. 36.

Quando quis vult sepeliri in sepulchro Majorum, & excludere Parochiam, plene id debet probare, & quod sit de linea, & agnatione effectiva: & non sufficiet probare esse de agnatione. Ubicumque terminus qualificatur in dispositione, debet probari concursus termini qualificantis, n. 37.

Si Clericus est defunctus absque electione sepulturæ, non sepelitur in sepulchro Majorum, sed aliorum Sacerdotum, quod debet esse separatum. Quod idem est dicendum de parvulis. Sed in nostra Castella promiscue omnes tumulantur, Expositi in sepultura Hospitalium humantur, n. 38.

In sepulchro Majorum nulla est differentia agnatorum, seu cognatorum, n. 39.

Uxor in sepultura viri est sepelienda, si matrimonium fuerit consummatum, & traducta ad domum viri, n. 40.

Sed si plures maritos habuerit, aliqui dicunt cum primo sepeliendam, sed cum ultimo tumulare debere affirmandum, n. 41.

Quod extenditur etiamsi ultimus maritus sepultus sit in sepultura communi, vel extra Parochiam, aut si mulier habuerit sepulchrum Majorum, aut maritus sit ignobilior, n. 42.

Si mulier fuerit accusata de adulterio, si moriatur pendente lite, sepelitur in sepulchro viri; nec exhumatur, etiamsi postea damnetur. Post sententiam cum viro non sepelitur, nisi ab eo fuerit reconciliata, n. 43.

An quando maritus proditorie uxorem interfecisset, sepelienda sit in viri sepulchro, aut Majorum? Aliqui dicunt, in sepulchro Majorum tumulandam, n. 44.

Quando mors fuit illata proditorie, & absque causa, observanda est hæc doctrina: uxor leviter est corrigenda. Maritus occidens uxorem in adulterio deprehensam, privatur lucro dotis, n. 45.

Si vero occiderit cum causa, veluti in adulterio deprehensam, tunc in sepultura viri sepeliendam esse videtur, n. 46.

Maritum posse licite in utroque foro mulierem in adulterio deprehensam interficere, tenent plures, ibid.

Sed contrarium defenditur, nempe sepeliendam esse alibi, aut in sepulchro Majorum, aut in alia sepultura. Semper est grave peccatum interficere uxorem in adulterio deprehensam. Sunt plures casus, quibus mulierem adulteram nequit maritus interficere, de quibus ibi, n. 47.

Fit instantia, & respondetur, n. 48.

Quando maritus in aliqua rixa uxorem interfecerit, non sepelitur in sepultura viri; secus si casu in rixa, n. 49.

Si vivente viro non habente sepulturam, nec designatam, moriatur uxor, sepelitur in Parochia, nec sufficit post mortem eligere, aut designare, nisi habeat uxor sepulchrum Majorum, quia ibi est sepelienda, n. 50.

Si maritus sit de facto sepultus, non de jure, quia erat hæreticus, aut excommunicatus, uxor cum eo non sepelitur, n. 51.

Maritus non sepelitur in sepultura uxoris, n. 52.

Sed aliquibus rationibus probatur contrarium, n. 53.

Resolvitur cum distinctione: quando matrimonium est tantum ratum, admittitur communis doctrina: si vero consummatum sit, vir moriens, non electa sepultura, cum uxore est sepeliendus, n. 54.

Fit instantia, & respondetur, n. 55. Et aliquibus exemplis illustratur doctrina ista, ibid.

Filii legitimi sepeliendi in sepultura patris, & etiam naturales, si patres non sint in dignitate constituti. Spurii non sunt sepeliendi cum patribus, nisi moriantur viventibus iis, & eorum contemplatione fuerint legitimati, sed sepeliuntur in sepultura matris, si non fuerit illustris. Legitimati in sepulchro Majorum sepeliuntur, n. 56.

Filius exhæredatus, non electa sepultura, sepelitur in sepulchro patris, quod extenditur ad filium paternam hæreditatem repudiantem, nisi sepulchrum sit hereditarium, n. 57.

Sed hoc ultimum non admittitur. Si pater ex crimine læsæ Majestatis fuerit damnatus, filii in ejus sepultura non sepeliuntur, n. 58.

Filius impubes, eligens sepulturam, si pubes non eligat, sepelitur in sepultura patris. Vulgo quæsitus sepelitur in sepultura matris non illustris, n. 59.

Filius adoptivus, seu adrogatus, si vivo patre adoptante decedat, sepelitur in sepulchro illius; secus eo defuncto, n. 60.

Si Pontifex decedat, non electa sepultura, sepelitur in Cathedrali; si vero residet cum Curia, & discessit ab eo loco, remanente ibi Curia, ad Curiam est referendus, & ibi sepeliendus. Si Ultramontanus eligatur Pontifex, & in via decedat, in Cathedrali sepeliendus. Si Papatui renunciavit, ubi tumulandus ubi decessit, n. 61.

Sed explicatur, an sepeliatur in Cathedrali, Reges & alii Principes sæculares, ibid.

Cardinalis, si in Curia decedat, non electa sepultura, in Ecclesia S. Joannis Lateranensis tumulatur: idem si ob intemperiem aeris extra decedat. Si sit depositus, aut Cardinalatui renunciavit, in Parochia sepelitur, num. 62.

Legatus, si in itinere decedat, in Cathedrali est sepeliendus. Si in Legationis Provincia, in Cathedrali illius, ubi moratur, sepelitur. Si sit Legatus duarum Provinciarum, ubi decedit, ibi tumulandus erit, n. 63. Quod idem dicendum de Nuntiis, ibid.

Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in suis Cathedrali-bus

bus sepeliuntur: si absentes moriantur, ad eas transferantur, si commode fieri valet, n. 64.

Episcopi coadjutores in eadem Cathedrali sepeliuntur, ibid.

Si Episcopus extra Dioecesim moriatur, & ibi est Cathedralis, in ea est sepeliendus, si ibidem Majorum habuerit sepulchrum, bene in eo sepelietur, sed semper curandum, ut ad propriam Ecclesiam asportetur, n. 65.

Si Episcopus in partibus decedat, & tantum ibidem sit Ecclesia Collegialis, in ea erit tumulandus, alias in Parochiali, n. 66.

Si Episcopus habuerit duas Ecclesias Cathedrales, prima sententia asserit, sepeliendum in Ecclesia ubi degebat, n. 67.

Secunda dicit, tumulandum in principali, si unitæ sint, n. 68. Resolvitur, n. 69.

Quando unus Episcopatus est unitus cum altero æque principaliter, est dubium. Aliqui dicunt, sepeliendum in Ecclesia Primate: alteri, in antiquiori: alii dicunt, recurrendum ad conjecturas, de quibus ibi, n. 70.

In hoc dubio standum consuetudini, aut conjecturis. Si nulla sit consuetudo, aut conjectura, & æqualiter in una, ac in altera degebat, & frequentabat, tumulandus ubi decessit: si vero degebat in confinio, alternandum: si nova sit unio, est danda prævențio inter duas Cathedrales, n. 71.

Dignitates, Canonici, Portionarii, aut alii Beneficiati Ecclesiæ Cathedralis, in Cathedrali sunt sepeliendi, etiamsi Dignitas, aut Canonicus habuerit Parochialem annexam, n. 72.

An Canonicus habens domicilium in Parochia, debeat ibidem sepeliri, an in Cathedrali. Prima sententia asserit, in Parochia sepeliendum, n. 73. Secunda autem dicit, in Cathedrali, n. 74.

Quando Ecclesia Cathedralis non habet sepulchra, Canonicus sepelitur in Parochia. Si in Cathedrali recipit Sacramenta, ibid. sepeliendus, n. 75.

Si in Parochiali recipit Sacramenta, videtur ibidem sepeliendum esse: sed contrarium defenditur, relicta quarta Parochiali, n. 76.

Si Canonicus habuerit duas Prabendas in diversis Ecclesiis in eodem Episcopatu, datur præventio: si in diverso, sepelitur ubi moritur, n. 77.

Abbates, Præpositi, seu Priores Ecclesiarum Collegialium, in eis sepeliuntur. Idem in Canonicis, n. 78.

Rectores Ecclesiarum in suis Parochiis sepeliuntur; si vero Rector unus habuerit duas, ibi sepelitur ubi residet: si habet Parochiam annexam Canonicatui, in Cathedrali tumulatur: si degat in aliena Parochia, in propria est sepeliendus, n. 79.

Vicarii perpetui in propriis Ecclesiis tumulandi, & temporales, in sepulchro Majorum, aut in propria Parochia, n. 80.

Cæteri Beneficiati, aut Capellani, in Ecclesiis ubi deserviunt, & sunt intitulati debent sepeliri, n. 81.

Prælati Religiosorum, & Religiosi sepeliendi sunt in suis Monasteriis, si vero fuerint absentes, & ibi adsit Monasterium sui Ordinis, ibi sepeliuntur; alias in Parochia, num. 82. Si fuerint in remotis, eligere possunt sepulturam, n. 83.

Novitius non eligens sepulturam, ubi sepeliendus? Prima sententia asserit, non esse sepeliendum in Monasterio, sed in Parochia, aut in sepulchro Majorum, n. 84. Secunda affirmat sepeliri debere in Monasterio, num. 85. Admittitur prima de jure communi. Secunda respectu privilegiorum, ibid.

Moniales sepeliuntur in suis Monasteriis intra clausura, ubi laici sepeliri non possunt, nisi in exteriori Ecclesia. Monialis curandi causa absens, si decedat, sepelitur in Monasterio sui Ordinis, alias in Parochia, n. 86.

Eremitæ non Religiosi, in Parochia sepeliuntur; si autem Religiosi, in Monasterio tumulantur: quod idem dicendum de mulieribus incarceratis sponte, n. 87.

Tertiarii Ordinis Sancti Francisci, si non eligant sepulturam, in Parochia sepeliuntur: limita, si habent qualitates Bulla Leonis X. vel quando habitum assumunt, moneantur, in Monasterio esse sepeliendos, n. 88.

Qui cum habent S. Francisci sepeliuntur tantum in Parochia, solum habent privilegium, ut discooperti tumulentur, num. 89.

Confratres, si sepulturam non habuerint designatam in suo Oratorio, sepeliuntur in Parochia, aut sepulchro Majorum: Si confratres habeant propria sepulchra, a Sede Apostolica confirmata Motu proprio; cum derogatione juris Parochialis, ibi sunt sepeliendi, n. 90.

Servi, familiares, & famuli Religiosorum, intra septa degentes, ab eisque recipientes Sacramenta, in Monasterio sepeliuntur, n. 91.

IN hoc capite agendum est nobis de loco, ubi defunctus est sepeliendus, quando sepulturam non elegerit: in sequenti autem capite agemus de eligentibus sepulturam. Et ut ad rem deveniamus, illud est præmittendum, situs fuisse varios, etiam ab exordio mundi, sepulturam; idque ante, & post diluvium. De quo late scripsit Lopez *de Sepulturis cap.* 3. & 4. Inter Græcos, Lycurgo leges dante, intra urbium mœnia sepulturæ construebantur, ut probat ipse *cap.* 7. Interdictum fuit tamen a Solone, *c.* 8. Apud Romanos, etiam antiquiores, humationem extra urbem habuisse, ex Solonis forte legibus, lege duodecim Tabularum inspicimus, cujus verba transcripsit Cicero *lib. 2. de legibus*, ibi: *Hominem mortuum in urbe ne sepelito, neve urito*, rogum ne facito, *l. Prætor ait* 3. §. *Divus Adrianus*, ff. *de sepulchr. viol. l. Mortuorum* 12. *C. de Relig. & sumpt. funer.* Julius Paulus *tit. de sepulchr. lugend.* §. 2. Plutarchus in *Romanis qu.* cujus Edicti rationes varias addunt Interpretes. Ast illa communis est, quam præstitit Julius Paulus, ne Sanctum municipiorum jus polluatur, vel Sacra civitatis: cum quo etiam convenit text. *in dict. l. Mortuorum*. Aliam præstat Cicero occasione illorum verborum, *ne urito*, ne tantis rogis Reipublicæ ædificia periclitarentur. Nec inconcinna est alia, ne ex fœtore sepulchrorum salus Reipublicæ damnum pateretur: quapropter bene Seneca *de Remedio Fort.* ait: *Non defunctorum causa, sed vivorum, inventa est sepultura, ut corpora, & visu, & odore fœdo amoverentur*. Quod magis expressit Franciscus Hotomanus *ad ll. 22. Tabul.* in hac lege, ibi: *Ne scilicet urbanum cœlum fœdo cadaverum odore infestum, pestem civibus, qui spiritum ex eo ducerent, inferret.*

Veruntamen non cum omnibus id fuit usitatum; supremis enim Regibus, & aliis viris illustrioribus concessum est, ut in urbe sepelirentur, ut de Valerio, & Cajo Flacco, Tuberto, & aliis narrant Historici; idque maxima ratione concessum, ut similes honores benemeritis tribuerentur, quibus grata Respublica exhibebat, illustrant Garzias *de Expensis*, c. 8. n. 10. Varro *de Lingua Lat. lib.* 5. Sylvius *lib. singul. ad ll.* 12. *Tabul. a c.* 22. Dio Cassius *lib.* 48. *anno ab Urbe condit.* 716. Lopez *de Sepult. c.* 9. *cum seqq.* Lavorius *d. cap.* 2. *c.* 5. *a n.* 84. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 23. *c.* 23. *n.* 4. Valensis *in Parat. ad tit. de sepult.* §. 1. *numer.* 3. Gratianus *tom.* 2. *capit.* 210. *numer.* 5. Valenzuela *cons.* 18. *a num.* 8. Bezerra *de Jure Sacro, capit.* 6. *num.* 2. & 3. 2

Ecclesia enim Catholica, ab illius exordio etiam suos Fideles extra urbem sepeliebat; verum semper data pace, *cap. Ubicumque* 26. 13. *q.* 2. duabus rationibus existentibus. Prima, quia Dominus Jesus in horto extra urbem sepultus est, *Matth. c.* 27. & *Joan. c.* 16. prout etiam Jacob, *Genes. c.* 50. & Lazarus *Luc. c.* 7. Moyses in monte sepultus est, ut scribitur *Deut. c.* 10. ibi: *In valle terræ Moab contra Phegor.* Maria, & Aaron, soror, & frater, *Num. c.* 26. quod & usitatissimum apud Hebræos, late Lopez *de sepult. c.* 6. *per tot.* Unde ad imitationem Christi Domini in infantia Ecclesiæ fuit usitatum. Vel secundo; nam cum tunc Fideles Ethnicis Principibus subjicerentur, etiam ad Edictum, ne intra urbem sepelirentur, cogebantur. Deinde crescentibus Fidelibus, cœmeteria adinventa fuerunt, ubi sepeliebantur intra urbes, *c. Sicut antiquitus* 6. 17. *q.* 4. postea in atrio Ecclesiæ honoris causa aliqui fuerunt sepulti, *c. Præcipiendum* 15. 13. *q.* 2. Tandem licet prohibitum fuerit in Ecclesiis sepelire, *l.* 2. *C. de sacros. Ecclesiis*, sensim tamen id admissum est. Forte id incepit a sepulturis Martyrum, ut ex Anastasio Bibliothecario percipitur *in Vita Marcelli*, ibi: *Constituisse in urbe vigintiquinque titulos, propter Baptismum, & Pœnitentiam eorum, qui convertebantur ex Paganis, & propter sepulturam Martyrum.* Postea id admissum pro Episcopis, aliisque Clericis, & Principibus, & honorabilioribus personis, ac denique omnibus Fidelibus concessum est, & optima ratione usitatum. Quare D. Ambrosius *tract.* 6. *de Sanctis*, bene scripsit: *Ideo hoc a majoribus provisum est, ut Sanctorum ossibus nostra sociemus, ut dum illos Tartarus metuit, nos pœna non tangat; dum illos Christus illuminat, a nobis tenebrarum caligo diffugiat. Cum Sanctis ergo martyribus quiescentes, evadimus inferi tenebras eorum propriis meritis, attamen consocii sanctitatis; & ideo veneremur eos in sæculo, quos defensores habere possumus in futuro, & sicut eis ossibus parentum nostrorum jungimur, ita & eis fidei imitatione jungamur.* 3

gamur. *In nullo enim ab ipsis separari poterimus, si sociemur illis tam religione, quam corpore*, D. Gonzalez in *c.* 1. *de sepult. n.*8. Barbosa *de univers. jur. lib.*2. *c.*10. *n.*7. Petrus Gregorius *d. lib.*23. *c.*23. *n.*11. Brunus *de Cæremoniis, lib.*2. *c.*2. *vers. Illud tamen*, Tondutus *tom. q. benefic. cap.*114. *n.*1. Trullench. *de jur. Parochi, c.*9. *dub.* 3. *per tot.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedr. c.* 17. *a n.*2. qui *num.*37. asserit, per multum temporis, licet in aliis Templis Fideles sepelirentur, non tamen in Cathedralibus Ecclesiis: Canonicos vero, & alias Dignitates, non in ambitu Ecclesiæ sepultos scribit, sed tantum in peristyliis, seu claustris, Marius Ital. *de Immunit. l.*1. *c.*14. §.7. *n.* 24. Lopez *de sepult. c.*19. *per tot.*

4 Præterea, postquam licitum fuit in Ecclesiis sepeliri, monumenta privata concessa sunt, de quibus egimus supra, per venditionem, aut concessionem a Prælatis Ecclesiæ, aut per modum eleemosynæ, pretio suscepto; eo enim modo semper a Prælatis fieri credo, & non aliter per putam venditionem, Urrutigoyri *d. c.*19. *n.*54. In his tamen sepulchris privatis in Ecclesiis jam hodie deletis, Barbosa *de jur. Parochi*, 3. *p. c.*26. *n.*8. aliqui magnificas structuras faciunt, quod quidem nullatenus permittendum, sed quæ deceant secundum qualitatem personæ, dignitatem, & excellentiam, ut diximus *lib.*3. *c.* 5. *n.*31. Tum in eis aliquando variæ inscriptiones ponuntur, sed quæ ad risum movent, omnino delendæ, de quibus adducit Lavorius *d. cit.*2. *c.*18. *n.*5. D. Antonius de Guevara *epist.* 28. non enim in Ecclesiis legenda, nisi gravia, præcipue in monumentis, & sepulchris defunctorum, ubi miserabilis hominum conditio, mors, judicium, & alia gravissima sunt consideranda. Inscriptiones enim graves, ubi nomen defuncti inscribitur, sanctitas, virtus, & honores, egregia facinora, & literarum professio, admittenda sunt; nam viventes his honoribus inscriptis ad imitationem excitantur. Arma, & insignia gentilitia apponere, & statuas concessum est, *l. Statuas* 8. *C. de Relig. & sumpt. fun.* Lavor. *d. c.*18. *n.*16. Medicis *de sepult.*1. *p. qu.*16. *num.*88. dutus *tom.*1. *Quæst. Benefic. c.*71. *n.*11. Gratianus *tom.*2. *discept. c.*210. *n.*49. Lopez *de sepult. c.* 3, *vers. Speluncam*, *fol.*42. Urrutigoyri *dec.*17. *n.*74.

5 Est tamen summopere animadvertendum, novum hæredem, seu possessorem sepulchri non posse Institutoris primi arma, seu insignia amovere, ut sua ponat; semper enim in memoriam illius sunt conservanda, Ananias *cons.*86. Praxi Archiepiscopalis *c.*109. *n.*4. Poterit tamen illius non delectis, seu arma, & insignia apponere, si de familia sit, non tamen si est alterius familiæ, ne confusio inde oriatur Medicis *d.* 1. *p. q.*16. *n.*39. Lavorius *dict. c.*18. *n.*17. nisi ex urbanitate ei concedatur, Tondutus *d. c.*73. *n.* 21.

6 Est tamen dubium, an extincta familia, & quando jam jus sepulchri extinctum sit, possint radi arma, ut Ecclesia aliis jus sepulchri concedere valeat? Et affirmandum videtur; nam mortuo usuario, usus ad proprietatium redit, *l. penult. C. de usufruct.* quapropter ut de re propria poterit de sepulchro disponere, arma radere, & alteri concedere; alias tamen si id non fieret, alter non facile sepulchrum illud suscipiet.

7 Sed tamen in re distinguendum, quando primus possessor fuit fundator, & institutor ipsius sepulchri: & in hoc casu licet extincta familia, ad Ecclesiam sepulchrum redeat; tamen minime arma sunt delenda, nec corpora exhumanda. Et ratio est; nam id convenit Ecclesiæ, ut memoria Fundatoris perpetuo remaneat, unde alii ad hæc opera pia facienda alliciantur, *l.* 1. *C. de statuis, & imaginibus.* Tum inconventum in prima fundatione videtur, nisi aliter in ea exprimatur. Si tamen habens jus sepulchri, Institutor, aut Fundator non fuerit, sed liberaliter id ab Ecclesia concessum fuerit ei, ut benefactori illius, contrarium est dicendum; poterit enim arma delere, & alteri concedere, extincta familia; non enim in eo invenitur causa institutionis, & fundationis, prout in altero. Tum in primo casu nequit Ecclesia transferre sepulchrum ad alios disparis conditionis, sed ad pares, Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 2. *q.*5. *art.*1. & 35. ob memoriam Fundatoris, ne deturpetur dando Nobilis sepulchrum plebejo, & ignobili: quare arma illius sunt conservanda. In hoc vero casu minime instat ratio memoriæ illius; non enim aliquid erexit, seu construxit, si quidquid habebat, erat ex indulgentia Ecclesiæ, Medicis *de sepult. d.*1. *p. q.*16. *num.*38. Lezana *in Summa Regul. tom.*2. *c.*11. *n.*23. Tondutus *d. c.*73. *a nu.*12. Lavor. *d. c.*18. *n.*20.

8 Sed an arma, seu inscriptiones probent jus sepulchri, diximus de Capellis, *lib.*5. *c.*7. *a n.*83. late: hic breviter addendum, arma antiqua, & antiquas inscriptiones probare quoad antiquos Fundatores, & Institutores sepulchrorum, Lara *lib.*1. *de Anniverś. c.* 25. *n.* 32. Urrutigoyti *d. c.*17. *n.*80. & quoad novos, si sint de eadem familia; quod si non fuerint, antiqua arma, & inscriptiones non probant. Nec probare possunt sculpta nova arma, & novæ inscriptiones, ut cum Lambertino tenet Lavorius *dict. c.* 18. *n.*18. qui hoc modo intelligit textum *in l. Monumentorum* 6. *vers. Inscriptiones, C. de Religios. & sumpt. funer.* decernentem, inscriptiones probare, Barbosa *lib.*2. *de univ. jur. cap.*15. *n.*15.

Illud vero observent Rectores Ecclesiarum, ne ex sepul- 9
chris aut Capellis arma, insignia, & inscriptiones amoveantur, aut deleantur; semper enim debet permanere memoria Fundatorum, aliter injuria eis inferretur, Anchatanus *cons.*113. Medicis *d. q.*16. *n.*38. Lavor. *d. c.*18. *nu.* 19. Gratian. *d. c.*210. *a n.*32. Valenzuela *cons.*18. *n.*45.

His igitur præmissis, quando quis moritur non electa 10
sepultura, nec Majorum sepulchrum habens, in Parochia est sepeliendus, *c.*1132. *c.* 5. *de sepult. Clem. Dudum* 2. *de sepult.* nam jus sepeliendi pertinet ad Ecclesiam populum habentem, & ubi Sacramenta administrantur, quæ est Parochia. Ergo qui non elegerit sepulturam, aut Majorum non habeat, erit in Parochia sepeliendus, Abbas *in c. Certificari, de sepult. n.*8. Molina *de Just. tr.*2. *disp.* 214. *num.* 21. Layman *in Summa, lib.*3. *tr.*5. *c.*12. *n.*8. Sperellus *dec.* 88. *num.*4. Flaminius Marchetus *de sepult. tract.* 38. §.1. *n.*9. Trullench *d. c.*9. *dub.*4. *n.*1. Pastor *de tempor. Eccles. tit.*5. *n.*4. Quod idem est dicendum, si quis frustratorie elegerit sepulturam; nam si eligens potestatem non habebat eligendi, perinde est, ac si moreretur, sepultura non electa, ut censuit Sacra Congregatio *in Asculana*, 28. *Octobr.* 1616. Refert Barbosa *ad Concilium sess.*25. *de Reformat. c.*13. *n.*21. *& de jure Parochi, d. c.*26. *n.* 28. Marchetus *d.* §.1. *n.*11. Si tamen defunctus fuerit duarum Ecclesiarum Parochianus, inter eas dabitur præventio, *c. Cum quis* 13. *de sepult. lib.*6. *c. Cum duobus*, 14. *de Refor. in* 6. Anton. *de Regim. Eccles. lib.*1. *c.*12. *n.*15. Dicitur autem Ecclesiam illam prævenire, quæ prima capit corpus defuncti, Petrus Ubaldis *de can. port. tit. de Canonica Paroch. c.*9. *n.* 3. Marchetus *d.* §.1. *n.*2. Villalobos *in Summa* 2. *part. tr.* 31. *difficult.* 7. *n.*7.

Verum hæc doctrina quibusdam regulis prius est expli- 11
canda; nam potest defunctus in confinibus duarum Parochiarum habitare, & dubitari ex qua sit Parochianus. Et in hoc casu censetur illius esse, in qua domus habet aditum, & portam ingrediendi; nam habitatio judicatur ex aditu, vel porta domus, *l. Si cui ædes* 31. *ff. de legat.* 3. Baldus *volum.*1. *cons.*60. *n.*50. vel si domus habet duas portas in diversis Parochiis, judicatur illius esse Parochiæ, in qua residet porta principalis, & aditus magis principalis. Sed si portæ sint, altera a parte anteriori domus, alia vero a posteriori, existimatur illius esse Parochiæ, ubi adest porta anterior, utpote nobilior. Attamen si ambæ essent æque principales, illa consideratio facienda est, ubi dominus Sacramenta recipit, auditque Divina; nam illam elegisse videtur, explicant Riccius *in Praxi for.* 1. *edit. dec.*333. *& in Praxi*, 1. *p. resol.*570. *n.*3. Barbosa 2. *p. allegat.*32. *n.*71. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.*1. *c.* 12. *n.*41. Ex his enim regulis capienda est decisio sepulturæ, quando dubium exoritur, ubi Parochianus est sepeliendus, ut scripsit Marchetus *d.* §. 15. alias si nec ex his regulis resolutio sumi valeat, verum res dubia remaneat, Diœcesanus statim interponet partes suas, ne corpus insepultum remaneat, *l. Si quis sepulchrum, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Medicis *d.* 1. *p. q.*7. *num.*31. Marchetus *d.* §. 1. *num.*21. Antonellus *d. lib.*1. *c.*12. §.3. *n.* 4. Villalobos *d. num.*7. *in fin.*

Aliquando tamen quis habet domicilium in civitate, aut 12
castro, verum aliquando ad rus habitandum se transfert, recreationis gratia, vel ad alia ruralia exercenda; moritur vero non electa sepultura, & tunc in rurali Parochia sepeliendus videtur, ubi tunc habitabat. Ratio; nam impræsentiarum Parochia ad effectum sepulturæ non consideratur respectu domicilii, sed respectu præsentis status, ubi quis per tempus habitaverit, licet ibi habitans animum non habeat constituendi domicilium, Samuel *de sepult. tract.*1. *disp.*5. *controvers.*8. *conclus.*3. *numer.*8. Marchetus *d.* §.1. *n.*12. Ergo cum in specie, ruri moritur, sepeliendus est in rurali Parochia. Et confirmatur; nam Scholares, famuli, Doctores, & Judices, licet ibidem, ubi adsunt, domicilium non habeant, sed alibi, nec animum commorandi; attamen in Parochia, ubi moriuntur, sepeliuntur. Sa-

muel *d. conclus. 3. num. 5.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 11. num. 148.* Gratianus *discept. tom. 1. disp. 75. n. 18.* Sperellus *decis. 87. nu. 5.* Marchetus *d. §. 1. n. 12.* Ergo qui decesserit ruri, etiamsi animo ibidem non commorandi, est sepeliendus in rurali Parochia.

13 Sed hanc difficultatem jam Bonifacius VIII. omnino extinxit *in c. Is qui 3. de sepultur. libr. 6.* ubi in specie asserit, non esse sepeliendum in Ecclesia villæ ruralis; sed si non elegerit sepulturam, nec Majorum habeat, in Ecclesia sua Parochiali, ubi domicilium habet, esse sepeliendum, *dummodo absque periculo valeat ad ipsam asportari.* Et ratio est clara, quia tunc ex eo quod recreationis causa, vel ad exercenda ruralia, ad rus aliquis perveniat, adhuc retinet Parochialitatem domicilii, & consequenter in Parochia domicilii est sepeliendus, non vero in Ecclesia ipsius ruris, Barbosa *in d. c. Is qui, n. 2.* Excipit tamen textus, nisi quando absque periculo deportari possit; tunc enim ex inconvenienti in rurali Parochia sepeliendus est, Lavor. *d. c. 11. n. 147.* Rota *1. p. divers. dec. 643. n. 3.* Menochius *lib. 6. præsumpt. 88. n. 3.* Valensis *ad tit. de sepult. §. 2. n. 2.* Sperellus *dec. 87. n. 3.* Samuel *d. controv. 8. concl. 6. n. 19.* Antonellus *lib. 1. de Reg. c. 12. §. 3. n. 37.* Molina *d. disu. 214. n. 16.*

14 Hæc tamen doctrina satis non aperit textum illum; aliqui enim intellexerunt de illo, qui rus petit pro aliquo brevi tempore, nempe recreationis, aut ruralia exercendi causa, qui cum animum non habeat ibidem permanendi, adhuc retinet quoad omnia primam Parochialitatem, & ideo sepeliendus est in Parochia urbana, non in rurali, ut explicant aliqui apud Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp. 23. n. 9.* Verum verba, *velut ruralia exerceat in eodem*, adhuc majus tempus indicant; non enim per tam breve tempus ruralia exerceri poterunt: quapropter incidimus in quæstionem illam; an ad Parochialitatem acquirendam ubi quis moriatur, necessarius sit animus perpetuo permanendi, & acquirendi domicilium? In qua sunt duæ sententiæ contrariæ, quarum fundamenta refert Sanchez *d. disp 23. a n. 9.* Verum ipse *n. 13.* tanquam veriorem amplectitur sententiam asserentem, ad Parochialitatem acquirendam non requiri animum perpetuo ibidem permanendi. Amplectitur etiam Antonellus *d. §. 3. n. 36.* Sperellus *dec 87. a n. 4.*

15 Sed in re illud est considerandum, quod quando quis in aliena Parochia commoratur animo redeundi ad proprium domicilium, non tamen ibidem permanendi, non amittit propriam Parochiam; & id non solum si per breve tempus adfuerit, sed etiam si per annum, aut per majorem partem anni. Id probatur *in d. c. Is qui*, satis aperte, & probat textus *in c. Cum nullus 3. de temp. ordin. in 6.* ubi quando quis est ordinandus, ad Parochialitatem desideratur inspicere, ubi habet domicilium; non enim amittit propriam Parochialitatem ex eo quod alibi, etiam per multum temporis commoretur, sed semper retinet. Veruntamen, quia quando absens est, sunt aliqua necessario percipienda, veluti Sacramenta (verbi gratia) Pœnitentia, Eucharistia, absolutio a reservatis, matrimonium, & alia quæ sine gravi incommodo recipi non possunt in propria Parochia, si longe absentes sint; inde est, ut per juris indulgentiam Parochia, ubi morantur, ea recte præstet, & ipsi suscipere ab ea valeant: quod idem est dicendum de sepultura; nam ex eo quod ibidem bene percipiant Sacramenta, inde est, ut recte sepeliantur, & in hoc quasi Parochiani habeantur. Ratio; nam durissimum foret, ut absentes ad ista recipienda cogerentur redire ad propriam Parochiam, & corpus defuncti in delatione corrumperetur. Istud vero non est acquirere Parochialitatem absque animo ibidem permanendi, sed juris indulgentiam ad ista percipienda. Et confirmatur *ex d. c. Is qui*, in illis verbis: *Dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.* Quæ verba aperte denotant, quod si adsit periculum, non erit sepeliendus defunctus in Parochia proprii domicilii, quam retinet, sed in Ecclesia rurali, ubi tantum propter necessitatem gerit vicem propriæ Parochiæ.

16 Hinc suscipit lucem quod dicunt DD. de Scholasticis, Doctoribus, Judicibus, & aliis, qui non in propria Parochia morantur, sed in aliena; istis enim grave incommodum irrogaretur, si ad Sacramenta, & sepulturam recipiendam ad propriam Parochiam traherentur, nisi tam brevis fuerit distantia, ut commode in illa recipere potuissent. Tunc enim non est admittenda sententia asserentium, posse illa recipere, quia ad hunc casum non extenditur indulgentia juris, ut Parochia, in qua moratur, quasi propria existimetur.

Est tamen dubium: Transeuntes, & vagabundi defuncti, ubi sint sepeliendi, quando non elegerint sepulturam, aut Majorum non habeant? Prima sententia asserit, esse sepeliendos in Cathedrali, quia ipsa est Parochia Matrix, ad quam sunt deferendi advenæ, & transeuntes, non habentes certam particularem Parochiam, ut censuit Sac. Congregatio Episcoporum, 5. *Junii* 1592. Refert Lavor. *d. c. 11. n. 144.* Tenent hanc sententiam Glossa *in c. In nostra, de sepult.* Innocentius, Hostiensis, & Joannes Andreas *in c. 1. de sepult.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedr. c. 17. n. 178.* Barbosa *d. c. 26. n. 35.* Secunda sententia asserit, Cathedrali, & Parochiali Ecclesiæ competere jus sepeliendi forenses, & transeuntes; quapropter dabitur præventio inter Cathedralem, & Parochialem, Gothofredus *in Summa, tit. de sepult.* Ubaldus *de can. tit. de Canon. Parochial. c. 9. n. 4.* Valensis *in Paratitl. ad tit. de Sepult. §. 2. nu. 4.* Tertia sententia inquit, esse sepeliendos in Parochiali, in qua forensis, & advena decessit; quia Parochiali competit jus sepeliendi quoslibet defunctos inventos intra limites illius, Sylvester *verbo sepultura, n. 8.* Rota apud Seraphinum *decis. 1135. a n. 1.* Sperellus *d. dec. 87. n. 13.* Lavor. *d. c. 11. n. 144.* Samuel *de sepult. d. disp. 5. contr. 8. concl. 9. n. 25.* Trullench *d. c. 9. dub 4. n. 3.* Quarta sententia distinguit, quando forensis, advena, seu transiens per aliquod tempus moratur in loco: & tunc erit sepeliendus in Ecclesia Parochiali; secus vero si tantum ibi fuerit per transennam, Carena *resol. 80. n. 25.* Marchetus *d. §. 1. n. 63.* 17

Sed in hac difficultate in primis inspicienda est consuetudo, quæ si sit, ut transeuntes, & forenses vagi in Cathedrali sepeliantur, id erit observandum, dum tamen plene de consuetudine constet; alias si varia fuerit, non erit admittenda, ut tenet Rota apud Seraphinum *d. dec. 1235. ad finem*, Sperellus *dec. 87. n. 14.* 18

Si tamen consuetudo non sit, communiter distinguitur, quando vagus transiens, & forensis in hospitio moritur, quod est indefinite alicujus Parochiæ; & tunc casus est clarus, sepeliendum esse in Ecclesia Parochiali. Et ratio est; nam Parochia tenetur administrare Sacramenta in hospitio, & consequenter vagis, & transeuntibus: quapropter illi competit jus sepeliendi defunctos in hospitio, Fridericus de Senis *cons. 253.* Gigas *cons. 97. n. 3.* Rota apud Seraphinum *d. dec 1135. n. 1.* Marescotus *variar. lib. 2. c. 95. n. 9.* Barbosa *de univers. lib. 2. c. 10. n. 35.* Gratianus *tom. 9. c. 94. n. 73.* Si vero hospitium non sit intra Parochiam, aut extra, in qua vulgus, aut transiens moriatur, tunc est tota concertatio. Et asserendum est, in Parochiali defunctum esse sepeliendum; nam aut iste recepit Sacramenta a Parochia, & ab ipsa est sepeliendus; nam ex eo quod ab ea Sacramenta receperit, videtur in ea elegisse sepulturam, ut tenent communiter DD. *in cap. 1. de sepult.* ubi Abbas *num. 4.* Boerius *num. 9.* Rota *in una Hispalensis juris vocandi, 9. Junii* 1599. coram Seraphin. *dec. 1135. n. 3.* Marescotus *d. c. 95. n. 10.* Barbosa *d. c. 10. n. 35.* Urrutigoyti *d. c. 17. n. 178.* 19

Si vero non receperit, quia repente decessit, aut Parochus non est ita breviter inventus, adhuc in Parochiali est sepeliendus, licet resistat Urrutigoyti *c. 17. num. 179.* quia ex eo quod intra limites decesserit, & pertransiens, habet Parochia illa fundatam suam intentionem ad illum sepeliendum, quando moritur non electa sepultura, aut non habuerit sepulchra Majorum, ut dictum est supra: Ergo etiamsi Sacramenta non receperit, est sepeliendus in Parochiali Ecclesia, Sperellus *dict. dec. 87. n. 13. in fin.* Marchetus *dict. §. 1. num. 63.* Medicis *de sepult. 1. p. q. 7. nu. 30.* quos omnes intelligendi sunt, qui transiens defunctus commode in sua Ecclesia Parochiali sepeliri possit, Marchetus *d. §. 1. num. 51.* prout supra explicuimus, & tenet Pastor *de temp. Ecclesiæ, tit. 5. n. 5.* Bonacina *dict. disp. 3. qu. 21. punct. 3. n. 6. vers. 4.* 20

Limitatur vero doctrina ista, si pertransiens fuerit Episcopus; tunc enim ob ejus dignitatem non est sepeliendus in Ecclesia Parochiali, sed in Cathedrali, Barbos. *de offic. Episcopi, p. 3. allegat. 114. n. 40.* Antonellus *d. c. 12. §. 2. nu. 34.* Sed est dubium de Clericis transeuntibus, vel peregrinis. Dixerunt aliqui, Clericos viatores, & Religiosos professos, qui commode non possunt ferri ad suum Monasterium, in Ecclesia Cathedrali esse sepeliendos, idque pertinet ad majorem decentiam Clericorum, & Religiosorum, ut majori honore sepeliantur, prout fit cum Episcopo. Tum quia & in aliquibus casibus convenit, ut Cathedralis jus sepeliendi, quod habet, exerceat, Urrutigoyti *d. c. 17. nu. 176.* Ergo Clerici isti, & Religiosi professi transeuntes, seu viatores, sunt in Cathedrali sepeliendi, 21

liendi, Boerius decis. 175. n. 5. & 7. Lavor. d. cap. 11. n. 145. Sperellus d. decis. 87. n. 15. Samuel d. controvers. 8. conclus. 11. n. 30.

22 Marchetus tamen contrarium scripsit §. 1. n. 61. asserens, in Parochiali esse sepeliendos; non enim Ecclesia Cathedralis habet jus sepeliendi, absolute loquendo, nisi in subsidium, quando certa non esset Ecclesia Parochialis, cui hoc jus competit ob administrationem Sacramentorum, ut cum multis tenet Barbosa d. lib. 2. cap. 10. n. 35. Ergo Clerici, & Religiosi transeuntes sunt sepeliendi in Parochiali. Tum quia eorum dignitas non ita gravis est, verum longe distat a Dignitate Episcopali, ut ob decorem sepeliantur in Cathedrali, sicut & Episcopi.

23 In re tamen dicendum, Clericos transeuntes, seu viatores esse sepeliendos in Ecclesia Parochiali ubi decedunt, ut recte probant rationes adductæ pro Marcheto. Religiosus vero professus, si commode deferri non possit ad sua Monasteria, vel in civitate, seu oppido, ubi moritur, non adsit Monasterium sui Ordinis, sepeliendus est in Parochiali, cui de jure competit corpora defunctorum intra limites illius sepelire, cap. Ecclesiæ 1. 13. quæst. 1. cap. fin. 17. quæst. 1. l. 3. tit. 13. part. 1. Nec enim Religiosus ob dignitatem in Cathedrali tumulandus, qui propter Christum humiliter vivit, & sepeliri desiderat. Quapropter Marcheti sententiam admitto.

24 Illud vero non obliviscendum est, peregrinos, & transeuntes aliquando morbis contagiosis affectos decedere; idque a Rectoribus Ecclesiarum animadvertendum, & ab Urbium, & Villarum Gubernatoribus, ut licet non careant sepultura Ecclesiastica, in loco tamen non periculoso sepeliantur, ne vivis nocere possint. Quod cum omnibus in epidemia contagiosa magna cura observandum, Armilla verbo sepultura, n. 26. Medicis d. quæst. 7. num. 36. Lavor. d. cap. 11. num. 149. Samuel d. disp. 5. controvers. 9. conclus. 6. n. 6.

25 Si aliquis domicilium habuerit divisum, nempe quia partim in civitate degit, nempe in hyeme, & vere; partim vero ruri, veluti tempore æstivali, & autumnali, debet sepeliri in Parochia ubi decedit, & a cujus Parocho Sacramenta recepit, sive in Castro, sive ruri, Sanchez de Matrimonio, lib. 2. disput. 23. n. 32. vers. Confirmatur, Sperellus d. decis. 87. n. 10. Antonellus lib. 1. cap. 12. §. 3. n. 38. Samuel disp. 5. controvers. 8. conclus. 7. n. 21. Quod idem est dicendum, si quis in eadem civitate habuerit duo domicilia, & habitationes in diversis Parochiis; iste enim est sepeliendus ubi decedit, nempe in Parochia, ubi adest domus morientis, Bonacina d. disp. 3. quæst. 21. punct. 6. n. 6. vers. 1. Marchetus d. §. 1. n. 74.

26 Præterea, si defunctus non eligat sepulturam, & suorum Majorum sepulchrum habeat, in illo est sepeliendus, cap. 1. de sepultur. cap. Is qui 3. de sepult. lib. 6. l. 5. tit. 13. par. 1. Et ratio est; nam quando defunctus habens Majorum sepulchrum non elegit propriam sepulturam, suorum Majorum elegisse videtur, ut bene ratiocinatur Gregorius in d. l. 5. gloss. 5. Parladorius different. 66. §. 2. n. 1. Idque ob maximam affectionem, quam cum rebus Majorum habemus, l. Libertus qui solvendo 36. ff. de bon. libert. l. 22. Cod. de Administrat. tut. late Valenzuela cons. 18. a num. 108. Covarruv. lib. 2. var. cap. 1. num. 10. quamobrem quoties quis non elegerit sepulturam, videtur Majorum sepulturam elegisse, ubi præcise est tumulandus, Medicis de sepultur. 1. part. quæst. 7. num. 22. Samuel de sepult. dict. disputat. 5. controvers. 6. per tot. Tuschus lit. S, conclus. 194. Spino de testament. gloss. 2. num. 38. Villalobos dict. difficult. 2. n. 3. Barbosa d. lib. 2. cap. 10. num. 31. Trullench d. cap. 9. dub. 4. num. 4.

27 Majorum autem appellatione omnes in universum ascendentes comprehenduntur, l. Jurisconsultus 10. §. Parentes, ff. de gradib. l. Quicunque 4. §. 1. ff. de in jus vocand. Tiraquellus de retract. §. 1. gloss. 8. idcirco quoties sepulchrum eorum adsit, si quis non elegerit sepulturam, ab hæredibus necessario in sepultura Majorum est sepeliendus, nec in optione eorum stabit in Parochia sepelire, Parladorius different. 66. §. 2. n. 1. Samuel d. controvers. 6. conclus. 3. n. 6. Sperellus decis. 88. num. 1. Antonellus d. lib. 1. cap. 12. §. 1. n. 1.

28 Sed contra est textus in cap. Licet. 4. de Sepult. lib. 6. ubi asseritur, posse patrem, si adsit consuetudo, eligere sepulturam ad minores filios; quæ si non adsit, nequit eligere, sed filius est sepeliendus in sepulchro Majorum, vel in Parochiali Ecclesia. Unde percipitur, quod si aliquis decesserit, non electa sepultura, non est præcise tumulandus in sepulchro Majorum, sed poterit ab hæredibus, aut commissariis tumulari etiam in Parochia, quomodo eis placuerit, Glossa ibidem, verbo vel in Parochiali, sensit hanc difficultatem, denotans hic electionem dari videri, cap. In alternativis, de regul. jur. in 6. Sed tamen ordinem scripturæ servandum censet, referendo seipsam totam ad consuetudinem. Idem fere ait Samuel, relicta consuetudine, dict. conclus. 3. n. 8.

Verum Lapus alleg. 59. per tot. distinctionem facit, quando impubes decessit absque electione sepulturæ, & tunc inquit sepeliendum, vel in monumento Majorum, vel in Parochia; secus vero si pubes: nam est in primis sepeliendus in Parochia, vel in sepulchro Majorum, ut inducit ex cap. Is qui 3. de sepult. in 6. ibi: Non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochia, vel in ea potius, in qua Majorum suorum ab antiquo existit sepultura. Quem contradicunt plurimi relati, & secuti a Lavor. d. cap. 11. n. 111. Diana 5. p. tract. 3. resol. 108. 29

Sed dicendum, in prædictis juribus nullo modo esse attendendum ordinem litteræ, ut admittatur aliqua alternativa; sed jura illa esse intelligenda, ut si non adsit sepultura Majorum, possit sive pubes, sive impubes, qui non elegit sepulturam, in Parochiali sepeliri; secus autem si illam habuerit, quia tunc sepeliendus est necessario in sepulchro Majorum; designatio enim facta in dictis juribus, per seu, vel potius, exprimenda est, quando nulla est sepultura Majorum, cap. 1. de sepultur. quem bene explicat Samuel nuperrime allegatus, n. 10. non tamen quod electio concedatur hæredibus, aut commissariis, ut sepeliant in Parochia, aut in sepulchro Majorum; sed quod si adsit, necessario sit in eo sepeliendus. 30

Est vero dubium, quando quis in una Ecclesia habuerit Majorum sepulturam, ubi sepulti sunt avi, & proavi; & in altera pater, & mater, aut solus pater est sepultus, & sepulturam non elegerit, ubi nam ex duabus sepulturis est sepeliendus? Prima sententia asserit, esse sepeliendum in sepulchro Majorum, ubi sunt avi, & proavi sepulti. Ducitur ex cap. 1. de Sepultur. ubi asseritur, non eligentem sepulturam, sepeliendum in sepulchro Majorum; sub nomine autem Majorum nequit intelligi solus pater, verum avus, & proavus, ut ex aliquibus juribus diximus n. 27. cap. Cum quis 2. de sepult. lib. 6. Samuel d. disput. 5. controvers. 7. conclus. 1. Ergo est sepeliendus, non in sepultura patris, sed avorum, & proavorum, tenet Glossa in d. cap. Is qui, verbo Ab antiquo, & ibi etiam Joannes Andreas, Sylvester verbo sepultura, n. 8. Lavor. d. cap. 11. n. 113. Villalobos in Summa, dict. tract. 31. difficult. 2. n. 4. Diana d. 5. part. tract. 3. resol. 108. qui eum admittit. 31

Secunda sententia contrarium tenet, nempe sepeliendum esse in sepultura patris. Et ratio est, quia filius sequitur domicilium patris, quapropter etiam debet sequi sepulturam. Tum etiam, quia ratione proximitatis, majori affectione considerare debemus voluisse defunctum sepeliri cum patre, quam cum aliis Majoribus, Oldradus cons. 25. per tot. Sperellus decis. 88. n. 19. Antonellus d. cap. 12. §. 1. n. 3. Barbosa d. lib. 1. cap. 10. n. 31. & de Jur. Paroch. cap. 26. n. 31. Samuel, controvers. 7. num. 3. Ventrigl. in Praxi rer. not. 52. §. unic. num. 24. Rodriguez in Summa, 3. p. cap. 130. num. 12. 32

Hæc difficultas duobus modis concipienda est. Primo, quando pater casualiter in aliqua Parochia fuerit sepultus, & ex accidenti, non vero intentione stabiliendi propriam sepulturam, aut familiare sepulchrum; & tunc prima sententia bene procedit. Ratio est; nam in præsentia sepultura illa est adventitia, nec transit ad parentis familiam, ita ut dici possit propria illius, aut Majorum. Hanc ob rem filius, qui decessit, non electa sepultura, sepeliendus est in sepulchro Majorum, non vero in sepultura patris, Samuel d. controvers. 7. conclus. 3. Marchetus d. tit. 38. §. 1. a n. 32. Lavor. d. cap. 11. n. 113. Molina tract. 2. disp. 214. n. 13. in fin. 33

Secundo autem modo est concipienda, quando pater designavit propriam sepulturam, aut familiarem, aut hæreditariam, & primus moriens in ea est sepultus; verum filius habuisset Majorum sepulchrum: & in hoc casu est admittenda secunda sententia; nam distinctio illa sepulchri Majorum, & patris, sola est respectu Parochiæ, non vero filii, quia ejus ratione est Majorum, cum sit ipsius ascendens. Tum ratione affectionis, quam majorem habere erga patrem, ut proximiorem, præsumendum est, ut diximus; unde electio illius sepulturæ in dubio præsumenda est, non Majorum. Denique; nam ut scripsit Petrus Ancharanus in d. cap. Is qui, de sepultur. n. 5. vers. Secus quæro, si semper sepulchrum Majorum fuisset paterno præferendum, oporteret 34

reteret

tenet quærere agrum Damascenum, aut melius montem Calvarii, ubi Adam, & alii quamplures patres humati sunt. Ergo si filius decedat, non electa sepultura, sepeliendus est in paterno sepulchro, non vero Majorum, ut bene explicat Abbas in cap. 1. de sepult. n. 5. Molina d. disp. 214. n. 14. Et majori ratione id admittendum, si non solum pater ibidem fuerit tumulatus, sed etiam avus, Villalobos d. tract. 31. difficult. 2. n. 4. Diana d. tract. 3. resol. 38. Antonellus disp. 12. §. 1. n. 3. Barbosa d. cap. 10. n. 32.

35 Ex his breviter discutienda est alia difficultas, an quando pater in Ecclesia est sepultus, & avus in alia, proavus in altera, in qua istarum est sepeliendus filius descendens, moriens absque electione sepulturæ? Et aliqui censuerunt, in Parochia sepeliendum, quia nulla istarum est sepultura Majorum, cap. Ebron 2. cap. Placuit 7. 13. quæst. 2. l. Majorum, ff. de verb. significat. cum ibi non nisi unus Majorum stet sepultus. Tenet Zechius, quem refert Barbosa, dict. nu. 32. Sylvester verbo sepultura, n. 8. Alteri verò inquiunt, cum patre sepeliendum, Abbas in dict. cap. 1. n. 5. Joan. Andreas in cap. Is qui de sepult. Alii scripserunt, de jure in Parochia esse sepeliendum: verum jam consuetudo obtinuit, ut sepeliatur cum patre, Villalobos d. difficult. 2. n. 4. Lavor. d. cap. 11. n. 114. vers. Secundo gloss. Antonellus d. cap. 12. §. 1. n. 4. Sperellus decis. 88. n. 10.

36 Sed cum distinctione supra relata resolvenda est hæc difficultas; si enim casu, & per accidens pater in una Ecclesia fuerit sepultus, & avus in alia, & in altera proavus, tunc sepeliendus est in Parochia filius non eligens sepulturam; nulla enim illarum valet dici familiaris, nec hæreditaria sepultura, ut inde percipiatur, ex lectione velle in aliqua earum sepeliri: si vero propria fuerint, & familiaria monumenta, de jure sepeliendus est in sepulchro patris, ob reciprocum amorem inter patrem, & filium, qui maximus est, ut expendit Rodriguez in Summa, d. cap. 130. n. 12. in fin. Marchetus dict. §. 1. n. 38. Medicis 1. part. quæst. 7. n. 22.

37 Rursus qui intenderit se sepeliendum in sepulchro Majorum, exclusa Parochia; plene debet probare suam intentionem duabus circumstantiis. Prima, ut sepulchrum sit Majorum. Secunda, ut sit de linea, & agnatione effectiva, & non sufficiet probare esse de agnatione. Prima pars probatur; nam cum Parochus habeat de jure fundatam suam intentionem ad sepeliendum Parochianum, ut diximus, & tenent etiam Medicis de sepultur. 2. part. quæst. 6. a num. 1. Bursatus vol. 3. cons. 226. n. 119. Rodriguez dict. cap. 130. num. 2. Beller. disquis. Cleric. tit. de Clerico debit. n. 54. ad excludendam Parochiam necessaria est plena probatio concludens, sepulchrum esse Majorum, utpote fundamentum suæ intentionis, 1. Actor. 22. l. Frustra 8. Cod. de probat. l. Qui accusare 4. Cod. de edend. Secunda pars similiter probatur; nam cum jus sepulchri concessum sit pro se, & descendentibus, l. Liberorum 220. ff. de verb. significat. non sufficit probare agnationem in abstracto, sed in concreto est probanda in agnatione effectiva; quia ubicunque terminus qualificatur in dispositione, debet probari concursus termini qualificantis, l. 4. §. Hæc autem, ff. de vi bon. rapt. ut tenuit Rota Mediolanensis in una jur. patronat. 28. Novembris 1616. coram D. Pirovano, quam refert, & sequitur Lotierius de re benefic. lib. 2. quæst. 11. n. 57. Sperellus decis. 88. an. 4.

38 Si defunctus Clericus fuerit, licet in Parochiali sepeliatur, non est sepeliendus in sepultura patris, seu Majorum, sed seorsim in sepultura Sacerdotum, & respective Clericorum; nam secundum Rituale Romanum, tit. de Exequiis, §. Sepulch. Sacerdot. ubi fieri potest, sepulturæ Sacerdotum debent esse separatæ a sepulturis Laicorum, quare nequeunt sepeliri in sepulchris Majorum, ut declaravit Sacra Congregatio 13. Maii 1650. quam refert Nicolius in Lucubr. utriusque Jur. 1. part. lib. 5. tit. 15. n. 23. in fin. Marchetus dict. tit. 38. §. 1. n. 38. vers. Verum sive. Quod idem dicendum videtur de parvulis, qui in sepulturis separatis a communibus debent tumulari, secundum Rituale Romanum, de Exequiis parvulorum, cujus verba dat Lavorius d. tit. 2. cap. 11. n. 120. quod quidem tam in parvulis, quam in Clericis justa ratione debebat observari. Verum in Castella promiscue cum aliis tumulantur in Ecclesiis, locis non discretis. Infantes vero expositi, quia nescitur quis sit eorum pater, vel mater, in sepultura Hospitalium sepeliuntur, c. 1. de Infant. & languid. exposit. l. 1. Cod. de infant. exposit. Lavor. d. 11. n. 122. Medicis d. q. 7. n. 25.

39 Illud vero, antequam hinc abeamus, de sepulchris Majorum est animadvertendum, in illis nullam differentiam esse faciendam inter cognatos, & agnatos; & ideo descendentium nulla est ratio habenda, Ubald. de can. paroch. c. 9. n. 18. & 19. Parladorius d. different. 66. §. 2. n. 2. sicut nec ascendentium, an sint ea linea materna, vel paterna, Belletus disquisit. Clerical. 1. p. tit. de Cleric. debit. p. 3. §. 3. n. 19. Marchetus d. §. 9. n. 185. in fine.

Præterea, si uxor sepulturam non elegerit, & moriatur, viro suo jam defuncto, in sepultura viri est sepelienda, cap. Ebron 2. cum sequentibus, 13. qu. 2. Et ratio est, quia adhuc vidua retinet mariti domicilium, & privilegia, l. Cum quadam 19. ff. de jurisdict. omnium Judicum. Tum quia vir, & uxor una caro censentur: quapropter debet uxor sepeliri in sepulchro mariti, etiamsi defuncto viro, traducta fuisset ad domum patris, Riccius in Praxi, 4. p. resol. 294. Antonellus d. cap. 12. §. 1. n. 11. Rodriguez d. cap. 130. n. 13. Villalobos dict. tract. 31. difficult. 2. n. 9. Medicis d. quæst. 7. n. 26. quod quidem intelligendum, quando vir matrimonium consummavit, aut ad domum suam uxorem traduxerit, ita ut domicilium illius contraxerit, ut explicant Rodriguez, & Medicis relati, Sperellus decis. 88. n. 17. Barbosa lib. 2. cap. 10. n. 29. in fin. Lavor. dict. tit. 2. cap. 11. num. 136. Urrutigoyti cap. 17. num. 13. Trullench d. cap. 9. dub. 4. num. 4. 40

Quid vero, si mulier plures maritos jam habuerit, in cujus sepultura est sepelienda? Et affirmandum videtur, sepeliendam esse cum primo; nam cum eo facta est una caro melius quam cum aliis, quibus communicavit carnem jam divisam. Sed tamen contrarium est dicendum, nempe cum ultimo marito esse sepeliendam, cap. Is qui 3. §. Mulier, de sepult. in 6. nam ultimi mariti retinet domicilium, simulque facta est una caro cum eo: quapropter in sepultura ultimi mariti est sepelienda, Rodriguez d. cap. 130. n. 2. Parladorius different. 66. §. 3. n. 8. Lavor. d. cap. 11. an. 131. Samuel d. disp. 5. controv. 3. per tot. Sperellus decis. 88. n. 13. Barbosa d. cap. 10. n. 29. 41

Quod extendendum etiamsi maritus in sepultura communi fuerit sepultus, vel in sepultura peregrinorum, seu vagabundorum; quia adhuc vigent ibidem rationes domicilii, & effectionis unius carnis, Samuel d. controvers. 3. conclus. 2. Lavor. d. cap. 11. n. 134. Marchetus d. tit. 38. §. 9. n. 177. Tum etiam extendunt, si sepulchrum mariti sit extra Parochiam, ubi ipsa decessit, ut censuit Congregatio in Senog. 15. Januarii 1633. refert Barbosa de offic. Paroch. 3. p. cap. 26. n. 28. Marchetus ubi proxime, Diana 5. p. tract. 3. resol. 108. vers. Notandum. Deinde extendunt etiamsi mulier habuerit sepulchra Majorum, ubi posset tumulari; quia debet sequi virum tam in vita, quam in morte, cap. Unaquæque 3. 13. quæst. 2. Marchetus d. n. 177. Denique extendunt, etiamsi viro ignobilior ea fuerit, & esto longo tempore post virum e vita decedat, Molina d. disp. 214. n. 15. Barbosa lib. 3. cap. 10. n. 29. 42

Si vero mulier fuerit accusata de adulterio, si pendente lite decedat, adhuc in sepultura viri est sepelienda, cum de delicto convicta non est, nec domicilio viri privata. Quamobrem si post ejus mortem fuerit sententiata, & de adulterio convicta, exhumanda non est, quia legitime (sententia non lata) sepulta est, Lavor. d. c. 11. n. 135. Samuel d. controvers. 3. conclus. 3. n. 5. Si vero decedat post sententiam, & separatio tori facta fuerit ob adulterium, in sepultura viri non est sepelienda, quia facta est indigna, ut cum injuriato marito sepeliatur, Medicis d. q. 7. 26. Riccius 4. part. res. 294. n. 9. quod tenendum nisi fuerit a viro reconciliata, quod fieri valet non solum ante sententiam, cap. Quemadmodum 18. de jurejur. sed etiam post, cap. De illa 6. de Divortiis; nam tunc per reconciliationem injuria remissa videtur, & sit digna mariti sepultura, Ubaldus dict. tit. de canon. paroch. cap. 9. n. 22. Samuel de sepult. d. disput. 5. controv. 3. conclus. 4. n. 6. Lavor. d. cap. 11. n. 135. Marchetus d. §. 9. n. 177. Trullench d. dub. 4. n. 4. 43

Est tamen disquisitio facienda, an quando maritus proditorie uxorem necasset, sepelienda sit in sepulchro Majorum, an viri? Et Samuel de sepulturis disp. 5. controversia 4. conclus. 9. a n. 20. asserit sepeliendam in sepulchro Majorum. Id multis rationibus probat: & in primis, quia sepulchrum Majorum in aliorum concurrentia præstantius est, cap. 1. de sepult. cum aliis supra adductis. Sed mulier ista, licet fuerit uxorata, adhuc jus sepulchri retinet, quia filiis, & nepotibus est destinatum. Ergo in præsentia debet sepeliri in sepulchro Majorum, non viri. Cæterum per dilectionem uxor, si sepulturam non eligat, videtur eligere sepulturam mariti. Ast quando proditorie est interfecta a viro, nequit considerari talis dilectio. Ergo dicendum, non elegisse sepulturam viri, sed Majorum, ad sepeliendum. Deinde propter viri sævitiam potest mulier a viro separa- 44

para-

patari, & propria authoritate fugere, Barbosa *in rubric. ff. solut. matrimon. 2. part. n. 23.* Sanchez *de matrimon. lib. 10. disp. 18. n. 3.* Ergo propter mortem proditoriam recte potuerit ab eo separari post mortem; tenet etiam *dict. §. 9. n.* 179.

45 Doctrina tamen ista duobus modis est examinanda. Primo, quando maritus uxorem interfecerit proditorie, & absque aliqua causa; non enim maritus valet sævire adversus uxorem, nec graviter castigare, sed tantum magna cautela, & causa leviter verberare, ut de Præceptoribus traditur *l. 4. §. fin. in fine, l. Præceptor, ff. ad l. Aquil. c. 2. ut lit. pendent. cap. Literas 13. cap. Extransmissa 8. de restit. spoliat.* ubi communiter DD. est elegans textus D. Pauli *ad Coloss. epist. 3. vers. Viri diligite uxores vestras, & nolite esse amari ad illas.* Unde Chrysost. *homil. 26. in epist. 1. D. Pauli*, sic scripsit: *Mansuete regendam uxorem, non cum tyrannica authoritate; verbis, & non verberibus; amore, non timore; dulcedine, non amaritudine*: Plutarchus *in vit. Marc. Antonii*, Tiraquellus *l. 8. connub. gloss. 1. n. 10.* Quenca *lib. de sui personali defens. quæst. 1. n. 20.* Fragoso *de Republic. tom. 3. lib. 3. disp. 6.* In hoc enim casu, si maritus habuerit propriam sepulturam, aut præparatam in sua vita, in ea de jure est sepelienda uxor, Villalobos *dict. difficult. 2. n. 9.* Riccius *4. part. resol. 294. n. 24.* Marchetus *d. §. 1. n. 177. Ac si moriatur, &* etiamsi occisor maritus consentiat, nequiquam est sepelienda in *ejus* sepultura, sed in sepultura Majorum, propter rationes Samuelis, Tum quia ob grave delictum interficiendi uxorem, redditur indignus, ut post mortem cum uxore injuste occisa requiescat. Tum quia quando occiderit mulierem, etiam in adulterio deprehensam, privatur lucro dotis, Rolandus *de Dot. lucro, quæst. 61.* Boerius *decis. 24. n. 10.* Pinnucius *de Dot. lucro, gloss. 14. n. 4.* Ergo si injuste occiderit, privabitur, ne solatium percipiat requiescendi cum uxore propria.

46 Si vero in adulterio deprehensam occiderit, major est difficultas, an sit sepelienda in sepultura viri? Et ratio dubitandi est; nam in casu antecedenti, ideo in sepultura Majorum mulier est sepelienda, quia proditorie, & injuste fuit uxoricida, & commodo illo privatur requiescendi cum uxore. Ast in specie, in foro fori recte interfecit, jure permittente, *l. Marito, ff. ad l. Jul. de adult. l. Gracchus 4. C. eod. tit. l. 1. tit. 7. lib. 4. for. l. 1. tit. 20. lib. 8. recopilat.* Gomez *in l. 82. Tauri, n. 47.* & in foro poli absque ulla culpa idem admittunt quamplurimi, si zelo justitiæ, & in bonum Reipublicæ uxorem interficiat in adulterio deprehensam, quia id facit ut Minister Justitiæ, Castillo *in l. 82. Tauri, n. 6,* Azevedus *in l. 1. tit. 20. lib. 8. Recopilat. in fin.* Gomez *in d. l. 82. Tauri, n. 52. in fin.* Clarus *lib. 5. sent. §. Homicidium, vers. Sed hoc quidem*, Thomas Hurtado *var. resol. tom. 2. tract. ult. §. 7. n. 204.* Molina de Guzman *verit. 27. per tot.* & dicit probabile Lessius *de Just. lib. 2. cap. 9. dub. 12.* Ergo cum in specie licite, & juste interfecerit, tam in uno, quam in altero foro, non bene commodo isto privabitur.

47 Sed in re dicendum censeo, minime esse sepeliendam in sepultura viri, sed in sepultura Majorum. Et ratio est; nam licet in foro exteriori maritus occidens mulierem minime sit puniendus, quia id jure humano permittente fit, existimante calore iracundiæ illam interfecisse; attamen revera semper mors est proditoria, & cum gravissima lethali culpa, ut probatur aperte *in cap. Admonere 8. cap. Interfectores 5. cap. Quicunque 7. cap. Si quod 9. 33. quæst. 2.* ubi gravissimum scelus ostenditur esse uxorem interficere, licet culpa adesset ex parte illius. Et eleganter probat Basilius Pontius *lib. 9. de Matrimon. cap. 19. & de impedimentis cap. 34.* Navarrus *in Man. cap. 15. n. 13.* Covarruv. *in 4. 2. part. §. 7. n. 8.* Diana *3. par. tract. 4. resol. 225.* Barbosa *in collect. ad textum in cap. Inter hæc 33. quæst. 1.* ubi pro hac opinione refert 42. DD. Anton. Pich. *in Manuduct. ad praxim, 3. part. verbo Adulterium, n. 4.* Lessius *d. cap. 9. dub. 12.* quapropter sicut in primo casu mulier non est sepelienda in sepultura mariti, sed Majorum, similiter in isto. Cæterum, si maritus consentiret, & intentaret, ut in sua sepultura sepeliretur, stat ex parte mulieris displicentia præsumpta, ut tam rigide occideretur absque Judice, & causa ejus non audita; nam in quamplurimis casibus, etiamsi adultera fuerit, nequit etiam in foro fori a marito occidi, scilicet si maritus etiam adulter fuerit, *cap. Nihil iniquius 1. 32. quæst. 6.* si maritus leno fit, permittens adulterium, *l. 1. §. Lenocinii, ff. ad l. Jul. de adult. l. Palam 43. §. Lenocinium, ff. ad l. Jul. de adult. Auth. de lenonibus per tot.* vel quando mulier vim passa est, *cap. Ita ne 3. 32. quæst. 5.* vel quando sub specie mariti aliquis cum ea rem habuerit, *cap. In lectum 6. 34. quæst. 1.* nec quando existimabat, maritum defunctum esse, *cap. Cum per bellicam 1. ead. causa, & quæst.* aut quando maritus adulterandi causam præbuit, *cap. Discretionem 6. de eo qui cognovit consang.* De his casibus est textus *in l. 7. tit. 17. part. 7.* Cantera *Quæst. criminal. tit. de adult. a num. 41. usque ad 52.* Ergo non est sepelienda in sepultura viri, sed in sepultura Majorum: si enim cognati voluerint eam sepelire in sepultura viri, & maritus dissentiat, similiter id non est agendum; cederet enim in gravem viri injuriam conquiescere cum muliere tale facinus adversus eum perpetrante: unde semper est sepelienda in sepultura Majorum, non tamen viri injuriati.

48 Sed dices: In casu quo maritus consentiat, ut uxor occisa in sua sepultura sepeliatur, saltem consentiente marito, erit ibidem sepelienda; nam tunc videtur remisisse injuriam, prout quando jam sententia lata de adulterio, cum ea fuerit reconciliatus, ut diximus *supra*. Sed respondetur; disparem esse rationem; nam licet lata sententia de adulterio, si uxor, & maritus reconcilientur, possit uxor sepeliri in sepultura viri, tunc stat solum injuria mariti jam remissa ex reconciliatione; ast in præsentia stat non solum injuria mariti, sed injuria mulieris absque judice interfectæ, de qua non constat remisisse injuriam: quamobrem non currit paritas.

49 Deinde, si uxor in aliqua rixa cum viro ab eo fuerit interfecta, similiter est dicendum, non esse sepeliendam in sepultura viri, Marchetus *dict. §. 9. n. 179. vers. Idemque* Verum in re magnopere considerandum, ne in rixa casu mors acciderit; tunc enim sepelienda est in sepultura viri, prout si quolibet modo casualiter, & per accidens, absque culpa maritus uxorem occiderit, Marchetus *ubi proxime*.

Si vero uxor adhuc vivente marito decedat, nec maritus habeat propriam sepulturam, nec sibi præparatam, erit in Parochia tumulanda, nec sufficiet post mortem illius designari a marito, quia jam esset in fraudem Parochiæ, nec ipse post mortem valet eligere sepulturam, quam sua uxor non elegit, Riccius *dict. resol. 194. num. 24.* Marchetus *d. §. 9. num. 178.* Si vero uxor habuerit sepulturam Majorum, non in Parochia, sed in Majorum sepulchro, viro vivente, est sepelienda, Samuel *d. disput. 15. controvers. 2. conclus. 2.*

50 Est tamen casus specialis, ut mulier non sepeliatur in sepultura viri, nempe quando de facto fuerit sepultus, non vero de jure, veluti quando decesserit hæreticus, vel excommunicatus, erit tunc sepelienda in sepulchro Majorum, aut in Parochia, si illud non habuerit; nam tunc maritus non habet sepulturam, qua de jure est privatus, Ubaldus *d. cap. 9. n. 25.* Medicis *dict. quæst. 4. n. 26.* Lavor. *d. cap. 11. n. 136.* Samuel *d. controv. 3. conclus. 7. n. 10.* Marchetus *d. §. 9. n. 178.*

51 Quando maritus non habuerit propriam sepulturam, jam uxore defuncta, non est sepeliendus cum uxore, quia non sequitur domicilium uxoris, Medicis *d. quæst. 7. n. 26.* Lavor. *d. cap. 11. n. 140.* Antonellus *dict. cap. 12. §. 1. num. 13.* Rodriguez *in Summa, cap. 130. num. 13. in fin.* Nicolius *in Floscul. verbo Sepultura, num. 4.* Marchetus *dict. §. 9. n. 189.*

52 Verum hanc communem doctrinam difficiliter admitto. Et ratio est; nam illa principalis ratio, ut uxor sepeliatur in sepultura viri, est quia per matrimonium facti sunt una caro, & quos Deus conjunxit, homo non separet, ut expendit Samuel *d. disput. 3. controvers. 2. conclus. 2. num. 3.* Valensis *in Paxat. ad tit. de sepult. §. 4. num. 6.* Sed hæc ratio non solum concludit, ut uxor sepeliatur in sepultura viri, sed etiam quod vir in sepultura uxoris sepeliatur; nulla enim est disparitas. Ergo sicut uxor moriens, non electa sepultura, sepeliri debet in sepultura viri, similiter vir in sepultura mulieris. Cæterum ratio domicilii habet vim, quando mulier tantum fuisset traducta ad domum viri, absque consummatione matrimonii, quia tunc nequit aliud considerari, ut sepeliatur in sepultura viri, Samuel *d. controvers. 3. conclus. 5. num. 7. & 8.* Lavor. *d. cap. 11. num. 133.* Ast quando matrimonium est consummatum, solum prospicitur, quod sint una caro, Lavor. *num. 132. ubi proxime*. Ergo licet maritus non sequatur domicilium uxoris, si tamen matrimonium fuerit consummatum, ex eo quod fiant una caro, debet vir sepeliri in sepultura uxoris. Denique probatur ex conjectura defuncti voluntate; nam ex eo quod maritus in charitate, pace, & amore cum uxore vixerit, præsumendum est, ex eo quod non elegerit sepulturam, voluisse cum uxore sepeliri: & a majoritate rationis probatur; nam si quis habet sepulchrum Majorum, non electa sepultura, sepelitur in sepultura Majorum, quia pro affectione, & dilectione eo-

rum

tum præsumitur illam elegisse, ut diximus supra, a num. 26. Ast major dilectio est inter virum, & uxorem, prout est amor major propriæ carnis. Ergo præsumendum ex eo quod non elegit sepulturam, voluisse cum uxore sepeliri.

54 Hæc fundamenta non levia videntur. Hanc ob rem cum distinctione admitto communem sententiam Doctorum, quod si mulier tantum traducta fuerit ad domum mariti, nec eam cognoverit, tunc maritum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, quia vir non sequitur domicilium uxoris. Si vero matrimonium fuerit consummatum, & maritus non eligat sepulturam, existimo sepeliendum in sepultura uxoris, ob fundamenta supra recensita, quæ non levia mihi videntur. Et placuit Abbati in cap. De uxore, de Sepult. n. 7. & non dissentit Trullench d. dub. 4. n. 4. quatenus contrarium dicit verius.

55 Sed dices cum Villalobos d. tract. 31. difficul. 2. num. 10. & cum Sylvestro verbo Sepultura, n. 8. vers. Si autem ipsa uxor, jura solum disponere, ut mulier sepeliatur in sepultura viri, non vero, ut vir sepeliatur in sepultura uxoris, quia id valde indecens esset, ut maritus, qui est caput mulieris, cap. Unaquæque 3. 13. quæst. 2. sequatur dispositionem mulieris. Ergo si mulier prædecedat, maritus non est sepeliendus in sepultura uxoris. Sed respondemus, nullum adesse textum decidentem, maritum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, quando non elegerit sepulturam, & matrimonium fuerit consummatum; & licet dicant, mulierem esse sepeliendam in sepultura viri, non tamen negant, virum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, nec ulla consequentia firma ad id invenitur, valet id prohibens. Nec aliud fundamentum indecentiæ solidum est, nam licet aliquid adesset in aliis materiis, ut notant Scribentes in l. Si ita scriptum 45. ff. de legat. 2. non tamen quando ex mutuo amore, charitate, & vitæ conjunctione sepelitur maritus cum uxore, tanquam cum carne sua; & adimpletur præceptum Domini, Quod Deus conjunxit, homo non separet. Adam, & Eva, ambo simul sepulti sunt, sicut & alii Patriarchæ cum uxoribus suis, Urrutigoyti cap. 17. n. 23. Et S. Hieronymus scripsit, conjugatos in uno sepulchro esse ponendos, cap. 1. §. Nunc, 13. quæst. 2. Quod aliquando Deus Optimus Maximus demonstravit apud Scotos; nam cum Alexander eorum Rex vellet transferre reliquias S. Margaritæ Deuformulensis, ejus proavæ, & cum ducerentur per sepulchrum Malcolmi sui mariti, arca ubi ferebantur sic sepulchro adhæsit, ut nullo modo ab eo dimoveri potuerit: Tunc venerabilis quidam senex clamavit, Serenissimam Reginam, quæ reciproco amore cum viro semper vixerat, cum illo velle permanere, quod ita asservatum, Pineda lib. 28. Mon. cap. 28. §. 1. Est enim decentissimum, ut in eodem sepulchro vir, & uxor, tanquam amoris conjugalis exemplum tumulentur. Et de alio Rege Scoto, transeunte defuncto per sepulchrum uxoris, scribunt Historici immobilem permansisse, quousque ambo fuerunt in eodem sepulchro tumulati, prout etiam tumulatos habemus Granatæ D.D. Ferdinandum Catholicum cum sua uxore Elisabeth, Principes nusquam satis laudatos, Mariana lib. 30. Hist. Hispanic. c. 27. Illescas lib. 6. Pontifical. cap. 4. §. 4. F. Antonius a S. Maria España Triunfante, cap. 34. in fin. Ergo cum nulla indecentia possit considerari, verum exemplum charitatis, & amoris conjugalis, si maritus, defuncta uxore, decesserit, non electa sepultura, recte sepelitur in sepulchro uxoris.

56 Rursus de filiorum sepulturis aliqua sunt dicenda. Jam supra diximus, filium non eligentem sepulturam, sepeliendum esse in sepultura patris, non vero Majorum, supposita illius existentia; remanet tamen addendum, existente patris sepulchro, non solum id intelligendum de filio legitimo, verum etiam de naturali, dum tamen pater non fuerit in dignitate constitutus, ne argueretur patris incontinentia in ejus dedecus, Sà in Summa, verbo Sepultura, n. 1. Ubaldus d. cap. 9. n. 13. Villalobos dict. difficult. 2. n. 6. Marchetus dict. sec. 38. §. 8. n. 167. Spurius vero cum patre sepeliendus non est, nisi per patris contemplationem in ejus vita fuerit legitimatus a Principe; si vero post mortem illius fuerit legitimatus, dummodo in vita pater non petierit, sepeliendus est in tumulo matris, Lavorius dict. cap. 11. n. 112. Antonellus d. cap. 12. §. 1. n. 9. Villalobos dict. n. 6. Valensis in Parat. ad tit. de sepulturis, §. 4. n. 5. Si vero mater fuerit illustris, id non erit observandum, quia eis non succedunt, & ne illustris defuncta dehonoretur, ut tenent relati. Quo quidem casu, aut quando mater cognita non fuerit, jam legitimatus in sepulchro Majorum sepelietur, cum omnes familiæ jus ibidem habeant sese sepeliendi, Medicis d. quæst. 7. num. 22. Riccius 4. part. resol. 294. n. 4. Marchetus d. num. 167. Trullench d. cap. 9. dub. 4. numero 5.

Filius exhæredatus sepeliendus est in sepulchro patris, si ipse pubes non elegerit sepulturam, l. Si quis fuerit 33. ff. de Relig. & sumpt. funer. quod idem extendunt DD. ad filium hæreditati paternæ renunciantem; Medicis d. quæst. 7. n. 22. Riccius dict. resol. 294. n. 5. Lavor. d. cap. 11. n. 112. vers. Ampliatur: qui omnes id explicant, nisi sepulchrum fuerit hæreditarium, ad cujus jus consequendum requiritur, ut sit hæres necessarius, ut dictum est supra, & in specie Marchetus dict. §. 8. n. 167. vers. Sepelitur. 57

Sed tamen, etiam in sepulchro hæreditario tenenda est illa sententia, ex illo principio, quod licet in sepulchro hæreditario nemo jus habere possit, qui non sit hæres; attamen excipiuntur liberi, & recta descendentes, nisi malamente exhæredentur, ut diximus supra, Paulus Castrensis, in l. Si Sepulchrum, Cod. de Religios. & sumpt. funer. Medicis de Sepultur. 1. part. quæst. 4. n. 6. quapropter quamvis filius exhæredatus fuerit, aut hæreditati renunciaverit, jus hæreditarii sepulchri retinet, & poterit sepeliri in sepulchro hæreditario ipsius patris. Illud vero explorati juris est, quod si pater damnetur de crimine læsæ majestatis, filii nequeant sepeliri in sepulchro patris; quia isto casu jura sepulchrorum non transeunt ad filios, ut notatur in cap. 1. §. Interdum, ff. de suis, & legitim. hæred. Medicis d. quæst. 7. n. 22. in fin. Lavor. d. cap. 11. n. 112. in fin. Samuel de sepultur. disput. 1. controv. 4. n. 6. Marchetus d. §. 8. num. 167. vers. Sepelitur, in fin. 58

Filium impuberem si eligat sepulturam, & tamen pubes factus non ratificaverit, electio remanet nulla; quare in sepultura patris est sepeliendus, Medicis 1. part. quæst. 8. n. 3. Ubaldus de can. paroch. cap. 12. n. 1. Filius tamen vulgo quæsitus, in sepultura matris sepeliendus est, dummodo illustris non fuerit: si tamen mater sepulturam non habuerit, in Parochia sepelietur, ut cum Ubaldo, & aliis tenet Marchetus d. §. 8. n. 168. 59

Filius adoptivus, vel adrogatus, si vivente patre adoptante, vel adrogante decedat, in sepultura illius est sepeliendus; si tamen sepulturam non habuerit, sed suorum Majorum, in illa sepelietur adoptatus. Secus vero dicendum, si post ejus mortem decedat; nam finita adoptione, seu adrogatione, jura ex ea provenientia finiuntur, l. in omni 13. ff. de adoption. quare aut erit sepeliendus in sepultura patris naturalis, aut in Parochia, juxta formam traditam in c. Licet pater 4. de sepultur. in 6. Tenent Lavorius d. cap. 11. n. 124. Antonellus d. c. 12. §. 1. n. 10. Samuel d. disp. 5. contr. 1. conclus. 14. n. 26. Riccius d. res. 294. n. 18. Marchetus d. §. 8. n. 170. Villalobos d. difficult. 2. n. 5. in fin. Trullench d. dub. 4. n. 5. 60

His generaliter dictis, transeamus ad agendum in particulari de aliquibus descendentibus absque electione sepulturæ. Et in primis adsit Summus Pontifex; si enim Papa, non electa sepultura, decedat, sepelietur in Ecclesia Cathedrali illius loci, ubi cum sua Curia residet; nam est proprie tanquam Sponsus Ecclesiæ Cathedralis, & ideo sepelitur in Cathedrali, tanquam alii Episcopi. Si vero resideat cum Curia Romana, & ipse ab eo loco recedat ob aliquam causam, Curia remanente in primo loco, si defunctus fuerit, defertur ad locum ubi est Curia, & in Cathedrali sepelitur, argumento textus in c. Is qui 4. de Sepult. in 6. Potest etiam accidere, ut Sed. vac. Cardinales qui Romæ adsunt Ultramontanum Pontificem eligant, qui si in itinere decedat, tunc est sepeliendus in Cathedrali illius loci, ubi e vita migravit; nam per electionem consecutus est jura Apostolicæ Dignitatis, & reputatur est Ordinarius Ordinariorum, cap. Licet 6. de Elect. Aliquando vero accidit, quod Papa Papatui renunciet, ut fecit Celestinus, c. 1. de Renunciat. in 6. qui si Romæ moriatur, ibidem sepelietur, ob reliquias præcedentis dignitatis; si autem recedat de Curia, & vitam eremiticam elegerit, aut decedat peregrinus; sepelietur in loco, ubi decessit, Ubaldus d. cap. 19. n. 28. Medicis de Sepultur. 1. part. q. 7. n. 2. Lavorius dict. cap. 11. n. 44. & 45. Samuel d. disp. 5. controvers. 11. per tot. Quod ita explicandum censeo, ut si moriatur, ubi est Ecclesia Cathedralis, ibi sepeliatur; nam negandum non est, etiam renunciato Papatu, veneratione magni Principis adhuc dignum esse, & sicut alii Principes etiam sæculares intuitu dignitatis, si sepulturam non elegerint, in Cathedrali sepeliuntur, Riccius d. resol. 294. n. 16. Antonellus d. cap. 12. §. 1. n. 17. Samuel d. disput. 5. controvers. 9. n. 1. Similiter dicendum est, si Papatui renunciavit Pontifex: quare si ubi moritur, adsit Cathedralis, aut commode haberi possit, ad illam est deferendus. Tandem ex eo quod habuerit tam eminentem di- 61

gnita-

gnitatem, ſemper cum veſtigiis tanti honoris remanet; idcirco ſumma veneratione tractandus, & in Cathedrali ſepeliendus eſt.

62 Cardinalis, ſi in Curia decedat, in Eccleſia Cathedrali S. Joannis Later. eſt tumulandus. Ratio eſt; nam ibidem videtur habere domicilium, ubi Papa reſidet, cum continue in conſiliis cum eodem aſſiſtat, juxta *cap. Fundamenta* 17. §. *Decet*, *de elect. in* 6. Ergo in Cathedrali eſt ſepeliendus. Quod idem dicendum, ſi ob intempetiem aeris extra Romam decedat, vel in Curia, Sede vacante; ſi tamen depoſitus fuerit, aut renunciaverit, in Parochia ſepelietur, Medicis *d. quæſt.* 7. *n.* 3. Lavorius *d. cap.* 11. *a n.* 47. Paſſerinus *tom.* 2. *de Stat. quæſt.* 187. *inſpect.* 4. *cap.* 3 *num.* 320. Si tamen Cardinalis extra Romam in aliquo Epiſcopatu decedat, in Cathedrali eſt ſepeliendus, ut de facto teſtatur Marchetus *d. tit.* 38. §. 2. *a n.* 100. Samuel *d. diſp.* 5. *controv.* 21. *a concluſ.* 6.

63 Legatus, ſi in itinere decedat, antequam intret Provinciam, eſt in Cathedrali ſepeliendus; ſi jam eſt in Provincia, in Cathedrali ubi moritur, quia quaſi Epiſcopus illius cenſetur. Si tamen ſit Legatus in duabus Provinciis, in ea ubi moritur, erit tumulandus: quibus honoribus frui debet, donec Romam redeat, quia tandiu videtur durare officium Legationis, *l. fin. de offic. Proconſul.* Medicis *dict. quæſt.* 7. *n.* 4. Lavor. *dict. cap.* 11. *a num.* 49. Quod idem dicendum de Nuntiis Sedis Apoſtolicæ, Medicis *n.* 5. & Lavor. *num.* 50. Samuel *dict. controv.* 51. *a concluſ.* 9. Paſſerinus *n.* 321.

64 Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, non electa ſepultura, decedentes, ſepeliuntur in ſuis Cathedralibus; ratio enim eſt, quia ibi videntur habere domicilium, ubi reſidere tenentur, Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *de Reformat. cap.* 21. Si tamen extra civitatem, ubi Cathedralis eſt, moriantur, ad illam transferuntur. Quod quidem ita intelligendum, ſi commode poſſint deportari. Unde Samuel. *d. controverſ.* 11. *concluſ.* 13. affert exemplum de duobus Epiſcopis in ſepulchris Majorum ſepultis, qui abſentes commode ad propriam Eccleſiam transferri non potuerunt, Medicis *d. q.* 7. *n.* 6. Lavorius *d. cap.* 11. *a n.* 51. Antonellus *d. cap.* 12. §. 1. *n.* 28. Barboſa *de offic. Epiſcopi*, 3. *part. allegat.* 114. *n.* 40. ubi etiam dicit, Epiſcopi coadjutores in eadem Eccleſia Cathedrali eſſe ſepeliendos, Marchetus *d. tit.* 83. §. 2. *n.* 92. Villalobos *d. difficult.* 2. *n.* 11. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 4. *num.* 7.

65 Si vero Epiſcopus extra ſuam Diœceſim decedat, ſepeliendus eſt in Eccleſia Cathedrali; id enim congruit tantæ Dignitati, ut qui ſponſus eſt Cathedralis, non niſi in Cathedrali ſepeliatur. Et de facto teſtatur Marchetus *d.* §. 2. *n.* 93. Si vero ibidem habuerit ſepulchrum Majorum, ſecundum Samuelem *n.* 61. *cit.* recte ibidem poterit ſepeliri. Conſentit Marchetus *n.* 96. quorum ſententiam admitto, ſi ſuorum Majorum ſepulchrum ſit decens, & virorum illuſtrium; alias ſi infimæ, aut mediæ ſit ſortis, id non eſt agendum, ne aliquo modo ſacra dignitas Epiſcopatus dedecoretur. Aſt ſemper decentius erit, ſi fieri poſſit, ut Epiſcopi, etiam longe decedentes, ad ſuas proprias Eccleſias tumulandi aſportentur. De qua re apud Hiſpanos duo ſingularia habemus exempla. Primum Eminentiſſimi Cardinalis D. Ægidii de Albornoz, qui cum apud Italos decederet, transportatus eſt ad ſuam Eccleſiam Toletanam. Secundum Sereniſſimi Principis, & Eminentiſſimi Cardinalis D. D. Ferdinandi de Auſtria, apud Belgas defuncti, tranſlati ad ipſam Eccleſiam Toletanam, utpote perpetui Adminiſtratoris illius.

66 Si vero Epiſcopus in partibus decedat, unde commode deportari nequit ad Eccleſiam ſuam, nec adeſt niſi Eccleſia Collegialis, ibi eſt ſepeliendus. Si vero iſta non adſit, in Parochiali ſepelitur in honoratiori loco, Samuel *d. controverſ.* 11. *n.* 18. Lavor. *d. cap.* 11. *n.* 55. *in fin.*

67 Quid verò ſi Epiſcopus, aut alius Prælatus habuerit duos Epiſcopatus cum duabus Eccleſiis Cathedralibus, & moriatur, non electa ſepultura, in qua duarum ſit ſepeliendus, dubitatur. Et aliqui dixerunt, tumulandum in Eccleſia illa, in qua degebat; nam cum ibi recipiebat Sacramenta, neceſſario debet ibi ſepeliri: tum ob majorem illius frequentiam, & devotionem præſumitur ibidem velle ſepeliri; electio enim ſepulturæ non eſt ſemper facienda expreſſe, ſed ſufficit fieri tacite, Ubaldus *de Can. c.* 6. *n.* 18. Gratianus *diſcept. cap.* 95. *n.* 74. quapropter ſufficit ex his conjecturis ſuſcipere, velle ibidem ſepeliri, Gratianus *d. n.* 74. Rota *apud Seraphin. deciſ.* 1135. *n.* 3. Sperellus *deciſ.* 87. *n.* 6. Hanc ob rem Epiſcopus in Cathedrali, in qua degebat, erit ſepeliendus, Archidiaconus *in cap. Is qui*, *de ſepult. in* 6. Villalobos *d. difficult.* 2. *n.* 11. Urrutigoyti *de Eccleſia Cathedral. cap.* 17. *n.* 240.

Alteri vero faciunt diſtinctionem, nempe quando duos Epiſcopatus habuerit Epiſcopus, ex diſpenſatione unitos acceſſorie; & tunc inquiunt, in principali Eccleſia eſſe ſepeliendum, quia per acceſſionem tantum ipſa principalior eſt, *cap.* 1. *Ne Sed. vacant.* Si vero æque duo illi Epiſcopatus uniantur a Pontifice, tunc ſepeliendus erit in Cathedrali, ubi degebat, Barboſa *d. allegat.* 114. *n.* 40. Antonellus *d.* §. 1. *n.* 28. Medicis *d. quæſt.* 7. *n.* 6. Marchetus *d.* §. 2. *n.* 97. Paſſerinus *d. cap.* 3. *n.* 323. 68

In hoc dubio dicendum, hanc diſtinctionem admittendam, nempe quando unus Epiſcopatus eſt unitus acceſſorie, aut quando æque principaliter. Primo enim caſu bene reſolvunt DD. iſti, in Eccleſia principali eſſe ſepeliendum. Ratio eſt; nam ibi debet reſidere, & conſequenter habere domicilium: quamobrem ibidem erit ſepeliendus, niſi adſint conjecturæ, voluiſſe eligere ſepulturam in Eccleſia acceſſoria; quia tunc per tacitam electionem erit ibidem ſepeliendus. 69

Tota igitur concertatio relinquitur in alio membro diſtinctionis, nempe quando illæ duæ Eccleſiæ Cathedrales unitæ ſunt æque principaliter, quæ quidem unio fit tantum quoad titulum, ut ſint ambæ ſub uno Epiſcopo, *cap. Et temporis* 48. 16. *quæſt.* 1. In quo quidam dicunt, ſepeliendum eſſe Prælatum in illa Eccleſia, quæ prima in titulo inſcribitur, *ex l. Cum pater* 77. § *penult. ff. de legat.* 2. *cap. penultimo*, §. *Verum*, *de elect. lib.* 6. Alteri inquiunt, apud antiquiorem eſſe ſepeliendum, *cap.* 1. *de Parochis*, *cap. Is qui de ſepult. in* 6. *l. In finalibus*, *ff. fin. regund.* Alii vero dicunt, recurrendum eſſe ad conjecturas, nempe ſi Epiſcopus in aliqua earum decedat, unde videatur ibi elegiſſe ſepulturam; aut ſi in altera earum frequentius degiſſet, unde percipiatur, ibidem ſepeliri voluiſſe, ut cum Zabarella tenet Lavorius *d. c.* 11. *a n.* 55. Samuel *d. controv.* 11. *a concluſ.* 15. 70

In re tamen dicendum, conſuetudinem in his caſibus dubiis proſpiciendam eſſe, quæ multum valet in materia ſepulturæ, Sperellus *deciſ.* 87. *n.* 14. quare ſi conſuetudo ſit, ut Epiſcopus in una iſtarum Eccleſiarum ſepeliatur, ibidem eſt tumulandus, etiamſi ſit modernior, Urrutigoyti *cap.* 17. *n.* 245. Similiter dicendum, quando ex aliquibus conjecturis oſtenderet Epiſcopus voluiſſe in aliqua illarum Eccleſiarum ſepulturam eligere, nempe propter aſſiſtentiam, frequentiam, & devotionem; tunc enim ibi tumulandus erit, ut dicunt Lavorius, & Samuellus jam recenſiti *num. antecedenti.* Si tamen nullæ adſint conjecturæ, quia Epiſcopus æqualiter pro parte anni in utraque reſidebat, & æquali devotione frequentabat, tunc tumulandus ubi deceſſit, prout diximus ſupra de habente æqualiter duas Parochias in civitate, & ruri. Si vero habitationem habuerit in confinio duorum Epiſcopatuum, ubi poterat æqualiter his duabus Eccleſiis inſervire, alternis vicibus ſepultura eſt Epiſcopo concedenda; ita ut ſi ultimus Epiſcopus in una Cathedrali eſt ſepultus, conſequenter alter in altera, ſicut eſt obſervandum cum habitante in confinio duarum Parochialium, ubi æqualiter eſt Parochianus, Sperellus *d. dec.* 87. *n.* 16. Si tamen nova ſit unio, nec hæc alternatio fieri valeat, tunc inter duas illas Eccleſias eſt concedenda præventio, quia æquali jure concurrunt, ut de Parochiis diximus ſupra, Ubaldus *d. cap.* 9 *n.* 2. *&* 3. Marchetus *d. tit.* 18. §. 1. *a num.* 19. 71

Dignitates, Canonici, & alii Beneficiati portionarii Eccleſiæ Cathedralis in Eccleſia Cathedrali ſunt ſepeliendi; nam Cathedralis eſt Parochia totius Diœceſis, & cum ibi Dignitates, Canonici, Portionarii perpetuo reſideant, inde eſt, ut in illa debeant ſepeliri, quoties ſepulturam non eligant, Ugolinus *de offic. Epiſcopi*, 1. *part. cap.* 17. *n.* 8. Fuſcus *de Viſit. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 12. qui id extendit, etiamſi Dignitas, aut Canonicus habuerit Parochiam annexam ſuæ Dignitati, aut Canonicatui, quia quod principale eſt, inſpicitur, Ubaldus *d. cap.* 9. *n.* 38. Medicis *d. quæſt.* 7. *n.* 8. Marchetus *d. tit.* 38. §. 1. *n.* 42. Lavorius *d. cap.* 11. *n.* 62. Paſſerinus *d. cap.* 3. *n.* 325. 72

Eſt tamen dubium, an quando Canonicus habitat in aliqua Parochia, & ibi recipit Sacramenta, ſit tumulandus in Cathedrali. Prima ſententia negat; nam in Parochia habet domicilium, & percipit Sacramenta. Ergo in ea debet ſepeliri, non in Cathedrali. Cæterum, quia Parochia habet ſuam intentionem fundatam ad ſepelienda cadavera, quæ intra limites illius inveniuntur, quod non ita habet Cathedralis. Ergo Canonicus debet ſepeliri in Parochiali ubi degit, non vero in Cathedrali, ut tenent aliqui apud Ubaldum 2. *p. c.* 9. *a n.* 28. Ancharanus *conſ.* 369. Lavorius *d. cap.* 11. *a n.* 77. 73

Secunda ſententia communior eſt, tenens contrarium; 74
nam

nam Canonicus est intitulatus in Ecclesia Cathedrali, & de jure ibidem debet sepeliri, Tum, nam licet in Parochia degat, non est Parochianus illius, nec ibidem percipit Sacramenta, nec domicilium formale constituit, quia ut plurimum residet in Cathedrali, ut ex Calderino tenet Lapus *allegat 62.n.4.* Ubaldus *d. cap.9.n.*36. Ergo debet sepeliri in Cathedrali, non in Parochiali. Tenent Lapus, Tuschus, Antonellus, & Fuscus, relati *hoc. lib. cap.2.n.5.* Samuel *d. disp.5. controv.12. conclus.* 11.*n.*14.

75 Sed tamen in re dicendum, aliquando Ecclesiam Cathedralem non habere sepulchra Canonicorum, nec determinate, nec in communi: & in hoc casu quæstio non est; nam ex eo quod Cathedralis Ecclesia sepulchra non habeat, in Parochia sepeliendus est Canonicus, ubi habitabat, ut cum Paraleto tenet Marchetus *d. tit.* 38.§. 2. *n.* 46. Nec erit etiam quæstio, quando in Ecclesia Cathedrali Canonici recipiunt Sacramenta, & ibidem ex consuetudine sepeliuntur; nam debent in Cathedrali sepeliri, ut tenent relati *n. antecedenti*.

76 Erit ergo cardo difficultatis, quando Canonicus in Parochia recipit Sacramenta, præcipue si infirmetur, & ad adimplendum annuum præceptum Confessionis, & Communionis: & in hoc casu asserendum videtur, in Parochiali esse sepeliendum; jus enim sepulturæ firmatur radicaliter in Parochia, quia in ea recipiuntur Sacramenta, Trullench *de jure Parochi, cap.9.dub* 1.*n.*1. & diximus supra. Ergo erit sepeliendus in Parochia. Verum adhuc in hac specie dico, non esse tumulandum Canonicum, nisi in Ecclesia Cathedrali; sed quia Parochialis Ecclesia ei administrabat Sacramenta, quarta Parochialis Parochiæ debetur. Prima pars hujus asserti probatur; nam Canonicus est intitulatus in Cathedrali, per quem titulum ita est conjunctus cum sua Ecclesia, ut tanquam unum cor, & anima una conferatur, *cap. Presbyteri* 2. *de pœnis*, §.1.*dist.8.cap. Requisiti* 15. §. *Secus autem, de testament.* quapropter ratione tam strictæ conjunctionis semper Canonicus est sepeliendus in sua Ecclesia, etiamsi alibi recipiat Sacramenta. Secunda pars probatur; nam ex eo quod Parochia Sacramenta Canonico administraverit, non est defraudanda suo labore, pro quo merces determinata est quarta, *cap.*1.*de testament. Clement. Dudum* 2. §. *Hujusmodi, de Sepult.* Ergo pro administratione danda est quarta Parochiæ, ut bene docet Antonellus *d. cap.*12. §.1.*n.*29. Tondutus *tom.*1.*q. benefic. c.*114.*n.*14. Barbosa *de offic. Parochi*, 3.*p.c.*26.*n.*36. Urrutigoyti *d. c.* 19. *n.* 15.

77 Quid vero dicendum, si Canonicus habuerit ex dispensatione duas Præbendas in diversis Ecclesiis, intra eundem Episcopatum? Et communiter respondent DD. præventioni locum esse; & si foret discordia, ad Ordinarium recurrendum est, *l. Si quis Sepulchrum* 12. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* Si vero habuerit diversas Præbendas diversæ Diœcesis, sepeliendus est ubi moritur, Medicis *d. q.* 7. *n.* 8. Marchetus *d.* §.4.*n.*45. Sed ad decisionem hujus doctrinæ recolenda sunt quæ scripsimus *n.*67.

78 His de Ecclesiis Cathedralibus prænotatis, de Collegialibus aliquid etiam est dicendum. Et in primis Præpositi, Abbates, seu Priores illarum, in eadem Ecclesia sunt sepeliendi, quia ibidem domicilium habere videntur, ubi residere tenentur: tum ibidem intitulati sunt, & per cohærentiam cum Ecclesia ibidem sepeliendi. Ac denique ibidem percipiunt Sacramenta, *cap. Cum quis* 2. *de Sepultur. in* 6. quare ibidem sunt sepeliendi, nisi Prælati isti inferiores suis Præbendis renuntiaverint, Lavorius *d. cap.*11. *n.*61. Medicis *d.q.*7.*n.*7. Quod idem est dicendum de Canonicis, & Dignitatibus, ibidem Præbendas habentibus, Marchetus *d.*§. 2.*n.*40. Samuel *de Sepult. d. disput.* 5. *controv.* 13. *conclus.* 2. & 11.

79 Rectores Ecclesiarum, non eligentes sepulturam, in Ecclesiis suæ Rectoriæ, aut Parochiæ sunt sepeliendi, ob rationes, quas de Canonicis dedimus: si vero dispensatus fuerit ad habendas duas Parochias, aut Parochiam simul cum Canonicatu Ecclesiæ, sepeliendus est ubi residebat, dummodo non sit annexa Parochialis Canonicatui, aut Dignitati; quia tunc in Cathedrali sepelietur, ut dictum est supra. Innocentius *in cap.*1.*de Sepult.* Medicis *dict. quæst.*7.*n.*9. Fuscus *de Visitat.lib.*1.*cap* 25.*n.*12. Antonellus *dict. cap.* 12. §.1. *n.*31. Samuel *d.controv.* 13.*conclus.* 3. *a n.* 4. Quod quidem extendendum, etiamsi Rector, seu Parochus in aliena Parochia degat; nam in propria Ecclesia est sepeliendus, non electa sepultura, ut cum Paraleto docet Marchetus *d.* §. 2. *n.* 47. *in fin.* Passerinus *d.cap.*3. *n.*329.

80 Quod de Rectoribus propriis diximus, idem dicendum de Vicariis perpetuis; sepeliendi enim sunt in propriis Ecclesiis, ubi sunt Vicarii, quia assimilantur Rectori proprietario, *Clement. unica de offic. Vicarii.* Si vero Vicarius temporalis fuerit, aliter est dicendum; iste enim sepeliendus non est in Ecclesia, ubi ad tempus administrat; nam plene ad illam translatus non est, nec domicilium mutasse videtur: sed sepelietur in sepulchro Maiorum, aut in Parochia, Medicis *dict.quæst.*7. *num.*10. Samuel *d. controv.*13. *conclus.* 6. *n.*8. Lavorius *dict.cap.*11.*n.*89. qui idem asserit de Vicario Episcopi, Passerinus *dict.cap.*3.*n.* 330.

81 Cæteri Beneficiati, aut Capellani, sepeliendi sunt in Ecclesiis ubi habent Capellanias, seu Beneficia; si vero Clerici sint nulli loco addicti, aut Capellani amovibiles, in sepulchro Majorum, si habuerint, sepeliuntur, aut in Parochia sunt tumulandi, quia ibidem recipiunt Sacramenta, a qua administratione multum pendet jus sepulturæ, Barbosa *de offic. Paroch.*3.*part.cap.*26.*n.*34. Ergo ibidem sunt sepeliendi, Antonellus *d cap.*12.§.1.*n.*32. Lavorius *d. cap.* 11.*n.* 90. Medicis *d. quæst.*7.*n.*11. Valensis *ad tit.de Sepult.*§.2.*n.*6. Samuel *d.disp.*5.*controvers.*9.*conclus.*20.

82 Abbates, seu alii Priores, aut Præpositi Religiosorum, in suis Monasteriis sunt sepeliendi, quia ibidem videntur habere domicilium, cum ibidem habeant residentiam, *cap. Statutum* 11. *de Rescript.* in 6. Quod itidem est dicendum aliis Monachis professis, qui debent in eisdem Monasteriis de sepeliri, ob eandem rationem, Lavorius *d.c.*11. *n.* 61. quod ita intelligendum, nisi Religiosus professus præsit regimini alicujus Ecclesiæ; nam tunc ibi est sepeliendus, Medicis *d. quæst.* 7. *n.*15. aut in Monasterio, si forte ibidem adfuerit, Lavorius *n.*92. Sanchez *lib.*6 *Sum. cap.*14 *n* 8. Passarinus *d. cap.*3.*n.*334. Si vero absentes fuerint, & ubi decedunt adest Monasterium sui Ordinis, ibidem sunt sepeliendi; alias si non adsit, in Parochia tumulantur, *cap.*1.16.*quæst* 1.*c. fin. de sepultur.in* 6. Valensis *d* §.2.*n.*5. Villalobos *d.tract.*31.*difficult.* 2.*n.*31. Sanchez *in Summa, lib.*6.*cap.*14.*n.*4. Gratianus *in c.*1. *de Sepult.n.*6.

83 Hæc intelligenda, quando Religiosus professus fuerit extra claustra in remotis: si vero eligat sepulturam, ibi erit sepeliendus; nam licet professus nequeat sepulturam eligere, quia non habet velle, nec nolle, *cap. fin de Sepultur, in* 6. attamen id conceditur, quando est extra Monasterium in remotis, quia nequit commode reportari ad Monasterium, ut cum aliquibus tenet Capponi *tom.*5.*discept.*325 *n.* 15. Barbosa *d.c.*10. *n.*30. Molina *de Just. tract.*2. *disput.* 214. *num.* 3.

84 Novitius vero, si non elegerit sepulturam, in quo loco sit sepeliendus, dissensio est? Prima sententia asserit, non esse sepeliendum in Monasterio; nam plene ad illud translatus non est, *cap. Statuimus, de Regular.* quamobrem erit sepeliendus, vel in sepulchro Majorum, aut in Parochia, prout si ad Monasterium non fuerit translatus, Archidiaconus *in cap. Cum quis* 2. *de Sepult. in* 6. Medicis *dict.quæst.*7.*n.* 16. Ubaldus *dict.cap.*9.*n.*34. Lavorius *d.c.*11. *n.*99.

85 Secunda sententia tenet, in Monasterio esse sepeliendum; nam Novitii in favorabilibus, tanquam professi censentur, & eisdem privilegiis fruuntur, ut cum Murga docet Capponi *d. discept.* 325.*n.*4. Sanchez *in Summa, lib* 4.*c.*19 *a n.*16. Ergo cum Regulares ipsi ex suis indultis tumulentur in Monasterio, similiter Novitii, Sylvester *verbo Sepultura, n.*8. Rodriguez *tom.*3.*Quæst.Regul.quæst.*6.*art.*1. Villalobos *dict. difficult.*2.*n.*13. Capponi *dict.discept.*325.*n.*6. Sanchez *dict. lib.*6.*cap.*14.*n.*9. Trullench *d. c.*9.*dub.*4.*n.*6.

86 In hoc dubio prima sententia, de jure communi loquendo, admittenda est, quia Novitius vere non est Religiosus, sed tantum adest in via ad professionem. Ergo ut sæcularis de jure communi, aut sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in Parochia; verum attentis privilegiis Regularium, quæ in favorabilibus communicantur Novitiis ut potè quoad sotum, & alia, admittenda est secunda sententia, prout in praxi recepta est, quæ quidem non solum habet locum, quando in ipso Monasterio decedit, verum etiam si cum licentia Superioris, habitu retento, apud patrem in sua domo defunctus fuerit, ut tenent Villalobos *d.n.*13. Capponi *d. discept.*325.*n.*6.

87 Moniales similiter sunt in suis Monasteriis sepeliendæ, non tamen extra claustra. Nec in sepulturis Monialium debent sepeliri corpora laicorum, etiam Mulierum Nobilium, si id in suo testamento mandaverint, ut censuit Sacra Congregatio Concilii *sess.*25.*c.*5. *de Regularib.* 1. *Martii* 1585. Mendo *de jur. Accademico, disquisit.*14.*quæst.*4. *n.* 38. non tamen per hoc interdictum est, ut corpora laicorum sepeliantur in sua Ecclesia exteriori, ex eadem Congregatione Generali Ordinis Carmelitarum, 21. Septemb. 1594. Lavorius *d.cap.*11.*n* 97. quia addit, quod si Monialis curandi causa

absens

absens fuerit in remotis, & ibi sit Monasterium sui Ordinis, ibi sepelienda erit, alias in Parochia, ex d. c. fin. de Sepul in 6.

Eremitæ non profitentes aliquam Regulam, seu Religionem approbatam, sepeliuntur in Parochia loci ubi decedunt: si tamen de licentia Ordinarii aliquam approbatam, & certam Regulam profiteantur, etiamsi non transeant ad Monasterium, sepelientur in Monasterio proximiori illius Ordinis, Medicis dict. quæst. 7. n. 18. Ubaldus dict. cap. 9. nu. 41. Marchetus dict. §. 2. a n. 53. quod idem asserit de mulieribus incarceratis, facientibus se excludere in certa domo, & per fenestram recipientibus eleemosynam, de quibus inter antiquos maximus suis ursus, late Gibalinus de Ascetis inclusis, disquisit. 3. per tot. Tenent etiam Medicis dict. quæst. 7. n. 19. Lavorius d. c. 11. n. 98.

88 Tertiarii Ordinis Sancti Francisci, qui de Pœnitentia nuncupantur, si non eligant sepulturam, in Ecclesia Parochiali sunt tumulandi, quia non sunt professi, nec translati, possuntque habere propria, nec desinunt esse Parochiani ubi degunt, licet habitum illum assumant, cap. Ut privilegia 24. §. de Confraternitatibus, de Privilegiis, Medicis dict. quæst. 7. n. 17. Verum in duobus casibus in Monasteriis illius Ordinis sepeliuntur, si sint præditi qualitatibus Bullæ Leonis X. ut censuit Sacra Congregatio in Nepesina, 11. Decembris 1615. Tum si quando habitum assumunt, a Superioribus ad id destinatis moneantur, esse sepeliendos in eorum Ecclesiis, quia tunc eligere sepulturam videntur, Spetellus decis. 87. n. 17. Barbosa dict. capit. 26. nu. 73. & ad Concilium sess. 25. de Reformat. cap. 13. n. 27. Lavorius dict. capit. 11. n. 101. Marchetus dict. §. secundo n. 59. Antonellus dict. §. 1. n. 25.

89 Qui enim cum habitu S. Francisci se sepeliri præcipiunt, non sunt sepeliendi nisi in sepulchro Majorum, aut in Parochia, prout de jure dispositum est: nec ad id aliquo privilegio fruuntur, nisi ut discooperto habitu sepeliantur. Nec valebit Synodalis, si contrarium præcipiat, Rodriguez d. c. 130. n. 15.

90 Confratres, si sepulturam non elegerint, non sunt in suo Oratorio tumulandi, sed in Parochia, aut in sepulchro Majorum, licet adsit eorum statutum ab Episcopo confirmatum: Ratio enim est; nam similia statuta, etiam ab Episcopo confirmata, nequeunt præjudicare Ecclesiæ Parochialis. Tum privilegia Principis intelliguntur absque tertii præjudicio, l. 2. §. Si quis a Principe, ff. Ne quid in loco public Tenent Praxis Archiepiscopalis cap. 67. an. 5. Ubaldus d. cap. 9. n. 41. Lavorius dict. cap. 11. n. 106. Antonellus dict. §. 1. n. 18. Illud vero animadvertendum, aliquando Confraternitates sepulchra habere propria: ubi Confratres sepeliantur. Quo quidem casu, si statutum habeant confirmatum a Sede Apostolica proprio motu, cum derogatione juris Parochialis, tunc ibidem erunt sepeliendi, si alibi non eligant sepulturam, quia ex eo quod Confratres facti sunt, videntur illa sepulchra elegisse, Samuel de sepult. tract. 1. disp. 5. controv. 10. n. 1. Marchetus d. §. 2. a n. 64.

91 Denique illud privilegium Regularium oblivіscendum non est, scilicet servos, & familiares suos in servitio eorum degentes, & intra septa Monasterii viventes, ab ipsis Regularibus posse recipere Sacramenta, & tunc in eorum Ecclesiis sepelientur, si alibi sepulturam non elegerint. Quod quidem non recte extendunt aliqui ad advenas, qui in Monasterio hospitantur, cum ipsi a Parocho debeant Sacramenta recipere, & in Parochia sepeliri; cum Privilegia tantum de familiaribus actu servientibus, & intra septa degentibus loquantur, juxta Concilium Tridentinum sess. 24. de Reformat. cap. 11. & ita censuit Sacra Congregatio Concilii. Refert Lavorius dict. cap. 11. n. 145. Antonellus dict. cap. 12. §. 1. a n. 22. nisi aliter habeant in Privilegiis, Villalobos d. difficul. 2. n. 15. Diana 9. part. tr. 7. resol. 62.

C A P U T IX.

DE ELECTIONE SEPULTURÆ.

Elucidatur textus in cap. 1. cap. Fraternitatem 3. cap. Cum liberum 6. cap. De uxore 7. cap. In nostra 10. de Sepulturis, & cap. 1. eodem tit. in 6.

S U M M A R I U M.

Edictum de eligenda sepultura est permissorium. Quilibet adultus potest eam eligere, nisi a jure prohibeatur. Ponitur ratio decidendi, n. 1.

Impugnatur, & datur altera, n. 2.

Nullus fidelis valeat præcipere, ut in profano loco sepeliatur, sed in religioso; nec ut sepeliatur in sepultura hæreticorum, paganorum, vel excommunicatorum, n. 3.

An Christianus possit eligere sepulturam in loco minus religioso. Negavit Hugo. Votum non valet de minus bono. Non valet dispositio, ut quis indecenter sepeliatur, n. 4.

Sed contrarium tenendum. Reducuntur ad concordiam caput Fraternitatem 3. de sepult. & caput Cum quis 2. §. Si quis, de sepult. in 6. n. 5.

Et explicatur magis dictus §. Si quis, n. 6.

Ratio quare votum debet esse de meliori bono. Electio sepulturæ in loco minus religioso non est indecens, nec inepta, num. 7.

Electio sepulturæ non est facienda in mensa Altaris, aut prope gradella illius, n. 8.

Quando aliquis per errorem est sepultus in mensa Altaris, aut prope gradella, an sit exhumandus. Affirmant plures, num. 9. Admittitur, si recenter fuerint sepulti; si vero ab antiquo, transferenda erunt cadavera, secus alias, n. 10.

Eligi valet sepultura aliena cum consensu Patroni, nisi adsit magna causa, vel necessitas, n. 11.

Electio sepulturæ nequit fieri in Ecclesia, ubi quis sepeliri non valet, ut in Ecclesia Divi Petri Romæ, aut si Ecclesia sit interdicta, n. 12.

Electio sepulturæ non solum fieri valet in Ecclesiis Clericorum sæcularium, sed & Regularium, & in Monasteriis Monialium, n. 13. Nec Parochus poterit impedire, ne quis sepeliatur in Monasteriis, alias erit excommunicatus, & tenetur corpus restituere, n. 14.

Electio sepulturæ debet esse libera, absque fraude, & dolo, vel inductione, alias erit nulla. Et referuntur pœnæ contrarium agentium, n. 15.

Elucidatur cap. 1. de sepultur. lib. 6. non tamen interdicitur spontaneum votum, vel promissio eligendi sepulturam in certa Ecclesia, seu Monasterio, n. 19.

Inductio, dolus, aut fraus, non solum est prohibita ad electionem sepulturæ, sed & ad mutandam jam electam, num. 17.

Quomodo suggestio, vel inductio fiat, n. 18. & 19.

An procedat textus in d. cap. 1. quando Religiosus, aut Parochus aliquem induxerit ad eligendam sepulturam in Ecclesia, ubi nullum commodum percipit. Negandum videtur ex aliquibus rationibus, n. 20. DD. tamen dicunt, electionem esse nullam, sed inducentes a pœnis liberari num. 21.

Explicatur doctrina ista: quando est dolus, aut fraus, est, nulla electio: quando solum fuerit inductio, aut consilium juratum, vel voto confirmatum, valebit electio, & cessabunt pœnæ, n. 22.

An quando suggestio, vel inductio facta est a Religioso, vel Clerico, non tamen accedit votum, seu juramentum, electio sit valida, necne. Et communis sententia affirmat invalidum, n. 23.

Secunda sententia tenet contrarium, a dissimilibus enim non fit illatio. Casus, de quo Jus non disponit, censetur omissus, num. 24.

DD. hujus sententiæ non clare loquuntur, ut explicatur n. 25. Resolvitur, electionem illam validam esse, sed irritari posse. Simplex persuasio absque fraude, & dolo non annullat electionem sepulturæ, n. 26.

An quando fit inductio cum requisitis in d. cap. 1. sed non cum effectu, inducens excommunicatus remaneat. Prima sententia affirmat n. 27. Secunda negat, n. 28.

In hoc dubio distinguitur, an inducens tantum electorem induxit ad voluntatem inefficacem, & tunc non incurrit, n. 29. Si vero induxit ad voluntatem efficacem, & elegit, verum electio non fuit effectuata, tunc incurrit. Sed contrarium etiam est probabile, n. 30.

Excommunicatio, si imponitur consulenti, non incurritur, nisi consilium effectum habuerit, ibidem. Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur præsumptio, & temeritas. Et quomodo id intelligendum, n. 31.

An quando quis jurat, vovet, vel promittit electionem sepulturæ in sua Parochia, aut sepulchro Majorum, sit ibi sepeliendus, annullata electione. Affirmat communis sententia, nisi prius alteram elegisset, n. 32.

Sed hanc limitationem non admittit Samuellius, n. 33. Sed defenditur communis sententia, n. 34. Quando electio sepulturæ est nulla, sepeliendus est elector ubi de jure communi est sepeliendus, ibid.

An quando unus Religiosus, & Clericus alicujus communitatis hanc fecerit inductionem, electio sepulturæ valeat, necne.

ne. Prima sententia validam dicit. Jus punit communitatem, quando tota, aut major pars delinquit. Delictum personæ non afficit communitatem, n.35. Secunda sententia tenet contrarium, n.36.

Si inductio fuerit facta a Prælato, vel a Sacrista communitatis, electio est nulla, n.37. Si vero id fecerit unus Religiosus, aut Clericus, idem defenditur, n.38.

Universalis locutio non restringitur, nisi adsit specialis ratio restringendi. Quando Pontifex geminate loquitur, & enixe, universalis locutio habet vim divisionis, & intelligitur de singulis, ibid.

An decisio io cap.1.dc sepultur. in 6. afficiat Parochum inducentem, ut in sua quis Ecclesia sepeliatur. Prima sententia negat. Quod in favorem statutum est, non debet in damnum retorqueri, n.39. Secunda affirmat, n.40.

Quando inductio facta fuit a Parocho proprie, ut suus Parochianus in propria Parochia sepeliatur. Probabilis est prima sententia, n.41.

Quando Parochianus esset alienus, certa est secunda, n.42.

Pacta, & conventiones inter Parochias, & Monasteria circa sepulturas sustinentur, n.43.

Electio sepulturæ bene committitur alterius voluntati, n.44.

An si Commissarius relinquatur ad eligendam sepulturam, possit eligere post mortem mandantis? Prima sententia negat. Morte mandantis exspirat mandatum, ibid.

Secunda affirmat, n.45.

Tertia id negat in casu, quando adesset Ecclesia habens antiquissimam consuetudinem sepeliendi sepulturam non eligentes, n.46. Admittitur de jure secunda. & defenditur, n.47.

Ad electionem sepulturæ requiritur pubertas, & conceditur hæc facultas filiis familias, n.48.

Si filiusfamilias moriatur, non electa sepultura, an pater possit pro eo eligere? Affirmandum videtur. Sed contrarium tenendum est, nisi adsit consuetudo, n.9.

Impubes nequit eligere sepulturam, si malitia suppleret ætatem, aut si pubes ratificavit electionem, n.50.

An pater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia affirmat, n.51.

Secunda asserit, posse patrem facere pro filio vivente, non vero defuncto, n.52. Tertia negat, nisi adsit consuetudo n.53.

Adnotatur æquivocatio P. Molinæ, n.54. Si adsit consuetudo, admittenda est, quam firmat Villalobos; sed non admittitur, n.55.

Pater potest eligere sepulturam filii impuberis, quando facit testamentum filii per substitutionem pupillarem, n.56. Fit instantia, & respondetur, n.57. Si vero pater non fecerit testamentum filii impuberis per substitutionem pupillarem, non potest eligere sepulturam, nu.58.

Componitur textus io cap. Licet 4. de sepultur. io 6. cum aliquibus declarationibus Cardinalium num.59.

Si consuetudo sit, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere, extenditur ad emancipatum, adoptivum, & secundum aliquos ad naturalem, & spurium, n.60.

An extante hac consuetudine, mater pro filio impubere possit eligere sepulturam? Prima sententia negat, num. 61.

Secunda affirmat. Consuetudo exorbitans a jure recipit extensionem, n.62.

In hoc dubio contemplanda consuetudo, quæ debet esse uniformis, & præscripta per quadraginta annos: & prospiciendum ad quod se extendat, ut ibi. n. 63.

Si consuetudo solum sit in patribus, & non in matribus, stat difficultas, an extendatur ad matres? Si electio fiat in propria Parochia, facile admittenda est; secus si in aliena, num. 64. Fit instantia, & respondetur, numero 65.

Hac consuetudine extante, avus pro nepote nequit eligere sepulturam, n.66.

An amicus pro amico possit eligere sepulturam? Affirmarunt aliqui, n.67.

Alteri negarunt. Admittitur hæc sententia, & respondetur fundamento contrariæ, n.68.

Nec frater pro fratre eligit sepulturam; id autem ex consuetudine conceditur, n.69.

An valida sit consuetudo, ut avus pro nepote, amicus pro amico, frater pro fratre eligat sepulturam? Affirmarunt aliqui, num.70.

Sed contrarium, admittitur, n.71.

Tutor nequit pro pupillo eligere sepulturam. Sed est dubium, an consuetudine id fieri possit, solum admissa in patribus? Affirmarunt aliqui, n.72.

Quod Samuellius extendit, etiamsi non adesset consuetudo, ibid.

Sed doctrina Samuellii reprobatur. Et in principali quæstione asseritur, etiam existente consuetudine, ut patres eligant sepulturam, non idem posse tutorem, n.73.

Servus pubes potest eligere sepulturam. Pro impubere dominus eligit. Sic plures, n.74. Explicantur, & contrarium admittitur, n.75.

Uxor potest sibi eligere sepulturam libere per ultimam voluntatem, & per contractum cum consensu viri, n.76.

Episcopus potest eligere sepulturam extra Cathedralem. Idem potest Abbas non recognoscens Superiorem. An Abbas valeat eligere sepulturam pro Religioso? Affirmant aliqui, sed contrarium sustinetur, n.77.

An Prælati Religionum possint sibi eligere sepulturam? Prima sententia tantum id Generalibus concedit, n.78.

Secunda omnibus Prælatis, n.79.

Admittitur prima, & expenditur textus io cap. fin. de sepultur. in 6.n.80.

Prælatus aliquis, si elegerit sepulturam, & postea aut renunciavit, aut deponitur, ibi non sepelitur. Generales possunt irritare electiones sepulturarum inferiorum, num.81.

Religiosi, nisi in remotis, nequeunt eligere sepulturam. Poterunt, si fiant Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi, n.82.

Novitius potest eligere sepulturam. Idem Tertiarii, & Conversi extra Communitatem viventes, nu.83. Similiter dicendum de expulsis, n.84.

Electio sepulturæ probatur ut ibi, n.85. An ex testamento, vel codicillo invalido probetur? Negavit Samuellius, n.86.

Affirmant plures, n.87.

Explicatur hæc ultima sententia, n.88. Et asseritur, sufficere solemnitatem pii testamenti, aut codicilli, n.89. Et quid si adhuc deficiat hæc solemnitas? Dissentiunt Samuellius, & Marchetus, n.90. Et componuntur, numero 91.

Quando electio sepulturæ probatur per testes, sufficiunt duo, etiam singulares: si vero sint varii, conjecturis standum, num. 92.

Si consanguinei, adhuc probare asserunt aliqui, n.93.

Ex solo dicto Confessarii hanc electionem probari dicunt plures, n.94.

Sed explicatur, n.05.

EDictum de eligenda sepultura permissorium est, & 1
ab omnibus fieri valet, nisi qui a jure specialiter sunt probibiti, & dummodo Parochialis Ecclesia non defraudetur canonica portione, cap. Certificari 9. de sepultur. ubi Hostiensis, Lavorius d. tit.2.cap.12. n.1. Canisius in Summa Jur. Can. l.3.tit.12. §.1. Idcirco sit conclusio. Quilibet adultus, regulariter loquendo, libere potest eligere sepulturam in loco Religioso, cap.1.3.6.7. & 10. de Sepulturis,
cap.2.13.quæst. 2. Clement. Dudum 2. §. Verum de Sepultur. 2
Clem. fin. §. fin. de pœnis. Ratio hujus asserti est, quia quælibet dispositio facta a testatore, necessario est observanda, & adimplenda, quæ jure non prohibetur, l.1. Cod. de Sacros. Ecclesiis, leg. Vel necare 5. ff. Quemadmodum testam. aperiantur, cap. fin. §. Quia ergo, 13. quæstion.2. Ergo etiam electio sepulturæ, quæ est ultima testatoris dispositio, ut explicat D. Gonzalez in c.1. de sepultura, n.9.

Verum hæc ratio nimis generalis est, & nihil probat, 2
nisi ultimam voluntatem defuncti, a jure non interdictam, esse observandam; non vero probat libertatem, quam quisque habet ad eligendam sepulturam, quod diversum est. Quare dico, hanc facultatem libere eligendi Sacram sepulturam, Jus Canonicum Fidelibus concessisse, ut sepelirentur ubi majorem devotionem, charitatem, & sanctam dilectionem habuerint, & ut congruentius suæ animæ videretur: quare noluit habere Fideles adstrictos, ut in certo loco sepelirentur, sed ubi eis placuerit, ut patet ex juribus adductis. Ergo cuilibet pubes, regulariter loquendo, potest libere eligere sepulturam, Rota 2.part. Recent. dec.745. n.3. in fin. & 5.part. decis.552 n.6. Parladorius different.66. §. 1. n.1. Medicis 1.p.de Sepultur.q.8.a n.1. Molina de Just. tract. 2.disput.214.n.11.

Hæc electio necessario debet fieri in loco religioso, non 3
vero in profano; alias enim male de Fide sentire videtur, qui in profano loco sepeliri mandaverit, nisi ibidem præceperit Ecclesiam, seu Capellam fundari, Medici d. 1.part. quæst.0. nu.5. quapropter Fidelis nequit eligere sepulturam infidelium, hæreticorum, excommunicatorumque; quia sicut cum illis viventes nequeunt communicare, similiter

nec

nec mortui, cap. Sacris 12. de sepult. & tenet Ubaldus tit. de can. par. c. 10. num. 7. Passerinus de Stat. tom. 2. quaest. 187. art. 4. cap. 1. inspect. 4. n. 257. Marchetus de Sepult. tract. 38. §. 3. a n. 104. Lavorius d. cap. 11. num. 25. Trullench. de jure Paroch. cap. 9. dub. 3. nu. 1. Parladorius different. 66. §. 1. num. 13.

4 Fuit vero apud Antiquos maxima dissensio, an quis potuisset eligere sepulturam in loco minus religioso, veluti extra Parochiam, ubi minus Missae celebrantur, & Divina Officia? Negavit Hugo, quem refert Glossa in c. 2. §. Si quis, de Sepultur. lib. 6. verbo Si quis. Et ejus opinio probari poterit ex cap. Fraternitatem 3. de Sepult. nam ideo electio sepulturae libere concessa est Fidelibus, ut melius pro bono suae animae prospicerent: cum enim mandat sepeliri in loco minus religioso, non est prospicere pro anima, sed minus prospicere. Ergo non est concedenda talis electio. Et confirmo discursum; nam si quis votum emiserit, non de meliori bono, sed cujus contrarium majus bonum est, tunc non valet votum, Azorius Instit. Mor. 1. part. lib. 11. cap. 13. quaest. 10. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 4. num. 5. & in Summa, lib. 4. cap. 1. numer. 1. Villalobos in Summa, 2. part. tract. 34. difficult. 2. num. 1. Ergo similiter, quando quis eligat sepulturam in loco minus religioso, non valebit electio. Praeterea, nam, ut supra diximus, si in suo testamento disposuerit, ut cum una candela tumuletur, & indecenter, absque officio divino, & Clericorum associatione, id non est adimplendum, ut pote res minus religiosa, & testatori indecens, Marchetus dict. §. 3. num. 107. Ergo quando in loco minus religioso sepeliri praeceperit, non est obediendum, nec electio subsistet.

5 Sed tamen jam dissensio ista sopita est per textum in cap. Cum quis 2. §. Si quis, de sepult. in 6. ubi electio sepulturae facta in loco minus religioso, non impugnatur, sed valida existit, licet jura super hoc videantur esse diversa. Id tamen Bonifacium VIII. scripsit propter textum in c. Fraternitatem 3. de Sepult. ubi contrarium decisum est. Quem textum licet Gonzalez ibidem, num. 9. intelligat de sepulchro puro, & irreligioso; attamen aperte loquitur de loco minus religioso, ita ut ante decisionem d. §. Si quis, contrarium fuerit observatum; verum quia jam est decisum, id est tenendum, ut cum aliquibus tenet Glossa d. verbo Si quis, Medicis d. q. 9. n. 2. Molina d. disp. 214. n. 11. in fine, Canisius ad tit. de Sepultur. §. 3. Passerinus d. capit. 1. inspect. 4. num. 259.

6 Haec resolutio proculdubio admittenda est. Verum observandum, dict. §. Si quis, tantum dicere, electionem sepulturae in loco minus religioso non esse impugnandam; nec enim inquit valere, aut non valere: unde tantum permittendam decernit; his enim in terminis loquitur Pontifex, ut demonstret, quod licet sit sustinenda, attamen illa, quae fit in religiosiori loco, majorem profectum animae confert, quia ad maximum animarum juvamen sacrae sepulturae in religioso loco sunt concessae, ut bene explicat noster Alphonsus in l. 2. tit. 13. p. 1. D. Gonzalez in cap. Fraternitatem 3. de Seput. n. 6. quapropter sepultura, quae in religiosiori loco fuerit, majus auxilium animae praestabit, quam quae in minus religioso. Veruntamen non erit impugnanda talis electio, quia testator magis perfectum, & religiosius non tenebatur eligere; sufficit autem sepulturam in loco religioso, cap. Abolenda 13. de Sepult. ubi Hostiensis, & Abbas, Trullench de jur. Parochi, cap. 9. dub. num. 1. Bonacina de contractib. disput. 3. quaest. 21. punct. 3. num. 2. Tum ultimae voluntates valde sunt favorabiles, & dum ineptae, aut indecentes non sint, sunt adimplendae, ex juribus adductis num. 1. Authent. de Nupt. §. Disponat. Cum ergo haec dispositio nec inepta, nec indecens sit, est adimplenda.

7 Nec fundamenta, quae pro Hugone posuimus n. 4. solida sunt. Textus in dict. cap. Fraternitatem, jam est antiquatus per d. cap. 2. §. Si quis. Paritas voti non est efficax nam est specialitas illius, ut si promissio grata Deo de re meliori, nam cum ejus voluntas sanctificatio nostra sit, 1. ad Thessal. 4. magis Deo placet, quod majus, & melius est, quam ejus oppositum: unde sequitur, placitum, & gratum Deo non esse, si vovens se obliget ad omittendum oppositum, quod melius est, & Deo gratius: quapropter votum, si non sit de meliori bono, non sustinetur ut D. Thomas eplicat, Layman in Summa, lib. 4. tit. 4. cap. 2. num. 11. quod non ita est, nam electio sepulturae non est promissio Deo facta, adhoc ut debeat esse de meliori bono. Nec ultimum fundamentum aliquid obstat, quia dispositiones illae, tanquam ineptae rejiciuntur, l. Qua 8. §. 5. de condit. instit. l. Servo 113. §. Ineptus, ff. de legat. 1. Donellus lib. 8. Comment. cap. 12. D. Gonzalez in dict. cap. Fraternitatem, numer. 5. ad medium. Ast non sic consideranda est electio sepulturae in loco minus religioso, quae nequit dici inepta, nec indecens, quamvis sit minus fructuosa. Ergo semper est sustinenda, & non impugnanda, ut asserit textus in d. c. 2. §. Si quis, de Sepult. in 6.

Deinde licet electio sepulturae fieri possit libere in loco 8
religioso, non tamen in mensa Altaris, aut prope gradella illius; debent enim sepulturae esse remotae ab Altaribus, ita ut Sacerdos, qui Missam celebrat, supra defunctorum cadavera pedibus insistere non cogatur, cap. Praecipiendum 15. in fin. 13. qu. 2. Concilium Tiburiense cap. 16. Nannetense can. 11. Acta Concilii Mediolanensis 2. p. de Decret. visit. verbo sepultura, & plurimae declarationes relatae a Samuele de sepultur. disput. 3. controvers. 8. conclus. 3. a nu. 3. Quod enim sepultura in mensa Alteris nullo modo sit concedenda, nec ab aliquo eligi possit, probatur; quia indecentissimum esse cujuscunque cadavera collocare, ubi Sanctorum corpora canonizatorum, & colendorum reponuntur. In gradellis vero Altaris similiter non sunt sepulturae permittendae; nam Sacerdos, qui vitae agit sacrificium, non est ratio, ut pedibus insistat supra cadavera mortuorum; quamobrem similes sepulturae nec eligi, nec admitti possunt, ut in hoc Archiepiscopatu est Constitutio 2. de sepulturis, Lavor. dict. tit. 2. cap. 8. n. 14. Fuscus de visit. lib. 1. cap. 11. n. 15. Antonellus d. cap. 12. §. 5. Barbosa d. lib. 2. c. 10. num. 10.

Quid vero dicendum, quando ex errore aliquis elegerit 9
sepulturam prope Altare, & ibidem sepultus reperiatur, aut sine electione ibidem tumuletur, an sit exhumandus, & alibi transferendus? Et affirmandum videtur, quia sic disposuit Congregatio Cardinalium in Tranensi, 10. Novembr. 1599. ob rationes supra adductas, Et ita tenent Lavorius dict. cap. 8. num. 14. Barbosa dict. cap. 10. num. 10. in fin. Antonellus dict. §. 5. in fin. Samuel. dict. disput. 3. controv. 8. n. 4.

Sed in hac specie adhuc dicendum, quod si recenter hu- 10
mati sunt, aut sub mensa Altaris, aut in gradellis, aut prope, exhumanda esse, & alibi transferenda cadavera, prout disponit Sacra Congregatio. Si tamen antiquitus fuerint sepulta, & in mensa Altaris reposita, adhuc concedendum, esse transferenda, ne aliquis cultus adhuc imaginarie cadaveri praestetur, aut periculum adsit istius praesumptae venerationis. Si vero cadaver sepultum fuerit in gradellis, aut prope, existimo exhumationem non esse faciendam, nam licet aliquando Ecclesia prohibeat sepulturam; si tamen de facto aliquis ab antiquo ibidem fuerit sepultus, minime exhumatur, & alibi transfertur. Est ad id Concilium Tiburiense cap. 17. ubi praecipit, minime Saecularem in Ecclesia sepeliendum; verum si de antiquo tempore fuerit ibidem sepultus, asserit Concilium, minime exhumandum esse, & alibi transferendum. Est ad id Concilium Agripense in cap. Ecclesiam 27. de consecrat. dist. 1. ubi decretum est, quod si Ecclesia sit consecranda, & ibidem fuerint corpora infidelium, exhumentur, non tamen corpora Fidelium, licet in eo tempore in Ecclesiis corpora Fidelium non sepelirentur, erat enim de antiquo ibidem reposita. Ergo similiter dicendum est in nostra specie. Caeterum a ratione cessante; nam tunc Sacerdos, quando celebrat, non cogitur pedibus insistere supra cadavera, ut expendit Lavorius dict. cap. 8. num. 14. sed supra cineres, & terram in quam conversa sunt cadavera. Denique, quantum fieri possit, similes exhumationes sunt fugiendae, propter lites, & consanguineorum scandala; quapropter, nisi gravissima existente causa, exhumatio ista facienda non est, cap. de praescript. Cum ergo in praesentia nullum sit inconveniens, & causa gravis, quando corpora recondita sunt sub gradellis, aut prope ab antiquo tempore; inde est, ut talis exhumatio, & translatio fieri non debeat, nec sit necessaria.

Eligi enim valet sepultura aliena, cap. 1. de sepult. quod 11
quidem ita intelligendum, si ad id consensum praestent Patroni, vel qui ibidem habent jus sepeliendi, prout in dict. cap. 1. explicat Abbas. Est textus in l. 2. §. Usum fructum, ff. de Relig. & sumpt. funer. Et ratio est, quia jus ibidem inferendi est proprium Patronorum, aut habentium jus illud, quod ab eis auferri non valet, nisi illis consentientibus, leg. Id quod nostrum, ff. de Regul. jur. Medicis de sepultur. 1. part. quaest. 8. num. 4. quapropter, invitis Patronis, aut habentibus jus inferendi, nequit Episcopus, aut Rector Ecclesiae consensum praestare ad hanc electionem, vel ut ali-

quis in aliena sepultuta sepeliatur; nam id esset privare dominum illo jure, quod habet, ne alius ibidem inferatur, Decianus *in cap. Quamo, de Judiciis*, *n.56.& 57.* Gennensis *in Praxi Archiepiscopali*, *cap.* 33. *n.* 27. Limita tamen, nisi causa magna existente, vel necessitate, cum cadaver alibi sepeliri non possit; in his enim casibus dominus illius juris rationabiliter non esset invitus, Abbas *in capit. penult. de sepult. n.*5. Mathesilanus *singul.* 75. *n.* 10. Medicis *dict. quæst.*9.*n.*5. Antonellus *d.cap.*12.§. 6. *n* 58. *vers. Addit*, Lavorius *d.tit.*2.*c.*9.*n* *n.*17. *&* *c.*11.*n.*35. *&* 36.

12 Electio enim sepulturæ nequit fieri in Ecclesia, in qua ob aliquod impedimentum nequit sepeliri, veluti si Ecclesia fuisset, in qua nullus sepeliatur, nisi Pontifex, velmi in Ecclesia D. Petri de Urbe: vel si Ecclesia fuerit ioterdicta, in qua nemo valet sepeliri, *cap. Cum plantare* 3. §. *Quod si*, *de Privilegiis*, *cap. Si civitas* 17. *de sentent. excommunicat. in* 6. *Clement.* 1. *de Sepultur.* tunc enim electio nulla relinquitur, & defunctus est sepeliendus, prout arbitrium Episcopi, seu ejus Vicarii decreverit, habito respectu ad conjecturas, & devotionem decedentium, Praais Archiepiscopalis Neapolitana *cap.* 76. *n.* 5. Lavorius *dict. cap.* 11, *num.* 41.

13 Rursus, electio sepulturæ non solum a testatore fieri valet in Ecclesiis sæcularium Clericorum, sed etiam Regularium, veluti in Monasteriis: quod quidem concessum est Prædicatoribus, & Minoribus Religiosis, *in Clement. Dudum* 2. §. *Hujusmodi*, *de sepult.* & ad cæteros protractum est ex Constitutione S. Pii V. Quod idem est dicendum de Ecclesiis Monialium, dummodo sepultura non fiat intra septa Monasterii, Medicis *d. qu.*8.*n.* 11. Ugolinus *de Offic. Episcopi*, *c.* 17 *n* 2. Fuscus *lit. P. conclus.* 97. *n.* 5. Lara *de Anniversl. lib.*1.*c.*25.*n.*51. Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 20. Trullench *d. c.* 9. *dub.* 5. *n.*1.

14 Quod ita inconcussum est, ut electio sepulturæ in Ecclesiis Regularium nullo pacto queat a Parocho impediri, alioquin esset contra libertatem eligendi sepulturam, & excommunicatus remaneret, ex *cap.* 1. *de sepult. in* 6. & declaravit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. 8. Maii 1643. quin potius, si contra electionem Parochus defunctum sepelierit, exhumatur corpus, & Regularibus restituitur, ut declaravit Congregatio a 2. Februarii 1641. Portellus *tom.* 2. *Respons. Mor. casu.* 65. Riccius 4. *part. resol.* 293. Barbosa *d. cap.*10. *n.*21. Samuel. *de sepult. disp.* 4. *controvers.* 13. *conclus.* 3. *n.*6.

15 Hæc enim electio sepulturæ debet omnino esse libera, absque aliqua frande, dolo, vel inductione: quapropter Bonifacius VIII. *in cap.* 1. *de sepult. lib.* 6. universis Clericis Sæcularibus, & Regularibus præcepit, cujuscunque status, seu conditionis existant, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione æternæ maledictionis id strictissime prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum vel fide interposita, vel alias ad promittendum inducant, ut in suis Ecclesiis sepulturam eligant, aut electam non mutent; si secus vero id actum fuerit, irritam electionem decernit, & nullius existere firmitatis. Statuit etiam, in Ecclesiis illis, ubi sic sepultura fuerit electa, minime eligentem esse sepeliendum, verum eodem modo, ac si decesserit, non electa sepultura. Quod si Religiosi, vel Clerici prædictos sepulturam eligentes in suis Ecclesiis, aut Cœmeteriis sepelierint, tunc corpora, & quidquid occasione funeris ad illos pervenerit, restituere tenebuntur, alias si non fecerint, eorum Ecclesiæ, & Cœmeteria interdicta remanent, donec fiat restitutio, *l.* 5. *tit.* 13. *par.* 1. *Clement. Cupientes* 3. §. *Sane*, *de pœnis*.

16 Ex hac enim Decretali animadvertendum non prohiberi, ne quis sua sponte, voto, vel juramento, vel alia qualibet promissione se adstringat ad electionem sepulturæ in certa Ecclesia, seu Monasterio, ut patet ex contextu illius, & quia minime per hanc electionem infringitur libertas eligendi, quod est necessarium ad designandam sepulturam, ut senent communiter DD. sed tantum interdicitur suggestio, seu inductio Clericorum, tam sæcularium, quam Regularium, qui ob avaritiam, & contra libertatem testatoris illum seducunt ad eligendam certam, & determinatam sepulturam, ut bene docet Trullench *de jur. Paroch. capit.* 9. *dub.* 5. *numer.* 13. Antonellus *dict. lib. prima cap.* 12. §. 4. *num.* 43. Riccius *in Praxi*, 4. *part. resolut.* 293 *num* 3 Lavorius *dict. cap.* 11. *numer.* 3. Belletus *Disquisit. Cler. tit. de Cleric. debit.* §. 3. *num.* 26. Canisius *ad tit. de sepultura*, §. 4.

17 Hæc enim inductio non solum consideranda est ad electionem sæpulturæ certæ interdicta, verum etiam ad non mutandam eam, quando jam fuerit electa; nam eadem est ratio; cum enim liberum sit testatoris, electa sepultura, aliam eligere, prout sibi placuerit, inductio non mutandi est inductio eligendi certam sepulturam, ut asserit textus *in dict. cap.* 1. *de sepult. in* 6. ibi: *Vel jam electam ulterius non immutent*, Camillus *d.* §. 4. Bonacina *de Contractibus*, *disp.* 3. *qu.* 21. *punct.* 3. *n.* 12.

18 Sed quo modo, & quibus verbis suggestio, vel inductio ista efficiatur, scire oportet; si enim Clericus, aut Religiosus interrogaverit generaliter testatorem, ubi vult sepeliri, nulla Ecclesia, aut Monasterio designato, minime est consideranda aliqua suggestio, vel inductio, cum adhuc liberam electionem relinquat; si vero hanc propositionem faciat generalem per negationem, veluti, *Nonne vis sepeliri in Parochia, aut in tali Ecclesia*: suggestio est, & inductio; nam ex eo quod certam nominavit Ecclesiam, ad ibi sepeliendum induxisse videtur, ut probabilius dicit Samuel. *de sepult. tr.* 1. *disp.* 2. *controv.* 5. *concl.* 1. *n.* 1. Marchetus *d. tit.* 39. §. 3. *in alleg. n.* 2.

19 Si vero Clericus, aut Religiosus dicat infirmo: Vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia determinata, tunc eam specialiter nominando, censebitur suggestio, nec valida erit electio. Et est ratio; nam, ut diximus *num. antecedenti*, tantum generalis interrogatio fieri debet, Genuensis *in Praxi, cap.* 73. *num.* 4. Marchetus *de Praxi Vicarii Capit. tit.* 38. *n.* 135. Cum ergo in specie interroget testatorem de Ecclesia speciali, intelligenda est inductio, seu suggestio, Riccius *d. resol.* 293. *num.* 30. Bursatus *cons.* 226. *nu.* 18. *vol.* 3. Barbosa *de offic. Parochi* 3. *part. cap.* 26. *n.* 38. *in fin.* Maceratensis *lib.* 1. *resol. ult. casu* 59. Marchetus *de sepult. tit.* 39. §. 3. *in allegat. a n.* 1. quibus & adjungere libet, generaliter loquendo, irritam esse electionem sepulturæ, quoties dolo, aut fraude, suggestioneve aliqua quis fuerit inductus ad illam eligendam, ut constat ex *d. c.* 1. *de sepult. Clement. Cupientes* 3. §. *Sane*, *de pœn. lib.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. Parladorius *d. different.* 66. §. 1. *n.* 13.

20 Est tamen dubium, an textus *in cap.* 1. *de sepultur. in* 6. procedat quando Parochus, aut Religiosus induxerit testatorem ad elligendam sepulturam, non in propria Parochia, seu Monasterio, sed in alia Ecclesia, ubi nullum commodum percipere valet? Et asserendum facile videtur, non procedere, ex illis verbis: *Ut apud eorum Ecclesia sepulturam eligant*. Quæ quidem aperte denotant, decisionem illam procedere, quoties ad eligendam sepulturam aliquem induxerint in propriis Ecclesiis, non vero in alienis, ubi nullum commodum percipere valent; eodem enim modo loquitur textus *in d. Clem.* 3. §. *Sane*, *de pœnis*, & noster Alphonsus *in d. l.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. Tum quia jura ista pęnalia sunt, & non extendenda ultra suum casum. Ergo cum loquantur, quando inductio facta est, ut eligatur sepultura in Ecclesiis propriis, non est extendenda ad casum, quando inductio fuerit, ut eligatur in Ecclesia aliena.

21 In re tamen dicunt DD. distinctionem faciendam esse, nempe si interrogetur de valore electionis, aut de pęnis interdicti, & excommunicationis, contentis in dictis Decretalibus; si enim agitur de valore electionis, dicunt non esse validam, sed Clericus, aut Religiosus inductor excusabitur à pęnis contentis in dictis Decretalibus, Pasqualigius *in Addit. ad Lauret. de Franchis in controv. inter Episc. & Regul.* 3. *p. qu.* 63. *a n.* 2. Marchetus *dict. tit.* 39. §. 3. *in allegat. n.* 4.

22 Sed tamen hæc doctrina explicatione indiget; hæc enim suggestio, seu inductio duobus modis concipi valet. Primo, quando in suggestione, vel inductione adesset dolus, aut fraus, quæ totaliter excluderet consensum eligentis: & in hoc casu nulla erit electio sepulturæ, etiam in Ecclesia aliena, ubi inducens nullum perciperet commodum ex defectu consensus eligentis, Parladorius *dict.* §. 1. *n.* 13. Secundo modo, quando nullo modo fuisset dolus, aut fraus, sed solum inductio, & consilium juratum, vel voto confirmatum, qui est casus dicti capitis primi. Et in hoc casu existimo, quod si inductio, vel suggestio fuerit de eligenda sepultura in Ecclesia aliena, valere electionem, nec inducens, aut consulens aliquibus pęnis afficietur. Et ducor; nam ex eo, quod inducens, aut consulens, dolo, nec fraude egerit, ut deciperet eligentem, electio illa habet sufficientem consensum eligentis, ut sustineatur. Tum non irritatur *in dict. cap.* 1. nec in aliis juribus, quia solum loquuntur, quando inductio est ad eligendam sepulturam in Ecclesia propria. Ergo valida erit talis electio, si solum inductio fit ad eligendam sepulturam in Ecclesia aliena, ubi inducens nullum commodum percipit: quo in sensu intelligendi sunt DD. recensiti n. 21.

23 Est altera difficultas, an quando suggestio, vel inductio

facta

facta est a Clerici, seu Religiosis, non tamen ad vovendum, jurandum, vel promittendum eligere sepulturam. electio, si fiat a testatore, valida sit, necne? Prima sententia asserit, validam non esse; nam per solam suggestionem, seu inductionem eliditur finis illarum Decretalium. Ergo valida non erit electio sepulturæ, utpote facta contra mentem juris, & finem illius, ut tenet cum communi sententia Marchetus d. alleg. n. 7.

24 Secunda sententia tenet contrarium; nam suggestio, & inductio ad eligendam sepulturam, etiam in Ecclesia propria, de se non est mala. Ergo non est interdicta. Interdictio enim *in dict. cap.* 1. non est, nisi de suggestione ad vovendam, jurandam, vel promittendam electionem sepulturæ in Ecclesia propria, quæ hunc casum non comprehendit. Ergo valida erit talis electio. Et confirmatur; nam a dissimilibus non fit illatio; *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, *l. Papinianus exuli*, *ff. de Minorib.* Cum ergo suggestio, & inductio, absque dependentia jurandi, vovendi, vel promittendi, sit casus dissimilis, irritanda non est electio sepulturæ, ex dict. c. 1. Ceterum casus, de quo Jus Canonicum non disponit, omissus censetur, & relictus in dispositione juris communis, *l. Commodissime in. ff. de lib. & posthum. l. Præcipimus* 32. *Cod. de Appellat.* Rota 4. p. *de juramenti decis.* 675. n. 2. de hoc tamen casu nihil disponit Jus Canonicum. Ergo erit valida talis electio, Angelus *verbo Sepulturam*, 35. Villalobos *in Summa*, 2. p. *tract.* 31. *difficult.* 2. n. 19. Suarez *de censuris*, *disput.* 22. *sect.* 4. n. 26. Samuel. *de Sepult. tract.* 1. *disput.* 2. *controvers.* 5. *conclus.* 2. *per tot.* Rodriguez *Quæst. Regul. tom.* 3. *qu.* 58. *art.* 7. Gutierez *de juram.* 2. *p. cap.* 4. *n.* 13.

25 In hoc dubio observandum, aliquos ex his Doctoribus secundæ sententiæ non agere expresse de validitate electionis, sed tantum de pœnis contentis *in dict. cap.* 1. *& in Clement.* 3. *§. Sane*, *de pœnis*. Et inquiunt, solum excommunicationem incurri; quando suggestio facta est ad vovendam, jurandam, seu promittendam sepulturam in propria Ecclesia, ut etiam tenet Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 19. quia illa omnia sunt necessaria ad pœnas incurrendas, præcipue excommunicationis, ut tenet Navarrus *in Manual. capit.* 27. *numer.* 103. Bonacina *de Excommunicat.* 3. *tom. disput.* 2. *quæstion.* 5. *punct.* 4. *prop.* 1. *versic. Secunda conditio.* Quapropter non omnes probant electionem sepulturæ, factam ob solam suggestionem, absque voto, & juramento, vel promissione, esse validam. Sed Samuellius hanc sententiam secundam admodum probabilem dicit, & rationibus corroborat.

26 Qua in re dico, hanc electionem ipso jure validam esse, verum irritari posse; nam textus ille *in dict. cap.* 1. tantum ipso jure irritat electionem sepulturæ factam per suggestionem ad illam vovendam, jurandam, seu promittendam, non alteram factam absque his adminiculis. Ergo mero jure debet sustineri, si fiat ad suggestionem absque illis. Sed tamen mihi videtur irritandam esse; nam suggestio illa, ut quis in propria Ecclesia, seu Monasterio sepeliatur, semper procedit ex malitia, & cum gravi culpa volendi tollere libertatem testatoris, quam jus ei concedit ad eligendam sepulturam, ad proprium commodum consuleotis, & suggestionem inducentis, Suarez *d. sect.* 4. *num.* 26. Ergo debet irritari talis electio sepulturæ, ne alias ex malitia propria commodum reportet. Cæterum simplex persuasio absque aliquo dolo, & fraude non irritat electionem istam, ut tenet Gregorius *in d. l.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. *verbo Falago*, Gutierez *dict.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 11. *in fin. & n.* 14. quia relinquitur in puro esse exhortationis absque dolo, & fraude. Ergo si adsit suggestio cum aliquo dolo, & fraude, erit irritanda talis electio. Denique; nam ut ait textus *in dict. cap.* 1. ut animarum periculis obvietur, electiones sepulturæ irritantur, factæ ad suggestionem, ut quis in Ecclesia propria sepeliatur, cum adminiculis ibidem relatis. Cum ergo ex pura suggestione, absque eis, adsit animarum periculum, inde est, ut licet ipso jure sustineatur ex defectu voti, juramenti, vel promissionis; attamen erit irritanda ex eo, quod ex sola suggestione, aliqua fraude, vel dolo interveniente adest animarum periculum, Quapropter censeo, in hac difficultate electionem sepulturæ sustineri; attamen si a parte petatur, irritandam esse.

27 Hinc restat breviter aliud dubium examinandum, an quando quis Clericus, aut Religiosus induxerit testatorem ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, cum voto, juramento, aut promissione; sed sine effectu, incurrat excommunicationem *in dict. Clement.* 3. *§. Sane*, *de pœnis*, latam? Et ex dictis affirmandum videtur, quia sola suggestio cum his adminiculis est gravis culpa, ob gravitatem verborum illius Decretalis; quapropter excommunicationis censuram incurrit, ut videtur tenere Suarez *dict. sect.* 4. *n.* 26. Bonacina *d. disp.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. *proposit.* 1. *vers. Secundo*.

Alteri tenent contrarium; nam quoties censura imponitur, intelligitur actu secuto, & cum effectu, *capit. pœnis. de sentent. excommunicat.* Cum ergo inductio ista, aut suggestio ad actum electionis sepulturæ non deveniat, excommunicatio non incurritur, ut tenet Cardinalis *in dict. Clement.* 3. *§. Sane*, *de pœn.* Antoninus *in Summa*, 3. *part. tit.* 34. *cap.* 51. Alterius *de Censuris*, *disp.* 12. *cap.* 4. *ad fin.* 28

In hoc dubio dicendum, duobus modis posse considerari hanc inductionem, aut suggestionem, ad voluntatem testatoris eligentis sepulturam. In primis, quando inductio est ad voluntatem inefficacem electionis, & tunc minime inducens afficitur censura; nam adhuc inductio illa non operatur obligationem, ut possit sepeliri in Ecclesia propria, ubi inducitur; quapropter censura illa non afficitur, ut tenent Paludanus, & alii relati a Sayro *in Clavi Reg. lib.* 5. *cap.* 13. *n.* 9. & apud Filliucium *in Summa, tract.* 15. *c.* 6. *quæst.* 9. Bonacina *d. punct.* 4. *prop.* 1. *vers. Primo dum*. 29

Secundo modo est, quando inductio ista est ad voluntatem efficacem eligendi sepulturam, & ex parte inducentis totum est completum, restat vero ut electio adveniat ex parte inducti: & in hoc casu dicendum videtur, inducentem excommunicatione affici, quia in dicta Clementina inducentes excommunicantur; non vero præscribitur, ut electio sit executa. Ergo ante secutum effectum electionis, inducens excommunicatione innodabitur. Sed adhuc assero contrarium probabile esse, prout etiam agnoscit Suarez *sect.* 7. *n.* 26. nam actus inducendi adhuc perfectus non est, nisi effectus sequatur electionis sepulturæ; sicut actus occidendi, nisi alter intereat: quare cum ad incurrendam excommunicationem vera, & perfecta inductio requiratur, donec effectus sequitur, nequit dici inducens incursus. Et confirmatur; nam quoties excommunicatio imponitur consulenti, minime incurritur, nisi effectus consilii sequatur, Duard. *in Bull. Cænæ*, *q.* 10. *n.* 10. Bonacina *in eadem Bull. disput.* 1. *q.* 15. *punct.* 1. *proposit.* 2. *n.* 28. Ergo quamvis excommunicatio imponatur inducenti ad sepulturam eligendam in Ecclesia propria, adhuc non incurretur, nisi secuto effectu electionis, ut tenent DD. relati n. 7. 30

Illud vero ad inductionem istam est observandum, ad incurrendam excommunicationem requiri; ut adsit præsumptio inducentis, quia lata est contra temerarios violatores: temeritas enim requirit scientiam, & dolum, vel saltem ingentem temeritatem, quæ scientiæ æquiparatur, Bonacina *punct.* 4. *vers. Tertia conditio*. Hanc ob rem ignorantia probabilis ab hac censura excusat; imo etiam probabiliter ignorantia crassa, & affectata; nam ignorantia ista sufficit ad excludendum ipsum temerarium, *c.* 2. *de constit. in* 6. ubi DD. Ergo erit sufficiens ad excusandam hanc excommunicationem, ad cujus innodationem requiritur temeritas, Navarr. *in manual. c.* 28. *n.* 103. Suarez *d. disp.* 22. *sect.* 4. *n.* 27. Pasqualig. *dec.* 376. Samuell. *disp.* 2. *contr.* 3. *per tot.* 31

Est vero dubium, an quando aliquis inducitur ad vovendam, jurandam, vel promittendam electionem sepulturæ in propria Ecclesia, verum electio facta sit in Parochiali, aut ubi habet sepulchrum Majorum, debeat ibidem sepeliri? Et negandum videtur ex *d. cap.* 1. *de Sepultur. in* 6. ubi asseritur, non posse in hac specie sepeliri in ea Ecclesia, ubi electionem fecit per inductionem relatam. Sed contrarium tenendum, quia Bonifacius tantum irritat electionem, ne ex vi illius ibidem sepeliatur; non tamen prohibet, quin si alio titulo possit ibidem sepeliri, non sepeliatur. Ergo cum in hac specie eligens habeat jus sepeliendi in propria Parochia, aut in sepulchro Majorum; poterit ex hoc jure sepeliri in Parochia, aut in sepulchro Majorum. Cæterum, Decretum hoc Bonifacii est stricti juris, & pœnalis, Suarez *sect.* 4. *n.* 26. Ergo non est extendendum, ut eligens privetur non solum electione; sed etiam alio jure communi sibi competenti, Sylvester *verbo Sepultura*, *n.* 5. Rodriguez *tom.* 3. *qu. Regul. q.* 58. *art.* 7. *dub.* 1. Pasqualig. *dec.* 376. Samuell. *disp.* 2. *controvers.* 6. *per tot.* Quod quidem ita intelligendum, nisi prius alteram sepulturam elegerit, quia ex eo quod secunda electio sit irrita, sepeliendus est in prima, Ricc. *d.* 4. *par. resol.* 294. *n.* 39. Antonell. *d. lib.* 1. *cap.* 12. *§.* 4. *n.* 43. *in fin.* Rodriguez *q.* 58. *art.* 7. *dub.* 2. Hieronym. Rodriguez *in compend. Regul. quæst. resol.* 128. *n.* 7. 32

Sed Samuell. *disp.* 2. *controv.* 7. *concl.* 2. *a n.* 5. contrarium censuit, nempe non esse sepeliendum in prima recte electa 33

sepultura; nam attente perlecta Constitutione Bonifacii *in d. cap* 1. quotiesaliquis sepulturam elegerit, inductus ad vovendum, jurandum, vel promittendum, nec in Ecclesia, ubi elegit, est sepeliendus, nec alibi, ne habeat materiam veniendi contra votum, seu juramentum; sed est sepeliendus ubi de jure communi debet tumulari. Ergo nequit sepeliri in sepultura antea sibi electa. Et confirmatur, nam si alibi secundum propriam voluntatem sepeliretur, sive ante, sive post electionem juratam, daretur materia veniendi contra votum, aut juramentum. Ergo nequit sepeliri in sepultura sibi antea electa.

34 Verum fundamentum Samuellii solidum non est; nam ista Decretalis intelligenda est de electione sepulturæ, quam facere intendisset testator, qui antea fuerat inductus ad vovendum, jurandum, seu promittendum eligere sepulturam in Ecclesia propria; tunc enim daretur materia veniendi contra votum, seu juramentum, ut agnoscit ipse Samuell. *d. concl.* 7. *num.* 7. non vero quando ante electionem illam juratam jam habuisset sepulturam electam; nam tempore electionis nondum erat votum, seu juramentum interpositum, ut talis probaretur materia veniendi contra votum seu juramentum. Ergo cessante ratione, debet sepeliri in sepultura prius electa. Cæterum licet textus ille asserat, sic voventem, aut jurantem esse sepeliendos, ubi de jure communi debebant sepeliri, Sylvester *verbo Excom.* 7. *numer.* 49. *& verbo Sepultura*, *n.* 5. Angelus *eod. verbo*, *n.* 39. Pasqualigius *dec.* 379. *n.* 3. est tamen intelligendum, quando antea testator nullam alegisset sepulturam, ut patet ex littera. Ergo si antea electam rite, & juste habuisset, in ea erit sepeliendus, ut bene tenent DD. relati *num.* 31. *in fin.* Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 16.

35 Circa personas, de quibus loquitur illa Decretalis, nempe: *Universis Clericis, Religiosis, & Sæcularibus, cujuscunque status, & conditionis existant*, fuoe aliqua dubia. Et in primis, an si inductio facta fuerit ad vovendam, vel jurandam electionem sepulturæ, ab uno tam Regulari, quam Clerico alicujus Ecclesiæ, electio sit nulla, necne? Prima sententia asserit, Religiosum, vel Clericum sic inducentem graviter peccare, & excommunicatione affici; attamen electionem validam esse. Et ratio est; nam quando est aliqua Communitas, sive Regularium, sive Clericorum, tantum Ecclesia punit, quando tota Communitas, aut major pars illius delinquit, *cap.* 37. 16. *quæst.* 6. *l. Jubemus* 10. *C. de sacros. Ecclesiis*. Ergo si tantum una persona illius hanc fecerit inductionem, excommunicata remanebit ipsa, at electio valida remanet in favorem communitatis, quæ non deliquit. Deinde delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare, *cap. Delictum* 76. *de Reg. jur. in* 6. *l. Quod quis ex sua culpa*, *ff. de Reg. jur.* Maranta *de Ordin. Jud.* 6. *par. membro* 5. *in principio*. Ergo valida erit electio sepulturæ, ne alias ex carentia illius Communitas detrimentum patiatur. Sylvester *verbo Excommunicatio* 7. *n.* 49. Portellus *de Dub. Regul. verbo Sepultura n.* 6. Ubaldus *de Can. cap.* 11. *n.* 11. Hieronymus Rodriguez *de resol.* 128. *n.* 8.

36 Secunda sententia tenet contrarium; nam verba illius Decretalis ad universos diriguntur, non solum omnes comprehendentia, sed singulas personas, tam Regularium utriusque sexus, quam Sæcularium Clericorum cujuscunque status. Et probatur; nam alias constitutio illa inanis redderetur; raro etenim, aut nunquam tota communitas, aut major pars illius perveniret ad inducendum testatorem, ut juraret, aut voveret, promitteretque electionem sepulturæ in sua Ecclesia. Deinde intentio Papæ est occurrere animarum periculis, & scandalis populi Christiani, ex similibus electionibus sepulturæ juratis, aut per votum corroboratis; quæ quidem ratio similiter procedit respectu singularium personarum, tam Religiosorum, quam Clericorum, sicut respectu totius communitatis, aut majoris partis illius. Ergo similiter debet esse electio nulla, quando inductio fuit facta tam ab uno, quam ab omnibus, Pasqualigius *decis.* 380. *n.* 2. Samuellius *d. disp.* 2. *controverf.* 8. *conclus.* 2. *n.* 5. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 17.

37 In hoc dubio considerandum, aliquando Prælatum Monasterii, vel Præpositum, aut Abbatem Clericorum, posse hanc inductionem facere, ut eligatur voto, aut juramento sepultura; & tunc credo, electionem validam non esse, quia Prælatus, sive Regularis, sive Sæcularis sit, repræsentat totam Ecclesiam, seu Conventum, quia est persona publica: quod idem est dicendum de Sacrista; quapropter si Prælatus hanc inductionem fecerit, erit electio nulla, quatenus facta a persona publica, repræsentante totam communitatem. Tum & administratorio nomine id factum censetur nomine ipsius communitatis, unde electio illa erit nulla; quod idem est censendum, si a Parocho fiat nomine ipsius Ecclesiæ, ut tenet, & explicat Samuel. *d. disp.* 2. *controverf.* 8. *conclus.* 4. *n.* 15.

Erit ergo difficultas, quando Religiosus, aut Clericus non esset Prælatus, nec Sacrista, nec aliquo modo persona publica illius Communitatis: quo quidem casu admitto secundam sententiam asserentem, validam non esse electionem; nam universalis locutio omnes, & singulos comprehendit, nec aliquo modo est restringenda, nisi adsit ratio specialis restringendi, Mascardus *conf.* 59. *col.* 1. Marta *de clausulis*, *q.* 4. *conclus.* 4. *num.* 1. Barbosa *de clausulis usufrequent. claus.* 184. *n.* 1. quæ quidem ratio hic non adest, verum est eadem in tota Communitate, prout in singulis diximus *n.* 37. Ergo licet unus Clericus aut Religiosus de Communitate tantum aliquem induxerit ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, juramento, aut promissione interposita, valida non erit electio, præcipue cum Pontifex geminate, & enixe loquatur; quo quidem casu universalis locutio habet vim divisionis, & idem efficit, quasi de singulis loqueretur, Mascardus *conf.* 43. *a n.* 19. Marta *d. claus.* 4. *n.* 3. Barbosa *d. claus.* 184. *n.* 3. Ideirco in specie hæc Decretalis de uno Clerico, seu Religioso inducente ad electionem sepulturæ per votum, juramentum, aut promissionem, intelligenda est, & consequenter electio erit nulla. 38

Rursus est aliud dubium, an Decretalis ista intelligenda sit de Parocho inducente testatorem, ut per votum, & juramentum, aut promissionem eligat sepulturam in sua Ecclesia. Et prima sententia negat; nam Decretalis ista facta est favore Parochorum, ne Parochiani inducantur ad eligendam alibi sepulturam, cum damno Parochialis Ecclesiæ; quod enim in favorem concessum est, nequit in damnum retorqueri, *l. Nulla juris ratio* 25. *ff. de legib. leg. Quod favore* 6. *C. de legib. c. Quod ob gratiam* 61. *de Regul. jur. n.* 6. Ergo Decretalis ista non ligat Parochos, quin potius valida erit electio; unde asserit hæc sententia, Parochum non solum posse inducere ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, sed in aliena, quia potest suo juri cedere, *leg. penult. C. de pact. cap. Suis, de testibus*. Tenet, dicens communem Bonacina *dict. disput.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. *proposit.* 2. *n.* 3. 39

Secunda sententia affirmat; nam, ut diximus, Parochus est caput suæ Ecclesiæ, & Rector illius; quare nomine ipsius inductionem facere videtur, & majori ratione ad hanc Decretalem observandam tenetur. Tum ratio fundamentalis illius, non est favor Ecclesiarum Parochialium, sed obviare periculis animarum, & scandalis populi Christiani: quæ quidem ratio versatur in Parochis, prout in aliis Clericis. Ergo debet etiam Parochus tenere, Phœbus *dec.* 8. *in fine*, Lavorius *d. tit.* 2. *c.* 11. *n.* 3. Barb. *offic. Parochi*, 3. *part. c.* 26. *n.* 38. Samuel. *dict. disput.* 2. *controverf.* 5. *concl.* 1. 40

Sed in hac difficultate dicendum, duobus modis posse inducere Parochum testatorem ad eligendam sepulturam in sua Parochia. Primo quando esset Parochianus illius. Secundo, quando alienus. In primo casu loquitur prima sententia, & satis probabilis videtur; nam in illa specie nihil aliud continet inductio, nisi conservationem juris Parochialis, & ut faciat actum licitum, & de jure necessarium, si sepulturam non eligat. Ergo non debet comprehendi casus iste in dicta Decretali. Tum cessant rationes illius, nempe animarum pericula, & scandala, quæ sæpe oriri solent, quando defunctus eligit sepulturam in aliena Parochia, aut in Monasteriis: quamobrem mens Pontificis videtur non asse hunc casum comprehendere, *cap. cessante, de Appellat.* 41

In secundo vero casu, quando Parochianus esset alienus, proculdubio electio sepulturæ erit nulla, & Parochus excommunicatione afficietur, si illum inducat ad eligendam sepulturam in propria Parochia; intrant enim rationes illius Decretalis, & est casus illius. Ergo electio erit nulla, & Parochus efficietur pœnis illius: quo in sensu recte procedit secunda sententia. 42

Illud denique antequam hinc habeamus, non prætermittendum, pacta, & conventiones factas de sepulturis, non cum testatore, sed inter ipsas Ecclesias, veluti Parochiales cum Monasteriis, vel inter ipsas Parochiales, hoc decreto non comprendi, sed validas existere, Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 14. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 214. *n.* 22. Samuel. *dict. disput.* 2. *controverf.* 8. *conclus.* 8. *n.* 25. Guttierez *dict.* 2. *par. cap.* 4. *n.* 12. 43

Electio sepulturæ commini valet alterius voluntati, ut de aliis causis piis commune est, Riccius 4. *p. res.* 294. *n.* 29. 44

Mar-

Marchetus *de Sepult. tit.* 38. §. 6. *n.* 151. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *n.* 6. Riccius *in Praxi fori, decis.* 663. Est tamen quæstio, an si aliquis commissarium designaverit, ut sibi eligat sepulturam, si vivente mandante, commissarius non eligat, possit id facere post ejus mortem? Prima sententia negat; nam morte mandantis expirat mandatum, *l.* 4. *ff. Locati, cum vulg.* Ergo si vivente mandante non eligat, postea eligere non poterit. Cæterum; nam mortuo mandante absque electione sepulturæ, statim jus acquiritur Parochiæ, ut ibidem sepeliatur. Ergo commissarius postea non poterit eligere sepulturam, Geminianus *in cap. Is qui* 3. *de Sepult. lib.* 6. Lapus *in c.* 1. *de Sepult. in* 6. sequitur Lavorius *d. c.* 11 *n.* 6.

45 Secunda sententia tenet contrarium, *ex leg. Utrum* 7. §. *Cum quidam, ff. de reb. dubiis*, ubi testator tres hæredes instituit, & alterum gravavit, ut mortuo testatore, restituat illam hæreditatem alteri ex iis, cui sibi videbitur: & inquit Consultus, valere fideicommissum. Ergo similiter, valebit electio sepulturæ alteri commissa, post ejus mortem. Cæterum probatur; nam mandatum istud est exequendum post mortem mandantis: Ast mandatum, cujus effectus committitur necessario post mortem, non expirat morte mandantis, *c. fin.* § *fin. de test. in* 6. *l.* 38. *Tauri*. Ergo commissarius poterit sepulturam eligere post mortem mandantis, ut cum Ancharano probat Guttierez *d.* 2. *p. c.* 4. *n.* 10. Menochius *cons.* 60. *n.* 6. Spino *de test. gloss.* 2. *n.* 40. Samuel. *de Sepult. tract.* 1. *disp.* 6. *controvers.* 13. *n.* 7. Diana 5. *par. tract.* 3. *res.* 105. Marchetus *d. tit.* 38. §. 6. *n.* 151.

46 Tertia sententia est Praxis Archiepiscopalis Neapolitana *cap.* 76. *n.* 2. asserentis, commissarium post mortem mandantis eligere non posse sepulturam in præjudicium Ecclesiæ habentis antiquissimam consuetudinem sepeliendi eos, qui non elegerunt sepulturam. In hoc casu videtur per commissarium fieri non posse electionem post mortem, cum id ex simili consuetudine exclusum videatur.

47 In re enim dicendum videtur, quod si non adsit consuetudo ista, ut commissarius non possit eligere sepulturam post mortem mandantis, de jure loquendo, secundam sententiam esse admittendam; illa enim regula expedita est, ut quis possit per alium efficere, quod per se potest, *l. Qui per alium, ff. de regulis juris*. Cum ergo per se possit eligere sepulturam, ut post ejus mortem sortiatur effectus, idem poterit per alium percipere, ut fiat a commissario post ejus mortem; ex juris enim indulgentia, etiam post ejus mortem durat ejus voluntas. Cæterum in præsenti sepultura jam electa est a mandante, eo vivente; designatio vero illius tantum est commissa, & mandata commissario. Ergo quoties commissarius post mortem mandantis eligit sepulturam, designat mandatam a testatore, eo vivente. Ergo recte eligit etiam post mortem illius, ut tenent etiam Addit. Abbat. *in c. Et sic Christus, de jurejur.* Rub. *cons.* 5. Ancharanus *cons.* 214. Pasqualigus *dec.* 399. *n.* 3. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 8.

48 Ad electionem validam sepulturæ, non solum usus rationis requiritur, sed & debita ætas, nimirum pubertas, quæ in viro est quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim annorum, *cap. ult. de success. ab intest. cap. Licet* 4. *de Sepult. in* 6. Idque etiam si pubes sit filiusfamilias, etsi de jure communi testari non possit, quod majori ratione admittendum in nostro Regno, ubi filiifamilias testantur, si puberes fuerint. *l.* 5. *Tauri*, *leg.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* Guttierez *Pract. lib.* 2. *qu.* 19. quare pubes filius sibi eligere potest sepulturam, Trullench *dict. c.* 9. *dub.* 5. *n.* 4. Medicis *de Sepult.* 1. *p. qu.* 8. *a n.* 1. Antonellus *d. lib.* 1. *c.* 12. §. 4. *n.* 47. Parladorius *d. differ.* 66. *n.* 2. §. 1. Passerinus *d. inspect.* 4. *n.* 264.

49 Sed quid si pubes filiusfamilias moriatur, sepultura non electa, an pater ipsius possit illam eligere, ut suus filius in ea sepeliatur? Et affirmandum videtur; nam pater habet curam paternam in temporalibus, ad quæ etiam competit cura corporis defuncti, ut sepeliatur. Ergo poterit illius sepulturam eligere, si ipse non eligat. Verum contrarium est tenendum, nisi adsit consuetudo, *ex d. c. Licet* 4. *de sepultur. lib.* 6. ubi clare decisum est, quod si filius pubes decedat, non electa sepultura, sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in Parochiali. Ergo cum de jure decisum sit ubi in hoc casu filiusfamilias est sepeliendus, neutiquam pater poterit pro illo eligere sepulturam. Cæterum ratione probatur, quia ex eo quod filiusfamilias potuisset eligere sepulturam, & non eligit, videtur elegisse illam, aut in sepulchro Majorum, si illud habuisset, aut in Parochiali. Cum ergo jam electam habeat sepulturam, nequit a patre eligi, Farinacius *in d. c. Licet, n.* 2. & 3. Samuellius *de sepult. d. disp.* 6. *controv.* 10. *a concl.* 1. Marchetus *d. tit.* 38. §. 6. *n.* 141. Passerinus *d. inspect.* 4. *n.* 270.

50 De impuberibus tamen illud scitum est, eligere non posse sepulturam, nisi malitia suppleret ætatem; tunc enim possent eam eligere absque consensu patris, quia puberibus comparantur, Medicis *d. q.* 8. *n.* 1. Lavorius *d. tit.* 2. *c.* 11. *n.* 109. Aut quando impubes sepulturam elegerit, & pubes factus ratificaverit, ut in professione decisum *in cap.* 1. *de Reg.* Medicis, *dict. n.* 1. Lavorius *n.* 110.

51 Est tamen dubium, an pater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia affirmat; nam pater potest pro filio impubere facere testamentum, & per substitutionem pupillarem de rebus illius disponere. Ergo etiam sepulturam eligere, ut tenuerunt Hostiensis, & alii antiqui, Portell. *tom.* 2. *Mor. casu* 68. *a n.* 1.

52 Secunda sententia asserit, posse patrem sepulturam eligere per filio impubere vivente, non autem defuncto, ob fundamentum prioris sententiæ, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum in una Fulginiensi, 27 Octobris 1587. quam refert, & sequitur Diana 5. *p. tract.* 3. *res.* 107.

53 Tertia sententia communis asserit, patrem pro impubere filio non posse eligere sepulturam, nisi adsit consuetudo legitime præscripta, prout expresse probat textus *in d. cap. Licet*; & docetur ratione; nam licet pater possit pro filio impubere disponere, faciendo testamentum de rebus temporalibus, non tamen de spiritualibus, prout est electio sepulturæ: quapropter, nisi adsit consuetudo in contrarium, nequit pater pro filio impubere sepulturam eligere, Sylvester *verbo Sepultura*, *q.* 7. Navarrus *cons.* 2. *de Sepulturis*, Parladorius *d. different.* 66. §. 1. *n.* 14. Barbosa *de Universo, lib.* 2. *c.* 10. *n.* 28. Genuensis *in Praxi, c.* 76. *n.* 4. Marchetus *d. tit.* 38. §. 6. *n.* 141. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 31. *diffic.* 2. *n.* 2. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 5. Layman *in Summa lib.* 3. *tract.* 5. *c.* 10. *n.* 5. Sperellus *dec.* 89. *n.* 3. Passerinus *d. inspection.* 4. *n.* 270.

54 In hoc dubio adnotandus est in primis P. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 214. *n.* 12. asserens, patrem posse eligere sepulturam pro filio impubere, nisi consuetudo adsit in contrarium. Verum Doctor ipse æquivocationem recepit, dum *ex cap. Licet*, quod citat, talem accepit propositionem; nam textus ille contrarium decidit, nempe posse patrem pro filio impubere sepulturam eligere, si ad id adsit consuetudo; unde textus ille pro regula dat, quod si consuetudo deficiat, non posse patrem pro impubere filio sepulturam eligere: quapropter Pater Molina æquivocationem recepit, nec recte scripsit, & animadvertit, Sperellus *d. decis.* 89. *n.* 4.

55 Hac facta suppositione, dico in specie consuetudinem prospiciendam esse, quæ si sit, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere, id esse absque controversia admittendum, ut decisum est *in d. c. Licet*. Verum, ut advertit Villalobos *d. difficult.* 2. *n.* 4. consuetudo ista apud omnes recepta est, quod quidem non est solo suo dicto admittendum; nam ut alibi diximus, uni Doctori asserenti de consuetudine, credendum non est: quamobrem erit concertatio, quando nulla adsit consuetudo. In qua quidem specie textus *in d. c. Licet*, asserit patrem non posse eligere sepulturam pro filio impubere. Ast in contrarium sunt duæ declarationes Cardinalium, quarum unam scripsimus *n.* 52. & alteram absolute in tenentem refert Barb. *d. c.* 10. *n.* 28. *vers. Novissime*, 20. *Jan.* 1640. Marchetus *d.* §. 6. *n.* 148.

56 Verum io re considero, duobus modis posse patrem pro filio impubere sepulturam eligere: aut quando fecit testamentum pro filio, scilicet faciendo suum, & insimul disponendo de rebus filii impuberis per pupillarem substitutionem; quia tunc dispositio illa est quasi pars, & sequela testamenti paterni, idque in vita ipsius filii. *Liberis* 6. *Instit. de pupillar. substit. l.* 2. §. *Prius*, & §. *Quisquis*, *l. Si quis cum* 16. §. *fin. l. Quia plures* 38. *ff. de vulg. & pupill. substit. leg. penult. ff. Quemadmodum testamenta aperiantur*, *leg.* 16. *ad fin. tit.* 5. *par.* 6. Et in hoc casu assero, etiam posse eligere sepulturam filii impuberis, si intra ætatem pupillarem decedat, etiamsi consuetudo non sit. Ducor; nam in hac specie non loquitur textus *in dict. cap. Licet*, nisi quando pater simpliciter, nullo facto testamento, vellet eligere sepulturam filii impuberis, quod est diversum. Deinde, nam quando pater facit proprium testamentum, & tanquam filii impuberis, tunc a jure ei præstatur facultas faciendi testamentum filii, utpote si filius fecisset, *l. Patris & filii* 20. *ff. de vulgar. & pupill. subst. l. Paterfamilias* 13. *de Privilegiis cred.* Ast filius in suo testamento potest sibi eligere sepulturam. Ergo similiter pater, si faciendo suum testamentum faciat testamentum filii impuberis.

57 Sed dices, hanc facultatem datam esse a jure patri in rebus temporalibus, non pro spiritualibus, ut est electio sepultu-

eum præsumitur illam elegisse, ut diximus supra, à num. 36. Ast major dilectio est inter virum, & uxorem, prout est amor major propriæ carnis: Ergo præsumendum, ex eo quod non elegit sepulturam, voluisse cum uxore sepeliri.

54 Hæc fundamenta non levia videntur. Hanc ob rem cum distinctione admitto communem sententiam Doctorum, quod si mulier tantum traducta fuerit ad domum mariti, nec eam cognoverit, tunc maritum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, quia vir non sequitur domicilium uxoris. Si vero matrimonium fuerit consummatum, & maritus non eligat sepulturam, existimo sepeliendum in sepultura uxoris, ob fundamenta supra recensita, quæ non levia mihi videntur. Et placuit Abbati in cap. De uxore, de Sepult. n. 7. & non dissentit Trullench d. dub. 4. n. 4. quatenus contrarium dicit verius.

55 Sed dices cum Villalobos d. tract. 31. difficult. 2. num. 10. & cum Sylvestro verbo Sepultura, n. 8. vers. Si autem ipsa uxor, jura solum disponere, ut mulier sepeliatur in sepultura viri, non vero, ut vir sepeliatur in sepultura uxoris, quia id valde indecens esset, ut maritus, qui est caput mulieris, cap. Unaquæque 3. 33. quæst. 2. sequatur dispositionem mulieris. Ergo si mulier prædecedat, maritus non est sepeliendus in sepultura uxoris. Sed respondemus, nullum adesse textum decidentem, maritum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, quando non elegerit sepulturam, & matrimonium fuerit consummatum; & licet dicant, mulierem esse sepeliendam in sepultura viri, non tamen negant, virum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, nec ulla consequentia firma ad id invenitur valet id prohibens. Nec aliud fundamentum indecentiæ solidum est, nam licet aliquid adesset in aliis materiis, ut notant Scribentes in l. Si ita scriptum 45. ff. de legat. 2. non tamen quando ex mutuo amore, charitate, & vitæ conjunctione sepelitur maritus cum uxore, tanquam cum carne sua, & adimpletur præceptum Domini, Quod Deus conjunxit, homo non separet, Adam, & Eva, ambo simul sepulti sunt, sicut & alii Patriarchæ cum uxoribus suis, Genesis cap. 17. & 23. Et S. Hieronymus scripsit, conjugatos in uno sepulchro esse ponendos, cap. 1. §. Nunc, 13. quæst. 2. Quod aliquando Deus Optimus Maximus demonstravit apud Scotos; nam cum Alexander eorum Rex vellet transferre reliquias S. Margaritæ Deufonmilensis, ejus proavæ, & cum ducerentur per sepulchrum Malcolmi sui mariti, arca ubi ferebantur sic sepulchro adhæsit, ut nullo modo ab eo dimoveri potuerit; Tunc venerabilis quidam senex clamavit, Serenissimam Reginam, quæ reciproco amore cum viro semper vixerat, cum illo velle permanere, quod ita observatum, Pineda lib. 28. Mon. cap. 28. §. 1. Est enim decentissimum, ut in eodem sepulchro vir, & uxor, tanquam amoris conjugalis exemplum tumulentur. Et de alio Rege Scoto, cadavere defuncto per sepulchrum uxoris, scribunt Historici immobilem permansisse, quousque ambo fuerunt in eodem sepulchro tumulati, prout etiam tumulatos habemus Granatæ D.D. Ferdinandum Catholicum cum sua uxore Elisabeth, Principes nusquam satis laudatos, Mariana lib. 30. Hist. Hispanic. c. 23. Illescas lib. 6. Pontifical. cap. 4. §. 4. F. Antonius a S. Maria España Triunfante, cap. 34. in fin. Ergo cum nulla indecentia possit considerari, verum exemplum charitatis, & amoris conjugalis, si maritus, defuncta uxore, decesserit, non electa sepultura, recte sepelitur in sepulchro uxoris.

56 Rursus de filiorum sepulturis aliqua sunt dicenda. Jam supra diximus, filium non eligentem sepulturam, sepeliendum esse in sepultura patris, non vero Majorum, supposita illius existentia; remanet tamen addendum, existente patris sepulchro, non solum id intelligendum de filio legitimo, verum etiam de naturali, dum tamen pater non fuerit in dignitate constitutus, ne argueretur patris incontinentia in ejus dedecus, Sà in Summa, verbo Sepultura, n. 1. Ubaldus d. cap. 9. n. 13. Villalobos dict. difficult. 2. n. 6. Marchetus dict. cit. 38. §. 8. n. 167. Spurius vero cum patre sepeliendus non est, nisi per patris contemplationem in ejus vita fuerit legitimatus a Principe; si vero post mortem illius fuerit legitimatus, dummodo in vita pater non petierit, sepeliendus est in tumulo matris, Lavorius dict. cap. 11. n. 112. Antonellus d. cap. 12. §. 1. n. 9. Villalobos dict. n. 6. Valensis in Parat. ad tit. de sepulturis, §. 4. n. 3. Si vero mater fuerit illustris, id non erit observandum, quia eis non succedunt, & ne illustris defuncta dehonoretur, ut tenent relati. Quo quidem casu, aut quando mater cognita non fuerit, jam legitimatus in sepulchro Majorum sepelitur, cum omnes familiæ jus ibidem habeant sese sepeliendi,

Medicis d. quæst. 7. num. 22. Riccius 4. part. resol. 294. n. 4. Marchetus d. num. 167. Trullench d. cap. 9. dub. 4. numero 5.

Filius exhæredatus sepeliendus est in sepulchro patris, si ipse pubes non elegerit sepulturam, l. Si quis fuerit 33. ff. de Relig. & sumpt. funer. quod idem extendunt DD. ad filium hæreditati paternæ renunciantem, Medicis d. quæst. 7. n. 22. Riccius dict. resol. 294. n. 3. Lavor. d. cap. 11. n. 112. vers. Ampliatur: qui omnes id explicant, nisi sepulchrum fuerit hæreditarium, ad cujus jus consequendum requiritur, ut sit hæres necessarius, ut dictum est supra, & in specie Marchetus dict. §. 8. n. 167. vers. Sepelitur. 57

Sed tamen, etiam in sepulchro hæreditario tenenda est illa sententia, ex illo principio, quod licet in sepulchro hæreditario nemo jus habere possit, qui non sit hæres; tamen excipiuntur liberi, & cæteri descendentes, nisi mala mente exhæredentur, ut diximus supra, Paulus Castrensis in l. Si Sepulchrum, Cod. de Relig. & sumpt. funer. Medicis de Sepultur. 1. part. quæst. 4. n. 6. quapropter etiamsi filius exhæredatus fuerit, aut hæreditati renunciaverit, jus hæreditarii sepulchri retinet, & poterit sepeliri in sepulchro hæreditario ipsius patris. Illud vero explorati juris est, quod si pater damnetur de crimine læsæ majestatis, filii nequeant sepeliri in sepulchro patris; quia isto casu jura sepulchrorum non transeunt ad filios, ut notatur in cap. 1. §. Interdum, ff. de suis, & legitim. hæred. Medicis d. quæst. 7. n. 22. in fin. Lavor. d. cap. 11. n. 130. in fin. Samuel de sepultur. disput. 1. controv. 4. n. 6. Marchetus d. §. 8. num. 167. vers. Sepelitur, in fin. 58

Filius impubes si eligat sepulturam, & tamen pubes factus non ratificaverit, electio remanet nulla, quare in sepultura patris est sepeliendus, Medicis 1. part. quæst. 8. n. 3. Ubaldus de can. paroch. cap. 11. n. 1. filium tamen vulgo quæsitum, in sepultura matris sepeliendus est, dummodo illustris non fuerit; si tamen mater sepulturam non habuerit, in Parochia sepelietur, ut cum Ubaldo, & aliis tenet Marchetus d. §. 8. n. 168. 59

Filius adoptivus, vel adrogatus, si vivente patre adoptante, vel adrogante decedat, in sepultura illius est sepeliendus; si tamen sepulturam non habuerit, sed suorum Majorum, in illa sepelitur adoptatus. Secus vero dicendum, si post ejus mortem decedat; nam finita adoptione, seu adrogatione, jura ex ea provenientia finiuntur, l. In omni 33. ff. de adoption. quare aut erit sepeliendus in sepultura patris naturalis, aut in Parochia, juxta formam traditam in c. Licet pater 4. de sepultur. in 6. Tenent Lavorius d. cap. 11. n. 124. Antonellus d. c. 12. §. 1. n. 10. Samuel d. disp. 5. contr. 1. conclus. 14. n. 26. Riccius d. res. 294. n. 18. Marchetus d. §. 8. n. 170. Villalobos d. difficult. 2. n. 5. in fin. Trullench d. dub. 4. n. 5. 60

His generaliter dictis, transeamus ad agendum in particulari de aliquibus decedentibus absque electione sepulturæ. Et in primis adsit Summus Pontifex; si enim Papa, non electa sepultura, decedat, sepelietur in Ecclesia Cathedrali illius loci, ubi cum sua Curia residet; nam est proprie tanquam sponsus Ecclesiæ Cathedralis, & ideo sepelitur in Cathedrali, tanquam alii Episcopi. Si vero resideat cum Curia Romana, & ipse ab eo loco recedat ob aliquam causam, Curia remanente in primo loco, si defunctus fuerit, defertur ad locum ubi est Curia, & in Cathedrali sepelitur, argumento textus in c. Is qui 4. de Sepult. in 6. Potest etiam accidere, ut Sed. vac. Cardinales qui Romæ adsunt Ultramontanum Pontificem eligant, qui si in itinere decedat, tunc est sepeliendus in Cathedrali illius loci, ubi e vita migravit; nam per electionem consecutus est jura Apostolicæ Dignitatis, & reputatus est Ordinarius Ordinariorum, cap. Licet 6. de Elect. Aliquando vero accidit, quod Papa Papatui renunciet, ut fecit Celestinus, c. 1. de Renunciat. in 6. qui si Romæ moriatur, ibidem sepelietur, ob reliquias præcedentis dignitatis; si autem recedat de Curia, & vitam eremiticam elegerit, aut decedat peregrinus, sepelietur in loco, ubi decessit, Ubaldus d. cap. 19. n. 28. Medicis de Sepultur. 1. part. q. 7. n. 2. Lavorius dict. cap. 11. n. 44. & 45. Samuel d. disp. 5. controvers. 11. per tot. Quod ita explicandum censeo, ut si moriatur ubi est Ecclesia Cathedralis, ibi sepeliatur; nam negandum non est, etiam renunciato Papatu, veneratione magni Principis adhuc dignum esse, & sicut alii Principes etiam sæculares intuitu dignitatis, si sepulturam non elegerint, in Cathedrali sepeliuntur, Riccius d. resol. 294. n. 16. Antonellus d. cap. 12. §. 1. n. 17. Samuel d. disput. 5. controvers. 9. n. 1. Similiter dicendum est, si Papatui renunciavit Pontifex: quare si ubi moritur, adsit Cathedralis, aut commode haberi possit, ad illam est deferendus. Tandem ex eo quod habuerit tam eminentem dignita- 61

eos.

gnita-

gnitatem, semper eum vestigiis tanti honoris remaner; idcirco summa veneratione tractandus, & in Cathedrali sepeliendus est.

62 Cardinalis, si in Curia decedat, in Ecclesia Cathedrali S. Joannis Later. est tumulandus. Ratio est; nam ibidem videtur habere domicilium, ubi Papa residet, cum continue in consiliis eum eodem assistat, juxta *cap. Fundamenta* 17. §. *Decet*, *de elect. in 6.* Ergo in Cathedrali est sepeliendus. Quod idem dicendum, si ob intemperiem aeris extra Romam decedat, vel in Curia, Sede vacante; si tamen depositus fuerit, aut renunciaverit, in Parochia sepelietur, Medicis *d. quæst.* 7. *n.* 3. Lavorius *d. cap.* 11. *a n.* 47. Passerinus *tom.* 2. *de Stat. quæst.* 187. *inspect.* 4. *cap.* 3 *num.* 320. Si tamen Cardinalis extra Romam in aliquo Episcopatu decedat, in Cathedrali est sepeliendus, ut de facto testatur Marchetus *d. tit.* 38. §. 2. *a n.* 100. Samuel *d. disp.* 5. *controv.* 21. *a conclus.* 6.

63 Legatus, si in itinere decedat, antequam intret Provinciam, est in Cathedrali sepeliendus; si jam est in Provincia, in Cathedrali ubi moritur, quia quasi Episcopus illius censetur. Si tamen sit Legatus in duabus Provinciis, in ea ubi moritur, erit tumulandus: quibus bonoribus frui debet, donec Romam redeat, quia tandiu videtur durare officium Legationis, *l. fin. de offic. Proconsul.* Medicis *dict. quæst.* 7. *n.* 4. Lavor. *dict. cap.* 11. *a num.* 49. Quod idem dicendum de Nuntiis Sedis Apostolicæ, Medicis *n.* 5. & Lavor. *num.* 50. Samuel *dict. controv.* 51. *a conclus.* 9. Passerinus *n.* 321.

64 Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi, non electa sepultura, decedentes, sepeliuntur in suis Cathedralibus; ratio enius est, quia ibi videntur habere domicilium, ubi residere tenentur, Concilium Tridentinum *sess.* 23. *de Reformat. cap.* 21. Si tamen extra civitatem, ubi Cathedralis est, moriantur, ad illam transferuntur. Quod quidem ita intelligendum, si commode possint deportari. Unde Samuel. *d. controvers.* 11. *conclus.* 13. affert exemplum de duobus Episcopis in sepulchris Majorum sepultis, qui absentes commode ad propriam Ecclesiam transferri non potuerunt, Medicis *d. q.* 7. *n.* 6. Lavorius *d. cap.* 11. *a n.* 51. Antonellus *d. cap.* 12. §. 1. *n.* 28. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *part. allegat.* 114. *n.* 40. ubi etiam dicit, Episcopi coadjutores in eadem Ecclesia Cathedrali esse sepeliendos, Marchetus *d. tit.* 83. §. 2. *n.* 92. Villalobos *d. difficult.* 2. *n.* 11. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 4. *num.* 7.

65 Si vero Episcopus extra suam Diœcesim decedat, sepeliendus est in Ecclesia Cathedrali; id enim congruit tantæ Dignitati, ut qui sponsus est Cathedralis, non nisi in Cathedrali sepeliatur. Et de facto testatur Marchetus *d.* §. 2. *n.* 93. Si vero ibidem habuerit sepulchrum Majorum, secundum Samuelem *n.* 61. *cit.* recte ibidem poterit sepeliri. Consentit Marchetus *n.* 96. quorum sententiam admitto, si suorum Majorum sepulchrum sit decens, & virorum illustrium; alias si infimæ, aut mediæ sit sortis, id non est agendum, ne aliquo modo sacra dignitas Episcopatus dedecoretur. Ast semper decentius erit, si fieri possit, ut Episcopi, etiam longe decedentes, ad suas proprias Ecclesias tumulandi asportentur. De qua re apud Hispanos duo singularia habemus exempla. Primum Eminentissimi Cardinalis D. Ægidii de Albornoz, qui cum apud Italos decederet, transportatus est ad suam Ecclesiam Toletanam. Secundum Serenissimi Principis, & Eminentissimi Cardinalis D. D. Ferdinandi de Austria, apud Belgas defuncti, translati ad ipsam Ecclesiam Toletanam, utpote perpetui Administratoris illius.

66 Si vero Episcopus in partibus decedat, unde commode deportari nequit ad Ecclesiam suam, nec adest nisi Ecclesia Collegialis, ibi est sepeliendus. Si vero ista non adsit, in Parochiali sepelitur in honoratiori loco, Samuel *d. controvers.* 11. *n.* 18. Lavor. *d. cap.* 11. *n.* 55. *in fin.*

67 Quid verò si Episcopus, aut alius Prælatus habuerit duos Episcopatus cum duabus Ecclesiis Cathedralibus, & moriatur, non electa sepultura, in qua duarum sit sepeliendus, dubitatur. Et aliqui dixerunt, tumulandum in Ecclesia illa, in qua degebat; nam cum ibi recipiebat Sacramenta, necessario debet ibi sepeliri: tum ob majorem illius frequentiam, & devotionem præsumitur ibidem velle sepeliri; electio enim sepulturæ non est semper facienda expresse, sed sufficit fieri tacite, Ubaldus *de Can. c.* 6. *n.* 18. Gratianus *discept. cap.* 95. *n.* 74. quapropter sufficit ex his conjecturis suscipere, velle ibidem sepeliri, Gratianus *d. n.* 74. Rota *apud Seraphin. decis.* 1135. *n.* 3. Sperellus *decis.* 87. *n.* 6. Hanc ob rem Episcopus in Cathedrali, in qua degebat, erit sepeliendus, Archidiaconus *in cap. Is qui, de sepult. in* 6. Villalobos *d. difficult.* 2. *n.* 11. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedral. cap.* 17. *n.* 240.

68 Alteri vero faciunt distinctionem, nempe quando duos Episcopatus habuerit Episcopus, ex dispensatione unitos accessorie; & tunc inquiunt, in principali Ecclesia esse sepeliendum, quia per accessionem tantum ipsa principalior est, *cap.* 1. *Ne Sed. vacant.* Si vero æque duo illi Episcopatus uniantur a Pontifice, tunc sepeliendus erit in Cathedrali, ubi degebat, Barbosa *d. allegat.* 114. *n.* 40. Antonellus *d.* §. 1. *n.* 28. Medicis *d. quæst.* 7. *n.* 6. Marchetus *d.* §. 2. *n.* 97. Passerinus *d. cap.* 3. *n.* 323.

69 In hoc dubio dicendum, hanc distinctionem admittendam, nempe quando unus Episcopatus est unitus accessorie, aut quando æque principaliter. Primo enim casu bene resolvunt DD. isti, in Ecclesia principali esse sepeliendum. Ratio est; nam ibi debet residere, & consequenter habet domicilium: quamobrem ibidem erit sepeliendus, nisi adsint conjecturæ, voluisse eligere sepulturam in Ecclesia accessoria; quia tunc per tacitam electionem erit ibidem sepeliendus.

70 Tota igitur concertatio relinquitur in alio membro distinctionis, nempe quando illæ duæ Ecclesiæ Cathedrales unitæ sunt æque principaliter, quæ quidem unio fit tantum quoad titulum, ut sint ambæ sub uno Episcopo, *cap. Et temporis* 48. 16. *quæst.* 1. In quo quidam dicunt, sepeliendum esse Prælatum in illa Ecclesia, quæ prima in titulo inscribitur, *ex l. Cum pater* 77. §. *penult. ff. de legat.* 2. *cap. penultimo*, §. *Verum*, *de elect. lib.* 6. Alteri inquiunt, apud antiquiorem esse sepeliendum, *cap* 1. *de Parochis*, *cap. Is qui de sepult. in* 6. *l. In finalibus, ff. fin. regund.* Alii vero dicunt, recurrendum esse ad conjecturas, nempe si Episcopus in aliqua earum decedat, unde videatur ibi elegisse sepulturam; aut si in altera earum frequentius degisset, unde percipiatur, ibidem sepeliri voluisse, ut cum Zabarella tenet Lavorius *d. c.* 11. *a n.* 55. Samuel *d. controv.* 11. *a conclus.* 15.

71 In re tamen dicendum, consuetudinem in his casibus dubiis prospiciendam esse, quæ multum valet in materia sepulturæ, Sperellus *decis.* 87. *n.* 14. quare si consuetudo sit, ut Episcopus in una istarum Ecclesiarum sepeliatur, ibidem est tumulandus, etiamsi sit modernior, Urrutigoyti *cap.* 17. *n.* 245. Similiter dicendum, quando ex aliquibus conjecturis ostenderet Episcopus voluisse in aliqua illarum Ecclesiarum sepulturam eligere, nempe propter assistentiam, frequentiam, & devotionem; tunc enim ibi tumulandus erit, ut dicunt Lavorius, & Samuellius jam recensiti *num. antecedenti.* Si tamen nullæ adsint conjecturæ, quia Episcopus æqualiter pro parte anni in utraque residebat, & æquali devotione frequentabat, tunc tumulandus ubi decessit, prout diximus supra de habente æqualiter duas Parochias in civitate, & ruri. Si vero habitationem habuerit in confinio duorum Episcopatuum, ubi poterat æqualiter his duabus Ecclesiis inservire, alternis vicibus sepultura est Episcopo concedenda; ita ut si ultimus Episcopus in una Cathedrali est sepultus, consequenter alter in altera, sicut est observandum cum habitante in confinio duarum Parochialium, ubi æqualiter est Parochianus, Sperellus *d. dec.* 87. *n.* 16. Si tamen nova sit unio, nec hæc alternatio fieri valeat, tunc inter duas illas Ecclesias est concedenda præventio, quia æquali jure concurrunt, ut de Parochiis diximus supra, Ubaldus *d. cap.* 9 *n.* 2. & 3. Marchetus *d. tit.* 18. §. 1. *a num.* 19.

72 Dignitates, Canonici, & alii Beneficiati portionarii Ecclesiæ Cathedralis in Ecclesia Cathedrali sunt sepeliendi; nam Cathedralis est Parochia totius Diœcesis, & cum ibi Dignitates, Canonici, Portionarii perpetuo resideant, inde est, ut in illa debeant sepeliri, quoties sepulturam non eligant, Ugolinus *de offic. Episcopi*, 1. *part. cap.* 17. *n.* 8. Fuscus *de Visit. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 12. qui id extendit, etiamsi Dignitas, aut Canonicus habuerit Parochiam annexam suæ Dignitati, aut Canonicatui, quia quod principale est, inspicitur, Ubaldus *d. cap.* 9. *n.* 38. Medicis *d. quæst.* 7. *n.* 8. Marchetus *d. tit.* 38. §. 1. *n.* 42. Lavorius *d. cap.* 11. *n.* 62. Passerinus *d. cap.* 3. *n.* 325.

73 Est tamen dubium, an quando Canonicus habitat in aliqua Parochia, & ibi recipit Sacramenta, sit tumulandus in Cathedrali. Prima sententia negat; nam in Parochia habet domicilium, & percipit Sacramenta. Ergo in ea debet sepeliri, non in Cathedrali. Cæterum, quia Parochia habet suam intentionem fundatam ad sepelienda cadavera, quæ intra limites illius inveniuntur, quod non ita habet Cathedralis. Ergo Canonicus debet sepeliri in Parochiali ubi degit, non vero in Cathedrali, ut tenent aliqui apud Ubaldum 2. *p. c.* 9. *a n.* 28. Ancharanus *cons.* 369. Lavorius *d. cap.* 11. *a n.* 77.

74 Secunda sententia communior est, tenens contrarium;

nam

nam Canonicus est intitulatus in Ecclesia Cathedrali, & de jure ibidem debet sepeliri, Tum, nam licet in Parochia degat, non est Parochianus illius, nec ibidem percipit Sacramenta, nec domicilium formale constituit, quia ut plurimum residet in Cathedrali, ut ex Calderino tenet Lapus *allegat* 62.*n*.4. Ubaldus *d. cap*.9.*n*.36. Ergo debet sepeliri in Cathedrali, non in Parochiali. Tenent Lapus, Tuschus, Antonellus, & Fuscus, relati *hoc. lib. cap*.2.*n*.5. Samuel *d. disp*.5.*controv*.12.*conclus*. 11.*n*.14.

75 Sed tamen in re dicendum, aliquando Ecclesiam Cathedralem non habere sepulchra Canonicorum, nec determinate, nec in communi: & in hoc casu quæstio non est; nam ex eo quod Cathedralis Ecclesia sepulchra non habeat, in Parochia sepeliendus est Canonicus, ubi habitabat, ut cum Paraleto tenet Marchetus *d. tit*. 38.§. 2. *n*. 46. Nec erit etiam quæstio, quando in Ecclesia Cathedrali Canonici recipiunt Sacramenta, & ibidem ex consuetudine sepeliuntur; nam debent in Cathedrali sepeliri, ut tenent relati *n. antecedent*i.

76 Erit ergo cardo difficultatis, quando Canonicus in Parochia recipit Sacramenta, præcipue si infirmetur, & ad adimplendum annuum præceptum Confessionis, & Communionis: & in hoc casu asserendum videtur, in Parochiali esse sepeliendum; jus enim sepulturæ firmatur radicaliter in Parochia, quia in ea recipiuntur Sacramenta, Trullench *de jure Parochi*, *cap*.9.*dub*.1.*n*.1. & diximus supra. Ergo erit sepeliendus in Parochia. Verum adhuc in hac specie dico, non esse tumulandum Canonicum, nisi in Ecclesia Cathedrali; sed quia Parochialis Ecclesia ei administrabat Sacramenta, quarta Parochialis Parochiæ debetur. Prima pars hujus asserti probatur; nam Canonicus est intitulatus in Cathedrali, per quem titulum ita est conjunctus cum sua Ecclesia, ut tanquam unum cor, & anima una conseratur, *cap. Presbyteri* 2.*de pœnis*, §.1.*dist*.8.*cap. Requisti* 15. §. *Secus autem*, *de testament*. quapropter ratione tam strictæ conjunctionis semper Canonicus est sepeliendus in sua Ecclesia, etiamsi alibi recipiat Sacramenta. Secunda pars probatur; nam ex eo quod Parochia Sacramenta Canonico administraverit, non est defraudanda suo labore, pro quo merces determinata est quarta, *cap*.1.*de testament*. *Clement. Dudum* 2. §. *Hujusmodi*, *de Sepult*. Ergo pro administratione danda est quarta Parochiæ, ut bene docet Antonellus *d. cap*.12.§.1.*n*.29. Tondutus *tom*.1.*q. benefic. c*.114.*n*.14. Barbosa *de offic. Parochi*, 3.*p.c*.26.*n*.36. Urrutigoyti *d. c*. 19. *n*. 15.

77 Quid vero dicendum, si Canonicus habuerit ex dispensatione duas Præbendas in diversis Ecclesiis, intra eundem Episcopatum? Et communiter respondent DD. præventioni locum esse; & si foret discordia, ad Ordinarium recurrendum est, *l. Si quis Sepulchrum* 12. *ff. de Relig. & sumpt. fun*. Si vero habuerit diversas Præbendas diversæ Diœcesis, sepeliendus est ubi moritur, Medicis *d. q*. 7. *n*. 8. Marchetus *d*. §.4.*n*.45. Sed ad decisionem hujus doctrinæ recolenda sunt quæ scripsimus *n*.67.

78 His de Ecclesiis Cathedralibus prænotatis, de Collegialibus aliquid etiam est dicendum. Et in primis Præpositi, Abbates, seu Priores illarum, in eadem Ecclesia sunt sepeliendi, quia ibidem domicilium habere videntur, ubi residere tenentur: tum ibidem intitulati sunt, & per cohærentiam cum Ecclesia ibidem sepeliendi. Ac denique ibidem percipiunt Sacramenta, *cap. Cum quis* 2. *de Sepultur. in* 6. quare ibidem sunt sepeliendi, nisi Prælati isti inferiores suis Præbendis renunciaverint, Lavorius *d. cap*.11. *n*.61. Medicis *d.q*.7.*n*.7. Quod idem est dicendum de Canonicis, & Dignitatibus, ibidem Præbendas habentibus, Marchetus *d*.§. 2.*n*.40. Samuel *de Sepult. d. disput*. 5. *controv*. 13. *conclus*. 2. *&* 11.

79 Rectores Ecclesiarum, non eligentes sepulturam, in Ecclesiis suæ Rectoriæ, aut Parochiæ sunt sepeliendi, ob rationes, quas de Canonicis dedimus: si vero dispensatus fuerit ad habendas duas Parochias, aut Parochiam simul cum Canonicatu Ecclesiæ, sepeliendus est ubi residebat, dummodo non sit annexa Parochialis Canonicatui, aut Dignitati; quia tunc in Cathedrali sepelietur, ut dictum est supra. Innocentius *in cap*.1.*de Sepult*. Medicis *dict. quæst*.7.*n*.9. Fuscus *de Visitat.lib*.2.*cap* 25.*n*.12. Antonellus *dict. cap*. 12. §.1. *n*.31. Samuel *d.controv*. 13. *conclus*. 3. *an*. 4. Quod quidem extendendum, etiamsi Rector, seu Parochus in aliena Parochia degat; nam in propria Ecclesia est sepeliendus, non electa sepultura, ut cum Pataleto docet Marchetus *d*. §. 2. *n*. 47. *in fin*. Passerinus *d.cap*.3. *n*.329.

80 Quod de Rectoribus propriis diximus, idem dicendum de Vicariis perpetuis; sepeliendi enim sunt in propriis Ecclesiis, ubi sunt Vicarii, quia assimilantur Rectori proprietario, *Clement. unica de offic. Vicarii*. Si vero Vicarius temporalis fuerit, aliter est dicendum; iste enim sepeliendus non est in Ecclesia, ubi ad tempus administrat; nam plene ad illam translatus non est, nec domicilium mutasse videtur: sed sepelietur in sepulchro Maiorum, aut in Parochia, Medicis *dict.quæst*.7. *num*.10. Samuel *d. controv*.13. *conclus*. 6. *n*.8. Lauorius *dict.cap*.11.*n*.89. qui idem asserit de Vicario Episcopi, Passerinus *dict. cap*.3. *n*. 330.

81 Cæteri Beneficiati, aut Capellani, sepeliendi sunt in Ecclesiis ubi habent Capellanias, seu Beneficia; si vero Clerici sint nulli loco addicti, aut Capellani amovibiles, in sepulchro Majorum, si habuerint, sepeliuntur, aut in Parochia sunt tumulandi, quia ibidem recipiunt Sacramenta, a qua administratione multum pendet jus sepulturæ, Barbosa *de offic. Paroch*.3.*part.cap*.26.*n*.34. Ergo ibidem sunt sepeliendi, Antonellus *d.cap*.12.§.1.*n*.32. Lavorius *d. cap*. 11.*n*. 90. Medicis *d. quæst*.7.*n*.11. Valensis *ad tit.de Sepult*.§.2.*n*.6. Samuel *d.disp*.5.*controvers*.9.*conclus*.20.

82 Abbates, seu alii Priores, aut Præpositi Religiosorum, in suis Monasteriis sunt sepeliendi, quia ibidem videntur habere domicilium, cum ibidem habeant residentiam, *cap. Statutum* 11. *de Rescript*. in 6. Quod itidem est dicendum aliis Monachis professis, qui debent in eisdem Monasteriis desepeliri, ob eandem rationem, Lavorius *d.c*.11.*n*.61. quod ita intelligendum, nisi Religiosus professus præsit regimini alicujus Ecclesiæ; nam tunc ibi est sepeliendus, Medicis *d. quæst*. 7. *n*.15. aut in Monasterio, si forte ibidem adfuerit, Lavorius *n*.92. Sanchez *lib*.6 *Sum.cap* 14 *n* 8. Passarinus *d. cap*.3.*n*.334. Si vero absentes fuerint, & ubi decedunt adest Monasterium sui Ordinis, ibidem sunt sepeliendi; alias si non adsit, in Parochia tumulantur, *cap*.1.16.*quæst*. 1.*c. fin. de sepultur.in* 6. Valensis *d* §.2.*n*.5. Villalobos *d.tract*.31.*difficult*. 2.*n*.31. Sanchez *in Summa*, *lib*.6.*cap*.14.*n*.4. Gratianus *in c*.1. *de Sepult.n*.6.

83 Hæc intelligenda, quando Religiosus professus fuerit extra claustra in remotis: si vero eligat sepulturam, ibi erit sepeliendus; nam licet professus nequeat sepulturam eligere, quia non habet velle, nec nolle, *cap. fin de Sepultur*, *in* 6. attamen id conceditur, quando est extra Monasterium in remotis, quia nequit commode reportari ad Monasterium, ut cum aliquibus tenet Capponi *tom*. 5.*discept*.325 *n*. 15. Barbosa *d.c*.10. *n*.30. Molina *de Just. tract*.2.*disput*.214. *num*. 3.

84 Novitius vero, si non elegerit sepulturam, in quo loco sit sepeliendus, dissensio est? Prima sententia asserit, non esse sepeliendum in Monasterio; nam plene ad illud translatus non est, *cap. Statuimus*, *de Regular*. quamobrem erit sepeliendus, vel in sepulchro Majorum, aut in Parochia, prout si ad Monasterium non fuerit translatus, Archidiaconus *in cap. Cum quis* 2.*de Sepult*. *in* 6. Medicis *dict.quæst*.7.*n*. 16. Ubaldus *dict.cap*.9.*n*.34. Lavorius *d.c*.11.*n*.99.

85 Secunda sententia tenet, in Monasterio esse sepeliendum; nam Novitii in favorabilibus, tanquam professi censentur, & eisdem privilegiis fruuntur, ut cum Murga docet Capponi *d. discept*. 325.*n*.4. Sanchez *in Summa*, *lib*.4.*c*.19.*a n*.16. Ergo cum Regulares ipsi ex suis Indultis tumulentur in Monasterio, similiter Novitii, Sylvester *verbo Sepultura*, *n*.8. Rodriguez *tom*.3.*Quæst.Regul.quæst*.6.*art*.1. Villalobos *dict. difficult*.2.*n*.13. Capponi *dict.discept*.325.*n*.6. Sanchez *dict. lib*.6.*cap*.14.*n*.9. Trullench *d. c*.9.*dub*.4.*n*.6.

86 In hoc dubio prima sententia, de jure communi loquendo, admittenda est, quia Novitius vere non est Religiosus, sed tantum adest in via ad professionem. Ergo ut sæcularis de jure communi, aut sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in Parochia; verum attentis privilegiis Regularium, quæ in favorabilibus communicantur Novitiis ut porte quoad forum, & alia, admittenda est secunda sententia, prout in praxi recepta est, quæ quidem non solum habet locum, quando in ipso Monasterio decedit, verum etiam si cum licentia Superioris, habitu retento, apud patrem in sua domo defunctus fuerit, ut tenent Villalobos *d.n*.13. Capponi *d. discept*.325.*n*.6.

87 Moniales similiter sunt in suis Monasteriis sepeliendæ, non tamen extra claustra. Nec in sepulturis Monialium debent sepeliri corpora laicorum, etiam Mulierom Nobilium, si id in suo testamento mandaverint, ut censuit Sacra Congregatio Concilii *sess*.25.*c*.5. *de Regularib*. 1. *Martii* 1585. Mendo *de jur. Accademico*, *disquisit*.14.*quæst*.4. *n*. 38. non tamen per hoc interdictum est, ut corpora laicorom sepeliantur in sua Ecclesia exteriori, ex eadem Congregatione Generali Ordinis Carmelitarum, 21. Septemb. 1594. Lavorius *d.cap*.11.*n* 97. quia addit, quod si Monialis curandi causa

absens

absens fuerit in remotis, & ibi sit Monasterium sui Ordinis, ibi sepelienda erit, alias in Parochia, *ex d.c.fin.de Sepul.in 6.*

Eremitæ non profitentes aliquam Regulam, seu Religionem approbatam, sepeliuntur in Parochia loci ubi decedunt: si tamen de licentia Ordinarii aliquam approbatam, & certam Regulam profiteantur, etiamsi non transeant ad Monasterium, sepelientur in Monasterio proximiori illius Ordinis, Medicis *dict.quæst.7.n.*18. Ubaldus *dict.cap.9.nu.*41. Marchetus *dict.§.2.an.*53. quod idem asserit de mulieribus incarceratis, facientibus se excludere in certa domo, & per fenestram recipientibus eleemosynam, de quibus inter antiquos maximus fuit ursus, late Gibalinus *de Ascetis inclusis, disquisit.3.per tot.* Tenent etiam Medicis *dict.quæst.7.n.19.* Lavorius *d.c.11.n.98.*

88 Tertiarii Ordinis Sancti Francisci, qui de Pœnitentia nuncupantur, si non eligant sepulturam, in Ecclesia Parochiali sunt tumulandi, quia non sunt professi, nec translati, posuntque habere propria, nec desinunt esse Parochiani ubi degunt, licet habitum illum assumant, *cap.Ut privilegia 24.§.de Confraternitatibus, de Privilegiis*, Medicis *dict. quæst.7.n.17.* Verum in duobus casibus in Monasteriis illius Ordinis sepeliuntur, si sint præditi qualitatibus Bullæ Leonis X. ut censuit Sacra Congregatio in Nepesina, 11. Decembris 1615. Tum si quando habitum assumunt, a Superioribus ad id destinatis moneantur, esse sepeliendos in eorum Ecclesiis, quia tunc eligere sepulturam videntur, Sperellus *decis.87.n.17.* Barbosa *dict.capit.26.nu.73.* & ad Concilium *sess.25.de Reformat.cap.13.n.27.* Lavorius *dict.capit.11.n.101.* Marchetus *dict.§.secundo n.59.* Antonellus *dict.§.1.n.25.*

89 Qui enim cum habitu S. Francisci se sepeliri præcipiunt, non sunt sepeliendi nisi in sepulchro Majorum, aut in Parochia, prout de jure dispositum est: nec ad id aliquo privilegio fruuntur, nisi ut discooperto habitu sepeliantur. Nec valebit Synodalis, si contrarium præcipiat, Rodriguez *d. c.130.n.15.*

90 Confratres, si sepulturam non elegerint, non sunt in suo Oratorio tumulandi, sed in Parochia, aut in sepulchro Majorum, licet adsit eorum statutum ab Episcopo confirmatum: Ratio enim est; nam similia statuta, etiam ab Episcopo confirmata, nequeunt præjudicare Ecclesiæ Parochialis. Tum privilegia Principis intelliguntur absque tertii præjudicio, *l.2.§.Si quis a Principe, ff. Ne quid in loco public* Tenent Praxis Archiepiscopalis *cap.67.nu.5.* Ubaldus *d.cap.9.n.41.* Lavorius *dict. cap.11.n.106.* Antonellus *dict.§.1.n.18.* Illud vero animadvertendum, aliquando Confraternitates sepulchra habere propria: ubi Confratres sepeliantur. Quo quidem casu, si statutum habeant confirmatum a Sede Apostolica proprio motu, cum derogatione juris Parochialis, tunc ibidem erunt sepeliendi, si alibi non eligant sepulturam, quia ex eo quod Confratres facti sunt, videntur illa sepulchra elegisse, Samuel *de sepult. tract. 1. disp.5.controv.10.n.1.* Marchetus *d.§.2.n.64.*

91 Denique illud privilegium Regularium obliviscendum non est, scilicet servos, & familiares suos in servitio eorum degentes, & intra septa Monasterii viventes, ab ipsis Regularibus posse recipere Sacramenta, & tunc in eorum Ecclesiis sepelientur, si alibi sepulturam non elegerint. Quod quidem non recte extendunt aliqui ad advenas, qui in Monasterio hospitantur, cum ipsi a Parocho debeant Sacramenta recipere, & in Parochia sepeliri; cum Privilegia tantum de familiaribus actu servientibus, & intra septa degentibus loquantur, juxta Concilium Tridentinum *sess.24. de Reformat.cap.11.* & ita censuit Sacra Congregatio Concilii. Refert Lavorius *dict.cap.11.n.145.* Antonellus *dict.cap.12.§.1.an.22.* nisi aliter habeant in Privilegiis, Villalobos *d. difficul.2.n.15.* Diana *9.part.tr.7.resol.62.*

CAPUT IX.

DE ELECTIONE SEPULTURÆ.

Elucidatur textus *in cap. 1. cap. Fraternitatem 3. cap. Cum liberum 6. cap. De uxore 7. cap. In nostra 20. de Sepulturis, & cap.1. eodem tit. in 6.*

SUMMARIUM.

Edictum de eligenda sepultura est permissorium. Quilibet adultus potest eam eligere, nisi a jure prohibeatur. Ponitur ratio decidendi, n.1.

Impugnatur, & datur altera, n.2.

Nullus fidelis valeat præcipere, ut in profano loco sepeliatur, sed in religioso; nec ut sepeliatur in sepultura hæreticorum, paganorum, vel excommunicatorum, n.3.

An Christianus possit eligere sepulturam in loco minus religioso. Negavit Hugo. Votum non valet de minus bono. Non valet dispositio, ut quis indecenter sepeliatur, n.4.

Sed contrarium tenendum. Reducuntur ad concordiam caput Fraternitatem 3. de sepult. *& caput* Cum quis 2.§.Si quis, de sepult. in 6.*n.5.*

Et explicatur magis dictus §. Si quis, *n.6.*

Ratio quare votum debet esse de meliori bono. Electio sepulturæ in loco minus religioso non est indecens, nec inepta, num.7.

Electio sepulturæ non est facienda in mensa Altaris, aut prope gradella illius, n.8.

Quando aliquis per errorem est sepultus in mensa Altaris, aut prope gradella, an sit exhumandus. Affirmant plures, num.9. Admittitur, si recenter fuerint sepulti; si vero ab antiquo, transferenda erunt cadavera, secus alias, n.10.

Eligi valet sepultura aliena cum consensu Patroni, nisi adsit magna causa, vel necessitas, n.11.

Electio sepulturæ nequit fieri in Ecclesia, ubi quis sepeliri non valet, ut in Ecclesia Divi Petri Romæ, aut si Ecclesia sit interdicta, n.12.

Electio sepulturæ non solum fieri valet in Ecclesiis Clericorum sæcularium, sed & Regularium, & in Monasteriis Monialium, n.13. Nec Parochus poterit impedire, ne quis sepeliatur in Monasteriis, alias erit excommunicatus, & tenetur corpus restituere, n.14.

Electio sepulturæ debet esse libera, absque fraude, & dolo, vel inductione, alias erit nulla. Et referuntur pœnæ contrarium agentium, n.15.

Elucidatur cap. 1. de sepultur. lib. *6. non tamen interdicitur spontaneum votum, vel promissio eligendi sepulturam in certa Ecclesia, seu Monasterio, n.19.*

Inductio, dolus, aut fraus, non solum est prohibita ad electionem sepulturæ, sed & ad mutandam jam electam, num.17.

Quomodo suggestio, vel inductio fiat, n.18. & 19.

An procedat textus in d.cap.1. *quando Religiosus, aut Parochus aliquem induxerit ad eligendam sepulturam in Ecclesia, ubi nullum commodum percipit. Negandum videtur ex aliquibus rationibus, n.20. DD. tamen dicunt, electionem esse nullam, sed inducentes a pœnis liberari num.21.*

Explicatur doctrina ista: quando est dolus, aut fraus, est nulla electio: quando solum fuerit inductio, aut consilium juratum, vel voto confirmatum, valebit electio, & cessabunt pœnæ, n.22.

An quando suggestio, vel inductio facta est a Religioso, vel Clerico, non tamen accedit votum, seu juramentum, electio sit valida, necne. Et communis sententia affirmat invalidum, n.23.

Secunda sententia tenet contrarium, a dissimilibus enim non fit illatio. Casus, de quo Jus non disponit, censetur omissus, num.24.

DD. hujus sententiæ non clare loquuntur, ut explicatur n.25. Resolvitur, electionem illam validam esse, sed irritari posse. Simplex persuasio absque fraude, & dolo non annullat electionem sepulturæ, n.26.

An quando sit inductio cum requisitis in d. cap.1. *sed non cum effectu, inducens excommunicatus remaneat. Prima sententia affirmat n.27. Secunda negat, n.28.*

In hoc dubio distinguitur, an inducens tantum electorem induxit ad voluntatem inefficacem, & tunc non incurrit, n.29. Si vero induxit ad voluntatem efficacem, & elegit, verum electio non fuit effectuata, tunc incurrit. Sed contrarium etiam est probabile, n.30.

Excommunicatio, si imponitur consulenti, non incurritur, nisi consilium effectum habuerit, ibidem. Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur præsumptio, & temeritas. Et quomodo id intelligendum, n.31.

An quando quis jurat, vovet, vel promittit electionem sepulturæ in sua Parochia, aut sepulchro Majorum, sit ibi sepeliendus, annullata electione. Affirmat communis sententia, nisi prius alteram elegisset, n.32.

Sed hanc limitationem non admittit Samuellius, n.33. Sed defenditur communis sententia, n.34. Quando electio sepulturæ est nulla, sepeliendus est elector ubi de jure communi est sepeliendus, ibid.

An quando unus Religiosus, & Clericus alicujus communitatis hanc fecerit inductionem, electio sepulturæ valeat, necne.

ne. Prima sententia validam dicit. Jus punit communitatem, quando tota, aut major pars delinquit. Delictum personæ non afficit communitatem, n.35. Secunda sententia tenet contrarium, n.36.

Si inductio fuerit facta a Prælato, vel a Sacrista communitati, electio est nulla, n.37. Si vero id fecerit unus Religiosus, aut Clericus, idem defenditur, n.38.

Universalis locutio non restringitur, nisi adsit specialis ratio restringendi. Quando Pontifex geminate loquitur, & enixe, universalis locutio habet vim divisionis, & intelligitur de singulis, ibid.

An decisio in cap.1. de sepultur. in 6. *afficiat Parochum indecentem, ut in sua quis Ecclesia sepeliatur. Prima sententia negat. Quod in favorem statutum est, non debet in damnum retorqueri, n.39. Secunda affirmat, n.40.*

Quando inductio facta fuit a Parocho proprio, ut suus Parochianus in propria Parochia sepeliatur. Probabilis est prima sententia, n.41.

Quando Parochianus esset alienus, certa est secunda, n. 42.

Pacta, & conventiones inter Parochias, & Monasteria circa sepulturas sustinentur, n.43.

Electio sepulturæ bene committitur alterius voluntati, n.44.

An si Commissarius relinquatur ad eligendam sepulturam, possit eligere post mortem mandantis? Prima sententia negat. Morte mandantis exspirat mandatum, ibid.

Secunda affirmat, n.45.

Tertia id negat in casu, quando adesset Ecclesia habens antiquissimam consuetudinem sepeliendi sepulturam non eligentes, n.46. Admittitur de jure secunda. & defenditur, n.47.

Ad electionem sepulturæ requiritur pubertas, & conceditur hæc facultas filiis familias, n.48.

Si filiusfamilias moriatur, non electa sepultura, an pater possit pro eo eligere? Affirmandum videtur. Sed contrarium tenendum est, nisi adsit consuetudo, n.9.

Impubes nequit eligere sepulturam, si malitia suppleret ætatem, aut si pubes ratificavit electionem, n.50.

An pater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia affirmat, n.51.

Secunda asserit, posse patrem facere pro filio vivente, non vero defuncto, n.52. Tertia negat, nisi adsit consuetudo n.53.

Adnotatur æquivocatio P. Molinæ, n.54. Si adsit consuetudo, admittenda est, quam firmat Villalobos; sed non admittitur, n.55.

Pater potest eligere sepulturam filii impuberis, quando facit testamentum filii per substitutionem pupillarem, n.56. Fit instantia, & respondetur, n.57. Si vero pater non fecerit testamentum filii impuberis per substitutionem pupillarem, non potest eligere sepulturam, nu.58.

Componitur textus in cap. Licet 4. de sepultur. in 6. *cum aliquibus declarationibus Cardinalium num.59.*

Si consuetudo sit, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere, extenditur ad emancipatum, adoptivum, & secundum aliquos ad naturalem, & spurium, n.60.

An extante hac consuetudine, mater pro filio impubere possit eligere sepulturam? Prima sententia negat, num.61.

Secunda affirmat. Consuetudo exorbitans a jure recipit extensionem, n.62.

In hoc dubio contemplanda consuetudo, quæ debet esse uniformis, & præscripta per quadraginta annos: & prospiciendum ad quod se extendat, ut ibi. n.63.

Si consuetudo solum sit in patribus, & non in matribus, stat difficultas, an extendatur ad matres? Si electio fiat in propria Parochia, facile admittenda est; secus si in aliena, num.64. Fit instantia, & respondetur, numero 65.

Hac consuetudine extante, avus pro nepote nequit eligere sepulturam, n.66.

An amicus pro amico possit eligere sepulturam? Affirmarunt aliqui, n.67.

Alteri negarunt. Admittitur hæc sententia, & respondetur fundamento contraria, n.68.

Nec frater pro fratre eligit sepulturam; id autem ex consuetudine conceditur, n.69.

An valida sit consuetudo, ut avus pro nepote, amicus pro amico, frater pro fratre eligat sepulturam? Affirmarunt aliqui, num.70.

Sed contrarium, admittitur, n.71.

Tutor nequit pro pupillo eligere sepulturam. Sed est dubium, an consuetudine id fieri possit, solum admissa in patribus? Affirmarunt aliqui, n.72.

Quod Samuellius extendit, etiamsi non adesset consuetudo, ibid.

Sed doctrina Samuellii reprobatur. Et in principali quæstione asseritur, etiam existente consuetudine, ut patres eligant sepulturam, non idem posse tutorem, n.73.

Servus pubes potest eligere sepulturam. Pro impubere dominus eligit. Sic plures, n.74. Explicantur, & contrarium admittitur, n.75.

Uxor potest sibi eligere sepulturam libere per ultimam voluntatem, & per contractum cum consensu viri, n.76.

Episcopus potest eligere sepulturam extra Cathedralem. Idem potest Abbas non recognoscens Superiorem. An Abbas valeat eligere sepulturam pro Religioso? Affirmant aliqui, sed contrarium sustinetur, n.77.

An Prælati Religionum possint sibi eligere sepulturam? Prima sententia tantum id Generalibus concedit, n.78.

Secunda omnibus Prælatis, n.79.

Admittitur prima, & expenditur textus in cap. fin. de sepultur. in 6. *n.80.*

Prælatus aliquis, si elegerit sepulturam, & postea aut renunciavit, aut deponitur, ibi non sepelitur. Generales possunt irritare electiones sepulturarum inferiorum, num.81.

Religiosi, nisi in remotis, nequeant eligere sepulturam. Poterunt, si fiant Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi, n.82.

Novitius potest eligere sepulturam. Idem Tertiarii, & Conversi extra Communitatem viventes, nu.83. Similiter dicendum de expulsis, n.84.

Electio sepulturæ probatur ut ibi, n.85. An ex testamento, vel codicillo invalido probetur? Negavit Samuellius, n.86.

Affirmant plures, n.87.

Explicatur hæc ultima sententia, n.88. Et asseritur, sufficere solemnitates pii testamenti, aut codicilli, n.89. Et quid si adhuc deficiat hæc solemnitas? Dissentiunt Samuellius, & Marchetus, n.90. Et componuntur, numero 91.

Quando electio sepulturæ probatur per testes, sufficiunt duo, etiam singulares: si vero sint varii, conjecturis standum, num. 92.

Si consanguinei, adhuc probare asserunt aliqui, n.93.

Ex solo dicto Confessarii hanc electionem probari dicunt plures, n.94.

Sed explicatur, n.95.

1 EDictum de eligenda sepultura permissorium est, & ab omnibus fieri valet, nisi qui a jure specialiter sunt prohibiti, & dummodo Parochialis Ecclesia non defraudetur canonica portione, *cap. Certificari 9. de sepultur.* ubi Hostiensis, Lavorius *d. tit.2. cap.12. n.1.* Canisius *in Summa Jur. Can. l.3. tit.12. §.1.* Idcirco sit conclusio. Quilibet adultus, regulariter loquendo, libere potest eligere sepulturam in loco Religioso, *cap.1.3.6.7. & 10. de Sepulturis, cap.2. 13. quæst. 2. Clement. Dudum 2. §. Verum de Sepultur. Clem. fin. §. fin. de pœnis*. Ratio hujus asserti est, quia quælibet dispositio facta a testatore, necessario est observanda, & adimplenda, quæ jure non prohibetur, *l.1. Cod. de Sacros. Ecclesiis, leg. Vel necare 5. ff. Quemadmodum testam. aperiantur, cap. fin. §. Quia ergo, 13. quæstion.2.* Ergo etiam electio sepulturæ, quæ est ultima testatoris dispositio, ut explicat D. Gonzalez *in c.1. de sepultura, n.9.*

2 Verum hæc ratio nimis generalis est, & nihil probat, nisi ultimam voluntatem defuncti, a jure non interdictam, esse observandam; non vero probat libertatem, quam quisque habet ad eligendam sepulturam, quod diversum est. Quare dico, hanc facultatem libere eligendi Sacram sepulturam, Jus Canonicum Fidelibus concessisse, ut sepelirentur ubi majorem devotionem, charitatem, & sanctam dilectionem habuerint, & ut congruentius suæ animæ videretur: quare noluit habere Fideles adstrictos, ut in certo loco sepelirentur, sed ubi eis placuerit, ut patet ex juribus adductis. Ergo cuilibet pubes, regulariter loquendo, potest libere eligere sepulturam, Rota *2. part. Recent. dec.745. n.3. in fin. & 5. part. decis.55 a n.6.* Parladorius *different.66. §.1. n.1.* Medicis *1. p de Sepultur. q.8. a n.1.* Molina *de Just. tract. 2. disput. 214. n.11.*

3 Hæc electio necessario debet fieri in loco religioso, non vero in profano; alias enim male de Fide sentire videtur, qui in profano loco sepeliri mandaverit, nisi ibidem præceperit Ecclesiam, seu Capellam fundari, Medici *d. 1. part. quæst.0. nu.5.* quapropter Fidelis nequit eligere sepulturam infidelium, hæreticorum, excommunicatorumque; quia sicut cum illis viventes nequeunt communicare, similiter

nec

nec mortui, *cap. Sacris* 12. *de sepult.* & tenet Ubaldus *tit. de can. par. c.* 10. *num.* 7. Passerinus *de Stat. tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 4. *cap.* 1. *inspect.* 4. *n.* 257. Marchetus *de Sepult tract.* 38. §. 3. *a n.* 104. Lavorius *d. cap.* 11. *num.* 25. Trullench. *de jure Paroch. cap.* 9. *dub.* 3. *nu.* 1. Parladorius *different.* 66. §. 1. *num.* 13.

4 Fuit vero apud Antiquos maxima dissensio, an quis potuisset eligere sepulturam in loco minus religioso, veluti extra Parochiam, ubi minus Missæ celebrantur, & Divina Officia? Negavit Hugo, quem refert Glossa *in c.* 2. §. *Si quis, de Sepultur. lib.* 6. *verbo Si quis.* Et ejus opinio probari poterit *ex cap. Fraternitatem* 3. *de Sepult.* nam ideo electio sepulturæ libere concessa est Fidelibus, ut melius pro bono suæ animæ prospicerent: cum enim mandat sepeliri in loco minus religioso, non est prospicere pro anima, sed minus prospicere. Ergo non est concedenda talis electio. Et confirmo discursum; nam si quis votum emiserit, non de meliori bono, sed cujus contrarium majus bonum est, tunc non valet votum, Azorius *Instit. Mor.* 1. *part. lib.* 11. *cap.* 13. *quæst.* 10. Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *disput.* 4. *num.* 5. *& in Summa, lib.* 4. *cap.* 1. *numer.* 1. Villalobus *in Summa,* 2. *part. tract.* 34. *difficult.* 2. *num.* 1. Ergo similiter, quando quis eligat sepulturam in loco minus religioso, non valebit electio. Præterea, nam, ut supra diximus, si in suo testamento disposuerit, ut cum una candela tumuletur, & indecenter, absque officio divino, & Clericorum associatione, id non est adimplendum, ut pote res minus religiosa, & testatori indecens, Marchetus *dict.* §. 3. *num.* 107. Ergo quando in loco minus religioso sepeliri præceperit, non est obediendum, nec electio subsistet.

5 Sed tamen jam dissensio ista sopita est per textum *in cap. Cum quis* 2. §. *Si quis, de sepult. in* 6. ubi electio sepulturæ facta in loco minus religioso, non impugnatur, sed valida existit, licet jura super hoc videantur esse diversa. Id tamen Bonifacium VIII. scripsit propter textum *in c. Fraternitatem* 3. *de Sepult.* ubi contrarium decisum est. Quem textum licet Gonzalez ibidem, num. 9. intelligat de sepulchro puro, & irreligioso, attamen aperte loquitur de loco minus religioso, itaut ante decisionem *d.* §. *Si quis,* contrarium fuerit observatum; verum quia jam est decisum, id est tenendum, ut cum aliquibus tenet Glossa *d. verbo Si quis,* Medicis *d. q.* 9. *n.* 2. Molina *d. disp.* 214. *n.* 11. *in fine,* Canisius *ad tit. de Sepultur.* §. 3. Passerinus *d. capit.* 1. *inspect.* 4. *num.* 259.

6 Hæc resolutio proculdubio admittenda est. Verum observandum, *dict.* §. *Si quis,* tantum dicere, electionem sepulturæ in loco minus religioso non esse impugnandam; nec enim inquit valere, aut non valere: unde tantum permittendam decernit; his enim in terminis loquitur Pontifex, ut demonstret, quod licet sit sustinenda, attamen illa, quæ fit in religiosiori loco, majorem protectum animæ confert, quia ad maximum animarum juvamen sacræ sepulturæ in religioso loco sunt concessæ, ut bene explicat noster Alphonsus *in l.* 2. *tit.* 13. *p.* 1. D. Gonzalez *in cap. Fraternitatem* 3. *de Seput. n.* 6. quapropter sepultura, quæ in religiosiori loco fuerit, majus auxilium animæ præstabit, quam quæ in minus religioso. Veruntamen non erit impugnanda talis electio, quia testator magis perfectum, & religiosius non tenebatur eligere; sufficit autem sepulturam in loco religioso, *cap. Abolenda* 13. *de Sepult.* ubi Hostiensis, & Abbas, Trullench *de jur. Parochi, cap.* 9. *dub. num.* 1. Bonacina *de contractib. disput.* 3. *quæst.* 21. *punct.* 3. *num.* 2. Tum ultimæ voluntates valde sunt favorabiles, & dum ineptæ, aut indecentes non sint, sunt adimplendæ, ex juribus adductis *num.* 1. *Authent. de Nupt.* §. *Disponat.* Cum ergo hæc dispositio nec inepta, nec indecens sit, est adimplenda.

7 Nec fundamenta, quæ pro Hugone posuimus n. 4. solida sunt. Textus *in dict. cap. Fraternitatem,* jam est antiquatus *per d. cap.* 2 §. *Si quis.* Paritas voti non est efficax nam est specialitas illius, ut si promissio grata Deo de re meliori, nam cum ejus voluntas sanctificatio nostra sit, 1. *ad Thessal.* 4. magis Deo placet, quod majus, & melius est, quam ejus oppositum: unde sequitur, placitum, & gratum Deo non esse, si vovens se obliget ad omittendum oppositum, quod melius est, & Deo gratius: quapropter votum, si non fit de meliori bono, non sustinetur ut D. Thomas eplicat, Layman *in Summa, lib.* 4. *tit.* 4. *cap.* 2. *num.* 11. quod non ita est, nam electio sepulturæ non est promissio Deo facta, adhoc ut debeat esse de meliori bono. Nec ultimum fundamentum aliquid obstat, quia dispositiones illæ, tanquam ineptæ rejiciuntur, *l. Quæ* 8. §. 5. *de condit. instit. l. Servo* 113. §. *Ineptus, ff. de legat.* 1. Donellus *lib.* 8. *Comment. cap.* 12. D. Gonzalez *in dict. cap. Fraternitatem, numer.* 5. *ad medium.* Ast non sic consideranda est electio sepulturæ in loco minus religioso, quæ nequit dici inepta, nec indecens, quamvis sit minus fructuosa. Ergo semper est sustinenda, & non impugnanda, ut asserit textus *in d. c.* 2. §. *Si quis, de Sepult. in* 6.

8 Deinde licet electio sepulturæ fieri possit libere in loco religioso, non tamen in mensa Altaris, aut prope gradella illius; debent enim sepulturæ esse remotæ ab Altaribus, itaut Sacerdos, qui Missam celebrat, supra defunctorum cadavera pedibus insistere non cogatur, *cap. Præcipiendum* 15. *in fin.* 13. *qu.* 2. Concilium Tibusiense *can.* 16. Nannocense *can.* 11. Acta Concilii Mediolanensis 2. *p. de Decret. visit. verbo sepultura,* & plurimæ declarationes relatæ a Samuele *de sepultur. disput.* 3. *controvers.* 8. *conclus.* 3. *a nu.* 3. Quod enim sepultura in mensa Alteris nullo modo sit concedenda, nec ab aliquo eligi possit, probatur; quia indecentissimum esse cujuscunque cadavera collocare, ubi Sanctorum corpora canonizatorum, & colendorum reponuntur. In gradellis vero Altaris similiter non sunt sepulturæ permittendæ; nam Sacerdos, qui vitæ agit sacrificium, non est ratio, ut pedibus insistat supra cadavera mortuorum; quamobrem similes sepulturæ nec eligi, nec admitti possunt, ut in hoc Archiepiscopatu est Constitutio 1. *de sepulturis,* Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 8. *n.* 14. Fuscus *de visit. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 15. Antonellus *d. cap.* 12. §. 5. Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 10.

9 Quid vero dicendum, quando ex errore aliquis elegerit sepulturam prope Altare, & ibidem sepultus reperiatur, aut sine electione ibidem tumuletur, an sit exhumandus, & alibi transferendus? Et affirmandum videtur, quia sic disposuit Congregatio Cardinalium *in Tranensi,* 10. *Novembr.* 1599. ob rationes supra adductas, Et ita tenent Lavorius *dict. cap* 8. *num.* 14. Barbosa *dict. cap.* 10. *num.* 10. *in fin.* Antonellus *dict.* §. 5. *in fin.* Samuel. *dict. disput.* 3. *controv.* 8. *n.* 4.

10 Sed in hac specie adhuc dicendum, quod si recenter humati sunt, aut sub mensa Altaris, aut in gradellis, aut prope, exhumanda esse, & alibi transferenda cadavera, prout disponit Sacra Congregatio. Si tamen antiquitus fuerint sepulta, & in mensis Altaris reposita, adhuc concedendum, esse transferenda, ne aliquis cultus adhuc imaginarie cadaveri præstetur, aut periculum adsit istius præsumptæ venerationis. Si vero cadaver sepultum fuerit in gradellis, aut prope, existimo exhumationem non esse faciendam, nam licet aliquando Ecclesia prohibeat sepulturam; si tamen de facto aliquis ab antiquo ibidem fuerit sepultus, minime exhumatur, & alibi transfertur. Est ad id Concilium Tiburiense *cap.* 17. ubi præcipit, minime Sæcularem in Ecclesia sepeliendum; verum si de antiquo tempore fuerit ibidem sepultus, asserit Concilium, minime exhumandum esse, & alibi transferendum. Est ad id Concilium Agripense *in cap. Ecclesiam* 27. *de consecrat. dist.* 1. ubi decretum est, quod si Ecclesia sit consecranda, & ibidem fuerint corpora infidelium, exhumentur, non tamen corpora Fidelium, licet in eo tempore in Ecclesiis corpora Fidelium non sepelirentur, erat enim de antiquo ibidem reposita. Ergo similiter dicendum est in nostra specie. Cæterum a ratione cessante; nam tunc Sacerdos, quando celebrat, non cogitur pedibus insistere supra cadavera, ut expendit Lavorius *dict. cap.* 8. *num.* 14. sed supra cineres, & terram in quam conversa sunt cadavera. Denique, quantum fieri possit, similes exhumationes sunt fugiendæ, propter lites, & consanguineorum scandala; quapropter, nisi gravissima existente causa, exhumatio ista facienda non est, *cap. de præscript.* Cum ergo in præsentia nullum sit inconveniens, & causa gravis, quando corpora recondita sunt sub gradellis, aut prope ab antiquo tempore; inde est, ut talis exhumatio, & translatio fieri non debeat, nec sit necessaria.

11 Eligi enim valet sepultura aliena, *cap.* 1. *de sepult.* quod quidem ita intelligendum, si ad id consensum præstent Patroni, vel qui ibidem habent jus sepeliendi, prout *in dict. cap.* 1. explicat Abbas. Est textus *in l.* 2. §. *Usum fructum, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Et ratio est, quia jus ibidem inferendi est proprium Patronorum, aut habentium jus illud, quod ab eis auferri non valet, nisi illis consentientibus, *leg. Id quod nostrum, ff. de Regul. jur.* Medicis *de sepultur.* 1. *part. quæst.* 8. *num.* 4. quapropter, invitis Patronis, aut habentibus jus inferendi, nequit Episcopus, aut Rector Ecclesiæ consensum præstare ad hanc electionem, vel ut ali-

quis in aliena sepultura sepeliatur; nam id esset privare dominum illo jure, quod habet, ne alius ibidem inferatur, Declanus *in cap. Quanto, de Judiciis*, *n.56.& 57.* Genuensis *in Praxi Archiepiscopali*, *cap.* 33. *n.* 27. Limita tamen, nisi causa magna existente, vel necessitate, cum cadaver alibi sepeliri non possit; in his enim casibus dominus illius juris rationabiliter non esset invitus, Abbas *in capit. penult. de sepult. n.5.* Mathesilanus *singul.* 75. *n.* 10. Medicis *dict. quæst.9.n.5.* Antonellus *d.cap.12.§.6.n* 58. *vers. Addit*, Lavorius *d.tit.2.c.9.a n.17. & c.11.n.35.& 36.*

12 Electio enim sepulturæ nequit fieri in Ecclesia, in qua ob aliquod impedimentum nequit sepeliri, veluti si Ecclesia fuisset, in qua nullus sepeliatur, nisi Pontifex, veluti in Ecclesia D. Petri de Urbe: vel si Ecclesia fuerit interdicta, in qua nemo valet sepeliri, *cap. Cum plantare* 3. *§. Quod si*, *de Privilegiis*, *cap. Si civitas* 17. *de sentent. excommunicat. in 6. Clement.* 1. *de Sepultur.* tunc enim electio nulla relinquitur, & defunctus est sepeliendus, prout arbitrium Episcopi, seu ejus Vicarii decreverit, habito respectu ad conjecturas, & devotionem decedentium, Praxis Archiepiscopalis Neapolitana *cap.* 76. *n.* 5. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 41.

13 Rursus, electio sepulturæ non solum a testatore fieri valet in Ecclesiis sæcularium Clericorum, sed etiam Regularium, veluti in Monasteriis: quod quidem concessum est Prædicatoribus, & Minoribus Religiosis, *in Clement. Dudum* 2. *§. Hujusmodi*, *de sepult.* & ad cæteros protractum est ea Constitutione S. Pii V. Quod idem est dicendum de Ecclesiis Monialium, dummodo sepultura non fiat intra septa Monasterii, Medicis *d. qu.8.n.* 11. Ugolinus *de Offic. Episcopi*, *c.* 17 *n.* 2. Fuscus *lit. P. conclus.* 97. *n.* 5. Lara *de Anniversf.lib.1.c.25.n.51.* Barbosa *d. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 20. Trullench *d. c.* 9. *dub.* 5. *n.* 1.

14 Quod ita inconcussum est, ut electio sepulturæ in Ecclesiis Regularium nullo pacto queat a Parocho impediri, alioqnin esset contra libertatem eligendi sepulturam, & excommunicatus remaneret, *ex cap.* 1. *de sepult. in* 6. & declaravit Sacra Congregratio Episcop. & Regul. 8. Maii 1643. quin potius, si contra electionem Parochus defunctum sepelierit, exhumatur corpus, & Regularibus restituitur, ut declaravit Congregatio 22. Februarii 1641. Porrellus *tom.* 2. *Respons. Mor. casu.* 65. Riccius 4. *part. resol.* 293. Barbosa *d.cap.10.n.21.* Samuel *de sepult. disp.* 4. *controvers.* 13. *conclus.* 3. *n.6.*

15 Hæc enim electio sepulturæ debet omnino esse libera, absque aliqua fraude, dolo, vel inductione: quapropter Bonifacius VIII. *in cap.* 1. *de sepult. lib.* 6. universis Clericis Sæcularibus, & Regularibus præcepit, cujuscunque status, seu conditionis existant, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione æternæ maledictionis id strictissime prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum vel fide interposita, vel alias ad promittendum inducant, ut in suis Ecclesiis sepulturam eligant, aut electam non mutent; si secus vero id actum fuerit, irritam electionem decernit, & nullius existere firmitatis. Statuit etiam, in Ecclesiis illis, ubi sic sepultura fuerit electa, minime eligentem esse sepeliendum, verum eodem modo, ac si decesserit, non electa sepultura. Quod si Religiosi, vel Clerici prædictos sepulturam eligentes in suis Ecclesiis, aut Cœmeteriis sepelierint, tunc corpora, & quidquid occasione funeris ad illos pervenerit, restituere tenebuntur, alias si non fecerint, eorum Ecclesiæ, & Cœmeteria interdicta remanent, donec fiat restitutio, *l.* 5. *tit.* 13. *par.* 1. *Clement. Cupientes* 3. *§. Sane*, *de pœnis*:

16 Ex hac enim Decretali animadvertendum non prohiberi, ne quis sua sponte, voto, vel juramento, vel alia qualibet promissione se adstringat ad electionem sepulturæ in certa Ecclesia, seu Monasterio, ut patet ex contextu illius, & quia minime per hanc electionem infringitur libertas eligendi, quod est necessarium ad designandam sepulturam, ut tenent communiter DD. sed tantum interdicitur suggestio, seu inductio Clericorum, tam sæcularium, quam Regularium, qui ob avaritiam, & contra libertatem testatoris illum seducunt ad eligendam certam, & determinatam sepulturam, ut bene docet Trullench *de jur. Paroch.capit.* 9. *dub.* 5. *numer.* 13. Antonellus *dict. lib. primo cap.* 12. *§.* 4. *num.* 43. Riccius *in Praxi*, 4. *part. resolut.* 293 *num* 3 Lavorius *dict. cap.* 11. *numer.* 3. Belletus *Disquisit. Cler. tit. de Cleric. debit. §.* 3. *num.* 26. Canisius *ad tit. de sepultura. §.* 4.

17 Hæc enim inductio non solum consideranda est ad electionem sæpulturæ certæ interdicta, verum etiam ad non mutandam eam, quando jam fuerit electa; nam eadem est ratio; cum enim liberum sit testatoris, electa sepultura, aliam eligere, prout sibi placuerit, inductio non mutandi est inductio eligendi certam sepulturam, ut asserit textus *in dict.cap.1.de sepult.in 6.* ibi: *Vel jam electam ulterius non immutent*, Canisius *d. §.* 4. Bonacina *de Contractibus*, *disp.* 3. *qu.* 21. *punct.* 3. *n.* 12.

Sed quo modo, & quibus verbis suggestio, vel inductio ista efficiatur, scire oportet; si enim Clericus, aut Religiosus interrogaverit generaliter testatorem, ubi vult sepeliri, nulla Ecclesia, aut Monasterio designato, minime est consideranda aliqua suggestio, vel inductio, cum adhuc liberam electionem relinquat; si vero hanc propositionem faciat generalem per negationem, veluti, *Nonne vis sepeliri in Parochia, aut in tali Ecclesia*: suggestio est, & inductio; nam ex eo quod certam nominavit Ecclesiam, ad ibi sepeliendum induxisse videtur, ut probabilius dicit Samuel. *de sepult. tr.* 1. *disp.2.controv.* 5. *concl.* 1. *n.* 1. Marchetus *d. tit.* 39. *§.* 3. *in alleg. n.* 2. 18

Si vero Clericus, aut Religiosus dicat infirmo: Vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia determinata, tunc eam specialiter nominando, censebitur suggestio, nec valida erit electio. Et est ratio; nam, ut diximus *num. antecedenti*, tantum generalis interrogatio fieri debet, Genuensis *in Praxi,cap.73.num.4.* Marchetus *de Praxi Vicarii Capit.tit.38. n.* 135. Cum ergo in specie interroget testatorem de Ecclesia speciali, intelligenda est inductio, seu suggestio, Riccius *d.resol.*293. *num.*30. Bursatus *cons.* 226. *nu.* 18. *vol.* 3. Barbosa *de offic. Parochi* 3. *part. cap.* 26. *n.* 38. *in fin.* Maceratensis *lib.* 1. *resol. ult. casu* 59. Marchetus *de sepult. tit.* 39. *§.* 3. *in allegat.* 2. *n.* 1. quibus & adjungere liber, generaliter loquendo, irritam esse electionem sepulturæ, quoties dolo, aut fraude, suggestioneve aliqua quis fuerit inductus ad illam eligendam, ut constat *ex d. c.* 1. *de sepult Clement. Cupientes* 3. *§. Sane, de pœn. lib.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. Parladorius *d. different.66.§.1.n.13.* 19

Est tamen dubium, an textus *in cap.* 1. *de sepultur. in* 6. procedat quando Parochus, aut Religiosus induxerit testatorem ad eligendam sepulturam, non in propria Parochia, seu Monasterio, sed in alia Ecclesia, ubi nullum commodum percipere valet? Et asserendum facile videtur, non procedere, ex illis verbis: *Ut apud eorum Ecclesia sepulturam eligant*. Quæ quidem aperte denotant, decisionem illam procedere, quoties ad eligendam sepulturam aliquem induxerint in propriis Ecclesiis, non vero in alienis, ubi nullum commodum percipere valent; eodem enim modo loquitur textus *in d.Clem.3.§.Sane, de pœnis*, & noster Alphonsus *in d.l.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. Tum quia jura ista pœnalia sunt, & non extendenda ultra suum casum. Ergo cum loquantur, quando inductio facta est, ut eligatur sepultura in Ecclesiis propriis, non est extendenda ad casum, quando inductio fuerit, ut eligatur in Ecclesia aliena. 20

In re tamen dicunt DD. distinctionem faciendam esse, nempe si interrogetur de valore electionis, aut de pœnis interdicti, & excommunicationis, contentis in dictis Decretalibus; si enim agitur de valore electionis, dicunt non esse validam, sed Clericus, aut Religiosus inductor excusabitur à pœnis contentis in dictis Decretalibus, Pasqualigius *in Addit. ad Lauret. de Franchis in controv. inter Episc. & Regul.* 3. *p. qu.* 63. *a n.*2. Marchetus *dict tit.* 39. *§.* 3. *in allegat. n.*4. 21

Sed tamen hæc doctrina explicatione indiget; hæc enim suggestio, seu inductio duobus modis concipi valet. Primo, quando in suggestione, vel inductione adesset dolus, aut fraus, quæ totaliter excluderet consensum eligentis: & in hoc casu nulla erit electio sepulturæ, etiam in Ecclesia aliena, ubi inducens nullum perciperet commodum ex defectu consensus eligentis, Parladorius *dict. §.* 1. *n.* 13. Secundo modo, quando nullo modo fuisset dolus, aut fraus, sed solum inductio, & consilium juratum, vel voto confirmatum, qui est casus dicti capitis primi. Et in hoc casu existimo, quod si inductio, vel suggestio fuerit de eligenda sepultura in Ecclesia aliena, valere electionem, nec inducens, aut consulens aliquibus pœnis afficietur. Et ducor; nam ex eo, quod inducens, aut consulens, dolo, nec fraude egerit, ut deciperet eligentem, electio illa habet sufficientem consensum eligentis, ut sustineatur. Tum non irritatur *in dict.cap.* 1. nec in aliis juribus, quia solum loquuntur, quando inductio est ad eligendam sepulturam in Ecclesia propria. Ergo valida erit talis electio, si solum inductio fit ad eligendam sepulturam in Ecclesia aliena, ubi inducens nullum commodum percipit: quo in sensu intelligendi sunt DD. recensiti n. 21. 22

Est altera difficultas, an quando suggestio, vel inductio 23

facta

facta est a Clerici, seu Religiosis, non tamen ad vovendum, jurandum, vel promittendum eligere sepulturam: electio, si fiat a testatore, valida sit, necne? Prima sententia asserit, validam non esse; nam per solam suggestionem, seu inductionem eliditur finis illarum Decretalium. Ergo valida non erit electio sepulturæ, utpotè facta contra mentem juris, & finem illius, ut tenet cum communi sententia Marchetus d. alleg. n. 7.

24 Secunda sententia tenet contrarium; nam suggestio, & inductio ad eligendam sepulturam, etiam in Ecclesia propria, de se non est mala. Ergo non est interdicta. Interdictio enim in dict. cap. 1. non est, nisi de suggestione ad vovendam, jurandam, vel promittendam electionem sepulturæ in Ecclesia propria, quæ hunc casum non comprehendit. Ergo valida erit talis electio. Et confirmatur; nam a dissimilibus non fit illatio; cap. Ad audientiam 12. de Decimis., l. Papinianus exuli, ff. de Minorib. Cum ergo suggestio, & inductio, absque dependentia jurandi, vovendi, vel promittendi, sit casus dissimilis, irritanda non est electio sepulturæ, ex dict. c. 1. Ceterum casus, de quo Jus Canonicum non disponit, omissus censetur, & relictus in dispositione juris communis, l. Commodissime 10. ff. de lib. & posthum. l. Præcipimus 32. Cod. de Appellat. Rota 4. p. de juramento decis. 675. n. 2. de hoc tamen casu nihil disponit Jus Canonicum. Ergo erit valida talis electio, Angelus verbo Sepulturam, 35. Villalobos in Summa, 2. p. tract. 31. difficult. 2. n. 19. Suarez de censuris, disput. 22. sect. 4. n. 26. Samuel. de Sepult. tract. 1. disput. 2. controvers. 5. conclus. 2. per tot. Rodriguez Quæst. Regul. tom. 3. qu. 58. art. 7. Guttierez de juram. 2. p. cap. 4. n. 15.

25 In hoc dubio observandum, aliquos ex his Doctoribus secundæ sententiæ non agere expresse de validitate electionis, sed tantum de pœnis contentis in dict. cap. 1. & in Clement. 3. §. Sane, de pœnis. Et inquiunt, solum excommunicationem incurri; quando suggestio facta est ad vovendam, jurandam, seu promittendam sepulturam in propria Ecclesia, ut etiam tenet Trullench dict. cap. 9. dub. 5. n. 19. quia illa omnia sunt necessaria ad pœnas incurrendas, præcipue excommunicationis, ut tenet Navarrus in Manual. capit. 27. numer. 103. Bonacina de Excommunicat. 3. tom. disput. 2. quæstion. 5. punct. 4. prop. 1. versic. Secunda conditio. Quapropter non omnes probant electionem sepulturæ, factam ob solam suggestionem, absque voto, & juramento, vel promissione, esse validam. Sed Samuellius hanc sententiam secundam admodum probabilem dicit, & rationibus corroborat.

26 Qua in re dico, hanc electionem ipso jure validam esse, verum irritari posse; nam textus ille in dict. cap. 1. tantum ipso jure irritat electionem sepulturæ factam per suggestionem ad illam vovendam, jurandum, seu promittendam, non alteram factam absque his adminiculis. Ergo mero jure debet sustineri, si fiat ad suggestionem absque illis. Sed tamen mihi videtur irritandam esse; nam suggestio illa, ut quis in propria Ecclesia, seu Monasterio sepeliatur, semper procedit ex malitia, & cum gravi culpa volendi tollere libertatem testatoris, quam jus ei concedit ad eligendam sepulturam, ad proprium commodum consulentis, & suggestionem inducentis, Suarez d. sect. 4. num. 26. Ergo debet irritari talis electio sepulturæ, ne alias ex malitia propria commodum reportet. Cæterum simplex persuasio absque aliquo dolo, & fraude non irritat electionem istam, ut tenet Gregorius in d. l. 5. tit. 13. p. 1. verbo Falago, Guttierez dict. 2. part. cap. 4. num. 11. in fin. & n. 14. quia relinquitur in puro esse exhortationis absque dolo, & fraude. Ergo si adsit suggestio cum aliquo dolo, & fraude, erit irritanda talis electio. Denique; nam ut ait textus in dict. cap. 1. ut animarum periculis obvietur, electiones sepulturæ irritantur, factæ ad suggestionem, ut quis in Ecclesia propria sepeliatur, cum adminiculis ibidem relatis. Cum ergo ex pura suggestione, absque eis, adsit animarum periculum, inde est, ut licet ipso jure sustineatur ex defectu voti, juramenti, vel promissionis; attamen erit irritanda ex eo, quod ex sola suggestione, aliqua fraude, vel dolo interveniente adest animarum periculum, Quapropter censeo, in hac difficultate electionem sepulturæ sustineri; attamen si a parte petatur, irritandam esse.

27 Hinc restat breviter aliud dubium examinandum, an quando quis Clericus, aut Religiosus induxerit testatorem ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, cum voto, juramento, aut promissione; sed sine effectu, incurrat excommunicationem in dict. Clement. 3. §. Sane, de pœnis, latam? Et ex dictis affirmandum videtur, quia sola suggestio cum his adminiculis est gravis culpa, ob gravitatem verborum illius Decretalis; quapropter excommunicationis censuram incurrit, ut videtur tenere Suarez dict. sect. 4. n. 26. Bonacina d. disp. 2. quæst. 5. punct. 4. proposit. 1. vers. Secundo.

Alteri tenent contrarium; nam quoties censura imponitur, intelligitur actu secuto, & cum affectu, capit. penult. de sentent. excommunicat. Cum ergo inductio illa, aut suggestio ad actum electionis sepulturæ non deveniat, excommunicatio non incurritur; ut tenet Cardinalis in dict. Clement. 3. §. Sane, de pœn. Antoninus in Summa, 3. part. tit. 34. cap. 51. Alterius de Censuris, disp. 12. cap. 4. ad fin. 28

In hoc dubio dicendum, duobus modis posse considerari hanc inductionem, aut suggestionem, ad voluntatem testatoris eligentis sepulturam. In primis, quando inductio est ad voluntatem inefficacem electionis, & tunc minime inducens afficitur censura; nam adhuc inductio illa non operatur obligationem, ut possit sepeliri in Ecclesia propria, ubi inducitur; quapropter censura illa non afficitur, ut tenent Palndanus, & alii relati a Sayro in Clavi Reg. lib. 5. cap. 13. n. 9. & apud Filliucium in Summa, tract. 15. c. 6. quæst. 9. Bonacina d. punct. 4. prop. 1. vers. Primo dum. 29

Secundo modo est, quando inductio ista est ad voluntatem efficacem eligendi sepulturam; & ex parte inducentis totum est completum, restat vero ut electio adquatur ex parte inducti: & in hoc casu dicendum videtur, inducentem excommunicatione affici, quia in dicta Clementina inducentes excommunicantur, non vero præscribitur, ut electio sit executa. Ergo ante secutum effectum electionis, inducens excommunicatione innodabitur. Sed adhuc assero contrarium probabile esse, prout etiam agnoscit Suarez sect. 7. n. 26. nam actus inducendi adhuc perfectus non est, nisi effectus sequatur electionis sepulturæ; sicut actus occidendi, nisi alter intereat: quare cum ad incurrendam excommunicationem vera, & perfecta inductio requiratur, donec effectus sequatur, nequit dici inducens incursus. Et confirmatur; nam quoties excommunicatio imponitur consulenti, minime incurritur, nisi effectus consilii sequatur, Diaad. in Bull. Cænæ, q. 10. n. 10. Bonacina in eadem Bull. disput. 2. q. 15. punct. 1. proposit. 2. n. 28. Ergo quamvis excommunicatio imponatur inducenti ad sepulturam eligendam in Ecclesia propria, adhuc non incurretur, nisi secuto effectu electionis, ut tenent DD. relati n. 7. 30

Illud vero ad inductionem istam est observandum; ad incurrendam excommunicationem requiri; ut adsit præsumptio inducentis, quia lata est contra temerarios violatores: temeritas enim requirit scientiam, & dolum, vel saltem ingentem temeritatem, quæ scientiæ æquiparatur, Bonacina punct. 4. vers. Tertia conditio. Hanc ob rem ignorantia probabilis ab hac censura excusat, cum etiam probabiliter ignorantia crassa, & affectata; nam ignorantia ista sufficit ad excludendum abusum temerarium, c. 1. de constit. in 6. ubi DD. Ergo erit sufficiens ad excusandam hanc excommunicationem, ad cujus innodationem requiritur temeritas, Navarr. in manual. c. 28. n. 103. Suarez d. disp. 22. sect. 4. nu. 27. Pasqualig. dec. 376. Samuell. disp. 2. contr. 3. per tot. 31

Est vero dubium, an quando aliquis inducitur ad vovendam, jurandam, vel promittendam electionem sepulturæ in propria Ecclesia, verum electio facta sit in Parochiali, aut ubi habes sepulchrum Majorum, debeas ibidem sepeliri? Et negandum videtur ex d. cap. 1. de Sepultur. in 6. ubi asseritur, non posse in hac specie sepeliri in ea Ecclesia, ubi electionem fecit per inductionem relatam. Sed contrarium tenendum, quia Bonifacius tantum irritat electionem, ne ex vi illius ibidem sepeliatur; non tamen prohibet, quin si alio titulo possit ibidem sepeliri, non sepeliatur. Ergo cum in hac specie eligentis habeat jus sepeliendi in propria Parochia, aut in sepulchro Majorum; poterit ex hoc jure sepeliri in Parochia, aut in sepulchro Majorum. Cæterum, Decretum hoc Bonifacii est stricti juris, & pœnalis, Suarez sect. 4. n. 26. Ergo non est extendendum, ut eligens privetur non solum electione; sed etiam alio jure communi sibi competenti, Sylvester verbo Sepultura, n. 5. Rodriguez tom. 3. qu. Regul. q. 58. art. 7. dub. 5. Pasqualig. dec. 978. Samuell. disp. 2. controvers. 6. per tot. Quod quidem ita intelligendum, nisi prius alteram sepulturam elegerit, quia ex eo quod secunda electio sit irrita, sepeliendus est in prima, Ricc. d. 4. par. resol. 294. n. 39. Antonell. d. lib. 1. cap. 12. §. 4. n. 43. in fin. Rodriguez q. 58. art. 7. dub. 2. Hieronym. Rodriguez in compend. Regul. quæst. resol. 128. n. 7. 32

Sed Samuell. disp. 2. controv. 7. concl. 2. a n. 5. contrarium censuit, nempe non esse sepeliendum in prima recte electa 33

sepultura; nam attente perlecta Constitutione Bonifacii *in d. cap* 1. quoties aliquis sepulturam elegerit, inductus ad vovendum, jurandum, vel promittendum, nec in Ecclesia, ubi elegit, est sepeliendus, nec alibi, ne habeat materiam veniendi contra votum, seu juramentum; sed est sepeliendus ubi de jure communi debet tumulari. Ergo nequit sepeliri in sepultura antea sibi electa. Et confirmatur; nam si alibi secundum propriam voluntatem sepeliretur, sive ante, sive post electionem juratam, daretur materia veniendi contra votum, aut juramentum. Ergo nequit sepeliri in sepultura sibi antea electa.

34 Verum fundamentum Samuellis solidum non est; nam ista Decretalis intelligenda est de electione sepulturæ, quam facere intendisset testator, qui antea fuerat inductus ad vovendum, jurandum, seu promittendum eligere sepulturam in Ecclesia propria; tunc enim daretur materia veniendi contra votum, seu juramentum, ut agnoscit ipse Samuell. *d. concl.* 7 *num.* 7. non vero quando ante electionem illam juratam jam habuisset sepulturam electam; nam tempore electionis nondum erat votum, seu juramentum interpositum, ut talis probaretur materia veniendi contra votum seu juramentum. Ergo cessante ratione, debet sepeliri in sepultura prius electa. Cæterum licet textus ille asserat, sic voventem, aut jurantem esse sepeliendos, ubi de jure communi debebant sepeliri, Sylvester *verbo Excom.* 7. *numer.* 49. *& verbo Sepultura*, *n.* 5. Angelus *eod. verbo*, *n.* 39. Pasqualigius *dec.* 379. *n.* 3. est tamen intelligendum, quando antea testator nullam elegisset sepulturam, ut patet ex littera. Ergo si antea electam rite, & juste habuisset, in ea erit sepeliendus, ut bene tenent DD. relati *num.* 31. *in fin.* Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 16.

35 Circa personas, de quibus loquitur illa Decretalis, nempe: *Universis Clericis, Religiosis, & Secularibus, cujuscunque status, & conditionis existant*, sunt aliqua dubia. Et in primis, an si inductio facta fuerit ad vovendam, vel jurandam electionem sepulturæ, ab uno tam Regulari, quam Clerico alicujus Ecclesiæ, electio sit nulla, necne? Prima sententia asserit, Religiosum, vel Clericum sic inducentem graviter peccare, & excommunicatione affici; attamen electionem validam esse. Et ratio est; nam quando est aliqua Communitas, sive Regularium, sive Clericorum, tantum Ecclesia punit, quando tota Communitas, aut major pars illius delinquit, *cap.* 37. 16. *quæst.* 6. *l. Jubemus* 10. *C. de sacros. Ecclesiis*. Ergo si tantum una persona illius hanc fecerit inductionem, excommunicata remanebit ipsa, ast electio valida remanet in favorem communitatis, quæ non deliquit. Deinde delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare, *cap. Delictum* 76. *de Reg. jur. in* 6. *l. Quod quis ex sua culpa*, *ff. de Reg. jur.* Maranta *de Ordin. Jud.* 6. *par. membro* 5. *in principio*. Ergo valida erit electio sepulturæ, ne alias ex carentia illius Communitas detrimentum patiatur. Sylvester *verbo Excommunicatio* 7. *n.* 49. Portellus *de Dub. Regul. verbo Sepultura n.* 6. Ubaldus *de Can. cap.* 12. *n.* 11. Hieronymus Rodriguez *de resol.* 128. *n.* 8.

36 Secunda sententia tenet contrarium; nam verba illius Decretalis ad universos diriguntur, non solum omnes comprehendentia, sed singulas personas, tam Regularium utriusque sexus, quam Secularium Clericorum cujuscunque status. Et probatur; nam alias constitutio illa inanis redderetur, raro etenim, aut nunquam tota communitas, aut major pars illius perveniret ad inducendum testatorem, ut juraret, aut voveret, promitteretque electionem sepulturæ in sua Ecclesia. Deinde intentio Papæ est occurrere animarum periculis, & scandalis populi Christiani, ex similibus electionibus sepulturæ juratis, aut per votum corroboratis; quæ quidem ratio similiter procedit respectu singularium personarum, tam Religiosorum, quam Clericorum, sicut respectu totius communitatis, aut majoris partis illius. Ergo similiter debet esse electio nulla, quando inductio fuit facta tam ab uno, quam ab omnibus, Pasqualigius *decis.* 380. *n.* 2. Samuellius 4. *disp.* 2. *controvers.* 8. *conclus.* 2. *n.* 5. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 17.

37 In hoc dubio considerandum, aliquando Prælatum Monasterii, vel Præpositum, aut Abbatem Clericorum, posse hanc inductionem facere, ut eligatur voto, aut juramento sepultura, & tunc credo, electionem validam non esse, quia Prælatus, sive Regularis, sive Secularis sit, repræsentat totam Ecclesiam, seu Conventum, quia est persona publica: quod idem est dicendum de Sacrista: quapropter si Prælatus hanc inductionem fecerit, erit electio nulla, quatenus facta a persona publica, repræsentante totam communitatem. Tum & administratorio nomine id factum censetur nomine ipsius communitatis, unde electio illa erit nulla; quod idem est censendum, si a Parocho fiat nomine ipsius Ecclesiæ, ut tenet, & explicat Samuel. *d. disp.* 2. *controvers.* 8. *conclus.* 4. *n.* 15.

Erit ergo difficultas, quando Religiosus, aut Clericus non esset Prælatus, nec Sacrista, nec aliquo modo persona publica illius Communitatis: quo quidem casu admitto secundam sententiam asserentem, validam non esse electionem; nam universalis locutio omnes, & singulos comprehendit, nec aliquo modo est restringenda, nisi adsit ratio specialis restringendi, Marotus *cons.* 59. *col.* 1. Marta *de clausulis*, *q.* 4. *conclus.* 4. *mem.* 1. Barbosa *de clausulis usufrequent. clans.* 184. *n.* 1. quæ quidem ratio hic non adest, verum est eadem in tota Communitate, prout in singulis diximus *n.* 37. Ergo licet unus Clericus aut Religiosus de Communitate tantum aliquem induxerit ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, juramento, aut promissione interposita, valida non erit electio, præcipue cum Pontifex geminate, & enixe loquatur; quo quidem casu universalis locutio habet vim divisionis, & idem efficit, quasi de singulis loqueretur, Marotus *cons.* 43. *a n.* 19. Marta *d. claus.* 4. *n.* 3. Barbosa *d. claus.* 184. *n.* 3. idcirco in specie hæc Decretalis de uno Clerico, seu Religioso inducente ad electionem sepulturæ per votum, juramentum, aut promissionem, intelligenda est, & consequenter electio erit nulla. 38

Rursus est aliud dubium, an Decretalis ista intelligenda sit de Parocho, inducente testatorem, ut per votum, & juramentum, aut promissionem eligat sepulturam in sua Ecclesia. Et prima sententia negat; nam Decretalis ista facta est favore Parochorum, ne Parochiani inducantur ad eligendam alibi sepulturam, cum damno Parochialis Ecclesiæ; quod enim in favorem concessum est, nequit in damnum retorqueri, *l. Nulla juris ratio* 25. *ff. de legib. leg. Quod favore* 6. *C. de legib. c. Quod ob gratiam* 61. *de Regul. jur. n.* 6. Ergo Decretalis ista non ligat Parochos, quin potius valida erit electio; unde asserit hæc sententia, Parochum non solum posse inducere ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, sed in aliena, quia potest suo juri cedere, *leg. penult. C. de pact. cap. Suis*, *de testibus*. Tenet, dicens communem Bonacina *dict. disput.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. *proposit.* 2. *n.* 9. 39

Secunda sententia affirmat; nam, ut diximus, Parochus est caput suæ Ecclesiæ, & Rector illius; quare nomine ipsius inductionem facere videtur, & majori ratione ad hanc Decretalem observandam tenetur. Tum ratio fundamentalis illius, non est favor Ecclesiarum Parochialium, sed obviare periculis animarum, & scandalis populi Christiani: quæ quidem ratio versatur in Parochis, prout in aliis Clericis. Ergo debet etiam Parochus tenere, Phœbus *dec.* 8. *in fine*, Lavorius *d. tr.* 2. *c.* 31. *n.* 3. Barb. *offic. Parochi*, 3. *part. c.* 26. *n.* 38. Samuel. *dict. disput.* 2. *controvers.* 5. *concl.* 1. 40

Sed in hac difficultate dicendum, duobus modis posse inducere Parochum testatorem ad eligendam sepulturam in sua Parochia. Primo quando esset Parochianus illius. Secundo, quando alienus. In primo casu loquitur prima sententia, & satis probabilis videtur; nam in illa specie nihil aliud continet inductio, nisi conservationem juris Parochialis, & ut faciat actum licitum, & de jure necessarium, si sepulturam non eligat. Ergo non debet comprehendi casus iste in dicta Decretali. Tum cessant rationes illius, nempe animarum pericula, & scandala, quæ sæpe oriri solent, quando defunctus eligit sepulturam in aliena Parochia, aut in Monasteriis: quamobrem mens Pontificis videtur non esse hunc casum comprehendere, *cap. cessante*, *de Appellat.* 41

In secundo vero casu, quando Parochianus esset alienus, proculdubio electio sepulturæ erit nulla, & Parochus excommunicatione afficietur, si illum inducat ad eligendam sepulturam in propria Parochia; intrant enim rationes illius Decretalis, & est casus illius. Ergo electio erit nulla, & Parochus efficietur pœnis illius: quo in sensu recte procedit secunda sententia. 42

Illud denique antequam hinc habeamus, non prætermittendum, pacta, & conventiones factas de sepulturis, non cum testatore, sed inter ipsas Ecclesias, veluti Parochiales cum Monasteriis, vel inter ipsas Parochiales, hoc decreto non comprendi, sed validas existere, Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 14. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 214. *n.* 22. Samuel. *dict. disput.* 2. *controvers.* 8. *conclus.* 8. *n.* 25. Guttierez *dict.* 2. *par. cap.* 4. *n.* 12. 43

Electio sepulturæ committi valet alterius voluntati, ut de aliis causis piis commune est, Riccius 4. *p. res.* 294. *n.* 29. 44

Mar-

Marchetus *de Sepult. tit.* 38. §. 6. *n.* 151. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *n.* 6. Riccius *in Praxi fori, decis.* 663. Est tamen quæstio, an si aliquis commissarium designaverit, ut sibi eligat sepulturam, si vivente mandante, commissarius non eligat, possit id facere post ejus mortem? Prima sententia negat; nam morte mandantis expirat mandatum, *l.* 4. *ff. Locati, cum vulg.* Ergo si vivente mandante non eligat, postea eligere non poterit. Cæterum; nam mortuo mandante absque electione sepulturæ, statim jus acquiritur Parochiæ, ut ibidem sepeliatur. Ergo commissarius postea non poterit eligere sepulturam, Geminianus *in cap. Is qui* 3. *de Sepult. lib.* 6. Lapus *in c.* 1. *de Sepult. in* 6. sequitur Lavorius *d. c.* 11. *n.* 6.

45 Secunda sententia tenet contrarium, *ex leg. Utrum* 7. §. *Cum quidam, ff. de reb. dubiis*, ubi testator, tres hæredes instituit, & alterum gravavit, ut mortuo testatore, restituat illam hæreditatem alteri ex iis, cui sibi videbitur: & inquit Consultus, valere fideicommissum. Ergo similiter, valebit electio sepulturæ alteri commissa, post ejus mortem. Cæterum probatur; nam mandatum istud est exequendum post mortem mandantis: Ast mandatum, cujus effectus committitur necessario post mortem, non expirat morte mandantis, *c. fin.* § *fin. de test. in* 6. *l.* 38. *Tauri*. Ergo commissarius poterit sepulturam eligere post mortem mandantis, ut cum Ancharano probat Gutierez *d.* 2. *p. c.* 4. *n.* 10. Menochius *cons.* 60. *n.* 6. Spino *de test. gloss.* 2. *n.* 40. Samuel. *de Sepult. tract.* 1. *disp.* 6. *controvers.* 13. *n.* 7. Diana 5. *par. tract.* 3. *res.* 105. Marchetus *d. tit.* 38. §. 6. *n.* 151.

46 Tertia sententia est Praxis Archiepiscopalis Neapolitana *cap.* 76. *n.* 2. asserentis, commissarium post mortem mandantis eligere non posse sepulturam in præjudicium Ecclesiæ habentis antiquissimam consuetudinem sepeliendi eos, qui non elegerunt sepulturam. In hoc casu videtur per commissarium fieri non posse electionem post mortem, cum id ex simili consuetudine exclusum videatur.

47 In re enim dicendum videtur, quod si non adsit consuetudo ista, ut commissarius non possit eligere sepulturam post mortem mandantis, de jure loquendo, secundam sententiam esse admittendam; illa enim regula expedita est, ut quis possit per alium efficere, quod per se potest, *l. Qui per alium, ff. de regulis juris*. Cum ergo per se possit eligere sepulturam, ut post ejus mortem sortiatur effectus, idem poterit per alium percipere, ut fiat a commissario post ejus mortem; ex juris enim indulgentia, etiam post ejus mortem durat ejus voluntas. Cæterum in præsenti sepultura jam electa est a mandante, eo vivente; designatio vero illius tantum est commissa, & mandata commissario. Ergo quoties commissarius post mortem mandantis eligit sepulturam, designat mandatam a testatore, eo vivente. Ergo recte eligit etiam post mortem illius, ut tenent etiam Addit. Abbat. *in c. Et sic Christus, de jurejur.* Rub. *cons.* 5. Ancharanus *cons.* 214. Pasqualigus *dec.* 399. *n.* 3. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 8.

48 Ad electionem validam sepulturæ, non solum usus rationis requiritur, sed & debita ætas, nimirum pubertas, quæ in viro est quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim annorum, *cap. ult. de success. ab intest. cap. Licet* 4. *de Sepult. in* 6. Idque etiam si pubes sit filiusfamilias, etsi de jure communi testari non possit, quod majori ratione admittendum in nostro Regno, ubi filiifamilias testantur, si puberes fuerint. *l.* 5. *Tauri, leg.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* Gutierez *Pract. lib.* 2. *qu.* 19. quare pubes filius sibi eligere potest sepulturam, Trullench *dict. c.* 9. *dub.* 5. *n.* 4. Medicis *de Sepult.* 1. *p. qu.* 8. *a n.* 1. Antonellus *d. lib.* 1. *c.* 12. §. 4. *n.* 47. Parladorius *d. differ.* 66. *n.* 2. §. 1. Passerinus *d. inspect.* 4. *n.* 264.

49 Sed quid si pubes filiusfamilias moriatur, sepultura non electa, an pater ipsius possit illam eligere, ut suus filius in ea sepeliatur? Et affirmandum videtur; nam pater habet curam paternam in temporalibus, ad quæ etiam competit cura corporis defuncti, ut sepeliatur. Ergo poterit illius sepulturam eligere, si ipse non eligat. Verum contrarium est tenendum, nisi adsit consuetudo, *ex d. c. Licet* 4. *de sepultur. lib.* 6. ubi clare decisum est, quod si filius pubes decedat, non electa sepultura, sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in Parochiali. Ergo cum de jure decisum sit ubi in hoc casu filiusfamilias est sepeliendus, neutiquam pater poterit pro illo eligere sepulturam. Cæterum ratione probatur, quia ex eo quod filiusfamilas potuisset eligere sepulturam, & non eligit, videtur elegisse illam, aut in sepulchro Majorum, si illud habuisset, aut in Parochiali. Cum ergo jam electam habeat sepulturam, nequit a patre eligi, Farinacius *in d. c. Licet, n.* 2. & 3. Samuellius *de sepult. d. disp.* 6. *controv.* 10. *a concl.* 1. Marchetus *d. tit.* 38. §. 6. *n.* 141. Passerinus *d. inspect.* 4. *n.* 270.

50 De impuberibus tamen illud scitum est, eligere non posse sepulturam, nisi malitia suppleret ætatem; tunc enim possent eam eligere absque consensu patris, quia puberibus comparantur, Medicis *d. q.* 8. *n.* 1. Lavorius *d. tit.* 2. *c.* 11. *n.* 109. Aut quando impubes sepulturam elegerit, & pubes factus ratificaverit, ut in professione decisum *in cap.* 1. *de Reg.* Medicis, *dict. n.* 1. Lavorius *n.* 110.

51 Est tamen dubium, an pater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia affirmat; nam pater potest pro filio impubere facere testamentum, & per substitutionem pupillarem de rebus illius disponere. Ergo etiam sepulturam eligere, ut tenuerunt Hostiensis, & alii antiqui, Portell. *tom.* 2. *Mor. casu* 68. *a n.* 1.

52 Secunda sententia asserit, posse patrem sepulturam eligere per filio impubere vivente, non autem defuncto, ob fundamentum prioris sententiæ, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum in una Flugenicosi, 27 Octobris 1587. quam refert, & sequitur Diana 5. *p. tract.* 3. *res.* 107.

53 Tertia sententia communis asserit, patrem pro impubere filio non posse eligere sepulturam, nisi adsit consuetudo legitime præscripta, prout expresse probat textus *in d. cap. Licet*. & ducitur ratione; nam licet pater possit pro filio impubere disponere, faciendo testamentum de rebus temporalibus, non tamen de spiritualibus, prout est electio sepulturæ: quapropter, nisi adsit consuetudo in contrarium, nequit pater pro filio impubere sepulturam eligere. Sylvester *verbo Sepultura, q.* 7. Navarrus *cons.* 2. *de Sepulturis*, Parladorius *d. different.* 66. *c.* 1. *n.* 14. Barbosa *de Universo, lib.* 2. *c.* 10. *n.* 28. Genuensis *in Praxi c.* 76. *n.* 4. Marchetus *d. tit.* 38. §. 6. *n.* 141. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 31. *diffic.* 2. *n.* 2. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 5. Layman *in Summa lib.* 3. *tract.* 5. *c.* 10. *n.* 5. Sperelius *dec.* 89. *n.* 3. Passerinus *d. inspection.* 4. *n.* 270.

54 In hoc dubio adnotandus est in primis P. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 214. *n.* 12. asserens, patrem posse eligere sepulturam pro filio impubere, nisi consuetudo adsit in contrarium. Verum Doctor ipse æquivocationem recepit, dum *ex cap. Licet*, quod citat, talem accepit propositionem; nam textus ille contrarium decidit, nempe posse patrem pro filio impubere sepulturam eligere, si ad id adsit consuetudo; unde textus ille pro regula dat, quod si consuetudo deficiat, non posse patrem pro impubere filio sepulturam eligere: quapropter Pater Molina æquivocationem recepit, nec recte scripsit, & animadvertit, Sperelius *d. decis.* 89. *n.* 4.

55 Hac facta suppositione, dico in specie consuetudinem prospiciendam esse, quæ si sit, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere, id esse absque controversia admittendum, ut decisum est *in d. c. Licet*. Verum, ut advertit Villalobos *d. difficult.* 2. *n.* 4. consuetudo ista apud omnes recepta est, quod quidem non est solo suo dicto admittendum; nam ut alibi diximus, uni Doctori asserenti de consuetudine, credendum non est: quamobrem erit concertatio, quando nulla adsit consuetudo. In qua quidem specie textus *in d. c. Licet*, asserit patrem non posse eligere sepulturam pro filio impubere. Ast in contrarium sunt duæ declarationes Cardinalium, quarum unam scripsimus *n.* 52. & alteram absolute in tenentem refert Barb. *d. c.* 10. *n.* 28. *vers. Novissime*, 20. *Jan.* 1640. Marchetus *d.* §. 6. *n.* 148.

56 Verum in re considero, duobus modis posse patrem pro filio impubere sepulturam eligere: aut quando fecit testamentum pro filio, scilicet faciendo suum, & insimul disponendo de rebus filii impuberis per pupillarem substitutionem; quia tunc dispositio illa est quasi pars, & sequela testamenti paterni, idque in vita ipsius filii. *Liberis* 6. *Instit. de pupillar. substit. l.* 2. §. *Prius*, & §. *Quisquis, l. Si quis cum* 16. §. *fin. l. Quia plures* 38. *ff. de vulg. & pupill. substit. leg. penult. ff. Quemadmodum testamenta aperiantur, leg.* 16. *ad fin. tit.* 5. *par.* 6. Et in hoc casu assero, etiam posse eligere sepulturam filii impuberis, si intra ætatem pupillarem decedat, etiamsi consuetudo non sit. Ducor; nam in hac specie non loquitur textus *in dict. cap. Licet*, nisi quando pater simpliciter, nullo facto testamento, vellet eligere sepulturam filii impuberis, quod est diversum. Deinde, nam quando pater facit proprium testamentum, & tanquam filii impuberis, tunc a jure ei præstatur facultas faciendi testamentum filii, utpote si filius fecisset, *l. Patris & filii* 20. *ff. de vulgar. & pupill. subst. l. Paterfamilias* 13. *de Privilegiis cred.* Ast filius in suo testamento potest sibi eligere sepulturam. Ergo similiter pater, si faciendo suum testamentum faciat testamentum filii impuberis.

57 Sed dices, hanc facultatem datam esse a jure patri in rebus temporalibus, non pro spiritualibus, ut est electio sepultu-

pulturæ, ut admittit tertia sententia *n.* 53. Ergo licet pater possit cum suo testamento facere testamentum filii, non tamen poterit eligere sepulturam. Sed respondetur, electionem sepulturæ esse partem ultimæ voluntatis, Medicis *d. quæst.* 8. *n.* 1. Ergo cum ultima voluntas impuberis commissa est patri, quando suum facit testamentum, inde est, ut jus ipsum ei committat electionem sepulturæ impuberis, etiamsi electio sit spiritualis Confirmo discursum; nam hæc facultas, ut pater possit testari pro filio impubere, non solum est de Jure Civili, sed & de Jure Canonico, *c. Raynutius* 17. *cap. Raynaldus* 18. *de test.* Textus clarus *in c. Si pater* 1. *de testament. in* 6. Ergo cum Jus Canonicum hanc facultatem dederit patri, ut testetur pro filio, consequenter fecit illum capacem, non solum disponendi de rebus temporalibus, sed & de spiritualibus, de quibus disponere poterat filius per suam ultimam voluntatem; ex eo enim quod committit patri ultimam voluntatem filii, committit spiritualem electionem sepulturæ, ut partem illius. Ergo bene poterit pater, quando fecit testamentum filii impuberis, sepulturam illius eligere, ut si intra pupillarem ætatem moriatur, ibidem sepeliatur.

58 Si vero pater suum non faciat testamentum, nec filii, ut sequelam illius, nequit sepulturam eligere. Et probatur; nam patri non committitur filii sui impuberis ultima voluntas, nisi quando fecit propriam testamentum, ut bene advertit Pichardus *in d. §. Liberis* 6. *Inst. de pupillar. an.* 5. Gomez *var. tom.* 1. *c.* 4. *n.* 2. ubi Ayllon *n.* 4. Fusarius *de subst. pupill. quæst.* 318. Tuschus *litt. S. conclus.* 822. Ergo si simpliciter absque ullo facto testamento pater velit eligere filii sui impuberis sepulturam, neutiquam poterit.

59 Unde ad concordiam reduci possunt textus *in dict. cap. Licet*, & declarationes Cardinalium, nempe ut declarationes intelligantur, quando in vita impuberis pater faciens testamentum, etiam fecerit filii testamentum, ut in terminis videtur intelligenda declaratio facta 27. Octobris, relata *n.* 51. & admittit Sperellus *dict. decis.* 89. *n.* 5. Textus vero *in c. Licet*, sit intelligendus quando simpliciter vellet pater pro filio impubere sepulturam eligere.

60 Si vero consuetudo adsit, ut pater pro filio impubere eligat sepulturam, non solum id intelligas de filio in patria potestate existente, verum etiam de emancipato, Medicis *dict. quæst.* 8. *n.* 7. quod idem est dicendum de adoptivo, dummodo decedat, vivo patre, quia sub ejus cura, & potestate est, *l.* 1. *ff. de adopt.* Medicis *ubi proxime*, *n.* 8. Samuellius *dict. disp.* 6 *controvers.* 9. *conclus.* 4. Marchetus *dict. §.* 2. *n.* 141. & probabiliter extendunt aliqui ad filios naturales, & spurios, Samuellius *dict. disp.* 6. *controv.* 9. *per tot.* Passerinus *d. inspect.* 4. *n.* 272.

61 Est tamen dubium, an hac existente consuetudine, mater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia negat; nam similitudo se fundat in patria potestate, quam mater non habet in filios, *§. Feminæ. Instit. de adopt. §. Cæteri, Instit. de hered. qualit. & different. leg. Illud.* 4. *§. Ad testamenta, ff. de bon. possess. contra Tabul.* Ergo similis consuetudo non est extendenda ad matrem, ut possit eligere sepulturam filii impuberis. Cæterum hæc consuetudo est juris correctoria, quatenus asserit, filium impuberem debere sepeliri in Parochia, aut in sepulchro Majorum, & consequenter non extendenda, Ubaldus *d. cap.* 11. *n.* 4. Ergo non est extendenda ad matrem, ut possit eligere sepulturam pro filio impubere, Gencius relatus a Geminiano *in dict. cap. Licet*, *n.* 5. Ubaldus *dict. n.* 4. Praxis Archiepiscopalis *c.* 16. *n.* 4. Medicis *q.* 9. *n.* 23.

62 Secunda sententia contrarium tenet; nam hæc consuetudo non fundatur præcise in patria potestate, sed in cura, & diligentia parentum erga filios, ne insepulti remaneant, aut cum minori decentia sepeliantur; quamobrem mater, sicut pater, consuetudine existente, poterit pro filio impubere eligere sepulturam. Rursus consuetudo ista non est juris correctoria, sed tantum a jure exorbitans, quæ ex identitate rationis extensionem recipiat, Olaschus *dec.* 120. *n.* 4. *& decis.* 22. *n.* 9. Menochius *de adipiscend. remedio* 4. *n.* 24. Farinacius *in Fragment. verbo Extensio*, *n.* 123. Ergo consuetudo ista extendenda est ad matrem. Unde Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium 20. Januarii 1640. decrevit, posse parentes pro filiis minoribus sepulturam eligere, in qua non solum comprehenditur pater, sed etiam mater, Franchis *in dict. c. Licet*, *n.* 3. Molina *dict. disput.* 114. *n.* 12. Sà *verbo Sepultura*, *n.* 11. Laym. *dict. lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 12. *n.* 5. Mancinus *in Praxi visitand. infirm. in ordin. ad sepultur. dub.* 16. Sperellus *dict. decis.* 89. *n.* 6. Marchetus *dict. §.* 6. *n.* 146.

63 In hoc dubio consuetudo ista est valde contemplanda; debet enim esse uniformis, & per quadraginta annos præscripta, nec debet esse particularis alicujus Ecclesiæ, Sperellus *dict. decis.* 89. *num.* 26. Marchetus *dict. §.* 6. *n.* 147. Passerinus *dict. inspect.* 4. *n.* 273. Tum prospiciendum ad quid se extendat; nam potest esse recepta etiam quoad matres, quando absentes sunt mariti, aut mortui; quo quidem casu, etiam matres possunt sepulturas filiorum impuberum eligere ex vi illius consuetudinis, quæ quidem rationabilis est; nam ad curam parentum pertinet filios suos sepelire; & sepulchro mandare ex pietate, & charitate, non solum christiana, sed & naturali, Geminianus *in d. cap. Licet*, ut refert Sperellus *d. decis.* 89. *n.* 8. Trullench. *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 6.

Si vero consuetudo ista in matribus admissa non est, 64
sed tantum in patribus, difficultas stat, an extendi possit ad matres. Et si electio fiat a matre singularis sepulturæ ad filium sepeliendum in propria Parochia, facile consuetudo illa est protrahenda, quia parvum præjudicium infert Parochiæ, & non est dicenda consuetudinis extensio contra jus, sed juris conformis, hanc ob rem facillime admittenda. Si vero electio fiat extra Parochiam, admitto primam sententiam; nam consuetudo illa opponitur juri neganti patri electionem sepulturæ filii impuberis, *cap. de Uxore* 6. *§. fin. de sepultur. cap. Licet* 4. *eodem tit. lib.* 6. ne præjudicium fiat Ecclesiis Parochialibus. Ergo non est extendenda ad matrem, quoties simile præjudicium sequitur eligendo sepulturam extra Parochiam. Cæterum licet hæc consuetudo fundetur in cura parentum, ut diximus, & tenet Samuellius *dict. disput.* 6. *controvers.* 9. *n.* 6. & ideo rationabilis videatur; non tamen erit rationabilis, quando est extendenda ad aliam personam cum gravi tertii præjudicio. Ergo minime est extendenda consuetudo ista ad matrem, quando non est in usu, sicut nec ad patrem pertinet eligere sepulturam filii impuberis, quando in usu, & consuetudine non est.

Sed dices, Sacram Congregationem, relatam *n.* 51. 65
id parentibus concessisse, quam etiam refert Barbosa *in summa, Collect.* 672. *n.* 14. Sed respondetur, declarationes Cardinalium, licet sint magnæ authoritatis, jus tamen non facere, ut alibi diximus; Præterquam quod potest hæc declaratio intelligi supposita consuetudine, ut non solum pater, sed etiam mater possit eligere sepulturam minorum: quo quidem casu recte procedit.

Avus pro nepote nequit sepulturam eligere, quia in 66
odiosis nepotes appellatione filiorum non veniunt, Medicis *dict. quæst.* 8. *n.* 12. Ubaldus *dict. cap.* 11. *n.* 5. Trullench *dict. dub.* 1. *n.* 6. Nec filius pro patre etiam furioso, Riccius 4. *par. resol.* 294. *n.* 37. Medicis *d. q.* 8. *n.* 25. Marchetus *d. §.* 6. *num.* 153. Et ratio clara est, quia hæc facultas, consuetudine existente, concessa est patri respectu filii, non econtra.

Est tamen dubium breviter resolvendum, an amicus pro amico possit sepulturam eligere. Affirmarunt aliqui, quia amicus est alter ego, & amicitiæ est multum deferendum, *l. fin. C. de Castrens. pecul. lib.* 12. Tiraq. *de pœnis temperand. causa* 23. Ergo si adsit consuetudo, poterit amicus pro amico sepulturam eligere, Glossa *in d. c. Licet* 4. *de sepultur.* Verbo *Vel in Parochiali*, ubi Franchus *n.* 3 Gratianus *discept. tom.* 1. *c.* 94. *n.* 80. Passerinus *d. inspect.* 4. *n.* 286.

Sed in contrarium est communis tenenda sententia; quia 67
aut amicus est pubes, & tunc electio sepulturæ est personalissima, nec ad alium transit; si vero impubes, solida non est amicitia, & unio voluntati, cum per imbecillitatem ætatis fragilis censeatur. Ergo nullum est fundamentum, ut possit amicus pro amico sepulturam eligere. Nec si adsit consuetudo; potuit recte introduci, quia cura defuncti ad consanguineos pertinet, non ad amicos, Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 6. Barbosa *ad textum in cap.* 1. *de sepult. in* 6. *n.* 6. Pasqualigus *decis.* 396. *n.* 4. Samuellius *d. disp.* 6. *controv.* 8. *per tot.*

Nec fundamenta contraria alicujus ponderis sunt; nam 68
amicus est alter ego in voluntatis affectu, non in jurium participatione, & quamvis in jure multum deferatur amicitiæ, non vero ad hanc electionem, quæ personalissima est, Samuellius *dict. controv.* 8. *num.* 12.

Nec frater pro fratre potest eligere sepulturam, licet 69
major fuerit, & defunctus impubes, quia id tantum concessum est patribus, Medicis *dict. quæst.* 8. *n.* 24. Marchetus *d. §.* 6. *n.* 157. Barbosa *in cap.* 1. *de sepult. n.* 6. Tondutus *tom.* 1. *cap.* 114. *num.* 13.

Quid vero si consuetudo sit, ut hæ personæ de jure inter- 70
dictæ eligere sepulturam, eam eligant, veluti frater pro fratre, avus pro nepotibus. Et asserunt multi, validam esse, &

exe-

exequendam; nam in funeribus multum valet coosuetudo, & in specie rationabilis videtur, cum in coojunctione sanguinis funderur, Belletus *Disquisit. Cleric. 1. part. de Clerico debit. §. 3. n. 18.* Diana *5. par. tract. 3. n. 108. vers. Notandum*, Samuel. *d. disp. 6. contr. 6. per tot.*

71 Sed tamen contrarium verius censeo; nam consuetudo laicorum non potest directe, aut indirecte præjudicium Ecclesiis inferre; quod quidem non leve sequitur, si facile consuetudine istæ admitterentur. Tum etiam probatur *ex dicto cap. Licet*, ubi solum in patribus respectu filii impuberis admittitur consuetudo ista. Ergo quia in aliis irrationabilis fuisset: nec sanguinis conjunctio est alicujus ponderis, quia respectu hujus electionis solum consideratur conjunctio patris, Riccius *1. par. resolut. 577. n. 1.* Marchetus *dict. §. 6. n. 160.*

72 Tutor nequit eligere sepulturam suo pupillo, cum sit materia odiosa, & ad alias personas non extendenda, Bursatus *vol. 3. consilio 126. n. 18.* Belletus *d. §. 3. n. 18.* Barbosa *in cap. 1. de sepult. n. 6.* Passerinus *d. inspect. 4. n. 282. & 3. seqq.* Sed est difficultas, an id fieri possit in Ditionibus ubi adest consuetudo, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere? Et aliqui affirmarunt, quia tutor est loco patris, & non solum ad res datur, sed etiam ad personas. Ergo ad tutorem facienda est extensio, ut posit pro pupillo eligere sepulturam, Barbosa *in dict. cap. 1. de sepult. n. 6.* Diana *d. 6. par. tract. 2. resolut. 108. vers. Notandum*, Samuellius *d. disp. 6. controv. 7. per tot.* qui *conclus. 6.* idem affirmat, licet ista consuetudo non adesset.

73 Hæc ultima pars Samuellii communiter non admittitur; nam licet cura patris transeat ad tutorem, ut cum Paludano, & Soto advertit Azorius *Inst. Moral. 1. par. lib. 8. c. 25. quæst. 9.* cum tamen nequeat ipse pater pro pupillo eligere sepulturam, nisi existente consuetudine, *ex dict. c. Licet*, & probanda, Ludovisius *decis. 276. n. 1.* Tondutus *tom. 1. quæst. beneficial. c. 94. n. 8.* nec ipse tutor poterit. Tota ergo relinquitur difficultas, si consuetudo adesset, ut patres eligant sepulturam, an possit extendi ad tutorem? Et negandum videtur; nam cura ista eligendi sepulturam, tantum ex consuetudine concessa est patribus, speciali ratione arctissimæ sanguinis conjunctionis, & propter naturalem affectionem ad filios. Ergo non est extendenda ad tutorem, in quo hæ causæ non urgent. Cæterum cura Tutoris versatur circa temporalia rerum, & personæ pupilli; non vero ad spiritualia, in quibus nec patria potestas viget, *c. de Iud. in 6.* Electio autem sepulturæ sacræ est quid spirituale, personalissimum propriæ personæ. Ergo nequit consuetudo ista extendi ad tutorem, neque ad ejus curam, præcipue cum sit res ista committenda post mortem pupilli, ubi jam cura cessavit. Denique consuetudo ista est contra Ecclesiam Parochialem habentem ad sepulturam suam intentionem fundatam, ut jam diximus, Riccius *1. par. decis. 215. a n. 4.* Lavorius *dict. tit. 2. cap. 12. n. 54.* quapropter restringenda est, & non extendenda ad mores pupillorum, Medicis *d. q. 8. n. 26.* Sperellus *d. decis. 89. n. 33.*

74 De servo vero illud est expeditum, quod si pubes fuerit, possit eligere sepulturam, quia dominus in spiritualibus non habet potestatem in servos, Sylvester *verbo Sepultura n. 6.* Si tamen impubes fuerit, pro eo a domino fieri electionem posse, communis est sententia, quia dominus comparatur ad servum, sicut pater ad filium. Ergo sicut pater potest eligere sepulturam pro filio impubere, ita dominus pro servo, Medicis *dict. quæst. 8. n. 9.* Barbosa *in c. 1. de sepulturis, n. 6.* Pasqualigius *decis. 392. n. 2.* Lavorius *d. tit. 2. cap. 11. n. 156.* Samuellius *tract. 1. disp. 5. controv. 1. a conclus. 8.*

75 Doctores isti absolute ponunt hanc doctrinam, non facta mentione alicujus consuetudinis. Excipio tamen Barbosam, qui loquitur supposita consuetudine, ut pater possit eligere sepulturam pro filio impubere: quo casu extendenda est hæc consuetudo ad dominum respectu servi. Verum in nostris fundamentis contrarium teneo, ut de matre, & aliis diximus.

76 Uxor potest libere sepulturam eligere, *cap. De uxore 6. de sepultur. cap. Is quis 3. §. fin. de sepultur. lib. 6.* Ast considerandum, duobus modis posse eligere, nempe per ultimam voluntatem, & tunc consensus viri non est necessarius; si tamen per contractum eligat, aliter est dicendum, præcipue de jure nostro Regio, ubi uxoribus interdictum est, ne aliquo modo contrahant absque viri licentia, *l. 55. Tauri l. 2. tit. 3. lib. 5. Recopilat.* quapropter primo in casu, inconsulto marito, eligere poterit sepulturam, secus in secundo, Valensis *in Parat. ad tit. de Sepulturis, §. 3. n. 2.* Spino *de testament. gloss. 2. n. 41.* Pasqualigius *decis. 381. n. 303.* Trullench *dict. c. 9. dub. 5. n. 7.* Sperellus *decis. 88. n. 18.* Samuellius *disp. 5. controv. 2. conclus. 1.* Passerinus *dict. inspect. 4. n. 263.*

Episcopus potest sibi eligere sepulturam in alia Ecclesia, quam Cathedrali, *cap. Bona 12. quæst. 2. cap. Apostolico, de Donat.* Parladorius, *dict. different. 66. §. 1. n. 5.* Medicis *d. q. 8. n. 11.* Quod idem asserit de Abbatibus, quia habent velle, & nolle, *cap. Si Religiosus 27. de elect. in 6.* dummodo non recognoscant Superiorem, nisi Papam, Armilla *verbo Sepultura, n. 6.* Medicis *n. 12.* Verum est aliqua difficultas, an Abbas possit eligere sepulturam pro Religioso? Et affirmavit Rodriguez *q. Regul. tom. 3. q. 60. art. 1.* Capponi *tom. 5. discept. 325. n. 17.* quia pater potest eligere sepulturam pro filio. Ergo & Abbas pro Religioso. Sed Sanchez *in Summa, tom. 2. lib. 6. cap. 13. n. 6.* tenuit contrarium; nam pater de jure id non habet, sed ex vi consuetudinis legitime præscriptæ; quare de jure nequit Abbas pro Religioso eligere sepulturam, Medicis *d. q. 8. n. 27.* 77

Est tamen aliud dubium, an Prælati Religionum possint sibi eligere sepulturam? Prima sententia asserit, tantum id concedendum Generalibus; nam cum ipsi immediate subjiciantur Pontifici, habent velle, & nolle, quapropter poterunt eligere sepulturam; secus vero alii Prælati inferiores, qui cum Generalibus subjiciantur, nec velle, nec nolle habent, Armilla *verbo Sepultura, n. 6.* Sylvester *eodem verbo, quæst. 6.* 78

Sed tamen communis sententia id extendit ad omnes Prælatos, quia isti alios Religiosos subditos habent, & in spiritualibus in quamplurimis casibus habent velle, & nolle. Ergo similiter in electione sepulturæ, Rodriguez *qu. Regul. tom. 3. quæst. 60. art. 1.* Sanchez *dict. lib. 6. cap. 14. n. 7.* Palao *3. part. Oper. Moral. disput. 4. §. 8. punct. 13. num. 2.* Pasqualigius *decis. 384. nu. 3.* Samuellius *tract. 1. disput. 4. controvers. 8. conclus. 2.* Capponi *d. discept. 325. a num. 21.* 79

Prima tamen sententia mihi magis placet, ex decisione textus *in cap. fin. de sepultur. lib. 6.* ubi generaliter loquendo, omnibus Religiosis interdicitur eligere sepulturam, nisi agant in remotis: & rationem dat textus, quia non habent velle, nec nolle; qui quidem textus libet intelligi de omnibus, etsi Prælatis, dummodo alteri subjiciantur, prout sunt isti Prælati inferiores Regulares. Et ratio est, quia isti, etsi sint Prælatis, adhuc remanent Religiosi, & sub præcisa obedientia suis Superioribus præstanda. Ergo ad electionem sepulturæ non habent velle, nec nolle. Et quamvis in aliquibus habeant velle, & nolle, id est quando ex Regula, aut suis Constitutionibus eis est concessum, non vero in electione sepulturæ, circa quam omnibus Religiosis nolle, & velle de jure interdictum est *in d. cap. fin.* 80

Illud vero observandum, ut si ex secunda sententia aliquis Regularis Prælatus sepulturam elegerit, & postea deponatur, aut Prælaturæ renunciaverit, non sepelietur in sepultura electa, quia ad id inspicitur tempus mortis, non vero electionis, Medicis *dict. quæst. 8. num. 12. in fin.* Rursus Generalem posse hanc electionem irritare, explorati juris est, si fiat ante mortem eligentis, secus si postea, quia actus jam est consummatus, Samuellius *dict. controver. 8. conclus. 2. n. 8* Capponi *d. discept. 325. a n. 22.* 81

Religiosi alteri sepulturam eligere non possunt, nisi in remotis agant, & nequeant ad Monasterium adduci, jam ita est decisum *in dict. cap. fin.* ubi Glossa *in fin.* Navarrus *commen. de Regularib. num. 33.* Layman *in Summa, lib. 3. Summæ, tract. 5 cap. 12. num. 6.* Barbosa *de offic. Paroch. 3. par. cap. 26. num. 30.* Riccius *in Praxi, 4. par. resolut. 293. n. 39.* Attamen si fuerint assumpti ad Cardinalatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel ad aliam extraordinariam Dignitatem, sepulturam possunt eligere, quia jam habent velle, & nolle, prout status ipse requirit, Rodriguez *tom. 3. quæst. 60. art. 2.* alter Rodriguez *in Compend. resolut. 128. n. 16.* Pellizarius *in Man. tom. 2. tract. 8. cap. 50. n. 130.* Capponi *d. discept. 325. n. 28.* 82

Novitius vero recte sepulturam eligere valet, quia textus *in dict. c. fin.* solum loquitur de Religiosis professis, nec in odiosis intelligitur Religiosus, Sanchez *dict. lib. 6. c. 14. n. 9.* Medicis *dict. quæst. 8. n. 14.* Diana *5. par. tract. 3. resol. 109.* Quod idem est dicendum de Conversis, & Tertiariis in communitate non viventibus, Medicis *dict. quæst. 8. n. 15.* Capponi *dict. discept. 325. a n. 40.* Antonellus *dict. lib. 1. cap. 12. §. 4. n. 64.* 83

Sed quid de Religioso, qui ob patrata facinora a Religione expellitur? Et asserendum videtur, eligere posse sepulturam, quia in multis habet velle, & nolle, donec a Superioribus revocetur, & ita relinquitur quasi Religio- 84

sus non esset, Pellizarius *tom. 2. tract.* 8. *c.* 3. *n.* 132. Capponi *d. discept.* 315. *n.* 39.

85 In calce tamen hujus capitis necessario apponendum, quomodo electio sepulturæ probetur? Et certum est probari per testamentum, codicillum, scripturam, vel testes, etiamsi electio fiat in Ecclesiis Regularium, ut declaravit Sacra Congregatio. Refert Lavorius *d. tit.* 2. *cap.* 11. *n.* 121. Antonellus *d. c.* 12. §. 4. *n.* 42. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedrali, cap.* 17. *n.* 106. Marchetus *d. tit.* 38. §. 10. *n.* 190. Bonacina *dict. disp.* 3 *q.* 2. *punct.* 3. *n.* 10.

86 Est tamen dubium, an si testamentum, seu codicillus sit invalidus, probet electionem sepulturæ? Et negandum videtur; nam hæc electio est contra Ecclesias Parochiales. Ergo debet probari ex testamento valido, & codicillo, alias in præjudicium tertii non sustinebitur. Unde Samuellius *disp. 6. controvers.* 12. *conclus.* 2. scripsit esse necessarium, ut testamentum hoc, seu codicillus sit validus in foro externo, ut in præjudicium Ecclesiarum Parochialium talis electio probetur.

87 Verum in contrarium est communis sententia; nam ad electionem sepulturæ sufficit, ut constet de voluntate testatoris, sive sit expressa, aut tacita, Guido Papæ *decis.* 544. Marchetus *dict. n.* 190. Ergo etiamsi testamentum, aut codicillus fuerit invalidus, dummodo constet de voluntate eligentis, erit sustinenda talis electio, maxime in foro conscientiæ, Viguerius *in introduct. ult. volunt. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 22. Rota *in noviss.* 3. *par. decis.* 74. Pasqualigius *decis.* 401. *n.* 2. Lavorius *dict. c.* 11. *n.* 18. Antonellus *dict.* §. 4. *n.* 42. Diana 5. *par. tract.* 3. *resol.* 106. Samuellius *d. disp.* 6. *controv.* 12. *conclus.* 1.

88 Hæc doctrina admittenda est, verum eget explicatione; nam duobus modis potest testamentum invalidum esse, aut quando est profanum, aut quando est pium: quod idem dicendum est de codicillo, si enim testamentum, aut codicillus est invalidus, quia est profanus, & non habet solemnitates necessarias de jure, verum validum sit his requisitis de jure ad testamentum pium, veluti duobus testibus, aut testibus fœminis, tunc probat electionem sepulturæ: & ratio est; nam electio sepulturæ causa est pia, Samuellius *dict. disp. 6. controvers.* 11. *n.* 8. Marchetus *dict.* §. 10. *n.* 193. Ergo debet sustineri, si habeat testamentum, aut codicillus solemnitates necessarias ad testamentum, seu codicillum pium. Quo in sensu loquuntur DD. relati *num. antecedent.*

89 Erit ergo quæstio, quando testamentum, aut codicillus non habeat requisita necessaria ad pias causas, sed tantum subscriptionem ipsius testatoris: & in hoc casu inquiunt Doctores, in foro conscientiæ electionem sepulturæ valere, non vero in foro externo; nam cum agatur de præjudicio Ecclesiæ Parochialis, in qua est sepeliendum cadaver, cessante electione, necessaria est probatio per testamentum, aut codicillum validum his requisitis necessariis, saltem quoad pias causas, ut tenent Samuellius relatus *n.* 85.

90 Sed contrarium tenet Marchetus *d.* §. 10. *n.* 202. *vers. Sed ego*, quia electio sepulturæ est causa pia, quapropter testamentum, aut codicillus eam continens, sustinebitur ex sola subscriptione, aut quod constet de illius dispositione, quod fieri potest per testes. Ergo licet præjudicium inferatur Parochiæ, talis electio sustinebitur, & sufficienter probabitur, Lavorius *d. cap.* 11. *n.* 18.

91 Hæ sententiæ contrariæ non sunt, sed facile ad concordiam rediguntur, nempe quando hæc secunda asserit, probationem aliunde esse petendam, quam ab ipso testamento, seu codicillo, nempe per testes; quare prima intelligenda, si probatio tantum fieret per ipsum testamentum, seu codicillum; ast secunda fieret probatio per ipsum, & testes.

92 Rursus quoad probationem per testes, necessarii sunt duo, quia agitur de Ecclesiæ Parochialis præjudicio, Lavorius *dict. c.* 11. *n.* 18. Pasqualigius *dict. decis.* 401. *n.* 8. Quæ quidem probatio sufficit, si fiat per duos testes, etiam singulares; nam licet deponant de diverso tempore, attamen contestes sunt in electione sepulturæ, Guido Papæ *decis.* 544. Mascardus *conclus.* 1297. Pasqualigus *decis.* 404. Lavorius *dict. cap.* 11. *n.* 19. Samuellius *dict. disp. 6. controvers.* 11. *per tot.* Antonellus *dict.* §. 4. *n.* 42. Bonacina *dict. punct.* 5. *n.* 10. Si tamen varii sunt testes, quia unus deponit de uno loco, & alter de altero, conjecturis standum est, Lavorius *dict. cap.* 11. *n.* 20. Urrutigoyti *dict. cap.* 17. *n.* 106.

93 Sed an si testes sint consanguinei, vel domestici, electio sepulturæ probetur? Affirmate videtur Samuel *d. disp. 6. controvers.* 12. *n.* 12. sed negat Marchetus *d.* §. 10. *n.* 194. qui testes isti non sunt idonei ad pias causas, *c. Cum esses* 10. *cap. Relatum* 11. *de testam.* Ergo nec ad probandam electionem sepulturæ. Sed in hac difficultate recolenda sunt, quæ scripsimus *lib.* 1. *cap.* 6. *a n.* 1.

Illud tamen ab aliquibus receptum est, ut sola Confessarii attestatio sufficiat ad probandam electionem sepulturæ; nam cum testator animam suam ponat in manibus Confessarii, non solum censendus est, ut testis, sed executor, Molfesius *in Summa, tom.* 1. *tract.* 13. *c.* 8. *n.* 12. Diana 5. *p. tract.* 3. *resol.* 106. Lavorius *d. c.* 11. *nu.* 20 Lauretus de Franchis *in controvers. inter Episcop. & Regul.* 2. *par. quæst.* 64. *n.* 5. Samuellius *dict. controvers.* 13. *nu.* 10. Marchetus *dict.* §. 10. *n.* 195. 94

Hæc doctrina absolute admittenda non est, sed quando Confessarius sit ita persona gravis, docta, & timorata, ut magna fides ei adhibenda sit, & quæ nullum commodum inde perciperet, alias in sua Ecclesia, vel Monasterio electio fiat, credo solam hanc attestationem non sufficere. Verum in hoc valet plurimum consuetudo, de qua Antonellus *d.* §. 4. *n.* 42. *in fin.* 95

CAPUT X.

Quibus denegantur sepultura Ecclesiastica?

SUMMARIUM.

Infideles, pagani, & alii sacrum Baptismum non recipientes, sacra sepultura privantur, & si de facto sepeliantur, exhumantur, n. 1.

Infantes, licet habeant patres Christianos, nisi fuerint baptizati, in sacra sepultura non sepeliuntur; si vero in ventre matris simul cum matre decedant, cum illa sepeliuntur. Si dubitatur, an fœtus vivat, scinditur mater. num. 2.

Si infans fuerit tantum baptizatus in umbilico, aut in capillis, an sit sepeliendus in sepultura Ecclesiastica? Negavit Marchantius. Affirmant alteri, num. 3.

Explicatur hæc doctrina, & quando Baptismus est validus probabiliter, infans in sepultura Ecclesiastica est sepeliendus, sicut & admittitur ad alia Sacramenta absque præjudicio tertii, n. 4.

Fit replica, an infans in utero matris possit valide baptizari? Negant aliqui, alteri affirmant. Admittuntur, & consequenter sic baptizati ad sacram sepulturam, num. 5.

Explicatur textus in c. Qui maternis 115. de consecrat. dist. 4. *& D. Augustinus, n.* 6.

An infans in secundina involutus baptizatus, sit mandandus sepulturæ Ecclesiasticæ; pendet a quæstione, an validus sit Baptismus? Negarunt aliqui, affirmarunt quamplures, n. 7. *Unde isti asserunt, esse sepeliendum in loco sacro, n.* 8.

Bruta tribus tunicis involvuntur, homines duabus, & quæ istæ sint, n. 9. *Fœtus aliquando cum eis, & aliquando sine eis nascitur, n.* 10.

An infans ablutus cum secundina, remaneat baptizatus, examinatur? Negandum videtur, n. 11. *Sed contrarium probabile, n.* 12. *Limitatur, n.* 13. *Similiter abluti ad sepulturam Ecclesiasticam admittuntur, n.* 14.

Qui sibi mortem conscivere, non sepeliuntur in loco sacro: limita nisi furore, dementia, aut contra suam voluntatem fuerint a seipsis occisis. Si quis se vulneravit animo seipsum occidendi, & postea agat pœnitentiam, sepelitur in loco sacro, n. 15.

Furor probatur conjecturis, n. 16.

An quando quis invenitur in puteo suffocatus, vel laqueo suspensus, sit in loco sacro sepeliendus? Et negandum videtur, n. 17. *Sed in contrarium est communis sententia, n.* 18.

Explicatur communis doctrina, & limitatur, si adversus defunctum sit vehemens præsumptio de desperatione, n. 19.

Sed adhuc in his casibus magnopere considerandum, ex amentia, furore, vel alia causa potuisse seipsum interficere, n. 20. *Unde bene Navarrus casum defendit, de quo ibi, n.* 21.

An quando vidrus, seu suspensio talis est, ut ex intervallo potuerit pœnitere, ad sepulturam privatam admitti possint, n. 22. *Quod ad publicam extendendum, si defunctus fuerit bona vita, n.* 23.

Id a Judicibus consideratum. Laudatur Ferro dans sepulturam homini se in flumen projicienti, suscepta infor-

informatione furoris, n.24. Alias semper erit tradendus sepultura Ecclesiastica, nisi ex informatione constet, ex desperatione, aut iracundia se interfecisse, n.25.

An quando quis seipsum interfecit, quintum bonorum in Castella sit expendendum pro anima illius? Affirmandum videtur. Legatum relictum pro sepultura ab eo, qui postea se interfecit, sustinetur, n.26. Sed si constet de desperatione, contrarium est tenendum. Legata pia sustinentur, etiamsi fiscus bona capiat, n.27. Secus si aliis modis exequatur, & sepultura Ecclesiastice tradatur, n.28. Explicatur lex 8. tit. 23. lib. 8. Recopilac. *n.29. De jure communi, quando confiscentur bona seipsum interficientis, n.30.*

An lex illa decernens, sibi mortem inferentibus bona ad Fiscum pertinere, nisi descendentes habuerit, sit intelligenda solo in casu de jure communi, ubi bona Fisco addicuntur? Affirmant plures, n.31. Sed alteri inquiunt, admittendam quoties constaret ex desperatione seipsum interfecisse, n.32. Admittitur hæc sententia, n. 33.

Lex illa tantum intelligenda quando constaret desperate seipsum interfecisse: & hæc probatio incumbit Fisco, num. 34.

An quando quis desperate se in laqueum injecit, aut vulneravit, ast ex intervallo moritur, bona ad Fiscum pertineant? Affirmandum videtur. Sed contrarium defenditur. Pœna non habet locum, nisi in casibus a jure expressis, nec in pœnalibus extensio, n. 35.

Morientes in torneamentis carent sepultura Ecclesiastica, etiamsi signa dederint contritionis, n.36. Intelligitur si sint periculosa, n.37.

An qui taurorum agitatione decedunt, careant sepultura Ecclesiastica? Affirmant plures, n. 38. Negant Villalobos, n. 39.

Distinguitur, & si cum periculo gravi agitentur, affirmatur, n. 40.

Fit instantia ex Bulla Clementis VIII. & secundum eam probabiliter admittitur contraria sententia, n. 41. Expeditur Bulla, n.42. Respondetur, n.43.

In taurorum agitatione absque periculo, nec est peccatum grave, nec moriens privatur sepultura Ecclesiastica, num. 44.

Quando aliquis maxima audacia, ac temeritate se præcipitem facit in taurorum hastis, aut cornibus, & ibi decedit, an careat sepultura Ecclesiastica? n. 45.

Raptoribus manifestis denegatur sepultura Ecclesiastica, nisi restituant: tum latronibus furando morientibus, & Clerico notorio concubinario, n.46.

Sepultura Ecclesiastica est deneganda decedentibus in duello, non solum publico, sed & privato, n.47.

Extenditur etiamsi quis fuerit provocatus, & ad patrinos, speculatores, consiliarios, & auxiliantes, numer. 48.

An qui in duello decessit, & signa dedit contritionis, aut Sacramenta recipit, sit privandus sepultura Ecclesiastica? Prima sententia asserit, carere debere sepultura Ecclesiastica, n.49. Secunda tenet contrarium, n. 50.

Resolvitur distinguendo, quando lethaliter quis vulneratur in duello, & exit de loco illo, signa dat, aut Sacramenta recipit, aut quando decedit in ipso loco duelli. Primo casu aliqui tenent, non esse sepeliendum in loco sacro, sed contrarium tenendum, n.51.

Est vero difficultas in secundo. Et aliqui dicunt, carere sepultura Ecclesiastica, n.52.

Sed si non urgeat necessitas terrendi alios, contrarium est tenendum, n. 53.

Fit instantia, & respondetur. Excommunicatus defunctus a censura absolvitur, n.54. In his dubiis consulendus Ordinarius, n.55.

An Missa possit applicari pro eo, qui in duello dedit signa contritionis, non tamen est sepeliendus in loco sacro? Et negandum videtur. Pro excommunicato non valet Missa applicari, n.56. Sed tenendum contrarium, n.57. Et pie defenditur, n. 58.

In casibus, quibus licite acceptatur duellum, nulla pœna incurritur; & si aliquis decedat, in sepultura Ecclesiastica sepelitur. Casus isti remissive ponuntur, n. 59.

1 LIcet omnibus Christianis concessum sit in sacra, & Ecclesiastica sepultura humari; attamen quibusdam personis est denegatum, & jure isto privantur Infideles, paganos, & alios, qui sacrum Baptisma non receperunt, explorati juris est non esse in sepulturis sacris sepeliendos, *c. Ecclesiam* 27. *&* 28. *de consecrat. dist.* 1. non enim in gremio Ecclesiæ admittendi, ut sepeliantur, qui noluerunt ad eam intrare per Baptismum. Quin si forte in loco sacro fuerint sepulti, & eorum corpora a Fidelibus discerni possunt, sunt de licentia Episcopi exhumandi, & reconciliandum cœmeterium, seu Ecclesia, *c. Consuluisti* 7. *de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* Valensis *ad tit. de sepultur.* §. 7. *n.* 2. Rodriquez *tom.* 3. *q. Regul. q.*64. *art.*1. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 31. *difficult.* 3. *num.* 1. Passerinus *de Statut. tom.* 2. *q.* 187. *art.* 4. *inspect.* 3. *c.* 2. *num.*61. *&* 62.

Hinc enim infantes habentes patres, licet Christicolas, si sacrum Baptisma non receperint, in sepultura Ecclesiastica non sunt sepeliendi: si tamen ex ventre matris fuerint extracti, etsi intra decedant, cum matribus sepeliuntur, nec ad id matres secantur, quia tunc tanquam pars viscerum matris considerantur, *c. Si qua mulier* 116. *de consecrat. dist.* 4. ubi DD. Glossa *in c. Ecclesiam, de consecrat. dist.* 1. *verbo Celebrare*, Lavotius *d. tit.*2 *c.* 12. *num.* 41. Villalobos *d. difficult.* 3. *n.* 14. qui recte animadvertunt, id intelligendum quando certum est, fœtum jam decessisse, alias tamen, si dubitaretur, mater scindi debet, si jam fuerit defuncta, secus si viva, Sylvester *verbo Sepultura n.* 10. 2

Sed quid si infans in articulo mortis fuerit baptizatus in umbilico, aut in capillis, an sit sepeliendus in sepultura Ecclesiastica? Et Marchantius *Quest. Past. tract.* 2. *de Baptism. c* 2 *q.*1. *casu* 2. asserit, infantem istum baptizatum valide non fuisse, & consequenter in sepultura Ecclesiastica non esse sepeliendum. Verum aliqua probabilitate affirmari posse baptizatum remanere, quia licet umbilicus, seu capilli sint corporis excrementa, verum sunt pars corporis, quibus ablutis, & corpus etiam ablutum censetur; unde poterit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, quia nullus ab ea privandus, nisi manifeste, aut irrefragabiliter constet privandum, sive illi tale jus competeret, sive non. Sequitur Diana 5. *p. tract.* 3. *resolut.* 15. Samuellius *de sepult. tract.*2. *disp.*1. *controv.* 7. *n.*1. Palao *Oper. Moral.* 4. *p. tract.* 19. *disp.*5. *punct.* 4. *n.*4. 3

Sed tamen in re dicendum, maxima consideratione esse procedendum; nam quando Baptismus, & ablutio tantum tangit capillos, aut umbilicum, prospiciendum quantæ sint longitudinis; si enim capilli, aut umbilicus defluant, ita ut ablutio facta non penetraret usque ad carnem, Baptismus invalidus est, nec tunc similiter baptizatus erit in sepultura Ecclesiastica sepeliendus. Secus si longiores non sint, ex quorum ablutione satis conciperetur ad carnem penetrasse, ut bene considerant Toletus *in Summ. lib.*2. *c.*18. *n. fin.* Dicastillo *de Sacrament. tom.*1. *tract.*11. *disp.*1. *dub.*3. *n.*52. Diana 10. *p tract.*16. *resol.* 18. tunc enim recte procedit doctrina Marchantii, & aliorum, quia Baptismus probabiliter est validus, in sententia multorum, quos refert Bonacina *de Baptismo, disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. *n.*22. Et ratione probatur; nam qui probabiliter recepit Baptismum validum, potest recipere alia Sacramenta, ex quibus aliquod damnum tertio non irrogatur, ut cum Dicastillo tenet Diana *d.*10. *p. tract.*16. *resolut.*19. Ast sepeliri in loco religioso, non est in detrimentum tertii. Ergo si probabiliter est baptizatus, poterit in Ecclesiastica sepultura sepeliri, 4

Sed dices cum Bonacina *d. punct.* 3. *n.*25. probabiliter ab aliquibus admittitur, ut infans in utero matris possit baptizari; attamen sic baptizatus non est sepeliendus in sepultura Ecclesiastica. Ergo nec qui est baptizatus in capillis, aut umbilico. Sed istam illationem facit Bonacina, negans infantem baptizari posse in utero matris, tantum dicens, sententiam illam pie credendam, non aliqua probabilitate, *c. Qui in maternis* 115. *de consecrat. dist.* 4. Ochagavia *de Sacrament. tract. unic. de Baptismo, q.*4. *n.*5. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 5. *difficult.* 4. *n.*4. Verum negandum non est, quod si infans sit in utero matris, & vere aliquo instrumento valeat aqua conspergi, aut attingi, baptizari possit, & validum esse Baptismum; nam ad ejus substantiam nihil aliud requiritur, nisi ablutio corporis cum forma verborum; quod si aliquo instrumento fieri valet, etiam in utero matris, validus erit Baptismus, ut bene advertit S. Thomas 3. *p. q.* 68. *art.* 11. Navarrus *c.* 22. *n.* 7. Layman *de Baptismo, lib.* 5. *tract.*2. *c.*3. *n.*2. Diana 2. *p. tract.*15. *resolut.* 43. *&* 5. *p. tract.* 3. *resolut.* 12. quia supposita probabilitate, etiam probabile erit, posse infantem sic baptizatum in sepultura Ecclesiastica sepeliri, ut diximus *n.* 4. 5

Nec obstat textus *in c. Qui in maternis*, ubi Isidorus 6

sic scri-

sic scripsit : *Qui in maternis uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia natus adhuc secundum Adam est, renasci secundum Christum non potest*. Quod quidem etiam scripsit D. Augustinus *epist. 57. ad Dardanum*, ibi : *Renasci quispiam non potest antequam natus sit*. Ex quibus verbis aliqui susceperunt, non esse subjectum capax Baptismi, qui adhuc natus non est, ut suscepit Barbosa *in d. c. Qui in maternis*, *n.* 2. Palao *d. tract.* 19. *punct.* 6. *n.* 1. Sed non recte; nam illa verba Isidori, & Augustini possunt intelligi de aliqua sanctificatione absque Baptismo, qui ex lege Dei ordinaria non conceditur ei, qui in ventre est, nisi recipiat Sacramentum Baptismi, cujus capax non est; quia adhuc clausus est in ventre matris, nisi obstetrix tam perita sit, ut manu in ventrem missa, aut aliquo instrumento possit aqua infantem lavare, eodem tempore prolata forma Baptismi, ut bene explicat Layman *d. c.* 3. *n.* 22. *vers. Ad authoritatem*, Coninch. *de Sacramentis*, *q.* 68. *art.* 11. *a n.* 90. Quare si id accideret, infans sepulturæ Ecclesiasticæ satis probabiliter mandabitur.

7 Rursus, an privetur sepultura Ecclesiastica puer, vel infans baptizatus secundina involutus, dissensio est, penderque ab ea quæstione, an validus sit talis Baptismus? Negarunt plures, quia secundina illa nihil aliud est, nisi pellis densa, distincta a corpore ad capiendum fœtus urinam, & sudorem; quapropter illa abluta, corpus infantis non abluitur, nec validus erit Baptismus, Valentia *tom.* 4. *disp.* 4. *q.* 1. *punct.* 2. *vers. Quinto sequitur*. Quod alteri non admittunt, quin asserunt, validum esse Baptismum, quia secundina illa est pars corporis infantis, qua abluta, & ejus corpus ablutum censetur, Vasquez 3. *p. tract.* 2. *disput.* 145. *n.* 31. Possevinus *de Offic. Curat. c.* 6. *n.* 8. Dicastillo *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 11. *disp.* 1. *dub.* 3. *n.* 52. Diana 10. *p. tract.* 16. *resolut.* 18. Dat plures Bonacina *de Baptismo*, *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. *n.* 21.

8 Hinc hanc secundam sententiam, ut probabiliorem admittit Bonacina nuperrime allegatus, *& de Contractibus*, *disp.* 3. *q.* 21. *punct.* 2. *n.* 2. *vers. Hac sententia*. Et concludit, infantem in sepultura Ecclesiastica sic baptizatum esse sepeliendum.

9 Verum in hac difficultate considerandum, in brutorum fœtu tres membranas, quibus involvuntur, reperiri, chorion nimirum, amnion, & allantoeiden : in homine vero tantum duæ sunt, nempe chorion, & amnios. Chorion vero est tunica, quæ ex parte fœtus ambiens, venas omnes, & arterias umbilicales sulcit. Amnios vero est receptaculum sudoris, & urinæ, quod non parum commoditatis puello præstat; innatat enim aquis, & in iis innocenter, ut in balneo sedet, partusque inde facilior redditur, & speratur, quia levior est, & lubricum magis uteri osculum reddit, prout explicant Andreas Laurentius *lib.* 8. *de format. fœtus c.* 5. Ambrosius Pareus *de partibus vital. lib. lib.* 2. *c.* 35. *per tot.*

10 Amnios autem, tunica, seu membrana, a Latinis *Secundina* dicitur; & aliquando etiam secundinæ dicuntur omnes membranæ fœtum ambientes, quæ post exitum infantis in utero relinqui solent; nam cum natura conctur fœtum in lucem edere, ut hoc prosequatur minori labore, ab his membranis, seu vestimentis, & involucris, quæ partum detinere poterant, cura peculiari se exonerat, ut facilius edatur, ut recte considerat Zacutus *lib.* 3. *Praxis Hist. c.* 19. *lit. C. vers. Adde*. Aliquoties tamen has secundinas partus retinet, & simul cum puello emittuntur : quod morbum esse in numero addito, dicunt communiter Doctores Medici ; quia hoc præter naturam est. Verum ipse Zacutus *d. c.* 19. *de secund. lit. C. vers. Hac*, scripsit doctrinam illam non esse sufficientem, cum secundinarum retentio non solum morbi rationem obtineat, sed symptomatis, ex eorum numero, quæ immodice retinentur.

11 Si autem puellus tali morbo nascatur, & cum hoc symptomate, & in secundina totum corpus involvente abluatur, est difficultas, an validus sit Baptismus? Ex dictis negandum videtur; nam membrana illa, seu tunica, separata est a corpore puelli, ubi urinæ, & sudoris excrementa recipiuntur; ablutio enim aquæ, quantumvis vehementer injiciatur, nequit secundinam, & excrementa illa penetrare, ut corpus abluatur, in quo consistit formalitas Baptismi. Ergo talis Baptismus validus non est, ut tenent DD. primæ sententiæ.

12 Sed adhuc contrarium probabilitatem habet; nam ut docent Laurentius, & Pareus relati *n.* 9. Mercatus *lib.* 3. *de sterilium*, *& pregnantium affectib. c.* 6. simul cum fœtu secundinæ, seu membranæ istæ creantur. Chorion ad cooperiendas venas exteriores, & ut fœtus alimentum percipiat : amnios autem ad recipienda excrementa urinæ, & sudoris : itaque tanquam partes illius considerantur, quibus ablutis, & ipsum fœtum ablui videtur, sicuti si auricula corporis ablueretur, quæ licet extrinseca pars sit, tamen per ejus ablutionem, & corpus ablutum dicitur, Hurtado *de Baptismo*, *disp.* 7. *dub.* 6. Basilius *de Matrim. lib.* 4. *c.* 25. *n.* 7. Estque bonus textus *in l. Vulgaris*, 21. *ff. de pœnis*, ibi : *Nam qui aurem alicujus tetigit, totum eum videri tetigisse*. Et *c. Vulgaris* 16. *de pœnit. dist.* 1. Ergo si fœtus cum secundinis nascatur, quæ sunt illius partes, illis ablutis, & corpus illius ablutum dicetur. Cæterum secundina ista, qua corpus fœtus contegitur, tenuis est, ut docuit Galenus *de usu p. lib.* 15. *c.* 4. & insimul porosa, ut expiret fœtus; quapropter facile aqua illa penetrare poterit, ut corpus intra circumvolutum abluatur: nec excrementa illa tantæ sunt quantitatis, ut aquam detineant, præcipue dum ex vi partus per poros jam excrementa illa excesserint. Ergo validus erit Baptismus.

13 Solum enim nulla adesset probabilitas illius opinionis ; quando secundina scissa deflueret a corpore fœtus, & in illa parte defluxa ablutio fieret, quia jam scissa non esset pars ipsius fœtus, ut recte consideravit Dicastillo relatus a Diana *d.* 10. *p. tract.* 16. *resol.* 18.

14 Hinc resolvendum, sic baptizatum in secundina integra, & cum fœtu circumvoluta, in sepultura Ecclesiastica esse sepeliendum; secus si scissa fuerit, & in parte scissa ablueretur tantum. Illud vero semper resolvendum, ut in his dubiis, si potest fieri, ad dandam sepulturam ita baptizatis, Prælatus, aut ejus Vicarius consulatur, ut bene monet Bonacina *disp.* 3. *de contractibus*, *q.* 21. *punct.* 2. *n.* 2. *vers. Hinc etiam*.

15 Præterea privantur sepultura Ecclesiastica hi, qui sibi mortem conscivere, vel ex iracundia, vel desperatione, *c. Quibus* 16. 13. *q.* 2. *c. Placuit* 11. 23. *p.* 5. *c. Ex parte* 11. *de Sepultur.* ubi Glossa, & DD. Nam cum in peccato gravi mortui sint, & credatur ad inferos descendisse, neutiquam ad sepulturam Ecclesiasticam sunt admittendi, quæ solum concedenda est Fidelibus in Domino morientibus, vel eis, de quibus non constat in peccato decessisse : unde qui casu, & absque culpa a seipsis occisi sunt, vel dementia, aut furore, vel contra suam voluntatem, sepultura sacra non privantur : sicut nec ille, qui periculum profugiens, e ponte est præcipitatus, *d. c. Ex parte* 11. *de sepult.* Idem est dicendum, si aliquis seipsum vulneravit animo seipsum occidendi; verum si vulneribus susceptis pœnitentiam egerit, iste sepultura Ecclesiastica non est privandus, cum facta pœnitentia in mortali culpa non decedat, Sylvester *verbo Sepultura*, *n.* 5. Villalobos *d. tract.* 31. *difficult.* 2. *n.* 3. Lavorius *d. tit.* 2. *c.* 12. *n.* 28. Samuellius *de Sepultur. tract.* 2. *disp.* 2. *controv.* 5. Marchetus *eod. tract. tit.* 39. *n.* 14. Passerinus *d. c.* 2. *n.* 104. Barbosa *de Offic. Paroch.* 3. *p. c.* 26. *nu.* 49. Patladorius *different.* 66. §. 1. *n.* 17. Lara *lib.* 1. *de Anniverf. c.* 11, *num.* 4. Antunnez *de Donat.* 3. *part. cap.* 41. *num.* 36.

16 Illud vero animadvertendum, quod quando quis ex furore se occidisse dicatur, standum est conjecturis, & indiciis; & sufficiet constare alienata mente id fecisse, Medicis *de Sepultur.* 1. *p. q.* 11. *n.* 6. Ugolinus *de Episcopo*, *c.* 17. *n.* 4. *vers. Excipitur*, Marchetus *d. n.* 16. Lavorius *d. c.* 12. *n.* 28. Lara *d. c.* 11. *n.* 10.

17 Quid vero dicendum, quando quis reperitur in puteo dejectus, & suffocatus, vel laqueo suspensus; an debeat privari Ecclesiastica sepultura? Et affirmandum videtur; nam quando non constat ab alio fuisse dejectum, vel suspensum, præsumendum est seipsum projecisse, aut suspendisse; quapropter sepultura Ecclesiastica tunc est privandus.

18 Sed in contrarium est communis sententia. Ratio; nam in dubiis delictum non præsumitur, *l. Merito*, *ff. Pro socio*. Est enim delictum gravissimum seipsum occidere. Ergo non est præsumendum seipsum in puteum projecisse, aut laqueo suspendisse, sed ab alio projectum, seu suspensum esse. Cæterum privare sepultura Ecclesiastica, est pœna gravis, quæ in dubio infligenda non est, sed quando ex desperatione, aut iracundia pateret projectum, aut suspensum esse, *leg. fin. Cod. de probat.* Ergo sepultura Ecclesiastica non est privandus, ex eo quod quis in puteum projectus inveniatur, aut laqueo suspensus, Navarrus *cons.* 7. *de sepult.* Barbosa *de univers. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 49. Samuel *d. controvers.* 5. *conclus.* 2. *a n.* 5. Lavorius *dict. cap.* 12. *num.* 21. Villalobos *d. difficult.* 3. *num.* 4. Covaruv. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *n.* 10. Gratian. *discept. tom.* 1,

c. 61,

c.61.n.21. Lara d.c.11.n.7. Spino de testam. gloss.2. m. 20, Antunez d.c.41.n.38.

29 Veruntamen hæc doctrina indiget explicatione, quamobrem est magnopere considerandum; quo in loco repertus est suspensus, aut quo in puteo, & quæ existent præsumptiones; potest enim accidere, ut quis laqueo suspensus reperiatur in proprio cubiculo, januis clausis, eo modo, ut a nullo potuerit suspendi; aut puteus potest esse in domo clausa, in qua nemo morabatur: tum etiam potest adesse aliqua causa, unde defunctus ad desperationem, & iracundiam excitaretur. Tunc ex vehementi præsumptione adversus defunctum, ex qua gravissime præsumitur ex desperatione, aut ex iracundia seipsum intéremisse, sepultura Ecclesiastica est privandus; satis enim delictum ex illa vehementi præsumptione probatum est, c. Afferte 2. de præsumpt. leg.1. Cod. ad leg. Cornel. de sicariis, leg. Qui adulteri 11. C. ad leg. Jul. de adul. leg. 12. tit. 14. p.3. Gomez var. lib.3. c.12. n.25. Farinacius in Praxi crim. 3. p. tit. 13. q. 86. n.52. Ergo recte sepultura Ecclesiastica privatur, Gennensis in Praxi, c.36.n.20. Lavorius d. c. 12. n.32. Samuellius d. controv. 5. conclus. 3. Villalobo d. n.4.

30 Verum adhuc in hoc casu magna consideratione est procedendum; nam adhuc in his terminis potuit defunctus amentia, vel furore laborare, ad quos facile ille, qui delictum perpetravit, valet declibare ob maximos remorsus conscientiæ, aut timore pœnæ: quapropter in his casibus, in quibus ab alio non potuit occidi, non ex desperatione, aut iracundia seipsum valuit interficere, sed ex amentia, aut furore; unde sepultura Ecclesiastica non est privandus, Et probatur magis; nam est pro defuncto non contemnenda præsumptio, nempe repugnantia naturæ ad sibi mortem consciscendam, Marchetus d. tit.39. n.14. ad medium, Guazinus de defens. reor. lib.1. defens.4. c.2. n.2. quare licet clausus reperiatur, ita ut a nemine potuerit interfici, adhuc considerandum id ex furore, amentia, aut maximo vitæ tædio sibi mortem præstitisse, non vero ex desperatione, aut iracundia.

31 Unde Navarrus cons. 6. de sepulturis, bene defendebat casum cujusdam Regularis, qui mane est confessus, ac toto tempore lætus fuit, & sequenti mane repertus est suspensus in cella, clauso ostio, cum laqueo ad collum appenso, quasi genuflexus, non pendens, & omnino jacens: & tamen asserit, in sepultura Ecclesiastica esse sepeliendum, quia per phrenesim, aut amentiam ita jactum considerabat, etiamsi clauso ostio ab alio suspendi non poterat, prout etiam admittit Marchetus d. tit.39. n.14.

32 Rursus in hoc casu considerandum, quomodo suspensus defunctus inveniatur, aut a seipso vulneratus, aut dejectus, si enim eo modo mortuus invenitur, ut non statim decesserit ex suspensione, vel vulnere, vel dejectione, præsumendum est in illo intervallo acta pœnitentiæ, & contritionis fecisse, quæ quidem pia est consideratio, & quoad sepulturam private dandam eam admittunt Gennensis in Praxi, c.76. n. 21. Ferro Manriquez Quæst. Vicar. 1. p. q.54. n.10. Marchetus d. n.14.

33 Sed adhuc credo, hanc præsumptionem extendendam ad publicam sepulturam, & suffragia pro defuncto facienda, quando occisus, seu dejectus fuerit persona bonæ vitæ, & timoratæ conscientiæ. Et ratio est; nam tales personæ faciliter actum contritionis eliciunt, & si aliquando ad aliquam culpam incidant, cito resipiscunt: quapropter probabilissima præsumptio est, in illo intervallo temporis actum contritionis egisse. Tum Dominus timoratos, & probos, a quibus servitia recepit, summo favore prosequitur, & quamvis aliquando delinquant, ex sua misericordia promptior est ad favorem, quam ad pœnam, ut optime docuit D. Ambrosius lib. de Paradiso, c. 14. ibi: *Doceant te verba Divina: Qui operatur gloriam, pœnam relinquit. Honorificantes me, honorificabo, honorem honorum operationis suæ esse declarans. Et contemptores mei, non dixit; honore privabo, sed honore privabuntur, non suæ operationis deputans eorum injuriam, sed quod futurum esset ostendens.* Quapropter præferendum, ex Dei misericordia tempore illo excitatos a Deo esse ad motum pœnitentiæ, & contritionis; quia supposita præsumptione, saltem probabili, non solum ad privatam sepulturam sunt trahendi; verum ad publica, & sacra suffragia, prout pro aliis defunctis Ecclesia peragit.

34 Hæc enim sunt consideranda a Judicibus Ecclesiasticis, & probanda, ut inde rectum judicium percipiant, ut bene considerat Guazinus d. defens.4. c. 2. n.2. Unde Ferro d. q.54. n.11. bene casum expedivit de homine quodam, qui se in flumen projecit, & ibi decessit; postea vero suscepta informatione, apparuit ipsum mentis defectum habuisse, & ideo tradendum Ecclesiasticæ sepulturæ decrevit.

Si vero nulla vehemens præsumptio resultet contra defunctum sibi mortem consciscentem, vel si aliqua resultet, & his considerationibus supra positis elidatur, semper est sepulturæ Ecclesiasticæ tradendus, nisi ex informatione constet, seipsum interfecisse ex iracundia, aut desperatione, ut ultra relatos n. 15. tenet Farinacius in Praxi crim. 1. p. q.20. n.133. & 5. p. q. 128. n. 18. Hieronym. Catat. de Jur. Paroch. tit.8. c.8. Bonacina d. disp.3. q.21. punct.2. n. 2. vers. Si autem detur, Covarruv. lib. 2. var. cap. 1. num. 11. 25

Ex his diluenda est disceptatio illa, an quando quis seipsum occiderit, quintum bonorum pro sua anima sit expendendum? Et affirmandum videtur; nam licet probetur ex desperatione, aut iracundia seipsum occidisse, adhuc tamen valet in agone elicere actum contritionis, ut salvetur; & in dubio pro pietate standum. Ergo pro eo semper quintum est expendendum. Confirmatur; nam si aliquis legatum reliquisset Ecclesiæ, ut ibi sepeliretur, verum postea sibi mortem præparet, adhuc legatum pium debetur, ut tenent in leg. Miles, § Reum, ff. ad l. Jul. de adult. Bart. & ibi etiam Dinus, & Benedictus in c. Raynutius, verbo Mortuo itaque testatore, illat. 1. n.50. Plaza de delict. lib. 1. c. 23. n.14. Farinacius in Praxi, 5. p. q.128. n. 20. Ergo etiam alia suffragia pro anima. Ergo quintum in his suffragiis est expendendum, cum etiam legatum pium tendat ad animæ salutem. 26

Verum hæc fundamenta levia sunt, quando enim constat aliquem manus usque ad occisionem sui ipsius imposuisse, nunc aliquod habuisse intervallum ad pœnitentiam, satis constat, in peccato decessisse absque aliqua contritione: quapropter impœnitens, nec sepulturæ Ecclesiasticæ est mandandus, nec pro eo suffragia facienda, Plaza d. c. 23. n.14. nec Anniversarium adimplendum, Lara lib. 1. c. 11. n.3. alias nunquam privaretur sepultura Ecclesiastica, qui sibi mortem conscivit. Ergo nec pro eo est quintum expendendum. Ad aliud fundamentum respondetur, legatum factum Ecclesiæ pro sepultura in suo testamento ab eo, qui sibi mortem conscivit, postea esse sustinendum, etiamsi illius testamentum rumpatur ob confiscationem bonorum, & bona transeant ad Fiscum, ut tenet Farinacius d. q. 128. n.68. Ratio est; nam cum legatum fuerit relictum pro sepultura, & per Ecclesiam non stetit, quominus illi traderetur, sed ex culpa testatoris se interficientis; inde est, ut debeatur. Quod admittendum, etiamsi testamentum rumpatur; & ne alia legata a Fisco solvantur, ut per Alber. in l. fin. ff. de Bonis eor. Farinacius d. q. 128. num. 67. quia favore Ecclesiæ sustinetur legatum contra Fiscum. Ast pro anima defuncti non admittitur, sed quia jam Ecclesia, ex eo quod per eam non stetit, acquisivit jus ad illud percipiendum, licet anima occisi nullum ex eo commodum percipiat, Spino de testam. gloss. 2. n.34. 27

Hinc ad resolutionem hujus difficultatis consideranda sunt quæ supra diximus ad concedendam, seu denegandam sepulturam sibi mortem consciscenti; si enim desperatus, vel ex iracundia se interfecit, tunc ei denegatur sepultura, & suffragia, & nec quintum pro anima illius est expendendum; secus quando excusatur his modis supra præscriptis, & sepulturæ Ecclesiasticæ traditur, & pro eo fiunt suffragia; tunc enim quintum est expendendum, ut jam decisum scripsit Ferro d. lib.1. q. Vicar. c.54. per totum. 28

Rursus recognoscendus est textus Regius in l.8. tit. 23. lib.8. Recopilat. ubi asseritur, seipsum occidentis bona ad Fiscum pertinere, nisi descendentes hæredes habuerit. In hac ergo lege duo dubia sunt investiganda. Primum, an intelligenda sit secundum jus commune, quoad confiscationem bonorum? Secundum, etiamsi specialiter intelligatur, an sit admittenda, quando defunctus non desperatione, vel iracundia seipsum interfecit? 29

Quoad primum animadvertendum; de jure communi controversum fuisse, an bona sibi mortem consciscentis ad Fiscum pertineant? De quo aliquos pro utraque parte adducit Farinacius d. q. 128. a n.47. Ast illud regulariter obtinuit, ut confiscatio bonorum non admitteretur, nisi quando quis apprehensus seipsum interfecerit, ob conscientiam criminis capitalis perpetrati, ex quo meretur pœnam confiscationis bonorum; crimen tamen capitale aliqui intelligunt de morte tantum naturali, alteri de civili, veluti deportationis; Verum omnes conveniunt, de jure communi nonnisi in hoc casu confiscationem esse admittendam, l. 30

fin. in

fin. in principio, ff. de bon. borum, *l. in fraudem*, *§. Cujus bona*, *ff. de Jur. Fisci*, *l. 1. Cod. de boni. eorum*, *l. 2. C. ubi causa Fiscales l. 24. tit. 1. p. 7. l. 2. tit. 23. eadem part.* Decianus *tract. crim. lib. 9. c. 2. a n. 1.* Plaza *de Delictis*, *lib. 1. c. 23. n. 11.* Farinacius late *d. q. 128. a n. 51.* Gomez *tom. 3. c. 3. n. 13.* Padilla *de leg. pæn. 1. p. c. 20.* Molina *de Just. tom. 4. tract. 3. disp. 20. per tot.*

31 Hinc enim dubitatur, an lex nostra sit intelligenda secundum jus commune solum in casu, quando quis seipsum interficiat propter conscientiam criminis capitalis, merentis confiscationem: an absolute pro qualibet desperatione, aut tædio vitæ? Prima sententia asserit, intelligendam esse nostram legem secundum jus commune. Et ratio est; nam illa tantum pervenit ad tollendum difficultatem, quæ erat de jure communi, quando aderant hæredes descendentes, *ex Auth. bona damnatorum*, *C. de bona proscript.* non vero ad aliquod jus novum decernendum: Ergo intelligenda est secundum jus commune, quoad confiscationem bonorum, Avendanus *in d. verbo desperado*, Gregorius *in l. 24. tit. 1. p. 7. verbo Para el Rey*, Plaza *d. c. 23. a n. 9.* Lara *de Anniversf. lib. 1. c. 11. n. 44.*

32 Secunda sententia inquit, ad omnem desperatum sibi mortem consciscentem extendendam esse, etiamsi ob conscientiam criminis non fuerit; nam lex ista indistincte loquitur: quapropter cum distinctione juris communis intelligenda non est. Tum in legibus explicandis magis attendenda est mens legislatoris, quam verba, vel aliæ conjecturæ, *c. Intelligentia 6. c. Præterea 8. de verbor. signif.* Ex mente autem legislatoris satis percipitur ex universali locutione voluisse comprehendere omnem casum, nempe quando quis se occiderit, vel propter conscientiam criminis, vel desperationem. Ergo non est intelligenda secundum jus commune, Covarr. *lib. 2. var. c. 1. n. 11. ad fin.* Azevedus *in d. l. 8. n. 14.*

33 Hanc ultimam sententiam admittendam censeo ex verbis illius legis, *Todo hombre, o muger, que se matare asi mismo, pierda todos sus bienes, y sean para nuestra Camara, no teniendo herederos descendientes*. Quæ quidem verba explicata per Summarium, *La pena de el que se desesperare*, clare denotant, seu demonstrant, non solum ad sese occidentem propter criminis conscientiam esse extendendam, sed ad illum etiam, qui desperatus se interfecerit, ut Summarium demonstrat. Cæterum lex ista est novior, quam aliæ, ut ostendit Azevedus *d. n. 14.* Idcirco aliquid novi in ea est intelligendum, nec credendum, an solum transcribendum fuisse hanc pœnam impositam, licet postea dubium hæredum descendentium eliderer. Hanc ob rem intelligenda de quolibet seipsum interficiente; non solum ob criminis conscientiam, sed per desperationem, ut etiam admittit Aylon ad Gomez *d. tom. 3. c. 14.*

34 Quoad secundum dicendum, hanc confiscationem decretam in nostra lege, non esse admittendam, nisi quando constaret mortem sibi consciscentem desperare, vel ex iracundia id fecisse, & ideo privandus fuisset sepultura Ecclesiastica, Molin. *d. tom. 4. tract. 3. disp. 20. n. 11.* Aylon *ubi proxime vers. Sepult.* Alias tamen, si id non constaret, veluti quia tantum repertus est suspensus, vel in puteum dejectus; aliter est dicendum, nisi Fiscus probasset desperate id fecisse per plenam probationem, Petrus Caball. *Resol. Crim. 137. n. 14.* Lavor. *d. c. 12. n. 33.* Samuellius *d. disp. 1. controv. 3. conclus. 3. n. 10.* Quapropter si propter amentiam, aut aliam causam a desperatione excusetur, Fiscus nihil percipiet, & de bonis defuncti quintum pro anima ejus expendetur, Ferro *d. q. 54.*

35 Sed adhuc poterit dubitari in casu quo desperate aliquis se in laqueum conjecerit, aut lethaliter vulneraverit, & temporis intervallum sit, ut agat pœnitentiam, & præsumatur, prout supra diximus, an Fiscus capiat ipsius bona, ita ut quintum non possit expendi pro ejus anima. Et affirmandum videtur, quia revera mors illa ex desperatione processit. Ergo debet committi pœna confiscationis. Sed contrarium teneo; nam licet a principio mors illa ex desperatione processit, non vero defunctus moritur desperatus, quin potius contritus, & dignus Dei amicitia, & suffragiis, sepulturaque sacra. Ergo pœna illa non committitur; nam pœna illa est intelligenda quando mors est desperata, non vero quando initium solum illius. Ergo cum pœna non sit imponenda, nisi in casu a jure expresso, *l. At si quis 14. §. Divus autem*, *ff. de Relig. & sumpt. funer.* *Auth. de non eligend. secund. nubent. §. Cum igitur*, Menochius *de Arbitrariis. casu 256.* Fuscus *lit. P*, *conclus. 216. n. 4.* & lex in illo non loquatur, minime est committenda. Cæterum; nam in pœnalibus extensio non est facienda, Cravetta *de Antiquit. tempor. 4. temp. in princip. n. 148.* Menochius *d. casu 276. n. 22.* Cum ergo lex loquatur quando mors sit desperate, non est extendenda ad casum, quando initium fuit tantum desperatum. Quare in hoc casu, nec bona Fisco addicentur. Verum defunctus sepulturæ Ecclesiasticæ tradetur, & quintum pro anima illius expendetur.

Deinde privantur sepultura Ecclesiastica, morientes in torneamentis, licet ante mortem signa dederint contritionis, & pœniteant, *c. 1. & 2. de torneament.* Synodus Romana sub Innocentio II. *c. 10.* Constitutio S. Pii V. Concilium Rhemense *c. 26.* idque in odium statutum est, ut homines a similibus ludis retrahantur, Azor. *tom. 3. Inst. mor. lib. 2. c. 15.* Arellano *de jur. nat. lib. 7. c. 9.* Passerinus *d. c. 2. nu. 96.* Medicis *de sepult. 2. p. q. 11. num. 4.* Samuellius *d. disp. 1 controvers. 8. concl. 1*, Barbosa *d. c. 26. n. 45.* Marchetus *tit. 39. n. 6.* 36

Id tamen non absolute tenendum est, sed quando torneamenta periculosa sunt, & ex eis mortes sequuntur; hi enim ludi gladiatorii sunt a jure prohibiti, *leg. unic. C. de gladiat. lib. 12.* Unde gravissima pericula proveniunt tam corporibus, quam animabus. De quibus periculosis torneamentis agit D. Gonzalez, noster Magister *in c. 1. & 2. de torneament. n. 5.* Si vero torneamenta ista cum simili periculo non fiunt; nec in eis aliquid infaustum timetur, veluti cum lanceis sine cuspide, obtusisque ensibus, & sæpe vallo in medio curriculi imposito, vulgo *Tela*; si aliquis forte in torneamento decedat, privandus non est sepultura Ecclesiastica; nam similia torneamenta tantum Clericis sunt interdicta, non vero laicis, Concilium Herbipol. sub Honorio IV. *can. 4.* Clarus *lib. 5. sentent. §. Ludus*, *n. 4.* Fuschus *verbo Lupus*, *conclus. 436.* Alcoter *de Judicis*, *c. 15. & 52.* quare nequit aliqua pœna puniri, nec per carentiam sepulturæ Ecclesiasticæ, quæ gravissima est. Ac denique cessat ratio interdicti *in d. c. 1. & 2. de torneament.* similem pœnam imponentis in periculosis torneamentis, ut bene advertit D. Gonzalez, *ubi supra, n. 5.* Passerinus *d. c. 2. n. 98.* 37

Hinc resolvendum, quid dicendum de decedentibus in taurorum ludis. Et affirmandum videtur, idem esse dicendum sicut de torneamentis; nam ex Constitutione S. Pii V. quam refert Gutierez *Can. lib. 1. c. 7. n. 1.* Navarrus *in Man. c. 15. n. 18.* id interdictum est, ut si quis in taurorum agitatione decedat, in sepultura Ecclesiastica non sepeliatur. Ergo minime est in ea sepeliendus. Tum est eadem ratio periculi corporis, & animæ, sicut in periculosis torneamentis. Ergo sic decedentes sunt privandi sepultura Ecclesiastica, Lavor. *d. tit. 2. c. 12. n. 18.* Samuel *de sepult. d. controv. 8. conclus. 6.* Spino *de testam. gloss. 2. n. 27.* Medicis *d. q. 11. nu. 4.* Marchetus *d. tit. 39. n. 63.* 38

Sed contrarium scripsit Villalobos *in Summa*, *2. p. tract. 12. difficult. 20. n. 7.* & rationem dat, quia pœnæ impositæ in torneamentis, nequeunt extendi ad agitationes taurorum; leges enim pœnales stricte sunt interpretandæ, non vero ad alios casus extendendæ. 39

Sed in re dicendum, magnopere considerandum, quomodo tauri agitentur; si enim magno periculo, & absque præcautionibus præceptis in Bulla Clementis VIII. quam refert Gutierez *d. lib. 1. c. 7. n. fin.* tunc gravissima est culpa, prout declaratur, & concipitur ex Bulla S. Pii V. quæ ponit pœnam carentiæ sepulturæ Ecclesiasticæ; quo quidem casu videtur; hanc pœnam incurri impositam tauros agitantibus. Ergo si tauri agitentur cum magno periculo, ubi decedes in agitatione privabitur sepultura Ecclesiastica. 40

Sed contra est Bulla Clementis VIII. reducens Bullam Pii V. ad terminos juris communis, quoad pœnam, & censuras. Quapropter in hac specie, etiamsi tauri agitentur cum magno periculo, tamen ibi decedentibus deneganda non est sepultura Ecclesiastica; pœna enim, ut diximus supra, non committitur, nisi in casibus a jure expressis. Cum ergo de jure communi non sit hæc pœna expressa in agitatione taurorum, minime est imponenda, ut bene tenet Villalobos, & communiter in praxi admissum est. 41

Sed animadvertendum; contrariam sententiam probabilitatem non paucam habere; nam reductio pœnarum, & censorarum facta est a Clemente VIII. sub generali conditione, ut provideatur magna cura, ne mors alicujus sequatur, ibi: *Volumus autem, ut hujusmodi taurorum agitationes in eisdem Hispaniarum Regnis festis diebus non fiant, & per eos, ad quos spectat, provideatur, ne inde alicujus mors, quoad fieri poterit, sequatur*. Cum ergo reductio ad terminos juris communis sub hac conditione fiat, si deficiat, adhuc durabit hæc pœna, & censura. Et ratio est; nam durat culpa gravis agitandi tauros cum gravi periculo. Ergo & pœna durare debet, imposita a S. Pio V. 42

Hoc

43 Hoc fundamentum contrariæ sententiæ probabiliter concedit. Sed adhuc respondetur, Clementem VIII. non sustulisse culpam gravem agitandi tauros cum gravi periculo, nec id facere potuisse, quia id est intrinsece malum, Petrus Hurtado de Mendoza *tom. 2. disp. Scholastica* 174. *sect.* 20. *conclus.* 5. Verum relicta culpa gravi, quoad pœnas reduxit motum S. Pii V. ad jus commune: attamen ad tollendam culpam gravem in taurorum agitationibus, reliquit illam providentiam a Magistratibus imponendam, ne mors alicujus sequatur, non vero quoad modificationem; quamobrem licet tauri cum gravi periculo agitentur, tamen ibi decedentes sepultura Ecclesiastica non privantur.

44 Si vero tauri curantur illa providentia, & modo, ne facile aliqua mors sequatur, tunc aliquod peccatum grave non committitur, nec aliqua censura agitantes puniuntur, nec decedentes a sacra sepultura arcentur. Id facile probatur apud Nostros Hispanos ex Motu Clementis VIII. quod id decrevit. Tum quia cessante causa legis, cessare debet & pœna, *l. fin. de hered. instit. l. in agris, ff. de acquir. rer. domin.* Ac denique in torneamentis idem scripsimus *n.* 35. Ergo similiter in taurorum agitationibus, Lopez *in instr. conscient.* 1. *p. c.* 70. Navarrus *d. n.* 18. Guttierez *d. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 14.

45 Hæc intelligenda secundum Motus proprios, & ex natura agitationis taurorum. Verum ex alio capite decedentes in agitatione taurorum possunt sepultura sacra privari, nempe quando maxima audacia, & temeritate aliquis sese præcipitem fecerit ad taurorum cornua, nec tamen præditus fuerit dexteritate illudendi tauros. Et ratio est, quia ille moritur in notorio, & gravissimo peccato, Villalobos *d. difficult.* 20. *n.* 7. & 8. Sed qui in notorio peccato gravi decedit, privatur sepultura Ecclesiastica, nisi pœnituerit, *cap. Non æstimemus*, 13. *q.* 2. *c. Qui recedunt*, 26. *q.* 6. *c. Placuit*, 23. *q.* 5. Navarrus *cons.* 6. *de sepult.* Barbosa *in c. Ex parte* 11. *de sepult. n.* 5. Lavor. 4. *c.* 12. *n.* 26. Ergo similiter, qui agitando tauros, summa temeritate, & audacia ad tauros irruit, & ibi in peccato illo notorie decedit.

46 Et confirmatur; nam sepultura Ecclesiastica denegatur raptori manifesto per violentiam, nisi restituat ablata, *c. Super eo* 2. *de rapt.* Barbosa *de offic. Paroch. dist. c.* 26. *nu.* 44. & *de univers. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 44. Marchetus *d. tit.* 39. *n.* 22. Tum denegatur latronibus, qui furando, vel deprædando moriuntur, *c. Fures* 13. *q.* 2. *c. Fures* 2. *de furt.* Samuel *d. disp.* 1. *controvers.* 4. *num.* 25. Deinde denegatur Clerico notorie concubinario, perseveranti usque ad mortem sine pœnitentia, Navarrus *in Manual. cap.* 25. *n.* 8. Barbosa *d. c.* 26. *n.* 53. Samuel *d. disp.* 1. *controv.* 7. *n.* 11. Marchetus *ubi proxime, n.* 32. Ergo idem dicendum est de eo, qui audacter, & temerarie agitat tauros cum gravi periculo vitæ, cum iste notorie in peccato decedat, sicut & alteri. Et confirmatur; nam qui in ipso crimine, & culpa decedit, præsumitur mori impœnitens, Layman *in Summa, lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 5. *c.* 12. *n.* 12. Diana *in Summa, verbo Sepultura, n.* 6. Marchetus *d. tit.* 39. *num.* 25. Cum ergo iste in crimine illo, & gravissima culpa decedat in cornibus tauri, tanquam moriens impœnitens in ipsa culpa, & crimine, privandus est sepultura Ecclesiastica. Idque maxime animavertendum a Judicibus Ecclesiasticis; nam ut quotidie videmus, nullo facto discrimine, decedentes in agitatione taurorum in Ecclesiis, & cœmeteriis sacris sepeliuntur.

47 Rursus sepultura Ecclesiastica denegatur decedentibus in duello, ut a majoritate rationis deducunt DD. *in cap.* 1. *de Torneamentis, extravag.* 1. *ejusdem tit.* Estque locis expressus in Tridentino *sess.* 25. *de Reformatione, cap.* 19. & Constitutione S. Pii V. & Gregorii XIII. quæ id extendunt non solum ad duella publica, quæ in certo loco fiunt, patrinis deputatis, & aliis ceremoniis; sed & ad privata, his deficientibus. Est etiam Constitutio Clementis VIII. illas Constitutiones extendens ad ubique gentium; quas summans refert Barbosa *in d. c.* 19. *Concilii, a nu.* 2. & *in Summa, collect.* 269. & *de offic. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 129. Palao *de Charit. tract.* 6. *disp.* 5. *punct.* 7. *n.* 17. Diana 5. *p. tract.* 14. *resolut.* 102. Caball. *de omni gener. homicid. a num.* 76. Cenedo *in Collect. ad Decretal.* 117. Marchetus *tit.* 39. *n.* 64. Passerinus *d. cap.* 2. *n.* 99. Amicus noster colendissimus D. Petrus Garzia de Occave *de Clerico venat. num.* 38.

48 Hæc enim propositio ampliatur, etiamsi duellantes fuerint provocati; & extenditur etiam ad eos, qui consilium & auxilium dederint duellandi, ad patrinos, & spectatores; hi enim omnes pœna excommunicationis innodantur, & perpetuo carent sepultura Ecclesiastica, Lavorius *d. cap.* 12. *n.* 16. Samuel. *d. controv.* 8. *conclus.* 2. *n.* 8.

49 Et tamen dubium, an qui in duello decessit, & signa dederit contritionis, recipiatque etiam Sacramenta, sepeliendus sit in sacra sepultura? Communis sententia asserit, non esse sepeliendum. Ducitur *ex c.* 1. *de Torneamentis*, ubi in torneamentis defunctis negatur sepultura Ecclesiastica; etiamsi signa dederint contritionis. Ergo similiter est dicendum de mortuis in duello. Probatur consequentia; nam pœna illa imposita est tam rigida in detestationem torneamentorum: Ast major detestatio est duellorum, prout patet in Decreto Tridentini *d. c.* 19. & Bullis supra recensitis. Ergo similiter in duello decedentes non debent sepeliri in sepultura Ecclesiastica, etiamsi dederint signa contritionis, aut Sacramenta receperint. Cæterum licet non statim duellans moriatur, sed postea, & signa dederit contritionis; aut Sacramenta receperit, dicitur in duello decessisse, & excommunicatum, ex eo quod ibidem in duello vulnus recepit. Ergo etiamsi dederit signa contritionis, aut Sacramenta recipiat, non est sepeliendus in sepultura Ecclesiastica, Lavorius *dec.* 12. *n.* 16. Gratian. *disc. forens. tom.* 3. *ca.* 410. *per tot.* Bonacina *in Bull. Coen. disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 68. *n.* 22. Sanchez *Select. disp.* 36. *n.* 7. & 8. Samuel *d. controvers.* 8. *conclus.* 4. *a n.* 12. Diana 4. *p. tract.* 4. *resolut.* 192. Marchet. *d. tit.* 39. *n.* 95.

50 Altera etiam est sententia asserens contrarium; nam Tridentinum *d. c.* 19. tantum dicit, quod decedentes in conflictu duelli, *perpetuo careant sepultura*, non vero aliquid dicit, quando vulneratus in duello dederit signa contritionis; aut Sacramenta receperit; hoc enim omisit, & reliquit in terminis, prout quando aliquis in peccato decedat, qui si dederit signa contritionis, aut Sacramenta receperit, in Ecclesiastica sepultura sepelitur, ut diximus, & docet Sanchez *d. disp.* 36. *a num.* 7. Ergo duellans, qui signa contritionis dederit, aut Sacramenta receperit, debet in sacra sepultura sepeliri. Rursus, pœnæ non sunt trahendæ de casu ad casum, sed stricte interpretandæ. Ergo licet in casu torneamentorum decedentes etiamsi signa dederint contritionis, aut Sacramenta receperint, sepultura sacra priventur, non sunt tamen privandi in duello decedentes, si signa dederint, aut Sacramenta receperint, Laurent. Portell. *Respons. Moral.* 3. *p. cons.* 10. *n.* 3. Hurtado de Mendoza 2. 2. *disp.* 170. *sect.* 1. §. 178. Diana 5. *p. tract.* 3. *resol.* 99. *in fin.* Passerin. *d. c.* 2. *n.* 100.

51 In hoc dubio duo casus sunt distinguendi. Primus, quando duellans lethaliter vulneratur in duello, ast ex loco illo extrahitur, signa dat contritionis, aut Sacramenta recipit. Secundus, quando in ipso loco signa ipsa dederit, aut ibidem Sacramenta recipit, & moritur. Primo vero in casu Peregrin. *de duello*, *q.* 7. *n.* 4. §. *Primum non obstat*, asserit in sepultura Ecclesiastica non esse sepeliendum, quia revera mortuus est in duello, ex eo quod ibidem lethale vulnus receperit, Samuel. *d. conclus.* 4. Marchet. *d. num.* 65. *vers. Quia Ecclesiastica*. Verum teneo contrarium cum Sanch. *disput.* 36. *n.* 9. nam Concilium, & Bullæ loquuntur de his, qui in conflictu duelli moriuntur; non vero de his, qui a loco duelli recedentes signa contritionis dederint, aut Sacramenta receperint; hoc enim non est mori in conflictu. Deinde verba Concilii non sunt intelligenda extra rigorem literæ, præcipue quoad pœnas: nec hoc est mori in duello, sed occasione duelli, ut tenet Diana 2. *par.* 16. *res.* 54. & 4. *p. tract.* 4. *resolut.* 92. *vers. Verum his non obstantibus*, Marchet. *d. n.* 65. *vers. Quia Ecclesiastica*.

52 Tota igitur difficultas versatur in secundo casu, quando in ipso loco decessit, verum datis signis contritionis, aut Sacramentis receptis in quo Sacra Congregatio censuit, non esse sepeliendum in sacra sepultura. Refert Samuel *conclus.* 4. *n.* 13. & Rituale Romanum Pauli V. *tit. de Exequiis*, & esse ad mentem Concilii scripsit Samuel *ubi proxime*, *n.* 16.

53 Verum credo, contrarium ad praxim esse adducendum, nisi aliud necessitas petat, ad deterrendam, & tollendam pessimam provinciæ, aut urbis consuetudinem duellandi; quia tunc recte Prælati, & Judices recipient communem sententiam ad terrendos animos duellantium. Attamen si non urgeat necessitas, concedenda est sepultura; nam ut supponimus, in hac provincia, aut urbe non adest necessitudo terrendi animos duellantium, quia raro duellum accidit; quamobrem cessat fundamentum unicum sententiæ communis, ut videre est apud Gratian. *c.* 410. *n.* 9. Ergo & debet cessare resolutio illius. Deinde, quia Tridentinum loquitur de decedentibus in conflictu duelli; qui enim vulneratus lethaliter, dat signa contritionis, & recipit Sa-

pit Sa-

pit Sacramenta, decedit finito duello, & probabiliter jam cum Domino reconciliatus: Ergo minime eſt privandus ſepultura Eccleſiaſtica.

54 Sed dices, ſic decedentem in loco duelli, licet det ſigna contritionis, adhuc excommunicatione majori manere irretitum, & privatum ſepultura Eccleſiaſtica, ut ſtatim dicemus; & nec ab ea liberatur per ſigna contritionis, niſi revera ab ea abſolvatur, *c. A nobis* 28. *de ſent. excomm.* Samuel. *controverſ.* 8. *n.* 20. Ergo licet ratione pœnæ ſepultura non privetur, privabitur tamen ratione excommunicationis incurſæ ex duello. Ergo in hoc caſu non poterit in loco ſacro ſepeliri. Sed reſpondetur, excommunicatum non privari ſepultura Eccleſiaſtica, niſi nominatim denunciatum, Navarr. *in Man. c.* 27 *n.* 36. Suarez *de Cenſuris, diſp.* 12. *ſect.* 4. *n.* 5. Idcirco ſi ſic decedens non fuerit nominatim denunciatus, quia breviter decedit, non eſt inconveniens ut ſepeliatur in loco ſacro. Et quamvis Avila *de cenſuris* 2. *p. c.* 6. *diſp.* 10. *in fin.* contrarium teneat, quod probabile dicit Sanchez *diſp.* 36. *n.* 6. adhuc etiam defunctus poterit abſolvi, ut ſepulturæ Eccleſiaſticæ tradatur, *c. A nobis* 2. *de ſentent. excommunicat.* vel ſi contigerit, poterit a quolibet Sacerdote abſolvi in neceſſitate illa, *c. ult. de Sepult.* Suarez *diſp.* 12. *ſect.* 4. *num.* 3. Villalobos *in Summ.* 1. *p. tract.* 17. *diffic.* 8. *n.* 1. *in fin.* Ergo ex hoc etiam capite in præſentia nullum reſtat inconveniens, ut ſepulturæ Eccleſiaſticæ mandetur defunctus in duello, ſive ſigna contritionis dederit, ſive Sacramenta ſuſcipiat.

55 Illud vero omittendum non eſt, in ſimilibus caſibus Parochum ſemper Epiſcopum, aut ejus Vicarium conſulere debere; nam licet opinionibus probabilibus poſſit uti, nec illis utendo poſſit a Superioribus puniri: aſt cum ex his aliquod ſcandalum oriri poſſit, melius aget conſulendo Superiorem, ut ſcripſit Marchetus *d. tit.* 39. *numer.* 63. *verſ. Quia Eccleſiaſtica*: & ita procedet ad dandam, ſeu denegandam ſepulturam, prout Superioribus placitum fuerit.

56 Hinc breviter piam difficultatem non deſinam attingere, an quando aliquis graviter vulneratus fuerit in duello, dederitque ſigna contritionis, & ſequendo alteram opinionem, non in loco ſacro ſepeliatur, poſſit pro eo Miſſa applicari? Et negandum videtur; nam licet per ſigna contritionis æſtimetur in Dei gratia deceſſiſſe, adhuc excommunicationibus multis manet innodatus; Comitol. *Reſponſ. Moral. lib.* 6. *q.* 13. Sed pro excommunicato nequit applicari Miſſa, quia eſt oratio publica, D. Thomas *in* 3. *p. q.* 79. *art.* 3. Navarr. *in Man. c.* 27. *n.* 26. Villalobos *in Summa* 1. *p tract.* 17. *diffic.* 4. *num.* 2. Ergo nequit Miſſa applicari pro duellante mortuo, etiamſi dederit ſigna contritionis.

57 Sed tamen tenet contrarium Diana 4. *p. tract.* 4. *reſol.* 192. *verſ. Sed his non obſtantibus*, Samuell. *ut. diſp.* 1. *controv.* 8. Portel. 3. *p. caſu* 10. *n.* 3. Quia, ut diximus, hic, licet excommunicatus, non tamen eſt denunciatus, ut in communionibus ſpiritualibus cum vitemus. Item quia clare non deceſſit in peccato, & in dubiis reo favendum eſt, *regul.* 68. *de Reg. Juris*. Hanc ob rem credendum, extra peccatum deceſſiſſe; & ſic recte Miſſa pro homine iſto valet applicari.

58 Hæc ultima ſententia pie, & probabiliter admittenda eſt: Et ratio eſt; nam quoties conſtat, excommunicatum dediſſe ſigna contritionis, pie credendum eſt, Eccleſiam velle pro illo ſuffragia applicari. Ergo recte applicatur Miſſa, Covarr. *in c. Alma*, 1. *p.* §. 6. *n.* 8. *concl.* 9. Navarr. *n.* 26. dicit probabile Villalobos *difficult.* 4. *n.* 7. Henriq. *in Summa*, *lib.* 7. *c.* 15. *n.* 3. Ergo pie, & probabiliter poterit Miſſa applicari pro duellante decedente, datis ſignis contritionis.

59 Verum antequam hinc abeamus, animadvertendum, non omnes in duello morientes excommunicatos remanere, & privari ſepultura Eccleſiaſtica; hæc enim pœna inflicta eſt duellantibus abſque legitima cauſa, injuſte, & cum peccato mortali, Palao *de Charit. tract.* 6. *diſp.* 6. *punct.* 7. *n.* 17. Sunt tamen aliqui caſus, in quibus licite acceptatur duellum, ut qui licite acceperat, ſi forte decedat, non ſit privandus ſepultura Eccleſiaſtica, nec aliqua excommunicatione innodetur. Hos quidem referre longum eſt, & majorem partem materiæ de duello hic inſerere, quod abs re noſtra eſt. Conſulendi ſunt Sanchez *in Summ. lib.* 2. *c.* 39. Palao *punct.* 7. *a n.* 4. Paulus Layman *in Summ. l.* 3. *tract.* 3. *part.* 3. *c.* 5. Trullench. *in Decalog. lib.* 5. *c.* 2. *dub.* 13. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 12. *c.* 12. *a num.* 9. Molina *de Juſt. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 17. Eſpelta *de caſibus reſerv. tit.* 1. *reſol.* 5. & alii quamplures de hac materia agentes, congeſti a Barboſa *ad Conc. ſeſſ.* 25. *de Reformat. c.* 19. *n.* 1.

CAPUT XI.

Proſequitur materia antecedens, & de pœnis contra ſepelientes has perſonas in loco ſacro: & aliqua de ſepulchro violato.

S U M M A R I U M.

Excommunicati majori excommunicatione carent ſepultura Eccleſiaſtica, n. 1.

An ad hanc pœnam incurrendam hodie requiratur quod ſit nominatim denunciatus. Aliqui negarunt, n. 2. *Alteri Affirmarunt*, n. 3. *Defenditur hæc ſententia. Excommunicati dantes ſigna contritionis, abſolvuntur, & mandantur ſepulturæ Eccleſiaſticæ*, n. 4.

Excommunicatus jam ſepultus, ſi dedit ſigna contritionis, quomodo abſolvatur, n. 5. *Eſt de jure poſita excommunicatio contra ſepelientes excommunicatos in loco ſacro*, n. 6.

An qui impœnitens moritur in excommunicatione minori, mandandus ſit ſepulturæ Eccleſiaſticæ? Prima ſententia negat ſepeliendum, n. 7. *Secunda affirmat*, n. 8. *Tertia admittit primam, ſed ad praxim dicit difficile trahi poſſe*, n. 9.

Sed ſecunda defenditur. Minor excommunicatio non privat communione fidelium, n. 10.

Per accidens poteſt privari ſepultura Eccleſiaſtica, ratione peccati notorii, veluti ſi in contemptum cenſuræ noluiſſet abſolvi, vel ſi in ipſa infirmitate receperit Sacramenta cum illa excommunicatione, n. 11.

Sepultura Eccleſiaſtica denegatur notorie interdictis, & ſuſpenſis, ſive interdictum ſit locale, ſive perſonale, ſeu generale, n. 12.

Limitatur, quando quis fuerit ſolum interdictus audire Divina. Qui habet indultum audiendi Divina, tempore interdicti, nequit in loco ſacro ſepeliri, n. 13.

Tum quando Capitulum fuerit interdictum, Canonicus in loco ſacro ſepelitur, n. 14.

Fit inſtantia, tempore interdicti generalis perſonalis nullus de communitate ſepelitur in loco ſacro. Datur diſparitas, n. 15.

Collegium, ſeu Communitas debet eſſe nominatim interdicta, ut particulares non ſepeliantur in loco ſacro, & ſimiliter perſona, n. 16.

Clerici, ſi non dederint cauſam interdicto, aut perſonaliter fuerint interdicti, in loco ſacro ſepeliuntur tempore interdicti, n. 17.

An in feſtivitatibus, quibus tempore interdicti Divina celebrantur, ex c. Alma mater, *poſſint Laici ſepeliri in loco ſacro. Prima ſententia affirmat*, n. 19. *Secunda negat*, n. 20.

Explicatur dubium. Indultum audiendi Divina, contra aliquos, non extenditur tempore interdicti ad ſepulturam, n. 21.

Sed in dictis feſtivitatibus Laicus poteſt mandari ſepulturæ Eccleſiaſticæ, n. 22.

Denique limita in Ditionibus Hiſpaniæ, ubi eſt Indultum Cruciatæ, ex cujus vi Fideles tempore interdicti in loco ſacro ſepeliuntur, n. 23.

An qui tempore interdicti ſepultus eſt in loco profano, ceſſante interdicto, exhumandus, & ſepeliendus ſit in loco ſacro. Negavit Bonacina: ſed contrarium pie admittendum, n. 24.

Hæretici, eorum receptatores, fautores, aut eis credentes, carent ſepultura ſacra, etiamſi poſt mortem appareant. Idem de Paganis, Judæis, & Infidelibus. Ex iſtis, ſi aliqui fuerint baptizati, & ſigna dederint contritionis, abſolvuntur, & in loco ſacro ſepeliuntur, numer. 25.

Qui non adimplent annuum præceptum confeſſionis, & communionis, niſi poſtea dederint ſigna contritionis, non debent in ſacra ſepultura tumulari. Idem ſi aliquis in articulo mortis Euchariſtiam recipere noluerit, n. 26.

Limita ſi hoc præceptum adimpleatur in Cathedrali. Aliis limitant, ſi in Monaſterio mendicantium ſimiliter adimpleatur, aut conſtet alibi adimpletum, quod eſt ab hæredibus probandum. Si fuerit dubium factum adhuc ſepultura non carebit, n. 27.

Clericus

Clericus concubinarius notorie, moriens impœnitens, in Ecclesia non sepelitur, n.28.

Idem dicendum de meretricibus in lupanari decedentibus, etiamsi dederint signa contritionis, n.29. Sed si dederit signa contritionis, contrarium est tenendum. Si Parochus agnoscat, meretricem habuisse animum se convertendi, & caste vivendi, tunc in loco sacro sepelitur, n.30.

Datur animadversio, n.31.

Amasia mortua inventa in cubiculo amasii, sepelitur in loco sacro. Si meretrix fuisset, & ab amasio interficeretur, & diceret, Jesus, adhuc in loco sacro non sepelitur, n. 32.

Correpti in actu venereo, non sepeliendi in loco sacro. Idem de adulteris in actu interfectis, n.33.

Fures, & latrones, in furando, vel deprædando interfecti, in Ecclesia, vel Cœmeterio non sepeliuntur; secus si confessi a Judice suspendantur. n.34.

Raptores manifesti Ecclesiarum, licet pœnitentiam egerint, nisi restituant, sepultura Ecclesiastica non traduntur, num. 35.

Usurarius manifestus non est in loco sacro sepeliendus, nisi acta pœnitentia, heredes restituant, aut dent cautionem. Si vero usurarius restituere mandaverit, cum posset, etiamsi heredes restituere voluerint, adhuc caret sepultura Ecclesiastica, n.36.

An usurarius nominatim excommunicatus, aut interdictus, si in Monasterio Religiosorum tumuletur, possit præcipi a Diœcesano eum exhumari? Prima sententia affirmat, n.37. Secunda negat, n.38.

Diœcesanus, antequam sepeliatur usurarius in Monasterio, valet id impedire: non tamen poterit præcipere exhumari, si jam sepultus fuerit in Monasterio, & non fuerit excommunicatus, aut interdictus, nominatim, n. 39.

Si tamen fuerit, id præcipere posse Diœcesanum defenditur, n.40. Causa cœpta contra laicum coram sæculari, potest procedere contra Clericum ejus heredem, ibidem.

Subtrahentes decimas carent Sepultura Ecclesiastica. Limitant aliqui ubi adesset contraria consuetudo, nu. 41.

Testator relinquens tutorem Sacerdotem, olim non sepeliebatur in loco sacro, n. 42.

Publice blasphemantes, nisi pœnitentiam injunctam egerint, carent sacra sepultura. Extenditur ad blasphemantes sacram Virginem, & Sanctos, n.43.

Idem dicendum de patricidis, n. 44. Sed si pœnitens fuerit, dubitatur? Communis sententia, adhuc non esse sepeliendum, asserere videtur, n.45. Sed contrarium defenditur, ibid. Fit instantia, & respondetur, numer. 46.

Diœcesani carent sepultura Ecclesiastica, si in suis visitationibus occasione procurationis aliquid acceperint, dum tamen fuerint nominatim interdicti, n. 47.

Qui in infirmitate Medicum Judæum, vel Infidelem adhibet, nisi alius non sit, non sepelitur in loco sacro, num. 48.

Sicut exenterantes corpora defunctorum, & ea immaniter decoquentes, & ossa separantes, ut alibi reportent, si tamen impœnitentes decedant, n. 49.

Monachi utriusque sexus proprietarii impœnitentes carent sacra sepultura, & quomodo alibi sepeliendi, n.50.

Qui sepeliunt in loco sacro ibi interdictos sepeliri, graviter peccant, & aliis pœnis afficiendi, nu.51. Excommunicantur aliqui, nec absolvuntur, nisi data satisfactione, si propriis manibus corpora exenterent. Associantes, & adjuvantes pari pœna puniuntur, num. 52.

An cantantes, comitantes, & deferentes Crucem excommunicentur? Affirmat Faber, n.53. Altera sententia tantum extendit ad sepelientes propriis manibus, n. 54. Tertia rejicit hanc secundam, n. 55.

Et asserit censuram illam solum comprehendere heredes, Rectores Ecclesiarum, portantes cadaver, & propriis manibus sepelientes, n.56.

Ad incurrendam hanc excommunicationem est necessarium, quod heretici, fautores, aut receptatores sint denunciati, n.57. Et in hac specie admittitur, & explicatur tertia sententia, n.58.

In aliis vero interdictis non est posita excommunicatio, num. 59.

Violatio sepulchrorum variis modis committitur, num. 60. Violantur demolitione, habitatione dolosa, illatione illegitima, & alienatione. Et explicatur, num. 61. cum sequentibus. Pœna violantium remissive ponuntur, n. 63.

1 Excommunicati majori excommunicatione sepultura Ecclesiastica privantur, *c. Sacris 12. de sepult. c. 2. de heret. in 6. Clement. 1. de sepultur.* nam cum ab Ecclesia, & communione Fidelium sint segregati, secundum illud Apocalypsis c. 12. *Prælium magnum factum est in cœlo, & draco ille magnus, qui vocatur diabolus, & satanas, qui seducit universum orbem, projectus est in terram, & extra Ecclesiæ communionem exclusus*; quem locum ad excommunicatos adaptarunt Albertus Magnus, & D. Thomas, D. Paulus ad Corinth. *c. 15.* ibi: *Tradidit eos satanæ, ut discerent non maledicere.* D. Augustin. *super eisdem verbis, ser. 68. & de Civit. Dei lib. 11. c. 4. l. 1. tit. 9. p. 1.* Inde est, ut etiam post mortem a loco sacro arceantur, ubi alteri Fideles sepeliuntur, Fusc. *de Visit. lib. 1. c. 25. n. 11.* Medicis *de Sepultur. 1. p. c. 11. n. 14.* Theophil. Raynaud. *de Monitoriis, 2. p. c. 3. n. 7.* Passerin. *c. 2. num. 43.* Lancellot. *de Sepult. verbo Excommunicatorum*, Samuell. *d. disp. 1. controv. 9. concl. 3.* Marchet. *d. tit. 39. n. 3.* Spino *d. gloss. 2. n. 24.*

2 Est vero dubium, quod supra tetigimus, an ad hanc pœnam incurrendam requiratur, quod excommunicatus sit publice denunciatus, aut notorius percussor Clerici, secundum Extravagantem Martini V. *Ad evitanda?* Aliqui negarunt, quia Extravagans ista est in favorem Fidelium, ut possit communicare cum excommunicato; non vero ipsius excommunicati. Ergo etiamsi denunciatus non fuerit, nequit in sepultura sacra sepeliri, ut tenet Avila relatus *n. 54.* & sentire videtur Villalobos *in Summa, 1. p. tr. 8. diffic. 8. n. 1.* dum absolute tenet, excommunicatum non debere in loco sacro sepeliri.

3 Sed alteri tenuerunt contrarium; nam prohibitio ista non sepeliendi in loco sacro excommunicatos, non cadit in ipsos excommunicatos, seipsos sepelire nequeuntes; sed in vivos illos sepelientes; quapropter, sicut cum illis communicare nequeunt vivis, similiter nec cum ipsis mortuis. Ast post dictam Extravagantem possunt communicare cum excommunicato non denunciato. Ergo recte possunt eum sepelire in loco sacro, ut bene considerat Suarez *de censuris, disp. 12. sect. 4. n. 5.* Lavor. *d. tit. 2. c. 12. n. 2.* Barbosa *c. 26. n. 40.* Marchet. *tit. 39. n. 3.* Bonacina *de excomm. extra Bull. disp. 2. q. 2. punct. 31. proposit. 1. n. 4.* Passerin. *cap. 2. num. 50.*

4 Hæc secunda sententia, uti probabilior & magis pia, admittenda est; pie enim ultra dictam rationem credendum, excommunicatos toleratos, qui adhuc denunciati non sunt ab Ecclesia, contumaces, & obstinatos non esse, & adhuc aliquam pœnitentiam, saltem internam habere; quamobrem ex hac probabiliori sententia ad sepulturam Ecclesiasticam sunt admittendi. Tum; nam excommunicati, quantumvis denunciati, & notorii fuerint, si ante mortem dederint signa contritionis, & pœnitentiæ, absolvuntur, & sepulturæ Ecclesiasticæ mandantur, ut censuit Sacra Congregatio, quam refert Samuell. *d. controv. 9.* & altera declaravit 16. Novemb. 1635. Navarr. *cons. 3. de sepult.* Passerinus *de Offic. Curat. c. 14. sub num. 5.* Marchet. *tit. 39. n. 4.* Samuell. *ubi proxime.* Ergo idem est dicendum de excommunicatis non denunciatis ex præsumpta contritione, aut pœnitentia. Ergo ut probabiliorem, & magis piam admitto secundam sententiam, ut admisimus *c. antecedenti, n. 50.*

5 Est vero ad praxim observandum, quod si excommunicatus fuerit absque præmissa absolutione sepulturæ sacræ traditus, & non exhumetur, quia signa contritionis dedit, erit absolvendus, percutiendo virga sepulturam, & alia cæremonialia faciendo, ut tenet Marchet. *d. n. 4.*

6 Est tamen posita excommunicatio de jure contra eos, qui præsumpserint sepelire in loco sacro excommunicatos obstinatos, qui nulla dederunt signa contritionis, *Clem. Eos qui 1. de sepultur.* Samuel. *de Sepult. tract. 2. disp. 1. controv. 7. conclus. 4. n. 10.* Villalobos *in Summa, d. tract. 17. diffic. 3. n. 3. & tract. 8. disp. 24. n. 3.* Marchet. *d. tit. 39. n. 4.* Lavorius *d. c. 12. n. 5.* Passerinus *c. 2. n. 53.*

7 Est tamen dubium, an qui impœnitens moritur in excommunicatione minori, sepeliendus sit in sepultura Ecclesiastica? Prima sententia asserit, non esse sepeliendum. Ducitur ex aliquibus juribus, ubi absolute prohibetur sepultura sacra excommunicatis. Ergo simile interdictum extendendum ad excommunicationem minorem, prout extendit textus Regius in *l. 8. tit. 13. p. 1.* Cæterum; nam

qui

qui impœnitens moritur, nec vult consequi absolutionem excommunicationis minoris, in peccato decedit: quapropter si id notorium sit, nequit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, ut jam diximus, Medicis *d. q. 11. n. 10.* Ergo licet excommunicatio minor non privet communione Fidelium, attamen quia decedit in peccato notorio, non est sepellendus in loco sacro impœnitens moriens in excommunicatione minori, Joannes Andreas in *d. c. Sacri*, Hostiensis *in Summa de sepult. §. Quibus interdicitur*, Sylvester *verbo Sepultura, num. 9.* Vivaldus *in Candelabro de interdictis q. 94.* Samnellius *de Sepulturis, d. controv. 9. conclus. 3.* Gregorius Lopez in *d. l. 8. tit. 11. p. 1. verbo De la memor.*

8 Secunda sententia tenet contrarium; nam jura propter excommunicationem sepulturam interdicentia, relata *nu. 1.* loquuntur de excommunicatione majori, non vero de minori. Tum excommunicatio minor non privat communione Fidelium. Ratio formalis est, ut excommunicatio major privet sepultura Ecclesiastica, ut diximus *d. n. 1.* Ergo licet quis impœnitens moriatur in excommunicatione minori, non est privandus sepultura Ecclesiastica, Admittit Lavorius *d. cap. 12. num. 4.* Passerinus *d. cap. 2. num. 49.*

9 Tertia sententia admittit primam, verum asserit, in praxi difficiliter esse admittendam, quia excusationes multæ sunt, ut quis a minori excommunicatione liberetur, & difficillime simili excommunicatione innodatus denunciatur: & licet aliquando denuncietur, aut vivus, aut mortuus ab illa absolvitur perquam facile, quapropter casus iste raro, aut nunquam ad praxim trahetur, Villalobos *in summa 1. p. tract. 18. difficult. 32. n. 5.*

10 Sed in re dicendum, excommunicatum minori excommunicatione, ratione ipsius excommunicationis, sive denunciatus sit, sive non, non privari sepultura sacra, licet non peteret absolutionem. Et ratio est, quam adducit secunda sententia, quia ista excommunicatio non privat communione Fidelium, sive politica, sive sacra, *c. ult. de Cleric. excomm. ministrant. c. A nobis, de Exceptionibus*, Graffis *lib. 4. dec. cap. 1. n. 3.* Suarez *de censur. disp. 24. sect. 2. n. 4.* Bonacina *de excommunic. disp. 2. q. 3. proposit. 3. n. 8.* Ergo nec etiam communione sepulturæ in loco sacro simul cum aliis Fidelibus.

11 Per accidens tamen aliquando decedens impœnitens cum excommunicatione minori, poterit privari sepultura Ecclesiastica, scilicet quando decederet in notorio peccato gravi, ratione ipsius minoris excommunicationis, scilicet quando noluisset petere absolutionem in contemptum illius censuræ; tunc enim gravissima est culpa, *c. Sacris n. 5. de his, quæ vi, met. caus.* ubi communiter Scribentes, Navarr. *in Man. c. 27. n. 36.* Covarruv. *in c. Alma, 1. p. §. 3. n. 9.* Barbosa *in d. c. Sacris, n. 4.* in quo si notorie decedat, sepultura Ecclesiastica est privandus. Idem dicendum, si in ipsa infirmitate Sacramenta receperit scienter excommunicatus minori excommunicatione, & absolutionem renueret: Tum enim gravissimum scelus commisit, *c. ult. de Cleric. excommun. ministrante*, Suarez *d. sect. 2. n. 2.* Alterius *de censur. lib. 1. disp. 4. c. 2. & 3.* Bonacina *disp. 2. q. 3. proposit. 3. n. 3.* Villalobos *diffic. 32. n. 2.* in quo si impœnitens decedat notorie, minime sepulturæ Ecclesiasticæ mandabitur; id autem non ratione censuræ, sed quia notorie impœnitens accedit in peccato.

12 Rursus sepultura Ecclesiastica est deneganda notorie interdictis, & suspensis *c. Is cui 20. de sentent. excommunic. c. Quod in te 11. de pœnitent. & remiss. cap. Privilegia 24. de privilegiis, Clement. 1. de sepult.* ubi communiter DD. idque extendendum, sive interdictum sit locale, sive personale, sive generale; nam interdictum in locis, & personis interdictis, sacra, & functiones Ecclesiasticas peragere interdicit. Ergo etiam debet privare sepultura Ecclesiastica, Medicis *d. q. 11. n. 13.* Ugolinus *de offic. Episcop. c. 17. n. 4.* Barbosa *d. 3. p. de offic. Parochi. c. 26. n. 41.* & *de Univers. lib. 2. c. 10. n. 41.* Marchetus *d. tit. 39. a num. 6.* Bonacina *de interdict. disp. 4. punct. 5. per tot.* Passerinus *d. c. 2. n. 67.*

13 Verum hæc propositio aliquas limitationes admittit, scilicet quando quis tantum fuerit interdictus audiendi divina officia, tunc enim est partiale interdictum, & non privat sepultura Ecclesiastica, Molina *1. p. q. 12. n. 11.* Samuellius *d. disp. 1. controv. 11. n. 4.* Marchetus *ubi proxime, num. 9.* Sicut qui haberet indultum, ut tempore interdicti posset audire divina; attamen per hoc indultum nequit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, quia est partiale, non se extendens ad alia, veluti ad sepulturam, ut in meliori sententia tenet Ugolinus *de censur. tabul. 5. c. 9. §. 3.* Covarruv. in *c. Alma, 2. p. §. 5. n. 6.* Alterius *de censur. disp. 6. cap. 2. col. 3.* Ergo similiter est dicendum in nostra specie, cum interdictum partiale sit tantum ad Divina audienda, nec extendendum ad sepulturæ privationem, ut dicunt supra relati.

Similiter propositio illa extendenda non est, quando Capitulum fuerit interdictum; nam Capitulo interdicto, Canonicus illius non est interdictus; aliud est enim Capitulum, aliud Canonicus, *c. Eam te 7. de Rescript.* ubi Felinus *n. 13.* Vivianus *in Praxi jurispatronat. lib. 8. c. 4. n. 17.* Ergo, Capitulo interdicto, Canonicus non erit interdictus, nec privandus sepultura Ecclesiastica. Quod quidem est extendendum, etiamsi Capitulum fuerit nominatim denunciatum, quia Canonicus non est denunciatus, Marchetus *d. tit. 39. n. 9.* 14

Sed dices: Tempore interdicti generalis personis, qui sunt illius communitatis, etiam ut partes, nequeunt sepeliri in loco sacro, etsi fuerint incapaces, aut infantes, ut ex communi tenet Bonacina *de interdict. disp. 4. punct. 5. n. 9.* Ergo si Capitulum fuerit interdictum, etiam personæ illius remanent interdictæ, ut sunt Canonici. Ergo, Capitulo interdicto, Canonicus nequit sepeliri in loco sacro. Sed respondetur, disparitatem maximam esse, quando absolute imponitur interdictum alicui communitati, aut quando ponitur personaliter, non solum respectu communitatis universaliter sumptæ, sed singulorum. Quoad primum modum, pars, & personæ communitatis, nisi qui culpabiles fuerint, non privantur auditione Divinorum Officiorum, aut sepultura Ecclesiastica, quapropter extra ipsam communitatem possunt ea audire, & in sepultura Ecclesiastica sepeliri; secus tamen quando interdictum est impositum communitati, aut Collegio personaliter; nam tunc particulares personæ interdictæ remanent, & consequenter nequeunt sepeliri in loco sacro, ut est textus clarus in *c. Si sententia 26. de sent. excommunic. in 6.* Suarez de *censur. disp. 35. sect. 3. num. 2.* Samuellius *d. disp. 1. controv. 11. n. 14.* 15

Est tamen hæc doctrina intelligenda de jure antiquo; de jure vero novo, post Extravagantem *Ad evitanda*, aliter considerandum est; nam si Collegium, seu communitas non est nominatim interdicta, adhuc personæ particulares illius poterunt in loco sacro sepeliri: quod idem est dicendum, si denunciata fuerit communitas, seu Collegium & non personæ particulares illius, quia adhuc poterunt sepulturæ Ecclesiasticæ demandari, cum ipsæ nominatim denunciatæ non sint, nec sufficit illa denunciatio communitatis, Collegii, seu Capituli, quia nimis est generalis, Suarez *d. sect. 3. n. 2. ad fin.* Unde sequitur, doctrinam Canonistarum supra relatorum *num. 14.* esse admittendam. 16

Rursus limitatur propositio illa in Clericis; hi enim si causam non dederint interdicto, aut personaliter fuerint interdicti, & illud observaverint, sunt in loco sacro sepeliendi, *c. Quod in te 11. de pœnit. & remiss. c. Is cui 20. de sent. excommunicat. in 6.* quod extendendum ad Clericos primæ Tonsuræ, dummodo habeant juris conditionis, *c. 5. de Cleric. conjugat. in 6.* Tenent Villalobos *in Summa, 1. p. tract. 19. diffic. 8. n. 2.* Navarrus *in man. c. 27. n. 181.* Covarruv. in *c. Alma, 2. p. n. 7.* Suarez *de cens. d. disp. 35. sect. 1. n. 4.* 17

Est tamen dubium, an quando interdictum est locale generale, possint laici sepeliri in loco interdicto, in festivitatibus, quibus celebrari possunt Divina Officia, ex *cap. Alma mater*, & ex Constitutionibus Martini V. Eugenii IV. & Leonis X. de quibus Covarruv. in *dict. cap. Alma*, Alterius *de censur. disp. 5. c. 3.* Bonacina *de interdict. disp. 5. punct. 4. proposit. 2. a n. 14.* Villalobos *d. tract. 19. diffic. 6. per tot.* & alii communiter. 18

Prima sententia affirmat. Ducitur; nam ut dictum est supra, hoc interdictum fundatur principaliter in communione Fidelium, *c. Sane 24. q. 2.* Cum ergo in his festivitatibus vivi inter se Fideles in spiritualibus communicent, iode est, ut etiam possint defuncti inter se communicare. Cæterum in sepultura concedenda duo considerantur, nempe Officium Divinum, quod in sepeliendis fit, & hoc iis diebus permissum est: tum etiam sepultura, & hæc per accidens se habet ad officium. Ergo si officium in his festivitatibus fieri valet, consequenter valet concedi sepultura, Sylvester *verbo Interdictum 5. q. 2.* Sayrus *lib. 5. c. 8. n. 11.* Calderinus *d. Interdict. 2. part. nu. 14.* Henriquez *in Summa, lib. 13. cap. 4. num. 5. & cap.* 19

47. num.

47. *num* 4. Bonacina *d. disp.* 4. *punct.* 5. *proposit. unica*, *n.* 7. *vers.* 2.

20 Secunda sententia tenet contrarium; nam interdicti tres sunt effectus, privationis Sacramentorum, Divinorum Officiorum, & sepulturæ Ecclesiasticæ, *c. Si civitas* 16. *de sent. excommunicat. in* 6. *cap. Episcoporum* 8. *de privilegiis*, *eod. lib.* qui quidem distincti sunt. Ergo licet in illis diebus fieri possint Officia Divina, & a Fidelibus audiri, non inde sequitur, concessam esse sepulturam Ecclesiasticam. Cæterum sepultura Ecclesiastica non aliquo modo pendet a celebratione Divinorum Officiorum tempore interdicti, alias eodem tempore posset concedi sepultura Ecclesiastica ea moderatione, prout Officia Divina celebrantur, ex *d. cap. Alma*. Ergo licet in his festivitatibus Officia Divina publice, & absque moderatione fiant, non inde sequitur sepulturam Ecclesiasticam esse concedendam, Glossa in *Clement.* 1. *de sepultur. in princip.* Covarruv. in *cap. Alma*, 2. *par.* §. 5. *num.* 6. Suarez *dict. disput.* 35. *sect.* 1. *num.* 13. Alterius *disp.* 6. *cap.* 3. Villalobos *d. tract.* 19. *diffic.* 8. *num.* 5. Samuellius *d. disp.* 1. *controv.* 12. *per tot.* Passerinus *d. cap.* 2. *n.* 73.

21 In hoc dubio duo involvuntur a Doctoribus. Primum, quando quis habuerit indultum ad audienda Divina tempore interdicti, an virtute indulti possit sepeliri in sepultura Ecclesiastica? Secundum, an quando in diebus harum festivitatum Divina celebrantur publice, possit concedi sepultura Ecclesiastica? Et quoad primum disceptatio est, an indultum extendatur ad sepulturam? Negarunt relati *num.* 13. Affirmarunt Avila, Navarrus, Sayrus, & Coninch, & alii relati, & secuti a Bonacina *de Interdict. cap.* 4. *punct.* 5. *num.* 6. Verum negativa sententia melior videtur, quia in adultis illud quod distinctum est, & separatum, non intelligitur, quantumvis favorabilius, solum enim possunt extendi ad connexa; sepultura vero est distincta, & separata ab officio, *c. Quod in te* 11. *de pœnit. & Remiss.* ubi in loco interdicto permittitur Clericus sepeliri sine Divino Officio; quapropter separatum censetur. Ergo ad illud nequit extendi indultum, Suarez *d. disp.* 35. *sect.* 1. *n.* 13.

22 Quoad secundum dicendum, in dictis festivitatibus Fideles posse tradi sepulturæ Ecclesiasticæ, ut tenet prima sententia. Et ratio est; nam illatio de indulto audiendi, & celebrandi sacra, nihil probat ad hos dies festos. Et probatur; nam in indulto est tantum gratia ad assistendum Divinis; in reliquo interdictum, Villalobos *dict. tract.* 19. *diffic.* 6. *n.* 7. Henriquez *d. lib.* 9. *c.* 47. *n.* 2. Ergo suspenso interdicto ad tempus illorum festorum, recte Fideles poterit sepulturæ mandari, licet secus in indulto procedat.

23 Denique limitatur propositio illa in ditionibus Hispaniæ, ubi conceditur Bulla Cruciatæ; nam illius est privilegium, ut pompa moderata Fideles sepeliantur in loco sacro tempore interdicti; quæ enim dicatur pompa moderata, explicant Henriquez *lib.* 7 *de indulgentiis*, *c.* 1. *n.* 4. *gloss.* 2. *lit. V.* Mendo *in Bull disp.* 15. *c.* 5. *per tot.* Mendez in *Bull. interrogat.* 7. *fol. mihi* 21. Villalobos 1. *p. tract.* 37. *de la Bulla*, *clau∫.* 4. *n.* 13.

24 Illud denique attingere non desinam, quod scripsit Bonacina *d. disp.* 4. *punct.* 5. *n.* 8. *vers. Sed mihi*. Nempe, quod si aliquis tempore interdicti in loco profano fuerit sepultus, cessente interdicto exhumandum non esse, ut sepeliatur in loco sacro, quia affectus fuit interdicto. Sed contrarium pie in praxi tenendum, quia cessante interdicto, cessat impedimentum, ne in loco sacro sepeliatur. Tum, quia licet interdicto affectus fuisset, est interim, quod durat, Sà *verbo Interdictum*, *n.* 25. Alterius *disput.* 6. *c.* 4. *col.* 4. Ugolinus *tabul.* 5. *c.* 9. §. 4. Villalobos *d. tract.* 19. *diffic.* 8. *n.* 5.

25 Hæretici, illorum receptatores, fautores, aut eis credentes, carent sepultura Ecclesiastica, *c. Sane* 24. *quæst.* 2. *c.* 2. *Quicumque* 2. *de hæret. lib.* 6. quod extendendum etiam quando post mortem appareret de hæresi, ex Bulla Nicolai III. quæ incipit, *Noverint*. Refert Samuellius *dict. disp.* 1. *controvers.* 9. *n.* 1. Barbosa *d.* 3. *p. c.* 26. *n.* 43. *& de universo lib.* 2. *c.* 10. *n.* 43. Marchetus *d. tit.* 39. *n.* 5. Passerinus *dict. c.* 2. *a n.* 63. Idem dicendum de Paganis, Judæis, & omnibus infidelibus, apostatis a Christiana Religione, & schismaticis, Samuellius *d. controvers.* 9. *n.* 2. Trullench *de jure Parochi*, *c.* 9. *dub.* 7. *n.* 4. Fuscus *de Visitat. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 11. Ex istis tamen, qui sacrum Baptisma receperunt, si signa dederint contritionis, & a censuris absolvantur, possunt Ecclesiasticæ sepulturæ tradi, ut cum Rituali Romano docet Marchetus *dict. n.* 5.

26 Cæterum carent Ecclesiastica sepultura, qui non semel in anno, nec in Paschate confitentur, communicantque, *c. Omnis* 12. *de Pœnit. & Remiss.* & pro hac culpa poterunt excommunicari, ut censuit Sacra Congregatio Concilii

30. Januarii 1587. Refert Gavantus *Enchirid. verbo Eucharistia*, *n.* 31. Quod intelligendum, quando in peccato illo decesserint; secus vero, si pœnitentiam egerint in articulo mortis, vel si signa contritionis, & emendationis præstiterint, vel si ex aliqua causa se abstinerent a communione, ut cum D. Antonino notat Medicis *de sepultur.* 1 *p. quæst.* 11. *n.* 7. Ugolinus *de Offic. Episcopi*, *c.* 17. *n.* 4. Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tract.* 10. *c.* 22. *n.* 11. Passerinus *d. c.* 2. *a n.* 102. Lavorius *d. c.* 12. *n.* 21. Samuellius *d. disp.* 1. *controvers.* 7. *a n.* 2. Marchetus *dict. tit.* 39. *n.* 10. Qui id extendit merito ad illum in articulo mortis positum, renuentem accipere Viaticum, maxime si semper oppressus censuris, præceptum annuæ confessionis, & communionis adimpleverit; iste enim in notorio peccato decedit, quapropter debet Ecclesiastica sepultura carere.

Poterunt tamen excusari sic decedentes, si forte præceptum confessionis, & communionis in Cathedrali adimpleverint, licet non in Parochia; nam quilibet diœcesanus valet ibidem Sacramenta suscipere, & hoc præceptum adimplere, Piasecius *in Praxi*, 2. *p. c.* 3. *n.* 24. Barbosa *de Offic. Paroch.* 3. *part. c.* 19. *n.* 13. *& c.* 20. *n.* 12. quod etiam aliqui extendunt ad Monasteria Mendicantium: aut si clarum sit, quod defunctus fuerit confessus, & communicatus; nam circumstantia, quod sit in Parochia, non est sufficiens, ut sepultura privetur. Illud tamen in his ultimis casibus est ex parte hæredum probandum, aut in Cathedrali, aut Monasterio, aut alibi defunctum confessum, & communicatum fuisse, Marchetus *dict. tit.* 39. *n.* 13. Si tamen factum occultum fuerit, aut dubium, sepultura non carebit, Medicis *d. quæst.* 11. *n.* 7. Possevinus *de offic. Curat. c.* 14. *sub n.* 4. Marchetus *d. n.* 13 *in fine*. 27

Non est sepeliendus in loco sacro Clericus notorie concubinarius, impœnitens moriens, quia in peccato decedit, *c. Quibus* 16. 13. *q* 2. *c. Placuit* 12. 23. *quæst.* 5. Samuellius *d. controvers.* 7. *conclus.* 5. Comitolus *Respons. Moral lib.* 1. *q.* 58. Trullench *dict. c.* 9. *dub.* 7. *n.* 14. Barbosa *dict. cap.* 26. *n.* 13. Navarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 8. Marchetus *d. tit.* 39. *numero.* 32. 28

His etiam adjungendæ sunt meretrices publice expositæ, quæ etiamsi signa contritionis dederint, si tamen in lupanari decedant, sepulturæ Ecclesiastica carent, *cap. Qui recedunt.* 7. 26. *q.* 6. nam in odium, & detestationem illius criminis id est admissum, Samuellius *dict. controvers.* 7. *conclus.* 6 *n.* 10. Medicis *d.* 11 *n.* 30. Marchetus *d tit.* 39. *n.* 35. 29

Sed tamen licet admittam, meretrices in lupanari decedentes, minime in loco sacro sepeliendas esse; non tamen si signa dederint contritionis, & constet saltem per unum testem pœnitentes decessisse. Et ratio est; nam dant textum Contrarii probantem, ex odio illius criminis carere sepultura sacra, etiam dederint contritionis signa, prout est necessarium, ut in *cap.* 1. *de torneament.* Ergo si dederint signa contritionis, sunt sepeliendæ in loco sacro. Et probatur consequentia; nam cum hæc pœna nullo jure sit imposita, restat, ut ideo meretria in lupanari decedens, non sepeliatur in loco sacro, quia decedit in peccato notorio. Ast notorius peccator, si dat signa Contritionis, & id probatur, sepelitur in loco sacro, ut dictum est. Ergo meretrix, licet decedat in lupanari, si dat signa contritionis, erit sepelienda in loco sacro. Denique probatur Contrariorum doctrina, asserentium, quod si meretria in lupanari decedat, & agnoscat Parochus, animum habuisse convertendi se ad Deum, & in posterum caste vivendi, tunc morte præventa sepeliendam esse in loco sacro, Medicis *d. q* 11 *num.* 31. Samuellius *d controvers.* 7 *n* 12. Marchetus *dict. n.* 35. Ergo ipsi DD. asserunt, quod si signa vera dederit pœnitentiæ, & contritionis, esse sepeliendam in loco sacro, licet in lupanari decedat. 30

Quod vero adnotandum est a Parocho, vel ab alio Confessore, aut Vicecurato, an signa illa doloris sint vera, necne? Quia si posset, data occasione, ab illo infami loco recedere, & renuerit, signa illa falsa esse videntur, nec de eis curandum; id enim totum arbitrio prudentis est relinquendum. 31

De amasia vero, quæ mortua inventa est in cubiculo sui amici, dicendum sepeliendam esse in loco sacro, cum non constet in peccato decessisse, Samuellius *num.* 13. Navarrus *cons.* 4. *de Sepult.* quod maxime dicunt DD. isti, si dulce nomen Jesu invocaverit. Ast si meretria fuisset, & in cubiculo amasii interficeretur, dicendo Jesus Maria, neutiquam in loco sacro est sepelienda, quia talis prolatio connaturalis est in quolibet adverso accidenti; quapropter nequit considerari tanquam verum signum pœnitentiæ, ut bene probat Marchetus *d. tit.* 39. *a n.* 37. 32

33 Præterea a sepultura Ecclesiastica sunt ablegandi, qui in illicito actu venereo correpti decedunt. Pari modo adulteri in fragranti crimine interfecti, & concubinarii, si mortui in venereo actu reperiantur; omnium enim est par ratio, nisi signa contritionis, & doloris dederint, Lezana *tom.4. verbo Sepult.n.24.* Diana *p.5.tract.3.resol.99.* Villalobos *2.p. tract.31. diffic.3.n.10.* Samuellius *d. controv. 7.a n.15.* Marchetus *d.tit.19.a n.42.*

34 Fures, & latrones, qui in furando, vel deprædando moriuntur, carent sepultura Ecclesiastica, *cap. Fures 31. 13. d. 2.cap. Fures 2. de furt.* quia qui in crimine decedit, præsumitur impœnitens decedere, Lavorius *d.tit.2.cap.12. n. 50.* Medicis *dict.q.11.n.18.* Ugolinus *d. cap.17. n.4.* Samuellius *d.disp.1.controvers.4. n.15.* Si tamen delinquentes isti, aut furca suspenduntur, aut alio modo a Judice interfici jubentur, & confessionem faciant, & Eucharistiam receperit, sunt sepulturæ Ecclesiasticæ tradendi, *c. Quæsitum 30. 13.q. 2.* Et ratio est; nam rei criminis non prohibentur sepeliri, *l.1.ff de cadaver punit. l. Obnoxios 11. C. de relig. & sumpt. funer* nec ratione criminis est aliquod impedimentum, quia, ut supponimus, egerunt pœnitentiam. Ergo debent sepeliri in loco sacro, ut quotidie videmus. Lavorius *d.cap.12.a n.51.*

35 Raptores manifesti, & Ecclesiarum violatores, licet pœnitentiam egerint, attamen adhuc carent sepultura Ecclesiastica, ut alii terreantur. Si tamen fuerint occulti, & confessi restitutionem fecerint, aut de illa facienda securitatem præstent, sepulturæ sacræ mandantur, *c. Super eo 2. de Raptoribus,* Lavorius *d.c.12.n.62.* Naldus *in Summa, verbo Sepultura, n.7.* Lezana *d. verbo Sepultura, n.23.* Samuellius *d.disp.1.controv.4.concl.11.n.16.* Passetinus *d. cap.2. numero 105.*

36 Usurarius manifestus non sepelitur in Ecclesia, *c. Quia 3 de usuris, c Quanquam 2.eod.tit.in 6.Clement. 1. de Sepultur.* Dicuntur enim manifesti usurarii, qui convincuntur ex scripturis, vel ad usuras habent mensam paratam, Glossa in *d.c.Quanquam, verbo manifesti,* Lavorius *d.c.12.a n.10.* Medicis *dict.quæst. 11.n.10.* Excipitur tamen, si usurarius dederit signa contritionis, & pœnitentiæ; ast prius hæredes, ad quos bona pervenerunt, censuris sunt compellendi, ut usuras restituant. Et licet usurarius in sua ultima voluntate usuras restitui mandaverit, attamen carere debet sepultura, donec plenarie fuerit satisfactum, at data cautione: si vero non mandaverit, & hæredes restituere voluerint, aut cautionem præstare de restituendo, nec erit mandandus sacræ sepulturæ, *c.Quanquam 2.de usur.in 6.* quia ex eo quod restituere non mandavit, in peccato manifesto decessit, Medicis *ubi proxime, n.11.* Possevinus *dict.c.14.n.4.* Lavorius *d.c.12.n.12.* Pasqualigius *ad Lauret.de Franchis, 2. par. q.80. n.3.* Barbosa *de Offic.Paroch.3.p.c.26.n.42.* Samuel *d.controvers.7.conclus.16.a num.34.* Passerinus *d. cap. 2. a numero 95.*

37 Est tamen dubium, an usurarii manifesti nominatim excommunicati, & interdicti, si de facto in Monasteriis Religiosorum humentur, possit Diœcesanus præcipere, exhumari, & procul ejici ab Ecclesia? Prima sententia affirmat, ex *Clementina 1. de sepultur.* Ast non video, textum illum id probare, cum loquatur in diversa specie, nec ullum verbum est ibidem, quod ad rem faciat. Sed ratione probari poterit; nam ex eo quod usurarius manifestus sit nominatim excommunicatus, & interdictus, consequenter a Judice ordinario Diœcesano est privatus sepultura Ecclesiastica. Ergo etiamsi Religiosi in suo Monasterio illum sepelierint, ad illum Judicem ipsius causæ pertinebit usurarium exhumare, & procul ab Ecclesia ejicere. Tenet cum Hieronymo Rodriquez Barbosa *dict.c.26.n.42.*

38 Secunda sententia tenet contrarium; nam defunctus ille est sepultus in loco exempto, & perinde est, ac si non fuisset in sua Diœcesi sepultus. Ergo nequibit Diœcesanus præcipere, ut exhumetur, & procul ab Ecclesia Monasterii abjiciatur, Abbas in *c.Sacris 12 de Sepult.n.6.* Sylvester *verbo Sepulr.n.16.* Samuellius *dict.controv.7.conclus.18.n.38.*

39 In hoc dubio omnes DD. conveniunt, quod licet corpus usurarii manifesti in Monasterio sit sepeliendum, antequam corpus ad locum exemptum deferatur, potest Episcopus remedium præstare, ut impediat sepulturam, quia adhuc remanet in suo territorio, & valet facere, ut in loco profano sepeliatur, Samuellius *dict.n.38.in fin.* Restat vero dubium, postquam humatum fuerit in Ecclesia Monasterii, & tunc si nominatim non fuerit excommunicatus & interdictus, ex eo solo quod sit usurarius manifestus, non poterit Diœcesanus eum exhumari præcipere, quia jam præciperet in territorio alieno, *l.fin.ff.de jurisd.omnium Judicum.* Solum enim quæ sui territorii sunt, potest contentiose decidere, Bobadilla *Poli.lib.4.c.5.a n.5.* Pareja *de Edit.instrument.tit.5.resol.8.n.2.& 3.*

Sed quid, quando usurarius manifestus fuerit jam excommunicatus, & nominatim interdictus? Et in hoc casu dico, Diœcesanum posse præcipere, ut exhumetur, & a Monasterio procul abjiciatur; quod non impossibile dicit Samuellius nuperrime allegatus, *num.39.in fin.* Et ratio est, quia hæc jussio est individua a causa prima excommunicationis, & denunciationis; quapropter debet procedere, licet sit in loco exempto excommunicatus sepultus, prout quotidie in qualibet causa procedit, si individua sit, ut prorogetur contra exemptos, & alienæ jurisdictionis, ut in exemplo adducto a Cevallos *de cognition.per viam violent.2.par.quæst.72.n.3.* Afflictus *decis.280.n.7.* vel quando Clericus est hæres alicujus laici, & causa ante ejus mortem fuerit incepta coram sæculari Judice, qui etiam contra Clericum decidit, licet ab ejus jurisdictione exemptum, Grassis *de effect.Clericat.effect.1.n.282.* Castillo *1.part.decis.2.* Cevallos *dict.2.part.quæst.40.n.9.* Bolanos *in Curia, 1 part. §.5.n.20.* Megala in *3.par.lib.3.cap.10. n.59.* Ergo impræsentiarum, cum causa sepulturæ sit consequens individuum ab excommunicatione, inde poterit procedere, ut usurarius exhumetur, licet sit in loco exempto Monasterii. 40

Præterea non sunt tradendi sepulturæ Ecclesiasticæ decimas subtractas non restituentes Ecclesiis, *c. Prohibemus 19. de decimis,* Medicis *d.q.11.n.32.* Barbosa *dict. c.26. num. 50.* Spino *de testament glos.2. n.20.* Moneta *de decimis, c.8. n. 74.* Passerinus *d. cap.2.n.106.* Limitant tamen aliqui, ubi adesset contraria consuetudo, quæ est toleranda in illis locis, ubi difficilis est decimarum exactio, Genuensis *in praxi Neapolit.cap.76.in Addit.sub n. 10.* Marchetus *d.tit 39.n. 35.in fin.* 41

Est tamen canon *Neque apud Altare 14.dist.88.* ubi testator relinquens Sacerdotem in suo testamento tutorem, sepultura Ecclesiastica privatur. Forte illo tempore necessarium fuerat, ob crebras nominationes Clericorum ad officia tutorum, ne a Sacris avocarentur, & nimis negotiis sæcularibus implicarentur, ita decernere. Verum jam hodie abolitus est, cum & hæc officia circa pupillos exercita magnam pietatem involvant, Medicis *dict. q.11.n.19.* Gavantus *in Enchirid. verbo Sepultura, n.23.* Marchetus *d.tit. 39. num.27.* Villalobos *in Summa, 2.p.tract.31. diffic. 3. numero 13.* 42

Publice blasphemantes Deum, a sacra sepultura arcentur, si pœnitentiam eis injunctam non egerint, *cap. 2.in fine, de Maledic,* Ugolinus *d.cap.17.num.4.* Lavorius *dict.cap.12. num.43.* Barbosa *d.cap.26.n.52.* quod extendendum ad blasphemantes Beatissimam Virginem Mariam, & alios Sanctos, *ex d. cap.2.* Ubaldus *de Canonic. tit.de Can. Paroch. c. ult. n.2. vers. Item blasphemantes,* Marchetus *ubi proxime, num.17.* 43

Parricida quoque caret sepultura Ecclesiastica, Asinius in *l.quod si nulla, ff de relig & sumpt. funer.* Lavorius *d.c.12. num. 49.* Medicis *d. quæst. 11. num. 33.* Barbosa *dict. cap. 26. n.51.* Marchetus *dict. tit.39.n.30.* Passerinus *d.cap.2.n.109.* 44

Sed hæc propositio absolute non ponitur a Samuellio *d. disp.1. controvers.4. n. 24.* ut ponunt DD.relati, sed aliter, nempe quando parricida decederet impœnitens: quapropter dicendum videtur, absolute non esse tenendam, sed cum ista circumstantia impœnitentiæ. Sed adhuc ipse Samuellius non ponere videtur suam conclusionem, quia sic scripsit: *Parricida impœnitens decedens, privatur sepultura, & merito, sane ob tanti sceleris immanitatem.* Si enim ratione impœnitentiæ privatur sepultura Ecclesiastica, ad quid asserit, *ob tanti sceleris immanitatem?* ex eo enim, quod quis in quolibet peccato moriatur impœnitens, Ecclesiastica sepultura caret, ut diximus, Petrus Gregorius *Syntag. lib.2.c.13.n.10.* Carrillo *en la Explication de la Bulla de Difuntos, 2.p.cap.4.* Barbosa *d.cap.26.n.48.* Marchetus *d.tit.39. n.48.* Fuscus *d.lib.1.c.25.n.11.* Ergo non est necesaria sceleris immanitas. Unde asserendum videtur, quemlibet parricidam, etiamsi pœnitentiam egerit, in sacro loco non esse sepeliendum, ut ponunt Doctores communiter, Menochius *de Arbitr.casu 387.n.2.*

Verum hac consideratione non obstante, cum Samuellio assero, parricidam impœnitentem carere sepultura Ecclesiastica, non vero si pœnitentiam egerit. Et ratio est, quia a Doctoribus istis non datur textus, ubi parricida privetur sepultura Ecclesiastica. Ergo non ex scelere illo imponenda est hæc pœna, sed ex alia circumstantia impœnitentiæ. Ergo si pœnitens decedat parricida, in sacro loco est sepeliendus. Cæterum, nam ut diximus supra, nullus, cui specialiter 45

ter

ter non sit interdicta sepultura, etiamsi pœnitentiam non agat, privatur sepultura Ecclesiastica, si pœniteat, ex *c. 1. de torneament.* Ast non datur textus privans patricidam sepultura Ecclesiastica, si pœniteat. Ergo si pœnitentiam agat, debet in ea sepeliri.

46 Sed dices: Ob sceleris immanitatem datur paritas ad eos, qui in torneamentis decedunt. Ergo sicut isti, etiamsi pœnitentes, privantur sepultura Ecclesiastica, similiter illi. Sed respondetur negando consequentiam, quia in rebus pœnalibus gravissimis, ut est privatio sepulturæ, non datur extensio, Farinacius *in praxi, 4. tom. quæst.* 121 *n.* 51. ut jam diximus supra de pugnantibus in duello. Nec in re aliquod principium invenio, nisi doctrinam Asinii in *d. l. quod. si nulla, de relig. & sumpt. funer. n.* 10. asserentis, parricidam non esse in loco sacro sepeliendum, quem cæteri absque examine insecuti sunt, Medicis, & Menochius *ubi proxime*, Trullench *de jur. Paroch. c. 9. dub. 7. n.* 12. quapropter sententiam Samuellii uti magis piam, & juri conformem admitto,

47 Diœcesani sepultura carent, si in suis visitationibus occasione procurationis aliquid acceperint contra formam capitis *Exigit 2. de censibus, lib.* 6. ut cum Samuellio probat Marchetus *d. tit.* 39. *a n.* 47. Passerinus *dict. c. 2. n.* 100. Verum in specie ista animadevertendum, Diœcesanos in procurationibus excedentes, & contra formam illius textus speciali pœna non privari sepultura Ecclesiastica, sed per consequentiam, nempe quia in illo textu interdicti censura innodantur; quapropter erit necessarium, ut nominatim sint denunciati, ut sepultura priventur.

48 Rursus, qui infirmitate oppressus Medicum adhibet Judæum, vel infidelem, sepultura caret, ex Constitutione Gregorii XIII. quæ incipit, *Alias pie*, anno 1558. Refert Nicol. *Lucubrat. 2. p. lib. 2. tit. 1. sub. n. 40. §.* 10. Quod sane limitandum, quando Christianus moreretur, cum alius Medicus non inveniretur, nisi Judæus, aut infidelis, quia tunc ob necessitatem urgentem a pœna liberatur, Piasecius *in Praxi, 2. par. cap. 3. art. 3. n.* 10. Marchetus *d. tit. 39. n. 45. & 46.*

49 Similiter privantur sepultura Ecclesiastica exenterantes corpora defunctorum, & ea immaniter decoquentes, ut ossa a carnibus separentur, & ad terram suam conferant sepelienda; sic etenim exenterantes ipso jure manent excommunicati, & si impœnitenter decedant, carent sepultura, *Extravag. Detestanda 1. de sepult. inter commun.* ubi etiam ipsa corpora exenterata sepulturæ etiam mandari prohibetur. Idque statutum absque culpa defuncti, ex sequela antecedentis delicti, ut scripsit Samuellius *d. disp. 1. controv. 7. concl. 19. n.* 40. sed melius, ne delictum effectuetur, & illusum remaneat; quapropter pœna defuncti est absque culpa, sed non absque causa, Marchetus *d. tit. 39. n.* 28. Lavorius *d. c. 12. n. 44.*

50 Prorsus Monachi utriusque sexus proprietarii, qui absque pœnitentia decesserint, & absque ulla emendatione, dum fuere moniti a Superiore, quod essent proprietarii, sacra sepultura privantur, *c. Monachi 2. cap. Cum ad Monasterium 6. de stat. Monachor.* Lavorius *dict. c. 12. n.* 27. Galganetus *de jur. public. lib. 3. tit. 109. n.* 38. Diana *4. p. tract. 4. resol.* 22. Villalobos *d. tract. 31. difficul. 3. n.* 6. Quo quidem casu Regularis proprietarius tumulandus in sterquilinio cum parte pecuniæ, cum illa maledictione, *Pecunia tua tecum sit in perditionem*, & si jam humatus fuerit, extrahendus est de loco sacro, si absque gravi scandalo fieri queat, Thesaurus *de Pœn. Ecclesiast. 2. part. cap* 15. Grassis *2. p. lib. 3. decis. c. 19. n.* 5. Samuellius *d. disp. 1. controvers. 6. n.* 9. Passerinus *dict. cap. 2. n.* 105.

51 His dictis de personis interdictis, ne in Ecclesiis sepeliantur, superest aliqua dicere de his, qui eos sepeliunt; & quibus pœnis de Jure Canonico afficiantur. Et in primis illud est certum, scienter sepelientes eos, quibus sepultura sacra interdicitur, graviter peccare, quia in re gravi non adimplent præceptum Ecclesiæ, & sanctiones sacras violant, *cap. Violatores 25. quæst. 1.* & aliis pœnis plectendi sunt a jure inflictis *in Clement. 2. de sepultur.* Villalobos *d. tract. 31. diffic. 3 n.* 15. Bonacina *de Contract. disp. 3. q. 21. punct. 2. n.* 3.

52 Si qui vero scienter Paganos, Judæos, infideles, apostatas, schismaticos, Turcas, manifestos usurarios, duellistas, & pugnantes in torneamentis in loco sacro sepelierint, eo ipso excommunicati evadunt, nec aliter absolvendi, nisi prius ad arbitrium Diœcesani satisfactionem competentem exhibuerint illis, quibus injuria fuerit irrogata. Idem est dicendum de sepelientibus excommunicatos nominatim, vel interdictos, aut denunciatos: eademque excommunicatione innodantur sepelientes hæreticos, eis credentes, receptores, fautores, defensores, si scienter id fecerint, *c. Quicunque 2. de hæreticis in 6. Clement. 1. de sepult.* Qui quidem nequeunt absolvi, nisi satisfactionem dederint, ac propriis manibus publice cadavera exhumaverint, & foris extra Ecclesiam projiciantur. Quod sane observandum quoties discerni possint. Associantes, & cooperantes ad similes humationes, ubi excommunicatio est indicta, etiam illa illaqueantur, tanquam in crimine participantes, Navarrus in *Man. cap. 27. n.* 37. Bonacina *de censuris, disp. 2. quæst. 2. punct. 3. §.* 3. Samuellius *d. disput. 1. controvers.* 10. *a num.* 1. Coninch *tom. 2. disp. 14. in fin.*

Sed tamen est dubium, an qui cantant, & deferunt Crucem ad sepeliendos istos interdictos, excommunicationem incurrant, similiterque comitantes. Et aliqui dixerunt, incurrere, & dant rationem; nam *Clement. 1. de sepultur.* sepelientes excommunicantur, comitantes autem, cantantes, & deferentes Crucem, omnes sepeliunt, & ad actum sepulturæ concurrunt, Ergo remanent excommunicati. Et id tutius dicit Faber *de censur. in 4. sent. dist. 25. q. 1. disp. 4. c. 1. n.* 188. 53

Alteri vero dicunt, hos minime excommunicatos remanere, quia Clementina illa intelligenda est rigorose de his, qui propriis manibus sepeliunt, Ast comitantes, cantantes & deferentes Crucem, propriis manibus sepeliunt. Ergo non remanent excommunicati. Et confirmatur; nam cantantes, deferentes Crucem, & comitantes, magis accedunt ad faciendas preces, & Officium Divinum authorizandum, quam ad sepeliendum. Ergo non potest dici, hos concurrere ad sepeliendum, Cajetanus *in Summa, verbo Excommunic. c.* 46. Navarrus *dict. c. 27. n.* 137. Bonacina *de cens. extr. Bull. disp. 2. q. 2. punct. 30. n.* 5. 54

Inter eos vero est tertia sententia asserens, hanc rigorosam interpretationem non esse admittendam, quia ex illa raro, aut nunquam hæc censura committeretur; reduceretur enim ad duos, aut tres homines rudes, & imperitos censurarum, utpote vespillones cadavera sepelientes, qui etiamsi censuram raro, aut nunquam agnoscerent, metu facillime compelluntur, unde a censura excusarentur. Ergo aliquid amplius vult textus ille, quando hanc excommunicationem imposuit. 55

Unde dicit hæc sententia, sub hac censura non comprehendi comitantes, cantantes, aut deferentes Crucem, quia remote, seu negative concurrunt ad sepeliendum; sed personas immediate ad id concurrentes, veluti hæredes, consanguineos, Rectores Ecclesiarum, & Clericos Ecclesiæ, portantes cadaver, & propriis manibus sepelientes. Hi omnes, quatenus mandant, exequuntur, & sepeliunt, comprehenduntur illa censura. Ad id expenditur textus in *c. Mulieres 6. §. Illi vero, de sentent. excommun.* ubi mandantes, & is cujus authoritate fit factum, committere dicuntur. Ergo & impræsentiarum sepelire. Et textus in *c. Ad hæc 5. de Privilegiis*, ubi Hospitalarii, de quibus ibi, sepelisse dicuntur; cum tamen verisimile esset non propriis manibus sepelisse, sed mandasse: quamobrem mandantes, deferentes, & sepelientes propriis manibus, sub hac censura comprehendi tradit Suarez *de Censuris, disput. 12. sect. 4. n.* 19. Mercerius *de Sacrament. 3. p. q. 21. dub.* 7. Coninch *de Sacrament. disp. 14. dub. 8. n.* 68. Filliucius *tom. 1. tract. 12. cap. 5. n.* 111. Samuellius *d. controvers. 10. conclus. 5. n.* 9. Diana *5. p. tract. 9. resol.* 98. 56

In re tamen animadvertendum, graves DD. habere, ad incurrendam hanc excommunicationem non sufficere excommunicatos, & hæreticos esse notorios, sed requiri esse nominatim denunciatos. Idem contra fautores, & receptatores illorum deducitur ex *d. cap. Quicunque 2. de hæreticis in 6.* Quod quidem valde est probabile post Extravagantem *Ad evitanda*. Et considerandum censui, ne facile admittamus hanc excommunicationem ex eo solum, quod scienter aliquis excommunicatum, hæreticum, fautorem, aut receptatorem sepelierit, Navarrus *c. 27. n.* 137. Henriquez *in Summa, lib. 13. cap. 51. §.* 3. Coninch *d. disput. 14. dub. 10. in fine*, quos etiam admittit Diana *d. 5. p. tract. 9. resol.* 98, *vers. Non desinam*, Antonellus *de Reg. Eccles. lib. 1. cap. 12. num.* 60. 57

Idcirco difficultas ista definienda est in casu, quo fuerint denunciati, & schedulati. Et in ea dicendum, sub hac excommunicatione comprehendi omnes, sine quibus defunctus sepeliri nequit, ut bene censuerunt Ugolinus *de censur. tabul. 2. cap. 6. §. 6. n.* 3. Alterius *de cens. lib. 1. disp. 14. c.* 3. Unde cognoscitur comprehendi mandantes, sine quorum mandato nihil fieret; Rectores Ecclesiarum, sine quorum placito, & consensu nequit defunctus sepeliri; non vero Clericos associantes, quia ipsi solum ad authorizandum, 58

concurrunt, & canendum, & sine eis valet fieri, ut sepeliatur cadaver. Tum deferentes feretrum, & propriis manibus sepelientes: hi omnes ita sunt necessarii, ut sine eis nequeat cadaver sepeliri. Ergo omnes hi debent sub excommunicatione comprehendi.

59 In aliis vero interdictis ne in sacro loco sepeliantur, imposita censura non est; arbitrio enim Judicis plectentur, & cadavera debent exhumari, dummodo possint separari, *c. Sacris* 12 *de sepult.* Bonacina *de Interdict. q.4. punct. ult.* & *de de contractibus*, *d. disp.3. q.21. punct.2. n.3.* Villalobos *diffic.* 3. *n.*15. Antonellus *lib.*1. *cap.*12. *n.*59.

60 Denique in calce hujus capitis aliqua de sepulchro violato breviter dicere decrevi, ob reverentiam, & religionem sacrarum sepulturarum, quas contaminare, aut violare nefas est grave: violatio enim ista variis fit modis, quorum aliqui ad monumentum pertinent, alteri vero ad corpus sepultum. De quo Matthæus ab Vvesembecio *de Sepulchro violato*, *lib.*47. *tit.*12. *de sepult.*

61 Monumentum violatur potissimum demolitione, habitatione dolosa, illatione illegitima, & alienatione. Demolitione; ut si quis de sepulchro abstulisset saxa, marmora, & columnas, & aliam materiam, fabricandi causa, *l.* 4. *C. de sepulchr. violat.* Sive de sepulchro lapidem amovit, aut terram evertit, *l.*5. *C. eod. tit.* Sive statuam a monumento expulerit, *l.*2. *ff. eod. tit.* Excipitur tamen hostis sepulchrum, in *l.*4. *ff. de Sepulchr. violat.*

62 Habitatione violatur sepulchrum, quando quis dolo malo habitat, ædificiumve aliud, quam sepulchri causa, factum sit, *l.*3. *ff. de Sepulchro violat.* Illatione illegitima violatur sepulchrum, quando quis contra voluntatem testatoris alium defunctum intulerit, *l.*3. *ff. de Sepulchro violat.* Cujacius *lib.* 21. *observat.* 8. Unde si quis in fundo empto, habente sepulchrum, mortuum inferret, reus erit sepulchri violati; si modo in publicum iter transeat, *l.*53. *ff. de act. empt.* Quamobrem ad lites sopiendas, excipiebatur in emptionibus locus sepulchri, *l.*10. *ff. de relig. & sumpt. fun.* & aditus etiam debebat exprimi, *l.*5. *ff. de sepulchr. violat.* *l.*4. *ff. quemadmod. servit. amittantur.* Alienatione, quando locus religiosus sepulchri, sicut quid profanum venditur. De quo late supra.

Ratione corporis violatur sepulchrum contrectatione illius, *l.* 4. *C. de sepulchr. violat.* tum & illius mutilatione, & spoliatione cadaveris, qui quidem severissima pœna plectuntur, *l.*3. §. *Adversus*, *ff. de Sepulchro violat.* Et Canones infamiæ pœna spoliantes compescunt, *cap. Infames* 16. *q.*1. Tum etiam violatur sepulchrum corporis translatione, quando perpetuæ sepulturæ erat traditum, *l.* 36. *ff. de Religios. & sumpt. funer.* Excipitur tamen, si causa existente id fiat, veluti propter fluminis incursum, ruinæ metu, *l.* 1. *Cod. de Religios. & sumpt. funer.* vel quando Judex aliquem defunctum Medicis tradiderit ad faciendam anatomiam, & ad exhumandum eum Ecclesiasticus licentiam præstiterit. De quibus late Lavorius *d. tit.*2. *cap.* 7. *a n.*16. Pœna autem violatorum sepulchrorum est arbitraria, & aliquando usque ad mortem imponenda, veluti contra spoliantes corpora humatorum. De quibus pœnis late Menoch. *de Arbitrariis*, *casu* 337. *per tot.* Medicis *de sepulturis*, 2. *p. quæst.*14. *n.*3. Samuellius *dict. disp.*1. *controvers.*11 *conclus.*3. Boerius *dec.*316. *n.* 13. Clarus *lib.*5. *sentent.* §. *final. q.*68. *num.* 45. Cantera *q. cap.* 8. *num.* 39. Vvesembech. *in Paratit. ad tit. de Sepulchro violat.* & Nostrates *in leg.*14. *tit.*13. *part.*1. & *in leg.*12. *tit.* 9. *par.*7. 63

LIBER SEPTIMUS
DE DIVERSIS CAUSIS PIIS.
Et Primo de Eleemosyna.

CAPUT I.

Quid sit Eleemosyna, & quotuplex, & quomodo differat ab oblatione?

SUMMARIUM.

Eleemosyna graviter in Sacris Literis commendatur, n. 1. & 2. *Ejus fructus, n.*3.
*Non tamen sola salvat, n.*4. *Refelluntur heretici, n.*5.
Explicantur caput Miror 57. *cap.* Medicina 76. de pœnitent. dist.1. *n.*6.
*Definitur eleemosyna, n.*7. *Rejicitur illa definitio. Datur vera n.*8. *Dantes debent curare esse in gratia, n.*9. *Sed non est cessandum ab eleemosyna, etiamsi peccatores dent, n.*10.
*Eleemosyna est duplex, spiritualis, & temporalis: quæ dicatur spiritualis, & quæ temporalis, n.*11.
*Eleemosyna debet esse voluntaria; refellitur doctrina ista, n.*12.
Regulariter ad vendendum quis non compellitur, nisi adsit gravis necessitas, n. 13. *Et in ea si Ærarium publicum deficiat, possunt divites compelli ad mutuandum Reipublicæ, & ad id possunt compelli tam a Judice Laico, quam ab Ecclesiastico, n.*14.
*Sed est quæstio, an Ecclesiastici in his necessitatibus possint compelli ad vendendum necessaria a Judice Laico? Prima sententia affirmat, n.*15. *Alteri negant, n.* 16.
*Resolvitur, a n.*17. *Et supponitur, Ecclesiasticos graviter peccare, si non vendant; sed non posse cogi a Laico, nisi quando non adsit Ecclesiasticus Judex, aut periculum sit in mora, a n.*18.
*Quando particulares ob necessitatum compelluntur vendere, est in defectu bonorum publicorum, n.*20.
*Eleemosyna est voluntaria, quando ex mera liberalitate pia fiat, n.*21. *Et est donatio ob causam, n.*22.
*Eleemosyna ab oblatione distinguitur, n.*23. *Ratio Ancharani admittitur, & rejicitur illa Tuschi n.* 24. *Oblatio excommunicati non admittitur ab Ecclesia, nisi per alium, ibid. & n.*26.
*Explicatur Concilium Illiberitanum, c.*28. *n.*25.
*Eleemosynæ non desinunt esse eleemosynæ, si publice fiant, n.*27
*Sed debent fieri in occulto, n.*28.
*Ponitur alia differentia inter eleemosynam, & oblationem, n.*29. *Requisita eleemosynæ recensentur, n.*30.

Eleemosyna in Sacris Literis commendatur, ut ad longum refert Spino *in Speculo test. gl.* 6. *a n.* 2. quem transcribere molestum esset. Sunt etiam jura apud Grat. *c. Pasce* 21. *c. qui clementiam* 22. *dist.*86. *c. Sicut.* 8. 47. *dist. c.*1. 82. *dist.* Concil. Sardicense c. 8. & 10. Itidem eam commendarunt PP. quos refert Spino ubi proxime. Addo vero Cyprian. *sr.* 2. *de habitu Virginum*, sic scribentem. 1

Divitem te sentiant pauperes, locupletem sentiant indigentes: patrimonia tua Deo fœnera, Christum ciba, ut virginitatis preferre gloriam liceat, ut ad Domini premia venire contingat multorum precibus exora. Commenda illis thesauros tuos, ubi nullus fur effodiat, quo nullus insidians grassator irrumpat. Possessiones tibi, sed cœlestes magis compara, ubi fructus tuos juges, ac perennes, & ab omni injuria secularis contactus immunes: nec rubigo atterat, nec grando cedat, nec Sol urat, nec pluvia corrumpat. Nam delinquis & hoc ipso in Deum, si ad hoc tibi ab illo divitias datas credis, ut illis non salubriter perfruaris. Aliaque eleganter adducit *serm.*1. *de Eleemosyna*, Hinc recte fatuæ dicuntur Virgines, *Matth. c.*2. quæ non sumpserunt secum oleum, idest misericordiam, prout exponit S. Thomas. & exprimit Chrysostomus *e*, 1. *de verb. Apost. circa fin.* ibi: *Oleum, quo ignis fovetur, non aliud est quam eleemosyna. Effunde igitur oleum hoc largiter.* Multa alia prosequitur late *pag.*78. 2

Sunt enim eleemosynæ fructus excellentissimi, si ab homine justo largiantur, & si vere in charitate fiant, vitam æternam merentur, valent etiam ad satisfactionem pro peccatis, fiduciam augent apud Deum, conciliant benevolentiam multorum, qui pro largiente Deum deprecantur. Sunt etiam dispositio ad justificationis gratiam, si fiant ab eo, qui pœnitentiam facere incepit ex Dei motione, ac speciali auxilio. Ac denique eleemosyna sæpe est causa majoris abundantiæ: idque in vidua Sareptana, & Tobia in Sacris Literis conspicimus: in Tiberio II. & aliis, apud Gregorium Turonensem *lib.*5. *Histor. Francor. cap.* 19. Prosequuntur 3

Roma-

Romanos cons. 364. n. 7. Gregor. in l. 25. tit. 4. p. 1. item in l. 10. tit. 3. p. 1. glos. 1. S. Thomas 2. 2. q. 32. art. 4. Fuschus de Visit. lib. 1. c. 30. n. 31. Bellarmin. lib. 3. de bon. operibus, cap. 4. per tot. Paulus Rubeus pract. resol. in prælud. a n. 86. Leoncill. de Privil. Pauper 2. p. privil. 116. a n. 1. Solorzano Polit. l. 6. c. 7. fol. 970.

4 Non vero effectus eleemosynæ ita est protrahendus, ut fecerunt quidam hæretici asseverantes solam eleemosynam per se, absque morum mutatione, judicium cum misericordia facere, ita ut illam elargientes non damnentur: quorum meminit August. lib. 21. de Civit. Dei, c. 22.

5 Nonnulla testimonia Scripturæ ad id adducunt, quæ referunt Bellarmin. d. lib. 3. c. 3. Lantmeter, de vet. Clericor. victu, & discipl. lib. 2. cap. 87. in principio. Verum facile dissolvit ea ipse Lantmeter, dicens intelligenda pro satisfactione culpæ in pœna illi correspondenti, Azor. vero 2. par. Inst. Mor. lib. 12. cap. 12. quæst. 4. aliter interpretatur, nempe ut quando Scriptura dicit, peccatum eleemosyna extingui, intelligatur de eleemosynis factis in fide, spe, pœnitentia, & charitate. Late prosequuntur Castro de Hæresibus, verbo Eleemosyna, Bellarmin. d. cap. 3. Trullench in Decalog. lib. 1. cap. 5. dub. 12. Vasquez de Eleemosyna, cap. 1. dub. 2. Spino de testam. glos. 6. a num. 3. Leoncill. d. privil. 116. num. 13.

6 Unde duo jura agnoscuntur in cap. Miror. 57. cap. Medicina 76. de pœnit. dist. 1. obi Cyprianus, & Ambrosius clarissime docent, peccata per eleemosynam esse redimenda. Et reddit Ambrosius rationem, non quia Deus venalis sit, sed quia tuis peccatis venumdatus est, & ita redemptione indiget ex tua pecunia, Glossa vero verbo Peccata, asserit Patres istos intelligendos de satisfactione pœnæ per eleemosynam, in qua supponuntur peccata dimissa. Verum ex dictis supra satis patet esse intelligendos de eleemosyna cum pœnitentia, & charitate. Non tamen desinam dicere, posse interpretari, peccatum extingui eleemosyna per modum impetrationis, quatenus impetrat a Deo quædam auxilia, quibus homo a peccato resurgit, & in bono perseverat, Filiuc. tomo. 2. tract. 28. cap. 3. quæst. 2. n. 6. Villalobos in Summa, 1. p. tract. 22. diffic. 1. n. 2. Gregor. in l. 40. tit. 4. p. 1. Leoncill. d. privil. 116. n. 25. Tuschus d. cap. 30. n. 13.

7 His præmissis, eleemosyna ab aliquibus sic definitur, *Est quidquid datur ad sublevandam proximorum inopiam, & egestatem corporalem.* Verum hæc definitio admittenda non est, est enim quædam descriptio materialis eleemosynæ, quæ licet a PP. eleemosyna dicatur, etiamsi detur a peccatore, Daniel. c. 4. Matth. c. 6. Augusti in Enchirid. c. 75. & 76. non tamen est formalis, quia in ea deficit charitas, quæ est forma omnium virtutum, Spino d. glos. 6. n. 1. Bellarm. d. lib. 3. cap. 1. in fin.

8 Idcirco dicendum, *Eleemosynam esse opus, quo aliquid fit, vel donatur indigenti propter Deum.* Hæc enim est vera eleemosyna, quæ imperatur a charitate, S. Thomas 2. 2. quæst. 32. art. 1. Bellarmin. d. cap. 1 lit. C. Aut sicut exprimit Aragonius d. art. 1. est actus elicitus ab ipsa charitate, itaque non tantum debet esse largitio indigenti, sed propter Deum, Tuschus lit. E. conclus. 107. Valdes de Eleemosyna, 1. p. fol. 2. n. 4. Cardoso in Praxi, verbo Eleemosyna, n. 1. Villalobos d. diffic. 1. n. 4. Palao de Charitat. tom. 1. tract. 6. disp. 2. punct. 1. n. 1. Tuschus d. cap. 30. a n. 2.

9 Unde eleemosynantes graviter, & ponderose curare debent, ut quoties dant, non sit gravi peccato irretiti, alias enim eleemosyna infructuosa redditur, ut optime docet Paulus 1. ad Corinth. cap. 13. vers. 3. ibi: *Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etsi tradidero corpus meum, ita ut ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Quæ verba intelligenda sunt de charitate eminentissima virtute, quæ nos facit Dei amicos, ut bene exprimit Cornelius a Lapide d. cap. 13. lit. D. vers. Dices, cap. Nihil prodest 21. de pœnit. dist. 3. Idcirco prius curandum est, ut anima mundetur, sive per contritionem, sive confessionem Sacramentalem. Quapropter August. in c. Qui vult 19. de pœnit. dist. 3. dicebat: *Qui vult eleemosynam ordinate dare, a semetipso debet incipere, & eam sibi primum dare, idque auferendo iniquitates animæ, ut inde Deo placens eleemosynam fructuosam reddat*, D. Gregor. in Moralibus, lib. 22. c. 13. Tuschus d. cap. 30. n. 13.

10 Non tamen etiamsi peccato graveris, ab eleemosyna cessare congruit; ad multa enim prodest, ut ad minus supplicium subeundum, ad bonum temporale obtinendum, tum ne diabolus in tali homine habeat tantam potestatem: prodest etiam, ut citius Deus illustret cor eleemosynantis ad veram pœnitentiam, ut in c. Quidam 5. de pœnit. & remiss. Glossa, & Panormit. Abbas in rub. de Testam. n. 11. Valdes d. 1. p. fol. 9. n. 2. Leoncill. d. privil. 116. a n. 25. ubi n. 59. cum D. Th. notat, bona opera extra charitatem facta, non de condigno, sed de congruo prodesse ad hæc bona obtinenda, idest, non ex debito justitiæ, sed ex Clementia Dei, ut exponunt Canonistæ, Valdes d. fol. 10. n. 5.

Eleemosyna duplex est, ex duabus proximi indigentiis, 11
nempe spiritualis, & corporalis, c. Duæ sunt 13. dist. 45. D. Th. 2. 2. q. 32. art. 2. Eleemosyna spiritualis est docere ignorantem consulere dubitanti, consolari tristem, corripere peccantem, remittere offendenti, portare onerosos, & pro omnibus orare. Clauduntur versiculo isto:

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Corporis est pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum, redimere captivum, & sepelire mortuum. Similiter in alio versiculo continentur:

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Exprimit eleganter D. Thomas ad artic. 2. Est ergo ad id textus regius in l. 9. tit. 13. p. 1. Inter has tamen eleemosynas spiritualis nobilior est, quatenus excellentior est anima, quam corpus, ut ratiocinatur Gregor. in dict. l. 9. glos. 5. & ante cum D. Thomas d. quæst. 32. art. 3. qui in corpore animadvertit, id intelligendum simpliciter loquendo, nam potest dari casus, in quo eleemosyna corporalis sit præferenda: nam fame moriens, magis est pascendus, quam docendus Gregorius d. glos. 5. in fin. Valdes d. 1. p. fol. 6. n. 3. Vasquez de eleemosyna, d. cap. 1. Palao d. disp. 2. punt. 1. n. 1. Villalobos d. diff. 1. in fin. Fuschus d. c. 30. n. 29.

Adnotanda est tamen doctrina Tuschi lit. E. conclus. 107. 12
n. 4. asserentis, eleemosynam debere esse voluntariam, quapropter neminem ad eam dandam compelli posse. Assentitur etiam Velascus de privileg. pauper. 1. p. q. 34. n. 3. Verum doctrina ista absolute accipienda non est, nam eleemosyna in aliquibus casibus sub præceptum cadit, quibus non ex mera liberalitate procedit, sed ex voluntate præcepto adstricta, Palao d. punct. 1. n. 1. vers. Esse de eleemosyna præceptum, Leoncillus d. 2. p. privileg. 115. a n. 6 Fuschus d. c. 30. n. 4. Tum si divites tempore necessitatis noluerint eleemosynas pauperibus erogare, ad id sunt compellendi: & quamvis pauperes adversus illos actionem ex justitia non habeant, Officio tamen judicis compelluntur; nam peccarent, si eleemosynas non darent, quapropter possunt a Judice compelli l. 1 C. de Episcop. audient. Scribentes, cap. Sicut 8. 37. dist. ubi Glossa, Abbas in c. 1 de empt. & vendit. n. 7. Valdes de eleemosyna, 3. p. fol. 36 n. 2. Benincasius de paupert. q. 7. spec. 5. n. 17. Surd. de Alimen. tit. 3. q. 27. Spino de testam. glos. 6. n. 8. Ant. Monach. decis. Bon. 69. n. 39. Ergo doctrina illa non est absolute admittenda.

Hinc notandum, quod licet regulariter quis ad venden- 13
dum compelli non possit, l. Invitum 11. l. dudum 14. C. de contrah. empt. attamen si Respublica inopia laboret, & deficiant victualia, & alia necessaria ad Civium alimoniam, divites ad vendendum possunt compelli, ne pauperes pereant aut Respublica detrimentum patiatur, l. 2. ff. de Nundinis, l. 1. C. de Episcopali audient. Necessitas enim caret lege, & ob causam necessitatis a jure communi discedendum, l. Si ita vulneratus, ff. ad l. Aquiliam, cap. Abbate, §. fin. de re judicat. in 6. Ponte cons. 131. Cevallos com. 4. p. q. 906. a n. 341. quare recte in hac specie compelluntur, Abbas in d. c. 1. de contrah. empt. n. 6. Covarr. lib. 3. var. cap. 14. num. 5. qui optime animadvertit hoc magna cautela faciendum, ne ex nimia coactione victualia abscondantur, unde majora mala perveniant, Bobadilla Polit. lib. 3. cap. 3. n. 36. Velasco de Privileg. 1. part. quæst. 24. n. 4.

Similiter in his necessitatibus possunt Gubernatores, si 14
Ærarium publicum deficiat, divites compellere, ut mutuent Reipublicæ pecunias necessarias, ut necessitati occurratur, Gutierez pract. lib. 2. q. 180. n. 29. Mathienzo in l. 1. tit. 15. lib. 5 Recopilat. gloss. 9. n. 4. Bobadilla in Polit. lib. 3. cap. 3. n. 18. & alii recensiti a Leoncillo d. privileg. 115. a num. 1. Quod non solum fieri poterit a Judice Sæculari, verum etiam ab Ecclesiastico, quia pietas ista ad Episcopi jurisdictionem pertinet, l. 1. ubi Glossa, C. de Episcop. audient. l. fin. §. Item Episcopus, ff. de Muner. & honorib. Marta de jurisdict. 4. p. casu 1. n. 50. Barbosa in collect. ad textum in cap. 1. de contrah. empt. n. 2. Trullench d. lib. 1. Decalog. cap. 5. dub. 8. n. 24. Caramuel 4. tom. Theolog. fundament. casu 16. Leoncillus d. privil. 115. n. 39.

Sed est quæstio, an Ecclesiastici in his necessitatibus pos- 15
sunt cogi per Judices Laicos, ut vendant triticum, & vinum, vel similia ad victum, justo interveniente pretio? Aliqui affirmant; nam quoties instat necessitas publica, & pauperum inopia premit, tunc Ecclesiastici subsunt sæcula-

cularium decretis, & legibus, ut late ostendit Castillo *controvers. lib.6. cap.9.n.* 28. Ergo si vendere renuerint, poterunt compelli a Judice sæculari, cujus jurisdictioni subsunt, Cæterum, nam in his necessitatibus gravissimis immunitas nihil prodest, Joan. Andreas *in cap.1. de pace jurament. firmand. verbo Illicitas*, *n.*36. ubi Afflictus *n.*23. Marta *de jurisdict.4.p. casu* 1.*n.*3. Ergo cessante immunitate, recte Clerici, ac alii Ecclesiastici poterunt compelli ad victualia vendenda tempore necessitatis, Azevedus *in l.*11. *tit.*3. *lib.*1. *Recopilat.n.*5. Villadiego *in Polit.cap.*5.§.17. *n.* 76. Cutellus *de Immunit. lib.*2. *quæst.*9. *part.*1c. Gutierrez *pract. l.*1. *q.*3. *n.* 5. *ad medium*. Velasco *d.q.*24.*n.*5.*p.*1.

16 Alteri vero tenent contrarium; nam necessitas illa minime dat jurisdictionem Judici Sæculari, ut possit Clericos renuentes compellere ad vendendum triticum, aut vinum; quapropter ad hanc coactionem necessario recurrendum ad Judicem Ecclesiasticum, ut eos compellat ad vendendum, ut decerpitur *ex cap. Adversus*, *cap. Non minus*, *de immunit. Ecclesiarum*, Ripa *var. resol. d.cap* 11. *n.*9. Molfes. *in Summa, tom.*2.*tract.*12.*c.*5.*n.*85. Belletus *disq. visit. Cleric. p.*1.*tit.*5.§.2.*n.*9. Delbene *de immunit. tom.* 2. *dub.* 14. *per tot.* Diana 4.*p.tract.*1.*resol.*87.

17 In hoc dubio dicendum in primis est, Clericos tempore penuriæ, & necessitatis teneri ex vi directiva obtemperare sæcularibus decretis percipientibus victualia vendere, ne pauperes premantur, alias enim agerent contra præceptum divinum, & naturale, & graviter peccarent, Delbene *d. dub.*14 *n.*4. Nec enim in his necessitatibus expectandum est, ut id a sæcularibus præcipiatur, sed sponte ab Ecclesiasticis victualia sunt vendenda, utpote magis obligatis ad sublevandam pauperum, & Reipublicæ necessitatem, Idcirco David *Psalm.* 111. canit; *Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi, cornu ejus exaltabitur in gloria*. Et Christus Dominus, *Matth.c.*20.*vers.*7. ait: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

18 Sed tamen, si aliquis indiscretus Clericus in his necessitatibus vendere victualia renuerit, & Ecclesiasticus judex adiri potuerit, secunda sententia debet proculdubio admitti. Et ratio est; nam tunc necessitati occurritur compellendo Clericum per suum proprium Judicem Ecclesiasticum, Ergo neutiquam ex causa illa necessitatis poterit compelli a Judice sæculari. Et confirmatur; nam Doctores contrarii dicunt, ex causa ipsa necessitatis immunitatem proprii fori cessare: sed quando occurritur necessitati per promptam coactionem judicis Ecclesiasiastici, necessitas nequit considerari; ergo nec Clericus poterit compelli a Judice sæculari; quapropter judices Deum timentes semper recurrunt in primis ad judicem Ecclesiasticum, ut Azevedus scripsit *in d. l.* 11. *n.*5.

19 Si vero Judex Ecclesiasticus negligens fuerit, nec Clericum compellere voluerit, aut non potuerit, aut si periculum in mora, tunc recte sæcularis Judex poterit illum compellere, prout dicit prima sententia. Ratio est; nam quando urget gravis necessitas, nec judex est præsens, aut nequit adiri, ipsa lex canonica transfert jurisdictionem, non solum ad Magistratum, sed ad quamlibet privatam personam *l. ult. Prætor*, §. *Debitorem*, *ff. quæ in fraudem*, *l. Generali* 54. *C. de Decurionibus*, *lib.* 10. Ergo recte Judex sæcularis poterit Clericum compellere ad vendenda victualia in simili angustia necessitatis, Cæterum; nam in hoc ultimo discrimine, cui nequit alio pacto occurri, res reducitur ad terminos naturales, in quibus jure defensionis, non solum Magistratus sæcularis, sed quilibet est Actor, & Judex, *l. Aut vim*, *ff. de just.* Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.*4.*c.* 34. *n.*6. Frasso plures dans, *de Patronat. Indiarum*, *c.*46.*n.* 15. Ergo recte poterit sæcularis Judex Clericum compellere ad vendenda victualia, Delbene *d. dub.*14.*a n.*6.

20 Notandum est tamen in his necessitatibus, antequam particulares, tam Sæculares, quam Ecclesiastici ad vendendum compellantur, ex Reipublicæ bonis magnopere curandum necessitati obviam ire: & in his possunt Officiales illius eam obligare, etiam via executiva, Staibanus *cent.* 1. *resol.*10.*a n.*1. est enim coactio ista valde odiosa, quapropter ad eam non est deveniendum, nisi quando bona communia deficiant, ut bene notat Bobadilla *d. lib.*3.*c.*3. *n.*26.

21 Unde clare cognoscitur, eleemosynam non semper esse voluntariam, erit tamen talis quando ex voluntate, & pia mente conceditur propter Dei amorem, aut non petentibus retribuitur; nam eleemosyna ista procedit a liberalitate pia, & misericordia, quæ voluntaria est, *cap. Præsens* 4. 20.*quæst.*3.*cap. Non est* 10.15.*quæst.*1. Ergo tunc eleemosyna erit voluntaria, tum etiam maxime eleemosynantibus proficua; nam ut dicebat Paulus: *Pietas ad omnia utilis est*, *promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ*. Refert Villalobos *d. tract.*22. *diffic.*2.*n.*14. Trullench *d. lib.* 1. *c.* 5. *dub.*8. *n.*14. Bellarmin. *d.lib.*3.*cap.*8. exemplis illustrans.

22 Unde eleemosyna non est proprie donatio liberalis, licet sit voluntaria; sed est donatio ob causam, quatenus ex ea tanta bona proveniunt; quamobrem patres, etiam filiis contradicentibus, possunt dum vivunt largiri de suis bonis in veras eleemosynas, & opera pia, ad Dei cultum, & salutem animarum suarum, ut recte de facto defendit Navarr. *in Man. c.*16.*n.* 39. *vers. Ad quartum*, Leoncill. *d.*2.*p. privileg.*115.*n.*64.

23 Rursus eleemosyna ab oblatione distinguitur, Ancharan. *cons.*429.*n.*3. & rationem dat, quia eleemosyna ab excommunicato recipitur, non vero oblatio; consentit Tuschus *d. concl.*107. *n.*2. Additque aliam rationem, quia eleemosyna datur secreto, oblatio autem publice.

24 Ratio Ancharani admittenda est, quatenus asserit oblationem non esse admittendam ab excommunicato, *cap. Quæ in omnibus* 3. *de usuris*, *cap Cum voluntate*, *de sent. excommunicat.* ubi Innocent. & Abbas *numero* 7. Idque olim in Ecclesia asservatum, ut constat ex Clement. *lib.*3. *Const. Apost. cap.*8. *& lib.*4. *cap.*7. Concil. Nicæn. *can.* 17. apud Pisanum. Ratio est; nam cum Ecclesia interdicat communionem cum excommunicato, *cap. Audi* 21. *cap. omnis* 32. 11. *q.* 2. Navarr, *cap.* 27. *numer.* 17. inde est, ut ejus oblationem non accipiat; esset enim cum excommunicato communicare, Suarez *de Religione*, *tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 2. Leoncill. *de Privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 119.*n.*7. Præcipue, quia oblationes in Ecclesia fiunt inter Missarum solemnia, idque non solum hodie, verum etiam priscis temporibus, ut ex Cypriano observat D. Gonzalez *ad Concilium Illiberitanum*, *lib.*2.*c.*55. *lit.D.* Quapropter tanquam a communione in sacris præcisis, *cap. Nuper* 29. ubi Scribentes, *cap. Sacris* 38. *de sentent. excommunic.* nequeunt ab excommunicatis oblationes accipi, Albaspineus *lib.* 2. *observat. c.* 5. Fagnan. *in cap. Cum voluntate*, *de sent. excommunicat. n.*14.

25 Unde notandum advertit Concilium Illiberitanum *cap.* 28. ibi: *Episcopum placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere*. Qui quidem textus non solum intelligi debet de his, qui erant ejecti a communione Eucharistiæ, verum etiam ab omni communione Fidelium, Suarez *dict. cap.* 6.*n.*2. Erant enim olim oblationes, quæ ante Altare præcise offerebantur, ut novæ spicæ, uvæ, oleum, thymiama, panis, & vinum, idque diebus Dominicis, *cap. Omnis* 69. *de consecrat. dist.* 1. Concilium Matisconense 2. *cap.*4. Tum & pecunia offerebatur, quam fideliter distribui decernit Concilium Emeritense *c.*14. Pars enim quædam harum oblationum pauperibus erogabatur, altera vero ad alimoniam Sacerdotum deserviebat, Gonzalez *dict.c.*55. *lit.D*, Lanmeter *de vit. Cleric. vict. lib.* 2. *cap.*40. *vers.* 3. Durandus *de Rit. Eccles. lib.*2. *cap.* 26. *n.* 7. Idcirco cum excommunicati a Fidelium communione fuissent præcisi, inde est, ut minime eorum munera, aut oblationes admitterentur.

26 Possunt tamen oblationes excommunicatorum aliquando accipi, quando non solemniter offeruntur, nec in eorum receptione cum eis communicatur; nam jura similes oblationes interdicentia, intelliguntur de oblationibus, quæ fiunt in Ecclesia, Glossa *in cap Eos quos* 118. *de consecr. dist.* 4. *cap. De viro* 13. *quæst.*2. Nam licet per Diaconum fierent, *cap. Perlectis* 1. *dist.*25. erat tamen communicatio in Sacris cum aliis Fidelibus, Si tamen fiant extra Ecclesiam, & non immediate per excommunicatos, nulla est ratio, cur non accipiantur, Suarez *d.cap.*6.*n.*10. Barbosa *de offic. Paroch.* 3. *p.cap.*24.

27 Alia vero ratio disparitatis, quam præstitit Tuschus, nullius est momenti; nam ex eo quod eleemosyna publice fiat, non desinit esse eleemosyna, si fiat propter Dei amorem: quamobrem non desinunt esse eleemosynæ, quæ publice fiunt a Prælatis, & Superioribus, qui debent eas publice facere ad subditorum exemplum, juxta illud *Matth. cap.* 5. *vers.* 16. dicentis; *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona*. Quem locum licet causative intelligat ibidem Maldonatus, attamen recte intelligitur de Prælatis, & Superioribus, quibus ad aliorum exemplum incumbit bona opera non in occulto facere, ut de eleemosyna scripsit Barbosa *in Pastoral.* 1. *part. tit.* 2. *gloss.*9.*n.*25. Leoncillus 2. *par. privileg.*115.*a n.*67.

28 In aliis vero (licet eleemosyna in publico sit vere eleemosyna) maxime docet eam in publico non fieri, sed in occulto, prout Dominus *Matth. cap.* 6. *vers.* 2. docuit: *Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ*

pocritæ faciunt in Synagogis, & in vitis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quod facit dextera tua. Unde eleganter D.P. Chrysologus *serm.9.* ait *Tuba, quia talis eleemosyna hostilis est, non civilis, verecundiam pauperum non relevat, sed fatigat. Ergo homo, daturus Deo, dato secreto, ut quod dederis, non sit oneris, sed honoris;* Quapropter D. Hieronymus *in cap. Vide 65. quæst.* scripsit: *Bona enim opera vulgi optionem sectantia, non tam præmium, quam pœnam consequuntur.* Est in terminis textus *in leg. 13. tit. 23. p. 1.* ubi Gregorius *gloss. 3.* Leoncillus *d. privil. 113. n. 68.* Rubeus *pract. resol. 1. 100. n. 461.* Bellarminus *de bon. oper. l. 3. c. 13. in princip.*

29 Est denique ratio disparitatis inter oblationem, & eleemosynam, quia oblatio est res illa, quæ immediate intuitu Religionis Deo ab hominibus absque immolatione exhibetur, *Deut. cap. 23.* ibi: *Non offeres mercedem.* Et *Malach. cap. 1.* ibi: *Si offeratis.* Soto *de just. lib. 9. quæst. 3. art. 1.* Mosconius *de Majest. Milit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 3. p. 3.* Eleemosyna vero non immediate Deo offertur, sed mediate, prout datur pauperi, seu loco sacro ob Dei amorem, intuitu pietatis, & misericordiæ, ex traditis a S. Thoma 2. 2. *quæst. 32. art. 1.* Trullench *d. dub. 8. a n. 1.* Unde necessario differunt.

30 In calce tamen hujus capitis scribere non desinam requisita eleemosynæ; eleemosyna enim facienda est juste, ordinate, bona intentione, & de licite acquisitis, ut explicat noster Alphonsus *in l. 10. tit. 13. part. 1. cap. Eleemosyna 7. cap. Scriptum 12. 14. quæst. 5.* Sed ne allegationibus variis assumptum oneremus, audiamus tantum D. Joan. Manuel *en su Conde Lucanor, fol. mihi 70.* hæc scribentem: *Y para que la limosna sea buena, conviene que aya en ella estas cinco cosas. La primera, que se faga de lo que hombre huviere de la buena parte. E la otra, que se faga estando en verdadera penitencia. E la otra, que sea tanta, que sienta hombre alguna mengua por lo que da, y que sea cosa de que se duela hombre. E la otra, que la faga en su vida. E la otra, que la faga simplemente por Dios, e non por vanagloria, ni por ufania de mundo. E faciendo estas cinco cosas, seran todas las obras de limosna cumplidas, y habria hombre de todas muy buen galardon,* Fuscus *d. cap. 30. n. 7.*

C A P U T II.

Quando Eleemosyna sit in præcepto?

S U M M A R I U M.

Hæretici dicunt divitias non esse licitas Christianis, n. 1. Plato docuit convenire omnia esse communia, n. 2. Sequitur, eleemosynam non esse licitam, n. 3. Refelluntur hæretici, a n. 4. Late explicatur textus in cap. Jus naturale 7. dist. 1. *a n. 4. & numeris sequentibus disceptatur, an rerum divisio sit de jure naturæ, usque ad n. 10.*

Præceptum est dandi eleemosynam, tam de jure Divino, quam naturæ. n. 11.

Triplex est necessitas, extrema, gravis, & communis: & quomodo intelligantur, n. 12. & 13.

Periculum infamiæ an sit necessitas extrema? Aliqui negant, n. 14. Alteri affirmant, n. 15. Admittitur in Nobilibus, n. 16. Honor vitæ comparandus, ibid. & n. 17. Quæ sit necessitas communis, ibid.

Tria sunt bona eleemosynantium, necessaria ad naturam, necessaria ad statum, & bona superflua, n. 19.

Aliqui dicunt, hoc præceptum solum obligare in extrema necessitate, n. 20. Hoc præceptum obligat in extrema ad dandam eleemosynam ex superfluis, n. 21. Et idem in gravi, n. 22.

Sed an obliget in communi ex superfluis? Aliqui affirmant, n. 23. Alteri negant. Utrunque probabile dicit Trullench. Sed distinguitur, a n. 25.

Aliqui dicunt raro esse divitem habentem superflua respectu futuri eventus, & status: sed hodie fallit in extremis, & gravibus necessitatibus, n. 29.

Hodie quando tanta sunt necessitates, superfluum respectu præsentis status est inspiciendum, n. 30. Nec possunt divites absque gravi culpa monumenta erigere, nec Ecclesias, nec Capellas, seu Eremitoria, nec Conventus, ubi non sunt necessaria, n. 31.

An de necessariis ad statum teneamur dare eleemosynam extreme indigenti? Prima sententia affirmat, n. 32. Secunda negat, n. 33. Tertia distinguit. n. 34. Explicatur, a n. 35.

Si persona extreme indigens sit necessaria Reipublicæ, vel Ecclesiæ, etiam cum diminutione status est subveniendum, num. 37.

In gravibus necessitatibus an teneamur dare eleemosynam de necessariis ad statum? Negant aliqui. Alteri affirmant, n. 38. Explicatur, n. 39. In communibus non obligat ex his bonis hoc præceptum, n. 40.

Ex necessariis ad naturam non obligat hoc præceptum, etiamsi alter extreme indigeat, n. 41. Sed an tunc liceat alteri dare, quod mihi est necessarium ad vitam? Sunt duæ sententiæ contrariæ, sed neganti consentio cum D. Augustino.

HÆretici, qui quasi Cameli limpidissimam quamcunque aquam ad bibendum conturbant, asseruere divitias licitas non esse Christianis. Ita sensit Julianus Apostata, teste Nazianzeno *orat. 1.* idemque asseruere quidam hæretici *Apostolici* dicti, Epiphanius *hæresi 61.* Manichæi quoque, referente Augustino *lib. 1. de moribus Ecclesiæ, c. 31.* & Pelagiani apud eundem *epist. 89. ad Hilarium, & ad Paulinum epist. 106.* 1

Idem apud Ethnicos aliqui sensere, ut Plato, quatenus dixit, optimam esse rerum communionem, nec earum divisionem, & proprietatem ad Reipublicæ regimen adeo convenire. Cujus sententiam bene refellit Aristotel. *lib. 2. Polit. cap. 4.* Tertullianus *in Apologetico, cap. 39.* late Bobadilla *in Polit. lib. 1. cap. 1. per tot.* 2

Ex hac enim hæresi facile diruitur præceptum eleemosynæ; nam si Christicolis bona propria habere non licet, consequenter nec poterunt eleemosynam dare; non enim de alieno danda est, *cap. Eleemosyna 7. 14. quæst. 5.* Vasquez *de Eleemosyna, cap. 2. n. 3.* 3

Sed hæresim illam bene refellit Bellarminus *d. lib. 4. cap. 10.* Becanus *de Just. cap. 5. quæst. 2. num. 2.* Nam in sacris Literis commendatur eleemosyna, quæ supponit rerum proprietatem in Christianis, & consequenter illam approbant. Tum etiam legitur, Sanctissimos Patriarchas propria habuisse, ut Abraham, Isaac, & Jacob. Ac denique in Concilio Constantiensi *sess. 8.* damnatur Vvicleffus asserens, illicitum esse Ecclesiasticis habere possessiones; unde a fortiori asserendum, idem licere aliis Christianis. 4

Attamen non desinam attingere textum *in cap. Jus naturale 7. dist. 1.* in quo asseritur jure naturæ omnia esse communia, nec aliquem proprie in rebus habere dominium in eodem jure; unde sequitur, nec Christianis, nec aliis licere proprium habere, sed vivere in bonorum communitate, prout observarunt primi Christiani, *Act. Apostol. cap. 4. cap. Scimus 9. 12. quæst. 1.* 5

In hac difficultate plura dixerunt DD. ut videre est apud Ant. Picbard. *part. 1. Inst. de obligat. ex delict. a n. 61.* Vaconius *lib. 1. declarationum, cap. 11.* In re tamen animadvertendum, totam existere difficultatem, quomodo jure naturæ omnia sint communia, & eodem jure naturæ divisio rerum facta sit, atque proprietas singulis concessa. Aliqui dicunt, a principio mundi hominum communitati bona omnia concessa fuisse, ut probatur *Psalm. 8.* ibi: *Omnia subjecisti sub pedibus ejus.* Ast post Adami peccatum necessaria, & utilis fuit rerum divisio, supposita hominum malitia, & quod otiosi, & pessimi fructibus aliorum fruebantur, *cap. Dilectissimus 2. 12. quæst. 1.* ubi Turrecremata *n. 4.* Menchaca *illustr. lib. 2. cap. 51. n. 17.* Bobadilla *d. cap. 1. n. 6.* Idque factum fuisset ex jure gentium, *l. in hoc jure 5. ff. de justitia*, instante, & petente eadem necessitate, tenet Mysingerus *in §. Singulorum 10. instit. de rer. divis. n. fin.* Molina *de just. tom. 1. disp. 20. lit. D.* 6

Alteri vero dixerunt, divisionem, & rerum proprietatem introductam esse de jure ipso naturali, *l. 1. ff. de acquir. rer. domin.* ibi: *Dominiaque rerum a naturali possessione cœpisse, Nerva filius ait.* Nec esse necessarium recurrere ad jus gentium, ait Tiraquellus, *de Prim. q. 4. n. 27.* Gilkenius *de præscript. part. 1. r. 1.* Donellus *lib. 1. Comment. cap. 7.* ubi Osuald. *lit. S.* Valentia *illust. tract. 2. cap. 7. a n. 1.* 7

In re tamen considerandum, hanc rerum divisionem factam non fuisse a jure naturali. Ratio est; nam, ut ait textus *in dict. cap. jus naturale*, omnia sunt communia de jure naturali, & in communi data sunt bona hominibus, Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 10. diffic. 9. n. 3.* Ergo de jure naturali facta non est divisio, sed postea urgente necessitate facta est ab hominibus; nam posteri Adæ divisionem ita fecere, ut si quisque aliquid primo occupabat, ita dominus rei occupatæ fiebat. Post diluvium, præsertim facta confusione linguarum, Filii Noe sorte Terram diviserunt, *Gen. capit. 10. vers. 11.* Postea, crescente genere humano, 8

singulæ partes iterum fuerunt divisæ, servata proportione cujuscunque familiæ, Becanus *dict. cap. 5. quæst. 1. n. 1. & 2.*

9 Erit ergo difficultas, an ratio divisionis rerum fuerit de jure naturali. Et negandum videtur; nam ex eodem jure omnia erant communia. Ergo jure naturali, & ejus ratione existente, non potuit fieri divisio; repugnat enim, ut de jure naturali bona sint communia, & divisa inter singulos. Sed contrarium asserendum; nam ut scripsit Pontifex *in dict. cap. Dilectissimis*, in statu innocentiæ omnia erant communia; ast post Adami culpam necessaria fuit divisio rerum ob hominum malitiam, latrocinia, & alia quamplurima damna necessario vitanda. Quapropter ex mutatione materiæ ratio ipsa naturalis dictat, suscipienda esse media moraliter necessaria ad evitanda incommoda, & gravissima mala; sed ad evitanda furta, & latrocinia (supposita hominum malitia) fuit medium necessarium rerum divisio. Ergo de ratione naturali fuit rerum discretio, & proprietas uniuscujusque. Quod istud fuerit medium necessarium, facile probatur, Nam crescente hominum multitudine, nequibant absque gravissimis incommodis bona haberi in communi, *l. in re communi 25. ff. de servit. urb. l. 2. §. Apparet, ff. de administrat.* Ergo ut medium necessarium admissa est rerum divisio, ut bene advertit Becanus *dict, cap. 5. quæst. 3. per tot.*

10 Illud vero, quod diximus de primis Christianis omnia in communi habentibus, facile responsum recipit, quia hæc communio facta est ex consensu ipsorum Christianorum, & ad breve tempus, & quando erant pauci; ast postea crescente Ecclesia, & post devastationem Jerusalem, statim communio ista evanuit, Baronius *tom. 1. anno Christi 34. n. 175.* Lyranus *in Act. Apostol. cap. 2. vers. 44. & cap. 4. vers. 32.*

11 His vero ad repellendos hæreticos præmissis, dicendum, præceptum esse de danda eleemosyna, tam de Jure Divino, quam naturali, De jure divino probatur *Deut. cap. 5.* ibi; *Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ, idcirco præcipio tibi, ut aperias manum tuam fratri tuo egeno.* Et *in Proverb. cap. 21*, sic: *Qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperum, ipse clamabit, & non exaudietur.* Paulus 1. *ad Tit, cap. ult.* sic docet: *Divitibus hujus sæculi præcipite facile tribuere.* De jure naturali etiam probatur, quia de illo jure est proximum diligere, quod non solum faciendum est affectu, sed etiam opere succurrendo proximi necessitatibus. Unde nonnulli hoc præceptum ad illud diligendi proximum pertinere asserunt. Alii vero ad quartum præceptum Decalogi, ac per consequens communiter asseritur, præceptum eleemosynæ esse de jure naturali, S. Thomas 2. 2. *q. 32. art. 5. ad. 4.* Bellarmin. *d. lib. 3. c. 6.* Trullench *d. dub. 8. n. 2.* Palao *d. punct. 1. n. 1. in fine*, Covarr. *lib. 3. var. c. 14 n. 5.* Navarr. *in Man. cap. 24. n. 5.* Leoncill. *d. privil. 215. a n. 2.*

12 Ut vero cognoscamus, quibus in casibus præceptum hoc obliget, duo animadvertunt DD. In primis triplicem esse necessitatem, extremam, gravem, & communem. Extrema dicitur illa, quando proximus est ita indigens, ut nisi breviter succurratur, signum apparet brevi esse moriturum, aut si in periculo infirmitatis sit, aut alterius miseriæ, quæ absque dubio illum interficiet; aut sit in proximo periculo amittendi membrum aliquod principale, vel sensum sui corporis, vel ut incidat in amentiam; judicii enim privatio morti comparatur, Sanchez *cons. lib. 1. c. 5. dub. 5. a n. 4.* qui *n. 7.* scripsit, ad hoc ut sit extrema necessitas, requiri ut in promptu non sit aliquis succurrens pauperi, verum adsit precisa necessitas succurrendi.

13 Gravis necessitas, seu quasi extrema dicitur illa, quæ tanta est, ut si proximus non succurratur, verisimile est, proximi vitam abbreviandam, vel in aliquem notabilem morbum perventurum. Exemplis exornat Navarra *de restit. lib. 3. c. 1. n. 356.* veluti quando quis liberatur notabili morbo, ab infamia, vel proximus cadit a suo statu, aut ab injusta captivitate liberatur, vel ab alio malo, quod arbitrio prudentis est relinquendum, Tamburinus *in Oper. Moral. lib. 5. Decalog. cap 1. n. 14.*

14 Est tamen quæstio de illa parte, quam adduxit Navarra, scilicet quando adest periculum infamiæ, an sit censenda gravis necessitas, an extrema? Aliqui dicunt tantum gravem; nam homo est dominus suæ famæ, quare sicut illam perdere valet, si adsit in periculo illam amittendi, gravis tantum necessitas est censenda, non vero extrema, Sotus *de Just. lib 4. quæst. 6. art. 3.* Navarr. *d. cap. 24. n. 5.* & assentire videtur Sanch. *d. dub 5. n. 6.*

15 Alteri vero extrema dicunt; nam si instans periculum vitæ extremam facit necessitatem, similiter honoris, quia non est minoris ponderis, sed majoris, Unde Ecclesiast, *c. 41*, præcipitur: *Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi, & magni, Bona vita numerus dierum: bonum autem nomen permanet in æternum.* Tenent Angles *in Floribus*, 1. *p. q. 3. de eleemosyna, diffic. 2.* Vasquez *d. c. 2. dub. 3. n. 36.* Valdes *de Eleemosyna*, 3. *p. quæst. 3. fol. 46.*

16 Hæc sententia admittenda est in viris nobilibus, & honoratis: in his enim honor magni ponderis est, ita ut vitæ comparetur, *l. Justa*, & ibi Glossa, *ff. de manumiss. vindict.* Noster Alphunsus *in l. 17. tit. 13. par. 2.* Baldus *in l. 1. Cod. de dignit. lib. 12. col. penult.* Barbosa *in l. si cui bonis, ff. de verb. obligat. n. 3.* Ergo in his nobilibus, & honoratis personis periculum infamiæ extrema necessitas est censenda. Rursus in similibus personis, non solum honor comparandus est vitæ, quin potius magis æstimatur, & ultimum nocumentum, *l. isti quidem 8 §. Quod si dederit, ff. Quod met. causa, l. 7. tit. 33. p. 7.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. c. 14. n. 44.* Idcirco extrema necessitas pensanda est periculum infamiæ in similibus hominibus nobilibus, & honoratis.

17 In aliis vero non ita, in quibus honor non tanti habetur; ast pensanda erit necessitas pro qualitate personæ, Illud tamen advertere non desinam, honorem apud Hispanos magni haberi, etiam inter plebejos; sunt enim Hispani omnes avidissimi ad honorem obtinendum; quare in eis periculum illius est consideranda major necessitas, quam in aliis nationibus; verum inter omnes semper magni habetur. De quo videndus August. *in c. Non sunt audiendi 56. 11. q. 3. c. Nolo 10. 12. q. 2.*

18 Necessitas communis dicitur, qua laborant pauperes ostiatim mendicantes, ut late explicant Sanch. *d. dub. 5. n. 9.* Palao *d. tract. 6. disp. 2. punct. 2. 4 n. 1.* R. Moya *Select. 1. par. disp. 6. de charit. q. 4. §. 1.* Petr. Binsfeldius *de decem precept. c. 3. de charitat. vers. Secunda necessitas, fol. mihi 277.* Vellasco *de Privil. paup. 1. p. q. 27. a n. 9.*

19 Secundo observandum, tria esse genera bonorum eleemosynantium. Primum necessaria naturæ, idest necessaria ad sui sustentationem, & suorum, sine quibus nequeunt vitam transigere. Secundo, alia sunt bona necessaria ad statum decentem, non solum concedentis, sed suorum, non habita consideratione ad omnes actus possibiles, sed ad eos, qui probabiliter, & prudenter timeri possunt, in quibus intrant convivia honesta, magnificentiæ moderatæ juxta proprium statum; tum quæ reservantur ad dotes filiorum, morbos, bella, & fames, si communiter accidant. Tertio, alia sunt bona superflua, quæ supersunt attento proprio statu, & suorum, consideratis casibus communiter accidentibus, Explicant Navarrus *d. c. 24. n. 6.* Turrianus ad D. Thom. 2. 2. *disp. 82. dub. 1. lit. C,* Sanch. *d. dub. 5. n. 10.* Escobar *in Summa, 1. 5. c. 4. n. 43.* Diana *5. p. tract. 8. ref. 1.* Palao *d. punct. 2. n. 2.*

20 His ergo suppositis, aliqui Doctorum asseruerunt, præceptum eleemosynæ tantum obligare in extrema necessitate. Referunt Palao *d. punct. 2. n. 10.* Sarmiento *de Redditibus, p. 4. c. 5.* Alteri dicunt, tempore necessitatis hoc præceptum astringere; & probatur ex objecto hujus virtutis, quæ est miseria, & indigentia, ut scripsit Suarez *de charit. disp. 7. sect. 1. n. 3.* Leoncillus *d. privil. 515. n. 7.*

21 In re dico in primis, quando proximus est in extrema necessitate, hoc præceptum obligare ad dandam eleemosynam ex bonis superfluis; nam supposito præcepto, ut minus in hoc casu debet obligare, Becanus *de externis act. charitatis, c. 21. n. 6.* Vasq. *d. cap. 1. dub. 3.* Bonacina *ad 1. Decalogi, disp. 3. q. 4. punct. 6. prop. 2. n. 1.* Villalobos *1. p. tract. 22. diffic. 2. n. 4.* Valdes *2. p vers. Primo quæritur, fol. 16. & 3. p. vers. Primo quæritur, fol. 26.* Leoncillus *d. privileg. 115. numero 25.*

22 Idem dicendum in gravi necessitate; nam apud Matth. *cap. 25.* contrarium facientes damnantur: & apud eundem *cap. 18.* damnatur servus, qui conservi misertus non est in gravi necessitate. Tum à simili probatur, quia graviter peccat videns domum comburi, aut famam proximi lædi, si non occurrit. Ergo similiter, si proximus sit in gravi necessitate, & non eleemosynatur ex superfluis, Suarez *dict. disp. 5. sect. 3. n. 5.* Navarr. *d. c. 24. n. 9.* Vasq. *d. dub. 3. a n. 12.* Palao *d. punct. 2. n. 13.* Moya *d. q. 4. §. 2. n. 5.* Covarr. *l. 3. var. c. 14. n. 5. vers. Secunda conclusio.*

23 Dubium est tamen, an ex superfluis in necessitatibus communibus præceptum sit dandi eleemosynam? Et plures asseruerunt adesse: ducuntur authoritate Scripturæ apud Luc. *cap. 2* præcipientis; *Quod superest, date eleemosynam*, Et Joan. *cap. 3.* ibi: *Qui habuerit substantiam hujus mundi. & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera misericordiæ ab eo, quomodo charitas Dei manebit in eo?*

eo ; Sancti enim PP. eodem modo loquuntur, dicuntque violenter auferri, quod in necessitatibus retinetur, Ambrosius *in c. Sicut* 8. 47. *dist.* Hieronymus *in c. Hospitalitem, in princip.* 42. *dist.* & alii relati a Bellarmino *d. lib.* 3. *c.* 7. Unde infertur, gravem esse culpam ex superfluis in communibus necessitatibus eleemosynas non dare, Sanch. *d. dub.* 5. *n.* 37. Palao *d. tr.* 6. *disp.* 2. *punct.* 2. *n.* 15. Becanus *d. c.* 21. *n.* 1. Valdes 3. *p. vers. Quinta resolutio, fol.* 32. Villalobos *d. diffic.* 2. *n.* 13. qui animadvertit, ad adimplendum hoc præceptum sufficere divitem eleemosynam dare secundum suum statum, non autem omnibus petentibus, Bellarmin. *d. c.* 7. *in fine*, Tamburinus *d. c.* 1. *n.* 17.

24 Alteri vero contrarium tenent, asserendo in his necessitatibus communibus tantum de consilio esse præstare eleemosynam; nam sequeretur, divites habentes superflua non posse de eis ad libitum disponere, nec etiam ad cultum divinum, nec ad ædificandas Ecclesias, sed præcise teneri ad eleemosynas præstandas, cum nunquam necessitates communes deficiant. Tum etiam sequeretur, quamplures divites damnari, & eorum Confessarios, quod dicendum non est. Ergo non debet admitti simile præceptum, Alensis, Rosella, Medina, & alii, quos refert Villalobos *d. diffic.* 2 *n.* 15. Cajetanus *de Indulgent. q.* 3. Diana 1. *p. tr.* 1. *miscell. res.* 32. Sanchez *Select. disp.* 23. *n.* 35. Moya *d. q.* 4. §. 1. *n.* 4.

25 Has opiniones probabiles dicit Trullench *d. dub.* 8. *n.* 10. Licet primam ut probabiliorem admittat. In re tamen animadvertendum, communes necessitates esse considerandas prout locus, & tempus demonstraverit. Sunt enim aliqui anni non ita fertiles, ut magis communes necessitates ingravescant; & tunc dives habens superflua, si nullas eleemosynas elargiatur, reus erit culpæ; nam illæ necessitates communes amplius quam communes censentur; quapropter ad præceptum dandi eleemosynam astringetur, ut bene ad considerat Covar. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *n.* 5. *in fine*.

26 Si vero ex tempore, & loco communes necessitates parum urgeant, faciliterque mendici ab aliis subveniantur, dives habens superflua non est condemnandus de culpa mortali, si eleemosynas non eroget; id enim perdurum esset: & quamvis tunc aliquod adesset præceptum, tantum obligabit ad veniale, ut tenet Turrianus *d. disp.* 82. *dub.* 2. *in fin.* Layman *in Summa, lib.* 2. *tr.* 3. *c.* 6. *num.* 5. *vers. Quæres*. Excusabitur tamen etiam a veniali, quando reservasset eleemosynam in meliori tempore concedendam, & quando magis urgeat necessitas, vel si reservaret superflua ad usus pios, Laym. *d. num.* 5. *vers. Quæres*, Busembaum *in Medulla, lib.* 2. *tr.* 3. *c.* 2. *num.* 2. qui *num.* 3. animadvertit, non facile denegandam esse absolutionem diviti omnes pauperes repellenti, ob dissidium Doctorum in hac controversia.

27 Ex alio enim capite dives iste potest considerari in malo statu, nempe si omnes pauperes crudeliter, & inhumane repelleret; ostenderet enim nullam habere charitatem, nec misericordiam erga proximos, ut bene Busembaum *d. n.* 2. *in fine*, Trullench *d. dub.* 8. *n.* 11. Becanus *d. cap.* 21. *num.* 8.

28 Notant tamen DD. raro inveniri posse divitem habentem superflua; nam licet aliqua dicantur superflua respectu præsentis status, non tamen futuri, potest enim dives ob finem honestum statum in melius commutare, quod ei competat: itaque respectu futuri eventus bona illa superflua non sunt, ut de eis in communibus necessitatibus teneatur eleemosynam dare, ut cum Cajetan. Navarro, & aliis tenet Sanch. *d. dub.* 5. *n.* 19. Palao *d. tr.* 6. *disp.* 2. *punct.* 2. *n.* 1. Gratian. *discept. for. c.* 176. *n.* 5. R. Moya *dict. q.* 4. §. 3. *a n.* 11. Trullench. *d. dub.* 8. *n.* 16.

29 Hoc quidem ex propositione duodecima Innocentii admittendum non est, maxime extremis, aut gravibus necessitatibus existentibus; nam cum istet præceptum dandi tunc temporis eleemosynam, tempus præsens est inspiciendum, in quo cum sint superflua, de eis necessario est danda eleemosyna, ut cum aliquibus tenet Sanchez *d. dub.* 5. *n.* 15. & explicat Suarez *de charit. disp.* 7. *sect.* 3. *nu.* 9. dicens diversimode consideranda esse superflua in ordine ad graves necessitates, quam ad communes; in gravibus enim, ne sint superflua, illa bona necessaria dicuntur ad filios in statu ponendos, & alias domesticas personas: at respectu communium illa, quæ sunt ad mutandum statum. Quod est graviter observandum, quidquid resistat Moya *d.* §. 4. *a n.* 13.

30 Hinc ad praxim in Castella hodie tenendum, teneri divites eleemosynas dare ex superfluis, habito respectu ad tempus præsens, nec considerandum futurum, in quo tam gravissimæ adsunt necessitates in omni genere personarum. Dolendum maxime est, Castellam opulentissimum Regnum, & totius Monarchiæ cor, tantis ærumnis gravari: Castellanos quoque ad tam ingentem paupertatem provenire. O si nostri Catholici Reges, & eorum disertissimi Ministri descenderent, & miseros pauperes prospicerent, & eorum suspiria auscultarent, quomodo plangerent.

31 Idem etiam divites tanta ambientes debebant considerare, quibus nefas non videtur in pompa, & inani fastu divitias expendere, deserta causa publica, & privatorum pauperum, tantis miseriis, & exactionibus expilatorum. Item non debebant tanti mali immemores reddi, qui monumenta grandiora construunt ad sua corruptibilia corpora condienda, tum Capellas armis gentilitiis ornatas, & alia opera, quæ ipsi dicunt pia, relictis, & desertis tam gravibus necessitatibus, quibus quidem reclamantibus, nequeunt talia fieri absque gravissima culpa: nec Ecclesiæ, nec Eremitoria construi debent, si non sunt necessariæ, ut cum Aragonio, & Ledesma docet Sanch. *d. dub.* 5. *n.* 18. Quod debent PP. Rev. Confessores eos docere, & Prædicatores in sermonibus conclamare, nec tot pauperes miseria, fame, pudore, & tristitia quotidie intereant.

32 In rebus tamen necessariis ad statum, an de eis facienda sit eleemosyna extreme indigenti, sub judice lis est. Prima sententia affirmat, ex loco Jo. c. 3. supra relato, *c. Pasce* 21. *dist.* 82. *c. Immolans* 2. 14. *q.* 5. *l. Necare* 4. *ff. de lib. agn. l.* 2. §. *Si publicanus, ff. de bon. rapt.* Ratione probatur; nam ex ordine charitatis potior est vita hominis, quam status personæ. Ergo ad succurrendum proximo extreme indigenti, ne pereat, dandum est de necessariis ad statum. Denique; nam id petit præceptum diligendi proximum; alias tamen minus proximum diligeret extreme indigentem, qui ex necessariis etiam ad statum illi non succurreret, ut explicat D. Greg. *hom.* 30. *in Evang.* exponens illud, *Diliges proximum sicut te ipsum*. Ergo succurrendus est proximus extreme indigens ex necessariis ad statum, ut cum aliquibus tenet Turrian. *d. disput.* 82. *dub.* 4. Vasq. *de eleemosyna, c.* 1. *n.* 10. & 25. Filliuc. *tom.* 2. *tr.* 28. *c.* 3. *n.* 64. Surd. *de charit. disp.* 7. *sect.* 4. Bonacina *d. proposit.* 2. *n.* 11. Moya *d. q.* 4. §. 5. *n.* 23.

33 Secunda sententia asserit contrarium. Ducitur authoritate D. Thomæ *d. q.* 32. *art.* 6. ubi asserit, laudabile esse ex necessariis succurrere extreme indigenti: unde infertur, non esse opus præcepti, sed consilii, quatenus tantum dicit, laudabile esse. Ast Turrian. *d. dub.* 4. *ver. Sed solet*, inquit D. Thomam ex illa doctrina non excludere præceptum, quia laudabile est præceptum adimplere. Ceterum hæc sententia probatur, quia conservatio vitæ alterius non ita est prospicienda, ut qui in decenti statu vivit, totum patrimonium exhauriat, & ab eo cadat; id enim durissimum foret, ut in præcepto contineatur. Ita plures apud Turrian. *d. dub.* 4. & apud Moyam *d.* §. 5. *n.* 2. Dicie probabile Palao *d. punct.* 2. *n.* 6. Diana 2. *p. tr. miscell.* 3. *res.* 28. *vers. Quinto dices*.

34 Tertia sententia est Leoncilli *d. privil.* 115. *n.* 24. dicentis, quod si proximi indigentia extrema sit status, tunc ex necessariis ad statum minime quenque ad succurrendum obligari: secus si extrema necessitas sit vitæ, seu naturæ; tunc enim debet succurri.

35 In hoc dubio animadverto Leoncilli distinctionem ad rem non esse. Nam extrema dici non valet, per quam quis ab statu cadet; sed gravis necessitas, ut diximus *n.* 13. Est igitur nostra quæstio, quando proximus est in extrema necessitate vitæ, aut alicujus notabilis membri, ut explicatum est *n.* 12. In quo quidem casu distinguendum, quando extrema necessitas proximi ita quantitatem magnam petit, ut eleemosynans debeat cadere a suo statu, vel sui patrimonii notabilissimam partem erogare; tunc enim ad istud non tenetur. Nam, ut bene considerat Trullench *d. dub.* 2. *n.* 6. charitas non obligat, ut extraordinariis remidiis vitam alterius conserves, veluti quærendo extraordinarias medicinas, etiamsi scias, sine illis pauperem moriturum: ergo nec tanto detrimento, ut cadas a tuo statu, vel grandem partem tui patrimonii expendas pro conservanda vita proximi, Palao *d. tr.* 6. *disp.* 2. *punct.* 2. *n.* 6. Layman *d. c.* 1. *n.* 4. *vers. Dixi autem per se*. Coninch *de charit. disp.* 27. *dub.* 8. *a n.* 234. *concl.* 4. Qui addunt, quenque non esse obligatum opulentas, magnasque divitias expendere pro conservanda vita alicujus, veluti tria, aut quatuor millia aureorum, *d.* §. 5. *n.* 24. in hoc igitur casu admittenda est secunda sententia.

Aliter

36 Aliter vero est, quando quis proximo extreme indigenti subvenit ex necessariis ad statum, commoditate illa, ac pietate, prout commode valeat; & in his terminis succurrere tenetur, ex fundamentis relatis pro prima sententia. Et tradunt etiam Spino *de testam gl.6. n.7.* Gratian.*discept. for. c.176. n.7.* Quo quidem casu est intelligenda, & jura supra recensita *n.* 32.

37 Limita vero, quando vita proximi indigentis, extremeque periclitantis esset necessaria Reipublicæ, vel Ecclesiæ; tunc enim quis ex præcepto tenetur expendere omnia bona necessaria ad statum, ad illum liberandum; tum etiam quando salus publica extreme indigeret; nam præponderat cuilibet privatorum statui, & vitæ, Suar. *d. sect.4. n.2.* Trullench *d. dub.8.n.6.* Becanus *d. c.21.n.7.* Valentia *to.3. disp.3. q.9. punct.4.* Quod idem extendunt alii, si plures homines extreme indigerent, quia tunc salus publica dicenda est potius, quam privata, ut cum Lorca advertit Diana *5.p. tr.8. res.7. vers. Notandum est tamen.*

38 In gravibus necessitatibus, an ex necessariis ad statum obligemur eleemosynam præbere, controversum est. Negant Cajetanus apud Turrianum, Navarra *de Restitutione, lib.3. c. n.358.* Soto *lib.5. de Just. q.8. art.1.* Sarmiento *de Reddit. part.4. c. 5. n.8.* Affirmant Adrianus, Paludanus, Bañez, Victoria, & Cano apud Turrianum *d. dub.4. vers. Sed restat.* Angles, Corduba, & Palacios apud Sanch. *d.lib. 1. c.5. dub.5. n.43.* qui *n.44.* contrarium dicit probabilius, Diana *5. p. tr.8. res.15.* Turrianus vero *ubi proxime*, asserit in his gravibus necessitatibus sufficere mutuare, nec teneri quem præcise ad dandum ex necessariis ad statum.

39 At credo impræsentiarum præceptum adesse dandi eleemosynam, licet non ita strictum, prout quando adest extrema necessitas. Idque authoritate D. Augustini *in 1.epist. Joan. tr.5.* ibi: *A creditore angustiatur frater tuus? Vide, si misereris, si habes mundi facultates. Forte dices, Daturus sum pecuniam meam, ne ille angustiam patiatur? Si hoc tibi responderit cor tuum, dilectio Patris non est in te.* In his ergo verbis clare demonstrat D. Augustinus, in gravi necessitate proximo constituto succurrendum esse, alias gravis erit defectus charitatis. Ergo quia in gravibus necessitatibus tenetur proximo eleemosynam elargiri ex nostris pecuniis, licet necessariæ nobis fuerint. Cæterum gravis necessitas, quasi extrema censetur; quapropter sicut in extrema tenemur ex necessariis eleemosynam dare, similiter in gravi, licet non tanto incommodo, sicut in extrema, cum tam arcta non sit, ex traditis a Suar. *d. sect.5. n.5.* Villalobos *diffic. n.2.*

40 De necessariis secundum statum in communibus necessitatibus ex præcepto eleemosyna largienda non est; non enim quis cum detrimento status mendicantibus succurrere tenetur, nisi quis velit ad perfectiorem statum Evangelicæ paupertatis pervenire, *Matth. c.59.* Villalobos *d. diffic. 2. n.6.* Bellarmin. *d. lib.3. c.8.* Layman *d. tr.3. c.6. n. 4. vers. Quarto in communem.*

41 Ex necessariis ad naturam quis non tenetur ad dandam eleemosynam etiam extreme indigenti; nam tunc ex ordine charitatis quis se, & suos prius alere tenetur, quam alium, Paulus a. *Corinth. c.5. vers.8.* Et ante omnia quisque tenetur habere rationem sui, *l. Præses 17. C. de servit. & aqua.* Unde recte Augustinus *in Enchir. c.76.* ait: *Qui vult eleemosynam ordinate dare, a se ipso debet incipere, & eam sibi primo dare.* Ita *c. Qui vult. 19. de Pœnit. dist.3.* Villalobos *d. diffic.2. n.5.* Sanch. *d. dub.5. n.12.* Gratianus *d. c.176. n.1.* Limitatur tamen quando persona extreme indigens fuisset necessaria Reipublicæ, ita ut illa pereunte, Respublica periret, Vasqu. *de eleemosyna, c.2. n.2.* Gratianus *d. cap.176. a n.8.*

42 Hinc breviter agnoscendum, an liceat in hoc casu alimenta sibi necessaria, alteri extreme indigenti præbere, quando tu similiter es periturus? Aliqui affirmant; nam si licet propriam vitam exponere pro amico, similiter alimenta necessaria ad ejus conservationem præbere, etiamsi pereas, Trullench *d. dub.8.n.6.* Turrianus vero contrarium tenet *dub.5. Lit. B.* Nam si non licet condemnato, ut fame pereat, oblatum cibum renuere, quia id esset seipsum occidere, similiter nec alimenta sibi necessaria alteri præbere, ut ipse pereat. Hæc difficultas pendet ab alia, an liceat exponere propriam vitam pro alterius corporali vita, in qua plura dixerunt DD. Interim tamen calculum pro Turriano feramus, authoritate D. Aug. *lib.1. de mendac. c.6.* ubi scripsit: *Si vitam quis temporalem pro alterius vita temporali pendit, non est hoc alterum sicut se diligere, sed plusquam se, quod doctrina regulam excedit*, Vasq. *d. c.2. n.2.*

CAPUT III.

De his quæ licent tempore extremæ necessitatis: & quomodo extreme egens sit subveniendus? Elucidatur lex 2, *Cod. de patr. qui fil. distraxer.*

SUMMARIUM.

Dominus eleemosyna compensavit pauperibus suam indigentiam, num.1. Refellitur aliquorum insania asserentium Deum curam hominum non habere, a n.2.

In extrema necessitate omnia sunt communia, n. 3. Sed quomodo id intelligendum? Referuntur sententiæ, n.4. & 5. Resolvitur, a n. 6.

An dives teneatur succurrere extreme indigenti, dando liberaliter; & an sufficiat mutuare. Aliqui dicunt teneri donare, n.7. Alii dicunt sufficere mutuare, n. 8. Alteri distinguunt, n.9. Concordia aliquorum Doctorum, n.10. Resolvitur, a n.11.

Quando datur eleemosyna extreme indigenti, nequit poni pactum, ut pauper acquirat ad restitutionem. sed explicatur, n. 14.

Qui rem alienam suscipit in extrema necessitate, furtum non committit, n. 15. Quod ita intelligendum, dummodo furans non excedat quantitatem necessariam ad sublevandam necessitatem, n.16. Et non solum ipse indigens potest alienum suscipere, sed alter, si non habet unde indigenti extreme succurrat, n.17.

Indigens extreme subripiens alienum, debet ad se excusandum credere dominum permissurum. Sed contra Gofredum contrarium admittitur, num. 18. Erit tamen illud necessarium, quando non esset extrema necessitas, num. 19.

Explicatur textus in c. Si quis 3. de furt. *Necessitas alimenti, & vestitus est extrema, a n.20. Aliqui intelligunt illum textum, non de extrema necessitate, sed gravi, n.24. Rejicitur, n.25. Resolvitur, n.26.*

An quando quis commodato, seu precario rem susceperit, & superveniente extrema necessitate consumpserit, teneatur postea restituere. Aliqui negant, n.27. Alteri affirmant, ibid. Resolvitur, n.28.

Qui cessit bonis, si ad pinguiorem fortunam deveniat, tenetur debita solvere, ibid.

Quid vero, si fur fuerit, & rem furatam in extrema necessitate consumpserit, an teneatur restituere? Aliqui dicunt non teneri, n.30. Sed contrarium defenditur, nu. 31. & 32. Resolvitur, & explicatur textus in c. Suggestum 9. de Decimis, *n.33.*

Iterum examinatur textus in c. Si quis 3. de furt. *n.34.*

An quando debitor, & creditor sunt in extrema necessitate, teneatur debitor solvere creditori. Prima sententia affirmat, num. 35. Secunda negat, num. 36. Resolvitur, a n. 37.

An debitor possit rem retinere pro succurrendis pauperibus parentibus extreme indigentibus, Negat Azorius. Affirmant alteri, & extendunt ad patrem tantum: alteri vero ad parentes, non ad fratres: sed alii etiam ad fratres, n.41. Resolvitur, n.42.

Parentes in extrema necessitate possunt vendere filios de jure naturali, a n.43. De jure civili, a n.45. Explicatur lex 2. C. de Patribus, qui fil. distraxerunt, *lex 8.* tit.17. p.4. *num.46. Quod extendendum ad alios contractus, ibid.*

An id solum intelligendum in alia extrema necessitate, præter famis. Plures negant, num.47. Sed alteri affirmant, n.48. Resolvitur, & examinatur textus in d. l.2. *num. 49. Et extenditur ad alias extremas necessitates, n.50.*

Dictio tantummodo, *non excludit casus similes, ibid.*

Decisio textus in d. l. 2. *an extendatur ad matrem. Negant plures, n.52. Dilabuntur fundamenta horum Doctorum, n.53. Et extenduntur ad matrem, n.54.*

Verbum Parentes, *non solum patres, sed & matres significat, ibid.*

Parentes in extrema necessitate, an possint vendere filium emancipatum. Negant plures, n.56. Sed contrarium defenditur, n.66. Non tamen vendere poterit filium Clericum, n.57. Nec uxoratum, n.58.

Facta vero venditione, filius a servitio liberatur, si ipse dederit venditionis pretium, seu alius. Pater, si ad pinguio-

guiorem fortunam deveniat, tenetur redimere, alias si non redimat, cogetur: verum etiamsi non detur pretium, dabitur mancipium, n.59.

Filius in extrema necessitate nequit vendere patrem, n.60.

An pater in extrema necessitate famis possit interficere filium. Affirmat aliquis ex l.9. tit.17. part.2. *num.* 61. *Sed rejicitur, a n.62. Etiam propter extremam necessitatem non licet fornicari, ibid. ubi etiam explicatur, dicta lex* 8.

Olim patres habuerunt facultatem interficiendi filios, num. 63. *&* 64.

Sed an hoc liceat patri, quando etiam filius necessario est moriturus. Negatur, a num.66. Explicatur dicta lex 2. *verb.* Sanguinolentos, *n.68.*

Licet in extrema necessitate occisorum carnem edere; non tamen indigens ad id tenetur: sed in extremis semper licet vesci carne cruda, n.69.

1 FActa rerum divisione, Supremus Dominus aliis paupertatem concessit, alteris divitias, & abundantiam. Ast inæqualitas ista a mente Dei concinnata, præcepto charitatis, & eleemosynæ compensata est, ut datis, & elargitis eleemosynis, pauperes reciperent quod non receperant, ut est textus *in cap. Sicut* 13. *dist.* 46. Augustinus *serm.*1. Becanus 2. *c.*21. *numer.*8. Spino *de testament. glos.*6.*n.* 9,

2 Unde insana nonnullorum sententia exploditur, asserentium Deum nullam curam hominum habere, prout affirmavit Plinius *lib.*2. *c.*7. scribens omnia casu, & fortuna gubernari. Tacitus *lib.*6. *Annalium*, *c.*5. ibi; *Multis insitam opinionem non initia nostra, non finem, non denique homines Diis curæ; & ideo creberrima & tristitia in bonos, & læta apud deteriores esse.* Quod ibidem videbatur dicendum, cum videamus bonos paupertate, & egestate oppressos; pessimosque divitiis, & opulentia affluere. Consideravit Claudianus *lib.*1. *in Rufinum.*

Sed cum res hominum, tanta caligine volvi
Adspicerem, lætosque diu florere nocentes,
Vexarique pios: rursus labefacta cadebat
Religio, causæque viam non sponte sequebar.

Verum insanientium istorum placitum Ambrosius compescit *in c. Sicut* 13. *dist.*47. hisce verbis: *Nunquid iniquus est Deus, ut nobis non æqualiter distribuat vitæ subsidia; Ut tu quidem esses affluens & abundans, aliis deesset & egerent? An idcirco magis, quia & ibi voluit benignitatis suæ experimenta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare? Tu vero susceptis Dei muneribus, etsi in sinum tuum redactis, nihil te putas agere iniquum, si tam multorum vitæ subsidia solus obtineas? Quis enim tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delitias facit? Nec enim minus est criminis habenti tollere, quam cum possis, & abundes indigentibus denegare.* His igitur piis liberalitatibus omnes Deus omnipotens æquat pauperes, & divites, cum istos ad elargiendum astringat, & suo præcepto compellat. Ad rem late prosequitur Marquez *in suo Gubernat. lib.*2. *c.*33. *fol. mihi* 292.

3 His præsuppositis, ad assumptum deveniendo, aliqua exaranda sunt de extrema necessitate. Et in primis illud sciendum, quod licet rerum divisio facta fuerit, ratione naturali petente, ut diximus *c. antecedenti*, *a n.*8. Attamen in extrema necessitate omnia sunt communia, *l.*2. *ff. ad leg. Rhodiam*, *d. c. Sicut*, *vers. Proprium*, 47. *distin.* Glossa fin. *in c. Sæpe*, *de restit. spoliat*, Decius *cons.*697. *n.*16. Gratianus *d. c.*176. *n.* 12. Bucaronus *de different. inter. judic. civile, & crim. different.*219. *n.* 23. Turrianus *in* 2. 2. *disp.*82. *dub.*8. *in princip.* Urrutigoyti *de Eccl. Cathed. c.*12. *n.*8.

4 Quomodo axioma istud intelligendum sit, non satis constat. Aliqui enim dixerunt, omnia esse communia quoad proprietatem in extrema necessitate. Et ratio est; nam cum omnia tunc sint communia, illa pars, quæ percipitur ab extreme indigente, ad illum debet pertinere quoad proprietatem; jure enim communi, prout in re individua, saltem quoad partem dominus dicitur, *l. Servi electione* 5. §. *penult. ff. de legat.* 1. *l. In re communi* 25. *ff. de servit. urban. præd.* Ergo intelligendum est axioma quoad proprietatem,: unde dicunt hi DD. quod si aliquis tempore necessitatis aliquid receperit indigens, & postea dives fiat, minime ad restitutionem teneri, quia proprium recepit, ut cum aliquibus tenet Azorius *Instit. Mor.* 2. *p. lib.*12. *c.*8. Aragonius 2. 2. *q.* 31. *art.*6. Surdus *de aliment. tit.*8. *privil.* 39. *n.*11. Acuna *in c. Sicut*, *distin.* 47. *n.*7. Castillo *contr. lib.*8. *c.*61. *n.*6. Barbosa *in collect. ad textum in c. Si quis propter*, *de furt. n.*3.

5 Alteri vero contrarium tenent, quia licet dicatur in extrema necessitate omnia esse communia, non est quoad proprietatem, sed quoad usum; quamobrem non dicunt communia, sed communicanda. Est tantum in extremis obligatio succurrendi pauperi, non tamen præcise transferendo proprietatem, sed dando usum, aut mutuando, ita ut ab ea necessitate eripiatur. Ergo intelligendum non est axioma quoad proprietatem, sed quoad usum, & commoditatem, ita ut a necessitate liberetur. Rursus si id non detur a proprietario, sed ab indigente suscipiatur, nisi quoad usum recipere non valet, proprietas vero non nisi facto nostro ad alium transfertur, *l. Id quod nostrum*, *ff. de reg. jur.* Ergo minime sunt communia quoad proprietatem. Et hinc DD isti resolvunt, quod si pauper ad pinguiorem fortunam pervenerit, ad restitutionem tenetur, Navarrus *in Man. c.*17. *nu.* 71. Covarruv. *in reg. Peccatum*, 2. *p.* §.1. *n.*3. Valdes *de eleemosyna*, 3. *p. fol.*68. *ver. Quarto quæritur*, Benincasius *de paupert. d. specul.*9. *n.*37. Leoncillus *de privil. pau.* 2. *p. privil.* 170. *n.*5. Vasquez *d. c.* 1, *dub.*8. Diana 5. p. *tr.*8. *res.*9.

6 In hoc dubio consideranda est obligatio, qua dives cogitur ad succurrendum proximo extreme indigenti, ut inde perpendamus, an dominium ad illum transeat, necne; nam si obligatio est succurrendi, dando, & transferendo dominium, utique transferretur, secus vero alias.

7 Hinc incidimus in aliam quæstionem, an dives teneatur succurrere extreme indigenti, transferendo totaliter dominium, aut tantum mutuando? Aliqui asseruere, succurrendum per liberalem eleemosynam, dando, & transferendo dominium in perpetuum. Ducuntur authoritate Leonis *serm.*3. *de Collectis*, Bernardi *epist.*49. Gregorii 3. *p. Pastoral. admonit.*22. Ambrosii *serm.*81. & aliorum PP. asserentium dandam esse eleemosynam, & nihil de mutuo loquuntur. Cæterum probatur authoritate D. Thomæ 2. 2. *q.*66. *art.*7. *in corpore*, ubi asserit, quod diviti superest, esse proprium pauperis, cum ad eleemosynam convertere debet, & solum dispensatio ei conceditur; quapropter quando evidens est necessitas, & utilitas, pauper non tenetur sperare divitis dispensationem, sed ut proprium valet percipere: unde constat divitem dispensare illa bona debere, ut pauperum bona, *c. Sicut* 8. *in fine*, *dist.*47. scilicet per perpetuam translationem dominii, Sotus *lib.*4. *de just. art.*1. *ad*4. Suarez *de charit disp.*7. *sect.* 5. *n.*2. *&* 5. Becanus *d. c.*21. *dub.*9. Villalobos *d. tract.*32. *difficult.*3. dicit probabilius Palao *de charit. d. tr.*6. *disp.*2. *punct.* 4. *num.* 5.

8 Secunda sententia contrarium tenet. Ducitur; nam charitas nihil aliud petit, nisi ut pauper in extrema existens, a periculo illo eripiatur; non autem præscribit modum succurrendi. Cum ergo per mutuum sufficienter subveniatur, ac liber a periculo remaneat, sufficiet per illud ejus necessitati subvenire, Navarrus *d. cap.*17. *numer.* 61. Covarruv. *in regulam Peccatum*, 2. *part.* §.1. *numer.* 4. Escobar. *in Exam. tract.*5. *exam.*5. *num.*99. Diana *tom.* 5. *resol.*8. *vers. His non obstantibus.* Utrunque dicit probabile Tamburinus *in Decalog. lib.*8. *tract.*2. §.2. *num.*2. Cevallos *q.*729. *num.* 14.

9 Tertia sententia distinguitur; si enim ex bonis superfluis necessitas extrema succurritur, necessario facienda est per liberalem donationem; secus autem si fiat ex bonis necessariis ad statum, & in re gravis momenti; tunc enim sufficiet facere per mutuum, ut censuit Aragon. relatus a Turriano *d. disp.*82. *dub.*6. *lit. D*, Valdes *de eleemosyna*, 3. *p. q.* 4. *fol.* 52.

10 Has omnes sententias fœdere distinctionis componunt alii DD. inspiciendo personam pauperis extreme indigentis; nam si tunc temporis pauper, aut egenus sit, nec speretur postea habiturum, obligatio subveniendi debet fieri per liberalem donationem; secus autem si dives sit. Verum si casu ad extremam necessitatem perveniat, & postea ex suo labore, aut opificio reddere valet, tunc sufficiet illi succurrere per mutuum, Turrianus *d. dub.*6. Villalobos *d. difficult.*3. Mendoza, Suarez, & alii apud Dianam *d. resol.*5. *vers. Sed si aliquis*, Trullench *d. lib.*1. *c.*5. *dub.*8. *num.*7.

11 In hoc dubio dico, quod si dives sit indigens extreme, aut persona, quæ potest laborare, probabilissima est secunda sententia, charitati enim satisfit mutuando pecuniam, ut a periculo liberetur, cum ipse habeat, aut habere possit ad refundendas expensas factas, ut a periculo liberaretur. Si vero pauper sit, nec speretur habiturum unde

solvat;

solvat; tunc dicendum, quod si res sit parvi valoris, velpti victus dierum aliquotum, tunc liberaliter est dandum, ipsa charitate id exigente, Covarruv. *d.* §. 1. *n.* 4. Erit ergo dubium, quando fuerit magna quantitas; Et tunc etiam admitto secundam sententiam. Ratio est; nam quando est qui mutuet pauperi extreme indigenti, ut a periculo eripiatur, tunc nequit considerari necessitas extrema, ut optime scripsit Cardinalis de Lugo *de Inst. disp.* 16. *sect.* 7. *n.* 139. Ergo sufficiet per mutuum succurrere indigenti extreme, ut ab ea necessitate eripiatur, Et confirmatur; nam accipiendo mutuum, nec pauper est in extrema, nec in gravi. Ast alia quælibet necessitas sufficienter succurritur per mutuum. Ergo sufficientur per illud succurretur, nec est necessarium, ut eleemosyna liberaliter concedatur.

12 Unde resolvitur proloquium illud, *In extrema necessitate omnia esse communia*, intelligendum esse quoad usum, non vero quoad proprietatem; poterit enim indigens uti rebus alienis, ut a periculo liberetur, tanquam rebus inferioribus destinatis ad conservandam vitam, quæ est majoris ordinis. Idque probatur; nam pauper nequit illa accipere, nisi eo modo, quo dives tenebatur præstare. Cum ergo, ut probatum est, ipse non teneatur liberaliter donare, sed tantum dare ad usum, vel ad mutuum cum obligatione restituendi, similiter nec ipse pauper aliter potest suscipere, ut docuerunt Abbas *in cap.* 3. *de furt. num.* 5. Covarruv. *in dict. reg. Peccatum*, 2. *part.* §. 1. *num.* 4. Navar. *dict. cap.* 17. *num.* 61. Ergo non est intelligendum de proprietatem.

13 Doctrina vero aliorum Doctorum est minus probabilis, quam relata, ut dicit Covarr. Eam tamen admitto, quando res esset parva, quæ a divite præstatur, vel quam ab eo suscipit pauper ad sublevandam suam extremam necessitatem, cum res parva ex ordine charitatis liberaliter præstari debeat, ut diximus *n.* 21.

14 Est tamen in re adnotanda doctrina Sanchez *dict. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 5. *n.* 49. de Lugo *de Just. disp.* 16. *sect.* 7. *num.* 168. asserentium, quando datur eleemosyna ex superfluis extreme indigenti, pactum poni non posse, ut pauper acquirat ad reddendam illam quantitatem; sed tantum ut reddat, si nactus fuerit pinguiorem fortunam. Sed si datur indigenti, qui potest labore, & opificio acquirere, causam non invenio, ne pactum poni non possit, etiamsi ex superfluis concedatur, cum ex illis bonis sufficienter adimpleat mutuando, quia illa obligatio acquirendi, ut reddat, est de natura ipsius mutui, §. 1. *Just. quibus modis re contrahatur obligatio*, *l.* 2. §. *fin. ff. Si certum pet.* Si vero sit pauper, qui nequit laborare, nec ex aliquo officio acquirere, pactum redditur inutile; deserviet tamen, ut si ex aliquo titulo ad pinguiorem fortunam deveniat, mutuum reddere teneatur; interim tamen in utroque foro suspenditur obligatio, *leg. Ex diverso, ff. de solut.* P. Gregorius *lib.* 22. *Synt. c.* 13. Lusit Martialis ad id:

Sexte nihil debes, nihil debes, Sexte, fatemur;
Debet enim, si quis solvere, Sexte, potest.

15 Ex dictis aliud axioma cognoscitur, nempe in extrema necessitate furtum non committi: ratio communiter traditur, quia in extremis omnia sunt communia, nec in re propria considerari valet furtum, Arist. *Ethic. c.* 5. ait; *Nemo quæ sua sunt, furatur*, *l.* 1. §. *Furtum, ff. de furt.* Hæc enim ratio nobis non est sufficiens, ex dictis supra. Quapropter aliam addidimus, scilicet quia furtum dici non valet, quando quis utitur re jure ad eum pertinente, *l.* 1. *ff. de usu & habit.* §. 1. *Just. de usu, & habit.* In extrema necessitate indigens re aliena jure utitur. Ergo nec dici valet furtum. Tum furtum est contrectatio rei alienæ invito domino, idest rationabiliter invito; alias enim furtum non committitur Lessius *de Inst. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 1. *n.* 4. Tamburin. *Oper. Moral. tit.* 8. *ad Decalog. tr.* 2. *c.* 1. *n.* 5. Cum ergo accipit aliquid extreme indigens, dominus irrationabiliter sit invitus, minime furtum committit. Quod autem irrationabiliter sit invitus, facile probatur, quia ipse dominus id tribuere tenebatur. Ergo, Benincasius *de paupert. q.* 7. *sepecular.* 9. *num.* 2. Valdes *de eleemosyna*, 3. *p. fol.* 67. *vers. Quæritur primo*, Leoncillus *d.* 2. *par. privil.* 170. *q. n.* 6. Castillo *controv. lib.* 8. *c.* 61. *n.* 4. Bonacina *de Restit. disp.* 2. *q.* 8. *punct.* 1. *proposit.* 1. *n.* 1. Navarr. *in Man. cap.* 17. *num.* 5.

16 Quod ita intelligendum, dummodo furans non excedat quantitatem necessariam ad sublevandam suam necessitatem, quia alias dominus esset rationabiliter invitus, P. Gregor. *Syntag. lib.* 37. *c.* 7. *n.* 7. Cantera *q.* 3. *crim. de furt. cap.* 8. *num.* 3.

Cæterum nec id tantum intelligendum de ipso extreme indigenti, sed etiam de alio quolibet; nam si ipse non haberet, unde extreme indigenti succurreret, & vidisset eum periclitari, recte poterit alienum accipere, ut illius necessitati subveniret, absque aliquo furto, Navarr. *comment.* 2. *de Regularibus*, *n.* 28. Surd. *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 39. *n.* 6. Tamburin. *d. lib.* 8. *c.* 6. *n.* 4. Poteritque cum moderamine inculpatæ tutelæ impedientem interficere, Lessius *dict. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 69. Verum si ipse haberet, unde indigenti succurreret, alienum arripere non posset, Vasqu. *de eleemosyna*, *c.* 2. *dub.* 1. Palao *d. tr.* 6. *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 3. 17

Rursus, in re examinanda est doctrina Goffredi *in rub. de furt. n.* 9. quem refert Farinacius *de furt.* 1. *par. q.* 174. *num.* 68. asserentis in extrema necessitate positum, aliena posse percipere; ut tamen excuset propter necessitatem, debere credere dominum permissurum. Sed Goffredus admittendus non est, quia ut docet S. Thomas 2. 2. *qu.* 66. *n.* 7. ordo divinæ providentiæ ita disponit, ut res inferioris ordinis deservirent majoribus, prout bona ad vitam conservandam, quod nequit impediri per divisionem rerum: quare in specie dominus nequit impedire, ut qui extreme indiget, ex suis bonis alatur; idcirco percipiens non debet credere permissurum dominum, cum etiam eo invito possit bona illa percipere. Cæterum quando quis est irrationabiliter invitus, jus ipsum præstat consensum ipsius, ut actus recte agatur, prout quando est obligatus illum præstare. Et renuit Rolandus *lib.* 4. *cons.* 56. *n.* 16 Menochius *de Arbitrariis*, *casu* 182. *num.* 11. Gratianus *discept. for. tom.* 1. *c.* 43. *n.* 41. Cum ergo impræsentiarum dominus teneatur præstare consensum, ut indigens extreme succurratur ex suis bonis; inde est, ut egenus iste non teneatur credere dominum permissurum, cum jus præstet consensum ipsius, Valdes *de eleemosyna*, 3. *par. fol.* 70. *vers. Nec obstat.* 18

Erit tamen necessaria circumstantia illa petita a Goffredo, quando absque ulla necessitate bona alicujus perciperet, & percipiens vellet se a furto excusare. Nam ut eleganter ait Consultus *in l. inter omnes* 46. *ff. de furt.* *Qui putavit se hominis voluntatem attingere, fur non est, quia sine dolo fecit, sive falso, sive vere putet*, §. *Placuit* 6. *Inst. de obligat. quæ ex delict.* ubi Pichard. *n.* 30. Gomez *var. to.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. Quæ quidem credulitas justa debet esse, procedens ab aliqua causa probabili, unde recte probetur, non dolo existimasse, alias excusatio nullius erit momenti, Pichard. *d.* §. 6. *n.* 31. Farinacius *d. qu.* 174. *num.* 142. Tamburinus *dict. cap.* 6. *n.* 5. Quod arbitrio judicantis relinquendum, Menochius *de Arbitr. lib.* 2. *casu* 298. *n.* 2. & 3. 19

Sed contra hucusque scripta adest textus *in c. Si quis* 3. *de furt.* ubi si aliquis pro necessitate furatus fuerit cibaria, vel vestem, vel pecus, propter famem, aut nuditatem, ei pœnitentia injungitur per tres hebdomadas; si tamen reddiderit, non cogitur jejunare. Ergo furtum committitur, etiamsi quis in extrema necessitate aliquid subripuerit. Et confirmatur; nam necessitas, de qua agitur in illa specie, est extrema; nam erat famis, quæ vitæ certissimum periculum est, & ultimum humanorum supplicium, Livius *lib.* 2. *de Bell. Punico.* *Famem ultimum humanorum supplicium*, Hieronymus *Thren. c.* 4. *Melius est occidi gladio, quam fame tabescere*, Optime Quintilianus *de dira fame*, ait: *Felix pestilentia, felix prædiorum strages, denique omnis mors facilis; fames aspera vitalia haurit, præcordia carpit, animi tormentum, corporis tabes, magistra peccandi, dirissima necessitatum, deformissima malorum. Hæc ad humilia corpus, nobiles manus ad furta mittit. Hæc alienis pedibus mendicantes prosternit. Hæc sæpe sociorum fidem frangit. Hæc venena populis publice dedit. Hæc in parricidium prorupit.* Refert Luc. de Pena *in l.* 2. *C. quib. muneribus*, *col.* 1. Tiraquellus *de retract. lib.* 1. §. 26. *glos.* 1. *n.* 22. 20

Itidem in sacris Literis dignoscitur, dum pro gravissimis delictis tanquam condignum supplicium infligitur, Ezechiel. cap. 5. *Famem congregabo, & conteram vobis vasculum panis.* Idem *cap* 14. *vers.* 12. *&* 13. David *Psalm.* 104. Et primum peccatum fame punitum vidimus, Gen. *c.* 3. ibi: *Maledicta terra in opere tuo, in labore vultus tui vesceris pane tuo.* Est optimus textus *in capit. Revertimini* 65. *q.* 1. 21

Alia etiam necessitas nuditatis firmiter extrema dicitur, cum nudi vivere nequeamus; quia licet aliqui barbari nudi incedant, quorum barbariem insecuti sunt aliqui hæretici, Adamiani vocati, *capit. Quidam* 39. *vers. Adamiani*, 22

miani, 24. q. 3. Castro *de Hæresibus*, *verbo Nuditas*: communiter tamen loquendo, ad vitam sunt necessaria vestimenta, ita ut sine eis eam conservare non possimus. Unde bene Consultus *in l. Legatis* 6. *ff. de Aliment. & cibar. legat.* ait *Legatis alimentis, cibaria, & vestitus, & habitatio debebitur, quia sine his ali corpus non potest*. Quod statim agnoverunt primi patres, cum jam morti obnuxii ob culpam eduli fructus collecti ex arbore sibi interdicta, ut se vestirent, perizomata fecerunt, *Gen.* 3. *vers.* 6. ibi: *Consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata*, quibus a Domino exuti, *vers.* 21. *Fecit eis tunicas pelliceas, & induit eos*: pelliceas quidem, quia cauti immortalitate, induerunt mortalitatem, Origenes *homil.* 6. *in Levit.* D. Augustinus *lib. de Gen. contra Manich.* c. 21. Et morerentur nostrates, si vestimenta non susciperent. Quamobrem Turrecremata *in capit. Singulis* 86. *dist.* 4. *num.* 3. scripsit, extra Paradisum neminem nudum vivere posse.

23 Ex alio enim capite nuditas extrema est necessitas, quia licet extrema non sit quo ad vitam, est tamen extrema ratione pudoris, & humanitatis, ut Adamus consideravit, excusans se a præsentia Domini, eo quod nudus esset, *Gen.* 3. *vers.* 10. his verbis: *Timui, eo quod nudus essem*, Sarmiento *de reditibus*, 4 *part. cap.* 5. *num.* 4. Solorzano *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 6. Unde difficilis fit textus ille.

24 Ut vero hanc difficultatem dissolvant DD. varia interpretamenta adduxerunt, quæ congesserunt Covarr. *in reg. Peccatum*, 2. *p.* §. 1. *n.* 4. D. Gonzalez *in d. c. Si quis.* 3. *de furt. nu* 5. Ast illud commune est, ut non intelligatur de extrema necessitate, sed tantum de gravi; non enim necessitas consistit in indivisibili, sed habet latitudinem inter extremam, gravem, & communem, etiamsi sit famis, vel nuditatis. Ergo cum in specie illius textus esset tantum necessitas gravis, & aliena subripuisset, mitigata ordinaria pœna, per hebdomadas tres pœnitere jubetur, ut est elegans textus *in c. Fraternitatis* 11. 13. *q.* 2. Farinacius *d. q.* 174. *n.* 69. Et ita intelligunt Azorius, Sotus, & Valentia apud Barbosam *in d. c.* 3. *n.* 2. Granados 2. 2. *contr.* 3. *to.* 11. *disp.* 7. *n.* 4. Diana 11. *p. tr.* 1. *res.* 13. *vers. Non enim obstat*, Castillo *d. lib.* 8. *c.* 61. *n.* 4.

25 Sed hæc communis interpretatio nequit admitti; nam ut postea dicemus, *cap. sequenti*, etiam in gravi necessitate licet alienum subripere, cum tunc dare dominus teneatur, Diana *d. res.* 13. Velasco *de Privilegiis paup.* 2. *part. q.* 65. *num.* 122. Ergo etiamsi textus ille intelligatur de gravi necessitate, tamen accipiens ab omni culpa est excusandus, & consequenter a pœnitentia trium hebdomadum.

26 Hoc, & aliis omissis interpretamentis, dico, textum illum intelligendum de extrema necessitate, verum pœnam illam impositam fuisse, non propter culpam, sed propter causam; illud enim in jure scitum est, ut aliquando ex causa pœnæ irrogentur, ut est in bigamia, *c.* 2. *de bigamia c* & in irregularitate ex defectu lenitatis, *c. Sine culpa, de reg. Jur. in* 6. Quando enim quis furatur in extrema, tam longe est ut culpam committat, quin potius culpa esset non furari, Leoncillus *d.* 2. *p. privil.* 170. *a n.* 25. sed adest causa, nempe species culpæ, quæ forte scandalum aliis esset, nisi aliquo modo puniretur, tum quia hoc supplicium est necessarium, ut alii a delictis terreantur, dum viderint solam speciem illius puniri, prout in homicidio casuali, Concilium Illiberitanum *can.* 5. Nannetense *can.* 18. Vvormatiense *can.* 18. Tum etiam, quia licet ista culpa non sit, tamen ex eo quod publica fiat, habet crimen, ut eleganter docet Hieronymus *epist.* 47. his verbis: *Et si conscientia criminis vulnus non habeat, habet tamen fama suam ignominiam.* Et Ovidius canit:

Famaque, non facto crimine, crimen habet.

Quapropter pœna illa imponitur illi publicæ deformitati, Surdus *de Aliment. tit.* 7. *q.* 16. *n.* 43. Farinacius *de delict. carn. q.* 142. *n.* 50. Vivius *dec.* 141. *n.* 50. in hoc quidem sensu hunc textum intelligunt Gonzalez *ibi n.* 5. D. Ferdin. Mendoza *ad Concil. Illib. lib.* 1. *cap.* 15. ubi illustrat ipse Gonzalez.

27 Cæterum in capite isto disquirendum, an quando quis ante necessitatem precario, vel commodato aliquid susceperit, si superveniente extrema necessitate consumpserit, teneatur postea restituere? Aliqui negant, quia tunc res illa propter necessitatem supervenientem facta fuit illius. Ergo restituere non tenebitur, Sotus, Arogonius, & alii relati, & secuti a Villalobos *d. difficul.* 2. *n.* 12. Diana, qui plures dat, 5. *part. tract.* 8. *res.* 10. Affirmant vero alteri, si ad pinguiorem fortunam perveniat, quia obligatio illa extincta non fuit per necessitatem, Valdes *de eleemosyna*, 3. *p. fol.* 68. *vers. Quinto etiam*, Palao *d. tr.* 6. *disp.* 2. *punct.* 10. *n.* 2.

In re dico, duobus modis posse indigentem esse obligatum, nempe quando dominium rei translatum est ad ipsum, veluti in mutuo, in quo quidem casu, si post necessitatem ad meliorem fortunam pervenerit, tenetur restituere; nam illa sublevatio facta fuit de re propria, nec enim extreme indiget, qui ex suis bonis succurritur. Præterea licet obligatio illa propter ingruentem necessitatem suspenderetur, non vero extinguitur, sed reviviscit, meliori fortuna superveniente, ut cognoscitur, quando quis cessit bonis, qui licet pro tunc liberetur a creditoribus, attamen si postea ad pinguiorem fortunam perveniat, omnia debita solvere tenetur; non enim per suam necessitatem extinctæ sunt illæ obligationes, ut docet Ulpianus bene perpensus *in l. Quæstionis* 6. *ff. de cess. bon. l.* 1. *C. qui bon. ced. poss.* Menochius *de Arbitr. lib.* 2. *cent.* 2. *casu* 183. Salgado *in Labyrint.* 2. *p. c.* 16. *a n.* 60. Et ita cautionem præstare tenetur, Menochius *d. casu* 183. *n.* 20. Paz *in praxi*, 2. *par. tom.* 1. *c.* 5. *a n.* 10. Ergo similiter impræsentiarum, quando propter necessitatem mutuum consumpserit, tenebitur postea ad meliorem fortunam perveniens debitum solvere, Lessius *dicto lib.* 2. *c.* 16. *dub.* 1. *n.* 18. 28

Si vero dominium non fuerit translatum, utpote in commodato, & precario, *l. Res commodata* 8. *ff. Commodat. l. Officium* 9. *ff de rei vindicat. l.* 1. *cum seq. ff. de precar. capit. fin. eod. tit. l.* 9. *tit.* 2. *p.* 5. si res modica sit, non tenetur restituere; secus autem, si magna, quia tunc satisfaciebat dives dando rem illam ad mutuum ipsi indigenti. 29

Quid vero si fur fuerit, ac ex injusta acceptione rem apud se habuerit, & in extrema necessitate consumpserit, an restituere teneatur? Aliqui existimant ad restitutionem non teneri; existimant enim debitum illud extinctum adveniente necessitate, quia res illa cum dominio translata est ad extreme indigente, unde nec postea ad restitutionem tenebitur. Cæterum pro his expendi valet textus *in c. Suggestum* 9 *de decim.* Ubi notatur, quod si res habeat tractum successivum, non revocatur, licet postea causa cesset; dummodo res ipsa habeat perfectionem. Cum ergo ex causa egestatis rem furatam consumpserit fur, & ne periret, & perfecta relinqueretur consumptio, ex nova causa melioris fortunæ nequit obligatio restituendi reconvalescere; & consequenter non tenebitur ad restitutionem, Rosella *verbo Furtum*, *vers. Pone quis*, Sylvester *verbo Furtum*, *num.* 10. Palao *tom.* 1. *tractat.* 6. *disp.* 2. *punct.* 10. *n.* 3. Hurtado de Mendoza 2. 2. *disp.* 159. *sect.* 3. §. 63. 30

Ast contrarium tenet Navarrus *dict. c.* 17. *n.* 61. Covarr. *dict.* 2. *part.* §. 1. *num.* 4. Lessius *dub.* 8. *num.* 68. de Lugo *dict. sect.* 7. *num.* 179. Ducuntur *ex c. Si quis pro necessitate* 3. *de furt.* ubi si quis furatur in extrema necessitate, & rem consumpserit; si postea restituat, a pœna liberatur. Ergo quia consumpsit rem furatam in extrema necessitate, ad restitutionem tenetur. Sed contrarii dicunt, textum istum assumptum non probare, quia intelligendus est disjunctive, ita ut sensus sit, sive restituat, vel per tres hebdomadas jejunet, ita ut restitutio pœnæ locum obtineat, non vero quod fur maneret in obligatione restituendi. Sed interpretamentum istud est incertum; non enim loco pœnæ restitutio imponitur, sed restitutio ipsa tollit pœnam. Ratio est; nam illa imago, seu species furti tollitur, quando furans ipse libenter restituit; cognoscitur enim animum contrectandi non habuisse, qui libenter restituit; sed tantum suæ indigentiæ subvenire. Unde species furti tollitur, quæ necessario debet consistere in animo contrectandi vero, vel saltem suspecto, *l.* 1. §. *Inde falsa*, *l. Inficiando* 67. *ff. de furt.* 31

Cæterum alia ratione ducitur hæc sententia; nam ex delicto furti antecedentis orta est occasio, ut res illa consumeretur in extrema necessitate latronis; idcirco cum damnum ex furto provenerit, si fur ad meliorem fortunam perveniret, ad restitutionem tenebitur, Cevallos *qu.* 729. *num.* 29. 32

In dubio isto animadverto, jura quæ pro utraque parte adducuntur, non efficaciter sententias illas probare. Textus *in d. c. Suggestum*, non probat illam notam, quæ ab aliquibus Doctoribus adducitur; quin potius contrarium, Nam ut scribit Barbosa *ibidem*, *n.* 7. & 8. nihil aliud deducitur ex illo textu, nisi quod quando privilegium conceditur ex aliqua causa tacita, vel expressa; cessante causa, 33

extin-

extinguitur privilegium: unde sumitur, quod licet obligatio restituendi rem furatam per extremam necessitatem suspendatur, ex eo quod recte fur in sublevanda sua necessitate extrema expenderit, si necessitas cesset, superveniente meliori fortuna, tanquam causa cessante, obligatio illa reviviscit, & consequenter ad restitutionem tenebitur.

34 Textus *in d. c.* 3. etiam in ordine ad restitutionem varia suscipit interpretamenta, ut advertit D. Gonzalez *ibi, n.* 5. quamobrem firmo pede ex vi illius decisionis nihil resolvere possumus. Quare, resolvendum ex dictis supra, teneri restituere, si magnam partem rei furatæ consumpserit, ut se ab extrema necessitate eriperet, si magna res sit, & ex ea amissa grave nocumentum domino inferatur; secus si res sit parva, quam teneretur dominus dare liberaliter, si furem in extrema necessitate vidisset, prout diximus, *n.* 28.

35 Rursus disquirenda est alia quæstio, an quando creditor, & debitor sunt in extrema necessitate, debitor teneatur solvere creditori quod illi debet? Prima sententia affirmat, quia in eadem necessitate extrema creditor est melioris conditionis, quia habet jus ad utendum re sua pro relevanda sua necessitate, & in concurrentia duorum ille prævalet, qui potior est in re, *l. Queritur, ff. de statu hom.* ubi Scribentes. Ergo in hac specie tenebitur debitor in eadem extrema necessitate solvere creditori. Cæterum; nam licet tempore necessitatis extremæ omnia sint communia, vel communicanda, *l.* 1. *§. Cum eadem, ff. ad l. Rhodiam*, Canonistæ *in c. Exiit; de verb. signific. in* 6. nequit hoc intelligi, quando dominus rei, & insimul alter sunt in extrema necessitate; tunc enim rei dominus est præferendus, quare debitor semper tenebitur solvere, etiamsi extreme indigeat, Sylvester *verbo Restitutio* 5. *q.* 2. Scotus *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 4. Richardus *art.* 5. *q.* 4. Medina *de Rest. q.* 3. *in causa* 4. *ad* 4. Navarrus *c.* 17. *n.* 6.

36 Secunda sententia tenet contrarium *ex c. Si non licet* 9. 23. *q.* 5. ubi Augustinus scripsit minime licere seipsum occidere, esset enim propriam adimere vitam, rem apud se existentem alteri concedere, ex qua poterat suam indigentiam sublevare, quod non licet. Cæterum; nam in extrema necessitate cessant dominia, ac si minime facta fuisset rerum divisio; unde nec dominus habet jus ad petendum, nec debitor tenetur solvere. Ergo minime tenebitur creditori concedere, quin potius melior erit conditio possidentis, *c. In re commun. de reg. jur. in* 6. *l. Sabinus* 28 *ff. commun. divid. l. Per fundum, ff. de servit. rust.* Et ita tenent Lessius *d. dub.* 2. *n.* 13. Vasquez *de eleemosyna, c.* 1. *n.* 72. Hurtado de Mendoza 2. 2. *disp.* 159. *sect.* 3. 9. 69.

37 In re tamen animadvertendum est, quod si dominus rei eam teneat, & extreme indigeat, nequit auferri ab alio etiam extreme indigente; habet enim dominus possessionem rei, & jus interdicendi, ne alios tanto sui damno illam percipiat, idcirco nequit ab alio auferri, etiamsi extreme indigeat, Lugo *d. sect.* 7. *n.* 146. Diana 5. *p. tr.* 8. *res.* 11. *in fin.*

38 Si vero res sit apud extreme indigentem per commodatum, depositum, vel alium modum non transferentem dominium, asserunt aliqui, domino extreme indigenti restituendam; quia in eo durat præoccupationis fundamentum, Navarrus *d. c.* 17. *n.* 60. Lorca 2. 2. *sect.* 3. *disp.* 38. *n.* 11. Quod alteri aliter intelligunt, nempe si necessitas prius dominum rei ursisset, qui antea jus acquisierat, ut sibi restitueretur, Turrianus *d. disp.* 82. *dub.* 9. *in princip.* Vasquez *de eleemosyna, c.* 2. *dub.* 9. *a num.* 71. Sed absolute contrarium tenent alii, ex eo quod res facta est communis, saltem quoad usum, & est in possessione; quare non tenetur creditori concedere, ut cum Cajetano docet Lessius *d. dub.* 2. *n.* 3. Diana *d. res.* 11. *vers. Quid ego sentiam*, Trullench *d. lib.* 7. *c.* 15. *dub.* 2. *n.* 6. Palao *d. tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 8. Azor. 2. *p. lib.* 12. *c.* 8. *q.* 6.

39 Sed in redicendum censeo, admittendam esse distinctionem Turriani, & Vasquez, considerando tempus quando necessitas inceperit; nam si prius evenerit necessitas creditoris, necessario est ei restituenda; nam axioma illud, *in extrema necessitate omnia sunt communia*, non intelligitur, nec admittitur, quando dominus est in eadem necessitate, Costa *de remediis subs. remed.* 106. *illat.* 7. *n.* 4. *dub. fin.* Lenneillus *d.* 2. *par. privil.* 170. *n.* 53. Cum ergo jam dominus rei fuerit in extrema necessitate, antequam debitor, inde est, ut si postea illius superveniat necessitas, nequeat res illa debitori communicari. Ergo necessario restituenda est creditori. Si vero debitoris necessitas prior fuerit, contrarium dicendum est; nam jam est ei quoad usum communicata, idcirco recte poterit retinere: si vero in eodem tempore ad ambos perveniat necessitas, communicabitur res, idcirco poterit retineri a debitore.

Ast si debitum sit alicujus rei, quæ translata est ad dominium debitoris, poterit recte retinere, nec tenebitur restituere, quia res propria est, prout diximus de dominis suis habentibus, *n.* 37. 40

Est etiam dubium, an quando debitor rei potest propter extremam necessitatem rem sibi retinere, possit idem facere, si parentes ejus extreme indigeant, creditore in eadem necessitate existente? Negavit Azorius *d. c.* 8. *qu.* 6. Sed alii affirmant, & extendunt ad patrem, Turrianus *d. dub.* 9. *in fine*. Alii ad parentes, non autem ad fratres, Vasquez *d. cap.* 1. *dub.* 9. *num.* 74. Lessius *d. dub.* 1. *num.* 14 Alteri ad fratres extendunt, Diana plures referens *dict. tract.* 8. *resolut.* 12. Trullench *lib.* 7. *Decalogi. cap.* 15 *dub.* 2. *num.* 15. 41

Sed tamen, quando dominium translatum est ad debitorem, tunc bene poterit succurrere parentibus, & fratribus extreme indigentibus; nam ex bonis propriis majori ratione tenetur istis succurrere quam creditori. Ergo, relicto creditore, bene poterit subvenire ex bonis debitis parentibus, & fratribus. Si vero dominium non fuerit translatum, solum id poterit facere, quando sibi potuisset succurrere, ut explicatum est. Attamen si injuste possederit, creditori est solvendum ad sublevandam ipsius necessitatem, Turrianus *d. dub.* 9. *lit. C*, Vasquez *d. capit.* 1. *dub.* 8. *num.* 68. 42

Prorsus in extrema necessitate pater ad succurrendam suam necessitatem potest filios vendere, si fame opprimatur. Hoc tamen assertum duobus modis est disquirendum. In primis de jure naturali, secundo de jure positivo. Quoad primum dicendum, de jure naturali licere parentibus propter nimiam egestatem filios vendere, ut probatur Exodi capit. 21. *Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egreditur, sicut ancillæ consueverunt*. Deuteronomii cap. 15. *Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa*. Quæ quidem testimonia indicant, patres habere jus vendendi filios: idque existente gravi necessitate, vel extrema, majori ratione admittendum. Ast jus istud apud Hebræos propter inopiam adesse, illa testimonia probare asserunt aliqui, quia absoluta non erat venditio, sed ad tempus; nam septimo anno ad pristinam libertatem redibant, *Jeremiæ cap.* 34. Ideireo propter inopiam patres vendere poterant filios, ut animadvertit Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 2. *c.* 19. *q.* 6. *vers. Alterum est*. 43

Ad rem vero adducitur textus in 2. Esdræ c. 5. *Filii nostri, & filiæ nostræ multa sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus*. Nehemiæ cap. 5. Bobadilla *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 11. Ex quibus verbis satis colligitur, in casu necessitatis parentis jus habere de jure naturali vendendi filios, ne fame pereant. Et confirmatur; nam ut dicit de Lugo *de Just. disp.* 1. *sect.* 1. *nu.* 9. parentes licet dominium proprie in filios non habeant, habent tamen dominium eminens, vel altum, ut possint vendere filios pro sua necessitate, sicut Princeps habet dominium eminens ad vendenda bona subditorum pro gravissima necessitate Reipublicæ: unde si parentes extrema necessitate urgeantur, poterunt ex illa causa filios vendere, ut ab illa eripiantur ex jure naturali, sicut ex eodem jure Princeps potest vendere bona subditorum, ut liberet a tanto malo Rempublicam. Denique filii ex jure naturali tenentur parentes pauperes, & egenos alere, ut late diximus 1. *part. libr.* 4. *cap.* 9. Ergo parentes ex eodem jure poterunt eos vendere, ne fame pereant, cum ipsi filii ad hæc præcisa alimenta teneantur, ut pignora ipsius obligationis, Azorius *d. cap.* 19. *quæst.* 6. *vers. Alterum est*, Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 33. *num.* 11. Bobadilla *in Polit. libr.* 3. *cap.* 3. *num.* 23. 44

De Jure vero Civili apud Romanos Romulus illam legem statuit, ut pater ter vendere potuisset filios; veruntamen trina venditione facta, sui juris efficiebantur, nec in paterna potestate remanebant, teste Dionysio Halicarn. *lib.* 2. Unde lex duodecim Tabularum sic prufetebat: *Si pater ter filium venumdabit, filius a patre liber esto*. Numa vero Pompilius rem temperavit, statuens, ut si pater filium uxorem ducere permiserit, amplius eum venumdare non posset; duravit attamen venditio in aliis casibus, donec fuit interdicta ab Imperatoribus *in l.* 1. *Cod. de patribus, qui filios suos distraxerunt*. Explicat Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *n.* 4. P. Gregor. *Syntag. lib.* 12. *c.* 8. *n.* 12. Azorius *d. cap.* 19. *n.* 6. 45

Ab hoc

46 Ab hoc tamen interdicto casus exceptus est, quando pater extreme indigeret, & fame premeretur, *l. x. C. de patr. qui fil. distraxerunt*, *l. 8. tit. 17. p. 4.* Nam in tam urgente necessitate, prout est mortem patris elongare, dissonum fuisset ipsi naturali rationi, si pater venditione filii vitam redimere nequiret, quando ipse non solum vitam, verum esse a patre ceperit, Petrus Greg. *d. c. 8. n. 11.* Bobadilla *in Polit. l. 3. contr. x5. n. 76.* Surdus *de Aliment. tit. 8. privil. 38. a n. 7.* Mastrillo *de Magistrat. lib. 3. c. 10. n. 51.* Ascanius Clemens *de patr. potest. c. ult. effect. 1. a princip.* Riccius 1. *p. dec. 186. n. 3.* Bossius *de patr. potest. c. 3. n. 5.*

Quod non solum intelligas de sola venditione, sed & de permutatione, pignoratione, vel alio quolibet contractu, quo posset pater suam necessitatem sublevare, Pinellus *de bon. mater. x. p. nu. x6.* Covarr. *d. c. 14. n. 4. vers. Secunde eodem*, Surdus *d. privil. 38. n 9.* Barbosa *in collect. d. leg. x. C. de patrib. qui fil. distrax. n. 5. & 6.* Molina *d. disp. 33. n. 11.* Axorius *d. c. 19. q. 6. vers. Quares*, Bossius *d. c. 3. n 1x.*

47 Est tamen dubium, an idem intelligendum sit in alia qualibet extrema necessitate, veluti quando pater captivus redderetur, vel esset necandus, aut aliquo corporis membro privandus. Et plurimi negant; nam Textus *in d. l. x.* utitur dictione taxativa, *Tantummodo*, quæ alium casum excludit, *l. Lucius §. qua habebat, ff. ad Trebell.* Barbosa *d.* 403. Ergo nequit pater in alio casu necessitatis filium vendere. Cæterum nam hæc dispositio exorbitat a jure, itaque ejus extensio facienda non est ex identitate rationis, aut majoritate illius, ut ex aliquibus scribit, & tenet Surdus *d. privil. 48. n. 14.* Alphanus *collect.* 402. Ascanius Clemens *d. effect. 1. a n. 9.* Barbosa *in d. l. 2. n. 7.* Gregorius *in d. l. 8. gl. 1.* Sanch. *cons. lib. 1. c. 1. dub. 13. n 4.*

48 Alteri vero tenent contrarium, quia in similibus casibus militat eadem ratio. Ergo extensio facienda est illius legis; nihil enim differt, si pater fame, aut gladio, sive servitute moriatur. Ergo extensio illius legis facienda est ad similes casus. Rursus, ratio ipsa naturalis petit non solum in casu famis, verum in alio simili, ut pater habeat similem potestatem, cum & ipse filius teneatur patrem a morte liberare, in quantum potuerit, Pinellus *d. 2. p. num. x7.* ad quem inclinat Surd. *d. n. 9. in fine*, Axorius *d. c. 49. qu. 6. vers. Duo hic*, Molina *d. disp. 33. n. 11. ad medium*, Bossius *d. c. 3. n. 17. vers. Hac posterior.*

49 In hoc dubio examinandus est Textus *in l. 1. C. de patribus qui fil. distraxerunt*, ibi: *Tantummodo*. Quippe adverbium illud ansam præbuit difficultati. Plures DD. asserunt in illa specie alios casus similes excludere, quia est dictio taxativa. Addo tamen, & aliter potuisse probare; nam dictio illa posita in lege continente casum favorabilem, & pium, prout est alere patrem in casu extremæ necessitatis, ita excludit casus similes, ut minime ad eos extendatur, Vivius *com. opinion. to. 2 lib. 9. tit. 34. n. 64.* Benedictus Ægidius *in l. Ex hoc jure, ff. de Just. 1. p. c. 11. n. 39.* Ergo decisio illius Textus nequit ad casus similes extendi. Rursus, datur disparitas inter casus similes, & casum famis. Nam, ut animadvertit Surdus *d. privil. 38. n. 9. in fine*, mors ista acerbior est, quam altera, quæ gladio, aut aliter infertur. Ergo neutiquam extendenda ad casus similes.

50 Sed tamen contrarium teneo; nam dictio illa *Tantummodo*, licet taxativa sit, non tamen excludit casus similes, in quibus adest eadem ratio, Barb. *d. dict. 403. vers. Includit.* Prout etiam quando ponitur taxativa, *Nisi*, Guttierez *can. lib. 1. c. 14. n 5.* Gomez *var. 1. to. c. 11. n. 12.* Et in dictione *Tantum*, cum pluribus Barbosa *dict. 301. n. 8.* quod idem tenendum, licet disponat in causa favorabili, & pietatis, si in similibus casibus adest idem favor, & pietas; nam licet Vivius, & alii relati contrarium docere videantur, tamen intelligendi sunt, quando in casu simili non adest idem favor, & pietas, prout impræsentiarum, quia in casibus similibus adest idem favor, & pietas, & ideo necessario est extendenda, Raudensis *de Analog. c. 15. n. 84.* Novarius *de privil. miser. person. privil. 36. n. 4.* Thoro *de privil. causa piæ, privil. x16.* Denique disparitas adducta a Surdo parvi ponderis est; nam licet dita magis videatur mors famis, ut diximus *n. x0.* attamen est disparitas quoad modum, non vero quod pater in aliis similibus casibus a morte non liberetur, si non succurratur; modus enim moriendi parvi penditur, cum mors una sit, ut innuit August. *in c. Quid culpatur 4. 23. q. 1.* Statius *lib. 9. Thebaid.*

Mille modis lethi miseros Mors una fatigat.

Et describit *lib. x. Sylvar.* sic:

Nam populus mortale genus, plebisque caduca,
Quis sicat ulterius: hos bella, hos æquora poscunt.
His amor exitio, furor his, & sæva cupido.
Ut sileam morbos, hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido lethalis Sirius igni.
Hos manet imbriferi pallens autumnus hiatus.
Quidquid habet ortum finem timet, ibimus omnes,
Ibimus: immensis urnam quatit Æacus umbris.

Ergo cum modus mortis non patrem ab ea eripiat, sicut potest in casu famis filium vendere, similiter in aliis casibus similibus, per extensionem hujus legis.

51 Unde admitto secundam sententiam: nec textus ille probat contrariam, cujus dispositio nequit dici exorbitans a jure, sed æquissima, a jure, & æquitate naturali descendens; quamobrem facile admittit extensionem.

52 Cæterum est aliud dubium non prætereundum, an decisio illius textus extendatur ad matrem; ita ut possit in extrema necessitate existens filios vendere. Negat communis sententia, quia mater nequit transigere circa statum filiorum, nec in servitutem redigere, *l. Transactione 26. C. de transact.* Ergo nec vendere etiam in casu extremæ necessitatis. Lex tamen ista nihil probat, quia etiam pater extra casum ejusdem necessitatis nequit transigere de statu filii, nec in servitutem redigere. Rursus ducitur hæc sententia; nam rubrica, sub qua constituta est lex illa, non loquitur de matribus, sed tantum de patribus. Ergo non est extendenda ad matres. Tandem hæc facultas vendendi provenit a jure illo patriæ potestatis, quod mater non habet. Ergo minime mater, qualibet existente necessitate, poterit filios vendere, Pinellus *in d. rub. x. p. a n. x0.* Surdus *d. privil. 38. nu. 17.* Georgius Aceatius *de privil. parent. privil. x1. num. 18.* Barbosa *d. l. 2. n. 9.* Molina *d. disp. 33. n. 11. ad medium*, Bossius *d. cap. 3. n. 28.*

53 Hæc enim duo fundamenta hujus sententiæ parum urgent, quia ex rubrica tantum nequit efficax capi argumentum; melius tamen percipitur ex verbis, & mente ipsius legis, ac ex genuina ejus ratione contrarium probante, ut postea explicabimus. Aliud vero fundamentum responsum accipit, nam *in d. l. x.* nulla mentio fit patriæ potestatis, quapropter dicendum hanc potestatem vendendi filios in extrema necessitate, non procedere a patria potestate, sed a ratione naturali dictante in tam urgenti necessitate parentes a filiis esse succurrendos, etiamsi necesse fuerit, ut a patribus vendantur.

54 Idcirco contrariam admitto sententiam. Et probatur; nam ex prima, *C. de Patribus, qui filios suos distraxerunt*, loquitur expresse de parentibus, quod quidem verbum non solum patres significat, sed matres, Gratianus *discept. for. tu. 2. c. 332. a n. x0.* & alios ascendentes, ut late docet Barbosa *de Appellat. verbor. signific. appel.* 185. Et postea lex 2. ponitur pro exceptione illius regulæ, quare debet reduci ad primam legem, & similiter intelligi de patribus & matribus. Rursus, quia Textus *in d. l. 1.* loquitur non specifice de patribus, sed per verbum, *Si quis*, quod comprehendit masculinum, & fœmininum sexum, *l. hominis, ff. de verb. signif.* ubi notant Scribentes, Decius *to. 1. cons 338. n. 1.* Barbosa *de Dict. d. 373. n. 2.* Quare Textus ille non solum intelligendus de patribus, sed etiam de matribus. Cæterum jus illud non procedit a patria potestate, sed a sanguinis conjunctione, & charitate obligante filios ad parentibus succurrendum; quæ quidem ratio par est in matre, ac in patre: unde facilior est extensio, Gloss. *in Clement. 1. de elect. verbo Exigatur*, late per Baldum *in Auth. quas actiones, C. de Sacros. Ecclesiis*, Jas. *in l. Emancipata, C. de collat n. 21.* Unde hanc sententiam admitto, Beniucasius *de paupert. q. 8. 5. spec. de contract. n. 17.* Hunnius *vol. x. disp. 18. thes. q. 20.* Diana *9. p. tr. 7. miscell. res. x7.*

55 Hinc resolvendum, quid de emancipato filio dicendum, an parentes propter extremam necessitatem eum vendere possint? Et in his est sententia, vendere eum non posse; nam cum juris sui sit, & liberatur a patria potestate, nequit vendi a parentibus, etiam extreme indigentibus, Pinellus *d. 2. p. n. x3.* Molina *d. disp. 33. nu. 11.* Axorius *d. c. 19. qu. 6. vers. Si iterum roges.*

56 Sed admitto contrarium; nam jus istud vendendi filios in extrema necessitate, non provenit a patria potestate, sed ab obligatione alendi, & succurrendi parentes: Filius vero emancipatus tenetur parentes alere, *l. Si a liberis 5. §. Sed verum, ff. de lib. agnoscend.* ubi DD. *l. Legatum, ff. de cap. deminut.* Ergo pater eum vendere valet in extrema necessitate constitutus, ut bene considerat Surdus *d. privil. 38. nu. 15. in fine*, Barbosa *in d. l. 2. n. 8. in fine.*

57 Non tamen poterit vendere filium Clericum; nam licet impræsentiarum filius venditus non constituatur in propria servitute, sed potius dicatur serviens, Baldus *in d. l. 2. in princip.* Surdus *d. privil. 38. n. 22.* attamen id cederet in

dede-

dedecus totius status Ecclesiastici; quapropter nequit a parentibus vendi, Covarr. *d. cap.* 14. *nu.* 4. *vers. Quarto quid* Marta *de Jurisdict.* 4. *p. casu* 90. *a n.* 5. Surdus *d. privil.* 38. *n.* 16. Ascanius Clemens *d. effect.* 1. *n.* 53. Barbosa *in d. l.* 2. *nu.* 8. Sayrus *in clavi Regia*, *lib.* 9. *c.* 6. *n.* 11.

58 Quod extendendum ad filium uxoratum, non quia de jure communi liberetur a patria potestate, quamvis sic de Regio, sed propter maximum detrimentum mulieris, Azorius *d. q.* 6. *vers. Si iterum*, Molina *d. n.* 11.

59 Veruntamen facta filii venditione, a servitio liberabitur, si ipse quantitatem refundat, quam emens acceperit, vel alius pro eo dederit; nam cum ipse fuerit tantum ad servitium astrictus pro ea quantitate, illa præstita, necessario liberabitur, *d. l.* 2. *l.* 9. *tit.* 15. *p.* 4. ubi Gregorius *glos.* 1. Surdus *d. privil.* 38. *n.* 29. Nec enim emptor aliquo modo valet contradicere ne redimatur; nam obligatio nihil aliud includit, ut cum Baldo tenet Surdus *d. n.* 29. Pater vero, si ad pinguiorem fortunam perveniat, debet filium redimere, alias vero, si renuerit, cogetur ad adimplendam illam obligationem; est enim ei data ista potestas cum onere illo, ut deducitur *ex d. l.* 2. Covarr. *in d. c.* 14. *n.* 4. *vers. Quinto ad ejusdem legis*, Azorius *d. q.* 6. *vers. Si iterum*, Barbosa *in d. l.* 2. *n.* 11. Molina *d. disp.* 33. *n.* 11. *ad fin.* Quod non solum reddito pretio intelligendum est, verum etiam mancipio, ut decernitur *in l.* 2. *in fine*, & ibi communiter Scribentes.

60 Denique licet parens possit vendere filium ob extremam necessitatem, non tamen filius patrem; nam licet habeat naturalem obligationem illum alendi, non ita stricta est, prout filii respectu patris, a quo esse recepit, ut cum aliquibus tenet Surdus *d. privil.* 38. *n.* 23.

61 Denique in capite isto disquirendum, an pater in extrema necessitate, prout accidit, quando obsides sunt in aliqua urbe, possit filium suum interficere, ut ex carne ejus alatur. Et affirmandum videtur, ex decisione textus *in l.* 8. *tit.* 17. *p.* 4. ubi asseritur, quod ex foro fideli Hispaniæ, si pater in castello obsidione prematur, possit filium comedere, potius quam hosti castellum tradere. Cæterum exemplo demonstratur; nam ut legitur 4. *Regum c.* 6. *vers.* 28. obsessa Samaria, duæ mulieres pacto inito de comedendis filiis, unum interfecerunt, coxerunt, & comederunt; verum Rex nullam illarum punivit, sed liberas reliquit. *Quod cum audisset Rex, scidit vestimenta sua, & transibat per murum.* Signum equidem quod interficiendo filium, & comedendo in extrema illa necessitate, non delinquebant, *Jerem. c.* 4. ibi: *Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos*; prout etiam fecerunt Jerosolymis, Vespasiano urbem obsidente, aliquæ mulieres. Et apud nostrates Calagurritani a Cajo Pompejo obsessi, filios suos interfecerunt, ut comederent. Refert plura Rabisius Textor *in sua Officina*, *verbo Fames memorabilis*, *fol. mihi* 150. Unde ex his exemplis non improbatis ab Historicis, asserendum videtur, in extrema necessitate, quando aliter pater nequit periculum mortis evadere, posse filium interficere, & comedere, Valdes *de eleemosyn.* 3. *p. fol.* 67. *n.* 2.

62 Sed tamen id non est admittendum. Ratio est; nam nunquam licet innocentem interficere, Exod. c. 25. sic prohibetur: *Insontem, & justum non occides.* Idque quia est intrinsece malum, quapropter in nullo casu licet, sicut nec blasphemia, & adulterium, Lessius *de just. lib.* 2. *c.* 9. *dub.* 7. *n.* 1. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tr.* 12. *diffic.* 9. *n.* 1. de Lugo *de just. disp.* 10 *sect.* 4. *n.* 1. Quare etiam in extrema necessitate id non licebit, prout nec fornicatio, quæ nec etiam in extrema necessitate permissa est, *c. Ita ne* 32. *q.* 2. *l. Palam* 43. §. *Non sit ignoscendum*, *ff. de ritu nupt.* Benincasius *de paupertate*, *q.* 7 *spec.* 9. *in ind. n.* 26. Leoncillus 2. *p. privil.* 170. *n.* 43. Rursus lex Partitæ admittenda non est ob prædictam rationem; Nostrates enim forum illud adm[illegible] ex ignorantia, & nimia cum Regibus fidelitate: tum ex aliqua arrogantia, in Hispanis quasi ingenita; non vero licite, ut ibi bene perpendit Gregorius *in dict. l.* 8. *lit. A*; Padilla *in Auth. res quæ*, *C. commun. de legat.* Petrus Caballus *resol. crim.* 294. *n.* 193. *cent.* 3. Quod idem dicendum est de aliis exemplis adductis, quæ licet vere evenerint, non tamen licite Bossius *d. cap.* 3. *n.* 14.

63 Sed dices, olim patribus concessam fuisse facultatem filios occidendi, & habuisse potestatem vitæ, necisque, prout scripsit Dionysius Halicarn. *Antiquit. Rom. c.* 2. cujus verba transcripsit Azorius a *p. Inst. Mor. lib* 2. *c.* 19. *qu* 6. *vers. Tertius effectus*. Hoc enim commune habebant Romani cum Persis, quod a Scythis, & postea apud Moscovitas receptum, ut ex Sigismundo scripsit Azorius *ubi proxime*, *vers. Fuit hæc*, Bossius *de patria potestat. c.* 3. §. 2. *n.* 37. Aliæ etiam Nationes similem potestatem habuere, prout Persæ, Celtæ, & Galli, ut referunt Dion Chrysost. *orat.* 15. Marquez *in suo Gubernatore*, *lib.* 1. *c.* 12. §. 2. ubi probat, legem divinam nunquam talem potestatem patribus dedisse, nec hodie esse admittendam: contra Bodinum *de Republic. lib.* 1. *cap.* 4.

Id igitur Romani fecerunt propter filiorum meliorem educationem, ut perterriti periculo vitæ a patribus facilius erudirentur, idque diu usitatum, ut constat *ex l. in suis* 11. *in fine*, *ff. de lib. & posthumis*, *l.* 2. *ff. ad l. Corn. de Sicariis*, *l. fin. C. de patr. potestat.* Et de facto accidisse est textus *in l. Divus* 5 *ff. de* lege *Pompeja de parricid.* Valerius Maximus *lib.* 5. *c.* 8. Azorius *ubi supra*, *vers. differebat*, Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 12. *c.* 8. *n.* 3. Fragoso *de Regimine Reipub. to.* 3. *lib* 2. *disp* 3. §. 2 *n.* 47. Paschalis *de vir. patr. pot.* 2. *p. c* 4. *n.* 1. 64

Ergo cum in patribus talis fuisset potestas vitæ, necisque filiorum, in tam gravi necessitate poterant recte interficere illos, ut comedendo vitam conservarent. Sed tamen licet hodie hanc potestatem admitteremus, quæ quidem jam est sublata, *l. unic. C. de his, qui parent. aut. fil. occider. l. unic. in fine*, *C. de emendat. propinq.* Bossius *d.* §. 2. *n.* 37. *ad finem*: adhuc tamen nec pater posset filium interficere ad eum comedendum in extrema necessitate. Ratio est; nam illa potestas non est data patribus, ut interficerent insontes, & innocentes liberos, sed malos, & malevolos; lex enim præsumebat, patres ex pietate naturali nihil crudele operaturos, sed tantum contra filios pessimos, & incorrigibiles illa potestate tantum pie, & benigne fruituros, P. Gregorius *d. c.* 8. *n.* 3. Quare ex illa potestate, etiam in extrema necessitate pater filium interficere non poterit. 65

Sed demus casum, quando pater, & filius sint in eadem extrema necessitate, & ambo necessario morituri; an tunc pater poterit interficere filium? Et in hoc casu affirmandum videtur *ex d. l.* 2. *C. de patribus*, *qui filios suos distrax.* Quæ quidem loquitur de filiis *sanguinolentis*, quod verbum licet recipiat plura interpretamenta, ast illud est aptius, ut intelligatur de filiis recenter natis, adhuc sanguine madentibus, ut ibi notant Gothofredus, & Covarr. *d. l.* 3. *c.* 10. *n* 4. Azorius *d. c.* 19. *q.* 6. Barbosa *in d. l.* 2. *nu.* 11. *vers. Sanguinolentos*, Bossius *d. c.* 3. *n.* 7. Quapropter intelligitur de filio ita incapaci, ut nequit alimoniam quærere, & necessario moriturus sit simul cum patre, quo quidem casu vendere valet. Ergo interficere poterit, ut comedat. Consequens probatur; nam ut scripsit Surdus *d. tit.* 8. *privilegio* 38. *n.* 7. Hæc potestas vendendi procedit ab antiqua potestate necandi filios. Ergo si vendere potest, nec est alter qui emat, & insimul moriturus est cum patre, bene poterit illum interficere, ut a periculo evadat. 66

Sed adhuc in hoc casu nequit interficere filium, ut comedat, etiamsi filius eadem necessitate sit moriturus; nam quando aliquid est intrinsece malum, tenetur quis prius pati mortem, quam illum committere, Glossa *in cap. Quoniam*, *de Simonia*, *verb. Paupertatis*, Valdes *de eleemosyna*, 3. *p. fol.* 68. *n.* 2. Sicut nec seipsum occidere, D. Thom. 2. 2. *q.* 64. *art.* 5. Leoncillus *d. privil.* 170. *nu.* 14. Ergo nec occidere filium, etiamsi eadem necessitate sit moriturus. 67

Nec contra est textus *in d. l.* 2. *verb. Sanguinolentos*; nam ob varias lecturas varia interpretamenta suscipit, de quibus egimus numero antecedenti. Sed quidquid sit, textus ille necessario non est intelligendus de filiis infantibus, verum etiam de adultis, si ipsi aliter possent se sustentare; quia in his est eadem ratio, Pinel *d.* 2. *p. n.* 29. Surdus *d. priv.* 38. *n.* 8. Bossius *d. c.* 3. *a n.* 7. Tum, quippe incertum est, an hæc potestas vendendi filios proveniat ab illa potestate antiqua necis, & vitæ, an ab obligatione succurrendi parentibus in necessitate constitutis: quapropter consequentia, quæ ex doctrina Surdi infertur, incertissima est, & nihil probans. 68

Illud vero poterit pater, aut ex filio, vel altero jam occiso carnes edere ob extremam necessitatem famis, Cajetanus 2. 2. *q.* 148. *art.* 2. Toletus *in Summa de septem peccatis*, *c.* 60. *n* 3. Navarrus *c.* 23. *n.* 122. non tamen tenetur tanto horrore, & extraordinario cibo vitam conservare, Tamburinus *Oper. Mor. lib.* 6. *c.* 2. §. 1. *n.* 3. Lessius *de just. lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 2. Villalobos 2. *p. Sum. tr.* 11. *diffic.* 5. *n.* 5. Quidquid alii dicant, etiam in extrema non licere vesci carne humana; sed dictum aliquid probabilius, ut dicunt Lessius, & Villalobos, *ubi proxime* allegati. Ast semper in necessitate licebit vesci carne cruda animalium; quod alii probabiliter admittunt extra necessitatem, dummodo saluti non noceat, Diana 8. *p. tr.* 7. *resol.* 84. 69

CAPUT

CAPUT IV.

De his, quæ licent in gravi necessitate,

SUMMARIUM.

An liceat furari in gravi necessitate, sicut in extrema? Prima sententia negat, n.1. Secunda affirmat, n.2. Resolvitur, a n.3.

Si quis tenet rem alterius, & supervenit necessitas gravis, potest eam retinere, n. 7. Fit instantia, & respondetur, n.8.

Disceptatur, an quando quis in gravi necessitate rem alienam consumpserit, teneatur restituere? Negant aliqui, n.9. Sed distinguitur necessitas, n.10.

Sed quid quando debitor, & creditor sunt in gravi necessitate, an possit debitor retinere? Resolvitur prout in capite antecedenti, n.11.

Disquiritur, an quando vir nobilis, & honestus nequit ali, nisi mendicando, possit aliena surripere? Affirmant aliqui: sed contrarium sustinetur, n.12.

Agitur quæstio, an quando pauper est in extrema, aut gravi necessitate, habeat actionem ex justitia ad petendum contra divitem, ut ei succurrat? Prima sententia affirmat, n. 13. Secunda negat, sed tantum implorato Judicis officio, n.14. Tertia distinguit. Resolvitur, a num. 16.

In causis, ubi non conceditur actio justitiæ, proceditur implorato officio nobilis judicis, ibid. Et id possunt facere pauperes, n.17.

Sed est difficultas, si pauperes velint experiri ex actione justitiæ, an id possint? Aliqui confuse admittunt, n. 18. Sed contrarium probatur, n.19. Dominium nequit esse penes duos eodem tempore, n. 20. Explicantur lex Necare 4. de lib. agnoscend. *& caput* Pasce, 21. dist. 86, *num.21,*

Quid vero si pauperes non implorent officium nobile Judicis, an ex officio possit procedere adversus divites, ut pauperibus succurrant? Apponuntur rationes dubitandi, n.22. Sed respondetur affirmative, n.23.

In causis piis potest procedere judex etiam non interpellatus. Et idem in causis publicis, ibid.

Judex irrequisitus potest reducere ad concordiam litem inter pauperem, & divitem. Et potest in causa pauperum supplere irrequisitus jus, & factum, n.24.

Quando judex non interpellatur teneatur cogere divites ad sublevandos pauperes, n.25.

An divites teneantur ad quærendos pauperes? Resolvitur negative, n.26. Si tamen dubii sint, an adsint extremæ, aut graves necessitates, inquirere tenentur; si tamen facta diligentia sint dubii, non tenentur, n. 27.

Dicenti se esse in extrema, aut gravi necessitate, non est credendum: quod in pauperibus trivialibus semper tenendum, n.28.

Magistratus tenentur pauperes quærere, Episcopi, Parochi, & alii Beneficiati, qui ex superfluis tenentur dare eleemosynam, n.29.

1 QUid sit gravis necessitas, supra dictum est. In hoc autem capite alia circa gravem necessitatem agenda sunt nobis. Et in primis, an liceat furari, sicut in extrema, rem necessariam ad sublevandam illam necessitatem? Prima sententia negat; nam ut desumitur *ex c. 3. de furt.* pœnitentia imponitur pro furto facto in gravi necessitate. Ergo licitum non est furari in gravi necessitate; nam pœna non imponitur nisi pro culpa, *l. Si qua pœna, ff. de verb. signif.* D. Augustinus *lib. 1. retract. c.9.* D. Thomas 2.2. q. 108. *art.*4. Surdus *dec.77. n.19.* Guttier. *lib.2. ca. c.10. n.12.* Cæterum probabile est in gravi necessitate non teneri divites eleemosynam elargiri. Tum quia plures sunt in gravi necessitate, & liberum est diviti, cui voluerit, eleemosynam concedere; quare in gravi necessitate constitutus nequit rem surripere ad ejus necessitatem sublevandam, Sylvester *verbo Furtum*, *n.5.* Navarra, qui alios dat, *de Restit. lib.3. p.4. c.10. dub.* 3. Navarrus *c.17. n.4.* Bonacina *de Restit. disp.2. q.8. punct.2. n.5.* Plures apud Dianam 2. *p. tr.* 3. *Miscell. resolut.*29. Et contrarium damnavit Innocentius XI. *proposit.*36. ubi Lumbier *fol.*1165. Larra *ibi*, *n.*146.

2 Secunda sententia tenet contrarium, quia in gravibus necessitatibus tenetur dives dare eleemosynam, Leoncill. *d.* 2. *p. privileg.* 115. *n.* 50. Ergo etiamsi ab eo subripiatur res ad sublevandam gravem necessitatem, non erit rationabiliter invitus, ac per consequens recte ab eo subripietur ad succurrendam illam necessitatem: dicit verum Vasquez *de Eleemosyna*, *c.1. dub.7. n.63.* Lessius *lib.2. de justit. c.12. n.* 71. Tamburinus *Oper. Moral. lib.*8. *tract.*2. §.1. *n.* 2. dicunt probabilius Palao *de charit. tract.6. disp.2. punct.9. n.* 5. Velasco *de Privileg. pauper. 2. p. q.65. n.21.*

Sed salva declaratione Pontificis, in re dicendum videtur, duobus modis posse quem existere in gravi necessitate. Primo, quando certo agnoverit alios plures esse in eadem necessitate, & divitem paratum ad dandam illis eleemosynam, qui nequit omnibus succurrere: & in hoc casu nequit stans in gravi necessitate aliquid ab eo subripere absque culpa, sed tantum poterit supplex rogare, ut ei succurrat, quia tunc liberum est diviti, cui maluerit, succurrere; quamobrem nequit ab eo aliquid furari: quo in sensu recte procedit prima sententia, & in eo loquitur Granadus 2. 2. *tom. 11. controv. 3. disp.7. n.4.* Turrianus 2. 2. *disp.82. dub.* 8. *lit. E*, *vers. in hac quæstione*. 3

Quid vero si graviter indigens id ignorat, aut scit, nunc temporis ad eleemosynam sibi præstandam divitem teneri? Turrianus *d. dub.8. vers. Tertio existimo*, adhuc asserit, aliquid subripere non posse; nam si posset authoritate propria subripere in gravi necessitate, quia tenetur ei præstare eleemosynam; similiter posse furari in levi, quando teneretur eam præstare, quod dicendum non est: Palao vero *d. disp.2. punct.10. n.5.* tenet contrarium; nam ex eo quod pauper sit in gravi necessitate, præoccupat jus accipiendi, quapropter potest a divite subripere illam quantitatem, quam ipse præstare tenebatur. 4

Ast in re distinguendum, quando necessitas gravis ita est periculosa, ut quasi extrema censeatur; vel quando quis juste timet ex eo ad extrema deventurum. Id accidere valet, quando si quis non sublevaretur, careret eis quæ sunt necessaria ad naturam, & incideret in aliquem periculosissimum morbum, vel in captivitatem, aut in infamiam. Idem dicendum, si in ægritudinem incideret, quæ licet lethalis non sit, affert perpetuam carentiam sanitatis. Quibus quidem in casibus licet aliena subripere authoritate propria; nam similis necessitas, quasi extrema, vel proxima extremæ dici valet, ut cum Navarro notat Leoncill. *d. privil.* 115. *n.*50. Ergo poterit ad illam sublevandam aliena furari. Tum etiam, quia in his necessitatibus natura ipsa communicat illa, quæ sunt necessaria ad conservandam ipsam naturam, poteruntque accipi authoritate propria. 5

Si vero periculum adsit grave amittendi statum opulentum, vel amittendi bonam famam existimationis, nobilitatis, aut doctrinæ, vel perdendi officium, seu dignitatem, non poterit aliena subripere, quia natura non hæc visibilia produxit eo fine, ut omnes homines essent æquales in dignitatibus, & affluentia divitiarum, sed tantum ut vivere possent; itaque privata authoritate in his gravibus necessitatibus nequit quis aliena auferre, ut docet eleganter Cardinalis Delugo *de just. disp.16. sect.7. n.*154. Et de hac necessitate gravi loquemur in sequentibus. 6

Cæterum, si aliquis in gravi necessitate constitutus rem alterius habuerit, interim quod durat, recte illam retinet, nec restituere tenetur; nam si creditor non est in eadem necessitate, tenetur illi succurrere, saltem rem commodando. Ergo interim quod durat necessitas, a solutione, vel restitutione excusabitur, Lessius *de just. lib.2. c.16. dub.1. n.* 15. Bonacina *de Rest. disp. 1. q. ult. punct. 1. propos. 3. n.32.* Delugo *de justit. disp.21. sect.1. n.6.* Laym. *in Summa*, *lib.* 3. *tract.2. c.12. n.1. vers. Deinde*. 7

Sed dices: Ergo idem dicendum, quando in levi præstare teneretur. Respondetur negando consequentiam; nam levis necessitas non ita premit, ut gravis, nec quod in una licet, licet in altera; nam non percipit tam grave detrimentum, nec tam magno periculo periclitatur; idcirco non excusatur a restitutione, aut solutione rei alienæ, quam detinet: tum quia levis necessitas faciliter alio modo succurritur, quam retinendo rem alienam invito, aut inscio domino. 8

Hinc examinanda est doctrina aliquorum asserentium, quod si aliquis sit in extrema, aut gravi necessitate, & rem alienam apud se existentem consumpserit, postea ad restitutionem, aut solutionem non tenetur, quia dominus dare tenebatur, Sylvester *verbo Furtum*, *q.5.* Angelus *eodem verbo*, *n.37.* Lessius *ubi proxime*, *n.* 18. Trullench. *d. c.* 15. *dub.2. n.7.* qui addit, etiamsi res fuerit in specie. 9

Sed in hoc dubio distinguenda est necessitas gravis, nempe quando est quasi extrema, aut quando non, ut diximus *a n.5.* Quando enim non est quasi extrema, proculdubio tenetur transeunte illa gravi necessitate restituere. Si vero quasi extrema sit, ex dictis *c. anteced. n.27.* idem est dicen- 10

dum, quia licet sit quasi extrema, nequit esse magis favorabilis, quam ipsa extrema.

11 Rursus, si dominus rei sit in gravi necessitate quasi extrema, prout est ipse indigens, nequit ab ipso rem subripere, ut dicunt communiter DD. Si vero res sit apud ipsum indigentem in specie, inquiunt nonnulli, teneri restituere; secus si dominium traslatum fuerit, Lessius *d. dub.* 1. *n.* 20. Trullench. *d. lib.* 7. *c.* 15. *dub.* 2. *n.* 10. Sed in eo tenendum ut diximus *c. anteced. a n.* 37.

12 Rursus disquirendum, quando vir honestus, cui dedecus est mendicare, nequeat alio modo suam sublevare necessitatem, an possit bona aliena subripere necessaria ad sublevandam ejus indigentiam? Affirmarunt aliqui apud Bannes 2. 2. *q.* 32 *art.* 7. quibus ipse assentire videtur. Sed contrarium tenet Malderus, quem refert Diana 5. *p. tract.* 9. *resol.* 24. & ipsum admittit, si necessitas non sit extrema, sed gravis respectu honestatis, & decoris. Ratio est; nam ista gravis necessitas non est respectu rerum necessariarum ad naturam, sed cadit tantum ad vanam hominum æxistimationem, circa honorem politicum insufficientem ad excusandum furtum rei alienæ.

13 Similiter disquirere oportet, an quando pauper est in extrema, ut gravi necessitate, & quasi extrema, habeat actionem ex justitia ad petendum contra divitem, ut sibi succurrat? Prima sententia affirmat. Ducitur; nam in his necessitatibus omnia sunt communia, unde sequitur pauperem habere dominium rei *l. Servi electione* 5. §. 1. *ff. de servit. urb. l. Pupillus* 29. §. *fin. de verb. significat.* Fontanella *de pact. nupt. claus.* 4. *gloss.* 9. *n.* 5. *p.* 2. Idcirco pauper sic indigens habebit actionem ex justitia, tanquam petens rem suam. Cæterum tempore necessitatis *extremæ*, vel gravis, & quasi extremæ, avaritia opponitur justitiæ, alio vero tempore opponitur liberalitati. Ergo in his temporibus, extremæ, vel quasi, erit actio ex justitia ad petendum contra divitem. Denique tunc temporis non subvenire indigenti, necare dicitur, *l. Necare* 4. *de lib. agnoscend. c. Pasce* 21. 86. *dist.* quod est contra justitiam. Ergo pauperi dabitur actio ex justitia, ut in his necessitatibus sibi eleemosynam concedat, ut cum Cajetano docet Sarmiento *de Redit.* 3. *p. c.* 4. *n.* 5. qui contrarium dicit errorem, Spino *de testam. gloss.* 6. *n.* 8. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 2. *n.* 22. Navarr. *de Restit. lib.* 3. *c.* 1. *a n.* 344. & alii apud Sanchez *lib.* 1. *cons. c.* 5. *dub.* 9. *n.* 59.

14 Secunda sententia negat dari actionem ex justitia, sed tantum implorato Judicis officio. Rationem dat; nam eleemosyna ex sua natura elicitur a misericordia, imperatur vero a charitate; At actus misericordiæ non est ex justitia. Ergo etiam in his necessitatibus non datur actio ex justitia. Cæterum; nam pauper nequit dici creditor, nec dives debitor, sed tantum quasi, Leoncillus *d. privileg.* 115. *n.* 52. *vers. Confert.* Ergo nulla datur obligatio ex justitia, sed tantum implorato Judicis officio. Denique, nam si prima sententia esset vera, dives teneretur ad omnia damna secuta pauperi, ex eo quod ejus necessitati non subvenit, quod non est dicendum, ut cum Adriano probat Navarr. *in Man. c.* 24. *n.* 7. Ergo nec dicendum, quod impræsentiarum detur actio ex justitia, sed tantum implorato Judicis officio, Leoncillus *d. n.* 52. Covarr. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 5. Sanchez *d. dub.* 5. *n.* 6. Suarez *de Charit. disput.* 7. *sect.* 6. *n.* 2. Turrianus *d. disp. dub.* 3. Vasquez *de Eleemosyna, c.* 1. *dub.* 5. *a n.* 37. Palao *d. tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 3. *n.* 2. Villalobos *tom.* 1. *Summa, tract.* 22. *diffic.* 2. *n.* 9. Trullench. *d. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 8. *n.* 8.

15 Tertia sententia distinguitur in bonis, quæ receperunt divisionem ex jure gentium, & in personalibus, quæ ex industria hominum efficiuntur. In primis dicit hæc sententia actionem ex justitia competere; secus autem in personalibus. Ita Mendoza, quem refert Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *resolut.* 2. *vers. Non dubium.*

16 Ut tamen hanc difficultatem dissolvamus, de jure animadvertendum, in omnibus, & quibuscunque causis actionem ex justitia non competere; non tamen sine remedio causæ aliquæ relinquuntur, etsi ex justitia actio non competat, sed implorato Judicis officio nobili expediuntur, idque jure defensionis, ne aliquis injuste opprimatur, vel ab egestate, aut periculo liberetur. Ratio est; nam, ut scripsit Bart. *in l.* 1. §. *Parvi refert, ff. Quod vi, aut clam*, officium Judicis est defensio oppressorum, quapropter si aliquis opprimatur, etiamsi actio ex justitia ei non competat, implorato Judicis officio succurritur, Jas. & Angelus *in* §. *Rursus, Inst. de actionibus*, Avendan. *de exequend. mandat.* 2. *p. c.* 30. *n.* 7. Bolanus *in Curia*, 1. *p.* §. *un. num.* 14. Pichard. *in rub. Inst. de offic. Judiciis*, *a n.* 7.

Hinc conveniunt Doctores, quod si pauper sit in extrema, aut gravi necessitate, possit implorare officium nobile Judicis, ut dives illi succurrat; idque agere poterit Judex jure defensionis, eripiendo eum ab illa necessitate, quæ habet locum actionis, Villalobos *d. diffic.* 2. *n.* 10. Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *res.* 4. & dedecus plures *c.* 1. *n.* 12. 17

Erit ergo tota concertatio, an si pauper voluisset agere jure actionis ex justitia petendo contra divitem, possit facere? In quo dubio aliqui Doctorum confuse loquuntur; inquiunt enim posse id facere per actionem, implorando officium Judicis, Gonzalez *d. gloss.* 2 *a n.* 21. Velasco *de privileg. paup.* 1. *p. q.* 34. *n.* 4. & 5. Quod si intelligas de officio nobili, repugnat, quia solum conceditur quando non est actio ad petendum, *l. Qui per collusionem* 49. §. 1. *de act. empt. l. in causa, ff. de Minorib.* Pichard. *in d. rub. n.* 7. Si vero intelligas de officio mercenario, nihil aliud dicitur, nisi quod habet actionem ex Justitia, quia officium illud solum actioni deservit, & illa cessante cessante cessat, *l. Ædilis. Edict.* Zasius *in l.* 1. *ff. de jurisd. omnium jud. n.* 8. Horoscius *ibidem, n.* 22. Ergo tantum dicunt, actionem ex justitia competere. 18

Sed contrarium tenendum. Ratio est; nam eleemosyna non debetur ex aliquo contractu, vel quasi, unde oriatur obligatio ex justitia, sed tantum in his necessitatibus ex præcepto divino, & virtute misericordiæ, ad quod potest Judex compellere, sicut ad observantiam legum, & aliorum præceptorum, ex officio suo nobili, Lorca 2. 2. *sect.* 3. *disp.* 39. *membro* 4. *n.* 47. Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *resol.* 4. Sanch. *d. dub.* 5. *n.* 65. Ergo cum impræsentiarum nulla detur actio ex justitia, necessario pauper debet implorare officium nobile Judicis, ut compellat divitem ad implendum præceptum eleemosynæ. 19

Rursus, licet pauper in extrema, aut quasi extrema necessitate sit, bona quæ sunt apud alium, nisi sunt propria illius, habet enim tantum jus, ut illis ad necessitatem fruatur (ut diximus) & si aliquod dominium acquirit, erit per consumptionem; antea vero nullum potest habere, alias daretur dominium penes duos, quod non admittitur, *l.* 3. §. *Ex pluribus, ff. de acquirend. possess. leg. Si ut certo* 6. §. *Si duobus, ff. commodat. l. Hæreditate*, §. *Pater, ff. de Castrensi pecul.* Surd. *cons.* 126. *n.* 30. Gratian. *discept. tom.* 5. *c.* 900. *n.* 18. Idcirco licet habeat pro se præceptum eleemosynæ sibi dandæ, non tamen actionem justitiæ ad petendum, cum adhuc non acquisierit dominium, ut in specie cum aliquibus tenet Sanch. *d. dub.* 5. *n.* 61. 20

Tandem jura *in d. l. Necare, & c. Pasce*, non proprie loquuntur de vero homicidio, sed tantum hyperbolice, ostendendo quam grave sit crimen indigenti extreme, aut quasi non succurrere. Itaque asserendum, pauperem posse implorare officium nobile Judicis, non autem agere actione ex justitia, ut sibi dives subveniat, ut concludunt Sanch. *d. dub.* 5. *n.* 68. Trullench. *d. c.* 5. *dub.* 8. *n.* 22. Erit tamen peccatum contra justitiam, si quis vi impediret alterum, ne indigenti præstaret eleemosynam, Turrianus *d. disp.* 83. *dub.* 3. *lit.* C, *vers Sed posset*, Sanchez *in Select. disp.* 42. *n.* 7. *vers. Ad verum.* 21

Quid vero si pauper non imploret officium nobile Judicis? Judex an possit, agnita pauperis necessitate, illud interponere, ut succurratur? Et negandum videtur ex communi regula, nempe Judicem suum officium non petentibus non posse impertire, *leg. Dices* 4. *Hoc autem, ff. de dam. infect. l. De pupillo* 5. §. *Qui opus, ff. de nov. op. nunt. c.* 1. *de officio Judicis*, ubi aliquos congessit Barbosa *num.* 5. quod non solum intelligitur, quando causa est incidens, sed & principalis, Bartol. *in l.* 1. *ff. de jurisd. omnium judic. n.* 12. Bolanus *d.* 1. *p.* §. 11. *n.* 14. Azevedus *in proœmio Recopil. tit.* 2. *lib.* 4. *n.* 14. Paz *in Praxi, tom.* 1. *p.* 1. *tempore* 4. *n.* 39. Et ratio est; nam tunc interponitur ad utilitatem privatam, in qua nequit absque interpellatione judex introduci, Velasco *consult. a n....* Mantica *dec.* 45. *a n.* 2. Ergo nec introduci authoritate propria ad compellendum divitem, ut succurrat pauperi, nisi ipse pauper illum interpellaverit. 22

Sed contrarium tenendum, quia in causis piis Judex tenetur, ac debet procedere, etiam interpellatus speciali privilegio illius, *l. Sancimus* 28. §. *Sed & si quis, ff. de administ. & rat. tut. l. Ne quidquam* 9. § *Advocatos, ff. de offic. Proconf.* ubi Advocatus tenetur pupillis indulgere, sive id petatur, sive non, Tiraquell. *de causis piis, privileg.* 152. Surdus *de alim. tit.* 3. *q.* 3. *n.* 11. Cum ergo indulgere pauperibus sit causa piissima, Benincasius *de paupert. q.* 4. *princip. n.* 13. Aviles *in c. Pretorum, c.* 6. *n.* 5. ita est, ut possit ex officio procedere ad pauperi succurrendum, etiam non interpellatus. Cæterum in succurrendis pauperibus, non solum illorum 23

consi-

consideratur utilitas, verum totius causæ publicæ, & simul profectus exercendi pietatem, misericordiam, & bonum animarum, *c. Placuit 9.dist.90.* Vincentius Carotius *de remed. contra præjudic. sentent.except.*132.*n.* 33. in causis enim publicis Judex tenetur procedere, etiam non interpellatus, *l.Qui erat heres, ff. familiæ ercifcund. c. Cum olim, de elect.* ubi scribentes. Ergo etiam impræsentiarum. Denique a simili probatur, quia idem observatur in dote, & alimentis, utpote causis favorabilibus, Tiraquellus *d.privil.*152. Rota *tom.*2. *recent. p.* 9. *dec.* 576. *n.*2. Castillo *de Aliment. lib.*8. *c.*21. Milius *ad eundem, c.*3 *num.* 17. Ergo idem est dicendum quando necessarium fuerit pauperi succurrere, etiamsi dives non interpelletur, ut ex communi docet Velasco *de privileg. pauper.*1.*p.q.*35.*a nu.* 10. Alias poterit Judex puniri, ut cum Bart. notat Tiraquell. *d.privileg.*152. Leoncill. *d.*2. *privileg.*295.*per tot.*

24 Unde Velascus *d.q.*35.*a n.*17. scripsit, irrequisitum Judicem posse ad concordiam litem reducere, quando pauper cum divite litigat, ne sumptibus opprimatur, & longis ambagibus, ac simul gravibus dilationibus, *l.Illicitas* 6. §. *Ne pensiones, ff. de offic. Præsid.* Tum etiam potest irrequisitus in causa pauperis supplere in jure, & facto, ne opprimatur, Riecius ad Tiraquell. *d. privileg.*152.*vers. idemque*, Leoncill. *d. privil.* 290.*n.*6.

25 Sed quando Judex non interpellatus debeat, ac teneatur suum officium pauperi impartiri ad pauperem sublevandum, non est facile cognoscere, cum necessitas latitudinem habeat? tum obligatio ad dandam eleemosynam sub variis regulis recondatur, ut ex dictis apparet. Verum est debilis casus, quando indigentia pauperis fuerit notoria, & dives divitiis affluens; tunc enim absque dubio Judex, etiam non interpellatus, tenetur officium suum impartiri: tum & aliquando ex adminiculis factum supplere, Ozascus *dec.*1. 1.*n.*42. Surdus *decis.*143. *num.* 4. Similiterque præsumptiones ex officio investigare, de quibus Gratianus *discept. forens. c.*1.*n.*13. Menoch. *lib.*1. *præsumpt.q.*52.

26 In calce tamen hujus capitis disquirendum, an divites teneantur ad quærendos pauperes extreme, aut graviter indigentes? In qua re illa est communis doctrina, non teneri ire ad Carceres, aut Hospitalia, ut egenis quæsitis succurant, sed tantum obviam occurrentibus. Ratio est; nam ad quæritandos pauperes nullum est præceptum, nec ratio concludens, ut tam grave onus imponatur. Cæterum; nam ut ait S. Thomas 2. 2.*q.*33.*art.* 1. *ad* 4. quando aliquid debemus certæ personæ, illam quærere tenemur: Sed hoc debitum eleemosynæ est commune omnibus proximis. Ergo eos quærere non debemus. Idem S. Thomas *quodlibet.* 8.*art.*12. Suarez *de Charit. disp.*7. *sect.* 1. *lit.B*, qui animadvertit, bona Fide procedendum, ne occasiones proximis succurendi effugiamus, Navarr. *cap.*24.*n.*9. Bonacina *in* 1. *Præcept.Decalogi*, *disp.*3.*q.*4. *punct.*6.*n.*10. Palau *d. tract.* 6. *disp.*2. *punct.*2. *n.*3.

27 Si tamen dubius existas de necessitate extrema, vel gravi proximi, casu quo tenearis eleemosynam erogare, inquirere teneberis, ne alias periculo peccandi te exponas. Si tamen diligentia facta, adhuc dubius existas, non teneris inquirere, enim melior sit conditio possidentis, *l. Qui destinavit. ff. de rei vindicat. l. fin. C. eod. tit.* Tenent Sanchez *in select. disp.*43. *n.*20. Bonacina *d. punct.*6. *prop.* 2. *num.* 3. Diana 5. *p. tract.*8. *res.*39.

28 Dicenti se esse in extrema non facile credendum, nec credere libet ex eo solo, quod ipse dicat, utpote testis in causa propria. Itaque optime Cyprianus *lib.*4. *epist.*9. ait: *An putas esse majus de me meum, quam Dei testimonium, cum Dominus ipse dicat, & doceat, testimonium non esse verum, si quis ipse de se testis existat, eo quod unusquisque utique sibi faveat, nec contra se aliquas infesta, & adversa depromat?* *l. nullus* 10. *ff. de testib. c. Insuper* 6. *ad fin. eod. tit.* Rota *dec.*32.*n.*1. *de Appellat.* Milius *observ.* 97. *nu* 46. Quod maxime observandum in trivialibus pauperibus, qui licet dent signa extremæ necessitatis, nuditatis, & famis, tum etiam morborum, id mediate faciunt ad movendos spectantes, & plurimum suam indigentiam exaggerant, Malderus 2.2. *q.*32. *art.* 6. *dub.*2. *vers. Dico*, Busembaum *lib.*2. *Medull. tract.*3.*c.*2. *n.*1. Diana *d.tract.*8. *resol.* 17.

29 Ast vero Magistratus, & alii Judices, quorum Respublica curæ est, pauperes inquirere tenentur; nam id pertinet ad bonum Reipublicæ regimen, Suarez *d.sect.*1.*n.*6. *in fine*. Idem dicendum de Episcopis, quia sunt patres pauperum, *c. gloria* 71.12. *q.*2. Idem quoque de Parochis, ac de aliis Beneficiatis, quibus onus incumbit superfluum pauperibus concedendi, ut cum aliquibus docet Bonac. *d. punct.*6.*prop.*2.*n.*10. Turrian. *d.disp.*82.*dub.* 10.*lit.B*, Palao *d. disp.*2. *punct.*2. *n.*3. Trullench. *d.c.*5.*dub.*9.*n.*2. Avendan. *responso* 19.*n.*5. Quod similiter est dicendum de his personis, quarum munus est pauperes inquirere, Trullench. *d. c.*5.*dub.* 8.*n.*6.

CAPUT V.

De quibusdam personis in necessitate constitutis, quibus competit privilegium, ut non conveniant, nisi in quantum facere possunt. Et de hoc beneficio. Elucidatur Textus *in l. Sunt qui* 16. *ff. de re judicat. cum sequent.*

SUMMARIUM.

*Beneficium ne quis conveniatur, nisi in quantum facere possit, fundatur in necessitate, & paupertate, idcirco probatio incumbit alleganti, n.*1.

*Recensentur personæ hoc beneficio fruentes, quibus adjungunt aliqui eos qui carceribus ob debitum civile nequeunt mancipari, n.*2. *Quid contineat hoc beneficium, n.* 3.

*An per hoc beneficium alimenta debeant esse secundum statum, aut secundum naturam. Aliqui affirmant debere esse secundum naturam, n.*4. *Alii secundum statum, prout semper intelliguntur alimenta, alias semper pauper erit illa non habens, n.*5.

*Egestas quid significet in rigore Latino. Et quid de jure, ibid. Resolvitur a n.*6. *esse danda alimenta secundum statum, sed minorem, n.*7. *& 8.*

In deducendis alimentis in hoc beneficio aliqui dicunt non proprietatem esse considerandam, sed bonorum fructus, n. 9. *Alteri negant, n.*10. *Resolvitur a n.*11.

Explicatur textus in l. Qui bonis 6. ff. de cess. bon. *Et admittitur secunda sententia, n.*13. *Et admittitur prima, quando bona vendenda darent usumfructum sufficientem ad alimenta, n.*14.

*In hoc beneficio non deducitur æs alienum, n.*15. *excipitur donator, n.*16.

*Quid dicendum, quando donator hypothecas dederit ad assecurandam donationem, & postea alia debita contraxerit. An sit deducendum æs alienum. Negandum videtur, n.*17. *Sed contrarium tenendum, n.*18.

*Fit instantia, n.*19. *Æs alienum deducitur in taxandis alimentis. Respondetur, n.*20.

*In hoc beneficio pro tota vita sunt decernenda alimenta. Et quomodo id fieri possit, n.*21.

*Persona habens artem, aut opificium, unde se alat, hoc beneficio non fruitur, n.*22. *Caput* Quod super his 8. de voto, *explicatur, n.*23.

*Excipitur maritus non solitus laborare, n.*25.

*An debitor hoc potiatur beneficio, quando creditor inopia laborat, communiter negatur, n.*26. *Contrarium vero defendit Barbosa. Explicatur lex* Si maritus 43. ff. solut. matr. *n.* 27. *& lex* facere 28. ff. eod. tit. *n.*28. *& 29.*

*Resolvitur, a n.*30.

Et quid quando eodem tempore occurreret necessitas, tam debitori, quam creditori. Tunc alimenta necessaria secundum naturam relinquenda sunt debitori, n. 31. *& 32.*

Et quid si creditor, licet sit in pari necessitate, habeat patrem, aut aliam personam, a qua possit petere alimenta? Barbosa inquit, debitorem hoc beneficio fruiturum, num. 34.

Sed explicatur, ibid.

*Debitor negans qualitatem, unde hoc beneficio fruitur, eo privatur, n.*35.

*Quod intellige, quando dolo mendacium dixerit, n.*36. *Purgatur ante litis contestationem, n.*37.

*An pœna ista incurratur per generalem negationem? Prima sententia affirmat, n.*38.

*Secunda negat, n.*39. *Resolvitur, a n.* 40. *Et explicatur, a n.*41.

*Et tandem asseritur, non incurri, a n.*42.

*In generali locutione non intelliguntur alimenta, n.*43. *Nec quæ pietatem involvunt, ibid.*

*Debitor hoc beneficio privatur, si dolo egisset contra creditorem ne debitum repeteret, n.*44. *Et an tunc lata culpa sufficiat. Affirmant aliqui, n.*45. *Alteri negant, n.* 46. *Resolvitur, a n* 47.

Explicatur textus in l. etiam 18. §. Licet, ff. solut. matrim. *a n.* 49.

*An quando dolus committitur contra tertium, & non adversus creditorem, perdatur hoc beneficium? Aliqui affirmant, Sed contrarium sustinetur, n.*51.

Fit instantia. Respondetur, & explicatur textus in l. Ait Prætor 10. §. illud ff. quæ in fraudem, *n.53.*

An hoc beneficium possit renunciari. Distinguitur, quando ob reverentiam debetur, & quando non. Explicatur lex alia 14. §. Eleganter, ff. solut. matrim. *In primo casu negant plures, n.34. Sed contrarium in omnibus defenditur, n.54.*

Sed an juramentum possit renunciari. Prima sententia affirmat, n.56.

Secunda negat, quando reverentia debetur, n.57. Sed in omnibus resolvitur negative, n.58.

1 CApite antecedenti egimus de necessitate gravi privatarum personarum; idcirco placet annectere his quasdam etiam privatas personas, quibus competit beneficium ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt, ne egeant, eo quod necessitate, & paupertate premantur. Fundamentum enim hujus beneficii est necessitas, & paupertas personæ, cui competit; quapropter probatio illius incumbit allegandi, ut eo beneficio pariatur, tanquam basi suæ intentionis, *l. 2. de probat.* Igitur si quis voluerit hoc frui beneficio, suam indigentiam, & paupertatem probare tenetur, Glossa *in l. Si vero, §. Qui pro rei, ff. Qui satisdar. cogantur* Barbosa *in l. Maritum 13. ff. solut. matr. n.23. vers. Ulterius,* Costa *de remediis subs. remed. 28. n.6.* Bossius *de dote, c.11. §.6. n.18.*

2 Personæ enim istæ numerantur ab Ulpiano *in l. Sunt qui 16. cum sequent. ff. de re judicat.* Sunt etenim *Socii omnium bonorum, Parens, Patronus, ejusque parentes, & liberi, Miles, Donator, Maritus, filius exheredatus, is qui se a paterna hereditate abstinuit, debitor qui bonis cessit, si postea aliquid acquisierit,* Pich. *in manuduct. ad praxim, 2 p. precept. 9. n.1.* quibus adjungit *fœminas pudicam vitam agentes, Nobiles, Clericos, & Doctores,* alios quoque, qui propter debita nequeunt carceri mancipari, & generaliter qui pacto inito hoc beneficium sibi reservarunt. Animadverto tamen *n.2.* his adjunxisse eos, qui nequeunt pro debito civili carcerari, quia apud nostrates, qui hoc beneficio potiuntur, nequeunt carceribus addici, Suarez *in l.2. tit. de los Goviernos, q.5 n.5.* Guttierez *de Juram. 1. p. c.16. n.48.* Avendanus *Resp.8. n.7.*

3 Quid vero contineat beneficium hoc, explicuit Consultus *in l.173. ff de Regul. jur.* hisce verbis: *In condemnatione personarum, quæ in id, quod facere possunt, damnantur, non totum, quod habent, extorquendum est, sed & ipsarum ratio habenda est, ne egeant, d. l. Sunt qui, l. inter eos 19. §. si ff. de re judicat.* Itaque habenda ratio personæ, & quibus egeat, de qua re nulla regula dari valet certa; sed id totum arbitrio judicantis relinquitur, ut habita consideratione qualitatis personæ, reservet quidquid necessarium fuerit, ut late docet Surdus *de aliment. tit.4. q.18.* Baeza *de inop. debit. c.17. n.74.* Menochius *lib. 2. de Arbitr. casu 169* Bossius *de Aliment. c.3. n.74.*

4 Est vero dubium, an quod per hoc beneficium relinquitur, intelligendum tantum sit de necessariis ad vitam secundum naturam, an secundum statum? Et aliqui censuerunt, intelligi secundum naturam. Duci possunt ex decisione jurium, in quibus hoc beneficium continetur; quia tantum dicunt, habendam esse rationem, ne personæ istæ egeant, quod tantum prospicit necessaria secundum naturam; nam si deficiant necessaria status, adhuc egere non poterunt. Egestas enim dicit omnimodam indigentiam, & necessitatem, etiam de necessariis, ut ex Plauto, & aliis colligit Calepinus *verbo Egeo, & verbo Egestas.* Ergo intelligendum est beneficium hoc tantum de necessariis secundum naturam. Cæterum beneficium hoc debet intelligi stricte, non autem large, itaut creditores grave detrimentum percipiant, Pinellus *in l.2. C. de rescind. vendit. 1. p. c.2. n.8.* Molina *de Primog. lib.1. c.24. n. 24.* Pereyra *de nominat. Emphyt. q.21. n.56.* Ergo tantum stricte est intelligendum de necessariis secundum naturam, non vero secundum statum, Glossa *in l. Divortio 37. ff. solut. matr. verb. Facere,* Angelus, Baldus, & alii *in d. l. Maritus.* ubi Paulus Castrens. *n.5.* Baeza *de inop. deb. c.17. n.73.* Lara *in l. si quis a liberis, §. Sed et si filius ff de lib. agnosc. n.28.* Costa *remed. 28. n.6.* Salg. *in Labyr. 1 p. c.24. n.19.* Donell *lib.27. commen. c.9.*

5 Alteri tenent contrarium, scilicet non solum hoc beneficium continere necessaria secundum naturam, sed & secundum statum. Ducuntur; nam jura illa intelligenda sunt, ne similes personæ egeant secundum statum, non vero præcise secundum naturam. Et confirmatur; nam quoties alimenta relinquuntur, intelliguntur secundum statum, Covarr. *Pract. c. 6. n.5. & lib.2. var. c.1. ex n.6.* Bossius *de Aliment. c.3. c.3. n.70.* Ergo cum leges istæ alimenta similibus personis relinquant, ne egeant, debent intelligi secundum statum. Deinde, quando quis non habet necessaria ad statum, pauper est, & ei debet conferri eleemosyna, Paschalis *de virib. patr. potest. 2. p. c.9. n.30.* Tiraquellus *de Privilegiis caus. piæ, in præfat. n.18.* Barbosa *in d. l. Maritus, n.6.* Ergo cum beneficium tendat, ne personæ istæ in paupertate relinquantur, necessario debet concedere, non solum necessaria ad naturam, sed ad statum. Denique illud verbum *Egeo,* aut *Egestas,* licet in rigore Latino omnimodam paupertatem designet, non tamen in juris significato, quia succurrenda est secundum qualitatem personæ, ut cum Cencelino tenet Barbosa *in d. l. Maritus, n 5.* Ergo hoc beneficium de jure debet continere necessaria ad statum, ut cum aliquibus notat Barbosa *d. n. 5.* Pichard. *d. precept. 9. a n.5.* Mysingerus *in §. Item si de dote, Inst. de act. in principio,* Paschalis *d. c.9. n. 30.* Bossius *d. c.11. §.6 a n.59.* Surdus *tit.4. q.18. n.43.*

6 In re vero dicendum, duobus modis alimenta posse a jure designari. In primis, miserationis causa, nulla consideratione habita ad personam ipsam; & tunc alimenta, ne egeant, debentur personis secundum naturam. Secundo, habito respectu ad personas, quibus debentur, non solum ex causa miserationis, sed dignitatis, & reverentiæ necessario eis præstandæ; & in hoc casu debentur secundum statum. Ratio; nam in primo casu tantum inspicitur, ne persona miserabilis pereat: in secundo, ne cadat omnino ab statu, cum illius dedecore: quapropter in primo casu dantur alimenta secundum naturam, in secundo secundum statum, prout videre est, quando pauper extreme indigens succurritur, & quando alimenta nobili debentur, Castill. *de Aliment. lib.8. c.37. §.1. a n.4.*

7 Unde duæ illæ sententiæ adduxere sua principia. Nam affirmantes, his personis deberi tantum necessaria ad vitam, quæ hoc beneficio fruuntur, asserunt miserationis causa deberi, ut expressit Baeza *d. c.17 n.73.* Salgado *d. c.24. n.25.* Alteri vero, non solum miserationis causa, seu intuitu dignitatis, reverentiæ, aut societatis deberi asserunt, quorum sententiam admitto; nam si attente legantur leges illæ Digestorum, tum Partitarum, ubi hæ personæ annumerantur, *l. fin. tit. 11. p.4. leg. prima tit. 15. p. 1.* ultra miserationis causam, alium titulum invenies, ratione cujus hoc beneficium concedatur; quamobrem dicendum, his personis alimenta secundum statum esse relinquenda, prout cum multis tenet etiam Castill. *de aliment. lib.8. c.37. n.42.*

8 Sed animadvertendum, quod licet alimenta ista dentur secundum statum, intra limites illius est latitudo; nam status valet considerari in pinguiori fortuna, prout illum habent divites, qui illo fruuntur, aut oppressi paupertate: idque exemplo demonstratur; nam si divites illius status, & conditionis æquitant, & sericea induunt vestimenta, & oppressi pedites agunt, & laneis vestimentis cooperiuntur, alimenta ista præstanda sunt secundum modum oppressorum illius status, non vero divitum; sunt enim succurrendi prout minus jus creditoris lædatur, Barbosa *in d. l. Maritus, n.7.* Caneerius *1. p. c.9. n.109.* Bossius *d. §. 6. n.61.* Gutierez *de juram. 3 p. c.15. n.8.*

9 Cæterum in beneficio isto illud communiter admittunt DD. ad deductionem horum alimentorum, ne personæ iste egeant, non esse considerandam proprietatem bonorum, sed tantum fructuum, ex *l. Qui bonis 6. de cess. bonorum,* ubi cum quæritetur, an is, qui bonis cessit, & aliquid acquisierit, ad solvenda alia debita cogi possit, necne? computum fit redituum: non autem cogitur vendere proprietatem is, qui habet beneficium, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest. Ergo idem est dicendum in alia qualibet persona hoc beneficium habente; quapropter si habita consideratione ad fructus, non habet nisi alimenta necessaria, nihil solvet; si vero excesserint, in excessu nihil ex debito diminuetur. Confirmatur; nam quoties alimenta debentur, id est habita ratione fructuum, non autem respectu valoris rei, ut *ex l. Imperator 50. ff. ad Trebell.* deducit Bart. Gomez *in l. 10. Tauri, n.40.* ubi etiam Tellus *n.14.* Cum ergo in specie nostra debeantur alimenta personæ hoc privilegium habenti, consideranda sunt ratione fructuum, non vero proprietatis, prout in filio petente alimenta a patre, *l. fin. § Filiis autem, C. de bon. quæ liber.* Gregorius *in l. 15. tit. 10. p. 5. verbo Vivir.* Gutierez *de juram. 3. p. c. 15. a num. 10.* Franciscus Marcus *dec. 323. n.2. p.1.* Garzia *de expensis, c.4. a n.18.* Barbosa *in l. Maritum 13.* qui pro hac opinione alios refert, *n.13.*

10 Verum licet hæc opinio communis sit, aliqui tamen contrarium tenent; nam si rebus suis venditis potest debitor debita

sita solvere, & ex residuo alimenta percipere, tenetur tunc vendere, quia reputatur habere bona sufficientia ad solvendum, *l. Qui potest 135. ff. de reg. jur. c. fin. de elect.* Tum quia licet, quando alimenta debentur, habenda sit ratio fructuum, non proprietatis, id accipiendum quando fructus sufficiunt, ut ipsa concedantur; non vero si non sufficiant, quia tunc ad proprietatem est deveniendum, etiam in casu dictæ legis *Imperator*, *& l. fin. §. Filiis autem*, prout explicat Barbosa *in d. l. Maritum, anum.* 16. Bossius *de Aliment. c.*13. §.4. Quare impræsentiarum non est habenda ratio fructuum, sed proprietatis, ut si necessarium fuerit, vendatur ad solvenda debita, & insimul ut persona habens hoc beneficium, alimenta percipiat, ut late tenet Barbosa *in d.l. Maritum, a n.*14. Lara *in l. Si quis a liber. §. Sed si filius, ff. d. lib. agnosc. n.*25. Molina *de Inst. tr.* 2. *disp. q* 13. *n.*4. *in fine*, Bossius *de Dot. d. c.* 11. *n.*70.

11 In hoc dubio necessario agnoscendus est textus *in d. l. Qui bonis 6. de cess. bonorum*, ansam præbens huic difficultati. Nonnulli dixerunt, textum illum esse casum specialem, in quo cedens bonis non tenetur vendere proprium, quod post cessionem acquisivit; idque a jure concessum, quia jus his pauperibus, qui bonis cesserunt, multum favet, quia vidimus, quod in noviter acquisitis non condemnantur, nisi in quantum facere possunt. Horum tamen Doctorum non admittit sententiam Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.*14. Verum in specie recte interpretatur, quando cedens bonis aliquod modicum acquirit; quod si intelligas de aliquo modico ad alimenta, nullam habet difficultatem, minime ab eo esse auferendum; si vero de modico aliquid alimenta excedenti, similiter non est obligandus ad vendendum; creditor enim nimis delicatus audiendus non est, *l. Si bene, ff. de usuris*, & admittit *in l. fin. C. qui bon. cedere possunt*, Barbosa *in d. l. maritum, n.*15.

12 Ex hoc enim textu minime probatur, personam habentem beneficium, ne conveniatur, nisi in id, quod facere possit, ratione fructuum percipere debere alimenta, non vero cogendum ad vendendum proprium; quia textus ille, ut visum est, non decidit cedentem bonis, ex eo quod postea nequeat conveniri, nisi in quantum facere possit, non esse cogendum ad vendendum; loquitur enim in diversa specie, de qua numero antecedenti.

13 Quapropter admitto secundam sententiam; propositio enim illa, ut alimenta concedantur secundum quantitatem fructuum, non vero secundum proprietatem, *ex l. Jus alimentorum, §. modum, ff. ubi Pupillus educari valeat*, Cancerius *var.* 1. *p. c.* 16. *n* 24. Menochius *de Arbitrariis, casu* 169. *a n.*3. Guttierez *lib.* 3. *pract. q.* 82. *n.* 2. & alii quamplurimi recensiti a Salgado *d.* 1. *p. c.* 24. *n.* 16. debet intelligi, quando per se sunt sufficientes, ut dictum est, vel quando bona venumdari nequeunt, ex quorum usufructu præstanda sunt alimenta, ut ex bonis majoratus, Salgado *d. c.* 24. *a n.*185. Ast hic non solum agitur de præstandis alimentis personæ habenti beneficium, *ut non egeat*, sed de solvendis debitis illius, & de satisfaciendis creditoribus: quapropter deveniendum est ad vendendam proprietatem, si necessarium fuerit ad debita solvenda, & insimul ut sufficientia alimenta debitori relinquantur, quo utrius que satisfit.

14 Sed adhuc erit locus contrariæ sententiæ, quando bona vendita non sufficerent ad satisfaciendum creditoribus, & eorum tam parvi reditus perciperentur, ut simul cum industria fuissent necessarii ad alendam personam habentem hoc beneficium; tunc enim vendenda non sunt, sed debitori relinquenda, *ne egeat*, quia ex venditione non satisfit creditoribus, sed tantum alimenta tolluntur debitori. Ergo in hac specie habebit locum contraria sententia, ut desumitur ex Molina *d. tract.* 2. *disp.* 413. *n.* 4.

15 Rursus in hoc beneficio ex bonis debitoris non extrahitur æs alienum, si alii sunt creditores, quantumvis certum sit, ab eo extrahendum, *l. Inter eos* 19. *§. Sed et si, ff. de re judicat. l. Exhæredatum* 49. *l. maritus* 55. *ff. Pro socio*. Unde si (v. g.) maritus haberet in bonis ducenta, & quinquaginta uxori deberet: alia vero quinquaginta alii creditori, integre quinquaginta solvet uxori, quasi ducenta in bonis numeraret, non deducto ære alieno alteri creditori debito; nam reservat centum sibi ad sufficientia alimenta, *ne egeat*, ut explicat Pichard. *in d. præcepto* 9. *a n.* 17. Ratio enim est, quia noluit lex, ut tanto damno creditor, respectu cujus debitor habet beneficium, *ne egeat*, alimenta relinquat, cujus debitum ex pura justitia processit, Cancerius *d.* 1. *p. c.* 9. *n.* 110. Guttierez *de juram.* 3. *p. c.* 15. *n.* 18. Mysingerus *in d. §. Si de dote*, *n.* 50. Barbosa *in d. l. maritum, n.* 9. & 10. Gonzalez *in c.* 3. *de solut. n.* 7.

Est tamen exceptus donator, qui hoc habet privilegium ut æs alienum deducatur, *d. l. Inter eos* 19. *§. Is quoque, ff. de re judicat. l. Exhæredatum* 49. *ff. eod.* Nam suum debitum, proprie debitum non est, cum a liberalitate processerit; idcirco ratio petit, ne ex inopia propter suam liberalitatem donator periclitetur. Tum quia videtur exceptum a donatore, qui ad remunerandum tenetur, *l. Sed et si* 25. *§. Consuluit, de petit. hæredit.* Idcirco tenetur, ut quominus damno suo donationem persolvat, deducto in primis ære alieno, Pichardus *d. præcepto* 9. *n.* 19. Cancer. *d. n.* 110. Molina *de Justit. d. disp.* 413. *n.* 8. Bossius *d. c.* 11. *n.* 63. Gonzalez *d. n.* 7. 16

Est tamen casus non prætereundus, quid nempe agendum, quando donator ad assecurandam donationem hypothecas dederit, & postea alia debita contraxerit simul cum hypothecis, an tunc æs alienum posterius sit deducendum? Et negandum videtur; nam quoties concurrunt creditores hypothecarii, qui prior est tempore, potior est jure, *regul. Qui potior, de Regul. jur. in* 6. *l. Potior.* 11. *ff. qui potior in pign. habeantur*, *l.* 2. 4. 7. & 8. *C. eod. tit. l.* 27. & 29. *tit.* 13 *p.* 3. Donellus *c.* 12. *de pignoribus*, Rodriquez *de concursu*, 2. *p. art.* 1. *per tot.* Ergo tunc non deducetur æs alienum, prout in aliis debitoribus hoc beneficium habentibus. 17

Sed tamen contrarium est tenendum, *ex d. l. Inter eos*, 18
§. Is quoque, asserente in donatore æs alienum prius esse deducendum: tum quia in hoc casu non inspicitur hypothecarum ratio, sed causa; donatarius enim habet causam lucrativam, posteriores vero creditores onerosam; quare licet donatarius habeat ante eos primum jus hypothecæ, ast ratione causæ est posterior, nec poterit aliis posterioribus creditoribus anteferri, ut bene probat Guttierez *d. c.* 15. *a n.* 20. Molina *d. disp.* 410. *n.* 8. *in fine*.

Sed dices: Non solum donator, verum etiam alii debi- 19
tores habentes hoc beneficium, debent deducere æs alienum respectu illius personæ, circa quam habent privilegium, *ne egeant*. Ergo, &c. Antecedens probatur; nam hoc privilegium, seu beneficium illuderetur, si æs alienum in primis non deducitur. Et ratio est; nam si, v. g. mulier non deducto ære alieno, totam dotem receperit, & alteri creditores omnes æs alienum, accidit ut maritus ad egestatem perveniat. Ergo prius æs alienum deducitur. Cæterum, si mulier fuisset creditor solus, nec maritus haberet bona, quis negabit ex hoc beneficio esse illi relinquenda bona, *ne egeat*? Ast bona intelliguntur ære alieno deducto, *l. Subsignatum, §. Bona, de verb. significat. l. fin. §. Sin autem æs alienum, C. de bonis, quæ lib. l. fin. ff. de usufruct. legat.* Ergo ut bona sufficientia ei ad victum relinquantur, necessario est deducendum æs alienum, prout quotidie fit ad taxanda alimenta, Valenzuela *cons.* 156. *n.* 12. Salgado *d.* 1. *p. c.* 24. *n.* 118.

Verum, his non obstantibus, negandum non est, ex hoc 20
beneficio, excepto donatore, æs alienum alium debitorem extrahere non posse. Ratio est; nam a jure liberaliter ex aliquibus casibus concessum est, & potuit illud concedere sub aliquibus qualitatibus, & regulis, prout fecit compensando æs alienum in bonis propriis, ne cum gravi damno creditoris ad praxim adduceretur; quamobrem licet in aliis causis bona non intelligantur, nisi deducto ære alieno, & alimenta taxentur, illo dempto, in hoc beneficio contrarium est tenendum, prout a jure decretum est.

Erit magnopere advertendum, alimenta esse decernen- 21
da in totam vitam, non pro aliquo tempore: & ideo Judex inspiciet ætatem, valetudinem; an minor, vel senex fuerit, unde perpendat probabiliter, quonam tempore vivere posset, ut inde singulis annis pecuniam necessariam designet ad alimenta percipienda, Guttierez *decis.* 15. *nu.* 3. Mysingerus *in d. §. Si de dote*, *n.* 4. Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 10. & 11. Molina *d. disp.* 413. *n.* 4. Bossius *d. cap.* 11. *n.* 71.

Similiter non obliviscendum, quod si persona habeat 22
artem, artificium, seu officium, ex quo vivere possit decenter, & absque aliquo dedecore, utique hoc beneficio non gaudebit. Et ratio est; nam alimenta non debentur illi, qui ex suo labore decenter vivere valet, Rota apud Farinacium 2. *p. decis.* 470. *num* 5. Decianus *lib.* 2. *consil.* 30. *n.* 2. Ascanius Clemens *de patria potest. c.* 6. *effect.* 17. *n.* 31. Et loquendo de alimentis a patre filio præstandis, est lex 6. *tit.* 19. *p.* 6. Cum ergo iste suo proprio labore vivere possit, & ali, neutiquam hoc beneficio gaudebit. Cæterum, si privilegium hoc exorbitat a jure, & involvit damnum tertii, quatenus solidum debiti non percipit, quare debet intelligi quominus creditori noceat; idcirco si per-

sona habeat unde vivat ex artificio, aut proprio labore, co frui non poterit, Surd. *de Aliment. tit.* 1. *q.* 98. *n.* 31. Velasco *de Privileg. pauper.* 1. *p. q.* 4. §. 3. *num.* 145. Costa *remed. subsid.* 28. *n.* 7. Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 9. Bossius *d. c.* 11. *n.* 66. Guttierez *d.* 3. *p. c.* 15. *a n.* 5.

23 Sed contra expenditur textus *in cap. Quod super his* 8. *de vot.* ubi deducunt interpretes, pauperem esse, qui ex artificio vivere potest, quapropter si legatum relinquatur pro maritandis virginibus pauperibus, etiam concedendum est, etsi ex labore suo vivere possint, Jason *in l. Si constante*, *ff. solut. matrim. n.* 151. Mascharдus *de probat. conclus.* 1159. *n.* 38. Graffis *in summa de Arbitr. Confess. lib.* 2, *c.* 51. *n.* 9. Sunt & alia exempla adducta a Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 10. Ergo etiamsi persona ista ex suo labore, absque dedecore vivere possit, hoc nihilominus beneficio gaudebit.

24 Sed hoc argumentum plures habet solutiones, quas adducit Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 11. Ast breviter est dicendum, quenque pauperem dici posse, qui obligatus est ad se alendum ex proprio labore, ut est textus *in l.* 2. *tit.* 17. *p.* 6. ibi: *Otro si el que fuesse tan probre, que no huviesse otro al, porque guarecer, sino por la labor de sus manos.* Itaque ille cedere bonis posset, Cravetta *cons.* 199. *num.* 8. quod verum est ad alias causas, quæ non sint alimentorum; in his igitur, is qui potest ali ex suo labore, pro paupere non habetur, cum alimenta ex industria possit percipere, ut decrevit *lex* 2. *Partis.* late Velasco *d. q.* 4. §. 3. *a n.* 148. Ergo cum beneficium hoc, *ne egeat*, introductum fuerit ad alimenta percipienda, si ex labore, aut industria percipiat, non debet illo gaudere, prout diximus de quarta maritali, *lib.* 4. *c.* 10.

25 Excipiunt tamen DD. maritum non solitum laborare, cui mulier nequit objicere, quod sit robustus, & possit absque dedecore laborare; repugnaret enim reverentiæ maritali, si illum cogeret novo modo victum quærere, Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 11. Bossius *d. c.* 11. *n.* 67. qui *num.* 68. scripsit, denegandum hoc beneficium, & in solidum conveniendum debitorem, qui consulendo, advocando, aut procuram exercendo, valet alimenta lucrari.

26 Quid vero si creditor sit æque pauper, & eadem necessitate urgeatur, disquirere oportet? Et communis est sententia, minime in hoc casu locum huic privilegio dari; nam in pari causa præferendus est creditor, qui habet bona, quia charitas a seipso debet incipere, *l. Præses* 17. *C. de servit. & aqua*. Cæterum persona, cui hoc beneficium competit, agit de lucro captando, ut suam sublevet necessitatem, creditor vero de damno vitando; idcirco in pari necessitate est præferendus, *ex l. Verum* 12. §. *fin. ff. de Minor. l. Non debet* 42. §. *In re obscura*, *ff. de reg. jur.* Denique in re propria semper dominus præfertur, ut uxor in suis bonis dotalibus, *l. Assiduis*, *vers. Exceptis* 12. *qui pot. in pig. habeantur*. Ergo creditor in pari necessitate est præferendus, taliter ut debitor nequeat frui privilegio, *ne egeat*, Covar. *in c. Possessor*, 3. *p.* §. 1. *nu.* 4. *ad fin.* Aviles *in c. Pratorum*, *c.* 18. *tit. Qual convenga*, *n.* 7. Mysingerus *in d.* §. *Item si de dote*, *n.* 9. Guttierez *d.* 3. *p. c.* 15. *n.* 4. Cancerius *d.* 1. *p. c.* 9. *n.* 113. Surdus *d. q.* 178. *n.* 34. Bossius *d. c.* 11. *a n.* 84. Palao *de Just. disp.* 9. *p.* 20, §. 3. *n.* 3.

27 Sed contra hanc communem opinionem tenet contrarium Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 97. Et ducitur ex decisione textus *in l. Si maritus* 43. *ff. solut. matrim.* ubi maritus condemnatus fuit in quantum facere potest, postea mulier agnovit debitores habere, unde totam dotem solvere poterat; attamen neutiquam obligatus fuit demandare actiones, nam credita illa erant necessaria ad ejus alimenta, prout si fuissent in ejus potestate, ut ibi explicant Glossa & Duarenus, Hippolyt. Riminaldus *in princip. Inst. quibus alien. licet*, *n.* 359. Quod ipse Barbosa intelligit etiamsi ex non restituenda dote mulier ad inopiam vergeret. Sed intellectus iste incertus est, quia ut ipse agnoscit Paulus Castrensis *in d. l. Si maritus*, *n.* 1. cum Bartolo, ait illum textum intelligendum, quando mulier alia haberet bona, unde vivere posset, alias huic beneficio locus non dabitur; non enim contra pauperem datur privilegium pauperis, utpote similiter privilegiatum: deinde rejicit verum interpretamentum Pauli, ut divinatorium. Ast suum eadem puta inuritur, quare nihil certum ex textu illo capi valet.

28 Rursus pro sua opinione adducit textum *in l. Facere* 28, *ff. solut. matrim.* ubi probatur, quod si maritus non habet bona sufficientia ad dotis restitutionem, verum mulieri aliquod ejus mandato solutum est debitum, illud in bonis mariti computari ad solvendam dotem: sed si maritus nihil habuerit in bonis præter debitum mulieris, disquiritur an locus sit huic beneficio. Et reliqui negarunt, quia tantum conceditur in hoc beneficio rei retentio, *ne egeat*; impræsentiarum vero erat apud mulierem, unde locus ei non erit.

Sed in aliorum opinione contrarium decisum est, quia necessario mulier debet debitum solvere, ne compensatio cum dote admittatur, quia elidetur per exceptionem hujus beneficii, *l. Quacunque*, *de compensat.* Itaque dabitur locus huic privilegio, unde infert, dandum esse hoc privilegium, etiamsi mulier fuisset inopia gravata. Sed consequentia incertissima est, cum ex illa specie inopia mulieris non probetur, quin contrarium, dum supponunt DD. isti, mulierem debitum solvere debere, ut maritus hoc beneficio frueretur, quod ab inope muliere fieri nequit, *l. non hic* 15. *ff. de dolo*, *c. olim* 17. *de restit. spoliat.* Leoncillus *de Privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 73. *num.* 1. Quamobrem Barbosa suum placitum efficaciter non probat. 29

In re tamen recolenda sunt, quæ diximus *c.* 3. *a n.* 35. Idcirco dicendum, quod si creditor tantum aliquid promiserit, nec tamen tradiderit personæ habenti hoc beneficium, & ambo ad inopiam provenerint, tunc debitor minime hoc beneficio fruetur, utpote si mulier dotem viro promiserit, & nedum tradiderit, tunc maritus beneficio, *ne egeat*, frui non valet: sicut etiamsi uxor inopia laboret, habet enim jus præoccupationis, & insimul possessionis; quare non sunt tradendæ res illæ marito, relinquendo uxorem in eadem necessitate. Si vero bona dotalia habuerit tradita, & ejus necessitas, & inopia antea præcesserit, quam mulieris, recte hoc beneficio fruetur contra mulierem postea inopem factam; quia propter inopiam antecedentem jus beneficii istius acquisivit, quo nequit privari ob supervenientem mulieris necessitatem, Glossa *in l.* 1. §. *Si quis autem propter*, *ff. de itin. actuque privat.* Barbosa *in d. l. Si maritum*, *n.* 98. Quod idem dicendum in alio quolibet creditore, si debitor habens hoc beneficium, prius ad inopiam perveniat. Si vero creditor, priusquam debitor, necessitate premattur, tunc debitor non poterit illo privilegio muniri; etenim creditor jus antecedenter habebat acquisitum, ne contra eum concederetur, quia similiter erat privilegiatus, *l. Sed si mulier* 8. *in principio*, *de excusat. tut. l. Assiduis*, *vers. in duabus*, *C. qui pot. in pign. habeantur*, Peregr. *de fideic. art.* 3. *n.* 70. Castillo *controv. lib.* 3. *c.* 25. *n.* 27. Ergo contra eum non dabitur tale beneficium debitori. 30

Erit ergo tota concertatio, quando ambobus eadem necessitas adveniat eodem tempore: & in ea distinguenda sunt alimenta, quæ dari possunt marito habenti bona dotalia, in primis illa, quæ sunt necessaria ad naturam, taliter ut si ista ei non concederentur, extreme, aut quasi indigeret; & in hoc casu hæc alimenta ex hoc beneficio ei sunt relinquenda, quia habet jus retentionis, ne pereat, & est in bonorum possessione, *l. Si servum* 91. §. *Sequitur*, *in fin. de verb. oblig. c. In pari*, *de reg. jur. in* 6. Ergo similia alimenta tantum ei sunt relinquenda, & cætera bona creditori concedentur, ut suam sublevet necessitatem nec enim aliud perciperet secundum statum, cum tanto detrimento creditoris: sed bona tantum sint ad hæc necessaria alimenta secundum naturam, nec aliud restet, debitor hoc beneficio fruetur, quia habet jus retentionis. Tum est reverentia, & alia specialis ratio hujus beneficii, quæ non invenitur in creditore, ut possit a debitore repetere, relinquendo eum in extrema, aut quasi extrema necessitate. 31

Aliter enim possunt considerari alimenta secundum statum, prout diximus concedi in hoc beneficio; & ista præstanda non sunt debitori, quando creditor est in eadem inopia, nec in hac specie potest concedi hoc beneficium. Ratio est; nam crudele fuisset creditorem inopem relinquere, ut debitor cum ære ipsius in suo statu relinqueretur: qua in casu possunt intelligi Doctores asseverantes, in pari inopia hoc beneficium non esse concedendum, ut dicunt relati, *n.* 26. 32

Sed quid si creditor, licet sit in pari necessitate, habeat patrem, aut aliam personam, a qua possit petere alimenta? In hoc casu asserit Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 99. debitorem debere frui hoc privilegio, quia licet respectu propriæ necessitatis debeat prospici præsens status; attamen quia habet personam, a qua possit petere alimenta, status futurus est considerandus, in quo a patre alimoniam percipiet; idcirco debitor hoc privilegio fruetur. Quod idem extendit, etiamsi debitor habuerit patrem divitem, a quo possit petere alimenta, prout etiam admittit Rebellus *de obligat. Just.* 2. *p. lib.* 5. *q.* 9. *n.* 7. 33

Sed

34 Sed adhuc hanc sententiam admittendam non esse scripsit Bossius *d. c. 11. n. 87.* Verumenim vero fundamentum Barbosæ solidum non est. Dicendum est enim, præsentem statum esse inspiciendum, ut diximus de quarta maritali, *lib. 4. c. 10. n. 18.* Quamobrem hæc solutio sumenda est, prout diximus de creditore inope, patrem non habente, *a num. 30.*

35 Rursus illud communiter est receptum, debitorem hoc privilegium amittere, si neget illam qualitatem, per quam conceditur, veluti si socius se socium neget, *l. Sed & hoc 12. §. Quod autem, leg. Si unus 68. §. fin. ff. pro socio.* Unde etiam communiter extendunt DD. ad maritum, & ad alias personas habentes hoc beneficium. Ratio est, nam qui negat qualitatem, ex qua beneficium, seu privilegium conceditur, indignus fit illius, *c. Ex eo, de regul. jur. in 6. l. Sed et si §. Interdum, ff. Quod cum eo, l. Si dubitet 11. §. Ita demum, ff. de fidejussor.* Ergo si negaverit debitor qualitatem, sive societatis, sive matrimonii, seu paternitatis, hoc beneficio non gaudebit, ut cum aliquibus tenet Surdus *d. tit. 1. q. 78. n. 28.* Barbosa *in d. l. Maritum, n. 105.* Campegius *de dot. 3. p. q. 265.* Pichard. *dict. precept. 9. n. 28.* Bossius *d. c. 11. a n. 90.* Gonzalez *in c. 3. de solut. n. 10.*

36 Quod quidem intelligendum, quando dolo, vel lata culpa mendacium debitor dixerit, alias prædicta pœna non incurritur, *c. 1. §. Vassallus*, ibi: *Ex certa scientia, si de feud. fuerit controversia*, Pichard. *ubi proxime, n. 29.* Bossius *n. 92.*

37 Sed quid, an mendacium istud possit a debitore purgari, taliter ut hoc beneficio fruatur? Et communis est opinio, ante litis contestationem pœnitentiæ locum esse, & veritatem dicere posse, quod benigna interpretatione receptum est, *l. Benignius 18. §. de legibus*; quia tunc actori jus detectus factum non est, prout in aliis exemplis est textus *in l. Quamvis 11. ff. de in jus vocando, l. De ætate 26. §. fin. ff. de interrog. act.* Quinimo etiam DD idem recipiunt post litem contestatam, si adhuc actor onus negotiationis non subivit, nisi statim mendacium probare velit; tunc enim a pœna mendacii non excusabitur, qui tam tenax etiam post litem contestatam mendacium sustinuit, Brunus *de cess. bon. q. 4. principal. q. 20. n. 4.* Barbosa *in d. l. Maritum, n. 106.* Pichard. *d. precept. 9. n. 29.* Surdus *d. q. 78. a n. 29.* Bossius *d. c. 11. n. 93. & 94.* Gonzalez *in c. 3. de solut, n. 10.*

38 Est tamen aliquod dubium, an pœna ista incurratur per generalem negationem, veluti si debitor dicat, *Nego narrata*: Et aliqui affirmant; nam qui generaliter negat, videtur etiam negare, quæ specialiter in negatione continentur, ut est textus *in l. Si sine 9. §. Qui interrogatus, ff. de interrogatoriis act.* ubi interrogatus an ex parte hæres sit, si dicat, *Hæres non sum*, intelligitur etiam negasse se ex parte hæredem esse. Idem poterit probari *ex l. Si is, qui, §. Verum, ff. de reb. eorum*, ubi si alicui objiciuntur quæ fecit, si dicat, *Non feci*, inficiatur, & perinde, ac si dixisset, *Nihil eorum feci*: quare impræsentiarum ex generali negatione, etiamsi duo petantur, nempe in socio omnium bonorum esse socium, & ex societate teneri, si generaliter negaret, non solum debitum, verum etiam societatem negare videtur, unde beneficio privatur, Jason *in l. Sicut, §. Quod autem, de re judicat. n. 12.* Parisius *lib. 3. cons. 100. n. 9.* Brunus *de cess. 4. p principal. q. 20. nu. 14.* & magis esse receptam opinionem, scripsit Felinus *in cap. Cæterum, de judic. n. 19.*

39 Alteri contrarium tenent; nam in generali negatione non venit, quod in specie verisimiliter non negaretur, argumento textus *in l. Obligatione generali, ff. de pign. c. fin. de offic. Vicarii in 6.* si enim socius, v. g. interrogaretur, an sit socius, vel maritus, si esset illius uxoris vir, non negaret, hoc enim illa favorabile est. Ergo ex sola negatione generali quis non est privandus hoc beneficio. Rursus in generalitate non comprehenditur casus, per quem negans in pœnam incideret, *l. 3. §. Si procurator, ff. Quod quisque jur. l. Si procurator, ff. de condict. indeb.* Cum ergo si specialiter negetur qualitas, ex qua provenit hoc beneficium, in pœnam mendacii eo privatur; inde est, ut non comprehendatur in generali negatione, & ab illa pœna liberetur, Bart. *in l. Si dubitetur, §. Ita demum, in fine, ff. de fidejuss.* Campegius *de dot. 3. p. q. 205.* Pichard. *in d. precept. 9. n. 31.* Barbosa *in d. l. Maritum, n. 105. ad finem*, Bossius *d. c. 11. n. 92.*

40 In re tamen animadvertendum, quando adversus debitorem habentem hoc beneficium proceditur, aliqua comprehendi, nempe personam, debitum, quantitatem, & alias circumstantias. Si tamen specialiter negentur omnia, non tamen illa qualitas, ex qua provenit hoc beneficium, minime amittitur, ut est concors sententia Doctorum, Surdus *d. q. 78. n. 29.* Barbosa *in d. l. Maritum, num. 107.* Bossius *d. c. 11. n. 95.* Quod idem est dicendum in generali negatione harum circumstantiarum, si in illis facta non est mentio illius qualitatis, ex qua hoc beneficium descendit.

41 Erit tamen dubium, quando etiam hæc qualitas inter alia petita includeretur; quo quidem casu, generaliter negando, videtur etiam particularia directe negare, ex juribus adductis pro prima sententia. Tum quia generalis locutio omnia particularia directe comprehendit, Decius *cons. 17. n. 17.* Mantica *lib. 3. tit. 2. n. 6.* Gratianus *discept. tom. 5 c. 960. n. 30*, Et tantum operatur quasi omnia singulariter exprimerentur, *l. Si duo, in fine, ff. de administrat. tut.* Cephalus *cons. 150. n. 113.* Valenzuela *cons. 19. n. 6.* Ergo ex sola negativa generali persona ista privabitur hoc beneficio.

42 Sed admitto secundam sententiam ex suis fundamentis: tum etiam ratio supra perpensa, nullius est roboris; nam generalis locutio non comprehendit casus aliqua ratione excipiendos, Cyriacus *tom. 4. controv. 591. n. 61.* Itaque in generali negativa non includitur qualitas illa, ex qua provenit hoc beneficium. Et comprobatur; nam negando specialiter hanc qualitatem, amittitur tam grande privilegium, ut persona privilegiata habeat alimenta, ne egeat, quod est gravissima læsio: Sed in generali negativa non comprehenditur casus, ex quo gravis resultat læsio, *l. Cum Aquiliana, ff. de transact. l. tres fratres, ff. de pact.* Craveta *cons. 70. n. 28.* Valenzuela *cons. 78. n. 52.* Ergo in generali negativa non comprehenditur qualitas, ex qua hoc beneficium provenit, ac per consequens non amittitur.

43 Et confirmatur; nam in qualibet generali locutione, seu dispositione, non comprehenduntur alimenta, tanquam privilegiata, Surdus *de Aliment. tit. 8. q. 20.* Cyriacus *tom. 4. controv. 623. n. 8.* Beneficium istud alimenta concedit privilegiato, ne egeat. Ergo in generali negativa comprehendi nequit qualitas illa, qua negata, alimenta amittuntur. Quod pondus alia etiam ratione effici valet; nam causa hujus privilegii multam pietatem involvit, quatenus pauperi debitori succurrit; idcirco affici non valet locutione generali, sicut alia quælibet causa pia, Tiraquellus *de causis piis, privileg. 19.* Barbosa *in l. 1. ff. solut. matrim. 1. p. n. 27.* Cyriacus *controv. 641. n. 20.* Ergo impræsentiarum ex generali negativa persona privilegiata non est privanda hoc beneficio.

44 Deinde debitor insolidum tenetur, nec hoc beneficio fruitur, si dolo egerit, ne creditor posset insolidum suum debitum repetere: quod ita intelligendum, non propter alium dolum, sed propter illum directe tendentem, ne creditor integre debitum percipiat, ut in marito explicat Consultus *in l. Etiam 18. §. Licet ff. solut. matr.* & in socero *l. penult. ff. de jur. dot.* prout etiam in socio, *l. verum 63. in princip. ff. pro socio.* Ratio est; nam quisque suo dolo patrocinari non debet, *l. Nec ex dolo, ff. de dolo l. 3. ff. de transact. c. Audivimus, de collus. deteg.* Ergo nec hoc beneficio juvari, ne insolidum conveniatur, Mysingerus *in d. §. Item si de dote, n. 9.* Guttierez *d. 3. p. c. 15. n. 4.* Pichard. *d. precepto 9. n. 27.* Molina *de Just. tract. 2. disp. 413 n. 6.* Palao *de justit. disp. 60 punct. 20. §. 3. n. 4.* Bossius *d. c. 11. n. 110.* Donellus *lib. 27. c. 9.*

45 In qua quidem specie disquirere oportet, an lata culpa sufficiat, ut debitor hoc beneficio privetur? Et affirmatur aliqui; nam lata culpa in rebus alienis dolo æquiparatur; tantum enim lata culpa dolus non existimatur in administratione rerum propriarum, *l. Si constanti 25. §. Si maritus, ff. solut. matrim.* Novellus *de dot. 7. p. q. 14.* Brunus *de cess. 4. p principal. q. 20. n. 32.* Ergo cum res non sint propriæ debitoris, lata culpa in eis æquiparatur dolo, & per consequens beneficio illo privabitur, Baldus *in c. Quæ in Ecclesiarum, de Constit. n. 18.* & Felinus *ibidem, n. 67.* Jason. *in l. Quod nomine, ff. de condict. indeb. col. 2.* Surdus *de Aliment. tit. 1. q. 78. a n. 44.* Giurba *dec. 43. n. 8.*

46 Sed contrarium cum aliquibus tenet Barbosa *in d. l. Maritum, n. 102.* Fundamentum illius est, quia in rebus propriis lata culpa non æquiparatur dolo: cum ergo debitor in rebus propriis committat latam culpam, dolus non est, nec privabitur hoc beneficio. Plures dat Bossius *d. c. 11. n. 116.*

47 Verum in re animadvertendum, latam culpam duobus modis considerandam esse in hac specie. In primis, quando lata culpa committitur solum ex desidia, vel ex alia causa, absque consilio, ne creditor solidum percipiat. Et in hoc casu Barbosæ sententiam admitto, & comprobatur

ex d. l. *Etiam*, §. *Licet*, ubi recte consultus asserit, debitorem maritum hoc beneficio privari, quando eo animo, & consilio egerit, ut uxor dote insolidum privetur; alias tamen ab eo non exigetur culpa, ut hoc beneficio privetur, ut exprimit ibi Glossa *lit. F.* Ergo quando debitor ex culpa, etiam lata sua prodiderit, nisi id egerit animo, ut creditorem a toto debito defraudet, hoc privilegio non privabitur.

48 Aliter vero, si lata culpa perdiderit bona, sed eo consilio, ut creditorem læderet, ne totum debitum perciperet, in hoc casu lata illa culpa præcise dolo æquiparatur; quia simul cum illa adest dolus fraudandi creditorem, intrarque communis doctrina, ut propter dolum debitor hoc beneficio privetur, *l. Si quis dolo* 51. *in princip. l. Si rerum* 52. *ff. de re judicat. l. unic. §. Cum autem*, Giurba *decis.* 43. *n.* 4. Fontanella *de pact. nupt. clausula* 7. *gloss.* 3, *p.* 11. *num.* 93. Rebellus *de Just.* 2. *p. lib.* 5. *q.* 9. *n.* 11. Ergo tunc hoc beneficio non fruetur, Bossius *d. c.* 11. *n.* 117.

49 Sed contra adest textus *in d. l. Etiam*, §. *licet*, *ver. O filius*, ubi probatur, quod si maritus dolo fecerit, ut res dotales interiissent, nec eo animo, ut uxorem defraudaret, adhuc hoc beneficio privabitur. Et rationem dat Barbosa *ubi proxime*, *n.* 103. quia tunc directe dolus datus est, ut res dotales periissent, unde damnum indirecte provenit, quod major est culpa, quam si res proprias dissiparet eo consilio, ut eam a solido dotis tantum fraudaret. Ergo similiter dicendum, etiamsi debitor animum non habuerit fraudandi creditores a toto debito, dum tamen re ipsa sua bona lata culpa dilapidasset, unde indirecte damnum creditoris provenisset.

50 Verum textus *in d. §. Licet*, ex litera ipsius facile interpretamentum suscipit; loquitur enim in illa specie, non de amittendo totum hoc beneficium, sed tantum respectu illius rei, quam dolo dissipavit, non habito consilio decipiendi uxorem, ut patet ibi; *Perinde tamen eum damnandum ejus rei dotalis nomine in qua dolum fecisset*. Et est ratio; nam cum in re ipsa dolum commiserit, in ea hoc privilegio non fruetur; punitur enim in quo deliquit, *l. Sancimus*, *C. de pæn. c.* 2. *de his*, *quæ fiunt a majori parte Capituli*. Explicat Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 103. *vers. Est tamen advertendum*. Unde sequitur, quod in aliis rebus hoc beneficium competit, quia defecit animus fraudandi uxorem: idcirco relinquitur, necessarium semper esse animum fraudandi creditorem, contra quem competit hoc privilegium, ut lata illa culpa implicet dolum, ob cujus causam illo beneficio debitor privetur.

51 Hinc examinanda est doctrina Baezæ *de inope debitore*, *c.* 8. *n.* 19. *in fin.* Giurbæ *decis.* 43. *n.* 7. asserentium, propter dolum commissum contra tertium creditorem, licet non sit ipsa persona, adversus quam competit hoc beneficium, illud amitti; & fundamentum eorum est, quia revera commisit dolum. Sed contrarium tenendum; nam, ut constat *ex d. l. Etiam*, §. *Licet*, dolus sufficiens non est, ut hoc privilegio privetur debitor, nisi fiat animo decipiendi creditorem, adversus quem illud competit; pœna enim ista nequit extendi ad alios diversos casus, sed tantum ad expressos; ut est optimus textus *in l. At si quis impediat* 14. §. *Divus autem Marcus*, *ff. de religios. & sumpt. fun.* ibi: *Pœnam tamen in eum statutam non esse*, *l. Cum quidam*, *ff. de lib. & posth.* Glossa *in c. fin. de jur. patr.* Marius Antoninus *var. l.* 3. *res.* 39. *n.* 11. Menochius *de Arbit. l.* 2. *cent.* 3. *casu* 276. Ergo cum tantum lex loquatur, si dolus committatur adversus creditorem, in quo hoc privilegium habetur, pœna ista nequit extendi, si adversus tertium committatur; Baptista *de privilegiis dot. cent.* 2. *n.* 37. Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 101. Bossius, *d. c.* 11. *n.* 113.

52 Sed dices, quando debitor animum fraudandi unum creditorem habuerit, etiam fraudare videtur alios creditores, etiamsi ignoraverit eos habere, *l. Ait Prætor* 10. §. *illud ff. Quæ in fraudem*. Ergo ex eo solum, quod dolum commiserit adversus tertium creditorem, commissum videtur adversus personam illam, contra quam debitor habeat privilegium, ne egeat. Ad hanc difficultatem varie respondent Alex. *in d. l. Etiam*, §. *Licet*, *ff. solut. matr.* Duarenus *ibid.* Sed responsum illud admissum est, scilicet *in d. §. Illud*, ideo videri debitorem in fraudem aliorum creditorum egisse, quia ignorabat eos habere; præsumit enim lex, similiter eos fraudaturum, si eos cognovisset; secus autem si sciret cæteros habere creditores, & constasset, unum tantum fraudare voluisse, prout in casu, de quo agimus, quando debitor tertium dolo fraudat, non vero personam illam, adversus quam habet hoc beneficium, quia tunc dolus ad illam non extenditur, Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 101. Bossius *d. c.* 11. *n.* 111.

Deinde disquirere oportet, an hoc beneficium possit renunciari. Et in hac disquisitione illa est communis sententia, distinguens quando debetur alicui personæ ob reverentiam, veluti marito, parentibus, aut patrono, vel ob aliam causam. In primo enim casu minime valet renunciatio, ut est elegans textus *in l. Alia* 14. §. *Eleganter*, *ff. solut. matrim.* ubi Consultus rationem reddit, nempe quia esset agere contra reverentiam debitam his personis, si convenirentur in quantum facere possent, unde contra bonos mores procederet. In aliis vero casibus privilegium hoc conceditur, non favore personarum, sed actionis, vel contractus; idcirco nulla est causa, ne hoc beneficium renunciari possit. Explicant Glossa *in d. §. Eleganter*, *verbo Negat*. Surdus *d. tit.* 1. *q.* 78. *n.* 55. Pichi. *in d. precept.* 9. *n.* 37. Giurba *decis.* 42. *n.* 9. Franchis 1. *p. decis.* 164. *n.* 16. & 17. Rota 2. *p. recent. decis.* 485. *n.* 4. Marta *de jurisd.* 4. *p. cent.* 2. *casu* 186. *n.* 4. Castillo *lib.* 8. *c.* 37. *n.* 11. 53

Sed tamen absolute affirmandum censeo, etiam omnes personas habentes hoc privilegium, illi renunciare non posse. Idque in primis probo *ex dict. §. Eleganter*, ubi dicit Consultus, maritus renunciare non posse huic beneficio, & Pomponius reddit rationem, quia est contra bonos mores. Ulpianus autem aliam reddit rationem. *Melius est dicere, quippe cum contra receptam reverentiam, quæ maritis exhibenda est*. Non enim Ulpianus improbat rationem, quam Pomponius præstiterat, sed aliam magis urgentem addit: quapropter seclusa reverentia mariti, renunciatio ista est contra bonos mores. Ergo non solum non debet sustineri, quando renunciatur ab his personis, quibus reverentia debetur, sed etiam ab aliis. 54

Quod vero renunciatio ista sit contra bonos mores, probatur; nam opponitur juri naturali, secundum quod quisque tenetur in egestate alimenta necessaria quærere ad conservandam vitam, quando nequit laborare, nec alio modo ad alimoniam quæritare, prout in casu, quando hoc remedium conceditur, diximus *n.* 21. & in transactione scripsit Surd. *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 56. *n.* 60. Unde perpenditur, talem renunciationem, utpote factam contra bonos mores naturales, sustinere non posse, etiamsi fiat ab aliis personis, quibus reverentia non debetur; & confirmatur; nam inquiens Consultus, talem renunciationem esse contra bonos mores, semper intelligitur contra naturales, *l. Stipulatio*, *ff. de verb. oblig.* & ibi notat Barbosa *in d. l. Alia*, §. *Eleganter*, *n.* 17. Idcirco impræsentiarum nequit sustineri in omnibus personis habentibus hoc beneficium, utpote repugnans juri naturali, prout etiam nequeunt renunciari alimenta a filio, Castillo *lib.* 8. *controv. c.* 37. *n.* 28. & 29. 55

Unde resolvenda est quæstio illa, an juramento renunciari possit tale beneficium? Et in personis, quibus reverentia non debetur, illa est explorata conclusio, ut fieri valide possit, Et ratio est, quia valet talis renunciatio in his personis ex sola voluntate. Ergo multo magis cum juramento, Bossius *d. c.* 11. *a n.* 122. Est ergo difficultas in aliis, quibus reverentia debetur. Et prima sententia asserit, maritum, seu patronum, cum juramento huic beneficio renunciare posse, quia id non tendit in animæ dispendium: quapropter tenebuntur renunciationem illam servare, *c. Cum contingat*, *de jurejur. c. Quamvis pactum de pact. in* 6. Rursus; nam renunciatio ista est contra bonos mores civiles, non autem naturales, quapropter juramentum est observandum; jus enim civile potest tollere obligationem civilem, non autem illam factam Deo per juramentum. Denique quando ipse maritus renunciat huic beneficio, nihil fit contra reverentiam cum renunciet beneficio ob reverentiam debitam ab ipsa muliere. Ergo nulla est ratio, ut renunciatio ista juramento vallata, non sustineatur, Surdus *d. tit.* 1. *privileg.* 78. *n.* 26. Menchaca *de succes. credit.* §. 28. *n.* 28. Guttierez *de jur.* 1. *p. c.* 16. *n.* 49. Fontanella *de pact. nupt. clau.* 7. *gloss.* 3. *p.* 11. *a n.* 59. Rota 2. *p. rec. dec.* 485. *n.* 2. Bossius *d. c.* 11. *n.* 131. qui *n.* 132. asserit, valere talem renunciationem, non solum si expresse huic beneficio renunciaverit, sed etiamsi generaliter omnis juris auxilio, & cum juramento. 56

Secunda sententia tenet contrarium, *ex d. §. eleganter*; nam reverentia illa, quæ marito debetur, est juxta bonos mores naturales, qui de jure naturali est ei debita, sicut parentibus, & patronis; & si contra eam agatur, quamvis ei maritus renunciet, adhuc si casus egestatis eveniat, mulier contra reverentiam ageret, si insolidum illum conveniret pro dote. Ergo nequit renunciatio illa juramento firmari, *ex c. Non est obligatorium*, *de reg. jur. in* 6. Cæterum juramentum non est observandum, si dispendium ani- 57

mæ

mæ interveniat: quod non solum intelligas, si adsit culpa lethalis, sed etiamsi venialis intercedat, Covarruv. *in cap. Quamvis pactum*, *1. part. §. 6. nu. 6.* Barbosa *in d. §. Eleganter*, *n. 30. ad med.* Si enim mulier maritum in egestate reliquerit, & hoc beneficio etiam jurato privaverit, venit contra reverentiam, & honestatem, & ad minus venialiter peccando. Ergo neutiquam erit illud juramentum observandum, unde anima mulieris dispendium suscipit, Bart. *in dict. §. Eleganter*, Gomez *in l. 53. Tauri*, *n. 49.* Baeza *de inope debit. cap. 17. num.* 37. Pichard. *dict. praecept. 9. num.* 27. Barbosa *in dict. §. Eleganter*, *a numer.* 27. Galleratus *de renunc. 2. part. recent.* 182. *a n. 9.* dici communem Fontanella *dict. part. 11. n. 61*, Palao *dict. disp. 9. punct. 20. §. 3. n. 1.*

58 Hanc vero sententiam admittimus, & eam protrahimus ad alias personas, quibus hoc beneficium competit ex juris dispositione, per ea, quæ scripsimus supra, *a num.* 54. non enim juramentum firmat contractum contra bonos mores naturales, ut jam dictum est.

CAPUT VI.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Procurator personæ habentis hoc beneficium, eo fruitur: sed an etiam defensor ultroneus, dubitatur; Sed affirmative resolvitur, n. 1.

Hoc beneficium non competit fidejussori, sed dantur ad id duæ cautelæ, n. 2.

Ad heredes non transit hoc privilegium, nisi sint filii in eodem matrimonio procreati, prout privilegia dotis, num. 3. Non vero transit ad nepotes, n. 4.

Potest opponi hoc privilegium ante, vel post sententiam, etiam in via executiva, nisi oppositum fuerit ante sententiam, & in alia denegatum, n. 5.

Fruentes hoc beneficio non carcerantur, n. 6.

Socio omnium bonorum conceditur hoc beneficium, nu. 7. Explicatur textus in l. Verum 63. ff. pro socio, *n. 8. Competit socio unius rei, n. 9.*

Sed quomodo intelligendum, n. 10. Una tutela gravissima negotiationis excusat tutorem, ibid.

Hoc beneficium non competit colono partiario, aut incidenti in communionem, n. 11.

Hoc beneficium competit parentibus, & ascendentibus pro utraque linea, n. 12. Ubi etiam conceditur filiis.

Sed an competat fratribus utrinque conjunctis? Prima sententia negat, n. 13.

Secunda vero affirmat, n. 14. Tertia medium eligit, n. 15. Resolvitur, a n. 16.

Isto privilegio gaudent Patroni, Patronæque, n. 19.

Maritus etiam quando agitur de restituenda uxoris dote, n. 20.

Sed an quando res dotales sunt in specie, & agitur actione in rem? Prima sententia negat, a n. 21.

Secunda affirmat, n. 23.

Resolvitur, a n. 24.

Examinatur textus in leg. unic. §. Cum autem, Cod. de rei uxor act. *Et tandem affirmatur, n. 27. Limitatur, n. 28.*

Marito an competat hoc beneficium, quando in instrumento dotali obligatur ad restitendam dotem, & an possidere possit nomine mulieris? n. 29.

Maritus an beneficio hoc fruatur, quando matrimonium separatur quoad thorum ex culpa mariti, & dos restituitur. Negat prima sententia, n. 30. Affirmat secunda, n. 31. Resolvitur, a n. 32. Et explicatur textus in cap. 1. de donat. inter, & cap. 1. de divortiis, *n. 36.*

Quando separatur matrimonium ob adulterium mulieris, maritus dotem lucratur. Si vero separatur quoad torum, inops maritus semper ex dote alimenta percipit, numer. 41.

An maritus in pactis nuptialibus, ante matrimonium, possit huic beneficio renunciare? Affirmant aliqui, n. 42. Sed contrarium defenditur, a n. 43.

Mulier nequit ante matrimonium renunciare alimentis debitis in matrimonio, n. 45.

Jus acquirendi in spe proxima, ut quæsitum censetur, n. 46. Ponitur instantia, & resolvitur, n. 47.

Sed an possit hoc beneficium renuntiari, soluto matrimonio? Negant plures, num. 48. Sed affirmative resolvitur, num. 49.

Durante matrimonio, non solum hoc beneficium conceditur marito ex causa dotis, sed & alterius contractus, n. 50.

Opponitur textus in l. Divortio 35. ff. de negot. gest. *Respondetur, & explicatur, a n. 51.*

An mulieri inopi concedatur hoc beneficium? Affirmant plures, num. 52. Negat Cujacius, sed reprobatur, a numer. 55. & 56.

Competit etiam socero, si sit pater mariti, n. 57. Et non solum pro dote, sed pro aliis contractibus, n. 58. Idem de socero patre mulieris, n. 59.

Sed an socero, uxoris patri competat hoc beneficium, soluto matrimonio. Prima sententia negat, n. 60.

Secunda affirmat, n. 61. Resolvitur affirmative, & explicantur lex 21. & 22. ff. de re judicat. *lex penultima*, ff. de jur. dot. *a n. 62.*

Competit etiam genero, si a socero conveniatur, n. 67.

Competit etiam donatori, n. 68. Sed an extraneo, qui dotem promisit. Aliqui negant, & alteri affirmant, num. 69. Resolvitur cum distinctione, a n. 70.

Explicatur textus in l. Si extraneus 33. ff. de jur. dot. l. Nesenius 41. ff. de re judicat. l. penult. §. 4. ff. de jur. dot. *a n. 71. & seqq.*

IN re hac sciendum, procuratorem personæ habentis hoc privilegium, non esse condemnandum, nisi in quantum facere potest, *l. Si cum procuratore 23. ff. de re judicat.* quia eadem actione convenitur, & nomine ipsius personæ tale privilegium habentis. In defensore autem, qui ultro se ad defendendum obtulit, præstita cautione de judicatum solvendo, *§. Si vero reus*, *Inst. de satisfat.* est aliqua difficultas; nam licet eadem actione conveniatur, attamen executio fit in bonis illius, non autem personæ habentis hoc privilegium: quapropter non poterit eo uti. Sed tamen contrarium tenendum; nam licet executio fiat in bonis defensoris, *l. Si procurator 26. l. Paulutius 61. fin. ff. de procurat.* eadem actione convenitur, & nomine ipsius debitoris habentis hoc privilegium, quare illi competit beneficium hoc, Barbosa *in d. l. Maritum, a num.* 44. Bossius *d. cap. 11. nu.* 134. 1

Fidejussori vero hoc beneficium non competit, quin potius insolidum convenitur; nam est personale, minime ad aliam personam transiens. *l. Exceptiones 7. ff. de except.* Ast tamen duæ adsunt cautelæ, ut simili privilegio fidejussor potiatur. Prima, si fidejussor conventus denunciet principali debitori, ut veniat ad ejus defensionem; qui quidem veniens, ex propria persona poterit opponere exceptionem personalem sibi competentem, ne conveniatur, nisi in quantum facere possit, & fidejussori proderit, *l. Idemque*, *§. generaliter*, *ad fin. ff. mandati*, Secunda vero, ut fidejussor suscipiat litem, utpote defensor principalis, & nomine illius, ut late explicant Barbosa *in d. l. Maritum*, *a num.* 81. Campegius *de dote*, *p. q.* 23. Guttierez *de juram. 3. p. c. 15. a nu.* 14. Larrea *decis. Grannatens. disp. 7. n.* 3. Molina *dict. tract. 2. disp.* 413. *n.* 12. Bossius *d. cap. 11. a nu.* 135. Donellus *lib. 27 comment. cap. 9.* 2

Ad hæredes autem harum personarum, nec etiam privilegium hoc transit, ob eandem rationem, quam de fidejussore scripsimus; extinguitur enim cum eadem persona, *l. Quia tale 13. ff. solut. matr. cap. 9. de privilegiis.* Excipitur tamen in hæredibus mariti, dummodo sint filii illius, & procreati in eodem matrimonio; tunc enim si mater adversus eos agat de dote sibi restituenda, hanc exceptionem recte opponent, *l. Etiam 19. ff. solut. matr.* nam privilegium personale, licet ad filios non transeat, *l. in omnibus* 48. *de regul. jur.* attamen si privilegium personale conceditur principaliter propter matrimonium, filiis communicatur, prout videre est in privilegio prælationis competenti uxori ad repetendam dotem, *§. Fuerat antea*, *Inst. de act.* quod etiam filiis communicatur, *l. Assiduis*, *vers. Exceptis*, *C. qui pot. in pign.* Novellus *de dot. 10. part. num.* 26. Barbosa *in l. 1. ff. solut. matr. 6. part. nu.* 14. Pich *in d. §. Fuerat antea*, *n.* 55. Ergo in hac specie filiis hæredibus communicabitur, non ut hæredibus, sed ut filiis ex eodem matrimonio procreatis, Barbosa *in d. l. Maritum*, *a n.* 79. Molina *d. disp.* 442. *nu. fin.* Palao *de Just. disputat. 9 punct.* 20. §. 3. *n* 5. Gomez *in d. l. 53. nu.* 49. Fontanella *d. p. 11. n.* 90. Bossius *dict cap. 11. nu.* 55. 3

Illud tamen contra Bartolum tenendum, minime hoc privilegium extendendum ad nepotes mariti, quia est in præjudicium uxoris; quapropter non est extendendum, nisi ad personas, quo minus mulier inficietur, Barbosa. *in d. l. Maritum*, *n.* 80. Bossius *d. cap. 11. nu.* 57. 4

Potest opponi hoc privilegium, non solum ante sententiam adversus creditorem, sed etiam post, *l. Nesennius 41. §. fin. l. Ex diverso 17. §. fin. ff. solut. matr.* Licet enim exceptio ista peremptoria videatur, & ante sententiam neces- 5

sario

tario proponenda, *l. peremptorias 2. Cod. sentent. rescind. non posse*; attamen quia non respicit sententiæ injustitiam, sed tantum temperat modum executionis, etiam post sententiam potest opponi, Pich. *in d. precept. 9. a n.* 10. Capella Tolosana *decis.* 322. Costa *remed. subsid.* 28. *n.* 5. Baptista *de privilegiis dot. cent.* 2. *n.* 55. Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 47. *vers. Quarto amplia*, Bossius *d. c.* 11. *num.* 76. Quod non solum intelligas, quando proceditur via ordinaria, sed etiam quando via executiva, Gratianus *discept. tom.* 3. *c.* 495. *n.* 3. Excipiunt tamen, si jam ante sententiam fuerit apposita, & Judex in sententia declaravit, huic exceptioni locum non esse, Gratianus *d. c.* 495. *n.* 21. Barbosa *in d. l. Maritum*, *n.* 48. Bossius *d. c.* 11. *n.* 77.

6 Illud tamen non obliviscendum, personas habentes hoc privilegium non posse carceribus mancipari, nec eis est necessarium beneficium cessionis, quia insolidum conveniri non possunt, ut cum aliquibus docet Bossius *d. c.* 11. *n.* 139. Gonzalez *in c.* 3. *de solut. n.* 7.

7 His de hoc privilegio dictis in genere, descendamus ad personas in specie, quibus competit? Et in primis adsit socius omnium bonorum, qui ad ea, quæ ad societatem pertinent, nequit conveniri, nisi in quantum facere potest, §. *Sed si quis*, *Inst. de act. l. Sunt qui* 16. *ff. de rei judicat. l. Verum* 64. *ff pro soc. l.* 15. *tit.* 10. *p.* 5. Et ratio est; nam per societatem contrahitur quædam fraternitas; idcirco indecorum videtur, ut a socio omnibus fortunis expolietur, & ita a jure dispositum, ne conveniatur, nisi in id, quod facere possit, deducto ne egeat: tum etiam, quia in societatibus æqualitas quasi inter fratres servanda est, Bart. *in Auth. de nuptiis*, §. *soluto*, *n.* 3. Inæqualitas ergo magna sequeretur, si ea societate unus ex sociis cum bonis remaneret, & alter omnibus exspoliatus. Unde hoc beneficium cum socio omnium bonorum concessum est, Surdus *d. tit.* 1. *q.* 78. *n.* 9. Pichardus *d. precept.* 9. *a n.* 21. Leoncillus *de Privilegiis pauper* 2. *p. privileg.* 372. *a n.* 1. Maulius *de societ. tit.* 6. *a n.* 27. Molina *d. disp.* 413. *in* 2. Guttierez *de jurament.* 3. *p. c.* 15. *a n.* 1. Donellus *lib.* 27. *comment. c.* 9. Antonellus *de Regim. Ecclesia*, *lib.* 5. *c.* 13. *n.* 1.

8 Sed contra adest textus *in l. Verum* 63. *ff. pro socio*, ubi asserit Consultus, verum esse, non solum competere hoc beneficium socio omnium bonorum, verum & unius rei. Ergo non bene asseruimus, solum socio omnium bonorum competere, prout explicuit Ulpianus *in d. l. Sunt qui*. Ad hanc difficultatem duobus modis respondent DD. In primis dicendo, illa verba, *unius res*, esse intelligenda non de una re particulari, sed unica negotiatione, sub se plures species continente, *l. Cum duobus* 52. §. *Quidam Sagariam*, *ff. Pro socio*, *l.* 3. *tit.* 10. *p.* 3. quæ quidem licet dici non valeat societas omnium bonorum, attamen quædam fraternitas est respectu plurimarum rerum, quæ in illa continentur: quamobrem hoc beneficium recte socio unius rei, idest negotiationis competit, Mysingerius *in §. sed si quis*, *inst. de act. n.* 6.

Intellectus vero iste rejicitur; nam societas unius rei, & unius negotiationis inter se differunt, *l. Societates* 5. *C. pro socio*, Pichardus *in princip. Inst. de societate*, *a n.* 14. Maulius *de Societate*, *tit.* 2. *a n.* 28. Donellus *lib.* 3. *Comment. c.* 15. Ergo quando Consultus loquitur de societate unius rei, nequit fieri interpretatio de societate alicujus negotii, in quo plura negotia continentur, utpote de re penitus distincta.

9 Quare ad secundam interpretationem descendunt DD. asserentes, Consultos *in l. Sunt quidam*, *& in d. l. Verum* contrarios non esse, quia *in d. l. Sunt quidam*, loquitur Ulpianus de socio omnium bonorum, qui sane non tenetur, nisi in quantum facere potest; non tamen excludit socium unius rei; plus enim, vel minus dicere, non est contrarium dicere: sed sensus erit, maxime in socio omnium bonorum hoc beneficium locum habere, & similiter in socio unius rei, ut explicat Glossa *in d. l. Verum*, *verbo Unius rei*, Guttierez *d.* 3. *p. c.* 15. *a n.* 1. Pichard. *d. precept.* 9. *a n.* 22. Molina *d. disp.* 313 *n.* 2. Donellus *lib.* 27. *c.* 9.

10 Hoc ultimum interpretamentum admitto, verum eget explicatione. Quapropter si societas unius rei sit tantum parvi valoris, aut medioeris, non credo ea hac sola societate hoc beneficium concedendum esse; quia respectu illius societatis nequit quis ita pauper fieri, ut egeat: tum quia in his societatibus non magni valoris, & in quibus non totum patrimonium, aut magna pars illius ad societatem trahitur, considerabilis ratio fraternitatis invenitur, itant possit esse fundamentum istius beneficii cum damno alterius socii. Admittetur, & intelligetur textus *in d. l. Verum*, quando societas unius rei fuisset magni valoris, & gravissimæ negotiationis, quia tunc perinde consideratur, ac fuisset societas omnium bonorum, aut alicujus negotiationis, in qua hoc beneficium conceditur. Ergo in hoc casu socio unius rei hoc beneficium conceditur. Et confirmatur exemplo beneficij excusationis a tutela, a qua ut quis excusetur, necessaria sunt tria onera tutelæ, §. *Item tria*, *Inst. de excusat. tut. leg.* 2. §. *ult. l. Si quis tres*, *ff. eodem tit.* Verum si aliqua magna sit, & gravissimæ negotiationis, ipsa sola sufficit ad tribuendum excusationis beneficium, *l. Si is qui* 34. *vers. Ceterum*, *ff. de excusat. tut.* Guttierez *de Tutel.* 1. *p. c.* 21. *n.* 11. Ergo similiter si societas unius rei sit magni valoris, & gravissimæ negotiationis, æquipollet pro societate omnium bonorum, vel saltem magnæ negotiationis, unde hoc beneficium socio competit, licet sit unius rei.

Illud tamen non obliviscaris, hoc beneficium non competere his, qui in communionem rerum inciderint, aut colono partiario, ut scripsit Maulius *d. tit.* 6. *de societ. a n.* 28. 11

Rursus hoc beneficio potiuntur parentes, *d.* §. *Sed & si quis*, *Inst. de act. l. Parentes*, *ff. solut. matrim. d. l. Sunt qui* 16. *vers. Item parens*: in quo non solum patres intelliguntur, sed etiam avi, & ascendentes pro utraque linea, prout intelliguntur in edicto de in jus vocando, *l.* 4. §. *Parentes*, *de in jus vocando*. Exprimit Mysingerus *in d. l. Sed & si*, *n.* 1. Pichardus *de precept.* 9. *n.* 32. Hujus autem assertii duæ adsunt rationes. Prima, quia his personis reverentia, & obsequium debetur, *l.* 1. *& sequent. ff. de obsequiis parent. debet* Gonzalez *in c.* 3. *de solut. n.* 8. Secunda, & ea fortior, quia his personis alimenta a descendentibus debentur, *l. Si quis a liberis* 5. §. 1. *ff. de lib. agnoscend.* ubi Lara copiose *a n.* 4. & diximus *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 36. Idcirco nequeunt illos convenire, nisi in quantum facere possunt: ad quid igitur a filiis depauperarentur, ut postea ab eis alimenta percipienda sint? quod ita certum, ut personæ istæ nequeant hoc beneficio, etiam juramento renunciare, ut late probat Pichardus *d. precepto* 9. *n.* 33. Surdus *d.* 1. *q.* 78. *n.* 3. *&* 4 qui *n.* 5. Idem extendit ad filios, ob eandem rationem, quia parentes in necessitate eos alere tenentur; quæ est potissima ratio illius beneficii; idcirco si a parentibus conveniantur, hoc beneficio fruentur, Mysingerus *in d.* §. *Sed & si quis*, *n.* 2. Antonellus *de Reg. Ecclesia*, *lib.* 5. *c.* 13. *n.* 1. 12

De fratribus vero utrinque conjunctis poterit esse disceptatio, an quando ab aliis fratribus conveniuntur, hoc beneficium habeant? Et negandum videtur, quia licet Consulti personas hoc privilegium habentes enumerent, non tamen fratrum meminerunt. Ergo ad eos extendi non valet; stricte enim interpretandum est, utpote tertio præjudicium inferens; tum inter fratres non datur eadem reverentia, quæ parentibus debetur. Ergo neutiquam ad fratres est trahendum, ea ratione cessante, *c. Cessante*, *de appellat. l. Adigere*, §. *Quamvis de jurepatronat.* Thomasetus *reg.* 71. Sesse *dec. Arag.* 185. *n.* 100. Heringius *de fidejuss. c.* 27. *n.* 89. Sanchez *de Matrim. lit. S.* 8. *disp.* 30. *a n.* 10. & tenent relati a Surdo *d. q.* 78. *n.* 6. Castillus *in l.* 66. *Tauri*, *vers. de Saraygar*, Baeza *de inopt. debit c.* 17. *n.* 84. 13

Sed contrarium tenet Joan. Faber *d.* §. *Sed & si quis*, *Inst. de act.* Mysingerus *ibid. n.* 3. & rationem dat, quia inter fratres uterinos est obligatio alimentorum, si aliquis ad inopiam perveniat; idcirco inter eos dabitur privilegium hoc. Cæterum inter eos consideratur fraternitas quædam, *d. l. Verum* 64. *ff. pro socio*. Ergo multo melius quando adest vera fraternitas, prout est inter fratres utrinque conjunctos. Etiam tenent Jason *in d. l. Sunt qui*, *n.* 4. Surdus *d. q.* 78. *n.* 6. Paschalis *de patr. potest.* 2. *p. c.* 9. *n.* 29. Mausonius *de causis execut. limit.* 16. *a n.* 2. Antonellus *d. c.* 13. *n.* 1. 14

Alteri medium tenent, & dicunt inter fratres hoc privilegium non concedi; sed tantum ne in carcerem detrudantur ex alterius fratris conventione, Decius *cons.* 119. & de facto testatur Leoncill. *de Privil. paup.* 2 *p. privil.* 168. 15

In hoc dubio illud est animadvertendum, inter Jurisconsultos annumerantes personas habentes hoc privilegium, minime fratres annumeratos esse, prout videre est *in d. l. Sunt qui*, *cum sequent. & in l.* 1. *tit.* 15. *p.* 5. ubi tantum annumerantur ascendentes, & descendentes, non vero collaterales, inter quos fratres assignantur; unde signum percipitur, minime ad eos hoc privilegium extendi, ut infert Baeza *d. c.* 17. *n.* 85. ex quo quidem argumento cæteri idem tenent. 16

Sed certe efficax non est; nam licet in lege aliqua non comprehendantur exprese, alia tamen ejusdem rationis, & entitatis non excluduntur, quin comprehensa videntur, 17

l. Scio

l. Scio quæsitum, ff. de testib. l. Si postulaverit, §. Sed si negavit, ff. ad l. Jul. de adulteriis. Covarr. in cap. Alma, 2. par. §. 4. num. 7. Molina de Primog. lib. 1. cap. 5. a num. 10. Castillo controv. lib. 5. cap. 120. a nu. 18. Vela dissert. 7. num. 44. Idque optima ratione; nam cum ratio sit anima legis, l. Cum ratio 6. ff. de bon. damnat. Novarius qu. for. lib. 1. quæst. 144. nu. 1 a. ubicunque eadem ratio invenitur, ibi adest, disponit, & animat, Tuschus lit. R. conclus. 31. & 32. quapropter per identitatem rationis casum illum comprehendit. Unde impræsentiarum dispositio illarum legum privilegium, ne egeat, concedens, ad fratres est extendenda, quia adest similis ratio.

18 Idque facile probatur; nam ex omnium Doctorum consensu, fratribus inopibus ab alio fratre divite alimenta debentur, ut late diximus lib. 4. cap. 9. a num. 67. Inde est, ut inter se hoc habeant beneficium, prout eadem ratio parentibus concedit. Tum est etiam inter fratres obsequium, & reverentia, licet non tam gravis, ut parentibus debetur, indeque graviter dehonestaretur frater, si ab alio fratre, remota naturali pietate sanguinis, ad egestatem traheretur, & insimul vinculis mancipatus remaneret. Ergo cum omnes rationes illius beneficii militent inter fratres, ad eos est porrigendum, ut tenent DD. allegati num. 4. Gonzalez in cap. Odoardus, de solut. n. 8.

Istinc extendo eorum doctrinam ad fratres tantum uterinos; nam licet aliqui Doctorum asserant, ab aliis fratribus eis alimenta non deberi, attamen contrarium ut certius tenemus, d. c. 9. a n. 73.

19 Similiter eodem privilegio gaudent Patroni, ejus parentes, & liberi, l. Patronus 17. ff. de jud. §. Sed & si quis, Inst. de act. Et est ratio ob grande beneficium libertatis, quod ab eo libertus consecutus est, ex quo illum revereri tenetur, l. liberto 9. ff. de obsequiis præstand. tum & alimenta præstare patrono, ejus parentibus, & libertis, si ad egestatem perveniant, l. fin. ff. de lib. agnosc. Covar. l. 2. var. c. 6. n. 2. Surd. de Alim. tit. q. 51. a n. 1. Quamobrem si a liberto conveniantur, in quantum facere possunt condemnantur, ne egeant; idque licet quolibet modo manumittatur, ut late Pieh. d. precept. 9. a n. 44. Surdus d. quæst. 78. n. 7. Mysingerus in d. §. Sed & si quis, n. 5. Leoncillus d. 2. p. privileg. 311. n. 4. Gonzalez dict. c. 3. n. 12. Osuald. lib. 27. comment. c. 9. lit. L.

Eis etiam addenda est patrona, idest domina illius, qui eum manumiserit, cum id a lege declaretur in d. l. Patronus, & eædem militant rationes, Pieh. d. precept. 9. n. 50. Idemque dicendum de liberto, si a Patrono conveniatur, quia egenum libertum alere tenetur, Surdus §. quæst. 68. num. 7. Leoncillus d. privileg. 311. n. 5. Mysingerus d. num. 5. Antonellus d. lib. 5. cap. 13. n. 1.

20 Maritus, si ab uxore conveniatur, non condemnatur, nisi in quantum facere potest, idque communiter intelligitur, quando de restituenda dote convenitur, l. Maritum 13. ubi DD. ff. solut. matr. l. Non tantum 20 de judiciis, l. patronus 17. vers. Item maritus, ff. de re judicat. idque ob reverentiam matrimonii, cum alias mendicare cogeretur in dedecus ipsius mulieris, l. unic. § Sin autem, Cod. de rei uxor. act. ubi Barbosa a n. 33. §. Sed si de dote, Inst. de act. ubi Mysingerus, Pieh. d. precept. 9. a n. 52. Baeza de inope debit. cap 3, n. 2. Paschalis de virib. patr. potest. 2. part. c. 9. Costa de remed. subsid. remed. 28. Molfesius ad consuetud. Neapolit. 6. part. quæst. 9. Leoncillus de Privileg. paup. 2. p. privileg. 240. a n. 1. Donellus d. lib. 27. cap 9. Belleto tit. de Cleric. debit. §. 11. n. 11. Antonellus dict. cap. 13. n. 1.

21 Est vero dubium, an hoc privilegium concedatur marito, quando res dotales adhuc in specie durant, sive mobilia, sive immobilia sint, & mulier per rei vindicationem illa petierit. Prima sententia negat, in hac specie beneficium hoc admittendum, ex l. unic. §. Cum autem, C. de rei uxor. act. ibi: In his, quæ in pondere, numero & mensura consistunt. Quæ verba denotant, competere hoc privilegium, quando rerum dotalium dominium ad maritum translatum est, & tantum actione personali conveniretur, prout accidit, quando dos consistit in quantitate, aut in iis rebus, quæ usu consumuntur, quarum dominium ad maritum transit, & ad restitutionem actione personali convenitur.

22 Cæterum ratione comprobatur; nam quando maritus actione personali convenitur, petitur ab eo, tanquam viro, cui reverentia, & honor debetur, idcirco beneficio illo fruetur. Si vero agatur in rem, non petitur adversus eum, ut maritum, sed tanquam possessorem, l. Nesennius 41. §. Fundum, ff. de re judicat. Nec tunc adsunt rationes illius privilegii. Ergo minime illo fruetur, quando res dotales essent in specie, & adversus maritum in rem ageretur, Gomez in l. 50. Tauri, n. 49. vers. Tertio limita, Mysingerus in §. Item si de dote, Inst. de Act. n. 9. Rebellus de obligat. Inst. 2 par. lib. 5. quæst. 9. n. 7. in fine. Palao de Inst tract. 32. disput. 9. punct. 20. §. 3. n. 2. Molina de Inst. tract. 2. disp. 442. n. 5. in fine, Cancerius 1. p. cap. 9. n. 105.

Secunda sententia tenet contrarium; nam etiamsi actione in rem conveniatur maritus, adhuc durat ratio reverentiæ ipsi debitæ ab ipsa muliere, vel ab ipsius hæredibus. Ergo etiam in hoc casu hoc beneficio fruetur. Cæterum, sive actio sit personalis, sive in rem ad dotem repetendam, procedit ab eadem obligatione, qua maritus tenetur ad dotem restituendam, l. in rebus, C. de jure dotium, l. un. C. de rei uxor. act. Sed quando agitur actione personali, non condemnatur, nisi in quantum facere potest. Ergo nec quando ageretur actione in rem. Comprobatur; nam si utraque actio procedit ab eadem obligatione, qua tenetur ut maritus ad restituendam dotem, sicut in actione personali hoc fruitur privilegio, similiter si adversus eum agatur in rem, ut dotem solvat; eadem enim est ratio, nec ulla valet considerari disparitas, Surdus d. tit. 1. quæst. 78 n. 39. Campegius de dot. 3 p. quæst. 231. vers. Decimo fallit, Barbosa in d. l. Maritum, a n. 31. Fontanella d. p. 11. n. 80. Bossius de dote, d. c. 11. n. 100. 23

In hoc dubio examinare libet textum in d. l. unic. §. Cum autem, C. de rei ux. act. qui ansam tribuit huic difficultati. Nam Baldus, & Immola, ut eos referunt Campegius d. quæst. 238. vers Decimo fallit, & Surdus d. qu. 78. n. 39. ex hoc loco perceperunt, solum hoc beneficium marito esse concedendum, quando dos conceditur in rebus mobilibus, quarum dominium ad maritum transit. Fundamentum eorum est, quia in his solis ad restitutionem dabatur annua, bima, trima dies; & maritus non insolidum conveniretur, sed in quantum facere posset ex rei uxoriæ actione. Unde in his solis concedendum est hoc privilegium. 24

Sed non recte illum textum perceperunt. Principalis quæstio Justiniani in d. §. Cum autem, erat de restituendis rebus, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, in dotem datis, ex rei uxoriæ actione, & inquit de jure stabilitum, ut annua, bima, trima die restituerentur, l. Si legatum 3. ff. de annuis legat. l. Aliud 19. ff. de pact. dotalibus. Hoc vero restrinxit Justinianus ad annum, quam quidem restrictionem maritis compensavit, ut anni dilatio non solum in his tantum rebus concederetur, sed etiam in quibuscunque mobilibus, etiam in pondere, & mensura non consistentibus, ut recte notat Barbosa in l. 2. in princ. ff. solut. matrim. 1. part. n. 4. Barbosa alter in d. §. Cum autem, num. 33. Gomez in l. 50. Tauri, nu. 46. Garcia de Expensis, cap. 8. a n. 29. Bayo lib. 2. Praxis, quæst. 90. Cancerius 1. p. var. cap. 9. a n. 6 25

Secundario vero asserit, beneficium ne maritus conveniretur ultra quam facere possit, insimul cum annua, bima, trima die competere; quod approbat ob reverentiam, & ut æquitati consonum. Sed non tamen efficax argumentum effici valet sic: Hoc privilegium competit, quando res dotales consistunt in pondere, numero, & mensura. Ergo non competit quando permanerent in specie; non enim ex eo quod competit in illis rebus, repugnat ut in istis non competat; præcipue cum nulla ratio disparitatis efficaciter possit considerari: nec Justinianus in d. §. Cum autem, aliquid decrevit, ne etiam in rebus dotalibus in specie existentibus simile privilegium concedatur. 26

Hinc secundam sententiam admitto, propter sua fundamenta. Tum quia licet in rebus dotalibus in specie existentibus, concedamus dominium penes mulierem remaneret; attamen possessio, donec maritus eas non tradiderit, adhuc remanet penes eum, l. Qui jure, ff. de acquirend. possess. ubi DD. l. Dotis, Cod. solut. matr. Velasco in Praxi 2. par. cap. 6. num. 6. in & ita poterit retinere illa bona, etiam in specie, ne egeat, unde beneficio illo fruatur, ut considerat Barbosa in d. l. Maritum, num. 31. Denique fundamentum contrariorum dicentium, tunc maritum conveniri, non ut maritum, sed ut possessorem, nullius est roboris; quia possidet ut maritus, in quo (ut talis est) erat possessio; quapropter semper convenitur ut maritus, & necessario hoc privilegio fruetur. 27

Prima vero sententia habebit locum, quando maritus res dotales in specie tradiderit, & postea ex alia qualibet causa aliquam, aut ipsas res dotales acquisierit, aut illarum possessionem nanciscatur; tunc enim tanquam quilibet possessor convenitur, nec hoc beneficio fruetur: quo in sensu intelligendus est textus in d. leg. Nesennius 41. §. Fundum, ff. de re judicat. Barbosa in d. leg. Maritum, n. 32. Bossius d. cap. 11. n. 100. & late a n. 101. Fontanella d. par. 11. n. 86. 28

Sed quid si instrumento dotali maritus obligetur ad do- 29

tem

rem restituendam, & insimul possidere nomine mulieris? Et tunc asserendum videtur, marito hoc privilegium non competere, quia non solum dominium, verum etiam possessio est penes mulierem, nec est ulla ratio retentionis, ut possit hoc privilegio potiri. Nihilominus tamen contrarium est tenendum, quia convenitur ex obligatione illa restituendi dotem, ut maritus, quare ob reverentiam simili beneficio fruetur, Barbosa *d. num.* 32. Bossius *dict. cap.* 11. *num* 103.

30 Rursus ad rem non est prætereunda alia quæstio ad praxim quotidie adducta, an si culpa mariti quoad torum fiat separatio judicio Ecclesiæ propter sævitiam, & dos sit restituenda uxori, egenus maritus possit uti hoc privilegio? Prima sententia negat ex decisione textus *in cap.* 1. *de donat. inter*, ibi: *Mulieres, cum pro aliqua licita causa a propriis viris fuerint separatæ, totam dotem præcipimus sibi reddi.* Præcipit enim textus iste, ut tota dos mulieri ex justa causa a viro separatæ restituatur, unde præcise hoc beneficium excludet. Ergo si propter culpam mariti mulier ab eo separetur, ipse insolidum condemnabitur, ut tenet Lara *in leg. Si quis a liberis*, §. *Si quis, ff. de liber. agnoscend. n.* 18. *&* 80 Bossius *d. c.* 11. *n.* 97. *ad fin.*

31 Sed contrarium tenent DD. & probant *ex d. cap.* 1. nam ibi Concilium Vvormatiense non loquitur de separatione quoad torum, sed quando separatio uxoris fit ex causa nullitatis matrimonii, quo quidem casu maritus putativus nequit hoc frui privilegio, Campegius *dict.* 3. *par. quæst.* 138. *vers.* 7 Bossius *d. cap.* 11. *num.* 14. Fachineus *controv. lib.* 10. *cap.* 30. Barbosa *in d. cap.* 1. *nu.* 7. Palao *d.* §. 4. *n.* 6. Et confirmatur; nam dicit Concilium, post anni separationem posse uxorem alium ducere, quod est necessario intelligendum de separatione ex causa nullitatis, alias alium maritum habere non posset, *cap. Gaudemus* 8. *de divort. cap.* 3 *de sponsa duorum*. Ergo tantum intelligendus est textus ille de separatione ex causa nullitatis, unde si tantum fit separatio quoad torum, adhuc maritus hoc beneficio fruetur. Cæterum probatur; nam licet ex culpa mariti separatio fiat, revera adest matrimonium, & maritus est proprius, cui reverentia debetur: cum & societas contracta per ipsum matrimonium, unde præcise eo beneficio fruetur, Glossa 2 *in dict. cap.* 1. *de donat. inter.* Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 43. & qui sentiunt textum illum tantum de separatione uxoris ex causa nullitatis matrimonii intelligendum, Barbosa *in d. c.* 1. *n.* 8.

32 Difficultas ista tota consistit in explicatione textus *in d. cap.* 1. *de donat. inter*; nam, ut vidimus, utraque sententia in eo nititur. Quidam enim dicunt, textum illum tantum intelligendum de matrimonio putativo, postea separato ob causam nullitatis, quia erat contractum cum impedimento dirimente: quo quidem casu in solidum dotem tenetur restituere, in meliori sententia. In quo quidem sensu illum accipiunt Abbas *ibid. n.* 4. Campegius *de dot.* 3. *p. quæst.* 147. Covar. *de sponsal.* 2. *p. c.* 6. §. 8. *n.* 16. Valdes *in addit. ad Suarez ad l. tit. de las ganancias*, *lib.* 3. *for. n.* 9. Barbosa *ibid. n.* 7.

33 Qui animadvertit, quod licet intellectus ille in se verus sit, attamen literæ non convenit; quare alii ab hoc intellectu discedunt, & dicunt intelligendum de separatione tori ex justa causa, nempe si ex culpa mariti separatio juste sequatur. Idque probant ex illius litera: *Mulieres vero, cum pro aliqua licita causa a propriis viris fuerint separatæ, totam dotem præcipimus sibi reddi, quam a die nuptiali receperunt.* Quæ verba nimis generalia sunt, nec possunt adaptari solum maritis putativis, verum propriis, a quibus fit separatio quoad torum, Barbosa *d. n.* 7. *in fin.* Ergo textus ille intelligendus est etiam de separatione tori, si ex justa causa facta fuerit culpa mariti. Id agnoscitur expendendo illa verba, *a propriis viris*; proprii enim viri non sunt putativi. Ergo de separatione quoad torum textus ille est intelligendus, Ripa *ibi*, *n.* 6. Palacius Rub. *ibid.* §. 6. *n.* 41. D. Gonzalez *n.* 3.

34 Hæc sententia mihi certa videtur, nec fundamentum contrariorum solidum, quatenus dicunt, ideo intelligendum de marito putativo, quia mulier, expleto anno separationis, potest alium virum accipere, & vir uxorem; unde sequeretur, ut eodem tempore vir haberet duas uxores, & uxor duos maritos, contra jura poligamiam interdicentia, Concilium Nicænum *can.* 24. Synodus Romana sub Eugenio II. & Leone IV. *can.* 37. Concilium Illiberitanum *canon.* 8. Nicolaus I. *ad Consult. Burgar. cap.* 51. Tralmeta *de Poligam. quæst.* 6. Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib.* 2. *c.* 10. Torreblanca *de jur. spirit. lib.* 2. *cap.* 15. *sect.* 3. Basilius *de Matrimonio*, *lib.* 7. *cap.* 49. Ergo intelligendus est de marito putativo separato ob causam impedimenti dirimentis, uti Alagona *ibid.* notat.

Verum respondet Gonzalez *dict. num.* 3. Patres Concilii Vvormatiensis sensisse, post separationem tori posse conjuges ad alia vota transire, ut in eodem Concilio apparet *in c.* 1. *de divortiis*. Sed hoc responsum admittendum mihi non videtur (venia mei magistri) non enim præsumendum est, Patres illius Concilii ignorasse rem lippis, & tonsoribus notam, & quæ ab infantia Ecclesiæ erat decisa, *Matth. cap.* 19. Basilius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 49. *n.* 6. tum oppositam omni juri, tam divino, quam naturali, & positivo, ut cum plurimis advertit Torreblanca *d. sect.* 3. *nu.* 46. quare solutio illa admittenda non est. 35

Quapropter dico, textum *in cap.* 1. *de divortiis* intelligendum esse quando maritus ex causa necessaria invasorem occidit; tunc enim non privatur spe conjugii, quin potius aliam poterit ducere, idque post mortem mulieris, non autem antea: quod nunquam post Christum Dominum in Ecclesia fuit admissum, ut plura jura explicans tenet Basilius *d. lib.* 7. *cap.* 50. *&* 52. Quo in sensu communiter intelligunt DD. textum illum, & textum *in cap. Si qua mulier* 6. 31. *quæst.* 1. qui quidem est ipsummet Concilium, ut tenet ipse D. Gonzalez *ibi*, & Canisius in expositione illius textus, *num.* 1. 36

Textus vero *in dict. c.* 1. *de donat. inter* interpretamentum illud etiam suscipere valet, ut anno expleto mulier, & maritus ad alia vota transissent, si aliquis aliorum decedat, non vero altero conjuge vivente. Sed dices: Ad quid tunc annus erat expectandus, siquidem statim ut decessit conjux, alter potest transire ad secunda vota? ut patet *ex toto tit. de secund. nupt.* D. Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 7. *& ad Romanos cap.* 7. Concilium Illiberitanum *cap.* 72. Nicænum *cap.* 8. Carthaginense IV. *cap.* 1. Toletanum III. *cap.* 10. Basilius *d. lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 36. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disput.* 81. *per tot.* Respondetur id factum esse, non quia illo expleto, altero vivente, possent cum aliis contrahere; sed quia id observare etiam post mortem alterius conjugis, magis honestum est, & in uxoribus multum dedecoris trahit, & ita aliquibus pœnis afficiuntur, si non observent, ut late probat Sanchez *dict. lib.* 7. *disput.* 87. Gonzalez *in dict. cap.* 1. *n.* 5. 37

Hoc quidem interpretamentum sufficiens est: verum si alterum quæris, adhuc ex duabus explicationibus hujus textus valet considerari, nempe ut loquatur non solum, quando conjuges separantur quoad torum, sed etiam quando separantur quoad vinculum; in utroque enim casu tota dos est mulieri restituenda, si procedat causa ex culpa mariti, ita ut prima pars, quæ loquitur de propriis viris, intelligatur de separatione quoad torum; secunda, quando eis permittitur, ut transeant ad secundas nuptias, intelligenda sit de separatione quoad vinculum, quando stante aliquo impedimento contraxerunt. 38

Sed ad rem deveniendo intrat difficultas; nam sequeretur, quod quando seperatur matrimonium quoad torum, maritus ex sua culpa privatur beneficio, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest; idque non improbabile videtur, quoties ex sua culpa separatio sequitur, ut sentit Fragoso *de Regimin. Republ. part.* 3. *lib.* 2. *disput.* 5. *de Contract. dotali*, §. 5. *n.* 78. *vers. Si tamen*, quia videtur in pœnam illius culpæ tali beneficio privari, neque dignus est misericordia ex parte mulieris, cum sævus ipse adversus eam procedat, Bossius *d. c.* 11. *n.* 97. *in fine*. 39

Sed adhuc contrariam sententiam, quam adduximus *n.* 31. tenemus duabus rationibus. Prima, quia textus *in d. cap.* 1. *de donat. inter*, non loquitur de marito inope, sed absolute de marito, qui cum obligetur totam dotem reddere, præcise est intelligendus de marito divite, ut explicant ibidem Gonzalez *n.* 4. Barbosa *n.* 8. Unde textus ille, etiam intellectus de separatione tori ex culpa viri, eum non privat tali beneficio; quippe si dicit restituendam esse totam dotem, id præcipit maritis divitibus. Tum secunda, quia est vere, & proprius maritus, cui reverentia debetur, & fuit inter utrunque conjugem vera societas; & si ex parte mariti fuit culpa, non tamen in ordine, ut hoc beneficio frueretur, ex quo fieret illius indignus. Itaque adhuc in illa specie non in solidum convenietur. 40

Illud vero citra dubium est, quod si ex culpa mulieris matrimonium separetur, nempe per adulterium ab ea commissum, maritus hoc beneficio fruetur, *cap. Plerunque* 4. *de donat. inter*, quia tunc dotem maritus lucratur. Si vero sine culpa fiat divortium, & tori separatio, inops maritus dotem non restituet, sed ex ea alimenta percipiet, quando separatio fit ad tempus: si vero in perpetuum, & maritus egeat, adhuc ex dote mulieris alimenta percipiet, 41

Lara

Lata *in dict. l. 5. §. Si quis ex his, ff. de liber. agnoscend. n.* 16. Barbosa *in dict. c.* 1. *n.* 5. Bossius *dict. cap.* 11. *n.* 38. Sicut quando obstante matrimonio ob inopiam viri dos esset restituenda mulieri, tunc enim hoc beneficio non fruitur, sed tantum ex dote alitur, cum adhuc dos existit ad sufferenda onera matrimonii, Campegius *d.* 3. *part. qu.* 138. *vers.* 8. Paschalis *de viribus patr. potest.* 2. *part. cap.* 9. *n.* 28. Cancerius *part.* 1. *var. cap.* 9. *n.* 112. Bossius *dict. cap.* 11. *nu.* 106. Itidem nec hoc beneficio fruetur, quando promisit dotem restituere extraneo liberaliter illam concedenti, quia respectu illius cessant rationes hujus concessionis, ut cum aliquibus docet Bossius *ubi proxime*, *n.* 108.

42 Est vero dubium non prætereundum, an ante contractum matrimonium maritus in pactis matrimonialibus possit huic beneficio renunciare. Et aliqui censuerunt, posse id facere. Ducuntur, quia renunciatio illa non est juris quæsiti, sed quærendi per matrimonium; idcirco non renunciat huic beneficio, sed ponit obicem, ne illud percipiat, Baldus *in l. Illud, Cod. de SS. Ecclesiis*, Gabriel *lib.* 1. *cons.* 6. *nu.* 3. Ergo recte poterit illi renunciare, prout in pactis dotalibus ante matrimonium valet renunciare beneficio Authenticæ *Præterea, Cod. Unde vir, & uxor*, Molinus *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 62. Cæterum; nam leges prohibentes promissiones, seu renunciationes, non intelliguntur de rebus in futurum acquirendis, Gabriel *lib.* 2. *cons.* 4. Gratianus *discept. for. tom.* 1. *cap* 132. *n.* 23. Cum ergo ante nuptias jus hujus beneficii quæsitum non sit, non prohibetur a lege renunciari, si fiat renunciatio ante nuptias in pactis dotalibus, Fontanella *de pact. nupt. clausul.* 7. *gloss.* 3. *part.* 11. *a nu.* 64. Bossius *d. cap.* 11. *n.* 126.

43 Horum autem Doctorum non admitto sententiam, ex decisione textus *in d. l. Alia* 14. §. *Eleganter*, ubi absolute asserit, hoc pactum, ut maritus insolidum conveniatur, validum non esse, utpote contra bonos mores, & reverentiam matrimonii: qui quidem textus absolute loquitur, & indistincte, sive ante, sive post, matrimonio contracto; idcirco etiam ante matrimonium non sustinebitur: ubi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. Nec de pretio, ff. de Public. in rem. act. l. Non distinguimus; ff. de recept. arbitr. cap. Consuluisti* 2. *quæst.* 5. Argellus *de legit. contradict. quæst.* 20. *n.* 14. Et in hoc sensu loquuntur communiter DD. asseverantes, maritum huic beneficio renunciare non posse, Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 11. *n.* 5. *vers. Item*, Covarr. *in cap. Quamvis pactum, part.* 2. *in princip. n.* 8. Barbosa *in cap.* 1. *de donat. inter, n.* 10. & alii supra, *cap.* 5. *n.* 53. eodem modo loquentes; unde perpenditur, invalidum esse pactum renunciandi huic beneficio, etiam factum ante nuptias.

44 Cæterum, pactum hujus renunciationis est contra bonos mores naturales, ut diximus supra *d. cap* 5. *n.* 55. Ergo neutiquam valet sustineri, etiamsi fiat ante nuptias; continet enim injustitiam, & culpam, quare nunquam sustinebitur, Cancerius 3. *par. var. cap.* 2. *n.* 33. Guttierez *de juram* 1. *p. cap.* 33. *per tot.* etiamsi ante nuptias fiat.

45 Rursus a simili comprobatur, quia mulier, si inops sit, & non habet aliunde unde vivat, nequit renunciare alimentis ante matrimonium, quæ ipsi debentur in matrimonio, Bart. *in l.* 2. *in principio, ff. Si certum petatur*, Natta *cons.* 114. *n.* 8. Gratianus *d. cap.* 132. *a num.* 9. non propter rationem, quam aliqui præstant, quia pactum istud est contra substantiam matrimonii; sed quia contra bonos mores est, ut pauper mulier a viro non alatur. Ergo cum contra bonos mores sit, ut maritus ad inopiam vergens a dote mulieris non alatur, ante nuptias non poterit per pactum huic beneficio renunciare.

46 Deinde dicere, ante nuptias non habere aliquod jus, sed tantum ponere impedimentum, ne acquirat, est debile fundamentum, quia ex eo quod fiant pacta nuptialia, quæ sunt dispositiones proximæ matrimonii, jus istud jam habet in spe proxima acquirendi per contractum matrimonii; spes enim proxima jus acquirendi, in Jure censetur quasi jus quæsitum, Aretinus *cons.* 7. *n.* 4. Ferretus *cons.* 112. *n.* 8. *vers.* 2. *lib.* 1. Gratianus *d. cap.* 132. *n.* 24. Ergo dici non valet, esse tantum ponere impedimentum, sed renunciatio juris proxime acquirendi, existens in spe proxima matrimonii. Ergo neutiquam poterit sustineri talis renunciatio.

47 Sed dices: Jus istud non acquiritur ex solo matrimonio, sed ex matrimonio, & inopia ipsius mariti. Ergo licet pacta nuptialia sint proximæ dispositiones matrimonii, non vero acquirendi jus istud, præcipue si casus non adveniat, nisi soluto matrimonio, prout sæpius accidit. Ergo minime jus istud stat in proxima dispositione acquirendi, & per consequens poterit ante matrimonium renunciari. Sed respondetur, quod jus istius beneficii acquiritur statim ut matrimonium valide contrahitur; tunc enim marito reverentia debetur, & fit societas inter conjuges, unicum fundamentum illius juris, Gozalez *in cap.* 3. *de solut. n.* 11. jam enim in habitu illud habet, licet per inopiam ad actum reddatur; idcirco quando pacta nuptialia fiunt, ante matrimonium jam sponsus habet spem proximam habendi hoc privilegium, nec poterit illi renunciare, ut dictum est.

48 Sed an soluto matrimonio possit maritus huic beneficio renunciare, similiter disceptatur. Negant plurimi, quia soluto matrimonio, cessat ratio reverentiæ, & societatis; unde hoc privilegium debet cessare, ut tenet Bart. *in l. Alia* 14. §. *Eleganter, ff. solut. matr.* ubi etiam Castrensis, Surdus *d. tit.* 1. *quæst.* 78. *n.* 43. Fontanella *d. p.* 11. *n.* 66. Bossius *d. cap.* 21. *num.* 129.

49 Sed contrarium cum aliis teneo ex generalitate textus *in l.* 3. *ff. de constit. pecunia*, ubi licet maritus pactum fecerit de solvenda dote insolidum, soluto matrimonio, adhuc non condemnatur, nisi in quantum facere potest: cui contrarii non satisfaciunt efficaciter. Cæterum; nam soluto matrimonio adhuc durant reliquiæ illius, & reverentiæ, quoad id quod geritur ex causa dotis, ut considerat Campegius *d.* 3. *p. quæst.* 126. *in fin.* Unde si propter matrimonium nequit sustineri hæc renunciatio, similiter illo soluto, cum adhuc durent ejus reliquiæ, & reverentia, Glossa & Dinus *in d. §. Eleganter*, Campegius *d. q.* 246. Barbos. *in d. l. Maritum, a n.* 89.

50 Hoc privilegium non solum marito conceditur, quando ratione dotis convenitur, sed ex alio quolibet contractu celebrato inter virum & uxorem, matrimonio durante, *l. Non tantum* 20. *ff. de re judicat.* Ratio est; nam adest reverentia matrimonii, nec considerare oportet, uxorem cum marito contrahere, quasi cum alio extraneo; quapropter etiam ex alio contractu hoc beneficio fruetur, Surdus *d. tit.* 1. *qu.* 78. *n.* 13. Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 56. Pich. *d. precept.* 9. *nu.* 54. Mysingerus *in d. §. Item si de dote, n.* 10. Bossius *d. cap.* 11. *a n.* 41.

51 Sed contra hanc resolutionem opponitur textus *in l. Divortio* 35. *ff. de negot. gest.* ubi maritus ab uxore conventus actione negotiorum gestorum, insolidum convenitur. Ergo si ex alia actione conveniatur, isto beneficio non fruetur. Verum aliqua sunt hujus textus interpretamenta; & in primis textus ille intelligendus, quando ex delicto maritus convenitur, prout in actione rerum amotarum; quo quidem casu insolidum convenitur, *l. Si rerum* 52. *ff. de re judicat.* Surdus *d. tit.* 1. *quæst.* 88. *n.* 42. quod in litera illius textus diserte agnoscitur in illis verbis: *Alias enim imputari non potest, quod alias non exegerit.* Quæ verba demonstrant, quod si maritus tempore negotiorum gestorum habuerit bona, unde solveret, imputari non posse, si a se non exegerit; secus vero, si non habuerit: est enim in delicto, quatenus sciat, se bona sufficientia non habere, & a se non exigat. Unde in illa specie, ex delicto conventus insolidum tenetur, ut ibi explicant Bart. & alii, quibus accedit Pich. *d. precept.* 9. *n.* 56.

52 Hoc interpretamentum satis probabile est, quidquid alteri DD. resistant. Scævola enim in tota illa specie insistit in delicto a se non exigendi, ut infra: *Non enim e vestigio in officio deliquit, &c.* quare demonstrat, in actione negotiorum gestorum plene maritum teneri, quando imputari ei potest, a se non exegisse; non vero si delictum istud non imputetur.

53 Aliud vero interpretamentum communiter est receptum *in d. l. Divortio*, maritum insolidum teneri, si actione negotiorum gestorum conveniatur, quando negotia mulieris gessit soluto matrimonio; tunc enim non gessit constante matrimonio, quando ei reverentia debebatur, nec durabat conjugum societas, sed ut alius quilibet particularis, idcirco insolidum convenitur, Campegius *de dot.* 3. *part. quæst.* 246. Barbosa *in dict. l. Maritum, num* 90. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 44. Unde cognoscitur, textum istum non opponi decisioni positæ *n.* 50. quæ loquitur de contractibus initis, durante matrimonio, non vero post.

54 Rursus privilegium hoc extenditur ad uxorem, quæ si a marito conveniatur, illo fruitur, *l.* 20. *in fine, ff. de re judicat.* Nam licet major reverentia debeatur marito, utpote capiti mulieris, *cap. Hæc imago, cap. mulierem* 17. 33. *qu.* 5. Attamen maritus honorem deferre tenetur matrimonio, *l.* 2. *ff. de actione rer. amot. l.* 1. §. *Si vir, ad Syllan. l. Adversus* 4. *Cod. de crim. expilat. hæredit.* quapropter uxor eodem beneficio fruetur. Cæterum vir & uxor a pari procedunt, & correlative se habent quoad juris effectus, Solorzanus *de Jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 21. Vela *dissert.* 4. *a n.* 20. Giurba *ad consuet. cap.* 1. *gloss.* 1. *n.* 51. Ergo cum hoc beneficium con-

rem restituendam, & insimul possidere nomine mulieris? Et tunc asserendum videtur, marito hoc privilegium non competere, quia non solum dominium, verum etiam possessio est penes mulierem, nec est ulla ratio retentionis, ut possit hoc privilegio potiri. Nihilominus tamen contrarium est tenendum, quia convenitur ex obligatione illa restituendi dotem, ut maritus, quare ob reverentiam simili beneficio fruetur, Barbosa *d. num.* 32. Bossius *dict. cap.* 11. *num* 103.

30 Rursus ad rem non est prætereunda alia quæstio ad praxim quotidie adducta, an si culpa mariti quoad torum fiat separatio judicio Ecclesiæ propter sævitiam, & dos sit restituenda uxori, egenus maritus possit uti hoc privilegio? Prima sententia negat ex decisione textus *in cap.* 1. *de donat. inter*, ibi: *Mulieres, cum pro aliqua licita causa a propriis viris fuerint separatæ, totam dotem præcipimus sibi reddi*. Præcipit enim textus iste, ut tota dos mulieri ex justa causa a viro separatæ restituatur, unde præcise hoc beneficium excludet. Ergo si propter culpam mariti mulier ab eo separetur, ipse insolidum condemnabitur, ut tenet Lara *in leg. Si quis a liberis*, §. *Si quis*, *ff. de liber. agnoscend. n.* 18, & 80. Bossius *d. c.* 11. *n.* 97. *ad fin.*

31 Sed contrarium tenent DD. & probant *ex d. cap.* 1. nam ibi Concilium Vvormatiense non loquitur de separatione quoad torum, sed quando separatio uxoris fit ex causa nullitatis matrimonii, quo quidem casu maritus putativus nequit hoc frui privilegio, Campegius *dict.* 3. *par. quæst.* 138. *vers.* 7. Bossius *d. cap.* 11. *num.* 14. Fachineus *controv. lib.* 10. *cap.* 50. Barbosa *in d. cap.* 1. *nu.* 9. Palau *d.* §. 4. *n.* 6. Et confirmatur; nam dicit Concilium, post anni separationem posse uxorem alium ducere, quod est necessario intelligendum de separatione ex causa nullitatis, alias alium maritum habere non posset, *cap. Gaudemus* 8. *de divort. cap.* 3 *de sponsa duorum*. Ergo tantum intelligendus est textus ille de separatione ex causa nullitatis, unde si tantum fit separatio quoad torum, adhuc maritus hoc beneficio fruetur. Cæterum probatur; nam licet ex culpa mariti separatio fiat, revera adest matrimonium, & maritus est proprius, cui reverentia debetur: tum & societas contracta per ipsum matrimonium, unde præcise eo beneficio fruetur, Glossa 2 *in dict. cap.* 1. *de donat. inter*. Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 43. & qui sentiunt textum illum tantum de separatione uxoris ex causa nullitatis matrimonii intelligendum, Barbosa *in d. c.* 1. *n.* 8.

32 Difficultas ista tota consistit in explicatione textus *in d. cap.* 1. *de donat. inter*; nam, ut vidimus, utraque sententia in eo nititur. Quidam enim dicunt, textum illum tantum intelligendum de matrimonio putativo, postea separato ob causam nullitatis, quia erat contractum cum impedimento dirimente: quo quidem casu in solidum dotem tenetur restituere, in meliori sententia. In quo quidem sensu illum accipiunt Abbas *ibid. n.* 4. Campegius *de dot.* 3. *p. quæst.* 127. Covar. *de sponsal.* 2. *p. c.* 6. §. 8. *n.* 16. Valdes *in addit. ad Suarez ad l. tit. de las ganancias*, *lib.* 3. *for. n.* 9. Barbosa *ibid. n.* 7.

33 Qui animadvertit, quod licet intellectus ille in se verus sit, attamen literæ non convenit; quare alii ab hoc intellectu discedunt, & dicunt intelligendum de separatione tori ex justa causa, nempe si ex culpa mariti separatio juste sequatur. Idque probant ex illius litera: *Mulieres vero, cum pro aliqua licita causa a propriis viris fuerint separatæ, totam dotem præcipimus sibi reddi, quam a die nuptiali receperunt*. Quæ verba nimis generalia sunt, nec possunt adaptari solum maritis putativis, verum propriis, a quibus fit separatio quoad torum, Barbosa *d. n.* 7. *in fin.* Ergo textus ille intelligendus est etiam de separatione tori, si ex justa causa facta fuerit culpa mariti. Id agnoscitur expendendo illa verba, *a propriis viris*; proprii enim viri non sunt putativi. Ergo de separatione quoad torum textus ille est intelligendus, Ripa *ibi, n.* 6. Palacius Rub. *ibid.* §. 6. *n.* 41. D. Gonzalez *n.* 3.

34 Hæc sententia mihi certa videtur, nec fundamentum contrariorum solidum, quatenus dicunt, ideo intelligendum de marito putativo, quia mulier, expleto anno separationis, potest alium virum accipere, & vir uxorem; unde sequeretur, ut eodem tempore vir haberet duas uxores, & uxor duos maritos, contra jura poligamiam interdicentia, Concilium Nicænum *can.* 24. Synodus Romana sub Eugenio II. & Leone IV. *can.* 37. Concilium Illiberitanum. *canon.* 8. Nicolaus I. *ad Consult. Burgar. cap.* 51. Trasmiera *de Poligam. quæst.* 6 Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib.* 2. *c.* 10. Torreblanca *de jur. spirit. lib.* 2. *cap.* 15. *sect.* 3. Basilius *de Matrimonio*, *lib.* 7. *cap.* 49. Ergo intelligendus est de marito putativo separato ob causam impedimenti dirimentis, uti Alagona *ibid.* notat.

Verum respondet Gonzalez *dict. num.* 3. Patres Concilii Vvormaticensis sensisse, post separationem tori posse conjuges ad alia vota transire, ut in eodem Concilio apparet *in c.* 3. *de divortiis*. Sed hoc responsum admittendum mihi non videtur (venia mei magistri) non enim præsumendum est, Patres illius Concilii ignorasse rem lippis, & tonsoribus notam, & quæ ab infantia Ecclesiæ erat decisa, *Matth. cap.* 19. Basilius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 49. *n.* 6. tum oppositam omni juri, tam divino, quam naturali, & positivo, ut cum plurimis advertit Torreblanca *d. sect.* 3. *nu.* 46. quare solutio illa admittenda non est. 35

Quapropter dico, textum *in cap.* 1. *de divortiis* intelligendum esse quando maritus ex causa necessaria invasorem occidit; tunc enim non privatur spe conjugii, quin potius aliam poterit ducere, idque post mortem mulieris, non autem antea: quod nunquam post Christum Dominum in Ecclesia fuit admissum, ut plura jura explicans tenet Basilius *d. lib.* 7. *cap.* 50. & 52. Quo in sensu communiter intelligunt DD. textum illum, & textum *in cap. Si qua mulier* 6. 31. *quæst.* 1. qui quidem est ipsummet Concilium, ut tenet ipse D. Gonzalez *ibi*, & Canisius in expositione illius textus, *num.* 1. 36

Textus vero *in dict. c.* 1. *de donat. inter* interpretamentum illud etiam suscipere valet, ut anno expleto mulier, & maritus ad alia vota transissent, si aliquis aliorum decedat, non vero altero conjuge vivente. Sed dices: Ad quid tunc annus erat expectandus, siquidem statim ut decessit conjux, alter potest transire ad secunda vota? ut patet *ex toto tit. de secund. nupt.* D. Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 7. & *ad Romanos cap.* 7. Concilium Illiberitanum *cap.* 72. Nicænum *cap.* 8. Carthaginense IV. *cap.* 1. Toletanum III. *cap.* 10. Basilius *d. lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 16. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disput.* 81. *per tot.* Respondetur id factum esse, non quia illo expleto, altero vivente, possent cum aliis contrahere; sed quia id observare etiam post mortem alterius conjugis, magis honestum est, & in uxoribus multum dedecoris trahit, & ita aliquibus pœnis afficiuntur, si non observent, ut late probat Sanchez *dict. lib.* 7. *disput.* 87. Gonzalez *in dict. cap.* 1. *n.* 5. 37

Hoc quidem interpretamentum sufficiens est: verum si alterum quæris, adhuc ex duabus explicationibus hujus textus valet considerari, nempe ut loquatur non solum, quando conjuges separantur quoad torum, sed etiam quando separantur quoad vinculum; in utroque enim casu tota dos est mulieri restituenda, si procedat causa ex culpa mariti, ita ut prima pars, quæ loquitur de propriis viris, intelligatur de separatione quoad torum; secunda, quando eis permittitur, ut transeant ad secundas nuptias, intelligenda sit de separatione quoad vinculum, quando stante aliquo impedimento contraxerunt. 38

Sed ad rem deveniendo intrat difficultas; nam sequeretur, quod quando separant matrimonium quoad torum, maritus ex sua culpa privatur beneficio, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest; idque non improbabile videtur, quoties ex sua culpa separatio sequitur, ut sentit Fragoso *de Regimin. Republ. part.* 3. *lib.* 2. *disput.* 5. *de Contract. dotali*, §. 5. *n.* 78. *vers. Si tamen*, quia videtur in pœnam illius culpæ tali beneficio privari, neque dignus est misericordia ex parte mulieris, cum sævus ipse adversus eam procedat, Bossius *d. c.* 11. *n.* 97. *in fine*. 39

Sed adhuc contrariam sententiam, quam adduximus *n.* 31. tenemus duabus rationibus, Prima, quia textus *in d. cap.* 1 *de donat. inter*, non loquitur de marito inope, sed absolute de marito, qui cum obligetur totam dotem reddere, præcise est intelligendus de marito divite, ut explicant ibidem Gonzalez *n.* 4. Barbosa *n.* 8. Unde textus ille, etiam intellectus de separatione tori ex culpa viri, eum non privat tali beneficio; quippe si dicit restituendam esse totam dotem, id præcipit maritis divitibus. Tum secunda, quia est vere, & proprius maritus, cui reverentia debetur, & fuit inter utrunque conjugem vera societas; & si ex parte mariti fuit culpa, non tamen in ordine, ut hoc beneficio frueretur, ex quo fieret illius indignus. Itaque adhuc in illa specie non in solidum convenietur. 40

Illud vero citra dubium est, quod si ex culpa mulieris matrimonium separetur, nempe per adulterium ab ea commissum, maritus hoc beneficio fruetur, *cap. Plerunque* 4. *de donat. inter*, quia tunc dotem maritus lucratur. Si vero sine culpa fiat divortium, & tori separatio, inops maritus dotem non restituet, sed ex ea alimenta percipiet, quando separatio fit ad tempus: si vero in perpetuum, & maritus egeat, adhuc ex dote mulieris alimenta percipiet, 41

Lara

Lara *in dict. l. 5. §. Si quis ex his, ff. de liber. agnoscend. n.* 16. Barbosa *in dict. c.* 1. *n.* 5. Bossius *dict. cap.* 11. *n.* 38. Sicut quando obstante matrimonio ob inopiam viri dos esset restituenda mulieri, tunc etiam hoc beneficio non fruitur, sed tantum ex dote alitur, cum adhuc dos existit ad sufferenda onera matrimonii, Campegius *d.* 3. *part. qu.* 138. *vers.* 8. Paschalis *de viribus patr. potest.* 2. *part. cap.* 9. *n.* 28. Cancerius *part.* 1. *var. cap.* 9. *n.* 112. Bossius *dict. cap.* 11. *a n.* 106. Itidem nec hoc beneficio fruetur, quando promisit dotem restituere extraneo liberaliter illam concedenti, quia respectu illius cessant rationes hujus concessionis, ut cum aliquibus docet Bossius *ubi proxime*, *n.* 108.

42 Est vero dubium non prætereundum, an ante contractum matrimonium maritus in pactis matrimonialibus possit huic beneficio renunciare. Et aliqui censuerunt, posse id facere. Ducuntur, quia renunciatio illa non est juris quæsiti, sed quærendi per matrimonium; idcirco non renunciat huic beneficio, sed ponit obicem, ne illud percipiat, Baldus *in l. Illud, Cod. de SS. Ecclesiis*, Gabriel *lib.* 1. *cons.* 6. *nu.* 3. Ergo recte poterit illi renunciare, prout in pactis dotalibus ante matrimoniam valet renunciare beneficio Authenticæ *Præterea, Cod. Unde vir, & uxor*, Molinus *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 62. Cæterum; nam leges prohibentes promissiones, seu renunciationes, non intelliguntur de rebus in futurum acquirendis, Gabriel *lib.* 2. *cons.* 4. Gratianus *discept. for. tom.* 1. *cap* 132. *n.* 23. Cum ergo ante nuptias jus hujus beneficii quæsitum non sit, non prohibetur a lege renunciari, si fiat renunciatio ante nuptias in pactis dotalibus, Fontanella *de pact. nupt. clausul.* 7. *gloss.* 3. *part.* 11. *a nu.* 64. Bossius *d. cap.* 11. *n.* 126.

43 Horum autem Doctorum non admitto sententiam, ex decisione textus *in d. l. Alia* 14. §. *Eleganter*, ubi absolute asserit, hoc pactum, ut maritus insolidum conveniatur, validum non esse, utpote contra bonos mores, & reverentiam matrimonii: qui quidem textus absolute loquitur, & indistincte, sive ante, sive post, matrimonio contracto; idcirco etiam ante matrimonium non sustinebitur: ubi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. Nec de pretio, ff. de Public. in rem. act. l. Non distinguimus, ff. de recept. arbitr. cap. Consuluisti* 2. *quæst.* 5. Argelius *de legit. contradict. quæst.* 20. *n.* 14. Et in hoc sensu loquuntur communiter DD. asseverantes, maritum huic beneficio renunciare non posse, Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 11. *n.* 5. *vers. Item*, Covarr. *in cap. Quamvis pactum, part.* 2. *in princip. n.* 8. Barbosa *in cap.* 1. *de donat. inter, n.* 10. & alii supra, *cap.* 5. *n.* 53. eodem modo loquentes; unde perpenditur, invalidum esse pactum renunciandi huic beneficio, etiam factum ante nuptias.

44 Cæterum, pactum hujus renunciationis est contra bonos mores naturales, ut diximus supra *d. cap.* 5. *n.* 55. Ergo neutiquam valet sustineri, etiamsi fiat ante nuptias; continet enim injustitiam, & culpam, quare nunquam sustinebitur, Cancerius 3. *par. var. cap.* 2. *n.* 33. Guttierez *de juram.* 1. *p. cap.* 33. *per tot.* etiamsi ante nuptias fiat.

45 Rursus a simili comprobatur, quia mulier, si inops sit, & non habet aliunde unde vivat, nequit renunciare alimentis ante matrimonium, quæ ipsi debentur in matrimonio, Bart. *in l.* 2. *in principio, ff. Si certum petatur*, Natta *cons.* 114. *n.* 8. Gratianus *d. cap.* 132. *a num.* 9. non propter rationem, quam aliqui præstant, quia pactum istud est contra substantiam matrimonii; sed quia contra bonos mores est, ut pauper mulier a viro non alatur. Ergo cum contra bonos mores sit, ut maritus ad inopiam vergens a dote mulieris non alatur, ante nuptias non poterit per pactum huic beneficio renunciare.

46 Deinde dicere, ante nuptias non habere aliquod jus, sed tantum ponere impedimentum, ne acquirat, est debile fundamentum, quia ex eo quod fiant pacta nuptialia, quæ sunt dispositiones proximæ matrimonii, jus istud jam habet in spe proxima acquirendi per contractum matrimonii; spes enim proxima jus acquirendi, in Jure censetur quasi jus quæsitum, Aretinus *cons.* 7. *n.* 4. Ferretus *cons.* 112. *n.* 8. *vers.* 2. *lib.* 1. Gratianus *d. cap.* 132. *n.* 24. Ergo dici non valet, esse tantum ponere impedimentum, sed renunciatio juris proxime acquirendi, existens in spe proxima matrimonii. Ergo neutiquam poterit sustineri talis renunciatio.

47 Sed dices: Jus istud non acquiritur ex solo matrimonio, sed ex matrimonio, & inopia ipsius mariti. Ergo licet pacta nuptialia sint proximæ dispositiones matrimonii, non vero acquirendi jus istud, præcipue si casus non adveniat, nisi soluto matrimonio, prout sæpius accidit. Ergo minime jus istud stat in proxima dispositione acquirendi, & per consequens poterit ante matrimonium renunciari. Sed respondetur, quod jus istius beneficii acquiritur statim ut matrimonium valide contrahitur; tunc enim marito reverentia debetur, & fit societas inter conjuges, unicum fundamentum illius juris, Gozalez *in cap.* 3. *de solut. n.* 11. jam enim in habitu illud habet, licet per inopiam ad actum reddatur; idcirco quando pacta nuptialia fiunt, ante matrimonium jam sponsus habet spem proximam habendi hoc privilegium, nec poterit illi renunciare, ut dictum est.

Sed an soluto matrimonio possit maritus huic beneficio 48
renunciare, similiter disceptatur. Negant plurimi, quia soluto matrimonio, cessat ratio reverentiæ, & societatis; unde hoc privilegium debet cessare, ut tenet Bart. *in l. Alia* 14. §. *Eleganter, ff. solut. matr.* ubi etiam Castrensis, Surdus *d. tit.* 1. *quæst.* 78. *n.* 43. Fontanella *d. p.* 11. *n.* 66. Bossius *d. cap.* 21. *num.* 129.

Sed contrarium cum aliis teneo ex generalitate textus 49
in l. 3. *ff. de constit. pecunia*, ubi licet maritus pactum fecerit de solvenda dote insolidum, soluto matrimonio, adhuc non condemnatur, nisi in quantum facere potest: cui contrarii non satisfaciunt efficaciter. Cæterum; nam soluto matrimonio adhuc durant reliquiæ illius, & reverentiæ, quoad id quod geritur ea causa dotis, ut considerat Campegius *d.* 3. *p. quæst.* 126. *in fin.* Unde si propter matrimonium nequit sustineri hæc renunciatio, similiter illo soluto, cum adhuc durent ejus reliquiæ, & reverentia, Glossa & Dinus *in d. §. Eleganter*, Campegius *d. q.* 246. Barbos. *in d. l. Maritum, a n.* 89.

Hoc privilegium non solum marito conceditur, quando 50
ratione dotis convenitur, sed ex alio quolibet contractu celebrato inter virum & uxorem, matrimonio durante, *l. Non tantum* 20. *ff. de re judicat.* Ratio est; nam adest reverentia matrimonii, nec considerare oportet, uxorem cum marito contrahere, quasi cum alio extraneo; quapropter etiam ex alio contractu hoc beneficio fruetur, Surdus *d. tit.* 1. *qu.* 78. *n.* 13. Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 56. Pich. *d. precept.* 9. *a n.* 54. Mysingerus *in d. §. Item si de dote, n.* 10. Bossius *d. cap.* 11. *a n.* 41.

Sed contra hanc resolutionem opponitur textus *in l. Di-* 51
vortio 35. *ff. de negot. gest.* ubi maritus ab uxore conventus actione negotiorum gestorum, insolidum convenitur. Ergo si ex alia actione conveniatur, isto beneficio non fruetur. Verum aliqua sunt hujus textus interpretamenta; & in primis textus ille intelligendus, quando ex delicto maritus convenitetur, prout in actione rerum amotarum; quo quidem casu insolidum convenitur, *l. Si rerum* 52. *ff. de re judicat.* Surdus *d. tit.* 1. *quæst.* 88. *n.* 42. quod in litera illius textus diserte agnoscitur in illis verbis: *Alias enim imputari non potest, quod alias non exegerit.* Quæ verba demonstrant, quod si maritus tempore negotiorum gestorum habuerit bona, unde solveret, imputari non posse, si a se non exegerit; secus vero, si non habuerit: est enim in delicto, quatenus sciat, se bona sufficientia non habere, & a se non exigat. Unde in illa specie, ex delicto conventus insolidum tenetur, ut ibi explicant Bart. & alii, quibus accedit Pich. *d. precept.* 9. *n.* 56.

Hoc interpretamentum satis probabile est, quidquid al- 52
teri DD. resistant. Scævola enim in tota illa specie insistit in delicto a se non exigendi, ut infra: *Non enim e vestigio in officio deliquit, &c.* quare demonstrat, in actione negotiorum gestorum plene maritum teneri, quando imputari ei potest, a se non exegisse; non vero si delictum istud non imputetur.

Aliud vero interpretamentum communiter est receptum 53
in d. l. Divortio, maritum insolidum teneri, si actione negotiorum gestorum conveniatur, quando negotia mulieris gessit soluto matrimonio; tunc enim non gessit constante matrimonio, quando ei reverentia debebatur, nec durabat conjugum societas, sed ut alius quilibet particularis, idcirco insolidum convenitur, Campegius *de dot.* 3. *part. quæst.* 246. Barbosa *in dict. l. Maritum, num* 90. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 44. Unde cognoscitur, textum istum non opponi decisioni positæ *n.* 50. quæ loquitur de contractibus initis, durante matrimonio, non vero post.

Rursus privilegium hoc extenditur ad uxorem, quæ si 54
a marito conveniatur, illo fruitur, *l.* 20. *in fine, ff. de re judicat.* Nam licet major reverentia debeatur marito, utpote capiti mulieris, *cap. Hæc imago, cap. mulierem* 17. 33. *qu.* 5. Attamen maritus honorem deferre tenetur matrimonio, *l.* 2. *ff. de actione rer. amot. l.* 1. §. *Si vir, ad Syllan. l. Adversus* 4. *Cod. de crim. expilat. hæredit.* quapropter uxor eodem beneficio fruetur. Cæterum vir & uxor a pari procedunt, & correlative se habent quoad juris effectus, Solorzanus *de Jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 21. Vela *dissert.* 4. *a n.* 20. Giurba *ad consuet. cap.* 1. *gloss.* 1. *n.* 51. Ergo cum hoc beneficium

con-

concedatur inopi marito, similiter pauperi mulieri concedi debet. Denique, quia de jure communi per commixtionem familiarum, *l.1.§. Si vir., ff.ad Syll.* sit quædam societas, quod de jure nostro Rejo majori perpenditur ratione, quia bona communicantur inter virum & uxorem, unde societas omnium bonorum fit, *l. 4. tit. 9. lib. 5. Recopilat.* ubi Mathienzo *gloss. 1, n. 1.* Garzia *de conjugal. ac quæst. n. 12.* Quare hoc beneficium ad uxores etiam est porrigendum, Barbosa *in dict. l. Maritum, n.56.& 57.* Osuald. *ad Donellum, lib. 27. cap. 9. lit G.* Gonzalez *in cap. 3. de solut. num. 11.* Joan. Castagna *de Benefic. deduct. ne egeat, quæst. 2.* Castillo *de Aliment. cap. 37. §. 2. n. 10.* Bossius *d. cap. 11. n. 29,* Antonellus *d. cap. 13. n. 1.*

55 Sed Cujacius *lib. 4. cap. 38.* contrarium censuit. Tum quia cessat ratio reverentiæ marito debitæ, quæ quidem uxori non debetur, prout, multis differentiis adductis, explicat Barbosa *in d. l. Maritum, a n. 54.* Quare hoc beneficium uxori non communicabitur. Rursus decisio textus *in d. l. Non tantum 20. ff. de re judicat.* ubi Consultus sic scribit, *Quod in persona mulieris aqua lance servari, æquitatis suggerit ratio*, non est alicujus Consulti, sed sapit Triboniani additionem; quare in re suspecta juris decisio stabilienda non est.

56 Sed communiter reprobatur Cujacius, ut faciunt Barbosa *d. n. 54.* Osuald. Castillo, & Gonzalez nupertime allegati; hoc enim humanitas ipsa petit, ut quam maritus totius vitæ, & familiæ sociam amisit, *l. Ex divers. 18. §. 11. ff. solut. matrim.* pro dote promissa insolidum non conveniat, & ad summam egestatem reducat; sed solum in quantum facere possit, ut recte demonstrat Consultus in illis verbis supra recensitis, & Osvald. *d. cap. 9. lit. G,* quod de jure nostro Regio in primis est admittendum, cum omnium bonorum sint socii vir, & uxor.

57 Præterea hoc beneficium socero competit, *l. Sed & hoc 22. ff. de re judicat. l. 17. ff. solut. matr.* Quod duobus modis examinari oportet: in primis quando convenitur socer, pater mariti, aut quando convenitur pro dote promissa pater uxoris: & quoad primum socer, pater mariti, si pro dote conveniatur, quando ad illum pervenerit, nisi in quantum potest, non condemnatur, *ex l. 22. l. Res judicata 15. §. Socero, ff. solut. matrim.* Ratio est; nam socer, pater mariti, respectu nurus pro patre habetur, *l. Quia parentis 17. ff. solut. matrim.* quapropter illi reverentia præstare tenetur, & consequenter hoc beneficio fruitur, Barbosa *in l. Maritum, n. 63* Donellus *d. lib. 27. cap 9.* Bossius *d. cap. 11 n. 45.* Pichard. *d. præcept. 9. n. 39.* asserens, nec huic beneficio renunciare posse, etiam cum juramento, Castagna *q. 7. per tot.* Castillo *de Aliment. cap. 37. §. 2. n. 7.* Antonellus *dict. cap. 13. n. 1.*

58 Quod quidem non solum intelligere oportet, quando socer ratione dotis convenitur, verum etiam ex aliquibus contractibus, ex quibus a nuru conveniretur. Et comprobatur *ex l. Sicut 21. ff. de re judicat.* ubi asserit Consultus, quod sicut maritus convenitur in quantum facere potest, similiter socer: unde cum maritus ex aliis contractibus conventus hoc beneficio fruitur, similiter socer, ut cum aliquibus tenet Bossius *d. cap. 11. n. 47.*

59 De altero socero, nempe patre mulieris, idem est dicendum, si ex probabili ignorantia bonorum suorum dotem promiserit, aut si post dotem promissam ad egestatem casu fortuito perveniat, *l. Sicut. 21. & l. 22. ff. de re judicat. l. penult. ff. de jur. dot.* Bossius *d. cap. 11. n. 8.* Osvald. *ad Donellum d. lib. 27. cap. 9 lit. L,* Gonzalez *in d. cap. 3. de solut. n. 8.* Castillo *d. cap. 37. §. 2. n. 8.*

60 Sed est quæstio, an socero hoc beneficium competat, matrimonio soluto? Prima sententia negat, ex duorum jurium decisione *in l. Sicut. 21. & l. Sed hoc 22. ff. de re judicat.* ubi Paulus asserit ex æquitate socero, patri mulieris, hoc beneficium competere. Sed alio jure utimur, & explicat Pomponius, id esse accipiendum, si soluto matrimonio conveniatur, secus vero si constante. Unde asserendum est, tantum hoc beneficium concedendum socero, uxoris patri, quando ex dote promissa, constante matrimonio, conveniretur. Cæterum ratione probatur; nam socero, patri mulieris, hoc privilegium conceditur ob affectionem, & affinitatem, quæ cum illo a genero contrahitur, quæ deficit soluto matrimonio, *l. 3. §. Affinitates, ff. de postulando:* & ideo deficit etiam quodlibet privilegium in ea fundatum; Tiraquellus *tract. cess. causa, 1. p. n. 37.* Blancus *de compromiss. quæst. 3. n. 23. vers. Quinto.* Ergo hoc privilegium socero, uxoris patri, soluto matrimonio non competit, ut late prosequitur Barbosa *in d. l. Maritum, a n. 62.* Gonzalez *in d. c. 3. n. 111.* Zasius *lib. 1. singul. intellect. cap. 5. n. 3.*

61 Secunda sententia tenet contrarium, *ex l. penult. ff. de jur. dot.* ubi hoc beneficium socero, patri uxoris, soluto matrimonio conceditur: tum ratione; nam cum vir, & uxor per copulam fiant una caro, socer pater uxoris, loco parentum habetur, cui reverentia a genero est deferenda; quare hoc privilegium, etiam matrimonio soluto, simili socero est concedendum, prout socero, patri mariti. Et denique gener respectu soceri, tanquam filius censetur, *l. Si quis 3. Cod. de naturalib. lib.* Idcirco ut pater nequit conveniri, nisi in quantum facere potest, ut cum Glossa tenent Campegius *de dot. 3. p. q. 250.* Brunus *de cess. bon. 4. par. principali, q. 22. n. 3.* Giurba *dec. 42. n. 5.* Connanus *lib. 8. Comment. cap. 9. n. 8.* Fontanella *d. p. 11. n. 96.* Bossius *d. c. 11. a n. 34.* Molina *de Inst. tract. 8. disp. 425. n. 8.*

In hoc dubio animadvertendum, ansam præbuisse huic difficultati illa duo jura, quæ pro utraque sententia adducuntur, quæ quidem tanquam contraria existimantur, suntque textus *in dict. l. 21. & 22. ff. de re judicat. & l. penult. ff. de jur. dot.* Hæc dissonantia enim ita premit Anton. Fabrum *lib. conject. cap 14.* ut textum *in d. leg. 21.* emendaverit; nam quando dicit Consultus: *Sed alio jure utimur*, addit, *Sed alio, & alio jure utimur*; ita ut sensus sit, aliquando utimur, ut insolidum conveniatur, aliquando non, itaut, constante matrimonio, hoc beneficio fruatur pater uxoris, aliquando non, soluto matrimonio, nisi ex causa, & persona aliud Judici videatur, ut *in l. penult. ff. de dot.* Consentit Pichardus *in d. præcept. 9. n. 59.* 62

Emendationem tamen subtiles Jurisprudentes in primis rejiciunt, utpote difficultatum subterfugium; quapropter varia horum jurium interpretamenta concinnarunt, quæ ad longum refert, & impugnat Genoa *leg. Conciliat. fol. mihi 331.* Residet tamen in communi distinctione, socero mariti constante matrimonio hoc beneficium competere; secus eo soluto, nisi causa, & persona aliud petierit, ut docet textus *in dict. leg. penult.* & tenet Pacius *legum Conciliat. cent. 5. quæst. 64.* Barbosa *in dict. leg. Maritum, n. 66.* 63

Verum in re dicendum, hanc difficultatem considerandam esse inspecta juris æquitate, & ratione: & asserendum est, simile beneficium competere socero, patri mulieris, sive constante, sive soluto matrimonio, uti probat textus *in l. Ex diverso 17. ff. de solut. matr.* ubi Consultus asserit, similem honorem concedendum socero generi, sicut uxoris, unde ob eandem rationem, sicut uni conceditur, alteri concedendum: in quo genere æquitatis etiam admittitur textus *in d. l. 21.* 64

Aliter vero respectu juris, quod vigebat tempore Pauli *in dict. l. 21.* scripsit enim Consultus, secundum æquitatem socero uxoris privilegium competere. Sed alio jure utimur, quod exprimit Pomponius in lege sequenti, ut tantum, constante matrimonio, concederetur, non vero matrimonio soluto. In qua quidem specie loquens Consultus *in d. l. penult. de jur. dot.* inquit, dissoluto matrimonio, insolidum condemnandum, nisi ex causa, & persona socero hoc beneficium concederetur; quod ita intelligi valet, si persona sit ita honorata & gravis, ut post matrimonium præstet causam, ut illi hoc beneficium concedatur; si vero non, ita insolidum convenietur. 65

Sed hodie illo usu tempore Jurisconsultorum relicto, ex æquitate admittenda est secunda sententia, quæ quidem cum inopi socero subveniat, utpote sapientissima causa, est admittenda, Lupus *de donat. inter, §. 21. n. 14.* Costa *de remed. subsid. remed. 28. n. 1.* 66

Gener vero si a socero pro dote conveniatur, in quantum facere potest, condemnatur; idque optima ratione, quia loco filii habetur, *l. Quia parentis, ff. solut. matr.* quapropter, ut cæteri liberi, hoc beneficio fruetur, Surdus *de Aliment. tit. 1. quæst. 39. n. 16. & 17.* Castillo *lib. 8. cap. 37. §. 2. n. 9.* 67

Cæterum donatori hoc competit privilegium, nec condemnatur nisi in quantum facere potest, *l. Inter 19. §. 1. l. Cum ex causa 30. l. Nesennius 41 ff. de re judicat. l. Divus 28. ff. de reg. jur.* Et ratio est, ne ex sua liberalitate periclitetur, ut late Castagna *quæst. 11.* Castillo *d. cap. 37. §. 2. n. 13.* Salgado *in Labyrinth. 1. par. cap. 24. n. 108.* D. Retes *de donat. cap. 20. n. 1.* Pichard. *dict. præcept. 9. n. 19.* Leoncillus *de privileg. pauper. 2. part. privileg. 93. a n. 1.* qui *n. 4.* asserit, personalissimum esse hoc beneficium, nec hæredi, nec fidejussori donatoris competere, Antonellus *dict. cap. 13. n. 1.* 68

Est vero non prætereundum dubium, an si extraneus, qui dotem dare non tenebatur, ex sua voluntate illam promiserit, hoc fruatur privilegio? Aliqui absolute negarunt, *ex l. Nesennius 41. ff. de re judicat.* ubi id aperte probatur, Giurba *decis. 84. n. 10. & 11.* Fontanella *d. clausul. 7. gloss. 3. part. 11. num. 97.* Quod alteri non admittunt, asserentes, tantum condemnandum in quantum facere potest, *leg. Si ex-* 69

tra-

traneus 33. *ff. de iur. dot.* Et probatur, quia iste est vere donator dotis, quapropter hoc privilegio fruetur, Surdus *d. tit.* 1. *quæst.* 78. *n.* 1.

70 Ex hac iorium contrarietate plura adduxere DD. & aliqui asseruere, hanc dotem promittentem duobus modis considerari posse, aut ut dotans, aut sicut donans, si enim convenitur ut dotans, insolidum debet condemnari; secus vero si ut donans, quia præcise hoc beneficio fruetur. Refert Bossius *d. cap. ult. n.* 33. Alteri dicunt, constante matrimonio, insolidum conveniendum; secus eo soluto, ut est Glossa *in d. leg Nesennius*. Resident tamen DD. distinctionem esse faciendam, quando extraneus dotem promisit, & convenitur a muliere; tunc enim conveniendus non est, nisi in quantum facere potest, quia respectu illius est donans; secus si a viro, quia ratione illius non est donans, nec adest contractus lucrativus, sed onerosus, quia id fit ad sufferenda onera matrimonii, & ita conveniunt Pazius *cent.* 7. *quæst.* 7. Bossius *d. cap.* 11. *a n.* 34. D. Gonzalez *in cap.* 3. *de solut. n.* 12. Donellus *d. lib.* 27. *cap.* 9. ubi Osvald. *lit. C*, Cujac. *lib.* 12. *observat. cap.* 17.

71 In re tamen animadvertendum, textum *in l. Si extraneus* 33. *de jur. dot.* non agere quæstionem, an extraneus dotem promittens teneatur insolidum, aut in quantum facere possit? Istud enim ab Ulpiano ibidem non agebatur; sed alia quæstio, nempe quando imputandum est marito, si dotem non exegerit, ut ad illam teneatur. Et in hac difficultate illa est communis sententia, considerabilem negligentiam esse necessariam, nec sufficere quamlibet, præcipue cum debitores begnine sunt tractandi, *l. Servus* 25. *ff. de pign. l.* 1. *Cod. de Commerciis*, *l. Si bene* 33. *de usuris*. Idcirco in marito pro exigenda dote, non quælibet negligentia sufficiet, D. Olea *de cess. tit.* 5. *quæst.* 12. *n.* 27. Sed quid si promittens dotem, ex voluntate id fecerit? Inquit Consultus, facile parcendum marito, si non exegerit. Et ratio est, quia licet omnes debitores benigne sint tractandi, specialiter tamen ii, qui donant, & ex sua voluntate liberaliter promittunt, & veniunt ad obligationem. Comprobat Ulpianus; nam donans ita benigne tractatur, ut non condemnetur, nisi in quantum facere potest, quia ex sua liberalitate obligatur. Ergo maxima benignitate promittens dotem est conveniendus, cum etiam ex voluntate processerit, & ita marito parcendum, qui eum non præcipitavit.

72 Hæc est doctrina Consulti, ex qua efficaciter non sequitur, dotem promittentem non esse conveniendum, nisi in quantum facere potest; sed tantum marito parcendum, qui non rigide se habuit cum eo, qui dotem promisit; sicut excusatur administrator, qui non compulit ad solvendum debitorem paupertate oppressum, *l. Thais*, §. *fin. de fideicommiss. liber.* Lara *de Anniversf. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 33. Valenzuela *cons.* 179. *n.* 71.

73 Quapropter asserendum, dotem promittentem ex sua voluntate, absque aliqua necessitate, insolidum esse condemnandum, ut decisum est *in dict. l. Nesennius* 41. *ff. de re judicat. l. penult. ff. de jur. dot.* Ratio est, quia dotis promissio, aut donatio, causa onerosa est, licet procedat a mera liberalitate promittentis, seu donantis, *cap. Salubriter* 16. *de usur.* ubi DD. cum id fiat ad sufferenda onera matrimonii, Cyriacus *tom.* 1. *controvers.* 30. *n.* 6. D. Olea *de cess. tit.* 6. *quæst.* 2. *n.* 19. Castillo *controvers. lib.* 3. *c.* 23. *num.* 31. quare non dicitur directe donatio, sed negotialis, & pure contractus, *l. Contractus* 13. *ff. de regul. jur. l.* 1. §. *Debitum*, *ff. de constit. pecun. l. Exigere*, *ff. de judiciis*. Unde dotem promittens insolidum tenebitur.

74 Hoc igitur clare procedit, quando dos marito promittitur; nam ex eo quod promittatur, intelligitur promitti nomine uxoris ad sufferenda onera matrimonii, ac proinde causa onerosa est, Bossius *de dot. cap.* 1. §. 1. *num.* 3. nec promittens poterit hoc privilegio frui, quia proprie non est donator, nec est respectu illius aliqua reverentia; nam illum supponimus extraneum. Unde demus fundamentum huic concessioni.

75 Sed si mulieri dos promittatur liberaliter ab extraneo, non vero marito, secus est dicendum; nam ut scripsit Bossius *d.* §. 1. *n.* 4. *ad med.* tunc est propria donatio, & in illo esse reliquitur; idcirco si pro dote conveniatur, non insolidum condemnabitur, sed in quantum facere possit.

CAPUT VII.

Explicit materia ista, & elucidatur caput *Odoardus* 3. *de solutionibus*.

SUMMARIUM.

Hoc beneficium competit filio emancipato, vel exheredato, quive ab hereditate paterna se abstinuit, & ei, qui jam bonis cessit, n. 1. *Quod admittendum in utroque foro, n.* 2. *Verum plures negant, n.* 3. *Sed resolvitur affirmative, n.* 4.

An quando debitor ignominiose cedit bonis, ab omni obligatione liberetur, si postea ad pinguiorem fortunam perveniat? Prima sententia negat: sed cum secunda tenendum est contrarium, a n. 5.

Hoc privilegio fruuntur Milites, n. 6. *Sed an extendatur ad Milites Togatos. Prima sententia affirmat, n.* 7. *Secunda negat, n.* 8. *Resolvitur pro hac sententia, a n.* 10.

An extendatur ad Nobiles. Affirmant plures, n. 13. *sed negatur in Fidalguis simpliciter. Admittitur in Magnatibus, ibid.*

Disceptatur in possessoribus majoratuum. Negat Salgado, n. 14. *Affirmant alii, n.* 15. *Resolvitur, & distinguitur, a n.* 16.

Hoc beneficium competit debitori Ecclesiæ, n. 18. *Sed tantum de alimenta secundum naturam, n.* 19.

Clericus hoc beneficio fruitur, nec incarceratur, nec excommunicatur, nec cogitur bonis cedere, n. 21. *Debet constare de ejus paupertate per summariam informationem, num.* 22.

An competat beneficium capitis Odoardus 3. de solut. *minoribus Ordinibus initiatis. Prima sententia affirmat, n.* 23. *Secunda negat, n.* 24. *Tertia distinguit, n.* 25. *Resolvitur, a n.* 26. *Explicatur textus* in d. cap. Odoardus, *n.* 26. *&* 27. *Et tandem solis habentibus privilegium fori conceditur, aliis denegatur, a n.* 28.

An competat Clerico pauperi ob suam culpam? Negant plures, n. 30. *Affirmant alteri, n.* 31. *Admittitur hac sententia, num.* 32.

Clericus hoc beneficio privatur, si tempore contractus sciebat non esse solvendo, vel si dolo decepit creditores, aut quando in fraudem creditorum bona alienavit, aut quando spe hujus beneficii contraxit, si bona occultavit, aut suspectus de fuga bona asportasset, n. 33.

Clericus, ut hoc beneficio fruatur, debet debitum agnoscere, non vero negare pertinaciter in judicio, n. 34.

Clericus debet civiliter conveniri. Sed quid si debitum sit ex delicto? Aliqui ei negant hoc beneficium. Prima sententia negat, n. 35. *Secunda distinguit, quando pœna pecuniaria applicatur Fisco, quandove parti ob interesse, n.* 36. *Resolvitur, a n.* 38. *Ubi disceptatur, an regula illa,* Qui non habet in bonis, luat in corpore, *habeat locum in Clericis. Affirmant plures: sed a n.* 38. *defenditur contrarium. Explicatur, a n.* 42. *Quando pœnæ non sunt infames, n.* 43. *&* 44.

An quando pecunia applicatur parti pro damno, & interesse, Clericus respectu illius hoc beneficio fruatur. Dubitandi ratio ponitur, n. 46. *Explicatur textus* in cap. Finem litibus 5. de dol. & contumac. *Et resolvitur affirmative, a n.* 48.

Commutatio pœnæ quando Clericus solvendo non est, debet fieri cum consensu accusatoris, n. 49.

Quando actione reali convenitur Clericus, non fruitur hoc beneficio, n. 51. *Fit instantia, & respondetur, n.* 52.

In actione depositi Clericus hoc beneficio non fruitur, nu. 53. *Sed explicat, n.* 54.

Aliqui dicunt, Clericum ad fruendum hoc beneficio, prius debere cedere bonis, sed non admittuntur, n. 55.

An hoc beneficium concedendum, quando Clericus obligatur in forma Cameræ. Prima sententia negat, n. 56. *Secunda affirmat, n.* 57. *Resolvitur, n.* 58.

Hoc beneficium opponi valet ante, vel post sententiam, n. 60. *Non admittuntur asserentes, non dari hoc beneficium contra tres sententias conformes, n.* 61.

An Clericus fruatur hoc beneficio, quando huic beneficio renunciavit cum juramento. Supponitur simpliciter renunciare non posse, ut nec Nobilis suæ nobilitati, n. 62.

Quando vero renunciatio fit cum juramento, prima sententia dicit non competere Clerico, n. 63. *Secunda affirmat, n.* 64. *Resolvitur, & explicatur, a n.* 65. *&* 67. *Admittitur affirmans, & defenditur usque ad n.* 69.

Exci-

Excipiuntur aliqui casus, in quibus Clerico denegatur hoc beneficium, n. 70.

An Clerico excommunicato competat hoc beneficium. Prima sententia negat, n. 71. Secunda affirmat, n. 72. ut etiam Clericus excommunicatus fruatur privilegio fori, defenditur hæc sententia, a n. 73.

Cautio est danda a Clerico de restituendo, quando ad pinguiorem fortunam pervenerit. Est danda fidejussoria, & si fidejussorem non inveniat, juratoria sufficit, n. 76. Si ad pinguiorem fortunam perveniat, restituet, & ad restitutionem hoc beneficio iterum fruetur, n. 77. Ubi etiam de praxi hujus beneficii.

1 RUrsus aliquæ adsunt personæ, quibus miserationis causa hoc privilegium concessum est, ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt, utpote emancipatus, vel exhæredatus, quive paterna hæreditate se abstinuit, *l. Exheredatum 49. ff. de re judicat. l. 3. §. Sed utrum, ff. de Minoribus*, Gonzalez *in d. cap. 3. n. 13.* Cui adjungit eum, qui bonis cessit. Is vero, si post cessionem ab eisdem creditoribus conveniatur, nequit ultra quam facere potest conveniri, *§. ult. Inst. de act. l. 4. & 6. ff. de cess. bonor. l. Si quis 49. ff. de pact. l. 13. tit. 15. part. 5.* ubi Gregorius. Benigne enim tractandus est, qui jam omnia bona sua concessit suis creditoribus, Cujacius *lib. 13. observat. cap. 5.* Osuald. *ad Donellum, d. lib. 27. cap. 9. lit. P.* Castagna *de beneficio, Deducto ne egeat, quæst. 11.* Cancerius *2. part. cap. 9. n. 4. & 5.* Gonzalez *d. cap. 3. n. 13.* Castillo *lib. 8. controv. cap. 37. §. 4. n. 3.* Pich *in §. fin. Inst. de act. n. 45.* Diana *7. part. tract. 8. res. 9.*

2 Quod quidem privilegium non solum procedit quoad cedentes bona in foro fori, verum etiam in foro Poli; in hoc quidem recte retinentur necessaria ad alimenta, cum ad illa percipienda possit aliena capere; quamobrem in foro conscientiæ recte procedit beneficium, quando quis bonis cesserit, & bona de novo acquisierit, ut cum aliquibus advertit Surdus *de Alimentis, privilegio 28. n. 2.* Dicastillo *de Instit. lib. 2. tract. 2. disp. 10. dub. 4. n. 83.* Castillo *d. cap. 37. §. 4. n. 3.* Delugo *de Just. tom. 2. disp. 21. sect. 3. n. 36.* Diana *d. tract. 8. res. 9.* Leoncillus *2. p. privileg. 49. n. 15. & 18.*

3 Hæc tamen sententia non ab omnibus recepta est, quin aliqui contrarium tenent, asserentes leges cessionis in conscientia non obligare; quapropter, etiamsi concedant hoc privilegium de bonis post cessionem acquisitis, in foro conscientiæ non militant, verum debitor integre solvere tenebitur. Cæterum; nam etiamsi bonis cesserit, remanet obligatus, non solum civiliter, sed etiam naturaliter, Paz *in Praxi, 4. tom. 1. cap. 5. n. 12.* Salgado *in Labyrinth. 3. part. cap. 16. n. 60.* Itaque, non obstante illo privilegio, tenebitur in foro conscientiæ integre ex bonis noviter quæsitis creditoribus satisfacere, Abbas *in cap. Cum tu, de usuris, n. 10.* Azorius *tom. 3. Inst. Moral. lib. 4. cap. 39. in fine*, Valentia *disp. 3. quæst. 6. & 7. §. Altera causa.*

4 Sed contraria sententia, relata *n. 2.* tenenda est. Et ratio est; nam in foro conscientiæ non solum hæc necessaria possunt retineri post cessionem, sed etiam tempore, quo instat necessitas cedendi; quia tanto damno non tenetur quis restituere, & satisfacere creditoribus, ut cum multis docet Diana *dict. 7. part. tract. 8. resolut. 6.* Ergo multo melius quando lex id concesserit in bonis acquisitis post cessionem. Rursus Respublica recte disponit etiam in foro conscientiæ de bonis subditorum, quando ad bonum commune convenit; idcirco recte disposuit, etiam in illo foro, ut debitor bonis cederet, ne in carceribus detineretur, & ad satisfaciendum lucraretur; quin potius ad lucrandum allicit sic disponens, ut de bonis postea acquisitis non conveniatur, nisi alimentis relictis: cui quidem beneficio quoties creditores assentiunt contractibus, etiam consensum præstare videntur. Ergo in foro conscientiæ recte privilegium istud sustinebitur. Denique fundamenta contrariorum debilia sunt, quia licet leges cessionis in conscientia non obligarent, quod quidem absolute admittendum non est, attamen lex naturalis, & divina tanto damno non obligat ad satisfaciendum creditoribus: tum privilegium, ne qui bonis cessit, conveniatur, ne egeat, etiam in conscientia tenet, ut probatum est. Ergo recte hoc privilegium procedit in foro conscientiæ, Covarruv. *lib. 2. variar. cap. 1. n. 6.* Molina *de Just. tract. 2. disp. 572. n. 9.*

5 Unde favore pauperum debitorum breviter non desinam examinare doctrinam Soti *lib. 4. de Just. quest. 7. art. ult.* asserentis, quod si pauper debitor ignominiose cesserit bonis, adhuc ab obligatione non liberabitur, ut si ad pinguiorem fortunam perveniat, creditoribus non satisfaciat; quia ignominia illius non tollit obligationem, qua duranto, si bona postea acquisierit, satisfacere tenebitur, Consentit Covarruv. *d. cap. 1. n. 6.* Paz *d. cap. 5. n. 14.* Trullench. *in Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 15. dub. 5. n. 4.* Delugo *d. disp. 21. sect. 3. n. 40.* Diana *d. tract. 8. resol. 21. vers. Is tamen, & 4. p. tract. 4. resol. 78.*

Sed meo videri contrarium tenendum, quia illa est diserta propositio juris, quod quando fit secundum consuetudinem alicujus loci ignominiosa cessio, debitor ab omni obligatione liberatur. Ratio est; nam quando propter inopiam pœna ignominiæ aliquis punitur, pœna illa loco solutionis imponitur, Glossa singularis *in cap. Sicut dignum, §. Eos insuper, de homicid.* quapropter debitor pauper ab omni obligatione liberatur, ut tradunt innumeri relati, & secuti a Salgado *d. cap. 16. n. 67.* Thesaurus *decis. 36.* Cancerius *2. part. cap. 9. n. 23.* Ergo minime tenebitur creditoribus satisfacere, etiamsi ad pinguiorem fortunam cedens deveniat. Quod idem considerandum est ex parte creditorum, quia cum non dissenserint, ne pœna illa imponatur, videntur debitoris liberationi consensisse; quapropter asserendum, minime teneri satisfacere postea creditoribus, etiamsi ad pinguiorem fortunam deveniat, ut in utroque foro tenent Surdus *de Aliment. dict. privileg. 28. n. 6.* Menochius *de Arbitr. lib. 2. cent. 2. casu 183. n. 22.* Tuschus *tom. 1. conclus. 217. n. 4.* Monlius *de cess. bon. tit. 6. n. 6.* Castillo *dict. cap. 37. §. 4. n. 4.* dicit probabile Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg. 49. n. 17.* Machado *in Summa, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 23. document. 8. n. 3.* 6

Rursus beneficium hoc competit militibus Armatæ Militiæ, *l. Miles 6. l. Similes 18. ff. de re judicat. l. Si castrensi 7. ff. de Castrensi peculio.* Et ratio est; nam, maxima existente ratione, milites multis privilegiis condecorantur. Rempublicam suo sanguine, & vita defendentes, propter quæ hoc beneficio adjuvantur, ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt, Pichard. *dict. 2. p. precept. 9. n. 60.* D. Gonzalez *in d. cap. 3. de solut. n. 14.* Leoncillus *d. 2. p. privileg. 256. a n. 1.* Belletus *de disquisit. Cleric. tit. de Cleric. debit. §. 1. n. 8.* Antonellus *d. cap. 13. n. 1.* 7

Est vero quæstio, an privilegium hoc concessum militibus Armatæ Militiæ, extendatur ad Togatam, veluti ad Doctores, & Professores Facultatum? Et prima sententia affirmat; nam in multis Professores isti militibus comparantur, *l. Advocati 4. Cod. de Advocat. divers. jud. l. Medicos 6. Cod. de Profess. & Medic. l. 8. tit. 31. part. 2.* Quamobrem privilegia, quæ militibus competunt, similiter his Professoribus concedi debent. Cæterum; nam bonarum Artium exercitium, & juvenum educatio maxime Reipublicæ convenit, & ad ejus profectum, & utilitatem pertinet, nec minus, quam Armata Militia. Ergo sicut ista habet privilegium, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest, similiter Togata. Denique; nam Professores isti nequeunt carceri mancipari ob debita civilia, ut *in d. leg. Medicos*, notant Platea, & communiter Scribentes, Gomez *in l. 83. Tauri, num. 17.* Baeza *de inop. debit. cap. 16. num. 127.* Bolanos *in Curia, 2. par. § 17. n. 18. & 19.* Ergo conveniri nequeunt, nisi in quantum facere possint; illud enim ab aliquibus receptum, ut qui habent privilegium ne incarcerentur, nisi in quantum facere possint, non conveniantur, Gregorius *in l. 13. tit. 6. part. 1. verb. Un Cleriga a otro*, Avendanus *respons. 8.* Covarruv. *var. lib. 2. cap. 9. n. 9.* Parladorius *lib. 2. rer. quot. cap. fin. par. 5. §. 6. n. 21.* Ergo isti Professores nequeunt conveniri, nisi in quantum possint agere, Cevallos *com. quæst. 477.* Suarez *in l. 2. tit. de las ganancias, lib. 3. for. §. 5. n. 12.* Osuald. *ad Donellum, lib. 27. cap. 9. lit. N.* Pichard. *dict. precept. 9. a n. 68.* Gonzalez *in dict. cap. 3. n. 14.* Leoncillus *d. privileg. 216. n. 3.* Salgado *in Labyr. 1. part. cap. 24. n. 4.* Belletus *d. §. 1. n. 10.* 8

Secunda sententia tenet contrarium, & ducitur *ex dict. l. Miles 6.* cum aliis recensitis *n. 6.* ubi expresse hoc privilegium conceditur militibus Armatæ Militiæ; unde cognoscitur, voluisse leges illas excludere Milites Togatos, & alios, licet armatis comparentur. Et confirmatur; nam ut jam diximus, privilegia ista non large, sed stricte interpretantur, quapropter ab eis nequit fieri extensio, seu illatio ad alios casus distinctos a specie, de qua loquuntur. Rursus est dispar ratio in militibus Armatæ Militiæ; isti enim pro Republica sanguinem, & vitam profundunt, in quo quidem occupati, rei familiaris curam abjiciunt. Quod quidem diversum est in Militibus togatis, qui domi constituti longe a periculis absunt; & advocationibus, seu aliis officiis bona sua augent: quod si non egerint, desidiæ eorum tribuendum est. Ergo in his Professoribus Facultatum admittendum non est privilegium, ne conveniantur ultra quam facere possint, ut tenent Albericus, & Duarenus

in d. l. Miles, Donellus *d. lib.27. Comment. c. 9.* Baeza *de inope debit. c.17. n.26.*

20 In hoc dubio animadvertendum, Jurisperitus privilegia militum ad Togatos facillime extendere, qui quidem, utpote in causa propria scribentes, non facile sunt admittendi, nisi quando a lege fuerit hoc expresse decretum, aut ex evincenti ratione, aut illatione depromeretur. Quapropter absolute loquendo non admitto primam sententiam, sed secundam; nam licet artium Professores honoribus, & privilegiis debeant condecorari, & Milites Togatæ Militiæ per allusionem dicantur, *ex d. l. Medicos, l. Advocati 14. C. de Advocat. divers. Judic.* Leoncillus *d. privil. 256. n. 3.* & ob hanc causam teneant plura privilegia, de quibus Garzia *de Nobilitate, glos. 35. a n. 15.* Bobadilla *Polit. lib. 3. c. 1. n. 56. & c. 14. a n. 60.* Pareja *de edit. instrument. tit. 10. resolut. 2. in fin.* Riccius *part. 6. collect. 2206. l. 8. tit. 7. libr. 1. Recopilat.* Attamen comparatione militum longe se habent; nam ut Osorius *lib. 7. de Regis instit.* dicebat: *Merito semper in omnibus Regnis, & imperiosis populis summa laus fortibus hominibus attributa est, maximaque præmia persoluta sunt: illorum nanque virtus continet patriæ firmamentum, Reipublicæ universæ propugnaculum, Civium libertatem, tutissimumque in omni rerum discrimine, & calamitate perfugium.* Quapropter Togatæ Militiæ Professores inferiores relinquuntur, quorum officia, aut in agendis causis civilibus, aut in puniendis devinctis criminosis occupantur, vel in dirigendis pacificis civibus facillime obtemperantibus. Unde Cassiodorus *lib. 6. epist. 13.* secure probat, militiam forensibus præstantiorem esse. Quod idem majori ratione dicendum de aliis professoribus, qui in curandis corporibus, aut in aliis exercitiis detinentur.

21 Unde consequitur, privilegia, quæ Armatæ militiæ conceduntur, non esse protrahenda ad Togatos, utpote inferiora officia tenentes, & consequenter Milites Togatos non habere hoc privilegium, ne conveniantur, nisi in quantum facere possint: ex quo quidam fundamento duæ primæ sententiæ dilabuntur.

22 Cæterum, licet isti Professores ob debitum civile non possint carceri mancipari, non tamen inde sequitur, ut hoc beneficio debeant frui; est enim quid diversum, nec ab uno beneficio singulari valet fieri illatio ad aliud etiam singulare, ut in terminis tenet Gutierez *de juram. 1. p. c. 16. n. 36.* Covarr. *lib. 2. var. c. 1. nu. 4.* Ergo licet Professores isti nequeant propter debitum civile incarcerari, hoc tamen beneficio non fruentur.

23 Ex dictis breviter est resolvendum, quid de Nobilibus dicere debeamus, an habeant hoc privilegium, ne conveniantur nisi in quanto facere possint. Et affirmarunt aliqui, præcipue de jure nostro Regio, in quo decretum, ne ob debitum civile incarcerentur, *l. 79. Tauri, l. 3. & 4. tit. 2. lib. 6. Recopil.* Unde inferunt, hoc beneficio frui, Pich. *d. precep. 9. nu. 61.* Baeza *de inope debit. c. 16. n. 8.* Colletius *de execut. 1. p. c. 6. n. 139.* Osualdus *d. c. 9. lit. N.*

Sed contrarium dicendum in iis Nobilibus, qui tantum *Fidalgui* dicuntur, nisi alias milites sint. Ratio est; nam, ut dicebamus, non sequitur necessario, ex eo quod non possint incarcerari, ut hoc beneficio potiantur. Ergo si alias ratione militiæ eis non competat, ex sola nobilitate eo non fruentur, Covarr. *d. cap. 1. n. 4.* Guttierez *dict. cap. 16. num. 36.* Castillo *dict. 37. §. 1. num. 5. vers. Quamvis.* In Magnatibus vero, veluti Ducibus, Marchionibus, jam praxis recepit, ut quoties ad inopiam pervenerint, Majoratus eorum sequestrentur, ex quorum redditibus satisfiat creditoribus, reservatis sibi alimentis secundum decentiam, & dignitates eorum, ob splendorem familiæ; & hoc jure utimur, Baeza *d. c. 16. a num. 10.* Parladorius *lib. 2. quot. c. fin. 5. par. §. 3. a n. 31.* Bolaños *in Curia, 2. par. §. 16. num. 13.* Castillo *d. c. 37. §. 1. per tot.* Salgado *in Labyrint. 1. par. c. 24. a n. 32.* D. Olea *de cess. tit. 3. q. 13. num. 39.*

24 Sed est quæstio, an idem sit observandum in aliis simplicium Majoratuum possessoribus, quorum Majoratus ex facultate Regia pluribus oneribus gravantur. Et Salgado *in Labyrint. 1. p. c. 24. n. 49.* constanter affirmat, non esse admittendum quin insolidum debeant conveniri, nullis alimentis deductis; nam in jure eis concessum non est beneficium, ne conveniantur, nisi in quantum facere possint, nec ratione Majoratus eis competere valet. Ergo minime isti possessores Majoratuum possent alimenta petere, ut petunt Magnates, & Proceres Regnorum. Cæterum in Majoratibus nihil invenitur impediens, ne creditores integre sua debita non percipiant, & cum damno eorum possessor alimenta percipiat. Ergo possessor Majoratus in concursu creditorum alimenta non percipiet.

15 Sed contrarium tenent Avendanus *de Censibus, c. 63. nu. 11.* Hieronymus Leon *dec. Valent. lib. 1. dec. 85.* Castillo *d. c. 37. §. 1. a n. 7.* Ducuntur; nam quilibet Majoratus, Dignitas existimatur, Molina *de Primog. lib. 1. c. 13. a num. 1.* Mieres *1. p. q. 1. a n. 20.* Castillo *contr. lib. 6. c. 147. n. 8.* Ergo sicut in Magnatibus praxis recepit, ut in concursu ex suis Majoratibus alimenta percipiant ob eorum dignitatem, & splendorem familiæ, similiter in aliis possessoribus Majoratuum; eadem enim ratio utilitatis publicæ in omnibus consideratur, Tiraquellus *de Primog. qu. 4. nu. 32.* Molina *lib. 1. c. 18. n. 1. cum seq.* Rursus ex conjecturata mente illius, qui Majoratum fundavit, id probatur; nam cum illum instituisset ad conservationem, & decorem familiæ, consequenter videtur eo modo formasse, ut si ad inopiam possessor pervenisset, ad decus illius prius alimenta deduxisset, quam creditoribus solveret: unde ex illius conjecturata mente alimenta in concursu percipiet, prout similiter conjecturamus in bonis fideicommissi, quæ possunt alienari, ut possessor illius inopia laborans, alimenta precipiat, ut *in Auth. Res quæ, C. communia de legat.* notant scribentes, Fusarius *de substit. q. 806.* & diximus late *lib. 1. c. 10. a n. 30.* Ergo aliis Majoratus possessoribus etiam alimenta in concursu sunt concedenda, ut cum aliquibus etiam consentire videtur D. Olea *d. tit. 3. q. 15. n. 39.*

16 Hæc vero sententia satis probabilis videtur, verum eam non absolute admitto, sed tantum in his Majoratibus, quorum licet non sint possessores Magnates, attamen cum jurisdictione, & vassallorum dominio tenentur. In his igitur fundamenta hujus sententiæ satis probabiliter assumptum probant, ut bene considerat Baeza *d. cap. 16. n. 104.* Et ratio est; nam isti Majoratus proprie Dignitates dicuntur, & respiciunt familiæ splendorem; quare ne ob inopiam, & miseriam dedecorentur, recte alimenta possessoribus possunt concedi, quamvis de stricto jure non debeantur. Tum etiam conjecturata mens fundatoris, de qua *n. 16.* circa similes Majoratus non parvi ponderis est, ut recte advertit Avendanus *dict. c. 63. n. 11.* Castillo *d. §. 1. num. 5.* Idcirco apud Valentinos mos dandi alimenta Magnatibus, etiam extenditur ad Barones, & personas habentes Majoratum cum jurisdictione, Francisc. Leon *tom. 1. dec. 75. per tot.* Salgado *d. cap. 24. num. 50.* quod ibidem alibi observari poterit; quia extensio ista maxima pietate, & probabilitate nititur.

17 In aliis vero possessoribus Majoratuum simplicium Salgadi sententia admittenda est, ut minime possessori alimenta in concursu concedantur; quia Majoratus isti Dignitates non sunt secundum se, nisi accidentaliter eis adveniat, veluti Marchionatus, aut Ducatus, seu contineant castra, oppida, & vassallos; nam solum in his est Dignitas publica, Molina *d. lib. 1. cap. 13. num. 4.* Mieres *1. part. qu. 1. ex num. 10.* quapropter cessat ratio, ne possessori alimenta præstentur in concursu, nec ei debebuntur. Et confirmatur, quia similes Majoratus simplices magis tendunt ad utilitatem privatam familiæ, cum nullo modo in Republica se exerceant; quare digni non sunt, ut favoribus aliorum Majoratuum fruantur, qui in exercenda jurisdictione, & vassallorum protectione, publica utilitate intercedente exercentur. Præterquam quod similes Majoratus parilem conditionem filiorum, & consanguineorum, naturalem quidem conturbant, unde singularibus favoribus non sunt prosequendi.

18 Idcirco recte clamat Ambrosius in Hexamer. *lib. 5. cap 18.* his verbis: *Quis docuit, nisi homo, filios abdicari? Quis receperit tam immitia patrum jura? Quis inter natura fraterna consortia fratres impares fecit? Unius divitis filii diversa sorte caduntur. Alius totius paternæ sortis adeptione inundatur: alius opulenta hæreditatis patriæ deplorat exaustam, atque inopem portionem. Nunquid natura divisit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad nascendi, atque vivendi possint habere substantiam. Ista vos docent non discernere patrimonia, quos titulo germanitatis æquastis.* Quibus verbis addenda sunt alia Justiniani *in l. Maximum vitium 4. Cod. de liber. præterit.* ibi: *Qui enim tales differentias inducunt, quasi naturæ accusatores existunt.* Et a multis simplices isti Majoratus improbantur, Jason *in §. Sed iste quidem, Inst. act. n. 224.* Lucas de Pena *in l. Quicunque, Cod. de Princip. assert. lib. 12. col. 1.* Licierius *de Primog. lib. 2. qu. 15.* Simancas *de Cathol. Inst. cap. 9. a nu. 126.* quorum doctrinam admitto, & intelligo DD. contrarium tenentes in illustribus Majoratibus Magnatum, ac aliarum nobilissimarum

marum familiarum, cum dignitate, & jurifdictione: quo in fenfu recte procedunt Molina *lib.2.c.1.* Covarruv. *lib.3. var.c.5.* Gutierez *can.8. q. lib.2. q.14.* Vela *difsert.49.n.23.* Caftillo *lib.8.c.36.§.1.* Capponi *to.4. difsept.237. nu.2.* Ergo alimenta non funt præftanda poffefforibus Majoratuum fimplicium in concurfu, licet inopia laborent, ut bene afferebat Salgado.

29 Hoc itidem beneficium, ne conveniatur, nifi in quantum facere poteft, competit debitori Ecclefiæ: idque introductum; nam Ecclefia eft mater pauperum, & pietatis, *c. Pia, de excep. in 6.* quapropter pauperem debitorem, deducto ne egeat, convenit: tum quia ipfa tenetur pauperes alere, Leoncillus *de Privil. pauper 2. p. privil. 9. a n.1.* Et poftea dicemus *lib. fin.* idcirco conventus, deductis debitori alimentis, quæ poftea præftare tenebitur, Decius *in c. Epifcopus, de Præbend. n.2.* Surdus *de Alimentis, 5. p. q.78. n.23.* Caftillo *d. lib.8.c.37.§.2.n.15.* Leoncillus *d. 2. par. privil.100.n.1.* qui quidem hoc excipiunt, fi Prælatus illius egeret, aut Ecclefia effet pauper; tunc enim ceffat iftud privilegium, Surdus *tit.8. privil.24. n.4.* Caftillo nuperrime allegatus.

30 Aft vero in re obfervo, in hac fpecie debitorem nihil aliud percepturum, nifi neceffaria alimenta fecundum naturam, non vero fecundum ftatum, ut dicebamus de aliis perfonis. Et ratio eft; nam Ecclefia hæc relinquit alimenta ex pura pietate, & mifericordia, fine aliquo refpectu ad perfonas; quapropter non tenetur dare, nifi neceffaria fecundum naturam, ex dictis fupra, *c.5. n.7.*

31 Denique Clericus hoc beneficio potitur, nec conveniri poteft, nifi in quantum facere poteft; hoc enim propter Clericalem dignitatem conceffum Clericis eft, & ne mendicare cogerentur, in dedecus illius ftatus. Quapropter decifum eft, ut Clericus nequeat pro debito civili incarcerari, nec excommunicari, nec cogitur bonis cedere, fed tantum ex fructibus Beneficii fit fatisfactio creditoribus, refervatis alimentis illius fecundum decentiam, & ftatum perfonæ; & tantum cautionem præftat de fatisfaciendo, fi ad pingniorem fortunam perveniat, *c. Odoardus 3. de folut. l.23. tit.6. p.1.* ubi Gregorius, Gutierez *de juramen. 1. p. c.17. per tot.* Marchefanus *de Commiff. 2. part. c.7. a n.1.* Pichard. *d. precep.9. a n.66.* Caftagna *de Benefic.deduct. ne egeat, q.10. per tot.* Antonellus *d. lib.5. c.13. n.6.* Palladorius *lib.2. quot. c. fin. 5. p. §.7. n.24.* Belletus *titul. de Cler. debit. §.1. a n.1.*

32 Ut tamen Clericus hoc beneficio capitis *Odoard.* perfruatur, aliqua funt requifita neceffaria; & primum eft paupertas; debet enim Clericus effe pauper, non ita ut nullo modo poffit folvere, fed fufficiet, quod non poffit in parte, ut conftat *ex d. c. Odoardus*, ubi Fagnanus *n.29.* Et ratio eft, quia paupertas eft fundamentum illius beneficii; quapropter fi defeciffet, corruet beneficium. Quamobrem de paupertate debet conftare, ut afferit textus *in dict. cap. Odoardus*, ibi: *Quatenus fi conftiterit, quod prædictus Odoardus in totum, vel pro parte non poffit folvere.* Idque per fummariam informationem probantem famam, nuditatem, & inediam notoriam, vel quia oftiatim mendicat, aut non habet in redditibus, nifi vigintiquatuor, aut vigintiquinque fcuta, Rota 3. *part. diverf. decif.998.* & apud Seraphinum *dec.175.* Fagnanus *in d. c. Odoardus, n.31.* Barbofa *de univer. jur. lib.1. cap.39. §.6. num.6.* Riccius *in Praxi, dec.284.* qui *n.4.* afferit, Clericum pauperem effe quoad hunc effectum, etiamfi ex aliqua arte fe poffit fuftentare, quia Clericis artem exercere prohibitum eft, *Clement. 1. de vit. & honeft. Cleric.* Rota apud Seraphinum *dec.1279.*

33 Cæterum eft aliud requifitum, nempe ut fit Clericus, fub cujus appellatione omnes Clerici continentur, Barbofa *d. §.6. n.16.* Sed eft dubium, an hoc beneficium competat minoribus Ordinibus initiatis, qui non gaudent privilegio fori? Prima fententia affirmat; nam Clerici minorum ordinum Celeftis Militiæ milites dicuntur, quatenus per quemlibet Ordinem ad officia Ecclefiæ deputantur, *c. Nullus Epifcoporum, dift.3. c. Chriftianis, c. Degradatio 2. de pæn. lib.6.* quapropter ficut militibus Armatæ Militiæ competit beneficium, ne conveniantur nifi in quantum facere poffunt; fimiliter his minoribus Ordinibus initiatis beneficium capitis *Odoardus*, de aliis enim ad alteros valet argumentum, ut in fpecie probat Gonzalez *in d. c.3. n.14.* Cæterum textus *in d. c. Odoardus 3.* non diftinguit, fed abfolute hoc beneficium Clericis concedit, fub quorum nomine etiam minores intelliguntur, *cap. Cum contingat 11. de ætat. & qualit. ordin.* ubi Fagnanus *num.122.* Barbofa *appellat.51. a num.1.* Ergo eis debet competere, etiamfi fori privilegio non fruantur. Præterea privilegium fori diftinctum eft ab hoc privilegio, ut patet in Clerico conjugato, qui licet in fpeciali cafu fruatur privilegio fori, & canonis, *c. unic. de Clericis conjugat. in 6.* Concilium Tridentinum *feff.23. c.6. in fin.* non tamen utitur hoc privilegio, Fagnanus *ibi, n.23.* Ergo ex eo quod non fruatur privilegio fori, non eft excludendus ab hoc privilegio. Ita pluries decifum refert Riccius *dec.284.* Fagnanus *in d. c.3. a n.20.* Torreblanca *de jur. fpirit. lib.15. c.6. a n.16.* Barbofa *2. p. alleg.12. n.32.* Belletus *d. §.1. n.5.* Antonellus *d. c.13. n.7.*

34 Secunda fententia contrarium tenet, & ducitur; nam ut fcripfit Covarruv. *d. c.1. n.9.* Clerici minorum Ordinum, qui non fruuntur privilegio fori, laicis comparantur, Salgado *de Reg. protect. 1. p. c.4. n.66.* quapropter nequeunt frui hoc privilegio. Cæterum ratio formalis hujus beneficii eft, ne pauper Clericus cum opprobrio mendicet, Gonzalez *d. c.3. n.14.* quæ quidem ratio ceffat in Clerico minorum Ordinum; non enim ftatus Clericalis defpicitur, fi Clerici minorum Ordinum mendicent, qui non habent beneficium, nec fpeciali deputatione ad fervitium alicujus Ecclefiæ adftringuntur. Ergo hoc beneficio non fruentur, Covar. *d. lib.3. c.1. n.9.* Guttierez *de jurament. 1. p. c.17. n.10.* Pichard. *d. 2. p. precept.9. n.66.* Salgado *d. 1. p. c.4. n.66.* Genuenfis *in Praxi Archiepifcopal. c.3. n.3.* Molina *de Juft. tr.2. difp.571. num.20.* Caftillo *lib.8. contr. cap.37. num.35.*

35 Tertia fententia diftinguit, quando Clericus eft minorum Ordinum, abfolute loquendo; & tunc afferit, minime hoc privilegio frui. Secus vero fi Ecclefiæ infervierit, juxta terminos Concilii Tridentini *feff.23. c.6.* Cyriacus *contr. 436. n.7.* quia tunc reputatur, ut Clericus, & habet privilegium fori, præcipue in criminalibus, Riccius *d. decif. 285. n.2.* Gratianus *difcep. for. tom.2. difcep.222. n.39.* Baeza *de inope debit. c.17. n.20.*

36 In hoc dubio animadvertendum, textum *in d. c. Odoardus*, loqui de Clerico, qui jurifdictioni Ecclefiæ fubjiciebatur, & fori privilegium habebat; idque conftat ex litera; nam caufa Odoardi agebatur coram Officiale Archidiaconi Rhemenfis Ecclefiæ, cujus jurifdictio Ecclefiaftica eft, prout etiam competit aliis Archidiaconis, qui de caufis, & jurgis fingulorum agnofcunt, habentque jurifdictionem, licet non tam fuperiorem, ut habent Epifcopi, *c. Ad hæc 7. de offic. Archidiacon.* Galganet. *de jur. publico, lib.3. tit.21. num.6.* Narbona *de Appellatione a Vicar. ad Epifcopum, 1. p. n.20.* Azorius *Inft. Moral. 2. p. lib.3. c.14. q.2. verf. Deinde*, D. Gonzalez *in c. Dilecti 66. de Appellat. n.10.* Quare textus ifte nihil aliud probat, nifi hoc privilegium dandum effe Clericis majoribus Ordinibus initiatis, aut iis, qui fori privilegio fruuntur; non tamen decidit de aliis, qui minoribus Ordinibus tantum funt ordinati, abfque fori privilegio.

37 Sed dices, *in d. c. Odoardus*, non conftat, Clericum illum fuiffe minorum Ordinum; nam potuit Odoardus effe majoribus Ordinibus condecoratus, ac proinde ad Judicem Ecclefiafticum adduci. Ergo nequit extendi textus ille ad Clericum minorum Ordinum, etiam fori privilegio fruentem, dum efficax argumentum non fit. Sed refpondetur, verbum *Clericus*, ut fupra adnotamus, includere etiam minoribus Ordinibus ordinatum, etiamfi tantum prima Tonfura fuerit infignitus, *d. c. Cum contingat. 11. de ætat. & qualit. ordin.* quia eft realiter Clericus, Albertus Troț. *de vero, & perfect. Cleric. c.2.* Flaminius *de Refign. lib.4. q.2. n.56.* Torreblanca *de Mag. lib.3. c.9. n.37.* quare cum Pontifex dicat, *Odoardum Clericum*, valet intelligi de Clerico minorum Ordinum.

38 Unde ex dictis fequitur, quod fi aliquis Clericus minorum Ordinum deputetur ab Epifcopo, mandato expreffo, ad fervitium alicujus Ecclefiæ, & illi inferviat, utique Clericus ifte hoc beneficio fruetur, quia non folum eft Clericus minorum Ordinum, verum fruitur privilegio fori, ex dicto Decreto Tridentini *fect.23. de Reform. c.6.* Torreblanca *lib.15. de jur. fpirit. c.15. n.22.* Paz *in Praxi, tom. 1. prælud. 2. n.6. & 7.* Idem dicendum, fi ex mandato Epifcopi in aliquo Seminario, aut Schola perfiftat ad ftudendum in via ad majores Ordines, ut patet ex dicto Decreto, Bolanos *in Curia, 3. p. §.1. n.3.* Maftrillo *dec. Siciliæ 113.* Garzia *de Beneficiis, 2. p. c.2.* Riccius *4. p. decif. 111.* Ergo in his cafibus recte beneficio Capituli *Odoardus*, fruetur Clericus minorum Ordinum, fiquidem fruitur privilegio fori, ut bene tenet tertia fententia, & in ea confentiunt contrarii, Canifius *in d. c.3. n.5. de folut.* Paz *in Praxi 2. tom. 1. p. c. un. n.6.*

Tota

29 Tota igitur relinquitur concertatio, quando Clericus minorum Ordinum fori privilegio non fruetur; & tunc admitto secundam sententiam; nam ut animadvertunt Covartuv. *d. n.9.* Baeza *d. c.17. n.20.* innumeri sunt Clerici minorum Ordinum, quibus omnibus indiscriminatim hoc beneficium concedere, in gravissimum creditorum damnum tenderet: tum & injustum fieret, si tot & tantis concederetur. Praeterea licet isti Clerici minorum Ordinum milites Cœlestis Militiæ dicantur, est in aptitudine, non autem officia illa exercent, nisi mandato Episcopi specialiter deputentur Ecclesiæ, aut saltem ex ejus mandato Altari actu inserviant, Riccius *d. dec.111. n.5.* Ricciolus *de jur. person. lib.2. c.6. n.15.* Diana *1. p. tr.2. resolut. 34.* Ergo eis non est concedendum hoc privilegium. Denique licet privilegium fori in aliquibus casibus sit distinctum ab hoc privilegio, attamen non in hac specie; quia fundatur, ne Minister Ecclesiæ, qui actu ex mandato Episcopi inservit Ecclesiæ, mendicare cogatur. Ergo quoad hoc privilegium æquales censentur, & ejusdem qualitatis, quapropter Clerici minorum Ordinum, qui fori privilegio non fruuntur, nec istud obtinebunt, ut tenent etiam Menochius *lib.2. de Arbitr. casu* 183. *n.30.* Farinacius in *Praxi crim. q.27. n.69.* Campanillus *in divers. rub.11. c.20. nu. 59.* Riccius *1. p. collect.22. in fin.*

30 Aliud enim requisitum petunt DD. ne Clericus in ludo, aut cum meretricibus bona sua consumpserit, & ob hanc causam contraxerit; tunc enim hoc beneficio non fruetur. Et ratio est, quia quando luxuriose consumpsit bona, & debita contraxit, videtur hic beneficio renunciasse: tum quia non recte lex canonica faveret Clerico luxurianti, quin potius in paupertate, & incdia est relinquendus ob pœnam tanti delicti, prout alii relinquuntur, quibus beneficium cessionis denegatur ob luxuriam ad inopiam pervenientibus, Rebuffus *cons.* 184. Thesaurus *dec.36. nu. 5.* Ergo nec Clericus, qui ob ludum, & luxuriam ad pauperiem pervenerit, hoc beneficio adjuvabitur, Riccius *in Praxi for.297. n.3.* Leoncillus *de Privilegiis pauperum, 2. part. privil.53. num.5.* Genuensis *in Praxi Archiepiscop. cap.3. num.8.* Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect. 7. num.51.* Barbosa *d. cap.39. §.6. num.25.* Bellett. *tit. de Cler. debit. §.2. n.6.*

31 Verum hoc requisitum certum non est, aliqui enim tenent contrarium; nam hæc pœna clare in jure imposita non est, ut pauper ex sua culpa hoc beneficio privetur: tum etiam id in jure receptum est, ut pauper ex sua culpa paupertatis beneficiis non privetur, nisi ad causam fuerit ordinata, *l. Is qui 44. ff. de act. & obligat. l. Non omne 38. ff. de statutib.* Velasco *de Privilegiis pauper. 1. p. q.54. per tot.* Ergo licet Clericus ex luxu, aut vitiis pauper factus fuerit, cum causa illa ordinata non fuerit ad decipiendos creditores, hoc beneficio fruetur, Collect. *in d. c. Odoardus, in princip.* Hostiensis *n.3.* Joan. Andreas *in cap. Imputari, de Reg. jur. in 6.* Fagnanus *in d. c.3. nu.35.*

32 Hanc doctrinam admitto, & consequenter requisitum hoc rejicio, & facile probatur; nam beneficium illud Clericis conceditur, non ut privatis, sed ut Clericis, ne status Ecclesiasticus despiciatur, cum pauper Clericus mendicat; quapropter illa crimina, quæ ut privatus commisit, non tamen in ordine ad decipiendum creditores, non erunt sufficientia, ut tanto beneficio privetur.

33 Unde Clericus hoc beneficio expoliabitur, si tempore contractus sciebat se non esse solvendo, & falso asseruit se habere idoneas facultates; vel quando dolo decipiat creditores, fingens non esse Clericum; aut quando in fraudem creditorum bona alienavit, vel consumpsit; vel etiam quando spe hujus beneficii debita contraxerit: hæ enim culpæ directe tendebant ad decipiendos creditores, quare si adsint, illo beneficio non fruetur, Riccius *d. collect.22. in & Praxi for. dec.297.* Caputaq. *3. p. dec.183.* Barbosa *d. §.6. a nu.19.* Molina *d. tr.2. disp.571. n. 21.* qui idem asserit, si bona occultaverit, aut suspicio esset de ejus fuga cum bonorum suorum asportatione, ob eandem rationem, Molina *d. loco, n.11.* Salgado *d.2. part. c.4. num.67. & 68.* Gonzalez *in d. c.3 n.16.* Fagnanus *a n.37.* Bellet. *d. §.2. a num.2.* Antonellus *d. c.13. n.10.*

34 Rursus est aliud requisitum, scilicet ut Clericus debitum agnoscat, ut patet *in d. c.3.* ibi: *Recognoscentem hujusmodi debita.* Et probatur *ex l. Is qui 6. de cess. bonor.* ubi neganti debitum non conceditur cessio bonorum. Ergo nec hoc beneficium, cum ad instat cessionis concedatur, Natta *cons.219. num.8.* Mandellus *cons.200. num.2.* prout etiam dicebamus supra de Beneficio, *deducto ne egeat*, quando quis negaverit illam qualitatem, ex qua pendet beneficium illud, *c.5. a nu. 35.* Cæterum probatur; nam qui negat debitum, quod revera debebat, id facere videtur ad fraudandum creditorem, quo quidem casu hoc beneficio privatur, Riccius *in Praxi, dec.286.* Fagnanus *in d. cap. 3. a n.55.* Guttierez *de Juram. 1. p. c.17. n.2. & 3.* Quod ita tenendum, si judicialiter abnegaverit, & pertinaciter; ut explicat Fagnanus *num.56.* Barbosa *d. §.6. num.35.* Si vero non pertinaciter, sed ante sententiam debita agnovisset, adhuc hoc beneficio fruetur; cessat enim pertinacia; & agnoscit bonam fidem, idcirco post agnitionem beneficium hoc adhuc conceditur, Afflictus *decis.379.* Ursillus *dec.296.* Cavaler. *dec.415. num.2.* Belletus *disquisit. clerical. 1. part. tit. de Cleric. debit. §. 2. num. 2.* Riccius *ubi proxime, vers. Limitarem*, Barbosa *d. n.35.* Paz *d. 1. p. c. un. n.7. in fin.*

Deinde aliud est requisitum, ut Clericus civiliter conveniatur, ut patet *ex d. c. Odoardus 3.* ibi: *Super quibusdam debitis convenissent.* Est tamen dubium grave, an si debitum ex delicto proveniat, Clericus hoc beneficio fruatur. Prima, & communis sententia negat; nam illud est in jure notum principium, ut qui non habet in bonis, luat in corpore, *l.1. §. fin. ff. de pœn. l. fin. ff. de in jus vocand.* Peregrinus *dec. 59.* Thesaurus *dec. 382.* Quapropter Clericus in debito descendenti a delicto, ad hoc beneficium non admittetur, verum debitum commutabitur ad corporis pœnam. Cæterum, quando quis tenetur ad solutionem pecuniæ ex delicto, nequit juvari beneficio cessionis, sive pœna illa applicetur Fisco, sive parti, ob interesse, Covarruv. *d. lib.2. c.1. n.8.* Boerius *dec.341.* Clarius *in Praxi, § fin. q.95.* hoc enim beneficium Clericis ad instar cessionis conceditur. Ergo in debitis provenientibus ex delicto, Clericis hoc beneficium concedendum non est, Farinacius *in Praxi crimin. q.26. n.11. & 12. & q.27. n.72.* Carolus de Grassis *d. effect.7. n.9.* Baeza *d. c.17. n.13.* Menochius *de Arbitrariis, d. cent.1. casu 183. n. 9.* Campanillus *d. c.10. a num.21.* Canisius *in d. c.3. num.7. & 8.* Belletus *d. §.2. n.9.* 35

Secunda sententia aliter tenet, scilicet distinctionem faciendam esse, quando pecunia applicatur Fisco propter pœnam, aut quando parti ob interesse damni sibi provenientis ex Clerici delicto. Et quoad primum, minime Clericus ad hoc beneficium admittetur; nam pœna illa pecuniaria applicatur Fisco ob vindictam publicam: quare intelligitur necessario, ut si non habeat in bonis, luat in corpore, ne delicta impunita remaneant; si enim Clericus ad hoc beneficium admitteretur, remaneret impunitus, idcirco impræsentiarum ad illud non admittetur, Canisius *d. num.7.* 36

Secus vero si pecunia applicatur parti ob interesse damni, quia tunc est proprie debitum, nec interest, an descendat a delicto, necne, quia consideratur tanquam interesse Civile, ut cum aliquibus notat Guttierez *d. c. 17. nu.33.* Unde hoc beneficio fruetur Clericus, ut tenet ipse Guttierez *d. c.17. n.27.* Fagnanus *in d. c.3. a nu. 48.* Riccius *d. dec.292.* Genuensis *in Praxi, d. c.3. n.27.* Marchesanus *d. c.1. §. 1. n.60.* Barbosa *d. §.6. n.29.* 37

In hoc dubio duo sunt consideranda. In primis, an Clericus, qui in bonis non habet, debeat in corpore luere; regulaque illa in Clericis procedat. Et communiter DD. asserunt admittendam, ut supponunt allegati *n.36.* idque rationi consonum videtur, ne alias Clerici in delictis impuniti relinquerentur. Pro hac opinione adducitur Abbas *in c. finem litibus, de dolo, & contumac. & in c.3. de sol. n.9.* qui nihil dicit, sed ita tenent expresse Menochius *de Arbitriis, lib.2. cent.5. casu 447. n.7.* Boerius *dec.349. n.11.* Farinacius *in Praxi crim. q.26. n.12.* Baeza *de inop. deb. cap.11. n.2.* 38

Hæc enim propositio admittenda non est facile; nam licet regula illa conformis sit rationi, eamque probent plura jura, & inveniamus in Scriptura sacra comprobatam, Exod. *c.22.* ibi: *Si non habuerit, quod pro furto reddat, ipse venundabitur*, D. Ambrosius *serm.78.* ibi: *Qui redhibitione substantiæ satisfacere non potest, satisfaciat ultione corporis*, Cassiodorus *lib.9. epist.18.* ibi: *Si qui in alienos thalamos dolosa machinatione præsumpserint, facultatum suarum media portione priventur, statim Fisci juribus applicanda. Si vero prohibente pauperie, in aliquorum substantia nequiverit vendicari, relegentur exilii. Ne, quod dictu nefas est, ideo videantur comminationem juris publici evadere, quia vilissimæ noscuntur subjacere fortunæ*, Faria ad Covarr. *lib.2. c.9. n.61.* 39

Attamen videmus regulam illam limitari in Nobilibus, qui si non habent in bonis, in corpore non puniuntur, Bart. 40

in l. 1. §. fin. ff. de pœnis, Felinus *in c. Ad deliberandum 16. de Judæis*, *n.3.* Farinacius *d. qu.26. nu.21.* Ergo similiter dicendum est in Clericis. Et confirmatur; nam Clerici nobiles sunt, ut ex concessione Theodosii *in l. 2. C. Ut nemo privatus*, cognoscitur, Tiraquellus *de Nobilitat. c. 9. per tot.* Otalora *de Nobilitate*, *2. p. c. 1. n.8.* Estque ad id locus D. Petri *1. epist. c.2.* ibi: *Genus electum*, *Regale Sacerdotium*, *gens sancta*, Moreno *de la Nobleza*, *discurs. 3. n.2.* Ergo si aliis Nobilibus concessum est, ne pro pena pecuniaria, quando non habent in bonis, puniantur in corpore; similiter id est concedendum Clericis, quia nobiles sunt. Præterea comprobatur; nam ideo nobiles in corpore non luunt, si pecuniaria pœna puniantur, quia habita consideratione ad suam nobilitatem, talis pœna excederet, ut bene notat Farinacius *d. n.21.* Sed major est ratio nobilitatis, & dignitatis Clerici, quam nobilis laici, ut late docet Lantmenter. *de vet. Cleric. & Monach. honore*, *lib.33. c.3.* Ergo majori ratione pena corporalis excedet pecuniariam in Clericis, ideirco sicut nobiles in corpore non puniuntur, si non habent in bonis, similiter nec Clerici.

41 Hoc argumentum gravissimum est, nec certa disparitatis ratio invenitur; quapropter si doctrina illa, nempe nobilem non esse puniendum pena corporali, si non habet in bonis, certa sit, prout tenent Covarr. *lib.2. var. c.9. n.4. vers.8.* ubi Faria *nu. 63.* Menochius *de Arbitrariis*, *casu 447. n.12.* Paz *in Praxi*, *4. p. tom.1. c.5. num.19.* Similiter idem est dicendum in Clericis, ut bene tenent Diez *in Praxi*, *cap.142. n.4.* ubi Salzedo, Faria *ad Covarr. lib. 2. cap.1. num.55.*

42 Hanc doctrinam admitto, ut pari passu ambulent Nobiles, & Clerici, ne pena pecuniaria in corporalem mutetur, si bona non habeant; sed tamen indiget explicatione, quapropter distinguendæ sunt pœnæ, in quas valent converti pecuniariæ, nempe in corporales afflictivas, quæ quidem dedecorare possunt personarum nobilitatem, & dignitatem, & in his certa regula est in Nobilibus, & Clericis. Et ratio est, quia ratione dignitatis, & status nequit commutari pœna in corporalem, quia major esset, quam pecuniaria, contra textum *in c. Ut affirmamus 24. qu. 5.* quod enim in vilibus grave non est, gravissimum est in Nobilibus, Clericis, & honestis viris, *l. In servorum*, *in fin. ff. de pœnis*. Ergo in Nobilibus & Clericis commutatio pœnæ pecuniariæ nequit fieri in corporalem afflictivam, ex qua aliquod dedecus, & infamia sequi poterit.

43 Aliæ vero sunt pœnæ corporales, quæ licet in corpore infligantur, non tamen sunt infames, nec redundant in dedecus personarum, nec illius status, itaque in eis poterit fieri commutatio in Nobilibus, & Clericis, nempe in exilium, suspensionem, vel in aliqua spiritualia exercitia ut bene considerat Diez *d. c.142. num. 4. in fine*. In his ergo excessum nullum libet considerare, attentis circumstantiis, cum id totum arbitrio Judicis relinquendum sit, & semper commutatio ad benignam penam debeat fieri, Menochius *d. casu 447. num.25.* Faria *d. lib.2. cap. 9. num.61. in fin.*

44 Unde secundo considerandum est, quod in causis, quando ea delicto Clerico imposita est pena pecuniaria, sive applicanda Fisco, sive parti, ratione penæ, non autem interesse, si non habet in bonis, nequit Clericus frui beneficio concesso *in d. c. Odoardus*, ut liberetur; sed pœna illa commutanda est in aliam penam benignam, licet afflictivam, exilii, aut suspensionis, vel alicujus exercitii spiritualis; idque necessario admittendum, ne ex delicto suo commodum reportaret, & impunitus relinqueretur.

45 De Jure tamen Regio resolutio ista dubia fit, *ex l.9. tit. 16. lib.5. Recopilat*, ubi probatur, quod si delinquens ex furto bona non habuerit, adhuc ad cessionem bonorum est admittendum. Ergo si Clericus ex delicto ad pœnam pecuniariam condemnetur, adhuc ad hoc beneficium est admittendus de jure Regio. Sed tamen Covarruv. *d. lib.2. c.1. n.8. in fin.* scripsit, legem illam plerunque a Judicibus non admitti, sed delinquentes ad triremes mittuntur; nec enim ad cessionem admittuntur. Sed textus ille clarus est; non enim loquitur de pœna pecuniaria Fisco applicanda, sed de interesse parti debito ex delicto sibi obveniente, respectu cujus admittitur cessio, ut explicant Mathienzo *in d. l.9. glos.2. n.33.* Paz *in Praxi*, *d.4. p. cap. 5. num.16.* Gutierez *de jurament. 1. par. c.17. n. 28.* alias ex pœna non conceditur, ut tenet Covarruv. *dict. n.8.* Salgado *in Labyr. 1. p. c.7. a n.1.*

46 Quo vero ad pecuniam illam, quæ parti applicatur ratione damni, & interesse, aliquod est dubium. Et ratio est; nam licet pecunia illa debitum civile videatur respectu illius, qui damnum percepit, ast respectu delinquentis, quia a culpa procedit, pœna est, & ideo in aliam pœnam debet commutari, *c. Finem litibus 5. de dolo*, & *contumac.* ubi Abbas Franchus, & alii apud Covarruv. *dict. c.1. nu.8.* Ergo minime Clericus respectu illius pecuniæ hoc beneficio fruetur.

In re tamen animadvertendum textum *in cap. Finem litibus 5. de dolo*, *& contumac.* gravem ingerere difficultatem ad hujus casus resolutionem; quippe probat aperte, quod si injustus litigator condemnetur in expensis, & non habeat unde solvat, commutationem faciendam esse in aliam penam secundum arbitrium discreti Judicis: unde constat, minime Clericum admittendum esse ad hoc beneficium, quando pro interesse partis condemnatur, quin potius in aliam pœnam commutationem faciendam esse, prout probat textus ille in condemnatione expensarum, quæ revera pertinent ad interesse partis. 47

Sed tamen textus ille responsum percipit; non enim loquitur in causa criminali, sed tantum in civili, ubi actor probatam habebat suam intentionem; excepit tamen reus, & in probatione succubuit; quapropter ut calumniator extitit, & tunc de Jure Canonico punitur speciali pena, nempe ut si non habuerit unde expensas parti solvat, arbitrio Judicis puniatur, ne Respublica litibus scateat, unde tanta percipit damna, Larrea *dec.4. n.8.* Bobadilla *in Polit. lib. 3. cap.14. num.77.* Lipsius *lib.2. de Civil. disciplina*, *c. 11.* Quapropter textus ille loquitur in speciali casu; nec enim ex parte rei consideratur expensarum solutio, ut debitum, sed ut pœna, licet ex parte actoris sit tantum interesse, & ita commutatio fit in penam arbitrariam, si solvendo non sit; nec ex cessione, nec ex nostro beneficio excusabitur, ut bene docet Abbas *ibidem*, *n.5.* Anania *in cap. 1. de calumniat. col.2.* Diez *in Praxi*, *cap.65. in fine*, Covarruv. *d. cap.2. n.8.* 48

Unde resolvendum, Clericum ratione interesse parti debiti, etiamsi procedat ex delicto, recte frui hoc beneficio; nam ratione delicti eum supponimus punitum. Ergo debitum illud, ut civile relinquitur, ratione cujus non est, ut a tanto beneficio privetur, Faria *d. c.1. n.61.* 49

Illud denique observandum a Judice, ut quando pena applicatur parti, nec Clericus est solvendo, tum commutationem in aliam miriorem penam faciendam esse cum consensu accusatoris, quia ipse poterit inducias ei præstare, ut solvat quando ad pinguiorem fortunam deveniat, Canisius *in dict. cap.3. num.8.* Clarus *dict. cap. fin. qu. 95. num.4.* Covarruv. *d. cap.1. num.8.* Alias si puniatur, ab obligatione liberabitur, Mathienzo *in l.4. tit.16. libr. 5. Recopil. glos.2. n.21.* Cabal. *resol. crimin. 77. n. 39.* Brunus *de cess. bon.4. p. princip. n.5.* 50

Aliud petunt DD. requisitum, ut Clericus hoc beneficio fruatur, nempe ut conveniatur actione personali, secus vero si actione reali, & per rei vindicationem; in rebus enim propriis hoc beneficium conceditur, non in alienis, Riccius *dec.296. in not. n.2.* Brunus *de cess. bon. q.3. nu.14.* Fagnanus *in d. c. Odoardus*, *n.52.* Genuensis *d. c.3. num. 9.* Barbosa *d. §.6. n.29.* 51

Hæc tamen resolutio difficilis fit ex doctrina, quam supra retulimus de marito, qui quidem licet conveniatur actione in rem, adhuc non condemnatur, nisi in quantum facere potest, ut scripsimus *cap.6. a n.21.* præcipue cum valeat argumentum de uno ad alterum casum, ut ratiocinatur Fagnanus *ubi proxime*, *num.53.* Sed disparitatis ratio dari potest; nam maritus ob honorem matrimonii non convenitur, nisi in quantum facere potest, ad quem debet mulier prospicere; quapropter etiam, quando agitur actione reali pro dote, fruitur illo beneficio. Ast creditor Clerici ex re propria non tenetur prospicere dignitatem Clerici, cum id ad eum non pertineat, sed tantum in necessitate ei succurrere; quapropter Clericus conventus actione reali, hoc beneficio non fruetur, Carolus de Grassis *d. effect.7. num.62.* Squillante *de Privil. Clericor. cap. 10. num. 25.* 52

Unde inferunt DD. in actione depositi Clericum minime hoc beneficio potiri, non enim res depositæ ad dominium illius transierunt, Grassii *d. effectu 7. n.58.* Squillante *d. c.10. n.41.* Fagnanus *n.54.* Mathesilianus *singul.60. nu. 1.* Barbosa *d. §.6. n.31.* 53

Hæc enim doctrina facile procedit, quando res depositæ extarent; quid vero si consumptæ fuerint, aut perierint? Et tunc distinguendum est, an si sine culpa depositarii perierint, & tunc ultra quod possit liberari id probando, absque dubio hoc beneficio fruetur, si conveniatur actione depositi. Si vero Clericus depositarius contrectaverit, & in usus 54

pro-

proprios convertat, tunc hoc beneficio non fruetur, etiamsi res depositi fuerint consumptæ, quia ex delicto contrectandi hoc beneficio privatur, ut scripsit Cyriacus *tom.* 3. *controv.*605. *n.*21. Et supra diximus *num.* 32. quando de dolo egimus.

55 Nonnulli vero Doctorum aliud petunt requisitum, ut Clericus cedat bonis antequam recognoscat debita, & de jure confiteatur, *ex l. penult. ff. de cess. bonor.* Sed textus ille non loquitur in personis privilegiatis, ut est Clericus; quapropter contrarium tenendum est, ut minime egeat bonis cedere. Idque probatur *ex dict. c. Odoardus*; nam si jam Clericus ille cessisset bonis, excommunicatus non fuisset, ut supponitur in dicto textu. Tum etiam, quia Papa tantum cautionem præstare præcipit, non vero cedere, ut bene expendit Fagnanus *num.* 58. Tum quia beneficium ideo favorabilius Clericis; quia absque cessione admittuntur, etiamsi in carceribus non se constituant, Riccius *dec.*283. & 2. *par. dec.*176. Barbosa *d. cap.*49. §.6. *num.*9. Matta *de Jurisdict.*4. *p. casu* 154. *nu.* 13. Baeza *d. cap.*17. *n.*9. Farinacius *qu.*27. *num.*66. Unde etiam absque aliqua ignominia admittuntur ad hoc beneficium, non obstantibus Constitutionibus S. Pii, & Pauli IV. quæ nec in urbe receptæ sunt quoad Clericos, ut refert Fagnanus *in d. cap.* 5. *a num.*61.

56 Est vero dubium disquirendum, an hoc beneficium concedatur Clerico pensionem solventi, qui se obligavit in forma Cameræ. Prima sententia asserit, minime concedendum; ratio enim est, quia juramentum solvendi conficitur, & obligatio Cameræ habet paratam executionem, nec contra illam aliæ exceptiones admittuntur, nisi falsitatis, solutionis, aut pacti de non petendo; alias enim multis perjuriis aperiretur via. Tum etiam injustum esset, ut qui resignavit, absque beneficio, & pensione relinqueretur; quare non hoc beneficio fruetur Clericus pensionem solvens, quin potius relinquet beneficium, si aliter solvere non possit; idque in Curia Romana magis receptum, Fagnanus *in d. c.*3. *n.*79. Farinacius *d. q.*27. *num.* 70. Ferentillus *ad Buratum dec.*97. *n.*9. Gigas *de pens. q.*10. *n.*3. Belletus *Disquis. Cler. tit. de Cleric. debit.* §. 2. *n.* 7. Tondutus *de pens. c.*21. *a n.*6.

57 Alteri vero tenent contrarium, quia etsi Clericus juramento obligetur, si inopia oprimatur, adhuc hoc beneficio fruetur; potest enim a juramento petere absolutionem, seu relaxationem, & postea hoc beneficium introducere, ut tenet Segura *in Direct. Judicum*, 2. *p. c.*13. *a num.*20. Ergo etiamsi juraverit solvere pensionem, adhuc hoc beneficio fruetur: nec obligatio Cameræ alicujus est ponderis, quia licet habeat paratam executionem, nec nisi quædam exceptiones admittantur adversus eam, semper tamen Clericus opponere valebit hoc beneficium: tum quia nullo jure prohibetur: tum quia hoc beneficium admissum est in favorem totius Ordinis Clericalis; itaque nulla est causa, ut non opponatur etiam adversus obligationem Cameralem, ut tenet Riccius *in praxi for. dec.*291. Covarr. *d. lib.* 2. *c.*1. *n.*9. *vers. quoties vero*, Genuensis *in praxi*, *c.*3. *nu.* 13. Squillante *d. c.*10. *n.*21. Barbosa *d. cap.*39. §.6. *n.*28. *in fin.* Antonellus *d. c.* 13. *n.*8.

58 In re tamen animadvertendum, praxim cujuscunque Tribunalis considerandam esse, ut perpendatur an facta obligatione Camerali in solutione pensionis, hoc beneficium admittatur, necne. In Curia autem Romana adversus obligationem Cameralem non admittitur oppositio hujus beneficii, ut cum Farinacio testatur Tondutus *de pensionibus*, *d. cap.*21. *num.*10. Quapropter si in illa Curia, in qua causa pensionis disceptatur, praxis fuerit, ne hoc beneficium admittatur adversus obligationem Cameralem, id erit observandum; fundatur enim in probabilissima sententia priori, recensita *numer.*55. quare recte observabitur.

59 Si vero stylus, aut praxis non sit, bene poterit admitti secunda sententia, quia ultra fundamenta tradita *n.*56. facile resignatarius pensionem habens, poterit illam percipere ex fructibus beneficii, si non præteritis, saltem futuris; qui quidem obligati sunt ad pensionem, tanquam onus illorum, Tondutus *de pens. c.*6. *n.*9. Barbosa *de un. jur. lib.* 3. *c.*11. *n.*93. aut poterit petere regressum ad beneficium ob non solutam pensionem, ut late explicant Tondutus *de pens. c.*45. *per tot.* Barbosa *de exigend. pens.* 1. *p. q.*9. quare non obstante oppositione *d. cap. Odoardus*, recte se indemnem relinquit. Unde nulla est causa sufficiens, ut Clericus, etiam in forma Cameræ obligatus, hoc beneficio non fruatur, ut recte considerat Covarr. *n.*9. *vers. quoties vero.*

60 Rursus circa hoc beneficium prætermittere non oportet, posse opponi non solum, quando lis prosequitur, sed in executione sententiæ, prout diximus de beneficio non conveniendi, nisi in quantum facere potest. Idque illa potissima ratione; nam exceptio ista non impugnat sententiam, sed moderatur; quapropter valet opponi in executione illius, Costa *de remediis subsid. c.*29. *n.*6. Riccius *dec.*280.

61 Unde admittendi non sunt asserentes, Clericum hoc beneficio frui non debere, qui ad debitum solvendum tribus sententiis conformibus fuerit condemnatus, ut cum Gomez notat Farinacius *in Praxi*, *d. q.*27. *nu.*70. Marchesanu *de commiss. cap.*1. §.6. *num.*26. Salgado 2. *p. de Protect. cap.*4. *num.*64. Et ratio est; nam illæ tres sententiæ nihil aliud important, nisi enixam executionem, adversus quam valet opponi hæc exceptio, ut diximus *num antecedenti*. Ergo etiam est concedendum adversus tres sententias. Cæterum ex eo, quod ipsæ sententiæ habeant strictiorem executionem, Clericus in dedecus status Ecclesiastici omnibus bonis privaretur. Ergo urgentiori ratione debet frui hoc beneficio post tres sententias conformes, Baeza *de inope debit. cap.*17. *num.*6. Covarr. *d. cap.*1. *n* 9. *vers. Quoties vero*, Guttierez *de juram. cap.*17. *num.*33. *p.* 1. Molina *de Just. tract.*2. *disp.*571. *nu.*23. Barbosa *d. cap.* 39. §.6. *num* 26.

62 Est tamen dubium grave, an Clericus, quando huic beneficio renunciavit cum juramento, vel sine illo, adhuc possit illo frui. Et ut hanc difficultatem clare capiamus, duobus modis discutienda est. In primis, quando renunciatio fit a Clerico simpliciter absque juramento. Secundo, quando renunciationem juraverit. Et quoad primum asserendum, Clericum renunciare non posse huic beneficio; nam concessum non est ratione personæ, sed status Clericalis, ne cum dedecore illius Clericus inops carceretur, & ad cessionem bonorum obligetur. Ergo nequit ipse beneficio huic renunciare; siquidem status Clericalis pateretur dedecus. Et confirmatur ex decisione textus *in c. Si diligenti* 12. *de for. compet.* ubi Clericus nequit renunciare privilegio fori, quia id pertinet ad decentiam status Clericalis. Ergo nec huic beneficio. Cæterum a simili probatur, quia Nobilis nequit renunciare suæ nobilitati, quia id est contra Nobilium statum, Guttierez 1. *p de juram. c.*16. *a n.*62. & *lib.*4. *pract. q.*4. Angulanus *de legibus*, *lib.*3. *controv.*25. *a num.*19. Garzia *de Nobilit. gloss.*6. *a nu.*18. Bobadilla *in Polit. lib.*3. *cap.*15. *n.* 21. Qui resolvunt, minime renunciare posse suæ nobilitati, ut in carcerem detrudi possit. Ergo nec Clericus huic beneficio, ut contra decentiam status carceri mancipetur, & ad cessionem bonorum obligetur, Fagnanus *in d. c. Odoardus*, *n.*70. Angulanus *d. contr.*25. *num.*10. Guttierez *d.* 1. *p. c.*17. *num.*34. D. Gonzalez *in d. c.*3. *num.*17. Riccius *in Praxi for. dec.*288. Antonellus *d. cap.*13. *n.*11.

63 Major enim difficultas est, quando renunciationem fecerit, & insimul eam juraverit, an tunc possit hoc beneficio frui. Prima sententia negat, quia licet Nobilis nequeat suæ nobilitati renunciare, si tamen juramentum adjiciat, valida est renunciatio, ut late per Guttierez *dict.* 1. *cap.* 16. Ergo idem est dicendum de Clerico, ut possit renunciare huic beneficio. Cæterum cessio bonorum licet non possit renunciari, attamen valida est renunciatio, si juramento valletur, ut cum Guttierez, & Menchaca tenet Cevallos *qu.*701. *n.*7. Riccius 4. *p. collect.*128. *num.*2. Diana 7. *p. tract.*8. *res.*15. Ergo similiter Clericus poterit juramento huic beneficio renunciare, & valida erit renunciatio, ut tenet Guttierez *d. cap.*17. *num.*35. Molina *de Just. dict. disp.*571. *nu.*6. Carolus de Graffis *de effectib. Clericatus*, *effectu* 7. *num.*21.

64 Secunda sententia tenet contrarium, *ex d. cap. Si diligenti*, ubi Clericus nequit renunciare privilegio fori, etiam interveniente juramento. Ergo similiter non potest renunciare huic beneficio. Cæterum, juramentum istud nequit esse obligatorium, continet enim iniquitatem, quatenus pactum illud opponitur reverentiæ, & decentiæ, quæ Clericorum statui debetur, dum Clericus per talem incarcerationem, & bonorum cessionem ad mendicitatem traheretur. Ergo minime obligabit, ex vulgari regula, *Non est obligatorium*, *de Reg. Jur. in* 6. Tum ex incarceratione Clerici nullum creditor reportat commodum, nisi quod crudeliter illum vexat, & in perpetuo carcere facit mori, *l. Reo criminis*, *ff. de solut.* & multa damna sequuntur, nempe quod Clericus in Ecclesiis non assistat, nec vacet Horis Canonicis, nec in publico Sacrificium peragat, quare nequit similis renunciatio juramento vallari, ut tenent plures Canonistæ, quos sequitur Fagnanus *in d. cap.*3. *de solut. a num.* 76. Genuensis *in Praxi Archiepiscopali*, *cap.*3. *numer.*4. Cevallos

quæst.701.nu.11. Leoncillus *de Privil. paup.2. part. Privil.53.n.4.* Pax *in Praxi, tom.2.p.3.c.un.num.6.* Phœbus *dec. Lusit.tom.1.dec.48.n.10,* Barbosa *d.c.39.§.6.num.14.* Antonellus *d.c.13.n.12.*

65 In hoc dubio illud est animadversum, duobus modis esse considerandam hanc difficultatem. In primis ex parte judicis cognoscentis de causa, ubi Clericus renunciavit huic beneficio cum juramento; qui quidem poterit illum non incarcerare, nec a bonis expoliare, sed relinquere alimenta necessaria, non obstante juramento; id enim pertinet ad Judicem Ecclesiasticum prospicere, ne status Clericorum dedecoretur; sed causas agere eo modo, ut Majestas Ecclesiæ semper immunis relinquatur, ut tenet Molina *d.disp.571.n.26.*

66 Ex parte vero Clerici cum juramento renunciantis, est dubium, an renunciationi stare debeat ob religionem jurisjurandi, etiamsi per se invalida sit renunciatio. Doctores primæ sententiæ nullam rationem inveniunt, ne ex parte Clerici jurantis servetur juramentum, ea rationibus datis *num.63.* quibus placet, quod licet renunciatio hujus beneficii facta a Clerico invalida sit, attamen si juramentum adjiciatur, sustinetur, prout quando aliis actibus nullis adjiciatur, *c.1.c. Debitores 6. de jurejur. c. Quamvis pactum, de pact. lib.6. Auth. Sacramenta puberum, C. Si adversus vendit.* Ergo impræsentiarum debet sustineri. Ast ipsi agnoscunt, facile posse Clericum a juramento liberari, petendo illius relaxationem, qua petita, ad hoc beneficium admittetur, ut bene notat Molina *dict. disput. 571. num. 26.*

67 Hæc sententia admittenda est, utpote securior. Sed contraria maximam habet probabilitatem, & meo videri graviter eam probat textus *in d. c. Si diligenti 12. de for. compet.* Qui quidem textus clare probat, renunciationem fori non posse fieri a Clerico, etiam juramento vallatam, ut multis comprobat ibidem D. Gonzalez *num.9.* Unde sequitur, etiam juramento interveniente, non posse Clericum huic beneficio renunciare; nec obstat responsum Guttierez *d.c.17.nu.35.* dicentis, majus dedecus versari in renunciatione fori, si illi Clericus renunciaverit, quam si renunciasset beneficio capitis *Odoardus*; considerat enim majus dedecus in eo quod Clericus apud sæcularem judicem conveniatur, quam si expoliatus bonis mendicare cogeretur: quod quidem asserendum non est; sunt enim plures casus, quibus Clericus apud sæcularem Judicem trahitur, non obstante illo dedecore, ast tali, quando hoc beneficio privatur, ob gravissimum inconveniens, ne Clericus ad mendicitatem trahatur, vel perpetuo carceri mancipetur. Cæterum, olim Clericus proprio foro renunciare poterat, *ex l. Cæsarum, l. Si quis in conscribendo 29. C. de pact.* quod adhuc renuente Jure Cannonico perperam defendere conati sunt Cujacius *in l. jus publicum, ff. de pact.* quem transcripsit Pomeranus *de jurisdictione, lib.3. c.13. a n.16.* quibus & adjungere libet Jul. Capponi *to.5. discept. 397. a n.41.* quatenus scripsit, Clericum sacris initiatum renunciare posse privilegio fori, licite non exprese, verum tacite, cum id etiam tendat in dedecus totius status, quatenus etiam per tacitam renunciationem trahitur ad negotia coram sæculari judice, *c. Sylvester, in fine, cap. Testimonium, in princip. & vers. Episcopum, 11. q.1.c.2. Ne Clerici, vel Monachi, c. Significarunt 4. de Judiciis*, & tradita per Anguianum *de legibus, lib.2. c.21. a n.21.* Unde licet has doctrinas non admittamus, quin potius rejicimus, ut bene advertit D. Gonzalez *in d. c. Si diligenti, a num. 12,* Balboa *ibid. q.2.* Attamen probant, aliquo modo non esse majus privilegium fori, quam dicti capitis *Odoardus*. Unde ratio Guttierez non subsistit.

68 Et confirmo discursum; nam in renunciatione fori tantum obest jus publicum, ne dedecoretur status Ecclesiasticus, dum Clericus agit, vel se defendit coram judice sæculari, ut bene perpendunt Gonzalez *in d. c. Si diligenti nu. 11.* Anguianus *d. c.21.n.29,* Granna *n.3.* Ast majus dedecus est contra ipsum statum, quod Clericus bonis expoliatus mendicet, aut servituti perpetuæ carceris mancipetur, ut patet. Ergo rejicienda est ratio Guttierez. Et consequenter asserendum, textus *in d. cap. Si diligenti*, graviter probare, nullam esse renunciationem hujus beneficii, factam a Clerico, etiam cum juramento.

69 Cæterum comprobo hanc doctrinam ex Covarruv. *d. c.1. n.9.* ubi scripsit, Clericum jurantem solvere debitum, adhuc opponere posse hoc beneficium; cujus doctrinam veram dicit Molina *d. disp.571.nu.28.* si simpliciter juretur a Clerico, non præciso animo se obligandi ad integre solvendum, aut si non expresserit, prout etiam explicat Guttierez *d.c.17.n.36.* sed immerito; nam doctrina Covarr. ideo est intelligenda, etiamsi Clericus integre solvere juraverit. Et ratio est; nam illa tacita renunciatio, quæ fit per juramentum integre solvendi, nulla est, tanquam iniquitatis vinculum: quapropter etiam in illo casu poterit opponi hoc beneficium. Ergo similiter etiamsi exprese juraverit Clericus renunciationem illius beneficii; quidquid in contrarium possit argumentari ex tradit. a Riccio *in Praxi, dec.296.*

Jus vero in aliquibus casibus temperat hoc beneficium, 70
nempe si Clericus in dolo versetur, prout quando aliena bona administraverit, & malam reddidisset rationem, Squillante *d.c.10.n.44.* Barbosa *d.c.39.§.6.num.33.* Aut quando hæres institutus inventarium non fecerit propter præsumptum dolum, ut cum aliquibus docet Barbosa *num. 32,* Thom. Trivisius *1.p.dec.8,* Riccius *d. dec.296. not. 3.* Vel quando in fraudem creditorum contraxit, consumpsitque bona, spe gaudendi hoc beneficio, & decipiendi creditores, Barbosa *d.c.39.§.6,n.23.* Fagnanus *in d.c.Odoardus, n.46.* Quod idem tenet in Clerico negociatore, Riccius *in d. dec.296. not. 4.* cum Clerici excercentes illicitas negociationes, privilegiis propriis priventur; & in Clerico perjuro similiter tenet Barbosa *dict.§.6, num.34.* Quibus casibus etiam alium annectunt DD. quando creditor pauperior fuerit, quam ipse Clericus, Genuensis *d.c. 3.n.14.* Squillante *d.c.10,n.40.* Leoncillus *2.p. privil.53. num.fin,* Barbosa *dict.§.6.n.30.* Belletus *dict. tit. de Cler. debit.§.2.num.11.*

Est vero dubium, an Clerico excommunicato hoc be- 71
neficium competat? Prima sententia negat; nam excommunicatus nequit esse in judicio, *c. Intelleximus 7. de judic. c. Post cessionem 7. probat. c. Decernimus, de sent. excommunicat. in 6.* quare nequit beneficium hoc opponere, nec ad id in judicio comparere. Tum excommunicatus est membrum diaboli, & extra Ecclesiam, *c. Omnis Christianus 11.q.3.c. Multi 2.q.1,* & indignus fit, ut privilegiis Ecclesiæ, & suorum Clericorum juvetur, quapropter digne hoc beneficio privatur. Denique, nam frustra legis auxilium implorat, qui in legem committit, *l.1.C. de hæredibus inst. l. Auxilium, ff. de Min. c. fin. de immunit. Eccles.* Sed Clericus excommunicatus, contemnens Ecclesiæ claves, in legem committit. Ergo debet hoc beneficio privari, Rota apud Cavaletium *dec.521.n.4.* Marchesanus *de Commiss.3.p.tit. de commiss. bon.§.60.& 61.* Carolus de Grassis *d. effect. 7.n.54.*

Secunda sententia tenet contrarium; nam beneficium 72
hoc opponitur, prout exceptio, non autem pro actione; siquidem Clericus convenitur pro debito, ut reus. Ergo licet sit excommunicatus, potest in judicio comparere, & hanc exceptionem opponere; illud enim expeditum est, ut excommunicatus possit in judicio suas exceptiones opponere, *c. Cum inter 5.c. Exceptionem 12. de Except. cap.1. de Excep. in 6. Clement. un. eod. tit.* Balboa *in c.2, de excep. a num.2,* Suarez *de Censur. disput.16. sect.3.* Ergo licet excommunicatus, poterit hoc beneficium excipere. Cæterum Clericus excommunicatus gaudet fori privilegio, Innocent. *in c. Si vero, de sentent. excommunic. n. 3.* Decianus *tr. crim. lib.6. c.7. n.20.* Franciscus Marcus *par.2. dec. 418.* Ergo etiam hoc beneficio gaudebit, Riccius *in Praxi, dec.281,* alias 250. Squillante *d.c.10.n.5.* Barbosa *d. §.6.num.18.* cum quibus residere videtur Belletus *d. tit. de Cleric. debit.§.1 a n.23.*

Sed tamen non obstante prima sententia, quam aperte 73
tenet ipse Barbosa *in d. c. Odoardus, n.23. vers. Limita decimonono*, admitto secundam; & ratione probo, quia ut diximus, beneficium hoc, non tam conceditur personæ, quam statui Clericali, nec dedecoretur ob nimiam Clerici paupertatem; quapropter ob culpam Clerici excommunicati nequit status ipse illud dedecus pati; unde necessario beneficium hoc est denegandum Clerico excommunicato, non propter se, sed propter decentiam status, prout observatur in privilegio fori. Cæterum probatur *ex gl. fin. in c. Studeat, dist.50.* asserente, Clericum suspensum a canone, vel ab homine, adhuc hoc beneficio potiri. Et comprobat Guttierez *d.c.17, n.18,* Belletus *d. §.1.n.18.* Ergo similiter dicendum de Clerico excommunicato, nulla enim ratio disparitatis potest dari inter utranque censuram. Denique licet excommunicatio habeat diversos effectus, de quibus Villalobos *in Summa, 1.p. tr.17. diffic.4. cum sequentibus*, Suarez *de censuris, disp.9. a sect.1.* non tamen privat hoc beneficio; quapropter existimandum non est, Clericum excommunicatum hoc beneficio privari.

Hinc fundamenta Contrariorum facile dilabuntur; nam 74
licet

licet excommunicatus non possit stare in judicio, stat tamen, si excipiat, utpote quando hoc beneficium opponit, ut bene considerat Riccius *d. dec.* 281. *nu.* 1. *vers. Cæterum.* Tum, nam licet excommunicatus sit per excommunicationem membrum diaboli, & in legem delinquat, diversis pœnis afficitur ab ipsa excommunicatione productis, de quibus Villalobos, & Suarez, & communiter Scribentes de excommunicatione; non vero privatur hoc beneficio, quod tendit ad decus status Ecclesiastici.

75 Illud vero citra dubium admissum est, ne possit fidejussori Clerici, ea persona Clerici debitori; quia conceditur Clerico ratione status, quare nequit prodesse fidejussori, prout nec prodest declinatoria fori, Romanus *singul.* 645. Afflictis *dec.* 206. Anton. Faber. *diffin.* 1. *C. de fidejuss.* nec cessio bonorum, §. *fin. Inst. de Except.* Lanfrancus *dec.* 525. Idcirco id communiter tenent Cevallos *d. q.* 701. *num.* 14. Guttierez *Pract. lib.* 4. *q. ult. an.* 20. Riccius *dec.* 289. *& p.* 4. *dec.* 173. *n.* 8 Barbosa *d. c.* 39. §. 6. *n.* 36.

76 Est tamen necessarium, ut Clericus hoc beneficio fruatur, quod cautionem idoneam præstet, prout petit textus *in d. c. Odoardus*, quæ quidem fidejussoria, aut pignoratitia esse debet; nam quoties idonea cautio petitur, non sufficit juratoria: licet enim Clericus inops sit, tamen potest forte inveniri fidejussor; si tamen non inveniat, juratoria sufficit, ut explicat Fagnanus *ibidem, a n.* 63. Barbosa *n.* 25. continet tamen cautio ista, ut solvat, si ad pinguiorem fortunam perveniat. Ad quam quidem dandam cautionem, licet Clericus non possit incarcerari, attamen ad dandam cogetur, ut cum aliquibus notat Barbosa *d. n.* 25. Leoncillus *d. privil.* 53. *n.* 1. Grana *in d. c. Odoardus*, *n.* 1. Riccius *dec.* 296. *n.* 5. Graffis *d. effect.* 7. *n.* 65. Barbosa *d. c.* 39. §. 6. *num.* 10. Canisius *in dict. cap.* 3. *de solut. num.* 10. Belletus *d.* §. 1. *num.* 7.

77 Si vero ad pinguiorem fortunam Clericus perveniat, ad solutionem tenebitur, quia obligatio, ex hoc beneficio tantum suspenditur; attamen hoc beneficio fruetur, nec condemnabitur, nisi in quantum facere potest, Fagnanus *in d. c.* 3. *n.* 65. Praxis vero hujus beneficii est, quando Clericus beneficium habuerit, ut fructus sequestrentur, & relictis alimentis congruis, ex reliquo fiat creditoribus satis *ex c. Pervenit* 2. *de fidejuss.* Riccius *dec.* 282. Salgado *de Pretect. Reg.* 2. *p. c.* 4. *nu.* 63. Menochius *lib.* 2. *de Arbitrariis*, *casu* 183. *n.* 30. Si vero beneficium non habuerit, sola cautione liberatur, quia non habet bona ut suppono; libellus vero ad fruendum hoc beneficio, quando Clericus beneficium habet, aut non, apponitur a Pace *in Praxi*, 1. *p.* 2. *tom. c. unico*, *a n.* 17.

CAPUT VIII.

De necessitatibus Publicis, & quomodo subveniendæ sint: & de Tributis.

SUMMARIUM.

Eleemosyna est occurrere necessitatibus publicis, quæ variis modis occurrunt, n. 1. *&* 2.

Potestas imponendi tributa, solum competit Principi Superiorem non recognoscenti, nu. 3. *Quod aliqui dicunt de Jure Divino, habentque eam non solum Principes Christiani, sed & infideles, n.* 4.

An possint tributa imponere Rectores Provinciarum? Affirmandum videtur, num. 5. *Sed contrarium defenditur, a n.* 6. *Ubi explicatur lex* Omnes 12. Cod. de oper. publicis.

Excluditur textus in l. 1. tit. 6. lib. 7. Recopilat. l. 25. *tit.* 6. lib. 3. Recopilat. *ubi communitatibus interdicitur tributa imponere ultra tria millia marapetinorum, n.* 7. *Etiam ad donativa Regi solvenda, ibid.*

An hæ leges observari debeant etiam in urgentissima necessitate? Prima sententia negat, n. 8. *Secunda affirmat, n.* 9. *Defenditur hæc sententia, n.* 11.

Non tamen erit locus huic doctrinæ, si urgentissima sit necessitas, & adsit periculum in mora; sed postea a Concilio Regio id confirmandum, ibid.

Sunt casus, ubi non observantur leges Regiæ. Primus, quando omnes cives consenserint, n. 12. *Veluti fieri valet in Confraternitatibus, n.* 13.

Sed non sunt etiam imponendæ collectæ ad ludos publicos, num. 14.

Secundus casus, quando Civitas facultate Regia receperit censum, nec est unde reditus solvantur, n. 15. *Fit instantia, & respondetur, n.* 16. *&* 17. *Tandem*

contra resolvitur, n. 18. *Nisi quando jam fuerit ad executionem processum, n.* 19.

Tertius casus, quando lis penderet coram aliquo Judice, & in Civitate, & villa non sunt bona ad illam prosequendam, seu ad solvendam condemnationem: tunc sufficit licentia Judicis, n. 20. *Licentia Regis suppletur per sententiam, ibid.*

Marchiones, Duces, Comites, & alii inferiores, nequeunt collectas vassallis imponere, n. 21.

Sed an exemptione, aut concessione Regum possit illas imponere duobus modis, aut vendendo, vel concedendo antiqua tributa; vel dando, vel vendendo jus imponendi, n. 22.

De antiquis tributis probabiliter negant aliqui, a n. 23. *Sed communiter tenetur contrarium, a n.* 25.

An tributa imposita possint a Rege vendi? Defendunt plures, n. 26. *Sed contrarium defenditur, a n* 27.

Explicantur textus in c. Super quibusdam 36. §. Præterea, de verb. sign. *a n.* 44.

An Reges Castellæ possint vendere, & concedere Tertias Regales? Affirmant plures, n. 45. *Sed contrarium defenditur, a n.* 48.

Laicus suscipit decimas nomine Ecclesiæ, n. 49. *Explicatur S. Thomas, n.* 50.

Decimæ sunt inseparabiles a titulo spirituali, n. 52. *Tertiæ Regales tenentur ad subsidium, & excusatum, ibid.*

Principum rescripta intelliguntur absque præjudicio tertii, n. 53. *Plura damna sequerentur, si tertiæ regales separarentur a titulo spirituali, a n.* 53.

Explicatur caput 2. de locat. c. fin. ne Prælat. vic. suas, *a n.* 55. *Explicatur lex* Per procuratorem 90. ff. de acquirenda hæredit. *n.* 58. *&* 59.

Principes possunt repetere qualibet tributa, vel tertias regales, venditas, vel concessas, & quomodolibet extractas a regia corona, n. 60.

Reges nequeunt vendere, aut concedere reditus super tributis sibi concessis, vulgo Juros. *Et possunt differre solutionem, n.* 61. *Et gratias suspendere tempore necessitatis, ibid.*

Ex tolerantia Principis nequeunt Magnates tributa præscribere, etiam demonstrato titulo, n. 62.

Rex potest vendere, aut concedere jus imponendi gabellas, prout ibi explicatur; tamen jus istud non præscribitur, n. 63.

Ad imponendum tributum necessaria est causa, n. 64. *Ita ut causa cessante, cesset tributum, n.* 65.

Enumerantur variæ causæ tributi, n. 66.

HUcusque egimus de privatorum necessitate extrema vel gravi: nunc vero agere placet de necessitatibus publicis, quibus subvenire non minor eleemosyna est, & charitas, quam subvenire privatis; verum etiam major, cum sustineatur tota Respublica, quod est majus bonum, *l. Munerum* 18. §. *Item, de muner, & honoribus, l. un. sub fin. C. de caducis tollendis, cap. Licet* 18. *de Regularibus*, Leoncillus *de privil. paup. p.* 2. *privil* 283. *n.* 33. 1

Publicæ enim necessitates multis modis possunt evenire; jam enim accidunt propter bella, non solum externa, sed & interna, fames, pestes, vel graves epidemias, propter classium armaturam, reparationem Castellorum, & Urbium; propter conservandum statum Principis, & Regiam Majestatem, & alia quamplurima quotidie contingentia, quæ ad conservationem, vel bonum Reipublicæ, & Regnorum attingunt, quibus variis modis occurritur. Et in primis adsunt tributa frequentiora, quam alia quælibet media, Parra *de legibus*, *tractat.* 4. *articul.* 2. *dub. Append. num.* 1. 2

Ad quæ quidem recte imponenda aliqua sunt necessaria, & in primis potestas imponendi, quæ quidem solum competit Principibus superiorem non agnoscentibus: quapropter illa poterunt imponere Papa, Concilium Generale, Imperator, Rex, vel quælibet Respublica non habens superiorem, *c. Super quibusdam* 36. §. *Præterea*, *de verb. signific. l.* 1. *&* 2. *C. Vectigal. nova const. non posse*, *l.* 9. *tit.* 7. *part.* 5. Et ratio est; nam tributa, seu collectæ imponuntur ad bonum commune Reipublicæ, quare nequeunt imponi nisi ab illo, qui curam gerit illius. Tenent Tapia *in Catena*, *lib.* 3. *de legibus*, *q.* 11. *art.* 2. *nu.* 1. Villalobos *in Summa*, 2. *par. tr.* 8. *difficult.* 13. *n.* 2. de Lugo *de Just. disp.* 36. *sect.* 1. *a n.* 3. Araujo *de stat. civil. disput.* 12. *difficult.* 2. *a num.* 1. Larrea *alleg.* 59. *a n.* 1. Amaya in 3

l.5. C. de Annonis, lib.10. n.5. Antunez *de donat.3. part. cap.1. num.4.*

4 Quod quidem ita affirmant plurimi, ut hanc potestatem firment de jure Divino Principibus competere, ut ex *Matth.c.22. Luca 12. Marci c.11.* probat Otalora *de Nobilitate, 1.c.3. n.1.* Alteri vero originem trahere a Jure Divino affirmant, quorum sententiam comprobat Larrea *d. allegat.59. n.5.* Non solum vero hanc potestatem habent Supremi Principes Christiani, sed etiam infideles, quibus tributa recte imposita debent solvi, etiam a vassallis Christianis, vel ab aliis, qui ad suas terras propter metrimonium perveniunt. Idque facile probatur authoritate Christi Domini apud *Matth. c.22. vers.21.* ibi: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari:* ubi Cæsari jubetur tributum solvi, qui tamen Ethnicus erat. Et authoritate D.Pauli *ad Rom.13.* ubi *Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal.* Tunc enim temporis Romani Ethnicos Principes habebant, quibus hoc incidit præceptum: unde facile probatur, etiam Principibus infidelibus justa tributa esse solvenda, ipsosque habere potestatem ad ea imponenda, ut cum aliquibus tenet Parra *de dub. Append. n.33.* Sanchez *conf. lib.2. c.4. dub.5.*

5 Sed contra adest textus *in l.Omnes 12. C. de operib. public.* ubi probatur ad impositionem collectarum non requiri supremam potestatem, quia Provinciarum Rectores valent eas imponere ad necessitates publicas, veluti ad muros construendos, vel reficiendos. Et comprobatur ratione ista decisio; nam duplices possunt considerari publicæ necessitates: aliæ quæ sunt totius Regni, & ad illis succurrendum erit necessaria Principis suprema potestas, cum ad illum pertineat cura totius Regni: alteræ vero, quæ sunt particularis Provinciæ, vel alicujus Urbis, & tunc poterunt collectæ imponi a Rectore illarum; nam ad illos pertinet cura illarum Provinciarum, aut Urbium, atque ita ad succurrendas earum necessitates poterunt imponere collectas.

6 Sed hoc argumentum doctrinam supra traditam non elidit; illud enim principium scitum est, collectas imponere ad Principis regaliam pertinere, nec aliquem illas imponere posse, nisi de ejus speciali mandato, & commissione, alias facile vassalli gravarentur, ac durissimas vexationes paterentur, *c. Innovamus 10. de censibus, c.ult. in tit. Quia sunt regalia* Vvesembecius *cons.27. a n.10.* Avendannus *de exequend. 2. par. c.14. a n.1.* Flores de Mena *lib.2. var. qu. 21. n.11.* Bobadilla *in Polit. lib.5. c.5. a n.1.* Azevedus *in l.25. tit.6. lib.3. Recopilat. n.11.* Quare licet Rectores Provinciarum de jure communi ad reparandos muros, vel fontes, vel pontes, aliquas speciales collectas, seu tributa possint imponere, id est, quia a Principe concessum est, aut tacite per consuetudinem permissum; non vero, quia ipsi Rectores, aut communitates habeant a se ipsis hanc potestatem, ut recte considerat de Lugo *d. disput.36. sect.1. n.8.* Villalobos *d. difficult.13. n.2.* Mena *lib.2. var. q.21. §.1. n.12.*

7 De jure vero Regio adest textus *in l.1. tit.6. lib.7. Recopilat.* ubi decernitur, ne ullæ communitates collectas faciant absque Regis expressa licentia, excedentes tria millia marapetinorum; qui vero contrarium fecerint, amissione honorum plectuntur, & judices suis officiis privantur. Quod idem decernitur *in l.26. tit.6. lib.3. Recopilationis*, non obstante qualibet consuetudine: & ultra decernitur, collectas trium millium marapetinorum per civitatem, & ejus territorium esse faciendas, nisi distributio soleat fieri distincto in territorio ab ipsa Urbe. De qua re Mena *d. q. 21. §.1. a n.33.* Bobadilla *d. c.5. nu.14. & 370.* Balmaseda *de collect. q.5. n.2.* qui *n.3.* id contendit, etiamsi collectæ fiant ad solvendas donationes Regi faciendas (apud Nos *Donativos*) idque experimento comprobat, quia Universitates facultatem Regiam requirunt ad collectas faciendas, quoties Donativa, aut Donationes istæ a Domino Rege petuntur, Amaya *in d. l.3. a n.9.* Villadiego *in Polit. c.5. instruct. §.34. n.3.*

8 Est vero dubium, an hæ leges procedant urgente gravi necessitate. Prima sententia negat: & ratio est; nam quælibet alienationis prohibitio intelligitur de alienatione voluntaria, non vero de necessaria, *l.1. ff. de fundo dotal. l. Cum fidei heredis, ff. de fidecom. libert.* & ibi Glossa *verbo Pendet.* Jason *in l. fin. C. de jur. emphyteutico, nu. 113.* Ergo prohibitio ista est intelligenda, quando absque gravi causa imponerentur collectæ ab ipsis Universitatibus. Cæterum hæc sententia probatur ex vulgari axiomate: *Necessitas caret lege, l. Tutor qui repertorium, ff. de Administrat. tut. l. Ut gradatim, §.1. ff. de Muner. & honoribus, l.1. C. de operib. libert.* Thomassetus *regul.189.* Escobar *de Ratiociniis c.24. a n.10.* Et faciat licitum, quod de jure non est licitum, *c. Quod non est licitum, de Reg. jur.* Escobar *d. c.14. n.13.* Moneta *de distribut. quot.2. p. q.11. nu.38.* Ergo si adsit necessitas urgens, leges illæ locum non habebunt, quin potius Universitates istæ poterunt ultra tria millia marapetinorum collectam imponere, Parladorius *lib. 2. quot. c. fin. p.5. §.3. nu.37.* Bolannos *in Curia, p. 5. 16. n.4.* Avendannus *d.2. p. c.14. nu.8.* Azevedus *in l. 25. titul.6. lib.3. Recopilat. num.5.* Rota apud Cencium *dec. 447. num.4.*

Secunda sententia tenet contrarium, & probatur *in d. l. 1. Recopil.* ibi: *Parasus necesidades*. Quæ quidem apertissime loquitur, non in collectis voluntariis, sed tantum in necessariis, quæ apponuntur ratione alicujus urgentis necessitatis. Ergo etiam urgente necessitate Universitates collectas imponere non possunt absque Regis expressa licentia. Idque optime etiam in his necessitatibus statuitur, ne facile cives graventur, & opprimantur: & ita Guttierez *de gabellis, q.168. n.18.* & alii relati a Balmaseda *d. q.5. n.6.* 9

In hoc vero dubio illud in primis animadvertendum, minime Prætores, & Universitatum consilia procedere posse ad collectas, etiam urgente qualibet necessitate; nam ipsæ per se non habent hanc facultatem; nam, ut dictum est, hæc potestas est ex Regalibus Principis in quod præcise residet. Unde Universitates, aut alii judices superiorem recognoscentes, nequeunt absque speciali concessione collectare, Ozaschus *dec. Pedemont.95. num. 9.* Thesaurus *dec. 257. in princip.* Mena *d. q.21. §.1. n.11.* Gratianus *March. dec.217. n.11.* de Lugo *d. sect.1. a n.7.* Barbosa *in l. Vectigalia 10. C. de vectigalibus, & commiss. n.2.* si tamen aliquando ad collectandum necessario ex Principis licentia, aut ex legis concessione perveniant, debent deficere bona publica ipsius Universitatis; nam cum bona illa sint destinata ad publicas necessitates, si tamen adsit, necessario ad id sunt expendenda, nec ad collectam singulorum civium est devenendum, Guttierez *de Gabellis, 168. n.15.* Bobadilla *d. l.5. c.5. n.13.* 10

Unde sequitur, de jure nostro Regio, etiam qualibet urgente necessitate, nec Prætores, nec Universitates posse procedere ad collectas, licet deficiant bona communia, absque Regis speciali licentia, prout tenet sententia: & ultra fundamenta, quæ adducit, probatur; nam urgens necessitas non dat hanc potestatem Prætoribus, nec Universitatibus, quin potius per has leges exprese reservatur. Ergo etiam urgente necessitate, nec Prætores, nec Universitas poterunt collectas imponere absque expressa Regia licentia. Cæterum; nam si alias, etiam necessitate urgente, hanc habuissent facultatem, facile leges istæ illuderentur a Prætoribus, & consiliis civitatum, aut villarum; cum facile necessitates istæ falso supponerentur, ut similes collectæ imponantur, & vicini graventur, cum utilitate imponentium, aut aliorum, quibus se gratos gerere decreverint; de alieno enim facile homines se liberales ostentant, *l. Officium, 21. §.1. ff. de re militar.* Amaya *in l. unic. de prabend. salario, n.15. in fin.* Ergo etiam urgente necessitate, de jure Regio nequeunt Universitates, nec illarum Prætores collectas imponere ultra tria millia marapetinorum. Erit tamen casus, ubi posit admitti prima sententia, scilicet, quando adeo urgeret necesitas, ut periculum grave esset in mora petendi licentiam; tunc enim sufficit præsumpta licentia Principis, qui si videret tam urgentissimam necessitatem, utique licentiam absque dubio præstaret, ut bene advertit Mena *d. q 21. §.1. n.48.* Velasco *de privilegiis paup.1. p. qu.38. nu.26.* Balmaseda *d. q.5. num.21.* qui recte animadvertit ad securitatem, postea petendum esse, ut a consilio Regali confirmentur Acta tempore tam urgentissimæ necessitatis, Bobadilla *d. lib.5. c.5. n.18.* 11

Verum enim vero dantur casus, in quibus collectæ absque Regis licentia recte imponuntur. Primus, quando non coactione collecta imponerentur, sed inter volentes; & ad id omnes collectandi conferint, propter aliquem finem necessarium, veluti ut Respublica ab injusto Prætore, vel a gravamine alicujus valde potentis eriperetur, vel ad privatorum utilitatem, veluti ad custodiam prædiorum, vel vinearum, seum montium; ratio enim est, quia tunc impositio collectæ non provenit, nisi a contractu, qui recte fit ex solo consensu vicinorum, seu privatorum, *l.2. C. Communia utriusque judicii*, ubi Glossa, Baldus *in Authent. Sed & periculum, C. Sine censu, vel reliq.* Bobadilla *d. c.5. n.17.* Avendannus *d. 2. part. cap.14. num.7. versic. Primus casus*, Azevedus *in d. l.1. tit.6. lib.7. n.8.* Balmaseda *dict. q.5. a num. 18.* 12

Unde

13 Unde etiam Confratres alicujus Confraternitatis, aut Parochiani alicujus Parochiæ, absque Regis licentia possunt inter se collectas facere, ad aliquam imaginem faciendam, vel festivitates solemnes alicujus Sancti; id enim est ad honestissimum, & sanctum finem, nempe cultus Dei, & Sanctorum honoris; quod si mos fuerit antiquus, poterunt ad id cogi, Bobadilla *dict.c.* 5.*n.*21. Delbene *de Comitiis, & Parlament.sect.*2.*dum.*22. Thesaurus *de Collect.tit.*3.*n.*20. Balmaseda *d.quest* 5.*n.*19.

14 Illud tamen, quod asserit Bobadilla *d.n.*21. fieri posse similes collectas ad ludos publicos, veluti taurorum, vel arundinum, a Rebuspublicis, abnegandum; nam licet hæ lætitiæ publicæ aliquo modo conveniant, *l.*1.*Cod.de Expensis lud. lib.*10.ubi Scribentes, fieri tamen debent ex bonis Reipublicæ superfluis, non autem privatorum, ideo a Christianis abjiciendæ, præcipue si fiant ad festivitates Christi Domini, aut Sanctorum; res quippe indigna Christianorum, ut ludi tanto animarum periculo Deo, & Sanctis fierentur: tum & privati, qui Oeconomi, vulgo *Piostres*, depauperantur in gravissimam Reipublicæ perniciem. Unde eleganter D. Chrysostom. *Super Matth.* ait: *Non gaudent Martyres, quando ex illis pecuniis honorantur, in quibus pauperes plorant.* O quoties vidi Oeconomos istos magnis suspiriis flere, quando sua bona vendebant, & recipiebant census ad comœdias, & tauros agitandos in festis Sanctorum, suarum familiarum gravissimo cum nocumento. Res quidem a Prælatis, & Regibus omnino coercenda.

15 Secundus est casus, quando Civitas facultate Regia interveniente, census contra se, & bona illius habet quorum reditus nequeunt ex bonis communibus persolvi; illud enim scitum est, super Universitatum bonis census creati non posse absque facultate Regia, Castillo *de Usufructu, lib.*1.*c.*54.*a n.*49. Hermosilla *in l.*15.*tit.*5.*p.*5.*gloss.*2.*n.*33. Salgado *in Labyrinth.*2.*part.c.*17.*n.*78. Quare interveniente Regia facultate, ad solvendas pensiones non erit necessaria alia licentia ad collectandum vicinos in necessariis ad solvendas recursas, deficientibus bonis communibus; & ratio est, nam concessa facultate ad censum suscipiendum, concessa etiam videtur ad solvendum interesse, Noguerol. *allegat.* 2. *n.* 65. quod non solum intelligas de interesse solvendo de bonis communibus, sed etiam de bonis vicinorum, si illa deficiant; id enim consequens necessarium est, contentum in prima facultate. Cæterum reditus census sunt inseparabiles a principali obligatione; quapropter creditores, si ad suam securitatem requisierunt facultatem Regiam, in eadem debet contineri securitas solvendi, deficientibus communibus, ex bonis privatorum per distributionem collectis; nam ut scripsit Castillo *lib.* 8.*controvers.* *c.*36.§.5.*n.*9. quando sors principalis habet aliquod privilegium, extenditur ad inseparabile, prout est interesse. Ergo cum principalis sensus habeat facultatem Regiam, extendenda est ad solutionem interesse, etiamsi facienda sit per populi collectas, ut libet considerari in minori; nam si Judex dederit licentiam, ut ejus bona obligentur, data etiam videtur ad illa vendenda ad solutionem, *l.Si pupillorum*, §. *Pupillus, ff. de Reb.eorum*, Molina *lib.*4. *de Hispan. primog.* *c.*2.*n.*2. Ergo similiter extendenda est hæc facultas ad collectas faciendas ad solutionem census. Hunc casum tenet, & defendit Mena *dict.quest.*21.§.1.*a n.*21. Balmaseda *d.quest.*5, *num.* 8.

16 Sed dices, hanc sententiam excludere reatum *in dict.l.*1. quæ ad similes collectas imponendas ab Universitatibus petit expressam Regis licentiam, ibi: *Ordenamos, y mandamos que sin expressa licencia.* Quoties enim expressa licentia in jure desideratur, non sufficit præsumpta, aut conjecturata, sed vere expressa, ut *in Authen. Licentiam, Cod. de Episcop.& Clericis*, tenent communiter Scribentes. Ergo in specie non sufficiet illa præsumpta, aut conjecturata licentia Principis, data in facultate ad imponendum censum in bonis Universitatis, ut philosophantur Avendannus *d.c.* 14.*n.*6. Acevedus *in d.l.*1.*n.*7.

17 Sed adhuc respondet Mena *n.*26. expressum in Jure dici, quod ex generalibus verbis, & conjecturis evidentibus elicitur, *l.Prætor ait*, §.1.*de Novi operis nunt.* ubi Glossa *verbo Expressum, l. Nominatim, ff. de condit. & demonstrat.* Et insimul expressum dicitur, quod sequitur per necessariam consequentiam, Alex. *lib.* 6.*cons.*201.*n.*10. Mantica *de conject.lib.*7.*tit.*12.*n.*7. Valenzuela *cons.*23.*n.*116. Gratianus *c.*164.*n.*23. Salgado *de Protect.* 4. *part.c.*9. *a n.*28. Ergo cum ex facultate Regia ad censum suscipiendum, ex conjecturis, & per necessariam consequentiam sequatur licentia ad collectas imponendas ad solutionem redituum, inde est, ut absque Regis licentia impræsentiarum possint imponi collectæ.

18 Sed licet hæc opinio Menæ, & Balmasedæ habeat probabilitatem, non tamen habet solidum, & firmum fundamentum; nam textus Regius *in d. l.*1. expressam licentiam petit ad imponendas collectas pro forma dispositiva, ut patet ex litera: quo quidem casu non sufficiat tacita, nec quod per æquipollens deducitur; sed necessarium est expressum ad prospicienda damna, quæ inde insequi valent, ut bene perpendit Felinus *in c. Translato* 3. *de Const. n.* 5. Hanc ob rem non sufficiet tacitum, quod deducitur per necessariam consequentiam; sed requiritur vere expressa licentia ad imponendas collectas ad censum solvendum. Cæterum, quando Jus petit aliquid expresse, expressum est necessarium pro illius actus formalitate, *c.*2. *de Prabend. c.fin.de Procurat. in* 6. Cabedo 2. *part.decis.*12. Riccius 7.*part.*1.*collect.*2. *n.*513.*verso Sed nota.* Cum ergo lex petat expressam licentiam, per consequens est necessaria per expressionem, non vero per consequentiam. Denique, nec licentia ad imponendas collectas necessario sequitur ex facultate ad censum sumendum super bonis Universitatis, quia cum census necessario sit creandus super bonis immobilibus fructiferis, sufficientibus ad assecurandum capitale, & solvendas pensiones, Guttierez *lib.* 2. *pract. q.*177. Avendannus *de Censibus c.*53. Hermosilla *in l.*12.*tit.*5. *part.*5.*gloss.*1.*n.*2. Tondutus *qq.civil lib.*2.*quæst.*97. Mancinus *dissert.* 13.*c.*9. & ad id præstet Rex facultatem Regiam, non sequitur per necessariam consequentiam, dare etiam facultatem ad imponendas collectas in casu, quo bona communia non sufficiant; dat enim facultatem ea suppositione bonorum sufficientium ad capitale, & pensiones. Ergo nequit conjecturari, dare ad collectas imponendas ad solutionem census.

19 Quare dico illam doctrinam tantum esse admittendam in casu irregulari, nempe si jam ad solutionem expensæ executive processum, & gravissimæ expensæ sequerentur, dum facultas ista peteretur, & speraretur; tunc enim valet admitti, quia urget gravis necessitas, & est periculum in mora, prout quando fames invaluerit, aut cibaria in urbe deficiant, Bobadilla *dict. c.*5.*n.*19. necessitas enim urgens, & periculum in mora, extrahit casum illum a lege, & sufficit tacita voluntas Principis, ut imponantur collectæ, ut dicebamus *n.*10. Alias ad solutionem census semper erit necessaria Principis licentia, nec sufficiet tacita deducta ex prima facultate, ut tandem desumi valet ex eodem Mena *numero* 27.

20 Tertius casus est, quando lis pendet coram aliquo Judice, nec Universitas habet bona ad prosequendam litem, aut ad condemnationem solvendam; tunc enim absque licentia Regis potest imponi collecta ex sola Judicis licentia. Et ratio est; nam quando Judici committitur causa, omnia committuntur necessaria ad ejus expeditionem, *l.*2.*ff.de jurisd. omnium Judicum*, *l.fin.ff.de offic.ejus*: deficientibus enim bonis Universitatis ad expeditionem causæ, necessariæ sunt collectæ. Ergo poterit Judex per se, absque Regis licentia, illam dare ad ponendas collectas. Quod idem probari poterit ex incidentia causæ, quæ prorogat jurisdictionem, etiam Judicis incompetentis, *l.Quoties, Cod de judiciis*, *l.Cum Prætor, ff.eod tit.* Hanc ob rem licet Judex per se sit incompetens ad imponendas collectas, ratione incidentiæ fit competens ad licentiam, ut imponantur. Denique corroboratur doctrina Salgadi *in Laberynt.* 1. *part.c.*2.§.2.*n.*42. asserentis, quando ad aliquid faciendum requiritur Regis licentia, suppleri si ad illud faciendum adsit Judicis sententia, supplet enim aliam quamlibet solemnitatem, *l.Omnium* 19. *Cod.de testament.l.Apud acta, Co.de transact.* quare in hac specie interveniente Judicis decreto, recte absque Regis licentia pervenitur ad collectas, prout quotidie fit in Tribunalibus supremis, & in litibus Nobilitatis observat Mena *d.quest.* 21. §. 1. *n.* 41. Cochius *de Contribut.* *c.* 5.*n.* 113. Balmaseda *d.q.*5. *n.* 14. Rota apud Posthium *post. tract. de Manut. decis.* 331. *n.* 17. Starbanius *cent.*2. *resol.* 190. *numero* 68.

21 Marchiones, Duces, Comites, & alii inferiores nobiles vassallos habentes, nequeunt collectas in illos apponere: idque patet ex illo principio recensito supra, *n.*1. quia facultas ista est de Regalia Principis, quamobrem isti Marchiones, Duces, aut Comites nequeunt vassallos collectate, etiam qualibet existente causa, Vasquez *de Restitut.c.*6. §.1. *dub.*1. *n.*5. Villalobos *dict. tract.* 8.*difficult.*13.*n.*2. Bobadilla *in Polit.lib.*2.*c.*16. *a num.* 116. Botellus *in Summa decis. tom.*3.*tit.*15. Balmaseda *q.*4.*n.*1. Quod ita certum, ut si aliqui domini vassallorum ex authoritate propria gabella, seu

col-

collectas imponunt, excommunicationis mucrone feriantur, Tridentinum *sess.2.de Reform.cap.2.*& est Bulla Cœnæ, *cap.5.*Sayrus *in Thesaur. casuum conscient. lib.3.cap.9.*Novarius *de Gravamin. Vassal. gravam.* 1. *n.* 2. Villalobos *d. diffi. cul.*13.*n.*12.

22 Est vero disquirendum, an concessione Regum, vel emptione, Domini isti gabellas possint imponere? Et ut clare procedamus observo duobus modis posse id accidere. In primis, quando Rex eis concederet tributa jam sibi concessa, & radicata; aliter vero, quando concederet jus exigendi, & imponendi tributa de novo imponenda. Et quoad primum negandum videtur, fieri posse a Principe, ex sequentibus considerationibus.

23 Primo, nam tributa, seu collectæ impositæ, & Regē concessæ, magis sunt propria Regni, quam ipsius Regis, ut notavit Abbas *in cap. Intellecto, de jure jur. l.*1. *tit.*17. *l.*4. *tit.*15.*p.*4. Covarruv. *in c. Quamvis pactum, de pact. in* 6. §. 2.*n.*4. Ergo Rex nequit illa concedere, nec vendere. Et confirmatur; nam Rex præstat juramentum ab initio Regni non alienandi bona Corooæ, unde sequentes donationes, seu venditiones tenetur revocare, etiamsi jurejurando eas firmaverit, *c. Intellecto* 33. *de jure jur. l.*2. *in Prolog. de el fuero guego, l.*28.*tit.*12.*p.*3.*l.*1.& 3.*tit.*10.*lib.*5.*Recopilat.* Rojas *in Appendice ad* 7. *part. de incompatibilit. c.*2. 1.*part. n.* 6. Osuald. *ad Donellum, lib.*5.*c.*14.*lit. A*, Larrea *alleg.*8.*n.*41. Ergo nequit vendere, aut concedere tributa, seu vectigalia Magnatibus, aut aliis personis.

24 Cæterum, nam ut animadvertit Sotus *lib.*3. *de Just. q.*6. *art.*7. *ad finem*, Domini isti gravissimi exactores sunt tributorum, aut vectigalium eis concessorum, quod nec Rex facit, quin potius sæpe sæpius magnas partes remittit, Gutierez *de Gabellis, quæst.*4.*n.*3. quapropter nequit Princeps eis vectigalia, aut tributa concedere, dum ipsi in perniciem Reipublicæ emptionibus abutuntur ad populorum gravamen, & Dei offensionem; non enim admittendi sunt contractus ansam præbentes delictis, *c. Ex par.* 10. *de consuetud. l. Contractus, ff. de Regul. jur.* Nec Rex permittere, & facere debet quæ suam gravant conscientiam, Larrea *dict. alleg.* 8.*n.*39. tenent aliqui apud Dominicum *in c. Nec dominus, de probibit. feud. alien.* dicit probabile Delbene *de Comitiis, dub.*7.*sect.*3.

25 Sed his non obstantibus, contrarium tenent DD. *ex cap. Super quibusdam* 36. *de verb. significat.* ubi Pontifex asserit, tributa concedi posse, aut immemoriali præscriptione acquiri: unde constat, Principes supremos illa concedere posse, & consequenter melius vendere. Tum ratione probatur; nam inter illas res, quæ melius in Principe lucent, est liberalitas, *c.*1. *de donat.* ubi Scribentes. Tum Nobiles, & alios subditos augere, & eorum servitia maximis præmiis prosequi, *lib.*6.*tit.*9.*lib.*3.*tit.*10.*parte* 2.*lib.*7.*tit.*7.*l.*5. *Recopilat.* ubi Mathienzu *gloss.*3.& 4. Molina *lib.*2.*c.*1.*n.*3. ubi Addit. Mieres *de Majoras* 4. *part. quæst.*1.*n.*13. Ergo recte Rex poterit vectigalia, seu tributa imposita Magnatibus, aut aliis personis concedere. Tum denique, nam causæ publicæ interest bona Coronæ conecdere, aut vendere; nam his præmiis subditi excitantur ad facinora egregia facienda in bonum Reipublicæ: tum prætio harum rerum, quæ venduntur, occurritur necessitati publicæ, ne Regnum detrimentum patiatur, quamobrem recte hæc imposita vectigalia, aut alia bona Coronæ conceduntur, aut venduntur, Vasquez *d. dub.*1.*n.*16. Delugo *d. disp.*36. *sect.*1.*a n.*9. Berrachinus *de Gabelis*, 1. *p. quæst.* 9. Guttierez *de gabell. q.* 4. *per tot.* Antunnez *de Donat.* 3. *par. c.* 2. *n.* 7. Sanchez *lib.* 1. *cons. c.*4. *dub.* 14. *n.* 3. Mastrillus *de Magistratibus, cap.* 18. Castillo *lib.*5. *controvers. cap.*89.*a n.*85. *de lib.*6. *c.*16. *a num.* 15. & *cap.* 17. *numero* 1. Balmaseda *quæst.* 4. *numero* 21. & 22.

26 In re tamen animadvertendum, quæstionem esse, an Princeps possit vendere, concedere, aut alio modo alienare bona Regiæ Coronæ, quo etiam nomine vectigalia etiam intelliguntur, quæ sunt imposita & solvuntur? Plurimi asseruerunt, minime alienare posse, *ex dict. cap. Intellecto* 33. *de jure jur.* adducuntque alia fundamenta, quibus respondet Menochius *cons.* 1003. *a n.* 19. Suntque plures DD. tenentes hanc sententiam absque aliqua distinctione, ut sunt Baldus, Joan. a Platea, Lucas de Penna, Socinus, Bossius, Meeres, quos ad id refert Castillo *de Tertiis, c.*17. *n.*14. *lib.*6. Sed illa distinctio communiter invaluit, etiam de jure communi, propter publicam utilitatem, & servitia alienare posse, dummodo non cedat in grave Regni detrimentum. Refert plures Menochius *lib.* 10. *cons.* 962. *n.* 21. plures Castillo *dict. c.* 17. *a n.*16. quos refert & defendit Menchaca *Illust. Controver. lib.*1. *c.*4. *a n.* 4. Molina *lib.* 1. *de Primogen. c.*3.*n.*18. Solorzanus *de jure Indiar. tom.*2. *lib.*2. *c.*30. & *lib.*3. *Polit. c.*32. Grotius *de jure Belli lib.*2.*c.*6. D. Retes *de donat. c.*13. *n.* 9. Rojas *in d. Appendice, a n.* 45. Barbosa *in d. c. Intellecto, n.*2. Antunnez *de donat.* 2. *p. cap.* 4. *a num.*5.

27 Stando enim in hac sententia, quidquid de aliis bonis Regiæ Coronæ dicant DD. assero vectigalia, tributa, vel collectas impositas, minime concedere, aut vendere posse Principem, nec propter servitia, vel aliam causam, etiam publicam. Idque probo ex Doctoribus supra relatis, asserentibus, minime ex qualibet causa posse Regem alienare bona Regiæ Coronæ, quando grave præjudicium sequitur contra Regnum, Gonzalez *in d. cap. Intellecto, numero* 3. Guttierez *d. quæst.* 4. *num.* 10. Valenzuela *discurs. stat. & bell.* 2. *p. cons.* 2. *num.*26. Sed vendere, aut concedere similia tributa, semper est in grave præjudicium Regi. Ergo nequeunt alienari a Principe, etiam qualibet causa existente.

28 Minorem probo; nam ut docet Castillo *d. c.*17.*n.*17.*vers. His quidem*, quoties aliqua bona Regni venduntur, aut conceduntur, ex quibus reditus non modici percipiuntur, tunc est grave Regi præjudicium. Et ratio est, quia venditis illis reditibus, Corona depauperatur, & grave nocumentum ad suas necessitates percipit: quod quidem clare inspicitur, si hæc vectigalia, tributa, aut collectæ vendantur, ex quibus magnos reditus percipit Corona. Ergo ex venditione, aut concessione gravissimum nocumentum Coronæ fit.

29 Et declaratur magis; nam concessis, & venditis tributis, ad necessitates publicas Regni, necessario recurrendum est ad alia nova, quæ sæpe sæpius causant rebelliones, inobedientias contra Principes, & intestina bella, prout constat *lib.*3. *Regum*, *c.*12. ubi decem Tribus a Roboamo discesserunt, minante se majora, & noviora tributa impositurum, Larrea *allegat.*59.*a n.*12. Marquez *lib.*1.*c.*16. Tum etiam lamentabile exemplum adest apud Nostrates tempore Communitatum, nam ob nova tributa imposita præclarum Castellæ Regnum civili bello fere ultimum exitium perpessus fuit. Rem late prosequitur Sandoval *in vita Caroli V. lib.*5. *per tot.* Sanchez *de Rebus Hispaniæ, lib.*7.*c.*1. Varen. *in Addic. ad Mexiam, in vita Caroli V.* Jovius *lib.* 20.*c.*1. Tum si vassalli fideles sint, nec perduelliones, prætereus, & novis tributis onerati paupertate opprimuntur, & quasi ad servitutem rediguntur, & delentur. Idque placet considerare apud Josue *c.*13. ubi Dominus de quibusdam nationibus loquens, inquit: *Ego sum, qui delebo eas a facie filiorum Israel*; cum tamen Dominus, nec eos a terra fugavit, aut occisi sint. Verum Abulensis *ibidem, quæst.*6. explicuit: *Respondendum est, quod omnes nationes, seu gentes deletæ fuerunt a facie filiorum Israel, non quidem quod omnes fugerent de terra, aut occiderentur; sed quia eis subditæ fuerunt, & tributa solvebant, & hoc est delere, quia imponebatur gentibus istis quoddam genus servitutis, & ista est mors civilis, seu deletio.* Ista enim nova servitia, & vectigalia, simul cum antiquis, quæ etiam ab emptoribus, aut donatariis capiuntur, ita populos, & vassallos delent, & ad servitutem redigunt, ut gravissimum damnum Regno inferatur.

30 Id a posteriori etiam in Regno Castellæ agnoscimus, ubi Principes maxime extiterunt liberales cum vassallis, Magnatibus, Ducibus, & Marchionibus, & aliis personis, concedendo tributa, aut vendendo; quamobrem advenientibus bellis tempore Philippi IV. piissimi Principis, contra suam clementiam, ad maxima Regni servitia extraordinaria pervenit, quæ ita creverunt, ut opulentissimum Regnum ad gravissimam pauperiem redactum sit, gabellatis non solum Nobilibus, verum etiam magna exactione Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis onaratis, cum gravissimo Regni, & vassallorum præjudicio. Ergo dicendum, minime Reges posse concedere, aut vendere vectigalia, & tributa Regni, ob maximum præjudicium illius.

31 Sed dices, hoc argumentum probare, Reges non posse vendere hæc tributa, nec concedere, si plura venderent, aut darent, vel unum ex pluribus locis, quia tunc restaret grave Regni præjudicium. Attamen non probat, simile fieri præjudicium, si unum vectigal, aut alicujus loci, aut alterius oppidi venderent, aut concederent, tunc enim recte agent, quia Princeps valet cum modico præjudicio Regni bona concedere, aut alienare, præcipue causa existente, Cenedo *ad Decret. collect.*109.*n.*2. Azevedus *in l.* 3. *tit.* 10. *lib.*5. *Recopilat. n.*15. & relati *n.* 25. Antunnez *d. cap.* 4. *num.*5.

32 Sed adhuc dicendum, argumentum debile esse in his vectiga-

ctigalibus, & tributis, quia licet ista doctrina communis jam sit, *ex lib.1 tit.17.l.4.tit.15.p.5.* Gregorius *in l.8. tit.1. p.2.* sed tamen non est suscipienda; ipsa enim quotidie ansam præstat Regibus, ut hæc vectigalia concedant, & vendant: unde coacervatis his singularibus concessionibus, & venditionibus gravissimum præjudicium Regnorum exoritur, ut in nostra Castella experimur, ubi Regis patrimonio his venditionibus, & concessionibus exhausto, extraordinaria, & nova tributa exorta sunt cum totius Regni pernicie, & damno: quamobrem licet per se loquendo possit sustineri, quatenus est causa tanti damni, & occasio tantæ ruinæ, toleranda non est, *ex c.Ex par. 10. de consuetud.* Beroius *lib.3.consf.62.n.8.* Ruinus *lib.4.cons.154.n.11.*

33 Rursus per se loquendo, venditio, seu concessio alicujus vectigalis, vel alicujus oppidi, seu provinciæ, semper est grave præjudicium: in his igitur vectigalibus, aut tributis non est considerandum quod est per se, sed illorum consequentiæ, & decursæ, quæ cum in dies persolvantur, continent gravissimas quantitates, ut facile conspicitur in minutissimis collectis, quæ succedentibus annis magnas copias pecuniarum sumant, *c.1. de integr. restitut.* ubi Ecclesia, licet in censu modico parum fuisset læsa, ut ibi Barbosa *n.3.vers. Quamobrem*: attamen restituitur, ut graviter læsa, quia illa modica læsio erat in pensione quotannis solvenda; & annis revolutis, illa modica fit gravissima, cum illa pensio graviter coalescat ad gravissimam quantitatem; qua facta inspectione, cessant plura interpretamenta relata a D. Gonaalez *ibi n. 2.* Ergo similiter dicendum in specie, venditis, aut donatis vectigalibus, aut tributis alicujus oppidi, vel provinciæ, quæ licet in præsens videatur modica læsio, respectu annorum est gravissimum præjudicium.

34 Deinde probatur hæc sententia; nam vectigalia, & tributa Regibus concessa, non conceduntur nisi ad publicas necessitates, & ob gravissimas causas Reipublicæ, Villalobos *d.diffic.13.n.4.* Tapia *in Caten.tom.1.l.4.n.7.* & dicam infra. Ergo Princeps nequit vendere, aut concedere tributum, aut vectigal Magnatibus, aut alicui privato. Probatur consequentia, quia jam diverteret tributum ad aliam causam distinctam, nempe privatam emptoris, aut donatarii, contra voluntatem concedentium. Ergo.

35 Idque majori ratione procedet, ubi Princeps nequit authoritate propria, sed Regni consensu vectigalia, aut tributa imponere, ut in Castella, *l.1.tit.6.lib 6. Recopilat.* Tapia *d.lib.4.art.5.n.4.* & etiam in aliis Regnis, Marquez *suo Gubernatore, lib.1. c.16.* Parra *d tract.4.in Appendice, n. 19.* Delbene *de Parlamentis, dub.4. sect.1. quæst.17.* Larrea *allegat.59. a n.19.* Antunnea *de Donat.2.part.lib.1.c.24. n. 93.* In quibus, quia consensus Regni requiritur ad illa imponenda, necessario ad vendendum aut concedendum requiretur, Larrea *d allegat.8.n.43.* quamobrem nequit Princeps illa, quæ data sunt a Comitiis ad publicam utilitatem, & necessitatem, divertere ad commodum privatorum authoritate propria, relicta causa illa publica, formali causa tributi, quæ Comitia movit ad concedendum.

36 Sed dices cum Delugo *dict.disput.36.sect.1.n.11,* quando Princeps vendit tributum, aut concedit propter servitia, tunc adest utilitas publica, quia ex concessione propter servitia, alii alliciuntur ad inserviendum Reipublicæ, vel pretium venditionis ad necessitatem publicam deservit; quare licet pensiones vectigalis, aut tributi postea ad utilitatem privati pertineant, jam commoditas ex venditione, aut donatione convertitur ad publicam utilitatem, & salvatur ratio justificationis tributi, Ergo debet sustineri talis venditio, aut concessio.

37 Sed respondetur, hanc utilitatem, aut commoditatem, quæ sequitur ad bonum Reipublicæ ex venditione, aut concessione tributi, seu vectigalis, respectu præjudicii alienationis ipsius, parvi ponderis esse; poterit enim Princeps servitia illa honorare aliquibus officiis, aut alia liberalitate, ex aliquibus bonis confiscatis, quæ adhuc ad Coronam non pervenerunt, Molina *dict.lib.1, de Primog. par.3.n. 17. in fine*, Azevedus *in l.3.tit.10.l.5.n.15.* aut ex reditibus ipsius vectigalis, Menchaca *l.1. controvers.c.4.n.5.* Tum mutuum suscipere a Mercatoribus, vel ab aliis, pignorando ipsa tributa, aut alia bona Coronæ, ut pretium venditionis suscipiat, & ita necessitati publicæ occurrat; non vero poterit vendere tributa, & alienare a Corona cum periculo rebellionis ex necessitate imponendi nova tributa, prout evenit Imperatori Heraclio, & Imperatori Theodosio, Antiochenis noviter gabellatis, Clemens Alexandrinus *l.1. Stromatum*, Adam Contzen *l.7. Polit. c.29.§.9.* Beyerlinch *in Theatr. vitæ humanæ, fol.113. lit. T.* Tum nec imponere extraordinaria servitia, & multiplicatis vectigalibus pauperes vassallos expilare, & deglubere, Tapia *l.4. quæst.11. art.2. n.6.* Parra *in Appendice, n.4.in fin.* quod Tiberius, licet ethnicus execravit, prout respondit quibusdam Præsidibus Provinciarum, Scripsit Suet. *c.13. in ejus vita*, Platina *in vita D.Petri, fol.mihi 6.* Solorzanus *emblem. 84.* Et quod magis est, Deum offendere, qui adversus Principes hæc facientes sic comminatur apud Mich. *cap.3.* ibi; *Audite Principes Jacob, & duces domus Israel: Numquid non vestrum est scire judicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum? Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriaverunt: & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio olla. Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos, & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.* Jeremias quoque *cap.23. vers.1.* exclamat: *Væ pastoribus, qui disperdunt & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus. Ideo hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui pascunt populum meum.* Late prosequuntur Saabedra *empressa 67.* Solorzanus *emblem. 72.* Antunnez *de Donat. 2. p lib.1.c.24 n.93.*

Tum oritur aliud malum ex venditione horum tributorum, ac vectigalium, vel ex eorum concessione, scilicet successorum gravissimum præjudicium; nam pretium, quod suscipitur ex venditione, vel aliqua servitia, transeuntia sunt, & malum alienationis perpetuum, quoad usque duraret tributum cum damno Coronæ, & successorum, & vassallorum, quod maxime est fugiendum, Azevedus *in dict. leg.3. tit.10. lib.5. Recopilat. a n.18.* Baldus *ad tit.3.de pace constat. §. Amplius*, Castillo *lib. 6. c 18. a numero 167.* Frasso *cap. 2.num.7.* At denique, ut bene considerat Molina *tract. 2. de Justitia, disput. 673. num. 2. in fine*, ementes, aut donatarii horum tributorum, communiter severius se gerunt, & plus quam æquum est petunt; cum tamen Principes benigne, & ex æquitate multum tributi detrahunt, & aliquando remittunt, ut fecerunt Antoninus Pius, Theodosius, & alii quam plurimi Principes. 38

Unde aperte constat, bonum illud quod percipit Respublica ex servitiis alicujus, aut ex pretio comparatione damnorum exinde sequentium, non bonum, sed malum grave, & pessimum esse censendum: & consequenter argumentum dilabitur. 39

Rursus comprobo assumptum ex defectu potestatis in Principe ad venditiones horum tributorum, seu vectigalium. Et ratio est; nam Princeps non habet potestatem ad illa agenda, ex quibus gravissima damna Regno inferuntur, ut cum Azorio dicebamus *l.3.c.7.n.15.* non enim potestas Principi data est ad destructionem, sed ad ædificationem, Paulus *2. ad Corinth.c.10. c. Si ea 4. 25.q.2.* Tacitus *lib.12.* ibi: *Denique id agere debet Princeps, ut quidem potestatem populi, sed non in populum, datam esse ostendat.* Ergo cum hæc venditio, aut concessio vectigalium in gravissimam perniciem Reipublicæ tendat, minime Princeps poterit vendere, aut alio modo concedere, etiam qualibet existente causa, ex defectu potestatis. 40

Præterea probatur; nam vectigalia, & tributa ista concessa sunt Regiæ Coronæ, in qua successio est in modum Majoratus, *l.2.tit.5.part.2.* ubi Gregorius, Molina *de primog. lib.1.cap.6.n.10.* P.Molina *tract. 2. disput. 576. a n. 5.* Camill. Borell. *de quæst. Regis Catholici, c.56.* quapropter inalienabilia relinquuntur, prout etiam alia bona Majoratus, Molina *lib.4.cap.1.* Mieres *1.part.de Majorat.quæst, 9.& 3.p.quæst.1.* Spino *de testament. gloss.19. num.76.* quare nequeunt tributa, aut vectigalia a Principe concedi, seu vendi, utpote bona inalienabilia, etiam causa existente. 41

Sed dices cum Castillo *lib. 6. cap. 17. num. 13.* licet tanquam bona Regiæ Coronæ, Majoratus censeantur, & alienari non possint, quia id caderet in gravissimum damnum successorum, Castrensis *1.p cons.70.n.6.* Molina *de Majorat.lib.1.cap.3.n.17.* Attamen hoc intelligendum non est, sicut in privatis, qui nequeunt aliquid alienare ex bonis Majoratus, Princeps enim non tam stricte ad id tenetur, cum ratio ipsius regiminis petat, ut aliquando, existente publica necessitate, aliqua alienet, vel concedat dummodo non sit in grave præjudicium Regni. Ergo recte poterit alienare tributa, seu vectigalia ipsius Coronæ, si causa existat, non obstante, quod sint Majoratus. 42

Sed ex sua ipsius responsione alia responsio percipitur; 43

oam

nam ut supra probatum est, venditio vectigalium, & tributorum Coronæ, semper est in grave præjudicium Coronæ, & soccessorum.

44 Sed contra dicta obstat teatus *in c. Super quibusdam* 36. *§. præterea, de verb. significat.* Unde percipiunt DD. salinaria, vel alia tributa concedi posse a Rege, seu Imperatore, vel a Concilio Generali; unde colligunt, alienationem tributorum, seu vectigalium, per venditionem fieri posse a Rege supremo. Sed textus ille assumptum non probat: tota ergo doctrina Pontificis existit in declarando, quid proprie sint pedagia, salinaria, & guidagia; & asserit, vectigalia ista, ut proprie tributa sumantur, necessarium esse, ut ab Imperatore, Rege, vel a Concilio Generali imponantur, ut Supremis Principibus superiorem non agnoscentibus, vel ex consuetudine immemoriali solvantur, cujus non extet memoria; hæc enim ex justo, & legitimo titulo indicta censentur, & a legitimo Principe, prout ea illo versiculo deducunt communiter DD. Suarez *de legibus, l.5. c.14. an.* 1. D.Gonzalez *in dict. cap. Super quibusdam, num.*6. Non tamen agit Pontifex de alienatione eorum ad privatas personas, unde probetur, recte fieri posse.

45 Sed dices contrarium probari ibi, *Largitione concessa.* A Legato enim Pontificis interdicta erant hæc pedagia Comiti Tolosano, & dubitabatur, quæ fuissent interdicta. Et asserit Pontifex illa esse sibi interdicta, quæ ab Imperatore, Rege, aut Concilio Generali, largitione concessa non fuissent: unde supponitur, recte Comitem Tolosanum habere illa, quæ ab ipsis fuissent concessa, nec Legatus interdicere poterat. Ergo teatus ille recte probat, a Supremo Principe vectigalia, seu tributa concedi posse.

46 Sed respondetur, ibidem non agi de aliqua concessione facta Comiti Tolosano: sed illa verba, *Largitione concessa*, idem importanr ac si dicerent, *Authoritate concessa*, ut bene ibidem advertit Abbas casum ponens, ita ut sit sensus, illa esse pedagia, salinaria & guidagia, quæ authorite Regum, Imperatorum, aut Concilli Generalis imponuntur. Hanc ob rem contrariorum placitum textus ille non probat, prout nec alia fundamenta posita *n.* 34. quibus ea dictis *n.* 37. facillime satisfit.

47 Hinc examinandum venit, an Reges Castellæ, nostri Supremi Principes, possint vendere, & alienare tertias Regales, quas ea decimis Ecclesiasticis percipiunt? Et affirmant plures, quod refert, & sequitur Castillo *de Tertiis, l.6. cap.* 10. *& cap.* 16. *num.* 15. *& cap.* 11. *num.*3. *& cap.* 17. *num.* 1. Antunnez *de Donat.* 3 *part. cap.* 1, *num.* 48. Larrea *allegat.* 82. *num.* 9 Ducuntur, quia Rex supremus valet vendere, & alienare bona Coronæ, idque magis convenit Regi Castellæ, qui non solum administrator censetur, sed dominus, *l.8. tit.* 1. *l.* 1. *tit.* 18. *part.* 2. Mathienzo *in l.* 30. *tit.*10. *lib.*5. *Recopilat. gloss.*7. *a n.*2. Castillo *dict. lib.* 6. *cap.* 17. *num.*11. Hæc enim tertiæ sunt in Regia Corona ex concessione Summorum Pontificum. Ergo Reges Castellæ recte possunt has tertias vendere, seu concedere. Cæterum; nam tertiæ iste, ea eo quod Principi laico concessæ sunt, sunt separatæ a titulo spirituali, & proprie sunt temporales, Garzia *de Beneficiis*, 1. *part. cap.*2. *num* 29. Noguerol *allegat.* 39. *n.*3. Larrea *alleg.*27. *n.*4. late Castillo *dict. lib.*6. *cap.*11. quapropter poteruot vendi, & concedi a Rege Castellæ, utpote bona temporalia, a titulo spirituali separatæ.

48 Sed ex dictis contrarium dicendum est, prout olim tenebat Montalvus relatus a Lassarte *de decim. vendit.* c. 18. de quo ipse etiam dubitat, & alii relati a Menchaca *lib.* 1. *Illustr. cap.*89. *num.* 2. *vers. Cæterum.* Nicolaus Lemaistre *de decimis, cap.* 7. Ducor; nam hæ tertiæ Regales concessæ sunt Regibus Castellæ a Summis Pontificibus ad gravissimas necessitates Coronæ, & ut Regnum Catholicum istud conservent, & defendant, ubi Deus Optimus Maximus tanta veneratione colitur, *l.* 1. *tit.* 21. *l.9. Recopilat.* Castillo *c.*1. *de tertiis, & cap.* 10. Barbosa *de Offic. Episcop.* 3. *par. allegat.* 87. *num.* 71. quare a Regia Corona nequeunt alienari absque ejus gravissimo præjudicio, ut de tributis expendebamus, & instant omnes rationes supra adductæ, *a numero* 25. Ergo nequeunt alienari a Corona.

49 Cæterum tertiæ istæ non sunt temporales, nec segregatæ a titulo spirituali, sed unitæ; easque recipiunt Reges nostri nomine Ecclesiæ, quibus concessæ sunt ex acervo illius, ut Regnum Catholicum defendant, & Ecclesias suorum Regnorum, prout etiam quando aliquibus laicis conceduntur ob merita, & servitia Ecclesiæ facta, ut textus Regius apertissime decernit *in l.* 22, *tit.* 20. *part.* 1. ibi: *E aun estos tales non los deben tomar como quien ha derecho en ellos, mas por nome de la yglesia.* Exprimit eleganter D. Thomas 2.2. *quæst.*87. *artic.*3. *ad* 3. ibi. *Ad tertium dicendum, quod sicut res nomine Decimæ acceptas, potest Ecclesia alicui Clerico tradere, ita etiam potest ei concedere, ut ad dandas decimas ipsi accipiant, jure accipiendi Ministris Ecclesiæ reservato. sive pro necessitate Ecclesiæ, sicut quibusdam militibus decimæ debentur in feudum per Ecclesiam concessa, sive etiam ad subventionem pauperum, sicut quibusdam Religiosis laicis, vel non habentibus curam animarum.*

Ea hac enim doctrina clare suscipitur, quoties Ecclesia concedit decimas personis laicis, illo modo concedere, reservato jure accipiendi a Ministris Ecclesiæ, non segregando eas a jure spirituali, sed ex titulo illo suscipiendo, & postquam susceptæ fuerint, laicis concedendo, ita ut nomine Ecclesiæ suscipiant, prout explicuit lex Partitæ. Sed dices, ipsum Divum Thomam contrarium sensisse 2. 2. *quæst.*100 *art.*4. *ad* 3. *in fine*, ibi: *Licet jus spirituale decimarum laicis non concedatur, tamen concedi possunt res temporales, quæ nomine decimæ dantur,* Quæ verba significant, decimas istas laicis concessas separari a titulo spirituali, & tanquam res temporales concedi, ut expendunt DD. Larrea *dict. allegat.*27. *n.*4. Sed DD. isti non integre referunt testimonium D. Thomæ, quia Sanctus Doctor se refert ad illa, quæ antea scripserat, ita ut per ipsa explicentur, quæ ibidem scribit: antea vero jam docuerat, laicos decimas illas suscipere, reservato jure accipiendi Ministris Ecclesiæ, a quibus postea laici decimas suscipiunt, tanquam res temporales, prout etiam ex acervo Ecclesiæ, etiam ipsi Ecclesiastici Ministri suscipiunt ad vendendum, vel illis utendum, utpote res temporales. Tum etiam teatus ille satis mentem D. Thomæ exprimit, dum asserit, laicis dari decimas illas *nomine decimæ*, idest nomine illius decimæ, quæ ab Ecclesia ex titulo spirituali erant susceptæ; alias non nomine decimæ, sed nomine rei temporalis perciperent. 50

Cæterum ratione confirmo discursum; nam decimæ conceduntur titulo spirituali, a quo inseparabiles sunt, nec aliis possunt concedi, nisi Ministris Ecclesiæ, utpote spiritualia ministrantibus, c. *Decimas*, 16. *quæst.*7. *cap. Ad hæc* 5 5. *cap. Quamvis* 17. *cap. prohibemus* 19. *de decimis*, Rebuffus *de Decimis*, *q.*10. Covarruv. *lib.* 1. *ver, cap.* 17. *a num.*6. quod quidem debitum ita est de Jure Divino, & naturali, ut nequeat ab aliqua potestate humana, etiam Pontificia alterari, aut mutari, Balboa *ad cap. Causam* 7. *de præscript. n.*7. *&* 8. Lemaistre *dict. cap.*7. Ergo quoties decimæ istæ tertiatum Regibus nostris conceduntur, necessario debent prius lucrari a Ministris Ecclesiæ ax illo titulo spirituali, & postea suo nomine conceduntur Principibus ad defendendum Regnum Catholicum, & ad Fidei propagationem, & defensionem; quæ quidem ut fructus jam acquisiti conceduntur ad illam Ecclesiæ, & Fidei necessitatem, ut bene defendit Abbas *in cap. Ad hæc* 15. *de Decimis, n.* 4. Covarr. *lib.*1. *var* c.17. *n.*5. Rota apud Millium *decis.*64. *n.*9. Germonius *lib.*3. *de Sacr. c.*19. *n.*9. 51

Cæterum alia probo ratione; nam tertiæ istæ ad subsidium tenentur, ut cum aliquibus notat Escobar *de Pontificia, & Regia jurisdictione*, c. 21. *a n.* 31. quidquid dicat Crespi 2. *p. observ.*91, *n.*42. & id praxi observatur; si enim tertiæ istæ fuissent separatæ a titulo spirituali, & ut temporales concessæ Principibus, Pontifex non potuisset onere subsidii eas gravare; essent enim ut temporales extra suam jurisdictionem. Ergo jus tertiarum est penes Ecclesiam, & tantum Principibus datur facultas percipiendi has decimas ob ea ad Fidei necessitates, & ad defendendam Ecclesiam, ut bene ratiocinatur Mendus *de Jur. Academico, lib.* 1. *q.* 37. *n.*624. 52

Rursus Principum decreta, & concessiones semper intelliguntur absque præjudicio tertii, *c. Quod vero dicitis* 25. *quæst.*2 *cap. pervenit* 11. *quæst.*1. *c. Libet, de offic. Ordin.* Suarez *alleg.*7. *num.*4. Barbosa *de univ. jur. lib.*1. *cap.*2. *numero* 110. Si enim Pontifex separaret has tertias a titulo spirituali, & fecisset eas temporales, gravissimum Ecclesiæ damnum sequeretur. Ergo minime dicendum, in concessione harum tertiarum fecisse eas sub titulo temporali temporales, sed tantum sub titulo spirituali, ut tantum Principes haberent hanc facultatem eas suscipiendi ad defensionem Ecclesiæ. 53

Minor facile probatur; nam si darentur in titulum temporalem, & pure temporales relinquerentur, sequeretur, quod Judices laici de eis cognoscerent, ut inferunt, & affirmant Covarruv. *c.* 35. *pact. num.*2. Bobadilla *lib.*2. *Polit, cap.* 54

cap. 18. *n.* 146. Guttierez *pract. l.* 1. *quæst.* 14. Barbosa *in l. a Titia*, *ff. solut. matrim. n.* 42. Larrea *dict. allegat.* 27. *per tot.* Castillo *dict. cap.* 10. 11. & 12. Tunc etiam Principes vendere, & alienare possent in alios laicos has decimas, ut dicunt relati supra; quod quidem gravissimum damnum est Ecclesiæ, nam privatur jurisdictione propria, quam in his decimis habet, in quibus sola cognoscit, & cognoscere valet, Fridericus Senensis *conf.* 254. Rebuffus *de Decimis*, *quæst.* 1. Azorius *Inst. Moral.* 1. *p. lib.* 7. *c.* 25. *quæst.* 3. Diana 1. *par. tr.* 2. *resol.* 90. Tum hæ tertiæ alienatæ in alios, & non stantes in ipsi Principibus, non expenduntur, nisi in commodis privatis; & quod dolendum est, patrimonium Christi Domini ad vitia, vanas ostentationes, & privatorum deliramenta deservit, deserta defensione Fidei, & Ecclesiæ, ad quarum propugnaculum fuerunt concessæ. Tum denique in damnum ipsorum Regum, qui ab his tertiis destituti ex facultate alienandi ex illo titulo, tantis divitiis exuuntur, unde pauperes, & miserabiles existunt, coacti ad excoriandos vassallos tempore necessitatis. Ergo asserendum, minime Pontifices has concessiones fecisse, segregando tertias illas a titulo spirituali, & dando ad titulum temporalem; quia nequit concessio illa intelligi cum tanto præjudicio.

55 Idque experimento capimus in nostra Castella, ubi Reges nostri ex contraria doctrina allecti, larga manu has tertias Regales concesserunt, & vendiderunt, privando se tanto adjumento, ita ut ditissimum illorum patrimonium pauperrimum inveniatur. Præcipue quando hæ tertiæ Coronæ tantum erant necessariæ ad intestina bella, vel ad externa, quæ in Hispania peraguntur; quia cum Hispania frumentis non abundet, quin quotidie deficiat, ut scripsit Petrus Barbosa *in Polit. tract.* 1. *discursu* 10. *fol. mihi* 225. & experientia docet, militum copiæ nequeunt sustentari; & ita in bellis Cathaloniæ, & Lusitaniæ, immensæ militum copiæ magis fame, quam ferro defecerunt, quæ (nisi Reges has tertias alienassent) maxima abundantia cibarentur, & quamplurimi equi; quod quidem damnum lamentabile est. Nec credendum Summos Præsules eo modo tertias concessisse Catholicis Regibus, ut potius ad eorum damnum, quam juvamen elargirentur. Ergo hoc modo non sunt concessæ.

56 Sed dices, Summum Præsulem concedentem has tertias Regibus Catholicis, aut aliis, illas concessisse titulo temporali, & fecisse suas, Argumenta capitis *Vestra* 2. *de locat.* *c. fin. Ne Prælat. vices suas*. Ergo recte eas vendere possunt, aut concedere: quod quidem confirmant DD. contrarii; nam mutatione personæ, earum status mutatur, *l. Per curatorem* 90 *ff. de acquisit. hæred.* ibi: *Quia mutatione personæ castrensia esse desierunt*, *l. Licitatio*, *in fin ff. de public. & vectig. l.* 1. *in fin Cod. de imp. lucrative descrip. l.* 10. Ergo cum decimæ istæ ad Principes temporales transierint, necessario debent fieri temporales, Barbosa *in cap. Prohibemus* 19. *de decim. num.* 7. Cancerius [illegible] *cap.* 23. *n.* 6. Garzia *de Expensis*, *cap.* 9. *a num.* 91. Azevedus *in lib.* 10. *tit.* 10. *lib.* 4. *Recopilat. n.* 49.

57 Sed instantia ista facile responsum suscipit; nam licet DD. isti peritissimi affirment, in his concessionibus Pontificem segregasse decimas a titulo spirituali, & titulo temporali concessisse, id tamen non probant; jura enim illa *in dict. cap. Vestra*, & *cap fin.* tantum probant, posse Prælatos locare fructus decimales, aut pro pensione annua præstare; non tamen posse facere temporales, & titulo temporali concedi; quin potius locatores tunc fructus illos recipiunt nomine Ecclesiæ aut Prælatorum, Balboa *in dict. cap. Causam*, *n.* 9. *in fin.* nec ad illos transit aliquod dominium, nec possessio, ut explicat D. Gonzalez *in d. cap. fin. num.* 3. quare nullum efficax argumentum ex illis juribus suscipi valet ad probandum, Summum Pontificem, quando præstat has tertias, titulo temporali præstare: nec motivum concessionis illum præstat, quia licet concedantur Regibus Catholicis ad defendendum Regnum Catholicum; motivum tamen est spirituale: nec quod dat Pontifex nomine Ecclesiæ, ad motivum, & causam spiritualem, dicendum est esse titulum temporalem, ut sunt quando aliqua dantur ab Ecclesia pro procuratore, aut salario advocandi.

58 Cæterum bona mutatione personæ mutantur, quando qualitas illa pendet a persona, Marinis *lib.* 1. *decis.* 47. *n.* 12. veluti in casu legis *per curatorem*, ubi bona erant castrensia ex privilegio ipsius militis; quapropter si ad aliam personam perveniant, non erunt castrensia; secus vero in nostra specie, quia bona, seu fructus tertiarum, nisi realiter sint separati ab acervo, seu cumulo Ecclesiæ, veluti quando partibus interesse habentibus traduntur, semper per se sunt spirituales independenter a persona, ratione spiritualis tituli, cui necessario annectuntur, *cap. causam* 7. & declarat textus sacer *Num. c.* 18. ibi; *Filiis Levi dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in Tabernaculo.* Et *c. fin.* 16 *quæst.* 7. *cap. Pervenit* 1. *quæst.* 3. Unde mutatione personæ non fiunt temporales, nisi quando traditæ sunt decimæ, alias antea semper sunt spirituales, titulo spirituali annexæ, & unitæ.

Rursus alio modo respondetur; nam ut considerat Balboa *in d. c. Causam*, *n.* 30. laicis potest Pontifex concedere decimas ex privilegio, *c. A nobis* 24. *de decimis*, Covarruv. *dict. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 10. tunc fit tollendo incapacitatem ipsius laici, habendi illud jus spirituale; id enim a supremo Pontifice fieri potest, ut in laico tollat incapacitatem, ut *in c. Decernimus* 2. *de judiciis*, scribunt DD. Idcirco mutatione personæ, causa spiritualis ipsarum decimarum non mutatur, sed remanent in laico, quia capax factus est a Pontifice, ut illas haberet insimul cum sua spiritualitate, nomine Ecclesiæ, utpote quando dat Pontifex facultatem laico, ut procedat adversus Clericum, qui quidem fit capax Ecclesiasticæ jurisdictionis, non ut procedat ut laicus, sed tanquam Pontificis Delegatus, ut cum multis docet Barbosa *de univ. jur. l.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 192. Unde decimæ istæ mutatione personæ non fiunt temporales, nec vendi, aut concedi possunt. 59

Ex his sequitur, Principes posse repetere quælibet tributa, & tertias Regales, venditas, seu concessas a se, vel a suis Majoribus; maxime Reges nostros Catholicos, in quorum venditione, & concessione adeo liberalissimi extiterunt, ut fere omnia tributa, & tertiæ alienatæ sint a Corona, in gravissimum præjudicium illius; in quo quidem casu omnes Doctores conveniunt, alienationes esse nullas, & repeti posse, etiam primas illas, quæ in sententia aliquorum vendi, aut alienari potuerunt; quia omnes alienationes ad grave detrimentum coalescunt, ut cum Moronio, Molina, & aliis advertit Rojas *in Appendice*, *part.* 7. *c.* 1. *n.* 20. Larrea *allegat.* 12. *n.* 3. & 4. Antunnez *dict.* 2. *part. c.* 4. *n.* 10. Diana 8. *p. tract.* 6. *resol.* 123. Castillo *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 166. 60

Cæterum sequitur, quid dicendum de reditibus super tributis, seu vectigalibus impositis (vulgo *Juros*) an vendi possint a nostris Regibus? Et necessario dicendum, non posse vendi, quia eorum est alienatio perpetua, ita ut Princeps vere, & realiter commodis tributorum privetur, in gravissimum Regni detrimentum. Illud tamen citra dubium admittendum, tempore necessitatis posse Reges hos reditus in partem, aut in totum non solvere; nam si Princeps suis subditis moratorias concedere valet, *l. Quoties* 3. *l. Universis* 6. *Cod de precib. Imperat. offer. lib.* 33. & 34. *tit.* 18. *part.* 3. Castillus *lib.* 8. *de Aliment. c.* 12. Salgado *in Labyrint.* 2. *p. c.* 30. *a n.* 6. Barbosa qui plures dat *in l. Quoties*. Similiter necessitate urgente poterit sibi ipsi concedere, Balmaseda *q.* 2. *n.* 23. prout etiam tempore necessitatis potest gratias suspendere, Valenzuela *conf.* 99. *n.* 32. Delbene *de Comissis*, *dub.* 7. *per tot.* 61

Deinde ex dictis suscipit majorem lucem textus *in lib.* 2. *tit.* 15. *lib* 4. *Recopilat.* asserens, ex tolerantia Principis minime tributa posse Magnates præscribere, nec detinere, ut late explicat Larrea *alleg.* 18. *per tot.* quin necessario debent ostendere titulum expressum, & clarum, Larrea *allegat.* 10. Balmaseda *q.* 4. *n.* 22. In nostra enim sententia, etiam si titulum ostendant, nec præscribere, nec retinere possunt similia tributa, cum sit invalidus, & consequenter probat possidentium malam fidem, Abbas *in c. Si diligenti*, *de præscript. n.* 15. Menochius *l.* 3. *præsumpt. c.* 30. *n.* 34. Leoncillus *decis.* 76. *a num.* 1. Costa *de privil. credit. regul.* 3. *limit.* 3. *num.* 13. 62

De jure vero imponendi gabellas, an possit concedi, vel vendi a Principe, ita ut aliquis particularis possit gabellas imponere? Affirmandum est, licet neget Antunnez *de donat.* 3. *part. cap.* 1. *num.* 34. Ratio est; nam quod Princeps per se potest facere, per alium etiam facere valet: idque admittendum, quando persona illa urgenti necessitate ad bonum commune illas imponeret, & non alio modo. Si tamen sibi applicaret, id non admittendum, nisi in casu, quo ejus persona fuisset valde necessaria ad bonum commune illius provinciæ, aut civitatis, ubi habet facultatem gabellas imponendi, Delugo *d. disp.* 36. *sect.* 1. *num.* 12. Larrea *alleg.* 10. *n.* 3. qui asserit, simile jus in generali concessione non venire, nisi expresse concedatur, ob maxima inconvenientia, quæ inde sequerentur, non vero jus imponendi gabellas præscriptione quantumvis immemoriali valet acqui- 63

valet acquiri, *l.1.tit.15.l.4.Recopilat.* Nam quod in signum superioritatis Principes habent, impræscriptibile est, *cap. Cum non liceat* 12.*de præscript.* D.Olea *de cess. tit.*3.*q.*6 *a n.* 18.Antunnez *de donat.*3.*p.lib.*2.*c.*9.*per tot.*ut contra Barbariam, & Mena tenet Balmaseda *d.q.*4.*a n.*7. quod in Castella certum videtur, secus ubi non adesset lex id prohibens, Danza *lib.*2.*q.* *dub.*4. Delugo *d.sect.*1.*n.*13.

64 Prorsus ad gabellarum impositionem causa est necessaria, ad quam disquirendam in primis Princeps debet prius excutere bona propria Coronæ, & reditus illius, qui quidem si sufficientes sunt ad necessitatem succurrendam, nequaquam poterit venire ad impositionem tributi, Valenzuela *cons.*99.*n.*20. Balmaseda *q.*2.*n.*20. Et insimul tenetur officia vendibilia vendere, cum qualitatibus a jure petitis, scilicet ut vendantur dignioribus moderato pretio, ob causam publicam, & a legitima potestate, Delbene *de Comit. dub.* 3. Antunnez *d.*2.*part.lib.*1.*c.*14.*per tot.*qui plures refert. Tum etiam tenetur immoderatos sumptus restringere, salaria Ministrorum, tam belli, quam pacis, annuas pensiones, & alia, quæ alio tempore concessa sunt ex abundantia; contractus cum vassallis initos ad limites justitiæ moderari, ac denique expensas domus Regalis ad modum honestum reducere, ita ut omnia tentet, ne ad tributum perveniat; alias enim injustum tributum redderetur, cum non ad publicam necessitatem poneretur, cui ex excessu illorum sumptuum subvenire poterat, ut bene probat Araujo *de stat. Civili, disp.*12.*difficult.*a.*n.*5.& 6.*l.*11.*tit.*28. p 3. Marinis *dec.*158.*n.*3. Bobadilla *lib.*5.*c.*5.*n.*706. Diana 1.*p.tr.* 3. *resol.* 14. Cabreros *de Metu*, *lib.*2.*c.*23.*n.*50, Valenzuela *d. cons.* 99.*n.*28.

65 Erit ergo causa necessaria, & proportionata vectigali de novo imponendo ob bonum publicum, non tamen propter Principis utilitatem, aut libidinem; & ita necessitati proportionatum debet esse tributum, ut causa cessante, cesset vectigal, Tapia *d.art.*2.*n.*5. Parra *in appendice q.n.*4. Suarez *de legibus*, *lib.*5.*c.*15.*n.*6. Vasquez *de Rest.c.*6.§.1.*dub.*a.*n.*22. Valenzuela *cons.*99.*n.*46. Antunnez *d.lib.*1.*c.*24.*n.*94.

66 Sunt enim causæ istæ variæ, prout variæ necessitudines Regnorum eveniunt; ast illæ magis communes. In primis, propter belli necessitatem, urgentis ad defensionem Regni, aut urbis. Secundo, propter bellum juste aliis inferendum, Tertio, ad redimendum Principem captivum in bello a se juste illato, Quarto, ob publicam utilitatem, quando necessarium est muros reficere, aut aliud publicum ædificium construere. Quinto, ad liberandam Rempublicam ab aliquo tributo, aut pensione. Sexto, quando Princeps patrimonium non habet ad conservandam authoritatem Regiam: verum in hoc moderate procedendum, ne tributum ad pompam, seu vanitatem imponatur. Septimo, ad nubendam Regis filiam, vel ad alendos filios Regis, qui aliunde non habent alimoniam. Octavo, ad redimendum filium Regis captivum, aut apud hostes detinendum; vel ad liberandum tributum, quod hostibus persolvitur; vel ad damna restituenda, quæ data sunt aliis. De quibus causis Lopez 1.p. *instruct.conscient. c.*186. Vasquez *dict.dub.*2. *an.* 23. Villalobos *in Summa*, *a.p.tr.*6. *diffic.*13.*n.*4. Parra *d.q. Append.n.*5. Delugo *d.disp.*36. *sect.*2.*n.*18. Castillo *lib.*7.*contr. c.*41.*n.*29. Larrea *alleg.*59.*n.*7.& 8. Solorzanus *de jur. Indiarum, tom.*2.*lib.*1.*c.*18.*a n.*3. Fermosinus *in c.Ecclesia S. Mariæ, de Const.q.*6.*per tot.* Antunnez *de Donat.* 3.*par. cap.*1. *a num.* 9.

CAPUT IX.

Prosequitur materia antecedens de Tributis.

SUMMARIUM.

Princeps an possit imponere tributum, quando sua culpa ad necessitatem pervenit? Negant aliqui, n. 1. *Alteri affirmant, num.*2. *Resolvitur, a n.*3. *Ubi quando ad pinguiorem fortunam pervenerit, ad restitutionem tenetur.*

*Principis assertioni affirmantis de necessitate tributi, an sit credendum? Prima sententia affirmat, n.*4. *Officiali datur fides asserenti in suo officio, ibid. Secunda sententia tenet contrarium, n.*6.

Explicatur Clementina 1. de probationib. *Et aliqui negant extendendam ad Principem sæcularem. Explicatur, n.* 7. & 8.

*Princeps credendus, quando testatur de facto proprio, & absque præjudicio tertii, num.*9. *Principi non creditur, quando de contrario constat, n.*10. *in dubio, si testetur de facto proprio, & in suo officio, creditur, n.*11.

*Si vero non de facto proprio, sed de quo scit per relationes, testetur, non creditur, n.*12.

*Princeps non est credendus, quando imponit tributum ad causam sibi immediate tangentem, n.*14.

*Quando Princeps cum Comitiis imponit tributum, in dubio credendum causam esse certam, n.*15.

*An imponi possit tributum pro defendendis aliis Regnis? Prima sententia affirmat, a n.*16. *Sed explicatur, & distinguitur, a n.*19.

An sit causa justa tributi in Hispania ad Belgas defendendos? Negatur, a n. 20.

Ad imponendum tributum requiritur forma, & proportio, ita ut proportionaliter solvatur, n. 24.

*An tributum impositum in rebus necessariis ad vitam sit justum? Prima sententia dicit injustum, n.*25. *Secunda negat, n.*26. *Explicantur leges* 5.& 6.de vectigalibus, & commerciis, *& caput* Quanquam 3. de censib. lib. 6.*n.*27. *Resolvitur a n.*28. *Sed quando imponitur, plura sunt necessaria ibidem recensita, n.*31.

*Personæ exemptæ a tributis, non sunt gravandæ. A tributis sunt immunes Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, n.*32. *Sed de hac re, ut de speculativa est tractandum, num.*33.

An Clerici teneantur ad tributa posita ad mixtam necessitatem, tam eorum, quam sæcularium. Affirmatur in his quæ pertinent ad privatam utilitatem Clericorum, n. 34. *Et absque licentia Pontificis, n.*35.

*Sed quid si necessitas sit generalis, immediate non tangens utilitatem Clericorum? n.*36. *Affirmant plures, n.* 37. *Negant plurimi, num.* 38. *Tertia sententia distinguit, num.*39.

Explicatur lex Ad institutiones, C.de Sacros. Eccles. & *alia jura, n.*40.& *caput* Non minus 4.de immunit. Eccles. *n.*41.

Clerici ad gabellas non tenentur ad utilitatem communem, vel quæ fuerint ad ornatum, nec alio modo, nisi in extrema, aut urgentissima necessitate. Late defenditur, a n. 42.

Idem, si tributum imponatur a Gubernatoribus, n. 43. *Id intelligendum, si facultates Laicorum non suppetant, & bona communia, n.*44.

*Si est locus, & tempus ad consulendum Pontificem, id necessario faciendum, alias petetur consensus Episcopi, & Cleri, nisi adsit periculum in mora, n.*48.

Executio adversus Clericos in his casibus non est facienda per Judices Laicos, sed per Ecclesiasticos, n. 49.

Nobiles a tributis sunt exempti, in Castella solum a Pecho, num. 50.

*In tributo requiritur, ut expendatur in illam causam, ad quam concessum est, n.*51.

EST vero aliquod dubium, quando Princeps ad inopiam sua culpa perveniat, veluti si prodigalitate, luxu, vel abusu Ærarium exhauserit, an tunc ad suam necessitatem possit ad tributum pervenire? Negarunt Henricus, Palacios Rubios, & alii apud Sanchez *lib.*3.*c.*4.*dub.*2.*n.*8. Gabriel *in* 4.*dist.*15.*q.*5. *art.*1. 1

Alteri vero tenent contrarium; nam illa necessitas, licet ex culpa processerit, adhuc publica est, & necessario succurrenda ob publicum bonum: ergo recte poterit imponi tributum ad illius opitulationem, Sanchez *dub* 2. *num.*8. Delugo *d. sect.*2.*n.*19. Vasquez *d.cap.* 6.§.1. *dub.* 2. *num.* 22. & 23. Diana 1. *part. tract.* 3. *num.* 4. Delbene *de Comitiis*, *dub.* 13. 2

In hoc dubio prima sententia debet admitti, quoties necessitas illa ex aliis rebus valet succurri, aut quando de culpa Principis emenda non speratur, quin potius ex ejus pravis moribus recte timeretur, novum tributum luxui & prodigalitati profuturum; tunc enim tributum nequit imponi, quia ad utilitatem publicam non tenderet, sed tantum ad materiam præstandam vitiis ac prodigalitati Principis. Alias tamen semper admittenda est secunda sententia, quia inopia Principis est in perniciem Reipublicæ, cujus damnum si aliunde non est unde succurratur, ex tributo debet succurri, etiamsi processerit ex culpa illius: id tamen intelligendum est, ut mediocribus sumptibus contentus sit, & quanto minus officiat vassallis, quando ex sua culpa ad inopiam perveniat. Tum etiam si ad pinguiorem fortunam perveniat, tenebitur ad restitutionem illius tributi, cum ex sua culpa damnum illud perceperint, Molina *de* 3

Just.

Just. tract. 3. *disp.* 667. *n.* 4. *vers. Deinde*, Delugo *d. sect.* 2. *num.* 19.

4 Est vero dubium majus, an Principi credendum asserenti habere gravem necessitatem, ut novum tributum imponatur? Prima sententia affirmat, *ex Clementina* 3. *de Probation.* ubi assertioni Pontificis standum esse decretum est: quod quidem extendendum ad Principem laicum tradunt communiter DD. *l.* 32. *tit.* 1. *l.* 1. *in fin. tit.* 7. *part.* 7. Mascardus *de Probat. conclus.* 139. *n.* 10. Farinacius *de testib. quæst.* 63. *c.* 3. *n.* 87.

5 Cæterum, nam officiali deponenti de rebus ad suum officium tangentibus creditur, Larrea *allegat.* 48. *n.* 9. Ergo multo magis Principi in his, quæ pertinent ad suum officium regnandi, pro quo est præsumptio, nihil velle in præjudicium suæ Coronæ, ut cum aliquibus docet Larrea *alleg.* 60. *per tot.* Cevallos *commun. q.* 578. *n.* 26. Bobadil. *in Polit. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 11. *ad fin.* Diana 1. *p. tract.* 3. *resol.* 11. Valenzuela *cons.* 99. *n.* 1.

6 Secunda sententia contrarium tenet; nam si Principis assertioni staretur, in sua voluntate esset quemque suo jure privare, ut cum Felino advertit Grammaticus *decis.* 105. *n.* 10. Hanc ob rem in ejus fuisset placito quaslibet gabellas imponere in gravissimum regni præjudicium. Tum etiam, nam in his gabellis agit Rex de proprio commodo, & in damnum tertii; quare credendum non est ei facile, nisi aliunde de veritate constet, præcipue in imponendis novis gabellis, Lessius *de Just. lib.* 2. *c.* 3. *dub* 8. *n.* 36. Quapropter in imponendis gabellis assertioni Principis de necessitate, standum non est, Delbene *de Comitiis*, *dub.* 2. Araujo *d. disp.* 12. *diffic.* 2. *numero* 5. *ad fin* Marinis *decis.* 92. *numero* 8.

7 In hoc dubio in primis considerandum, textum *in dict. Clement.* 1. *de Probat.* non plene probare, assertionem Principis sæcularis semper esse suscipiendam, quia loquitur de assertione Pontificis, tantæ religionis, & reverentiæ; ut ad instar sacrilegii esset illud de mendacio arguere, *c. Cum a nobis* 28. *de testib.* ubi Abbas *in princip vers Fallit in Papa*, *c. Nobilissimus*, 95. *dist.* Quamobrem multi DD. negant, textum illum procedere in alio Principe sæculari, ut tenent plures relati a Barbosa *in dict. Clement.* 3. *n.* 11. Quorum sententia admittenda est in omnibus Principibus hæreticis, aut infidelibus, qui quidem aliorum hæreticorum mendacia politica insequentes assertiones eorum, etiam juratæ, magis ad decipiendum serviunt, quam ad veritatem dicendam, ut illos docuerunt Machiavellus, & alii, Ribadeneria *en el principe Christiano*, *lib.* 2. *c.* 15. Quapropter eorum assertioni standum non est.

8 Si vero Principes Christiani sint bonis moribus imbuti, & Catholicæ veritatis insectatores, decisionem illam ad illos trahendam esse asserendum est, idque facile in Regibus nostris Catholicis, quorum integritatem, & Dei timorem nullus ignorat, & eorum decisiones prius apud probos, & Doctores Theologos examinantur: tum postea a doctissimis Consiliariis approbantur, & exequuntur, ut recte considerant Salgado *de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. *prælud.* 3. *num.* 157. Castillo *de Tertiis*, *lib.* 7. *c.* 6. *n.* 16. In quo quidem sensu intelligendi sunt DD. asserentes, assertioni Principis standum esse, ut tenent plurimi relati a Barbosa *in dict. Clement.* 2. *n.* 6. Castillo *d. c.* 6. *n.* 2. Larrea *d. allegat.* 60. *n.* 3. In aliis vero Principibus Christianis, qui magis purpuram, quam Deum colunt, soventque hæreses ad suum statum ampliandum, & cum infidelibus, & hæreticis fœdus quotidie ineunt, etiam in damnum Universalis Ecclesiæ Catholicæ, minime ista extensio facienda est: isti enim nihil differunt, quoad veritatem affirmandam, ab infidelibus, & hæreticis; sed technis, & mendacio omnia peragunt, quibus nunquam assentiendum est, sed cum eis caute agendum.

9 Rursus, etiam absolute loquendo decisio illius Clementinæ intelligenda est, quando Princeps deponit de facto proprio, in quo ipse versatur, nec aliquo modo præjudicium tertio sequitur; quo quidem casu ejus assertioni standum, non vero si res inter alios ageretur, & inde præjudicium tertii sequetur, Barbosa *ibidem*, *numero* 1. *&* 2. & ibidem Panormitanus, Farinacius *de testibus l.* 2. *quæst.* 63. *c.* 2. *a numero* 149. Mieres *de Majorat.* 4. *part. quæst.* 1. *limit.* 3. *n.* 55. Gabriel *lib.* 1. *com. tit. de probat. n.* 65. Cum ergo in specie, de qua loquimur, adsit præjudicium tertii, nempe vassallorum, qui ad contributionem non levem, sed magnam coguntur; & Princeps deponat, non de facto proprio, sed de necessitate Regni, pendente a facto alieno; inde est, ut non facile credatur, nec assertioni illius standum sit, nisi aliis adminiculis, & comprobationibus de necessitate constet, ut bene notat Castillo *d. c.* 6. *n.* 7.

10 Quare ad rem deveniendo, distinctio facienda est, quando Princeps per se imponit tributum independenter a consensu Regni, vel quando etiam interveniunt Comitia, & Regni Proceres. Et quoad primum dico, assertioni Principis standum non esse, quando de necessitate testatur, si moraliter de contrario constet; tunc enim illa præsumptio, quæ stat pro Principis assertione, omnino eliditur, quando de veritate contraria constat. Ergo minime illius assertioni standum, Menochius *l.* 2. *præsumpt.* 10. *n.* 31. *& cons.* 10. *n.* 25. Craveta *de Antiq.* 1. *part. n.* 13. Barbosa *in d. Clem.* 3. *n.* 7. Diana *d.* 1. *p. tract.* 3. *resol.* 11. *in fine*.

11 Si vero non constet de contrario, sed simus in dubio, asseratque Princeps, necessitatem urgere ad imponendum tributum, distinguo; quando enim tributum immediate fit ad causam publicam succurrendam, veluti ad bellum, tunc credo assertioni Principis esse standum, si ipse per se gerat bellum, & necessitatem illam præ manibus habeat; nam tunc Princeps testatur de facto proprio, & in his, quæ pertinent ad suum officium personaliter ab ipso executum. Ergo necessario credendus, quia tunc maxima irreverentia fuisset illius assertioni non stare, *l. Reprehendenda*, *Cod de inst. & subst.* Larrea *d. alleg.* 60. *n.* 1. & de mendacio argueretur in re, quam ignorare non poterat, Mastrillus *de Magistratib. lib.* 3. *cap.* 4. *a numero* 51.

12 Si vero Princeps domi maneat, nec bellum, nec necessitatem illam, nisi per relationes agnoscat, ejus assertioni standum non est; illa enim cognitio a relatione aliorum pendens, est valde fallax, *c. A nobis* 28. *de sent. excommunicat.* ubi Scribentes: nec deponit Princeps de facto proprio, sed alieno, & in aliorum præjudicium: quare non est credendum, pluries enim Reges sinistris relationibus falluntur; hi enim, qui Regibus deserviunt, plerunque ambitione laborant, inde fallacissimi existunt, ut bene Sallust. *in Catil.* ait: *Ambitio multos mortales dolosos fieri subegit, aliud clausum in pectore, aliud in lingua habentes.* Quin potius apud Marquez *in suo Gubern. lib.* 2. *cap.* 7. §. 2. senserunt aliqui, Reges ad bonum Reipublicæ mentiri posse; nam cum agant semper cum personis eos fraudare volentibus, nisi mendacio ab eis eripi non valent: quod licet quotidie accidat, attamen illicitum recte scripsit Marquez *ubi proxime*.

13 Quamobrem in iis, quæ Principes per se non peragunt, sed in quibus agnitio necessitatis publicæ pendet ab aliorum relatione, credendi facile non sunt ex sola illorum assertione, sed aliunde petenda est cognitio illius necessitatis; quia tunc Princeps non redarguitur de mendacio, sed quod alii Principem deceperunt, Decianus *lib.* 1. *cons.* 18. *n.* 274. Mascardus *lib.* 3. *de probat. conclus.* 1227. *a n.* 35. Farinacius *d. q.* 62. *n.* 147. *& n.* 176.

14 Aliæ enim sunt necessitates, quæ immediate tangunt Principem, veluti quando tributum imponitur ad ejus sufficientem sustentationem, vel ad filium ducendum, vel nubendam filiam; agitur enim principaliter de commodo Principis, & tantum de utilitate publica per redundantiam, vel consequentiam: & in hoc casu minime standum assertioni Principis; nam principaliter agitur de ejus utilitate & commodo, in quo errorem facile suscipere poterit ob proprium amorem, & filiorum: tum quia testis esset in causa propria, & ideo non credendus, quare ejus assertioni assentiendum non est, Oldradus *cons.* 102. *numero* 1. Grammaticus *decis.* 105. *n.* 12. Farinacius *d. quæst.* 63. *n.* 171.

15 Si vero Princeps ex statuto, vel consuetudine tributum imponere non possit per se, sed simul cum Comitiis vel Parlamentis, tunc etiam distinguendum est; si enim dubium existeret ex parte populi, tunc assertioni Principis stare debemus simul cum consensu Procuratorum. Et ratio est; nam tunc non est sola assertio Principis, sed plurium asserentium certam esse necessitatem imponendi tributum. Ergo credendus est Princeps simul cum Comitiis, Grammaticus *decis.* 65. *n.* 62. Tapia *l.* 4. *de legibus*, *q.* 11. *art.* 4. Si vero consideremus ipsos Parlamentarios, seu Procuratores, respectu Principis asserentis necessitatem tributi, tunc Procuratores, seu Parlamentarii debent credere, prout supra explicatum est.

16 Rursus casus accidere valet, prout in Hispania quotidie evenit, ut tributum non imponatur propter Regni necessitatem, sed propter alia Regna, seu provincias Regno Castellæ adjacentes, quia forte ab hostibus infestantur.

tur. Et in hoc casu a peritissimis viris illud est resolutum, ut possit imponi tributum in Regno Castellæ ad defensionem aliorum Regnorum, seu Provinciarum adjacentium. Idque probant; nam sicut membra tenentur capiti subvenire, & defendere, similiter caput tenetur, quando membra offensionem patiuntur; totum enim nequit defendi, nisi reciprocentur membra, & caput ad ejus defensionem.

17 Cæterum id pertinet ad authoritatem, & decorem Principis, quæ valde necessaria est ad Regni conservationem, & defensionem, *c. Non sunt audienai* 56. 11. *quæ*. 3. Adam Contzen. *lib*. 8. *Polit. c*. 4. §. 3. Alias si sua Regna, aut Provincias adjacentes non defenderet, opinione deperdita, facile ab hostibus bellum inferretur, ac ad ruinam deveniret; idcirco ne hoc damnum perveniat, justa erit causa tributi, ut hæc Regna defendantur.

18 Tum interim procul debet esse bellum a principali Corona, & pacata Republica, vivitur absque bellorum damno, & ruina; quapropter erit justissima causa tributi defendere Regna, vel Provincias adjacentes, ut explicat Vasquez *de Restitut. c*. 6. §. 3. *dub*. 1. *n*. 6. Delbene *de Comitiis*, *dub*. 14. Balmaseda *de Collect. quæst*. 2. *num* 10. Larrea *allegat*. 62. *per tot*. Castillo *lib*. 6. *c*. 41. *n*. 80. Diana 1. *p. tract*. 3. *resolut*. 3.

19 Verum hæc doctrina indiget explicatione. Si enim Regna, aut Provinciæ istæ adeo adjacent Regno principali, ut contiguæ sint, ex quibus commodum percipit Regnum principale, tunc justissima est causa tributi in Regno principali; nam ex eo quod defendit illorum commodum, proprium defendit; nam ea illis Provinciis percipit utilitatem. Ergo erit illarum defensio justissima causa tributi.

20 Si vero non contiguæ sint, sed longinquæ, ex quibus nullum commodum percipit Regnum principale, velut Belgium respectu Hispaniæ, tunc non videtur illarum defensio justa causa tributi. Ratio est; nam cum Regnum principale nullum ab alio percipiat commodum, si ad illius defensionem depauperetur, & tributa persolvat, deficit illa ratio formalis justificationis tributi; quapropter nequit imponi. Idque in exemplo proposito Belgarum facile demonstrabitur; nam cum Reges Hispaniæ illas Provincias jure hæreditario haberent semotas a principali Corona, ex quibus nullum commodum percipit Hispania; cum tamen illas defendare intenderint, totam Hispaniam devastarunt, profusis thesauris suis, & Nobilium Hispanorum sanguine inutiliter effuso, & tam Hispania, quam Belgium deperditum existit, ut bene consideravit Bitranius *ad Philip. Comm*., *c*. 116. *lit. K*. qui *lit. M*, scripsit Provincias illas, nec Ludovicum XI. Franciæ Regem, nec Edoardum Angliæ percipere voluisse, utpote periculosissimas, & magnarum expensarum ad earum defensionem. Ipse Bitranius late *c*. 63 *lit. Q*. quod similiter effecit postea Franciscus I Galliarum Rex, cui Imperator Carolus V. Flandriam concedebat ad matrimonium sui filii; verum ipse acceptare renuit. Ergo in similibus Regnis, seu Provinciis nequit admitti similis doctrina, Araujo *dict. disput*. 12. *difficult*. 2. *n*. 10. Marinis *observat. ad decis*. 160. *n*. 2.

21 Sed dices, quod licet id non sit necessarium ad utilitatem, est tamen necessarium ad decorem, & authoritatem Principis, ut dicunt contrarii. Ergo erit causa sufficiens, ut possit imponi tributum. Sed tamen respondendum, honorem, & authoritatem Principis minime debere consistere in aliqua vana, & inutili reputatione, nisi etiam utilitatem gravem contineat; quapropter Reges aliqui parvipenduntur, qui solum ad animi, & futilis vanitatis ostentationem permulta & operosa bella gessere, ex quibus nihil penitus utilitatis percipere, sed solum eorum sumptibus Regnorum opes exhausere, illustriumque virorum sanguinem perpetuam profudere, ut bene considerat Petrus Barbosa *in sua Polit. tract*. 1. *decis*. 4. *a fol*. 75. Cum ergo, ut supponimus, Regna, seu Provinciæ nullius sunt utilitatis, quin potius gravissimarum expensarum, nequit recte justificari tributum ad illas defendendas ex solo Principis decore.

22 In quo quidem casu bene aget Princeps, si illas dimittat, & Principi sui sanguinis concedat, aut alteri, de quo bonam societatem speret; at si sint in partibus, ubi id non possit fieri, deserat, prout quotidie fit in Africa, & fecit etiam Joannes III. Lusitaniæ Rex, dimittens Azamoram, Casi, & Arsillam, Barbosa *in dict. Polit d*. 5. *a fol*. 78. Nec enim tanto damno velit Provincias longinquas conservare ex sola vanitate, prout Lodovicus XIV. Galliarum Rex, præstantissimus Princeps, belli, pacisque arbiter insignissimus, paucis ab hinc annis dimisit Messinam, & Augustam, Trinacriæ urbes, a quibusdam rebellibus sibi traditas; nam cum prospiceret, minime ad Regni Franciæ utilitatem deservire, nisi ad magnos sumptus, & periculosissima bella, illas deseruit. Exemplum autem tam magni Regis difficultatem absque dubio relinquit. Quamobrem minime ad similia Regna, aut Provincias sustentandas possunt tributa imponi, sed dimittenda sunt.

Nec denique majoris ponderis est aliud fundamentum appositum a contrariis, nempe bellum procul abesse, utilitatem maximam esse dicentes. Nam quando hæc Regna, seu Provinciæ longinquæ sunt, hostes contigui illius Provinciæ bellum tam procul non adducunt; si vero etiam adjacent ad Regnum principale, similiter bellum cum principali Regno geritur, prout Galli nostri vicini, qui si adversus Belgas, aut Italos nostros dimicent, statim Hispaniam aggrediuntur, unde necesse est, ut per nostros bellum geratur ad magnam diversionem, aut oppressionem: quapropter fundamentum illorum nullius est ponderis. 23

Prorsus aliud requisitum est necessarium ad imponendum tributum, nempe forma, seu proportio; non enim justum est, ut æqualiter omnes persolvant, sed juxta facultates, & conditionem uniuscujusque; plus enim a divite, quam a paupere solvendum est, cæteris paribus; id enim pertinet respectu Communitatis ad justitiam distributivam; & redundat in commutativam, respectu singulorum, D. Thomas 2. 2 *q*. 63. *art*. 4. Tum etiam proportio servanda est, ne pauperes vassalli majoribus onerentur tributis, quam solvere possint: tum si super re immobili imponantur, non debent excedere quantitatem moderatam, consideratis fructibus, laboribus, & expensis, Suarez *de legibus*, *l*. 5. *c*. 16. *a n*. 1. Villalobos *dict. tract*. 8 *difficult*. 13. *n*. 5 Molina *tract*. 2. *disput*. 668. *a n*. 1. Castillo *lib*. 6. *de tertiis*, *c*. 41. *n*. 79. Marquez *en su Governador*, *lib*. 1. *c*. 16. §. 3. Parra *in dub. Appendicis*, *n*. 6. Diana 2. *part. tract*. 3. *resol*. 5. Antunnez *d. c*. 24. *num*. 99. 24

Unde gravissima dissertatio est, an tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, injustum sit, necne, prout impositum est in Castella illud dictum *Sissa*. Prima sententia asserit injustum esse. Ducitur; nam tributum non est imponendum in rebus necessariis, sed tantum in rebus negotiationis, & commercii, *l. Universi* 5. *leg. Omnium* 6. *C. de Vectigalibus*, *l*. 5. *tit*. 7. *p*. 5. Ergo simile tributum injustum est. Tum ratione probatur, nam si imponitur in iis rebus necessariis, debita proportio nequit servari, quin pauperes magis gravantur, quam divites, quia hæc utensilia minutim emunt. Ergo simile tributum injustum est. Quapropter Driedo *lib*. 2. *de libertate Christiana*, *c*. 5. scripsit, similia tributa damnata esse de Jure Civili, & Canonico, *in cap. Quanquam*. 3. *de Censibus*, *l*. 6. tenent hanc sententiam Cajet. Hostiensis, Ledesma, Soto, Toletus, & alii apud Suarez *d. c*. 16. *n*. 2. & apud Tapiam *dict. lib* 4. *q*. 11. *art*. 6. *n*. 3. Sayrus *de censur. lib*. 3. c. 9. *n*. 9. Bertazolus *volum*. 1. *cons*. 207. *num*. 4. Rolandus *vol*. 3. *cons*. 42. *n*. 28. Becius *cons*. 96. *n*. 5. & 18. dicit probabile Bonacina *de Contract. disp*. 2. *q*. 9. *punct*. 1. & Tapia *d. art*. 6. *num*. 4. ubi contrarium dicit probabilius. 25

Secunda sententia tenet contrarium; nam simile tributum non opponitur juri naturali: & probatur, quia si oponeretur, fuisset propter improportionem, quę in illo adversaretur: sed nullo modo adest, nam pauperes pauca emunt, plura divites; quapropter moraliter loquendo, proportio observatur; non enim in imponendis tributis æqualitas mathematica requiritur, sed moralis, & possibilis, secundum prudentiam, quæ quidem in hoc tributo observatur. Ergo non opponitur juri naturali.

Nec opponitur juri positivo; nam licet jura illa *in dict. l. Universi* 5, *l. Omnium* 6 dicant, in rebus necessariis non esse imponenda tributa; leges tamen istæ non ligant extra Imperium, & lex Partitæ ob contrariam consuetudinem derogata est. Nec Jus Canonicum aliquid in contrarium decidit; nam caput *Quanquam*, caput *Super quibusdam*, & Bulla Cœnæ tantum loquuntur de tributis impositis absq; legitima potestate, ut cum aliquibus notat Suarez *dict. cap*. 14. *num*. 4. non vero prohibet tributa imponere super rebus necessariis, Hanc ob rem, quoties alia adsint requisita, recte simile tributum imponitur, Suarez *c*. 16. *a n*. 3. Tapia qui plures dat, *d. art*. 6. *num*. 4. Vasquez *de Restit. cap*. 6. §. 3. *dub*. 1. Cruz *Direct. part*. 1. *precept*. 7 *art*. 3. *dub*. 1. Layman *de Justit. tract*. 3. *part*. 1. *c*. 3. *n*. 3. Molina *dict. disput*. 668. *num*. 2. Diana 2. *p. tract*. 3. *Miscell. resol*. 28. Castillo *d. c*. 41. *numero* 79. *vers. Sic etiam*, Bobadilla *in polit*. *l*. 5. *cap*. 5. *numero* 7. 27

In re tamen animadvertendum, aliquas esse res necessarias

rias præcise ad pauperes, & miserabiles personas, quibus
28 simpliciter necessario utuntur, ut est panis, caro bovina, vel ovina, & sagum; in his igitur imponere tributa, res inhumana est, & contra ipsam naturam, nec æquitas ipsa naturalis id permittit, ut cum Navarra recte animadvertit Laymao *d. cap. n.* 3. *ad fin.* In pane eleganter id scripsit Magister Joannes Martinez *in suis Politic. differt.* 5. Parra *dict. dub. n.* 7. Tapia *dict. quæst.* 11. *art.* 8. *&* 9. Ratio est; nam hæ res simpliciter sunt necessariæ pauperibus ad conservandam vitam, & solum miserabiles personæ illis utuntur, non ita divites, & qui habent necessaria. Ergo fuisset contra ipsam naturam imponere tributum, absque aliqua proportione, solis pauperibus, relictis aliis, in his rebus, quibus simpliciter indigent ad conservandam vitam.

29 Cæterum probatur; nam pauperes immunes sunt a tributis, *l.* 4. §. *Inops*, *ff. de Mun. & Honorib.* Mena *lib.* 2. *var. quæst.* 21. *num.* 128. Velasco *de Privileg. pauper.* 1. *part. quæst.* 37. *nu.* 11. Solorzanus *de Jur. Indiarum*, *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 28. Unde sequitur, immunes esse debere res, quibus necessario ipsi utuntur, alias contra naturale jus graventur in rebus sibi ipsis necessariis ad conservandam vitam.

30 In aliis vero rebus non ita pauperibus necessariis, verum quæ sunt communes divitibus, & aliis personis, admittenda est secunda sententia; nam, ut scripsit Molina *dict. disput.* 668 *num.* 2. hæc tributa sensim, & minutim solvuntur absque molestia populorum; tum etiam excusantur exactores graviter illos gravantes; quapropter a populo tributa ista majori facilitate, & sine molestia recepta sunt a ast hodie, cum populi pro his solvendis capitentur, ad exactionem rigorosam devenenerunt, tum a Publicanis gravissimis molestiis pergravantur, ut capitentur; unde illud commodum a Molina perpensum parvi ponderis est.

31 Illud vero prætereundum non est, aliquas conditiones esse necessarias ad justificationem hujuscemodi tributi. Prima, ut sit necessitas singularis Reipublicæ, cui aliter occurri non valet. Secunda, ut sit per breve tempus. Tertia, ut sit quantitas parva. Quarta, ut sit in rebus communibus utensilibus, ab omnibus recipiendis, ut proportionatum sit tributum, ut cum Medina & Navarra notat Villalobos *dict. difficult.* 13. *n.* 6. quare in praxi vix justificatur hoc tributum. Vide Tapiam *dict. quæst.* 11. *art.* 7.

32 Alterum est etiam requisitum ad justificationem tributi, ne personæ exemptæ ad illius solutionem cogantur, ac in illo comprehendantur, alias contineret injustitiam in præjudicium illius qui ex legitimo privilegio a tributis eximitur: isti enim sunt Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, *c. Non minus* 4. *c. Adversus* 7. *de Immunit Ecclesiarum*, *cap. Quanquam* 4. *de Censibus in* 6. *cap. Clericus* 3. *cap. fin. de Immunit. Ecclesiarum in* 6. *Clement.* 5. *eod. tit. lib. Placet*, *Cod. de SS. Ecclesiis*, *l. Sancimus*, *Cod. eod. tit. Authent. Item nulla*, *Cod. de Episcop. & Clericis*, *l.* 50. *cum seq. tit.* 1. *part.* 1. *lib.* 3. 11. *&* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* Idque Jure naturali, & positivo procedit, ut doctissimi viri ex aliquibus Scripturæ testimoniis deducunt, præcipue *Matth. cap.* 27. *vers.* 25. quorum placita hic recensere longum esse. Verum ratione probat D. Thomas 2. 2. *quæst.* 16. *art.* 1. Nam, Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ sunt immunes a jurisdictione Principis sæcularis. *cap.* 2. *de judiciis*; quare nequeunt per legem tributi eos adstringere. Tum peculiari deputatione sunt dicatæ Ecclesiæ, & Ecclesiastici ad cultum divinum, quapropter sunt honorifice tractandi, & liberandi a tributorum exactione, ne implicentur negotiis sæcularibus, & ut sæculares tractentur, Suarez *contra Reg. Angliæ*, *l.* 4. *c.* 22. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 670. Parra *in dict. dub. Appendicis*, *a num.* 8. Gutticrez *de Gabellis*, *quæst.* 92. *a nu.* 17. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ*, *l.* 4. *cap.* 5. Marta *de Jurisdict.* 2. *p. casu* 1. *cum sequent.* Castillo *lib.* 6. *controv. cap.* 9. *a n.* 18. Mena *Pract. lib.* 2. *q.* 21. §. 4. *num.* 174. Barbosa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. Belletus *disquisit. Cleric. tit. de Exempt. a muneribus*, Lastra *ad tit. de Consuet. quæst.* 3. *n.* 58.

33 De hac vero immunitate Clericorum plura scripserunt DD. Sed o tempora! o mores! res tantum speculativa est; status enim Clericorum tanto subsidio, excusato, donativis, & tributis inseparabilibus, ac sissis gravatur, ut plusquam ignobiles laici pergraventur. Id tamen Bullis Romanorum Pontificum adeptis imponitur: sed quomodo impetrantur, Deus Optimus Maximus judicabit; quanto enim experimento capimus, Regnum tantis subsidiis, donativis, & sissis Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum præstitis, tanquam impari pondere oppressum ruere, etiam Bullis adeptis, prout accidit aliquibus Principibus, quos

etiam post obtentam licentiam Pontificis graviter Deus castigavit, ut refert Araujo *dict. disput.* 12. *difficult.* 2. *nu.* 16. Optimum quidem argumentum, non recte impetrari: de re tamen non judico.

Sed ut aliqua dicamus, disquiramus, an Ecclesiastici te- 34
neantur contribuere in necessitate communi etiam Laicis, & Ecclesiasticis? Et in re illud animadvertendum, dupliciter id accidere posse. In primis, quando necessitas ipsa immediate attingeret ipsos Ecclesiasticos in particulari, quoquidem casu recte ad contributionem obligantur, utpote si contributio poneretur ad custodiendas vineas, ubi etiam sunt Clericorum; vel ad divertendum flumen in agros etiam Clericorum irruens, vel ut irrigaret, & alia hujusmodi. Ratio est; nam hæc contributio non respicit utilitatem communem, sed privatam ipsarum Ecclesiarum, & Clericorum; quapropter ex justitia solvere tenentur, quia commodum privatum percipiunt, *l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 5. Tapia *dict. quæst.* 11. *art.* 19. *a num.* 1. Morla *in Emporio*, 1. *p. q.* 16. *num.* 21. Otero *in Pascuis*, *cap.* 18. *nu.* 11. Fermosinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ*, *de Const. quæst.* 11. *per tot.* Capponi *tom.* 4. *discept.* 313. *n.* 29. Balmaseda *de Collect. quæst.* 19. *num.* 19. Delbene *de Immunit. cap.* 5. *dub.* 16.

Quo quidem casu licentia Summi Præsulis necessaria 35
non est, quia id non concernit utilitatem publicam, ut loquitur textus *in dict. cap. Adversus*. Nec attendendum, an adsint bona propria oppidi ad id efficiendum, quia bona illa sunt destinata ad utilitatem publicam, non vero ad privatam, etiam Ecclesiasticorum, *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ubi Azevedus *n.* 4. Sanchez *d. dub.* 55. *n.* 6. *&* 7.

Secundo modo valet evenire hæc necessitas, scilicet 36
quando competit in generali ad omnes, tam Laicos, quam Clericos, ut pontium, seu murorum constructio, refectio fontium, viarum reparatio, pellere hostes, aut ab eis se defendere, custodire aperte Civitatem, vias a latronibus, & alia hujusmodi necessaria.

Et in hoc casu duæ sunt sententiæ, Prima affirmat, Cle- 37
ricos teneri ad has contributiones impositas a Principe vel ab aliis Ministris sæcularibus, *l. Ad instructiones* 6. *Cod. de SS. Ecclesiis*, *l.* 20. *tit.* 32. *part.* 3. *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Quæ jura clare hanc sententiam probant. Tum probatur *ex cap. Pervenit* 2. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Clericos teneri ad vigilias murorum, ut melius Civitas custodiatur, quæ quidem causa communis est laicis, & Clericis; & tamen non excusantur. Ergo nec ab aliis contributionibus communibus generaliter Clericis, vel Laicis. Deinde ratione probatur; nam hæ contributiones tributa non sunt, sed expensæ, quæ ex necessitate faciendæ sunt inter cives ad conservandam civitatem, & ad commodum, tam sæcularium, quam Ecclesiasticorum. Ergo Clerici, aut Ecclesiæ debent ad has contributiones obligari, saltem ex æquitate, dum Ecclesiæ, & Ecclesiastici illud commodum percipiunt, Gregorius in *l.* 54. *tit.* 6. *part.* 1. *verbo En las calzadas*, Guttierez *pract. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 1. Azevedus in *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat. n.* 2. Mena *d. q.* 21. §. 4. *n.* 213 Narbona in *l.* 57. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopilat gloss. un. n.* 16. Barbosa *lib.* 2. *polit. cap.* 18. *n.* 302. Oliva *de for. Ecclesiæ*, 1 *part. q.* 39. *n.* 8. Salgado *de protect. Reg. par.* 3. *cap.* 5. *n.* 9. dicit probabilius Sanchez *d.* 55. *n.* 13. Amaya in *leg.* 3. *C. de Annon. lib.* 10. *n.* 36. Antunez *de Donat.* 3. *p. cap.* 2. *n.* 105.

Secunda sententia tenet contrarium, ex *cap. Non minus* 38
4. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi in specie loquitur textus de Fossatis, & aliis expeditionibus necessariis ad custodiam communem, tam Laicorum, quam Clericorum; verum asserit textus, illas Clericos non debere. Ergo immunes sunt a similibus contributionibus. Cæterum ratione probatur. Nam in eo stat privilegium Clericorum, ut quamvis commodum in his rebus percipiant, ob honorem tamen, & reverentiam minime ad tributum veniant, prout etiam Nobilibus conceditur ob sua, aut Majorum facinora egregia. Denique; nam si in his Clerici gravarentur, eorum immunitas a tributis fere ad nihilum reduceretur; quapropter in his contributionibus non debent contribuere, ut tenent plures, quos refert Sanchez *d. dub.* 55. *nu.* 12. Diana qui plures refert. 1. *par. tract.* 1. *resol.* 38. Layman in *Summa*, *lib.* 4. *tract.* 9. *cap* 6. *num.* Tapia *dict. lib.* 4. *art.* 19. *a num.* 4. Delugo *de just. disp.* 36. *sect.* 8. *n.* 123. Molina *dict. tract.* 2. *disp.* 672. *nu.* 4. Luca *in Theatro Just. tom.* 2. *de Regalibus, differt.* 59. *nu.* 3. Delbene *d. cap.* 5. *dub.* 17. Bellet. *ubi supra*, §. 2. *a n.* 1.

Tertia sententia asserit, in his contributionibus Clericos 39
ex nulla obligatione teneri ad tributum, sed tantum ex quadam honestate, & de consilio. Idque significatur in

d. cap Non minus, quatenus asserit, Clericos ad id non esse cogendos, sed quod laici ab eis recipiant quidquid dederint: tum quia nulla est obligatio Juris Canonici: nec lex, aut dispositio laicalis potest eos conprehendere. Ergo Clerici ad similes contributiones non tenentur ex aliqua obligatione, sed tantum de honestate, Panormit. *lib. 1. cons. 3. n. 1.* cujus verba refert Suarez *contra Regem Angl. lib. 4. cap. 26. num. 4.*

40 In re tamen, ex juribus pro utraque parte adductis nihil certum potest deduci; nam DD. utriusque sententiæ omnibus interpretamenta parant; dicunt enim legem *Ad instructiones*, & alia jura civilia, recensita *num. 45.* nihil ad rem probare posse, quia cum sint jura sæcularium Principum, nequeunt immunitatem Clericorum lædere. Textus vero in *dict. cap. Pervenit*, plura accipit interpretamenta, ita ut Abbas, & alii non summent propter varia interpretamenta. Illud vero magis consonum videtur, ut intelligatur in urgentissima necessitate, quando laici ad custodiam civitatis non sufficiant, Barbosa *de univ. lib. 1. c. 39. §. 5. n. 44.*

41 Textus in *d. cap. Non minus*, non inquit, Clericos hæc tributa, ac fossatas non debere, sed non esse a laicis cogendos ad eorum contributionem, sed id poterit facere Judex Ecclesiasticus. Tum etiam, quia quamvis committatur arbitrio Ecclesiasticorum, non est quia illas contributiones non debent, sed quia eorum arbitrio committitur expendere necessitatem, quæ sit sufficiens ad contribuendum, ut late expendit Sanchez *d. dub. 55. num. 13.* quare ex variis interpretamentis hæc jura utranque sententiam sufficienter non probant.

42 Unde asserendum, duobus modis posse venire ad similes contributiones. In primis, quando pontes, muri, vel viæ construerentur ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, vel communem præsentem. Secundo, quando immineret necessitas extrema, vel gravissima, ut construerentur, vel alia essent facienda ad præcisam defensionem ex urgentissima necessitate belli, aut pacis tuendæ, vel gravissima utilitate. Quoad primum assero, minime Ecclesiasticos teneri ad contributionem, quidquid resistat Castillo *de Tertiis, lib. 6. cap. 9. a num.* 20. Id (non obstantibus interpretamentis) probat textus in *d. cap. Non minus 4. & cap. Adversus 7. de Immunit. Ecclesiarum*, qui quidem loquuntur de iis contributionibus, quæ fiunt a Consulibus Civitatum ad has communes expeditiones: verum Pontifex sub anathemate asserit, minime Ecclesias, nec Ecclesiasticas personas gravandas esse; erat enim tunc impositio contributionis, vel ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, quando non urgebat necessitas, quia si urgeret, arbitrio, & licentiæ Summi Præsulis, vel Episcopi, & Cleri relinquit arbitrandum. Unde constat, quod nisi extrema, aut gravissima urgeat necessitas, minime Clerici, nec Ecclesiæ ad similes contributiones tenebuntur.

43 Cæterum ratione probatur, nam quodlibet bonum commune, sive pontium, sive belli, etiam pertinet ad Ecclesias, aut Clericos, ut partes communitatis. Ergo si quælibet utilitas publica fuisset causa sufficiens, ut Ecclesia, & Clerici contribuerent, quia ad eos bonum refunditur, privilegio immunitatis tributorum privarentur. Ergo non erit causa sufficiens illa utilitas communis ad Clericos refusa, ut trahantur ad tributum Ecclesia, & ejus Clerici. Tum probatur; nam immunitas status Ecclesiastici, quoad tributa, non solum est de iis tributis, quæ a Regibus, vel Supremis Principibus imponuntur; sed etiam de iis, quæ a Consulibus, vel Civitatibus, ut apertissime probant textus in *d. cap. Non minus*, *cap. Adversus*. Quod etiam decreverat Concilium Toletanum IV. *can. 46.* ibi: *Præcipiente Domino nostro, atque excellentissimo Sesinando Rege, id constituit Sanctum Concilium, ut omnes ingenui Clerici pro officio Religionis, ab omni publica indictione, ac labore habeantur immunes*. Quare communiter DD. ab omni collecta immunes Clericos scripserunt, Fagnanus *d. cap. Non minus*, *num. 1.* D. Gonzalez *num. 6.* qui plures dat. Ergo nisi necessitas gravissima instet, ab iis etiam contributionibus positis a Consulibus, vel Universitatibus, erunt immunes, nec solvere tenebuntur. Nec sufficiet dicere, has esse expensas; omnia enim tributa expensæ sunt, nec aliquo modo distinguuntur, nisi quia gabellæ aliquæ sunt ad expensas totius Regni, alteræ ad alicujus Provinciæ, seu Civitatis. Ergo a similibus contributionibus erunt liberi Clerici, & Ecclesiæ, si fiant tantum ad ornatum, seu utilitatem futuram, vel communem, ut cum aliquibus advertit Sanchez *d. dub. 55. n. 15.*

44 Si vero contributiones istæ fiant causa extremæ, aut urgentissimæ necessitatis, quoad primum excussio facienda est in bonis communibus, tum & laicorum, quæ quidem si sufficiant, sibi necessariis relictis, minime ad contributionem Clericorum est deveniendum, ut asserit textus in *d. c. Non minus*, ibi: *Ubi laicorum non suppetunt facultates*, Suarez *d. lib. 4. cap. 26. num. 15.* Nam si necessitas possit suppleri ex bonis communibus, nequit etiam in laicos imponi gabella, & multo minus in Clericos, Delugo *d. disp. 36. sect. 8. num. 125.* Si tamen ex bonis laicorum, relictis sibi necessariis, possit urgenti occurri necessitati, nec etiam ad tributum Ecclesiarum poterit deveniri, cum ex laicorum bonis de jure sunt hæ necessitates succurrendæ, & in eorum defectu Clerici tenentur. Ergo si ex bonis communibus, aut laicorum similes necessitates succurri potuerint, nequeunt Ecclesiæ, seu Clerici gabellari, Diana *5. p. tract. 1. resol. 11. & 1. p. tract. 1. resol. 132.* Delugo *d. num. 125.* Botellus *cons. 74. num. 32.* Decianus *cons. 51. num. 31. lib. 2.* Gratianus *disceptat. 390. num. 19.* Tapia *d. lib. 4. art. 20.* Delbene *d. cap. 5. dub. 20.* Bellet. *d. §. 2. a n. 7.*

45 Supposito enim deficere facultates laicorum, tunc ad tributum, si urgeret necessitas extrema, seu gravissima, debent venire Ecclesiæ, & Ecclesiastici, etiam in iis contributionibus pertinentibus ad generale bonum Regni, seu Reipublicæ, ut decisum est in *d. cap. Non minus, dict. cap. Adversus*. Et id optima ratione; nam immunitas tributorum concessa Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, nequit procedere in iis extremis, & gravissimis necessitatibus communibus; hæ enim in legibus generalibus semper exceptæ videntur. Plures dat Castillus *lib. 6. cap. 113. num. 15. 18. & 19.* Bobadilla *lib. 2. cap. 18. num. 297.* & necessitas facit licitum, quod alias erat illicitum, *l. 2. C. de navibus non excusand. lib. 11. l. Cum ad felicissimum, C. de quibus muner. vel præst. lib. 10.* Castillo *dict. lib. 6. cap. 19. num. 24.* Larrea *allegat. 59. num. 16.* Quapropter in iis necessitatibus communibus, sive extremis, sive urgentissimis, Clerici, & Ecclesiæ tenentur ad contributionem. Cæterum, nam succurrere similibus necessitatibus, quando laicorum non superant facultates, piissima causa est, *l. 11. tit. 3. lib. 1. Recopilat. in fin.* & diximus *lib. 1. cap. 2. num. fin.* ad contributionem enim causæ piæ tenentur Ecclesiæ, & Ecclesiastici, & id ex propria sua obligatione, ut alibi dicemus. Ergo in extrema, aut urgenti necessitate communi, & generali tenebuntur contribuere Ecclesiæ, & Ecclesiastici.

46 Idem est asserendum, quandu non supperterent facultates laicorum, & gravissima fuisset utilitas Reipublicæ, ut decidunt textus in *d. cap. Non minus*, *& cap. Adversus*. Ratio est; nam quando adest gravissima utilitas Reipublicæ, tunc realiter est gravissima necessitas, ne perdita gravissima utilitate, gravissimum detrimentum patiatur; quapropter sicut in necessitate gravi, seu extrema tenentur Clerici, & Ecclesiæ contribuere; similiter quando adest gravissima utilitas, Butrius in *d. cap. Non minus*, *num. 8.* Cardinalis *n. 9.* Abbas *n. 5.* Fagnanus *n. 25.* Palao *tom. 2. Oper. Moral. tract. 13. disput. un. a n. 9.* Parra *ubi supra*, *n. 12.* Tapia *d. art. 19. n. 5.* Mena *var. lib. 2. quæst. 21. n. 215. vers. Secundo*, Marinis *decis. 36. a n. 2.* Genuensis *pract. quæst. 446. per tot.* Gratianus *discept. cap. 16. num. 21. & 25.*

47 Illud vero observandum erit, ut quoties ad similes necessitates Ecclesia, & Clerus debent contribuere, si Pontifex consuli potest, necessario est consulendus: idque sibi reservavit in *in d. cap. Adversus*, ob imprudentiam inferiorum; Sedes enim Apostolica majori cura, & vigilantia prospiciet hanc necessitatem, tum ne facile, & ex quavis causa Ecclesiæ, & Clerici ab exemptione spolientur, suntque ad id Bullæ Clementis, & Urbani VIII. Marta *de Jurisdict. p. 4. cent. 1. casu 1. num. 32.* Tapia *d. quæst. 11. art. 21.* Diana *tr. 1. resol. 11. p. 5.* Delugo *d. disp. 36. sect. 8. num. 127.* Delbene *d. cap. 5. dub. 17. num. 18.* D. Salcedo *lib. 1. cap. 4. num. 16. de leg. polit.*

48 Si vero oecessitas urgeat, ita ut periculum sit in mora, consensus Episcopi, & Cleri est necessarius, *d. cap. Non minus*, quorum arbitrio committitur necessitatem expendere an sit urgentissima, easus advenerit, ubi exemptio Clerum a contributione non liberet, quod optime dispositum; nam si Sæcularium relinqueretur arbitrio, perfacile Clerici ab immunitate spoliarentur, cum ad sæcularium interesse id pertineret, Abbas in *in cap. Non minus*, *n. 19.* Sanchez *d. dub. 55. n. 28.* Delugo *dict. sect. 8. num. 127. in fin.* qui ex Suarez animadvertit, quod si de consensu Episcopi, & Cleri tributum fuerit inchoatum, negotio inducias concedente, consensus Apostolicus est petendus, Tapia *d. art. 21. nu. 4.* Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus*, *effect. 3. a n. 127.* Castillo *d. lib. 6. cap. 9. num. 28. vers. Secundum requisitum*,

Tun.

Tondutus 1. *p.quæst. Benef. cap.*30.*num.*12. Delbene *d.cap.*5. *dub.*18.*per tot.* Guttierez *lib.* 1. *Pract.q.*3. *num.* 3. Salzed. *d. cap.* 4. *n.* 17.

49 In iis vero casibus, quando Clerici ad contributionem tenentur, executio non est facienda per Judicem sæcularem, ut aliqui dixerunt, vel pignora capiendo, ex *l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* vel per apprehensionem bonorum Ecclesiasticorum, ut docet late Bobadilla *d. lib.*2. *Polit. cap.* 18. *num.* 229. Vela *differt.*45.*num.*60. Hermosilla in *l.* 3.*tit.*5.*p.* 5.*gloss.* 1. *num.* 68. Balmaseda *d.quæst.* 19. *a n.* 21. Id enim adversatur Juri Canonico in *d. cap. Non minus, c. Adversus*, dum petunt consensum Summi Pontificis, aut Episcopi, seu Cleri, ne in re aliquid illicitum procedat, nec ex arbitrio, nec ex causa laicorum, sed totum per jurisdictionem Ecclesiasticam fiat. Estque textus de Jure Regio in *l.*54.*tit.*6.*p.*1. Tum etiam Clerici, & eorum bona immunia sunt a laicorum jurisdictione per dependentiam personæ, in qua eorum est dominium; & vere, & taliter Clerici hujuscemodi a privilegio fori exuerentur, dum per pignorationem, vel bonorum apprehensionem, ad sæcularium judicium traherentur: quapropter exactio facienda est a Judice Ecclesiastico, Sanchez *d. dub.* 55. *num.* 9. Tapia *d. art.* 21. *n.* 5. Guttierez *pract. d.lib.*1.*q.*3.*n.*10.*& de Gabellis, q.* 92. *a n.* 52. Mena *d. q.*21.*n.* 225. Diana 1. *par tract.* 1.*resol.* 41. Delugo *d. sect.*8. *n* 131. *vers Contraria sententia*, Marinis *lib.* 1. *cap.* 1. *sect.* 47.*num.*17. Cevallos *q.*899. *num.* 166. Capponi *in* 2. *discept.* 102. *num.* 57. Admittenda erit tamen contraria sententia, quando Judex Ecclesiasticus noluerit facere exactionem, & periculum esset in mora recurrendi ad superiorem, quia tunc sæcularis facere posset exactionem, quia pertineret ad naturalem desensionem, Mena *d. q.* 21. *n.* 225. Cappuni *to.*4.*discept.*113.*n.*17.

50 Excipiendi enim sunt Nobiles a tributo imponendo, *l. Rescripto* 6. §. *fin.* ubi gloss. *verbo Icolis*, *l. Munerum* 18. §. *Patrimoniorum*, ubi Bart. *ff. de Muneribus, & honoribus*, *l.* 14. *tit.* 14. *lib.* 6. *Recopilat.* In Castella vero Nobiles collectam ordinatim, vulgo *Pecho*, non solvunt, quo ab ignobilibus distinguuntur: ab aliis vero collectis immunes non sunt ob multitudinem Nobilium, qui si omnes ab aliis tributis eximerentur, regnum, deperdito ærario, enervaretur, Garzia *de Nobilit. gloss.* 8. *num.* 6. Guttierez *pract. lib* 3. *quæst.* 14. *num* 87. Mena *dict. q.* 21. *num.* 245. Vincentius de Franchis *dec.* 280. In necessitatibus autem communibus collectantur: & idem in extrema, aut gravi necessitate, prout explicat Balmaseda *de Collect. q.* 29. *num.* 7. *&* 10. In imponendis tributis, illi etiam summa consideratione, & pietate sunt tractandi, scilicet agrigolæ, ex quorum conservatione pendet tota Respublica, & nervi regnorum dicuntur, Villalobos *d. diffic.* 13 *n.*9. *in fin.* D. Salzedo *de leg. polit. lib.*1.*can.*22.*n.*27.

51 Denique ad justificationem tributi requiritur, ut expendatur in illa causa, aut necessitate, ad quam concessum est, & impositum: tum etiam quantitas debet proportionari ad causam, & indigentiam, ne plus graventur vassalli, quam par est ad succurrendam necessitatem publicam, & ut, cessante causa tributi, cesset tributum, Villalobos *d. diffic.* 1 ; *num.*9. Delugo *d. disp.*36. *sect.* 2. *num.*20. Valenzuela *cons* 99. *num.*46. Cabreros *de metu*, *lib.* 2. *q.* 23. *num.* 30. Solorzano *de jure Indiar. to.*2. *lib.*2. *cap.*26. *n.* 16. Balmaseda *q.*2. *num.*15.

CAPUT X.

Prosequitur materia necessitatis publicæ. De Donativis, & penuria Panis.

SUMMARIUM.

Convenientius est, ut Princeps Regni necessitatibus occurrat donativis quam tributis, n.1.

Ad illa petenda debet bona sua excutere, & Procerum, n.2.

In petendis donativis debet Princeps requisita tributorum observare, num. 3. *Ubi explicatur Textus. Supremi Principes tantum petere possunt donativa*, num 4. *Magnates vero non, nisi in quibusdam casibus ibi recensitis*, num. 5.

Nobiles non tenentur ad donativa, nisi urgente necessitate, n.6 *Quod idem dicendum de Ecclesiasticis, extrema, aut urgentissima necessitate instante*, n.7.

In gravissimis necessitatibus divites possunt compelli ad mutuandum, quod absque interesse solvendum, nisi ex equitate, ut ibi explicatur, n.8.

An Princeps supremus possit ex causa rescindere contractus

cum vassallis initos. Prima sententia negat, num. 9. *Secunda ita negat, etiam superveniente causa publica*, n. 10. *Tertia sententia affirmat*, n.11. *Sed late resolvitur*, a num. 12.

An causa publica, & necessitate urgente, possit Princeps revocare privilegia a se, vel a suis predecessoribus concessa, vel alias concessiones. Qua in re plures sunt sententiæ. Distinguitur, n. 20.

Quando privilegia, vel concessiones fiunt liberaliter, Princeps potest absque causa revocare, n.21. *Alteri negant, quando jus fuisset quæsitum, ibid.*

Privilegium, vel concessio facta ad arbitrium, seu voluntatem Principis, absque causa, valet revocari, n.22. *Aliter si perfecta fuerit donatio, vel privilegium, erit causa necessaria*, n.23.

Explicatur textus in l.6. tit. 10. lib. 5. Recopilat. & in l. 15. ejusdem tit. n.24.

Si privilegium, aut donatio facta sit a Rege remuneratorie, vel ex venditione, dicunt plures, etiam ex causa revocari non posse, num. 26. *Sed contrarium defenditur*, num. 27.

An ad revocationem standum sit assertioni Principis? Affirmant aliqui. Alteri negant, n.28.

Quando Princeps revocat privilegium, concessiones, aut contractus, damnum resarcire tenetur, n.29. *Alteri negant, sed distinguitur*, n. 30. *&* 31.

De necessitate annonæ agitur, n. 32. *Res quippe valde necessaria est, & a Romanis maxima cura procurata*, a n. 33. *Quid significet Annona*, n. 35.

In necessitatibus gravibus annonæ, omnes ad vendendum frumentum coguntur, sive Nobiles, sive Ecclesiastici, num. 37.

Explicatur lex 1 *&* 4. tit. 25. lib. 5. Recopilat. n. 38.

An taxa frumenti sit observanda tempore sterilitatis? Prima sententia affirmat, a n.39. *Secunda negat*, n. 40.

Resolvitur, a n.43. *Explicatur* lex 1. cum seqq. tit. 25. lib. 5. Recopilat. *ibid.*

Agricolæ non tenentur ad taxam, n. 44. *Aliqui affirmarunt, non posse fieri taxam*, n.46.

Princeps potest ponere taxam intra latitudinem justi pretii, ibid.

In mediocri sterilitate est servanda taxa, n.47. *Secus in sterilitate magna*, n.48.

Princeps non potest cogere vendere viliori pretio, nisi in extrema necessitate, aut gravissima, a n. 49.

Adveniente gravi sterilitate, potest Princeps novam taxam imponere, n.50.

In necessitate gravi, & urgenti frumentum extrahi valet de domibus Nobilium, & Ecclesiasticorum, non de horreis, ubi sunt Decima Ecclesiastica, n. 52.

Sed non extrahendum id quo quis indiget ad usum suæ domus, & quo indiget agricola ad serendum, num. 53. *& pretium statim est solvendum*, n.54.

Si pecunia, ut solvatur, non adsit ex bonis communibus, ad illam mutuandam possunt cogi Mercatores, & in subsidium Nobiles, & Ecclesiastici, ibid.

Alias potest imponi collecta, ibid. Quoad Ecclesiasticos explicatur, n. 55.

Tempore penuriæ ne permittant Prætores aliquem emere, nisi necessaria ad domum: possunt vicini petere, ut vendat triticum Civitas pro pretio minori, quo emerit, num. 57.

Prætores non permittent tempore necessitatis extrahere frumenta: & si ibi vendantur, possunt retrahi, ibid.

Possunt etiam agricolæ cogi, ut frumentum ad Civitatem afferant, & ad id possunt assumi jumenta, pretio soluto, num. 58.

An qui tenentur solvere decem fanecas tritici, superveniente sterilitate, adimpleant solvendo pretium. Prima sententia affirmat, num. 59. *Secunda negat*, a num. 60.

Resolvitur, a num. 61.

Necessitas publica, non solum tributis, & vectigalibus succurritur, ut dictum est, verum etiam donativis petitis a Principibus, quæ quidem petere aliquando convenientius est, quam gabellas imponere, cum odiosissimæ sint, & graviter populos irritent & onerent. Is enim modus donativorum magis est lenis, & animos vassallorum conciliat, & liberali animo conceduntur, dum sciant vassalli pro una vice peti, tantum ad sublevandam necessitatem, quam in petendo manifeste proponet Princeps. 1
In Regnis, seu Provinciis, in quibus ad tributum difficili-

Q 2 me

collectas imponant, excommunicationis mucrone feriantur, Tridentinum *sess.2.de Reform.cap.2.*& est Bulla Cœnæ, *cap.5.*Sayrus *in Thesaur. casuum conscient. lib.3.cap.9.*Novarius *de Gravamin. Vassal. gravam.* 1. *n.* 2. Villalobos *d. difficul.* 13. *n.* 12.

22 Est vero disquitendum, an concessione Regum, vel emptione, Domini isti gabellas possint imponere? Et ut clare procedamus observo duobus modis posse id accidere. In primis, quando Rex eis concederet tributa jam sibi concessa, & radicata; aliter vero, quando concederet jus exigendi, & imponendi tributa de novo imponenda. Et quoad primum negandum videtur, fieri posse a Principe, ex sequentibus considerationibus.

23 Primo, nam tributa, seu collectæ impositæ, & Regi concessæ, magis sunt propria Regni, quam ipsius Regis, ut notavit Abbas *in cap. Intellecto, de jurejur.l.1.tit.17.l.4. tit.15.p.4.* Covarruv.*in c.Quamvis pactum, de pact. in 6.* §. 2.*n.*4. Ergo Rex nequit illa concedere, nec vendere. Et confirmatur; nam Rex præstat juramentum ab initio Regni non alienandi bona Coronæ, unde sequentes donationes, seu venditiones tenetur revocare, etiamsi jurejurando eas firmaverit, *c.Intellecto* 33. *de jurejur.l.2. in Prolog.de el fuero guego, l.* 28.*tit.*12.*p.*3.*l.*1.& 3.*tit.*10.*lib.*5.*Recopilat.* Rojas *in Appendice ad 7. part.de incompatibilit. c.*2. 1. *part.a n.* 6. Osuald.*ad Donellum, lib.*5.*c.*14.*lit.A*, Larrea *alleg.*8.*n.*41. Ergo nequit vendere, aut concedere tributa, seu vectigalia Magnatibus, aut aliis personis.

24 Cæterum, nam ut animadvertit Sotus *lib.3. de Just. q.6. art.7.ad finem*, Domini isti gravissimi exactores sunt tributorum, aut vectigalium eis concessorum, quod nec Rex facit, quin potius sæpe sæpius magnas partes remittit, Gutierez *de Gabellis, quæst.4.n.3.* quapropter nequit Princeps eis vectigalia, aut tributa concedere, dum ipsi in perniciem Reipublicæ emptionibus abutuntur ad populorum gravamen, & Dei offensionem; non enim admittendi sunt contractus ansam præbentes delictis, *c.Ex par.* 10.*de consuetud. l.Contractus, ff. de Regul. jur.* Nec Rex permittere, & facere debet quæ suam gravant conscientiam, Larrea *dict.alleg.* 8.*n.*39.tenent aliqui apud Dominicum *in c.Nec dominus, de prohibit. feud. alien.* dicit probabile Del bene *de Comitiis, dub.7.sect.3.*

25 Sed his non obstantibus, contrarium tenent DD. *ex cap. Super quibusdam 36. de verb. significat.* ubi Pontifex asserit, tributa concedi posse, aut immemoriali præscriptione acquiri: unde constat, Principes supremos illa concedere posse, & consequenter melius vendere. Tum ratione probatur; nam inter illas res, quæ melius in Principe lucent, est liberalitas, *c.1. de donat.* ubi Scribentes. Tum Nobiles, & alios subditos augere, & eorum servitia maximis præmiis prosequi, *lib.6.tit.9.lib.3.tit.10.parte 2.lib.7.tit.7.l.5. Recopilat.* ubi Mathienzo *gloss.3.& 4.* Molina *lib.2.c.1.n.3.* ubi Addit. Mieres *de Majorat 4.part.quæst.1.n.13.* Ergo recte Rex poterit vectigalia, seu tributa imposita Magnatibus, aut aliis personis concedere. Tum denique, nam causæ publicæ interest bona Coronæ concedere, aut vendere; nam his præmiis subditi excitantur ad facinora egregia facienda in bonum Reipublicæ: tum prætio harum rerum, quæ venduntur, occurritur necessitati publicæ, ne Regnum detrimentum patiatur, quamobrem recte hæc imposita vectigalia, aut alia bona Coronæ conceduntur, aut venduntur, Vasquez *d.dub.1.n.16.*Delugo *d.disp.36.sect.1.a n.9.*Bertachinus *de Gabelis, 1.p.quæst. 9.* Guttierez *de gabell. q.4. per tot.* Antunnez *de Donat.3.par.c.2.n.7.* Sanchez *lib.1. cons.c.4. dub.14.n.3.* Mastrillus *de Magistratibus, cap.18.* Castillo *lib.5.controvers.cap.89.a n 85. de lib.6.c.16.a num. 15. & cap. 17. numero 1.* Balmaseda *quæst.4. numero 21. & 22.*

26 In re tamen animadvertendum, quæstionem esse, an Princeps possit vendere, concedere, aut alio modo alienare bona Regiæ Coronæ, quo etiam nomine vectigalia etiam intelliguntur, quæ sunt imposita & solvuntur? Plurimi asseruerunt, minime alienare posse, *ex dict.cap.Intellecto 33. de jurejur.* adduceuntque alia fundamenta, quibus respondet Menochius *cons.* 1003. *a n.*19. Suntque plures DD. tenentes hanc sententiam absque aliqua distinctione, ut sunt Baldus, Joan. a Platea, Lucas de Penna, Socinus, Bossius, Mieres, quos ad id refert Castillo *de Tertiis, c.17. n.14. lib.6.* Sed illa distinctio communiter invaluit, etiam de jure communi, propter publicam utilitatem, & servitia alienare posse, dummodo non cedat in grave Regni detrimentum. Refert plures Menochius *lib.10.cons.962.n.* 21. plures Castillo *dict.c.17.a n.16.* quos refert & defendit Menchaca *Illust. Controver. lib.1.c.4.a n.4.* Molina *lib.1. de Primogen.c.3.n.18.* Solorzanus *de jure Indiar.tom.2.lib.2. c.30.& lib.3.Polit.c.32.* Grotius *de jure Belli lib.2.c.6.* D.Retes *de donat.c.13.n.9.* Rojas *in d. Appendice, a n.45.* Barbosa *in d.c. Intellecto, n.2.* Antunnez *de donat.2.p.cap.4. a num.5.*

27 Stando enim in hac sententia, quidquid de aliis bonis Regiæ Coronæ dicant DD. assero vectigalia, tributa, vel collectas impositas, minime concedere, aut vendere posse Principem, nec propter servitia, vel aliam causam, etiam publicam. Idque probo ex Doctoribus supra relatis, asserentibus, minime ex qualibet causa posse Regem alienare bona Regiæ Coronæ, quando grave præjudicium sequitur contra Regnum, Gonzalez *in d. cap. Intellecto, numero 3.* Gutierez *d. quæst.4.num.10.* Valenzuela *discurs. stat.& bell.2.p.cons.2.num.26.* Sed vendere, aut concedere similia tributa, semper est in grave præjudicium Regi. Ergo nequeunt alienari a Principe, etiam qualibet causa existente.

28 Minorem probo; nam ut docet Castillo *d.c.17.n.17.vers. His quidem*, quoties aliqua bona Regni venduntur, aut conceduntur, ex quibus reditus non modici percipiuntur, tunc est grave Regi præjudicium. Et ratio est, quia venditis illis reditibus, Corona depauperatur, & grave nocumentum ad suas necessitates percipit: quod quidem clare inspicitur, si hæc vectigalia, tributa, aut collectæ vendantur, ex quibus magnos reditus percipit Corona. Ergo ex venditione, aut concessione gravissimum nocumentum Coronæ fit.

29 Et declaratur magis; nam concessis, & venditis tributis, ad necessitates publicas Regni, necessario recurrendum est ad alia nova, quæ sæpe sæpius causant rebelliones, inobedientias contra Principes, & intestina bella, prout constat *lib.3. Regum, c.12.* ubi decem Tribus a Roboamo discesserunt, minante se majora, & noviora tributa impositurum, Larrea *allegat.59.a n.12.* Marquez *lib.1.c.16.* Tum etiam lamentabile exemplum adest apud Nostrates tempore Communitatum, nam ob nova tributa imposita præclarum Castellæ Regnum civili bello fere ultimum exitium perpessus fuit. Rem late prosequitur Sandoval *in vita Caroli V. lib.5.per tot.* Sanchez *de Rebus Hispaniæ, lib.7.c.1.* Vaten. *in Addic.ad Mexiam, in vita Caroli V.* Jovius *lib.20.c.1.* Tum si vassalli fideles sint, nec perduelliones, prætereitis, & novis tributis onerati paupertate opprimuntur, & quasi ad servitutem rediguntur, & delentur. Idque placet considerare apud Josue *c.13.* ubi Dominus de quibusdam nationibus loquens, inquit: *Ego sum, qui delebo eas a facie filiorum Israel*; cum tamen Dominus, nec eos a terra fugarit, aut occisi sint. Verum Abulensis *ibidem, quæst.6.*explicuit: *Respondendum est, quod omnes nationes, seu gentes deletæ fuerunt a facie filiorum Israel, non quidem quod omnes fugerent de terra, aut occiderentur; sed quia eis subditæ fuerunt, & tributa solvebant, & hoc est delere, quia imponebatur gentibus istis quoddam genus servitutis, & ista est mors civilis, seu deletio.* Ista enim nova servitia, & vectigalia, simul cum antiquis, quæ etiam ab emptoribus, aut donatariis capiuntur, ita populos, & vassallos delent, & ad servitutem redigunt, ut gravissimum damnum Regno inferatur.

30 Id a posteriori etiam in Regno Castellæ agnoscimus, ubi Principes maxime extiterunt liberales cum vassallis, Magnatibus, Ducibus, & Marchionibus, & aliis personis, concedendo tributa, aut vendendo; quamobrem advenientibus bellis tempore Philippi IV. piissimi Principis, contra suam clementiam, ad maxima Regni servitia extraordinaria pervenit, quæ ita creverunt, ut opulentissimum Regnum ad gravissimam pauperiem redactum sit, gabellatis non solum Nobilibus, verum etiam magna exactione Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis oneratis, cum gravissimo Regni, & vassallorum præjudicio. Ergo dicendum, minime Reges posse concedere, aut vendere vectigalia, & tributa Regni, ob maximum præjudicium illius.

31 Sed dices, hoc argumentum probare, Reges non posse vendere hæc tributa, nec concedere, si plura venderent, aut darent, vel unum ex pluribus locis, quia tunc restaret grave Regni præjudicium. Attamen non probat, simile fieri præjudicium, si unum vectigal, aut alicujus loci, aut alterius oppidi venderent, aut concederent, tunc enim recte agent, quia Princeps valet cum modico præjudicio Regni bona concedere, aut alienare, præcipue causa existente, Cenedo *ad Decret.collect.109.n.2.* Azevedus *in l.3.tit. 10.lib.5.Recopilat.n.15.*& relati *n.25.* Antunnez *d.cap.4. num.5.*

32 Sed adhuc dicendum, argumentum debile esse in his vectiga-

ctigalibus, & tributis, quia licet ista doctrina communis jam sit, *ex lib.*1 *tit.*17.*l.*4.*tit.*15.*p.*5. Gregorius *in l.*8. *tit.*1. *p.*2. sed tamen non est suscipienda; ipsa enim quotidie ansam præstat Regibus, ut hæc vectigalia concedant, & vendant: unde coacervatis his singularibus concessionibus, & venditionibus gravissimum præjudicium Regnorum exoritur, ut in nostra Castella experimur, ubi Regis patrimonio his venditionibus, & concessionibus exhausto, extraordinaria, & nova tributa exorta sunt cum totius Regni pernicie, & damno: quamobrem licet per se loquendo possit sustineri, quatenus est causa tanti damni, & occasio tantæ ruinæ, toleranda non est, *ex c.Ex par.* 10. *de consuetud.* Betoius *lib.*3.*conf.*62.*n.*8. Ruinus *lib.*4.*conf.*154.*n.*11.

33 Rursus per se loquendo, venditio, seu concessio alicujus vectigalis, vel alicujus oppidi, seu provinciæ, semper est grave præjudicium: in his igitur vectigalibus, aut tributis non est considerandum quod est per se, sed illorum consequentiæ, & decursæ, quæ cum in dies persolvantur, continent gravissimas quantitates, ut facile conspicitur in minutissimis collectis, quæ succedentibus annis magnas copias pecuniarum sumant, *c.*1. *de integr. restitut.* ubi Ecclesia, licet in censu modico parum fuisset læsa, ut ibi Barbosa *n.*3. *vers. Quamobrem*: attamen restituitur, ut graviter læsa, quia illa modica læsio erat in pensione quotannis solvenda; & annis revolutis, illa modica fit gravissima, cum illa pensio graviter coalescat ad gravissimam quantitatem: qua facta inspectione, cessant plura interpretamenta relata a D. Gonzalez *ibi n.* 2. Ergo similiter dicendum in specie, venditis, aut donatis vectigalibus, aut tributis alicujus oppidi, vel provinciæ, quæ licet in præsens videatur modica læsio, respectu annorum est gravissimum præjudicium.

34 Deinde probatur hæc sententia; nam vectigalia, & tributa Regibus concessa, non conceduntur nisi ad publicas necessitates, & ob gravissimas causas Reipublicæ, Villalobos *d. diffic.*13.*a.*4. Tapia *in Caten. tom.*1.*l.*4.*n.*7. & dicam infra. Ergo Princeps nequit vendere, aut concedere tributum, aut vectigal Magnatibus, aut alicui privato. Probatur consequentia, quia jam diverteret tributum ad aliam causam distinctam, nempe privatam emptoris, aut donatarii, contra voluntatem concedentium. Ergo.

35 Idque majori ratione procedet, ubi Princeps nequit authoritate propria, sed Regni consensu vectigalia, aut tributa imponere, ut in Castella, *l.*1.*tit.*6.*lib* 6. *Recopilat.* Tapia *d. lib.*4.*art.*5.*a.*4. & etiam in aliis Regnis, Marquez *suo Gubernatore*, *lib.*1.*c.*16. Parra *d tract.*4.*in Appendice*, *n.* 19. Delbene *de Parlamentis*, *dub.*4. *sect.*1. *quæst.*17. Larrea *allegat.*59. *a n.*19. Antunnez *de Donat.*2. *part. lib.*1.*c.*24.*n.* 93. In quibus, quia consensus Regni requiritur ad illa imponenda, necessario ad vendendum aut concedendum requiretur, Larrea *d allegat.*8.*n.*43. quamobrem nequit Princeps illa, quæ data sunt a Comitiis ad publicam utilitatem, & necessitatem, divertere ad commodum privatorum authoritate propria, relicta causa illa publica, formali causa tributi, quæ Comitia movit ad concedendum.

36 Sed dices cum Delogo *dict. disput.*36.*sect.*1.*n.*11, quando Princeps vendit tributum, aut concedit propter servitia, tunc adest utilitas publica, quia ex concessione propter servitia, alii alliciuntur ad inserviendum Reipublicæ, vel pretium venditionis ad necessitatem publicam deservit; quare licet pensiones vectigalis, aut tributi postea ad utilitatem privati pertineant, jam commoditas ex venditione, aut donatione convertitur ad publicam utilitatem, & salvatur ratio justificationis tributi, Ergo debet sustineri talis venditio, aut concessio.

37 Sed respondetur, hanc utilitatem, aut commoditatem, quæ sequitur ad bonum Reipublicæ ex venditione, aut concessione tributi, seu vectigalis, respectu præjudicii alienationis ipsius, parvi ponderis esse; poterit enim Princeps servitia illa honorare aliquibus officiis, aut alia liberalitate, ex aliquibus bonis confiscatis, quæ adhuc ad Coronam non pervenerunt, Molina *dict. lib.*1, *de Primog. par.* 3.*n.* 17. *in fine*, Azevedus *in l.*3.*tit.*10.*l.*5.*n.*15. aut ex redditibus ipsius vectigalis, Menchaca *l.*1. *controvers.c.*4.*n.*5. Tum mutuum suscipere a Mercatoribus, vel ab aliis, pignorando ipsa tributa, aut alia bona Coronæ, ut pretium venditionis suscipiat, & ita necessitati publicæ occurrat; non vero poterit vendere tributa, & alienare a Corona cum periculo rebellionis ex necessitate imponendi nova tributa, prout evenit Imperatori Heraclio, & Imperatori Theodosio, Antiochenis noviter gabellatis, Clemens Alexandrinus *l.*1. *Stromatum*, Adam Contzen *l.*7. *Polit.* *c.*29. §.9. Beyerlinch *in Theatr. vitæ humanæ*, *fol.*113. *lit. T.* Tum nec imponere extraordinaria servitia, & multiplicatis vectigalibus pauperes vassallos expilare, & deglubere, Tapia *l.*4. *quæst.*11. *art.*2. *n.*6. Parra *in Appendice*, *n.*4. *in fin.* quod Tiberius, licet ethnicus execravit, prout respondit quibusdam Præsidibus Provinciarum, Scripsit Suet. *c.*13. *in ejus vita*, Platina *in vita D. Petri*, *fol. mihi* 6. Solorzanus *emblem.* 84. Et quod magis est, Deum offendere, qui adversus Principes hæc facientes sic comminatur apud Mich. *cap.*3. ibi; *Audite Principes Jacob, & duces domus Israel: Numquid non vestrum est scire judicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum? Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriaverunt: & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio ollæ. Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos, & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.* Jeremias quoque *cap.* 23. *vers.* 1. exclamat: *Væ pastoribus, qui disperdunt & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus. Ideo hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui pascunt populum meum.* Late prosequuntur Saabedra *empressa* 67. Solorzanus *emblem.* 72. Antunnez *de Donat.* 2. *p. lib.*1.*c.*24 *n* 93.

Tum oritur aliud malum ex venditione horum tributorum, ac vectigalium, vel ex eorum concessione, scilicet successorum gravissimum præjudicium; nam pretium, quod suscipitur ex venditione, vel aliqua servitia, transeuntia sunt, & malum alienationis perpetuum, quoad usque duraret tributum cum damno Coronæ, & successorum, & vassallorum, quod maxime est fugiendum, Azevedus *in dict. leg.*3. *tit.*10. *lib.*5. *Recopilat. a n.*18. Baldus *ad tit.*3. *de pace constat.* §. *Amplius*, Castillo *lib.* 6 *c* 18. *a numero* 167. Frasso *cap.* 2. *num.* 7. At denique, ut bene considerat Molina *tract.* 2. *de Justitia*, *disput.* 673. *num.* 2. *in fine*, ementes, aut donatarii horum tributorum, communiter severius se gerunt, & plus quam æquum est petunt; cum tamen Principes benigne, & ex æquitate multum tributi detrahunt, & aliquando remittunt, ut fecerunt Antoninus Pius, Theodosius, & alii quam plurimi Principes. 38

Unde aperte constat, bonum illud quod percipit Respublica ex servitiis alicujus, aut ex pretio comparatione damnorum exinde sequentium, non bonum, sed malum grave, & pessimum esse censendum: & consequenter argumentum dilabitur. 39

Rursus comprobo assumptum ex defectu potestatis in Principe ad venditiones horum tributorum, seu vectigalium. Et ratio est; nam Princeps non habet potestatem ad illa agenda, ex quibus gravissima damna Regno inferuntur, ut cum Azorio dicebamus *l.*3. *c.*7.*n.* 15. non enim potestas Principi data est ad destructionem, sed ad ædificationem, Paulus 2. *ad Corinth. c.* 10. *c. Si ea* 4. 25. *q.*2. Tacitus *lib.*12. ibi: *Denique id agere debet Princeps, ut quidem potestatem populi, sed non in populum, datam esse ostendat.* Ergo cum hæc venditio, aut concessio vectigalium in gravissimam perniciem Reipublicæ tendat, minime Princeps poterit vendere, aut alio modo concedere, etiam qualibet existente causa, ex defectu potestatis. 40

Præterea probatur; nam vectigalia, & tributa ista concessa sunt Regiæ Coronæ, in qua successio est in modum Majoratus, *l.*2.*tit.*5.*part.*2. ubi Gregorius, Molina *de primog. lib.*1. *cap.*6. *n.*10. P. Molina *tract.* 2. *disput.* 576. *a n.* 5. Camill. Borell. *de quæst. Regis Catholici*, *c.*56. quapropter inalienabilia relinquuntur, prout etiam alia bona Majoratus, Molina *lib.*4. *cap.*1. Mieres 1. *part. de Majorat. quæst.* 9. & 3. *p. quæst.*1. Spino *de testament. gloss.*19. *num.*76. quare nequeunt tributa, aut vectigalia a Principe concedi, seu vendi, utpote bona inalienabilia, etiam causa existente. 41

Sed dices cum Castillo *lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 13. licet tanquam bona Regiæ Coronæ, Majoratus censeantur, & alienari non possint, quia id caderet in gravissimum damnum successorum, Castrensis 1. *p cons.*70.*n.*6. Molina *de Majorat. lib.*1. *cap.*3. *n.*17. Attamen hoc intelligendum non est, sicut in privatis, qui nequeunt aliquid alienare ex bonis Majoratus, Princeps enim non tam stricte ad id tenetur, cum ratio ipsius regiminis petat, ut aliquando, existente publica necessitate, aliqua alienet, vel concedat dummodo non sit in grave præjudicium Regni. Ergo recte poterit alienare tributa, seu vectigalia ipsius Coronæ, si causa existat, non obstante, quod sint Majoratus. 42

Sed ex sua ipsius responsione alia responsio percipitur; 43
nam

nam ut supra probatum est, venditio vectigalium, & tributorum Coronæ, semper ast in grave præjudicium Coronæ, & successorum.

44 Sed contra dicta obstat textus *in c. Super quibusdam 36. §. præterea, de verb. significat.* Unde percipiunt DD. salinaria, vel alia tributa concedi posse a Rege, seu Imperatore, vel a Concilio Generali; unde colligunt, alienationem tributorum, seu vectigalium, per venditionem fieri posse a Rege supremo. Sed textus ille assumptum non probat: tota ergo doctrina Pontificis existit in declarando, quid proprie sint pedagia, salinaria, & guidagia; & asserit, vectigalia ista, ut proprie tributa sumantur, necessarium esse, ut ab Imperatore, Rege, vel a Concilio Generali imponantur, ut Supremis Principibus superiorem non agnoscentibus, vel ex consuetudine immemoriali solvantur, cujus non extet memoria; hæc enim ex justo, & legitimo titulo indicta censentur, & a legitimo Principe, prout ex illo versiculo deducunt communiter DD. Suarez *de legibus, l.5.c.14. an.* 1. D.Gonzalez *in dict. cap. Super quibusdam, num.6.* Non tamen agit Pontifex de alienatione eorum ad privatas personas, unde probetur, recte fieri posse,

45 Sed dices contrarium probari ibi, *Largitione concessa.* A Legato enim Pontificis interdicta erant hæc pedagia Comiti Tolosano, & dubitabatur, quæ fuissent interdicta. Et asserit Pontifex illa esse sibi interdicta, quæ ab Imperatore, Rege, aut Concilio Generali, largitione concessa non fuissent: unde supponitur, recte Comitem Tolosanum habere illa, quæ ab ipsis fuissent concessa, nec Legatus interdicere poterat. Ergo textus ille recte probat, a Supremo Principe vectigalia, seu tributa concedi posse.

46 Sed respondetur, ibidem non agi de aliqua concessiona facta Comiti Tolosano: sed illa verba, *Largitione concessa*, idem important ac si dicerent, *Authoritate concessa*, ut bene ibidem advertit Abbas casum ponens, ita ut sit sensus, illa esse pedagia, salinaria & guidagia, quæ authorite Regum, Imperatorum, aut Concilii Generalis imponuntur, Hanc ob rem contrariorum placitum textus ille non probat, prout nec alia fundamenta posita *n.* 44. quibus ex dictis *n.* 37. facillime satisfit.

47 Hinc examinandum venit, an Reges Castellæ, nostri Supremi Principes, possint vendere, & alienare tertias Regales, quas ex decimis Ecclesiasticis percipiunt? Et affirmant plures, quod refert, & sequitur Castillo *de Tertiis, l.6. cap.* 10. *& cap.* 16. *num.* 15. *& cap.* 11. *num.*3. *& cap.* 17. *num.* 1. Antunnez *de Donat.* 3. *part. cap.* 1, *num.* 48. Larrea *allegat.* 82. *num.* 9 Ducuntur, quia Rex supremus valet vendere, & alienare bona Coronæ, idque magis convenit Regi Castellæ, qui non solum administrator censetur, sed dominus, *l.8. tit.* 1. *l.* 1. *tit.* 18. *part.* 2. Mathienzo *in l.* 30. *tit.*10. *lib.*5. *Recopilat. gloss.*7. *an.*2. Castillo *dict. lib.* 6, *cap.* 17. *num.* 11. Hæc enim tertiæ sunt in Regia Corona ex concessiona Summorum Pontificum. Ergo Reges Castellæ recte possunt has tertias vendere, seu concedere. Cæterum; nam tertiæ istæ, ex eo quod Principi laico concessæ sunt, sunt separatæ a titulo spirituali, & proprie sunt temporales, Garzia *de Beneficiis*, 1. *pars.cap.*2. *num* 29. Noguerol *allegat.* 39. *n.*3. Larrea *alleg.*27. *n.*4. late Castillo *dict. lib.*6. *cap.*11. quapropter poterant vendi, & concedi a Rege Castellæ, utpote bona temporalia, a titulo spirituali separatæ,

48 Sed ex dictis contrarium dicendum est, prout olim tenebat Montalvus relatus a Lassarte *de decim. vendit. c.* 18. de quo ipse etiam dubitat, & alii relati a Menchaca *lib.*1. *Illustr.cap.*89. *num.* 2. *vers. Cæterum.* Nicolaus Lemaistre *de decimis, cap.* 7. Ducor; nam hæ tertiæ Regales concessæ sunt Regibus Castellæ a Summis Pontificibus ad gravissimas necessitates Coronæ, & ut Regnum Catholicum istud conservent, & defendant, ubi Deus Optimus Maximus tanta veneratione colitur, *l.* 1. *tit.* 21. *l.*9. *Recopilat.* Castillo *c.*1. *de tertiis, & cap.* 10. Barbosa *de Offic. Episcop.* 3. *par. allegat.* 87. *num.* 71. quare a Regia Corona nequeunt alienari absque ejus gravissimo præjudicio, ut de tributis expendebamus, & intrant omnes rationes supra adductæ, *a numero* 25. Ergo nequeunt alienari a Corona.

49 Cæterum tertiæ istæ non sunt temporales, nec segregatæ a titulo spirituali, sed unitæ; easque recipiunt Reges nostri nomine Ecclesiæ, quibus concessæ sunt ex acervo illius, ut Regnum Catholicum defendant, & Ecclesias suorum Regnorum, prout etiam quando aliquibus laicis conceduntur ob merita, & servitia Ecclesiæ facta, ut textus Regius apertissime decernit *in l.* 22, *tit.* 20. *part.* 1. ibi: *E aun estos tales non los deben tomar como quien ha derecho en ellos, mas por nome de la yglesia.* Exprimit eleganter D. Thomas 2.2. *quæst.*87. *artic.*3. *ad* 3. ibi. *Ad tertium dicendum, quod sicut res nomine Decimæ acceptas, potest Ecclesia alicui Clerico tradere, ita etiam potest ei concedere, ut ad dandas decimas ipsi accipiant, jure accipiendi Ministris Ecclesiæ reservato. sive pro necessitate Ecclesiæ, sicut quibusdam militibus decimæ debentur in feudum per Ecclesiam concessa, sive etiam ad subventionem pauperum, sicut quibusdam Religiosis laicis, vel non habentibus curam animarum.*

Ex hac enim doctrina clare suscipitur, quoties Ecclesia concedit decimas personis laicis, illo modo concedere, reservato jure accipiendi a Ministris Ecclesiæ, non segregando eas a jure spirituali, sed ex titulo illo suscipiendo, & postquam susceptæ fuerint, laicis concedendo, ita ut nomine Ecclesiæ suscipiant, prout explicuit late Pattitæ. Sed dices, ipsum Divum Thomam contrarium sensisse 2. 2. *quæst.*100 *art.*4. *ad* 3. *in fine*, ibi: *Licet jus spirituale decimarum laicis non concedatur, tamen concedi possunt res temporales, quæ nomine decimæ dantur.* Quæ verba significant, decimas istas laicis concessas separari a titulo spirituali, & tanquam res temporales concedi, ut expendunt DD. Larrea *dict. allegat.*27. *n.*4. Sed DD. isti non integre referunt testimonium D. Thomæ, quia Sanctus Doctor se refert ad illa, quæ antea scripserat, ita ut per ipsa explicentur, quæ ibidem scribit: antea vero jam docuerat, laicos decimas illas suscipere, reservato jure accipiendi Ministris Ecclesiæ, a quibus postea laici decimas suscipiunt, tanquam res temporales, prout etiam ex acervo Ecclesiæ, etiam ipsi Ecclesiastici Ministri suscipiunt ad vendendum, vel illis utendum, utpote res temporales. Tum etiam textus ille satis mentem D. Thomæ exprimit, dum asserit, laicis dari decimas illas *nomine decimæ*, idest nomine illius decimæ, quæ ab Ecclesia ex titulo spirituali erant susceptæ; alias non nomine decimæ, sed nomine rei temporalis percipetent, 50

Cæterum ratione confirmo discursum; nam decimæ conceduntur titulo spirituali, a quo inseparabiles sunt, nec aliis possunt concedi, nisi Ministris Ecclesiæ, utpote spiritualia ministrantibus, *c. Decimas*, 16. *quæst.*7. *cap. Ad hæc* 15. *cap. Quamvis* 17. *cap. prohibemus* 19. *de decimis*, Rebuffus *de Decimis*, *q.*10. Covarruv. *lib.* 1. *var. cap.*17. *a num.*6, quod quidem debitum ita est de Jure Divino, & naturali, ut nequeat ab aliqua potestate humana, etiam Pontificia alterari, aut mutari, Balboa *ad cap. Causam* 7. *de præscript. n.*7. *&* 8. Lemaistre *dict. cap.*7. Ergo quoties decimæ istæ tertiarum Regibus nostris conceduntur, necessario debent prius lucrati a Ministris Ecclesiæ ex illo titulo spirituali, & postea suo nomine conceduntur Principibus ad defendendum Regnum Catholicum, & ad Fidei propagationem, & defensionem; quæ quidem ut fructus jam acquisiti conceduntur ad illam Ecclesiæ, & Fidei necessitatem, ut bene defendit Abbas *in cap. Ad hæc* 15. *de Decimis*, *n.* 4. Covarr. *lib.*1. *var c.*17. *n.*5. Rota apud Millium *decis.*64. *n.*9. Germonius *lib.*3. *de Sacr. c.*19. *n.*9. 51

Cæterum alia probo ratione; nam tertiæ istæ ad subsidium tenentur, ut cum aliquibus notat Escobar *de Pontificia, & Regia jurisdictione*, *c.* 21. *a n.* 31. quidquid dicat Crespi 2. *p. observ.*91, *n.*42. & id praxi observatur; si enim tertiæ istæ fuissent separatæ a titulo spirituali, & ut temporales concessæ Principibus, Pontifex non potuisset onere subsidii eas gravare; essent enim ut temporales extra suam jurisdictionem. Ergo jus tertiarum est penes Ecclesiam, & tantum Principibus datur facultas percipiendi has decimas ab ea ad Fidei necessitates, & ad defendendam Ecclesiam, ut bene ratiocinatur Mendus *de Jur. Academico*, *lib.* 1. *q.* 37. *n.* 624. 52

Rursus Principum decreta, & concessiones semper intelliguntur absque præjudicio tertii, *c. Quod vero dicitis* 25. *quæst.*2. *cap. pervenit* 11. *quæst.*1. *c. Liber, de offic. Ordin.* Suarez *alleg.*7. *num.*4. Barbosa *de univ. jur. lib.*1. *cap.*2. *numero* 110. Si enim Pontifex separaret has tertias a titulo spirituali, & fecisset eas temporales, gravissimum Ecclesiæ damnum sequeretur. Ergo minime dicendum, in concessione harum tertiarum fecisse eas sub titulo temporali temporales, sed tantum sub titulo spirituali, ut tantum Principes haberent hanc facultatem eas suscipiendi ad defensionem Ecclesiæ. 53

Minor facile probatur; nam si darentur in titulum temporalem, & pure temporales relinquerentur, sequeretur, quod Judices laici de eis cognoscerent, ut inferunt, & affirmant Covarruv. *c.* 35. *pact. num.*2. Bobadilla *lib.*2. *Polit*, 54

cap.

cap. 18. *n.* 146. Gutierez *pract. l.* 1, *quæst.* 14. Barbosa *in l. a Titia, ff. solut. matrim. n.* 42. Larrea *dict. allegat.* 27. *per tot.* Castillo *dict. cap.* 10. 11. *&* 12. Tunc etiam Principes vendere, & alienare possent in alios laicos has decimas, ut dicunt relati supra; quod quidem gravissimum damnum est Ecclesiæ, nam privatur jurisdictione propria, quam in his decimis habet, in quibus sola cognoscit, & cognoscere valet, Fridericus Senensis *cons.* 254. Rebuffus *de Decimis*, *quæst.* 1. Azotius *Inst. Moral.* 1. *p. lib.* 7. *c.* 25. *quæst.* 3. Diana 1. *par. tr.* 2. *resol.* 90. Tum hæ tertiæ alienatæ in alios, & non stantes in ipsi Principibus, non expenduntur, nisi in commodis privatis; & quod dolendum est, patrimonium Christi Domini ad vitia, vanas ostentationes, & privatorum deliramenta deservit, deserta defensione Fidei, & Ecclesiæ, ad quarum propugnaculum fuerunt concessæ. Tum denique in damnum ipsorum Regum, qui ab his tertiis destituti ex facultate alienandi ex illo titulo, tantis divitiis exuuntur, unde pauperes, & miserabiles existunt, coacti ad excoriandos vassallos tempore necessitatis. Ergo asserendum, minime Pontifices has concessiones fecisse, segregando tertias illas a titulo spirituali, & dando ad titulum temporalem; quia nequit concessio illa intelligi cum tanto præjudicio.

55 Idque experimento capimus in nostra Castella, ubi Reges nostri ex contraria doctrina allecti, larga manu has tertias Regales concesserunt, & vendiderunt, privando se tanto adjumento, ita ut ditissimum illorum patrimonium pauperrimum inveniatur. Præcipue quando hæ tertiæ Coronæ tantum erant necessariæ ad intestina bella, vel ad externa, quæ in Hispania peraguntur; quia cum Hispania frumentis non abundet, quin quotidie deficiat, ut scripsit Petrus Barbosa *in Polit. tract.* 1. *discursu* 10. *fol. mihi* 225. & experientia docet, militum copiæ nequeunt sustentari; & ita in bellis Cathaloniæ, & Lusitaniæ, immensæ militum copiæ magis fame, quam ferro defecerunt, quæ (nisi Reges has tertias alienassent) maxima abundantia cibarentur, & quamplurimi equi; quod quidem damnum lamentabile est. Nec credendum Summos Præsules eo modo tertias concessisse Catholicis Regibus, ut potius ad eorum damnum, quam juvamen elargirentur. Ergo hoc modo non sunt concessæ.

56 Sed dices, Summum Præsulem concedentem has tertias Regibus Catholicis, aut aliis, illas concessisse titulo temporali, & fecisse suas, Argumenta capitis *Vestra* 2. *de locat. c. fin. Ne Prælat. vices suas*. Ergo recte eas vendere possunt, aut concedere: quod quidem confirmant DD. contrarii; nam mutatione personæ, earum status mutatur, *l. Per curatorem* 90 *ff. de acquisit. hered.* ibi: *Quia mutatione personæ castrensia esse desierunt*, *l. Licitatio*, *in fin ff. de public. & vectig. l.* 1. *in fin Cod. de imp. lucrative descrip. l.* 10. Ergo cum decimæ istæ ad Principes temporales transierint, necessario debent fieri temporales, Barbosa *in cap. Prohibemus* 19. *de decim. num.* 7. Cancerius [illegible] *cap.* 23. *n.* 6. Garzia *de Expensis*, *cap.* 9. *a num.* 91. Azevedus *in lib.* 10. *tit.* 10. *lib.* 4. *Recopilat. n.* 49.

57 Sed instantia ista facile responsum suscipit; nam licet DD. isti peritissimi affirment, in his concessionibus Pontificem segregasse decimas a titulo spirituali, & titulo temporali concessisse, id tamen non probant; jura enim illa *in dict. cap. Vestra*, *& cap fin.* tantum probant, posse Prælatos locare fructus decimales, aut pro pensione annua præstare; non tamen posse facere temporales, & titulo temporali concedi; quin potius locatores tunc fructus illos recipiunt nomine Ecclesiæ aut Prælatorum, Balboa *in dict. cap. Causam*, *n.* 9. *in fin.* nec ad illos transit aliquod dominium, nec possessio, ut explicat D. Gonzalez *in d. cap. fin. num.* 3. quare nullum efficax argumentum ea illis juribus suscipi valet ad probandum, Summum Pontificem, quando præstat has tertias, titulo temporali præstare: nec motivum concessionis illum præstat, quia licet concedantur Regibus Catholicis ad defendendum Regnum Catholicum; motivum tamen est spirituale: nec quod dat Pontifex nomine Ecclesiæ, ad motivum, & causam spiritualem, dicendum est esse titulum temporalem, ut sunt quando aliqua dantur ab Ecclesia pro procuratore, aut salario advocandi.

58 Cæterum bona mutatione personæ mutantur, quando qualitas illa pendet a persona, Marinis *lib.* 1. *decis.* 47. *n.* 12. veluti in casu legis *per curatorem*, ubi bona erant castrensia ex privilegio ipsius militis; quapropter si ad aliam personam perveniant, non erunt castrensia; secus vero in nostra specie, quia bona, seu fructus tertiarum, nisi realiter sint separati ab acervo, seu cumulo Ecclesiæ, veluti quando partibus interesse habentibus traduntur, semper per se sunt spirituales independenter a persona, ratione spiritualis tituli, cui necessario annectuntur, *cap. causam* 7. & declarat textus sacer *Num. c.* 18. ibi; *Filiis Levi dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in Tabernaculo*, Et *c. fin.* 16. *quæst.* 7. *cap. Pervenit* 1. *quæst.* 3. Unde mutatione personæ non fiunt temporales, nisi quando traditæ sunt decimæ, alias antea semper sunt spirituales, titulo spirituali annexæ, & unitæ.

Rursus alio modo respondetur; nam ut considerat Balboa *in d. c. Causam*, *n.* 30. laicis potest Pontifex concedere decimas ex privilegio, *c. A nobis* 24. *de decimis*, Covarruv. *dict. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 10. tunc fit tollendo incapacitatem ipsius laici, habendi illud jus spirituale; id enim a supremo Pontifice fieri potest, ut in laico tollat incapacitatem, ut *in c. Decernimus* 2. *de judiciis*, scribunt DD. Idcirco mutatione personæ, causa spiritualis ipsarum decimarum non mutatur, sed remanent in laico, quia capax factus est a Pontifice, ut illas haberet insimul cum sua spiritualitate, nomine Ecclesiæ, utpote quando dat Pontifex facultatem laico, ut procedat adversus Clericum, qui quidem fit capax Ecclesiasticæ jurisdictionis, non ut procedat ut laicus, sed tanquam Pontificis Delegatus, ut cum multis docet Barbosa *de univ. jur. l.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 192. Unde decimæ istæ mutatione personæ non fiunt temporales, nec vendi, aut concedi possunt. 59

Ex his sequitur, Principes posse repetere quælibet tributa, & tertias Regales, venditas, seu concessas a se, vel a suis Majoribus; maxime Reges nostros Catholicos, in quorum venditione, & concessione adeo liberalissimi extiterunt, ut fere omnia tributa, & tertiæ alienatæ sint a Corona, in gravissimum præjudicium illius; in quo quidem casu omnes Doctores conveniunt, alienationes esse nullas, & repeti posse, etiam primas illas, quæ in sententia aliquorum vendi, aut alienari potuerunt; quia omnes alienationes ad grave detrimentum coalescunt, ut cum Motonio, Molina, & aliis advertit Rojas *in Appendice*, *part.* 7. *c.* 1. *n.* 20. Larrea *allegat.* 12. *n.* 3. *&* 4. Antunnez *dict.* 2. *part. c.* 4. *n.* 10. Diana 8. *p. tract.* 6. *resol.* 123. Castillo *lib.* 6. *c.* 58. *n.* 166. 60

Cæterum sequitur, quid dicendum de redditibus super tributis, seu vectigalibus impositis (vulgo *Juros*) an vendi possint a nostris Regibus? Et necessario dicendum, non posse vendi, quia eorum est alienatio perpetua, ita ut Princeps vere, & realiter commodis tributorum privetur, in gravissimum Regni detrimentum. Illud tamen citra dubium admittendum, tempore necessitatis posse Reges hos reditus in partem, aut in totum non solvere; nam si Princeps suis subditis moratorias concedere valet, *l. Quoties* 3. *l. Universis* 6. *Cod. de precib. Imperat. offer. lib.* 33. *&* 34 *tit.* 18. *part.* 3. Castillus *lib.* 8. *de Aliment. c.* 12. Salgado *in Labyrint.* 2. *p. c.* 30. *a n.* 6. Barbosa qui plures dat *in l. Quoties.* Similiter necessitate urgente poterit sibi ipsi concedere, Balmaseda *q.* 2. *n.* 23. prout etiam tempore necessitatis potest gratias suspendere, Valenzuela *cons.* 99. *n.* 32. Delbene *de Comitsis*, *dub.* 7. *per tot.* 61

Deinde ex dictis suscipit majorem lucem textus *in lib.* 2. *tit.* 15. *lib* 4. *Recopilat.* asserens, ex tolerantia Principis minime tributa posse Magnates præscribere, nec detinere, ut late explicat Larrea *alleg.* 18. *per tot.* quin necessario debent ostendere titulum expressum, & clarum, Larrea *allegat.* 10. Balmaseda *q.* 4. *n.* 22. In nostra enim sententia, etiam si titulum ostendant, nec præscribere, nec retinere possunt similia tributa, cum sit invalidus, & consequenter probat possidentium malam fidem, Abbas *in c. Si diligenti*, *de præscript. n.* 15. Menochius *l.* 3. *præsumpt.* 130. *n.* 34. Leoncillus *decis.* 76. *a num.* 1. Costa *de privil. credit. regul.* 3. *limit.* 3. *num.* 13. 62

De jure vero imponendi gabellas, an possit concedi, vel vendi a Principe, ita ut aliquis particularis possit gabellas imponere? Affirmandum est, licet neget Antunnez *de donat.* 3. *part. cap.* 1. *num.* 34. Ratio est; nam quod Princeps per se potest facere, per alium etiam facere valet: idque admittendum, quando persona illa urgenti necessitate ad bonum commune illas imponeret, & non alio modo. Si tamen sibi applicaret, id non admittendum, nisi in casu, quo ejus persona fuisset valde necessaria ad bonum commune illius provinciæ, aut civitatis, ubi habet facultatem gabellas imponendi, Delugo *d. disp.* 36. *sect.* 1. *num.* 52. Larrea *alleg.* 10. *n.* 3. qui asserit, simile jus in generali concessione non venire, nisi expresse concedatur, ob maxima inconvenientia, quæ inde sequerentur, non vero jus imponendi gabellas præscriptione quantumvis immemoriali valet acqui- 63

valet acquiri, *l.1.tit.15.l.4.Recopilat.* Nam quod in signum superioritatis Principes habent, impræscriptibile est, *cap. Cum non liceat 12.de præscript.* D.Olea *de cess. tit.3.q.6 a n.* 18. Antunnez *de donat.* 2.*p.lib.2.c.9.per tot.* ut contra Barbatiam, & Menacenet Balmaseda *d.q.4.a n.7.* quod in Castella certum videtur, secus ubi non adesset lex id prohibens, Diana *lib.variq. dub.4.* Delugo *d.sect.1.n.13.*

64 Prorsus ad gabellarum impositionem causa est necessaria, ad quam disquirendam in primis Princeps debet prius excutere bona propria Coronæ, & reditus illius, qui quidem si sufficientes sint ad necessitatem succurrendam, neutiquam poterit venire ad impositionem tributi, Valenzuela *cons.99.n.20.* Balmaseda *q.2.n.20.* Et insimul tenetur officia vendibilia vendere, cum qualitatibus a jure peritis, scilicet ut vendantur dignioribus moderato pretio, ob causam publicam, & a legitima potestate, Delbene *de Comit. dub.* 3. Antunnez *d.2.part.lib.1.c.14.per tot.* qui plures refert. Tum etiam tenetur immoderatos sumptus restringere, salaria Ministrorum, tam belli, quam pacis, annuas pensiones, & alia, quæ alio tempore concessa sunt ex abundantia; contractus cum vassallis initos ad limites justitiæ moderari, ac denique expensas domus Regalis ad modum honestum reducere, ita ut omnia tentet, ne ad tributum perveniat; alias enim injustum tributum redderetur, cum non ad publicam necessitatem poneretur, cui ex excessu illorum sumptuum subvenire poterat, ut bene probat Araujo *de stat. Civili, disp.12.difficult.2.n.5.& 6.l.11.tit.28.p 3.* Marinis *dec.258.n.3.* Bobadilla *lib.5.c.5.n.706.* Diana 1. *p.tr. 3. resol.* 14. Cabreros *de Metu, lib.2.c.23.n.50.* Valenzuela *d. cons.* 99.*n.28.*

65 Erit ergo causa necessaria, & proportionata vectigali de novo imponendo ob bonum publicum, non tamen propter Principis utilitatem, aut libidinem; & ita necessitati proportionatum debet esse tributum, ut causa cessante, cesset vectigal, Tapia *d.art.2.n.5.* Parra *in appendice q.n.4.* Suarez *de legibus, lib.5.c.15.n.6.* Vasquez *de Rest.c.6.§.1.dub.2.n.22.* Valenzuela *cons.99.n.46.* Antunnez *d.lib.1.c.24.n.94.*

66 Sunt enim causæ istæ variæ, prout variæ necessitudines Regnorum eveniunt: ast illæ magis communes. In primis, propter belli necessitatem, urgentis ad defensionem Regni, aut urbis. Secundo, propter bellum juste aliis inferendum, Tertio, ad redimendum Principem captivum in bello a se juste illato, Quarto, ob publicam utilitatem, quando necessarium est muros reficere, aut aliud publicum ædificium construere. Quinto, ad liberandam Rempublicam ab aliquo tributo, aut pensione. Sexto, quando Princeps patrimonium non habet ad conservandam authoritatem Regiam: verum in hoc moderate procedendum, ne tributum ad pompam, seu vanitatem imponatur. Septimo, ad nubendam Regis filiam, vel ad alendos filios Regis, qui aliunde non habent alimoniam. Octavo, ad redimendum filium Regis captivum, aut apud hostes detinendum; vel ad liberandum tributum, quod hostibus persolvitur; vel ad damna restituenda, quæ data sunt aliis. De quibus causis Lopez 1.*p. instruct.conscient.c.*186. Vasquez *dict.dub.2. a n.* 23. Villalobos *in Summa, 2.ptr.6. diffic.13.n.4.* Parra *d.q. Append.n.5.* Delugo *d.disp.36. sect.2.n.18.* Castillo *lib.7. contr. c.41.n.29.* Larrea *alleg.59.n.7.& 8.* Soloraanus *de jur. Indiarum, tom.2.lib.1.c.18.a n.3.* Fermosinus *in c.Ecclesia S. Mariæ, de Const.q.6.per tot.* Antunnez *de Donat.* 3.*par, cap.*1, *num.* 9.

CAPUT IX.

Prosequitur materia antecedens de Tributis.

SUMMARIUM.

Princeps an possit imponere tributum, quando sua culpa ad necessitatem pervenit? Negant aliqui, n.1. Alteri affirmant, num.2. Resolvitur, a n.3. Ubi quando ad pinguiorem fortunam pervenerit, ad restitutionem tenetur.

Principis assertioni affirmantis de necessitate tributi, an sit credendum? Prima sententia affirmat, n.4. Officiali datur fides asserenti in suo officio, ibid. Secunda sententia tenet contrarium, n.6.

Explicatur Clementina 1. de probationib. *Et aliqui negant extendendam ad Principem sæcularem. Explicatur, n.7.& 8.*

Princeps credendus, quando testatur de facto proprio, & absque præjudicio tertii, num.9. Principi non creditur, quando de contrario constat, n.10. in dubio, si testetur de facto proprio, & in suo officio, creditur, n.11.

Si vero non de facto proprio, sed de quo scit per relationes, testetur, non creditur, n.12.

Princeps non est credendus, quando imponit tributum ad causam sibi immediate tangentem, n.14.

Quando Princeps cum Comitiis imponit tributum, in dubio credendum causam esse certam, n.15.

An imponi possit tributum pro defendendis aliis Regnis? Prima sententia affirmat, a n.16. Sed explicatur, & distinguitur, a n.19.

An sit causa justa tributi in Hispania ad Belgas defendendes? Negatur, a n.20.

Ad imponendum tributum requiritur forma, & proportio, ita ut proportionaliter solvatur, n.24.

*An tributum impositum in rebus necessariis ad vitam sit justum? Prima sententia dicit injustum, n.25. Secunda negat, n.26. Explicantur leges 5.& 6.*de vectigalibus, & commerciis, *& caput* Quanquam 3. de censib. lib. 6.*n.27. Resolvitur a n.28. Sed quando imponitur, plura sunt necessaria ibidem recensita, n.31.*

Personæ exemptæ a tributis, non sunt gravandæ. A tributis sunt immunes Ecclesia, & Ecclesiasticæ personæ, n.32. Sed de hac re, ut de speculativa est tractandum, num.33.

An Clerici teneantur ad tributa posita ad mixtam necessitatem, tam eorum, quam sæcularium. Affirmatur in his quæ pertinent ad privatam utilitatem Clericorum, n. 34. Et absque licentia Pontificis, n.35.

Sed quid si necessitas sit generalis, immediate non tangens utilitatem Clericorum? n.36. Affirmant plures, n.37. Negant plurimi, num.38. Tertia sententia distinguit, num.39.

Explicatur lex Ad instructiones, C.de Sacrosf. Eccles. *& alia jura, n.40.& caput* Non minus 4.de immunit. Eccles.*n.41.*

Clerici ad gabellas non tenentur ad utilitatem communem, vel quæ fuerint ad ornatum, nec alio modo, nisi in extrema, aut urgentissima necessitate. Late defenditur, a n.42.

Idem, si tributum imponatur a Gubernatoribus, n.43. Id intelligendum, si facultates Laicorum non suppetant, & bona communia, n.44.

Si est locus, & tempus ad consulendum Pontificem, id necessario faciendum, alias petetur consensus Episcopi, & Cleri, nisi adsit periculum in mora, n.48.

Executio adversus Clericos in his casibus non est facienda per Judices Laicos, sed per Ecclesiasticos, n.49.

Nobiles a tributis sunt exempti, in Castella solum a Pecho, num.50.

In tributo requiritur, ut expendatur in illam causam, ad quam concessum est, n.51.

EST vero aliquod dubium, quando Princeps ad inopiam sua culpa perveniat, veluti si prodigalitate, luxu, vel abusu Ærarium exhauserit, an tunc ad suam necessitatem possit ad tributum pervenire? Negarunt Henricus, Palacios Rubios, & alii apud Sanchez *lib.3.c.4 dub.2.n.8.* Gabriel *in 4.dist.15.q.5.art.1.* 1

Alteri vero tenent contrarium; nam illa necessitas, licet ex culpa processerit, adhuc publica est, & necessario succurrenda ob publicum bonum; ergo recte poterit imponi tributum ad illius opitulationem, Sanchez *dub 2. num.8.* Delugo *d. sect.2.n.19.* Vasquez *d.cap.6.§.1. dub. 2. num.* 22. *&* 23. Diana 1.*part. tract.* 3.*num.* 4. Delbene *de Comitiis, dub.* 13. 2

In hoc dubio prima sententia debet admitti, quoties necessitas illa ex aliis rebus valet succurri, aut quando de culpa Principis emenda non speratur, quin potius ex ejus pravis moribus recte timeretur, novum tributum luxui & prodigalitati profuturum; tunc enim tributum nequit imponi, quia ad utilitatem publicam non tenderet, sed tantum ad materiam præstandam vitiis ac prodigalitati Principis. Alias tamen semper admittenda est secunda sententia, quia inopia Principis est in perniciem Reipublicæ, cujus damnum si aliunde non est unde succurratur, ex tributo debet succurri, etiamsi processerit ex culpa illius; id tamen intelligendum est, ut mediocribus sumptibus contentus sit, & quanto minus officiat vassallis, quando ex sua culpa ad inopiam perveniat. Tum etiam si ad pinguiorem fortunam perveniat, tenebitur ad restitutionem illius tributi, cum ex sua culpa damnum illud perceperint, Molina *de* 3

Just.

Just. tract. 2. *disp.* 667. *n.* 4. *vers. Deinde*, Delugo *d. sect.* 2. *num.* 19.

4 Est vero dubium majus, an Principi credendum asserenti habere gravem necessitatem, ut novum tributum imponatur? Prima sententia affirmat, *ex Clementina* 1. *de Probation.* ubi assertioni Pontificis standum esse decretum est: quod quidem extendendum ad Principem laicum tradunt communiter DD. *l.* 32. *tit.* 1. *l.* 1 *in fin. tit.* 7. *part.* 7. Mascardus *de Probat. conclus.* 139. *n.* 10. Farinacius *de testib. quæst.* 63. *c.* 3. *n.* 82.

5 Cæterum, nam officiali deponenti de rebus ad suum officium tangentibus creditur, Larrea *allegat.* 48. *n.* 9. Ergo multo magis Principi in his, quæ pertinent ad suum officium regnandi, pro quo est præsumptio, nihil velle in præjudicium suæ Coronæ, ut cum aliquibus docet Larrea *alleg.* 60. *per tot.* Cevallos *commun. q.* 578. *n.* 26. Bobadil. *in Polit. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 11. *ad fin.* Diana 1. *p. tract.* 3. *resol.* 11. Valenzuela *cons.* 99. *n.* 1.

6 Secunda sententia contrarium tenet; nam si Principis assertioni staretur, in sua voluntate esset quemque suo jure privare, ut cum Felino advertit Grammaticus *decis.* 105. *n.* 10. Hanc ob rem in ejus fuisset placito quaslibet gabellas imponere in gravissimum regni præjudicium. Tum etiam, nam in his gabellis agit Rex de proprio commodo, & in damnum tertii; quare credendum non est ei facile, nisi aliunde de veritate constet, præcipue in imponendis novis gabellis, Lessius *de Just. lib.* 2. *c.* 3. *dub* 8. *n.* 36. Quapropter in imponendis gabellis assertioni Principis de necessitate, standum non est, Delbene *de Comitiis*, *dub.* 2. Araujo *d. disp.* 12. *diffic.* 2. *numero* 5. *ad fin* Marinis *decis.* 92. *numero* 8.

7 In hoc dubio in primis considerandum, textum *in dict. Clement.* 1. *de Probat.* non plene probare, assertionem Principis sæcularis semper esse suscipiendam, quia loquitur de assertione Pontificis, tantæ religionis, & reverentiæ; ut ad instar sacrilegii esset illud de mendacio arguere, *c. Cum a nobis* 28. *de testib.* ubi Abbas *in princip vers Fallit in Papa*, *c. Nobilissimus*, 95. *dist.* Quamobrem multi DD. negant, textum illum procedere in alio Principe sæculari, ut tenent plures relati a Barbosa *in dict. Clement.* 3. *n.* 13. Quorum sententia admittenda est in omnibus Principibus hæreticis, aut infidelibus, qui quidem aliorum hæreticorum mendacia politica insequentes assertiones eorum, etiam juratæ, magis ad decipiendum serviunt, quam ad veritatem dicendam, ut illos docuerunt Machiavellus, & alii, Ribadeneria *en el principe Christiano*, *lib.* 2. *c.* 15. Quapropter eorum assertioni standum non est.

8 Si vero Principes Christiani sint bonis moribus imbuti, & Catholicæ veritatis insectatores, decisionem illam ad illos trahendam esse asserendum est, idque facile in Regibus nostris Catholicis, quorum integritatem, & Dei timorem nullus ignorat, & eorum decisiones prius apud probos, & Doctores Theologos examinantur: tum postea a doctissimis Consiliatiis approbantur, & exequuntur, ut recte considerant Salgado *de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. *prælud.* 3. *num.* 157. Castillo *de Tertiis*, *lib.* 7. *c.* 6. *n.* 16. In quo quidem sensu intelligendi sunt DD. asserentes, assertioni Principis standum esse, ut tenent plurimi relati a Barbosa *in dict. Clement.* 2. *n.* 6. Castillo *d. c.* 6. *n.* 2. Larrea *d. allegat.* 60. *n.* 3. In aliis vero Principibus Christianis, qui magis purpuram, quam Deum colunt, foventque hæreses ad suum statum ampliandum, & cum infidelibus, & hæreticis fœdus quotidie ineunt, etiam in damnum Universalis Ecclesiæ Catholicæ, minime ista extensio facienda est: isti enim nihil differunt, quoad veritatem affirmandam, ab infidelibus, & hæreticis; sed technis, & mendacio omnia peragunt, quibus nunquam assentiendum est, sed cum eis caute agendum.

9 Rursus, etiam absolute loquendo decisio illius Clementinæ intelligenda est, quando Princeps deponit de facto proprio, in quo ipse versatur, nec aliquo modo præjudicium tertio sequitur; quo quidem casu ejus assertioni standum, non vero si res inter alios ageretur, & inde præjudicium tertii sequetur, Barbosa *ibidem*, *numero* 1. & 2. & ibidem Panormitanus, Farinacius *de testibus l.* 2. *quæst.* 63. *c.* 2. *a numero* 149. Mieres *de Majorat.* 4. *part. quæst.* 1. *limit.* 2. *n.* 55. Gabriel *lib.* 1. *com. tit. de probat. n.* 65. Cum ergo in specie, de qua loquimur, adsit præjudicium tertii, nempe vassallorum, qui ad contributionem non levem, sed magnam coguntur; & Princeps deponat, non de facto proprio, sed de necessitate Regni, pendente a facto alieno; inde est, ut non facile credatur, nec assertioni illius standum sit, nisi aliis adminiculis, & comprobationibus de necessitate constet, ut bene notat Castillo *d. c.* 6. *n.* 7.

10 Quare ad rem deveniendo, distinctio facienda est, quando Princeps per se imponit tributum independenter a consensu Regni, vel quando etiam interveniunt Comitia, & Regni Proceres. Et quoad primum dico, assertioni Principis standum non esse, quando de necessitate testatur, si moraliter de contrario constet; tunc enim illa præsumptio, quæ stat pro Principis assertione, omnino eliditur, quando de veritate contraria constat. Ergo minime illius assertioni standum, Menochius *l.* 2. *præsumpt.* 10. *n.* 31. & *cons.* 10. *n.* 25. Craveta *de Antiq.* 1. *part. n.* 13. Barbosa *in d. Clem.* 2. *n.* 7. Diana *d.* 1. *p. tract.* 3. *resol.* 11. *in fine.*

11 Si vero non constet de contrario, sed simus in dubio, asseratque Princeps, necessitatem urgere ad imponendum tributum, distinguo; quando enim tributum immediate fit ad causam publicam succurrendam, veluti ad bellum, tunc credo assertioni Principis esse standum, si ipse per se gerat bellum, & necessitatem illam præ manibus habeat; nam tunc Princeps testatur de facto proprio, & in his, quæ pertinent ad suum officium personaliter ab ipso executum. Ergo necessario credendus, quia tunc maxima irreverentia fuisset illius assertioni non stare, *l. Reprehendenda*, *Cod. de inst. & subst.* Larrea *d. alleg.* 60. *n.* 1. & de mendacio argueretur in re, quam ignorare non poterat, Mastrillus *de Magistratib. lib.* 3. *cap.* 4. *a numero* 51.

12 Si vero Princeps domi maneat, nec bellum, nec necessitatem illam, nisi per relationes agnoscat, ejus assertioni standum non est; illa enim cognitio a relatione aliorum pendens, est valde fallax, *c. A nobis* 28. *de sent. excommunicat.* ubi Scribenter: nec deponit Princeps de facto proprio, sed alieno, & in aliorum præjudicium: quare non est credendum, pluries enim Reges sinistris relationibus falluntur; hi enim, qui Regibus deserviunt, plerunque ambitione laborant, inde fallacissimi existunt, ut bene Sallust. *in Catil.* ait: *Ambitio multos mortales dolosos fieri subegit, aliud clausum in pectore, aliud in lingua habentes.* Quin potius apud Marquez *in suo Gobern. lib.* 2. *cap.* 7. §. 2. senserunt aliqui, Reges ad bonum Reipublicæ mentiri posse; nam cum agant semper cum personis eos fraudare volentibus, nisi mendacio ab eis eripi non valent: quod licet quotidie accidat, attamen illicitum recte scripsit Marquez *ubi proxime.*

13 Quamobrem in iis, quæ Principes per se non peragunt, sed in quibus agnitio necessitatis publicæ pendet ab aliorum relatione, credendi facile non sunt ex sola illorum assertione, sed aliunde petenda est cognitio illius necessitatis; quia tunc Princeps non redarguitur de mendacio, sed quod alii Principem deceperunt, Decianus *lib.* 1. *cons.* 18. *n.* 274. Mascardus *lib.* 3. *de probat. conclus.* 1227. *a n.* 35. Farinacius *d. q.* 62. *n.* 147. & *n.* 176.

14 Aliæ enim sunt necessitates, quæ immediate tangunt Principem, veluti quando tributum imponitur ad ejus sufficientem sustentationem, vel ad filium ducendum, vel nubendam filiam; agitur enim principaliter de commodo Principis, & tantum de utilitate publica per redundantiam, vel consequentiam: & in hoc casu minime standum assertioni Principis; nam principaliter agitur de ejus utilitate & commodo, in quo errorem facile suscipere poterit ob proprium amorem, & filiorum: tum quia testis esset in causa propria, & ideo non credendus, quare ejus assertioni assentiendum non est, Oldradus *cons.* 102. *numero* 1. Grammaticus *decis.* 105. *n.* 12. Farinacius *d. quæst.* 63. *n.* 171.

15 Si vero Princeps ex statuto, vel consuetudine tributum imponere non possit per se, sed simul cum Comitiis vel Parlamentis, tunc etiam distinguendum est; si enim dubium existeret ex parte populi, tunc assertioni Principis stare debemus simul cum consensu Procuratorum. Et ratio est: nam tunc non est sola assertio Principis, sed plurium asserentium certam esse necessitatem imponendi tributum. Ergo credendus est Princeps simul cum Comitiis, Grammaticus *decis.* 65. *n.* 62. Tapia *l.* 4. *de legibus*, *q.* 11. *art.* 4. Si vero consideremus ipsos Parlamentarios, seu Procuratores, respectu Principis asserentis necessitatem tributi, tunc Procuratores, seu Parlamentarii debent credere, prout supra explicatum est.

16 Rursus casus accidere valet, prout in Hispania quotidie evenit, ut tributum non imponatur propter Regni necessitatem, sed propter alia Regna, seu provincias Regno Castellæ adjacentes, quia forte ab hostibus infestantur.

tur. Et in hoc casu a peritissimis viris illud est resolutum, ut possit imponi tributum in Regno Castellæ ad defensionem aliorum Regnorum, seu Provinciarum adjacentium, Idque probant; nam sicut membra tenentur capiti subvenire, & defendere, similiter caput tenetur, quando membra offensionem patiuntur; totum enim nequit defendi, nisi reciprocentur membra, & caput ad ejus defensionem.

17 Cæterum id pertinet ad authoritatem, & decorem Principis, quæ valde necessaria est ad Regni conservationem, & defensionem, *c. Non sunt audiendi* 56. 11. *quæ*. 3. Adam Contzen. *lib*. 8. *Polit*. *c*. 4. §. 3. Alias si sua Regna, aut Provincias adjacentes non defenderet, opinione deperdita, facile ab hostibus bellum inferretur, ac ad ruinam deveniret; idcirco ne hoc damnum perveniat, justa erit causa tributi, ut hæc Regna defendantur.

18 Tum interim procul debet esse bellum a principali Corona, & pacata Republica, vivitur absque bellorum damno, & ruina; quapropter erit justissima causa tributi defendere Regna, vel Provincias adjacentes, ut explicat Vasquez *de Restitut*. *c*. 6. §. 3. *dub*. 1. *n*. 6. Delbene *de Comitiis*, *dub*. 14. Balmaseda *de Collect*. *quæst*. 2. *num* 10. Larrea *allegat*. 62. *per tot*. Castillo *lib*. 6. *c*. 41. *n*. 80. Diana 1. *p*. *tract*. 3. *resolut*. 3.

19 Verum hæc doctrina indiget explicatione. Si enim Regna, aut Provinciæ istæ adeo adjacent Regno principali, ut contiguæ sint, ex quibus commodum percipit Regnum principale, tunc justissima est causa tributi in Regno principali; nam ex eo quod defendit illorum commodum, proprium defendit; nam ex illis Provinciis percipit utilitatem. Ergo erit illarum defensio justissima causa tributi.

20 Si vero non contiguæ sint, sed longinquæ, ex quibus nullum commodum percipit Regnum principale, veluti Belgium respectu Hispaniæ, tunc non videtur illarum defensio justa causa tributi. Ratio est; nam cum Regnum principale nullum ab alio percipiat commodum, si ad illius defensionem depauperetur, & tributa persolvit, deficit illa ratio formalis justificationis tributi; quapropter nequit imponi. Idque in exemplo proposito Belgarum facile demonstrabitur; nam cum Reges Hispaniæ illas Provincias jure hæreditario haberent semotas a principali Corona, ex quibus nullum commodum percipit Hispania; cum tamen illas defendere intenderint, totam Hispaniam devastarunt, profusis thesauris suis, & Nobilium Hispanorum sanguine inutiliter effuso, & tam Hispania, quam Belgium deperditum extitit, ut bene consideravit Bitranius *ad Philip*. *Comum*, *c*. 116. *lit*. *K*, qui *lit*. *M*, scripsit Provincias illas, nec Ludovicum XI. Franciæ Regem, nec Edoardum Angliæ percipere voluisse, utpote periculosissimas, & magnarum expensarum ad earum defensionem. Ipse Bitranius late *c*. 63 *lit*. *Q*. quod similiter effecit postea Franciscus I Galliarum Rex, cui Imperator Carolus V. Flandriam concedebat ad matrimonium sui filii; verum ipse acceptare renuit. Ergo in similibus Regnis, seu Provinciis nequit admitti similis doctrina, Araujo *dict*. *disput*. 1 a. *difficult*. 2. *n*, 10. Marinis *observat*. *ad decis*. 160. *n*, 2.

21 Sed dices, quod licet id non sit necessarium ad utilitatem, est tamen necessarium ad decorem, & authoritatem Principis, ut dicunt contrarii. Ergo erit causa sufficiens, ut possit imponi tributum. Sed tamen respondendum, honorem, & authoritatem Principis minime debere consistere in aliqua vana, & inutili reputatione, nisi etiam utilitatem gravem contineat; quapropter Reges aliqui parvipenduntur, qui solum ad animi, & futilis vanitatis ostentationem permulta & operosa bella gessere, ex quibus nihil penitus utilitatis percipere, sed solum eorum sumptibus Regnorum opes exhausere, illustriumque virorum sanguinem perperam profudere, ut bene considerat Petrus Barbosa *in sua Polit*. *tract*. 1. *decis*. 4. *a fol*. 75. Cum ergo, ut supponimus, Regna, seu Provinciæ nullius sunt utilitatis, quin potius gravissimarum expensarum, nequit recte justificari tributum ad illas defendendas ex solo Principis decore.

22 In quo quidem casu bene aget Princeps, si illas dimittat, & Principi sui sanguinis concedat, aut alteri, de quo bonam societatem speret; ac si sint in partibus, ubi id non possit fieri, deserat, prout quotidie fit in Africa, & fecit etiam Joannes III. Lusitaniæ Rex, dimittens Azamoram, Casi, & Arsillam, Barbosa *in dict*. *Polit* *d*. 5. *a fol*. 78. Nec enim tanto damno velit Provincias longinquas conservare ex sola vanitate, prout Lodovicus XIV. Galliarum Rex, præstantissimus Princeps, belli, pacisque arbiter insignissimus, paucis ab hinc annis dimisit Messanam, & Augustam, Trinacriæ urbes, a quibusdam rebellibus sibi traditas; nam cum prospiceret, minime ad Regni Franciæ utilitatem deservire, nisi ad magnos sumptus, & periculosissima bella, illas deseruit. Exemplum autem tam magni Regis difficultatem absque dubio relinquit. Quamobrem minime ad similia Regna, aut Provincias sustentandas possunt tributa imponi, sed dimittenda sunt.

Nec denique majoris ponderis est aliud fundamentum appositum a contrariis, nempe bellum procul abesse, utilitatem maximam esse dicentes. Nam quando hæc Regna, seu Provinciæ longinquæ sunt, hostes contigui illius Provinciæ bellum tam procul non adducunt; si vero etiam adjacent ad Regnum principale, similiter bellum cum principali Regno geritur, prout Galli nostri vicini, qui si adversus Belgas, aut Italos nostros dimicent, statim Hispaniam aggrediuntur, unde necesse est, ut per nostros bellum geratur ad magnam diversionem, aut oppressionem; quapropter fundamentum illorum nullius est ponderis. 23

Prorsus aliud requisitum est necessarium ad imponendum tributum, nempe forma, seu proportio; non enim justum est, ut æqualiter omnes persolvant, sed juxta facultates, & conditionem uniuscujusque, plus enim a divite, quam a paupere solvendum est, cæteris paribus; id enim pertinet respectu Communitatis ad justitiam distributivam, & redundat in commutativam, respectu singulorum, D. Thomas 2. 2. *q*. 63. *art*. 4. Tum etiam proportio servanda est, ne pauperes vassalli majoribus onerentur tributis, quam solvere possint: tum si super re immobili imponantur, non debent excedere quantitatem moderatam, consideratis fructibus, laboribus, & expensis, Suarez *de legibus*, *l*. 5. *c*. 16. *a n*. 1 Villalobos *dict*. *tract*. 8 *difficult*. 13. *n*. 5 Molina *tract*. 2. *disput*. 668. *a n*. 1, Castillo *lib*. 6. *de tertiis*, *c*. 41. *n*. 79. Marquez *en su Governador*, *lib*. 1. *c*. 16. §. 3. Parra *in dub*. *Appendicis*, *n*. 6. Diana 2. *part*. *tract*. 3. *resol*. 5. Antunnez *d*. *c*. 24. *num*. 99. 24

Unde gravissima dissertatio est, an tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, injustum sit, necne, prout impositum est in Castella illud dictum *Sissa*. Prima sententia asserit injustum esse, Ducitur; nam tributum non est imponendum in rebus necessariis, sed tantum in rebus negotiationis, & commercii, *l*. *Universi* 5. *leg*. *Omnium* 6. *C*. *de Vectigalibus*, *l*. 5. *tit*. 7. *p*. 5. Ergo simile tributum injustum est. Tum ratione probatur, nam si imponitur in iis rebus necessariis, debita proportio nequit servari, quia pauperes magis gravantur, quam divites, quia hæc utensilia minutim emunt. Ergo simile tributum injustum est. Quapropter Driedo *lib*. 2. *de libertate Christiana*, *c*. 5. scripsit, similia tributa damnata esse de Jure Civili, & Canonico, *in cap*. *Quanquam*. 3. *de Censibus*, *l*. 6. tenent hanc sententiam Cajet. Hostiensis, Ledesma, Soto, Toletus, & alii apud Suarez *d*. *c*. 16. *n*. 2. & apud Tapiam *dict*. *lib*. 4. *q*. 11. *art*. 6. *n*. 3. Sayrus *de censur*. *lib*. 3. *c*. 9. *n*. 9. Bertazolus *volum*. 1. *cons*. 207. *num*. 4. Rolandus *vol*. 3. *cons*. 42. *n*. 28. Becius *cons*. 96. *n*. 5. & 18. dicit probabile Bonacina *de Contract*. *disp*. 2. *q*. 9. *punct*. 1. & Tapia *d*. *art*. 6. *num*. 4. ubi contrarium dicit probabilius. 25

Secunda sententia tenet contrarium; nam simile tributum non opponitur juri naturali: & probatur, quia si opponeretur, fuisset propter improportionem, quæ in illo adversaretur; sed nullo modo adest, nam pauperes pauca emunt, plura divites; quapropter moraliter loquendo, proportio observatur; non enim in imponendis tributis æqualitas mathematica requiritur, sed moralis, & possibilis, secundum prudentiam, quæ quidem in hoc tributo observatur. Ergo non opponitur juri naturali.

Nec opponitur juri positivo; nam licet jura illa *in dict*. *l*. *Universi* 5, *l*. *Omnium* 6 dicant, in rebus necessariis non esse imponenda tributa; leges tamen istæ non ligant extra Imperium, & lex Partitæ ob contrariam consuetudinem derogata est. Nec Jus Canonicum aliquid in contrarium decidit; nam caput *Quanquam*, caput *Super quibusdam*, & Bulla Cœnæ tantum loquuntur de tributis impositis absq; legitima potestate, ut cum aliquibus notat Suarez *dict*. *cap*. 14. *num*. 4. non vero prohibet tributa imponere super rebus necessariis. Hanc ob rem, quoties alia adsint requisita, recte simile tributum imponitur, Suarez *c*. 16. *a n*. 3. Tapia qui plures dat, *d*. *art*. 6. *num*. 4. Vasquez *de Restit*. *cap* 6. §. 3. *dub*. 1. Cruz *Direct*. *part*. 1. *precept*. 7 *art*. 3. *dub*. 1. Layman *de Justit*. *tract*. 3. *part*. 1. *c*. 3. *n*. 3. Molina *dict*. *disput*. 668. *num*. 2. Diana 2. *p*. *tract*. 3. *Miscell*. *resol*. 28. Castillo *d*. *c*. 41. *numero* 79. *vers*. *Sic etiam*, Bobadilla *in polit*. *l*. 5. *cap*. 5. *numero* 7. 27

In re tamen animadvertendum, aliquas esse res necessa-

tias

rias præcise ad pauperes, & miserabiles personas, quibus
28 simpliciter necessario utuntur, ut est panis, caro bovina, vel ovina, & sagum; in his igitur imponere tributa, res inhumana est, & contra ipsam naturam, nec æquitas ipsa naturalis id permittit, ut cum Navarra recte animadvertit Layman *d. cap. n. 3. ad fin.* In pane eleganter id scripsit Magister Joannes Martinez *in suis Politic. differt.* 5. Parra *dict. dub. n.* 7. Tapia *dict. quæst.* 11. *art.* 8. *&* 9. Ratio est; nam hæ res simpliciter sunt necessariæ pauperibus ad conservandam vitam, & solum miserabiles personæ illis utuntur, non ita divites, & qui habent necessaria. Ergo fuisset contra ipsam naturam imponere tributum, absque aliqua proportione, solis pauperibus, relictis aliis, in his rebus, quibus simpliciter indigent ad conservandam vitam.

29 Cæterum probatur; nam pauperes immunes sunt a tributis, *l.* 4. *§. Inops, ff. de Mun. & Honorib.* Mena *lib.* 2. *var. quæst.* 21. *num.* 128. Velasco *de Privileg. pauper.* 1. *part. quæst.* 37. *nu.* 11. Solorzanus *de Jur. Indiarum*, *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 28. Unde sequitur, immunes esse debere res, quibus necessario ipsi utuntur, alias contra naturale jus graventur in rebus sibi ipsis necessariis ad conservandam vitam.

30 In aliis vero rebus non ita pauperibus necessariis, verum quæ sunt communes divitibus, & aliis personis, admittenda est secunda sententia; nam, ut scripsit Molina *dict. disput.* 668 *num.* 2. hæc tributa sensim, & minutim solvuntur absque molestia popolorum; tum etiam excusantur exactores graviter illos gravantes; quapropter a populo tributa ista majori facilitate, & sine molestia recepta sunt; ast hodie, cum populi pro his solvendis capitentur, ad exactionem rigorosam devenenerunt, tum a Publicanis gravissimis molestiis pergravantur, ut capitentur; unde illud commodum a Molina perpensum parvi ponderis est.

31 Illud vero prætereundum non est, aliquas conditiones esse necessarias ad justificationem hujuscemodi tributi. Prima, ut sit necessitas singularis Reipublicæ, cui aliter occurri non valet. Secunda, ut sit per breve tempus. Tertia, ut sit quantitas parva. Quarta, ut sit in rebus communibus utensilibus, ab omnibus recipiendis, ut proportionatum sit tributum, ut cum Medina & Navarra notat Villalobos *dict. difficult.* 13. *n.* 6. quare in praxi vix justificatur hoc tributum. Vide Tapiam *dict. quæst.* 11. *art.* 7.

32 Alterum est etiam requisitum ad justificationem tributi, ne personæ exemptæ ad illius solutionem cogantur, ac in illo comprehendantur, alias contineret injustitiam in præjudicium illius qui ex legitimo privilegio a tributis eximitur: isti enim sunt Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, *c. Non minus* 4. *c. Adversus* 7. *de Immunit Ecclesiarum*, *cap. Quanquam* 4. *de Censibus in* 6. *cap. Clericus* 3. *cap. fin. de Immunit. Ecclesiarum in* 6. *Clement.* 5. *eod. tit. lib. Placet*, *Cod. de SS. Ecclesiis*, *l. Sancimus*, *Cod. eod. tit. Authent. Item nulla*, *Cod. de Episcop. & Clericis*, *l.* 50. *cum seq. tit.* 1. *part.* 1. *lib.* 3. 11. *&* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* Idque Jure naturali, & positivo procedit, ut doctissimi viri ex aliquibus Scripturæ testimoniis deducunt, præcipue *Matth. cap.* 27. *vers.* 25. quorum placita hic recensere longum esse. Verum ratione probat D. Thomas 2. 2. *quæst.* 16. *art.* 1. Nam Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ sunt immunes a jurisdictione Principis sæcularis. *cap.* 2. *de judiciis*; quare nequeunt per legem tributi eos adstringere. Tum peculiari deputatione sunt dicatæ Ecclesiæ, & Ecclesiastici ad cultum divinum, quapropter sunt honorifice tractandi, & liberandi a tributorum exactione, ne implicentur negotiis sæcularibus, & ut sæculares tractentur, Suarez *contra Reg. Angliæ*, *l.* 4. *c.* 22. Molina *de Iust. tract.* 2. *disp.* 670. Parra *in dict. dub. Appendicis*, *a num.* 8. Guttierez *de Gabellis*, *quæst.* 92. *a nu.* 17. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ*, *l.* 4. *cap.* 5. Marta *de Jurisdict.* 2. *p. casu* 1. *cum sequent.* Castillo *lib.* 6. *controv. cap.* 9. *a n.* 18. Mena *Pract. lib.* 2. *q.* 21. *§.* 4. *num.* 174. Barbosa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 39. *§.* 5. Belletus *disquisit. Cleric. tit. de Exempt. a muneribus*, Lastra *ad tit. de Consuet. quæst.* 3. *n.* 58.

33 De hac vero immunitate Clericorum plura scripserunt DD. Sed o tempora! o mores! res tantum speculativa est; status enim Clericorum tanto subsidio, excusato, donativis, & tributis inseparabilibus, ac sissis gravatur, ut plusquam ignobiles laici pergraventur. Id tamen Bullis Romanorum Pontificum adeptis imponitur: sed quomodo impetrantur, Deus Optimus Maximus judicabit; quanto enim experimento capimus, Regnum tantis subsidiis, donativis, & sissis Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum præstitis, tanquam impari pondere oppressum ruere, etiam Bullis adeptis, prout accidit aliquibus Principibus, quos etiam post obtentam licentiam Pontificis graviter Deus castigavit, ut refert Araujo *dict. disput.* 12. *difficult.* 2. *nu.* 16. Optimum quidem argumentum, non recte impetrari: de re tamen non judico.

Sed ut aliqua dicamus, disquiramus, an Ecclesiastici te- 34
neantur contribuere in necessitate communi etiam Laicis, & Ecclesiasticis? Et in re illud animadvertendum, dupliciter id accidere posse. In primis, quando necessitas ipsa immediate attingeret ipsos Ecclesiasticos in particulari, quoquidem casu recte ad contributionem obligantur, utpote si contributio poneretur ad custodiendas vineas, ubi etiam sunt Clericorum; vel ad divertendum flumen in agros etiam Clericorum irruens, vel ut irrigaret, & alia hujusmodi. Ratio est; nam hæc contributio non respicit utilitatem communem, sed privatam ipsarum Ecclesiarum, & Clericorum; quapropter ex justitia solvere tenentur, quia commodum privatum percipiunt, *l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 5. Tapia *dict. quæst.* 11. *art.* 19. *a num.* 1. Morla *in Emporio*, 1. *p. q* 16. *num.* 21. Otero *in Pascuis*, *cap.* 18. *nu.* 11. Fermosinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ*, *de Const. quæst.* 11. *per tot.* Capponi *tom.* 4. *discept.* 313. *n.* 29. Balmaseda *de Collect. quæst.* 19. *num.* 19. Delbene *de Immunit. cap.* 5. *dub.* 16.

Quo quidem casu licentia Summi Præsulis necessaria 35
non est, quia id non concernit utilitatem publicam, ut loquitur textus *in dict. cap. Adversus*. Nec attendendum, an adsint bona propria oppidi ad id efficiendum, quia bona illa sunt destinata ad utilitatem publicam, non vero ad privatam, etiam Ecclesiasticorum, *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ubi Azevedus *n.* 4 Sanchez *d. dub.* 55. *n.* 6. *&* 7.

Secundo modo valet evenire hæc necessitas, scilicet 36
quando competit in generali ad omnes, tam Laicos, quam Clericos, ut pontium, seu murorum constructio, refectio fontium, viarum reparatio, pellere hostes, aut ab eis se defendere, custodire aperte Civitatem, vias a latronibus, & alia hujusmodi necessaria.

Et in hoc casu duæ sunt sententiæ. Prima affirmat, Cle- 37
ricos teneri ad has contributiones impositas a Principe vel ab aliis Ministris sæcularibus, *l. Ad instructiones* 6. *Cod. de SS. Ecclesiis*, *l.* 20. *tit.* 32. *part.* 3. *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Quæ jura clare hanc sententiam probant. Tum probatur *ex cap. Pervenit* 2. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Clericos teneri ad vigilias murorum, ut melius Civitas custodiatur, quæ quidem causa communis est laicis, & Clericis; & tamen non excusantur. Ergo nec ab aliis contributionibus communibus generaliter Clericis, vel Laicis. Deinde ratione probatur; nam hæ contributiones tributa non sunt, sed expensæ, quæ ex necessitate faciendæ sunt inter cives ad conservandam civitatem, & ad commodum, tam sæcularium, quam Ecclesiasticorum. Ergo Clerici, aut Ecclesiæ debent ad has contributiones obligari, saltem ex æquitate, dum Ecclesiæ, & Ecclesiastici illud commodum percipiunt, Gregorius in *l.* 54. *tit.* 6. *part.* 1. *verbo En las calzadas*, Guttierez *pract. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 1. Azevedus *in l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat. n.* 2. Mena *d. q.* 21. *§.* 4. *n.* 213 Narbona in *l.* 57. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopilat gloss. un. n.* 16. Barbosa *lib.* 2. *polit. cap.* 18. *n.* 302. Oliva *de for. Ecclesiæ*, 1 *part. q.* 39. *n.* 8. Salgado *de protect. Reg. par.* 3. *cap.* 5. *n.* 9. dicit probabilius Sanchez *d.* 55. *n.* 13. Amaya in *leg.* 3. *C. de Annon. lib.* 10. *n.* 36. Antunez *de Donat.* 3. *p. cap.* 2. *n.* 10;

Secunda sententia tenet contrarium, ex *cap. Non minus* 38
4. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi in specie loquitur textus de Fossatis, & aliis expeditionibus necessariis ad custodiam communem, tam Laicorum, quam Clericorum; verum asserit textus, illas Clericos non debere. Ergo immunes sunt a similibus contributionibus. Cæterum ratione probatur. Nam in eo stat privilegium Clericorum, ut quamvis commodum in his rebus percipiant, ob honorem tamen, & reverentiam minime ad tributum veniant, prout etiam Nobilibus conceditur ob sua, aut Majorum facinora egregia. Denique; nam si in his Clerici gravarentur, eorum immunitas a tributis fere ad nihilum reduceretur; quapropter in his contributionibus non debent contribuere, ut tenent plures, quos refert Sanchez *d. dub.* 55. *nu.* 12. Diana qui plures refert. 1. *par. tract.* 1. *resol.* 38. Layman in *Summa*, *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* Tapia *dict. lib.* 4. *art.* 19, *a num.* 4. Delugo *de just. disp.* 36. *sect.* 8. *n.* 123. Molina *dict. tract.* 2. *disp.* 672. *nu.* 4. Luca *in Theatro Iust. tom.* 2. *de Regalibus*, *differt.* 59. *nu.* 3. Delbene *d. cap.* 5, *dub.* 17. Bellet. *ubi supra*, *§.* 2. *a n.* 1.

Tertia sententia asserit, in his contributionibus Clericos 39
ex nulla obligatione teneri ad tributum, sed tantum ex quadam honestate, & de consilio. Idque significatur in

d. cap. Non minus, quatenus asserit, Clericos ad id non esse cogendos, sed quod laici ab eis recipiant quidquid dederint: tum quia nulla est obligatio Juris Canonici: nec lex, aut dispositio laicalis potest eos conprehendere. Ergo Clerici ad similes contributiones non tenentur ex aliqua obligatione, sed tantum de honestate, Panormit. *lib. 1. cons. 3. n. 1.* cujus verba refert Suarez *contra Regem Angl. lib. 4. cap. 26. num. 4.*

40 In re tamen, ex juribus pro utraque parte adductis nihil certum potest deduci; nam DD. utriusque sententiæ omnibus interpretamenta parant; dicunt enim legem *Ad instructiones*, & alia jura civilia, recensita *num.* 45. nihil ad rem probare posse, quia cum sint jura sæcularium Principum, nequeunt immunitatem Clericorum lædere. Textus vero in *dict. cap. Pervenit*, plura accipit interpretamenta, ita ut Abbas, & alii non summent propter varia interpretamenta. Illud vero magis consonum videtur, ut intelligatur in urgentissima necessitate, quando laici ad custodiam civitatis non sufficiant, Barbosa *de univ. lib. 1. c. 39. §. 5. n. 44.*

41 Textus in *d. cap. Non minus*, non inquit, Clericos hæc tributa, ac fossatas non debere, sed non esse a laicis cogendos ad eorum contributionem, sed id poterit facere Judex Ecclesiasticus. Tum etiam, quia quamvis committatur arbitrio Ecclesiasticorum, non est quia illas contributiones non debent, sed quia eorum arbitrio committitur expendere necessitatem, quæ sit sufficiens ad contribuendum, ut late expendit Sanchez *d. dub.* 55. *num.* 13. quare ex variis intrepretamentis hæc jura utranque sententiam sufficienter non probant.

42 Unde asserendum, duobus modis posse venire ad similes contributiones. In primis, quando pontes, muri, vel viæ construerentur ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, vel communem præsentem. Secundo, quando immineret necessitas extrema, vel gravissima, ut construerentur, vel alia essent facienda ad præcisam defensionem ex urgentissima necessitate belli, aut pacis tuendæ, vel gravissima utilitate. Quoad primum assero, minime Ecclesiasticos teneri ad contributionem, quidquid resistat Castillo *de Tertiis, lib. 6. cap. 9. a num.* 20. Id (non obstantibus intrepretamensis) probat textus in *d. cap. Non minus 4. & cap. Adversus 7. de Immunit. Ecclesiarum*, qui quidem loquuntur de iis contributionibus, quæ fiunt a Consulibus Civitatum ad has communes expeditiones: verum Pontifex sub anathemate asserit, minime Ecclesias, nec Ecclesiasticas personas gravandas esse; erat enim tunc impositio contributionis, vel ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, quando non urgebat necessitas, quia si urgeret, arbitrio, & licentiæ Summi Præsulis, vel Episcopi, & Cleri relinquit arbitrandum. Unde constat, quod nisi extrema, aut gravissima urgeat necessitas, minime Clerici, nec Ecclesiæ ad similes contributiones tenebuntur.

43 Cæterum ratione probatur, nam quodlibet bonum commune, sive pontium, sive belli, etiam pertinet ad Ecclesias, aut Clericos, ut partes communitatis. Ergo si quælibet utilitas publica fuisset causa sufficiens, ut Ecclesia, & Clerici contribuerent, quia ad eos bonum refunditur, privilegio immunitatis tributorum privarentur. Ergo non erit causa sufficiens illa utilitas communis ad Clericos refusa, ut trahantur ad tributum Ecclesia, & ejus Clerici. Tum probatur; nam immunitas status Ecclesiastici, quoad tributa, non solum est de iis tributis, quæ a Regibus, vel Supremis Principibus imponuntur; sed etiam de iis, quæ a Consulibus, vel Civitatibus, ut apertissime probant textus in *d. cap Non minus*, *cap. Adversus*. Quod etiam decreverat Concilium Toletanum IV. *can*. 46. ibi: *Præcipiente Domino nostro, atque excellentissimo Sesinando Rege, id constituit Sanctum Concilium, ut omnes ingenui Clerici pro officio Religionis, ab omni publica indictione, ac labore habeantur immunes*. Quare communiter DD. ab omni collecta immunes Clericos scripserunt, Fagnanus *d. cap. Non minus*, *num.* 1. D. Gonzalez *num.* 6. qui plures dat. Ergo nisi necessitas gravissima instet, ab iis etiam contributionibus positis a Consulibus, vel Universitatibus, erunt immunes, nec solvere tenebuntur. Nec sufficiet dicere, has esse expensas; omnia enim tributa expensæ sunt, nec aliquo modo distinguntur, nisi quia gabellæ aliquæ sunt ad expensas totius Regni, alteræ ad alicujus Provinciæ, seu Civitatis. Ergo a similibus contributionibus erunt liberi Clerici, & Ecclesiæ, si fiant tantum ad ornatum, seu utilitatem futuram, vel communem, ut cum aliquibus advertit Sanchez *d. dub.* 55. *n.* 15.

44 Si vero contributiones istæ fiant causa extremæ, aut urgentissimæ necessitatis, quoad primum excussio facienda est in bonis communibus, tum & laicorum, quæ quidem si sufficiant, sibi necessariis relictis, minime ad contributionem Clericorum est deveniendum, ut asserit textus in *d. c. Non minus*, ibi: *Ubi laicorum non suppetunt facultates*, Suarez *d. lib. 4. cap. 26. num.* 15. Nam si necessitas possit suppleri ex bonis communibus, nequit etiam in laicos imponi gabella, & multo minus in Clericos, Delugo *d. disp.* 36 *sect.* 8. *num.* 125. Si tamen ex bonis laicorum, relictis sibi necessariis, possit urgenti occurri necessitati, nec etiam ad tributum Ecclesiarum poterit deveniri, cum ex laicorum bonis de jure sunt hæ necessitates succurrendæ, & in eorum defectu Clerici tenentur. Ergo si ex bonis communibus, aut laicorum similes necessitates succurri potuerint, nequeunt Ecclesiæ, seu Clerici gabellari, Diana 5. *p. tract.* 1. *resol.* 11. *& 1. p. tract.* 1. *resol.* 132. Delugo *d. num* 125. Borellus *cons.* 74. *num.* 32. Decianus *cons.* 51. *num.* 31. *lib.* 2. Gratianus *discept.* 390. *num.* 19. Tapia *d. lib. 4. art.* 20. Delbene *d. cap. 5. dub.* 20. Bellet. *d. §.* 2. *a n.* 7.

45 Supposito enim deficere facultates laicorum, tunc ad tributum, si urgeret necessitas extrema, seu gravissima, debent venire Ecclesiæ, & Ecclesiastici, etiam in iis contributionibus pertinentibus ad generale bonum Regni, seu Reipublicæ, ut decisum est in *d. cap. Non minus*, *dict. cap. Adversus*. Et id optima ratione; nam immunitas tributorum concessa Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, nequit procedere in iis extremis, & gravissimis necessitatibus communibus; hæ enim in legibus generalibus semper exceptæ videntur. Plures dat Castillus *lib. 6. cap.* 113. *num.* 15. 18. *&* 19. Bobadilla *lib. 2. cap.* 18. *num.* 297. & necessitas facit licitum, quod alias erat illicitum, *l. 2. C. de navibus non excusand. lib. 11. l. Cum ad felicissimum, C. de quibus muner. vel præst. lib.* 10. Castillo *dict. lib. 6. cap.* 19. *num.* 24. Larrea *allegat.* 59. *num.* 16. Quapropter in iis necessitatibus communibus, sive extremis, sive urgentissimis, Clerici, & Ecclesiæ tenentur ad contributionem. Cæterum, nam succurrere similibus necessitatibus, quando laicorum non suppetant facultates, piissima causa est, *l. 11. tit. 3. lib. 1. Recopilat. in fin.* & diximus *lib. 1. cap. 2. num. fin.* ad contributionem enim causæ piæ tenentur Ecclesiæ, & Ecclesiastici, & id ex propria sua obligatione, ut alibi dicemus. Ergo in extrema, aut urgenti necessitate communi, & generali tenebuntur contribuere Ecclesiæ, & Ecclesiastici.

46 Idem est asserendum, quando non suppeterent facultates laicorum, & gravissima fuisset utilitas Reipublicæ, ut decidunt textus in *d. cap. Non minus*, *& cap. Adversus*. Ratio est; nam quando adest gravissima utilitas Reipublicæ, tunc realiter est gravissima necessitas, ne perdita gravissima utilitate, gravissimum detrimentum patiatur; quapropter sicut in necessitate gravi, seu extrema tenentur Clerici, & Ecclesiæ contribuere; similiter quando adest gravissima utilitas, Burrius in *d. cap. Non minus*, *num.* 8. Cardinalis *n.* 9. Abbas *n.* 5. Fagnanus *n.* 25. Palao *tom. 2. Oper. Moral. tract. 13. disput. un. a n.* 9. Parra *ubi supra*, *n.* 12. Tapia *d. art.* 19. *n.* 5. Mena *var. lib. 2. quæst.* 21. *n.* 215. *vers. Secundo*, Marinis *decis.* 36. *a n.* 2. Genuensis *pract. quæst.* 446. *per tot.* Gratianus *discept. cap. 16. num.* 21. *&* 25.

47 Illud vero observandum erit, ut quoties ad similes necessitates Ecclesia, & Clerus debent contribuere, si Pontifex consuli potest, necessario est consulendus: idque sibi reservavit in *in d. cap. Adversus*, ob imprudentiam inferiorum; Sedes enim Apostolica majori cura, & vigilantia prospiciet hanc necessitatem, tum ne facile, & ex quavis causa Ecclesiæ, & Clerici ab exemptione spolientur, suntque ad id Bullæ Clementis, & Urbani VIII. Marta *de Jurisdict. p. 4. cons. 1. casu 1. num.* 32. Tapia *d. quæst.* 21. *art.* 21. Diana *tr.* 1. *resol.* 11. *p.* 5. Delugo *d. disp.* 36. *sect.* 8. *num.* 127. Delbene *d. cap. 5. dub.* 17. *num.* 18. D. Salcedo *lib. 1. cap. 4. num. 16. de leg. polit.*

48 Si vero necessitas urgeat, ita ut periculum sit in mora, consensus Episcopi, & Cleri est necessarius, *d. cap. Non minus*, quorum arbitrio committitur necessitatem expendere an sit urgentissima, casus advenerit, ubi exemptio Clerum a contributione non liberet, quod optime dispositum; nam si Sæcularium relinqueretur arbitrio, perfacile Clerici ab immunitate spoliarentur, cum ad sæcularium interesse id pertineret, Abbas in *in cap. Non minus*, *n.* 19. Sanchez *d. dub.* 55. *n.* 28. Delugo *dict. sect.* 8. *num.* 127. *in fin.* qui ex Suarez animadvertit, quod si de consensu Episcopi, & Cleri tributum fuerit inchoatum, negotio inducias concedente, consensus Apostolicus est petendus, Tapia *d. art.* 21. *nu.* 4. Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus*, *effect.* 3. *a n.* 127. Castillo *d. lib. 6. cap. 9. num.* 28. *vers. Secundum requisitum*,

Ton.

Tondutus 1. *p quæst. Benef. cap.* 30. *num.* 12. Delbene *d. cap.* 5. *dub.* 18. *per tot.* Guttierez *lib.* 1. *Pract. q.* 3. *num.* 3. Salaed. *d. cap.* 4. *n.* 17.

49 In iis vero casibus, quando Clerici ad contributionem tenentur, executio non est facienda per Judicem sæcularem, ut aliqui dixerunt, vel pignora capiendo, ex *l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* vel per apprehensionem bonorum Ecclesiasticorum, ut docet late Bobadilla *d. lib.* 2. *Polit. cap.* 18. *num.* 229. Vela *differt.* 45. *num.* 60. Hermosilla in *l.* 3. *tit.* 5. *p.* 5. *gloss.* 1. *num.* 68. Balmaseda *d. quæst.* 19. *a n.* 21. Id enim adversatur Juri Canonico in *d. cap. Non minus, c. Adversus*, dum petunt consensum Summi Pontificis, aut Episcopi, seu Cleri, ne in re aliquid illicitum procedat, nec ex arbitrio, nec ex causa laicorum, sed totum per jurisdictionem Ecclesiasticam fiat. Estque textus de Jure Regio in *l.* 54. *tit.* 6. *p.* 1. Tum etiam Clerici, & eorum bona immunia sunt a laicorum jurisdictione per dependentiam personæ, in qua eorum est dominium; & vere, & taliter Clerici hujuscemodi a privilegio fori exuerentur, dum per pignorationem, vel bonorum apprehensionem, ad sæcularium judicium traherentur: quapropter exactio facienda est a Judice Ecclesiastico, Sanchez *d. dub.* 55. *num.* 9. Tapia *d. art.* 21. *n.* 5. Guttierez *pract. d. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 10. *& de Gabellis, q.* 92. *a n.* 52. Mena *d. q.* 21. *n.* 225. Diana 1. *par tract.* 1. *resol.* 41. Delugo *d. sect.* 8. *n.* 131. *vers. Contraria sententia*, Mariois *lib.* 1. *cap.* 1. *sect.* 47. *num.* 17. Cevallos *q.* 899. *num.* 166. Capponi *in* 2. *discept.* 102. *num.* 57. Admittenda erit tamen contraria sententia, quando Judex Ecclesiasticus noluerit facere exactionem, & periculum esset in mora recurrendi ad superiorem, quia tunc sæcularis facere posset exactionem, quia pertineret ad naturalem defensionem, Mena *d. q.* 21. *n.* 225. Capponi *to.* 4. *discept.* 113. *n.* 17.

50 Excipiendi enim sunt Nobiles a tributo imponendo, *l. Rescripto* 6. §. *fin.* ubi gloss. *verbo Icolis*, *l. Munerum* 18. §. *Patrimoniorum*, ubi Bart. *ff. de Muneribus, & honoribus*, *l.* 14. *tit.* 14. *lib.* 6. *Recopilat.* In Castella vero Nobiles collectam ordinariam, vulgo *Pecho*, non solvunt, quo ab ignobilibus distinguuntur: ab aliis vero collectis immunes non sunt ob multitudinem Nobilium, qui si omnes ab aliis tributis eximerentur, regnum, deperdito ærario, enervaretur, Garzia *de Nobilit. gloss.* 8. *num.* 6. Guttierez *pract. lib* 3. *quæst.* 14. *num* 87. Mena *dict. q.* 21. *num.* 245. Vincentius de Franchis *dec.* 280. In necessitatibus autem communibus collectantur: & idem in extrema, aut gravi necessitate, prout explicat Balmaseda *de Collect. q.* 29. *num.* 7. *&* 10. In imponendis tributis, illi etiam summa consideratione, & pietate sunt tractandi, scilicet agrigolæ, ex quorum conservatione pendet tota Respublica, & nervi regnorum dicuntur, Villalobos *d. diffic.* 13 *n.* 9 *in fin.* D. Salzedo *de leg. polit. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 27.

51 Denique ad justificationem tributi requiritur, ut expendatur in illa causa, aut necessitate, ad quam concessum est, & impositum: tum etiam quantitas debet proportionari ad causam, & indigentiam, ne plus graventur vassalli, quam par est ad succurrendam necessitatem publicam, & ut, cessante causa tributi, cesset tributum, Villalobos *d. diffic.* 13. *num.* 9. Delugo *d. disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 20. Valenzuela *consf* 99. *num.* 46. Cabreros *de metu*, *lib.* 2. *q.* 23. *num.* 30. Solorzano *de jure Indiar. to.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. *n.* 16. Balmaseda *q.* 2. *num.* 15.

CAPUT X.

Prosequitur materia necessitatis publicæ. De Donativis, & penuria Panis.

SUMMARIUM.

Convenientius est, ut Princeps Regni necessitatibus occurrat donativis quam tributis, n. 1.

Ad illa petenda debet bona sua excutere, & Procerum, n. 2.

In petendis donativis debet Princeps requisita tributorum observare, num. 3. *Ubi explicatur Tuschus. Supremi Principes tantum petere possunt donativa, num* 4. *Magnates vero non, nisi in quibusdam casibus ibi recensitis, num.* 5.

Nobiles non tenentur ad donativa, nisi urgente necessitate, n. 6 *Quod idem dicendum de Ecclesiasticis, extrema, aut urgentissima necessitate instante, n.* 7.

In gravissimis necessitatibus divites possunt compelli ad mutuandum, quod absque interesse solvendum, nisi ex æquitate, ut ibi explicatur, n. 8.

An Princeps supremus possit ex causa rescindere contractus cum vassallis initos. Prima sententia negat, num. 9. *Secunda ita negat, etiam superveniente causa publica, n.* 10. *Tertia sententia affirmat, n.* 11. *Sed late resolvitur, a num.* 12.

An causa publica, & necessitate urgente, possit Princeps revocare privilegia a se, vel a suis prædecessoribus concessa, vel alias concessiones. Qua in re plures sunt sententiæ. Distinguitur, n. 20.

Quando privilegia, vel concessiones fiunt liberaliter, Princeps potest absque causa revocare, n. 21. *Alteri negant, quando jus fuisset quæsitum, ibid.*

Privilegium, vel concessio facta ad arbitrium, seu voluntatem Principis, absque causa, valet revocari, n. 22. *Aliter si perfecta fuerit donatio, vel privilegium, erit causa necessaria, n.* 23.

Explicatur textus in l. 6. tit. 10. lib. 5. Recopilat. & in l. 15. ejusdem tit. *n.* 24.

Si privilegium, aut donatio facta sit a Rege remuneratorie, vel ex venditione, dicunt plures, etiam ex causa revocari non posse, num. 26. *Sed contrarium defenditur, num.* 27.

An ad revocationem standum sit assertioni Principis? Affirmant aliqui. Alteri negant, n. 28.

Quando Princeps revocat privilegium, concessiones, aut contractus, damnum resarcire tenetur, n. 29. *Alteri negant, sed distinguitur, n.* 30. *&* 31.

De necessitate annonæ agitur, n. 32. *Res quippe valde necessaria est, & a Romanis maxima cura procurata, a n.* 33. *Quid significet Annona, n.* 35.

In necessitatibus gravibus annonæ, omnes ad vendendum frumentum coguntur, sive Nobiles, sive Ecclesiastici, num. 37.

Explicatur lex 1 *&* 4. tit. 25. lib. 5. Recopilat. *n.* 38.

An taxa frumenti sit observanda tempore sterilitatis? Prima sententia affirmat, a n. 39. *Secunda negat, n.* 40.

Resolvitur, a n. 43. *Explicatur* lex 1. cum seqq. tit. 25. lib. 5. Recopilat. *ibid.*

Agricolæ non tenentur ad taxam, n. 44. *Aliqui affirmarunt, non posse fieri taxam, n.* 46.

Princeps potest ponere taxam intra latitudinem justi pretii, ibid.

In mediocri sterilitate est servanda taxa, n. 47. *Secus in sterilitate magna, n.* 48.

Princeps non potest cogere vendere viliori pretio, nisi in extrema necessitate, aut gravissima, a n. 49.

Adveniente gravi sterilitate, potest Princeps novam taxam imponere, n. 50.

In necessitate gravi, & urgenti frumentum extrahi valet de domibus Nobilium, & Ecclesiasticorum, non de horreis, ubi sunt Decimæ Ecclesiasticæ, n. 52.

Sed non extrahendum id quo quis indiget ad usum suæ domus, & quo indiget agricola ad serendum, num. 53. *& pretium statim est solvendum, n.* 54.

Si pecunia, ut solvatur, non adsit ex bonis communibus, ad illam mutuandam possunt cogi Mercatores, & in subsidium Nobiles, & Ecclesiastici, ibid.

Alias potest imponi collecta, ibid. Quoad Ecclesiasticos explicatur, n. 55.

Tempore penuriæ ne permittant Prætores aliquem emere, nisi necessaria ad domum: possunt vicini petere, ut vendat triticum Civitas pro pretio minori, quo emerit, num. 57.

Prætores non permittent tempore necessitatis extrahere frumenta: & si ibi vendantur, possunt retrahi, ibid.

Possunt etiam agricolæ cogi, ut frumentum ad Civitatem afferant, & ad id possunt assumi jumenta, pretio soluto, num. 58.

An qui tenentur solvere decem fanecas tritici, superveniente sterilitate, adimpleant solvendo pretium. Prima sententia affirmat, num. 59. *Secunda negat, a num.* 60.

Resolvitur, a num. 61.

Necessitas publica, non solum tributis, & vectigalibus succurritur, ut dictum est, verum etiam donativis petitis a Principibus, quæ quidem petere aliquando convenientius est, quam gabellas imponere, cum odiosissimæ sint, & graviter populos irritent & onerent. Is enim modus donativorum magis est lenis, & animos vassallorum conciliat, & liberali animo conceduntur, dum sciant vassalli pro una vice peti, tantum ad sublevandam necessitatem, quam in petendo manifeste proponet Princeps. In Regnis, seu Provinciis, in quibus ad tributum difficili- 1

me pervenitur, donativa petere utique Principi erit magis conforme.

2 Observet tamen Princeps in petendis donativis, ne ad illa perveniat, quando aliter ex bonis propriis, aut aliunde valet necessitati subveniri. Quapropter Baldus in *d.cap. Conquerentes 10. de offic.Ordin.num.*5. scripsit, Principem subsidium, seu donativum petere non posse, nisi a seipso prius petierit, hoc est, nisi excusso patrimonio, & aliis bonis, quibus necessitati occurrere posset. Quamobrem laudantur plures Principes, qui ne manus ad vassallorum bona porrigerent, etiam propriam supellectilem vendiderunt, prout Nerva, Marcus Antonius Pius, Isabella Belgarum Principissa, & altera nostrorum Catholica Regina, sua propria ornamenta militibus concedens, Auth. *Ut judices sine quoquo suffragio, collat.*2. Menchaca *Illustr.lib.*1.*cap.* 1. *num.* 10. Staibanius *cent.*2.*resol.*200.*a num.*41. Larrea *alleg* 59. *n.* 27. *& decis.Gramat.*76. *num.*19. qui animadvertit, non solum bona Principum, sed etiam Procerum expendenda antequam ad tributum, seu donativum perveniatur, Valenzuela *cons.*99. *n.*20.

3 Debet etiam observare omnia requisita, quæ in tributis expendimus supra, & late Diana 1.*par. tract.* 3. *a resolut.* 1. Unde admittenda non est doctrina Tuschi *verbo Subsidium, conclus.*767.*num.* 1. asserentis, Principem absque ulla causa posse petere donativa a vassallis. Et ratio est; nam hæc donativa loco gabellarum petuntur, nec differunt a gabella, nisi quatenus Princeps mitius cum vassallis agere vult, Camillus Bortell. *de præstant. Regis Cath.cap.* 20. *num.* 54. *& cent.*2.*cons.*1.*per tot.* Larrea *allegat.*40.*num.*36. Inde est, ut ad donativa necessaria sit causa publica, prout in imponendis tributis, Pena in *l.ult.C.de Fund. Limitroph. lib.*11.*n.* 9. *&* 12. Gregorius *l.fin.tit.*2 *par.* 10. *gloss.* 2. Cevallos *q.* 578. *n.*14. Petrus Gregorius *Syntag.lib.*3.*cap.*3. Quapropter semper est causa necessaria, quæ ad utilitatem publicam concernat, Diana *d.tract.*3.*resol.*3. Nisi velis intelligere Tuschum, quando Princeps noluerit donativum ponere loco gabellarum, sed tantum ut liberalem donationem, absque aliqua coactione, sed ex mera liberalitate vassallorum; tunc enim nulla erit causa necessaria, nisi mera liberalitas concedentium, prout in aliis privatis donationibus.

4 Hæc donativa petere tantum Supremis Principibus concessum est; nam cum intrent locum gabellarum, solum Principes Supremi possunt illa petere, quibus concessa est potestas gabellandi; non vero aliis Proceribus, seu Magnatibus, Tuschus *verbo Subsidium, conclus.*767. *n.* 1. Bobadilla *in polit.lib.*2.*cap.*16.*n.*162. Valenzuela *cons.*99.*per tot.* Leoncilus *de privileg.pauper.*2.*p. privil.*330.*n* 4. Staibanius *cent.* 2.*resol.*200.*n.*51.

5 Aliquando tamen Magnatibus, aut Proceribus, vassallorum dominis id permittitur, & jure conceditur, nempe si Domini isti captivi extiterint, aut si ad pauperiem pervenerint secundum sui status qualitatem; vel si bellum immineat, & vassalli divites fuerint, vel ad conparandam clarissimam dignitatem suo filio, vel ad nubendam suam filiam, seu sororem, aut ad emendum statum, prædiorumque congeriem, vel ad inserviendum Regi, seu exercitui, ac denique ut Regem hospitentur, Jason in §. *Item Serviana, Instit.de actionibus, col.*19. & cum pluribus Bobadilla *d.lib.*2. *cap.* 16. *n.* 162.*ad fin.*

6 In iis donativis communiter ad tributum veniant plebeii: ast si urgens, & gravis sit necessitas, etiam Nobiles contribuere debent; nam licet de rigore juris ad contributionem, & donativa non teneantur, Avendanus in *c.Prætorum, a p. cap.*10 *num.*22. Molina *de just.tract.*2. *disput.* 661. *num.* 10. Otalora *de Nobilit.* 2 *part.cap.* 6. *num.* 8. Attamen quando gravis est necessitas, tenentur, omnis enim immunitas cessat, gravante necessitate, & præcipue Nobiles tenentur magis quam alteri, Principem adjuvare, & causam publicam; quod si suasionibus facere renuerint, ut volebat Valenzuela *cons.*99 *num.*63. Diana *d.tract* 3 *resol.*26. cogi poterunt, & præcipue Nobiles illi, qui ad bellum non perveniunt, nec servitia particularia præstant, prout Neapolitani Barones concedunt.

7 De Ecclesiasticis in necessitatibus communibus, an ad donativa teneantur, disceptatio est? Affirmarunt plures, quos refert Diana *d.tract.*3.*resol.*22. Capponi *tom.*2.*discept.* 102.*num.*52. Et necessario debent concedere asserentes, in communibus publicis necessitatibus esse gabellandos. Sed nisi existentibus extremis, aut gravissimis necessitatibus, & aliis requisitis, de quibus in gabellis egimus, id minime admittendum, ut cum aliquibus docet Marinis *decis.* 36. *num.* 2. Diana *dict. resolut.* 22. Bobadilla *lib.* 5. *Polit.cap.* 5. *num.* 5.

Prorsus Principes in gravissimis necessitatibus possunt divites compellere ad mutuandam pecuniam, ut se, & alios defendant, & Mercatores, absque aliquo interesse: ad enim perspicuum est, ne causa publica existente, privati suis bonis, & commodis possint privari, Valenzuela *cons.*99 *num.* 17. *&* 18. Cevallos *tom.* 4. *quæst.* 906. *num.* 44. Hermosilla in *rub. tit.*1.*p.*5.*num.*9. Thesaurus *de collectis, tit.* 6. *a num.* 6. qui quidem asserit, tunc mutuum reddendum cum interesse: quod intelligendum, quando adeo gravis non fuisset necessitas, aut ex æquitate interesse concederetur. Similiter, si alio modo nequit succurri urgentissima necessitas publica, valet Princeps privatorum bona adimere, ut Respublica a tanto damno eruatur, *l.*11.*tit.*28.*par.*3.*l.*8.*tit.*1.*p.*2. Bobadilla *in Polit lib.*5.*cap.* 5.*num.*7. Gallus *lib.* 2. *observat.*16. Cevallos *quæst.* 577. Menchaca *lib.* 1. *Illustr. cap.* 1.*num.* 1. Ita ut transeunte necessitate, ad damnum Princeps non teneatur probabiliter, Larrea *allegat.* 50. *num.* 19. qui animadvertit, Principem, ejusque Consiliarios ad necessitatem graviter attendere debere, ne decipiantur, quando vere non adest. 8

Unde examinanda est quæstio illa celebris, an Princeps Supremus possit ex causa rescindere contractus cum subditis initos? Prima sententia negat; nam Princeps contrahens cum suis subditis, efficaciter obligatur, *l.Cæsar* 15.*ff. de Publican. & vectigal. leg. penult. Cod.de donat. inter.* Idque non solum obligatione naturali, ut quidam affirmarunt, sed naturaliter, & civiliter, Gomez *variar. tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Menchaca *Illustr. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 14. Valenzuela *cons.* 2. *num.* 51. Castillo *lib.*6. *controvers. cap.* 18.*num.* 6. Alfaro *de offic. Fiscal. gloss.* 34. *a num.* 8. Marinis *decis.* 54. *num.* 7. Quapropter nequit venire, etiam ex causa, contra proprium contractum, & illum revocare. Deinde Princeps de mendacio argueretur, quod detestabile vitium est, præcipue in Principibus, *Proverb. cap.* 17. ibi: *Non decet Principem labium mentiens.* Maxime enim inter alias virtutes convenit, ut fidem servet, de quo laudantur Alexander, Severus, & Theodosius, Scribanius *Polit. lib.* 1. *cap.* 15. Castillo *de Tertiis, dict. lib.* 6. *cap.* 18. *a num.* 19. Valenzuela *cons.* 2. *num.* 54. Si enim ex causa contractus revocaret, illa non obstante, mendax relinqueretur, & quotidie contra propriam fidem veniret, quod de jure execratum est: Ergo, etiam causa interveniente, nequit Princeps contra contractum venire. Rursus, quando Princeps contrahit, tanquam privatus censetur; quapropter sicut privatus nequit, etiam causa superveniente, contra proprium venire contractum, nec etiam Princeps, Castrensis *vol.* 1.*cons.*317. Decius *cons.* 268. *col. penult.* Cardinalis *cons.* 147. & plures quos refert, & sequitur Peregrinus *de jur. Fisci, lib.*1.*tit.*3.*num.*67. 9

Secunda sententia non solum affirmat, Principem revocare non posse contractum ex causa, verum etiam nec causa publica superveniente, quod gravius est, idque ex fundamentis primæ sententiæ. Tum quia nulla causa publica valet considerari ad infringendam fidem datam in contractibus, in quorum observatione causa inest etiam publica, *cap.* 1. *&* 2. *de pactis, l.* 1. *ff. de pactis.* Unde, simili causa interveniente, nequit Princeps ex causa publica contractus a se initos revocare, Brunus *cons.* 117. *num.* 245. Mastrillus *de Magistrat. lib.*3. *cap.*4.*n.*331. Castillo *lib.*8. *cap.* 18. *a n.* 125. Petra *de potest. Principum, quæst.*32.*a n.*56. 10

Tertia sententia absolute tenet, posse Principem, causa superveniente, contractus a se, vel a prædecessoribus factos revocare, & irritos facere, *l. Qui fundos* 9. *Cod. de omni agro desert. lib.* 11. *l. Quod semel, ff. de Decret. ab Ordin. faciend.* nam Princeps, causa superveniente, potest, privatorum bona auferre, *l. Item si verberatum* 15. §. 2. *ff. de rei vendicat. l. Lucius* 11. *ff. de evict.* Marinis *in observat. ad decis.* 170. *num.* 28. ut supra, *num.* 28. Ergo si causa subsistat, poterit contractum rescindere, & jus per eum quæsitum. Cæterum in contractibus semper intelligitur exempta causa publica, ut per Baldum *in leg. Jubemus nullam navem, Cod.de Sacrosanct. Eccles. notab.* 2. Hanc ob rem, si illa superveniat, recte a Principe poterit rescindi contractus; non enim proprie agit contra contractum, quando rescinditur per conditionem illi inhærentem, & exceptam in ipso contractu. Denique Princeps duobus modis potest procedere, aut ex plenitudine potestatis, aut tantum ex facultate ordinaria; plenitudo enim potestatis est super omnes leges, & contractus, ut eos, & eas rescindat, quoties causa necessaria superveniat. Facultas enim ordinaria non ad id extenditur. Ergo si causa subsistat, ex plenitudine potestatis recte poterit Princeps contractus revocare initos cum subditis, necessaria causa existente, Molina *de primog.* 11

*lib.*4.

lib. 4. cap. 3. num. 17. Pinellus in l. 1. Cod. de bon. matern. 3. par. num. 61. illas 16. vers. Ergo, decis. 361. num. 6. Menochius de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 10. num. 49. Burgos de Pax cons. 25. a num. 48. Cabedo 2. par. decis. 75. Carol. Tapia in leg. fin. de Constit. Princip. 2. par. cap. 9. num. 41. Valenzuela cons. 99. num. 34. Barbosa in cap. 1. de probat. num. 11. Cancerius var. 3. par. cap. 3. num. 92. Larrea allegat. 3. a num. 3. Antunnez de donat. 2. par. cap. 11. a n. 25.

12 In re tamen absolute dicendum, minime Principem contra contractus suos cum subditis initos venire posse, idque neque ex plenitudine potestatis; nam contra naturale jus est fidem frangere, leg. 1. ff. de constit. pecunia: & subditum decipere. Tum ab inconvenienti, quia nullus cum Principibus contrahere voluisset, quoties pro libito potuissent revocare contractus cum subditis initos, etiam de plenitudine potestatis, Grammaticus decis. 65. num. 27. Barbosa de claus. claus. 41. n. 26. Osuald. ad Donellum, lib. 12. cap. 12. lit. Z. Salgado in Labyr. 1. par. cap. 37. num. 17. qui cum Barbosa asserit, in contractibus nullius esse momenti clausulam illam, de Plenitudine potestatis.

13 Erit ergo quæstio, quando ad revocationem, seu rescissionem existeret causa: & tunc considerandum est, an causa ipsa existeret tempore contractus, & cognoscebatur ab ipso Principe: quo quidem casu minime poterit ex illa revocare contractum; nam videtur eum ipsa causa contraxisse, & illa non obstante, voluisse se obligare: quapropter nequit contra ipsum contractum pervenire, leg. Tale 40. §. fin. ff. de pact. ubi Glossa, Ozascus decis. 90. n. 15. Larrea allegat. 3. n. 14. Castillo lib. 6. cap. 8. n. 123.

14 Si vero de novo superveniat, aut tempore contractus ignoraretur, tunc distinctio facienda est, quando causa principaliter non prospiceret utilitatem publicam, aut quando directe. Primo enim casu quamplures DD. dicunt, non esse sufficientem, ut Princeps revocaret contractum; nam hæc necessitas immediate tendit ad utilitatem privatorum, quæ non est sufficiens, ut jus privatorum vulneretur, acquisitum per contractum, ut cum Gregorio Lopez, & Menochio tenet Carolus de Tapia in d. l. fin. ff. de Constit. 2. p. c. 9. n. 42. Cæsar Barzius decis. 118. n. 3. & 10. Sed adhuc in hoc casu contrarium amplectendum, si causa pia adeo gravis sit, ut per redundantiam causa publica gravissimum damnum perciperet; nam quoad effectum perinde est, ac si causa publica principaliter vulneraretur.

15 Si vero causam publicam necessitas principaliter prospiceret, & gravissima foret, nec aliter ei occurri possit, tunc recte poterit Princeps contractus revocare, veluti ingravescente peste, bello, hostium incursu. Id probat textus in dict. l. Qui fundos 9. C. de omni agro deserto, lib. 11. qui quidem non loquitur de gratuita concessione, ut aliqui censuerunt, sed de concessione facta jure contractus emphyteutici, & tamen Princeps, causa existente, modificat, ut bene Molina d. lib. 4. cap. 3. num. 16. Ergo causa publica existente, poterit Princeps modificare, alterare seu revocare contractus cum subditis initos.

16 Idem probari poterit ex dict. leg. Quod semel 5. ff. de Decret. ab Ordin. faciend. quem textum licet aliqui intelligant de revocatione Decreti, quod non erat factum in vim contractus, Castillo dict. lib. 8. cap. 18. num. 127. attamen ex communi sententia id est admissum, decretum illud in contractum transiisse, prout in cap. In nostra 8. de injuriis, ubi Canonistæ. Cæterum ratione probo; nam, ut dicunt communiter DD. quoties Princeps contrahit cum subditis, ut privatus existimatur; si enim postea, causa publica existente, & necessaria, revocet contractus, id agit non ut privatus, sed ut Princeps; quapropter non venit contra fidem, quam dedit ut privatus, idcirco poterit absque fidei fractione, & mendacio contractum rescindere.

17 Sed dices, duobus modis posse Principem revocare contractum a se factum, nempe quando legem faceret generalem, rescindendo omnes contractus a se, seu a suis Prædecessoribus factos; & tunc recte procedit, ut Princeps possit, causa, & necessitate publica existente, contractus rescindere, Mieres de Majorat. 4. par. quæst. 1. limit. 5. ex num. 6. Menchaca Illustr. lib. 1. cap. 5. num. 1. Cevallos 4. par. quæst. 906. per tot. Estque textus Regius in leg. 31. tit. 18. par. 3. ubi Gregorius verbo Aotro, quia procedit ut Princeps legem ferens. Aliter vero quando Princeps decretum faceret rescindendo, aut revocando contractus speciales, quos contraxit aliquibus designatis personis; tunc enim non procedat ut Princeps, sed vere ut privatus, revocans contractus, quos ipse fecit. Ergo hoc casu minime, etiam qualibet causa publica existente, poterit contractus revocare, prout significare videtur, Larrea dict. allegat. 3. num. 29.

Sed adhuc respondetur, etiam in secundo casu agere ut publicam personam, & ut Principem; nam decretum illud procedit a publica potestate, etiam in specialibus contractibus, & contra certas personas: quapropter justa causa publica existente, & necessitate, poterit per decretum in causa speciali, & contra certas personas revocare contractus a se initos, prout etiam potest Judex, leg. Cum quidem 17. ff. de Usur. Larrea d. allegat. 3. num. 15. Et confirmatur; nam, ut diximus supra, potest Princeps, causa urgente publica, & gravissima necessitate, specialium privatorum bona auferre, ut cum multis tenet Cevallos q. 906. a n. 12. Mesa var lib. 2. cap. 49. n. 17. Ergo in causis specialibus, & contra personas certas, eadem causa existente, poterit annullare contractus, non tamen poterit ratione pacti, quia jam procederet ut privatus, Capponi discept. 25. n. 11. 18

Cæterum probo assertum ex alia ratione, nam quoties cives, seu vassalli Principem recipiunt, & in communitate vivunt, ille est omnium consensus, ut bona, & vitæ pro communi bono expendantur. Unde Cicero de legibus, ait: Omnibus bonis expedit salvam esse Rempublicam, Cevallos d. q. 906. a num. 14. Ergo poterit Princeps, urgente publica causa, & necessitate, revocare contractus, & jus per illos acquisitum ex proprio consensu vassallorum. Consequens recte inducitur, siquidem id fit non ex sola voluntate Principis, sed ex consensu vassallorum præstito in communitate viventium. 19

Denique supposita urgenti, & gravissima publica necessitate, potest Princeps gabellam imponere; idcirco rescissio istorum contractuum intrat locum gabellæ, si quidem aliter nequit Reipublicæ succurri, Marinis dec. 170. a num. 24. Delbene de Comit. dub. 4. & 5. Noguerol. allegat. 5. a num. 34. & 35. 20

Hinc similiter disquirendum, urgente publica, & gravissima necessitate, an possit Princeps revocare privilegia a se, vel a suis Prædecessoribus concessa, & alias concessiones. Qua in re plures sunt sententiæ, quas remisit Castillo dict. lib. 6. cap. 18. a num. 138. Verum, quia ex dictis descendit resolutio, illis omissis, dico dupliciter hæc privilegia, seu concessiones fieri a Principibus. Primo gratuite, & liberaliter. Secundo remuneratorie, vel pretio suscepto.

Quoad primum, quando privilegium, seu concessio liberaliter facta est a Principe, dicunt plurimi, absque causa revocari posse; sunt enim hæc privilegia leges privatæ, quas potest Princeps per aliam legem revocare, leg. Is potest, ff. de acquir. hered. l. si quis in princ. ff. de legat. 3. Ergo absque causa poterit Princeps revocare, cum id pendeat a sua voluntate, Decianus cons. 80. n. 27. vol. 3. Menochius lib. 2. præsumpt. 10. num. 29. & alii quamplurimi apud Castillum d. c. 18. a n. 138. Mesa var. lib. 2. cap. 50. a n. 17. Alteri vero tenent contrarium, quia privilegii natura est perpetuitas, cap. Decet, de reg. jur. in 6. Idcircoquando Princeps illud concedit, aut alias facit concessiones, perpetuæ censentur, non tamen eo modo, ut revocabiles sint, Molina de Primog. lib. 4. cap. 3. a n. 8. Petra de Potestat. Principis, cap. 24. ex n. 229. Castillus d. cap. 18. n. 190. Alteri vero distinguunt, quando jam fuisset privilegium, seu concessio effectuata, ita ut jus jam fuisset parti quæsitum; & tunc inquiunt, absque causa revocari non posse, secus si adhuc jus non fuisset quæsitum, ut tenent plures apud Castillum ubi proxime. 21

Verum in re animadvertendum, quando privilegium, seu concessio fit arbitrio Principis, aut pro sua voluntate; tunc enim absque causa poterit revocare, cap. conquestus 9. quæst. 3. cap. frater 16. quæst. 1. ex eo enim, quod liberalitas illa sit regulata ad arbitrium, & voluntatem Principis, ex sua natura, contraria ejus voluntate, absque causa poterit revocari. Tum quia in hoc casu quodlibet jus a donatario acquisitum, admittit illam conditionem, donec a Principe revocetur, quapropter absque causa poterit revocare, Petra de potest. Principis, cap. 24. a n. 227. Cancerius 3. par. var. cap. 3. n. 150. Castillo d. cap. 18. num. 153. 22

Si vero concessio facta sit a Principe, & similiter privilegium, ita ut sit perfecta donatio, sive tantum concessum sit jus ad rem, sive in re, ad revocationem causa erit necessaria, & gravissima, concernens ad causam publicam. Ratio est; nam donatio liberalis est titulus transferendi dominium, & in Donationibus Regiis majori efficacia, quia absque apprehensione transfertur, ut cum aliquibus notat Ayllon ad Gomez. tom. 2. cap. 1. n. 2. in fine. Ergo Princeps nequit revocare ista privilegia, seu concessiones, absque causa gravi, & publica. Et probatur consequentia, nam 23

ut dicebamus, jus tertii nequit tollere Princeps absque publica, & urgenti causa, cui aliter occurri non valet, quod quidem evenit in iis privilegiis, & concessionibus, etiamsi a liberalitate procedant. Ergo absque causa publica urgente, nequeunt tolli a Principe, ut tenent DD. *secundæ sententiæ*, Salgado *in Labyrint. 1. par. cap.* 38. *n.* 17. Barbosa *de clauf. clauf.* 41. *num.* 13. Mathienzo *in leg.* 11. §. 7. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 8. Capponi *discept.* 25. *n.* 11. Quo quidem casu urgentissimæ necessitatis publicæ privilegia revocare teneri Principem, asserunt plures, quos refert, & sequitur Barbosa *dict. clauf.* 41. *num.* 13. Si vero privilegium sit præter jus, absque juris translatione potest revocari absque causa, Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 23. *n.* 25.

24 Hinc contrarietas duorum jurium exaranda est, scilicet *in l. 6. tit. 10. lib. 5. Recopilat.* ubi dicitur: *Las cosas, que el Rey diere a lungo, que no se las pueda quetar a el, ni a otro alguno sin culpa*. Et *in l. 15.* ejusdem tituli: *Tenemos pro bien, y mandamos, que las mercedes que se hizieren por sola voluntad en los Reyes, que se puedan de el todo revocar*. Verum aliqui agnoverunt hanc antinomiam, & dicunt legem ad decentiam, & honestatem Principis pertinere, & ideo servanda est, non vero alia lex, Molina *d. lib.* 4 *cap.* 3. *nu.* 20. Alteri vero inquiunt, legem 6. intelligendam de jure jam quæsito per donationem, secus de jure quærendo, quod absque causa valet a Principe revocari, Castillo *dict. cap.* 18. *num.* 147.

25 Sed tamen in re dicendum, legem 15. loqui de donationibus factis ex voluntate, & beneplacito Principum, quarum valor pendet a sua voluntate, quapropter poterunt revocari a Principe absque aliqua causa, ut dicebamus *num.* 22. Azevedus *in d. l.* 15. *num.* 2. Mathienzo *ibid. gloss.* 1. *num.* 3. *l.* 6. quando nempe donationes, etiamsi ex liberalitate Principis fiant, pure factæ sunt, & irrevocabiles, tum & effectuatæ, quia revera fuisset auferre jus parti quæsitum, quod nequit fieri a Principe, nisi gravissima causa publica existente, Azevedus *in l. 3. tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 12.

26 Si vero privilegium, seu concessio non procedat ex causa liberali, sed remuneratoria, nempe propter servitia, tunc communis est sententia, revocari non posse a Principe; nam transit in vim contractus, quapropter nequit Princeps contra illud venire, *l.* 14. *tit.* 1. *par.* 2. Azevedus *in d. l.* 3. *num.* 23. Cancerius *d.* 3 *par. cap.* 23. *n.* 154. Quod idem dicendum quando pretium accedat, & vere contractus adsit ad concessionem privilegii, vel donationis, Cancerius *d. cap.* 3. *n.* 154. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 28. *n.* 22 Riccius *collect.* 862. Suarez *allegat.* 9. Capponi *tom.* 2. *discept.* 91. *art.* 1. *num.* 12. Escobar *de puris. sanguinis*, 1. *par. quæst.* 7. *a n.* 223. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disput.* 33 *n.* 3. Castillo *dict. cap.* 18. *n.* 148.

27 Verum si causa, & necessitas publica urgeat, tunc privilegium, seu quælibet concessio, sive remuneratoria, sive pretio accepto, poterunt a Principe revocari; intrat enim jus publicum derogans privatorum juri, ex rationibus quas supra expendimus *a num.* 15. quod quidem multoties fit, aut ob necessitatem belli grassantis, aut quietis Reipublicæ, ut tenet Capponi *tom.* 5. *discept.* 398 *num* 13 Azevedus *in dict. l.* 3. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. num* 29. Gurba *cons.* 94. Cyriacus *controvers.* 300. Castillo *dict. cap.* 18. *num.* 151. Noguerol. *allegat.* 5. *num.* 36. Sanchez *d. lib.* 8. *disput.* 33. *num.* 4. Layman *in Summa*, *dict. lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 23. *num.* 25. & alii plures apud D. Castejon *in Indice*, *verbo Privilegium*, *a n.* 9.

28 Illud vero in iis revocationibus est animadvertendum, aliquos DD. asseruisse, causam ad revocationem privilegii, aut concessionis, vel contractus, quando jus tertii læditur, non esse necessario probandam, sed assertioni Principis standum, Refert Gabriel *tit. de jure quæsit. conclus.* 3. *per tot. num* 4. Cyriacus *controvers.* 75. *num.* 23. Sed alteri negant, quin potius causam juridice probandam, & de ea constare debere asserunt, ut cum plurimis docet Castillo *dict. cap* 18. *num.* 137. Crespi *observat.* 115. Verum in hoc dubio resolutionem petes ex dictis *cap.* 9. *num.* 4. ubi rem examinavimus.

29 Præterea ad rem non omittamus, quod communiter circumfertur, nempe quod quando Princeps revocaverit privilegia, & contractus subditorum, etiam ex causa publica, damnum resarcire tenebitur, Sanchez *dict. lib.* 8. *disp.* 33. *n.* 9. ubi adducit textum *in l.* 2. *tit.* 1. *par.* 2. ubi Gregorius *verbo Buen cambio*, Noguerol *allegat.* 5. *n.* 36. Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 1. *num.* 14. Mastrillus *de Magistratibus lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 252. Castillo *dict. cap.* 18. *n.* 134.

30 Sed hoc assertum non ita certum, quin aliqui contrarium teneant, ut ex Larrea *allegat.* 59. *num.* 19. retulimus supra, *n.* 8. cujus sententia probabilis videtur. Verum in re dicendum, distinctionem faciendam esse, nempe duobus modis posse Principem rescindere contractum, vel auferre aliquam rem particularem a privato; quia aliquid in specie est necessarium ob bonum publicum ex urgenti causa, veluti fundus ad castellum construendum, vel aliquam arcem, & tunc satisfactio præstanda est privato, cui aufertur, Ratio est, quia tunc licet illa res sit necessaria ad publicam causam, & necessitatem, non est tamen pretio; quapropter necessario est præstanda satisfactio, *l. Si quando* 7. *Cod. de oper. public.* Gregorius *in l.* 49. *tit.* 18. *par.* 3. *gloss.* 1. Mesa *var. lib.* 2 *cap.* 50. *n.* 17. Marinis *decis.* 170. *num.* 27.

31 Si vero revocentur privilegia, contractus, vel res aliqua auferatur a particulari, quia Corona indiget pretio, & æstimatione, exhausto ærario, itaut aliter nequit succurri necessitas extrema, aut gravis; tunc incidimus in aliam quæstionem, an qui in extrema, aut gravi necessitate aliquid consumpsit, si postea perveniat ad pinguiorem fortunam, satisfacere teneatur? De qua scripsimus *in hoc lib.* 7. *cap.* 3. *a num.* 30. Et aliqui probabiliter negant, cum quibus consentit Larrea nuperrime allegatus: alteri vero affirmant, quorum doctrinam admittimus, si quantitas consumpta sit gravis, prout hic etiam admittimus. Unde in specie resolvimus, quod si transacta illa urgente, & gravissima necessitate, Princeps ad pinguiorem fortunam perveniat, & res ablata gravis sit, ad satisfactionem tenetur, Gutierez *in l. Nemo potest ff. de legat* 1. *num.* 73. Cancerius *dict.* 3. *par. cap.* 3. *num.* 84. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 3. *n.* 25. *vers. Dixi autem*.

32 Prorsus de necessitatibus publicis agentes, aliqua de annona dicere, ac differere necessarium videtur; res quippe admodum est viventibus utilis, ita ut si aliquando deficiat, populi turbantur, & ad rixas, necesque sæpe sæpius perveniunt, nec aliqua majestate, aut potestate possunt coerceri, Lipsius *de Magnit. Rom. c.* 10. Adam. Contzen *lib.* 7. *Polit. cap.* 38. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 3. 6 & 10. Capponi *tom.* 4. *discept.* 313. *a n.* 21. Quapropter Principes, & Magistratus maxime debent curare, ne annona in Civitatibus deficiat; necessitas enim ista quamplura mala generavit, quibus onustæ sunt Historiæ: nostris enim temporibus Hispalim, & Cordubam turbatas vidimus ob annonæ penuriam, gravibus commissis criminibus; non tamen Nobilissimi, & fidelissimi cives utriusque urbis a Regia fide defecere; hanc enim semper constantissime retinuerunt, etiam in tam extremis necessitatibus,

33 Romani, qui in gerenda Reipublicæ cura disertissimi, & solertissimi extiterunt, ad curandam annonam semper Præfectos habuere; ii enim Episcopi dicebantur, *l. Munerum* 18. §. 7. & 8 *ff de Muner. & honor.* Unde etiam obligatio ista descendit ad Episcopos Ecclesiarum, *l.* 1. *Cod. de Episcopis, & Clerici*, *cap.* 1. *de empt. & vendit.* Boerius *decis.* 69. *num.* 1. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 4. Eranque etiam Præfecti quidam, dicti *Parachi*, quibus annonæ distributio competebat, Gothofredus *in d. l.* 18. §. 10. *ff. de muner. & honor.* Petrus Gregorius *Syntagmat. lib.* 36. *cap...* *num.* 9. Unde plures dicunt, Parochum dici a pascendo, Azorius *Inst. Moral. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 22. *q.* 1. Barbosa *de offic. Paroch.* 1. *par. cap.* 1. *num.* 1. Trullench. *de Jur. Parochi*, *cap.* 1. *n.* 1.

34 Postea vero Julius Cæsar Ædiles Cereales creavit, Valentinianus vero Præfectum annonæ summa majestate, & potestate. Antea vero Augustus Præfectum annonæ ex ordine Equestri instituerat, ne annona deficeret, sed maxima cura regeretur, *leg.* 1. *ff. de offic. Præfecti urbis*, Cassiodorus *lib.* 5. *epist.* 48. Azevedus *in l.* 9. *tit.* 5. *lib.* 7. *Recopil. in proœm. num.* 8. Bobadilla *dict. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 3. Horrea etiam habebant in Ægypto, Cilicia, & Libya, unde frumenta Romam asportabant, Plinius *in Panegyrico Trajani*. Quapropter decretum est, ne in iis Provinciis aliquis Magnatum degeret, ne publicis horreis conquisitis Romanam Urbem ad penuriam traheret. Unde Tiberius, hoc prætextu arrepto, de Germanico querelatur, quando Ægyptum adivit, ut refert Tacitus *lib.* 2. *Annalium*. Ex his cognoscitur gravissima cura a Principibus, & a Ministris curandum de annona, prout fecerunt multi, quos refert Bobadilla *dict. lib.* 3. *cap.* 3. *a n.* 6. D. Salzedo *de lege Polit. lib.* 1. *cap.* 22 *per tot.* Amaya *in l.* 15. *Cod. de delatorib. lib.* 10. *num.* 11. Cabrerox *de metu*, *lib.* 2. *cap.* 1. *a num.* 65.

35 Annona vero non solum frumentum significat, sed vinum, oleum, carnem, & alia edulia, & alias cellarienses species, *l. Pro locis* 5. *Cod. de annonis*, *lib.* 10. *l.* 1. *& tot.*

& tot. tit. Cod. de erogat. milit. ann. Aliquando vero pro tributo, seu pensione accipitur, quæ in his speciebus ex fundis principalibus pendebatur, *l. 1. §. 2 l. fin. §. Qui annonam, ff. de muner. & honor. l. 1. Cod. de præscript.* 30. *annorum, l. 2. & 3. Cod. Si propter publicas pensit.* ut cum multis tenet Capponi *tom. 4. discept.* 313. *a n.* 19. Amaya *ad tit. de Annonis, lib.* 11. *a num.* 5.

36 De his tributis sermo noster non est, verum de annona, ut in primo significatur, præcipue de annona frumentaria: ex eo enim quod hæc deficiat, penuria victualium consequitur, *l. 1. in fin. Cod. de Frument. urb. Constantinopolit. lib.* 11. Mathieozo *in l. 1. tit. 25. lib. 5. Recopilat. gl. 9. n.* 3. Bobadilla *dict. lib. 3. cap. 3. n. 7.* Quapropter graviores necessitates publicæ inde oriuntur, & populorum perturbationes. Idcirco de ea aliquid scribere erit necessarium.

37 In iis vero annonæ necessitatibus, & quando adest sterilitas temporum, Præfecti, Prætores, & alii, quibus hæc cura incumbit, possint cogere habentes frumenta ad vendendum: quod non solum intelligas de plebeiis personis, sed etiam de Nobilibus. De Ecclesiasticis vero illud scriptum relinquimus, ut ad vendendum teneantur, verum a suis Judicibus Ecclesiasticis erunt cogendi, prout late in hoc libro, *cap. 2. a num.* 13. disseruimus, Villadiego *in Politic. cap. 5. Instruct. §.* 20. *num.* 190. Bobadilla *dict. lib. 3. cap. 3. a num.* 12.

38 Hoc enim decretum est *in l. 1. & 4. tit. 25. lib. 5. Recopilat.* ubi asseritur, tempore necessitatis habentes triticum, compellendos esse ad demonstrandum, & vendendum pretio ibidem taxato, etiam si personæ Ecclesiasticæ fuerint: unde non decipiaris, prout aliqui decepti sunt, credentes posse sæcularem judicem procedere ad hanc coactionem; sed tenendum, tantum teneri Ecclesiasticos frugem demonstrare, & vendere; non vero asserendum, esse cogendos a sæculari. Illud tamen observes, tantum evenire id posse, quando Judex Ecclesiasticus cogere renuerit, aut non potuerit, vel sit periculum in mora, ut scripsimus *d. cap. 1. n.* 14.

39 Est vero dubium, an tempore necessitatis, & sterilitatis taxa frumentorum sit observanda? Prima sententia affirmat, & probari poterit *ex d. l. 1. Recopilat.* ubi asseritur, cogendos esse abstrahentes triticum ad pretium taxatum. Ergo mens legis fuit, ut frugum species, etiam quando possessores ad vendendum coguntur, pretio taxato vendant in annis sterilibus. Sed lex illa assumptum non probat, quia loquitur quando vendentes frumenta abscondunt, ne pretio taxato vendant, tunc enim cogendi sunt ad pretium taxatum; non vero loquitur textus ille de anno sterilitatis.

40 Ratione ducitur hæc sententia; nam textus *in l. 1. cum sequenti, §. 25. lib. 5. Recopilat.* a sapientissimis, & prudentissimis viris compositus est frumenta taxando, ne in annis sterilibus pauperes fame perirent, sed pretio moderato illa emerent; quapropter intelligendæ sunt, taxam fuisse designatam ad annos steriles; nam quando abundant, tunc pauperes necessario parvi emunt. Cæterum in annis feracibus non est necessaria taxa, quia ex ipsa abundantia frumenta parvo pretio venduntur. Ergo taxa ista facta est, ut in annis sterilibus observaretur.

41 Rursus de legibus jam factis, & admissis non est disputandum, sed tantum secundum ipsas est judicandum, ut cum D. Augustino observat Guttierez *pract. lib. 4. quæst.* 61. *n.* 4. Cum ergo leges istæ taxam frumentorum apposuerint, & designaverint, non est gratis interpretatio facienda, verum ad Principem recurrendum, *l. ult. Cod. de legibus*, ubi scribentes. Quapropter etiam in annis sterilibus observanda est taxa, dummodo aliud Princeps non declaraverit. Cæterum, an leges istæ taxæ obligent in annis sterilibus, & de eis loquantur, dubium est. Sed in dubio semper lex obligat, etiam quando adest casus necessitatis, Sanchez *de Matrim. lib. 2. disp. 41. num.* 37. Suarez *de legibus, lib. 8. cap.* 8. Sanchez *in Select. disp.* 43. Gallegos *de Conscient. dubia, dub.* 101. Ergo in annis sterilibus taxa frugum obligabit, Ledesma *in Summ. 2. par. tract. 8. c. 32. conclus. 7. diffic.* 5. D. Melchior de Soria *de taxa tritici, cap.* 27. Tapia *de legib. lib. 4. q. 14. art.* 4. Parra *de legib. tract. 4. art. 5. n.* 9. Gutierez *lib. 2. pract. q.* 180. & late *lib. 4. quæst. 61. per tot.* Azevedus *in l. 4. & 5. tit. 25. lib. 5. Recopilat. a n.* 17. Palao *de Just. disp. 5. punct. 4. num.* 7.

42 Secunda sententia contrarium tenet; nam Princeps non habet potestatem taxandi frumenta ad tempora sterilitatis, & gravis necessitatis; nam jubere vendi pro pretio taxato tempore, quo sterilitas non adest, est jubere, ut vendatur pro pretio injusto, quia ex causa sterilitatis frumenta magis æstimantur, quod quidem nequit fieri a Principe, ut cum aliquibus docet Pontius *1. par. quæst. 1. Scholastica, c.* 2. Ergo tempore sterilitatis non est obligatio servandi taxam. Cæterum; nam taxa annis sterilibus conveniens non est, nec expendit bono communi, quia tunc melius est taxam tollere; unde plures venditores apparent, & ex abundantia pretia minorantur; lex enim justa non est, si bonum commune non prospiciat, *cap. Erit autem lex, dist. 4. l. 9. tit. 1. par.* 1. Arist. *Ethic. 5. cap.* 5. S. Thomas 1. 2. *quæst* 90. *art. 2. & lib. 2. de Regim. Principium, cap.* 11. Tapia *tom. 1. Cath. lib. 4. art.* 4. Ergo lex taxam imponens tempore abundantiæ, nequit observari tempore sterilitatis, tanquam injusta. Denique omnes leges epikejam admittunt, ita ut ex bono, & æquo emendentur; lex vero ista taxæ in nullo casu valet admittere epikejam, nisi in casu magnæ sterilitatis, & necessitatis. Ergo in hoc casu non erit servanda, Medina *de restitut. quæst. 36. ad 2. in fine*, Navarrus *in Man. cap. 12. num.* 88. Molina *de Just. tract. 2. disput.* 364. Lessius *lib. 2. cap. 21. dub. 3. num.* 14. Rebellus *de obligat. Just. 2. par. lib. 9. quæst. 2. sect. 3. num.* 14. Reginaldus *in Praxi, tom. 2. lib. 25. cap. 16. num.* 270. Diana *1. par. tract. 8. reso.* 70. dicit probabile Villalobos *in Summa, 2. par. tract. 21. diff. 11. num.* 3.

43 In hoc dubio, quoad leges Regni hujus *in d. l. 1. & tot. tit. 25. lib. 5. Recopilat.* illud animadvertendum, primis temporibus, quibus conditæ sunt, graviter fuisse observatas, verum in hoc nostra tempestate, in qua Castella in monetis, & rerum pretiis tantam variationem passa est, taxa frugum omnino est delata omnium communi sensui, & ex necessitate. Itaque non solum homines communes non observant, verum viri excellentiores, & timorati, utpote Prælati, & doctissimi viri: quare hodie de hac quæstione disquirere supervacaneum videtur. Verum quia jam falsæ monetæ cessarunt, & taxa ista, aut alia potest imponi, aut in aliis terris imposita est, ad ejus examen pergimus.

44 Et in primis observo, quæstionem non esse de Agricolis, quibus nequit in frumentis sui laboris imponi taxa tempore abundantiæ. Ratio clarissima est, quia in annis sterilibus, si ad hanc taxam adstringerentur, injusta redderetur; nam cum plures expensas faciant in agrorum cultura, & pro tam modico pretio cogerentur vendere, nullum commodum, sed gravissimum damnum perciperent ex taxa, quapropter respectu illorum injusta foret. Hanc ob rem Philippus III. sua Pragmatica Sanctione, anno 1619. edita, Agricolas a taxa liberavit, ne simile damnum perciperent, Villalobos *dict. tract. 21. difficult. 9. n.* 6. Molina *d. disp. 364. n.* 6.

45 Erit ergo quæstio in aliis personis tam sæcularibus, quam Ecclesiasticis, suo labore, & industria frumenta non colligentibus, circa quas aliqui dixerunt, non posse taxam fieri ad annos sterilitatis, nec alio modo, quia pretium ex aliarum rerum pretio pendet, nec valor rerum est fixus, sed variatur ex variis circumstantiis, ita ut rerum taxa necessario sit varianda, & non observanda; non enim Princeps poterit taxam designare, nisi intra latitudinem justi pretii: quare ex variatione illius sæpius redditur injusta. Itaque id tenent aliqui recensiti a Parra *d. tract. 2. art. 5. n.* 2. Marinis *decis. 217. n.* 6.

46 Hæc sententia non probat efficaciter assumptum, sed ejus fundamenta tantum probant, difficillimum esse imponere taxam subsistentem, & permanentem, tum quæ justa sit ob pretii communiter variationem. Quapropter Navarrus *in Man. cap. 23. num.* 88. asserit, rarissime taxam imponendam ob gravissima damna, & rationes, que venerabilis senex ibidem perpendit, cui me subscribo, Molina *disput. 365. n.* 14. Verum absolute loquendo asserendum, Principem recte taxam imponere posse intra latitudinem justi pretii, ut cum aliquibus tenet Parra *dict. tractat. 4. art. 5. n.* 1. Palao *de Just. disput. 5. punct. 4. a n.* 2. Delugo *de Just. disput. 26. sect. 5. a n.* 1. Tapia *d. lib. 4. q. 14. art. 3. n.* 3. Quapropter, hac supposita sententia,

47 Dico, dupliciter considerandam esse hanc necessitatem, seu penuriam annonæ, scilicet quando sterilitas est, verum est mediocris copia frugum; vel quando ita sterilitas gravis est, ut raritas frumentorum inveniatur; in hoc enim casu valet admitti prima sententia asserens, taxam servandam esse. Ratio est; nam ut considerat Palao *d. disp. 5. punct. 4. n.* 7. taxa frumenti fit ad tempora sterilitatis, quapropter consideranda tanquam propria illius temporis, & juste assignata, consideratis, & perspectis omnibus circumstantiis illius temporis, quo inest mediocris copia frumentorum, utpote magis communis necessitas; non enim leges ad ea, quæ raro accidunt, trahuntur, *l. nam ad ea, ff. de legibus*.

48 Si vero sterilitas magna sit, & rarum frumentum, ad

hanc necessitatem nequit extendi taxa legis, seu statuti generalis, nec erit tunc observanda. Nam ut scripsit Covar. *lib. 1. var. cap. 3. n. 5.* ex rerum penuria maxima pretium crescit; & tunc taxa jam fuisset injusta, cum non staret intra latitudinem justi pretii. Ergo non erit observanda. Tum quia, ut dicebamus, leges non extenduntur ad rarissimos casus, sed tunc per epickeiam est procedendum, utpote in casu in lege non comprehenso, quapropter taxa non erit observanda, Sanch. *cons. lib. 1. cap. 7. dub. 5. n. 5.*

49 Sed dices: In gravi sterilitate lex non tenetur justum pretium observare, sed potest cogere ad vendendum viliori pretio; nam causa publica, & ejus necessitas potior est, quam utilitas privatorum, ut in specie probat Bart. *in l. 1. §. Cura carnis, ff. de offic. Prator.* quem sequuntur Romanus, Tiraquellus, & alii apud Covarr. *d. lib. 3. cap. 3. n. 5.* Bobadilla *in Polit. lib. 3. cap. 4. n. 56.* Faria *ad Covarr. dict. cap. 3. n. 46.* Tapia *dict. lib. 4. quast. 14. art. 2.* Ergo licet taxa non correspondeat pretio communi, & currenti, tempore tamen gravissimæ necessitatis est observanda.

50 Sed respondetur, simpliciter non esse admittendam sententiam Bartoli, & sequacium; licet enim necessitas, seu sterilitas sit gravis, ita ut habentes frumenta ad vendendum cogantur; semper tamen id est faciendum pretio justo, & currenti, *l. venditor, §. si constat. ff. communia prædiorum, l. 1. § Cura carnis, ff. de officio Præfect. urb. leg. Annona, ff. de variis, & extraordin. cogn.* gravissimum damnum irrogaretur dominis, Covar. *d. cap. 3. n. 5.* Tum etiam ipsis populis indigentibus; nam cum viderent venditores cogi ad vendendum viliori pretio, frumenta transportant, & abscondunt: tum forenses retrahuntur, ne veniant ad vendendum, Petrus Gregorius *Syntag. l. 36. cap. 30. n. 4.* Bobadilla *dict. cap. 4. n. 65.* quapropter doctrina illa non est admittenda. Tum; nam si est raritas frumenti, & adest pecunia ad comparandum, nequit considerari extrema, aut gravissima necessitas, ut causæ publicæ succurratur cum damno privatorum; non enim alio casu potest admitti illa sententia, nisi quando necessitas fuisset extrema, aut gravissima, quia defecerit pecunia, nec alio modo potuisset succurri Respublica, nisi venditores cogerentur ad vendendum viliori pretio, ut bene explicant Covar. *d. n. 5.* Molina *tract. 2. disp. 365. an. 4.* Et tandem agnoscit Bobadilla *d. cap. 4. n. 66. vers. Tamque.* Ergo in iis necessitatibus, & gravi sterilitate, in qua est raritas frumenti, taxa observanda non est.

51 Denique in re animadvertendum, adveniente gravi sterilitate, & raritate frumenti, Principem taxam imponere posse novam, & justam perspectis omnibus circumstantiis temporis, necessitatis, & valoris frumenti secundum se, & ejus bonitatis; ad hoc enim Princeps habet potestatem, Pontius *dict. 1. par. quast. 1. Scholastica, cap. 6.* Gomez *var. tom. 2. cap. 2. n. 51.* Idque aliquando convenit; nam in iis necessitatibus divites magnis, & excessivis pretiis frumenta vendunt, Bobadilla *d. n. 66.* Sed maxima consideratione faciendum, melius enim est, ut frumenta carius vendantur, quam ut Respublica pereat, Faria *ad Covarr. dict. cap. 3. num. 46. ad fin.*

52 Cæterum in iis annonæ necessitatibus Præfecti, & Prætores civitatum non solum possunt cogere ad vendendum frumentum, sed etiam possunt illum e domibus extrahere, pretio soluto: quod quidem faciendum est, non solum in Plebeiis, verum in Nobilibus, & Ecclesiasticis. Ast vero quoad frumenta in horreis Ecclesiæ condita, ut inter participes dividantur, licet alio in tempore a sæcularibus fuisset factum, hodie vero in concordiis factis inter Catholicum Regem & Statum Ecclesiasticum, id est exceptum, ut est communis assertio, quapropter in eis nequit fieri extractio frumenti; secus vero si in domibus reperiatur, Avendanus *1. part. cap. 19. n. 34.* Ripa *de peste ad conservand. ubert. n. 40.* Gregorius in *l. 3. tit. 5. part. 5. gloss. 1.* Villadiego *in Polit. cap. 5. Instruct. §. 17. n. 62.* Bobadilla *dict. lib. 3. cap. 5. a n. 12.* Mathienzo in *l. 1. tit. 25. lib. 5. gloss. 10. n. 1.*

53 Illud vero in hac extractione erit animadvertendum, frumentum non esse extrahendum ab illis, qui illud emptum habent ad suarum domorum necessitatem & usum: tum ab Agricolis non petendum, nisi relicto necessario ad suas familia non rigorose alendas: tum ad serendum, interest enim maxime Reipublicæ Agricolas conservare. Tum denique est necessarium, ut pretium statim eis solvatur, non vero cogendi sunt, ut ad creditum vendant, quia sic damnum eis irrogabitur privando eos frumento, quod ut pistores vendere poterant, & injustum esset eos cogere ad creditum dare, Aviles in *cap. 17. Prætorum, verbo Arazonables, n. 9.* Bobadilla *d. cap. 3. a n. 6.* Villadiego *d. cap. 17. n. 25. & 28.*

Verum ad pretium statim solvendum in primis recurrere 54
oportet ad pecuniam publicam, & bona civitatis; quotiescunque enim id ex his bonis possit suppleri, ad privatos recurrendum non est, Bobadilla *d. cap. 3. n. 26.* Si vero hæc non adsint, particulares, & privati generaliter sunt cogendi ad pecuniam mutuandam, in primis Mercatores, & ementes, & vendentes, qui ut plurimum totius pecuniæ bursas habent, Florianus in *l. Si pendentes, §. Si quid, ff. de usufruct. n. 37.* Postea ad divites, & alias personas deveniendum est, sive Nobiles, sive Ecclesiasticæ sint. In his enim, quæ maximam pietatem habent, Ecclesiasticis libentissime nostra concedere debemus, Mexia *de Pane, conclus. 1. numer. 58.* Gutierrez *pract. lib. 2. q. 180. num. 29.* Garzia *de Expensis, cap. 12. num. 67.* Avendanus *d. cap. 19. n. 34. vers. quod procedit,* Bobadilla *d. cap. 3. n. 19.* Villadiego *dict. §. 17. n. 76.* Azevedus in *l. 1. tit. 25. lib. 5. n. 277.* Mathienzo *ibidem gloss. 9. n. 8.* Alias potest imponi collecta, Azevedus *num. 27.* Mathienzo *n. 5.*

Illud vero circa Ecclesiasticas personas libet animadvertere, ne ad mutuandum sint cogendæ, nec collectandæ, 55
quando sæculares divites, & abundantes extant, qui possunt facile mutuare; nam ut supra diximus, ad contributiones tenentur tantum in subsidium, Gratianus *discept. 390. n. 19.* nec a sæcularibus Judicibus sunt cogendæ ad mutuum, nisi Ecclesiasticus Judex noluerit, aut non potuerit, Azevedus in *l. 1. tit. 25. lib. 5. n. 19.*

Tempore enim gravis necessitatis curent Prætores, ne 56
quis emat nisi necessaria ad suæ familiæ alimoniam, Gomez *tom. 2. cap. 2. n. 51. vers. Secundo.* Conductoribus etiam poterunt dimidium tritici conductionis auferre, Villadiego *d. §. 17. num. 80.* Bobadilla *d. cap. 3. num. 19. & 22.* Excipio conductores decimarum, ut dictum est *n. 67.* Poterunt etiam vicini petere, ut si civitas frumentum habuerit, minori pretio eis vendat, quando ipsa pro minori emerit; non enim civitas cum damno vicinorum debet locupletari, quando in necessitate sunt constituti, Villadiego *d. §. 17. n. 81.* Mexia *de Pane, conclus. 4. n. final.* Bobadilla *dict. c. 3. n. 25.*

Tempore enim necessitatis, si Forenses ad civitatem per- 57
veniant ad frumenta, vel alia necessaria asportanda, vel vicini idem intenderint, permittendum non est, ne Civitas penuria prematur; quapropter extrahere non permittet Prætor, ex *l. Si quis, C. de ædific. privat. l. 1. & 2. Cod. quæ res asport. non deb.* Afflictus *decis. 290. num. 9.* Bobadilla *d. cap. 3. num. 51.* Mathienzo in *dict. l. 1. gloss. 11. num. 2.* Si tamen in civitate, aut in locis jurisdictionis frumenta vendantur, & necessaria sint ad penuriam sublevandam, retrahi poterunt, ut est textus in *l. 18. tit. 11. lib. 5. Recopilat.* Ratio enim est, quia retractus conceditur ratione publicæ utilitatis; quapropter cum necessitas urget, retractus iste necessario est faciendus, Mathienzo in *d. l. 18. gloss. 1.* Azevedus in *l. 18. tit. 18. num. 6.* Mexia *de Pane, conclus. 5. num. 94.* Bobadilla *d. cap. 3. num. 50. ad finem,* Villadiego *d. §. 17. n. 63.*

Agricolæ tempore necessitatis, & penuriæ cogi possunt, 58
ut frumenta ad civitatem asportent, vel transferant; & ad transportationem sumi possunt jumenta singulorum, Bart. *in l. Iubemus, Cod. de sacr. Ecclesiis:* idque semper pretio justo soluto, ut cum Jasone, & Aviles docet Mathienzo *in dict. l. 1. gloss. 9. num. 8. & 9.* Azevedus *ibi. num. 25. in fin.* Bobadilla *dict. cap. 3. num. 63.* qui *n. 7.* antea scripserat, in his necessitatibus posse Decuriones unum nominare, ut ad loca etiam remota pergat ad transferendum frumentum, & ei salarium constituere.

Est vero dubium hic exarandum, an qui tenetur solvere 59
v. g. viginti fanecas tritici, aut alterius frumenti, tempore sterilitatis, & necessitatis, necessario teneatur solvere speciem, an vero pretium illius? Prima sententia affirmat; nam quoties difficultas est gravis solvendi speciem, seu rem ipsam, sive ex contractu, sive ex ultima voluntate, tunc debitor solvendo interesse liberatur, *l. Stipulationes 72. l. Continuus 137. §. Illud, ff. de verb. obligat.* Jason. *in l. Si vinum 22. ff. si cert. petat.* Corrasius *lib. 2. Miscell. cap. 3.* Cum ergo in annis sterilibus difficillime triticum, aut alia frumenta inveniantur, inde est, ut debitor non teneatur ad præstandum frumentum, sed tantum æstimationem. Et confirmatur *ex l. In re furtiva 8. ff. de condict. furtiv.* ubi si res furata fuerit consumpta, aut deperdita, quæ nequit solvi, æstimationem solvere sufficit. Ergo similiter in nostro casu, Castrensis *in leg. Mutui datio, ff. si certum petatur,* Mexia *de Pane, conclus. 7. n. 11.* qui *n. 13.* idem asserit, etiamsi frumentum solvi possit; si tamen haberi nequeat, nisi pretio immoderato.

Secunda sententia tenet contrarium; nam ut aiebat Sene- 60

ca *lib.*

ca *lib.6. de Benefic. c. 14. Quo genere obligatus es, ipsum exolve.* Cum ergo obligatio sit solvendi frumentum, inde est, ut præcise sit solvendum, etiamsi annus sterilis sit. Cæterum; nam licet possit solvi æstimatio, quando res difficiliter invenitur, id est intelligendum, quando debitor est speciei certæ, utpote equi: quo quidem casu, si non inveniatur, sufficit præstare æstimationem; secus vero quando debitor est generis, ut impræsentiarum, *l. Quod te mihi 5. ff. Si certum petatur*, ubi scribentes. Quapropter tenebitur debitor ad præstandum frumentum. Denique; nam creditori non est solvendum unum pro altero; hoc enim esset contra pactum, & obligationem venire, *l. 99. ff. de solut.* ubi DD. *l. 3. tit. 14. p. 5.* Gomez *var. c. 3. n. 2. tom. 2.* Castillo *lib. 4. controv. cap. 10. n. 45.* Cyriacus *controv.* 390. Larra *allegat.* 40. Tondutus *lib. 1. Quæst. Civil. c. 13.* Ergo impræsentiarum debitor tenetur etiam in casu sterilitatis frumentum solvere, Ripa *de Peste, remed. ad conservand. ubert. n. 147.* Franciscus Marcus *decis.* 540. Bobadilla *d. lib. 3. c. 3. a n. 72.* Guttierez *pract. lib. 4. q. 51. a num. 3.* Giurba *observ.* 15.

61 Casus iste quotidie ad praxim adducitur, non solum quando per conversionem frumentum, vinum, vel alia species solvitur, verum ex ultima voluntate, & multories in causis piis, quando a testatore præcipitur, ut certæ tritici fanecæ pauperibus elargiantur: in quo quidem dico, quod si necessitas gravissima non sit tritici, sed licet sterilis sit annus, invenitur etiam pretio non multum immodico, tunc admittenda est secunda sententia absque dubio; nam etiam difficultas, & pretium illud, dummodo exorbitans non sit, non est causa sufficiens, ut creditor aliud pro alio suscipiat: ratio enim est; nam ut scripsit cum aliquibus Carleval. *de Judiciis, 2. tom. lib. 1. tit. 3. disp. 3. n. 9.* debitor non liberatur a principali obligatione, solvendo interesse, nisi quando factum expleri non valet. Cum ergo debitor possit triticum præstare, licet cum difficultate, præcise ad illud præstandum tenetur.

62 Erit ergo tota difficultas, quando gravissima fuisset sterilitas, & cum magna difficultate inveniretur triticum, & si invenitur, est cum gravissimo pretio; tunc enim credo primam sententiam probabilem. Tum quia casus iste est insolitus, & fortuitus, qui quidem exceptus relinquitur in contractibus, nisi de illo specialiter fuisset mentio facta, Gaillus *Observat. lib. 3. observat. 3. n. 20.* Marescotus *var. lib. 2. c. 8. n. 10.* Gratianus *discept. for. c. 197. an. 7.* Quapropter nequit considerari, voluisse debitorem præcise obligari ad dandum triticum in tam urgenti necessitate; verum adimplendum pretio moderato, & justo concesso. Rursus gravissima difficultas excusat a mora, & a pœna, ut cum multis docet Carleval. *d. disp. 3. n. 13.* Ergo etiam debet excusare a præstando tritico in specie, quando gravissima est sterilitas, & necessitas, nec nisi cum magna difficultate invenitur. Cæterum, licet debitor sit debitor generis, nec possit dare interesse, ut dicunt contrarii, id non potest procedere, quando genus non adesset; quia perinde est, ac si deficeret species. Ergo in similibus annis sterilitatis, & necessitatis, non poterit debitor cogi ad præstandum triticum, sed tantum interesse, secundum justam æstimationem.

63 Illud etiam non est prætermittendum, quod scripsit Guttierez *d. lib. 4. q. 51. n. 6.* quod si frumentum debeatur ex certo quodam fundo, & sterilitas adveniat; tunc recte pretium a debitore præstatur, quia cum debitum restringatur ad certum fundum, perinde est, ac si debitor fuisset speciei.

CAPUT XI.

Qui possint facere eleemosynam, & de quibus.

SUMMARIUM.

Eleemosyna est danda ab eo, qui habet dominium, & administrationem, n. 1.

Servus nequit dare eleemosynam, nisi ex consensu domini, vel in bonis, in quibus habet dominium, & administrationem, n. 2.

Religiosus nequit dare eleemosynam, nisi extreme indigenti, & tunc etiam reluctante Prælato, n. 3.

Potest etiam dare, si foris degat, aut Romam petat ex licentia Prælati, n. 4.

Sed quid possit dare? Alii inquiunt posse dari quidquid alii sæculares ejusdem professionis, n. 5.

Sed melius dicendum, posse dare quidquid Religiosi alteri ejusdem Ordinis, & conditionis possunt, n. 6.

Prælatus Monasterii potest dare eleemosynas solitas, n. 7. Et Religiosus, si aliquid ei superfluat, parce vivendo, n. 8. Sed aliqui id negant, n. 9. Resolvitur, a n. 10.

An ex eo, quod alimenta Religiose conceduntur, detur licentia Superioris, ut si aliquid parce vivendo supersit, possit eleemosynam dare. Negat Layman. Affirmat Sanchez, n. 11. Defenditur Layman, a n. 12.

Usurarius re nequit uti, nisi ad usus proprios, ibid.

Religiosus potest dare eleemosynam, si Pontifex propter benemerita aliquos reditus Monasterii ei designaverit ad suos usus, & dispositionem, seu parentum usum, n. 14.

Sed an ex reditibus istis possit Capellaniam fundare? Affirmant aliqui, n. 15. Alteri negant, n. 16. Explicatur, & resolvitur, a n. 17.

Filiusfamilias nequit dare eleemosynam de rebus patris; dabit tamen si habuerit bona castrensia, vel quasi, n. 19.

Ex bonis profectitiis similiter non præstabit, n. 20. Sed an dare possit eleemosynas ex bonis sua industria acquisitis? Affirmat Spino: sed negatur, n. 21.

Filiusfamilias potest dare eleemosynas ex consensu patris, quando sunt tenues, vel ex bonis acquisitis parce vivendo, n. 22.

Mulier uxorata nequit eleemosynas facere ex bonis dotalibus, absque licentia viri, n. 23. Fallit in sex casibus recensitis, n. 24. 25. & 26.

Pupillus nequit eleemosynas dare, nec prodigus, cui bona sunt interdicta, n. 27. Tutores, & curatores possunt facere tenues, ibid.

Administratores Reipublicæ possunt facere eleemosynas consuetas Hospitalibus, aut aliis piis locis, n. 28.

Sed an ex bonis publicis possint dari prandia solita Clericis, aut Sacristis, longe pergentibus ad Processiones? Prima sententia negat, n. 29. Secunda affirmat, n. 30. Resolvitur, a n. 31.

An ad faciendas eleemosynas solitas dari Hospitalibus ex bonis publicis, sit necessaria licentia Regia? Negant aliqui. Alteri affirmant, n. 32. Conciliantur, n. 33.

An ex bonis publicis possint dari eleemosyna Prædicatoribus, seu Confessariis? Negant aliqui, n. 34. Sed alteri contrarium tenent, n. 35. Resolvitur, a n. 36.

An Parochus teneatur prædicare? Negant plures, n. 39. Affirmant alteri, n. 41.

An hæc eleemosyna possint dari Confessariis? Resolvitur affirmative, n. 44.

Debentur etiam eleemosyna ex publicis bonis ad solemnitatem Corporis Christi, & ad repræsentationes sacras ab honestis personis faciendas, n. 45.

Profanæ repræsentationes sunt ablegandæ a festis Corporis Christi, & Sanctorum, a n. 46.

Nequeunt ad Tauros agitandos dari aliqua ex bonis publicis titulo eleemosynæ, n. 47.

Ex re illicite acquisita quomodo dari possit eleemosyna, n. 48. & 49.

Explicatur lex 10. tit. 13. p. 1. An dari possit ex acquisitis in ludo? Discutitur, n. 50.

Eleemosyna an possit dari ex bonis ipso jure confiscatis? Prima sententia negat, n. 51. Affirmat secunda, n. 52. Resolvitur; a n. 53.

An commisso delicto læsæ Majestatis statim dominium transeat ad Fiscum? Affirmant aliqui. Explicantur lex Commissa 14. ff. de Publician. *lex finalis*, C. ad leg. Jul. Majest. *n. 53. Sed contrarium defenditur, n. 54. Et resolvitur, posse dari eleemosynam, ibid.*

IN hoc capite illud est notum principium, tantum eleemosynam facere posse, qui habet dominium, & rerum administrationem; nam eleemosyna non solum requirit dominium rei tradendæ ex pietate, sed ut possit expendi ab eo, qui præstat ex legitima administratione, Azorius *Inst. Moral. 2 p. lib. 2. c. 10. in princip.* Trullench. *in Decal. lib. 1. c. 15. dub. 9. n. 1.* Spino *de testam. gloss. 6. n. 23.* Valdes *de Eleemos. 3. p. q. 7. n. 3. fol. 58.* 1

Unde servus minime poterit eleemosynam dare ex bonis domini, nec ex eo, quod acquirit; nam domino acquirit, *§. Item nobis, Inst. per quas personas, l. Id vestimentum, ff. de peculio.* Quod ita tenendum, nisi consensus domini accedat, ut habeat a domino administrationem; nam tunc ex concessione administrationis, etiam ei est concessa facultas, ut aliquid possit misericorditer elargiri. Tum etiam observandum, ex aliquibus causis posse servum dominium acquirere, & administrationem, ut scripsimus 2

lib. 1.

lib. 1. *c.* 5. *n.* 44. & ex his bonis poterit servus eleemosynas concedere, Azorius *d. c.* 10. *q.* 2. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 22. *difficult.* 4. a. 3. Suarez *de charit. disp.* 7. *sect.* 2. *n.* 2. Tapia *de Charit. lib.* 3. *q.* 4. *art.* 4. *n.* 11. Valdes *d. q.* 7. *n.* 1. Palao *tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 1. *punct.* 13. *a n.* 2.

3 Religiosos, vel Monachus nequit etiam eleemosynari; quia non habet dominium in rebus ab eo acquisitis, nec in bonis Monasterii, *c. Non dicatis*, 12. *p.* 1. *c. Inter Monasterium* 6. *de stat. Monach. Authent. Ingressi*, *C. de Sacros. Ecclesiis*. Estque textus elegans in *l.* 11. *tit.* 23. *p.* 1. aliquas exceptiones dans. Prima est, quando aliquis pauper fuisset in extrema necessitate: tunc enim Religiosus eleemosynam valet præstare ex præsumpta voluntate Superioris, qui si vidisset pauperem extreme indigentem, omnino istam facultatem præstaret, S. Thomas 2. 2. *q.* 3. *art.* 8. Valdes *de Eleemosyna*, *d. art.* 3. *q.* 7. *vers. Quartus*, Leoncillus *de Privilegiis pauper.* 2. *p. privil.* 268. *a n.* 1. Quod noster Alphonsus *in d. l.* 11. extendit, etiamsi in hoc casu Prælatus expressim contradixerit; nequit enim Prælatus rem justam, & necessariam contradicere, & tunc potius obediendum est Deo, quam hominibus, *Exod. c.* 1. *vers.* 17. ibi: *Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt juxta præceptum Regis*, D. Petrus *Act. Apostolor. c.* 3. *vers.* 29. ait: *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus*, S. Thomas 2. 2. *q.* 104. *art.* 5. *in corpore*, Canonistæ *in cap. Pastoralis* 28. §. *Quia vero*, *de offic. delegat.* Belluga *in specul. Princip. rub.* 11. §. *Tractando*, *n.* 4. Molina *de Brach. Sæculari*, *c.* 11. *a n.* 35. Quapropter Religiosus, si viderit pauperem extreme indigentem, poterit ei præstare eleemosynam, Navarrus *in Man. c.* 17. *n.* 105. Sousus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 79. *n.* 12. Diana 5. *p. tract.* 8. *resol.* 22. Valenzuela *cons.* 98. *n.* 12.

4 Secunda, quando Religiosus extra claustra degit, negotii alicujus causa, aut in Studiis, aut Peregrinus Romam petit, ex licentia Superioris; tunc enim eleemosynam elargiri poterit, Argumento *ex l. Si longius* 18. *ff. de judiciis*, dummodo sit moderata, *l. Item si* 7. §. *Quod dicitur* 13. *ff. ad Sen. consult. Maced.* Nam ex eo, quod habeat licentiam extra claustra degendi, seu peregrinandi, consequenter datur ei licentia, ut aliquas moderatas eleemosynas præstet, Sanch. plures dans *lib.* 7. *Decalog. c.* 19. *a.* 98. Trullench. *d. c.* 5. *dub.* 9. a. 5. Vasquez *de Eleemosyna*, *c.* 4. a. 1. Valdes *d. q.* 7. *vers. Tertius*, Diana *d. resol.* 22. *vers. Tertio*.

5 Sed quæ quantitas ista sit, ut eleemosyna moderata dicatur, non ita certum, Sylvester *verbo Eleemosyna*, *n.* 7. Navarrus *comment. de Regularib.* a. 8. *coroll.* 1. Graffis 1. *p. decis. tit.* 3. *c.* 5. *n.* 63. Asserunt, posse Religiosum expendere pro eleemosyna quidquid alii scholares sæculares, aut peregrini moderate, & honeste concedunt, quia id ex Superioris licentia concessum videtur, non vero aliquid immoderatum.

6 Ast melius noster Alphonsus *in d. l.* 11. explicuit, similem Religiosum dare posse ad eleemosynam, quod alteri Clerici dant ejusdem ordinis, & conditionis. Nam ut scripsit Villalobos *d. difficult.* 4. *n.* 4. Religiosus magis astringitur ad voluntatem Superioris, quam servus ad voluntatem domini: quapropter debet semper sequi ejus voluntatem modo verisimiliori, qui quidem est, ut det Monachus eleemosynam, prout dant alteri Clerici sui ordinis, & conditionis; non ut alteri sæculares, sive Clerici, sive Scholastici, quia respectu istorum immoderata censebitur, Azorius *dict. lib.* 12. *c.* 10. *q.* 3. Sanchez *d. c.* 19. *n.* 99.

7 Tertia exceptio, quam dat noster Alphonsus *in d. leg.* 11. est quando Religiosus fuerit Prælatus, aut officium habuerit cum administratione; tunc enim ex superfluis, quæ supersint ex Monasterii redditibus, recte eleemosynam dat consuetam, & solitam ab aliis Prælatis, seu Administratoribus dari, quia ad id est facultas concessa, Vasquez *d. c.* 4. a. 1. Villalobos *d. difficult.* 4. a. 4. Suarez *d. disp.* 7. *sect.* 2. *n.* 3. Mendoza *q. quodlibet.* 8. §. 2. Palao *d. disp.* 1. *punct.* 13 *n.* 9. Valdes *d. q.* 7. a. 4. Quod extendendum ad cæteros Religiosos, quando erogant in eleemosynam res parvi momenti, consuetas dari pauperibus ostiatim mendicantibus; quia in his casibus præsumitur voluntas Superioris, ut cum aliquibus tenet Diana *d. p.* 5. *tract.* 8. *resolut.* 22. *vers. Non desinam*, Sanchez *d. c.* 19. *num.* 103. Graffius *d. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 62. Verum in re, quando Religiosi sunt intra claustra, id non admittendum, si opponeretur curæ, & recto regimini domus, ut cum aliquibus notat Palao *d. punct.* 13. a. 9. *in fine*.

8 Quarta exceptio, quando ipse Religiosus aliquid parce vivendo de suis alimentis subtraxerit; nam eo ipso, quod ea alimenta a Monasterio præstantur, ea fit mente, ne ad illud redeat, sed Religiosus pro suo arbitrio expendat. Ergo si aliquid de his subtraxerit, poterit ad eleemosynam conferre, Navarrus *de Redditibus*, *q.* 1. *n.* 33. Beja 4. *p. cas. conscient. cap.* 32. Rodriquez *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 29. *art.* 10. Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *resol.* 22. Tapia *d. q.* 4. *art.* 4. *n.* 10.

Sed hæc exceptio ab omnibus admissa non est. Eam negant Azorius *d. c.* 10. *q.* 3. *vers. Quod si parce*, Salonius *in* 2. 2. *tract.* 6. *de dominio*, *q.* 1. *art.* 1. *coroll.* 3. Villalobos *d. difficult.* 4. a. 4. quia quidquid acquirit Religiosus parce vivendo, seu genium suum defraudando, acquirit Monasterio, Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tract.* 5. *c.* 7. *n.* 5. Ergo nequit Religiosus de his bonis aliquid pauperibus elargiri. 9

In hoc dubio duplex consideratio facienda est. Prima, quando certa portio conceditur Monacho ad ejus necessaria, illo adjecto moderamine, quod si aliquid supersit, non teneatur de illo rationem reddere, nec Monasterio præstare; & tunc Navarri, & aliorum sententia admittenda est, quia tunc voluntas Superioris clara est, ut si aliquid supersit ex industria Religiosi, aut parce vivendo, in rebus honestis expendat, Sanch. *d. c.* 19. *num.* 100. Ergo in hac consideratione recte Religiosus eleemosynam concedat ex iis, quæ supersunt, si parce vivat in iis, quæ ad ejus necessaria conceduntur. 10

Secunda consideratio erit, quando sine ea lege alimenta, vel alia necessaria conceduntur, & parce vivendo, & suum genium defraudando, quod supersit, teneat: quo quidem casu cum id totum acquiratur Monasterio, necessaria est licentia Superioris, ut possit de illo eleemosynam dare. Verum est difficultas, an ex eo solo, quod hæc concedantur ad alimenta, & necessaria Religiosi, tacite licentia concedatur, ut si aliquid superfuerit ex parsimonia Religiosi, possit in re honesta expendere, ut in eleemosynas, Layman nuperrime allegatus negat, concedi aliquam licentiam, nisi aliud adsit, ex quo talis licentia perpendatur, veluti si Religiosus habuerit independentem administrationem. Sed affirmavit Sanchez *d. a.* 100. *ad finem*. 11

Sed in re admitto Laymani placitum; nam in iis bonis concessis a Monasterio, sive ad alimoniam, sive ad alia necessaria, Religiosus tantum est usuarius, dominiumque semper est penes Monasterium, Mendoza *d. q.* 8. §. 4. *lit. B*, Usuarius vero nihil disponere valet de rebus ad usum sibi concessis, nisi ad usum proprium, nec a domino aliam habet licentiam, *l. plenum* 12. §. *Si usus*, *ff. de usu, & habit.* §. *Item is*, *Inst. eod. tit. l.* 21. *tit.* 3. *p.* 3. Ergo ex eo solum, quod alimenta, aut alia necessaria Religioso concedantur, nequit considerari licentia Superioris, ut si aliquid supersit, possit cum aliis expendi a Religioso. Cæterum; nam præsumptiones illæ validiores sunt, quæ ex natura actus capiuntur, & alias quaslibet convincunt, Covarr. *lib.* 3. *var. c.* 15. a. 2. Barbosa *in l. quia tale* 14. *ff. solut. matr. n.* 4. Mesa *var. lib.* 2. *c.* 27. *n.* 5. Cum ergo ex natura ipsius usus sit, ut tantum concedatur licentia utendi ad usus proprios, non ad alienum; inde est, ut non præsumatur licentia Superioris, quando aliqua necessaria conceduntur Religioso ad eleemosynam dandam ex eo solum, quod conceduntur, si aliquid supersit. 12

Unde resolvendum, in specie Religiosum, etiamsi parce vixerit, & suum genium defraudet, minime eleemosynam facere posse ex iis, quæ sibi supersint, sed erit necessaria licentia Superioris, nisi aliter ex aliis circumstantiis conjecturaretur. 13

Quinta exceptio est, quando Summus Pontifex ob benemerita aliqua concedat Religioso ad usus suos, & dispositionem, seu parentum, vel certi reditus a Monasterio designentur cum eadem facultate; tunc enim facere poterit eleemosynas. Ratio est; nam tunc nulla restrictio apposita est, verum libera administratio, unde data est licentia ad erogandas eleemosynas: tum etiam sunt claræ conjecturæ licentiæ ad dandam eleemosynam, Layman *d. c.* 5. a. 5. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 276. a. 5. Sanchez *d. c.* 19. *n.* 104. Diana *d. tract.* 8. *resol.* 32. 14

Verum in hac specie dubitari poterit, an Religiosus ex eo, quod possit largiri eleemosynas, possit Capellaniam fundare, vel orphanas dotare? Et affirmavit Navarrus *comment.* 2. *de Regul. n.* 41. Lopez *lib.* 2. *Instruct. c.* 40. *post principium*. Nam si Religiosus valet reditus illos expendere in usus sui corporis, multo melius in utilitatem suæ animæ, quæ pretiosior est corpore, *c. Præcipimus* 12. *q.* 1. *c. Sedule*, 38. *dist.* Tum authoritate D. Hieronymi *ad Rusticum*, asserentis gratiorem esse Monachum Deo, cujus bona pau- 15

na pau-

na pauperibus elargiuntur. Ergo recte poterit fundare hæc opera pia ex reditibus, & bonis ad usus suos præstitis, ut gratior sit Deo.

16 Sed Molina *de Just. tract. 2. disp. 140.* Sanchez *d. c. 19. n. 102.* tenent contrarium, quia ampla licentia non est existimanda, quando hæc bona, seu reditus dantur ad usus Religiosi, & ad ejus dispositionem, ita ut excedat ad fundationes, seu memorias. Tum fundare Capellaniam, & alia opera pia, excedit Religiosum statum, nec credendum, præstitam esse licentiam ad rem, quæ exorbitat a statu religioso. Ergo minime Religiosus poterit ex bonis, aut reditibus sibi ad usum, & dispositionem concessis fundare Capellaniam, seu alia opera pia.

17 In re tamen dicendum, posse Summum Pontificem concedere hos reditus, seu bona Religioso, independenter a Prælato, seu Monasterio, ob benemerita ad usus suos, seu dispositionem; & tunc recte poterit instituere Capellaniam, seu aliud opus pium ex iis reditibus, ut admittit Sanchez *d. n. 103.* tunc enim ampla licentia Pontificis consideratur, non solum ad eleemosynas, verum ad aliquam fundationem; beneficium enim Principis late interpretatur, *l. 3. ff. de Constit. Principum*, *c. Cum dilecti 6. de donat. c. Quia circa 22. de Privilegiis*, *c. Olim 24. de verb. signif.* Thomassetus *regul. 56.* Moneta *de distrib. quot. 2. p. q. 14. n. 6.* Sanchez *de Matr. lib. 8. disp. 1. n. 4.*

18 Si vero ea concesserit dependenter a Monasterio, & a Prælato, tunc admittenda est doctrina Molinæ, & Sanch. Verum Navarri, & Lopez placitum probabilitatem habebit, si Capellania, aut opus pium non magnum, & honorabile sit, sed modestum, & moderatum respectu status religiosi, quia tunc etiam a Prælato, & Monasterio probabiliter existimaretur licentia, dum reditus ad usum, & dispositionem illius conceduntur.

19 Filius enim familias regulariter nequit eleemosynam concedere; nam licet in vita patris suorum bonorum quodam modo dominus dicatur, *l. In suis 11. ff. de liber. & posth. l. Licet 58. §. Paternos, ff. de verbor. signific.* attamen proprie dominus non est, nec habet administrationem, Sylvester *verbo Eleemosyna, n. 7.* Sed tamen communis exceptio est, si filiusfamilias bona habuerit castrensia, seu quasi; bona enim castrensia dicuntur, quæ in castris acquirit, aut prodiens ad castra, idque ratione militiæ, *leg. Castrense 11. ff. de castrensi peculio*, Paulus *lib. 3. sentent. tit. 4. verb. Filiusfamilias*, *l. 12. tit. 2. p. 3.* Quasi castrensia appellantur, quæ filius ex patrocinio Advocationis, Medicinæ, vel Administratione publica, aut Principis donatione adeptus fuerit, *l. fin. C. de inoffic. testam. l. penult. & ult. C. Qui testam. facere possunt*, *l. Cum multa 7. Cod. de bonis, quæ lib.* Quibus adjungere liber fructus beneficiorum, quos filiusfamilias ex illorum titulo consecutus fuerit, cum integre ad illum pertineant, non solum quoad dominium, sed etiam quoad administrationem. Inde est, ut ex his bonis castrensibus, vel quasi possit facere eleemosynas, Azorius *d. c. 10. q. 1.* Vasquez *de Eleemosyna, c. 4. n. 3.* Turrianus *2. 2. q. 84. dub. 1. lit. E*, Diana *5. p. tract. 8. resolut. 25.* Palao *d. tract. 6. disp. 1. punct. 13. n. 8.* Valdes *d. q. 7. n. 2. vers. Quintus casus*, Tapia *d. art. 4. num. 12.*

20 Ex profectitiis, quæ ex bonis patris proficiscuntur, *§. Igitur, vers. Sancitum, Instit. per quas person.* filiusfamilias eleemosynam non præstabit, cum hæc ad dominium patris pertineant, Suarez *d. disp. 7. sect. 2. n. 4.* In adventitiis, quæ aliunde, quam a patre proveniunt, veluti a matre, vel a consanguineis, aut extraneis, nequit etiam eleemosynas dare, quia eorum usufructus ad patrem pertinet, *l. 1. C. de bon. matern. l. 1. 2. & fin. C. de bon. quæ lib. l. 5. tit. 17. p. 4.* Gomez *in l. 48. Tauri, n. 1.* Mathienzo *in l. 9. tit. 1. lib. 5. Recopil. gloss. 1.* ubi etiam Azevedus; quare, ne damnum patri inferat, nequit eleemosynas dare, Sylvester *d. n. 7.* Vasquez *d. c. 4. n. 3.* Diana *d. resol. 25.*

21 Unde erit adnotandus Spino *in Specul. testam. gloss. 6. n. 24.* asserens, filiumfamilias posse eleemosynas elargiri ex bonis, quæ acquisierit sua industria, & labore, aut prospera fortuna; nam ipse est proprietarius, *§. 1. Instit. per quas personas*, *l. Cum oportet 6. C. de bonis, quæ lib.* Sed id non admittendum, nisi labor, & industria non sit castrensis, vel quasi; alias semper usufructus pertinet ad patrem, *l. 5. tit. 17. p. 4.* Gomez *var. tom. 2. c. 15. in fine*, Azevedus *in l. 9. tit. 1. lib. 5. Recopilat. a n. 11.* Molina *de Just. tract. 2. disp. 232. n. 1.* quapropter ex iis bonis nequibit filiusfamilias eleemosynas facere, Azevedus *in d. l. 9. n. 15.*

22 Possunt tamen filiifamilias ex consensu patris dare eleemosynas, aut quando ita sunt tenues, ut faciliter præsumatur ejus licentia, vel quando scholaris est, & peregrinus, quoad eas eleemosynas, quæ solent fieri a personis sui status, & conditionis: tum si aliquid acquisierit parce vivendo, ex bonis a suo patre concessis, aut pauper sit in extrema necessitate, Azor. *d. c. 10. q. 3.* Trulleoch. *in Decalog. lib. 1. c. 5. dub. 9. n. 7.* Palao *d. punct. 13. n. 8.* Diana *d. resol. 25.* Iranzo *de Protest. c. 59. n. 21.*

23 Mulier uxorata nequit eleemosynas efficere absque ejus viri voluntate, cui subjicitur, *c. Quod Deus 33 q. 5.* Idque etiam ex bonis dotalibus; quia licet in meliori sententia habeat illorum dominium, non tamen habet administrationem, *l. 13. tit. 23. p. 1.* Tiraquellus *in l. connub. gloss. 5. n. 218.* Azevedus *in l. 2. tit. 3. lib. 1. Recopilat. n. 7.* quod de jure Regio stricte procedit; nam uxor nequit aliquem contractum efficere absque viri licentia, *l. 55. Tauri*, *d. l. 2. Recopilat.* Valdes *d. 3. p. q. 7. n. 3. fol. 62.* Tapia *d. art. 4. n. 14.* Spino *d. gloss. 6. n. 23.* Gregorius *in l. 12. tit. 23. p. 1. gloss. 4.* Cabedo *decis. 106.* Barbosa *in l. 1. ff. solut. matrim. 1. p. n. 39.* Turrianus *d. q. 84. dub. 1. vers. Restat.*

24 Sunt tamen aliqui casus, quibus uxori eleemosynas facere concessum est, quos recensuit Navarrus *in Man. c. 17. n. 153.* Diana *5. p. tract. 8. resol. 34.* Primus ad evitandum aliquod malum mariti, prout fecit discreta Abigail *lib. 1. Regum, c. 25.* quod a fortiori admittendum, si damnum fuisset spirituale, veluti si maritus pessimus, & malignus sit; tunc enim uxor moderatas eleemosynas facere poterit, ut Deus illum revocet ad veram pœnitentiam, & a delictis resipiscat, dummodo id agat sine scandalo, *c. Nihil 2. de præscript.* & advertit Navarr. nuperrime citatus. Secundo poterit uxor dare eleemosynas dari solitas a mulieribus sui status, & conditionis, dummodo non constet, nolle maritum, quod illas præstet. Tertio, quia tunc administratio domus ad illam pertinet, ac per consequens poterit dare eleemosynas moderatas, & illas, quas maritus dare consueverat, aut præsens distribueret. Quarto, quando pro ejus victu maritus aliquid designaverit, & aliquid acquisierit parce vivendo, Azorius *d. c. 10. q. 4.* Spino *d. gloss. 6. n. 23.* Turrianus *d. q. 84. dub. 1. vers. Restat*, Valdes *ubi supra, vers. Alius est casus*, Palao *d. punct. 13. a n. 10.* Leoncillus *2. p. privileg. 425. n. 12.*

25 Quintus casus erit, quando habuerit bona paraphernalia, quæ quidem sunt reservata ab ipsa muliere ad suam dispositionem, independenter a dote, quorum dominium, & administratio ad eam pertinet, *l. Maritus 21. C. de Procurat.* ubi Scribentes. Quapropter de his bonis poterit eleemosynas facere, ut disponit noster Alphonsus *in l. 12. tit. 23. p. 1.* Azorius *d. q. 4. vers. Quæres*, Vasquez *d. c. 4. n. 4.* Gregorius *in d. l. 12. verbo Apartadas.* Quod ita teneas, nisi in his bonis indiguerit ad alendum maritum, & familiam; quia prius tenetur illum, & familiam alere, quam eleemosynam præstare; vel sit in aliqua Provincia, ut in Castella, ubi parapheroalium administratio ad maritum pertineat; tunc enim nequit eleemosynas dare, Navarrus *d. c. 17. n. 153.* Valdes *d. q. 7. vers. Alias si mulier, fol. 63.* Tapia *d. lib. 3. q. 4. art. 4. n. 14.*

26 Sextus casus, quando mulier habuerit aliqua bona sua industria, aut officio acquisita, veluti texendo, aut aliter laborando; quia de jure communi hæc pertinent ad dominium, & administrationem illius, S. Thomas *2. 2. q. 32. art. 8. ad 2.* Valdes *d. q. 7. n. 5. fol. 63. l. 12. tit. 23. p. 1.* Limitandum vero in iis Regnis, seu Provinciis, in quibus hæc bona pertinent etiam ad maritum, & communicantur, Azorius *d. q. 4.* Navarrus *c. 17. n. 154.* prout in Castella, ubi hæc bona communicantur; & licet pro dimidia parte uxor dimidium acquirat, attamen administratio pertinet ad maritum, *l. 14. & 15. Tauri*, *l. 1. cum sequent. tit. 9. lib. 5. Recopilat.* Garzia *de conjug. ac quæst. a n. 11.* Hanc ob rem ex aliis bonis nequit uxor eleemosynas elargiri, Trullench. *d. lib. 1. c. 5. dub. 8. n. 9.* Diana *5. p. tract. 8. resol. 34.*

27 Pupillus nequit eleemosynas facere, quia non habet administrationem, nec prodigus, cui a Prætore interdicta est administratio. Administratores, tutores, vel curatores possunt facere illas eleemosynas, quæ recte facerent minores, si jam adulti fuerint; idque eis concessum est in administratione, dummodo recta ratione, & temperata faciant; possunt enim pupillis concedere licentiam, ut minutas eleemosynas dent. Bonacina *de Charit. disp. 3. q. 4. punct. 7. n. 26.* Palao *d. punct. 13. n. 7.* Leoncillus *de Privil. paup. 2. p. privileg. 400.* Lorca *2. 2. sect. 3. disp. 36. num. 10.* Diana *d. tract. 8. resol. 35.*

28 Administratores Reipublicæ, quibus administratio bonorum publicorum concessa est, nequeunt facile eleemosynas concedere, verum facere possunt consuetas, quæ solitæ erant

cæ erant fieri Hofpitalibus, aut alio pio loco, *l. Privilegia* 11. *C. de Sacrofanct. Eccl.* Rom. *fingul.* 433. Idque procedere poteft a confuetudine, vel ab ftatuto dandi quotannis annuas pias præftationes; quo quidem cafu nequeunt revocari etiam ab eis, qui illas inftituerunt, nec poffunt annullare jus caufis piis quæfitum, Tiraq. *de Caufis piis, privil.* 156. Barbofa *in d. l. Privilegia, n.*3. Leoncillus 2. *part. privil.* 117. *n.*3. Quapropter Adminiftratores bonorum publicorum recte has eleemofynas concedunt, etiamfi renuetint ftatuentes.

29 Eft tamen dubium, an confuetudo dandi prandium moderatum Clericis, & Sacriftis ex bonis publicis in proceffionibus longe a Civitate, vel villa pergentibus, fuftinenda fit, necne? Negavit Garzia *de Expenfis*, c. 21. *nu.* 36. Nam hæ proceffiones fiunt ad privatorum commodum, non immediate ad publicam utilitatem; quapropter hoc prandium, feu eleemofyna, non ex bonis publicis, fed privatorum facienda eft, non obftante confuetudine.

30 Sed contrarium tenet Avendanus *de Exeq.* a *p.c.*10. *num.* 18. Nam hæc prandia, utpote pia, Clericis conceduntur, & Sacriftis per modum eleemofynæ; quapropter ficut aliæ piæ confuetudines ex bonis publicis recte folvuntur, fimiliter iftæ.

31 In re dicendum, quod in his proceffionibus plerunque Judices, & Adminiftratores excedunt, & non prandia moderata, & pia concedunt, verum lauta: tum etiam addunt titulo charitatis panem, vinum, & cafeum, quæ omni populo concedunt, multis peccatis permixtis; quod quidem minime faciendum, nec ex bonis publicis, neque privatorum, utpote res iniqua, & quæ occafionem præftat crapulis, & ebrietatibus, Avendanus *d. c.* 10. *n.* 18. Bobadilla *in Polit. lib.*5. c.4. *n.*14. Verum fi tantum Clericis, feu Sacriftis prandium honeftum, & moderatum daretur, etiam ex bonis publicis, erit fuftinendum, prout etiam aliæ eleemofynæ eis conceduntur pro agendis proceffionibus ex bonis publicis; negandum enim non eft, has eleemofynas effe pias, & concernentes ad bonum publicum; quatenus in his proceffionibus omnium bonum fpirituale, & temporale deprecatur, falus Reipublicæ, & Ecclefiæ Catholicæ augmentum: quare, non obftante fundamento Garziæ, fimilis confuetudo fuftinenda eft.

32 Eft fimiliter aliud dubium, an ad faciendas has eleemofynas, quæ quotannis ex bonis publicis fiunt Hofpitalibus, aut Monafteriis, fit neceffaria facultas Regia, ita ut aliter non fuftineantur? Et Avendanus *d. c.*10. *n.*18. affecit non effe neceffarium, fed alii tenent contrarium; tiam bona publica, & communia, deftinata funt a Rege præcife ad publicam utilitatem, nec ad alios ufus poffunt diverti, *l. Inter publica* 17. *de verbor. fignific. l. Sed & Celfus* 6. *ff. de contrah. empt.* ubi Gloffa *l.*10. *tit.*28 p.3. Ergo facultas Regia eft neceffaria ad hoc, ut poffunt diverti ad caufas pias: tum quia grave incommodum, & præjudicium poffet advenire utilitati publicæ, fi in pias caufas bona publica expenderentur, Gregorius *in l.*10. *tit.* 28. *p.*3. *gloff.*3. Bobadilla *d. c.*14. *n.*14.

33 Sed hæ doctrinæ facile poffunt conciliari; nam doctrina Avendani poteft intelligi, quando eleemofyna fuiffet parva, unde nullum, aut parvum incommodum reciperet Refpublica; tunc enim facultas Regia non eft neceffaria, quin potius ad has minutas eleemofynas femper intelligitur licentia præftita. Et a fimili probatur; nam Ecclefia licet fine Superiorum licentia nequeat aliquid donare; fi tamen habeat aliquam laudabilem confuetudinem dandi aliquid modicum aliquibus diebus, tunc confuetudo illa recte fuftinetur abfque licentia, Addit. ad Abbatem *in c.*1. *de Confuetud. n.*2. Lopez *in l.*15. *tit.*17. *p.*1. *gloff.*2. Guttierez *can. q. lib.*2. *c.*21. *n.*159. Tondutus *tom.* 1. *q. benefic. c.* 39. *n.*20. Ergo fimiliter eft dicendum, in his largitionibus piis factis ex bonis publicis, dummodo modicæ fint, nec Rempublicam incommodent. Si vero graves fint quantitates, neceffaria erit facultas Regia, ut bene tenent Gregorius, & Bobadilla, Villadiego *in Polit.* c. 5. *de la Inftruccion*, §. 32. *n.*81.

34 Sed an ex bonis publicis dandæ fint eleemofynæ confuetæ Prædicatoribus, feu Confeffariis? Negarunt Villadiego *d. n.*81. Bobadilla *lib.*5. *Polit. c.*4. *n.*57. quia id pertinet ad officium Curatorum, Tridentinum *feff.*22. *c.*8. & *feff.*24. *c.*7. quapropter hæ expenfæ ad illos, non ad Rempublicam debent pertinere, Tondutus *tom.*1. *q. benefic. cap.* 39. *num.* 7.

35 Sed contrarium decrevit Sacra Congregatio, ut refert Lezana *in Summa, n.*3. *verbo Concionari, n.*12. ubi cenfuit, teneri Univerfitates Prædicatoribus folvere eleemofynas folitas, nec illis licere ad quantitatem parvam, & certam reducere: quod idem obfervandum in immemoriali confuetudine exiftimavit Sacra Congregatio, quam refert Halera *in Margarit. caf. confcient. verbo Prædicator* 1. & ad hanc obfervantiam Epifcopum poffe populum cogere, tenet ipfa Congregatio apud Francifcum Leonem *in Thefaur. fori*, 1. *p. c.*8. *fub n.*6. Sperellus *decif.*70. *n.*1. Barbofa *de Offic. Epifcopi* 3. *p. alleg.*79. *n.*14. Et in Bull. *verbo Prædicator, n.* 13. & 14. Gutrierez *lib.*2. *Can. cap.*21. *n.*152. Pafferinus *de ftat. tom.*2. *q.*187. *art.*4. *infpect.*2. Illud tamen etiam declaratum, & decifum, minime Parochum petentem fibi præftari eleemofynam folitam præftari Prædicatoribus, concionari poffe, nec licere ipfis Univerfitatibus eam illi dare, prætextu etiam cujufcunque paupertatis, ut ex Aldana tenet Barbofa *ad Concilium feff.*5. *de Reformat. c.*2. *n.*15. & *de offic. Parochi* 1. *p. c.*14. *n.*7.

36 In re tamen animadvertendum, tribus modis hanc difficultatem capiendam effe. In primis, quando Curatus non eft perfona fufficiens ad prædicandum altiori gradu, altiora myfteria explicando, & exponendo Sacram Scripturam, gregemque morum probitate inftituendo; & fimiliter propter inopiam non habet, nifi parcam fuftentationem, & in hoc cafu nec per fe, nec per alium tenetur concionari: non per fe, quia eft infufficiens: non per alium, quia non habet unde eleemofynetur fubftitutus. Sufficiet tamen ei Sacramenta adminiftrare, & inftruere populum in neceffariis tantum ad falutem tam in fide, quam in moribus, ut cum Bauni tenet R. Moya 2. *tom. Select. tract.*2. *de Religione, difp.*1. *q.*2. *a n.*1. Et in hoc cafu abfque dubio tenenda eft declaratio Cardinalium, fcilicet populum, feu Univerfitatem contribuere eleemofynam confuetas ad Prædicatorem, ut excellentiori modo populum doceat, & inftruat, quia id non pertinet ad Parochum.

37 Cafus fic propofitus adeo communis eft, ut fere femper accidat in aliis Epifcopatibus, præter Toletanum, ubi major pars Parochorum, cum per concurfum admittantur in Studiis Scholafticis, & Moralibus, ad concionandum fufficientiffimi funt, & permulti excellentiffimi Prædicatores, ut paffim videmus. Quapropter Bobadilla *d. c.*4. *n.* 59. non debebat excludere has eleemofynas, quia ex cupiditate, & malitia Curionum funt introductæ; fiquidem ut plurimum Parochi quamplurimi non funt fufficientes ad prædicandum altiori modo, nec habent reditus, nifi parcos, & moderatos. Quod maxime dolendum, dum decimas quamplurium beneficiorum alii percipiunt, vel Sæculares, vel Ecclefiaftici, de Animabus non curantes, & ditius Beneficium, quod Parochum doctum, & eminentiorem poterat habere, qualiquali Clerico conceditur, fæpe fæpius ignoranti, & idiotæ, in graviffimum animarum damnum, quin decimæ aliis dantur.

38 Quamobrem in vifceribus Domini Noftri Jefu Chrifti precor Prælatos Ecclefiæ, ut fummopere curent reditus Beneficiorum Curatorum augere, confervare, & non deftruere, ut fæpe faciunt ad Fundationes, & Collegia Legiftarum, vel aliarum Artium; ut Beneficia Curata habeant viros doctos, probos, & prudentes, profpiciendo ad animarum regimen, ut infignius opus, & præclariffimum Ecclefiæ Dei, quod nequit fieri a paupere Clerico, & ignorante.

39 Secundo modo poteft cafus evenire, quando Parochus eft fufficiens ad concionandum, etiam altiori modo, & habet reditus, & decimas fufficientes. In quo quidem cafu aliqui Doctorum afferunt, adhuc ad officium ejus ex propria obligatione prædicare non pertinere altiori modo, fed tantum in neceffariis inftruere verbo, & doctrina, Soto *de Juft. lib.*10. *q.*1. *art.*2. qui afferit, difputatum fuiffe in Concilio Tridentino, an officium prædicandi committendum Curionibus? fed non fuiffe determinatum. Et cum eo tranfeunt Poffevinus *de offic. Curati, c.* 3. *n.*1. Machado *in Summa, lib.*4. *p.* 2. *tract.* 1. *document.* 2. *n.*1. Barbofa *de offic. Paroch.* 1. p. c. 14. *n.*1. Et hanc fententiam probare videtur Concilium Trident. *feff.* 5. *c.*2. ibi: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicunque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclefias quoquo modo obtinent per fe, vel per alios idoneos, fi legitime fuerint impediti, diebus faltem Dominicis, & feftis folemnibus plebes fibi commiffas, pro fua, & earum capacitate pafcant falutaribus verbis, docendo quæ fcire omnibus eft neceffarium ad falutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate fermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas fectari oporteat.*

40 Hæc enim verba clare oftendunt, ad Parochorum munus per-

-mus pertinere docere in necessitatibus populum, non vero altiori modo prædicare, prout etiam ostendit Concilium *sess. 22. de Sacrific. Miss. c. 8.* Quamobrem, quando hæ Universitates has eleemosynas dant Prædicatoribus, ut altiori modo instruantur, recte ea publico dantur; non enim hoc pertinet ad officium Curati.

41 Sed dices, ex Concilio *sess. 23. c. 1.* contrarium probari, ibi: *Cum precepto divino mandatum sit omnibus, quibus cura animarum commissa est, oves suas cognoscere, verbique divini prædicatione, ac bonorum omnium exemplum pascere.* Quam sententiam tenet R. Moya *d. q. 2. a num. 1.* Sperell. *decis. 70. n. 4.* Ergo non recte asserimus, prædicationem altiori modo non pertinere ex proprio officio ad Parochum, & consequenter eleemosynas illas non esse dandas ex publico Prædicatoribus. Sed respondetur, sententiam R. Moya non probari ex dictis verbis; potest enim textus ille intelligi de Episcopis; aut si de Parochis intelligamus, non de prædicatione altiori modo, sed tantum de instructione, & prædicatione in necessariis. Hanc ob rem recte ex publico hæ eleemosynæ conceduntur.

42 Verum si Reverendissimi Moya placitum admittamus, adhuc hæ eleemosynæ ex publico recte conceduntur; nam Prædicatores isti adducuntur ad faciendas plurimas conciones plusquam a Rectoribus debent fieri; isti enim non tenentur prædicare, nisi quando oportuerit, & fuerit necessarium, ut cum Suarez docet Barbosa *ad Concilium, sess. 5. c. 2. n. 16.* Ast vero illi tenentur, ut etiam aliis temporibus prædicent, quare recte ex publico expenduntur.

43 Tertio modo est, quando Curatus esset habilis ad conciones faciendas altiori modo, verum non habere reditus; & in hoc casu majori ratione convincitur, eleemosynas illas ex publico esse concedendas; nam quando Parochus est doctus, & sine sufficientibus reditibus, magis est dignus miseratione, quam onerandus labore, præcipue cum in probabiliori sententia ad hoc munus non teneatur.

44 Majus erit dubium de eleemosynis, quæ conceduntur quibusdam Confessariis, ut Parochos in Quadragesima, aut in Jubileis adjuvent. Ratio enim dubitandi apparet; nam hæc obligatio est intrinseca muneris illius. Ergo ipse tenetur confiteri, aut si non sufficiat, Adjutores vocare. Verum dico, quod si Curatus habet parvos reditus, & ipse non possit adimplere, recte has eleemosynas concedit. Si vero habet reditus sufficientes, & oppidum parvum sit, utique cum ipse sufficiat, non est obligandus ad alios Confessores adducendos, & ita populus, si illos desideraverit, ex suis bonis recte adducet, ad bonum spirituale vicinorum, quia durum, & difficile foret omnes cogere ad confitendum cum Parocho. Si vero oppidum grande sit, nec ipse sufficiat, tenetur adjutores suis expensis ponere. Verum si adsint ex publico eleemosynæ jam decretæ, non tenetur, sed populus est cogendus ad eas præstandas, quia ea sola continua præstatione ad id est obligatus, tanquam ad opus pium, concessum ad utilitatem vicinorum, ex aliis Confessoribus, quibus faciliter conscientiæ extricantur, ex traditis *lib. 2. c. 11. a n. 27.*

45 Administratores Reipublicæ etiam possunt, & debent illas eleemosynas erogare, quæ solent dari, & expendi ad solemnitatem Corporis Christi Domini, non solum ad decorosum obsequium Ecclesiæ, verum ad choreas honestas, & repræsentationes sacras, quæ communiter *Autos* dicuntur, in quibus multa mysteria dilucide, & dulciter explicantur, Avendanus *d. c. 10. n. 28.* Bobadilla *d. c. 4. n. 16.* Ast vellem similes repræsentationes fieri a viris probis, & honestis, non autem ab histrionibus; inhonestissimum enim est, vilem comicum, & infamem, *l. 1. & l. 2. §. fin. ff. de his, qui not. infam. l. Si qua 4. C. de spect. & scenic. lib. 11. l. 5. tit. 2. p. 6. l. 4. tit. 6. p. 7.* Amaya *observ. lib. 3. c. 5. n. 7. & addit. 7. Cod. de infamibus, n. 35.* Christum Dominum repræsentare, & mulierem impudicam, & meretricem, Mariæ Virginis Sanctissimæ personam agere.

46 Aliæ vero profanæ repræsentationes, etiam prout nunc fiunt, procul a festis Domini, & Sanctorum sunt ablegandæ; fiunt enim frequenter cum turpitudine, admixtis amotibus valde ad lasciviam titillantibus: quapropter ut illicitæ a multis viris sapientibus, & timoratis declaratæ sunt, ex Tertulliano *in Apolog. c. 15.* D. August. *de Civitat. Dei, lib. 1. c. 32.* Mendoza *de Spe, & Charitate, tom. 2. disp. 173. sect. 28. §. 367.* Diana *5. p. tract. 13. resol. 81. & 82.* Angelus Bossius *tom. 8. tit. 20.* & illius tituli *tit. 8. per tot.* Suarez *in 3. p. disp. 67. sect. 2.* Mariana *de spectaculis, tract. 3.* P. Gregorius *Syntag. 3. p. lib. 39. c. 5.* P. Joan. de S. Maria *de Republica, c. 29.* quidquid resistant Bobadilla *lib. 5. Polit. c. 4. n. 14.* Rojas *de incompatibil. 1. p. c. 12. a n. 32.* Quamobrem a festis Sanctorum, & Corporis Domini sunt ablegandæ. Ad rem audi exemplum adductum a Rojas *in Apologia Tragica, 1. p. §. 8.* ibi: *Otro exemplo pone en la Vida de otra perfectissima Religiosa el Padro Avila, tan conocido en el mundo por su vida, y santitad. Que estando en la Cindad de Exija, en Andalucia, celebrandose la fiesta de el Corpus Christi con grandes Autos, y Representaciones, fue esta Santa criatura arrebatada en rapto, y en el se la aparecio Christo Senor nuestro, asidos de el grandes sayones, y el Senor muy ensangrentado, y dolorido. Y Preguntandole la Santa: Pues, Senor, en tiempo, que os estan regocitando, y celebrando en vuestra Yglesia los favores, que la hicistets en daros Sacramentado, estais tan dolorido, y congozado? Aquien el Senor respendio: Esposa mia, en aquellas Representaciones, y Autos publicos, que los comediantes hazen, son tantos los pecados que contra mi se cometen, haciende, y profanando mi casa, que tornan a renovar los tormentos de mi passion, y con cada pecado, que cometen, me buelven a crucificar.*

Unde cognoscitur, ad repræsentationes profanas, in quibus peccata permiscentur in celebratione Corporis Christi Domini, ex publicis bonis nihil, etiam titulo eleemosynæ esse concedendum, *c. Donare 8. dist. 86.* nec ad taurorum agitationem, *l. 23. tit. 6. lib. 3. Recopilat.* Avendanus *d. c. 10. n. 1.* utpote ad rem barbaram, & periculosissimam animabus, & corporibus, & quæ rarissime fit absque magnis peccatis, ut patet ex Motu Proprio Pii V. & Gregorii XIII. Navarrus *in Man. c. 11. n. 18.* Gutierez *Can. lib. 1. c. 7.* Salcedo *ad Bernardum, c. 66. lit. A,* Parladorius *lib. 2. rer. quotid. c. 7. a n. 2.* dat plures noster D. Petrus de Ovalle, in Pintiana Cancellaria Regius Auditor, *de Clerico venat. n. 39.* licet ex consuetudine contrarium observari dicant Bobadilla *d. c. 4. n. 22.* Sanch. *cons. lib. 1. c. 6. dub. 8. n. 8.* 47

Denique in calce hujus capitis breviter disquiramus, de quibus bonis facienda sit eleemosyna. Et in primis minime est danda de re furtiva, aut illicito contractu acquisita, nempe per usuram, *Ecclesiast. c. 34. vers. 24.* habetur: *Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris.* Idemque prohibetur *c. ult. 14. q. 5. c. Non est putanda 27. 1. q. 1.* ubi Glossa *l. 10. tit. 23. p. 1.* D. Augustinus, & D. Gregorius apud Bellarminum *de bonis Oper. lib. 3. c. 9.* Ratio est; nam dominus fuisset rationabiliter invitus, dum res sua, quæ necessario erat sibi restituenda, in eleemosyna expenderet. Id intelligendum, quando dominium non est translatum ad furantem, vel contrectantem; si vero translatum sit, dummodo de propriis bonis possit satisfacere, recte ex re illa poterit eleemosynas dare; verum absque distinctione, si extreme indigenti res aliena concedatur, ut *in d. l. 10. p.* S. Thomas *2. 2. q. 32. art. 7.* Becanus *de exterm. act. charit. c. 21. nu. 17.* Layman *in Summa, lib. 2. tract. 3. c. 6. n. 7.* Bonacina *dict. disp. 3. q. 4. punct. 6. proposit. 4. n. 22.* Turrianus *disp. 83. dub. 1. vers. Deinde,* Suarez *de Charit. disp. 7. sect. 2. n. 6.* Valdes *de Eleemosyna, 3. p. q. 8. a n. 1.* Palao *de Charit. tract. 6. disp. 1. punct. 12. n. 3.* Fuscus *de Visitat. lib. 2. cap. 30 num. 15.* 48

Unde ex iis rebus, quæ turpiter acquiruntur, veluti quæ acquirit meretrix meretricando, vel Judex propter aliquid illicitum faciendum, bene possunt facere eleemosynam, quia dominium ad eos est translatum, nec ad illius rei restitutionem tenentur, *d. l. 10. p.* S. Thomas *dict. art. 7.* Azorius *Inst. Moral. 2. p. c. 12. q. 7.* Vasquez *de Eleemosyna, c. 2. n. 4.* Spino *d. gloss. 6. n. 2.* Gratianus *discept. forens. 218. n. 6. & 7.* Valdes *de Eleemosyna, d. q. 8. nu. 2.* Palao *d. punct. 12. n. 3. in fin.* Tapia *d. lib. 3. q. 4. art. 6. nu. 2.* Leoncillus *2. p. privileg. 119. n. 12.* Fuscus *d. lib. 1. cap. 30. num. 17.* 49

Est tamen adnotandus noster Aphonsus *in d. l. 12.* quatenus asserit, ex lucratis aliquo ludo, vel taxillorum, vel tabularum, eleemosynam fieri non posse. Verum in re observandum, duobus modis posse legem ludum, vel aliam rem prohibere, non solum interdicens ludum, sed alio modo, nempe si interdicat ludum, & insimul dominii translationem. Primo enim modo, quando quis acquisierit in ludo, recte eleemosynam faciet de illis bonis acquisitis; quia ad lucrantem translatum est dominium, ut cum Divo Thoma docet Villalobos *d. tract. 32. difficult. 2. n. 3.* Sed si ludus prohibeatur, & insimul translatio dominii, minime poterit facere eleemosynas de illis bonis, utpote alienis, & obnoxiis restitutioni, prout liber intelligere *d. leg. 10.* Et confirmatur ex eo; nam si quis receperit aliquid ex simonia, ad libitum nequit facere eleemosy- 50

nas,

nas, sed necessario tenetur dare pauperibus, aut in aliquod opus pium convertere, quia ex prohibitione legis non transit dominium ad accipientem, Tapia *d. art* 6.*n*.4. Ergo, in similibus ludis, in quibus lex prohibet translationem dominii ad lucrantem, ea lucro eleemosynam facere non poterit, Villalobos *d. difficult*.2.*n*.a. Azorius *d. c.* 22. *q*.3. Valdes *d. q*.8. *vers. De acquisitione*.

51 Est vero dubium, an quando bona confiscantur ipso jure, statim ac committitur delictum, delinquens ex illis bonis ipso jure confiscatis possit dare eleemosynam? Prima sententia negat; nam quando confiscatio bonorum fit ipso jure, nequit delinquens alienare, nec donare illa bona, *l. Ex judiciorum* 20. §. *Adeo*, *ff. de accusat. leg. Donationes in concubinam* 31. §. *fin. de donat. l.*4. *tit*.2. *p*.7. *cap. Cum secundum* 19. *de heret. in* 6. Ergo nec eleemosynas facere potest. Cæterum ex alienis nequit fieri eleemosyna; sed quando confiscatio fit ipso jure, statim dominium transit ad fiscum a tempore commissi delicti, Surdus *de Aliment. tit*.8. *privileg*. 59. *n*.7. Menochius *cons*. 185. *n*. 8. Gomez *var. tom*.3. *c*.2. *n* 2. Gratianus *discept*.54 *n* 16. Peregrinus *de jur. Fisci*, *lib*.5. *tit*. 1. *n*.166. Lessius *de Just. lib*. 2. *c*. 29. *dub*.8. *n*.64. Ergo delinquens a tempore commissi delicti, quando confiscatio fit ipso jure, nequit eleemosynas dare. Tenet cum Ledesma Azorius *d. c*.12. *q*.4.

52 Secunda sententia tenet contrarium; nam iste delinquens habet usum, & possessionem suarum rerum, sicut ante delictum, quapropter potest dare eleemosynas, sicut antequam delictum commiserit, Bonacina *d. q*.4. *pun*. 4. *n*.23. Filliucius *in Summa*, *tract*.28. *cap*. 4. *q*.32. *art*.7. Trullench. *d. lib*.1. *c*.5. *dub*.10. *num*.1. Diana 5. *p. tract*. 8. *resol*.40.

53 Hæc difficultas potest evenire in crimine læsæ Majestatis divinæ, vel humanæ, in quo hæ confiscationes, seu publicationes bonorum fiunt ipso jure, *d. c. Cum secundum* 19. *de hereticis in* 6. ubi DD. & ejus resolutio pendet ab alia quæstione, an tempore commissi similis delicti transeat dominium bonorum delinquentis ad Fiscum, ut observat Villalobos *d. tract*.32. *difficult*.6. *n*.4. Et aliqui dixerunt, statim transire, *ex l. Commissa* 14 *ff. de Publician. leg. fin. C. ad legem Jul. Majest.* ubi dicitur, quod si post commissum delictum læsæ Majestatis delinquens bona alienaverit, Fiscum habere rei vindicationem, quæ nequit Fisco competere, nisi dominium ad illum fuerit translatum. Sed hoc argumentum recipit responsum; nam jura illa sunt intelligenda conditionaliter, scilicet si sententia fuerit secuta, ut explicat Amaya *in d. l*. 1. *C. de jure Fisci*, *a n*.57. Unde constat, nihil certum probare illa jura, nisi quod sententia secuta post delictum, transeat dominium illorum bonorum ad Fiscum.

54 Quapropter asserendum, a tempore commissi delicti dominium ad illum non transire, sed remanere apud delinquentem, donec sententia sequatur, *ex l. Quæsitum* 15. *ff. Qui, & a quibus*, ibi: *Quoniam ante sententiam dominus est*, Santarellus *de heret. q*.2. *dub*.1. *n*.2. Farinacius *de Heret. q*.190. §. 1. *n*.5. Sanchez *in Decalog. lib*.1. *c*.22. *n*.3. Unde sequitur, admittendam esse secundam sententiam asserentem, delinquentem posse dare eleemosynam a tempore commissi delicti, nisi sententia saltem declaratoria fuisset subsecuta. Cæterum alienationes hoc tempore factæ mero jure sustinentur, Sanchez *d. c*.22. *n*. 50. & tunc delinquens habet possessionem, & administrationem, ut cum pluribus probat Barbosa *in d. c. Cum secundum* 19. *a n*.15. Ergo eleemosynæ eo tempore factæ debent sustineri, Coninch. *de Charit. disp*. 27. *dub*. 1. *num*. 63.

CAPUT XII.

Quæ sint personæ capaces eleemosynæ.

SUMMARIUM.

Omnibus danda est eleemosyna, *n*.1. *Sed secundum ordinem charitatis*, *& quis ordo tenendus sit*, *n*.2.

Defunctus præferendus vivo, *nisi extreme indigeat*, *nu*. 3. *Ubi etiam de aliis personis*.

Rejicitur error Vuicleffi asserentis, *infidelibus non esse dandam eleemosynam*, *n*.4.

Et est danda hæreticis, *n*. 5. *Et excommunicato n*. 6.

Eleemosyna an dari possit laborare valenti? Et debet dari Religiosis, *contra Vuicleffum*, *n*.7. *&* 8.

Religiosi Mendicantes possunt petere eleemosynas, *ubi habent Conventus*, *& extra*, *demonstrata licentia suorum Superiorum*, *& nequeunt impediri sub excommunicationis pœna*. *Fratres de Observantia possunt petere eleemosynas*, *ubi adsunt Conventus*, *& extra*, *ex lege Regia*, *n*.9.

Eleemosyna non est danda otiosis pauperibus valentibus laborare, *n*.10.

Sunt enim relegandi, *aut labori publico mancipandi*, *numero* 11.

Explicatur Chrysostomus homilia 36. *& lex* 40. tit. 5. p. 1. *n*.12. *Exhortantur Prælati*, *n*.14.

Pauperes extra proprium oppidum nequeunt petere eleemosynas, *n*.15.

An melius sit pauperes ponere in hospitio, *quam sinere vagos mendicare? Aliqui dicunt*, *vagos relinquendos*, *n*. 16. *Alteri negant*, *n*.17. *Defenditur hæc sententia*, *num*. 18.

An pauperes ficti teneantur restituere acceptas eleemosynas? Negant aliqui, *n*.20.

Alii autem affirmant, *n*.21. *Alteri vero distinguunt*, *nu*. 22. *Resolvitur*, *a n*.23. *Defenditur secunda sententia*, *n*. 24. *&* 25.

Sed cui restitutio facienda est? Referuntur variæ sententiæ, *a n*. 26. *Resolvitur*, *n*.27. *&* 28.

Qui habent congruam sustentationem, *verum de proximo necessitatem timent*, *recte recipiunt eleemosynam*, *num* 29.

Item qui habent filias nubiles: *& de puella non habente congruam dotem idem dicendum*, *ibid.*

Et extende ad filios habentes parentes pauperes, *sorores*, *vel fratres*, *quibus alimenta præstare tenentur*, *numero* 30.

Peregrinis danda est eleemosyna, *sed non debent vagari*, *num*. 31.

Forensibus pauperibus danda est eleemosyna; *ex causa tamen possunt a civitate expelli*, *n*.32.

Illa sane regula generalis est, eleemosynam omnibus esse concedendam, quando ea indigent, & quatenus necessitate premuntur, sive fideles, sive infideles sint, sive amici, sive inimici; id enim charitas petit, ut omnibus egenis succurramus, & observatum invenimus apud veteres Christianos, non solum aliis fidelibus subvenientes, verum ethnicis, ut expressit Tertullianus *in Apolog. c*. 15. & hostis adversus Christianos juratus, Julianus Apostata testatur *in epist. ad Artacium*, ibi: *Galilæi non suos modo*, *sed nostros quoque alunt*, Sozomenus *lib*.5. *Hist. c*.15. Idcirco hanc regulam admittunt Bonacina *d. disp*.3. *q*.4. *punct*. 6. *proposit*.3. *n*.18. Paulus Rubeus *pract. resolut. c*. 72. *n* 65. Leoncillus 2. *p. privil*. 115. *n*. 13. 1

Verum licet omnibus danda sit eleemosyna, attamen charitas habet ordinem, ut melius exerceatur; idcirco *in Cant. c*.2. *vers*.4. ait Sponsa: *Introduxit me in cellam vinariam*, *ordinavit in me charitatem*. Ubi plures Patres congessit Serlogus *vestigat*.20. *sect*.1. *c*.2. *vers*.4. *&* 5. *n*.23. quapropter in danda eleemosyna, per quam amor proximi exercetur, & insimul Dei, ordo est servandus, uti noster Alphonsus scripsit *in l*.7. *tit*.23. *p*.1. Unde in eleemosyna valde egenus præferendus est illi, qui non est in tam urgenti necessitate, Glossa *in c. Si quis*, 90. *distinct*. Senex debilis præfertur juveni, dignior digno, pauper nobilis ignobili, invalidus sano, Surdus *de Aliment. tit*.1. *q*.93. Gratianus *discept. c*.22. *n*.25. Trullench. *in Decalog. lib*.1. *c*.5. *dub*.11. *n*.1. Fidelis præferendus est infideli, & potius eleemosyna danda est bonis, quam malis; non tamen ad excludendos malos quærenda sunt peccata occulta, ut cum Filliucio notat Trullench. *d. c*.5. *dub*.10. *n*.5. Villalobos 1. *p. tract*.22. *difficult*.7. *n*.1. Bellarminus *de bon. oper. lib*.3. *c*. 12. *lit. B*, Valdes *de Eleemosyna*, 3. *p. fol*.72. *vers. Si autem omnibus*, Fuscus *de Visit. lib*.1. *c*.30. *n*.9. 2

Cæterum, si vivus extreme, aut quasi indigeat, præferendus est defunctus, quia salus ejus periclitatur: quod periculum non habet anima in Purgatorio. Alias autem semper est præferendus defunctus, quia majori necessitate urgetur, Villalobos *d. difficult*. 7. *n*.2. quare *n*.3. asserunt, magis esse meritoriam eleemosynam pro animabus Purgatorii, Trullench. *d. c*.5. *dub*.10. *n*.5. Valdes *d*. §.3. *fol* 76. *vers. Item si*. Sunt etiam præferendi amici, & domestici benemeriti aliis pauperibus, parentes naturales spiritualibus, Azorius 2. *p. lib*.12. *c*.13. *a q*.1. Pater, & filius, si sint in extrema, anteferendus est pater; si mater, & pater, præferendus est pater; parentes præferendi sunt uxori, uxor propinquis, propinqui extraneis, vicini advenis. 3

nis. Debitor debet præferre creditorem: ac denique est præferendus Princeps, aut alia persona necessaria Reipublicæ, Trullenc h. *d. dub.* 11.*n.*2. Villalobos *d. difficult.* 7. *n.* 1. Becanus *de extern. act. charit. c.* 21. *n.* 22. Gregorius *in d. l.* 7. *tit.* 23. *p.* 1. *verbo Parentes*, Barbosa *in Repert. posthum. verbo Eleemosyna*.

4 Ex dictis Vvicleffi error est rejiciendus, apud Valdensem *lib.* 2. *de Doctrin. cap.* 81. asserentis, eleemosynam non esse dandam infidelibus, nec hominibus impiissimis. Est autem ad id locus *Ecclesiast. c.* 12. ibi: *Da misericordi, & ne suscipias peccatorem. Benefac humili, & non des impio*. Qui quidem intelligendus est, ne demus eleemosynam impio, ut foveatur in peccato, vel quando peccat in ipsa receptione eleemosynæ; alias vero recte conceditur, quia peccatores indigent sustentatione naturæ: hæc autem sustentatio bona est, imo & necessaria ex obligatione juris naturalis; quapropter est objectum misericordiæ, & recte peccatoribus indigentibus eleemosyna conceditur, ut cum S. Thoma observat Tapia *d. lib.* 3. *q.* 4. *art.* 7. *num.* 2. Suarez *de Charit. disp.* 7. *sect.* 1. *n.* 5. Bellarminus *d. lib.* 3. *c.* 12. *per tot.* Becanus *d. c.* 21. *n.* 20.

5 Hæreticis extreme indigentibus, vel quatenus homines sunt, & necessitate premuntur, eleemosyna est concedenda; nam licet incapaces sint alicujus donationis, ita ut si ignatus aliquis eis aliquid concesserit, possint hæredes repetere, aut si sciens donaverit, ad Fiscum pertineat, Simancas *de Catholicis Inst. tit.* 46. *n.* 56. Azorius *Inst. Moral.* 1. *p. lib.* 5. *c.* 8 *q.* 1. Ast eleemosyna bene hæreticis indigentibus conceditur, ob rationem numero antecedenti scriptam, ut cum Azorio docet Sanchez *in Decalog. lib.* 2 *cap.* 14 *n.* 39. Unde si hæretico alimenta relinquantur, licet alia bona publicentur; non tamen quatenus sunt necessaria ad ejus alimoniam auferuntur, *l. Is cui* 11. *ff. de cib. & aliment. legat.* Surdus *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 39. *n.* 14. Sanchez *d. c.* 14. *n.* 42. Leoncillus *de privileg. pauper.* 2. *p. privileg.* 115. *n.* 15.

6 Quod idem dicendum de excommunicato, quia licet communione Fidelium privetur, non vero ab hac pia communione ita excluditur, quin in necessitate per eleemosynam succurratur, *c. Quoniam* 103. 11. *q.* 3. *c. Quam pie* 2. 1. *q.* 2. *c. Non æstimamus* 13. *q.* 2. Leoncillus *d. privil.* 115. *n.* 16. Quod idem dicendum de Judæis, Mascardus *de Judæis*, 1. *p. c.* 7. Natta *cons.* 620. *n.* 12. Gratianus *discept.* 628. *n.* 35. *c.* 842. *n.* 28.

7 Deinde disquirendum, an eleemosyna dari possit iis, qui possunt laborare? Et in hac disquisitione Religiosi in primis sunt adducendi, quibus eleemosynam præbere illicitum asseruit Vvicleffus. Nam cum sit opus perfectionis manibus laborare ad victum quærendum, *Act. Apostol. c.* 20. D. Paulus 1. *ad Thessal. c.* 2. & 1 *ad Corinth. c.* 4. inde est, ut ad laborem teneantur, utpote tendentes ad perfectionem, nec eis danda est eleemosyna, nec recte percipiunt, nec mendicant, ut tenent alii hæretici apud Bellarminum *de Monachis*, *lib.* 2. *c.* 45.

8 Sed contrarium tenendum est de Fide, & definitum in Concilio Constantiensi *sess.* 8. probantque quamplurimæ Bullæ confirmantes Religiones Mendicantium, concessæque ab Innocentio III. Honorio III. Gregorio IX. Innocentio IV. Nicolao IV. & a Joanne XXII. Cæterum; nam licet si opus perfectionis laborare propriis manibus, quod & prisci Monachi laudabiliter observarunt, vel ad victum quærendum, vel ad vitandum otium, ut cum Cassiano, & aliis probat Lantmeter. *de vet. Cleric. & Monach. vict.* 2. *p. lib.* 2. *c.* 6. Attamen non minus laudabiliter hodie Religiosi contrarium observant, cessando a labore, ob plurima exercitia spiritualia, quibus vacant, & eleemosynis aluntur, ut bene disserunt Bellarminus *d. c.* 45. Lantmeter *d. c.* 6. Castro *de Hæresibus, verb Eleemosyna, & verbo Labor, & Mendicitas*, Turrianus *disp* 85. *dub.* 1. Vasquez *de Eleemosyna*, *c.* 3. *dub.* 2. Cruz *de Stat Relig. lib.* 1. *c.* 7. *dub.* 1. Sanchez *tom.* 2. *Decalog. lib.* 7. *c.* 24. *n.* 6. Tapia *d. q.* 4. *art.* 7. *n.* 3. Qui id extendunt, non solum ad eos, qui voluntariam paupertatem susceperunt per ingressum Religionis, verum etiam extra, ut se traderent exercitiis spiritualibus, v. g. S. Alexius, D. Franciscus, & D. Ignatius in initio suæ conversionis, Tapia *d. n.* 3. Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *resolut.* 18. Passerinus *de Stat.* 2. *tom. q.* 187. *art.* 1. *per tot.*

9 Unde Sacra Congregatio apud Barbosam 3. *p. alleg* 169. *n* 10. censuit, Religiosos Mendicantes per seipsos, ubi habent Conventus, eleemosynas quærere posse, nec Episcopus valet eis interdicere mendicitatem; si tamen extra eas quæritare voluerint, suorum Superiorum licentiam Ordinario demonstrare tenentur. Tum alibi, 15. Septembris 1629. censuit Sacra Congregatio, non esse prohibendos Religiosos eleemosynas, & oblationes recipere inter Missarum solemnia, vertendo se ad populum, & confessionem generalem dicendo, Lezana *in Summa Quæst. Regul. tom.* 1. *c.* 9. *n.* 45. Præterea, si aliquis Ordinariorum, aut alii impediant per vim, vel dolum, ne eleemosynæ dentur Religiosis; tunc ipso facto excommunicationem incurrunt, ut ex Bullis tradidit Cruz *d. c.* 7. *conclus.* 2. Trullench. *d. c.* 5. *dub.* 8. *n.* 22. Patribus vero Franciscanis de Observantia lege Regia concessum est, ut eleemosynas quærere possint, non solum in locis ubi adsunt Monasteria, verum in aliis, dum tamen non petant cum Indulgentiarum publicatione, nec etiam quæstoribus inter venientibus, *l. fin. tit.* 9. *lib.* 1. *Recopilat.* Quid vero, quando Fratres sibi eleemosynam petunt? Id ex causa, & licentia Vicarii faciendum, *l.* 13. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.*

10 Alteri vero mendicantes, qui possunt laborare, & ad fugiendum laborem, ostiatim mendicant per vicos, & plateas, nequeunt eleemosynas percipere, nec eis bene conceduntur. Ratio est; nam pauperibus aliis auferuntur recte illas petentibus. Tum ex otio ad maxima vitia prolabuntur, ac denique sunt ut fures eleemosynarum, Turrianus *disp.* 85. *dub.* 1. Vasq. *d. dub.* 1. *c.* 3. Trullench. *d. c.* 5. *dub.* 10. *n.* 8. Palao *d. tract.* 6. *disp.* ... *punct.* 14. *n.* 1.

11 Hinc pauperes isti otiosi, & vagabundi, sunt semper relegandi, aut quod melius, labori publico mancipandi, *l. un. C. de Mendicant. validis*, *lib.* 11. *l.* 40. *tit.* 5. *p.* 1. *l.* 4. *tit.* 2. *p.* 2. *l.* 1. *tit.* 11. *lib.* 8. *Recopilat.* aut aliis laboribus Reipublicæ convenientibus, Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 39. *c.* 6. *n.* 13. Menochius *de Arbitrar. lib.* 2. *cent.* 6. *casu* 331. Decianus *tom.* 1. *crim. lib* 4. *c.* 13. Avendanus *de Exequen.* 2. *p. c.* 6. *n* 2. Bobadilla *lib.* 2. *Polit. c.* 13. *a nu.* 27. Peguera *decis. crim. c.* 4. Solorzano *de Jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 25. Euseus *de Visit. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 9.

12 Sed in specie contrarium scripsit D. Chrysostomus *homil.* 36. *super Matth. col. fin.* cujus assertum explicatione indiget, nam ut noster Alphonsus *in l.* 40. decrevit: *E a estos tales por mayor derecho tiene la santa Yglesia de los tirar el comer que gelo dar, porque ellos dexan de lo ganar, podiendolo facer*, Et ita etiam deciditur, *c. Non omnis* 5. *q.* 5. *c. Nimium* 23. *q.* 4. Glossa *in c.* 1. 82 *dist.* Azevedus *in l.* 1. *tit.* 11. *lib.* 8. *Recopilat. n.* 13. Quapropter intelligendus est, quando isti pauperes otiosi essent in extrema, aut gravi necessitate, & ad meliorem frugem reducerentur, ut explicat Alphonsus *in d. l.* 40. Et cum aliquibus Palao *d. punct.* 14. *n.* 2. Trullench. *d. dub.* 10 *n.* 8.

13 Aliter enim Chrysostomus valet intelligi, quando eleemosyna his otiosis concederetur, non ut in otio degerent, id enim fuisset eorum ruinam, & vitia alere, quia ut Seneca *epist* 86. dixit: *Otium est sentina omnium malorum, noverca virtutum, & cujusvis hominis sepultura*, Chrysostomus *d. homil.* 36. Simancas *de Republic. lib* 8. *c.* 28. Petrus Gregorius *lib.* 39. *c.* 6. sed misericorditer pecuniæ eis darentur, ut aliquo officio edocerentur, aut ut coloni, seu agricolæ fient; tunc enim recte eis eleemosyna conceditur.

14 Quod utinam in Hispania omnes eleemosynantes efficerent, præcipue Prælati Ecclesiastici, ut suas eleemosynas concederent ad tollendos vagos, & otiosos pauperes: tum alios, qui titulo nobilitatis nolunt laborare, nec in bellis, nec in literis, vel in rurali opere, quorum in Hispania infinitus est numerus, & totalis hujus Regni ruina. Unde Catullus:

Otium Reges prius, & beatas perdidit urbes.

Dolendum maxime est, quod Imperium a majoribus nostris religione, & virtutibus, armis, & tanto cruore acquisitum, vitiis, otiositate, ignavia, & infamia fere deletum videamus. Ad rem Sallustius *de bello Catilina*, ibi: *Nam Imperium facile his artibus retinetur, quibus ab initio paratum est. Verum ubi pro labore desidia; pro continentia, & æquitate libido, atque superbia invasere; fortuna simul immutatur cum moribus. Itaque Imperium semper ab optimo quoque ad minus bonum transfertur.*

15 His pessimis, & otiosis pauperibus nostræ patriæ leges aliquod pharmacum adhibere conantur *in tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* In primis, ne pauperes debiles, senes, cæci, aut alias impediti, extra proprium oppidum eleemosynas petant; idque de licentia Parochi, & Judicum illius, quam quotannis renovare tenentur. In his enim licentiis signa corporis sunt apponenda, ne alii pauperes similibus licentiis abutantur; aliaque utilia in eis legibus decreta sunt, bene considerata, sed male observata, de quibus conqueritur Simancas *de Republica*, *lib.* 8. *c.* 30. *n* 9.

16 Est tamen quæstio, an magis conveniens sit pauperes

domi,

domi, aut in hospitio retinere, & alere ex pecuniis publicis, quam vagos per Civitatem sinere mendicare? Et aliqui censuerunt, melius esse eos sinere libere mendicare; nã difficillime ad eos alendos eleemosynæ jungerentur. Tum quia præsentes magis charitatem movent ad illis subveniendum, & pietas majori misericordia exercetur, Sotus *d. de liberat. in causa paup. c. 11. & 12.* Vasquez *de Eleemosyna*, c. 3. *dub.* 4.

17 Alteri vero tenent in contrarium, prout decrevit textus *in l. 19. tit. 12. lib. 1. Recopilat.* & antea scripserat Plato *c. 3. de legibus*. Et ratione probatur, quia magis homines pii moventur ad succurrendum pauperibus domi, vel in hospitio retentis, qui nequeunt mendicare, prout videmus in hospitalibus ubi consideratis pauperibus infirmis, & nequeuntibus eleemosynam petere, majori charitate opitulantur. Cæterum; nam facilius creditur illos pauperes veros esse, qui in hospitio retinentur, quorum impedimenta, & languores fuerunt explorati ad eos recipiendos, quam vagos pauperes, qui ut plurimum fictis vulneribus, & morbis suam necessitatem exaggerant, *l. un. C. de Mendicant. validis*, ubi decernitur, magna cura pauperum morbos esse explorandos, Petrus Gregorius *d. lib.* 39. *c.* 6. *n.* 15. Bobadilla *d. lib. 3. c. 13. n. 32.* ob similia figmenta; quapropter magis eleemosynantes moventur ex scientia veræ paupertatis ad præstandas eleemosynas, si pauperes domi, vel in hospitio detineantur. Denique mendici, & pauperes molestiam inferunt Reipublicæ, si libere incedant, nec Ecclesias relinquunt, Missas, Sermones, & alia divina officia perturbant, quamvis leges interdicant, *l. 16. tit. 12. lib. 1. Recopilat.* Tribunalia, commercia, tabernas, vicos, & plateas suis obsecrationibus, & vocibus molestant, & impediunt, non solum ad eleemosynas, sed etiam aliqui ad stipes quærendas, ita ut magis ad indignationem, quam ad pietatem moveant. Quamobrem magis erit conveniens, ut aut domi, aut in hospitio retineantur, Petrus Gregorius *Syntag. lib. 15. c. 28. a n. 3.* Bobadilla *lib. 2. Polit. c. 13. n. 32.*

18 Hæc sententia est magis conformis bono Reipublicæ regimini, & ideo admittenda a Gubernatoribus, ut quamplurimi ficti pauperes, & vagabundi ablegentur.

19 Hinc pauperes isti otiosi, & vagabundi, nolentes laborare, & qui se fingunt pauperes, licet interim quod necessitate urgentur, donec inveniant ubi laborent, possint recipere eleemosynas, attamen si in otio permaneant, vel si se fingant pauperes, graviter peccant, ut cum Navarro notat Trullench. *d. lib. 1. c. 5. dub. 10. n. 9.* Villalobos 1. *p. tract. 22. differ. 9. n. 1.* Diana 5. *p. tract. 8. resol. 21. vers. Nota.*

20 Sed an teneantur restituere eleemosynas, quas acceperint, dubium est? Prima sententia negat; nam finis dandis eleemosynam est charitatem exercere, quæ quidem exercetur, etiamsi pauperi ficto eleemosyna concedatur, Ergo non tenentur ad restitutionem. Et confirmatur; nam substantia actus sustinetur, etiamsi error sit in qualitate, *c. Super literis 20. de rescript.* ubi scribentes. Cum ergo substantia eleemosynæ sit charitas, sustinenda est, etiamsi in qualitate personæ erretur. Ita ex aliquorum doctrina refert Delugo *Resp. Moral. lib. 6. dub. 17. n. 1.*

21 Secunda sententia contrarium tenet; nam causa finalis eleemosynæ est pauperibus succurrere ad sublevandam ejus necessitatem, quæ si non adsit, quia pauper est fictus, donatio illa non sustinetur, idcirco suscipiens ad restitutionem tenetur, Navarrus *in Man. c. 17. n. 107.* Navarra *de restit. lib. 3. c. 1. a n. 267.* Delugo *d. lib. 6. dub.* 17. Vasquez *de Eleemosyna, c. 3. dub. ult.* Trullench. *d. dub. 10. n. 9.* Villalobos *d. tract. 22. difficult. 9. n. 2.* Palao *d. punct. 14. n. 5.* Tapia *d. q. 4. art.* 8.

22 Tertia sententia distinguit, quando eleemosyna est magna, & tunc inquit, pauperem fictum teneri ad restitutionem; secus si parva, & in his, quæ quotidie minutim fiunt, quia cum parvæ sint, tantum propter Deum conceduntur, non habito respectu ad personam, ut cum Soto, Molina, & aliis docet Diana *d. 5. p. tract. 8. res. 21. & 8. p. tract. 6. n.* 109.

23 In hac difficultate dicendum, quod si aliquis eo animo expresso det eleemosynam, ut non aliter daret, nisi recipiens pauper esset, sine dubio teneri ad restitutionem, quia dominium ad recipientem translatum non est, Fernandez *in Examine*, 1. *p. c. 16. §. 5. a n.* 3. Si vero donans prospiceret pauperis necessitatem, utpote causam impulsivam, & non finalem, ita ut si sciens non esse pauperem, adhuc eleemosynam daret, recipiens non tenetur ad restitutionem, ut est textus *in l. 2. §. fin. ff. de donat.* Navarr. & Villalobos nuperrime allegati.

24 Erit ergo dubium, quando animus non demonstratur, verum tantum voluntas tenderet ad faciendas eleemosynam. Et tunc admitto secundam sententiam; nam animus dantis est capiendus ab actus natura: ast ex natura eleemosynæ, & causa finali illius, est sublevare pauperem indigentem, licet motivum sit charitas, Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 18. n. 24.* Vasquez *de Eleemosyna, c. 3. dub. ult. n.* 15. Ergo animus dantis est non transferre dominium eleemosynæ, nisi recipiens vere pauper sit. Ergo recipiens tenebitur ad restitutionem. Cæterum licet donationes gratuitæ distinguantur a contractibus onerosis, attamen si in donatione adsit dolus, aut circa ejus motivum, vitiatur donatio, ut optime notat Delugo *de Iust. tom. 2. disp. 22. sect. 7. n. 69. & 89.* Cum ergo impræsentiarum adsit dolus circa motivum eleemosynæ, nempe circa indigentiam petentis, inde est ut vitietur, & recipiens teneatur ad restitutionem. Denique, quia eleemosyna illam suscipit tacitam conditionem, si pauper sit. Ergo ea deficiente conditione, inde est, ut recipiens teneatur ad restitutionem, Cruz *in Direct. 1. p. præcept. 5. art. 4. dub. 2. conclus. 4.*

Quod non solum intelligas, quando eleemosyna magna est, verum etiam in eleemosynis minutis, & quæ ostiatim petuntur; quia cum plures sint, in magnam quantitatem perveniunt, ut bene notat Villalobos *d. diff. 9. n. 3.* Si tamen aliqua eleemosyna parva sit, & ad plures non collimet, ex parvitate ab obligatione restituendi suscipiens liberavitur. 25

Sed adhuc restat difficultas, cui facienda est ista restitutio? Et aliqui dixerunt, danti esse faciendam. Ita Sotus, Granados, Turrianus, & alii apud Dianam 5. *p. tract.* 8. *resolut.* 22. Alii dicunt faciendam pauperibus veris, Villalobos *d. difficult. 9. n. 4.* Trullench. *d. dub. 10. n. 10.* Alteri dicunt, sufficere restituere, sive danti, sive pauperibus, quia utraque sententia est probabilis, Vasquez *d. dub. ult. n.* 24. Diana *d. resol.* 22. Palao *d. punct. 14. n.* 7. 26

Ast dico, quod si magna sit eleemosyna data pauperi ficto, danti esse restituendam, nec sufficere fieri pauperibus; nam in his eleemosynis magnis consideranda est aliqua affectio ad personam, cui datæ sunt, insimul cum paupertate, quæ ad magnam illam eleemosynam excitavit animum concedentis; quæ quidem qualitas in aliis pauperibus non invenitur, idcirco restitutio facienda est danti, non vero aliis pauperibus, in quibus similis affectiu non consideratur. Præterea, ut dictum est, dominium rei donatæ remansit apud dantem; si enim magna sit, non facile alia donatio ad alios pauperes est præsumenda, *l. Cum de indebito 23. §. Si vero, ff. de probat. l. fin. de donat.* Marius Ant. *står. lib. 2. resolut. 23. n. 11.* Gratianus *discept. c.* 824. *n.* 7. Ergo necessario est danti restituenda, non vero aliis pauperibus. 27

Si vero parva sit eleemosyna, probabiliter ex voluntate dantis poterit fieri restitutio aliis pauperibus; credendum est enim, velle dantem tam parvam quantitatem datam ex charitate, propter Dei amorem, aliis pauperibus clargiri, quapropter recte eis ex probabili præsumptione fit restitutio, Vasquez *dict. dub. ult. num.* 24. 28

Qui vero habent congruam sustentationem, verum de proximo necessitatem timent, recte eleemosynas suscipiunt; quia quod de proximo expectatur, præsens censetur, *l. 2. C. de transact.* ubi Padilla, & Barbosa *n.* 5. Sicut de lite dicimus, quæ si de proximo speratur, præsens dicitur *d. l. 2. l. 4. tit. 22. lib. 4. Recopilat.* Cujacius *lib. 9. observat.* 24. Mohedan. *decis. 1. de transact.* quamobrem poterit petere eleemosynam, ut si jam necessitate premeretur, Delugo *d. lib. 6. dub. 17. n.* 4. Idem dicendum de habentibus necessaria, verum qui habent filias nubiles, quas præcise dotare tenentur, hi enim recte eleemosynas percipiunt, Mandellus *cons. 69. n.* 7. Vivius *decis. 454. n.* 5. Giurba *in consuet. Missanens. c. 2. gloss.* 12. *a num.* 23. Diana 2. *p. tract.* 1. *resol.* 18. Similiter dices de puella habente necessaria ad victum, si non habet congruam dotem ad sui status conditionem, ut cum Bart. & aliis tradit Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. q. 4. num.* 43. 29

Id extendendum ad filios habentes sibi necessaria, qui si habeant parentes necessario alendos, & ad id non habeant, possunt eleemosynas suscipere, Delugo *d. dub. 17. n.* 5. Diana *d. res. 9. vers. Ex his apparet*. Itidem si habeant sorores, aut fratres, quibus alimenta præbere tenentur, Delugo *d. n.* 5. Similiter Clericus obtinens tenue beneficium, qui nequit alere suam familiam, hi enim omnes pauperes sunt, & recte eleemosynas percipiunt, Duenas *regul. 71. vers. Ultra quas*, Velasco *d. q. 4. n.* 50. Delugo *d. dub. 17. n.* 5. 30

Pere-

31 Peregrinis etiam est danda eleemosyna, rem enim licitam exercent, & laudabilem, *c. Si quis* 23. 24. *quæst.* 3. *cap. un. de Clericis peregrin. in* 6. *l.* 1. *&* 2. *tit.* 24. *part.* 1. Sed est textus Regius *in l.* 27. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopila.* decernens peregrinos vagari non debere per diversa loca, ultra quatuor leucas a recte via peregrinationis: quam legem, & alias illius tituli, censuerunt ex fastidio pauperum conditas esse prout existimavit Sotus *de delib. in caus. paup. c.* 7. Vasqu. *d. c.* 3. *de eleemosyna*, *dub.* 3. Ast viri illi sapientissimi, qui peregrinorum plurium insolentiam, & otiositatem non agnoscebant, leges illas rigide adnotarunt. O utinam magistratus zelo illas custodirent, & exequerentur, unde quamplurima mala averterentur.

32 Forensibus an danda sit elemosyna? Negare videtur Concilium Turonense II. *c.* 4. ubi statutum est, ut qualibet civitas, aut oppidum suos alat pauperes, & ad id Presbyteri, & laici concurrant. Sed tamen licet decretum illud tam necessarium sit, si tamen aliqui forenses pauperes sint, eis est danda eleemosyna, nec aliquo modo licere a civitatibus eos expellere, scripserunt Sylvius *ad* 2. 2. *quæst.* 31. *art.* 9. *vers. Quæritur*, Lorca *ibid. disp.* 37. *sect.* 3. *n.* 19. Quorum doctrina admittenda est, si non adsit causa, nempe quando civitas fame laborasset, nec illis, nec domesticis pauperibus valet subvenire: vel quando forenses pauperes morbos afferrent, aut quando in otio computrescunt, unde ad vitia perveniunt, & illis expulsis laborarent; tunc enim recte rejiciuntur, Bonacina *d. disp.* 3. *quæst.* 4. *punct.* 6 *proposit.* 3. *n.* 19. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *c.* 6. *n.* 3. Trullench *dict. dub.* 10. *n.* 8. Diana 5. *part. tract.* 8. *resol.* 36. Valdes *de Eleemosyna*, 3. *part fol.* 80. *vers. Quarto quæritur*.

CAPUT XIII.

De Quæsitoribus eleemosynarum.

SUMMARIUM.

Olim facile Quæsitores eleemosynarum concedebantur. Hodie interdicuntur, a n. 1. *&* 2.

Contra hæc Decreta facientes possunt puniri a Judice Ecclesiastico, vel laico, n. 4.

Si delinquens fuerit Clericus captus in delicto, valet a Judice laico deprehendi, & mitti ad Ecclesiasticum, n. 5. *Sed explicatur hæc doctrina, a n.* 6.

Quæsitores non absolute prohibentur, si habeant juris requisita, n. 10. *Quapropter ad causam necessariam possunt dari a Papa, Archiepiscopo, vel Episcopo, n.* 11. *Ubi etiam requisita recensentur.*

In Castella ultra deputationem Ordinarii, requiritur Supremi Senatus licentia, & si adsint indulgentiæ, ultra Examen Ordinarii, etiam illud Commissarii Generalis Cruciatæ requiritur, n. 12. *An jus petendi eleemosynam possit locari? Aliqui affirmant, n.* 13. *Sed non admittuntur, n.* 15.

Fratres Mendicantes non solum per se possunt petere eleemosynas, sed per alios, n. 16. *Et absque licentia Ordinarii, n.* 18.

An petens eleemosynam pro aliqua imagine, possit de eleemosynis vivere? Distinguitur, & negatur. Admittitur, quando ex licentia superioris aliquis peteret, n. 19.

Sed non sunt danda similes licentiæ laborare valentibus, n. 20. *Ubi de petentibus ad pauperes verecundos, n.* 21.

1 QUæsitores eleemosynarum olim facile concedebantur, unde ad plurimos abusus pervenerunt, jam falsa prædicantes, jam ementitas indulgentias publicantes, & Bullas Summorum Pontificum in grave animarum dispendiu, ac tandem alia delicta perpetrantes, quorum meminit Navarrus *de Jubileo*, *not.* 31. *n.* 46. Quare Sacri Canones tanto morbo medelam applicarunt. Innocentius III. *in c. Tuarum* 11. *de Privilegiis*, quæsitores eleemosynarum falso signum Crucis ferentes excommunicavit, si laici sint; si vero Clerici, ab officio, & beneficio suspendit, *in cap. Cum ex eo* 14. *de Pœnit. & remiss.* Decretum est, minime quæsitores istos esse admittendos absque Literis Apostolicis, aut Diœcesanorum, nec ultra quam in ipsis Literis continetur, populis proponant.

2 Eosque similiter instruit, ut sequitur: *Qui autem ad quærendas eleemosynas destinantur, modesti sint, & discreti, nec in tabernis, nec in aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant, aut sumptuosas expensas, caventes omnino, ne falsæ Religionis habitum gestent.* Idem decernitur *in Clement.* 2. *de Pœnit. & Remiss.* additurque, Literas Apostolicas esse examinandas a Diœcesanis, Concilium Tridentinum *sess.* 5. *de Reformat. cap.* 2. *in fin.* his quæsitoribus prædicare interdixit, & latinti decreto *sess.* 21. *de reform. c.* 9. eos penitus delevit, & derogat Privilegiis Ecclesiasticis ad id concessis Monasteriis, & Hospitalibus. Tandem Pius V. *in sua constitut.* 99. 4. *Non. Januarii* 1590. revocavit indulgentias, in quibus continebatur facultas quæstuandi: Et *in constitut.* 30. quæstuandi prohibitionem indixit, & quæstores deputandi, Zerola 1. *part. verbo Quæstores*, *n.* 1. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. alleg.* 109. *n.* 4. Fagnanus *in cap. Tuarum* 11. *de Privilegiis*, *n.* 2. *&* 3. & *in cap. Cum ex eo*, *de Pœnit. & Remiss. a n.* 1.

Hæc autem Decreta, atque alia, quæ rectissime a nostris Pontificibus concinnantur, hæretici calumniantur. 3 Nec miror, cum similes quæstores, & prædicatores gravissimos errores, & hæreses seminaverint, unde ad illas difundendas apertissimus adest aditus, refellit Bellarminus *de Indulgent. lib.* 2. *c.* 20. *§. Igitur*. Quamobrem Concilium optime eos absolevit. Explicant Navarrum *de Orat. miscell.* 66. *n.* 2. Avendanus *de exequend.* 2. p. *c.* 30. Riccius *in Praxi for. decis.* 290. *n* 2. Trullench *in Decalog. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 10. *n.* 4. Henriquez *in Summa*, *lib.* 7. *c.* 29. Palao *Oper. Mor. tom.* 1. *tract.* 6. *disput.* 2. *punct. ultim. a n.* 1. Fuscus *de Visit. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 36.

Si tamen aliquis contra hæc Decreta deliquerit, etiamsi 4 laicus sit, poterit ab Episcopo puniri, *c. Tuarum* 11. *de Privileg.* ubi Abbas *n.* 1. quia si prædicat, res sacra est, circa quam delictum perpetrat; si vero tantum petat eleemosynam, pia est causa, de qua etiam cognoscit Episcopus, Zerola *ubi supra*, *n.* 1. Decius *cons.* 276. *n.* 1. Barbosa *d. alleg.* 109. *n.* 12. Quod etiam fieri poterit a Judice laico, si præveniat, & delinquens sit in suo territorio, *ex cap. Ex literas* 10. *de excessib. Prælat.* D Gonzalez *in c. Ex eo*, *de Pœnit. & Remiss. n.* 2. *ad finem*, Aviles *in c. Prætorum* 31. *n.* 1. qui etiam Literas examinant, Pereyra *de manu Regia*, 2. *part. c.* 76. D. Gonzalez *ubi proxime*. In hoc enim insigni Archiepiscopatu, etiam ex delegatione sui Præsulis contra quæsitores procedunt Vicarii, & Curiones, prout decrevit Constitutio 16. *de Pœnit. & Remiss.*

Verum in re libet examinare doctrinam Aviles, *ubi proxime*, *n.* 1. dicentis, quod si quæsitor fuerit Clericus, si 5 vero excedat, vel falsus fuerit, poterit capi a Judice laico; & ad Ecclesiasticum remitti. Et probatur; nam, quoties Clerici in delicto comprehenduntur, recte a laico Judice capiuntur, & ad suum Superiorem remittuntur: id enim est quædam defensio, ne in delictis procedant, tum ne fugiant, & a Judice proprio coerceantur, Pereyra *de manu Regia*, 1. *part. c.* 10. *n.* 6. Oliva *de for. Ecclesiæ*, 2. *part. quæst.* 22. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *part tit.* 3. *§.* 11. *n.* 1. Olivanus *de jure Fisci*, *c.* 14. *n.* 140. Farinacius *in praxi crim. quæst.* 21. *n.* 140. Salgado *de Regia Protect.* 2. *p. c.* 4. *num.* 13. Delbene plures referens *de Immun. c.* 9. *dub* 7 *a n.* 1. Quod idem est dicendum, quando Clericus falsus eleemosynarum quæsitor reperiatur, quia in delicto comprehenditur.

Hoc tamen fundamentum solidum omnino non est, quia 6 licet ipsi Doctores, & alii relati a Barbosa *in c. Ut fama* 35. *de sentent. excommunicat. n.* 5. Bonacina *de legibus*, *disput.* 10. *quæst.* 2. *punct.* 1. *§.* 1. *n.* 22. teneant illam sententiam: attamen alii illam rejiciunt, Megala *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *numero* 7. Sousa *in Bull. cap.* 16. *disput.* 82. *numero* 8. & alteri cum quibusdam limitationibus admittunt, ut cum Campanilo notat Barbosa *in cap.* 2. *de Vit. & honest. Cleric. n.* 7. Diana 1. *part. tract.* 2. *resol.* 10. *&* 11. Delbene *dict. dub.* 7. *a num.* 6.

Verum in re, quando Clericus in flagranti delicto capitur a Judice laico, non ita acriter debet procedere, prout existimat sententia asserens absolute, a Judice laico statim capi posse, & ad suum Superiorem remitti. Id erit ad praxim adducendum, quando aliter peccatum nequit tolli, aut turbatio Reipublicæ; vel quando esset persona, de cujus timeretur fuga, & per eam impunitam remansuram, ita ut urgentissima sit causa capturæ; alias minime est admitenda illa sententia, sed debet causa denunciari superiori Ecclesiastico, ut procedat. Probatur; nam nullus est textus, qui hanc capturam, etiam in flagranti concedat Judici laico. Ergo nisi causa urgentissima existente, ita ut sit pura defensio, nequit fieri a Judice laico; alias semper Judex laicus exerceret propriam jurisdictionem adversus Clericum, quod omni jure execratum, *cap.* 2. *d. Iud. c. Si diligenti* 17. *de for. compet.* ubi DD.

8 Præterea captura illa ad illud est necessaria, ut Clericus neminem lædat, aut si læserit, satisfactionem præstet, & insimul coerceatur; si enim hoc fieri valet absque captura, quia est persona, quæ ad culpam non procedit, nec timetur de ejus fuga, cessat ratio capturæ. Ergo nequibit Judex laicus, etiam in fragranti Clericum capere, ut ad Superiorem remittat. Denique Judex laicus respectu Clerici consideratur ut privata persona, quia in eum nullam habet jurisdictionem ex juribus vulgaribus. Privatus vero ad sui defensionem valet ligare Clericum, quando aliter nequit defendi. Clarus *in praxi*, *§. fin. q. 77. vers. Sed quæro*. Salzedo *ad Bernardum*, c. 132. *lit. D.* Ergo si Judex laicus alio modo, sine captura, potest obviare delicto Clerici, & valet a Superiore compesci, nequit illum capere, & remittere ad Superiorem, quod multoties faciunt laici cum gravi scandalo, & ignominia totius status Clericalis; quapropter ad capturam Clerici, etiam in fragranti Judex laicus non procedet, Marta *de Jurisdictione*, 4. *part. cent.* 1. *casu* 42. *n.* 18. Diana 5. *part. tract.* 1. *resol.* 22.

9 Unde doctrina Aviles non est ad praxim absolute trahenda, sed quando Clericus quæstuatius aliter compesci non valet, nec a Superiore puniri, quod prospiciet discretus Judex, cum quæsitores fere sint vagabundi, mendaces, & pessimi, quibus raro est parcendum, quin rigide adversus eos procedendum. Ast illud cum Navarro *de Jubilæo*, *not.* 31. *n.* 46. advertant Judices, quod similes quæsitores, ut ex suggesto prædicent in municipiis a suis terris longe distantibus, Sacris Ordinibus initiatos se fingunt, Coronam portant, & pileo rotundo imposito, Doctores se simulant, qui forte conjugati sunt, aut nec prima Tonsura insigniti; quare non sunt facile Clerici credendi, sed diligenter examinandi.

10 Deinde, ex dictis non credas, quæsitores eleemosynarum omnino prohibitos esse, dummodo enim sint honesti, providi, sobrii, & ex justo titulo designati ad causam piam, a Concilio non prohibentur, Bonacina *de censur. extra Bull. disput.* 2. *q.* 3. *punct.* 30. *proposit.* 1. *n.* 9. Barbosa *in Bullar. verb. Eleemosyna*, *n.* 4. *& allegat.* 109. *n.* 3. Palao *d. disp.* 2. *punct. ult. n.* 4. Fuscus *d. c.* 30. *n.* 36.

11 Hanc ob rem, ad causam piam construendam, veluti Ecclesiam, aut Monasterium, quæsitores eleemosynarum recte decernuntur vel a Summo Pontifice, vel ab Archiepiscopis, vel Episcopis; unusquisque in sua Diœcesi. Archiepiscopus vero pro Fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ quæsitores mittere poterit per totam provinciam suam, Barbosa *de Univers. jur. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 78. Verum in re aliqua sunt observanda. Primo, ut quæsitores sint honestæ vitæ, & opinionis, nec nominentur quæsitores, sed eleemosynarum collectores. Secundo, ne sint participes eleemosynarum, *sed tantum pro Salario congruo, & distincto, illas colligant*. Tertio, ne indulgentias proclament, circumferentes sua privilegia, aut reliquias. Quarto, ne eleemosynas nimiis precationibus extorqueant. Quinto, ne campanas, aut insignia quæsitores portent, vel perferant. Sexto, ne petant eleemosynas ut debitas, vel consuetas, nec arte, aut specia dicendi orationes, aut alio iniquo more, sed simpliciter, & modeste. Ita censuit Sacra Congregatio apud Zerolam *verb. Quæsitores*, *n.* 1. Bonacina *d. punct.* 31. *n.* 9. Barbosa *in Bull. verb. Eleemosyna*, *n.* 5. Palao *d. punct. ult. n.* 6. Fuscus *ubi proxime*.

12 In Castella vero, ultra deputationem Episcopi, vel Summi Pontificis, aliquid amplius desideratur, scilicet Regii Senatus licentia; idque si eleemosynæ petantur cum Indulgentiis, sive sine eis: Prætereaque ad unguem observanda est Regalis Provisio, ne aliquo modo excessus permittatur, *l. fin. tit.* 9. *lib. Recopilat. l.* 21. *tit.* 18. *punct.* 3. ubi Gregorius, Solorzanus *tom.* 2. *de jur. Ind. lib.* 3. *cap.* 25. & postea *in l.* 12. *tit.* 10. *lib.* 1. *Recopilat.* quando aliquæ sunt publicandæ indulgentiæ, etiam ad quærendas eleemosynas, decernitur ultra examen Episcopi requiri examen Commissarii Generalis Cruciatæ, aut personarum ad id designatarum, prout ex Alexandri rescripto notat Azevedus *in l.* 37. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopilat*, Villadiego *in Polit. c.* 5. *de la instruccion*, *n.* 51. *fol. mihi* 84. Diana 5. *part. tract.* 1. *resol.* 12. Quod in Gallia & Lusitania observari scripserunt Barbosa *d. allegat.* 109. *n.* 13. Palao *d. punct. ult. n.* 7.

13 Est tamen disquirendum, an quando adest licentia ad petendam eleemosynam ad construendum Monasterium, vel ad aliam causam piam, possit ipsa causa pia locare jus illud, ut tanto sibi stipendio designato, locans aliud sibi percipiat? Et aliqui affirmarunt, *ex l. Si tibi rem* 13. *ff. de præscript. verbis*. Tum quia similes locationes a jure interdictæ non sunt, Henriquez *in Summa*, *lib.* 7. *c.* 35. *n.* 5. Martinus de San Joseph. *tom.* 1. *lib.* 2. *de eleemosyna*, *tract.* 8. *n.* 3. Sanchez *lib.* 1. *cons. c.* 7. *dub.* 2. *n.* 2.

Sed ad praxim nunquam est trahenda hæc sententia; nam id prohibitum est a Triden. *d. sess.* 21. *c.* 9. ubi quæsitores eleemosynarum omnino tolluntur: quod quidem decretum verificatur in iis quæsitoribus jus eas petendi locantibus, qui quidem ob lucrum, quod capiunt ex majoribus eleemosynis, gravia delicta perpetrant ad earum exactionem, Navarrus *d. not.* 31. *n.* 41. quamobrem decretum Tridentini omnino prohibet has locationes ansam præbentes ad similia delicta. Tum quia, ut justificetur, ipsa licentia requiritur, ne Collectores aliquid participent de ipsis eleemosynis, quod deficit in his locationibus. Ergo non est admittenda illa sententia, quidquid toleret Diana 10. *part. tract.* 11. *resol.* 41. ut cum Rodriguez, & Corduba tenet Delugo *de Just. tom.* 2. *disp.* 29. *sect.* 1. *a n.* 3. 14

Fratres enim Mendicantes, qui omnimodam paupertatem profitentur, possunt non solum per se, sed per alias personas ad id deputatas eleemosynas petere; quia non comprehenduntur in Decreto Tridentini, ut cum Navarro notat Ugolinus *de offic. Episcop. c.* 8. *§.* 4. *n.* 6. Rodriguez *Reg. q. tom.* 2. *quæst.* 17. *art.* 7. Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 24. *n.* 7. Palao *d. punct. ult. n.* 2. Quod quidem ita intelligendum, ut faciant moderate, & ad necessaria, non autem ad superfluas eleemosynas petendas; nam tunc poterunt a Judicibus Ecclesiasticis moderari, ut de facto testatur Franchis, & cum eo Barbosa *dict. alleg.* 109. *numero* 7. 15

Est tamen adnotanda doctrina Zerolæ *verbo Quæsitores*, *n.* 2. dum scripsit, Regulares non posse petere eleemosynas absque licentia Episcopi, quia Gregorius XIII. revocavit Constitutionem Pii V. id concedentis. Verum hæc doctrina non est admittenda in iis Regularibus, ex quorum institutione facultas mendicandi concessa est a Sede Apostolica. Tum quia, quando Episcopus concedit licentiam ædificandi Monasterium horum Religiosorum, simulis licentia concessa videtur, ut censuit Sacra Congregatio 6. Octobris 1597. Barbosa *ad Concilium*, *dict. sess.* 21. *capit.* 9. *numero* 6. 16

Est tamen dubium, an qui habet curam alicujus Imaginis, vel Eremitorii, & petit pro ipso eleemosynas, possit vivere ex ipsis: & si quid superfit, illud dare suis consanguineis pauperibus? Hæc autem investigatio duobus modis valet considerari. In primis, quando aliæ personæ habuerint licentiam petendi, & hoc jus alteri locassent; quo quidem casu, si hæc locatio tenderet, ut locatores fuissent quæsitores, minime admittendum, ex iis quæ diximus *n.* 14. Tum quia hi locatores semper locant ad lucrum, quod turpe efficitur, quærendo interesse titulo pietatis, & eleemosynæ. Denique, quia intentio dantium eleemosynas est pauperi subvenire, non vero dare illas ad lucrum petentis, & locantis, ut bene considerat Delugo *d. disput.* 29. *sect.* 1. *n.* 8. 17

Poterit autem hoc fieri operas locando certo salario ab ipsa causa pia sibi præstando independenter ab eleemosynis. Quo in sensu intelligo Delugum *lib.* 6. *Respons. Mor. dub.* 17. *num.* 7. 18

Secundo modo potest is, qui curam habet Imaginis, aut Eremitorii, petere ipse eleemosynas ex licentia Superioris, quæ communiter conceditur quibusdam pauperibus: & in eo videtur negandum aliquid percipere posse, quia jam fuisset quæsitor cum lucro in petenda ipsa eleemosyna, quod de jure est prohibitum. Ergo minime id est permittendum. Sed tamen contrarium in praxi admissum est, ut tenet Delugo *dict. dub.* 17. *num.* 7. Ratio est; nam inter ea, quæ sunt necessaria ad conservationem Eremitorii, vel Imaginis, est victus illius, qui debet habere curam. Ergo recte percipiet ex eleemosynis victum necessarium secundum statum illum. Tum si aliquid superest; est concedendum aliis pauperibus, quod recte concedit suis pauperibus consanguineis. Denique ex parte dantium jam sciunt, petentem eleemosynam ex ea ali, ut pauperem & Eremitam, seu Imaginem ex illa conservari; quapropter recte hunc victum suscipiat. 19

Verum curent Judices Ecclesiastici, dantes has licentias, ut minime eas concedant, nisi pauperibus laborare nequeuntibus, prævio examine morum; quia ad has eleemosynas petendas multi juvenes otiosi, vagabundi, & pravis moribus imbuti se dedunt, gravissima delicta perpetrantes. Similiter sunt alteri petentes eleemosynas ad pauperes verecundos, quorum cura graviter est habenda, non solum a Judicibus Ecclesiasticis, verum etiam sæcularibus, *l.* 18. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat. & Constit.* 15. *hujus Archiepiscopatus*, 20

patus, de Pœnit. & Remiss. Sunt enim ad id deputandæ personæ honoratæ, modestæ, & misericordes, ut has eleemosynas petant simul cum licentia, Azevedus *ad tit. 9. lib. 1. Recopil.*

CAPUT XIV.

De Charitativo Subsidio, & de Subsidio, & Excusato.

SUMMARIUM.

Prælatis Ecclesiasticis charitativum subsidium est concedendum, & aliquando Principibus ex concessione Apostolica, n. 1.

Definitur, quid si charitativum subsidium, & explicatur. Remedium subsidiarium non conceditur, nisi alio deficiente, n. 2.

Subsidium charitativum a Prælatis potest exigi, & quare, n. 3.

An subditi cogi possint ad contribuendum subsidium charitativum? Et negandum videtur, n. 4. Explicatur. Prælati Ecclesiæ non possunt subditos collectare, n. 5. Ex causa possunt petere subsidium hoc, & si subditi renuerint, possunt eos cogere, n. 6.

An Episcopus quando imponit subsidium ad proprias necessitates, possit subditos ad solutionem compellere? Prima sententia negat. Nemo potest esse judex in causa propria. Secunda affirmat. In causa manifesta potest esse quilibet judex in causa propria, n. 7.

Admittitur hæc secunda sententia, si causa est manifesta, & notoria, alias ad superiorem recurrendum, sicut si dubia fuisset, aut subsidium immoderatum, n. 8.

Pontifex potest imponere, & exigere charitativum subsidium, n. 9. Et omnes, tam sæculares, quam Regulares Clerici obligantur, nec ad excusationem valet aliquod privilegium, nisi expressum, n. 10.

An Cardinales possint petere subsidium in suis titularibus Ecclesiis? Respondetur affirmative, n. 11. Idem dicendum de Legato in sua provincia, n. 12.

Primates, & Archiepiscopi in suis Diœcesibus illud petere possunt: sed an in tota provincia? Prima sententia affirmat, n. 13.

Explicatur caput Præterita 45. de elect. *& caput* Cum Apostolus 16. §. Prohibemus, de censib. *n. 14. Et admittitur contraria sententia, n. 15.*

Episcopi electi, & confirmati possunt petere charitativum subsidium. Similiter Commendatarii perpetui, Administrator generalis Ecclesiæ, & Coadjutor generalis Episcopi, n. 16.

Eodem modo Capitulum, Sede vacante, non vero statutum condere, ut subsidium in futurum solvatur. Collegium Cardinalium, Sede vacante, valet imponere subsidium, si grave periculum Ecclesiæ immineat, n. 17.

Prælati inferiores Episcopo, nequeunt subsidium exigere, nisi adsit consuetudo, seu privilegium. Nec Vicarius Episcopi potest imponere absque speciali mandato, Prælati Regularium possunt subsidium petere a suis Monasteriis, n. 18.

In subsidio charitativo imponendo duo sunt animadvertenda, scilicet ut petat Episcopus cum Capitulo, & Clero: tum & moderatum, n. 19.

Reges possunt petere subsidium charitativum a suis subditis. Privilegia ad non collectandum non extenduntur ad hæc subsidia, n. 20. Sed non possunt semper petere ab Ecclesiasticis, n. 21. Nisi sub aliquo modo, & conditione, num. 22.

Reges Catholici ad imponendum subsidium Ecclesiis, & Ecclesiasticis ad Pontificem recurrunt, ut est Constitutio Pii IV. Pii V. Gregorii XIII. & Pauli V. n. 24.

Similiter impetrarunt excusatum, ex Constitutione Pii V. Gregorii XIII. cum extensione ad Monachos S. Hieronymi, & Cistercienses, ex Constitutione Urbani VIII. & aliorum, n. 25.

Tum etiam scissas, ex Gregorio XIII. & Clemente VIII. qui declaravit Cardinales exemptos a subsidio, ut solverent Titulares, n. 26. & 27.

Gratia ista concessæ sunt ad sexaginta triremes habendas contra Turcas, & alios Christi hostes, n. 28. Imposita super fructibus beneficiorum omnium, Monasteriorum, &c. Et declaratum comprehendere Capellanias amovibiles, n. 29.

Pensionarii ad subsidium, & excusatum tenentur pro rata, sicut tenentur ad charitativum subsidium, n. 30. Unde qui solvit pensionem, potest ratam retinere, n. 31. Nec respectu illius intelligitur clausula, Sine retardatione solutionis, *ibidem. Etiamsi pensio imponatur in quatitate, n. 32.*

Excipitur, quando in Bulla pensionis ponitur clausula, Libera ab omni onere. *Sed limita pro primo quinquennio, n. 33.*

An in hoc Archiepiscopatu Toletano Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani in dimidietate fructuum possint illam integram percipere, non solvendo subsidium, & excusatum, & illud onus recipere super Beneficiatos, n. 34. Ponitur ratio dubitandi, ibid.

Proponuntur aliqua mendacia, & rejiciuntur. Respondetur rationi dubitandi, n. 35.

Quare absque dubio tenendum est contrarium. In Bullis subsidii & excusati omnes comprehenduntur, n. 36. & 27.

Omnes comprehenduntur ad solvendum subsidium, & excusatum, nisi nominatim fuerint exempti, n. 38.

Etiamsi Bulla dicant, Onere deducto, *post quinquennium solvitur subsidium, & excusatum, n. 39.*

Bulla Canonicorum, & Portionariorum est concessa per multum temporis antequam subsidium, & excusatum, & ideo nequit eximi a contributione, n. 40.

Fit instantia. Consuetudo recipiendi aliena fraudando, partibus non suffragatur, n. 41.

An quando quis non debet subsidium, & excusatum, si solvat absque protestatione, sit postea obligatus ad solutionem, ponitur ratio dubitandi: privilegium privatæ personæ amittitur per unicum actum contrarium, n. 42.

Sed negat Palao. Quando privilegium habet tractum successivum, non amittitur per unicum actum contrarium, num. 43.

Resolvitur, an per unicum actum contrarium perdatur privilegium? Aliqui affirmant, alteri negant, n. 44.

Componuntur sententiæ. Explicatur caput Cum accessissent 8. de Constit. *n. 45.*

Solvens subsidium absque protestatione, renunciat privilegio quoad actum præsentem, non tamen quoad futuros. Actus coactus non inducit renunciationem privilegii, n. 46. Sed ad difficultatem tollendam melius est protestari, n. 47.

An ad distributionem subsidii, & excusati sint deducenda onera fructuum? Prima sententia negat. In gabellis onera non deducuntur, n. 48. Sicut in decimis, ibid.

Secunda sententia tenet contrarium. Fructus intelliguntur, deductis expensis, etiamsi mentio fiat de fructibus integris. Valor beneficii semper intelligitur deductis oneribus, n. 49.

Admittitur hæc secunda sententia, fructus etiam in rescriptis intelliguntur deductis oneribus, n. 50. Intelligitur de oneribus personalibus, & realibus, n. 51.

Explicatur Extravagans unica de Decimis, *n. 52.*

In gabellis, vulgo Alcabala, *est speciale, ut debeantur expensis non deductis, num. 53. Datur ratio, quare decimæ prædiales solvuntur non deductis expensis, non personales, n. 54. Et datur disparitas inter subsidium, & decimas, n. 55.*

An subsidium, & excusatum solvendum sit ex beneficiis curatis non habentibus nisi congruam, n. 56.

Respondetur negative. Congrua est onus reale fructuum ante omnia non deducendum, n. 57. Nec potest tolli, nec minui a Pontifice, n. 58. Sicut in charitativo subsidio, n. 59. Quod extendendum ad alendum Vicarium necessarium, n. 60.

Dantur rationes, quare hodie omnia Beneficia, etiam solum congruam habentia, solvunt subsidium, n. 61. Fit deplorato, n. 62.

Datur alia ratio. Clausula, Non retardata solutione, *multum gravat; & clausula,* Appellatione remota, *de quibus remissive, n. 63.*

Notatur, quomodo Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani recipiunt medietatem fructuum primi anni, licet tantum habeant congruam, n. 64.

Tertia Regales tenentur ad subsidium, & excusatum, n. 65.

Quando fructus beneficiorum per casus insolitos destruuntur, aut per anni sterilitatem, aut per gravem diminutionem valoris. Rex debet minuere subsidium, & excusatum, non obstante concordia, n. 66.

Quo modo charitativum subsidium est repetendum, & ex qua causa, cum qua debet commensurari: & quæ sit causa, relinquitur arbitrio judicantis, n. 67.

Prima causa petendi est ad consecrationem Episcopi, num. 68. Secunda, quando multa debita contraxit Episcopus ad tuendum jus suæ dignitatis, n. 69. Tertia quando Præla-

tus evertit rem magni momenti ad conservationem suæ Ecclesiæ, n.70.

Quarta, si Episcopus iter agat ad Papam, Imperatorem, seu Regem pro utilitate Ecclesiæ: vel quando vocaretur ad Concilium Generale, seu provinciale, aut quando est visitaturus limina S. Petri, n.71.

Quarta, quando lis magna moveretur contra suam Ecclesiam. Idem, quando Rex hospitaretur in domo Prælati, num.72.

An subsidium charitativum possit imponi ad solvendam mediam annatam Episcopatus? Prima sententia negat, n.73. Secunda affirmat, n.74. Tertia relinquit cogitandum, n.75.

Admittitur secunda, n.76.

An quando Prælatus in paupertatem inciderit sua culpa, possit petere charitativum subsidium? Prima sententia negat. Jus non favet his pauperibus. Minor sua culpa læsus non restituitur, nec usurarius excusatur. n.77.

Secunda sententia affirmat. Pauperes licet sua culpa sunt subveniendi. Ecclesia sua bona vendit ad succurrendum pauperem sua culpa, n.78.

Admittitur hæc sententia, nisi Episcopus data opera ad paupertatem devenirct, ut exigeret subsidium. Sed adhuc in hoc casu in extrema est succurrendus, n.79.

Causa petendi subsidium charitativum debet esse manifesta, num.80.

Sed cujus quantitatis debeat esse subsidium, referuntur sententiæ, & relinquitur arbitrio judicantis, n.81.

Subsidium charitativum petitur ab Ecclesiis, & Clericis propriæ Diœcesis, n.82.

An Episcopi possint petere a laicis? Ponitur ratio dubitandi; resolvitur negative, sicut nec possunt petere procurationes, n.83.

Excipitur, nisi ratione feudi, aut officii teneantur, n.84.

Clerici solventes subsidium debent esse Beneficiati: & non debent solvere de patrimonialibus, vel quasi, n.85.

Si Rector habeat in una Diœcesi Ecclesiam, & in altera prædia, & fructus beneficii, debet solvere ubi est Ecclesia: si vero in confinio sit Ecclesia, alternis vicibus Episcopis solvet, n.86.

An successor in beneficio teneatur solvere subsidium antecessoris? Prima sententia negat, n.87. Secunda affirmat, num.88.

An subsidium charitativum sit onus reale fructuum? Affirmant aliqui, alteri negant, quoslibet admittere, n.89.

Resolvitur successorem non teneri, & in alia sententia resolvitur teneri, excussis bonis antecessoris, n.90.

Capitula Cathedralium tenentur ad hoc subsidium, sed non ratione distributionum, nisi ubi sunt principales fructus, num.91.

Sed an Monasteria ad illud teneantur? Prima sententia affirmat. Explicantur Clementina 1. & 2. de Censib. *n.92. Secunda negat, n.93.*

Ecclesiæ exemptæ non tenentur, nisi habuerint populum, num.94.

An adversus charitativum subsidium detur præscriptio? Prima sententia negat. In tributis, sicut in facultativis, non datur præscriptio, n.95. Secunda admittit in præscriptione immemoriali, n.96.

Resolvitur, præscriptionem immemorialem non esse admittendam, quando tota diœcesis excusaretur, n.97. Secus si aliquis particularis, n.98. In causa charitativi subsidii proceditur appellatione remota, n.99.

1 CUm in capitibus antecedentibus de eleemosyna tractaverimus, tunc de charitativo subsidio, & de subsidio, & excusato agendum est nobis, cum sint eleemosynæ ab Episcopis, & Principibus concedendæ indigentia, & inopia oppressis. Si enim Episcopus inopia, & necessitate opprimitur, nec aliter valet suæ egestati subvenire, congregato Capitulo, & insimul Clero, suam urgentiam proponit, ut per charitativum subsidium ab ea relevetur. Idque statim faciendum; nam si aliis indigentibus succurrere tenemur, quanto magis nostris Prælatis, & Pastoribus, in quorum humeris pondus regiminis animarum imponitur, Alexander de Nevo *cons.* 57. *n.*2. Menochius *de Arbitrariis*, *casu* 520. *num.* 10. Belletus *disquisit. Cler.* 1. *p. tit. de Cleric. debit.* §. 12. *num.* 6. Bengeus *de Benefic.* 2. *p.* §.6. *n.*5.

2 Est enim charitativum subsidium, *Auxilium quod ex rationabili causa, charitate moderatum, superior ab inferiore postulat*, ut cum Cherubino scripsit Leoncillus *de Privileg. pauper.* 2. *part. privileg.* 50. *n.*32. dicitur enim *Charitativum*, quia a principio ex charitate processit, nec per vim extorquere licet, nisi postquam concessum, & terminatum fuerit, & postea non nisi cum benignitate, *cap. Ex parte* 18. *de Censib.* Deinde dicitur *Subsidium*; nam sicut actio subsidiaria appellatur, quando propria deficit, §. *fin. Inst. ad l. Aquiliam*, §. *fin. Inst. de Interdict.* ubi Glossa ait: Remedium subsidiarium non conceditur nisi deficiente alio remedio, Rota apud Merlinum *decis.* 695. *n.* 10. Costa *de Remed. subsid. prælud.* 1. *n.*24. Ita similiter subsidium hoc non conceditur, nisi quando reditus propriæ Ecclesiæ non sufficiunt pro oneribus Prælato incumbentibus, Bellencinus *de Charit. subsid. quæst.*14. quapropter remedium hoc subsidium dicitur, Menochius *dict. casu* 520. *n.* 10. Belletus *d.* §. 12. *n.*6. Bengeus *d.* §. 6. *n.*5. Barbosa *de univers. jur. lib.*3. *c.*21. *n.*1.

Prælati enim superiores, veluti Episcopi, de jure subsidium hoc petere possunt, *cap. Conquerente* 16. *ad fin. de offic. Ordinarii*, *cap. Cum Apostolus* 6. §. *Prohibemus, de Censib. Clement.* 2. §. *Exigendo*, *de excessib. Prælat. Extravag. Vas electionis*, §. *Præmissis*, *de Censib. inter comm.* Rationem decidendi præstitit Bellencinus *d. q.*14. nam ad charitatem pertinet, ut simus iis obnoxii, a quibus beneficia suscipimus, *c. In officiis* 7. *de testam.* Ergo cum subditi multa a Superioribus Ecclesiasticis suscipiamus, tam corporalia, quam spiritualia, consequenter nos debemus gratos exhibere, sublevando eorum indigentiam, *l. Sed etsi* 28. §. *Consuluit*, *ff. de petit. heredit.* Est enim grave vitium benemeritos negligere, & gratiam eis non referre, *l. Servus* 20. *ff. de Manumiss. testament. l. Contra* 16. *l. Omnimodo* 39. *Cod. de inoffic. testament.* Valerius Maximus *lib.* 5. *tit. de ingrat.* quare superioribus in necessitate non succurrere grave esset vitium, Leoncillus *dict. privileg.* 50. *n.* 1. Velasco *de Privileg. paup.* 1. *part. quæst.* 38. *a n.*27. Belletus *d.* §. 12. *n.*2. 3

Est vero dubium, an superiores possint subditos cogere ad hoc charitativum subsidium contribuendum? In quo sunt variæ sententiæ videndæ apud Archidiaconum *in c. Cavendum* 10. *quæst.*3 & Baldum *in c. Conquerente*, *de Offic. Ordinarii*, *n.*6. Et asserendum videtur minime cogi posse; nam ut ait textus *in c. Conquerente*, subsidium hoc est cum charitate petendum; est enim gravis differentia, quando aliquid petitur ex charitate, aut ex justitia; quando enim ex charitate petitur, nulla coactio conceditur, quia nequit considerari aliqua obligatio, sed tantum pia liberalitas ex parte concedentis, c. *Cavendum* 7. 10. *q.*3. *l. Non cogitur* 21. *ff. de rit. nupt.* Ergo in specie nulla debet concedi coactio, ut charitativum subsidium concedatur, cum non sit debitum justitiæ, sed piæ liberalitatis. 4

Verum in hoc dubio hoc dicendum, Episcopos nunquam posse talias, seu exactiones imponere suis subditis, *cap. Cum Apostolus* 6. §. *Prohibemus*, *de Censib.* Illis enim tantum concessum est, ut suaviter, & pie regant tamquam patres gregem Domini, non solum sua incrementa spiritualia prospicientes, verum temporalia; non ut taliis, collectis, aut gabellis oves suas onerent, Belletus *d.* §. 12. *n.* 1. Menochius *de Arbitrar. casu* 187. *n.* 1. Canisius *in Summa*, *ad tit. de Cens. numero* 4. Balmaseda *de Collect. quæst.* 6. *numero* 2. 5

Attamen si causa rationabilis existat petendi charitativum subsidium, tunc recte poterunt illud Episcopi petere cum charitate, & humilitate: si tamen petitio ista non sufficiat, possunt devenire ad coactionem, compellendo subditos, ut illud præstent, ut *in dict.* §. *Prohibemus*, tenet Abbas *n.*5. Ratio est; nam subsistente causa, charitas ipsa æquitatem, aut scriptam necessitatem importat, *l. Si me, & Titium* 32. *ff. de reb. credit.* Baldus *in d. cap. Conquerente*, *n.* 5. Ergo si charitativa persuasio non sufficiat, poterunt Episcopi transire ad coactionem. Cæterum, nam quamvis subsidium hoc procedat a charitate, si tamen necessitas urgeat, proceditur ad coactionem, implorando Judicis officium, Rendina *in Promp. tit.* 38. *num.* 14. & late *supra*, Ergo si charitativa persuasio non sufficiat, ad coactionem possunt pervenire, ut charitativum subsidium eis persolvatur, Bengeus *d.* 2. *part.* §. 6. *numero* 6. Boerius *decis.* 336. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. allegat.* 87. *num.* 5. qui asserit etiam per censuras compelli posse, ut cum Rota tenet Azorius *Inst. Moral.* 2. *part. lib.* 9. *cap.* 14. *quæst.* 3. Torrecilla *Exam. de Obisp. tract.* 2. *quæst.* 3. *sect.* 3. *difficult.* 6. Belletus *dict.* §. 12. *numer.* 15. Bellencinus *quæst.* 15. Leoncillus *d. privileg.* 50. *a num.* 9. Velasco *d. quæst.* 38. *n.*28. & 29. Laymann *in Summa*, *lib.*3. *de Just. tract.* 3. 1. *part. c.* 3. §. *unic. n.* 10. 6

Est deinde majus dubium, an quando Episcopus petit charitativum subsidium ad suas proprias necessitates, possit 7

ipse

ipes suos subditos compellere? Prima sententia asserit, compellere non posse, quia nequit esse judex in causa propria, *l.* 1. *Cod. Ne quis in causa propria*, tenet Leoncillus *d. privileg.* 50. *n.* 12. Secunda sententia tenet conttarium, quia subsidium petendum est cum causa manifesta, *d. c. Conquerente*. Sed quoties est causa manifesta, potest quis esse judex in causa propria, *c. Romana* 1. *de Pœnis in* 6. Innocentius *in cap. Ex parte, de verb. significat.* Trentacinquius *lib.* a. *var. tit. de Judiciis*, *n.* 5. *&* 7. Ergo Episcopus potest compellere subditos ad solvendum sibi subsidium charitativum, etiamsi sit ad proprias necessitates, Azorius *d. cap.* 14. *q.* 3. Barbosa *d. alleg.* 87. *n* 6.

8 Hæc secunda sententia admittenda est, quando causa petendi charitativum subsidium fuerit manifesta, & patens, ita ut nullo modo fuerit obscura, & ita ut circa illam nulla sit necessaria cognitio; alias tamen semper erit recurrendusn ad superiotem. Et est ratio; nam in præsentia agitur de interesse personæ ipsius Episcopi; quapropter est causa personalissima, in qua nequit esse judex, ut cum Navarro, & Capycio tenet Decius 1. *part. decis.* 144. *n.* a. Nec facile credendum Episcopo attestanti de sua necessitate, sicut nec etiam aliis majoribus Principibus, Abbas *in Clement.* 1. *de Probat.* Mieres *de Majorat.* 4. *part. quæst.* 1. *limit.* 6. *n.* 55. Gabriel *lib.* 1. *communium*, *tit. de probat. conclus.* 2. *n.* 65. & late *supra*. Ergo nisi causa fuerit notoria, & patens, minime Episcopus poterit per se subditos compellere in præsenti casu, sed erit recurrendum ad superiorem, sicut quando immoderatum subsidium peteret, aut causa fuerit dubia, Azorius *d. c.* 14. *quæst.* 4. Menochius *de Arbitrariis*, *casu* 179. *n.* 4. Leoncillus *d. privil.* 50 *n.* 13. Layman *d. lib.* 3. *tract.* 3. 1. *part. c.* 3.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Qui possunt exigere charitativum subsidium?

9 UT hanc materiam facilius comprehendamus, tribus paragraphis eam dividere curavi, ut melius digesta tradatur. In primis enim valet exigere charitativum subsidium Romanus Pontifex, nam habet liberam administrationem omnium beneficiorum, & eorum redituum, *c.* 2. *de Præbend. lib.* 6. *Clem.* 1. *ut lit. pendent.* quamobrem poterit in fructibus subsidium imponere, & petere, *cap. In nostris* 6. *de concess. Præbend.* Ergo & ob suas necessitates subsidium charitativum sibi exigere, Azorius *dict. c.* 14. *q.* 5. Barbosa *lib.* 3. *vot.* 96. *n.* 7.

10 Illud vero sciendum, in charitativo subsidio petito a Pontifice nullum excusari, nec sæcularem, nec Regularem Clericum, quia nullus est exemptus, sed omnes sunt subditi illius, *c. Cuncta per mundum n.* 9. *q* 3. Est enim Ordinarius Ordinarintum, & omnes Ecclesiastici æqualiter Domino Papæ subjiciuntur, Caputaquens. 1. *part. decis.* 282. *n.* 3. Mohedanus *decis.* 1. *n.* 4. *de concess. Præbend.* & ipsius sunt omnia Beneficia, Gonzalez *ad Regul.* 8. §. 2. *proœm. num.* 47. Ergo quando subsidium ab eo petitur, ab omnibus est solvendum, quantumvis exemptis, Cochier *de jurisd. in Exempt.* 4 *part. quæst.* 27. Quod ita rigide observandum, ut privilegium ad non solvendum subsidium minime præsumatur, quin potius speciale debet esse ad non solvendum subsidium Pontifici Romano, Bellencinus *de charit. subsid. quæst.* 58. *n.* 5. Leoncillus *dict. quæst.* 50. *n.* 16. Barbosa *d. alleg.* 87. *num.* 24.

11 De Cardinalibus est aliquod dubium, an possint petere charitativum subsidium in suis Ecclesiis titularibus? Et negandum videtur; nam id tantum conceditur Episcopis habentibus jurisdictionem diœcesanam. Ergo non est concedendum Cardinalibus. Ast contrarium est tenendum; nam in suis Ecclesiis titularibus habent jurisdictionem, *c. Querelam* 24. *de Electione*, & cætera jura Episcopalia, Mandosius *ad Regul.* 1. *Cancell. quæst.* 2. *n.* 20. Suarez *de legib. lib.* 4. *c.* 5. *n.* 4. Ergo poterunt Cardinales exigere in suis Ecclesiis titularibus charitativum subsidium, Azorius *d. c* 14. *quæst.* 5. *vers. Quæres*, Diana 5. *part. tract.* 2. *resol.* 53. Barbosa *d. lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 10.

12 Idem dicendum de Legato Pontificis, cui plene legationis officium committitur in provincia; nam ut docet Speculator *tit. de Legato*, §. *Nunc ostendendum*, *vers. Legatum*; omnia libere, & immediate potest, quæ possunt Ordinarii. Ergo & subsidium charitativum exigere, ut cum Bellencino, & Azorio docet Barbosa *d. c.* 21. *num.* 11. *& alleg.* 87. *n.* 16.

13 Primates, & Archiepiscopi charitativum subsidium possunt exigere in suis civitatibus, & Diœcesibus, idque ex juribus idem Episcopis concedentibus, Grammaticus *decis.* 88. *n.* 2. Est vero dubium, an possint petere extra Diœcesim per provinciam? Et prima sententia affirmat, *ex c. Præterita* 45. *de elect. c. Cum Apostolus* 16. *juncto* §. *Prohibemus*, *de censib.* tenent Hostiensis *in d. c. Cum præterita*, Calderinus *cons.* 3. *de Censib.*

14 Secunda negat, qoia Primates, & Archiepiscopi non habent jurisdictionem in Diœcesibus suffraganeorum, nisi quatenus est in jure expressum, *cap Conquestus* 9. 9. *q.* 3. *c. Duo simul* 9. *de offic. Ordinarii*, *c. Sicut unire* 8. *in fin. de excessib. Prel.* Genuensis *in Praxi Archiepiscopali*, *c.* 70. *n.* 6. *vers.* 7. Sed petere charitativum subsidium in provincia expresse eis concessum non est. Ergo non poterunt extra Diœcesim illud petere, Bellencinus *d q.* 2. Azorius *dict. cap.* 14. *quæst.* 5. *vers. Sed dubia*, Barbosa *dict. alleg.* 87. *n.* 9.

15 In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima sententia illam non probare; nam textus *in c. Ut præterita*, non loquitur de charitativo subsidio, sed tantum de expensis factis in electione a Capitulo, Sede vacante, quod est diversum. Deinde textus ille non loquitur de bonis Ecclesiarum inferiorum extra Diœcesim, sed de bonis Cameræ Ecclesiasticæ Patriarchalis, itaque ad rem non est, Bellencinus *dict. quæst.* 2. *n.* 6. Nec similiter textus *in dict. cap. Cum Apostolus*, quia loquitur de Archiepiscopis provinciam visitantibus, & postea *in* §. *Prohibemus*, subjungit textus, Episcopos posse petere charitativum subsidium, quod quidem non est extendendum ad Archiepiscopos, de quibus loquebatur Pontifex in principio textus; sed tantum intelligendum de Episcopis, de quibus proxime loquebatur, non de Archiepiscopis visitantibus provinciam, quorum longe meminerat caput *Cum dilecti* 6 *de donat.* ibi: *Non ad Superiorem*. Ideirco jura illa primam sententiam non probant, ut cum Menochio notat Barbosa *dict. c.* 21. *n.* 14. sed admittenda est secunda.

16 Episcopos in sua Diœcesi posse subsidium charitativum petere, explorati juris est, ex juribus adductis *n.* 3. Non tamen est necessarium, ut sint consecrati, quia potestas ista non est Ordinis, sed Jurisdictionis, quam habent, si tantum fuerint confirmati, *c. Transmissam* 15. *de elect.* Ergo & subsidium charitativum exigere poterunt, Bellencinus *quæst.* 9. Azorius *dict. cap.* 14. *quæst.* 5. *vers. ult.* Belletus *dict.* §. 12 *numero* 2. Episcopis adjungere libet Commendatarios perpetuos Ecclesiarum, quia habent titulum administrationis, & exercitium, utpote titulati, Bellenc. *quæstion.* 6. Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Commendatarius*, Barbosa *dict. allegat.* 87. *numero* 10. Eodemque jure possunt uti Administrator generalis Ecclesiæ, & Coadjutor generalis datus Episcopo; nam Administrator generalis habet jura Episcopalia, *cap. Is qui* 19. *de Elect. in* 6. *cap. ultimo de supplend. negligent. Prælat.* & Coadjutor agere potest quidquid Episcopus, excepta bonorum alienatione, *capit.* 1. *de Cleric. ægrotant*, tenent Bellencinus *dict. quæst.* 6. Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Administrator*.

17 Ex eadem quidem ratione Capitulum, Sede vacante, poterit petere charitativum subsidium, Glossa *in cap. Cupientes*, §. *Ad hæc*, *de elect. in* 6 *verbo Aliunde*, ubi etiam Joan. Monachus, Bellencinus *quæst* 7. Belletus *dict.* §. 12. *num.* 38. Nequit vero statutum concedere, ut in futurum subsidium persolvatur, Tuschus *verbo Subsidium*, *num.* 766. Barbosa *dict. alleg.* 87. *num.* 23. Collegium vero Cardinalium, Sede vacante, potest imponere subsidium generale, si gravis, & notoria sit causa, puta si periculum Ecclesiæ immineat, dummodo sit omnium Cardinalium consensus, Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Item Collegium*.

18 Prælati inferiores Episcopis nequeunt subsidium petere, nisi privilegio, aut consuetudine muniantur, dum non habeant jura Episcopalia, Boerius *decis.* 133. Tuschus *verbo Subsidium*, *conclus.* 767. *n.* 4. Duenas *regulas* 91. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 39. Leoncillus *dict. privileg.* 50. *num.* 20. Minano *Basis Pontific. tract.* 2. *fundament.* 1. *quæst.* 2. §. 3. *num.* 50. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 17. Quod idem est dicendum de Vicario Episcopi, nisi ad id habeat speciale mandatum, Bellencinus *quæst.* 2. Azorius *dict. quæst.* 5. *verbo Vicarius*, Barbosa *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 21. De Prælatis, seu Præpositis Regularibus dicendum, posse charitativum subsidium petere pro necessariis sumptibus ad regimen Religionis, illudque imponere Monasteriis, Azorius *d. q.* 5. *vers. Quid dicendum*, Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *disp.* 10. *q.* 2. *n.* 2.

19 Duo tamen sunt animadvertenda in impositione subsidii, ut Episcopus semper cum Capitulo, & Clero petat.

Tum ut sit moderatum, nec ultra quam necessitas est, Berojus *vol.* 1. *conf.* 81. *n.* 4. Belletus *d.* ;. 12. *n.* 8.

20 Sed quæritur, an Reges, & Principes sæculares possint petere subsidium charitativum a suis subditis? Et affirmandum id posse, ut late scripsimus in hoc libro, *c.* 10. *a n.* 1. Leoncillus *d. privileg.* 50. *num.* 20. Illud vero non prætereundum, privilegia ad non collectandum non extendi ad hæc subsidia, seu donativa quæ a Regibus petuntur; nam licet intrent in locum gabellarum, non tamen sub eis intelliguntur, quia sunt promptiora remedia ad sublevandas urgentiores Principis necessitates, ut eum Campan. advertit Balmaseda *de Collect. quæst.* 46. *n.* 17.

21 Sed an Principes sæculares possint petere subsidium charitativum ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis, excitari poterat magnum dissidium adducendo casus in quibus ab eis collectas exigere valent. Verum ad rem dicendum, neutiquam posse, cum sint proprie eorum subditi, nisi aliquando per quandam communicationem politicam cum aliis civibus, improprie subditi dicantur, quo in sensu intelligas Salcedum *de lege polit. lib.* 1. *cap* 4. *per tot.* & alios Scribentes. Ast revera subditi non sunt, sed a jurisdictione seculari exempti, Covarruv. *pract. cap.* 31. Morla *in Emporio, tit.* 2. *quæst.* 12. Menchaca *illustr. lib.* 1. *cap* 22. *num.* 8. Bellarminus *lib.* 1. *de Clericis*, *c.* 28. Castillo *lib.* 7. *controv. c.* 9. *num.* 14. Molina *de just. tractat.* 1. *disput.* 31. Quapropter Princeps sæcularis nequit semper & in omnibus occurrentibus casibus ab eis charitativum subsidium petere.

22 Id tamen intelligendum, nisi ab eo petatur ex libera, & voluntate spontanea Ecclesiarum, & cum aliquo moderamine adhibito, & juxta consuetudines in quolibet regno, vel provincia receptas in casibus id exigentibus; alias enim raro Principes seculares cogunt Ecclesias, & Ecclesiasticos ad persolvendum charitativum subsidium, propter exemptionem Clericorum ab illorum jurisdictione, de quo cum multis agit Salcedo *dict. lib.* 1. *cap.* 3. *per tot.*

23 Unde Reges nostri Catholici quoties charitativum subsidium volunt exigere ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis, ad Pontifices recurrunt, ut impetrent indultum ad illud percipiendum, ut constat ex multis concessionibus. Pius IV. 6. Novembris 1561. concessit Regi Hispaniæ indultum de trecentis millibus ducatis auri singulis annis persolvendis usque ad quinquennium, super omnes fructus omnium, & singularum Ecclesiarum Cathedralium, Metropolitanarum, Collegiatarum, & aliarum, Prioratuum, & Beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura, Sæcularium, & Regularium, Canonicatuum, & Dignitatum, etiam post Pontificales majorum, & Capitularium, Conventualium, & aliarum Ecclesiarum: idque non solum persolvendum super fructibus, sed & super redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis.

24 Prorogarunt indultum alii Summi Præsules, ut pro duabus vicibus Pius V. & Gregorius XIII. & Paulus V. & cæteri usque hodie, de quinquennio in quinquennium, ut refert Barbosa 3. p. *de offic. Episcopi, allegat* 87. *a n.* 96. Gregorius etiam XIII. hanc contributionem prorogavit ad Ordinem S. Jacobi, excepta tamen mensa Magistrali, ut refert in sua Bulla an. 1573. & adnotavit Barbosa *ubi proxime*, *n.* 57. & *collect.* 637. *a n.* 4.

25 Ad similitudinem subsidii Pontifices concesserunt excusatum, nempe Decimas unius domus, post duas ubetiores, in qualibet Parochia, etiam cujuscunque Ordinis Regularium, de quinquennio in quinquennium: ita concessit Pius V. 15. Julii 1567. & ampliori modo prorogavit in aliud quinquennium. Idem fecit ipse Gregor. XIII. declarans ad excusatum teneri Monachos S. Hieronymi, & Cistercienses, Moniales, & alia loca pia. Clemens. VIII. similiter prorogavit, & extendit ad pensiones, exceptis Cardinalibus, Barbosa *lib.* 3. *vot.* 96. *n.* 57. Urbanus VIII. decrevit subsidium, & excusatum nullo modo solvendum, nisi nova concordia cum Rege Catholico facta, quas Bullas summavit Barbosa *d. alleg.* 87. *a n.* 6. & *collect.* 637. *numero* 8.

26 His addendæ sissæ, quæ variis modis conceduntur Regibus Catholicis, prout sunt variæ Bullæ ad sexennium, ut fecerunt Gregorius XIII. Clemens VIII. & Urbanus VIII. & cæteri successores concedunt usque in hodiernam diem, & quotidie in majori quantitate, Barbosa *d. alleg.* 87. *a numero* 65.

27 Illa tamen Bulla Clementis VIII. 11. Februar. 1594. obliviscenda non est, ubi decrevit Cardinales exemptos a solutione subsidii, & excusati, in pensionibus sibi concessis super Dignitatibus, & Ecclesiis Hispaniarum, & Titulares, quantumvis dignitate fulgentes, solvere debere subsidium, & excusatum; nec distributionem illorum esse faciendam in toto Clero, ut ab Episcopis, & Archiepiscopis exequi solitum erat.

Hæc vero subsidia, & excusata fuerunt liberalissime Catholicis Regibus concessa a nostris Pontificibus, ut sexaginta, vel magis, vel minus, triremes haberentur adversus Christi Domini hostes, utpote Turcas, & hæreticos, in Fidei defensionem, ut constat ex dictis Bullis, & concordiis factis cum statu Ecclesiastico, & insimul multis Schedulis Regalibus, maxime in illa data Vallisoletti 4. Aprilis 1603. ubi gratiarum administratio designatur; & quas congessit Lara *lib.* 2. *de las tres Gracias, per tot.* 28

Hæ autem concessiones factæ sunt super omnibus Beneficiis. Verum hisce temporibus dubitatur, an ad harum contributionem teneantur Capellaniæ ad nutum amovibiles; dubium enim oriebatur ex diversis sententiis jam affirmantibus esse beneficia, jam negantibus, de quo scripsimus *lib.* 3. *cap.* 1. *a n.* 9. Sed jam hodie sopita est hæc difficultas ex concordia confirmata a Clemente X. 29. Maii 1675. ubi Pontifex sic decrevit: *Cæterum ad obviandum litibus, & differentiis, quæ inter personas Ecclesiasticas super præmissis oriri solent, harum serie decernimus, & declaramus, quod ad hujusmodi contributionem, juxta prædictæ concordiæ tenorem, non solum Capellani Capellaniarum perpetuarum, sed etiam Capellani ad nutum amovibiles, qui Capellanias ipsis ad nutum concedi solitas, quæ reditus, aut bona Ecclesiastica stabilia, certa, & determinata possident, habuerint, pro rata redituum earumdem Capellaniarum omnino teneantur, & obligati existant, æque ac alii Capellani titulares supradicti.* Idem est decisum in concordia similiter confirmata a Paulo V. anno 1614. Crespi 2. p. *observat.* 91. *n.* 63. 29

Ex eadem quidem ratione dubitatum fuit, an pensiones ad hanc contributionem tenerentur? Affirmabant aliqui esse beneficia, alteri negabant, de quo Duarenus *de Beneficiis, lib.* 2. *cap.* 4. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 5. §. 5. Gratianus *in addit. ad decis.* 158. *n.* 3. Sarnensis *in Regul. de infirm. quæst.* 16. Tondutus *de Pens. cap.* 17. *n.* 37. Garzia *de Benefic.* 1. *part. c.* 5. *a num.* 2. Sed jam in praxi optima ratione decisum est, pro rata pensionis subsidium, & excusatum deberi, idque ex Bulla Clementis VIII. relata *num.* 27. facile depromitur, ubi Cardinales, ut eximantur in suis pensionibus a subsidio, & excusato, expresse eximuntur, Ergo absque exemptione omnes pensiones tenentur ad solvendum subsidium, & excusatum. Tum ratione probatur; nam subsidium, & excusatum, prout in Bullis continentur, & in concordiis, sunt onera realia ipsorum fructuum, ut constat ex Bulla Pii IV. *Super omnium, & singularum Cathedralium, & Metropolitanarum fructibus, & emolumentis*, Lassarte *de Decima, cap.* 19. *num.* 34. Rodriguez *tom.* 3. *Regul. Quæst. quæst.* 74. *art.* 6. Quamobrem ut onus reale debet transire cum ipsis fructibus ad pensionarium, Cæterum probatur a paritate subsidii charitativi; nam pensionarii illud solvere tenentur pro rata fructuum, quia est onus reale, Bellencinus *q.* 35. Azorius *d. cap.* 14. *quæst.* 6. *vers. Si quæras*, Garzia *de expens. cap.* 11. *num.* 58. Leoncillus 2. *part. privileg.* 50. *num.* 18. Belletus §. 12. *n.* 32. Tondutus *de pensionib. cap.* 6. *a num.* 6. Ergo similiter est dicendum de subsidio, & excusato, utpote cum sit onus reale fructuum, Gigas *de Pens. quæst.* 38. Mohedanus *decis.* 4. *de locat.* alias 234. Puteus *lib.* 2. *decis.* 386. Marchesanus *de Commiss.* 2. *par. c.* 4. *de commiss. appellat. num.* 49. Tondutus *d. c.* 6. *n.* 12. 30

Unde qui solvit pensionem, potest retinere ratam subsidii, & excusati, ut facilius resolvatur, ne a Collectoribus opprimatur, ut bene censuit Marchesanus *dict. numero* 94. nec respectu illorum intelligitur clausula, *Sine retardatione solutionis pensionis*, Garzia *d.* 1. *part. cap.* 5. *numero* 17. Palao *to.* 2. *Oper. Moral. tract.* 13. *disp.* 1. *punct.* 11. *numero* 2. 31

Sed dices, duobus modis pensionem imponi posse, aut in fructibus, aut in pecunia: si enim in fructibus imponitur, tanquam onus reale ipsorum, bene procedit doctrina supra tradita. Si tamen in quantitate pecuniæ imponatur, prout quotidie fit, contrarium est dicendum; nam posita in quantitate fructuum, transit onus cum illis, Gratianus *tom.* 6. *decis.* 20. *n.* 10. Rota 1. *part. divers. decis.* 298. Si tamen sit in quantitate pecuniæ, non ita, quia non est onus pecuniæ, ut agnoscit Rebuffus *de Pacific. num.* 120. alias 138. Ergo quando pensionarius habet pensionem in quantitate, non tenebitur ad solutionem subsidii, & excusati. Sed tamen objectio ista nullius est ponderis, quin 32

potius

potius a suo sensu recedit Rebuffus. Et ratio est, quia pecunia illa loco fructuum subrogatur, quos pensionarius percipere debebat: quare sicut percipiendo fructus tenebatur ab subsidium, & excusatum, similiter percipiendo pecuniam loco fructuum, Tonduti *d. cap. 6. n. 11.* Barbosa *d. allegat. 87. n. fin.*

33 Excipiunt tamen Doctores, quando in Bulla pensionis reservatetur *libera ab omni onere*; quia tunc onus subsidii, & excusati pertineret ad titularem beneficii, Azorius *Inst. Moral. 2. part lib. 8. cap. 9. quaest.* 2. Gambara *de offic. Legat. lib. 6. quaest. 5. n.* 207. Palao *Oper. Moral. tom.* 2. *tract.* 13. *disp* 1. *punct.* 1. §. 8. *n* 2. Layman *d. cap.* 3. §. *unic. num.* 11. Trullench *lib.* 4. *Decalog. cap.* 1. *dub.* 7. *numero* 6, Garzia *dict. cap.* 5. *num.* 172.

34 Verum limitandum, quando subsidium, & excusatum pro quinquennio conceditur, ut Regibus Hispaniae, & rursus pro alio quinquennio prorogatur; quia tunc clausula illa derogatur per subsequentem concessionem, ut in praxi observatur. Est tamen observandum, non quodlibet subsequens indultum esse sufficiens ad derogandum priori, cum clausula illa, licet dicat, quod conceditur absque diminutione, & cum aliis respicientibus ad valorem rescripti, tamen id non est sufficiens ad illam clausulam irritandam, Azorius *dict. lib. 8. cap. 9. quaest.* 2. Garzia *dict.* 1. *part. c.* 5. *a n.* 173. Palao *dict.* §. 8. *num.* 2. Barbosa *d. alleg.* 87. *numero* 52.

35 Hinc disquirendum, an Canonici S. Justi, & S. Pastoris Complutenses, & Portionarii Toletani, excipientes dimidietatem fructuum Beneficiorum primi anni vacantium, ex Bulla Sixti IV. eam liberam a subsidio, & excusato percipere possint, onerando Titulares ad eorum solutionem? Et affirmandum videtur; nam Bulla illa integram dimidietatem eis concedit: non enim integram perciperent, si diminueretur solutione subsidii, & excusati; integrum enim dicitur, cui nulla pars deficit, *l. decem, ff. de fideicommiss. libert.* Rota *apud Farinac. in collect. noviss. decis.* 446. *numero* 1. Peregrinus *de fideicom. articul.* 3. *numero* 90. Tuschus *lit. D. conclus.* 297. *n.* 1. Garzia *de Nobilit. gloss.* 12. *n.* 7. *in fin.* Ergo minime tenebitur illa dimidietas ad solutionem subsidii, & excusati.

36 Sed observandum, ex Bulla sua Canonicos, & Portionarios nullum pro se facere posse argumentum, nisi relatum; nam quod aliqui proclamant, habere clausulam, *Deductis expensis*: vel, *Omni onere deducto*, est falsum & ementitum, ad decipiendos Beneficiatos, ut ex illa constat, quam attente perlegi. Nec fundamentum integritatis alicujus est ponderis; nam fructus beneficiorum semper intelliguntur, deductis expensis, & oneribus, *l. Fructus* 17. *ff. solut. matrimon. l. Quod fructibus* 46 *l.* 1. *C. de usufruct. c. praesentia* 9. *de offic. Ordin.* ibi: *Hoc de illis bonis solum debet intelligi, solutis debitis.* Et in terminis probat Gutierrez *Can. lib.* 1. *quaest.* 1. *a n.* 126. Cavalcanus 2. *part. decis.* 37. *sub n.* 59. Fertetus *cons.* 156. *n.* 8. Quapropter eis debetur integra medietas, jam deductis oneribus, quo in sensu sunt illa verba Bullae intelligenda, ut optime docet Petrus Barbosa *in l. Fructus* 7 *ff. Solut. matrim. n.* 73. Unde ex dicta Bulla nullum adest fundamentum, ut se exonerent a subsidio, & excusato, & onerent pro illa medietate Titulares beneficiorum.

37 Hanc ob rem proculdubio asserendum, praedictos Canonicos, & Portionarios teneri solvere pro sua dimidietate fructuum subsidium, & excusatum. Et patet; nam Bullae subsidii omnes comprehendunt, quomodolibet etiam exemptos, & immunes ab ejus solutione, ut constat ex Bulla Pii IV. hisce verbis: *Ita quod quicumque fructus, reditus, & proventus, jura, obventiones, emolumenta sibi loco pensionum annuarum, ac etiam pensiones annuas sibi super similibus fructibus, reditibus, & proventibus, juribus, obventionibus, emolumentis, & distributionibus, etiam sub quovis exemptione, & immunitatis a similibus, aut dissimilibus oneribus in genere, vel in specie reservatas, & assignatas habeant, & percipiant, pro rata veri valoris Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum, super quibus hujusmodi pensiones reservatae, & assignatae fuerint, contribuere teneantur, cujuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint (ipsis Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, & Militibus Hierosolymitanis, & aliis tunc nominatim exceptis) annis singulis, in certis locis & terminis statuendis, juste, & proportionabiliter compartiendum, & integre persolvendum, pro instruendis, & armandis sexaginta triremibus, &c.* Et similia verba sunt in Bulla Pii V. *vers. Itaque*, & in aliis subsequentium Pontificum.

38 De excusato similiter dicendum est ex Bulla Pii V. & aliis

Bullis postea concessis, ubi unius vicini decimae auferuntur, & Regi Catholico applicantur. Ergo cum omnes, licet exempti, comprehendantur in dictis Bullis, cur non Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani in his dimidietatibus fructuum non comprehendentur?

Et confirmatur; nam Pontifices omnes comprehendunt ad solvendum, & excusatum, nisi qui nominatim fuerint exempti, ibi: *Et aliis tunc nominatis exceptis*: Ast in dictis Bullis non excipiuntur Canonici S. Justi, nec Portionarii Toletani. Ergo sunt comprehensi in his dimidietatibus. 39

Rursus licet Bulla Sixti IV. haberet clausulam, *Omni onere deducto*, adhuc nullius erat ponderis, quia solum poterat durare usque ad novam concessionem subsidii; nam ex tunc intelligitur clausula illa revocata, ut in pensionibus concessis cum clausula, *Ab omni onere subsidii, & excusati immunibus*, quae per novam concessionem prorogatur ad aliud quinquennium, ut dicunt relati *n.* 34. Rota 2. *part. divers. decis.* 161. Cum ergo per tantos annos antecedat Bulla Sixti IV. & postea supervenerint Bullae Pii IV. & caeterorum Pontificum, consequenter etiamsi haberet illam clausulam, jam erat derogata, prout derogatur in Bullis pensionis, de quo nulla potest dari disparitas.

Rursus inter Doctores illa est communis distinctio, an Bulla, in qua eximitur quis a subsidio, & excusato, sit anterior quam Bullae concessionis eorum, aut posterior? si enim est posterior, usque ad novam concessionem durat; si est anterior, statim est derogata, nec amplius potest valere, Moneta *de decimis, cap.* 9. *quaest.* 3. *num.* 89. Barbosa *de exig. pens.* 1. *part. quaest.* 7. *num.* 31. Bulla Sixti IV. est antiquissima, & anterior quam Bullae Pii IV. & aliorum Pontificum concedentium subsidium, & excusatum. Ergo licet haberet aliquam clausulam eximentem ab omni onere, jam clausula illa est derogata. Ergo tenentur ad subsidium, & excusatum pro sua dimidietate fructuum. Id vero maxime, quia Sixtus IV. non potuit eximere a subsidio, & excusato, quod non erat in rerum natura, *l. Non omnis* 19. *ff. de Rebus credit.* Argellus *de legitimo contradict. quaest.* 10. *num.* 36. Tuschus *lit. A, conclus.* 125. Gratianus *tom.* 5. *cap.* 948. *numero* 38. Flaminius *de confidentiis, quaest.* 27. *numero* 139. 40

Sed dices, Bullam Canonicorum & Portionariorum sic esse interpretatam per consuetudinem, ut ex illa dimidietate fructuum non solvant subsidium, & excusatum: consuetudo autem est optima legum, rescriptorum, & scripturarum interpres, *l. Minime* 23. *ff. de legibus*, Gutierrez *lib.* 3. *practicar quaest.* 10. *a num.* 76. Mattheus *de re criminal. controvers.* 6. *a num.* 61. Salgado *de Reg. protect.* 1. *part. cap.* 1. *numero* 123. Vela *dissert.* 30. *a numero* 61. Barbosa *in cap.* 8. *de consuetud. a n.* 6. Ergo saltem ex hac consuetudinem non tenebuntur ad solvendum subsidium, & excusatum ea dimidietate fructuum. Sed facile respondetur, quia doctrina illa procedit, quoties rescriptum, scriptura, vel aliud instrumentum continet aliquod dubium; tunc enim standum est observantiae, & consuetudini, *cap. Cum dilectus* 8. *de consuetud.* Gutierrez *dict. quaest.* 10. *numero* 76. Salgado *dict. cap.* 1. *in praelud. numero* 222. Capponi *tom.* 5. *discept.* 363. *numero* 30. Ast in dicta Bulla nullum est dubium, nec ulla sunt verba dubia excusantia Canonicos a solutione subsidii, & excusati: tum si essent, sunt derogata per Bullas subsequentes. Ergo consuetudinis interpretatio nulla est, nec potest admitti. Quin potius consuetudo ista est iniqua, & contra legem naturalem, locupletando Canonicos, & Portionarios cum maxima, & continua jactura Beneficiatorum; & consequenter est corruptela, quae est tanto deterior, quanto diutius infelices animas detineat alligatas, *capit. fin. de consuetud. capit. Cum in Ecclesia* 9. *de simonia, cap Cum haberet* 5. *de eo, qui duxit in matrimon.* Nec tanti gravaminis habent excusationem, quando cum tanto dolore, & indignatione Beneficiatorum, cum subsidio, & excusato eos onerent, & censuris gravent, nisi aliquo modo resipiscant, prout etiam faciunt percipiendo medietatem fructuum in permutationibus Beneficiorum, quod nunquam fuit admissum, sed paucis ab hinc annis ab eis introductum est cum gravissimo damno hujus Archiepiscopatus, difficillimas faciendo permutationes quotidie necessarias ad bonum regimen animarum, non animadvertentes Bullam Sixti IV. solum fuisse confirmatam a Leone X. quatenus erat in consuetudine, ibi: *Unde medietas vigore literarum hujusmodi percipi consuevit.* Et infra: *Unde medietas literarum hujusmodi vigore percipi consuevit.* Verum ipsi Canonici, & Portionarii jam censuris, jam blanditiis, & libera- 41

litate aliquando in permutationibus etiam dimidietatem percipiunt, ut credo, per quindecim annos, plus, vel minus: quapropter similes possessiones minime eis suffragantur, utpote mala fide, & ex titulo nullo procedentes. Parisius *lib.8.cons.27.nu.119.* Aymon *cons.134.num.44.* Bellonus *cons.20.col.9. vers.3.* Marescotus *var.lib.1.c.11.n.59.* Posthius *de manut. observat. 42.sub.n.66. & observat. 48. n. 11. & 12.* Rota apud eumdem *decis. 537. n. 7.* Quapropter resolvendum, teneri Canonicos S. Justi, & Portionarios Toletanos ad subsidium, & excusatum in sua dimidietate fructuum Beneficii primi anni vacantis, ad quos transit cum onere illo, ut diximus *n.39.*

42 Est vero aliud dubium exarandum, an quando quis non debet subsidium, & excusatum, veluti Pensionarius intra quinquennium, cum clausula, *Omni onere deducto subsidii, &c.* verum ipse solvat absque protestatione pro prima vice, postea remaneat obligatus ad solvendum? Et affirmandum videtur; nam ex eo quod non protestatur, nec jus suum reservavit, solutio facta est voluntaria, non solum pro illa vice, sed in posterum, *l.Voluntaria 12. C. de excusat.tut. cap. Accedentibus 15. de Privilegiis, cap. Cum accessissent 8. de Const.* quia intelligitur privilegio suo renunciasse: Ergo non solum pro illa vice solvere videtur, sed in posterum ad solutionem obligatur. Confirmatur; nam ad renunciationem privilegii sufficit unus actus contrarius, ut est textus *in d. cap.Cum accessissent*, ubi per unicum actum contrarium factum a Capitulo, & confirmatum a Papa, destruitur privilegium, ob præsumptionem renunciationis. Ergo ex eo, quod absque aliqua protestatione pensionatius, aut alter exemptus solveret subsidium, & excusatum, etiam in posterum tenebitur solvere.

43 Sed tamen ut probabilius tenet contrarium Palao *d. tom. 2. tract.13.disput.1. punct.11.§.8. n.2. vers. quod. si hæc.* Et ratio est; nam quoties exemptio, seu privilegium habet tractum successivum, & non unico actu constituitur, tunc per unicum actum solum contrarium non amittitur, *d.l. Voluntaria 12. C. de Excusat. tut.* quin potius plurimi actus sunt necessarii, ita ut per præscriptionem alterius partis videatur exemptio, aut privilegium renunciatum, ut est aptissimus textus *in dict. capit. Accedentibus 15.de privilegiis*, ubi plurimi actus requiruntur per spatium quadraginta annorum, ut privilegium renunciatum videatur. Ergo per unicum actum solvendi in præsenti, exemptio amissa intelligenda non est.

44 In hoc dubio dicendum, resolutionem pendere ab alia controversia, an privilegium per unicum actum contrarium deperdatur? Affirmarunt plures *ex dict. cap. Cum accessissent, l. secunda l. fin. ff. de veter. l. secunda §. fin. ff. de Decurionibus, leg. 1. Cod. qui sponte publica munera*, & per alia congesta ab Altaserra *in dict. cap Cum accessissent*, tenent Abbas, Felinus, & Altaserra *ibid.* Rebuffus *de decim, quæst.13.n.113.* Genuensis *in Praxi, tricen.6. quæst.134. n. 2.* Tuschus *tom.6. lit.P. conclus.656.n. 10.* Alteri vero negarunt, Suarez *lib.8. de legibus, cap.35. a n.12.* Bonacina *de legib. disp.1. quæstion.3.punct.6. proposit. 3.a n.16.* Poncius *de Matrim.lib.8. cap.18.§.3. n.28.* Castillo *de Tertiis, cap.19. n.16.* Otero *de Pascuis, c.30. n.31.* Gironda *de Privilegiis, a n.107.*

45 Sed hæc difficultas fœdere distinctionis facile componitur animadvertendo, duobus modis posse considerari privilegium, nempe quando unico actu comprehenditur, vel quando habet tractum successivum, & in multis aliis actibus futuris est exequendum. Primo enim casu, ex unico actu contrario deperditur, quia cum nullus sit actus, nisi unicus, nequit capi alia conjectura, nisi quod pars privilegiata voluit privilegio renunciare, ex eo quod egit actum contrarium: quo in sensu intelligenda sunt jura asserentia unico actu contrario privilegium amitti, ut *in dict.cap.Cum accessissent*, quod est melius illius textus interpretamentum, ut bene perpendit Bonacina *dict.proposit. 3. versic. Dixi*; licet alii dicant, loqui de statuto, quod nequit valere, etiamsi a Pontifice sit confirmatum, si actu contrario frangeretur, Gonzalez *in dict. cap Cum accessissent, n. final.* Amaya *in l. 1. Cod.de his, qui sponte, lib.10. n. 37.* Si vero privilegium non unico actu concludatur, sed habeat tractum successivum, tunc unico actu contrario non extinguitur, etiamsi formaliter, & materialiter sit contrarius, nisi secundum quid, quoad illum actum, non vero quoad futuros; quia tunc capitur conjectura, nolle renunciare privilegio, nisi quoad actum præsentem, non vero quoad alios, & quominus sibi præjudicet, ut bene notat Barbosa *in dict. c. Cum accessissent, n.7.* Ergo tunc non extinguetur privilegium quoad actus futuros, licet privilegiatus non protestetur, Gonzalez ubi proxime, & Barbosa *ibidem, & prima part. allegat. 36.n.5.* late Amaya *in dict. leg.1.Cod. de his qui sponte, a n.14.* Palao *de legibus, tract.3. dispu. 4. punct. 19. per tot.*

46 Hinc colligitur, quod si exemptus a subsidio, & excusato, a Collectore impetitus, absque aliqua protestatione solverit, minime quoad solutiones futuras perdat exemptionem, seu privilegium. Cæterum in specie alia ratione probo; nam licet admittamus sententiam contrariam, adhuc ex unico actu formaliter, & materialiter contrario non perditur privilegium; quia ut bene scripsit Bonacina *dict. proposit. 3. n.16. versic. Dixi per actum*, actus iste contrarius ut perdatur privilegium debet esse spontaneus, nec solvens aliquo modo coactus, seu ignorans. Cum ergo exemptus sit impetitus, & minatus a Collectoribus, ut semper accidit, & jam cœperit coactio, jam non est spontanea solutio, unde præsumatur renunciatio privilegii: sed conjecturatur, metu censurarum solvisse, & terribilis exactionis subsidii, & excusati appellatione remota, & non retardata solutione: quamobrem etiamsi sisteremus in contraria sententia, quod perditur privilegium exemptionis, solum erit quæstio quando exemptus spontanee se offerret solutioni.

47 Verum ad tollendam omnem difficultatem, semper protestandum, metu censurarum solvere pro illa vice, & non alias, ut cum Panormitano, & aliis monet Suarez *d.lib.8, cap.35. n.24.*

48 Prorsus est aliud dubium investigandum, an ad distributionem subsidii sint onera deducenda? Prima sententia negat, ex extravagante unica *de Decimis, vers. Ratione*, ubi asseritur, ad decimam solvendam, nempe subsidium ad bellum, non esse deducenda debita Beneficiatorum, licet ad ea sint obligatæ res Ecclesiæ; sed hæc onera sunt fructuum, & non deducuntur. Ergo ad solvendum subsidium non sunt onera deducenda. Et confirmatur; nam subsidia, & excusata sunt quædam gabellæ impositæ ad fidei defensionem contra Turcas, & hæreticos: ast in gabellis onera non deducuntur, quinimo potius solvuntur quam alia debita ipsius rei, Lassarte *de decim. vendit. capit.7. numero 59.* Azevedus *in l. 10. tit. 6. lib.3. Recopilat. numero 2. in fin.* Gutierez *de Gabellis, lib.7. quæst. 53. per tot.* Ergo idem est dicendum ad solvendum subsidium, & excusatum, prout etiam observatur in decimis prædialibus, quæ integræ solvuntur, nullis deductis oneribus, aut expensis, *cap. Tua nos 26. cap. Pastoralis 28. cap. Cum sint homines 7. de Decimis.* Ergo similiter est dicendum ad contributionem subsidii, & excusati, Moneta *de Decimis, quæst. 2. a numero 52. & quæst. 4. a numero 174.*

49 Secunda sententia tenet contrarium; nam subsidium, & excusatum imponitur super fructibus beneficiorum, & fructus semper intelliguntur, deductis oneribus, & expensis, præcipue cum sint fructus beneficii, Cevallos *quæst. 897. numero 516.* Gonzalez *ad Regul. 8. §. 7. proœm. numero 163.* Parisius *de confidentiis, quæstion. 35. numer. 33.* Tuschus *tom. 4. lit. F. conclus. 484. numero 25.* Et valor beneficii semper intelligitur, deductis oneribus, & articulus erit ineptus, nisi dicat, quod beneficium tantum valeat, deductis oneribus, Rota *in antiquis decision. 60. de concess. prabend.* Crescentius *decision. 2. de Probat.* Cassiadorus *decision. 49. de Prabend.* Rota apud Seraphinum *decision. 1297. numero prima*, Garzia *de Beneficiis, quinta par. capit. 3. numero 164.* Ergo cum subsidium, & excusatum impositum sit in fructibus beneficiorum, inde est, ut prius deducantur onera, & expensæ ipsorum fructuum. Rursus subsidium, & excusatum imponitur per modum collectæ impositæ in ipsis fructibus, variabilis ad modum crescentiæ, aut decrescentiæ fructuum, Bertachinus *de Gabellis, in prælud. numero 16.* Franchis *decision. 107. numero 4.* Chassaneus *in Consuetud. Burgund. 9. quarto versic. Extraordinarium, numero 43.* Cum ergo fructus decrescant per onera, ut observatur in oneribus censualibus, *cap. primo de Immunitat. Ecclesiar. in 6.* Velasco *de jur. emphyteut. quæstion. 17. numero 9.* Mena *Variar. lib. 2. quæstion. 21. num. 62.* Garzia *de Expensis, cap. 11. numero 57.* ad contributionem subsidii, & excusati etiam onera debent deduci, Barbosa *dict. allegat. 87. numero 78. & lib.3. vot.96. per tot.*

50 Hæc ultima sententia admittenda est; nam ex natura rei semper fructus intelliguntur, deductis oneribus, & expensis, & his, quæ ex necessitate eorum sunt solvenda: quod non solum intelligas in dispositione legis, sed in rescriptis, & mandatis Principum, Jason *in dict. leg. Fru-*

Ctus,

ctus 7. ff. solut. matrim. n.16. Petrus Barbosa *ibidem*, *nu.*13. Itaque in bis rescriptis subsidii, & excusati fructus intelliguntur, deductis oneribus, & expensis ad illorum contributionem.

51 Sed est necessarium, ut explicemus, de quibus oneribus, & expensis rescripta ista sint intelligenda; sunt enim aliqua personalia ipsius beneficii, veluti jura Episcopalia, procurationes, & visitationes: alia vero onera realia, veluti pensiones, & alia realia ipsorum fructuum, quibus ipsi sunt obnoxii, Navarrus *consil.* 48. *de Prebend.* Tondutus *de pensionibus*, *cap.* 6. *num.*15. Itaque dubitari poterit, an omnia sint deducenda? Et affirmandum, omnia esse deducenda, quia omnia onera, sive realia, sive personalia, necessario sunt facienda in ordine ad beneficium, & non sunt contracta ex culpa Beneficiati. Ergo omnia sunt deducenda ex fructibus beneficii, & præcise ex eis solvenda. Cæterum in Bullis subsidii non est apposita clausula, *Omni onere deducto*, ex qua onera personalia, & realia non sunt deducenda, ut dicunt Navarrus, & Tondutus ubi proxime. Ergo onera realia, & personalia sunt deducenda ad contributionem subsidii, & excusati.

52 Nec obstant argumenta Monetæ. Non primum desumptum ex Etravagante unica *de Decimis*, *versic. Ratione*, quia loquitur de debitis contractis a persona, quæ debet solvere decimam; non autem de oneribus debitis ratione fructuum, & ipsius beneficii, quia ista semper sunt deducenda, non vero altera, etiamsi ad ea ex aliqua licentia, aut facultate res Ecclesiæ fuerint obligatæ, quas indemnes præstare debet; nam ista non solvuntur ex fructibus tanquam onera ipsorum. Ast textus ille, quando loquitur de his oneribus ad solutionem decimæ, inquit deducenda, ut probatur *in dict. Extrav. vers. In solvenda decimam*.

53 Ad aliud argumentum collectarum dicendum, Doctores illos loqui de Gabella apud nos dicta *Alcabala*, quæ imponitur in ipsa venditione, & in ejus celebratione, & debetur non deductis aliis debitis, & oneribus; quia patrimonii quantitas computatur non deducto eo, quod causa explicandarum venditionum in proxenetis, & gabellis in ipsa venditione expenditur, *l. Quantitas* 72. *ff. ad l. Falcid.* ubi Glossa, & Scribentes, *l. Quod privilegium*, *vers. Plane* 8. *ff. deposit.* Guttierez *d. q.*53. *n.*3. & 4. Ergo nihil mirum si gabella debeatur, non deducto ære alio: quæ quidem ratio non procedit in contributione subsidii; & excusati impositi super fructibus superstantibus, deductis oneribus, & expensis.

54 Paritas decimarum prædialium ad rem non est. Illa enim communis est distinctio, ut decimæ personales solvantur, deductis expensis, secus prædiales, Guttierez *can. lib.* 1. *q.*18. *n.*9. Suarez *de Religione*, *tom* 1. *tract.*2. *libr.* 1. *c.*33. *num.*1. Moneta *de decim cap* 6. *num.* 32. disparitatis rationes plures adduxerunt Doctores, quos refert, D. Gonzalez *in cap.*7. *de Decimis*, *numer.* 7. Verum illam, utpote meliorem, admittit Barbosa *in cap. Pastoralis* 58. *de Decimis*, *num.* 1. quia decimæ personales versantur circa res jam decimatas, verum prædiales minime, quia creantur, & renascuntur absque aliqua decimatione. Tum & alia ratio reddi valet; nam quando in ipsis fructibus imponitur certa quantitas ex ipsis solvenda, utpote decima pars, non deducuntur expensæ, *l. Si quis argentum* 35. §. 1. *juncta gloss. verbo Fundos*, *Cod. de donat.* Barbosa *in d. l. Fructus* 7. *ff. Solut. matrimon. num* 56. quia renascuntur cum ipso onere, nullis deductis oneribus, ut in decimis tenent Costa *de Port. Rat. qu.* 140. *num.*12. Borellus *in Summa dec. tit.*19. *num.* 6. Franciscus Marcus *dec.*34. *n.*5. & 6. Itaque decimæ prædiales solvuntur, nullis deductis expensis, quod quidem cessat in impositione subsidii, & excusati, quæ per Bullas, & concordias redacta sunt ad quantitates solvendas super fructibus beneficiorum, in quibus deductæ expensæ, & onera intelliguntur.

55 Unde sequitur, ad contributionem subsidii, & excusati expensas, & onera realia & personalia esse prius deducenda, inter quæ tenentes necessarii, Prædicatores, & alia necessaria ad bonam administrationem Sacramentorum sunt prius deducenda.

56 Ex bis discutiendum venit litigium, quod quondam exagitari cognovi, an subsidium, & excusatum solvendum sit ex beneficiis curatis non habentibus nisi congruam? Verum in re absque dubio respondendum existimo negative, quia hoc onus est reale fructuum, necessario prius deducendum, ut primo possit vivere Beneficiatus, ne administratio deficiat, *c. de Monachis* 12. *de Prebend.* Rota *prima part. diversf. decis.*16. *num.* 7. Grassis *dec.*6. *nu.*7. *de Prebend.* Bellet. *disquis. Cler. debit.n.*16. Ergo beneficium curatum non babens nisi congruam, non tenetur ad solvendum excusatum, & subsidium. Cæterum, licet in Bullis subsidii, & excusati onera alia non deducerentur, necessario est congrua deducenda, utpote de jure naturali, & divino debita, ad quam capiendam naturali impulsu ducimur, Genes. *cap.*28. *versic.* 20. ibi: *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, reversusque fuero prospere ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum.* In quæ verba sic scripsit Chrysostomus *hom* 54. ibi: *Non divitias, non abundantiam quandam petivit, sed panem, & vestem ad contegendum corpus, illum in necessarium alimentum. Considera quomodo nobis Apostolicum characterem petitione sua significavit? tanto sapientia studio plenus erat justi animus. Nunquid quod Christus dicebat. Non possideatur aurum, vel argentum, hoc iste non a quoquam doctus, sed a seipso, & ab insito natura Magistro didicit, & optavit a Domino præberi panem ad comedendum, & vestem ad tegendum? Et cap. Cum secundum* 16. *cap. Extirpanda* 30. *de Prebend.* Surdus *de aliment. tit.*1. *qu.*50. *per tot.* Ergo semper intelligitur congrua ista reservata in indultis subsidii, & excusati.

57 Deinde Rector Ecclesiæ nunquam in congrua gravatur, nec poterit gravari, etiam a suprema potestate Pontificis, ut est textus clarus *in dict. cap. Extirpanda*, Flaminius *de Resignat. lib.*6. *quæst.*2. *num.*22. Barbosa *in dict. cap. Extirpande*, *num.*4. & *in cap. de Monachis* 12. *de Prebend. num.*3. Unde Clemens VII. gravissime fuit increpatus ab Scriptoribus, ex eo quod quinque decimis gravasset Ecclesias, & Ecclesiasticos ad bellum Ungariæ a Solimano Turcarum Imperatore gerendum contra Imperium Germanorum, itaut plores Rectores suas Ecclesias deseruerunt ob victus defectum. Refert Jovius *lib.*30. *Histor. c.*5. Ergo semper erit excipiendus Beneficiatus Curatus a solutione servitii, & excusati, si non habet nisi congruam.

58 Denique charitativum subsidium non potest imponi in Beneficiis, nisi congruam habentibus necessariam ad victum Parochi, Belletus *dict.* §.12. *numer.* 19. Leoncillus 2. *part. privil.* 50. *numer.*30. Trullench *lib.* 4. *Decalog. cap.*1. *dub.*7. *numer.*6. Ergo similiter est dicendum in subsidio, & excusato, cum similiter sit charitativum subsidium ad urgentem necessitatem alicujus Principis Catholici.

59 Quod non solum intelligas in congrua ipsius Curati, sed etiam Vicarii illius necessarii, sine quo nequit commode fieri administratio Sacramentorum ob populi copiam, quia salarium Vicarii necessarii intrat congruam, ut est decisum *in Extrav. un. de Decimis*; *vers. Solvetur autem decima*.

60 In praxi tamen video contrarium male observari; indiscriminatim enim omnia beneficia onerantur subsidio, & excusato, etiamsi non babeant congruam: & id non de jure, sed de facto procedit duabus rationibus; nam gravamen subsidii in bis Regnis gravissimum est, & procedit usque ad quadringentos, & viginti mille ducatos; excusati vero usque ad ducentos, & quinquaginta millia ducatorum, solubile quidem, sed gravissimo dolore Ecclesiasticorum, & rigorosis exactionibus, quando Regna ista fere sunt depopulata, agricolis diminutis, campis aridis, & absque cultura relictis, & quamplurimis fundationibus piis per cautelas patronatus laicorum liberatis ab hac solutione. Hinc ob rem necessitudo ista solvendi tam ingentem quantitatem breviter, & terribili exactione fuit, ut omnia beneficia cum congrua, & sine ea ad tributum veniant. Quod magnopere debent animadvertere nostri Sanctissimi Pontifices, ne dando fidem Regiis Ministris (qui utplurimum exaggeratis informationibus tam graves quantitates impetrant, & prorogant) tam facile concedant hæc indulta, & alia ad sistas persolvendas, itaut Ecclesiastici magis gravatis remaneant, quam alii sæculares, non in minima, sed in gravissima quantitate.

61 Ex qua quidem solutione parvum commodum percipit Ecclesia Catholica; videmus enim in Europa hæreticos divites, & victores cum tanta Christianorum strage, arbitros pacis, & belli, dantes leges Catholicis Regibus; sunt enim rogati, ut cum nostris fœdus percutiant, & ex nostris bellis triumpha hæretici percipiunt. Deinde Turcæ potentissimi adsunt nostris spoliis divites. Precor Cæ-

lestem

lestem Regem, ut suis oculis misericordiæ, & pietatis tanta mala a suis Catholicis avertat, & Principes Christianos protegat, atque custodiat.

62 Secunda ratio est difficultas litis prosequendæ, ut a solutione liberentur, cum Bullæ istæ concedantur adhibita strictissima executione, cum clausula, *Non retardata solutione*, quæ multum gravat solventem, ut late ostendit Garzia *de Beneficiis*, 1. *p. c.* 5. *n*, 526. Marescotus *var. lib.* 3. *c.* 22. Marta *de clausulis*, 1. *p. clausul.* 149. Riccius 4. *p. collect.* 1163. Tondutus *de pensionibus*, *c.* 80. *n.* 5. Barbosa *clausula* 162. Tum alia additur clausula, *Appellatione remota*, quæ multam vim, & effectus habet, Barbosa *clausula* 9. Gratianus *to.* 1. *c.* 41. *n.* 17. Moneta *de commut. c.* 11. *an* 487. Carleval. *de Judiciis*, *tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 2. *disput.* 8. *num.* 35. quapropter ob difficultatem consequendi, Curati pauperes non habentes nisi congruam, facile succumbunt, maxime cum onerati gravioribus quantitatibus veniant ad tributum.

63 Hinc breviter adnotandi sunt Canoniel S. Justi, & Portionarii Toletani percipientes dimidietatem fructuum a Curatis non habentibus nisi congruam, & in aliis adhuc congruam nondum attingentibus; quod nequit fieri, cum adhuc de jure introductum sit, in his dimidietatibus fructuum primum congruam relinquere. Legant duas Extravagantes, primam nempe *Extravag.* 2. *de const.* Secundam *Extravag. unic. Ne sede vacante*, præterquam quod hoc est scitissimum principium.

64 An Tertiæ Regales teneantur ad subsidium, & excusatum, olim fuit dubitatum. Hodie sane illud persolvunt, ut diximus in hoc libro, *c.* 8. *n.* 52. & hoc jure utimur. De Capellanis laicalibus, an teneantur ad subsidium, diximus *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 44.

65 Est denique in subsidio, & excusato animadvertendum, quando fructus Beneficiorum minuuntur per casus insolitos, ut sterilitatem, grandinem, aut aliter ad infimum valorem perveniunt, subsidium & excusatum, etiam per concordias designatum, diminui debere; nam cum sint onus reale illorum, inde est, ut diminutis fructibus, etiam onera minus debeant, *l. Cura* 4. §. *Inopes*, *ff. de Munerib. & honorib. l. Forma*, *ff. de censib.* ubi Bart. Preputatus *lib.* 1. *cons.* 356. Gigas *de pensionib. qu.* 35. *num.* 8. Lara *de Aniverf. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Deinde probatur a paritate charitativi subsidii, in quo si minuantur fructus Beneficiorum grandine, bello, aut alia ratione, etiam illud minuitur, Bellencin. *de subsid. charit. qu.* 34. Azorius *dict. lib.* 9. *cap.* 14. *quæst.* 6. *vers. quid dicendum*, Tuschus *verbo Subsidium*, *conclus.* 768. Moneta *de distrib.* 3. *part. qu.* 9. *num.* 21. Ergo idem est dicendum de subsidio & excusato, Rebuffus *cons.* 125. *num.* 11. Barbosa *dict. alleg.* 87. *num.* 79.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

Quibus ex causis subsidium charitativum exigi valeat.

66 PRælati, qui charitativum subsidium petere volunt, accersito Capitulo, & Clero causa petendi declarant, non solum ut fundamentum concessionis, sed ut quantitas commensuretur cum ipsa necessitate, *capit. Conquerente* 16. *de offic. Ordinarii*, *cap. Cum Apostolus* 6. §. *Probibemus*, *de censibus*. Sed quæ causa ista sit, generaliter loquendo, arbitrio discreti judicis relinquitur, Glossa, *in d.* §. *Probibemus*, Grammaticus *dec.* 88. *num.* 3. Bellet *d.* §. 12. *num.* 3. Franciscus Marcus *quæst.* 472. *n.* 2. Leoncillus *d. privil.* 50. *n.* 13. In specie vero loquendo, aliquæ sunt causæ, de quibus in præsentia agendum est nobis.

67 Prima causa est, quando adest Prælatus pauper, & ad ejus consecrationem charitativum subsidium est necessarium. Hæc enim necessitas est in ordine ad dignitatem, & in commune bonum subditorum, ut Episcopus actus Ordinis exerceat: quare est causa sufficiens ad petendum subsidium charitativum, Menochius *de Arbitr. casu* 178. *num.* 3. Riccius *prima part. dec.* 32. dummodo expensas necessarias non excedat, ut censuit Sacra Congregatio 24. Maii 1583. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Bengeus *de benefic.* 2. *par.* §. 6. *num.* 3. Barbosa *de Univers. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 24. Torrecilla *Exam. de Obisp. tract.* 2. *qu.* 3. *sect.* 3. *difficult.* 7.

68 Secunda causa est, quando multa debita contraxit Episcopus ad tuendum jus suæ Ecclesiæ, & ex bonis illius persolvi nequeunt, Azorius *d. c.* 9. *q.* 4. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *disp.* 10. *q.* 3. *n.* 3. Bellet. *d.* §. 12. *nu.* 63. Idem dicendum, quando multas expensas fecerit in negotiis communibus totius Diœcesis, Innocentius *in c.* 1. *de stat. Monach.* Belletus *d.* §. 12. *n.* 4. Azorius *d. c.* 9. *q.* 4. Barbosa *d. alleg.* 87. *num.* 30.

Tertia causa est, scilicet, quando Prælatus rem magni momenti emerit, necessariam ad conservationem suæ Ecclesiæ, Oldradus *cons.* 110. Bellet. *d.* §. 12. *num.* 4. Azorius *d. q.* 4. *vers. Tertio*, veluti Castrum, ut se defendat ab hostibus, Layman *in Summa*, *lib.* 3. *tr.* 3. *c.* 1. *n.* 3. vel ad recuperandam Ecclesiam ab hostibus captam, Menochius *dicto casu* 178. *n.* 5. 69

Quarta, si Episcopus iter agat ad Papam, Imperatorem, seu Regem pro utilitate totius Ecclesiæ generalis, in commune bonum, Azorius *dict. quæst.* 4. *vers.* 4. Barbosa *dict. allegat.* 87. *nu.* 32. Idem dicendum, quando vocaretur ad Concilium Generale, Menochius ubi proxime, num. 9. vel ad Provinciale, Azorius *dict. quæst.* 4. *vers.* 6. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 34. Vel quando Episcopus est visitaturus limina Sancti Petri ad adimplendum, jusjurandum, juxta formam *in cap. Ego N.* 4. *de jurejur.* Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Leoncillus 2. *par. privil.* 50. *num.* 5. Barbosa *dict. allegat.* 87. *nu.* 33. Aut quando interrogaret ad visitandam Diœcesim, Bellet. *d.* §. 12. *nu.* 4. *vers.* 4. Barbosa *ubi proxime*, *num.* 35. Torrecilla *dict. difficult.* 7. *n.* 26. 70

Quinta, quando lis magna moveretur contra suam Ecclesiam, Menochius *dict. casu* 178. *num.* 12. Idem dicendum quando Imperator, aut Rex in domo sua hospitaretur, Menochius nuperrime allegatus *num.* 11. Balmaseda *de collect. quæst.* 6. *num.* 5. Barbosa *lib* 3. *cap.* 21. *nu.* 3. maxime si Princeps habeat regalias. Ast in hoc casu observandum, maxima moderatione subditos esse gravandos, quia Rex, vel Imperator a Prælatis Ecclesiasticis semper est excipiendus summa moderatione, & modestia, ita ut plus redoleat sanctitas, & temperantia, quam apparatus, Azorius *dict. qu.* 4. *vers.* 7. Trullench *dict. lib.* 4. *capit.* 1. *dub.* 7. *num.* 6. 71

Sed est dubium, an charitativum subsidium possit imponi ad solvendam mediam annatam consuetam, quando promovetur Episcopus ad Episcopatum? Prima sententia negat, quia istæ expensæ fiunt ad utilitatem ipsius electi, non vero Ecclesiæ. Ergo ob hanc causam nequit hoc subsidium exigi, Remigius de Gonny *de charit. subsid. q.* 5. *a n.* 40. Petrus Duenas *Reg.* 89. Azorius *d. q.* 4. 72

Secunda sententia affirmat, *ex c. Cupientes* 6. §. *Ad hec*, & §. *Si vero*, *de elect. in* 6. Et ratione probatur; nam expensæ istæ fiunt, ut Ecclesia non careat Pastore, quod est maximum bonum illius, & totius Diœcesis. Ergo pro solvenda annata recte exigetur charitativum subsidium, Boerius *dec.* 134. *n.* 3. & 6. Tuschus *verbo Subsidium*, *conclus.* 767. *n.* 8. Leoncillus *d. privil.* 50. *n.* 3. Barbosa *in c. Cum Apostolus* 16. §. *probibemus*, *n.* 8. 73

Tertia sententia cogitandum relinquit, Franciscus Marcus 1. *p. q.* 1025. *n.* 5. 74

Sed tamen admitto secundam sententiam, quia negandum non est, gravia imminere pericula in Ecclesiis, ubi Prælatus deficit, *c. Magna* 6. *de vot. c. Ne pro defectu* 41. *de elect.* quapropter expensæ istæ, licet sint ad confirmationem electi, attamen sunt utilissimæ Ecclesiæ, quia multo plura agere potest Episcopus electus, & confirmatus, *cap. Transmissam* 15. *de elect.* nempe illa quæ pertinent ad jurisdictionem. Ergo cum expensæ illæ sint utilissimæ Ecclesiæ, inde est ut propter eas imponi possit charitativum subsidium. Cæterum causa consecrationis Episcopi est sufficiens. Ergo & confirmationis, cum ad eundem effectum tendant. 75

Quid vero si Episcopus ob suam culpam in pauperiem deveniat, an possit exigere charitativum subsidium? Prima sententia negat; nam jura non favent illis, qui propter suam culpam in egestatem inciderint, *l. Fidejussor* 7. §. *Si necessaria*, *ff. Qui satisd. cogant. l. Papinianus* 21. *ff. de Minor.* Botellus *de præstant. Reg. Cath. c.* 21. *n.* 30. Menochius *cons.* 55. *nu.* 12. quare minor sua culpa læsus, non restituitur. Nec usurarius a restitutione excusatur, si sua culpa pauperetur, Velasco *de Privil. pauper.* 1. *p. q.* 54. *n num.* 2. Ergo Episcopus ex sua culpa pauper nequit exigere charitativum subsidium. Bellencinus *q.* 26. Menochius *de Arbitr. casu* 182. *n.* 58. 76

Secunda sententia tenet contrarium; nam jura, licet pauperibus sua culpa non ita facile subveniant, attamen succurrunt, quia revera pauperes sunt, & misericordia prosequendi, Redoanus *de Reb. Ecclesiæ*, *qu.* 21. *num.* 71. 77

Giurba *dec.* 43. *num.* 27. Velasco *d. q.* 54. *num.* 6. Carleval. *de Judic. tom.* 1. *disp.* 6. *sect.* 7. *num.* 616. Ergo etiamsi Episcopus sua culpa indigeat, potest petere charitativum subsidium. Et confirmatur; nam Ecclesia sua bona vendere potest ad succurrendum pauperi sua culpa, Cuvarr. *lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 9. Menochius *cons.* 55. *num.* 41. & 42. estque textus Regius *in leg.* 40. *tit.* 5. *part.* 1. Ergo Episcopus sua culpa pauper, adhuc poterit subsidium charitativum exigere, Layman *d. lib.* 3. *tract.* 3. 1. *part. cap.* 3. *n.* 9. *vers. Colligitur.*

78 Hæc sententia Laymani admittenda est; contraria tamen habebit locum, si Prælatus data opera ad paupertatem venisset, ut subsidium exigeret: quo quidem casu non est dignus, ut subsidio succurratur, ut tenet Mantua *in c. Quæ in Ecclesiarum, de Constit. nu.* 64. Gamma *decis.* 25. *num.* 2. Velasco *d. q.* 54. *num.* 16. Quod ita intelligendum, nisi adeo sit urgens necessitas Episcopi, ut si non subveniatur, omnino periret; nam extrema necessitas, a qualibet causa procedat, præstat omnia naturalia privilegia ad vitam conservandam, Surdus *de aliment. tit.* 7. *q.* 25. *n.* 10. & 15. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopil. nu.* 44. Velasco *d. q.* 54. *n.* 27. Ergo etiam ad exigendum charitativum subsidium.

79 Causa ista petendi subsidium debet esse manifesta, & rationabilis, Bellet. *d.* §. 12. *n.* 2. Si vero dubia fuerit, non est sufficiens, nec in dubio præsumenda est rationabilis; nam textus *in d. c. Cum Apostolus*, §. *Prohibemus*, causam manifestam petit, unde excludit dubiam, Bellencin. *qu.* 18. Barbosa *d. lib.* 3. *c.* 21. *n.* 23.

80 Sed quæ quantitas debet esse hujus subsidii, adhuc certum non est, Extravagans *Vas electionis, de Censib.* decernit excedere non debere singulas procurationes, quasi per alium visitaret: sed non est recepta, ut cum aliquibus probat Menochius *de Arbitrariis, casu* 179. *num.* 3. Afflictus *dec.* 136. asserit debere esse decimam partem annui reditus. Alexander, quem refert Grammaticus *dec.* 88. *in fine* dicit debere esse dimidium collectæ. Ast asserendum, totum relinquendum arbitrio recti Judicis, qui ex qualitate loci, annuorum redituum, necessitatis, & expensarum perpendat quantitatem exigendam subsidii, ut si multiplicentur causæ, subsidium augeatur, Grammaticus *dec.* 88. *n.* 3. Menochius *d. casu* 179. *n.* 4. Leoncillus 1. *p. privil.* 50. *n.* 13. Belletus *d.* §. 12. *n.* 5. Azorius *d. c.* 14. *q.* 8. Barbosa *d. alleg.* 87. *n.* 37. & *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 36. Torrecilla *d. tr.* 2. *q.* 3. *sect.* 3. *diffic.* 8. *n.* 29.

PARAGRAPHUS TERTIUS.

A quibus charitativum subsidium exigi possit?

81 PRælati, & alii Superiores, quibus competit facultas exigendi charitativum subsidium, possunt illud petere ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis suæ Diœcesis, ex lege Diœcesana, Bellencinus *de subsid. q.* 28. Cochier *de jurisd. in exempt. q.* 25. *n.* 8. Barbosa *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 2. Torrecilla *d. sect.* 3. *diffic.* 9. *n.* 55.

82 Est tandem dubium, an Prælati Ecclesiastici possint ex causis supra relatis petere charitativum subsidium a laicis? Et affirmandum videtur, *ex d. capit. Cum Apostolus*, §. *Prohibemus, de censib.* ubi asseritur, posse peti a subditis; Sed Clerici sunt subditi Prælatorum Ecclesiasticorum. Ergo ab eis poterunt petere charitativum subsidium. Ast contrarium est tenendum *ex cap. Quia cognovimus* 6. 10. *q.* 3. ubi angarias, & exactiones interdictum est Prælatis Ecclesiasticis imponere laicis, Ergo nec subsidium petere, idem sequitur *ex d. cap. Conquerente* 16. *de offic. Ordinarii*, ubi conceditur Episcopis petere charitativum subsidium a Clericis. Ergo non a laicis. Et ratio est; nam licet laici sint subditi Episcoporum quoad spiritualia, Glossa *in Clement.* 1. *de for. compet. verbo Subditos*, non tamen subditi sunt quoad temporalia, ut super his subsidia ab eis petant. Deinde licet Episcopi visitent Diœcesim, scilicet Clerum, & laicos, non tamen ab eis percipiunt procurationes, *cap. Cavendum* 7. 10. *qu.* 3. *cap. Romana* 1. *de censib. lib.* 6. Ergo nec hoc subsidium possunt petere, Bellencinus *q.* 26. Azorius *d. c.* 14. *q.* 6. Barbosa *d. alleg.* 87. *nu.* 41. & *lib.* 3. *c.* 21. *a n.* 36.

83 Excipitur, quando laicus ratione alicujus feudi, aut officii contribuere teneretur, quo quidem casu quartam partem annui reditus ipsius feudi reddere tenetur, Afflictus *dec.* 136. Grammaticus *dec.* 88. Barb. *d. alleg.* 87. *n.* 42. Quam doctrinam in Regno Neapolitano, ex auctoritate Sacri Consilii admittendam censuit Boetius *dec.* 134. *nu.* 9. Menochius *casu* 179. *n.* 3. non tamen de jure communi probatur, sed arbitrio judicis relinquitur.

84 Clerici, a quibus subsidium exigendum est, debent esse Beneficiati, & habere titulum ad percipiendos fructus, quorum onus reale est subsidium, Barbosa *lib.* 3. *vot.* 96. *n.* 71. aut saltem onus personale in ordine ad fructus, Remigius de Gonny *q.* 25. Layman *d. lib.* 3. *tr.* 3. 1. *p. c.* 3. §. *unic. num.* 11. Ergo necessario Clericus debet habere beneficium cum fructibus, ut subsidium persolvat, Azorius *d. c.* 14. *q.* 6. *vers. Insuper*, Trullenh *d. lib.* 4. *Decalog. c.* 1. *dub.* 7. *nu.* 6. Unde sequitur, Clericos non habentes nisi bona patrimonialia, non teneri ad hoc subsidium persolvendum, Navarrus *cons.* 10. alias 5. *de censibus*, Sayrus *dec.* 10. *de censibus*, Torrecilla *d. diffic.* 9. *n.* 36.

85 Quid vero, si Beneficiatus habeat in una Diœcesi Ecclesiam, & in altera prædia, & fructus beneficii, ubinam solvendum est subsidium? Et resolvendum, solvi debere ubi est Ecclesia; nam ut principalis trahit ad se minus principale, ut sunt prædia, & fructus. Cæterum in meliori sententia, onus istud est personale in ordine ad fructus. Ergo solvendum ubi est persona Beneficiati, Azorius *d. c.* 14. *q.* 6. *vers. Quid dicendum*, Bellencinus *q.* 35. Layman *d.* §. *unico*, *num.* 11. *vers. colligitur*, Barbosa *d. allegat.* 87. *nu.* 51. Si vero Ecclesia sit in confinio duarum Diœcesum, alternis vicibus Episcopis est solvendum, Barbosa *d. alleg.* 87. *num.* 53.

86 Est tamen dubium, an quando antecessor beneficii debitor sit subsidii charitativi, & non est unde solvatur, successor teneatur ad solutionem? Et negavit Dominicus *in c. Præsenti* 9. §. *Porro, de offic. Ordinarii in* 6. & probari poterit hæc sententia; nam in placito aliquorum impositio ista est personalis, in ordine ad fructus; obligatio enim personalis non transit ad singularem successorem Beneficii, *l. emptorem* 9. *C. locat. c.* 1. *de solut.* ubi Scribentes. Ergo successor in beneficio non tenebitur ad subsidium charitativum antecessoris. Præterea, licet impositio ista sit in ordine ad fructus, est tantum quoad quantitatem distribuendam, non vero est censenda ut onus reale, aut hypothecarium, ut transire possit ad singularem successorem, *l. Si fundus* 16. §. *In vindicatione*, *l. pignoris* 17. *ff. de pignoribus*, *l. distractus* 14. *C. eod. tit.* Gozadinus *cons.* 24. *col.* 2. Gratianus *dec. March.* 99. *n.* 3. & 4. Ergo successor in beneficio non tenebitur ad subsidium charitativum antecessoris.

87 In contrarium est communis sententia, quia onus istud est reale, & transit cum fructibus ad quemlibet successorem, etiam singularem. Ergo ad illud tenebitur successor in beneficio, si antecessor non est solvendo, Bellencinus *q.* 5. Azorius *d. q.* 6. *vers. fin.* Barbosa *alleg.* 87. *nu.* 54. & *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 38.

88 Difficultas ista pendet ab examine, an subsidium hoc sit onus personale, aut reale ipsorum fructuum. Aliqui inquiunt esse onus reale fructuum, quia imponitur personis, nam percipiunt fructus; si vero eos non percipiunt, neutiquam imponitur, ut jam dictum est cum Barbosa *lib.* 3. *vot.* 96. *n.* 71. Alii negant, & dicunt esse personale in ordine ad fructus, Layman *d. cap* 3. §. *unico*, *n.* 2. cujus doctrinam amplector ex decisione textus *in d. c. conquerente* 16. *de offic. Ordinaris*, ibi: *Pensatis facultatibus earundem.* Ex quibus verbis cognoscitur, onera de quibus loquitur textus, prout de quarta, & subsidio, esse personalia, pensatis facultatibus beneficiorum quoad quantitatem solvendam. Nec Barbosa probat contrarium, quia loquitur de subsidio, & excusato Regibus solvendo, quod impositum est a Pontificibus ut onus reale fructuum, & jam est dictum supra, *n.* 31.

89 Hinc resolvendum, admittendam esse doctrinam Dominici, quia est debitum personale, non transiens ad singularem successorem, & ita successor ad subsidium hoc non tenebitur. Secus in alio subsidio, & excusato Regibus debito, quia cum sit onus reale, ad illud tenetur successor, excussis tamen bonis antecessoris, ut in pensionibus tenet Rota apud Seraphinum *dec.* 1351. *a n.* 1. Gratianus *to* 1. *c.* 94. *n.* 59. Garzia *de Benefic.* 1. *p. c.* 5. *n.* 199.

90 Capitula Cathedralium tenentur ad subsidium charitativum, utpote magis unita Episcopo, & ejus necessitatibus, Moneta *de Decimis*, 3. *part. q.* 9. *num.* 20. Idem dicendum de Ecclesiis Collegialibus, Bellencinus *q.* 27. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 43. Layman *dict. cap.* 3. §. *unico*, *num.* 12. Ast Canonici ratione distributionum quotidianarum non tenentur, quia non sunt fructus, Leoncillus *d. privilegio* 50. *num.* 23. Valenzuela *cons.* 4. *n.* 138. Moneta *de distribut.* 3. *part. q.* 9. *num.* 19. Tamburinus *de jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 10. *q.* 1. *numer.* 10. Gonzalex *ad Reg.* 8. *in*

proœm.

*preem. n.*174. Quod admitteodum, nisi omoes fructus fuissent in distributionibus.

91 Sed an Monasteria teneantur ad subsidium charitativum? Prima sententia affirmat, *ex Clement.* 1. *&* 2. *de Censib.* ubi asseritur, Monasteria teneri solvere jura, & onera Episcopalia. Ergo & subsidium charitativum, cum sit jus Episcopale, *d. cap. Conquerente* 16. *in fin. de Offic. Ordinarii.* Ast jura ista noo bene probant, quia loquuntur de Monasteriis habentibus Ecclesias sæculares sibi subjectas, quæ antea subsidium, & alia onera Episcopalia solvebant; & ideo jura illa tenentur solvere, Azorius *d. cap.*14. *q.* 6. *vers. Item non potest.* Sed ratione probatur; nam omnium interest, tam Clericorum, quam Religiosorum, habere, & conservare Episcopum, & Ecclesiam illius Episcopatus. Ergo ad subsidium hoc tenebuntur, Abbas *in cap.*1. *de stat. Monach.* Tuschus *verbo Subsidium, conclus.*766. *n.*9. Joan. Hoootius *in Summa Decret. libr.* 1. *tit.*91. *num.*10.

92 Secunda sententia tenet contrarium; nam Mooasteria sunt exempta a lege Diœcesana, ex quo subsidium hoc imponitur. Ergo illud non debent, Azorius *d. q.* 6. Layman *d. cap.*3. §. *unico*, *n.*13. Trullench *d. cap.*1. *dub.*7. *n.*6. Barbosa *lib.*3. *c.* 21. *n.*49. Cochier *de jurisd. in exempt.* 1. *p. q.*28. *n.*8. Bengeus *de Beneficiis*, 2. *p.* §. 6. *n.*8. Minano *Bas. Pontif. tr.* 2. *fundament.* 1. *q.* 2. §. 3. *n.*50. Torrecilla *d. difficult.* 9. *num* 98.

93 Hæc sententia admittenda est ex suo solidissimo fundamento. Unde nec Ecclesiæ exemptæ ad illud obligantur, quando exemptio datur cum pleoa libertate, Azorius *d. q.* 6. *vers. Item non potest.* 4. *p. de jurisd. in exempt. q.* 9. *per tot.* Limita, nisi Ecclesia exempta habuerit populum noo exemptum, quia ratione illius contribuet ad subsidium; vel nisi privilegium exemptionis habuerit clausulam vulgarem: *Volumus autem, quod Ecclesia hujusmodi exempta, cum charitate priori cum Episcopo suo permaneat*, Barbosa *d. cap* 21. *n.*53.

94 Est difficultas, an subditi possint præscribere adversus charitativum subsidium? Communis sententia negat; nam pedagia, & tributa non præscribuntur, *l. Competit* 6. *C. de Praescript.* 30. *annorum*, *l.* 2. *tit.*15. *lib.*4. *Recopil.* Ergo nec charitativum subsidium, cum in locum gabellæ subrogetur. Cæterum charitativum subsidium procedit in radice a facultativis, in quibus non datur præscriptio, Riccius 5. *p. collect.* 1293. Tuschus *lit. O. conclus.* 537. Moneta *de Optionib. cap.*8. *n.*81. Ergo non poterit præscribi, Bellencinus *q.*47. Rota *dec.*3. *de Censib. in antiquis*, Leoncillus *d. privil.*50. *n.*7. Bellet. *d.* §. 12. *n.* 9. Azorius *d. c.* 14. *q.*7. Barbosa *lib.*3. *c.* 21. *n.*56.

95 Sed contrarium tenet Layman *d.* §. *unico. num.*15. si adsit præscriptio immemorialis, quia supponit privilegium, *leg.* 2. §. *Ductus aquæ*, *ff. de aqua quot. & æstiv.* Guttierez *Pract. libr.*3. *qu.*14. *n.*70. Sed per privilegium potest quis eximi a solvendo subsidio. Ergo etiam per præscriptionem immemorialem. Et confirmatur *ex c. Accedens* 11. *de Praescript.* ubi quis excusatur a solvendis procurationibus propter privilegium. Ergo a solvendo subsidio per præscriptionem immemorialem.

96 Sed in hac difficultate dicendum, duobus modis posse evenire excusatiooem solvendi subsidium per præscriptionem, etiam immemorialem. Primo, quando tota Diœcesis, & Ecclesiæ vellent se excusare per præscriptionem immemorialem, & in hoc casu vera est prima sententia communis, & probatur *ex d. cap. Accedens* 11. *de Praescript.* ubi præscriptio non conceditur procurationum ad visitandas Ecclesias; nam præscriptio ista tenderet contra commuoe bonum Ecclesiarum, ut inde Prælati negligentes fierent ad illas visitandas. Sed io petendo subsidio adest commone bonum Ecclesiarum, & Clericorum, ut diximus, §. *antecedenti.* Ergo mioime est admittenda præscriptio immemorialis ad præscribendum cootra hoc subsidium. Rursus in causis facultativis non currit aliqua præscriptio, *l. Viam publicam*, *ff. de via public.* Covarruv. *lib.* 1. *var. cap.*9. *n.*2. Subsidii vero causa poblica est, & facultativa ex parte Episcopi. Ergo contra eam oequit dari præscriptio immemorialis, ut tota Diœcesis eximatur. Denique, quando tota Diœcesis se excusaret, jam læderet commune bonum. Sed quando læditur commune bonum, præscriptio immemorialis noo supponit privilegium, Barbosa *in d. cap. Accedens*, *n.* 3. Ergo tota Diœcesis, & Ecclesiæ oequeunt se excusare a solvendo subsidio per immemorialem præscriptionem.

97 Secundo autem modo potest evenire, quando aliqua persona particularis, aut Ecclesia vellet se eximere per istam præscriptiooem; & in illo admitto sententiam Laymani, quia tunc ex hac excusatione non læditur utilitas publica & commune bonum aliarum Ecclesiarum; quia alii multi contribuentes restant. Ergo tunc præscriptio habebit locum, ut ipse excusetur, sicut particularis persona a tributis excusatur per immemorialem præscriptionem, *cap. Super quibusdam* 36. §. *Præterea*, *de verb. signific.* Guttierez *de Gabellis*, *q.*5. *an.*1.

98 Deinde Episcopus nequit liberare a subsidio omnes Ecclesias suæ Diœcesis, sed tantum aliquam particularem, Azorius *d. c.*14. *q.*7. Bellencinus *q.*47. Layman *d.* §. *unic. n.*14. quia tunc noo læditur utilitas publica. Ergo similiter aliquis particularis, seu Ecclesia poterit liberari per præscriptionem immemorialem.

99 Denique in capite isto animadvertendum, in charitativo subsidio semper procedi appellatione remota; quia causa ista debet esse manifesta, & petit celerem executionem, Bellet. *d.* §. 12. *n.* 34. Salgado *de Protect. Reg.* 1. *p. c.*1. *nu.*39. *&* 3. *part. cap.*3. *n.*3.

LIBER OCTAVUS
DE DIVERSIS CAUSIS PIIS.
De Obligatione Ecclesiasticorum dandi eleemosynas, vel faciendi opera pia ex reditibus Ecclesiasticis, tam in vita, quam in ultima voluntate.

CAPUT PRIMUM.

Quæ sit ista obligatio Ecclesiasticorum dandi eleemosynas, vel faciendi opera pia ex reditibus suis, & a quo jure procedat.

SUMMARIUM.

*Beneficia obtinentes in primis suam congruam sustentationem, non partam ex reditibus suscipere valent, n.*1.

*Congrua dupliciter consideratur, quoad naturalem sustentationem, aut quoad statum, & decentiam personæ, num.*2.

Quando quis tenue beneficium obtinuit non habens nisi congruam naturalem, an debeat esse ea contentus, vel quando ex reditibus reparatur Ecclesia, ibid.

*Congrua secundum statum arbitrio boni viri est taxanda, & explicatur, num.*3. *Et quid ejus nomine intelligantur, n.*4.

Beneficiati, relicta sibi congrua decenti, superfluum tenentur pauperibus erogare, aut in alia opera pia expendere, & id obligat ad peccatum lethale, n. 5. *&* 6.

*Quod intelligendum, non solum quando sunt necessitates extremæ, seu graves, sed in communibus, n.*7.

*Sed a quo jure procedat præceptum, disceptatur. Prima sententia asserit procedere a jure Divino, positivo, & naturali, a n.*8.

Secunda dicit tantum procedere de jure positivo, n. 9.

Explicatur, & defenditur hæc sententia, a n. 10.

*Ubi circa reditus Ecclesiasticos quatuor tempora distinguuntur. Adducitur Lorca, & explicatur, n.*14.

*An Beneficiatus in profanos usus expendens reditus Beneficii, ad restitutionem teneatur? Prima sententia affirmat, num.*15.

Secun-

Secunda tenet contrarium, num. 16. & 17. Resolvitur, a num. 18,

An Beneficiati habeant dominium in reditibus beneficii. Aliqui dicunt esse in vita usufructuarios, in ægritudine usuarios, n°30.

Alteri dicunt, in rebus congrua habere dominium, secus in superfluis, num. 25. Sed in omnibus habere dominium certius est, n. 22.

Unde ad restitutionem non tenentur, n. 23. Fit instantia, & respondetur, n. 24.

Suscipientes donationes profanas ex reditibus, non tenentur ad restitutionem.

Quæ sint opera pia, in quibus expendendum superfluum redituum, n. 26.

Primi succurrendi sunt pauperes, n. 27. Sed an sufficiat dare quibuscunque pauperibus. Affirmant aliqui, ibid. Alteri dicunt dandos esse Parochianis, n. 28. Explicatur, n. 29. & 30. Enumerantur alia opera pia, quibus hi reditus sunt applicandi, nu. 41. An opera pia intelligantur subsidia, quæ dantur Regibus? Affirmat Hurtado, & explicatur, n. 32,

1 EX reditibus Ecclesiasticis Beneficia obtinentes, in primis suam congruam, & decentem sustentationem debent accipere, non parcam, nec miseram (Dominus enim largitor est liberalis) sed secundum personam, & status decentiam, §. *De Monachis* 12. c. *Cum secundum* 16. c, *Extirpanda* 30. *de Præb. cap.* 2. *de supplenda neglig. Prælat.* Ista enim congrua debitum est, & necessario concedenda, ratione ministerii, & occupationis Ecclesiasticæ, & propria fit ipsius Beneficiati, Rota *divers.* 1. *part. dec.* 16. *n.* 1. Gregorius XV. *dec.* 429. *n.* 1. ubi Beltr. *lit. A.* Mantica *dec.* 230, *n.* 1. Rota apud Merlinum *decis.* 73. *n.* 5. Hurtado *de congrua, lib.* 2. *resol.* 1. §. 2.

2 Hæc enim congrua dupliciter consideratur. Primum quoad naturalem sustentationem, & onera præcisa Ecclesiæ. Secundo habita ratione personæ, nobilitatis, literaturæ, vel aliarum circumstantiarum. In aliquibus casibus tantum congrua quoad primum modum conceditur; veluti quando quis a principio beneficium obtinuit, non habens nisi naturalem sustentationem; tunc enim ea contentus nequit ampliorem petere, quia ex eo quod acceptavit, ex quasi contractu se obligavit ad interessendum pro illa naturali congrua, Rota 1. *p. divers. dec.* 420. *n.* 4. Mantica *dec.* 22. *n.* 1. Rebuffus *de congrua, n.* 92. Barbosa *in c. de Monachis* 12. *de Prabend. n* 6. Velasco *de Privil. pauper.* 1. *p. q.* 12. *a n.* 24. Idem dicendum, quando congrua relinquitur aliquibus Beneficiatis delinquentibus, quorum bona licet subhastentur, adhuc tamen alimenta necessaria eis relinquuntur, ne Clericus in dedecus sui status mendicare cogatur, ut cum Diez advertit Tondutus *to.* 1. *q. benefic.* 2. *p. c.* 1. §. 11. *a n.* 15. Eadem congrua Beneficiatis relinquitur, quando reparatur Ecclesia, vel instauratur, Riccius, 4. *p. dec.* 293. *n.* 9. *& in praxi auren,* 1. *par. resol.* 476. *n.* 4. Comitolus *Respond. Moral. lib.* 1. *q.* 83. *concl.* 3. Barbosa *ad Concilium, sess.* 21. *de Reformat. c.* 7. *n.* 10. quod examinavimus *lib.* 5. *cap.* 6.

3 Altera vero congrua non stricte sumpta, sed quæ danda est secundum statum, personam, & conditionem Beneficiati, latitudinem recipit, & quantitas illius ex arbitrio boni viri pendet, & aliquando ex amplitudine nobilitatis, literaturæ, & aliarum circumstantiarum crescit, quia similes Beneficiati magis influunt ad authoritatem, & splendorem Ecclesiæ, ut late probat Thom. Hurtado *de Congrua, tom.* 1. *lib.* 2. *resol.* 1. *n sect.* 6. Rota *in noviss.* 2. *par. dec.* 449. *n.* 7. Gloss. *in cap. Conquerente* 6. *de Cleric. non resident. verbo Sufficientia.* Quapropter se extendit ad honorabilem sustentationem sui, & suæ familiæ, non pompatice, ita ut Beneficiatus luxuriose vivat, sed modeste secundum statum. Itaque optime D. Chrisostomus *homil.* 15. ait; *Magna oportet Doctoribus affatim ministrare, ne deficiant, nec resolvantur, nec minimis occupati, magnis se ipsos, ac alios privent.* Id enim totum pro religione recti arbitri pensabitur, Rota *apud Seraphinum,* 1. *p. dec.* 173. *n.* 2. Sylveira *opuscul.* 2. *res.* 32. *q.* 3. *num.* 19. Tapia *lib.* 3. *q.* 5. *art.* 8. §. 6.

4 In hac autem congrua non solum intrat dicta honorabilis sustentatio, sed etiam honesta convivia, recreationes modestæ cum amicis, vel cum extraneis; tum signa remuneratoria præbere, hospites non solum pauperes admittere, verum etiam alios, quando urbanitas, & humanitas petat, aliquid reservare providentialiter ad infirmitates, vel litem. Quæ quidem congrua recte, ut propria ad Beneficiatum pertinet, ut bene expendat, nec de ea tenetur aliquid subtrahere ad eleemosynandum, quia in ea nullum adest præceptum, Molina *de just. tr.* 2. *disp.* 145. Sanchez *cons. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 42. Becanus *de just. c.* 3. *n.* 7. Bonacina *de obligat. Sacerd. disp.* 14. *punct.* 2. *proposit.* 3. *n.* 7. Palao *Oper. moral. tom.* 1. *tr.* 6. *disp.* 2. *punct.* 5. *n.* 9. Covarr. *in cap. Cum in officiis, de testam. n.* 2. Thom. Hurtad. *d. lib.* 2. *resol.* 5. *sect.* 10.

Igitur asserendum, Clericos Beneficiatos (relicta sibi congrua) quidquid supersit teneri pauperibus erogare, aut in alia opera pia expendere; nam bona ista quæ supersunt, pauperum sunt, & ad hunc finem destinata, *c.* 1. 12. *q.* 2. *c. Quia* 69. 16. *q.* 1. Trident. *Sess.* 25. *de Reformat. cap.* 1. Ergo illa eis debent concedere, aut in opera pia divertere. Unde eleganter queritur D. Bernardus *ad Henricum Archiepiscopum Senonensem,* per hæc verba: *Clamant nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt; Dicite Pontifices in freno quid facit aurum? Nunquid in freno repellit frigus, sive esuriem? Nobis frigore, & fame laborantibus, quid conferunt tot mutatoria, vel extensa in perticis, vel plicata in manticis? Nostrum est quod effunditis: nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis. Vita nostra cedit vobis in superfluas copias: nostris necessitatibus detrahitur, quod accedit vanitatibus vestris.* Alia prosequitur *epistola* 173. *ad Falconem,* Origenes *hom.* 16. *in Matth.* Prosperus *de Vit. contemplativa, lib.* 2. *c.* 9. Concilium Antiochenum *cap.* 25. Tributiense *cap* 13. Aquisgranense *cap.* 7. Gratianus plura referens 12. *qu.* 1. Bellet. *disquis. clerical. tit. de bon. Cleric.* 3. 10. *n.* 7. Narbona *in l.* 35. *tit.* 3. *libr.* 1. *Recopil. gloss.* 3. 5

Hoc enim præceptum non quomodolibet obligat, sed ad peccatum mortale, ut depromitur ex Trident. *d. sess.* 25. *c.* 1. ubi tam enixe præcipit non esse consanguineos ditandos ex reditibus Ecclesiasticis, sed tantum ut pauperes succurrendos, cum ad pias causas sint bona illa destinata. Unde percipitur, præceptum hoc obligare ad lethale. Tum etiam ex natura status; nam Ecclesiastici sunt patres pauperum, *c. Episcopus* 23. 16. *q.* 1. *c gloria* 61. 16. *qu.* 2. quare debent prælucere dando eleemosynas cum pietate, & misericordia, alias graviter peccant. Cæterum ea intentione dantur reditus beneficiorum ab Ecclesia, ut ex superfluis eleemosynam concedant recipientes, & alia opera pia conficiant: quapropter si ad profana divertant, graviter peccant, ut late prosequuntur Layman *in Summa lib.* 4. *tr.* 2. *c.* 3. Palao *d. tr.* 6. *disp.* 2. *punct.* 5. *n.* 6. Lessius *de Justit. lib.* 2. *c.* 4. *dub.* 6. *n n.* 41. Molina *de Just. tr.* 2. *disput.* 144. Sarmiento *de Redit.* 2. *par. c.* 1. *n.* 1. Rubeus *Pract. in prælud. n.* 536. Sylveira *d. opusc.* 2. *respl.* 32. *q.* 2. *n.* 10. Cevallos *com. q.* 388. *n.* 9. 6

Quod non solum intelligendum, quando extremæ, aut graves sunt necessitates, in quibus sæculares etiam eleemosynare tenentur, sed graviori obligatione etiam in communibus, cum ad id reditus isti præstentur, Tapia *in cat. lib.* 3. *q.* 4. *art.* 8. §. 3. Moya 2. *p. select. ad tr.* 6. *miscel. disp.* 6. *q.* 2. Semper enim aufugiendum, ne bona ista detineantur, sed curandum, ut pauperibus erogentur. Idcirco Dom. Bernardus *sermon.* 23. *in Cant.* exclamat: *Timeant Clerici, timeant Ministri Ecclesiæ, qui in terris Sanctorum quas possident, tam iniqua gerunt, & stipendiis quæ sufficere debent, minime contenti; superflua, quibus egeni sustentari valent, impie, & sacrilege retinent, & in usus suæ superbiæ victum pauperum consumere non verentur: duplici profecto iniquitate peccant, quod aliena diripiunt, & in suis vanitatibus abutuntur,* 7

Sed a quo jure proveniat hæc obligatio astringens Beneficiatos, sub lite est. Prima sententia asserit, hanc obligationem provenire a jure divino, naturali, & positivo. De jure divino probatur; nam ut scripsit Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *in princip.* hæc obligatio deducitur ex multis Scripturæ testimoniis. Tum ex Clemente *lib.* 2. *Const. Apostol. c.* 28. qui mentem Apostolorum satis concepit, & asserit Episcopos inanes, & inutiles sumptus facere non posse, nec esse delicatos, nec sumptuosos, verum tantum ad conservandam naturam expendere posse. Idem docent SS. PP. D. Hieronymus *ad Isai. c.* 3. Bernardus *epist.* 2. *& in declamat. super Matth. cap.* 19. ad hæc verba, *Ecce nos reliquimus omnia,* Augustinus *serm* 37. *ad Fratres.* Unde cum ea Scripturis, Conciliis, & Patribus hæc obligatio deducatur, existimandum a jure divino procedere, & originem trahere. De jure naturali probatur; nam Decimæ, & aliæ res quæ a Fidelibus Ecclesiæ conceduntur, ea dantur conditione, ut assumptis necessariis, reliquum pauperibus erogetur, vel aliis operibus piis, Concilium 8

Matisco-

Matisconense 2. can.2. Meldense *can.65.c. Episcopus*, 23. 12. *q.1. l. Jubemus* 10. *C. de Sacros. Ecclesiis*, Molina *lib.2. de primog. c.*10. *n.*52. Bollo *in œconom. can.3. class. c.4.* §.7. Ergo Beneficiati de jure naturali tenentur superfluum dare pauperibus, cum de jure naturali sit pacta servare, & eorum conditiones, *l.*1. *ff. de pact. l.*1. *ff. de constit. pec. l. fin. ff. Naut. cap. & stab.* De jure positivo etiam probatur; nam præceptum hoc multis in juribus est impositum, ut tenent Navarrus *de redit. qu.*1. *n.*11. & Corduba *lib.*1. *q.* 18. Delugo *de Just. disp.4. sect.2. n.*16. Palao *d. disp* 2. *punct.*5. *num.*6. R. Moya *d. disp.6. q.*2. §.1. dicit probabilius Sanchez *lib.*2. *c.* 3. *dub.*40. *num.*2. Unde infert, Summum Pontificem teneri ad hoc præceptum, nec in contrarium aliquam consuetudinem valere, Navarrus ubi proxime, Lugo *d. num.*26. Thomas Hurtado *d. lib.2. resol.*2. *a num.* 579.

9 Secunda sententia tantum asserit, esse de jure positivo. Ducitur; nam Scripturæ testimonia, & Sanctorum Patrum non probant, hanc obligationem Ecclesiasticorum esse de jure divino, sed tantum demonstrant strictam obligationem Ecclesiasticorum dandi eleemosynam ex superfluis: tum ne consanguineos ditent, quod a temporibus Apostolorum observatum est in Ecclesia, *Can.* 39. *Apostolor.* Cæterum quoad jus naturale similiter probatur, quia Fideles non dant decimas, primitias, & oblationes præcisas Ecclesiæ liberaliter, itaut in eis possint apponere aliqua pacta, conditiones, seu obligationes, *cap. Verum* 4. *de condit. apposit.* tanquam debitum justitiæ, *cap. Decimas* 7. 16. *q.7. c.*1. *c. Parochianos* 14. *de Decim.* Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *p. c.*28. §.2. quapropter nequeunt apponere in illarum præstatione aliqua pacta, conditiones seu obligationes dandi pauperibus, aut convertendi ad aliqua opera pia; & ideo tantum erit obligatio ista de jure positivo. Et confirmatur ex nonnullis Extravagantibus Julii III. & Pauli IV. ubi plenissima facultas conceditur aliquibus personis testandi ad profana de redditibus; tum ut propinquis concedant, quod neutiquam concederent Pontifices, si hæc obligatio fuisset de jure naturali, & divino, Sotus *de Just. lib.*10. *q.4. art.*3. Lessius *de Just. lib.2. cap.4. dub.6. n.*47. Bauny *in Theolog. Mor. tom.3. lib.2. tr.9. q.*4. Filliucius *de stat. Cleric. tractat.*43. *cap.7. num.*11. *versic. Sed dices*, & *num.*12. & 13. Vasquez *de redit. cap.* 1. §. 2. *dub.*1. *a n.*32.

10 Ut vero hanc difficultatem capiamus, observandum Ecclesiam pro diversitate temporum diversis modis reditus, & bona Ecclesiastica distribuisse. Quamobrem quinque tempora sunt consideranda. Primo enim tempore nascentis Ecclesiæ Christiani, sive Ecclesiastici, sive Laici, proprium non habebant in particulari, sed rebus omnibus venditis & oblatis, ex earum pretio omnes alebantur, *Act. Apost. c.*4. Successit tempus secundum, ubi laici sua bona habebant, verum Ecclesiastici in communitate vitam agebant; nihil tamen habebant in particolari, sed in communi prædia & alia bona penes Ecclesiam remanebant. Episcopus vero reditus & fructus distribuebat, & insimul decimas, quibus Clerici alebantur, *c. Expendit* 12. *c. Videntes* 16. *c. Duo sunt* 7. 16. *q.*1. Tertium fuit tempus, quo Clericis ægre ferentibus rebus propriis privari, proprium patrimonium illis concessum est; illa vero adjecta conditione, ut nihil caperent de bonis assignatis ad pauperum alimoniam, *c. Certe ego* 18. *c. Episcopi* 19. *c. Episcopus* 23. 12. *q.*1. Aliquando tamen Clericis, sive Monachis benemeritis, vel peregrinis ad tempus bona Ecclesiæ concedebantur, ad ipsam postea reversura, idque Precariæ nomine, Concilium Tolet. VI. *c.*5. Aurelianense IV. *can.* 34. & aliquando Præcariæ renovabantur, *c. Precariæ* 5. 10. *q.*2. Unde Ecclesiastica beneficia originem habuisse conjectat Baronius anno 502.

11 Quartum deinde tempus advenit, quo fiebat cumulus omnium redituum Ecclesiæ, & eorum distributionem peragebat Episcopus. Erat vero tunc proprius Parochus, & cæteri Presbyteri tanquam adjutores illius, *c. Episcopus c.*23. *Præcipimus* 24. 12. *q.*2. Deinde divisio facta fuit Parochiarum, & proprii Rectores cuilibet designati, & facta est decimarum distributio, quarum una pars dabatur Episcopo, altera Parocho proprio, tertia Fabricæ Ecclesiæ, & quarta pauperibus, *c. Quatuor* 27. *c. De reditibus* 28. *c. Cognovimus* 29. *c. Sancimus* 30. 12. *q.*2. Sanct. Thomas 2. 2. *q.*185. *art.*7. Quamvis in Concilio Toletano IV. *c.*3. hæc quarta pauperum fuit suppressa, *c. Constitutum* 60. *q.*1.

12 Quintum denique advenit tempus, in quo Episcopi, exceptis iis bonis, quæ ad Episcopalem mensam pertinent, vel ad Capitula Cathedralium, nihil habent nisi tertiam partem, reliquum vero Doctoribus Ecclesiarum conceditur cum onere Fabricæ, vestimentorum sacrorum, & insimul cum obligatione elargiendi eleemosynas. In quo quidem regula certa nequit dari, quia sunt diversæ distributiones, prout diversæ Ecclesiarum consuetudines, quibus standum est, *c. De his* 7. *in fin.* 10. *q.*1. *leg.*19. *titul.* 20. *part.*1. Castillo *lib.6. controvers. c.4. num.*1. Explicant hæc tempora Eusebius, Nicephorus, Genebrardus, & alii secuti a Balboa *in c. Quarta, de præscript. num.*6. Duenas *regul.*72. Selva *de Beneficiis*, 1. *part q.4. nu.*12. Boetius Epo *in c.*1. *de testam. num.*41. Fagnanus *in c.* 1. *de pecul. num.*15. Barbosa *de univers. jur. lib.3. c.*17. *num.*3. Minano *Bas. Pontific. tr.2. fundament.2. q.7.* §.6. *a num.* 11. Tapia *dict. art.*8. §.1. *num.*2. Thomas Hurtado *dict. libr.* 1. *resol.* 1. §.1.

Ex dictis sequitur, dispositionem, & distributionem redituum totam pendere a jure positivo, & Summos Pontifices circa illos, ut magis conveniens rationi, & causæ, posse libere disponere: quamobrem reditus isti ex eodem jure applicati sunt Ecclesiasticis cum obligatione erogandi superfluum in eleemosynis, ac aliis operibus piis. Et consequenter hanc obligationem a jure positivo procedere, conformem tamen juri divino, & statui Ecclesiastico, in quo debet vigere summa pietas, & misericordia erga pauperes, & alia opera pia. Tum avaritia tanquam pestis ab Ecclesiasticis est aufugienda; quare superfluum ex reditibus debent pauperibus erogare: qua instante ratione, id a jure dispositum sub pœna gravissimæ culpæ, alias rapinam, & sacrilegium dicit Bernardus *epist.*2. *ad Canon. Lugdun.* ibi: *Quidquid præter necessarium victum, & simplicem vestitum de Altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Dicit enim Bernardus sacrilegium esse; nam reditus, & bona Ecclesiastica sunt Christo Domino sacrata, & Deo dicata, Tiraquellus *de Constit. limit.* 16. *num.*3. Joan. Valer. *de differ. utriusque for. different.*1. *nu.* 5. itaque injuriam recipiunt, si non pie erogentur, ut ratiocinatur Diana *p.10. tr.*11. *res.*35. Tum & vocat rapinam, non quia vere est rapina, sed per allusionem; quia quæ sub obligatione danda sunt, pauperibus subtrahuntur, & grave peccatum committitur, Sanchez plures referens *d. lib.2. c.2. dub.*38. Bonacina *de oblig. Benef. disp.4. punct.* 2. *n.*2. Villalobos *in Sum.1. p. tr.3. diffic.5. n.*5. Sylveira *opusc.* 2. *res.32. q.1. n.*4. 13

Hinc admittendus non est Lorca 2. 2. *q.* 32. *art.* 9. *sect.* 3. *membr.2. num.*44. dicens in Trident. *sess.25. cap.*1. non probari hoc præceptum dandi eleemosynam ex superfluis redituum, quia tantum dicit consanguineos non esse ditandos ex bonis Ecclesiarum; non autem loquitur de reditibus. Sed vir ille perdoctus non prospexit literam, quæ aperte loquitur de reditibus, ibi: *Omnino vero eis interdicit, ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant.* Quare contrarium est tenendum, Diana *d.10. p. tr.11. res.*35 Palao *d. punct.5. num.*6. *vers. Fundamentum*, Hortado *de Congrua*, *lib.1. res.1.* §. 5. *n.*74. Cevallo *q.*388. *n.*9. 14

Prorsus in re erit exagitanda quæstio, an Beneficiatus qui superfluum redituum ad profanos usus divertit, ad restitutionem teneatur, tantundem supplendo de suo patrimonio, vel alias ex aliis reditibus parce vivendo? Prima sententia affirmat; nam in his fructibus, quæ conceduntur Beneficiatis, duo sunt consideranda. In primis congrua decens, & in ea habent dominium, & quasi bona patrimonialia eorum censetur, S. Thomas 2. 2. *quæst.*185. *art.*7. Secundo considerandum, quod superest ex congrua & hoc ad pauperes pertinet, itaut Beneficiati in eo non habeant dominium; idcirco Sanctus Augustinus *contra Petilian.* sic scripsit: *Si enim privatim, quæ nobis sufficiunt, possidemus, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus.* Sic *c.1. 12. q.8. c. ultim. in princip.* 16. *q.1. c. Quod autem* 23. *quæst.*7. Thomas Hurtado *d. lib.1. resol.*1. Villarroel. *Govierno Ecclesiast.*1. *c. q.*3. *art.4. num.*16. Cum ergo Beneficiati in his reditibus dominium non habeant, si eos ad profanos usus divertant, ad restitutionem tenebuntur. 15

Præterea horum bonorum Beneficiati sunt tantum administratores, & dispensatores, sicut & cæteri Prælati, *c.1. c. Sine exceptione*, 12. *q.2. c.2. de donat.* Abbas *in c. Cum esses, de testam. n.*39. Navarrus *de reddit.* *q.* 1. *Monit.* 24. *n.*4. D. Thomas *quodlibet.* 6. *art.*12. Quare si male administraverint divertendo ad usus profanos, ad restitutionem adstringentur, sicut alii male bona aliena administrantes, 16

qui

qui nequeunt dispendere, nisi in causa sibi commissa, Escobar *de ratioc. c.34. n. 12. in fin.* Thomas Hurtado *d. resol.* 1. §. 2. *n.*48. Deinde reditus isti dantur ea conditione, ut superfluum pauperibus concedatur, ad restitutionem tenebitur Beneficiatus ex non adimpleta conditione, *cap.*4. *de condit. apposit.* ubi Scribentes, *l.* 1. *C. qua sub modo*. Denique hæc obligatio dandi ex reditibus superfluum pauperibus, est de Justitia, refert plures Delugo *de Just. disput.* 4. *sect.* 1. *n.* 1. Ergo si Beneficiatus hanc obligationem non adimpleverit, tenebitur ad restitutionem, ut noster Alphonsus tenet *in l.* 12. *tit.* 28. *p.* 3. Gregorius *in l.*40. *tit.* 5. *p.* 1. *verbo Que le diesse*, Avendanus *respons.* 19. *an.* 1. Ancharanus *in princ. dist.*45. Felinus *in c. Pastoralis*, *de Rescript. nu.*6. Navarrus passim *in tr. de redit.* Petrus Gregorius *de re Benef. c.* 5. *n.*7. latissime Thomas Hurtado *de Congrua*, *d. lib.* 1. *res.* 1. *per tot.*

17 Secunda sententia asserit, Beneficiatos, licet graviter peccent expendendo superfluum in profanis, non tamen teneri ad restitutionem; nam contraria sententia nititur in fundamento incerto, quippe Beneficiati sunt domini redituum Ecclesiasticorum, ut colligitur *ex c. unico*, *de Cleric. non resident. in* 6. Trident. *sess.*22. *de reform. c.* 3. & *sess.* 24. *c.* 12. quibus in locis loquitur Concilium de fructibus beneficiorum, ut de propriis Beneficiatorum, Delugo *de Inst. disp.*4. *sect.* 1. *per tot.* Sarmiento *de redit.* 4. *p. c.* 1. Squillante *de obligat. Sacerdot.* 4. *part. n.* 28. Barbosa *de univers. jur. lib.*3. *c.*17. *n.*10. Garzia *de Benef.* 2. *part. c.* 1. *n.*5. Ergo licet Beneficiatus peccet graviter superfluum redituum expendendo ad usus profanos, non tamen tenebitur ad restitutionem. Cæterum, quando ex bonis communibus fit distributio, & inter particulares designantur, transfertur dominium, *l.* 1. *C. commun. utriusque jud.* illa enim distributio gerit vicem emptionis, Sarmiento *de Redit.* 4. *part. c.* 1. *num.*4. Gamma *dec.* 242. *nu.* 6. Velasco *consult.* 53, *num.*4. Menochius *lib.*3. *præsumpt.*61. Cum ergo ex redituum Ecclesiasticorum cumulo facta sit divisio, *c. De reditibus* 28. 12. *qu.*2. & diximus a num. 12. dominium eorum ad Beneficiatos transfertur, unde si in profanos usus divertant, peccabunt graviter, sed ad restitutionem non tenentur.

18 Præterea illa conditio apposita in protestatione a laicis, incerta est, nec aliquo jure probatur; est enim obligatio ista imposita in ipso dominio; quare non impedit translationem dominii. Ergo si Beneficiati male expendant, peccabunt; sed non tenentur ad restitutionem. Denique hæc obligatio non nititur in aliqua obligatione justitiæ, ut non recte existimavit Layman *lib.*4. *tr.*2. *c.*3. *n.*3. Sed est præceptum impositum Beneficiatis, fundatum in charitate, & pietate, quam debent habere Ecclesiastici erga pauperes. Ergo licet peccent, non tamen ad restitutionem adstringuntur. Ita tenent communiter DD. Villalobos 2. *part. tr.* 10. *diffic.* 8. *n.*7. & 8. Trullench *in Decalog. lib.*8. *c.*2. *dub.*6. *n.*8. Lessius *d. lib.*2. *c.*3. *dub.*6. *n.* 43. Tamburinus *de jur. Abbat. disp.* 11. *q.* 15. *n.* 11. Garzia *in Summa*, *tr. primo diffic.*4. *dub. primo n.*2. Diana *quinta parte tr.*8. *resol.*31. Sylveira *opusc.*2. *resol.*32. *q.*8. *per tot.* Covarruv. *in c. Cum in officiis*, *de testam. n.*3. Fagnanus *in c.* 1. *de testam. a n.*6. Barbosa *d. c.*17. *n.*24.

19 In re tamen dicendum, olim fuisse gravem quæstionem, quodnam jus haberent Beneficiati in fructibus Beneficiorum? Quidam dicebant esse tantum usuarios, alteri vero usufructuarios, quorum placita non admittit Abbas *in cap. Cum esses*, *de testament. num.*27. Verum plurimi affirmarunt, in vita esse usufructuarios, in morte usuarios, Rota apud Seraphinum *dec.*594. *n.* 7. & apud Farinacium 1. *par. dec.*240. *n.* 6. Sperell. *dec.*82. *num.* 9. Sed hanc distinctionem refellit Covarruv. *in c. Cum in effitus*, *de testam. n.*4.

20 Tandem dubitatum fuit, an essent domini fructuum, vel redituum? Quæ fuit quæstio celebris inter Navarrum, & Sarmientum, quorum contraria placita divisi secuti sunt DD. Verum cardo difficultatis non consistit in fructibus pertinentibus ad congruam; in his enim DD. conveniunt esse dominos, & de illis prout de patrimonialibus disponere posse, ut constat ex D. Thoma 2. 2. *q.* 185. *art.* 7. cujus verba transcripsit Thomas Hurtado *d. lib.* 1. *resol.* 1. §. 2. *n.*47. Sed tantum in fructibus superstantibus, in quibus cadit obligatio dandi eleemosynam, ut bene distinguit Hurtado *ubi proxime*, *n.*44. Delugo *d. disp.*4. *sect.* 1. *n.*4. *vers. Dicet aliquis*.

21 In his igitur quidquid aliquid contradicant, asserendum, etiam Beneficiatos habere dominium, Ratio est; nam post divisionem Parochiarum, ac redituum Ecclesiasticorum, pars illa, quæ ad pauperes erat destinata, permixta fuit cum aliis reditibus, & concessa inseparabiliter Beneficiatis; permixtio vero inseparabilis cum rebus propriis, est modus acquirendi dominium, *l. Si alieni nummi* 78. *ff. de sol.* Pichard. *in* §. 25. & 26. *Instit. de rer. divis.* Ergo Beneficiati, etiam in his reditibus superfluis habent dominium. Deinde decreta privantia Clericos fructibus ob non recitationem Horarum, aut propter non assistentiam, dicunt non facere fructus suos: quod non solum dicunt de fructibus congruæ, sed & de aliis superstantibus. Ergo aperte demonstrant, omnes fructus fieri proprios Beneficiatorum, ut bene considerat Delugo *d. disp.*4. *sect.* 1. *n.*4. *vers. Dicet aliquis*. Denique fructus extra congruam applicantur Clericis per modum stipendii, *c. Quatuor* 27. 12. *q.*... Vasquez *de Redit. d. c.* 1. §. 2. *dub.* 1. *nu.* 36. Ergo ex hoc titulo fiunt propria Beneficiatorum, & transeunt ad eorum dominium, ut late probat Vasquez *dict. lib.* 1. *per tot.*

22 Unde sequitur, quod si Beneficiatus male superflua bona extra congruam expenderit, graviter peccabit, sed non tenebitur ad restitutionem, cum vero expendat rem propriam, & solum delinquat per abusum, Bellet. *tit. de bon. Cleric.* §. 12. *n.* 1.

23 Sed dices: Non implicat, quod Beneficiatus habeat dominium in fructibus Beneficii; & tamen si in re profana expendat, tenebitur ad restitutionem. Et probatur; nam dominium istud non est amplum, & absolutum, sed conditionatum, scilicet si superfluum pauperibus erogetur. Ast quoties dominium est conditionatum, si aliter res expendatur, tenetur expendens ad resarciendum, Gomez *in l.*40. *Tauri*, *a n.* 25. Covarruv. *lib.* 1. *var. c.*14. *n.* 13. Ergo Beneficiatus superfluum ad profana divertens ad restitutionem tenebitur.

24 Verum respondetur negando, dominium hoc esse conditionatum; nam licet in aliquibus juribus Beneficiati abutentes his fructibus raptores, & homicidæ pauperum dicantur; tamen id per exaggerationem dictum, & de laicis avaris similiter loquuntur Patres, ut docet S. Thomas *d. art.*7. *ad* 1. Quare dicendum, dominium illud non esse conditionatum, sed absolutum, cum obligatione tamen non retinendi superfluum, & in pauperes illud erogandi, extrinseca tamen a dominio, ut bene advertit Palao *d. tr.* 6. *disp.* 1. *punct.*6. *n.*5. Vasquez *d. dub.* 1. *n.*49.

25 Hinc colligitur, accipientes donationes profanas a Beneficiatis ex reditibus, non teneri ad restitutionem; nam cum Beneficiati sint domini horum fructuum, recte ad donatarios dominium transferunt, quare suscipientes ad restitutionem non tenentur, Sotus *d. lib.*10. *q.*4. *ar.*3. R. Moya *d. tr.*6. *disp.*6. *q.* 1. §. 8. Villalobos 2. *par. tr.* 10. *difficult.* 8. *n.*8. Sed quomodo peccent cooperando ad has donationes, dicemus infra.

26 In calce hujus capitis assignandi sunt, qui sint usus profani, in quibus interdictum Beneficiatis reditus expendere; & qui pii, in quibus expendendi. Et quoad primum, profani usus sunt excessus in cibis, supellectili, aut ornamentis domus, & personæ extra modestiam, & honestatem Ecclesiasticam; & si fuerit Monachus, extra monasticam. Tum liberalitates excessivæ erga Principes, Magnates, aut personas divites: quidquid expenditur in luxu, venationibus, canibus, equis, curribus & nimia familia, & ejus splendore, cum multo famulatu, & pretiosis vestibus. Plura refert Gratianus *in* 44. *dist.* D. Hieronymus *super Matth. c.* 3. D. Bernardus *epist.* 21. & 42. Deinde quidquid expenditur in ditandis consanguineis, vel extraneis, Trident. *d. sess.* 25. *c.* 1. Et tandem regula generalis sit, quidquid pium non fuerit, profanum esse censendum respectu bonorum Ecclesiasticorum, Tapia *d. q.*5. §. 2. Sanchez *cons. lib* 2. *c.*2. *dub.* 38. *n.*2. Delugo *d. disp.*4. *sect.*9. *n.* 12. Thomas Hurtado *de Congrua*, *lib.*2. *resol.* 1. §. 3. *sub sect.*9.

27 Opera enim pia quæ sint, expressimus *lib.* 1. *c.* 1. & 2. Ad rem tamen primum locum obtinet pauperum sustentatio, quæ potissimum pertinet ad charitatem proximi, & maxime est commendata a Deo in Sacris Literis. Sed quis ordo est servandus in eleemosynis, & reditibus erogandis, est dubium; nam aliqui asserunt, Beneficiatum, seu Prælatum indiscriminatim eleemosynas facere posse quibusvis pauperibus, sive sint suæ Parochiæ, sive Episcopatus, vel extra, cum revera adimpleat præceptum erogandi hos fructus pauperibus, Azorius *Inst. Mor. lib.*7. *c.* 11. *q.*2. Navarrus *de redit. monit.*27. *nu.*2. Bonacina *de oblig. Benefic. disp.*4. *punct.* 2. *n.* ft. Barbosa *d. lib.*3. *c.*17. *n.*22.

28 Alteri inquiunt, prius esse succurrendum pauperibus ipsius Episcopatus, aut Parochiæ, quia sunt propriæ oves,

oves, erga quas majori ratione exercenda est charitas. Tum quia ex istorum terris, & laboribus decimæ, & fructus illi sunt percepti. Ergo in eleemosynis eorum sunt præferendi, ut cum Duvallio tenet Diana 10. *p. tr.* 11. *res.* 36. Tapia *d. q.*5. *n.*19. *vers. In succurrendis.*

29 Hanc ultimam sententiam admitto, quoties Parochiani proprii fuissent in extrema, aut gravi necessitate. In communi autem aliquid præcise est eis dandum ob propriam obligationem Pastoris, qui semper suo gregi in primis subveniet. Verum etiam in hoc casu poterit dare extraneis, dum proprii non multum indigeant. Si vero Ecclesia propria indigeat reparatione, vel ornamentis, vel Hospitala Parochianorum, exteris eleemosyna non est danda, quia ista est gravis necessitas propriorum. Idem dicendum, si pauperes sint Ecclesiæ Episcopatus, licet Parochiani non indigeant, Delugo *d. disp.*4. *sect.*3. *a n.* 38. Molina *de Just. tr.* 2. *disp.*145. *versus fin.* Diana 5. *p. tr.*8. *resol.*36. Garzia *in Sum. tr.*1. *diffic.*4. *dub.*2. *n.*10.

30 Si tamen in territorio Episcopatus, aut Parochiæ fuerint pauperes consanguinei, vel amici, isti sunt præferendi, ast illa facta animadversione, ne ditentur, sed tantum necessitas eorum sublevetur, Tapia *d. q.*5. §.5. *n.*20. Villarroel. *Govier. Ecclesiast.* 1. *p. q.* 3. *art.*4. *n.* 30. Valenzuela *cons.*98. *a n.*7.

31 Deinde sunt alia opera pia, quibus ex reditibus succurrendum, nempe hospitalitas peregrinorum, Trident. *sess.* 25. *de reformat. c.*8. tum infirmorum, dotatio virginum, Templorum ornatus & Altarium, Ornamentorum sacrorum venustas, deinde Collegia studentium, ut fiant animarum ministri, ac denique Monasteriorum erectio, seu reparatio, congessit Tapia *d.* §.5. *n.* 10.

32 His etiam adjungere libet subsidia quædam, quæ ex reditibus Ecclesiasticis aliqui Prælati præstant Regibus in necessitate constitutis, ob bellorum oppressionem, sive bellum geratur adversus infideles, sive hæreticos, vel fideles. Hæc enim recte fiunt ex reditibus, quia dantur loco eleemosynæ, Thomas Hurtado *d. lib.*1. *resol.* 1. §. *ult. subresol.* 3. *n.*229. Sed in hoc magnopere animavertendum, aliquos Principes licet bellis opprimantur, sumptus largissimos domi facere, opulentissime vivere, & in comœdiis, ludis, & venationibus expensas graves profundere & subsidia ista, quæ illis fiunt, luxui, aut scurris conceduntur. Quamobrem non sunt eis danda, sed ad exercitum mittenda, ut per aliquem honestum virum inter milites pauperes distribuantur. O utinam facerent omnes Prælati, & Ecclesiæ, & nostri sanctissimi Pontifices in subsidiis, & excusatis Regibus concessis, & ne in potestatem Regum intrarent, aliter causæ Fidei, & Ecclesiæ, & earum defensio tractarentur, & status Ecclesiasticus tantis oneribus non gravaretur.

CAPUT II.

De quibus bonis, & reditibus Prælati, seu Beneficiati tenentur dare eleemosynas, vel alia opera pia facere.

SUMMARIUM.

*Bona Clericorum in triplici sunt differentia, alia patrimonialia, de quibus disponere possunt ad libitum, n.*1. *Idem dicendum de quasi patrimonialibus, ibid.*

*Alii in his contra sentiunt, n.*2. *Sed non admittuntur, n.*3.

*Tertia differentia est bonorum, quæ ex reditibus beneficiorum acquirunt, in quibus est præceptum dandi eleemosynas ex superfluis, n.*4.

*An Capellanus teneatur dare eleemosynam ex reditibus suæ Capellaniæ? Aliqui negant, n.*5.

*Alteri affirmant, n.*6.

*An reditus Capellaniæ sint salaria? Affirmat Lugo, ibid. Sed explicatur, n.*9. *&* 10.

An hoc præceptum dandi eleemosynam ex reditibus comprehendat distributiones quotidianas? Prima sententia affirmat, n. 11.

*Secunda negat, n.*12. *Resolvitur, a n.*13, *usque ad* 18.

*An ad hanc obligationem teneantur pensionarii? Aliqui negant, n.*18. *Alteri affirmant, n.*19. *Explicatur, a n.*20.

*Distinguunt tria genera pensionum, a n.*20. *Exagitatur dubium, quando pensio extrahitur favore resignantes, vel ob bonum pacis. Ponitur ratio dubitandi, n.*22.

*Et affirmative resolvitur, num.*23. *Fit instantia, & respondetur, n.* 24.

*An Reges Catholici, ut Magistri Ordinum adhoc præceptum teneantur? Ponitur ratio dubitandi, n.*25.

*Sed affirmative respondetur, n.*26. *&* 27. *Explicatur, n.*28.

An idem dicendum de Tertiis Regalibus? Prima sententia negat, n. 29.

Sed contrarium defenditur, a n. 30.

*An Commendatarii Ordinum Militiarium ad hanc obligationem astringantur? Prima sententia negat, n.*31. *Secunda affirmat, n.*32. *Resolvitur, n.*33.

*An Equites Militares sint Religiosi? De Equitibus S. Joannis certius est, esse Religiosos, n.*33.

Et an ad hoc præceptum teneantur? sunt duæ sententiæ contrariæ, n. 33.

*Non tenentur de bonis patrimonialibus, n.*36. *&* 37. *Et reditibus Commendarum teneri affirmatur, n.*38.

Sed an Equites isti sub lethali teneantur? negavit Bonacina, n. 39.

Sed contrarium sustinetur, nu. 40. *Et quomodo excusentur, num.*41.

BOna Clericorum in triplici sunt differentia. Prima dicuntur bona patrimonialia, quæ ex parentum hæreditate percipiunt, aut alia industria, vel labore proprio. Hæc vere in dominio eorum sunt, & de eis valent disponere, quemadmodum alii privati, absque speciali obligatione dandi eleemosynam, aut in aliud opus pium expendendi, nisi in casibus, quibus laici præstare tenentur, idque sive in vita, sive in ultima voluntate, *c. Episcopus* 23. 12. *q.*1. *c. quia nos* 9. *de test. c. Cum dilectus* 28, *de jure Patron.* In secunda differentia sunt alia bona, quæ quasi patrimonialia dicuntur. Hæc acquirit Clericus ratione Clericatus, independenter ab aliquo titulo Beneficii, veluti celebrando Missas, canendo, concionando, aut si Vicariam temporalem administret. In his igitur plenum dominium acquirit, & ad libitum de eis disponere valet, sive in vita, sive in ultima voluntate, nec aliquo modo obligatur ad erogandam eleemosynam, nisi sicut cæteri sæculares, Avendanus *Resp.*19. *nu.* 12. Molina *de Just. tr.*1. *disp.*147. Becanus *de Just. c.*3. *q.* 6. *n.*3. Diana 4. *p. tr.*4. *res.*171. Trullench *in Decalog. lib.*7. *c.* 2. *dub.*6. *n.*3. Palao *d. pun.*5. *n.*3. Thom. Hurtado *lib.* 2. *de Congrua, res.*1. §.3. *sect.* 1. 1

Sed in hac specie contrarium tenet Innocent. *in c. Quoniam, Ne Prælat. vic. suas*, & dat rationem, quia hæc bona consideratione Ecclesiæ, & ratione Clericalis Ordinis acquiruntur, quamobrem in eleemosynis & aliis operibus piis sunt eroganda. Tum & addere possumus, Fideles similia stipendia dare, & subsidia ministrare eo animo, ut quod superfuerit, ad eleemosynas, & alia opera pia convertatur, prout in decimis, primitiis, & aliis oblationibus considerat Barb. *de univ. lib.*3. *c.* 17. *n.*13. Ergo & in his bonis erit obligatio ex superfluo dandi eleemosynam, aut alia opera pia faciendi. 2

Verum hæc fundamenta debilia sunt; nam licet Clerici consideratione Ecclesiæ, & ratione Ordinis acquirant similia stipendia, & subsidia, non vero ex aliquo titulo Beneficii ut fructus, sed tanquam salaria, & mercedes, pro obligatione inserviendi illis ministeriis; quare nullam habent obligationem ex superfluo erogandi eleemosynas, nec Ecclesia in illis tale apposuit præceptum, sicut nec Respublica onus imponit in stipendiis Magistratibus concessis, ob munia civilia exercenda, *c.*2. *de sepult*, ubi DD. *l. Stipendia* 4. *C. de execut. rei jud.* Cæterum aliud argumentum dissolvitur; nam animus Fidelium, quando dant hæc stipendia, & subsidia, non est, ut ex superfluo eleemosyna concedatur, sed ut solvatur salarium, aut stipendium Clerici ob obligationem, & occupationem inserviendi. Nec urget confirmatio adducta ex decimis, primitiis, & oblationibus; quia non sunt donationes liberales, ut in eis possint apponere aliquas conditiones, aut onus solventes: quin potius negandum, in eis adesse tales conditiones, sed solvi ex præcepto justitiæ, absolute, & simpliciter, Covarr. *var. lib.*1. *c.*17. *n.* 1. Gutier. *Can. qq. lib.*2. *c.*31, *n.*45. Suarez *de Relig. lib.* 1. *c.* 36. *n.*20. Unde non urget illa confirmatio, utpote incerta. Denique quia hoc præceptum dandi eleemosynam ex superfluo ex decimis, primitiis, & oblationibus, non provenit ab aliquo onere, seu obligatione imposita in ipsis, sed ab alio, nempe præcepto Ecclesiæ, Sanchez *d. lib.* 2. *c.* 2. *dub.*45. *n.*4. Lessius *lib.*2. *de Just. c.*4. *dub.*45. Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.*7. *c.*8. *q.*2. Trullench *d. dub.*6. *n.*3. Barb. *d. c.*17. *n.*32. Ergo cum hoc præceptum non sit impositum in his stipendiis & subsidiis datis ob obligationem inserviendi, inde est, ut Clerici illa percipientes non obligentur ex superfluo ad dandas eleemosynas, aut alia opera pia facienda. 3

Tertia differentia est bonorum, quæ a Clericis acquiruntur ex titulo Beneficii, Prælaturæ, seu Præbendæ, &c. Ex 4

in eis

in eis imposita est hæc obligatio dandi eleemosynam ex superfluo, aut expendendi in alia opera pia, Sanchez *lib. 2. cons. cap. 2. dub.* 38. Delugo *d. disp. 4. sect. 2. n.* 11. Qua in re in primis est disceptandum, an ex bonis, seu reditibus Capellaniæ Capellanus ad hoc præceptum teneatur? In qua difficultate recolenda sunt quæ scripsimus *lib. 3. c.* 1. ubi distinctionem fecimus de Capellaniis Laicalibus, & Ecclesiasticis. Qui enim tenent Capellanias Laicales, nequaquam ex fructibus illarum tenentur ad hanc obligationem, quia Beneficia non sunt, Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 5. a nu.* 20. Garz. *de Benefic. 1. p. c. 2. nu.* 102. sed tantum simplices memoriæ Missarum, quarum fructus dantur ut stipendia, & salaria percepta ex bonis laicalibus, Lara *de Capell. lib. 2. cap 1. a n.* 3. Hanc ob rem Capellani ad hoc præceptum non tenentur, Sylvester *verb. Clericus* 4. *q.* 4.

5 Aliæ sunt Capellaniæ collativæ, & proprie beneficia sunt, ut diximus *lib. 3. cap.* 3. & in his est difficultas, an Capellani, quod ex congrua superest, teneantur dare pauperibus, aut in alia opera pia divertere? Prima sententia negat; nam fructus Capellaniæ dantur Capellano, tanquam salaria, & stipendia obligationis, & oneris dicendi Missas, aut alia munera sacra. Ergo quasi patrimonialia bona non remanent obligata ad hanc obligationem, & consequenter nec Capellani. Cæterum licet ex titulo bona ista Ecclesiastica sint, non tamen vult Ecclesia hæc stipendia simili obligatione gravare: solum id vult in aliis fructibus, ut domina liberalissima. Ergo Capellani ex reditibus Capellaniæ non tenentur ex superfluo ad eleemosynandum, Soto *lib.* 10. *de Just. quæstion. 4. artic. 3. conclus.* 3. Driedo *de libert. Christ. lib. 2. capit.* 4. Avendanus *dict. respons. 19. num.* 6. & consentire videtur Navarrus *de Redit. quæst. 1. num.* 75.

6 Secunda sententia tenet contrarium; nam fructus isti procedunt ex titulo veri Beneficii, prout est Capellania collativa. Ergo sicut alii Beneficiati hoc præcepto astringuntur, similiter Capellani. Eadem enim ratio, quæ adest in illis, est in istis, Covarruv. *in cap. Cum in officiis, de testament. num.* 6. Bonacina *dict. disp. 4. punct. 2. proposit. 3. num.* 19. Sanchez *dict. dub. 45. num.* 5. Thomas Hurtado *lib. 2. resol. 2. §. 8. n.* 678.

7 Tertia sententia distinguit; si enim fructus Capellaniæ tantum sufficiant pro stipendiis Missarum, ac oneris sibi impositi; tunc Capellanus ad dandam eleemosynam ex fructibus non tenetur, quia tunc considerantur ut stipendia certa correspondentia operi inserviendi; quare ut patrimonialia censentur, & libera ab hac obligatione: quod non ita stricte intelligendum, ut si aliquantulum excedant, non salaria intelligantur. Si vero sint plures fructus excedentes opus inserviendi, aliter est dicendum, quia fundator quando tam pingues fructus reliquit Capellaniæ, non ut salarium, sed ut fructus reliquit: quapropter Capellanus ex superfluo ad dandam eleemosynam tenebitur, Azorius, qui alios dat *2. p. Inst. Mor. lib. 7. c. 9. q. 10. in fin.* Sanch. melius se expediens *d. c. 2. dub. 45. n.* 6.

8 Hæc quæstio tota pendet ab examine voluntatis fundatoris Capellaniæ, quia licet pingues fructus Capellaniæ reliquerit, si ejus voluntas est expressa, aut tacita, ut omnes pro salario designentur, utique erunt salaria: si vero aliter existimaverit, id erit observandum. Erit ergo difficultas, quando nihil expresserit, aut designaverit tacite, & in hoc casu Cardinalis Delugo *dict. disput. 4. sect. 3. numero* 30. asserit in omnibus Capellaniis, universaliter loquendo, præsumendam fuisse voluntatem fundatoris fructus designare pro stipendio, & salario operis inserviendi, etiamsi reditus pingues fuerint. Et ratio est, quia Capellaniæ perpetuæ factæ sunt adinstar mobilium, in quibus omnes reditus existimantur stipendia pro labore personali, Redoanus *de Spoliis, q. 3. vers. Ast hi, & qu. 6. num.* 18. Bonacina *d. proposit. 3. n.* 19. Ergo idem dicendum de Capellaniis perpetuis.

9 Sed districtissimi Cardinalis non admitto sententiam, quando pingues sunt fructus, aut reditus Capellaniæ. Ratio est; nam quoties fundator aliquid nec expresse, nec tacite demonstraverit, videtur se conformem reddere voluisse cum jure communi, *l. De illo, ff. de condit. & demonstrat. l. Heredes mei, §. Cum ita, ff. ad Trebell.* Menochius *de Præsumpt. lib. 1. præsumpt.* 28. *num.* 2. Rota apud Seraphinum *dec. 264. n.* 15. Cum ergo jus commune sit ut reditus Beneficiorum tanquam stipendia, & salaria non designentur, sed tanquam fructus dependentes a titulo, cum obligatione superfluum erogandi pauperibus, sequitur in dubio voluisse fundatorem Capellaniæ non designare illos pingues fructus pro salario, sed tanquam aliorum Beneficiorum, cum eadem obligatione, alias si sine causa, & ratione volumus ultimas voluntates interpretari, in gravissimos errores incidemus, Cyriacus *controvers. 142. a num.* 13. Rursus id probatur a verisimili voluntate testatoris, quia qui fundat Capellaniam, & pingues reditus ad eam designat, prospicit majorem suæ animæ profectum, quapropter præsumptio facienda est, non ad favorem Capellani, sed animæ fundatoris. Cum ergo majus sit illius animæ incrementum, ut relicta Capellano congrua decenti, reliquum pauperibus elargiatur, consequens est, voluisse hoc modo fundare Capellaniam, non vero designando omnes fructus pro salario, quod est verisimilius, & pro veritate habendum, Cephalus *lib. 2. cons. 27. n.* 22. Tuschus *lit. V. conclus.* 161. Ozaschus *dec. 170. n.* 10. Mantica *de conject. lib. 3. tit. 9. n.* 5. Castillo *controvers. lib. 5. cap. 63. per tot.* Denique fundamentum Delugi responsum recipit; nam licet Capellaniæ collativæ perpetuæ factæ fuerint ad instar mobilium, non tamen eodem titulo, & ratione: nam illæ non ita certo sunt beneficia prout sunt istæ, in quibus reditus, & fructus non conceduntur pro salario, ut in illis; sed ratione tituli, cum obligatione dandi pauperibus superfluum. Idcirco volens fundare Capellaniam Ecclesiasticam perpetuam, vult ea quæ sunt consequentia illius, ex juris dispositione, *l. Ad rem, l. legatum, ff. de Procurat. l. fin. C. de bon. vacant.* Novarius *quæst. for. lib. 5. quæst. 59. n.* 9. Surdus *cons. 91. n.* 4. Ergo in præsentia dicendum, Capellanum ex reditibus, & fructibus suæ Capellaniæ teneri ad eleemosynandum, ut cæteri Beneficiati, quando pingues sunt fructus.

Admitto tamen contrariam sententiam, quando fructus seu reditus fuissent tantum correspondentes operi Missarum, seu servitio; nam tunc viderentur esse tantum onerum salaria, seu stipendia. Idem poterit considerari, licet fructus pingues sint, quando Cappellania deferenda est consanguineis fundatoris; nam tunc facile conjectatur, non solum voluisse onus Missarum, sed commodum suorum consanguineorum: unde præsumitur voluisse omnes fructus designare pro salario, Delugo *d. sect. 3. n.* 29. & consequenter absque hac obligatione. Tandem quando ex aliquibus verbis fundatoris cognosceretur voluisse omnes fructus designare pro salario, veluti si dicat: *Omnes reditus, seu fructus percipiat Capellanus, ut majori cura, diligentia, & perpetuitate Missæ dicantur, & alia onera adimpleantur*. Tunc enim satis constat, voluisse fundatorem omnes fructus, & reditus pro stipendio relinquere: nec Cappellanus tenebitur superfluo ad eleemosynandum; sufficit enim ut ex mente fundatoris id capiatur, *l. 3. C. de liber. preterit. l. Quoniam 15. C. de testam.* 10

Deinde est alia quæstio, an hoc præceptum dandi eleemosynam ex reditibus, habeat locum in distributionibus quotidianis datis ob assistentiam in Choro. Prima sententia affirmat; nam fructus isti distributionum conceduntur ex reditibus Beneficiorum, & ideo cum illa obligatione transeunt ad suscipientes; modus enim accipiendi non mutat eorum naturam, nec finem ad quem recipiuntur, *l. 1. l. Legatam 4. ff. de administrat. rer. ad civit. Clement. Quia contingit 2. de Religios. domib.* nec modus distribuendi, Sarmiento *de Redit. 3. p. c. 5. n.* 6. Ergo percipientes distributiones quotidianas tenentur ex superfluis ad eleemosynandum. Cæterum, nam licet distributiones concedantur ob assistentiam in Choro, similiter alii reditus, prout patet in Canonico, qui ultra distributiones alios fructus percipit ob eandem assistentiam. Ergo sicut ex aliis ad hoc præceptum tenetur, similiter ex distributionibus quotidianis, Oldradus *cons.* 118. Sarmiento, & Navarrus, quos sequitur Sanchez *d. c. 2. dub.* 46. 11

Secunda sententia negat, *ex cap. unico de Clericis non resid. lib. 6.* ubi asseritur, assistentes in choro suas facere distributiones quotidianas, unde propriæ relinquuntur lucranti, & consequenter poterunt de eis ad libitum disponere, absque aliqua obligatione eleemosynandi. Sed hæc consequentia pondus non habet; nam licet qui habet dominium habeat liberam facultatem utendi re ad sui libitum, & de ea dispensandi, ut per Bart. *in l. Is, qui, §. Differentia, ff. de acquir. rer. dom. nu.* 4. Solorzano *in Polit. lib. 3. cap. 3. fol.* 260. Antunez *de donat. lib. 1. p. 3. cap.* 8. Becanus *de Just. cap. 2. q. 1. n.* 1. id tamen intelligendum, nisi aliqua lege prohibeatur, prout in bonis & reditibus beneficiorum, in quibus licet habeat Beneficiatus dominium, nequit superfluum expendere, nisi ad eleemosynas, vel alia opera pia, sic lege statuente. Unde consequentia illa nullius est roboris. Sed probatur ratione; nam distributiones quotidianæ dantur propter diurnum laborem, ut stipendia illius, & sunt 12

quasi patrimonialia. Ergo non transeunt cum onere, & obligatione dandi eleemosynam, & consequenter suscipientes non tenentur ad eleemosynandum, Covarr. *in cap. Cum in officiis, de test. n.4.* Avendanus *d. respons. 19. num. 6.* Gonzalez *ad Reg. 8. §. 7. proœm. n. 168.* Moneta *de distribut. 3. p. qu. 1. n. 18.* Delugo *d. disp. 4. sect. 3. a n. 24.* Bonacina *d. proposit. 3. n. 18.* Barbosa *d. lib. 3. c. 17. n. 31.* Sylveira *opuscul. 2. res. 32. q. 5. a n. 34.*

13 Cardo hujus difficultatis consistit in examinando, an distributiones istæ sint fructus, aut reditus beneficii, an vero specialia salaria, & stipendia concessa ob diurnum laborem assistendi Horis Canonicis: quod quidem examen tribus modis faciendum est. Primo, quando distributiones istæ non distinguuntur, nec separantur a Præbendis, sed vicecarum funguntur, ut sunt distributiones illarum Ecclesiarum, quarum fructus in communi reponuntur, postea inter Canonicos distribuendi, de quibus *in cap. Olim 16. de verb. significat.* Decianus *vol. 1. cons. 43. num. 13.* Secundo, & quando distributiones a Præbendis sunt separatæ, & distinctæ ab ipsa grossa illarum, & conceduntur specialiter ob chori assistentiam, de quibus est textus *in cap. fin. de Præbend. lib. 6. cap. unic. de Cleric. non resident. in 6. cap. ultim. de concess. Præbend. eod. lib.* Covarr. *lib. 3. var. capit. 13. in princip.* Barbosa *de univers. lib. 3. capit. 18. a num. 1,* Capponi *tom. 2. discept. 123. num. 2.* Tertio, veluti quando omnes distributiones sunt fructus Præbendarum, ut dicunt relati.

14 Quoad primum DD. asserunt, etiam in his distributionibus, quæ Clericis, seu Canonicis conceduntur de grossa in communi absque aliqua separatione, adhuc concedi ut stipendia, & salaria diurni laboris, ob chori assistentiam, non vero ut reditus Præbendarum: quapropter possunt Clerici de eis ad libitum disponere, absque aliqua obligatione eleemosynandi, Azorius *2. par. lib. 7. cap. 9. quæst. 10. vers. Nec impedit,* Filliucius *in Appendice, tr. 48. cap. 3. qu. 12. num. 13.* Bonacina *dict. proposit. 3. num. 19.* a quibus non dissentit Delugo *dict. sect. 3. num. 27.*

15 Verum in his distributionibus non admitto hanc sententiam, quia quando hæ distributiones fiunt ex cumulo communi, propriè non sunt distributiones, quin potius fructus Præbendarum, qui conceduntur non solum ob Chori assistentiam, verum ob alia munia sacra illarum. Et comprobatur; nam quando non interessentibus tolluntur similes distributiones, non accrescunt aliis interessentibus, sed redeunt ad cumulum, ut cum Moneta & Garzia tenet Trullench. *lib. 1. Decalog. cap. 8. dub. 1. num. 8.* Ergo non propriè sunt distributiones, quarum natura est accrescere aliis assistentibus, *cap. unic. de Cleric. non resident.* Cassadorus *dec. unic. de Cleric. non residens.* Moneta *de distribut. 3. p. qu. 6. num. 16.* Trullench. *dict. cap. 8. dub. 10. num. 2.* Barbosa *dict. lib. 3. cap. 18. num. 86.* sed sunt fructus Præbendarum; ergo transeunt ad suscipientes, cum obligatione ad eleemosynandum. Cæterum quando distributiones sunt separatæ, distinctæ a cumulo communi, tunc non veniunt fructuum appellatione, Barbosa *d. cap. 18. num. 9.* Moneta *de distribut. 2. p. quæst. 14. num. 22.* Salgado *de Reg. protect. 4. p. cap. 9. num. 76.* Cassadorus *dec. 6. de Præbend. nu. 8.* Ergo quando non sunt separatæ, sunt fructus Præbendarum, quare transeunt ad suscipientes cum obligatione eleemosynandi. Denique in præsentia distributiones quæ ea communi cumulo extrahuntur, subrogantur pro parte illa fructuum, quæ danda erat illi Præbendæ, quæ sapiunt naturam illius, *l. Si cum 10. §. Qui injuriarum, ff. Si quis caut. cap. Ecclesia S. Mariæ 3. ut lit. pendent.* Ergo debent transire distributiones illæ cum obligatione dandi eleemosynas ad recipientes. Ex quibus fundamentis hanc sententiam contrariam admitto.

16 Secundo considerandæ sunt distributiones, quando sunt separatæ a grossa Præbendæ, & tunc nomine fructuum non comprehenduntur, ut dicunt relati *num. 15.* Capponi *dict. discept. 123. n. 15.* sed sunt propriè salaria, & stipendia pro labore assistentiæ, & interessentiæ, Capponi *tom. 2. discept. 125. n. 5.* Barbosa *dict. cap. 18. n. 5.* Quæ recipientes poterunt de eis libere disponere absque aliqua obligatione dandi eleemosynas, & ad libitum disponere, tam in vita, quam in ultima voluntate, & ad hæredes licite transmittere, Bursatus *cons. 226. n. 49.* Gratianus *discept. 381. n. 11.* Marescotus *Var. lib. 2. cap. 2. num. 11.* Rota apud Seraphinum *decis. 594. nu. 6.* Capponi *discept. 125. n. 5.*

17 Tertio etiam modo examen est faciendum, scilicet quando omnes Præbendæ fructus consistunt in distributionibus: tunc enim Præbendatus ad eleemosynandum ea reliquo tenetur, quia distributiones illæ sunt fructus ex titulo pendentes, cum alios non habeat Præbenda. Ergo ad eleemosynas tenebitur, Moneta *de Distribut. 3. p. qu. 6. nu. 16.* Cenedus *Can qu. 1. parc. nu. 6.* Barbosa *de Canon. c. 2. nu. 6.* Filliucius *dict. tr. 48. qu. 12. nu. 13.* Delugo *dict. sect. 3. n. 27.*

De pensionibus est alia quæstio, an pensionarii ex reliquo ultra congruam teneantur ad hoc præceptum? Aliqui negant; nam textus Concilii *sess. 25. cap. 1.* loquitur de omnibus Beneficiatis, non tamen de habentibus pensionem, signum quidem, noluisse obligare pensionarios ad hanc obligationem. Cæterum, quando authoritate Summi Pontificis imponitur pensio, jam pars illa, quæ extrahitur a fructibus beneficii, applicata est ad armoniam, & sustentationem pensionarii, vel ad studium juvenis bonæ indolis, vel ad bonum pacis, quæ sunt opera pia. Ergo non debent etiam remanere obligati fructus illi, aut quantitas ad eleemosynandum, vel ad altera opera pia, Azorius *2. p. lib. 7. c. 9. q. 12.* Redoanus *de Spoliis, q. 3. §. 1. a n. 27.* Gigas *de Pensionibus, q. 52. n. 2.* Zerola *in Praxi Episcop. verbo pensionarius, n. 35.* Covarruv. *in cap. Cum in officiis, n. 9.* Diana *5. part. tr. 8. resol. 29.* Vasquez *de Eleemosyna, cap. ult. num. 32.* 18

Alteri tenent contrarium; nam fructus, vel quantitas pensionis procedunt a titulo clericali Beneficii, quamobrem transeunt ad pensionarium cum obligatione dandi eleemosynas ex superfluo, *cap. Ex literis 5. de Pign. cap. Pastoralis 28. de Decimis.* Cæterum, nam licet Pontifex taxaverit pensionem, & ad alimenta, vel studia applicaverit, non tamen vult, ut si aliquid superfluat, prodigat pensionarius, *c. 1. dist. 43. §. 1.* sed ut ad eleemosynas, aut opera pia convertat. Ergo ea mente Pontificis tenebitur ad hanc obligationem eleemosynandi. Deinde isti pensionarii minus Ecclesiæ deserviunt quàm alii Beneficiati, cum ipsi tantum Officium Divinum recitent, si sint sacro Ordine insigniti; si vero non, Officium tantum Beatæ Mariæ, ex Constitutione S. Pii V. Azorius *Inst. 1. p. lib. 10. cap. 4. qu. 3.* Vasquez *in Opusc. de Beneficiis, cap. 4. §. 1. dub. 4. n. 17.* Suarez *tom. 2. de Religione, tr. 4. lib. 4. cap. 22. nu. 6.* Olivet. *de obligat. Hor. lib. 2. c. 9.* Salzedo *de leg. polit. lib. 3. c. 16. n. 23.* Ergo si Beneficiati amplius laborantes, ad obligationem ea superfluo eleemosynandi tenentur, multo melius pensionarii, Navarrus *de Redit. q. 1. a n. 32.* Tapia *in d. q. 5. ar. 8. §. 3. n. 13.* Sanchez *d. c. 2. dub. 47. a n. 15.* Garz. *de Benefic. 1. p. c. 5. nu. 161.* Barbosa *d. lib. 3. c. 17. nu. 33.* Thom. Hurt. *de Congrua, lib. 3. resol. 2. §. 7. a num. 633.* Sylveira *opuscul. 2. resol. 32. qu. 4. num. 29.* 19

In hoc dubio animadvertendum, triplicem esse pensionem, quæ solet extrahi ex fructibus beneficiorum, Garzia *de Beneficiis, 1. p. cap. 1. a n. 1.* & præcipue num. 8. Prima enim sæcularis dicitur, quæ datur titulo temporali, veluti propter cantum, advocationem, vel administrationem, &c. Et hæ pensiones salaria, & stipendia dicuntur, & non sunt adstrictæ ad hanc obligationem eleemosynandi, ut cum Navarro, & Soto notat Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 47. num. 6.* Molina *de Just. tract. 2. disp. 145. nu. 5.* Palao *d. tr. 6. disp. 2 punct. 7. n. 2.* 20

Secunda est pensio Ecclesiastica, quæ datur pro titulo spirituali, veluti pro coadjutoria Episcopi senis, valetudinarii, vel alicui Clerico conceditur ob aliquod officium spirituale. Et in hac secunda pensione dicendum, teneri pensionarium ad eleemosynas ex superfluo, vel ad alia opera pia; nam hæ pensiones titulo spirituali concessæ, ut beneficia censentur, & tanquam quid spirituale, Cruz *ad 7. præcept. Decalog. dub. 10. num. 1.* Ergo sicut alii Beneficiati tenentur ex superfluo ad eleemosynandum, similiter pensionarii isti, Sanchez *d. cap. 2. dub. 47. n. 5.* 21

Tertia pensio est, quæ ex fructibus Beneficii extrahitur favore resignantis, aut ob bonum pacis lite authoritate judicis transacta, *cap. Nisi 21. de Præbend.* Et in hac specie existimo adesse totam controversiam, & asserendum videtur, pensionarios isto non teneri ad eleemosynandum ex superfluo; quia similes pensiones, ut temporales, censentur applicatæ ad alimoniam, seu necessitates resignantis, aut a lite discedentis, nec habent naturam Beneficii, Cruz *d. dub. 10. n. 2.* Azorius *2. p. Inst. lib. 8. c. 5. nu. 2.* Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 5. §. 5. a princip.* Flaminius *de Resignat. lib. 2. q. 15. §. 5.* Tondutus *tom. 1. q. benefic. 2. p. c. 1. §. 4. a n. 2.* Ideirco isti pensionarii ad hanc obligationem non tenentur. Cæterum hæ pensiones separatæ a beneficio, tanquam salaria, & stipendia existimantur, Redoanus *de Simon. 2. p. c. 14. a n. 26.* Suarez *de Relig. tom. 2. de simon. lib. 4. c. 16. n. 1. & 2.* Unde ut quasi patrimonialia bona censentur, & consequenter immunia ab hac obligatione: dicit probabile Delugo *d. disp. 4. sect. 3. n. 37. vers. Sed hæc tertia.* 22

Sed adhuc in hac specie contrarium tenendum; nam licet sit 23

est sit quæstio, an hæ pensiones sint Beneficia, necne? de qua agit Garzia *de Benefic. 1.p. cap.5. à num.*3. Mancinus *de Jur. Sacr. dissert.*5.*n.*8. Antunez *de Donat. lib.*1.2.*p.c.*3x. Salzedo *d.c.*16.*à n.*4. Ast illa est probabilior sententia, ut sint Beneficia, *ex cap. Ad audientiam* 31. *de Rescript.* ibi: *Pensiones, aut alia Beneficia*, ubi verbum *alia*, est receptivum similium, Rota apud Seraphinum *dec.*187.*n.*x. Barbos. *d.*16. *à n.*1. ac perinde est, ac si Pontifex pensiones vocaret Beneficia, Barbosa *d. lib.*3.*c.*11.*n.* 16. Salgado *de Reg. Protect.* 4.*p. cap.*9. *nu.*44. Salzedo *de leg. polit. lib.*2. *cap.*16. *à num.*3. Ergo cum pensionarius recipiat hos fructus ex titulo Beneficii, inde est, ut teneatur ad eleemosynas ex superfluo. Cæterum licet pensiones istæ habeant aliqua, quibus distinguantur ab aliis Beneficiis, Tondutus *d.* §.4. *à num.* 2. attamen habent alia quamplurima cum illis convenientia, Gabriel. *lib.*2.*cons.*187. *num.*1x. *&* *consil.*200. Salgado *dict. cap.* 9. *num.* 44. Ergo licet proprie Beneficia non sint, sapiunt tamen majorem partem Beneficii: quapropter fructus pensionis, vel quantitas, quorum in locum subrogatur, perveniunt ad pensionarium cum illa obligatione dandi eleemosynam ex superfluo; nam in hoc nulla datur disparitas inter Beneficium, & pensionem. Rursus fructus vel quantitas pensionis in his fructibus superstantibus ultra sustentationem, & alimoniam pensionarii, semper remanent pendentes a titulo Beneficii; quare spolio subjiciuntur, Bonacina *de obligat. Benefic. disp.*4. *punct.* x. *proposit.* 3. *nu.* 17. Thomas Hurtado *dict. resol.*2. §.7. *num.*659. Ergo etiam remanent pendentes a titulo, ut remanent pensionarii obligati ad dandam eleemosynam ex superfluis. Denique, nam pensio reservata, habita ratione ad beneficium ex quo extrahitur, semper consideratur ut Beneficium, Salzedo *d. lib.*2. *cap.* 16. *nu.*10. Ergo semper transibit ad pensionarium cum obligatione Beneficii. Ergo semper transibit cum obligatione dandi eleemosynas ex superfluo, ut tradunt DD. relati n.19.

24 Sed dices, has pensiones non posse considerari ut Beneficia, etiam ratione Beneficii, ex quo extrahuntur; nam quando a fructibus separantur, relinquuntur ut portiones quædam ad alimenta pensionarii, Parisius *de Resign. lib.* 1. *q.* 10. *nu.*64. Mena *Var. lib.*3. *qu.* 13. *nu.*35. Grat. *discept.*397. *à nu.* 11. Tondutus *de Pens. cap.* 17. *nu.*13. Ergo ratione Beneficii, ex quo extrahuntur, nec sunt Beneficia, nec transeunt ad pensionarium cum obligatione dandi eleemosynam ex superfluo.

Sed respondetur contra hos DD. contrarium esse probabilius, nempe relinqui dependentes a titulo Beneficii, unde sunt Beneficia, & transeunt cum obligatione eleemosynandi.

25 Hinc ad Reges nostros Catholicos aliqua sunt disquirenda. Et in primis an ex redditibus, & fructibus Beneficiorum, quos percipit Rex, ut Magister Ordinum, teneatur ex superfluis eleemosynam dare, aut in alia opera pia divertere? Et negandum videtur; nam Magistri Ordinum Beneficiati, aut Prælati Ecclesiastici non sunt ratione alicujus tituli, sed sunt quædam officia, ut regant Equites milites. Unde reditus illi facti sunt temporales, ex titulo temporalis militiæ. Ergo minime tenentur ad eleemosynandum ex superfluis.

26 Sed contrarium tenet Navarrus, quem refert Thomas Hurtado *dict. lib.* 2. *resolut.* x. §. 2. *num.* 248. Addit tamen Navarrus, prius esse deducendam congruam, non solum ut Magistri, sed etiam Regis; nam qua parte Rex est, eget pluribus quam si simplex fuisset Magister Ordinum; ex eo enim quod Rex Magister est, majori congrua est dignus, sicut nobilis, aut literatus, qui sit Beneficiatus, *cap. De multa* 28. *de Præbend.* Sed hanc partem non admittit Hurtado nu.x53. quia doctrina illa est in gravissimum damnum pauperum, & bellorum quæ facienda sunt adversus Infideles ex illis redditibus.

27 Hæc doctrina, prout illam explicat Thomas Hurtado, admittenda est. Rex enim Catholicus tenetur ex superfluis horum redituum eleemosynas pauperibus erogare, aut alia pia opera facere, recipiendo congruam decentem Magistro, nec amplius potest excedere, quia Rex est. Et ratio est; nam ratione illius supremæ dignitatis opulentissimos reditus percipit a vassallis, itaut non egeat ad splendorem Regiæ Majestatis reditibus Ecclesiasticis Ordinum, quos percipit ut Magister: quapropter dati ei non sunt ad decorandam Majestatem Regiam, sed tantum ut percipiat congruam decentem, & reliquum pauperibus elargiatur, vel aliis operibus piis applicet. Et confirmatur, quia mens Pontificis fuit, dando illos reditus Regibus Catholicis, ut congruam reciperet Rex ut Magister, non vero ut decoraret Majestatem Regiam, quod est pure temporale, nec aliquo modo credendum fieri a Pontifice. Ergo semper Reges Catholici tenentur superfluum ex his reditibus dare pauperibus, aut aliis operibus piis.

Id intelligas, quando prius Rex bellis sanctis contra infideles, aut hæreticos etiam ex illis fructibus subvenisset, & ex eis aliquid superfuisset, alias ad nihil tenetur; quia prius reditus illi applicandi sunt ad illa opera pia, nempe bella contra Christi Domini hostes, quam ad alias eleemosynas, & opera pia, quia ad id sunt destinati: & si hæc non adsint, & ipse sit in gravi necessitate, poterit sibi ipsi applicare, utpote opus pium, ut diximus supra, c.1.*n.*x9. & in terminis docet Hurtado *d.*§.x. *nu.*x56. 28

Nec contra est argumentum, quod pro contrario posuimus, quia ex dicendis respondebitur.

De Tertiis Regalibus similiter differitur, an Rex Catholicus teneatur ad hoc præceptum eleemosynandi ex superfluo, vel in pios usus expendendi? Et Sotus *de Justit. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 3. *vers. Posthac*, asserit minime Regem adhoc teneri, prout tenet Corduba *lib.*1. *quæst.*18. *addit.*2. & in qualibet concessione decimarum facta laico, tenet etiam Barbosa *in leg. Titia* 35. *ff. solut. matrim. nu.*4x. Fundamentum hujus sententiæ sumitur; nam Pontifex, qui facit hanc concessionem, separat decimas a titulo spirituali, & eas facit temporales, ut tenent relati *lib.*7. *cap.*8.*n.*46. quapropter decimæ istæ transeunt ad Regem sine aliqua obligatione dandi eleemosynas, etiam ex superfluo. Cæterum hæc obligatio jam est adimpleta, quando ex causa decimæ istæ applicatæ sunt Regibus Catholicis, nempe ad tuendum Regnum Catholicum, & ut bellum geratur contra infideles, quæ quidem sunt causæ piæ. Itaque Reges Catholici non tenentur ex his decimis ad eleemosynandum, vel exercenda alia opera pia. 29

30 Sed contrarium est tenendum cum Navarro *de Redit. quæst.* 1. *num.* 94. Sarmiento *eodem tract.*3. *p. cap.* 5. *num.*7. nam ut scripsimus *d. lib.*7. *cap.*8. *n.* 48. hæ Tertiæ Regales non sunt factæ temporales, sed adhuc remanent unitæ titulo spirituali. Itaque Reges eas recipiunt a cumulo Ecclesiæ, & transeunt ad eos cum obligatione eleemosynandi ex superfluis. Deinde, licet hæ Tertiæ applicentur ad causam piam bellorum contra hostes Domini, non sequitur quod si aliquid superfluat ex his causis, quia bella non sunt, aut pauca, non sit erogandum in eleemosynis, & aliis operibus piis: hæc enim mens fuit Pontificis, alias non justificaretur concessio, si superfluum in rebus profanis expenderetur. Denique, quando fructus Ecclesiarum vacantium Regi conceduntur, dantur cum hoc onere, Frasso *de patron. Ind.* 1.*p. cap.*18. *nu.*34. Ergo similiter est dicendum in his Tertiis.

31 De Commendatariis Ordinum Militarium similiter disceptatur. Prima sententia asserit, non teneri adhoc præceptum; nam Equites isti Religiosi non sunt, sed laici: refert plures Garzia *de Benefic.*4.*p.c.*4. *n.*6. Diana 1.*p. tract.*2. *res.*49. Larrea *alleg.*64. *n.*3. quapropter hac obligatione non astringuntur, ut Ecclesiastici. Cæterum fructus Commendarum sunt portiones temporales, quæ dantur pro titulo temporali, scilicet militiæ; idcirco ad onus dandi eleemosynam ex superfluo non tenentur. Denique ex eo quod Milites isti dispensati sunt ad conjugalem castitatem, tacite cum eis dispensatum est, ut fructus illos in profanos usus expendant, quia jam non sunt Religiosi, Trullench. *dict. dub.* 10. *nu.*7. Villalobos *in Summa*, 1. *par. tr.* xx. *difficult.* 5. *nu.* 7. Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.*7. *cap* 8. *n.*x9. Hurtado de Mendoza 2. 2. *tom.*x. *disp.*160. *sect.*7. §. 119. Thomas Hurtado *de Congrua*, *lib.*2. *resolut.*2. *sect.*5. *n.*780. Diana 5. *par. tr.*8. *resol.*30. *&* *tr.*14. *res.* 94. Araujo *de Stat. Ecclesiæ*, *tr.* 3. *qu.*29. *dub.*3. *nu.*24. Avendanus *Respons.*19. *nu.*8. *vers.* 4. *tempore*, Cevallos *qu.*388.*n.*64.

32 Secunda sententia affirmat teneri; nam Equites isti sunt Religiosi, & Commendæ Beneficia, ut late prosequitur Thomas Hurtado *dict. lib.*2. *resol.*x *nu.*691. & quamplures relati a Garzia, Diana, & Larrea num.31. quare sicut alii Beneficiati tenentur ad eleemosynandum ex superfluo, & similiter Commendatarii, Ayala *in Compend. Ordin. Milit.* Rodriguez *quæst. Regul. tom.*x. *q.*57. *ar.* 9. Azorius 1.*p. lib.* 13.*c.*4.*q.*10. Barb. *de univ. jur. lib.* 3.*c.*7.*à n.*12. *&* *c.*17.*n.*34.

In hoc dubio animadvertendum, gravem esse difficultatem, an Equites Ordinum militarium sint Religiosi, necne? 33 Et ad hanc difficultatem aliqui distinguunt Equites Sancti Joannis ab aliis, & inquiunt, quod licet aliqui negent esse Religiosos, Quintin. *in c. De multa* 28. *de Preb. n.*8. *&* *n.*x63. & alii apud Garz. *de Benefic.* 1.*p.c.*4.*n.*1. *&* 5. attamen in meliori sententia contrarium est tenendum, & asserendum esse veros Religiosos, & eorum Commendas esse Beneficia, *cap.*

Cum plantare 3. *de privileg.* Et quamvis sint manualia, adhuc proprie sunt Beneficia, Mohedanus *dec.* 10. *de caus. poss. & propriet.* Puteus *lib.* 1. *dec.* 390. Flaminius *de confident. qu.* 17. *n.* 3. Garzia *d. cap.* 4. *n.* 1. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 8. *n.* 61. Barbosa *de univer. lib.* 3. *cap.* 7. *a n.* 3. Mendo *de Ordin. Milit. disquisit.* 1. *qu.* 5. *n.* 120. Capponi *discept.* 2. *n.* 2. unde sequitur, Milites S. Joannis, cum vere sint Religiosi, & eorum Commendæ Beneficia, ut cæteros Ecclesiasticos teneri ad erogandam eleemosynam ex superfluo.

34 Major vero est difficultas in aliis Commendatariis aliorum Ordinum militarium, veluti S. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ, &c. Et quidem ab aliquibus Religiosi negantur, ex eo quod votum castitatis absolute non emittant, sed tantum castitatem conjugalem; quapropter Religiosi non sunt, nec eorum Commendæ Beneficia, ut tenent plures relati a Sanchez *d. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 11. unde videtur, Summum Pontificem dispensare ut reditus illos percipiant ex Commendis, ut portiones temporales, absque aliqua obligatione eleemosynandi, ut tenet recensiti n. 31.

35 Alteri tenent contrarium, quia eos vere Religiosos dicunt; nam licet votum paupertatis, & castitatis absolute non emittant, attamen habent vota essentialia, licet restricta, sub confirmatione Sedis Apostolicæ, quare sunt Religiosi, & Commendæ Beneficia manualia, Navarr. *de redit. q.* 1. *n.* 95. Avendanus *de Exeq.* 2. *p. c.* 16. *n.* 11. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 11. Sanch. *d. c.* 16. *n.* 1. Garz. *d. c.* 4. *n.* 22. Mendo *de Ordinib. disp.* 2. *q.* 2. §. 1. *a n.* 21. Hanc ob rem tenentur ad eleemosynandum ex superfluo Commendarum.

36 In hac controversia dicendum, bona, seu reditus horum Equitum in duplici esse differentia. In primis si habent bona patrimonialia, & reditus aliter sibi acquisitos, tunc de his bonis recte possunt ad libitum disponere absque aliqua speciali obligatione dandi eleemosynam, quidquid resistat Navarrus *de redit. q.* 3. *monit.* 13. *n.* 10. Nam licet ex vi voti paupertatis nullum omnino habeant illorum bonorum dominium, habent tamen liberam administrationem, simul cum licentia tacita Superiorum, ex consuetudine consecuta, ut possint jam in vita, quam in morte de illis disponere ad libitum; quapropter ad hoc præceptum non tenentur, ut cum Rodriquez & Molina notat Sanchez *lib.* 7. *Decal. cap.* 8. *num.* 28. Rota apud Seraphinum *dec.* 587. Thom. Hurtado *d. lib.* 2. *resolut.* 3. *sect.* 2. *a n.* 708.

37 Sed dices, Pium V. anno 1571. omnes licentias testandi datas Equitibus Militaribus ab Innocentio VIII. & Clem. VII. sustulisse. Ergo nec de his bonis possunt libere disponere, præsertim per ultimam voluntatem. Verùm Sanchez cum aliis *d. c.* 8. *nu.* 30. respondet, hanc Constitutionem S. Pii V. tantum esse intelligendam de his licentiis ex privilegio Apostolico concessis Equitibus; non vero de illis, quæ longa consuetudine concessæ sunt, prout testandi de bonis patrimonialibus, vel quasi. Cæterum Constitutio S. Pii V. revocata est a Gregorio XIII. ut tenet ipse Sanchez ubi proxime, Thom. Hurtadu *d. res.* 2 *sect.* 2. *n.* 716.

38 Erit ergo quæstio in reditibus, & fructibus Commendarum, & in eis hanc obligationem dandi eleemosynam ex superfluo habere Commendatarios, negavit Sanchez *d. c.* 8, *a n.* 28. Sed contrarium est tenendum; nam licet stemus in sententia asserente, non esse Religiosos, attamen negandum non est esse personas Ecclesiasticas, viventes sub certis regulis a Summo Pontifice præscriptis ad propagandam, vel defendendam Fidem Catholicam, Mena *Var. lib.* 2. *qu.* 21. *n.* 215. Garzia *d. c.* 4. *n.* 21. Larrea *alleg.* 64. *n.* 4. Mendo *ubi supra*, *n.* 22. Unde recipiunt reditus illos, non ut temporales, sed ut Ecclesiasticos, & consequenter sub hac obligatione dandi eleemosynam ex superfluo. Deinde ex eo, quod dispensati sint ad castitatem conjugalem, non ideo dispensati sunt ad expendendos hos reditus ad libitum; ex una enim dispensatione non sequitur altera distincta dispensatio, *cap.* 1. *de filiis Presb.* *r.* ubi DD. Diana 7. *p. tract.* 10. *resol.* 6. quin potius admittere duo specialia jure interdictum est, *l.* 1. *C. de tut. promiss.* ubi communiter Scribentes, Decianus *lib.* 3. *cons.* 74. *n.* 5. Grattanus *discept. c.* 520. *n.* 10. Menochius *de præsumpt. lib.* 1. *qu.* 21. *num* 3. Ergo ex eo quod sint dispensati ad matrimonium, non sequitur quod sint dispensati ad erogandos hos fructus ad usus profanos. Cæterum in Ordinibus militaribus datur forma, quomodo reditus Commendarum sunt expendendi, ne pro libito expendantur, Rota apud Seraphin. *decis.* 187. Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 12. *c.* 11. *q.* 5. Turrianus 2. 2. *disp.* 82. *dub.* 10. *vers. Quartororsus*. Quare constat, non esse Equites dispensatus, ut pro libito expendant. Ergo semper remanet sub obligatione ista dandi eleemosynam ex superfluis.

39 Sed an Equites isti graviter peccent expendendo residuum horum redituum in usus profanos, prout alii Ecclesiastici? Negavit Bonacina *d. disput.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *nu.* 24. dicens tantum venialiter peccare: dat rationem, quia Equites isti non tam stricte obligantur ad dandam eleemosynam ex superfluis reditibus, sicut alii Ecclesiastici. Et confirmatur, quia Equites isti illos non percipiunt aliquo titulo spirituali, sed temporali, nempe militiæ; quare in Equitibus non est tam stricta obligatio, quam in aliis Ecclesiasticis, & consequenter tam graviter non peccabunt.

Verum Bonacinæ doctrinam non admitto; nam, ut diximus, licet Equites isti non sint proprie Religiosi, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, viventes sub certis regulis a Pontifice approbatis, ut tenent relati num. 31. Zerola *in praxi verbo Commendatarii*, *num.* 1. Velasco *consult.* 14. *num.* 8. Tum & titulus percipiendi non est temporalis, sed spiritualis, nempe defensio fidei, & propagatio, qui est formalis, militiæ vero materialis, *cap. In fidei favorem* 5. *de hæret. in* 6. Quamobrem sicut cæteri Ecclesiastici obligantur ad expendendum superfluum, simili obligatione Equites isti. Ergo sicut illi peccant graviter expendendo superfluum ad usus profanos, similiter Equites isti. Cæterum reditus Commendarum semper remanent Ecclesiastici, & ideo non gabellantur, Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *nu.* 264. Mena *var. lib.* 1. *q.* 21. *n.* 105. Diana 1. *p. tr.* 2. *res.* 49. Sed quoties reditus Ecclesiastici expenduntur in usus profanos, est peccatum grave. Ergo quoties Commendatarii eos male expendent, lethaliter peccabunt. 40

Poterunt tamen Equites isti excusari a culpa gravi, quando materia fuerit parva; datur enim in hac materia parvitas, Thomas Hurtado *d. lib.* 2. *res.* 2. *sub resol.* 5. *n.* 619. sicut ob hanc causam cæteri Ecclesiastici excusantur. Sed hæc parvitas non est libranda prout in materia furti, sed longe major, eoque major sit portio Beneficiari, aut Commendatarii, & plus ad congruam sit necessarium, attentis circumstantiis, Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 144. *num.* 20. Res quippe committenda arbitrio viri prudentis, & timorati, ut decidat quæ sit parvitas materiæ, attenta qualitate personæ, pauperum necessitatum, copiæ redituum, defectus ornamentorum, & cultus divini, Hurtado *ubi proxime*, *num.* 630. 41

Aliam tamen regulam ad hanc parvitatem agnoscendam præstitit Coninch, *de act. supern. disp.* 27 *dub.* 11. *n.* 293. dicens illam partem esse notabilem, ut si quis redituum tertiam, quartam, aut quintam partem in res profanas expenderit. Quæ quidem regula reprobatur a Cardinali Delugo *d. disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 42. Hurtado *d. sub resolut.* 5. *n.* 621. Id enim totum arbitrio prudentis committendum in his Commendatariis, ac in aliis Ecclesiasticis. 42

CAPUT III.

De Ecclesiasticis, quos hoc præceptum dandi eleemosynas ex superfluo adstringit.

SUMMARIUM.

Aliqui dicunt, Summum Pontificem teneri ad hoc præceptum dandi eleemosynam ex superfluo, sed posse secum dispensare, *n.* 1.

Sed explicantur, *n.* 2.

Tenetur ad hoc præceptum ex vi directiva, & ratione scandali, *n.* 3.

Laudantur Pontifices adimplentes hoc præceptum, ibidem.

Cardinales ad hoc præceptum tenentur, & de eorum congrua. Explicatur Filliucius, *n.* 4. *&* 5. *Et ex aliis officiis non tenentur*, *n.* 6.

Similiter obligantur Patriachæ, & quotidie alere tenentur duodecim pauperes, *n.* 7.

Archiepiscopi, & Episcopi ad hanc obligationem astringuntur, decenti congrua sibi reservata, *n.* 8.

An consultius sit Episcopis declinare ad austeritatem? Prima sententia affirmat, *n.* 9.

Explicatur Tridentinum sess. 25. de Reformat, cap. 1. *Referuntur rationes hujus sententiæ*, *a n.* 11. *Secunda negat, & fundatur*, *a n.* 15.

Hæretici dicunt, Ecclesiasticos viros non posse habere aliqua bona, *num.* 17.

Refelluntur, *a n.* 18. *Explicatur Matth. c.* 10. *ibid. &* *n.* 19.

Resolvitur principalis difficultas, *a n.* 21.

Quando sunt extremæ, aut graves necessitates subditorum, Episcopi & alii Prælati tenentur declinare ad austeritatem, *n.* 25.

Et quid hodie observandum sit, *n.* 26.

An in

An in Hispania Episcopi gravati ad tertiam partem fructuum pro pensione, teneantur dare eleemosynam ex superfluis? Negant aliqui, n.27.

Sed contrarium defenditur, n.28.

An quando Episcopi non habent sufficientes reditus, debeant ex patrimonio eleemosynari? Affirmat Turrianus, num.29.

Explicatur, nu.30.

Hac obligatio eleemosynandi ex superfluis reditibus, non solum tenet Episcopos creatos ex Clericis sæcularibus, sed etiam ex Regularibus. Sed an isti, si male expenderint, teneantur ad restitutionem? Affirmant aliqui, n.31. Alteri negant, n.32.

Ad resolutionem exigitur quæstio, an Episcopus Regularis liberetur a voto paupertatis? Explicatur caput de Monachis 3. 16. q. 1. *n.33.*

Ponitur ibi sententia negativa, & fundatur, a n. 34. Alteri affirmant, a n.36.

Explicatur caput Statutum 1. 18. qu. 1. *Resolvitur, à n.38.*

An quando Regularis fit Episcopus, de facto dispenset Summus Pontifex cum eo in voto paupertatis? Negant aliqui, num.39.

Alteri affirmant, n.40. Sed latè differitur, a n. 41. Resolvitur teneri ad restitutionem, n.46.

Religiosus renuncians legitime, factus Episcopus probabiliter potest repetere, n.47.

Regularis habens beneficia Regularia, vel ex dispensatione sæcularia, nequit superfluum ex reditibus ad usus profanos expendere, n.48.

Et quid quando in perpetuum illi beneficium daretur? Et tunc tenetur ut alii Beneficiati, a n.49.

Si Religiosus ex benignitate Ecclesiæ habuerit aliqua bona patrimonialia, nequit ad libitum expendere, nu. 51.

1 IN hoc capite incipiendum est a Capite Ecclesiæ, idest a Summo Pontifice. Et DD. aliqui dicunt, Pontificem teneri ad hoc præceptum erogandi superfluum ex reditibus pauperibus, vel aliis operibus piis; nam præceptum hoc est divinum, & insimul naturale, quod Pontifex observare tenetur; sed tamen admittunt, ea causa posse secum dispensare, Sotus *lib. 10. de Just. q.4. ar.3.* Sanchez *d. lib.2. c. 2. dub.4. a n.3.* Diana *5. par. tr.7. ref. 28.*

2 Nos vero hunc explicandi modum admittere non possumus; nam ut supra scripsimus, hoc præceptum de jure positivo est, & ab Ecclesia impositum, & ita resolutio petenda est ab illa quæstione, an Princeps suis propriis legibus obligetur? De qua Mendoza *de Pact. lib. 1. qu. 1.* Motia *in Empor. ad tit. de legib. 1. par. qu. 1.* Osuald. *ad Donellum, lib. 9. comment. cap.2. litt. M.* Amaya *observat. lib. 1. cap. 10.* Balboa *in cap. 1. de Pact. 1. p. à nu. 26.* Becanus *cap. 6. de legibus, quæst. 12. num.2.* Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 35. per tot.*

3 De his tamen accipiam quæ necessaria sunt ad resolutionem: & assero Pontificem teneri ad dandas eleemosynas ex superfluo redituum Ecclesiasticorum, ad observantiam suæ legis, ex vi directiva. Ratio est; nam cum Pontifex sit totius Ecclesiæ Summus Prælatus, & piissimus pater pauperum, materia est communis cum cæteris Prælatis inferioribus, & aliis Ecclesiasticis, & ejusdem rationis: & quoties materia est communis, & ejusdem rationis cum subditis, Princeps ex vi directiva suæ legis obligatur, *leg. Digna vox 4. Cod. de legib. l. 3. C. de test. l. Ex imperfecto 23. ff. de legat. 3. cap. Justum 2. dist. 9. c. Cum omnes 6. de const.* Covar. *in cap. Alma, 1. par. §. 1. nu. 5.* Madera *Animadvers. c. 35.* Fachineus *controvers. lib. 1. c. 2.* Ergo Summus Pontifex tenetur ex vi directiva suæ legis dare pauperibus, aut aliis operibus piis superfluum ex reditibus Ecclesiasticis. Ex alio enim capite probatur; nam Princeps ratione scandali tenetur ad observantiam suæ legis, Bonac. *de legib. disp. 1. qu. 1. punct. 5. n. 11. & 12.* Ast gravissimum scandalum fuisset, Summum Pontificem superfluere, & in usus profanos bona illa expendere, & non opera misericordiæ exercere. Ergo ratione scandali tenetur Pontifex ad hoc præceptum. Et confirmatur; nam præceptum tollendi scandalum est de jure Divino, & naturali, *cap. 2. de præsumpt. cap. Qui scandalizaverit 3. de reg. jur.* Hieronymus, & Glossa *ad Matth. c. 18.* Cum ergo Pontifex his juribus subjiciatur, ratione scandali ad hoc præceptum tenetur. Quamobrem maximis laudibus extolluntur Benedictus XI. Nicolaus IV. Pius IV. & Pius V. & alii Pontifices maxima cura hoc præceptum observantes, Barbosa *lib. 3. cap. 17. a num. 46.* Thomas Hurtado *d. lib. 2. resol. 2. §. 1. n. 237.*

4 Cardinales habentes beneficia Ecclesiastica ad hanc legem tenentur, sibi congrua reservata. Sed quæ ista sit? Filliucius *in Appendice, tract. 41. cap. 7. n. 21.* scripsit non excedere Cardinalem, si pro congrua quolibet mense mille aureos expendat: nepotem Pontificis non excedere, si tantundem: Vicecancellarium, Camerarium, vel Vicarium Papæ excessum non habere, si qualibet hebdomada expendant quingentos aureos. Sed Delugo *d. disp. 4. sect. 4. n. 57.* hanc taxam ad intentum non admittit, quia Filliucius non loquitur, nisi ad obtinendam pluralitatem Beneficiorum, quod quidem diversum est; nam ad illam causam sumenda est ratio decentis sustentationis, ex variis causis, nempe nobilitatis, aut literaturæ, aut alterius habilitatis, ad decorem, & utilitatem Ecclesiæ: tum consideranda quæ necessaria sunt ad eleemosynas elargiendas. Ast impræsentiarum agimus de congrua, quæ necessario est expendenda a Cardinali, ut ex superfluis eleemosynas eroget, aut alia opera pia faciat, ut bene docet ipse Delugo, Thomas Hurtado *d. lib. 2. resol. 2. §. 3. nu. 263.* Garzia *de Benefic. 11. par. cap. 5. §. 2.* Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub. 6. no. 19.*

Idcirco dicendum, hanc congruam arbitrio boni viri esse relinquendam, prout tempora, & occurrentiæ negotiorum supervenient, servata semper sustentatione, summopere inspecto Tridentino *d. sess. 25. de reformat. cap. 1.* Delugo *d. sect. 4. nu. 60.* qua quidem a Cardinali reservata, reliquum pauperibus elargiri tenetur, aut in alia opera pia expendere. 5

Si vero Cardinalis aliqua habuerit officia distincta, veluti Nunciaturæ, vel alia ad quæ a Pontifice deputetur, & ex eis salaria, aut aliquos proventus perceperit, de his, tamquam de bonis patrimonialibus, ad libitum disponet, non vero ex reditibus Ecclesiasticis ratione officii amplius suscipiet; id enim ad reatum expender, ut prosequitur Thomas Hurtado *d. §. 3. a n. 267.* 6

Patriachæ etiam ad hanc obligationem tenentur. Tum & eis additur obligatio quotidie alendi duodecim pauperes, ut scripsit Narbona *de appell. 2. p. fundament. 1. n. 16.* Quod quidem observatum vidimus a Nostris Archiepiscopis Toletanis, utpote Primatibus, & Patriarchis Hispaniæ a tempore D. Ildephonsi, ut notat Narbona ex Mariana *de Rebus Hispaniæ, lib. 6. cap. 10.* 7

Archiepiscopi, & Episcopi similiter ad hanc obligationem tenentur, ut probatur ex multis juribus adductis a Gratiano *12. q. 1. c. Fratrem 6. dist. 86.* Concilium Aurelianense I. *c. 6.* & V. *can. 20.* Trid. *d. sess. 25. c. 1.* Idque certissimum, decenti congrua sibi reservata. Verum quæ ista sit, arbitrio prudentissimi viri, & timorati relinquitur. Debet enim esse decens secundum dignitatem, reditus, morem terræ, & majestatem illam necessariam ad reverentiam, & obedientiam Episcopo præstandam, ut late prosequitur Thom. Hurtado *d. lib. 2. res. 2. §. 4. n. 287.* Reginaldus *in praxi for. lib. 30. n. 69.* Azorius *2. p. lib. 7. c. 8. q. 1. vers. At enim,* Urrutigoyti *de Eccl. Cathed. c. 6. n. 126.* 8

Verum in re dubitandum, an expedientius, & consultius sit, ut Episcopi, & alii Prælati Ecclesiastici ad austeritatem declinent, vel ad magnificentiam, & splendorem, ut inde dignitas Episcopalis præfulgeat, & magis revereatur, & obediatur? Prima sententia asserit consultius esse, ut Episcopus ad austeritatem declinet, & probatur ex Tridentino *sess. 25. de Reformat. cap. 1.* ubi sic decrevit: *Optandum, ut ii qui Episcopale ministerium suscipiunt, quæ suæ sunt partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, nec ad divitias, aut luxum, sed ad labores, seu solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est, Fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, si Præpositos viderint non ea quæ mundi sunt, sed animarum suarum, ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc enim ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam præcipua esse, Sancta Synodus animadvertens, admonet Episcopos omnes, ut sæpe ea secum meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneri suo conformes ostendant; in primis vero ita suos mores componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendat Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi, non solum jubet, ut Episcopi modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod a sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatem, & contemptum præseferat.* 9

Hæc enim verba Concilii aperte probant hanc sententiam, quæ quidem licet aliqui interpretentur de honestate, & decentia; attamen de hoc minatur Valerus *de different. utriusque for. verbo Beneficium, nu. 5.* asseritque præ- 10

ceptum esse. Cum ergo ad austeritatem declinare præceptum sit Concilii, multò magis asserendum, expedientius & consultius esse Episcopos, & alios Prælatos Ecclesiasticos ad austeritatem declinare debere.

11 Cæterùm ea potissima est ratio, ut Episcopi majestate, & divitiis fulgeant, ut dignitas Episcopalis magis timeatur & revereatur, & subditi majori expectatione, & reverentia obediant: sed ex austeritate, & humilitate major reverentia, & timor in subditis oritur, ut ostendit Concilium jam relatum. Tum etiam Petrus, & Paulus, & cæteri Apostoli, absque auro, & argento, verum nudis pedibus incedentes, victu, & tegumento contenti fuere: & Paulus 1. *ad Timoth. cap.* 6. scribit, quod reverentiam, timorem, & obedientiam omnium fuerunt consecuti. Unde Bernardus ad Eugenium sic scripsit: *Tu Pastor procedis deauratus, cum multa circumdatus varietate. Oves quid hoc capiunt? Si auderem dicere, dæmonum magis, quam hominum pascua hæc decent.* Ergo consultius erit Episcopis, ut parsimonia, & frugalitate utantur, quam splendore majestatis.

12 Rursus, si Episcopi in curribus, numerosa familia, & splendore vivant, ut Principes sæculares vitam agent; isti enim ad majestatem, & decorem illa portant. Hoc autem modo vivere indecorum est sanctitati, & simplicitati recti, & honesti Prælati: unde *Luc. cap.* 16. dicitur; *Quod hominibus altum est, abominatio est apud Deum*, S. Jacobus *cap.* 2. *a vers.* 7. Ergo consultius, & expedientius erit, ut Episcopi ad austeritatem declinent, vacantque in sobrietate, parsimonia, & frugalitate.

13 Denique exemplis demonstratur; nam D. Martinus, Augustinus, & Exuperius, & alii quoque sanctissimi Prælati in magna frugalitate, & sobrietate vixerunt, & ob id maximè laudari. Nec obliviscendus est Moyses, de quo disertissime Philo *lib.* 1. cujus verba transcripsit, Barbosa *de offic. Episcop.* 1. *par. tit.* 2. *gloss.* 7. *num* 6. & nostro vernaculo sermone Marquez *en su Governador*, *lib.* 1. *cap.* 16. §. 2. sic: *Solo este Principe no supo cargar tributos sobre los vasallos, no junto immensos tesoros, no sustento à quanta de el pueblo gran casa, solo se mostre Rey en la fortaleza de el animo, en la templança de la vida, en el cuidado de el govierno, en el sufrimiento de los trabaxos, en la justicias de las sentencias. Y porque no puso los ojos en enriquecerse acosta de miserables, ni le fue molesto con imposiciones, gale al cielo, y la tierra, al aire, al fuego, al mar por tributarios. Que animal se mostro rebelde à su Imperio? Que elemento dexo de obedecer le mandado? Todo lo merecio quien por huir · Regnos tragicos, dexo el de Egypto en la niñez, y puso los ojos en la virtud.*

14 Hinc libet considerare hos Sanctos viros a Deo datos, quam maxime frugales, & sobrios fuisse, ut suam obligationem adimplerent, ut inde cognoscamus, Prælatos maximos fieri, non ex abundantia, & splendore, sed ex austeritate: quapropter id consultius, & expedientius est, tenent Toletus *in Summa*, *lib.* 3. *c.* 4. *n.* 17. Gerson. *integr. tract. de temperant. & modest. Prælat.* 2. *par. suor. oper.* Barb. *d. tit.* 2. *gloss.* 7. *a n.* 12. Villaroel *Govern. Ecclesiast.* 1. *p. q.* 2. *art.* 3. *a n.* 11. Thomas Hurtado *d. res.* 2. §. 4. *nu.* 300. Lorca *in Vita Illustrissimi Tapiæ*, *lib.* 1. *cap.* 10. §. 3.

15 Secunda sententia tenet contrarium, & probatur *ex cap. Cum Apostolus* 6. *de censib.* ubi Concilium Lateranense taxans evectiones, seu sarcinas, quæ ferri possunt ab Archiepiscopo, Episcopo, vel Cardinali suas Ecclesias visitante, sic decrevit: *Statuimus, quod Archiepiscopi Parochias visitantes, pro diversitate Provinciarum, & facultatibus Ecclesiarum quadraginta vel quinquaginta evectionum numerum, Episcopi autem viginti vel triginta, Cardinales viginti quinque nunquam excedant.* Quod confirmavit Clemens III. *in cap. Quod ad quorundam* 7. *de excessib. Prælat.* Quæ quidem decreta licet sint ad reformationem, adhuc demonstrant non ex austeritate, & simplicitate, & abstinentia Episcopos, & alios Prælatos Ecclesiæ vivere oportere, sed ex magnitudine, & splendore congruenti suæ dignitati; majorem enim majestatem designat Concilium Triciense sub Leone IV. *cap.* 17. cujus verba dat Thom. Hurtado *d.* §. 4. *num.* 302. Unde sequitur, congruentius esse declinare ad majestatem, seu splendorem, ne dignitas Episcopalis aspernetur.

16 Rursus id probatur exemplo Gregorii Magni, adducto a Baronio anno 603. qui quidem acriter reprehendit Paschalem Episcopum Neapolitanum, eo quod uno, aut duobus servitoribus contentus e domo exiret, itaut apud suos tanquam fabula esset, & extraneis vilis, & contemptibilis fuisset: quod quidem evenire potuisset cuilibet Episcopo, si declinaret ad austeritatem, jamque absque familia incederet, absque curribus, & evectionibus: quapropter splendide se gerere debet, licet non pompatice, ne sæcularitatem redoleat; quare uti debet fulgidis, licet honestis vestimentis, *cap. Omnes jactancia* 1. 21. *quæst.* 4. *cap. Clerici* 15. *de vit. & honest. Cleric.* Tum tria, aut quatuor fercula diversa sumere, & in diebus solemnioribus sex, aut septem, prout aliis clarissimis viris concessum est, *l.* 1. §. *Mulier*, *l. Habitatio* 4. *ff. de ventr. inspiciend.* Tum domum, & familiam ornatam habere decoratis, & honestis vestimentis, quod congruentius videtur. Ergo hoc tenendum, Ancharanus *in Clemen. Ad nostram*, *de Censib. n.* 11. Selva *de Benefic.* 7. *p. num.* 1. Alzedo *de praexell. Episcop. cap.* 5. *a n.* 28. Filesacus *de Sacra Episc. authorit. c.* 16. & *cap.* 6. *a nu.* 128. Bobadilla *in polit. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 44.

In hoc dubio animadvertendum, hæreticos magnopere tenere, Ecclesiasticos viros nullo modo posse habere aliqua bona, nec divitias, Apostolorum exemplo nulla bona, nec possessiones habentium. Hujus hæresis primi inventores fuerunt Vadiani, sive Anthropophormitæ, hac occasione ab Ecclesia discedentes, ut refert D. Augustinus *lib. de hæresibus*, *c.* 50. Affirmabant hæretici isti, non licere Episcopis divitias possidere, cum divites eos viderent. Post istos surrexere Vualdenses, sive pauperes Lugduni, asserentes Sacerdotes pauperes esse debere, & eleemosynis solum contentos, Æneas Sylvius *de orig. Bohem. cap.* 35. Secuti sunt hunc errorem Marsilius Paduanus, Joan. Vvicleff. & tandem Martinus Lutherus, suadens Principibus sæcularibus, ut bona Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum abriperent, prout in multis Provinciis fecerunt, Nicolaus Lemaistre *de bon. Ecclesiar. a cap.* 6. Ribadeneira *hist. Ecclesiast. de Ingalat. lib.* 1. *cap.* 31. & 39. 17

Verùm hæresis ista ex multis refellitur. Et in primis in lege veteri Decimæ Levitis fuerunt designatæ. *Josue cap.* 21. Tum quia licet in partitione terræ promissionis Levitæ agros non habuerint, *Num. cap.* 18. *Deut. cap.* 10. *Josue cap.* 13. habebant tamen urbes, & suburbana ad pecora pascenda: deinde agros, & vineas emere poterant, ut constat *ex Josue cap.* 21. *Num. cap.* 35. *Levit. cap.* 25. Becanus *in Analogia utriusq. Testament. cap.* 7. *quæst.* 6. *a num.* 5. Lemaistre *de bon. Eccles. a cap.* 7. Quod quidem optima ratione extendendum ad Episcopos, & Sacerdotes novæ legis, qui majoribus laboribus sunt obnoxii. Cæterum Christum Dominum ad alendam suam pauperem Discipulorum Scholam, pecuniam aliquam habuisse constat *Joan. cap.* 4. ubi Discipuli abierunt in civitatem, ut cibos emerent: quod etiam ab eis est asservatum, ut ex aliquibus testimoniis probat Castro *verbo Apostoli, hæresi* 2. Nec obstat Matthæus *cap.* 10. ibi: *Nolite portare aurum, nec argentum, nec pecuniam in zonis vestris*; quia interdictum illud fuit temporarium, ut in illa missione experirentur divinam curam, dum viderent se nihil ferentes sufficienter necessaria habuisse, ut explicat Castro *d. hæresi* 2. 18

Tum licet alii negent hanc prohibitionem fuisse temporariam, & solum ad missionem in terram promissionis ante mortem Domini, & affirment fuisse perpetuam ad omnem missionem, Chrysostomus *homil.* 33. Ambrosius *lib.* 9. *in Luc.* Augustinus *lib.* 2. *de consens. Evang. cap.* 30. & mordicus hanc sententiam defendat Moldonatus *in d. cap.* 10. *n.* 9. Attamen dicendum illud præceptum non fuisse, sed tantum consilium, ut cum D. Augustino tenet Castro *ubi proxime*: quapropter testimonium illud non facit pro hæreticis. 19

Denique Christus Dominus non interdixit, suam Ecclesiam, & Ecclesiasticos bona habere, quin potius contrarium visum est a tempore S. Sylvestri Sanctissimi viri, ubi plura bona, & possessiones habere cœperunt, ut contra Lutherum tenet Illiricus *Hist. Pontifical. lib.* 2. *cap.* 1. *fol.* 66. Platina *in act. S. Sylvestri*, *c. Constantinus* 8. *dist.* 96. Covarr. *var. lib.* 4. *cap.* 16. *n.* 8. Cevallos *q.* 345. Bobadilla *Polit. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 11. Diana 8. *p. tract.* 8. *resol.* 136. Quæ quidem retinere, & non alienare absque gravi causa, & solemnitatibus intervenientibus, multis decretis statutum est, ut per Gratianum 12. *q.* 2. & *tot. tit. de Rebus Eccles. non alien.* Concilium Antiochenum *cap.* 25. Ancyranum *cap.* 15. Carthaginense IV. *cap.* 32. Carthag. V. *can.* 4. Hispalense I. *cap.* 1. Tolet. IV. *can.* 32. Agathense *cap.* 49. & 51. Moguntinum sub Arnulfo Imperatore *cap.* 12. Romanum sub Symmacho, VIII. Synod. *cap.* 15. Aurelianense III. *cap.* 19. & tenent PP. Ambrosius *epist.* 32. Chrisostomus *hom.* 37. *ad Populum Antioch.* Augustinus *serm.* 1. & 2. *de communi vit. Cleric.* Gregorius *lib.* 4. *epistol.* 33. Ergo rectè Ecclesia, & Ecclesiastici habent bona, & possessiones, nec aliud desiderium hæreticorum est, nisi paupertate Ecclesiam nostram destruere, 20

ut con-

ut contra eos decrevit Concilium Constantiense *sess.8.* Castro *dict.har.* 2. Bellarminus *de Clericis, lib.1 cap.25.dub.4. & cap.26.* Lantemet. *de vot. cleric. vit. & disciplin. lib. 2. cap 56. & cap.42.* Mancinus *de jur. sacr. differt. 5. cap. 13.* Petr. Gregorius *de Rescript. lib. 1. cap 27.* Robertus *lib.2. rer. judicat. cap.2.* Lemaistre *de bon. Ecclesiast. a cap.12.* Reres *de donat. cap.12.*

21 Ex his clare infertur, Episcopos, & cæteros Prælatos Ecclesiæ bene habere, & possidere decimas, possessiones, & alios redditus, & insimul posse expendere quidquid fuerit necessarium ad decentiam, & congruentem splendorem suæ dignitatis, nec teneri ad nimiam frugalitatem, & austeritatem, quin potius si ad nimietatem excesserint, reprehensione sunt digni, ut fecit Gregorius Magnus. Unde eleganter Alex. VI. rescribens Venerabili Ximenio Archiepiscopo Toletano, sic apud Quintanillam *en el Espejo de Prelados, lib. 1. cap. 18.* ajebat: *Amado hixo salud, y Apostolica benedicion. La Santa, y Universal Yglesia (como entendemos que no lo ignorais) a semejanza de la celestial Jerusalem, es hermoseda con muchos y diversos ornatos (segun la diversidad de los estados) en los quales se puede errar, assi por demasia y excesso, como en defecto y falta, guiendo mucho de ellos. Agradable es à Dios y loable la decente observancia y uso de cada estado, y assi quales quieras personas, principalmente los Prelados de la Yglesia, deben trabaxar y procurar, que como en la vida, y costumbres, y manera de proceder, assi en el andar, no parez can sobervios con el mucho fasto, ni superstiçiosos en el demasiado desprecio: como sea verdad que con lo uno y con lo otro la autoridad de la disciplina Ecclesiastica se embilezca. Por loqual os amonestamos, y exortamos, que pues la Silla Apostolica os ha levantado de estado inferior à la dignidad Arcobispal, de la manera que entendemosque vivais en lo interior de la conciencia para con Dios (de que nos gozamos mucho) ansi en lo exterior trabaxeis de aver os, y guardar el orden conforme a la decencia de vuestro estado: conviene à saber en hausto, y familia, y ansi en las demas cosas que convienen al decoro de la dignidad.* Bulla expedita est 5. Decembris 1495.

22 Unde cognoscitur, minime Prælatum debere declinare ad nimiam austeritatem, ita ut dignitas vilescat; sed debere observare decentiam suo statui, & dignitati congruentem. Erit ergo quæstio, an congruentius, & consultius sit declinare ad frugalitatem, & austeritatem intra limites decentiæ, & eo modo, ne dignitas despiciatur? Et affirmandum videtur cum Doctoribus primæ sententiæ, quibus addendi Molina Carth. *Instruct. Sacerdot. tr.2. cap. 13. & 14.* Marquez *in suo Gubernat. lib.1. cap.25. §.4. fol. mihi* 150. ibi: *Quiero dezir, que los Gobernadores, especialmente Ecclesiasticos, han de professar austeridad de vida, y no han de ser placenteros, ni jovales de condicion, porque si se les passa todo el tiempo en flor, de necessidad relaxaran el gobierno, que ha menester gran severidad para acudir à la reformacion, y emienda de las costumbres. Sera pues el ministro grave en las palabras, mesurado en los semblantes, no risueno, ni de ojos inquietos, de mirar baxo, de andar sosegado, en el plato parco, en el habito honesto, que no parecen bien galas, ni olores, en quien ha de atraher con el de su fama.*

23 Sed tamen hanc sententiam non facile admitto, nisi in his Prælatis, qui maximis virtutibus condecorantur, prout in exemplis SS. Martini, & Augustini diximus, quibus addendi Basilius Magnus, & D. Gregorius Nazianzenus, quorum ipse frugalitatem descripsit *carmine* 1. *de Rebus suis*. In his virtutibus insignissimis, austeritas, & frugalitas ipsa maxime lucet, nec dignitas in eis despicitur, quia in eis quælibet gesta spiritu Dei agi considerantur, ut Apostoli primi Prælati Ecclesiæ fecere, quorum virtutes, & miracula omnibus nota, qui etiam nudi, pauperes, & abjecti totum mirabundum mundum reliquerunt, & suas Prælaturas in gravissima dignitate, & honore. Quis enim audiet Paulum 1. *ad Cor. cap.4.* sic loquentem: *Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles, usque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & laboramus operantes manibus nostris: maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus, tanquam purgamenta hujus mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.* Et nullus existimet, Sanctos Apostolos simili ignominia Prælaturas suas viles effecisse, sed revera tanquam splendidissimæ stellæ totius Ecclesiæ eas rectissime illustrarunt. Quapropter cum Joan. *Apocalyps. cap.12. vers.1.* vidit mulierem, nempe Ecclesiam, & in capite coronam stellarum duodecim habentem, pro stellis duodecim Apostoli intelliguntur totam Ecclesiam illustrantes, ut interpretatur Cornelius a Lapide 1. *ad Corinth. cap.15. vers. Sed resurrectio.* Ergo quando Prælati magnis virtutibus condecorantur, bene ad austeritatem poterunt declinare.

Si verò in Prælato non adsint singularissimæ virtutes, 24 ad austeritatem non est congruentius declinare, sed decenter oportet vivere, illa adhibita animadversione, ne ad fastum, seu pompam deveniatur; nam ut experimur, in his Prælatis, qui non sunt excellentissimæ virtutis, cum ad austeritatem perveniunt, populus id tribuit sordidæ vilitati, & avaritiæ; quare facillimè ipsi Prælati, e Dignitate despiciunt. Unde Prælati laborare debent, quando ad fugalitatem declinant, primitivorum Episcoporum normam imitari, plurium virtutum excellentiam præbere, præcipue eleemosynas larga manu dando, ita ut populus existimet, piam illam liberalitatem ipsos austeros, & parcos reddere, ex quo grande obsequium, & reverentiam ad Dei gloriam consequentur, & ad suæ dignitatis honorem.

Poterit tamen evenire casus, in quo Prælatus teneatur 25 ad hanc frugalitatem, & austeritatem pervenire, scilicet quando in suo Episcopatu adessent graves necessitates subditorum, quibus necessario est subveniendum; tunc enim congruam tantum præcisam, & strictam recipere poterunt Prælati, reliquum vero pauperibus est concedendum, *cap. Gloria 71. 12. quæst.2.* Scandalum enim esset grave, quando pauperes inopia premuntur, Episcopum abundantem congruam percipere, prout quando necessitas non urget.

Hinc in nostra Castella, ubi tantæ adsunt, & tam gra- 26 ves necessitates pauperum, ob pecuniarum defectum, & ob gravissima vectigalia, & tributa, magna moderatione debent vivere Episcopi, & alii Prælati Ecclesiastici, prout præceperat Concilium Carthaginense IV. *cap. 15. cap. Episcopus 7. dist. 41.* Tridentinum *sess.25. cap. 1.* In quo quidem casu decreta illa non ut consilia, sed ut præcepta graviter sunt observanda. Hanc ob rem hodie secure in conscientia Prælati nequeunt habere plures currus, mulas, & equos, nec pretiosam supellectilem, & multo minus alii Ecclesiastici inferiores, quantumvis divites, nec argenti acervum, sed summa frugalitate, & austeritate vivere tenentur, reliquum pauperibus erogando, ut cum Bannez docet Villaroel. *Goviern. Ecclesiast. 2. p. cap. 14. art.4. a num.41.*

Sed dices, Episcopos Hispaniæ posse a Rege gravari pro 27 pensione in tertia parte fructuum; & de facto fere omnes Episcopatus sunt gravati, de qua facultate Motta *de jurisdict. 2. part. cap.40. num.13.* Garzia *de Beneficiis 5. part. cap.1. num.a 17.* Salgado *de Reg. Protect. 3. part. cap. 10. a num.a 31.* Tum gravissimis subsidiis, & excusatis gravantur, quæ quidem partes compensantur cum illa necessario pauperibus eroganda, & ea qua erant adstricti Prælati ad eleemosynandum, quod tanquam probabile admittunt, Texeda *tom.1. Theolog. Moral. lib.2. tr.2. cap.9. n.32.* Diana *5. pars. tract.8. resol.27.* Ergo Episcopi non tenentur ad eleemosynandum, etiam in urgentioribus necessitatibus: jam enim tota illa pars fructuum subtracta est a Romano Pontifice, & aliis applicata, remanentibus Episcopis absque aliqua obligatione.

Sed hæc probabilitas admittenda non est, ut recte pla- 28 cuit R. Moya 2. *pars. Select. ad tract.6. miscell. disput. 6. quæst.1. §.3. num.15.* quia mens Pontificis illa non fuit, sed quod detracta illa tertia parte pensionum, ex fructibus restantibus congrua decenti relicta Episcopo, reliquum pauperibus erogaretur, aut in alia opera pia; alias omnes Episcopi Hispaniæ ad dandam eleemosynam non tenerentur, cum fere omnes tertiam illam partem in solvendis pensionibus exhauriant: quod nefas est dicere, quando fere in omnibus alii ampli reditus supersint. Quamobrem in gravioribus necessitatibus ea hac obligatione tenentur, stricta congrua sibi reservata, reliquum pauperibus erogare, maxime in hac Castella, urgente necessitate.

Præterea est disquirendum, an quando Episcopus non 29 habens sufficientes reditus, habet tamen amplum patrimonium, teneatur eleemosynam pauperibus præbere? Affirmavit Turrianus 2. 2. *disput. 82. dub. 10. lit. D,* referens Bannes, & Molinam; nam ratione status, ut pater pauperum tenetur eleemosynam elargiri. Cæterum, quia si Episcopus non habet unde sublevet necessitatem maxi-

rum, obligatur ad petendum, e postulandum. Ergo multo magis ad dandum ex proprio patrimonio.

30 Hæc doctrina indiget explicatione. Episcopus enim in specie, de qua loquimur, non tenetur dare eleemosynam ex hoc præcepto dandi ex superfluo, congrua sibi relicta; nam (ut supponimus) reditus non habet sufficientes, ut inde det eleemosynas. Ex alio enim capite tenetur, nempe ratione status: licet enim sæculares ex rebus propriis non teneantur eleemosynam præbere; attamen Episcopus tenetur, quia positus est tanquam aliorum regula: tum quia ut Episcopus est pater pauperum, quos si indigere prospexerit, etiam ex proprio patrimonio illis indulgere debet.

31 Hæc enim obligatio dandi ex superfluis eleemosynam pauperibus, non solum obligat Episcopos creatos ex Clericis Sæcularibus, sed etiam assumptos ex Regularibus, ut percompertum est. Est vero quæstio, an Regularis factus Episcopus, expendens reditus in profanos usus, non solum peccet graviter, sed etiam teneatur ad restitutionem? Affirmant aliqui, & rationem dant; nam cum adhuc adstringatur voto paupertatis, nequit illorum redituum habere dominium: quapropter non solum peccabit graviter, sed etiam tenebitur ad restitutionem, utpote expendens rem alienam ad causam sibi interdictam, Sanchez *in Summa, tom.* 2. *lib.*6. *cap.*6. *n.*15. Hieronymus Rodriguez *in compend. Reg. Quæst. resol.*60. *num.* 3. Palao *tom.*1. *tract.*6. *disput.*2. *punct.*9. *n.*5.

32 Sed alii tenent contrarium; nam Religiosus factus Episcopus liberatur a voto paupertatis, quia eo ipso quod Pontifex ei Episcopatum contulit, in voto illo dispensavit, & relinquitur capax dominii, prout alii Episcopi. Ergo si alii Episcopi non tenentur ad restitutionem, quando superfluum redituum male expendunt, similiter Regularis factus Episcopus, Hurtado de Mendoza *de Charit. disput.* 660. *sect.*1. *subsect.*3. Diana 3. *part. tract.*2. *resol.*5. & 2. *part.* 8. *resol.* 22. *vers. His non obstantibus.*

33 Ad resolutionem hujus difficultatis necessario exagitanda est alia quæstio, an Religiosus factus Episcopus liberetur a voto paupertatis? Plurimi negantes ex textu *in cap. De Monachis* 3. 16. *quæst.* 1. ibi: *De Monachis, qui diu morantes in Monasteriis, si postea ad Clericatus ordinem pervenerunt, statuimus non debere eos a priori proposito discedere.* Unde inferunt DD. quod licet Religiosus fiat Episcopus, adhuc in proposito, id est votis, remanere tenetur, & consequenter in voto paupertatis. Ast textus assumptum non probat, loquitur enim de Monachis, qui tantum Clerici facti sunt; erat enim olim asservatum, ut Monachi medium statum tenerent inter Clericos, & Laicos, ita ut in Monachatu remanerent absque Ordinibus, *cap. Generaliter* 11. 16. *quæst.* 1. *leg. Generaliter* 13. *Cod. de Episcop. & Clericis*, Azorius *Inst. Moral.* 1. *part. lib.* 12. *cap.* 19. *quæst.* 1. Grassius *de effect. Clericat. in prælud. n.*393. Lantmeter. *de vet. Clericor. vit. & disciplina*, 2. *part. lib.* 2. *cap.* 1. *in princip.* Si tamen aliqui Clerici efficiebantur ad aliorum administrationem, & Missas dicendas, in eodem statu permanebant, & proposito; non tamen textus ille agit de Religioso facto Episcopo. Si tamen velis textum illum intelligere de Regulari facto Episcopo, de decentia, & honestate intelligendum est, remanere debere in eodem proposito, ut scripsit Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 35. *difficult.* 11. *num.*6.

34 Sed licet hæc sententia ex jure illo non probetur, ratione tamen probatur; nam Religiosus factus Episcopus tenetur observare omnia vota essentialia Religionis, & statuta, quæ non impediunt a munere Episcopali, S. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *artic.*8. Covarruv. *in cap.* 1. *de testament. n.* 26. Suarez *de Religione, tom.*4. *lib.*3. *tract.*8. *cap.* 16. *n.*4. Votum enim paupertatis est essentiale, & non impedit a munere Episcopali; sufficit enim administratio redituum ad usus licitos, & necessarios, *cap. Doctos* 21. *cap. Si Monachus* 22. 16. *quæst.* 1. *cap.* 2. §. 1. *de Stat. Monach.* Ergo Religiosus factus Episcopus non liberatur a voto paupertatis.

35 Cæterum Religiosus factus Episcopus adhuc manet Religiosus, ac habitum portare tenetur, *cap. penult. de vit. & honestat. Clericor.* Rodriguez *Quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 58. *art.*3. Tapia *in Auth. Ingressi, Cod. de Sacros. Ecclesiis, verbo Sua, cap.* 6. *num.* 61. Ergo necessario remanet adstrictus voto paupertatis; non enim absque voto illo potest remanere Religiosus, Gregorius *in leg. fin. tit.*7. *part.* 1. Molina *de Primogen. lib.*2. *cap.* 10. *num.* 28. Maldonado *ad eundem ibid. num.* 28. Sylveira *opuscul.* 2. *resol.* 32. *quæst.* 9. *num.* 7. Sanchez *in Decalog. tom.*2. *lib.*6. *c.*6. *n.*8. Villaroel. *Goviern. Ecclesiast.* 1. *part. quæst.*3. *art.*4. *a num.* 40. Palao *dict. tract.* 6. *disput.* 2. *punct.*8. *num.*3. Layman *lib.*4. *Sum. tract.*5. *cap.* 5. *num.*9. Noguerol. *alleg.*26. *art.* 3. *num.* 156. Marinis *alleg.* 63. *num.* 7. Araujo *de Statut. Eccles. tract.* 3. *quæst.* 29. *dub.*2.

Alteri vero tenent contrarium, ex decisione textus *in cap. Statutum* 1. 18. *quæst.* 1. ubi aperte decisum est, Religiosum factum Episcopum recte hæreditatem paternam vindicare posse; vindicatio enim solum vero domino competit, *l. In rem* 23. *ff. de rei vindicat. l. fin. Cod. eodem titulo*, Vvesemb. *in paratitl. ad tit. de rei vendicat. num.*3. Ergo Religiosus factus Episcopus est capax dominii, & consequenter liberatus a voto paupertatis. Verum textus iste interpretamentum suscipit; nam, ut inquit Sanchez *dict. cap.*6. *num.*8. hæc acquisitio, seu rei vindicatio non fit suo nomine, sed nomine Monasterii, si adhuc sit Religiosus; si vero factus fuerit Episcopus, nomine suæ Ecclesiæ fit, cui acquirit. Sed tamen Sanchez non feliciter textum interpretatur, quia textus ille inquit, *sibi acquirere*, non vero Ecclesiæ, ut advertit Vasquez *de Reditib. cap.* 3. *dub.*7. *num.* 27. 36

Deinde hæc sententia probatur; nam ex eo quod Regularis fit Episcopus, reditus illi conceduntur sicut Clerico Episcopo facto. Sed Sæculari conceduntur cum translatione dominii. Ergo & Regulari Episcopo. Et confirmatur duabus rationibus. Prima, nam rectæ administrationi opponeretur, si absque dominio reditus illi concederentur Episcopo Regulari, quia esset pejoris conditionis, quàm alii Episcopi, nec posset distribuere nisi ad causas destinatas, absque aliqua dispositione, etiam licita. Secunda, quia esset gravissimum onus, si quoties aliquid impenderet extra causas illas, ad restitutionem obligaretur. Ergo dicendum, Religiosum factum Episcopum a voto paupertatis liberari, Vazquez *dict. dub.*7. *num.* 27. Sotus *lib.*7. *de just. quæst.*4. *art.*2. *ad ult.* Gratianus *Regul.* 320. Dominicus Puero *tom.* 2. *Inst. Reg. Aristocrat. cap.* 9. *num.*51. Murga *quæst. Pastor.* 1. *p. quæst.* 2. *dub.* 1. *num* 36. plures, quos referunt Sanchez *d. cap.*6. *num.* 21. Diana 5. *p. tract.*8. *resolut.* 21. dicunt probabile Villalobos *in Sum. dict. difficult.* 11. *n.*6. Diana 8. *p. tract.*6. *resolut.* 132. 37

In hoc dubio observandum, jura pro utraque parte adducta minime assumptum probare; textus enim *in cap. De Monachis*, suscipit interpretamentum relatum *num.* 33. Textus *in cap. Statutum*, loquitur secundum morem antiquum, secundum quem olim Religiosi suscipiebant quartam partem hæreditatis paternæ, *l. Deo nobis* 56. *C. de Episcop. & Cleric.* idque non Monasterio acquirebant, sed sibi ipsis, quia in ea parte erant dispensati, *l. Generaliter* 13. *C. de Sacros. Ecclesiis*: & licet in fine illius textus dicatur bona restituenda esse Ecclesiæ, non tamen loquitur, nisi de bonis acquisitis intuitu Altaris, non vero de ista quarta, Palao *dict. punct.*8. *num.*4. unde sequitur, Religiosum factum Episcopum, olim recte potuisse hanc quartam vindicare, cum & ei permissum fuisset quando erat Religiosus: non tamen textus ille probat Regularem Episcopum liberari a voto paupertatis. 38

Hoc igitur supposito, dicendum posse Summum Pontificem dispensare in voto paupertatis cum Religioso facto Episcopo, licet adhuc remaneat Religiosus, & obligatus aliis votis essentialibus status, prout diximus *lib.* 4. *cap.* 3. *a num.*9. Est tamen difficultas, an de facto dispenset, quando Religiosum Episcopum instituit? Et negavit Araujo *dict. tract.*3. *quæst.*29. *dub.*2. *num.* 10. nam non liberatur a voto castitatis. Ergo nec a voto paupertatis. Tum, licet fiat Episcopus, non est necessaria talis dispensatio; nam licet ei tradantur bona, sufficit, ut ei concedatur administratio cum facultate alienandi, ut bene de eis ad necessaria disponat. Ergo non dispensatur. Et confirmatur; nam quilibet generalis Ordinum bona Ordinis administrat cum hac facultate, nec per hoc dispensatur in voto paupertatis. Ergo similiter dicendum, quando Religiosus fit Episcopus. 39

Contrarium tamen tenet Vazquez *de redit. cap.* 3. *dub.*7. *a num.* 29. & probat; nam non est apud quem remaneat dominium horum redituum, seu bonorum, nec penes Ecclesiam universalem, nec particularem illius Episcopi, nec penes Pontificem. Ergo debet esse penes Episcopum Regularem per dispensationem voti paupertatis per necesse factam a Pontifice in ipsa institutione, e collatione Episcopatus. Et confirmatur; nam recte Episcopus Regularis fert secum fructus Episcopatus: si ad alium transferatur, donat pauperibus, seu hospitali, vel alii causæ piæ: quod facere non posset, nisi dominium haberet; nec enim potuisset de re aliena disponere, quando jam desierit esse Episcopus illius Ecclesiæ. Cæterum licet per administrationem 40

ad nutum

ad nutum amovibilem cum facultate alienandi, non frangatur votum paupertatis, frangitur tamen per administrationem perpetuam irrevocabilem, cum facultate alienandi, absque eo quod revocari non possit. Ergo dicendum, votum paupertatis dispensari cum Episcopo Regulari; nam habet hanc administrationem irrevocabilem, & perpetuam.

41 Inte tamen dicendum, non deesse aliquos DD. asserentes, Religiosum factum Episcopum ab omnibus votis liberati, ex textu *in cap. Statutum 1.18. quæst.1.* ibi: *Ut Monachus, quem canonica electio a jugo Regula monastica professionis absolvit, & sacra ordinatione de Monacho Episcopum facit.* Sed textus ille illis non suffragatur; nam communis interpretatio est, esse intelligendum de observantiis, quæ munus Episcopale, aut ejus exercitium impediunt; non vero de votis essentialibus, aut de aliis non impedientibus, Cenedo *de paupertat. religios. dub.44.* Sanchez *d.lib.6.cap.6. num.13.* Barbosa *de offic. Episcop. tom.1.tit.1.cap.4. a n.13.* Verum licet textus iste non probet, ratione tamen probatur; nam Religiosus tendit per illa vota ad perfectionem, Episcopus vero est in statu illius. Ergo debent cessare illa vota, aut necessario dispensari, tanquam jam superflua, Charondas *lib.7. Respons.cap.127.* Add ad Arest. Paponii, *lib.7.tit.1. de jur. & stat. hom. Arrest.24.* Robertus *rer. judicat. lib.4.cap.3.* dicunt probabile Villalobos *2.part.tract.35. difficult.40.num 6.* Diana *3.part.tract.2.resolut.61.* & tenere videtur Durantius *utriusq. jur. quæst. 10.* quatenus affirmat, Episcoporum Regularium hæreditatem pertinere ab intestato ad eorum cognatos: sed loquitur secundum Galliæ consuetudinem, ubi Ecclesiasticæ sanctiones in temporalibus, & sæcularium rerum administratione non servantur, ut constat ex traditis a Roberto *d.cap.3.* Covarr. *in cap.1. de testament. n.17.* & similiter ex ipso Durantio *a quæst. 8.*

42 In sententia horum Doctorum facile difficultas ista dissolvitur; quippe si Regularis factus Episcopus ab omnibus votis liberatur, & relinquitur tanquam sæcularis Clericus, similiter a voto paupertatis absolutus erit. Attamen sententia ista communiter reprobatur, & asserunt DD. Religiosum factum Episcopum teneri ad vota tria essentialia, Fabius de Anna *volum.1.cons.45.a num.8a* Pacianus *cons. 132. a num.4.* Barbosa *de offic. Episcop.tom.1.tit.1.cap.4. a num.11.* & *3.part. allegat. 114. num. 18.* Cruz *de stat. Religios.cap. 2. dub. 4. conclus. 1.* A voto castitatis non liberari, ab omnibus est receptum, Barbosa in *dict. cap. Statutum 18 quæst. 1. num. 9.* Sanchez *dict. lib.6. cap. 6. numer. 1.* De obedientia similiter affirmatur; nam licet eximatur a potestate sui Prælati, Romano tamen Pontifici, utpote Romanæ Ecclesiæ Capiti, subditur, cui obedientiam præstat, quod non est liberari ab obedientia, sed Superiorem mutare, Barbosa *in d. cap. Statutum, num. 10. & 11.* Sanchez *d.cap.6. a num.3.*

43 Est tota quæstio de voto paupertatis, an ab eo liberetur? Et negarunt relati *num. 35.* quibus addo Barbos. *in dict. cap. Statutum, num.13* Rotam *apud Farinac. tom.2. decis.548. num. 2.* Affirmarunt alii *n. 37.* Sed in hac difficultate dico, in Episcopis Regularibus dispensationem non fieri voti paupertatis, sed tantum quoad modum. Votum enim paupertatis emissum a profitentibus Religionem illud est, ut a se abdicent omne dominium, & quidquid proprietatem redoleat, *cap.2. cap. Cum ad monasterium 6. de statut. Monach.* Concilium Aurelianense I. *can. 21.* Trident. *sess. 25. de Regularibus, cap. 2.* Verum olim votum paupertatis adimplebatur duobus modis, vel abdicando a se dominium, sed reservata administratione ex licentia Superioris, prout Monachi, & Moniales faciebant, qui in communitate non vivebant, sed domi relinquebantur: de quo modo vivendi Religiosorum, & Monialium, fuit clarissima decreta. Concilium Moguntinum sub Arnulfo *can.26.* Carthag. III. *cap. 33.* Aurelianense V. *cap. 19.* Tolet. IV. *cap.8.* Carthaginense I. *cap.3. & 4.* Africanum *cap.21.* Toletanum I. *cap. 6.* Turonense I. *cap. 9.* Parisiense I. *cap. 1.* Parisiense sub Gregorio IV. *cap.40. & 43. cap. Mulieres 31.27.quæst.1.* Idcirco isti votum paupertatis emittebant, & adimplebant, reservata administratione, & abdicato dominio, ut sic domi vivere possent, de quo more Gregorius IV. *lib.1. cap. 44.* ibi: *Nobiles fœminas, quæ amissis viris velantur, & non tantum in Monasteriis, sub spiritualis matris regimine, sed potius in domibus propriis, occasione liberorum, rerumque suarum resident.* Hieronymus ad Paulinam: *Pauperibus, & fratribus refrigeria sumptuum propria manu distribue: jam non sunt tua quæ possides, sed dispensatio tibi credita est.* Quod quidem voto paupertatis non opponebatur, Basilius Pontius *ad Gratian. cap.4. vers. Si vero, & cap.6. per tot.* Lantmeter. *de vet. Cleric. vit. 2.p.lib.2 cap.3.*

Aliter vero constituebatur, & adimplebatur votum paupertatis, nempe Religiosi ipsi retinebant dominium, verum ita adstrictum, ut minime de bonis disponere potuissent, nisi quibusdam in casibus a jure concessis. Id cognoscitur in illa quarta parte hæreditatis paternæ, quam Religiosi acquirebant, *ex dict. l. Deo nobis 56. Cod. de Episcop. & Clerici, l. Generaliter 13. Cod. de sacros. Ecclesiis.* Tum quia ex bonis propriis testamentum faciebant, ut late prosequitur Basilius Pontius *quæst.3. Scolastic.cap.9. & liq. 7. de matrim. cap.13.* Tondutus *tom.1. quæst. Benefic. cap.51.n.30.* Idcirco tempore illo cum retentione dominii emittebatur, & adimplebatur votum paupertatis. 44

Hinc sequitur, non repugnare voto paupertatis habere dominium, dummodo administratio tota pendeat a voluntate Prælati, & sub certis regulis administrationis. Unde Regulari Episcopo creato, Religiosus ipse permanet, nec Pontifex indiget dispensare paupertatis votum, sed tantum mutare modum; nam licet hodie consistat votum paupertatis in abdicatione dominii, & administratio solum detur ad placitum Prælati; quando tamen Pontifex instituit Regularem Episcopum, concedit ei dominium redituum Episcopatus, & dat administrationem, ut congrua reservata reliquum pauperibus concedat, aut in alia opera pia expendat, quod non repugnat voto paupertatis. Quapropter dicendum, cum Regulari facto Episcopo non dispensare Pontificem in voto paupertatis, sed mutare modum voti, prout olim ab aliquibus Religiosis observabatur. 45

Idcirco ad principalem quæstionem resolvendam, quod si Religiosus factus Episcopus, in profanos usus reliquum congruæ expenderit, graviter peccare contra præceptum Ecclesiasticum dandi eleemosynas ex superfluo, & quia agit contra modum administrandi pendentem a voluntate Pontificis: non tamen tenebitur ad restitutionem, quia revera in illis redditibus habet dominium, ut ultra jam allegatos tenet Delugo *Respons. Moral lib.5. dub.12.a num.15.* 46

Similiter sequitur, probabilem esse sententiam asserentem, quod si Religiosus, antequam profiteatur, legitimæ renunciavit, si postea factus fuerit Episcopus, eam repetere posse, quia est capax dominii, & illam percipiendi. Tum quia renunciatio illa intelligitur rebus sic extantibus, id est donec impeditus fuerit voto paupertatis, taliter ut non possit habere dominium; secus autem si ad casum perveniat, quo hoc impedimentum tollatur, sicut quando fit Episcopus, Riccius *in praxi aurea, 1. part. resol. 152.* Molfesius *cons. 1. post vol. 1. comment. ad consuetud. Neapolit. & cons. 39. post vol.2.* Genuensis *in Praxi, quæst.263.* Paschalis *de virib. patria potest. 1.p. cap.3. num.9* Diana *5.part. tract.8. resolut.31. vers. Verum.* Quidquid resistat Fajardo *de Legitimat. quæst. unica, per tot.* 47

De aliis Religiosis habentibus beneficia Regularia, aut ex dispensatione sæcularia, asserendum, minime in redditibus habere dominium, sed tantum ad Monasterium pertinere, ob impedimentum voti paupertatis: quamobrem licet administrationem habeant ex placito Superioris, nequeunt aliquid in usus profanos expendere ad libitum, sed in his, de quibus ex voluntate Superioris constiterit, Vasquez *d. cap.3. dub.8.* Palao *de Charit. d. tract.6. disput.2. punct.8. num.1.* 48

Hoc tamen intelligit Vasquez, quando Beneficium fuisset ad nutum amovibilem, prout sunt communiter Beneficia Regularia. Si vero in perpetuum Religioso concedatur, contrarium tenet; nam inquit habere dominium, ut cæteri Beneficiati. Sed resistunt Palao *d. num. 1.* Araujo *dict. tract. 3. quæst. 29. dub. 3. num. 22.* quia adhuc Religiosus ille manet adstrictus voto paupertatis. 49

Sed probabilis est sententia Vasquez ex fundamento, quod antea dixerat, nempe quando Religiosus fit Episcopus; nam ex eo quod perpetuo muneri illi mancipetur, videtur Papa cum eo dispensare, ut habeat dominium etiam in redditibus. Dicit probabile Diana *5. p. tract. 8. resol.31. vers. His tamen.* Unde infert, idem esse dicendum, quando beneficium perpetuo Religioso concederetur; quia ex eo quod perpetuo muneri illi mancipatur, cum eo dispensatum est a Pontifice. In nostro enim modo explicandi, de quo *a num.43.* facilius hæc probabilitas admittenda est, quia tantum dispensetur votum paupertatis quoad modum, quapropter remanente Religioso cum eodem voto dispensato quoad modum, dominium habet illorum redituum, ut alii Beneficiati, & congrua sibi reservata, reliquum ad eleemosynas, & alia opera pia suo statui convenientia divertere tenetur. 50

Si vero Religiosi ex benignitate Ecclesiæ aliqua bona patrimo- 51

patrimonialia habuerint, nequeunt ad libitum expendere, est enim proprietas Monasterii, & ipsi ad nutum Superioris sunt administratores, *Sà verbo Religio*, *num.* 46. Lessius *de Inst. lib. 2. cap. 41. dub.* 11. Sanchez *d. lib. 6. cap. 6. num.* 14. Qui asserit, Religiosum Beneficiatum, bonorum aliunde quæsitorum, dum vivit, habere administrationem: quod ex consuetudine admittit Laymao *lib. 4. tract. 2. cap. 3. n.* 11. *ad finem*, alias de jure communi non est admittendum.

CAPUT IV.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Ecclesiarum, tam Cathedralium, quam Collegiatarum Præbendati, & Canonici tenentur superfluum ultra congruam dare pauperibus. Idem dicendum de Parochis, & aliis Beneficiatis simplicibus, num. 1.

Ecclesia etiam de his, quæ superflunt ex Fabrica, pauperibus erogare tenentur, num. 2. *In primitiva Ecclesia erat magna cura pauperum, & erant destinati Diaconi Regionarii: in Africa etiam Presbyteri ad hanc curam destinabantur, num.* 3. *Fiebat distributio non solum pauperibus Fidelibus, sed etiam infidelibus. Explicatur Concilium Carthaginense III.* cap. 13. *n.* 4.

In gravissimis necessitatibus pauperum bona Ecclesiarum vendebantur, & etiam vasa sacra. Quod hodie, si necessitas urgeat, est observandum, num. 5.

An quando alienantur bona Ecclesiarum ad has necessitates, a bonis mobilibus, aut immobilibus sit incipiendum. Aliqui ab immobilibus, alteri a mobilibus inchoandum affirmant: sed resolvitur, num. 6.

Quando vasa sacra laicis venduntur, franguntur; secus vero si alteri Ecclesiæ venduntur, num. 7. *Qualis debeat esse hæc necessitas, num.* 8.

An quando ad has necessitates immobilia, & pretiosa Ecclesiæ venduntur, sint solemnitates necessariæ? Affirmant aliqui, n. 9. *Sed contrarium defenditur, n.* 10.

Debent tamen Prælati animadvertere, ne vendantur, nisi necessaria ad necessitatem ingruentem; non tamen pro solvenda pœna pauperis delinquentis, n. 11.

Princeps in necessitate potest petere aurum, & argentum Ecclesiarum, num. 12. *Sed hoc nonnisi extrema, aut gravissima Regni necessitate exigente, num.* 13. *Idem quando invasio gravis infidelium, aut hæreticorum timeretur, num.* 14.

In aliis vero necessitatibus minime id faciendum, est enim gravissima culpa, & a Deo graviter punita, n. 15. *&* 16.

Monasteria Regularium etiam ad hoc præceptum obligantur: quod explicatur, n. 17. *Intellige relicta congrua, & quæ sit ista, n.* 18. *&* 19. *Describitur cura habita a Monachis antiquis circa pauperes, & peregrinos, a num.* 19. *usque ad* 22. *Et quid hodie n.* 23.

An quando aliqui reditus sunt applicati mensæ Abbatiali, seu Priorali, possit Abbas, vel Prior aliquid expendere ad usus profanos? Ponitur ratio dubitandi, n. 24. *Sed contrarium resolvitur, num.* 25.

An omne superfluum sit expendendum in eleemosynis, aut in aliis operibus piis? Referuntur variæ sententiæ, a n. 26. *Resolvitur, totum superfluum erogandum, congrua decenti reservata, n.* 28. *&* 29.

An Beneficiatus, seu Prælatus possit reservare superfluum ad fundandum Hospitale vel Monasterium, aut aliud pium opus? Ponitur ratio dubitandi, n. 30. *Referuntur sententiæ, n.* 31. *Resolvitur, n.* 32. *&* 33.

An Prælati, seu Beneficiati habentes patrimonium, teneantur omnes reditus dare pauperibus? Affirmant aliqui, num. 34. *Explicatur caput* Clericos 6. 1. quæst. 2. *cap. final.* 16. quæst. 1. *cum aliis, num.* 35. *&* 36. *Resolvitur negative, a num.* 37.

An si Prælatus, seu Beneficiatus ex patrimonio aliquid expenderit ad utilitatem Ecclesiæ, possit tantundem percipere ex reditibus? Negant aliqui, n. 38. *Sed contrarium sustinetur, ibid. Expenditur caput* Si Episcopus 5. 12. quæst. 15.

An quando animo donandi expenderit, possit tantundem repetere? Prima sententia negat, n. 39. *Secunda affirmat, n.* 40. *Resolvitur, a n.* 41. *Explicatur Authentica* Præterea, C. unde vir, & uxor, *a n.* 44. *usque ad* 47.

An Prælatus, seu Beneficiatus possit ex reditibus solvere sua debita. Prima sententia negat, num. 47. *Secunda affirmat. Explicantur caput* 2. de Fidejuss. *& caput* 4. *ejusdem tituli, n.* 49. *&* 50. *Tertia sententia distinguit, nempe posse solvere debita ex utilitate Ecclesiæ contracta, non vero propria, n.* 51. *Resolvitur affirmative, a n.* 52.

An in hoc Archiepiscopatu Toletano superfluum ex primitiis pauperibus concedendum, aut aliis operibus piis? Videtur dicendum, quod sic, n. 58. *Sed contrarium defenditur, a num.* 59. *Limita, si primitiæ sint plurima, & excedant laborem Parochi, num.* 63. *&* 64.

An Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani possint percipere dimidium primitiarum, quando percipiunt dimidietatem fructuum primi anni Beneficii vacantis? Negative respondetur, a n. 64. *Idem dicitur de dimidio pullorum & suum, num.* 68. *Quod defenditur, & interpretantur Bullæ, n.* 72.

1 PRæbendatos, aut Canonicos Ecclesiarum Cathedralium, seu Collegialium, Parochos, & alios Beneficiatos ad hoc præceptum dandi eleemosynas ex residuo redituum, aut in aliud pium expendendi, explorati juris est teneri. Quod similiter est dicendum de simplicibus Beneficiatis ad curam non deservientibus, Layman *lib. 4. tract. 2. cap. 3. n.* 3 Turrianus *d. disput.* 82. *dub.* 10. *vers.* 4. Garzia *in Summa*, *tract. 1. difficult. 4. dub. 2. num.* 17.

2 Ecclesiæ vero de fructibus, qui ad Ecclesiæ fabricam destinantur, similiter ad hoc præceptum tenentur, & earum nomine œconomi. Est enim Ecclesia piissima mater, quæ non solum eleemosynas in communibus necessitatibus porrigit, verum in gravioribus ad succurrendos pauperes sua omnia bona venundat. Quapropter Ambrosius *in cap. Aurum* 70. 12. *quæst.* 2. eleganter scripsit: *Aurum habet Ecclesia, non ut servet, sed ut eroget, & subveniat in necessitatibus. Quid opus est custodire, quod nihil adjuvat? An ignoramus quantum auri, & argenti de templo Domini Assyrii sustulerunt? Nonne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum, si alia subsidia desint, quam sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonne dicturus est Dominus, Cur passus es tot inopes fame mori? & certe habebas aurum, unde administrasses alimoniam. Cur tot captivi deducti in commercium sunt, nec redempti, ab hoste occisi sunt? Melius fuerat, ut vasa viventium servasses, quam metallorum.* Est etiam textus in *cap. Sacrorum* 15. 12. *quæst.* 2. Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub.* 38. *num.* 17. *in fin.*

3 In Ecclesia antiqua pauperum maxima adfuit cura, ad quam ex quarta parte fructuum thesaurus fiebat, exemplo Christi Domini, qui pauperum indigentiis succurrebat ex his quæ asservabantur ad alimoniam Collegii Apostolici, ut testatur Augustinus *in cap. Duo* 35. 23. *quæst.* 4. Beda *in epistol. ad Galatas, cap.* 6. Gelasius Pontif. 2 *in epistol. ad Lucanum Episcopum.* Ad hanc tamen distributionem Diaconi Regionarii erant destinati; isti enim per decurias distribuebant pauperibus bona illius thesauri, de quibus Cyprianus *epist.* 49. ibi: *Diaconorum sancta distributionis.* De Beato Laurentio id satis notum est, ut constat ex ejus actis, S. Leo *in serm. de ejus natali.* In Africa hæc distributio commissa est Presbyteris, non vero Diaconis, Concilium Carthag. IV. *cap.* 17. & apud Græcos Chorepiscopis, Concilium Neocæsareense *cap.* 13. ubi Theodorus Balsamon.

4 Hæc tamen distributio pauperibus Christianis non solum fiebat, verum etiam infidelibus, ut diximus *lib. 7. cap. 12. num.* 1. Cui non obstat Concilium Carthag. III. *cap.* 3. interdicens donare Gentilibus; quia id est intelligendum de divitibus, non autem de pauperibus. Illud vero adnotandum, ex hoc pauperum thesauro noviter ad fidem conversos ali solere, ne turpes, aut vitiosas artes exercerent, seu addiscerent, quod cum aboleretur, deplorat Baronius anno 404. hisce verbis: *Hæc autem in Ecclesia exolevisse deploramus, dolemus rem tantam negligi, vel involucro aliorum prætermitti. Unde facile mihi persuadeo, hanc potissimam ob causam Ecclesiam assiduis malis atteri. Cognovi, dicam cum Propheta, quia faciet Dominus inopis judicium, & vindictam pauperum*, Lanmeter *de vet. Clericor. vict. lib.* 3. 8. *part. cap.* 24.

5 Cæterum olim asservatum est, ut vasa conflata Ecclesiarum, ob pauperum ingruentem necessitatem venderentur, ut ita sublevarentur. Fecerunt ita D. Ambrosius, & D. Augustinus, Paulinus, & Possidius, quos refert, & sequitur Lanmeter. *dict. cap.* 55. Quod hodie, si necessitas urgeat, ad praxim est trahendum, veluti quando fuerit necessarium ad pauperum Parochianorum alimoniam, vel exterorum, Covarruv. *lib. 2. var. cap. 16. num.* 9. Surdus *de Aliment. tit. 8. privileg. 46. num.* 5. etiamsi sua culpa fuerint pauperes, Faria *ad Covarruv. dict. cap. 16. n.* 88. Idem dicendum pro redemptione captivorum, & pro eruendis

endia pauperibus carceribus mancipatis, l. Sancimus 17. vers. Excepta videlicet causa, C. de Sacros. Ecclesiis, Auth. de sanctiss. Episcop. §. Sed hoc praesenti, l. 1. tit. 14. part. 1. Genuensis in Praxi, quaest. 199. n. 1. Camill. Borrellus tom. 1. decis. tit. 15. de non alien. n. 2 Barbosa in cap. Statutum 12. quaest. 2. num. 2. Ant. Augustinus 2. part. lib. 14. tit. 12. Velasco de Privileg. pauper. 1. p. quaest. 22. a n. 42. Faria ad Covarruv. d. cap. 16. a n. 80. Bossius var. tom. 6. tract. 18. §. 3. a n. 45.

6 Est vero dubium, an in his necessitatibus gravibus, quando sunt vendenda bona Ecclesiae ad pauperum alimoniam, incipiendum sit a bonis mobilibus, an ab immobilibus? Noster Alphonsus in l. a tit. 14. part. 1. scripsit a mobilibus esse incipiendum, Faria vero dict. cap. 16. num. 81. asserit ab immobilibus ad cultum Dei non deservientibus inchoandum esse. In re tamen dicendum, quod si Ecclesia habeat mobilia non deservientia ad cultum divinum speciali consecratione, aut deputatione, ab illis est incipiendum, ut asserit noster Alphonsus; illa enim sunt minus necessaria, & minus praejudicant Ecclesiae, quare ab illis est incipiendum, prout in executionibus, in quibus incipitur a mobilibus, minus debitores laedentibus, l. A Divo Pio 15. §. In venditione a. ff. de rei judicat. l. 3. tit. 27. part. 3. l. 19. tit. 21. lib. 4. Recopilat. Parladorius lib. 8. quot. cap. fin. part. 5. §. 3. num. 2. Carleval de Judiciis, 2. part. lib. 1. tit. 3. disput. 1. num. 7. Ergo in similibus necessitatibus ab his mobilibus est incipienda venditio. Si tamen haec non sufficiant, ad immobilia recurrendum; & tandem si urgentissima sit causa, ita ut aliter nequeant succurri, deveniendum est ad sacrata, verum reservatis aliquibus necessariis ad divinum cultum, qui nequit cessare, etiam non obstante qualibet necessitudine, Molina de Just. tract. 2. disput. 468. num. 2. Pirrhus Conradus de dispensat. lib. 9. cap 8. a num. 13. Guttierez Pract. lib. 3. quaest. 8. num. 13. Leoncillus de Privileg pauper. 2. part. privileg. 19. n. 3. Bossius d. tract. 18. §. 3. n. 48.

7 Illud vero observandum in venditione sacrorum vasorum, quod si venditio fiat laicis, prorsus erunt frangenda, S. Thomas 2. 2. quaest. 100. art. 4. Leoncillus d. privileg. 19. n. 6. Si vero alteri Ecclesiae vendantur, in eadem forma vendi valent; nam transeunt ad eundem cultum, ut jam diximus, Bossius d. §. 3. num. 48. in fin.

8 Haec vero necessitas, non quaelibet sufficiet, sed quae urgens, & gravis sit, & evidens, cap. 1. de Reb. Ecclesiae non alien. in 6. ubi Imola, & Barbatia in cap. 1. de pign. in 6. Et est ratio; nam in qualibet alienatione bonorum Ecclesiae haec causa petitur. Ergo necessario etiam in ista, Rota apud Cencium de Censibus, decis. 27. & 28. Leoncillus dict. privileg. 19. num. 11. Bossius d. §. 3. n. 50 Barbosa de univers. lib. 3. cap. 30. n. 15.

9 Est tamen aliquod dubium, an quando bona immobilia Ecclesiae, aut pretiosa venduntur ad pauperum alimoniam, sint solemnitates necessariae, prout quando ad aliam causam alienantur? Et communis est sententia, esse necessarias; nam causa ista est necessaria, prout diximus num. 8. Ergo etiam aliae solemnitates; pari enim passu ambulant haec causa, & aliae solemnitates, cap. Sine exceptione 12. quaest. 2. cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Clement. 1. eod. tit. Quaranta in Bullario, verbo Alienatio, num. 2. Ergo cum ista causa sit necessaria, similiter etiam aliae solemnitates. Caeterum, nam in aliis causis piis, quoties alienantur bona minoris, aut fundus dotalis, requiruntur solemnitates; quia licet causa ipsa sit sufficiens, valet committi imprudentia quoad modum, ut diximus lib. 4. cap. 8. n. 54. Ergo similiter est dicendum, quando bona Ecclesiae venduntur ad succurrendum pauperibus, Surdus de Aliment. tit. 8. privileg. 46. n. 3. Leoncillus d. privileg. 19. n. 13 Rota 4. part. divers. decis. 405. Riccius 6. part. collect. 2164. Barbosa de offic. Episcop. 3. part. alleg. 95. num. 2.

10 Temperant tam DD. si necessitas adeo urgeat, ut dilationem non patiatur: quo quidem casu non sunt necessariae solemnitates, quia adest periculum in mora, Leoncillus d. privileg. 19. num. 14. Barbosa dict. allegat. 95. num. 58. Gavantus in Man. Episcop. verbo Alienatio, num. 31. Bossius d. §. num. 56. circa fin.

11 Sed in re tenendum, non esse necessarias alias solemnitates, praeter ipsam causam urgentem, & evidentem, necessariam ad procedendum ad hanc alienationem, ut in causis piis cum multis scripsimus d. lib. 4. cap. 8. n. 55. & 56. Nam, ut supponimus, causa ista debet esse urgens, evidens, & manifesta. Ergo si aliae solemnitates adhibeantur, id erit superfluum, & necessario vitandum, l. Tunc cogendum, §. Sabinus, ff. de procurat. Scaccia de commerc. §. 49. gloss. 3. a num. 20. Gratianus tom. 4. discept. 639. num. 33. Ergo non sunt necessariae. Tum si necessitas est urgens, non patitur dilationem, praecipue si bona ista Ecclesiae vendantur ad alimoniam pauperum; quia venter non patitur dilationem. Ergo nunquam solemnitates erunt necessariae, cum & contrarii dicant, in casu non habenti dilationem, solemnitates non esse adhibendas. Denique, si causa dilationem patiatur, non sunt alienanda bona Ecclesiae, Menochius de Arbitr. lib. 2. cen. 2. casu 182. num. 13. Ergo quando bona ista alienantur ex urgenti causa, adhibenda non est dilatio. Ergo nunquam erunt necessariae solemnitates.

Praelati enim ad has necessitates haec bona debent alienare, quibus de jure competit, cap. 7. de Constit. Leoncillus dict. privileg. 19. n. 15. sed maxima cura prospicere debent, ne nisi necessaria alienentur, nec plura pro parva necessitate, sed quae illi correspondeant, Auth. Hoc jus porrectum, Cod. de Sacros. Ecclesiis, Mascardus de Probat. conclus. 73. n. 14. Gratianus discept. 570. n. 10. Rota apud Seraphinum decis. 1490. n. 9. Tum etiam animadvertant, ne bona alienentur ad solvendam poenam alicuius delinquentis recte damnati, quamvis pauperis; sed possunt alienari, quando inopia pressus in vinculis detineretur: in altero vero casu delinquens justam poenam luat, Sà verbo Alienatio, n. 1. Molina dict. disp. 468. n. 2. Leoncillus d. privileg. 19. num. 12. Bossius dict. §. 3. n. 47. circa fin. 12

Sed quid si bellum urgeat, & Regni sit necessitas? an possit Princeps accipere argentum, & aurum Ecclesiarum? Et communis est sententia, accipere posse, ex l. Sancimus 21. Cod. de Sacros. Ecclesiis: estque textus Regius in l. 9. tit. 2. lib. 1. Recopilat. Ratio est; nam necessitas haec non est minor quam particularium personarum pauperum, & captivorum; quin potius major, cum publica sit. Ergo sicut ad illorum necessitates alienantur argentum, & aurum Ecclesiarum: similiter ad hanc, & consequenter Princeps potest illud accipere; verum id non faciendum authoritate propria, sed Episcoporum, & Cleri, qui hanc necessitatem expendant, Gregorius in l. 4. tit. 22. part. 1. Perez in l. 1. tit. 12. Ordin. col. 22. Azevedus in d. l. 9. Recopilat. n. 1. Morla in Emporio, 1. part. tit. 1. quaest. ult. n. 26. Bobadilla in Polit. lib. 2. cap. 48. n. 319. 13

Haec vero doctrina tam absolute tenenda non est, sed tantum quando necessitas Regni tam magna esset, ut extrema, aut gravissima existimaretur, nempe quando a potentissimo exercitu invaderetur, excussis prius bonis communibus, & particularium vassallorum, tam saecularium, quam Ecclesiasticorum, qui ad similes necessitates contribuere tenentur, ut diximus lib. 7. cap. 6. a num. 41. Quibus quidem deficientibus, si gravissima urgeat necessitas, vel extrema, poterit Princeps argentum, & aurum Ecclesiarum petere, & Praelati simul cum Clero debent concedere. Idque exemplis demonstratur; nam Ezechias Judaeorum Rex, non aliter manus ad aurum, & argentum Templi porrexit, nisi in extrema, & urgentissima necessitate, quando jam Sennacherib Assyriorum Rex omnes munitas urbes ceperat, & Ezechiam ad ultimum exitium compulerat, lib. 4. Reg. cap. 18. vers. 14. Idem factum est a Joab, premente gravissima necessitate, lib. 4. Reg. cap. 14. vers. 14. ab Asa etiam lib. 3. Reg. cap. 15. ab Ochozia, & aliis Regibus, quorum exempla congessit Bobadilla dict. cap. 18. num. 319. Ludovicus II. Siciliae Rex, a Carolo Durantio aggressus, in ultima necessitate aurum, & argentum Ecclesiarum suscepit. De Rege Gallorum Francisco I. idem scribit Chassanaeus in Consuetud. Burgund. rub. 1. par. 4. num. 26. Noster Ferdinandus Catholicus aggressus a Lusitanis partem Castellae occupantibus, intestino bello, & gravissima urgente necessitate, dimidium auri & argenti ab Episcopis suscepit, Mariana lib. 24. hist. Hisp. cap. 8. Apud Ethnicos similiter asservatum, ut non ad sacra manus injicerent, nisi in urgentissimo bello, ut de Cajo Mario, & Cnejo Carbone scripsit Livius, quem refert Benedictus in cap. Raynutius, de testam. verbo Uxorem, n. 471. Unde cognoscitur, non nisi in extrema, aut gravissima necessitate Principem posse aurum, & argentum Ecclesiarum petere, & suscipere. 14

Huic & aliam necessitatem adjungere libet, quando invasio grandis infidelium, seu haereticorum juste timeretur, unde Ecclesiarum, & Regni eversionem infallibiliter eventuram esse agnosceretur; tunc enim si non sufficiant bona communia, nec particularium, ad Ecclesiarum aurum, & argentum pervenitur. At hoc damno Germani, & Itali a Turcarum copiis saepius possunt periclitari. Hispani, & Galli idem possunt a Mauris timere. Qua adveniente urgentissima necessitate, si dilationem patiatur, consensus Apostolicus est petendus; si vero adsit periculum in mora, utpote quando incepit aggressio, sufficiet Episcopi & Cleri, aut Episcoporum totius Regni, & Cleri consensus, 15

sensus, si ad aurum, & argentum omnium Ecclesiarum est perveniendum, Benedictus *in d. verbo Uxorem*, *n.*47. Barbosa *in collect. ad text. in cap.* 1. *de pign. n.*3. Petrus Barbosa *in Polit. tract.* 1. *fol. mihi* 211. Marta *de jurisdict.* 4. *part. casu* 10, *n.*3. Larrea *alleg.* 72. *num.* 17.

16 In aliis vero casibus Princeps nunquam ad bona Ecclesiæ, nec ad ejus aurum, aut argentum manus extendet, nec a Prælatis est concedendum. Esit enim gravissimum scelus, non solum in altero sæculo acriter puniendum, verum etiam in isto, prout nota sunt exempla in sacris Literis, Baltassaris, Antiochi, Symmachi, & Heliodori: tum Juliani Præfecti Orientis, ob direpta, & temerata vasa sacra, ex ore sanguinis profluvio suffocati: & Felicis ejus quæstoris, vermibus exesi. Nec prætereundus Constans Imperator, qui post expilatas Romæ, & Siracusis Ecclesias, a suis interfixitur. Comes Matisconensis Ecclesias, & Monasteria diripiens, visibiliter a dæmone raptus est per aera. In nostra Castella adest exemplum a Nostris relatum Reginæ Urracæ, quæ cum Templum D. Isidori Legionis expilasset, argento onusta repente decessit. Dominus Joannes I. ob ablatum argentum B. Virginis de Guadalupe, misere a Lusitanis devictus est cum magna suorum strage. De Alphonso Aragoniæ Rege illud est memoriæ proditum, quod ob expilatas Ecclesias ad prælium Tragæ internecatus est, nec postea ad sepulturam repertus. Adduxerunt alia & plura exempla Guzman *in suo Valerio*, *lib.* 1. *tit.* 2. Petrus Barbosa *ubi supra*, Araujo *de stat. civil. disput.* 12. *difficult.* 2. *a n.*26. Lantmeter *de vet. Clericor. vict. lib.* 2. *cap.* 55. *vers. Severitatem*, Laurentius Beyerlinck *verbo Templum*, *vers. Eversores*, & *profanatores templorum*.

17 Rursus Monasteria Regularium ad hoc præceptum tenentur, ut residuum pauperibus concedant, aut in aliis operibus piis expendant, *cap. Cæterum* 3. *de donat.* Sotus *lib.* 10. *de just. quæst.* 4. *art.* 4. Valdes *de Eleemosyna*, 3. *part. quæst.* 5. *fol. mihi* 54. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 17. Diana 5. *part. tract.* 8. *resolut.* 33. Escobar *in Summa*, *tract.* 5. *exam.* 5. *num.* 100. Advertit tamen Diana *dict. resolut.* 33. Monasterium in extremis, & gravibus necessitatibus totum residuum expendere debere, non autem in communibus: quod quidem intelligo, si in alia opera pia expendat, veluti in augmentum Monasterii, vel cultus divini; non tamen ut thesaurizet. Illud vero nolumus tam arcte accipere, ut Prælati, & Abbates omne residuum in eleemosynis, aut operibus piis expendere teneantur, ita ut nequeant aliquid moderate donare; hoc enim eis est permissum, quia hæ donationes moderatæ sumptus necessarios attingunt, Abbas 1. *p. cons.* 25. *num.* 1. & 2. Oldradus *cons.* 216. *num.* 6. Tuschus *lit. E*, *conclus.* 287. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit. de bon. Cleric.* §. 5. *n.* 10. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 35. *difficult. num.* 1. Qui id extendit etiam ad donationes remuneratorias, & alias parvas, quæ ad Monasterii utilitatem conveniunt, prout etiam in Officialibus Monasterii admittit Diana 8. *part. tract.* 6. *resolut.* 12. & infra latius agemus.

18 Aliqui Doctorum apud Thomam Hurtado *de Congrua*, *lib.* 3. *resolut.* 1. *num.* 8. asserunt non esse necessarium, quod Prælati in usus pios exterorum residuum hoc expendant, sed tantum aliquod esse convenientius. Quod quidem tantum admittendum in communibus necessitatibus, sed semper aliquid est elargiendum pauperibus; scandalum enim grave esset, Monasterium divitem omnino portas pauperibus claudere. Si vero fuissent extremæ, aut graves necessitates, sive totius urbis, aut aliquarum personarum particularium, contrarium est dicendum; tunc enim tenentur Prælati superfluum pauperibus erogare; nam in hoc casu clamant Patres id faciendum a Beneficiatis, quanto magis a Monachis, & Religiosis, ad majorem charitatem obligatis. Unde S. Augustinus *in epist.* 50. *ad Bonifacium Comit.* ait: *Si privatim possidemus, quæ nobis sufficiant, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus.* Thomas Hurtado *d. resolut.* 2. *a num.* 15. qui *num.* 17. scripsit Conventus, seu Cœnobia teneri succurrere Regi tantum congruam decentem habenti, in necessitatibus bellorum contra Christi Domini hostes, & in defensionem Regni.

19 Congrua vero ipsius Monasterii prius excipienda est, ad quam pertinent victus, & vestitus, & alia necessaria Religiosorum, tum domorum habitationes, & reparationes; quibus addenda infirmorum curatio, & debilium recreatio, prout exiget infirmitas, seu debilitas, famulorum salaria, mulorum, & equorum ad servitium sustentatio: quibus & addendæ moderatæ donationes, & remuneratoriæ, ut bene notat Thomas Hurtado *lib.* 3. *de Congrua*, *resol.* 2. *a num.* 24.

Non est tamen obliviscenda hospitalitas tot, & tantis 20
Canonibus commendata omnibus Ecclesiasticis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, *cap. Concesso* 26. *cap. De Regularibus* 28. *cap. Mos est* 30. 12. *quæst.* 2. Trident. *sess.* 25. *c.* 8. cujus expensæ ad congruam pertinent, & priscis temporibus a Monachis est summopere asservata. Inter ea, quæ in Monasteriis adstruebantur, illa non minus principalis erat domus, quæ pauperibus, & peregrinis deserviebat, ibidem excipiebantur, portio ad id specialiter deputabatur, ut frugaliter hospitarentur. Præficiebatur ad hanc hospitalitatem vir affabilitate, & pietate præditus, ut de pauperibus peregrinis curaret, Concilium Aquisgranense *cap.* 141. Regula S. Benedicti *cap.* 53. Cassianus *Inst. lib.* 4. *cap.* 7. Mulieribus extra claustra designabatur locus, & ibi cum eis officia charitatis exercebantur, maxime si ad mensam deveniebant, ut disponit relatum Concilium Aquisgranense *cap.* 144. Gibalinus *de Clausura*, *disquisit.* 1. *cap.* 2. §. 10.

Solicitudinem vero Monachorum ad pauperes peregri- 21
nos habendam, describit Lantmeter *de vet. Cleric. vict.* 2. *part. lib.* 2. *cap.* 8. Ultra locum jam animadversum peregrinis pauperibus destinatum, statim ac de adventu alicujus erat renunciatum, ex consuetudine Orientalium statim Monachus obvius erat; idemque asservatum ex Constitutionibus S. Benedicti. Apud Nitrienses ille asservabatur mos, ut Religiosus adventantibus occurreret, panem, & aquam deferens; & hoc modo detestabantur Moabitarum, & Ammonitarum inhumanitatem, Israelitis cum pane, & aqua occurrere negligentium, *Deut. cap.* 23. & *lib.* 2. *Esdræ*, *cap.* 13.

Statim ut ad pauperes peregrinos adventabant Mona- 22
chi, genuflexi eos adorabant, & oratione facta, osculantes eos excipiebant. Mox deducebantur ad Ecclesiam cum psalmis, & hymnis, apud Nitrienses, & Monachos S. Apollonii, postea que reducebantur, & ab Abbatibus, lotis eorum pedibus, tanta charitate invitabantur, ut ad invicem inter se Fratres contenderent. Inter Ægyptios licebat ob peregrinorum adventum jejunia voluntaria frangere, idque jejunia frangere non dicebatur, sed charitatis communicationem habere, ut ex exemplo Sylvani Abbatis demonstravit Marulus *lib.* 4. *cap.* 1. & S. Bernardi Monachorum patris, qui cum in adventu peregrinorum extra ordinem cœnasset, idque discipuli crimini darent, dixit: *Non ego, sed charitas bibit, eduque.* Æneas Sylvius *lib.* 2. *comment. in Panormit.* Demorante ibidem per triduum non solum corporaliter, sed etiam spiritualiter reficiebantur. Denique hospiti abeunti eulogiæ, seu lautum dari consueverat apud aliquos Patres viaticum. Late illustrat Lantmeter *dict. capit.* 8. Gibalinus *dict. capit.* a §. 9.

Hæc breviter in compendio relata, charitatem, & hos- 23
pitalitatem antiquorum Monachorum demonstrant. Ast hodie, nisi in quibusdam Monachorum cœnobiis, in desuetudinem abiit hospitalitas. In his vero peregrinos & divites, & pauperes excipiunt, non tamen debent suscipere in fide suspectos, nec mulieres intra claustra, sed in loco separato, ubi clausura nullatenus offendatur. Ibique peregrini excepti, modeste tractandi sunt, non multis epulis, nec vinis, sed eo modo quo parsimoniam, benignitatem, & humanitatem convivium redoleat; ab omni enim crapula, & ebrietate aufugiendum, præcipue inter Ecclesiasticos, & Religiosos, *cap. Ecclesia* 4. *dist.* 35. *cap. Comessationes* 1. *cap. Non oportet* 2. *cap. Nullus* 3. *cap. Clerici* 4. *dist.* 44. *can.* 33. *Apost. cap. A crapula* 14. *de vit. & honest. Clericor.* Concilium Toletanum III. *cap.* 7. Agathense *can.* 41. Turonense I. *can.* 2. & 3, & *can.* 48. Forojuliense III. *can.* 3. Basilius *tom.* 1. *homil.* 14. *de ebriet. & luxu*, D. Isidorus *de Somno*, *lib.* 2. *cap.* 4. S. Petrus Chrysologus *serm.* 2. & 31. Hombertus de Romanis *de erudit. Regul. lib.* 1. *cap.* 1. Bollo *in œconom. can. class.* 1. *cap.* 4. §. 7. Lantmeter *de vet. Cleric. vict. lib.* 2. *cap.* 49. Quapropter convivia, quæ in his Monasteriis conceduntur, parca, & religiosa debent præberi, ut bene advertit Thomas Hurtado *dict. resolut.* 2. *a num.* 46. Bonacina *de largit. mun. disput.* 3. *punct.* 1. *proposit.* 2. *n.* 12.

Potest vero dubitari, an in his Monasteriis, quando men- 24
sæ Abbatiali, vel Priorali aliqua quota redituum, seu fructuum est designata, Abbas, vel Prior possit absque culpa superfluum expendere in usus profanos? Et affirmandum videtur; nam ex eo quod fructus illi sunt separati a cumulo Monasterii, & mensæ Abbatis, seu Prioris commixti cum libera administratione, similiter libera facultas est eis concessa, ut ad libitum expendant. Ergo poterunt absque culpa in usus profanos expendere.

Sed ta-

25 Sed tamen contrarium est tenendum, quia fructus illi, seu reditus, eo quod assignati sunt mensæ Abbatiali, seu Priorali, naturam non mutant, quin proprii Monasterii sunt, nec Abbas, nec Prior habent eorum dominium, *leg. Cum pater 77. §. Hæreditatem, l. Gajus 86. §. Titius, ff. de legat. 2.* Hanc ob rem debent expendi prout alii fructus, seu reditus Monasterii. Idcirco Abbas, vel Prior non ad usus profanos expendere valent, sed tantum ad eleemosynas, seu alia pia opera, sicut alios reditus Monasterii. Denique fundamentum contrarium nullius est ponderis; nam segregatio istorum fructuum non eos separat a Monasterio, sed sunt illius, ut tenet cum Suarez, & Navarro Thomas Hurtado *d. lib. 3. resolut. 1. num. 12.*

26 Hæc de personis ad hoc præceptum obligatis, transeamus ad enucleandas alias difficultates ad rem pertinentes, & in primis an hæ personæ teneantur expendere totum superfluum ultra congruam ad eleemosynas, vel ad alia opera pia? Prima sententia asserit, non teneri, sed posse aliquid reservare ad moderate donandum consanguineis, Sotus *d. lib. 10. q. 4. art. 4. vers. Quantumvis*, & cum Tabiena advertit Toletus *in Summa, lib. 7. cap. 38. num. 3.* Secunda sententia dicit, sufficere expendere ad eleemosynas, & causas pias quartam partem superflui, vel dimidiam in communibus necessitatibus; in gravibus vero aliquid amplius expendi debere, Hurtado de Mendoza 2. 2. *disput. 160. sect. 15, a §. 115.* Diana 5. *par. tract. 8. resolut. 27.* Escobar *in Summa, tract. 5. exam. 5. num. 112.*

27 Tertia sententia tenet, sufficere Episcopum expendere quartam partem residui, cæteros vero Beneficiatos sufficienter adimplere, si quintam, aut sextam partem pauperibus, vel aliis causis piis concedant, Granadus 2. 2. *controvers. 3. tract. 11. disput. 3. num. 21.* Diana 4. *part. tract. 4. resolut. 214.* Sed advertendum, doctissimum Patrem Granados non dicere, sufficere expendere quartam, quintam, vel sextam partem residui, ut Episcopus, aut Beneficiatus reliquum reservet, ut ad libitum expendat, sed ut in alia opera pia divertat, dando illam partem eleemosynæ pauperibus.

28 Quarta sententia affirmat, totum superfluum extra congruam expendere teneri, Azorius *Inst. Moral. 2. part. lib. 12. cap. 11. vers. Si quæras quantam partem*, Turrianus 2. 2. *disput. 82. dub. 10. lit. C*, Garzia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 2. num. 23.*

In re observandum, ex iis doctrinis asserentibus quartam, quintam, aut sextam partem redituum sufficere expendere, nihil certum depromi. Ratio est; nam cum reditus beneficiorum varii sint, jam pingues, jam tenues, nequit ex eis certa regula dari, Tum ratione necessitatis, quia aliquando est communis, aliquando gravis, seu extrema, in quibus magis est expendendum. Unde propter incertitudinem doctrinæ istæ parum deserviunt ad resolutionem, & claritatem materiæ, *l. Tutor incertus, ff. de rest. tut. l. Idem Pomponius, §. fin. ff. de rei vindicat.* Thomassetus *regul. 146.* Gratianus *tom. 4. discept. 640. n. 19.*

29 Quare dicendum, admittendam esse illam doctrinam asserentem, relicta decenti congrua, non tamen parca, reliquum erogandum esse ab Ecclesiasticis in eleemosynis, aut in aliis operibus piis. Ratio est; nam in hoc sensu loquuntur Jura Ecclesiastica de hoc præcepto statuentia, *cap. Statuimus 32. cap. Diaconi 35. cap. Quidquid 36. cap. Abbatibus 49. 12. quæst. 1. cap. Fraternitatem 2. de Donat.* Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 5.* Itaque cum præceptum hoc contineat, necessario est observandum, ut tenet quarta sententia, cui addendi Delugo *dict. disput. 4. sect. 2. n. 11.* Lessius *de Just. lib. 2. cap. 4. dub. 6. n. 47.* Vasquez *de Eleemosyna, cap. 4. dub. ult. n. 8.* Sylveira *opuscul. 2. resolut. 32. quæst. 3. nu. 17.* Becanus *de Just. cap. 3. quæst. 6. a num. 7.* Trullench *lib. 7. Decalog. cap. 2. dub. 6. num. 9.* Diana 8. *p. tract. 7. resolut. 10. & 12.* R. Muya *dict. tract. 6. disput. 6. quæst. 2. §. 2.* quorum doctrinam comprobant verba D. Bernardi *epist. 12.* ibi: *Denique quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de Altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.*

30 Cæterum est aliud dubium, an Prælati, & Beneficiati possint ex redditibus thesaurizare ad fundandum Hospitale, seu Capellaniam, vel Monasterium? Et negandum videtur; nam simile peccatum est retinere superflua redituum, prout expendere in profanos usus; nam nequit Prælatus, seu Beneficiatus illa retinere, quæ necessario sunt pauperibus eroganda pro præsentibus necessitatibus, *cap. Clericos 6. 12. quæst. 2. cap. 2. 1. quæst. 5.* D. Hieronymus *in epist. ad Pammachium*, Navarrus *de redit. quæst. 1. n. 51.* Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub. 38. num. 12.* Covarr. *in cap. Cum in officiis, de testament. num. 6.* Ergo nequeunt hæc superflua retinere non indulgendo præsentibus necessitatibus pauperum, etiamsi sit ad fundandum Hospitale, Capellaniam, seu Monasterium.

Sed tamen Vasquez *d. cap. 4. dub. ult. n. 16.* scripsit, adhuc in futurum superfluum reservari posse ad opera pia illa facienda, dum præsentibus succurrat reservator illorum redituum, Alteri vero tenent, ex circumstantiis id librandum, an dilatio gravis sit, vel levis, quæ utilitas ex erectione sequatur, vel quando ex tenacitate detentio ista procedat, & solum affectus construendi sit prætextus ad retinendum, Molina *de justit. tract. 2. disput. 145. num. 17.* Delugo *d. disput. 4. sect. 3. n. 41.* 31

Hanc ultimam doctrinam amplector, sed indiget explicatione, Idcirco dicendum, quando adsunt pauperum gravissimæ necessitates, minime Prælatum, aut alium Beneficiatum posse superfluum retinere, etiam animo construendi Monasterium, Hospitale, seu Capellaniam; quia cum de præsenti instent necessitates, & urgeant, urget pariter præceptum eleemosynandi absque aliqua dilatione. Ergo statim est adimplendum, nec potest differri, etiam cum intentione construendi Hospitale, Monasterium, seu Capellaniam, & consequenter nec potest quis thesaurizare hac intentione. Cæterum in re considerandæ sunt necessitates, an sit major necessitas pauperum, an Monasterii, Hospitalis, vel Capellaniæ. Ergo si major sit necessitas pauperum, quia est gravis, & instat de præsenti, est præferenda, nec necessitas Hospitalis, Capellaniæ, & Monasterii est sufficiens ad detinendos, & coacervandos reditus illos. Ergo in gravibus necessitatibus pauperum nequit thesaurizari ad fundandum Hospitale, Monasterium, seu Capellaniam. 32

Erit igitur difficultas in communibus necessitatibus: & in his supponimus, semper Prælatum, seu Beneficiatum eleemosynare teneri ex residuo redituum, Muya *dict. disput. 6. quæst. 2. num. 3.* Quapropter si plures sint pauperes triviales, & qui communi necessitate premuntur, ita ut sit necessarium totum residuum ultra congruam, nequit Prælatus, seu Beneficiatus aliquid retinere, etiamsi sit ad fundandum Hospitale, Monasterium, seu Capellaniam, rationa dicta *n. 32.* Poterunt tamen id facere, quando pauci essent pauperes, & iis opitulatis, aliquid superfueret; tunc enim ad has causas pias thesaurizare nefas non est, maxime si statim, & absque grandi dilatione opus fuerit inceptum, quod quidem ex circumstantiis pensandum, ut dixerunt Molina, & Delugo, ne prætextu pietatis lateat avaritia, quod sæpe accidit. Unde bene Jacobus Bernicius *emblem. profan. 15.* ait; 33

Non mihi Religio cordi est, sed amor Regionis:
Nimirum Religio in Regione latet.

Ubi alia ad hoc intentum congessit Nicolaus Meorsuldet.

Rursus examinandum, an Prælatus, seu Beneficiatus habens patrimonium unde alimoniam, & necessaria percipiat, teneatur omnes reditus Ecclesiæ pauperibus elargiri? Et affirmandum videtur ex aliquibus juribus interdicentibus, ne similes Prælati, aut Beneficiati congruam percipiant ex redditibus, sed ex suo patrimonio, *cap. Clericos 6. 1. quæst. 2. cap. fin. 16. quæst. 1. vers. Clericus, cap. Pastor 7. 1. quæst. 2. cap. Illi quidem, 25. 12. quæst. 2.* & probant plures Doctores apud Sanchez *lib. 2. cap. 2. dub. 44. num. 1.* & admittit Abulensis *in Matth. cap. 6. quæst. 75.* quoties Clericus vellet simul cum Beneficio patrimonium habere, Bonacina *de obligat. Benefic. disput. 4. punct. 2. n. 6.* Ergo cum Prælatus, aut Beneficiatus iste nequeat congruam ex reditibus percipere, omne erit superfluum, & consequenter tenebitur dare pauperibus, aut in alia opera pia convertere. 34

Ad resolutionem dicendum, aliquos Doctores asseruisse, Prælatum, seu Beneficiatum Beneficium habentem, si patrimonium habuerit, congruam ex reditibus recipere non posse. Sed decipiuntur, quia licet jura numero antecedenti relata id clare scripserint, recipiunt tamen plura interpretamenta. Plures dicunt tantum jura illa esse aliquorum Sanctorum dicta, utpote Hieronymi, Augustini, & Prosperi, quorum testimonia licet magnæ sint authoritatis, legem non faciunt. Alteri asserunt, tantum loqui de honestate, & decentia, vel ex consilio. Sed melior interpretatio est, loqui tempore illo, quo statutum erat ab Ecclesia, ne Clerici habentes patrimonia, ex reditibus Ecclesiarum sustentarentur, bene probat Barbosa *d. cap. Clericos 6. 1. quæst. 2. num. 2.* 35

Illo vero transacto, contrarium est dicendum, quia interdictum illud jam cessavit. Cæterum, quia nullus obligatur militare propriis stipendiis, & quod patrimonium 36

habeat,

habeat, per accidens est: quapropter Clericus licet habeat patrimonium, adhuc ex redditibus recte congruam recipit, S. Thomas 2.2. *quæst* 185. *num.* 7. *ad* 3. Sylvester *verbo Clericus* 4. *quæst.* 17. Sanchez *d. dub.* 44. *num.* 5. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *ad simon. cap.* 46. *num.* 7. Covarr. *in cap.* 1. *de testament. num.* 3. Sarmiento *de Redit.* 1. *part. cap.* 1. *num.* 18.

37 Unde ad propositum redeundo, affirmandum, quod licet Clericus habeat patrimonium, congruam tamen decentem suscipere posse ex redditibus, utpote mercedem sui laboris, *Lucæ cap.* 10. & Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 9. & 1. *ad Timoth. cap.* 5. quapropter ex illa non tenetur eleemosynam dare, nec alia opera pia exercere; sed tantum ex residuo redituum, ut alii Prælati, seu Beneficiati, Sylvester *d. quæst.* 17. Felinus *in cap. Postulasti, de rescript. num.* 6. Avendanna *respons.* 19. *num.* 3. *vers.* 5. Vasquez *de Reddit. cap.* 1. §. 2. *dub.* 2. Sanchez *d. dub.* 44. *num.* 5. Azorius 1. *part. Inst. Moral. lib.* 7. *cap.* 9. *quæst.* 13. Bonacina *de obligat. Benefic. disput.* 2. *propos.* 3. *n.* 6. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 60. *a n.* 1. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit. de bonis, Cleric.* §. 6. *n.* 5. Delugo *d. disput.* 4. *sect.* 3. *n.* 36. Fagnanus *in c.* 1. *de testament. a n.* 8.

38 Præterea disquirendum, an Prælatus seu Beneficiatus habens patrimonium, si aliquid ex eo expenderit ob utilitatem Ecclesiæ, vel ad sui sustentationem, aut ad pauperum eleemosynam, tantundem ex redditibus Beneficii percipere possit? Et negavit Redoanus *de Spoliis quæst.* 3. §. 1. *num.* 2. quia cum ex sua voluntate expenderit, sibi imputet. Sed contrarium est tenendum, quia expensæ illæ sunt onera realia redituum Beneficii. Ergo si aliquid expenderit de patrimonio pro oneribus illis, recte tantundem ex redditibus percipiet, quia intelligitur illud expendisse animo compensandi, non vero animo donandi, qui nunquam præsumitur, *l. Cum de indebito* 25. §. *Si vero, de probat. l. fin. ff. de Novat.* Bellet. *dict.* 1. *part. tit. de bon. Cleric.* §. 9. *num.* 7. Gratianus *tom.* 5. *cap.* 814. *num.* 17. quin potius præsumitur error quam donatio, Menochius *cons.* 1. *n.* 215. Mascardus *de Probat. conclus.* 554. *nu.* 5. Flaminius *de Resig. lib.* 9. *quæst.* 19. *num.* 5. Sesse *decis.* 182. *num.* 5. Idcirco tantundem ex redditibus recipere valet. Denique ad assumptum expendi valet textus *in cap. Si Episcopus* 5. 12. *quæst.* 5. ubi si Episcopus aliquid de proprietate Ecclesiæ legaverit, intelligitur velle supplere de suo patrimonio. Ergo quoties Beneficiatus pro oneribus redituum de patrimonio aliquid expenderit, videtur voluisse cum redditibus Beneficii compensare. Unde fundamentum Redoani dilabitur, & poterit tantundem de redditibus recipere. Ita tenent Azorius *dict. lib.* 7. *cap.* 9. *quæst.* 14. Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 15. & *dub.* 42. *num.* 5. Lessius *de Justit. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 8. *num.* 38. Vasquez *dict. cap.* 1. §. 3. *dub.* 3. *num.* 65. Palao *de Charit. tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 5. *num.* 4. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 94.

39 Major est difficultas, quando Prælatus, aut Beneficiatus ex patrimonio onera redituum expenderit animo donandi, an adhuc tantum recipere possit ex redditibus? Prima sententia negat, quia cum habuerit animum expressum donandi, non poterit repetere; nam quod consulto datur, est pure donatio, nec conceditur repetitio, *l. Cujus per errorem* 53. *ff. de condict. indebit. l. Indebitum* 9. *Cod. eodem tit.* Ergo ex redditibus tantundem recipere non poterit, Molina *de Justit. tract.* 2. *disp.* 145. *num.* 1. Leander *de Sanctissimo Sacramento*, *tom.* 6. *in Decalog. tract.* 5. *dispu.* 3. *quæst.* 94. Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 11. Moya *Select. tom.* 1. *tract.* 6. *Miscell. disp.* 1. *n.* 9.

40 Secunda sententia tenet contrarium; nam licet habuisset animum donandi, & non adimplendi præceptum Ecclesiæ eleemosynandi ex redditibus; attamen cum Beneficiatus ex præcepto legali dare eleemosynam ex redditibus obligetur, illud adimplet absque intentione adimplendi. Ergo cum adimpleat hanc obligationem ex proprio patrimonio, recte ex redditibus tantundem recipere poterit, tanquam si non habuisset animum donandi. Confirmatur exemplo; nam si aliquis non habuisset intentionem adimplendi præceptum audiendi Missam, & revera audit, adimplet præceptum absque intentione non adimplendi, Lessius *de Justit. lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 10. *num.* 59. Busembaum *in Medulla, lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *dub.* 3. Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 13. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 8. Ergo licet Beneficiatus, quando dat eleemosynam ex proprio patrimonio, non habeat intentionem adimplendi præceptum eleemosynandi ex redditibus, sed donandi, adhuc adimplet. Ergo tantundem poterit repetere ex redditibus. Denique pro hac sententia potest expendi Authentica *Preterea, Cod. unde vir, & uxor:* ubi si maritus legatum reliquerit uxori, intelligitur compensare voluisse cum debito legali, licet enim legatum donatio sit, §. *Legatum, Instit. de legat.* & tunc non habeat animum compensandi, verum quia debitum est legale, & contractum absque voluntate contrahentis, similiter absque ejus voluntate solvitur, & adimpletur obligatio, unde compensatur cum debito legali, Covarruv. *in cap. Cum in officiis, de testament. num.* 2. Tusebus *litt. L, conclus.* 141. & 142. Gratianus *discept. cap.* 120. *num.* 31. Siguenza *de Clausul. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 196. Ergo similiter est dicendum in nostra specie, quia præceptum dandi eleemosynam ex superfluis redditibus est obligatio legalis, imposita absque voluntate Prælati, seu Beneficiati, & consequenter illud adimplet, & solvit absque intentione adimplendi, ut facit maritus legans uxori. Ergo poterit tantundem recipere ex redditibus. Ita tenet Delugo *dict. disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 45.

In hoc dubio animadvertendum, duobus modis posse Beneficiatum, seu Prælatum dare eleemosynam ex proprio patrimonio. Primo, quando non erat memor præcepti, sed bona fide dat ex patrimonio eleemosynam, motus pietate, & charitate. Et in hoc casu repetere poterit tantundem ex redditibus; nam cum immemor fuerit obligationis dandi eleemosynam ex redditibus, in dubio semper intelligitur datum pro adimplenda obligatione, *l. Ex pluribus* 89. *ff. de solut. l.* 1. *C. eod. tit. l.* 10. *tit.* 14. *p.* 5. ubi Gregorius, & non quomodolibet, sed pro duriori, Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 143. *num.* 4. Parladorius *lib.* 2. *rer. quot. cap. fin.* 1. *part.* §. 17. *n.* 15. Bolanos *in Curia*, 2. *part. lib.* 2. *c.* 7. *num.* 34. Valenzuela *cons.* 21. Cyriacus *controvers.* 238. Castillo *lib.* 6. *controvers. cap.* 113. *per tot.* Ergo tantundem ex redditibus poterit repetere. 41

Secundo, quando expresse Prælatus, seu Beneficiatus habet intentionem non satisfaciendi præcepto dandi eleemosynam ex redditibus, sed libere concedendi ex suo patrimonio. Et in hoc secundo casu stat difficultas. In quo admitto primam sententiam asserentem, repetere non posse. Ratio est; nam licet hoc sit præceptum legale, nec ad adimplendum requirat intentionem actualem, & præcisam adimplendi, attamen requiritur, ut non sit intentio exclusiva illud adimplendi: quare in specie dando ex patrimonio eo animo, ut per aliam eleemosynam distinctam adimpleat illud præceptum, per eleemosynam ex patrimonio non adimpletur præceptum eleemosynandi ex redditibus. Unde in exemplo apposito audiendi Missam, quamplures tenent contrarium, ut sunt Angles, Azorius, Ledesma, & alii relati a Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 1. Marchinus *de Ordin. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 17. *num.* 10. & qui admittunt illam sententiam, limitant eam, ut intra meridiem audiens Missam mutet voluntatem, Tamburinus *Oper. Mor. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 28. Villalobos *in Summ.* 1. *par. tract.* 7. *difficult.* 25. *nu.* 9. Ergo exemplum illud Missam audiendi non est efficax ad probandam illam sententiam. 42

Cæterum, licet absolute admittamus illam doctrinam, casui tamen nostro non adaptatur; nam diversum est non habere intentionem adimplendi præceptum audiendi Missam, & eo animo illam audire, aut dare eleemosynam ex proprio patrimonio, eo voto ut non det pro obligatione dandi ex redditibus; nam qui audit Missam, revera adimplet substantiam præcepti, esto non habeat intentionem illud adimplendi. Ast in nostro casu non adimplet substantiam præcepti dandi ex redditibus eleemosynam, quia revera dat ex proprio patrimonio, eo animo ne det ex redditibus, Molina *dict. disput.* 145. *num.* 1. Ergo est maxima disparitas inter utrunque casum, quapropter etiam admissa illa sententia, Prælatus, seu Beneficiatus nequit repetere tantundem ex redditibus. 43

Aliud vero fundamentum desumptum ex Authentica *Preterea, Cod. unde vir, & uxor*, non facit pro sententia Delugi. In jure enim constitutum est, ut legata relicta creditori liberalia existimentur, & absque animo compensandi, si creditum procedat a causa voluntaria, veluti a contractu: hanc ob rem utrunque præstatur legatario, nempe legatum, & debitum, *l. unica*, §. *Sciendum*, *C. de rei ux. act.* ubi si maritus reliquerit legatum uxori, cui dos debetur, compensatio non admittitur, quia debitum processit ab actu voluntario, nempe a contractu dotis, *l. Lucius* 22. *leg. Creditorem* 85. *ff. de legat.* 2. Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 27. Gutierez *pract. lib.* 2. *quæst.* 24. Menochius *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 109. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 200. *a n.* 1. 44

Si vero debitum sit necessarium, veluti quando debitum est legale, proveniens ab ipsa lege, etiam invito creditore, veluti si pater legasset filiæ, quam dotare tenetur ex debito legali, aut filio, cui legitima debetur de jure communi, tunc 45

compen-

compensatio admittitur legati cum debito legali, ut in primo casu est textus *in l. Si cum dotem* 22. §. *Si pater*, *ff. solut. matrim.* & in secundo *in l. Quoniam nonnulla* 29. *C. de inoffic. testament. dict. auth. Praterea, l. 3. tit. 3. part. 6.* Ratio disparitatis est; nam in debitis voluntariis præsumitur nolle testatorem compensationem fieri: secus in necessariis, quæ eo invito, & contra ejus voluntatem fuerunt contracta, ut explicant Gomez *dict. cap. 12. n. 27.* Mantica *de conject. lib. 10. tit. 2. n. 3.* Costa *in cap. Si Pater, de testament. verbo Legavit, ex n. 17.* Cujacius *lib. 3. observat. cap. 15.* Castillo *lib. 1. controvers. cap. 46. a n. 4.* Sanchez *consil. lib. 4. cap. 2. dub. 13. n. 8.*

46 Ast omnes admittunt hanc doctrinam, quando stamus in dubio: si vero constiterit de voluntate testatoris, aliter dicendum; illa enim absque dubio observanda erit, quia licet debitum sit voluntarium, si tamen voluntas fuerit testatoris, ut compesetur, compensabitur; & in debito necessario, si dicat, *Non compensetur*, non compensabitur; non est enim locus præsumptioni, quando constat de voluntate illius, ut in specie tenet Surdus *decis. 14. num. 8. & decis. 144. num. 8.* Castillo *d. cap. 46. num. 7.* Menochius *lib. 4. præsumpt. 110.* Sanchez *d. dub. 15. n. 2.* Unde constat, dictam Authenticam *Præterea* ad rem non esse, quia versamus in casu, quo ipse Prælatus, aut Beneficiatus habet claram intentionem dandi eleemosynam ex proprio patrimonio, non de reditibus, in quo nulla præsumptio admittitur, & consequenter nec illa, quæ deducitur ex dicta Authentica *Præterea*. Idcirco in præsentia asserendum, Prælatum, seu Beneficiatum non posse repetere tantundem ex reditibus, quando voluit ea intentione dare eleemosynam ex proprio patrimonio, non vero de superfluo redituum.

47 Deinde examinare debemus quæstionem illam, an Prælatus, seu Beneficiatus possit sua debita solvere ex reditibus Beneficii. Prima sententia negat; nam reditus extra congruam pauperum sunt, nec eis Beneficiatus habet dominium. Ergo nequit ex eis sua debita solvere. Cæterum ini, qua conditio nequit uni per alterum inferri, *cap. Venerabilis, de exceptionib.* pauperibus enim inferretur, si dum privarentur illis reditibus, Beneficiatus ex illis sua debita solveret. Ergo Anchsranus *in cap. Statutum, §. Assessorem, de rescript. in 6.* Rota *decis. 1. de solut.* alias 41. *de præbend.*

48 Secunda sententia tenet contrarium *ex cap. Pervenit 2. de Fidejuss.* ubi fidejussor pro Clerico solverat. Et asserit Innoc. III. fidejussori satisfaciendum de reditibus Beneficii ipsius Clerici. Unde constat, Beneficiatum ex reditibus posse solvere sua debita. Sed Archidiaconus nuperrime allegatus hunc textum interpretatus, eum intelligens de reditibus patrimonii ipsius Clerici, non vero Beneficii. Tum aliter dicit, quod si velis intelligere textum illum de reditibus beneficii, intelligendum esse ex indulgentia Pontificis, non vero de mero jure, ut etiam refert Abbas *in cap. Cum esses, de testament. num. 7.*

49 Cæterum pro hac sententia adducit textus *in cap. Quod quibusdam 4. de Fidejussorib.* ubi si Religiosus fidejubeat de licentia Abbatis, & majoris partis Capituli, in manifestam utilitatem domus, tunc ex reditibus Monasterii fidejussioni satisfaciendum asseritur. Ergo etiam Prælatus, seu Beneficiatus ex reditibus Beneficii poterit sua debita solvere. Sed nec iste textus probat hanc sententiam, ibi enim agitur, quando Religiosus fidejubere possit? Et asserit Pontifex duo desiderari, scilicet licentiam Abbatis, & majoris partis Capituli, tum manifestam utilitatem Monasterii: aliter enim fidejussio erit nulla, quia Religiosus non habet velle, nec nolle, *cap. Non dicatis 12. quæst. 1. c. Dilectus 27. de elect. in 6. cap. 2. de testam. eod. lib.* Quare est necessaria licentia Abbatis, & majoris partis Capituli, & utilitas manifesta Monasterii, tanquam præcisa causa licentiæ, & fidejussionis, *cap. 2. de Postulat. Prælat. l. 2. tit. 12. part. 5.* Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 3. disput. 3. quæst. 6. n. 35.* Sanchez *lib. 2. Decalog. cap. 14. num. 38.* Diana 11. *part. tract. 4. resol. 31.* Heringius *de Fidejuss. cap. 7. num. 43.* plures Barbosa *in dict. cap. num. 4.* Vel sufficiet quod probetur, fidejussionem utilem fuisse Monasterio, Covarr. *lib. 2. var. cap. 17. num. 3.* Mascardus *de probat. conclus. 728. num. 9.* quod fieri valet per conjecturas, & præsumptiones, de quibus Mascardus *dict. conclus. 728.* Menochius *lib. 4. præsumpt. 55. per tot. & de arbitrariis casu 432.* Riccius *in praxi for. decis. 3.* Barbosa *in cap. 1. de deposit. num. 5.* Ex hac enim textus illius intelligentia nullum deducitur argumentum, unde probetur, Prælatum, seu Beneficiatum posse sua debita solvere ex reditibus; si enim fidejussio illa est solvenda de reditibus Monasterii, est quia fidejussio fuit contracta in utilitatem illius.

50 Sed licet jura ista non probent hanc sententiam, probat tamen eam Stylus Curiæ, & cæterorum Tribunalium, ubi relicta Clerico congrua sufficienti, ex reliquis reditibus ejus debita solvuntur, ut tenent Gomez *tom. 2. var. cap. 13. n. 18.* Farinacius *in praxi crim. 1. part. quæst. 27. n. 66.* Salgado *de Reg. protect. 2. part. cap. 4. num. 63.* Molina *de just. tract. 2. disput. 540. n. 21.* Paz *in praxi, tom. 2. part. 3. cap. unic. per tot.* Et in terminis Sarmiento *de Redit. 4. part. cap. 1. n. 1.* Covallos *quæst 388. num. 55.*

Tertia sententia asserit, Prælatum, seu Beneficiatum posse ex reditibus sua debita solvere, quæ pro utilitate suæ Ecclesiæ, aut sui Beneficii contraxerit. Ducitur *ex cap. Olim 16. de restit. spoliat.* ubi Episcopus debita, quæ contraxerat ad sui sustentationem, ex reditibus recte solvit; erat enim obligatio ista ipsius Episcopatus. Estque etiam textus *in cap. 1. de solut.* ubi successores Beneficii tenentur solvere ex reditibus debita contracta ab antecessore ob utilitatem Ecclesiæ. Denique ratione probatur; nam reditus Beneficii non possunt obligari, nisi ad onera illa, quibus sunt obnoxii; non vero ad alia debita Prælati, seu Beneficiati, contracta ab ipsa persona ut particulari, ut tenent Scribentes *in dict. cap. 1. de solut.* Ergo Prælatus, aut Beneficiatus non poterit solvere ex reditibus, nisi debita contracta nomine Ecclesiæ, aut Beneficii, non vero alia debita contracta nomine ipsorum, & ad eorum utilitatem, Abbas *in cap. Cum esses, de testament. num. 27. & in cap. Pervenit, de fidejuss. num. 12.* Angelus *verbo Clericus 3. num. 3.* Sylvester *verbo Clericus 4. quæst. 26.* Avendanus *d. resp. 19. n. 3. vers. Sexto infertur.* 51

In hoc dubio in primis dico, nullum esse dubium, posse Prælatum, seu Beneficiatum solvere debita ex reditibus, contracta in utilitatem Ecclesiæ, & ipsius Beneficii, ut quæ facta sunt ob ipsius congruentem alimoniam, Bullas, consecrationem, ob decentiam familiæ necessariæ, ad reparandam Ecclesiam, visitandam Diœcesim, & alia necessaria ad bonam gubernationem illius; hæc enim debita fiunt nomine Ecclesiæ, & ad ejus utilitatem: quapropter ex reditibus possunt solvi, Rota 1. *part. divers. decis. 805. n. 4.* Belletus *disquisit. Clerical. part. 1. tit. de Cleric. debit. §. 3. n. 1.* Buratus *decis. 582. n. 8.* Comitolus *Respons. Moral. lib. 1. quæst. 87. a n. 1.* Sanchez *consil. lib. 2. cap. 2. dub. 42. n. 5.* 52

Erit ergo difficultas in aliis debitis contractis a Prælato, seu Beneficiato, ratione sui patrimonii, alicujus delicti, aut aliarum expensarum ad utilitatem Ecclesiæ, aut Beneficii non pertinentium. In quo quidem casu distinguendum, an Prælatus, seu Beneficiatus habeat bona patrimonialia, necne? Si enim habeat bona ista, nequit ex reditibus solvere debita sua. Ratio est, quia tunc reditus expenderentur in usus profanos, quatenus ex eis debita Prælati, aut Beneficiati divitis solverentur, quod quidem interdictum est. Igitur ex reditibus solvenda non sunt debita illa, sed ex suis bonis patrimonialibus. Quamobrem in foro exteriori executio incipienda est adversus bona patrimonialia, in quorum defectu, & illis non sufficientibus, transeundum est ad reditus, Duenas *regula 275. vers. Limita undecimo,* Barbosa *in cap. Pervenit 2. de Fidejuss. n. 22.* 53

Si vero Prælatus, aut Beneficiatus nulla habuerit bona patrimonialia, sed tantum reditus Beneficii, asserendum videtur, non posse ex eis similia debita persolvere, nec capi in executione ad solvendum; nam fructus isti sunt stipendia militis Ecclesiasticæ Militiæ, *cap. Cum secundum 16. de præbend.* & nequeunt capi, nec aliquo modo exequi ad alia debita solvenda, sicut alia militaria stipendia, *l. Stipendia 4. C. de execut. rei judicat. l. 3. tit. 27. part. 3.* & salaria judicum, Bolanos *in Curia, 2. part. §. 17. n. 11.* Villadiego *in Polit. c. 2. num. 79.* Ergo ex eis nequit ea debita solvere, nec in executione possunt capi, prout etiam nequeunt pignorari, quia sunt præmia Ecclesiæ servientium, *l. Spem 5. C. quæ res pignor. oblig. poss.* Deinde reditus superflui Beneficiorum sunt ab Ecclesia destinati ad pauperes sublevandos, & ad alia opera pia exercenda sub gravissimo præcepto. Ergo nequeunt a Prælato, seu Beneficiato applicari ad sua debita solvenda cum transgressione illius. 54

Sed his non obstantibus, contrarium est tenendum; in reditibus enim Beneficiorum duo sunt consideranda. In primis quatenus sunt destinati ad congruam Prælati, seu Beneficiati, & hæc congrua nequit deficere, quantumvis debitis obnoxii fuerint; nam si ista deficeret, Ecclesiæ servitium deficeret, tum etiam decentia status Ecclesiastici; quapropter nequit in ea fieri executio, sed semper debet salva remanere, *cap. 3. de solutionib.* ubi Scribentes, & latissime diximus *lib. 7.* 55

Prout nequit fieri executio in aliis rebus ad utilitatem publicam concernentibus, ut sunt salaria militum, & judicum, boves aratorii, & alia instrumenta rustici labo- 56

ris, *l.*

ris, *l. Executores 7. Cod. quæ res pign. oblig. poss. l. 5. & 6. tit. 17. lib. 5. Recopilat.* Libri Doctorum, & alia, de quibus plura dant Gonzalez *in d. c. Pervenit 2. de Fidejuss. n. 20.* Parladorius *lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 3.* Carleval. *de judic. 2. part. lib. 1. tit. 3. cap. 18.* Rodriguez *de Execut. cap. 5. per tot.* Collerus *de processib. execut. 2. part. cap. 3.* Bollanos, & Villadiego *ubi supra, num. antecedenti*: quare ex congrua nihil est detrahendum ad debita solvenda. Ex placito tamen recte aget Prælatus, seu Beneficiatus, qui salva decentia sui status in occulto parce vixerit, ut sua debita solvat.

57 Secundo, reditus sunt considerandi, quatenus superfluunt extra congruam, & de his recte Prælatus, seu Beneficiatus, si non habeat bona patrimonialia, sua debita solver ad sublevandam suam propriam indigentiam. Ratio est; nam si illos fructus potest divertere ad levandam necessitatem, & inopiam aliorum, quanto magis ad sublevandam propriam, quando ære alieno gravatur, & non habet unde solvat. Et confirmatur; nam charitas bene ordinata id petit, ut prius quis sublevet propriam indigentiam, quam alienam. Ergo recte poterit sua debita solvere per modum eleemosynæ sibi applicatæ ex reditibus sui Beneficii, Navar. *de Redit. quæst. 1. in Summ. num. 7. & in Man. cap. 25. n. 132.* Azorius *Inst. Mor. 2. part. lib. 7. c. 9. q. 6.* Sanchez *dict. cap. 2. dub. 42. n. 6.* Delugo *de Justit. disp. 4. sect. 4. n. 67.*

58 Unde fundamenta contraria dilabuntur; nam illud quod diximus de stipendio, & salario, intelligitur de congrua, quæ nunquam auferri valet a Prælato, seu Beneficiato. Aliud vero de præcepto Ecclesiæ dandi eleemosynam ex superfluis reditibus, adimpletur per applicationem eleemosynæ factam sibi ad sua debita solvenda.

59 Denique in hoc capite examinanda est difficultas, an in hoc Archiepiscopatu Toletano Parochi, & Beneficiati, quibus dantur primitiæ ob laborem administrationis Sacramentorum, teneantur ex eis ad dandam eleemosynam pauperibus, vel ad libitum possint eas expendere? Et affirmandum videtur; nam Parochi, & Beneficiati alios habent fructus, unde teneantur ad hanc obligationem administrandi Sacramenta. Ergo quidquid pro hac administratione admittunt, eo modo datum censetur, non pro labore, sed ut sibi relicta congrua, reliquum pauperibus erogetur. Confirmatur; nam ut docuerunt Cardinalis Panormitanus, & alii, quos refert Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 45. n. 7.* stipendia, vel eleemosynæ pro administratione sacrorum Clericis relictæ, ad quam tenebatur, non sunt bona quasi patrimonialia, ut ad libitum expendant, sed obnoxia obligationi dandi superfluum pauperibus. Ergo idem est dicendum de his primitiis, quæ specialiter dantur in hoc Archiepiscopatu, ratione administrationis Sacramentorum, cum Parochi, & Beneficiati ex alio capite ad hanc obligationem teneantur, scilicet ex perceptione aliorum fructuum.

60 Sed tamen contrarium satis probabiliter tenendum videtur; nam in hoc Archiepiscopatu, & in aliis, in quibus primitiæ dantur præcipue ob administrationem Sacramentorum, & ad id a cumulo aliorum fructuum sunt segregatæ, conceduntur ob stipendia, & salaria illius laboris: quare nequeunt dari primitiæ istæ nisi Sacramenta administranti, etiam existente qualibet consuetudine, Marescotus *lib. 2. var. cap. 64. per tot.* Ast quoties aliqui fructus dantur ut salaria, Clerici de his disponere possunt, nec obligantur ad dandum residuum pauperibus, ut late documus *lib. isto cap. 2. a num. 8.* Ergo ex similibus primitiis in hoc Archiepiscopatu Parochi, & alii Beneficiati non tenentur superfluum pauperibus dare, sed possunt ad libitum expendere. Cæterum hæ primitiæ designatæ pro administratione Sacramentorum, separatæ videntur a titulo beneficii, itaut non respiciantur tanquam fructus illius, sed tanquam separata stipendia, ut de distributionibus diximus *d. cap. 2. a num. 16.* Ergo primitiæ istæ sunt considerandæ tanquam bona quasi patrimonialia, quæ ad hoc præceptum non tenentur, sed poterunt ad libitum expendi.

61 Rursus primitiæ duobus modis valent considerari, quando sunt onus reale prædiorum, & debentur Parocho, aut Beneficiatis ex prædiis illius Parochiæ, in quibus habens fundatam suam intentionem, Puteus *lib. 3. decis. 169.* Marescotus *dict. cap. 54. num. 2.* Barbosa *de univers. lib. 3. cap. 26. num. 8. & 9. & de jure Parochi, 3. part. cap. 28. num. 9.* Trullench *in Decalog. lib. 3. cap. 3. dub. 12. num. 5.* & in hoc casu valent considerari, ut fructus beneficii, non vero, quando sunt onus personale, ut in hoc Archiepiscopatu, ubi primitiæ ex consuetudine solvuntur, non ubi prædium situm est, sed ubi Parochianus suscipit Sacramenta; quæ quidem consuetudo demonstrat datas esse, ut stipem laboris extrinseci administrandi Sacramenta. Ergo dicendum, in hoc Archiepiscopatu primitias non esse considerandas, ut fructus, sed ut salaria, aut stipendia administrantium, quamobrem ex earum residuo Parochi, aut Beneficiati eas percipientes ad præceptum eleemosynandi non tenentur.

62 Denique fundamenta contraria responsum suscipiunt. Nec obstat primum, quia licet Parochus, seu Beneficiati ex obligatione sui officii teneantur Sacramenta administrare, attamen id non tollit, quin possint percipere alia stipendia determinata, ut majori cura, & diligentia Sacramenta administrent, ut in Canonicis patet: quia licet ex propria obligatione teneantur Choro interesse, ob perceptionem fructuum Præbendarum; attamen propter eandem assistentiam recte recipiunt distributiones quotidianas, ut stipendia, quibus majori cura, & diligentia assistant in Choro ad divina exequenda, & pro obeundis aliis officiis divinis, *cap. unic. §. Statuimus, de Clericis non resident. in 6.* Valenzuela *consil. 34. num. 129.* Tuschus *de visit. lib. 1. cap. 15. num. 16.* Duarenus *de Sacros. Eccles. ministrant. lib. 7. cap. 4.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæst. 19. a num. 38.* Ergo similiter dicendum est in nostra specie, quod licet Parochi, & Beneficiati teneantur ex aliis fructibus ad administrationem Sacramentorum, adhuc poterunt recipere primitias tanquam temporalia stipendia, quibus allecti majori cura, & diligentia Sacramenta administrent absque aliqua obligatione dandi eleemosynam ex earum residuo.

63 Nec obstat secundum argumentum, desumptum ex doctrina Cardinalis, & aliorum; nam communiter ab omnibus rejicitur. Dicendum est enim, quod licet aliquæ eleemosynæ dentur a Fidelibus pro his, quæ debent administrari a Clericis, non tamen dantur cum illo onere dandi residuum pauperibus, sed tanquam temporale stipendium pro labore personali extrinseco, ut cum Barbatia, Navarro, & aliis docet Sanchez *dict. cap. 2. dub. 45. num. 8.* unde minime probat contra nos.

64 Tempero tamen, si in aliquo Beneficio privative pertineant ad unum primitiæ, & non ad alios administrantes, & plurimum excedant laborem illius; tunc enim existimandum, ut fructus fuisse illi soli applicatos, & consequenter tenebitur ex residuo earum eleemosynam præstare, ut diximus de Capellaniis *d. cap. 2. a num. 9.*

65 Unde oritur disquirenda est quæstio, quæ sæpius agitatur inter Clericos hujus Archiepiscopatus, ratione medietatis fructuum Beneficiorum medii anni, quæ solvitur Canonicis S. Justi, & S. Pastoris Complutensibus, & Portionariis Toletanæ Ecclesiæ, an scilicet primitiæ istæ per dimidium illis debeantur. Et affirmandum videtur ex Bulla Sixti IV. 8. Kalendas Junii 1479. ibi: *Fructuum, redituum, & proventuum primi anni, quo illa de cætero, tam in Romana Curia, quam extra tam pro tempore vacare contigerit, integra medietas Mensæ, & Massæ prædictis æquis portionibus, videlicet pro una Massæ, & alia ex medietatibus ipsius medietatis Mensæ præfatis debeatur.* Et eodem modo loquuntur aliæ Bullæ Leonis X. & Urbani VIII. faciendo mentionem de fructibus, reditibus, & proventibus, quibus in verbis universalibus etiam primitiæ debent intelligi, utpote fructus, reditus, aut proventus Beneficii; generalis enim locutio omnia comprehendit, *l. Cum quærebatur, ff. de verbor. signific.* Sesse *decis. 4. num. 2.* Gonzalez *in reg. 8. gloss. 9. num. 24.* Molina *de rit. nupt. lib. 3. quæst. 54. nu. 4.* Ergo & hæc locutio harum Bullarum.

66 Sed tamen contrarium est tenendum ex Extravaganti *Suscepti 2. de elect.* Joan. XXII. & Extravaganti unica, *Ne Sede vacante, inter communes*. Quibus in judicibus latissime probatur, similia privilegia percipiendi medietatem fructuum primi anni Beneficii vacantis, esse restringenda in favorem cultus divini, & pro administratione Sacramentorum: quapropter *in §. In illis* decisum remanet, in dimidietate fructuum non venire nisi illos, qui fructus in decima solvere consueverunt. Ubi Glossa exprimit *littera C, idest qui hactenus fuerunt decimales Ecclesiis baptismalibus*. Unde cognoscitur, ad hanc dimidietatem fructuum Canonicis S. Justi, vel Portionariis primitias non esse solvendas, sed tantum fructus decimatum: quod in favorem divini cultus, & administrationis Sacramentorum rectissime statutum videtur, cum primitiæ istæ sint specialiter deputatæ ad stipendium illius administrationis.

67 Confirmatur discursus; nam primitiæ valde differunt a decimis, nec in earum solutione continentur, sed sunt prorsus separatæ, & distinctæ, ut ex aliquibus Scripturæ testimoniis decerpitur, *Exodi cap. 20.* ibi: *Decimas, & primitias non tardabis reddere.* Et *cap. 27.* ibi: *Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini.* Et *Deut. cap. 20.* sic

præcipi-

præcipitur: *Tollet de cunctis fructibus tuis primitias*. Quibus in locis loquitur Dominus, ut de re diversa, & diversis præceptis solvenda; & sunt jura *in c. Decimas* 1. *vers. Oportet*, 16. *q.* 7. *c.* 1. *de decim. vers. At vero primitiæ*, Trullench. *d. lib.* 3. *c.* 3. *dub.* 12. *per tot.* Ant. Augustinus 1. *p. lib.* 10. *tit.* 9. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 1. c. 8. *n.* 16. Lantmeter. *de vet. Cleric. vict. lib.* 2. *c.* 41. Barbosa *d.* c. 27. *de offic. Paroch.* Ergo cum Extravagantes illæ dicant tantum ex decimis dimidietatem fructuum esse solvendam, nequeunt comprehendi primitiæ, utpote res diversæ a decimis ipsis.

68 Cæterum Bullæ istæ, cum sint in grave dispendium cultus divini, & administrationis Sacramentorum, ut dicunt ipsæ Extravagantes, c. *Ex parte* 12. *de Constit. c. Quia per ambitiosam fin. de rescript. in* 6. & per eos defraudetur debitum servitium Ecclesiarum, cum fere omnia beneficia Ecclesiastica in his Bullis non excepta habeant tenues reditus, strictissime sunt interpretandæ, nec queunt extendi ad primitias specialiter deputatas ad Ecclesiarum servitium, & ad administrationem Sacramentorum, Marescotus *d. lib.* 2. *c.* 54 *n.* 2. Molina *de just. tract* 2. *disp.* 142. *n.* 1. Delugo *de Justit disp.* 4. *sect.* 3. *n.* 1. Hoc enim directe fuisset tendere adversus Ecclesiarum servitium, tollendo directe illa stipendia deputata ad illud: quod repugnat menti Pontificum concedentium. Ergo similis dimidietas nequit extendi ad primitias.

69 Rursus in hoc Archiepiscopatu majori ratione probatur; nam cæteri participes in fructibus beneficiorum, de primitiis non participant; sunt enim segregatæ a titulo aliorum fructuum, & specialiter deputatæ ad servitium Ecclesiarum Parochialium, & administrationem Sacramentorum strictiori deputatione, quam de jure communi, ut patet de consuetudine, quæ plurimum valet in materia primitiarum, Barbosa *d. c.* 25. *n.* 6. Trullench. *d. dub.* 12. *n.* 4. Ergo quamvis Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani habeant has Bullas ad percipiendam dimidietatem fructuum, redituum, aut proventuum Beneficiorum, nequeunt primitias percipere, quæ sunt separatæ a titulo aliorum fructuum. Et confirmo discursum; nam si possent has primitias percipere, quæ sunt stipendia administrationis, possent percipere stipem Anniversariorum funeralium, & oblationum: quod nec petunt, nec possunt petere. Ergo nec ista stipendia primitiarum.

90 Insuper primitiæ magis tendunt ad naturam oblationis, quam ad naturam fructuum Beneficiorum; origo enim illarum processit ab oblatione ultronea, *Exod. c.* 25. ibi: *Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias ab omni homine, qui offeret ultroneus, accipietis eas*. Dabantur enim ob recognitionem supremi dominii Dei Optimi Maximi. Tum ne ingrati homines exirarent cum Domino, a quo quotidie tanta beneficia recipimus, Rebuffus *de Decim. q.* 1. *n.* 21. Barbosa *d. lib.* 3 *c.* 25. *n.* 4. *& de offic. Paroch. d. c.* 27. *n.* 4. Trullench *d. dub.* 12. *n.* 1. Ergo sicut nequeunt recipere partem oblationum, similiter nec partem primitiarum.

71 Sed dicent aliqui: Decimæ aliquæ, ut pullorum, & suum, pertinent specialiter ad Parochos, & Altari inservientes, & non ad alios participes in hoc Archiepiscopatu Toletano; & tamen de his Canonici, & Portionarii dimidium percipere solent. Ergo licet primitiæ sint specialiter deputatæ ad administrationem Sacramentorum, dimidiam earum percipere possunt. Sed respondetur, quod sicut nec petere possunt primitias, similiter nec has decimas minores, quia ad Altaris servitium sunt deputatæ, & segregatæ a cumulo aliarum decimarum, quapropter nequeunt aliis concedi, nisi vere servientibus, etiamsi consuetudo adesset in contrarium, ut in primitiis tenet Marescotus *lib.* 2. *c.* 54. *n.* 4. esset enim contra jus naturale, ut stipendia servientibus debita darentur non servientibus, nec exercentibus illas operas, pro quibus specialiter conceduntur, *Tob. c.* 4. ibi: *Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarii tui apud te non remaneat*. Non enim textus sacer permittit, ut merces mercenarii apud alium remaneat, sed jubetur vere ei solvatur, *Luc. c.* 10. *l. Si quis ex argentariis* 6. *ff. de edend.* Cyriacus *controv.* 67. *n.* 5. Robertus *rer. judicat. lib.* 1. *c.* 7. Carleval *de judic. tit.* 1. *disp.* 4. *n.* 21. Idcirco Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani nequeunt percipere istas minores decimas, quæ in hoc Archiepiscopatu ad pedem Altaris pertinent: nec etiam primitias, quæ specialiter sunt destinatæ, & extractæ a communi cumulo, ut deserviant ad stipendium administrantium Sacramenta.

72 Nec fundamentum desumptum ex verbis Bullarum alicujus est ponderis; nam verba illa, *Fructuum, redituum, & proventuum*, magis apposita censentur ex stylo Notariorum Curiæ, quam ex aliqua obligatione; non enim vult Pontifex in his concessionibus aliquid concedere, nisi dimidium illorum fructuum pertinentium ad decimas, ne Ecclesiæ a debito servitio defraudentur, ut declaratum est in dictis Extravagantibus. Tum etiam, licet clausulæ, aut verba exuberantia ponantur in Bullis, non intelligitur gravatum quidquid pro stipendiis, pede Altaris, aut aliis functionibus personalibus conceditur, ut in pensionibus cognitum est, quæ non gravant fructus incertos, & pertinentes ad pedem Altaris, & ad distributiones, nisi specialiter, & expresse graventur, Moneta *de distribut.* 3 *p q.* 8. *n.* 10. *&* 11. Rodriquez *Quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 74. *art.* 4. Flaminius *de Resignat. lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 33. *&* 34. Garzia *de Benefic.* 1. *p. cap.* 5. *art.* 379. Ergo in specie licet illa verba sint exuberantia, & plurimum denotent; cum tamen expresse non comprehendant primitias, & alia quæ data sunt propter stipendia administrationis, & servitii, nequeunt illa comprehendere. Denique illa verba copulative intelligenda non sunt, sed distributive; nam loquuntur Bullæ de pluribus Beneficiis, Dignitatibus, & præstimoniis, quorum fructus varii sunt; nam aliqui sunt proprie fructus, alii reditus, alii proventus, ex quibus cum principales fructus componantur, ut fructus censentur, etiamsi fuerint distributiones quotidianæ, Caputaq; 2. *p. dec.* 29. *n.* 4. *&* 5. Gonzal. *ad Regul.* 8. *in proœm.* §. 7. *n.* 157. Monet. 1. *p. de distribut. q.* 6. *n.* 16. Ricciulus *de jur. person. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 55. Hanc ob rem non dicunt, ex quolibet Beneficio debere suscipere fructus, reditus, & proventus, alias perciperent funeralia, & oblationes, quæ comprehenduntur sub nomine proventus, Gonzalez *in d.* §. 7. *n.* 198. Puteus *lib.* 2. *decis.* 478. Barbosa *de Appellat. verb. signif. appell.* 227. *n.* 1. quod ridiculum est existimare, sed tantum debere percipere dimidietatem fructuum Beneficiorum primi anni, sive consistant in fructibus, vel reditibus, aut proventibus: quare nequeunt Bullæ extendi ad primitias, & ad alia stipendia administrationis, & servitii.

CAPUT V.

De donativis, quæ possunt inter vivos facere Prælati, seu Beneficiati ex reditibus, consanguineis, extraneis, & concubinis.

SUMMARIUM.

Prælati, seu alii Ecclesiastici habentes ex suis dignitatibus villas, castra, & oppida, an eorum fructus, & reditus donare possint absque obligatione dandi eleemosynam? Prima sententia affirmat, n. 1. *Prælati isti sunt domini temporales villarum, & oppidorum, ibid.*

Secunda sententia tenet contrarium, n. 2. *Reditus isti sunt obligati ad defendendos vassallos, ad administrandam justitiam, & congruam Prælati, & ad servitium, si sint feudalia, & in causa illorum cognoscit Dominus feudi, n.* 3.

Sed adhuc defenditur, teneri Prælatos ad eleemosynam, nec posse ex eis libere donare: utile dominium est penes Ecclesiam, & fructus sunt Ecclesiastici, n. 4.

Quando villæ, seu castra simpliciter Prælatis, & Ecclesiis donantur a Regibus, temporalia bona censentur, & jurisdictio semper est sæcularis, & censuris nequit in illa procedi, unde ad eleemosynam teneri non videntur, n. 5.

Ponitur opinio contraria, n. 6. *Resolvitur, dominium ad Ecclesias transire, non vero jurisdictionem, quæ semper remanet reservata, n.* 7. *&* 8.

Nisi donatio fiat Ecclesiæ Romanæ, & tunc jurisdictio sæcularis exercetur per ballivos, aut judices sæculares, ib. Resolvitur principalis quæstio affirmative, num. 9. *Ubi idem dicitur de Monasteriis oppida habentibus.*

An Prælati, vel alii Ecclesiastici ex salariis officiorum præstitis a Principe possint libere donare, & ad eleemosynam teneantur? Aliqui tenent affirmare Sarmientum: sed explicatur, n. 10. *Et resolvitur contrarium, n.* 11.

An Commendatarii aliquarum Ecclesiarum possint libere de fructibus donare, absque obligatione eleemosynandi? Affirmarunt aliqui, & explicantur, nu. 12. *Communis sententia contrarium tenet, n.* 13.

Distinguitur Commenda perpetua, & temporalis, num. 14. *In perpetuis admittitur communis sententia, n.* 15.

Si est temporalis aliter dicendum, & poterit libere donare, absque aliqua obligatione eleemosyna, n. 16. *&* 17.

Sed an idem sit dicendum, quando Commenda temporalis datur a Principe cum integra administratione? Affirmandum videtur, n. 18.

Sed cum explicatione sustinetur contrarium, n.19.

Bona Ecclesiæ nequeunt donari a Prælatis, n.20. De reditibus Beneficiorum nequeunt Benefitiati facere donationes, sicut nec tutores, & curatores bonorum pupilli, & Procuratores Cæsarum, n.21.

Sed possunt facere modicas donationes, ut mariti ex lucris matrimonii, & patres, quæ non imputantur de jure Regio in tertio, & quinto, n.22. Tum & donationes remuneratorias, n.23.

An quando Prælati ex reditibus donant remuneratorie, possint ultra merita excedere? Negant aliqui, n.24. Admittitur, si excedant immodice, secus si parum sit. Explicatur caput Delatom 12. de testament. *n.25.*

Sed quæ sit pars modica, vel magna, referuntur sententiæ, n.26. Sed arbitrio prudentis relinquitur, n.27.

Non solum in donationibus remuneratoriis possunt excedere modicum, sed aliquid amplius, quod sit modica donatio liberalis. Remuneratoria donatio est quædam debiti solutio, n.28.

An peccet accipiens donationes a Prælatis, seu Beneficiatis ex reditibus? Affirmant plures, negant Delugo, & Meya, n.29.

Si donatarius persuaderet, aut auxiliaretur, peccat, nu. 30. Quando Prælatus, seu Beneficiatus haberet alia bona patrimonialia, vel alia bona acquisita parce vivendo, tunc non peccat acceptans donationem. Maritus potest donare in præjudicium uxoris, & filiorum, si habeat unde eos alat, & dotem persolvat. Delictum nunquam præsumitur, n.31.

Si non habeat alia bona, nisi reditus, probabilius est peccare: probabile non peccare. Non peccat qui acceptat donationem factam in fraudem creditorum, n.32.

Explicatur textus in l. ult. §.4. ff. Quæ in fraudem *n.33.*

Duobus modis alienatur res in fraudem creditorum, titulo lucrativo, & oneroso. Ex lucrativo sufficit fraus donantis; ex oneroso tam alienantis, quam accipientis requiritur, n.34.

Admittitur probabilior sententia, peccare accipientem donationem excessivam redituum. Ad donationem requiritur acceptatio, n.35.

Fit instantia, & respondetur. Beneficium invito non datur, num. 36.

Fit replica. & datur responsio, , n.37.

Peccat graviter Beneficiatus faciens ex reditibus, aut ex aliis bonis donationem concubinis: nequeunt eis donare, sicut milites, Equites militares, Doctores, Licentiati, Advocati, n.38.

An ex reditibus, aut ex aliis bonis possint Beneficiati facere concubinis donationes remuneratorias? Negavit Cabedo, n.39. Sed contrarium defenditur, n.40.

In foro poli sufficit, ut hæc servitia concubinarum sint certa. In foro fori sunt probanda, alias repetitur donatio, n.41.

An quando fuerint servitia antecedentia, & postea Beneficiatus simpliciter donaverit concubinæ, sit donatio remuneratoria, necne? Prima sententia negat remuneratoriam, & dicit nullam talem donationem, n.42.

Secunda sententia tenet contrarium, Pater donans filio, si habeat merita antecedentia, intelligitur remuneratorie donare; & idem si maritus uxori, n.43.

Admittitur hæc sententia, & explicatur lex Si vero 12. §. Inde Papinianus, ff. Mandati, *n.44.45. & 46.*

Fit instantia: quando donatur consanguineo, intelligitur propter affectionem sanguinis, non propter merita antecedentia donari. Respondetur instantiæ, n.47.

Quando Beneficiatus donaverit concubinæ expresse propter servitia, & merita, an debeat illa probare, ut valeat donatio remuneratoria? Prima sententia affirmat, num.48.

Secunda asserit, quod si mentio meritorum sit generalis, ei standum non est; secus si specialis, n.49.

Tertia dicit, quod sive mentio sit generalis, sive specialis, merita esse probanda, n.50.

Si nullum præjudicium sequitur legitimis, nec est donatio inter personas prohibitas donare, assertioni donantis standum. In dubio donatio liberalis non præsumitur, sed remuneratoria, n.51.

Si vero sit in præjudicium tertii, aut inter personas donare prohibitas, merita sunt probanda, n.52.

Non facile credendum donanti asserenti de meritis, etiam inter personas donare valentes, & sine præjudicio. In donationibus præsumitur error, n.53.

Idem dicendum, etiamsi Princeps donasset. Principis assertioni credendum, ut dicunt plures: sed in specie non ita facile, n.54.

Resolvitur, merita ista esse in hac specie probanda a concubina, n.55.

An Beneficiatus possit ex reditibus, aut ex aliis bonis donare modicum, quando ambo ad meliorem frugem transierunt? Negavit Cancerius, n.56.

Sed contrarium defenditur, n.57. Expenditur textus in l. In ipsius 5. C. Famil. ercifcundæ, *ibid.*

An possit donare concubinæ senescenti? Negavit Cancerius, num. 58.

Admittitur contrarium, & respondetur ejus fundamento, num. 59.

IN hoc capite in primis quærendum, an Prælati, aut alii Beneficiari ex suis Dignitatibus, aut Prælaturis habentes villas, castra, vel oppida, possint ex reditibus eorum libere donare absque obligatione eleemosynæ? Prima sententia affirmat: ducitur, quia donationes castrorum, seu villarum, factæ a Principibus Prælatis Ecclesiasticis, & eorum dignitatibus, conceduntur titulo temporali, ut vassallos defendant, justitiam administrent, & alia temporalia servitia impendant; quapropter fructus illi, & reditus sunt temporales, ex quibus libere possunt donare, absque aliqua obligatione eleemosynandi. Cæterum, nam Prælati isti respectu harum villarum, castrorum, seu oppidorum, sunt Domini temporales, & jurisdictionem temporalem exercent per Ministros sæculares, *l. 8. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* Seguta *in Direct. 1. p. c. 11. n. 3.* Azevedus *in l. 4. tit. 7. lib. 3. Recopilat. n. 3. in fin.* Bobadilla *in Polic. lib. 2. c. 17. a n. 194.* Ergo reditus isti sunt pure temporales, de quibus libere possunt donare absque aliqua obligatione eleemosynandi, Sotus *lib. 10. de Justit. q. 4.* Lorça *2. 2. sect. 3. disp 40. n. 3.* Becanus *de Just. c. 3. n. 6.* 1

Secunda sententia tenet contrarium; nam villæ, castra, aut oppida concessa dignitatibus, & Prælaturis Ecclesiæ transeunt ad dominium Ecclesiæ, *l. 1. C. de sacros. Ecclesiis*: quare reditus illi sunt Ecclesiastici, & consequenter ex eis nequeunt Prælati libere donare, sed tenentur ex residuo eleemosynare, Coninck *de charit. disp. 27. dub. 1. n. 176.* Delugo *d. disp. 4. sect. 3. n. 34. vers. In contrarium.* 2

In hoc dubio animadvertendum, reditus istos villarum, & castrorum, in primis obligatos esse ad defendendos vassallos, & ad administrationem justitiæ, & in residuo est disputatio, ad cujus resolutionem dico, duobus modis Principes dare posse castra, villas, & oppida Prælaturis, & Dignitatibus Ecclesiasticis. Primo, quando in feudum dantur cum obligatione servitii; & tunc dominium directum penes Principem remanet, & ipsi Prælati tanquam alii Barones censentur servitia impendentes, & jurisdictio sæcularis est, & Dominus de feudo cognoscit. *c. Cæterum, 5. de Judiciis, c. Ex transmissa 6. c. Verum 7. de foro compet.* Balboa *in c. Decernimus 2. de Judiciis, nu. 57.* Tondutus *de Prævent. 1. p. c. 14. n. 3.* Mantica *de ambiguis lib. 23. tit. 3. n. 85.* Bolanus *in Curia, 1. p §. 5. n. 11.* Unde videtur similes reditus temporales remanere, de quibus Prælati poterunt donare ad suum placitum, absque aliqua obligatione eleemosynandi de residuo. 3

Sed tamen adhuc in hac specie feudi contrarium teneo; 4 nam licet dominium directum penes Principem donatorem remaneat, verum dominium utile transit ad Ecclesiam; ususfructus enim, qui morte non finitur, verum ad alios transit, utile dicitur dominium, quia transcendit terminos ususfructus communis morte extincti, *§. finitur, Inst. de usufruct. leg. ult. C. eodem tit.* Unde reditus illius dominii utilis sunt proprii Ecclesiæ, & Prælaturæ feudatariæ, Mantica *d. lib. 23. tit. 2. a n. 1.* Camillus de Curte *resolut. feudal. c. 5. n. 100.* Lessius *de Justit. lib. 2. c. 24. dub. 10. n. 58.* quare fructus, seu reditus illi sunt Ecclesiastici, ex quibus nequit Prælatus libere donare, sed ex residuo tenetur eleemosynare. Cæterum, licet fructus illi, seu reditus dentur ob præstandum servitium, non tamen tollit, quin ii reditus fiant Ecclesiastici, & sint semper Ecclesiæ, licet cum onere illo ex pacto procedente, ut in oneribus realibus diximus *lib. 2. c 7. n. 13.* idcirco nequeunt libere donari, sed ad eleemosynam applicari debent.

Secundo, & aliter, castra ista, oppida, vel villæ, 5 Ecclesiis, seu Prælaturis designatæ, conceduntur a Principibus per simplicem donationem, absque aliqua reservatione dominii. Et in hoc casu videtur admittendam esse primam sententiam; nam in his donationibus Prælati, ut sæculares existimantur, quapropter quoad hanc jurisdi-

ctionem

ctionem subsunt Regibus, seu Principibus concedentibus, Bobadilla *lib. 2. Polit. c.17. n.106. & c.18.n.61.* Cancerius *p.3. c.13. n.345.* Olibanus *de jur. Fisci, c.10.n.3.* Mastrillus *de Magistrat. lib.2. c.8.n.31* Quod ita certum, ut nequeant Prælati procedere cum censuris, aut aliquo modo utando jurisdictione Ecclesiastica, Cabedo *2.p. decis.40. n.13.* Bobadilla *d. c.17. n.195.* Unde asserendum videtur, fructus, seu reditus illos temporales relinqui, ex quibus Prælati libere possunt donare absque aliqua obligatione eleemosynandi.

6 Hoc vero fundamentum non satis firmum relinquitur; nam Glossa *in c. fin. de delict. pueror. verb. Infra decimum*, Aretinus *consil.14. col.1.* Petrus Gregorius *de concess. feudor. p.5. q.9.* Marta *de jurisd. 4. p. casu 198. n.7.* inquiunt in his donationibus castrorum, villarum, seu oppidorum dominium ad Ecclesiam transferri, *l. fin. C. de Sacros. Ecclesiis, c. Cum dilectus 6. de donat.* & similiter omnem jurisdictionem, ita ut relinquatur Ecclesiastica, non solum in prima, sed etiam in secunda instantia.

7 In re tamen dicendum, castra, oppida, seu villas ad Ecclesiam transire per has simplices donationes factas Ecclesiis, aut dignitatibus Ecclesiasticis, & remanere in bonis Ecclesiæ: ast vero jurisdictionem sæcularem remanere. Prima pars hujus asserti probatur; nam per simplicem donationem castrorum, seu oppidorum, dominium transfertur ad donatarium, Covarr. *pract. c.1. n.10.* Ergo cum donatio facta sit Ecclesiæ, vel dignitati, eorum dominium transit ad Ecclesiam, Becanus *d.c.3.n.5.* Vasquez *de redit. c.2. §.1. dub.3.*

8 Altera pars; scilicet quod jurisdictio remaneat sæcularis pertinet ad Regaliam Principis, nec facile venit in generali concessione, nisi expressim concedatur, Covarr. *d. c.1. n.16.* Mastrillus *de Magistrat. lib.1.c.14. n.6.* Cabedo *2.p. decis.12. n.2.* Antunez *de donat. 2 p.lib.1.c.8. n.8.* & in terminis notat Vela *dissert.44. a n.42.* Ergo simul cum dominio castrorum, seu oppidorum non transit jurisdictio ad Ecclesiam, ut fiat Ecclesiastica, sed ut remaneat sæcularis cum dependentia Principis concedentis. Cæterum in similibus donationibus factis Ecclesiis, seu dignitatibus Ecclesiasticis, semper remanet reservata jurisdictio in suo esse sæcularitatis, *l.5. tit.15. p.2. l.8. & 9. tit.4. p.5.* Vela *d. n.42.* ubi limitat, nisi donatio fiat Ecclesiæ Romanæ: ergo jurisdictio semper remanet sæcularis. Denique Ecclesia isto modo recipit castrorum, & villarum jurisdictionem; nam cum necessario in his sit jurisdictio criminalis exercenda, id facit per ballivos, & sæculares judices, non ex propria jurisdictione, *c. ult. ne Clerici, vel Monachi*, Covarr. *in Clement. Furiosus, de homicid. 2.p. §.5. n.8.* Azevedus *Cur. Pis. lib.2. c.21. n.1.* Molina *de Just. tom.4. disput. 74. n.9.* Unde similis jurisdictio semper remanet sæcularis, Antunez *d. c.8. n.8* Paladorius *lib.2. rer. quot. c.1. num. 5.* Riccius *7. p. collect. 2577.* Salgado *de Retent. Bull. 2. p. c.33. a n.31.* Carleval *de judiciis, tit.1. disp. 2. n.507.* Matheu *de re crimin. controv. 44. n.37.*

9 Ex his descendit resolutio hujus difficultatis, & asserendum, ex fructibus, & reditibus bonum castrorum, seu oppidorum simpliciter datorum, teneri Prælatos, vel alios Ecclesiasticos ex residuo eleemosynam dare, nec posse libere donare; nam licet eorum jurisdictio remaneat sæcularis, attamen dominium transit ad Ecclesiam; quare fructus illi, seu reditus Ecclesiastici sunt, & transeunt cum onere illo ad Prælatos, seu alios Ecclesiasticos eos possidentes, idem dicendum quando Monasteria Religiosorum habuerint castra, vel oppida, propter eundem rationem, Delugo *d. sect.3. n.34.*

10 Præterea de salariis, aut stipendiis a Principe Prælatis concessis, quia aliquod officium sæculare exercent, discerendum an ea iis possint libere donare, absque obligatione eleemosynandi. Affirmavit Sarmiento, ut refert Sanchez *lib.2. c.2. dub.45. n.9.* Ratio est; nam opera Ecclesiastica, quæ in sua Ecclesia explere debebant, non adimplent, in quorum locum succedunt illa opera sæcularia: quapropter stipendia, seu salaria illa perinde censentur, quasi si ex operibus Ecclesiasticis illa susciperent. Ergo ex eis libere nequeunt donare, sed obligata sunt ad eleemosynam. Verum advertendum, Sarmientum non habere istam sententiam quin potius cum Navarro habere contrariam: nec illam rationem supra positam adducit ad comprobationem, sed ad dubium excitandum a simili servi, seu usufructuarii, qui nequeunt alteri suas operas locare, seu exhibere *l. 1. l. Si servus, §. Fructuarius, l. Sed & si quis, §. Interdum, ff. de stipulat. servor.* Unde argumentum conficitur, ut sicut isti non possunt defraudare dominos a suis operis, ita nec Ecclesiastici Ecclesias suas; quare reditus illi tanquam reditus Pontificii censentur, ex quibus libere donare non possunt, sed tenentur ad eleemosynandum.

11 Sed contrarium tenet Sarmiento & merito; nam quando Prælati de licentia Summi Præsulis in his officiis occupantur, & recte illa retinent, a Sacris muneribus excusantur; quapropter salaria, seu stipendia illa recipiunt, ut mercedem sæcularis officii, & occupationis, & quasi patrimonialia, & sæcularia sunt: quare de eis possunt libere donare absque aliqua obligatione eleemosynandi. Cæterum licet licentia non adesset Pontificis, & Prælati non recte gererent illa officia, propter non residentiam, non intrant fructus isti, seu salaria in locum fructuum Ecclesiasticorum, sed immediate illa percipiunt propter officium sæculare. Ergo recte Prælati poterunt de his salariis donare absque aliqua obligatione eleemosynæ, Sarmiento *de Redit. 3.p. l.5. n.8.* Navarrus *de Redit. q.1. n.78.* Molina *de primog. lib.2. c.10. n.5.* Sanch. *d. lib.2. c.2. dub.45. n.9.*

12 Rursus disquirendum, an Commendatarii possint libere donare de fructibus Beneficii commendati, absque aliqua obligatione eleemosynæ, Sylvester *verbo Commenda, q.3.* cum Hostiensi, & aliis tenet, Commendatarios Beneficiorum libere posse donare, & disponere absque obligatione eleemosynandi; refert Sanchez *d. c.2. dub.48. n.1.* Verum Doctores isti, ubi eos refert Sanchez, hanc quæstionem non agunt, sed tantum, an Commendatarii faciant fructus suos? Et inquiunt eos non facere suos, licet de facto contrarium observetur.

13 Communis tamen resolutio est, Commendatarium teneri superfluum redituum pauperibus elargiri, nec de eo posse ad libitum donare, seu disponare. Ratio est; nam isti habent verum titulum, & jus Ecclesiasticum ad fructus, & reditus Beneficii, sicut vere titulares. Ergo tenentur ad præceptum eleemosynandi ex residuo, sicut alii titulares. Cæterum quia Commenda est quædam subrogatio, seu substitutio Beneficiati ejusdem muneris, & honoris; idcirco Commendatarii nequeunt hos reditus libere donare, nec ad libitum disponere, sed tenentur superfluum pauperibus concedere, Navarrus *de redit. q.1. n.80.* Sanch. *d. c.2. dub. 48. a n.1.* Delugo *de Just. disp.4. sect. 3. n. 33.* Busembaum *in Medull. lib 4. de statib. c.2. dub.3 n.4.*

14 In hac disputatione notandum, dupliciter Commendam fieri posse, aut in perpetuum, aut ad tempus. Quando enim Commenda perpetua est, & administratio Ecclesiæ conceditur tam in temporalibus, quam in spiritualibus, per eam Commendatarius constituitur verus Prælatus, Rota *recent. decis.141. sub n.6.* & alienatio bonorum est ei interdicta, Rota *divers. p. 3. lib.3. decis.259. n.5.* & est titulus canonicus Beneficii, *c. Si plures 21. q.1. c. Dudum 54. de elect.* & Commenda ista nequit fieri, nisi a Papa, ut late docet Garzia *de Beneficiis, 4.p.c.4. n.7.* Lotterius *de re Benefic. lib.3. q.8. a n.20.* Tondutus *q. Benefic. 2.p. c.1. §. 12. a n.7.* Layman *in Summa, lib.4. tract.2. c.5. a n.7.*

15 In his Commendis perpetuis certa est Doctorum sententia relata *n.13.* quia cum titulus sit canonicus, simul cum libera administratione fructuum, inde est, ut Commendatarius non possit libere donare, verum ad eleemosynandum teneatur ex superfluo redituum, ut recte docet Bonacina *d. disp.4. punct.2. proposit.3. n.2.*

16 Si vero Commenda fiat ad tempus, veluti quando propter utilitatem Ecclesiæ Beneficiatum alicui conceditur ad administrationem, & custodiam, depositario comparatur: expensæ vero, & salaria ei conceduntur, & aliquid ultra salarium de fructibus, Rota *recent. 2.p. decis.772. sub n.3.* Garzia *d. c.4. n.6.* quæ quidem Commenda olim ab Episcopis per sex menses fiebat, *c. Nemo deinceps 8. de elect. in 6.* Nunc vero est Episcopis id interdictum, Trident. *sess. 24. de reformat. c.18.* quatenus disposuit Beneficium vacans, per Vicarium esse deserviendum, ab Episcopo designatum: & declaravit Sacra Congregatio, & explicane Garzia *d. c.4. n.14. & 15.* Tondutus *d. §.12. n.6.* Barbosa *de Univers. lib.3. c.9. n.9.*

17 In his vero temporalibus Commendis asserendum, posse Commendatarium de fructibus libere donare, absque aliqua obligatione eleemosynandi: & est ratio, quia in his temporalibus Commendis nullus adest titulus, & fructus illi tantum conceduntur propter salarium, & administrationis stipendium, Gom. *in reg. de tollend. q.4.* Gonzal. *in reg.8. gloss.5. §.8. n.37.* Flamin. *de Resign. lib.2. q.17. n.3.* Ex quibus non tenetur dare eleemosynam. Ergo recte poterit de his libere donare, & ad libitum disponere, ut tenet Bonacina *dict. disp.4. punct.2. proposit 3. n.14.*

18 Restat vero difficultas, si Pontifex hanc temporalem Com-

Commendam cum integra administratione omnium fructum concedat, an procedat hæc doctrina? Et affirmandum videtur, quia fructus illi non dantur ratione tituli, cum Commendatarius nullum habeat, sed ratione administrationis, tanquam salarium, & stipendium illius. Explicatur magis; nam potest Pontifex conferre Beneficium minori ætatem non habenti, & Commendam temporalem Clerico cum integra administratione, & perceptione fructuum; tunc vero Commendatarius est temporalis, donec puer ad legitimam ætatem perveniat, nec titulum habet; quia illum habet minor. Hanc ob rem fructus illos percipiat ut salaria, & stipendia illius temporalis administrationis. Ergo de his libere poterit disponere, & donare.

In re tamen considerandum, an quantitas fructuum talis sit, ut correspondeat tantum labori administrationis, & servitii, aut sit aliquid amplius? E tunc dicendum, libere de eis disponere posse Commendatarium, & libenter donare, absque aliqua obligatione eleemosynandi. Si vero fructuum fuerit magna quantitas, plurimum excedens laborem, contrarium est dicendum, quia dari censentur cum suis oneribus, nempe cum onere recitandi, Medina *de orat. q.7.* Barbosa *d. lib.3. c.9. n.20.* & insimul cum obligatione dandi eleemosynam ex residuo, nec poterit ex illis bonis libere donare, aut disponere.

Rursus Prælati, aut Beneficiati nequeunt aliquas donationes facere ex bonis Ecclesiarum, aut redditibus earum; hæc enim nequeunt alienari, nisi urgente necessitate, aut utilitate Ecclesiæ, & solemnitatibus intervenientibus: quare nequeunt libere alienari a Prælatis, seu Beneficiatis, *c. Sine exceptione* 53. 12. q.2. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. p. *alleg.* 95. Cardoso *in Praxi judic. verb. Donatio, n.39.* Castillo *lib.1. controv. c.54.* Sanch. *d. lib.2. c.2. dub.36. n.3.*

Stat ergo difficultas in redditibus Beneficiorum Prælatis, seu Beneficiatis competentibus, in quibus absolute loquendo nequeunt facere donationes, seu de ejus libere disponere. Probatur ex Trident. *sess.25. de reformat. c.1.* ubi Prælatis, seu Beneficiatis interdictum est donare consanguineis ex redditibus Beneficiorum. Deinde ratione probatur; nam nequeunt Prælati, seu Beneficiati in usus profanos hos redditibus expendere: donare autem sæcularibus, vel aliis personis, est usus profanus. Ergo nequeunt donare. Rursus, Prælati, seu Beneficiati sunt administratores redituum, quibus de jure interdictum est donare, sicut aliis administratoribus civitatum, vel minorum curatoribus, seu tutoribus, *l.2. §. Jus Reipublicæ 8. ff. de Administrat. rer. ad civit. pertinent. l. Non omnes 16. C. de administrat. tut.* quantumvis habeant liberam administrationem, cum in ea non detur hæc facultas, ut in Procuratore Cæsaris, *l.3. §. Plane, ff. Quod vi, aut clam. l.1. §.2. ff. de offic. Procurat. Cæsar.* Mathienzo *in l.3. tit.3. gloss.2. n.3. lib.5. Recopil.* Garzia *de donat. remuner. n.22.* Sanch. *cons. lib.1. c.6. dub.2. n.3.* Diana 8. *p. tract.6. resolut.16. & 17.* Ergo Prælati, seu Beneficiati nequeunt libere donare ex redditibus, Diana *d. tract.6. resolut.14.* Trullench. *lib.7. Decalog. c.17. dub.8. n.3.*

Sed licet donare non possint, attamen modicas donationes, & suo statui decentes possunt facere; nam Prælati, & Beneficiati sunt domini redituum cum administratione libera, quare ut domini, & administratores possunt donare modice, & quod statui suo sit decens. Deinde; nam Prælati, & Beneficiati habent congruam, in qua donationes istæ modicæ, & honestæ, suo statui convenientes continentur, *c. Cæterum 3. de donat.* Unde sicut ad congruam possunt expendere necessaria de redditibus, similiter ad donandum modice, dum id congruum fuerit suo statui. Exemplo mariti confirmatur, quia licet non possit donare lucra acquisita durante matrimonio, *l. Creditor. 60. §. Lucius, ff. Mandati*; attamen potest facere modicas donationes, & honestas ex illis bonis, Mathienzo *in l.5. tit.9. lib.5. Recopil. gloss.6. n.14.* Molina *de primog. lib.2. c.10. n.66.* Garzia *de conjug. acquæst. n.65.* Guttier. *Pract. lib.2. qu.121. n.4.* Molina *de just. tract.2. disp.145. n.11.* & similiter exemplo patris, qui licet non possit donare filiis, eis tamen valet facere donationes modicas, & non excessivas, non imputandas in tertio, & quinto, de jure Regio, Gutierez *pract. lib.2. q.68. n.3.* Ergo Prælati, & Beneficiati recte possunt facere donationes modicas, & congruentes suo statui, ex redditibus, Belletus *disquisit. Cleric. 1. p. tit. de bon. Cleric. §. 5. nu. 10.* Avendanus *Respons. 19. n.4.* Lessius *de Just. lib.2. c.18. dub.11. n.82.* Delugo *disp.4. sect.4. n.72.*

Prorsus Prælati, seu Beneficiati possunt facere donationes remuneratorias, non solum extraneis, ob præstita obsequia, & servitia, verum etiam consanguineis; nam hæ non sunt propriæ donationes, quia non procedunt a mera liberalitate, quæ est formalis ratio donationis propriæ, Garzia *de donat. remuner. n.3.* Guttierez *pract. lib.2. q.119. n.2.* Covarruv. *in c. Cum in officiis, de testam. n.10.* Paz *de tenut. c.57. n.136.* Retes *de Donat. c.3.* Est enim naturale debitum, quatenus incitamento naturali impellimur retribuere illis, a quibus Beneficia suscipimus, *l. Sed etsi 54. §. Consuluit, ff. de pet. hæred.* Menochius *lib.4. cons. 307. n.4.* Molina *de Justit. tract.2. disp.193. per tot.* Garzia *ubi proxime, n.3.* Unde Prælati, seu Beneficiati ex redditibus recte possunt facere donationes remuneratorias, Molina *d. tract.2. disp.145. n.9.* Sanch. *d. c.2. dub.41. n.4.* Garzia *de donat. remun. n.14. & 31.* Gratian. *discept. for. c.102. n.4.*

34 Est vero dubium, an Prælati, seu Beneficiati, quando donant remuneratorie, possint aliquid ex redditibus ultra merita, & obsequia donare? Nonnulli negarunt, *ex c. Relatum 12. de testam.* ubi asseritur, has donationes remuneratorias faciendas esse a Clericis ex redditibus, juxta qualitatem servitii. Cæterum, nam in excessu est liberalis donatio, Surdus *cons.164. n.33.* Garzia *de donat. remunerat. n.51.* Sanchez *de matrim. lib.6. disp.6. n.5.* Rota *apud Seraph. decis.516. n.31.* quæ quidem interdicta est Clericis, & Prælatis ex redditibus; ergo nequeunt aliquid donare extra merita, & obsequia, Ita Bart, Jason, & Decius & aliis apud Navarrum *de redit. q.1. n.90.* quos etiam refert Sanchez *d. dub.41. n.6.* Cyriacus *controv. 270. n.23.*

35 Sed hæc doctrina distinctione est resolvenda; si enim quod excedit est quantitas magna, & valde excedens, admittenda est, quia nequit fieri a Prælatis, seu Beneficiatis. Secus vero si modicum excedat, quia hæc quantitas continetur in ipsa donatione remuneratoria. Unde S. Thomas 2.2. *q.106. art.6. in corpore* docuit, quod quando conceditur Beneficium ultra servitium, est aliquid ex parte donantis, nempe voluntas gravis conferendi, ad quod non tenebatur donans; quamobrem remunerator tenetur aliquid amplius retribuere, quam quod accepit. Idem scripsit Seneca *lib.2. de Beneficiis, c.18.* ibi: *Diligentius quærendus est beneficii, quam pecuniæ creditor: huic reddendum est quantum accepi; illi vero plus solvendum est.* Quare si excessus modicus sit, valet excessus ille factus a Prælato, seu Beneficiato ex redditibus. Denique textus *in d. c. Relatum*, non obstat, quia est intelligendus de excessiva quantitate, non de modica ultra merita servitii. Ita tenent Molina *d. disp. 145. num.10.* Sanch. *d. dub.41. n.7.* Delugo *disp.4. sect.4. n.72.*

36 Verum restat inquirere, quæ sit pars modica, aut magna quantitas excedens donationem remuneratoriam, ut pro illo excessu non recte valeat. Et Sanch. *de matrim. lib.6. disp.6. an.7.* aliquas refert sententias. Aliqui dixerunt, donationem remuneratoriam relinqui, etiamsi excedat dimidium meriti, seu obsequii; quod admittunt Baldus, & Salycettus apud Tiraquellum *in l. Si unquam, C. de revocand. donat. verbo Largitus, n.81.* Alii vero asserunt, quartam partem donationis excedere posse, veluti si ob benemerita debeantur duodecim, secundum qualitatem servitii, & remuneratorie rependerentur sexdecim, *ex l. Si vero 12. §. Idem Papinianus, ff. Mandat.* Navarrus *de Redit. q.1. n.91.* Barbosa *in l. Quæ dotis 34. ff. solut. matrim. n. 60.*

37 In re tamen arbitrio prudentis standum est; nam multi Clerici nobiles sunt, aut Prælati, & in magnis dignitatibus constituti, qui quidem possunt majori excessu rependere servitia, & beneficia præstita. Alteri vero inferiores, qui tantam quantitatem redonare nequeunt. Tum qualitas servitii, aut meriti aliquando majorem, aliquando minorem compensationem petit. Textus est *in l. Etiam 15. §.1. ff. de Manumiss. vindict.* ibi: *Quia multa merita intercedere possunt, quibus honestum sit libertatem cum decreto præstare, quæ æstimare debet is apud quem de ea re agitur.* Quapropter in re nulla regula dari valet certa, sed arbitrio prudentis est relinquendum, ut docuerunt Menochius *de Arbitr. lib.2. cent.2. casu 132. an.7.* Clarus *lib.4. recept. §. Donatio, q.3. in fine*, Mascardus *de probat. conclus.186. n.8.* Gaillus *lib.2. observ.36. n.6.* Sanchez *d. disp.6. n.10.* Diana 8. *p. tract. 6. resol.120. versic. Cæterum.*

38 Addo in Prælatis, & Beneficiatis tales donationes remuneratorias facientibus, non solum posse excedere illud, quod est proprium ipsius donationis remuneratoriæ, sed aliquid amplius, quod sit modica donatio liberalis: & est ratio; nam donatio remuneratoria est quædam debiti solutio inter honestas personas, *l. Attilius Regulus 27. ff. de donat. l. Si vero 12. ff. Mandat. l. Quod autem 7. §. Si vir, & uxor, ff. de donat. inter.* Cevallos *q.273. n.9.* Delugo *de Just. disp.23. sect.9. n.113.* quæ non solum conceditur facienda Clericis, sed etiam modica donatio libe-

ralis

talis ex reditibus. Ergo recte poterunt ultra donationem remuneratoriam, ex reditibus aliquid addere, quod sit modica donatio liberalis. Tamen in causa erit advertendum, quod si multum excedat quantitas ultra donationem remuneratoriam, licet donantes peccent graviter, non tamen ad restitutionem tenentur, & valida existit donatio quoad excessum, licet illicite donetur, Dicastillo *de Justit. lib.* 2. *tract.* 5. *disp.* 1. *dub.* 11. *num.* 35. Caspensis *in Cursu Theolog. tom.* 2. *tract.* 18. *disp.* 5. *sect.* 3. Diana 8. *p. tract.* 6. *resolut.* 13. Nec accipientes ad restituendum obligantur, Diana *dict. resolut.* 6. *n.* 15. Trullench. *lib.* 7. *Decalog. c.* 2. *dub.* 6. *n.* 8. *& c.* 17. *dub.* 8. R. Moya *d. disp.* 6. *q.* 1. §. 1.

29 Quod vero dicendum, an peccet accipiens donationes excessivas ex reditibus, a Prælatis, seu Beneficiatis? Et affirmarunt aliqui, quia accipiens cooperatur ad peccatum dantis, Sylvester *verbo Clericus* 4. *q.* 15. Corduba *lib.* 1. *q.* 18. §. *Nota* 2. Navarrus *de Redit ib. q.* 1. *num.* 97. Sanchez *cons. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 38. *n.* 14. Sed contrarium tenet Delugo *disp.* 4. *de just. sect.* 3. *n.* 48. Moya *d. disp.* 6. *q.* 1. §. 4. *a n.* 12. Ducuntur; nam licet ex parte concedentis sit peccatum, non tamen ex parte accipientis, quia ex parte illius nullum est præceptum, ut non acceptet, sed tantum recipit quod sibi offertur, & ex charitate propria non tenetur rejicere. Cæterum peccatum dantis jam est consummatum quando donat, nec ipse amplius agit, nisi acceptare. Ergo non peccat acceptando; nullo enim modo concurrit ad peccatum dantis, nec physice, nec moraliter.

30 In hoc dubio dicendum, tribus modis considerari posse hanc difficultatem. Primo, quando donatarius Prælato, seu Beneficiato auxiliaretur ad donandum immodice ex reditibus, vel sic persuaderet; in quo quidem casu omnes Doctorex conveniunt, acceptantem etiam graviter peccare, quia vere cooperatus est ad peccatum concedentis, Moya *d.* §. 4. *n.* 11.

31 Secundo, quando Prælatus, seu Beneficiatus haberet alia bona patrimonialia, vel quasi, vel adeo sit discretus, & parcus, unde acceptans recte existimet, donationem illam excessivam refundere posse ex bonis propriis, & hinc acceptans minime peccat, quia recte præsumit donare Prælatum, seu Beneficiatum, animo compensandi illam donationem cum bonis propriis, quod recte facere possunt, Lessius *de Justit. lib.* 2. *c.* 18. *dub.* 11. *n.* 82. Ergo recte absque peccato acceptat. Confirmatur doctrina D. Olea *de cess. tit.* 2. *q.* 7. *n.* 50. ubi asserit, maritum posse donare in præjudicium uxoris, & filiorum, dummodo habeat bona, unde uxorem, & filios alat, & dotem susceptam solvat. Ergo similiter poterit donare Prælatus, seu Beneficiatus ex reditibus, dummodo habeat alia bona unde refundat tantundem ad pauperum eleemosynas. Cum ergo, ut supponimus, Prælatus, aut Beneficiatus habeat alia bona, recte poterit acceptans existimare donationem illam fieri eo modo, ut inde aliqua culpa non sequatur, & consequenter non peccare acceptando. Denique delictum nunquam præsumitur, *l. Merito, ff. pro socio, cap. Estote misericordes, de Regul. in* 6. Menochius *lib.* 5. *præsumpt.* 161. *n.* 62. Ergo cum Prælatus, seu Beneficiatus habeat alia bona unde possit tantundem reddere pauperibus, præsumendum eo animo donationem fieri, & ita acceptans non peccabit, Delugo *d. sect.* 3. *n* 48.

32 Tertio etiam modo fieri valet hæc donatio, scilicet quando est illicita ex parte concedentis Beneficiati, seu Prælati, quia vere expendit reditus ad donationem immodicam profanam, nec habet unde tantundem reddat pauperibus; & in hoc est difficultas, sententia enim Delugi, & R. Moyæ dicitur probabilis a Diana 8. *p. tract.* 6. *resol.* 134. & a Tamburino *lib.* 5. *c.* 1. *de charit. n.* 16. & ultra rationes adductas supra, *n.* 28. comprobatur doctrina aliquorum asserentium, minime peccare acceptantem donationem factam ab eo, qui scienter dat in fraudem creditorum, quia ipse recte suscipit, *l. ult.* §. 4. *ff. quæ in fraudem credit.* Navarra *lib.* 3. *de restit. c.* 4. *n.* 218. Lessius *de Just. lib.* 2. *c.* 20. *dub.* 19. *n.* 168. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 328. *n.* 14. Diana 3. *p. tract.* 5. *resol.* 39. Donans enim in fraudem creditorum peccat, non tamen acceptans. Ergo similiter in nostra specie.

33 Sed nota textum *in d. l. ult.* §. 4. assumptum non probare illorum Doctorum, quia non agit nisi de restitutione fructuum, quando alienatio rescinditur ex edicto, *Quæ in fraudem creditorum*, de quo *in l. Ait Prætor* 10. *ff. Quæ in fraudem, l. Videamus* 34. §. *In Fabiana, ff. de usur.* §. *Item si quis in fraudem, Instit. de actionib. l.* 7. *tit.* 15. *p.* 5. Peguera *decis.* 171. Trentacinquius *lib.* 2. *var. tit. de except. resolut.* 4. quo quidem casu inquit Consultus, fructus pendentes tempore alienationis, in restitutionem venire; nam hæc bona alienantis censentur; idem asserit de fructibus pendentibus tempore inchoati judicii; fructus vero medii temporis ad emptorem pertinere, quia ratione tituli, quem habet in rebus sibi alienatis, & venditis illos lucratur, Vvesembechius *in Paratitl. ad tit. quæ in fraud. n.* 11. Donellus *lib.* 23. *comment. c. ult.* quod non ita certum, *ex l. At si Prætor* 10. §. *Per hanc* 19. *&* 20. *ff. quæ in fraudem.* Ex hac specie sic applicata nihil decerpitur, unde probetur posse suscipientem recte acceptare alienationem in fraudem creditorum; cum textus ille longe se habeat ab specie, de qua tractamus.

Sed dices, textum illum probare, fructus medio tempore perceptos pertinere ad emptorem rei alienatæ in fraudem creditorum. Ergo ex eo deducitur, recte acceptasse alienationem, alias esset in mala fide, & fructus non lucraretur, *l. Bona fidei* 48. *ff. de acquir. rer. domin.* Ergo textus ille bene assumptum probat. Verum respondetur, duobus modis posse alienari rem in fraudem creditoris. Primo, titulo lucrativo, nempe donatione, & tunc ad rescissionem non requiritur fraus ex parte suscipientis, sed tantum ex parte alienantis. Secundo, ex titulo oneroso, & tunc non solum ad rescissionem requiritur fraus alienantis, sed ex parte accipientis, alias rescissoria in fraudem creditorum non conceditur, Glossa *in* §. *Item si quis* 6. *de Action. verb. In fraudem*, & ibi etiam Jas. *n.* 27. Mynsingerus *n.* 25. Paz *in Praxi, tom.* 3. §. 2. *n.* 22. Fontanella *de pact. nupt. claus.* 4 *gloss.* 9. *p.* 3. *n.* 104. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 328. *n.* 2. Sed in dicto paragrapho loquitur Consultus de alienatione in fraudem titulo oneroso, scilicet venditionis, in qua quidem rescissione necessario supponendum, emptorem fraudis participem fuisse, & peccasse cooperando ad damnum creditorum: sed tamen fructus medio tempore perceptos lucratur, quia non obstante fraude, in qua ipse deliquit, venditio valida est interim quod rescinditur per edictum, *Ne in fraudem*, & est verus dominus illius rei, & ideo fructus illos lucratur, Paz *d.* §. 2. *n.* 30. Pichardus in *d.* §. *Item si quis* 6. *de Act. a n.* 8. Mysingerus *n.* 42. Maynerius *lib.* 2. *act. c.* 11. Unde sequitur, non posse fieri illationem sic: Fructus medii temporis lucratur emens. Ergo cooperando ad emptionem non peccavit, quin potius ex juris necessitate debet peccare, quia debet esse particeps fraudis. 34

Quapropter admitto doctrinam Sanch. & aliorum asserentium, in specie peccare acceptantem donationem excessivam factam ex reditibus a Prælato, seu Beneficiato. Ratio est; nam ad donationem necessaria est acceptatio de jure communi, & secundum aliquos etiam de jure naturali, ut scripsimus *lib.* 1. *c.* 4. *a n.* 28. Itaque acceptatio intrat substantiam donationis, & donec acceptetur, perfecta non est, Noguerol. *allegat.* 22. *n.* 6. Castillo *lib.* 4. *controv. c.* 37. *n.* 39. Larra *dec.* 91. *n.* 1. D. Castejon *in Indice, verbo Donatio, n.* 17. ubi alios dat. Ergo si donatarius acceptat excessivam donationem ex reditibus alicujus beneficii, concurrit cooperando ad perficiendam donationem illicitam, & consequenter peccabit graviter. 35

Sed dices: In probabili sententia, acceptatio non requiritur in donationibus, sed perficitur ex solo consensu donantis, quod de jure Regio recepimus *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 34. Ergo cum peccatum sit jam consummatum, & perfectum ex parte dantis, ad nihil concurrit acceptans, & consequenter non peccabit, saltem in hac probabili sententia. Respondetur, etiam admittendo hanc sententiam, peccare acceptantem; nam duobus modis concurrit cooperando ad peccatum concedentis. Primo, effectuando donationem illam, licet in hac sententia perfectam; nam invito Beneficium non conceditur, *l. fin. C. unde legitimi, l. Invitus*, §. *Quod cuique, ff. de Regul. jur.* Thomasseius *regula* 60. Cardoso *in praxi, verbo Beneficium, n.* 65. unde ratione illius effectuationis peccabit. Secundo, alio modo concurrit ad peccatum iste donatarius, nempe ad præjudicium pauperum secutum ex ipsa donatione, quatenus pauperes illis bonis privantur, quam si non acceptasset, Prælatus, seu Beneficiatus ex obligatione propria pauperibus erogassent: itaque ex hoc præjudicio a peccato non excusabitur. 36

Huic præjudicio respondet Moya *d. q.* 1. §. 4. *n.* 15. donatarium non teneri ad non acceptandum ex aliquo præcepto, nec tenetur cum suo nocumento vitare præjudicium aliorum. Ergo recte acceptat donationem absque aliquo peccato. Sed adhuc responsio ista suscipit responsum; nam licet donatarius iste non teneatur aliquo præcepto ad non acceptandum, nec cum suo præjudicio vitare præjudicium aliorum; attamen tenetur ad non assentiendum peccato Beneficiati, nec aliquo modo cooperari, ut effectuetur alterius 37

T 3 rius

in affectu ad concubinam, & contra legis interdictum, quo casu non præsumitur, præcipue in Clerico, Cephalus *lib.2. consil.* 188. *n.* 18. Mascardus *de Probat. in præfat. q.* 10. *n.* 38. Menochius *lib.* 1. *præsumpt.* 31. *n.* 8. Ergo præsumendum, ob servitia donasse, licet simpliciter donet.

48 Denique abs re non erit disquirere, an quando Beneficiatus, seu Clericus concubinæ donaverit expressim ob merita, & servitia sibi præstita, debeat valere ut remuneratoria donatio, absque aliqua probatione meritorum? Resolutio hujus quæstionis petenda est ab alia inquirente, an ex sola assertione donantis credendum sit materia esse certa, ut sustineatur donatio remuneratoria? Prima sententia affirmat; nam nullus valet esse certior meritorum, quam donans, dum ei præstita fuerunt; nec ullum præjudicium sequitur, nisi suis bonis: quapropter sicut in re sibi nota, & quæ damnum proprium respicit, ejus assertioni standum est, absque aliqua probatione meritorum, Castrensis *lib.* 1. *cons.* 144. *n.* 4. Bertrandus 2. *p. cons.* 138. *nu.* 22. & decisum refert Clarus *verbo Donatio*, *q.* 2. *n.* 2.

49 Secunda sententia asserit, quod si mentio meritorum sit generalis, donantis assertioni standum non est; secus vero si specialis, veluti si in ipsa donatione retulisset merita, & servitia, & quæ illa sint, singulari nominatione, & specifica; quia tunc minime deceptus videretur, sed ex sola obligatione antidorali donasse, Glossa in *l. donationes*, *Cod. de collat.* Baldus in *l. fin. C. de exercit. act.* Alex. & alii apud Garziam *de Nobilit. gloss.* 2. *n.* 17.

50 Tertia sententia tenet, quod sive mentio meritorum sit generalis, sive specialis, assertioni donantis standum non esse, quin potius merita, & obsequia esse probanda, *l. Qui testamentum* 27. *ff. de probat. l. Cum quis* 37. §. *Titia* 6. *ff. de legat.* 3. *l. fin. ff. de exercit. act.* quibus in juribus probatur, legatum, seu donationem factam cum mentione meritorum non sustinere nisi a legatario probentur. Tenent plures, quos refert Garzia *d. gloss.* 2. *n.* 17. *vers. Sed tamen*, Baldus in *l. Istud*, *C. de Sacros. Ecclesiis*, *n.* 7. Socinus junior *lib.* 4. *cons.* 8. *n.* 27. Mantica *de tacitis*, *lib.* 13. *tit.* 15. *n.* 40. Rota apud Seraphinum *decis.* 181. *n.* 9. Marinis *ad consuetud. Neapolit. vers. Idem si*, *fol. mihi* 453.

51 Sed in re duo casus sunt distinguendi. Primus, quando ex donatione nullum præjudicium sequitur, veluti legitimæ filiorum, nec donatio fit inter personas interdictas donare; & tunc assertioni donantis standum est, si de meritis, & obsequiis aliquid affirmaverit. Ratio est; nam in dubio non præsumitur liberalis, sed remuneratoria, Decius *cons.* 20. Mencbaca *de success. creat.* §. 17. *n.* 111. Pinellus in *l.* 1. *C. de bon. matern.* 3. *p. n.* 6. *vers. Sed probatur*, Diana 8. *p. tract.* 6. *resolut.* 116. *in fin.* idcirco præsumendum, quoties nullum præjudicium sequitur alicujus tertii, nec ulla fraus legis, merita illa esse certa, & causam finalem illius donationis: quare merita illa probatione non indigent.

52 Secundus casus est, quando præjudicium alicui infertetur, vel sunt personæ prohibitæ donare, & assertioni donantis standum non est; nullus enim creditur in re propria in damnum alterius, aut quando præsumeretur in fraudem legis donare, ut sunt jura in *d. l. Qui testamentum*, & alia adducta *n.* 50. Tum quia si in hoc casu staremus assertioni donantis, aperiretur via multis fraudibus, contra leges interdicentes iis personis donare; idcirco nisi merita probentur ultra assertionem donatoris, minime in hoc casu sustinebitur donatio, Clarus *verbo Donatio*, *q.* 3. *n.* 2. Guttierez *de Juram.* 1. *p. c.* 5. *n.* 16. Garzia *de Nobilit. gloss.* 2. *a n.* 19. Mantica *de tacit. lib.* 13. *tit.* 15. *n.* 41. qui id extendit etiamsi interponatur jusamentum, Rota apud Seraphin. *decis.* 1184. *n.* 4.

53 Hanc distinctionem admitto, & assero, non facile credendum donatori asserenti, ob merita etiam specialia donare, licet nullum damnum alicui personæ sequatur, aut donans non sit interdictus donare; nam licet plures DD. id admittant, quia potest donatio illa considerari liberalis, idcirco suæ assertioni standum; attamen est juris præsumptio, ut in donationibus potius error, quam donatio liberalis præsumatur, Benedictus Ægidius in *l. Ex hoc jure*, *ff. de just.* 1. *p. c.* 11. *n.* 23. Menochius *cons.* 1. *n.* 215. Rota apud Merlinum *dec.* 692. *n.* 4. Quare possumus considerare adhuc errorem in his meritis extitisse, aut forte donatorem circumventum fuisse ad hæc merita asserenda. Hanc ob rem circumspectus Judex pensate prospiciet, quæ fides huic assertioni est danda, etiamsi nullum damnum sequatur, aut si donatio remuneratoria inter personas donare prohibitas.

54 Idem dicendum, quando Princeps donasset, & dixisset, ob merita, & servitia donare, sive specialiter, aut generaliter loquendo; nam licet aliqui dicant, standum suæ assertioni, quia esset arguere Principem de mendacio, ut cum pluribus tenet Garzia *d. gloss.* 2. *a num.* 20. Natta *cons.* 674. *n.* 9. *lib.* 4. Decianus *respons.* 25. *n.* 79. Josephus Ludovisius *cons.* 16. *a n.* 360. etiamsi donatarius nequeat merita docere, & probare, Decianus *respons.* 21. *n.* 37. Grammaticus *cons.* 100. *n.* 55. Diana *d. resolut.* 116. *vers. Non tamen.* Attamen id non est facile credendum; valet enim Princeps falsa suggestione decipi, aut alio modo circumveniri: quare respiciendæ sunt circumstantiæ, & alia quæ scripsimus *lib.* 7. *c.* 9. *a n.* 4.

55 Si vero donatio remuneratoria tendat in præjudicium aliquorum, aut sit inter personas donare prohibitas, tunc dico merita, & obsequia ultra assertionem esse probanda; est enim magna suspicio in fraudem legis, aut tertii, illam assertionem fecisse, ut dicunt relati *n.* 50. Unde impræsentiarum dicendum, quod licet Clericus Beneficiatus, aut alius donet concubinæ, dicendo id facere ob benemerita, sive generaliter, sive specialiter, non standum esse ejus assertioni, sed illa debet probare; nam cum interdictum sit Clerico concubinæ donare, sive ex redditibus, sive ex bonis patrimonialibus, præsumitur illam assertionem factam esse in fraudem legis, nisi alio modo merita probentur.

56 Præterea disquirendum, an Beneficiatus ex reditibus, aut alius Clericus ex bonis patrimonialibus possit donare concubinæ modicas concessiones, quando ambo ad meliorem frugem transierunt, Cancerius 1. *p. var. c.* 18. *nu.* 173. negavit; nam licet privatus possit facere donationes concubinæ, *l. Affectionis* 5. *l. Donationes* 31. *ff. de donat.* Ricciolus *de person. quæ in mal. stat. versant. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 103. Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 54. *n.* 2. ast in Clericis est interdictum, ne eis pateat aditus ad inveniendas concubinas cum spe quæstus: quæ quidem ratio non solum procedit, quando remanet concubinatus, sed etiam eo jam derelicto, quia per has liberalitates adhuc aperitur via ad alias concubinas inveniendas.

57 Hoc fundamentum debile est; nam mulierculæ istæ turpitudini inservientes, ultra quod sua natura sunt avarissimæ, etiam ob præsentem quæstum mercenariæ sunt, prout dicit Ambrosius in *Psalm.* 118. *serm.* 2. *l.* 4. §. *Si quid meretrici*, *ff. de condict. ob turp. caus. l. Palam* 23. *ff. de rit. nupt.* non enim alliciuntur per donationes faciendas post concubinatum, sed ob quæstum præsentem. Quare contrarium teneo ex decisione textus in *l. In ipsius* 5. *C. famil. erciscund.* ubi quod tempore iracundiæ ob culpam servorum dominus in testamento scripserat, deflectens postea revocavit: quod idem de hoc interdicto dicendum; nam licet tempore concubinatus lex irata donationes istas interdixerit, postea cum ad meliorem frugem perveniant, clemens revocat, & consequenter valent similes donationes. Cæterum lex prohibet Clericis, ne donent suis concubinis, non vero iis, quæ concubinatum deseruerunt; cessat enim ratio adæquata legis, quare debet cessare aliud interdictum, Baldus *lib.* 3. *cons.* 354. *in fin.* Benedictus in *c. Raynutius*, *de testam. verb. Uxorem*, *n.* 161. *in princip.* Trentacinquius *var. lib.* 3. *tit. de donat. n.* 7. Belletus *tit. de bon. Cler.* §. 13. *n.* 16.

58 Hinc admittenda non est alia doctrina ejusdem Cancerii *d. c.* 18. *n.* 175. dum scripsit, Presbyterum non posse dare concubinæ senescenti, quæ jam desierat esse concubina illius: & dat rationem, quia propter senectutem illa peccatum non dimisit, sed peccatum illam.

59 Hæc ratio parum urget, deservire enim potius valet ad suasorium discursum, quam ad probationem alicujus asserti: idcirco Cæsarius Arelatensis *homil.* 7. exemplo Magdalenæ ad pœnitentiam sic suadet: *Nec ipsa se reservavit, ut in fine vitæ pœnitentiam ageret, sed dum adhuc poterat peccare, sic voluit peccata deserere, ut illam de adulteriis suis non impossibilitas subtraheret, sed voluntas.* D. Augustinus *in c. ultim de pœnit. dist.* 7. ad hoc intentum sic loquitur: *Nullus expectet, quando jam non possit peccare, arbitrii enim quærat libertatem, ut dolere possit commissa, non necessitatem. Qui prius itaque a peccatis relinquitur, quam ipsa relinquat, ea non libere, sed quasi ex necessitate condemnat.* Ita *c. Si quis* 2. *de pœnit. dist.* 7. Et ratio est, quia Dominus facilius exaudit relinquentem peccare libenter, quam ex necessitate, *Proverb. c.* 1. ibi: *Quia vocavi, & renuistis.* Et infra: *Ego quoque in interitu vestro ridebo.* Non enim Dominus ait, se pœnitentiam in morte non admissurum, in quacunque enim hora exaudit, *Exod. c.* 33. *c. Pondere*, *dist.* 56. *c. Si quis Presbyter* 28. *q.* 6. Sed non ita exaudiet, prout quando pœnitentia ex voluntate fieret, Navarr. in *d. c. Si quis Presbyter*, *in litera*, ubi etiam Turrecremata, Barbosa

n.2. Menochius *de Præsumpt. lib.6. præsumpt.94. a num.15.* Sylveira *in Evangel. lib.5.c.15.n.10.* Serlogus *in Cant. tom. 3. lib.5.c.8.n.61.* Unde ratio Cancerii plus ad suadendum, quam ad probandum convenit. Denique ex eo, quod concubina, quæ etiam vetula a peccato resipiscit, & ad Deum convertitur, Beneficia meretur, & illorum fit digna, ut exemplo Domini demonstratur, qui peccatoribus ad pœnitentiam adductis magna dona concessit, ut in Prodigo, & aliis multis agnoscitur, Sylveira *in Evang. tom.3. lib.5.c.8.n.61.* Ergo ex eo, quod concubina vetula concubinatum deseruit, recte Clericus, vel ex reditibus, aut ex aliis bonis poterit mediocriter donare.

CAPUT VI.

Prosequitur materia antecedens, de donationibus ex reditibus faciendis concubinis, filiabus spuriis, & consanguineis.

SUMMARIUM.

Donatio a Clerico facta concubinæ an firmetur juramento? Affirmant aliqui, n.1. Sed contrarium defenditur, n.2.

Quid, quando Clericus, vel Beneficiatus aliquid promiserit concubinæ, seu meretrici pro usu corporis, an possit adimplere ex reditibus? Ponitur ratio dubitandi, n.3.

Sed affirmative resolvitur, n.4.

Beneficiatus, vel alius Clericus valet aliquid dare concubinæ, ut a peccato resipiscat, vel nubat, vel ingrediatur Religionem, n.5.

Sed an aliquid dari possit concubinæ per modum eleemosynæ, si pauper sit, in extrema, aut gravi necessitate, n.6. In necessitate communi, si non est otiosa, potest aliquid ei dare ad succurrendam ejus indigentiam, n.7.

Beneficiatus valet ex reditibus suas filias spurias dotare, num. 8.

Sed est dubium, an possit dotare ex reditibus, quando habeat alia bona patrimonialia. Prima sententia affirmat, n.9. Secunda negat, n.10. Resolvitur negative, usque ad n.13.

An Beneficiatus, seu alius pater spurius, si filiam excessive dotaverit, possit excessum repetere: & in quo consistat excessus, n.14.

Prima sententia affirmat in quolibet casu, n.15. Secunda tenet contrarium, n.16. Tertia distinguit, n.17. Quarta aliter distinguit, n.18. Quinta distinguit de jure nostro Regio, ibid.

Resolvitur, a n.19. & distinguitur, quando Beneficiatus, vel pater spurius habuerint filios legitimos. Explicatur lex finalis, §. Si a socero, ff. quæ in fraud. *a nu, 23. Etiam explicantur lex 29. Tauri, lex* 3. tit.8. lib. 5. Recopilat. *a n.25.*

An dotem datam a Beneficiato filia spuria ipsa transmittat ad hæredes? Prima sententia negat, n.32. Secunda affirmat, n.33. Tertia distinguit, n.34. Resolvitur, a n.35.

Dos quando constituatur in fructibus, aut in annua præstatione, n.36. Fructus sunt sors principalis dotis, n.37. Et quando transmittitur, n.38.

Quando sumus in dubio, an Beneficiatus, aut alius pater spurius in proprietate, aut in usufructu dotem dederit, quid præsumendum? Aliqui dicunt præsumi dedisse in usufructu, n.39.

Sed distinguitur, n.40. & resolvitur, n.41. & 42. Explicatur lex 9. Tauri, lex 7. tit.8. lib.5. Recopilat. *n.43. & inquiritur, an quintum bonorum relictum filia spuria transmittatur ad hæredes? Affirmant plures, & explicantur, n.44.*

An beneficiatus, vel alter pater spurius, possit in quinto gravamen imponere? Negant plures, n.45. Affirmat Cevallus, n.46. Explicatur, n.47.

Prælati, & Beneficiati possunt eleemosynas facere suis consanguineis pauperibus, non tamen possunt eos dotare, num.48.

Olim qui habebat filios, non creabatur Prælatus; secus hodie, num.49. Minis feriuntur Ecclesiastici ditantes consanguineos, num.50. Fit animadversio, numero 51.

Prælatus, aut Beneficiatus potest ex reditibus causam piam erigere, & patronos relinquere consanguineos, & aliquid pro labore, n.52.

Est dubium, an Prælatus, seu Beneficiatus possit aliquid donare ex reditibus, plusquam par sit ad eorum necessitatem? Negarunt aliqui, n.53. Explicantur, n.54. Non tamen potest dotare consanguineam, si habeat bona patrimonialia, & teneatur eam dotare; secus si non, n.55.

Rursus in re breviter discutiendum, an donatio facta a Clerico ex reditibus, vel ex patrimonialibus concubinæ, possit juramento firmari? Aliqui affirmant, quia licet hæ donationes interdicantur, solum est quia prohibitæ sunt a lege, non vero quia intrinsecæ malæ; alias etiam aliis interdicerentur. Ergo poterunt firmari juramento, Romanus *cons.43.* Palacios *rub. de donat.* §.37. *num.* 10. Benedictus in *cap. Raynutius, verbo & uxorem, n.161. de testam.* 1

Sed contrarium est tenendum in Clericis, & Beneficiatis, quia continent hæ donationes turpitudinem maximam; lex enim prohibet Clericis donationes facere concubinis, quia per has alliciuntur turpes mulieres ad concubinatum Clericorum, in gravissimum dedecus status Ecclesiastici; quare similes donationes maximam turpitudinem continent, nec juramento possunt firmari, *c. Non est obligatorium 58. de regul. jur. in 6.* Deinde, licet lex non annullet donationes concubinis factas ab aliis personis, non est quia turpitudinem non contineant, sed quia non est in eis tam grave dedecus sicut in Ecclesiasticis Deo dicatis. Ergo minime poterunt similes donationes factæ a Clericis juramento firmari, Covarr. in *cap. Quamvis pactum, de pact. in 6.* Guttierez *de juram. 1 p.c.16.n.16.* Belletus *disquis. Clerical. tit. de bon. Cleric.* §.13.*n.*13. 2

Quid vero, si Beneficiatus aliquid promiserit muliercula pro usu corporis, an postea id possit solvere ex reditibus? Et negandum videtur, quia Beneficiatus nequit donare concubinæ. Ergo nec meretrici promissum solvere. Cæterum in plurimorum sententia, quod promittitur meretrici ob usum corporis, nequit solvi, involvit enim turpitudinem, Glossa in *l 4.* §. *Si quod meretrici, ff. de condict. ob turp. cauf. & in l.2. C. eod. tit.* Castrensis, Angelus, Zasius, & alii apud Covarr. in *regula peccatum*, *2. p.* §.2. *n.* 1. Navarrus *in Man. c.17. n.34.* Ergo nec Beneficiatus solvere ex reditibus. 3

Sed tamen contrarium est resolvendum; quapropter dico, quod si Beneficiatus non habet bona patrimonialia unde solvat, posse solvere ex reditibus; nam postquam meretrix usum sui corporis concessit, illud quod ei promissum est, non est donatio, sed debitum, quod quidem potest petere, quia licet turpiter agat, non tamen turpiter recipit, ut ait Consultus in *l. 4.* §. *Sed quod meretrici, ff. de condict. ob turp causam.* Sed ut scripsimus supra, Beneficiatus potest solvere sua debita ex reditibus, si non habet bona patrimonialia. Ergo & hoc debitum solvere. Præterea ad id expendi valet locus Genesis c.33. ubi Judas promissum factum Thamar meretricali veste indutæ, post expletam libidinem magna cura persolvit; quia licet graviter peccasset per luxuriam, attamen promissum accurate persolvit, tanquam debitum, ne injuriam irrogaret mulieri, ut bene explicat S. Thomas 2. 2. *q.254. art.2. ad 3.* Covarruv. *d.*§.2.*n.*1. Ergo tanquam debitum debet, & potest ex reditibus promissum illud solvere, si non habet bona patrimonialia. Denique fundamenta contrariæ sententiæ sunt debilia. Primum facile dissolvitur; non enim valet argumentum de donatione concubinæ ad debitum, quod necessario est solvendum; illa enim invalida est, si fiat a Clerico concubinæ; non tamen impeditur meretrici debitum solvere ob usum sui corporis. Secundum negatur; recte enim meretrix recipit promissum, licet turpiter agat, quia nulla est turpitudo in receptione, Bart. in *d.l.4.* §. *Sed quod meretrici*, Covarruv. *d.*§. 2. *n.*1.& 2. Guttierez *d.1.p.c.6.n.2.* Lessius *de Just. lib.2. c.14. dub.8.* Villalobos *in Summa, 2 p. tract.1. diffic.16. n.8.* Diana 8. *p. tract. 6. resol.83. in fin.* Ergo asserendum, Beneficiatum recte ex reditibus posse solvere hoc promissum post expletam libidiné. 4

Rursus poterit Clericus, aut Beneficiatus concubinæ aliquid pie concedere, ut a peccato resipiscat, nubat, vel Religionem profiteatur, si pauper sit, vel ne ad meretricium revertatur; hoc enim pium est, *l. Nec 23.* §. 1. *vers. Sed mortis tempore, ff. de testam. milit.* Baldus in *l. Imperiali, C. de nupt.* quamobrem etiam ex reditibus poterit ad id donare concubinæ, Benedictus in *d. c. Raynutius, verbo Et uxorem, n.161.* 5

Quid vero dicendum, an Beneficiatus possit ex reditibus pauperi concubinæ suæ aliquid concedere per modum eleemosynæ ad sublevandam ejus indigentiam? Et cum di- 6

stin-

ftinctiooe respondetur. Aut concubina est in extrema necessitate, aut in gravi, & tunc recte poterit eleemosynam illi applicare ex reditibus; nam ut docet Bonacina *ad 1. precept. Decalog. disp. 3. punct. 4. proposit. 3. n. 18.* in hoc caso etiam peccatori, & injusto præstanda est. Tum est causa pia, ne occasione illius necessitatis ad majora vitia prolabatur. Ergo recte poterit Beneficiatus ex reditibus eleemosynam suæ concubidæ præstare, ut cum Raymundo, & Host. tenet Sylvester *verbo Clericus 4. q. 15.*

7 In necessitatibus vero communibus etiam poterit aliquam eleemosynam illi præstere, ut aliis pauperibus: sed in omni casu magna cautela id faciendum, ne occasione harum eleemosynarum concubina ad amorem Clerici alliciatur, & magis prona ad libidinem fiat. Adverteodum tamen ex alio capite, in communi necessitate concubinæ eleemosynam non esse præstandam, nempe si persona ista otiosa sit, & laborem refugiens, us solent esse similes mulierculæ, quibus eleemosyna non est danda, *l. 40. tit. 5. par. 1.* ubi Gregorius *lit. B.* & diximus *lib. 6. cap. 12. n. 10.* quapropter in hac necessitate communi concubinæ pauperi laboranti, & non otiosæ poterit Clericus eleemosynam præstare, adhibita cautela supra relata.

8 Rursus ex reditibus poterit Beneficiatus, aut alter Clericus suas filias spurias dotare congrua dote, pro earum dignitate, & nobilitate, non ample, & pomparice, sed quod arbitrio boni viri congruum videatur; nam cum ex reditibus teneatur has filias alere, similiter dotare teneatur, Abbas *in cap. Pervenit. de Arbitriis*, *num. 1.* Avendanus *respons. 19. num. 5.* Gregorius in *l. 40. tit. 5. par. 1. verbo Limosnas*, Spino *de testament. gloss. 16. num. 119.* Duenas *regul. 367.* Larrea *decis. Granatensis 96. num. 5.* Molina *de Instit. disp. 146. num. 4. tract. 2.* Delugo *de Just. disp. 4. sect. 4. num. 69.* Bonacina *disp. 4. de obligat. Sacerd. punct. 2. num. 15. & 16.* Bossius *de dot. cap. 6. §. 6. num. 81.* Qui asserit, istam obligationem esse adimplendam, ubi etiam bona ista post obitum pertinent ad Cameram Apostolicam, Filliucius *de stat. Cleric. tract. 43. cap. 4. num. 37.* Diana *6. p. tract. 7. num. 38.* Belletus *disquisit. Clerical. tit. de bonis Cleric. §. 11. n. 41.* Valenzuela *cons. 99. n. 8. & 9.*

9 Est difficultas, an Clericus ex reditibus Beneficii possit filiam dotare, quando habeat bona patrimonialia, vel quasi? Prima sententia affirmat, quia filia spuria habet æquale jus ad omnia bona suis patris Clerici, sive sint reditus, vel bona patrimonialia, vel quasi. Ergo pater Clericus poterit ex reditibus dotare filiam spuriam, etiamsi habeat bona patrimonialia, vel quasi. Cæterum hoc est onus redituum Ecclesiasticorum, prout & alia debita naturalia, ut diximus de donationibus remuneratoriis. Ergo ex his reditibus poterit Clericus, seu Beneficiatus filiam spuriam dotare, etiamsi habeat alia bona patrimonialia, vel quasi, Valentia *2. 2. disp. 10. q. 3. punct. 7. vers. Nec ii solum*, Diana *10. p. tract. 11. resol. 56. in fin.*

10 Secunda sententia tenet contrarium, quia hoc est debitum ipsius Clerici, seu Beneficiati, quod nequit solvere ex reditibus, si habet bona patrimonialia, vel quasi, ut diximus supra. Ergo non poterit dotare filiam spuriam ex reditibus, quando habet bona patrimonialia, vel quasi Molina *d. tract. 2. disp. 146. in fin.* Reginaldus *in praxi for. lib. 40. tract. 3. n. 101.* Bonacina *d. punct. 2. proposit. 3. num. 16.* Bossius *de dote*, *d. cap. 6. n. 81.*

11 In hoc dubio difficultas stat, an hoc debitum dotandi filias spurias sit onus fructuum, seu redituum Ecclesiasticorum, prout alia debita naturalia, nempe donationes antidorales. Et licet DD. primæ sententiæ id affirment, unde assumunt, posse Clericum dotare filiam ex reditibus, licet habeat alia bona patrimonialia, vel quasi, contrarium tamen est tenendum; onus enim redituum duobus modis est considerandum, nempe quoad onera pertinentia ad statum, Beneficiati decentiam, & ejus congruam, & hæc ex reditibus sunt danda Beneficiato, etiamsi habuerit alia bona patrimonialia, vel quasi, tanquam mercedem sui laboris, & in his intrant donationes remuneratoriæ.

12 Alia vero sunt onera ipsius Beneficiati, quæ ex sua persona contraxit, ut sunt debita patrimonialia, vel delicti causa contracta: & hæc solvere non potest ex reditibus, nisi in subsidium, nempe quando alia bona non habuerit. His enim oneribus adjungenda est obligatio dotandi filias. Ratio est; nam debitum hoc, licet naturale sit, processit ex delicto, nempe ex turpitudine coinquinandi se cum mulieribus, quod a jure execratum est, *cap. Si quisquam 22. cap. Quidem 30. dist. 81. cap. Sacerdotes 33.* cum aliis *distinct. 50. cap. 2. & 3. cap. Si autem 6. cap. Tua nos 8. de cohabit. Cleric. & mulier.* Concilium Toletanum II. *c. 17.* Arelatense I. *cap. 3.* Toletanum IV. *cap. 41.* Carthaginense III. *cap. 18.* Matisconense I. *cap. 1.* Nicænum *can. 3.* Moguntinum *cap. 49.* Bracharense I. *cap. 15.* Turonense II. *cap. 10. & 11.* Tridentinum *sess. 24. de reformat. cap. 8.* Ergo non est dicendum, hanc obligationem esse onus redituum ipsius Beneficii, sed solum personæ ipsius Beneficiati, quod solvere nequit nisi in subsidium.

13 Quapropter resolvendum, Beneficiatum nequire filias suas dotare ex reditibus Beneficii, quando habuerit bona patrimonialia, licet sint spuriæ, seu legitimæ, habitæ in matrimonio antecedenti Ordines; quia debitum istud est personale, non vero onus fructuum, ut possit ex reditibus solvere. Tum alia ratione, quia Beneficiatus potest dotare filias ex reditibus, sive spurias, sive legitimas, quando sunt pauperes, & in earum dotatione opus pium exercetur, Rojas *in Epit. success. cap. 21. num. 39.* Gomez in *l. 9. Tauri*, *n. 44.* Vasquez *de Reddit. cap. 1. §. 7. dub. 7. num. 158.* Si enim habent Clericum patrem habentem alia bona, adversus quem possunt petere alimenta, & dotes, pauperes non sunt. Ergo oon poterunt dotari a patribus ex reditibus, quando habent alia bona patrimonialia, vel quasi, ut tenet etiam Duenas *d. regul. 307. ampliat. 3.* Leoncillus *de privileg. paup. 2. p. privileg. 378. num. 10.* Costa *de Remed. subsid. remed. 66. illat. unica*, *n. 1.* Velasco *de privileg. paup. 1. p. 15. num. 18.*

14 Est vero gravis difficultas, an quando Beneficiatus, vel alius pater spurius filiam spuriam dotaverit per excessum, & ultra id quod a jure permissum est, possit excessum repetere. Quia in difficultate præmitto, de jure beneficiatos, vel alios patres spurios non posse dotare filias spurias, nisi ad certam quantitatem, de jure communi ad necessariam quantitatem alimentorum; de jure nostro Regio, si habuerint alios filios legitimos, ad quintum bonorum, *l. 10. Tauri*, Petr. Barbosa in *l. 1. ff. solut. matrim. 4. p. 2. n. 54.* Velascus *de privil. paup. 1. p. q. 15. num. 23.* Hoc supposito difficultas est, an quando ultra dictam quantitatem Beneficiatus, vel pater spurius filiam spuriam dotaverit, possit repetere excessum.

15 Prima sententia asserit, repeti posse, etiam constante matrimonio, sive maritus ignoraverit, sive sciverit esse filiam spuriam; sive dos detur filiæ, vel ipsi marito. Ratio est; oam dos quoad excessum ipso jure noo valet, *Auth. Ex complexu*, *C. de incest. nupt.* ubi Scribentes. Ergo etiam constante matrimonio excessus poterit repeti, sive sciat, sive ignoret maritus esse spuriam. Confirmatur; nam sive sciat, sive ignoret maritus, nullius est ponderis: quia si ignorat, sibi imputet, quia debebat investigare, an fuisset spuria, necne: si vero scierit, nulla injuria illi irrogatur. Ergo cum lex ipso jure annullet excessum, etiam constante matrimonio, marito sciente, vel ignorante, pro excessu est danda repetitio, Barbosa in *d. l. 1. 4. par. num. 79.* Mathienzo in *l. 1. tit. 2. lib. 5. Recopilat. g. off. 4. num. 7.* & in *l. 8. tit. 8. gloss. 1. num. 36.* Covarr. *de sponsalib. 2. part. cap. 8. §. 6. num. 12.* Gratianus *discept. for. tom. 3. cap. 472. a num. 4.* Velasco *de privil. paup. 1. par. q. 15. num. 25.* Sanchez *cons. lib. 4. cap. 3. dub. 39. num. 1.* Palao *de just. disput. 9. punct. 7. num. 9.*

16 Secunda sententia contrarium tenet, scilicet quod sive maritus scierit, sive ignoraverit mulierem esse spuriam, constante matrimonio nequit excessus repeti, ex *l. fin. § Si a socero*, *ff. qua in fraud.* ubi dos data in fraudem creditorum, non repetitur constante matrimonio. Ergo nec excessus dotis datus filiæ spuriæ ab ipso patre. Cæterum, nam quando dos datur marito, conceditus titulo oneroso propter onera matrimonii, *l. Ex promissione 19. ff. de act. & obligat. cap. Salubriter 16. de usuris:* quare donec maritus illa onera portat, excessu constante matrimonio non est privendus, si ignoravit, quia alias sine omni dote uxorem non duceret, si id sciret, quia forte ignorabat excessum repeti posse; error enim juris controversi æquiparatur errori facti, Craveta *cons. 132. num. 2. par. 2.* Gabriel *lib. 2. cons. 90. num. 25.* Rota *divers. 2. p. decis. 131. num. 2.* & causat bonam fidem, Rota *recent. decis. 101. num. 10. & decis. 559. num. 2. in addit.* apud Rubeum. Cum ergo quæstio ista sit controversa, licet scierit mulierem esse spuriam, ab eo excessus ille repeti non poterit, constante matrimonio, Bart. *in d. l. fin. §. Si a socero*, Capicius *dec. 181.* Mantica *de tacit. lib. 3. tit. 37. num. 29.* Lucidorus *de illegitim. Cleric. fil. cap. 22. n. 24.* Paschalis *de patria potest. 2. p. cap. 3. n. 39. in fin.* Surdus *de Aliment. tit. 1. q. 10. n. 23.* Fagundez in *Decalog. lib. 4. cap. 1. n. 9.*

17 Tertia sententia distinguit, si maritus tempore contracti matrimonii ignorabat mulierem, quam ducebat, esse spu-

spuriam; tunc enim matrimonio stante nequit excessus ab eo repeti; nam non fuit particeps fraudis in dote tam excessiva constituenda: illud enim scitum est, in alienatione in fraudem creditorum, quando fit titulo oneroso, quod ad rescissionem utriusque fraus, vendentis nempe, & ementis, sequiratur, ut in specie dictæ legis finalis, §. *Si a socero*. Cum ergo maritus dotem titulo oneroso recipiat, si tamen ignoravit, fraudis particeps non est: quam ob rem ab eo constante matrimonio nequit excessus repeti. Si vero scierit, revocari poterit, quia tunc maritus sibi imputet, qui scienter filiam spuriam duxit, cui excessum non deberi cognoscebat. Ergo tunc etiam constante matrimonio excessus poterit repeti, Barbosa in *d. l. 1. ff. solut. matr. 4. par. num. 78*. Surdus *d. q. 10. a n. 24*. Navarrus *de Reddit. q. 2. monit. 16, num. 2*. Gomez in *l. 9. Tauri, n. 43*. Baeza *de meliorand. filiab, cap. 37. n. 5*.

18 Quarta sententia alio modo distinguit, nempe quando dos promittitur, & conceditur genero, vel quando conceditur ipsi filiæ spuriæ. Primo enim casu repeti non potest, quia datur ex titulo oneroso; secus in secundo, quia recipie filia titulo lucrativo. Ita tenet cum aliquibus Bossius *de Aliment. cap. 6. §. 9. n. 208*.

19 Quinta sententia asserit, de jure communi admittendam esse tertiam sententiam, & de jure nostro Regio dicendum, semper excessum esse repetendum, sive constante, sive soluto matrimonio, ex *l. 29. Tauri*, ut Cum Covarr. asserit Vasquez *de reddit. §. 7. a num. 159*. Sanchez *d. cap. 3, dub. 39. num. 4*. Sed notandum, textum in *dict. l. 29.* hanc sententiam non probare, loquitur enim de filiabus legitimis, quæ quidem defuncto patre tenentur dotes ad collationem afferre, ut si forte aliquis fuerit excessus, inter alios fratres dividatur, & communicetur, Gomez ibidem, *nu.* 13. Ayora *de partit. 1. p. cap. 3. num. 16.* non autem loquitur in nostra specie, sed longe ab ea: unde nulla decisio hujus difficultatis ex hac lege nobis conceditur, etiam de jure Regio.

20 Quapropter, ut luculenter hæc difficultas concipiatur, dico duobus modis esse tractandam. In primis, quando Beneficiatus, aut alius pater spurius haberet filios legitimos: secundo quando non haberet. Et quoad primum, prænitto filios legitimos non posse petere excessum istius dotis, vivente patre, nec revocationem illius; nam cum id non possint facere, nisi ex vi legitimæ, quam quidem non habent, nec eis debetur patre vivente, *l. 1. §. Si puberi, ff. de collat. bon.* inde est, ut eo vivente non possint petere revocationem hujus excessus, Baeza *de melior. filiab. cap. 34. num. 8. & 9*. Mathienzo in *l. 3. tit. 3 lib. 5. gloss. 7. a n. 4*. Sanchez *d. dub. 39. num. 5. & 6*. Erit ergo necessarium, ut pater jam decesserit.

21 Hoc supposito resolvendum, quod si Beneficiatus, aut alius pater spurius spuriæ filiæ dotem excessivam, & inofficiosam concesserit, & maritus scierit esse filiam spuriam, etiam constante matrimonio posse revocare excessum, duabus rationibus, Prima, quia ex dispositione legis excessus dotis non tenet, & ideo potest statim repeti. Secunda, quia talis excessus est in præjudicium filiorum, & eorum legitimarum, quæ absque mora sunt supplendæ, *l. Scimus, §. Repletionem. ff. de inoffic. testament. l. Omnium 30. Cod. eod. tit*. Ergo statim, etiam constante matrimonio, poterit excessus repeti, maxime si maritus scierit esse spuriam, cui in hac specie nullum damnum, aut fraus irrogatur, *l. 1. C. de inoffic. dot*. Afflictus *dec. 86*. Cevallos *q. 780. a num. 130*. Gratianus *tom. 3. discept. cap. 473. n. 4*.

22 Si vero maritus ignoraverit filiam esse spuriam, plures asserunt excessum repeti non posse, constante matrimonio, quibus adjungendus disertissimus Cardinalis Delugo *de just. disput. 24. sect. 7. num. 134.* qui singulariter probat; nam si pater paciscerετur cum aliquo, ut inserviret suæ filiæ spuriæ pro tali pretio, nec ipsi, nec filii paciscentis poterunt ab eo stipendium repetere a patre designatum: cum ergo dos, licet excessiva, constituatur ut stipendium, seu salarium onerum matrimonii, *l. Pro oneribus 16. C. de jur. dot.* inde est, quod si maritus ignoraverit mulierem esse spuriam, constante matrimonio nullatenus possit repeti excessus, quia eo durante durant servitium, & onera matrimonii ab eo præstanda.

23 Veruntamen quando Beneficiatus, vel alter pater spurius haberet filios legitimos, contrarium est tenendum; nam textus in *l. 1. C. de inoffic. dot.* quoties præjudicium fit legitimis filiorum, hanc restitutionem absque mora concedit, ne damnum in legitimis sequatur: nec lex distinguit, an maritus scierit, vel ignoraverit, quare nec nos distinguere debemus, *l. De pretio, ff. de public. in rem act. l. Non distinguimus, ff. de recept. arbitriis, cap. Qua circa 22. de privileg. Clement. unic. de Rescript*. Gamma *decis. 205. num. 5*. Narbona *de Appellat. Vicarii, 1. par. num. 27*. Ergo si legitimi adsint filii, etiam constante matrimonio excessus ille est repetendus. Cæterum; nam ut bene considerat Gratianus *d. cap. 423. n. 7.* titulus onerosus mariti nihil relevat in præjudicium legitimarum, unde fundamentum Delugi ruit; nam licet dos consideretur ut salarium, seu stipendium pro oneribus matrimonii, aut servitii, nequit tamen pater excessivum salarium, seu stipendium designare, in damnum filiorum: quare licet maritus ignoraverit mulierem esse spuriam, & bona fide de illa dote pacisceretur, nequit excusari a reddendo excessu, Denique lex, stantibus legitimis, annullat excessum independenter a marito. Ergo licet sciat, aut ignoraverit filiam spuriam, excessus ab eo recte poterit repeti constante matrimonio, Mathienzo in *l. 1. tit. 6. lib. 5. gloss. 1, num. 1*. Sanchez *dict. dub. 19. num. 13*.

Sec contra pugnat textus in *d. l. fin. §. Si a socero, ff. quæ in fraud.* ubi maritus si ignoraverit mulierem esse filiam spuriam, & dos ei concedatur in fraudem creditorum, non rescinditur. Textus vero iste loquitur in diversa specie. Venuleius loquitur de dote data a patre in fraudem creditorum, & distinguit; si enim maritus sciat in fraudem dari, ex Edicto rescindetur; si vero ignoraverit, & mulier sciat, ipsa obligabitur ad restitutionem; si vero uterque, tam maritus, quam filia spuria ignoraverint, ipsa adhuc tenebitur, quia percepit dotem ex titulo lucrativo, quo quidem casu sufficit scientia ex parte patris dotantis, *l. Quod 6. ff. quæ in fraud. l. 5. C. eodem tit*. Wesembechius in *paratit. l. ad tit. quæ in fraud. n. 6*. Donellus *lib. 23 comment. cap. ult.* ubi Osuald. *lit. H*, Maritus vero non tenebitur, quia recepit ex titulo oneroso, & percipit sibi debitum, creditorem enim vigilantem adjuvat jus, *l. Quod 6. §. Apud Labeonem, l. Istud 13. ff. quæ in fraud*. Wesembechius *ubi proxime, n. 3*. 24

Ex hac vero specie sic explicata solidum argumentum contra nos nequit depromi; loquitur enim Consultus in Edicto, *Quæ in fraudem*, in quo speciale est, an creditor ignoraverit, necne, ut rescindatur alienatio, unde pendet, quod sit fraudis particeps, aut non, *d. l. 6. §. Hoc edictum, ff. quæ in fraud. leg. penult. C. eod. tit*. Nos vero loquimur de restituendo excessu dotis dato in præjudicium legitimarum filiorum, cujus restitutio statim potest peti, licet maritus ignoraverit; quia independenter lex annullat, ut bene docet Barbosa in *leg. 2. ff. solut. matrim. 1. part. n. 172*. Unde textus ille contra nostram resolutionem nihil probat. 25

Sed adhuc instabis; Dos inofficiosa data filiæ legitimæ in præjudicium aliorum filiorum, nequit constante matrimonio repeti, sive maritus scierit, sive ignoraverit; esset enim in grave præjudicium mariti, Ayora *de partit. 2. part. q. 21. per tot*. Gutierez *Pract. quæst. 41. a num. 17*. Barbosa in *l. 2. ff. solut. matrim. 1, part. num. 175*. Ergo etiamsi dos inofficiosa detur filiæ spuriæ in præjudicium filiorum; vel sive sciat, aut ignoret maritus, nequibit repeti. Hæc instantia non procedit de jure communi, in eo enim semper conceditur repetitio excessus dotis datæ in præjudicium legitimorum. Erit ergo difficultas de jure Regio, propter decisionem textus in *leg. 29. Tauri, l. 3. titul. 8. lib. 5. Recopilat.* ubi cavetur generum ad considerandam dotem inofficiosam duo habere tempora, scilicet tempus contractæ dotis, aut tempus mortis patris dotantis: quare inquiunt DD. excessum dotis de Jure Regio constante matrimonio repeti non posse, quia adversus exceptionem poterit gener replicare, eligere tempus mortis, ut inspiciatur an dos sit inofficiosa, necne; unde ab eo nihil poterit repeti, donec pater dotans moriatur, ut expendit Gutierez *dict. q. 45. n. 17*. 26

Sed contrarium tenet alteri, etiam de jure Regio; nam jura illa loquuntur jam defuncto patre dotante, quando ad divisionem bonorum pervenitur: quo quidem casu poterit gener duo tempora prospicere, & eligere quod maluerit: non vero leges istæ tollunt facultatem, ut si pater antea constante matrimonio voluerit excessum repetere, non possit, prout defendit Baeza *de melior. filiab. cap. 34. a n. 2*. 27

Ex hac secunda sententia facile instantiæ respondetur: verum stando in priori responsum adest; nam doctrina illa loquitur, quando dos datur filiæ legitimæ, quæ habet privilegium de jure Regio, ut hæc duo tempora inspiciantur, ad hoc ut inofficiosa dicatur, In nostra autem specie est casus distinctus; nam agimus de dote data filiæ spuriæ, cui nequit pater concedere nisi illam dotis quantitatem ratione alimentorum debitam, quæ si excedat, annullatur, *l. 1. Cod. de lib. caus. l. Quemadmodum, C. de Agricol. & censit. lib. 11*. Baeza *dict. cap. 34. num. 2*. Barbosa *dict. l. 1. ff. solut.* 28

matrim.

matrim. 4. par. a num. 54. Nec experandum tempus mortis patris, quapropter statim peti valet, etiam constante matrimonio, sive maritus sciverit, sive ignoraverit filiam esse spuriam.

29 Ex his breviter est dissolvenda alia quæstio, an filii, defuncto patre, possint excessum petere adversus maritum ignoranter ducentem filiam spuriam? Et negarunt Segura, Diez, Palacios, & alii apud Barbosam *d. 4.p.num.*171. refert decisum Afflictus *decis.* 86. Grammaticus *decis.* 90. *n.* 3. *ad fin.*

30 Sed tamen a nobis contrarium est recipiendum, quia id concessimus patri. Ergo eodem modo est concedendum filiis suis hæredibus, in cujus locum succedunt. Tum quia isti sunt, qui perceperunt præjudicium, quare eis competit petere satisfactionem, Cæsar Ursill. *in addit. ad Afflict. decis.*86. Barbosa *in l.* 2 *ff. solut. matrim.* 1. *p. n.* 172. Mathienzo *in l.* 3 *tit.* 8 *lib.* 5 *gloss.* 6 *num.* 3. alter Barbosa *in l. un. Cod. de inoffic. dot. n.* 9.

31 Si vero Beneficiatus, vel alter pater spurius legitimos filios non habuerit, & dederit excessivam dotem filiæ spuriæ, ultra alimenta, tunc cum distinctione respondendum. Aut maritus sciebat, aut ignorabat invincibiliter filiam esse spuriam: si enim sciebat, assero patrem spurium posse statim petere excessum: si vero invincibiliter ignoraverit, pater nequit constante matrimonio repetere, quia maritus valet excessum retinere ratione damni sibi illati, dum onus matrimonii sustinet, nec constante matrimonio potest excessu privari. Deinde, quia nunc non agitur de præjudicio filiorum, sed ipsius patris, cui ob fraudem factam filiæ spuriæ marito, jus non suffragatur, ut tenent plures, quos refert Covarr. *in 4.* 1. *p. cap.* 3. §. 6. *num.* 12. Gomez *in l.* 9. *Tauri, n.* 44. Baeza *de melior. filiab. cap* 32. *n.* 10. Salzedo *in addit. ad Bernardum, reg.* 215. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 168. *num.* 8. Sanchez *d. dub.* 39. *n.* 13. *in fin.*

32 Denique si matrimonium fuerit solutum, excessus iste semper repeti poterit, quia cessat onus matrimonii. Tum si dos reversa fuerit mulieri, excessum nequit retinere, quia titulo lucrativo retinet: quapropter semper repetitio conceditur, ut cum Gomez notat Sanchez *d. dub.* 39. *num.* 1. Angelus Bossius *de Aliment. cap.* 6. §. 12. *n.* 117.

33 Est etiam aliud dubium non prætereundum, an dos data filiæ spuriæ a Beneficiato, vel ab alio patre spurio, transmittatur ad hæredes, vel necessario mortua filia, debeat pervenire ad Beneficiatum, vel ad alium patrem spurium? Prima sententia asserit non transmitti, sed debere redire ad patrem. Ratio est; nam dotes istæ concessæ filiabus spuriis, succedunt loco alimentorum, & ideo illorum sumunt naturam, *l. Si cum* 10. §. *Qui injuriarum, qui ff. si quis caut.* alimenta enim morte filiæ extinguuntur, & ad patrem redeunt. Ergo similiter dos data filiæ spuriæ ad patrem redire debet, nec ad hæredes transmittetur. Cæterum natura alimentorum ea est, ut morte personæ extinguantur, *l.* 3. *ff. de cibar. & aliment. legat. l. Cum hic* 8. §. *Modus autem, ff. de transact.* Cum ergo dos ista oriatur ex obligatione alimentorum a patre spurio debitorum, inde est, ut muliere defuncta, non transeat ad hæredes, sed ad patrem revertatur, Abbas *lib.* 2. *cons.* 56. *num.* 2. Lara in *l. Si quis a liberis,* §. *Idem rescripsit, ff. de lib. agnoscend. num.* 3. Menochius *cons.* 60. *num.* 29. Surdus *de Aliment. tit.* 5. *quæst.* 7. *num.* 3. Mathienzo in *l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 4. *num.* 1. Barbosa in *l.* 1. *ff. solut. matr.* 4. *p. num.* 71. Trentacinquius *var. lib.* 1. *tit.* 2. *de Noth. num.* 31.

34 Secunda sententia contrarium tenet, & ducitur; nam dotes istæ non solum dantur quoad usumfructum, sed etiam quoad proprietatem, & fiunt proprium patrimonium filiæ spuriæ, *l.* 3. §. *Ergo etiam filius, ff. de Minoribus l. Pomponius* 35. *ff. famil. ercisc.* Ergo transmittentur ad hæredes, nec ad patrem spurium redibunt, argumento Legis *Pater filium* 38. §. *Quindecim, ff. de legat.* 3. Cæterum, licet dos procedat ab obligatione alimentorum a Patre spurio debitorum, habet tamen etiam causam publicam ipsius matrimonii, & est sustentatio liberorum; quapropter licet alimenta cum persona extinguantur, dos tamen ad hæredes transmittitur, ob causam illam, quæ major est in dote, quam in alimentis, Bartolus *lib.* 7. *cons.* 56. *num.* 9. Berojus *volum.* 2. *cons.* 165. *num.* 23. Vincentius *de Franchis decis.* 283. *a num.* 10. Paleotus *de Noth. & spuriis, cap.* 51. *ad fin.* Peregr. *de jur. Fisci, lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 31. Cancerius *var.* 3. *par. cap.* 21. *num.* 121.

35 Tertia sententia distinguit; si enim filia spuria a patre dotata absque liberis decedat, tunc dos ad patrem, vel ad ejus hæredes revertitur; secus vero si filios, aut descendentes habuerit, quia ad eos transmittitur. Ducitur hæc sententia, quia dos ista procedit ab obligatione patris spurii alendi non solum filiam spuriam, verum etiam filios ejus, & nepotes. Ergo si filios, aut descendentes habuerit, ad eos dos transmittetur propter illam obligationem. Cæterum, quia dos mulieris est in obligatione nutriendi, atque educandi filios, & alios descendentes illius. Ergo ad illos debet transmitti per obligationem illam doti inhærentem, Ruinus *volum.* 1. *cons.* 124. *n.* 11. Gaspar Thesaurus *lib.* 1. *quæst. for. quæst.* 25. *n.* 9. Minadorus *decis.* 21. Lucidorus *de illegitimis, quæst.* 23. *n.* 3. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 168. *n.* 8. *in fin.* Bossius *de Aliment. dict. cap.* 6. §. 17. *n.* 244.

Hæc difficultas examinanda est de jure communi, & de 36
jure Castellæ. Quoad primum dico, duobus modis posse dari dotem filiæ spuriæ, aut dando bona quoad proprietatem, vel quoad usumfructum; non enim tenetur Beneficiatus, vel alius pater spurius dare dotem filiæ spuriæ quoad proprietatem, ut ex *l. Mela* 18. *ff. de cib. & aliment. legat.* percipiunt DD. & est ratio; nam tantum pater tenetur dare quoad proprietatem dotem, quando dos intrat in locum legitimæ, quod quidem deficit in filia spuria, cui legitima non debetur, sed tantum alimenta. Ergo non tenetur Beneficiatus, vel alius pater spurius dotem spuriæ dare quoad proprietatem, sed sufficit quoad usumfructum, *l. Cum hi* 13. §. *si uni, ff. de transact.* Baldus in *l. Eam quam, C. de fideicom. n.* 41. Surdus *de Aliment. tit.* 4. *q.* 9. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 9. Larrea *dec.* 96. *n.* 4.

Unde sequitur, quod si pater spuriæ designaverit dotem 37
in usufructu aliquarum rerum, dos illa ad suos filios, vel hæredes non transmittetur, sed revertetur ad patrem, vel ad ejus hæredes; nam ususfructus morte finitur, §. *Finitur Inst. de usufruct.* quapropter dos illa data videtur sub illa conditione, ut mortua filia spuria, ad patrem proprietarium revertatur; non vero eo modo ut transmittatur ad hæredes. Tum pater, quando dotem dat in usufructu, videtur tantum alimentis filiæ consulere voluisse, non vero ad dandam dotem cum translatione dominii, quare dos ad hæredes non transmittitur, sed morte illius finitur, tanquam ipsius alimenta, ex *d. l.* 3. *ff. de cib. & aliment. legat.* Et confirmatur, quia in jure receptum est, ut similis dos in usufructu constituta, non proprie ut dos, sed ut alimenta existimetur, *l. Cum si* 8. §. *In annos, ff. de transact.* Boerius *decis.* 80. *num.* 9. Surdus *de Aliment. tit.* 9. *q.* 6. *num.* 14. Ergo debet morte finiri, nec poterit ad hæredes spuriæ transmitti, sed ad patrem, vel ad ejus successores debet reverti, Parladorius *lib.* 1. *rer. quotid. cap.* 16. *num.* 11. Castillo *controvers. lib.* 5. *cap.* 62. *a n.* 99.

Illud vero in hac specie est animadvertendum, quod 38
quando dos filiæ in usufructu conceditur, aut in annua præstatione, fructus illi non tanquam fructus censentur, sed tanquam sors principalis ipsius dotis; nam fructus proprie dicuntur, quando est aliqua res a qua dependeant, *l. Item veniunt* 20, §. *Fructus, ff. de petit. hæredit. l.* 2. *C. de act. empt.* Si vero per se subsistant, ut quando ususfructus in dotem conceditur, tunc fructus censentur sors, *l. divortio* 8. §. *Si vir, ff. solut. matrim.* quapropter licet morte spuriæ ususfructus finiatur; attamen commoditas ususfructus, & fructus illius ad hæredes transmittuntur, quia isti sunt proprii ipsius uxoris, Parladorius *quotid. quæst.* 4. *per totam.*

Si vero Beneficiatus, vel alter pater spurius det dotem 39
spuriæ in proprietate aliquarum rerum, tunc ad suos hæredes, vel filios transmittetur; nam est proprium patrimonium ipsius filiæ, & transit ad illam quoad usumfructum, & proprietatem, absque aliqua reservatione, vel conditione, & ad suos hæredes transfertur, ut dicunt DD. secundæ sententiæ.

Erit ergo quæstio, quando non constat, Beneficiatum, 40
seu patrem spuriæ dedisse bona in dotem spuriæ quoad usumfructum, vel quoad proprietatem. Et tunc dicendum videtur, quoad usumfructum tantum dedisse, & ideo transmitti non posse. Ratio est; nam cum ipsa sit incapax bonorum paternorum, Anthen. *Ex complexu, C. de incest. nupt.* quando bona in dotem dantur spuriæ, in dubio præsumendum dari quoad usumfructum, non quoad proprietatem, ut tenet Barbosa in *d. l.* 1. 4. *p. num.* 71. & consequenter ad hæredes transmitti non posse.

Sed in re distinguendum, quando bona, quæ in dotem 41
dantur, fuissent majora, quam erant necessaria ad alendam, & dotandam filiam spuriam: & tunc præsumendum, dari tantum quoad usumfructum. Ratio est, quia cum ususfructus illorum bonorum sit sufficiens ad alimenta, & dotem filiæ spuriæ, præsumendum est illa majora bona tantum esse data quoad usumfructum, non vero quoad proprietatem,

in qua

in qua excessiva dos continebatur. Rursus bona in dotem, data ratione alimentorum, intelliguntur data quoad proprietatem, quando in locum legitimæ conceduntur, Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. Cevallos *quæst.* 779. *num.* 100. Mieres *de Majorat.* 4. *p. quæst.* 28. *num.* 22. Sesse *decis.* 26. *num.* 47. Castillo *controvers. lib.* 5. *cap.* 62. *num.* 93. Cum ergo filia spuria legitimam non habeat, præsumendum est, bona illa excedentia dotem, & alimenta, tantum esse data quoad usumfructum, non vero quoad proprietatem.

42 Si vero bona quæ dantur spuriæ in dotem, sunt proportionata ad illam alendam, & dotandam, nec aliquo modo excedant, intelliguntur data quoad proprietatem, & usumfructum; alias si in usufructu tantum datentur, dos diminuta præstaretur, quod non est præsumendum in dubio, quando si in proprietate bona data intelligerentur, completa dos concederetur, Castillo *d. cap.* 62. *n.* 114.

43 Hinc, hac distinctione observata, faciliter capitur resolutio hujus difficultatis, quando essemus in dubio, an Beneficiatus, vel alter pater spurius dederit filiæ dotem in usufructu, vel solum in proprietate; si enim majorem quantitatem ad dotem designaverit, erit datus ususfructus, & non transmittetur: si vero bona fuerint proportionata, intelligentur data in proprietate, & ipsa transmittetur. Quod omne intelliges, nisi prius pater paciscatur, dotem sibi esse reddendam, aut non defuncta filia; quia semper pacto standum est, Garzia *de expens. cap.* 3. *num.* 27. Avendanus in *l.* 10. *Tauri, glos.* 3. *num.* 5. Parladorius *lib.* 1. *rer. quot. cap.* 16. *n.* 4. Cevallos *q.* 779. *num.* 95.

44 De jure nostro Regio ex *l.* 9. *Tauri, l.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopil.* plures Doctores asserunt, dotem datam filiæ spuriæ, ad hæredes, aut filios transmitti, ex illo fundamento; nam ex dictis juribus quintum bonorum non solum relinquitur filiabus spurii, quoad usumfructum, sed quoad proprietatem, ibi: *Pero bien permitimos, que les puedan en vida y en muerte mandar fasta la quinta parte de sus bienes, y no mas, de lo que podian disponer por su anima, y de tal parte despues que la huvieren, puedan disponer en su vida, o al tiempo de su muerte, los dichos hijos ilegitimos, como quisieren.* Unde suscipiunt Doctores isti, de jure Regio dotem hanc datam filiabus spuriis transmitti posse ad hæredes; & datam quoad usumfructum, & proprietatem. Cæterum; nam ex doctrina plurimorum Doctorum, quos refert Castillo *dict. lib.* 5. *cap.* 62. *num.* 88. hæc quinta pars non datur spuriis filiabus alimentorum loco, sed successionis. Ergo necessario debet transmitti ad hæredes, sicut & aliæ res, in quibus legitimi succedunt, Avendanus in *l.* 10. *Tauri, gloss.* 3. *num.* 4. Lara in *l. Si quis a liberis*, §. *Idem rescripsit*, *num.* 75. Mathienzo in *l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 3. *per tot.* Azevedus in *l.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. a n.* 16. Barbosa *lib.* 3. *vot.* 126. *n.* 156.

45 Hæc doctrina maxima eget explicatione, leges enim Regiæ non inquiunt, patrem spurium præcise debere hanc quintam patrem relinquere filiis, aut filiabus spuriis, aut in vita, aut in morte, sed tantum posse quando filios legitimos habuerit. Non enim tollit difficultatem parentibus spuriis, ut pro alimentis seu dote, si tantum voluerit dare usumfructum, id non possint, ita ut bona illa ad ipsos revertantur, filia, aut filiis defunctis; sed tantum, ut quando facerent simplicem donationem, aut legatum illius partis absque aliqua declaratione, tunc filii spurii, vel filiæ possint ea bona trasmittere ad suos hæredes, & id quia interpretatur, lex data esse quoad proprietatem, & integro jure, ut possint ad alios transferre, Barbosa *d.* 4. *p. num.* 75. Castillo *d. cap.* 62. *num.* 111. Unde si aliter patres spurii providcant, aut in dote, aut in donatione, seu legato, illud erit de jure Regio observandum, prout paciscantur, aut tacite ex pacto cognoscatur: nec bona ista poterunt ad hæredes transmitti, si pactum expressum, aut tacitum id petierit.

46 Quare de jure Regio disquirunt DD. an in hac quinta parte possit pater spurius gravamen imponere? Et communiter inquiunt, non posse, si tantum in his bonis contineatur necessarium ad elimenta. Et ratio est; nam necessaria ista alimenta ut debita censentur, in quibus nequit gravamen imponi, nisi tantum in excessu, Tellus Ferzandez in *l.* 10. *Tauri, in fin.* Mathienzo in *d. l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 3. *ad fin.* Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 25. *vers. Tertio, & in l.* 9. *Tauri*, *n.* 43. *in fin.* Azevedus in *l.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopil. n.* 18. Castillo *d. cap.* 62. *n.* 120.

47 Sed tamen contrarium tenet Cevallos cum aliquibus *q.* 779. *num.* 97. quia leges Regiæ tantum sunt intelligendæ, quando quintum simpliciter relinquitur filiis, aut filiabus spuriis; non autem si aliter ex voluntate expressa parentum superiorum: quapropter Sacerdos dotans filiam spuriam, aut donans (verbi gratia) centum pro alimentis, potest ei gravamen imponere, ut post mortem restituat, cum alimenta sint personalia.

48 Verum licet doctrinam Cevallos admittamus, tamen non bene se expedit. Hanc ob rem dico, quod si Sacerdos, aut alius pater spurius quantitatem pecuniæ designet, aut bona, quorum quantitas necessario resolvenda est in alimentis filiæ spuriæ, vel in ejus dote pro ipsius alimentis, nequit de jure Regio, nec de jure communi gravamen imponere. Ratio est; nam tota illa quantitas est debiti naturalis, & solutio alimentorum: quare nequit ibidem gravamen imponere; secus vero si aliter provideat magnam quantitatem, ex cujus reditibus possit filia spuria alimenta percipere, vel ad alimenta prædium destinaverit, ut ex fructibus alimoniam percipiat; tunc enim gravamen recte imponere poterit, non in fructibus, aut reditibus, sed in ipsa quantitate, aut prædio, ut postea defuncta spuria, aut sibi, aut aliis restituat; nam dominium illorum ad spuriam non est translatum, itaque ut in re propria Sacerdos, aut pater spurius poterit gramen imponere; voluit enim alimenta tantum ex fructibus, aut reditibus præstare.

49 His vero relictis, transeamus ad donationes, & eleemosynas, quæ fieri possunt consanguineis ex reditibus Ecclesiasticis. Et illud est certum, Prælatos, seu Beneficiatos posse ex reditibus consanguineis succurrere pauperibus, donationes, & eleemosynas eis concedere, illo adjecto temperamento, ne illos ditent. Id enim opus pium est, & majori ratione, quatenus sunt pauperes magis conjuncti, Textus *in c. Est probanda* 16. *dist.* 86. *c. Quisquis* 19. 12. *q.* 2. Concilium Antiochenum c. 25. Tridentinum *sess.* 25. *de refor. cap.* 1. Riccius *tom.* 2. *decis.* 55. *n.* 9. Cancerius *var.* 3. *par. c.* 21. *n.* 225.

50 Quod quidem magnopere debent considerare aliqui Prælati, & Beneficiati, qui circa filios, nepotes, & cæteros consanguineos ita sunt cæci (ut dicebat Baldus in Authent. *Quicunque, C. de Sacros. Ecclesiis*) ut non existiment ad Ecclesiam pervenisse, nisi ad eos ex reditibus ejus locupletandos, relictis pauperibus, Ecclesiis destitutis, & statu dedecorato: quamobrem in *Authent. Quomodo oporteat Episcopos*, §. 1. *collat.* 1. istud est statutum, ne ad Episcopatum admittantur filios habentes, aut nepotes, quamvis legitimos: quod licet contraria consuetudine sit abrogatum, & contrarium observetur, *cap. Episcopus qui filios* 12. *quæst.* 2. & cum aliis notat Barbosa in *Pastor.* 1. *par. tit.* 2. *gloss.* 9. *n.* 30. attamen si aliqui reperiantur idonei eos non habentes, ii sunt assumendi, & præferendi, ut liberius in eleemosynis, & operibus piis reditus expendantur, *cap. De Syracusana* 13. *dist.* 28. quo in sensu intelligendi sunt textus in *c. Priusquam* 4. *dist.* 28. *c. Carnotensis* 17. *dist.* 61. Innocentius, & Abbas in *cap.* 1. *de testament. n.* 2. Barbosa in *d. c. priusquam*, *n.* 7.

51 Contra hos Ecclesiasticos ex reditibus ditantes consanguineos, explicatur illud Micheæ, *Væ qui ædificatis in sanguinibus*, id est, qui ex reditibus Beneficiorum consanguineos ditatis, ut explicat Bollo *in Oeconom. Can.* 2. *class.* 2. *cap.* 2. §. 2. *vers. Quantum*. Hanc ob rem Dominus suos discipulos docuit columbæ simplicitatem imitari, ne unguibus, aut rostro rapiant, ut consanguineos divites faciant. Unde D. Gregorius *homil. in Evangel.* expendit illa verba Isaiæ *cap.* 6. *vers.* 8. exarata: *Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columba ad fenestras suas? Quasi ergo ad fenestras suas sunt, qui nihil in hoc mundo concupiscunt, qui omnia simpliciter agnoscunt, & in hac, quæ vident, rapacitatis studio non trahuntur.* Addit adhuc Sylveira *tom.* 3. *in Evangelia*, *lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 50. *Hoc columbæ ingenium ebibant Ecclesiastici, ut unguibus, & rostro non rapiant, ut ipsi, & eorum consanguinei ex magnis opibus vivant, & largiter augeantur.* Est enim laudandus Prælatus ille, quem refert Alvarus Pelagius *de planctu Eccles. lib.* 2. *cap.* 15. qui consanguineo deposcenti pecunias, respondit illud *Psal.* 19. *Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendero in corruptionem?* Et nihil ei concessit.

52 Si tamen pauperes sint, ut diximus, licet aliquid eis concedere, sicut & aliis pauperibus. Verum considerandum, ne amore sanguinis decipiaris, Reverende Prælate, aut Beneficiate; debes enim considerare statum personarum, indigentiam, laborem ex quo alimenta possunt percipere, ne totum ex reditibus expendatur, prout faciunt aliqui, quorum consanguinei agricolæ, aut officiales sunt, & statim abstrahentes eos, otiosi degunt, & totam alimoniam ex reditibus hauriunt, quod est gravissimum peccatum, ut cum S. Thoma observat Molina *tract.* 2. *de Just. disp.* 146. *n.* 4. Delugo *d. disp.* 4. *sect.* 4. *n.* 70. Turrianus 2. 2. *disp.* 82. *dub.* 10. *ad fin.* Cevallos *q.* 388. *n.* 33. Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. cap.* 6. *a n.* 128.

Pote-

53 Poterit tamen Prælatus, aut Beneficiatus memoriam erigere, ut ex illius fructibus pauperes sui consanguinei sublerventur; hoc est enim opus pium, ad quod reditus sunt destinati. Similiter ex eis Hospitale, seu Ecclesiam erigere, vel Capellaniam instituere potest, & patronatum relinquere consanguinei, & propter laborem aliquam moderatam mercedem eis assignare; quia id non est eos ditare, sed designare stipendium pro labore, Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 10.*n.*47.Sanchez *conf. lib* 2.*cap.*2.*dub.* 38.*n.*10.Delugo *d. sect.*4.*n.*71,R.Moya *d.disp.*6.*q.*2.§.4.*n.*17.

54 Est dubium, an Prælatus, seu Beneficiatus possit ex reditibus aliquid amplius donare consanguineis, quam quod est necessarium ad sublevandam eorum indigentiam? Et aliqui negarunt; nam licet causa necessitatis,& paupertatis concessum sit consanguineis aliquid ex reditibus donare, attamen si amplius conceditur, jam cessat causa; & ideo si quid amplius donetur,erit peccatum, Gregorius in *l.*40.*tit.* 5.*p.*1.*gloss.* 10.*ad fin.* Avendanus *respons.* 19.*n.*4.Major *in* 4.*dist.*24.*q.*19. & videtur sentire Vasquez relatus a Delugo *d. sect.* 4. *n.* 70.

55 Hæc secunda sententia admittenda est, quando donatio ultra eleemosynam fuisset excessiva, non vero quando modica; nam ut supra diximus, & tenet ipse Avendanus *dict. resp.*19.*a n.*4.*vers. Eadem ratione*, Beneficiatus ex reditibus valet facere aliquas modicas donationes, non solum extraneis, sed etiam consanguineis. Unde sequitur, ultra eleemosynam facta consanguineo, posse ei addere aliquam modicam donationem; idque majori ratione, quando fieret consanguineo,ad quod natura nos impellit; quapropter illa sententia intelligenda est de excessivis donationibus, non vero de modicis, ut tenent aliqui apud Sanchez *dict. dub.* 38. *n.* 7. Abbas *in cap.* 1. *de Arbitris*, Aufrerius *ad Capell.Telos. quest.*289. de Lugo *dict. sect.* 4.*n.*70.

56 Extendit Molina *dict.disput.* 146.*n.* 6. posse id facere Beneficiatum, seu Prælatum usque ad dotandam consanguineam pauperem, licet habeat alia bona patrimonialia: sed hoc ultimum intelligendum, quando consanguinea non sit ex illis, quam ex obligatione propria teneatur dotare, veluti si fuisset filia, aut soror; tunc enim nequit dotare ex reditibus, secus si ad hanc obligationem non astringeretur, quia si fuisset pauper, perinde est, ac si aliis pauperibus mulieribus dotem concederet, ut probat ipsa Molina.

CAPUT VII.

Quid possint Prælati, aut Beneficiati expendere ex reditibus ad statum consanguineorum, aut fundandos majoratus; & de largitione munerum Religiosorum.

SUMMARIUM.

An quando aliquis ex infima sorte ad Episcopatum, seu Cardinalatum assumptus est, possit consanguineis dare amplius, quam quod erat necessarium ad illorum statum, ut ad altiorem ascendant? Prima sententia negat, numero 1. Illustratur exemplis Clementis IV. numero 2. & Adriani VI. numero 3. Temperatur hæc sententia, quando consanguineus est tam infimæ sortis, ut dedecoret Cardinalem, seu Episcopum, n.4.

An Prælati, seu Beneficiati ex reditibus possint majoratus instituere? Ex patrimonialibus bonis, vel quasi recte possunt, n.5.

Si Prælatus, aut Beneficiatus sanus majoratum ex reditibus instituat, peccat graviter, sed valet institutio. & explicatur, n.6.

Limitant aliqui, quando majoratus non est ad conservandam, & locupletandam familiam, sed ita ut non cadat ab statu, n.7. Non admittuntur, nisi quando fieret majoratus, ut ex reditibus eleemosyna consanguineis pauperibus fieret; & si sanguinei pauperes non sint, ad aliam piam causam divertatur, n.8.

Sed an Prælatus, seu Beneficiatus ex bonis redituum acquisitis parce vivendo possit majoratum instituere? Affirmant plures, n.9.

Negarunt aliqui. Privilegium alimentorum non competit præteritis, n.10. Admittitur prima sententia, & respondetur contrariis, n.11.

Si majoratus ex reditibus instituatur revocabiliter a Prælato, seu Beneficiato sano, de jure communi non solum illicite fit, sed etiam invalide, n.12.

Si vero Prælatus, aut Beneficiatus de jure communi in ægritudine sit constitutus, an possit valide majoratum instituere? Prima sententia negat, n.13. Secunda affirmat, si fiat sine fraude, & irrevocabiliter, n.14. Matrimonium,seu professio in articulo mortis sunt valida,ibid.

Est gravis quæstio, de qua infra, an donationes immodicæ factæ a Prælato, seu Beneficiato in ægritudine, sint validæ? Negant plures,n.15.Unde resolvitur,similes majoratus institui non posse, nisi clare constet fraudem non adesse, n.16.

Prælati, seu Beneficiati per testamentum, vel per aliam ultimam voluntatem non possunt fundare majoratum ex reditibus, nisi ubi de consuetudine possunt testari, & in probabili sententia absque peccato. Si habeant indultum testandi simpliciter, non possunt, nisi concessum sit ad causas prophanas, n.17.

An Prælatus,seu Beneficiatus possit ex reditibus expensas studii concedere nepoti habenti patrem divitem? Prima sententia affirmat. n.18. Secunda negat. Filius habens patrem divitem dives est, & pater tenetur ad studia secundum statum filii, n.19.

Potest dare has expensas nepoti pauperi Beneficiatus, n.20. Si habeat patrem divitem, non potest ad minora studia, ad quæ pater tenetur, n.21.

Pater an teneatur ad majora studia? Aliqui negant, alteri affirmant, n.22. Resolvitur, & asseritur patrem divitem solum teneri ad majora studia, quando filius ea inceperit cum profectu; quo quidem casu non poterit Beneficiatus, seu Prælatus præstare, n.23.

In eleemosynis concedendis sunt præferendi consanguinei pauperes,& virtuosi,& idem in emphyteusi Ecclesiæ, n.24.

An Episcopi, seu alii Beneficiati possint aliquid reservare, ut ascendant ad majorem statum? Possunt aliquid reservare ad necessaria vitæ, n.25. Non vero ut consanguinei ascendant, n. 26.

Prima sententia affirmat posse reservare ad ascendendum ad altiorem statum, n. 27. Secunda negat, n. 28. Admittitur, si sit ad profanum, n.29.

Si sit ad Ecclesiasticum, similiter asserendum est, n.30. Si vero sit immediatus status, adhuc negat Delugo. Sed contrarium defenditur, si non adsint extremæ, aut graves necessitates. Argumentum a contrario sensu validum est, n.31. Quia experientia prædicti utiliores sunt ad Ecclesias, unde quotidie translationes approbantur, ibid. Id pertinet etiam ad melius regimen ecclesiæ præsentis, n. 32. Fit instantia, n. 33. Et respondetur, n. 34.

Religiosi nequeunt ex reditibus Monasteriorum aliquas donationes elargiri directe, sive indirecte, exceptis levibus esculentis, seu potulentis, & ad devotionem munusculis. Explicatur Constitutio Clementis VIII. n. 35.

Hæc Constitutio licet ab aliquibus dicatur necessaria, recepta non est, & dicunt non obligare. Alteri affirmant, quia sufficit promulgatio, n. 36. Et ad praxim explicatur Constitutio Clementis, n. 37.

Prælati possunt facere modicas donationes, Religiosi vero ex licentia tacita, aut expressa Superioris. Sed quæ sit ista modica quantitas? Aliqui usque ad decimam partem, alii ad duodecimam extendunt: alteri dicunt a Constitutionibus taxari, num. 38. Sed arbitrio prudentis relinquitur, num. 39.

An donationes istæ modicæ sint intelligendæ de modicis comestibilibus, de quibus Bulla? Affirmandum videtur, n.40. Quando in jure propter certas causas revocatur donatio, non potest fieri extensio ad alias, ibid.

Sed contrarium defenditur. Dictio Tantum, *licet sit taxativa, & reliqua excludat, non tamen casus similes, sicut etiam ad revocandas donationes etiam similes casus admittuntur, in meliori sententia, n.41.*

Esculenta, & potulenta non debent esse magni valoris, nu. 42. Quod intelligunt aliqui ad quantitatem, quæ si furata esset, lethale efficeret, n.43.

Hæ doctrinæ explicantur: & textus in l. Plebiscito 18. ff. de offic. Prædidis, *n.44 & 45.*

De Xeniis a judicibus recipiendis, vel non, n. 46. Et id totum arbitrio recti judicis relinquendum, n. 47. Sed defendi valet, esculenti, & potulenti quantitatem posse expendere Religiosos, quæ valet a donatario expendi intra duos, aut tres dies, n.48.

Religiosus potest dare aliqua parva ad devotionem, veluti imagines, libellos, thecas, n.49.

Sed an quando moniali dantur facienda corporalia magni valoris, seu picturæ, ministratis ad id necessariis, posse facere gratis, absque licentia Superioris? Negandum videtur, n. 50. Sed contrarium tenent aliqui, n. 51. Admittitur, si opus fuerit parvi valoris, aut Conven-

tus

tus operas suas dederit Moniali, *n.* 52. *Si fuerint magni valoris*, *negatur*, *n.*53.

Servus quidquid acquirit per operas, *domino acquirit*, *sicut libertus*, *si in manumissione operas promisisset*, *ibid. Et defenditur*, *n.* 54. & 55.

An Prælatus, *seu Religiosus possit dicere dare sibi volenti*, Non indigeo, da meo consanguineo, seu amico? *Affirmat plures*, *n.*56.

Quando dicit, Da nomine meo, *nequit id dicere*, *acceptat enim*, *si dicat* nomine meo, *n.* 57. *Si dicat*, Da nomine tuo, *posse affirmant plures*: *sed contrarium cum Sorbo sustinetur*, *ibid.*

Fit instantia, & *interpretatur Bulla*, *n.* 58. *Et confirmatur sententia Sorbi*, *n.* 59. *Et probatur sic esse directam donationem*, & *absque traditione transire dominium ad causampiam*, *n.* 60.

Quando aliquis promitteret donare Religioso, *an possit respondere*, Da amico, seu consanguineo. *Pervenitur ad quæstionem*, *an promissio de donando sit donatio*. *Prima sententia negat*. *Qui promittit*, *se obligat ad factum* & *liberatur præstando interesse*. *Promissio vendendi non est venditio*, *n.* 61.

Secunda sententia tenet contrarium: *citantur in jure vitantur*. *Qui promisit se obligaturum*, *statim obligatur*. *Pactum de liberando parit liberationem*, *n.*62. & 63.

Qui ostendit propositum donandi, *non obligatur*, *n.* 64. *Componuntur caput* Literaturam 3. de vot. & *caput* Consulti 20. de Regular. *n.*65.

Si vero promissio fit cum animo se obligandi ad donationem, & *promissio sit nulla designata quantitate*, *tunc non est donatio*: & *in hac spatio late probatur*, *n.*66. *Promissio vendendi*, *non designato pretio*, *non est venditio*, *ibid.*

Fit instantia per argumentum a dote, *cujus promissio absque quantitate est dos*. *Sed responsum datur*, *n.* 67.

Fit replica, & *ei respondetur*, *n.* 68. *In hac consideratione Prælatus*, *seu Religiosus recte posset dicere*, Da nomine tuo. *Sed contrarium defenditur*, *n.*69.

Quando vero promitteretur Religioso, *seu Monasterio quantitas*, *aut res certa donanda*, *tunc promissio est donatio*, & *talia verba dicere non poterit*, *n.*70. & 71.

An Prælati, *seu Religiosi possint facere donationes remuneratorias*? *Negandum videtur*, *n.*72. *Sed contrarium in meliori sententia sustinetur*. *Prohibitus dare*, *non est interdictus remuneratorie donare*, *n.* 73. *Admittitur*, & *explicatur hæc doctrina*, *n.*74. *Limita*, *si ex indulto Pontificis Religiosus Beneficium obtineat*, *vel Episcopatum*; *tunc enim ex redditibus poterit remuneratorio donare*, *n.*75. *Vel si donatio remuneratoria sit necessaria ad bonum Monasterii*, *n.* 76.

Licentia Prælati semper est necessaria, *ut donet Religiosus*, *quam potest concedere Abbatissa*, *n.*77.

Inter ipsos Religiosos si donetur, *est necessaria licentia*: *sed si ambitio cesset*, *aliqui tenent contrarium*, *n.* 78.

Accipientes donationes contra hoc interdictum tenentur ad restitutionem, *n.*79.

1 IN hoc capite in primis inquirendum est, an quando aliquis ex infima sorte ad Cardinalatum, seu Episcopatum ascendat, possit consanguineis dare amplius ex redditibus, quam quod erat necessarium ad pristinum statum conservandum, ita ut ad altum ascendant? Negavit Gregorius Lopez *in l.* 40. *tit.* 5. *p.* 1. *gloss. fin ad finem*; nam sacri Canones illud tantum permittunt dare consanguineis, quod sit necessarium ad sublevandam ejus indigentiam. Ergo nullo modo eis est concedendum, ut ad majorem statum ascendant.

2 Exemplis hæc doctrina illustratur. Nam Clemens IV. Pontifex Maximus, mira sanctitate præditus, duas cum haberet filias antea ex matrimonio susceptas, unam in Monasterio collocavit, assignata portione triginta librarum parvarum Turonensium. Alteri vero, quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras Turonenses pro dote numeravit, illo pacto adjecto, ne amplius peteret. Ex una nepotem habuit, & Datarii, & Officiales inscio avo tria ei pinguia beneficia contulerunt. Ast cum id sciret Pontifex, unum eligere, aliis dimissis nepotem compulit; cœtera autem amicis rogantibus, responsum præbuit: *Se Deo*, *non carni*, & *sanguini acquieturum*: *Deum ita velle*, *ut sua in pias causas erogentur*, *nec esse dignum Petri successorem*, *qui plus cognationi*, *quam pietati*, & *Christo tribueret*, Platina *in ejus vita*, *fol. mihi* 200. Illescas *Hist. Pontifical. lib.* 5. *cap.* 10. *in fin.* Petrus Gregorius *de Re benefic. c.* 5. *n.*8. Barbosa *in Past.* 1. *p. tit.* 8. *gl.* 9. *n.* 32.

Aliud vero insignium exemplum præstitit Adrianus VI. ad apicem Pontificatus perveniens. Cum enim plures consanguineos haberet, & ex Belgis Romam petiissent pedestres, aliquibus vestimentis eis datis, ac admodum pauca pecunia illis præstita, pedites revertebantur: & cum Senis nepotem literis vacantem haberet, ipseque ad visendum Pontificem advenisset, festinanter eum redire jussit, & tanquam pauperi ei ad pergendum solam mulam concessit, Illescas *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. Ex his exemplis Gregorii Lopez doctrina confirmatur, dum isti Summi Præsules suis consanguineis pauperibus, & egenis ad altiorem statum capessendum minime aliqua præstiterunt. Ergo Prælatus, seu Beneficiatus ex redditibus nequit consanguinei concedere, ut ad altiorem statum evehantur. 3

Sed tamen hæc sententia temperanda est, nempe quando consanguinei alicujus Prælati forent tam infimæ sortis, ut inhonorarent dignitatem Prælati, seu alterius Ecclesiæ dignitatis, utpote si essent lignarii, vel aquarii: potest enim Episcopus, Cardinalis, aut alter insignis Præbendatus eos ponere in alio moderato statu, ne injuria irrogetur suæ dignitati: & est ratio, quia episcopus tenetur prospicere decorem suæ dignitatis ex redditibus. Tum quia status consanguineorum crescit per dignitatem Episcopi, seu Cardinalis: quamobrem poterit suos consanguineos ad altiorem statum evehere, ad quem positi sunt per suam dignitatem, Navarrus *de redit. quæst.* 1. *Monit.* 77. *n.* 4. Molina *dict. tract.* 2. *disput.* 146. *n.* 8. Toletus *in Summa*, *lib.* 7. *cap.* 38. *num.* 1. Sanchez *dict. dub.* 38. *n.* 8. Garzia *in Summa*, *tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 2. *n.* 9. R. Moya *dict. disput.* 6. *quæst.* 2. *§.* 4. *n.* 16. Velasco *de privileg. paup.* 1. *p. quæst.* 4. *n.* 35. 4

Deinde disquirendum, an Prælati, seu alii Beneficiati possint ex redditibus majoratus instituere? Qua in re illud in primis sciendum, posse Prælatum, seu Beneficium primogenitum instituere de suis bonis patrimonialibus; aut de aliis, de quibus libere valet disponere, quorum supra mentionem egimus; in his enim ut certum id est supponendum, Capponi *tom.* 3. *discept. forens* 140. *n.* 2. non solum in vita, sed etiam in morte, prout sibi placuerit, prout de venerabili Cardinale Ximenio scripsit Alvar. Gomez *in ejus Historia*, *lib.* 1. *fol. mihi* 26. Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 26 & 48. Gratianus *tom.* 5. *discept. cap.* 854. *a n.* 59. Barbosa 3. *part. allegat.* 124. *n.* 33. 5

Erit ergo disquisitio, an ex redditibus Beneficiorum possint Prælati, seu Beneficiati majoratum instituere ad conservationem suæ familiæ? & est duplici modo facienda. Primo, quando Prælatus, seu Beneficiatus sanus, & recta valetudine fruitur. Secundo, quando aliqua infirmitate gravatur. Quod primum dicendum, de jure communi loquendo, si Prælatus, aut Beneficiatus majoratum instituerit sanus, & absque aliquo morbo, graviter peccare, sed tamen validum esse majoratum. Prima pars probatur; nam expendit reditus in usus profanos, quod est peccatum grave. Secundo similiter probatur; nam est donatio rei propriæ, in qua Prælatus, seu Beneficiatus habebat dominium. Ergo valde concessa est ad instituendum majoratum, licet illicite: quod quidem admittendum, quando majoratus institutio facta est irrevocabiliter inter vivos, aut in nostra Castella cum solemnitatibus, de quibus *in l.* 17. *Tauri*, Angulo *de Meliorat. in l.* 1. *gloss.* 1. *a n.* 1. Morquecho *de divers. bonor. lib.* 3. *cap.* 2. *a n.* 1. Molina *de primog. dict. cap.* 10. *n.* 32. Alter Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 146. *n.* 3. Garzia *in Summa*, *tract.* 4. *difficult.* 4. *dub.* 2. *num.* 18. Delgo *de just. dict. sect.* 4. *num.* 71. Barbosa 3. *part*, *allegat.* 124. *numer.* 33. 6

Temperant tamen aliqui, si institutio majoratus facta fuerit ad locupletandam familiam, secus vero ad conservandum statum, & decentiam illius; nam respectu istius considerationis modica donatio videtur, quare non erit grave peccatum, Sotus *de just. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 4. *vers. Quamvis documentum*, Escobar *in Theolog. Moral. tract.* 5. *examin.* 5. *cap.* 4. *num.* 60. Gratianus *dict. discept.* 854. *num.* 63. & tenere videtur Petrus Hurtado relatus a Garzia *dict. difficult.* 4. *dub.* 4. *num.* 8. 7

Sed non admitto Doctrinam horum Doctorum; nam hic modus instituendi primogenitum ex sua natura respicit ad conservandam familiam, quod quidem est usus profanus; quamobrem Prælati, seu Beneficiati graviter peccabunt ad id expendendo reditus Ecclesiasticos, ut tenent Molina *d. c.* 10. *n.* 49. Garzia nuperrime relatus. Admitterem tamen illum placitum, quando majoratus institueretur per modum causæ, aut memoriæ piæ, ad succurrendas necessitates occurrentes propriæ familiæ; verum si ad meliorem fortunam perveniat, ut reditus illius majoratus ad aliam piam cau- 8

sam

sum divertantur; tunc enim recte institueretur majoratus ex reditibus, quia semper pietatem respicit, Gratian. *d. discept.* 854. *n.* 64.

9 Præterea limitant alii Doctores, quando Prælatus, seu Beneficiatus ex reditibus parce vivendo aliqua bona acquisierit, & ex his bonis majoratum instituerit; tunc enim absque aliquo peccato procedit; nam bona illius sunt propria instituentis, cum libera facultate disponendi, & expendendi. Ergo recte Prælatus, seu Beneficiatus poterit ex eis primogenium fundare, Navarr. *de Redit. quæst.* 1. *monit.* 30. *&* 76. Molina *dict. cap.* 10. *nu.* 50. Gratian. *dict. discept.* 854. *n.* 65. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 146. *num.* 3. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 10. *difficult.* 8. *numer.* 3. *ad fin.*

10 Sed dices: Bona illa, quæ parce vivendo acquirit Prælatus, seu Beneficiatus, eodem modo sunt expendenda prout ipsi reditus, ut tenet Abbas relatus a Molina *dict. cap.* 10. *num.* 50. Sarmiento *de redit.* 3 *part. cap.* 5. *num.* 4. Garzia *de Benefic.* 1. *p. cap.* 1. *num.* 3. Ergo sicut de reditibus nequit Prælatus, aut Beneficiatus majoratum instituere absque gravi culpa, similiter nec ex his bonis acquisitis parce vivendo. Confirmatur duabus rationibus. Prima, nam quod isto modo superest de reditibus, superfluum est ex eis, itaque semper remanet cum onere eleemosynandi, non vero ut de eis libere disponatur. Secunda, licet bona ista parce vivendo acquisita restent ex congrua Prælati, seu Beneficiati, & ut alimenta censeantur, *l.* 1. *Cod. de Fideicommiss. l. Cum ii* 8. *ff. de transact.* sunt tamen alimenta præterita, non gaudentia privilegiis alimentorum, *l. Alimentis* 8. *C. de transact.* Castillo *lib.* 8. *controvers. cap.* 19. *n.* 6. Ergo licet congrua de præsenti gaudeat privilegio, ut expendi valeat prout placuerit Prælato, seu Beneficiato; non tamen bona illa præterita ex congrua acquisita, idcirco non poterunt libere expendi, nec ex eis majoratus institui.

11 Verum argumentum, & illius fundamenta debilia sunt; bona enim parce vivendo acquisita ex congrua, sunt bona patrimonialia, vel quasi Prælati, seu Beneficiati, quia Ecclesia totam congruam concedit, ut mercedem seu salarium laboris Prælati, seu Beneficiati; & non solum dominium concedit, sed etiam facultatem liberam, ut de ea disponant prout sibi placuerit, tempore quo dat; sed postea eo transacto, quidquid acquisierint parce vivendo ex genio, ad liberam dispositionem acquirentis relinquit, Escobar *d. c.* 4. *n.* 6. Bonacina *de obligat. Benefic. disput.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *num.* 14. Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tract.* 2. *c.* 3. *n.* 2. Trullench *l.* 7. *Decalog. c.* 2. *dub.* 6 *n.* 4. Palao *de charit. tract.* 6. *disput.* 2. *punct.* 5. *n.* 5. Idcirco recte poterunt de his bonis parce vivendo acquisitis primogenium instituere.

12 Si tamen Prælatus, aut Beneficiatus sanus, & absque aliqua ægritudine majoratum revocabilem instituerit, de jure communi nec in Beneficiatis validum erit; modus enim instituendi magis conformis est ultimæ voluntati, quam contractui: quare valida non erit talis institutio, Prælati etiam, aut Beneficiati de jure communi nequeunt de reditibus testari, nec aliquid relinquere per modum ultimæ voluntatis: quare nec majoratum revocabilem instituere poterunt, Molina *dict. capit.* 10. *numero* 35. alter Molina *dict. disput.* 146. *n.* 3. Barbosa *dict. alleg.* 114. *n.* 33.

13 Si vero Prælatus, aut Beneficiatus in ægritudine sint constituti, & majoratum irrevocabilem instituant ex reditibus, de jure communi quæstio est, an validus sit, necne? Prima sententia negat validum ex decisione Textus *in cap. Ad hæc* 8. *de testament.* ubi donationes factæ a Clerico in ægritudine, nisi modicæ fuerint, & per modum eleemosynæ, annullantur, Ergo nec Prælatus, nec Beneficiatus, ex reditibus in ægritudine possunt majoratum irrevocabilem instituere. Hæc enim est maxima quantitas, & non per modum eleemosynæ, sed ad usus profanos, nempe ad conservandam familiam. Ergo talis institutio erit irrita. Cæterum, nam disponere de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ in ægritudine, consideratur in fraudem legis: ad quod est optimus textus *in l. filia mea* 59. *ff. solut. matrim.* ubi si pater stipulatus fuerit dotem ad se revertendam, si filia decedat in matrimonio, & non in causam repudii; verum maritus cum eam ægram videret, repudiavit: inquit Consultus, patrem dotem recuperare posse, quia id in fraudem actum est. Quod idem in præsentia asserendum; nam in fraudem legis actum videtur in ægritudine majoratum irrevocabilem instituere, ex eo quod erat interdictum relinquere per ultimam voluntatem, *l. Si mulier* 21. *ff. de Rer. amot.* Boerius *decis.* 287. Ergo non est sustinenda talis majoratus institutio. Denique; nam Prælatus, seu Beneficiatus in ægritudine constitutus censetur tanquam usuarius redituum, qui nequit aliquid de eis disponere, nisi necessaria suscipere, Glossa *in cap. fin. de pecul. Cleric.* Covarr. *in cap. Cum in Officiis*, *de testamen. num.* 1. quare si aliquem majoratum instituerit, erit nulla institutio, Gratianus *dict. cap.* 854. *nu.* 50. Lima ad Molinam, *lib.* 2. *cap.* 10. *a num.* 40.

14 Sed Molina *dict. cap.* 10. *n.* 40. tenet aliam sententiam, contrariam, scilicet sustinendam esse talem majoratus institutionem, si fiat absque aliqua fraude, verum constet irrevocabiliter, & cum traditione bonorum effectuatam esse, Probat; nam donatio inter vivos pura, & irrevocabilis potest fieri ab infirmo, etiam morti proximo, *l. Seja* 42. §. *Cum Prætor*, *ff. de donat. causa mortis*, ibi: *Cum autem quis absolute donaret, non tam mortis causa, quam morientem donare.* Et diximus *lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 49. Ergo & majoratus institutio, nulla fraude interveniente. Et confirmat sententiam; nam si postea Prælatus, aut Beneficiatus convalescat, si aliquid irrevocabiliter tempore ægritudinis donaverit, donatarius restituere non debet; est enim valida donatio, etiam in articulo mortis, ut professio, & matrimonium, ut tenet ipse Molina *dict. lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 27. Ergo si constat absque fraude irrevocabiliter esse institutum majoratum, validus erit etiam in ægritudine, ut etiam tenet alter Molina *d. disp.* 146. *n.* 9.

15 Hæc vero controversia sopienda est ex illa quæstione, an quando Prælatus, seu Beneficiatus de jure communi, si est in ægritudine, aliquid immodicum donaverit irrevocabiliter, sit sustinendum, necne? de qua infra late agemus. Interim tamen absolute loquendo dicendum, tales donationes non valere, quin potius eas tanquam fraudulentas rejicit textus *in dict. cap. Ad hæc* 8. *de testament.* ubi Gonzalez *num.* 3. nam faciliter defraudarentur Ecclesiæ, seu Camera Apostolica, si hæ donationes factæ in ægritudine sustinerentur. Tum quia considerantur tanquam factæ in testamento, quando sperantur fieri in ægritudine, *c. De his* 4. *de sepult.* Covarr. *in c. Ad hæc*, *n.* 1. Sarmiento *de redit.* 4. *p. quæst.* 14. *n.* 16. Barbosa *dict. allegat.* 114. *n.* 6. quamobrem annullantur, nec possunt sustineri.

16 Unde sequitur, majoratum factum in ægritudine, sive a Prælato, seu a Beneficiato ex bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, utpote fraudulentum, & in fraudem legis institutum, minime sustineri posse, absolute loquendo; si tamen constet, nullam fraudem extitisse, tunc est resolvendum, prout infra late explicabimus de donationibus irrevocabiliter factis in ægritudine, Gratianus, *dict. c.* 854. *num.* 51.

17 In testamento vero, vel per aliam ultimam voluntatem nequit majoratus institui, nec a Prælatis, nec a Beneficiatis. Limita, nisi ubi de consuetudine testantur de reditibus, ut in Castella Clerici, & in aliis Regnis, de quibus postea erit sermo; quia tunc recte in testamento, aut in alia ultima voluntate majoratum instituent de reditibus, etiam ad usus profanos: quod non solum erit validum, sed in probabili sententia absque peccato, Molina *dict. disput.* 145. *n.* 5 Si vero Prælatus, seu Beneficiatus indultum testandi habuerint a Summo Pontifice, verba indulti manopere sunt consideranda; si enim tantum sit simplex facultas testandi, minime erit valida majoratus institutio, quia tantum data videtur ad pias causas, non vero ad primogenitum, nec ad causas profanas. Verum si ad causas profanas detur indultum, poterit institui majoratus, & validus erit in foro fori; secus autem in foro poli, nisi magna fuerit causa ad id concedendum, Navarrus *in Man. cap.* 25. *n.* 129. Barbatia *de præst. Cardin.* 1. *quæst.* 4. *n.* 7. Molina *de Primog. d. cap.* 10. *n.* 30. *&* 31. Gratianus *d. cap.* 854. *n.* 49.

18 Præterea est aliud dubium, an Prælatus, seu Beneficiatus possit ex reditibus expensas studii concedere nepoti habenti patrem divitem. Prima sententia affirmat; nam pater quantumvis dives, non tenetur Studia, Collegia, seu Seminaria dare filio suo, sed tantum alimenta, & necessariam educationem: quare filius respectu harum expensarum pauper est, cui bene Prælatus, seu Beneficiatus expensas istas porrigere absque culpa poterit, Garzia *in Summa, tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 2. *n.* 9. Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *n.* 5.

19 Secunda sententia negat, quia filius habens patrem divitem, etiam dives dicitur, *l. In suis* 11 *ff. de lib. & posthum.* ubi Scribentes, Greg. *in l.* 7. *tit.* 13. *part.* 6. Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 189. *num.* 32. Campanilus *in divers. rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 3. Ergo Prælatus, seu Beneficiatus ex reditibus nequit dare expensas istas nepoti habenti patrem divitem. Cæterum pater dives non solum tenetur educare filios necessaria educatione, sed etiam studiorum correspon-

den-

dentium filiorum statui. Ergo cum habeat patrem divitem obligatum ad hæc stubia, nequit Prælatus, seu Beneficiatus ex reditibus has expensas concedere nepoti. Ast sententia ista affirmat, posse dare, si pater renuerit illas concedere, Navarus *lib. 3. cons. 2. de vit. & honest. Clericor.* Bonacina *d. punct. 2. proposit. 3. num. 13.* Delugo *dict. sect. 4. n. 18.*

20 In hac difficultate illud est certum, Prælatum, seu Beneficiatum posse dare expensas studii pauperi nepoti; ex eo enim, quod pauper sit, est opus pium: quare recte ex reditibus has expensas concedit, Sylvester *verbo Clericus 4. quæst. 15.* Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub. 38. num. 18.* Belletus *disquisit. Cleric. tit. de bon. Cleric. §. 11. n. 14.*

21 Erit ergo difficultas, quando nepos habuerit patrem divitem: & in hoc casu distinguenda sunt studia; aliqua enim sunt minora, veluti legere, & scribere, linguam Latinam agnoscere. Majora vero dicuntur Theologalis scientia, Legalis, seu Medica, vel altera similis addiscenda, Quoad prima dico, quod si nepos habuerit patrem divitem, minime Prælatum, seu Beneficiatum posse ex reditibus has expensas nepoti concedere. Et ratio est, quia pater tenetur ad erudiendum filium, *l. Qui filium 3. ff. ubi pupillus educari debeat, l. De bonis 6. §. Non solum, ff. de Carbon. adict. l. 16. tit. 16. par. 6.* ubi communiter Interpretes explicant de minoribus studiis, Bart. *in d. l. Non solum,* Jason *in l. Quidam cum filium, ff. de verb. oblig. numer. 33.* Menochius *de Arbitr. casu 501. num. 10.* Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. quæst. 4. num. 58.* Tamburinus *Oper. Moral. tom. 1. lib. 5. cap. 3. §. 1. num. 2.* Ergo cum nepos habeat patrem obligatum ad expensas minorum studiorum, nequit Prælatus, seu Beneficiatus eas ei præstare. Rursus, quia id non esset donare nepoti, sed patre diviti, quod est grave peccatum.

22 In studiis majotibus est major difficultas; nam aliqui Doctorum negant patrem ad illa obligari: nam licet patre teneatur filium erudire, juxta illud Ecclesiastici *cap. 7. vers. 25. Filii tibi sunt? erudi illos:* & *cap. 4. vers. 12.* Navarrus *in Man. cap. 12. num. 17.* Giurba *ad consuetud. Messan. cap. 7. gloss. 12.* id tamen sufficit fieri per minora studia. Verum alteri inquiunt, quod si pater ita dives sit, ut possit majora studia filio concedere, ad id teneri, quia est in bonum Reipublicæ, & in honorem parentum, Garzia *de expensis, cap. 3. num. 45.* Surdus *de Aliment. tit. 6. quæst. 19. & tit. 4. quæst. 6.* Menochius *cons. 501. n. 12.* Gratianus *discept. for. cap. 269. nu. 43.* Escobar *de purit. sanguin. 1. p. quæst. 1. proœm. §. 3. n. 31.*

23 Unde sequitur, quod ad studia majora difficile est resolvere, an Prælatus, seu Benrficiarus possit nepoti habenti patrem divitem concedere expensas studiorum majorum, In sententia afferentium patrem teneri ad studia majora, nequeunt illas præstare; secus in sententia negantium. Sed tamen dicendum est, posse dare has expensas, absolute loquendo, quando pater renuerit illas præstare; nam cum melior sententia sit pro patre, difficillime, aut inutiliter ad eas præstandas compelletur: quamobrem absque culpa præstari poterunt ex reditibus. Excipirndus tamen erit casus, quando semel ex patris voluntate inceperit filius hæc majora studia, recteque proficiat, nec adsit legitima causa, ut amoveatur; quia tunc pater dives poterit compelli, ut expensas istas præstet, ut bene notat Spino *de testament. gloss. 18. num. 79.* Et nec Prælatus, seu Beneficiatus ex reditibus poterit nepoti illas præstare,

24 Illud vero, antequam consanguineos relinquamus, observes, ut quando eleemosynæ sunt dandæ, præferendi sint illi extraneis, dummodo in eis concurrant qualitates meriti, paupertatis, & virtutis; istud enim petit ratio naturalis sanguinis, & charitatis, ut cum propriis benevolos nos ostendamus, ut cum Toleto tenet Escobar *in Summa, dict. cap. 4. nu. 60.* Delugo *disput. 4. sect. 4. num. 70.* Garzia *dict. difficult. 4. dub. 2. nu. 9.* Unde asserunt Doctores, Episcopum posse bona Ecclesiæ solita infeudari, vel in emphyteusim concedi, potius consanguineis, quam extraneis concedere, Surdus *de Aliment. tit. 8. privileg. 92. num. 1.* Cardoso *in Praxi, verbo Emphyteusis, n. 11.* Flaminius *de Resign. lib. 9. quæst. 17. n. 124.*

25 Rursus disquirendum, an Prælatus, seu alius Beneficiatus possit ex reditibus aliquid reservare, ut ascendat ad altiorem dignitatem Ecclesiasticam? Qua in difficultate præmitto, posse aliquid ex superfluis reservare ad conservandum suum statum, vel ad aliquas necessitates proprias, veluti ad infirmitatem, litem, vel ad aliam necessitatem præcisam. In hac ergo vita, ubi tantæ sunt ærumnæ, necessaria est aliqua providentia, ne faciliter deficiamus: quare recte Prælatus, seu Beneficiatus ex superfluis aliquid reservat, quod arbitrio viri prudentis fuerit necessarium, nisi adsint extremæ, aut graves necessitates; tunc enim nihil est reservandum, ut cum Navarro tenet Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 38. n. 13.* Delugo *dict. sect. 4. n. 54.* R. Moya *dict. tract. 6. disput. 6. §. 4. n. 16.*

Deinde præmitto, non posse Episcopum, seu Beneficiatum aliquid reservare ultra relata in numero antecedenti. 26

Erit ergo concertatio, an possit aliquid reservare ex superfluis reditibus ad ascendendum ad altiorem statum, & dignitatem? Et Diana, quem refert Delugo *Resp. Mor. lib. 5. dub. 11. n. 1.* asserit id posse fieri; nam ad congruam pertinet non solum conservatio status præsentis, sed etiam ad meliorem acquirendum; quia ascendere ad superiorem, est necessitas ipsius præsentis status. 27

Sed contrarium tenent alteri; nam Prælati, seu Beneficiati nequeunt superfluum redituum retinere ad alios fines, Navarrus *in Man. cap. 24. n. 6. vers. dixi sacularem.* Ergo nec ex eis aliquid retinere ad mutandum statum, seu dignitatem. Tum, si liceret superfluum reservare ad mutandum, & ascendendum ad meliorem statum, rarus erit casus, in quo darent eleemoynas ex superfluis; semper enim hac occasione retinerentur, cum semper adsit major status, & dignitas, ad quam Prælati, seu Beneficiati possunt ascendere. Ergo nullo modo ad ascendendum ad meliorem statum, & dignitatem possunt ex superfluis reditibus aliquid reservare, ut cum Corduba notat Vasquez *in Opuscul. de Eleemosyna, cap. 4. dub. ultim. n. 14.* Delugo *dict. lib. 5. dub. 11. an. 2.* 28

In re dicendum, hanc doctrinam admittendam esse absque dubio, quando Prælatus, seu Beneficiatus alium statum profanum desideraret, in quo quidem esset superfluum expendere in usus profanos, & consequenter grave peccatum. 29

Si vero superfluum retineat, ut ad statum altiorem Ecclesiasticum ascendat, distinctio est facienda, scilicet quando status est mediatus, seu immediatus: si enim status est mediatus, minime id erit licitum; nonquam enim Prælatus, aut Beneficiatus eleemosynas erogaret, dum reservaret ad statum Cardinalatus; itaque semper reservaret, quod non est admittendum, ut bene docet Delugo *d. dub. 11. n. 4.* 30

Si est immediatus, Delugo *ubi proxime, n. 2* asserit adhuc aliquid reservari non posse. Sed pace disertissimi viri dicendum censeo, quod nisi adsint extremæ, aut graves necessitates, posse ex superfluis aliquid reservari: & probatur doctrina doctissimi Patris Vasquez *dict. dub. ult. n. 14.* qui aperte loquitur, quando adsunt graves necessitates. Ergo si non adsint, recte poterit Prælatus, aut Beneficiatus aliquid ex reditibus reservare ad ascendendum ad immediatum statum; argumentum enim a contrario sensu validum est, *l. 1. §. Hujus rei, ff. de offic. ejus, l. Si quis locuples 57. ff. de manum. testament. cap. Cum Apostolica, de his quæ fiunt a major part. Capituli,* Thomasetus *Reg 39.* Tuscus *lit. A, conclus. 498.* Farinacius *tom. 4. cons. 30. n. 159.* Cæterum id reservare ad ascendendum ad immediatum statum Ecclesiasticum, veluti ad alium immediatum Episcopatum, vel Beneficium, est causa pia, & in utilitatem Ecclesiarum; melius enim regitur Ecclesia ab eo, qui jam aliam rexerat, & praxim habet in munere illo obeundo, quam si ab alio noviter regeretur, ut diximus *lib. 3. cap. 9. n. 49.* Ludovicus a Conceptione *in exam. Theolog. Mor. tract. 2. casu 41. a n. 12.* Quamobrem translationes Episcoporum hodie tam facile dispensantur *ex c. Mutationes 24. 7. quæst. 1.* Rebuffus *titul. de translat. Episcop. num. 9.* Lanrmeter. *de vet. Cleric. vict. lib. 2. cap. 98.* Capponi *tom. 2. discept. 105. n. 4.* Frasso *de Patronat. Indiar. 1. p. c. 23. n. 23.* Ergo cum mutatio status ad immediatam Ecclesiam sit ad utilitatem Ecclesiarum, inde est ut Episcopus, vel Beneficiatus possit aliquid reservare ad ascendendum ad immediatum statum Ecclesiasticum, 31

Rursus id pertinet aliquo modo ad conservationem, & utilitatem præsentis dignitatis, & Ecclesiæ; nam Episcopus, seu Beneficiatus, qui curas statum majorem Ecclesiasticum futurum, magnopere curat bonum regimen status præsentis, & se ostendere rectum Christi Domini ministrum, ut dignior fiat ascensus ad immediatum Episcopatum, seu Beneficium. Ergo poterit retinere aliquid ex superfluis reditibus ad statum immediatum, cum hoc desiderium influat in bonum dignitatis, aut Ecclesiæ præsentis, & conservationem illius recti regiminis, 32

Sed dices, recte procedere: In statu præsenti est obligatio necessaria Episcopi, seu Beneficiati. Ergo illud quod influit ad bene regendum, non est præsentis status, cum ad id ex propria obligatione teneatur. Unde venerabilis 33

Tapia,

Tapia, quando de Episcopatu Segoviensi translatus est ad Seguntinum, Bullas, & alias expensas translationis pauperibus Segoviensibus restituit, ut refert Lorca *in ejus vita*, *lib.1.c.17. vers. Antes de salir.* nihil enim ex primo Episcopatu retinuit ad ascensum secundi. Ergo minime Episcopus, aut Beneficiatus poterunt aliquid reservare ad ascensum immediatum ex reditibus, nec ex causa quod ascensus influat in bonum regimen Ecclesiæ præsentis.

34 Sed tamen respondendum, quod licet Episcopus, seu Beneficiatus ex propria obligatione recte procedere teneantur in administratione, seu regimine suæ Ecclesiæ, *c. Episcopus 7. dist.41. c. Pro reverentia 11. dist.44.* Trid. *sess.25. de Reform. c.1.* attamen illud quod influit, ut hæc rectius, & diligentius peragantur, etiam pertinet ad statum præsentis Ecclesiæ; quapropter expensæ illæ illius dici possunt. Exemplum enim venerabilis Tapiæ probat illud esse rectius, & sanctius, ut sæpe faciunt viri perfecti, non tamen condemnat contrarium, si probabiliter fiat: quamobrem si communes sunt necessitates, poterunt Episcopus, seu Beneficiatus aliquid ex superfluis reditibus reservare ad immediatum statum Ecclesiasticum.

35 Denique in capite isto transeamus ad donationes Religiosorum, an possint fieri a suis communitatibus, vel Religiosis ex Monasteriorum reditibus? Et in re illud erit observandum, esse Constitutionem Clementis VIII. de largitione munerum, quæ incipit *Religiosæ Congregationis*, quæ edita est 3. Kalen. Julii 1594. interdicentem quaslibet donationes faciendas a Prælatis, Conventibus, seu Religiosis, sive directe, sive indirecte, ex reditibus Monasteriorum, exceptis levibus esculentis, & potulentis, & munusculis pertinentibus ad devotionem; & adhuc ista levia nomine Conventus largiantur, & ubi Superiori de consensu Conventus videbitur. Hoc enim interdictum dicunt DD. nihil aliud continere, nisi jus commune, in quo quidem similes donationes prohibitæ sunt, & alienationes rerum Ecclesiarum, & Monasteriorum, *c. Nulli 5. c. Si quis 6. de Reb. Eccles. alien. vel non, cap. Monasterium 6. de stat. Monach.* & ultra pœnas nihil aliud continere, nisi reformationem liberalium donationum ex reditibus Conventus, ad jus commune, Cruz *de Stat. Relig. lib.1. cap. 3. dub. 5. n.6*, Diana *1. p. tr.6. resol.2.* Scortia *ad Constit. Apost. Epitom.258. theorem.395.*

36 Hanc Constitutionem nonnulli dicunt in Capitulis Monasteriorum necessario exercendam, atque scribendam ut valde necessariam, Valerus *de different. utriusq. fer. verbo Munera, num.106.* Sed tamen in praxi recepta non est, ut testatur Scortia *Epitom.159. theorem. 399. in fin.* Peyrinis *tom.1. cap.2. q.2. §.6.* Thomas Hurtado *de Congrua, lib.3. resol.2. subresolut. unica, num.63.* Diana *1. part. tract. 6. resolut.1.* Gratianus *tom 2. discept. cap.202. num. 17.* Unde non obligare plures Doctores admittunt; nam leges, seu Constitutiones, licet promulgentur, obligant quando moribus utentium comprobantur, *cap. in istis, §. Leges, dist.4. l. De quibus 32. ff. de legib.* Felinus *in c. 1. de treug. & pac. num. 12.* Surdus *cons.58. num. 9.* Sed Constitutio ista recepta non est; Ergo nequit obligare, ut tenent Navarrus *in Man. cap.23. num. 41.* Santarell. *de hæresi, cap.13. nu.21.* Lessius *de Just. lib.2. cap.22. dub. 13. num.98.* Beccanus *in Summa, 2. part. tr.3. cap.6. q.8. num. 2.* Bonacina *de legib. disput.1. q.1. punct.84. num.27.* quod tenent, licet lex sit Pontificia, vel habeat decretum irritans cum clausulis amplissimis, Gratianus *d. cap.202. nu. 18* Quare in hac sententia Constitutio ista, utpote non recepta, non obligat. Sed in aliorum sententia contrarium tenente, nempe ex sola promulgatione, absque acceptatione obligare leges, quam defendunt Pontius *de matrim. lib.5. cap.7. num.2.* Suarez *de legibus, lib.3. cap.19.* Diana *1. p. tract.10. resol.1. in fin.* & alii relati a Bonacina *dict. punct. 4. num.27.* obligabit: quod quidem probabile est, sed contrarium probabilius. Unde Diana *1. part. tract.6. resolut.1. in fin.* scripsit, se non damnaturum Religiosum sequentem usum suæ provinciæ circa munera largienda, non obstante dicta Bulla.

37 Verum in re, exceptis pœnis, dissidium istud facile dissolvitur; nam, ut diximus, hæc Constitutio nihil continet nisi contentum in jure communi, & reformationem abusus in largendis muneribus ex reditibus Monasterii: quare observanda est, licet non per se, attamen quatenus continet jus commune prohibens largitionem liberalem, tam Prælatorum, quam Religiosorum ex reditibus Monasterii, ex his rationibus decidendi; nam Prælati non sunt domini redituum Monasterii, sed tantum administratores: & Religiosi cæteri, nec domini, nec administratores sunt, propter votum paupertatis. Ergo ex reditibus Monasterii nequeunt aliqua munera liberalia elargiri, Scortia *dict. theoremat.395.* Tum quidquid acquirunt Prælati, seu Religiosi; acquirunt Monasterio, nec ex rebus acquisitis possunt aliquid concedere, nisi ad aliquas eleemosynas, aut usus pios, ut concludit Scortia nuperrime allegatus.

38 Hoc vero interdictum non ita rigide accipiendum est, ut nihil largiri possint Prælati, seu Religiosi; modicæ enim donationes eis interdictæ non sunt, quas possunt facere, vel suis, vel extraneis: Religiosi, ex consensu Superioris tacito, seu expresso: Prælati vero ex licentia per administrationem sibi tributa. Verum quæ quantitas sit ista modicæ donationis, certa non est. Aliqui dicunt, posse donare usque ad quantitatem decem aureorum, Cruz *de Stat. Relig. lib. 1. c.3. dub.5. num.5.* Corduba *in Summa. q.54.* Fagundez *in precept. Decalog. tr.2. lib.8. c.6. n.12.* Alteri extendunt usque ad duodecimam partem, Azorius *quodlibet.8. conclus. 2.* dicit partem istam, quæ a Prælatis, seu Religiosis valet donari, taxatam esse in Religionibus, vel particulari Statuto, vel consuetudine.

39 Sed si hoc taxatum non fuerit, nec per usum, nec per peculiare Statutum, committendum erit arbitrio prudentum, ut hæc quantitas terminetur prout petit causa, vel utilitas Monasterii, & illius necessitates, Cenedo *de paupert. Religios. dub.26. n.6. concl.2.* Molina *de Just. tract. 2. disp 276. n.2.* Sanchez *lib.7. Decalogi. c.19. n.42.* Suarez *de relig. to.3. lib.8. c.15. n.13*, Diana *1. p. tr.6. resol.4.* Scortia *theorem.396. vers. Quærenti.*

40 Est vero dubium, an hæ modicæ donationes sint tantum intelligendæ de levibus comestibilibus, prout in Bulla continentur, ita ut nequeant fieri de rebus alterius generis; Et affirmandum videtur. Ratio est; nam hæc Bulla, exceptis pœnis, tantum continet jus commune, quod ibidem explicat. Sed Bulla tantum concedit modicas donationes faciendas in rebus comestibilibus, quasi id solum concessum sit a jure communi. Ergo hæ modicæ donationes ex causa necessaria, & utili non sunt extendendæ ad res alterius generis. Cæterum hæ donationes modicæ sunt stricte interpretandæ; interdictæ enim sunt Religiosis liberales donationes ne reditus Monasterii, & ejus bona detrimentum patiantur, quæ sunt patrimonium Christi Domini, Scortia *theorem.369. vers. Porro.* Ergo nequit fieri extensio ad res alterius generis, in quibus maximum detrimentum fieri valet in bonis Monasterii. Et confirmatur; nam ut docent Molina *de Just. tr.2. disp.283. n.8.* Rebellus *de oblig. 2. p. lib.8. q. 9. n.8.* causæ a jure expressæ ad revocandas donationes, ad alias similes non extenduntur, quia stricte sunt interpretandæ. Ergo similiter extensio non est facienda in præsentia, quia lex ista stricta est pœnalis.

41 Sed non obstantibus his rationibus, contrarium est tenendum; nam quoties in aliqua lege aliqui casus excipiuntur, etiam similes excepti videntur, *c.2. de conjug. lepros.* nam ipsi etiam comprehensi videntur, quare similes res, licet alterius generis, etiam comprehensæ videntur in illa exceptione: non enim majoris sunt detrimenti in bonis Monasterii, quam esculenta, & potulenta: nam, ut supponimus, debent esse modicæ. Cæterum, nam licet Constitutio illa loquatur cum dictione *Tantum*, extensio tamen facienda est ad casus similes; nam licet sit taxativa includens expressum, & reliqua excludens, Bart. *in l.1. ff. Si quis jus dicenti, n.1.* Jason *n.9.* Cenedus singul.21. *n.1.* Riccio lus *de jur. person. lib.2. c.15. n.22.* Farinacius *4. p. cons. 76. nu. 13.* attamen non ita restringit, ut excludat omnes casus similes, Cenedus *d. singul.21. n.2.* Paulus Montan. *de Tutelis, c.37. n.6.* Phebus *dec.54. n.14.* Sardus de Aliment. *titul.7. qu.1. a num.5.* Fontanella *de pact. nupt. tom.1. clausul. 4. gloss.28. a n.17.* Barbosa *d.401. n.8.* quia comprehensi censentur. Idcirco in præsentia modicæ donationis, licet sint alterius generis, tamen in exceptione illa comprehenduntur. Denique confirmatio adducta ex causis ingratitudinis, *in l. fin. Cod. de revocand. donat.* efficaciter non probat; sunt enim plures DD. contrarium tenentes, nempe alias causas similes sufficere ad revocandas donationes, Gregorius *in l.10. tit.4. p.5. verbo de palabras*, Clarus *libr. 4. verbo Donatio, q.21.* Gomez *Variar. to.2. c.4. n.14.* Molina *de Primog. lib.1. c.9. n.32.* ubi etiam Lima *a num. 42.* Lessius *de Justit. lib.2. c.8. dub.14. n. 104.* Quapropter in præsentia asserendum, Religiosos non solum facere posse has donationes modicas in rebus comestibilibus, sed etiam in rebus alterius generis, Scortia *de theorem. 396. versic. Porro*, Sousa *in exposit. hujus Bull. fundament. 5. a nu. 38.* Diana *1. p. tr. 5. resolut. 7.* Ludovicus a Concept. *de potest. Regular. lib.3. tit.3. concl.2. n.8.*

42 Eſt dubium, uſque ad quam quantitatem eſculenti, & poculenti fieri poſſit largitio a Prælatis, ſeu Religioſis? Aliqui dixerunt, poſſe fieri has donationes in ea quantitate, quæ intra duos, aut tres dies conſumatur, *l. Plebiſcito 18. ff. de offic. Præſidis*, Bonacina *de largit. muner. diſp. 3. punct. 1. n. 9. verſ. Hinc ſequitur*, Souſa *in Hanc Bull. §. 4. n. 80.* Valerus *different. 1. n. 59.* dicit probabilius Diana *d. tract. 6. reſol. 13.*

43 Alteri tamen DD. [illegible]gunt, nempe ad quantitatem, quæ furata non induceret peccatum mortale: quamobrem dicunt, non debere excedere valorem trium Juliorum, & apud noſtrates quinque, aut ſex Regalium, Fautus *in Theſauro Religioſ. libr. 8. q. 218.* Berti *in expoſit. hujus Bullæ, caſu 10. poſt 2. p. principal.*

44 Hæc ultima ſententia nimis eſt reſtricta, & ob eam rationem non admittenda: altera vero confuſa eſt; nam comeſtibilia vel potabilia, quæ ad duos, vel tres dies dari poſſunt, valet excedere ad gravem quantitatem, & in detrimentum Monaſterii procedere, quod quidem de jure communi, & in dicta Bulla prohibitum eſt, Textus vero *in d. l. Plebiſcito 18. ff. de offic. Præſidis*, difficultatem non tollit; ibi enim Conſultus docet, Præſides non poſſe aliqua dona recipere, prout in ſacris literis etiam interdictum eſt, *Eccleſiaſt. cap. 20.* ibi: *Xenia, & dona excæcant oculos judicum, & quaſi mutus avertit correptiones eorum.* Et *Exod. c. 18.* jubetur. *Provide autem de omni plebe viros ſapientes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam.* Et *lib. 1. Regum c. 8.* dicitur: *Et non ambulaverunt filii illius in viis ejus, ſed declinaverunt poſt avaritiam, acceperuntque munera.* Et *c. judices 13. 1. q. 1. c. Non licet 71. c. Quatuor 78. 11. q. 3. cap. Ab omni 10. de vit. & honeſt. Clericor. l. Venales 7. C. quando provocar. non eſt neceſſ. l. 6. tit. 4. part. 3. l. 52. tit. 14. part. 5.* Concilium Aurelianenſe II. *can. 3.* Alvernenſe *cap 25.* Arelatenſe IV, *c. 73.* Cabilonenſe II. *can. 35.* Rhemenſe *can. 39.* Moguntinum II. *c. 19.* Bernenſe *can. 25.* Turonenſe II. *can. 35.* Morla *in Empor. tit. 2. q. 10.* Petrus Gregorius *de Republic. tit. 1 cap. 6.* Parladorius *lib. 2. quot. 1. p. c. fin. §. 1 a n. 16* Bobadilla *in Polit. lib. 1. cap. 23. a num. 7. & lib. 3. cap. 11.* Larrea *allegat. 47.*

45 Proſequitur vero Conſultus, & excipit, *Niſi eſculentum, poculentumque, quod intra dies proximos prodigatur.* Idque jure permittebatur, prout etiam judicibus delegatis permittitur de Jure Canonico, *cap. Statutum 10. §. Inſuper, de Reſcript. in 6. Niſi forſan eſculentum, vel poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis poſſit conſumi diebus*; ea ratione, quia credendum non eſt, tam modico obſequio judicem corrumpi, *c. Et ſi qu. 18. de ſim. c. In præſentia 6. de renunt. l. 2. C. de offic. jud. civ. l. 5. tit. 17. p. 1.* Sicut nec dolus præſumitur commiſſus pro modica re, *l. Si oleum 9. §. Marito, juncta l. 10. ff. de dolo.* Quapropter eſculentum, vel poculentum ad paucos dies permittebatur, Gregorius *in l. 6. tit. 4. p. 3. gloſ. 3. ad medium*, Aviles *in c. Prætorum, verbo Dadivas, n. 10.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. c. 11. n. 45.* Barboſa *in d. c. 10. de vit. & honeſt. Cleric. nu. 7.* Gonzalez *ibidem, n. 16.*

46 Ex hac lege ſic eplicata nihil certum capi valet ad deſignandam quantitatem eſculenti, aut poculenti, quam poſſunt Religioſi concedere; loquitur enim tantum textus ille de xeniis non recipiendis a judicibus, niſi illis eſculentis, & poculentis, quorum major conſiderari valet, quantitas, quam in conceſſionibus Religioſorum, ex quorum donationibus minuitur patrimonium Chriſti Domini. De Jure Digeſtorum dona aliqua recipere a judicibus non erat omnino interdictum, ad quod eſt optimus Ulpiani locus *in l. Solent 6. §. Non vero, ff. de offic. Proconſul.* ibi: *Non vero in totum xeniis abſtinere debet Proconſul, ſed modum adjicere; nec moroſe in totum abſtineat, neque avare modum xeniorum excedat, Quam rem Divus Severus, & Imperator Antoninus elegantiſſime epiſtola ſua ſunt moderati, cujus epiſtola verba hæc ſunt: Quantum ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus proverbium eſt, Nec omnia, nec quovis tempore, nec ab omnibus; nam valde inhumanum eſt a nemine accipere; ſed paſſim, viliſſimum eſt; omnia, avariſſimum*, Corraſius *in d. l. Plebiſcito, num. 5.* Aſtictus *ad Conſt. Neapol. rubric. 41. de offic. Capit. nu. 24.* Menochius *de Arbitr. lib. 2. cent. 6. caſu 517. num. 5.* Avendanus *de exequend. mandat. lib. 1. cap. 2. a num. 4.* Barboſa *in dict. cap. 10. num. 7.* quorum comparatione majorem quantitatem poterant judices recipere, quam Religioſi ex reditibus Monaſterii elargiri. Idcirco nequit ex juribus illis quid certum percipi ad hanc quantitatem deſignandam. Tum etiam ratione dantis, qui ſi pauper eſt, quidquid dederit, magni eſt momenti, ſi vero dives ſit, aliter ſentiendum, ut bene conſiderat Menochius *dict. caſu 517. num. 22.* quod idem eſt obſervandum in reditibus Monaſterii, aut pauperis, aut locupletis, ut inde modicum, quid immodicum exiſtimetur; quare nequit aliquid certum depromi.

47 Hinc Menochius aſſerit id arbitrio prudentis relinquendum, ut relinquitur in judicibus recipientibus, in quo etiam conſiderantur largiens, recipiens, res donata, & aliæ circumſtantiæ, quæ rem modicam, aut majorem efficiant, Aviles *in c. Prætorum, verbo Dadivas, n. 13.* Molina *de juſt. tr. 2. diſp. 84. n. 2.* Itaque in præſentia totum arbitrio prudentis relinquendum, qui ex prædictis circumſtantiis quid modicum, aut immodicum cenſeat, Scortia *d. theorem. 396. verſ. Quærenti*, Crua *d. c. 5. dub. 5. num. 6. verſ. 2.* Ludovicus a Concept. *de poteſt. Regul. lib. 6. tit. 3. concl. 3. num. 9.*

48 Hæc doctrina admittenda eſt, ſed adhuc probabiliter defendi poteſt eſculentum, & poculentum dari poſſe, quando valeat conſumi a donatario intra duos, aut tres dies, ut dicunt DD. relati *n. 42.* & in judicibus tenet Bobadilla *lib. 2. c. 11. a n. 44.* Nam duobus modis hæc donatio valet conſiderari, nempe quando hæc comeſtibilia, aut potabilia non ſolum darentur pro cibando donatario, ſed etiam pro aliis perſonis ſuæ familiæ illum comitantibus: quo quidem caſu immodica eſſet donatio dando eſculenta, & poculenta conſumptibilia ad duos, aut tres dies, nec poterit a Prælato, aut Religioſo fieri. Aliter vero quando harum rerum donaretur portio decens pro ipſo tantum donatario ad illos dies, non ut laute bibat, & comedat, ſed ſecundum decentiam religioſam, & tunc modica quantitas dicenda eſt, quæ poterit dari a Prælato, ſeu Religioſo de ipſius licentia ad dictos dies. Et confirmo diſcurſum doctrina Paſſerini *in c. Statutum 19 §. Inſuper, de reſcript. in q. 3. art. unico, n. 224. in fin.* ubi agens de eſculentis, & poculentis judici delegato dandis ad modicam quantitatem, aſſerit ad duos, vel tres dies dari poſſe pro neceſſariis ipſi judici, non autem aliis, quia jam eſſet magna quantitas. Quod idem in ſpecie dicendum videtur, ſi non laute, & uppipare concedantur, ſed tantum prout petit honeſtas, & parſimonia Religioſorum.

49 Ad devotionem aliqua dare poſſe Prælatum, vel Religioſum ex ipſius licentia, abſque juris impedimento, communiter aſſerunt DD. veluti imagines, libellos aliquos devotos, thecas quibus reliquiæ continentur, parvulas Sanctorum reliquias, Agnos Dei, & ſimilia; nam iſtæ res ad religionem pertinent, & ſunt parvi valoris, excitantque devotionem, quare in Bulla exceptæ ſunt, Scortia *theorem 396. verſ. Porro*, Bonacina *d. punct. 1. diſp. 3. propoſ. 1. n. 9. verſ. 2.* Si tamen fuerint magni valoris, id non eſt admittendum, ut tradunt relati.

50 Sed dubitatur, an quando Moniali, ſeu Monacho dantur facienda corporalia magni valoris, ſeu picturæ, miniſtratis neceſſariis a petente, poſſit id facere gratis, licentia Superioris interveniente. Et negandum videtur, quia quod acquirit Monachus, ſeu Monialis ex ſua arte, acquirit Monaſterio. Ergo nequit donare illas operas picturæ, ſeu corporalium. Cæterum, quia qui nequit donare, nec remittere poteſt. Ergo impræſentiarum nec operatum pretium remittere poterit.

51 Sed contrarium tenent Bonacina *d. punct. 1. nu. 5.* Valerus *d. different. 1. nu. 66.* Diana *d. tr. 6. reſol. 6.* Ducuntur, quia tunc donatio non fit rei acquiſitæ a Monaſterio, ſed acquirendæ, & in ea poteſt Prælatus præjudicare Monaſterio. Ergo recte fieri valet hæc remiſſio auctoritate Prælati. Tum quia, antequam hæc efficiantur Monaſterii, nec Monaſterium habet jus in re, nec ad rem. Ergo authoritate Prælati fiet hæc remiſſio valida.

52 Hæc difficultas duobus modis eſt conficienda, aut quando operæ iſtæ fuerint parvi valoris, aut quando magni. In primo caſu admitto hanc ſententiam, quia in effectu eſt donatio modica, quæ interdicta non eſt Religioſis, & in hoc caſu loquitur Bonacina *ubi proxime, nu. 5.* Quod idem dicendum, quando Conventus dat Monialibus quidquid ex ſuis manibus lucrentur; tunc enim poſſunt facere donationes prudentes de bonis ſuis manibus acquiſitis, Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 35. difficult. 32. num. 4. verſ. De lo dicho*: idcirco & poterunt remittere quidquid ipſæ donare valent.

53 Erit ergo tota difficultas, quando operæ iſtæ fuiſſent magni valoris, veluti in pictura, in qua totus valor eſt in operibus artificis, vel in efficiendis corporalibus cum magna ſtructura, quæ magni æſtimaretur, Quo quidem caſu

casu dissentio a Diana, & aliis Doctoribus, & assero hanc remissionem nec fieri posse a Prælato, nec a Moniali, vel Monacho de ejus licentia; nam Monasterium habet jus in re in operis Monialis, vel Monachi, sicut dominus in operis servorum, ita ut quidquid servus per operas suas acquirit, domino acquirat, *leg. Quemadmodum 46. ff. de jur. dot. leg. Placet 78. ff. de acquir. hæredit. l. Qui liberis 8. §. Hæc verba, ff. de vulg. §. Item vobis 3. Inst. per quas person. 7. tit. 11. par. 5.* Sicut etiam liberti, quando in manumissione jurejurando, vel stipulatione operas promiserint, *l. Ut jurejurandi 7. ff. de oper. libr.* Vvesembechius *in par. titl. ad illum titilum, n. 4.* Ergo remissio harum operarum jam est dare jus acquisitum a Monasterio, quod cum sit magni valoris, nequit remitti, aut donari a Prælato, seu Religioso, ex ipsius licentia.

54 Cæterum operæ, & mercedes illarum sunt debita inseparabilia; nam sicut in emptione inseparabile est pretium, ita in locatione operarum, *l. Locatio 2. l. Qui operas 38. ff. locati*, Gomez *Var. tom. 2. capit. 3. num 1.* Vela *differt. 17. a num. 20. & differt. 35. num. 5.* Molina *de just. tract. 2. disp. 187.* Idcirco remittendo pretium, & operæ donari videntur: Sed operæ Monachorum, seu Monialium factæ, vel faciendæ, sunt propriæ Monasterii. Ergo per hanc remissionem pretii datur res propria ipsius Monasterii magni valoris, quæ nequit concedi nec a Prælato, nec a Religioso, seu Religiosa sine ipsius licentia.

55 Denique si Prælatus, aut Religiosus non remitteret pretium, necessario erat acquirendum Monasterio: Sed Prælatus, aut Religiosus nequit præjudicare Monasterio in necessario acquirendis, ut late diximus *lib. 1. c. 12. a n. 41.* Ergo nequeunt has operas, nec pretium earum donare. Hinc fundamenta contrariorum dilabuntur, & asserendum, in hac specie nequire Prælatum, seu Religiosum de ejus licentia remittere operas illas picturæ, seu corporalium magni valoris, etiam administratis necessariis a donatario.

56 Præterea examinanda est doctrina aliquorum dicentium, posse Prælatum, seu Religiosum dicere volenti sibi dare rem magni momenti, *Ea non indigeo, da eam meo consanguineo, seu amico.* Rationem dant, quia tunc non concedunt rem acquisitam Monasterio, nec aliquid alienant, idcirco bene possunt rogare, ut alteri det, Bonacina *d. punct. 1. propos. 1. n. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 6. disput. 4. num. 7.* Villalobos *2. part. tract. 35. difficult. 32. numer. 6.* Cenedo *de paupert. Relig. dub. 29. num. 4.* Gratianus *discept. for. c. 202. n. 27.* Sousa *in explic. hujus Bull. §. 3. n. 73.* Diana *d. 1. p. tract. 6. resol. 8.*

57 In hac doctrina tria sunt animadvertenda. Primum, quando Prælatus, seu Religiosus sibi donanti dicit, *Nomine meo da consanguineo meo, vel amico*; tunc enim, nequit id facere; nam per acceptationem fit rei Monasterii, quæ donabatur; ex eo enim quod dixit, *Da nomine meo*, vere acceptavit, *l. 2. ff. de calumniat*, ibi: *Nec refert an ipse pecuniam acceptarit, an aliis jusserit dari, l. 1. ff. de jure jur.* Albericus *in Diction. verbo Jubere*, Caldas *in l. Si curatorem, C. de integr. resti. num. 117. vers. 2.* & sit propria Monasterii, quare nequit, si est magni valoris, dicere: *Alteri concedatur*, Scotia *d. theorem. 396. vers. Jam vero*, Bonacina *d. propos. 1. n. 4. vers. Idem dicendum*, Diana *d. resol. 8. vers. Ad secundum.*

58 Secundo considerandum, quando quis donat Religioso, seu Prælato, verum ipse absq; aliqua acceptatione dicat, *Da nomine tuo amico, vel consanguineo meo.* Et in hac specie inquiunt DD. *n. 56.* relati, recte procedere Religiosum, prout tenet etiam Scotia *d. theorem. 396. vers. Jam vero.* Sed contrarium cum Sorbo relato a Diana *d. res. 8. in princip.* tenendum; nam, ut expressum est in dicta Bulla, Religiosis non solum interdictæ sunt donationes directe, sed etiam indirecte; hæc enim donatio, licet non sit directa, est indirecta, quapropter nequit sustineri.

59 Sed dices: In præsenti indirecta donatio nihil aliud importat, nisi ut Religiosus non mutuet cum animo non repetendi, ut explicat Cruz *d. dub. 5. n. 6. notab. 2.* vel quod Religiosus nullo modo donet, ita ut nec aliquo modo assensum præstet: quod vulgo dicimus, *No es passe per el pensamiento*, Diana *d. resol. 8. vers. Deinde.* Sed tamen hæc secunda interpretatio gratis data videtur ad exaggerationem. Admitto tamen primam præstitam a Cruz, qui non solum ponit exemplum mutui, sed quando Prælatus, seu Religiosus remitteret legitimam hæreditatem, aut alia debita Monasterio.

60 Unde confirmo Sorbi sententiam; nam quando aliquis donat Religioso, & tradere vult, etiam absque acceptatione perfecta est donatio, & res donanda est debita Monasterio,

l. fin. C. de Sacros. Ecclesiis, late *lib. 1. cap. 4. nu. 28.* Ergo est indirecta donatio, quam nequit Prælatus, seu Religiosus facere. Ergo nec poterit dicere, *Da amico, seu consanguineo meo.*

Denique in præsentia non solum est indirecta donatio, 61
sed etiam directa; nam quando aliquis donat, seu legat Religioso, Prælato, seu Monasterio, absque aliqua traditione transit dominium rei donatæ ad Monasterium; sufficit enim simplex illa voluntas donandi ex privilegio concesso causæ piæ, Tiraquellus *de causis piis, privil. 107.* Gratianus *regul. 467. à n. 1.* Surdus *de Aliment. tit. 8. privil. 61. n. 9.* Leoncillus *de privil. pauper. 2. p. privil. 86. n. 2.* Barbosa *in d. l. fin. C. de Sacros. Ecclesiis, n. 7.* Cum ergo ex parte donantis sit perfecta donatio, transit dominium ad Monasterium. Ergo quando Prælatus, seu Religiosus dicit, *Da nomine tuo meo amico, seu consanguineo*, directe donat rem jam acquisitam Monasterio, & consequenter nequit ab eo dici, *Da nomine tuo.*

Tertia consideratio facienda est, quando aliquis promit- 62
teret Prælato, seu Religioso, sibi, vel Monasterio donaturum, an tunc recte possit dicere, *Da nomine tuo amico, seu consanguineo meo.* Et in hoc casu incidimus in quæstionem illam, an promissio de donando, sit donatio? Prima sententia negat; nam actus nequit interpretari ultra intentionem agentis, *l. Non omnis 19. ff. Si cert. petatur.* Ergo cum promittens nihil aliud intendat, nisi postea donare, & obligari per talem donationem, ex sola promissione ad donandum non erit donatio. Cæterum qui promittit se donaturum, tantum per promissionem se obligat ad factum donationis, *l. Consilio 7. in fin. ff. de curat. fur.* & præstando interesse liberatur, *l. Stipulationes 72. vers. Celsus, ff. de verb. oblig. l. Si pœnam 68 ff. eod. tit.* Ergo non est donatio. Confirmatur ex decisione textu *in l. Si quis 12. §. fin. ff. de verb. oblig.* ubi si quis promisit fidejubere, non est fidejussio, sed solvendo interesse liberatur. Ergo idem est dicendum in promissione donandi. Denique, si quis promiserit vendere, venditio non est, sed quid distinctum, ut notant Scribentes *in l. Bona fides, ff. de eo quod certo loco.* Et idem observatur in conductione, cessione, redhibitione, commodato, deposito, mutuo, renovatione, solutione, & infeudatione, ut late probat Tiraquellus *de retract. a n. 42.* Surdus *cons. 51. n. 12.* Gratianus *discept. to. 5. c. 887. a n. 30.* D. Olea *de cess. tit. 1. q. 6. a nu. 70.* Ergo idem est dicendum de donatione. Ita tenent Baldus *lib. 2. c. 397.* Ananias *cons. 63. ad medium*, Castrensis *lib. 1. cons. 138.* Tiraquellus *de retract. n. 48. ad fin.* Decianus *in l. Si pacto 14. C. de Pact. co. penult.* & alii relati ab Angulo *de melior. l. 6. gl. 5. a n. 1.* & a Gratiano *c. 887. n. 29.*

Secunda sententia tenet contrarium, nam in jure circui- 63
tus vitantur, *l. Cum fundus 31. §. Servum tuum, ff. Si cert. petat. l. Dominus 55. ff. de condict. indebit. l. fin. C. de integ. restit. Clement. Auditor. 3. de Rescript.* Ergo quando quis promiserit se donaturum, donatio est, ne alias circuitus admittatur, prout videre est, quando quis promiserit se obligaturum pro decem, statim obligatus remanet, & statim possunt peti, Boerius *dec. 183. n. 7.* Mathienzo *in l. 6. tit. 6. lib. 5. Recopil. glos. 7. n. 3.* Castillo *lib. 2. contr. cap. 3. per tot.* Sicut etiam, quando quis in instrumento promiserit se obligaturum pro centum, die illo transacto, poterit conveniri, & exequi, Afflictus *dec. 61.* Parladorius *lib. 2. rer. quot. c. fin. 1. p. § 11. ampliat. 6.*

Cæterum pactum de liberando parit liberationem, *l. In-* 64
tra 41. ff. de Pact. l. Si creditores 17. C. de fideicom. Parladorius *d. ampliat. 6. num. 27.* Mathienzo *in d. l. 6. gloss. 7. num. 2.* Merlinus *cent. 1. cap. 4. num. 4.* Ergo similiter promissio donandi erit donatio: defendunt Glossa *in §. Perficium, Instit. de donat. verbo Manifestaverit*, Ripa *lib. 2. Respons. cap. 12.* Surdus *cons. 457. num. 24. & cons. 535. n. 8.* Angulo *de meliorat. in d. l. 6. glos. 5. a n. 1.* Pinellus *in l. 2. C. de rescind. 2. p. c. 3. n. 30.* Gratianus *d. c. 887. a n. 20.* Barbosa *lib. 3. vot. 126. n. 307.*

In re tamen considerandum, promissionem duobus mo- 65
dis esse accipiendam, nempe quando per eam ostenditur propositum, seu intentum donandi, vel se obligandi: aliter quando promissio fit cum obligatione in ordine ad factum, veluti cum obligatione donandi. Quoad primum modum promittens nullo modo obligatur, nec potest ad aliquid compelli, ut ex textu *in cap. Literaturam 3. de vot.* ubi propositum vovendi minime obligat; nam qui tantum habet propositum, non habet animum se obligandi, quare aliquo modo non obligatur, Covarr. *in cap. Quamvis, de pact. 2. p. §. 3. n. 12.* Azorius *Inst. mor. 1. p. lib. 11. c. 13. q. 1.* Sanchez *lib. 4. Decalog. cap. 1. a n. 20. & de Matrim. lib. 9. disp. 33. a n. 19.*

66 Sed dices, contrarium probare textum *in cap. Consulti 20. de Regul.* Sed textus ille non est intelligendus de nudo proposito, seu simul cum promissione animo se obligandi, ut bene explicat Sanchez *lib. 4. cap. 1. num. 20. in fine*. Unde in hac specie, quando donans manifestaverit Prælato, seu Religioso propositum donandi, sive ipsi, sive Monasterio, recte poterit ab eo petere, ne procedat ad donationem, sed det amico, seu suo consanguineo. Ratio est, quia propositum illud minime est donatio, nec aliquo modo remanet obligatus Monasterio, nec inde habet jus in re, nec ad rem. Ergo recte poterit id petere ab illo, qui tantum habebat propositum donandi. Quo in sensu recte procedunt DD. relati *n. 56*.

67 Si vero promissio fit secundo modo cum animo se obligandi ad donationem faciendam, tunc distinguendum censeo, quando quis promisit simpliciter donare, aut quando promisit donare certam rem. Primo enim modo dico, minime promissionem illam posse esse donationem, nec posse transire ad ejus naturam; nam promissio, & donatio inter se distinguuntur, & aliud est promissio de donando, & aliud donatio, Felinus *in c. Non potest, de re judicat. n. 2. & 3.* Decius *in c. Cum venerabilis, de except. n. 37.* Cevallos *q. 209. n. 1.* Ergo si sit simplex promissio de donando, nequit esse donatio, nec transire ad ejus naturam: quin potius, si aliquo modo nequeat referri ad certam rem, aut quantitatem, vitiatur ex incertitudine promissio, *§. Incertis 27. Instit. de legatis, l. Duo sunt Titii 30. ff. de testam. tut. l. Triticum 94. ff. de verb. oblig. tt.* Spino *de testam. glos. tu. in princip. a n. 1.* Pinellus *in rub. C. de rescind. vendit. 3. p. c. 1.* sicut venditio nullo pretio designato, *l. Hæc venditio 71. §. 1. l. In venditionibus 9. leg. quod sæpe 35. & fin. ff. de contrah. empt.* Coonanus *lib. 7. comment. c. 6. n. 7.* Petrus Gregorius *3. p. Syntag. lib. 25. c. 13.* nisi referatur ad aliquod, ex quo certum reddatur, *d. l. Hæc venditio, §. Hujusmodi, l. Si pater, §. fin. ff. de Pact. inter emptorem*, Gomez *var. tom. 2. c. 2. n. 9.* Petrus Gregorius *d. lib. 25. c. 13.* Amaya *observ. lib. 3. c. 1. §. 4. num. 29.* Molina *de just. tr. 2. disp. 330. num. 13.* Unde cum promissio de donando, simpliciter contineat hanc incertitudinem, nequit esse donatio, nec transire ad naturam illius, sed relinquitur in puro esse promissionis de donando, donec in ipsa donatione demonstret donans rem, vel quantitatem, quam volebat donare. Cæterum alio discursu probatur; nam qui promisit donare rem non determinatam, seu quantitatem, solum vult obligari in sola specie promissionis, & postea deliberare circa rem determinandam, seu quantitatem donandam, ut in ea constituatur donatio, & ideo in esse promissionis relinquitur promissio, absque eo quod transeat ad donationem. Et confirmatur ex doctrina Marinis *lib. 1. resolut. cap. 308. num. 4.* ubi dicit, quod si quis promittat vendere rem suam, nullo pretio designato, nequit promissio transire ad venditionem; repugnat enim talem promissionem transire ad venditionem, nullo pretio designato, nec aliud resultabit, nisi actio personalis ad designandum pretium: quod in specie dicendum, quando quis promittit donare cum animo se obligandi, quia non erit donatio, sed tantum poterit remanere actio personalis, ut designet rem, aut quantitatem donandam.

68 Sed dices: Quando quis promittit dotem, etiam certam quantitatem, aut rem non designaverit, est dos constituta, Marinis *d. cap. 294. n. 3.* Cyriacus *controv. 429.* Osualdus ad *Donellum, lib. 14. c. 4. lit. B.* Borrellus *tom. 5. dec. tit. 4. de jur. dot. a n. 341.* Bossius *de dot. c. 2. §. 1. per tot.* Ergo similiter dicendum, quando quis promittit donare, nulla re, vel quantitate designata, ad affirmandum esse donationem. Sed respondetur, in promissione dotis semper quantitatem determinatam existere, licet non exprimatur, quia refertur ad illam, quæ dari debet secundum qualitatem personæ, ex arbitrio recti judicis determinandam, *l. Cum post 69. § bon. ff. de jur. dot. l. 3. C. de dot. promiss. l. 8. tit. 4. p. 5.* Gomez *in l. 50. Tauri, n. 19.* Baeza *de melior. filiab. rat. dot. c. 1. n. 6.* Cevallos *q. 440.* Barbosa *in l. ff. solut. matr. 3. p. a n. 45.* ideirco promissio illa valet transire ad dotem constituendam, licet quantitas non designetur; non tamen in simplici promissione donandi, cum quantitas, vel res nequit ex aliquo adminiculo assignari.

69 Instabis: Ergo tunc promissio nullius erit momenti, nec promittens ex illa obligabitur. Probatur; nam, ut supponimus, nequit promissio ista sustineri propter incertitudinem, ut diximus *n. 66.* Ergo tunc promittens non obligabitur, nec ex aliqua actione personali tenebitur. Respondetur tamen quod *d. n. 66.* diximus, incertitudinem vitiare dispositionem, quando non potest reduci, nec transit ad alia, quæ illam certam reddant, Gomez *tom. 2. c. 2. n. 6.* Promissio de donando non est actus absolutus, sed transire debet ad ulteriora, nempe ad donationem efficiendam, in qua necessario debet designari res, vel quantitas donanda; idcirco ex sola promissione donandi remanet promittens obligatus.

70 In hac consideratione sic explicata, quando quis promittat Prælato, seu Religioso, dubitari poterit, an quilibet eorum recte dicat, *Non indigeo, da nomine tuo amico, vel consanguineo?* Et affirmandum videtur, quia tunc in promissione nulla constituitur donatio, nec ullum dominium est translatum ad Monasterium. Ergo cum nihil donetur de Monasterio, recte valet dicere, *Da nomine tuo amico, seu consanguineo meo*. Verum adhuc in hac specie considerandum, an promittens sit persona, de qua aliquid magni valoris speratur, veluti si sit Princeps, aut alia persona nobilis, cujus ingenita natura est se liberalem præbere, *c. 1. de donat. c. Grandi 2. de supplend. neglig. Prælat. in 6. l. 18. tit. 5. p. 2. l. 1. tit. 5. lib. 5. Recopil.* Surdus *de Aliment. tit. 6. q. 11. n. 40.* Bobadilla *in Polit. lib. 1. c. 4. n. 4. lit. C.* Ottalora *de nobilit. 3. p. c. fin. n. 14.* quo quidem casu speratur aliquid magni valoris, & ex promissione Monasterium habet jus acquisitum, Marinis *d. c. 298. n. 4.* Ergo non poterit Prælatus dicere, *Da nomine tuo*; nec similiter Religiosus; secus vero si sit persona, de qua parum, aut modicum potest percipere Monasterium.

71 In altero membro distinctionis, quando promissor designat rem, aut quantitatem donandam, admitto sententiam asserentem, per solam donationem promissionem fieri, non solum ob rationem vitandi circuitus, quam communiter dant DD. sed quia post constitutionem Justiniani *in l. Si quis argentum 35. §. fin. C. de don.* sublatus est modus donandi per emancipationem, aut traditionem, sed ex solo consensu perficitur, sive per verba præsentis, aut futuri temporis, vel cum scriptura, vel sine ea, *d. §. fin.* Ant. Pichardus *in §. Aliæ autem, Inst. de Donat. nu. 3.* quapropter promissio de donando rem, aut certam quantitatem, est ipsa donatio, & non est amplius quid agatur, quando ex solo consensu perficitur, re, & quantitate certa assignata, Cevallos *q. 209. n. 1. & 2.* Casanate *cons. 10. n. 194.* Ferentillus *in Addit. ad Bdrat. dec. 719.* D. Olea *de cess. titul. 1. q. 6. a n. 4.* Barbosa *d. vot. 126. n. 307.* Bossius *de dot. c. 2. §. 1. num. 19.* Sicut promissio vendendi rem certam, assignato pretio, facit venditionem, Marinis *d. cap. 298. n. 5. vers. verum*; & idem in promissione donationis propter nuptias, ut cum aliquibus ait D. Olea *d. q. 6. n. 6.* qui *n. 8.* extendit ad promissionem instituendi majoratum; idque majori ratione admittendum de jure Regio, *ex l. 2. tit. 16. lib. 5. recopil.* Cevallos *d. q. 209. n. 2.* & meliori ratione est textus *in l. 22. Tauri, l. 6. tit. 6. lib. 5. Recopil.* Barbosa *d. vot. 226. n. 308.* D. Olea *d. q. 6. n. 7.*

72 In hac ergo specie absque dubio dicendum, quod licet res tradita non sit, minime posse Prælatum, aut Religiosum dicere, *Da nomine tuo amico, vel consanguineo*; jam enim est perfecta donatio, & dominium translatum ad Monasterium; quare esset donatio rei acquisitæ, quæ si immodica sit, nequit sustineri.

Rursus est dubium, an Prælatus, seu Religiosus ex illius licentia possit ex reditibus Monasterii facere donationes remuneratorias? Et negandum videtur; nam inter alios fines illius interdicti, ille est potior, ne bona Monasterii dilapidentur, ut jam diximus, Diana *d. 1. p. tr. 6. resolut. 12.* si enim possent facere donationes remuneratorias, aperiretur via dilapidationi. Ergo non possunt facere donationes remuneratorias. Cæterum qui prohibiti sunt donare, etiam sunt interdicti remuneratorie donare, ut patet in donationibus inter virum, & uxorem: quæ prohibitio extenditur ad donationes remuneratorias, Matienzo *in l. 3. tit. 9. lib. 5. Recopil. glos. 6. n. 3.* Pinellus *de bon. matern. lib. 1. 3. p. n. 61. & 62.* Ergo cum Prælati, seu Religiosi sint interdicti donare de reditibus Monasterii, similiter remuneratorie donare prohibentur.

73 Sed in contrarium est communis sententia, quia Prælatis, & Religiosis tantum interdicta est de reditibus Monasterii liberalis donatio, non vero antidoralis. Tum remuneratoria donatio non est propria, sed debitum naturale, *l. Attilius 27. ff. de donat.* ad quod naturaliter solvendum impellimur, nec sub illo interdicto valet comprehendi. Denique prohibitus donare, non est interdictus remunerare, prout in terminis donationis inter virum, & uxorem tenet Sanchez *de matrim. lib. 6. disp. 6. num. 11.* Cenedo *de paupert. Religios. dub. 27. nu. 28.* quare donationes remunerato-

ratorias possunt facere Prælati, seu Religiosi de ejus licentia, Riccius 3. *p. dec.* 227. *n.* 4. Cenedo *d. dub.* 27. *per tot.* Villalobos *d. diffic.* 32. *n.* 1. Sousa *in exposit. hujus Bull.* §. 1. *n.* 65. Gratianus *d. c.* 202. *an.* 2. Diana 1. *p. tr.* 6. *resol.* 15. Bonacina *de largit. disp.* 3. *punct.* 3. *n.* 2. Thomas Hurtado *de congrua, lib.* 3. *resol.* 2. *sub resol. unica, per tot.*

74 Hanc sententiam admitto, & explico. Merita enim, & obsequia duobus modis possunt fieri Prælato, seu Religioso, aut tanquam personæ privatæ, in rebus non concernentibus ad utilitatem Monasterii: aut ad commodum Religionis, aut Monasterii. Quoad primum casum nihil ex reditibus illius possunt Prælatos, aut Religiosus remunerare, quia Monasterium non tenetur ad remunerationem illarum rerum, & meritorum, quæ non redundant in ejus utilitatem, sed tantum quoad commodum privatum ipsius Prælati, aut Religiosi. Excipio tamen, quando aliqua bona, aut reditus Monasterii darentur Prelato, seu Religioso, ut illis contentus amplius non peteret, & ipse parce vivendo aliquid acquisierit unde remuneret personam sibi benemeritam; quia tunc ea licentia Prælati potest modice remunerare; nam sicut potest modice donare ex illis, Villalobos *d. diffic.* 32. *n.* 4. similiter potest modice remunerare illa obsequia, seu merita sibi facta, ut particulari, non vero immodice, Diana *d. tr.* 6. *resol.* 28.

75 Deinde excipio, si Religiosus ex indulto Pontificis Beneficium obtineat, aut Episcopus factus fuerit; tunc enim merita, & obsequia sibi facta, ut particulari poterit remunerare ex reditibus Beneficii, aut Episcopatus; id enim non est donare ex reditibus Monasterii, Navarrus *comment.* 2. *de Regularibus, n.* 6. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. c.* 6. *anum.* 13. Layman *in Summa, lib.* 4. *tr.* 2. *c.* 3. *a n.* 13. Bonacina *de largit. muner. disp.* 3. *punct.* 2. *n.* 3.

76 Si vero sit casus ubi remuneratio sit necessaria ad utilitatem Monasterii, vel ad bonam administrationem illius, & merita, & obsequia ad id fuerint præstita, tunc recte fiunt ex reditibus donationes remuneratoriæ, quia est causa sufficiens remunerandi, ut bene notat Villalobos *d. difficult.* 32. *n.* 4. *in fin.* & in hoc sensu intelligendi sunt DD. relati *n.* 73.

77 Et tamen observandum, ad hoc ut Religiosus quomolibet donet, semper esse necessariam licentiam Prælati, sive expressam, sive tacitam; quia apud eum est libera administratio redituum, & bonorum Monasterii, idcirco est necessaria ejus licentia, Suarez *de Relig. to.* 3. *lib.* 8. *cap.* 15. *a n.* 2. Quam etiam concedere valet Abbatissa respectu Monialium, cum in ea sit similiter libera administratio, Cruz *de stat. Relig. lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 5. *conclus.* 1. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. c.* 19. *n* 44. prout etiam potest ad usum concedere peculium, Diana *d. tr.* 6. *resol.* 22. *in fin.*

78 Inter ipsos Religiosos, quando aliqua bona elargiuntur, melior sententia est, esse necessariam licentiam Prælati: sed quando ex parte eorum non timeretur ambitio, probabiliter tenet contrarium Diana *d. tr.* 6. *resol.* 20.

79 Illud vero obliviscendum non est, accipientes donationes a Religiosis contra hoc interdictum, ad restitutionem teneri, quia nullo justo titulo retinet, & ad id non est expectanda sententia. Restitutio vero facienda est Monasterio, Bonacina *d. disp.* 3. *punct.* 4. *per tot.* Scottia *Epitome* 158. *theorem.* 398.

CAPUT VIII.

De donationibus ex reditibus factis ab Episcopis, aut Beneficiatis in ægritudine. Explicatur textus in *cap. Ad hæc* 8. *de testament.*

SUMMARIUM.

Olim fuit dubium de qua ægritudine, vel infirmitate erat intelligendum interdictum, ne donarent Clerici ex reditibus in ægritudine. Ponitur ratio dubitandi, n. 1.

Dissidium ortum est, quando infirmitas fuisset periculosa, necne. Aliqui dixerunt febrem quamlibet esse periculosam, n. 2. *Nisi esset intermittens, n.* 3.

Alteri dicebant periculosam ægritudinem, ex qua mors sequebatur. Et nonnulli asserebant, ad hunc effectum esse necessarium, ut donatio fieret tempore, quo desperaretur de salute infirmi. Ac denique quamplurimi reliquerunt ad declarationibus Medicorum, n. 4.

Hodie sopita est hæc difficultas ex regulis Cancellariæ, ita ut si infirmus moriatur post viginti dies a donatione, valida non sit, sive fiat in ægritudine, sive non, n. 5.

Episcopus, seu Beneficiatus nequit in ægritudine facere donationes, nisi modicas, intuitu tantum eleemosynæ, dummodo sint competes, n. 6.

Interpretatur textus in c. Ad hæc 8. de testament. *Aliqui dicunt intelligendum non esse de reditibus, sed de bonis Ecclesiæ, n.* 7. *Sed rejicit Barbosa, n* 8.

Alteri dicunt immodicas donationes ibidem non prohiberi, si fiant absque fraude, sed solum fraudulentas, n. 9.

Noviter interpretatur textus in c. Ad hæc 8. de testament. *& intelligitur de donationibus causa mortis: ponuntur rationes dubitandi. Filiusfamilias ex bonis castrensibus valet donare causa mortis, & idem de bonis integre sibi acquisitis, n.* 10.

Defenditur interpretatio. Qui prohibitus est testari, nequit donare causa mortis, n. 11.

Respondetur rationibus dubitandi. Filiusfamilias valet donare causa mortis de castrensibus, quia de eis valet testari; & idem de quasi castrensibus. Ex aliis bonis ex privilegio juris, cum consensu patris valet donare causa mortis, n. 12.

Clerici ex reditibus, ubi non testantur, nequeunt donare causa mortis, & probatur n. 13. *&* 14. *Ubi excipitur de aliquibus modicis eleemosynis.*

An Episcopi, vel Beneficiati ex reditibus possint facere in ægritudine donationes validas, & irrevocabiles? Prima sententia negat, n. 15 *Secunda affirmat, n.* 16.

Examinatur dubium, quando similes donationes fiunt ad profana? vel causas pias. Quando fiunt ad profana, speculative loquendo possunt sustineri, licet donantes graviter peccent, n. 17.

Sed in praxi difficile est obtinere, si res non sit tradita, ob præsumptionem fraudis, nn. 18. *Si res tradita sit, ob alias fraudes animus solum juramento probatur, n.* 19.

Si causa donandi fuerit manifesta, sustinetur, n. 20.

Si fuerit donatio ista facta ad causas pias irrevocabilis, simul cum traditione, sustinetur, & fit absque ullo peccato, n. 21.

Si Episcopus, seu Beneficiatus in ægritudine irrevocabiliter donasset consanguineis cum rei traditione, an valeat donatio? Negandum videtur. Quando quis prohibitus testari morti proximus donat, censetur ultima voluntas. Affectio sanguinis est validissima præsumptio, n. 22.

Sed contrarium tenet Delugo. In dubio non præsumitur delictum. Interpretatio semper fit pro valore actus, n. 23.

Defenditur hæc sententia in foro poli, n. 24. *Sed in foro exteriori id non admittitur, n.* 25.

Sed quid si consanguinei sint pauperes, similiter asserendum videtur, n. 26. *Sed contrarium sustinetur, n.* 37.

POstquam egimus de donationibus factis, seu faciendis ab Episcopis, aut Beneficiatis ex reditibus, quando sani sunt, necessario debemus transire ad donationes, quæ ab ipsis fiunt in ægritudine. Fuit tamen olim dubium, de qua infirmitate sit intelligendum interdictum hoc non donandi in ægritudine; ratio enim dubitandi erat, quia non quælibet infirmitas periculosa est, quin potius infirmus magis proximus sanitati censetur; & ideo donationes istæ non sunt censendæ factæ in infirmitate, sed in sanitate; secus si periculosa sit ægritudo, quia existimarentur donationes factæ per ultimam voluntatem, in præjudicium Ecclesiarum, aut Cameræ Apostolicæ. 1

Quamobtem ad cognoscendum, quando infirmitas esset periculosa, & infirmus morti proximus, dissidium ortum est. Aliqui dixerunt quamlibet infirmitatem periculosam esse, *ex l. Mortis causa* 12. *cum tribus sequent. ff. de Donat. causa mort.* eo quod febris, quantumvis minima, semper est periculosa, si continua sit, & acuta, prout explicuit Hippocrates 2. *epidem. text.* 3. ibi: *Sunt autem acutissimi, maxime gravissimi morbi, ac præcipue lethales in continua febre*, Galenus *comment.* 4. *aphorism.* 37. Vel saltem illa, ex qua mors sequitur; nam successu ipso ostenditur, magnam, & periculosam fuisse, ut scripsit Zachias *q. medicol. lib.* 4. *tit.* 1. *q.* 8. *num.* 55. 2

Si tamen febricula sit, sive intermittens, prout tertiana, seu quartana, non est dicenda periculosa, sed sufficit, ut quis dicatur constitutus in infirmitate, Rebuffus *in praxi Benefic. in Regul. de infirmis, num.* 5. Noguerol. *alleg.* 26. *num.* 237. 3

Alteri dixerunt, infirmitatem periculosissimam, & infirmum morti proximum ex quolibet morbo, unde mors secuta fuerit, Baldus *in cap.* 2. *de Pact. num.* 11. Georgius *alleg.* 22. *num.* 18. Giurba *ad Consuet. Messan. cap.* 2. *glos.* 4. 4

*num.*3. Aliqui vero relati a Giurba *d. gloss.*4. *n.*5. asseruerunt ad hunc effectum revocandi donationes factas ab Episcopis, aut Beneficiariis, esse necessarium, ut in tali statu esset infirmus, ut semper de salute ejus desperaretur. Ac denique complures id totum Medicorum dispositionibus reliquerunt, ut dicant quænam infirmitas fuerit periculosa, necne, & quando donatio facta fuit, an magis fuerit æger proximus morti, quam saluti, quibus ut peritis est credendum, *l. Semel*, *C. de re milit. lib.*12. Ripa *de act. in art. mort.* *c.*61.*n.*61. Georgius *d. alleg.*22.*n.*19. Rota apud Zachiam *in q. medicolegal. dec.*18.*n.*5.

5 Sed hæc diversitas sententiarum sopita est ex regula Cancellariæ *de viginti*, vel *de infirmis resignantibus*, ubi dispositum est, quamlibet resignationem, seu actum factum ab infirmo nullum esse, si Episcopus, aut Beneficiatus decedat intra viginti dies post actus celebrationem; nam intelligitur ad actum esse per ultimam voluntatem, utpote factum in articulo mortis. Quod est ampliatum ex modernis regulis, etiamsi valetudinarii eas fecissent, dummodo intra viginti dies moriantur, Tapia *in Auth. Ingressi*, *C. de Sacros. Ecclesiis*, *c.*3. *n.*39. Filliucius *tr.*43. *de stat. Cler. c.*8. *a num.*9. Capponi *to.*3. *discept.* 138. *n.*39. Noguerol *d. alleg.* 26. *nu.* 290. Solorzano *de jur. ind. lib.*3. *c.*11. *n.*49. *tom.* 2.

6 In his igitur donationibus ex reditibus, quando Episcopus, vel Beneficiatus est in ægritudine, est textus *in c. Ad hæc 7. de testam.* ubi Beneficiatus de reditibus testari prohibetur, & aliquas donationes facere in ægritudine, nisi modicæ fuerint, non intuitu testamenti, sed eleemosynæ, dummodo compotes sint: quem textum elucidat noster Alphonsus *in l. ult. tit* 21. *p.*1. hisce verbis: *Mas si huviessen algun mueble adelantado de sus Beneficios, aunque testamento no deban facer, bien pueden darlo, o partirlo à pobres, è à Ordenes, è à otros lugares, que sean de merced, è à parientes, è amigos, è à los que lo sirven en su vida, quier sean de su linage, è non: è esto no por razon de testamento, mas como por limosna, ò por galardon de el servicio, que les fizieron. Esto pueden facer siendo sanos, ò enfermos à hora de muerte, tanto que sean en su sesso*, Solorzanus *de jur. Ind. tom* 2. *lib.*3. *cap.*10. *a n.*81.

7 Textus vero *in d. c. Ad hæc*, varie interpretatur, Plures asseruot non agere de reditibus Ecclesiarum, sed de bonis Ecclesiæ, in quibus nequeunt Beneficiati, seu Prælati facere donationes, sed tantum aliquas largitiones modicas per modum eleemosynæ, *cap. Cæterum* 3. *de donat.* quod quidem permittit Pontifex in ægritudine faciendum. Cæterum probatur ratione; nam Beneficiati ex reditibus possunt facere eleemosynas modicas, vel immodicas, quando sani sunt, vel alia opera pia. Quod idem est dicendum in ægritudine ad bonum suarum animarum. Ergo textus iste trahendus est ad casum, in quo de jure nihil erat dispositum, nempe ad donationes modicas per modum eleemosynæ de bonis Ecclesiæ, in quo nihil erat decretum, Abbas *in d. cap. Ad hæc*, *nu.*2. Barbatia *ibid. not* 1. Sarmiento *de reditibus*, 2. *par. cap.*7. *n.*3. nec dissentiunt Navarrus *in cap. fin.* 16. *q.*1. *q. principal. num* 86. Molina *de primog. lib.*2. *c.*10. *n.*41. *vers. Qua ratione*, Filliucius *de Stat. Cleric. tr.*43. *c.*4. *a num.*15, Antonellus *de Regim. Eccles. lib.*3. *cap.*17. *n.*9.

8 Sed Barbosa *in d. c. Ad hæc*, *n.*4. hunc intellectum non admittit, sed asserit intelligendum de reditibus Ecclesiasticis, & de aliis bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis; nam Beneficiatus, seu Episcopus in ægritudine constitutus usuario comparatur respectu redituum, Surdus *lib.*3. *consilio* 333. *num.*9. Puteus *lib.*2. *dec.*317. Rota 1. *part. divers. dec.*761. Rota apud Seraphinum *dec.*594. *numer.*7. quos nequit aliquo modo alienare, seu donare, Verum textus ille licentiam concedit, ut possit ex reditibus Ecclesiasticis modicas donationes per modum eleemosynæ, aut gratitudinis conferre, ea ratione, quia cui data facultas eleemosynandi in vita ex reditibus, in ægritudine tali potestate non privatur, quando eleemosynæ sunt magis necessariæ, Abbas, Ancharanus, Covarruv. & alis *in dict. c. Ad hæc*, Boetius Epo *ibid. num.*5. Rota 2. *part. recent. decis.* 245. *num.*11. Farinacius *in Repert. ultim. voluntatum*, *q.* 54. *num.*13. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. allegat.* 114. *num* 35. qui animadvertunt, ad hoc ut impræsentiarum dicatur immodica donatio, debere attendi facultates donantis, & merita donatarii, Belletus *disquisit. Cleric. tit. de Cleric. debit.* §.5. *n.*7.

9 Alia etiam sententia est asserens textum illum non prohibere donationes immodicas factas a Prælato, seu Beneficiato in ægritudine, sed tantum statuere, ut fraudulentas minime esse admittendas; nam cum eorum testamentum ibidem interdicatur, si modo immodice donet, illud interdictum illuderetur: quapropter nisi modicæ donationes, aut eleemosynæ non permittuntur Episcopis, aut Beneficiatis in ægritudine constitutis, prout alii actus irritantur facti in fraudem legis, *l. Filia* 9. *ff. solut. matr. l. Si filiæ* 6. *ff. de divort. cap. De his de sepult.* & jam tetigimus supra cum aliquibus, quibus addendi Sarmiento *de Redit.* 4. *p. c.* 4. *nu.* 6. Covarr. *in d. c. Ad hæc*, *n.*2 Graña *in c.*1. *de testam. nu.* 6. Solorzano *d. to.*2. *lib.*3. *c.*10. *a n.*89.

Verum, pace tantorum virorum, in hujus textus explicatione assero, in eo non agi de donationibus inter vivos irrevocabilibus, sive quando Clerici sani, aut in ægritudine fuerint; sed tantum de donationibus causa mortis, & de his, quæ effectum post mortem erant sortiendæ: & probo; nam in capite antecedenti, ex Concilio Lateranensi, *c. Cum in officiis* 7. *de testam.* erat decretum, minime Clericos testari posse de bonis per Ecclesiam acquisitis: quod explicat Innocentius III. *in dict. c. Ad hæc*, nempe extendendum ad bona mobilia, ita ut non solum de bonis immobilibus intelligatur, sed de mobilibus, ut ibidem notat Glossa, Alagona *in Compend. jur. can. lib.* 3. *tit.* 6. *c.*8. & noster Alphonsus *in d. l. ultim. tit.* 21. *par.* 1. Sed tamen adhuc restabat dubium, an sicut nec testari poterant de his bonis, saltem donare possint causa mortis. Ratio dubitandi erat; nam bona, quæ acquirunt Clerici intuitu Ecclesiæ, sunt bona quasi castrensia, quia in militia Ecclesiastica acquiruntur, de quibus valet fieri donatio causa mortis, licet persona acquirens nequeat testari, ut videre est in filiosfamilias, qui licet interdictus est testari, ex bonis castrensibus potest donare causa mortis, *l. Filiusfamilias* 3. §. *fin. de donat.* Ergo licet Clerici de his bonis non possint testari, verum cum quasi castrensia sint, poterunt donare causa mortis. Rursus erat alia ratio dubitandi; nam filiusfamilias est testari interdictus, verum si habeat aliqua bona a patre independentia, veluti quando non solum haberet proprietatem, sed etiam usumfructum, tunc libere potest donare causa mortis, licet testari non valeat, Batt. *in Novell.* 117. *c.*1. §.1. *n.*7. Castrensis *in l.* 25. §.1. *ff. de mort. caus. donat.* Benedictus *in c. Raynutius*, *de testam. verbo Matrem*, *num.*43. Fachineus *lib.*3. *controvers. c.* 25. Hunnius *lib.*2. *tract.*4. *qu.*5. Cum ergo bona acquisita intuitu Ecclesiæ pleno jure pertineant ad Episcopum, seu Beneficiatum, inde est, ut si non possint testari, possint donare causa mortis. 10

Sed tamen contrarium decidit Pontifex; nam donationes causa mortis ultimis voluntatibus comparantur, *l. ult. C. de donat. caus. mortis*, ita ut qui nequit testari, nequeat causa mortis donare, *l. Tam is* 25, §.1. *ff. de donat. caus. mort. l.* 1. §.1. *ff. de tut. & cur. dat.* Ergo cum Clerici nequeant testari de bonis per beneficia acquisitis, similiter nec donare causa mortis. Cæterum, si donare possent causa mortis, illud interdictum illuderetur in grave Ecclesiarum, & Cameræ Apostolicæ præjudicium; unde Pontifex asserit, donare non posse causa mortis Clericos ex bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ. 11

Rationes dubitandi facile solvuntur; nam filiusfamilias valet donare causa mortis de bonis castrensibus, quia de eis valet testari, §. *Illis autem*, *Instit. de milit. testament. l. fin. C. de inoffic. testam. l.*13. *tit.* 1. *p.*9. quod idem est dicendum de quasi castrensibus, *l. penult. C. qui testamenta facere poss.* §. *fin. Institut. de milit. testam.* Pich. *in princip. Instit. quibus non est permiss. a n.*70. Unde bene potest donare causa mortis. Alterum fundamentum similiter dissolvitur negando illam sententiam; nam ex privilegio juris possunt filiusfamilias donare causa mortis ex consensu patrum, *d. l. Tam is* 25. §.2. *l. Filiusfamilias* 7. §. *Pari* 4. *cum sequent. ff. de donat.* late Mathias Berlichius *pract. conclus.*3. *p. conclus.* 1. *num.*6. Thaddæus Piso *lib.*4. *Var. c.* 4. *a nu.* 3. quod quidem est observandum, etiamsi bona plene ad filiumfamilias pertineant; nam consensus patris ex duabus causis est necessarius. Primo, ad habilitandum filium, ut possit donare causa mortis, cum per se non possit. Secundo, ne præjudicium inferat patri absque ejus consensu, Covarr. *in rub. de testam.* 3. *p. n.*8. *&* 9. Clarus *lib.*4. §. *Donatio*, *q.*6. *n.* 3. Rubeus *cons.* 127. Piso *d. c.*4. *n.*5. Idcirco in præsenti non urget illud fundamentum, cum vere per se, independenter a patre nequeat filiusfamilias donare causa mortis, Diana 8. *p. tr.*9. *resol.*68. Quod quidem de jure communi procedere intelligas, quia de jure nostro Regio aliter se habet. Filius enim familias valet per se testari, *l.*5. *Tauri*, *l.*4. *tit.* 4. *lib.*4. *Recopil.* & consequenter donare causa mortis, Matienzo *in l.*7. *tit.*10. *lib.*5. *gloss.*2. *n.*27. Pichardus *in princip. instit. de Donat. n.* 12. 12

Unde

13 Unde consequitur, Clericos ex acquisitis intuitu Ecclesiæ donare non posse causa mortis. Excipit tamen Pontifex aliquas modicas donationes, quæ ab eis fieri possunt, non ratione testamenti, sed gratitudinis, aut eleemosynæ. Hæc enim exceptio, si intelligatur de donationibus irrevocabilibus inter vivos, consequenter non loqueretur Pontifex, quia disceptatio non erat nisi de ultimis voluntatibus Clericorum, explicando Concilium Lateranense, ut bene animadvertit Grana *in c.1. de testam. n.9*. Ergo necessario intelligendus est textus *in c. Ad hæc*, de donationibus causa mortis, in quo etiam casu loquitur noster Alphonsus *in d. l. fin.*

14 Idque ratione confirmo; nam Jus Canonicum omnia, summa æquitate disponit, *c.1. & c. Qualiter 3. de pact.* ubi Scribentes: quapropter disposuit, ut quemadmodum Episcopus, aut Beneficiatus per vitæ suæ curriculum potuit eleemosynare, & se gratum præbere ex reditibus, similiter post mortem ad suæ animæ bonum, idcirco textus ille est intelligendus de donationibus causa mortis, quæ effectum post mortem sunt sortiendæ.

15 Hinc examinanda est quæstio, an Episcopus, seu Beneficiatus positus in ægritudine, possit facere donationes immodicas irrevocabiles inter vivos? Prima sententia negat, *ex d. c. Ad hæc*. Sed, ut scripsimus, textus iste non loquitur de donationibus irrevocabilibus inter vivos, sed de donationibus causa mortis, itaque ad hoc nihil probat. Tum quia admittit alia interpretamenta supra relata. Ast sententia ista ratione probatur; nam quælibet donatio immodica facta ab Episcopo, seu Beneficiato in ægritudine, præsumitur facta in fraudem legis, eo quod prohibiti sunt testari: Sed donationes in fraudem non sustinentur, ut diximus *c.2. de Renunt. in 6*. Ergo nequeunt similes donationes sustineri. Denique licet Episcopi, seu Beneficiati sint domini redituum Ecclesiasticorum, id tantum intelligendum, quando sunt sani, non vero in ægritudine, Glossa *in c. in præsenti, ff. de offic. Ordin. in 6. verbo Reservare*, Fagnanus *in c.1. de pecul. cleric. n.3*. Capponi *discept.* 138. *n.5.* quare nequeunt in ægritudine facere donationes immodicas irrevocabiles, Abbas *in d. c. Ad hæc, n.3*. Rosella *verbo Clericus* 4. *n.1*. Covart. *in d. c. Ad hæc, n.5*. Sarmiento *de Redit. 5. p. c.4. a n.7*.

16 Secunda sententia contrarium tenet; nam donatio inter vivos potest fieri irrevocabiliter ab eo qui est morti proximus, ut supra diximus, Gratianus *discept. for. to.5. c.854. n.1*. Ergo cum Episcopus, seu Beneficiatus possint inter vivos donare valide, & irrevocabiliter ex reditibus, similiter in ægritudine. Cæterum sunt domini redituum usque ad vitæ ultimum spiritum; quapropter sicut valent donationes etiam immodicæ, quando sunt sani ob acquisitum dominium, similiter in ægritudine, Navarrus *in Man. c.25. n.139*. Molina *de primog. lib.2. c.10. a n.40*. Alter Molina *de Justit. tr.2. disp.148. concl.4*. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tr.30. diffic.11. n.9*. Sanchez *lib.6. Decalog c.6. n.12. ad fin. & lib.2. cons. c.2. dub.53. n.6*. Leoncilius *de privil. paup. 2. p. privil.118. n.6*.

17 Hæc difficultas duobus modis examinanda est. Primo, quando donationes istæ fiunt ad causas profanas: secundo vero, quando fiunt ad pias. Quoad primum dicendum, quod si hæ donationes fierent inter vivos irrevocabiliter absque aliqua fraude, graviter peccare donantes, sed speculative loquendo sustineri posse. Ratio fundamentalis est, quia dominium & jus donandi valide, licet illicite, non aufertur Episcopis, seu Beneficiatis ex reditibus, propter aliquam supervenientem infirmitatem, aut mortis periculum. Ergo licet sint infirmi, si modo non adsit fraus, valide donant ex reditibus, licet illicite, etiamsi aliquo morbo periclitentur.

18 In praxi vero Molina *d. c. 10. n.41.* inquit sæpius judicatum, validas esse similes donationes profanas: sed adhuc cum maxima difficultate id admittendum; nam aut res donata tradita non est, & in hac specie fraus præsumitur, & ita donatio non sustinetur, quia intelligitur facta post mortem, *l.2. §. Si pecuniam, ff. de Donat*. Potius *consil.* 104. Gratianus *d. c.854. n.53*. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. alleg.114. a n.32*. Sanchez *d. dub.53. n.9*.

19 Si vero res tradita non est, licet verba donationis sint amplissima, adhuc latet pactum revocationis. Tum quia ut intelligatur fraus, non requiritur quod res tradita sit, vel non, sed quod præjudicium fiat Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ tempore, quo erat intestabilis Episcopus, seu Beneficiatus: quare in praxi similes donationes difficillime sustinentur. Denique animus Episcopi, seu Beneficiati donantis ad profana, an fecisset in fraudem legis, an potius utendi jure suo, perdifficile discernitur, quia animus solum probatur per donantis juramentum, Glossa *in c. Quia divinis* 24. 12. *quæst.2. verbo Ignorare* Mascardus *de probat. conclusione* 881. *per tot*. Costa *de fact. ignorant. inspect.* 84. *per tot*. Seraphinus *de privil. juram.4*. Ozaschus *dec.71. a n.28.* cujus juramentum si decessit, redditur impossibile; si autem adhuc vivit, suspectum est; nam qui tam graviter peccavit donando, quando erat in ægritudine, cum tanto periculo suæ animæ, ejus juramentum suspectissimum redditur, quare in praxi similes donationes profanæ maxima difficultate sustinentur. Unde ipse Molina *n.41. vers. Quod optima*, agnoscit litigantes in his causis sæpius ad concordiam cum Camera Apostolica venire, utpote in causa difficilis expeditionis, quam totam commendat arbitrio indicantis Solorzano *d. lib.3. c.10. a 132*.

Tempero tamen hoc assertum, si causa donandi, etiam in ægritudine, esset manifesta, & absque aliqua fraude; tunc enim fraudulenta non censebitur, & poterit sustineri, maxime si juramento firmetur, Solorzano *d. c.10. a n.10*. Balmaseda *de collect. q.21. n.3*. Noguer. *alleg* 26. *num.259*. Diana 8. p. *tr.6. resol.88*. 20

Secundo modo examinanda est hæc difficultas, scilicet, quando donatio irrevocabilis facta fuerit in ægritudine ad causas pias, simul cum traditione, aut sine ea, ita ut nulla fraus ex alio adminiculo suspicaretur. Et in hac specie dico donantem nullo modo peccare, & valere donationem factam in ægritudine, ut bene advertit Sarmiento *d. 4. p. c.4. n.7.* nam in his causis piis nulla fraus præsumitur, quia fraus procedit a diverso fonte, prout descendit pietas; vera enim pietas nihil agit perperam, & opposita est fraudi: fraus vero procedit ex invidia, & odio successoris; itaque cum donatio ista nullam contineat fraudem, sustinetur. Exemplis confirmatur; nam D. Laurentius morti proximus thesauros Ecclesiæ erogarit: & D. Thomas Villanovanus Archiepiscopus Valentiæ omnia sua bona ex reditibus in articulo mortis pauperibus largitus est usque ad lectum, Quevedo *in ejus Vit. cap 4.* ob quas quidem largissimas donationes Viri isti Sanctissimi maximis laudibus extolluntur. Quare absque dubio similes donationes sunt sustinendæ, Sanchez *cons. lib.2. cap.2. dub.53 a num. 6*. 21

Erit ergo dubium, quando Episcopus, seu Beneficiatus, ubi Clerici non testantur, in ægritudine aliquas donationes immodicas fecissent cum traditione, consanguineis vel aliis ad causas profanas, an sint sustinendæ, necne? Et negandum videtur; nam plures DD. asserunt, actus factos in periculosa infirmitate, quando quis est morti proximus, jure ultimas voluntates censeri, *l. Si mulier* 21. *ff. Rer. amot. l. Sulpitius 46. ff. de donat. inter*. Baldus *in Auth. Si rogati. C. ad Trebell.* & alii congesti a Sarmiento *d. c. 4. n.6*. Hanc ob rem etiamsi donatio fiat cum traditione, quasi per ultimam voluntatem donari videtur, nec poterit sustineri talis ratio. Confirmatur; nam si donatio fiat consanguineis, vel amicis, inde ex affectione fraus præsumitur, quia est validissima præsumptio alias excludens, Gomez *Var. to.1. c.10. n.36. in fin.* Mantica *de collect. lib.12. titul. 17. n.29*. Menochius *de Arbitr. cauf 472. a n. 20*. Castillo *controv. lib.4. c.23. n.26*. Ergo ob fraudem, etiamsi traditio fiat, non sustinebitur talis donatio. 22

Sed contrarium tenet Delugo *Respons. Mor. lib.5. dub. 1. a n.8.* ducitur; nam in dubio delicta non præsumuntur, quare nec præsumendum, Episcopum, seu Beneficiatum ex reditibus donasse in fraudem legis, sed irrevocabiliter inter vivos, Filliucius *in Appendice de spoliis, tract.43. cap.8. num.15*. Ergo sustinebitur talis donatio. Cæterum, quia interpretatio debet fieri pro valore actus, etiam in donationibus, Naldus *in Summa, verbo Donatio, num.7*. Menochius *de Præsumpt. lib.6. præsumpt.4. nu.22.* itaque credendum, Episcopum, seu Beneficiatum potius voluisse donare inter vivos irrevocabiliter, quam causa mortis; quod irritum, & nullum est. Ergo talis donatio valida est, maxime si res est tradita, quæ excludit fraudem. Tenet etiam Enriquez *lib.7. de Indulgent. cap.30. num.7. lit. N*. 23

In hac difficultate dico, quod si donatariis constet, nullam fraudem extitisse in donatione illa, nec animum fraudandi habuisse donantem in foro conscientiæ, recte retinere res donatas, & validam esse donationem illam, ut cum multis docet Enriquez *d. lit. N*, Delugo *d. dub.1. n.8.* prout etiam retinere valent, licet fuerit facta intra viginti dies; in foro enim conscientiæ, si absit fraus, regulæ illi non est standum, Valerus *verbo Donatio, differens.6. n.2*. Diana 1. *p. tr.10. resol.42*. Hanc ob rem donatarii recte in foro 24

cooscientiæ res donatas retinebunt, quamvis in ægritudine doneotur, & tradantur, dum sit irrevocabiliter inter vivus, & absque fraude.

In foro vero exteriori, ut bene ennsiderat Diana *resol.* Collectnres Cameræ Apostnlicæ id non admittent, ex ratinnibus perpensis *a n.*18. quibus & addendæ sunt positæ pro ratinne dubitandi, *n.*22.

26 Sed restat dubium, an sit sustinenda talis dnnatio, si fiat consanguineis pauperibus? Et negandum videtur; nam ut tenent plures, quos retulimus *lib.*1.*c.*1. *n.*20. quod relinquitur pauperi consanguinen, pium noo est, quia ex affectione sanguinis relictum, pium non est, etiamsi consanguineus pauper sit, nec ex charitate procedit; idcircn cum sit profanum, ex fraudis præsumptione eliditur donatin, aut difficillime sustinebitur.

27 Sed in nostra sententia afferente pium esse legatum, seu dnnationem, de quo plures videndi *a n.*21. aliter est quæstin ista resolvenda: & asserendum, sustinendam esse dooationem; nam enm pia sit, a suspicinne fraudis liberatur, & ita si irrevocabilis sit, & inter vivos, etiamsi in ægritudine fiat, sustinebitur, Sarmientn *d.c.*4.*n.*8.

CAPUT IX.

De testamentis Episcoporum, & Beneficiatorum. Elucidatur textus *in cap.* 1. *de pecul. Clericorum.*

SUMMARIUM.

Episcopi, vel Beneficiati possunt testari de suis bonis patrimonialibus, vel quæ successione, artificio, vel amicorum donatione, absque Ecclesia contemplatione acquisierunt, n. 1. *Et extenditur etiam ad alios inferiores, n.* 2.

Idem est dicendum de eis, quæ acquisierunt ex aliquo officio seculari, vel ratione Ordinis, & ratione salarii, seu stipendii, n. 2.

Explicatur textus in cap. Episcopus, qui filium 34. 12. q.2.*n.*2. *Intelligitur de bonis patrimonialibus: datur vera interpretatio, n.*5.

Explicatur textus io cap. Si quis Episcnpus 5. de hæreticis. *Episcopus ex bonis patrimoniatibus nequit hereticum heredem instituere, sive consanguineum, sive extraneum, n.* 6.

*Clerics recte testantur de bonis patrimonialibus, de quibus fecerunt patrimonium ad Ordines suscipiendos, n.*7.

An possint testari de bonis acquisitis ex reditibus parce vivendo? Aliqui negant, num. 8. *Alteri distinguunt, quando adest consuetudo, num.* 9. *Communis sententia affirmat, num.* 10. *Admittitur hac sententia, & explicatur, n.* 11.

Episcopus, seu Beneficiatus potest testari de aliqua parte redituum, quando tantundem ex patrimonialibus insumpseris pro reditibus, aut aliquam partem dederit Ecclesia animo compensandi, n. 12.

*Episcopus, seu Beneficiatus de jure communi nequeunt testari de reditibus, n.*13. *Datur ratio decidendi, n.*14.

Aliqui tenent contrarium: explicantur verba legis XII. Tab. Uti quisque legassit rei suę, ita jus esto, *n.*15. *Sed refelluntur. Episcopi, seu Beneficiati solum habent administrationem bonorum Ecclesiæ, n.*16.

*Respondetur legi XII. Tab. Plures sunt domini rerum suarum, sed non testantur, n.*17.

An Beneficium simplex habens possit de reditibus testari? Prima sententia affimat, & explicatur caput. Requisisti 15. in fin. de test. *n.*18.

Secunda sententia negat, num. 19. *In Beneficiis simplicibus ab Ecclesia institutis admittitur hac sententia, num.* 20.

*In aliis Capellaniis, seu Beneficiis simplicibus a fundatoribus institutis, si fructus sunt salarium Missarum, vel aliarum functionum Ecclesiasticarum, recte de eis simplices Beneficiati testantur, n.*21.

*An Canonici, vel alii possint testari de distributionibus quotidianis? Alii affirmant, alii negant. Resolvitur affirmative, si distributiones sint separata a massa Prabendarum, n.*22.

De bonis acquisitis ab Episcopo, seu Beneficiato ante Clericatum recte testantur Episcopi, seu Beneficiati, num. 23.

*Recte introducta est in Hispania, ubi Episcopi non testantur, ut inventarium faciant de bonos acquisitis ante Episcopatum assumptum, nu.*24. *Si inventarium factum non fuerit, presumitur omnia bona esse acquisita intuitu Ecclesia, ibid.*

*Ubi Clerici non testantur, similis praxis est valde necessaria, n.*25.

Est dubium, an inventarium hoc sit utile, quando Regulares Episcopi creantur? Et inutile videtur. Bona acquisita a Religioso acquiruntur Monasterio, n. 26.

Pareja tenet utilissimum esse, quia similia bona frequenter eis donantur a Monasteriis. Quando Regularis adipiscitur facultatem testandi, si est Episcopus, tenetur narrare se testari de reditibus; si vero testetur de bonis patrimonialibus, tantum tenetur dicere, se esse Religiosum, n. 27.

*Resolvitur, & explicatur doctrina Pareja, num.*28. *&* 29. *Et varii casus componuntur, n.*30. *Fit instantia, eique respondetur, n.*31.

*An Episcopi, seu Beneficiati possint testari de bonis emptis pecuniis Ecclesiæ? Affirmandum videtur. Res empta pecuniis Ecclesia, ad ipsam pertinet, n.*32. *Sed negandum melius videtur. Rem emptam pecunia Ecclesia, sive administratorio nomine, sive non, pertinere ad Ecclesiam dicunt multi, n.*33.

Resolutio pendet, an res empta ex pecunia Ecclesia statim sua sit, an relinquatur in patrimonio ementis, Si ematur administratorio nomine ab Episcopo, seu Beneficiato, statim fit Ecclesia, n. 34.

Si non administratorio nomine, sed extranei, aliqui dicunt etiam ad Ecclesiam transire. Explicantur lex. Si ut proponis 8. Cod. de rei vindicat. *&* lex 49. tit. 5. p. 5. *n.*35. *&* 36. *Sed contrarium resolvitur, & ex his bonis quasi de patrimonialibus testari posse Episcopum, seu Beneficiatum, cum obligatione reddendi pecuniam. Argumentum de minore ad Ecclesiam validum est. Emens ex pecunia minoris, fit empta rei dominus, sicut maritus emens ex pecunia uxoris, n.*37.

Resolvitur quod si Episcopus, aut Beneficiatus satisfaciat Ecclesia en re propria, posse de his bonis testari. In dubio præsumitur administratorio nomine emisse, n. 38.

An Pralatus, seu Beneficiatus possint testari de rebus emptis ex pecuniis redituum: ponuntur rationes dubitandi, n. 39.

*Ad resolutionem dubitatur, an res empta ex pecuniis redituum fiat statim Ecclesia? Prima sententia affirmat, n.*40. *Secunda dicit esse propriam Prelati, seu Beneficiati ementis, n.*41. *Tertia distinguit inter immobilia, & mobilia, n.* 42.

Resolvitur, quod si emptio fiat nomine Ecclesia, fiat ipsius. Explicatur caput Sacerdotes 1. 12. quæst. 4. *caput* Fixum 4. 12. quæst. 5. *Si vero emptio fiat nomine ementis, fit res empta propria ementis, donec vivit, n.* 43.

Opponitur textus in cap. Inquirendum 4. de pecul. Clericor. *& explicatur, n.* 44. *Nec de istis bonis possunt testari, n.* 45.

Si Episcopus, & Beneficiatus testatus fuerit de bonis patrimonialibus, & dubitatur, an sint ex reditibus, an censenda sint patrimonialia, necne? Et censenda esse ex reditibus, probant aliqua jura. Clerici nequeunt esse negotiatores, n. 46.

Explicatur caput Nulli 1. 12. quæst. 5. *& expenditur, nu.* 45. *Refertuntur interpretamenta, nu.* 48. *Datur explicatio, n.*49. *Et asseritur bona esse existimanda ex reditibus, quoties Episcopus, vel Beneficiatus tempore promotionis non habuerit bona patrimonialia, ibid.*

Elucidatur caput 1. de pecul. Cleric. *bona tempore mortis inventa censentur de jure Regio lucrata constante matrimonio. Res a Beneficiato empta præsumitur ex reditibus empta, nisi contrarium ab harede, aut legatario probetur, n.*50.

*Contra hanc præsumptionem admittitur probatio in contrarium, n.*51. *Itaque semper est bonum inventarium, ib.*

Si certum fuerit, Episcopum, seu Beneficiatum post promotionem bona quasi patrimonialia acquisiisse, cessat præsumptio, n. 52.

*An quando bona patrimonialia, & ex reditibus sunt confusa, sufficiat dividere pro medietate? Asserunt aliqui, n.*53. *Sed explicantur, n.* 54.

*Quando est dubium, an Episcopus, seu Beneficiatus habuerit bona patrimonialia, vel quasi, presumptio stat pro Ecclesia, & facienda est probatio in contrarium. n.*55.

Cessat

Cessat præsumptio, quando constat de tenuitate Episcopatus vel Beneficii. Pius V. decrevit ne spolia admitterentur in Beneficiis non excedentibus summam triginta aureorum de Camera. Similiter cessat præsumptio quoties Ecclesiæ sunt apud infideles, n.56.

1 CUm egerimus de obligatione Episcoporum, & Beneficiatorum circa dispositionem redituum Ecclesiasticorum, quando sani sunt, & in vita; agamus nunc de ultimis eorum voluntatibus, & consequenter de testamentis. Qua in re illud est certum, posse testari de suis rebus patrimonialibus, quæ successione, artificio, vel amicorum donatione, absque Ecclesiæ contemplatione acquisierunt. Ratio est; nam in his bonis habent plenum dominium, cum facultate libere de eis disponendi, prout eis placuerit; idcirco poterunt de eis libere testari, ut in Episcopis est textus *in c. Episcopi 17. 12. q. 1. c. 1. de testament.* Baldus *lib. 5. conf.* 80. Jason *lib. 3. cons. 75. n. 8.* Molina *de Primog. lib.* 2. c. 10. *n.* 27. Canisius *in Summa Jurij Canonici, lib. 3. tit. 11. §. 12.* Barbosa *de univ. jur. lib. 3. c. 17. nu.* 30. Sanchez *cons. lib. 2. c. 2. dub. 70. n. 3.*

2 Et in aliis Beneficiatis & Clericis inferioribus est decisum *in cap. Fixum 4. 13. qu. 5. cap. Quicunque 2. 12. qu. 3. c. Quia nos 9. de testam. l. 3. tit. 21. p. 1.* Concilium Francofordiense *can.* 41. Gregorius *lib. 9. epist. 9.* Covarruv. *in cap. 1. de testament. num. 5. & 6.* Fagnanus *ibid. num.* 8. Barbosa *in l. Divortio, ff. solution. matrim. part. 2. nu.* 67. Velasco *de part. cap. 35. num. 3.* Cenedo *collect. 143. num. 1.* Bellet. *de bon Cleric. §. 6. num. 9.* Bonacina *de obligat. Cleric. disp. 4. punct. 3. proposit. 2. n. 4.* Molina *de just. tract. 2. disp. 147. n. 1.*

3 Idem est dicendum de bonis, quæ acquisierunt Episcopi, seu Beneficiari ex aliquo officio sæculari, vel ratione Ordinis, dummodo non sint ex titulo Episcopatus, seu Beneficii, sed acquisita ratione salarii, aut stipendii; de his enim recte testantur, cum in eis habeant plenum dominium cum libera facultate disponendi, & testandi, Valensis *in parat. ad titul. de testament. §. 5. num. 5.* Vasquez *de redit. cap. 1. § 8. dub.* 3. Farinacius *in Repert. ultim. Volunt. qu. 54. num. 3.* Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, libr. 3. cap. 17. num. 13.*

4 Sed in contrarium sunt duo jura necessario explicanda. In primis textus *in c. Episcopus qui filios* 34. 12. *q.* 2. ubi in Concilio Agathensi decretum est, Episcopum non habentem filios, aut nepotes, hæredem relinquere non posse, nisi Ecclesiam. Ergo Episcopis, aut Beneficiatis non licet de patrimonialibus libere testamentum condere. Hunc textum ex Polycarpo emendat Graña *in cap. 1. de testament. n.* 12. ut difficultatem dissolvat. Alteri eum intelligunt de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, ut refert Gonzalez *in d. c. 1. de testam. n. 14.*

5 Sed necessario intelligendus est de bonis patrimonialibus, in quibus valet Episcopus filios suos, seu nepotes hæredes instituere, quod nequit facere in bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis: quapropter in hac specie quærenda est solutio. In ea tamen aliqui dicunt, textum illum tantum esse de consilio, non vero de præcepto, Covarruv. *in d. c. 1. nu.* 5. Clarus *verbo Testamentum, q. 17. n. 2.* Sed ut recte cognoscatur animadvertendum, tempore Concilii Agathensis permissum fuisse Episcopis bona Ecclesiarum alienare, dum ex proprio patrimonio tantundem refunderent, ut constat *ex can. 79.* ejusdem Concilii, *c. Si quis qualibet* 56. c. *Si quis* 57. 12. *q.* 2. & in Ancyrana Synodo idem desumitur *in c. Si quæ* 42. 12. *q.* 2. notat Graña *in d. c. 1. n. 13.* In specie hujus textus Episcopus alienaverat aliqua bona Ecclesiæ, & habebat patrimonium unde tantundem poterit restituere: quærebatur, an Ecclesia procedere posset adversus possidentem res alienatas, rescindendo alienationem? Et sub distinctione respondetur; si enim Episcopus vult ut sustineatur alienatio post ejus mortem, tenetur Ecclesiam hæredem instituere, tunc nanque Ecclesia nequit venire contra alienationem; nam hæres nequit venire contra factum testatoris, *l. Si ab eo 7. C. de negot. gest. reg. Ex qua persona 139. ff. de Regul. jur.* Surdus *cons.* 222. *n.* 13. Fusarius *de substit. q. 557. a n. 1.* Si vero filios habuerit, aut nepotes necessarios hæredes, sustinebitur alienatio, dum tamen ipsi Ecclesiam indemnem præstent. Ergo ex hoc textu sic explicato nullum est argumentum contra nos, Barbosa *in collect. ad illum textum, n.* 3. Gonzalez *in c. 1. de testament. n. 14.*

6 Secundo adest textus *in c. Si quis Episcopus 5. de hæreticis*, ubi Episcopis interdicitur ne hæreticos hæredes instituant, sive extraneos, sive consanguineos ex bonis patrimonialibus, quod antea erat decretum in Concilio Carthaginensi 3. *can.* 13. Ergo Episcopi nequeunt libere de bonis patrimonialibus testari. Sed textus iste facile responsum percipit; nam justissime statutum est, ne ex patrimonialibus Episcopi hæreticos instituant, alias anathemate percutiuntur; nam ut advertit Carrerius *de hæreticis, cap. 2. n. 69.* Menochius *lib. 5. præsumpt. 6. n. 33.* Episcopus hujuscemodi fit suspectus de hæresi, itaque recte prohibetur, ne hæreticum hæredem instituat, Covarr. *in c. 1. de testam. n. 5.* Sanctarellus *de hæret. c. 25. dub. 3. num. 8.* Farinacius *de hæret. q. 190. a n. 105.*

Cæterum Clerici possunt testari de bonis patrimonialibus, de quibus patrimonium fecerunt ad Ordines sacros suscipiendos: in eis enim nullum est interdictum, nisi quod non alienent donec vivant, ut decenter sustententur, ne mendicare cogantur, Tridentinum *sess. 21. de reform. cap* 2. Cevallos *q.* 527. Valenzuela *cons. 32. a nu. 1.* Garzia *de benefic. 2. part. cap. 5. num.* 181. Gratianus *discept. c. 159. num. 2.* nec aliquo modo de eis interdicuntur testari, sed libere de eis possunt disponere, sive ex testamento, vel alio quodlibet modo, Garzia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 3. n. 9.* 7

Est vero dubium, an Episcopi, seu Beneficiati possint testari de bonis acquisitis parce vivendo ex reditibus Ecclesiasticis. In hac quæstione supponimus, in vita de his bonis recte ad libitum disponere posse, ut supra diximus: agimus nunc de ultima voluntate, an possint eodem modo in ea disponere? Et aliqui dixerunt, minime de eis testari posse; nam hæc bona sunt acquisita ex titulo Beneficii, aut Episcopatus, prout alia, de quibus testari non possunt. Ergo nec istis acquisitis parce vivendo. Confirmatur; nam jura interdicentia Ecclesiasticis testari de reditibus, loquuntur absque aliqua distinctione de superstantibus relictis tempore mortis, *cap. 1. 12. qu. 4. cap. 1. cum sequentibus, 12. quæst. 5. cap. 1. de testament.* lege enim non distinguente, nec nos distinguere debemus, Escobar *de ratiocin. cap. 18. num. 42.* Ergo Episcopus, seu Beneficiatus nequit de bonis acquisitis parce vivendo testari, cum revera restent tempore mortis, Axorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 7. cap. 9. q. 5.* Rubeus *pract. resol. cap. 4. num.* 344. Garzia *de Benefic. 2. part. cap 1. n. 7.* Boetius Epo *in cap. 12. de testament. a n. 46.* 8

Alteri distinguunt, nempe Episcopum, seu Beneficiatum de his bonis parce vivendo acquisitis, ex reditibus posse testari, ubi adesset talis consuetudo, secus ubi non adest, Bonacina *d. punct. 3. n. 4.* 9

Tertia sententia absolute asserit, posse de his bonis parce vivendo acquisitis testamentum condere, sive Episcopum, sive Beneficiatum: Et probatur; nam hæc bona ad congruam dantur, & ita transeunt ad Episcopum, seu Beneficiatum, ut possint libere de eis disponere, Lessius *de Instit. lib. 2. cap. 4. dub. 6. num.* 39. Quapropter si aliquid parce vivendo acquirant, poterunt de eis libere testari. Cæterum fundamentum contrariorum dilabitur; nam licet jura disponant, ut nequeant Episcopi, seu Beneficiati testari de reditibus, id non est intelligendum de bonis acquisitis parce vivendo; hæc enim dantur pro congrua, & pro mercede laboris, quibus si privarentur tempore mortis, defraudarentur a mercede propria, quod Ecclesia non intendit. Ergo de eis poterunt testari, Navarrus *de Redit. q 1. monit. 30. n. 2.* Molina *tract. 2. disp. 147. num 3.* Alter Molina *de primog. lib 2. c. 10. n. 50.* Bellet. *tit. de bon. cleric. §. 6. n. 1.* Fagnanus *in c. 1. de pecul. n 23.* Lælius Zecch. *de Republ. Ecclesiast. tit. de Beneficiis 7. num. 10. & 12.* Diana *4. part. tr. 4. resol.* 171. Villalobos *in Summa, 2. part. tr. 30. diffic. 11. n. 1.* 10

Hæc sententia admittenda est, & facile practicari valet in foro conscientiæ, dum Beneficiato facile constare posset, quæ bona acquisivit parce vivendo. In foro vero exteriori in beneficiis tenuibus, non habentibus nisi congruam decentem, similiter poterit practicari, dum constet quidquid acquisierit Episcopus, seu Beneficiatus parce vivendo, ex genio acquisivisse. Si tamen Episcopatus, aut Beneficium pingue fuerit, difficillime testator obtinebit, dum difficillime probari poterit, an ex congrua parce vivendo acquisierit, an ex reliquis reditibus, ut bene animadvertit Molina *d. disp. 147. n. 3. in fin.* Solorzano *d. lib. 3. cap. 10. n. 74.* 11

Rursus Episcopus, seu Beneficiatus poterit testari de reditibus, quando aliquam partem bonorum sui patrimonii insumpserit in expensis faciendis in reditibus, si habuerit animum compensandi. Quod idem est dicendum, si aliquam partem suorum bonorum dederit Ecclesiæ; quia tunc 12

animo

animo compensandi dedisse videtur, aut consumpsisse; quare poterit in porrione illa testari de reditibus, c. Si quis qualibet 56. 12. quæst. 2. cap. Si Episcopus 35. 12. quæst. 1. Navarrus in Apologet. quæst. 3. monit. 4. numero 3. Belletus tit. de bon. Clericor. §. 5. num. 3. Molina dict. disput. 147. numero 5. Farinacius in Repert. ult. volunt. quæst. 54. numero 19. Sanchez dict. dub. 50. numero 5. Solorzano com. 2. lib. 3. cap. 10. n. 2. Antonellus de Regim. Ecclesiæ, lib. 3. cap. 17. num. 17.

13 His ergo suppositis conclusio sit: Episcopus, seu Beneficiatus ex reditibus nequeunt de jure communi testamentum condere, cap. 1. cap. In officiis 7. cap. Ad hæc 8. de testament. cap. Unusquisque 3. de pecul. Clericor. cap. 1. de success. ab intest. l. fin. tit. 21. part. 1. Concilium Parisiense sub Ludovico lib. 1. cap. 16. Carthaginense III. can. 3. Agathense can. 33. Hispalense can. 1. & 5. Toletanum IX. can. 7. & 10. Rationes vero hujus conclusionis plures adducit Spino in specul. testament. gloss. 14. a n. 2. quarum aliquæ admittendæ non sunt, quia supponunt Clericos non habere dominium redituum Ecclesiasticorum, D. Gonzalez in cap. 1. de testamentis, n. 12 scripsit eam esse rationem; nam testamenti factio activa est de genere permissorum, quare nequeunt facere testamentum, qui speciali jure sunt interdicti, l. 4. ff. qui testament. facere possunt, l. 13. tit. 6. par. 1. Duarenus ad tit. qui testamenta facere possunt, c. 2. Petrus Gregorius part. lib. 3. tit. 22. c. 4. Valensis in parat. ad tit. de testament. §. 5. n. 1. D. Retes lib. 1. Opuscul. c. 22. Cum ergo Clerici ex reditibus sint interdicti testari, inde est, ut nequeant condere testamentum.

14 Rationem vero hujus rationis præstitit textus in c. Cum in officiis 7. de testament. ibi: Cum in officiis charitatis primo loco illis teneamur obnoxii, a quibus beneficium nos agnoscimus accepisse: id est, quod sicut Clerici magna perceperunt Beneficia ex suis Ecclesiis, post mortem se debent gratos exhibere, relinquendo sua bona ipsis Ecclesiis, vel Cameræ Apostolicæ, loco earum; cum ad id adsit quædam obligatio antidoralis nos impellens ad remunerandum Beneficia suscepta, l. Sed et si 25. §. Consuluit, ff. de petit. hæreditat. Donellus de pet. hæredit. c. 2. explicat D. Gonzalez in dict. c. 7. n. 2. Cæterum alia ratione probatur; nam cum avaritia in Ecclesiasticis res detestabilis sit, c. Quia in tantum 5. de Præbend. c. Avaritiæ 5. de elect. in 6. D. Ambrosius in Luc. c. 4. D. Bernardus in Ps. 90. serm. 6. si Clerici de reditibus testarentur, avare retinerent reditus, nec pauperibus erogarent: quapropter recte statutum est, ne de reditibus testarentur, Valensis in rub. de testament. §. 5. n. 7. Cujacius in posthum. in c. 1. de pecul. Clericor. Durantes de Sacris Ecclesiæ minist. lib. 2. c. 1. Canisius in Summa, lib. 3. tit. 11. §. 11. Marescotus var. lib. 2. c. 2. n. 28. Barbosa, 3. part. allegat. 114. n. 8. Ferro Manriquez in different. utriusque for. quæst. 93. Rubeus Pract. c. 4. n. 343. Antonellus dict. lib. 3. c. 17. n. 1. Sanchez dict. dub. 50. n. 6. Garzia in Summa, tract. 1. diffic. 4. dub. 3. a n. 1.

15 Aliqui tamen adversus tam expressa jura contrarium tenent, dicentes jura illa intelligenda esse de bonis Ecclesiarum, de quibus Episcopi, & Beneficiati nequeunt testari. Ergo de reditibus testari possunt. Ratione probatur; nam, ut dictum est, Episcopi, & Beneficiati sunt domini redituum Beneficiorum, & Episcopatuum, ideirco poterunt de illis testamentum condere ex facultate legis duodecim Tabularum, ibi: Uti quisque legassit rei suæ, ita jus esto. Quæ verba eleganter explicat Pomponius in l. Verbis legis 120. ff. de verb. significat. & extendit ad hæredis institutionem, legata, fideicommissa, tutelas, & alia, Donellus lib. 8. comment. c. 1. Petrus Faber Semestrium lib. 3. c. 14. Sigonius de jur. antiq. Rom. lib. 1. c. 12. Ergo cum Episcopi, & Beneficiati sint domini redituum, recte de eis poterunt testari, Cardinalis in c. fin. de offic. Ordin. in 6. col. 4. Paludanus in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 6. conclus. 5. Rubeus sibi contrarius Pract. c. 90. a n. 214.

16 Sed horum Doctorum sententia admittenda non est; nam licet verum sit, Episcopum, aut Beneficiatum non posse testari de bonis Ecclesiæ, quia in eis non habent dominium, sed tantum puram administrationem, cap. Relatum 12. de testament. Sanchez dict. dub. 50. n. 2. Garzia in Summa, d. dub. 3. n. 1. Barbosa in l. Divortio 8. in princip. 2. part. n. 62. ff. solut. matrim. Farinacius dict. quæst. 54. n. 8. non tamen inde sequitur, interdictum illud intelligendum tantum de bonis Ecclesiæ, quia expensissimis verbis id est protractum ad reditus Episcopatuum, & Beneficiorum, ut est aptissimus textus in c. 1. de testam. ibi: Quidquid vero Ecclesiæ ante ipsius consecrationem fuisse cognoveris, vel in Episcopatus Ordine prædictum Episcopum acquisivisse, in ejusdem Ecclesiæ dominio conservetur. Et cap. Ut quisque 3. de pecul. Cleric. Concilium Toletanum IX. can. 7. Idcirco nec testari poterunt de reditibus, sed sunt bona illa relinquenda Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ, prout in usu fuerit, Filliucius de Stat. Clericor. tract. 41. cap. 7. num. 24.

Ad alteram rationem deductam ex lege duodecim Tabu- 17
larum, respondetur non sequi: Dominium habent: Ergo possunt testari; quia sunt plures habentes rerum suarum dominium, quibus testari interdictum est, ut patet in prodigo, pupillo, & aliis, de quibus Inst. quibus non est permissum facere testamentum, Gonzalez in d. cap. 1. de testament. numer. 12. ubi plura cumulat. Tum quia in Edicto permissorio omnes comprehenduntur, exceptis his, quibus specialiter interdicitur, ut de jure civili fuerunt leges testamenta interdicentes, & coangustiantes, utpote Voconia, Ælia Sencia, Furia, Falcidia, & aliæ similes, de quibus Ulpianus in fragment. tit. 1. & 18 Connanus comment. lib. 2. cap. 5. Amaya observat. lib. 3. cap. 6. nu. 2. sicut de Jure Canonico interdictum est Ecclesiasticis de reditibus testari, licet in eis habeant dominium; quare non bene loquitur: Habent dominium Clerici in reditibus. Ergo valent testari; quin ex interdicto contrarium est dicendum, Vasquez de Redit. cap. 1. §. 3. dub. 4. Filliucius d. tr. 43. cap. 4. num. 1. Sanchez d. dub. 50. n. 6. Garzia in Summa, d. dub. 2. nu. 2. D. Gonzalez in d. cap. 1. n. 13. & 14.

Est deinde dubium exarandum, an hoc interdictum com- 18
prehendat Ecclesiasticos habentes simplicia Beneficia? Prima sententia affirmat, ex c. Requisisti 15. in fin. de testam. ubi quod Canonico relinquitur, sibi acquirit, & de eo libere disponit: Canonicatus vero est Beneficium simplex. Ergo Beneficiatus simplex valet testari de reditibus. Sed textus iste assumptum non probat, quia loquitur, quando aliquid legatur Canonico simpliciter, quo quidem casu intelligitur relictum contemplatione personæ, non Ecclesiæ, idcirco ut de re patrimonii proprii poterit testari, Vivius tom. 2. commun. opin. lib. 6 tit. 26. nu. 131. Menochius lib. 4. præsumpt. 112. num. 3. Farinacius dict. quæst. 54. num. 15. Cæterum probatur hæc sententia; nam jura interdicentia Ecclesiasticis testamenti factionem activam de reditibus, sunt intelligenda de habentibus administrationem, ut jura ipsa loquuntur; non autem de simplici Beneficiato illam non habente. Ergo simplex Beneficiatus recte poterit de reditibus testari, Glossa in cap. Præsenti, de offic. Ordin. in 6. Hostiensis in cap. fin. de pecul. Clericor. cujus doctrinam asserunt praxi receptam Anton. & Imola ibid. Farinacius d. quæst. 54. nu. 14.

Secunda sententia tenet contrarium ex cap. Episcopus 1. 19
14. quæst. 1. ubi Gratianus animadvertit, Canonicos uti debere reditibus suorum Canonicatuum, prout alteros Beneficiatos. Unde sequitur, simplices Beneficiatos teneri ad eleemosynandum, & neutiquam posse de reditibus testari, ut alii Beneficiati cum administratione. Idque certius probatur in cap. Relatum 12. de testament. ubi licet Canonici habeant Beneficia simplicia, tamen sub hoc interdicto comprehenduntur. Ergo simplices Beneficiati nequeunt de reditibus testari, Covarr. in cap. Cum in officiis 7. de testam. n. 18. Molina de just. tract. 2. disp. 147. nu. 5. Vasquez de reditibus, cap. 1. §. 3. dub. 5. Sanchez dict. 50. num. 6. Grazia dict. dub. 3. n. 2.

Ad resolutionem hujus difficultatis recolenda sunt quæ 20
scripsimus supra, cap. 2. a nu. 5. ubi egimus, an Capellanus teneatur de reditibus Capellaniæ dare eleemosynam, quando simplex est Capellania, nec habet administrationem, ut loquimur in præsenti. Quapropter dico, quod hæc difficultas nequit currere in Beneficiis simplicibus ab Ecclesia institutis, utpote in Canonicatibus, portionibus, præstimoniis. In his igitur proculdubio admittenda est hæc secunda sententia, ut probant jura pro ea adducta. Tum licet hæc Beneficia non habeant administrationem, negandum non est esse reditus ex titulo Beneficii perceptos, de quibus interdictum est testari; itaque simplices Beneficiati nequeunt de illis condere testamentum.

Erit ergo concertatio in Beneficiis simplicibus ab aliquo 21
fundatore institutis, veluti in Capellanis Ecclesiasticis. Qua in re breviter resolvendum, quod si reditus tantum sint salaria, aut stipendia pro onere Missarum, vel alterius muneris Ecclesiastici, recte Beneficiati, seu Sacellani de illis poterunt testari, secus si percipiant ut fructus, sicut explicatum est in d. cap. 2. a n. 8.

Cæterum ex iis quæ diximus d. cap. 2. num. 11. resolven- 22
da est alia difficultas, an ex distributionibus quotidianis possint Ecclesiastici testari, de qua palliantes sunt DD. alii affirmantes,

mantes, alii negantes, Clarus *verbo testamentum*, *quæst.* 27. *n.* 10. Ancharanus *quæst.* 10. *n.* 4. Cardinalis Albanus *conf.* 25. *per tot.* Covarr. *in cap. Cum in officiis*, *n.* 14. Farinacius *dict. quæst.* 54. *num.* 21. Sed expedienda est prout expenditur *a n.* 13. ut solum possiot testari suscipientes has distributiones, quando sunt separatæ a grossa Præbendæ, & suscipiuntur pro stipendio interessentiæ, alias nequeunt Præbendati de eis testari; quo etiam modo resolvendum est, si agatur de fructibus pensionis, ut dictum est *d. cap.* 1. *a n.* 21.

23 Cæterum de bonis quæsitis ab Episcopo, seu Beneficiato ante Clericatum, seu Episcopatum recte testantur; nam bona illa sunt propria illorum cum pleno dominio, nec ex titulo beneficiali acquisita; idcirco de eis recte testantur, *cap. Episcopi*, 19. 12. *quæst.* 1. Clarus *verbo Testamentum*, *quæst.* 27. *num.* 2. Farinacius *dict. quæst.* 54. *num.* 1. Pareja *de edit. instrument. tit.* 5. *resolut.* 5. *num.* 3. Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 1. & 2. Molina *dict. disput.* 147. *n.* 1.

24 Unde rectissime praxis introducta est in Hispania, ubi Episcopi nequeunt testari, ut ipsi inventarium faciant de bonis ante Episcopatum acquisitis, vel ex patrimonio, aut alio titulo, quod coram Illustrissimo Nuntio producunt, ut tollatur confusio inter bona quæ antea habebant, & ea quæ sunt reditibus Episcopatus. Hanc praxim probat textus *in cap. Syracusana* 28. *dist. cap.* 3. *de pecul. Clericor.* Mieres *de majorat.* 1. *part. q.* 1. *n.* 19. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 6. *Recopilat. n.* 6. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. Allegat.* 114. *n.* 15. Pareja *d. tit.* 5. *n.* 5. Solorzano *dict. cap.* 10. *n.* 3. Frasso *de Patronat. Indiar.* 1. *p. c.* 22. *n.* 32. Villaroel. *Goviern. Ecclesiast.* 1. *p. q.* 3 *art.* 4. *n.* 3. Quod ita est necessarium, ut si inventarium factum non fuerit, præsumatur contra Episcopum omnia bona inventa in ejus morte, esse acquisita intuitu Ecclesiæ ex reditibus, prout præsumitur contra hæredem inventarium non conficientem, *in Auth. De heredibus & Falcidia*, §. *Sancimus*, *collat.* 1. tenet Alzedo *de præcellens. Episcop.* 1. *p. c.* 24. *n.* 14. Capponi *tom.* 3. *discept.* 140. *n.* 6. Barbosa *in c.* 3. *de pecul. Clericor. n.* 2. Frasso *d. cap.* 21. *n.* 34.

25 Hæc quidem praxis, ubi etiam alii Beneficiati non testantur, similiter est necessaria, ut confusio bonorum evitetur. Verum in Hispania id supervacaneum est, dum Clerici non solum de patrimonialibus, vel quasi testantur, sed & de reditibus Beneficiorum: de quo infra. Quamobrem inventarium istud non est necessarium, Pareja *dict. tit.* 5. *n.* 20. Barbosa *de univers. lib.* 3. *c.* 17. *n.* 53.

26 Est vero dubium, an inventarium utile sit, ut fiat a Regulari Episcopo creato? Et videtur dicendum inutile esse; nam quælibet bona acquisita ante Episcopatum, Monasterio acquiruntur, & sunt propria illius, *Authent. Ingressi*, *C. de Sacrosanct. Ecclesiis*, *cap. In præsentia* 8. *de Probat.* ubi DD. Alia vero post Episcopatum adepta pertinent ad spolium Cameræ Apostolicæ, tanquam reditus Episcopatus. Ergo inventarium illud est superfluum, & inutile.

27 Sed tamen Pareja *dict. tit.* 5. *n.* 13. utilissimum esse probat; nam Monasteria bona ante Episcopatum acquisita solent donare Religioso Episcopo creato, ut commodius vivat, & inites ad regimen Ecclesiæ; itaque utilissimum erit inventarium, ne Monasterium bonis illis fraudetur. Cæterum, quando Regularis factus Episcopus vult consequi a Summo Pontifice facultatem testandi, etiam ad pia, duplex impedimentum exprimere tenetur in supplicatione hac adhibita differentia, ut si vellet testari de reditibus, debeat declarare se esse Episcopum, & Religiosum; si autem de patrimonialibus velit testari, sufficit exprimere esse Religiosum, Covarr. *in d. c. Cum in officiis*, *n.* 8. Barbosa 3. *par. allegat.* 112. *n.* 24. Alzedo *dict. cap.* 14. *num.* 25. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 6. *n.* 11. quia ad hoc tantum obstat impedimentum fraudandi Monasterium, quamobrem utilissimum erit inventarium de his bonis facere, ut inde discernantur, quæ ad Monasterium pertinent, quæve ad spolium.

28 In resolutione hujus doctrinæ recolenda sunt quę scripsimus *c.* 3. *n.* 31. ista vero sententia Parejæ totum fundamentum sumit ab illa sententia asserente, Episcopum Regularem minime liberari a voto paupertatis, nec in qualibet re habere dominium. Non in patrimonialibus, quia sibi non acquirit, sed Monasterio: nec in reditibus, in quibus solum habet administrationem, ut congrua suscepta, reliquum pauperibus eroget: & si quæ bona inveniantur tempore mortis ex reditibus, ad spolium pertineant. Unde necessariissimum erit inventarium, ut hæc bona distinguantur, ut sciatur quæ ad Monasterium, quæ ad spolium pertineant.

29 Sed tamen in alia sententia asserente, Regularem factum Episcopum a voto paupertatis liberari, & acquirere dominium, tam redituum, quam aliorum bonorum patrimonialium, ut tenent plures relati *dict. cap* 3. *num.* 37. Antonellus *de Regim. ecclesiæ*, *lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 12. & in nostra sententia asserente acquirere dominium, sed non liberari a voto paupertatis, *a n.* 38. expeditius difficultas ista est resolvenda.

30 Quapropter dico, quod si Monasterium Regulari Episcopo nihil dederit, respectu illius non est necessarium inventarium, cum ad eum nihil est redeundum: si vero aliquid dederit ad necessaria Episcopi Religiosi, jam Episcopus acquisivit dominium, & bona illa sunt alienata a Monasterio: quare illius causa non est necessarium inventarium, cum bona illa jam alienata, & dominium translatum ad Episcopum, ad Monasterium redire non possint de necessitate. Verum erit necessarium respectu Regularis Episcopi, quia relinquuntur bona patrimonialia illius. Idem est dicendum, si aliquis ei dederit aliqua bona, vel ex aliqua hæreditate capiat, postquam jam factus est Episcopus. Ratio enim est, quia hæc bona non sunt ex reditibus, sed relinquuntur bona patrimonialia illius: quare erit necessarium inventarium bonorum istorum ad discrimen habendum cum bonis ex reditibus acquisitis, etiamsi illa ante, vel post Episcopatum valide acquisierint, ne alias omnia bona ex reditibus præsumantur, ut diximus supra.

31 Sed dices: In sententia nostra Regularis factus Episcopus adhuc non liberatur a voto paupertatis; sed licet habeat dominium, nequit testamentum condere, nec de reditibus, nec de bonis patrimonialibus, nam licet habeat dominium, non tamen testamenti factionem activam. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 8. *ad* 3. Joan. Andreas *in cap.* 1. *de testament. numero* 6. Butrius *ibid. numero* 9. Alzedo *dict. cap.* 14. *numero.* 7. Stunica *de vera Religione*, *lib.* 2. *capit.* 27. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 6. *numero* 10. Ergo cum hæc bona debeant pertinere ad spolium, necessarium non est inventarium. Sed tamen respondendum negando, Regularem Episcopum non habere ex patrimonialibus, vel quasi testamenti factionem activam, ut dicendum est infra, quando de testamento Monachorum agetur.

32 Cæterum examinandum, an Episcopus, seu Beneficiatus possint testari de bonis emptis nomine Episcopi, seu Beneficiati ex Ecclesiæ pecunia. Et affirmandum videtur; nam licet Ecclesia habeat actionem ad petendam pecuniam seu rem ipsam emptam, adhoc remanet in patrimonio Episcopi, seu Beneficiati, donec petatur, aut repetatur in subsidium pecuniæ. Ergo Episcopus, seu Beneficiatus poterit de illa re testari, tanquam de patrimoniali. Confirmatur Doctrina Covarruv. *in cap* 1. *de testament. n.* 7. ubi scripsit, quod licet res empta pecunia Ecclesiæ, nomine Episcopi, seu Beneficiati, ad Ecclesiam pertineat, *cap. Fixum* 4. 12. *quæst.* 5. *cap.* 1. *cap. Inquirendum* 4. *de pecul. Cleric.* & aliis relatis a Sarmiento 3. *parte de reditibus*, *cap.* 2. *n.* 2. attamen non ipso jure transit dominium ad Ecclesiam, sed remanet penes Prælatum, seu Beneficiatum ementem. Ergo ut de re patrimoniali, & propria poterunt testari, solum remanente actione, ut Ecclesia repetat, aut rem in illius subsidium.

33 Sed hæc fundamenta satis firma non videntur; nam plures DD. quorum aliquos refert ibidem Covarruv. asserunt id esse speciale, ut quoties ex pecunia Ecclesiæ aliquid emitur, semper ipso jure dominium transeat ad Ecclesiam: quod probant jura recensita *n.* 32. quatenus dicunt illa pertinere ad Ecclesiam. Tenentque plures, quando res est empta ab administratore, Tiraquellus *de privileg. caus. piar. privileg.* 520. Genoensis *in Praxi*, *quæst.* 283. Medicis *opuscul.* 4. *num.* 16. & etiamsi nomine alieno ematur, prout loquitur in specie Sarmiento *de Redit.* 3. *part. cap.* 2. *per tot.* Vasquez *de Redit. cap.* 1. §. 3. *dub.* 1. *numero* 60. quapropter Episcopus, seu Beneficiatus de bonis emptis pecunia Ecclesiæ, etiam nomine suo nequeunt testari; sunt enim propria Ecclesiæ, ut dicunt relati, Josephus Ludovisius *decis.* 33. *num.* 4. Cavalcanus *decis.* 44. *num.* 178. Capponi *discept. cap.* 128. *num.* 29. Itaque ut de re aliena nequeunt testari.

34 Resolutio hujus difficultatis tota pendet ab inquisitione, an res empta ex pecunia Ecclesiæ statim sua sit, an relinquatur in patrimonio ementis? Qua in re dico in primis, rem emptam ex pecunia Ecclesiæ nomine ipsius Ecclesiæ, sive id fiat a Prælato, seu a Beneficiato administratorio nomine, statim fieri ipsius, ut probant jura recensita a Sar-

mieato

miento *dict. cap.* 2. *numer.* 1. & indubitatum est, Gomez *in l.* 53. *Tauri*, *n.* 36. Suarez *allegat.* 28. *num.* 25. Tuschus *tit. E*, *conclus.* 139. *a n.* 1. Larrea *dec. Granatensi* 92. *n.* 11. D. Gonzalez *in cap.* 1. *de peculio Cleric. n.* 3. Azorius *Inst. Moral.* 2. *p. lib.* 7. *c.* 10. *q.* 1.

35 Si vero non administratorio nomine, sed Prælatus, seu Beneficiatus ex pecunia Ecclesiæ aliquam rem emerit animo sibi acquirendi, incidimus in quæstionem illam, an extraneus, & qui non habet administrationem, si ex pecunia Ecclesiæ aliquid emerit, sibi acquirat cum obligatione reddendi pecuniam Ecclesiæ, aut in subsidium rem, Sarmiento, & Vasquez recensiti *n.* 33. rem illam statim ad dominium Ecclesiæ transire asserunt, per textum *in l. Si ut proponis* 8. *C. de rei vendicat. l.* 49. *tit.* 5. *p.* 5. ubi hoc privilegium militi conceditur, ut quando fuerit in procinctu, quidquid ex pecunia sua ab alio ematur, fit proprium ipsius militis. Ergo similiter Ecclesiæ.

36 Sed hoc fundamentum solidum non est; nam ut refert Gregorius *in l.* 49. *gloss.* 2. *tit. p.* 5. plures DD. jura illa intelligunt, quando quis extraneus ex pecunia militis rem emerit habens illius mandatum; secus nomine suo quisque emerit, vel quando quis promiserit militi ex sua pecunia rem emere. Quibus in casibus res statim fit militis, & in eisdem fiet Ecclesiæ, ut tenet Barbosa *in d. l. Si ut proponis* 8. *n.* 7. *& in l.* 6. *C. de rei vendicat. n.* 5.

37 Hanc ob rem asserendum, ex pecunia Ecclesiæ emptum, non fieri illius, quando non administratorio nomine, sed suo Prælatus, seu Beneficiatus emerint. Et probatur ex regula generali, nempe quod si quis emat rem ex aliena pecunia suo nomine, non fit domini pecuniæ, sed ementis, *l. Ex pecunia* 6. *C. de rei vendicat. l.* 1. *C. Si quis alteri, vel sibi*, *l. Si patruus* 4. *C. commun. utriusque judic. l.* 49. *tit.* 5. *p.* 5. Et in dubio præsumendum, ementem sibi emisse, Machienzo *in l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat. gloss* 1. *n.* 15. *&* 38. Escobar *de ratiociniis*, *c.* 14. *n.* 3. Valenzuela *cons.* 2. *n.* 26. Unde quoties quis emerit ex pecunia Ecclesiæ nomine suo, res non erit Ecclesiæ, sed ementis. Cæterum, licet Ecclesia ex solo contractu, absque traditione acquirat dominium, *ex l. fin. C. de Sacros. Ecclesiis*, ubi Scribentes; tamen id intelligendum, quando nomine ejus, aut administratorio, ejus Prælatus, aut Procurator emerit cum illius pecunia, Barbosa *in d. l. fin. n.* 7. alias si administrator non est, seu procurator, dominium remanet penes emptorem, nec ad Ecclesiam transit, Molina *de Primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 35. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 51. *n.* 43. Ergo quando Prælatus, vel Beneficiatus ex pecunia Ecclesiæ aliquid emerit, dominium penes emptorem remanet, nec ad illam transit. Cæterum argumentum de minore ad Ecclesiam validum est, Everardus *in Topic. legal. loco* 31. Genuensis *in Praxi*, *q.* 276. *n.* 2. Marius Antoninus *var. lib.* 1. *resolut. fin. casu* 44. Si tamen aliquis nomine suo ex pecunia minoris rem emerit, dominium transit ad ementem, non ad minorem, *l. Uxor marito* 55. *ff. de donat. inter.* Gomez *in l.* 53. *Tauri*, *n.* 36. Guttierez *de Tutel.* 3. *part. cap.* 1. *n.* 85. Quod quidem observandum est in marito, qui si rem emat ex pecunia uxoris, nisi ad emptionem adsit consensus mulieris, dominium recta via transit ad maritum, *l. Ex pecunia* 6. *Cod. de jur. dot. l. Res quæ* 55. *ff. eodem tit. l.* 49. *tit.* 5. *part.* 5. Gomez *in d. l.* 53. *n.* 36. Barbosa *in d. l. Si ut proponis*, *n.* 8. *&* 9. Ergo idem est dicendum, quando expressim nomine suo Prælatus, seu Beneficiatus rem emerit ex pecunia Ecclesiæ; dominium enim penes ementem remanet, licet Ecclesia habeat actionem ad pecuniam petendam, vel in subsidium ipsam rem.

38 Ex hac igitur hypothesi dicendum, Prælatum, seu Beneficiatum posse testari de rebus similiter emptis, sicut de alia re patrimoniali ex contractu emptionis comparata, dummodo det satisfactionem Ecclesiæ illius pecuniæ in emptione consumptæ ex re sua propria, vel aliter acquisita, non ex reditibus. Illud breviter adnotandum, quod in dubio, quando non constat, an pecunia sit ipsius Prælati, vel Beneficiati, vel Ecclesiæ, præsumendum sit Ecclesiæ fuisse, Socious *regul.* 343. *fallent.* 2. Mascardus *de Probat. concl.* 1159. alias 1164. *n.* 9. Mantica *de tacit. lib.* 4. *tit.* 22. *n.* 21. quare Prælati, seu Beneficiati testamentum de hac re in dubio sic exempta non sustinebitur.

39 Hinc dissolvenda alia difficultas, an res empta ex reditibus Beneficii, pertineat ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam statim post emptionem, ita ut nequeat Episcopus, seu Beneficiatus emens de illa testari. Tota difficultas ex dictis pendet; nam licet Prælatus, seu Beneficiatus non haberet dominium in reditibus, ut aliqui volunt; tamen res empta ex pecunia aliena transfertur ad dominium ementis, & solum obligatur ad refundendam pecuniam, ut dictum est, fitque de patrimonio illius. Ergo recte de ea poterunt testari. Cæterum majori ratione probatur in alia sententia probabiliori, asserente Episcopos, & Beneficiatos habere dominium in reditibus; nam necessario debent acquirere dominium rei emptæ, sicut alii comparantes ex pecunia propria, & consequenter poterunt de eis testari.

Ad resolutionem notandum, quæstionem esse, an res empta ex reditibus Beneficii, fiat statim Ecclesiæ? Prima sententia asserit, quælibet bona, sive mobilia, sive immobilia, ex reditibus Beneficii empta, statim pertinere ad Ecclesiam. Probatur ex aliquibus juribus, præsertim ex *cap. Inquirendum* 4. *de Peculio*, ubi id aperte decisum videtur, etiamsi emptio nomine proprio, seu alieno fiat. Et ratione probatur; nam bona similiter empta præcise pertinent ad spolium, Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 4. *n.* 2. Ergo statim pertinent ad Ecclesiam, Barbosa *in l. Divortio* 8. *in principio ff. solut. matrim.* 2. *p. n.* 62. Rota apud Seraphinum *dec.* 594. *n.* 7. Marescotus *Var. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 13. Barbosa *de univ. jur. lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 28. Bonacina *de Obligat. Benefic. disp.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *n.* 21. Bellet. *disquisit. Clerical.* 1. *p. tit.* 40
de bonis Clericor. §. 2. *n.* 3. 41

Secunda sententia est Navarri *de Reditibus*, *q.* 1. *monit.* 42. quem refert Azorius 2. *p. Inst. Mor. lib.* 7. *cap.* 10. *q.* 1. dicentis rem emptam ex reditibus, non fieri Ecclesiæ, sed propriam ipsius Beneficiati ementis; nam si fieret Ecclesiæ, non pertineret ad spolium. Sed ad illud pertinet. Ergo non fit Ecclesiæ.

Tertia sententia, quam etiam refert Azorius *d. cap.* 10. 42
q. 1. distinguit inter bona mobilia, vel immobilia. Bona enim immobilia inquit hæc sententia pertinere statim ad Ecclesiam, si emanatur ex reditibus, absque aliqua traditione, Tiraquellus *de causis piis*, *privileg.* 107. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privil.* 61. *n.* 9. Mascardus *de Probat. concl.* 583. *n.* 7. Mobilia vero ad Beneficiatum, seu Prælatum emptorem.

In re vero dicendum, quod si Episcopus, seu Beneficia- 43
tus ex reditibus aliquam rem emerit nomine suæ Ecclesiæ, statim ad illam pertinere, quo in sensu loquuntur textus *in cap. Sacerdotes* 1. 12. *q.* 4. *cap. Fixum* 4. 12. *q.* 5. nam ex eo quod Prælatus, seu Beneficiatus rem emerit nomine Ecclesiæ, & non suo nomine, patet voluisse illam ad Ecclesiam pertinere, & emisse administratorio nomine. Si vero suo nomine ex reditibus emerit, non ad Ecclesiam, sed ad ipsum pertinet, & erit propria illius; quia ex eo quod propria pecunia comparat, & suo nomine, plene res fit illius *leg. Si quis alienam* 46. *ff. de act. empt. leg. Si traditio* 4. *leg. Si pater* 8. *Cod. eodem tit. leg. Qui tibi* 6. *Cod. de heredit. vendit.* Idque de jure communi, donec durat vita Prælati, seu Beneficiati; si tamen existat tempore mortis, ad spolium pertinebit, Azorius *d. q.* 1. *vers. Cæterum dicendum*, Fill. *d. c.* 4. *n.* 2. Farinacius *in Repert. ult. vol. q.* 54. *n.* 4.

Sed contra adest textus *in dict. cap. Inquirendum* 4. *de pe-* 44
cul. Cleric. ubi asseritur rem emptam ex reditibus, esse propriam Ecclesiæ: & affirmant Barbatia *volum.* 4. *cons.* 39. *n.* 6. Redoanus *de spoliis*, *q.* 3. §. *Verum*, *a n.* 28. Barbosa *ibidem n.* 2. Sed censeo hos & alios Doctores non recte hunc textum intellexisse; non enim loquitur de reditibus Beneficii pertinentibus ad Prælatum, seu Beneficiatum; sed de reditibus, oblationibus, & votis ad ipsam Ecclesiam pertinentibus, ut patet ibi: *Inquirendum est, si quis Presbyterorum de reditibus Ecclesiæ, vel oblationibus, vel votis Fidelium alieno nomine comparavit.* Non ergo ibidem est sermo de reditibus Beneficiorum, sed Ecclesiæ, quod longe diversum est. Textus ille desumptus est ex Capitulis Hincmari Rhemensis, ut animadvertit D. Gonzalez *ibid. n.* 1. integram referens. Unde desumitur, decretum illud factum fuisse adversus aliquos Presbyteros, qui ex reditibus Ecclesiarum, oblationibus, & votis, suo nomine, & alieno fabricas emebant, ut haberent mulieres ad lanificium, & hoc modo fraudabant Ecclesias, & insimul mercimonium exercebant: qua in re duplici delicto implicabantur, nempe Ecclesias ex suis reditibus, oblationibus, & votis defraudantes: tum ad negotiationem declinantes, contra infinita decreta id interdicentia, *c. Parsimoniam* 5. *c. Clericus* 8. *dist.* 41. *c. Quicunque* 6. 23. *q.* 8. Concilium Matisconense I. *can.* 15. Mogont. *can.* 24. Triburiense *can.* 27. Bracharense I. *can.* 11. D. Basilius *hom.* 24. D. Hieronymus *epist.* 2. *ad Nepotianum*, *cap.* 11. Roussel *lib.* 8. *Hist. Pontific. c. fin.* Lantmeter *de vet. Cleric. vitt.* 1. *p. lib.* 1. *c.* 19. *& c.* 21.

Unde nequit desumi conclusio, quam DD. ex hoc tex- 45
tu desumunt; non enim loquitur de reditibus Beneficiorum, sed de reditibus, oblationibus, & votis factis Ecclesiis,

clesiis, ex quarum bonis si aliquid emantur, sive nomine proprio Beneficiati, sive alieno, animo illas fraudandi, pertinet ad ipsas, ex decisione illius textus. Si tamen ex reditibus Beneficiorum aliquid emerint, ad ipsos pertinet, quia subrogatur loco redituum, ex quibus comparata fuit, & sapiunt eorum naturam, & conditionem, *l. Cum §. Injuriarum, ff. Si quis caut. cap. Ecclesia 3. ut lit. pendent. Clement. 1. de supplend. negligent. Prælat.* Guttierez *Pract. lib. 1. q. 34. n. 2.* Addentes ad Molinam *de Primogen. lib. 4. c. 4. n. 36.* Salgado *de Reg. Protect. 2. p. c. 7. n. 113.* Riccius *6. p. collect. 2484.* quapropter de his bonis poterunt testari, si tantundem ex patrimonio, vel quasi reddant, alias non, ut supra diximus.

46 Denique in calce hujus capitis disquiramus, an quando Episcopus, seu Beneficiatus testamentum fecerit de bonis patrimonialibus, verum tantum inveniuntur tempore mortis aliqua bona, & non constat, an sint bona patrimonialia, aut ex reditibus acquisita, sustineatur testamentum, necne? Et in re illa est cognita conclusio, ut quoties in dubio sumus, an bona sint patrimonialia, censenda sint acquisita ex reditibus, *c. 1. de Clericor. cap. 1. de testament. Auth. Licentiam, C. de Episcopis, & Clericis, Authent. de Ecclesiasticis tit. §. Interdicimus, collat. 9.* Ratio hujus asserti est; nam cum Episcopus, seu Beneficiatus haberent reditus & administrationem eorum, nec potuerint aliquo modo habere negotiationem, unde acquirantur bona illa, quia eis est interdicta, et ultra jura adlegata adsunt Concilium Turonense *can. 13.* Rhemense, *can. 32.* Arelatense I. *can. 12.* Nicænum I, *can. 17.* Chalcedonense *can. 3.* Cabilonense II, *can. 12 & 44.* Carthaginense I. *can. 6. & 9.* Carthaginense IV, *can. 67.* Laodicenum *can. 4.* inde est, ut bona illa ex reditibus acquisita existimentur. Et confirmatur; nam bona acquisita constante matrimonio a marito, recte ab eo lucrata censentur, non ex uxoris adulterio, *l. Quintus 51. ff. de Donat. l. Etiam 6. C. eodem tit. l. 2. tit. 14. part. 2.* Ergo similiter est dicendum de bonis acquisitis a Prælato, seu Beneficiato, ut intelligantur acquisita ex reditibus, non vero ex culpa gravi negotiationis, Abbas *in cap. 1. de peculio Cleric. n. 5.* Covarr. *in cap. 1. de testament. numero 8.* Clarus *verbo Testamentum, quæst. 27. vers. Sed quid,* Menochius *lib. 3. præsumpt. 51. n. 3.* Flaminius *de resignat. lib. 14. q. 7. a n. 48.* Marescotus *var. lib. 2. c. 2. n. 12.* Noguerol *allegat. 26. n. 13.* Filliucius *d. tract. 45. c. 5. n. 2.*

47 Sed contra hanc communem opinionem refragatur textus *in c. Nulli 1. 12. q. 5.* ubi Constantinus Episcopus Luminosæ filiæ suæ legatum reliquit, verum ejus successor in Episcopatu quæstionem commovebat: & asserit textus, minime Luminosam molestandam, sed cum legato relinquendam. Ergo in dubio, quando non constat rem esse patrimonialem, de reditibus acquisitam non esse censendam, affirmandum videtur.

48 Iste textus varia suscipit interpretamenta, Goffredus *in Summa, tit. de success. ab intestat.* scripsit distinctionem faciendam, quando quis jam possidet rem relictam in testamento Episcopi, aut Beneficiati; & quando non possidet; si enim possidet, præsumptio est, esse patrimonialem, prout in specie decidit textus *in d. cap. Nulli,* ubi Luminosa jam possidebat rem legatam a Constantino Episcopo patre suo: secus vero si nulla adesset possessio, quia tunc præsumitur esse Ecclesiæ, & ex reditibus acquisitam, admittit Spino *in Specul. testament. gloss. 14. n. 22.* & ante eos tenuit Abbas *in c. 3. de pecul. Clericor. in fin.* Sed hoc interpretamentum solidum non est; nam ut docent plures Doctores, quos refert Menochius *lib. 3. præsumpt. 53. n. 10.* ex sola possessione non nascitur præsumptio contra Ecclesiam, quin potius cum præsumptio sit pro ea, hæres aut legatarius possidens tenetur probare rem sibi legatam, & ab eo possessam fuisse de patrimonio Episcopi, aut Beneficiati, alias Ecclesia repetet.

49 Hanc ob rem textus ille est interpretandus, quando Episcopus, seu Beneficiatus tempore promotionis habuerit patrimonialia, aut alia bona ex industria quæsita, ut tenet Covarr. *in c. 1. de testament. n. 11. & 12.* Menchaca *controvers. 1. p. lib. 3. cap. 105. num. 12.* nam cum Episcopus ille haberet bona patrimonialia, & insimul ex reditibus acquisita, cessat præsumptio pro Ecclesia, quæ quidem præcise formatur in eo, quod tempore promotionis non habuerit alia bona patrimonialia, vel quasi, *c. 1. 12. q. 3. c. 1. de pecul. Clericor.* ubi Cujacius, & Barbosa, *cap. 1. 12. q. 4.* Concilium Aquisgranense sub Stephano V. *can. 98.* Scipio Gentilis *de donat. lib. 2. c. fin.* Acosta *de privileg. credit. Regula 1. ampliat. 8.* Ergo cum Luminosa esset in possessione, & insimul Constantinus Episcopus haberet bona patrimonialia, minime inquietari debere præcipitur; est enim in hoc casu necessarium, ut probetur rem legatam acquisitam fuisse ex reditibus, & donec probetur, in possessione manutenetur legatarius, aut hæres, Mascardus *de Probat. concl. 202. n. 1.* Menochius *lib. 3. præsump. 53. n. 9.* Farinacius *d. q. 54. c. 2. n. 9. & 10.* Noguerol. *alleg. 26. nu. 16.* Filliucius *d. tr. 43. c. 5. n. 3.* Barbosa *3. p. alleg. 104. n. 11.*

50 Unde, ut elucidemus textum *in d. c. 1. de pecul. Cleric.* aliqua sunt afferenda. Conclusio quæ ex eo deducitur, intelligenda est non ut aliqui depromunt, *Mortuo Episcopo, seu Beneficiato, omnia bona intelliguntur lucrata ex reditibus,* prout de jure nostro Regio tempore mortis omnia bona inter virum, & uxorem intelliguntur lucrata, constante matrimonio, *l. 1. tit. 9. lib. 5. recopil.* Garzia *de conjugat. acquæstu, n. 158.* Gregorius *in l. 55. tit. 5. p. 5. in glos. magna,* Gomez *in l. 53. Tauri, n. 70.* Mathienzo *in d. l. glos. 2. a n. 1.* hæc enim doctrina sic absolute admittenda non est, sed tantum quando Episcopus, seu Beneficiatus alia bona non habuerit tempore promotionis, nec postea aliqua patrimonialia acquirat, sive ex donatione, vel ex aliis officiis, ut aperte decisum est *in d. c. 1. de peculio,* ubi multis exornat D. Gonzalez *a n. 1.* aut quando dubium fuerit in particulari, an res empta fuerit, aut alio modo acquisita ex reditibus; tunc enim favore Ecclesiæ præsumitur ex reditibus acquisita, donec hæres, aut legatarius non probet contrarium; nam ut docet Abbas *in c. 1. de peculio, n. 5.* hæc præsumptio non est juris, & de jure, quapropter probatio in contrarium admittitur, interimque præsumitur favore Ecclesiæ, aut Cameræ Apostolicæ, Mathienzo *in l. 1. tit. 9. lib. 5. Recopil. glos. 1. a n. 1.* Maurus *allegat. 15.* Capponi *to. 3. discept. 138. n. 14.*

51 Si vero constat, alia bona habuisse Episcopum, seu Beneficiatum ante, vel post promotionem, hæc ad spolium non pertinent, sed libere de eis poterunt testari, sive patrimonialia, vel quasi sint, *cap. Quia ingredientibus 11. q. 3.* Rota *divers. 2. p. dec. 16.* Capponi *discept. 138. n. 12.* nam quando id constat, cessat præsumptio, Menochius *d. præsumpt. 53. n. 2.* Hinc in his casibus, quoties similia bona acquiruntur, valde erit utile, & necessarium inventarium, ne ex confusione nascatur præsumptio illa; nam cum in bonis Episcopi, seu Beneficiati tempore mortis inventis habeat Ecclesia, seu Camera Apostolica fundatam suam intentionem, Maurus *d. allegat. 15.* Barbosa *de offic. Episcopi, 2. p. c. 11.* Solorzano *de jur. Indiar. to. 2. lib. 3. c. 10. n. 5.* inde est, ut si per inventarium non constet, semper oriantur lites ex illa præsumptione, ut bona intelligantur acquisita de reditibus, ut cum Baldo tenet Menchaca *d. c. 105. n. 16.* Noguerol *d. allegat. 26. n. 18.* Barbosa *3. p. alleg. 114. n. 13.*

52 Si vero constet, post promotionem aliqua exercuisse officia, vel ex industria, docendo, prædicando, aut aliter bona acquisivisse, similiter cessat hæc præsumptio, ut sint omnia Ecclesiæ, & ex reditibus acquisita, quia jam constat, non omnia esse Ecclesiæ, dum ex aliis titulis fuerint superlucrata. Erit tamen necessarium ea discernere per veras probationes, & distinctas, ne alias ex dubio præsumptio pro Ecclesia nascatur, Clarus *verbo Testamentum, q. 27. num. 3.* Spino *d. glos. 14. num. 13.* Farinacius *d. qu. 54. c. 2. nu. 5.* Menochius *dict. præsumpt. 53. num. 7.* Si tamen fuerint segregata bona ista, in eis sustinebitur testamentum, quia de eis valent Prælati, seu Beneficiati testari, Valensis *in rub. de testament. §. 5. n. 5.* Capponi *dict. discept. 158. n. 13.*

53 Asserunt vero aliqui Doctores in specie de qua loquimur, quando adsunt bona tam patrimonialia, quam ex reditibus, pro dimidietate bona illa esse dividenda, ita ut hæredes dimidium percipiant, & Ecclesia, vel Camera Apostolica alterum dimidium; nam cum ex his duabus causis bona illa potuerint provenire, præsumptio est, dimidium esse acquisitum ex reditibus, & alterum ex officiis illis. Ergo tunc recte dimidium ad hæredes pertinebit, & dimidium ad Ecclesiam, aut Cameram Apostolicam, Baldus *in Auth. Licentiam, C. de Sacros. Ecclesiis, n. 3.* Zabarella *cons. 79. col. ult.* Anchar. *q. 10. nu. 9. & 12.* Cephalus *vol. 7. cons. 162. n. 14.* Menochius *de Arbitr. casu 195. n. 7.*

54 Hæc vero doctrina quoad præsumptionem, & divisionem erit admittenda quoties ex officiis, vel ex bonis patrimonii tantundem redderent, excepta congrua, & permixtim tam de reditibus Episcopatus, seu Beneficii, quam patrimonialium, seu officiorum acquirerentur. Tum quia bona difficillime segregarentur, nec constare valet, quæ sint acquisita ex reditibus, quæ ex patrimonialibus, vel officiis, ad divisionem pro medietate faciendam. Verum

si pin-

si pinguiores fuerint fructus Episcopatus, vel Beneficii, aut e contra, hæc divisio pro medietate non erit admittenda, sed discretus judex pro eorum qualitate divisionem faciet, alias grave præjudicium, aut Ecclesiæ, & Cameræ Apostolicæ, aut hæredibus fieret, ut postea ipse Menoch. explicat *dict. casu* 195. *n.*8. Farinacius *dict. q.* 54. *cap.* 2. *n.* 7.

55 Si vero dubium fuerit, an Episcopus, seu Beneficiatus habuerint aliqua officia, aut bona patrimonialia, vel quasi, tunc præsumendum est, omnia illa bona acquisita fuisse ex reditibus Episcopatus, aut Beneficii; nam cum isti reditus sint certi, & patrimonium incertum, sicut & officia, præsumptio stat, acquisita esse ex reditibus Abbas *in cap. Cum esset, de testament. n.* 14. Menochius *d. casu* 195. *n.* 9. qui asserit hoc fallere, si hæres, aut legatarius sit in possessione, sed non *recte*, ex his quæ supra scripsimus, Possessor enim tantum in possessione tuetur, quando constat, Episcopum, seu Beneficiatum habuisse bona patrimonialia, vel quasi: si vero dubitetur, stat præsumptio pro Ecclesia, vel Camera Apostolica; & ideo possessor debet probare, testatorem illa patrimonialia habuisse, alias non suffragabitur, Menchaca *d. cap.* 105. *n.* 35. Matta *in Summa success. legat. tom.* 1. *part.* 3. *q.* 13. *art.* 5. *a n.* 19. Solorzanus *d. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 6. Barbosa *d. allegat.* 114. *a n.* 11.

56 Denique hæc præsumptio cessat, quando constat de tenuitate Beneficii, seu Episcopatus, ita ut neque ex eis potuerit bona illa acquirere Episcopus, seu Beneficiatus. Quapropter Pius V. in sua Constitutione data 3. Kalendas Septembris 1567. decrevit, ne spolia admitterentur in Beneficiis, quorum reditus summam trigiora aureorum de Camera non excederent, Refert Navarrus *de spoliis*, §. 8. nam intelliguntur reditus isti in sustentatione Beneficiati consumpti, unde alia bona præsumuntur acquisita industria, vel ex aliis titulis, & consequenter in eis sustinebitur testamentum, Abbas *in c.* 3. *de pecul. Cleric. n.* 3. Covarr. *in cap.* 2. *de testament. n.* 10. Menochius *de præsumpt.* 53. *n.* 4. Rota *divers.* 3. *p. decis.* 582. *n.* 7. & 10. Farinacius *d. q.* 54. *c.* 2. *n.* 3. Barbosa *d. allegat.* 114. *n.* 14. qui *n.* 15. idem asserit de Episcopis titularibus, qui cum habeant Ecclesias apud infideles, reditus non habent, Pareja *de edit instr.* 1. *p. tit.* 5. *ref.* 5. *n.* 19.

CAPUT X.

Quando permissum est Episcopis, seu Beneficiatis de reditibus testamentum condere.

SUMMARIUM.

In hoc capite est sermo de reditibus Beneficiorum, non de bonis patrimonialibus, n. 1.

Episcopi, & Beneficiati, ubi est consuetudo immemorialis, de reditibus testantur, n. 2.

Est gravissimum dubium, an consuetudo ista sit tuta, & valida in foro conscientiæ ad usus profanos, n. 3.

Prima sententia negat, tutam, & validam esse in conscientia. Consuetudo culpabilis, nec per immemorialem tuetur. Consuetudo non sustinet testamentum, de re aliena, n. 4.

Secunda sententia admittit hanc consuetudinem ut tutam ad causas pias, non vero ad profanas, n. 5.

Tertia absolute tenet, validam, & tutam esse talem consuetudinem, sive ad pias, sive ad profanas causas. Pontifex quotidie dispensat ad testandum de reditibus ad causas profanas. Quod fit per dispensationem, potest etiam fieri per consuetudinem, n. 6.

Explicatur caput Relatum 12. de testament. *n.* 7. *Explicatur sententia, & a quibus principiis dependeat, n.* 8.

Admittitur sententia ultima affirmativa. Jus eliditur per contrariam consuetudinem. Consuetudo tolerata a Pontificibus habet vim privilegii, n. 9.

In Hispania consuetudo ista ex magna causa sustinetur: datur causa, & comprobatur, n. 10.

Nostri Clerici contra Mauros laudabiliter pugnarunt, n. 11. *Et datur ratio decisionis, n.* 12.

In Hispania Episcopi non testantur de reditibus, sed tantum Clerici, itaque bona eorum ad Cameram Apostolicam pertinent, n. 13.

An per consuetudinem legitime præscriptam Episcopi possint testari ad profana, singulariter explicantur. Prima sententia negat, n. 14. *Secunda affirmat, n.* 15. *Explicantur. caput* Quia sæpe 4. de elect. in 6. & *Clementina* Statuimus. 7. eodem tit. *An valeat consuetudo adversus legem illam reprobantem, n.* 16.

Lex duobus modis potest reprobare consuetudinem, scilicet quando declarat illam esse iniquam, & corruptam, & tunc nequit prævalere adversus legem, n. 17.

Secundo modo quando reprobat ex aliqua causa subsistente. Ex aliqua nova causa subsistit consuetudo adversus legem, n. 18.

Consuetudo, ut Episcopi testentur de reditibus ad profana, sustinetur, maxime si est immemorialis, n. 19. *Et majori ratione sustinebitur, si sit ad pias causas, n.* 20.

Temperant aliqui Doctores hanc consuetudinem, dummodo Ecclesiæ, aut pauperibus aliquam partem relinquant testantes. Explicatur hæc doctrina, n. 21.

Graviter tamen peccabunt sic testantes, ratione scandali, relinquendo omnia sua bona ad causas profanas: & comprobatur, n. 22.

Temperanda est cosuetudo ista, si maxime sit onerosa Ecclesiis, veluti si Ecclesia indigeat reparatione. Hæredes Beneficiatorum coguntur contribuere ad necessitates, & reparationem Ecclesiæ, prout defunctus tenebatur, num. 23.

Episcopus, seu Beneficiatus possunt testari de reditibus ex indulto Pontificis, n. 24.

An Pontifex valeat hanc facultatem concedere ex reditibus ad testandum in causas profanas. Prima sententia tantum ex magna causa id concedit Pontifici ad causas pias, num. 25.

Secunda sententia concedit etiam ad causas profanas, ut de facto plures Pontifices concesserunt, n. 26.

Cum causa admittitur hæc sententia: & sine causa erit valida facultas, sed peccabit concedens venialiter, n. 27. *Resolvitur in specie cum causa, n.* 28.

Sine causa discutitur quæstio, an Princeps absque causa possit valide dispensare in lege propria? Negant aliqui, n. 29. *Alteri affirmant, n.* 30. *Aliqui dicunt semper cum causa dispensare Principem, nempe propter liberalitatem, & semper erit valida dispensatio, n.* 31.

Causa est necessaria, ut fiat dispensatio absque peccato, alias aliqui dicunt esse peccatum mortale, & admittendi, si ex dispensatione graviter læderetur justitia, aut gravis injuria inferretur tertio, alias erit tantum veniale num. 32.

Inde resolvitur valere hanc facultatem absque causa, licet concedens peccet venialiter, n. 33.

Quando similes facultates simpliciter conceduntur Episcopis, seu Beneficiatis, ubi non testantur, intelligitur tantum ad causas pias: & id intelligendum, etiamsi facultas dicat, In quoscunque usus, *n.* 34.

An hæc facultas intelligatur pro prima vice? Prima sententia affirmat. Qui dotem promisit, intelligitur pro primis nuptiis. Qui habet facultatem habendi duo Beneficia, de primis intelligitur, n. 35.

Secunda sententia tenet contrarium. Ultima voluntas est deambulatoria, n. 36.

Admittitur hæc sententia. Testamentum de facultate Principis factum, est variabile, & etiam ab eo confirmatum. Facultas interpretatur ex natura actus, numero 37.

An hæc facultas testandi expiret morte concedentis? Affirmant plures, n. 38. *Alteri negant. Gratia facta non expirat morte concedentis. In privilegiis non requiritur, ut privilegiatus illis utatur, vivente concedente, n.* 39. *Hæc ultima sententia tenenda: & gratia, nisi restringatur, semper est valida. Restringitur si dicat,* Concedo ad meam vitam, *vel,* Ad meam voluntatem, *num.* 40. *Explicantur caput* Relatum 19. *caput* Gratum 20. de offic. & potestat. judicis delegat. *ibid.*

An facultas testandi concessa personis testari interdictis, debeat præcedere testamentum. Prima sententia affirmat. In testamentis duo tempora sunt prospicienda, tempus confectionis, & tempus mortis, n. 41.

Secunda sententia negat. In actu producendo sufficit habilitas superveniens, & actus testandi est pendens, numero 42.

Licentia, seu facultas duobus modis est necessaria, quando petitur pro forma substantiali, ut in majoratibus, & tunc debet præcedere: vel quando est necessaria ad valorem actus, & tunc aliqui dicunt debere præcedere, numero 43.

Sed contrarium defenditur, & explicatur, n. 44. *In majoratu instituendo sufficit tacita, & præsumpta licentia Regis, n.* 45

In dubio quando non constat, an licentia præcesserit, præsumitur præcessisse, n. 46.

Si Episcopus, seu Beneficiatus habuerint hanc facultatem impetratam, verum testamentum non condant, succedit Ecclesia, seu Camera Apostolica, prout fuerit in consuetudine. Nisi facultas dicat, Succedant consanguinei ab intestato, n. 47.

1 IN hoc capite sermo non est de bonis patrimonialibus vel ex industria a Clericis acquisitis, de quibus Episcopos, & Beneficiatos testari posse absque dubio asserendum, ut dictum est supra, & tenet Barbosa 3. *part. allegat.* 114. *n.* 10. Sed tantum agendum, in quibus casibus de redditibus possint testari.

2 Et in primis asserendum, posse testamentum facere, quando adsit consuetudo immemorialis in aliquo Regno, seu Provincia, sine contradictione recepta; tunc enim valide a Beneficiatis conditur testamentum ex redditibus, prout in Gallia recepta est, & in Castella similiter omnibus Clericis, nisi fuerint Episcopi, talis facultas concessa est, *l. fin. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* Idque non solum ad opera pia, verum ad causas profanas, instituendo hæredes quos voluerint, & similiter consanguinei eis ab intestato succedunt absque aliqua controversia: late Covarr. *in Cap. Cum in officiis, de testament. n.* 23. Sarmiento *de redit.* 2. *p. c.* 6. *per tot.* Cevallos *q.* 388. Guttierez *pract. lib.* 2. *q.* 114. *n.* 6. Farinacius *d. q.* 54. *n.* 17. Jul. Capponi *discept.* 138. *n.* 26. D. Salzedo *de leg. Polit. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 16. Filliucius *de stat. Cleric. tr.* 43. *c.* 7. *n.* 9.

3 Est vero gravissimum dubium, an hæc consuetudo valida sit, & tuta in foro conscientiæ, quando testamentum fit ad causas profanas: sunt enim aliquæ consuetudines tantum deservientes ad forum exterius, ut jurgia, & lites sopiantur, & ideo tolerantur; attamen in foro interiori securæ non sunt, prout sunt hæ consuetudines testandi de redditibus, ut observat Azevedus *in d. l. fin. tit.* 8 *lib.* 5. *Recopilat. n.* 3. quapropter disquirendum, an hæc consuetudo testandi de redditibus ad profana, valida, & secura sit in conscientia.

4 Prima sententia asserit, similem consuetudinem, quantumvis immemorialem, non esse validam in foro conscientiæ, quin potius graviter peccare testantem ad usus profanos ex redditibus; nam similis consuetudo continet peccatum, nempe divertendo patrimonium Christi Domini ad usus profanos. Ergo nequit valere in foro conscientiæ. Et confirmatur; nam licet sit immemorialis, non ideo purgat culpam, quin potius eo est detestabilior, quia diutius infelicem animam tenuit alligatam, *cap fin. de consuetudin.* nec per immemorialem præscriptionem tuetur, Covarr. *in Regul. possessor*, 2. *p.* §. 8. *n.* 4. Molina *de primog. lib.* 2. *cap* 6. *n.* 67. Velasco *consult.* 8. *n.* 25. Cevallos *q.* 388. *n.* 23. Ergo minime in foro poli valet sustineri. Cæterum, nam Beneficiatus in redditibus non est proprie dominus, quin potius respectu ultimæ voluntatis nequit aliquid de redditibus disponere, sed transeunt vel ad Ecclesiam, vel ad Cameram Apostolicam. Ergo nequeunt per consuetudinem istam applicari causis profanis, & auferri Ecclesiis, aut Cameræ Apostolicæ, absque gravissimo crimine. Denique consuetudo nequit sustinere testamentum de re aliena conditum, *Auth. Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis*. Cum ergo Beneficiati non sint proprie domini redituum, sed Ecclesia, aut Camera Apostolica, Mathienzo *in l. fin. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 1. *n.* 2. inde est, ut consuetudo ista nequeat sustineri in foro conscientiæ, licet in foro exteriori ad exhauriendas lites permittatur, Angelus *verbo Clericus* 2. §. 13. Sylvester *verbo Clericus* 4. *n.* 4. Alvarus Pelagius *de Planct. Eccles.* 2. *p. art.* 28. *col.* 3. Navarrus *de redditibus, in Apolog. q.* 1. *monit.* 48. Gregorius Lopez *in l.* 6. *tit.* 53. *par.* 1. *gloss.* 1. Boetius Epo *in cap.* 12. *de testament. a n.* 48. Molina *de just. tr.* 2. *disp.* 147. *n.* 7. *&* 8. Layman *in Summa, lib.* 4. *tr.* 2. *c.* 3. *n.* 7.

5 Secunda sententia asserit, valere similem consuetudinem in utroque foro, ut Beneficiati testentur ad causas pias, non vero ad profanas, ut probatur *in cap. Relatum* 12. *de testam.* ubi consuetudo testandi de redditibus ad causas pias sustinetur, non vero ad profanas. Deinde prohibitio testandi imposita Beneficiatis ex redditibus, est tantum de jure humano, quia reditus de sua natura sunt destinati ad causas pias; idcirco valet consuetudo testandi ad causas pias, quia est conformis naturæ ipsorum redituum, & ne patrimonium Christi Domini ad causas profanas divertatur. Itaque consuetudo ista erit valida in utroque foro, Molina *de Primogen. lib.* 2. *c.* 10. *a n.* 55. Avendanus *respons.* 19. *n.* 15. Boetius Epo *in d. c.* 12. *n.* 43. Vasquez *de redit.* 1. *p.* §. 3. *dub.* 10. Sanchez *cons. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 50. *a num.* 7. Lantineter. *de veter. Cleric. vict.* 2. *par. cap.* 56. *vers. Ex his.*

6 Tertia sententia absolute tenet, hanc consuetudinem testandi de redditibus ad usus profanos, prout ab omnibus Clericis practicatur, validam, & securam esse in utroque foro, *cap. Præsenti* 9. *de offic. Ordin in* 6 *cap. Cum tibi* 18. *de verb. significat. Extravagant. Suscipientes, de elect.* ubi probatur, validam esse consuetudinem, ut reditus isti non perveniant ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam. Ergo etiam erit valida consuetudo, ut per testamentum possit Beneficiatus ad alias personas, licet profanas, reditus illos transferre. Deinde Pontifex multoties dispensat, ut testentur de redditibus ad causam profanam, *cap.* 1. *de testament.* ubi Scribentes, & similiter enim aliquibus Clericis in Curia degentibus, ex Constitutione Julii III. *Extravagant. Cupientes, de elect.* Quod enim fit per dispensationem fori, valet per consuetudinem, *l.* 2. *C. quæ sit long. consuetud. l. De quibus* 32. *ff. de legib.* & utrobique Scribentes. Ergo per consuetudinem in utroque foro recte testantur Clerici de redditibus. Deinde in Castella lex Regia non solum loquitur permissive, sed consuetudinem approbat. Ergo talis consuetudo secura est in utroque foro; nam ut bene scripsit Solorzanus *d. lib.* 3. *cap* 10. *num.* 82. lex nunquam debet aliquid docere, nec statuere cum peccato. Ac denique temerarium est dicere, quamplures Ecclesiasticos viros probos, testantes ex redditibus ad profana, damnatos esse, ut bene scripsit Valenzuela *cons.* 98. *numero* 22. Ergo asserendum, consuetudinem istam testandi ex redditibus ad profana, validam, & securam esse in utroque foro, Gutierez *lib.* 2. *pract. quæst.* 114. Cevallos *quæst.* 388. Covarr. *in cap.* 1. *de testament. num.* 9. Pareja *de edit. instrument.* 1. *part. tit.* 5. *resolut.* 5. *n.* 20. Garzia *de Beneficiis* 2. *part. cap.* 1. *num.* 16. Salzedo *ad Bernardum*, *cap.* 132. *alias* 135. *lit. A*, Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 17. *numero.* 67. Castillo *controv. lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 7. *in fin.* Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 7. D. Gonzalez *in c. Relatum* 12. *de testament.* Azorius *Inst. Mor.* 2 *p. lib* 7. *c.* 9. *q.* 2. Bonacina *de oblig. Benef. disp.* 3. *punct.* 3. *proposit.* 2. *n.* 2. Filliucius *d. tr.* 45. *c.* 7. *a n.* 11.

7 In hac difficultate in primis animadvertendum, nullum esse textum canonicum hanc difficultatem decidentem; nam textus *in cap. Relatum* 12. *de testam.* licet affirmet valere consuetudinem testandi de redditibus ad causas pias, non tamen negat valere consuetudinem ad profanas, nec aliquo modo ex illo textu valet fieri illatio concludens ad illam invalidandam, ut bene animadvertit Covarr. *d. n.* Mathienzo *in l. fin. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. gl.* 4. *n.* 3. Barbosa *d. cap.* 27. *num.* 67. Filliucius *tract.* 43. *cap.* 7. *numero.* 11. Idcirco resolutio ista tota est capienda ex textu Regio *in d. l. fin.* & ex DD. authoritate.

8 Secundo præmittendum, has diversas sententias ex diversis principiis pendere. Prima negans, hanc consuetudinem valere posse, suscipit fundamentum, quia tenet Beneficiatum non nisi in congrua habere dominium, reliquum vero pertinere ad pauperes, seu ad opera pia: unde infert, non valere hanc consuetudinem testandi ad profana, quia est de rebus alienis. Secunda sententia dicens, valere in foro exteriori, non in interiori, quam etiam tenent Garzia *in Summa, tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 3. *n.* 6. Villalobos 2. *p. tract.* 3. *difficult.* 11. *a n.* 9. defendit, hanc obligationem erogandi reditus ad eleemosynas, & alia opera pia, esse de jure Divino, & naturali, quamobrem licet in foro exteriori sustineatur talis consuetudo ad pacem Reipublicæ, & lites dirimendas, nequit sustineri in foro conscientiæ. Tertia sententia aliter ratiocinatur, nempe Clericos non posse facere testamentum tantum ex interdicto positivo canonico ex redditibus, unde per contrariam consuetudinem potest tolli, & valide in utroque foro testantur, Barbosa *dict. c.* 17. *n.* 43. Filliucius *d. c.* 7. *n.* 3.

9 Inter has tamen sententias, uti probabiliorem, & magis praxi receptam tertiam admitto; nam, ut supra scripsimus, Beneficiati sunt domini redituum usque ad supremum vitæ exitum, & interdictum hoc est tantum de jure positivo canonico, & recte per contrariam consuetudinem legitime præscriptam tollitur, *c. fin. de consuetudin.* ubi Sahagun *n.* 30. Barbosa *n.* 10. *l. De quibus* 32. *ff. de legib. l.* 6. *tit.* 2. *part.* 1. late Suarez *de legibus*, *lib.* 2. *c.* 18. *per tot.* Ergo in utroque foro consuetudo ista recte sustinetur. Cæterum probatur; nam hæc consuetudo testandi ex redditibus in Hispania scienter est tolerata a Pontificibus, & nunquam eam interdixerunt, quare habet vim privilegii, *c. Ad Apostolica* 20. *cap. Cum non sit* 23. *de Decimis*: & in terminis Mathienzo *in d. l. fin. gloss.* 4. *n.* 4. Valenzuela *cons.* 98. *n.* 31. Ergo recte sustinetur consuetudo ista in utroque foro.

10 Deinde in Hispania consuetudo ista ex magna causa sustine-

stinetur, idcirco rationabilis est, & secura in utroque foro. Et est ratio; nam, ut inquit Spino *de testament. gloss.* 14. *n.* 16. in hac consuetudine immemoriali testandi de reditibus in Hispania, præsumendum est, a principio extitisse causam sufficientem, quare in utroque foro est secura. Sed quæ causa fuerit ista, in re tam antiqua, nihil certum percipi valet, & divinare sufficiet. Hispania enim a Mauris occupata, Dei Optimi Maximi sub auspicio recuperata est, non solum sæcularium armis, & subsidiis, sed quantopere Ecclesiasticorum. Ii enim non solum ex reditibus subsidia præstabant, sed ipsi personaliter strenue dimicabant ad Mauros expellendos, propagandam Fidem, ædificandas Ecclesias, & Monasteria, & ad defendendam Rempublicam Christianam, ne omnino Fides in Hispania extingueretur. Est textus *in l.* 52. *tit.* 6. *p.* 1. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 9. Alvarus Pelagius *de planct. Ecclesia, lib.* 2. *art.* 28. ubi de Clericis Hispanis sic loquitur: *Qui contra Sarracenos nedum faciunt bellum cum gentibus suis, & hortantur generaliter Christianos ad pugnam contra eos, sed ipsi in bellis existunt, & specialiter ad pugnandum, & feriendum hortantur alios: sed & ipsi pugnant, sicut alii sæculares, viriliter contra eos feriunt, & occidunt*, Mariana *lib.* 14. *Hist. c.* 3.

11 Quod quidem laudabiliter, & meritorie a nostris Clericis factum censeo; ob id enim laudantur Levitæ contra idololatras pugnantes, *Exod. c.* 23. *vers.* 27. Tum ratione probatur, quia quando ex consecutione victoriæ pendet salus Ecclesiæ, & Reipublicæ, prout tunc pendebat Ecclesia, & Regnum Hispanicum, etiam propriis manibus licite pugnabant Clerici, Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 5. *diffic.* 8. *n.* 3. Palao *tom.* 1. *Oper. Moral. tract.* 6. *disp.* 5. *punct.* 6. Layman *in Summa, lib.* 3. *tract.* 3. *c.* 12. *n.* 19. Ergo laudabiliter, & meritorie nostri Clerici pugnabant adversus Mauros, quidquid aliqui non bene resistant apud Bobadillam *d. c.* 17. *n.* 19.

12 Hæc enim servitia non solum doctrina, & ministerio Fidem conservantia, sed propriis manibus Fidem, Ecclesias, & Monasteria propugnantia, causa gravissima fuere, ut permitteretur facultas testandi de reditibus, etiam ad causas profanas, & insimul ut consuetudo, utpote tam rationabilis, sustineretur in utroque foro. Et ratio est; nam quando adest causa, maxime tam magna, ipsa facit ut usus profani illi, tanquam pii, liciti censeantur, ut optime considerat Vasquez *de Reditibus*, 1. *p.* §. 3. *dub.* 7. *n.* 73. quamobrem perinde est ac si ad usus pios testamenta condant. Ergo consuetudo ista immemorialis testandi de reditibus ad usus etiam profanos, recte in utroque foro sustinetur, Valenz. *d. cons.* 68. *n.* 3. Solorzanus *d. c.* 10. *n.* 11.

13 Verum licet consuetudo ista hanc facultatem dederit Clericis Hispaniæ, non tamen Episcopis; ipsi enim ut observantiores Sacrorum Canonum, nunquam eam admiserunt, Tum quia id erat observatum, ut Episcoporum bona ex reditibus acquisita ad successorem pertinerent, *c. Quia sæpe* 4. *de elect. in* 6. *Clement. Statuimus* 7. *eod. tit.* Garzia *de Beneficiis*, 2. *p. c.* 1. *n.* 89. Noguerol *allegat.* 26. *n.* 9. & ipsi hanc consuetudinem acriter impugnarunt. Ast hodie in Castella hæc bona Episcoporum ad Cameram Apostolicam pertinent, Garzia *d.* 2. *p. c.* 2. *n.* 91. Nec est aliqua consuetudo, ut de eis testentur, quare nec de reditibus possunt testari, ut cum Covarruv. tenent Spino *d. gloss.* 14. *n.* 24. Molina *de Primogen. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 27. Cevallos *q.* 388. *n.* 67. Cardoso *in Praxi, verbo Episcopus, n.* 55. Barbosa 3. *p. allegat.* 114. *n.* 9. Sanchez *cons. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 51. *n.* 2.

14 Hinc enim discutiendum, an per consuetudinem legitime præscriptam possint Episcopi testari de reditibus ad usus profanos? Prima sententia affirmat, non posse, etiam ad causas pias, *ex c. Quia sæpe* 4. *de elect. d. Clement.* 7. ubi dispositum est, hæc bona Episcoporum ex reditibus pertinere ad successorem, prout in Lusitania adhuc observari testatur Molina *de justit. disp.* 147. *n.* 15. *tract.* 2. idque non obstante qualibet consuetudine. Cum ergo jus ipsum deroget consuetudini, nequit ex ipsa Episcopus de reditibus testari. Cæterum, nam reditus isti, vel ad successorem pertinent, vel ad Ecclesiam, vel ad Cameram Apostolicam, Garzia *dict.* 2. *part. c.* 1. *n.* 89. idcirco si alias diverterentur, fuisset in grave incommodum Ecclesiarum, aut Ecclesiæ Romanæ, quo existente, nequit consuetudo sustineri, *c.* 1. *de consuetud.* Azorius *tom.* 1. *Institut. Moral.* 1. *part. lib.* 5. *c.* 19. *in principio*, Borrell. *in Summa, tit.* 14. *numer.* 43. Ergo nequeunt Episcopi testari de reditibus, etiam extante consuetudine, sive ad pios, sive ad profanos usus, ut cum aliquibus docet Solorzanus *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 12. Antonellus *de Regim. Ecclesia, lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 8.

Secunda sententia tenet contrarium; nam consuetudo legitime præscripta derogat legi interdicenti Episcopis testamenti factionem activam. Tum quia hæc consuetudo dat hanc facultatem Beneficiatis. Ergo similiter Episcopis valet dare, Villal. *in Summa d. tract.* 30. *difficult.* 11. *n.* 3. 15

Hæc difficultas tota consistit in explicatione textus *in d. c. Quia sæpe*, ubi asseritur, bona Episcopi ex reditibus pertinere ad successorem, non obstante qualibet consuetudine in contrarium. Unde quælibet consuetudo testandi, & disponendi de his bonis omnino improbatur. Quamobrem incidimus in quæstionem illam, an valeat consuetudo adversus legem ipsam reprobantem, de qua Abbas *in c. fin. de consuetud. n.* 23. Decius *in c.* 2. *de Prebend. n.* 2. Covarr. *var. lib.* 3. *c.* 33. *n.* 4. Barbosa *claus.* 87. *a n.* 12. Cevallos *quæst.* 704. Suarez *de legibus, lib.* 17. *c.* 7. *per tot.* Diana 6. *p. tract.* 5. *resol.* 23. 16

Quia in re dicendum, duobus modis posse legem reprobare consuetudinem. Primo, quando illam verbis expressis declarat irrationabilem, & iniquam, prout sæpius faciunt sacri Canones, vocando corruptelam, *c. fin. de consuetud. c. Quanquam, vers. Volentes, de censib. in* 6. *Clement.* 1. *de pœnis*, ibi: *Quam reputamus corruptelam*. Tunc enim consuetudo reprobata ita manet, ut nec præterita, nec futura subsistere possit, sed pro omni tempore remanet reprobata, Tiraquellus *de retract. in præfat. n.* 18. Anguianus *de legibus, lib.* 2. *controvers.* 20. *n.* 22. Suarez *d. lib.* 7. *c.* 7. *nu.* 6. Quapropter si contra hanc legem aliqua consuetudo introducatur, tanquam iniqua nullam vim habebit, & ut intrinsece mala, nequit ex aliqua causa cohonestari, ut expriment nuperrime allegati. 17

Secundo modo potest lex prohibere consuetudinem, non quia intrinsece est iniqua, sed ex aliqua causa subsistente, ut rationabilis non fiat. Et contra hanc legem recte ex nova causa potest introduci consuetudo supra, itaut prævaleat adversus illam, Et est ratio, quia nova existente causa, cessat causa illa, quæ consuetudinem faciebat irrationabilem, quapropter recte præscripta legi interdicenti derogat, Abbas *in d. c. fin. n.* 23. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 4. *n.* 14. Azevedus *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 2. *Recopilat. a n.* 18. Diana 6. *p. tr.* 5. *resolut.* 23. Villalobos 1. *p. tract.* 2. *diffic.* 39. *n.* 8. 18

Hoc ergo supposito, dico jura reprobantia consuetudinem, ne veniant bona Episcopi ex reditibus, nisi ad successorem, vel Ecclesiam, vel Cameram Apostolicam, non illam reprobare ut iniquam, & corruptelam contra jus divinum, aut naturale, & intrinsece malum, sed tanquam oppositam juri communi discernenti administrationem rerum ex reditibus Episcoporum acquisitarum: quare ex nova causa poterit introduci consuetudo, qua legitime præscripta, possit Episcopus testamentum condere ad usus profanos. Idque majori ratione, si consuetudo immemorialis sit; nam in meliori sententia, nunquam a lege reprobata censetur, nisi de ea fiat specialis mentio, Cevallos *d. q.* 704. *n.* 24. Mysingerus *cons.* 10. *n.* 88. Marescotus *var. lib.* 2. *c.* 102. *a n.* 1. Palao *tom.* 1. *Oper. Moral. tr.* 1. *disp.* 3. *punct.* 4. §. 1. *n.* 10. Diana 6. *p. tract.* 5. *resol.* 32. quare illa existente, poterit secure Episcopus testamentum condere, etiam ad causas profanas. 19

Hinc majori ratione admittenda est consuetudo ista, si præscripta sit, ut Episcopi testentur de reditibus ad pias causas; nam licet Episcopis, & Clericis interdictum sit ex reditibus testari, etiam ad pias causas, *c. Quicunque* 12. *q.* 1. *c. Quia nos* 9. *de testament. Authent. Licentiam, C. de Episc. & Cler.* Cardoso *in Praxi, verbo Episcopus n.* 55. Barb. *alleg.* 114. *n.* 9. cum tamen constet, hanc consuetudinem rationabilem esse, proculdubio sustinebitur, ut in Clericis habes decisum textus *in c. Relatum* 12. *de testam.* Sanchez *d. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 51. *n.* 3. 20

Hanc tamen consuetudinem temperant aliqui Doctores, tam in Episcopis, quam in Clericis, ut quando ad causas profanas testantur de reditibus, aliquam partem Ecclesiæ, aut pauperibus relinquant; non enim eam ut licitam admittunt, si universaliter bona omnia profane relinquantur, Gutierez *lib.* 2. *Pract. quæst.* 114. *num.* 17. Avendanus *d. respons.* 19. *num.* 8. Mena *ad Gammam decis.* 305. Verum hæc doctrina sic simpliciter admittenda non est, sed quando consuetudo hujuscemodi fuisset præscripta, ut aliqua pars Ecclesiæ, aut pauperibus relinqueretur, vel aliis causis piis, non vero si absoluta sit consuetudo disponendi de omnibus bonis ad profana, ut bene observat Avendanus *dict. Respons.* 19. *vers. tertio temperanda*. Quare nisi in hac specie admittenda non est hæc doctrina, sed libere Episcopus, seu Beneficiatus poterit testari de reditibus, nulla excepta parte, Garzia *de Beneficiis*, 2. *p. cap.* 1. *numero* 21. 21

22 Sed ex alio capita erit sustinenda doctrina ista, nempe ratione scandali; si enim Episcopus, aot Clericus ex reditibus Beneficiorum factus est ditior, & in usus profanos de omnibus univetsalitet testaretur, suæ salutis immemor videretur; nam cum sanus teneatur de eis eleemosynas dare, & in aliis piis operibus impendere, gravissimum esset scandalum io ultimo agone, rejecta pietate, solum attendere ad causas profanas ditandi consanguineos, aut alios extraneos, solum deserviendo carni, & sanguini, sua anima oblita. Itaque omnes Clerici timorati, quando ex hac consuetudine testantur, in primis de sua salute curant, multis Missis, suffragiis, ac eleemosynis relictis, & aliis operibus piis, & ex reliquo, quos volunt, hæredes instituunt, & legata relinquunt. Si tamen aliqui contrarium fecerint (quod absit) & omnia bona in profanos usus expendant, parum de sua anima curantes, de eis ignominiose loquendum erit, & ut Clerici scandalosi reputandi. Quod si ex malitia fecerint, eorum salus graviter est timenda, Hanc ob rem maxime ab omnibus Ecclesiasticis est magnopere curandum, ut majorem partem horum bonorum ad opera pia convertant.

23 Denique hæc consuetudo temperanda est, si maxime fuerit Ecclesiis onerosa, *c. 1. de consuetudin.* Cardoso *verbo Consuetudo*, *n.* 14. Valenzuela *cons.* 34. *n.* 43. Id accidere valet, si Ecclesia indigeret reparatione, ornamentis, aut aliis necessariis, aut eam aliqua gravis necessitas urgeret. Tunc enim hæc consuetudo testandi ad profana secuta non est, nisi Episcopus, aut Beneficiatus Ecclesiæ necessitati provideret. In praxi vero si id non egerit, hæredes coguntur contribuere ad illas necessitates, prout ipse Episcopus, seu Beneficiatus erat obligatus, tanquam onus illorum redituum, Hostiensis *in c. fin. de pecul. Clericor.* Ripa *Respons. tit. de consuetudin. c.* 14. *n.* 33. Avendanus *Respons.* 19. *n.* 8. *vers. Et quando*, Mathienzo *in l.* 13. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 1. *n.* 2. Guttierez *d. qu.* 114. *n.* 18.

24 Prorsus alio modo præter consuetudinem poterit Episcopus, vel Beneficiatus, ubi non est consuetudo, de reditibus testari, scilicet ex indulto Summi Præsulis, ut communiter tenent DD. *in c. 1. de testament.* nam cum interdictum hoc sit de jure positivo, inde est ut in eo possit Pontifex dispensare, & cum ejus facultate poterunt Episcopi, & Clerici testari, Redoanus *de spoliis*, *q.* 7. Spino *de testament. gloss.* 14. *n.* 24. Cevallos *q.* 388. *n.* 63. Farinacius *in Repert. ult. volunt. q.* 54. *n.* 18. Solorzanus *d. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 14. Leoncillus *de privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 118. *n.* 7. Barbosa *d. allegat.* 114. *n.* 23. Garzia *in Summa*, *tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 3. *n.* 3.

25 Sed est quæstio, an Pontifex possit hanc facultatem concedere ad testandum de reditibus ad causas profanas? Prima sententia asserit, posse tantum Summum Pontificem hanc concedere facultatem ex magna causa ad testandum ad pias causas, non vero ad profanas. Ratio est; nam Pontifex est administrator rerum Ecclesiæ, non dominus absolutus; quare nequit dare licentiam testandi ex reditibus, nisi ad causas pias, ad quas fructus isti sunt destinati, non vero ad profanas, quia jam esset mala administratio, Abbas *in c. Cum esset*, *de testament. n.* 30. Barbatia *in c. Cum in officiis*, *de testam. n.* 5. *& de præstan. Cardinal.* 1. *p. q.* 4. Navarrus *de redit. quæst.* 1. *monit.* 52. *n.* 1. *&* 2.

26 Secunda sententia tenet contrarium, scilicet posse Summum Pontificem hanc facultatem dare non solum ad causas pias, verum ad profanas, prout fecerunt Julius III. & Paulus V. in sua Constitutione incipiente, *In eminenti*. 8. Aprilis 1606. Fagnanus *in c.* 1. *de pecul. cleric. num.* 24. & in parte assistentes Capellæ Romani Pontificis possunt testari in summa duorum millium ducatorum, ex facultate Julii III. Zerola *in Praxi*, *verbo Assistentes Capellæ* R. P. Capponi *discept.* 140. *n.* 15. Quæ quidem Constitutiones non solum intelliguntur in causis piis, verum in profanis. Est etiam Constitutio Pii IV. quarum omnium meminit Navarrus *de spoliis*, §. 6. *&* 7. quod credendum, factum fuisse ab iis Pontificibus licite, & sancte, pront omnia faciunt, ut tenet Covarr. *in c.* 7. *de testam. n.* 20. Clarus *verbo Testamentum*, *q.* 27. *n.* 5. Valenzuela *cons.* 63. *n.* 9. Azorius *Inst. Moral.* 2. *p. lib.* 7. *c.* 9. *q.* 2. Bonacina *de obligat. Benefic. disp.* 4. *punct.* 3. *proposit.* 2. *n.* 2. Filliucius *d. tr.* 43. *c.* 7. *n.* 3.

27 In hoc dubio animadvertendum, ad hoc ut Pontifex concedat hanc facultatem testandi Episcopis, seu Beneficiatis de reditibus, causam esse necessariam; hæc enim poterit esse, quando utilitas Ecclesiæ interveniat, aut quando vir nobilis est, qui plura servitia præstitit Ecclesiæ, sitque benemeritus illius, & istud, aut aliud Beneficium mercatur; tunc enim recte hæc facultas conceditur, non solum ad causas pias, sed ad profanas. Si vero absque causa Romanus Pontifex hanc dederit facultatem, validum erit testamentum, quia ex placito Pontificis Jus Canonicum positivum derogatur; attamen peccavit Pontifex, dum jus recte statutum absque causa dirimeret, Covarr. *in d. c.* 7. *n.* 20. Corduba *lib.* 1. *q.* 18. *ad* 1. *&* 2. Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 30. Sanchez *cons. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 50. *n.* 9. quod peccatum non lethale, sed veniale tantum ab aliquibus censeatur Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 18. *n.* 3. R. Moya *to.* 1. *select. tr.* 6. *disp.* 2. *q.* 1. §. *unic. n.* 8.

28 Hoc ergo supposito, dico, causa existente, posse Summum Pontificem recte hanc facultatem concedere ad testandum de reditibus, non solum ad causas pias, sed etiam ad profanas, licet ad has major causa sit necessaria: ratio enim est; nam cum de jure positivo bona ista pertineant ad Ecclesiam, seu ad Cameram Apostolicam, quæ sunt piæ causæ; attamen causa existente, causa illa pia censetur, ut supra diximus cum Vasquez: quapropter licet detur licentia ad testandum ex reditibus ad profana, perinde est ac si daretur pro piis causis; idcirco cum causa recte absque peccato conceditur.

29 Erit ergo difficultas, quando nulla extaret causa, an facultas ista fuisset sufficiens ad testandum, non solum ad pia, sed etiam ad profana? Qua in re, suppono hoc interdictum, ne Episcopi, aut Beneficiati testentur de reditibus, esse tantum de jure positivo, ut jam diximus, & tenet Trullench *lib.* 7. *Decalogi*, *c.* 18. *dub.* 5. *n.* 7. quare devenimus ad quæstionem illam, an Princeps possit valide dispensare in lege propria, absque aliqua causa? Et negarunt aliqui, quia potestas Principis sub certis regulis continetur, non vero pendet ex suo arbitrio: quapropter D. Paulus 2. *ad Corinth. c.* 10. nos docuit, hanc potestatem non esse datam ad destructionem, sed ad ædificationem; idcirco absque causa nequit suas proprias leges dispensare, & quidquid in contrarium egerit, nullius erit momenti, Fortunius Garzia *in l. Gallus*, §. *Et quid si tantum*, *ff. de lib. & posthum. a numero* 196. Menchaca *Illust. lib.* 1. *c.* 25. *numero* 16. Mendoza *de pact. lib.* 1. *q.* 2. *n.* 25. Vasquez *in* 2. *par. tom.* 2. *disp.* 178. *c.* 4.

30 Contrarium tamen tenent DD. communiter; nam lex est propria ipsius Principis, & ex placito suo pendet eam mutare: quare poterit cum aliquo valide dispensare absque aliqua causa, pront universaliter poterat illi derogare. Et confirmatur exemplo prodigi, qui si alienat res suas, dominium ad alium transfert, licet prodigendo delinquat: itaque similiter Princeps, si aliquando dispenset, valida erit dispensatio, licet peccet, Navarrus *in c. fin. de simonia*, *n.* 4. Covarr. *in c. Alma mater*, 1. *p.* §. 1. *n.* 7. Villalobos *in suis communib. lit. D*, *n.* 86. Alter Villalobos *in Summa*, 1. *part. tr.* 2. *dub.* 41. *n.* 5. Ponrius *de matrim. lib.* 8. *c.* 14. *num.* 7. Sanchez *eodem tract. lib.* 8. *disp.* 17. *n.* 24. Diana 1. *part. tract.* 10. *resolut.* 32. Bonacina *de legib. disput.* 1. *q.* 2. *punct.* 3. *n.* 1. Suarez *de legib. lib.* 6. *disp.* 19.

31 In re tamen dicunt aliqui Doctorum, semper dispensationem fieri cum causa: Est ratio est; nam ipsa liberalitas Principis, quam erga subditos concedere debet, est causa sufficiens ad dispensandum. Quo in sensu ipsimet DD. dixerunt, Principem recte dispensare posse absque aliqua causa, quorum plures refert Suarez *de legib. lib.* 6. *c.* 18. *n.* 3. Sed tamen ad valorem dispensationis similem quærere causam necessarium non est, cum respectu legum placitum Principis similem habet vim, ut ipsa lex, §. *Quod Principi*, *Instit. de jur. nat. gent. & civili*, *l.* 2. §. *Novissime*, *&* §. *Cum placuisset ff. de orig. jur. l. unica, ff. de offic. Præfecti Prætor.* quamobrem valida erit dispensatio facta a Principe absque causa, nec vera, nec præsumpta, ut dicunt DD. secundæ sententiæ.

32 Erit tamen necessaria causa, ut fiat dispensatio absque peccato, *c. Necessaria* 6. *c. Quod pro remedio* 7. 1. *q.* 7. Quo quidem casu aliqui dicunt, peccatum esse mortale dispensare absque causa in lege propria, ut late defendit Suarez *d. c.* 18. *a n.* 8. Valentia *tom.* 2. *disp.* 7. *q.* 5. *punct.* 9. & alii apud Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 18. *n.* 6. quorum sententia in aliquibus casibus erit admittenda, nempe si aliis gravis injuria ex dispensatione inferretur, aut læderetur graviter justitia, vel adesset scandalum. Si tamen hæc deficiant, erit tantum peccatum veniale, quia est tantum aliquem ab obligatione legis eximere, Sanch. *d. disp.* 18. *n.* 7. Paulus Layman *in Summa*, *lib.* 1. *tr.* 4. *c.* 22. *n.* 13. Diana 1. *p. tract.* 10. *resol.* 32. *vers. Nota tamen*.

33 Ex his capitur resolutio difficultatis nostræ; nam licet Pontifex det hanc facultatem testandi absque causa aliquibus Episcopis, seu Beneficiatis, ubi non testantur de re-

ditibus, dispensatio illa valida erit. Verum peccabit Pontifex regulariter peccato veniali, nisi gravis sit necessitas Ecclesiæ, aut Cameræ Apostolicæ, aut adesset scandalum; quia tunc peccabit graviter, sicut & testans, quatenus cooperatur ad culpam concedentis.

34 Illud vero magnopere in his facultatibus inspiciendum, ut quoties conceduntur Episcopis, aut Beneficiatis simpliciter, tantum esse intelligendas ad causas pias: quod in dubio similiter est observandum, quia id est conforme juri communi, c. Relatum 12. de testam. & similiter naturæ ipsorum redituum, qui cum sint Deo sacrati, debent ad pias causas, & non ad profanas diverti, Navarrus de reditibus, q.3. n.26. Molina de primogeniis, lib.2. c.10. n. 3. Barbosa 3 p. alleg.14. n.23. Sanchez d. lib. 2. c.2. dub.51. n. 6. Lessius de just. lib. 2. c.29. dub. 4. n. 25. Quod quidem extendendum, etiamsi facultas dicat, In quoscumque usus, Barbosa d. n.23. cujus doctrinam admitto, nisi adsit causa existimandi facultatem datam esse etiam ad usus profanos, Molin. de justit. tract. 2. disput. 147. n. 14. Vasquez d. c. 1. dub. 7. n.74. Villalobos in Summa 2. part. tract. 30. difficult. 21. n. 7. Trullench lib.7. Decalogi, c.18. dub. 5. n. 7. Solorzanus d. lib.3. c.10. n.15.

35 Deinde est dubium, an quando facultas testandi data est Episcopis, aut Beneficiatis, ubi non testantur, intelligatur pro prima vice, itaut si testamentum condant, illud revocare nequeant ad aliud faciendum virtute illius facultatis? Prima sententia asserit, intelligendam esse hanc facultatem pro prima vice; nam quælibet dispositio intelligenda est pro primo actu, l. Boves 85. §. Hoc sermone, ff. de verb. significat, l. Cum pater 79. §. Pater 1. ff. de legat. 2. Velasco de privileg. paup. 1. q.16. a n.1. quæ quidem regula a fortiori admittenda est impræsentiarum, cum facultas ista sit odiosa, præcipue ad profanos usus. Idque exemplis demonstratur; nam qui dotem promisit, de primis nuptiis tantum intelligitur, l. Dotis promissio 69. ff. de jur dot. Et qui facultatem obtinuit, ut habere possit duo Beneficia incompatibilia, de primis intelligitur, c. Non potest 21. de Prebend. in 6. Tum quando relegato datur facultas veniendi ad populum, intelligitur pro primo actu, Bart. in l. 1. ff. ad leg. Jul. de adult. Abbas in c.2. de treug. & pace. Unde quoties hæc facultas conceditur Episcopis, aut Beneficiatis, intelligenda est de primo actu testandi, itaut postea nequeat testamentum revocare, & alterum conficere, tenent Decius, Socinus, & alii secuti a Covarr. in c. 7. de testament. n.21. Tiraq. in d. l.85. §. Hoc sermone, n. 126. Bursatus cons. 30. n.56. Redoanus de spoliis, q.7. n.18. Greg. in l.32. tit.9. p.6. verbo non valdra.

36 Secunda sententia tenet contrarium; nam quælibet facultas intelligitur secundum subjectam materiam, l. Si uno, ff. locat. l. In contractibus, §. fin. C. de non numerat. pecun. Ast materia testandi, non solum de sua natura est pro primo actu, sed deambulatoria est usque ad supremum vitæ exitum, l.4. in fin. ff. de adimend. legat. l. 3. C. de codicill. c. Cum Marthe 6. de celebrat. Missar. nam, ut bene considerat Valenzuela cons. 138. n.4. primum testamentum habet in se tacitam conditionem, Si aliud non fiat; quamobrem facultas ista non solum intelligenda est de primo actu, sed etiam ad alia testamenta subsequentia extenditur. Deinde hæc facultas intelligitur, donec effectuetur, c. Relatum 4. vers. Cum igitur, de Cleric. non. resident. per primum vero testamentum non effectuatur, quin potius si testator aliud conficiat, revocatur primum, & non sustinetur, §. Posteriore 2. Instit. quib. mod. testam. infirment. l. 1. & 2. l. Si bina tabula 11. leg. Cum secundo 16. ff. de injust. rupt. l. Pater filio 54. ff. de heredib. instituend. l. Si quis priore 29. ff. ad Trebell. l. Si quis 6. C. qui testament facere poss. l.8. l.21. l.22. & 23. p.6. Gomez in l. Tauri, a n.92. ubi etiam Paz n. 223. Cancerius 1. par. Var. c.4. a n.9. Escanno de testament. c.4. nu. 7. Gutierez lib.2. Pract. quæst. 30. itaque per primum testamentum adhuc actus testandi effectuatus non est, & consequenter nec extincta facultas. Denique exemplis comprobatur; nam privilegium datum patrono, ut præsentet ad beneficium, non intelligitur pro prima vice, nec privilegium datum civitati, ut statuta conficiat. Ergo similiter est dicendum in nostra specie. Sic tenent Fernandez in leg. 4. Tauri, n. 6. Molina de Primog. lib. 2. c.10. n.45. Gratian. discept. c.854. n. 17. Fachineus controv. lib. 5. controvers. 99. Sarmiento de Redit. 4. p. c. 3. n. 3. Capponi discept. 140. n.9. Bellet. tit. de bon. Clericor. §.15. n.15. Barbosa d. alleg. 114. n.26. Azorius Instit. Mor. 2 p. lib. 17. c.9. q. 3. Sanchez d. c.2. dub. 52. Vasquez d. 5. 3. dub. 9.

37 Hæc sententia admittenda est; nam testamentum quod fit ex facultate Principis, adhoc est variabile, & potest revocari, prout etiam si ab ipso fuerit confirmatum, l. Omnium 19. C. de testam. quare si confirmatum quod est, magis revocatur, multo melius ejus facultate conditum, & consequenter ex illa poterit testator transire ad aliud conficiendum, ut bene expendit Sarmiento d. c.4. n. 3. Unde facultas Episcopo, seu Beneficiato ad testandum ex reditibus, non pro primo actu, sed etiam pro sequentibus est intelligenda. Tandem, licet hæc facultas sit odiosa, & stricte interpretanda, dum tamen constare poterit de voluntate concedenti, non restringitur, Giurba cons. 99. n. 15. Ast nullo modo cognoscitur melius voluntas Pontificis concedentis, nisi per naturam actus, ad quem conceditur, l. Si finita, §. fin. ff. de usufruct. l. Divortio 8. §. Si vir, ff. solut. matr. Barbosa in d. l. Divortio, §. Quod in anno, n. 11. Lata de Anniversf. lib. 1. c. 3. nu. 18. Barbosa de Appellativ. appellat. 6. num. 2. Cum ergo actus testandi de sua natura sit revocabilis, & deambulatorius usque ad vitæ exitum, inde est, ut voluntas Pontificis concedentis hanc facultatem intelligatur non solum de primo actu, sed etiam de aliis subsequentibus, etiamsi materia sit odiosa, Mandosius super regul. 23. q.4. n.50. Ex quibus facilitee respondetur contrariis fundamentis.

38 Est similiter alia quæstio, an facultas Episcopis, aut Beneficiatis concessa ad testandum de reditibus, re integra, expiret morte concedentis? Et plures affirmant; nam privilegia ista, seu facultates odiosæ sunt, quatenus sunt in damnum Ecclesiarum, aut Cameræ Apostolicæ: quapropter maxime sunt restringendæ, c. Ex tuarum 5. de authorit. & usu pallii, c. fin. de translat. Episcop. Socinus vol 2. cons. 266. n.56. Gironda de Privilegiis, n.193. Ergo non sunt extendendæ, ut re integra, si concedens moriatur, adhuc valeant. Cæterum re integra, mortuo delegante, expirat mandatum, c. Relatum 19. c. Gratum 20. de offic. delegat. Ergo similiter in specie re integra morte concedentis extinguentur similes facultates, Socinus vol. 1. cons. 89. Covarruv. in cap. 7. de testament. n.22. Toletus in Summa. lib. 5. c. 4. n.18. Navarrus de Spoliis, §.7. n.6. Zechius de Republica Ecclesiast. tit. 3. de Cardinalibus, n.9. privil. 8. Solorzanus d. lib. 3. cap. 10. n. 14.

39 Alteri vero contrarium tenent, quia facultas ista est gratia facta, quæ non expirat morte mandantis, seu concedentis, c. Super gratia 9. de offic. delegat. in 6. c. Si cui nulla 36. de Prebend. in 6. Guttierez Can. lib. 1. q. 15. n.24. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 28. n.69. Et est ratio; nam gratia statim ut conceditur, perfecta est. Ergo nequit expirare morte concedentis. Cæterum, nam ut scripsit Felinus in c. Licet undique, de offic. delegat. n. 1. vers. 1. in privilegiis non requiritur, ut privilegiatus illis utatur ante mortem concedentis; ipsa enim statim ut conceduntur, perfecta sunt, quod etiam dicendum est in specie, quia facultas ista privilegium est, Azorius dict. c.9. quæst. 4. Riccius in Praxi Aurea, 1. pars. resolut. 386. ubi asserit, sic tenuisse Rotam, Gonzalez ad Regul. 8. glos. 12. in princip. n.33. Sarmiento dict. c.4. n.2. Barbosa d. allegat. 114. n.25. Fachineus lib. 5. controvers. 100. Capponi discept. 140. n.13. Antonellus de Regim. Ecclesiæ, lib. 3. c.17. n.19.

40 Hæc sententia admittenda est ex solidissimo ejus fundamento, nempe hanc facultatem esse gratiam perfectam statim ut est concessa, quæ nequit expirare morte concedentis, prout videre est in facultate ad fundandum majoratum, non expirante morte Regis concedentis, etiam re integra, ut in l.33. Tauri, tenet Gomez, Guttierez l. 2. Pract. q.74. & 75. Mieres de Majorat. 4. part. q. 10. a n. 1. Molina de Primogen. lib. 2. cap. 7. n.64. Azevedus in l. 2. tit. 7. lib. 5. Recopilat. Idque de natura ipsius gratiæ est, nisi expresse a concedente restringatur, veluti quando dicat, Ad meam vitam; vel, Ad meam voluntatem; quia tunc omnino perfecta non est, Gomez in d. leg. 43. late Garzia de Beneficiis, 6. part. c.2. per tot. Quamobrem impræsentiarum dicendum, facultatem Episcopis, aut Beneficiatis datam ad testandum de reditibus, re integra, etiam post mortem concedentis, validam esse. Denique fundamentum contrariorum dilabitur; nam ut docet Sanchez d. disp. 28. n.82. quælibet dispensatio odiosa est: ast postquam absoluta, & perfecta est, morte concedentis non extinguitur, ut videre est in facultatibus concessis Religiosis ad audiendas confessiones, & in dimissoriis ad suscipiendos Ordines, & in licentiis olim concessis Parochis ad studium, quæ non expirant re integra morte concedentis, ut recenset Azorius d. q.4. vers. Nihilominus. Quod idem est dicendum in nostra specie, licet facultas ista sit odiosa. Confirmatio vero adducta ex c. Relatum, & ex c. Gratum ad rem non est; nam delegatio jurisdictionis tota pendet a voluntate delegantis,

gantis, *l. 1. §. Mandatum*, *l. fin. ff. de offic. ejus*, *cap. Praeterea 5. cap. Sane 11. de offic. delegat.* voluntas enim morte finitur, *l. 4. ff. locat. l. Lucius*, *ff. de donat. cap. Gratiosa 9. de rescrips. in 6.* Decius *in l. 3. ff. de Regul. jur. nu. fin.* Medicis *in tract. Mors omnia solvit*, *1. part. n. 260.* Idcirco si re integra moriatur delegans, & jurisdictio non sit radicata, expirat morte delegantis, *cap. ult. de offic. delegat. cap. 6. 7. & 8. de for. compet.* Vetallus *a. p. decis. 188. & 189.* Donellus *lib. 23. Comment. cap. 23.* Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 28. per tot.* Quod quidem diversum est in nostro casu, quia facultas ista statim, ut conceditur, perfecta est, & radicata: quare non expirat morte concedentis, ut tenet etiam Diana *5. p. tract. 2. res. 54.*

41 Est dubium, an haec facultas testandi concessa Episcopis, aut Beneficiatis ubi non testantur, praecedere debeat, ut valeat testamentum, aut sufficiat postea casu consequi, ut validum remaneat? Prima sententia inquit praecedere debere; nam ad valorem testamenti duo tempora sunt inspicienda, tempus quo conficitur, & tempus mortis, *l. Qui ex liberis 11. §. Testamento, ff. de bonor. possess. secund. tabulas*, *leg. 1. §. Exigit. 28. ff. eod. tit.* Ergo cum tempore facti testamenti licentia ad testandum non existat, nequit illa superveniente convalescere testamentum, ob citatam regulam, *Quod ab initio vitiosum est, nullo tractu temporis non convalescit.* Ita *l. Quod ab initio, ff. de reg. jur.* Quapropter testamentum Episcopi, aut Beneficiati, factum absque licentia, seu facultate Pontificis praecedente, erit nullum: & licet postea superveniat, nequit convalescere, sed semper erit necessarium, ut antecedat, Jason. *in l. Ut militibus, C. de testam. milit. n. 2.* Peregrinus *de interpretat. ultim. volunt. lib. 2. interpret. 1. dub. 1. solut. 4. n. 51.* Caputaq. *3. p. decis. 258. num. 1.* Capponi *discept. 140. n. 8.*

42 Secunda sententia tenet contrarium; nam licentia, seu facultas ista extenditur ad testamentum factum, quia habilitas superveniens respectu alicujus actus producendi, ita operatur cum supervenit, ac si a principio adfuisset, *c. Non firmatur 18. de regul. jur. cap. Dudum 30. de elect. l. Quod id 35. ff. de don.* Ergo si supervenit facultas testandi, perinde est ac si fuisset à principio, & consequenter testamentum valet, ut apparet in aliquo testatore inhabili, cujus inhabilitate a Principe postea sublata, tenet testamentum, ut scripsit Gomez *in l. 42. Tauri*, *n. 2.* ad id non recte allegans textum *in l. Si quis 6. §. Irritum*, *vers. Qua ratione, ff. de injust. rupt.* ut prospicienti patebit. Caeterum, nam actus testandi est successivus, & pendens usque ad vitae exitum; Idcirco facultas illa ex voluntate concedentis non solum se extendit ad testamentum faciendum, sed etiam ad jam factum; non enim est testamentum illud completum, sed pendens a voluntate testantis, Ergo debet valere testamentum jam factum ex facultate superveniente, Gomez *in d. l. 42. n. 2.* Tapia *in Auth. Ingressi*, *verbo Ideo*, *cap. 1. nu. 25.* Mathienzo *in l. 3. tit. 4. lib. 5. gloss. 3. n. 4.* Azevedus *in l. 3. tit. 7. lib. 5. n. 7.* Barbosa *in cap. 2. de testament. n. 15. & de univers. lib. 1. c. 4. n. 217.* Antonellus *de Regimin. Ecclesiae, lib. 3. cap. 7. nu. 26.* Molina *de just. tract. 2. disput. 141. in fin.* Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 8. n. 60.*

43 In re dicendum, duobus modis posse esse necessariam licentiam, seu facultatem ad aliquem actum valide conficiendum. Primo, quando haec licentia, seu facultas petitur a jure pro forma substantiali, ita ut actus, nisi fiat praecedente licentia, seu facultate, minime valeat, ut videre est de jure nostro Regio in majoratibus, ubi majoratus jam institutus non sustinetur, nisi facultas Regia praecedat, *l. 42. Tauri, l. 3. tit. 7. lib. 5. Recopilat.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 7. a num. 2.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloss. 47. num. 47.* Secundus modus est, quando facultas, aut licentia non petitur cum hac firmitate, sed tantum est necessaria simpliciter ad valorem actus; & tunc Gonzalez nuperrime allegatus, *num. 49.* asserit actum valere non posse, nisi praecedat licentia, seu facultas. Unde Rota resolvit, testamentum cujusdam Cardinalis antea factum convalescere non potuisse per supervenientem Pontificis licentiam. Et ratione probari poterit, quia quando requiritur licentia, seu facultas, semper debet praecedere; nam major est formalitas, quam si consensus fuerit necessarius, quo quidem superveniente, validatur actus a principio nullus, *cap. Suggestum 9. de decimis*, ubi Scribentes. Ergo quando simpliciter petitur licentia, seu facultas, semper debet praecedere, alias actus erit nullus.

44 Sed contrarium teneo cum Flaminio *de resignat. lib. 11. q. 7. n. 90.* nam fundamenta ista probant esse necessarium praecedere licentiam, seu facultatem ad actum per se ipsum jam completum, & qui non est pendens, prout est testamentum per se revocabile, non confirmandum nisi per mortem testatoris: quapropter facultas superveniens confirmat testamentum non completum, sed pendens, quod fieri valet per supervenientem facultatem, seu licentiam.

Unde admitto secundam sententiam; nam de jure simpliciter requiritur facultas ista, absque ulla formalitate praecedentiae. Tum quia ex voluntate concedentis faciliter extenditur facultas ista ad testamentum jam factum; & est ratio; nam ut considerat Castrensis *in leg. Si quis 6. §. Irritum, ff. de injust. rupt. n. 5.* in his facultatibus, licet trahantur ad testamenta facta, nullum praejudicium fit concedenti, aut confirmando testamentum factum, aut faciendum, quare cum eadem sit causa, faciliter extenditur facultas ista ad testamentum factum ex ipsa voluntate concedentis. Et confirmatur discursus; nam ad convalidandum testamentum jam factum, non requiritur voluntas expressa facultatem concedentis, sed sufficit praesumpta, & tacita, ut patet in majoratibus, ubi si Princeps sciverit, majoratum esse institutum, sufficiet simplex facultas ad illum instituendum, quia ad hanc ratificationem sufficit tacita, seu praesumpta Regis licentia, seu voluntas, Molina *d. lib. 2. cap. 7. n. 6.* Azevedus *in l. 3. tit. 7. lib. 5. Recopilat. num. 8.* Cum ergo in praesentia nullum praejudicium fiat concedenti, & eadem sit causa, adest praesumpta, & tacita licentia Pontificis ratificans testamentum antecedens, & consequenter validum. Denique fundamentum, quod pro Gonzalez adduximus, non obstat, quia procedit, quando licentia, seu facultas requiritur pro formalitate, ut procedat, aut quando actus jam est completus, & independens: quod omne deficit impraesentiarum, & ideo remanet validum testamentum, licentia, seu facultate superveniente, ut etiam tenet Diana *8. part. tract. 3. resolut. 99.* 45

In dubio vero, quando non constat, an facultas praecesserit, necne, veluti quando facultas, & testamentum fuisset ejusdem diei, praesumitur praecessisse, quia semper praesumitur praecessisse, quod est necessarium ad actum subsequentem, *leg. 2. §. Prius, vers. Sed si quis. ff. de vulg. substitut. l. Cum in testamento 37. §. Hec verba, ff. de heredit. instit.* ut in terminis majoratus, & donationes inter virum & uxorem tenet Gomez *in l. 42. Tauri, n. 3.* & in alienatione rerum Ecclesiae, Riccius *in Praxi fori, resol. 27.* & cum aliis D. Oleo *de cess. tit. 8. q. 3. n. 15.* 46

Denique contra aliquos observes, quod si aliquis Episcopus, seu Beneficiatus de jure communi hanc habeat facultatem impetratam a Summo Pontifice, & ea non utatur, & consanguinei ab intestato non succedent in bonis acquisitis ex reditibus; nam aut potuit testari, & noluit: & tunc facultati renunciavit: vel non potuit; & tunc quia facultas ista non fuit effectuata, nullum sortitur effectum. Ast in casu aliquo contrarium erit tenendum, nempe quando ipsa facultas haberet clausulam, ut ejus cognati ab intestatu succedant, Navarrus *de spoliis*, *§. 7. n. 7.* Solorzanus *d. lib. 3. cap. 10. a n. 13.* 47

C A P U T XI.

Quid possint disponere Clerici circa suos filios naturales, vel spurios, ex reditibus, aut aliis bonis, tam inter vivos, quam in ultima voluntate.

S U M M A R I U M.

Clerici (quod absit) possunt habere de facto, & culpa gravi filios naturales, & spurios, n. 1. Qui sint naturales, & quid eis relinquere possunt, n. 2.

Clerici debent alimenta suis filiis spuriis, n. 3. Explicatur caput cum haberet 5. de eo qui duxit in matrim. *n. 4.*

Filii spurii Clericorum possunt petere hac alimenta coram judice Ecclesiastico contra patres: si vero contra heredes, aut alios, possunt petere vel coram Ecclesiastico judice, aut saculari, n. 5. Et eis debentur, etiamsi fuerent adulti, dummodo indigeant, contra Vasquez, n. 6.

Clerici, si non habeant alia bona, tenentur ex reditibus hac alimenta praestare, n. 7.

An praestare teneantur hec alimenta ex reditibus, aut ex aliis bonis, si filii habeant unde alimenta percipiant? Aliqui affirmant, & alii negant, n. 8.

Sed absolute negatur teneri. Expenduntur verba dicti capitis Cum haberet, *n. 9.*

Filii Clericorum possunt petere alimenta adversus donatarium bonorum, vel Monasterium bona Clerici habentem, n. 10. Idem adversus Fiscum, n. 11.

Religiosi tenentur suos filios spurios alere: Et si Praelatus

negaverit licentiam, occulte valent alimenta præstare, num.12.

An hæc alimenta debeant esse secundum naturam, aut secundum statum? Prima sententia dicit, tantum esse debere secundum naturam, n.13.

Secunda vero dicit secundum statum. Obligatio alimentorum semper intelligitur secundum statum, nu.14. Quod intelligendum non solum ex parte patris, sed etiam ex parte filii, & mulieris, quæ ab eo ducitur, n.15.

In praxi hæc sententia recepta est, ast debet Clericus ministrare alimenta ista, quæ minora sunt in personis illius status, n.16.

Quantitas horum alimentorum arbitrio prudentis relinquenda. De jure Regio quintum bonorum est designatum, num.17.

Explicatur lex 10. Tauri, lex 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat. *n.18.*

An Clericus, vel alius pater spurius possit totum quintum concedere filiis spuriis, etiamsi alimenta excedat? Prima sententia affirmat, n.19. Secunda negat, n.20.

Iterum explicantur lex 10. Tauri, lex 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat. *Referuntur interpretamenta, num.21. Datur verum. Lex potest taxare alimenta secundum statum, nu. 22. Resolvitur quæstio, n.23.*

An quando quintum non sufficit ad alimenta spuriorum, pater possit aliquid amplius relinquere? Negarunt aliqui, n.24. Affirmatur, si non adsint legitimi, n.25. Si vero adsint, cum distinctione respondetur, n.26.

Si Clericus, vel pater spurius habuerit filios legitimos plus quam quinque, an possit totum quintum spurio relinquere? Negant plures. Sed contrarium tenet Delugo, n.27.

Resolvitur cum distinctione: si hæreditas est ampla, admittitur Delugo, n.28. Secus si non sit ampla. Urgente necessitate legitimorum, tenuis est obligatio alendi spurios, n.29. & 30.

Bona quæ spuriis conceduntur ad alimenta, integro jure ad illos transeunt, n.31. Et an transmittantur ad hæredes, remissive disquiritur, ibid.

An Clericus, vel pater spurius possit in his bonis gravamen imponere, remissive. Quando quintum conceditur spuriis, & alia pia præcipiuntur, prius sunt deducenda alimenta, n.32.

Clericus ex redditibus, vel ex patrimonialibus valet filiis spuriis aliquid legare, vel donare ad religionem ingrediendam, n.33.

Sed an Clericus, vel alter pater spurius possit ex consensu legitimorum ultra alimenta aliquid spuriis relinquere? Ponitur ratio dubitandi & negative respondetur, num. 34. Intelligitur vivo patre, secus eo defuncto, nisi de jure Castellæ, in filiis Clericorum, ibid.

Clericus, seu alter pater spurius possunt filiis spuriis remuneratorie donare. Sed dubitatur, an fieri id possit titulo oneroso. Negarunt aliqui, n.35. Sed alteri affirmant. Inter virum, & uxorem titulo oneroso valet concessio bonorum, n.36.

Explicatur lex 1. Cod. de natura liberis, lex 20. tit. 13. p. 6. *num. 37.*

Quando inter patrem spurium est contractus onerosus, & insimul inter filium, cum numeratione, & traditione rei, sustinetur contractus. In his contractibus oritur præsumptio fraudis ex conjunctione personæ, & semper est necessaria probatio, n.39.

De jure nostro Regio major est difficultas. Prima sententia negat valere onerosos contractus inter patrem, & filium spurium, n.40. Secunda affirmat, si non adsit fraus, n.41. Tertia tantum affirmat in filiis Clericorum, n.42.

Explicatur lex 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat. *Verba legis debent intelligi secundum mentem legislatoris, non secundum verba, n.43.*

Clericum, vel alium patrem spurium vendentem sua bona filiis spuriis absque fraude, cum reali numeratione, & traditione, tutos esse in foro conscientiæ, num.44. In foro fori aliqui negant, sed si probetur nullam fraudem extitisse, venditio sustinetur, n.45.

Ad hanc probationem non sufficiet confessio patris, sed est necessaria plena probatio, nisi cum confessione patris sint alia indicia, vel semiplena probatio, n.46.

1 IN hoc capite agendum est nobis de obligatione Clericorum alendi, & nutriendi suos filios illegitimos, vel spurios, & quid eis relinquere possint in ultima voluntate ex redditibus, & bonis patrimonialibus, ubi est consuetudo testandi: res quidem in utroque foro necessariissimæ investigationis.

Beneficiati, & alii Clerici aliquando habent filios naturales, utpote quando sunt mere sæculares, aut minoribus Ordinibus initiati, licet Beneficium habuerint, aliquos, vel aliquem procreaverint ex aliqua muliere soluta, quos ex redditibus alere, & nutrire tenentur, tanquam debitum ipsius patris, si alia bona non habeant: deinde eis interdictum non est in testamentis alimenta relinquere, sed aliquid amplius, sicut aliis extraneis, aut consanguineis, quia isti filii naturales Clericorum etiam minorum Ordinum, & cum Beneficio, interdicti non sunt capere ex testamento patris, nec aliis spuriis comparantur, quos habuerint, dum Sacris Ordinibus fuerint initiati, ut cum Perez tenet Azevedus *in l.6. tit.8. l.b.5. Recopilat. n.3. & 4.* Mathienzo *in d. l.6. gloss. 12. n.2.* Pichardus *Instit. de hæred. quæ ab intest. deferunt. §.9. n.18.* 2

Alteri autem sunt filii Clericorum, quos procrearunt jam Sacris Ordinibus condecorati, & quando matrimonium contrahere non poterant; ii enim spurii dicuntur *l. Si adulterium cum incestu 38. ff. ad l. Jul. de adult. Auth. Incestas, Auth. Ex complexu, C. de incest. nupt.* Gomez *in l.9. Tauri n.13.* Covarruv. *de sponsalibus, 2.p.c.8.§.5.n.1.* Molina *de Just. tract. 2. disput. 167. n.17.* Angelus Bossius *de Aliment. obligat. c.6. num.167.* Isti enim filii Clericorum, licet quoad alimenta habeant jus certum adversus patrem Clericum; attamen nihil nisi alimenta ex eorum testamentis capere possunt, nec ex donatione causa mortis, *l. 1. Auth. Dicet, C. de naturalib. liberis, l.10. Taur, l.6. tit.8. lib. 5. Recopilat.* decretum est, non solum in ultima voluntate aliquid a patre Clerico consequi non posse, verum nec per contractus inter vivos. Deinde decretum est nostris legibus, non solum a patribus Clericis aliquid consequi valere, sed nec a consanguineis ex parte patris. Similem legem apud Aragones adesse testantur Garzia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 3. num. 14.* Azevedus *in dict. leg. 6. num. 6.* Mathienzo *ibidem gloss. 12. numer. 1.* Larrea *decis. Granatensi 96. a numer. 1.* 3

Istis enim Clericis, vel aliis patribus spuriis jus civile non permittebat filios alere, nec ad id cogi posse decrevit, *Auth. Ex complexu, Cod. de incest. nupt.* Bossius *d.c.6. n.179.* Attamen Jus Canonicum contrarium decrevit *in cap. Cum haberet 5. de eo qui duxit in matrim.* quem textum licet aliqui intelligant, non de spuriis, sed de procreatis post mortem uxoris, ut scripserunt Madera *animadv. c. 32.* Garzia *de Expens. c.3. n.25.* Paleotus *de Noth. c.46. n.2.* Attamen in meliori intellectu loquitur de spuriis in adulterio procreatis, ut patet ex litera, & recte vindicat Bossius *d. c. 6. a n. 184.* D. Gonzalez *ibid. n.9.* Idque a Jure Canonico recte decretum, prout naturalis ratio petit jubens patres spurios alere, & nutrire teneri filios illos, ne ex defectu alimentorum pereant, *l. Si quis 6. ff. de liber. agnoscend. l. Si competentis 3. l. penult. & ult. C. de alend. liber. l.2. tit. 19. p. 4.* quamobrem rectissime Jus Canonicum Juris Civilis rigorem abstulit decernens filios quantumvis spurios a patribus esse alendos, & ad id cogi posse, ut dictat naturalis ratio, Barbosa *in d. c.5. n.2.* Gomez *in l.9. Tauri, n.37.* Benedictus *in c. Raynutius, verbo Et uxorem nomine Adelasiam, decis.5. n.125.* Duenas *regula 368.* Spino *in speculo testament. gloss. 16. a n.9.* Gratianus *discept. tom.1. c.60. n.31.* Valenzuela *cons. 12. a num.28.* Vasquez *in opuscul. de testam. §.7. dub.8.* Bossius dans plures *d. cap.6. num.186.* 4

Hinc plures Doctores admittendi non sunt, quos recenset Bossius *d. c.6. §.6. n.194.* asserentes, decisionem textus *in d. c. Cum haberet* non esse admittendam, nisi in terris Ecclesiæ. Sed est certa conclusio, hanc decisionem esse admittendam tam in sæcularibus, quam Ecclesiasticis tribunalibus, & similiter in foro conscientiæ, non solum in terris Ecclesiæ, sed in qualibet parte; quia decretum hoc fundatur in ratione naturali, quæ in qualibet parte debet vigere, & observatum vidimus ab Abrahamo Patriarcha, qui postquam omnia Isaac filio legitimo reliquit, aliis alimenta legavit, *Genes. c. 25.* & ita testantur Paleotus *de Noth. c.47. a n.1.* Marescotus *Var. lib.2. c.83. n.33.* Gratianus *c.60. n.30.* Bossius *d. §.6. n. 1650.* Unde filii spurii possunt petere hæc alimenta, si pater est Clericus, coram Ecclesiastico Judice: si vero sæcularis, idem possunt coram Judice Ecclesiastico, sive sæculari; nam alimenta pauperi spurio debita sunt pia, Spino *de testam. gloss. 17. n.161.* quare sive Ecclesiasticus, sive sæcularis est judex competens, ut de eis cognoscat, quare etiam in electione spurii, quem maluerit eligere, Merlinus *tom.2. controv. 93. per tot.* Molina *de Primogen. l.2. c.15. n.76.* Santarellus *Var. 1.p. q.34. n.2.* Thesaurus *decis. 211. n.4.* licet dissentiat Cevallos *de cognit. per viam violent. q.53.* sed non recte; nam pauperi spurio quando dantur ali- 5

tur alimenta, semper est pia causa mixti fori, pertinens non solum ad judicem sæcularem, sed etiam ad Ecclesiasticum, Delbene *de Immunit. 2. p. c. 10. dub. 6. sect. 5. n. 1.*

6 Deinde est adnotandus Pater Vasquez *d. §. 7. dub. 8. n. 126.* scribens, patrem spurium non teneri filios alere, nisi in pueritia. Ast postea, si adulti fuerint, neutiquam tenetur, nisi eis succurrere, ut aliis pauperibus extraneis. Sed Delugo *de Just. disp. 4. sect. 7. n. 120.* eum reprobat; nam licet animantia id observent, ut tantum pullos nutriant, & postea deserant, diversum in rationalibus est, qui ex obligatione conjunctionis sanguinis tenentur pro totius vitæ curriculo filios indigentes alere, quantumvis spurios; durat enim causa obligationis. Quod adeo certum est, ut si pater dederit filio spurio alimenta, & ipse illa consumpserit, & ad egestatem pervenit, iterum dare tenetur, ex hac subsistentia obligationis, Spino *d. gloss. 16. num. 121.* Filliucius *de Stat. Clericor. tract. 43. c. 4. n. 36.*

7 Hæc enim obligatio adeo adstringit patres spurios, ut licet Clerici sint, & non habeant alios reditus, nisi beneficiorum, ex eis eos alere teneantur, idque recte fieri posse probatur; nam, ut diximus, alere pauperes filios spurios causa pia est. Tum ex parte patris, qui sua debita (quando alia bona non habet) potest solvere ex reditibus. Cum ergo hæc alimenta sint debita naturalia patris Clerici, inde est, ut licite hæc alimenta præstet ex reditibus, si alia bona non habeat, etiam in Provinciis, ubi viget Constitutio S. Pii V. ut cum Navarro tenet Delugo *disp. 4. sect. 7. n. 120. vers. Quidquid autem sit,* Garzia *in Summa, tract. 1 difficult. 4. dub. 3. n. 2.* Lara *de Capell. lib. 1. cap. 21. n. 30.* Mastrill. *dec. 144. n. 21.* Marta *de jurisdict. 2. p. casu 20. num. 88.* Belletus *disquisit. tit. de bonis Cleric. §. 11. n. 40.*

8 Est dubium, an Clericus teneatur ex reditibus, aut ex aliis bonis alere filios spurios, si ipsi habeant unde alimenta percipiant? Affirmarunt Gregor. *in l. 10. tit. 13. p. 6. gloss. fin.* Covarruv. *de sponsal. 2. p. c. 8. §. 6. n. 10.* nam hoc est debitum naturale, a quo patres non liberantur, etiamsi filii spurii habeant unde alimenta percipiant, Gutierrez vero *lib. 2. Pract. cap. 110. n. 4.* negat id in patribus, concedit tamen in matribus, quæ possunt filiis spuriis alimenta relinquere, etiamsi divites fuerint, *ex l. 9. Tauri,* quia ad legandum filiis spuriis matres magis liberæ sunt quam patres.

9 Sed absolute dicendum, Clericos filiis spuriis non posse alimenta relinquere, si ipsi divites fuerint, aut aliunde alimenta percipiant, sicut & cæteros patres spurios, ut probat textus *in d. c. Cum haberet,* ibi: *Tantum necessaria spuriis ministrari conceditur.* Unde constat tantum spuriis alimenta esse præstanda, quando sunt necessaria ad eorum alimoniam: non vero si divites fuerint, aut aliunde ea habuerint; quia tunc necessaria non sunt. Quod pondus fieri valet *in l. 10. Tauri, l. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* ubi solum hæc alimenta conceduntur spuriis propter indigentiam, ne pereant. Deinde si hæc alimenta danda sunt ex reditibus, majori ratione probatur, quia tunc non expenderentur ad usus pios, sed ad profanos, quod est interdictum. Et denique cessat ratio naturalis debiti ex parte patris Clerici, quare nequit ex reditibus hæc alimenta præstare, nisi spurius pauper fuerit, & eis indigeat, Gutierez *d. q. 110. n. 4.* Tellus *in l. 10. Tauri, n. 6. & 7* Molina *de Primogen. lib. 2. c. 15. n. 54.* Barbosa *in d. c. Cum haberet, n. 11.* Castillo *lib. 8. controvers. cap. 66. num. 48.* Vasquez *dict. §. 7. dub. 9. num. 134.* Delugo *dict. sect. 7. num. 122.* Azevedus *in dict. leg. 8. tit. 8. lib. 5. num. 10.*

10 Unde si filius spurius Clerici indigeat, poterit adversus eum alimenta petere, & adversus quemlibet habentem illius bona. Quare poterit exigere adversus donatarium omnium bonorum, Tamburinus *Oper. Moral. lib. 5. in Decalog. cap. 3. §. 1. num. 6.* Quod idem est dicendum, si Clericus Religionem ingrediatur, & per professionem omnia sua bona ad Monasterium transferat; tunc enim adversus Monasterium alimenta poterit petere, & præstare tenetur, Surdus *de Aliment. tit. 1. q. 29. per tot.* Lucidorus *de Illegit. Clericorum, c. 16.* Paschalis *de virib. patriæ potest. 2. p. c. 3. n. 26.* Sanchez *lib. 7. Decalog. c. 10. n. 8.* Bossius *de Aliment. obligat. c. 7. §. 26. n. 403.* Covarruv. *de sponsal. 2. part. cap. 8. §. 6. n. 14.*

11 Idem dicendum, si bona Clerici, vel alterius patris spurii confiscentur. Ratio est; nam fiscus in his bonis quasi hæres censetur, Surdus *de Aliment. tit. 8. privil. 59. n. 1.* Merlinus *de legitima, lib. 3. tit. 1. q. 28. a n. 3.* quamobrem tenetur ad debita delinquentis, utpote onera illorum bonorum, & ita tenetur ad legitimas, & ad alimenta spuriorum, ut late prosequuntur Pena *tom. 1. decis. 419.* Molina *de Primog. l. 2. cap. 15. n. 16.* & ibi Addent. Farinac. *in Repert. posthum. de*

contractibus, q. 47. Grotius *de jur. bell. lib. 3 cap. 7. §. 4.* Bossius latissime *d. c. 7. a §. 29.*

Quod dictum est de Clericis, idem est dicendum de Religiosis, si forte habuerint aliquem filium spurium; nam illum alere tenentur ex peculio, si forte ad usum licitum eis fuerit concessum, aut si aliquid lucrarentur legendo, concionando, scribendo, &c. nam hæc obligatio est naturalis, & causa pia, quare ad illam tenentur, Sanchez *lib. 4. cons. c. 3. dub. 7.* Thomas Hurtado *var. resolut. tom. 2. tract. 8. c. 8. resol. 917.* Bossius *de Aliment. c. 23. n. 314.* Quæ quidem obligatio ita est premens, ut si Prælatus ad id licentiam non dederit, occulte Religiosus valet hæc alimenta præstare, ut arguendo de alimentis parentum ad filios. tenet Iranzo *de Protest. c. 23. a n. 62.* 12

Est quæstio non prætereunda, an Clericus, seu alter pater spurius debeat dare hæc alimenta pauperi spurio secundum naturam, aut secundum statum? Prima sententia asserit, secundum naturam tantum esse danda: ducitur, nam textus *in d. cap Cum haberet* tantum decernit alimenta spuriis necessaria esse præstanda, quod quidem intelligendum de alimentis præcisis, & necessariis secundum naturam, & exemplo confirmatur Philippi Secundi Hispaniarum Regis, qui cum a Clerico quodam peteretur, ut filium spurium legitimaret in septingentis ducatis, responsum præbuit, ad spurium centum ducata sufficere; respexit enim Princeps ille tantum ei deberi alimenta necessaria secundum naturam. Ratione probatur; nam hæc obligatio alendi filios spurios procedit a jure naturali, & ab ejus ratione, ad quam nos impellit natura ipsa. Ergo sufficiet spuriis præstare alimenta secundum naturam, non vero secundum statum, ut cum Palacios, & Baeza tenet Sanchez *consil. lib. 4. c. 3. dub. 34. n. 1.* Gamma *decis. 101. n. 4.* Barbosa *in l. 1. ff. solut. matrim. 4. p. num. 65. vers. Sed quia,* Larrea *decis. Granat. 96. n. 9.* 13

Secunda sententia asserit, hæc alimenta spuriis deberi secundum statum, habita consideratione ad dignitatem patris, nobilitatem, & facultates, ita ut filius decenter sustentetur; nam, ut jura interpretantur, hæc obligatio patentum alendi filios ex naturali ipsa ratione, non solum intelligitur de necessariis secundum naturam, sed secundum statum, *l. Si quis a liberis 5. §. Sed si filius, ff. de lib. agnoscend. l. Sed si quid, §. Sufficienter, ff. de usufruct.* & aliis congestis a Larrea *d. decis. 96. num. 6.* Ergo debent præstari secundum statum. Aliter vero si fieret, ignominia esset parentum, & in dedecus illorum cederet, dum filius nobilissimi Ecclesiastici, aut alterius Magnatis, tantum præstitis necessariis, ut alii vilissimi homines tractarentur; quare sunt danda alimenta secundum statum, Covarruv. *d. cap. 8. §. 6. num. 7.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 15. n. 55.* Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. gloss. 1. n. 10.* Sanctarellus *var. lib. 1. q. 31. n. 19.* Castillo *lib. 5. controvers. cap. 62. numer. 97.* Molina *de just. tract. 2. disput. 168. n. 8.* Palao *Oper. Moral. tom. 1. tract. 6. disput. 2. punct. 5. n. 9.* Delbene *de Immunitat. cap. 10. dub. 6. sect. 5. a num. 6.* 14

Unde Doctores isti asserunt, attendendum statum, non solum ex parte patris, sed etiam filii, & mulieris, quam duxerit, & servitium necessarium, nec spurium cogendum mendicare, vel aliam artem exercere indecentem suæ personæ; aut suo labore vivere, si ei non deceat; nec etiam in Collegio orphanorum debet recludi, si id in dedecus illius vertetetur, Sanchez *d. lib. 4. c. 3. dub. 34. a n. 2.* Delugo *dict. sect. 7. n. 123.* Vasquez *d. §. 7.* Diana *1. p. tract. 2. resolut. 85.* 15

Hæc sententia in praxi recepta est, & quidquid sit de aliis patribus sæcularibus spuriis, & de Ecclesiasticis hæc alimenta præstantibus, licet illa dent secundum statum; attamen quia excedere est magni scrupuli, & pericoli, consideret pater, ut tractet filios suos spurios secundum minores sumptus, quos fecerint pauperes illius status, ita ut si sint in illo statu personæ decenter viventes sine magnis sumptibus, & expensis, secundum eas debet alimenta præstare, non prout divites illius status expendunt. Semper enim curandum, ne ex reditibus destinatis ad pia quominus expendatur cum spuriis, præcipue cum de jure sint odiosi, Pichardos *Institut. de hæredit. quæ ab intest. defer. §. 7. a n. 1.* Joseph. Ludovisius *dec. 18. n. 6.* Larrea *dec. 96. n. 8.* 16

Sed quæ quantitas debeat expendi in his alimentis, de jure communi incertum est, totum enim relinquendum est arbitrio boni viri, ut diligens paterfamilias, cujus nihil interest, quantitatem declaret secundum statum spurii, *l. quod interest, ff. de oper. libert. l. Quod nisi 10. ff. eod. tit.* Spino *de testament. gloss. 16. n. 102.* De jure nostro Regio quintum bonorum designatum est, ita ut possit pater expende- 17

re pro alimentis spuriorum illam partem, *ex leg. 10. Tauri, leg. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* Quod quidem non solum inter vivos facere valet pater spurius, sed etiam in ultima voluntate, ad quam partem suscipiendam lex ipsa spurios capaces facit.

18 Hæc Regia decisio ab aliquibus intelligitur, etiamsi pater spurius filios legitimos non habuerit, ita ut amplius nequeat dare pro alimentis spurii: sed tamen in hoc casu non sunt intelligendæ leges illæ, sed quando pater habuerit alios filios legitimos, voluerunt tantum leges Regiæ providere, quo minus legitimæ filiorum legitimorum detrimentum paterentur ex alimentis spuriorum, aut illegitimorum. Unde sunt intelligendæ, quando adsunt filii legitimi, quos etiam Clericus ex anteacto matrimonio valet habere, Spino *de testament. gloss. 15. num. 122.* Guttierez *Pract. lib. 2. quæst. 109. nu. 2. vers. Secundus casus*, Sanchez *cons. d. cap. 3. dub. 33. num. 4.* Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. gloss. 1. num. 5.*

19 Hinc discutiendum, an Clericus, vel alter pater spurius possit totum quintum concedere filiis spuriis, etiamsi excedat alimenta eorum? Prima sententia affirmat; nam per has leges spurii capaces sunt recipiendi totum, & integrum quintum: tum & patribus conceditur facultas illud relinquendi. Ergo totum quintum poterit pater concedere filio spurio, etiamsi excedat alimenta, Covarruv. *d. a. p. c. 8. §. 6. n. 8.* Barza *de melior. filiab. cap. 8. num. 8.* Vasquez *d. §. 6. dub. 11. n. 141.* Valenzuela *cons. 12. nu. 26.* dicit veriorem Spino *de testam. gloss. 16. n. 104.* Mathienzo *in d. leg. 8. gloss. 1. n. 8.*

20 Secunda sententia tenet contrarium, & asserit totum quintum relinquere non posse patrem spurium. Ratio est; nam quintum relinquitur spurio ratione alimentorum, & non alia ex causa. Ergo nequit integrum relinqui, si alimenta excesserit. Cæterum capacitas spurii non extenditur ultra alimenta sibi debita jure naturali, Mathienzo *in d. l. 8. gloss. 1. n. 8.* Menchaca *lib. 2. de success. creat. §. 20. n. 1. & 310.* Ergo totum quintum nequit a patre spurio relinqui, sed est reducendum solum ad alimenta, Gutierez *d. lib. 2. q. 100. n. 7.* Capicius *dec. 191. n. 1.* Azevedus *in d. leg. 8. tit. 8. lib. 5. n. 6.* Mathienzo parum certus *d. gloss. 1. n. 13.* Sanchez *d. cap. 3. dub. 32. n. 2.* Palao *de just. disp. 9. punct. 7. n. 8.*

21 In hoc dubio animadvertendum, textum *in d. l. 10. Tauri, leg. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* recipere interpretamenta. Nonnulli inquiunt, leges illas dare omnimodam facultatem spurio patri, ut possit concedere totum quintum, & ad illud fecisse capaces spurios. Quod non ita absolute suscipiunt alteri, sed tantum quando pater voluerit totum relinquere quintum, non vero quoad id cogi possit ab spuriis, quando alimenta excesserit; quia pater tantum est obligatus ad alimenta, quibus concessis, nequit cogi ad totum quintum relinquendum, ut explicat Angulo *de meliorat. in l. 12. gloss. 1. a n. 31.*

22 Sed revera jura illa sunt intelligenda in singulari specie, nempe quando pater spurius, sive sit Clericus, sive sæcularis, habuerit alios filios legitimos, ut diximus supra. Quo quidem casu legitima eorum grave præjudicium perciperet, si alimenta ultra quintum excederent, idque potuit lex taxare; nam licet alimenta necessaria, & secundum naturam nequeat taxare, bene tamen quæ conceduntur secundum statum, D. Gonzalez *in d. cap. Cum haberet, n. 4. ad medium.* Verum non eo animo, ut totum quintum concedere posset, si excederet alimenta secundum statum, sed ne quando deficerent, excederet: quod est diversum, ut statim dicam; voluit enim lex legitimorum legitimis consulere, non vero se extendere ad alios casus.

23 Quapropter in nostra specie si Clericus, aut alter pater spurius filios legitimos non habuerit, ad hunc quintum non obligatur, sed debet secundum statum dare alimenta filiis spuriis, sive excedant, sive non, Mathienzo *in d. leg. 8. gloss. 1. num. 8.* Valenzuela *cons. 10. num. 24.* Si vero Clericus, aut alter pater spurius habuerit filios legitimos, si alimenta excedant quintum, ad illum reducentur, nec amplius poterit de jure Regio subsistere; mens enim legis fuit, ut quintum non excedant in damnum legitimarum, etiam si tantum relinquantur necessaria alimenta secundum naturam.

24 Ex his disquirenda est alia quæstio, an quando quintum non sufficit ad alimenta spuriorum, possit pater spurius aliquid ultra quintum excedere ad filiorum alimenta? Aliqui negarunt, quia sic lex disposuit, Tellus *in l. 10. Tauri, n. 3. & 4.* Rojas *de success. q. 21. a n. 17.* Vasquez *d. §. 7. dub. 10. n. 39.* Sed contrarium tenent alteri, Gregorius *in l. 8. tit. 13. p. 6. gloss. Menester*, Covarruv. *d. c. 8. §. 6. n. 6.* Petez *in l. 22. tit. 3. lib. 1. Ordinament. vers. Versatur etiam*, Garzia *de expens. cap. 3. n. 28.*

In re tamen dicendum, quod si pater Clericus, aut alter non habeat filios legitimos, sed tantum spurios, poterit usque ad quantitatem necessariam alimentorum excedere; quia nulla est legitima, cui præjudicium inferatur, Mathienzo *in d. leg. 8. gloss. 1. n. 6.* Angulo *in d. leg. 13. de las mejoras, gloss. 1. n. 33.* Sanchez *d. cap. 3. dub. 33. n. 7.* 25

Si vero filios legitimos habuerit, distinguenda sunt alimenta; nam si quintum excedant ad alimenta secundum statum, minime excessus iste est admittendus, ut sunt jura expensissima *in d. l. 10. Tauri, & in d. l. 8.* ibi: *Que per virtud de la tal obligation no pueda mandar lo mas de la quinta parte de sus bienes, de loqual podia disponer por su alma.* Si vero tantum agatur de præstandis alimentis filiis spuriis, secundum naturam poterit pater Clericus, vel alius spurius excedere quintum, quia lex nequit taxare hæc alimenta, cum sint de jure naturæ, Baeza *de melior. filiab. c. 8. a n. 28.* Ergo tunc poterit pro relinquendis his alimentis, non obstante lege, excedere quintum, etiamsi habeat alios filios legitimos, Velasquez *in l. 10. Tauri, gloss. 2. n. 10.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 15. a n. 53.* Mathienzo *in d. l. 1. gloss. 1. n. 8.* Gutierez *lib. 2. pract. q. 109. a n. 3.* Angulo *in l. 13. gloss. 1. n. 33.* Sanchez *d. c. 3. dub. 33. n. 8.* Delugo *d. sect. 7. n. 130.* Palao *d. disp. 9. punct. 7. n. 9.* 26

Quid vero dicendum, si pater Clericus, aut alter spurius, plus quam quinque filios legitimos habuerit, an possit totum quintum filio spurio relinquere? Plures dicunt, integrum quintum relinquere non posse. Ratio est; nam tunc spurius perciperet majorem partem bonorum patris, quam legitimi, quod inhonestum est, & indecens: quapropter totum quintum non potest relinquere spurio, sed ad æqualitatem omnes sunt reducendi, Tellus *in d. leg. 10. Tauri, num. 3.* Garzia *de Expensis, cap. 3. num. 9.* Molina *d. lib. 2. cap. 15. num. 51.* Angulo *in leg. 12. de meliorat. num. 28.* Vasquez *d. §. 7. num. 143.* Sed contrarium tenet Delugo *d. sect. 7. num. 132.* nam lex permittit totum & integrum quintum patris expendere, prout sibi placuerit, etiamsi plures, quam quinque filios legitimos habuerit. Ergo etiam poterit relinquere filio spurio, cui majori vinculo sanguinis unitur, quam aliis extraneis. 27

Hæc difficultas dupliciter est concipienda. Primo, quando hæreditas esset ampla, ita ut omnes filii alimenta perciperent secundum suam dignitatem, & statum, ex legitimis sibi competentibus; tunc enim integrum quintum spurius percipiet, etiamsi major pars sit quam legitimorum; quia nullum præjudicium eis infertur, & pater utitur jure suo quintum relinquendo. Ergo recte spurius illud percipiet. Idque intelligendum si graviter non excedat alimenta spurii secundum statum; quia ex hoc capite reduceretur, nec integrum perciperet. 28

Secundo, si hæreditas ampla non est, verum ex eo quod spurius integrum quintum percipiat, legitimi in alimentis necessariis secundum statum damnum percipiunt, tum integre spurius quintum nequit percipere; quia ratio ipsa demonstrat, in alimentis spurium non debere esse melioris conditionis, quam legitimos, ut optime considerat Molina *d. c. 13. n. 53. vers. In secundo.* Quare ad æqualitatem sunt reducendi, nec integre spurius quintum percipiet. Cæterum quando urget necessitas legitimorum, tenuis est obligatio alendi spurios, Delugo *d. sect. 7. n. 131.* idcirco integrum quintum non percipiet, cum tanta non sit obligatio patris, sed ad æqualitatem sufficiet reducere, & quod eandem fortunam sequatur cum legitimis. 29

Unde in his terminis, quando legitimi integra alimenta non percipiunt secundum suam decentiam, existimo patrem libere de quinto disponere non posse, dando spuriis, seu extraneis. Idque benigna interpretatione nostrarum legum; non enim leges nostras a Principibus piissimis conditas credendum est voluisse patrem cum spuriis, & extraneis se liberalem gerere, relicta obligatione justitiæ solvendi legitimas filiorum, relinquendo integrum quintum; sed omnia ad æqualitatem reducendo, ut supra diximus. 30

Hæc enim bona data ad alimenta filiis spuriis integro jure ad illos transeunt, ac de eis recte disponunt, tam in vita, quam in morte, *d. l. 10. Tauri, l. 8. tit. 8. lib. 5. recopilat.* Unde aliqua exoriuntur dubia. Primum, an transmittantur ad hæredes, de quo supra, *c. 6. a n. 32.* Covarruv. *2. part. de sponsalib. c. 8. §. 6. n. 15.* Tellus *in l. 10. Tauri, n. 5.* Spino *de testament. gloss. 16. n. 106.* Valenzuela *cons. 10. n. 63.* Salgado *in Labyrinth. 1. p. cap. 24. n. 75.* Bossius *de Aliment. obligat. c. 6. §. 3. a num. 234.* 31

Similiter secundo dubitatur, an pater in his bonis possit 32

gravamen

gravamen imponere, de quo *d. c. 6. a n. 45.* Illud vero prætermittendum non est, ut si pater Clericus, seu alter spurius alimenta spuriis reliquerit in quinto, & similiter alia pia legata, si non sufficiat, prius deducenda sunt alimenta; quia debita sunt talia contra quæ nequit pater spurius aliquid quantumvis pium decernere, Gomez *in l. 9. Tauri, n. 42. in fin.* Vasquez *d. §. 7. dub. 11. n. 142.* Sanchez *d. cap. 3. dub. 37. per tot.*

33 Cæterum pater Clericus ex reditibus, vel ex patrimonialibus bonis poterit aliquid donare, vel legare, ut filius, aut filia religionem ingrediatur, Baldus *in l. 2. C. de sacros. Eccles. n. 3. vers. Juxta hoc quæro.* Et rationem dat; nam sicut per oblationem Curiæ filii legitimantur, *Auth. quibus mod. efficiantur sui, §. Si quis igitur, collat. 7.* ita per oblationem Monasterio factam; quapropter poterit filio spurio, vel filiæ ad id aliquid donare, vel legare. Sed tamen ex alia ratione id melius sustinetur, quia ista est causa pia, ad quam Clericus, vel alter pater spurius interdictus non est donare, vel legare filiis spuriis, Hippolytus *singul. 273.* Cifuentes *in l. 10. Tauri, n. 15.* Aliquo enim modo inter vivos, aut in testamento poterit aliquid relinquere pro anima spurii, cum sit pium. Tum quia si pater spurius tenetur pro corpore alimenta præstare spurio, multo magis pro animo, Benedictus *in c. Raynuntius, verbo Et uxorem nomine, dec. 4. n. 125.* Duenas *regul. 366. ampliat. 6.*

34 Sed quid, an Clericus, vel alter pater spurius habens filios legitimos, possit ex eorum consensu aliquid ultra alimenta relinquere? Et affirmandum videtur; nam quando dat ex consensu filiorum, ab illis percipit spurius, non a patre. Ergo recte sustinebitur donatio, seu legatum. Sed tamen contrarium est tenendum, quia interdictum hoc, ne filii spurii a patribus percipiant, factum est in odium illorum, ut inde patrum incontinentia compesceretur; quare licet alii filii legitimi consentiant, non fiunt capaces acquirendi bona patris. Cæterum bona patris sua sunt, donec vivit, nec in eis habent filii legitimi nisi spem succedendi, *leg. In suis 11. ff. de liber. & posthum.* ubi Doctores. Quamobrem licet ligitimi consentiant, donatio fit ex propriis bonis ipsius patris, quam nequeunt spurii recipere, Benedictus *d. decis. 5. num. 122.* Verum id intelligendum vivo patre; mortuo tamen eo, & bonis ad filios transmissis, bene de jure communi poterunt legitimi quidquid voluerint dare fratribus spuriis, tanquam de patrimonio proprio. Quod excipiendum de jure Regio in filiis Clericorum, cum interdictum sit aliquid recipere a consanguineis patris, Tellus *in d. l. 10. num. 8.* Mathienzo *in l. 9. tit. 8. lib. 5. gloss. 2. n. 7.* Sanchez *d. c. 3. dub. 30. n. 3.* Delugo *de Justit. disput. 24. sect. 6. n. 110.*

35 Deinde Clericus, seu alter pater spurius, potest donare remuneratorie filio suo spurio, quia hoc est debitum, nec continetur donatio ista sub interdicto donationes respuente, Sanchez *d. cap. 3. dub. 38.* Sed est dubium, an titulo oneroso possit Clericus aliquid filio suo spurio concedere? Negarunt aliqui *ex l. 1. C. de nat. liber. l. 10. tit. 13. p. 6.* ubi titulo emptionis prohibetur aliquid a patribus spuriis filiis concedere. Tum ratione probatur; nam si titulus iste fuisset sufficiens, ut Clerici, aut patres spurii alienarent bona sua in spurios, aperiretur via ad fraudandam legem, falsis suppositis emptionibus, aut aliis titulis onerosis. Ergo ex titulo emptionis, aut alterius tituli onerosi nequeunt sua bona ad filios suos spurios alienare, Duenas *regul. 366. ampliat. 11.* Rojas *de incompat. cap. 20. n. 59.* Plaza *de delict. lib. 1. cap. 41. num. 5.*

36 Sed contrarium tenent alteri *ex l. Qui testamentum 27. ff. de Probat.* ubi si pater confiteatur se debere aliquam quantitatem spurio, vel filio incapaci, non valet talis confessio, quia præsumitur simulata, nisi liquido probaretur debitum, & causa per patrem confessa. Unde cognoscitur, quod si titulus onerosus adsit inter patrem, & filium spurium, recte valeat. Idem probari poterit *ex l. Si servum meum 50. ff. de hæredib. instituend.* ubi venditio facta ei, qui institui non poterat, sustinetur. Et exemplo confirmatur; nam licet inter virum, & uxorem non valeat donatio, attamen valet contractus onerosus, *l. Si sponsam 5. §. Circa venditionem, ff. de donat. inter, l. Si quis donationis 38. ff. de contrah. empt.* Quod idem dicendum est in specie. Ratione corroboratur; nam prohibitio ista tendit, ne spurius lucrum percipiat ex bonis patris, quod quidem cessat in contractibus onerosis, in quibus res, aut pecunia traditur pro alia re. Ergo quoties adsit contractus onerosus inter patrem, & filium spurium, validus erit, Gomez *in l. 9. Tauri, a n. 35.* Mathienzo *in l. 6. tit. 8. lib. 5. gloss. 7. n. 3.* Sanchez *d. c. 3. dub. 40. n. 2.* Delugo *disp. 24. sect. 6. n. 111.*

In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima sententia assumptum non probare; nam textus *in leg. 1. Cod. de natur. liber.* varia recipit interpretamenta. Nonnulli dixerunt, eam in speciali casu intelligendam, nempe quando Senatores, Præfecti, vel alii in dignitate constituti filios habuerint ex vilissimis fœminis, prout ibidem annumerantur, & notat Tiraquellus *de Nobilit. cap. 19. n. 36.* Bertrandus *lib. 4. cons. 395. n. 10.* quæ quidem decisio, ut exorbitans, nequit ad alios casus extendi, Fachineus *controvers. lib. 3. cap. 53.* Surdus *decis. 249. n. 26.* Bocerus *disput. univers. Jur. tom. 1. decis. 1. disput. 6. n. 13.* & alii recensiti a Gomez *in dict. l. 9. n. 35. vers. Tertio, ad fin.* 37

Sed ad alias personas extendendam, & hodie verificari in filiis spuriis, scripsit Petrus Barbosa *in l. 1. ff. solut. matrim. 4. part. num. 63.* & Augustinus Barbosa *in d. l. 1. n. 3. in fin.* Idcirco admittenda interpretatio Antonii Gomez *in d. leg. 9. num. 35. vers. Vel aliter,* ubi asserit, textum illum non irritare contractus onerosos celebratos inter patrem, & filium spurium; sed tantum illas venditiones, quæ fiunt in fraudem legis, scilicet quando pater emerit nomine filii, ut filio acquirat, aut per alias interpositas personas: Et ratio est, quia tunc licet emptio sit respectu vendentis, attamen respectu patris, & filii spurii est donatio, quæ de jure est interdicta, quare contractus ille onerosus non sustinetur. Tum quia est in fraudem personarum ab intestato venientium, vel illis deficientibus, in fraudem Fisci: quapropter nequit sustineri, ut late probat Farinacius *de Falsitate, quæst. 164. per tot.* Unde sequitur, textum istum non probare primam sententiam, prout textus *in l. 10. tit. 13. part. 6.* qui tantum loquitur de donationibus factis inter patrem, & filium spurium, non vero de aliquibus contractibus onerosis. 38

Hanc ob rem in hac difficultate dicendum, contractum onerosum inter patrem, & filium spurium, verum, & perfectum esse, & cum reali traditione pecuniæ, & rei; aut vera, & reali traditione recte sustineri, ut tenet secunda sententia; & id quidem semper probandum, alias semper præsumitur fraudem intervenisse. Ratio est; nam cum pater interdictus sit aliquid relinquere ultra alimenta filiis spuriis, nisi probetur titulus onerosus cum reali, & vera traditione, semper fraus præsumitur *ex d. l. 1. Cod. de natur. liber.* Menochius *lib. 4. præsumpt. 96. num. 28.* Cæterum fraudis præsumptio in iis contractibus exoritur ex conjunctione personæ, cui prohibitum est donare, Menoch. *lib. 3. præsumpt. 124. n. 6.* Peregr. *de jur. Fisci, lib. 5. tit. 1. n. 159.* Farinac. *de falsitate, q. 164. n. 142.* Ergo si vere non probetur contractus onerosus, & realiter intervenisse traditionem, & numerationem pecuniæ, vel rei, ex fraudis præsumptione contractus erit nullus, Gomez *in d. l. 9. a n. 21.* Paleotus *de Noth. c. 44. a n. 3.* Surdus *de Aliment. tit. 1. q. 31. n. 33.* Spino *de testamen. gloss. 16. in princip. n. 48.* Petrus Gregorius *Syntagm. lib. 42. cap. 35. n. 21.* Mathienzo *in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat. gloss. 5. num. 2.* 39

De jure tamen Regio est gravissima difficultas, an contractus onerosus, veluti emptionis, inter patrem, & filium spurium sustineatur? Prima sententia asserit, nullum esse contractum onerosum inter ipsos, *ex l. 6. tit. 8. l. 5. Recopilat.* ubi sic decretum est: *Ordinamos y mandamos que los tales hijos de Clerigos no ayan, ni hereden, ni puedan aver, ni heredar los bienes de sus padres Clerigos, ni de otros parientes del padre; ni ayan, ni puedan gozar de qualquiera manda, o donacion, o vendida que les fue echa por los susodichos, agora, ni de aqui adelante.* Quæ verba aperte improbant quamlibet venditionem, & consequenter alium onerosum contractum inter patrem spurium, & filium, prout decernunt in filio Clerici, etiam si vera adsit numeratio, & rei traditio. Cæterum probatur; nam lex Regia prorsus eliminare voluit omnes fraudes, quæ communiter occurrunt in similibus alienationibus. Ergo voluit irritare contractus onerosos inter patrem, & filium spurium, ne inde tantæ fraudes perpetrarentur, Gom. *in d. l. 9. Tauri, n. 36. ad fin.* Segura *in repet. ad text. in l. 3. §. fin. ff. de lib. & posthum. fol. 10. in princ.* Spino *de testam. gloss. 16. n. 55.* 40

Secunda sententia asserit, etiam de jure Regio valere inter eos contractum onerosum, si vere non adsit fraus, & interveniat realis numeratio, & traditio: Et probatur; nam jura Regia tantum sunt intelligenda in dubio, quando per probationem non appareret de ipso contractu oneroso, numeratione, & traditione; nam tunc præsumitur fraus, & consequenter non sustinebitur contractus; secus vero si de contrario constet per probationem, recipit enim tunc spurius, non ut filius, sed ut extraneus, & necessario de jure Regio erit validus contractus, Mathienzo *in d. l. 6.* 41

gloss.7. n.14. Azevedus *ibid. nu.7.* Gregorius Lopez *in l.10. tit.13. p.6. verbo La donacion.*

42 Tertia sententia dicit, dictam legem *6. tit.8. lib.5. Recopil.* esse intelligendam de filiis Clericorum, non vero de aliis filiis spuriis, ita ut nec per contractum onerosum possint a patribus aliquid accipere, nec a suis consanguineis; idque in odium eorum, quia cum Sacerdotes puriores esse debeant, & sanctiores, *c.Tales, dist.23. c.Omnia Sacramenta 78. c. Per Isaiam 98. 1. q.1.* & in eis quælibet incontinentia execrabilior sit, ut *per tot. tit. de cohabit. Cleritor. can. 24. & 25. Apostol. c.Presbyter 8. dist.27. c.2. c.Presbyter 8. dist. 28. c.ult. 81. dist. c.Si quis 6.27.q.1.* Concilium Illiberit. *can. 3. & 18.* Vvormatiense *can.11.* Illerdense *can.5.* Aurelianense III. *can.4.* Claudius Espenceus *lib.6. de contin. c.19.* Mendoza *ad Concil. Illiberit. cap.19.* Pontius *de matrim. lib.7. c. 33.* Barbosa *de univers. lib.1. c.40. n.43.* quamobrem non solum de jure Regio eorum filiis interdicitur aliquid a patribus accipere titulo lucrativo, verum etiam titulo oneroso, quod cum speciale sit, nequit ad alios spurios trahi, ut legem illam intelligunt Mathienzo, & Azevedus relati *num. antecedenti.*

43 In hoc dubio observandum, dictam legem 6. ibi: *O vendida*, non clare ostendere suam esse mentem, ut emptio facta a Clerico suo filio spurio irrita sit, si absque fraude, & cum reali numeratione, & traditione fiat; nam verbum illud, *o vendida*, potest intelligi de venditione simulata, prout de ea loquitur textus *in l.1. C. de nat. liber.* quare non inde sequitur necessario, veram venditionem inter Clericum, & filium, cum numeratione pecuniæ, & rei traditione, esse nullam. Unde textus ille interpretatur ita, ut sensus sit, Filius Clerici nequit a patre capere, nec per donationem, nec per venditionem simulatam, quod quidem juri consonum est, & menti legislatoris conforme, & necessario admittendum; nam verba legis non sunt capienda ut sonant, sed secundum mentem, & intentionem proferentis, *l.3. §. Si quis hoc interdictum, ff. de itiner. actuque privat. l.Scire oportet, §. Aliud, ff. de excusat. tot. c.Intelligentia 6. de verbor. significat.* Navarrus *in Man. c.23. n.38.* Molina *de rit. nupt. lib.3. quæst.83. n.50.* Gonzal. *ad Regul.8. gloss.48. n.55.*

44 Hoc ergo supposito, dico filium spurium ementem a patre Clerico, seu sæculari aliquam rem absque fraude, cum reali numeratione, & traditione, in foro conscientiæ esse tutum; nam leges contrarium interdicentes præsumptione fraudis nituntur, qua deficiente in conscentia ementes, & vendentes securi redduntur, ut valde probabiliter tenent Valerus *in different. utriusque for. verbo Lex, different.12. n. 1.* Layman *in Summa, lib.1. tract.4. cap.21. n.4.* Fernandez *in Examin. Theolog. Mor. 2.p. c.4. §.3. n.4.* Abbas *in c.Quia plerique, de immunit. Eccles. n.18.* Covarr. *in c.Cum esses, de testament. num.9.* Gomez *in leg.1. Tauri, n.3.* Diana *1.part. tract.10. resolut.27.* Unde Clericus, vel alter pater spurius, & eorum filii securi erunt in conscientia, si absque fraude in his emptionibus, aut contractibus onerosis procedant.

45 In externo autem foro aliqui dicunt talem emptionem irritam esse, ut late demonstrat Azevedus *in d.l.6. a n.17.* Sed tamen tenendum est contrarium, dum tamen constet, absque fraude ulla factam fuisse emptionem, vel alium contractum onerosum, cum reali traditione, & numeratione; nam leges Regiæ recipiunt interpretamentum, de quo *supra, n.43.* quare non irritant emptiones, aut alios contractus onerosos inter Clericum, & filios; unde si constet fraudem cessasse, nec in contractu intervenisse, semper sustinebitur.

46 Ad hanc tamen probationem liquido testes deponere debent, ut scripsit Gomez *in l.9. Tauri, n.36.* Nec enim sufficiet confessio ipsius patris; nam quoties adest suspicio fraudis, patris confessio non probat, quia non elidit suspicionem, *l.Ab Anastasio 23. l.Per diversas 22. C. Mandat.* Avendanus *de exeq. 2.p. c.29. n.12.* Ludovisius *dec.66. n.1.* Noguerol *allegat. 49 n.9.* Salgado *in Laberynth. 3.p. c.13. a n.21.* Itaque cum in præsentia sit suspicio fraudis, confessio patris Clerici non relevat, ut in terminis tenet Gomez *in l.9. Tauri, num.36.* Mathienzo *in d.l.6. gloss.7. a num.7.* Azevedus *d.num.17.* Limitant tamen, si simul cum patris confessione aliqua indicia concurrant, vel semiplena probatio unius testis; quia purgatur suspicio fraudis, Ludovisius *d. decis.66. num.22.* Noguerol *allegat.32. a n.23.* Castillo *lib.5. controv. cap.11. a num.10.*

CAPUT XII.

Prosequitur materia antecedens de dispositione in ultimis voluntatibus facta a Clericis, vel ab aliis patribus spuriis.

SUMMARIUM.

Clerici nequeunt filiis suis spuriis aliquid relinquere per institutionem, legatum, aut per aliam ultimam voluntatem, n. 1. & 2. Non solum ex bonis redituum, sed nec ex patrimonialibus, vel quasi, nec ab intestatu, n.3.

Si palam filius Clerici a patre instituitur hæres, hæreditas ad cohæredem, vel ad consanguineus ab intestato defertur, n.4. Si tamen hæreditas spurio per tacitum fideicommissum relinquatur, ad Fiscum pertinet, n.5.

Si hæres accommodans fidem est Ecclesiasticus, ad Fiscum Ecclesiasticum pertinet, si sæcularis, ad sæcularem, n.6.

Clericus nequit filio spurio relinquere hæreditatem per substitutionem vulgarem, nec per tacitam vulgarem contentam in pupillari, n.7.

Clericus, vel alter pater spurius instituendo filium legitimum impuberem, an possit substituere filium spurium? Si filius legitimus habuerit propria bona, poterit in his substituere pupillariter, n.8.

Sed intrat difficultas, an valida sit substitutio ista pupillaris in bonis, quæ a patre percipit legitimus? Prima sententia negat, n.9. Secunda affirmat, n.10.

In hoc dubio in primis explicatur textus in l. Si quis 6. ff. de vulgat. *a n. 11. usque ad 13. Ubi distinguitur, quando substituitur spurius in bonis legitima, aut in aliis relictis ex liberalitate patris.*

In bonis legitima aliqui dicunt, spurium pupillariter substitui posse, sed rejiciuntur, n.14. Objicitur, & explicatur textus in l. cohæredi 41. §. Cum filiæ ff. de vulgar. *n.15. Respondetur contrariis, n.16.*

Spurius nec mediate, nec immediate potest a patre capere, n.17. In vita patris non est filius dominus legitima, n. 18. Explicatur textus in l. Ita fidei 40. §. Patronus, ff. de jur. Fisci, *n.19. & 20.*

In aliis bonis relictis a patre filio legitimo, Costa asserit; recte spurium pupillariter substitui, sed non admittitur, num.21.

De jure Regio in meliorationibus de tertio, & quinto, an possit pater substituere spurium? Respondetur negative, n.22. & quid in filiis Clericorum, dato quod possit? Negatur de jure nostro Regio, n.23.

Filius Clerici nequit hæreditatem capere per patris fideicommissum, n.24.

An hæres rogatus restituere hæreditatem spurio, possit eam retinere in conscientia. Prima sententia negat, sed in conscientia restituendam esse spurio, n.25. Secunda asserit, nec hæredem, nec spurium eam retinere posse, sed Fisco restituendam esse, n.26. Tertia affirmat, in conscientia recte posse hæredem illam retinere, n.27. Quarta dicit, restituendam esse hæredibus ab intestatu, n.28.

In hoc dubio hæres institutus, si minime fidem accommodaverit, recte valet spurio restituere, n.29. Non admittitur Richardus, n.30. Si vero fidem dederit, tenetur restituere hæredibus ab intestato. Explicatur textus in leg. Prædonis 46. ff. de hæredit. petit. *a num.31. usque ad 34. Exprimitur textus* in l. Cum quis 18. ff. de his quibus ut indign. *n.35. & late defenditur, restitutionem in conscientia faciendam esse hæredibus ab intestato, a n.36. usque ad 39.*

In foro exteriori, si hæreditas non applicatur fisco, quando adest tacitum fideicommissum, perveniet ad hæredes ab intestato, n.39.

Quibus modis probetur tacitum fideicommissum, n.40. Et an hæres tacite fidem accommodans, & spurius, si aperte interrogentur a judice, teneantur respondere? Aliqui affirmant, n.41. Sed explicantur, n.42.

An tacitum fideicommissum sufficiat probare præsumptionibus? Prima sententia affirmat, num.43. Secunda dicit manifestissimis probationibus debere probari, num. 44. Explicatur textus in l. Non intelligitur 3. §.3. ff. de jur. Fisci, *n.45.*

Referuntur præsumptiones taciti fideicommissi, n.46.

Delicta probantur non solum testibus, & instrumentis, sed per conjecturas, & præsumptiones, n.47. Ex sola probatione taciti fideicommissi per conjecturas hæreditas non applicatur Fisco, n.48. & 49.

Clericus,

Clericus, vel alter pater spurius potest relinquere hæreditatem, seu legatum spurio, sub conditione, si a Principe legitimetur, n. 50. Sed negat Baldus. Explicatur lex Si alienum 49. §. In extrancis, ff. de hæredibus instituend. *nu. 51. Resolvitur contra Baldum, nu. 52.*

An filius Clerici, vel alterius patris spurii, interim quod legitimatur, possit petere bonorum possessionem secundum tabulas? Prima sententia affirmat, n. 53. Secunda negat, n. 54. Defenditur prima, n. 55.

Clericus, vel alter pater spurius bene relinquit hæreditatem uxori filii sui, vel marito filiæ spuriæ, nu 56. Aliqui tenent contrarium, nu. 57. Non admittuntur, sed defenditur prima sententia, num. 58. & 59. Limita, nisi id fraude fieret, nu. 60. Non admittitur Pichardus, n. 61.

Clericus, seu pater spurius valet ex spurio nepotem instituere, num. 62. Explicatur, nu. 64. Limitant aliqui, si usufructus hæreditatis lucretur a patre spurio, n. 65. Sed respondetur, nu. 66. De jure Regio pater spurius non percipiet usumfructum, si avus fuerit Clericus, num. 67.

Explicatur Constitutio S. Pii Quinti, n. 68. Si duo Clerici paciscantur, ut unus alterius filium hæredem instituat, & econtra, non valent institutiones, num. 69. Possunt tamen Clerici spuriis in testamentis alimenta præbere, ibid.

1 CUm jam diximus de his quæ possunt fieri a Clericis circa suos filios, sive inter vivos, sive per donationes, sive per contractum; transeamus nunc ad alias dispositiones, quæ possunt fieri a Clericis de ultima voluntate circa eosdem filios. Sermo enim erit de his Provinciis, ubi de reditibus testantur, aut quando de patrimonialibus, vel quasi testamenta condunt. Illa est conclusio, minime posse Clericos, vel patres spurios aliquid ultra alimenta relinquere, sive per institutionem, legatum, seu fideicommissum, vel donationem causa mortis, *l. 1. Auth. Licet, Cod de natur. libr. l. Si quis incest. 6. C. de incest. nupt. leg. 10. tit. 13. p. 6. leg. 10. Tauri, leg. 6. tit. 8. l. 5. Recopilat.* quod non solum jura ista Regia decernunt in patribus Clericis, sed etiam in consanguineis ex parte patris: rationem decidendi præstitit Concilium Tolet. X. apud Gratianum *in c. Cum multa 3. 15. quæst. 8.* nempe ut Clerici corripiantur, & ne ad illecebras carnis perveniant, quando non solum in persona eorum puniuntur, verum & jus ultionem ex eorum prole suscipit, decernendo ne sui filii spurii aliquid ex sua hæreditate percipiant. Idque eo tempore ita execrabilius visum est, ut filii Clericorum servituti Ecclesiæ manciparentur ex decreto illius Concilii. Quod noster Alphonsus expressius constituit *in l. 12. tit. 6. part. 1.* quando Clericus matrimonium contraxit cum muliere consciis esse Clericum, de quo Joan. Faber *in §. Servitus, Instit. de jur. person. nu. 5.* Navarrus *in cap. Ita quorundam, de Judæis, not. 11. glos. penult. num. 17.* Azorius *Instit. Moral. 2. par. lib. 2. cap. 6. q. 5.* Pichardus *in rub. Instit. de hæredib. quæ ab intest. deferuntur a num. 5.*

2 Cæterum, nam si Clerici filios suos successores haberent, avidiores fierent ad coacervandas pecunias, & bona temporalia: quare multis negotiis sese implicarent, contra mandatum Apostoli 1. *ad Corinth. cap. 2.* dicentis: *Nemo militans Deo implicet se negotiis sæcularibus*. Unde a sacris avocarentur, & redderentur viles, ut expendit D. Gregorius *in cap. Perlatum 4. dist. 88.* idcirco eis interdictum est, ne aliquid suis filiis in testamento relinquant, nec per hæredis institutionem, legatum, aut alium modum, *leg. 3. tit. 21. part. 4.* Crassus *de success. ab intestat. quæst. 20.* Spino *in specul. testament. gloss. 16. a num. 9.* Covarruv. *de sponsalibus 2. part. cap. 8. §. 5. num. 3.* Mathienzo *in l. 6. tit. 8. lib. 5. glos. 3. num. 3.* Larrea *decis. Granat. 96. num. 1.* Sanchez *consil. lib. 4. cap. 3. dub. 19.* Villalobos *in Summa, 2. part. tr. 30. difficult. 13. a n. 29.* Garzia *in Summa, tract. 1. diffic. 4. dub. 3. num. 14*

3 Quod non solum intelligas in bonis ex reditibus acquisitis, sed etiam de patrimonialibus, vel quasi; in nullis enim bonis filius spurius Clerici valet patri succedere. Ratio est; nam in dictis juribus absolute interdictum est ne patribus in quibuscunque bonis succedant. Ergo non solum intelligendum est illud interdictum de bonis ex reditibus acquisitis, sed de patrimonialibus, vel quasi, & non solum ex testamento, sed etiam ab intestato, *Auth. Licet, C. de natur. lib.* Clarius *verbo Testamentum, q. 31. nu. 2.* Covarr. *d. §. 5. n. 5.* Lessius *de Just. lib. 2. c. 19. dub. 6. n. 58.* Villalobos *d. difficult. 30. n. 15.* Unde filii isti nequeunt impugnare testamentum parentum, nec legitimam intendere, ut cum Vasquez docet Bellet. *disquisit. clerical. tit. de bonis Clericor. §. 13. num. 5.* R. Moya *2. part. Select. tract. 3. quæst. 2. §. 2. num. 12.*

Verum si pater Clericus, aut alter spurius hæreditatem, legatum, aut donationem causa mortis reliquerit palam & expresse, validum non erit, ob juris interdictum; sed si alterum cohæredem instituat, illi accrescit, ut per Bart. & Salicetum *in l. 1. C. de natur. liber.* Spino *d. gloss. 16. nu. 56.* Cancerius *var. 3. p. c. 22. a n. 125.* Si tamen filius Clerici, aut alterius patris spurii cohæredem non habeat, ad proximos consanguineos ab intestato venientes hæreditas defertur, nec Fiscus vindicabit, nisi intra duos menses, si consanguinei nec petierint, nec reclamaverint. Ratio est, quia in ista specie hæreditas, seu legatum aufertur spurio, tanquam incapaci, non vero tanquam indigno: quamobrem vel ad alium cohæredem hæreditas, seu legatum pertinebit, aut, illo deficiente, ad consanguineos ab intestato, non vero ad Fiscum, *l. 1. de natur. liber. l. 10. tit. 13. par. 6.* Gomez *in l. 9. Tauri, n. 33.* Clarus *d. qu. 31. nu. 3.* Azevedus *in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopil. nu. 5.* Covarruv. *dict. §. 5. nu. 10.* Farinacius *in fragment. criminal. lit. F, n. 97.* Vasquez *in opusc. de testam. cap. 5. §. 7. dub. 4.* Larrea *dec. 96. n. 10.* 4

Si verò pater Clericus, aut alius pater spurius filium non palam hæredem instituat, sed tacite hæres alter scriptus fidem eis accommodaverit, ut hæreditatem filio restituat, aut legatum, tunc Fiscus illa percipiet, non vero alter cohæres, aut succedentes ab intestato; quia capitur hæreditas, aut legatum ab hærede tacite fidem accommodante, utpote ab indigno: quare, cæteris exclusis, ad Fiscum pertinet, *l. 1. leg. Non intelligitur 3. l. Edicto 13. ff. de jure Fisci, l. 13. tit. 7. p. 6.* Clarus *d. q. 31. n. 3. & lib. 5. §. fin. qu. 79. n. 7.* Gomez *var. tom. 1. c. 10. n. 30. vers. Tertio in foro,* Farinac. *d. lit. F, n. 75.* Manlius *de Fideicomm. tit. 5. nu. 2.* Antunez *de donat. 3. par. cap. 36. num. 1. & 2.* 5

Dubitari tamen poterit, cui Fisco in hoc casu sint bona applicanda, an Ecclesiæ, vel Principis sæcularis? Sed jam res expedita est, quod si hæres fuerit Ecclesiasticus, pertineant ad Fiscum Ecclesiæ, si vero sæcularis, ad Principem sæcularem, ob eandem rationem, Diez *in praxi, c. 6. n. 4.* Covarruv. *d. §. 5. nu. 5.* Vasquez *d. cap. 5. §. 7. dub. 5.* Sanchez *d. cap. 3. dub. 22.* Antunez *de donat. 3. part. cap. 36. nu. 10.* 6

Hoc interdictum non solum intelligas in institutione, sed in substitutione vulgari, scilicet quando Clericus, vel alius pater spurius substituat vulgariter filium spurium; nam substitutio est propria institutio, *princip. instit. de vulgar substitut.* & filius succedit immediate patri substituenti. Ergo filius nequit a patre Clerico, seu alio spurio institui. Quod idem est dicendum de substitutione tacita vulgari, contenta in pupillari, ob eandem rationem, Mathienzo *in d. l. 6. glos. 3. n. 5. & 6.* Covarruv. *d. §. 5. nu. 4.* Plaza *de delict. lib. 1. c. 41. nu. 13.* Delugo *de just. disp. 24. sect. 6. nu. 93.* Sanchez *d. cap. 3. dub. 24. n. 2.* Garzia *in Summa, tract. 1. diffic. 4. dub. 3. num. 21.* 7

Sed quid dicendum de pupillari substitutione, puta si Clericus, vel alius pater spurius habeat filium legitimum, atque pupillariter substituat filium spurium, si intra pupillarem ætatem decedat, an tunc substitutio valida sit? Qua in re, ut clare procedamus, animadverto filium legitimum posse habere bona quæsita aliunde, quam a patre, & in his per substitutionem spurius recte succedit, ut est textus clarus *in leg. Si is qui 6. ff. de vulgar. & pupill. substit.* Ratio est; nam hæc bona non sunt ipsius patris, sed filii legitimi, in quibus licet spurius succedat per ordinationem, aut dispositionem patris, res suas non capit. Ergo recte in eis succedit per substitutionem pupillarem. Cæterum sic succedere non est succedere in bonis patris, sed filii legitimi, ut dictum est. Sed talis successio non est a jure interdicta. Ergo recte in his bonis succedet per pupillarem substitutionem, Duenas *regul. 366. limit. 2. num. 12.* Gomez *in leg. 9. Tauri, n. 20.* Rojas *de success. c. 20. a nu. 50.* Pinellus *in l. 3. C. de bon. matern. n. 21.* Mieres *de majorat. 2. part. q. 2. n. 8.* Mathienzo *in d. l. 6. glos. 3. nu. 5.* Manlius *d. tit. 5. nu. 6.* Sanchez *d. dub. 24. n. 8.* 8

Erit ergo dubium in his bonis, quæ a patre legitimus filius perceperit, & in hoc casu prima sententia asserit, minime spurium aliquid percipere valere per pupillarem substitutionem, ut eleganter distinguit Consultus *in d. l. Si is qui,* ibi: *Ut ex bonis quæ testatoris fuerant, amplius capere non posset. Quod si pupillo aliquid præterea acquisitum esset, non impediri eum capere, quasi a pupillo capiat.* Deinde probatur ratione; nam cum spurii interdicti sint capere a bonis patris, similiter est interdictum, ut capiant per pupillarem 9

substi-

substitutionem, ne alio modo aperiretur via ad capiendum ex bonis patris, quando jus tam enixe id prohibet, ut nec mediate, nec immediate spurius sua bona percipiat, *leg. Quod conditioni 4. Cod. de donat. caus. mort. l. Hac edictali 6. circa medium, C. de secund. nupt. leg. Nec per se 10. C. de hered. instituz.* Ergo in his bonis a patre provenientibus, nequit spurius aliquid per pupillarem substitutionem acquirere, Bart. *in d. l. Si is qui, no. 12.* Jason *ibid. num. 5. & 8.* Duenas *d. reg. 366. ampliat. 13.* Benedictus *in c. Raynutius, verbo Et uxorem nomine, decis. 5. num. 18.* Gomez *in d. leg. 9. n. 20.* Menchaca *Illustr. lib. 3. cap. 102. num. 9.* Gutierez *Pract. lib. 3. q. 56. per tot.*

10 Secunda sententia tenet contrarium, scilicet posse spurium succedere filio legitimo per pupillarem substitutionem, etiam in bonis a patre acquisitis. Ducitur; nam postquam pater decessit, non solum bona a filio legitimo aliunde acquisita sunt propria, sed etiam a suo patre provenientia, *l. Cohæredi 41. §. Quod si hæredem, vers. Nec fideicommisso, ff. de volg. & popill. substit. Auth. de hæredibus, & Falcidia, §. Si quis vero, collat. 1.* ubi Glossa: quapropter per pupillarem substitutionem non capit a patre, sed a fratre, cujus sunt propria bona. Ergo recte per pupillarem substitutionem spurius succedit etiam in bonis patris. Cæterum substitutio pupillaris sortitur effectum post mortem patris. Ergo nunquam succedit patri, sed fratri. Nec obstat succedere per dispositionem patris; nam dispositio illa fit nomine filii, quasi ipse testaretur. Ergo nullum est impedimentum, ut spurius hæc bona capiat per pupillarem substitutionem, Acosta *in c. Si pater, de testam. in 6. 1. p. §. Bona omnia, a nu. 7. usque ad 13.* Spino *in specul. testam. glos. 16. a n. 36.* Delugo *de Just. disp. 24. sect. 6. nu. 98.* dicit probabile Sanchez *d. cap. 3. dub. 25. in fin.*

11 In hoc dubio præmittendum, textum dantem ansam huic disputationi *in l. Si is qui 6. ff. de vulgar.* assumptum non probare efficaciter; recipit enim duo interpretamenta. Primum, quando affert illam distinctionem de bonis aliunde acquisitis, quam a patre, quod spurius succedat per pupillarem substitutionem, non est sententia Terentii illius legis authoris, sed Juliani, quam Terentius refert, nec illam distinctionem approbat, nec reprobat, ut animadvertit Delugo *d. nu. 98. in fin.* Quin potius si attente legatur textus ille, in principio contrarium decidit Terentius; unde ad rem efficaciter non probat.

12 Secundum interpretamentum præstitit Acosta ubi supra relatus, *num. 10.* dicens, quod tempore Jurisconsultorum nondum legitima existimabatur ut patrimonium, & bona filiorum, quin potius in ea poterant patres gravamen imponere, sive legati, sive fideicommissi, usque ad tempora Justiniani *in l. Quoniam in prioribus 32. C. de inoffic. testam.* quo tempore similis potestas ablata, & legitima filiorum quasi propria bona illorum relicta est: quapropter distinctio illa potuit valere tempore Jurisconsultorum, non vero post constitutionem Justiniani. Deinde, nam hodie legitima filiorum non consideratur ut proveniens a dispositione patris, sed tanquam debitum legale. Ergo in his bonis post Justinianum recte spurius succedet per substitutionem pupillarem, relicta distinctione illius legis.

13 Quare ex decisione illius legis nulla resolutio certa capi valet, sed ad alia juris fundamenta est recurrendum. Idcirco distinctio facienda est, quando pater solum legitimam suo filio reliquerit, aut quando ultra partem de jure assignatam, alia bona reliquerit ex sua liberalitate.

14 Quoad primum, in bonis legitimæ Doctores secundæ sententiæ admittunt spurium per substitutionem pupillarem ad successionem: sed in re admitto primam, quam etiam tenent Molina *de just. tr. 2. disp. 167. num. 16.* Vasquez *in opuscul. de testam. cap. 5. §. 7 dub. 6. a n. 121.* Ratio est; nam substitutio pupillaris, licet sortiatur effectum post mortem patris, attamen tota illa pendet a dispositione illius, considerato tempore, quo illam disposuit, & potius videtur capere substitutum a patre, quam a pupillo decedente. Et probatur; nam ex eo potissime subsistit de jure substitutio popillaris, quia filius in potestate patris constitutus, una, & eadem persona censetur cum patre, *l. fin. C. de impub.* unum patrimonium, & una & eadem familia, *l. Pronuntiatio 195. §. Familiæ, ff. de verb. signific.* una, & eadem vox, *§. Ei vero, Inst. de inutil. stipul. l. 3. ff. de jur. & fact. ignor. l. Cum fimus, au fin. de Agricol. & censit.* & consequenter unum, & idem testamentum, *§. Igitur, §. Liberis Inst. de pupill. subst. l. Patris & fil. 20. ff. de vulgar.* unde colligunt DD. patrem non tam filio, quam sibi dare substitutum, quando pupillariter substituit; & non tam alienam, quam propriam familiam, & substantiam sic substituendo relinquere, ut explicant Ripa *in l. 2. ff. de vulgar.* Alciatus *in rub. de vulgari, n. 51.* Viglius *in rub. Inst. de pupillar. substit. n. 4.* Pichardus *ibid. a n. 13.* Spino *de testament. glos. 23. nu. 4.* Fusarius *de substit. 1. part. quæst. 88.* quapropter cum tota substantia pupillaris substitutionis pendeat a patris dispositione, potius a patre capere videtur filius spurius, quam a fratre legitimo hærede instituto. Unde nequit in bonis patris spurius aliquid acquirere per popillarem substitutionem. Comprobatur; nam in pupillari substitutione, ne filius absque hærede decedat, tempus dispositionis patris principaliter est inspiciendum, de quo bona erant sua, ut disponat de propriis, ut bene notat Pichardus *in princip. Instit. de popill. substit. num. 17.* alias si prospiceretur tantum tempus mortis pupilli, non disponeret de propriis, sed de alienis, de quibus testari non poterat, *l. Verbis legis 120. ff. de de verbor. significat. l. Conficiuntur 8. §. Si post factum, ff. de jur. codicill. Auth. Ingressi, Cod. de sacros. Ecclesiis, cap. Placuit 13. quæst. 2.* Cum ergo mortuo pupillo solum inspiciendum sit tempus dispositionis patris, perinde est, ac si substitutus spurius ab ipso patre caperet bona sua, quod est jure interdictum. Ergo minime poterit aliquid recipere per pupillarem substitutionem, ex bonis quæ pupillus acquisivit a patre.

Sed dices, substitutum pupillarem non capere a patre, sed a filio, eique precise succedere, *l. Cohæredi 42. §. Cum filio, ff. de volg. substitut.* plures quos sequitur Fusarius *d. quæst. 88. num. 5.* Ergo non bene dicimus, capere a patre. Sed textus *in d. §. Cum filio*, assumptum non probat; nam Consultus agit, quando debeat esse impubes filius in patria potestate ad valorem pupillaris substitutionis? Et inquit debere puberem esse tempore facti testamenti, & tempore mortis, prout exemplis exornat Spino *de testament. gloss. 23. num. 6.* Trentacinquius *de substit. 2. part. cap. 9.* Deinde progreditur, & differit, a quo restituenda sit hæreditas, quando substitutus pupillaris rogatus est illam alteri restituere, si irrita fiat substitutio, quia filius ante mortem patris a patria potestate exierit? Et inquit tunc legitimum hæredem eam capere, cum obligatione tamen restituendi, deducta Trebellianica. Unde ex hoc textu non probatur, substitutum pupillarem succedere, & capere a pupillo, cum non agatur de successione illius, sed de legitimo hærede, quia substitutio pupillaris cassa relicta fuit. 15

Nec doctrina Doctorum, quos sequitur Fusarius, aliquid contra nos probat; nam respondetur, capere substitutum pupillarem a pupillo materialiter, quatenus ex eo transit hæreditas ad substitutum, concedo; formaliter, nego. Nam capit a dispositione patris illum pupillariter substituentis, & in bonis propriis, quatenus lex respicit tempus dispositionis, & mortem patris; quo quidem tempore relicta est perfecta popillaris substitutio, Spino *d. glos. 23. n. 56. in fin.* Unde filius spurius per hanc substitutionem nequit aliquid percipere ex bonis, quæ per patrem ad filium impuberem pervenerunt. 16

Rursus probatur hæc sententia; nam interdictum hoc, ne spurius capiat ex bonis patris, non solum intelligitur immediate, sed etiam mediate, ut ex aliquibus juribus probat Gutierez *lib. 3. Pract. q. 56. a n. 24.* Molina *de Primogeniis, lib. 2. c. 11. n. 29.* Quando enim capit per substitutionem pupillarem, capit mediate per filium institutum; attamen tota ratio acquirendi est patris substituentis dispositio. Ergo minime poterit acquirere aliquid per substitutionem pupillarem. 17

Denique bona legitimæ, licet propria dicantur ipsius filii impuberis, & insimul sit debitum legale independens a voluntate patris, *Auth. Novissima, Cod. de inoffic. testament. l. Unum ex familia 67. §. Si de Falcidia, ff. de legat. 2.* non tamen est vera hæc propositio in vita ipsius patris, sed post ejus mortem. Ast substitutio pupillaris efficitur in ejus vita, & perficitur ejus morte, ut late probat Gutierez *d. quæst. 56. a num. 30.* quapropter parum est curandum, an legitima sit propria pupilli, aut debitum legale; quia revera spurius capit mediate per legitimum illa bona, quæ erant patris, quando efficitur, & perficitur pupillaris substitutio. 18

Sed contra hoc ultimum fundamentum obstat textus *in l. Ita fidei 40. §. Patronus, ff. de jur. Fisci*, ubi si a patrono libertus rogaverit, ut incapaci aliquid det ex portione sibi debita, nullam fraudem committit. Ergo similiter si spurius substituatur filio impuberi ex sua propria portione, recte percipiet de legitima filii, sicut de portione patroni, Gutierez tamen *d. quæst. 56. nu. 32. in fin.* asserit, textum illum loqui de portione debita patrono, in qua est diversum a legitima filii, ut in bonis provenientibus a patre nequit spurius ali- 19

situs aliquid percipere. Verum hæc responsio solida non est nam, ut supponit textus ille, persona cui patronus erat præstiturus de sua portione, non erat capax acquirendi ex bonis liberti; & tamen fraus non committitur. Ergo similiter in nostra specie.

20 Dicendum est enim ibidem, libertum nullam necessitatem imposuisse patrono, nec imponere poterat aliquod gravamen in sua portione, ut præstaret incapaci, *l. Cum patronus 28. ff. de legat. 2. l. Qui autem 6. §. Si patronus 8. ff. Si quis omiss. caus. test.* Sed tantum rogavit, ut præstaret libere incapaci de sua portione, & tunc præstatio illa recte procedit; nam, ut inquit Consultus, patronus de suo præstat, non vero de bonis liberti. Ast in nostra specie filius impubes non est rogatus a patre, ut libere det de suis bonis spurio, sed pater disponit, ut propria bona perveniant ad filium incapacem, mediante pupillo, quod jure interdictum est.

21 In aliis vero bonis, quæ pater concedit ultra legitimam filio legitimo, Costa *ubi supra*, affirmat recte ad spurium pervenire per substitutionem pupillarem; quia fiunt propria ipsius impuberis, itaque recte percipit a pupillo. Sed tamen communiter reprobatur a Doctoribus, Mieres *de majorat. 2. par. quæst. 2. num. 8.* Spino *de testam. gloss. 16. nu. 42.* Gutierez *lib. 3. pract. quæst. 56. a num. 33.* Quod est tenendum, licet Costa loquatur de jure communi, quando pater ultra quatuor uncias reliquum libere filiis relinquebat; nam si spurius nequit per pupillarem substitutionem bona legitimæ percipere, multo minus alia bona relicta ex liberalitate parentis, dirigendo per mediatam dispositionem, ut ad spurium incapacem perveniant.

22 Idem dicendum, quando pater filium legitimum melioraverit in aliquibus bonis tertii, vel quinti, *ex l. 27. Tauri, l. 11. tit. 1. lib. 5. recepil.* & spurium substituat: & id ex duabus rationibus. Prima, nam quælibet melioratio, quæ fit a patre, procedit ab ejus liberalitate, ut dicunt leges ibi, *Que quesierem*. Ergo ut dicebamus, de aliis bonis liberaliter relictis nequeunt per substitutionem pupillarem pervenire ad spurium. Secunda, quia jura illa tantum substitutionem admittunt inter filios legitimos, aut in defectu illorum inter naturales, non autem de jure Regio valent spurii admittendi ad has substitutiones, ut sunt expressissima verba: *Con tanto que le agan entre sus descendientes legitimos, y a falta de ellos, que lo pueden hazer entre sus descendientes illegitimos, que ayan derecho de les poder heredar.* Et infra: *Y de otra manera no puedan poder gravamen alguno, ni condicion dicho tertio.* Unde ad has substitutiones possunt admitti legitimi, vel illegitimi naturales, non vero spurii, quibus ultra quintum nihil relinqui valet, ut explicat Gutierez *d. q. 56. a n. 34.*

23 Illud vero, antequam hinc abeamus, animadvertendum, quod si aliquando velis admittere sententiam Costæ, de jure Regio nullatenus eam admittere poteris in filiis Clericorum; nam si substituantur pupillariter filio legitimo, nequeunt etiam ab eo percipere, quia eodem jure non solum sunt incapaces a patre percipiendi, verum etiam a suis filiis, & consanguineis ex patre illius. Ergo nec per hanc pupillarem substitutionem, Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. recopilat. gloss. 3. n. 7.* Sanchez *cons. lib. 4. cap. 3. dub. 24. num. 9.* Vasquez *de testament. cap. 5. §. 7. dub. 6. nu. 121.* Delugo *disp. 24. de justit. sect. 6. num. 98.* Garzia *in Summa, d. dub. 3. nu. 23.*

24 Si vero Clericus, aut alius pater spurius fideicommissum reliquerit spurio, utpote quando hæredem instituat, palamque rogaverit, ut hæreditatem filio suo spurio restituat, aut legatum hoc modo fidei illius committat, tunc fideicommissum non valet, sed pro non scripto habetur, quia spurius accipit hæreditatem, seu legatum ab ipso patre, & per ejus dispositionem venit ad filium, unde minime valet sustineri, ob legis interdictum, Azevedus *in d. l. 6. tit. 8. lib. 5. recopilat. n. 15.* Mathienzo *ibid. gloss. 3. nu. 5.* Maulius *de Fideicommiss. tit. 5. a n. 1.* Farinacius *in Repert. crimin. lit. F, n. 98. & 100.* Sanchez *d. cap. 3. dub. 24. num. 5.* Antunez *3. part. cap. 36. n. 18.*

25 Est vero dubium grave, an quando hæres institutus tacite fidem accommodaverit de hæreditate, vel legato filio spurio restituenda, vel restituendo, ad id teneatur in foro conscientiæ? Prima sententia asserit, teneri hæredem institutum restituere spurio, ex vi pacti, seu promissionis, quam dedit testatori; nec enim recta illam retinebit contra illius voluntatem. Sic Victoria, & Ledesma, quos refert Sanchez *d. cap. 3. dub. 24. n. 3.*

26 Secunda sententia scripsit, nec hæredem institutum posse hæreditatem retinere, nec spurium, si forte jam sibi est restituta, sed Fisco erit restituenda, cui de jure competit, *ex l. Prædonis 46. ff. de hæredit. petit.* ubi dicitur, prædonem esse accommodantem fidem, ne capienti restituatur hæreditas. Unde colligitur, hanc tacitam fidem accommodantem non posse hæreditatem retinere, sed necessario Fisco esse restituendam, cui competit de jure ex pœna. Ratione probatur, nam nec hæres fidem tacite accommodans, nec spurius habent titulum eam retinendi: non hæres, quia ex voluntate testatoris constat, nolle apud eum remanere: non spurius, quia non est capax. Ergo restitutio necessario facienda est fisco, cui de jure competit, Diaz *in praxi, cap. 64. a num. 4.* Gomez *in l. 9. Tauri, nu. 28.* Gomez Arias *in l. 7. Tauri, a num. 77.* Albanus *lib. 1. cons. 42. in fin.* Manrica *de conject. lib. 10. tit. 4. num. 15.* Mencbaca *Illustrium lib. 3. cap. 112. num. 23.* Molina *de justit. tract. 2. disp. 169. nu. 10.*

Tertia sententia dicit, hæredem tacite fidem accommodantem in foro conscientiæ recte retinere posse hæreditatem; nam licet fiat indignus ob tacite fidem accommodatam, ista tamen est pœna, ad quam non obligatur in foro conscientiæ, nisi post latam sententiam privationis hæreditatis, & applicationis ad Fiscum, S. Thomas *2. 2. q. 62. art. 7.* Glossa *in c. Fraternitatis 12. q. 2. & in c. 1. de constit.* Gomez *in l. 1. Tauri, nu. 4.* Covarr. *in 4. 2. p. cap. 6. §. 8. nu. 10.* Lessius *de Just. lib. 2. c. 33. dub. 8. n. 59.* Diana *1. par. tr. 10. a resolut. 17.* Idcirco recte retinebit in foro conscientiæ hæreditatem, donec per sententiam ea privetur, Perez *in l. 22. tit. 3. lib. 1. Ordinament. & in l. 2. tit. 5. lib. 8. Ordinament. col. 367.* Mathienzo *in d. l. 6. gloss. 8. a nu. 6.* Farinacius *d. lit. F, n. 108.* Amaya *in l. 1. C. de delat. lib. 10. n. 49.* Covarr. *2. p. de sponsalib. c. 8. §. 5. n. 13.* Lessius *de just. lib. 2. c. 19. dub. 6. n. 60.* Delugo *d. disp. 24. sect. 6. nu. 95.* Vasquez *dict. §. 7. n. 106.* Diana *4. part. tract. 3. resolut. 121.* 27

Quarta sententia scripsit, hæredem tacite fidem accommodantem, debere hæreditatem restituere hæredibus ab intestato, non vero Fisco; nam Fiscus nullum habet jus ad hæreditatem, nisi post sententiam. Ergo necessario restitutio facienda est hæredibus ab intestato, cum hæres, nec spurius titulum habeant retinendi. Ita tenent Sotus, & alii, quos referunt Vasquez *d. §. 7. dub. 3.* Sanchez *dict. cap. 3. dub. 21. nu. 3.* Spino *de testam. gloss. 27. nu. 34.* Castro *de leg. pœnal. lib. 2. cap. 10.* 28

In hoc dubio dico, duobus modis concipiendam hanc difficultatem. Primo, quando Clericus, vel alter pater spurius hæredem instituat, eique rogaverit, nullo pacto adjecto, seu obligatione, ut det hæreditatem spurio pro sua liberalitate; tunc enim hæres recte hæreditatem restituit, si voluerit, & spurius recte retinet; quia non percipit a patre, sed ab hærede, qui revera erat dominus illius, eamque ex sua liberalitate restituit absque aliqua obligatione, vel necessaria dispositione patris Clerici, seu spurii. Unde spurius filius recte retinet, *l. Quia testamentum 7. ff. de his quib. ut indign.* Confirmatur, nam quando recipit spurius hoc modo hæreditatem, ab hærede instituto recipit, tanquam ab extraneo, a quo non est incapax recipiendi hæreditatem; quapropter recte recipit, & retinet. Illud vero observandum, quod si pater Clericus instituat hæredem consanguineum de jure Regio, non recte ab eo spurius hæreditatem percipiet, etiamsi tantum fuerit rogatus, cum adhuc respectu illius sit incapax capiendi, alias erit tutus in utroque foro, Covarr. *d. cap. 8. §. 5. n. 16.* Gomez *in l. 9. Tauri, n. 18.* Mathienzo *in dict. l. 6. tit. 8. lib. 5. gl. 8. n. 6.* Manrica *de conject. lib. 10. tit. 4. n. 8.* Farinacius *d. lit. F, nu. 103.* Vasquez *d. §. 7. dub. 2. in principio*, Delugo *d. disp. 24. sect. 6. n. 95.* Villalobos *in Summa, 2. par. tr. 30. difficult. 30. n. 15.* Moya *d. tr. 3. disp. 2. q. 2. §. 3. n. 16.* 29

Unde non est admittendus Ant. Pichardus *in rub. inst. de hæredit. quæ ab intest. deferunt. §. 7. n. 22.* dicens, hanc doctrinam non esse tutam in utroque foro, cum adsit periculum, ne fraus legis præsumatur. Verum in foro conscientiæ, ubi semper statur veritati, nullum est periculum. Nec in foro exteriori, si probetur id totum absque aliquo pacto, seu obligatione relictum fuisse liberaliter, & spontaneæ voluntati hæredis instituti, ut bene notat Lessius *d. cap. 19. dub. 6. n. 62.* Antunez *3. p. cap. 36. n. 5.* 30

Secundo modo concipienda est hæc difficultas, prout quando hæres institutus fidem accommodaverit ad restituendam hæreditatem, seu legatum spurio, animo se obligandi ex pacto ad illam restitutionem. Et in hoc casu admitto ut probabiliorem quartam sententiam, scilicet teneri hæredem institutum hæreditatem restituere hæredibus ab intestato, nec ipsum posse illam retinere, *ex d. l. Prædonis 46. ff. de petit. hæredit.* ubi aperte dicitur, prædonem esse, & in 31

mala

mala fide, tacite accommodantem fidem de restituenda hæreditate incapaci: quod non solum intelligas, qua parte obligatur ad restitutionem, sed ex parte retentionis hæreditatis; nam ei constat de voluntate testatoris fuisse, ne apud eum remaneret hæreditas, sed ut alteri restitueret: quapropter ast in mala fide non solum ex parte restitutionis incapaci faciendæ, sed ex parte retentionis. Ergo non poterit retinere, & tenebitur restituere hæredibus ab intestato, cum spurio incapaci nequeat restituere.

32 Sed dices, textum *in d.l. Prædonis* non dicere tacite fidem accommodantem esse prædonem, sed loco prædonis, ut animadvertit Valenzuela *in d.l. 1. Cod. de delator. n. 22.* quod est diversum; nam prædo semper est in mala fide; quasi autem prædo, vel qui habetur ejus loco, non est in mala fide, nisi a litis contestatione. Verum quoad effectum restitutionis, quia ambo cum emolumentis restituere compelluntur, *l. Cum quidam 17. §. In tacito, ff. de usur.* quasi prædo dicitur, & consideratur; interim tamen accommodans fidem tacitam, est verus hæres, & retinere poterit hæreditatem, ut explicat Amaya *in d.l. Cod. de delat. n. 54. & lib. 3. observat. cap. 2. a n. 42.*

33 Sed ex ipso interpretamento illius legis capitur responsio; nam si tacite fidem accommodans compellitur rem cum fructibus restituere quasi prædo, sequitur ante litis contestationem fuisse in mala fide, alias non tanquam prædo, sed tanquam possessor bonæ fidei haberetur, & lucraretur fructus, *l. Bonæ fidei 48. ff. de acqu. hæred.* Ergo semper erit habendus loco prædonis, qui nec rem, nec fructus retinere poterit. Sed adhuc instabit cum Delugo *sect. 6. num. 95. vers. Objicitur*, dicente, hæredem tacite fidem accommodantem non esse prædonem in foro conscientiæ, sed loco prædonis haberi quoad effectum, ut Fiscus possit ab eo auferre hæreditatem cum fructibus: quæ cum sit pœna delicti, non obligat in conscientia ante latam sententiam. Ergo interim recte retinebit, *l. Ejus qui 29. ff. de jur. Fisci, c. Cum secundum 19. de hæretic. lib. 6.* Molfa *in Emporio, tit. 1. q. 8. & 9.* Cevallos *qu. 687.* Garz. *de Benefic. p. 1. c. 10. n. 7.*

34 Respondetur tamen ibidem Consultum non tantum respexisse tacite fidem accommodantem, ut prædonem, quoad effectum tantum restitutionis, sed quoad effectum retentionis, ob rationem traditam *nu. 31.* Quapropter nullo modo poterit retinere. Et corroboratur; nam cum secundum jus naturale obligans in foro conscientiæ, rem alterius nequeat quis retinere absque domini voluntate, *l. Id quod nostrum, ff. de reg. jur.* Thomasserus *regul. 153.* Menochius *lib. 5. præsumpt. 47. nu. 14.* impræsentiarum non est voluntas testatoris, ut hæreditas remaneat penes hæredem fidem accommodantem; nec ipsius acceptantia, quia se obligavit alteri restituere, quin si retinere præsumpserit, quasi prædo censetur etiam de jure naturali obligante in conscientia. Ergo tenebitur restituere hæredibus ab intestato in eodem foro.

35 Cæterum probatur hæc sententia ex decisione textus *in l. Eum qui 18. ff. de his quibus ut indig.* ubi dicitur possessor malæ fidei accommodans fidem de restituenda hæreditate incapaci. Ergo ut possessor malæ fidei nequit hæreditatem retinere, *cap. Vigilanti 5. c. fin. de præscript.* quod non intelligas per litem motam a litis contestatione, ut voluit Amaya *in dict. l. 1. Cod. de delatorib. n. 53.* sed antea, quia revera scienter retinet hæreditatem contra voluntatem testatoris, ut bene docet Garzia *de tacit. Fideicommiss. n. 39.*

36 Deinde quod restitutio facienda sit hæredibus ab intestato probatur, quia nequit fieri spurio, etiam ante latam sententiam. Ergo necessario facienda est hæredibus ab intestato. Quod nequeat fieri spurio ante latam sententiam, similiter probatur; nam spurius ipso jure est incapax aliquid capiendi ex bonis patris absque aliqua sententia, seu declaratione, quia sic a lege est dispositum, Salcedo *ad Bernardum, cap. 64. lit. B,* Mathienzo *in d. l. 6. gloss. 8. n. 5.* Larrea *alleg. 62. n. 37.* prout etiam dispositum est in simoniaco, cui interdictum est, ne dominium acquirat rei spiritualis, aut annexæ spirituali, pecunia emptæ, *cap. Dilectus 28. c. Licet 39. de simonia*, Salcedo *d. lit. B.* Ergo restitutio nequit fieri spurio. Ergo necessario facienda est hæredibus ab intestato in foro conscientiæ, Garzia *de tacit. Fideicom. a num. 38.* dicit versus Sanchez *d. cap. 3. dub. 21. n. 3.*

37 Adhuc tamen dices, in tuto repositam non esse hanc sententiam; nam quando institutio continet aliquam conditionem, aut modum contra legem, tunc rejecto modo, seu conditione, pura relinquitur, *l. Si stipularer 33. ff. de verb. obligat. l. Conditiones 9. ff. de condit. instit. c. fin. de condit. apposit. l. 32. tit. 9. p. 6.* Ergo in præsentia, rejecto modo & conditione restituendi spurio, remanet pura institutio, tanquam si pure esset institutus. Ergo recte hæres retinebit hæreditatem, nec tenebitur restituere hæredibus ab intestato, ut ex hoc argumento concludunt Spino *de testament. gloss. 16. n. 44.* Maulius *de Fideicommiss. tit. 3. nu. 6. vers. Sed contrarium*, Delugo *d. sect. 6. n. 96.*

Hoc argumentum duobus modis considerandum est. Pri- 38
mo quoad forum poli, de quo loquimur, & in eo parum urget; quia in illo foro, si constet, voluntatem esse testatoris, ut adimpleantur obligationes, modi & conditiones appositæ ab ipso testatore, etiamsi sint contra jus, vel alio modo, minime institutio relinquitur pura, sed irrita, & invalida; quia in non adimpletis deficit voluntas testatoris, aut contrahentis, Medina *de restit. quæst. 23.* Molina *de justit. tr. 2. disp. 206.* Pontius *de Matrimon. lib. 3. cap. 3. num. 2.* & ad Gratianum *cap. 17. §. 1. vers. Deinde certum est.* Cum ergo in specie constet, fuisse voluntatem testatoris, ne hæres accommodans tacite fidem hæreditatem retineat, sed alteri restituat, nempe spurio, non servata conditione, & modo, quia de jure est impossibilis, eam non poterit retinere in conscientia, sed debet restituere hæredibus ab intestato. Sed instabis, mentem testatoris eam esse, ut hæres institutus dominium acquirat, etiamsi fuerit obligatus restituere, *l. Ex facto 43. §. Julius, ff. de vulgar. §. Restituta, Inst. de fideicom. hæredit.* Ergo rejecto modo, conditione, seu obligatione, recte dominium acquisitum retinebit, ut ratiocinatur Amaya *in d. l. 1. Cod. de delat. a n. 50.* Respondeo, voluntatem testatoris esse, ut acquirat dominium hæreditatis, ut statim restituat, concedo; ut retineat, nego. Quapropter in foro conscientiæ retinere non poterit, quia ageret contra ejus voluntatem, ut optime advertit Garzia *d. n. 39.*

Quoad forum externum tota illa institutio irritatur, & 39
hæreditas ad Fiscum applicatur, ut jam diximus. Verum si ad Fiscum non pertineret ob fraudem commissam ab hærede, adhuc institutio non sustineretur; nam illæ conditiones, aut modi contra legem pro scriptis non habentur, quia præsumitur, testatorem per errorem illas apposuisse, nec hæres cooperatur ad illas imponendas, Pichard. *in §. Impossibiles, Inst. de hæred. instit. nu. 14.* Ast in nostra specie cetur taliter nequit præsumi, quia consulto testator, & hæres in fraudem legis voluerunt transferre hæreditatem ad spurium, accommodando tacitam fidem restituendi. Ergo minime conditiones illæ, aut modi pro scriptis non sunt habendæ. Et confirmatur; nam lex non auxiliatur eis, qui faciunt in fraudem legis, *l. Auxilium 37. §. In delictis, ff. de Minorib. l. isti quidem, ff. quod met. caus. cap. ult. de immunit. Eccles. cap. Contingit 25. de sent. excommun.* Tusch *lit. C, conclus. 954.* Beller. *disquisit. Clerical. 1. p. tit. de disciplin. Cler. §. 16. n. 9.* Nuvarius *in praxi elect. quæst. 33. nu. 12.* Ergo minime asserendum, illas conditiones, & modos restituendi hæreditatem spurio a lege pro scriptis non haberi, ut ipse fraudans legem accommodando fidem tacitam restituendi commodum hæreditatis retineret; idcirco semper est restituenda hæredibus ab intestato, utpote tacite vocatis, si jam lex Fisco non applicasset.

Hæc tacita fideicommissa ad deferendam hæreditatem 40
spuriis frequentia sunt, & circa ea plures lites quotidie nascuntur. Quamobrem solet esse gravis difficultas ad eorum probationem. Illud vero admissum, ut Fideicommissum tacitum probetur, quando instrumentum privatum invenitur, in quo hæres tacitam fidem accommodavit de hæreditate spurio restituenda, *l. 3. vers. Etsi forte, ff. de jur. Fisci, & §. Tacite, ff. de jur. Fisci, l. In tacitis 103. ff. de legat. 1. l. In fraudem 10. ff. de his quib. ut indign.* Aliter etiam probatur per testes, si per eos constiterit pactum, seu stipulationem factam fuisse de restituenda hæreditate spurio, *d. l. in fraudem 10.* Tum & alio modo probabitur tacitum fideicommissum, si testamentum, seu instrumentum fiat coram Notario amico testatoris, & testibus domesticis, nam licet instrumentum sit publicum, si tamen fiat occulte, & eo modo, ut non perveniat ad notitiam adversarii, clam factum censetur, & de fide suspectum, *l. Clam possidere 6. ff. de acquir. possess. l. Prohibere 3. §. fin. ff. Quod vi, aut clam.* Cæterum probari poterit per confessionem patris, scilicet illius qui fidem accommodavit, vel spurii, cui hæreditas est restituenda, qui tenentur interrogatis respondere, *l. Marcellus, §. 1. ff. Rerum amot.* explicant hos modos probandi Gomez *in l. 9. Tauri, n. 24.* Mantica *de conject. lib. 10. tit. 4. a n. 5.* Garzia *de tacit. fideicommiss. a nu. 8.* Farinacius *in fragment. crim. lit. F, a nu. 84.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib. 3. tit. ult. rub. de Relict. palam, a nu. 4.* & alii quamplurimi recensiti a Castillo *lib. 6. controvers. cap. 41. a n. 256.* Antunez *d. cap. 36. nu. 3.*

Unde

41 Unde breviter disquirendum, an tacite fidem accommodana, vel spurius, teneantur aperte respondere interrogatis circa tacitum fideicommissum? Et absolute affirmarunt Bart. *in l. fin. ff. de his, quibus ut indign. num.* 10. Cardinalis *cons.* 35. Navarrus *in cap. Inter verba* 11. *quaest.* 3. 3. *part. col.* 65. Gomez *in d. l. 9. Tauri, n.* 24 Ratio est; nam modus probandi tacitum fideicommissum per partium confessionem legitimus est, Tuschus *lit. F, cons.* 393. *n.* 18. Ergo cum recte interrogasset judex, hæres, & spurius tenentur veritatem dicere, & respondere interrogatis. Cæterum tacere tunc fuisset in damnum Fisci, cui hæreditas competit. Ergo tenentur aperte interrogatis respondere.

42 Sed tamen hæc sententia absolute non est tenenda, prout docent isti DD. sed quando infamia præcesserit, aut saltem semiplene de tacito fideicommisso constiterit. Ratio est; nam hæc applicatio quæ fit Fisco est per modum pœnæ, non vero alicujus successionis, in qua non adstringitur reus respondere, nisi infamia præcedat, aut semiplena probatio ei intimetur, ut sibi constet, Gregorius *in l. 4. tit. 29. par. 7. verbo Jurar.* Diez *in Prax. cap.* 128. Villalobos *in Summa,* 2. *p. tract.* 16. *difficult.* 1. *nu.* 2. Ergo nisi hæc præcedant, minime sponte tenentur respondere. Deinde ante condemnationem nullum jus Fisci læditur; nam, ut supra dictum est, nisi lata sententia ab indigno non aufertur hæreditas, Spino *d. gloss.* 27. *n.* 34. Amaya *in d. l. 1. Cod. de delat. num.* 25. quamobrem si taceant, nullum jus Fisci læditur. Ergo nec aperte respondere tenentur, Sanchez *cons. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 23. Mathienzo *in d. l. 6. gloss.* 3. *n.* 13. Delugo *de just. disp.* 24. *sect.* 6. *nu.* 97. Quod extenditur etiamsi monitoriales legantur, quia nec ex vi earum obligantur aperte respondere, nisi infamia, aut semiplena probatio præcedat, Covarruv. *d.* 2. *p. cap.* 8. §. 5. *nu.* 14. Molina *tract.* 2. *disp.* 169. *num.* 14. Mathienzo *ubi proxime.*

43 Sed an sufficiat probare tacitum fideicommissum præsumptionibus, vel conjecturis, sub lite est. Prima sententia asserit, sufficere probare præsumptionibus, vel conjecturis. Ducitur; nam est tacitum, & occultum delictum, continens dolum, qui præsumptionibus, & conjecturis probatur, *l. Dolum* 6. *Cod. de dolo, l. Non omnes* 5. §. *A Barbaris, ff. de re milit.* ibi: *Sed licet hoc constare non possit, argumentis tamen cognoscendum est.* Et *l. Qui autem* 6. §. *Non simpliciter, ff. Si quis omnes caus. testament.* Ergo tacitum fideicommissum conjecturis, & præsumptionibus poterit probare, Gomez *in d. l. 9. Tauri, n.* 25. Matienzo *in dict. l.* 6. *gloss.* 3. *n.* 14. Menochius *de Arbitrariis, lib.* 2. *cas.* 89. Cyriacus *controvers.* 114. *n.* 76. Staibanus *cent.* 2. *resolut.* 156. *a n.* 84. Mantica *de conject. lib.* 10. *tit.* 4. *n.* 9. Clarus *verbo Testamentum, qu.* 31. *n.* 5. & alii relati a Garzia *de tacit. Fideicom. n.* 24. Antunez *cap.* 36. *n.* 6.

44 Secunda sententia tenet, probandum esse manifestissimis probationibus, veluti per instrumentum, pactum, seu partium confessionem, vel per testes claros, Textus *in l. Non intelligitur* 3. §. *Tacita* 3. *ff. de jur. Fisci,* ibi: *Aliis manifestissimis probationibus.* Quæ verba excludunt probationes per conjecturas, præsumptiones, & etiam obscuras, quæ manifestissimæ non sunt. Cæterum probatio per conjecturas, & præsumptiones admittitur, quando non adsunt, nec possunt adesse aliæ probationes, & quasi in subsidium, *l. Filium eum diffinimus* 6. *ff. de his qui sunt sui l. Lucius* 83. *ff. de condit. & demonstrat. l. Si quis adulteri* 34. *C. ad l. Jul. de adult.* In specie vero sunt aliæ probationes per instrumentum, confessiones partium, & testes. Ergo nequit fieri probatio per conjecturas, & probationes. Denique delicta sunt probanda probationibus luce meridiana clarioribus, *l. Sciant cuncti, Cod. de probat.* Ergo in præsentiarum cum agatur de probando delicto, ut hæreditas auferatur ab hærede, & Fisco applicetur, non debent esse probationes obscuræ per conjecturas, & præsumptiones, sed manifestæ, Garzia *de tacit. Fideicommiss. n.* 25. Cabedo 2. *p. dec.* 81. *n.* 3. Phebus *dec.* 40. *n.* 4. Peregrinus *de jur. Fisci,* 3. *tit.* 19. *per tot.* Larrea *dec.* 95. *n.* 4.

45 In hoc dubio observandum, textum *in l. Non intelligitur* 3. §. 5. *de jur. Fisci,* in illis verbis, *aliis probationibus manifestissimis,* non probare hanc secundam sententiam; nam illud verbum, *manifestissimis,* in quibusdam codicibus non legitur, sed tantum simpliciter *probationibus,* ut scripsit Mantica *d. tit.* 4. *nu.* 9. unde efficaciter non probat illam sententiam. Cæterum licet verum esset, quod omnia illa verba fuissent Consulti, adhuc aliæ probationes per conjecturas, & præsumptiones non excluduntur; nam ut asserit Gomez *in l.* 9. *n.* 25. sunt multi modi probandi, etiam liquidissime, in quibus intrat modus comprobandi per conjecturas, & præsumptiones, quæ si adeo graves sint, & vehementes, liquidissimam probationem concludunt, *c. Afferte* 2. *c. Literis* 12. *c. Literas* 14. *de præsumpt. l. qui adulter.* 11. *C. ad l. Jul. de adult.* Farinac. *in praxi crim.* 3. *p. tit.* 13. *q.* 86. *n.* 52. Osuald. *ad Donell. lib.* 23. *c.* 3. *lit. A,* Clarus *lib.* 5. *recept. qu.* 20. *n.* 8. quapropter condemnatio sequi poterit, prout si adessent liquidissimæ probationes. Unde hæc interpretamenta suscipit textus *in l.* 3. §. 3. *de jur. Fisci,* nec ita probat, ut primam sententiam elidat.

Hinc DD. primæ sententiæ ad rem aliquas adducunt conjecturas, & præsumptiones, unde tacitum fideicommissum probetur. Primo, quando bona Clerici, aut alterius patris spurii statim, aut ex intervallo sunt tradita filio spurio, quod non solum per se sufficit, sed quando in testamento sunt aliqua verba obscura, ut si testator dicat: *Facias de mea hæreditate, quod tu scis.* Ex restitutione enim hæreditatis, & insimul verbis illis obscuris, præsumptio taciti fideicommissi exoritur, *l. Cum tacitam* 3. *de probat.* cum glossa. Secundo, quando testator ad aurem hæredis alloquetetur, & post mortem hæres spurio statim hæreditatem restituat, *l. Lucius Titius* 113. §. *in testamento, ff. de legat.* 1. Tertio, quando Clericus, vel alius pater spurius instituisset hæredem capacem, & spurius inveniretur in possessione hæreditatis, *l. Sicut* 8. §. *Supervacaneum, ff. quib. mod. pign. vel hypotheca solvitur.* Quarto, si hæres vilissimo pretio hæreditatem spurio vendiderit, quia nemo præsumitur rem suam donare, nec jactare, *l. Cum de indebito* 25. *de probat.* Quinto, quando pater Clericus, seu spurius in testamento alimenta spuriis non reliquerit, cum eis indigerent, & hæreditas eisdem restituitur, unde præsumitur fiducia restitutionis ea non reliquisse. Congesserunt Gomez *in d. l. 9. a n.* 26. Matienzo *in d. l. 6. gloss.* 8. *nu.* 15. Clarus *verbo testamentum, q.* 31. *nu.* 5. Mantica *d. lib.* 10. *tit.* 4. *a nu.* 9. Farinac. *d. lit. F, nu.* 84. 46

Hoc ergo supposito, ad resolutionem dico, in re non esse textum clarum, qui difficultatem decidat; sed ex rationibus, & doctrinis difficultatem hanc esse discutiendam; quamobrem dicendum, nullum esse dubium, quin delicta variis probationibus comprobentur, & aliquoties quando aliæ deficiunt, per indicia, conjecturas, & præsumptiones probantur. Unde Cicero *in Verrem* bene scripsit: *Bonus judex esse non potest, qui certa suspicione non movetur,* Farinac. *de indiciis, lib.* 2. *tit.* 5. *q.* 86. Quare tacitum fideicommissum, quando aliter probari non poterit, recurrendum est ad indicia, conjecturas, & præsumptiones; modus est quippe probandi a jure admissus, ut late ostendit D. Gonzalez *in d. cap. Afferte, a n.* 10. Lucerna Inquisit. 2. *p. tom.* 1. *n.* 2. Monte *de fin. regand.* 2. *p. to.* 3. *c.* 54. *n.* 30. Menochius *de præsumpt. in præfat. a q.* 1. Larrea *alleg.* 66. *nu.* 3. 47

Erit ergo in præsentia difficultas, an quando probatur tacitum fideicommissum per solas præsumptiones, & conjecturas, vel indicia, possit hæreditas auferri hæredi fidem tacitam accommodandi, & applicari Fisco. Res quidem difficilis ob illam quæstionem, an quando delicti sit probatio per sola indicia, suspiciones, & præsumptiones, ordinaria pœna sit imponenda, de qua disserunt Morla *in Emporio, tit. de variis quæst. q.* 1. Clarus *lib.* 5. *sent. quæst.* 20. *a nu.* 8. Farinacius *in prax. crim. qu.* 50. *a num.* 37. Sarmiento *select. lib.* 2. *cap.* 1. Escobar *de purit. sanguinis, qu.* 8. §. 1. *a nu.* 5. Menochius *de Arbitr. casu* 279. Veruntamen in re dicendum, aliquas esse conjecturas, & præsumptiones, quæ ab ipsa lege probantur, & juris dicuntur: & ex eis, si resultat violenta præsumptio, potest imponi pœna ordinaria, ut probant jura adducta a Morla *d. quæst.* 1. *a nu.* 3. Secus tamen si sint hominis conjecturæ, & præsumptiones, quæ capiuntur ex discreto judicis arbitrio, nascentes ex ipso delicto perpetrato. Ratio est; nam similes hominis præsumptiones, & conjecturæ possunt esse fallaces, *l. Absentem* 5. *ff. de pœn.* Unde ex eis non est procedendum ad imponendam pœnam ordinariam, ut bene distinguit Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 12. *num* 25. Noguerol. *allegat.* 12. *nu.* 68. Morla *d. quæst.* 1. *num.* 14. *vers. In qua ingenti,* Cevallos *quæst.* 337. Giurba *cons.* 43. *num.* 22. Sanchez *cons. lib.* 3. *cap. unic. dub.* 12. *num.* 12. 48

Hinc ad rem discutiendum, an quando tacitum fideicommissum per solas præsumptiones, & conjecturas probatur, hæreditas auferenda sit ab hærede instituto, & applicanda Fisco? Et assero, non esse auferenda. Ducor; nam in specie nullæ sunt præsumptiones, & conjecturæ expresse a jure probatæ, sed sunt tantum hominis, ut patet ex adductis *n.* 46. Sed quando probatur delictum per solas hominis præsumptiones, & conjecturas, non imponitur pœna ordinaria, ut dicunt relati *num.* 48. *in fin.* Farinacius *in praxi, tom.* 3. *quæst.* 86. *num.* 89. Ergo per hanc solam proba- 49

tionem

tionem non est auferenda hæreditas ab hærede, & applicanda Fisco; est enim pœna ista ordinaria. Cæterum licet illæ præsumptiones fuissent de jure approbatæ, & quoquo modo violenter probarent, adhuc hæreditas non auferretur ab hærede tacite fideicommissario; nam in hoc delicto in dubio non præsumitur tacitum fideicommissum, Baldus *lib. 2. consil. 140.* Tuschus *lit. F, conc. 394. nu. 19.* quapropter aliæ præsumptiones, & conjecturæ, etiamsi a jure fuerint approbatæ, debent esse gravissimæ, ut istam elidant, quæ stat ne præsumatur delictum, & pro valore actus, quæ sunt potentiores, Menochius *de præsumpt. in præfat. quæst. 29. a nu. 3. & lib. 6. præsumpt. 2.* Ergo nequeunt esse tanti valoris præsumptiones, & conjecturæ, ut adhuc gravia difficultas non remaneat in probatione, ita ut gravis esset injustitia ab hærede hæreditatem auferre, & applicare Fisco, Denique quoties non est liquidissima probatio, contra Fiscum calculus est ferendus, *l. Non puto 10. ff. de jur. Fisci*, Covarr. *lib. 1. var. cap. 16. n. 1.* Menochius *lib. 2. præsumpt. 72. per tot.* Farinac. *in fragment. lit. F, a n. 188.* Parladorius *lib. 1. rer. quot. §. 2. nu. 36.* Cum ergo probatio in specie fit per præsumptiones, & conjecturas, cum his pugnant alteræ, & res semper dubia permanet, & ita nequit Fiscus auferre hæreditatem ab hærede instituto, sed tantum alia pœna extraordinaria punietur.

50 Prorsus sunt aliqui modi excogitati a Doctoribus, in quibus Clericus, aut alius pater spurius valeat sua bona relinquere spuriis, Primo, quando ita hæreditatem, aut legatum reliquerit sub conditione, si a Principe legitimetur, *l. in tempus 62. ff. de hæredibus instituend.* ubi asseritur quemque hæredem institui posse in tempus, quo capax efficiatur hæreditatis, *l. Si cui 3. ubi Glossa, ff. quib. mod. ususfruct. amitt.* Ratio est; nam tunc suspenditur actus, donec Princeps legitimet spurium, cum sit quidem possibilis conditio, & de facto spurii quotidie legitimentur, ut loquitur Consultus *in d. l. in tempus*, Costa *in l. Gallus, §. Et si quidem, ff. de lib. & posthum. 2. par. n. 272. & lib. 1. Select. cap. 8. nu. 14.* Clarus *verbo Testamentum, quæst. 31. n. 7.* Maulius *de Fideicom. tit. 5. n. 9.* Vasquez *de testament. cap. 5. §. 7. dub. 6. in princip.* Sanchez *d. lib. 4. cap. 3. dub. 28. num. 2.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 7. a n. 40.*

51 Sed modus iste non admittitur a Baldo *in l. Eam quam, Cod. de fideicommissis, num. 28.* ex decisione textus *in l. Si alienum 49. §. Si extraneis, ff. de hæredibus instituendis*, ubi capacitas hæredis inspicienda est tempore mortis, & aditæ hæreditatis, quibus quidem temporibus, si hæres capax non est, neutiquam potest capere hæreditatem. Ergo per conditionem, si a Principe legitimetur, nequit filius Clerici, aut alterius patris spurii hæreditatem capere. Sed tamen textus ille non probat Baldi sententiam; intelligitur enim quando incapacitas provenit ab aliqua conditione extrinseca, quæ institutionem reddit puram, & absolutam, & statim exequendam; tunc enim in his temporibus institutus debet esse capax, non tamen quando est conditio intrinseca, & a jure introducta, veluti si Princeps legitimaverit; tunc enim suspenditur institutio, seu legatum usque ad tempus, quo spurius fiat capax per legitimationem, Pichardus *Inst. de hæredit. quæ ab intestat. deferunt, §. 7. n. 2.* Delugo *d. disp. 24. sect. 6. num. 113.* Vel aliter respondere poteris, opinionem Baldi de mero jure procedere. At aliorum Doctorum opinio procedit ex benignitate, & æquitate, ut aperte demonstrat Consultus *in d. l. In tempus*, Maulius *d. tit. 5. n. 9.*

52 Rursus probat Baldus suam sententiam, scilicet regulam *in d. l. In tempus*, esse intelligendam, quando incapacitas est ex parte hæredis, non vero si etiam sit ex parte testatoris, ut in præsentia; nam filius est incapax, quia spurius; & insimul pater incapax relinquendi, propter incontinentiam, Ergo nequibit institui sub conditione, si filius legitimetur a Principe. Verum respondetur, incapacitatem non esse ex parte spurii, qui recte valet hæredem instituere; sed tantum ex parte filii spurii, in quo punitur incontinentia patris, ut demonstrat textus Regius *in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* ibi: *Ordenamos, y mandamos, que los tales hijos de Clerigos no puedan aver, ni heredar los bienes de sus padres*, Ex quibus verbis clare ostenditur, solos ipsos filios esse incapaces capiendi hæreditatem patris, non vero esse aliquam incapacitatem ex parte patris relinquendi hæreditatem, ut etiam patet si legitimentur a Principe; nam per legitimationem, sublata filii incapacitate, bene pater sua bona relinquit filio legitimato, *Auth. Præterea, C. de nat. liber. Auth. quibus mod. nat. efficiantur sui, collat. 7. §. Quibus 2. Instit. de hæredit. quæ ab intest. deferunt l. 12. Tauri, l. 10. tit. 8. lib. 5. Recopilat*, Gomez *in l. 9. Tauri, nu. 66.* Rojas *in Epitom. success. cap. 23.* Duenas *regul. 397.* Steph. Gratianus *discept. for. cap. 138. n. 42.* Ergo ex parte patris nulla est incapacitas relinquendi hæreditatem filio spurio, Cæterum licet incapacitas aliqua fuisset ex parte patris, non est ratio ut non suspendatur institutio, donec Princeps filium spurium legitimet; nam legitimatio non solum tollet incapacitatem filii, sed etiam patris, si aliqua adesset incapacitas ex parte illius; quamobrem sustinebitur institutio spurii facta sub conditione, si a Principe legitimetur, quod tenent etiam Costa *in d. l. Gallus, 2. part. num. 272.* Molina *de just. tract. 2. disp. 169. num. 20.* Delugo *d. sect. 6. num. 113.*

Est dubium hic annectendum, an quando filius Clerici, aut alterius patris spurii fuerit sub hac conditione institutus, interim quod petitur legitimatio, possit agnoscere bonorum possessionem secundum tabulas. Prima sententia affirmat; nam quoties hæres institutus est sub conditione, semper valet petere bonorum possessionem secundum tabulas, *l. 2. §. Si sub conditione, ff. de bonor. possess. secundum tabul. l. Si quis instituatur heres 23. ff. de hæred. instit.* Ergo similiter in nostra specie poterit spurium bonorum possessionem secundum tabulas agnoscere, Duenas *regul. 116. limit. 1.* Covarr. *d. 2. par. cap. 8. §. 3. n. 12. vers. Imo spurius*, Pichardus *in d. §. 7. n. 20.* dicit communem Sanchez *d. cap. 3. dub. 29.* Delugo *d. sect. 6. n. 113.* 53

Secunda sententia negat; nam spurius est incapax capiendi hæreditatem; idcirco nequit petere, nec agnoscere bonorum possessionem secundum tabulas. Illa enim Prætoria benignitas dandi illam possessionem, pendente conditione, quando hæreditas non est delata, *l. Is qui heres 13. ff. de acquirend. hæredit. l. Sed etsi 34. §. 1. ff. eod. tit.* intelligenda est, quando hæres est capax acquirendi hæreditatem, & solum impeditur a non impleta conditione. Ergo spurio incapaci non est danda talis possessio, cum revera sit incapax percipiendi hæreditatem, Gomez *in l. 9. Tauri, n. 19.* Gregorius *l. 19. tit. 3. par. 6. verbo Heredar*, Mathienzo *in d. l. 6. gloss. 8. n. 20.* 54

Sed Delugo *d. num. 13. in fine*, optime animadvertit, quæstionem hanc discutiendam esse prout in aliis hæredibus sub conditione institutis; quapropter admitto primam sententiam, & eam comprobo; nam hæc bonorum possessio secundum tabulas, interim quod conditio pendet, nihil habet juris, sed tota est facti, & possessor quasi nudus detentor consideratur, qui si deficiat conditio, tenetur ab intestato hæredibus hæreditatem restituere interimque cautionem præstabit, *l. Paulus 8. de Prætor. stipulat. l. Inter omnes 12. ff. qui satisdar. cogantur*, Filius enim spurius non est incapax cognoscendi hæreditatem paternam quoad factum, & eam solum administrandi. Ergo interim quod pendet conditio ut legitimetur a Principe, recte petere poterit bonorum possessionem secundum tabulas, Confirmatur discursus, nam, pendente conditione, nec hæres potest hæreditatem adire, nec ad eum hæreditas defertur, *l. Si cum heres 24. ff. quand. dies legat. ced.* Salgado *in Labyrinth. 1. part. cap. 2. §. unic. num. 27.* Ergo quando solum habetur per bonorum possessionem secundum tabulas, est quoad factum administrationis, cujus non est incapax spurius, Gomez *var. 1. tom. cap. 2. num. 13.* Donell. *lib. 7. comment. cap. 14.* Gratian. *tom. 3. discept. cap. 540. num. 16.* Ergo recte filius spurius petere, & agnoscere poterit bonorum possessionem secundum tabulas, interim quod conditio legitimationis pendet. 55

Alterum etiam modum excogitarunt Doctores, ut Clericus, vel alius pater spurius hæreditatem, aut legatum filiis spuriis relinquerent, nempe si nurui relinquerent, aut marito filiæ spuriæ; nam licet per eos aliquod commodum proveniat ad spurios, adhuc tamen validum est, *cap. 5. de testam. l. fin. ff. de his quib. ut indign.* Ratio est; nam tunc a patre Clerico, seu spurio non percipiunt, sed tantum a suo conjuge, vel a suo marito. Tum quia hæc institutio, per se loquendo, non est captiosa; nam nurus, seu maritus sibi acquirunt hæreditatem, & fit proprium illorum patrimonium, Ergo recte institutio nurus, aut mariti spuriæ sustinetur, Gomez *in l. 9. num. 17.* Pichardus *d. §. 8. num. 24.* Parladorius *lib. 1. quot. cap. 16.* Duenas *regul. 366. in fin.* Mathienzo *in d. l. 6. tit. 8. lib. 5. gloss. 8. num. 27.* Larrea *decis. 95. num. 3.* Vasquez *d. §. 7. dub. 7.* Sanchez *d. cap. 3. dub. 52. num. 2.* Delugo *d. sect. 6. n. 111.* 56

Sed tamen contra hunc modum insurgunt Joan. Andreas, & Cardinal. *in cap. 5. de testament.* Et probant; nam hæc dispositio est in fraudem legis; nam quod una via prohibentur, per aliam conceditur, Tum quia, quando pater interdictus est filio relinquere, quilibet modus, per quem 57

aperitur

aperitur via, ut capiat, est fraudulentus, & sic præsumitur, ut notatur *in l. 1. C. de natur. liber.* quamobrem institutio facta genero, vel nurui, nequit sustineri, & consentire videtur Cevallos *q. 780. a num.* 146. Royas *in Epit. de success. c. 20. n. 38.*

58 Sed in re dicendum, quod si simpliciter fiat hæc institutio, seu legatum absque fraude, ex natura rei sustinendam esse hanc institutionem, seu legatum, etiamsi postea per alios titulos spurius illam hæreditatem acquirat, aut percipiat lucra ex his bonis acquisita, durante matrimonio, ut probat aperte textus *in l. fin. ff. de his quib. ut indign.* ubi Consultus rationem præstat, ibi: *Si socer generum hæredem reliquerit, taciti fideicommissi suspicionem sola ratio paternæ affectionis non admittit.* Cum ergo ex solita filii affectione fraudis suspicio non oriatur, nec possit præsumi, inde est, ut ex natura rei sustineatur institutio, seu legatum.

59 Et id licet lucra constante matrimonio ad spurium perveniant, quia tunc spurius non capit a dispositione patris, sed legis, & non ex bonis patris, sed uxoris, vel mariti, *c. 2. de donat. inter, l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat.* Ergo absque suspicione fraudis recte sustinebitur illa institutio, licet spurius percipiat lucra ex illis bonis acquisita, durante matrimonio. Quod idem est dicendum etiamsi nurus, aut gener hæreditatem relinquat spurio, quia capit ex institutione nurus, aut generi, non vero patris, & ex bonis jam sibi acquisitis. Et confirmatur doctrina Cepolæ *caut. cap.* 38. ubi scribit, patrem spurium instituere hæredem socium omnium bonorum præsentium, & futurorum cum filio spurio, licet per ipsam societatem hæreditas communicet cum spurio, *l. 3. §. Cum specialiter, l. Cum duobus 51. §. Socium, l. Si societatem 73. ff. pro socio, l. 6. tit. 10. p. 5.* Consentiunt Barr *in l. Si is qui 30. vers. Quod si socii, ff. de lib. leg.* Palacios Rub. *in rub. de donat. inter, §. 65. n. 11.* Covarruv. *dict. 2. part. c. 8. §. 9. nu. 11.* Pichardus *Inst. de heredit. quæ ab intest. §. 7. n. 23.* Ergo similiter dicendum est in specie nostra, etiamsi bona communicentur, ut lucrum constante matrimonio acquisitum, aut alia lucra acquirantur per societatem matrimonii, *c. Societas 27. qu. 2.* Mathienzo *in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat. glos. 1. n. 1.* quia tunc non a patre, sed a conjuge percipit absque fraude.

60 Habebit autem locum secunda sententia, si ex aliqua causa distincta fraus huic institutioni, aut legato irrogaretur, veluti si adesset pactum, ut hæreditas, aut legatum reverteretur, aut aliæ adessent fraudes liquide probatæ, unde tacitum fideicommissum probaretur; quia tunc institutio corrueret, Cevallos *q. 780. a n. 147.* Larrea *dict. dec. 95. a n. 3.*

61 Ex his admittere non convenit Ant. Pichardum *d. §. 7. n. 23. in fin. & n. 24.* dicentem, hanc cautelam simpliciter instituendi nurum, aut generum spurii, non esse tutam in conscientia; quia si nulla fraus interveniat, majori ratione erit tuta in conscientia, in quo quidem foro semper veritati statur. Tum in specie tantum est difficultas in foro exteriori, an ex simplici institutione ista præsumatur fraus, quæ cum non præsumatur, sicut nec dolus, *leg. Dolum 6. C. de dolo,* Menochius *lib. 5. præsumpt. 3. n. 44.* Cujac. *in rub. de dolo,* Donellus *lib. 15. comment. cap. 40.* nec etiam est præsumenda in foro conscientiæ, ubi ex veritate proceditur: quare si nulla fraus interveniat, securi erunt in conscientia patres spurii.

62 Alter est etiam modus, scilicet, quando Clericus, vel alter pater spurius nepotem ex filio, aut filia spuria hæredem instituisset, vel legatum reliquisset: tunc enim institutio, seu legatum validum est, ut probatur ex decisione textus *in l. fin. C. de natur. liber.* ubi Justinianus decrevit licere avo relinquere nepotibus filii naturalis, quod extendunt Doctores etiam ad nepotes spurii, ob eandem rationem, Glossa *ibid.* & Barr. *in d. l. §. Quod si quis,* Paleotus *de Noth. c. 55. n. 4.* Ratione probatur; nam incapacitas filii, aut filiæ spuriæ provenit a delicto patris, in cujus incontinentia pars non fuit nepos; itaque nepos non est incapax acquirendi hæreditatem, vel legatum avi, & consequenter sustinebitur, Suarez *in l. 9. tit. 11. lib. 1. for. n. 5.* ubi plures, Valdes *§. 1. lit. D,* Covarr. *in 4. 2. p. c. 8. §. 5. nu. 19.* Mathienzo *in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopil. gl. 8. n. 21.* Pinellus *in l. 2. C. de bon. matern. n. 22.* Parladorius *lib. 1. rer. quot. c. 16. n. 10.* Cevallos *q. 796. n. 9.* Josephus Ludovisius *dec. 18. a n. 35.* Sanchez *d. c. 3. dub. 45. n. 2.* Bossius *de Aliment. c. 6. §. 18. n. 246.*

63 Sed dices: Quoties avus instituerit nepotem contemplatione filii, aut filiæ spuriæ, censetur ipse spurius filius, aut filia spuria instituta, & in fraudem legis, Baldus *in l. Gallus, §. Quidam recte, ff. de liber. & posthum.* Molina *de Inst. tr. 2. disp. 167. concl. 9. nu. 26.* Ergo iste modus nequit sustineri. Sed tamen respondendum, duobus modis posse avum nepotem instituere. Primo, quando simpliciter instituit, absque aliqua dependentia filii, ita ut necessario nequeat ex patre aliquid capere filius spurius; & tunc admittenda est doctrina relata *num. anteced.* ex suo fundamento. Secundo, quando institutio fit contemplatione filiæ, aut filiæ spuriæ, ita ut intendat pater inde spurio consulere, & quasi per mediatam personam disponere, ut hæreditas, seu legatum ad eum perveniat, & tunc nec legatum, nec institutio sustinebitur; nam qui est incapax capiendi per se, est incapax capiendi per alium, *l. 2. §. 1. ff. de Administrat. rer. ad civit. pertinent. l. Nec posse 10. C. de hered. instit. l. Cum aliquis 21. C. de jur. delib.* ubi Scribentes. Ergo quoties constiterit, contemplatione filii, aut filiæ spuriæ factam fuisse institutionem, seu legatum nepotis non subsistet, Gomez *in l. 9. Tauri, n. 17.* Bossius *d. §. 18. n. 249.* Delugo *d. sect. 6. n. 118.*

64 Erit ergo difficultas in dubio, quando nec constat, an contemplatione filii factum fuerit legatum, seu institutio: & in hoc casu, quidquid dicant Barr. & Molina *ubi proxime,* dico non esse præsumendum, contemplatione filii, aut filiæ spuriæ, nepoti institutionem esse factam, aut legatum relictum esse. Ratio est, quia in dubio non præsumitur delictum. Tum in dubio standum pro valore actus, *l. Quoties 11. ff. de reb. dub. l. 3. C. de milit. testam.* Ergo in dubio non est dicendum, similem institutionem, aut legatum factum esse contemplatione filii spurii, Gomez *in d. l. 9. n. 17.* Covarruv. *d. c. 8. §. 5. n. 17.* Surdus *de Aliment. tit. 5. qu. 7. n. 29.* Paleotus *de Noth. c. 53. a n. 6.* Larrea *dec. 95. num. 8.* Bossius *d. §. 18. n. 248.* quare in dubio semper est sustinenda institutio, seu legatum, nisi contrarium liquido probetur, Bossius *d. n.* 248.

65 Limitant tamen aliqui Doctorum propositionem istam, quando nepos institueretur hæres, & ususfructus patri quæreretur; quia tunc per hanc acquisitionem facile fraus præsumitur. Ergo talis institutio non poterit sustineri, Speculator *tit. de success. ab intest. §. 1. vers. Quod si filius,* Garzia *de Benef. 7. p. 1. c. 1. n. 26.*

66 Sed hæc limitatio communiter non admittitur, quia in dubio videtur avum eo animo disposuisse, ne ususfructus patri spurio quæratur, idque fieri ab avo testatore judicandum, ne alias actus corruat, Gomez *in l. 9. n. 17. ad fin* Sanchez *d. c. 3. dub. 45. n. 5.* Sed adhuc rigorose loquendo poterit responderi, institutionem, aut legatum esse sustinendum, licet pater acquirat usumfructum in bonis filii acquisitis ab avi hæreditate; quia acquisitio ususfructus, quæ fit a patre in bonis filii, non provenit ab aliqua hominis dispositione, sed a legis Beneficio, *leg. Cum oportet 6. l. fin. C. de bon. quæ lib. §. 1. Instit. per quas person. l. 5. & 6. tit. 17. p. 4.* Mathienzo *in l. 9. tit. 1. lib. 9. gl. 1. a n. 1.* Pinellus *in l. 1. C. de Bon. matern. 1. p. a n. 9.* Castillo *controv. lib. 1. c. 3. a n. 2.* Unde licet instituto nepote ab avo, ususfructus patri spurio quæratur, non tamen suscipit ab avo nepotis, sed a lege. Ergo talis institutio est sustinenda. Deinde, nec aliqua fraus præsumi valet, sed quod pater spurius utitur jure suo, instituendo nepotem; & licet ususfructus quæratur filio spurio, id est per accidens, & præter intentionem ex Beneficio legis. Ergo ex parte avi instituentis nepotem nulla fraus valet considerari, sed sustinebitur institutio, ut diximus de bonis lucratis, constante matrimonio, *n. 59.*

67 De jure tamen Regio hoc non est admittendum in nepote Clerici, quando avus eum hæredem instituat; tunc enim pater spurius nullatenus percipiet usumfructum, quia de jure isto interdictum est, ne filius Clerici aliquid acquirat ex consanguineis patris, & consequenter nec a nepotibus. Sic tenent Azevedus *in leg. 6. tit. 8. lib. 5. Recopil. n. 6.* Vasquez *d. §. 7. dub. 7.*

68 Sed contra hos ultimos modos instituendi nurum, generum, aut nepotem Clericum, adest Constitutio Pii V. 117. quam refert Cherubinus *in Bullar. pag. 325.* ubi *in §. 1.* hæc adjiciunt verba: *Deinde vero districtius inhibemus, ne talis sive in prædictis illegitimis utriusque sexus, sive in illorum conjuges, sive ipsorum parentes, filios, ascendentes, vel alios cognatos fiant.* Ex his enim verbis prohibetur, ne per hos modos fiat institutio, aut legatum filiis spuriis Clericorum. Ergo non poterunt sustineri. Verum Constitutio ista loquitur tantum in bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, & quando institutio, seu legatum relinqueretur intuitu, & contemplatione filii Clerici, ut cum aliquibus notat Bossius *d. §. 18. n. 250.* Ast in Hispania recepta non est hæc Constitutio, nec forte aliis in partibus, nisi in terris Ecclesiæ, ut testatur Amaya *in l. C. de delat. n. 68.*

Denique

Denique animadvertendum, aliquos Clericos habentes filios spurios fœdus inter se inire solere, ut adinvicem illos hæredes instituant: quod quidem nefas sit, & contra conscientiam, & filii ad restitutionem tenentur; quin tunc filii potius acquirunt hæreditatem a patre, tanquam pretium quo emitur alterius hæreditas, & commutatur, quam ab alio Clerico, quare nequit sustineri tali institutio, Molina *de Justit. tr.2. disp.169. n.18.* Illud vero citra dubium est, ut Clerici, & alii patres spurii possint in testamentis filiis alimenta relinquere, & ad id teneri, si pauperes sint, Cevallos *q.796. n.5.* Larrea *dec.96. a n.2.* Valenzuela *cons. 30. per tot.* & jam supra dictum est.

CAPUT XIII.

De testamentis Religiosorum. Elucidatur Authentica *Si qua mulier, Cod. de Sacr. Ecclesiis.*

SUMMARIUM.

Agitur de testamentis Religiosorum post professionem, num. 1. Monachi olim testabantur, num. 2. Sed postea ad sublatum. Dantur rationes decidendi, num. 3. Religiosus nequit testari, etiamsi Monasterium sit capax bonorum, vel testamentum fiat ad causas pias, num. 4. Nec codicillos facere, nec legare, nec donare causa mortis, n. 5.

An Religiosus possit aliquid modicum donare causa mortis ex licentia Superioris? Pima sententia negat. Qui interdictus est testari, nequit donare causa mortis, num. 6.

Secunda sententia affirmat: quoties impedimentum est de jure natura, procedit regula illa, Qui non potest testari, nequit donare causa mortis; *secus si impedimentum est de jure civili. Filiusfamilias nequit testari de bonis adventitiis, sed de licentia patris donat causa mortis, n. 7.*

Uxor testatur, sed non donat causa mortis, nisi ex licentia viri, ibid.

Aliqui ad donandum requirunt licentiam Conventus, sed ad modicum sufficit licentia Superioris. Admittitur sententia affirmativa, & comparatur donationi inter vivos, n. 8.

In jure donatio causa mortis est quasi donatio inter vivos conditionata, n. 9.

Quare uxor licet possit testari, nequit donare causa mortis, nisi ex licentia viri, n. 10.

An Religiosus possit testari ex licentia Superioris de aliquibus bonis ad pias causas? Respondetur negative, num. 11.

Si Religiosus ex licentia Prælati schedulam fecerit ad aliqua pia post mortem exequenda, intelligitur deprecatoria, n. 12.

Si Prælatus promiserit Religioso adimplere schedulam pia continentem, an ad id teneatur? Sanchez affirmat de jure naturali, n. 13.

Sed negat Deluge, n. 14. Admittitur, si id relinquatur in vim testamenti, aut ultimæ voluntatis, n. 15.

Si tamen sit in modum donationis inter vives, & est immodica quantitas, idem asserendum. Argumentum de servo ad Religiosum non est firmum. An dominus de jure naturali obligetur servo? Alii affirmant, alii negant, nu. 16.

Si schedula sit rei modica ad causam piam, Prælatus tenetur adimplere, n. 17.

An Religiosus, qui tempore professionis aliquid reservavit ad testandum, possit de eo testari? Affirmarunt aliqui, n. 18.

Sed contrarium censuit Sacra Congregatio. Religiosus si aliquid reservat, est tantum ad usum, n. 19. Admittitur hæc sententia, n. 20.

An Religiosus possit testari de rebus alienis ex consensu domini? Distinguitur; si enim est, ut faciat nomine proprio, non potest, n. 21.

Sicut commissarius nomine alterius, vel domini consentientis valet ex licentia Prælati, etiamsi relinquatur, ut aliquid distribuat inter pauperes, aut in alias causas pias, n. 22.

Quod intelligit Deluge, si faciat ad commodum pauperum, secus si ad commodum proprium, n. 23. Admittitur Deluge ex alia ratione, n. 24.

An Religiosus factus Episcopus, de bonis quæ sua industria acquisivit, aut de patrimonialibus possit testari? Prima sententia negat. Religiosus apostata quidquid acquirit, acquirit Cameræ Apostolicæ, n. 26.

Secunda sententia tenet contrarium, n. 26. Ejus fundamentum est debile, nu. 27. Sed ex aliis rationibus defenditur, n. 28.

Solus Papa potest Religioso dare indultum ad testandum, num. 29.

Sed est difficultas, quomodo id facere possit Pontifex? Plures dicunt non facere per dispensationem voti paupertatis, sed concedendo administrationem usque ad alienationem per ultimam voluntatem, n. 30.

Alteri dicunt facere per dispensationem voti paupertatis, num. 31.

Per indultum Religiosus testatur nomine proprio, n. 32. Fit instantia, & respondetur, n. 33. Replicatur. Prælatus solum potest dare bona Religioso ad usum amovibilem. Satisfit, n. 34.

Expenditur Authentica Ingressi, C. de sacr. Ecclesiis, *nu. 35. Admittitur sententia asserens hanc facultatem dare Pontificem per dispensationem voti paupertatis, n. 36.*

Facultas Pontificis, ut Religiosus testetur, debet esse expressa, nec sufficit generalis, n. 37.

An valida sit hæc facultas absque causa? Prima sententia affirmat, n. 38. Secunda negat, n. 39. Tertia sententia distinguit, n. 40.

In hoc dubio duo considerantur. Primum, quatenus hæc facultas opponitur voto paupertatis. Secundum, quatenus continet alienationem bonorum Monasterii. Quoad primum requirunt causam plures Doctores, n. 41.

Alteri negant, quia hoc principio non nituntur, nu. 42. Resolvitur, absque causa ratione voti posse valere hanc facultatem, n. 43.

Sed quatenus continet alienationem bonorum Monasterii, requiritur causa, nec absque ea potest Pontifex bona Ecclesiæ alienare, n. 44.

An quando hæc facultas conceditur absolute Monacho, possit testari ad causas profanas? Asseruit Medina. Sed contrarium sustinetur: nec primogenium instituere poterit, n. 45. Si tamen ad usus profanos dederit Pontifex ex gravissima causa, sustinebitur, n. 46. Quæ observanda in his facultatibus, n. 47.

An Religiosus post professionem possit revocare testamentum factum ante illam, ex licentia Superioris, prout potest fieri a Novitio, n. 48.

Prima sententia affirmat n. 49. Secunda negat, num. 50. Tertia distinguit, & admittit solum id posse inter liberos, secus inter alios, n. 51.

Resolvitur cum distinctione. Si Religiosus est Ordinis incapacis bonorum, nequit revocare, num. 52. Si Religiosus fecerit testamentum sæcularis, quando nihil cogitabat de Religione capessenda, per professionem rumpitur testamentum quoad institutionem, non quoad legata, num. 53. Aliqui petunt professionem, & quod se, & sua offerat Monasterio: sed sufficit sola professio, n. 54.

Si vero cogitaverit de Religione, & fecit testamentum, dicunt aliqui rumpi per professionem: sed contrarium defenditur, n. 55.

In hoc casu admitto sententiam asserentem, ex licentia superioris revocare posse testamentum. Expenditur lex Sed si mors 14. ff. de donat. inter, *n. 56.*

Fit instantia, & respondetur, nu. 57. Comprobatur magis, n. 58. Monasterium poterit revocare simile testamentum, n. 59.

Poterit Religiosus declarare dubia sui testamenti conditi ante professionem, etiamsi fuerit Minorita, n. 60.

An Religiosus, extante consuetudine, possit testari? Prima sententia negat, numer. 61. Secunda affirmat. Quidquid potest fieri privilegio, fit per consuetudinem, maxime immemorialem, n. 62.

Admittitur prima sententia negans, & rationibus corroboratur. Non omnis consuetudo, etiam immemorialis, habet vim privilegii, quando privilegium extra ordinem conceditur, & singulari modo, causa perspecta, & tempore, n. 63.

Religiosus professus habens ascendentes, seu descendentes quibus legitima debetur, potest inter ipsos divisionem suorum bonorum facere, dum reliquum extra legitimos relinquat Monasterio, n. 64. Explicatur caput Quia ingredientibus, *n. 19. q. 3. ibid.*

Limitatur si Religiosus sit Ordinis incapacis bonorum: si vero non fuerit, sufficit unus filius. Hic ascendentes, & descendentes intelliguntur, quibus legitima debetur, n. 65.

Si

Si moriatur Religiosus ante divisionem, Monasterium legitimas reddet. In Castella legitima ascendentium est tertia pars; descendentium vero omnia bona, præter quintum, n. 66.

An Religiosus quando inter descendentes dividit legitimas, possit aliquem meliorare? Negat Gregorius Lopez, sed rejicitur, n. 67.

Alvaradus dicit, posse meliorare aliquem descendentem in tertio, & quinto, sed incaute loquitur, n. 68.

Restat difficultas in solo tertio, & negandum videtur meliorare posse, n. 69.

Sed in contrarium stat communis sententia. Fit instantia, & ei respondetur, n. 70. Et confirmatur, n. 71.

Quando pater habet impetratam facultatem a Rege ad instituendum majoratum ex legitimis, alimentis relictis, an possit illam instituere, quinto relicto Monasterio? Prima sententia negat, num. 72. Secunda affirmat, num. 73.

Admittitur hæc secunda sententia, & late comprobatur, num. 74. Explicatur Authentica Si qua mulier, C. de sacros. Ecclesiis, *n. 75.*

Pater professus potest in divisione bonorum vulgariter filios substituere, vel instituere fideicommissum, n. 76.

Verum a quo tempore sit facienda hæc divisio? Prima sententia dicit facere posse patrem professum per totum curriculum vitæ, n. 77. Secunda statim professione facta esse faciendam, n. 78.

Explicatur textus in cap. Cum simus 14. de Regularibus, *num. 79.*

De rigore juris est admittenda prima sententia, n. 80.

Sed de æquitate est amittenda secunda, n. 81.

Hucusque dicta intelliguntur de vere Religiosis. Eremitæ possunt condere testamentum, & oblati Hospitalibus, num. 82.

Explicatur lex 17. tit. 1. p. 6. *num. 83. Religiosi Militares S. Joannis de licentia Superioris testantur, num. 84. Alteri militares Equites ex privilegio, & consuetudine testantur, non solum ex patrimonialibus, sed ex redditibus. Clerici harum Religionum Beneficiis inservientes possunt testari, quinto relicto Monasteriis, num. 85.*

1 IN capite isto non est agendum de testamentis, aut de aliis dispositionibus, quæ fieri possunt a Religiosis ante professionem, sed tantum post illam, disquirendo, an Religiosi professi habeant testamenti factionem activam, vel aliquid aliud disponere possint per ultimam voluntatem; nam cum diximus quid Clerici facere possint per suas ultimas voluntates, tam ad pia, quam ad profana, idem est investigandum de Religiosis professis de bonis Monasterii, aut ex aliis redditibus.

2 Et in primis sciendum, Monachos antiquos habuisse non solum testamenti factionem passivam, sed etiam activam; nam, ut alibi diximus, votum paupertatis non eos privabat dominio rerum suarum, sed tantum administratio earum relinquebatur ad libitum Superioris, ita ut impediti remanerent expendendi, utendi, & fruendi, quod postea est immutatum, ut late docet Suarez *de Religione, tom. 3. lib. 8. cap. 7. assert. 1. & ult. n.* 28 quapropter quia dominium habebant, adhuc testamenti factionem activam retinebant, ut erudite probat Pontius *quæst. 3. Scolastic. c. 9. & de Matrim. lib. 7. cap.* 13. Boetius Epo *in cap. 2. de testament. n. 9.* Tondutus *tom. 1. quæst. benefic. cap. 51. n. 30.*

3 Verum postea tempore currente id sublatum, ita ut testamenti factio activa Religiosis auferretur, *Auth. Ingressi, Auth. Si qua mulier, C. de Sacros. Ecclesiis, Auth. de Monachis, §. De illis, coll. 1. cap Quia ingredientibus 7. 19. quæst. 3. cap. 2. de testam. l. 17. tit. 1. p.* 1. Concilium Oxoniense sub Stephano, *cap* 47. Rationes decidendi communiter duæ adducuntur. Prima; nam Religiosi post professionem mortui censentur, nec proprium possunt habere, *cap. Non dicatis 12. quæst. 1. Auth. Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis.* Unde est, ut nequeant facere testamentum; de alieno enim numquam testamentum valet, & nequit fieri a quasi mortuo, *l. Conficiuntur 8, §. 3. ff de re jur. codicill.* Secunda; nam Religiosus professus non habet propriam voluntatem; ex eo enim quod profitetur, Prælato se subjicit, & nec illam habet, nisi translatam ad Superiorem, *cap. fin. de testament* ubi Scribentes. Cum ergo testamentum sit voluntatis nostræ justa sententia, ita ut unus nequeat pro alio testari, *l. Illa institutio 32 ff. de hæredib. instituend.* Escano *de testament. cap. 1. n.* 30. sequitur, Religiosum testari non posse, ut late docet Gonzalez *in cap. de testament. n.* 17. Navarrus *in Man. cap. 27. nu.* 270. Petrus Gregorius *Syntagm. lib. 4. cap. 8. num. 8. ad fin.* Spino *in Rub. de testament. 6. part. a num.* 1. Tapia *in Auth. ingressi, cap. 1. num.* 80. Farinac. *in Repert. ult. volunt. quæst. 65. num.* 15. Pichardus *in §. 6. Inst. quib. non est permiss. facere testam.* & alii congesti a Gonzalez *dict. cap. 2 n. 14.*

Quod non solum intelligas, quando Monasterium est incapax acquirendi, sed etiam si est capax; quia Religiosus etiam in his Monasteriis nequit habere proprium, nec de bonis Monasterii testari valet. Ergo etiamsi Monasterium sit capax bonorum, poterit Religiosus testari, Clarus verbo *Testamentum, q. 28. num.* 7. Durantius *quæst. jur. 5. per tot.* Idem asserendum, etiamsi testari voluerit ad causas pias, ob rationes jam relatas, Navarrus *comment. 2. de Regularib. coroll.* 10. *n.* 22. Tapia *d. cap. 1. n.* 5. Barbosa *in d. Auth. Ingressi, n.* 34. Sanchez *lib. 7. Decalogi, cap 8. n. 3.* 4

Nec etiam Religiosus valet condere codicillos, cum testari nequeat, *l. Divi §. 6. Codicillos, ff de jur codicill l. 6. tit. 22. part. 6.* nec legare, nec causa mortis donare, ob eandem rationem, *l. tam is 25. de Donat. caus mort* ubi Glossa *verbo non facit*, Graffius 1 *p. lib. 3. cap. 5. nu.* 38. Peregrinus *lib. 2. cons. 53. §.* 34. Rodriquez *quæst Reg tom. 2. quæst. 47. cent. 7. ad fin.* 5

Sed est dubium, an aliquid modicum possit Religiosus professus donare causa mortis ex licentia Superioris. Prima sententia negat; nam qui prohibitus est testari, etiam est interdictus donare causa mortis, ut diximus *n. anteceden.* Ast Religiosus nequit testari ex licentia Superioris, ut postea dicemus. Ergo nequit modicum donare causa mortis ex licentia Superioris, Præpositus *in cap. Nulli dubium, 21. quæst. 5. n.* 20. Angulo *de meliorat in l. 1 gloss. 3. n.* 15. Navarrus *cons. 2. de Privilegiis, num.* 3. Delugo *de justit. disp. 3 sect. 6. num.* 109. 6

Secunda sententia tenet contrarium; nam regula illa, *Qui nequit testari, nequit donare causa mortis*, certa est quoties impedimentum est de jure naturali, Covarr. *in rub. de testament. part. 3. n. 11. ad fin.* Mathienzo *in l. 7. tit. 10. lib. 5. Recapilat gloss. 2. n.* 34 Ast si impedimentum est de jure civili, non procedit; nam aliquoties quis est prohibitus testari, non tamen donare causa mortis prohibetur; nam filiusfamilias, etiam patre consentiente, nequit de bonis adventitiis testari, sed donat causa mortis ex ejus licentia, *l. Tam is 25 ff de donat. caus mort l. fin tit. 4. part.* 5. Michael Graffus *lib. 1. recept. sent. § Donatio causa mortis, quæst 3. n* 1. Covarr *in rub de testament. 3 p n.* 3. Taddæus Pilo *lib. 4 var. cap. 4. nu.* 5. Et aliquando permissum est testamentum condere, non tamen permittitur donare causa mortis, ut in uxore, cui testari concessum est, non tamen donare causa mortis, absque licentia viri, Gomez *var. tom. 2. cap 4. n. 4. vers. quæra*, Gutierez *lib. 2. practic. quæst.* 21. Valdesius *ad Molinam, lib. 2. de primog. cap. 9. n.* 4. quapropter non bene infertur: Religiosus nequit testari. Ergo nequit donare causa mortis. Cæterum probatur; nam in vita de licentia Prælati valet Religiosus modicum donare. Ergo etiam causa mortis, tenent Barbosa *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis, n. 34. & in cap. 2. de testament. n.* 8. Layman *in Summa, lib. 3. tract. 5. cap. 3. n.* 4. Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 8. n.* 11. Diana 5. *part. tract. 3. resolut* 128. 7

In hoc dubio observandum, nonnullos negasse licentiam Prælati esse sufficientem, ut Religiosus donaret causa mortis, sed esse necessariam etiam Conventus licentiam. Ita tenent aliqui relati a Sanchez *d cap. 8. nu.* 11. Verum ipse asserit, sufficere solum licentiam Prælati ad donandum causa mortis aliquid modicum. Qua quidem suppositione facta, admitto hanc secundam sententiam, non ex suis fundamentis facile responsum accipientibus, sed ex aliis. Ducor; nam quando donatio causa mortis fit ex licentia alterius, veluti cum Religiosus donat ex licentia Prælati, aut filius ex consensu patris, tunc donatio illa donationibus inter vivos comparatur, non autem legatis, aut donationibus causa mortis, ut bene advertit Pichardus *in princip. Instit. de Donationib. n.* 20. Ratio est; nam donatio causa mortis comparatur ultimis voluntatibus, *l. ult. Cod. de donat. caus. mort* Menchaca *usufrequent. lib. 1. cap. 11. num.* 4. Molina *de just. tract. 2. disput.* 288. quando solum fieret ab eo qui independenter ab alio potest donare causa mortis, sed non quando est necessaria licentia alterius; quia tunc, qui dat licentiam, ipse est vere donans per mediam personam donantis, qui cum sanus sit, donatio illa donationi inter vivos comparatur, non vero ultimis voluntatibus. Cum in præsentia Religioso donante quid modicum causa mortis ex licentia Prælati, vere donans sit Prælatus, donatio est inter vivos. Ergo debet valere. 8

9 Confirmo discursum; nam in Jure id est admissum, ut donatio causa mortis aliquando donatio inter vivos intelligatur, & mentio mortis solum deserviat ut conditio apposita donationi, Natta *lib. 1. cons.* 108. Menochius *lib. 3. præsumpt. 35. per tot.* Fachineus *lib. 5. controvers. cap.* 22. Grasianus *discept. cap. 657. a num.* 1. Cancerius *var. 1. par. cap.* 8. *n.* 215. Idcirco impræsentiarum recte intelligimus hanc donationem, utpote donationem inter vivos, posita conditione, si mors sequatur, quæ cum modica sit, & facta de licentia Prælati, sustinebitur.

10 Unde breviter attingam rationem, quare uxor, licet possit testari, non tamen valet donare causa mortis, nisi ex licentia viri, quod plures abnegarunt; de quo Cevallos *quæst.* 695. Mathienzo *in l. 7. tit. 10. lib. 5. gloss. 2. a num.* 30. Hermosilla *in l. 21. tit. 4. part. 5. gloss. 1. a n.* 4. Verum in altera sententia illa erit ratio; nam cum donatio causa mortis sæpius transeat ad naturam donationis inter vivos, præcipue hoc est interdictum uxori, ne id faciat absque licentia viri: sicut cæteræ donationes inter vivos, quæ nequeunt fieri ab uxore absque licentia mariti, aliquibus exceptis casibus, Mathienzo *in l. 2. tit. 3. lib. 5. gloss. 2. nu.* 5. Diana 8. *p. tract. 6. resolut.* 10. Ergo quando donat causa mortis, est necessaria licentia mariti.

11 Sed est etiam aliud dubium, an Religiosus ex licentia Superioris possit testari de aliquibus bonis ad causas pias? Et affirmandum videtur, quia tunc dispositio illa vim testamenti non habet, sed donationis inter vivos, ut dictum est. Ergo debet sustineri talis dispositio. Sed contrarium est tenendum, quia Religiosus nequit testari ex licentia Superioris, nisi sit Pontifex, *cap. 1. & 2. de testament.* Ergo nequit sustineri tale testamentum, etiam ex licentia Superioris. Tum testamentum nequit reduci ad donationem inter vivos, prout donatio causa mortis; unde solvitur ratio dubitandi, alias ansa præberetur, ut omnia bona Monasterii destruerentur per has ultimas voluntates, Navarrus *comment. 2. de Regularib. corol. 10. n.* 22. *& in Manual. cap. 27. nu.* 270. Rodriquez *tom. 3. quæst. Regul. quæst. 69. art. 2. in fin.* Tapia *in d. Auth. Ingressi, cap. 1. n.* 5. Sanchez *d. cap. 8. n.* 12. Barbosa *de univers. jur. lib. 1. cap. 42. a n.* 208.

12 Quid vero, si Religiosus schedulam fecerit ad aliqua pia post mortem facienda ex licentia Prælati? Et in hoc casu si eam fecisset in vim testamenti, non sustinebitur, Navarrus *d. comment. 2. corol. 10. nu.* 22. Si vero aliter, & diversa mente facta fuerit, asserit Navarrus consolidari posse a Prælato, ita ut intelligeretur precatoria dispositio, non vero obligatoria, ita ut Prælatus teneatur adimplere. Idem docet *in Man. cap. 27. num.* 270. Rodriquez *d. q.* 69. Graffius 1. *part. lib. 3. cap. 5. nu.* 58. Diana 5. *part. tract. 3. resolut.* 128. *vers. Sed ideo.*

13 Sed si Prælatus promiserit Religioso adimplere schedulam continentem rem piam, an obligetur ad illam adimplendam, saltem de jure naturali, dissidium est. Pater Sanchez *d. cap. 8. n.* 18. asserit, Prælatum civiliter non obligari: si vero de jure naturali, & in conscientia. Ducitur; nam licet dominus ex pacto civiliter cum servo non obligetur, obligatur tamen naturaliter; leges enim deobligantes dominum, solum loquuntur ex promissione efficaci de jure civili, *l. Cum affirmes 8. C. de lib. caus. l. Interpositas 13. C. de transf. l. 6. tit. 11. p.* 5. non tamen negant obligari naturaliter, & in conscientia. Ergo idem est dicendum de Religioso respectu promissionis Prælati, qui licet civiliter non obligetur, naturaliter tamen obligabitur: quare in conscientia tenebitur adimplere schedulam illam pia continentem.

14 Verum Delugo *d. disp. 3. sect. 6. num.* 113. tenet contrarium, & scribit, nec naturaliter obligari Prelatum ad adimplendam schedulam. Ratio est, quia Religiosus est incapax acquirendi aliquod jus in sui favorem, ita ut alium teneat sibi obligatum, *cap. Non dicatis* 12. *quæst. 1. cap. Monachi, cap. Monasterium 6. de stat. Monachor.* Lessius *de just. lib. 2. cap. 41. n.* 71. Ergo nequit tenere obligatum Prælatum ad adimplendam schedulam. Quod non solum intelligas civiliter, sed etiam naturaliter. Idque potuit disponere Jus Canonicum, cum hoc expediat ad bonum commune Religionis; alias non satis esset provisum paupertati Religiosorum, dum de jure naturali possent facere contractus, & alios obligare. Cæterum, licet Prælatus ad usum possit concedere Religioso aliqua bona, non tamen potest irrevocabiliter, cum opponeretur, etiam de jure naturali, voto paupertatis: quamobrem non poterit obligari Prælatus eo modo, ut adimplere teneatur de jure naturali in foro conscientiæ.

15 In hoc dubio duobus modis concipienda est hæc difficultas. Primo, quando in vim testamenti, aut alterius ultimæ voluntatis ex licentia Prælati fieret schedula ista, & Prælatus adimplere promiserit: & in hoc casu nec naturaliter obligabitur; nam de jure naturali nequit dare licentiam subdito, ut de re aliena disponat, prout sunt bona Monasterii, nec ipse obligari ad adimplendam rem naturaliter injustam, cum id sit naturale jus, ut res ad alium non transferatur absque voluntate domini, ut est vulgaris regula *in l. Id quod nostrum, ff. de reg. jur.* bona enim Monasterii non sunt Prælati, nec in eis habet nisi puram administrationem, cum & ipse impeditus sit proprium habere. Ergo nec schedula illa de jure naturali sustinebitur, nec Prælatus poterit eodem jure obligari. Deinde ipse Prælatus est incapax testandi, ut ipse Religiosus de jure naturæ, quia nequit habere proprium, Delugo *d. sect. 6. num.* 116. Farinacius *d. q. 56. n.* 16. Ergo eodem jure nequit facere capacem Religiosum testandi, nec ipse obligari naturaliter ad adimplendam schedulam testamenti.

16 Secundo modo valet considerari talis schedula continens pia, scilicet quando per dispositionem inter vivos Prælatus se obligaret ad adimplendum post mortem Monachi, seu Religiosi: & tunc si sit immodicæ fuerit quantitatis dispositio, nec de jure naturali, nec de civili obligabitur ad adimplendum. Probatur ex eisdem rationibus; nam est dispositio de rebus alienis, in quibus nec ex licentia Prælati valet sustineri, nec ipse Prælatus dare licentiam. Ergo nullo jure obligabitur. Cæterum, nam simile servi adductum a Sanchez, non probat ejus sententiam, nam ut scripsit Lessius *dict. lib. 2. cap. 4. dub. 4. num.* 17. certum illud simile non est: in quibusdam enim causis magis Religiosus subjiciatur Prælato, quam servus domino, *cap. Multos, 54. dist.* in aliis vero non: quare non est efficax argumentum illud simile. Deinde, nam plurimorum est sententia, dominum ex promissione servo non obligari ob incapacitatem, etiam naturaliter, *l. In personam 22. ff. de Regul. jur. l. Sed etsi servo 20. ff. de Fid. juss.* Connanus *comment. lib. 2. cap.* 3. Et licet alii teneant contrarium, *l. servus 14. ff. de obligat. actionib. l. Servus 6. C. de Judic.* Goveanus *ad l. 1. §. 17. ff. ad l. Falcid. num.* 7. Donellus *lib. 12. comment. cap.* 22. Larrearegui *select. lib. 1. cap. 5. num.* 4. facile respendetur; nam servus de jure naturali est capax habendi proprium jus, & obligationes; non vero Religiosus voto paupertatis adstrictus, qui nequit aliquid habere, etiam naturaliter acquisitum, ut bene explicat Delugo *dict. sect. 6. a num.* 113. Ergo etiamsi schedula ista sit facta in vim dispositionis inter vivos, & ex licentia Prælati, nequit Prælatus obligari naturaliter ad adimplendam illam immodicam dispositionem.

17 Attamen si dispositio ista sit modicæ quantitatis ad causam piam, recte sustinebitur schedula per dispositionem inter vivos, non solum civiliter, sed etiam naturaliter, & Prælatus promittens tenebitur adimplere: quia, ut diximus supra, est donatio rei modicæ cum conditione ut adimpleatur post mortem, quæ fieri valet ex licentia Prælati, & consequenter obligabitur ad adimplendum.

18 Quid vero dicendum, si Religiosus tempore professionis, in quo recte de suis bonis disponit, Petrus Gregorius *lib. 42. Syntag cap. 8. num.* 8. Farinacius *dict. quæst. 56. nu.* 2. aliquam partem reservaverit, ut post professionem de ea testetur, an validum sit testamentum? Affirmarunt Baldus *in cap. In præsentia 8. de Probat. n.* 38. Jas. *in dict. Auth. Ingressi, num.* 37. Ducuntur; nam licet Religiosus non possit reservare dominium illorum bonorum, bene tamen poterit facere dispositionem per testamentum, consentiente Monasterio.

19 Sed contrarium consuit Sacra Congregatio 14. Decembris 1613. quem refert Barbosa *de univers. lib. 1. cap. 42. nu.* 207. Ducitur; nam non solum repugnat voto paupertatis dominium illorum bonorum reservatorum, sed etiam jus disponendi de illis, vel possessio, vel quasi illius, Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 8. cap. 5. assert. 2. num.* 24. Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 35. difficult.* 29. Ergo talis reservatio disponendi de his bonis per testamentum nequit Religioso præstare jus ad testandum. Cæterum repugnat non habere dominium, & habere facultatem disponendi de re; nam dominium est facultas utendi re ad libitum, *l. In re mandata 5. C. Mandat. 1. tit. 22. p. 3.* Homez *in l. 45. Tauri, a n.* 5. Donellus *lib. 9. comment. cap.* 8. Antunez *de donat. lib. 1. par. 3. cap.* 8. Ergo quoties dominium ablatum est a Religioso per professionem, necessario jus disponendi ei ablatum est. Denique si aliquid tempore professionis potest reservare ex licentia Prælati, est tantum aliquid ad usum amovibile, Garzia *de Beneficiis, 7. part. cap. 10. num.* 100. Barbosa *in Auth. Ingressi, Cod. de Sacros. Ecclesiis num.* 36. *& de univers. lib. 1. c. 42. n.* 152. Tamburinus *de jur. Abbat.*

tom.

tom. 3. *q.* 16. *n.* 16 Sanchez *lib.* 5. *Decalogi, c.* 4. *n.* 97. non tamen poterit aliquid reservare, ut de illo libere disponat, tanquam de re propria, aut in qua habeat aliquod jus. Ergo minime ex hac reservatione poterit testamentum condere, Barbosa *dict. lib.* 2. *cap.* 42. *n.* 207. Delugo *dict. sect.* 6. *n.* 115. Sanchez *dict. cap.* 8. *n.* 18.

20 Hæc sententia admittenda est, & ultra rationes adductas, adhuc probari poterit; nam ut docet Delugo *dict. sect.* 6. *n.* 115. sicut mors naturalis tollit potentiam naturalem, sic mors civilis in professione tollit omnem potentiam civilem ad testandum, nec aliquo modo subsistet ex licentia Prælatorum, cum ipsi nequeant illam præstare ad testandum: quapropter ex simili reservatione, etiam cum licentia Prælati non poterit testari. Quod non solum tenebis, quando reservasset ad faciendum testamentum, sed etiam si reservasset ad donandum inter vivos, ob rationes supra perpensas. Et licet Prælati possint dare licentiam Religioso, ut aliquid modicum præstet, ut jam diximus, Lessius *de just. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 8. *n.* 71. Villalobos *d. difficult.* 39. *n.* 4. non tamen poterit præstare licentiam ad hanc reservationem donandi, etiamsi modicum fuerit; quia nequit Religiosus jus habere, & retinere ad donandum.

21 Sed quæres, an Religiosus possit testamentum condere de rebus alienis ex consensu domini? Et in re distinguendum, an dominus consenserit, ut faciat professus testamentum nomine proprio, an vero nomine domini consentientis, tanquam commissarius, seu executor. Primo enim modo nequit testamentum condere, etiam de licentia Prælati, ut docet Navarrus *d. comment.* 2. *de Regul. num.* 57. qui aliquibus rationibus probat suam sententiam; illa enim aptior est, quia tunc nequit fieri testamentum nomine Religiosi; nam tunc nequit fieri nomine Religiosi testamentum, nisi dominus transferat dominium illorum bonorum ad Monasterium, Navarrus ubi proxime, *num.* 5. Barbosa *in Auth. Ingressi, C. de Sacros. Ecclesiis, num.* 34. Ergo nequit Religiosus condere testamentum nomine proprio, etiam cum licentia Prælati, ut diximus supra de bonis Monasterii.

22 Si vero tanquam commissarius, aut executor id fecerit nomine domini bonorum consentientis, tunc valet ex licentia Prælati, *cap. fin. de testament. in* 6. Quod etiam admittunt DD. si relinquatur Monacho aliquid, ut distribuat inter pauperes tempore suæ mortis; quia tunc non est testator, sed elector pauperum, & executor piorum, Pacianus *cons.* 36. *a n.* 103. Sanchez *d. c.* 8. *n.* 8. Diana 9. *p. tract.* 3. *resol.* 128. *vers. Notandum est.*

23 Sed Delugo *d. sect.* 6. *n.* 111. in hoc casu distinguit; nam si attendamus ad testamenti factionem, recte procedit doctrina ista, quia non est nisi executor, aut elector pauperum. Idem dicendum quoad votum paupertatis, si id facit tanquam œconomus testatoris, aut fidelis distributor. Si tamen hæc facultas non tam detur favore pauperum eligendorum, aut causarum piarum exequendarum, sed in commodum ipsius Religiosi, tunc per se nequit absque licentia Prælati hanc electionem, aut distributionem facere, quia tunc Religiosus est quasi dominus habens illa bona ad distributionem inter pauperes.

24 Hæc sententia Delugo admittenda est non ob suam rationem, quia nimis probat, quatenus supponit aliquid jus, vel quasi dominium ad distributionem illam faciendam acquisisse Religiosum, quod distribuere nequit, si immodicum est, etiam cum licentia Prælati. Quare dicendum, nullum jus in illis bonis Religiosum acquisivisse, nec in electione, & distributione, sed totum fieri nomine ipsius domini relinquentis bona illa ad pauperes, vel ad alia opera pia, ad quod sufficit licentia Prælati, Rodriguez *in Sum. tom.* 2. *cap.* 70. *numer.* 13. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 11. *numer.* 33.

25 Est vero dubium, an Religiosus factus Episcopus possit testari de bonis sua industria quæsitis, vel ex hæreditate aliqua, vel paterna? Prima sententia negat; nam Religiosi Episcopi adhuc voto paupertatis adstringuntur, nec in his bonis habent dominium, sed est penes Ecclesiam, aut Cameram Apostolicam. Ergo de eis nequeunt testari tanquam de re aliena. Et a simili confirmatur; nam Religiosus Apostata quidquid acquirit in sæculo, Monasterio non acquirit, sed Cameræ Apostolicæ, ex Constitutione Gregorii XIII. cujus meminit Navarrus *cons.* 17. *de Stat. Monach. & cons.* 18. *de Regularib.* quod idem dicendum videtur de Religioso facto Episcopo, qui licet aliquid acquirat in sæculo, ad Cameram Apostolicam, vel ad Ecclesiam pertinenit, ob voti impedimentum. Ergo de his bonis non poterit testari, Turrecremata *in cap. Nulli* 12. *quæst.* 5. *n.* 22. Cenedo *de paupertat. Religios. dub.* 46. Rota apud Gregorium XV. *dec.* 1. *n.* 9. Gratianus *discept. for. cap.* 363. *n.* 25. Pareja *de instrument. Edit.* 1. *p. tit.* 5. *n.* 9. Capponi *re.* 1. *discept.* 41. *a n.* 3. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 6. *n.* 10. Araujo *de Stat. Eccles. tract.* 3. *q.* 28. *dub.* 3. *n.* 18.

26 Secunda sententia tenet contrarium; nam licet Religiosus Episcopus in his bonis non habeat dominium, habet tamen administrationem, quod est sufficiens ad testandum. Et confirmatur; nam hæc administratio bonorum est sufficiens ad donandum in vita. Ergo est sufficiens ad testandum, Hostiensis *in cap.* 1. *de testam. n.* 5. Medina *de Sacror. hom. continent. lib.* 5. *cap* 26. *col.* 2. Sà *verba Episcopus, n.* 11. Rodriguez *in Sum. tom.* 2. *cap.* 70. *n.* 5. Villalobos *in Sum.* 2. *p. tr.* 35. *difficult.* 40. *n.* 10. dicit probabile Sanchez *d. cap.* 6. *numer.* 10.

27 In hoc dubio animadvertendum, fundamentum hujus secundæ sententiæ debile esse; nam ex sola administratione rei alienæ non sequitur facultas de illa testandi, quin potius contrarium, dum jura ad testandum dominium requirunt, ut communiter docent DD. *in dict. Authent. Ingressi.* Tum administratio morte finitur, nec potest administrator de his, quæ post ejus mortem sunt peragenda, respondere.

28 Attamen admitto hanc secundam sententiam; nam facultas testandi est permissiva, nec aliquo modo est limitanda, nisi in personis, & casibus a jure expressis, Glossa *in l.* 1. *Cod. de Sacros. Ecclesiis*, Glossa *in proœmio tit.* 1. *pa.* 6. *& in l.* 13. *ejusdem tit.* Pichardus *in rub. Instit. quibus non est permiss. num.* 7. non enim est textus qui interdicat Episcopis Religiosis de rebus suis testari. Ergo recte poterunt testari. Cæterum dicere, Religiosos Episcopos tantum habere administrationem, & non dominium suorum bonorum, incertissima res est; nam plures Doctores tenent contrarium, quos dedimus supra, *cap.* 3. *num.* 41. quare cum in his bonis dominium acquirant, de eis poterunt testari. Denique, ut scripsimus *cap.* 3. *a num.* 43. Religiosus Episcopus dispensatus est in modo voti, ita ut recte consequatur dominium in reditibus. Ergo majori ratione in bonis patrimonialibus. Unde, quidquid resistat Araujo *dict. dub.* 3. *a num.* 18. dilabitur fundamentum contrariorum, & consequenter poterit Religiosus Episcopus de his bonis testari.

29 Præterea Religiosus professus poterit testari, si indultum ei concesserit Summus Pontifex, nec sufficiet licentia Prælati simul cum Conventu, nec Capituli Generalis, cum nequeant in lege Superioris dispensare, Covar. *in cap.* 2. *de testam. n.* 10. Simon de Prætis *de interpret. ult. volunt. lib.* 2. *interpret.* 1. *dub.* 1. *resolut.* 4. *n.* 73. Rodriguez *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 69. *art.* 2. Delugo *dict. sect.* 6. *n.* 118. Barbosa *in cap.* 2. *de testament. n.* 9. *& de univers. jur. lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 213.

30 Est vero difficultas, quomodo id fieri possit a Romano Pontifice. Plures dixere, non id facere Pontificem per dispensationem voti paupertatis, sed tantum concedendo administrationem, seu usum illorum bonorum, ut Religiosus de eis disponat per ultimam voluntatem; quod non est voti dispensatio, sed prorogatio facultatis alienandi inter vivos, usque ad alienationem per ultimam voluntatem, Navarrus *cons.* 2. *de Regularib. n.* 57. Lessius *de justit. l.* 2. *cap.* 41. *dub.* 8. *n.* 71. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.* 8. *n.* 47. Layman *in Summa, lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 3. *n.* 5. Suarez *de Religion. tom.* 3. *lib.* 8 *cap.* 16. *n.* 10. Delugo *d. sect.* 6. *n.* 118.

31 Alteri vero inquiunt, id a Pontifice fieri per dispensationem voti paupertatis, quia cum Religiosus testatur, proprio nomine testamentum condit, quod nequit facere nisi acquirendo dominium illorum bonorum, de quibus ad testandum facultas conceditur. Ergo necessario id debet facere Pontifex per dispensationem voti paupertatis, ut Religiosus testetur non tanquam administrator, seu œconomus Pontificis, Francus *in rub. de testam. n.* 82. Azorius *Instit. Moral.* 1. *p. lib.* 12. *c.* 9. *q.* 10.

32 In hoc dubio dico in primis, totam difficultatem consistere, an testetur Religiosus, quando indultum consecutus est a Romano Pontifice, nomine proprio, an alieno, nempe Pontificis concedentis, qui est supremus administrator illorum bonorum? Et existimo semper testari nomine proprio. Probatur; nam indultum nihil præstat, nisi licentiam testandi, removendo impedimentum juris, libere relinquendo professum, ut testetur secundum suam voluntatem. Ergo quoties indultum conceditur, id fit ut testetur nomine proprio, & secundum suam propriam voluntatem. Cæterum, si ista facultas est tantum prorogatio facultatis donandi inter vivos, posset hæc licentia dari a Superioribus, qui ad donandum inter vivos, causa subsisten-

ae eam præstant: Sed hoc est de jure reprobatum, ut diximus n. 29. Ergo asserendum, per indultum concedi facultatem testandi nomine proprio.

33 Sed dices cum Suarez *dict. cap. 16. n. 11.* Superiores Religiosi possent concedere hanc licentiam, nisi a jure interdicerentur, quia est tantum prorogatio alienandi inter vivos. Ergo Religiosus non testatur nomine proprio. Sed respondetur nullum esse textum aperte interdicentem Superioribus hanc licentiam concedere, sed tamen per necessarium sequitur; nam cum Religiosus testetur nomine proprio, & ad id sit necessarium acquirere dominium, inde est, ut hæc licentia præstari non possit a Superioribus Religiosi, sed solum a Romano Pontifice.

34 Instabis: Ergo dabitur casus, in quo possit Religiosus testari ea sola licentia Superioris. Probatur; nam si licentia Pontificiis est necessaria, ut Religiosus testetur nomine proprio, & acquirat dominium; si velit testari nomine alieno, & tantum, ut administrator, sufficit licentia Superioris. Respondetur, hunc casum tantum posse accidera quando Religiosus disponeret de aliqua re modica, quam ex licentia Superioris poterat donare inter vivos, ut diximus supra, de donationibus causa mortis; non vero de aliis rebus majoribus, aut circa magnam quantitatem, quam nequit alienare Religiosus, etiam ea Superiorum licentia; nec illam admittere, nisi ad usum pro sua vita, Suarez *d. cap. 16. n. 12.* Barbosa *in cap. 2. de testament. n. 13.* ad quam disponendam, & alienandam per ultimam voluntatem, necessarium est indultum a Romano Pontifice, quod eaist mandum concedi, ut nomine proprio Religiosus testetur, non autem nomina Pontificis, nisi sua Sanctitas id in Indulto expresserit.

35 Deinde comprobatur discursus *ex dict. Auth Ingressi. C. de sacros Ecclesiis*, ubi asseritur Monachum testari non posse, quia non habet proprium, nec est dominus bonorum. Ergo ad hoc ut testetur, necessarium est, ut fiat dominus illorum bonorum per indultum Pontificis, quod non esset necessarium, si sicut administrator testaretur nomine alieno. Ergo dicendum, per indultum samper testatori nomine proprio.

36 Hinc sequitur, admittendam esse secundam sententiam asserentem testari Religiosum per indultum Pontificis nomine proprio, acquirendo dominium, & per dispensationem voti paupertatis. Quod facilius admittendum in nostro modo explicandi, non dispensando in omni voto paupertatis, sed in modo ipsius voti.

37 Licentia, vel facultas Pontificis debet esse expressa, & in particulari, ut Religiosus testetur; nec sufficiet generalis disponendi independenter a Prælatis, quia est ad id speciale interdictum, & est ad id necessaria specialis dispensatio, Delugo *d. sect. 6. n. 119.* Tum & causa est necessaria, Lessius *d. dub. 8. n. 71.* Sanchez *d. c. 8. n. 48.* Molina *de justit. tract. 2. disp. 141. n. 9.*

38 Sed est dubium, an valida sit talis facultas absque aliqua causa? Prima sententia affirmat, & probari poterit ex doctrina Covarr. *in c. Cum in officiis 7. de testament. n. 7.* ubi asserit, licentiam, seu facultatem datam a Pontifice Episcopo ad testandum da reditibus absque causa, validam esse, licet illicitam. Ergo idem est dicendum de hac facultate data Religioso ad testandum. Cæterum hæc dispensatio est juris positivi, quæ si fiat a Pontifice absque causa, valida est, ut cum multis diximus *cap. 10. n. 30.* Ergo erit valida, Redoanus *de spoliis, quæst. 7. §. His præsuppositis, n. 13.*

39 Secunda sententia tenet contrarium; nam hæc facultas conceditur cum dispensatione voti paupertatis, cujus obligatio cum sit de jure divino, nequit fieri a Pontifice absque causa. Ergo si absque ea conceditur hæc facultas, valida non erit. Francus *in d. rub. de test.* n. 82. Azorius *d. t. p. lib. 12. c. 9. qu. ult.*

40 Tertia sententia aliter dicit; si enim in facultate ista includatur vitium alienandi bona Monasterii, non quia per se sit iniqua, sed tantum versetur vitium quoad modum, tunc hæc facultas absque causa sustinebitur; quia in hac specie tantum læditur jus positivum, cujus dispensatio valida est absque causa. secus si non fuisset vitium in modo alienandi, sed in ipsa alienatione, quia esset iniqua; tunc enim valida non erit absque causa, quia talis distributio fuisset iniqua contra votum paupertatis, & esset dare licentiam, ut bona Monasterii prodigerentur a Religioso: quod nequit fieri a Pontifice, qui non est dominus illorum bonorum, sed tantum administrator, Sanchez *d. c. 8. n. 50.*

41 In hoc dubio duo sunt consideranda in facultate testandi concessa in Religioso. Primum, quatenus opponitur voto paupertatis. Secundum, quatenus continet alienationem bonorum Monasterii. Et quoad primum Doctores secundæ sententiæ consequenter loquuntur; nam cum ipsi dixerint, hanc facultatem concedere Pontificem per dispensationem voti paupertatis, bene asserunt causam esse necessariam, ut valida sit facultas, quia absque causa nequit Pontifex votum dispensare; continet enim obligationem de jure divino, necessario requirentem causam gravem, ut possit ab illo dispensari, Glossa *in cap. non est 3. de vot. verbo Nisi subsit causa*, ubi etiam Barbosa *n. 5.* S. Thomas *2. 2. quæst. 88. art. 12. ad 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 57. n. 13.* Reginaldus *in praxi for. lib. 8. n. 341.* Villalobos *in Summ. 1. p. tract. 2. difficult. 41. n. 1.* Layman *in Sum lib. 1. tr. 4. cap. 22. n. 2.*

Sed prima sententia, quæ alio principio nititur, nempe non continere dispensationem voti paupertatis, verum tantum tollera juris impedimentum denegans hanc facultatem Religioso, contrarium affirmat, quia tantum continet juris interdictum a Summo Pontifice dispensabile absque causa valide, Layman *d. c. 22. n. 31.* 42

In re vero dicendum, inspecto solo voto paupertatis, in nostro modo explicandi, nempe dispensare Pontificem votum quoad modum, validam esse facultatem testandi absque causa; nam similis dispensatio est tantum a jure positivo disposita, nempe concedendo dominium, relicto usu ad nutum Superioris, quod non tollit substantiam voti paupertatis; idcirco sustinebitur valide talis facultas a Summo Pontifice concessa absque causa, licet illicite. 43

Verum quatenus facultas ista testandi continet alienationem bonorum Monasterii, dico admittendam esse secundam sententiam; quælibet enim bona, sive jam sint Monasterii, sive de novo acquirantur a Religioso, ipsius statim fiunt, Gratianus *regul. 520.* Tuschus *tom. 5. lit. M. conclus. 31.* Paulus Berti *in Praxi crim. Regul. tit. 1. cap. 2. n. 17* Azorius *Instit. Moral. 1. part. lib. 12. cap. 8.* Molina *de justit. tract. 2. disput. 140.* quamobrem, ut per hanc facultatem datur Monacho licentia testandi, consequenter conceditur facultas alienandi bona Monasterii, quorum dominus Pontifex non est: quare, ut Monasterium illis bonis privetur, necessaria est causa, non quælibet, sed publica Religionis, aut Monasterii, alias valida non erit, ex his quæ scripsimus *lib. 1. cap. fin. a n. 3.* Tum quia licet Pontifex sit generalis administrator bonorum Ecclesiæ cum libera, Navarrus *de Redit. quæst. 1. monit. 54.* Solorzanus *de Jur. Ind. tom. 2. lib. 5. cap. 1. n. 10.* nequit absque causa bona ista concedere, nisi justa causa subsistente, *cap. Cum Apostolica 7. de his quæ fiunt a Prælat. ad finem*, Covar. *lib. 1. var. cap. 17. n. 4.* Solorzano *d. cap. 1. n. 9.* Ergo facultas ista testandi, eo quod alienet bona Monasterii absque causa, valida non erit. 44

Rursus disquirendum, an quando hæc facultas conceditur Religioso absolute absque expressione usuum piorum, aut profanorum, possit testari ad usus profanos? Et Medina *de sacror. hominum continet lib. 5. cap. 26. col. 2.* asserunt posse etiam testari ad causas profanas, idque usu esse receptum. Sed contrarium est tenendum; nam Pontifex generaliter, & absolute aliquid concedens, censetur derogare juri commerii quominus illud lædar; quamobrem solum ese intelligenda hæc facultas ad causas pias, non vero ad profanas, Navarrus *de redit. quæst. 3 n. 6* Molina *de primog. lib. 2. cap. 9. n. 67.* Alter Molina *dict. disp. 141. in fin.* Suarez *de relig. tom. 3. lib. 8. cap. 16. n. 19.* Barbosa *in cap. 2. de testament. n. 11.* Sanchez *Decalog lib. 7 cap. 8. n. 51.* Unde ex hac facultate primogenium instituere non valet ad conservationem familiæ, quia est usus profanus, Molina *dict. cap. 9. n. 68*, Sanchez *dict. cap. 8. n. 52.* 45

Si vero ad usus profanos aliquando hanc facultatem dederit Pontifex, causa existente sustinebitur, ut contra Tapiam, & Lessium tenet Sanchez *d. c. 8. n. 51.* Valet enim Religiosus tam insignia marita habere, ut valide, & licite ei hæc facultas ad usus profanos concedatur; nam, ut diximus supra, causa existente, semper ut causa pia existimabitur, ut late *c. 10. a n. 27.* documus. 46

In facultatibus aliqua sunt observanda. Primum, ut licentia, & facultas sit expressa, & in particulari, ut dicatur ad causas profanas. Secundo, debet exprimere, dari facultatem Religioso testandi de his bonis, quæ possidet, non autem de aliis bonis Monasterii; in his ergo, nisi raro, Pontifex hanc facultatem non concedit, Molina *dict. disput. 141. n. 10.* & semper intelligitur de bonis quæ a Religioso tenentur, Gamma *decis. 308. num. 2.* Layman *in Summa, lib. 3. tract. 3. cap. 3. num. 5.* Sanchez *dict. cap. 8. num. 56.* Tertio, ut hæc facultas non extinguatur pro primo actu, Sanchez *d. c. 8. n. 60.* Quarto, ut nec extinguatur morte concedentis, Barbosa *in cap. 2. de testament. a n. 13.* Sanchez *d. c. 8. n. 57.* 47

Est ve-

48 Est vero dubium, an Religiosus, dato quod non testetur, possit de licentia Superioris revocare testamentum factum ab eo ante professionem? Et in hac difficultate suppono id fieri posse a Novitio absque solemnitatibus Tridentini, ut explicant Thesaurus *lib. 2. decis.* 56. Guttierez *Can. lib.* 2. *cap.* 1. *a n.* 6. Garzia *de beneficiis*, 11. *part, cap.9.n.7.*

49 Erit ergo dubium circa testamentum factum post professionem. Prima sententia affirmat, quia hoc non est testari, sed testamentum revocare, quod est diversum. Ergo ea licentia Superioris poterit revocare testamentum conditum ante professionem. Cæterum, nam ultima voluntas est deambulatoria usque ad vitæ exitum, *l. 4.ff.de adimend. legat.l.Cum hic status* 38. §. *Ait oratio*, *ff. de donat. inter*, *cap. Cum Martha* 6. *de celebrat. Missar.* Guttierez *de jurament.* 2. *part. cap.* 1. *a n.* 11. Mantica *de conject. lib.* 12. *tit.* 1. *a n.* 1. Professio vero mors non est naturalis. Ergo Religiosus etiam post professionem ea licentia Superioris poterit revocare testamentum, quod ante professionem condiderat, Bart. *in Auth. Si qua mulier*, *Cod.de sacros. Ecclesiis*, *n.* 5. & ibidem Salycet. *col.* 8. Tellus *in l.* 17. *Tauri*, *n.* 5. Rodericus Suarez *alleg.* 20. *a n.* 25. Clarus *verbo Testamentum*, *quæstion.* 29. *n.* 9. Decianus *lib.* 3. *consil.* 31. *per tot.* Crassus *de success. ab intestat.* §. *Testamentum*, *quæst.* 34. *n.* 8. Menchaca *de success. libro primo* §. 2. *n.* 52.

50 Secunda sententia tenet contrarium; nam quando Religiosus profitetur, a se abdicat dominium suorum bonorum, jura, & actiones: quamobrem remanet testamentum confirmatum, & hæredes, & legatarii plene hæreditatem acquirunt quasi per mortem naturalem. Ergo post professionem non poterit testamentum revocare, etiam cum licentia Superioris. Cæterum professio, licet mors naturalis non sit, attamen in his quæ repugnant statui Religioso producit illos effectus, prout producit mors naturalis: quapropter confirmatum remanet testamentum, perinde ac si Religiosus naturaliter moreretur, & consequenter non poterit revocare, etiam ea licentia Superioris, Spino *de testament.gloss.6.in rubr.n.fin.* Fachineus *controvers.lib.6.cap.* 15. *vers.Ego sententiam*, Farinacius *in repert.ultim.volunt. quæst.*65.*n.*5. Thesaurus *quæst.* 56. *n.* 1. Barbosa *ad Concilium*, *sess.*25.*de regul.cap.*16.*n.*20. Castillo *lib.*1.*controvers. cap.*65. *n.* 6. Sanchez *lib.* 7. *Decaleg. c.* 11. *n.* 5. Delugo *d. sect.*6. *n.* 120. Oliva *de for. Ecclesia*, 3. *p. q.* 41. *n.* 12.

51 Tertia sententia inquit, Religiosum post professionem posse revocare testamentum solum in specie Authenticæ *Si qua mulier*, *C. de sacros. Ecclesiis*, quatenus inter liberos disponit sua bona dividendo; aliter vero revocare non posse, ut admittit Clarus *dict.quæst.* 29.*n.fin.* Gregorius *in l.* 17. *tit.* 1. *p.* 6. *verbo Pueden.* & alii recensiti a Sanchez *dict.cap.* 11. *num.* 3.

52 In hac difficultate distinctio facienda est, quando Monasterium, in quo profitetur Religiosus, est incapax bonorum, & quando capax. Quando Monasterium est incapax, neutiquam Religiosus etiam ex licentia Prælati poterit testamentum revocare factum ante professionem. Ratio est; nam professio in Monasterio incapaci bonorum, tanquam mors naturalis reputatur; idcirco sicut morte naturali testamentum confirmatur, *l.* 1. *vers. Post mortem*, *ff. de testam.cap.Cum Martha* 6. §. *Cæterum*, *vers. Novissimum*, Pichardus *in princip.Instit.quib.non est permiss.n.* 43. Escano *de testam. c.* 1. *n.* 24. ubi adducit ad id testimonium D. Pauli, *ad Hebreos cap.*9. itaut amplius non possit revocari: similiter quando testator ingressus est Monasterium incapax bonorum, Bart. *in tract. de Minorit. lib.*4.*distinct.* 2.*cap.* 3.*n. fin & in dict. Auth. Si qua mulier*, *a n.* 11. Benedictus *in cap. Raynutius*, *verbo Mortuo testatore* 1.*n.*201. Mandellus *vol.* 2. *cons.* 712. *n.* 4. Farinacius *dict. quæst.* 65. *n.* 15. Sanchez *dict. lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 1. Palao *tom.* 3. *Oper. Moral.tract.*16. *punct.* 14. *n.* 3.

53 Erit ergo difficultas in alio membro distinctionis, scilicet quando Monasterium fuerit capax bonorum. Et antequam ad resolutionem deveniamus, ponendus est casus quæstionis. Poterit enim Religiosus testamentum condere, antequam cogitaverit de Religione capessenda, & tunc rumpitur testamentum per professionem in Monasterio capaci bonorum, quoad institutionem, non vero quoad legata; quia revera se, & sua obtulit Monasterio, Clarus *verbo Testamentum*, *quæst.*28.*n.*4. Farinacius *d.quæst.*65.*a n.*8.

54 Doctores tamen isti cum aliqua obscuritate loquuntur, dum ultra professionem petunt quod se, & sua offerat Monasterio: quod explicationis gratia dictum censeo, ex eo quod per talem oblationem rumpatur testamentum, quatenus ad alium bona transfert, quod fit per solam professionem. Sed tamen etiamsi nullam faciat oblationem, sed simpliciter professionem, idem est asserendum; nam Monasterium habetur per professionem loco filii, & sicut agnatione posthumi rumpitur testamentum, *princip. Instit. quib. mod.testament.infirment.l.Centum* 8. *ff.de injust.rupt. leg.*20. *tit.*1. *p.* 6. similiter agnatione Monasterii. Tum ex ratione supradicta, quia quando Religiosus simpliciter profitetur, tacite se, & sua Monasterio offert, & similiter testamentum rumpitur, sicut si exprese offerret, Abbas *in cap. In præsentia* 8. *de probat. n.* 2. Innocentius *ibidem*, *n.* 7. Hostiensis *n.* 11. Jason. *in rub. de lib.& posthum. n.* 8. & 19. Romanus *cons.* 237.*per. tot.* Qui quidem hoc intelligunt, nisi aliquid in eo testamento relinqueret Monasterio, quia tunc non rumpitur, sed datur supplementum legitimæ. In hoc vero casu difficultas non est, quia jam concedimus testamentum ruptum & revocatum per professionem.

55 Si vero de ingressu Religionis, vel de assumendo habitu cogitabat, & tractabat, si tunc testamentum condiderit, aliqui existimant testamentum similiter rumpi, refert Sanchez *d. lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 17. Palao *dict. punct.* 14. *n.* 4. Sed in specie contrarium est tenendum, quia in altero casu censetur profitentem mutasse voluntatem, & se, & sua obtulisse Monasterio: quod quidem non ita existimandum, quando cogitans de Religione alium hæredem instituat, quia tunc est clara voluntas excludendi Monasterium a suis bonis: quod ita intelligendum, sive aliquid reliquerit Monasterio, sive non, Menchaca *de success. lib.* 2. §. 20. *n.* 29. Velasco *de part. cap.* 16. *n.* 17. Covar. *in cap.* 2. *de testament. n.* 4. & 6. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 44. & 45. Cevallos *quæst.* 121. *n.* 2 Angulo *de meliorat. in l.* 2. *gloss.* 3. Farinacius *d. q.* 65. *a n.* 6. Sanchez *d. c.* 3. *n.* 28.

56 In hac ergo hypothesi erit difficultas, & assero primam sententiam esse admittendam, & Religiosum posse ex licentia Superioris post professionem testamentum revocare. Ducor; nam non implicat ut testamentum confirmatum per mortem civilem, adhuc possit revocari, ut probatur ex eleganti textu *in l. Sed si mors* 14. *ff. de donat. inter*, ubi donatio inter virum, & uxorem confirmatur morte civili, nempe deportatione, & tamen in marito deportato durat jus revocandi; & rationem præstat Consultus, quia mors naturalis mariti expectanda est, ut donatio habeat plenam firmitatem. Do verba: *Ita tamen, ut non adimatur marito licentia revocandi, quia mors ejus expectanda est, ut tunc habeat plenissimam firmitatem*, Est etiam textus *in l. Uxoris* 25. *C. eod. tit.* Ergo licet Religiosus moriatur civiliter per professionem, adhuc durat potestas revocandi testamentum non ita plene confirmatum, & semper remanet, donec accedat mors naturalis professi. Ergo ex licentia Superioris poterit revocari testamentum.

57 Sed dices, illa jura assumptum non probare; nam deportatus potest in pristinum statum restitui, & ita donationem inter virum, & uxorem revocare, ut considerat Sanchez *dict. lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 5. quod nequit considerari in Religioso, qui per professionem perpetuo manet Religiosus. Verum hoc non urget, quia etiam Religiosus ex dispensatione Pontificis valet in pristinum statum restitui, cum in omnibus votis possit dispensare.

58 Rursus probatur hæc sententia; nam licet Religiosus non possit post professionem habere dominium in suis bonis, nec aliquod jus revocandi testamentum, adest tamen apud Monasterium capax bonorum, ad quod transivit per professionem, ut transeunt omnia jura, & actiones ipsius professi. Unde ex licentia Superioris bene poterit illo jure uti ad revocandum testamentum, præcipue cum id tendat ad bonum Monasterii. Confirmo discursum; nam jus revocandi testamentum, quod erat in testatore ante professionem, non extinguitur per professionem, sicut nec per aliam mortem civilem, *l. Cum pater* 77. §. *Hæreditatem* 3. *ff. de legat.* 2. *l. Ex facto* 17. §. *Si quis rogatus*, *ff. ad Trebell. l. Statue Florus* 48. §. *Cornelio*, *ff. de jur. Fisci*. Ergo debet transire ad Monasterium, quia remanere nequit penes Religiosum. Ergo Religiosus ex licentia Prælati recte poterit revocare testamentum factum ante professionem, ut præter allegatos tenent etiam Burgos de Paz *in l.* 3. *Tauri*, *n.*688. Mathienzo *in l.* 1. *tit.*6.*lib.*5.*gloss.* 3. *n.* 4. Caldas *de nominat. emphyt. c.* 3. *n.* 17.

59 Hinc sequitur contra Angulo *de meliorat. in l.* 1. *gloss.* 3. *n.* 19. Sanchez *dict.cap.* 11. *n.* 12. posse Monasterium revocare testamentum factum a Religioso ante professionem, quia cum jus revocandi per professionem non extinguatur, sed transeat ad Monasterium, poterit eo uti, & testamentum revocare.

60 Illud vero citra dubium ab omnibus est receptum, ut Religiosus possit declarare suum testamentum post profes-

sionem, quando aliquod dubium adfuerit, & declaratio verbis est facienda, Sanchez *d.c.13.n.16.* Delugo *d.sect.6.n.120.* Unde si in suo testamento aliquid legasset operibus piis post professionem declarandis, recte poterit declarare: quod quidem non solum procedit in Religiosis cujuscunque Ordinis, sed etiam in Minoritis; dum tamen haberet in mente operas illas, alias si non habuisset, magis erit dispositio, quam declaratio, quæ nequit fieri a professo, Sanchez *d.c.11.n.18* Delugo *d.sect.6,n.120.*

61 Est vero quæstio non prætereunda, an Religiosus ex sola consuetudine possit testari? Prima sententia negat; nam regula Religionum nequit a consuetudine immutari, sed solum a Papa. Ergo ex consuetudine nequit Religiosus testari, Benedictus *in c. Raynutius, verbo Morino itaque testatore, n.301.* Redoanus *de spoliis, q.7.§. His igitur præsuppositis, n.6.* Boetius Epo *in c.12. de testam. a n.40.* Gratianus *March. decis.61.n.8.* Benedictus Ægidius *in l.1. C. de sacros. Ecclesiis, 1.p.§.7.n.7.*

62 Secunda sententia tenet contrarium, quia omnia quæ fiunt per privilegium, fieri possunt per consuetudinem; quod quidem admittendum, maxime si consuetudo immemorialis sit, *c. Super quibusdam 36. de verb. significat. l. Hoc jure, §. Ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiv.* Riccius *4.p. dec.89.n.1.* Salgado *de Regia protect. 1.p.c.1. num.130* Salcedo *de leg. polit. lib.1.c.8.n.27.* & fortior est quam gratia Principis, Valenzuela *conf.69. n.11.* Castillo *lib. 6. controv.c.23.n.19.* Ergo cum ex privilegio Religiosus possit testari, similiter per consuetudinem. Cæterum interdictum, ne Religiosi testentur, est totum de jure positivo. Ergo recte poterit per contrariam consuetudinem abrogari, ut possit Religiosus testari, Navarrus *comment. 2. de regul. n.14.* Tapia *in d. Auth. Ingressi, c.1.n.16.* Sanchez *d. lib.7.c.8.n.63.* qui asserit, sufficere consuetudinem ordinariam recte præscriptam.

63 Sed tamen admitto primam sententiam, etiamsi consuetudo sit immemorialis; nam regula illa, *Quidquid valet fieri per privilegium, potest fieri per consuetudinem, maxime immemorialem*, non semper est certa; multa enim fiunt per privilegium, quæ nequeunt fieri per consuetudinem, Rota *1. p. divers. decis.144. n.6.* sicut in hac specie; nam privilegium testandi Religioso concessum, est odiosum, quatenus opponitur perfectioni religiosæ, & raro, aut nunquam conceditur, & solum gravissima causa interveniente, Sanchez *d. c.8. n.51.* Ergo nequit dari hæc facultas per ipsam consuetudinem, etiam immemorialem; sed necessario est expedienda per privilegium, cum summa circumspectione præsentis status, & causæ, ne inde grave damnum, aut scandalum excitetur in Religione, Barbosa *de univers. lib.1.c.39.§.2.n.190.* Ergo Religiosus ex sola consuetudine testari non poterit. Præterea consuetudo nequit facere aliquem capacem illius rei, quando id nequit fieri per jus ordinarium Principis. Sed privilegium, seu hæc facultas testandi non conceditur a Pontifice, nisi jure extraordinario, cum cognitione causæ, raro, aut nunquam. Ergo hæc facultas nequit concedi per consuetudinem, ut Religiosus testetur. Et confirmatur; nam ut sæcularis fiat capax jurisdictionis Ecclesiasticæ, non sufficit consuetudo, quantumvis immemorialis; quia licet id fieri possit a Pontifice, tamen facit raro, aut nunquam, & de potestate extraordinaria, *c. Cum licet 12. de præscript.* Mena *var. lib.2. c.21.n.135.* Castillo *d. lib.6.c.23.a n.5.* Barbosa *d. §.2. n.190.* Ergo cum ista facultas concessa Religioso fiat jure, & potestate extraordinaria, raro, aut nunquam, nequit concedi per consuetudinem, nec per illam poterit testari. Tandem qualibet consuetudo irritatur, ut irrationabilis, quæ turbat disciplinam Ecclesiasticam, & regimen, *c. Cum venerabilis 7. de consuetudin. c. Sacrosanct. 51. cap. Massana 56. de elect.* ubi Scribentes. Consuetudo autem ista turbat disciplinam monasticam, & religiosam, quia per eam dissiparentur bona Monasterii, frangeretur votum paupertatis, & alia gravissima damna sequerentur. Ergo consuetudo illa, quantumvis immemorialis, non sustinebitur, nec per eam poterit testari Religiosus.

64 Præterea agendum de Religiosis professis habentibus ascendentes, seu descendentes, quibus legitima debetur, de qua ante professionem nihil disposuerunt. Isti enim licet non possint facere testamentum, attamen possunt facere divisionem bonorum inter ascendentes, seu descendentes, ut suas legitimas consequantur, & reliquum Monasterio relinquere, *Auth. Si qua mulier, C. de sacros. Ecclesiis*: quem textum canonizatum intellexit Azorius *1. part. Inst. Moral. lib.12. c.6. q.4. in c. Ingredientibus 7. 19. qu. 3.* Sed sententia Azorii non probatur ex illo textu, quia tantum agit de interdicto testandi Monachis imposito. Verum adest textus *in cap. Si qua mulier 9.19. q.3.* ex transcriptione Authenticæ *Si qua mulier*, absque aliquo Concilio, seu Epistola decretali, unde canonizatus censeatur. Quapropter dicendum, textum illum, etiam de jure Ecclesiastico observandum, per tacitam approbationem Pontificis, ea qua etiam recepit noster Alphonsus *in l.17. tit.1. part.6.* Menchaca *usu frequent. lib.1.c.5.n.1.* Rodriquez *tom.3. q. Regul.69.* Lessius *de Justit. lib.2. c.41. n.82. vers. Respondeo*, Molina *de Just. tract. 2. disp.141 n.3.*

Hæc vero conclusio non est admittenda, quando Religiosus profitetur Religionem incapacem bonorum, quia per professionem quasi mortuus naturaliter censetur, Bart. *in d. Auth. Ingressi, n.13.* Sanchez *d. lib.7. c.9. nu.2.* Barbosa *in d. Auth. Ingressi, n.6.* qui *n.7.* observat, textum illum intelligendum, etiamsi Religiosus tantum unum filium habuerit: non enim est sine liberis qui unum habet, *l. Non est sine liberis 148. ff. de verb. signific.* Sanchez *d. c.9. n. 12.* & sub nomine ascendentium, seu descendentium intelliguntur omnes, quibus legitima portio debetur, Gutierez *can. lib.1. q.1. n.1.* Sanch. *d.c.9.n.13 & 20.* Barbosa *in d. Authent. Si qua mulier, n.9.* Castillo *lib.1. controv. c.65.n.2.* 65

Si vero Religiosus habens ascendentes, seu descenden- nihil disposuerit, & moriatur, Monasterium statim legitimas reddet, reservata sibi parte, de qua ipse Religiosus disponere poterat, quæ in Castella, si habeat ascendentes, est tertia pars; si vero descendentes, quinta, *l.6. Tauri, l.1.tit.8. lib.5. Recopilat.* Ratio est; nam causa pia Monasterii nihil recipere potest cum damno tertii, Tiraquellus *de Privileg. caus. piar. privileg.17.* Vezinus *commun. tom. 1. lib.1. tit.1. n.22.* Cum ergo legitima quasi sit propria filiorum, etiam in vita patris, *l. In suis 12. ff. de liber. & posth.* & ascendentium debita portio, inde est ut Monasterium, si moriatur Religiosus, statim teneatur legitimas reddere, sive ascendentibus, sive descendentibus, Gregorius *in l.17. tit.1.p.6. verbo No de ellos*, Molina *de Primog. lib.2. c.9. n.60.* Velasco *cons.25. per tot.* Castillo *d.c.65.n.4.* Sanch. *d.c.9.n.21.* 66

Est vero dubium, an quando Religiosus professus inter filios legitimas dividit, possit unum meliorare in aliquibus bonis? Negat Gregorius supertime citatus: rationem dat, quia nequit Monasterium lædere meliorando filios in illa parte ad eos pertinente ultra legitimas. Sed hoc fundamentum in Regno Castellæ debilissimum est, quia in eo, dempto quinto, reliqua bona ad legitimas filiorum pertinent, *l.28. Tauri, l.7. & 8. tit.8. lib.5. Recopil.* illa nempe facultate, ut inter eos, aut nepotes possint de tertio meliorare; quamobrem relicto quinto Monasterio, de tertio absque læsione illius poterit aliquem filium meliorare; ideirco debilissimum est fundamentum illud. 67

Alvaradus, *de conject. ment. defunct. lib.2.c.1.n.5.* scripsit professum posse inter liberos disponere de quinto, & tertio, & majoratum de eis instituere. Sed ut advertit Sanch. *c.9. n.31.* Alvaradus incaute locutus est de quinto, quod necessario relinquendum est Monasterio: poterit tamen propositio illa verificari in tertio. 68

Quare difficultas consistit, an relicto quinto Monasterio, de tertio possit aliquem filium, aut filios meliorare? Et negandum videtur; nam *in d. Auth. Si qua mulier* solum patri professo conceditur divisio bonorum inter liberos ad implendas legitimas, non vero aliqua dispositio, ut constat ex litera, Navarrus *comment. 2. de Regul. n.45.* Barbosa *in d. Auth. Si qua mulier, n.12.* Ergo nullo modo poterit aliquem filium meliorare de tertio. Et confirmatur, quia de jure Regio legitima filiorum sunt omnia bona patris, præter quintum. Dum ergo tantum divisio legitimarum Religioso concedatur, id non est dividere ad æqualitatem, sed disponere auferendo tertium aliarum legitimarum, & uni concedendo: quod nequit fieri a Religioso professo. Ergo nec poterit meliorare. 69

Ast in contrarium stat communis sententia, quam semper admittenda censeo. Ratio est; nam de jure permittitur professo dividere legitimas inter liberos; quod extendendum ad unius meliorationem in tertio, quia hoc pertinet ad bonam divisionem illarum, quatenus pater possit unum, aut alios filios meliorare ob benemerita, aut servitia illorum, aut ob affectum paternum. Ergo recte unum, aut alios filios poterit meliorare. Sed dices: Hoc est disponere, & remanere apud patrem professum jus meliorandi, & gratificandi; quod repugnat in Religioso. Ergo minime poterit meliorare. Sed respondetur id non facere patrem, qui in eo remaneat aliquod jus, sed tanquam administratorem bonorum illorum a jure positum, & tanquam par- 70

tem

tem divisionis, Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis, verbo Idemque*, *c.1.n.10.* Rodriguez *in Summa, tom. 2. c. 32.n. 1.* Lessius *de justit. lib. 2. cap. 41. dub. 20. n.* 82. Molina *d. disp. 141. n. 3.* Barbosa *in d. Auth. Si qua mulier, n. 12.* Ergo recte poterit ex tertio meliorare.

71 Præterea alteri filij nullum percipiunt detrimentum ex eo, quod aliquis eorum melioretur in tertio, quia integre suas legitimas percipiunt, ex juribus jam recensitis, & Monasterium suum quintum. Ergo recte poterit professus unum, aut alios meliorare, Molina *dict. cap. 9, a n. 61.* Pater Molina *dict. disp. 141. n. 4.* Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 8 cap. 16. n. 5.* Tapia *in dict. Auth. Ingressi, cap. 1. n. 76.* Angulo *de meliorat. in l. 2. gloss. 1. n. 5. in fin.* Sanchez *d. cap. 9. a n. 29.*

72 Rursus est aliud dubium, an quando pater habet acquisitam, & acceptatam facultatem Regiam ad instituendum majoratum ex legitimis filiorum, reservatis eorum alimentis, possit illum instituere, & conficere post professionem, quinto relicto Monasterio? Prima sententia negat; nam talis facultas extincta est per professionem ad effectum disponendi, & testandi, *l. Deo nobis 56. C. de Episcop. & Clericis, Auth. Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis*, idcirco post professionem non poterit uti facultate, nec majoratum instituere. Cæterum post professionem nequit uti Religiosus alia facultate, nisi concessa *in dict. Auth. Si qua mulier*, ubi tantum conceditur professo integras legitimas inter filios dividere. Ergo non poterit uti facultate Regia, nec majoratum instituere, Molina *d. lib. 3. c. 9. n. 63. vers. sed his non obstantibus* Sanchez *d. c. 9. n. 33.*

73 Secunda sententia tenet contrarium; nam cum integrum quintum relictum fuerit monasterio, & filiis alimenta, prout erat dispositum in facultate Regia, nullus detrimentum percipit. Ergo recte pater poterit majoratum instituere. Cæterum; nam ut dictum est, potest facere meliorationem de tertio inter ipsos liberos, Ergo etiam poterit majoratum ex facultate Regia instituere. Confirmatur; nam ideo potest meliorare, quia a lege id est concessum patri. Ergo similiter inter liberos majoratum instituere poterit ex facultate Principis, qui est lex viva. Sic tenet Tapia *in d. c. 1. num. 78.*

74 Hanc Tapiæ sententiam Molina, & Sanchez relati ubi proxime, probabilem agnoscunt, quatenus suam probabiliorem dicunt, & eam admittendam censeo, quando in uno filio majoratum instituerit; nam talis institutio majoratus non est aliqua singularis dispositio, seu testamentum, sed est tantum dividere legitimas filiorum, prout erat dispositum in facultate Regia. Ergo recte poterit majoratum instituere in uno filiorum. Explicatur magis, quia supposita facultate regia recte impetrata, & acceptata, legitimæ filiorum sunt redactæ ad alimenta, prout de jure naturali debentur: Ast vero legitima filii, in quo est fundandus majoratus, sunt omnia bona illi relinquenda in modum primogenii, Ergo fundare majoratum in uno filio, & aliis alimenta relinquere, est solum legitimas dividere, & recte fit a Religioso. Rursus probatur doctrina Sanchez *d. c. 9. n. 31.* ubi docet patrem Religiosum ex tertio bonorum majoratum instituere posse inter ipsos liberos, quia ista est divisio legitimarum, auferendo tertium ex aliis legitimis, & uni applicando per beneficium legis. Ergo similiter ex facultate Regia applicando bona aliarum legitimarum, & instituendo majoratum in uno filio, erit divisio bonorum, & poterit fieri a professo; nulla enim ratio disparitatis poterit considerari, ut contrarium in majoratu constituatur.

75 Rursus probo, quia licet ex dicta Authentica *Si qua mulier*, pater professus teneatur integras legitimas filiis relinquere absque aliqua diminutione, Molina *dict. cap. 9. n. 58.* Barbosa *in d. Auth. Si qua mulier, n. 15.* id est intelligendum quando nulla adest facultas Regia restringens eas ad naturalia alimenta; quia tunc non sunt legitimæ civiles, & secundum legem 6. Tauri, sed derogatæ: quapropter integras legitimas pater professus relinquit, tantum alimenta filiis relinquendo, & alteri majoratum. Ergo recte pater professus poterit ex vi facultatis Regiæ in uno filio majoratum instituere, aliis filiis alimenta relinquendo.

76 Denique licet pater professus nequeat pupillariter inter se filios substituere, quia per professionem facti sunt sui juris: ast inter se valet vulgariter substituere, vel per fideicommissum, quia hæc sunt accidentia divisionis, Sanchez *d. c. 9. n. 34. & 35.* Barbosa *in Auth. Si qua mulier, C. de sacros. Ecclesiis, n. 13.* Gregorius *in l. 5. tit. 5. p. 6, verbo Los padres*. Cum ergo, supposita facultate Regia, in uno instituere majoratum, aliis liberis relictis alimentis, sit accidens divisionis; similiter poterit pater per professionem majoratum instituere in uno filio, aliis relictis alimentis, in quo est summa divisio bonorum, quapropter admitto sententiam Tapiæ.

77 Verum quo tempore hæc divisio fieri possit a professo, & filii possint petere legitimas, sub judice est. Prima sententia asserit, patrem professum illam facere posse per totius vitæ curriculum, nec filios suas legitimas petere posse. Ducitur; nam textus *in d. Auth. Si qua mulier, & in l. 17. Partit.* dans dispositionem ad hanc divisionem, non dicunt statim post professionem esse faciendam. Ergo Monasterium recte bonorum commodum percipiet per vitam professi, nec statim tenebitur dividere pater professus, nec filii poterunt petere legitimam, nisi post mortem patris. Confirmatur; nam legitimi nequeunt petere suas legitimas a patre vivente, *l. 1. §. Si impuberi, ff. de collat. bonor.* notavit Bart. *in lege Lex Cornelia, ad fin. ff. de vulgat. & pupillar. substitutione*. Ergo nec pater professus tenetur antea dividere, nec filii possunt petere, Felinus *in c. In præsentia 8. de prob. n. 56.* Decius *ibid. n. 67.* Menchaca *Illustr. lib. 1. c. 97.* Gregorius *in d. leg. 17. verbo Sus fijos*, Guttierez *Can. lib. 2. q. 1. a n. 75.* Spino *de testam. gloss. 12. in princip. n. 32.* Castillo *controv. lib. 1. c. 64. n. 11.* Palao *Oper. Moral. tom. 3. tract. 16. punct. 14. n. 3.* Diana *6. p. tract. 7. resol. 55.*

78 Secunda sententia tenet contrarium, nempe statim professione facta divisionem a professo esse faciendam, & filios legitimas petere posse, ex decisione textus *in c. Cum simus 14. de Regularib.* ubi filiis permittitur petere legitimam vivente suo patre Religioso professo: unde probatur, divisionem statim esse faciendam, & filios legitimas petere posse. Deinde quando pater profitetur, mortuo comparatur; idcirco legitimæ statim debentur, prout debentur mortuo patre, Cephalus *lib. 1, cons. 95. num. 3.* Guido Papa *dec. 486.* Menochius *l. 1. cons. 77. n. 6.* Tum ab inconvenienti probatur; nam durum fuisset Monasterio alimenta filiis præbere, eosque educare, unde jurgia, & lites oriuntur: quare pater statim emissa professione tenetur facere divisionem, Navarrus *tom. 2. de Regul. n. 48.* Covarruv. *in c. 2. de testam. n. 12.* Suarez *d. tom. 3. lib. 8. c. 16. n. 7.* Lessius *de Just. lib. 2. c. 41. dub. 10. n. 83.* Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 10. n. 9.* Azorius *Inst. Mor. 1. part. lib. 12. cap. 8. q. 7.* Merinus *de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 3.* & alibi, Castillo *l. 8. contr. c. 19. n. 14.*

79 In hoc dubio observandum, nullum esse textum, qui efficaciter hanc quæstionem decidat; nam textus *in dict. c. Cum simus*, solum asserit, filium legitimam postulare posse, ibi: *Bona paterna, quæ ipsi recte a successione proveniunt, postulare*. Quæ quidem verba varia interpretamenta recipiunt, quorum aliqua tetigit Covarruv. *in d. c. 2. de testam. a n. 12.* Guttierez *d. q. 1. n. 87.* Ast illud principale est, ut intelligatur, filium bona petere posse post mortem patris: quod probatur ex eisdem verbis, ibi, *Successione proveniunt*, quæ denotat jam filios in his bonis successisse, quod nequit fieri in vita ipsius patris. Ergo dicendum, intelligenda esse illa verba post mortem patris. Si vero in vita patris professi ea intelligere volueris, dicendum id in pœnam concessum filio propter avaritiam Abbatis, & violentiam Prælatorum intendentium, falsa causa supposita, omnia bona a filio auferre. Idcirco textus ille assumptum non probat, quidquid in contrarium teneat D. Gonzalez *ibid. n. 5.*

80 Ex his ad resolutionem dico, primam sententiam de rigore juris esse admittendam; nam cum Monasterium sit capax bonorum, (ut supponimus) bona Religiosi professi transeunt ad Monasterium eodem jure, quo pater dum viveret retineret, itaut datis alimentis filiorum, post ejus mortem legitimas capiant, interimque bonis illis Monasterium fruatur. Cæterum Monasterium subrogatur loco patris, quatenus in ejusdem bonis succedit: quamobrem sicut vivente patre nequeunt legitimas petere, *l. Sed et si 25. §. Consuluit, ff. de petit. hered. l. 2. C. Si quis a parent.* Mancinus *de legitim. 1. p. q. 15.* similiter nec a Monasterio, dum pater professus vivit. Denique Authentica *Si qua mulier* inquit, quod si pater divisionem non fecerit, & moriatur, filios tunc legitimas petere posse. Ergo non patre vivente.

81 Ast vero de æquitate, & juris rigore temperato admitto secundam sententiam, quia cum statim post professionem fiat divisio, & dentur legitimæ, multæ curæ, & jurgia excusantur in Monasterio; convenit enim viros Religiosos esse quietos, & procul a temporalibus curis, *c. unico, de Syndico*. Tum etiam damnum ex hac ratione filiis irrogatur; nam si bona semper essent in potestate patris, quando erat in seculo, cura illius graviter augebantur legitimæ, quod non fit quando bona a Monasterio possidentur: quapropter æquius est statim filiis suas legitimas tradere, ut cum multis tenet Barbosa *in d. c. Cum simus, n. 2.* Gonzal. *n. 5.* Mancinus *d. q. 15. n. 15.* Argell. *de acquir. possess. q. 8. art. 25. n. 660.*

82 Hucusque dicta intelligenda de Religiosis professis in vera, & approbata Religione, quare non sunt extendenda ad Eremitas vitam solitariam agentes, licet vota simplicia emiserint; isti enim possunt testamentum condere, prout fecit Paulus primus Eremita, suum colubrum Anastasio relinquendo, *cap. Perlatum*, 19.q.3. quia non sunt vere Religiosi, Molina *d. disput.* 141.*n.* 2. oblati Hospitalibus similiter ob eandem rationem valent testari, Sanchez *d. lib. 7. c.* 8. *a n.* 40.

83 Sed contra est textus Regius *in l.* 17. *tit.* 1.*p.*6. ubi Gregorius *verbo Hermitano*, decernens Eremitam non posse facere testamentum. Verum lex illa intelligenda de Eremitis veram Religionem profitentibus, ut sunt Eremitæ S. Augustini.

84 Religiosi Militares S. Joannis ex licentia Superiorum testamenta condunt, Sanchez *d. c.* 8. *n.* 36. Quod idem asserendum de Religiosis Societatis Jesu, qui tantum vota simplicia emiserunt: isti enim ad pias causas ex licentia Superiorum testantur, quia licet retineant dominium, est cum dependentia Prælatorum, Azorius *Instit.* 1.*p.lib.*13.*cap.*12. *q.* 8. Sanchez *d cap.*8.*n.*12. Delugo *dict. disput.* 3. *sect.*6.*n.*116.

85 De aliis Religiosis militaribus Navarrus asseruit, testari non posse. Affirmavit Sarmiento, quorum placita refert Suarez *d. l.* 8. *c.* 16. *a n.*20. Sed hodie ex privilegiis Innocentii VIII. & Clementis VII. simul cum consuetudine recte testantur, Quod cum totum pendeat a privilegiis, non repugnat his quæ supra scripsimus de eleemosyna. Id vero intelligendum, non solum de bonis patrimonialibus, sed de reditibus etiam Commendarum, Rodrig. *tu.* 3.*q. Regul. c.* 29.*n.*7. Suarez *d. c.* 16.*a n.*11, Sanchez *d. c.* 8.*a n.* 3. Barbos. *de univers. lib.* 1.*c.* 42. *a n.*120. qui cum Sanchez scripsit Clericos illorum Ordinum, qui ex legitima causa extra claustra degunt, inservientes alicui Beneficio, posse testari, ea tamen conditione, ut quotannis suorum bonorum descriptionem Superiori præstent, & insimul quintum Monasterio relinquant, ex Clementis VII. indulto.

CAPUT XIV.

De spoliis Episcoporum, & Clericorum, ubi non testantur, & de luctuosa.

SUMMARIUM.

Quæ dicantur spolia, *num.* 1. *Et diffiniuntur. Bona Prælati, seu Beneficiati patrimonialia, vel quasi, non pertinent ad spolium, nec salaria alicujus officii*, *n.* 2.

Bona acquisita intuitu Beneficii, aut Prælaturæ, quæ remanent tempore mortis penes Episcopum, pertinent ad spolium: sed quæ pertineant ad successores, vel ad Ecclesias? Explicantur aliqua jura, *n.* 3.

Declaratur textus in cap. Quia sæpe 31. de elect. in 6. cap. Præsenti 9. de offic. Ordin. in 6 *Clausula cujusque scripturæ posita sive in principio, sive in fine, ad omnia refertur. Fallit si non est eadem ratio*, *n.* 4.

Postea emanarunt plures Constitutiones applicantes spolia Cameræ Apostolicæ, nisi Beneficium non excedat triginta ducatos: & ex Constitutione Gregorii XIII. extenduntur ad bona Religiosorum extra claustra degentium ex licentia Superioris, *n.* 5.

Ex Constitutione Pii V. ab spolio excipiuntur ornamenta, paramenta, vasa sacra, Missalia, & Gradualia, sive auri, sive argenti, & applicantur Ecclesiæ, seu Monasterio ubi Beneficium adfuerit, *n.* 6.

Ex Constitutione Pii IV. pertinent ad spolium bona ex illicita negotiatione quæsita, *n.* 7.

Id in omnibus provinciis non observatur. In Germania, Gallia, & Lusitania spolia non percipit Camera Apostolica, *num.* 8.

In Hispania solum Prælatorum spolia ad Cameram Apostolicam pertinent, non vero Clericorum, ut dicunt plures, Sed non in Regno Navarræ, & Aragoniæ, nec apud Indos, *n.* 9.

Nec in Hispania recepta est Constitutio, ut ad spolium attingant bona lucrata ex illicita negotiatione, *n.* 10.

Observandæ sunt consuetudines cujuscunque Provinciæ circa spolia, & magna amplitudine. Græci schismatici facti sunt ob Collectorum injurias, *n.* 11.

Spolia ornamentorum, & aliorum pertinentia ad Ecclesias, seu Monasteria ample sunt, & favorabiliter interpretanda. Indultum datum Episcopo, aut Clericis testandi, non extenditur ad ornamenta, nisi specialiter exprimatur, *n.* 12.

An pertineant ad Ecclesias, seu Monasteria illa bona, quæ deserviunt ad cultum divinum, si non sint consecrata; ponuntur rationes dubitandi, *n.* 13.

Resolvitur contrarium, dummodo serviant ad cultum, & comprobatur, *n.* 14.

An quando hæc bona sacrata, vel non, deserventia ad cultum emuntur ex rebus propriis, vel ab aliis mutuatis, pertineant ad Ecclesias? Prima sententia negat, *n.* 15.

Secunda autem affirmat. Qui totum dicit, nihil excludit, *n.* 16.

Admittitur prima sententia, & explicatur Bulla Pii V. n. 17.

Res sacræ in nullius bonis sunt, quando sunt Ecclesiarum; secus si privatorum sint, & poterunt ad eosdem usus vendi, *nu.* 18.

An quando Episcopus pecunia mutuata Pontificalia, & sacra ornamenta emerit, pertineant ad Ecclesiam, si non adsint bona ad solvendam pecuniam mutuatam, aut sint danda creditori? Ponitur sententia affirmans, adhuc ad Ecclesias pertinere, *n.* 19.

Quando creditor ad fidem alterius mutuat, non præfertur aliis creditoribus, *n.* 20.

Sed defenditur contrarium, & explicantur Solorzanus, & Frasso, *n.* 21.

Probatur magis. An res empta ex pecunia mutuata, sit tacita hypotheca? Alii affirmant, alii negant. Sed est hypotheca, si res ematur ad causam publicam, *n.* 22.

Mulier pro sua dote præfertur posterioribus creditoribus habentibus expressam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus. Fit instantia, *n.* 23.

Respondetur negando suppositum. Arrhæ, licet habeant hypothecam, non tamen prælationem, *n.* 24.

Pecunia mutuata fit propria accipientis, *n.* 25.

Aliqui tenent, pecuniam mutuantem ad creditum non habere prælationem, sed adhuc in re empta ad creditum tenent plurimi contrarium, *n.* 26.

Debet probare creditor, pecuniam illam conversam esse in emptionem Pontificalis, ut in Ecclesiis, & minoribus observatur, & in emptione rerum majoratus, *n.* 27.

Explicatur lex Non autem, *lex finalis*, ff. de exercit. act. *numer.* 28.

Bona ex reditibus acquisita, remanentia tempore mortis, pertinent ad spolium, *n.* 29.

Ex bonis spolii debent solvi debita Prælati, seu Beneficiati ad utilitatem Ecclesiæ, vel personæ; secus ad bona temporalia acquirenda, *n.* 30.

Et quæ necessario sunt solvenda a successore, & ad debita defuncti funeralia, pro sustentatione, pro infirmitate, & medicinis, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, seu Beneficiatum, pro expensis litis, *n.* 31.

An Camera Apostolica, aut percipiens spolium teneantur ad salaria famulorum? Prima sententia negat. Salaria non debentur nisi famulis solitis deservire pro salario, *n.* 32.

Secunda sententia affirmat. Explicatur Authent. Licentiam, C. de Episcop. & Clericis, *n.* 33. *&* 34.

Tertia sententia asserit esse solvenda tantum de æquitate salaria ista, etiam non conventa. Quando de salario non paciscitur, debetur secundum consuetudinem loci, *n.* 35.

Explicantur verba Constitutionis Pii V. n. 36. *Personis vacantibus honestioribus disciplinis debetur salarium etiam non conventum, dummodo servitium probetur, etiamsi adsint creditores*, *n.* 37.

Si non adsint, similiter debetur salarium humilioribus famulis, si salaria sint conventa, *n.* 38.

Si vero non sint conventa, etiam debentur, si soliti sunt pro salario servire, *n.* 39.

Sed an debeatur Vicario Episcopi, quando reditus officii non sunt sufficientes? Negant aliqui, *n.* 40.

Sed contrarium defendunt alteri, *n.* 41.

An salarium debeatur Vicario Episcopi, si reditus non sint sufficientes? Affirmative respondetur, etiamsi sit voluntarius, *n.* 42.

An & a quo solvendum, pendet ab illa quæstione, an Episcopus teneatur habere Vicarium? Affirmant aliqui, alteri negant sed cum distinctione resolvitur, *n.* 43.

Si Episcopatus fuerit grandis, ei debetur salarium, quia Episcopus non potest omnia expedire: quod idem dicendum, si Episcopatus sit parvulus, & si Episcopus est Theologus, *n.* 44. *&* 45.

Salaria famulorum sunt solvenda necessariis, non deservientibus ad ostentationem ex spolio, alii autem solvantur ab hærede. Sic observandum in Majoratus, & Regni successore, *n.* 46.

Ex spoliis solvenda sunt debita ex promissione, *n.* 47. *Si flant pro utilitate Ecclesiæ, vel Dignitatis*, *n.* 48.

Sunt

Sunt etiam ex spoliis solvenda pensiones decursa, n.49. Fit instantia. Pensiones solvit successor excussis bonis antecessoris, ut observatur in majoratibus, n. 50.

Quando bona spolii venduntur ad solvenda debita Pralati, aut Beneficiati, non debetur gabella, n.51.

An in venditionibus bonorum spolii, licitatione facta subhasta, possit plus offerens admitti? Ponuntur rationes negativa. Licitatione facta, acquiritur jus offerenti, n.52.

Sed contrarium tenent aliqui. Camera Apostolica habet vicem Fisci, qui licitatione facta admittit plus offerentem, num.53.

Resolvitur quastio, si venditur, aut ceditur nomine Camera Apostolica, admittetur plus offerens, licitatione facta non ex privilegio, sed ex natura contractus, n. 54.

Si plus offerat quartum, n.55.

Intelliguntur Doctores asserentes, in reditibus regalibus, licitatione facta, plus offerentem non esse admittendum, n.56.

Si spolium pertineat ad Ecclesiam, etiam admittendus plus offerens, quia restituitur, n.57.

Si bona spolii venduntur ad instantiam creditorum, negandum videtur, plus offerentem admittendum esse, facta licitatione. In retractu semper creditores praferuntur, n.58

Sed contrarium admittendum. Quando bona venduntur ad instantiam creditorum, licitatione facta, plus offerens admittitur, n.59.

Mutuans pecuniam ad utilitatem Ecclesia, vel Pralati, ut pote ad ejus sustentationem, potest occulte compensare ex bonis spolii. & Pralatus moribundus tradere. Subripiens bona spolii tenetur ad restitutionem, n.60.

Mortuo Pralato, seu Beneficiato, judex competens tenetur facere inventariū, & bona assecurare, & sequestrare, n.61.

Judex competens erat olim vicinior Episcopus, mortuo Episcopo: hodie non observatur, sed si pertineat ad Ecclesiam, ad judicem Ecclesiasticum pertinet; si ad Cameram Apostolicam, ad suos Collectores, n. 62.

Discutitur praxis Hispania faciendi spolia per judices seculares: ponuntur fundamenta hujus praxis, & explicatur lex 18. tit.5. p.1. n.63.

Rex Hispania est patronus Ecclesiarum, n.64.

Sed contrarium tenent alii Doctores contra praxim hanc. In bonis Ecclesia, aut Camera Apostolica nullus judex secularis potest se intromittere, n.65.

Judex incompetens non potest se intromittere in favorem causa ad eum impertinentis, n.66.

Prasertim cognoscendo, n.67.

Reges Hispania licet sint Patroni Ecclesiarum, est tantum ad effectum prasentandi, n.68.

Per consuetudinem immemorialem seculares non sunt capaces jurisdictionis Ecclesiastica, n.69.

Unde resolvitur, praxim istam esse periculosissimam in foro conscientia, & nisi rare casu admittendam, n.70.

Luctuosa variis nominibus nuncupatur: agitur de luctuosa Episcopis debita, n.71.

Origo illius. Juspatronatus violenter captum in quibusdam personis prasumitur, ibid n.72.

Si luctuosa habet uniformem consuetudinem, & immemorialem, debetur; prasumitur enim justa, n.73.

Debet probari consuetudo immemorialis, & quomodo probatur, remissive, n.74.

Ubi est ista consuetudo, & bona pertineat ad spolium, Episcopus non seliget luctuosam ex rebus sacris ad Ecclesiam pertinentibus. & aliis, ex Constitut. Pii V. n. 75.

Luctuosa ad opera pia est observanda, n.76.

Unica res est tantum capienda, n.77.

An Episcopus possit erigere pro luctuosa pecuniam apud campsorem depositam: dantur rationes affirmativa. Pecunia deposita consideratur species, n.78.

Resolvitur cum distinctione, si est apud campsorem, ut inde dentur reditus, non seliget, n.79.

Si sit subsignata, affirmandum videtur: sed contrarium defenditur, n.80. & 81.

Pecunia deposita non consideratur ut species, nisi quoad alienationem, n.82.

1 SPolia dicuntur bona illa, a quibus quis exuitur, & denudatur. Idque proprie, quando vi ab eis spoliatur, nempe illa quæ ab hostibus in prælio auferuntur. Unde Virgilius *lib.8. Æneid.* scribit:

> ——— *Nam maximus ulter*
> *Tergemini nece Gerionis, spoliisque superbus*
> *Alcides aderat.*

Ubi Servius explicans, *spoliisque superbus*, scribit: *Sed spolium est quidquid de hostibus tollitur.* Improprie vero spolia dicuntur, quando sponte diminuuntur, utpote quando vir, & uxor per mutuas donationes se spoliant, ut loquitur Consultus *in l. 1. ff. de donat. inter.* Itaque, licet improprie, spolia dicuntur bona, quæ ab Ecclesiasticis tempore mortis relinquuntur, quia de jure ordinario debebant competere suis hæredibus, verum extraordinario applicantur Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ. Idque sponte, quatenus Prælatus, seu Beneficiatus in vita non consumpserant ea, quibus in morte exuuntur. Unde de eis dici valet; *Stulte, in die mortis denudabunt te, ad quid bona retines? Da ea pauperibus, construe opera pia, morieris nudus, ut natus es. Stulte in die mortis spoliabunt te*, Navarr. *in comment. de spoliis*, §. 1. *a n.1*, Azorius *Instit. Mor. 2. p. lib.8. cap.1. q.1.*

2 Hæc enim spolia diffiniuntur, *Bona Ecclesiastica a Pralatis intuitu Ecclesia immediate, vel mediate quasita, & ante eorum mortem juste ab eis non impensa, nec distributa*, Navarr. *d.* §.1. *n.2.* Solorzanus *de jur Ind tom.2. lib.3. c.*11. *n.*1. Filliuc. *in Appendice de spoliis, tract.* 43. *cap.*1. Unde patet bona patrimonialia Prælati, seu Beneficiati minime ad spolium pertinere, quod idem est dicendum de quasi patrimonialibus; sicut nec salaria officiorum, quia nec mediate, nec immediate ex titulo Prælaturæ, seu Beneficii acquiruntur. Idem est dicendum de bonis acquisitis ex reditibus parce vivendo; nam, ut dictum est, ad placitum de eis valent disponere Prælati, seu Beneficiati, Azorius *d. lib* 8. *c.*3. *q.* 1. Tuschus *lit. S. conclus.*368. *a n.*1. Filliuc. *d. tract.*43. *c.*3.

3 Igitur pertinebunt ad spolium bona intuitu Ecclesiæ acquisita mediate, vel immediate, & remanent apud Prælatum, seu Beneficiatum tempore mortis. Hæc enim bona olim apud Nostros ad Regem pertinebant, ut scripsit Sandoval *in vit. Alfonsi VII. Hispania Imperatoris, cap.*64. *vers. Eran de los Reyes* Quod si verum est, ex speciali indulto Pontificis ea percipiebant, & credo temporale fuisse, cum Fiscus dimiserit bona non parvæ utilitatis. De jure vero communi ad Ecclesiam pertinent, ubi Prælatus, aut Beneficiatus titulum habuerit, *c. Placuit* 1. *c. Pontifices* 3. 12. *q.*3. *c. Fixum* 4. 12. *q.* 5. *c.*3. *de pecul Clericor. c.*1. *in fin. c. Cum in officiis* 7. *de test. c. fin. de success. ab intest.* Verum quid nomine Ecclesiæ intelligatur, dubium est. Aliqui explicant distinguendo, quando Clericus, aut Beneficiatus de mensa capitulari fructus percipit degens in communitate, & inquiunt ad cæteros Clericos pertinere. Si autem independenter habeant Beneficia, seu dignitates, tunc ad successores tangere dicunt, qui quidem eos recipiunt nomine Ecclesiæ, exceptis necessariis ad utilitatem, & reparationem illius, *c. Quia sape* 11. *de elect. in* 6. *c. Prasenti* 9. *de offic. Ordinarii in* 6. *Clem. Statutum* 7. *de elect.* Azor. *d. c.*1. *q.*3. Molina *de just. tract.*2. *disp* 147. *a n.*7. Garcia *de Benefic.* 5. *p. c.*1. *n.*594. Mocz *in c.*9. *de offic. Ordin. in* 6. *n.* 5.

4 Sed tamen Doctores isti involvunt jura illa. Prima enim ajentia bona acquisita intuitu Ecclesiæ, remanentia tempore mortis, ad Ecclesiam pertinere, distincta sunt ab aliis juribus asserentibus pertinere ad successorem; ista enim intelligenda sunt de fructibus tempore vacationis Beneficii, seu Episcopatus, quod est diversum, ut optime considerat Navarr. *de spoliis*, *n.*1. & 2. Et ratio est; nam licet textus *in d. c. Quia sape*, & *c. Prasenti*, videantur etiam loqui de bonis relictis tempore mortis Prælati, seu Beneficiati; attamen principalis decisio, quatenus dicit ad successorem pertinere, loquitur de fructibus vacationis Beneficii, non vero de primis: itaque tantum intelligendi sunt de fructibus vacationis Beneficii. Et confirmatur; nam licet quælibet clausula apposita in scriptura, si generalis sit, referatur ad omnia contenta in scriptura, *l. Talis scriptura* 36. §. *fin. ff. de legat.* 1. *c.*2. *requiris* 41. *de Appellationibus*, ubi Glossa alia dat jura, Gonzalez *ad regul.*8. *gloss.*22. *a nu.* 28. Cyriacus *controv.* 522. *n.*23. Vela *dissert.*43. *n.* 36. Riccius 3. *p. collect.*399. Fallit tamen quando non est eadem ratio, quia tunc non refertur ad omnia, sed ad illa quibus ratio competit, Navarr. *d.* §.10. *n.*2. Cyriacus *d. controv.* 522. *nu.* 21. Capicius *dec.*108. quapropter jura illa, licet loquantur de bonis spolii relictis tempore mortis, successio tamen successoris Beneficii, seu Episcopatus, non ad illa pertinet, sed ad fructus Beneficii vacantis. Cæterum dicere, ad successores pertinere bona illa, si intelligas de bonis spolii, percipies bona illa ad successorem non pertinere quoad proprietatem, sed tantum quoad administrationem nomine Ecclesiæ, quam habent successores: quare modus applicandi Molinæ, & Azorii non est admittendus, ut late explicant Navarrus *ubi proxime* Redoanus *de spoliis, q.* 1. *n.*11. & *q.*5. *n.*3. Covarr. in *c. Relatum* 12. *de test. a n.*7. Filliuc. *d. tr.* 43. *c.*6. *a n.*4. Solorzan. *de jur. indiar. tom.*2. *lib.*3. *c.*11. *a n.*5.

Verum

5 . Verum postea emanarunt plures Constitutiones reservantes bona spolii ad Cameram Apostolicam, nisi Beneficium non excedat triginta ducatos, ut sunt Pauli III., Julii III. Pauli IV. Pii V. Gregorii XIII. quæ non solum comprehendunt bona a Prælato, seu Beneficiato relicta tempore mortis ex reditibus, sed etiam fructus vacantis Beneficii usque ad novam provisionem. Verum Constitutio Gregorii XIII. id extendit ad omnia bona, quæ per mortem Religiosorum extra claustra degentium ex licentia Superioris, remanent apud defunctum, Filliuciut *d. c.6. n.1.* Belletus *disquis. Clerical. tit. de bonis Cleric.* §. 8. *n.2.*

6 Pius V. in sua Constitutione 48. ab spoliis excipit omnia & singula ornamenta, paramenta, ac vasa sacra, necnon Missalia, & Gradualia, ac cantus firmæ, & musicæ, ac alios quomodolibet nuncupatos libros, & alias res sacras, etiam auri, & argenti, ac quæcunque alia bona ad usum, seu cultum divinum. Hæc enim ad Ecclesiam, seu Monasterium, in quibus defunctus habebat Beneficium, seu Episcopatum pertinent, & ibi applicantur, etiamsi Beneficia sint in aliqua Capella, seu Oratorio, & etiamsi Prælati, aut Beneficiati habeant potestatem testandi. Excipit etiam ab spoliis Clericorum quæcunque scamna, cathedras, arcas, tabulas. & mensas, etiam ligneas, & lapideas, marmoreas etiam, & quæcunque dolia, seu vasa vinaria vacua, & alia similia supellectilia relicta Clericis, etiam ex reditibus Beneficii. Has quidam Constitutiones refert Navarr. *de Spoliis*, § 5. Molina *de Just. tract. 2 disp.* 147. *a nu.* 10. Scortia *in Epitom. Constit. Apostol. const.* 98. Tondutus *tom. 1. q. Benefic. c.* 95. *n.* 15.

7 Cæterum est Constitutio Pii IV. quam refert Redeoanus *de Spoliis*, *q.* 2. & Azorius *d. 2. p. lib. 8. c. 2. q. 1.* decernens, ad spolium etiam pertinere bona quæ ex illicita negotiatione Prælatus, seu Clericus acquisierit: dicitur enim illicita negotiatio quicquid per mercaturam, vel aliam negotiationem Ecclesiasticis interdictam acquisierit; id enim in Clericis reprobatissimum est, *c. Canonum* 14. *q.* 4. *c. fin. de vit. & honestat. Cleric.* ubi plura congessit Gonzalez: quapropter in pœnam his bonis privantur, & applicantur Cameræ Apostolicæ, ut luculenter tractat Redoanus *d. q.* 2, Navarrus *de Spoliis*, *d.* §. 7. *a n.* 3. qui *n.* 5. id extendit ad alia bona, quæ illicite a Clericis lucrantur, quamvis non sit ex negotiatione, dummodo eis priventur in vita, aut in tempore mortis relinquantur, Filliuc. *d. tract.* 43. *c.* 4. *n.* 26. quod intelligendum, lata jam sententia, tam in uno, quam in altero casu, Molina *d. disp.* 147. *n.* 10. Azor. *lib.* 8. *c.* 2. *qu.* 3, alias in foro conscientiæ bona illa ad Cameram Apostolicam non pertinent. In foro fori aliter dicendum; nam quando constat Clericum mercaturam exercuisse, vel aliam illicitam negotiationem, unde bona acquisivit, potest Camera Apostolica omnia bona invadere, & hæredibus incumbit probare, nihil ex negotiatione lucratum, vel bona illa esse de patrimonio, vel quasi Clerici defuncti, ut ab spolio excusetur, quia tam acre judicium meretur Clericus mercimonium exercens, Redoanus *d. q.* 2. Azor. *d. c.* 2. *q.* 1. Zerola *verb. Spolium a n.* 12. Filliuc. *d. tr.* 43. *c.* 5. *n.* 6.

8 Rursus ad rem animadvertendum, esse potestatem applicandi hæc spolia Cameræ Apostolicæ ex causa rationabili. Et in Italia est usu receptum, nisi exceptis his, qui facultatem testandi de spoliis impetrarunt, ut in Beneficiis simplicibus, de quorum redditibus in aliquibus locis consuetudo est, ut Beneficiati testentur, ut colligitur ex Constitutione Pii V. & Gregorii XIII. In Germania, Gallia, & Lusitania, & in aliis provinciis receptum est, ne spolia ad Cameram Apostolicam perveniant, idque Principes illorum Regnorum recusarunt, ne hac occasione tanta bona a Regnis suis extraherentur, & ad Italos transmigrarent, quando ad tam grave damnum non appareret causa sufficiens, Molina *d. disp.* 147. *n.* 12. Filliuc. *tract.* 43. *c.* 7. *n.* 24.

9 In Hispania nostra asserit ipse Molina usu esse receptum, ut tantum Prælatorum Episcoporum spolia ad Cameram Apostolicam pertineant, non vero aliorum Clericorum, Cenedo *collect.* 12. *ad Decretales*, Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. gloss.* 51. *n.* 70. Valenzuela *cons.* 98. *n.* 33. Garzia *de Beneficiis*, 2. *p. c.* 1. *n.* 16. quod non in tota Hispania est intelligendum, sed in Castella, & in provinciis illius Coronæ. In Regno Navarræ, & Aragoniæ contrarium observatur. Apud Indos Collectores Cameræ Apostolicæ recepti non sunt, sed observatur jus commune, nempe ut spolia pertineant ad Ecclesias, ut ex Herrera scripsit Solorzanus *d. lib.* 3. *c.* 11. *a n.* 22. Villaroel. *Goviern. Ecclesiast.* 2. *p. q.* 20. *art.* 3. Frasso *de patronat. Ind.* 1. *p. c.* 21. *a n.* 1.

10 Itidem in Hispania illud est praxi receptum, ne spolia concedantur Cameræ Apostolicæ de his quæ a Prælatis, seu Clericis ex illicita negotiatione acquisita sunt; nam licet id statutum fuisset a Gregorio XIII. Zerola *in Praxi, verb. spolium*, *n.* 7. Filliuc. in *d. tract.* 43. *c.* 6. & *c.* 7. *num.* 8. Rodriq. *Quæst. Reg. tom.* 3. *q.* 30. *art.* 12. attamen Constitutio illa, quoad hanc partem in Hispania recepta non est, quare Collectores Apostolici hæc spolia intendentes rejecti sunt, ut testatur Solorzanus *d. c.* 11. *a n.* 99.

11 Hinc Constitutiones istæ in qualibet provincia observandæ sunt, uti fuerint receptæ, alias minime Collectores obtinebunt. Et id stricte, & non ampliori modo, quia hæ reservationes spoliorum magna indignatione, & dolore admissæ sunt, prout de Francia, & aliis Regnis dictum est; & quod graviter animadvertendum, illud est, quod scripsere Zabar. *cons.* 1. Tuscus *lit. S. concl.* 369. *n.* 6. scilicet Græcos ab Ecclesia Romana recessisse, quia nimis inpie Collectores Apostolici agebant, expilantes Clericorum hæreditates. Cui addere libet, Principes sæculares graviter dolere Regni divitias extrahi & deportari: quare ex piissima mente nostrorum Sanctissimorum Pontificum nolentium nemini dolorem irrogare, Constitutiones istæ stricte, & quominus percipiant, sunt interpretandæ, etiam ubi sunt receptæ; illa enim semper est Summi Præsulis voluntas, & votum nostras animas lucrari, non divitias.

12 In his vero quæ diximus de spoliis pertinentibus ad cultum divinum, & quæ Ecclesiis applicantur, seu Monasteriis, ubi adest Prælatura, seu Beneficium, non stricta interpretatio facienda est, sed sumenda in ampliori modo; nam cum sint res sacro cultui dicatæ, & piissimam causam contineant, majori favore sunt prosequendæ. Quamobrem si Prælato, seu Beneficiato concedatur indultum testandi, minime intelligitur de his spoliis cultui divino dicatis, nisi de eis fieret expressa mentio, Molina *d. disp.* 147. *n.* 11. Filliuc. *d. tract.* 43. *c.* 4. *n.* 4. Solorzano *d. c.* 11. *n.* 60. Marta *de jurisd.* 4. *p. q.* 1. *art.* 4. *n.* 44.

13 Unde aliqua sunt dubia examinanda. Et in primis, an illa ex his bonis, quæ non consecrantur, pertineant ad Ecclesiam, seu Monasterium, ubi est Beneficium? Ratio negandi illa est; nam res quæ speciali consecratione cultui divino non sacrantur, sacræ non sunt, *l. Divus Severus*, *ff. ad l. Jul. pecul*, ubi Albericus *n.* 1. *l. Sacram.* 9. *l. In tantum* 6. §. *Sacra*, *ff. de rer. divis. c. Aquam* 20. *de consecrat. dist.* 3. Petrus Gregorius *Syntagm. lib.* 33. *c.* 14. *nu.* 2. Cum ergo Bulla loquatur de rebus sacris cultui divino deservientibus, si sacratæ non fuerint, ad Ecclesias non pertinebunt, sed hæredibus, vel Cameræ Apostolicæ applicabuntur, prout fuerit consuetudo. Cæterum, nam ex eo potissime hæ res pertinent ad Ecclesias, quia cum Deo sint sacratæ speciali consecratione, ad usus profanos redire non debent, *c. Ad hæc* 4. *de Relig. dom.* Ergo cum res istæ non sint consecratæ, non debent pertinere ad Ecclesias, sed ad hæredes, aut Cameram Apostolicam.

14 Sed contrarium est tenendum, & probatur; nam in rebus deservientibus ad divinum cultum, aliquæ speciali consecratione sacrantur, aliæ vero non, ut Missalia, libri cantus, thuribula, urceoli, & alia; attamen ad divinum cultum sunt destinatæ, & hæ licet proprie sacratæ non sint, latius tamen sacratæ dicuntur, prout illæ res quæ in privatis sacris reponuntur, *l. Sacrilegii* 9. *ff. ad l. Jul. pecul.* Peguera *decis. crim.* 24. *n.* 3. Farinac. *de furt. q.* 173. Petrus Gregorius *d. lib.* 33. *c.* 14. *n.* 3. quare ad spolium ipsius Ecclesiæ pertinent. Confirmatur; nam ut constat ex Constitutione Pii V. non solum istæ res sacratæ speciali consecratione, sed etiam aliæ, quæ ibidem recensentur, pertinent ad Ecclesias, quia hæc omnia per Pontificem applicantur Ecclesiis. Ergo ad eas debent pertinere, Navarr. *de spoliis*, §. 8. *n.* 4. Scortia *epit.* 98. *theor.* 243. *vers. Porro*, Azor. *d. lib.* 8. *c.* 3. *q.* 7. Filliuc. *d. c.* 4. *n.* 4.

15 Rursus est alia difficultas, an quando hæc sacra, vel non sacra ad divinum cultum destinata, fuerint empta ex bonis patrimonialibus ipsius Prælati, seu Beneficiati, pertineant tanquam spolia ad Ecclesias, vel Monasteria? Prima sententia negat; nam in dictis Constitutionibus solum loquitur Pontifex de his sacris divino cultui dicatis, emptis ex reditibus Beneficii, non vero de emptis ex bonis patrimonialibus, vel quasi; quare non possunt comprehendi in illis Constitutionibus, ut pertineant ad Ecclesias, seu Monasteria. Cæterum nullum est jus, unde Pontifices ea auferant ab hæredibus, & Ecclesiæ, aut Monasterio addicant; quia non implicat, quod sint in dominio ementis, licet sint sacræ, aut cultui divino destinatæ; quare de jure ad hæredes transmittentur, ut alia bona patrimonialia; non vero ad Ecclesias, seu Monasteria, ut tenent aliqui apud Azorium *d. c.* 3. *q.* 7. Scortia *d. theorem.* 242. *vers. Alii vero.*

16 Secunda sententia asserit, ad spolium Ecclesiæ, seu Mona-

naste-

nasterii pertinere; quia Constitutiones generaliter loquuntur, & absque aliqua distinctione, per verbum *Omnia*, nihil excludens, *l. Hoc articulo 19. ff. de heredib. instit. l. Testatorem 68. ff. de legat.* 3. Barbosa *d.* 241. *n.* 1. ubi plures cit. Ergo in hac dispositione debent comprehendi omnia ad cultum divinum destinata, empta sive ex reditibus, sive ex patrimonio, vel quasi, & consequenter ad Ecclesias, seu Monasteria pertinebunt. Cæterum, nam eo ipso quod qui ex proprio patrimonio, vel quasi has res ad cultum divinum sacravit, transit dominium earum ad Ecclesiam, quia nequeunt remanere in privatorum dominio, §. *Nullius*, §. *Sacra*, *Inst. de rer. divis.* quare recte potuerunt Pontifices post mortem Beneficiati, seu Prælati ipsas Ecclesiis addicere, vel Monasteriis. Sic tenent Navarr. *de spoliis*, *d.* §. 8 *n.* 4. Azor. *d. c.* 3. *q.* 7. Filliuc. *d. c.* 4. *n.* 4.

17 In hoc dubio admitto primam sententiam; nam Constitutio Pii V. de his rebus ad cultum pertinentibus loquens, apertissime loquitur de emptis, & acquisitis ex reditibus Ecclesiasticis, ibi: *Quandoque ex fructibus Ecclesiasticis per eos acquisita*. Quare tota illa Constitutio trahenda est ad acquisitionem ex reditibus, non vero ad acquisita ex bonis patrimonialibus, vel quasi. Nec obstant verba infra posita, *quomodolibet acquisitis*; quia clausula illa non est referenda ad bona, quibus empta sunt, sed ad titulos acquirendi ex Ecclesiasticis reditibus, qui quidem varii sunt, & diversi, & patet ex verbis antecedentibus: *Quinimo res sacras, ac alia bona prædicta, quocunque nomine, vel titulo detinentes*. Quamobrem Constitutio ista nequit comprehendere res sacras, aut destinatas ad cultum divinum, emptas ex patrimonio, vel quasi. Ergo nec pertinebunt ad Ecclesias, seu Monasteria post mortem Prælati, seu Beneficiati.

18 Cæterum res sacræ in nullius bonis sunt, *l. Sacram. 9. ff. de rer. divis.* quando fuerint Ecclesiarum, prout jura ipsa loquuntur, *l.* 12. *&* 13. *tit.* 18. *p* 3. Macrobius *Saturn. lib.* 3. *c.* 3. Sigonius *de Antiq. Rom. lib.* 2. *c.* 8. Alciatus *lib.* 4. *Parerg. c.* 15. Petrus Gregorius *lib.* 33. *cap.* 14. Ast, ut dictum est, non repugnat, ut aliquæ res consecrationi dicatæ ad cultum, sint in dominio alicujus privati, & ab eo habeantur ad illos usus sacros, prout in Oratorio, aut Capella privata, ita ut possint ad hæredes transmitti, ut fatetur de jure communi Navarr. *d.* §. 8. *n.* 4. Ergo recte debent transmitti ad hæredes, nec pertinebunt ad Ecclesias, seu Monasteria. Denique hæ res similiter sacratæ solum interdicuntur, ne redeant ad profanos usus, *d. c.* 4. *c. fin. de consecrat. Ecclesia, vel Alt.* quare valent transmitti ad hæredes, vel alio modo alteri Ecclesiæ, Oratorio, seu Capellæ, ut semper ad eosdem usus deserviant. Ergo nulla est ratio, ut Pontifices eas applicent Ecclesiis, seu Monasteriis, quando sunt emptæ ex proprio patrimonio, vel quasi, & insimul in proprio patrimonio Prælati, seu Beneficiati repetiuntur.

19 Hinc disquirendus est casus jam agitatus in praxi, an quando Episcopus ex pecunia mutuata Pontificale emerit, & res necessarias ad suam Capellam, si non adsint alia bona, unde pecunia solvatur, pertineant ad Ecclesiam, vel ad creditorem pecuniam mutuantem? Prima sententia asserit, adhuc applicanda esse Ecclesiæ, nam ex Constitutione Pii V. Ecclesia illas percipit contra Cameram Apostolicam. Ergo similiter contra creditorem. Deinde Pontificale, & aliæ res Capellæ, licet fuerint emptæ pecunia mutuata, propriæ fiunt ipsius Episcopi, sicut & ipsa pecunia, *l.* 2. §. *Mutui datio*, *ff. Si cert. petat. l.* 1. §. *Contrahitur*, *ff. de obligat. & actionib. l.* 1. *&* 2. *tit.* 1. *p.* 5. Bacovius *lib.* 3. *declarat.* 40. Castillo *lib.* 3. *controv. c.* 16. *n.* 26. & inveniuntur propriæ tempore mortis. Ergo debent pertinere ad Ecclesiam, & non ad creditorem. Et confirmatur; nam dominio translato ad Episcopum, solum remanet penes creditorem actio personalis adversus bona Episcopi, quæ si adsint, recuperabit pecuniam; si vero non, neutiquam: scire enim debet Pontificale, & alias res sacras statim ad Ecclesiam pertinere; quare illi nulla injuria irrogatur, sicut nec cuilibet scienti, *l.* 1. §. *Usque adeo*, *ff. de injuriis*, *l.* 1. *ff. de act. empt. c. Scienti, de Regul. jur. in* 6. Surd. *decis.* 194. *a n.* 1. Sesse *dec.* 198. *n.* 15. Thomasseius *regul.* 275. Ergo contra creditorem debent ad Ecclesiam pertinere.

20 Tandem in hac specie duo sunt creditores, Ecclesia habens fundatam suam intentionem in his rebus sacris, & Pontificale: tum creditor pecuniæ mutuatæ; quando enim creditor habita fide pretii rem, aut pecuniam dat, non præfertur aliis creditoribus, etiam in ipsa re; nam cum transierit ad dominium debitoris, *l. Quod vendidi* 19. *ff. de act. empt. l.* 46. *tit.* 28. *p.* 3. solum remanet actio penes creditorem, qui aliis creditoribus nequit præferri in re ipsa debitoris, Valenzuela *cons.* 56. *n.* 34. Castillo *lib.* 3. *controv. c.* 8. *n.* 9. late Vela *dissert.* 30. *per tot.* Ergo cum Ecclesia statim quod Episcopus emit, fit creditor Pontificalis, & aliarum rerum sacrarum, nequit præferri creditor pecuniæ, sed tantum Ecclesia, Solorzanus *d. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 60. Frasso *de patronat. Ind.* 1. *p. c.* 221. *n.* 25.

Sed his non obstantibus contrarium teneo, & ut clare procedamus, animadverto in primis, quod si Episcopus ex pecunia mutuata Pontificale, & alias res sacras emerit, verum ex reditibus quantitatem illam persolvat Episcopus creditori mutuanti, tunc Pontificale, & aliæ res destinatæ ad cultum permanent ita obnoxiæ, ut necessario pertineant ad Ecclesiam, ita ut cæteri creditores nihil adversus eam petere possint: quo in sensu loquuntur Solorzanus, & Frasso, quos pro contrario adduximus *n.* 18. Et ratio est; nam cum res illæ solutæ sint ex reditibus, loco eorum subrogantur, & ita Pontifex res illas peculiariter ad Ecclesiam reservat contra cæteros creditores, sicut potest facere ipsos reditus; quapropter creditores alteri non præferuntur, sed necessario ad ipsam perveniunt. 21

Casus vero noster est, quando Pontificale, & aliæ res destinatæ ad cultum ex pecunia mutuata emptæ sunt, non tamen ex reditibus solutæ, & in hoc nequeunt pertinere ad Ecclesiam, sed ad creditorem pecuniam mutuantem; nam, ut supra animadversum est, Constitutio Pii V. loquitur de Pontificalibus emptis ex reditibus: hæ vero non ex reditibus, sed ex pecunia mutuata emptæ sunt. Ergo non possunt pertinere ad Ecclesiam, sed ad creditorem. Cæterum, quando pecunia mutuatur, & ex ea aliqua res emitur, est difficultas, an mutuans illam habeat tacite hypothecatam, & cum privilegio prælationis, de qua Covarr. *lib.* 2. *var. c.* 7. Gutierez *pract. lib.* 3. *q* 98. Cevallos *q.* 744 latissime Castillo *lib.* 3. *controvers. c.* 8. Molina *de Just. tract.* 2. *disp* 438. de jure vero nostro Regio indubitabile est contrarium, *ex l.* 26. *tit.* 13. *p.* 5. Cevallos, & Molina nuperrime allegati, quod de jure communi recipiendum, quoties res tendit ad causam publicam, *l. Qui natem* 9. *l. Quod quis* 19. *ff de privil. credit.* Rodriq. *de concurs.* 1. *p. art.* 7. *a n.* 10. Ast Pontificale, & aliæ res sacræ destinatæ ad cultum divinum, causam publicam involvunt, *l.* 1. §. *Hujus studii*, *ff de Justit.* Ergo creditor pecuniæ mutuatæ habet in eis tacitam hypothecam, cum privilegio prælationis. Ergo non debent ad Ecclesiam pertinere, sed ad creditorem pecuniæ mutuatæ. 22

Sed dices: Pontificale, & aliæ res ad cultum destinatæ considerantur ut dos & arrhæ Ecclesiæ, cum qua contrahit Episcopus matrimonium spirituale, *c. Inter corporalia* 2. *de translat. Episc.* Ergo quamvis mutuans habeat tacitam hypothecam in ipsis rebus, non debet præferri, sed Ecclesia. Probatur; nam mulier pro sua dote præfertur aliis creditoribus posterioribus habentibus expressam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus, *l.* 30. *tit.* 13. *p.* 5. Mena *var. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 3. *n.* 14. Gutierez *pract. lib* 3. *q.* 99. *a n.* 20. Castillo *lib.* 3. *controv. c.* 8. *n.* 27. Ergo cum Pontificale & aliæ res sacræ sint dos, & arrhæ Ecclesiæ, debet præferri creditori anteriori mutuanti pecuniam, licet habeat tacitam hypothecam, & consequenter ad eam pertinebunt. 23

Sed respondetur negando suppositum; non enim Pontificale, & illæ res ad cultum destinatæ, ad Ecclesiam perveniunt jure dotis, aut arrharum, sed tantum ex applicatione Summi Pontificis, facta ex sua potestate, quam habet in reditibus Ecclesiæ, & in bonis ex eis acquisitis, ut patet ex Bulla Pii V. ibi: *Omnino spectent, & pertineant*. Et infra, *Ea ipso applicata, & incorporata existant*. Ergo negandum est illud suppositum. Ceterum, licet gratis concedamus, quod per modum dotis, & arrharum fiat hæc applicatio, adhuc respondetur. Si enim intelligitur per modum arrharum, præferendus est mutuans, quia licet habeat mulier tacitam hypothecam, non tamen prælationem, *d. l.* 30. *tit.* 13. *p.* 5. ubi Gregorius *verbo Arrhas*, *l. Assiduis* 12. §. *fin. C. qui pot. in pign. habeantur*, *Auth. de æqualit. dot.* §. *His consequens*, *collat.* 7. Covarr. *lib.* 1. *var. c.* 7. *n.* 1. Gomez in *l.* 50. *Tauri*, *n.* 41. Barbosa in *l.* 1. *ff. matrim* 6. *p. n.* 16. Mena *d. art.* 3. *n.* 10. idcirco mutuans semper est præferendus. Si enim intelligatur pro dote, & dotis augmentum, tunc habebit tacitam hypothecam cum prælatione, sed non in hac specie; quia creditor mutuans pecuniam ex qua res comparatur, habet prælationem in re ipsa omnibus creditoribus, maxime cum ipse sit anterior, *l.* 29. *tit.* 13. *p.* 5. Mena *d. art.* 3. *n.* 12. Cum ergo mutuans sit anterior cum tacita hypotheca, & prælatione in re ipsa, necessario præferendus est Ecclesiæ, & ipse consequetur Pontificale, & alias res sacras emptas ex sua pecunia. 24

Rursus, quando ex pecunia mutuata Episcopus res istas emit, perinde est ac si ex propriis bonis emerit; quia pecu- 25

nia

nia illa transit ad eum pleno dominio. Ergo sicut quando ex propria pecunia Pontificale, & alias res sacras emerit, non pertinet ad Ecclesiam, ut diximus *n. 14.* similiter si ex pecunia ad id mutuata. Ergo ex tacita hypotheca cum prælatione pertinebunt ad creditorem.

26 Denique illa communis sententia, vendentem habita fide pretii, nullam habere prælationem, incerta est; negarunt enim illam quamplurimi, Baldus in *l. Pro debito 6. C. de bon. auth. judicis possidend. num. 1. vers. Secundo satisfit*, Cajetanus *in Summa de rest. c. 8.* Sylvester *verb. Restitutio 6. n. 5.* Navarr. *in Man. c. 17. n. 49.* Lessius *de Just. lib. 2. c. 15. dub. 3. n. 11.* Renatus Cophinus *de morib. Paris. lib. 3. tit. 3. n. 8.* Est enim consonum æquitati, & juri naturali, ne dominium rei emptæ transeat ad emptorem, nisi pretio soluto: quare propter retentionem dominii semper in re vendita est præferendus venditor, licet ad creditum venderet. Ea qua quidem æquitate descendit, ut mutuans pecuniam in re cum pecunia sua empta habeat tacitam hypothecam cum prælatione, quando ex aliis bonis Episcopi nequit fieri solutio: quod quidem majori ratione procedet, si ex pacto res ipsæ emptæ ad solutionem obligarantur, ut late docet Rodriq. *de annuis redit. lib. 2. q. 20.* Vela *dissert. 30. n. 20.* Rodriquez *de concurs. art. 7. n. 15.* Parladorius *lib. 1. quot. c. 8.* Castillo *lib. 3. controv. c. 8. n. 12.* Mena *d. art. 3. n. 13.*

27 Illud vero semper a creditore mutuante observandum, ut pecunia mutuata in Pontificali, & rebus sacris emendis implicetur, & insimul probare tenetur pecuniam ad emptionem illam fuisse conversam, alias ex reditibus præsumerentur emptæ, nisi Episcopus tam breviter moriatur, ut nullos reditus perceperit. Et probatur; nam qui adversus Ecclesiam aliquid intendit pro pecunia mutuata, debet probare conversam esse in rem ipsam, ad quam fuit mutuata, vel tradita, ut late per Barbosam *3. p. vot. 118. a n. 1.* & in minoribus Cyriacus *controvers. 114. n. 39.* Bobadilla in *polit. lib. 3. c. 8. n. 87.* Narbona in *l. 25. tit. 21. lib. 4. Recopilat. gloss. 10. n. 20.* Capponi *discept. 114. n. 17.* & in emptione rei majoratus, Castillo *lib. 8. controv. c. 36. §. 3. n. 42.* Ergo idem erit dicendum in præsentia, nempe teneri creditorem mutuantem probare pecuniam vere esse conversam in emptionem Pontificalis, & aliarum rerum ad cultum pertinentium.

28 Sed contra hanc doctrinam adest textus in *l. fin. ff. de exercit. act. & in l. 1. §. Non autem, ff. eod. tit.* ubi probatur, mutuantem pecuniam ad navem reficiendam non teneri probare collocatam esse in refectione illius, sed tantum sufficit probare mutuatam esse ad navis refectionem: quibus assentitur Molina *lib. 4. de Primogen. c. 4. n. 21.* Ergo in specie sufficiet probare mutuatam esse pecuniam ad emendum Pontificale, & alias res sacras, neque requiritur necessario probare conversam fuisse pecuniam ad illarum emptionem. Sed respondetur, jura, & Molinam esse capienda, quando ex pacto, vel instrumento a mutuante, & emente facto, constat omnia requisita intervenisse, & fuisse adimpleta, ut pecunia illa converteretur ad illam rem, ad quam data, & mutuata est pecunia, ut explicat Castillo *d. §. 3. a n. 41.* Ast melius impræsentiarum dicas, necessariam esse probationem conversionis pecuniæ, propter renitentem præsumptionem existentem ex parte Ecclesiæ, Pontificale & res illas sacras emptas esse ex reditibus. Tum quando intenditur jus in re empta ex pecunia mutuata, necessarium est probare versam esse in emptionem illius, ut dicunt plures relati a Molina *d. c. 4. n. 20.* Amato *var. lib. 1. resolut. 3.* Salgado *in Labyrinth. 3. p. c. 1. n. 18.* Ergo in præsentia tenebitur mutuans probare, pecuniam mutuatam conversam fuisse ad emptionem Pontificalis, & aliarum rerum ad cultum divinum destinatarum.

29 Præterea in capite isto disquirendum, quæ bona ad spolium pertineant. Et asserendum, omnia bona ex reditibus acquisita, remanentia tempore mortis Prælati, seu Beneficiati, de quibus nequit testari, ad spolium pertinere; nam licet in vita de eis disponere possint, non vero in morte, ut dictum est. His adjunge re liber comparata, & empta ex reditibus, exceptis his relatis in Constitutione Pii V. Navarr. *de Spoliis, §. 8.* Zerola *in Praxi, verb. Spolium, n. 2.* Azorius *2. p. lib. 7. c. 3. q. 6. & 7.* Filliuc. in *Appendice de spoliis, tract. 43. c. 4. n. 1. & 2.* Barbosa *de univers. c. 12. n. 62.*

30 In his igitur succedit Camera Apostolica, seu Ecclesia, prout fuerit in consuetudine, & Collectores nomine illius, & tenentur solvere debita defuncti, tanquam hæredes. Qua in re distinctio facienda est in his debitis; nam quando debita contracta sunt ob utilitatem Ecclesiæ, Dignitatis, vel ad usum, seu indigentiam personæ, solvenda sunt ex bonis spolii: si vero sint contracta a Prælato, seu Beneficiato, veluti ad emendas vineas, prata, fundos, seu census, qui consumpti sunt, nec transeunt ad spolium, tunc aliter est dicendum. Et ratio est; nam prima debita cadunt sub necessaria obligatione redituum; secus vero secunda: quare Camera Apostolica, seu Ecclesia tenebitur ad illa solvenda, non vero ista, Azorius *d. c. 3. q. 3.* Filliuc. *d. tract. 43. c. 6. n. 11.* Zerola *verbo Spolium, n. 20.* Solorzanus *d. lib. 3. c. 11. n. 47.* Balmaseda *de collect. q. 21. n. 2.* Frasso *d. c. 21. num. 12.*

Unde infert Filliuc. *ubi proxime*, Cameram Apostolicam debere omnia debita solvere, quæ necessario erant solvenda a successore. Hæc enim sunt contracta ob Ecclesiæ causam, & Prælati, vel Beneficiati necessitatem, vel utilitatem. Unde sequitur, teneri ad funus, curam, sepulturam, & alias funeris impensas, pro infirmitate curanda, & Medicis, & medicinis, pro salariis officialium, & servorum Ecclesiæ, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, seu Beneficiatum, pro expensis litis, & Advocatorum, de quibus Scribentes in *c. 1. de solut.* Belletus *disquis. clerical. 1. p. tit. de Clerico debit. §. 3.* Puteus *lib. 3. dec. 11.* Gratianus *discept. for. c. 94. a n. 30.* Flaminius *de Resignat. lib. 1. q. 16. a n. 94.* Comitolus *respons. Moral. lib. 1. q. 87. a n. 2.* Quibus in casibus cum obligatio solvandi sit onus injunctum in ipsis reditibus, transeunt cum spolio ad Cameram Apostolicam, aut Ecclesiam, ut bene advertit Filliuc. *d. c. 6. a n. 11.* 31

Est tamen dubium, an Camera Apostolica ex bonis spolii teneatur famulorum salaria Episcopi, vel Beneficiati solvere? Prima sententia negat; nam successor in illis bonis non tenetur solvere nisi debita contracta ob utilitatem, seu necessitatem Ecclesiæ, seu personæ, *c. 1. de solut. c. Ex præsentium 3. de pignorib.* Ergo Camera Apostolica non tenetur solvere salaria famulorum. Cæterum, aut salaria ista sunt designata a Prælato, & tunc ex bonis patrimonialibus sunt solvenda, ut probat textus in *c. 3. de pignorib. in fin.* aut sunt salaria non conventa, ut evenit in famulis Episcoporum, spe alicujus beneficii deservientibus; & non debentur, nisi soleant suas operas locare, *l. Salarium 17. C. Mandat.* ubi DD. Cevallos *q. 288. n. 5.* Mena *var. lib. 1. q. 8. §. 2. n. 1.* Rota *cons. 43. a n. 5.* Valenzuela *cons. 199. n. 62.* Barbosa *lib. 2. vot. 74. n. 6.* Marinis *lib. 1. resolut. c. 73. n. 12.* quamobrem Camera Apostolica non tenetur ex spoliis famulorum salaria persolvere, Navarrus *de spoliis, §. 9. a n. 6.* & cum aliquibus tenet Camill. de Medicis *cons. 1. n. 19.* 32

Secunda sententia tenet contrarium *ex Auth. Licentiam, C. Episcop. & Cleric.* Sed textus iste assumptum non probat, quia solum continet Episcopos, seu alios Prælatos testari posse de bonis propriis, non vero contemplatione officii acquisitis: moriente vero Episcopo absque successore legitimo, & sine testamento, succedit Ecclesia. Refert plures Barbosa in *d. Auth. & in l. 1. C. de sacros. Ecclesiis, n. 1. & de univers. lib. 3. c. 17. num. 58.* prout etiam Fiscus sæcularis succedit morientibus ab intestato, & absque legitimo successore, *l. 1. C. de bon. vacant. lib. 10. l. 3. tit. 13. p. 6. l. 12. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* Surdus *de Aliment. tit. 1. q. 1. a nu. 16.* Molina *de justit. tract. 2. disp. 164. n. 15.* 33

Hinc sequitur, Authenticam illam nihil ad rem probare, quia nihil agit de spoliis, nec de famulorum salariis, unde aliquod ad assumptum fieri possit argumentum. Verum hæc sententia ratione probatur; nam Prælatus, seu alter quilibet Beneficiatus potest ex reditibus sua debita solvere, *c. Pervenit 2. de fidejuss.* Rota *in Antiquis, decis. 41. a. 2. de probat.* Rota apud Gregorium XV. *dec. 401. n. 5.* & diximus supra. Ergo cum bona ista transeant ad Cameram Apostolicam, seu ad Ecclesiam cum onere isto, tenentur ad illa salaria persolvenda, Rota *in Antiquis dec. 42. de probat.* Zacchias *de salario, q. 7. n. 4.* 34

Tertia sententia asserit, de rigore juris hæc salaria solvenda non esse, sed tantum de æquitate, etiamsi nullum salarium fuerit conventum, secundum merita, & servitia famulorum. Probat, quia si salarium conventum sit, est proprie debitum, & necessario solvendum ex reditibus, *c. 1. de pignor. c. fin. de offic. ordinarii in 6.* Si vero non sit conventum, adhuc ex æquitate debetur, quia labore alieno, etiam salario non convento, non licet aliquo modo locupletari, idque in operis, & laboribus observatur, ut quoties de salario conventum non est, ad consuetudinem, vel ad arbitrium boni viri recurratur, *l. excepto 18. C. de locat. l. Sed an ultro 10. §. 1. l. Qui utiliter 45. ff. de negot. gest.* & de æquitate solvitur, Mena *d. q. 8. §. 2. n. 3. & 10.* Cevallos *q. 288. n. 6.* Azevedus in *l. 6. tit. 15. lib. 5. Recopilat.* qui testatur sic in praxi observari *n. 4.* Bobadilla *in polit. lib. 2. c. 1. n. 38.* Barbosa *d. vot. 74. n. 5.* Quapropter in hac specie dicendum, salaria famulorum debere solvi a Camera 35

Apo-

Apostolica, etiam non conventa, ut late desendit Solorzano *d. tom. 2. lib. 3. c. 11. a n. 50.* Balmaseda *d. q. 21. n. 5.* qui de praxi testatur.

36 In hac difficultate observandum, Constitutionem Pii V. adesse anni 1567. cujus verba transcripsit Solorzanus *d. cap. 11. n. 52.* quæ videntur hanc difficultatem decidere, ibi: *Nullus super eorum bonis mercedem petere possit in præjudicium creditorum, nisi evidenter appareat, quod sub certa constituta mercede ad hujusmodi servitium accessisset.* Unde videtur famulorum servitia minime posse peti contra Cameram Apostolicam, nisi quando famuli ad inserviendum Prælato advenerunt, certa assignata mercede: alteri vero nullo modo salaria percipere poterunt, quia non fuere conventa. Sed Constitutio ista non plene difficultatem dissolvit, quia tantum loquitur, quando alii fuissent creditores, quo casu ne illis damnum irrogetur, stricte locutus est Pontifex ut salaria, nisi constituta mercede, famulis non solvantur: nos vero loquimur etiam in casu, quando creditores non essent alteri, sed tantum Camera Apostolica, tanquam successor legitimus, bona haberet: quapropter in utroque casu res examinanda est.

37 Et quando alii sunt creditores, vel non sunt, assero aliquas esse personas, quibus ex spolio salaria debentur, veluti quando inservierunt, assignata mercede, ut jam decisum est verbis Pii V. Si vero salario non convento inservierunt, sunt personæ vacantes honestioribus disciplinis, ut Assessores, Medici, Advocati, Cartularii, Notarii, & & his similes. Ratio est; nam istis personis licet merces, seu salarium designatum non sit, vere tamen, & realiter eis debetur, dummodo per testes servitium probetur, Seraphinus *dec. 74. n. 2. & dec. 849. n. 2.* Gratianus *discept. cap. 257. n. 2.* Marinis *lib. 1. resol. c. 311. n. 3.* Pareja *de Edit. instrum. 1. p. tit. 5. resol. 6. n. 12.* Ergo etiamsi alii sint creditores, istis personis debetur salarium, etiam mercede non constituta, & illud contra illos possunt petere, quia de eis non loquitur Constitutio Pii V.

38 Si vero creditores non sint, quibus damnum irrogetur, verum adsint bona spolii, & lucrum cedat ad favorem Cameræ Apostolicæ, salaria conventa, & non conventa debentur his personis supra recensitis. Erit ergo dubium, quando personæ fuissent viles, & humilibus ministeriis occuparentur: in quo quidem casu, si mercede assignata deserviant, eis salarium debetur, & de jure Regio amplius petitur, ut sint adscripti in libro, seu instrumento salarii a domino signato, *l. 10. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* Rodriq. *de concurs. art. 3. n. 28.* Pareja *d. resolut. 6. a n. 3.* quibus adminiculis eis salarium solvendum est a Camera Apostolica.

39 Si vero non designata mercede inservierint, contrarium est asserendum; istæ enim viles personæ absque salario inservire existimantur, nisi duo concurrant, nempe ut famulus solitus sit in illo ministerio operas locare, & dominus conducere; quo quidem probato, salarium percipient, Puteus *lib. 2. dec. 44.* Riccius *collect. 656.* Marinis *lib. 1. resol. c. 311. n. 4.* Pareja *d. resolut. 6. n. 32.* quapropter etiam in hoc casu a Camera Apostolica, seu ab Ecclesia ex spolio salarium percipient, quod perinde est, ac si assignata mercede deservirent.

40 Sed quid de Vicario Episcopi, an quando reditus officii non sunt sufficientes, salarium ex spolio percipere debeat, de quo conventum non est? Negant aliqui; nam Episcopus non potest cogi habere Vicarium, sed est voluntarium illum habere; successor enim in Episcopatu non tenetur solvere debita voluntaria Episcopi, Abbas in *c. 1. & 2. de solut.* Rota apud Gregorium XV. *dec. 507.* Ergo neutiquam obligabitur Camera Apostolica, seu Ecclesia ex spolio simile salarium persolvere, Rota apud Seraphinum *dec. 49. n. fin.* Marinis *d. c. 311. n. 7.*

41 Sed contrarium tenet Solorzanus *d. c. 11. n. 54.* ducitur ex doctrina Menæ *lib. 1. var. q. 8. n. 4.* ubi scripsit, Episcopum peroccesse teneri habere Vicarium, quapropter est debitum necessarium, & in utilitatem Dignitatis, & Ecclesiæ. Ergo successor in redditibus, ut est Camera Apostolica, seu Ecclesiæ, tenentur illud salarium persolvere. Idque fortius admittit Solorzan. si ex longinquo adveniat Vicarius spe promissionis Episcopi, & alia lucra deseruit, prout observat etiam in famulis deservientibus Episcopo, qui ad id aliquas expensas fecerunt.

42 In hoc dubio duo continentur disquirenda. Primum, an salarium debeatur Vicario Episcopi? Secundum, an successor, prout est Camera Apostolica, teneatur ad illud solvendum? Et quoad primum assero, salarium deberi Vicario Episcopi, quando officium reditus sufficientes non habuerit, licet necessarius non fuerit, sed tantum voluntarius, & ab Episcopo sponte susceptus. Probat textus in *c. Ex præsentium 3. de pignor.* ubi probatur, debita contracta ab antecessore voluntarie, & absque aliqua necessitate, successorem solvere non teneri, sed hæredes illius, ut ibidem exprimit Barbosa *ibid. n. 2.* Unde clare percipitur, quod si Episcopus voluntarie Vicarium habuerit, ei salarium deberi, ut bene animadvertit Rota apud Seraphinum *dec. 74. n. fin.* Seguta *in Direct. 1. p. c. 14. n. 3.*

43 Erit ergo difficultas, an & a quo solvendum? Et resolutio pendet ab alia quæstione, an Episcopus teneatur habere Vicarium? Affirmarunt Boetius *decis. 348. n. 8.* Gabriel *lib. 2. cons. 33. n. 22.* Sbrozius *de offic. Vicarii, lib. 1. q. 46.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 3. c. 29. q. 3.* Gratianus *tom. 1. discept. c. 94. a n. 37.* Negarunt Navarrus *cons. 4. de offic. Ordin.* Puteus *lib. 4. decis. 43.* Mohedanus *decis. 4. de offic. Vicarii.* Diana *10. p. tract. 15. resolut. 31.* Barbosa *de univers. lib. 1. c. 15. n. 16.* Ast in re illud est admittendum, ut si Episcopatus parvus sit, cujus negotia possunt commode expediri a solo Episcopo, est in ejus voluntate habere Vicarium, nec ad id cogi posse; secus vero si grandis, in quo sunt plura negotia, quæ nequeunt ab eo solo expediri; tunc enim de necessitate Vicarium habere tenetur, ut lites, & alia expendat: Episcopus vero lectioni, orationi, & prædicationi vacet, & insimul administrationi Sacramentorum, cujus est principale munus, Trident. *sess. 5. de reform. c. 2.* quare in hac specie de necessitate tenetur Vicarium habere, Mena *d. q. 8. §. 1. n. 2.* Gratianus *d. c. 94. n. 38.* Solorzano *tom. 2. de jur. Ind. lib. 3. c. 8. n. 11.* Barbosa in *c. 1. de solut. n. fin. in fin.* Torrecilla *exam. de Obisp. tr. 1. q. 7. sect. unica, diffic. 8.*

44 Hinc danda est resolutio principali difficultati. Quando enim Episcopatus ita est parvus, ut omnibus negotiis possit Episcopus curam dare, tunc salarium Vicario minime est persolvendum ex spolio a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia, quia Episcopus voluntarie Vicarium suscepit; sed solvendum ab ejus hærede, si alias bona habuerit patrimonialia, vel quasi, *ex c. præsentium 3. de pignorib.* ubi plures, Barbosa *n. 2.* Illud vero animadvertendum in simili specie, quod si Episcopus fuerit Theologus, reor non esse admittendam hanc resolutionem, indiget enim Vicario Jurisperito ad dirimendas lites, cum hoc fieri non possit ab Episcopo Theologo, Valenzuela *cons. 120. n. 37.* Barbosa *d. lib. 1. c. 15. n. 14.* Hanc ob rem salarium solvendum est a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia, quia est debitum necessarium.

45 Si vero Episcopatus sit grandis, & habeat plura negotia, quæ nequeunt expediri a solo Episcopo, etiam Jurisperito, salarium necessario est solvendum a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia ex spolio, ob eandem rationem.

46 In re tamen prætereundum non est circa salaria Vicarii, & famulorum, aliquos Prælatos ad ostentationem duos, aut tres Vicarios in Archiepiscopatu, seu Episcopatu ponere solere, ad negotia, quæ facile & commode possunt expediri per unum. Tum multos famulos admittunt ad vanam pompam, & in his maxima consideratio facienda est, ut non omnibus salarium solvatur, sed tantum his qui fuerunt necessarii ad expedienda negotia, vel ad servitium Dignitatis, prout religioni judicantis visum fuerit; quia tantum Camera Apostolica ex spolio, seu Ecclesia solvit debita necessaria, non vero ista ad vanam ostentationem, sed ab hærede solventur, *c. 1. de solut.* ubi Hostiensis *nn. 2. & 3.* Abbas *n. 1. & 2.* Gomez in *l. 40. Tauri, n. 72.* Covarr. *lib. 2. variar. c. 17. n. 3.* Surdus *de aliment. tit. 8. privil. 5. a n. 7.* Rota *1. p. divers. decis. 805. n. 4.* prout etiam in successoribus majoratus observatur, Molina *de primog. lib. 1. c. 10. a n. 15.* P. Molina *de justit. tract. 2. disp. 640. & 641.* Valasco *de partit. c. 19. n. 44.* Vela *dissert. 5. n. 50.* Barbosa in *c. 1. de solut. n. 7.* Castillo *controv. lib. 4. c. 35. num. 39.* & in Regni successore, Barbosa in *d. c. 1. n. 9.* Garzia *de expens. c. 16. n. 15.* Ergo similiter ista salaria solventur ab hæredibus.

47 Cæterum Camera Apostolica seu Ecclesia ex spolio tenetur solvere debita ex promissione provenientia, Glossa in *c. Quicunque 12. q. 2.* verbo *Promiserit*, quia promissio efficaciter obligat, ut ex pluribus probat D. Olea *de cess. tit. 1. q. 6. n. 4.* quare Camera Apostolica, vel Ecclesia ex spolio hæc debita persolvet, ut explicant Solorzano *lib. 3. c. 11. a n. 48.* Balmaseda *d. q. 21. n. 2.*

48 Quam quidem sententiam ita intelligas, ut ad promissionem subiit causa utilitatis Ecclesiæ, vel Dignitatis, alias erit liberalis donatio ex spolio non solvenda. Erit tamen solvenda, si sit promissio remuneratoria servitiorum, & obsequiorum factorum Ecclesiæ, seu Dignitati, ut late prosequitur Solorzano *d. c. 11. a n. 57.*

49 Ex spolio solvendæ sunt pensiones debitæ ratione Episcopatus, aut Beneficii, quia sunt onus ipsorum fructuum

transiens

transiens ad quemlibet successorem, *l.3.C. de servit. l. Cum fundo, ff. de servit. prædior. urb.* Unde cum Camera Apostolica, seu Ecclesia succedat per spolium in his reditibus, & aliis bonis ex eis acquisitis, tenentur pensiones solvere, prout si apud alium tertium reperirentur, ut tenet Barbosa in *d. c.1. de solut. n.6.* & tenent Gigas *de pens. q.56.* Redoanus *de spoliis, q.19.* Bellet. *disquisit. clerical. tit. de Cleric. debitore, §.8. n.18.* Lima ad Molinam, *lib.1. c.10. nu. 24.* Frasso *d. 1.p. c.21. n.24.*

50 Sed dices, pensiones decursæ, non solutæ ab antecessore, solvendæ sunt a successore in Prælatura, aut Beneficio, ut late per Rotam apud Seraphinum *dec. 507.* Cassadorus *dec.3. n.2. de locat.* Gratianus *tom.1. c.94. a n.52.* Marinis *lib.1. resolut. c.311. n.8.* Ergo non sunt solvendæ ex spolio. Verum facile respondetur; nam successor in Beneficio, aut Prælatura tenetur solvere decursas pensiones, quando antecessor nulla bona reliquerit, unde solvantur; alias si bona, & hæredem reliquerit, habens pensionem nequit agere adversus successorem, nisi excussis bonis antecessoris, & factis diligentiis contra hæredem, ut sæpe sæpius decisum est per Rotam, Achilles *decis.5. de pension.* Rota apud Seraphinum *dec.507. n.3.* Bellerus *d. tit. de Cleric. debit. §.8. n.13.* Marescotus *variar. lib.2. c.18. n.54.* Garzia *de beneficiis, 1 p. c.5. n.199.* quod idem in specie est dicendum; nam cum Camera Apostolica, vel Ecclesia sint successores in bonis antecessoris, & quasi hæredes, tenentur ad solvendas pensiones, & nisi excussis bonis spolii, nequeunt procedere pensionarii adversus successorem, ut observatur in majoratibus, in quibus si ultimus possessor non solverit pensiones, aut decursas majoratus, a successore solvuntur, prius excussis bonis antecessoribus, & factis diligentiis adversus hæredem, Molina *de primog. lib.1. c.10. n.24.* Garzia *de expens. c.16. n.14.* Mastrillus *dec.203. n.6.* Mieres *de Majorat. 4.p. q.26. n.28. & 41.* Castillo *controv. lib.1. c.65. a n.52.*

51 Illud vero observandum, quando bona spolii venduntur ad satisfaciendum creditoribus, vel famulis Episcopi, nullam gabellam deberi, quæ inter nostrates dicitur *Alcavala*; nam aut in his bonis successit Ecclesia, aut Camera Apostolica, & in utroque casu gabella non debetur, venditio enim fit de rebus Ecclesiasticis, & nomine ipsius Ecclesiæ, aut Cameræ Apostolicæ. Ergo nulla debetur gabella, ut tenent Guttierez *de Gabellis, lib.7. q.88. n.12.* Lasarte *de decima, c.19. n.48.* Solorzano *d. lib.3. c.11. n.69.* Balmaseda *de collect. q.21. n.14.* qui *n.15.* animadvertit aliquas distinctiones factas a Lasarte, & Guttierez, ad spolia non pertinere.

52 Est vero dubium, an venditis bonis spolii, & sub hasta licitatione facta, possit postea plus offerens admitti? Et negandum videtur; nam licitatione sub hasta facta, absque fraude, & dolo, acquiritur jus personæ, in qua facta est licitatio, *l. Licitatio 9. ff. de publican. & vectigalib.* ubi Bart. Mangilius *de subhastat. q.68. n.15.* Posthius *de subhast. inspect. 35. n.43.* Ergo post licitationem plus offerens admittendus non est; non enim absque gravissima causa jus acquisitum per licitationem potest conferri. Cæterum licitatione facta, si alii admitterentur adjectores, nullus vellet emere, aut locare res quæ subhastantur, in gravissimum damnum vendentium: idcirco recte statutum est, ne licitatione facta alii admittantur, *l. Lucius, §. fin.* ubi Bart. *ff. ad Municipal. l. Congruit 4. C. de locat. præd. civil. lib.11.* quin licitator redditur securus, Capicius *dec. 36. n.3.* Mastrillus *dec.84.* Posthius *d. inspect.35. n.60.* Ergo spolio licitato, nequit plus offerens admitti.

53 Sed in terminis contrarium tenent Barbosa *lib.3. vot.81. a n.2.* Balmaseda *de collect. q.21. n. fin.* Probat Barbosa; nam bona spolii pertinent ad Cameram Apostolicam, quæ habet omnia privilegia Fisci Regalis, Abbas in *c. Quia diversitatem 5. de concess. præbend.* Petrus Gregorius *Syntag. lib. 31 c.81. n.9.* Bobadilla *in polit. lib.2. c.17. n.199.* Sed Fiscus Regius licitatione facta sub hasta admittit adjectionem, ex *d. l. Lucius, §. fin. ff. ad Municipal. l.1. C. de vendend. reb. civit. lib.11.* Azevedus *in rub. tit.13. lib.9. Recopilat. nu. 9.* Parladorius *lib.2. quot. 5. p. §.13. n.14.* Ergo similiter quando venduntur bona spolii pertinentis ad Cameram Apostolicam?

54 Hoc dubium duobus modis est concipiendum. Primo, quando spolium nomine Cameræ Apostolicæ venditur, vel ceditur sub hasta, proclamationibus datis, & licitatione facta, ut alter plus offerat, & tota commoditas est Cameræ Apostolicæ: & in hoc casu asserto plus offerentem postea esse admittendum, non ex aliquo privilegio Fisci, ut asserit Barbosa, sed mero jure ex natura ipsius contractus. Ratio est; nam in vendendis rebus Fiscalibus illud est admissum, ut licitatione facta intra certum tempus, alter plus adjiciens admittatur, ut ex aliquibus juribus admittit Barbosa *d. vot.81. n.9.* & de jure nostro Regio intra tres menses admittitur adjectio quarti, *l.6. & 13. tit.15. lib.5. Recopilat.* Guttierez *de Gabellis, lib.7. q.142. per tot.* qui idem extendit etiamsi sint bona Reipublicæ, seu minoris, *n.8.* Hæc vero adjectio non ex aliquo privilegio procedit, sed ex natura contractus; quia factus intelligitur sub illa conditione, ut si intra tempus aliquis plus offerat, admittatur, ut bene scripsit Bart. in *leg. Si tempora, C. de fid. instrument. & jur. hast. Fiscal. lib.10. n.2.* ibi: *Intelligitur esse facta sub conditione, nisi meliorem conditionem attulerit intra tempus appositum in subhastatione,* Posthius *d. inspect.36. n.105.* Ergo id non procedit ex aliquo privilegio, sed ex natura contractus, & venditionis sub hasta factæ.

55 Quod idem est dicendum in venditione, seu cessione spolii, licitatione facta sub hasta; quia admittendus est alter plus offerens, ex natura contractus. Sed tamen id non intelligas, si offeratur parva quantitas in adjectione; non enim licitatio pro minima quantitate est irritanda, sed quartum quoad minus est offerendum, prout in causis fiscalibus scripsit Guttierez *d. n.8.*

56 Sed dices: Licitatione facta sub hasta, cum juris solemnitatibus, certo tempore designato, ut reditibus regalibus plus offerens non admittitur, Azevedus in *l.5. tit.11. lib.9. Recopilat. n.4.* Bolanus *in Curia, 2. p. lib.1. c.15. n.27.* Afflictus *dec.340.* Ergo nec in nostra specie est admittendus. Sed facile respondetur negando horum Doctorum sententiam, prout negat Parladorius *lib.2. rer. quotid. c. fin. p.5. §.13. n.13.* Aut dicendo intelligendam, quando adjectio fuisset alicujus parvæ quantitatis; tunc enim licitatione facta, non admittitur, etiam in rebus Fiscalibus, ut late explicat Parladorius nuperrime allegatus.

57 Si vero non ad Cameram Apostolicam spolium pertineat, sed ad Ecclesiam, similiter dicendum, plus offerentem licitatione facta admittendum per restitutionem, si gravis quantitas offeratur, quia, licet licitatione facta, alter adjector non admittatur, fallit tamen quando est persona privilegiata, cui competit restitutio, sicut Ecclesiæ; quia eo ipso quod plus offertur, si gravis quantitas sit, intelligitur læsa, Parladorius *d. §.13. n.12.* Bolanos *in Curia, 2. p. §.22. n.10.* Aveodatus *de exec. mandat. 2. p. c.12. n.12.* Monte *de empt. & vendit. q.5. de subhastat. n.87.* Mangilius *de subhast. q.16. n.14.* Posthius *de subhast. inspect. 57. per tot.* Ergo impræsentiarum quoties spolium pertinet ad Ecclesiam, & gravis quantitas offertur, licitatione facta, novus adjector est admittendus, ex traditis a Salgado in *Labyrinth. 2.p. c.2. a n.7.*

58 Secundo etiam modo poterit vendi a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia ad instantiam creditorum: quo quidem casu asserendum videtur, facta licitatione sub hasta, minime plus offerentem esse admittendum, quia tunc commodum non est Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ, sed creditorum. Ergo non est admittendus. Cæterum, quia tunc venditio bonorum spolii non fit ab Ecclesia, vel Camera Apostolica, sed nomine creditorum, cum ipsi habeant jus in eis ad illa percipienda, ut patet in retractu, in quo ipsi creditores semper præferuntur, non solum extraneis, sed consanguineis, qui in bonis jus certum habent, Parladorius *d. §.13. n.10.* Rodriquez *de execut. c.6. n.3.* Bolanos *in Curia, 2.p. §.12. n.5.* Hermosilla in *l.52. tit. 5. p.5. gloss. 7. sub n.16.* Ergo cum creditores habeant jus certum in bonis spolii, & ad eorum commodum fiat venditio, nomine eorum fieri existimatur, quibus cum non competat restitutio, nec aliquod privilegium Fiscale, dicendum videtur, plus offerentem licitatione facta non esse admittendum.

59 Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum; nam bona sunt propria Cameræ Apostolicæ, vel Ecclesiæ, cui competunt, & nomine suo venduntur; idcirco licitatione facta, plus offerens est admittendus, prout quando venduntur ad commodum earum. Præterea licet quæstio sit, an quando bona venduntur ad instantiam creditorum, licitatione sub hasta facta, plus offerens sit admittendus, quod negavit Hermosilla in *d. l.52. gloss.7. nu. 47.* attamen praxis, & communis sententia est in contrarium, receptaque, ne aliquo modo bona miserabilis debitoris aliquod detrimentum percipiant, & meliora fiant creditorum jura per illam adjectionem, Riccius *collect. 1726. vers. Limita 2.* Capycius *dec.36.* Magonius *decis.131.* Amatus *variar. c.38. n.3.* Rota *post Mangil. de subhast. dec. 21. n.2.* Posthius *de subhast. inspect.35. n.116.* Salgado *in Labyrint. 2.p. c.2. n.12.* qui varias rationes adducit, sed debiles,

a n.13.

*a n.*13. Ergo cum in qualibet causa, si vendantur bona debitoris ad instantiam creditorum, licitatione facta plus offerens admittatur, multo magis quando venduntur bona spolii pertinentia ad Ecclesiam, vel ad Cameram Apostolicam, quæ sunt privilegiatæ. Tandem licet hæc adjectio tendat in commodum creditorum, etiam attingit utilitatem Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ, dum ex illa amplius restat ex bonis spolii ad earum lucrum; vel si non restat, adhuc restabit commodum liberandi, & solvendi creditores instantes, & petentes.

60 Illud vero abs re non erit observare, creditorem mutuantem pecuniam ad utilitatem Ecclesiæ, vel dignitatis, aut personæ Prælati, seu Beneficiati, ab spolio compensationem occulte percipere posse, & Prælatus, seu Beneficiatus tempore mortis recte poterit debitum illud solvere ex propria manu, ut lites, & jurgia excusentur, Filliucius *d. tract.*43. *c.*8. *n.*12. qui *n.*13. asserit, retinentes bona spolii teneri ad restitutionem, vel facere compositionem cum Camera Apostolica, alias si neglexerit aliquis, excommunicationem ipso jure incurrit, nec a Sacra Pœnitentiaria audietur, nisi damno resarcito, *c. De laicis* 46. *cap. Illius* 47. 12. *q.* 2. *c. Quia sæpe* 40. *de elect. in* 6. Tridentin. *sess.* 22. *de reform. c.*11. Frasso *de patronat. Ind.* 1. *p. c.*21. *a n.* 14.

61 Mortuo enim Prælato, seu Beneficiato, judices, ad quos pertinet de spolio cognoscere, statim debent ad Palatium, seu domum convenire, ut bona illius assecurent, & ne rapinis defraudentur, ut sæpius accidit in bonis defunctorum Ecclesiasticorum, & ad Summorum Pontificum bona etiam est extensum, damnatum, & deploratum sacris Conciliis, Chalcedonensi *can.*21. Aquisgranensi *can.* 88. Vvormatiensi *can.*55. Illerdensi *c.* 16. Inventarium summa legalitate facient, & bona reperta apud fidum sequestrem deponent, ut sic eis assecuratis, creditores petant, quibus solutis, cætera bona ad spolium pertinent, Bobadilla in *polit. lib.*2. *c.*18. *n.*180. Solorzanus *d. lib.*3. *c.*11. *n.*28. Frasso *d. c.*21. *n.*12.

62 Judices vero competentes, ad quos hæc cognitio spolii attingit, quinam sint, disquiramus. Olim, Episcopo defuncto, ad viciniorem pertinebat, qui quidem accedebat ad illum tumulandum, & celebrandas exequias. Concilium Valentinum in Hispania tempore Theodorici, *c.*2. & insimul bona remanentia Episcopi assecurabat, & de spolio cognoscebat, Concilium Regiense *can.*5. Aurelianense II. *c.* 6. Aurelianense V. *c.*8. Toletanum IX. *c.*9. quæ quidem decreta jam in desuetudinem abierunt, ut scripsit Solorzanus *d. c.*11. *n.*34. Verum hodie si spolium pertineret ad Ecclesiam, cognitio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum ordinarium: si vero ad Cameram Apostolicam, suos tenet Collectores, in qualibet diœcesi unum, cum jurisdictione delegata ad hæc spolia, de quorum officio late Mascardus *de probat. verbo Collector*, *conclus.*317. Gonzalez *ad reg.*8. *gloss.*51. *a n.* 67. Barbosa *in Summario*, *verbo Collectores*, *num.* 180.

63 Ast vero in his provinciis Castellæ, illa praxis invaluit, ut Regalis Audientia ad spolium accurrat, & si adesse non possit, Prætor ex virtute provisionis Regiæ bona defuncti Episcopi assecurat, facit inventarium, & ponit sequestrem, & de causis creditorum agnoscit. De qua quidem praxi testantur plurimi, eamque justissimam dicunt, itaut si contra Prætores Collector Apostolicus censuras promulgaverit per viam violentiæ, adducuntur ad Senatum Regium, ubi præcipitur Collectoribus excommunicatos absolvere. Probant hanc praxim ex *l.* 18. *tit.*5. *p.* 5. ibi: *Antigua costumbre fue de España, e duro toda via, y dura oi dia, que quando fina el Obispo de alguns lugar, que lo facen saber el Dean, y los Canonigos al Rey, e que le encomienden los bienes de la Yglesia.* Quem textum inquit Solorzanus *d. c.*11. *n.*33. intelligendum non solum de reditibus Sedis vacantis, verum etiam de spoliis defuncti Episcopi, cum ad omnes possit referri. Sed verba ista assumptum non probant; nam possunt intelligi de fructibus Sedis vacantis, ut ipse Solorzanus agnoscit. Tum quia ibi non agitur de bonis spolii, nec de aliquibus fructibus dignitatis, sed tantum de bonis Ecclesiæ, quæ Reges ut protectores Ecclesiarum defendere tenentur, maxime quando Prælato carent. Et confirmatur, quia noster Alphonsus inquit, hanc commendationem faciendam esse Regi, quia est patronus Ecclesiarum, ex tribus rationibus ibidem consideratis. Ergo agit de defensione bonorum facienda a Rege ut patrono, non vero ut a Judice spolii.

64 Rursus probant suam sententiam, quia Rex, aut Audientiæ Regiæ, nihil aliud intendunt, nisi servare bona spolii, ne rapinis defraudentur: tum ut creditoribus satisfiat. Quod quidem nihil aliud est, nisi bona defendere, & liquare remanentia ad spolium, & utilitatem Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ; idcirco cum sit pura defensio, poterit fieri a judice laico. Tandem Rex Hispaniæ est patronus Ecclesiarum, & ideo ad eum pertinet hæc bona defendere, sub cujus sunt protectione, ut cum aliquibus tenet Solorzanus *d. c.*11. *n.*44. Ergo Audientiæ Regales recte cognoscunt de spoliis, aut earum provisione Prætores, Gutierez *lib.* 2. *pract. q.*49. *n.*4. Segura *in direct.* 1. *p. c.*14. *n.*4. Carleval. *de Judic. lib.*1. *tit.*1. *q.*5. *n.*344. Bobadilla *in polit lib.*2. *cap.* 18. *n.*180. Cabedo 1. *p. dec.*84. Solorzano late *d. c.*11. *a n.*13. Frasso *d. c.*21. *a n.*11. qui dicunt sic apud Indos observari, Villarroel. *Goviern. Ecclesiast.* 2. *p. q.*20. *art.* 3. *n.* 79.

65 Alteri tamen eam impugnant, & illicitam contra immunitatem Ecclesiæ dicunt. Nam explorati juris est, bona Ecclesiastica, prout sunt bona spolii, sive ad Ecclesiam, sive ad Cameram Apostolicam pertineant, immunia esse a jurisdictione sæculari, & eorum cognitionem solum pertinere ad Ecclesiasticum, *c. Quæ in Ecclesiarum* 7. *c. Ecclesia S. Mariæ* 10. *de Constit.* Ex eo enim, quod bona ista transeunt ad Ecclesiam, Sancta Sanctorum dicuntur, *c. Nulli* 3. *c. Quicumque* 4. 12. *q.* 2. & patrimonium Christi Domini, Felinus in *c. Constituimus*, *de rescript.* *n.*19. quamobrem nullus sæcularis judex potest de his bonis cognoscere, sed tantum Ecclesiasticus, Bobadilla *in polit. lib.*2. *c.*18. *n.*35. Castillo *controv. lib.*1. *c.*5. *n.* 26 Delbene *de immunit.* *c.* 10. *dub.*16. *a n.*2. qui id extendit non solum quoad dominium directum, sed etiam quoad utile, quando a laicis tenetur. Ergo nullo modo judices sæculares possunt cognoscere de bonis spoliorum, nec in eis habere aliquam jurisdictionem.

66 Cæterum dicere, judicem sæcularem nihil aliud facere, nisi defendere hæc bona a rapinis, & latronibus, quod sæpius accidit, defuncto Prælato, admitteremus, quando nullus fuisset Judex Ecclesiasticus, qui id faceret: sed Ecclesia huic damno statim occurrit, aut per Ordinarium, nempe Capitulum, Sede vacante, si spolium pertineat ad Ecclesiam: si vero ad Cameram Apostolicam, per Collectores. Ast quoties ad hanc defensionem est judex competens Ecclesiasticus, nequit incompetens sæcularis se intromittere, etiam in favorem illorum bonorum, *c. Ecclesia* 10. *de Constit. c. fin. de Rebus Ecclesiæ*, Cavalcanus *decis.* 33. *n.* 16. Suarez *contra Reg. Angl. lib.* 3. *c.*16. *n.*8. & *lib.*3. *de legibus*, *c.*34. *n.*13. Castillo *controv. lib.*2. *c.*5. *n.*33. Delbene *de immunit. c.*14. *dub.*5. *num.*25. quia majus damnum percipitur, deperdita exemptione, quam sit commodum defensionis. Hanc ob rem nequit sæcularis judex prætextu defensionis se introducere ad cognoscendum de spolio.

67 Deinde Judices sęculares non solum bona spolii defendunt, & sequestrant, sed etiam de illis cognoscunt, ad solvendos creditores, & reliqua relinquendo Cameræ Apostolicæ, seu Ecclesiæ: & id non celeriter, & breviter, ut dicunt Doctores contrarii, sed magnis expensis, tempore, & difficultatibus discussis, ut bene animadvertit Segura *in Direct.* 1. *p. c.*14. *n.*4. *vers. Sed quot litibus*, & praxis quotidie demonstrat. Ergo nequeunt se introducere in bonis spolii, non solum celeriter cognoscendo, quod non faciunt, sed cum plenitudine judicii, quod est illis interdictum.

68 Rursus, licet Reges Hispaniæ sint Patroni Ecclesiarum Cathedralium per concessionem Summorum Pontificum, ut late per Cevallos *q.*896. *a nu.* 464. Salcedo *de leg. polit. lib.*2. *c.*13. *n.*11. plures dat Barbosa in *c. Cum terra* 14. *de elect. n.*8. est tantum ad effectum præsentandi, & defendendi Ecclesias, & earum bona coram judice competenti, non vero ut se intromittant ad judicandum, & cognoscendum de bonis Ecclesiarum, seu Cameræ Apostolicæ, quando sunt Judices Ecclesiastici competentes statim agnoscentes. Hoc, inquam, nec Reges nostri intendunt, quia Catholicissimi sunt, & immunitatis Ecclesiæ solertissimi conservatores, Salcedo *d. lib.* 1. *c.*14. *n.*6. Ergo neutiquam (licet nostri Reges sint Patroni Ecclesiarum) possunt Judices sæculares sese intromittere ad cognoscendum de spoliis.

69 Denique licet ista esset consuetudo legitime præscripta, & immemorialis, nequit sustineri; nam bona spolii sunt acquisita ex reditibus Ecclesiasticis, & proprium Christi Domini patrimonium, & bona Deo Optimo consecrata, pertinentia ad spiritualem jurisdictionem, cujus sunt incapaces sæculares, *c.*2. *de judic. cum vulgaris*: quare nequeunt aliqua consuetudine juvari, quantumvis immemoriali, nisi adsit privilegium speciale hujus concessionis, ob sæcularium incapacitatem, Tuschus *lit. L. conclus.*456. *n.* 16. Garzia *de benefic.* 3. *p. c.*1. *nu.* 37. Guevara in *propugnac. Jurisd. Ecclesiast.* §. 7. *assert.* 1. *n.* 37. Barbosa in *c. Ecclesia* 10. *de Constit. a n.* 17. Ergo judices sæculares nequeunt ex aliqua

consue-

consuetudine cognoscere de causis spoliorum. Idque maxime admittendum, quando spolium ad Cameram Apostolicam pertinet, quia Reges non sunt Patroni illius, nec est aliquod fundamentum, ut in illis bonis habeaot aliquam jurisdictionem, Marta *de Jurisd. 4. p. casu* 122. *n.* 15. Barbosa *de univers. lib.* 1. *c.* 18. *n.* 88. Franciscus Marcus 1. *p. decis.* 105. Diana *4. p. tract.* 1. *resolut.* 110.

70 Hujus ultimæ seotentiæ solidissima suot fundamenta, sicut prioris debilia. Quapropter assero, hanc praxim io foro coosscientiæ periculosissimam esse, & oullo modo admittendam, nisi quando Collectores, aut alii Judices Ecclesiastici pigri fuerint io colligendis spoliis, itaut damna Ecclesiæ, vel Camera Apostolica percipiant, aut percipere possint, & tunc sano moderamine procedant quousque ioventarium bonorum spolii fiat, & in securo sequestro reponantur, ut postea Judices Ecclesiastici de debitis, & de aliis causis cognoscant; quia tunc est sola defensio bonorum, quæ fieri valet, deficiente Judice Ecclesiastico, non solum a Judice sæculari, sed a quolibet privato.

71 In calce hujus capitis ioter spolia merito annectenda est luctuosa, quæ variis in ditionibus Hispaniæ observatur, veluti io Galecia, & in partibus Lusitaniæ. Apud Belgas etiam recepta est. Luctuosa igitur est, *Res pretiosa, quæ ex bonis Beneficiati solvitur Episcopo*. Aliquando etiam ex bonis Parochianorum solvitur Ecclesiæ Rectori, vel aliter vassalli defuncti solvunt domino, prout sunt variæ consuetudines, de quibus Garzia *de expensis*, *c.* 9. *n.* 1. De origine luctuosæ varie sentiuot Doctores. Aliqoi enim dicunt, loco spolii iotroductam esse; nam cum Clerici ægre ferrent spolia, & post eorum mortem bonis spoliari, & magnæ lites cum hæredibus oriretur, Episcopi sola luctuosa contenti sunt, nomine eorum quæ debebant pertinere ad Ecclesiam. Alii dicunt, illam introductam esse ad consolatiooem Episcopi in morte Beneficiati, ut cum Navarro animadvertit Molioa *de Justit. tract.* 2. *disp.* 147. *n.* 17.

72 Sed ex alio capite eam deducit Garzia *d. c.* 9. *n.* 3. nempe ex potentia Episcoporum; oam cum de jure illud sit decretum, ne Episcopus gravamen, seu servile obsequium Ecclesiasticis imponat, *c. Nullus* 124. 1. *q.* 1. & id ab aliquibus Episcopis fieret, quod graviter reprehendit Gelasius Pontifex io *c. Quia cognovimus* 6. 10. *q.* 3. licentiamque concedit Clericis, ut de hoc gravamine coram Metropolitano querelam proponant, Barbosa *de Univers. jur. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 44. iden auguratur Garzia, tyranoice similes consuetudines solvendi luctuosam introductas esse, exemplo Dominorum, qui a vassallis ex metu, & potentia luctuosam inceperunt percipere, quam ex voluntaria præstatione a principio habebant, ex traditis a Guidone Papę *cons.* 1. *n.* 7. Gregorius io *l.* 6. *tit.* 25. *p.* 4. Covarr. *in Regula possessor*, 2. *p.* §. 4. *n.* 1. Avendanus *de exeq. mandat.* 2. *p. c.* 4. *per tot.* Parladorius *different.* 38. *a n.* 10. prout etiam quando juspatronatus habuerint, in quibus immemorialis præscriptio requiritur, ob præsumptionem violentiæ intrusionis, Trident. *sess.* 25. *de reformat. c.* 9. Rota 2. *p. divers. decis.* 199. *n.* 5. & *decis.* 331. *n.* 2. Riccius *in praxi*, *decis.* 146. *n.* 36. Gooaalez *ad regul.* 8. *gloss.* 18. *a n.* 64. Garzia *de benefic.* 5. *p. c.* 9. *nu.* 98. quod idem diceodum est in Episcopis, cum respectu Clericorum domioi dici possiot, habentes jurisdictionem ordinariam, onde est præsumptio, luctuosam vi, & metu extorsisse.

73 Sed quidquid sit de origine luctuosæ, illud est observandum, quod si coosuetudo sit uoiformis, & immemorialis io Episcopatu illam solvendi, illam justam esse, & deberi, prout in dominis vassallorum tenet Avendanus *d.* 2. *p. c.* 4. *n.* 9. Et ratio est; oam coosuetudo immemorialis habet vim tituli, pro veritate habetur, & excludit omnem malam præsumptiooem, & intelligitur ex libero consensu luctuosam esse introductam, oon metu, vel aliqua violentia, Avendanus *dict. c.* 4. *n.* 10. Gooaalez *ad regul.* 8. *gloss.* 33. *n.* 4. Cevallos *q.* 897. *n.* 223. Borell. *in Summa*, *tit.* 14. *n.* 49. Castillo *lib.* 6. *controv. c.* 22. *n.* 1. itaque ut justa est ceosenda, & debebitur Episcopo, Navarr. *de spoliis*, §. 16. *a n.* 1. Garzia *d. c.* 9. *a n.* 2. Molina *d. disp.* 147. *n.* 17. Barbosa *de univers. lib.* 3. *c.* 17. *n.* 71.

74 Uode Episcopus, quoties luctuosam iotendit in judicio, consuetudinem immemorialem probare tenetur ob juris repugnantiam ad eam percipiendam, Garzia *d. c.* 9. *a nu.* 8. ubi agit de modo eam probandi, de quo etiam videndi Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 6. *a n.* 31. Riccius *4. p. collect.* 1266. Escobar *de purit. sanguin.* 1. *p. q.* 10. §. 3. *a n.* 17. Parexa *de Edit. instrument.* 1. *p. tit.* 2. *resolut.* 2. *a n.* 57. Crespi *observ.* 14. *per tot.*

In terris ubi booa Beoeficiati pertinent ad spolium Ecclesiæ, vel ad Cameram Apostolicam, Episcopus nequit eligere luctuosam ex rebus sacris ad Ecclesiam pertioentibus, vel de scamnis, & aliis mobilibus ab spolio reservatis, ex Constitutiooe Pii V. oam cum luctuosa ad spolium pertineat, eaque ab eo siot reservata, ex illis oequit Episcopus eligere, ut tenet Navarrus *d.* §. 16. *n.* 1. Quod idem est dicendum de aliis boois patrimooialibus, vel ioduftria quæsitis, aut parce vivendo. Eliget tamen de aliis bonis pertinentibus ad spolium, etiamsi supellectile, aut sacrum sit, Molioa *d. disp.* 147. *a n.* 20. 75

Qui *n.* 19. cum Navarro scripsit luctuosam io opera pia esse converteodam, non ad usus profanos. Sed io re animadvertendum, quod si adsit coosuetudo legitimæ præscripta, ut ad usus profanos divertatur, id poterit fieri, Barbosa *d. cap.* 17. *n.* 71. 76

Tandem ad luctuosa m onica res essentialis capienda est, veluti mula, vas argenteum, aut altera res pretiosa, prout in consuetudine fuerit: quare poterit Episcopus suscipere unum numisma, quod in valore habeat centum aut ducenta scuta, ut teoet Navarrus *d.* §. 16. *n.* 1. *vers. decimo infertur.* 77

Est vero dubium, an Episcopus possit eligere pecuniam depositam apud campsorem? Et affirmandum videtur; nam pecunia deposita io arca, vel in sacculo signato, potius species, quam quantitas existimatur, *l. Talis scriptura* 30. §. *Item si* 6. *l. plane* 34. §. 4. *l. Si certos nummos* 51. *ff. de legat.* 2. ubi asseritur, quod legata pecunia in arca, vel io sacculo signata, non coosideratur ut quantitas, sed ut species, Cancerius 3. *p. var. c.* 20. *n.* 269. Ergo sicut Episcopus potest rem certam, & specificam eligere, similiter pecuniam apud campsorem depositam. Cæterum pecuoia apud campsorem ut res existimatur, oon quomodocunque, sed immobilis, ut tenent recensiti *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 37. Ergo recte Episcopus poterit eam ut luctuosam eligere. 78

Sed in hac difficultate distinguendum; si enim pecunia deposita sit apud campsorem, ut ex ea aliquos reditus Beneficiatus percipiat, diceodum est minime Episcopum illam eligere posse; nam illius pecuniæ dominium transit ad campsorem, ex eo quod depositum transivit ad naturam mutui, vel depositi irregularis, aut mixti, *l. Lucius* 24. *l. Die sponsaliorum* 25. §. 1. *l. In nave Saufeii* 34. *ff. Depositi*, Pichardus *princip. Instit. quibus mod. re contrahit. obligat.* Castillo *lib.* 3. *controv. c.* 16. *a n.* 26. Quare Episcopus nequit eligere illam pecuniam; noo enim habet jus, nisi ad rem pretiosam, quæ sit io dominio Beneficiati. Cæterum si pecunia ista data est ad pretium annui reditus, similiter transit ad dominium campsoris, quia ut pretium emptoris transit ad venditorem, §. *Pretium*, §. *Item pretium*, *inst. de Empt. & vendit.* Ergo oequit Episcopus illam eligere. 79

Si vero pecunia apud campsorem deponitur in sacculo sigoata, & ea lege, & conditione, ne aperiatur, & adhuc pecunia obserata extaret, aliquod dubium videtur, quia videtur considerari ut species. Sed adhuc cootrarium est tenendum; nam licet pecunia sic deposita, & in sacculo inclusa sit species, est tantum ad qoosdam juris effectus, noo vero quod realiter sit species, nempe ut quando legatur, debeatur ut species, non ut genus, ne recipiat functionem in genere suo, Cancerius *d. c.* 20. *n.* 268. Tum ut damnum illius sit ad periculum domini, ut late per Larream *decis. Granat.* 14. *a n.* 1. Castillo *d. c.* 16. *n.* 23. Cum ergo noo sit vera species, inde est ut nequeat seligi ab Episcopo pro luctuosa. 80

Deiode licet pecunia io sacculo signata aliquo modo res certa, & specifica diceretur, est per juris fictionem, ad quam oequit extendi luctuosa, quæ stricte est ioterpretanda, Garzia *d. c.* 9. *n.* 2. debet eoim esse certa species, & essentialiter una, quæ oon verificatur io pecunia in sacculo inclusa. Ergo nequibit Episcopus illam eligere. 81

Denique pecuoiam depositam apud campsorem licet aliqui dicant rem immobilem, quorum seoteotiam noo recepimus *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 38. Delbene *de immunit.* 2. *tom. sect.* 3. *c.* 17. *dub.* 1. *a n.* 2. adhuc validum fundamentum non est, quia si est immobilis, nequit eligi ab Episcopo, quia luctuosa debet esse res mobilis pretiosa. Ergo in oullo casu poterit eligere pecuniam apud campsorem depositam, ut bene tenet Navarrus *d.* §. 16. *a n.* 2. 82

Omnia sub correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ.

INDEX
OMNIUM RERUM
NOTABILIUM,

Quæ in quatuor Libris hujus Tomi secundi de Causis Piis continentur.

In quo prior nota arithmetica Paginam, posterior autem singulorum Capitum numeros designat.

A

Argumentum.

B

Baptismus.

Beneficium.

Beneficium ne quis conveniatur, nisi inquantum facere potest.

Beneficiati.

An

Quos Beneficiatos hoc præceptum obliget.

Bona.

C

Cadaver.

Canonici.

Capella.

82 Hucusque dicta intelligenda de Religiosis professis in vera, & approbata Religione, quare non sunt extendenda ad Eremitas vitam solitariam agentes, licet vota simplicia emiserint; isti enim possunt testamentum condere, prout fecit Paulus primus Eremita, suum colubrum Anastasio relinquendo, *cap. Perlatum*, 19.q.3. quia non sunt vere Religiosi, Molina *d. disput.* 141. *n.* 2. oblati Hospitalibus similiter ob eandem rationem valent testari, Sanchez *d. lib.* 7. *c.* 8. *a n.* 40.

83 Sed contra est textus Regius *in l.* 17. *tit.* 1. *p.* 6. ubi Gregorius *verbo Hermitanu*, decernens Eremitam non posse facere testamentum. Verum lex illa intelligenda de Eremitis veram Religionem profitentibus, ut sunt Eremitæ S. Augustini.

84 Religiosi Militares S. Joannis ex licentia Superiorum testamenta condunt, Sanchez *d. c.* 8. *n.* 36. Quod idem asserendum de Religiosis Societatis Jesu, qui tantum vota simplicia emiserunt: isti enim ad pias causas ex licentia Superiorum testantur, quia licet retineant dominium, est cum dependentia Prælatorum, Azorius *Instit.* 1. *p. lib.* 13. *cap.* 12. *q.* 8. Sanchez *d cap.* 8. *n.* 12. Delugo *dict. disput.* 3. *sect.* 6. *n.* 116.

85 De aliis Religiosis militaribus Navarrus asseruit, testari non posse. Affirmavit Sarmiento, quorum placita refert Suarez *d. l.* 8. *c.* 16. *a n.* 20. Sed hodie ex privilegiis Innocentii VIII. & Clementis VII. simul cum consuetudine recte testantur. Quod cum totum pendeat a privilegiis, non repugnat his quæ supra scripsimus de eleemosyna. Id vero intelligendum, non solum de bonis patrimonialibus, sed de redditibus etiam Commendarum, Rodrig. *to.* 3. *q. Regul. c.* 29. *n.* 7. Suarez *d. c.* 16. *a n.* 11. Sanchez *d. c.* 8. *a n.* 3. Barbos. *de univers. lib.* 1. *c.* 42. *a n.* 120. qui cum Sanchez scripsit Clericos illorum Ordinum, qui ex legitima causa extra claustra degunt, inservientes alicui Beneficio, posse testari, ea tamen conditione, ut quotannis suorum bonorum descriptionem Superiori præstent, & insimul quintum Monasterio relinquant, ex Clementis VII. indulto.

CAPUT XIV.

De spoliis Episcoporum, & Clericorum, ubi non testantur, & de luctuosa.

SUMMARIUM.

Quæ dicantur spolia, num. 1. *Et diffiniuntur. Bona Prælati, seu Beneficiati patrimonialia, vel quasi, non pertinent ad spolium, nec salaria alicujus officii, n.* 2.

Bona acquisita intuitu Beneficii, aut Prælatura, quæ remanent tempore mortis penes Episcopum, pertinent ad spolium: sed quæ pertineant ad successores, vel ad Ecclesias? Explicantur aliqua jura, n. 3.

Declaratur textus in cap. Quia sæpe 11. de elect. in 6. cap. Præsenti 9. de offic. Ordin. in 6 *Clausula cujusque scripturæ posita sive in principio, sive in fine, ad omnia refertur. Fallit si non est eadem ratio, n.* 4.

Postea emanarunt plures Constitutiones applicantes spolia Cameræ Apostolicæ, nisi Beneficium non excedat triginta ducatos: & ex Constitutione Gregorii XIII. extenduntur ad bona Religiosorum extra claustra degentium ex licentia Superioris, n. 5.

Ex Constitutione Pii V. ab spolio excipiuntur ornamenta, paramenta, vasa sacra, Missalia, & Gradualia, sive auri, sive argenti, & applicantur Ecclesiæ, seu Monasterio ubi Beneficium adfuerit, n. 6.

Ex Constitutione Pii IV. pertinent ad spolium bona ex illicita negotiatione quæsita, n. 7.

Id in omnibus provinciis non observatur. In Germania, Gallia, & Lusitania spolia non percipit Camera Apostolica, num. 8.

In Hispania solum Prælatorum spolia ad Cameram Apostolicam pertinent, non vero Clericorum, ut dicunt plures. Sed non in Regno Navarræ, & Aragoniæ, nec apud Indos, n. 9.

Nec in Hispania recepta est Constitutio, ut ad spolium attingant bona lucrata ex illicita negotiatione, n. 10.

Observandæ sunt consuetudines cujuscunque Provinciæ circa spolia, & magna amplitudine. Græci schismatici facti sunt ob Collectorum injurias, n. 11.

Spolia ornamentorum, & aliorum pertinentia ad Ecclesias, seu Monasteria ample sunt, & favorabiliter interpretanda. Indultum datum Episcopo, aut Clericis testandi, non extenditur ad ornamenta, nisi specialiter exprimatur, n. 12.

An pertineant ad Ecclesias, seu Monasteria illa bona, quæ deserviunt ad cultum divinum, si non sint consecrata? ponuntur rationes dubitandi, n. 13.

Resolvitur contrarium, dummodo serviant ad cultum, & comprobatur, n. 14.

An quando hæc bona sacrata, vel non, deservientia ad cultum emuntur ex rebus propriis, vel ab aliis mutuatis, pertineant ad Ecclesias? Prima sententia negat, n. 15.

Secunda autem affirmat. Qui totum dicit, nihil excludit, n. 16.

Admittitur prima sententia, & explicatur Bulla Pii V. n. 17.

Res sacræ in nullius bonis sunt, quando sunt Ecclesiarum; secus si privatorum sint, & poterunt ad eosdem usus vendi, nu. 18.

An quando Episcopus pecunia mutuata Pontificalia, & sacra ornamenta emerit, pertineant ad Ecclesiam, si non adsint bona ad solvendam pecuniam mutuatam, aut sint danda creditori? Ponitur sententia affirmans, adhuc ad Ecclesias pertinere, n. 19.

Quando creditor ad fidem alterius mutuat, non præfertur aliis creditoribus, n. 20.

Sed defenditur contrarium, & explicantur Solorzanus, & Frasso, n. 21.

Probatur magis. An res empta ex pecunia mutuata, sit tacita hypotheca? Alii affirmant, alii negant, Sed est hypotheca, si res ematur ad causam publicam, n. 22.

Mulier pro sua dote præfertur posterioribus creditoribus habentibus expressam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus. Fit instantia, n. 23.

Respondetur negando suppositum, Arrhæ, licet habeant hypothecam, non tamen prælationem, n. 24.

Pecunia mutuata fit propria accipientis, n. 25.

Aliqui tenent, pecuniam mutuantem ad creditum non habere prælationem, sed adhuc in re empta ad creditum tenent plurimi contrarium, n. 26.

Debet probare creditor, pecuniam illam conversam esse in emptionem Pontificalis, ut in Ecclesiis, & minoribus observatur, & in emptione rerum majoratus, n. 27.

Explicatur lex Non autem, *lex finalis*, ff. de exercit. act. *numer.* 28.

Bona ex redditibus acquisita, remanentia tempore mortis, pertinent ad spolium, n. 29.

Ex bonis spolii debent solvi debita Prælati, seu Beneficiati ad utilitatem Ecclesiæ, vel personæ; secus ad bona temporalia acquirenda, n. 30.

Et quæ necessario sunt solvenda a successore, & ad debita defuncti funeralia, pro sustentatione, pro infirmitate, & medicinis, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, seu Beneficiatum, pro expensis litis, n. 31.

An Camera Apostolica, aut percipiens spolium teneantur ad salaria famulorum? Prima sententia negat. Salaria non debentur nisi famulis solitis deservire pro salario, n. 32.

Secunda sententia affirmat. Explicatur Authent. Licentiam, C. de Episcop. & Clericis, *n.* 33. *&* 34.

Tertia sententia asserit esse solvenda tantum de æquitate salaria ista, etiam non conventa. Quando de salario non paciscitur, debetur secundum consuetudinem loci, n. 35.

Explicantur verba Constitutionis Pii V. n. 36. *Personis vacantibus honestioribus disciplinis debetur salarium etiam non conventum, dummodo servitium probetur, etiamsi adsint creditores, n.* 37.

Si non adsint, similiter debetur salarium humilioribus famulis, si salaria sint conventa, n. 38.

Si vero non sint conventa, etiam debentur, si soliti sunt pro salario servire, n. 39.

Sed an debeatur Vicario Episcopi, quando reditus officii non sunt sufficientes? Negant aliqui, n. 40.

Sed contrarium defendunt alteri, n. 41.

An salarium debeatur Vicario Episcopi, si reditus non sint sufficientes? Affirmative respondetur, etiamsi sit voluntarius, n. 42.

An & a quo solvendum, pendet ab illa quæstione, an Episcopus teneatur habere Vicarium? Affirmant aliqui, alteri negant sed cum distinctione resolvitur, n. 43.

Si Episcopatus fuerit grandis, ei debetur salarium, quia Episcopus non potest omnia expedire: quod idem dicendum, si Episcopatus sit parvulus, & si Episcopus est Theologus, n. 44. *&* 45.

Salaria famulorum sunt solvenda necessariis, non deservientibus ad sustentationem ex spolio, alii autem solvantur ab herede. Sic observandum in Majoratus, & Regni successore, n. 46.

Ex spoliis solvenda sunt debita ex promissione, n. 47. *Si fiant pro utilitate Ecclesiæ, vel Dignitatis, n.* 48.

Sunt

Sunt etiam ex spoliis solvenda pensiones decursa, n.49. Fit instantia. Pensiones solvit successor excussis bonis antecessoris, ut observatur in majoratibus, n. 50.
Quando bona spolii venduntur ad solvenda debita Prelati, aut Beneficiati, non debetur gabella, n.51.
An in venditionibus bonorum spolis, licitatione facta subhasta, possit plus offerens admitti? Ponuntur rationes negativa. Licitatione facta, acquiritur jus offerenti, n.52.
Sed contrarium tenent aliqui. Camera Apostolica habet vicem Fisci, qui licitatione facta admittit plus offerentem, num.53.
Resolvitur questio, si venditur, aut ceditur nomine Camera Apostolica, admittetur plus offerens, licitatione facta non ex privilegio, sed ex natura contractus, n. 54.
Si plus offerat quartum, n.55.
Intelliguntur Doctores asserentes, in reditibuc regalibus, licitatione facta, p'nt offerentem non esse admittendum, n.56.
Si spolium pertineat ad Ecclesiam, etiam admittendus plus offerens, quia restituitur, n.57.
Si bona spolii venduntur ad instantiam creditorum, negandum videtur, plus offerentem admittendum esse, facta licitatione. In retractu semper creditores praferuntur, n.58
Sed contrarium admittendum. Quando bona venduntur ad instantiam creditorum, licitatione facta, plus offerens admittitur, n.59.
Mutuans pecuniam ad utilitatem Ecclesia, vel Prelati, ut poto ad ejus sustentationem, potest occulte compensare ex bonis spolis, & Prelatus moribundus tradere. Subripiens bona spolii tenetur ad restitutionem, n.60.
Mortuo Prelato, seu Beneficiato, judex competens tenetur facere inventariũ, & bona assecurare, & sequestrare, n.61.
Judex competens erat olim vicinior Episcopus, mortuo Episcopo: hodie non observatur, sed si pertineat ad Ecclesiam, ad judicem Ecclesiasticum pertinet; si ad Cameram Apostolicam, ad suos Collectores, n. 62.
Discutitur praxis Hispania faciendi spolia per judices saculares: ponuntur fundamenta hujus praxis, & explicatur lex 18. tit. 5. p.1. 0.63.
Rex Hispania est patronus Ecclesiarum, n.64.
Sed contrarium tenent alii Doctores contra praxim hanc. In bonis Ecclesia, aut Camera Apostolica nullus judex secularis potest se intromittere, n.65.
Judex incompetens non potest se intromittere in favorem causa ad eum impertinentis, n.66.
Prasertim cognoscendo, n.67.
Reges Hispania licet sint Patroni Ecclesiarum, est tantum ad effectum prasentandi, n.68.
Per consuetudinem immemorialem saculares non sunt capaces jurisdictionis Ecclesiastica, n.69.
Unde resolvitur, praxim istam esse periculosissimam in foro conscientia, & nisi raro casu admittendam, n.70.
Luctuosa variis nominibus nuncupatur: agitur de luctuosa Episcopis debita, n.71.
Origo illiuc. Juspatronatus violenter captum in quibusdam personis prasumitur, ibid n.72.
Si luctuosa habet uniformem consuetudinem, & immemorialem, debetur; presumitur enim justa, n.73.
Debet probari consuetudo immemorialis, & quomodo probatur, remissive, n.74.
Ubi est ista consuetudo, & bona pertinent ad spolium, Episcopus non seliget luctuosam ex rebus sacris ad Ecclesiam pertinentibus. & aliis, ex Constitut. Pii V. n. 75.
Luctuosa ad opera pia est observanda, n.76.
Unica res est tantum capienda, n.77.
An Episcopus possit erigere pro luctuosa pecuniam apud campsorem depositam: dantur rationes affirmativa. Pecunia deposita consideratur species, n.78.
Resolvitur cum distinctione, si est apud campsorem, ut inde dentur redituc, non seliget, n.79.
Si sit subsignata, affirmandum videtur: sed contrarium defenditur, n.80. & 81.
Pecunia deposita non consideratur ut species, nisi quoad alienationem, n.82.

1 Spolia dicuntur bona illa, a quibus quis exuitur, & denudatur. Idque proprie, quando vi ab eis spoliatur, nempe illa quæ ab hostibus in prælio auferuntur. Unde Virgilius *lib.8. Æneid.* scribit:

——— Nam maximuc ultor
Tergemini nece Gerionis, spoliisque superbus
Alcides aderat.

Ubi Servius explicans, *spoliisque superbus*, scribit: *Sed spolium est quidquid de hostibus tollitur.* Improprie vero spolia dicuntur, quando sponte dimittuntur, utpote quando vir, & uxor per mutuas donationes se spoliant, ut loquitur Consultus *in l. 1. ff. de donat. inter.* Itaque, licet improprie, spolia dicuntur bona, quæ ab Ecclesiasticis tempore mortis relinquuntur, quia de jure ordinario debebant competere suis hæredibus, verum extraordinario applicantur Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ. Idque sponte, quatenus Prælatus, seu Beneficiatus in vita non consumpserant ea, quibus in morte exuuntur. Unde de eis dici valet; *Stulte, in die mortis denudabunt te, ad quid bona retines? Da ea pauperibus, construe opera pia, morieris nudus, ut natus es. Stulto in die mortis spoliabunt te*, Navarr. *in comment. de spoliis*, §. 1. *a n.* 1. Azorius *Instit. Mor.* 2. *p. lib.* 8. *cap.* 1. *q.* 1.

Hæc enim spolia diffiniuntur, *Bona Ecclesiastica a Prælatis intuitu Ecclesia immediate, vel mediate quasita, & ante eorum mortem juste ab eis non impensa, nec distributa*, Navarr. *d.* §. 1. *n.* 2. Solorzanus *de jur Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. *n.* 1. Filliuc. *in Appendice de spoliis, tract.* 43. *cap.* 1. Unde patet bona patrimonialia Prælati, seu Beneficiati minime ad spolium pertinere, quod idem est dicendum de quasi patrimonialibus; sicut nec salaria officiorum, quia nec mediate, nec immediate ex titulo Prælaturæ, seu Beneficii acquiruntur. Idem est dicendum de bonis acquisitis ex redditibus parce vivendo; nam, ut dictum est, ad placitum de eis valeot disponere Prælati, seu Beneficiati, Azorius *d. lib* 8. *c.* 3. *q.* 1. Tuschus *lit. S. conclus.* 368. *a n.* 1. Filliuc. *d. tract.* 43. *c.* 3. 2

Igitur pertinebunt ad spolium bona intuitu Ecclesiæ acquisita mediate, vel immediate, & remanent apud Prælatum, seu Beneficiatum tempore mortis. Hæc enim bona olim apud Nostros ad Regem pertinebant, ut scripsit Sandoval *in vit. Alfonsi VII. Hispania Imperatoris, cap.* 64. *vers. Eran de los Reyes.* Quod si verum est, ex speciali indulto Pontificis ea percipiebant, & credo temporale fuisse, cum Fiscus dimiserit bona non parvæ utilitatis. De jure vero communi ad Ecclesiam pertinent, ubi Prælatus, aut Beneficiatus titulum habuerit, *c. Placuit* 1. *c. Pontifices* 3. 12. *q.* 3. *c. Fixum* 4. 12. *q.* 5. *c.* 3. *de pecul Cleric or. c.* 1. *in fin. c. Cum in officiis* 7. *de test. c. fin. de success. ab intest.* Verum quid nomine Ecclesiæ intelligatur, dubium est. Aliqui explicant distinguendo, quando Clericus, aut Beneficiatus de mensa capitulari fructus percipit degens in communitate, & inquiunt ad cæteros Clericos pertinere. Si autem independenter habeant Beneficia, seu dignitates, tunc ad successores tangere dicunt, qui quidem eos recipiunt nomine Ecclesiæ, exceptis necessariis ad utilitatem, & reparationem illius, *c. Quia sape* 11. *de elect. in* 6. *c. Prasenti* 9. *de offic. Ordinarii in* 6. *Clem. Statutum* 7. *de elect.* Azor. *d. c.* 1. *q.* 3. Molina *de just. tract.* 2. *disp* 147. *a n.* 7. Garzia *de Benefic.* 5. *p. c.* 1. *n.* 394. Moez *in c.* 9. *de offic. Ordin. in* 6. *n.* 3. 3

Sed tamen Doctores isti involvunt jura illa. Prima enim asentia bona acquisita intuitu Ecclesiæ, remanentia tempore mortis, ad Ecclesiam pertinere, distincta sunt ab aliis juribus asserentibus pertinere ad successorem; ista enim intelligenda sunt de fructibus tempore vacationis Beneficii, seu Episcopatus, quod est diversum, ut optime considerat Navarr. *de spoliis, n.* 1. & 2. Et ratio est; nam licet textus *in d. c. Quia sape, & c. Prasenti*, videantur etiam loqui de bonis relictis tempore mortis Prælati, seu Beneficiati; attamen principalis decisio, quatenus dicit ad successorem pertinere, loquitur de fructibus vocationis Beneficii, non vero de primis: itaque tantum intelligendi sunt de fructibus vacationis Beneficii. Et confirmatur; nam licet quælibet clausula apposita in scriptura, si generalis sit, referatur ad omnia contenta in scriptura, *l. Talis scriptura* 36. §. *fin. ff. de legat.* 1. *c.* 2. *requiris* 41. *de Appellationibus*, ubi Glossa alia dat jura, Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 22. *a nu.* 28. Cyriacus *controv.* 522. *n.* 23. Vela *differ.* 43. *n.* 36. Riccius 3. *p. collect.* 399. Fallit tamen quando non est eadem ratio, quia tunc non refertur ad omnia, sed ad illa quibus ratio competit, Navarr. *d.* §. 10. *n.* 2. Cyriacus *d. controv.* 522. *nu.* 21. Capicius *dec.* 108. quapropter jura illa, licet loquantur de bonis spolii relictis tempore mortis, successio tamen successoris Beneficii, seu Episcopatus, non ad illa pertinet, sed ad fructus Beneficii vacantis. Cæterum dicere, ad successores pertinere bona illa, si intelligas de bonis spolii, percipies bona illa ad successorem non pertinere quoad proprietatem, sed tantum quoad administrationem nomine Ecclesiæ, quam habent successores: quare modus applicandi Molinę, & Azorii non est admittendus, ut late explicant Navarrus *ubi proxime* Redoanus *de spoliis, q.* 1. *n.* 11. & *q.* 5. *n.* 3. Covarr. in *c. Relatum* 12. *de testam. n.* 7. Filliuc. *d. tr.* 43. *c.* 6. *a n.* 4. Solorzan. *de jur indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. *a n.* 5. 4

Verum

5 . Verum postea emanarunt plures Constitutiones reservantes bona spolii ad Cameram Apostolicam, nisi Beneficium non excedat triginta ducatos, ut sunt Pauli III., Julii III. Pauli IV. Pii V. Gregorii XIII. quæ non solum comprehendunt bona a Prælato, seu Beneficiato relicta tempore mortis ex reditibus, sed etiam fructus vacantis Beneficii usque ad novam provisionem. Verum Constitutio Gregorii XIII. id extendit ad omnia bona, quæ per mortem Religiosorum extra claustra degentium ex licentia Superioris, remanent apud defunctum, Filliucius *d. c. 6. n. 1.* Belletus *disquis. Clerical. tit. de bonis Cleric.* §. 8. *n.* 2.

6 Pius V. in sua Constitutione 48. ab spoliis excipit omnia & singula ornamenta, paramenta, ac vasa sacra, necnon Missalia, & Gradualia, ac cantus firmæ, & musicæ, ac alios quomodolibet nuncupatos libros, & alias res sacras, etiam auri, & argenti, ac quæcunque alia bona ad usum, seu cultum divinum. Hæc enim ad Ecclesiam, seu Monasterium, in quibus defunctus habebat Beneficium, seu Episcopatum pertinent, & ibi applicantur, etiamsi Beneficia sint in aliqua Capella, seu Oratorio, & etiamsi Prælati, aut Beneficiati habeant potestatem testandi. Excipit etiam ab spoliis Clericorum quæcunque scamna, cathedras, arcas, tabulas, & mensas, etiam ligneas, & lapideas, marmoreas etiam, & quæcunque dolia, seu vasa vinaria vacua, & alia similia supellectilia relicta Clericis, etiam ex reditibus Beneficii. Has quidem Constitutiones refert Navarr. *de Spoliis*, §. 5. Molina *de Just. tract. 2. disp. 147. a n.* 10. Scortia *in Epitom. Constit. Apostol. const.* 98. Tondutus *tom. 1. q. Benefic. c. 95. n.* 15.

7 Cæterum est Constitutio Pii IV. quam refert Redoanus *de Spoliis*, *q. 2.* & Azorius *d. 2. p. lib. 8. c. 2. q. 1.* decernens, ad spolium etiam pertinere bona quæ ex illicita negotiatione Prælatus, seu Clericus acquisierit: dicitur enim illicita negotiatio quidquid per mercaturam, vel aliam negotiationem Ecclesiasticis interdictam acquisierit; id enim in Clericis reprobatissimum est, *c. Canonum* 14. *q. 4. c. fin. de vit. & honestat. Cleric.* ubi plura congessit Gonzalez: quapropter in pœnam his bonis privantur, & applicantur Cameræ Apostolicæ, ut luculenter tractat Redoanus *d. q.* 2, Navarrus *de Spoliis*, *d. §. 7. a n. 3.* qui *n. 5.* id extendit ad alia bona, quæ illicite a Clericis lucrantur, quamvis non sit ex negotiatione, dummodo eis priventur in vita, aut in tempore mortis relinquantur. Filliuc. *d. tract. 43. c. 4. n.* 26. quod intelligendum, lata jam sententia, tam in uno, quam in altero casu, Molina *d. disp. 147. n.* 10. Azor. *lib. 8. c. 2. qu.* 3, alias in foro conscientiæ bona illa ad Cameram Apostolicam non pertinent. In foro fori aliter dicendum; nam quando constat Clericum mercaturam exercuisse, vel aliam illicitam negotiationem, unde bona acquisivit, potest Camera Apostolica omnia bona invadere, & hæredibus incumbit probare, nihil ex negotiatione lucratum, vel bona illa esse de patrimonio, vel quasi Clerici defuncti, ut ab spolio excludantur, quia tam acre judicium meretur Clericus mercimonium exercens, Redoanus *d. q.* 2. Azor. *d. c. 2. q.* 1. Zerola *verb. Spolium. a n.* 12. Filliuc. *d. tr. 43. c. 5. n.* 6.

8 Rursus ad rem animadvertendum, esse potestatem applicandi hæc spolia Cameræ Apostolicæ ex causa rationabili. Et in Italia est usu receptum, nisi exceptis his, qui facultatem testandi de spoliis impetrarunt, ut in Beneficiis simplicibus, de quorum reditibus in aliquibus locis consuetudo est, ut Beneficiati testentur, ut colligitur ex Constitutione Pii V. & Gregorii XIII. In Germania, Gallia, & Lusitania, & in aliis provinciis receptum est, ne spolia ad Cameram Apostolicam perveniant, idque Principes illorum Regnorum recusarunt, ne hac occasione tanta bona a Regnis suis extraherentur, & ad Italos transmigrarent, quando ad tam grave damnum non appareret causa sufficiens, Molina *d. disp* 147. *n.* 12. Filliuc. *tract. 43. c. 7. n.* 24.

9 In Hispania nostra asserit ipse Molina usu esse receptum, ut tantum Prælatorum Episcoporum spolia ad Cameram Apostolicam pertineant, non vero aliorum Clericorum, Cenedo *collect. 12. ad Decretales*, Gonzalez *ad Reg. 8. Cancell. gloss.* 51. *n.* 72. Valenzuela *cons. 98. n.* 33. Garzia *de Beneficiis*, 2. *p. c. 1. n.* 16. quod non in tota Hispania est intelligendum, sed in Castella, & in provinciis illius Coronæ. In Regno Navarræ, & Aragoniæ contrarium observatur. Apud Indos Collectores Cameræ Apostolicæ recepti non sunt, sed observatur jus commune, nempe ut spolia pertineant ad Ecclesias, ut ex Herrera scripsit Solorzanus *d. lib. 3. c. 11. a n.* 22. Villaroel. *Goviern. Ecclesiast. 2. p. q. 20. art* 3. Frasso *de patronat. Ind. 1. p. c. 21. a n.* 1.

10 Itidem in Hispania illud est praxi receptum, ne spolia concedantur Cameræ Apostolicæ de his quæ a Prælatis, seu Clericis ex illicita negotiatione acquisita sunt; nam licet id statutum fuisset a Gregorio XIII. Zerola *in Praxi, verb. spolium*, *n.* 7. Filliuc. in *d. tract. 43. c. 6. & c. 7. num.* 8. Rodriq. *Quæst. Reg. tom. 3. q. 30. art.* 12. attamen Constitutio illa, quoad hanc partem in Hispania recepta non est, quare Collectores Apostolici hæc spolia intendentes rejecti sunt, ut testatur Solorzanus *d. c. 11. a n.* 99.

Hinc Constitutiones istæ in qualibet provincia observandæ sunt, ubi fuerint receptæ, alias minime Collectores obtinebunt. Et id stricte, & non ampliori modo, quia hæ reservationes spoliorum magna indignatione, & dolore admissæ sunt, prout de Francia, & aliis Regnis dictum est; & quod graviter animadvertendum, illud est, quod scripsere Zabar. *cons.* 1. Tuschus *lit. S. concl. 369. n.* 6. scilicet Græcos ab Ecclesia Romana recessisse, quia nimis impie Collectores Apostolici agebant, expilantes Clericorum hæreditates. Cui addere libet, Principes sæculares graviter dolenta Regni divitias extrahi & deportari: quare ex piissima mente nostrorum Sanctissimorum Pontificum nolentium nemini dolorem irrogare, Constitutiones istæ stricte, & quominus percipiant, sunt interpretandæ, etiam ubi sunt receptæ; illa enim semper est Summi Præsulis voluntas, & votum nostras animas lucrari, non divitias. 11

In his vero quæ diximus de spoliis pertinentibus ad cultum divinum, & quæ Ecclesiis applicantur, seu Monasteriis, ubi adest Prælatura, seu Beneficium, non stricta interpretatio facienda est, sed sumenda in ampliori modo; nam cum sint res sacro cultui dicatæ, & piissimam causam contineant, majori favore sunt prosequendæ. Quamobrem si Prælato, seu Beneficiato concedatur indultum testandi, minime intelligitur de his spoliis cultui divino dicatis, nisi de eis fieret expressa mentio, Molina *d. disp. 147. n.* 11. Filliuc. *d. tract.* 43. *c. 4. n.* 4. Solorzano *d. c. 11. n.* 60. Marta *de jurisd. 4. p. q. 1. art. 4. n.* 44. 12

Unde aliqua sunt dubia examinanda. Et in primis, an illa ex his bonis, quæ non consecrantur, pertineant ad Ecclesiam, seu Monasterium, ubi est Beneficium? Ratio negandi illa est; nam res quæ speciali consecratione cultui divino non sacrantur, sacræ non sunt, *l. Divus Severus*, *ff. ad l. Jul. pecul.* ubi Albericus *n.* 1. *l. Sacram. 9. l. Intantum 6. §. Sacra*, *ff. de rer. divis. c. Aquam* 20. *de consecrat. dist.* 3. Petrus Gregorius *Syntagm. lib. 33. c. 14. nu.* 2. Cum ergo Bulla loquatur de rebus sacris cultui divino deservientibus, si sacratæ non fuerint, ad Ecclesias non pertinebunt, sed hæredibus, vel Cameræ Apostolicæ applicabuntur, prout fuerit consuetudo. Cæterum, nam ex eo potissime hæ res pertinent ad Ecclesias, quia cum Deo sint sacratæ speciali consecratione, ad usus profanos redire non debent, *c. Ad hæc 4. de Relig. dom.* Ergo cum res istæ non sint consecratæ, non debent pertinere ad Ecclesias, sed ad hæredes, aut Cameram Apostolicam. 13

Sed contrarium est tenendum, & probatur; nam in rebus deservientibus ad divinum cultum, aliquæ speciali consecratione sacrantur, aliæ vero non, ut Missalia, libri cantus, thuribula, urceoli, & alia; attamen ad divinum cultum sunt destinatæ, & hæ licet proprie sacratæ non sint, latius tamen sacratæ dicuntur, prout illæ res quæ in privatis sacris retinentur, *l. Sacrilegii 9. ff. ad l. Jul. pecul.* Peguera *decis. crim. 21. n.* 3. Farinac. *de furt. q.* 173. Petrus Gregorius *d. lib. 33. c. 14. n.* 3. quare ad spolium ipsius Ecclesiæ pertinent. Confirmatur; nam ut constat ex Constitutione Pii V. non solum istæ res sacratæ speciali consecratione, sed etiam aliæ, quæ ibidem recensentur, pertinent ad Ecclesias, quia hæc omnia per Pontificem applicantur Ecclesiis. Ergo ad eas debent pertinere, Navarr. *de spoliis*, §. 8. *n.* 4. Scortia *epit.* 98. *theor.* 243. *vers. Porro*, Azor. *d. lib. 8. c. 3. q.* 7. Filliuc. *d. c. 4. n.* 4. 14

Rursus est alia difficultas, an quando hæc sacra, vel non sacra ad divinum cultum destinata, fuerint empta ex bonis patrimonialibus ipsius Prælati, seu Beneficiati, pertineant tanquam spolia ad Ecclesias, vel Monasteria? Prima sententia negat; nam in dictis Constitutionibus solum loquitur Pontifex de his sacris divino cultui dicatis, emptis ex reditibus Beneficii, non vero de emptis ex bonis patrimonialibus, vel quasi; quare non possunt comprehendi in illis Constitutionibus, ut pertineant ad Ecclesias, seu Monasteria. Cæterum nullum est jus, unde Pontifices ea auferant ab hæredibus, & Ecclesiæ, aut Monasterio addicant; quia non implicat, quod sint in dominio ementis, licet sint sacræ, aut cultui divino destinatæ; quare de jure ad hæredes transmittentur, ut alia bona patrimonialia; non vero ad Ecclesias, seu Monasteria, ut tenent aliqui apud Azorium *d. c. 3. q.* 7. Scortia *d. theorem.* 242. *vers. Alii vero*. 15

Secunda sententia asserit, ad spolium Ecclesiæ, seu Mona- 16

naste-

nasterii pertinere; quia Constitutiones generaliter loquuntur, & absque aliqua distinctione, per verbum *Omnia*, nihil excludens, *l. Hoc articulo 19. ff. de heredib. instit. l. Testatorem 68. ff. de legat. 3.* Barbosa *d.241. n. 1.* ubi plures cat. Ergo in hac dispositione debent comprehendi omnia ad cultum divinum destinata, empta sive ex redditibus, sive ex patrimonio, vel quasi, & consequenter ad Ecclesias, seu Monasteria pertinebunt. Cæterum, nam eo ipso quod qui ex proprio patrimonio, vel quasi has res ad cultum divinum sacravit, transit dominium earum ad Ecclesiam, quia nequeunt remanere in privatorum dominio, *§. Nullius, §. Sacra, Inst. de rer. divis.* quare recte potuerunt Pontifices post mortem Beneficiati, seu Prælati ipsas Ecclesiis addicere, vel Monasteriis. Sic tenent Navarr. *de spoliis, d. §.8 n.4.* Azor. *d.c.3.q.7.* Filliuc. *d.c.4.n.4.*

17 In hoc dubio admitto primam sententiam; nam Constitutio Pii V. de his rebus ad cultum pertinentibus loquens, apertissime loquitur de emptis, & acquisitis ex redditibus Ecclesiasticis, ibi: *Quandoque ex fructibus Ecclesiasticis per eos acquisita*. Quare tota illa Constitutio trahenda est ad acquisitionem ex redditibus, non vero ad acquisita ex bonis patrimonialibus, vel quasi. Nec obstant verba infra posita, *quomodolibet acquisitis*; quia clausula illa non est referenda ad bona, quibus empta sunt, sed ad titulos acquirendi ex Ecclesiasticis redditibus, qui quidem varii sunt, & diversi, & patet ex verbis antecedentibus: *Quinimo res sacras, ac alia bona prædicta, quocunque nomine, vel titulo detinentes*. Quamobrem Constitutio ista nequit comprehendere res sacras, aut destinatas ad cultum divinum, emptas ex patrimonio, vel quasi. Ergo nec pertinebunt ad Ecclesias, seu Monasteria post mortem Prælati, seu Beneficiati.

18 Cæterum res sacræ in nullius bonis sunt, *l. Sacram. 9. ff. de rer. divis.* quando fuerint Ecclesiarum, prout jura ipsa loquuntur, *l.12. & 13. tit. 18. p 3.* Macrobius *Saturn. lib. 3.c.3.* Sigonius *de Antiq. Rom. lib. 2.c.8.* Alciatus *lib. 4. Parerg. c.15.* Petrus Gregorius *lib. 33. cap. 14.* Ast, ut dictum est, non repugnat, ut aliquæ res consecrationi dicatæ ad cultum, sint in dominio alicujus privati, & ab eo habeantur ad illos usus sacros, prout in Oratorio, aut Capella privata, ita ut possint ad hæredes transmitti, ut fatetur de jure communi Navarr. *d.§.8.n.4.* Ergo recte debent transmitti ad hæredes, nec pertinebunt ad Ecclesias, seu Monasteria. Denique hæ res similiter sacratæ solum interdicuntur, ne redeant ad profanos usus, *d. c.4. c. fin. de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* quare valent transmitti ad hæredes, vel alio modo alteri Ecclesiæ, Oratorio, seu Capellæ, ut semper ad eosdem usus deserviant. Ergo nulla est ratio, ut Pontifices eas applicent Ecclesiis, seu Monasteriis, quando sunt emptæ ex proprio patrimonio, vel quasi, & insimul in proprio patrimonio Prælati, seu Beneficiati repetiuntur.

19 Hinc disquirendus est casus jam agitatus in praxi, an quando Episcopus ex pecunia mutuata Pontificale emerit, & res necessarias ad suam Capellam, si non adsint alia bona, unde pecunia solvatur, pertineant ad Ecclesiam, vel ad creditorem pecuniam mutuantem? Prima sententia asserit, adhuc applicanda esse Ecclesiæ; nam ex Constitutione Pii V. Ecclesia illas percipit contra Cameram Apostolicam. Ergo similiter contra creditorem. Deinde Pontificale, & aliæ res Capellæ, licet fuerint emptæ pecunia mutuata, propriæ fiunt ipsius Episcopi, sicut & ipsa pecunia, *l.2. §. Mutui datio, ff. Si cert. petat. l.1. §. Contrahitur, ff. de obligat. & actionib. l.1. & 2. tit. 1. p. 5.* Bacovius *lib. 3. declarat. 40.* Castillo *lib. 3. controv. c.16. n.26.* & inveniuntur propriæ tempore mortis. Ergo debent pertinere ad Ecclesiam, & non ad creditorem. Et confirmatur; nam dominio translato ad Episcopum, solum remanet penes creditorem actio personalis adversus bona Episcopi, quæ si adsint, recuperabit pecuniam; si vero non, neutiquam: scire enim debet Pontificale, & alias res sacras statim ad Ecclesiam pertinere; quare illi nulla injuria irrogatur, sicut nec cuilibet scienti, *l.1. §. Usque adeo, ff. de injuriis, l.1. ff. de act. empt. c. Scienti, de Regul. jur. in 6.* Surd. *decis. 194. à n.1.* Sesse *dec. 198. n.15.* Thomassetus *regul. 275.* Ergo contra creditorem debent ad Ecclesiam pertinere.

20 Tandem in hac specie duo sunt creditores, Ecclesia habens fundatam suam intentionem in his rebus sacris, & Pontificale; tum creditor pecuniæ mutuatæ; quando enim creditor habita fide pretii rem, aut pecuniam dat, non præfertur aliis creditoribus, etiam in ipsa re; nam cum transiit ad dominium debitoris, *l. Quod vendidi 19. ff. de act. empt. l. 46. tit. 28. p.3.* solum remanet actio penes creditorem, qui aliis creditoribus nequit præferri in re ipsa debitoris, Valenzuela *cons. 56. n. 34.* Castillo *lib. 3. controv. c.8. n.9.* late Vela *dissert. 30. per tot.* Ergo cum Ecclesia statim quod Episcopus emit, sit creditor Pontificalis, & aliarum rerum sacrarum, nequit præferri creditor pecuniæ, sed tantum Ecclesia, Solorzanus *d. lib. 3. c.11. n.60.* Frasso *de patronat. Ind. t.p. c.221. n.25.*

Sed his non obstantibus contrarium teneo, & ut clare 21
procedamus, animadverto in primis, quod si Episcopus ex pecunia mutuata Pontificale, & alias res sacras emerit, verum ex redditibus quantitatem illam persolvat Episcopus creditori mutuanti, tunc Pontificale, & aliæ res destinatæ ad cultum permanent ita obnoxiæ, ut necessario pertineant ad Ecclesiam, ita ut cæteri creditores nihil adversus eam petere possint: quo in sensu loquuntur Solorzanus, & Frasso, quos pro contrario adduximus *n.18.* Et ratio est; nam cum res istæ solutæ sint ex redditibus, loco eorum subrogantur, & ita Pontifex res illas peculiariter ad Ecclesiam reservat contra cæteros creditores, sicut potest facere ipsos reditus; quapropter creditores alteri non præferuntur, sed necessario ad ipsam perveniunt.

Casus vero noster est, quando Pontificale, & aliæ res de- 22
stinatæ ad cultum ex pecunia mutuata emptæ sunt, non tamen ex redditibus solutæ, & in hoc nequeunt pertinere ad Ecclesiam, sed ad creditorem pecuniam mutuantem; nam, ut supra animadversum est. Constitutio Pii V. loquitur de Pontificalibus emptis ex redditibus: hæ vero non ex redditibus, sed ex pecunia mutuata emptæ sunt. Ergo non possunt pertinere ad Ecclesiam, sed ad creditorem. Cæterum, quando pecunia mutuatur, & ex ea aliqua res emitur, est difficultas, an mutuans illam habeat tacite hypothecatam, & cum privilegio prelationis, de qua Covarr. *lib. 2. var. c.7.* Gutierez *pract. lib. 3. q. 98.* Cevallos *q. 744* latissime Castillo *lib. 3. controvers. c.8.* Molina *de Just. tract. 2. disp 438.* de jure vero nostro Regio indubitabile est contrahi, *ex l. 26. tit. 13. p.5.* Cevallos, & Molina nuperrime allegati, quod de jure communi recipiendum, quoties res tendit ad causam publicam, *l. Qui navem 9. l. Quod quis 19. ff de privil. credit.* Rodriq. *de concurs. 1. p. art. 7. à n.10.* Ast Pontificale, & aliæ res sacræ destinatæ ad cultum divinum, causam publicam involvunt, *l.1. §. Hujus studii, ff de Justit.* Ergo creditor pecuniæ mutuatæ habet in eis tacitam hypothecam, cum privilegio prelationis. Ergo non debent ad Ecclesiam pertinere, sed ad creditorem pecuniæ mutuatæ.

Sed dices: Pontificale, & aliæ res ad cultum destinatæ 23
considerantur ut dos & arrhæ Ecclesiæ, cum qua contrahit Episcopus matrimonium spirituale, *c. Inter corporalia 2. de translat. Episc.* Ergo quamvis mutuans habeat tacitam hypothecam in ipsis rebus, non debet preferri, sed Ecclesia. Probatur; nam mulier pro sua dote præfertur aliis creditoribus posterioribus habentibus expressam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus, *l.30. tit.13. p. 5.* Mena *var. lib.1. q.6. art.3. n.14.* Gutierrez *pract. lib 3. q.99. à n. 20.* Castillo *lib. 3. controv. c. 8. n. 27.* Ergo cum Pontificale & aliæ res sacræ sint dos, & arrhæ Ecclesiæ, debet preferri creditori anteriori mutuanti pecuniam, licet habeat tacitam hypothecam, & consequenter ad eam pertinebunt.

Sed respondetur negando suppositum; non enim Pon- 24
tificale, & illæ res ad cultum destinatæ, ad Ecclesiam perveniunt jure dotis, aut arrharum, sed tantum ex applicatione Summi Pontificis, facta ex sua potestate, quam habet in redditibus Ecclesiæ, & in bonis ex eis acquisitis, ut patet ex Bulla Pii V. ibi: *Omnino spectent, & pertineant*. Et infra, *Eo ipso applicata, & incorporata existant*. Ergo negandum est illud suppositum. Certum, licet gratis concedamus, quod per modum dotis, & arrharum fiat hæc applicatio, adhuc respondetur. Si enim intelligitur per modum arrharum, præferendus est mutuans, quia licet habeat mulier tacitam hypothecam, non tamen prelationem, *d. l.30. tit.13. p.5.* ubi Gregorius *verbo Arrhas, l. Assiduis 12. §. fin. C. qui pot. in pign. habeantur, Auth. de æqualit. dot. §. His consequens, collat. 7.* Covarr. *lib.1. var. c.7. n. 1.* Gomez in *l.50. Tauri, n.41.* Barbosa in *l.1. ff. matrim 6. p.n.16.* Mena *d. art.3. n.10.* idcirco mutuans semper est preferendus. Si enim intelligatur pro dote, & dotis augmentum, tunc habebit tacitam hypothecam cum prelatione, sed non in hac specie; quia creditor mutuans pecuniam ex qua res comparatur, habet prelationem in re ipsa omnibus creditoribus, maxime cum ipse sit anterior, *l. 29. tit. 13. p.5.* Mena *d. art 3. n.12.* Cum ergo mutuans sit anterior cum tacita hypotheca, & prelatione in re ipsa, necessario præferendus est Ecclesiæ, & ipse consequetur Pontificale, & alias res sacras emptas ex sua pecunia.

Rursus, quando ex pecunia mutuata Episcopus res istas 25
emit, perinde est ac si ex propriis bonis emerit; quia pecu-

nia

Apostolica, etiam non conventa, ut late defendit Solorzano *d. tom. 2. lib. 3. c. 11. a n. 50.* Balmaseda *d. q. 21. n. 5.* qui de praxi testatur.

36 In hac difficultate observandum, Constitutionem Pii V. adesse anni 1567. cujus verba transcripsit Solorzanus *d. cap. 11. n. 52.* quæ videntur hanc difficultatem decidere, ibi: *Nullus super eorum bonis mercedem petere possit in præjudicium creditorum, nisi evidenter appareat, quod sub certa constituta mercede ad hujusmodi servitium accessisset.* Unde videtur famulorum servitia minime posse peti contra Cameram Apostolicam, nisi quando famuli ad inserviendum Prælato advenerunt, certa assignata mercede: alteri vero nullo modo salaria percipere poterunt, quia non fuere conventa. Sed Constitutio ista non plene difficultatem dissolvit, quia tantum loquitur, quando alii fuissent creditores, quo casu ne illis damnum irrogetur, stricte locutus est Pontifex ut salaria, nisi constituta mercede, famulis non solvantur: nos vero loquimur etiam in casu, quando creditores non essent alteri, sed tantum Camera Apostolica, tanquam successor legitimus, bona haberet: quapropter in utroque casu res examinanda est.

37 Et quando alii sunt creditores, vel non sunt, assero aliquas esse personas, quibus ex spolio salaria debentur, veluti quando inservierunt, assignata mercede, ut jam decisum est verbis Pii V. Si vero salario non convento inservierunt, sunt personæ vacantes honestioribus disciplinis, ut Assessores, Medici, Advocati, Cartularii, Notarii, & & his similes. Ratio est; nam istis personis licet merces, seu salarium designatum non sit, vere tamen, & realiter eis debetur, dummodo per testes servitium probetur, Seraphinus *dec 74. n. 2. & dec. 849. n 2.* Gratianus *discept cap. 257. n. 2.* Marinis *lib. 1. resol. c. 311. n. 3.* Pareja *de Edit. instrum. 1. p. tit. 5. resol. 6. n. 12.* Ergo etiamsi alii sint creditores, istis personis debetur salarium, etiam mercede non constituta, & illud contra illos possunt petere, quia de eis non loquitur Constitutio Pii V.

38 Si vero creditores non sint, quibus damnum irrogetur, verum adsint bona spolii, & lucrum cedat ad favorem Cameræ Apostolicæ, salaria conventa, & non conventa debentur his personis supra recensitis. Erit ergo dubium, quando personæ fuissent viles, & humilibus ministeriis occuparentur: in quo quidem casu, si mercede assignata deserviant, eis salarium debetur, & de jure Regio amplius petitur, ut sint adscripti in libro, seu instrumento salarii a domino signato, *l. 10. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* Rodriq. *de concurs. art. 3. n. 28.* Pareja *d. resolut. 6. a n. 3.* quibus adminiculis eis salarium solvendum est a Camera Apostolica.

39 Si vero non designata mercede inservierint, contrarium est asserendum; istæ enim viles personæ absque salario inservire existimantur, nisi duo concurrant, nempe ut famulus solitus sit in illo ministerio operas locare, & dominus conducere; quo quidem probato, salarium percipient, Puteus *lib. 2. dec. 14.* Riccius *collect. 656.* Marinis *lib. 1. resol. c. 311. n. 4.* Pareja *d. resolut. 6. n. 32.* quapropter etiam in hoc casu a Camera Apostolica, seu ab Ecclesia ex spolio salarium percipient, quod perinde est, ac si assignata mercede deservirent.

40 Sed quid de Vicario Episcopi, an quando reditus officii non sunt sufficientes, salarium ex spolio percipere debeat, de quo conventum non est? Negant aliqui; nam Episcopus non potest cogi habere Vicarium, sed est voluntarium illum habere; successor enim in Episcopatu non tenetur solvere debita voluntaria Episcopi, Abbas in *c. 1. & 2. de solut.* Rota apud Gregorium XV. *dec. 507.* Ergo neutiquam obligabitur Camera Apostolica, seu Ecclesia ex spolio simile salarium persolvere, Rota apud Seraphinum *dec. 49. n. fin.* Marinis *d. c. 311. n. 7.*

41 Sed contrarium tenet Solorzanus *d. c. 11. n. 54.* ducitur ex doctrina Menæ *lib. 1. var. q. 8. n. 4.* ubi scripsit, Episcopum pernecesse teneri habere Vicarium, quapropter est debitum necessarium, & in utilitatem Dignitatis, & Ecclesiæ. Ergo successor in redditibus, ut est Camera Apostolica, seu Ecclesiæ, tenentur illud salarium persolvere. Idque fortius admittit Solorzan. si ex longinquo adveniat Vicarius spe promissionis Episcopi, & alia lucra deseruit, prout observat etiam in famulis deservientibus Episcopo, qui ad id aliquas expensas fecerunt.

42 In hoc dubio duo continentur disquirenda. Primum, an salarium debeatur Vicario Episcopi? Secundum, an successor, prout est Camera Apostolica, teneatur ad illud solvendum? Et quoad primum assero, salarium deberi Vicario Episcopi, quando officium reditus sufficientes non habuerit, licet necessarius non fuerit, sed tantum voluntarius, & ab Episcopo sponte susceptus. Probat textus in *c. Ex præsentium 3. de pignor.* ubi probatur, debita contracta ab antecessore voluntarie, & absque aliqua necessitate, successorem solvere non teneri, sed hæredes illius, ut ibidem exprimit Barbosa *ibid. n. 2.* Unde clare percipitur, quod si Episcopus voluntarie Vicarium habuerit, ei salarium deberi, ut bene animadvertit Rota apud Seraphinum *dec. 74. n. fin.* Segura *in Direct. 1. p. c. 14. n. 3.*

43 Erit ergo difficultas, an & a quo solvendum? Et resolutio pendet ab alia quæstione, an Episcopus teneatur habere Vicarium? Affirmarunt Boerius *decis. 348 n. 8.* Gabriel *lib. 2. cons. 33. n. 22.* Sbrozius *de offic. Vicarii, lib. 1 q. 46.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 3. c. 29. q. 3.* Gratianus *tom. 1. discept. c. 94. a n. 37.* Negarunt Navarrus *cons. 4. de offic. Ordin.* Puteus *lib. 4. decis. 43.* Mohedanus *decis. 4. de offic. Vicarii,* Diana *10. p. tract. 15. resolut. 31.* Barbosa *de univers. lib 1. c. 15. n. 16.* Ast in re illud est admittendum, ut si Episcopatus parvus sit, cujus negotia possunt commode expediri a solo Episcopo, est in ejus voluntate habere Vicarium, nec ad id cogi posse; secus vero si grandis, in quo sunt plura negotia, quæ nequeunt ab eo solo expediri; tunc enim de necessitate Vicarium habere tenetur, ut lites, & alia expendat: Episcopus vero lectioni, orationi, & prædicationi vacet, & insimul administrationi Sacramentorum, cujus est principale munus, Trident. *sess. 5. de reform. c. 2.* quare in hac specie de necessitate tenetur Vicarium habere, Mena *d. q. 8. §. 1. n. 2.* Gratianus *d. c. 94. n. 38.* Solorzano *tom. 2. de jur. Ind. lib. 3. c. 8. n. 11.* Barbosa in *c. 1. de solut. n. fin. in fin.* Torrecilla *exam. de Obisp. tr. 1. q. 7. sect. unica, diffic. 8.*

44 Hinc danda est resolutio principali difficultati. Quando enim Episcopatus ita est parvus, ut omnibus negotiis possit Episcopus curam dare, tunc salarium Vicario minime est persolvendum ex spolio a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia, quia Episcopus voluntarie Vicarium suscepit; sed solvendum ab ejus hærede, si alias bona habuerit patrimonialia, vel quasi, *ex c. præsentium 3. de pignorib.* ubi plures, Barbosa *n. 2.* Illud vero animadvertendum in simili specie, quod si Episcopus fuerit Theologus, reor non esse admittendam hanc resolutionem, indiget enim Vicario Jurisperito ad dirimendas lites, cum hoc fieri non possit ab Episcopo Theologo, Valenzuela *cons. 120. n. 37.* Barbosa *d. lib. 1. c. 15. n. 14.* Hanc ob rem salarium solvendum est a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia, quia est debitum necessarium.

45 Si vero Episcopatus sit grandis, & habeat plura negotia, quæ nequeunt expediri a solo Episcopo, etiam Jurisperito, salarium necessario est solvendum a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia ex spolio, ob eandem rationem.

46 In re tamen prætereundum non est circa salaria Vicarii, & famulorum, aliquos Prælatos ad ostentationem duos, aut tres Vicarios in Archiepiscopatu, seu Episcopatu ponere solere, ad negotia, quæ facile & commode possunt expediri per unum. Tum multos famulos admittunt ad vanam pompam, & in his maxima consideratio facienda est, ut non omnibus salarium solvatur, sed tantum his qui fuerunt necessarii ad expedienda negotia, vel ad servitium Dignitatis, prout religioni judicantis visum fuerit; quia tantum Camera Apostolica ex spolio, seu Ecclesia solvit debita necessaria, non vero ista ad vanam ostentationem, sed ab hærede solventur, *c. 1. de solut.* ubi Hostiensis *nu 2. & 3.* Abbas *n. 1. & 2.* Gomez in *l. 40. Tauri, n. 72.* Covarr. *lib. 2. variar. c. 17. n. 3.* Surdus *de aliment. tit. 8. privil. 5. a n. 7.* Rota *1. p. divers. decis. 805. n. 4* prout etiam in successoribus majoratus observatur, Molina *de primog. lib. 1. c. 10. a n. 15.* P. Molina *de justit. tract. 2. disp. 640. & 641.* Valasco *de partit. c. 19. n. 44.* Vela *dissert. 5. n. 50.* Barbosa in *c. 1. de solut. n. 7.* Castillo *controv. lib. 4. c. 35. num 39.* & in Regni successore, Barbosa in *d. c. 1. n. 9.* Garzia *de expens. c. 16. n. 25.* Ergo similiter ista salaria solventur ab hæredibus.

47 Cæterum Camera Apostolica seu Ecclesia ex spolio tenetur solvere debita ex promissione provenientia, Glossa in *c. Quicunque 12. q. 2.* verbo *Promiserit*; quia promissio efficaciter obligat, ut ex pluribus probat D. Olea *de cess. tit. 1. q. 6. n. 4.* quare Camera Apostolica, vel Ecclesia ex spolio hæc debita persolver, ut explicant Solorzano *lib. 3. c. 11. a n. 48.* Balmaseda *d. q. 21. n. 2.*

48 Quam quidem sententiam ita intelligas, ut ad promissionem subsit causa utilitatis Ecclesiæ, vel Dignitatis, alias erit liberalis donatio ex spolio non solvenda. Erit tamen solvenda, si sit promissio remuneratoria servitiorum, & obsequiorum factorum Ecclesiæ, seu Dignitati, ut late prosequitur Solorzano *d. c. 11. a n. 57.*

49 Ex spolio solvendæ sunt pensiones debitæ ratione Episcopatus, aut Beneficii, quia sunt onus ipsorum fructuum

transiens

transiens ad quemlibet successorem, l.3.C. de servit.l.Cum fundo, ff. de servit. prædior. urb. Unde cum Camera Apostolica, seu Ecclesia succedat per spolium in his reditibus, & aliis bonis ex eis acquisitis, tenentur pensiones solvere, prout si apud alium tertium reperirentur, ut tenet Barbosa in d. c.1. de solut. n.6. & tenent Gigas de pens. q.56. Redoanus de spoliis, q.19. Bellet.disquisit.clerical.tit. de Cleric. debitore, §.8.n.18. Lima ad Molinam, lib.1.c.10.nu. 24. Frasso d.1.p.c.a1.n.24.

50 Sed dices, pensiones decursæ, non solutæ ab antecessore, solvendæ sunt a successore in Prælatura, aut Beneficio, ut late per Rotam apud Seraphinum dec.507. Cassadorus dec.3 n.2. de locat. Gratianus tom.1.c.94.a n.52. Marinis lib.1. resolut. c.311.n.8. Ergo non sunt solvendæ ex spolio. Verum facile respondetur; nam succelsor in Beneficio, aut Prælatura tenetur solvere decursas pensiones, quando antecessor nulla bona reliquerit, unde solvantur; alias si bona, & hæredem reliquerit, habens pensionem nequit agere adversus successorem, nisi excussis bonis antecessoris, & factis diligentiis contra hæredem, ut sæpe sæpius decisum est per Rotam, Achilles decis.5. de pension. Rota apud Seraphinum dec.507.n.3. Belletus d. tit. de Cleric.debit.§.8.n.13. Marescotus variar.lib.2.c.18.n.54. Garzia de beneficiis, 1 p.c.5.n.199. quod idem in specie est dicendum; nam cum Camera Apostolica, vel Ecclesia sint successores in bonis antecessoris, & quasi hæredes, tenentur ad solvendas pensiones, & nisi excussis bonis spolii, nequeunt procedere pensionarii adversus successorem, ut observatur in majoratibus, in quibus si ultimus possessor non solverit pensiones, aut decursas majoratus, a successore solvuntur, prius excussis bonis antecessoribus, & factis diligentiis adversus hæredem, Molina de primog. lib.1. c.10.n.24. Garzia de expens.c.16.n.14. Mastrillus dec.203.n. 6. Mieres de Majorat. 4.p. q.26. n.28. & 41. Castillo controv. lib.1.c.65.a n.52.

51 Illud vero observandum, quando bona spolii venduntur ad satisfaciendum creditoribus, vel famulis Episcopi, nullam gabellam deberi, quæ inter nostrates dicitur Alcavala; nam aut in his bonis successit Ecclesia, aut Camera Apostolica, & in utroque casu gabella non debetur, venditio enim fit de rebus Ecclesiasticis, & nomine ipsius Ecclesiæ, aut Cameræ Apostolicæ. Ergo nulla debetur gabella, ut tenent Gutierez de Gabellis, lib.7.q.88.n.12. Lassarte de decima, c.19.n.48. Solorzano d.lib.3. c.11.n.69. Balmaseda de collect. q.21.n.14. qui n.15. animadvertit aliquas distinctiones factas a Lassarte, & Gutierez, ad spolia non pertinere.

52 Est vero dubium, an venditis bonis spolii, & sub hasta licitatione facta, possit postea plus offerens admitti? Et negandum videtur; nam licitatione sub hasta facta, absque fraude, & dolo, acquiritur jus personæ, in qua facta est licitatio, l.Licitatio 9. ff. de publican. & vectigalib. ubi Bart. Mangilius de subhastat. q.68.n.15. Posthius de subhast. inspect.35.n.43. Ergo post licitationem plus offerens admittendus non est; non enim absque gravissima causa jus acquisitum per licitationem potest conferri. Cæterum licitatione facta, si alii admitterentur adjectores, nullus vellet emere, aut locare res quæ subhastantur, in gravissimum damnum vendentium: idcirco recte statutum est, ne licitatione facta alii admittantur, l. Lucius, §. fin. ubi Bart. ff. ad Municipal. l. Congruit 4. C. de locat. præd. civil. lib.11. quia licitator redditur securus, Capicius dec. 36. n. 3. Mastrillus dec.84. Posthius d. inspect.35. n. 60. Ergo spolio licitato, nequit plus offerens admitti.

53 Sed in terminis contrarium tenent Barbosa lib.3. vot.81. a n 2. Balmaseda de collect.q.21.n.fin. Probat Barbosa; nam bona spolii pertinent ad Cameram Apostolicam, quæ habet omnia privilegia Fisci Regalis, Abbas in c. Quia diversitatem 5. de concess. præbend. Petrus Gregorius Syntag. lib. 31 c.81.n.9. Bobadilla in polit. lib.2.c.17.n.199. Sed Fiscus Regius licitatione facta sub hasta admittit adjectionem, ex d. l. Lucius, §. fin. ff. ad Municipal. l.1. C. de vendend. reb. civit. lib.11. Azevedus in rub. tit.13. lib.9. Recopilat. nu. 9. Parladorius lib.2. quot.5.p.§.13.n.14. Ergo similiter quando venduntur bona spolii pertinentis ad Cameram Apostolicam.

54 Hoc dubium duobus modis est concipiendum. Primo, quando spolium nomine Cameræ Apostolicæ venditur, vel ceditur sub hasta, proclamationibus datis, & licitatione facta, ut alter plus offerat, & tota commoditas est Cameræ Apostolicæ: & in hoc casu assero plus offerentem postea esse admittendum, non ex aliquo privilegio Fisci, ut asserit Barbosa, sed mero jure ex natura ipsius contractus. Ratio est; nam in vendendis rebus Fiscalibus illud est admissum, ut licitatione facta intra certum tempus, alter plus adjiciens admittatur, ut ex aliquibus juribus admittit Barbosa d. vot.81.n.9. & de jure nostro Regio intra tres menses admittitur adjectio quarti, l.6. & 13.tit.15. lib.5. Recopilat. Gutierez de Gabellis, lib.7.q.142.per tot. qui idem extendit etiamsi sint bona Reipublicæ, seu minoris, n.8. Hæc vero adjectio non ex aliquo privilegio procedit, sed ex natura contractus; quia factus intelligitur sub illa conditione, ut si intra tempus aliquis plus offerat, admittatur, ut bene scripsit Bart. in leg. Si tempora, C. de fid. instrument. & jur. hast. Fiscal. lib.10. n.2. ibi: Intelligitur esse facta sub conditione, nisi meliorem conditionem attulerit intra tempus appositum in subhastatione, Posthius d. inspect.36.n.105. Ergo id non procedit ex aliquo privilegio, sed ex natura contractus, & venditionis sub hasta factæ.

Quod idem est dicendum in venditione, seu cessione spolii, licitatione facta sub hasta; quia admittendus est alter plus offerens, ex natura contractus. Sed tamen id non intelligas, si offeratur parva quantitas in adjectione; non enim licitatio pro minima quantitate est irritanda, sed quartum quoad minus est offerendum, prout in causis fiscalibus scripsit Gutierez d. n.8. 55

Sed dices: Licitatione facta sub hasta, cum juris solemnitatibus, certo tempore designato, ut reditibus regalibus plus offerens non admittitur, Azevedus in l.5.tit.11.lib.9. Recopilat. n.4. Bolanus in Curia, 2.p. lib.1.c.15.n.27. Afflictus dec.340. Ergo nec in nostra specie est admittendus. Sed facile respondetur negando horum Doctorum sententiam, prout negat Parladorius lib.2 rer. quotid. c. fin. p.5. §.13.n.13. Aut dicendo intelligendam, quando adjectio fuisset alicujus parvæ quantitatis; tunc enim licitatione facta, non admittitur, etiam in rebus Fiscalibus, ut late explicat Parladorius nuperrime allegatus. 56

Si vero non ad Cameram Apostolicam spolium pertineat, sed ad Ecclesiam, similiter dicendum, plus offerentem licitatione facta admittendum per restitutionem, si gravis quantitas offeratur, quia, licet licitatione facta, alter adjector non admittatur, fallit tamen quando est persona privilegiata, cui competit restitutio, sicut Ecclesiæ; quia eo ipso quod plus offertur, si gravis quantitas sit, intelligitur læsa, Parladorius d. §.13. n.12. Bolanos in Curia, 2. p. §.22. n.10. Avendanus de exec. mandat. 2. p.c.12. n. 12. Munte de empt & vendit. q.5. de subhastat. n.87. Mangilius de subhast. q.16. n.14. Posthius de subhast. inspect. 57. per tot. Ergo impræsentiarum quoties spolium pertinet ad Ecclesiam, & gravis quantitas offertur, licitatione facta, novus adjector est admittendus, ex traditis a Salgado in Labyrinth. 2.p. c.2. a n.7. 57

Secundo etiam modo poterit vendi a Camera Apostolica, vel ab Ecclesia ad instantiam creditorum: quo quidem casu asserendum videtur, facta licitatione sub hasta, minime plus offerentem esse admittendum, quia tunc commodum non est Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ, sed creditorum. Ergo non est admittendus. Cæterum, quia tunc venditio bonorum spolii non fit ab Ecclesia, vel Camera Apostolica, sed nomine creditorum, cum ipsi habeant jus in eis ad illa percipienda, ut patet in retractu, in quo ipsi creditores semper præferuntur, non solum extraneis, sed consanguineis, qui in bonis jus certum habent, Parladorius d. §.13. n.10. Rodriquez de execut. c.6. n.3. Bolanos in Curia, 2.p.§.12.n.5. Hermosilla in l.52. tit. 5. p.5. gloss. 7. sub n.16. Ergo cum creditores habeant jus certum in bonis spolii, & ad eorum commodum fiat venditio, nomine eorum fieri existimatur, quibus cum non competat restitutio, nec aliquod privilegium Fiscale, dicendum videtur, plus offerentem licitatione facta non esse admittendum. 58

Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum; nam bona sunt propria Cameræ Apostolicæ, vel Ecclesiæ, cui competunt, & nomine suo venduntur; idcirco licitatione facta, plus offerens est admittendus, prout quando venduntur ad commodum earum. Præterea licet quæstio sit, an quando bona venduntur ad instantiam creditorum, licitatione sub hasta facta, plus offerens sit admittendus, quod negavit Hermosilla in d. l.52. gloss.7. nu. 47. attamen praxis, & communis sententia est in contrarium, receptaque, ne aliquo modo bona miserabilis debitoris aliquod detrimentum percipiant, & meliora fiant creditorum jura per illam adjectionem, Riccius collect. 1726. vers. Limita 2. Capycius dec. 36. Magonius decis. 131. Amatus variar. c.38. n.3. Rota post Mangil. de subhast. dec. 21. n.2. Posthius de subhast. inspect. 35. n.116. Salgado in Labyrint. 2.p.c.2.n.12. qui varias rationes adducit, sed debiles, 59

a n.13.

n. 13. Ergo cum in qualibet causa, si vendantur bona debitoris ad instantiam creditorum, licitatione facta plus offerens admittatur, multo magis quando venduntur bona spolii pertinentia ad Ecclesiam, vel ad Cameram Apostolicam, quæ sunt privilegiatæ. Tandem licet hæc adjectio tendat in commodum creditorum, etiam attingit utilitatem Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ, dum ex illa amplius restat ex bonis spolii ad earum lucrum; vel si non restat, adhuc restabit commodum liberandi, & solvendi creditores instantes, & petentes.

60 Illud vero abs re non erit observare, creditorem mutuantem pecuniam ad utilitatem Ecclesiæ, vel dignitatis, aut personæ Prælati, seu Beneficiati, ab spolio compensationem occulte percipere posse, & Prælatus, seu Beneficiatus tempore mortis recte poterit debitum illud solvere ex propria manu, ut lites, & jurgia excusentur, Tilliucius *d. tract.* 43. *c.* 8. *n.* 12. qui *n.* 13. asserit, retinentes bona spolii teneri ad restitutionem, vel facere compositionem cum Camera Apostolica, alias si neglexerit aliquis, excommunicationem ipso jure incurrit, nec a Sacra Pœnitentiaria audietur, nisi damno resarcito, *c. De laicis* 46. *cap. Illius* 47. 12. *q.* 2. *c. Quia sæpe* 40. *de elect. in* 6. Tridentin. *sess.* 22. *de reform. c.* 11. Frasso *de patronat. Ind.* 1. *p. c.* 21. *an.* 14.

61 Mortuo enim Prælato, seu Beneficiato, judices, ad quos pertinet de spolio cognoscere, statim debent ad Palatium, seu domum convenire, ut bona illius assecurent, & ne rapinis defraudentur, ut sæpius accidit in bonis defunctorum Ecclesiasticorum, & ad Summorum Pontificum bona etiam est extensum, damnatum, & deploratum sacris Conciliis, Chalcedonensi *can.* 21. Aquilgranensi *can.* 88. Vvormariensi *can.* 55. Illerdensi *c.* 16. Inventarium summa legalitate facient, & bona reperta apud fidum sequestrem deponent, ut sic eis assecuratis, creditores petant, quibus solutis, cætera bona ad spolium pertinent, Bobadilla in *polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 180. Solorzanus *d. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 28. Frasso *d. c.* 21. *n.* 12.

62 Judices vero competentes, ad quos hæc cognitio spolii attingit, quinam sint, disquiramus. Olim, Episcopo defuncto, ad viciniorem pertinebat, qui quidem accedebat ad illum tumulandum, & celebrandas exequias. Concilium Valentinum in Hispania tempore Theodorici, *c.* 2. & insimul bona remanentia Episcopi assecurabat, & de spolio cognoscebat, Concilium Regiense *can.* 5. Aurelianense II. *c.* 6. Aurelianense V. *c.* 8. Toletanum IX. *c.* 9. quæ quidem decreta jam in desuetudinem abierunt, ut scripsit Solorzanus *d. c.* 11. *n.* 34. Verum hodie si spolium pertineret ad Ecclesiam, cognitio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum ordinarium: si vero ad Cameram Apostolicam, suos tenet Collectores, in qualibet diœcesi unum, cum jurisdictione delegata ad hæc spolia, de quorum officio late Mascardus *de probat. verbo Collector, conclus.* 317. Gonzalez *ad reg.* 8. *gloss.* 51. *a n.* 67. Barbosa *in Summario, verbo Collectores, num.* 180.

63 Ast vero in his provinciis Castellæ, illa praxis invaluit, ut Regalis Audientia ad spolium accurrat, & si adesse non possit, Prætor ex virtute provisionis Regiæ bona defuncti Episcopi assecurat, facit inventarium, & ponit sequestrem, & de causis creditorum agnoscit. De qua quidem praxi testantur plurimi, eamque justissimam dicunt, itaut si contra Prætores Collector Apostolicus censuras promulgaverit per viam violentiæ, adducuntur ad Senatum Regium, ubi præcipitur Collectoribus excommunicatos absolvere. Probant hanc praxim ex *l.* 18. *tit.* 5. *p.* 5. ibi: *Antiqua costumbre fue de España, e duro todavia, y dura oi dia, que quando fina el Obispo de alguns lugar, que lo facen saber el Dean, y los Canonigos al Rey, e que le encomienden los bienes de la Iglesia*. Quem textum inquit Solorzanus *d. c.* 11. *n.* 33. intelligendum non solum de redditibus Sedis vacantis, verum etiam de spoliis defuncti Episcopi, cum ad omnes possit referri. Sed verba ista assumptum non probant; nam possunt intelligi de fructibus Sedis vacantis, ut ipse Solorzanus agnoscit. Tum quia ibi non agitur de bonis spolii, nec de aliquibus fructibus dignitatis, sed tantum de bonis Ecclesiæ, quæ Reges ut protectores Ecclesiarum defendere tenentur, maxime quando Prælato carent. Et confirmatur, quia noster Alphonsus inquit, hanc commendationem faciendam esse Regi, quia est patronus Ecclesiarum, ex tribus rationibus ibidem consideratis. Ergo agit de defensione bonorum facienda a Rege ut patrono, non vero ut a Judice spolii.

64 Rursus probant suam sententiam, quia Rex, aut Audientiæ Regiæ, nihil aliud intendunt, nisi servare bona spolii, ne rapinis defraudentur: tum ut creditoribus satisfiat. Quod quidem nihil aliud est, nisi bona defendere, & liquare remanentia ad spolium, & utilitatem Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ; idcirco cum sit pura defensio, poterit fieri a judice laico. Tandem Rex Hispaniæ est patronus Ecclesiarum, & ideo ad eum pertinet hæc bona defendere, sub cujus sunt protectione, ut cum aliquibus tenet Solorzanus *d. c.* 11. *n.* 44. Ergo Audientiæ Regales recte cognoscunt de spoliis, aut earum provisione Prætores, Guttierez *lib.* 2. *pract. q.* 49. *n.* 4. Segura *in direct.* 1. *p. c.* 14. *n.* 4. Carleval. *de Judic. lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 5. *n.* 344. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 180. Cabedo 1. *p. dec.* 84. Solorzano late *d. c.* 11. *a n.* 13. Frasso *d. c.* 21. *a n.* 11. qui dicunt sic apud Indos observari, Villaroel. *Goviern. Ecclesiast.* 2. *p. q.* 20. *art.* 3. *n.* 79.

65 Alteri tamen eam impugnant, & illicitam contra immunitatem Ecclesiæ dicunt. Nam explorati juris est, bona Ecclesiastica, prout sunt bona spolii, sive ad Ecclesiam, sive ad Cameram Apostolicam pertineant, immunia esse a jurisdictione sæculari, & eorum cognitionem solum pertinere ad Ecclesiasticum, *c. Quæ in Ecclesiarum* 7. *c. Ecclesia S. Mariæ* 10. *de Constit.* Ex eo enim, quod bona ista transeunt ad Ecclesiam, Sancta Sanctorum dicuntur, *c. Nulli* 3. *c. Quicunque* 4. 12. *q.* 2. & patrimonium Christi Domini, Felinus in *c. Constituimus, de rescript. n.* 19. quamobrem nullus sæcularis judex potest de his bonis cognoscere, sed tantum Ecclesiasticus, Bobadilla *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 35. Castillo *controv. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 26. Delbene *de immunit. c.* 10. *dub.* 16. *a n.* 2. qui id extendit non solum quoad dominium directum, sed etiam quoad utile, quando a laicis tenetur. Ergo nullo modo judices sæculares possunt cognoscere de bonis spoliorum, nec in eis habere aliquam jurisdictionem.

66 Cæterum dicere, judicem sæcularem nihil aliud facere, nisi defendere hæc bona a rapinis, & latronibus, quod sæpius accidit, defuncto Prælato, admitteremus, quando nullus fuisset Judex Ecclesiasticus, qui id faceret: sed Ecclesia huic damno statim occurrit, aut per Ordinarium, nempe Capitulum, Sede vacante, si spolium pertineat ad Ecclesiam: si vero ad Cameram Apostolicam, per Collectores. Ast quoties ad hanc defensionem est judex competens Ecclesiasticus, nequit incompetens sæcularis se intromittere, etiam in favorem illorum bonorum, *c. Ecclesia* 10. *de Constit. c. fin. de Rebus Ecclesiæ*, Cavalcanus *decis.* 33. *n.* 16. Suarez *contra Reg. Angl. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 8. & *lib.* 3. *de legibus, c.* 34. *n.* 13. Castillo *controv. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 33. Delbene *de immunit. c.* 14. *dub.* 5. *num.* 25. quia majus damnum percipitur, deperdita exemptione, quam sit commodum defensionis. Hanc ob rem nequit sæcularis judex prætextu defensionis se introducere ad cognoscendum de spolio.

67 Deinde Judices sæculares non solum bona spolii defendunt, & sequestrant, sed etiam de illis cognoscunt, ad solvendos creditores, & reliqua relinquendo Cameræ Apostolicæ, seu Ecclesiæ: & id non celeriter, & breviter, ut dicunt Doctores contrarii, sed magnis expensis, tempore, & difficultatibus discussis, ut bene animadvertit Segura *in Direct.* 1. *p. c.* 14. *n.* 4. *vers. Sed quot litibus*, & praxis quotidie demonstrat. Ergo nequeunt se introducere in bonis spolii, non solum celeriter cognoscendo, quod non faciunt, sed cum plenitudine judicii, quod est illis interdictum.

68 Rursus, licet Reges Hispaniæ sint Patroni Ecclesiarum Cathedralium per concessionem Summorum Pontificum, ut late per Cevallos *q.* 896. *a num.* 464. Salcedo *de leg. polit. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 11. plures dat Barbosa in *c. Cum terra* 14. *de elect. n.* 8. est tantum ad effectum præsentandi, & defendendi Ecclesias, & earum bona coram judice competenti, non vero ut se intromittant ad judicandum, & cognoscendum de bonis Ecclesiarum, seu Cameræ Apostolicæ, quando sunt Judices Ecclesiastici competentes statim agnoscentes. Hoc, inquam, nec Reges nostri intendunt, quia Catholicissimi sunt, & immunitatis Ecclesiæ solertissimi conservatores, Salcedo *d. lib.* 2. *c.* 14. *n.* 6. Ergo neutiquam (licet nostri Reges sint Patroni Ecclesiarum) possunt Judices sæculares sese intromittere ad cognoscendum de spoliis.

69 Denique licet ista esset consuetudo legitime præscripta, & immemorialis, nequit sustineri; nam bona spolii sunt acquisita ex redditibus Ecclesiasticis, & proprium Christi Domini patrimonium, & bona Deo Optimo consecrata pertinentia ad spiritualem jurisdictionem, cujus sunt incapaces sæculares, *c.* 2. *de judic. cum vulgatis*: quare nequeunt aliqua consuetudine juvari, quantumvis immemoriali, nisi adsit privilegium speciale hujus concessionis, ob sæcularium incapacitatem, Tuschus *lit. I. conclus.* 456. *n.* 16. Garzia *de benefic.* 3. *p. c.* 1. *nu.* 37. Guevara in *propugnac. Jurisd. Ecclesiast.* §. 7. *assert.* 1. *n.* 37. Barbosa in *c. Ecclesiæ* 10. *de Constit. a n.* 17. Ergo judices sæculares nequeunt ex aliqua

confue-

consuetudine cognoscere de causis spoliorum. Idque maxime admittendum, quando spolium ad Cameram Apostolicam pertinet, quia Reges non sunt Patroni illius, nec est aliquod fundamentum, ut in illis bonis habeant aliquam jurisdictionem, Marta *de Jurisd. 4. p. casu* 122. *n.* 15. Barbosa *de univers. lib.* 1. *c.* 18. *n.* 88. Franciscus Marcus 1. *p. decis.* 105. Diana 4. *p. tract.* 1. *resolut.* 110.

70 Hujus ultimæ sententiæ solidissima sunt fundamenta, sicut prioris debilia. Quapropter assero, hanc praxim in foro conscientiæ periculosissimam esse, & nullo modo admittendam, nisi quando Collectores, aut alii Judices Ecclesiastici pigri fuerint in colligendis spoliis, ita ut damna Ecclesiæ, vel Camera Apostolica percipiant, aut percipere possint, & tunc sano moderamine procedant quousque inventarium bonorum spolii fiat, & in securo sequestro reponantur, ut postea Judices Ecclesiastici de debitis, & de aliis causis cognoscant; quia tunc est, sola defensio bonorum, quæ fieri valet, deficiente Judice Ecclesiastico, non solum a Judice sæculari, sed a quolibet privato.

71 In calce hujus capitis inter spolia merito annectenda est luctuosa, quæ variis in ditionibus Hispaniæ observatur, veluti in Galecia, & in partibus Lusitaniæ. Apud Belgas etiam recepta est. Luctuosa igitur est, *Res pretiosa, quæ ex bonis Beneficiati solvitur Episcopo*. Aliquando etiam ex bonis Parochianorum solvitur Ecclesiæ Rectori, vel aliter vassalli defuncti solvunt domino, prout sunt variæ consuetudines, de quibus Garzia *de expensis*, *c.* 9. *n.* 1. De origine luctuosæ varie sentiunt Doctores. Aliqui enim dicunt, loco spolii introductam esse; nam cum Clerici ægre ferrent spolia, & post eorum mortem bonis spoliari, & magnæ lites cum hæredibus orirentur, Episcopi sola luctuosa contenti sunt, nomine eorum quæ debebant pertinere ad Ecclesiam. Alii dicunt, illam introductam esse ad consolationem Episcopi in morte Beneficiati, ut cum Navarro animadvertit Molina *de Justit. tract.* 2. *disp.* 147. *n.* 17.

72 Sed ex alio capite eam deducit Garzia *d. c.* 9. *n.* 3. nempe ex potentia Episcoporum; nam cum de jure illud sit decretum, ne Episcopus gravamen, seu servile obsequium Ecclesiasticis imponat, *c. Nullus* 124. 1. *q.* 1. & id ab aliquibus Episcopis fieret, quod graviter reprehendit Gelasius Pontifex in *c. Quia cognovimus* 6. 10. *q.* 3. licentiamque concedit Clericis, ut de hoc gravamine coram Metropolitano querelam proponant, Barbosa *de Univers. jur. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 44. ideo auguratur Garzia, tyrannice similes consuetudines solvendi luctuosam introductas esse, exemplo Dominorum, qui a vassallis ex metu, & potentia luctuosam inceperunt percipere, quam ex voluntaria præstatione a principio habebant, ex traditis a Guidone Papę *cons.* 1. *n.* 7. Gregorius in *l.* 6. *tit.* 25. *p* 4. Covarr. *in Regula possessor*, 2. *p.* §. 4. *n.* 1. Avendanus *de exeq. mandat.* 2. *p. c.* 4. *per tot.* Pariadorius *different.* 38. *a n.* 10. prout etiam quando juspatronatus habuerint, in quibus immemorialis præscriptio requiritur, ob præsumptionem violentiæ intrusionis, Trident. *sess.* 25. *de reformat. c.* 9. Rota 2. *p. divers. decis.* 199. *n.* 5. & *decis.* 331. *n.* 2. Riccius *in praxi*, *decis.* 146. *n.* 36. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 18. *a n.* 64. Garzia *de benefic.* 5. *p. c.* 9. *nu.* 98. quod idem dicendum est in Episcopis, cum respectu Clericorum domini dici possint, habentes jurisdictionem ordinariam, unde est præsumptio, luctuosam vi, & metu extorsisse.

73 Sed quidquid sit de origine luctuosæ, illud est observandum, quod si consuetudo sit uniformis, & immemorialis in Episcopatu illam solvendi, illam justam esse, & deberi, prout in dominis vassallorum tenet Avendanus *d.* 2. *p. c.* 4. *n.* 9. Et ratio est; nam consuetudo immemorialis habet vim tituli, pro veritate habetur, & excludit omnem malam præsumptionem, & intelligitur ex libero consensu luctuosam esse introductam, non metu, vel aliqua violentia, Avendanus *dict. c.* 4. *n.* 10. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 33. *n.* 4. Cevallos *q.* 897. *n.* 223. Borell. *in Summa*, *tit.* 14. *n.* 49. Castillo *lib.* 6. *controv. c.* 22. *n.* 1. itaque ut justa est censenda, & debebitur Episcopo, Navarr. *de spoliis*, §. 16. *a n.* 1. Garzia *d. c.* 9. *a n.* 2. Molina *d. disp.* 147. *n.* 17. Barbosa *de univers. lib.* 3. *c.* 17. *n.* 71.

74 Unde Episcopus, quoties luctuosam intendit in judicio, consuetudinem immemorialem probare tenetur ob juris repugnantiam ad eam percipiendam, Garzia *d. c.* 9. *a nu.* 8. ubi agit de modo eam probandi, de quo etiam videndi Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 6. *a n.* 31. Riccius 4. *p. collect.* 1266. Escobar *de puris. sanguin.* 1. *p. q.* 10. §. 3. *a n.* 17. Parexa *de Edit. instrument.* 1. *p. tit.* 2. *resolut.* 2. *a n.* 57. Crespi *observ.* 14. *per tot.*

In terris ubi bona Beneficiati pertinent ad spolium Ecclesiæ, vel ad Cameram Apostolicam, Episcopus nequit eligere luctuosam ex rebus sacris ad Ecclesiam pertinentibus, vel de scamnis, & aliis mobilibus ab spolio reservatis, ex Constitutione Pii V. nam cum luctuosa ad spolium pertineat, eaque ab eo sint reservata, ex illis nequit Episcopus eligere, ut tenet Navarrus *d.* §. 16. *n.* 1. Quod idem est dicendum de aliis bonis patrimonialibus, vel industria quæsitis, aut parce vivendo. Eliget tamen de aliis bonis pertinentibus ad spolium, etiamsi supellectile, aut sacrum sit, Molina *d. disp.* 147. *a n.* 20. 75

Qui *n.* 19. cum Navarro scripsit luctuosam in opera pia esse convertendam, non ad usus profanos. Sed in re animadvertendum, quod si adsit consuetudo legitimæ præscripta, ut ad usus profanos divertatur, id poterit fieri, Barbosa *d. cap.* 17. *n.* 71. 76

Tandem ad luctuosam unica res essentialis capienda est, veluti mula, vas argenteum, aut altera res pretiosa, prout in consuetudine fuerit: quare poterit Episcopus suscipere unum numisma, quod in valore habeat centum aut ducenta scuta, ut tenet Navarrus *d.* §. 16. *n.* 1. *vers. decimo infertur*. 77

Est vero dubium, an Episcopus possit eligere pecuniam depositam apud campsorem? Et affirmandum videtur; nam pecunia deposita in arca, vel in sacculo signato, potius species, quam quantitas existimatur, *l. Talis scriptura* 30. §. *Item si* 6. *l. plane* 34. §. 4. *l. Si certos nummos* 51. *ff. de legat.* 2. ubi asseritur, quod legata pecunia in arca, vel in sacculo signata, non consideratur ut quantitas, sed ut species, Cancerius 3. *p. var. c.* 20. *n.* 269. Ergo sicut Episcopus potest rem certam, & specificam eligere, similiter pecuniam apud campsorem depositam. Cæterum pecunia apud campsorem ut res existimatur, non quomodocunque, sed immobilis, ut tenent recensiti *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 37. Ergo recte Episcopus poterit eam ut luctuosam eligere. 78

Sed in hac difficultate distinguendum; si enim pecunia deposita sit apud campsorem, ut ex ea aliquos reditus Beneficiatus percipiat, dicendum est minime Episcopum illam eligere posse; nam illius pecuniæ dominium transit ad campsorem, ex eo quod depositum transivit ad naturam mutui, vel depositi irregularis, aut mixti, *l. Lucius* 24. *l. Die sponsaliorum* 25. §. 1. *l. In nave Saupheii* 34. *ff. Depositi*, Pichardus *princip. Instit. quibus mod. re contrahit. obligat.* Castillo *lib.* 3. *controv. c.* 16. *a n.* 26. Quare Episcopus nequit eligere illam pecuniam; non enim habet jus, nisi ad rem pretiosam, quæ sit in dominio Beneficiati. Cæterum si pecunia ista data est ad pretium annui reditus, similiter transit ad dominium campsoris, quia ut pretium emptoris transit ad venditorem, §. *Pretium*, §. *Item pretium*, *inst. de Empt. & vendit.* Ergo nequit Episcopus illam eligere. 79

Si vero pecunia apud campsorem deponitur in sacculo signata, & ea lege, & conditione, ne aperiatur, & adhuc pecunia obserata extaret, aliquod dubium videtur, quia videtur considerari ut species. Sed adhuc contrarium est tenendum; nam licet pecunia sic deposita, & in sacculo inclusa sit species, est tantum ad quosdam juris effectus, non vero quod realiter sit species, nempe ut quando legatur, debeatur ut species, non ut genus, ne recipiat functionem in genere suo, Cancerius *d. c.* 20. *n.* 268. Tum ut damnum illius sit ad periculum domini, ut late per Larream *decis. Granat.* 14. *a n.* 1. Castillo *d. c.* 16. *n.* 23. Cum ergo non sit vera species, inde est ut nequeat seligi ab Episcopo pro luctuosa. 80

Deinde licet pecunia in sacculo signata aliquo modo res certa, & specifica diceretur, est per juris fictionem, ad quam nequit extendi luctuosa, quæ stricte est interpretanda, Garzia *d. c.* 9. *n.* 2. debet enim esse certa species, & essentialiter una, quæ non verificatur in pecunia in sacculo inclusa. Ergo nequibit Episcopus illam eligere. 81

Denique pecuniam depositam apud campsorem licet aliqui dicant rem immobilem, quorum sententiam non recepimus *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 38. Delbene *de immunit.* 2. *tom. sect.* 3. *c.* 17. *dub.* 1. *a n.* 2. adhuc validum fundamentum non est, quia si est immobilis, nequit eligi ab Episcopo, quia luctuosa debet esse res mobilis pretiosa. Ergo in nullo casu poterit eligere pecuniam apud campsorem depositam, ut bene tenet Navarrus *d.* §. 16. *a n.* 2. 82

Omnia sub correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ.

INDEX

INDEX OMNIUM RERUM NOTABILIUM,

Quæ in quatuor Libris hujus Tomi secundi de Causis Piis continentur.

In quo prior nota arithemetica Paginam, posterior autem singulorum Capitum numeros designat.

A

Au

D

Decima.

Ad re-

Conven-

fusi

In

pressam

Legatum,

L

Legatus, & Nuntius.

Legatum.

Legitima.

Lex.

Licentia.

Locutio.

Luctuosa.

M

Majoratus.

Manutergium.

Maritus.

actione

Nomina Ecclesiarum.

Nobilitas, Nobilis.

Nuptiæ.

O

Oblationes.

Obligatio.

Opera pia.

Oratorium publicum.

Oratorium privatum.

Oratoria Episcoporum.

Ornatus Altarium.

P

Pactum.

Pater.

Parochia.

Parochus.

Paro-

R

Regulares.

Religio.

Religiosi.

Sepulchrum.

Solemnitas.

Solutio.

Spolium.

Ex

Subsidium charitativum.

Subsidium, & excusatum.

Exci-

T

Templa.

Testamentum Prelatorum, & Beneficiatorum,

Quan-

Sed

INDEX
LOCORUM SCRIPTURÆ SACRÆ,

Conciliorum, & aliorum Jurium, quæ in quatuor Libris hujus Tomi fecundi explicantur.

Prior nota Aritbemetica paginam, posterior vero fingulorum Capitum numeros defignat.

Ex Scriptura Sacra.

Ex Conciliis.

Ex Decreto.

Ex Decretalibus.

Ex Decretalibus in 6.

De Clementinis, & Extravagantibus.

Ex jure Digeftorum.

L. *Ait*

De jure Codicis.

De jure Authenticarum.

De jure Regio Partitarum.

De legibus Tauri.

De nova Compilatione.

F I N I S.

JO: BAPTISTÆ BASSI

EPISCOPI ANAGNINI

Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti, Domini Terræ Acuti, Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ Prælati Domeſtici, ac Pontificii Solii Aſſiſtentis;

TRACTATUS

DE SODALITIIS,

SEU

CONFRATERNITATIBUS ECCLESIASTICIS, ET LAICALIBUS,

Cum Additione Opuſculi

DE VICARIO APOSTOLICO.

APPROBATIO

Clar. Viri Francisci Memmii J. C. In Romana Curia Advocati, & Eminentissimi D. Cardinalis Vallemani Auditoris.

DOctissimos Tractatus *de Sodalitiis, & Confraternitatibus Ecclesiasticis, & Laicalibus, & de Vicario Apostolico* ab Illustrissimo, & Reverendissimo D. Joanne Baptista Basso Episcopo Anagnino, & Pontificii Solii Assistente, magno studio exaratos, admirabili voluptate perlegi: ac in iis non solum omnia Fidei Orthodoxæ, honestisque moribus consona comperii, sed singularem Sacrorum Canonum scientiam, ac præstantem Ecclesiasticarum Controversiarum decisionem sum admiratus: atque idcirco maximæ tam in foro versantium, quam Ecclesiarum gubernio præsidentium utilitati, illorum editionem cessuram autumo, gratulorque. Hac die 13. Decembris 1724.

Franciscus Memmius in Rom. Curia Advocatus.

APPROBATIO

Clar. Viri, & Auctoris Operis Vitarum Illustrium Marsorum Abbatis Petri Antonii Corsignani J.U.D. Marsi Civis Rom. Protonotarii Apostolici olim a Studiis Cl. me. Fulvii Card. de Astallis S.C. Decani, ejusdemque in Sac. Visitationibus Sabinen. Ostien. Veliternen. Auditoris, deinde Vicarii Generalis, & Visitatoris; mox Eminent. Card. Sacripantes Auditoris cum Secreto Sac. Inquisitionis.

DE Tribubus Judæorum, aut illorum variis Consessibus sæpe mentio est in veteri Testamento: & melius esse duos simul, quam unum, in Ecclesiaste *cap. 4.* legitur: nec non, quasi Civitas firma vocatur frater adjuvans fratrem in *Prov. cap. 14.* Atque apud Gentiles id quoque cautum est; Nam Romulus, in Curias, sicuti liquet, Populum Romanum primo divisit; deinde Numa Pompilius, ut differentiam Gentium illis odiosam tolleret, qua multi Romani, alii Quirites, Tatii, Romulei, & Sabini vocitabantur, artium discrimen invexit; nempe Tubicinum, Artificum, Architectorum, & quasdam alias Societates, quibus postea accessere Centonariorum, Dentrophorum Collegia, subindeque certi Conventus Augurum, Sacrificulorum, & similium. At melius quæ instituerant Ethnici, inter Christianos, piis mutata sunt Sodalitiis, in quibus Religio sanctius coleretur, & pauperum necessitatibus succurreretur. Hæc autem Collegia præterea instituta sunt, ut sublatis Conventiculis, de quibus verba fiunt in *Can.* Si qui Clericis 23. *Can.* 21. Conjurationum XI. *quæst. 1. & in Conc. Calcedonen. cap.* 18. Fideles in unum convenirent, communicantes in Doctrina, in fractione panis, & in psalmodiis cum gaudio Spiritus Sancti, pietatemque Christianam Charitatis operibus, ita consociati facilius exercerent. Cum vero aut hominum improbitate, aut temporum injuria, hujusmodi Collegia non parum a primæva institutione descivissent, factum est, ut nonnulli studio reparandæ in hac re collapsæ disciplinæ permoti, sua in meliorem Sodalitatum instaurationem, consilia serio contulerint. Inter hos, qui hanc sibi laudem merito adsciscant, non postremus sane numerandus est Illustris. & Reverendiss. D. Jo: Baptistæ Bassus Antistes Anagninus, qui librum conscripsit *de Sodalitiis, seu Confraternitatibus Ecclesiasticis, & Laicalibus &c.* Opus id, jussu Reverendissimi Palatii Apostolici Magistri, non indiligenter perlegi, in eoque nihil animadverti, quod, mea quidem sententia, censuræ notam subeat. Immo, ut quod sentio latere non sinam, librum undequaque dignum qui edatur, omnino judico, cum argumentum docte pertractet. Multasque difficultates tricis obvolutas feliciter explicet. Quapropter non inglorium doctiss. scriptoris laborem existimans, ex illo haud exiguam legentibus obventuram utilitatem arbitror.

Romæ ex Ædibus Sacripantes XXV. Novembr. MDCCXXIV.

Abbas Petrus Antonius Corsignani J. C. Marsus Protonotarius Apostolicus.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la fede di revisione, ed approvazione del P. Fr. Tommaso Maria Gennari Inquisitore nel Libro intitolato: *Jo: Baptistæ Bassi Episcopi Anagnini Tractatus de Sodalitiis seu Confraternitatibus Ecclesiasticis & Laicalibus, &c.* non vi esser cos'alcuna contro la santa Fede Cattolica, e parimenti per attestato del Segretario nostro niente contro Principi, e buoni costumi, concedemo licenza, che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di stampe, e presentando le solite copie alle publiche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. 30. Gennaro 1728.

{ Gio: Francesco Morosini Kav. Rif.

{ Pietro Grimani Kav. Proc. Rif.

Agostino Gadaldini Segr.

RATIO SCRIBENDI.

Quamvis Confraternitates erigi soleant, ut fratres in unum conveniant, & in vinculo pacis, ac una animorum consensione Dei benignitatem, gloriam, & omnipotentiam precibus solicitent, hymnis, cæterisque Sacris Cantionibus celebrent, ac venerentur, aut sese in rebus Christianæ Charitatis exercentes sibi, aliisque fructum non mediocrem ferre conspiciantur; attamen aliquando Charitas refrigescit, & ipsæ Sodalitates, sive Congregationes aut dissidiis solvuntur, aut Parochialibus Ecclesiis infensæ, non parum graves efficiuntur, vel propter Sepulturas, vel propter functiones Ecclesiasticas, quas ipsi Confratres ab eorum Capellanis exerceri pretendunt in diminutionem, usurpationem, sive etiam in turbationem Jurisdictionis Parochialis, & Emolumentorum, & quandoque, immo frequenter, inter easdemmet Sodalitates controversiæ præcedentiarum, non sine scandalo, oriuntur. Et ob id, cum inconvenientia hujusmodi pluries, quin etiam continuo expertus fuerim, temporibus, quibus Vicariatus Generalis, & Apostolici respective officia exercui; Idcirco præsens Opusculum Sacrarum Congregationum Decretis, & resolutionibus refertum, in lucem edere censui, ut Parochi, quæ sua sunt, agnoscant, & Sodales ipsi intra limites se contineant, ut hoc pacto Hierarchia Ecclesiastica recte disposita, in augmentum Divini cultus elucescat.

INDEX QUÆSTIONUM TARCTATUS DE SODALITIIS.

INDEX TITULORUM OPUSCULI DE VICARIO APOSTOLICO.

TRACTATUS
DE SODALITIIS,
SEU
CONFRATERNITATIBUS ECCLESIASTICIS, & Laicalibus.

QUÆSTIO PRIMA.

An, & quomodo, & a quibus Confraternitates sint erigendæ? Cappon. *discept.* 276. *a numer.* 44. *& seqq. tom.* 4.

1 Respondetur, esse erigendas a Papa, vel ab Episcopo, ut *in cap. de Xenodochiis*, & melius in *cap. Ad hæc relig. domib.* & notant ibi DD. & alii apud Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. *gloss.* 5. *num.* 7. *&* 39. Valasc. *cons.* 105. *num.* 7. Barbos. *de offic. & pot. Episc. par.* 3. *alleg.* 75. *num.* 23. *& de jur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 77. *& in Summ. decis. Apostolic. verb. Confraternitas, collect.* 207. *num.* 15. Piazzec. *prax. Episc. par.* 2. *cap.* 3. *art.* 5. *de Visit. num.* 17. *&* 18. Pilaja *dec.* 5. *lib.* 2. *a nu.* 28. *& seqq.* Cujus quidem Ordinarii potestas exinde coarctata non remanet determinandi id, quod ex locorum qualitate, aliisque circumstantiis magis expedire judicaverit. In Ecclesia tamen Cathedrali, Episcopus sine consensu Capituli instituere non valet Confraternitates, ut censuit Sac. Congregatio Particularis in *Alben. Sacrorum Rituum* 19. *Septembris* 1710. *ad dubium* 66. ut refert Scarfanton. *ad lucubrat. Canonic.* Ceccoper. *tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 12. *animadvers. num.* 5.

2 Aut alias per Prælatos Regulares juxta uniuscujusque Religionis privilegia, Frances *de Eccles. Cath. cap.* 25. *numer.* 57. *& seqq.* Lantusca *theatr. regul. verb. Confraternitas num.* 1. qui tamen tenentur servare Constitutionem san. mem. Clementis VIII. editam 24. *Decembris* 1604. *la* 115. *in ordine Bullar.* per extensum relatam apud Novar. *sum. Bullar. p.* 2. *Commentar.* 49. *pag.* 310. apud Lauret. de Franchis *tract. de Controversiis inter Episcopos, & Regulares pag.* 81. & Romaguer. *in in Synod. Gerunden. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 3. *pag.* 464. Itaut in Confraternitatibus noviter erigendis concurrere debeant conditiones præscriptæ in hujusmodi Bulla, & ab ipsis Auctoribus supra citatis enunciatæ, exceptis erectis ante dictam Constitutionem, ut declaravit *Sacra Congregatio Indulgentiar.* 6. *Septembris* 1608. ad requisitionem Archiep. Bononien. in literis registratis apud Novar. *ubi supra pag.* 314. *Gerunden. pag.* 467. Lauret. de Franch. *pag.* 88. Peyrin. *tom.* 2. *in additament. ad dictam Constitution. Clementis VIII. cap.* 5 *nu.* 79. *pag.* 466.

3 Nequeunt tamen Regulares instituere Confraternitates cum usu Sacrorum sine licentia Episcopi, Gavant. *in Manual. verb. Confraternitas num.* 2. Cespedes *de exempt. regul. cap.* 24. *dub.* 276. Squillant. *de privileg. Episc. par.* 3. *cap.* 19. *n.* 100. Pasqualig. *in observ.* ad Lauret. de Franch. *controv. inter Episc. & regul. par.* 1. *de erectione Confraternit. num.* 206. *&* 225. *versic. neque* Barbos. de *Jur. Ecclesiast. cap.* 11. *num.* 75. *lib.* 2. Card. de Luc. de *praeminen. disc.* 10. *num.* 6. Monacell. *formul. for. Eccles. tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *nu.* 4. *par.* 1. Cappon. *discept.* 276. *num.* 11. 13. *&* 30.

Hinc Confraternitas Sanctissimi Nominis Jesu institui potest de licentia Rev. P. Generalis, vel etiam Provincialis, quando in loco non adsunt Conventus Fratrum Prædicatorum, Card. de Luca *de praeminent. disc.* 10. Rota cor. Buratt. *dec.* 681. *nu.* 4. *& cor.* Dunozet. *sen. decis.* 249. *num.* 8. Quemadmodum competit privative quoad alios etiam Episcopos, eisdem Rever. Generali, seu Vicario Generali Ordinis Prædicatorum erigere Confraternitates Sanctissimi Rosarii tam in propriis, quam in alienis Ecclesiis, & aliter erectæ nullæ sunt, & invalidæ, ut declaravit *Sac. Rit. Congregatio in una Mediolanen.* 9. *Aprilis* 1661. *relat.* per Passerin. *tract. de Indulg. q.* 103 *a num.* 821. *usque ad* 826. *& signanter n* 823. 4

Hujusmodi autem Confraternitates erectæ in Ecclesiis Regularium sunt veluti membrum Monasteriorum, seu Conventuum in quibus sunt institutæ, & Monasterium habetur tanquam caput, & Patronus, ac illarum Fundator: utpote qui fundat Capellam, vel Oratorium, vel assignat fundum pro illis, dicitur Patronus, Lezzana *oper. moral. tom.* 1. *cap.* 15. *numer.* 72. *pagin. mihi* 489. Ideo Superior Regularis potest, imo debet ingredi in omnes Congregationes Confraternitatum erectarum in sua Ecclesia, & in eis habere votum, ut late probat Bordon. *oper. moral. tom.* 4. *dec.* 285. *per tot. pag.* 458. Imo, & Officiales confirmare, ut in terminis Confraternitatum Ordinis Minorum Conventualium disponunt Constitutiones ejusdem Ordinis *in cap.* 3. *Regula tit.* 5. *de Confraternit. nu.* 7. sed Sac. Congregatio contrarium censuit, non posse, scilicet Regulares, prætendere præstationem voti, quamvis Confraternitates existant in eorum Ecclesiis, Nicol. Flosc. *verb. Confraternitas sub n.* 6. & sic confirmationem Officialium spectare Episcopo, firmat Lezzana *oper. tom.* 1. *par.* 2. *cap.* 15. *num.* 22. *versic.* 3. 5

6 Patres, inquam, Minores Conventuales, servata forma Bullæ Clem. VIII. possunt Confraternitates Cordigerorum ubique locorum erigere, & ubi Conventuales non existunt, possunt Minores Observantes, quæ quidem facultas illis competit privative quoad alios quoscunque, ex Constitutione Sixti V. incipien. *Ex superna Dispositionis &c.* quarum formulam refert Lantusca *theatr. regular. verb. Confraternitas*, late Fr. Augustinus Matthæuccius *in opusc. nuncupat. Officialis Curiæ Regularis cap.* 14. *a nu.* 1. *& seqq. secunda impressionis*. Benedictio autem, distributio, sive funiculorum, sive corrigiarum, aut etiam paniculorum Sancti Nicolai de Tolentino, non spectat ad Confratres Confraternitatum erectarum in Ecclesiis Regularium, sed spectat, & pertinet duntaxat ad Superiores Ordinum, ut in terminis Eremitarum Sancti Augustini *Sac. Congr. Episcopor. & Regul.* 30. *Decembr.* 1622. *&* 16. *Julii* 1627. Nicol. Flosc. *verb. benedictio n.* 3.

7 Cumque Confraternitas significet Adunantiam Personarum piarum in ordine ad Divinum Servitium, & opera pietatis, Barbosa *de jur. Eccles. lib.2.c.11. n. 66.* Frances *de Cathedral.cap.25.a n.1. & seqq.* & ad hoc ut Confratres in misericordiæ, & charitatis operibus se exerceant; Idcirco ii sunt inter Confratres adscribendi, qui sunt probi Viri, & timent Deum, ac charitate Christiana fervidi, ad æmulandum Charismata meliora, non autem malæ vitæ, facinorosi, aut alia labe notati, neque qui ignorant rudimenta Fidei, Gavant. *in manual. verbo Confraternitas n.15.* Donat. *de Regul. tom.3. tract.8. q.4.n.2.* cum aliis adductis per Monacell. *formular. for. Eccles. p.1. tit.6. in annotat. ad formul. 11.n.1. & 2.*

8 Prima Confraternitas Romæ instituta a f. m. Clemente IV. anno 1267. fuit Confalonis, quæ sub tali nomine erecta est, quia in Confalone, sive Vexillo gerebat Imaginem Beatissimæ Virginis, quæ sub amiculo, seu pallio suo congregabat, & custodiebat Confratres ipsius Confraternitatis, unde in Bulla erectionis fuit nuncupata *Confraternitas Commendatorum Virgini*, cujus Institutum versatur in redemptione Christifidelium Captivorum e manibus, & potestate aliorum Infidelium, de qua meminit Dominicus Magri *Meliten. in sua notitia vocabul. Eccles. in verb. Confratria.*

9 Utrum autem ad validam erectionem Sodalitatum, præter licentiam, & assensum Episcopi, exigatur etiam beneplacitum Principis, seu alterius superioris laici? Juxta dubitationem excitatam a Pignatell. *tom. 4. Consult.116.* Respondendum, non requiri hujusmodi beneplacitum in fundandis Sodalitatibus Sacris, & Religiosis, ad tuendam libertatem Ecclesiasticam; Nam de Jure licet religionis causa coire sine venia Principis *l.2. ff. de Collect. illicit.* Bart. *in l. sodales 4. n.6. ff. eod. tit.* Abb. *cons.55. n.4. p.1.* In Institutione enim locorum piorum hujusmodi laicalis licentia non requiritur, sed tantum Episcopi, Capyc. Latro *decis.169. num. 24. & seqq. tom.2.* Cappon. *controv. forens. 7. n.23.* & proinde communiter receptum est, quod Statutum negans, posse Ecclesias, seu Monasteria de novo erigi sine beneplacito Principis loci, non attenditur, tanquam contra libertatem Ecclesiasticam, ut docent Canones, & DD. congesti per Thom. Delbene *de Immunit. p.1. c. 8. dub.7.n.1.* Idem Pignatell. *loco cit.* nisi Principes habeant in hac hypothesi privilegia specialia Sedis Apostolicæ, quod notandum, præcipue hic, cujus privilegia, & jura amplissima adamussim servanda, ut servantur; & hoc valeat dicendum in tota hac materia Sodalitatum etiam piarum, tum quoad rationes administrationis, tum quoad erectiones, & alia acta earundem approbanda, aut ageretur de Collegiis laicorum, sive artium, Torr. *de pact. futur. success. lib.3. c.1. num.143. & seqq.* Verumtamen in Indultis, seu licentiis erectionum Confraternitatum debet per Episcopos apponi clausula: *Sine prejudicio Jurium Parochialium*, quia jura Parochi illæsa sunt servanda, & non aliter Sodalitates hujusmodi erigendæ Pignatell. *tom.9. cons.79. num.3.* Monacell. *formular. p.1. tit.6. in adnot. ad formul. 11. num. 10.*

10 Non tamen Confraternitates laicorum existere possunt in Ecclesiis Sanctimonialium, Nicol. Flosc. *verbo Confraternitas n.4.* cum aliis infra recensendis in quæstione 3.

QUÆSTIO II.

An Confraternitates possint alias sibi aggregare, & an aggregatæ potiantur omnibus Indulgentiis, & privilegiis, ac gratiis aggregantium?

1 Respondetur, solis Archiconfraternitatibus primariis de Urbe Romana competere facultatem alias aggregandi, servata forma Bullæ Clement. VIII. de Franch. *controv. inter Episcop. & Regular. p.85. num. 207.* Cardin. de Luca *in adnotat. ad Concil. Trid. disc. 18. num. 1.*

2 Confraternitates duntaxat Sanctissimi Corporis Christi habent privilegium, ut in ipsa erectione dicantur aggregatæ Archiconfraternitati Romanæ supra Minervam etiam sine petitione Aggregationis, Cappon. *tom. 4. discept. 276. n.26.* Bordon. *oper. tom.7. cons.67. num.8.* *Thesaur. for. Eccles. p.4. c.2. de Confraternit. n.106.* ubi super hoc privilegio refert Decretum Sacræ Congregationis; itaut statim efficiantur participes Indulgentiarum, ac quorumcunque privilegiorum dictæ Archiconfraternitati supra Minervam concessorum, & concedendorum, Gavant. *Manual. Episc. verbo Confraternitates n.7.* & Barbosa *Collect. decis. Apostolic. 207. n. 3.* Pellizzar. *Manual. Regul. tom.2. tract.8. c. 5. sect.6. n.292.* Ulp. *prax. for. Eccles. c.52. n.32.* apud quem recensetur declaratio *Sacræ Congregationis Indulgentiarum sub die 15. Februarii* 1608. emanata, & rursus 23. *Aprilis* 1676. demum confirmata a san. m. Innocentii XI. per Breve sub datum Romæ 1. *Octobris* 1688. Franc. Monacell. *formular. for. Eccl. p.1. tit. 6. in adnot. ad formul. 12. n.4.*

Cæteræ autem Confraternitates aggregari nequeunt 3
sine consensu, & literis testimonialibus Episcopi, Thesaur. *for. Eccles. p.4. c.2. n.4.* & uni tantum Archiconfraternitati possunt aggregari, Thesaur. *ubi supra n.1. & 2. & n.16. cum tribus seqq.* & prima aggregata præcedit alia etiam antiquioribus non aggregatis, Ferrar. Manriquez *de præcedentiis q.16. n.5.*

Notandum, quod Confraternitatis aggregatio restrin- 4
gitur ad privilegia Indulgentiarum, & gratiarum spiritualium fori interni, non autem ad alia privilegia aggregantis, neque operatur exemptionem ab Episcopo, nec tribuit aliquod Jus præcedendi Antiquioribus Confraternitatibus, Ursaya *tom.1. discept. Eccles p.2. discept. 21. n.8.* Rota *decis.383. & decis.530. p. 18. recent. & decis.43. n.8.* post Antonell. *de jur. Clerici Sacra Congr. Episc. & Regul. in Brugnatens. 23. Novembr.* 1691. Monacell. *p.1. formular. for. Eccles. tit.4. in adnot. ad formul. 27. n.1. & p.2. tit. 13. in adnot. ad formul. 6. n.6.* etiamsi essent aggregatæ Sacræ Basilicæ Lateranensi, licet secus si fundatæ in solo ejusdem S. Basilicæ, quia tunc, prout cætera alia loca pia erecta in dicto solo, sunt exempta ab Ordinaria Jurisdictione Episcopi, Ansald. *tom.1. decis.31. n.13. & 14.* Quinimo ad effectum, ut Confraternitates aggregatæ uti possint Regulis, Statutis, & Constitutionibus, quas observandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessaria est, ut diximus, præcedens approbatio Ordinarii loci, Pacis Jordan. *Lucubrat. tom 2. lib.7. tit.11. n.7. & 8. Sacr. Congr. Concilii in Potentina Aggregationis 29. Maii* 1683. & adeo subsunt Ordinario, itaut earum Officiales administrationis rationem eidem reddere teneantur, Monacell. *ubi ante p. 2. tit. 13. in adnot. ad formul. 1. num. 49.*

Confraternitates vero Sanctissimi Nominis Dei, & 5
Sanctissimi Rosarii, quas erigit Ordo Prædicatorum, etiam si erectæ sint in Ecclesiis Sæcularium, fruuntur omnibus Indulgentiis concessis Confraternitatibus Rosarii, & Nominis Dei, non minus, quam illæ, quæ sunt erectæ in Ecclesiis ipsius Ordinis, & in istis locum non habet communicatio per aggregationem, quia statim, & immediate Indulgentiæ sibi conceduntur a Sede Apostolica, ut alias declaravit *Sacr. Congr. ex deductis* per Passerio. *in suo tract. de Indulgentiis q. 303. a n.820. usque ad 830.*

Regulares, inquam, communicant Indulgentias pro- 6
prias Confraternitatibus suorum Ordinum, sive in propriis, sive in extraneis Ecclesiis institutis, non tamen omnes, sed illas solum, quæ ipsorum Ordini, sive Archiconfraternitati nominatim, & in specie concessæ sunt, (non eas per extensionem, seu communicationem sibi ipsis competentes) & quidem non sub generali forma verborum, vel ad instar, sed expresse, & in specie, Pellizzar. *manual. regul. tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 245.*

Quapropter non videtur hic omittenda mentio In- 7
dulgentiarum, quæ acquiruntur a comitantibus tam cum lumine, quam sine lumine Sanctissimum Sacramentum, cum ad Infirmos pro Viatico defertur, per extensum recensitæ in opusculo inscripto: *Regole, & Instruttioni, che si devono osservare nell' accompagnamento del Santissimo Viatico per ordine della Santità di Nostro Signore Innocentio XII. Romæ impresso de anno* 1695. *concessa a S. m. Paulo III. Clemente VIII. Paulo V. Clemente X. & Innocentio XI.* Et quia hactenus nulla particularis Indulgentia concessa fuerat illis, qui aliquo impedimento detenti associationi prædictæ adesse nequibant, Innocentius XII. fel. record. ad augendam fidelium religionem, promovendamque Animarum salutem, atque ad magis incitandam, fovendamque eorundem fidelium erga Sanctissimum, Augustissimumque

Cor-

Corporis, & Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi Sacramentum, pietatem, atque devotionem, ac venerationem, & ut decentiori more Processio hujusmodi expleretur, ampliando concessiones Summorum Pontificum Prædecessorum, uberiori elargitione, benigne indulsit omnibus, & singulis utriusque sexus Christifidelibus ubicumque existentibus, qui prædictum Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, cum ad Infirmos pro Viatico deferri contigerit, personaliter comitari nequiverint, sed tamen lumen, seu facem per alios ea occasione deferendum, seu deferendam miserint, & (ut præfertur) oraverint, quacunque vice id egerint,
7 tres annos, & totidem Quadragenas de injunctis eis, seu alias quomodolibet per eos debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consueta relaxavit, prout latius ex litteris in forma Brevis sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem 5. *Januarii 1695.* Pontificatus anno quarto.

8 Accidit quandoque dubitari, an destructa Confraternitate, pereant Indulgentiæ, & privilegia eidem concessa: & dubium cum distinctionibus solvitur per Ricciull. *lib. 4. Incubrat. Eccles. cap.* 20. Si, inquam, Confraternitas consistit in simplici Collegio personarum, & dispergatur, seu dissolvatur ex voluntate Confratrum, vel auctoritate Superioris, privilegia non remanent, quia amplius dici non potest Confraternitas; Si vero ex aliquo casu, veluti metu pestis, seu belli omnes Confratres secedunt a Civitate, tunc privilegia, & Indulgentiæ conservantur in loco, ubi residebat Confraternitas; Item, si Confraternitas consistat in Ecclesia, seu loco pio, & destruatur auctoritate superioris, aut propter delictum, seu defectum Congregationis, omnia privilegia pereunt, quasi per maximam capitis diminutionem passam a Confraternitate, per quam ipsius jura in totum comminuntur: Si vero daretur casus, quod ab hostibus destrueretur, adhuc pristina privilegia remanent, & cessante hostium violentia, reassumuntur, & reviviscunt; Quemadmodum non expirant, sed permanent in suo robore, quando non destruitur, sed dumtaxat transfertur ad alium locum, sive Ecclesiam, vel etiam alteri unitur, juxta declarationem *Sac. Cong. Concil. in* Matinen. *lib. 1. Decr. pag. 15. a tergo*: Indulgentia enim concessa Ecclesiæ transfertur cum translatione ejusdem Ecclesiæ ad alium locum, Corrad. *de benef lib. 4. cap. 5. numer.* 19. Vel si etiam adesset Confraternitati annexum aliquod Beneficium, tunc enim qualitercunque destruatur Confraternitas, remanet Beneficium, sicuti remanent Jura realia.

9 Hinc advertendum, quod Indulgentia, quæ conceditur in festo alicujus Sancti, obtinenda tamen v. g. d. 2. Augusti, si contingat, Festum quoad Chorum, sive Officium transferri, cum Festi translatione, non transfertur Indulgentia, quia juxta commune dictum: *Indulgentiæ tantum valent, quantum sonant*: Sonat autem illa, & exprimitur concessa pro tali die; ergo non valet pro alia, quam illa die, quæ cum sit certo determinata, immobilis est, consequenter immota manet, nisi a Pontifice hoc expresse concedatur, prout ex decreto *Sac. Congreg. Rit. 30. Septembr. 1679. & 10. Junii 1690. & 20. Novembr. 1694.* Monacell. *formular. part. 2. tit. 16. formul. 6. n. 9.* P. August. Matthæucci *in opusc. cujus titulus: Officialis Curiæ Regularis c. 26. n. 24. secundæ impressionis.*

10 Quod si obtineatur Breve, quo Summus Pontifex concedit in una Ecclesia aliquod Altare privilegiatum cum Clausula: *Dummodo in eo septem Missæ quotidie celebrentur*, & dubitari contingat, an hujusmodi Indulgentia prorsus cesset, vel pro eo tempore, quo dictus numerus Missarum non fuerit adimpletus, sit suspensa, vel potius remaneat in suo robore, Gobat. *Theol. moral. tract. 3. tit. in Altari privilegiato quando & c. cas. 19. a num. 637. & seqq. tom. 1. & tract. 4. tit. Varia de Indulgentia personali tom. 2. cap. 26. a num. 517. cum seqq.* videtur sentire, quod si Missæ aliquando in dicto numero deficiant causa belli, aut morbi, necessitatis, aut alio legitimo impedimento, non cesset, nec suspendatur Indulgentia, & sufficiat, quod Missæ celebratæ infra annum, & singulis diebus distributæ expleant numerum septem Missarum quotidianarum, itaut clausula prædicta, & dictio *quotidie* non debeat rigorose, & in sensu grammaticali sumi, sed moraliter, & civiliter intelligi, & satis sit, quod soleant celebrari, licet quandoque non omnes unica die; Attamen in hac hypothesi sequi debemus resolutionem *Sac. Congr. Concil.* (cui a Sanctissimo remissa fuerunt infra recensita dubia) emanatam 30. *Julii 1701.* relatam a Matthæucc. *ubi supra sub cap. 4. num. 1. pag. 13.* & recenter ab Ursaya *tom. 3. par. 2. discept. Eccles. 24. num. 1. & seqq.*

Primo. An absentibus Religiosis ex causa Prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus, vel occasione festivitatum, vel funerum, aut similium, a superioribus ad celebrandum alio transmittuntur, Indulgentiæ concessæ cum certo numero Missarum, qui ob dictas causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro eo tempore, quo dictus numerus Missarum non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore?

Secundo. An idem sit statuendum deficiente prolixo numero Missarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Regularium, quam Sæcularium?

Tertio. An pariter idem sit statuendum, deficiente prædicto numero Missarum ob absentiam ab Ecclesiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquos dies, & menses?

Ad primum. Quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadragesimæ remanere suspensas, non autem in reliquis, dummodo raro contingat.

Ad secundum. Non remanere suspensas.

Ad tertium. Provisum in primo.

Ut sic clausula in Brevibus Indulgentiarum apponi solita: *Volumus autem, ut si alias Christifidelibus dictam Ecclesiam qualibet anni die visitantibus aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapsum duratura, concessa fuerit, præsentes literæ nullæ sint*: minime continet Altaria privilegiata pro Defunctis, neque Indulgentias, aut certo personarum generi concessas, ut Confraternitati, Regularibus, & Capitulo; aut certum pium opus in ipsa Ecclesia peragentibus, ut Litanias, aliasve hujusmodi preces recitantibus, ac iis, qui Christiana Doctrina erudiuntur, & qui Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti expositioni cum Oratione 40. Horarum intersunt, neque Stationum Urbis, & septem Altarium Basilicæ Vaticanæ concessas, neque demum, quæ pro unica vice conceduntur. Cæterum si alia Indulgentia sive plenaria, sive non plenaria, in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice generatim Christifidelibus Ecclesiam, vel aliquod ejus Altare, seu Capellam visitantibus eodem anni die, vel diversi, concessa fuerit, de qua non fuerit in literis Apostolicis mentio, literas, seu Breve, ob adjectam enunciatam clausulam esse prorsus irritas, ac nullas declaravit *Sacra Congreg. super Indulgentiis ex Decreto edito 23. Junii 1676.* de quo facta relatione ad Sanctissimum *die 18. Martii 1677.*, sententiam Congregationis Sanctitas Sua approbavit, quam referunt Bernard. Biss. *in Hierug. sive Cœrem. Sac. Rit. tom. 1. §. 9. pag. 540. col. 2.* Monacell. *formular. for. Eccles. par. 1. in append. pag.* 326. Bertachin. *vot. decisiv. 195. num. 5.* Gobat. *oper. moral. quæst. 2. tract. 4. de Indulg. cap. 26. num. 515. & 519.* 11

Præterea, nedum Confraternitatem Sanctissimi Sacramenti, sed etiam Doctrinæ Christianæ in unaquaque Parochia laudat Constitutio f. m. *Clementis VIII. 24. Decembris 1604. in ordine* Bullar. *la* 115. fore Canonice erigendas, & ut Confratres participes esse possint de Indulgentiis a Summis Pontificibus concessis, procuranda erit Aggregatio ab Archiconfraternitatibus Urbis, quæ Aggregatio postquam obtenta fuerit, cæteræ Confraternitates Diœcesis hujus nominis non indigent alia Aggregatione, ut habetur in dicta Bulla §. 31. & declaravit *Sacra Congregatio Indulgentiarum 26. Martii 1711.* in Decreto impresso apud Monacell. *par. 4. pag. 43. sub n. 106.* 12

Et ne Ordinarii, aut Confratres quarumcunque Confraternitatum retrahantur ab Aggregationibus expediendis ob nimias expensas, idem Monacell. *sub num.* 107. *pag.* 44. recenset per extensum aliud Decretum emanatum 6. *Martii* 1608. cujus vigore mandat Sacra Congregatio, gratis ab omnibus expediendas Aggregationes, nec prætextu eleemosynæ quidquam exigi posse, neque a sponte dantibus, præter quam unum scutum auri pro omnibus expensis, sub pœnis in eo contentis. Quod quidem Decretum, ut audivi, fuit nuper innovatum pro exacta observantia. 13

QUÆ-

QUÆSTIO III.

An una, vel plures in unaquaque Civitate, Terra, & Oppido sub ejusdem Nomine, Titulo, seu Invocatione erigi possint?

1 REspondetur, unam tantum, ne oriatur obscuritas, seu confusio, scandalum, aut æmulatio, ut disponitur in Constitutione Clem. VIII. desuper enunciata, Capyc. Latr. *dec.* 169. *num.* 43. 44. *&* 49. *tom.* 2. Nicol. *in flosc. verb. Confraternitas num.* 2. Lezzana *tom.* 2. *verb. Confraternitas a num.* 37. *& seqq.* Card. de Luca *de praeminent. disc.* 10. *num.* 8. *& de Regular. disc.* 1. *num.* 78. *& disc.* 33. *num.* 8. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 18. Monacell. *formular. for. Eccles. par.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 12. *num.* 1. *&* 2. Eminentiss. Petra *in Commentar. ad Constitut. Apost. tom.* 2. *super Constitut.* 1. *Cælestini III. sect. unic. n.* 23. *& seqq.* Itaut prius erecta debeat manuteneri, & posterior annulari, Pignatel. *d. Consult.* 18. *n.* 12. Pascucc. *in compend. ad eundem* Pignatell. *tom.* 1. *tit. de Confraternitatibus pag.* 201. *col.* 1. *in fine*, *&* 2. *Sacr. Congr. Concil. in Neapolit. recitationis Rosarii* 17. *Julii* 1683. *censuit, posterius erectam sub eodem titulo* esse nullam ex dicta Clementina Constitutione, & probant etiam Capyc. *in d. decis.* 169. *a n.* 43. Marant. *respons.* 3. *per tot. tom.* 1. An vero alia erigi possit sub ejusdem nomine, & titulo in suburbiis ejusdem Civitatis, vide Marantam *tom.* 5. *resp.* 3.

2 Confraternitas autem posterior instituta nequit ducere Processiones eadem die, & hora cum antiqua, novisque Confratribus non licet deferre habitus, quibus uti solent Confratres antiqui, cum indecorum sit aliena Insignia assumere, Thesaur. *decis.* 270. *nu.* 17. Assumens enim Insignia, vel honorificum habitum alicujus, ab eo inhiberi potest, ut aliis relatis, firmat Ussaya *instit. Crim. lib.* 1. *tit.* 10. *de Crim. mere Eccles. innominat. n.* 104. *in fine*: Habitus enim distingui debet, addito saltem aliquo coloris signo, Nicol. *flosc. verb. Confraternitas n.* 16. Quod si duæ Confraternitates haberent eadem Insignia, nec constaret de illarum prioritate, præferenda esset altera, quæ habuit Insignia a Summo Pontifice, Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 69. quia ratio privilegii, ac majoris dignitatis habenda est: Et si daretur casus, quod Insignia utriusque Confraternitatis essent similia, & non constaret de prioritate, liceret eis uti, quia licet sint similia, non tamen sunt eadem; nullum enim simile est idem; idque potiori jure, si quamvis essent similia, different tamen in nomine; tunc enim viderentur diversæ, quia nominis diversitas inducit diversitatem rei *l. si idem C. de condit. fuse* Pascucc. ad Pignatell. *ubi supra tom.* 1. *tit. de Confraternitatib. pag.* 201. *col.* 1.

3 Excipiuntur tamen a regula superius firmata de unicitate Confraternitatis ejusdem tituli in qualiber Civitate &c. Sodalitates Sanctissimi Sacramenti, necnon Doctrinæ Christianæ; istæ enim, ex præfata Bulla, desiderantur, & laudantur in omni Ecclesia Parochiali, Pas Jordan. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 2. *de Doctrina Christiana n.* 2. *&* 3. P. August. Matthæucc. *ordin. minor. observ. in opusculo alias allegat. Officialis Curiæ Regularis nuncupat. c.* 14. *n.* 3. Et ita declaravit *Sacr. Congr. Indulgent. in Decret. registrat.* apud de Franch. Romaguere. Novar. citat. *in prima quæstione*, & tradunt Nicol. *flosc. verbo Eucharistia n.* 22. *& verbo Confraternitas num.* 3. *vers. secus &c.* Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 18. *n.* 12. Pascucc. *ad eund. tom.* 1. *tit. de Confraternitatibus pag.* 201. *col.* 1. *in fine*, Crispin. *de Visit. Pastoral. part.* 2. §. 38. *n.* 23.

4 In Ecclesiis autem Sanctimonialium Confraternitates erigi non debent, Pellizzat. *manual. regular. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 5. *sect.* 6. *n.* 273. Gavant. *manual. verb. Monialium Ecclesia n.* 15. Lauret. de Franch. *controv. inter Episc. & Regul. n.* 225. *pag.* 226. Nicol. *flosc. verbo Confraternitas n.* 4. Barbosa *summ. decis. Apostolic. verbo Confraternitas n.* 8. Francesc. *de Cathedral. cap.* 25. *n.* 247. *cum seqq.* Donat. *prax. regular. tom.* 3. *tract.* 8. *q.* 3. *de Confraternitatibus*, Cortiad. *decis.* 143. *n.* 42. Cappon. *tom.* 4. *discept.* 276. *n.* 28. Crispin. *de Visitat. Pastoral. p.* 2. §. 42. *nu.* 17. Non enim expedit, aut convenit, ut in Monialium Ecclesiis sub quovis titulo instituantur Sodalitia Laicorum, ad tollenda quamplurima, quæ exinde oriri possunt, incommoda, & tumultus ob frequentiam Populi, & functiones Confratrum in detrimentum religiosæ tranquillitatis Sponsarum Deo dicatarum; idcirco *Sacra Congr. Episc. & Regul. ac Sacr. Congr. Trident.* non solum vetant novas erectiones in Ecclesiis Monialium, sed imo præcipiunt, ut erectæ tollantur, sive transferantur, ut eadem *Sacr. Congr. Episc. & Regul. censuit in Tirasonen.* 9. *Novembris* 1595. Nicol. *flosc. verbo Confraternitas n.* 4.

QUÆSTIO IV.

An possit condere Statuta, & Ordinationes?

REspondetur, posse in concernentibus earum Institutum, & quidem cum licentia Ordinarii ad formam Bullæ Clementis VIII. *Sacr. Congr. Concil. in Ulyssiponen.* 3. *Junii* 1690. Monacell. *formular. for. Eccles. p.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *n.* 111. *& p.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 6. *n.* 5. dummodo eadem Statuta revisa, correcta, emendata, & ab Ordinario confirmata sint; Cum Episcopus possit ipsa Statuta, prout melius expedierit, revocare, mutare &c. Monacell. *ubi supra p.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 1. *n.* 49. ac etiam justis de causis destruere Confraternitatem, sicuti potest erigere. Rota coram Duran. *decis.* 291. Verum si Statuta, seu Constitutiones Confraternitatum sint confirmatæ a Sancta Sede Apostolica, nequeunt amplius mutari, aut corrigi ab Inferioribus, *Sacr. Congr. Episc. in Astoricen.* 17. *Febr.* 1603. Non enim convenit, quod mutari postea possint ea, quæ Sancta Sedes confirmaverit. Quatenus vero petitur licere nova Statuta condere, additur clausula *licita tamen, & honesta, ac Sacris Canonibus, Sacroque Concilio Tridentino non contraria*. 1

Non posse tamen statuere, ne quis admittatur, seu ingrediatur in Confraternitatem, nisi aliquid solvat, Nicol. *flosc. verbo Confraternitas n.* 10. Lauret. de Franch. *controv. inter Episcop. & Regular. pag.* 91. *n.* 238. *& seqq.* Francesc. *de Cathedral. capit.* 25. *num.* 231. *& seqq.* Tondut. *resolut. benef. c.* 47. *num* 8. Si quid nihilominus solvatur, non ut pretium admissionis, sed in piam causam, titulo eleemosynæ, & pro sumptibus Confraternitatibus, ac pro piis usibus, & operibus non reprobatur, juxta citatos Auctores, & Silvester. *in Summ. verbo Confraternitas n.* 2. Monacell. *d. tit.* 6. *& adnot.* 21. *n.* 12. *cum seq.* Et dummodo etiam tale Statutum concipiatur per modum adhortationis, & non præcisæ coactionis, & afficiat solum eos, qui possunt solvere, ne alioquin pauperes excludantur a piis operibus, & ab adscriptione inter sodales, alias tali casu esset illicitum, & simoniacum, Pellizzat. *Manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 5. *sect.* 6. *n.* 277. Nicol. *ubi supra verbo Confraternitas n.* 10. Monacell. *citata formul.* 11. *num.* 12. *&* 13. Atque hinc est, quod adhibenda cautela in editione Statuti, ut quidquid in ingressu solvitur, seu solvi decernitur, concipiatur per viam eleemosynæ, & charitatis pro sustentatione onerum Confraternitatis, aut pro Missis, vel ornamentis Ecclesiæ, Gutierez *Canonic. q. lib.* 1. *c.* 35. *n.* 5. *Sacr. Congr. Conc. in Biteren.* 29. *Martii* 1607. Ricciull. *Lucubrat. canon. lib.* 4. *tit. de Confraternitatibus laicorum c.* 5. *n.* 1. *& seqq.* 2

Si autem contingat aliquando fieri Statutum, ut Confrater non possit alium Confratrem in Jus vocare sine consensu Prioris Confraternitatis, posset dubitari, an sustineatur, vel sit contra libertatem; Profecto, cum tendat ad bonum finem, & ad conservandam pacem inter Confratres, & intentio statuentium non sit prohibendi, ne quisque Jus suum prosequatur, sed minori dispendio, & absque distractione Confratrum a Divinis Officiis, & mutua charitate inter sodales servanda, quia fortasse Prior Confraternitatis de facili, & sine strepitu, ac figura Judicis differentiam concordabit; Idcirco puto hujusmodi Statutum valere; cum non detrahat libertati, sed sonet potius in consilium, juxta illud B. Pauli Apostoli, 1. ad Corinth. c. 6. *Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit judicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre judicio contendit?* Quapropter, qui nolit istud Statutum observare, vel abstineat ab ingressu in Confraternitatem, vel ab ipsa Confraternitate recedat, Navarr. *consil. lib.* 3. *in tit.* 49. *de Immunitat. Eccles. cons.* 2. *per tot. pagin. mihi* 357. 3

Statutum, quod nullus adscriptus in una Confraternitate, possit adscribi in alia, cassari debet, tanquam male factum; vel si etiam disponeret, quod non possint 4

sint adscribi minores sexdecim annis, Sacr. Cong. apud Nicol. *Flosc. verb Confraternitas n. 9.* Laudabilis nanque est cooptatio minorum etiam sexdecim annorum (dummodo habiles existimentur) inter Confratres Sodalitiorum, ut assuescant devotioni, & recte dirigantur in via Domini: Leges enim Confraternitatis, ut certæ tantum personæ admittantur, non valent, quia sapiunt quodammodo monopolium, licet Confraternitas non sit cogenda omnes indifferenter admittere, cum quandoque possit habere causas legitimas non recipiendi, puta homines turbulentos, rixosos, aut alterius malæ conditionis; quo casu Judex Ecclesiasticus cognoscit, an oppositio, sive exceptio, Jure, vel injuria opponatur, Ricciul. *lucubr. Eccles. lib. 4. c. 10. a n. 1. & seqq. qui sub n. 5. 6. & 7.* firmat, Confratres egredi volentes a consortio, seu sodalitio non esse impediendos, cum Collegium sit voluntarium, dummodo nihil de bonis Collegii secum deferant, exceptis rebus ad usum proprium, quas ipsi contulerunt, ut puta vestes fraternales.

5 An autem sub Statuto Confraternitatis disponente, quod dote destinata privetur puella, quæ ante Matrimonium inhonestatem aliquam commisit, aut de illa diffamata sit, comprehendatur illa, quæ sub fide matrimonii passa fuit stuprum, & deinde ab Amasio fuit desponsata? Rayn. *pro veritate consultus in syntaxi rer. crim. tom. 3. c. 28. suppl. 2. per tot.* negative respondit, ejusque sententiam secutus fuit Ursaya *Instit. Crim. lib. 2. tit. 7. de criminib. vis publicæ, & privatæ num. 21.* (licet contrarium videatur sentire, Monacell. *p. 1. tit. 10. formul. 19. n. 3. & 4.*) & ratio est, quia, Matrimonio secuto cum Amasio, omnis præcedens macula sublata fuit, & mulier, affectu maritali, patiens se ab Amasio cognosci, inhonesta dici nequit, prout istis, & aliis considerationibus steti firmant Rainal. & Ursaya, quibus adhæreo.

6 Præterea quæritur quandoque, an puella, quæ post occultam deflorationem obtinuit dotem a Confraternitate, solis virginibus ex dispositione Testatoris debitam, possit illam retinere? Et videtur negative respondendum; nam ei daretur dos contra mentem testatoris, & in præjudicium alterius puellæ revera virginis, & ideo vel eam restituere debet, vel recurrere ad Eminentissimum Majorem Pœnitentiarium, cui f. m. Innocenti XII. in Constitutione edita *9. Septemb.* 1692. super facultatibus Majoris Pœnitentiarii indulsit, ut infra: *Cum puellis quæ virgines non sunt, & dotes petunt, seu obtinuerunt a Confraternitatibus, aut aliis locis, vel dispositionibus piis, quibus injunctum est, ut alias virginibus tantum dent, seu distribuant, in occultis, & in foro conscientiæ tantum, quatenus illa in posterum honeste vivant, facultatem habeant dispensandi*, atque ita inhærendo dispositioni supradictæ Constitutionis firmat P. August. Lucen. Ordin. Min. Reg. Observ. *in cautela Confessarii pro Foro Sacramentali lib. 2. c. 28. proposit. 48. & 49. verb. Species Luxuriæ n. 30 pag. 289.* Ursaya *Instit. Crim. lib. 2. tit. 7. de crim publ. & privat. n. 85. secund. impress.*

Si vero contingat, quod Statutum, sive etiam dispo-
7 sitione alicujus Benefactoris disponat, aut relinquat legata pro maritandis puellis, an legata hujusmodi dari possint pro matrimonio spirituali ingredientibus Monasteria? pro negativa concludunt Barbos. *de pot. Episc. alleg. 83. n. 26.* Pignatell. *tom. 5. consult. 82.* Pascuc. *in compendio ejusdem tom. 2. de legatis piis pagin. 6. col. 1.* quia intentio Statuentium, ac Testatorum respective potius præsumitur fuisse instituere dotes pro nuptiis carnalibus, & profanis, quam pro spiritualibus. Verum cum adhuc ista secunda causa sit valde pia, nec sit præsumendum pro ejus exclusione, nisi eliciatur clare, dotes relictas præcise pro nubentibus in sæculo, ut puta si adjecta fuisset in Statuto, vel legato conditio restitutionis dotis in causa, quo filii ex eodem Matrimonio non existant; tunc enim illorum opinionem sequerer; alias censerem, hujusmodi subsidia dotalia simpliciter relicta pro maritandis puellis, posse dari virginibus monachandis, & ad professionem regularem admittendis; & ita videtur sentire idem Pascuc. in casu, quo non fuisset apposita enunciata conditio restitutionis dotis ob decessum nuptarum sine filiis; vel nisi constaret de contraria mente testatoris ex aliis circumstantiis, & conjecturis, quarum plures congerit Panim. *dec. 57 adnot. 1.* & latius Amost. *de causis piis lib. 4. c. 7. a n. 19. & seqq.*

8 Nam regulariter legatum alicui factum, si nupserit, vel si filios habuerit, non perditur, si ingrediatur Religionem, Portell. *respons. moral. tom. 1. par. 2. cas. 2. per tot.* & sub nomine nuptus, & nuptiarum, etiam nuptiæ spirituales venire possunt, Rota *decis. 301. per tot.* coram Gregor. & coram Coccin. *decis. 1379. nu. 1. usque ad 6. & in rec. decis. 465. num. 49. par. 19. tom. 2.* Quemadmodum Sacra Congreg. Episc. & Regul. sæpius censuit, relicta pia pro maritandis, posse applicari pro monachandis, ut in *Pisaur. 26. Augusti* 1616. *in Maceraten. 21. Januarii* 1622. *11. Februarii* 1548. & 11. *Martii* 1649. & *in Camerinen. 16. Aprilis* 1666. Imo etiam non obstante, quod in Testamento habeatur, quod moriente conjugata absque filiis, dos revertatur ad aliquem locum Pium, vel hæredem, ut in *Amerina 5. Aprilis* 1625. Nicol. *Flosc. verbo Dos num. 27.*

An vero legatum relictum pro dotandis fœminis possit dari viduis secundo nupturis, vel jam maritatis, affirmative in utroque casu respondit Panimoll. *dec. 57. num. 11. & seqq.* dummodo, quoad viduas, nullæ adsint fœminæ ætate nubiles: & quoad maritatas, dummodo istæ nuptæ fuerint sine dote, vel cum modica, & insufficienti ad sustinenda onera matrimonii; nam talis præsumitur voluntas Testatoris, cum in his casibus militet eadem ratio pietatis, & charitatis: Quidquid esset dicendum, quando legatum fuisset conceptum simpliciter pro filiabus nubendis, sive matrimonio collocandis, Mans. *consult. 523. num. 12.* de Rosa *consult. 60. num. 17.* Bertacchin. *Vot. decisiv. 120. num. 3.* Quoniam tali casu legatum intelligeretur de illis, quæ nondum virum habuerunt, ut in *Rubric. de 2. nupt. per tot.* Corrad. *prax. dispens. Apostolic. lib. 7. cap. 2. num. 88.* Episcopus autem, vel hæres prævenire potest tempus a Testatore præfixum in distributione legati facti pro pauperibus, vel dotis dandæ puellis maritandis, ex rationibus adductis per Ventrigl. *tom. 2. adnot. 28. §. 1. n. 25.* cum dilatio censeatur inducta ad favorem hæredis, maxime si legatum factum sit incertis puellis; Ut sic legatum relictum pro monachandis fœminis corruptis, si istæ desint, potest impliecari in maritanda puella, cujus pudicitia est periculosa, cum consensu tamen Episcopi, & hæredum, ut ratiocinando firmat Pellizar. *de Monialibus c. 7. de præcipuis Monialium privilegiis num. 48. §. Puto tamen.* 9

Pariformiter nequeunt Confratres statuere, quod extraneus non Confrater non sepeliatur in eorum Sepulchro, nisi soluta certa pecuniæ, vel ceræ quantitate, quia hujusmodi Statutum esset simoniaca labe infectum, & non subsisteret, ut pluribus congestis firmat Monacell. *in formul. p. 1. tit. 6. in adnot. ad formul. 11. num. 14.* 10

QUÆSTIO V.

An habeant Jus funerandi, seu sepeliendi.

Respondetur, Ecclesias Confraternitatum regulariter non habere Jus funerandi, nisi ex consuetudine, seu præscriptione immemorabili, vel privilegio, seu concessione Episcopi, Passerin. *de statu hominum tom. 2. quæst. 187. art. 4. num. 367.* Rota coram Gregor *decis. 387. num. 11.* coram Merlin. *decis. 18. num. 11. & 12.* & coram Zarat. *decis. 45. nu. 53.* Pignatell. *tom 7. consult. 36. num. 1. cum duobus seqq.* Monacell. *formul. for. Eccles. art. 1. titul. 6. in adnot. ad formul. 11. num. 25.* 1

Immo ipsæ Confraternitates accedere nequeunt ad funus, nisi vocentur, Marchet. *tract. de Sepultur. tit. 40. num 6.* immo neque compelli, sed tantum invitari, Lavor. *lucubrat. num. 84. 102. 106. & seq.* Barb. *Summar. decis. Apost. verb Confraternitas num. 22. & seqq. & verb. Confratres num. 2.* Tondut. *resol. benef. cap. 43. num 10.* & quidem sine Cruce, Marchett. *dict. tit. 48. num. 26.* nisi ex consuetudine Crucem erigerent, Pellizar. *Manual. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 5. sect. 6. num. 285. ad fin. versic cæterum &c.* Brognol. *in spec. Cleric. tr. 4. cap. 15. de Sepulturis res. 5. versic. Confraternitates, & c. 18. de portione Canonica resolution. 18. nu. 20.* P. Remig. a Sanct. Catharin. Ordin. Eremit. Excalceat. S. August. *in extracto morali pro spirituali cura Infirmorum tr. 9. de funerib. sive Exequiis num. 45.* Amostaz. *de causis Piis tom. 2. lib. 6. cap. 2. n. 52.* Non possunt, inquam, Crucem elevare, etiam si defunctus sepeliendus sit in earum Ecclesiis, Ricciull. *Elucubrat. Canon. lib. 4. cap. 14. num. 3.* Lezana *quæst. regul. tomo 1. part. 2. cap. 15. num. 27.* Frances *de Cathedr. cap. 25. num. 357.* Barb. *decis. Apostol. 207. numer. 28.* Passerin. *ubi ante tom. 2. disp. 87. art. 4. sub numer. 184. in fine*, Donat. *prax. regul.* 2

regul. tom. 2. *tract.* 8. *q.* 3. *sub nu.* 1. Samuel. *de Sepult. tract.* 1. *disput.* 5. *contr.* 10. *conclus.* 5. Murgas *tract. de Sepult. tom.* 1. *tract.* 8. *disquisit.* 2. *sect.* 2. *dub.* 25. *nu.* 7. Pignatell. *tom.* 8. *consult.* 73. *a nu.* 1. *& seqq.* Ratio est, quia delatio Crucis est signum Jurisdictionis, majoritatis, præeminentiæ, & auctoritativæ potestatis, quod nullus potest, invito Domino, & in aliena jurisdictione, & territorio exercere, Bonacc. *de contractibus disput.* 3. *quæst.* 21. *punct.* 5. *sub num.* 2. *prope fin.* Ventrigl. *de Jurisdict. Archiep. cap.* 17. *num.* 8. *& cap.* 18. *num.* 6. Barbos. *de Paroch. cap.* 26. *num.* 78. Pignatell. *tom.* 8. *consult.* 73. *a num.* 112. *& seqq.*

3 Si autem illis concedatur privilegium sepeliendi, intelligitur *salva justitia, & sine præjudicio jurium Ecclesiæ Parochialis*, Medices *de Sepult. part.* 1. *qu.* 7. *nu.* 41. *& ex privilegio* possunt esse exemptæ a Jurisdictione Parochi, excepta tamen Quarta Parochiali, late Rota *dec.* 10. post Antonell. *de jur. Cler.* ad Parochum itidem spectat funus dirigere, & viam determinare, cum jus ipse habeat super cadavere, tametsi Sepultura facienda sit in Ecclesiis Confraternitatum, vel Regularium, Barb. *de offic. & potest. Parochi c.* 26. *n.* 74. *&* 75. *& de jur. Eccl. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 74. Possenr. *singular. canon.* 178. *nu.* 4. Novarr. *Lucerna Regul. verb. defunctus n.* 4. Bordon. *oper. moral. tom.* 3. *resol.* 5. *de Sepult. numer.* 60. Lezzana *in summ. verb. Defunctus, num.* 4. Lavor. *elucubrat. tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 119. Cespedes *de exempt. Regular. quoad Sepulturas cap.* 12. *num.* 29. Passerin. *de stat. homin. tom.* 2. *qu.* 187. *art.* 4. *sub num.* 191.

4 Nota, quod sæpe defuncti eligentes sibi in aliqua Ecclesia sepulturam, sive illorum hæredes, prætendunt sibi licere construi facere depositum cum Inscriptione, & appositione Insignium, offerentes etiam considerabilem summam pro Ecclesiæ utilitate; attamen Sacra Congr. Concil. *in Romana appositionis Insignium* 4. *Septembr.* 1700. censuit, id posse impediri a Rectore Ecclesiæ, ut refert Ursaya *Instit. Crim. lib.* 3. *tit.* 8. *de Crim. violati Sepulchri, num.* 16.

5 Confratres possunt eligere Sepulturam in proprio Oratorio habente Jus sepeliendi, Rot. *dec.* 17. *num.* 9. post Antonell. *de jur. Cleric.* Marchett. *de Sepultur. titul.* 38. §. 2. *n.* 64. ubi, quod tali casu, officium super cadavere non a Capellano Confraternitatis, sed a proprio Parocho faciendum, Murgas *disquisit. canon. tract.* 8. *sect.* 2. *dub.* 25. *pag. mihi* 353. Si vero Confratres non eligunt Sepulturam, sepeliuntur in Parochiali, Bellet. *disquisit. clerical. par.* 1. *de Clerico debitore* §. 3. *num.* 1. *&* 23. Pignat. *to.* 1. *consult.* 17. *n.* 18. *& tom.* 4. *consult.* 216. Monacell. *formul. part.* 1. *& tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *nu.* 26. Idque procedit etiamsi ex Capitulis, sive Statutis Confraternitatis, etiam confirmatis auctoritate Ordinarii cautum sit, quod Confratres sepeliantur in loco, seu Cœmeterio Confratrum, quia hujusmodi statuta facere non possunt in præjudicium Parochi, Genuen. *prax. Archiep. Neapol. cap.* 76. *num.* 6. *&* 7. Sperell. *decis.* 87. *numer.* 18. Panimoll. *decis.* 5. *adnot.* 3. *numer.* 53. *&* 54. Electio enim Sepulturæ fieri debet ab unoquoque individualiter, non collective, & collegialiter, vel saltem revocabiliter, ad tradita per Monacell. *citat. tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *nu.* 26. *& seqq.* ubi quod Confratres capitulariter possunt ad electionem Sepulturæ devenire, pro præsentibus tamen electioni duntaxat (non autem pro absentibus) & quidem revocabiliter, juxta resolutionem S. Congr. Concil. in Neapolitana 16. *Maii, &* 19. *Decembr.* 1682. confirmatam 19. *Decembris ejusdem anni*, & meminit Ursaya *Instit. Crimin. lib.* 3. *tit.* 9. *nu.* 69. Quinimmo Confratres non possunt sepeliri in Ecclesia Regularium, tametsi ibi adsit erecta Confraternitas, nisi ibidem elegerint Sepulturam, Eminentiss. Petra *in Commentar. ad Constit. Apostol. tom.* 2. *super Constitutione* 9. *Innoc. III. Sect. unic. n.* 56. *pag.* 280. Non enim licet fabricare Sepulturam, in qua omnes de eadem Confraternitate debeant tumulari; hoc namque vergit in damnum Ecclesiæ Parochialis, cum, ut dictum fuit, electio Sepulturæ sit actus propriæ voluntatis uniuscujusque, Marchett. *de Sepult. tit.* 38. *nu.* 120. Cohell. *Comment. in Bull. boni Regiminis c.* 13. *a nu.* 45. *& seqq. signanter nu.* 62. *cum duob. seqq.* Bellett. *loco allegato* §. 3. *n.* 24. nisi hujusmodi statutum motu proprio, & ex certa scientia fuerit confirmatum a Sede Apostolica, Marchet. *ubi supra tit.* 38. §. 2. *num.* 64. Murgas *disquisit. canon. tom.* 1. *tract.* 8. *disquisit.* 2. *sect.* 2. *dub.* 25. Pater Remig. a Sancta Catharin. *in extract. moral. pro spirituali cura Infirmorum tract.* 8. *nu.* 33. Samuel. *de sepult. tract.* 1. *disput.* 5. *controv.* 10. *conclus.* 1. Amostaz. *de causis piis lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 90.

Confraternitates non tenentur dare Quartam de Cereis, seu Intorticiis in funere delatis, Gavant. *Manual. verb. Quarta Episcopalis, & funeralis num.* 13. Mallett. *Hierarch. Eccl. lib.* 4. *par.* 2. *tit.* 11. §. *unico vers. Confraternit. Secular.* Brognol. *in specul. Cleric. tr.* 4. *c.* 18. *de portione Canonica resol.* 18. *nu.* 20. *vers. Quando autem*, Tondut. *quæst. benef. cap.* 88. *num.* 1 Pignat. *tom.* 4. *consult.* 115. *num.* 11. Panimoll. *dec.* 5. *adnot.* 4. *num.* 10. *&* 11. ubi ampliat, neque de candelis, quas Presbyteri, vel Regulares gestant præ manibus occasione funerum; Etenim ea etiam, quæ Confraternitas, vel alius locus Pius impendit de suo in sepeliendis Pauperibus gratis, neque ejus ceræ residuæ possunt a Parocho prætendi, dummodo tamen non adsit fraus in præjudicium ejusdem Parochi, Barbos. *collect. decis. Apostolic.* 207. *num.* 23. Pignat. *tom.* 4. *consult.* 215. *num.* 20. 6

Rursus notandum, non deberi Quartam de candelis existentibus super Altare juxta sequentem resolutionem Congr. Rit. — *S. Rit. Congr. referente Eminentiss. D. de Ilcio, censuit, Jus faciendi officium, & canendi Antiphonas in, & super cadaveribus asportatis ad Ecclesiam Fr. Minor. Conventual. Sancti Francisci Civitatis Urbaniæ spectare ad ipsos Fratres in propria Ecclesia, non autem ad Parochum, seu Præpositum, vel alios de Capitulo Cathedralis d. Civitatis. Quo vero ad Quartam funeralem non comprehendi candelas existentes super Altare, & ita in posterum servari mandavit hac die* 25. *Junii* 1666. — Loco † Sigilli — Bernardinus Casalius Secretarius, Quemadmodum, aliis relatis, sic firmant, Ceccoper. *lucubr. Canon. lib.* 4. *n.* 213. Ricc. *resol.* 344. *n.* 1. *par.* 3. *Ea ratione*, quia Quarta funeralis debetur solum de iis, quæ per viam deferuntur accensa cum funere, non autem de candelis super Altaribus; & concordat aliud Decretum S. Cong. Conc. relat. a Lantusca *theatr. regular. verb. funeralia pag.* 283. *moderna impress.* Sacra tamen Cong. Conc. in Florentina 24. *Maii, &* 19. *Augusti* 1684. *censuit, deberi Quartam Parochæ ceræ positæ in, & super Altaribus*; & hæc opinio est attendenda, & observanda, quam constanter amplexa est Rota in Florentina Quartæ Funeralis prima Decembris 1704. cor. Rev. Molines Decano, & 6. Martii 1711. cor. b. m. R. P. D. Caffarello impressa apud Scarfanton. ad Ceccoper. *tom.* 1. *dec.* 16. *num.* 4. *&* 15. Secus tamen in locis ubi vigeat contraria consuetudo legitime præscripta, sicuti in Urbe ex particulari Decreto 21. *Martii* 1629. approbato per f. m. Urbanum VIII. cujus vigore, finito officio, candelæ, Intorticia, & ceræ, quæ in Ecclesiis præsente cadavere pro celebrandis Divinis Officiis, accensæ fuerunt, extinguuntur, & pro medietate inter Parochos, & Ministros Ecclesiarum, in quibus cadavera sepeliuntur, dividuntur: Quod quidem Decretum registratum apud Pasqualig. *in additionib. ad Controv.* Lauret. de Franch. *par.* 1. *nu.* 28. asservandum in Urbe tantum, tradunt Nicol. *lucubrat. Canon. lib.* 4. *titul.* 15. *de Quarta funeral. num.* 26. *amplia* 4. *versic. & de Candelis col.* 2. Panimoll. *decis.* 5. *adnot.* 4. *num.* 27. Cæterum in futurum, quoad Quartam Parochis defunctorum, qui in Ecclesiis Regularium tumulabuntur, servanda erit Constitutio Sanctissimi D. N. D. Benedicti Papæ XIII. Dat. apud Sanctum Petrum labenti Anno 1725. Quarto Kalendas Maii, tam in Italia, quam in Insulis eidem adjacentibus, tenoris sequentis: 7

„ Præterea motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, sancimus, statuimus, & mandamus, ut in Italia, eique adjacentibus Insulis, a die publicationis præsentibus Constitutionis in futurum Parochis defunctorum, qui in Ecclesiis quorumcunque Regularium prædictorum tumulabuntur, persolvatur, & cum effectu tradatur Quarta Pars omnium Intorticiorum, & Candelarum, quibus defuncti cadaver in itinere ad Ecclesiam tumulantem associabitur; nec non omnium Intorticiorum, & Candelarum, quæ in eadem Ecclesia circa cadaver, vel etiam in Altaribus in die funeris accendentur. A prædicta tamen Quarta Funerali exceptæ intelligantur, & sint candelæ, quas Sacerdotes, etiam Regulares, vel piarum Sodalitatum Confratres funus associantes, manualiter per viam accensas deferent. Quod si funus non fieret in die tumulationis, sed ad diversam diem, vel aliud longius tempus

„ differ-

„ differretur, Parocho nihilominus assignetur Quarta Pars omnium Intoriciorum, & Candelarum, quæ ipsamet peracti funeris die in Ecclesia, ubi defunctus humatus fuit, circa Coenotaphium, seu tumulum honorarium, atque etiam in Altaribus ejusdem Ecclesiæ, accensa fuerint. Hæc porro omnia locum habeant, & exacte in posterum observentur; quotiescunque defunctus extra suam Parochialem Ecclesiam tumuletur, vel exponatur, sive quia in Ecclesia tumulante, vel exponente Beneficium obtinuerit, sive quia ibidem Sepulchrum habuerit gentilitium, sive tandem quia in ea Sepulturam elegerit. Cæterum sub prædicta Quarta Funerali comprehendi non intendimus, imo expresse ab ea excipimus legata Missarum, & Anniversariorum, hisque similia pia relicta ad favorem Ecclesiæ tumulantis, vel exponentis a defuncto disposita; Circa quæ, ac omnia, & singula alia, de quibus in præsenti Constitutione mentio facta non fuit, Privilegia prædictis Regularibus Ordinibus ab Apostolica Sede concessa, salva prorsus, illæsa, ac inviolata perpetuo permanere, & ab omnibus, ad quos spectat, & pro tempore quandocunque spectabit, inconcusse, ac irrefragabiliter observari debere volumus, decernimus, & mandamus. Ubi vero consuetudines legitimæ probatæ, conventiones, concordiæ, vel statuta vigerent, quæ præfatis Parochis magis faverent, illisque pinguiorem, prædicta Quarta, emolumentorum funeralium portionem assignarent, ea in iis, in quibus vigent locis, inconcusse ab omnibus observari, motu, scientia, ac potestatis plenitudine paribus, sancimus, præcipimus, & jubemus.

Omissis aliis controversiis sæpius quoad Quartam oriri solitis, sequentem tanquam mihi decidendam propositam enarrare non desinam. An Curatus possit, ratione Quartæ, aliquid petere, & exigere a puella, quæ extero nubit, & alio transfert domicilium? Ut sic, an ingressus in Religionem, qui habetur pro mortuo, teneatur dare canonicam portionem Parochiali? Pro affirmativa mihi adducebat Parochus consuetudinem nonnullorum locorum; & quamvis penes me hujusmodi asserta consuetudo parvi momenti haberetur, sed potius abusus reputanda, ex quo, Quarta funeralis non debetur nisi post mortem, tandem inveni dubium resolutum negative a Genuen. *practicabil. Eccles.* 639. ea ratione, quia Quarta non debetur, nisi quis vere mortuus sit? Si vero ex liberalitate aliquid puella dare velit, laudabile esset, sed non tenetur.

An autem Capellanus Confraternitatis possit deferre
8 Orarium, sive Stolam, & reiterare Officium Defunctorum post delata cadavera in Ecclesias Confraternitatis cum Stola, & aspersorio sine licentia Parochi? negativam sententiam acriter tuetur Pignatell. *tom. 6. consult. 68. per tot.* & potissime *n. 11. 12. & seqq.* Non videtur tamen arcendus dictus Capellanus, si is quoque velit, Parocho unice Stola induto peragente Officium super cadavere, & simul cum eodem Parocho Officium Sepulturæ pro defuncto sodali in ipso Oratorio Confraternitatis persolvere, vel reiterare dictum Officium (post expletum a Parocho) absque tamen Stolam, & aspersorio, ut censuit Sac. Cong. Rit. in Cavensi *de anno* 1665. & admittit Pignatell. *dicta consult.* 68. *numer.* 47. & Pascucc. *in compend. ad eund. tom. 1. tit. de funerib. pag.* 317. *col.* 2. *& tit. de Parocho, & Parochia p.* 206. *col.* 2. *ad fin.* Licet enim aliqui asseruerint, Stolam dici signum devotionis, & habitum, ac dignitatem mere Sacerdotalem, nullamque tribuere Jurisdictionem atque prærogativam, inter quos Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 3. *c.* 18. *n.* 21. Ceccopet. *lucubrat. canon. lib.* 1. *n.* 202. Nihilominus ex crebriori sententia, in administratione Sacramentorum, in Processionibus, & in exequiis defunctorum importat jurisdictionem, & auctoritatem, estque verum signum Parochialis dignitatis, Lavor. *var. lucrubat. tit.* 2. *c.* 11. *nu.* 84. Samuell. *de Sepult. tract.* 1. *disp.* 3. *controv.* 5. *n.* 30. *&* 31. Gratian. *discept.* 298. *num.* 59. Possent. *singul. canonic. cent.* 2. *singular.* 177. *num.* 4. Casteton. *in alphabet. Juridic. verb. stola*, Cappon. *discept.* 4. *nu.* 8. *& seqq.* Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 47. *num.* 2. *& tom.* 5 *consult.* 54. *num.* 1. *& tom.* 8. *consult.* 73. *a numer.* 21. *& seqq.* late Joann. Clericat. *in decis. de Eucharist. Sacram. decis.* 30. *num.* 22. *&* 23. Imo neque hujusmodi Capellani, neque alii Sacerdotes, sive Seculares, sive Regulares possunt extra eorum Ecclesias, occasione benedicendi agros, ac similia deferre Stolam, Monacell. *formul. part.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 1. *num.* 77. *&* 78. Præsertim in funeribus, aliisque functionibus extra Oratorium, Amostaz *de causis Piis tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 34. *&* 38. Sacra Cong. Concil. in Cremonen. 23. *Januarii* 1706. *ad* 10. dubium respondit *Negative*, videlicet, Capellanis Confraternitatum extra earum Oratorium non licere deferre Stolam; nam Stola tantum importat auctoritatis, & jurisdictionis, exceptis Capellanis Confraternitatum Almæ Urbis, juxta Decretum Sac. Cong. Concilii sub die 20. *Decembris* 1698. & Sententiam Eminentiss. D. Card. Vicarii relat. in Statuto Cleri Romani modernæ impressionis pag. 60. & 61. itaut idemmet Parochus teneatur Stolam deponere in præsentia Episcopi, quia in præsentia Superioris deponendum omne, quod denotat Jurisdictionem, Gratian. *decis.* 29. *num* 4. *& discept.* 298. *num.* 74. Ceccopet. *lucubrat. canon. lib.* 2. *num.* 65. 1. Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 47. *num.* 1. *& tom* 8. *consult.* 73. *n.* 21. *versic. & proinde*; licet contrarium firmet Lavor. *lucubrat. tit.* 2. *cap.* 2. *num.* 84. ubi testatur ita Romæ servari, etiam præsente Pontifice, & sic, quod possit deferre Stolam, quando Episcopus visitat Parochias, & Capellas.

Capellani Confraternitatum debent incedere in funeribus immediate post Confratres, juxta resolutiones S. 9
Cong. Concil. in Romana funerum 20. *Decembr.* 1698. apud Antonell. *de jurib. Clericor. pag.* 26. Ursaya *instit. crimin. lib.* 3. *tit.* 8. *de crimin. viol. Sepulchr. n.* 60. *&* 61. *pag.* 216. *secunda impressionis*; etiamsi cadavera tumulentur in earum Ecclesiis, sive Oratoriis, in quibus, ut supra firmatum, functio facienda est ab ipsosmet Parocho, intra cujus Parochiæ fines situm est Oratorium, etiamsi defunctus, qui ibi sepeliendus est, non sit illius Parochiæ, intra cujus limites reperitur illud Oratorium, ut declaravit Sact. Congregat. apud P. Remig *in extract. moral. pro spirit. Cur. Infirmor. tractat. nona de funeralibus, sive Exequiis numer.* 43. *&* 44. qui ulterius firmat spectare etiam ad Parochum cantare Missas solemnes super cadavera defunctorum Confratrum, qui in Ecclesiis, sive Oratoriis suæ Parochiæ sepeliuntur; Si vero renuat cantare, sinat Capellano Confratrum, juxta aliam declarationem Sact. Congr. Episc. & Regul. 20. *Augusti* 1601.

Confraternitates neque ad Sepulturam Confratrum 10
mortuorum accedere possunt, nisi quatenus ab hæredibus defuncti specialiter, & expresse vocentur, Barbos. *de pot. Paroch. cap.* 26. *n.* 61. *& in Collect. Bullar. collect.* 207. *num.* 22. Tondut. *quæst. benef. cap.* 43. *num.* 11. *par.* 1. Cappon. *discept.* 345. *n.* 5. de Prosper. *tract. de Territor. separat. quæst.* 8. *num.* 24. Et quatenus accedant, tenentur convenire in Ecclesiam Parochialem defuncti, vel in Cathedralem, sive Collegiatam, si Clerus intersit, aut, concurrente legitima consuetudine, in aliam Ecclesiam, ubi Clerus congregatur, & inde cum Clero sæculari, discedere, non autem expectare per vias, neque ad Domum defuncti, minus expectare extra januam Ecclesiæ, & aliis se postea associare, non obstante contrario usu, juxta inconcussas resolutiones Sacrarum Congregationum Concilii, Rituum, ac Episcoporum, & Regularium enunciatas a Pascucc. *in compend. ad consult.* Pignatell. *tom.* 1. *tit. de funerib. pag.* 302. *col.* 1. Amostaz. *de causis piis tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *de funer. num.* 53. *cum duob. seqq.* eadem Sac. Rit. Cong. in Taurinen. 20. *Martii* 1683. ad instantiam Rev. D. Joannis Baptistæ de Marchis Curati Metropolitanæ, Viri non minus notoriæ Doctrinæ, quam zelo, & integritate præditi, & in exercitio Parochiali vigilantissimi: Et latius ipsa Sac. Rit. Congreg. in Æsina tenoris sequentis.

Decretum de conveniendo in Cathedrali pro associandis cadaveribus.

CUm alias Sacra Rituum Congregatio in Æsina *sub die* 31. *Julii* 1665. declaraverit, Regulares omnes Civitatis, pro associandis cadaveribus defunctorum, teneri accedere ad Ecclesiam Cathedralem sive Parochialem.

Pro parte Capituli ejusdem Cathedralis supplicatum fuit pro declaratione aliorum infrascriptorum dubiorum.

Pri-

regul. tom. 2. tract. 8. q. 3. sub nu. 1. Samuel. de Sepult. tract. 1. disput. 5. contr. 10. conclus. 5. Murgas tract. de Sepult. tom. 1. tract. 8. disquisit. 2. sect. 2. dub. 25. nu. 7. Pignatell. tom. 8. consult. 73. a nu. 1. & seqq. Ratio est, quia delatio Crucis est signum Jurisdictionis, majoritatis, præeminentiæ, & auctoritativæ potestatis, quod nullus potest, invito Domino, & in aliena jurisdictione, & territorio exercere, Bonacc. de contractibus disput. 3. quæst. 21. punct. 5. sub num. 2. prope fin. Ventrigl. de Jurisdict. Archiep. cap. 17. num. 8. & cap. 18. num. 6. Barbos. de Paroch. cap. 26. num. 78. Pignatell. tom. 8. consult. 73. a num. 112. & seqq.

3 Si autem illis concedatur privilegium sepeliendi, intelligitur *salva justitia, & sine præjudicio jurium Ecclesiæ Parochialis*, Medices de Sepult. part. 1. qu. 7. nu. 41. & *ex privilegio* possunt esse exemptæ a Jurisdictione Parochi, excepta tamen Quarta Parochiali, late Rota dec. 10. post Antonell. de jur. Cler. ad Parochum itidem spectat suous dirigere, & viam determinare, cum jus ipse habeat super cadavere, tametsi Sepultura facienda sit in Ecclesiis Confraternitatum, vel Regularium, Barb. de offic. & potest. Parochi c. 26. n. 74. & 75. & de jur. Eccl. lib. 2. c. 10. n. 74. Possent. singular. canon. 178. nu. 4. Novari. Lucerna Regul. verb. defunctus n. 4. Bordon. oper. moral. tom. 3. resol. 5. de Sepult. numer. 60. Lezzana in summ. verb. Defunctus, num. 4. Lavor. elucubrat. tit. 2. cap. 9. num. 119. Cespedes de exempt. Regular. quoad Sepulturas cap. 12. num. 29. Passerin. de stat. homin. tom. 2. qu. 187. art. 4. sub num. 191.

4 Nota, quod sæpe defuncti eligentes sibi in aliqua Ecclesia sepulturam, sive illorum hæredes, prætendunt sibi licere construi facere depositum cum Inscriptione, & appositione Insignium, offerentes etiam considerabilem summam pro Ecclesiæ utilitate; attamen Sacra Congr. Concil. *in Romana appositionis Insignium* 4. *Septembr.* 1700. censuit, id posse impediri a Rectore Ecclesiæ, ut refert Ursaya Instit. Crim. lib. 3. tit. 8. de Crim. violati Sepulchri, num. 16.

5 Confratres possunt eligere Sepulturam in proprio Oratorio habente Jus sepeliendi, Rot. dec. 17. num. 9. post Antonell. de jur. Cleric. Marchett. de Sepultur. titul. 38. §. 2. n. 64. ubi, quod tali casu, officium super cadavere non a Capellano Confraternitatis, sed a proprio Parocho faciendum, Murgas disquisit. canon. tract. 8. sect. 2. dub. 25. pag. mihi 353. Si vero Confratres non eligunt Sepulturam, sepeliuntur in Parochiali, Bellet. disquisit. clerical. par. 1. de Clerico debitore §. 3. num. 1. & 23. Pignat. to. 1. consult. 17. n. 18. & tom. 4. consult. 216. Monacell. formul. part. 1. & tit. 6. in adnot. ad formul. 11. nu. 26. Idque procedit etiamsi ex Capitulis, sive Statutis Confraternitatis, etiam confirmatis auctoritate Ordinarii cautum sit, quod Confratres sepeliantur in loco, seu Cemeterio Confratrum, quia hujusmodi statuta facere non possunt in præjudicium Parochi, Genuen. prax. Archiep. Neapol. cap. 76. num. 6. & 7. Sperell. decis. 87. numer. 18. Panimoll. decis. 5. adnot. 3. numer. 53. & 54. Electio enim Sepulturæ fieri debet ab unoquoque individualiter, non collective, & collegialiter, vel saltem revocabiliter, ad tradita per Monacell. citat. tit. 6. in adnot. ad formul. 11. nu. 26. & seqq. ubi quod Confratres capitulariter possunt ad electionem Sepulturæ devenire, pro præsentibus tamen electioni duntaxat (non autem pro absentibus) & quidem revocabiliter, juxta resolutionem S. Congr. Concil. in Neapolitana 16. *Maii*, & 19. *Decembr.* 1682. confirmatam 19. *Decembris ejusdem anni*, & meminit Ursaya Instit. Crimin. lib. 3. tit. 9. nu. 69. Quinimmo Confratres non possunt sepeliri in Ecclesia Regularium, tametsi ibi adsit erecta Confraternitas, nisi ibidem elegerint Sepulturam, Eminentiss. Petra in Commentar. ad Constit. Apostol. tom. 2. super Constitutione 9. Innoc. III. Sect. unic. n. 56. pag. 280. Non enim licet fabricare Sepulturam, in qua omnes de eadem Confraternitate debeant tumulari: hoc namque vergit in damnum Ecclesiæ Parochialis, cum, ut dictum fuit, electio Sepulturæ sit actus propriæ voluntatis uniuscujusque, Marchett. de Sepult. tit. 38. nu. 120. Cohell. Comment. in Bull. boni Regiminis c. 13. a nu. 45. & seqq. signanter nu. 62. cum duob. seqq. Bellett. loco allegato §. 3. n. 24. nisi hujusmodi statutum motu proprio, & ex certa scientia fuerit confirmatum a Sede Apostolica, Marchet. ubi supra tit. 38. §. 2. num. 64. Murgas disquisit. canon. tom. 1. tract. 8. disquisit. 2. sect. 2. dub. 25. Pater Remig. a Sancta Catharin. in extract. moral. pro spirituali cura Infirmorum tract. 8. nu. 33. Samuel. de sepult. tract. 1. disput. 5. controv. 10. conclus. 1. Amostaz. de causis piis lib. 6. cap. 8. num. 90.

Confraternitates non tenentur dare Quartam de Cereis, seu Intorticiis in funere delatis, Gavant. Manual. verb. Quarta Episcopalis, & funeralis num. 13. Mallerr. Hierarch. Eccl. lib. 4. par. 2. tit. 11. §. unico vers. Confraternit. Sæcular. Brognol. in specul. Cleric. tr. 4. c. 18. de portione Canonica resol. 18. nu. 20. vers. Quando autem, Tondut. quæst. benef. cap. 88. num. 1 Pignat. tom. 4. consult. 115. num. 11. Panimoll. dec. 5. adnot. 4. num. 10. & 11. ubi ampliat, neque de candelis, quas Presbyteri, vel Regulares gestant præ manibus occasione funerum: Etenim ea etiam, quæ Confraternitas, vel alius locus Pius impendit de suo in sepeliendis Pauperibus gratis, neque ejus ceræ residuæ possunt a Parocho prætendi, dummodo tamen non adsit fraus in præjudicium ejusdem Parochi, Barbos. collect. decis. Apostolic. 207. num. 33. Pignat. tom. 4. consult. 215. num. 20. 6

Rursus notandum, non deberi Quartam de candelis existentibus super Altare juxta sequentem resolutionem Congr. Rit. -- *S. Rit. Congr. referente Eminentiss. D. de Ilcio, censuit, Jus faciendi officium, & canendi Antiphonas in, & super cadaveribus asportatis ad Ecclesiam Fr. Minor. Conventual. Sancti Francisci Civitatis Urbaniæ spectare ad ipsos Fratres in propria Ecclesia, non autem ad Parochum, seu Præpositum, vel alios de Capitulo Cathedralis d. Civitatis. Quo vero ad Quartam funeralem non comprehendi candelas existentes super Altare, & ita in posterum servari mandavit hac die 25. Junii* 1666. -- Loco † Sigilli -- Bernardinus Casalius Secretarius, Quemadmodum, aliis relatis, sic firmant, Ceccoper. lucubr. Canon. lib. 4. n. 213. Ricc. resol. 344. n. 1. par. 3. *Ea ratione*, quia Quarta funeralis debetur solum de iis, quæ per viam deferuntur accensa cum funere, non autem de candelis super Altaribus; & concordat aliud Decretum S. Cong. Conc. relat. a Lantusca theatr. regular. verb. funeralia pag. 283. moderna impress. Sacra tamen Cong. Conc. in Florentina 24. *Maii*, & 19. *Augusti* 1684. *censuit, deberi Quartam Parocho cera posita in, & super Altaribus*; & hæc opinio est attendenda, & observanda, quam constanter amplexa est Rota in Florentina Quartæ Funeralis prima Decembris 1704. cor. Rev. Molines Decano, & 6. Martii 1711. cor. b. m. R. P. D. Caffarello impressa apud Scarfanton. ad Ceccoper. tom. 1. dec. 16. num. 4. & 15. Secus tamen in locis ubi vigeat contraria consuetudo legitime præscripta, sicuti in Urbe ex particulari Decreto 21. *Martii* 1629. approbato per f. m. Urbanum VIII. cujus vigore, finito officio, candelæ, Intorticia, & ceræ, quæ in Ecclesiis præsente cadavere pro celebrandis Divinis Officiis, accensæ fuerunt, extinguuntur, & pro medietate inter Parochos, & Ministros Ecclesiarum, in quibus cadavera sepeliuntur, dividuntur: Quod quidem Decretum registratum apud Pasqualig. in additionib. ad Controv. Lauret. de Franch. par. 1. nu. 28. asservandum in Urbe tantum, tradunt Nicol. lucubrat. Canon. lib. 4. titul. 15. de Quarta funeral. num. 26. amplia 4. versic. & de Candelis col. 2. Panimoll. decis. 5. adnot. 4. num. 27. Cæterum in futurum, quoad Quartam Parochis defunctorum, qui in Ecclesiis Regularium tumulabuntur, servanda erit Constitutio Sanctissimi D. N. D. Benedicti Papæ XIII. Dat. apud Sanctum Petrum labenti Anno 1725. Quarto Kalendas Maii, tam in Italia, quam in Insulis eidem adjacentibus, tenoris sequentis: 7

„ Præterea motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, sancimus, statuimus, & mandamus, ut in Italia, eique adjacentibus Insulis, a die publicationis præsentibus Constitutionis in futurum Parochis defunctorum, qui in Ecclesiis quorumcunque Regularium prædictorum tumulabuntur, persolvatur, & cum effectu tradatur Quarta Pars omnium Intorticiorum, & Candelarum, quibus defuncti cadaver in itinere ad Ecclesiam tumulantem associabitur; nec non omnium Intorticiorum, & Candelarum, quæ in eadem Ecclesia circa cadaver, vel etiam in Altaribus in die funeris accendentur. A prædicta tamen Quarta Funerali exceptæ intelligantur, & sint candelæ, quas Sacerdotes, etiam Regulares, vel piarum Sodalitatum Confratres funus associantes, manualiter per viam accensas deferent. Quod si funus non fieret in die tumulationis, sed ad diversam diem, vel aliud longius tempus

„ differ-

„ differretur, Parocho nihilominus assignetur Quarta Pars omnium Intorticiorum, & Candelarum, quæ ipsamet peracti funeris die in Ecclesia, ubi defunctus humatus fuit, circa Coenotaphium, seu tumulum honorarium, atque etiam in Altaribus ejusdem Ecclesiæ, accensa fuerint. Hæc porro omnia locum habeant, & exacte in posterum observentur; quotiescunque defunctus extra suam Parochialem Ecclesiam tumuletur, vel exponatur, sive quia in Ecclesia tumulante, vel exponente Beneficium obtinuerit, sive quia ibidem Sepulchrum habuerit gentilitium, sive tandem quia in ea Sepulturam elegerit. Cæterum sub prædicta Quarta Funerali comprehendi non intendimus, imo expresse ab ea excipimus legata Missarum, & Anniversariorum, hisque similia pia relicta ad favorem Ecclesiæ tumulantis, vel exponentis a defuncto disposita; Circa quæ, ac omnia, & singula alia, de quibus in præsenti Constitutione mentio facta non fuit, Privilegia prædictis Regularibus Ordinibus ab Apostolica Sede concessa, salva prorsus, illæsa, ac inviolata perpetuo permanere, & ab omnibus, ad quos spectat, & pro tempore quandocunque spectabit, inconcusse, ac irrefragabiliter observari debere volumus, decernimus, & mandamus. Ubi vero consuetudines legitimæ probatæ, conventiones, concordiæ, vel statuta vigerent, quæ præfatis Parochis magis faverent, illisque pingniorem, prædicta Quarta, emolumentorum funeralium portionem assignarent, ea in iis, in quibus vigent locis, inconcusse ab omnibus observari, motu, scientia, ac potestatis plenitudine paribus, sancimus, præcipimus, & jubemus.

Omissis aliis controversiis sæpius quoad Quartam oriris solitis, sequentem tanquam mihi decidendam propositam enarrare non desinam. An Curatus possit, ratione Quartæ, aliquid petere, & exigere a puella, quæ extero nubit, & alio transfert domicilium? Ut sic, an ingressus in Religionem, qui habetur pro mortuo, teneatur dare canonicam portionem Parochiali? Pro affirmativa mihi adducebat Parochus consuetudinem nonnullorum locorum; & quamvis penes me hujusmodi asserta consuetudo parvi momenti haberetur, sed potius abusus reputanda, ex quo, Quarta funeralis non debetur nisi post mortem, tandem inveni dubium resolutum negative a Genuen. *practicabil. Ecclef.* 639. ea ratione, quia Quarta non debetur, nisi quis vere mortuus sit? Si vero ex liberalitate aliquid puella dare velit, laudabile esset, sed non tenetur.

An autem Capellanus Confraternitatis possit deferre
8 Orarium, sive Stolam, & reiterare Officium Defunctorum post delata cadavera in Ecclesias Confraternitatis cum Stola, & aspersorio sine licentia Parochi? negativam sententiam acriter tuetur Pignatell. *tom. 6. consult. 68. per tot.* & potissime *n.* 11. 12. *& seqq.* Non videtur tamen arcendus dictus Capellanus, si is quoque velit, Parocho unice Stola induto peragente Officium super cadavere, & simul cum eodem Parocho Officium Sepulturæ pro defuncto sodali in ipso Oratorio Confraternitatis persolvere, vel reiterare dictum Officium (post expletum a Parocho) absque tamen Stolam, & aspersorio, ut censuit Sac. Cong. Rit. in Cavensi *de anno* 1665. & admittit Pignatell. *dicta consult.* 68. *numer.* 47. & Pascuec. *in compend. ad eund. tom.* 1. *tit. de funerib. pag.* 317. *col.* 2. *& tit. de Parocho, & Parochia p.* 206. *col.* 2. *ad fin.* Licet enim aliqui asseruerint, Stolam dici signum devotionis, & habitum, ac dignitatem mere Sacerdotalem, nullamque tribuere Jurisdictionem atque prærogativam, inter quos Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 3. *c.* 18. *n.* 21. Ceccoper. *lucubrat. canon. lib.* 1. *n.* 202. Nihilominus ex crebriori sententia, in administratione Sacramentorum, in Processionibus, & in exequiis defunctorum importat jurisdictionem, & auctoritatem, estque verum signum Parochialis dignitatis, Lavor. *var. lucrubat. tit.* 2. *c.* 11. *nu.* 84. Samuell. *de Sepult. tract.* 1. *disp.* 3. *controv.* 5. *n.* 30. *&* 31. Gratian. *discept.* 298. *num.* 59. Possent. *singul. canonic. cent.* 2. *singular.* 177. *num.* 4. Casteron. *in alphabet. Juridic. verb. stola*, Cappon. *discept.* 4. *nu.* 8. *& seqq.* Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 47. *num.* 2. *& tom.* 5 *consult.* 54. *num.* 1. *& tom.* 8. *consult.* 73. *a numer.* 21. *& seqq.* late Joann. Clericat. *in decis. de Eucharist. Sacram. decis.* 30. *num.* 22. *&* 23. Imo neque hujusmodi Capellani, neque alii Sacerdotes, sive Sæculares, sive Regulares possunt extra eorum Ecclesias, occasione benedicendi agros, ac similia deferre Stolam, Monacell. *formul. part.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 1. *num.* 77. *&* 78. Præsertim in funeribus, aliisque functionibus extra Oratorium, Amostaz *de causis Piis tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 34. *&* 38. Sacra Cong. Concil. in Cremonen. 23. *Januarii* 1706. *ad* 10. dubium respondit *Negative*, videlicet, Capellanis Confraternitatum extra earum Oratorium non licere deferre Stolam; nam Stola tantum importat auctoritatis, & jurisdictionis, exceptis Capellanis Confraternitatum Almæ Urbis, juxta Decretum Sac. Cong. Concilii sub die 20. *Decembris* 1698. & Sententiam Eminentiss. D. Card. Vicarii relat. in Statuto Cleri Romani modernæ impressionis pag. 60. & 61. itaut idemmet Parochus teneatur Stolam deponere in præsentia Episcopi, quia in præsentia Superioris deponendum omne, quod denotat Jurisdictionem, Gratian. *decis.* 29. *num* 4. *& discept.* 298. *num.* 74. Ceccoper. *lucubrat. canon. lib.* 2. *num.* 65. 1. Pignattell. *tom* 3. *consult.* 47. *num.* 1. *& tom* 8. *consult.* 73. *n.* 21. *versic. & proinde*; licet contrarium firmet Lavor. *lucubrat. tit.* 2. *cap.* 2. *num.* 84. ubi testatur ita Romæ servari, etiam præsente Pontifice, & sic, quod possit deferre Stolam, quando Episcopus visitat Parochias, & Capellas.

Capellani Confraternitatum debent incedere in funeribus immediate post Confratres, juxta resolutiones S. 9
Cong. Concil. in Romana funerum 20. *Decembr.* 1698. apud Antonell. *de jurib. Clericor. pag.* 26. Ursaya *instit. crimin. lib.* 3. *tit.* 8. *de crimin. viol. Sepulchr. n.* 60. *&* 61. *pag.* 216. *secunda impressionis*; etiamsi cadavera tumulentur in earum Ecclesiis, sive Oratoriis, in quibus, ut supra firmatum, functio facienda est ab ipsosmet Parocho, intra cujus Parochiæ fines situm est Oratorium, etiamsi defunctus, qui ibi sepeliendus est, non sit illius Parochiæ, intra cujus limites reperitur illud Oratorium, ut declaravit Sacr. Congregat. apud P. Remig. *in extract. moral. pro spirit. Cur. Infirmor. tractat. nono de funeralibus, sive Exequiis numer.* 43. *&* 44. qui ulterius firmat spectare etiam ad Parochum cantare Missas solemnes super cadavera defunctorum Confratrum, qui in Ecclesiis, sive Oratoriis suæ Parochiæ sepeliuntur: Si vero renuat cantare, sinat Capellano Confratrum, juxta aliam declarationem Sacr. Congr. Episc. & Regul. 20. *Augusti* 1601.

Confraternitates neque ad Sepulturam Confratrum 10
mortuorum accedere possunt, nisi quatenus ab hæredibus defuncti specialiter, & expresse vocentur, Barbos. *de pot. Paroch. cap.* 26. *n.* 61. *& in Collect. Bullar. collect.* 207. *num.* 22. Tondut. *quæst. benef. cap.* 43. *num.* 11. *par.* 1. Cappon. *discept.* 345. *n.* 5. de Prosper. *tract. de Territor. separat. quæst.* 8. *num.* 24. Et quatenus accedant, tenentur convenire in Ecclesiam Parochialem defuncti, vel in Cathedralem, sive Collegiatam, si Clerus interfit, aut, concurrente legitima consuetudine, in aliam Ecclesiam, ubi Clerus congregatur, & inde cum Clero sæculari, discedere, non autem expectare per vias, neque ad Domum defuncti, minus expectare extra januam Ecclesiæ, & aliis se postea associare, non obstante contrario usu, juxta inconcussas resolutiones Sacrarum Congregationum Concilii, Rituum, ac Episcoporum, & Regularium enunciatas a Pascucc. *in compend. ad consult.* Pignatell. *tom.* 1. *tit. de funerib. pag.* 302. *col.* 1. Amostaz. *de causis piis tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *de funer. num.* 53. *cum duob. seqq.* eadem Sac. Rit. Cong. in Taurinen. 20. *Martii* 1683. ad instantiam Rev. D. Joannis Baptistæ de Marchis Curati Metropolitanæ, Viri non minus notoriæ Doctrinæ, quam zelo, & integritate præditi, & in exercitio Parochiali vigilantissimi: Et latius ipsa Sac. Rit. Congreg. in Æsina tenoris sequentis.

Decretum de conveniendo in Cathedrali pro associandis cadaveribus.

CUm alias Sacra Rituum Congregatio in Æsina *sub die* 31. *Julii* 1665. declaraverit, Regulares omnes Civitatis, pro associandis cadaveribus defunctorum, teneri accedere ad Ecclesiam Cathedralem sive Parochialem.

Pro parte Capituli ejusdem Cathedralis supplicatum fuit pro declaratione aliorum infrascriptorum dubiorum.

Pri-

Primo. An iidem Regulares teneantur accédere ad Cathedralem ad levandum Capitulum pro associando cadavere defuncti sepeliendi, etiam in Ecclesia Regularium, licet defunctus non sit de Parochia Cathedralis?

Secundo. An Plebanus Sancti Petri, seu Curatus Sancti Nicolai dictæ Civitatis pro associando cadavere sui proprii Parochiani defuncti, in alia tamen Ecclesia, etiam Regularium sepeliendi, teneatur pariter accedere ad Ecclesiam Cathedralem, quando intervenerit Capitulum ejusdem, & idem servandum sit, si prædictum cadaver per modum depositi existat in sua propria Ecclesia Parochiali, vel in alia sita intus, vel extra dictam Parochialem?

Tertio. An dicti Curati teneantur accedere ad dictam Cathedralem, quando Capitulum intervenit, si præfatum cadaver sit sepeliendum in aliqua ex dictis Parochialibus Sancti Petri, & S. Nicolai?

Quibus omnibus eadem Sacra Congregatio *affirmative* respondit, ex declaratione in similibus facta, proponente Eminentissimo Brancacci in Nicien. die 9. Augusti præteriti, quando Capitulum Cathedralis capitulariter intervenit, & ab ipsa incipiendam esse processionem in præfatis omnibus casibus. *Hac die* 29. *Januarii* 1671. M. Episc. Portuen. Card. Ginettus: Loco † Sigilli Bernardinus Casalius Sac. Rit. Cong. Secret.

Et prædicta procedunt, tametsi non adesset Clerus, sed solus Parochus, Nicol. *lucubrat. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 15. *de Sepult. column.* 2. *versic. Ac non obstante pag.* 419.

11 Quinimmo neque Confraternitatibus etiam aggregatis Archiconfraternitati Mortis nuncupat. de Urbe competit Jus sepeliendi cadavera occisorum tam in Civitate, quam extra, & tam Civium, quam exterorum, quando Parochi sunt parati sepelire dicta cadavera? Ita censuit Sac. Congr. Concil. in Potentina Aggregationis 29. *Maii* 1683. in responsione ad tertium dubium: quia s. m. Paulus V. in generali facultate aggregandi dictæ Archiconfraternitati concessa, sustulit hanc particularem facultatem communicandi privilegium Pii IV. de quo in ejus *Constitutione* 22. *Bullar. tom.* 1. §. 4. Quoad mortuos sepeliendos, ut in eisdem literis Apostolicis dat 26. *Octobr.* 1606. quarum tenor in singulis Aggregationibus inseritur.

12 Adverte, quod non permittitur abusus, quod mortui sepeliantur privatim sine lumine, & Parocho, S. Cong. Episc. in Cajetana 28. *Januar* 1604. dummodo Hæredes non graventur expensa excessiva, ead. S. Cong. in Cremonensi 30. *Junii* 1604. quæ ulterius declaravit abusum non tolerandum, quod puellæ, sive mulieres cujuscunque speciei collegialiter interveniant ad associationem mortuorum, ut *in Cremonen.* 23. *Martii* 1621.

Quatenus autem Confraternitates vocatæ ad funus, accedant, prout laudabile est, quod associent ad sepulturam eorum Confratres mortuos maxime pauperes, ut censuit Sac. Cong. Episc. in Messanen. 7. *Julii* 1588. cum contentio aliquando suboriatur circa pondus, & modum distribuendi ceras, non abs te videtur aliquid circa hanc materiam subdendum; ideoque dico, non convenire, ut Regularium Superiori, sive Sodalitatis Capellano, aut Priori, seu Officiali Confraternitatis plus ceræ in manibus gestandæ, quam Parocho offeratur; vel si illis datur intortitium, candela Parocho præbeatur? Quod imo vel servanda æqualitas, vel consuetudo legitime introducta, & melius, ac honestius, & decentius ageretur, si Parocho, & fortius Canonicis Collegiatæ, & Cathedralis aliqua distinctio adhibeatur, attenta eorum qualitate, & digniotitate, ut laudant multis rationibus adductis Ceccoper. *lucub. can. lib.* 4. *n.* 195. Scarfanton. *in animad.* ad eundem Ceccoper. *tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 14. *n n.* 47. *usque ad n.* 57. Franciscus Maria Pitonius *discept. Eccles.* 50. *n.* 16. & 17. *par.* 2. Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 48. *seu* 49. *n.* 9. 10. 11. 12. & 13. ubi, quod, licet hoc pendeat ab arbitrio hæredum defuncti, juxta sensum Panimoll. *dec.* 2. *adnot.* 10. *num.* 20. & de Prosperis *tract. de Territor. separ. quæst.* 8. *n.* 24. tamen in hoc arbitrium cessat, ubi præjudiciale Parocho tanquam digniori, quam Capellano, & Priori Confraternitatis: Parocho enim debetur eleemosyna major, & duplicata ab illa, quæ datur simplicibus Sacerdotibus, Sac. Congr. in Ferratien. 17. *Martii* 1579. in Montispelusii 15. *Octobr.* 1580. & in Cassanen. 5. *Maii* 1617. & in aliis. Quod si Regularibus, vel Confraternitati, ejusque Officialibus aliquid plus ceræ dare voluerint, possunt transmittere ad eorum Ecclesiam, vel Oratorium respective separatim, & post peractam functionem, ut ait Pignatell. *ubi supra*, & concordat Ceccoper. *lucub. canon. lib.* 4. *n.* 195. qui probat, in Processionibus Sanctissimi Sacramenti candelas debere esse uniformes, imo Bordon. *tom.* 3. *resol.* 51. *n.* 120. concludit etiam in funeribus candelas Clero Sæculari, & Regulari, æqua lance, ejusdemque ponderis distribuendas ad evitandum scandalum, parique honore, & reverentia tractandos; Et ad propositum deferendi, vel transmittendi Confraternitatibus ceras, ab hæredibus oblatas, ultra accensas in associatione defunctorum, congruit resolutio S. Cong. Episc. & Regul. quæ sic loquitur: *Che sii lecito a gli Eredi, ò ad altri obbligati alle spese del Funerale di portare, ò mandare appresso li corpi de i defonti, quando si portano a sepellire, torcie, ò candele spente da offerire, e donare alla Confraternità per accompagnare il Santissimo Sagramento, ò per li funerali de Poveri, che non hanno con che fare la spesa, mentre ne restino due volte tante accese, si che volendone portare due spente, debbino esserne almeno quattro accese*, Ceneda 14. *Ottobre* 1598.

Quamvis etiam Rituale Romanum præscripsetit modum Exequiarum, nihilominus, quia nonnulli ab illius observantia declinarunt, Sanctissimus Dominus Noster Clemens XI. publicari mandavit sequentia Edicta, registrata in Statutis Cleri Romani noviter, & *de anno* 1707. impressis. 13

Edictum de incedendo cum superpelliceo, & Bireto Sacerdotali in funere, & de non exponendo cadavere super terram.

Gasparo &c. La Santità di Nostro Signore sempre
„ intenta col suo Paterno Zelo alla puntuale osservan-
„ za de' Sagri Riti nelle funzioni Ecclesiastiche, ordi-
„ na à tutti li RR. Parrochi, Capellani di Compa-
„ gnie, Sacerdoti, & altri Ecclesiastici, li quali vesti-
„ ti con cotta intervengono alle Processioni de fu-
„ nerali, che debbano portare, siccome nelle altre Pro-
„ cessioni, la Beretta da Prete, e non il Cappello, ec-
„ cetto in tempo di pioggia, come dispone il *Ritua-*
„ *le Romano nel tit. de Processionibus*, & hà risoluto
„ più volte la Sagra Congregazione, di piu viene or-
„ dinato dallo Statuto *del Clero Romano nel capit.* 5.
„ §. 17. (il quale però glie lo permette anche di not-
„ te) e la detta proibizione dovrà non solo osservarsi
„ dalli detti Ecclesiastici Secolari, ma da Regolari,
„ ancorche siano Parrochi vestiti con cotta.
„ Inoltre ordina la Santità sua alli sudetti Reveren-
„ di Parrochi, Rettori, Capellani, Sagrestani, altri
„ Ministri di tutte le Chiese Secolari, Regolari, &
„ altre in quest' Alma Città in qualsivoglia modo pri-
„ vilegiate, che in avvenire in occasione d'Esequie,
„ li cadaveri de Fedeli defonti non si esponghino in
„ conto alcuno in terra, ancorche vi sia la Coltre,
„ ma sopra il Cataletto, ò Feretro, secondo il Rito
„ della Santa Chiesa, il quale anche si deduce dalla
„ Rubtica del *Rituale Romano, nel tit. de Exequis*
„ *versic. Deposito Feretro*, e da altri luoghi della det-
„ ta Rublica; e di più l' insinua lo Statuto del Clero
„ *d. cap.* 5. §. 10. sotto pena alli detti RR. Parrochi,
„ e Superiori delle Chiese, se saranno, ò permette-
„ ranno alcune delle cose sudette, di dieci scudi d'
„ applicare ad usi pii, oltre la perdita della merce-
„ de de funerali, e d' altre pene a nostro arbitrio,
„ & a gli Ecclesiastici sotto le medesime pene, e
„ d' esser licentiati ipso fatto dalle Chiese.
„ Et affinche non si possa allegare ignoranza alcu-
„ na del presente Editto, ordiniamo, che si tenghi
„ affisso nelle Sagrestie di tutte le Chiese di Roma.
„ Dato questo dì 9. *Decembre* 1704.

F. Card. Vicario.

N. A. Cuggiò Segretario.

Edictum de non deferendo, vel exponendo Ecclesiasticorum cadavera absque vestibus sacris, nec deferendo cadavera quorumcunque absque ritu S. R. E. præsertim in curru, seu rhæda.

Gasparo &c. Avendo la Santità di N. S. sotto li 9.
„ del prossimo passato mese fatte alcune provisioni
„ circa le Processioni de funerali, e l' esposizioni de
„ cadaveri nelle Chiese, quali di nuovo conferma;
„ e volendo, che in tutta la funzione delli detti fu-
„ nerali, & Esequie si osservi puntualmente il Ri-
„ to di questa Santa Romana Chiesa, ordina à tut-
„ ti li RR. Parrochi, Superiori delle Chiese Secolari,
„ e Regolari, et in qualsivoglia modo privilegiate, Sa-

gre-

„ grestani, & altri à chi spetta, di non permettere, „ che li cadaveri degli Ecclesiastici Secolari, parti„ colarmente de Sacerdoti, come anche de Diaconi, e Suddiaconi si trasportino dalle proprie Case alle Chiese, overo in queste si espongbino vestiri di qualunque altro Abito, sia di Compagnie, ò Religioni, ma con le Vesti Sagre, secondo il loro Ordine, in conformità della dispositione del Rituale Romano *tit. de exequiis*, sotto pena alli sudetti della perdita di tutti gli emolumenti funerali, & altre à nostro arbitrio.

Di più ordina la Santità Sua, che nel trasportare dalle Case alle Chiese i cadaveri di tutte le persone di qualsivoglia stato, grado, e condizione, anche titolate, ò sia di giorno, ò di notte con la dovuta licenza, si osservi parimente la disposizione del detto Rituale Romano nel titolo sudetto §. *constituto tempore*, cioè, che si portino processionalmente con la Croce avanti, *Parocho praecedente Feretrum cum luminibus*, e pero proibisce di trasportarli in qualsivoglia altra maniera, particolarmente dentro li Cocchi, ò Carrozze, sotto pena à gl' Eredi in caso di contravenzione di scudi 500. d'applicarsi in opere pie, & al Parrocho, se ciò permetterà, della perdita degli emolumenti, che se gli devono, & altre à nostro arbitrio. Dato questo dì 4. Febraro 1705. – G. Card. Vicario – N. A. Cuggiò Segretario.

14 Quodque cadavera mortuorum deferri non debeant ad sepulturam cum curru, seu theda, sæpius prohibuit Sac. Cong. Episc. & Regul. videlicet *sub die* 26. *Februarii* 1646. & 17. *Martii* 1650. Eminentiss. Petra *in Commentar. ad Constit. Apost. tom.* 2. *num.* 10. *pag.* 265. Jo: Bapt. Pitton. *decis. pro Parochis numer.* 908. Neque Sacerdotum manibus aptari debet Calix cum Patena, ut abusive introductum est, Clericat. *de Sacrif. Missa dec.* 50. *n.* 49.

15 Si quæstio occurrat circa expensas Sepulchri communis, stel Cœmeterii; Aut agatur de expensis pro illo manutenendo, ampliando, restaurando, aut reconciliando, expensæ spectant ad Parochianos, Sperell. *dec.* 68. *n.* 8. Panimoll. *dec.* 6. *adnot.* 8. *n.* 31. *& decis.* 15. *adnot.* 1. *num.* 44. *nu.* 15. nisi in contrarium vigeat consuetudo. Ad expurgationem autem Cœmeterii tenetur is, penes quem residet Cura Animarum, & emolumenta ratione funeralium percipit (si dives sit) in subsidium vero tenetur Populus. Ita resolvit Sac. Cong. Concil. in Fossanen. 19. *Septembris* 1637. ad quintum quæsitum super dubiis impressis in Synodo b. m. Troni ejusdem Episcopi *pag. mihi* 218. & apud Nicol. *in flosc. verb. Cœmeterium sub n.* 4. Monaell. *formul. par.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 1. *n.* 95.

16 Et quia multis in locis pluries audivi conquestiones adversus Parochos, ex eo quod non deferant candelas benedictas ad domos Laicorum, hujusmodi prætensiones improbavi; nam quamvis Parochi, secundum universalem consuetudinem teneantur in die Purificationis distribuere candelas suis Parochianis, ut sæpius censuit Sac. Congreg. Episcop. apud Nicol. *flosc. verb. Candela n.* 3. non tamen sunt cogendi domos transmittere, sed tantum illas præsentibus in Ecclesia ea die distribuere, nisi quis eo tempore aut ægritudine, aut alio legitimo impedimento potuisset eo die accedere ad Ecclesiam, Gavant. *Manual. verb. Benedictio num.* 13. Nicol. *ubi supra verb. Candela sub n.* 3. *& verb. Parochus n.* 36. itaut si allegetur contraria consuetudo, dicatur abusus, & corruptela: Consuetudo nanque ferendi candelas benedictas ad domos laicorum improbatur, Cappon. *discept.* 77. *num.* 7. *tom.* 2. Eminentiss. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Constit. Apostolic. ad Constit.* 1. *Anastasii* 4. *sect.* 2. *n.* 54. *&* 55. *pag.* 31.

QUÆSTIO VI.

An in Contractibus locationum ad longum tempus, alienationum, & similium teneantur servare solemnitates, videlicet, obtinere assensum Episcopi, & respective Beneplacitum Apostolicum? Pignatell. *tom.* 4. *consul.* 21.

1 Respondetur *Affirmative*, si Confraternitates sunt Ecclesiasticæ, & auctoritate Episcopi erectæ, Gratian. *discept.* 400. *n.* 22. Sperell. *dec.* 155. Card. de Luca *de alienat. disc.* 1. *num.* 11. *disc.* 7. *nu.* 8. *& disc.* 8. *a num.* 2. *& de Jurisdict. disc.* 42. *num.* 9. *& disc.* 60. *num.* 8. *& de Jurepatr. disc.* 56. *num.* 18. *versic. verius*, *& in Miscell. disc.* 1. *numer.* 34. Rot. *decis.* 42. *nu.* 5. *post* Monacell. *formular. par.* 2. itaut ultra triennium bona locare non possint, Francesc. *de Cathedral. cap.* 25. *num.* 191. *& seqq. & alibi passim*, & multo minus alicui ex Confratribus, seu Sodalibus, aut eorum consanguineis in primo, & secundo gradu etiam per triennium absque licentia Episcopi, ut provide sancitum fuit in Synodo Auximana Eminentiss. Bichi *cap.* 26. *de sodalitatibus laicorum* §. 5. *pag.* 135. & nullatenus sine solemnitatibus illa alienare, Panimoll. *decis.* 52. *adnot.* 5. *num.* 39. *&* 40. Sabell. *in summ. verb. Confraternitas num.* 1. *& seqq.* Confraternitates enim habentes requisita loci pii eo ipso, quod non sunt mere laicales, nequeunt facere contractus, & alienationes absque beneplacito Apostolico sub pœna nullitatis, & incursus censurarum inflictarum *ab extravagant. ambitiose de reb. Eccles. non alien.* ut pluries declaratum a Sac. Cong. Concil. & signanter in Civitatis Castellanæ 2. *Augusti* 1641. & in alio generali Decreto sub *die* 27. *Julii* 1647. per extensum relato ab Abbat. Michael. Justinian. Vicar. Apost. Aleriæ *in suis constit. Eccles. lib.* 2. *tit.* 3. *dell' alienazione de' Beni Ecclesiastici capit.* 4. §. 4. *numer.* 11. 12. *&* 13. *pag. mihi* 266. e 267.

Secus, si sine auctoritate Ordinarii erectæ, & mere profanæ, Francesc. *resol. cap.* 7. *num.* 91. Pacion. *de locat. & conduct. cap.* 14. §. 6. *a num.* 26. *& seqq.* & cum hac distinctione procedunt Pignarell. *tom.* 4. *consult.* 21. Pellizat. *manual. regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 6. *num.* 209. & congruit aliud decretum ejusdem Sac. Cong. Concil. *de bonis Eccles. non alienan.* insertum apud Synod. Lucan. Eminentiss. Spinulæ *pag. mihi* 270. Idemque beneplacitum Apostolicum requiritur, tametsi Testator relinquendo, vel donando bona locis piis auctoritatem alienandi dedisset, ex late traditis per Monacell. *par.* 1. *formul. for. Eccles. tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 15. *n.* 19. *&* 20. ubi hoc ampliat etiam in servitutibus passivis Ecclesiæ imponendis, aut in activis distrahendis. 2

Imo sive erectæ sint auctoritate Episcopi, sive non, quatenus, in illis opera charitatis, & pietatis, ac alia officia spiritualia exerceantur, gaudent privilegio fori, & censentur loca pia, & ideo earum bona, ac jura alienari non possunt sine licentia Sedis Apostolicæ, Diana *oper. Moral. coordinat. tom.* 9. *tract.* 2. *de Immunit. Eccles. resol.* 177. *per tot. & aliis congestis* per Antonell. *de jur. Cleric. lib.* 1. *par.* 1. *c.* 4. *n.* 31. dummodo ipsa bona, sive relicta destinata sint ad aliquem pium, & determinatum usum, alias secus, Spada *cons.* 387. *n.* 11. Camarell. *de legat. & fidecom. lib.* 7. *n.* 28. *conclus.* 2. *p. mihi* 549. Pascucc. tamen ad consult. Pignatell. *tom.* 1. *tit. de alienat. rer. Eccles.* firmat, posse alienari bona Confraternitatis, hospitalis &c. si non sint erecta auctoritate Episcopi, subdens, quod in dubio talis erectio non præsumitur, sed quid profanum, & laicale, quamvis opera pia exerceantur, etiam quoad hujusmodi opera fuerit hospitale ab Episcopo visitatum: Ad dignoscendum autem, utrum sit laicalis, vel Ecclesiastica, videatur decisio magistralis *in Urbanien. Archipresbyteratus* coram R. P. D. Ansaldo *la* 35. apud Monacell. *formul. par.* 2. 3

Et esto, quod hujusmodi Confraternitates subsint Episcopo, earum tam bona, & effectus propriis, & specialibus operibus destinata non possunt alteri Ecclesiæ assignati per Episcopum, nec etiam consentiente Confraternitate: Ad solum enim Papam spectat commutatio voluntatum defunctorum, Rot. *dec.* 49. *n.* 6. 7. *&* 8. *parte* 17. *recent.* nec quidem pro erectione Beneficii sine Apostolico assensu, Barbos. *de off. & post Episc. par.* 3. *allegat.* 75. *n.* 3. Rot. cor. Coccin. *dec.* 1900. *n.* 2. Card. de Luca *de servit. ad mater. tract. disc.* 74. *n.* 6. *& seqq.* 4

Quatenus, inquam, ineant contractus indigentes beneplacito Apostolico, caveant, tametsi stipulentur sub illius reservatione, ne ante illius impetrationem tradant alteri contrahenti absolutam possessionem, neque per clausulam *Constituti*, alias incidunt in pœnas Extravagantis, Piazech. *prax. Episc. parte* 2. *c.* 5. Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 95. *num.* 28. *&* 29. Pascucc. ad eundem *tom.* 1. *tit. de alienat. rer. Eccles. pag.* 15. *col.* 2. *vers. Idque intelligendum*, Pasqualig. *q. moral. juridic. q.* 193. ubi cautelas insinuat. 5

Hinc est, quod contingit aliquando dubitari, an bona Sodalitatum, quatenus alienentur, debeant poni 6

subha-

subhasta; super quo articulo recurrit alius alibi tractus, & dignoscendus, utrum sint Sodalitates hujusmodi Ecclesiasticæ, vel profanæ, & Sæculares. Et quamvis etiam in Ecclesiasticis auctoritate Episcopi fundatis, non requirantur de consuetudine subhastationes, ut tradit Mangill. *de subhast. & licitat. quæst.* 29. 30. *&* 31. *per tot.* Posth. *eod. tract. inspect.* 2. nihilominus contrarium servavi, & servari vidi, quando Confraternitates sunt Ecclesiasticæ: quoniam cum earum bona absque solemnitatibus, seu Apostolico indulto distrahi, & alienari nequeant, ita etiam sine licitationibus, ut evitentur fraudes, deceptiones, circumventiones, sordes, aut complacentiæ, quæ commini possent, & ut alienationes sequantur cum utilitate Ecclesiæ ad favorem majorum, & meliorum oblatorum, sic sentire videtur idem Mangill. *d. q.* 31. *num.* 4. Idque est conforme stilo Sacr. Congr. Episc. & Regul. & Concilii Tridentini, quæ in facultatibus, seu licentiis pro alienatione bonorum stabilium locorum Piorum, & Ecclesiasticorum apponere consuevere clausulam *Prævia tamen affixione Edictorum*, in cujus executionem ego pro tempore, quo Vicariatibus Generalibus, & Apostolicis addictus fui, subhastationes, seu licitationes, præcedentibus Edictis, cum distincta specificatione corporum, eorumque confinium, & situationum, formam prædictam exacte servari mandavi: ea enim adhibita, removentur lites quandoque excitatæ, an sint admittendi, nec ne alii majores, vel meliores oblatores cum auctione quartæ, vel sextæ partis? nam Ecclesiæ, & loca pia, post peractum contractum sive venditionis, sive alienationis, adhibitis legitimis subhastationibus, congruo loco, & tempore, bona fide, & sine fraude, nequeunt resilire, Emin. Albitius *tr. de inconst. in judiciis qu.* 43. *nu.* 47. Rota *dec.* 376. *nu.* 7. *part.* 4. *rec.* idque pluribus fulciri rationibus comprobat Rosa *de executor. lit. Apost. part.* 1. *c.* 4. *n.* 327. *& seqq.* nisi dolus, aut fraus, aut defectus solemnitatum intercessisset, novi oblatores, etiam de stylo Sac. Congregationis, non admittuntur, Card. de Luca *de Regal. disc.* 81. *per tot.* Monacell. *formul. for. Eccles. titul.* 5. *in adnot. ad formul.* 15. *num.* 4. 7. *& seqq. part.* 1.

7 Si vero agatur de alienationibus rerum Ecclesiasticarum modici reditus, ac parvi valoris, non requiritur beneplacitum Apostolicum, sed sufficit assensus Ordinarii, qui utrique suffragatur in similibus locationibus rerum, tametsi fiant ultra triennium, ad terminos *cap. Terrulas* 12. *quæst.* 2. Ricc. *dec.* 163. *per tot. part.* 2. Quarant. *in summ. Bullar. verb. alienatio nu.* 8. *vers. secundo* declaratur, Monacell. *formul. for. Eccles. parte* 1. *tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 15. *n.* 1. Quomodo autem sit reducenda ad praxim, & usque ad quam summam dispositio dicti *capit. Terrulas*, & juxta veriorem opinionem usque ad scuta 40. monetæ, firmat Monacell. *par.* 2. *tit.* 14. *in adnot. ad formul.* 5. *num.* 2.

Notandum; quod Episcopus Confraternitatis, seu Ecclesiæ alienantis, non Episcopus loci, in quo sita sunt bona alienanda, adeundus pro licentia, Cardin. Sperell. *in suo voto impresso* apud Scarfanton. *tomo primo in animadvers.* ad Ceccopper. *Lucubrat. Canonic. inter decis. la* 60. *num.* 23. vel uterque non esset inconveniens, sed cautela, ut interponeret Decretum, & auctoritatem, Sabell. *resol.* 69. *num.* 38. Gratian. *discept.* 861. *nu.* 18. Petrus Rebuff. *in compend. alienat. rer. Eccles. pag. mihi* 318.

8 Cumque desuper actum fuerit de alienationibus stabilium, merito etiam aliquid addendum quoad alienationes oblationum, & votorum, quæ pro gratiis receptis offeruntur Altaribus, Imaginibus; in qua quidem materia sententia communiter recepta non admittit alienationem sine assensu Apostolico, si sunt vota argentea, vel aurea magni valoris, aut tabulæ picturarum insignium, quia censentur mobilia pretiosa: idque procedit, etiamsi sint cerea, vel lignea, dummodo sint plura unita in unum corpus, & tantæ quantitatis ad integrandum magnum valorem: Sunt enim bona Spiritualia, & Ecclesiastica, quæ ad cultum spectant illius Sancti, cui offeruntur, tanquam testimonia beneficii per intercessionem illius obtenti, ex late deductis per Passerin. *de stat. homin. to.* 1. *q.* 185. *art.* 7. *n.* 509. alias alienantes hujusmodi mobilia pretiosa incurrunt pœnas Constitutionum Apostolicarum, & Sacr. Canonum, Monacell. *formul. sæpius cit. p.* 1. *tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 15. *n.* 27.

9 Monitos unque sa habeant Administratores Confraternitatum, aliorumque locorum piorum, sive Ecclesiarum Rectores, quod possunt quidem sine beneplacito Apostolico, per viam extinctionis, & prævia legitima disdicta retrovendere Census, cum actus retrovenditionis, præcedente disdicta debitorum, sit necessarius, sed nequeunt cedere translative, quia talis cessio est actus voluntarius: Et cum Census inter stabilia connumeretur, esset alienatio prohibita, sine indulto Apostolico, ut aliis relatis probant Antonell. *de loco legal. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 135. Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 106. *nu.* 5. & in tali hypothesi vidi multos errare, sibi suadentes, licitam Censuum retrovenditionem translativam.

Quemadmodum (quod etiam frequenter accidit) non possunt Confraternitates Ecclesiasticæ sine beneplacito Apostolico reducere, *Vulgo calare* fructus bonorum stabilium, seu Censuum ad minorem quantitatem, sub prætextu, quod debitores de facili restituerent capitalia illorum, & sic majori difficultate, & incommodo Ecclesiæ, eorundemque locorum piorum se se offerret occasio reinvestiendi ad rationem ejusdem met annuæ præstationis, qua ipsi Census fuerant creati. Quoniam reputatur alienatio prohibita *ab Extravag. ambitios. de reb. Eccles. non alienan.* Ricc. *dec.* 134. *parte* 1. Card. de Luca *de Censib. disc.* 14. *nu.* 2. *cum duob. seqq.* Monacell. *par.* 2. *tit.* 14. *in adnot. ad formul.* 6. *num.* 4. & fuse tradit R. P. D. Petr. Baruf. Episcop. Urban. *resol.* 100. *per tot.* Quod si Rectores, & Administratores timent de futuro investimento cum proportionata annua responsione fructuum, debent potius expectare extinctionem eorundem Censuum: Et tunc, secuto deposito Capitalium, quatenus alium congruum Oblatorem non inveniant, poterunt, tali casu, ipsas pecunias iterum tradere præterito Censuario, & creare novum Censum pro quantitate annui reditus repetibilis: Hoc enim pacto tuta erit implicatio Capitalis sine alia solemnitate, Baruf. *ubi supra n.* 32. Donat. Antonius de Marinis *resol. Jur. lib.* 1. *resol.* 6. *sub n.* 11. & ante illos ita docuit Squillant. *de privil. Cler. par.* 2. *n.* 38. *& seqq. pag. mihi* 133. Videndæ distinctiones adductæ in hac materia a Monacell. *par.* 4. *pag.* 51. *n.* 146. *&* 147. *primæ impressionis*. 10

Non itidem debent Confraternitates, eorumque Officiales, & Rectores, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, acceptare onera Missarum perpetuarum, non obstante quacunque contraria consuetudine, sine licentia Episcopi in scriptis (exceptis oneribus Missarum ad tempus, puta triginta, quadraginta, vel quinquaginta annorum, cum perpetuum non dicatur, quod attingit tempus centum annorum) juxta *Constitut.* 45. §. 9. f. m. Urbani VIII. Nicol. *flosc. verb. Missa num.* 10. *& idem in lucubrat. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 41. *de celebrat. Missar. num.* 12. Panimoll. *dec.* 131. *num.* 5. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 222. Rota *decis.* 84. *nu.* 4. *parte* 18. *rec.* Et in hac circumstantia plerique oscitanter, inconsulto Episcopo, acceptant onera, nulla vel levi præcedenti justificatione, an fructus, seu reditus rei legatæ correspondeant oneri; & exinde, detecta reditus insufficientia, remanent gravata loca pia ad supplementum eleemosynarum Capellanis celebrantibus præstandum, aut aliàs coguntur recurrere ad Sacram Congregationem Concilii pro moderatione, & reductione Missarum: cui inconvenienti, & respective indemnitati Ecclesiarum occurrere, & consulere volens Sanctissimus Urbanus præcitatam Bullam edidit, omnino custodiendam, & servandam. 11

Fit quandoque in Ecclesiis Confraternitatum, vel etiam Parochialibus concessio situs, seu loci pro Capella seu Altari, vel Sepultura alicui Sodalitati, Familiæ, aut Benefactori: & oritur dubitatio, an hujusmodi concessio indigeat Beneplacito Apostolico: & in hac contingentia puto, fieri posse per solum Rectorem, & tutius cum solo consensu Prælati; quia concessiones hujusmodi non important veram, ac propriam dominii translationem, seu formalem servitutem Ecclesiæ, sed quoddam dominium usuale, redolens quoddam Jus honorificum, seu quandam prærogativam discretam ab aliis de Populo, Card. de Luca *discurs.* 53. *numer.* 5. *& per totum de Jurepatronatus*, ubi allegat quandam resolutionem Sacr. Congregat. *Visitat. Apostolicæ*, quam ego ipse inspexi in registro autographo ejusdem Sacræ Congregationis *pagin.* 46. *tergo sub die* 12. *Julii* 1657. emanatam tenoris sequentis — *In causa Joseph Costa super Capella, ejusque Jurepatronatus, alias concessa familiæ Severinæ, dictum fuit, donationem fuisse validam; & non fuisse necessa-* 12

rium

rium Beneplacitum Apostolicum in concessione Jurispatronatus, cum fuerit concessum solummodo usus, & commoditas, non autem dominium, cui resolutioni conferunt deducta per Pasqualig. *quæst. Moral. Juridic. quæst. 96. per tot.* Turricell. *de reb. Eccles. non alienan. cap. 8. n. 16. cum duob. seqq.* Ventriglia *prax. Eccles. annot. 1. §. 2. n. 25. & per tot. parte prima.*

13 Idcirco pro bono regimine, & recta administratione locorum, servandi sunt ordines, & provisiones Sacræ Congregationis specialiter deputatæ S. memoriæ Innocentii XII. editæ *prima Septembris 1699.* inferius registrandæ.

ORDINI, E PROVISIONI.

Della Sacra Congregazione deputata dalla Santità di N. S. Papa Innocenzo XII. sopra il buon governo, e retta amministrazione de luoghi Pii di Roma.

LA Santità di Nostro Signore Papa Innocenzo XII. che tra le cure più premurose del suo Apostolico Ministero con paterna Carità invigila continuamente al sollievo de Poveri, & alla conservazione, & utilità de Monasterii, Collegii, Spedali, & altre pie Università, si è compiacciuta per il buon governo, e retta amministrazione degl' istessi, deputare una Congregazione particolare di Eminentissimi, e Reverendissimi Signori Cardinali, con amplissime facoltà di determinare tuttociò, che le paresse espediente per il loro buon regolamento, & ancora rimovere ogni occasione di censura contro quelli, che mossi da puro motivo di carità, con cristiana vigilanza sopraintendono al governo de luoghi Pii; onde questi Eminentissimi Signori, per eseguire la Santa Intenzione di sua Beatitudine, essendosi più volte congregati, & avendo maturamente considerato i disordini, che in qualsivoglia modo possono nascere nelle amministrazioni de' medesimi luoghi Pii per procurarne il rimedio, e per esimere le azioni de loro Sopraintendenti da ogni sinistra interpretazione, hanno stabilite le seguenti ordinazioni da inviolabilmente osservarsi.

Primieramente la Sagra Congregazione, per evitare ogni motivo di mormorazione, e di sospetto, inerendo al Decreto della santa memoria di Papa Alessandro VII. emanato sotto li 5. Aprile 1663. strettamente proibisce, che qualsivoglia Superiore, Sopraintendente, Guardiano, Camerlengo, Deputato, Economo, Maestro di casa, Fattore, ò qualunque altro Officiale, che con qualsisia titolo sopraintenda alla cura, amministrazione, e governo de Monasterii di Monache, Conservatorii, Collegii, Seminarii, Spedali, Confraternite, Congregazioni, & altre pie Università, e tutti i loro congionti sino al secondo grado inclusivamente, direttamente, o indirettamente, anche per interposta persona, vendino, comprino, o permutino con i sopradetti luoghi Pii, à quali sopraintendono, grano, vino, oglio, lana, & ogn' altra sorte di grascie, e vettovaglie, ancorche quelle, che si volessero vendere, ò permutare da i sopranominati luoghi Pii stassero imminentemente per perire; e parimente proibisce, che li sopradetti Deputati, & Officiali, & i loro congionti, come sopra, direttamente, ò indirettamente anche per interposta persona prendano, ò diano in Affitto, anche à breve tempo prolunghino ò rinovino gl' Affitti già fatti, vendano, comprino, ò permutino con i medesimi luoghi Pii Tenute, Casali, Vigne, Orti, & ogn' altra specie di beni stabili tanto rustici, quanto urbani, come ancora mobili, supellettili, semoventi, & ogn' altra qualità di robbe, benche vi fosse il motivo di maggior utilità del luogo Pio, ò di urgente necessità del medesimo, ò per fuggire qualsivoglia gravo danno, e sotto qualunque pretesto, titolo, e colore; e contravenendosi in qualsivoglia maniera à quanto di sopra respettivamente si è ordinato, i trasgressori s' intendano perpetuamente privati dell' officio, che esercitano, & inabilitati per semper à conseguirne altri, & ogni convenzione, patto, stipolazione, e contratto, benchè fossero corroborati con il giuramento, e con l' obbligo Camerale, siano *ipso jure* nulli, & i medesimi Deputati, Officiali, e loro congionti come sopra, & anche i loro Eredi, e successori debbano perdere la cosa comprata, ò permutata, & il prezzo della cosa venduta; e di più i contraenti sieno tenuti pagare il quadruplo di quello, che averanno ricevuto, e respettivamente pagato, e che si sarà convenuto di ricevere, ò di pagare, da applicarsi la metà al luogo Pio, e l'altra metà all'Accusatore, il quale sarà tenuto segreto: & alla sudetta pena sieno anche tenuti *in solidum* gli Officiali, e Deputati, & altri come sopra, che vi averanno prestato il consenso, ò che saranno intervenuti alla stipolazione del contratto. E acciocchè senza sospetto di collusione apparisca l' osservanza del presente Decreto, dovrà il Computista di ciascun luogo Pio descrivere fedelmente le partite delle compre, vendite, e permute, e d' ogn' altro contratto, coll' espressione del tempo, luogo, e quantità, e della persona, ò persone, colle quali si è contrattato, e che hanno comprato, venduto, e permutato sotto pena di scudi 25. d' oro da applicarsi la metà all' Accusatore, e l' altra metà in beneficio del luogo Pio, e della privazione dell' Officio.

Inoltre si proibisce, che gli Officiali, Deputati, & altri Ministri come sopra, e tutti i loro congionti sino al secondo grado inclusivamente, prendano à censo alcuna somma di denaro spettante à luoghi Pii, à quali sopraintendono, e che accedano per sigurtà ne' medesimi Censi, senza prima avere ottenuta licenza espressa dalla Sacra Congregazione della Visita Apostolica: E imponendosi da alcuno de' sopradetti Officiali, Ministri, e loro congionti, come sopra, Censi à favore de' medesimi luoghi Pii, ò facendosi da sudetti sigurtà senza la precedente licenza della detta Sagra Congregazione, siano obligati *in solidum* per il pagamento de' frutti, e per la restituzione, ne' casi permessi, della Sorte, gli Officiali, Deputati, & altri, come sopra, che saranno intervenuti alla stipolazione del Contratto, e che averanno costituito il Procuratore a stipolare in loro nome, & i loro Eredi, e Successori.

Acciochè resti proveduto à tutto quello, che possa accadere in detrimento de luoghi Pii, la Sagra Congregazione ha stabilito, che dalli Superiori, e sopraintendenti de medesimi luoghi Pii attentamente s'invigili, che degli effetti, che provengono da donazioni, Eredità, ò legati con pesi di Doti, di Messe, ò di altre opere di Pietà, da i Computisti si tengano ne i libri mastri i conti separati, e che non si confondino con gli altri beni del luogo Pio, affinche, in caso, che diminuissero l' Entrate provenienti dalle sudette donazioni, eredità, ò legati, non sia il luogo Pio tenuto à supplire con il proprio Patrimonio alla soddisfazione de pesi, ma se ne possa chiedere la riduzione alla Sagra Congregazione del Concilio, a proporzione della diminuzione dell' Entrate.

Per riparare ad ogni possibile pregiudizio de luoghi Pii, si proibisce a Mercanti, & altri Venditori di vino, grano, legna, e di qualsivoglia robba usuale, come Macellari, Pollaroli, Pescivendoli, & altri Artisti, di dare; ò promettere sorte alcuna di regalo, tanto in denaro, quanto in robbe, benchè del proprio esercizio, ad alcun Deputato &c. e loro congionti, come sopra si è detto, & a' Servitori de' medesimi Deputati, e de' loro congionti, ò ad altri Ministri inferiori di detti luoghi Pii, affine di essere ammessi, ò mantenuti nel loro servizio; e parimente si proibisce alli sopranominati Deputati, loro congionti, e Servitori sopradetti, e Ministri di riceverli sotto pena della privazione dell' Officio, e del servizio respettivamente, & altre pene pecuniarie, e corporali ad arbitrio della Sagra Congregazione della Visita Apostolica, che ne' detti casi procederà con guardar solo alla verità del fatto, e senza alcuna tela giudiciaria.

Ad effetto, che i Sussidii dotali lasciati dalla pietà de' Fedeli per sovvenimento di povere, & oneste zitelle si distribuiscano con ogni rettitudine, & indifferenza, la Sagra Congregazione ordina, che nelle distribuzioni delle Doti, che si fanno collegialmente, overo singolarmente dagli Officiali, e Deputati, benchè sieno di quelle, che provengono da i sopravanzi, ò da qualsivoglia altro introito, ò assegnamento, tanto per monacarsi, quanto per maritarsi, inviolabilmente si osservi la mente de Testatori, e respettivamente quanto si prescrive nelli Statuti di ciascun luogo Pio dotante, in quella parte però, che non sono contrarii alle disposizioni de' Testatori, sotto pena in caso di contravenzione di esser tenuti i nominati, ò il nominante a restituire il doppio della dote conferita, da applicarsi la metà al luogo Pio, e l'altra metà all' Accusatore, che sarà tenuto segreto, & altre pene ad arbitrio della Sacra Congregazione della Visita Apostolica: Et espressamente proibisce, che gli Officiali, Deputati, & altri come sopra conferiscano a qualsisia persona doti per mercede, ò salario, di qualsivoglia servizio, ò in conto, e diminuzione del medesimo, con gravarne sopra di ciò strettamente la loro coscienza, riserbando ancora in caso di contravenzione, alla Sagra Congregazio-

ne della Visita di procedere à pene rigorosissime à suo arbitrio, oltre le sopradette.

Nelle nomine de'gli Alunni de Collegii, e Seminarii, che si fanno da i loro Sopraintendenti, o Deputati tanto collegialmente, quanto particolarmente, overo da quelli, che per ragione di Juspatronato hanno facoltà di nominare, ordina la Sagra Congregazione, che posposti ogni parzialità, & interesse, si adempiano esattamente la volontà, e le leggi prescritte da i Fondatori circa le qualità, e requisiti de nominandi, e che inviolabilmente si osservi quanto si determina dagli Statuti, e Regole fondamentali de detti Collegii, e Seminarii, rimovendo ogni abuso, anche introdotto da lungo tempo: e che trà i Concorrenti sieno semper preferiti quelli, che oltre havere i requisiti ricercati da i Testatori, e da i Statuti, saranno d' indole, e di costumi migliori, e che averanno maggior talento per approfittarsi nelle scienze, e meno possibilità de Beni di fortuna per mantenersi ne gli studii, incaricando sopra di ciò strettamente le coscienze de nominanti, i quali, se per alcun privato rispetto, & utilità propria preferiranno nell' elezione l' insufficiente all' abile, & il meno idoneo al più capace, si avvertono, che si saranno rei di gravissimo peccato contro la giustizia, e che dovranno rendere rigorosissimo conto d'avanti al tremendo Tribunale di Dio.

Per rogliere ogn'ombra di sospetto, & ogni occasione alle querele de i Concorrenti, che restano esclusi dal conseguimento de seguenti Officii, ordina la Sagra Congregazione, che nell'elezzione de' Procuratori, Maestri di Casa, Computisti, Esattori, Fattori di Campagna, & altri Officiali subalterni, non si eleggano persone, che attualmente servano i Superiori, e i Deputati de medesimi luoghi Pii, ò che habbiano alcuna incombenza sopra l' Azienda privata dei sopradetti Deputati, senza l' approvazione della Congregazione della Sagra Visita Apostolica; ma unicamente quelli, che communemente sono riconosciuti intelligenti, di timorata coscienza, e di buona fama: e di quelli, che presentemente sono Procuratori, Maestri di Casa, Computisti, Esattori, ò con qualunque altro titulo sopraintendono a gl' Interessi de'luoghi Pii, e nell' istessa qualità di officio servono alcun Deputato de medesimi luoghi Pii, se ne debba dare la nota alla Sagra Congregatione della Visita Apostolica per riceverne l' approvazione nel termine di un mese dalla publicazione del presente Editto, altrimente s'intendano, passato il detto mese, privati de' loro officii: e per quello, che riguarda i Maestri di Casa, e gli Esattori, questi prima di essere ammessi all' esercizio de' loro officj, si procuri, che diano idonea sigurtà per l'idennità de'luoghi Pii per i casi, che potessero accadere; e s'invigili, che l' Esattore puntualmente, nel fine d'ogni mese, abbia depositato nel Monte della Pietà, ò Banco di San Spirito intro il denaro, che averà riscosso, e che ogni sei mesi, unitamente con il Maestro di casa, rendano conto della loro amministrazione: ordinando espressamente, che gli Esattori, sotto qualunque pretesto, non possano pagare alcuna somma di denaro ad Artisti, ò ad altri Creditori de' luoghi Pii, anche con ordine scritto da i Deputati, sotto pena di scudi 25. d'oro per ciascun pagamento da applicarsi come sopra, e della privazione dell' officio, dandosi solamente la permissione alli Esattori di pagare fino alla somma di scudi dieci di moneta, ogni qual volta vi sia il preciso bisogno, e l' ordine in scritto de' Deputati.

Nelle vendite de' pegni, che si fanno nel Sagro Monte della Pietà, ordina la Sagra Congregazione, che esattemente si osservi tutto ciò, che si dispone dalli Statuti del Sagro Monte, e specialmente, che niun Deputato, ò altro Ministro per se stesso, ò per interposta persona direttamente, ò indirettamente sotto alcun pretesto, titolo, ò colore, possa comprare pegno di qualsivoglia sorte, e qualità, che si venda, ancorche la sua oblazione fosse maggiore di tutte l'altre, e che eccedesse il valore del pegno, sotto pena della nullità dell' atto, & altre contenute ne sopranominati Statuti, alli quali si abbia in tutto, e per tutto relazione, & abbiano l' istesso vigore, come qui fossero espressamente *de verbo ad verbum* repetiti.

Nelle Deliberazioni, che si fanno nella Depositaria Urbana tanto de mobili, quanto di Stabili, per reprimere le doglianze, che si possono fare da i debitori, che le patiscono, la Sag. Congregazione ordina, che il Deputato della Congregazione di S. Eufemia, che vi assiste, ò che vi doverrebe assistere, non possa per se stesso, ò per interposta persona direttamente, ò indirettamente offerirvi, benche la sua oblazione eccedesse tutte le altre, e superasse il prezzo della cosa, che si deve deliberare; dichiarando, in caso di contravenzione, nulla la deliberazione, & il trasgressore incorso nella refezzione di tutte le spese, e nelle pene contenute nelli Statuti della Congregazione di S. Eufemia, & altre pene pecuniarie ad arbitrio della Sagra Congregazione della Visita Apostolica.

Nell' elezzioni, conferme, e rinovazioni di Priori, Guardiani, Deputati, e di ogn'altro sopraintendente de' sopranominati luoghi Pii, ordina la Sagra Congregazione, che, esclusa affatto la viva voce, si proceda, conforme dispongono gli Statuti particolari di ciascun luogo Pio, e che onninamente si evitino tutti i trattati, i patti, e gli accordi precedenti circa la nuova elezzione: ramentandosi a gli Elettori, che posposti ogni privato affetto, e passione, abbino unicamente in cuore la gloria di Dio, & il servizio, & utilità del luogo: onde nel giorno stabilito per l' elezzione de' nuovi Officiali, congregati che saranno nel luogo consueto tutti gli Elettori, dovranno primieramente invocare l'assistenza dello Spirito Santo, e dopo dal Secretario si leggeranno ad alta, & intelligibile voce le presenti ordinazioni, e successivamente dal Computista si riferirà lo stato Economico del luogo, e con precisa distinzione darà un fedele ragguaglio di tutto ciò è seguito in tempo del passato governo, con particolarmente esprimere tutte le robbe, tanto comestibili, che si comprano all'ingrosso, quanto d'ogni specie, e qualità, che in tempo della scorsa amministrazione bisognò comprare, e specificare da chi, & a qual prezzo si sono comprate: e parimente notificare tutto quello, che si è venduto, & à che prezzo si sia venduto, a se sia seguito l'intiero pagamento; e darà ancora ragguaglio di tutti i contratti tanto lucrativi, quanto onerosi degli acquisti, alienazioni, & eredità, legati, fabriche, crediti, e debiti seguiti, nel sopradetto tempo; la qual relazione sotto scritta di propria mano del Computista si dovrà esibire ogn' anno dentro il termine di otto giorni, dal giorno della Congregazione per la nuova elezzione, in Segretaria della Sagra Visita Apostolica sotto pena in caso di contravenzione di scudi 25. di oro, da pagarsi infallibilmente dall'istesso Computista, e da applicarsi in beneficio de' luoghi Pii ad arbitrio della Sagra Congregazione della Visita; & il Computista sudetto per giustificazione di averla esibita, dovrà riportarne la fede dell' esibizione da Monsig. Segretario della medesima Sagra Visita, ad effetto di presentarla a i novi Officiali: il che non adempiendo, oltre la sudetta pena, s'intenda privato dell' Officio; E finalmente dal Procurator del luogo si riferirà lo stato presente di tutte le Cause attive, e passive terminate nel detto tempo, e da terminarsi, & i meriti di quelle, che si dovranno muovere in avvenire.

Adempito, che sia perfettamente quanto di sopra si contiene, si verrà alla nuova elezzione, la quale da ciascheduno degli Elettori si studiarà, che cada in persone di egual sufficienza, & integrità: e questa seguita, dovranno immantinente i nuovi Officiali eletti prestare il solito giuramento di esercitare con tutta diligenza, e fedeltà il loro officio; & il Segretario del luogo dovrà notare nel libro delle Congregazioni, che prima dell'elezzione esattamente sia stato adempito quanto di sopra si è ordinato, e specialmente, che sieno state lette le presenti ordinazioni, dichiarandosi, che in caso d'inosservanza, ò di tutto, ò di parte di quanto sopra si prescrive, l'elezzione de nuovi Officiali sarà di niun valore, *& ipso jure nulla*, e che per quella volta l' elezzione s'intenda devoluta alla Sagra Congregazione della Visita Apostolica.

Ne luoghi Pii, ne quali i Deputati non sono à tempo determinato, ma a loro vita, ò ad arbitrio de Protettori, ordina la Sagra Congregazione, che nella prima Congregazione dell'anno si adempia proporzionalmente quanto di sopra si è disposto sotto le pene di sopra contenute.

Nelle Congregazioni, Compagnie, ò altre pie Università, che hanno Ministri salariati, ordina la Sagra Congregazione, che questi, benchè sieno ascritti per fratelli, non abbiano il voto decisivo nelle Congregazioni generali, e segrete, se lo Statuto non glelo conceda espressamente; e che nelle Congregazioni segrete di qualsivoglia Confraternità, ò Congregazione non possano essere ammessi quelli, che sieno Parenti fino al secondo grado inclusivamente di altri, che sieno della medesima Congregazione segreta.

Et à fine, che le presenti ordinazioni siano inviolabilmente adempite, e che da niuno si possa allegare ignoranza di esse, ordina la Sacra Congregazione, che continuamente resti affisso un Esemplare delle medesime in luogo pro-

proporzionato, e visibile nelle stanze destinate per le Congregazioni de sopra nominati luoghi Pii.

E per la plenaria, e pronta essecuzione di quanto sopra si è ordinato, la Sagra Congregazione constituisce, e deputa per Giudice, & essecurore Monsignor Vicegerente, pro tempore, dell' Eminentiss. Sign. Cardinale Vicario di Sua Santità, dando al medesimo facoltà di procedere contro i Trasgressori colpevoli, e complici, sommariamente senza tela giudiciaria, e solamente riguardata la verità del fatto, tanto ad accusa d'altri, quanto per Inquisizione, e per ragione del proprio officio: con che, prima di venire alla condanna, ricerchi il voto della Sagra Congregazione della visita Apostolica.

Essendo state pertanto le presenti Ordinazioni riferite alla Santità di Nostro Signore, la Santità Sua l'ha pienamente approvate, e ne ha comandata la publicazione, acciò restino, sotto le pene in esse contenute, pienamente osservate: onde le medesime publicare, e affisse ne luoghi consueti della Città di Roma averanno l'istesso vigore, come se fossero a ciascuno personalmente intimate. Il primo di Settembre 1699.

Girolamo Card. Casanate, Giuseppe Domenico de Totis Segretario.

QUÆSTIO VII.

An possint quæstuare, & Eleemosynas colligere absque licentia Episcopi, vel Parochi, & pro libito erogare?

1 Respondetur, posse quæstuare secundum earum Institutum, & juxta modum ab Ordinariis præscribendum, tam quoad Collectionem, quam quoad Distributionem, sive implicationem Eleemosynarum, Barbos. *summ. decis. Apostolic. verb. Confraternitas*, *n.* 14. de Franch. *controv. inter Episc. & Regul. n.* 211. *&* 212. *pag. mihi* 86. Pignatell. *consult.* 8. *an.* 12. *& seqq. tom.* 10. *ubi* quod nequeunt quæstuare sine licentia Episcopi, juxta *Constitutionem* 115. *Clementis VIII.* §. 8. & ob alias rationes ibidem adductas, Pascucc. *ad Consult. ejusd.* Pignatell. *tom.* 1. *tit. de Confraternitatibus col.* 1. *incipien.* Tenendum est *pag.* 203. Ita tamen, ut Collectores de ipsis Eleemosynis nullo modo participent, attenta prohibitione Sact. Cong. Concil. *in decreto relato a* Fagnan. *in c. cum ex eo n.* 22. *de pœnit. & remiss.* sed potius aliunde illis stipendium aliquod honestum constitui debeant, quatenus aliquis non inveniatur, qui, suo incommodo, & expensis, amore Dei, hoc charitatis officium gratis impendere vellet: Quemadmodum nec locari potest a Confraternitate, aut alteri loco Pio jus quæstuandi, seu colligendi eleemosynas, Amostaz. *de Causis piis tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 13. *a n.* 11. *& seqq.* Franciscus Monacell. *formular. in adnot. ad formul.* 6. *n.* 6. *tit.* 6. *p.* 1.

2 Regulariter tamen Confraternitatibus, quæ propriis reditibus onera adimplere possunt, aliisque actu hospitalitatem non exercentibus, deneganda est licentia quæstuandi tempore messium, & vindemiarum, ne vere indigentibus hoc charitatis præsidium subtrahatur, Amostaz. *de Causis piis tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 12. *n.* 19. *&* 25. Monacell. *p.* 1. *tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 6. *n.* 2. *&* 3. Et si concedatur quandoque pro Fabrica incœpta, debent reddere rationem Ordinario. Eleemosynas autem sponte oblatas recipere non prohibentur, dummodo similiter rationem reddant, Pignatell. *aliis congestis tom.* 8. *consult.* 12. *n.* 22. Nicol. *flosc. verb. Quæstor. n.* 5. *& idem lucubrat. canon. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 39. *de sentent. excomm. pag.* 302. *col.* 1. *versic.* Confraternitatibus vero &c. ubi recenset tenorem formulæ modernæ, qua Confraternitatibus indulgetur facultas quæstuandi. Quod si existerent in quasi possessione quæstuandi, essent in ea manutenendæ, Posth. *de manutent. observ.* 10. *n.* 76. pro arbitrio tamen, prudentia, & pastorali solicitudine Episcopi, & de ejus consensu, ac auctoritate, Fagnan. *in c. cum ex eo. n.* 30. *versic.* pro conservatione, *et n.* 33. *de pœnit. et remiss.* Proinde vigilent Parochi, & a quæstoribus generaliter, qui in Parochiis circumferuntur, exigant ostensionem hujusmodi facultatis ab Ordinariis obtentæ, & curent, quod eleemosynæ collectæ, & quicunque reditus in manus Confraternitatum per suos Ministros perveniant, & omni studio ab iis, ad quos spectat, in pia opera, ad quæ destinata sunt, omnino impendantur; ac interim in libros ad hoc confectos, & destinatos ea omnia fideliter referantur, quos, elapso tempore, Syndici, seu Deputati, & ad id electi recognoscant, & Parochi judicio accedente, reddant rationem: Episcopus enim, & Parochus loco ipsius, debet esse valde solicitus in petenda ratione Piorum locorum, & in specie Confraternitatum, Barbos. *de offic. et potest. Episcop. allegat.* 75. *n.* 57. Francesc. *de competentiis jurisdictionis inter cur. Eccles. et secul. q.* 78. *n.* 30. *cum seqq.*

Rursus, Quæstores Eleemosynarum pro Hospitalibus, 3
& locis Piis non debent admitti, ita de facili, sine licentia Romani Pontificis, vel saltem si literis commendatitiis Ordinarii muniti non sint, alias puniuntur ab Episcopo, etiam si sint mere Laici; & fortius, si quæstuant cum Bullis fallacibus, & publicant Indulgentias, Raynald. *observ. Crimin. tom.* 3. *c.* 28. §. 6. *n.* 15. *et seqq.*

Hinc, nullatenus admittendi quæstuantes pro locis 4
Piis cum licentia, aut literis patentibus Principum, aut Magistratuum secularium, obstante Clement. *abusus de pœnit. et remiss. et Sacro Conc. Trident. sess.* 21. *c.* 9. *et declaratione Sacr. Congr. Episcop. et Regul. in Aversana* 22. *Februar.* 1620. Jus autem perquirendi Eleemosynas per Confraternitatibus erectis in Ecclesiis Regularium Mendicantium, spectat ad ipsos Regulares, Rota coram Peutinger. *decis.* 160. *n.* 1. *et seqq. et per tot.* Barbosa *de offic. et pot. Episc. allegat.* 109. *n.* 7. *versic.* sic etiam Lantusc. *theatr. Regul. verb.* Eleemosyna, *n.* 1. *et verb.* quæritare, *n.* 1. *cum duob. seqq.*

Oblationes pariter, cæteraque relicta Capellis, seu 5
Altaribus ipsarum Confraternitatum possunt recipere, nec Parochi super illis quidquam prætendere, dummodo illas in pios usus ipsarum Confraternitatum convertant, non in proprios; nec in alios, licet pios, non pertinentes ad Institutum, & commodum Confraternitatum, ut observat Pasqualig. ad Franch. *super Bulla* 115. *Clementis VIII. n.* 213. Ricc. *decis.* 170. *p.* 4. Fagnan. *in c.* Pastoralis de his, quæ fiunt a Prælatis, *n.* 22. *et fusius* Bordon. *oper. tom.* 7. *Consil.* 67. *per tot.*

Ita tamen, ut remaneant Parocho sola custodia, & 6
administratio illarum, quæ fiunt cæteris Imaginibus, Sanctis, Altaribus, sive Capellis, intra limites Parochiæ. Quo vero ad alias, sive in Ecclesiis Regularium, sive Confraternitatum, earum administratio non spectat ad ipsum Parochum, sed ad Regulares, & respective ad Rectores Oratorii, sive Ecclesiæ, cui sunt factæ, dummodo in usum destinatum, & non in proprium convertantur, ut notat Abbas *in d. c. Pastoralis*, *n.* 2. *versic.* Administrationem autem. Et firmat Rota *decis.* 257. *n.* 9. *et seq.* coram Merlin. alioquin retraherentur Christifideles ab oblationibus, si ab alio perciperentur, & in diversum usum, quam destinatum, erogarentur, ut advertit Rota cor. Pamphil. *decis.* 286. *n.* 3. cum aliis cumulatis per R. P. D. Dominic. de Zaulis *Episcopum Verulan.* alias *Almæ Urbis Vicesgerentem*, *deinde meritissimum Assessorem Sacræ Inquisitionis*, *& Archiepiscopum Theodosiæ in observ. ad Statutum Faventinum tom.* 1. *lib.* 3. *observ.* 21. *a n.* 36. *et plurib. seqq. quem sequitur* Monacell. *in form. p.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 10. *num.* 21. *quidquid in contrarium asserat* Bettachin. *vot.* 191. *n.* 2.

Si vero contendatur, an oblationes hujusmodi factæ a- 7
licui Imagini possint alienari a Confratribus? jam alibi diximus, quod si sunt res aureæ, vel argenteæ, pretiosæ, seu magni valoris, non possunt distrahi sine beneplacito Apostolico: cæteræ autem minoris pretii, utique possunt cum facultate Episcopi, Ventrigl. *prax. Eccles. tom.* 1. *ann.* 1. §. 2. *n.* 28. & si fuerint relictæ pro fabrica Ecclesiæ, possunt erogari etiam pro ornamentis, & aliis necessariis ad Divinum cultum, quæ sub nomine fabricæ comprehenduntur, ut respondet Amostaz. *de Causis piis lib.* 4. *c.* 1. *n.* 22. *cum seqq. ubi n.* 26. firmat, quod, si aliquid legatur fabricæ Ecclesiæ, aut pro ornamentis, si fabrica reparatione non indigeat, & ornamenta sufficiant, tunc potest arbitrio Episcopi in aliud opus converti, & sequitur Zaul. *ubi supra in alleg. observ.* 21. *n.* 75. *et* 76. *Notat*, *inquam*, Capon. *discept.* 77. *n.* 43. *tom.* 2. quod ex oblationibus factis Altari, seu Capellæ alicujus Confraternitatis pro usu, commodo, seu utilitate ejusdem Altaris, non potest Episcopus erigere Beneficium, sed tantum rationem exquirere: Quamvis enim Confraternitates possint erogare, & impendere reditus, & Eleemosynas absque licentia Episcopi, qui non debet se ingerere in administratione, sed illam Confratribus relinquere, juxta resolutionem *Sacr. Congr. Episc. et Regul. in Castellanat.* 14. *Nov.* 1603. Nicol. *flosc. verb.* Eleemosynæ *n.* 32. Pignatell. *tom.* 6. *Consult.* 52. *n.* 5. nihilominus ad Episcopum

spectat Jus confirmandi OEconomos, & Administratores electos, & ab eis exigendi computa administrationis, & in quem usum erogati sint reditus, necnon etiam juramentum de fideliter administrando, prout ita sæpius declaravit, inhærendo dispositioni *Sacr. Concil. Trid. cap. 8. & 9. sess. 22. Sacr. Congr. Concil. & Episcop. Regul. in decretis relatis per* Crispin. *de Visit. Pastoral. par. 1. §. 13. n. 7.* Monacell. *formular. part. 1. tit. 6. in adnot. ad formul. 11. n. 16. & part. 2. tit. 14. in adnot. ad formul. 8. n. 1.* Notandum etiam, quod distributio eleemosynarum collectarum in Concionibus in locis Diœcesis, spectat Parocho loci, non autem Concionatori, ut advertit Rot. coram Merlin. *decis.* 257.

QUÆSTIO VIII.

Confraternitates, an sint loca Pia, & computandæ inter Pias, & Ecclesiasticas Causas? Joseph de Rosa *consult.* 10. *per tot.* Capon. *discept.* 276. *tom.* 4. Pilaja *decis. Pontific. lib.* 2. *decis.* 5. *de Eccles. locis, a n.* 28. *& seqq.*

1 Respondetur, esse Pias, & Ecclesiasticas, quatenus sint erectæ auctoritate Papæ, vel Episcopi, & tunc gaudent privilegio fori, Rota *decis.* 89. *nu.* 9. *decis.* 163. *nu.* 15. *& dec.* 313. *n.* 9. *part.* 10. *& dec.* 274. 278. *&* 320. *part.* 11. *recent.* alias, si secus, sunt mere laicales, Capon. *discept.* 396. *tom.* 5. Rot. *dec.* 55. *n.* 14. *post* Salgad. *labyrinth. credit. & in recent. dicta decis.* 313. *num.* 9. *part.* 10. Regulariter tamen præsumuntur laicales, nisi habeant signa Ecclesiastica; quia, stantibus hisce signis, tametsi non essent erectæ ab Episcopo, adhuc dicuntur Ecclesiasticæ juxta distinctionem, Amostaz. *de Caus. piis tom.* 1. *lib. cap. . n. ....* Cortiad. *decis.* 143. *a n.* 12. *& pluribus seqq.* Card. Cerr. *decis.* 226. *n.* 32. Panimoll. *decis.* 12. *adnot.* 5. *per tot.* ubi quod, si in illis exerceantur opera Pia, & habeant Templum cum Campanili, & Campanis, (ex quo Campanæ appensio facit Ecclesiam,) censeri de Jurisdictione Episcopi, *cap. patentibus de privileg.* Nicol. *flosc. verb. Campana, n.* 6. vel servetur Hospitalitas, aut Missæ celebrentur, Caputaquen. *decis.* 328. *nu.* 3. *part.* 1. Martha *de Jurisdict. part.* 4. *Cent.* 2. *cas.* 113. *n.* 9. *&* 8. *late decis.* 35. post Monacell. *part.* 2. sive Pauperes alantur, curentur Infirmi, redimantur Captivi, dotentur, & maritentur Orphanæ, & similia opera peragantur, subjiciuntur Episcopo, non Magistratui sæculari: quia privilegium fori non datur loco, sed causæ, Dian. *oper. coordinat. tom.* 9. *tract.* 2. *de Immunit. Eccles. resol.* 177. *per tot.* Rot. coram Coccin. *decis.* 210. *n.* 1. *decis.* 717. *n.* 22. *& decis.* 1598. *n.* 10. *&* apud Salgad. *labyrinth. credit. decis.* 78. *n.* 77. late Duard. *Comment. in Bull. Cœnæ Domini lib.* 2. *in can.* 15. *quæst.* 7. *conclus.* 1. 2. 3. *&* 4. Veruntamen, in dubio non præsumuntur Ecclesiasticæ, Card. de Luca *disc.* 8. *n.* 4. maxime si sunt Artificum, & Professorum, seu Mercatorum, tametsi haberent propriam Ecclesiam, de Luca *d. disc.* 8. *n.* 5. *&* 6. Illis propterea concedi solet facultas divina exercendi independenter a Parocho, idem Card. de Luca *disc.* 1. *n.* 3. *de alienat.* Pignatell. *tom.* 2. *Consult.* 47. *n.* 7. *ut sic*,

2 Si sunt omnes, vel major pars Confratrum laici, Collegium est laicale, & subsunt tantum Episcopo quoad actus spirituales, & Ecclesiasticos, non tamen quoad temporalia, Vulpes. *prax. forens. Eccles. cap.* 11. *n.* 11. *&* 12. Daniel. de Nobilibus *in addit. ad suas controversias ad cap.* 49. *n.* 30. *tom.* 2. Mangil. *de subhast. quæst.* 31. *n.* 2. *&* 3. Idcirco, quamvis sint laicales, quoad actus Ecclesiasticos, semper subjiciuntur Ordinario, Novar. *tom.* 1. *lib.* 2. *de for. competent. consil.* 3. *n.* 5. Michael. de Calder. *decis. criminal. Cathalon. to.* 2. *decis.* 82. *n.* 10. *in fin.* Barbos. *vot. decis.* 76. *n.* 80. *cum trib. seqq. lib.* 3. Ut si tractaretur de præcedentia (quia causa præcedentiæ est spiritualis) de teddenda ratione Vasorum Sacrorum, Vestium Sacerdotalium, & similium, quæ ad usum spiritualium sunt deputata, nec converti possunt ad usum profanum, cognitio spectat ad Judicem Ecclesiasticum, Martha *de Jurisdict. par.* 4. *cen.* 2. *cas.* 113. *n.* 8. 19. *&* 20. licet quoad reliqua subsint foro laicali, cum hujusmodi personæ, non dicantur Ecclesiasticæ, nisi secundum quid, Duard. *ubi ante, conclus.* 4. *&* 5.

3 Si tamen Confratres Sacco induti gregatim, & processionaliter incederent, non possunt tunc temporis molestari a Judicibus laicis, nec capi, nec carcerari: quia in illo instanti, ac durante functione, cum delatione habitus Confraternitatis, gaudent privilegio fori, & Immunitate, etiam extra Ecclesiam, & alium locum immunem; itaut nec de mandato Episcopi carcerari possint; Cumque casus evenerit de anno 1703. in Civitate Auximi, tempore, quo ex benignitate Sedis Apostolicæ, munere Vicarii Apostolici fungebar, de mandato D. Gubernatoris illius Civitatis (revertentibus Confraternitatibus loci Offanæ Diœcesis Auximanæ a Visitatione Almæ Domus Lauretanæ, & transeuntibus per dictam Civitatem) fuit captus, pro asserto forsan levi delicto, unus ex Confratribus Sacco indutus, & ad carceres secretos Curiæ laicalis adductus; & reclamantibus apud me, Plebano dicti loci, & Officialibus ipsarum Confraternitatum, sumptis a Curia Ecclesiastica statim Summariis informationibus super captura, & aliis circumstantiis, necnon super scandalo Populo illato, volebam procedere ad Censuras; sed D. Gubernator timore correptus, illum relaxari mandavit, & eain de conquestus fuit apud Sacram Consultam, a qua, remissa instantia ad Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium, nihil potuit obtinere: Et merito, quia revera gaudebat privilegio Immunitatis; ut affirmant Nicol. *lucubrat. Civil. lib.* 1. *cap.* 8. *de Immunit. Eccles. n.* 35. *versic.* Amplia, Monacell. *formul. parte* 1. *tit.* 6. *adnot. ad formul.* 9. *n.* 33. Joan. Clericat. *in Erotematibus Eccles. cap.* 32. *tit. de Sacrileg. & violat. Immunit. n.* 6. Quare Laicus, qui Sacco alicujus Confraternitatis indutus extra Ecclesiam delinquit, subest Judici Ecclesiastico, Pignatell. *tom.* 5. *Consult.* 2. *num.* 52. Raynald. *tom.* 1. *observ. ad cap.* 1. *supplet.* 5. *n.* 491.

Licet, inquam, secundum aliquos, Confraternitates 4 non erectæ auctoritate Episcopi non sint loca Pia, & juxta aliorum sententiam, adhuc reputanda sint loca Sacra, Religiosa, vel Ecclesiastica, si in illis exerceantur opera pietatis, de utraque opinione loquuntur DD. superius citati, quibus addendus Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 4. *quæst.* 2. *n.* 26. Nihilominus eam sequerer sententiam, Confraternitates Laicorum, quæ exercent opera pietatis, charitatis, & misericordiæ, & quidquid eis ad hunc effectum relinquitur, dici *Causam Piam*, quamvis earum fundationes destitutæ fuerint auctoritate superioris Ecclesiastici, Moneta *loco citato n.* 18. *&* 27. & fusius probat Passerin. *de stat. homin. quæst.* 185. *art.* 7. *a nu.* 447. *& plurib. seqq. & potissimum n.* 452. *&* 454. Rota *decis.* 267. *n.* 1. *&* 2. coram Carill. *& in recent. decis.* 26. *n. n.* 6. *parte* 17. In Archiconfraternitatibus autem Almæ Urbis hujusmodi dubium non versatur, quia sunt loca Pia, & Ecclesiastica, cum regulariter sint approbatæ a Summis Pontificibus, Panimoll. *decis.* 12. *adnotat.* 5. *num.* 17. Rot. *decis.* 89. *nu.* 6. *& seqq. parte* 10. *recent.* & coram Arguelles *decis.* 45. *num.* 8. Quæ vero sint signa Confraternitatis, seu loci Ecclesiastici, & laicalis, referuntur in decis. 35. sæpius citata apud Monacell. *parte* 2.

Omnes enim Confraternitates indistincte ex *Constitutione s. m. Clementis VIII. incipien.* - Inter multiplices, *sub datum Romæ* 1592. 3. *Idus Aprilis registrat.* apud Scanarol. *de Visit. carcerat. in append. sub cap.* 10. *pag. mihi* 11. sunt vere loca Pia, quoniam Sanctitas Sua, ut ibi *sub n. seu §.* 9. mandat, a Confraternitatibus exerceri opera charitatis, & pietatis erga carceratos; & quatenus in Civitate, oppido, vel loco hujusmodi Confraternitas non reperiatur, quæ officiis hujusmodi incumbat, facultatem tribuit Ordinariis eandem erigendi, ad id opus pium obeundum: Cum Pauperibus carceratis alimenta subministrandi, onus sit locorum Piorum, videlicet charitatis, & pietatis, ut late tradit idem Scanarol. *d. tract.* §. 6. *cap.* 2. *per tot.* ubi de Archiconfraternitate Charitatis Almæ Urbis, quæ maxime insudat pro sublevandis pauperibus carceratis tam sanis, quam infirmis, suppeditando necessaria, & in *cap.* 3. Archiconfraternitatem Pietatis exornat. Pauperibus autem carceratis pro Criminalibus causis, traduntur a Rev. Camera, & pauperibus debitoribus subministrantur alimenta a creditoribus arbitrio Judicis, vigore *Constitutionum Summorum Pontificum Pauli V. super reformatione, Sancti Pii V. & Urbani VIII.* qui non tantum Christianis, sed etiam Hæbreis pauperibus carceratis alimenta statui voluerunt; itaut, negligente creditore in hujusmodi subministratione intra tempus a Judice præfixum, etiam per horam, debitor est excarcerandus, ob non factam præstationem alimentorum, Mauson. *de caus. execut. limit.* 12. Rota *decis.* 269. *n.* 18. *parte* 4. *tom.* 2. *recent.* 5

& Ju-

& Judices prospicere debent, ne carcerati fame pereant, *ex disposit. text. in l. Judices, cod. de Ep. audien.*, Seta *de eff. locum. cap. 6. n. 31. & 32.*

6 Nota, quod Rectores, seu Priores Confraternitatum possunt esse Clerici, vel laici, si Confraternitates ex utrisque consistunt, Ricciul. *lucubrat. canon. lib. 4. tit. de Confraternitat. laicor. cap. 8. n. 2.* Et si Rector est laicus, habet potestatem in Confratrem Clericum, non titulo Jurisdictionis, sed charitatis, & amoris fraterni, in respicientibus Institutum ipsius Confraternitatis, Ricciull. *dicto cap. 8. n. 2. 3. & 4.* Hinc Sacra Congregatio Immunitatis declaravit *in Urbanien. 28. Novembr.* 1673. *Deberi aboleri Decretum Confraternitatis, statuens, Confratres ascendentes ad Ordines Clericales, amittere Votum in Confraternitate*, Ricc. *in Synops. verb.* decreta Ecclesiastica *n. 8.*

7 Confratres autem laici inter Confratres recepti non mutant qualitatem; nam status devotionis est compatibilis cum statu laicali: unde tam in Civilibus, quam in Criminalibus, uti laici, subsunt Jurisdictioni Judicis secularis, nisi ageretur de includendis, vel excludendis Confratribus a Confraternitate; quia tunc primum Judicium spectat ad Rectorem Confraternitatis, a quo datur recursus ad Judicem Ecclesiasticum, Lotter. *de benef. lib. 2. quæst. 10. nu. 32.* Aut si ageretur de præcedentia inter Confraternitates, vel si de delicto commisso in rebus spiritualibus, aut etiam de ordinatione, seu correctione Statutorum respicientium functiones Ecclesiasticas, seu salutem Animarum; Nam hisce, & aliis consimilibus casibus specificatis per Ricciull. *lucubrat. lib. 4. cap. 12. de Confraternit. Laicorum per tot.* subduntur Judici Ecclesiastico, ac semper, & quandocunque agitur de interesse spiritualitatis, & Confraternitatis Ecclesiasticæ, subjacent Jurisdictioni Episcopi, Sac. Cong. Immunit. *in Papien. 10. Septembris* 1629. Secus si agatur inter ipsos Confratres tanquam privatos; tunc enim eorum Causæ aguntur coram Judice sæculari, Pignatell. *tom. 1. consult. 156. n. 3. & fusius alibi diximus*, Rot. *decis. 482. n. 39. part. 4. tom. 2. recent.*

QUÆSTIO IX.

An possint ad libitum discedere ab Ecclesiis, in quibus erectæ; vel ejici, & dimitti per Prælatum, vel Parochum, aut Regulares?

1 RESpondetur, quod sicuti possunt migrare ab una ad aliam Ecclesiam, ita etiam dimitti, & expelli, nisi aliter cautum sit in fundatione, seu institutione, Nicol. *in flosc. verb. Confraternitas sub n. 11. versic.* Et transferre, Ricciull. *lucubrat. Eccles. lib. 4. tit. de Confraternitatibus cap. 3. n. 2. & seqq.* Tondut. *resol. benef. cap. 43. n. 7. & 8.* Francesc. *de Cathed. cap. 25. nu. 455. & 463.* Capon. *discept. 345. per tot. tom. 5.* Cortiad. *decis. 183. n. 1. & seqq.* Pascucc. *in compend. ad Consult.* Pignatell. *tom. 1. tit. de Eccles. col. 1. §.* Etenim, *pag. 249.* Amostaz *de causis piis tom. 1. lib. 4. cap. 12. n. 8.* Rot. coram Coccin. *decis. 472.* Ratio est, quia Confraternitas est quid distinctum, & separatum ab Ecclesia, tanquam Collegium personale, Rot. coram Bich. *decis. 100. n. 8.* Rojas *decis. 250. n. 8.* repetita in *recent. decis. 313. part. 9.* late Monacell. *formular. par. 1, tit. 6. in adnot. ad formul. 11. n. 9.* Quapropter, sicut invitus nemo cogitur ingredi Confraternitatem, ita propria voluntate potest quilibet Confrater illam deserere, dummodo de bonis ipsius nihil retineat, Ricciull. *lucubrat. Eccles. lib. ... cap. 1. n. 4. & 10.*

2 Utrum autem translata, aut destructa, dissoluta, seu extincta, & suppressa Confraternitas secum deferat supellectilia, & reditus? Sac. Cong. 22. *Junii* 1629. *in una Montis Virginis*, apud Nicol. *flosc. verb. Confraternitas n. 11. in fine*, censuit, posse secum deferre, & transferre etiam una cum legatis, Confraternitatis contemplatione, relictis, sed secundum casuum circumstantias decernendum, inspectis, Francesc. *de Cathed. cap. 25. n. 435. & pluribus seqq* Tondut. *quæst. Benef. cap. 43.* Joseph. de Prosperis, *trat. de Territ. separat. quæst. 28. n. 12.* Capon. *discept. 345. per tot.* qui materiam ex professo elucidant, & ubi etiam de Congregationibus erectis in Collegiis Societatis Jesu, & Sac. Cong. Ep. & Regular. *in una Trojana, seu Fosna, Ponente Eminentiss. Corsino 16. Decemb.* 1718. *ad dub. An Sacre Supellectiles, aliaque mobilia empta, & respective donata Capellæ Sancti Donati translatæ ad aliam Ecclesiam, seu Capella S. Donati, intuitu Confraternitatis, cedere debeant commodo dictæ Confraternitatis, sive potius dictæ Capellæ? Respondit — Affirmative quoad primam partem. Negative quoad secundam.* Cui vero, & ad quem bona, & supellectilia sint applicanda in casu suppressionis Confraternitatis, videndus Pellizzar. *Manual. regular. tom. 2. tract. 8. cap. 5. sect. 6. n. 274.* Amostaz. *de causis piis tom. 1. pag. 428. n. 9.* Francesc. *d. cap. 25. n. 435. cum seqq. & n. 267. cum seqq.* Rot. *latissime decis. 42. per tot.* apud Monacell. *formular, part. 2.* De Prosperis, *tract. de Territorio separato, quæst. 28. per tot.* Recedentes vero ab Ecclesiis Regularium, ipsis invitis, an retineant privilegia, gratias, & Indulgentias? videndus idem Pellizzar. *d. cap. 5. & sect. 6. n. 275.* P. vero Gabriel Beatus a Societate Jesu *quæst. Moral. selectior. lib. 2. quæst. 49. n. 12.* sequitur sententiam negativam: videlicet, non posse cum translatione Confraternitatis erectæ in Ecclesia Regularium, transferri legata, etiam intuitu Confraternitatis relicta, quia legata hujusmodi censentur illi Ecclesiæ jam quæsita.

Possunt Confratres, ubi eis magis libet, congregari, 3
Barbos. *collect. decis. Apostolic. 216. n. 12.* (non tamen in Ecclesiis Monialium) quia, ut dixi, non considerantur tanquam Collegium reale, sed personale, nec sunt annexæ loco; ideoque ad libitum abeunt, & in aliam Ecclesiam commigrant, Ricciul. *citat. lib. 4. cap. 4. per tot. & cap. 5. n. 5.*

QUÆSTIO X.

An possint instituere Supplicationes, seu Processiones, easque ducere intus, & extra earum Ecclesias sine licentia Parochi, aut Episcopi, tametsi erectæ sint intra Ecclesias Regularium?

RESpondetur, non posse per vias, sed circa muros Ecclesiæ, etiam Regularium, qui eas regunt, ducere Processiones, Squillant. *de privileg. Episc. parte 3. cap. 19. n. 100. pag. mihi 492.* Barbos. *Collect. decis. Apostolic, 207. n. 27.* (non tamen illis permittitur Processio in die feriæ v. Cœnæ Domini, Francesc. *de Cathed. cap. 25. n. 361. & seqq.*) nisi aliter ex privilegio, vel consuetudine legitime introducta, Pellizzar. *manual. regul. tom. 2. tract. 8. sect. 6. n. 285. versic.* Refert præterea. Quandoque tamen, de licentia Episcopi non negandi, permittuntur Processiones tam Confraternitatum, quam Regularium etiam extra muros, & per Civitatem, ex notatis in quæstione de præcedentia, tametsi Parocho reluctante, Romaguert. *in Synodo Gerunden. lib. 3. tit. 10. cap. 1. n. 7.* Card. de Luca *de Jurisdict. disc. 20. n. 25. & in Miscellan. Eccles. disc. 15. n. 7.* Monacell. *formular. parte 1. tit. 5. in adnot. ad formul. 7. n. 27.* Sac. Cong. Concil. *in Nepesina Processionis 3. Augusti 1686. ut infra.*

Nepesina Processionis 3. Augusti 1686.

ALias, & sub *die 24. Julii* 1632. editum fuit Decretum tenoris infrascripti. *In Causa Nepesina inter Archipresbyterum, & Canonicos Collegiatæ Ecclesiæ Terræ Roncilionis ex una, & Fratres S. Mariæ de Populo Ordinis Carmelitarum ejusdem loci partibus ex altera, Sacra Congregatio Concilii censuit, Regularibus, & Confraternitatibus in eorum Ecclesiis erectis, permissum esse, Processiones facere inter eorum Ecclesias, & Claustra tantum, & non extra; Si vero Ecclesiæ Claustro careant, eisdem Regularibus, & Confraternitatibus licere Processiones facere intra ambitum duntaxat earumdem Ecclesiarum, hoc est prope muros Ecclesiæ, sive exeundo a janua Ecclesiæ, & intrando per aliam, sive per eandem, & semper prope muros Ecclesiæ, & non extra dictum ambitum, de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vel præscriptionibus immemorabilibus: privilegiis tantum Apostolicis, Sac. Trident. Concil. posterioribus, in suo robore permanentibus, quibus per hoc decretum minime censeatur derogatum.*

Non obstante hujusmodi Decreto, Carmelitæ Terræ Roncilionis supplicant sibi indulgeri, ut Processionem ducere valeant per vias dictæ Terræ ab Episcopo designandas, saltem in die festo Beatæ Mariæ Virginis de Carmelo cujuslibet anni.

Quocirca utraque parte informante, & Archipresby-

tero dictæ Terræ petitioni Fratrum se opponente, quæritur

Secundo: An solius Episcopi accedente licentia possint Regulares præfati dictam Processionem facere quamvis Parochus contradicat, & consentire recuset?

Sacra &c. *Ad primum, stetur in Decretis.*

Ad secundum, respondit, Sufficere licentiam Episcopi.

2 Advertere non omittam, quod intra Clausuram Monialium fieri non debent Processiones, neque cum Sanctissimo Sacramento, juxta prohibitionem editam a Sacra Congregatione 23. *Aprilis* 1602. apud Nicol. *flosc. verb.* Processio, *n.* 18. *&* 19. Multoque minus permittendum, quod Processiones Regularium transeant per Ecclesias Monialium neque de die, neque de nocte, non obstante consuetudine; etiamsi Moniales essent de illis, quæ sunt subjectæ Regularibus, Gavant. *in Manual. verb.* Processio, *n.* 45. Lezzan. *summ. quæst. Regul. tom.* 4. *verb.* Processio, *sub n.* 11. Sacra Congregatio Episcop. in Pisauren. 24. *Novembris* 1617. & in Bituntina 27. *Septembris* 1673. *& postremo in* Ebredunen. 19. *Januarii* 1691. Monacell. *formular. parte* 1. *tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 7. *n.* 33. P. August. Matthenc. *in opuscul. Official. Cur. Regul. cap.* 40. *verb.* Processiones, *n.* 11. *&* 12. *ubi n.* 13. *subdit*, de licentia Ordinarii posse generaliter in Processionibus deferri Imagines Beatissimæ Virginis cum Baldachino, & Intortiois; sicuti etiam, cum ejusdem assensu, Imagines, & Statuas Sanctorum, quemadmodum censuit Sacra Congregatio apud Nicol. *flosc. verb.* Processio, *ut supra n.* 20.

3 An autem omnes Sodalitates laicorum, quæ sacco utuntur, possint ab Ordinario cogi ad interessendum publicis Processionibus? Sacra Congregatio Episcoporum, & Regul. tenet affirmativam opinionem: negativam sequitur Sacra Congregatio Concilii, quod possint dumtaxat invitari, non compelli; ut de utraque sententia disserit Monacell. *formular. part.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *n.* 5. 6. *&* 7. ubi subdit, quod prima opinio sibi magis placuit.

4 Cæterum possunt quidem invitari, vocari, & hortari, non tamen censuris, aut sub pœna Interdicti adstringi, Vulp. *prax. for. Eccles. cap.* 11. *n.* 9. Marius Antonin. *resol.* 103. *lib.* 1. Moron. *respons.* 12. *n.* Ricc. *parte* 3. *resol.* 153. *&* 154. Barbos. *summ. Decis. Apostolic. verb.* Confraternitas, *n.* 4. Gratian. *decis.* 232. *n.* 6. Romaguerr. *ad Concil. pag.* 31. *n.* 5. *& seqq.* Pignatell. *tom.* 2. *Consult.* 307. *& tom.* 4. *consult.* 4. *n.* 12. Nisi tamen fecerint votum eundi, Cortiad. *decis.* 143. *n.* 28. Lara *de Anniversar. pag.* 237. *n.* 16. Vel nisi in casu, quod adesset consuetudo, Monacell. *formular. dicto tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *n.* 6. quæ consuetudo probanda in hac specie multiplicitatem Edictorum Episcopi, & accessuum ad Processiones absque contradictione, Ricciull. *lucubrat. Eccles. lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 1. *&* 2. Vel nisi ageretur de Processionibus Sanctissimi Sacramenti, Cortiad. *dicta decis.* 143. *n.* 30. Capon. *tom.* 4. *discept. for.* 276. *n.* 34.

5 Alii firmant, teneri accedere ad Processiones, si adsit observantia, & possessio, sive consuetudo non interrupta, Squillant. *de privileg. Episc. parte* 3. *cap.* 20. *n.* 18. Pellizzar. *Manual. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 6. *n.* 285. & hisce casibus Episcopus est manutenendus in quasi possessione cogendi Confratres per Edicta pœnalia, exactionem pœnarum, aliaque Juris, & facti remedia ad interessendum solitis Processionibus, non obstante Aggregatione, nisi haberent privilegium speciale exemptionis, Pascuccius *in compend.* ad Pignatell. *tom.* 2. *tit. de* Processionibus *pag.* 270. *col.* 1. *versic.* Estque Episcopus. Ubi autem ad Processiones, vel Funera accedunt, nequeunt deferre Crucem, a Clericis gestari solitam, sed Imaginem Crucifixi, vel Sancti, sub cujus nuncupatione militant, Ricciull. *Lucub. Eccles. in Allegat. cap.* 14. *n.* 3. *versic.* Ubi Confraternitates.

6 Curent Confratres, accedendo ad Processiones, procedere pia pompa, & ordine religioso, & non ad explendam curiositatem, aut ad levitatis theatrum explicandum, sed cum animi reverentia, humilitate, devotione, & gravitate pergant; cæterisque Christifidelibus silentii, modestiæ, ac pietatis exemplo præluceant, & meminerint, *spectaculum se Deo, Angelis, & Hominibus factos*: Albis vero sacerdotalibus, pro Sacco, numquam Confratres se se induant, nec utantur, ut laudabiliter vetuit clar. Eminentiss. Cardinalis Bichius olim Episcopus Auximanus *in suis Constitutionibus Synodalibus editis anno* 1661. *cap.* 26. *de Sodalit. Laicor.* §. 8. (ubi, quod vestes pro usu Sodalitatis, quas saccos vocant, apud se Domi Confratres retinere non decet: sed in Sodalitatis communi loco, ut unusquisque, opportuno tempore, eis uti valeat, & qui a Sodalitate abierint, vel ejecti fuerint, eas Sodalitati dimittant.) Idipsum etiam Sacerdotibus injunctum fuit, si quando incedant inter Confratres, ut in subsequenti *Synodo Eminentiss. Opitii Pallavicini ejusdem Ecclesiæ Antistitis in Epitome, verb.* Processiones, *in fine.*

Si autem Confraternitates habeant Supplicationes, sive 7 Processiones, caveant, ne eas peragant eodem tempore, & die: sed antiquior præferatur, ut sæpius declaravit Sacra Congregatio, apud Pascucc. *in compend.* ad Pignatell. *tit. Confraternitatibus tom.* 1. *pag.* 200. *col.* 2. *in fine*, qui subdit, quod Sodalitas modernior non debet assumere, nec deferre habitum, quo uti solet Confraternitas antiquior, saltem distincto addito aliquo coloris signo: cum non liceat Insignia, aut honorificum habitum alterius usurpare, ut generaliter probat Ursaya *Instit. Crimin. lib.* 1. *tit.* 10. *de crim. Eccles. innominat. n.* 104. Alieno enim nomine, cognomine, insigni, titulo, marcha, aut signo nemo uti potest in præjudicium alterius, & Judex potest prohibere, ne ob similitudinem oriantur scandala, & dissensiones, Tranchedin. *consult.* 2. *per tot.* Caldero *decis. Crimin. Concil. Cathalan. tom.* 2. *decis.* 62. *per tot.* Pignatell. *tom.* 4. *Consult.* 18. Bonsin. Nepos, *Notabil. in Banniment. general. cap.* 13. *a num.* 8. *& seqq. & cap.* 40. *num.* 13. Caveant etiam Confratres, ne arma sub veste fraternali gerant, quod est omnino prohibitum, ac modestiæ, & religiositati habitus, & functionis repugnans, Ricciull. *lucubrat. Canon. lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 3.

Decreta, inquam, de non faciendis eodem die duabus si- 8 milibus Processionibus, non extenduntur ad illas faciendas infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi, Nicol. *in flosc. verb.* Processio, *n.* 13. P. Matthæucc. Official. Curiæ Regul. *cap.* 40. *n.* 9. *&* 10. *ultimæ impressionis.*

Quoad modum deferendi hastas Baldachini, servetur 9 præscriptum *a Ceremoniali Episcoporum lib.* 1. *cap.* 14. *& a* Bauldry *Cærem. art.* 3. *de Processione Sanctissimi Sacramenti feria v. in Cœna Domini, n.* 15. *pag.* 233. *& de festo Corporis Christi, n.* 19. *pag.* 272. ubi, quod convenit, ut Nobiles deputati prius intortitia, ensem, & arma deponant (si iis utantur) antequam hastas accipiant; Jo: Maria Turrinus *in suo Directorio Sacrificantium, sive de Sac. Missa, rit. parte* 3. *sect.* 3. *cap.* 2. §. Quoad deferentes hastas Baldachini. Et confert id, quod ad propositum dicit Gavant. *Manual. verb.* Sacramenta, *ibi — Laici, qui recipiunt Sacramenta, deponant arma; & item ii, qui sunt Compatres in Baptismo, aut Confirmatione, si gestent arma, non admittantur, nisi illis depositis, ut sancivit* Divus Carolus *in Actis Eccles. Mediolanen. tom.* 1. *parte* 4. *pag.* 75. *col.* 1. §. Moneat, *& pag.* 203. *col.* 1. *in fin. pag.* 409. *col.* 2. §. videbitur, *pag.* 420. *col.* 2. *in fin. & pag.* 611. *col.* 2. § Ipsi quoque. Et Priores Confraternitatis Sanctissimi Corporis Christi debent incedere a latere Baldachini, Gavant. *verb.* Processio *n.* 39. atque ita statuit Abb. Justin. Vicar. Apost. Aletiæ *in suis constit. Eccles. pag.* 404. *n.* 18. Conceditur enim Confraternitati Sanctissimi Sacramenti, quæ facit sumptus ceræ, ut aliqui ex Confratribus cum Fanalibus incedant hinc inde, & apud Sanctissimum; dummodo major pars incedat cum suis Insignibus ante, in loco suo, Mallett. *Hierarch. Eccles. lib.* 4. *part.* 2. *tit.* 11. *in fine, pag.* 427. Barbos. *collect. decis. Apost.* 207. *n.* 33. *&* 38.

In Festivitate, inquam, Sanctissimi Corporis Christi, pro delatione Umbellæ, sive Baldachini, semper sunt præferendi digniores, ac nobiliores, Natta, *consil.* 576. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 29. *sub. n.* 1. Turrin. *de Sac. Miss. ritib. pag.* 403. §. quoad deferentes hastas Baldachini. Ubi, quod hasta, quæ est prior ad dexteram ante Celebrantem, est nobilior, sinistra vero sibi correspondens est illi in honore item proxima.

In Processionibus autem Reliquiarum, abusus ali- 10 quibus in locis, ac etiam Civitatibus irrepsit, ut quandoque Sæculares videntes Ecclesiasticos incedere cum Bireto capiti imposito, ipsi quoque autument sibi convenire gestare galerum, sive pileum in capite; Unde non pigebit, pro illo tollendo, scire, quod Ecclesiastici in Processionibus Reliquiarum, etiam insignium, possunt deferre Biretum, tanquam accessorium habitui Sacerdotali, & Clericali: veruntamen laici nequeunt gestare pileum, per quod redditur quædam irreverentia, & deformitas, quæ non oritur in Ecclesiasticis ex gestatione Bireti: & proinde Sæcu-

lares

lares incedere tenentur capite detecto, & discooperto, ut habetur ex *Magistris Caremoniarum*, Corsett. *in prax. caerem. tract.* 1. *parte* 1. *capit.* 19. *num.* 17. *pag. mihi* 113; Piscara *prax. carem. lib.* 2. *sect.* 1. *cap.* 7. *nu.* 6. *pag.* 172. & *lib.* 2. *sect.* 10. *cap.* 1. *num.* 16. *pag.* 284. *Quarta de processión. punct.* 6. *num.* 7. & 9. *pag.* 6. & *in Carem. Episc. lib.* 2. *cap.* 32. *in fin. pag.* 372. nisi pluvia cogente, Nicol. *flosc. verb.* Pileus.

11 Præterea advertendum, quod Sacra Congregatio Episcoporum ad removendum alium abusum *in Taurinen.* 12. *Martii* 1613. decrevit, ut infra: *Gli ordini fatti dall' Arcivescovo nella Sinode circa le Processioni da farsi dalle Confraternite, per ovviare a gli abusi di portare processionalmente per le strade publiche Statue di rilievo sotto il Baldacchino senza Reliquie de Santi, e senza partecipatione di esso, si devono osservare, etiam dalle Confraternite esistenti nelle Chiese de Regolari.*

12 Additur, quod Confraternitas aggregata uti debet Saccis, seu Vestibus ad instar Archiconfraternitatis Aggregantis, Frances. *de Cathedr. cap.* 25. *num.* 400. *Sac. Congregatio Rituum in S. Severina praecedentia* 24. *Septembris* 1712. apud Ursayam *tomo primo, parte* 2. *distept. Eccles.* 12. *nu.* 76. & 82. & 83.

QUÆSTIO XI.

An, & quæ Confraternitas præcedere debeat; præcipue in Processionibus, & Functionibus Ecclesiasticis?

1 Respondetur; Confraternitati Cathedralis deberi regulariter præcedentiam supra alias, Frances. *de Cathedr. cap.* 25. *num.* 391. In cæteris, esse attendendam qualitatem, & antianitatem erectionis, & quasi possessionem procedendi, etiam per unicum actum, juxta Bullam 84. *sa. me. Gregorii XIII.* Cardinalis de Luca *de Regular. discur.* 20. *num.* Lara *de Anniverf. & Capellan. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 25. & 26. Pellizzar. *Manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 280. *pag.* 669. *Novar. Summ. Bullar. comment.* 96. *per tot. pag.* 420. Rota *decis.* 392. *num.* 3. & *seqq.* coram Pamphil. Itaut nobilitas Confratrum alterius modernioris Confraternitatis, ad hunc effectum non suffragetur, nisi cessante quasi possessione, & non apparente de Prioritate, & Posterioritate; quia tunc digniores, seu habentes statuta nobilitatis, & puritatis Sanguinis deberent præferri, Lara *d. cap.* 24. *num.* 28. Vel si habuerint insignia a Sede Apostolica, Pignatell. *tomo* 3. *consult.* 69.

2 Item, cessante quasi possessione præcedendi, habens potius usus saccorum, vel insignia, præcedit non habenti usum hujusmodi, Casalius, *de veter. Christianor. ritib. pag.* 179 *sub lit. B. de ordin. praceden.* Barbos. *collect. decis. Apostolic.* 207. *n.* 29. Frances. *ubi supra cap.* 25. *num.* 398. Et non incedens cum saccis, nulla gaudet præcedentia, Pellizzar. *d. num.* 280. *in fin.* Lara *ubi ante, num.* 27. Laurer. de Franch. *controv. inter Episc. & Regul. n... fol.* 47. Bordon. *oper. moral. tom.* 3. *variar. resolut. part.* 2. *resol.* 72. *de Confraternitat. in Eccles. regul. n.* 30. Ventrigl. *tit. de Process. annot.* 12. §. *unico n.* 27. & 28. ubi, quod ista definitio spectat privative ad Episcopum, non ad Judicem Sæcularem.

3 Si Confraternitati antiquiori, ac nobiliori fieret injuria quoad præcedentiam, posset se non solum de jure, sed etiam de facto defendere, Barbos. *de pot. Episc. alleg.* 78. *n.* 41. Nicol. *lucub. canon. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 31. *de Procession. n.* 20. Nam circumscripta quasi possessione, & consuetudine, antiquiores semper præcedent, Rot. *decis.* 588. *n.* 3. 4. & 5. & *decis.* 650. coram Cavaler. Et ubi non est particularis consuetudo, observatur consuetudo Romanæ Curiæ, Cavaler. *d. decis.* 588. *n.* 7. sive, si non constat, quænam sint in quasi possessione præcedendi, ea præcedit, ut diximus, quæ prius saccis usa fuit, Ugolin. *de off. & pot. Episc. cap.* 11. *n.* 6. & 7.

4 Emergente quæstione super præcedentia, decisio pertinet ad Episcopum, appellatione postposita, juxta dispositionem *Sac. Concil. Trid. sess.* 25. *cap.* 13. *de Regul.* & *memorata constit. Gregor. XIII.* Lara *de annover. & Capellan. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 29. & 31. Ricc. *part.* 3. *resol.* 150. & 152. Genuen. *prax. Archiep. Neapol. cap.* 64. *de procession. n.* 6. 7. 8. 9. Pellizzar. *ubi ante, n.* 280. Diana *Oper. coordinat. tom.* 9. *tract.* 2. *de Immunitat. Eccles. Resol.* 178. Ricciul. *lucub. Eccles. lib.* 4. *cap.* 16. §. lites autem, Pignatell. *tomo* 3. *consult.* 69. Barbos. *de pot. Episc.* *Bassi de Sodalitiis.* *parte* 3. *alleg.* 78. *a n.* 40. & *seqq.* qui reprobant Carolum de Grassis perperam affirmantem, quod Judex Laicus possit esse competens in hac hypothesi: quoniam, cum controversia sit spiritualis, privative cognoscenda, & decidenda summarie, & appellatione remota per Judicem Ecclesiasticum, juxta citatos Auctores, quibus famulantur Squillant. *de privileg. Episc. parte* 3. *cap.* 20. *nu.* 19. 27. & *seqq.* Barbos, *de Jur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 85. & 102. & *in summ. decis. verb.* Confraternitas *n.* 38. Scoppa *ad decis.* Gratian. *observ. n.* 232. Tranchedin. *consult.* 14. *n.* 25. Panimoll. *decis.* 1. *adnot.* 3. *n.* 17. & 18. Rot. *decis.* 85. *apud* Urceol. *de transact. & in recent. dec.* 85. *n.* 9. & 10. & *decis.* 87. *n.* 5. 12 & 13. *part.* 17.

Confraternitas autem Sanctissimi Sacramenti in Festo 5
Corporis Christi aliisque Processionibus, in quibus defertur Sanctissimum Sacramentum, præcedere debet omnibus aliis; dummodo sit solita accedere ad alias Processiones, Barbos. *de jur. Eccl. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 104. & 105. Panimoll. *decis.* 1. *n.* 18. Sacr. Congreg. Rit. *in Vercellen.* 18. *Junii* 1695. & *in Cremonen.* 3. *Augusti* 1697. Monacell. *formular. parte* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 12. *n.* 3. Rota *in Andrien. praeminentiar.* *super bono jure* 17. *Februarii* 1710. *hac autem*, & 2. *Martii* 1711. §. placuit, coram Reverendissimo Aldovrando: Secus in aliis Processionibus, & Festivitatibus: tunc enim debet eidem assignari locus, juxta antianitatem, vel quasi possessionem, Caren. *resol.* 77. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 86. Et circa ordinem servandum in hac Processione, viden. Pignatell. *tomo* 3. *consult.* 69. & *to.* 4. *d. consult.* 86. & *consult.* 196. & generaliter de Ritu servando in Processionibus, & de vitandis in illis, *Quarta, de processionibus, punct.* 6. De Luca *de Regul. disc.* 20. Itaut debeant semper incipi, & terminari in Ecclesia Cathedrali, sive Collegiata, vel Majori, seu Matrice, maxime Processiones in die Sanctissimi Corporis Christi, non obstante consuetudine etiam immemorabili in contrarium, juxta Cæremoniale, & Decreta Sacræ Congregationis Rituum, ac determinationes, in similibus, editas a Divo Carolo Borromæo. Et Regulares, qui in Processionibus etiam, quæ fiunt in tumulandis Defunctorum Corporibus, non debent deferre pileum, sive galerum, non obstante consuetudine, nocturno & pluviali tempore excepto, Nicol. *flosc. verb.* Pileus *n.* 1. & 2. *ex Sac. Cong. Rit.* 30. *Augusti* 1664. & in *Aquipendii* 26. *April.* 1692. *contra P. P. Augustinianos, & Conventuales*, Monacell. *part.* 4. *pag.* 7. *col.* 1. *sub, n.* 33. & ita mandavit SS. D. N. Clemens XI. in Edicto per me relato in *quæst.* 5. *sub n.* 13. Etiam tenentur associare Clerum ad Cathedralem, Barbosa *decis. Apostolic. collect.* 606. *n.* 2. Bordon. *oper. moral. tom.* 4. *decis.* 351. Rota, *decis.* 34. *nu.* 8. & *seq.* apud Novar. *Summ. Bullar.* & *decis.* 85. apud Urceol. *de transact. & in recent. decis.* 449. *n.* 64. *parte* 19. *tom.* 2.

At si in ipsomet facto Processionis, sive in limine, 6
occurrat inter partes litigium super præcedentia, quod non possit in ipso instanti concordari, Episcopus quandoque præcipit, ne contendentes simul exeant, sed alternatim, Nicol. *flosc. verb.* Confraternitas, *n.* 23. Carena *resol.* 77. *n.* 33. & *seqq.* Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 35. *n.* 30. R. P. D. Ansaldus *in addit. ad suas decis.* 25. *n.* 18. Ut enim jam insinuavimus, licet Episcopo, in vim Conciliaris dispositionis, litigantibus, pro tunc, silentium imponere, & alteri ex partibus digniorem locum concedere, & assignare cum declaratione, quod per hujusmodi actum non intendit juribus utriusque partis præjudicium aliquod inferre, nec irrogare, quatenus ea in judicio deducere velint apud Sanctam Sedem Apostolicam, Piasec. *prax. Episcop. parte* 2. *cap.* 3. *art.* 6. *n.* 5. P. August. Matthæucc. *ord. Min. Observ. in opusc. nuncupat. Official. Curia Regularis, n.* 20. *pag.* 351. *prima impressionis*; Et est notandum, quod potestas Episcopi in hac contingentia est adeo privilegiata, ut non debeant attendi, ad impediendam illius Jurisdictionem, Inhibitiones A. C. juxta declarationes *Sac. Cong. Rit*, & *Episcop.* apud Pignatell. *consult.* 68. *tom.* 3. Non prohibentur tamen in materia præcedentiarum inter Confraternitates, pacta, & transactiones, etiam absque Sedis Apostolicæ beneplacito ad sedanda jurgia, & vitanda scandala, ad terminos *cap.* 2. *de pact. in* 6. Ricciull. *lib.* 4. *lucub. Eccles. cap.* §. *final. decis.* 36. coram Seraphin. & *decis.* 37. *num.* 23. & *decis.* 38. *num.* 17. apud Novar. *Summ. Bullar.* & *in recent.* 305. *parte* 18. *tom.* 1. & *decis.* 460. *parte* 18. *tom.* 2. & *decis.* 477. *parte* 19. sufficitque consensus Episcopi, Gratian. *discept.* 867. *num.* 59.

Inter Confraternitates, delationis Baldachini præcedentia regulariter competit Sodalitati Sanctissimi Sacramenti: sed aliquando hujusmodi regula patitur limitationes, ut videre est apud Pignatell. *consult.* 196. *tom.* 4. Et circa incessum in Processionibus, notandum, quod inter Ecclesiasticos, ultimus, seu postremus locus in incedendo dicitur dignior, Rota *decis.* 4. *& decis.* 34. *utrobique n.* 12. *apud.* Novar. *in summ.* Bullar. Inter sæculares vero, primus reputatur dignior, Frances *de Cathed. cap.* 25. *n.* 415. Si autem agatur de assignatione loci sistendi in Ecclesia, Confraternitas, quæ stat in Ecclesia in parte Collaterali, & in Cornu Epistolæ, dicitur existere in loco digniori, Rot. coram Bich. *decis.* 566. *num.* 36. *&* 37.

8 Diversæ sunt Processiones; aliæ privatæ, aliæ publicæ: Privatæ, quales sunt menstruæ Sanctissimi Sacramenti, Sanctissimi Rosarii, & similes: Publicæ dicuntur, quæ fiunt in solemnitate Corporis Christi, in Rogationibus, in Jubilæis, vel imminente fame, peste, vel bello, sive ad petendam pluviam, vel pro gratiarum actione liberationis ab infirmitatibus, aut in adventu novi Episcopi, vel pro Principe loci ægrotante, vel aliis gravibus causis, Nicol. *lucub. canon. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 31. *de processionibus n.* 22. *pag.* 73. Cecoper. *lucub. canon. lib.* 2. *n.* 221. Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 46. *n.* 38. *& tom.* 4. *consult.* 30. *n.* 3. Monacell. *formular. par.* 1. *tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 7. *n.* 23. *&* 24. Ad quas quidem publicas Processiones Confraternitates accedere debere tradit Card. de Luca *in adnot. ad Sac. Concil. Trid. disc.* 38. *sub n.* 3. Regulariter tamen, ut alibi diximus, cogi nequeunt ab Episcopo, sed tantum allici, & hortari, nisi ex earum Statutis confirmatis ab Episcopo, vel ex Voto, utique ab Ordinario approbato, teneerentur, Gratian. *decis.* 232. *n.* 13. *cum aliis relatis ab Amostaz. de causis piis tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 12. *n.* 20. *&* 21.

9 An autem eadem die permitti debeant duæ Processiones? fuit responsum in quæstione de Supplicationibus, seu Processionibus: super quo articulo late Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 69. *& tom.* 4. *consult.* 99. Hoc unum subjungimus, quod in die solemnitatis Sanctissimi Corporis Christi, unica tantum fieri debet Processio in quolibet loco, ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis Rituum; & ita plene firmavit Rota *in Aquiren. Processionis*, 26. *Junii* 1680. coram b. m. Ursino, *la* 560. *part.* 19. *tom.* 2. *recent.*

10 Et si quis desiderat scire, quomodo Confraternitates accedere debeant in Anno Sancto ad Urbem ad lucrandum Jubilæum, & quomodo regredi, & recipiendæ, recurrat ad Lavor. *de Jubilæo par.* 1. *cap.* 27. *a n.* 4. *& seqq.* 126. Rutilium Benzonum Episcopum Lauret., & Racinaten. de Anno Sancto, Jubilæi, Pignatellum, Phœb. Abbatem Cajetanum, & Patrem Constantinum Societatis Jesu, *cum aliis ab iisdem allegatis*.

11 Cumque pluries, coram me, dum Vicariatus Generalis Taurinensis spatio decem annorum, & ultra, ac respective Internuncii Apostolici munere fungebar, ortæ fuissent contentiones, an Priori, & Officialibus Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti, vel Dominis locorum, sive aliis personis Nobilioribus, & magis qualificatis in Processionibus solemnitatis Sanctissimi Corporis Christi, ac ejusdem Octavæ competeret delatio Baldachini? censui servandam locorum consuetudinem, juxta responsum S. Moronii, & ipsa cessante, jus hujusmodi spectare ad Barones, seu Nobiliores, ac Magistratus *juxta Cerem. Episc. lib.* 2. *cap.* 33. *versic.* deputentur. Cui cohærent Franch. *decis.* 353. *cum aliis congestis a* Romaguerr. *ad Conciol. super statut.* Eugub. *lib.* 1. *rubric.* 4. *num.* 1. *& seqq.* Et quoniam, ut plurimum Domini locorum absentes, vel impediti prætendebant, per eorum Agentes, Domesticos, sive Judices, aut Prætores, vel etiam Secretarios hastas deferri facere; dixi in hac prærogativa, & qualitate præeminentiali, & honorifica, uti personali, non posse functionem expleri per substitutos, aut alias interpositas personas, Petrus Laurenius *de Episcop. Vicariis tit. de jurisdictione cap.* 8. *quæst.* 413. *n.* 5. Card. de Luca *de præemin. disc.* 44. *n.* 7. *in fin.* atque ita alias declaravit *Sacra Congregatio apud* Barbos. *collect. decis. Apost.* 53. *n.* 4. *& decisum refert* Novar. *de gravam. Vassallor. par.* 3. *gravam.* 3. *n.* 2. *&* 3. ubi quod Baldachinum a propriis personis, quibus, de jure, vel consuetudine, aut privilegio competit deferri debet; non autem ab eorum Substitutis deferendum est: ut late etiam probat Romaguerr. *ubi supra*, non obstante regula: quod subrogatus sapit naturam subrogantis: quia fallit in materia præcedentiæ, ex traditis per Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 21. *num.* 16.

Idque militat quoad Intorticia; ut si competat Comiti, 11
vel Baroni incedere primo loco apud Baldachinum cum face, seu Intorticio, non potest per alium illam asportari facere: Deficientibus enim Dominis loci, potius congruit Officialibus Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti, vel Sindicis, seu Proceribus Communitatis, Publicum repræsentantibus, quam substitutis, Bauldr. *Manual. Cerem. tit. de festo Corpor. Crist. cap.* 16. *art.* 3. *n.* 20. *in fin.* Cecopec. *lucub. canon. lib.* 1. *n.* 233. *& innuit.* Rot. *decis.* 212. *n.* 7. *&* 8. *&* 9. *part.* 15. *rec.* Regulariter tamen in Processionibus peculiare est, quod in delatione hastarum præferantur Priores, & Officiales Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti, non quidem ratione nobilitatis, aut dignitatis, sed proprii Officii, ac Instituti; in cujus exercitio, etiam minus Nobiles, ac minus digni, præstantioribus præferuntur, ut fuit decisum in Taurinen. delationis Baldachini coram Corrad. *decis.* 419. *per tot. signanter n.* 15. *&* 16. *parte* 9. *tom.* 2. *recent.* & ad propositum faciunt tradita per Moron. *resp.* 5. *n.* 13. *&* 19.

QUÆSTIO XII.

An, & quas Functiones exercere possint Confraternitates per suos Capellanos in earum Ecclesiis, sive Oratoriis?

Respondetur, Non posse cantare Missas solemnes, aut Vesperas, Confessiones publice audire, sepelire &c. ut late decisum in Taurinen. per Rotam coram Reverendiss. Molines, me scribente pro olim Rev. D. Ceresia Præposito Oppidi Podivarini impressa apud Pignatell. *tom.* 10. *consult.* 103. *n.* 11. *& seqq. tenoris ut infra*.

R. P. D. Molines. Taurinen. Jurium Parochialium. Veneris 28. Julii 1688.

Cum Confratres Beatæ Mariæ Gratiarum, & Sancti Antonii Abbatis Oppidi Podivarini agnoverint, non posse, servato juris ordine, & in judicio subsistere exercitia aliquarum functionum in suis Oratoriis, seu Ecclesiis per suos Capellanos, ut Missas, & Vesperas solemnes celebrare, Confessiones audire, Mortuos sepellire, Sacramenta ministrare, publicas ducere Processiones per Parochiæ limites, ac Novenas, occasione Sanctissimi Sacramenti, peragere, illiosque Expositiones publicæ Fidelium adorationi cum Benedictione, in prædictis Novenis, ac aliis Festivitatibus in præjudicium Parochi Conradi Ceresiæ, prætendentis ad ipsum hæc omnia in sua Parochia privative spectare: dum semper contrarias reportaverunt sententias, tam ab Archiepiscopo Taurinensi de anno 1665. & 1688. quam de anno 1654. ab Illustriss. Nuncio Apostolico Taurinensi, in qua fuit denegata remissio causæ ad dictum Archiepiscopum, & confirmata Inhibitio, ne Confratres exerceant controversas functiones.

Mutato idcirco consilio, obtinuerunt a Sanctissimo Breve Apostolicum, quo ipsi concedebatur facultas, ut Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in eorum Ecclesia, debitis tamen cum honore, & reverentia, assidue, ac perpetuo asservare, illudque per Presbyteros ipsius Ecclesiæ ministrare facere libere, & licite possint, *Summ. Parochi n.* 8. quod ab Archiepiscopo Taurinensi Judice delegato fuit executioni demandatum, non citato, neque audito Parocho, a quo ipse appellavit, & commissa causa per Breve Auditori Generali Nunciaturæ, reportavit sententiam revocatoriam alterius Archiepiscopi, cum mandato de manutenendo in exercitio functionum peragendarum per ipsum, vel alium de ejus licentia Sacerdotem, in Ecclesia Confraternitatis: item cum declaratione, quod Confraternitas non possit asservare Sanctissimum Sacramentum, non obstante dicto Breve, *dict. Summ. n.* 10.

Provocavit iterum ab hac sententia Auditoris Confraternitas, & causa mihi commissa dubium proposui: cui esset dandum mandatum de manutenendo? & responsum dederunt Domini: dandam manutentionem Parocho in exercitio contraversarum functionum, ipso tantum informantes; Et sic decidendi fuit ratio; quia Parochus habet fundatam intentionem ex assistentia Juris tam in Ecclesia Parochiali, quam intra fines totius Parochiæ privative quoad omnes alios, circa administrationem Sacramentorum, exactionem oblationum funeralium, & exercitium omnium actuum, & Jurium Parochialium, *C. dilectus de Capell. Monach. cap.* 1. *&* 3. *de sepult. cap.* 2. *de Paroch*, *Clement.*

dudum

dudum §. Verum de sepult. *c.* statuimus, ut sedes, 1. *q.* 1. Barbosa *de off. Paroch. p.* 1. *c.* 12. *n.* 2. Panimoll. *decis.* 1. *annot.* 8. *n.* 2. *decis.* 2. *n.* 5. Rota *decis.* 124. *a n.* 1. *decis.* 214. *n.* 6. & 7. *p.* 12. & *decis.* 231. *n.* 2. *p.* 13. *decis.* 225. *n.* 1. *p.* 19. per quam recte datur manutentio, *decis.* 214. *n.* 6. & 7. *p.* 12. Panimoll. *decis.* 1. *annot.* 9. *n.* 7.

Idcirco ratione sui officii, & ad conservanda jura sua, potest prohibere Clericis, aliisque Capellanis, ne in Oratoriis, sive Ecclesiis sitis intra limites Parochiæ, quacunque de causa, præsumant, sine sua præsentia, vel saltem consensu, Missas sive Votivas, sive alias privatim, vel in cantu celebrare, Innoc. *in c. fin. de cens.* Zabarell. *cons.* 8. Bayo *in prax. Eccles. p.* 3. *q.* 66. Lezan. *tom.* 2. *q. regul. c.* 15. *n.* 22. & 29. Bordon. *tom.* 3. *oper. Moral. part.* 2. *resolut.* 72. *num.* 23. & Mantica *decis.* 294.

Similiter interdicere valet Confraternitatum Capellanis, ne in illarum Ecclesiis solemniter celebrent, Confessiones audiant, Sacramenta ministrent, Mortuos sepeliant, nec solemnes pro illis Missas, vel alia officia præsentibus Cadaveribus, ibidem fortasse tumulandis, sine expressa Ordinarii, & Parochi licentia, Laur. de Franch. *controv. inter Episc. & Regul. q.* 1. *de erect. Confrat. in addit. num.* 222. & 226. Barbosa *de jur. Eccles. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 105. & *in collect. Apost. decis. verb.* Confraternitas *n.* 17. Capon. *discept. forens. tom.* 4. *discept.* 276. *n.* 32. Jul. Lavor. *var. elucubrat. tom.* 2. *c.* 20. Pellizar. *in Manual. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 20. *sect.* 6. *num.* 288. Bordon. *ubi supra, resol.* 72. *n.* 29. quibus adstipulatur Synod. Taurinens. *tit.* 22. *de Sacrament. Pænit.* §. 2. *fol.* 49. & *de Confraternitatibus, seu Sodalit. Laicor.* §. 2. *fol.* 116. *d. Summ. n.* 10.

Sicuti Parochus recte cogit Capellanos Confraternitatum, ut in suis Ecclesiis, seu Oratoriis diebus Festis Missam celebrent horis assignatis, & post Missam Parochialem, Nicol. *canon. Elucubrat. lib.* 3. *tit.* 41. *n.* 7. *tom.* 2. Gavant. *in manual. Episcop. verb.* Missa, *n.* 21. & *n.* 5. Panimoll. *decis.* 5. *annot.* 1. *n.* 25. cum quibus pariter concordat *Synod. Taurinen. dict. summ. numer.* 10.

Ac etiam, licet Parocho prohibere, ne Processiones Confraternitatum extendantur, & incedant per vias Parochiæ, sed tantum muros Oratorii, sive Ecclesiæ circumire, nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi: ut in Regularium Confraternitatibus pluries declarasse Sacram Congregationem, docent Galles *post tract. de restit. in integr. in comm. ad Constit. Urbani Octavi de prajud. Eccles. n.* 172. Barbosa *de poc. Parochi, p.* 1. *c.* 12. *n.* 13. Francesc. *de Eccles. Cathed. capit.* 25. *n.* 353. Novar. *in summ. Bullar. p.* 2. *com.* 104. *n.* 2. & *in lucern. Regul. verb.* Processiones, *num.* 24. & 25. Nicol. *canon. elucubr. lib.* 1. *tit.* 31. *de processionib. num.* 14. *tom.* 2. Et neque super hoc deficit similiter Synodi Taurinensis dispositio *d. summ. n.* 11.

Insuper, in Oratoriis Confratrum non potest retineri, nec exponi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, ut monet Sacra Congregatio Episcoporum interrogata, Gavant. *in rubr. verb.* Confraternitas *n.* 21. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 84. neque Episcopi talem licentiam concedere possunt pro Ecclesiis non Parochialibus; sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas, Barbos. *in Conc. Trid. sess.* 13. *c.* 6. *n.* 3. & *in Collect. cap.* 110. Et dato quod Archiepiscopus Taurinensis in prædictis Oratoriis, ex aliqua publica, & justa causa, expositionem concedat, fieri debet benedictio a Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, ut cavetur in *Synodo, tit* 13. §. 2.

Ultra Juris assistentiam, qua gaudet Parochus, reperitur etiam in quasi possessione exercendi omnes functiones controversas in Ecclesia Confraternitatis per se, vel per alium de ejus licentia: ut probant Testes formiter examinati *d. summ. n.* 13. de quo etiam testantur tres Sacerdotes ad instantiam Confraternitatis, in partibus producti, qui contra contradicentem, & producentem plene probant, Rot. *dec.* 73. *n.* 15. & 310. *n.* 10. & 409. *n.* 4. *p.* 19. Præsertim quia sunt informati, & deponentes in Judicio manutentionis, superabundant, *decis.* 279. *n.* 4. & 5. *post. Posth. de manutent,* & *dec.* 356. *n.* 5. *p.* 9. *tom.* 2.

Concurrit pariter observantia elicita ex licentiis Archiepiscopi concedentis, sub explicita conditione assensus Parochi, & ex subsequenti ejusdem consensu, *dict. summ. n.* 3. & 14. per quos actus, nedum Parochi jus læsum non fuit, verum sua jurisdictio confirmata remansit, Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 33. *n.* 74. Rota *decis.* 124. *n.* 5. *p.* 12. *decis.* 231. *n.* 3. & 4. *p.* 13. quique tribuunt sufficiens jus pro manutentione, & *decis.* 214. *n.* 2. 3. 4. *p.* 12. & *decis.* 231. *n.* 3. & 4. *p.* 13.

Non obstat Indultum Apostolicum impetratum a Confraternitate, quo, ut supra dictum est, conceditur facultas servandi, & ministrandi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum; tum quia fuit obtentum, nulla facta de lite mentione, nec de sententiis contrariis; Ideoque, uti subreptitium, executionem non meretur, *c.* 1. *ne lit. pend. c. olim de re judic.* Rot. *decis.* 370. *n.* 4. *p.* 5. Rosa *de execut. lit. Apost. p.* 1. *c.* 1. *n.* 14. *p.* 2. *cap.* 2. *n.* 11. & 12. Rota *decis.* 2. *n.* 17. coram Greg. Tum quia Archiepiscopus male processit ad illius executionem, sine ulla causæ cognitione, & sine Parochi citatione omnino necessaria, stante clausula — *Constito sibi de narratis* —, quæ facit executorem mixtum, Rosa *ubi supra p.* 1. *c.* 4. *n.* 145. Ridolf. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 124. & 133. Eoque magis, quia colligitur ex tenore Brevis, Papam noluisse Parochum in nihilo præjudicare; dum apposuit clausulam — *Sine ullo suorum jurium Parochialium prajudicio*, quæ conservat in totum jura Parochi, Rota *decis.* 124. *nu.* 7. & 8 *p.* 12. & *decis.* 231. *n.* 14. *p.* 13.

Idem firmant ipse Pignatell *tom.* 6. *consult.* 68. & *tom.* 9. *consult.* 79. *per tot.* Barbosa *de jur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 107. & *in summ. decis. Apostolic. n.* 16. & 17. Monacell. *formular. p.* 1. *tit.* 6. *in annot. ad formul.* 11. *n.* 31. Quidquid dixerit ad opportunitatem suæ Consultationis Card. de Luca, *de Parochis disc.* 31. tanquam contra resolutiones Sacræ Congregationis pluries emanatas; cujus assertio, seu propositio intelligitur, quando Confraternitates habent privilegium exemptionis a Parocho: ut declaravit Rota *decis.* 10. *n.* 2. & *per tot. post* Antonell. *de jur. Cleric.* Quod quidem privilegium habere solent Archiconfraternitates Urbis, Nicol. *flosc. verb* Confraternitas *n.* 19. Neque asservare Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, sine Indulto Apostolico, & sine præjudicio Jurium Parochialium: *ut in allegata Tauranen.* Pellizar. *manual. regul. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 5. *sect.* 6. *n.* 286. Nicol. *lucubr. canon. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 41. *de celebrat. Missar. n.* 25. *versic.* regulariter, Genuens. *in prax. Cur. Archiepisc. Neapolit. c.* 210. quod quidem Indultum executioni demandari non debet, absque licentia Ordinarii, ex firmatis per Monacell. *tom.* 4. *pag.* 13. *n.* 140. primæ impressionis Romanæ. Et hic obiter notandum, Tabernaculum Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti in Cathedralibus non debere esse in Altari majori, propter functiones Pontificales, quæ fiunt, versis tenibus ad Altare; In Parochialibus vero, & Ecclesiis Regularium, debere esse in Altari majori, uti digniori, *Sacr. Congregatio Episc. & Regul. in Lucen.* 10. *Februarii* 1579. *in Aquilana* 19. *Augusti* 1594. & *in Casertana* 28. *Novembr. ejusd. anni* Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 31.

2 Minus illud exponi facere, absque licentia Ordinarii, & Parochi, Nicol. *flosc. verb* Confraternitas, *n.* 26. & 27. Barbos. *Summ. decis. verb.* Confraternitas, *num.* 16. de Franch. *super controv. inter Episc. & Regul. n.* 223. *pag.* 87. Pilaja *lib.* 2. *decis.* 5. *n.* 33. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 84. *n.* 2. & 5. Pascucc. *ad eund. tom.* 2. *tit.* de Parochis *pag.* 205.

3 Item, nec facere orationem 40. horarum cum expositione Venerabilis, sine licentia, ut supra, Capon. *tom.* 4. *discept. forens.* 276. *n.* 31. & 32. nisi gaudeant privilegio exemptionis, ut fuit superius animadversum.

4 Posse autem Confraternitates laicorum, earumque Capellanos in propria Ecclesia facere prædicare a Concionatore approbato ab Ordinario, ac benedicere Palmas, & Ignem, asserit Barbosa *in Collect. verb.* Confraternitas, ita declaratum a *Sacra Congregatione*, & *admittit* Capon. *d. discept.* 276. *n.* 35. Sed contrarium exinde decisum ab eadem Sacra Congragatione testatur Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 79. *n.* 8. & *seqq.* Pellizar. *vero, loco desuper allegat. pag.* 670. *n.* 287. putat, in hoc standum consuetudini uniuscujusque loci, & Confraternitatis.

5 Non posse, inquam, exponi facere Orationem 40. horarum sine licentia Episcopi, probant Nicol. *flosc. verb.* Eucharistia *n.* 24. Monacell. *formular. p.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *n.* 31. & *ad formul.* 20. *n.* 3. ubi,

quod

quod in earum Ecclesiis, si faciant Expositionem, aut cantent Missas solemnes, Parochus, quatenus velit, dat Benedictionem, & alias functiones agit, aut alius Sacerdos de ejus licentia, non autem Capellanus, idem Monacell. *p.2. tit. 13. in adnot. ad formul. 1. n.67.*

6 Item, nec celebrare facere Missas diebus festis, nisi tempore, & hora ab Ordinario, seu Parocho assignanda, seu præscribenda ad evitandum præjudicium Parochiali, ne divertatur Populus, qui convenit in Parochiali ad audiendum annunciationes Festorum, publicationes Matrimoniorum, ac monitoriorum vigore Excommunicationis pro rebus deperditis, & explicationem Evangelii: itaut Officia recitent, vel ante, vel post Officia Cathedralis, & Parochialis, neque impediant Doctrinam Chirstianam: Neque benedictionem, neque thurificationem sibi invicem, neque aliis impertiantur: Non quæritent Eleemosynas sine licentia Episcopi, & remotis pelvibus, & mensis. Cum Processiones agunt, Sacerdotem, sive Capellanum absque stola secum habeant, non tamen Crucem deferant, sed Imaginem Crucifixi, seu Sanctorum; noctuque non obeant ipsas Processiones sine licentia Episcopi: nec, ut alibi sæpius dictum, per suos Capellanos faciant solemniter celebrare, Confessiones publice audire, sepelire, Sacramenta administrare, & similia, quæ ad solum Parochum spectant de licentia ejusdem, vel Ordinarii: ut ita fuse habetur apud Gavant. *Manual. Episc. verb.* Confraternitates, *& ibidem in additione.* Hinc Sacra Rituum Congregatio, referente Eminentiss. Cardinali de Monte, sub die 14. *Januarii* 1612. cum in Civitate Cæsaranguslana intra fines Parochiæ Sancti Pauli situm reperiretur quoddam Hospitale cum Capella Beatæ Mariæ Conceptionis, & Ss. Ruffinæ, & Justæ, ejusque hospitalis Confratres, sub prætextu obtentæ Aggregationis Archihospitali, sive Ecclesiæ Lateranensi de Urbe, prætenderent, per suos Capellanos, dicto Hospitali inservientes, exerceri posse omnia, & singula Parocho spectantia, & Missas cum cantu celebrare, Confessiones audire, communicare, sepelire Mortuos, prædicare, Sacramenta ministrare, in die Cœnæ Domini Sepulchrum facere, Sanctissimum Sacramentum asservare, & alia hujusmodi exercere, etiam sine licentia Ordinarii, & ipsius proprii Parochi, eadem Sacra Congregatio censuit: *Non licere*, Pignatell. *tom. 9. consult. 70. per tot. & tom. 10. consult.* 103. Pascuce. *in compend. ad eundem tom. 2. tit.* de Parocho, & Parochia *pag.* 205. *col. 2. cum seqq.* Requiritur enim licentia Ordinarii, vel saltem Parochi, qui nec tenetur illam concedere, nisi esset impeditus, vel nollet per se ipsum gratis prædictas functiones explere, *Sacra Congregatio Concilii in Lunen. Sarzanen.* 27. *Junii* 1697. *& in Ferrarien.* 22. *Martii* 1698. Monacell. *formular. part. 1. tit. 6. in adnot. ad formul. 11. num.* 31.

7 Censeo tamen, temperando rigorem, posse aliquando Episcopum, durante Oratione 40. Horarum, permittere Confraternitatibus retentionem Sanctissimi Sacramenti, & Parochum posse assentiri juxta casuum contingentias, sine præjudicio suæ jurisdictionis, etiam quod Feria V. Majoris Hebdomadæ celebretur, & instruatur Sepulchrum per Capellanos Confraternitatum, si ipse nolit peragere; ut etiam ex mente Sacræ Congregationis laudat Pasqualig. *de Sacrif. nova legis tom.* 1. *q.* 353. præcipue, ubi introducta sit consuetudo, Tamburin. *oper. lib. 1. c. 6. de tempore Sacrif* §. 1. *nu.* 3. *pag. mihi* 112.

8 Quatenus, inquam, Benedictionem cum Sanctissimo Sacramento dari contingat, tum in Ecclesiis Confraternitatum, tum in aliis quibuscunque, nunquam placuit usus aliquibus in Ecclesiis introductus, illam impertiendi eodem instanti, quo cantantur verba -- *Sit & benedictio:* Improbatur enim multis rationibus a *Dominico Magri Melitensi, Theologo Cathedralis Viterbii in suo libro, cui inscribitur titulus -- Notizia de Vocaboli Ecclesiastici, sub pag. 68. col. 2. tertia Impressionis*. ibi -- Parmi ridicola, anzi manifestamente contro le rubriche, certa cerimonia introdotta in alcune Chiese, nelle quali li Sacerdoti dovendo dare la benedizione con il Santissimo, aspettano, che si cantino dal Coro quelle parole -- *Sit & benedictio*; Mostrano di non intendere le sopradette parole, drizzate in lode della Santissima Trinità, e non per benedire il Popolo, al quale si deve dare la Benedizione, finita l'Orazione, come ordina il Rituale; Si dovrebbe per certo sradicare dalle Chiese un tal'abuso, o sia consuetudine rusticale, con quale si manifesta di non intendere la forza di quella parola -- *Benedictio*, la quale in tal proposito non significa benedizione, ma lode, Bauldri. *in Manual. Sacr. Cærem. tit. tit. de fest. Corpor. Christ. art. 3. de Missa, & processione Sanctissimi Sacramenti fol.* 274. *n.* 36. Joann. Maria Tusrinus *in suo Directorio sacrificantium, sive de Sacris Missæ ritibus p. 3. sect. 3. c. 2. pag.* 406. §. Sunt plerique; Joann. Clericat. *de Sacrosancto Sacrificio Missæ, decis.* 42. *n.* 2. *&* 3. Tempore enim benedictionis, nihil omnino cantandum: poterunt tamen pulsari suaviter Organa, si adsint, Bissus *de ritib. & Cærem. Eccles. tom. 2. lit. P. R.* §. 25. *in fin. pagin.* 324. *col.* 2.

9 Et quoniam sæpe sepius alii abusus committuntur a Confratribus, qui conveniunt in Oratoriis pro Officiis, aut aliis exercitiis spiritualibus, & in fine Præfectus, sive Prior, aut alius Superior benedicit Confratres: Verum laicis non est permissum aliquos manu benedicere; quare, si in aliquibus Confraternitatibus sit consuetudo, quod in fine simplex Sacerdos, sive Laicus ejusdem Congregationis Superior benedicat, id facere potent, non quidem manu, sed verbis, dicendo, -- *Benedictio Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti &c.* Interim se ipsum signando a fronte ad pectus: cum neque a Sacerdote simplici possit dari benedictio, nisi in Missa, vel administratione Sacramentorum: cum benedicere Populum, sit actus Jurisdictionis: Et si vult benedicere aliquem, id faciat verbis, puta dicendo -- *Dominus te benedicat*, sed non manu; ita admonet Bissus *supra cit. tom. 1. lit. B. E. n. 37. §. 1. & 2. pag. 104. colum.* 2.

10 Nequeunt Capellani Confraternitatum in earum Oratoriis Mulieres post partum ad purificationem admittere: ut articulo plene discusso, recedendo ab aliis resolutionibus antiquis, firmatum fuit *a Sacra Congregatione Visitationis Apostolica in Romana Jurium Parochialium* 15. *Septembris* 1695. *&* 23. *Januarii* 1698. Monacell. *formular. p. 1. tit. 10. in adnot. ad formul.* 18. *n.* 10. 11. *&* 12. *& postremo a Sacr. Congreg. Rituum sub die* 10. *Decembris* 1703. in Decreto generali Urbis, & Orbis in responsione ad 5. Dubium. Nam omnes ritus, benedictiones, & functiones, quæ referuntur in Rituali, spectant ad Rectores, seu ad eos, qui habent curam Animarum; ut colligitur ex Bulla registrata in principio ejusdem Ritualis,
11 hisce verbis -- *Ritus, qui in Sacramentorum administratione, aliisque Ecclesiasticis functionibus servari debent ab iis, qui curam animarum gerunt, inter quos Ritus, & functiones numeratur etiam Purificatio Mulierum post partum, non ad simplices Sacerdotes, aut Capellanos Confraternitatum, neque ad Regulares, sed privative ad solum Parochum competentes*, Bordon. *oper. moral. tom. 7. consil. 16. per tot.* Genuens. *in prax. Neapol. c.* 72. *num.* 12. *versic.* & ex dictis, Pignatell. *tom. 5. consult. 76. n. 11. 16. et per tot.* Joannes Clericat. *de Sacrif. Miss. decis.* 27. *n.* 80. *et decis.* 42. *n.* 76. *et in Nonantulana Jurium Parochialium pluries proposita Sacr. Congr. Concil. sub diebus* 13. *Januarii, et* 17. *Februarii* 1685. *censuit super secundo dubio -- Benedictiones Candelarum, Palmarum, et Cinerum non esse de Juribus mere Parochialibus: Secus quoad receptionem Mulierum post partum, Sacra Congregatio Rituum in Urbis, et Orbis, Jurium Parochialium* 10. *Decembris* 1703. *in respons. ad 5. et 6. dubium*, Monacell. *p. 2. tit.* 13. *in adnot. ad formul. 1. n. 63. et part. 4. pag. 17. num.* 183. Rota *in Placentina Cathedralitatis* 22. *Junii* 1704. §. *ultimo*, coram Molines; *Et in eadem Nonantulana dicta die 13. Januarii ad tertium quæsitum, et ad sextum censuit; hujusmodi Capellanis licere ministrare Sanctissimum Eucharistia Sacramentum inter celebrandum tantum, non tamen in satisfactionem precepti de Communione Paschali.*

12 Hinc est, quod facultas celebrandi in Oratoriis Confraternitatum ab Ordinario impertita intelligitur *absque præjudicio Jurium Parochialium*, quæ verba interpretantur de Decimis, Oblationibus, Nuptiarum Benedictionibus, Funeribus, Sacramentorum administrationibus; Istæ enim sunt functiones Parochiales, Ceccoper. *lucubrat. canon. lib.* 3. *num.* 70. Nicol. *flosc. verb.* Missa *num.* 17. Cæterum regulariter Capellano Confraterni-

tatis

tatis, ut alibi firmatum, non permittitur cantare Missas in Oratorio Confraternitatis sine licentia Parochi, infra cujus Parochiæ fines existit erecta Confraternitas; nec potest Parochus absque justa causa hujusmodi jure ab Ordinario privari; alias totus Reipublicæ ordo confunderetur, si unicuique sua Jurisdictio non servaretur: dixi absque rationabili causa; nam, rationabili exigentia id requirente, erit in ejusdem Ordinarii arbitrio talem licentiam concedere, præsertim si Parochus canere recusaret, vel irrationabiliter assensum negaret, Ceccoper. *d. lib. 3. n. 67. cum seq.* Card. de Luca *in miscell. disc. 15. n. 7.* Episcopus enim est primus Parochus, & Parochus Parochorum, & sic potest, nullo Parochi expectato consensu, talem licentiam indulgere, Romaguerr. *ad Synod. Gerunden. lib. 3. tit. 10. c. 1. n. 7.* Panimoll. *decis. 84. adnot. 1. n. 49.* Rota coram Dunozet. Jun. *decis. 784. n. 7.*

12 Idque procedit etiam quoad licentiam peragendi, & ducendi Processiones a Regularibus, vel Confraternitatibus per Parochias, etiam invitis Parochis, Rota *d. decis. 784. sub n. 1. versic.* Processiones, *& decis. 899. n. 8.* coram Dunozet. jun. & coram Burat. *decis. 43. n. 1.* Quæ quidem facultas extenditur ad Vicarium Generalem in absentia Episcopi, Gavant. *manual. Episcop. verb.* Processio *in addit. n. 2.* Valenzuel. *cons. 184. nu. 24. lib. 2.* Barbosa *collect. verb.* Processio §. Processiones publicas, *circa finem, & ad Conc. Trident. sess. 25. cap. 13. sub num. 42.* §. Professiones publicas.

13 Nec omittendum censui, quod nonnulli Regulares, irrequisito Episcopo, exponunt Sanctissimum Sacramentum; & tamen Regularibus non licet, etiam in propriis Ecclesiis, illud publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario (quamvis possint ex causa privata, dummodo Sanctissimum Sacramentum e Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat, itaut Hostia videri non possit: ut ex decretis Sacrarum Congregationum cumulatis per Pignatell. *tom. 5. consult. 54. n. 6. & tom. 8. consult. 43. n. 137.* Pacis Jordan. *tom. 2. lib. 7. tit. 14. n. 28. pag. mihi 77.* Ventrigl. *part. 1. adnot. 48.* §. Unico *n. 126. tit.* de Jurisd. Ordinar. in Regular. Nicol *flosc. verb.* Euchar. *n. 23.* Panimoll. *decis. 84. adnot. 1. n. 61.* P. August. Mathæuec. *in opuscul. offic. Cur. regular. tit.* quoad exemptionem ab Ordinarii Jurisdictione *nu. 27. pag. 216. primæ impressionis*) Et exponentes publice, absque licentia Episcopi, possunt ab ipso Episcopo excommunicari, exceptis locis, in quibus subduntur Nuncio Apostolico, cum in istis talis auctoritas resideat penes Nuncium; prout declaravit *Sacr. Congr. in Taurinen. & Burdigalen. ut refert* Raynald. *tom. 3. observ. ad cap. 32. supplet. 4. n. 40.* quod si contingat, licentiam concedi ab Ordinario, in scriptis dandam esse laudat Monacell. *formular. part. 1. tit. 6. in adnot. ad formul. 20. num. 1. & 4.*

14 Item advertendum, quod Matrimonia puellarum expositarum degentium in Conservatoriis, aut Hospitalibus, non debent, nec possunt contrahi coram Rectoribus, sive Capellanis eorundem locorum, sed coram proprio Parocho, in cujus Parochia sita sunt prædicta loca, Monacell. *ubi ante tit. 8. in adnot. ad formul. 10. n. 18.*

15 Item in Nocte Nativitatis Domini, post Missam cantatam, aut lectam, aliæ duæ Missæ immediate celebrari nequeunt, nec Christifidelibus Sacra Eucharistia ministrari, neque in Parochialibus, nec in Regularibus, & multo minus in Confraternitatum Ecclesiis: ancora expressa prohibitione Sacr. Congr. Rit. *in decret. edit. 20. Aprilis, & 7. Decembr.* 1641. *ac 9. Augusti* 1653. apud Pignatell. *tom. 7. consult. 25. n. 9. 10. & 11.* & noviter relatis a P. Octavio Maria a S. Joseph. Augustin. excalceat. *in ejus opusc. Interrogat. ad cas. Conscient. in respons. ad Interrogat. 647. pag. mihi 262.* Joan. Clericat. *tract. de Venerab. Eucharist. Sacrament. decis. 13.* ad Martii *cas. 1. n. 14. & seqq. & de Sacros. Sacrific. Missæ decis. 39. n. 33. & ead. Sacr. Congr. 3. Decemb.* 1701. petentibus Archipresbytero, & Canonicis Collegiatæ Cherii Taurinen. diœcesis declarari: an post Missam solemniter decantatam in nocte Nativitatis Domini, liceret successive celebrare Missas privatas, necnon Sacram Eucharistiam Christifidelibus illam deposcentibus exhibere? juxta alias Decreta respondit — *Negative*; & demum in negativam sententiam abiit *Sacr. Visitatio Apostolica 7. Decembris* 1702. Pro quorum decretorum observantia Eminentiss. Cardinalis Vicarius Edictum promulgavit 18. *Decembris dicti Anni*, ut videre est apud Monacell. *formular. p. 2. tit. 15. in adnot. ad formul. 3. sub n. 16.*

16 Rursus ex *Decreto ejusdem Sacræ Congregationis Rituum emanato de anno* 1690. 11. *Februarii, & 12. Martii*, & per Sanctissimum approbato, sancitum fuit, Celebrationem Missarum privatarum, die Sabbati Sancti in quibuscunque Ecclesiis, & Oratoriis, etiam post pulsationem Campanarum, omnino prohibendam, non obstante quacunque consuetudine in contrarium, & unicam Missam Conventualem una cum officio ejusdem Sabbati Sancti celebrandam fore, Monacell. *loco proxime allegato, n. 17.* Joannes Baptista Pittonus *in Collectanea decretorum Sacr. Congr. Rituum nu. 312. tertiæ impressionis.*

17 Quemadmodum unica Missa solemnis, ex laudabili consuetudine, deberet celebrari die Jovis Majoris Hebdomadæ, seu Feria V. Cœnæ Domini; ad quod confert Decretum Sacr. Congr. Rit. 13. *Septembr.* 1692. *relatum a dict.* Pittono *in Collect. Decret. ejusd. Sac. Congr. sub n. 315.* ex eo quia, ea die omnes Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & Clerici communicent, non per modum obligationis, sed devotionis, ut Apostolorum Communio aptius de manu Christi Domini commemoretur, Ceccoper. *lucubrat. canon. lib. 3. num. 40. versic.* Laudabilius tamen, & congruentius, ut singuli Sacerdotes non celebrent, sed Sacro Christi Corpore per manus decantantis Missam reficiantur. Et quatenus alias Missas privatas dici contingat, debent celebrari ante Missam solemnem, postquam incipit Officium Parasceves cum Vespere, & recolitur memoria mortis, & sepulturæ Christi Domini; ut late tradit Cortiad. *tom. 4. decis. 244. a n. 24. & seqq.* Nullatenus tamen permittitur Missa solemnis cum Sepulchro eadem Feria V. Cœnæ Domini in Ecclesiis, seu Oratoriis Confraternitatum sine licentia, vel assistentia Parochi ex late deductis a Pignatell. *tom. 9. Consult. 79. num. 13. & seqq. & ex alibi per nos deductis.*

QUÆSTIO XIII.

An possint visitari ab Episcopis? *late* Capon. *discept. 396. per tot. tom. 5.*

1 Respondetur; Nedum posse, sed deberi, si sunt erectæ ab Ordinariis (præterquam quoad rectas sub Regum protectione, quæ nequeunt visitari quoad redditionem rationis earum redituum, sed tantum quoad decentiam ornamentorum, & similia respicientia res spirituales, ac Divinum cultum, Paol. *cons. 34.* Diana *coordinat. tom. 9. tract. 2. de immunit. Eccles. resol. 189. n. 2.* Baruf. *Episcop. Urbanien. resol. 16. n. 9. & resol. 102. n. 21. & 22.* Ricciull. *lucubrat. Eccles. lib. 4. de Confraternit. laicor. c. 25. n. 12.*) Barbos. *de jure Eccles. lib. 2. c. 11. n. 56. & seqq. & de pot. Episc. allegat. 75. n. 16. & sequentibus*, Francesc. *de Cathedral. c. 25. a n. 123. & pluribus seqq.* dummodo tamen protectio Regia implorata, & obtenta sit in limine erectionis, non autem longe post, Antonell. *de regim. Eccles. lib. 1. c. 3. n. 13. & 14.*

2 Item, Episcopus visitat Hospitalia, Confraternitates, & cætera loca Pia, etiam exempta, non obstante prohibitione Testatoris, vel Fundatoris, saltem in iis, quæ respiciunt observantiam dispositorum ab ipso Testatore, vel Fundatore, excepta redditione rationis, si fuisset in limine fundationis specifice prohibita, Baruf. *resol. 15. n. 9. cum tribus seqq. & resol. 16. n. 12. & seqq. ubi n. 16. et resol. 102. n. 13.* nisi alias fuerit repulsus, & successive ipsi repulsioni acquieverit. Si autem in limine fundationis datus specialis Visitator, absque exclusione Episcopi; tunc Episcopus non impeditur simul visitare, quia Jus visitandi censetur datum cumulative, Ricciul. *ubi ante lib. 4. c. 15. n. 18.* Panimol. *decis. 88. adnot. 3. n. 26.*

3 Item, visitat etiam Oratoria privata existentia in Domibus, & Palatiis tam Urbanis, quam suburbanis, etiamsi in illis celebretur vigore Indultorum Apostolicorum; & quidem non obstante, quod semel fuerint visitata occasione obtinendi ab Ordinariis executionem Brevis; immo non obstante, quod Episcopus prædecessor declarasset perpetuum beneplacitum celebrandi ad ejus arbitrium in eodem Brevi remissum: ut fuit reso-

resolutum a Sacr. Congr. *in Maceraten. Visitationis Sanctor. limin. ut infra – An Episcopus visitare possit, nec non prohibere Oratoria privata in sua Diœcesi a Pontifice concessa cum clausula – Oratorium ad beneplacitum Episcopi*, quamvis ab Antecessore dictam bene placitum perpetuum sit declaratum? *Die 24. Martii 1664. eadem Sacra Congreg. Conc. censuit, posse visitare, & Indultorum exhibitionem petere, etiam quoad Oratoria in Aulis publicis Palatiorum Civitatum*; Et ita practicasse asserit Reverendiss. Crispinus Episcopus Amerinus *in Visitatione Apostolica Diœcesum Prænestinen. & Albanen.* ut in ejusdem Decretis impressis *c. 27. §. 10. pag. mihi 135. & idem de Visitatione Pastoral. part. 2. §. 37. n. 1. & seqq.* Pignatell. *tom. 9. consult. 98. n. 39.*

4 Quo vero ad erectas in Ecclesiis Regularium, visitantur quidem ab Episcopis; sed Visitatio restringitur ad correctionem Statutorum, administrationem & illius rationis redditionem; an scilicet reditus impensi, & impendantur in usus pios: non tamen quoad Capellas & Altaria, ut distinguendo tradunt Marius Antonin. *variar. resol. lib. 1. resol. 66.* Manriquez *q. Vicarial. p. 1. q. 63.* Novar. *lucern. Regul. verbo* Confraternitas Gratian. *discept. 481.* Privitera *Manual. Antistitum seu de potentia, & impot. Episcopi p. 2. pag. 35. n. 1.* Scopp. *ad decis.* Gratian. *observ. 188. n. 24. & seqq.* Ciarlin. *controv. lib. 1. c. 65. n. 6.* Antonell. *de regim. Eccles. lib. 1. c. 3. n. 3. & 4.* Crispin. *de Visit. Pastoral. p. 1. §. 13. n. 28. & seqq.* Pellizzar. *Manual. regul. tom. 2. tract. 8. c. 5. n. 75.* Lantusch. *theatr. regular. verb.* Confraternitas, *sub n. 13.*

5 Si tamen Ordinarius est in quasi possessione visitandi tam ea, quæ concernunt administrationem, quam ipsam Ecclesiam, debet manuteneri, Ciarlin. *lib. 1. controv. in allegat. c. 65. n. 9.* Rota *decis. 43. numer. 15.* apud Antonell. *de jur. Clericorum*, licet unica vice visitaverit, Buratt. *decis. 912. n. 8.* Barbos. *resol. 76. n. 12. & 13.*

6 Præterea Episcopus visitat etiam Capellas sitas in Ecclesiis, vel intra septa Regularium, si eis deserviant Sæculares Confratres: & Sacra supellex subministretur ex bonis Confraternitatis, ut firmat Passerin. *de statu hominum q. 189. art. 10. inspect. 10. n. 110. & seqq.* potissimum 113. *versic.* Nam personas sæculares; Itaut Episcopus, absque Beneplacito Apostolico, nequeat Jus visitandi a se abdicare, aut exemptionem a Visitatione concedere, Rota *decis. 534. n. 13. & per tot. p. 19. tom. 2. recent.* Quidquid autem pro una, vel altera opinione dicatur a D.D. de, & super majori, vel minori auctoritate Episcopi in visitandis Confraternitatibus in Ecclesiis Regularium, tutius est servare normam, ac methodum traditam a Sacris Congregationibus in sequentibus Decretis, quibus concordantur aliæ Declarationes præcedentes, quæ videbantur inter se contrariæ: ut innuit Pignatell. *tom. 9. consult. 127. per tot.* Pascucc. *ad eund. tom. 2. tit.* de Visitatione *pag. 434. col. 1.* videlicet, quod visitentur ab Episcopo in his, quæ respiciunt administrationem, & adimplementum onerum, vel relationem habent ad Confratres. Et si Confraternitatibus incumberet onus manutenendi Altare, & illius cultum, Episcopus potest utique visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, sive Capellæ, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, *Sacr. Congr. Episcop. et Regular. literis sequentibus ita sic declaravit.*

Alife; al Vescovo 31. *Julii* 1637. – Al dubbio che V. S. ha fatto rappresentare à questa Sagra Congregazione: Se ella può visitare la Confraternite de' laici poste nella Chiesa de' Regolari; poiche nella Visita, che ha fatta nella Terra di Piedimonte, luogo di cotesta Diocesi, ha trovata resistenza, essendole stato vietato di visitare la Confraternità del Rosario, & un' altra instituita sotto il titolo di Gesù, e Maria, nella Chiesa di S. Domenico dello stesso Ordine. Questi Eminentiss. &c. mi hanno ordinato di risponderle, che tal facoltà viene data a tutti gli Ordinarii dal Sagro Concilio di Trento, che parla assai chiaro nel cap. 8. della sess. 22. *de reform.* Che perciò non hanno stimato di bisogno di darle maggior autorità, e così è stato più volte risoluto dalla Sagra Congregazione dello stesso Concilio, come anco da questa de' Vescovi Regolari – Che gli Ordinarii possono visitare le Confraternite de' Laici erette nelle Chiesa de' Regolari, e d' altre persone esenti, non solo in quanto alli beni, & entrate loro, con rivedere i conti, ma anche le Capelle stesse in quanto à quello, che riguarda l' amministrazione, & altri obbligi personali, cha s' aspettano alla Compagnia, e Confratri ascritti à quella: cioè in riconoscere, se l' entrate, e limosine, che si danno per adornare, e par il mantenimento della Capella, e per accrescere ivi il culto Divino, e divozione del Popolo, sieno spese fedelmente, e con effetto si impieghino ad utilità in beneficio della stessa Capella, e non in altri usi, non toccando però il restante, che si aspetta alla cura, e totale amministrazione de' Frati, e Regolari, cha sono padroni di tutto il Corpo della Chiesa, dove sono dette Capelle, e Confraternite erette, come Altari, Imagini, & altre cose materiali affisse, & utensili Sagri applicate a quelle; sopra de' quali, nè li Vescovi, nè altri Ordinarii hanno da ingerirsi, nè usare alcuna giurisdizione, ò sopraintendenza: a segno tale, che non è loro permesso esercitare alcun atto giurisdizionale nelle dette Chiese de' Regolari, fuori che quanto si è detto di sopra. E con tale distinzione restano conciliate molte dichiarazioni, che vanno attorno *per manus* di molti, che vogliono applicarle al caso, che alla giornata se li rappresenta, più tosto per servire alla Causa, & Amico, che alla verità; onde dovrà V. S. governarsi in questa conformità, che tale è stato sempre il senso della Sagra Congregazione, la quale, in quanto facci il bisogno, la conferma le stesse autorità, che ne lo dà il Sagro Concilio; acciocche per l' avvenire non abbia scrupolo veruno di procedere nel modo, e forma, che con la presente se le prescrive, e Dio &c. *Et iterum in aliis* – V. S. come Ordinario, quando si tratta di Confraternite, o Oratorii siti dentro le Chiese, o Chiostri de' Regolari, può visitare i loro beni, & entrate, rivederli i conti, & amministrazioni; se la limosine, che si danno per adornare, e mantenere le Capelle, e supellettili siano spese fedelmente, & impiegata in beneficio de' medesimi Altari; conoscer, se sono sodisfatti gli obblighi personali spettanti a Fratelli ascritti: e che governandosi Ella in questa maniera, non avranno occasione i Regolari di richiamarsi – 1645. 17. *Marzo*, *Conventuali* – 1646. 16. *Febraro*, e 5. *Ottobre* – 1653. 20. *Luglio* – 1663. 2. *Luglio* – 1690. 23. *Settembre* – 1698. 14. *Novembre* tenoris sequentis.

Questi Eminentissimi miei Signori mi hanno commandato di significarle: che da questa Sagra Congregazione de' Vescovi, e Regolari è stato più volte risoluto, che gli Ordinarii possino visitare le Confraternite de Laici erette nelle Chiese de' Regolari, e d' altre persone esenti, non solo in quanto alli beni, & entrate loro con rivedere i conti, ma anche le Capelle istessa, in quanto a quello, che riguarda l' amministrazione, & altri obblighi personali, che spettano alla Compagnia, e Confratelli ascritti a quella; cioè in riconoscere se l' entrate, e limosine, che si danno per adornamento, a mantenimento della Capella per accrescere ivi il culto Divino, e divozione del Popolo, sieno spese fedelmente, e con effetto s' impieghino ad utilità, & in beneficio della stessa Capella, e non in altri usi: Non toccando però il restante, che spetta alla cura, e total' amministrazione de' Frati, e Regolari, che sono Padroni di tutto il Corpo della Chiesa, dova sono dette Capelle, e Confraternite, come già Altari, Imagini, & altre cose materiali affisse, & utensili Sagri applicati a quelle, sopra dei quali nè i Vescovi, nè altri Ordinarii hanno da ingerirsi, nè usar alcuna giurisdiziona, ò sopraintendenza; à segno tale, che non l' è permesso usare alcun' atto giurisdizionale nella sudette Chiese de' Regolari, fuori di quanto si è detto di sopra; onde V. S. dovrà governarsi in questa conformità, che tale è sempre stato il senso della Sagra Congregazione. Recole quæ notavimus servandum, & servandum diximus in *q. 1. n. 9.*

Hasque, & alias consimiles resolutiones referunt Crispin *Visitat. postular. p. 1. §. 13. sub n. 31.* Barbos. *resol. 76. n. 21. et 22.* P. Mathæucc. *in opusc. Offic. Cur. Regul. verb.* Confraternitas, *sub n. 6. primæ impress.* P. Octavius Maria a S. Joseph. August. excalceat. *in repertorio moral. utriusque fori, in respons. ad Interrog. 407.* Reliquiæ autem, quæ ex donatione laicorum proveniunt, & quarum claves, vel unam ipsi retinent, & expen-

sas pro

fas pro earumdem ornatu subministrant, visitantur ab
Ordinario, quamvis retineantur, & custodiantur in
Ecclesiis Regularium, *Sacr. Congr. Concil. in Firmana 5.
Junii* 1700. Monacell. *formular. p. 1. tit. 5. in adnot. ad formulam 1. n. 49.*

7 Idque procedit ad formam *Sacr. Congreg. Trid.* Jure
delegato, & absque Procuratione in Confraternitatibus
erectis, fundatis, & extructis in Ecclesiis, seu territo-
rio S. Religionis Hierosolymitanæ, vel subjectis Ca-
pitulo Lateranensi; & quidem absque interventu ali-
cujus personæ ab ipsa S. Religione, aut Capitulo de-
putandæ, Pignatell. *tom. 1. consult.* 306. Batus. *resol.* 11.
num. 21. & resol. 102. n. 19. & 20. Monacell. *formular.
p. 1. tit. 5. in adnot. ad formul. 2. n. 3. & seqq & p. 2. tit.
13. in adnot. ad formul. 2. n. 49. cum duob. seqq.* de
Prosperis *tract. de Territorio separato quæst. 19. n. 5.
& 6.*

Præterquam quoad Archiconfraternitates erectas au-
ctoritate Capituli Lateranen. *Sacr. Congr. Conc. 3. Maii*
1702. *ad 3. quæsitum*, Monacell. *tom. 2. tit. 13. For-
mul. 2. n. 50.* Quovero ad alias Ecclesias, vel etiam
Parochiales ejusdem Religionis, & Capituli, an &
quando, & quomodo competat Episcopis Visitatio?
vide Leon. *Thesaur. For. Eccles. p. 2. tit.* de collatione
Beneficiorum *c. 3. n. 105. cum duob. seqq. & c. 16.* de Vi-
sitatione, *n. 26. & 27.* Pignatell. *tom. 1. consult. 306. &
tom. 3. consult. 57. n. 2. & seqq.* de Fargna *Commentar.
de Jurepatronat. tom. 2. p. 2. Can. 14. & 15. cas. 8. n. 25.*
Rota *decis.* 53. apud Tamburrin. *de Jure Abbatum*,
Nicol. *flosc. verb.* Visitatio Ordinaria, *sub n. 1. 2. & 10.*
Crispin. *Visit. Pastoral.* p. 1. §. 13. *n.* 17.

8 An autem reliquæ Confraternitates teneantur ad
Procurationem Episcopo visitandi? affirmative respon-
dent Bellet. *disquisit Clerical. p. 5. de Clerico debitore §.
11. n. 1. & plurib. seqq.* Antonell. *de regim. Eccles. lib.
1. c. 3. n. 23. & seqq.* Crispin. *Visitat. pastor. p. 1. §. 13.
a n. 28. cum seqq. & §. 16. n. 12. Sacra Congr. Concil.
in Marsicana 15. Decembr.* 1636. *respondit* ‒ *Episco-
pum visitare posse Ecclesiasticas Confraternitates, & alia
loca quæcunque, & deberi procurationem a locis visita-
tis proportionabiliter, habita tamen ratione omnium eo-
dem die visitandorum, & Sacr. Congr. Episcop. in Pa-
pien.* ‒ L' Ordinario può astringere per rata propor-
zionata anco con pene, e censure, le Chiese, e luo-
ghi Pii, e tutti quelli, che possono essere visitati, a
contribuire alle spese della Visita *pro Victualibus*; se la
Sagra Congregazione in qualche caso, o persona par-
ticolare, non ordinasse in contrario, Pacis Jordan.
tom. 2. Elucubrat. lib. 7. tit. 18. de procurationibus, n. 16.
Nisi tamen Confraternitas esset pauper, nullosque ha-
beret reditus, Jordan. *d. tit. 18. n. 32.* ubi: quod si du-
bitatur de paupertate, poterit Prælatus deferre Juramen-
tum Prioribus, sive Officialibus, & stabitur Dicto Ju-
rantium. Quando autem paupertas non esset talis,
quæ excusaret a toto, sed a parte Procurationis, tali
casu præstanda esset saltem eo modo, quo posset, &
conjungi cum aliis, quæ unam Procurationem compo-
nant, itaut singulæ illam non solvant, sed conjunctim,
Antonell. *de regim. Eccles. lib. 1. c. 3. n. 25.* Procuratio
enim præstanda est secundum facultatem Ecclesiarum,
Jordan. *ubi supra n. 41. & 43.* Ventrigl. *prax. rer. Ec-
cles. tom. 2. adnot. 24. §. 2.* de Visitatione *num.* .... Sur-
dus vero de alimentis *q. 64. n. 11.* firmat, quod Ec-
clesia licet eximatur a solvenda Brocuratione ob pau-
pertatem; attamen si sequenti anno efficiatur dives,
solvit Procurationem pro utroque anno, *Ventrigl. de
Jurisd. Archiep. c. 71. n. 3.* Ideoque pro rata, tam Con-
fraternitates, quam Rectores Ecclesiarum Parochialium,
& aliorum Piorum locorum tenentur contribuere Ci-
bariis, & Victualibus Episcopo visitandi præstari soli-
tis, etiam quoad Eminentiss. Cardinales, ratione Be-
neficiorum per se ipsos possessorum, Pitton. *discept. Ec-
cles. 35. n. 15.* Barbos. *summ. Bullar. verbo* Procuratio,
in fine, Crispin. *visit. pastoral. p. 1. §. 16. n. 11.* nisi ob-
stet consuetudo, Pignatell. *tom. 1. consult.* 387. Pascucc.
ad eundem, *tom. 2.* de Visitatione *pag.* 429.

9 Notandum pro regimine Visitantium, quod genera-
liter resistentes Visitationi, possunt excommunicari si-
ne appellatione, sine scriptura, & de facto, nullis ad-
hibitis monitionibus, etiam cum fractione Portarum,
Innocent. *in c.* Venerab. *de censib.* Fagnan. *in c.* Procu-
rationes, *n. 27. & seqq. eod. tit.* Marchett. *prax. Visar.
Capitular. p. 2. tit. 18. n. 27.* Barbos. *de pot. Episc. alleg.*
74. *n. 22. & 23.* Fusc. *de Visitat. lib. 2. c. 10. tit.* de O-
stiis, si claudantur Episcopo Visitanti *per tot.* Delbene
de Immunit. p. 2. c. 10. dub. 6. sect. 11. num. 19. Ciarlin.
controv. 65. per tot. Rota *decis. 54. n. 7. & decis. 63. per
tot.* coram Ninot. & coram clar. mem. Cardin. Celso
decis. 49. n. 8. & 9. & coram f. m. Alexandr. VIII. *dec.
75. num. 3.*

Quatenus Procuratio Episcopo debeatur, adhuc si 10
non visitet per se ipsum, sed per Vicarium, aut alium
substitutum, ut quandoque fieri solet ad evitandas ma-
jores expensas Visitatis, ex accessu personali Prælati, aut
alias, quia Ecclesiæ visitandæ existunt in locis incom-
modis, vel montuosis: quo casu permittitur Ordinario
visitare per substitutum; utique debetur Procuratio cum
moderatione, & secundum exigentiam sui famulatus,
Pacis Jordan. *tom. 2. lib. 7. tit. 18. de Procurationibus,
& exactionibus, sub n. 13. ampliat. 1. & n. 15. ampliat.
2.* nisi, ut diximus, Ecclesiæ visitatæ sint omnino pau-
peres; ut declaravit Sacra Congreg. Episc. & Regul. *in
una Taurinen. Procurationis*, referente clar. mem. Emi-
nentiss. Collotedo, in qua, ob negatam Procuratio-
nem, fuit interdicta quædam Capella Campestris, &
Sacra Congregatio censuit ‒ *Interdictum non sustineri,
& Procurationem non deberi*; Ratio, quia Capella,
tanquam Oratorium privatum, nullos habebat reditus,
& fabricata ad commodum ipsius Domini, & Vici-
norum, tempore ut plurimum autumnali, accedentium
ad illud pro audiendo Sacro; unde non poterat grava-
ri onere Procurationis, *ex c. fin. de cens.* Nicol. *flosc.
verb.* Visitatio Ordinaria, *num. 10. limitat. 7.* ne alias
laici retrahantur ab hujusmodi Capellarum erectione.

In casibus autem, in quibus debetur Procuratio, 11
non potest Episcopus prætendere, nisi congruum vi-
ctum pro se, & modesto famulatu, comitatu, & equi-
tatu: cum Concilium non statuerit numerum famulo-
rum, sed judicio, & modestiæ Episcopi reliquit: nil
tamen exigere pro vecturis, seu nolitibus, aut ferra-
turis Equorum, cum excepto victu, cœteras expensas
teneatur de proprio suppeditare, ut sæpius declaravit
tam Sac. Cong. Conc. quam Episcoporum *in resolutionibus
congestis* a Crispin. *in Visit. pastoral. p. 1. §. 16. a n. 19.
& seqq.* relicta etiam optione eorum, qui visitantur,
si malint solvere pecuniam solvi consuetam, an vero
victualia subministrare: nisi Visitator sit Prælatus a Pa-
pa delegatus; tunc enim ei debentur etiam mercedes
equorum, & viaticum, ut de loco ad locum commo-
de transire possit, Antonell. *de regim. Eccles. lib. 1. c.
3. n. 27.* In Visitatione enim Apostolica diversa est ra-
tio, quam in Visitatione ordinaria; Quinimmo a Pro-
curatione debita Visitatori Apostolico nemo est exem-
ptus, licet in specie teneatur contribuere is, qui est in
culpa deputationis Visitatoris: ut sic, tali casu, pro ra-
ta tenentur tam Episcopus, quam Regulares, ac Mo-
niales, quæ regulariter non tenerentur, nisi in eorum
Ecclesia adesset Beneficium, Nicol. *flosc. verb.* Visitatio
Ordinaria, *sub n. 10. sublimit. versic.* nisi in Visitatione
Apostolica, *& limit. 13. & verbo* Visitatio Apostolica *n.
15. & 24. & ibi ampliat. 1.* Sacr. Congr. Episcop. & Re-
gul. in Sancti Severini 10. *Junii* 1695. Monacell. *for-
mular. p. 1. tit. 6. in adnot, ad formul. 20. num. 35.*

Notandum, quod Pensionarius non tenetur contri- 12
buere in Procurationibus solvendis Episcopo ratione
Visitationis; quia cum solvantur potius intuitu persona-
rum, quam rerum, debent integre solvi a Rectore Be-
neficii, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 21. num. 70. & 76.*
Bellenc. *de charic. subsid. q. 37. sub n. 4.* Gigas *de pens.
q. 38. in fine*, Franciscus Maria Gasparus *Instit. canon.
p. 7. tit. 20. de pens. Eccles. n. 39.* Zacch. *de Salario, q.
8. n. 13.*

Confraternitates, inquam, regulariter tenentur ad 13
charitativum subsidium, seu Cathedraticum, Rota *de-
cis. 328. p. 1.* coram Verallo Episc. Caputaquen; *Si E-
piscopus* haberet tenues reditus, & quidem in ingres-
su pro necessitate expeditionis Bullarum, nisi illas gra-
tis obtinuerit, aut alias quando promoveretur ad Car-
dinalatum, tum in istis casibus, non posset exigere,
nisi ad quantum ascenderent singulæ Procurationes tem-
pore Visitationis; Alias ab Episcopis habentibus pin-
gues reditus exigi non potest, neque a Clericis non Be-
neficiatis, neque ab habentibus tantum Distributiones
quotidianas, Nicol. *in flosc. verb.* Charitativum Subsi-
dium, Monacell. *formular. p. 1. tit. 1. in adnot. ad for-
mul. 1. n. 36. & 37.*

Adver,

14 Advertendum etiam, non licere Episcopis ministrantibus Sacramentum Confirmationis quidquam exigere, sub titulo Procurationis, ab Universitatibus laicalibus, Ursaya *instit. crim. secund. impress. lib. 2. tit. 2. de Crimin. ambit. & repetund. n.* 45. Pignatell. *tom. 9. consult.* 146. *n.* 27. Monacell. *formular. p.* 1. *tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 2. *n.* 20. *& seqq.* Et ideo Episcopi debent conferre dictum Sacramentum occasione Visitationis, nec quidquam, ratione dicti Sacramenti administrationis, prætendere, nisi fortasse Communitates, sive Universitates sponte velint Episcopo pauperi pro Victualibus aliquam subventionem tradere, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 47. Sacr. Congr. in Amalphitana 12. *Junii* 1693. & Sac. Congr. Concil. *in eadem* 18. *Julii* 1699. *&* 6. *Februarii* 1709. in utraque propositione, in responsione ad 2. *quæsitum*. Vel alias, nisi concurrat consuetudo legitime præscripta, Monacell. *p.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 2. *n.* 54. *in fine*, Crispin. *Visitat. pastoral. p.* 1. §. 16. *n.* 16. *& seqq.* & Sacr. Congr. etiam Boni Regiminis scripsit Gubernatori Perusiæ 27. *Aprilis* 1697. quod faceret juxta solitum concurrere Communitatem ad expensas Episcopi Visitantis, Cohell. *ad Bull. Boni Regim. c.* 37. *n.* 10. *& seqq.* Quæ quidem consuetudo viget in Diœcesi Atiagonia, in qua Clerus, & Communitates cujuscunque loci subministrare solent certam summam pecuniarum pro victu Episcopi, Convisitatorum, & famulorum, ac pro vecturis equorum. Ipse tamen pecunias semper recusavi, relicta, ad formam Sacri Concilii Tridentini *sess.* 24. *c.* 3. *de reform.* optione eisdem, vel subministrandi pecuniam solvi consuetam, vel victualia; & quidem moderata, & potius frugalia, cum vecturis equorum; & ita cum minori eorundem opere, & expensa actæ fuerunt Visitationes: Etsi quandoque Procurationem in pecunia solverunt, quidquid superfuit, vel restitutum, vel pauperibus distributum: & si aliquis ex propria benignitate, & liberalitate (prout non semel hactenus contigit) excepit Episcopum cum Comitatu, suisque sumptibus, durante Visitatione, tractavit, tota integra summa pecuniaria exbursata a Clero, & Communitate fuit relicta Ecclesiæ ejusdem loci, & respective aliis Ecclesiis, vel locis Piis magis indigentibus applicata; ut apparet ex libris Visitationum, in Cancellaria Episcopali.

QUÆSTIO XIV.

An subsint Episcopo, & Parocho respective, intra cujus Jurisdictionis, & Parochiæ limites sunt erectæ?

1 RESpondetur, subesse Episcopo, si ejus auctoritate sunt fundatæ, ac Parocho, respective quoad Jura Parochialia, tam quoad Visitationem, quam quoad redditionem Computorum, & alias functiones spiritoales, & Ecclesiasticas enunciatas per Pellizzar. *Manual. regul. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 5. *sect.* 6. *n.* 288. *versic.* Adde, Rota coram Merlin. *decis.* 473. *n.* 4. *& seqq.* Nec non etiam quoad confirmationem Officialium, Card. de Luca *de alienat. disc.* 1. *n.* 13. Francesc. *var. resol. c.* 7. *a n.* 89. *& seqq. & a n.* 119. *cum seqq.* Thesaur. *for. Eccles. p.* 4. *c.* 2. *a n.* 149. *cum seqq.* Et a condemnatione hujusmodi facta per Episcopum de reddenda ratione non datur appellatio suspensiva, Gratian. *decis. Marchiæ* 188. Vulp. *prax. for. Eccles. c.* 11. *n.* 7. *&* 8. Et quatenus prætendantur exemptæ, adhuc sunt Visitationi subjectæ, auctoritate delegata *ex Conc. Trid. sess.* 22. *c.* 9. *de reformat.* Pellizzar. *Manual. regul. in cit. sect.* 6. *n.* 288.

2 Subjectio hujusmodi viget etiam quoad onera perpetua Missarum, quæ recipere, nec acceptare possunt Confraternitates, aut aliæ Ecclesiæ sæculares, sine facultate in scriptis ab Episcopo obtinenda, juxta Decretum *Sacr. Congr. Concil. de Celebrat. Missar.* fel. record. Urbani VIII. *editum* 21. *Junii* 1625. Nicol. *flosc. verb.* Missa, *n.* 10. *& in lucubrat. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 41. *de celebr. Missar. n.* 12. Panimoll. *decis.* 131. *n.* 5. Rota *decis.* 84. *n.* 4. *p.* 18. *recent.* Et quidem sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ, ipso facto incurrendi; non obstante quacunque consuetudine in contrarium, Sac. Congr. Concil. *in Vicent.* 15. *Aprilis* 1690. Verum si Confraternitas onus acceptaret, absque dicta licentia, acceptatio esset valida, & obligaret ad adimplendum, quia præfatum decretum f. m. Urbani non continet clausulam irritantem, Pignatell. *tom.* 4. *consul.* 222. *circa finem*, Monacell. *formular. p.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 9. *n.* 4. *&* 6. *ubi* — *Dictam licentiam non requiri quoad onera non perpetua, sive non attingentia tempus certum annorum: ut alibi notavimus.*

Administratores itaque etiam laici Confraternitatum, 3 Ecclesiarum, & quorumcunque locorum Piorum, tenentur singulis annis reddere rationem in manibus Ordinarii, nisi adsit aliqua consuetudo, vel Privilegium reddendi rationem aliis ad id deputatis: & hoc secundo casu, illis, & Ordinario simul esset reddenda ratio; & aliter factæ liberationes nullæ sunt, & non suffragantur, Conc. Trid. *sess.* 22. *c.* 9. *de reform.* Gratian. *discept.* 473. *per tot.* cum aliis congestis per Sabell. *in summ.* §. Administrator, *n.* 19. *& latius in Aliphana Administrationis locorum Piorum Sacr. Congr. Concil.* 8. *Maii* 1706. *tenoris infra recensendi* — *Quamquam sub die* 18. *Julii superioris anni Sacr. Congr. declaraverit, quod Oeconomi, & Gubernatores Ecclesiarum S. Catharinæ, & S. Mariæ Novæ a Civitate electi, per Episcopum approbati, juramentum de fideliter administrando præstare, rationemque propriæ administrationis eidem Episcopo reddere debeant; prout inhærendo tum Sacri Concilii, tum Synodi Provincialis dispositioni, in Visitatione Episcopus decreverat; Oeconomi nihilominus, & Administratores Confraternitatis Sanctæ Mariæ Constantinopolitanæ, aliarumque Confraternitatum laicalium Terræ Pedemontis, ad præmissa sese minime teneri contendunt, nedum quia prædictæ Confraternitates Terræ Pedemontis mere laicales sint, nec a Constitutionibus Synodi Beneventanæ comprehendantur; verum etiam, quia post electionem ipsi ab Episcopo approbari, Juramentum præfatum de fideliter administrando præstare, rationemque eidem Episcopo reddere nunquam consueverint.*

Compositis præterea infrascriptis duobus Dubiis ex 4 documentis, quæ præsertim pro, & contra consuetudinem non reddendi rationem Episcopo, per Patres informantes deducuntur, modo grave non erit EE. VV. decernere.

Primo, *An Oeconomi, seu Administratores Sanctæ Mariæ Constantinopolitanæ, & aliarum Confraternitatum Terræ Pedemontis, per easdem Confraternitates electi, debeant confirmari, & approbari per Episcopum, eique præstare Juramentum de fideliter administrando?*

Secundo. *An iidem Oeconomi, seu Administratores teneantur reddere rationem eidem Episcopo eorum Administrationis in casu &c.* — *Affirmative ad utrumque.*

Et quoniam in hac materia plerunque oriuntur controversiæ circa locum redditionis rationis, & librorum administrationis exhibitionem, seu asportationem:

Hinc est, quod Episcopus non potest impediri, quin pro consueta redditione rationis possit transportari facere libros in suum Palatium Episcopale, & ita Sacr. Concilii Congregatio respondit Episcopo Narnien. quoad Hospitale illius Civitatis, sub die 8. Augusti 1693. Ad secundum, *An, & ubi computa revidenda sint?* Respondetur: Danda esse Decreta hac de re edita, & signanter in Valentina 11. Maii 1624. tenoris infrascripti — *An rationes Administrationis Confraternitatis essent reddendæ in Domo Episcopi: an in loco solito ipsius Confraternitatis?* — Sacr. Congregatio Concilii censuit, in Domo Episcopi hujusmodi rationes esse reddendas; ideoque servandum esse solitum, quoad revisionem annualem computorum: nec Episcopo impediri posse, quod habeat revidere computa; & tunc posse mandare asportationem librorum in ædes Episcopales, Sacra Congregatio Concilii in Calaguritana Visitationis 9. *Septembris* 1702. — Monacell. *tom.* 1. *tit.* 1. *Formular.* 14. *n.* 7. *&* 8. *late* Ursaya *tom.* 5. *p.* 2. *discept.* 29. *n.* 9. 10. 11. 12. *&* 13. *& n.* 66. *cum seqq. & denuo n.* 65. *& seqq.* Et plenius Rota adversus Capitulum Hispalen. *decis.* 11. *impressa* apud de Prosperis *tract. de Territor. separat. confirmata, & impressa* apud Scarfanton. *in animadvers. ad lucubrat. Canonic.* Ceccoper. *p.* 2. *decis.* 18. *per tot.*

Non tamen potest Episcopus eosdem libros transportari facere extra locum, ubi existunt in Diœcesi, ad Civitatem, & ad Episcopium; sed illos videre debet in eodem loco in actu Visitationis, *prout Sacr. Congregatio Concilii* in una Montisfalisci, favore Communitatis Valentani sub die 27. Augusti 1695. respondit;

ut E-

ut Eminentiss. Episcopus moderaretur Edictum quoad transportationem librorum extra locum; & prius Sacra Congregat. in una Firmana respondit Archiepiscopo – *Che non doveva sforzare gl' Amministratori dell' Ospedale di Montenuovo a portare i libri de' conti alla Città in Vescovado, per renderli conto: ma che questo doveva farlo nel luogo, in Visita, ò fuori di essa, 26. Settembre* 1589. quod Decretum refert Pignatell. *consult.* 15. *num.* 43. *tom.* 7. Et cum dicta distinctione procedunt idem Pignatell. *d. consult.* 15. *n.* 11. *& tom.* 8. *consult.* 17. *num.* 10. & Bettacchin, *Vot.* 91, *num.* 4.

5 Confratres uti singuli, & mere laici sunt coram Judice laico conveniendi: si autem in communi, & Confraternali nomine pro rebus Confraternitatis, coram Episcopo: ut dinguendo firmant Barbos. *de Jur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 83. Francesc. *var. resol. cap.* 7. *n.* 40. *& de Cathedral. cap.* 25. *n.* 83. *& seqq.* Bordon. *oper. tom.* 7. *consil.* 54. *n.* 56. Cortiad. *decis.* 143. *num.* 20. *& seqq.* Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 157. Panimoll. *decis.* 12. *adnot.* 5. *n.* 36. Joseph. de Rosa *consult.* 10. *n.* 5. Cum enim considerantur uti singulæ personæ, tametsi adscriptæ hujusmodi Confraternitatibus, Oratoriis, vel Congregationibus, tanquam laicæ in propriis Domibus habitantes, & sæcularibus exercitiis operam dantes, Ecclesiasticis Judicibus nequaquam sunt subjectæ, nulloque piæ causæ beneficio, vel privilegio gaudent, Bartol. *in l. ult. n.* 15. *ff. de Colleg.* Camarell. *de legat. & fideicomm. lib.* 7. *n.* 17. *Consult.* 1. *pag. mihi* 549. nisi contra eos agatur de interesse spirituali, puta circa formam electionis, regiminis, Processionum, & similium ad religiosum, & Ecclesiasticum Ordinem pertinent. in Confraternitate, auctoritate Episcopi erecta; istis enim casibus subsunt Confratres Jurisdictioni Episcopi, Delbene *in addit. noviss. ad tract. de immunit. verb.* Confraternitas, Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 47. *n.* 7. Rota *decis.* 482. *n.* 39. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* Sacra Congreg. Immunit. apud Ricc. in Synopsi, *verb.* Confraternitas.

6 Ad Judicem Ecclesiasticum pariformiter spectat cognitio super admissione, rejectione, seu dimissione, vel reintegratione Confratris, Francesc. *de Cathedral. c.* 25. *num.* 89. 112. 115. 251. *& seqq.* Cortiad. *decis.* 143. *n.* 24. *& seqq.* ut puta, si irrepserit controversia, & differentia, an aliquis sit bene, vel male cancellatus a Sodalitate Ecclesiastica, vel sit recipiendus, vel non; vel an sit canonice quis electus ad Gubernium, & administrationem? Talia, & similia dissidia ab Episcopo, vel ejus Vicario dirimuntur, Diana *oper. coordinat. tom.* 9. *tract.* 2. *de immunit. Eccles. resolut.* 177. Panimoll. *decis.* 17. *adnot.* 3. *n.* 28. *&* 29.

7 Episcopus tamen nequit prohibere suis Edictis, ne Confratres congregentur pro aliqua resolutione facienda sine interventu Vicarii Foranei loci, sub pœna nullitatis agendorum, licet hanc prohibitionem uti juridicam tueatur Pignatell. *consult.* 128. *tom.* 9. quia procedere debet prudentialiter per modum hortationis, ne fraudes fiant, aut scandala sequantur: non autem impedire, quod Collegium Confratrum possit congregari, eique imponere pœnas nullitatis: esto, quod Episcopus per seipsum, vel per suum Delegatum possit intervenire, & assistere in Congregationibus Confratrum, etiamsi erectis in Ecclesiis, & Oratoriis Regularium, absque tamen præstatione voti, seu suffragii, Monacell. referens, hanc esse mentem Sacræ Congregationis *in formular. part.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *n.* 17. *& seqq.* Ricciull. *lucubrat. Eccles. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 1. *& c.* 5. *n.* 5. Sanfelic. *decis.* 150.

8 Sæpe occurrunt disputationes, an resolutiones Sodalitiorum sint validæ, eo quia omnes Sodales non conveniunt; Unde statuenda est regula, ut Congregatio, sive Adunantia de more legitime intimata, & coadunata, possit determinare, & resolutionem capere, etiamsi non interveniant duæ ex tribus partibus, aut major pars Confratrum; nam major pars Universitatis, Collegii, seu Capituli constituitur per præsentes, non habita ratione absentium, Rota coram Buratt. *decis.* 573. *n.* 22. & coram Card. Celso *decis.* 85. *num.* 9. dummodo non adsit Statutum, quod aliod determinet, Monacell. *formular. p.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11, *num.* 22.

9 Hoc, inquam, mihi non displicet, si agatur de rebus non valde gravibus, Merlin. *decis.* 887. alias laudarem, ut Confratres recurrerent ad Episcopum pro confirmatione usus, in quo duæ ex tribus partibus non interfuerunt; vel alias, ut Episcopus daret licentiam adunandi Congregationem, & faciendi resolutionem, tametsi omnes Confratres, licet juxta solitum intimati, non accedant: ut ita Auximi practicatur per memorialia frequenter mihi porrecta, ne negotia locorum Piorum, & Confraternitatum remanerent imperfecta, & resolutiones claudicarent; Vocatis nanque omnibus Confratribus ad aliquem actum, si aliqui non veniant, tota potestas remanet in illis, qui venerunt; etiamsi non interveniant duæ partes, vel major pars Universitatis, si convocatio fiat de mandato Superioris, per quod non venientes constituuntur in contumacia, Antonell. *de loco legat. lib* 2. *c.* 17. *n.* 5. *&* 6.

10 Vota in hujusmodi Confraternitatibus, sive Adunantiis ad servandam libertatem, debent esse secreta, Card. de Luca *Miscell. Eccles. discurs.* 4. *sub n.* 25. & quotannis Sodales, & Officiales per secreta suffragia eligendi, non tamen ipsis Officialibus antiquis, permittitur Jus eligendi sibi ipsis Successores, Nicol. *flosc. verb.* Confraternitas, *n.* 6. Pellizzar. *manual. regul. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 5. *sect.* 6. *n.* 282. Card. de Luca *de Jurisdict. disc.* 43. *n.* 5. Sacr. enim Congreg. Episcop. in Sulmonen. & in Reatina de anno 1598. rescripsit – *Si deve levare l' abuso, che i soli Officiali vecchi eleggano li nuovi, senza il Voto degli altri Confrati, mentre sopra ciò non vi siano Costitutioni confermate dalla Santa Sede*, factaque electione debent præstare Juramentum de fideliter administrando, & confirmati ab Episcopo, sive Vicario Generali, vel Parocho, nomine Episcopi, ut declaravit Sacra Congreg. Concil. in superius allegata Aliphana Administrationis, Crispin. *de Visit. Pastoral. p.* 2. §. 28. *n.* 21.

11 Vota etiam Confratrum debent dari uti ab universis collegiatim, non uti a singulis: & ideo illorum consensus, vel dissensus præstitus extra Congregationem, seu Collegium, non suffragatur, Rota coram Buratt. *decis.* 225. *n.* 3. *et* 4. & coram Cavaler. *decis.* 193. *n.* 5. Si vero adsit præsens Episcopus, vel alius ab eo deputatus, non debet dare votum, Monacell. *formular. p.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 11. *n.* 23. licet secus in hac Civitate Anagniæ, ubi Episcopus, vel Vicarius Generalis, aut alius Delegatus, intervenit singulis Congregationibus Sodalitatum, & præstat suffragium decisivum.

12 Ideo obiter notandum, quod etiam fratres Germani, & Sobrini, sive etiam Patrui, ac Nepotes non prohibentur omnes dare vota, sive suffragia, nisi obstet legitima consuetudo, aut Statutum (quod tamen esset laudabile) aut nisi ageretur de interesse eorundem Consanguineorum in primo, & secundo gradu, Monacell. *p.* 2. *tit.* 14. *in adnot. ad formular.* 8. *num* 3. *et seqq. ubi num.* 6. *ait*, quod etiam plures Canonici fratres germani, vel Sobrini, aut Patrui, & plures Nepotes in Capitulo existentes, de Jure habent omnes vocem in actis Capitularibus, non obstante in contrarium Statuto. Sicuti Filius potest præstare votum pro Patre in electionibus faciendis, & Pater pro Filio, Avus pro Nepote, & sic de aliis Consanguineis: quoniam in his, quæ publici Juris sunt, non consideratur patria potestas, non Sanguinis conjunctio, sed quis præsumitur potius pro bono Reipublicæ, quam Sanguinis affectione moveri, Paschal. *de patr. potest. part.* 4. *c.* 10. *num.* 1. Barbosa *de pot. Episcop. allegat.* 72. *num.* 93. *part.* 3. Vivian. *de Jurepatronat. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 23. 28. *et seqq.* Rota in Firmana Capellaniæ 1. *Julii* 1768. §. Justissa vero, coram Boutlemont. *et in recent. decis.* 492. *num.* 9. *part.* 19. *tom.* 2.

13 Sicuti diximus, non posse per Episcopum prohiberi, ne Confratres congregentur; ita nec posse prohiberi, ne faciant expensas extraordinarias sine ejus licentia, Sacra Congreg. in Urbinaten. 10. *Martii* 1663. *in respons. ad* 18. *dub. lib. decret.* 23. *fol.* 451. Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 71. *n.* 5. posse tamen Episcopum adigere Officiales ad confectionem librorum rationum, & administrationum, cum sine illis administratio hujusmodi nequeat recte exerceri, eadem Sacra Congreg. in Grossetana 14. *Januarii* 1645. *lib.* 7. *lit.* ss. *lam. fol.* 110. *tergo*, & ad redditionem rationis compellere, juxta *c.* 9. *Concil. Trident. sess.* 22. *de reform.* Pignatell. *d. Consult.* 71. *num.* 5. *tom.* 6. & non

solum

solum semel, sed pluries in anno, ubi fuissent male redditæ, & denuo computa discutere, & adj reliquorum solutionem cogere: & cognoscere, an voluntates Testatorum, & Benefactorum serventur, ipsasque Confraternitatea teformare, & alia plura circa illarum administiationem facere, Joseph. de Rosa *consultat.* 10. *num.* 42.

14 Alibi diximus, Confraternitatibus non licere, sine licentia Episcopi, & Paroebi, facere Expositiones Sanctissimi Sacramenti, nec Processiones, nec canere Missas solemnes, & alias fuctiones celebrate: de quibus apud Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 84. *tom.* 6. *consult.* 68. *tom.* 9. *consult.* 79. & *tom.* 10. *consult.* 93. Quatenus autem permittatur Expositio Venerabilis in earum Oratoriis, debet post Vesperas Sanctissimum Sacramentum processionaliter, & cum congrua Facum, seu Intortitiorum quantitate, & associantibus Confratribus reportari ad Ecclesiam Parochialem, non autem asservari, nec retineri de nocte in Oratorio, ut contra Confraternitatem Misericordiæ, & alias Civitatis Fossani petentes facultatem retinendi de nocte, non obstante, quod allegarent consuetudinem, & incommoditatem deferendi ad Parochialem, fuit resolutum a Sacra Congr. Concil. 11. *Februar.* 1662. *ut sequitur* — Eminentiss. e Reverendiss. Signori — *La Confraternita, e Fratelli della Misericordia di Fossano, & altre Confraternite Oratrici dell' EE. VV. espongono, esser stato consueto ogni qualunque volta si è esposto ne' loro Oratorii il Santissimo Sagramento, essersi custodito, e ritenuto la notte il medesimo Santissimo Sacramento nel loro Oratorio, e Capella: E perche Monsig. Clemento nuovo Vescovo di Fossano, con occasione della Visita ha fatto decreto, che si debba la notte ricondurre il Santissimo alla Parrochiale, ricorrono l' Oratrici sudette all' EE. VV. acciò si compiacciano ordinare, che si costumi il consueto, essendo di grave incomodo alli Fratelli il condurre la sera il Santissimo alla Parrochiale; oltre che nell' Oratorio sudetto è assistito con quelle convenienze, che si ricerca, che il tutto &c.* Quam Deus &c. *Die* 11. *Februarii* 1662. *Sacr. Congr. Eminentissimorum S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sac. Conc. Trident. Interpretum censuit, antedictum Decretum esse executioni demandandum: Pro cujus observantia fuit impressum in Synodo bon. m. Clementis Trotti Episcopi Fossanensis pag.* 228. Nicol. *flosc. verbo* Quadraginta horarum Oratio, *num.* 3.

Aliquando Parochi contendunt Confraternitatibus ap-
15 positionem Sedis Confessionalis in earum Ecclesiis non Parochialibus, unde Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 68. *num.* 15. Pascucc. *ad eundem pag.* 207. *col.* 1. §. minus etiam, hanc Parochorum prætensionem tueri satagunt: sed Rota amplexa fuit, solidioribus fundamentis, sententiam contrariam: videlicet, Parochum nullum Jus habere prohibendi, quominus in aliis Ecclesiis erigatur Sedes Confessionalis, ut in omnibus Festivitatibus Christifideles confiteantur peccata, excepto tempore Paschali, ut in *decis.* 17. *num.* 10. *versic.* eadem ratio, post Antonell. *de Juribus Clericorum*, Sacra Congreg. Concil. in Forosempronien. 11. *Maii* 1669. Non tamen in Ecclesiis Confraternitarum potest retineri suggestum, ex traditis in Constitutionibus Ecclesiasticis Abbatis Michaelis Justiniani *lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 1. §. 1. *lit. A*, *n.* 23. *p.* 176. Quinimmo de licentia Ordinarii, etiam sine licentia Parochi in publicis Ecclesiis Confraternitatum, posse concionari, tam in Quadragesima, quam in Adventu, declaravit Sac. Cong. Rit. in Decretis generalibus registratis in sequenti quæstione ad dubium 18.

Q U Æ S T I O XV.

An Parochi possint obstare, & valide se opponere Confraternitatibus noviter erigendis cum constructione Ecclesiæ, sive Oratorii intra fines, & limites Parochiales?

1 RE*s*pondetur, Non posse, immo ipsos tanquam zelatores Divini cultus, & incrementi majoris boni, ac salutis Animarum, teneri omni conatu hujusdi opera Pia promovere: Ipsi enim novarum Ecclesiarum ædificationem, seu Sodalitatum erectionem impedire nequeunt, dummodo præserventur Jura Parochialia cum clausula — *Salvis Juribus Parochialibus*, seu *Sine prejudicio Jurium Parochialium*, vel *Salva justitia Ecclesiæ Parochialis*, ut relatis modernioribus Decretis Sacrarum Congregationum, firmant Bertacchin. *Vot. decis.* 64. *n.* 2. Monacell. *formular. for. Eccles. p.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 10. *a n.* 8. & *seqq.* Hinc Sacra Congregatio Episcoporum ita in proposito se expressit — *Non si può proibire ad una Confraternita di non fabricare il suo Oratorio, sotto pretesto, che sii troppo grande* — *Osimo* 26. *Luglio* 1583. *purche sii senza pregiudizio del Parroco* — *Tramutola* 25. *Ottobre* 1602. Nicol. *flosc. verb.* Oratorium *n.* 1. Dummodo tamen Oratoria, seu Confraternitates, aut alia nova Ecclesia non erigantur ex opposito Ecclesiæ Parochialis, Gigas *Consil.* 84. *num.* 3. & 4. ne utraque distrahatur in Divinis functionibus, & ne æmulationes, confusiones, aut scandala oriantur; nam sola ratio diminuendi concursum in Ecclesia Parochiali, nullo modo sufficeret pro excludenda fundatione novæ Ecclesiæ, Sacr. Congr. in Decretis allegatis a Bertacchin. *d. vot.* 64. *num.* 6. quamvis regulariter nullius Ecclesiæ ædificatio debeat intra limites Parochiæ permitti, nisi de licentia Episcopi, & assensu Parochi pro indemnitate Jurium Parochialium, *c. Ad audientiam il* 1. *de Ecclesiis ædificandis, ibique gloss. in verb.* Rectoris, Barbosa *de off. & pot. Parochi part.* 1. *c.* 1. *n.* 26. Panimoll. *decis.* 11. Rota *decis.* 337. *num.* 15. *p.* 10. & *decis.* 165. *num.* 1. *part.* 16. *recent.* In quibus autem consistant Jura Parochialia, alibi diximus, & etiam ea enumerat Tondut. *resol. benef. cap.* 63. *num.* 17. & *seqq. p.* 1. Rota coram Cavaler. *decis.* 101. *n.* 4. & 5.

In eventu, quod erigantur Ecclesiæ, seu Oratoria, 2
situs, seu solum, in quo extruuntur, debet esse liberum ab omni Censu, ac Tributo, forte, laicis in recognitionem temporalis dominii solvendo; possunt quidem fundari in situ etiam Emphiteutico; & tunc debentur Canones, nunquam tamen intrat devolutio ipsius Oratorii, sive Ecclesiæ, Rota coram Cardin. Cerro *decis.* 2. *a n.* 21. Ex privilegio enim Ecclesiæ competen. Ecclesia ædificata in solo alieno, solum cedit ædificio, non ædificium solo, Calderin. *consil.* 421. *alias* 5. *de relig. domib.* Rota *decis.* 306. *num.* 6. *part.* 4. *tom.* 1. *recent.* Spercllus *tamen decis.* 57. adducit limitationem *sub num.* 23. excipe Ecclesias constructas in solo Lateranensi, aut Capitulo ejusdem Patriarchalis donatas, Rota *decis.* 310. *n.* 1. & *decis.* 313. *n.* 11. *part.* 9. *recent.* De Prospetis *de Territor. separat. quæst.* 19. *nu.* 3. & 4. *ubi, quod solum donatum d. Capitulo est exemptum una cum Ecclesiis inibi ædificatis.*

Erecta nova Ecclesia, sive publico Oratorio, Paro- 3
chus nequit in illa, seu illo impedire celebrationem Missarum, salvis Juribus Parochialibus, etiam antequam celebretur Missa Parochialis, neque in diebus Festivis solemnioribus: prout respondisse testatur Sacras Congregationes Rituum, & Concilii, Bertacchin. *in alleg. vot.* 64. *n.* 8. Sed hoc non videtur ita indistincte, & absolute procedere, quia Sacra Congregatio Rituum in aliis decretis *in Cortonen.* 1587. & *in Senogalien.* 24. *Januarii* 1613. statuit, ne in Oratoriis Confraternitatum celebretur in Festis, & Dominicis diebus ante Missam Parochialem, modo Parochus celebret hora competenti, nisi fortasse Populi commoditas aliter exigat, vel ejusdem Parochi assensus accedat, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 432. *n.* 7. & 8. & *tom.* 6. *consult.* 68. *n.* 47. *versic.* Censuit Sacra Congregatio, & *versic.* Item servari debet; Unde eadem Sacra Congregatio Rituum in Decretis generalibus Urbis, & Orbis Jurium Parochialium, functionum, & præeminentiarum inter Parochos, & Confraternitates laicorum, earumque Capellanos, & Officiales editis 10. *Decembris* 1703. & a Sanctissimo approbatis 12. *Januarii* 1704. ad *dubium* 19. An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata ante Missam Parochialem sive lectam, sive cantatam respondit — *Negative, nisi aliter Episcopus disponat.* Atque cum hujusmodi resolutione concordant deducta per Monacell. *formular. part.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 1. *num.* 69. & Sacra Congregatio Concilii in una Tarvisina 26. *Junii* 1627. *duxit*, ut Episcopi, pro eorum prudentia, se interponant, ne celebretur, adhærendo resolutioni prudentiali Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium in una Concordien. 9. *Augusti* 1592. & in Amerina 12. *Junii* 1636. in qua censuit, *Constitutionem Synodalem prohibentem*

habentem

hibentem diebus festis non celebrari, antequam Parochi Missam Parochialem celebraverint, ne Populus a Parochiali Missa avocetur, esse observandam, cum Populus debeat Ecclesia Parochialem adire, ut ab eo audiantur, quæ in dies ad instructionem Animarum explicanda, & respective publicanda, puta annunciationes Festorum, Vigiliarum, publicationes Matrimoniorum, Monitoriorum, & similium; ac etiam, ut pia Sodalitia, quæ in Ecclesiis Parochialibus existunt, facilius colligant Fidelium oblationes, quæ in Missis hujusmodi Parochialibus fieri solent: & cum hoc temperamento se gessit Sacra Congr. Episc. — *Il Vescovo non può proibire, che nelli giorni di lavoro non si celebri nelle Chiese, e Capellanie non Curate prima della Messa Parrochiale, ma solo nelle Feste di precetto, acciò il Popolo si ritrovi alla publicazione de' Matrimonii, Scommuniche, Vigilie, Feste, & altri avvertimenti, che si danno al Popolo. Amalfi 19. Settembre 1607. e molto meno può farle il Parroco nella sua Parrochia, ma solo il giorno di Festa — Como* 1640. 27. *Giugno*, Et in alia resolutione — *Le Confraternite non sono obbligate ad aspettare, che sii finita la Messa Parrochiale, ma possono far celebrare inanzi, purche, per quanto sarà possibile, si fugga la concorrenza — Chiusi* 11. *Aprile* 1579. Et licet quodammodo recensitæ resolutiones S. Congregationum inter se videantur contrariæ; attamen omnes insimul concordant, quod pro arbitrio, & prudentia Episcopi negetur, aut concedatur facultas celebrandi diebus festis in Oratoriis, seu Ecclesiis non Parochialibus, dummodo non divertant concursus a Parochiali, nec præjudicetur Juribus Parochialibus, & ne Sacrificia, Divina Officia, & Conciones, ac alia exercitia, in Parochiali fieri solita, impediantur, juxta aliam resolutionem, Sac. Congr. Concil. in Placentina 29. *Maii* 1660.

4 Cæterum, evenientibus controversiis inter Parochos, & Confraternitates, earumque Capellanos, & Officiales, erunt servanda memorata decreta generalia Sacra Congr. Rituum tanquam posteriora, & confirmata a D. N. salvis conventionibus, & pactis, seu transactionibus inter partes initis, & a Sancta Sede approbatis, aliisque, ut in calce eorundem Decretorum, quorum tenor legitur impressus apud Monacell. *formul. p. 2. tit. 13. in adnot. ad formul. 1. post n. 46.* atque hic denuo inseritur.

Decreta Congregationis Sacrorum Rituum circa Jura Parochialia, Functiones, & Præeminentias inter Parochos, & Confraternitates Laicorum, earumque Capellanos, & Officiales.

URBIS, ET ORBIS.

Jurium Parochialium, Functionum, Præeminentiarum inter Parochos, & Confraternitates laicorum, earumque Capellanos, & Officiales.

AD debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates Sæculares, earumque Capellanos, & Officiales super Juribus Parochialibus, & functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque Præeminentiis, seu Prærogativis, frequenter exoriri solent, in Sacrorum Rituum Congregatione ab Eminent. & Reverendiss. Domino Cardinale Colloredo propositis infrascriptis dubiis, videlicet.

1 An Confraternitates laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus?

2 An dictæ Confraternitates erectæ in Capellis, vel Oratoriis tum publicis, tum privatis, annexis Parochialibus Ecclesiis, & ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho, quoad dictas functiones?

3 An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis habeant, quoad easdem functiones, aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ?

4 An Confraternitates erectæ in Oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas, habeant dictam dependentiam a Parocho.

5 An Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, sint de Juribus mere Parochialibus?

6 An Benedictiones Mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similium, sint de Juribus mere Parochialibus?

7 An Functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de Juribus mere Parochialibus?

8 An Celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini sit de dictis Juribus Parochialibus?

9 An prima pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto sit de dictis Juribus Parochialibus?

10 An Celebratio Missarum solemnium per annum sive pro Vivis, sive pro Defunctis, sit de dictis Juribus mere Parochialibus?

11 An Expositio Quadraginta Horarum, & benedictio, quæ fit super Populo, si de dictis Juribus mere Parochialibus?

12 An Expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super Populo, sit de dictis juribus Parochialibus?

13 An Functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?

14 An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum, per Confratres, statis horis, recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, vel sine, absque alia licentia Parochi?

15 An in dictis Oratoriis privatis sit licita Celebratio Missæ privatæ, assentiente Oordinario loci, & contradicente Parocho?

16 An Capellani Confraternitatum possint Populo denunciare Festivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada, absque licentia Parochi?

17 An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali divisis, & separatis?

18 An in sæpedictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones, etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi?

19 An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam?

20 An ad Parochum spectet facere officium funebre super Cadaveribus sepeliendis in sæpedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?

21 An intra ambitum earundem Ecclesiarum fieri possint Processiones juxta cujusque Confraternitatis Institutum, absque interventu, vel licentia Parochi?

22 An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?

23 An in dictis Processionibus Capellani Confraternitatum possint deferre Stolam?

24 An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?

25 An earundem Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo Jure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum functionibus Ecclesiæ Parochialis?

26 An in sæpedictis Ecclesiis Confraternitatum neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?

27 Præsupposita facultate retinendi, an possit infra annum publice exponi, sine licentia Ordinarii?

28 An possit Parochus se ingerere in administratione Oblationum, vel Eleemosynarum in sæpedictis Ecclesiis recollectarum: vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere?

29 An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani immiscere se valeant, invito Parocho, in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus?

30 An Confraternitates, sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria Statuta, Congregationes suas facere, absque interventu, vel licentia Parochi?

31 An possint propria bona administrare, ac de illis disponere, absque ulla dependentia a Parocho?

32 Quando Parochus eisdem Congregationibus intersit de mandato Ordinarii, & tanquam ejus delegatus, an possit suffragium decisivum ferre? & quatenus Affirmative.

33 An etiam suffragium duplex?

Sacra eadem Rituum Congregatio, re mature discussa, respondendum esse censuit.

Ad Primum, *Affirmative.*

Ad Secundum, *Affirmative.*

Ad Tertium, *Negative.*

Ad Quartum, *Negative.*

Ad Quintum, *Negative.*

Ad Sextum, *Negative; sed benedictiones Mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parochis.*

Ad Septimum, *Negative, prout jacet.*

Ad Octavum, *Negative, prout jacet; sed spectare ad Parochos.*

Ad Nonum, *Negative prout jacet; sed spectare ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constitutionis Leonis X. in 22. §. 14.*

Ad Decimum, *Negative prout jacet; sed licere Confratribus, dumtaxat in festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ, vel Oratorii, ut in Brundusina, sub die prima Junii 1601.*

Ad Undecimum, *Negative.*

Ad Duodecimum, *Negative; & quoad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus, serventur Decreta.*

Ad Decimum tertium, *satis provisum in superioribus.*

Ad Decimum quartum, *Affirmative; nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.*

Ad Decimum quintum, *Affirmative.*

Ad Decimum sextum, *Affirmative.*

Ad Decimum septimum, *Negative.*

Ad Decimum octavum, *Affirmative.*

Ad Decimum nonum, *Negative; nisi aliter Episcopus disponat.* Et ita pluribus auctoritatibus probat Monacell. *p. 2. tit. 13. in advot. ad formul. 1. n. 69.*

Ad Vigesimum, *Affirmative, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium.*

Ad Vigesimum primum, *Affirmative.*

Ad Vigesimum secundum, *Negative; nisi adesset licentia Episcopi.*

Ad Vigesimum tertium, *Negative, extra propriam Ecclesiam.*

Ad Vigesimum quartum, *Negative.*

Ad Vigesimum quintum, *Negative.*

Ad Vigesimum sextum, *Negative.*

Ad Vigesimum septimum, *Negative.*

Ad Vigesimum octavum, *Negative.*

Ad Vigesimum nonum, *Negative.*

Ad Trigesimum, *Affirmative; dummodo non impediant functiones, & Divina Officia.*

Ad Trigesimum primum, *Affirmative.*

Ad Trigesimum secundum, *Negative.*

Ad Trigesimum tertium, *Negative.*

Et ita, salvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forsan factis, concordiis inter Partes initis, & a Sancta Sede approbatis, Indultis; Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, & consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis, declaravit, ac decrevit, si Sanctissimo Domino Nostro videbitur. Die 10. Decembris 1703.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis Decretis Sanctissimo Domino relatione, prævia eorundem integra lectura, Sanctitas sua laudavit, benigneque approbavit, & publicari, & non obstantibus quibuscunque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit. *Die 12. Mensis Januarii 1704.*

G. Card. Carpineus.

Loco † Sigilli.

B. Inghirami Sac. Rit. Congr. Secret.

5 Ea, quæ alibi dicta sunt circa Jurisdictionem Parochi in Ecclesiis, seu Oratoriis publicis, Confraternitatum, quoad functiones solemnes, & alia respicientia Jus Parochiale, prohibita eisdem Confraternitatibus, eorumque Capellanis, non militant in Oratoriis Privatorum, in quibus Parochus nullam habet Jurisdictionem, nec actus dominii, aut superioritatis exercere potest, Dominis reluctantibus: quia in hujusmodi Oratoriis a particularibus Personis erectis non habentur functiones, quæ præjudicent Juri Parochiali: non administrantur Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, aut Matrimonii; neque in illis adest Jus sepeliendi, nec ulla alia pietatis opera exercentur; sed solum, ex Indulto Summi Pontificis, & de licentia Episcopi, celebratur Missa privata, quæ nequit impediri a Parocho; nec in ipsis Oratoriis potest se immiscere, cum ejus Jura Parochialia non lædantur, imo præservari soleant in hujusmodi Indultis, ut, distinguendo inter Oratoria publica Confraternitatum, & Oratoria privata particularium Personarum, firmavit Rota coram b. m. Muto *in Placentina Oratorii*, 12. *Junii* 1702. tenoris sequentis.

R. P. D. MUTO.

Placentina Oratorii.

Luna 12. Junii 1702.

Usque de Anno 1678. particulari devotione motus Bernardinus Terzolus, propriis sumptibus, & in proprio solo construere fecit Oratorium privatum in loco *Mezzanini*, obtinuitque a f. m. Innocentio XI. facultatem celebrandi in eo Missam, prout de facto, ab eo tempore, usque ad Annum 1699. celebrare fecit pacifice, & absque ulla altercatione, vel controversia. Verum, quia novissime Antonius Maria Rapacciolus Præpositus Ecclesiæ S. Joannis Baptistæ Guardamilii, juxta cujus Parochiæ fines Oratorium præfatum existit, prætendere cœpit, se posse ingredi ad libitum, Missamque celebrare in dicto Oratorio; talique occasione, ei ex necessitate subministrari debere Paramenta, Sacras Vestes, aliaque necessaria. Introducta fuit inter ipsum, & Terzolum lis super manutentione: qua cum successive Præpositus renunciaverit, assumpta fuit discussio in petitorio: in quo, primo in partibus, & postea coram A. C. Terzolus succubuit; cumque in gradu ulterioris appellationis Causa fuerit mihi commissa, DD. dubio per me hodie proposito responderunt: Parochum non posse cogere Terzolum ad eum recipiendum in Oratorio pro celebranda Missa privata, & ad subministrationem Paramentorum.

Stetit ita decidendi ratio in eo, quod cum Terzolus, per constructionem Oratorii in proprio solo, & propriis sumptibus factam, illius dominium acquisiverit, ipso invito, permissum esse non debet Præposito Missæ Sacrificium in eo peragere cum usu Paramentorum, & Sacrarum Vestium, quæ propria sunt ipsius Terzoli: ea ratione, quia, cum celebrare Missam privatam in hujusmodi Oratoriis, inter Parochiales functiones recenseri nec possit, nec debeat ex notatis per Ventrigl. *in prax. Eccles. tit. de Oratoriis, & Capell. adnot. 19.* §. unico *sub n. 7.* Francesc. *de Eccles. Cathedr. c. 21. n. 29.* Card. de Luca *de Paroch. disc. 31. §. final. & ad propositum* Rota *in recent. decis.* 152. *a n. 3. usque ad 10. p. 10. & in Romana Oratorii 13. Januarii* 1698. §. Si ista tria, coram R. P. D. meo Priolo, *nunc impressa* penes Antonell. *de jur. & onerib. Clericor. decis. 17. et 26. Junii 1699.* §. Secunda species, coram eodem; Permissum non est Parocho id explere, cum eidem indultum quidem sit a jure, in Oratoriis fundatis intra limites propriæ Parochiæ functiones, & jura omnia Parochialia exercere; in iis autem, quæ jus Parochiale non concernunt, nullam habet Parochus jurisdictionem, nec actus dominii, & superioritatis, absque licentia proprii Domini, & multo minus eo invito, & reluctante, gerere ullo modo potest, *ut ex text. in cap. final. de offic. Archidiacon. et in cap.* Dilectus *de Cappell. Monachorum, tradunt* Abb. *in dict. cap.* Dilectus *num. 11. versic.* unde concludit, Joan. And. Calderin. Butr. & alii apud Cardin. de Luca *de Paroch. disc. 31. numer. 6.* Rota *in recent. decision.* 552. *numer. 11. et pluribus seqq. part. 5.* & in dicta Romana Oratorii 1698. coram Rever. Pater Dom. meo Priolo apud Antonell. *de jure et oner. Clericorum decision.* 17. Et consequenter, si celebrare Missam privatam in talibus Oratoriis non est de Juribus Paro-

Parochialibus, & Parochus in hoc nullum habet privilegium, sed considerari debeat uti extraneus Sacerdos, non poterit in his Oratoriis celebrare Sacrificium sine licentia, & permissione veri Rectoris, & Domini, prout id facere permissum non est aliis Sacerdotibus, ut firmant Barbos. *de Parochis p. 1. c. 11. n. 52.* Modernus Salentinus *consult. canonic. 9. n. 3. tom. 3. & in fortioribus terminis*, Rota *in Gerunden. Fundationum 24. Januarii* 1701. §. Fundamentum, §. Quoniam, & §. Posito, & 3. *Junii ejusdem anni* §. Stabilito coram R. P. D. meo Lancetta.

Neque hæc dispositio Juris communis obumbrari potest ab iis, quæ firmat Modernus Salentin. *consult. canon. 68. n. 1. & 10. tom. 6. &* Rota *decis. 514. n. 6. p. 12. recent. & disponunt Synodales Constitutiones Ecclesiæ Placentinæ*; Quoniam, nec auctoritates, nec Constitutiones quidquam loquuntur de necessitate subministrandi Paramenta, & Vestes Sacras Præposito; Sicque respectu istius puncti, Juris communis dispositio incorrecta remanet; respectu vero alterius concernentis Missarum celebrationem, quam in eodem Oratorio prætendit ad sui libitum se facere posse Præpositus: huic pariter non obstant auctoritates, quia illæ loquuntur de Ecclesiis, vel Oratoriis publicis Confraternitatum, & de Parocho exercere volente Jura Parochialia, in quibus terminis præsens controversia non versatur: Sicuti nec obesse possunt Synodales Constitutiones; nam illa Cardinalis Segæ loquitur de Oratoriis publicis Confraternitatum, & Disciplinatorum, nec pertinent Oratoria particularium personarum, ut patet tam ex Rubrica ibi -- *De Disciplinatis, eorum Oratoriis, Institutisque observandis*, quæ supplet, ac declarat nigrum, Altograd. *cons. 86. sub n. 15. lib. 1.* Senatus Mantuæ *in secunda dec. impressa* post Gobb. *consult. 149. n. 140. & seqq* Rota coram Martin. Andr. *dec. 110. sub n. 2. & 3.* Cavaler. *dec. 480. n. 1. in recent. dec. 498. sub n. 6. p. 4. tom. 1. & dec. 169. n. 42. p. 4. tom. 2.* coram f. m. Alexandro VIII. *dec. 269. n. 17.* Gregor. *dec. 5. n. 2.* Buratt. *dec. 677. num. 6.* post Cenr. *de Cens. dec. 443. n. 6.* quam ex dispositis in corpora ejusdem Constitutionis, in qua dicitur, *quod Parocho liceat Missa Sacrum facere, & alia pietatis Officia obire*, quæ non conveniunt Oratoriis privatis, in quibus non administrantur Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, aut Matrimonii, nec adest Jus sepeliendi, nec ulla alia pietatis opera exercentur; sed solum de licentia Pontificis celebratur Missa ad commodum Dominorum, & preces Deo funduntur, *Authent. ut in privat. domib. Sacr. Minister. non fiant*, Fagnan. *in c. authoritate 27. n. 16. de censib.* Barbos. *de jur. Eccles. lib. 2. c. 8. ex n. 3. & n. 16. & seqq.* Amostaz. *de caus. piis, lib. 5. c. 10. sub n. 2. versic.* privatum.

Alia Constitutio Episcopi Linati loquitur in iisdem terminis, nempe de Oratoriis publicis Confraternitatum, ut pariter resultat ex Rubrica, ibi -- *De sodalibus laicorum, & ex textu ipsius Constitutionis*, ibi -- *liceat Parocho Oratorium cujuslibet Sodalitatis ingredi*: necnon ex eo, quod in eadem Constitutione datur facultas exercendi opera pietatis, supponitur in dicto Oratorio Missas solemnes, & Vesperum decantari posse, & celebrari Officium pro mortuis, quæ in Oratoriis privatis fieri non possunt, ut mox dictum est.

Pariter non obstant Constitutiones Episcoporum Scappi, & Zandamariæ; quia ex supradictis rationibus constat, similiter loqui de Oratoriis publicis, & ulterius non loquuntur de Missa privata, ad libitum Parochi celebranda, invito Domino, sed de Missis solemnibus occasione Festivitatum, vel Exequiarum, & Anniversariorum celebrandis; quæ, nulli dubium est, quin spectent ad Parochum, privativa quoad omnes; quia istæ functiones inter jura Parochialia numerantur, ut pluries decrevisse Sacr. Congr. Concil. testatur Nicol. *in flosc. verbo.* Confraternitas *sub n. 12.*

Istamque fuisse veram, & germanam intelligentiam prædictarum Constitutionum demonstravit observantia subsecuta, tam particularis Præpositi Parochialis, de qua agitur, quam generalis aliorum Parochorum; Præpositus enim Ecclesiæ S. Joannis Baptistæ Guardamilis, per spatium viginti, & ultra annorum, nunquam talem prætensionem excitavit, nec ullos actus possessorios gessit, absque licentia; & si aliquos facere tentavit, fuit rejectus, ipseque rejectioni acquievit *summ. Terzoli n. 1. lit. F*, propter quorum actuum deficientiam, introducto deinde Judicio super manutentione, illi Præpositus re-

nunciavit. Alii vero Parochi testantur, intra limites eorum Parochiæ adesse Oratoria, in quibus ipsi nullum jus sibi competere prætenderunt, neque quoad Paramenta, quando ista facta fuerunt propriis expensis Domini; in alio vero Oratorio, in quo Paramenta facta fuerunt expensis communibus, referunt usum illorum habuisse ad beneplacitum; Idemque deponunt plures Domini similium Oratoriorum in Diœcesi Placentina existentium, qui uniformiter testantur, in eorum Oratoriis nunquam Parochos se in minimo ingessisse, nisi ex eorum licentia, & voluntate: Quæ uniformis observantia optime inservit pro interpretandis prædictis Constitutionibus Synodalibus, Seraphyn. Massin. *de confiscat. bonor. q. 13. n. 45. & q. 35. ex n. 80.* Rota coram Bieb. *dec. 690. n. 5. & in Bononien. sportularum 22. Junii* 1693. §. Quæ clariora, coram Reverendissimo D. meo Decano: etiamsi illa probetur ex simplicibus fidelibus; cum observantia interpretativa non requirat testes formiter examinatos; sed contentetur extrajudiciali depositione eorum, ut videre est inter Decisiones *Lucen. diversf. recollect.* per Palm. Nep. *decis. 165. n. 9. & decis. 207. num. 10.* Rota coram Pamphil. *dec. 695. n. 5.*

Nec observantia prædicta turbari, aut conquassari potest ex contrariis fidibus aliorum Parochorum; quia isti loquuntur de functionibus Parochialibus ab ipsis factis in Oratoriis publicis, quale non est illud, de quo agitur: non excludunt petitionem licentiæ, & unus ex eis, qui per longum tempus inservivit in qualitate Capellani Præpositum S. Joannis Baptistæ Guardamilis deponit, quod hoc Oratorium fuit ædificatum ex eleemosynis diversarum personarum, quando, ex testibus probatum remanet, illud constructum fuisse ex propriis pecuniis, & in proprio solo Terzoli: & cum omnes dicti Parochi deponant in causa propria, & ad proprium commodum, nullam fidem merentur, concurrentibus præsertim depositionibus aliorum Parochorum in contrarium, Rota *dec. 220. n. 17. p. 17. & in Adrien. Canonicatus 3. Aprilis 1699.* §. Supposito coram R. P. D. meo Lancetta, *& in Gerunden. Fundationum 24. Januarii* 1701. §. Et quamvis, & 3. *Junii ejusdem anni* §. Si vero, coram R. P. D. meo Lancetta.

Dum itaque omnes supradictæ Constitutiones loquuntur in causis longe diversis ab istis, ad illum, de quo agitur, currere non valet illatio vulgata *l. Papinianus exul. ff. de minor.* de qua Desiderius Guido inter *consil. ultim. volunt. divers. cons. 170. n. 113. lib. 1. & in sua decis. impress. inter Venetas Trivisani decis. 54. n. 33. lib. 2.* Rota *in Asculana Beneficii 5. Martii* 1790. §. Pariter, coram me.

Maxime, quia magna intercedit differentia ad hunc effectum inter Oratoria publica Confraternitatum, & Privatorum; in publicis enim Oratoriis provide dispositum fuit per Cardinalem Segam, aliosque Placentinos Antistes, quod Parochi possent in illis ad libitum ingredi, & Sacrum celebrare, quia in eis multa possunt inferri Parochis præjudicio circa Jura Parochialia, tam in ordine ad sepulturam, quam respectu administrationis Sacramentorum, Piorum operum, & aliorum, quæ in suprascriptorum sequelam veniunt, eleemosynarum nempe, Oblationum, & similium; quod accidere non valet in Oratorio Privatorum, & signanter in illo, de quo agitur, erecto pro simplici celebratione Missæ privatæ, & cum expressa clausula, quod salva esse deberent Jura Parochialia, *summ. Terzoli num. 2.* a qua erectione nullum præjudicium Parocho resultare potest, cum istud non valeat considerari in simplici celebratione Missæ privatæ in Oratorio facienda, ut in puncto observat Rota *in dicta Romana Oratorii 13. Januarii* 1698. §. Si ista, coram R. P. D. meo Priolo apud Antonell. *de jur. & oner. Clericorum decision. 17.*

Verum, dato etiam, nunquam tamen admisso, quod Constitutiones Synodales præfatæ comprehenderent casum celebrationis Missæ privatæ in Oratoriis Privatorum, adhuc prodesse non possunt Præposito: quia cum adversetur juris communis dispositioni, quod Parochus possit in Oratorio privato celebrare ad sui libitum Missam privatam, & petere Paramenta, Domino invito, & reluctante, ut supra probatum est in §. Secerit, Constitutiones Synodales, hanc facultatem tribuentes Parochis sine consensu Dominorum, Sanctioni Juris communis adversari dicuntur, & consequenter nullæ, & irritæ remanent, ut fir-

mat in puncto Card. de Luca *de Judic. disc.35. n. 55. & in Miscell. Eccles. disc.45. sub n.10. & ad Concilium disc. 30. n.14.* Panimoll. *decis.97. nu.26.* Rota coram Coccino *decis. 1619. n. 10.*

Et ita, utraque &c. *Roma* 1702.

6 Et quia quandoque Jura, reditus, & cæteræ res Confraternitarum vel male administrantur, vel negliguntur, aut etiam non defenduntur, & Confratres non curant, neque conveniunt, & Officiales pro tuendis Juribus Ecclesiæ non incumbunt, accidit, quod aliquis Confrater, vel etiam Officialis, tanquam unus de corpore, zelando bonum loci Pii, etiam sine mandato, vult agere; ideoque dubitatur, an audiendus? & in hoc videndo distinctio Innocentii *in c.* cum olim 34. *de testibus:* Nihilominus Jus Ecclesiæ dicitur Publicum, & Populare, & per consequens quilibet de illo dare potest, Gratian. *discept. 715. n.27.* Rota coram Merlin. *decis. 878, n.6.* & apud Posth. *de subhast. decis.205. n.13.* quia Ecclesia habet omnia jura, & privilegia Pupillorum, pro quorum Juribus quilibet de Populo agere potest, Turricell. *de reb. Eccles. non alien. n. 6. & 7.* Ecclesiæ nanque defensionem, negligente Prælato, aut aliis Superioribus, seu Rectoribus, quilibet suscipere potest, Nicol. *flosc. verb.* Ecclesia, *n.21.* Rota *dec.* 381. coram Ludovisio, & maxime, si agere volens, sit ex Officialibus, seu Confratribus ejusdem, Rota *dec.13. de Judic. in antiq.* Laudarem tamen, quod oculatus Judex, pro sua prudentia, & integritate, saltem extrajudicialiter se informaret de meritis litis, & causæ, an cessura sit in utilitatem loci Pii: ne alias quilibet Confrater, aut alia privata persona, suo marte, & forsan fine indirecto permota, sub specioso prætextu pietatis erga locum Pium, excitet litem injustam cum dispendio, & detrimento ejusdem loci Pii.

7 Sæpe Officiales, seu Confratres in ædificiis, sive operibus publicis, ac nomine Confraternitatis extructis, aut etiam in Planetis, seu aliis supellectilibus inscribi faciunt eorum nomina, aut Arma, sive Insignia; hoc enim eis non licet, nisi eorum propria pecunia facta, ac comparata sint, *l. Opus 3. ff. de oper. pub.* Nicol. *flosc. verb.* nomen *n.1.* sed tantum permitti debet insculptio, seu appositio Insignium ipsius Universitatis, si erecta, dotata, aut restaurata ab eadem Universitate, absque tamen acquisitione Jurispatronatus, Nicol. *ubi ante verb.* Insignia *sub n.2.* Marcell. *in l. 3. in fine, ff. de oper. public.* Joan. da Anan. *consil.86. n.2.* Bombin. *consil. 6 n. 23.* Honded. *consil.100. n.48. lib.2.* Sanfelic. *dec. 283. num.7.* Pignatell. *tom.8. consult.25. n.31. & per tot.* Rota *dec.337. per tot. & dec 401. p.14. rec.* Ideo, cum quidam Episcopus Veronensis, qui etiam Cardinalis erat, & Vice-Camerarius Papæ, exposuisset de bonis erogandis Pauperibus, in Fabrica majoris Ecclesiæ Veronæ duo millia ducatorum, & fecisset insculpi Insignia sua, fuerunt abrasa: & merito quidem, quia illa non erat pecunia sua, cum omnino teneretur eam erogare in usus Pauperum, Argum. *text. in c.* relatum *cum ibi not.* per Glos. & DD. *extra de Præbendis*, Cepoll. *de servit. urb. præd. c.17. de pictur. & incrustation. n.9.*

Hinc, cum Episcopus Melevitanus in reædificatione Ecclesiæ Cathedralis a terremotu concussæ, apponi fecerit in eadem Ecclesia sua Stemmata in pluribus locis affabre elaborata, sumptibus Fabricæ ejusdem Ecclesiæ, Canonici institerunt pro remotione Insignium, & reintegratione Fabricæ pro expensis factis in dictis Insigniis, & Stemmatibus Gentilitiis, & Sacr. Cong. Concil. 12. *Decembris* 1705. rescripsit — *Affirmative quoad amotionem, præterquam quoad Stemma appositum in frontispicio Januæ: & quoad expensas, teneri illos, qui subscripserunt ordines.* Vide materiam fusius apud Franciscum Antonium Bonfinium *notabil. in Bannimert. general. impressionis Lucan. tom. 1. c. 13. à n. 10. & seqq. ubi n.15.* quod non possunt Arma, vel nomen Patroni, seu fundatoris delari e Capella, Altari, sive Sacello, & alterius nomen, vel Stemmata apponi, nec etiam prætextu adornationis, vel reædificationis, nisi accedat consensus interesse habentium, late Pignatell. *in allegata consul. 25. n. 31. tom. 8.*

QUÆSTIO XVI.

An ex legatis relictis Confraternitatibus detrahatur Falcidia, & Trebellianica respectiva ex Fideicommissis, in quibus Confraternitas sit substituta?

Respondetur, quod licet Borell. *consil.81. nu.5.* firmaverit consulendo, detrahi ex relictis Confraternitatibus, sicut detrahitur ex relictis rei profanæ: attamen regulare est jure novissimo, non detrahi ex legatis Piis, Corn. *consil.140.* Montespercll. *consil. 289. n. 7. & consil. 300. n.8.* Rubeus *de testam. c. 63. 64. & 73. fere per tot.* vide Gratian. *discept. 823. n. 8. & discept. 881. n.13.* Scopp. *observ. ad decis.* Gratian. *15. n. 15. late* Antonell. *de regim. Eccles. lib.1. c.10. n. 64. & seqq.* Card. de Luca *de legitim. et detract. disc.34. per tot.* Si tamen legatum relictum fuerit partim ad pias causas, partim ad profanas, in totum detrahitur ea portione tangente ad causas profanas, Peregrin *de fideicomm. art. 3. n.67.* Altograd. junior. *controv. 44. n.12.* Ciarlin. *controv. 28. n.10.* Scopp. *ubi supra dec. 15. n. 16.* Pasqualig. *de Sacrific. novæ legis tom.2. tit. de legat. pro celebratione Missarum q.* 1006. Pia inquam causa, ad hujusmodi effectum, censentur Confraternitates, & Hospitalia etiam sine auctoritate Episcopi fundata; quia non requiritur, quod locus sit Pius, sed sufficit, quod opera pietatis exerceat; Privilegium enim non datur loco, sed causæ, cui relinquitur: proindeque relicta hujusmodi Confraternitatibus, & Hospitalibus, obnoxia non sunt Falcidiæ, ut, aliis adductis, firmant Antonell. *de regim. Eccles. lib.1. c. 10. n. 72.* Gregor. Ridolphin. *alleg. 175.* Camarell. *de legat. & fideicomm. lib. 7. concl. 3. n.19.* 1

An autem Falcidia, & Trebellianica sit detrahenda, quando agitur inter duo loca Pia? Est quæstio valde disputabilis, Capell. Tolos. *decis. 83.* Bellon. junior. *consil. 85. n. 35. & seqq.* ubi, quod Trebellianica non detrahitur, si sit substituta pia causa, vel sit successura mediate, vel immediate, Antonell. *ubi supra c.10. num. 67. & 69.* Rota post Paitell. *expedit. civil. 32.* Merlin. *dec. 248. n.11. cum seqq.* ubi, an detrahi possit, si talis sit voluntas Testatoris? Et affirmativam sequitur Antonell. *loco cit. n.68.* Ridolphin. *d. alleg. 175. n. 6. ubi n. 7.* quod hujusmodi voluntas Testatoris declaratur in hoc proposito: imo probatur duobus testibus tam pro, quam contra piam causam; latissime ad materiam viden. Eminentiss. Petra *in Commentar. ad Constit. Apost. tom.2. constit. 10.* Innoc. III. *sect. 3. à n. 75. et seqq. pag. 329. et seqq.* Marescott. *variar. resol.72. n. 19. et seqq. tit. 2.* Cyrocch. *discept 6. n. 29. et 30.* 2

An, inquam, Falcidia detrahi possit ex legatis piis, quando pia causa est instituta? Opinio est controversa, & utrobique caterva DD. enumeratur, ut pro negativa illam magni nominis recenset Magon. *dec. Florent. 130. sub n. 9. & 10. cum aliis per* Cral. *de success. §. Falcidia q. 3. sub n.9. versic.* ad contrarium, Bart. *de communi testatur in suo tract. de successfion. lib. 15. tit. 7. sub n.8. circa med.* Pro affirmativa autem stare videntur auctoritates, quas pro defensione propriæ opinionis acriter recenset Ciarlin. *controv. lib. 2. c. 139. n. 19. & seqq.* Angelus Maria Vericell. *in suis quæst. moralib. q.65. per tot.* 3

Articulum tamen noluit firmare Rota in Hortana, seu Civitatis Castellanæ Falcidiæ, *Ven. 3. Martii* 1684. coram Reverendiss. Albergat. sed ex conjecturis, ac circumstantiis, decisionem articuli amplexa fuit, videlicet; quia in dicto casu majus præseferebat privilegium pia causa legataria, quam hæres instituta, ex onere ibi injuncto — *Celebrationis Missarum pro suffragio Testatoris*, per quod onus legatum reddebatur longe favorabilius, Pasqualig. *de Sacrific. novæ legis tom. 2. tit. de legatis, q.* 1006. *sub n. 15.* Hodier. *controv. 19. sub n. 29.* Rubeus *de testament. cap. 67. num. 205. & seqq.* Antonell. *de regim. Eccles. cap. 10. num. 67. cum seq.* Adden. ad Capyc. Latr. *decis. 12. sub n. 4. & 5. tom. 1.* Larrea *decis. Granaten. 61. sub n. 44. & 45.* Quo majori privilegio attento, intrat recepta conclusio: quod privilegiatus non utitur privilegio contra magis privilegiatum, Ciarlin. *controvers. 139. sub numer. 39. & controvers. 140. sub numer. 38.* Mastrill. *decision. 180. sub numer. 92.* Antonell. *ubi supra numer. 69.* Ridolphin. *allegat. 175. numer. 5.* Alias 4

etiam

etiam ponderavit Rota circumstantias, & conjecturas pro exclusione Falcidiæ, deductas ex facultate legatariis concessa, *capiendi legatum propria auctoritate*, Mantiga *de conjectur. ult. volunt. lib.9. tit. ult. sub n.*23. Item, ex quo hæres instituta non docuerat, hæreditatem ultra drodtantem gravatam fuisse, sine quo non datur actio Falcidiæ *l.* 1. §. 2. *ff. ad l. falcid.* Spada *consil.* 370. *n.*3. *lib.*2. Rota *in Romana legati* 27. *Januarii* 1666. coram Ottalora; Ulterius ex verbis legato adjunctis, *totalitatem*, *&* *integritatem* denotantibus, per quæ falcidia remanet exclusa, Crass. *de success.* §. falcidia, *q.*10. *sub n.*5. *versic.* Ego tamen, Rota *decis.* 162. *sub n.* 15. post Merlin. *de legitima*.

5 Nec visum fuit obstare, quod, ubi legata pia possint adimpleri cum detractione legitimæ, tunc, & eo casu, detractio permittatur; quia hoc dictum fuit procedere respectu legati pii unica vice, & simpliciter explendi, ut exemplificant DD. in constructione Capellæ, seu sepulturæ: quarum impensa, si minor legato evaderet, tunc id, quod superest applicari posset hæredi pro detractione Falcidiæ: ut expresse tenuerunt Gabriel. *in tit. ad Trebellianicam*, *concl.* 11. *n.* 11. Tondut. *q. Civil. c.*73. *sub n.* 2. *tom.* 1. Vasquez, *de success. lib.*3. §. 26. *ad n.*25. Ciarlin. *controv.* 139. *n.*11. *tom.*2.

6 Secus vero in casu, quo non simpliciter, sed cum tali, & tali dote, seu reditu, & cum certis, & determinatis bonis legatum factum fuerit, ut declarat Rota in d. Hortana, seu Civitatis Castellanæ §. *final.*

7 Et generaliter, an, & quando ex relictis Confraternitatibus detrahatur Falcidia, & Trebellianica, videndi sunt Alphons. *de Leon. de offic. Capella* Cyroch. *discept.* 6. Barbosa *de jur. Eccles. lib.*2. *c.*11. Riccius *resol.* 149. *&* 333. *p.*3. Novar. *in summ. Bull. comment.* 30. Cortiad. *decis.* 143. Sperell. *decis.* 143. Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 1. *c.*10. *an.* 64. *usque ad finem*.

QUÆSTIO XVII.

An Confraternitates possint habere Campanas; & quatenus &c. in quo numero?

1 RESpondetur, quod Ecclesiæ tantum debent habere Campanas, & Campanilia, non autem Oratoria, *c.* Petentibus *de privileg. ubi* Abbas *n.* 2. *&* *alii Canonista*, Butr. *in c. fin. de censib. n.*4. Pignatell. *tom.*6. *consult.* 68. *n.* 16. Rota *decis.* 38. *n.* 6. *&* *decis.* 65. *n.*1. coram Mantica Intellige tamen de Oratoriis privatis existentibus vel in Domibus laicorum, vel in Grangiis Regularium; itaut, neque Episcopus possit in hoc casu dare licentiam, ut firmat Joan. Clericatus *tract. de Sacrif. Missa decis.* 45. *n.*59. Durant. *de rit. Eccles. lib.*1. *c.*22. *n.* 9. Cum alias regulariter Confraternitatibus Campanæ permittantur sine præjudicio servitii Ecclesiæ Parochialis, *argum. text. in extravag.* quia cunctis *de officio custod.* Tondut. *resol. Benef. c.*25. *&* 38. *ac c.*63. Et eo fortius, si sunt in quasi possessione usus Campanarum, possunt petere, se in ea manuteneri: Cum enim agatur de Cultu Divino, materia non est amplius facultativa, Tondut. *d. c.*63. *n.* 2. *&* 3. Episcopus nihilominus potest laicis prohibere sonum Campanarum Ecclesiæ, quamvis sint Patroni, & Fundatores, etiam non obstante, quod illis assistat consuetudo eas pulsandi, Sacra Rit. Congr. in Conversanen. 3. *Aprilis* 1696. Monacell. *formular. p.*1. *tit.*5. *in adnot. ad formul.* 17. *n.* 7. cum extructio, & fundatio Ecclesiæ non tribuat Patronis & Fundatoribus proprietatis dominium, sed servitii duntaxat imponant solicitudinem, & Ecclesiæ defensionem *cap.* Piæ mentis 16. *q.*7. licet incongruum non sit, quod laici possint habere Jus super Campanis etiam benedictis. Quomodo autem jus hujusmodi intelligatur, differit Actolio. *resol.* 47. *n.*45. *&* *seqq.* ubi: quod Campanarum restauratio spectat habenti Beneficium, & pari passu ambulat restauratio Ecclesiæ, Campanilis, & Campanarum, late Clericat. *de benef. discord.* 99. *per totam*; ubi, quod Communitas, seu Populus tenetur contribuere, Monacell. *p.*4. *pag.* 100. *n.* 112. An autem forenses, possidentes tamen bona in Territorio, & Parochia, teneantur contribuere ad expensas construendæ, vel reficiendæ Campanæ, adeas Beltrand. *consil.* 53. *tom.* 2. Francesc. *de Cathedr. c.*24. *a n.*210. Dondut. *q. benefic. c.*39.

2 Aliquando etiam prohibetur erectio Campanilium, & appensio, ac pulsatio Campanarum, ad istantiam vicinarum Ecclesiarum, præcipue Religiosorum, & Monialium, ratione fragoris, & strepitus impedientis recitationem Divinorum Officiorum, exterorumque spiritualium exercitiorum, Genuen. *practicabil. Eccles. q.*107. *n.* 5. Tondut. *q. benefic. p.*3. *c.*133. *n.*12. Novar. *q. for. p.* 2. *q.* 1. *n.* 13. *&* 14. Pacichell. *de distantiis*, *c.*6. *membr.* 6. *n.* 15. Nicol. *resol. canon. lib.*1. *tit.*27. *n.*3. Rota *decis.* 847. *n.*1. Coram Seraphin. Et ratio est, quia nullus strepitus, & rumor impeditivus, aut turbativus Divinorum Officiorum permitti debet, ad notata per Glos. *in Can.* pridem 18. *q.* 2. Alexandr. *in l.* 1. *ff. sol. matr.* Marant. *respons.* 22. *tom.* 2. Pignatell. *tom.*5. *consult.* 54. *n.* 7. Barbosa *vot. decisiv. lib* 3. *vot.* 102. *n.*88. *&* *sequentibus*; Unde pro translatione Campanarum in alium remotiorem locum, ad evitandum præjudicium tranquillitati Monialium, resolvit Sacr. Congr. Episc. & Regul. 31. *Januarii* 1642. *in una Florentina inter Augustinianos, ac Moniales Sancti Spiritus*, *&* *Sancti Hieronymi de Florentia*, Pignatell. *tom.*5, *d. consult.* 54. *n.* 7. Ursaya *Instit. crim. lib.*1. *tit.*10. *de Crim. Eccles. innominat. n.* 71. *&* *seqq.* Rota *decis.* 6. *n.* 5. *&* *decis.* 17. apud Antonell. *de Jurib. Clericor.* ubi, quod quandoque, ex prædictis motivis limitatur, ac minuitur pondus Campanarum pro moderatione strepitus.

Numerum vero Campanarum unicuique Ecclesiæ statuit Divus Carolus Borromæus Cardinalis Sanctæ Praxedis, & Archiepiscopus Mediolanensis *in lib. de Instructione fabrica c.* 25. *de n. Campanar.* qui sic ait -- *Si Ecclesia Cathedralis est*, *septem*, *aut quinque ad minimum: si Collegiata*, *tres*, *grandiorem scilicet*, *mediam*, *&* *minimam: si Parochialis*, *totidem*, *aut duas saltem habere habet*, *easque quodam soni concentu inter se consentientes pro varia Divinorum Officiorum* (*quæ fiunt*) *ratione*, *&* *significatione*; Insta vero, inquit -- *Campana verò nec in turri*, *nec alio in loco collocanda sunt*, *nisi primum solemni benedictione*, *precumque Ritu*, *ex Ecclesia instituto*, *sint consecrata*, *nullam rem profanam insculptam*, *inscriptamve ullo modo*, *sed S. Patroni Ecclesia*, *vel aliam Sacr. Imaginem*, *piamque inscriptionem habentes*, ut etiam tradunt Rocca *in tract. de Campanis c.* 26. *pag.* 155. Frances *de Cathedr. c.*24. *n.*150. *&* *seq.* Valenzuel. *consil.* 26. *lib.* 1. Oldrad. *consil.* 228. Leander. Galganett. *tract. de jur. publico lib.*3. *tit.* 62. *fol.* 251. Hinc multi de vulgo ajunt, Campanas baptizari; sed errant manifeste, quia duntaxat benedicuntur, seu consecrantur ab Episcopo, certa forma Cæremoniarum adhibita, sed non servatur forma baptismi; licet in hujusmodi errorem inciderint nonnulli etiam DD. de Campanis scribentes, quos reprobant Durant. *de ritibus Eccles. lib.* 1. *c.*22. *n.* 6. Rocca *de Campanis*, Casalius *de Sacris ritib.* *&* Bissus *de carem. Eccles.* Earumque benedictionem, seu consecrationem esse de necessitate præcepti faciendam ab Episcopo, non ab alio inferiori, Monacell. *p.*4. *pag.* 100. *n.* 117. *&* *seqq. Ex dispositione Pontificalis firmat* Nicol. *flosc. verb.* Campana *n.* 5. ubi, quod Sacra Congregatio coegit Regulares ad deponendum de Campanili Campanas illic appensas, non benedictas, Monacell. *p.*4. *pag.* 68. *n.* 333. *&* *pag.* 100. *n.* 112. *&* *seqq.* 3

Campanæ autem fuerunt institutæ ad plures effectus, satis patefactos a Gloss. in Extrav. 1. *de offic. Custod.* *&* *expressos in hisce Carminibus*. 4

Laudo Deum verum, *plebem voco*, *congrego Clerum*.
Defunctos ploro, *pestem fugo*, *Festa decoro*.
Seu nimbum fugo, *Pestaque honoro*;

Quorum sensus fusius explicantur a Samuel. *de Sepult. controv.* 4. *per tot. pag. mihi* 387. Zaul. *ad Stat. Favent. tom.*2. *ad rubric.* 29. *lib.*7. *pag.*325. Rocca *de Campanis*, *c.*14. *pag.*109. *Priviter. in manual. Antist. potest.* 132. Durant. *ubi supra n.*2. Clericat. *de Sacrific. miss. decis.* 45. *&* *de Benef. discord.* 99.

5 Regulariter tamen non licet pulsare Campanam benedictam pro convocatione Populi, aut militum ad arma, vel in signum, quod aliquis Reus sit suspendendus, seu justitiandus; quia res sacra non debet applicari ad usus profanos, Crispin. *Visit. Pastor. p.*2. §.9. *n.*11. præsertim illos, a quibus per se exequendis abhorret Ecclesia, cujusmodi sunt Causæ Sanguinis; propterea recte faciunt Episcopi si hæc probibeant Abbas Michael. Justinin. Vicar. Apost. Aleriæ *in suis Constit. Eccles. lib.*2. *tit.*4. *cap.*28. §.28. *pag. mihi* 307. ubi refert sequentes literas Sacræ Congregationis Episcoporum directas Episcopo Papien.

6 *Si è intesa*, *che li Concilii Provinciali di Milano hanno provisto molto bene all'abuso*, *ch'era in molte Città di quel-*

la Provincia, di adoperare le Campane benedette, e consegrate al Culto, e servizio di Dio, in usi profani; & anche per dinunciare l'esecuzione della giustizia. Il che hanno inteso questi Signori Illustrissimi, che tuttavia si osserva anche in cotesta Città, come quella, che non è obligata all'osservanza delli Concilii di Milano, hanno risoluto, che io ne scriva a V.S. che voglia far intendere a chi bisogna: che non è bene à tollerare più lungamente questo abuso, etiam che le Campane, che sono nella Torre del Duomo, fossero state fatte dalla Communità per quest'uso, essendo però esse benedette, come ordinariamente si sogliono benedire quelle, che stanno nelle Torri delle Chiese, che suonano per li Divini Offizii, come viene presupposto, che sieno coteste di Pavia. Quando gli Officiali Regii pretendessere onninamente adoprarlo per questo abuso, V.S. gli dica, che non è per permetterlo più, che tale è l'ordine di questa Congregazione. E se le Campane veramente sono della Communità, se le restituiscano, acciò le possa mettere in un altra Torre, ma profana, con profanare ance le Campane stesse, le quali in modo alcuno non deve tollerare, che, essendo consegrato in Torre di Chiesa, servino in usi tali; devendo queste Campane servire per altri fini, come V.S. può vedere nella Glos. extravag. 1. de Offic. Custod. anzi, che il Clerico, che la suonasse per la giustizia, quando muore alcuno, o per altra occasione, per la quale ne seguisse morte, saria irregolare; Così dunque ella non manchi d'eseguire, o se fosse bisogno di scriverne al Signor Guvernatore di Milano, il che non si crede, la me ne dia avviso.

7 Possunt quidem Episcopi tacite, vel expresse consentire, ut pulsentur pro excitando Populo ad fundandas Deo preces pro liberatione ab incursu Hostium, vel pro bono transitu Justitiandi, Nicol. *flosc. verb.* Campana *n. 2. & seqq.*

8 Et licet pulsari soleant in morte Christianorum, non tamen permittenda pulsatio in triduo Passionis Dominicæ; tum quia Christus non indiget, ut quis pro se oret; tum quia, ut significetur, Apostolos, qui per Campanas significantur, juxta illud — *In omnem terram exivit sonus eorum*, illo triduo tacuisse, Lavor. *var. lucubrat. tit. 2. c. 3. n. 33.* Nicol. *ubi supra n. 3.*

9 Prout in Ecclesiis inferioribus sive sæcularibus, sive Regularibus, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani pulsatio Campanarum Sabbato Sancto fieri non debet ante Cathedralem, & in Diœcesi ante Collegiatam, sive Matricem, aut Parochialem ex Constit. Leonis X. ut sæpius declaravit Sacr. Rit. Congreg. Nicol. *ubi supra n. 4.* Novar, *in summ. Bullar. p. 1. Comment.* 133, *n. 1. & 2.* Card. de Luca *de præeminent. disc. 42. n. 14.* ratione congruentiæ debitæ Ecclesiæ majori, quæ prima lætitiæ Paschalis signa præbere debet Populo; illa enim dignior est, Ursaya *Instit. Crimin. lib. 1. tit. 10. de Crimin. mero Eccles. immominat. n. 71.* Barbosa *decis. Apostolic. 82. verb.* Campana *n. 3. 4. & 5.* Cortiad. *tom. 4. decis. 244. n. 51.* Contra inobedientes, sive contravenientes Sacra Congregatio non inclinat, quod procedatur ad pœnas pecuniarias; ut ex aliis literis apud Abbatem Justinianum *loco cit. pag.* 306. directis Archiepiscopo Capuano hujus tenoris — *Il Priore, e Frati di Santa Maria sono stati ragionevolmente posti in prigione, per aver il Sabbato Santo sciolte le Campane avanti, che ciò si fosse fatto nella Metropolicana di V.S. alla quale, come capo, dovevano haver rispetto: e parendo, che basti il risentimento fatto, alla ricevuta di questa, li farà scarcerare, con fargli una buona monizione: avvertisca però, che non paghino cosa alcuna per pena.*

10 Non laudatur quædam praxis, sive stylus, aut consuetudo apud aliquos Regulares, aut forsan Parochos pulsandi Campanam magnam duntaxat pro Nobilibus Defunctis, aut etiam pro iis, qui solvunt certam pecuniarum summam pro hujusmodi sonitu Campanæ grandioris; quoniam hujusmodi usus adversatur Decreto Sacr. Rituum Congregationis, Ceccoper. *lucubrat. canon. lib. 4. num.* 197. ea ratione, quia omnes Campanæ in Campanili collocantur, ut fiot utilitati Fidelibus nobilibus, & ignobilibus, divitibus, & egenis, quorum omnium Ecclesia est communis Mater, & æqualiter ei incumbit cura de omnibus; quæ quidem utilitates in enunciatis Versibus comprehenduntur, relatis etiam a Barbosa *vot. decisiv.* 102. *n. 91. per tot. lib.* 3. licet non sit reprobandum, quod aliquibus in Civitatibus pulsetur Campana major occasione obitus Principis, Episcopi, & Canonicorum, & respective in Processionibus funebribus eorundem, maxime interveniente Capitulo, quod consonat, & congruit ad exprimendam dictarum Personarum Dignitatem, Ceccoper. *d. lib. 4. n.* 198. Scarfanton. *in animadvers.* ad eundem Ceccoper. *p. 2. lib. 4. tit. 14. n. 65. & seqq.*

Diximus supra, provisionem Campanarum, earumque refectionem spectare ad Populum, quia illarum pluralitas concernit principaliter utilitatem Parochianorum, quarum sonitu fugantur tempestates, terrentur Dœmones, & alia bona procedunt, ut indicant, & præseferunt enunciati versus; ut sic, una excepta, quæ spectat ad Parochum, qui unicam tenetur emere, & reficere quatenus opus, Surd. *cons. 62. n. 5.* Genuen. *practicabil. q. 249. n. 6.* Tondut. *resolut. beneficial. p. 2. c. 133. n. 4. & 5. ubi n. 1.* quod etiam solutio salarii, quod datur viro deputato ad pulsandas Campanas (unica, ut supra, excepta) spectat ad Populum, Joann. Clericat. *tract. de Sacrific. Missa decis. 45. n. 58. idem in tract. de beneficiis discordia 99. num. 18. 24. & 25.* regulariter tamen pulsatio Campanarum convenit Clericis inferioribus, non laicis, *Tondut. resol. Benef. c. 63. n. 5.* Si tamen laicus fuerit deputatus ab Episcopo ad pulsandas Campanas Ecclesiæ Cathedralis, gaudet privilegio fori: quamvis Sacra Congregatio soleat Episcopis insinuare, ut inservire faciant Clericos in hujusmodi ministerio, P. Petrus Andreas Riccius *in Synops. decret. & resolut. Sacr. Cong. Immunit. verb.* Campana *n. 1. & 2.* 11

Quapropter Campanæ solum in locis publicis, & Ecclesiis teneri, & pulsari possunt, non in privatis, absque licentia, seu privilegio *c.* Patentibus literis, *de privilegiis*. Pulsatur, & benedicitur Campana, ut per illius tactum & sonitum Fideles invitentur ad prælium, & crescat in eis devotio Fidei, fruges, mentes, & corpora credentium serventur, procul pellantur hostiles exercitus, & omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum temperentur, infestaque tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, diabolicæ potestates prosternantur, & ut hunc audientes confugiant ad S. Matris Ecclesiæ gremium ante S. Crucis Vexillum, cui flectitur omne genu; sicut hæc singula habentur in Benedictionibus Campanarum, quarum sonitu convocantur Fideles ad Ecclesiam: Significant Tubas argenteas, quibus in veteri Lege Populus ad sacrificandum convocabatur: & quemadmodum vigiles in Castris, Tubis; sic & Ecclesiarum Ministri Campanarum sonitu se excitant, ut contra insidiantem Diabolum pernoctent. Quæ omnia, & alios effectus procedentes ex sonitu Campanarum, late videre apud Ubert. *de citationibus c. 12. a n. 250. usque ad 262.* Joannem Jacobum Scarfanton. *animadvers. ad lucubrat. Canonical.* Ceccoper. *p. 2. lib. 4. tit. 14. per tot.*

QUÆSTIO XVIII.

An Oratoria Confraternitatum gaudeant Immunitate Ecclesiastica; & an simul gaudeant hujusmodi privilegio Domus, & Mansiones earum contiguæ, sive annexæ eisdem Oratoriis?

Respondetur, Oratoria procul dubio gaudere, si sunt erecta auctoritate Episcopi, Sebast. Guazzin. *ad defens. reor. def. 1. cap. 37. n. 29.* Panimoll. & aliis ab eo congesti *decis. 87. n. 9. & decis. 88. adnot. 1. n. 31. & 37.* Bertacchin. *vot. 158. n. 6. & seqq.* Non tamen gaudent Oratoria in privatis domibus, seu Palatiis, quamvis in eis Divina Officia, seu Missæ celebrentur; quia hujusmodi Oratoria tras possunt esse Cameræ privatæ, Guazzin. *ubi supra, num.* 30. Panimoll. *d. decis. 88. adnot. 1. n. 2. & seqq.* Cortiad. *decis. 40.* Antonell. *de regim. Eccles. lib. 1. c. 9.* Delbene *in addit. ad tract. de immunit. verb.* Capellæ, Patre Ricc. *in Collect. decret.* Sacr. Congr. Immunit. *verb.* Capella *num.* 3. Item, nec ædiculæ, seu Capellæ rurales Religiosorum, quas habent pro hospitio, gaudent Immunitate competente eorum Conventibus, & Monasteriis, Carolus Anton. de Luca, *observ. ad* Ventrigl. *in adnot. 23. § 1. n. 3. tom. 2.* Minus illæ rurales parvæ Capellæ, seu potius domunculæ appellatæ *Maesta*, ex simplici devotione constructæ absque auctoritate Ordinarii. Unde Episcopi curare debent, ne ædificentur, ne sint Speluncæ Latronum, Panimol. *decis. 87. numer. 9. & decis. 88. adnotat. 1. numer. 4. & seqq.* Baruf. *resolut. 92. numer. 18. & 19.* & ideo constructas, esse demoliendas lau- 1

dat

dat Card. de Luc. *in Miſcell. Eccleſ. diſc.* 2. *&* *diſc.* 12. *n.* 16. *&* 17. *& de Juriſd. diſc.* 70. *n.* 5. Carolus Anton. de Luca, *obſerv.* ad Ventrigl. *p.* 2. *in adnot.* 23. §. 2. *n.* 6.

Item, nec Capella carcerum gaudet Immunitate, Sacr. Congr. Immunit. in Albinganen. 16. *Februar.* 1604. & in Tudertina 12. *Junii* 1663. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 471. Paſcucc. *ad eundem tom.* 1. *verb.* Immunitas *col.* 2. *pag.* 368.

2 Ut ſic, domus perſonæ privatæ, licet cohæreat parieti Eccleſiæ, nulla fruitur Immunitate, Antonell. *de regim. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 23.

3 Idcirco Sacra Congregatio Immunitatis cenſuit, non eſſe laicis domus Eccleſiarum, & Confraternitatum locandas, præcipue reis, & delinquentibus, aliiſque ære alieno gravatis in damnum creditorum, in Peruſina 14. *Maii* 1652. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 473. *ſeu* 474. Panimoll. *deciſ.* 88. *n.* 20. eſto quod de jure gaudeant, hortatur tamen non eſſe locandas, quia Immunitas datur locis, non perſonis, Pignatell. *tom.* 1. *conſul.* 178. *n.* 1. *& tom.* 9. *conſult.* 23. Antonell. *de regim. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 22. *&* 23. Barboſ. *vot. deciſiv. l.* 3. *vot.* 117. *n.* 19. *&* 20. Panimoll. *d. deciſ.* 88. *n.* 4. *& in adnot.* 1. *n.* 31. *&* 37. Baruſ. *reſol.* 92. *a n.* 18. *& ſeqq.* Cardinal. de Luca *in Miſcell. allegato diſc.* 12. *n.* 14. *&* 15. Raynald. *tom.* 1. *obſerv. ad c.* 1. §. 11. *ſupplet.* 7. *n.* 33.

4 Domus autem Parochorum, tametſi ſegregatæ, & diſtantes ab Eccleſia, utique gaudent, Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 465. *& conſult.* 474. Delbene *in addit. noviſſ. poſt tract. de immunit. verb.* Domus, Baruſ. *reſol.* 48. *n.* 8. Quod venit intelligendum, dummodo non ſint locatæ, & inhabitatæ a laicis, Zerbi *in gemm. Epiſcopal. tit.* 23. de Eccleſiarum immunitate *q.* 17. *num.* 4. Hoc unum ſingulariter notandum, quod non ſufficit ad acquirendum privilegium Immunitatis, quod domus habitetur a Parocho; ſed eſſe debet domus Parochialis, ideſt de Pertinentiis Parochiæ, alias non gaudet, ut declaravit Sac. Congr. Immunit. apud Patrem Ricc. *in collect. reſol.* ejuſd. Sacr. Congr. *verb.* Captura *n.* 4. *verb.* Extractus *n.* 31. *verb.* Cenſuras non ſuſtineri *n.* 5. *& verb.* Domus Parochialis *n.* 5. De Proſperis *tract. de territorio ſeparat. q.* 11. *n.* 9. Monacell. *p.* 4. *pag.* 91. *n.* 30.

5 Cœteræ autem domus contiguæ, ſive annexæ, ſive de pertinentiis Eccleſiarum, aut Confraternitatum, ſive Hoſpitalium, ut diximus, gaudent quidem Immunitate; ſed ſi habeant aditum, ſeu januam in viam publicam, nullamque communicationem, ſeu Oſtium tendeo. in Eccleſiam, tametſi Eccleſiæ adhæreant, & ſint laicis locatæ, excluduntur a beneficio Immunitatis; dummodo non inſerviant pro Sacriſtia, vel uſu Eccleſiæ, aut Miniſtrorum, Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 458. 459. *&* 476. *& tom.* 2. *conſult.* 47. *n.* 7. §. cæterum, *& tom.* 9. *conſult.* 19. *n.* 12. *cum ſeqq.* Baruſ. *reſol.* 48. *n.* 12. *&* 13. *reſol.* 58. *n.* 11. *& ſeqq. & reſol.* 92. *num.* 21. *&* 22. de Proſperis *tract. de Territ. ſeparat. q.* 11. *n.* 24. Ricc. *in Synopſ. verb.* Apotheca *n.* 5. *& verb.* Domus, quoad immunitatem.

6 Capellæ, ſive Oratoria publica, & Eccleſiæ, etiamſi interdictæ, & pollutæ, gaudent privilegio Immunitatis, quamvis in illis non ſervetur Sanctiſſimum Sacramentum, Gambacurt. *de immunit. Eccleſ. lib.* 4. *c.* 1. *a n.* 1. *et ſeqq.* ubi, quod ſufficit, ut Capella, ſive Eccleſia ſit deſtinata Divinis obſequiis, & benedicta, Donat. *de immunit. local. reſol.* 4. *per tot. pag. mihi* 59. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. de favore Cleric. reali §. 4. *n.* 24. *et ſeqq.* Cotriad. *deciſ.* 40. *et* 41. *per tot.* Pilaja *deciſ. Pontific. lib.* 2. *deciſ.* 4. *de Eccleſiis, earumque immunitate, n.* 25. *et* 26. Franceſc. *de competent. inter Curias, q.* 76. *a n.* 2. *et ſeqq.* Pacis Jordan. *oper. tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 3. *de immunit. Eccleſ. a n.* 1. *et ſeqq.* qui videri poterit ſuper omnibus fere caſibus Immunitatis localis.

7 Advertendum, ut inquit Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 2. *n.* 30. quod ſi quis ductus ad Eccleſiam, vel ad Palatium Epiſcopi, vel ſponte ibi comparens ad ſubjiciendum ſe examini, vel ſe defendendum diceret – *Ego nolo hinc exire, ſed volo frui immunitate*, utique abſtrahi non poteſt invitus: quemadmodum dicitur de eo, qui ad ſupplicium ducitur tranſiens per Eccleſiam, vel Cœmeterium; nam talis non fugit ad Eccleſiam, ſed ducitur nihil cogitans de Immunitate; & tamen, quia dum ibi exiſtit, intendit gaudere, non poteſt invitus extrahi ſecundum magis communem opinionem, ex relatis a Pignatell. *ubi ſupra*: Regulariter captus extra Eccleſiam manibus, & pedibus ligatus, non Birruariorum manibus, detentus, ſi aliquo modo Eccleſiam ingreditur, eſto, quod totaliter liber non ſit, ſed quodamodo de ſervitute adhuc participet, tamen debet gaudere de Immunitate, Merlin. *controv. forenſ. centur.* 2. *c.* 56. *per tot. ſignanter nu.* 11. *et ſeqq.* Sacr. Conc. in Beneventana 6. *Maii* 1653. *ita reſcripſit – Confugiti ad locum immunem, etiamſi ligati catenis ferreis, gaudere debent Immunitate*, & in Raguſina 5. *Maii* 1699. *ita cenſuit – Sic etiam reus, qui effugerat e manibus Birruariorum ligatus ad Eccleſiam, gaudet Immunitate, adeoque eſt reſtituendus*, Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 4. *n.* 75. *et n.* 83. *et* 107. *et tom.* 8. *conſult.* 116. Pater Ricc. *in Synopſi reſolut. d.* Sacr. Cong. *verb.* Confugiti *n.* 26. *et* 27. licet ſecus ſit, quando confugitus ad Eccleſiam ſemper detentus, nec unquam dimiſſus a Birruariis; quia tunc eidem non ſuffragatur Immunitas, dum non evadit liber, ſed retinetur in poſſe Curiæ, idem P. Ricc. *d. verb.* Confugiti *n.* 28. *et* 29. *et verb.* Immunitas localis *n.* 8. Merlin. *controv. forenſ. cent.* 2. *c.* 56. *a n.* 16. *et ſeqq.*

8 Quod immo, ſi a Birruariis ita ducitur per Eccleſiam, vel Cœmeterium, ut inde ad carceres, vel locum ſupplicii perducatur, etiam ligatus, & detentus, ſi perſiſtat, & dicat – *Nolo exire, et volo gaudere*: Pro affirmativa, ſcilicet poſſe frui privilegio Immunitatis, tradit Jul. Clar. *lib.* 5. *pract. crim. q.* 30. *n.* 22. ubi, quod tali caſu nequit violenter extrahi: & quod iſta ſit opinio communis, & ita vidiſſet in facto judicari, Caſſan. *ad conſuetud. Burgund. pag.* 55. *n.* 121. Boer. *deciſ.* 110. *poſt n.* 8. Panimoll. *deciſ.* 95. *adnot.* 1. *n.* 32.

9 Contingit quandoque dubitari, an de mandato Epiſcopi, vel ejus Vicarii Generalis, in Cauſis præſertim ad ejus forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, poſſit in Palatio Epiſcopali, vel in recinctu, ſeu *Cortile*, ſive etiam in Cancellaria Curiæ Epiſcopalis ordinari captura alicujus, itaut ſuſtineatur abſque læſione Immunitatis? & videtur, quod ſic: prout cenſuit Sac. Congr. Immunit. in una Æſina 2. *Octobris* 1691. in qua reſcripſit, Capturam in caſu propoſito ſuſtineri: ea ratione, quia Immunitas hæc competit ratione dignitatis, & dicitur *mixta* tanquam connexa loco propter perſonam ipſius Epiſcopi, & ob ejus reverentiam, ut obſervat Modernus Veliternus *tract. de Territor. ſeparat. q.* 11. *n.* 19. cui Juri reverentiali ſibi debito Epiſcopus poteſt cedere, præſertim in Cauſis ad ſuum forum pertinentibus, Monacell. *p.* 1. *tit.* 6. *adnot. ad formul.* 8. *n.* 3. *et* 4. qui allegat dictam reſolutionem Sacræ Congregationis, Bajard. *ad Clar. Cotriad.* Delbene, Diana, ac Pignatell. & recenſita firmavit ead. S. Congr. Immunit. in Signina 31. *Julii* 1703. ut refert Pater Ricc. *in citat. Synopſ. decretor. Sacr. Congr. Immunit. verb.* Palatium, *n.* 9. ibi: *At quando Epiſcopus ordinat carcerationem in proprio Palatio, Reus non gaudet Immunitate Eccleſiaſtica*, & noviſſime idem Monacell. *p.* 4. *pag.* 10. *n.* 115. Praeciſe. Anton. Bonfinius *Notab. in banniment. generalib. tom.* 2. *in append. unic. ad c.* 3. *a n.* 1. *per totum*.

Idque verum puto, ſi adſit conſuetudo: Quoniam, cum in facti contingentia, dum Auximi degebam, munus Vicarii Apoſtolici exercens, literas recepiſſem *ſub die* 20. *Auguſti* 1704. a b. m. Bentivolo Gubernatore Anconæ, de aſſecurari faciendo Baroncellum Curiæ Epiſcopalis Auximi, graviſſimo delicto (ut mihi idem Prælatus ſignificaverat) patrato in eadem Civitate Anconæ, imputatum, donec, & quouſque mihi prævenirent literæ Secretariæ Status; eundem Baroncellum, alioquin difficilis capturæ, ſumpta occaſione, quod ſolus acceſſerat ad Cancellariam ejuſdem Curiæ Epiſcopalis Auximanæ, in ipſamet Cancellaria exiſten. in Atrio Palatii Epiſcopali connexi Eccleſiæ Cathedrali, a Birruariis, & Curſoribus ſimul tam Curiæ Eccleſiaſticæ, quam laicalis detineri mandavi: deinde receptis literis Secretariæ Status fuit conſignatus, & traductus ad carceres dicti Domini Gubernatoris Anconæ; in quibus, dum examinabatur, allegavit Immunitatem, ex eo quia retentus, & extractus, reſpective, a memorata Cancellaria Epiſcopali Auximi loco Immuni. Super quo articulo, confecto per me ſer. ſer. Proceſſu, de ordine Sacræ Congregationis Immunitatis, mihi injungentis, ut procederem, prout de jure; & probata concludenter conſuetudine, quod Eminentiſſimi Cardinalis Bichius, & Pallavicinus ejuſdem Eccleſiæ Antiſtites, paſſim pro Cauſis ad dictam Curiam ſpectantibus, carcerari, & retineri faciebant in Cauſis criminalibus delinquentes repertos in Palatio, aut Cancellaria, ſive in Atrio, ut teſtati ſunt Cancellarii, ac ipſimet lictores: & talis vigebat conſuetudo etiam Senogalliæ, & Firmi, ubi

Cancellaria Episcupalis existit subtus Palatium Episcopi, declaravi, non gaudere Immunitate, fretus auctoritate Monacell. *in loco desuper alleg. tit.6. in adnot. ad formul.* 8. *n.* 3. 4. & 5. Præsertim, quia Baroncellus non reperiebatur in Cancellaria tanquam confuga, ut gauderet privilegio, sed incidenter pro alia causa.

10 Cæterum confugiens ad Palatium Episcopi gaudet Immunitate, & carceratus in illo est restituendus, Pignatell. *tom.6. consult.36. per tot.* Patet Ricc. *ubi ante, verb.* Palatium *n.* 6. & 8. ideoque non debet constitui regula generalis, & absoluta, quod nempe Episcopus possit, quoties sibi placet, Jus reverentiale sibi debitum renunciare, & extractionem e Palatio Episcopali delinquentium permittere; sed cum grano salis, & ubi adsit consuetudo, ac juxta facti circumstantias, ad trutinam prius sub prudentis Episcopi judicio, & prudentia revocandas.

11 Hinc aliqua alia subnectere non omittam, pertinentia ad Immunitatem, tanquam frequentiora.

Campanile, seu Turris Campanaria etiam disjuncta ab Ecclesia Cathedrali, dummodo existat intra spatium 40. passuum, vel ab Ecclesia inferiori, intra tamen 30. passus, gaudet Immunitate, Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 18. Baruf. *resol.*48. *n.*5. Pater Octav. Maria a S. Joseph. Augustin. Excalceat. *in repert. moral. utriusque fori p.* 1. *Interrog.* 348. Pater Abb. Ricc. *in Collect. Decretorum Sac. Cong. Immun. verbo* Campanile *n.* 5. *ubi n.* 1. & 2. quod Campanarius gaudet privilegio Fori.

12 Immunitate gaudere debet, qui habet unam tantum partem corporis, pedem scilicet, vel manum in Ecclesia, vel Cœmeterio, vel etiam per tactum parietis, Guazin. *ad defens. reor. defens.* 1. *c.* 37. *n.* 45. Barbosa *voto decisiv. lib.* 3. *vot.* 117. aut si existeret super tecto Ecclesiæ, Baruf. *resol.* 89. *per tot.*

13 Clerici, sicut & laici confugientes ad Ecclesiam, eodem fruuntur privilegio Immunitatis, Milaza. *assert.* 14. Panimoll. *decis.* 84. *a n.* 36. & *seqq.*

14 Item, & Regulares, quando contra ipsos judicialiter proceditur ad pœnas corporales; secus autem, quando eorum Superiores procedunt ad pœnitentias salutares, Panimoll. *ead. decis.* 84. *n.* 42. & *seqq.* & ad correctionem duntaxat: dummodo tamen iidem Religiosi corrigendi, animo, & intentione fruendi Immunitate non se contulerint ad Ecclesiam, seu Monasterium alterius Ordinis, quia tunc extrahi nequeunt inviti a suis Superioribus Regularibus, absque violatione Immunitatis. Et placent distinctiones ad hoc propositum adductæ a Raynald. *tom.* 1. *observ. ad c.* 1. § 11. *a n.*52. & *seqq.* Unde caute procedere debent, etiamsi ad correctionem, & ad injungendam pœnitentiam salutarem agere intendant. Bene verum est, quod si reperiretur Parochus cum Concubina in domo Parochiali, potest extrahi, & puniri ab Episcopo, & saltem retineri in carceribus ad correctionem, ad removendum scandalum, & ad præcludendam viam ulterioribus peccatis, Sacr. Congr. Immunit. in Interamnen. 27. *Martii* 1640. & in Aretina 31. *Augusti* 1649. Raynald. *in* § 11. *proxime alegat. n.* 53. Monacell. *formular.* 8. *part.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 8. *num.* 2.

15 Gaudet Immunitate, qui adhæret Sacerdoti portanti Sanctissimum Sacramentum, sive associans Processionem Sanctissimi Sacramenti; quia tunc per illam Processionem fit unum Corpus, & repræsentatur una Ecclesia, Raynald. *observ. rer. crim. tom.* 1. *c.* 1. § 8. *n.* 11. 12. & 13. Monacell. *formular. p.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad decret. commun. quotid. n.* 12. *pag.* 29. *primæ editionis*; Secus si deferatur tantum Oleum Sanctum ad Infirmos, vel si asportentur in Processione duntaxat Reliquiæ Sanctorum, Ferr. Manriquez, *q. Vicarial.* 32. *n.* 4. *p.* 1. *pag. mihi* 80. Menoch. *de Jurisd. lib.* 4. *c.* 5. § 2. *versic.* Eucharistia, Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 27. *a n.* 14. & *seqq.* (quidquid in contrarium, & contra communem asseruerit Possent. *singular. canon.* 125. Pascucc. *in compend.* ad Pignatell. *tom.* 1. *pag.* 483. *tit.* de Immunit. ubi addit, etiam confugientem ad Crucem in via, gaudere Immunitate; sed Sacra Congr. in Melevitana 1. *Decemb.* 1638. confugitum ad Crucem gaudere Immunitate declaravit, si adsit consuetudo, Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 27. *n.* 12. Pater Abbas Ricc. *in sæpius citat. collect. verb.* Crux *n.* 2.

16 Item, gaudet Sacerdos, Cotta, & Stola indutus, etiam extra Ecclesiam exequendo functiones Ecclesiasticas, Raynald. *tom.* 3. *observ. ad c.* 24. *supplet.* 2. *nu.* 221. Pignatell. *d. tom.* 6. *consult.* 27. *n.* 24. Pascucc. *in compend.* ad eund. Pignatell. *tom.* 1. *tit. de Immunit. pag.* 483. *col.* 2. Ut sic, confugiens ad Eminentissimum Cardinalem, & fortius gestans Sanctissimum Sacramentum, vel illud associans, ut superius dictum fuit, excepto Oleo Sancto, Baruf. *resol.* 122. *per tot.*

17 Gaudet qui Ministros, seu Birruarios, seipsum vinctum sequentes, in locum Sacrum protrahit, & ab illis in Ecclesia se eximit, licet adhuc cum funibus, vel catenis ligatus existat; & si extrahatur, Ecclesiæ restituendus, Peguerr. *decis.* 61. *n.* 3. Venet. *de examin. Episc. lib.* 9. *c.* 37. *n.* 4. Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 1. *c.* 9. *nu.* 3. Gargiar. *cas. militar.* 45. *post decis. ejusdem*, Mantua *consil.* 60. *num.* 17. Delbene *de Immunit. in addit. noviss. lit. I.* Chartar. *decision. Mediolanen.* 7. *per tot.* Pignatell. *tom.* 8. *consult.* 116. Panimoll. *decis.* 93. *adnot.* 1. *a num.* 29. *usque ad finem*, Patet Abb. Ricc. *in Synops. verbo* Confugiti *n.* 26. & 27. Immunitas autem confugito non suffragatur, quando ligatus una cum Birruariis ad Ecclesiam confugit, semper detentus, nec unquam dimissus a Birruariis; etiam si Ecclesiam ingrediatur, dummodo liber non evadat e manibus Birruariorum (non alterius personæ particularis,) Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 4. *nu.* 88. Pater Abbas Riccius *ubi supra*, *verbo* Confugiti *n.* 28. & 29. *verb.* Extractio confugitorum *n.* 9. 10. & 11. & *verb.* Immunitas *n.* 8.

18 Servus, ac filiusfamilias confugientes ad Ecclesiam, ne corrigantur a Domino, seu Patre, gaudent, ex veriori sententia, Immunitate: itaut, prætextu, titulo, aut ratione solius correctionis, extrahi non possint, Novarr. *in Summ. Bull. p.* 1. *Commentar.* 72. *n.* 83. & *p.* 2. *Comment.* 80. *n.* 55. Tranchedin. *consult.* 45. Baruf. *tamen resolut.* 60. & 86. consuluit, pro extractione, mediante jurata promissione Domini, seu Patris, respective, de concedendo veniam servo, ac filio, & de illum non puniendo, sed simpliciter corrigendo; Ego tamen adhærerem contrariæ sententiæ, scilicet, non licere Episcopo, auctoritate sua ordinaria, concedere licentiam extractionis, nisi servus, & filius abutentes Immunitate patrarent delicta, aut scandala in ipsa Ecclesia; prout Sacra Congregatio immunitatis censuit, — *Episcopum, sine præjudicio Immunitatis Ecclesiasticæ, potuisse, ad vitanda scandala, & ad correctionem, ad effectum reducendi ad meliorem frugem, mancipari facere quendam Canonicum in ædibus Canonicalibus Ecclesiæ contiguis repertum in fragranti crimine Adulterii*, ut referunt Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 435. Panimoll. *decis.* 84. *n.* 44. & *seqq.* ubi, quod ratione correctionis, tam quoad filiosfamilias, quam quoad Religiosos, possunt per Episcopos extrahi: nunquam tamen ad effectum puniendi, Baruf. *resol.* 60. *n.* 21. & *seqq.* Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 14. Tutius tamen censeo, si recurratur ad Sacram Congregationem, quæ solet annuere in istis casibus, pro facultate extractionis, Pater Abbas Ricc. *verb.* facultas extrahendi laicos *n.* 4. 5. 6. & 8.

19 Extractio de Jure non permittitur ad effectum examinandi delinquentes, aut alios in Causis criminalibus, qui in Ecclesiam se receperint, Sacr. Congr. Immunit. in Mutinen. 13. *Julii* 1638. Sperell. *decis.* 51. *n.* 17. & 18. *p.* 1. Pascucc. *in compend.* ad Pignatell. *tom.* 1. *pag.* 384. *col.* 1. *ad medium*: itaut neque Episcopo permissa sit extractio ad effectum prædictum, Pignatell. *tom.* 2. *consul.* 37. *n.* 33. Pater Abb. Ricc. *verb.* Extractio confugitorum, *n.* 4. Etiamsi post examinatum reponeret, & Ecclesiæ restitueret, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 461. Immo non possunt in Ecclesia examinari Rei, etiamsi extra locum immunem juramentum præstiterint, Gavant. *Manual. verb.* Ecclesiarum reverentia *in addit. num.* 4. Pater Abb. Ricc. *in Collect. Decretor. Sacr. Congr. Immunit. verbo* Vicarius Generalis *n.* 12. Non videtur tamen prohibitum Episcopo, quin valeat, quoad causas ad Forum Ecclesiasticum spectantes exercere Jurisdictionem, etiam contentiosam, in Ecclesia, Sperell. *decis.* 51. *num.* 29. Baruf. *resol.* 25. *per tot.* Tarquin. Urban. post Zuff. *de legitim. process. in adnot. ad Constit. Barberin. n.* 95. Monacell. *formul. part.* 3. *tit.* 1. *in adnot. ad formular.* 32. *num.* 6.

20 Quatenus vero contingat, extractos ab Ecclesia esse restituendos locis immunibus, non sufficit restituere, Episcopo, nec in carceribus Episcopalibus extractos, etiam consentientes, reponere, nec alteri Ecclesiæ, aut loco immuni; sed restitutio fieri debet ipsimet Ecclesiæ, e qua secuta extractio, & cui illata offensa, ac injuria, & facta violatio, ipsaque reintegranda; & sic multo minus, si Curiæ sæculares vellent declarare, se retinere extractum nomine Ecclesiæ, donec declaretur, an gaudeat;

Quo-

Quoniam non diceretur satisfactum Immunitati, nisi vere, & realiter, ante discussionem, reponatur ad locum, unde evulsus: Et in hoc hallucinantur multi Judices laici, putantes dictis mediis satisfactum, & æque consultum reintegrationi; Quoniam est indubitatum, juxta firmissimas resolutiones Sacræ Congregationis, quod absque speciali licentia Sanctissimi, vel ejusdem Sacræ Congregationis, nequit extractus commendari, seu restitui alteri Ecclesiæ, quamvis idemmet aliam Ecclesiam sponte eligeret: cum non pendeat ab ejus arbitrio Immunitas Ecclesiæ: quidquid dixerint Antonell. *de loco legali lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 217. Pacis Jordan. *tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 3. *de Immunit. n.* 269. quibus, & aliis confutatis, amplectendo sententiam Sac. Congregationis, firmant Capon. *discept.* 228. *a n.* 15. *& seqq.* Milaz. *assertion.* 13. *num.* 20. *&* 25. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 171. *n.* 8. *& per tot. & tom.* 2. *consult.* 37. *num.* 36. *&* 42. *& tom.* 5. *consult.* 5. *n.* 3. *&* 64. Pascuec. *ad eundem tom.* 1. *fol.* 355. *&* 545. *col.* 1. *&* 2. Panimoll. *decis.* 95. *adnotat.* 1. *num.* 11. Delbene *in addit. de immunit. verb.* extractio, Barus. *resol.* 49. *num.* 13. Restitutio nanque, tametsi facta alteri Ecclesiæ, electæ ab ipso extracto, non suffragatur ad reintegrationem Ecclesiæ spoliatæ, cui denuo restitutionem fieri mandare solet Sacra Congregatio, ut in Policastren. 25. *Januarii* 1698. Pater Abb. Ricc. *toties citat. verb.* Reintegratio *n.* 4. Ea etiam ratione permota; quia sicuti Populus illius loci, & Ecclesiæ, qui habuit, & passus fuit scandalum ob violationem Ecclesiæ, per extractionem secutam, debeat habere notitiam emendationis, Panimoll. *decis.* 85. *adnot.* 1. *n.* 1. Casus mihi accidit tempore belli inter Regem Christianissimum, & Regiam Celsitudinem Sabaudiæ, incœpti ab anno 1689. & continuati usque ad annum 1697. circiter, occasione extractionis cujusdam Bertollæ ab Ecclesia, sive illius pertinentiis existen. in Diœcesi Montis Regalis, suffraganea Archiepiscopatus Taurinensis, cujus Vicariatum Generalem gerebam, & traductionis ejusdem Bertollæ ad carceres Excellentissimi Regalis Senatus Taurinensis, in quibus allegavit Immunitatem, & pro qua judicavi. Sed habito recursu ad Sacram Congregationem a Ministris laicis pro declaratione contraria, vel saltem retentione in carceribus ipsius Bartollæ, ex motivis prudentialibus adductis; placuit Sacræ Congregationi rescribere Archiepiscopo, ut nomine Sacræ Congregationis, sineret retineri in dictis carceribus dictum Bertollam, durante bello; quo cessante, restitueretur Ecclesiæ spoliatæ.

21 Secuta exinde cessatione belli, & inita pace, Excellentissimus Senatus mandavit restitui eundem carceratum Curiæ Ecclesiasticæ; & coram me tunc Vicario Generali adductus, statim ac dixi, quod erat traducendus, & restituendus ipsimet Ecclesiæ in Diœcesi Montis Regalis, a qua fuerat extractus, cœpit genuflexus lugere, & petere: quod ejus restitutio fieret in Ecclesia loci Andeseni, ut facilius pergere posset extra Ditionem Status suæ Regiæ Celsitudinis; quam quidem Ecclesiam ipsemet sibi eligebat, eo quia reditus ad primam Ecclesiam, timebat subire periculum vitæ. Quibus stantibus, fuit stipulatum Instrumentum restitutionis in manibus Archiepiscopi, cum expressa declaratione, quod de Jure, & juxta stylum Sacræ Congregationis, restitutio erat facienda Ecclesiæ violatæ, ut etiam Populus, qui recepit scandalum, reciperet etiam signa emendationis, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 170. *num.* 5. Barus. *resol.* 96. *num.* 15. non obstante alterius electione facta per extractum: sed ex rationibus, & circumstantiis ab eodem allegatis permittebatur in Ecclesia electa, cum clausula: dummodo tamen Instrumentum transmitteretur Parocho Ecclesiæ spoliatæ legendum, & publicandum Populo inter Missarum solemnia, ut certus remaneret de reintegratione Immunitatis ejusdem Ecclesiæ; sed ob præmissas circumstantias, secutam fuisse restitutionem in Ecclesiam Andeseni; Eodemque Instrumento transmisso ad eandem Sacram Congregat. facta Sanctissimo relatione, Sanctitas Sua, pensatis, & perpensis motivis, causis, & circumstantiis in illo exaratis, ex solita benignitate sanavit restitutionem, alioquin nulliter factam Ecclesiæ Andeseni, quamvis ab extracto electæ. Ex cujus casus narratione clare dignoscitur, quod absque speciali Indulto Sanctissimi, vel Sacræ Congregationis, nullatenus licita est restitutio alteri Ecclesiæ, quam illi, a qua facta extractio, cui illatum spolium, ac injuria, juxta allegatos Auctores, Barus. *resol.* 55. *nu.* 12. *& seqq.* Panimoll. *decis.* 85. *adnot.* 1. *num.* 12. *& pluribus seqq.* Fattolil. *in theatr. immunit. part.* 5. *tract.* 5. *sect.* 6. *nu.* 1. *cum seqq.* & alios superius copiose citatos.

Confugiens ad Ecclesiam, si subdolis verbis, & blanditiis extrahatur, vel allectus, ut exeat a loco immuni, ut capiatur a Birruariis, debet restitui; licet enim aliqui senserint, non esse restituendum, tanquam sponte egressum; ideoque, tali casu, nec ipsi, nec Ecclesiæ illatam injuriam, sibique imputare debere, & de se ipso conqueri, si detulit blanditiis, & suasionibus. Nihilominus conveniunt omnes, quod si concurrat dolus, seu deceptio, ut extractio sequatur per malas artes, seu dolosas promissiones securitatis, aut impunitatis, tametsi Curia, seu ejus Ministri fraudis hujusmodi participes non fuerint, dummodo Judex retineat extractum per fraudem, Immunitas Ecclesiæ remanet violata, & debet reintegrari media restitutione extracti, Sebastian. Guazin. *ad defens. reor. defens.* 1. *cap.* 35. Novar. *Summ. Bullar. par.* 1. *Commentar.* 72. *num.* 41. Antonell. *de loco legal. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 8. *de Immunitate num.* 14. Pilaia *lib.* 2. *tit. de Immunitate Eccles. decis.* 4. *num.* 58. Ciarlin. *controv. cap.* 163. *n.* 24. Diana *oper. coordin. to.* 9. *tract.* 1. *resol.* 109. Capon. *discept.* 228. *n.* 22. Cortiad. *to.* 2. *decis.* 76. *& decis.* 79. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 99. *§. final. & tom.* 2. *consult.* 37. *num.* 38. Possent. *singular. canon.* 345. Frances *de competen. inter Curias quæst.* 79. *num.* 21. *cum duobus seqq. & quæst.* 90. *n.* 38. Barus. *resol.* 34. *&* 63. *per tot.* Panimoll. *decis.* 56. *&* 95. *utique per totas*, Raynald. *observ. tom.* 1. *cap.* 1. *§.* 11. *supplet.* 7. *numer.* 43. Barus. *ubi supra resol.* 80. *&* 96. *latissime* P. Abb. Ricc. *in synops. verb.* Extractio. Idemque dicendum; si confugiens metu Curiæ, seu inimicorum timens capi in loco immuni, egrederetur ab illo, & postea caperetur in loco profano, adhuc deberet Ecclesiæ restitui, non attenta captura secuta extra locum immunem; quia non dicitur sponte discessisse animo amittendi privilegium Immunitatis, de Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 175. *num.* 9. *&* 10. Barus. *resol.* 34. *num.* 10. *& seqq. & resol.* 55. *num.* 3. *cum seqq. & resol.* 80. *nu.* 7. *cum seqq.* Ricc. *verb.* Confugiti *nu.* 7. 49. 50. *&* 51. *& verb.* Extractus *n.* 10. 13. *&* 28. 22

Captus, si attingebat parietem, aut etiam stillicidium Ecclesiæ, vel Porticum, aut tectum, aut scalas, Claustrum, & Atrium ejusdem, aut etiam parietes exteriores Cœmeterii, gaudet Immunitate; nam de veriori sententia, Immunitas non consideratur, quoad ambitum internum simpliciter, sed etiam respectu totius fabricæ, in qua comprehenduntur accessoria supra enunciata: ut post alios firmant Sperell. *decis.* 63. *num.* 8. Cortiad. *dec.* 49. *numer.* 18. Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 1. *cap.* 9. *numer.* 15. Barus. *resol.* 34. *num.* 1. *& resol.* 57. *num.* 9. *&* 10. ubi, quod privilegium Ecclesiæ, utpote favorabile, est ampliandum, Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 54. & novissime Fattolil. *in theatr. Immunit. par.* 1. *tract.* 2. *sect.* 4. *num.* 5. Dubium quidem versatur, an gaudeat, si adhæreret, vel attingeret muros exteriores Cœnobii, Officinarum, & Hortorum Monasteriorum? & in negativam sententiam videntur transiisse Barus. *d. resol.* 57. *num.* 11. Panimoll. *decis.* 88. *n.* 25. *& seqq.* Raynald. *observ. tom.* 1. *ad Cap.* 1. *supplet.* 7. *num.* 37. *& seqq.* De Prospetis *tract. de territ. separat. quæst.* 11. *a num.* 9. *& seqq.* Attamen si captus adhæsisset parieti existenti intra triginta passuum circuitum, seu distantiam ab eorundem Monasteriorum Ecclesiis, non debet privari privilegio Immunitatis, ut constanter firmat, & ita fuisse judicatum, asserit Panimoll. *decis.* 88. *per tot. decis.* 95. *a num.* 1. *ad* 7. Et in hanc sententiam videtur transire Fattolil. *ubi supra d. sect.* 4. *num.* 8. Quomodo autem mensurandi sint hujusmodi passus, videndi Raynald. *d. cap.* 1. *supplet.* 7. Pascucc. *in compend.* ad Pignatell. *tom.* 1. *tit. de Immunit. pag.* 526. 23

Donec autem discutitur articulus: an extractus a Curia Sæculari, fruatur beneficio Immunitatis? retineri debet sub custodia in carceribus Ecclesiasticis, Barbos. ad Concil. Trid. *sess.* 25. *de refor. cap.* 20. *n.* 4. Sperell. *decis.* 104. *n.* 42. *&* 43. *& decis.* 149. *num.* 13. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 170. 443. 444. *&* 445. & Panimoll. *decis.* 95. *adnot.* 1. *n.* 19. Barus. *resol.* 1. *n.* 22. *& resol.* 7. *n.* 3. *& per tot.* 24

Desertores Militiæ, & fugitivi ab exercitu conferentes se ad Ecclesias, gaudent immunitate, Barus. *resol.* 25

30. *per*

30. *per tot.* P. Abb. Ricc. *in Synopſ. Decret. Sacr. Congr. Immunit. verb.* Miles *nu.* 1. 2. & 3. prout gaudent etiam remiges ad triremes damnati confugientes ad Ecclesiam, rejecta opinione, seu distinctione aliquorum, quando damnati ad tempus, vel perpetuo, ut primo loco possint gaudere, secus secundo, tanquam effecti sint servi pœnæ; quam distinctionem innuit Pignatell. *to.* 2. *consult.* 57. *num.* 2. & amplexus fuit Donatus Anton. de Marinis *resol. quotid. lib.* 1. *cap.* 177. & de qua loquuntur Muccia *var. quæst. dilucid. quæst.* 10. *per tot.* Navar *Summ. Bullar. par.* 1. *comment.* 62 *n.* 27. Corriad. *decis.* 86. Quoniam Sacra Congregatio Immunitatis, cujus resolutiones in hac materia venerandæ, & observandæ, censuit gaudere, ex traditis per Baruf. *resol.* 61. nisi damnati essent pro criminibus exceptis in Constitutione Gregoriana. Solet tamen Sanctissimus quandoque impertiri facultatem illos extrahendi ab Ecclesia, sive sint milites desertores, sive sint remiges, præstito prius Juramento a Duce cohortis, & a triremium Præfecto, respective, illos ob hanc fugam non puniendi, eadem Sac. Congr. in Melevitana 15. *Julii* 1668. & 3. *Decembris* 1674. & in aliis relatis a præfato P. Abbate Ric. *verb.* Miles, & *verb.* Remex. Idque practicatur quoad milites refugos, & remiges, se se in Ecclesiia recipientes, si petantur, ne servitium Principum periclitetur: & tunc restituuntur, prævia obligatione juratoria Officialium, illos non puniendi, cum comminatione censurarum in casu contraventionis, ut in *Anconitana* 6. *Septembris* 1671, Pignatell. *d. consult.* 57. *num.* 56. & *per tot. tom.* 2. Nicol. *lucubrat. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 6. *de actionibus col.* 1. *num.* 9. § & Summus Pontifex, Corriad. *dec.* 66. *num.* 5. & 6. Baruf. *resol.* 30. Del Bene *de Immunitate tom.* 2. *cap.* 16. *n.* 23. Pascucc. *in Compend.* ad Pignatell. *tom.* 1. *tit. de Immunit. pag.* 408. *col.* 1. & 2. Hujusmodi facultates extrahendi, & consignandi remiges, & milites, solet concedere Sanctissimus Episcopis, quandoque ad annum, quandoque ad biennium, & aliquando pro viginti, vel octo casibus ad formam *cap.* Inter alia *de Immunit. Eccles.* & cum cautelis supra enunciatis, P. Abb. Ricc. *verb.* facultas extrahendi laicos *n.* 17. *verb.* Miles *num.* 8. 9. 10. & 11. *verb.* Remex *n.* 6. & 7.

26 Frequentius etiam contingere solet, quod Episcopi, seu eorum Vicarii Generales requiruntur pro extractione mobilium, scripturarum, victualium, aut aliarum rerum dalatarum ad Ecclesias, & loca immunia a furibus, sive etiam a decoctoribus, aliisque dolosis debitoribus, ad fraudandum creditores; Unde sibi suadentes ministri laici, Immunitatem localem restrictam ad personas, præsumunt, non suffragari quoad bona ad Ecclesias transportata; ideoque licere illa abduci facere, & consignari creditoribus. Verum, quamvis Episcopis concessa fuerit facultas, *servatis servandis*, procedendi ad extractionem delinquentium, juxta dispositionem Gregorianæ, & in casibus in ipsa Constitutione exceptuatis; secus tamen quoad bona, pro quorum extractione a locis immunibus exquiritur specialis licentia Sacræ Congregationis, a qua in casibus particularibus non denegatur, Fagnan. *in* 2. *par.* 3. *lib. decret. cap.* Inter alia de Immunitate Ecclesiastica, Milaz. *assert.* 14. *nu.* 33. & *seqq.* Sperell. *dec.* 49. *nu.* 11. 26. & *seqq.* & *dec.* 128. *nu.* 36. Pilaja *dec.* 4. *tit. de immunit. Eccles. n.* 65. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 167. *num.* 6. & *tom.* 2. *consult.* 37. *n.* 39. & *tom.* 6. *consult.* 4. *a num.* 71. & *seqq.* relatis ibidem nonnullis casibus hujusmodi licentiæ, etiam quandoque super extractione decoctorum, Panimoll. *dec.* 39. *num.* 50. *dec.* 87. *adnot.* 1. & *dec.* 95. *adnot.* 1. *num.* 15. & 18. *ac per tot.* ubi concludit, non posse Episcopos, absque licentia Sacræ Congregationis, a prædictas extractiones decoctorum, aut reorum devenire; idemque confirmant Baruf. *resol.* 27. & *resol.* 111. *num.* 13. & *seqq.* Monacell. *formular, tom.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 8. *n.* 7. P. Abb. Riccius *in Synopsi verb.* facultas extrahendi bona *num.* 1. & *seqq.*

27 Autumant Judices laici, quod saltem teneantur Episcopi apponere sequestrum rebus asportatis in locis immunibus; sed hoc remedium neque placuit Sacræ Congregationi, quia non solum est vetita Episcopis extractio personarum, sed etiam sequestratio bonorum ibi asportatorum, quæ neque auctoritate Episcopi, imo neque auctoritate Nuntii Apostolici fieri potest, ut respondit eadem Sac. Congr. in Taurinen. 28. *Novembris* 1634. ut testantur P. Abb. Ricc. *in Synopsi verb.* Sequestrum *n.* 1. & 7. Monacell. *formular. par.* 3. *in adnot. ad formul.* 12. *n.* 10. *pag.* 53.

28 Notandum, quod sæpe occurrit fieri extractionem delinquentium a locis immunibus, cum supposito, quod commiserint crimina excepta in Gregoriana, ideoque Immunitate non gaudeant: & ad hoc probandum Tribunalia laicalia exhibent Episcopis, seu Curiis Ecclesiasticis processus contra eosdem reos ab ipsis Ministris laicis confectos: In hoc enim advertendum; quod Episcopi possunt quidem, si volunt, pro eorum arbitrio, & conscientia præstare aliquam fidem, ac uti hujusmodi processibus, sive probationibus, etiam extrajudicialibus, ad effectum extrahendi prætensos reos, & retinendi in propriis carceribus Ecclesiasticis, P. Abb. Ricc. *verb.* Extractio Confugitorum *n.* 1. 2. & 3. & *verb.* Judex Ecclesiasticus *n.* 4. sed ad effectum procedendi ad declarationem, extractos, & inquisitos de delictis exceptis, non gaudere Immunitate, debent ipsimet Episcopi ex integro conficere processus, & plene, & concludenter probare qualitatem delictorum, nullo habito respectu ad processum fabricatum in Tribunali laico pro probatione juridica delicti, & assignare prætenso reo defensiones; & solum permissum est Episcopis uti processu Curiæ laicæ, confecto tamen ante confugium, & extractionem, Abb. Ricc. *in Synopsi verb.* Processus Curiæ laicæ *n. primo*, & *seqq.* pro simplici instructione animi, ut sæpius declaravit Sac. Congr. Immunit. & signanter in Alexandrina 17. *Aprilis* 1700. P. Abb. Ricc. *ubi supra verb.* Consignatio *n.* 1. & *seqq. verb.* Declaratio *n.* 2. & 3. *verb.* Probatio *n.* 4. & *verb.* Processus Curiæ Ecclesiasticæ *n.* 4. Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 28. *num.* 13.

29 Caveant autem Episcopi, ejusque Vicarii Generales, cæterique Judices Ecclesiastici, ne consignari faciant Judicibus sæcularibus personas aliquas delinquentes, nec corpora delictorum, nec processus, minus eorum copiam, neque per communicationem, aut ostensionem: minusque procedant conjunctim cum Curia laica, etiamsi inter reos adsint Clerici, & laici, neque assistentiam Ministrorum Curiæ laicæ secum in processuris prædictis admittant, neque indicia præstent Judici laico, Nicol. *flosc. verb.* Cadavera *sub num.* 2. *vers.* quia laici. Quia hæc omnia prohibentur expresse a Sacra Congregatione, & absque ejus speciali licentia, non permittuntur; alias incurrerent in irregularitatem, a qua cum licentia ab eadem Sacra Congregatione prius obtinenda, solent præservari, prævia protestatione *cap.* Prælatis *de homicid. in* 6. Nicol. *flosc. verb.* Judex *num.* 8. & *verb.* Processus *n.* 2. P. Abb. Riccius *in synops. verb.* Consignatio *n.* 8. & 11. *verb.* Fur *n.* 17. & *verb.* Processus Curiæ Ecclesiasticæ *nu.* 1. & *pluribus seqq.* licet alias Sacra Congregatio censuerit, Episcopum posse, absque irregularitate, processum ostendere Ministris laicis, non tamen tradere ipsum processum, nec ejus copiam pro indiciis contra complices Nicol. *flosc. verb.* Processus *num.* 2.

30 Non recte se gerunt quædam Tribunalia laicalia, aliique Judices sæculares prohibentes eorum ministris, ne inserviant Curiis Ecclesiasticis: cum scire deberent, quod Sagra Congregatio Immunitatis sæpissime, & constantissime declaravit, quod Balivi, seu Cursores, & lictores, sive Executores Curiæ laicalis tenentur, etiam non petita licentia Judicis laici, inservire Curiæ Ecclesiasticæ, & non possunt impediri a Gubernatoribus, Judicibus, aut aliis Ministris laicalibus, Nicol. *flosc. verb.* Executio *sub n.* 3. *versic.* amplia: alias impedientes incurrunt pœnam Censurarum, Seta *de off. locumt. cap* 6. *n.* 48. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 437. Monacell. *formular. par.* 1. *tit.* 1. *in adnot. ad formul.* 16. *n.* 1. & *seqq.* & *tom.* 2. *tit.* 15. *in adnot. ad formul.* 10. *num.* 2. P. Abbas Ricc. *in Synops verb.* Balivus *n.* 1. 2. & *seqq. verb.* Birruarius *num.* 2. & *verb.* Judex laicus *num.* 5. & 6. Baruf. *resol.* 74. *per tot.*

31 Aliquid addam quoad casus violatæ Immunitatis in locis Nullius Diœcesis, aut in Ecclesiis Regularium, & exemptorum, vel etiam in aliis, Sede Episcopali vacante, & cuinam in istis casibus pertineat reintegratio Immunitatis. Quoad loca *Nullius*, sive exempta, sciendum est, quod Immunitas Ecclesiæ, ejusque defensio commissa est solis Episcopis, sive eorum Vicariis Generalibus, non autem Abbatibus, aut Prælatis inferioribus; atque ita spectat ad Episcopos viciniores, Card. de Luca *miscell. Eccles. disc.* 13. *num.* 6. P. Abbas Ricc.

in Sy-

in Synops. verb. Abbas *nu.* 1. *& seqq.* Imu neque Legatis Apostolicis, Monacell. *formular. par.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 8. *n.* 10. Idcirco Episcopi in Causis Immunitatis Ecclesiasticæ nequeunt allegari suspecti, idem Monacel. *par.* 3. *tit.* 1. *in adnot. ad formul.* 6. *n.* 16. *pag.* 45. P. Abb. Riec. *verb.* Episcopus *quoad Immunitatem numer.* 1.

32 Si tamen secuta sit violatio Ecclesiæ, & facta extractio a Curia Sæculari, tunc etiam Vicarius Capitularis, & alii Episcopo inferiores tenentur procedere contra extractores pro reintegratione Ecclesiæ, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 143. Monacell. *formul. par.* 1. *tit.* 1. *formul.* 7. *num.* 18. *& par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 10. *sub nu.* 14. Declaratio autem, an sit restitutus Ecclesiæ debeat gaudere, nec ne? spectat soli Episcopo, vel Vicario Generali, &, Sede Episcopali vacante, Episcopo viciniori, ejusque Vicario Generali, non autem Vicario Capitulari; ut improbato Novario *Summar. Bullar. comment.* 72. *num.* 100. *par.* 1. firmant Pignatell. *4. consult.* 143. Sperel. *dec.* 31. Panimoll. *dec.* 84. *nu.* 22. *&* 23. P. Abb. Ricc. *in Synopsi verb.* Vicarius Capitularis *n.* 2. *& seqq.* Et Episcopus vicinior, tali casu, sive agatur de cognitione articuli Immunitatis, sive de concessione licentiæ extrahendi ab Ecclesiis *Nullius*, intelligitur is Episcopus ratione vicinioris habitationis, & Diœcesis, non ratione Diœcesis proximioris tantum, Nicol. *flosc. verb.* Nullius Diœcesis *n.* 9. *& verb.* Episcopus *n.* 55. *vers.* Vicinior autem, Batus. *resol.* 37. *nu.* 17. *& seqq.*

33 Et quia quandoque Judices laici, & perperam quidem, conqueruntur, quod Curia Ecclesiastica in hac materia sit nimir facilis, & plerunque incliner, & sentiat pro Immunitate, etiam cum simplici processu informativo; sciant propterea, quod in hujusmodi Causis non proceditur *servatis servandis*, seu ordine tam rigoroso, tametsi agatur de Censuris contra non comparentes, & non reintegrantes Immunitatem violatam: nam in eorum odium, tanquam contumacium, & non comparentium, adhibetur fides scripturis, & testium depositionibus etiam infotmibus, & minus authenticis, ac extrajudicialibus: alias nunquam, vel raro, propter præpotentiam, & quasi dixerim, subterfugia, cavillationes, aut subornationes Fisci sæcularis, possent a Curia Ecclesiastica haberi probationes, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 168. *num.* 32. *& cons.* 170. *n.* 3. Panimoll. *decis.* 85. *num.* 8. *& seqq.* In quæstione enim Immunitatis sufficit informatio summaria, simplex, & extrajudicialis pro sola Episcopi conscientia, quando agitur savore Immunitatis, Sperell. *dec.* 48. *nu.* 50. *& seqq.* Rota *dec.* 247. *num.* 6. *par.* 15. *recent.* Raynald. *tom.* 3. *observ. ad cap.* 24. *suppellet.* 2. *n.* 104. & pro reintegranda Immunitate, testes, etiam parte non citata, examinati probant. At quando agitur de declaratione, an v. g. Reus extractus gaudeat, nec ne? sive disputetur, an sit Reus de crimine exceptuato in Gregoriana, pro facienda, vel neganda remissione ad Forum laicale? tunc in istis postremis circumstantiis, majori cautela, & ordinato processu, procedendum, Batus. *resol.* 54. *num.* 15. *&* 16. *& resol.* 93. *n.* 2.

Cęterum summariæ informationes sufficiunt pro reintegratione Ecclesiæ violatæ, & restitutione extracti; itaut sola depositio Archipresbyteri, vel alterius Sacerdotis Ecclesiæ, sufficiat ad probandam extractionem ab Ecclesia, & loco Immuni, Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 27. *n.* 51. *&* 52. non obstantibus satellitibus asserentibus, carcerationem secutam extra locum Immunem; quibus prævalet assertio extracti cum uno teste de visu, idem Pignatell. *tom. primo consult.* 48. *nu.* 3. *& consult.* 42. *n.* 3. *in fin. & tom.* 2. *consult.* 53. *num.* 27. *et consult.* 32. *tom.* 6. Et in dubio, semper favere debemus Ecclesiæ, Del Bene *de immunitate cap.* 16. *dubitat.* 37. *sect.* 1. *n.* 27. Raynald. *vot.* 144. *n.* 10. Sabell. *in summa verbo* Immunitas *sub num.* 4. *versic.* quod omnis quæstio, Pignatell. *tom.* 8. *consult.* 54. *num.* 4. Barus. *resolut.* 37. *num.* 3. ex defectu enim probationum concludentium non est locus declarationi exclusivæ Immunitatis; licet quandoque hujusmodi regula, quod in dubio pronunciandum sit pro Immunitate, ex aliis circumstantiis limitationem recipiat, quando dubium non versatur circa Juris articulum, sed circa simplicem facti quæstionem, ut distinguit Pignatell. *tom* 9. *consult.* 9. *nu.* 14. *& seqq.* et *consult.* 22. *n.* 8.

34 Aliud etiam incoveniens non raro emergit; quod laici Ministri, sive Gubernatores, & Judices, quatenus ipsis denegetur licentia extrahendi consugientes ad Ecsias, pendente cognitione, & disputatione: an gaudeant Immunitate? autumant sibi licere interim apponere Custodes, ne exeant ab Ecclesia. Hoc sane facere nequeunt, absque violatione Immunitatis, & incursu Censurarum, Sac. Cong. Immunit in una Caven. 8. *Februar.* 1639. Monacell. *formular. part.* 1. *tit.* 6. *in adnot. ad formul.* 8. *num.* 7. P. Abbas Ricc. *in Synops. verb.* Custodes, *seu* Obsides Refugiatorum: ubi congerit quamplures resolutiones ejusdem Sacræ Congregationis, etiamsi custodiæ istæ essent remotæ: Ecclesia enim non est tuenda more castrorum, Ricc. *ubi supra nu.* 6. Pignatell. *tom.* 2. *consult:* 37. *n.* 31. *& tom.* 6. *consult.* 4. *n.* 62. *& per tot.* Panimoll. *decis.* 95. *adnot.* 1. *num.* 7. Antonell. *de jur. Clericor. lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. *&* 9. Quamvis nonnulli tenuerint pro affirmativa, dummodo custodia sit remota, & non ponatur in loco Sacro, sed profano. Quoniam semper læderetur Immunitas saltem per indirectum, nisi adeatur saltem Episcopus, qui pro sua prudentia, & justitia, si aliqualiter sibi constet de casu excepto, posset convenientiam adhibere (non præcise dare licentiam in scriptis) pro custodia, & quidem extra fines Ecclesiæ, & secluso scandalo; itaut non habeat speciem obsidionis, palamque non fiat, nec impediatur refugiato ab ipsis Excubiis præstatio alimentorum, vel egressus ad corporis necessaria, Barus. *resolut.* 49. *per tot. signanter num.* 6. *&* 7. Meo tamen parvo judicio, quocunque modo, & loco apponatur custodia, semper periculosa, tam quoad læsionem Immunitatis, & præjudicium Refugiatorum, quam quoad conscientiam Judicum talia mandantium, aut permittentium: ut late observat Raynald. *tom.* 3. *observ. ad cap.* 24. *supplet.* 2. *a num.* 107. *usque ad* 130. & Sacra Congregatio Immunitatis tam proximas, quam remotas hujusmodi custodias semper improbavit, & expresse prohibuit, Pascucc. *in compend.* ad Pignatell. *tit. de Immunit. pag.* 348. ubi inter alias refert resolutionem dictæ Sacræ Congregationis in Causa *Neapolit. de S. Felice* 26. *Septembris*, *&* 9. *Novembris* 1626. diu agitata, & non potuisse Curiam Sæcularem obtinere, ut nomine Curiæ Ecclesiasticæ, etiam longe ab Ecclesia custodiæ retinerentur, non obstante gravitate delicti, aut quacunque consuetudine, Sac. Cong. in Calaritana 10. *Martii* 1648. P. Abb. Ricc. *verb.* Extractio Confugitorum, *num.* 7. *& verb.* Custodes, seu Obsides Confugitorum.

Imo nequeunt confugientibus anferri bona, aut arma secum ipsis delata ad Ecclesias, Barus. *resol.* 5. *nu.* 5. *& seqq.* nec eis impediri necessaria ad vitæ sustentationem, Panimoll. *decis.* 95. *adnot.* 1. *num.* 7. *& seqq.* quia prohibetur quodcunque nocibilitatis, vel damni, aut spolii residentibus in loco Sacro, Raynald. *ubi ante*, *observ. ad cap.* 24. *supplet.* 2. *num.* 182. *cum seqq.* itaut ante absolutionem, extractorum facienda sit restitutio armorum; cum extractus sit restituendus in pristinum quoad omnia, ut sæpius censuit Sac. Cong. Immunit. apud Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 170. *num.* 14. *prima impress.* Barus. *resol.* 1. *a num.* 13. *usque ad* 18. Panimoll. *dec.* 83. *adnot.* 1. *n.* 23. 35

Si autem extrahendus sit in casu notorio excepto in Constitutione Gregoriana; non inde sequitur, quod Curia laicalis possit illum extrahere, sed requiritur licentia Episcopi, Novar. *in summ. Bullar. part.* 1. *Commentar.* 72. *num.* 58. 88. *&* 90. P. Abb. Ricc. *verb.* licentia *n.* 1. & extractio facienda cum debita decentia, & interventu personæ Ecclesiasticæ, deducendo extractum ad carceres Episcopales, donec per Episcopum *scr. ser.* declaratum fuerit gaudere, vel non, Ventrigl. *prax. rer. Eccles. tom.* 2. *adnot.* 23. §. 2. *num.* 52. Pacis Jordan. *tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 3. *de Immunit. Eccles. num.* 291. *cum seq. & num.* 297. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 15. 36

Diximus supra, quod Judex Ecclesiasticus, quoad concessionem solius extractionis, potest, si vult, stare processui formato a Judice sæculari; secus autem quoad Judicium declarationis, an extractus gaudeat, nec ne, Immunitate? sive quoad illius consignationem Curiæ laicali, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 128. *& tom.* 2. *consult.* 37. *&* 38. Ratio distinctionis est, quia ad licentiam extrahendi non requiritur certitudo delicti, sed sufficit dubium; neque est necesse, quod talis opinio, vel dubium resultet ex notitia judiciali, sed sufficit extrajudicialis, 37

cialis, etiam quæ emanat ex processu Judicis laici; ut pluries censuit Sacra Congreg. Immunit. apud Delbene in addit. noviss. ad tract. de Immunit. post tom. 2. verb. Immunitas pag. mihi 40. col. 2. ad medium. Pendente autem articulo Immunitatis, Judex sæcularis debet supersedere, nec potest devenire ad aliquam condemnationem, aut pœnam, Sebast. Guazzin. ad defens. reor. defens. 1. cap. 38. num. 54. Raynald. tom. 2. observ. ad cap. 14. num. 161. & seqq. Pascucc. in compend. ad Pignatell. tom. 1. pag. 437. col. 1. & 2. Et juxta monita superius data, adverant Judices Ecclesiastici, sine speciali Sanctissimi, vel Sacræ Congregationis licentia, a consignatione, & communicatione processuum Judicibus sæcularibus, neque quoad copias, nec quidem quoad simplicem ostensionem, Pignatell. tom. 2. consult. 229. num. 17. & 18. Panimoll. decis. 17. adnot. 1. num. 40. ead. Sac. Congr. in Lauden. 16. Januarii 1601. & in Mantuana 18. Julii 1651. in respons. ad 3. dub. cum aliis supra allegatis.

38 Notandum insuper pro securitate conscientiæ laicorum præsumentium, quod Immunitas non violetur, nisi vere, & realiter, & cum effectu sequatur extractio. Siquidem pœnæ violatæ Immunitatis incurruntur per attentantes, etiam non secuto effectu extractionis, dummodo deventum fuerit ad aliquem actum exteriorem, & proximum; cum sola cogitatio extrahendi de per se nihil operetur, Antonell. de regim. Eccles. lib. 1. cap. 9. num. 212. Guazzin. ubi ante defens. 1. cap. 30. num. 15. Sperell. decis. 48. nu. 63. Barus. resol. 1. num. 8. & seqq. & resol. 34. num. 7. ob scandalum, & irreverentiam; idque elicitur ex Constitutione Gregoriana, quæ comprehendit etiam complices extractionis, fautores, cooperatores, tentantes, mandantes, cogentes, obsidentes, & custodientes, ac suadentes dolose, & blande, ut confugiti exeant a loco immuni, & capiantur a Birruariis, Monacell. formular. part. 3. tit. 1. in adnot. ad formul. 12. nu. 4. late P. Abb. Ricc. in Synopsi verb. Extractores n. 9. & ita jussit Sacra Congregatio Episcopo Asculano, ut procederet fer. fer. contra Baroncellum, tanquam violatorem Immunitatis, quia manus injecerat in confugam, attentando eum ab Ecclesia extrahere, Pignatell. tom. 1. consult. 468. & tom. 2. consult. 37. num. 40. Sperell. decis. 148. num. 42. versic. dico plus, ac decis. 150. num. 2. Ventrigl. tom. 2. adnot. 23. §. 2. num. 77.

39 Judæis utique, Infidelibus, Excommunicatis, & aliis extra Ecclesiæ gremium existentibus, favet Immunitas localis Ecclesiæ, Donat. de Immunit. resol. 100. Ricciul. de jur. personar. extra Ecclesiæ gremium existen. lib. 2. cap. 12. Marius de Ital. de Immunit. lib. 1. cap. 3. §. 3. Barbos. de jur. Eccles. tom. 2. lib. 2. tit. de immunit. Eccles. cap. 3. sub nu. 44. Barus. resol. 64. In nihilo relevante opinione Layman. lib. 4. tract. 9. de Immunit. cap. 3. num. 12. Hujusmodi nanque privilegium non datur personis, sed conceditur ob reverentiam Deo debitam, quæ locis sacris præstanda est, Ricc. decis. Archiep. 88. num. 3. & decis. 129. num. 6. 7. & 12. part. 3. Sabell. var. resol. 52. num. 16. versic. Non tamen, Jordan. tom. 2. lib. 11. tit. 3. num. 9. Ulterius opitulatur etiam Hæreticis; nam (excepto crimine hæresis) si ad Ecclesiam confugiunt pro aliis delictis non exceptis, potiuntur beneficio Immunitatis, juxta veriorem sententiam, quam sequuntur Jordan. ubi supra lib. 11. tit. 3. num. 379. Pignatell. tom. 9. consult. 10. num. 2. & 3. Monacell. formular. part. 3. tit. 1. in adnot. ad formul. 12. num. 12. Et regulariter in Causis Sancti Officii, Immunitatem Ecclesiasticam nemini suffragari declaravit Sac. Cong. in Firmana 27. Aprilis 1655. P. Abb. Ricc. verb. Immunitas localis num. 3. Bertacchin. vot. 158. num. 4.

40 Circa fures rerum Sacrarum, Immunitas Ecclesiastica utique procedit, & Sacra Congregatio pluries declaravit gaudere, nec posse extrahi a locis immunibus, neque ad correctionem, sine facultate Sacræ Congregationis, tametsi reperiantur actualiter furantes. Sed si furati sint Pixidem, in qua extent Particulæ Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti, Episcopi possunt demandare illorum extractionem: & eo fortius, si cum furto concurrat indecens projectio Sanctissimi Sacramenti in terram; & tali casu, cum crimen sit læsæ Majestatis Divinæ, & hæresis, causa remittitur ad Sanctum Officium, eaque per Supremum illud Tribunal expedita quoad materiam Sancti Officii, consignantur fures Curiæ sæculari condigne puniendi; Si autem furentur Pixidem sine Particulis, aut cum Particulis non consecratis, etiamsi degant in loco furti, pacifice tamen, & quiete, adhuc gaudent Immunitate: sed annuente Sanctissimo, extrahuntur, & ad pœnam extraordinariam condemnantur, ut ita pluries censuit Sacra Congregatio apud P. Abb. Ricc. verb. Fur a num. 1. cum seqq.

41 Quandoque, ac etiam pluries extracti per Curiam sæcularem a locis immunibus, & in carceres laicales conjecti, aufugiunt, pendente processu Curiæ Episcopalis contra extractores pro reparatione læsæ Immunitatis, & denuo ad ipsam Ecclesiam, a qua extracti, confugiunt; inde exeuntes, etiam post lapsum multi temporis, capiuntur ob nova delicta, & oritur disputatio: an debeant restitui Ecclesiæ nondum reintegratæ: aut alias propter fugam expiraverit articulus Immunitatis? Sacra Congregatio in hac hypothesi distinxit: si fuerint extracti de ordine Episcopi, ad formam Bullæ, & arripuerint fugam e carceribus Episcopalibus, vel laicis, in quibus retinerentur Ecclesiæ nomine, & deinde capti in loco non immuni, non gaudent Immunitate; quia articulus Immunitatis expiravit per fugam, ut in Oppiden. 2. Decembris 1661. in Montis Falisci 15. Julii 1681. & in Assisien. 1. Martii 1677. Patet Abb. Ricc. in Synopsi verb. Extractus num. 4. & verb. Fugiens, Monacell. formul. par. 3. tit. 1. in adnot. ad formul. 12. num. 5. Si vero auctoritate laicali extracti, & in carceres laicales conjecti aufugerint, non obstante lapsu temporis, & nova eorum captura in loco non immuni, gaudent Immunitate, & debent restitui Ecclesiæ primæ extractionis: tametsi se receperint, aut fuerint restituti aliis Ecclesiis, & ab illis exinde sponte discesserint, & nova ob delicta fuerint carcerati, adhuc gaudent, & primæ Ecclesiæ sunt restituendi, ead. Sac. Congr. in Prænestina 17. Julii 1685. in Lauretana 8. Augusti 1702. & in S. Miniati 13. Julii 1707. idem P. Abb. Ricc. verb. Bannitus num. 2. & verb. Restitutio num. 23. & 14. Barus. resol. 14. num. 28. et resol. 96.

42 Advertendum, quod in hac materia Immunitatis, quando agitur de reintegratione Ecclesiæ violatæ, contra extractores, seu alios violatores, non proceditur per viam capturæ, sed tantum Censurarum, ut declaravit Sacr. Congreg. in Verulana 14. Septembr. 1626. Sperell. dec. 42. num. 6. Pignatell. tom. 2. consult. 48. n. 7. P. Abb. Ricc. verb. Immunitas localis n. 6. licet aliquando Sacra Congregatio permittat, ac injungat Episcopis, ut procedant ad capturas in aliquibus casibus particularibus, ut refert ibidem P. Ricc. verb. Captura num. 5. et 6.

43 Quoniam vero confugiti, ut plurimum abutuntur confugio, ac beneficio Ecclesiasticæ Immunitatis, vel quia perturbant solita exercitia spiritualia Ministrorum Ecclesiæ, vel in spretum Justitiæ, exeunt in publicas vias, vel incutiunt timorem suis minis in vicinos habitatores, & alios, vel tenent ludos publicos in locis Immunibus, & similia patrant: Non ideo auctoritate ordinaria sunt statim ejiciendi, sed recurritur ad Sacram Congregationem Immunitatis pro facultate, quæ solet concedi, prævio tamen processu super hujusmodi abusu, non aliter, nec prius executioni demandanda, ac nisi præcedente termino saltem trium dierum ad discedendum, etiam cum oblatione Salviconductus, ne incidant in manus Curiæ sæcularis: & eo casu, ejectio fit invocato brachio sæculari, cum assistentia personæ Ecclesiasticæ ab Ordinario deputandæ, ne sine scandalo, & absque præjudicio Immunitatis; & ejecti adducuntur ad carceres Episcopales sub tuta custodia, & deinde certioratur Sacra Congregatio, Barus. resol. 111. num. 1. & seqq. P. Abb. Ricc. in Synopsi Decretorum Sacræ Cong. Immunitatis verb. Abutens Immunitate, Paulutius disertat. 50. art. 2. num. 28. & seqq. Raynald. observ. crimin. tom. 4. supplet. 7. ad cap. 1. n. 6. Monacell. formular. part. 3. tit. 1. in adnot. ad formul. 12. n. 7. & 8. Forma autem, ac modus conficiendi hujusmodi processum, necnon monitorium, seu terminum, & respective mandatum de extrahendo, traditur late ab eod. Monacell. part. 2. tit. 15. in adnot. ad formulas 13. & 14. per totas pag. 185. & seqq. primæ impressionis Romanæ.

44 Licet de jure antiquo concessa reperiatur Immunitas quadraginta passuum Ecclesiis Cathedralibus, & triginta in-

ra inferioribus *cap.* definivit *& cap.* ficut antiquitus 17. *quæst.* 4. nihilominus hodie de generali consuetudine non servari docent Barbos. *de pension. tom. 2. lib. 4. vot.* 115 *n.* 15. Gavant. *Manual. Episcop. parte 2, verb.* Immunitas *num.* 1. Cortiad. *decis.* 63. *num.* 15. Marius de Ital. *de Immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 4. §. 6, *num.* 17. *& seqq.* Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 435. *& tom.* 6. *consult.* 25. *n.* 13. Card. de Luca *Miscell. Eccles. num.* 17. Attamen non est dubitandum , quin Ecclesia Campestris , seu ruralis gaudeat Immunitate per 30. passus, Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 19. *nu.* 3. *in fin.* Raynald. *tom.* 1. *observ. ad cap.* 1. *supplet.* 7. *num.* 34. Sacra Congr. Immunit. in Tiburtina 16. *Septembris* 1687. in Feretrana 2. *Octobris* 1691. in Verulana 19. *Augusti* 1692. etiamsi intra 30. passus existeret via publica, Panimoll. *dec.* 95. *adnot.* 1. *n.* 6. Zaulus *ad Stat. Favent. lib.* 5. *rubr.* 31. *n.* 56. *& seqq.* Bertacchin. *vot.* 158. *num.* 16. P. Abbas Ricc. *verb.* Ecclesia, *nu.* 5.

45 Quodque Ecclesia ruralis per 30. passus, etiamsi sit in via publica, gaudeat Immunitate, dantur per extensum memoratæ resolutiones Sacræ Congregationis Immunitatis 16. *Septembris* 1687. tenoris sequentis.

TIBURTINA

Curia Episcopalis ex una, & Curia laicalis Castri Madamæ.

An Salvator de Paulis captus in via publica prope Ecclesiam ruralem Sancti Sebastiani, gaudeat Immunitate Ecclesiæ?

Sacra Congregatio respondit — *Gaudere, etiamsi Extractus existeret in via publica intra triginta passus.*

Idem resolvit *sub die* 2. *Octobris* 1691. *in Feretrana*, ibi — In vico prope Ecclesiam Camaldulensium in Monte Ercule inhabitato, captus fuit Pacinus a Curia laicali, ob delationem pugionis. Episcopus captum agnoscens intra 23. passus a Janua Ecclesiæ petiit: an esset instandum pro restitutione? Allegabatur Decretum in Tiburtina 16. *Septembris* 1687. ubi restitutus fuit captus in via publica prope Ecclesiam ruralem. *Die* 2. *Octobris* 1691. — *Gaudere, & Episcopus mandet restitui Ecclesia, & Extractores consulant conscientia sua.*

46 Idem in Verulana 19. *Augusti* 1692. in fortioribus; nempe, etiamsi in loco fierent Nundinæ publicæ, & Mercatus, de qua Zaulus *ad Statut. Favent. lib.* 5. *rubr.* 3. *num.* 56. *& seq. fol. mihi* 118. *& num.* 59. refert per extensum literas ejusdem Sacræ Congregationis, ut infra

Al Vescovo.

Riferitosi in questa Sacra Congregatione dell'Immunità Ecclesiastica il dubbio concordemente propostosi per parte delli Procuratori Fiscali della Corte Vescovale di V. S. e della laicale di Frosinone, se ad Alessandro d'Aversa carcerato dagli Esecutori della detta Corte laica dentro lo spazio delli 30. passi intorno la Chiesa rurale del Convento delli PP. Agostiniani Scalzi di detto luogo di Frosinone, in tempo, che non vi stava come rifugiato, ma negoziava per la Fiera, che sotto li 5. *del corrente* quivi si faceva, suffraghi l'Immunità del luogo: l'EE. loro hanno risoluto, che goda: e che perciò V. S. ordini, che vi sia restituito; così facci seguire, e Dio la prosperi. Roma 19. Agosto 1692. — D. V. S. — Come fratello G. Card. di Carpegna — R. Grimaldi Segretario.

47 De Platea autem publica ante Ecclesiam, quod gaudeat Immunitate, resolvit ead. Sac. Cong. in Sorana 12. *Julii* 1689. *ibi — Reintegrata Ecclesia, absolvantur Extractores &c.* Alii tamen sentiunt, quod capti in via publica, licet parum distanti ab Ecclesia, non gaudeant Immunitate; quia via publica non pertinet ad Ecclesiam, quamvis ei sit proxima, Barul. *resol.* 92. *n.* 11. §. verum, *& num.* 15. *ubi*, quod talis Immunitas non se extendit per viam publicam, *ex Glos. in cap.* quisquis inventus *versic.* Domos 17. *quæst.* 4. Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 23. Panimoll. *decis.* 88. *n.* 24. Bonacc. *tom.* 2. *de leg. disput.* 4. *quæst.* 7. *punct.* ... *num.* 7. *in fin.* Farinacc. *in append. de Immunit. cap.* 18. *n.* 291. *&* 294. Diana *tom.* 4. *tract.* 1. *resol.* 8. *num.* 11. *in fine* Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 25. *nu.* 11. Cortiad. *decis.* 62. *num.* 12. Peregrin. *de Immunit. Ecclesiast. cap.* 4. *num.* 34. Marius Ital. *de Immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 2. 5. *&* 6. *per tot.* Pater Octavius a S. Joseph. Augustin. Excalceatus *in Repertor. Moral. interrog.* 341. Sed videntur prævalere resolutiones Sacræ Congregationis desuper enunciatæ; aut alias regulanda materia juxta circumstantias casuum, & observandum, an ambitus Ecclesiæ sit contradistinctus a via publica, vel adsit murus sessilis, aut ambulatorius circum Ecclesiam, vel etiam structura silicea, Bertacchin. *vot.* 158. *num.* 15. Pignatell. *consult.* 19. *n.* 1. *& seqq. tom.* 9.

Et cum non raro, pendente articulo Immunitatis, 48
vel etiam facta, nondum tamen executa declaratione delinquentes existentes in carceribus Ecclesiasticis, aut laicalibus, aufugiant, nec amplius Ecclesiis, a quibus fuerunt extracti, possint restitui: & interim Immunitas nequeat reintegrari; ipsique existimantes, se securos a fortiis Justitiæ, prætextu, quod Ecclesiis nondum fuerunt restitui, alia delicta, ut plurimum, patrare non desinunt: Sacra Congregatio Immunitatis, approbante Sanctissimo Clemente XI. fel. rec. sequentem edidit resolutionem in Ferentina 3. *Augusti* 1715. ab Ordinariis servandam, quoad modum procedendi in hujusmodi casibus —

Al Rev. Sig. — Il Vicario Apostolico di Ferentino — Rev. Sig. — Dopo, che la Sacra Congregazione dell'Immunità Ecclesiastica, fatto il dì 20. Novembre prossimo passato, dichiarò doversi restituire alla Chiesa di Santa Maria di Supino, Cataldo, e Rocco Palazzi, e Carlo Vespasiani, essendosi osservato, che tal restituzione non poteva eseguirsi rispetto a gli ultimi due, per esser questi fuggiti dalle carceri di Frosinone, pendente l'articolo dell'Immunità, stimò bene la Sagra Congregazione di commettere a gli Avvocati Fiscale, e de Poveri, che scrivessero sopra tal punto, e nel medesimo tempo suggerissero qual temperamento potessero prendersi, per cui restasse proveduto alla Chiesa violata, e tolto il modo a contumaci di stimarsi sicuri dalla forza della Giustizia, col pretesto di non esser stati mai restituiti alla Chiesa spogliata; essendosi però da medesimi Avvocati adempito alle loro incombenze, & esaminatosi successivamente il punto, è emanato Decreto del tenore, che scorgerete nell'annesso foglio, che vi si manda, all'effetto preciso, che le diate un'esatta Esecuzione, non solo per quella concerne la Causa de' sudetti Palazzi, e Vespasiani, ma anco per tutti gli altri consimili casi, che potessero accadere in tal materia. Così dunque farete contento di eseguire, essendo stato tale il sentimento espresso della Sagra Congregazione, approvato specificatamente da Nostro Signore. E Iddio vi guardi.

Roma 3. Agosto 1715.

Al piacer vostro
G. B. Card. Spinola.
S. De Ricci Segretario.

FERENTINA.

Sacra Congregatio Immunitati Ecclesiasticæ, & Controversiis jurisdictionalibus præposita, habita sub *die* 23. *Julii* 1715. scribentibus de mandato ejusdem Sacræ Congregationis Advocatis Fisci, & Pauperum super dubio contento in Folio tenoris prout sequitur, videlicet: Ferentina: Placuit EE. VV. in postrema Congregatione habita die 20. *Novembris* anni elapsi, debitam loco immuni, Cataldi, & Rocchi de Palatiis, nec non Caroli de Vespasianis extractorum, restitutionem demandare; Cum autem animadversum fuerit, non posse eandem restitutionem adimpleri quoad prememoratos Rocchum, & Carolum, eo quod ipsi per antea e carceribus aufugerant, injunctum mihi extitit per EE. VV. ut in præsenti Congregatione proponerem; an ulla, quoad ipsos contumaces, capienda sit provisio, per quam omnium spoliatæ Ecclesiæ consuli possit, & insimul provideri, ne sub demandatæ hujus restitutionis clypeo, tutos se se iidem contumaces semper imposterum esse existiment; adeout, spe Immunitatis freti, nova audeant patrare facinora? Quare EE. VV. decernendum propono, quid sit statuendum in casu, de quo agitur, quoad præfatos Rocchum, & Carolum: & etiam, quid sit generaliter observandum in hujusmodi Casibus, sive agatur de violenta, sive de dolosa extractione — *Unanimi sensu decrevit, quod, facta declaratione per Curiam sæcularem, se esse promptam ad restituendum Carolum de Palatiis, & Rocchum de Vespasianis Ecclesia B. Mariæ de Supino, ad formam mandatorum Sacræ Congregationis, necnon, docto de fuga eorundem*

rundem è carceribus, citrà culpam ejusdem Curiæ; debeat Episcopus, ad instantiam Fisci prædicti, per literas monitoriales consuetis locis, necnon ad valvas Ecclesiæ prædictæ, affigen, supradictis Carolo, & Roccho notificare demandatam eorum restitutionem, eisdemque exhibita salvo conducto, citare ad comparendum coram se sub certa termino præfixo, ad effectum exequendi decretam eorum restitutionem; cum declaratione, quod si in dicto termino comparere neglexerint, deveniet ad sententiam, qua, & ipsos pro restitutis, & Ecclesiam pro reintegrata declarabit. Elapso autem termino, & ipsis non comparentibus, procedat ad declarationem ad formam literarum monitorialium, citato semper in qualibet actu Rectore Ecclesiæ B. Mariæ de Supino violata, & affixa præ foribus ejusdem Ecclesiæ copia præfatæ sententiæ in forma authentica, facto tamen de omnibus verbo cum Sanctissimo; Qui ulterius, posito, quod dignetur approbare supra recensitam resolutionem, specifice consulatur, quod præfata resolutio capta in casu particulari, locum habeat in aliis futuris similibus casibus, sive agatur de dolosa, sive de violenta extractione. Et facta per me infrascriptum Secretarium de præmissis relatione Sanctissimo, Sanctitas sua approbavit supra relatam resolutionem Sacræ Congregationis, & exequi mandavit, non solum in casu præsenti, sed etiam in aliis futuris consimilibus casibus, sive agatur de dolosa, sive de violenta extractione,

I. B. Card. Spinola

S. de Riccis Secretarius.

Insuper Sanctissimus D. N. Clemens XI. pro tollendis abusibus, & gravissimis inconvenientibus frequenter occurentibus ex allegatis extractionibus, voto particularis Congregationis nonnullorum Eminentissimorum Cardinalium, ac Illustrissimorum Prælatorum ab eodem Sanctissimo Deputatorum, registrato apud Ursayam *tom. 2. parte 2. discept.* 10. *n.* 56. publicari mandavit in singulis Diœcesis literas Circulares, & Edictum inferius registratum. Caveant itaque in posterum, qui ad loca immunia confugerunt, ne ullo prætextu, causa, vel quæsito colore, aut subdolis verbis, sive malis artibus ab Amicis, sive Inimicis, aut Parentibus, sive etiam Ministris Justitiæ, ad ea deferenda, se se induci faciant; Quoniam, si extra illa capti fuerint, minime eis proderit allegare, vel probare, quod fallacibus suasionibus, & blandis verbis, assecurationibus, dolosisque machinationibus extracti fuerint: exceptis casibus violentæ extractionis, aut securitatis salvi conductus concessi, & subscripti ab aliquo Judice ordinario, seu delegato ad formam enunciatarum literarum, & Edicti infra impressi.

E D I T T O

Sopra l'Estrazioni de Confugiti nelle Chiese, e luoghi Immuni.

Gio: Battista Bassi per grazia di Dio, e della Santa Sede Apostolica Vescovo d'Anagni, e Signore della Terra di Acuto.

Essendo stati rappresentati alla Santità di N. S. gli abusi, & inconvenienti gravissimi, che frequentemente succedono in occasione di allegarsi da molti di quelli, che sono carcerati tanto per Cause Civili, quanto per Criminali, d'esser stati estratti dolosamente dalle Chiese, & altri luoghi immuni, dove si trovavano rifugiati: mentre li medesimi, per eludere la giustizia, bene spesso asseriscono falsamente, d'haver patita una tale dolosa estrazione, e per sostenerla spergiurano ne i loro constituti, inducono falsi testimonii, e commettono altre simili iniquità, coll'ajuto ancora de loro amici, e congionti: anzi talvolta essi stessi sono quelli, che per poter liberamente vagare, e forse anco commetter delitti, senza perdere il beneficio dell'Immunità, che pretendono di continuare à godere, studiosamente si erano fatti estrarre per mezzo de Ministri subalterni della Giustizia dalle sudette Chiese, e luoghi Immuni. Quindi è, che volendo la Santità sua col suo sommo zelo Pastorale dare lo opportuno rimedio à tali disordini, con sua speciale commissione à Noi significata per lettera della Sagra Congregazione dell'Immunità Ecclesiastica, da registrarsi qui sotto, si è degnata di espressamente commandare, che da Noi si proceda alla publicazione del presente Editto,

In esecuzione pertanto del commandamento Pontificio, e in vigore delle facoltà à Noi concedute in detta Lettera, notifichiamo, & ammoniamo tutte, e singole persone di qualsivoglia stato, grado, e condizione, che ora si trovano confugiate, e che in qualunque tempo avvenire saranno per confugiarsi nelle Chiese, & altri luoghi immuni di questa Città, e Diocese, se vogliono goderne l'Immunità, di non lasciarsi persuadere sotto qualsisia pretesto, causa, o colore a partire dalle medesime Chiese, e altri luoghi immuni, e di non prestar fede ad alcuna assicurazione, che loro fosse data da chi si sia, ancorche fosse Ministro di Giustizia, quando insieme non gli venga esibito il salvo condotto, conceduto, e sottoscritto da qualche Giudice Ordinario, ò Delegato, quale dovrà loro suffragare per quel solo tempo limitato, per cui sarà stato conceduto.

Avvertiamo per tanto tutti quelli, che si ricoverano nelle Chiese, o altri luoghi Immuni, di non uscirne: poiche uscendone, se verranno in potere della Giustizia, non gioverà loro di allegare, ò pretendere di provare di esserne stati estratti dolosamente, ò con fallaci suggestioni; essendo mente della Santità Sua, che dopo la presente notificazione, e ammonizione, non possino più allegarsi, nè, allegandosi, possino giovare a chi si sia l'estrazzioni dolose; ma unicamente possino allegarsi, e giovare l'estrazzioni seguite violentemente, e sotto la sicurezza di salvo condotto conceduto, e sottoscritto, come sopra.

Quando poi in questa nostra Diocese si trovasse alcuno, che veramente, per il passato, fosse stato estratto dolosamente da qualche Chiesa, ò luogo Immune, l'ammoniamo, che se vuol godere del beneficio dell'Immunità locale, debba ritornare al Confugio della Chiesa dentro il termine d'un mese prossimo da decorere dopo la publicazione del presente Editto, con chiedere a Noi per tal'effetto, quando gli occorra, il salvo condotto, che gli sarà conceduto gratis: avvertendolo però, che se passato il detto termine d'un mese, sarà catturato fuori del luogo Immune, dovrà considerarsi come se volontariamente ne fosse partito, nè potrà esser udito sopra l'estrazzione dolosa, che pretendesse aver patita: essendo tale parimente la volontà espressa di Sua Beatitudine.

Dichiarando, che il presente nostro Monitoriale Editto, affisso che sarà alla porta della nostra Chiesa Cathedrale, e publicato inter Missarum solemnia *in tutte le Parochie della nostra Diocese, dopo un mese dell'affissione, e publicazione del medesimo, obblighi, & astringa qualsivoglia Cittadino, & Abitante tanto nella Città quanto nella Diocese, ora, e in qualunque futuro tempo, come se a ciascheduno di essi fosse stato nominatamente, e personalmente intimato.*

Dato in Anagni dal nostro Palazzo Vescovale questo dì 3. *Settembre* 1717.

Gio: Battista Vescovo d'Anagni.

Carlo Antonio Mattei Cancelliere Vescovale

Loco † Sigili.

Illustre, e Molto Rev. Monsignor come Fratello.

Essendo pervenute da più parti alla Santità di Nostro Signore molte querele, che pur troppo si sono riconosciute appoggiate alla verità, sopra gli abusi, & inconvenienti, che frequentemente nascono dall'allegarsi da molti di quelli, che vengono carcerati tanto per cause Civili, quanto per Criminali, di essere stati dolosamente estratti dalle Chiese, e luoghi Immuni; mentre li medesimi, per eludere la Giustizia, bene spesso asseriscono falsamente di haver patita tale dolosa estrazzione; e per sostenerla, spergiurano ne loro Constituti, inducono Testimonii falsi, e commettono altre simili enormità coll'ajuto anco de loro amici, e congionti; anzi tal volta essi stessi sono quelli, che per potere liberamente vagare, e forse anco commetter delitti, senza perdere il beneficio dell'Immunità, che pretendono di continuare à godere, si erano fatti à bella posta estrarre per mezzo de Ministri subalterni della giustizia dalle sudette Chiese, e luoghi Immuni. Quindi è, che la Santità Sua, per provedere à tanti, e si gravi inconvenienti, che accadono in pregiudizio della giustizia, & in notabile aggravio delle Anime de Fedeli, (udito prima il parere d'una particolare Congregazione di alcuni Signori Cardinali, e Prelati à tal effetto specialmente deputati dalla Santità Sua) ordina, e

na, e comanda, ebe tutti gli Ordinarii de luoghi debbano ammonire, a notificare con pubblico Editto, che tutti quelli, ehe ora si trovano rifugiati, e che in qualunque tempo avvenire saranno per rifugiarsi nelle Chiese, & altri luogbi Immuni di qualsivoglia stato, grado, e eondizione siano, se vogliono goderne l'Immunità, avvertino di non partirne, nè si lascino indurse, sotto qualsisia pretesto, causa, ò eolore à uscir fuori di dette Chiese, & altri luoghi Immuni; poicbe, uscendone, se eapiteranuo nelle mani della Giustizia, non valerà loro il dire, ò pretendere di provare, di esseroe stati estratti dolosameote, ò eon fallaci suggestiool, ò assicurazioni; Volendo la Santità Sua, che, dopo la detta ammonizione, non possa più allegarsi; nè, allegandosi, possa à ehi si sia giovare l'estrazzione dolosa: mà unicamente possa allegarsi, e giovare l'estrazzione violenta, e quella, che fosse seguita sotto la sicurezza di Salvo condotto conceduto, e sottoscritto da qualche Giudice Ordinario, ò Delegato, quale però dovrà valere solo per quel tempo limitato, per eui sarà stato eonceduto. Siccome parimente dovranno notificare publicamente, come sopra: che se alcuno veramente fosse stato per il passato dolosamente estratto da qualche Chiesa, ò luogo Immune, e voglia godere del beneficio dell'Immunità locale, debba ritornare al confugio Ecclesiastico dentro un mese, da decorrere dopo la publieazione del medesimo Editto, con chiedere alli stessi Ordinarii, quando gli oecorra per tal'effetto, il Salvo condotto, quale dovrà darsegli gratis, e per tempo limitato, ad arbitrio de' medesimi Ordinarii. Avvertendo inoltre, ehe se passato il detto termine d'un mese, sarà catturato fuori del luogo Immune, dovrà considerarsi, come se volontariamente, e senza alcuna fraude ne fosse partito, nè dovrà udirsi sopra l'estrazzione dolosa, ehe pretendesse haver patita.

Havendo però Nostro Signore ordinato, che se ne faccia letera circolare, in esecuzione de' Supremi Comandamenti della Santità Sua, partecipo il tutto a V. S. acciò possa adempire la mente di Sua Beatitudiue, eon farne publicar Editto secondo la forma espressa nell' annesso foglio, che la trasmetto; ed io intanto sù la fiducia, ch'Ella sia per così eseguire, con la solita prontezza, e zelo, le auguro da Dio ogni felicità.

Roma li 20. *Gennaro* 1717.

Di V. S. Come frattello:

S. A. Cardinale Tanari.

S. De Ricci Segret.

Dum autem sub prælo præsens Tractatus esisteret, supervenit Constitutio Sanctissimi Domini Nostri Benedicti Papæ XIII. feliciter regnantis super extensione Bullæ fa: me: Gregorii XIV. ad alios casus, ultrà exceptos in Gregoriana, pro quibus delinquentes, non gaudent beneficio, seu privilegio Immunitatis: Duximus propterea, illam fore necessario præsenti quæstioni inserendam.

Sanctissimi Domini Nostri

D. BENEDICTI

Divina Providentia Papæ XIII.

CONSTITUTIO

Qua fa. me. Gregorii Papæ XIV. Literæ Apostolicæ certa excipientes delicta, & casus, in quibus Inquisiti Laici Ecclesiastici Immunitate gaudere non debent, confirmantur, declarantur, & ad alia etiam delicta, & casus extenduntur, ac ampliantur: Necnon Curiis Ecclesiasticis forma in eorundem Inquisitorum extractione a locis immunibus observanda præscribitur, cum aliis ordinationibus, & clausulis, ac derogationibus opportunis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

„ EX quo divina disponente clementia &c. Cum ita-
„ que prædicta Gregoriana Constitutione cautum
„ fit, ut publicis Latronibus, viarumque Grassatori-
„ bus, qui itinera frequentata, vel publicas stratas ob-
„ sident, aut viatores ex insidiis aggrediuntur, Immu-
„ nitas Ecclesiastica minime suffragetur: non levis au-
„ tem inter Doctores emerserit controversia, an quis
„ ex unico actu publicus Latro, & Grassator dici pos-
„ sit, vel plures ad id actus requirantur: Nos ejusmo-
„ modi controversiam dirimere intendentes, unicam
„ tantum grassationem in via publica, aut vicinali ad-
„ missam sufficere ad hoc, ut quis publicus Latro, &
„ Grassator dici valeat, dummodo tamen grassati mors,
„ aut membrorum mutilatio secuta fuerit, tenore præ-
„ sentium definimus, & declaramus.

„ Insuper ab Ecclesiasticæ Immunitatis beneficio ex-
„ cludimus, atque repellimus, & pro exclusis, atque re-
„ polsis haberi volumus nedum eos, qui homicidia,
„ aut mutilationes membrorum in Ecclesiis, earumve
„ Cœmeteriis committere audent, quemadmodum in
„ Gregoriana Constitutione sancitum est: verum etiam
„ eos, qui stantes in Ecclesia, vel Cœmeterio, interfi-
„ ciunt stantes extra Ecclesiam, vel Cœmeterium, aut
„ iis membrum mutilant: ac eos tandem, qui confu-
„ gientibus vim inferunt, atque ipsos ab Ecclesia, alio-
„ ve loco immuni violenter extrahunt, & abducunt:
„ Declarantes in quatuor præmissis casibus ejusmodi
„ Reos, non illius tantum Ecclesiæ, quam violarunt,
„ sed cujuscunque etiam alterius Ecclesiæ Immunitate
„ gaudere nequaquam posse, aut debere.

„ Ad hæc in crimine Assassinii, non modo Manda-
„ tarios, qui in ipsamet Gregoriana Constitutione aper-
„ te excipiuntur, sed etiam Mandantes, qui certum
„ præmium, aut mercedem sive in pecunia, sive in
„ aliis rebus tradiderint, aut promiserint, quamvis pro-
„ missio nullum habuerit effectum, dummodo assassi-
„ nium re ipsa patratum fuerit, ab Ecclesiasticæ Immu-
„ nitatis beneficio excludimus, ac pro exclusis perpe-
„ tuo haberi volumus, & mandamus.

„ Excludimus pariter, repellimus, atque privamus
„ ejusdem Immunitatis privilegio interficientes proxi-
„ mum suum animo præmeditato, ac deliberato: Falsi-
„ ficantes Literas Apostolicas: Ministros Montis Pie-
„ tatis, vel alterius publici Telonii, aut Banci pro de-
„ positis Principis, privatarumque personarum destina-
„ ti, furtum, aut falsitatem in prædictis locis commit-
„ tentes, cujus ratione Arca pecuniaria ita minuatur,
„ ut pœnæ ordinariæ locus sit: Conflantes, adulteran-
„ tes, vel tondentes quascunque monetas aureas, vel
„ argenteas, etiam Principium exterorum, quoticscun-
„ que in loco, aut provincia, ubi crimen admittitur,
„ liberum habeant usum, & commercium: vel ipsas
„ monetas conflatas, adulteratas, aut detonsas scienter
„ ita expendere, & erogare præsumentes, ut fraudis
„ conscii, atque participes censeri possint: Illos demum
„ qui sub nomine Curiæ se se introducunt in alienas
„ domos animo ibidem perpetrandi rapinas, easque
„ re ipsa committunt cum homicidio, aut mutilatione
„ membrorum alicujus ex domesticis earundem ædium,
„ vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri contige-
„ rit, dummodo homicidium, vel membrorum mutila-
„ tio sequatur.

„ Cæterum, cum diuturna experientia compertum
„ fuerit, Curias Ecclesiasticas in casibus, qui hactenus
„ evenerunt, difficulter probare, & consequenter decla-
„ re potuisse delictum, pro quo, quis ad Ecclesiam
„ confugerat, fuisse comprehensum in numero exce-
„ ptorum, propter variam earundem Curiarum pra-
„ xim, & varias pariter opiniones Doctorum, qui an-
„ tedicti Gregorii Prædecessoris mentem, quoad nor-
„ mam ab ipso præscriptam recipiendi probationes,
„ & procedendi ad declarationem criminum excepto-
„ rum, interpretari voluerunt, statuimus, præcipimus,
„ & mandamus, nullam in hoc de cætero haberi ra-
„ tionem cujuscunque interpretationis ejusdem Grego-
„ rianæ Constitutionis, quæ a quocunque Doctore
„ prodierit, neque praxis a quibuslibet Curiis, aut
„ Tribunalibus invectæ, imo nec quarumcunque de-
„ clarationum, quæ ab hujus Almæ Urbis nostræ Tri-
„ bunalibus, sive etiam a Congregatione Venerabi-
„ lium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Im-
„ munitati Ecclesiasticæ Præpositorum emanaverint,
„ quatenus præsenti nostræ Constitutioni adversentur;
„ sed in concurrentibus casibus, normam hic a Nobis
„ præscribendam inviolabiliter ab omnibus observari va-
„ lumus, & sancimus.

„ Quo-

„ Quotiescunque igitur Curia Ecclesiastica a Curia Sæculari fuerit requisita, ut Laicum aliquem delinquentem e loco immuni extrahi, ac illi consignari faciat, eaque delicti excepti qualitate, ac personæ reitate subministrata, vel acquisita sint indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur; tunc Curia Ecclesiastica ad ejusdem delinquentis extractionem ab Ecclesia, aliisve locis immunibus, ope, ac medio suorum executorum, implorato etiam, quatenus opus sit, brachii sæcularis auxilio, & cum interventu Personæ Ecclesiasticæ ab Episcopo deputandæ, procedere teneatur, extractumque ad suos carceres asportari, ac ibi sub tuta custodia detineri curet, & faciat. Ubi vero ea processu informativo desuper conficiendo constet de crimine excepto, ac insuper adversus eundem extractum talia resultent indicia, ut crimen ab eo fuisse patratum moraliter credi possit, (quæ quidem indicia juxta regulas Juris vocantur ultra torturam) eo tandem casu præfatum extractum Ministris, & Officialibus Curiæ Sæcularis tradere, & consignare possit, ac debeat, exacta tamen, receptaque prius ab ipsis obligatione in forma Juris valida, restituendi extractum Ecclesiæ sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ Nobis, ac pro tempore existenti Romano Pontifici reservatæ, quatenus idem extractus indicia contra ipsum acquisita in suis defensionibus purget, ac diluat, Quod si ea minime purgaverit, & vere delinquens repertus fuerit, Curiæ Sæculari in ipsum, tali casu, ut juris esse censuerint, agere, atque procedere liceat.

„ Præterea considerantes sæpedictum Gregorium Prædecessorem in sua Constitutione optimo quidem jure sanxisse, ut soli Episcopi, & non alii Episcopis inferiores, etiamsi locorum Ordinarii sint, aut nullius Diœcesis, aut Conservatores a Sede Apostolica specialiter, vel generaliter deputati, cognoscere, & declarare valeant: an delicta, pro quibus Inquisiti ad loca immunia confugerunt, & in eis se receperunt, sint, necne de genere, ac numero exceptorum: Nos providam ejusmodi dispositionem approbantes, & confirmantes, eique inhærentes, motu, scientia, ac potestatis plenitudine similibus, tenore præsentium quibuscunque Magistratibus, Officialibus, & Ministris Sæcularibus, necnon quibusvis aliis personis cujuscunque gradus, & conditionis existant, etiamsi Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quavis mundana Dignitate, aut auctoritate præfulgeant, districte interdicimus, ac inhibemus, ne hujusmodi causis, vel conficiendo processus, vel Inquisitos extrahendo a locis immunibus, vel declarando crimina ab eis admissa esse de exceptis in Gregoriana, aut in præsenti nostra Constitutione, ullo pacto sese ingerant, aut immisceant. Quod si secus quidquam attentare præsumpserint, ex nunc omnia in contrarium præmissorum gerenda, irrita, & inania, nulliusque roboris, vel momenti perpetuo fore, ipsosque Attentantes, in Censuras, & alias pœnas a Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis adversus eos, qui Jurisdictionem Ecclesiasticam quoquo modo lædunt, ac violant, inflictas, incurrere decernimus, & declaramus; volentes, intendentes, ac expresse mandantes, quod omnimoda, cognitio, atque judicium de criminibus in Gregoriana Constitutione exceptis, & a Nobis superius explicatis, tum etiam de aliis, quæ in præsenti nostra Constitutione adjicienda, & similiter excipienda duximus, quemadmodum, ut præfertur, adjecimus, & excepimus, ad Episcopos tantum, privative quoad omnes alios, perpetuo spectet, atque spectare debeat; & donec ipsi in occurrentibus casibus declaraverint delictum esse de exceptis, & cætera omnia a Nobis superius constituta adimpleverint, Inquisitos, Ecclesiæ, vel alterius loci sacri, ad quem confugerunt, immunitate gaudere tuto debere, ac in ea conservandos, & manutenendos esse statuimus, præcipimus, & mandamus.

„ Universos demum, & singulos Venerabiles Fratres Nostros Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos, quos hujus nostræ Constitutionis executores deputamus, in visceribus Domini Nostri Jesu Christi hortamur, & paterna charitate admonemus, ut quanti momenti sit hoc negotium, serio cogitantes, in occurrentibus casibus qualitatem testium, & probationum pondus summo studio, ac vigilantia scrutentur, omnemque fraudem, & dolum procul arceri satagant; quin etiam Sacerdotali pectore, quotiescunque opus fuerit, iis omnibus obsistant, qui ejusdem præsentis Constitutionis executionem, ac observantiam quomodocunque temerario ausu impedire præsumerent. In reliquis porrò casibus, tam in hac nostra, quam in Gregoriana Constitutione non exceptis, memores quam acriter semper, & quam eximia, ac prorsus singulari animi fortitudine Majores nostri pro Ecclesiastica libertate, ac Immunitate pugnaverint, nihil de illa imminui permittant, neque sacris Juribus labem ullam irrogari patiantur, sed ea pari sane zelo, atque constantia tueri curent; ab omni tamen tumultu, ac perturbatione caventes, ne jactantiæ causa potius, quam miserationis, & Justitiæ titulo, Ecclesiastica Privilegia asserere velle videantur.

„ Decernentes, easdem præsentes Literas, & in eis contenta quæcunque, semper valida, firma, & efficacia existere, ac fore, suosque integros, atque plenarios effectus ubique sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit quomodolibet in futurum, inviolabiliter, & inconcusse observari; Sicque, & non aliter in præmissis per quoscunque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Apostolicæ Sedis Nuncios, aliosve quoslibet quavis præeminentia, & potestate fungentes, ac functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, ac authoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane si quid secus super his a quoquam, quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo vigesimo quinto, sexto Idus Junii, Pontificatus Nostri anno secundo.

P. M. Card. Prodat.

F. Card. Oliverius.

Visa de Curia J. C. Archiepiscopus Amasenus.

Loco † Plumbi.

L. Martinettus.

QUÆSTIO XIX.

An Confraternitatibus, Communitatibus, aut aliis Universitatibus competat electio, & deputatio Concionatorum? Et quatenus &c. Quomodo?

RESpondetur, quod pluribus in locis, sicuti Universitates subministrant eleemosynam Prædicatoribus, ita eis etiam ex consuetudine permittitur nominatio Concionatorum tempore Adventus, & Quadragesimæ, sed difficultas residet, quod nonnullæ Communitates, ut mihi accidit in Diœcesi Auximana, & signanter Communitates Apiniani, & Staphili, prætendebant, se esse in quasi possessione etiam immemorabili nedum nominandi Prædicatores, sed etiam expediendi literas patentes cum verbis -- *Eligimus, & deputamus, ac electum, & deputatum declaramus, seu deputamus, & constituimus*: itaut nollent, quod ipsi Concionatores possent obtinere alias literas a me tunc temporis Vicario Apostolico, sed sufficeret illarum registratio in Cancellaria Episcopali, & impetratio Benedictionis, per me Concionatoribus elargiendæ: Eo fretæ fundamento, quod ita ab immemorabili practicatum fuisset, & ab Eminentissimis Episcopis Auximanis nunquam appositum. Cum autem modus, seu praxis hujusmodi mihi visa fuerit adversari Decretis generalibus Sacrarum Congregationum, censui in actu Visitationis per me habitæ in Terra Apiniani decernere: quod Communitas in posterum abstineret ab appositione in literis Patentibus, Prædicatoribus dandis, verborum -- *Eligimus, & deputamus*, & similium; sed uteretur verbis -- *Nominamus, & præsentamus*.

Et licet curaverim omni urbanitate suadere DD. Confalonerio, & Prioribus formulam hujusmodi servandam, tanquam conformem menti Sacrarum Congregationum; nihilominus putabant continuare juxta modum, ut ajebant, a tempore immemorabili introductum. Cumque Præpositus ejusdem Terræ dubitaret, quod propter hujusmodi controversiam, Populus ille, Concionatore, tempori-

poribus prædictis, destitutus remaneret, recursum habuit ad Sacram Congregationem Concilii pro opportuna declaratione. Missis itaque ad me literis pro informatione, retuli: quod ex antiquis, & modernis Decretis, tam illius Sacræ Congregationis, quam Episcoporum, & Regularium, sæpius declaratum fuit, Communitatibus, ac Dominis temporalibus locorum, tametsi in quasi possessione etiam immemorabili nominandi Prædicatores, non licuisse, neque licere, eosdem deputare, seu constituere, nec uti recensitis verbis – *Eligimus*, *& deputamus*; Sed tantum nominara, & præsentare locorum Ordinariis, & per Episcopum in suis literis Patentibus faciendam esse mentionem de nominatione, seu præsentatione facta a Communitate, ut censuit Sacra Congregatio Episcop. in Aquen. 8. *Aprilis* 1603. & in Cæsenaten. 17. *Septembr.* 1655. Nicol. *in flosc. verb.* Prædicator. *n.* 15. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 206. *num.* 54. *versic.* Et advertendum est, *cum numer. seq.* Panimoll. *decis.* 91. *adnot.* 2. *num.* 2. ubi: quod alias Episcopus rejicere poterit Patentem expeditam cum dictis verbis – *Eligimus*, *& deputamus*, Pascucc. *in Compend.* ad Pignatell *tom.* 1. *tit.* de Concionatoribus *pag.* 179. & Sacra Congregatio Concilii in Eugubina *Juris nominandi Concionatorem, prima Martii* 1687. & in Sutrina, Episcopo, & Communitatibus Civitatis Sutrii, & Terræ Roncilionis acriter informantibus, ita declaravit, non obstante concordia inita de Anno 1628. cum Episcopo tunc temporis, & allegata consuetudine, etiam immemorabili earundem Communicatum in quasi possessione expendi Patentes cum enunciatis verbis – *Eligimus*, *& deputamus*.

SUTRINA CONCIONATORIS.

3 Licet ab hac, atque Episcoporum, & Regularium Sacra Congregatione edita fuerint Decreta præscribentia modum, quo Communitates habentes Jus nominandi Concionatorem, uti debeant in expediendis literis Patentibus; attamen plures, & quotidianæ desuper exoriuntur controversiæ, prout in præsenti contingit inter Episcopum Sutrinum, atque Communitatis Civitatis Sutrii, & Terræ Roncilionis: quarum prima, sub prætextu antiquæ Concordiæ initæ de anno 1628. cum Episcopo tunc temporis. Secunda sub prætextu antiquæ consuetudinis, prætendit in dictis literis uti verbis *Eligimus*, *& deputamus*. Et quamvis relata inter supplices libellos hac controversia, quoad Civitatem Sutrii duntaxat, rescriptum fuerit, sub die 21. *Februarii proxime præteriti* – *Ad mentem*: quæ fuit, ut Communitas in literis Patentibus utatur Verbis – *NN.* a Nobis *electum in Concionatorem*, *Episcopo præsentamus*; Nihilominus, ut istud, & alia infrascripta dubia, respectu utriusque ex Communitatibus prædictis, definitive dirimantur Episcopus efficaciter supplicat, ut, utraque Parte informante, declaretur.

1 An Communitates præfatæ teneantur in literis Patentibus uti verbis – *NN. in Concionatorem nominamus*, *& præsentamus*, non obstante concordia, & respective consuetudine etiam immemorabili, juxta quas dictæ Communitates prætendunt uti verbis – *Eligimus*, *& deputamus*?

2 An dictæ literæ Patentes a Communitatibus Concionatori tradendæ, remanere debeant in Cancellaria Episcopali ad publicum documentum nominationis per easdem factæ?

3 An Concionatoribus per Communitates nominatis, & præsentatis, Episcopus debeat gratis tradere proprias literas Patentes, in eisdem exprimendo; quod dicti Concionatores fuerint a Communitatibus nominati, & præsentati?

Die 8. Maii 1688. – Sacra Congregatio Concilii respondit – *Ad Primum*, *Secundum*, *& Tertium*, *Affirmative*.

Et rursus in hanc sententiam constanter transiit in Ur-
4 binaten. 7. *Junii* 1698. & 10. *Januarii* 1699. Unde modernus Monacellus diu versatus in Curia, & Vicarii Generalis diversarum Diœcesum munere perfunctus, ac tandem clar. mem. Cardinalis Petrucci per decennium & ultra Auditor *in formul. legal. pract. for. Eccles.* relatis hujusmodi recentioribus Decretis, & juxta illorum tenorem, formulam literarum Patentium ab Ordinariis expediendarum pro Concionatoribus nominandis ab Universitatibus, quæ in quasi possessione nominandi existunt, tradidit, & exaravit *sub tit.* 12. *in adnot. ad formul.* 7. *sub num.* 3. *part.* 1. Ideoque ad removendum quodcunque præjudicium Jurisdictioni Ecclesiæ Auximanæ, proprio tunc viduatæ Pastore, supplex exoravi Eminen. Patres, ut pro eorum consueta, & insigni prudentia, ac benignitate, non dedignarentur decernere, quid servandum veniret in præsenti hypothesi.

Hinc prodiit resolutio. 5

AUXIMANA.

In nominatione Concionatoris Ecclesiæ Præpositturalis loci Apiniani, quam facit Communitas ejusdem loci, consuevit uti verbis – *Eligimus*. *& deputamus*, *& electum*, *& deputatum declaramus*, *seu deputamus*, *& constituimus*. Quod cum recognovisset in actu Visitationis hodiernus Vicarius Apostolicus Auximi, decrevit, Communitatem amplius apponere non debere prædicta verba, sed eorum loco – *Nominamus*, *& præsentamus*: cui Decreto non acquiescente Communitate freta in antiqua consuetudine, sic Prædicatorem nominandi: Hieronymus Angelelli Præpositus dictæ Ecclesiæ timens, quod ex hac causa dicta Ecclesia remaneat tempore Quadragesimæ absque Concionatore, supplicat præventive declarari, quomodo in posterum a dicta Communitate literæ Patentes dictæ deputationis expediri debeant.

Die 20. *Decembris* 1704. – Sacra Congregatio Eminentiss. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, audita relatione Vicarii Apostolici Auximani, censuit, *servandum esse Decretum ejusdem Vicarii*, *quacunque contraria consuetudine*, *etiam immemorabili*, *minime obstante*.

B. Cardinalis Panciaticus Præfectus.

Loco † Sigilli.

C. Origus Secretarius.

Et ita iterum censuit eadem Sacra Congregatio 21. *Maii* 1707. in Ripana *deputationis Concionatoris*, Monacell. *formular. part.* 4. *supplet. ad* 1. *part. numer.* 202. & 203. *pag.* 19. *primæ impressionis*, *& vide Abbatem Petrum Antonium Corsignanum I.C. Marsicanum*, *Civemque Romanum in opere de Suggestib. Eccles. seu Juribus*, *& oneribus Prædicator. mox evulgan.*

Et quia non desunt frequentes controversiæ, etiam 6
quoad præstationem stipendii, sive eleemosynæ, Concionatoribus dandæ, placuit, ad materiam aliqua superaddere. Licet enim regulariter ad eleemosynam Prædicatoris Populus non teneatur, sed ad eum spectet, qui habet curam animarum, hoc est principaliter ad Episcopum, deinde ad Parochum, qui tenetur Populo prædicare, Tondut. *lib.* 1. *quæst. benefic. cap.* 39. *num.* 8. Francesc. *de Cathedral. tit.* de Pulpito Eccles. Cathedr. *cap.* 18. *numer.* 116. Fagnan. *in cap.* inter cætera, *de Offic. ordin. num.* 14. Zacchias de Salariis *cap.* 4. *numer.* 50. *& seq.* Rot. coram Merlin. *decis.* 598. Itaut Parochus excusari non possit ob tenuitatem fructuum Beneficii, cum sibi imputare debeat, si Beneficium tenue acceptavit, Merlin. *d. decis.* 598. *num.* 55. *& de Episcopo idem tradit* Zacchias *d. cap.* 4. *num.* 54. Lauret. de Franch. *contrav. inter Episcop. & Regular. part.* 1. *num.* 598. *pag.* 183. Tranchedin. *consultat.* 69. *num.* 15. nisi deficeret Episcopo, vel Parocho necessarium pro sui sustentatione; quia tunc teneretur Populus, ita Leo Thesaurus, & alii allegati a Francesc. ubi supra, Antonell. *de regim. Eccl. lib.* 1. *cap.* 15. *nu.* 4. Si vero Episcopus, vel Parochus prædicaret in propria Cathedrali, vel Parochiali, non posset cogere Populum ad sibi subministrandas expensas, quia implet munus proprium; nisi eleemosyna proveniret ex aliquo legato, donatione, aut aliis redditibus ad hoc destinatis, vel Populus, sua sponte, stipendium dare vellet, Lauret. *ubi ante*, *quæst.* 10. *n.* 601. *pag.* 193. Card. de Luca *divers. Eccles. discurs.* 27. *n.* 4.

Advertendum tamen, quod Parochi non sunt adi- 7
gendi ad prædicandum formiter, sed tantum ad Sacram Scripturam, & Divinam Legem annunciandam, puta ad explicationem Evangelii, & Catechismi, Panimoll. *decis.* 91. *adnot.* 1. *num.* 13. nisi Parochiales essent Populo numeroso refertæ, & pingues: ut ex mente Sacræ Cong. Concil. Trid. late probat Pignatell. *consul.* 206. *a num* 7. *& seqq. tom.* 4. *& consult.* 151. *n.* 12. & 13. *tom.* 10.

Si autem Prædicationis munus Curati idonei per se vo- 8
lunt obire, licet a Communitate non electi, non debent impediri; sed nequeunt eleemosynam solitam prætendere, Nicol. *flosc. verb.* Parochus *num.* 28. Panimoll. *dec.* 91. *adnot.* 1. *num.* 15. Monacell. *formular. part.* 1. *tit.* 12. *in adnot. ad formular.* 7. *num.* 7. ubi limitat: nisi Universi-

tas, vel alius nominator Parochum nominasset, vel sponte solvere vellet.

9 Nihilominus, si adsit consuetudo, quod laici præstent eleemosynam Prædicatori; non possunt a præstatione recedere, sed debent in futurum continuare, & ad id compellendi, Tondut. *quæst. benefic. lib.1. cap. 39. num.15.* Barbos. *de potest. Episcop. allegat. 76. num. 10. & in summ. decis. Apostolic. verb.* Prædicator *num.13.* Sperell. *decis. 70. num. 1. 11. & 12.* Sacr. Congregat. Episcop. & Regul. in Anagnina 14. *Januarii* 1678. partibus auditis, referente Eminentiss. Bassadonio, censuit — *Manutenendum esse Episcopum in electione Concionatoris, sumptibus Communitatis*, quemadmodum in tota Diœcesi Anagnina Episcopi eligunt Concionatores, & Communitates illis subministrant stipendia. Neque possunt Universitates eleemosynam Concionatori dari solitam minuere, inconsulta Sacra Congregatione, Nicol *flosc. verb.* Prædicator *num.21.* Barbosa *summ decis. Apost. collect. 594. nu. 13.* Monacell. *formular. part. 1. tit. 12. in adnot. ad formular. 7. numer. 6.* Jo: Baptista Pittonus *decis. pro Episcop. num.221.*

10 Et si quæstio est dubia, quis suppeditaverit stipendium, & de solito non appareat, tenetur interim Episcopus pro Cathedrali Prædicatorem conducere de proprio, Barbos. *ubi supra num. 14. & seqq.* Pacis Jordan. *tom.1. lucubrat. lib. 6. tit. 1. de prædicatione Verbi Dei num.76. & seqq.* late Card. Albit. *de inconstantia in fide part. 2. cap. 2. a num. 146. & seqq.* ubi distinguit sex casus enunciatos a Fagnan. *in superius allegato cap.* inter cetera, *a n. 18. & seqq.* Nicol. *flosc. verb.* Prædicator Barbos. *collection. 592.*

11 Quandoque, ex aliqua rationabili caosa, puta ad evitanda scandala, Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, dum imminente Quadragesima, præ angustia temporis, Jura partium examinari non possunt, consuevit rescribere: ut, pro ea vice, servetur solitum, per modum tamen provisionis, & sine præjudicio Jurium utriusque Partis, tam in petitorio, quam in possessorio; vel aliam solet deputare, pro ea vice, Concionatorem ex officio cum clausulis præservativis, ut testatur idem Card. Albit. *dict. cap. 2. num. 164.* Nicol. *flosc. verb.* Prædicator *num.6.* Pignatell *consult. 206. num. 57. tom. 4.* Quia vero disceptationes circa Jus eligendi Concionatorem non modicæ oriri solent, & partes meæ non sunt in hoc Opusculo illas singulariter examinare, remitto lectores pro decisione secundum casuum contingentias ad Doctores hujusmodi materiam enucleantes, ad Rota *decis. 598. & 618.* coram Merlino, Jo: Franc. a Ponte *singular. consil. 48. lib. 2.* Franc. *controv. regul. pag. 147.* super quæstionibus ad Prædicatores: de quibus in Bulla Gregorii XV. *num. 9.* Zerol. *in prax. Episcop. §. 5. verb.* Prædicatio, Marcell. Vulp. *prax. Judicial. for. Eccles. cap. 41.* Ricciull. *lucubrat. Eccles. lib. 5. de Prædicatore per tot.* Francesc. *de Eccles. Cathedr. cap. 18.* Tranchedin. *consult. 69.* Sperell. *decis. 69. & 70. per tot.* Panimoll. *decis. 91. cum adnot. 1. & 2.* Pignatell. *tom. 4. consult. 206. (ubi num. 54.)* tradit, intra quod tempus debeant Universitates habentes Jus nominandi Concionatorem, præsentationem notam facere Ordinario, de quo etiam loquitur Nicol. *flosc. verb.* Prædicator *num. 1. & seqq.* Lantusca, *Theatr. regul. verb.* Prædicator *num. 2.* Pacis Jordan. *tom. 1. lucubrat. lib. 6. tit. 1. per tot.* Card. de Luca *diversor. Eccles. discurs. 27. & in adnot. ad Concil. Trid. discurs. 3.* Amostaz. *de Causis piis, tom. 2. lib. 7. cap. 11. n. 39. & seqq.*

12 An autem Pensionarios teneatur contribuere pro expensa Concionatoris? Jordan. *tom. 1. dict. lib. 6. tit. 1. de Prædicatione Verbi Dei, num. 78.* Tranchedin. *d. consult. 69. num. 36.* & negative respondit Sacra Congregatio Concilii in Nullius 29. *Maii* 1649. Monacell. *part. 2. tit. 13. formul. 8. num. 3.*

13 Et an, & quando liceat Regularibus sive in propriis, sive in alienis Ecclesiis prædicare sine licentia Episcopi? *viden. Concil. Trident. sess. 5. cap. 2. §.* Regulares vero, *& sess. 24.* Lezzana *in summ. cap. 20. de Concionatoribus*, Lauret. de Franch. *Controv. inter Episcop. & Regul. quæst. 116. ubi adden. num. 623. & seqq.* Antonell. *de regim. Eccl. lib. 7. cap. 13.* Novar. *in summ. bullar. commen. 66. num. 46. & 47. & comment. 108. num. 8.* Hodie tamen in hoc servatur Constitutio san. mem. Clementis X. emanata *de anno* 1670. de qua apud Lantusc. *theatr. regul. pag. mihi 811. novæ impressionis*, & apud Pignatell. *consult. 206. num. 75. tom. 4.* decernens, & declarans — Regulares, qui in Ecclesiis suâ Ordinis prædicare voluerint, teneri, ab Episcopo Diœcesano benedictionem petere; prædicare tamen posse, quamvis illam non obtinuerint; Quod si Episcopus benedictionem nedum non concesserit, sed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Ecclesiis licere Regularibus prædicare, eosque contravenientes, ab illo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato censuris, aliisque pœnis Ecclesiasticis coerceri, & puniri posse. In Ecclesiis vero, quæ suorum Ordinum non sunt, Episcopi licentiam gratis ab eo dandam habere teneri, alias nullo modo prædicare posse, ut susius in dicta Constitutione.

Cumque oriantur etiam controversiæ inter Episcopos, 14
& Regulares circa commendationem Locorum Piorum, ac Pauperum, ac distributionem eleemosynarum in Concionibus colligendarum, ad illas præcavendas, servanda erunt inferius recensenda Decreta Sacræ Congregationis Concilii, & Episcoporum, & Regularium.

T R E V I S O.

Al Vescovo.

E' stato altre volte risoluto dalla Sacra Congregazione del Concilio, che li Predicatori etiam Regolari di qualsivoglia Ordine, benche esenti, e privilegiati siano obbligati à raccomandare in Pulpito i luoghi, & opere Pie ogni volta, che dall'Ordinario glie ne venga dato l'ordine; e che lo debbano fare nel modo, e forma, che gli viene prescritta dal medesimo; o che non possino similmente raccommandare alcuna Persona particolare sotto nome di Povertà, senza licenza, e consenso dell'istesso Ordinario nelle Città, ò de Superiori delle Chiese, dove predicheranno per le Diocesi; Della quale risoluzione V.S. si potrà valere nella sua Diocese, facendo sopra ciò in virtù della facoltà, che se le dà con questa, & in nome della Sagra Congregazione, l'ordine, e la provisione, che parerà alla prudenza sua al tenore della presente, e la farà ancora eseguire con i debiti mezzi della giustizia; Avvertendola però, che li Regolari possono nelle proprie Chiese loro raccomandare il loro Monastero, Sagristia, e Chiesa senza licenza dell'Ordinario; ma nella Catedrale, e nelle altre, non lo devono fare. Che è quanto mi occorre dirle in risposta della sua sopra questo particolare, & il Sign. Iddio la prosperi.

Roma 27. Novembre 1601.

Ita reperitur in Regesto Authographo Sacræ Congregationis negociis, & Consultationibus Episcoporum, & Regularium præpositæ. In quorum fidem &c.

Romæ hac die 22. Januarii 1695.

Ita est A. Altovitus Secret.

Loco † Sigilli.

Regularium Concionatorum.

Ad præcavendas controversias inter Episcopos, & Regulares in earum Diœcesibus Verbum Dei prædicantes, nonnulli Superiores Regulares supplices quærunt ex hac Congratione.

Primo. An Regulares in Sacris Concionibus eleemosynas absque Ordinarii licentia colligere, easque arbitrio suo pauperibus, eodem Ordinario inconsulto, distribuere possint?

Secundo. An, si Episcopus jusserit, teneantur certos pauperes, aut loca Pia commendare.

Die 21. Julii 1663. Sacra Congregatio Concilii censuit, dandam esse declarationem alias editam in una Cathacen. sub die 15. Decembris 1607. tenoris sequen.

C A T H A C E N.

„ Episcopus petit declarari, utrum Regulares, &
„ Patres Societatis Jesu in suis Ecclesiis pauperes, &
„ loca Pia, quæcunque Episcopus jusserit, generaliter,
„ aut particulariter commendare teneantur.
„ Illustrissimi Patres dissenserunt: nam Vicecomes,
„ Montelp. Justinian. de Monte, Parravicin. Plat. &
„ Mantic. existimarunt, Episcopum non posse id ju-
„ bere, nec teneri Regulares, ex necessitate, hac in re
„ illi obedire. Alii autem scilicet Camerinen. Sancto-
„ rum Quatuor, Zapat. de Comit. Pamphil. Comen.
„ putarunt, Episcopum id posse jubere, & Regulares,
„ utcunque exemptos, ratione populi Episcopo subje-
„ cti, cui prædicant, in hac re dicto Episcopi audientes
„ esse, ideoque referendum Sanctissimo D. N. Sanctissi-
„ mus D. N. audita hujus rei relatione, exhibuit literas
„ Cardinalis Carafæ, hac de re datas ad Cardinalem Pa-
„ leotum, jussitque hujus rei Decretum ita aptari,
„ ut enim

„ ut cum literis congruat: quibus perpensis, Decretum videtur ita concipiendum, videlicet – Oportere Episcopum describi facere omnia loca pia, quæ a Concionatoribus, sine alia licentia, commendari possint. Quoad singulares vero personas, vel familias, non esse a Concionatoribus, pro suggestu, commendandas, nisi licentiam obtinuerint ab Episcopo. Ceterum Concionatorem Regularem exemptum, in Ecclesia exempta Sacras Conciones habentem, posse ex his, quibus Episcopus talem licentiam dederit, commendare quem maluerit: nec teneri anteferre eum, quem specialiter jusserit, vel designaverit Episcopus; ipsum tamen Concionatorem consultius facturum, si, etiam hac in re, Episcopo satisfecerit: Sanctissimus D.N. decretum hujusmodi probavit, & ita in singulis casibus responderi jussit.

Ita reperitur in Regesto authographo Decretorum lib. 23. fol. 555. & lib. 7. Positionum ejusdem Sacræ Congregationis Concilii fol. 180. In quorum fidem & hac die 25. Januarii 1695.

R. Pallavicinus Sacr. Congregation. Concilii Secretarius.

Loco † Sigilli.

Eleemosynarum dispositio, quæ fiunt in Cathedrali tempore Concionis, Jubilæi, aliarumque Indulgentiarum extraordinariarum spectat ad Episcopum: ita respondit Sac. Congregat. Rituum particulariter deputata in Casalen. 11. *Martii* 1708. *ad dubium* 26. & quidem Capitulo illius Ecclesiæ contradicente.

25 Superest modo aliquid attingere quoad salutationem, quam faciunt Prædicatores, præsente, vel absente Episcopo: an scilicet prius convertere se debeant ad Capitulum, & Canonicos, vel alias ad Gubernatores, seu Magistratus sæculares? Super quo articulo scripserunt de Araux. *decis. moral. tract. 2. de Eccles. statu, quæst.* 15. Pignatell *consultat.* 209. *num.* 4. Panimoll. *decis.* 1. *adnot.* 8. *num.* 16. & 17. ubi, quod Canonici Cathedralis in omnibus, & per omnia sunt præferendi Magistratui sæculari, sive sint in habitu Canonicali, sive non, quando Magistratus non est de perpetuis, & majoribus; & sic Concionator debet illos prius salutare, & postea Magistratum, tam præsente, quam absente Episcopo: ad quod conferunt deducta per Pignatell. *consult.* 222. *tom.* 4. & per Card. de Luc. *de præeminent. disc.* 23. atque ita censuit Sac. Rit. Congregatio Vercellen. Salutationis, ut infra.

VERCELLEN. SALUTATIONIS.

„ Ad instantiam Canonicorum Cathedralis Vercellensis, proposito in Sacra Rit. Congregatione infrascripto dubio videlicet.

„ An Concionator debeat prius salutare Canonicos Cathedralis in apparatu Chorali, absente Episcopo, Capitulariter sedentes, vel Gubernatorem sæcularem? Eadem Sacra Congregatio respondit – Salutandos esse prius Canonicos, & deinde Gubernatorem; & ita decrevit, & in Cathedrali prædicta omnino in posterum servari mandavit " *Die* 11. *Augusti* 1691. A Card. Cybo: apud Monacell. *part.* 4. *pag.* 3. *col.* 1. *in princ.* Et in eadem Vercellen. – *Cum sub die* 11. *Augusti* 1691. Sacrorum Rituum Congregatio ad Instantiam Canonicorum Cathedralis Vercellen. declaravetit, a Concionatore, salutandos esse prius Canonicos dictæ Cathedralis in apparatu Chorali, absente Episcopo, Capitulariter sedentes, & deinde Gubernatorem: modo exortum fuit dubium – An hoc procedere debeat, etiam præsente Episcopo? Et eadem Sacra Congregatio respondit " *In decisis, etiam præsente Episcopo. Die* 24. *Januarii* 1693.

A. Card. Cybo

Et iterum in Capuana 23. *Januarii* 1700. apud Monacell. *part.* 4. *pag.* 2. *col.* 2. *in fine.* Quæ decreta videntur intelligenda, ubi Gubernator est laicus; secus si Prælatus, prout esse solent in Provinciis, & Civitatibus Status Ecclesiastici. Quod si contingat disputari de præcedentia inter Gubernatorem, & Vicarium Generalem, tam præsente, quam absente Episcopo, vide distinctionem ad mentem Sacræ Congregationis allatam a Nicol. *in flosc. verb.* Gubernator *num.* 2.

QUÆSTIO XX.

An liceat Sodalitiis laicorum custodire sacras Reliquias, sacraque supellectilia, vel saltem eorum claves retinere.

RESpondetur, quod regulariter nequeunt Officiales, aut Confratres retinere in propriis, seu privatis domibus Reliquias, & multo minus si sint Insignes, vasa sacra, aut supellectilia, etiam si fuissent ab ipsis donata; quia eo ipso, quod ad sacrum usum sunt oblata, desinunt esse ejus, qui donavit, & custodienda sunt in Sacristia per personas Ecclesiasticas, Ceccoper. *lucubrat. lib.* 3. *n.* 154. Reliquiæ enim sunt asservandæ in Ecclesia, & in loco decentiori in suis repositoriis, seu urnis collocatæ, ceteraque vasa, & supellectilia, utique in Ecclesia, & in Archivio ad id destinato, Francesc. *de Cathedr. cap.* 25. *num.*... & quidem penes Custodem, seu Sacristam, Ceccoper. *lucubrat. canon. d. lib.* 3. *num.* 154. 1

Claves autem Sacrarum Reliquiarum, sive devotæ Imaginis, licet a laicis non sint retinendæ, cum non sint capaces custodiæ Reliquiarum, juxta tradita per Andreol. *controv.* 381. *in princip.* Romaguerr. *in addit.* ad Conciol. *super Statut. Eugubin. lib.* 1. *rubric.* 2. *num.* 41. Torr. *de pact. futur. success. lib* 3. *cap.* 1. *num.* 313. Attamen non est incongruum, quod laici retineant unam, vel alteram ex clavibus depositi Reliquiarum pro custodia, quia cum sit actus ministerialis, nulla videtur intercedere Juris repugnantia, ut admittit Andreol. *in allegat controv.* 381. & firmat Card. de Luca *de præeminen discurs. final. n.* 8. & *in Miscell. Eccles. discurs.* 35. *num.* 10. Crispin. *Visit. pastoral. par.* 2. §. 5. *num.* 3. *versic.* ubi vero, Rota cor. Ansald. *dec.* 9. *ibique in adnot. nu.* 43. & *seqq.* Monacell. *formular part.* 1. *tit.* 5. *in adnot. ad formular.* 1. *num.* 39. ut de altera ex clavibus Reliquiarum Sanctorum Patronorum Civitatis retinenda a Magistratu sæculari ejusdem Civitatis, tradit C.V.D. Marcus Antonius Buldethus Canonicus Basilicæ Sanctæ Mariæ Transtyberim, ad extrahenda a Sacris Cœmeteriis Sanctorum Martyrum Corpora specialiter deputatus, Sacrarum Reliquiarum Custos, ac Sacræ Congregationis Indulgentiis, sacrisque Reliquiis præpositæ Consultor in suo Erudito Opere mox in lucem edito, cujus titulus est *Osservazioni sopra i Cimiterj de Santi Martiri, e Riflessioni pratiche sopra il Culto delle Sagre Reliquie lib* 3. *cap.* 15. *in fine* § Costumasi *pag.* 729. *col.* 2. Maxime ubi concurrat consuetudo, vel quasi possessio retinendi, Pignatell. *tom.* 10. *consul.* 59. Monacell. *ubi supra num.* 40. *usque ad* 50. qui materiam ex professo enucleat, pluribus adductis distinctionibus, juxta facti contingentias; & latissime etiam Torr. *de pactis futur. success. lib.* 3. *cap.* 1. *a num.* 250. & *seqq.* & *a num.* 318. *usque ad* 323. Scarfant. ad Ceccoper. *lucubrat. Canon. tom.* 2 *lib.* 3. *tit.* 12. *animadvers.* 12. 2

Reliquiæ autem, quæ conservantur in Oratoriis Confraternitatum, non a Confratribus, sed a solis Sacerdotibus, aut Clericis Superpelliceo, & Stola respective indutis, contrectari, & deferri debent: ut provide sancivit clar. mem. Card. Julius Spinola Episcopus Lucanus in sua Synodo *par.* 1. *cap* 9. *num.* 12. Et idem firmat præfatus D. Canonicus Buldethus *lib.* 3. *cap.* 6. *pag.* 678. § Il Signio, & *pag.* 750. *cap.* 19. ubi subdit, ex Decreto Sacræ Congregat. Rituum in Conchen. 20. *Januarii* 1679. Reliquias debere deferri in Processionibus a Sacerdote detecto capite; ab Episcopo vero, cum Mitra. 3

Ex retentione clavium, & administratione, quandoque competit manutentio in possessione Sacristiæ, Rot. cor. Merlin. *decis.* 632. *num.* 1. & *sequentib.* Notandum tamen, quod Patroni laici non possunt tenere claves suarum Capellarum, ut censuit Sacra Congregatio in Januensi 18. *Martii* 1578. Pascucc. ad Pignatell. *tom.* 1. *tit. de Jurepatr. fol.* 593. *col.* 2. 4

Confraternitates tenentur ad manutentionem Altarium, & aliorum respicientium Divinum cultum in Ecclesiis, ubi erectæ existunt, Romaguerr. ad Synodum Gerunden. *lib.* 3. *tit.* 17. *cap.* 22. ubi Gloss. *num.* 19. Panimoll. *decis.* 15. *num.* 9. & 10. perinde, ac si essent ipsorum Altarium Patronæ; maxime si manutere consueverint, Nicol. *lucubrat. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 2. *de consuetud. num.* 51. §. Notandum *pag.* 18. Rota *decis.* 360. *n.* 7. *part.* 1. *recent.* 5

Ut sic, quando Confraternitates fundatæ sunt in aliqua Ecclesia cum onere, & consuetudine celebrandi, & Ecclesia consueverit eis Paramenta subministrare, & alia necessaria, non videtur materia mere facultativa, sed po- 6

tius talis, ut ex unico actu, & multo magis ex pluribus, potuerit acquiri quasi possessio. Viceversa, quando Confraternitates utuntur commoditate alicujus Ecclesiæ, cui consueverunt necessaria subministrare pro Sanctissimo Missæ Sacrificio, sive si adsit consuetudo, quod, v. g. Communitas manuteneat Organum, provideat Sacristiæ, aut solvat mercedem Magistro Seminarii, aut certam eleemosynam Concionatori; hæc, & similia, tanquam favore Divini cultus, inducunt obligationem in futurum, & materia alioquin facultativa, efficitur obligatoria, Nicol. *loco proxime allegat.* & late Panimoll. *decis.* 15. *num.* 9. *& seqq.* Ceceoper. *lucubrat. canon. lib.* 3. *num.* 104. *&* 105.

7 Reliquiæ antiquæ, seu, quæ ultra hominum memoriam, vel saltem quæ per spatium 60. annorum fuerunt expositæ publicæ venerationi, & cultum habuerunt per spatium tanti temporis, possunt permitti, ut exponantur, ut prius; quamvis de identitate aliunde plene non constet, Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 97. *n.* 12. Gavant. *Manual. Episcop. verb.* Reliquiæ Sanctor. *nu.* 13. Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 61. Si autem probatio non sit concludens, Episcopus in illarum approbatione consulat Theologos, ac probos, & doctos viros: & si agatur de Reliquiis dubiis exponendis in Ecclesiis Regularium, non deferat solis attestationibus ipsorum Regularium, quamvis Superiorum, nisi concurrant aliæ demonstrationes pro illarum identitate, & antiquitate, Crispin. *de Visit. Pastoral p.* 2. §. 5. *n.* 6. Monacell. *formular. part.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 1. *num.* 8. *&* 9. Attamen si Reliquiæ habitæ, & donatæ fuissent ab aliquo viro fide digno testante, eas fuisse extractas e Cœmeterio, sive alio loco, in quo constet, fuisse conditas, Episcopo approbante, possunt exponi, Pignatell. *tom.* 8. *consult.* 28.

Episcopi namque habent facultatem privativam quoad alios recognoscendi Reliquias etiam in Ecclesiis Regularibus, an sint exponendæ publicæ venerationi, Sac. Concil. Trident. *sess.* 25. *de invocat. Sanctor. & venerat. & reliq.* Buldethus *supracit. lib.* 3. *cap.* 9. §. Ma perche *pag.* 592. ad quem remitto pios, & studiosos, etiam ad excitandam eorum devotionem erga Reliquias Sanctorum Martyrum, quarum speciali veneratione flagrabat Divus Carolus Borromæus, ut legitur in ejus vita, & Concilio 4. Mediolanensi.

MISCELLANEA.

Aliarum materiarum spectantium ad Confraternitates, earumque Officiales, & Confratres.

1 Confratres regulariter non sunt idonei testes, si agatur de re singulos tangente: secus in re tangente uti universos, ut puta in materia præcedentiæ, & honoris debiti uti universis, probant ad favorem Confraternitatis, juxta firmata per bo. me. R. P. D. Antonium Altovitum *vot.* 8. *num.* 3. *apud decis.* Rembold. Bieb. *dec.* 566. *n.* 9. *&* 10. *repetit. in recent. dec.* 320. *num* 8. *& seqq. part.* 11. Merlin. *decis.* 407. *num.* 13. *& seqq.* Pignatell. *tom.* 10. *consult.* 120. *num.* 6. Confraternitas enim potest suam intentionem justificare, etiam per testes Confratres, sive de Confraternitate, quando exinde ipsis testibus emolumentum aliquod, vel honor ut singulis non resultat, sed tantum uti universis, præsertim in possessorio, Rota in Taurinen. *delationis Baldacchin. decis* 419. *num.* 3. *& seqq. part.* 9. *tom.* 2. *recent.* & eo magis etiam in petitorio, si adminiculentur ex numero, & aliis circumstantiis, quidquid sit, si commodum in proprio, & uti singuli sentirent, Sabell. *in Summ. verb.* Confraternitas *n.* 9.

2 Confraternitas, ut valide citetur, debet citari in loco, ubi, qui eam repræsentant, solent convocari; & fieri instantia apud Priorem pro congreganda Confraternitate, ad effectum illam legitime citandi; alias si nolit congregare, citatio facta in personam Prioris habetur pro legitima, ac si exacta corpori ipsius Confraternitatis, late Ubert. *de citat. cap.* 7. *num.* 134. *& seqq.* Posth. *de manut. observ.* 106. *&* 107. *num.* 12. Rota post eundem *decis.* 262. *n.* 2. *&* 3. late Monacell. *formul. part.* 3. *tit.* 3. *in adnot. ad formul.* 9. *a n.* 4. *& seqq.* Rota *decis.* 271. *num.* 6. *part.* 18. *recent. & decis.* 211. *num.* 6. coram Card. Celso. Confratres autem possunt congregari vel in domo Parochi, vel ipsius Confraternitatis, aut etiam in Oratorio, seu ejus Ecclesia: cum Ecclesia non sit locus incongruus pro tractandis negotiis Confraternitatis; dummodo tamen cum modestia, & secluso strepitu, & scandalo, ad tradita Rota *decis.* 770. *num.* 11. *tit.* 12. *part.* 18. *tom.* 2. *recent.*

Confraternitates gaudent privilegio electionis, & variationis Fori, Joannes Maria Novar. *tract. de elect. & variat. for. quæst.* 56. *per tot.* Pellizar. *manual. regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 6. *num.* 293. Ciarlin. *controv. cap.* 228. *num.* 23. *& sequentibus.* 3

Item gaudent privilegio restitutionis in integrum tam in contractibus, ad instar Minorum, quam in Judiciis, Mastrill. *dec.* 110. *per tot.* Pellizar. *in allegat. sect.* 6. *num.* 294. Mallet. *Hierarch. Eccles. lib.* 4. *par.* 2. *tit.* 11. *num.* 3. Cortiad. *decis.* 143. *num.* 36. Spetell. *decis.* 135. *num.* 6. Intellige, juxta citatos Auctores, si sint Ecclesiasticæ: alias, secus, Fontanell. *decis.* 108. *&* 109. *per tot. tom.* 1. Si tamen sint adaptatæ ad exercendas pias causas, & opera charitatis, utique gaudent, etiamsi in earum fundatione non accesserit auctoritas Episcopi, Diana *oper. coordinat. tom.* 9. *tract.* 2. *de immunit. Eccles. resolut.* 177. *ad finem.* 4

Singulariter notandum, quod absolutio a Juramento præstito in Instrumento per Confraternitates non est necessaria: quia Confraternitas, tanquam Universitas, est persona ficta; dummodo non agant iidem Confratres, seu personæ, quæ jurarunt, Tusch. *lit. A, conclus.* 58. *n.* 68. Monacell. *formular. part.* 1. *tit.* 12. *in adnot. ad formul.* 3. *num.* 10. 5

Confraternitates Ecclesiasticæ non tenentur ad gabellas, Ricc. *part.* 1. *resolut.* 333. Antonell. *de regim. Eccles. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. Carol. Anton. de Luca *in observ.* ad Ventrigl. *p.* 1. *adnot.* 14. §. Unico, *num.* 5. Earum enim bona sunt immonia, & exempta a tributis gabellis, datiis, & aliis angariis, uti bona Ecclesiastica, *cap.* non minus, *& cap.* adversus *de immunit. Eccles.* Panimoll. *decis* 88. *adnot.* 1. *n.* 31. Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 18. *num.* 66. Pellizar. *ubi ante, sect.* 6. *num.* 296. *& latius num.* ubi, quod Judex Ecclesiasticus, non laicus, est earum competens, etiamsi sint piæ tantum, & non erectæ auctoritate Episcopi; nisi essent Congregationes mere Sæculares, & laicales, Bordon *oper. tom.* 3. *var. resolut. pars.* 2. *de Confraternitatibus resol.* 72. *n.* 32. 6

Dubitatur quandoque, an Juspatronatus Confraternitatum sit Ecclesiasticum, vel laicale? ut apud Rot. *decis.* 1445. coram Coccin. Ricciull. *lucubrat. Eccles. lib.* 4. *cap.* 13. *per tot.* Barbos. *de Jur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 11. *num* 86. Francesc. *de Cathedral. cap.* 25. *num.* 177. Antonell. *de loco legali lib.* 1. *cap.* 12. *numer.* 56. *&* 57. Cortiada *decis.* 143. Merlin. *decis.* 407. Juspatronatus, inquam, relictum Confratribus, censetur relictum Confraternitati: & tunc reputatur Ecclesiasticum. Sed si relictum Consulibus, Custodibus, seu Prioribus, aut Guardianis Confraternitatis, non censetur relictum Confraternitati, sed solum Prioribus, seu Custodibus, & Consulibus pro tempore; itaut censeatur laicale, & ipsi soli debeant præsentare, Pacion. *allegat. civil. & canon.* 32. *num.* 7. Antonell. *de loco legali lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 56. *&* 57. Rot. coram Duran. *decis.* 130. *num.* 4. *& seqq. & decis.* 285. *a num.* 120. *& seqq.* Lotter. *de re Benefic. lib.* 2. *quæst.* 10. Rota *decis.* 574. *part.* 1. *divers.* Unde Rot. *decis.* 661. *part.* 19. *tom.* 2. *recent.* firmavit, quod si Juspatronatus relictum sit Administratoribus Confraternitatis, qui sint laici, non præsumitur finaliter considerasse Dignitatem in eorum persona, sed potius personam in Dignitate, & eo casu habetur Patronatus uti laicale; Si vero relictum Confraternitati Ecclesiasticæ, vel Confratribus etiam laicis, intuitu tamen Ecclesiæ, & Confraternitatis Ecclesiasticæ, reputatur Ecclesiasticum: vide aliam distinctionem adductam a Scarfanton. *ad lucubrat. Canonic.* Ceccoper. *p.* 2. *lib.* 3. *tit.* 12. *in animadvers. n* 26. *& seqq.* 7

Ut sic, si præsentatio relicta sit Communitati, sive Consilio, aut Collegio, non potest fieri a solo Magistratu, Prioribus, aut Syndicis, sed a toto Consilio juxta declarationem Sacræ Congregationis boni Regiminis emanatam pro Communitate Ferentini 13. *Februarii* 1640. *registratam in Collectanea Bullar. Cobellii pag.* 216.

Adverte autem, quod si Juspatronatus legatur, vel donatur Ecclesiæ loco Pio, vel compatrono, aut personæ Ecclesiasticæ, non requiritur consensus, seu confirmatio Ordinarii, Card. de Luca *de Jurepatron. discurs.* 56. *n.* 13. Zerb. *gemm. Episcop. tit.* 9. *de Jurepatr. quæst.* 22. Rota *decis.* 230. *num.* 12. coram f. mem. Alexandro VIII. secus si donatur laico, Gregor. *decis.* 420. Nicol. *flosc. verb.* Patronus *n.* 11. *& alibi passim.* 8

Item, quamvis regulariter aliæ Universitates reputentur in materia Jurispatronatus potentes, itaut in illis possit intrare usurpationis præsumptio, ista non procedit, juxta veriorem opinionem in Confraternitatibus, quamvis

reputen-

reputentur Universitates, sed verius dicuntur Collegia personarum ad exercitia pietatis instituta, Alphons. de Leon *de offic. Capell. quæst. 4. a num. 14. & seqq.* Card. de Luca *de Jurepatr. discurs. 58. numer. 29. in fine, & in adnot. ad Sac. Concil. discurs. 11. sub num. 2.* Rota *decis. 407. per tot.* coram Merlin. Monacell. *formular. tom. 4. pag. 53. numer. 156.* maxime quando non habent jurisdictionem in loco Beneficii, Corrad. *prax. Benefic. lib. 4. numer. 43.*

9 Quod si Confraternitates habeant Juspatronatus, præsentatio fieri debet a majori parte Confratrum insimul congregatorum, seu collegiative, & non extra Collegium, seu divisim, aut a vocalibus separatis, & singulis, Monacell. *formular. part. 2. tit. 14. in adnot. ad formul. 8. num. 2.* Rota coram Bich. *decis. 461. numer. 18.* Et si sint laicales, Juspatronatus tanquam laicale habetur: nec cadit sub reservationibus, Nicol. *lucubrat. canon. liber. 3. titul. 38. num. 1. versic.* Præterea, Monacell. *formular. part. 1. in appendic. super Constitution. Clementis VIII. & ibidem in adnot. n. 3. pag. 301.*

10 Et quoniam sæpe accidit, quod Confratres unius Sodalitatis adscribi se faciunt alteri Sodalitati, & quandoque, emergente aliqua inobedientia erga Officiales, sive commisso aliquo, licet parvo defectu, statim delentur a libro, seu catalogo Confraternitatis, & nonnullis in locis pulsantur Campanæ pro Confratribus desuper deletis, ac si essent mortui: Hic sane modus procedendi est contra charitatis officium, nec sine injuria, aut scandalo exerceri potest: remotio siquidem ab Ordine cedit in maximum dedecus remoti, Pascucc. ad Pignatell. *cit. de Confraternitatibus pag. 201. col. 2. in fine, tom. 1.* Transitus nanque ab una ad aliam Confraternitatem non est delictum: & multo minus, si utrique, ob majus bonum, & incrementum devotionis, fuerit adscriptus: Quivis enim esse potest de duabus Confraternitatibus, ubi exercitium unius Confraternitatis non impedit exercitium alterius; quo casu utique non prohibetur esse de duabus, vel pluribus Congregationibus, Nicol. *flosc. verb.* Confraternitas, *nu. 9.* Ricciull. *lucub. canon. lib. 4. de Confraternitatibus laicorum cap. 9.* Evenientibus itaque defectibus alicujus Sodalis, pietas suadet, prius esse deveniendum ad monitiones, non statim ad cassationem, & interim, pendente controversia super prætensa remotione, Sodalis hujusmodi debet manuteneri in sua quasi possessione interveniendi, votandi, & cetera peragendi Confratribus competentia, Posthum. *resolut. civil. 42. per tot.* Cardinal. de Luca *de præeminent. discurs. 38. numer. 7. & seqq.* Et si agatur de transmigratione ab una ad aliam Confraternitatem, præfigendus est terminus saltem unius mensis ad deliberandum, an, & cui Confraternitati adscribi, & nomen dare voluerit? alias procedendum ad pœnas, si quæ sint, impositas a Statutis Confraternitatis, cujus leges non servaverit; prout ita sancitum legi in Synodo Auximana clar. mem. Eminentiss. Cardinalis Episcopi Pallavicini *in decret. 22. de Sodalitiis laicorum.*

11 Capellanos Confraternitatum quandoque Episcopi removere prætendunt; Sacra tamen Congregatio censuit, eosdem Capellanos non debere ab Episcopis amoveri sine causa, reluctantibus Confratribus, *ut in Forosempronien. 3. Octobris 1692.* Monacell. *formular. part. 1. in appendic. & in adnot. ad Constitut. Clementis VIII. de forma servanda in erigendis, & aggregandis Confraternitatibus numer. 5. pag. 301.* quem sequitur Pittonus Venetus *in constit. ac decis. pro Episcopis, & Abbatibus n. 1891.* Confratres autem sunt manutenendi in deputatione Capellani amovibilis, Nicol. *Flosc. verbo* Confraternitas *numer. 6.* (nisi ex consuetudine deputari soleant ab Episcopo, prout servatur in hac Civitate Anagnina) donec per Capellanum plene probetur Capellania erecta in titulum Beneficii perpetui, & in titulum conferri soliti, Rota coram Buratt. *decis. 484. num. 7.* Rembold. *decis. 180. num. 7.* Itaut eidem Capellano non competat manutentio in Capellania tanquam manuali, sed ad beneplacitum Confraternitatis per consensum, vel dissensum ejusdem Confraternitatis collegialiter præstitum, alias non relevaret, Duran. *decis. 291. numer. 45.* & dummodo amotio non fiat ex malitia, aut odio (quod de jure non præsumitur, nisi justificetur) Card. de Luca *de benef. disc. 80. & disc. 97.* Rota *decis. 21. in collect. super materia beneficiali* ejusdem Cardinal. de Luca *postremo impress.* & coram Cavalet. *decis. 72.* & coram Carill. *decis. 96. & in recent. decis. 133. part. 10. & decis. 2. fere per tot. part. 13.* late Pignatell. *tom. 9. cosult. 143.* non tamen amotio indistincta semper competit, ut expendit, Amostazo *de Causis piis lib. 3. cap. 1. per tot.*

12 Officiales Sodalitatum eligantur suis temporibus, juxta præscriptum Constitutionum earundem, præsente Parocho, vel alio ab eo, seu ab Episcopo deputato: Episcopus enim potest facere Edictum, quod Congregationes Confraternitatum non habeantur absque interventu, & assistentia Vicariorum Foraneorum, seu Parochorum, Pignatell. *tom. 9. consult. 127.* quorum partes erunt providere, ut omnia, summo cum animorum consensu, & christiana concordia, ad Dei honorem, & animarum fructum agantur, & electus ad aliquod officium teneatur illud recipere, seu acceptare, nisi legitimi impedimenti causa ab Ordinario probata: & ante omnia sic electus idoneam præstet cautionem, approbandam ab electoribus: expletoque officio, rationem dati, & accepti reddat iis, quos ipsa Sodalitas ad hoc deputaverit, præsente Parocho, sive Vicario Foraneo, totamque pecuniam in manibus eorum, ad quos pertinet, intra brevem terminum, deponat; alias inhabilis declaretur ad quodcunque officium, donec per integram solutionem debita omnia deleverit, salvis interim aliis Juris, & facti remediis contra ipsum adhibendis pro satisfactione.

13 Impuberes autem inter Confratres cooptati, in Officialium electione, ceterisque negociis Sodalitatis, omnino carere debent voce activa, & passiva, donec pubertatem fuerint assecuti: Illos enim ad honores, & officia Civitatis Jus vetat admitti, *l.* Fœminæ §. Item *ff. de regulis Juris.*

14 Si vero Confratres non concordent in electione Officialium in primo, secundo, aut tertio scrutinio, electio devolvitur ad Episcopum, ut censuit Sacra Congreg. Concil. in Senogallien. 4. *Junii* 1701. Monacell. *formul. part. 1. tit. 6. in adnot. ad formul. 11. num. 24.* Jo. Baptista Pitton. *decis. ad Episcop. & Abbat. 2106.* Quemadmodum prorogatio Officialium fieri nequit sine consensu Episcopi, alioquin nulla est, Ricciull. *lucubrat. canonic. lib.... cap. 5. num. 9.* Officiales nanque singulis annis sunt eligendi, non viva voce, sed secretis suffragiis, Capon. *tom. 4. discept. 276. num. 29.* Pignatell. *tom. 9. consult. 128.* Itaut Administratoris officium, ultra annum, absque Ordinarii facultate, non extendatur, quæ non erit concedenda, nisi reddita ratione, & nisi solvatur, aut in loco tuto deponatur quidquid rerum, aut pecuniarum superfuerit: alias electio, seu confirmatio in contrarium facta, nulla est. Ita Sac. Congreg. Concil. in Civitatis Castellan. 7. *Aprilis* 1636.

15 An autem Confraternitates possint creare, & eligere Priores, & Officiales, ac rationes exquirere sine præsentia Parochi, seu Vicarii Foranei, aut alterius Sacerdotis ab eo deputati? negant Pignatell. *tom. 9. consult. 128. signanter numer. 3. & 8.* Bordon. *tom. 3. part. 2. resolut. 72. de Confraternitatibus in Ecclesia Regularium, num. 26.* Monacell. *formular. part. 1. tit. 6. in adnot. ad formular. 11. num. 21.* & iterum idem Pignatell. *tom. 10. consultat. 8. num. 20. & 21.* Amostaz. *de Causis Piis tom. 1. pag. 429. numer. 22.* & statuerunt Synodus Taurinen. bon. me. Archiepiscopi Bejami *tit. 23. de Confraternitatibus* §. 2. Synodus Farfen. Eminentiss. Barberini *tit. 35. de societate laicorum, num. 13. pag. 297.* & Synodus Lucana Eminentiss. Spinolæ, *cap. 10. de Confraternitatibus num. 3. pag. 120.* Assistentia enim, & interventus Vicarii Foranei, seu alterius nomine Episcopi, absque præstatione voti, seu suffragii, non impedit, imo conservat libertatem Confratrum, ad quos de Jure electio Officialium collegialiter spectat, & a quibus fieri debet, Duran. *decis. 291. num. 35.* Quandoque tamen Administratores, Gubernatores, sive Officiales, ex statutis particularibus Sodalitiorium, eliguntur etiam ultra Annum, non tamen ultra triennium extendi debent, nisi contrarium in illorum fundatione cautum fuerit, Mallet. *Hierarch. Eccles. lib. 4. part. 2. tit. 11. num 7.*

16 Nemini ex Confratribus, seu Confratrum cognatis, seu consanguineis intra secundum gradum concedantur bona Confraternitatis mobilia, seu immobilia, titulo locationis, venditionis, sive emphyteusis, nisi prævia licentia Sacræ Congregationis, & Ordinarii respective, & nisi habitis ante proclamationibus, itaut plus offerenti tradantur, Galles. *Commentar. ad Constit. Urbani VIII. de præjudicial. Eccles.* §. Dicas igitur, *pag. 153. post tract. ejusdem de restitutione in integrum.* Etiamsi sint solita locari, Panimoll. *decis. 60. adnot. 3. num. 98.* imo Eminentiss.

Bichius in Synod. Auximan. tit. 26. de Sodalitatibus laicorum, vetuit hujusmodi locationes cuicunque sodali, aut ei copulato primo, vel secundo consanguinitatis gradus.

17 Quemadmodum ipsis Confraternitatibus non licet, inconsulto Ordinario, vendere bona Confratribus, seu Confratrum cognatis, & consanguineis: minus dare pecunias ad censum, nisi prævio Confraternitatis Decreto, ac nisi Episcopi facultate accedente. Onere autem Missarum æque, ac aliorum Officiorum, seu eleemosynarum describantur in Tabella, quæ omnibus prospicienda de parietibus Oratorii pendeat, & eadem onera libro ad eam rem destinato commendentur, cum titulo, & eorundem onerum auctore, & quoties fuerit obligationibus satisfactum, suo loco memoretur, & singulis annis de oneribus adimpletis, ac celebrationibus, & eleemosynis respective, rationem reddere teneantur ad formam Constitutionis f. m. Innocentii XII. editæ 23. Novembris 1697. super confirmatione Decretorum Sacræ Congregationis Concilii emanatorum tempore f. m. Urbani VIII. impressæ apud Monacell. formul. part. 1. in append. fol. 346. & seqq. & signanter §. Ceterum.

18 In Oratoriis Confraternitatum, neque in aliis Ecclesiis etiam Regularium nequeunt convocari Consilia Communitatum, neque tractari negocia sæcularia, nec eligi Prætos, Syndici, & Officiales Communitatis, nec fieri aliæ fonctiones, quæ non sint Spirituales; cap. Decet. de Immunit. Ecclesiæ, Sac. Congreg. Episcop. 3. Februarii 1604. Nicol. Flosc. verb. Communitas num 2. Spercll. decis. 51. num....

19 Quarta non debetur Parocho de intortitiis, seu candelis, quæ deferuntur a Confratribus Funera Sæcularium associantibus, nec de cereis, quos alia loca pia ad associandum pauperes ad Sepulturam ferunt; ex declarationibus Sacræ Congregationis sæpius statuentis: quod de cereis, & intortitiis delatis a Confraternitatibus, & locis piis in associationem pauperum tumulandorum, nulla debeatur portio Canonica nec Parochis, nec aliis, Barbos. de potest. Paroch. cap. 15. n. 20. P. Remig. a S. Catharin. Ord. Eremit. Excalc. S. August. in extract. moral. pro Spirituali Cura Infirmor. tract. 9. de funerib. seu Exequiis n. 36. pag. 379. licet regulariter legatum factum Confraternitatibus minuatur canonica portione, Medices de Sepultur. part. 2. quæst. 18. n. 7. Ricc. part. 3. resolut. 149. & 150.

20 Et quia quandoque dubitari contingit; an debeantur Parocho occasione funerum nedum intortitia, ceræ, seu candelæ emptæ pecunia hæredum defuncti, vel datæ ab alio ad hunc effectum, sed etiam candelæ, faces, seu intortitia, quas, & quæ Collegia, Artes, vel Universitates, seu Confraternitates, & Aduoantiæ Professorum sua pecunia compararunt, & honoris causa deferunt in associatione cadaveris, ut signum amoris, vel honoris erga defunctum exhibeant? Et puto, quod sic, videlicet, quod inter funeralia computentur, & super his, ac super aliis expositis ab hæredibus, vel parentibus defuncti, Jus Parocho acquiratur. Nam licet præfata Collegia non adhibeant hujusmodi candelas, seu intortitia ad salutem defuncti, & ut aliis acquirantur, sed potius, ut inserviant ad pompam, & consolationem vivorum; Nihilominus, Jure communi inspecto, tutius esse arbitror, cum Auctoribus infra recensendis, vel in totum spectare ad Parochum; vel alias conventionem habendam, & faciendam cum illo, seu Ecclesia, cui cedunt impensæ funeris; quia hujusmodi ceræ, pecunia Collegiorum, sive Universitatum comparatæ, illi cedunt, cui cedunt comparatæ pecunia hæredum, quæ portantur accensæ circa corpus, Guilielm. de Monte in Clementina Dudum §. Verum de Sepulturis, Lavor. variar. lucubrat. tit. 2. de prisco, & recenti funerandi more cap. 17. num. 24. Parum enim refert, ut hujusmodi cerei comparati sint potius pecunia unius, quam alterius, ut advertit Bonacin. tom. 2. tit. de Contract. disput. 3. quæst. 21. punct. 6. de expensis, & sumptibus funerum 4. proposit. sub num. 6. versic. secundo intelligendum pag. mihi 691. col. 1. atque ita sancitum videtur in decretis generalibus bo. me. Angeli Perutii Episcopi Sassinatensis, & Visitatoris Apostolici in Ditione Pedemontana jussu fel. record. fa. mem. Sixti PP. V. impress. & promulgat. Taurini anno 1586. sub tit. de Sepultur. §. ut fraudibus laicorum pag. mihi 106.

Demum non est omittenda mentio controversiæ nuperrime exortæ in Civitate Anagniæ, dum occasione Sepulturæ Antonii Petrii, sibi electæ in Ecclesia S. Jacobi RR. PP. Ord. Prædicatorum extra, & prope mœnia ejusdem Civitatis, inter hæredes ipsius defuncti, & Curatum Parochialis S. Angeli Ord. Min. Conventualium, prætendentem duplicatam portionem canonicam, sive quartam funeralem, tam ceræ, quam emolumenti pecuniarii dari solitri Curatis pro Sepulturis in Ecclesiis intra Civitatem, ac pro pulsatione Campanarum, delatione Crucis, & Viatico respective, tam pro se, quam pro Religiosis dicti, & aliorum Conventuum, cadaver ad dictam Ecclesiam S. Jacobi associantibus, ratione longioris itineris, & majoris laboris: Hinc partibus auditis, oretenus, & in scriptis, decernendum duxi, prætensam quartam pro Sepultura extra propriam Parochiam, sive in Ecclesia prædicta S. Jacobi, sive in alia Capuccinorum extra mœnia Civitatis existentibus, nullatenus deberi duplicatam, minusque quantitatem cæterorum emolumentorum, ultra consuetam, non obstantibus extrajudicialibus attestationibus, ad probandam assertam consuetudinem adductis, tanquam informibus, & irrelevantibus: quæ, etiamsi legitime probaretur, in hac hypothesi non sustineretur. Idcirco, ratione duntaxat temporis, itineris longioris, & majoris incommodi personalis Parochi, & Religiosorum, quatenus isti a Testatore, vel hæredibus invitati, funebri Processioni interfuerit, augendam fore stipem, rejecta in cæteris prætensa duplicatione quartæ funeralis, tanquam indebita, ut firmant Campell. ad Constitut. Ducatus Urbini to. 2. decret. 110. num. 1063. pag. 793. Nicol. lucubrat. Civil. lib. 4. tit. 5. num. 22. vers. per hoc tamen, pag. 417. Rota decis. 448. num. 1. 2. 3. part. 13. rec. Monacell. Formural. tom. 4. pag. 47. num. 123. cum quibus concordat Statutum Cleri Romani cap. 6. §. 2. minusque deberi majorem quantitatem emolumentorum funeralium, tametsi cadaver sepultum fuerit extra propriam Ecclesiam Parochialem, ex late deductis ab Ursaya to. 1. discept. Eccles. part 2. discept. 28. num. 159. cum seqq. & signanter num. 172. Alias, si augeretur quarta funeralis ad duplum pro Sepulturis extra Parochiam defuncti, sive in aliis Sæcularibus, sive Regularibus, impediretur libertas electionis Sepulturæ in Ecclesiis Testatoribus bene visis, & retraherentur Fideles ab hujusmodi electione propter duplicatas vel majores expensas, ut, post alios advertit Matthæuccius, Official. Curiæ cap. 20. num. 6. & cap. 48. num. 8. secunda impressionis: Non enim licet Parochis majorem quantitatem eleemosynæ pro defunctis sepeliendis exigere, quam eis solveretur, si in propriis, vel aliis Ecclesiis sepeliri deberent, ut fuse tradunt Ursaya, & Matthæuccius desuper allegati, ac Nicol. flosc. verbo Sepultura n. 25. & aliis passim.

Confraternitates laicorum possunt oblationes in eorum Oratoriis facere, & respective recipere, dummodo convertantur in utilitatem Ecclesiæ, non autem singulorum de Sodalitate, Gallus tract. de fructibus, disput. 39. num. 5. Rota cor. Merlin. decis. 19. n. 9. versic. minus obstat, & n. 10. Aliquando tamen dubitatur, an hujusmodi oblationes cedant Parocho, intra cujus limites existunt Oratoria, seu Confraternitates? Pro quo videtur assistere dispositio Juris communis; sed tamen hujusmodi regula fallit, quando dictæ oblationes fiunt in Ecclesia, seu Oratorio Confraternitatis, & contemplatione ejusdem; quia tunc Parochus non se ingerit, dummodo expendantur de licentia Ordinarii, vel Parochi ad reparationem, seu ornatum Ecclesiæ, quod est conforme Bullæ Clementis VIII. Pellizar. manual. regul. to. 2. tract. 8. cap. 5. sect. 9. n. 298. versic. addit pag. 673. Capon. discept. 396. a num. 47. & seqq. Amostaz. de Causis piis lib. 5. cap. 12. num. 65. & ita, aliique limitationibus ad regulam adductis, firmat Monacell. formular. part. 1. tit. 6. in adnot. ad formular. 10. a num. 19. & seqq. 21

Confraternitates sunt capaces decimarum perceptionis, & administrationis oblationum, & eleemosynarum, Pellizar. ubi supra num. 301. Card. de Luca Miscell. Eccles. discurs. 35. num. 12. & fere per tot. & ita consuetudo se habet; dummodo nil sibi Confratres applicent, sed totum erogent in pios usus, Fagnan. in cap. Pastoralis num. 20. 21. & 22. de his, quæ fiunt a Prælatis, Leon Thesaur. for. Eccles. part. 3. cap. 2. n. 138. cum seqq. & num. 146. cum seqq. Rota decis. 632. coram Merlin. Bordon. oper. tom. 7. cap. 3. de privileg. Eccles. & locor pior. num. 34. & seqq. pag. 31. ubi quod potestas laica nullam habet potestatem super hujusmodi oblationibus, eleemosynis, bonis, aut rebus Confraternitatum Ecclesiasticum, Pellizar. ubi supra, sect. 6. numer. 299. Laicos enim accipientes oblationes factas Sacerdotibus in Ecclesia, ipso facto excommunicavit S. Damasus Papa in cap. Hanc, 10. quæst. 1. Nicol. flosc. verb. laicus num. 2. Quæ quidem oblationes sponte fieri solitæ a populo Ecclesiis Cathedralibus, Parochialibus, & aliis in quibusdam anni solemnitatibus, si negligerentur, & non 22

præsta-

præstaneotur juxta solitum cogi possent Oblationes Officio Judicis ad perseverandum, sive agatur de candelis, pane Altari oblato, pecuniis, ornamentis, & aliis hujusmodi; & sufficit ad hunc effectum consuetudo decennalis, ut, pluribus coogestis, firmat Monacell. *formular. part. 2. tit. 14. in adnot. ad formul. 1. n. 15.*

23 Si autem hujusmodi Oblationes, aut etiam Vota sint notabilis pretii, seu valoris, sive aurea, sive argentea, sive alterius materiæ, & qualitatis, nequeunt a Confraternitatibus alienari, nec mutari, aut destrui, absque licentia Sacræ Congregationis, ut alias censuit Sac. Coogr. Episc. & Regul. 23. *Februarii* 1645. & alibi uberius diximus.

24 Legata utique relicta, sive Oblationes factæ Confraternitati erectæ io Cathedrali, non adoinistrantur a Capitulo, sed ab ipsa Confraternitate tanquam Corpore, & Communitate a Capitulo distincta, Pasqualig. *quæst. moral. juridic. quæst.* 125. *num.* 6. *&* 7. Torr. *de pact. futur. success. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 310. *& seqq.*

Si vero legatum relictum sit contemplatione Ecclesiæ cum onere, quod illius administratio spectet ad Confratres ejusdem Ecclesiæ, in qua plures existant Confraternitates, nullaque ea eis facta fuerit specialis mentio, & expressio io legato, ad omnes æqualiter spectat administratio, eum omoes Ecclesiam repræsentent, Rota *decis.* 613. *per tot.* coram Biebio.

25 Notaodum etiam, quod inter Confratres nullus ad officia exercenda admittitur, qui vel pecuniam, vel eidem Sodalitati aliud, quacunqoe ex causa debeat, Concil. Mediolan. 1. *par.* 2. *tit. de pior. locor. administrat.* Ita pariformiter Officiales, pro administratione, salarium aliquod recipere non debent, sed gratis officium exercere, Gavant. *manual. Episcop. verb.* Confraternitates *n.* 13. Francesf. *de Cathedr. cap.* 25. *n.* 286. Monacell. *formular. par.* 1. *in Appendic. & in adnot. ad Constit. Clementis VIII. n.* 2. *pag.* 301. Quatenus vero Officiales, aut Confratres, de per se, noo sint apti, & sufficientes ad explendum v. g. Procuratoris, sive Exactoris, aut Revisoris Computorum munus, non probibentur præstare conveniens salarium, eum licentia Ordinarii, alicui persooæ, quæ recte illud expleat: dummodo dicta persona deputanda non sit Officialis, seu familiaris, aut addicta servitio Episcopi, Sac. Coogr. Concil. in Verulana 30. *Januarii* 1633. & in Pisauren. 11. *Decembris ejusdem Anni*, Mooacell. *par.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formul.* 2. *n.* 47. pro rata tamen puri, & meri laboris.

26 Episcopus, auctoritate Ordinaria, potest bona Confraternitatis extioctæ, quæ noo sint destinata ad certum aliquem pium usum, puta, ut pueri nutriantur, infirmi alantur, puellæ dotentur, & similia, alteri loco pio applicare, Francesf. *de Cathedr. cap.* 25. *n.* 442. Monacell. *par.* 1. *formular. tit.* 5. *in adnot. ad formul.* 5. *n.* 54. Quod si bona destinata essent ad proprium usum Confratrum, cujusmodi sunt vestes fraternales, quilibet suam recipiet. Et si Confraternitas habeat Ecclesiam, & vere constituat locum pium, tunc bona dicuntur Ecclesiastica, & remanent sub dispositione Sedis Apostolicæ, & judicantur tanquam bona vacantia Ecclesiastica, de quibus solus Summus Pontifex dispooere potest, Ricciull. *lib.* 4. *lucubrat. Ecclef. cap. . n.* 4. *cum ibi congestis*: Episcopus enim non potest oeque de fructibus superfluis Fabricæ onius, tradere Fabricæ alterius Ecclesiæ, vel ultimas voluntates commutare, Nicol. *flosc. verb.* Episcopus *n.*41. & in specie, quod Episcopus non possit assignare superflua unius alteri Ecclesiæ, ex Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 8. firmant Barbos. *de Episc. cap.* 64. *nu.* 7. Pivitet. *Manual. Antist. impot.* 14. *per totam.*

27 Confraternitas venit sub nomine manus mortuæ; Unde, vigore pacti noo transferendi bona Emphyteutica in manus mortuas, remanet exclusa ab Emphyteusi Ecclesiastica: itaus, concucurrente dicto pacto cum prohibitiooe legis, neque sit capax Emphyteusis ad effectum veodendi, & retrahendi pretium, juxta firmata per Rot. *decis.* 26. *nu.* 5. 8. *&* 9. *par.* 17. *recent.* ideoque si Emphyteusis relinquatur Confraternitati, devolvitur ad Dominum directum, Ros. eoram Priol. *decis.* 449. *n.* 5. *&* 6. limita quoad Archiconfraternitatem Confaloois Almæ Urbis, juxta modum relatum ab Emioentiss. Petra *ad Constit. Apostolic. tom.* 2. *pag.* 301. *n.* 18.

28 Confratres juvantes condemnatos ad mortem ad bene moriendum, possunt probabiliter incurrere in Irregularitatem; & quommodo eis succurratur ad illam evadendam, & evitandam, vide Corrad. *prax. Bassi de Sodalitiis.*

dispens. Apostol. lib 5. *cap.* 2. *n.* 6. *&* 7. ubi laudat expeditionem Brevis ad cautelam, eum quo concordat Panimoll. *decis.* 89. *adnot.* 5. *n.* 65.

29 Et hic advertendum, quod si contiogat mors punitorum intra limites alterius Parochiæ, Parochus istius Parochiæ babet fundatam intentionem sepeliendi cadaver ejusdem damnati, & justitiati: Secus tamen est, si Confraternitas S. Joannis Decollati, seu Misericordiæ nuocupatæ, habeat Sepulchrum, seu Cœmeterium particulare pro humanis cadaveribus hujusmodi damnatorum, ex tradit. per Amostaz. *de Causis Piis lib.*6. *c.* 2. *n.* 21. Prout evenit annis elapsis, quo tempore Vicarii Generalis Taurinensis munere fungebat, quod, lata sententia ad mortem ab Excellentiss. Senatu, fuit illius executio demandata in Territorio Civitatis Montis Calerii, in quo patratum delictum, & prætendente Parocho Collegiatæ tradere sepulturæ dictum cadaver, censui spectare ad Coofraternitatem Misericordiæ Taurini, quæ associaverat damnatum ad bene moriendum, & ipsa habet proprium Sepulchrum, dictis cadaveribus damoatorum specialiter destinatum, Marchett *prax. Vicar. Capit. part.*3. *tit.* 38. §. 4. *numer.* 118. ubi, quod damnatis ad mortem non permittitur sibi eligere sepulturam, Nicol. *flosc. verb.* Damnatus *n.* 2. Damnatis autem ad mortem violentam, dummodo baptizatis, & sufficienter dispositis, etiam in die supplicii, ac non jejunis est ministranda Eucharistia, noo tameo Sacra Unctio, nisi sint infirmi, pro quibus hoc Sacramentum fuit institutum, Pignatell. *late tom.*6. *consult.*27. *a n.* 25. *& seqq. & a n.* 37. *cum seqq. & tom.* 9. *consult.* 91. *n.* 1. *cum seqq.* Jo: Baptista Pition. *const. & decis. pro Parochis n.* 2040. Clericat. *Erotemat. Ecclef. cap.* 117. *de Sacrament. in genere decis.* 79. *de Extrem Unct. n.*33. *& seqq.* ubi, ex auctoritate Gobat. *de extrem. Unct. tract.* 8. *n.*847. *&* 848. ait, infelices reos a carnifice trucidandos, etiam lioiri posse Oleo Sacro, & hoc Sacramento muniri in duobus casibus ibi relatis.

30 Confraternitates, si habent reditus Ecclesiasticos, etiam si erectæ in Ecclesiis Regularium, & fortius si fuisset illis aliquod Beneficium unitum, tenentur contribuere pro sustentatione Seminarii, juxta Conc. Trid. *sess.* 23. *c.*18. Mallett. *hierarch. Ecclef. lib.* 4. *p.* 2. *tit.* 11. *sub n.* 7. *vers.* Confraternitates tantum, Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 294. *&* 295. Amostaz. *de Causis Piis lib.*4. *c.*12. *n.* 11. Secus autem, si solum habent reditus ex eleemosynis, & collectis, vel sint erectæ sine auctoritate Ordinarii, Ricciul. *lucubrat. Ecclef. lib.*4. *c.*14. *n.* 3. *vers.* Cæterum: quia tunc proventus noo sunt Ecclesiastici, neque obnoxii memoratæ contributioni, Pellizzar. *manual. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 6. *n.* 289. Bordon. *oper. moral. tom.* 3. *var. resolut. p* 2. *resolut.*72. *de Confraternitatibus in Ecclef. regul. n.* 43. Lezzana *in summ. verb.* Seminarium *n.* 10. Panimoll. *dec.* 27. *n.* 10. 11. *&* 17.

31 Item Sacra Congr. Episcop. & Regul. in Vestana 16. *Martii* 1604. inclinavit, ut Confraternitates concurrerent ad reparationem Cathedralis, ut sequitur — *Di far contribuire le Confraternite per la fabbrica della Catedrale a proporzione delle loro rendite, detrattone il necessario per lo mantenimento de' gli obblighi*, *Et in Cornetana* 28. *Junii* 1645. Immo etiam hospitalia. *In Sarzanen.* 5. *Febr.* 1602. ibi — *Alla restaurazione della Matrice debbano dell' Entrate superflue concorrere anco li spedali*, intellige, deficientibus aliis reditibus Cathedralis, & attenta paupertate Canonicorum, Crispin. *de Visitat. Pastoral. part.* 2. §. 13. *n.* 5. Prout etiam ex reditibus, qui supersunt necessitatibus Confraternitatum, tenentur, hortatu, subveoire pauperibus Monasteriis Monialium ad formam Constitutionis Gregorianæ, Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 71. *n.* 6.

32 Dotes, quæ dari debent puellis ex legatis, seu præceptis Testatorum dotandis, sufficit, quod assignentur per Cedulas a Sodalitatibus tempore Matrimonii solvendas, cum cautione restituendi dotem Confraternitati io casu &c. late Buratt. *decis.* 432. *numer.* 1. 6. *& per tot.* Et si distributio facienda sit pauperioribus, Rota *decis.* 492. *num.* 20. *& seqq. part.* 19. *tom.* 2. *recent.* censuit sufficere, ut uni, vel alteri ex pauperioribus tradatur; Si autem Testator mandaverit dotes distribui puellis pauperibus, quomodo a Congregatiooe Confraternitatis distributio, seu electio puellarum sit facienda, & an eligi possint puellæ nobiles, sed pauperes, videas Barbosa *de potestat. Episcoporum allegatione* 83. Panimollus *decisione* 57.

adnot. 1. Pignatell. *consult.* 72. *per tot. tom.* 10.

An autem filia etiam dives, & aliunde dotem habens, puta ex subsidiis dotalibus, adhuc a patre dotari debeat? affirmant Bald. *ibi l. ult. n.4. C. de dot. promiss.* Riminald. *Jun. cons.*514. *n.*24. *lib.*5. & ita censuit Rota *in Auximana dotis* 19. *Junii* 1651. §. non obstat; *& in eadem* 27. *Maii* 1662. coram Albergat. *& in Romana dotis* 1. *Junii* 1665. §. in cujus &c. coram Verosp.

Quinimmo, si fuerit recepta gratis in Monasterio, non est probibita petere suam dotem, ut in Romana, seu Sabinen. Immissionis, *Ven.* 28. *Junii* 1669. §. nec valet, coram Ottalora *impress. in recent. decis.*153. *p.*16. *n.* 8. quia eo casu dicitur quidem spiritualiter nupta, non tamen dotata.

33 Jentacula, Commessationes, & Convivia, sumptibus, seu reditibus Confraternitatum, sunt probibita, præsertim diebus festis, & intra ambitum Ecclesiæ, seu in locis immunibus, Nicol. *in flosc. verb.* Confraternitas *n.* 13. Pignatell. *tom.* 3. *consult.*17. *n.* 5. Francesc. *de Cathed. c.*25. *n.*12. *& seqq.* Quarta *de processIon. punct.* 12. *abus.* 6. *per tot.* Capon. *tom.* 4. *discept.* 276. *n.* 3. *&* 4. Quinimmo epulis quoque ex pecunia alicujus certæ personæ comparatis, nullus dandus est locus in Confraternitatum Oratoriis, seu, ut vocant, spoliatoriis, quæ solum ad orandum, & psallendum constructa; alias Confratres facerent aliquid a Domini Discipulis longe dissonum, si, cum Apostoli in unum congregati Cœnacula in Domum Orationis vertebant; ipsi Domum Orationis verterent in Cœnacula, ut advertit *Synodus Lucana Eminentiss. Cardinalis Spinulæ p.* 1. *c.*10. *de Confraternitatibus n.*24.

34 Quandoque tamen tolerantur, servatis cautelis traditis ex mente Sacræ Congregationis a Nicol. *flosc. verb.* Convivia *n.*2. Pascucc. ad Pignatell. *tom.* 1. *tit.* de Ecclesiis *pag.*241. *col.*1. Ursaya *Instit. Crim. lib.* 3. *tit.*4. *de Crimin. Sacrilegii*, *n.* 19. Abbas Justinianus *in suis Constit. Eccles.* §. 11. *pag.* 96. *sub his verbis — E quanto à mangiamenti, che si faranno nelli giorni della propria festa della Parrochia, pare alle Signorie loro, che se l'uso cominciasse al presente, doverìa vietarsi del tutto; ma essendo invecchiato, deva tollerarsi: purche non si facci in Chiesa, & a spese di essa, nè con strepito, nè scandalo.*

35 Si contingeret fieri legatum Confraternitati, aut ipsam hæredem institui a Testatore, nulla facta individua, aut speciali mentione, seu non expresso nomine Ecclesiæ, aut Confraternitatis, illa præsumitur titulo legati, seu Institutionis honorata, cujus, dum ipse Testator viveret, erat Confrater, & erga quam præsumitur habuisse maximam affectionem, Card. Cerr. *dec.*295. *n.*6. vide latissime Bertacchin. *vot.* 119. qui congerit præsumptiones, & conjecturas suadentes, quænam Ecclesia, vel Confraternitas censeatur contemplata.

36 Lampadis accensæ coram Sanctissimo Sacramento manutentio de Jure spectat ad Parochum *c.* Sane *de celebr. Missar. ubi DD.* Genuens. *in prax. c.*109. *n.* 13. Bellett. *de Cleric. debit.* §. 14. *n.*15. Sperell. *decis.*68. *n.*16. nisi adsit contraria consuetudo, aut Fabrica, sive Sacristiæ habeat sufficientes reditus, vel Confraternitas Sanctissimi Sacramenti soleat manutenere ejus sumptibus; tunc Parochus non est molestandus, maxime si est pauper, Surd. *consil.* 62. *n.*2. Panimoll. *dec.* 15. *adnot.* 1. *n.* 18. *&* 19. Si autem reditus Fabricæ, & Confraternitatis prædictæ deficiant, pendet ab arbitrio Episcopi decernere pro qua portione Confraternitas, & pro qua Parochus, habito respectu ad vires ipsius Beneficii, & bona populorum, concurrere teneatur, ex auctoritatibus supra allegatis, & ex Barbosa *de Parocho c.*2. *n.* 30. Cum quibus quidem considerationibus procedendum esse firmant Romaguert. *Synod. Gerunden. lib.* 3. *tit.* 17. *c.*21. Ventrigl. *prax. Eccles. p.* 2. *adnot.* 18. §. unico *n.* 3. *in fine*, Jo: Clericat. *de Venerab. Eucharist. Sacram. dec.* 38. *ad Augusti casum* 1. *n.* 13. *&* 14.

37 Si occurrant casus, in quibus sit procedendum ad Censuras, sive Interdicta contra Universitates, Capitula, Collegia, aut Confraternitates, vide Rotam *dec.*1028. coram Seraphin. Pignatell. *tom.* 7. *consult.* 17. *tom.* 9. *consult.* 8. Circa vero modum, & telam procedendi, Monacell. *formular. p.* 3. *verb.* Excommunicatio, *verb.* Interdictum, *& verb.* Universitas.

38 Sepe etiam accidit, & dubitari contingit, an quis possit promoveri ad titulum Capellaniæ amovibilis? Et posse censuit Sacra Congregatio Concilii ob penuriam Sacerdotum, vel paupertatem locorum, dummodo sit reditus sufficientis pro victu, accedente obligatione valida Patroni, seu Patronorum habentium Jus nominandi, de non removendo, durante illius vita: Et hoc ex dispensatione, prout dispensavit, & indulsit eadem Sacr. Congr. in Mutinen. 17. *Decembris* 1690. Monacell. *p.* 2. *tit.* 13. *Formula* 3. *n.* 17. ubi, quod hodie hujusmodi dispensationes frequentius expediuntur per Datariam Apostolicam, quas Officiales vocant *Expeditiones ad vitam*, Jo: Baptista Pittonus Venetus *ad Constit. & decis. pro Episcopis*, *n.*2152. Si autem hujusmodi amovibilis Capellania, seu Beneficium manuale, ex gratia, detur ad vitam, non inde perdit suam manualitatem, Card. de Luca *de Benef. discurs.* 80. *n.*14. *& discurs.* 97. *n.* 25. Clericatus *de Beneficiis*, *discordia* 41. *n.* 27. de Fargna *Commentar. de Jurepatronat. tom.* 3. *p.* 6. *decis.* 5. *sub n.* 10. *pag.* 444.

Hinc eadem Sacra Congregatio in Eugubina 19. *Julii* 1682. censuit, addendam conditionem, *quod, post obitum Capellani, Capellania redeat ad primævum statum manualitatis*; quia in hoc casu non adjicitur novum onus, nec alteratur substantia Capellaniæ, saltem perpetuo, Scarfanton. *animadvers.* ad Ceccopet. *lucubr. Canon. tom.*2. *lib.*3. *tit.*11. *n.*3. *pag.*81.

In Quæstione 19. *n.* 14. actum fuit de Eleemosynis Concionum: cui addimus, quod Sacra Congregatio Rituum particularis deputata super controversiis inter Reverendissimum Episcopum Casalen. & ejus Capitulum, inter alia dubia proposita, *sub die* 11. *Martii* 1708. *ad dubium* 26. — An dispositio Eleemosynarum, quæ fiunt in Cathedrali tempore Concionis, Jubilæi, aliarumque Indulgentiarum extraordinariarum, spectet ad Episcopum, vel ad Capitulum, favore pauperum? In utroque casu, respondit: spectare ad Episcopum. 39

Item in Quæstione 14. *n.* 7. diximus, licere quidem Episcopo, vel ejus Delegatis, aut Parocho intervenire Congregationibus Confratrum, dummodo non faciant novitates, nec ferant suffragium; & præter ibidem allegatos, id firmant Nicol. *flosc. verbo* Confraternitas *n.* 6. *&* 7. Rota coram Duran. *decis.* 391. *n.* 35. & admittit Sacr. Congregatio Rituum in alias enunciatis Decretis Generalibus Urbis, & Orbis apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *Formula prima post n.* 46. *primæ impressionis in responsione ad dubium* 32. *&* 33. 40

In eadem pariter Quæstione 14. sub *n.* 15. addidimus licere Confraternitatibus in earum Ecclesiis retinere Sedem Confessionalem: & etiam de licentia Ordinarii Suggestum; An autem illis permittenda sit retentio solius Tabernaculi — Sacr. Congregatio Concilii in Ferrarien. 16. *Maii* 1705. — respondit — *Arbitrio Ordinarii*; in responsione ad 4. dubium, ut infra sequitur. 41

1 An liceat Confraternitati exponere in propria Ecclesia cum sola licentia Episcopi, absque licentia Parochi, Sanctissimum Sacramentum?

2 An hujusmodi Benedictiones, & Expositiones expleri debeant a Parocho, vel ab aliis Sacerdotibus de ejus licentia?

3 An hujusmodi Expositio in Ecclesia Confraternitatis fieri possit illis diebus, quibus fit Expositiò in Ecclesia Parochiali?

4 An in eadem Ecclesia Confraternitatis permittenda sit retentio solius Tabernaculi, absque Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento?

Sacra Congregatio respondit — *Ad primum Affirmative — Ad Secundum Negative — Ad Tertium, Provisum in secundo — Ad quartum, Arbitrio Ordinarii.*

Attamen quoad solemnem Expositionem, & Benedictionem super populum cum Sanctissimo Sacramento in Ecclesiis Confraternitatum, an fieri possit a Capellanis, vel aliis simplicibus Presbyteris de licentia Ordinarii, aut alias a Parocho? adsunt hinc inde resolutiones Sacr. Congreg. Concilii, ut in præinserta Ferrarien. sed quod Benedictio hujusmodi debeat expleri a Parocho, vel ab alio Sacerdote de ejus licentia, censuit eadem Sacra Congreg. in alia Ferrarien. *Jurium Parochialium* 22. *Martii* 1698. relata a Monacell. *formular. Eccles. tom.*1. *tit.*6. *Formul.* 10. *n.* 3. *& tom.*1. *tit.* 13. *Formul.* 1. *n.*67. Et conferunt late deducta in præcitata nostra quæstione 13. & a Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 79. licet enim Episcopus sit Parochus Parochorum, dictamque licentiam, inconsulto Parocho, concedere valeat, ut *in dicta formula* 1. *numer.* 86. nihilominus prudenter se gerere debet, ne Juribus Parochia-

rochialibus præjudicium aliquod inferatur.

Quoniam inter Parochos, & Confraternitates, earumque Capellanos, aliosque Beneficiatos, & Sacerdotes deputatos a Patronis, & respective electos ad Capellanias existentes in Ecclesiis Parochialibus, cæterosque simplices Sacerdotes celebrare volentes in ipsis Parochialibus, aut aliis Ecclesiis Campestribus, frequentes oriri solent controversiæ, reluctantibus Parochis, na celebrentur Missæ privatæ, sive lectæ, ante absolutas Missas Parochiales; quinimmo recusantibus subministrare necessaria utensilia: Idcirco ad mei, & forsan aliorum Ordinariorum instructionem, colligere fategi infra recensendas Sacrarum Congregationum resolutiones, aptandas juxta locorum, & casuum circumstantias pro hujusmodi controversiarum compositione.

Sacra, inquam, Episcoporum, & Regularium Congregatio in hujusmodi hypothesi sequentia edidit decreta.

Le Confraternite non sono obbligate ad aspettare, che sii finita la Messa Parrochiale, ma possono far celebrare innanzi, purche, per quanto sarà possibile, si fogga la concorrenza.

Chiusi 11. *Aprile* 1579.

Non si deve far decreto, che non si celebrino Messe nelle Chiese prima, che sii celebrata nella Chiesa maggiore -. *Reggio* 8. *Aprile* 1603. .- *Ne meno nell' istessa Chiesa prima della Messa cantata* -- *Volturana* 11. *Settembre* 1601.

Il Vescovo non può proibire, che nelli giorni di lavoro non si celebri nelle Chiese, e Capellanie non curate, prima della Messa Parrochiale, ma solo nelle feste di Precetto, acciò il Popolo si ritrovi alla publicazione de' Matrimonii, Scomuniche, Vigilie, Feste, & altri avvertimenti, che si danno al Popolo – *Amalfi* 19. *Settembre* 1607. -- *E molto meno puo farlo il Parroco nella sua Parrochia, ma solo in giorne di festa.*

Item (ut refert Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 68. *in fine*) eadem Sacra Congregatio censuit, esse servandum Decretum, ne in Oratoriis Confraternitatum celebretur in Festis diebus ante Parochialem, dummodo Parochus celebret hora competenti, ut in Cretonensi 9. Januarii 1587. & in Senogalliensi 29. Januarii 1613.

Rursus ipsamet Sacra Congtagatio in decretis relatis a Nicolio *in lucubrat. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 41. *n.* 7. *& in Flosculis verb.* Missa *n.* 39. *&* 31. & demum a Pittono Veneto *ad constit. & decis.* pro Parochis, pro Locorum diversitate, recensita decreta habere locum declaravit.

Sacra autem Congregatio Concilii super quæsito: an Ordinarius ad instantiam Parochi possit præcipere Rectoribus aliarum Ecclesiarum non Parochialium, ne Missas celebrent, antequam absoluta fuerit Missa Parochialis, quæ in ipsa Parochiali quotidie celebratur, sub die 6. *Octobris* 1625. *censuit: non posse Ordinarium id prohibere.*

Et in Placentina 2. *Maii* 1648. *transivit in eundem sensum, videlicet* – *Missarum celebrationem in Oratoriis Confraternitatum, ante Missam Parochialem prohiberi non posse: sed Episcopum posse hortari, ut diebus Festis prius celebretur Missa in Parochiali, quam in Oratoriis*. In solemnioribus autem anni Festivitatibus, præsertim in Ecclesiis Ruralibus, Episcopus potest prohibere, & quidem congruentius, ne Missæ celebrentur, ne Parochialis in hisce diebus debito obsequio Parochianorum fraudetur, & memoria eorum subjectionis ammittatur, sed renovetur, ex traditis per Tondut. *q. beneficial. tom.* 1. *c.* 63. *n.* 18. quem sequitur Monacell. *formular. tom* 1. *tit.* 6. *formul.* 10. *n.* 23.

Sacra itidem Congr. Conc. hanc postremo relatam resolutionem approbavit, ne in solemnioribus, cæterisque diebus Festis de præcepto, Missæ celebrentur in Oratoriis, & Ecclesiis Ruralibus, nisi finita Missa in Ecclesia Parochiali, additis verbis -- *Ita tamen, ut Missa Parochialis hora opportuna celebretur: ut in Camerin.* 30. *Augusti*, 1704. favore Parochiæ S. Pauli Loci Flastra, contra Capellanum Villæ Collis, ut refert Monacell. *tom.* 4. *pag.* 11. *n.* 124. *cum duobus seqq.*

Demum Sacra Rit. Congr. ut tradunt Gavant. *Manual. verbo* Missa Parochialis *in addit. n.* 1. & Barbosa *de officio, & potest. Parochi c.* 11. *n.* 23. declaravit, non posse prohiberi celebrationem Missæ in Oratorio Ruri ædificato per Laicum, antequam celebretur Missa Parochialis, in una *Camerinen. de anno* 1664. *& in Nocerina de anno* 1665. immo etiam Sacr. Congregat. Concil. in Fulginaten. Oratorii 1696. salvis Juribus Parochialibus, in nova Ecclesia, sive publico Oratorio: & sic utraque Congregatio respondit, non posse impediri a Parocho celebrationem Missarum, etiam antequam celebretur Missa in Ecclesia Parochiali, vel in diebus festivis solemnioribus.

Supervenerunt de anno 1703. 10. *Decembris* decreta generalia Urbis, & Orbis ad tollendas lites, ut plurimum inter Parochos, & Confraternitates, earumque Capellanos oriri solitas, approbata a s. m. Clemente XI. eaque, non obstantibus quibuscunque aliis in contrarium facientibus, servari mandante, & leguntur impressa apud Monacell. *Formul. legal. For. Eccles. p.* 2. *primæ editionis tit.* 13. *Formula prima sub num.* 46. *pag.* 10. *&* 11. & postea repetita apud Matthæuccium, Official. Curiæ Eccles. *c.* 36. *tit.* quoad Parochos *sub n.* 19. quibus omnino inhærendum videtur, tanquam posterioribus, & a Sanctissimo confirmatis.

In istis resolutionibus quoad celebrationem Missarum, & alia Jura, & functiones Parochiales non respicientia, remittuntur arbitrio, & prudentiæ Ordinarii: ad dubium enim XV. -- *An in dictis Oratoriis privatis, licita sit celebratio Missæ privatæ, assentiente Ordinario loci, & contradicente Parocho?* -- responsum fuit -- *Affirmative*.

Ad dubium XIX. *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem sive lectam, sive cantatam?* responsum fuit – *Negative, nisi aliter Episcopus disponat*; Quod quidem decretum fulcitur DD. authoritate, & aliorum decretorum ejusdem Sacræ Congregationis Rituum relatorum a Monacell. *ubi supra, dicta formula prima, n.* 69. ubi, quod hoc pendet a prudenti arbitrio Ordinarii pro diversitate locorum: cum in magnis Civitatibus, & locis populosis, & insignibus, Missa, etiam diebus Festis, in hujusmodi Oratoriis ad libitum celebrari soleat, absque ullo respectu ad Ecclesias Matrices, ut advertit Nicol. *in flosc. verb.* Missa, *n.* 30.

Quapropter, licet superius enunciata antiquiora decreta videantur quodammodo inter se discrepantia, attamen concordant, quod a quocunque Sacerdote, sive Capellano, sive intra, sive extra Ecclesias Parochiales, possunt celebrari, etiam diebus Festis, *annuente Ordinario pro suo arbitrio, & prudentia*, Missæ lectæ, seu privatæ, tam ante, quam post Missas Parochiales, nec valeant a Parochis impediri; Episcopi tamen curare debent, ut Parochi, horis congruis, & convenientibus celebrent Missas Parochiales, & reliqui, sive Capellani, sive simplices Sacerdotes pro pauperum, & rusticorum, ac itinerantium commoditate, alternative, vel per hebdomadas celebrent unam Missam in Aurora, explicando partes essentiales Doctrinæ Christianæ, & publicando Festa, Vigilias, Excommunicationes, & Matrimonia, si ita Episcopus disposuerit. Cæteri etiam, si adsint Sacerdotes, si velint celebrare ante Missam Parochialem, non videntur prohibendi, absque tamen pulsatione Campanarum, ad evitandam diversionem populi a Missa Parochiali; Vel, alias illis permittenda celebratio post elevationem Sanctissimi Sacramenti in ipsa Missa Parochiali; atque ita hisce temperamentis satis consultum remaneret, tam populo, & Parochis, quam Capellanis, juxta sensum Sacrarum Congregationum, tam ex præinsertis decretis, quam aliis relatis a Nicol. *in flosc. verb.* Missa *n.* 30. *&* 31. *& in lucubrationibus tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 41. *n.* 6.

Quibus quidem Capellanis in Ecclesiis Parochialibus, ad satisfaciendum oneribus Capellaniarum, litare, & Sacrificium facere volentibus, aliisque Sacerdotibus, non tenentur Parochi subministrare necessaria, nisi soluta aliqua contributione, pro cera, vino, hostiis, & usu Paramentorum; aut alias sibi ipsis de hujusmodi utensilibus suis sumptibus provideant, ex traditis per Matthæuc. *offic. cur. Eccles. c.* 10. *n.* 7. & Ursayam *tom.* 4. *p.* 2. *disceptat.* 22. *n.* 66. *& tom.* 5. *part.* 2. *discept.* 26. & per Monacell. *Formular. p.* 4. *pag.* 107. *n.* 181. ubi, quod Sacra Congregatio Concilii taxavit hujusmodi contributionem in scutis quatuor pro Missa quotidiana. Unde præstatio hujusmodi venit regulanda juxta locorum qualitatem, ac proportionem, & numerum Missarum; Sacerdotes tamen, Missas votivas, seu temporaneas, vel ea propria, aut Benefactorum devotione celebrare volentes, non sunt arcendi, verum etiam benigne, ac perurbaniter, & quidem ad Omnipotenti Deo immolandum, videntur gratis excipiendi, Matthæuc. *d. c.* 10. *n.* 5.

PER

CARPINETO

Anagni 14. Agosto 1725.

PRima di risolvere la controversia nata fra l' Arciprete, e Capellani della Chiesa di S. Gio. Evangelista di Carpineto, si premette per regola certa, e determinata dalle Sagre Congregazioni, e fermata comunemente da Canonisti, che li Parrochi sono obbligati a provedere se stessi di Paramenti, & altri utensilj necessarj per le loro Messe lette, a cantate, e servizio della Cura; ma non gia sono tenuti, ne possono forzarsi, ma solamente essortarsi, à provedere i Capellani, ò altri Sacerdoti Urbani del bisognevole per la celebrazione delle Messe Barbos. *de Paroch. cap.* 11. *n.* 52. *p.* 1. Bordon. *oper. moral. tom.* 7. c. 10. *n.* 88. & 89. Gavant. *Manual. verb.* Parochorum munera *in addit. n.* 6. Fr. Octavius Maria a S. Joseph. Augustinianus Excalceat. *repertor. Moral. utriusque fori p.* 1. *interrog.* 24. Romaguerra *ad Synodum Gerunden. lib.* 3. *tit.* 17. *c.* 22. *n.* 8. 9. & 10. Monacell. *formular. for. Eccles. tom.* 1. *tit.* 10. *in adnot. ad formul.* 18. *n.* 6. ancora non ostante il solito, Sacr. Congr. Episcop. in Montis Alti 15. *Maii* 1699. & *in Svanen.* 31. *Maii* 1698. Scarfanton, ad Ceccoper. *tom.* 2. *tit.* 12. *n.* 22.

In secondo luogo deve sapersi, che tanto per li Capellani delle Confraternite, che hanno Chiese nel distretto delle Parrochie, quanto per li Capellani della Capellanie erette nelle stesse Parrochiali, & altri Preti Urbani, sono insorte più volte controversie, se li sia lecito, e permesso di celebrare à loro arbitrio, e piacera, prima, ò dopo la Messa Parrochiale: le Sagre Congregazioni del Concilio de Riti, e de' Vescovi, e Regolari hanno risoluto in diverse maniere: Quella del Concilio rescrisse in una Placentina sotto li 2. Maggio dell' anno 1648. che nelli Oratorii delle Confraternite non si potesse proibire la celebratione delle Messe, avanti la Messa Parrochiale, ma che potesse il Vescovo essortare, che ne i giorni di Festa si celebrasse prima la Messa nella Parrochia; la Sagra Congregazione de' Vescovi, e Regolari, in una Comen. 1640. e respettivamente in altra Amalfitana 1607. rescrisse nella forma seguente -- Il Vescovo non può „ proibire, che nelli giorni di lavoro, non si celebri „ nelle Chiese, e Capellanie non Curate, ma solo le „ Feste di precetto, acciò il Popolo si ritrovi alla pu„ blicazione de' Matrimonj, Scommuniche, Vigilie, „ Feste, & altri avvertimenti, che si danno al Popo„ lo, e molto meno può farlo il Parroco nella sua Par„ rochia, ma solo il giorno di Festa.

Queste, & altre consimili risoluzioni, benche pajano discrepanti, concordano tuttavia, che li Sacerdoti, o Capellani, ò sia dentro, ò sia fuora della Chiesa Parrochiale, non possano impedirsi celebrare le Messe lette, ò private, tanto avanti, quanto dopo le Messe Parrochiali, ne' giorni di lavoro, e feriali, ma non gia nelle Feste di precetto (eccetto che nelle Chiese Campestri, non però *in solemnioribus*) massime nelle Terre, e luoghi Diocesani, per non divertire il Popolo dal concorso ad udire la Messa Parrochiale, la spiegazione del Vangelo, e le parti essenziali della Dottrina Cristiana, publicazione delle Vigilie, Feste, Scommuniche, e Matrimonj, secondo la dispositione del Sagro Concilio, Editti Vescovali, e Costituzioni Sinodali. Li Parrochi però devono usar prudenza, celebrando la Messa Parrochiali ne giorni Festivi a ore congrue, a convenienti, secondo le staggioni, e tempi; E se li Capellani esistenti nelle Parrochiali vogliono celebrare avanti la Messa Parrochiale, si può permettere, anco nelle Feste, purche non si suonino le Campane: ò pure, che possono celebrare liberamente dopo l' elevazione del Santissimo Sagramento nella Messa Parrochiale; poiche in tal modo si viene à provedere opportunamente, tanto al Popolo, e Parrochi, quanto alli Capellani, ancorche de Jurepatronatus, quali devono celebrare alle ore comode alla Chiesa, e non alli Padroni, Nicol. *flosc.* verb. Capellanus *n.* 3. Ceccoper. *lucubrat. canon. lib.* 3. *a n.* 146. *usque ad* 151. *inclusive*, e più diffusamente Scarfanton, *in animadv.* ad eundem Ceccoper. *tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 12. *n.* 9. 10. *pag. mihi* 84. & *seqq.* dova ferma, che, se bene i Vescovi devono mostrarsi grati a i Fondatori, e che possino *in limine fundationum* delle Capellanie, apporre le condizioni, che a loro pareranno, per non ritrarli dalla fondazione delli Altari: tuttavolta non esserli lecito di apporre il patto, che li Capellani possino celebrare *temporibus*, & *horis sibi bene visis*, ma sono obbligati ad osservare la Tabella oraria, che disporrà il Vescovo, o il Parroco per comodità del Popolo, e concorso delle persone: altrimenti detti Fondatori verrebbero à disporre à loro arbitrio contro il culto Divino, e servizio della Chiesa: il che in conto veruno gli è permesso.

Che però la Sagra Congregazione de' Riti ne i Decreti novissimi, e generali *Urbis*, & *Orbis*, emanati sotto li 10. Decembre 1703. registrati presso diversi Autori, e specialmente presso Monacell. *formul. Eccles. to.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *sub n.* 46. nella quale Congregazione furono fatti 33. quesiti, e nel quesito, o sia dubbio 19. *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam? respondit -- Negative -- nisi aliter Episcopus disponat*: e lo stesso Decreto, *nisi aliter Episcopus disponat*, fu fatto in altre Cause, come riferisce l' istesso Monacell. *in d. formul.* 1. *n.* 69. *tom.* 2.

Onde li Capellani devono provedersi di tutto il bisognevole, e possono celebrare ne i giorni feriali à lor piacere, ma non nelle Feste; se non nel modo, che si è accennato di sopra, stimando così espediente l' Ordinario per le raggioni, e motivi accennati dalla stessa Congregazione de' Vescovi, e Regolari ne i Decreti riferiti di sopra nel §. *In secondo luogo*, *e nel* §. *Queste*, & *altre* &c.

Quanto poi al Sagrestano, ò sia Chierico, l' Arciprete è obbligato à mantenere, e provedersi del Chierico per suo servizio, e della Chiesa Parrochiale: e se l' Arciprete destinerà le ore convenienti, e congrue per li Capellani, tanto ne feriali, quanto ne giorni Festivi, ordinerà, che siano serviti dallo stesso Chierico: quando poi volessero celebrare nelle ore à loro arbitrio, ò capriccio, & incommode, si provedino di Chierico à loro spese, & il Signor Arciprete non ricusi di dare la chiave della Sagrestia: avvertendo, che il Chierico sia sufficiente, e fedele, & attento per la custodia delle robbe, che si conservano nella Sagrestia, & usi piacevolezza, e prudenza con tutti, massime colli Capellani Patronati: potendo tutto ciò praticarsi facilmente, senza pregiudizio delle raggioni, a giurisdictione Parrochiale.

Quelli poi, che celebrano ne i giorni di Festa, nelle Chiese Campestri, come anco nelle Parrochiali, in Aurora, ò dopo levato il Sole per commodo de' Passeggieri, Custodi d' Armenti, & altre persone di campagna, ò pure che non gli è permesso onestamente di uscire di casa nelle ore più tardi, devono, secondo molti Decreti delle Sagre Congregazioni, spiegare il Vangelo, e fare qualche Istruzzione sopra la Dottrina Cristiana, & annunciare al Popolo le Feste, Vigilie, e Scommuniche, Matrimonj &c. Nicol. *flosc. verb.* Missa *n.* 30. & 31.

Questi sono i miei sentimenti; a quando non piacciano all' Arciprete, ò Capellani, ò Compatroni delle Capellanie, resta in loro arbitrio di ricorrere alla Sagra Congregazione ò de' Riti, ò del Concilio, ò de' Vescovi, e Regolari, alle quali mi sottopongo intieramente.

Dum hoc folium prælo subesset, controversia insurrexit inter Archipresbyterum, & Abbatem Curatum Terræ Pillei nostræ Anagninæ Diœcesis ex una, & Confraternitates, ac Regulares ex altera circa Quartam Funeralem; cui coram nobis delatæ, Responso satisfecimus, quod, præter alibi allegata, hic apponendum duximus.

FIGLIO.

Risposta sopra la quarta funerale tra l' Arciprete, & Abbate Curato da una parte, e Regolari, e Confraternite dall' altra. Non consiste la controversia, che questi pretendino di levare affatto alli Curati la quarta funerale: poiche à Parrochi è dovuto *de Jure* per la Clementina *Dudum de Sepulturis*, e per disposizione

del

del Sagro Concilio di Trento *sess.* 25. *c.*3. *de Reform.* contro la quale non s' ammette alcuna præscritoone ogativa, se oon è immemorabile, ò quadragenaria col titolo, ò privileggio. Ma se si controverte solamente circa la quantità della quaita, la quale devesi regolare secondo la consuetudine de luogbi, à tennre del *cap. Certificari de sepultur.* a come fermano Leno. *Thesaur. for. Eccles. p.* 2. *c.* 14. *de quarta funeralium n.* 2. ibi -- *Est enim Canonica portio regulariter quarta, quæ tamen præscriptiono fieri potest, ut loco quarta portionis, quinta, vel sexta solvatur: & tunc titulus in hac præscriptione non est necessarius, cum Juro Canonico, circa hanc portionem quarta, nulla sit certitudo, sed quandoqoe major, & quandoque minor solvatur* -- c. Certificari *de sepult.* Nicol. *flosc. verb.* Canonica portio *n.* 1. Crispin. *Visit. Pastoral. p.* 2. §. 26. *n.* 10. Aotonell. *de regim. Eccles. lib.* 1. *c.* 13. *n.*7. ibi -- *Licet hac portio dicatur quarta, attamen Canones non concordant in quota; nam alii dicunt esse quartam, alii tertiam, alii medietatem, & ideo, quoad hoc, consuetudo locorum est servanda* -- Piazech. *prax. Episcop. p.* 2. *c.*5. *n.*36. *versic.* Quota autem; atque ita juxta consuetudinem locorum respondit Saera Congreg. Coocilii in Urgellen. 14. *Februaris* 1693. & in Ebredonen. 25. *Julii* 1695. *in respons. ad* 12. & in Mantuana 18. *Julii* 1699. ut refert Monacell. *formular. p.* 2. *tit.* 14. *formula* 1. *n.* 14. & *p.* 4. *pag.* 49. *Sicuti enim differunt inter se præscriptio tota, & præscriptio quota quarta funeralis, ut ait* Ricc. *in prax. tom.* 3. *resolut.* 346. *n.* 6. & 7. per regolare la quota basta l' osservanza di dieci anoi, ò anco di minor tempo, ma quando si pretendesse di togliere, ò di prescrivete tutta la quarta, si ricercatebbe l' immemorabile legitimamente presceritta, ò la quadragenaria col titolo: Che perciò la S. Coogregazione, quando si è controversa solamente la quantità ha resetitto -- *Quartam funeralem deberi Parocho juxta solitum, & morem Regionis* -- come si legge *in una Calaguritana funerum* 18. Novembre 1702. e 1. Decembre 1703. presso il Monacell. *formul. p.* 4. *pag.* 49. *dal n.* 130. *fino al n.* 135. inclusivamente, e la Rota è stata del medesimo sentimento nella *decis. Florentina quarta funeralis* 1711. coram b. m. R. P. D. Caffarello impressa dopo il tomo primo dello Scarfanton. *ad Lucubrat. canon.* Ceccoper. *decis.* 16. *n.* 6. & 7.

DE ORIGINE, ET INSTITUTIONE SODALITIORUM IN ECCLESIA.

Hic non incongrue aliquid addcodum videtur de origine, antiquitate, & institutione Confraternitatum, sive Sodalitiorum laicorum ad pia opera exercenda se colligentium, constitutis sibi quibusdam Regulis, & Officialibus. Sciendum igitur est, hæc Sodalitia non esse recens inventum in Ecclesia Dei; sed exordium habuisse, tempore ipso Apostolorum, cum Christi Fidelium grex adhuc parvulus in unum corpus conveniebat: teste enim S. Luca (Actor. c. 4.) *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una: Nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Quæ verba, quamvis communiter accipiantur pro statu Religioorum vitam communem profitentium; nihilominus de Confraternitatibus quoque laicorum intelligenda sunt. Tunc enim non omnes cogebantur vendere agros, & possessiones suas, & pretia eorum ponete ante pedes Discipulorum, sed voluntarie tantummodo id nonnulli faciebant: Nam alii dominium, & usum rerum suarum retinentes, noo per hoc a fraternitate, & societate excludebantur, ut clare patet ex *c.* 5. *Act.* io quo habetur, Petrum Apostolorum Principem sic exprobrasse Ananiæ de pretio agri defraudanti: *Nonne manens, tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate?*

Postmodum vero, clarissimo præfulget loco Sodalitas Beatissimæ Virginis de Monte Carmelo, ipso Apostolorum tempore coostituta per viros plurimos, qui vestigiis SS. Propherarum Eliæ, & Elisei insistentes, Joannis Baptistæ præconio, Evangelicam Fidem complexati, Sacellum purissimæ Virgini construxerunt, ad quod cooveniences quotidie, Beatissimam Virginem precationibus, ac laudibus colebant: prout habetur ex lectiooibus 4. 5. & 6. diei Festi Sanctissimæ Virgini sub hoc titulo dicati 16. Julii.

Charitas igitur primis Ecclesiæ temporibus Christianorum corda ita colligabat io unum, ut alter alteri in necessitatibus abunde succurreret: ibi enim *c.* 4. & *gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquis egens erat inter illos.* Pacatis autem persecutionum procellis, & exuberante Fidelium numero, sensim cœpit decrescere, & frigescere charitas: hinc nonnulli piissimi viri vitam Apostolicam sectantes, Cœtus, Sodalitates, & Societates instituerunt, & Monasteria excitarunt, in quibus Fideles regularem vitam amplectentes, exemplar exhiberent Apostolorum, priscorumque Christianorum communiter viventium: quorum primus Auctor in Oriente fuisse traditur S. Basilius, deinde in Occidente S. Benedictus, in Africa S. Augustinus, a quibus Religiones omoes emanarunt, quæ innumeris, Sanctissimisque viris Orbem totum illustrarunt.

Nihilominus usque ad nonum Sæculum nulla Sodalitia, seu Confraternitates laicorum propriis degentium in domibus (quod sciam) leguntur instituta, qui rerum suarum dominium habentes, & usum, Fraternitatis titulo in Domino colligati, in aliquo loco convenirent ad pia opera peragenda, & charitatem erga proximum inter se ultro, citroque excitandam.

Anno igitur Christi 851. Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis scripsit Capitula ad Presbyteros suæ Parochiæ, inter quæ XVI. habetur hoc titulo -- *Confratriis, eorumque Conventibus quomodo celebrari debeant:* incipit vero: *Ut de Collectis, quas, Ghildonias, vel Confratrias vulgo vocant:* quo capite Regulas illis delineavit, quæ pietatem redolent eximiam: videlicet, noo confœderari, nec confœderationem factam fovere, nisi Religiosis institutis, oblatiooibus ad aram frequentissimis, eleemosynis, precibus, Sacrificiis ad Defunctorum levamen. Epulis omnibus prorsus interdixit, & voluptatibus; quod hinc crapulæ, hinc cædes ad animarum corporumque perniciem proficiscerentur. Et si quando ingruat necessitas, quæ Confratres omnes colligi cogat, ne conveniant, nisi præsente Parocho, qui illos eloquio ad Religionis, & charitatis studium accendat: & alia hujusmodi iisdem præscripsit Hincmarus: Quæ etiam repetita leguntur in Concilio Namnetensi circa an. 900. celebrato. Ex hic clare patet, ante sæculum etiam onnum, has Sodalitates, seu Coofraternitates adunari solitas, cum etiam vocarentur *Collectæ, & Ghildoniæ.* Utrunque Concilium habetur in extrema collectione Conciliorum Harduini, primum videlicet *tom.*5. alterum *tom.*6.

Deinde S. Francisc. Assisias cum Prædicationibus suis cœpisset pietatis semina spargere, tanta fructus ubertas, Spiritu S. operante, statim exuberavit, ut viri, & mulieres pene omnes, relictis domibus, ac facultatibus, illum sequi prompto animo vellent, ejusque Institutum amplecti (quod primum in Oppido Carmano, seu Cannario prope Assisium, ac deinde aliis in locis Spoletanæ Vallis, contigisse legitur.) Quod cum Sanctus Vir percepisset, io omnium etiam laicorum salutem, Institutum Tertii Ordinis excogitavit: quo & ipsi, non immutato habitu, & conditione, quibusdam sub regulis, facilius propriæ saluti studuere, ut Christianis operibus incumbere possent. Hoc Institutum, quamvis deinde a S. Sede Apostolica approbatum, in Religionem Tertii Ordinis S. Francisci Regularem evaserit, attamen Sodalitium etiam laicorum in meram laicam Fraternitatem erectum remansit, quo propriis in domibus viri, & mulieres piis operibus incumberent, & Charitate concordes *Fratres* etiam denominarentur, plurimis privilegiis, & gratiis a Sede Ap. cumulati. Ex qua laica Sodalitate, per totum Orbem diffusa, plurimi natalium splendere, & Sanctitate celeberrimi viri, & mulieres effulserunt.

Eodem ferme tempore claruit in Ecclesia S. Dominicus Ordinis Prædicatorum Institutor, & Parens, qui a Beatissima Cœlorum Regina monitus, ut Rosarium (idest precandi formulam, qua quindecim Angelicarum Salutatiooum Decades, Oratione Dominica interjecta, & ad earum singulas, totidem nostræ reparationis Mysteria, pia Meditatione recoluntur, cujus Rosarii solemnitatis lectiones propriæ recitandæ, nuper a SS. D. N. BENEDICTO PP. XIII. ejusdem Sac. Ord. Prædicatorum Instituti, approbatæ, & evulgatæ reperiuntur sub die 20. Martii currentis anni 1725.) Rosarium, inquam, monitus ut prædicaret velut singulare adversus hæreses, & præsertim Albigensium, quæ tunc per Tolosatum regionem impie grassabantur, nec

non

non & vitia præsidium, quasdam Confraternitates utriusque sexus fidelium, de eodem Rosario B. Virgin. Mariæ nuncupatas, in diversis Mundi partibus, sequentibus signis, instituisse legitur in historiis, prout habetur ex Leonis PP. X. *Constit.* 46. Pastoris æterni, *edit. Romæ anno* 1540. §. 1. sane pro parte &c. super quo vide eruditam, ac eleganti stylo scriptam *Dissertationem de orig. SS. Rosarii B. M. V.* a R. P. Thoma Vincentio Monelia Ord. Prædicat. editam nuperrime hoc ipso anno 1625.

Aliarum vero laicorum Confraternitatum, sive Sodalitiorum, quorum Sectatores adorationem, & exercitia pietatis, constitutis sibi regulis, Prioribus, & Præfectis, simul convenirent, S. Bonaventuram primum Institutorem fuisse tradunt Scriptores. Hic enim Virginis Deiparæ percepta prius revelatione, Romæ anno 1264. Societatem, sive Archiconfraternitatem *Commendatorum Sanctæ Mariæ*, quæ deinde *Confalonis* appellata fuit (a piis quibusdam viris nuper excogitatam) instituit, & erexit, primisque illis duodecim Nobilibus Confratribus insigne perferendum attribuit, bicolorem Crucem in scapula dextera, albo scilicet, & rubro colore distinctam, & regulas quasdam observandas a se compositas assignavit. Quæ Confraternitas deinde a Clemente Papa IV. fuit approbata. Cujus erectionis historiam refert Camillus Fanucci *de operib. piis Romæ lib.* 3. c. 3. ejusque etiam meminit Fr. Benedictus Mazzarra in Vita S. Bonaventuræ *tom.* 3. *leggendar. Francisc.* 14. *Julii n.* 233.

Alia antiquissima Confraternitas paulo post Romæ instituta fuit, nuncupata *Sanctissimi Salvatoris ad Sancta Sanctorum*, & a Joanne XXI. dicto XXII. circa annum 1286. assumpto, erecta: Quamvis enim ab antiquissimo tempore Sacratissima Imago Salvatoris Acheropita nuncupata a duodecim viris nobilibus Romanis custodiretur, qui vocabantur *Portieri*, seu *Raccomandati del Santissimo Salvatore*, & ex successione per familias ad hoc officium admittebantur: attamen Cœtus iste nobilissimus in Sodalitatem, & Confraternitatem minime erat erectus, nec Officiales habebat, ut asserit laudatus Fanucci *loco cit. c.* 1.

Antiquiores inter Confraternitates enumeranda est profecto Fraternitas Beati Andreæ de Comitibus Ord. Min. Conventualium S. Francisci, qui nuper (absolutis per me Processibus de mandato Sacræ Congregationis Rituum, auctoritate tamen Ordinaria, super Vitæ Sanctitate, & Miraculis, nec non super immemorabili cultu, & deinde per me lata sententia) ab ipsa Sacra Congregatione extensionem, & approbationem cultus ejusdem, necnon Officium, & Missam in tota S. Francisci Religione, & hac Anagnina Diœcesi obtinuit, annuente f. m. Innocentio PP. XIII. ejusdem Beati Andreæ vetustissimæ, præclarissimæque gentis inclyta prole, ac meritissimo suorum Atavorum Pontificum successore. Quæ Fraternitas per Priores, & homines Terræ Pillei, ubi in Ecclesia S. Laurentii, dictorum Fratrum, ejus Sacrum Corpus requiescit, anno 1371. non diu post obitum ejusdem Beati, approbante Episcopo Anagnino, erecta fuit; Cujus Capitula nuper a Nobis reperta sunt in Archivio nostræ Cathedralis, latino primum sermone, postmodum vulgari, sed verbis incultis, ut illa dictabant tempora, & Gothico charactere exarata: Inter quæ illud notandum occurrit, quod Confraternitatis in signum, Crux cuique dabatur ferenda, ut habetur, *c.* 15. ubi legitur — *Et tunc* (scilicet postquam admissus in Confratrem juraverit Capitula observare perpetuo) *imponatur per manus ipsorum Priorum in humeris ipsius Confratris assumpti una Crux parvula de panno biscio, seu albascio, quam ipse, & cæteri Confratres prædicti portare debeant patenter in signum sponsionis ejusdem Fraternæ toto tempore vitæ eorum, & cum illa debeant sepeliri &c.*

Et de Archiconfraternitate Sanctissimi Sacramenti, in Ecclesia Sancti Laurentii in Damaso erecta de anno 1501. & de alia Sanctæ Mariæ super Minervam, pluribus exinde annis instituta, vide Ursayam *tom.* 1. *discept. Eccles. part.* 1. *discept.* 16. *numer.* 120. & 121.

Antiquitatem etiam præferunt suam nonnullæ 43
Confratriæ sæcularium virorum in hac nostra Civitate, videlicet Sanctissimi Sacramenti in Basilica Cathedrali S. Mariæ; Sanctissimi Crucifixi in Ecclesia S. Marcelli; S. Mariæ de Laureto in Ecclesia, olim S. Balbinæ, ac S. Antonii Abbatis in Ecclesia modo SS. Annunciationis nuncupatæ, quæ piis operibus, & Divino cultui incumbentes, non modicum conferunt splendorem nostræ huic Civitati: Quæ, quamvis temporum, ac bellorum injuria, aliquanto ab antiqua sua dignitate, & magnificentia, & ornamentis, visa est descisse: nostri tamen regiminis tempore, Deo dante, civium multitudine, rerum decore, & ædificiorum majestate, ac nonnullorum Altarium nostris pro viribus, ac alienis, respective, in Cathedrali opere plastico, & marmore exornatorum, plurimum aucta dignoscitur. Cum, præter Insignem Collegiatam sub Invocatione S. Angeli Custodis cum uno Rectore, qui est unica Dignitas, & novem Canonicis, nuperis temporibus erectam; necnon magnifice de novo constructam Ædem S. Francisci Minorum Conventualium, cum Ara B. Andreæ dicata, solemni ritu a Nobis consecratam: Præter novum Institutum Virginum Convictricum sub regula, & habitu Sancti Dominici militantium *Operis Pii Charitatis* nuncupatum, præsidio, & auctoritate nostra, ac sub auspiciis f. m. Clementis PP. XI. ad puellarum, & mulierum institutionem, in Ædibus, Monasterii ad instar, funditus excitatum juxta Parochialem Ecclesiam S. Cosmæ, & Damiani; præter demum nuperrime hoc ipso anno decoratam Civitatem hanc nostram exemplarissimo Religionis Clericorum Regularium Minorum Instituto attributa illi per nos, (id Ap. Diplomate SS. D. N. BENEDICTO XIII. approbante, ac firmante) Ecclesia Archipresbyterali S. Joannis de Duce, & Parochiali S. Benedicti Abbatis eidem unita, decora, inquam, præter hæc omnia, S. Mem. Innocentius Papa XIII. suorum Atavorum Pontificum Innocentii III. Gregorii IX. & Alexandri IV. qui Cathedralem nostram Canonicali munere, & residentia, in minoribus existentes exornarunt, merita recolendo, Præpositum pro tempore, quatenus sit Sedis Apostolicæ Protonotarius, Mantelletta nigra cum Rocchetto, Canonicos vero Cappa magna cum Rocchetto, & pellibus armellinis ad instar Canonicorum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, Beneficiatos autem Cappa cinericia ad instar Beneficiatorum dictæ Basilicæ, addito indulto deferendi æstivo tempore Canonicis Cappas rubro colore subsutas, nec non Civitatis Gubernatorem pro tempore, inter alios Gubernatores, ut dicitur *per Breve*, motu proprio decorare dignatus est; Meque ipsum inter Episcopos Solio Pontificio Assistentes, ac Prælatos Domesticos, eximia animi benignitate, nullis quamvis suffragantibus meritis, motu itidem proprio, recensere.

F I N I S.

OPUSCULUM DE VICARIO APOSTOLICO.

CANDIDO LECTORI.

Ingenuus Author felicitatem.

CRevit pene in immensum, & crescit in dies librorum supellex, quos Scriptorum libido, & prælj obvia commoditas, Amanuensium difficultate sublata, incunctanter edit in lucem, pluteosque undique coacervatos posteriortati revoluendos relinquit: levictas profecto! sed digna quidem, quæ mereatur ignosci. Nil expetit avidius rationalis Anima, quam ut opus post se relinquat, quo corporis dissolutione reparata, extet post cineres perenne sui monumentum, propriæ index æternitatis. Veruntamen putare te nolim, Amice lector, ut me in communem foveam, communis error abducat: nil magis abhorrui, quam ut die, noctuque desudarem, oleumque frustra consumerem, ut pararem blattis convivia, a D. Hieronymo Doctore maximo monitus — *Ne ad scribendum cito prosiliat, & levi ducaris insania*. (a) Lucubrationes hasce potius ad Vicarii Apostolici munus pertinentes, pro animi mei instructione congesseram, quo tempore Auximi primum, deinde Anagniæ, simulque Ferentini hujusmodi officium fere per septennium exercui: aliaque addideram, quæ, occasione data, fuerant per me in praxim deducta. Impulere iterata Amicorum officia, ut eorum quidem judicio ad id muneris recenter assumendis profutura, publici Juris facerem, quæ statueram inter privata mea scripta, delitescere. Cum diu detrectaverim, obsequor tandem, juvandi intentione permotus, precum importunitate devictus. Opusculum quantulumcunque, excusso pulvere eruditionis, ambitione seposita, verborum delectu posthabito, gravioribus quippe Pastoralis curæ occupationibus distractus, Typis committo, lectoris humanitati commendo; Ipsius erit sagacitatis, ac virtutis, mel a quocunque etiam contemplabili flore jucundius excerpere: infirmo etenim palato, diligentius, studiosiusque parata non sapiunt; sanum insulsa etiam enutriunt, atque delectant. Vale.

(a) *Ad Rusticum Monachum Epist. 23. lib. 2.*

TITULUS PRIMUS.

De Vicario Apostolico, & de Causis, pro quibus debet deputari.

PLures sunt causæ, pro quibus deputari solet Vicarius Apostolicus; & ad numerum sexdecim referuntur a Nicol *in flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *a n. 1. usque ad 16. ac verb.* Pensio, *num.* 8. & a D. Francisco Maria Gasparo *p. 1. Instit. canon. tit. 6. cap. unic. de Vicario n. 73. fol.* 154. quas repetit D. Franciscus Monacellus *in formular. legal. pract. for. Eccles. p. 2. tit. 16. formul. 7. n. 4. fol. 247.* & postremo Eminentissimus Cardinalis Petra *in Commentar. ad Constit. Apostolic. tom. 1. n. 30. pag. 276.* & fusius Pellegrin. *prax. Vicar. part. 1. sect. 6. per tot.* Jo: Baptista Pittonus *in Constit. Pontific. & decis. pro Vicariis n. 464. & 470.* Dicitur autem Vicarius Apostolicus, qui mittitur a Papa, vel a Sacra Congregatione Episcoporum cum Brevi, vel literis ad regendam aliquam Diœcesim, sive Sede plena, sive vacante, cum tota Jurisdictione Episcopali, Sbroz. *de offic. Vicarii lib. 2. q. 91. n. 4.* Nicol. *ubi supra verb.* Vicarius Apostolicus *n.* 15. *& idem in lucubrat. canon. tom. 2. lib. 1. tit.* 28. de Vicario Apostolico, *fol.* 47. ubi late, Marchet. *Prax. Vicarii Capitularis, part. 3. tit. 36. n. 18. & 19.* Cotrad. *Prax. dispensat. Apostol. lib. 7. cap. 4. n. 17. 66. & 67.* ubi per extensum recenset formulam Brevis cum facultatibus eidem concedi solitis, denuo impressam apud Monacell. *in allegat. formular. part. 2. tit. 16. formul. 7. pag.* 245. tenoris sequentis.

„Dilecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem.
„ Pro nostri Pastoralis officii munere, iis potissimum
„ invigilare debemus, quæ coram Dominici gregis,
„ ut in viam mandatorum Domini ad salutem dirigan-
„ tur, omnino respiciunt. Volentes igitur, certis de
„ causis, animum nostrum moventibus, Ecclesiæ N.
„ de Vicario Apostolico providere: ac de tuis fide,
„ prudentia, integritate, ac doctrina plurimum in Do-
„ mino confisi: Sperantesque, quod ea, quæ tibi du-
„ xerimus, committenda, cumulate sis expleturus, Te
„ in Ecclesia, & Civitate, ac Diœcesi N. hujusmodi
„ Vicarium, & Officialem generalem, ac in nostrum,
„ & Sedis Apostolicæ Vicarium in spiritualibus, &
„ temporalibus, Apostolica auctoritate, tenore præsen-
„ tium, ad nostrum, & Sedis prædictæ beneplacitum,
„ constituimus, eligimus, facimus, & deputamus, cum
„ eisdem facultate, auctoritate, & potestate, quoad
„ exercendum ea, quæ jurisdictionis, etiam volunta-
„ riæ existunt, excepta tamen facultate Beneficia Eccle-
„ siastica conferendi, ac literas commendatitias, &
„ Dimissorias ad Sacros Ordines concedendi, quam
„ Episcopus pro tempore existens, habere, & exerce-
„ re so-

„ te solet in universa Diœcesi in foro conscientiæ, & contentioso, ac alias quomodocunque & qualitercunque: nec non Ecclesias, & loca Pia omnia, etiam Monialium Monasteria, etiam exempta, quoad Clausuram ad Sacri Tridentini præscriptum, visitandi, & reformandi, ac ad visitationem hujusmodi celerrime, & debita cum diligenia procedendi: Synodum celebrandi, Judices, Consultores, Vicarios Foraneos, Notarios, Actuarios, Magistros actorum, Promotores Fiscales, Executores, omnesque alios, & singulos Officiales, tam majores, quam minores Curiæ Episcopalis, quibuscunque nominibus censeantur, in Civitate, & Diœcesi prædictis, quotiescunque opportunum fore judicaverit, & alias juxta solitum, removendi, ac alios in eorum loca eligendi, deputandi, & subrogandi: mulctasque, & pœnas pecuniarias, apud aliquem probum, & idoneum virum, per te de Clero eligendum deponendi, piis usibus arbitrio tuo, applicandas: quascunque literas Episcopo prædicto, sive ejus Vicario directas, & dirigendas, æque, ac si tibi specialiter dirigerentur, aperiendi, & exequendi: literas monitoriales in forma, *significavit*, pro rebus deperditis, seu furto sublatis, juxta præscriptum dicti Concilii Tridentini, & Bullæ fel. rec. Pii V. Prædecessoris nostri, concedendi, in Beneficiis de Jurepatronatus, ejusque erectione, constitutione, nec non in locationibus emphyteuticis, alienationibus, & permutationibus Beneficiorum Ecclesiasticorum, juxta formam Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum, auctoritatem, & consensum præstandi: Causas criminales, Civiles, etiam per appellationem devolutas, & quæ ad Curiam Episcopalem quovis modo pertinere de jure, vel consuetudine in Civitate, & Diœcesi prædictis, cognoscendi, audiendi, committendi, fineque debito terminandi, contra delinquentes, per inquisitionem etiam ex officio, prout juris fuerit, procedendi, eosque corrigendi, mulctandi, puniendi, deponendi, & excommunicandi, suspendendi, & interdicendi: Pœnarumque, & sententiarum earundem moderationem, mitigationem tibi reservandi; nec non censuras, & pœnas ipsas in casibus a Jure permissis, aggravandi, & reaggravandi, & ab illis, aliisque casibus Episcopo prædicto reservatis, prout tibi videbitur convenire, in utroque foro absolvendi, & absolvi faciendi: & exercendi, quæ præfato Episcopo, ratione jurisdictionis de Jure, & consuetudine competunt in præmissis, & circa ea, etiamsi talia forent, quæ magis specificam, & expressam exigerent commissionem. Et cum facultate substituendi in casu necessitatis cum simili, vel limitata potestate. Volumus autem, quod pro tua, & familiæ tuæ sustentatione, ea reditibus Ecclesiæ prædictæ, provisio annua ducentorum scutorum monetæ Romanæ persolvantur, & ejus rata de quadrimestre in quadrimestre, anticipata solutione, ultra expensas pro accessu, & recessu, aliaque emolumenta ordinaria, & extraordinaria, licita, solita, & consueta; itaut si ii, ad quos spectat, in solutionibus, vel earum aliqua defecerint suo tempore, lapsis decem diebus, ea fructibus Mensæ Episcopalis, pro deficiente portione, quæ tibi debebitur, propria auctoritate capere, & exigere libere, & licite possis, & valeas; simulque viaticum pro expensis accessus, & recessos, cum habitatione congrua in Palatio Episcopali, pro tempore officii, habere debeas. Contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmissis non parentes, cujuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis existentes, pœnis pecuniariis piis usibus, arbitrio tuo applicandis, ac etiam per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna Juris remedia, appellatione postposita compescendo; Invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis: non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictæ Ecclesiæ, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singolis illorum tenoribus præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

Datum Romana apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris.

T I T U L U S II.

De Vicario Apostolico deputato, Sede vacante; ejusque Auctoritate.

SEde Episcopali vacante Vicarius Apostolicus deputatus a Papa, seu Sacra Congregatione, habet de jure facultatem exequendi literas, quæ dirigi solent Vicariis Episcopalibus, ac dandi Dimissorias post annum, & infra annum arctatis, ac si esset Vicarius Capitularis, nisi hoc ei specialiter prohibeatur, Nicol. *flosc. ubi ante n.* 20. *&* 21. *juxta c.*15. Cui juncta Glos. *de electione in* 6. Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 41. *n.* 6. Vulpes. *in prax. for. Eccles. c.* 7. *n.* 15. Marchett. *prax. Vicar. Capitular. p.* 2. *tit.* 15. *n.* 64. Panimoll. *decis.* 1. *adnot.* 5. *n.* 9. Nec non conferendi Beneficia libere collationis, Marchett. *p.* 2. *tit.* 32. *n.* 15. Hodie tamen hæc facultas, quoad Dimissorias, & collationes Beneficiorum, solet illi conferri in Brevi, ac literis respective Sacræ Congregationis, innuit Monacell. *p.* 2. *tit.* 16. *formul.* 8. *in princip. & itidem in adnot. sub n.* 3. *in fine, & formul.* 9. prout cum simili limitata facultate accersitus fuit Auctor ad regimen Ecclesiæ Auximanæ tunc vacantis per obitum clar. mem. Eminentissimi D. Cardinalis Opitii Pallavicini illius Antistitis (tot ab aliis Eminentissimis Episcopis Gallo, Galaminn, Verospio, Bichio, & nuper ab Eminentissimo Cardinali Michaele Angelo de Comitibus excelsi animi Principe, quem præclaræ dotes, virtutum præstantia, & maxima rerum experientia, in Apostolico Throno, Innocentii XIII. nomine, ingenti Orbis totius gratulatione collocarunt: & postea a clar. mem. D. Cardinali Horatio Philippo Spada, ac recentee ab Eminentissimo Pipia condecoratæ) ut infra.

Al Reverendissimo Signor mio Osservandiss.
Il Sig. Canonico Giovanni Battista Bassi.
Torino.

Intus — *Reverendiss. Sig. mio Osservandiss.*

„ La Santità di Nostro Signore, che hà distinta memoria di V. S. Reverendissima, e premura di provedere d'un buon, & esperto Vicario la Chiesa Vescovale di Osimo, che sarà per vacare qualche lungo tempo, hà destinata la di lei persona per Vicario Apostolico della medesima Chiesa, e si è degnata comandarmi, che in le ne dia quest'avviso; ad effetto, ch'Ella si accinga speditamente al Viaggio verso quella Città; restando in suo arbitrio, ò di venire a Roma, ò pure passare per Loreto, per portarsi colà à dirittura; Et in questo secondo caso, si compiacerà di darmene avviso col giorno della sua partenza di costì, perchè se le possa far trovare à Loreto la patente di Vicario Apostolico, come sopra: assicurandola esser questa una caparra della benigna intenzione della Santità Sua verso il suo merito. E pregandola à porgermi frequenti occasioni di servirla, le bacio affettuosamente le mani.

Roma 3. *Decembre* 1701.

Di V. S. Reverendissima, quale assicuro della stima particolare, che nostro Signore fà della Sua Persona.

Affettionatiss. Servitor vero,
G. Arcivescovo di Atene.

Foris — *Al Reverendo Signore*
Il Canonico Giovanni Battista Bassi.
Torino.

Intus — *Reverendo Signore.*

„ Essendosi dalla Santità di Nostro Signora ordinato, che si mandi un Vicario Apostolico al Governo della Chiesa di Osimo, Sua Beatitudine hà giudicato di deputar Voi all'esercizio di quella Carica con la provisione di ducento scudi l'anno di moneta Romana, oltre gli emolumenti dell'offizio, accesso, e recesso, & abitazione nel Palazzo Vesco-

„ vale,

„ vale, comunicandovisi à tal'effetto col mezzo della presente *tutte le facoltà solito concedersi a Vicarii Apostolici*, (a) eccettuatane la collazione de Beneficii, e la concessione delle lettere Dimissoriali: Ve lo significo pertanto, affinchè partiate quanto prima al possesso della detta Carica, & il Sign. Iddio vi guardi.

Roma 20. *Gennaro* 1702.

Al piacer vostro – G. Card. di Carpegna.

N. Grimaldi Segretario.

Foris – *Alli molto Reverendi Signori*

Il Capitolo, e Canonici della Catedrale di Osimo.

Intus – *Molto Rever. Signori*.

2 „ Havendo la Santità di Nostro Sig. per giusti motivi soggeritigli dal sommo zelo della sua Paterna providenza destinato al Governo di cotesta Chiesa col titolo di Vicario Apostolico, e con le necessarie, & opportune facoltà, emolumenti, e prerogative, eccetto quella di conferire li Benefizj, e concedere le letere Dimissoriali alli Promovendi a gli Ordini, il Canonico Giovanni Battista Bassi, Soggetto d'esperimentato valore, e dotato di molta bonta, e prudenza: m'ha comandato la Santità Sua di darne avviso alle Signorie VV. acciò, conformandosi con la santa mente di Sua Beatitudine, lo riconoscino come tale, prestandogli la dovuta obbedienza; & il Sig. Iddio le guardi.

Roma 20. *Gennaro* 1702.

Al piacer delle Signorie VV.

G. Card. di Carpegna.

N. Grimaldi Segretario.

3 Quandoque tamen in Statu Ecclesiastico solent prohiberi solum Dimissoriæ pro Sacris Ordinibus: qua probibitione interveniente, non potest Vicarius concedere Dimissorias neque illis, qui obtinuerunt rescriptum a Sacra Congregatione – *Expectent ætatem*, quoniam, ætate adveniente, debent denuo eidem Sacræ Congregationi supplicationes porrigere. Aliquando etiam Sacra Congregatio facultatem hujusmodi benigne impertitur ad tempus, saltem limitatum, puta ad annum, illis, qui ab Urbe longius dissiti, ad eam de facili accedere prohibentur, Nicol. *in flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *n.* 22. mihique toties attribuit, quoties in ordinandis retuli concurrere, una cum literatura, alia necessaria requisita Sacri Concilii Tridentini.

4 Debet exequi literas, vel Bullas, vel dispensationes matrimoniales directas Episcopo, vel ejus Vicario, ac si dirigerentur ipsi Vicario Apostolico (prout eidem committi solent, de Justis *tract. de dispensat. matrim. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 38. & 46. *in fine*;) & ita declaravit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium in literis relatis per Abbatem Michaelem Justinianum Vicarium Apostolicum Aleriæ *in suis Constit. Ecclesiast. lib.* 2. *tit.* 4. *n.* 14. *pag.* 331. Nicol. *ubi supra*, *num.* 21. Panimoll. *in allegat. decis.* 1. *adnot.* 5. *num.* 8. Corrad. *prax. dispens. Apost. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 66.

5 Item concedere potest Monitoria pro revelatione Bonorum, aut Jurium occultorum concedi solita, & contra non revelantes devenire ad Excommunicationem, Gavant. *Manual. verb.* Excommunicatio *n.* 5. Marchett. *prax. Vicar. Capitular. p.* 2. *tit.* 22. *n.* 7. *pag.* mihi 132. Et quemadmodum habet Jurisdictionem, quam habebat Episcopus, appellationes a sententiis ipsius deferuntur ad Metropolitanum, non ad Papam (nisi appellantes vellent provocare, omisso medio, ad Sanctam Sedem) juxta declarationem S. M. Gregorii XIII. de qua apud Nicol. *in sæpius citato n.* 21. Pellegrin. *prax. Vicar. tit.* de Vicario Apostolico *p.* 1. *sect.* 6. *nu.* 4. Marchett. *prax. Vicar. Capitular. p.* 3. *tit.* 36. *n.* 11.

6 Spectat utique ad Vicarium Apostolicum erectio Concionatorum tanquam actus Jurisdictionis: Cum enim Episcopus debeat illos examinare, approbare, & licentiam eis impertiri, aliaque hujusmodi facere, quæ sunt Iurisdictionis; iisque præterea, si errores, & scandala disseminaverint, prædicationem interdicere, aliorum quoque contumaciam per censuras Ecclesiasticas coercere, ex Trident. *Conc. sess.* 5. *cap.* 2. & *sess.* 24. *cap.* 4. *de reform. cap.* Inter cætera *de offic. ordin.* Panimol. *dec.* 91. *adnot.* 1. *n.* 29. Hæc eadem pariformiter demandantur curæ, ac dispositioni Vicarii Apostolici, qui Jurisdictionem Episcopalem exercet, iis duntaxat exceptis, quæ ad illius personæ Episcopalis industrias, prudentiam, & ordinem pertinent, Pignatell. *tom.* 8. *cons.* 2. *nu.* 1. & 4.

Cum autem hujusmodi facultatem Episcopus Ferentini impugnaret Vicario Apostolico ejusdem Civitatis meo successori, prodiit ex oraculo Sanctissimi sequens declaratio.

Reverendo Signore.

„ Riferito alla Santità di Nostro Signore tuttociò, che Voi havete rappresentato con vostra letera delli 28. Decembre caduto, toccante il Monitorio speditto ad istanza di Monsignor Chierichelli dall'A. C. per la nomina, & elezione respettivamente de' Predicatori, Cancellieri, e Procuratori Fiscale del Tribunale, come per gli emolumenti del Sigillo; la Santità Sua ha comandato, che Voi usiate del Jus, che vi compete, non ostante l'inhibitione del Tribunale dell'A. C. e dobbiate continuare nell'esercizio delle vostre facoltà, non ostante qualsivoglia cosa in contrario. Ve lo significo, & il Signore Iddio vi guardi.

Roma 2. *Gennaro* 1712.

Al piacer vostro –

G. Card. di Carpegna.

F. Arcivescovo di Nicea Segr.

Foris – *Al Rev. Sig. Vicario Apostolico di Ferentino*.

Si tamen ipse Episcopus, & non Vicarius Apostolicus, solvit mercedem Concionatori in Cathedrali, quamvis suspensus ab exercitio Jurisdictionis, adhuc retinet Jus eligendi Concionatorem, ut declaravit Sacra Congregatio Episcoporum in Sorana 13. *Februarii* 1669. Monacell. *p.* 2. *tit.* 13. *in adnot. ad formulam* 8. *n* 3. *in fine*, Joannes Baptista Pittonus Venetus *Constit. & decis. pro Vicariis n.* 671. 7

Facultas prædicta eligendi, & deputandi Concionatores ita est addicta Vicario Apostolico, etiam Sede Episcopali vacante, ut neque competat Illustrissimo, & Reverendissimo D. Thesaurario Generali, juxta declarationem Sacræ Congregationis Episcopor. & Regular. ad instantiam Vicarii Apostolici, *Auximani* 30. *Septembris* 1712. *tenoris sequentis*. 8

Foris – *Al Reverendo Signore*.

Il Vicario Apostolico di Osimo.

Intus – *Reverendo Signore*.

„ Letto in Sagra Congregazione il contenuto del Memoriale, dato in vostro nome, in ordine alli Predicatori per l'Avvento prossimo, e Quaresima in cotesta Città; Questi Eminentissimi miei Signori mi ordinano di significarvi: che l'elezzione del Predicatore in cotesta Catedrale assolutamente spetta a Voi come Vicario Apostolico, e non altrimente a Monsignor Tesoriere: & à fine, che con Voi, ò con altri non succedano equivoci, voglino l'EE. loro, che la presente si registri in cotesta Cancellaria, Tanto eseguirete, & il Signor Iddio vi guardi.

Roma 30. *Settembre* 1712.

Al piacer vostro

G. Card. di Carpegna.

F. Arcivescovo di Nicea Segret.

Quamvis enim idem Thesaurarius, tanquam Subcollector Generalis, sit Administrator redituum Episcopatus; attamen Jurisdictio spiritualis tota residet penes Vicarium Apostolicum.

Hujusmodi, inquam, Vicarius missus a Papa, seu Sacra Congregatione, qui dicitur *Apostolicus* ad regendam Ecclesiam cum tota jurisdictione Episcopali, omnia facere potest, quæ, & ipse Episcopus, Pontificalibus exceptis, ut habetur in *c. final. dist.* 61. & *in c.* Is, cui, *de elect. in* 6. Potest visitare Diœcesim, (non tamen intra annum, quo visitavit Episcopus, S. C. Congr. ad *dub.* Visitat. 25. *Februar.* 1673. nisi urgeret necessitas P. Petrus Laurentius *tract. de Vicariis q.* 501. *n.* 1. & 2.) Synodum congregare, & celebrare: Si autem Synodum celebrat, debet id exequi absque interventu Episcopi, Sacra Congr. Episcoporum, & Regular. in Bisignanen. 23. *Augusti* 1652. & in Ly- 9

cien.

(a) *Monacell. part.* 2 *tit.* 16. *form.* 12. *n.* 2. §. Harum autem, & *part.* 4. *pag.* 82. *n.* 462. *cum seq.*

cien. 22. *Septembr.* 1628. Nicol. *flosc. verb.* Synodus *n.* 1. *ad finem*, cum & ista facultas specialiter eidem tribuatur, Nicol. *ubi supra verb.* Vicarius Apostolicus *sub n.* 21. *&* 22. Marchett. *in enunciata praxi Vicar. Capitular. p.* 2. *tit.* 18. *n.* 22. ubi, quod in Visitatione secum ducere potest quinque personas, & non ultra: Ad ipsum etiam spectat facere concursum ad Ecclesias Parochiales, eligere magis idoneum, & fidem mittere cum actis concursus ad Datariam, Nicol. *verb.* Concursus *in principio vers.* Sed si Vicarius sit Apostolicus, *& verb.* Vicarius *n.* 33. Sac. Cong. Conc. in Forosempronien. 6. *Maii* 1712.

10 Vicarius insuper Apostolicus, juxta aliquorum opinionem, potest erigere Beneficia cum reservatione Jurispatronatus, quia habere dicitur Jurisdictionem ordinariam; alii tamen volunt, quatenus iste id habeat expressum in facultatibus, prout exprimi consuevit Corrad. *prax. benefic. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 26. *§. tenent aliqui, cum seq.*

11 Iisdem Vicarius Apostolicus, tanquam Vicesgerens independenter Diœcesim gubernans, & cujus humeris cura, & directio Diœcesanorum residet cum tota jurisdictione Episcopali, Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 159. *n.* 10. potest alieno Episcopo, ad formam Sacri Concilii Tridens. *sess.* 6. *c.* 5. impertiri licentiam exercendi Pontificialia (quorum usus respicit jurisdictionem, Paoimol. *dec.* 30. *n.* 5. Antonell. *de loco legali lib.* 1. *c.* 4. *n.* 11. Pignatell. *tom.* 7. *cons.* 7. *n* 4.) ac conferendi Ordines, nedum subditis, necessariis requisitis suffultis ejusdem Diœcesis, cui præest Vicarius Apostolicus, sed etiam subjectis eidem Episcopo ordinanti, immo etiam aliis aliunde confluentibus cum Dimissoriis suorum Ordinariorum: ex traditis per Patrem Franciscum Priviteram *in manual. Antistit. seu de dextra, & sinistra Episcop. pot.* 86. *per totam.* Hancque facultatem Ego ipse attribui de anno 1704. Illustrissimo, & Reverendissimo D. Petro Valerio Martorello Patritio Auximano Episcopo Ferettano, non minus morum candore, quam Pastorali zelo, & varia literatura ornato; cujus vigore in Civitate Auximana habuit Ordinationes particulares tam de suis, quam alienis subditis ab eorum Ordinariis legitime dimissis, ac respective de Diœcesanis Auximanis: quemadmodum eidem Episcopo facultatem utique indulsi ministrandi Sacramentum Confirmationis in Terra Montis Philotrani: ac Illustrissimo, & Reverendissimo D. Gherardo vigilantissimo Episcopo Lauretano, & Recanatensi in loco Montisfani; & successive Illustrissimo, & Reverendissimo D. Organo de Calvis Episcopo Septempedano Pastorali solicitudine succenso (a) in Oppido Cinguli ejusdem Auximanæ Diœcesis, cui cum qualitate, & charactere Vicarii Apostolici præsidebam. Hinc notandum, quod quatenus Vicarius Apostolicus, vel Capitulum, seu Clerus, deficiente, vel impedito Episcopo, exquirit Ordinarium viciniorem pro administratione Sacramenti Confirmationis, ac similium functionum Pontificalium, Mensa Episcopalis, non Vicarius Apostolicus, non Capitulum, neque Clerus tenetur expensas suppeditare, ut declaravit Sacra Congregatio Episcop. in Caputaquen. 13. *Martii* 1585.

12 Vicarius Apostolicus (ad differentiam Vicarii Generalis Episcopi, & Capitularis) utitur proprio sigillo, ac titulo Vicarii Apostolici, & aliis decoratur honoribus hujusmodi Vicariis concedi consuetis, ad instar Præsulum; cum omnia possint isti Vicarii, omnesque prærogativas consequantur, quas ipsi Præsules, Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 159. *n.* 10. *&* 11. P. Petrus Laurenii *tract. de Episcopor. Vicar. c.* 6. *de jurisdict. & potest. Vicarii Capitular. q.* 599. *n.* 2. Quoniam, tanquam deputati per Sedem Apostolicam, sunt loco Prælati in his, quæ respiciunt jurisdictionem ordinariam, & possunt omnia gerere, quæ posset Prælatus: etiam conferre Beneficia (nisi fuerit talis facultas adempta in eorum deputatione) Card. Tusch. *verb.* Vicariis *conclus.* 193. *to.* 8. Gratian. *discept.* 111. *n.* 57. Pascucc. *in Comment.* ad Pignatell. *tom.* 2. *tit.* de Vicario *pag.* 423. *col.* 1. §. Sed quid, si esset Vicar. Apostolicus? ea ratione, quia Vicarius creatus, sive deputatus a Summo Pontifice magis repræsentat Episcopum, quam si ab Episcopo constituatur, Gratian. *discept.* 103. *&* 106. *a n.* 29. *cum seqq.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 135. *n.* 7. Pellegrin. *prax. Vicar. tit. de* Vicario Apostolico *p.* 1. *adnot.* 5. *n.* 8. Marchett. *prax. Vicarii Capitularis p.* 2. *tit.* 32. *n.* 15. *& p.* 3. *tit.* 36. *n.* 10. *cum tribus seqq.* Monacell. *formul. Eccles. p.* 2. *tit.* 16. *formul.* 7. *n.* 5.

Vicario Apostolico, si sit Canonicus, concedi solet Indultum gaudendi, in absentia, integris distributionibus sui Canonicatus, prout alias, & de anno 1594. 16. *Augusti in Conchen.* censuit Sacra Congregatio Episc. & Regul. sub his verbis – *Al Vicario Apostolico si suol concedere di partecipare interamente in assenza de frutti del suo Canonicato, ò Dignità, ancorche non havesse altri frutti, che le distribuzioni cottidiane* – 13

Et hujusmodi Indultum gratiose, ac benigne ab eadem Sacr. Congregatione fuit mihi elargitum *sub die* 6. *Aprilis* 1702. etiam cum privilegio optandi per Procuratorem domos Canonicales in Metropolitana Taurinensi, quatenus vacare contigerit (prout vacatio contigit, & optavi) durante obsequio, & servitio Sedis Apostolicæ in munere Vicariatus Apostolici Ecclesiæ Auximanæ, ut infra. 14

Eminentissimi, & Reverendissimi Signori.

Giovanni Battista Bassi Canonico della Metropolitana di Torino Umiliss. Oratore dell' EE. VV. dopo aver esercitato il Vicariato Generale per lo spazio di circa dodici anni, è stato dall' EE. VV. per comandamento della Santità di Nostro Signore chiamato al governo della Chiesa vacante d' Osimo in qualità di Vicario Apostolico. E se bene l' Oratore abbia il Coadiutore nel Canonicato, e Prebenda, che serve, e con esattezza assiste al Coro, e funzioni; tuttavia per maggior cautela supplica umilmente l' EE. VV. dichiarare, che possa godere non solo li frutti della Prebenda, ma ancora tutte le distribuzioni durante l' assenza in servizio della Santa Sede, etiam *ne casi dell' infermità del detto suo Coadiutore, come fermano esser* de jure *il* Barbosa *de Can. & Dignit. c.* 29. *n.* 45. Escobar. *tract. de Horis canon. & distribut. quotid. q.* 5. *de causis final. & effect. §.* 2. *n.* 29. 30. *&* 31. Joannes Baptista Pittonus *constit. ac decis. pro Canonicis n.* 456. *pag.* 88. *ma tanto più, perchè questa Sagra Congregazione ha risoluto sotto li* 16. *Agosto* 1594. in una Conchen. *che al Vicario Apostolico si suole concedere, ancorchè non havesse Coadjutore, l' Indulto di godere intieramente, in assenza, li frutti del suo Canonicato, e Prebenda, benche consistessero nelle sole distribuzioni.*

E perche ancora in quel Capitolo vi è l' opzione delle Case Canonicali, ò sia d' un annua prestazione (surrogata in luogo di esse, anticamente alienate con beneplacito Apostolico,) che si paga ad alcuni Canonici più Anziani: supplica l' Oratore di preservargli tal ragione di poter optare per Procuratorem, quando succedesse il caso, pendente la detta sua assenza, affinche la grazia fattagli da Nostro Signore, benignamente approvata dall' EE. VV. non gli riesca pregiudiziale – Che &c.

Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negociis, & Consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, attentis narratis, Oratoris precibus benigne indulsit.

Romæ 6. *Aprilis* 1702.

G. Cardin. Carpineus.

Loco † Sigilli.

N. Grimaldus Secretarius.

T I T U L U S III.

De Vicario Apostolico, Sede Episcopali plena, & ob adversam valetudinem Episcopi ad Gubernium inhabilis, misso: ejusdemque Vicarii Jurisdictionis duratione.

ALiquando, ac sæpe Sanctissimum, sive Sacra Congregatio, jussu Sanctitatis Suæ solet mittere Vicarios Apostolicos ad illas Diœceses, in quibus earum Antistites, adversa valetudine detenti, sive, ingravescente ætate, impediti, onus, ac munus Episcopale amplius sufferre, & exercere nequeunt, ut testantur Pellegrin. *prax. Vicarii p.* 1. *sect.* 6. *n.* 3. Nicol. *in flosc. verb.* 1

(a) *Hodie vero Cingulum in Civitatem Coepiscopalem, & Concathedralem Ecclesiæ Auximanæ reintegratum, cum Vicario in Spiritualibus Generali pro Civitate, ejusque Territorio, ex Constit. SS. D. N. BENEDICTI PP. XIII. 20. Aug.* 1725. *Typis R. C. A.*

verbo Vicarius Apostolicus *n.* 3. Quemadmodum accidit tempore, quo Anximi degebam, quinquennio fere absoluto Vicariatus Apostolici ejusdem Civitatis; placuit enim S. M. Clementi XI. multiplicatis mihi gratiis, & honoribus demandare per organum dictæ Sacræ Congregationis, ut transirem ad Ecclesiam Anagninam (laudatam tum ab Eminentiss. Card. Petra *in commentar. ad constit. Apostolic. tom. 1. ad constit. 3. Paschalis II. pag.* 403. tanquam decoratam quatuor Summis Pontificibus, Innocentio III. Gregorio IX. Alexandro IV. & Bonifatio VIII. ac pluribus Cardinalibus illustratam; tum a bo. me. Antonio Seneca in Constitutionibus, & Statutis ejusdem Ecclesiæ Anagninæ Episcopo, sub istis verbis – *Sancta Ecclesia Anagnina nonnullos suos Cives, qui in ejus gremio Canonici fuerunt, habuit, pavit, nutrivit, & fovit, ut filios, quibus sua dulcedinis ubera præbuit; hos postea, Divina disponente Clementia, recognovit, ut Pastores. Hi fuerunt quatuor illi Clarissimi, & Sapientissimi Romani Pontifices Innocentius III. Gregorius IX. Alexander IV. & Bonifacius VIII. qui dulcissimo vocabulo*, Matrem *illam appellarunt, & tum rerum gestarum magnitudine, & gloria, tum Sacrorum editione, & promulgatione Canonum, non tam hanc Urbem, & Ecclesiam tantum, in qua nati, & aliti sunt, sed summa, & admirabili doctrina, virtute, & prudentia prope incredibili, Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, atque universum Christianum Orbem decorarunt*) cum caractere, & qualitatis Vicarii Apostolici, ob impotentiam Illustrissimi, & Reverendissimi D. Petri Pauli Gerardi ejusdem Ecclesiæ Præsulis, ut ex literis sequentit tenoris.

Foris – *Al Reverendo Signore.*
Il Dottor Giovanni Battista Bassi.
Osimo.

Intus – *Reverendo Signore.*

„ Attesa la grave indisposiaione, & età decrepita di
„ Monsig. Gerardi Vescovo d' Anagni, la Santita di
„ Nostro Signore ha giudicato espediente per il buon
„ governo spirituale di quella Chiesa, di deputar Voi
„ per Vicario Apostolico della medesima; con che
„ senza punto gravare la Chiesa di Anagni, dobbiate
„ continuare a godere della stessa provisione, che a-
„ vete goduta nel governo di cotesta Chiesa d' Osimo.
„ Desidera inoltre la Santità Sua, cha Voi differiate la
„ partenza fino all' arrivo costà dell' Eminentissimo
„ d' Adda, quale è stato deputato dalla Santità Sua
„ Visitatore Apostolico, & insieme Amministratore di
„ cotesta Chiesa, e poi, colla di lui permissione, vi
„ trasferiate prontamente in Anagni per assumere il
„ governo come sopra, e Dio vi guardi.

Roma 13. *Novembre* 1706.
G. Card. di Carpegna.
Al piacer vostro.
Ferdinando Arcivescovo di Nicea Segr.

Foris – *All' Illustre, e Molto Rev. Monsignor come Fratello – Il Vescovo d' Anagni.*
Intus – *Illustre, e Molto Rev. Monsignor come Fratello.*

„ La molta sollecitudine, che tiene Nostro Signore
„ verso tutte le Chiese, e massime con quelle, che
„ hanno li loro Prelati indisposti, & in età grave di
„ maniera, che difficilmente possono soddisfare all'
„ Officio loro Pastorale, ha mossa sua Beatitudine a
„ consolare V. S. con inviarle per Vicario Apostolico
„ con le solite facoltà il Dottor Giovanni Battista Bas-
„ si, il quale per molto tempo con sua lode ha go-
„ vernata col medesimo Carattere la Chiesa, e Dio-
„ cesi d' Osimo; acciò Ella possa con maggior quiete
„ unirsi con Dio, & attendere all' Anima sua senza
„ alcuna distrazione à negozii. Non mancarà pertan-
„ to di uniformarsi alla Santa mente di Nostro Signo-
„ re, con assegnare al medesimo Vicario Apostolico
„ una congrua abitazione in cotesto Palazzo Vesco-
„ vale, & il Signor Iddio la prosperi.

Roma 13. *Novembre* 1706.
Di V. S. come Fratello –.
G. Card. di Carpegna –
Ferd. Arcivescovo di Nicea Seg.

Hinc præfui Ecclesiæ Anagninæ in exercitio Vicariatus Apostolici cum tota Jurisdictione Episcopali, Pontificalibus exceptis, cum prærogativis, & honoribus eo modo, quo rexi Ecclesiam Auximanam, usque

Bassi de Sedalitiis.

quo supradictus D. Episcopus Gerardus in Terra Acuti Feudo, seu Baronia in spiritualibus, & temporalibus Episcopatui subjecta, bienio, & ultra infirmitate vexatus obdormivit in Domino sub *die* 31. *Maii* 1708 delatoque ejusdem obitus nuncio ad Sanctissimum, placuit Sanctitati suæ, pro sua insigni benignitate, meipsum, præter meritum, & intentionem, in Successorem eligere, tametsi Episcopatum Alatrinum paulo ante oblatum, jam recusassem. Qua occasione, à Summo Pontifice, per organum Sacræ Congregationis, indulta fuit mihi specialis facultas eligendi, ac deputandi in utraque Diœcesi Vicarium Apostolicum, qui iisdem Juribus jam mihi concessis uteretur, ut apparet ex literis hujus tenoris

Foris – *Al Molto Illustre, e Reverendissimo Sig. mio Patrone Osservandissimo Il Signor Canonico Bassi Vicario Apostolico d' Anagni.*

Intus – *Molto Illustre, e Reverendissimo Signor mio Padrone Osservandissimo.*

„ 3 Essendosi degnata la Santità di Nostro Signore
„ destinare la persona di V. S. Reverendissima alla
„ Chiesa vacante d' Alatri, mi ha comandato di recar-
„ gliene con tutta diligenaa l' avviso: perche volendo
„ Sua Santità tenere l' Esame de' Vescovi Venerdì pros-
„ simo *9. del Corrente*, è necessario, ch' Ella si porti
„ sollecitamente in Roma, per dover esser esaminata
„ il detto giorno di Venerdì. E perche non patisca
„ in questo tempo il governo di cotesti Popoli a lei
„ commessi, le acchiudo una letera della Sagra Con-
„ gregazione de' Vescovi, e Regolari, nella quale se le
„ dà facoltà di poter eleggere in luogo suo altro Sog-
„ getto idoneo, sin tanto, che Nostro Signore pren-
„ da altre risoluzioni. Si contenti dunque in confor-
„ mità della mente di Sua Beatitudine transferirsi subi-
„ to in Roma, premendo à Sua Santità di far l' esa-
„ me nel giorno accennato, e rassegnandole la mia
„ osservanza, riverentemente mi confermo.

Roma 2. *Marzo* 1708.
Di V. S. Reverendissima Divotiss. & obligatiss. Servitore
Pietro Arcivescovo di Atene.

Foris – *Al Rev. Signore.*
Il Vicario Apostolico di Anagni.

Intus – *Reverendo Signore.*

„ Dovendovi Voi transferire a Roma in obbedien-
„ za al Supremo comando della Santita di Nostro Si-
„ gnore, affinche tanto cotesta Chiesa d' Anagni, cha
„ quella di Ferentino non restino senza il legitimo Suc-
„ cessore, che ne habbia il governo; la Santità Sua mi
„ ordina d' ingiongervi, che prima di partire di co-
„ stà, surroghiate in vostra vece un Vicario Aposto-
„ lico a ciascheduna di esse Chiese per il tempo, che
„ sarete assente, e sino à nuovi ordini, con deputar-
„ vi in nome, e coll' autorità di Sua Beatitudine, che
„ à tal effetto vi comunica, persone costituite in di-
„ gnità Ecclesiastica, e dotate di sperimentata bontà,
„ prudenza, a dottrina, con le medesime facoltà, che
„ sono state date a Voi; Tanto dunque eseguirete, &
„ il Signor Iddio vi guardi.

Roma 2. *Marzo* 1708.
Al piacer vostra
G. Card. di Carpegna.
F. Arcivescovo di Nicea Segret.

Unde, ne diutius abuterer Pontificia benignitate, & munificentia, statim Romam me contuli gratiarum Sanctitatis Suæ complementum recepturus, relinquendo Anagniæ vices meas expleturum D. Abbatem Gregorium Lauri Patritium Anagninum, Canonicum ejusdem Cathedralis J. U. ac Sacræ Theologiæ Doctorem, & Protonotarium, non minus morum candore, & suavitate, quam prudentia, doctrina, varioque virtutum genere ornatum (& merito Sacris Infulis Ecclesiæ Ripanæ de anno 1717. decoratum) & in Civitate Ferentini D. Canonicum Franciscum Antonium Mattulanum, virum utique nota integritate & scientia præditum cum facultatibus Pro-Vicarii Apostolici.

E Verum

5 Verum, quia, ex notissimis bellicis emergentiis exinde exortis, expeditiones meæ usque ad mensem Septembris protractæ sunt, emersit interim apud aliquos dubitatio, utrum, pendente Sedis Episcopalis Anagninæ vacantia, perduraret in me Jurisdictio Vicarii Apostolici, vel alias, attenta morte Episcopi, expirasset? itaut posset Capitulum devenire ad electionem Vicarii Capitularis duraturi usque ad possessionem Episcopatus, a me tanquam moderno Episcopo apprehendendam: dubioque delato ad Sanctissimum, consultaque Sacra Congregatione, emanarunt literæ directæ Capitulo tenoris inferius registrati,

Foris — *Alli Reverendi Signori &c.*

„ Non essendo spirata per la morte del defonto Vescovo Gerardi la giurisdizione del Vicario Apostolico altre volte deputato, ma continuando tuttavia sino a nuova determinazione della Santa Sede, dovrete pertanto astenervi da ogni innovazione, ò sia elezzione del Vicario Capitolare, la quale senza dubbio sarebbe nulla, come più volte da questa Sagra Congregazione è stato dichiarato, e Dio vi guardi.

Roma 15. Giugno 1708.

Al piacer vostro.

Il Cardinale di Carpegna.

F. Arcivescovo di Nicea Segret.

Declarationes autem ejusdem Sacræ Congregationis, de quibus in præinsertis literis fit mentio, quod Jurisdictio Vicarii Apostolici non expiret per obitum Episcopi, & proinde nequeat Capitulum procedere ad electionem Vicarii Capitularis, referuntur.

N. Pescia — Il Capitolo, e Vicario 28. Aprile 1684.

Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium, negociis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita. In causa vertente inter Benedictum Falconcinum Canonicum Volaterranum, uti Vicarium ab eadem Sacra Congreg. de ordine Sanctissimi D. N. deputatum Joanni Baptistæ Cecchio Præposito Ecclesiæ Piscien. ex una, & Capitulum dictæ Ecclesiæ partibus ex altera, censuit, Jurisdictionem præfati Falconcini Vicarii, ut supra deputati, non expirasse per obitum ejusdem Cecchii Præpositi; proindeque non potuisse idem Capitulum Piscien. devenire ad electionem, seu deputationem Vicarii Capitularis, electionemque, seu deputationem Vicarii Capitularis ab ipso Capitulo factam cum omnibus inde secutis, in nihilo attendendam.

Gerace — Al Vicario Apostolico 26. Aprile 1686.

„ Ha più volte questa Sagra Congregazione dichiarato, che li Vicarii Apostolici devono continuare nel governo delle Chiese ad essi commesse, sino a nuovo ordine di questa Sagra Congregazione, ò della Santa Sede, benche i Vescovi delle medesime passassero à miglior vita, ò in qualsivoglia altro modo le dette Chiese restassero prive del loro Pastore. Si rinuova a voi la memoria di tali risoluzioni, acciò, bisognando, sappiate come regolarvi nelle contingenze, che si potessero dare, e vi prego &c.

S. Agata de Goti — Vicario Apostolico 22. Maggio 1699.

Sagra Congregatio &c. inhærens declarationibus alias editis, censuit, Jurisdictionem Oratoris, ut supra, in Vicarium Apostolicum deputati, non expirasse per obitum Episcopi; proindeque, non posse Capitulum devenire ad electionem, seu deputationem Vicarii Capitularis &c.

Bisignano — Vicario Apostolico — Al Nunzio Apostolico di Napoli 18. Marzo 1706.

„ Essendo stato rappresentato in nome del Vicario Apostolico di Bisignano, che sia passato a miglior vita quel Prelato, e che quel Capitolo intenda di venire all'elezzione del Vicario Capitolare: mi hanno perciò gl'Eminentissimi Signori Cardinali, coll' approvazione della Santità di Nostro Signore, ordinato di scriverle, affinchè si contenti di proibire à quei Capitolari il fare l'elezzione del Vicario, volendo la Santità Sua, e le EE. loro, che, non ostante la morte del Vescovo, continui nella Carica il Vicario Apostolico. Glie lo significo &c. *atque ita censuit Sacra Congr. Episcop. in Forosempronien.* 12. *Aprilis* 1709.

Quibus declarationibus adduntur Nicol. *in flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *n.* 17. *&* 18. Marchett. *prax. Vicar. Capitular. p.* 3. *tit.* 36. *n.* 16. *&* 17. Card. Petra *in comment. ad Constit. Apostolic. tom.* 1. *sect.* 5. *num.* 42. *&* 43. *pag.* 278. cum aliis ab eodem allegatis: qui unanimiter probant, quod, electo Vicario Apostolico, si moriatur Episcopus, non est locus electioni Capitularis; idque procedit, etiamsi idemmet Vicarius fuisset electus ejusdem Ecclesiæ Episcopus; quia adhuc continuat suum officium Vicariale usque ad possessionem Episcopatus: per ea, quæ tradit Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 22. *n.* 1. quem sequitur P. Petrus Laurenii *de Episcop. Vicar. c.* 5. *de sustentat. & amot. Vicar. q.* 292. *sub n.* 1. *& q.* 294. — Quemadmodum Vicarius Apostolicus durat, etiamsi post deputationem vacaret Sedes Apostolica, Pellegrin. *prax. Vicar. p.* 2. *sect.* 6. *n.* 27. Nicol. *flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *n.* 17. Marchett. *prax. Vicar. Capitular. p.* 3. *tit.* 36. *n.* 17. *& seqq.*

Quinimmò, defuncto etiam Vicario Apostolico, non 6
potest Capitulum eligere Vicarium Capitularem: sed electio spectat ad Summum Pontificem, *Adden. ad Summ. Bullar.* Stephani Quarantæ *sub titulo* de Capitul. Sede vacante, Franciscus Severinus apud Jo: Mariam Novar. *de privileg. tract. de male ablatorum privilegiis n.* 12. *& seqq. fol.* 93. & tali casu, recurrendum pro provisione ad Sanctam Sedem Apostolicam, Monacell. *formular. for. Eccles. p.* 1. *tit.* 1. *in adnot. ad formul.* 2. *n.* 2. *pag.* 9. Quapropter Sacra Congregatio solet Capitulis, occorrente casu, prohibere electionem novi Vicarii, ut testantur Pellegrin. *prax. Vicar. p.* 1. *sect.* 6. *n.* 28. Nicol. *lucubrat. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 28. *de Vicario Apostolico*, & ut practicatum fuit in mea hypothesi, proxime relata, atque ita nuperrime censuit eadem Sacra Congregatio in Forosempronien. 12. *Aprilis* 1709. *cum rescripto — Vicarius Apostolicus continuet in officio, non obstante obitu Episcopi: & dentur literæ etiam Capitulo, ut abstineat ab electione Vicarii Capitularis*; & rursus in eadem, Vicario Apostolico, & Capitulo informantibus, referente Eminentissimo D. Cardinali Paracciano, Sacra Congregatio 7. *Junii dicti anni* edidit rescriptum — *Vicarius Apostolicus continuet usque ad novum ordinem Sacræ Congregationis*:
Pariformiter Vicarii Capitularis electio fieri nequit, 7
quando Vicarius Generalis Episcopi defuncti missus fuerit a Papa, vel a Sacra Congregatione, Monacell. *toties allegat. p.* 2. *tit.* 16. *in adnot. ad formul.* 30. *sub n.* 13.

TITULUS IV.

De Vicario Apostolico (remoto Episcopo ab Administratione sua Ecclesia) transmisso.

QUandoque apponitur Vicarius Apostolicus, quan- 8
do Episcopus in Ecclesiæ regimine, & justitiæ administratione minus vigilans invenitur, Nicol. *in flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *n.* 16. Leon. Thesaur. *for. Eccles. p.* 1. *c.* 10. *n.* 6. Et eo casu, literæ Apostolicæ, sive etiam Sacrarum Congregationum, tametsi dirigantur Vicario Generali Episcopi, vel ipsimet Episcopo, attamen eas exequitur Vicarius Apostolicus, vigore facultatum, quas habet a Sancta Sede, Corrad. *de dispensat. Apostolic. lib.* 7. *c.* 4. *n.* 66. Rosa *de executor. literar. Apostolic. p.* 1. *c.* 3. *n.* 29. *pag.* 37. qui testatur, sic vidisse in praxi observari: itaut Vicarius Apostolicus possit cognoscere etiam Causas Episcopo delegatas, Antonell. *de loco legali lib.* 1. *c.* 14. *n.* 6.

Quando enim adest Vicarius Apostolicus, Episcopus nec Vicario Generali uti potest, neque ullo modo se ingerere in exercitio Jurisdictionis, nec minus, ut dixi, exequi literas Apostolicas ipsimet Episcopo, sub nomine dignitatis directas; ut censuit etiam Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium in Nolana 27. *Septembris* 1641. itaut si recusetur Episcopus, non redditur suspectus Vicarius Apostolicus; quia ab Episcopo non dependet, sed immediate a Sancta Sede, Constantin. *in observat. ad statut. Urb. tom.* 1. *annot.* 2. *art.* 2. *n.* 147. Item, si fuisset concessa exem-

ptio

ptio a Jurisdictione Episcopi, & Vicarii, non extenderetur ad Successorem, neque ad Vicarium Apostolicum exinde missum, Nicol. *flosc. n.* 15. *verb.* Vicarius Apostolicus.

Hinc est, quod, si Episcopus reperiretur suspensus a Jurisdictione, sed haberet præservatum Jus conferendi Beneficia, non ideo potest ex approbatis in concursu Parochiali digniorem præeligere, quia ad solum Vicarium Apostolicum pertinet concursum indicere, ac præeligere magis idoneum, etiamsi Beneficium Parochiale vacaret in mense Episcopi, Nicol. *in flosc. verb.* Concursus *sub n.* 2. §. Sed si Vicarius sit Apostolicus, cum aliis adductis per Monaccll. *p.* 1. *tit.* 4. *in adnot. ad formul.* 16. *n.* 3. ubi, quod ita declaravit Sacr. Congregatio Concilii in Sorana *Parochialis* 28. *Novembris*, & 12. *Decembris* 1699. & postremo in Forosempronien. *prælectionis ad Parochialem* 16. *Novembris* 1709. apud de Fargna *commentar. in canon. de Jurepatron. tom.* 3. *p.* 5. *can.* 10. *cas.* 1. *num.* 27.

FOROSEMPRONIEN.

Prælectionis ad Parochialem.

Vacante de mense Martii proximi præteriti Parochiali Ecclesia Sancti Andreæ Castri Laureti hujus Diœcesis, Episcopus Fabri tunc vivens, concursum per edictum subscriptum e Vicario Apostolico indixit, habendum, vel coram ipso, vel coram eodem Vicario Apostolico ob ejusdem Episcopi ingravescentem ætatem, jussu Sanctissimi D. N. illi Diœcesi Præposito. Post itaque publicatum, & affixum Edictum sub die 3. ejusdem mensis cum termino decem dierum, habitus fuit, & absolutus concursus coram dicto Vicario Apostolico, ac tribus Examinatoribus Synodalibus sub die 13. sæpedicti mensis Septembris. Plures fuere concurrentes, quos inter Regius, Coppa, & Battellus, omnium Examinatorum favorabilia vota unusquisque reportavit; reliqui vero cum duorum tantum Examinatorum suffragiis inter approbatos recensiti extiterunt. Successive sub die 15. ejusdem mensis idem Episcopus, uti magis dignum præelegit præfatum Coppam, mandavitque ad ejus favorem Bullas expediri, quemadmodum fuerunt expeditæ cum subsecuta possessione. Sed eademmet die Vicarius Apostolicus, vigore suarum facultatum, protestatus fuit in Cancellaria Episcopali, Bullas fore expediendas ad favorem Regii tanquam magis idonei, qui similem protestationem emisit appellando, & pro nulla redarguendo præelectionem Episcopi, uti latius ex authentica copia integra omnium actorum dicti concursus in Summario exhibenda.

Exinde Regius recursum habuit ad Sanctissimum D. N. hujus causæ cognitionem ad hanc Sacram Congregationem remittentem: a qua (interim è vivis erepto Episcopo) fuit jussus informare idem Vicarius Apostolicus, qui a præmissis non discedendo, merita Regii usquequaque recensuit, ut ex ejus relatione, una cum literis suarum facultatum in Summario pariter dandis. Reliquum est igitur, ut EE. VV. ex utrinque deducendis, non dedignentur resolvere dubium infrascriptum concordatum.

An sustineatur prælectio Vicarii Apostolici, sive potius prælectio, & successiva provisio Episcopi in casu &c.

Die 16. Novembris 1709.

Sacra Congregatio Concilii respondit: Affirmative quoad primam: & negative quoad secundam partem, & hujusmodi Causam amplius non proponi mandavit. — Et ratio est, quia Episcopus in hujusmodi casu non habet, nisi administrationem Ordinis, & usum Pontificalium, Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 177. *n.* 122. Pascuec. ad eundem Pignatell. *aliis decretis Sacræ Congregationis suffultus, ita comprobat tom.* 1. *tit.* de Concurs. Parochialis *pag.* 194. *col.* 2 *in fine*, Joannes Baptista Pittonus *constit. ad decis. pro Concursu n.* 593. & 1400. R. P. D. Ansaldus *in add. ad suas Decisiones tom.* 1. *in adnot. ad decis.* 64. *n.* 22. eo motivo ductus, quia per transmissionem Vicarii Apostolici, suspensa remanet Jurisdictio Episcopi, Nicol. *in flosc. verb.* Episcopus *n.* 77. Atque ita servari in concursibus coram me habitis in Anagnina, atque etiam Ferentina, cujus gubernium, amoto Episcopo a residentia, Sanctissimus D. N. mihi pro sua eximia, atque ineffabili munificentia per literas Sac. Congregationis tenoris inferius recensendi sub die 24. Septembris 1707. demandavit.

Bassi de Sodalitiis,

Foris — *Al Reverendo Signore.*
Il Sig. Vicario Apostolico d'Anagni.

Intus — *Reverendo Signore.*

„ La Santità di Nostro Signore ha ordinato, che „ Monsignor Vescovo di Ferentino si assenti da quel„ la Diocesi: & essendole nota la particolare attenzio„ ne che Voi avete al governo di cotesta Chiesa d' „ Anagni, attesa la vicinanza di queste due Diocesi, „ si promette la Santità Sua, che resteranno ambe„ due ben governate dalla vostra abilità, & esperienza „ in simili cariche: al qual'effetto vi deputa, in virtù „ della presente, anche per Vicario Apostolico di quel„ la Chiesa di Ferentino con le necessarie, & opportu„ ne facoltà, e prerogative, eccetto quella di conferi„ re i Benefiaj, e di concedere le letere Dimissoriali al„ li Promovendi alli Ordini: riservandosi la Santità „ Sua, oltre gli emolumenti soliti della Cancellaria, di „ darvi qualche onesta ricognizione, stante la povertà „ della medesima Chiesa, & il Sig. Iddio vi guardi.

Roma 24. *Settembre* 1707.

Al piacer vostro.

G. Cardinal di Carpegna.

F. Arciv. di Nicea Segret.

Foris — *Alli molto Reverendi Signori.*
Il Capitolo, e Canonici della Catedrale di Ferentino.

Intus — *Molto Reverendi Signori,*

„ Affinche cotesta Chiesa, per l' assenza di Mon„ sig. Vescovo non rimanga destituta di Superiore, che „ sopraintenda al governo della medesima, Nostro Sig. „ vi hà destinato per Vicario Apostolico il Dottor „ Giovanni Battista Bassi, il quale con l' istesso Carat„ tere governa parimente la Chiesa d' Anagni. Ne dò „ pertanto l' avviso alle Signorie VV. acciò uniforman„ dosi alla mente di Sua Beatitudine, lo riconoschino „ per tale, e gli presentino la dovuta obbedienza, „ & il Sig. Iddio le guardi.

Roma 24. *Settembre* 1707.

Al piacer delle Signorie VV.

G. Card. di Carpegna.

F. Arciv. di Nicea Segret.

Præfatumque regimen Diœcesis Ferentinæ continuavi fere per biennium: sed ob superventum mihi onus Episcopale Ecclesiæ Anagninæ, Sanctissimus in Vicarium Apostolicum subrogavit D. Abbatem Laurentium Tartagni nobilem Foroliviensem, virtute, & prudentia conspicuum (ad Episcopatum Verulanum postea evectum)

Foris — *All' Illustre, e molto Rev. Monsign. come Fratello.*
Il Vescovo d'Anagni.

Intus — *Illustre, e Molto Rev. Monsig. come Fratello.*

„ Affine di sgravare V. S. dal peso del Governo del„ la Chiesa di Ferentino, la Santità di Nostro Sig. si „ è degnata di surrogarle in Vicario Apostolico il „ Dottor Lorenzo Tartagni da Forlì soggetto d' espe„ rimentata virtù, e prudenza. Et io nel recarlene la „ dovuta notizia, le prego dal Signore Iddio ogni più „ vera prosperità.

Roma 20. *Luglio* 1709.

Di V. S. come Fratello.

G. Card. di Carpegna.

F. Arciv. di Nicea Segret.

Ex his igitur patet, quod, quando transmittitur Vicarius Apostolicus pro Diœcesis regimine, apud ipsum residet tota Jurisdictio, privative quoad Episcopum; nec Episcopus illum removere potest, juxta declarationes Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium relatas per Pascucc. *tom.* 2. *de Vicario fol.* 421. *col.* 1. *in fine*, Pellegrio. *prax. Vicar. p.* 1. *sect.* 2. *subsect.* 9. *n.* 9. *fol.* 19 *impressionis Venetæ*, Pax Jordan. *Elucubrat. tom.* 2. *lib* 12. *tit.* 1. *de Vicar. n.* 265. Et hoc est adeo verum, quod si Vicarius Apostolicus visitat una cum Episcopo, nequit Episcopus se immiscere in Visitatione, Sacra Congr. Episcopo-

E a rum,

rum, & Regularium in Bisinianen. 23. *Augusti* 1652. sed solum in exercitio Pontificalium, confirmando, vel quid simile faciendo, quod ad Ordinem Episcopalem spectat (intellige, si id non sit ei interdictum) Pellegrin. *d. tract. p.1. tit.* de Vicario Apostolico *sect. 6. n. 6.* ubi, quod tali casu, ne Clerus gravetur duplicibus expensis, Episcopus, & Vicarius non possunt ducere secum plusquam quinque personas, ut censuit etiam Sacra Congregatio in Decretis collectis a Nicolio *in flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *n.* 21. §. Item visitare Dioecesim. Et non absimiliter, quando per Vicarium Apostolicum Dioecesana Synodus est convocanda, hoc facere debet sine interventu Episcopi, Pellegrin. *ubi supra n. 7.* Sacra Congregatio Concilii in Lyciensi 9. *Junii* 1608. & in Bisianen. 16. *Maii* 1653. Nicol *flosc. verb.* Synodus *n. 1. ad fin.* ob rationem sæpius adductam; quia Episcopus non habet, nisi administrationem Ordinis, nec potest se se ingerere in jurisdictione, neque contra ipsum Vicarium Apostolicum aliquid agere, nec informationes capere, neque officio finito; multo minus Edictis honorem illius lædere, Nicol. *ubi supra verb.* Vicarius Apostalicus *n.* 24.

Per missionem autem Vicarii Apostolici ad regendum aliquem Episcopatum, non solet regulariter auferri Episcopo collatio Beneficiorum, nisi id expresse caveatur in Brevi Apostolico, sive in literis Sacræ Congregationis, in quo, seu quibus aliquando Vicario Apostolico datur collatio Ecclesiarum Parochialium in mensibus Ordinarii; Beneficiorum vero simplicium, ex sententia Sacræ Congregationis nunquam; nisi id per Papam alicui extra ordinem concedatur: Quod enim expressum in hac parte non invenitur, ad collationem Ordinaris in suis mensibus pertinere, & remanere censemr, licet ad Vicarium Apostolicum, ut alibi diximus, spectet facere concursum, eligere magis idoneum, ac fidem mittere ad Datariam, vel ad Episcopum respective, Nicol. *loco supra allegat. n.* 23. Pellegrin. *in citato tit.* de Vicario Apostolico *sect. 6. n. 8. fol. mihi* 57. & fuse Monacell. *p. 2. tit. 16. in adnot. ad formul.* 8. *per tot.* Item Instituit præsentatos ad Beneficia Jurispatronatus.

Cum autem in Dioecesi Fercotina tum tempore mei gubernii, tum etiam D. Vicarii Apostolici successoris, vacassent plura Beneficia de Jurepatronatus, & per me, ac eundem D. Vicarium, servatis servandis, fuissent instituti præsentati ad nominationem Patronorum, Reverendissimus Episcopus, licet semotus a regimine, & a Jurisdictione Episcopali suspensus, prætensionem excitavit, quod Institutiones hujusmodi a Vicariis Apostolicis factæ, nullitate laborarent; ideoque novas provisiones, vel saltem sanationes obtinere deberent ab ipsomet Episcopo, ea ratione suffultus, quia ablata fuerit Vicariis Apostolicis in literis eorum deputationis facultas Beneficia simplicia conferendi; attamen prætensio hujusmodi visa fuit insubsistens.

Siquidem Vicariis Apostolicis prohibentur conferre Beneficia liberæ collationis, & quæ pendent a mera liberalitate, & gratia Sedis Apostolicæ, aut a dispositione Episcopi, cum sapiant species donationum; secus vero, quæ sunt de Jurepatronatus, & ad præsentationem Patronorum: His nanque casibus non dicuntur proprie conferre, sed tantum instituere, Nicol. *flosc. verb.* Collatio. Institutiones autem hujusmodi non sunt Vicariis Apostolicis interdictæ. Ratio est, quia non dicuntur collationes voluntariæ, sed necessariæ, in quibus nulla per Vicarios exercetur liberalitas, aut gratia, sive donatio, cum conferantur, seu instituantur ex justitia Personæ præsentatæ, vel vocatæ in fundatione, quæ dicuntur ab ipsa Beneficia *arctata*: Quapropter Institutiones, seu verius Confirmationes hujusmodi tanquam ex necessitate, & coactione provenientes, sicuti explentur tam a Vicariis Generalibus, etiam sine mandato speciali, quam a Capitulis, eorumque Vicariis Capitularibus, Sede vacante, *c. 1.* ubi Gloss. & Abb. *de Instit. in 6.* Garz. *de Benef. tom. 1. p. 5. c. 7. n.* 54. Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 1. n. 8. & seqq. & q. 2. n.* 11. & 16. Corrad. *prax. benefic. lib. 2. c. 9. n. 60. & seqq.* Diana *tom. 3. tract.* 5. *de pot. Capituli Sede vacante resol.* 51. Cammerat. *respons. 12. n. 12. & seqq. lib. 1.* Barbos. *de offic. & pot. Episcop. p. 3. allegat. 72. n. 172. & seqq. & n. 181. cum duobus seqq. & de Canon. & Dignit. c. 42.* 2.96. Nicol. *lucubrat. lib. 1. tit. 28. de off. Vicar. c. 57. n. 2. col. 2. to. 2.* Zerb. *gemm. Episc. tit. 49. de prabend. & concess. prabend. q. 4. n. 3. & idem singular. 30. n. 2.* Tondut. *resol. benef. p. 2. n. 5. & 35.* P. Petrus Lauren. *tract. de Episcop. Vicar. c. 4. de pot. Vicar. in re benef. q. 234. per tot. & c. 5. de Jurisd. & pot. Vicar. Capitular. q.* 603. Rota *decis. 65. n. 13.* coram Ubaldo, *& decis. 28. n. 5.* coram Cavaler. *& decis. 629. n. 14.* coram Merlin. *& decis. 280. n. 13. & decis. 958. n. 15. & 11.* coram Buratt. *& decis. 2088. n. 80. & seq.* coram Merlin.

Eo fortius, & absque scrupulo hoc Jus instituendi præsentatos ad Beneficia patronata competit Vicariis Apostolicis, majorem auctoritatem, & Jurisdictionem habentibus, quam Vicarii Generales Episcoporum, & Capitulares, late Pater Lauren. *in d. tract. de Episc. Vicar. c. 1. de Vicariis nomine &c. q. 26. per tot.* Unde, discusso articulo in sacra Congregatione Episcop. & Regul. inter Episcopum, & modernum Vicarium Apostolicum, emanavit ad favorem Vicarii resolutio infra expressa.

In Causa Ferentina Juris instituendi vertente inter Episcopum ex una, & Vicarium Apostolicum, partibus, ex altera, de, & super infrascriptis dubiis, nempe.

Primo. *An spectet ad Episcopum, vel potius ad Vicarium Apostolicum instituere Præsentatos ad Beneficia de Jurepatronatus laicali in casu &c.?*

Secundo. *An Institutiones factæ a Vicario Apostolico in dd. Beneficiis sustineantur in casu &c.?*

Sacra &c. Partibus auditis, referente Eminentiss. Fabrono censuit: ad suprascripta dubia infrascriptum in modum respondendum, videlicet.

Ad Primum. *Negative, quoad primam partem, Affirmative quoad Secundam.*

Ad secundum. *Affirmative.*

Romæ 3. *Martii* 1712.

Præterea etiam Congregatio Concilii, ac Episcopo- 2
rum, deputat Vicarium Apostolicum, quando Capitulum eligit Vicarium Capitulare ad tempus, vel cum restrictionibus: aut etiam Sacra Congregatio confirmat, durante vacatione Sedis Episcopalis, electum a Capitulo, ad tempus, quandoque removet secundum casuum contingentias; ut puta propter imperitiam Vicarii Capitularis; vel quando adsunt plures Vicarii Capitulares; aut ob alios graves respectus: aut etiam in aliis casibus, de quibus apud Card. de Luca *in adnot. ad Concil. disc. 31. n. 25. & in Relatione Curiæ disc. 15. n. 11. & 12.* Nicol. *in flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *n.* 17. Monacell. *formular. p. 2. tit. 16. in adnot. ad formul. 7. n. 4.* Vel etiam, stante discordia electionis Vicarii Capitularis inter Capitulum: Sacr. Congregatio Concilii in Aliphana 8. *Julii* 1702.

Et quamvis desuper abunde firmaverimus, Vicarium 3
Apostolicum habere totam Jurisdictionem Episcopalem, & consequenter posse etiam benedicere Vestes, Paramenta, & alia supellectilia Sacerdotalia, & vasa, & alia pertinentia ad Cultum Divinum, cum actus hujusmodi sint Jurisdictionis, non Ordinis, juxta opinionem Nicol. *lucubrat. Canon. tom. 2. lib. 5. tit. 33. de privileg. & de benedict. a n. 18. & 19.* §. licet *cum sequentibus fol.* 226. Idem *in flosc. verb.* Episcopus *n.* 24. & Pauli Mariæ Quarti *in rubric. Missal. p. 2. tit. 2. de præparat. sect. 4. dub. 3 pag. 181.* §. probatur; censentis, Episcopum non permanenter, sed vel per singulas vices, vel ad tempus aliquod, posse dictam facultatem delegare; & utranque opinionem refert Antonell. *de Juribus lib. 1. p. 1. c. 60.* Nihilominus juxta veriorem sensum, & stylum Sacræ Congregationis Rituum, ista benedictio sacerdotalium indumentorum dicitur prærogativa, & munus peculiare Ordinis Episcopalis, solis Episcopis commissum, quod aliis non confertur, nec communicatur sine privilegio Apostolico, Vener. *de exam. Episc. lib. 9. c. 34. de consecrat. Eccles. vel Altar. n. 27. et 28.* Ugolin. *de offic. et pot. Episcopi c. 35. n. 9.* Itaut neque ipsimet Episcopi aliis, nec quidem eorum Vicariis Generalibus, neque Protonotariis Titularibus, minusque Canonicis, aut Dignitatibus inferioribus Episcopo, delegare possint, Tamburrin. *aliis relat. de Sacrific. Miss. lib. 1. c. 3. §. 2. num. 4.* tametsi non requiratur unctio Sacra, nisi accedat specialis licentia Sedis Apostolicæ, sive ejusdem Sacræ Congregationis, P. August. Mattheucc. Ord. min. observ. officialis Curiæ Eccles. *cap. 7. num. 4.* ut colligitur etiam ex indultis a Sacra Congregatione facile concedi solitis (de consensu Episcopi) relatis per Monacell. *part. 1. tit. 1. in adnot. ad formul. 1. numer. 50. cum duobus seqq.* ex tradit. Ceccoper. *lucubrat. Canon. lib. 3. numer.* 17. & testatur D. Abbas Justinianus *in suis Constitut. Eccles. Dioeces.* Ale-

ces. Alerien. *lib.* 2. *c.* 4. §. 18. *tit.* Della benedizione de Paramenti, & Istromenti dell' Altare *n.* 1. *& seqq. fol.* 188. ubi, quod Episcopi possunt tantummodo communicare facultatem aliis Episcopis consecrandi Calices, Patenas, Pixides, & Campanas, in quibus Unctio Sacra adhibetur: Cætera vero non requirentia Unctionem Sacram ab aliis, qui non sint Episcopali dignitate muniti, benedici nequeunt, neque ex delegatione Episcopi, absque licentia ejusdem Sacræ Congregationis: dictusque Abbas *loco cit.* refert Indultum concessum Vicario Generali clar. mem. Cardinalis Petri Aloysii Carafæ Episcopi Tricaricen. sequentis tenoris, *Vicarius Generalis Eminentiss. D. Episcopi Tricarici existens in Curia petiit Indultum, Ecclesiasticam suppellectilem benedicendi: & Sacra Rituum Congregatio annuit, durante absentia Eminentissimi Episcopi, & pro iis rebus tantum, in quibus Sacra Unctio non adhibetur, hac die* 21. . . . 1645.

A. Card. Capponius.

M. Gallius Sacra Rituum Cong. Secr.

Præmissa probant Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 6. *n.* 8. Gavant. *in Manual. p.* 4. *tit.* 19. *n.* 23. *& verb.* benedictio *n.* 5. Ugolin. *de potest. Episcop. c.* 32. Barbos. *de potest. Episcop. alleg.* 27. *n.* 42. aliique congesti per Priviter. *in manuale Antist. seu de dextera, & sinistra Episcop. pot.* 41. *& impot.* 65. Quo quidem Indulto ego ipse gavisus fui ex benignitate Sacræ Congregationis tempore regiminis Ecclesiæ Auximanæ, deinde renovato, occasione translationis ad gubernium Anagninæ, ut sequitur, *Auximana. Sacra Rituum Congregatio attribuit, Sede Episcopali vacante duntaxat, Joanni Baptistæ Bassi Vicario Apostolico Civitatis Auximana facultatem benedicendi Sacram supellectilem, in qua tamen Sacra Unctio non adhibeatur.*

Die 18. *Martii* 1702.

G. Card. Carpineus.

B. Inghirami Sacr. Rit. Congr. Secr.

4 Potest tamen Episcopus, procul dubio, delegare simplici Sacerdoti benedictionem novæ Ecclesiæ, & Cœmeterii, ad firmata per Antonell. *de jure Cleric. lib.* 1. *p.* 1. *c.* 60. Ratio autem, quare Episcopo permittatur ista delegatio, non vero alia Sacræ supellectilis, adducitur per Monacell. *p.* 3. *in appendice sub formul. Instrumenti consecrationis Altaris fol.* 202. *in principio* §. E se si domandasse &c. videlicet, tum quia delegatio benedictionis Ecclesiæ conceditur a Pontificali, & Rituali Romano; tum quia ista benedictio est actus Jurisdictionis: at illa Sacrorum Paramentorum confertur ab Episcopo vigore Ordinis Episcopalis, quæ propterea non est delegabilis, absque licentia Sacræ Congregationis.

5 Insuper, licet solis Episcopis soleat aliud Indultum conferri impertiendi benedictionem Apostolicam cum Indulgentia plenaria in articulo mortis Agonizantibus; Attamen Sanctitas Sua pro suo insigni zelo salutis animarum dignata fuit illud mihi elargiri tam Auximi, quam Anagniæ, mediantibus literis Illustrissimi & Reverediss. DD. Fabii Oliverii Secretarii Brevium, postea ad excelsam Dignitatem Cardinalatus merito evecti, ut infra

Foris – *All' Illustriss. Signor mio Osservandiss.*

Il Sig. Vicario Apostolico d'Osimo.

Intus – *Illustriss. Sig. mio Osservandiss.*

„ Hò rappresentato à Nostro Sig. il desiderio di V.S. Illustrissima circa la facoltà di concedere la benedizione Apostolica con l'Indulgenza plenaria in articulo mortis à gli Agonizzanti di cotesta Città, e Diocesi: & estendosi la Santità Sua degnara di graziarne V. S. Illustrissima, mi ha ordinato ancora di scriverle, che si contenta, che ella, per due anni prossimi avvenire, possa per se stessa immediatamente concedere la benedizione con l'Indulgenza sudetta à quelli Agonizanti, che le parerà espediente: e che in caso di precisa necessità, & insieme, di notte tempo solamente possa di vulta in volta comunicare questa facoltà à qualche Sacerdote pio; e di più, che in occasione di alcuna Monaca, la quale si trovi in articolo di morte, possa per questa funzione deputare il Confessore Ordinario di quel Monastero. Così dunque potrà Ella valersi della grazia, che Sua Beatitudine le fa, dandosenele con la presente tutta l'autorità necessaria, mentre resto.

Roma 5. *Luglio* 1704.

Di V.S. Illustriss.

Divotissimo, & obligatissimo Servitore.

Fabio Olivieri.

Bassi de Sodalitiis.

6 Sequitur alia super prorogatione ad aliud biennium, & alia post adventum ad Civitatem Anagninam; Idcirco convenit, ut Vicarius Apostolicus sit ordine Sacerdotali insignitus, cum gerat vices, & partes in utroque Regimine temporali, &, spirituali, quia debet imperare Sacerdotibus, & ut in Sacramentorum administratione manus apponat, quandoque accidat, quamvis de jure sufficeret, ut esset simplex Clericus, ex traditis per Monacell. *p.* 2. *tit.* 16. *in adnot. ad formul.* 7. *n.* 1. 2. *&* 3. Vener. *de examin. Episc. lib.* 4. *c.* 13. *de Vicario n.* 2.

7 Regulariter Capitulum, Sede vacante, potest concedere Indulgentias 40. dierum; quia hujusmodi facultas pendet non ab Ordine, sed a Jurisdictione voluntaria, & non contentiosa, DD. apud Lavorr. *de Jubil. & Indulgent. p.* 2. *c.* 11. *n.* 5. Ricc. *in prax. var. resol.* 22. *n.* 1. Barbosa *de Canon. & dignit. c.* 47. *n.* 91. Bertacchin. *vet. decisiv.* 195. *n.* 7. *&* 8. Tutius tamen esset, ut Capitulum committeret alicui Episcopo, qui nomine ipsius Capituli Indulgentias conferret, Lavorr. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 11. *a n.* 51. *usque ad* 99. Fagnan. *in c.* Accedentibus *nu.* 17. *&* 18. *de excess. Prælat.* ut sic etiam Vicarius Capitularis potiri videtur dicta facultate, juxta sensum Barbosæ *de jur. Eccles. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 91. Marchet. *prax. Vicar. Capitular. c.* 24. *n.* 1. *&* 99. Selv. *de Benef. p.* 2. *c.* 11. *n.* 4. Pellegrin. *in prax. Vicar. p.* 1. *sect.* 4. *subsect.* 2. *n.* 38.

Sed sententiam negativam amplectuntur Pyring. *super decret. lib.* 1. *tit.* 33. *sect.* 2. *n.* 49. *versic.* cujusmodi sunt, *& lib.* 5. *tit.* 38. *sect.* 2. *n.* 42. *in fine*, Fagnan. *in c.* accedent. *n.* 13. *de excess. Prælat.* Leander *oper. moral. tom.* 1. *tract.* 5. *disput.* 14. *q.* 23. Pax Jordan. *Elucubr. to.* 2. *lib.* 5. *tit.* 16. *nu.* 27. Castropal. *p.* 4. *tract.* 24. *punct.* 6. *n.* 2. *&* 3. Bissus *de Sacris Ritibus, & Carem. tom.* 1. *lit. I.* §. 12. *fol.* 541. Unde proposito in Sacra Congregatione Concilii 13. *Novembr.* 1688. dubio – *An Vicarius Capitularis, Sede Episcopali vacante, facultatem habeat concedendi Indulgentias, quas cæteroquin concedere potest Episcopus vivens?* – *Sacra Congregatio respondit* – *Vicarius se abstineat.* Eminentiss. Petra *in commentar. ad Constit. Apost. tom.* 3. *ad Constit.* 16. *Alexand. IV. n.* 27. *&* 28. *pag.* 264.

8 Sed quoad Vicarium Apostolicum, licet non videatur ambigendum de hujusmodi facultate (Ego tamen hujusmodi facultate nunquam usus fui, nec ad praxim reducere censui) cum in eo resideat tota Jurisdictio Episcopalis; & controversia inter citatos Auctores versetur, & cadat duntaxat super Capitulum, ejusque Vicarium, ac Vicario Generali respective (nisi iste habeat speciale mandatum Episcopi) non tamen quoad Vicarium Apostolicum, longe majorem Jurisdictionem, & potestatem habentem: & de facto vidi, & pluries perlegi Constitutiones Ecclesiasticas dedicatas Sacræ Congregationi Episcoporum, & Regularium a b. m. Abbate Michale Justiniano Patritio Januensi Viro doctissimo, & in materiis Ecclesiasticis versatissimo, pluriumque Vicariatuum Generalium, & Apostolicorum munere, & exercitio, summa cum laude perfuncto; in quibus passim Indulgentias 40. dierum suis subditis Diœcesanis Civitatis, & Diœcesis Aleriæ concedebat: prout videre est *pag.* 75. *n.* 5. *pag.* 308. *&* 309. *in principio, pag.* 398. *n.* 22. *ac* 402. *n.* 9. *& iterum pag.* 403. *n.* 6. *&* 423. *n.* 14.

TITULUS V.

De Honoribus, & Præminentiis debitis Vicario Apostolico tam plena, quam vacante Sede Episcopali, deputato. Ac de his respective, quæ illi non conveniunt.

1 Vicarius Apostolicus tanquam a Papa constitutus habet omnes qualitates, quæ ipsi Episcopo insunt & propterea æqualiter, & sicut Episcopus honorandus, Marchet. *prax. Vicar. tit.* 36. *numer.* 13. Unde, licet Vicarius Capitularis præcedentiam prætendere non possit supra primam Dignitatem Capituli, quia est minister Capituli, quod repræsentatur in ipsa prima Dignitate in actibus præeminentialibus, ideoque praxis erit effugiendi locum post primam Dignitatem, & Sedem statuendi in loco tertio, in quo apud Populum major videatur muneris dignitas, sedere debet in loco portatili, & non occupare locum primæ Dignitatis, Ventrigl. *prax. rer. Eccles. p.* 2. *de Capitulo Sede vacante adn.* 15. §. 1. *ubi* Carolus Antonius de Luca *in observ. n.* 6. *subdit* – *Secus in Vicario Apostolico, qui præcedit omnes.* Loter, *de re benef. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 65. *&* 66. Scarfanton. *in*

animadverf. ad Lucubrationes Canonic. Ceccoperii *lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 9. *tom.* 2. *pag.* 61. Idque militat, sive contingat, Episcopum esse præsentem, sive absentem, Bordon. *de pracedent. n.* 510. Marchett. *prax. Vicar. Capitular. p.* 1. *adnot.* 5. *n.* 7. Major namque debetur honor Vicario Apostolico in Episcopatu posito a Pontifice, quam Vicario dato ab Episcopo, aut Capitulo, Francesc. *de Cath. c.* 10. *n.* 30. Pignatell. *tom.* 10. *Consult.* 189. P. Laurenii *tract. de Episc. Vicar. c.* 2. *de dignit. praced. & jurisd. q.* 66. *n.* 2. *& c.* 6. *de Vicar. Capit. praced. q.* 612. *n.* 1. Proinde in distributione Candelarum, Palmarum, & adoratione Crucis, sicut præfertur Vicarius Generalis ante Dignitatem, ut alias censuit Sacra Congregatio Rituum apud Barbos. *Collect. Apost. decis.* 716. *n.* 17. multo magis Vicarius Apostolicus, ut ita practicavi absque controversia in Ecclesia Auximana, & Anagnina.

2 Si autem Vicarius Apostolicus obtineret in eadem Ecclesia Canonicatum, quamvis omnes Episcopi prærogativas consequeretur, sedere tamen deberet post primam Dignitatem, seu post Priorem, aut Præsidentem Collegii, seu Capituli, quando vult interesse uti Canonicus, Gratian. *discept.* 106. *n.* 1. *cum seqq. & n.* 26. Achill. *de preb. & dignit. decis.* 11. ad differentiam Vicarii Episcopi, qui, si sit Canonicus, & interveniat in habitu Canonicali, sedere debet in Stallo sui Canonicatus; Si vero Vicarius Apostolicus Canonicus non intersit in habitu Canonicali, tunc præcedit omnes alios Canonicos, & Dignitates, etiam primam post Pontificalem, Antonell. *de loco Legal. lib.* 1. *c.* 14. *n.* 4. 5. *&* 6. prout præcedit etiam, tali casu, Vicarius Episcopi: nisi, quoad hunc Vicarium, consuetudo vigeret in contrarium, Nicol. *flosc. verb.* præcedentia *n.* 1. *&* 2. Non præcedit tamen Canonicos, & Dignitates incedentes Sacris Vestibus indutos, Pignatell. *consult.* 64. *n.* 15. *&* 16. *tom.* 3. non obstante contraria consuetudine.

3 Vicarius itaque Apostolicus tenere debet primum locum, non tamen in Solio Episcopali, ut monuit Sacra Congr. Episc. & Regul. *sub die* 28. *Augusti* 1589. *sub his verbis. Non deve il Vicario sedere nella Sedia Episcopale, ma bensi nella più degna dopo quella: quale se fosse occupata, devono le Dignità, e Canonici discendere in luogo più à basso.* Eadem Sacra Congregatio 14. *Augusti* 1590. Nicol. *in flosc. verb.* Vicarius in genere *n.* 7. Pellegrin. *prax. Vicar. p.* 1. *de Vicario Apostolico sect.* 6. *nu.* 31. Non tamen præcedit Gubernatoribus Civitatum, qui sunt Prælati, Barbosa *de jur. Eccles. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 42. Recte quidem præcedit omnibus Magistratibus, quando non sint de majoribus, & perpetuis, Panimoll. *decis.* 1. *adnot.* 5. *n.* 7. *& adnot.* 8. *n.* 16. *&* 17. Monacell. *p.* 1. *tit.* 2. *in adnot. ad formul.* 4. *n.* 21.

4 Proinde Canonici Cathedralis Auximanæ, Anagninæ, & Ferentinæ, pro tempore, quo obsequiis Sanctæ Sedis addictus, Vicariatus Apostolici munus explevi, multis honoribus me auxerunt; ac assignarunt mihi primum locum apud Sedem Episcopalem cum distinctione aliqualis honorantiæ cum tapete, & pulvinari; & ita eadem Sacra Congegatio in Cajetana 22. *Januarii* 1596. *rescripsit. Si deve eleggere il Vicario un luogo in parte del Coro, & in sito tale, che corrisponda alla riverenza, e prerogativa, che deve havere sopra li Canonici, purchè non sii uguale alla Sedia del Vescovo: perchè è necessario, che il Vicario frequenti il Coro à tempo delli Divini Offizj, per provedere, che li Canonici stieno con quella decenza, che conviene, non permettendo in modo alcuno, che escano dal Coro: Deve osservare intieramente le Costituzioni Sinodali, non ostante qualsivoglia abuso introdotto da Canonici in contrario.* Vicarius enim quocunque habitu, & loco Divinis intersit, Jurisdictionem sibi competentem exercere valet; dummodo permittat, ut quisque suo fungatur officio, eadem Sacra Coogreg. in Castellaneten. an. *Julii* 1621.

5 Hæc igitur, juxta firmata, Vicarii Apostolici dignitati, atque honori sunt consona; eidem autem e converso non competit facere functiones Episcopales, sive absente, sive impedito Episcopo, sive etiam Sede vacante: sed hoc spectat ad primam Dignitatem, & successive ad alios Seniores de Capitulo; nec Missas solemnes cantare, Sanctissimum Sacramentum, aut Sacras Reliquias paratus deferre, nec aliis functionibus Ecclesiasticis se immiscere; minus benedicere Candelas, Palmas, ac similia; nec sumere Paramenta de Altari, cum id solis Eminentissimis Cardinalibus, & Episcopis liceat, sed tantum præesse, ut omnia suo ordine recte fiant, Sacra Congregatio Rituum 15. *Februarii* 1604. Gavant. *Manual. Episcop. verb.* functiones *in addit. n.* 3. Pellegrin. *prax. Vicar. p.* 1. *de Vicar. Apost. sect.* 6. *n.* 22. *&* 23. Marchet. *prax. Vicar. Capitul. p.* 1. *tit.* 2. *n.* 22 *ad finem*, Panimoll. *decis.* 1. *adnot.* 5. *n.* 57. *cum duobus seqq.* Abbas Michael Justinianus *in suis Constitutionibus Eccles. lib.* 2. *tit.* 4. *c.* 23. §. 23. *n.* 27. *pag. mihi* 299.

6 „ *Item* – Non si deve dare l'incenso al Vicario, ben„ che Apostolico, tre volte; nè à baciare la pace dopo „ l'Evangelo, essendo questo privilegio del Vescovo: ma „ l'incenso una volta sola all' Offertorio con due incen„ sate, quando è presente il Vescovo; o tre incensate „ ripetite in assenza del Vescovo, Sacra Congregatio 28. *Augusti* 1589. & in Cajetana 14. *Januarii* 1595. Nicol. *in flosc. verb.* Vicarius in genere *n.* 8. Pellegrin. *sæpius allegatus p.* 1. *de Vicario Apostolico sect.* 6. *n.* 18. Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 63. *n.* 19. *vers.* sed in Offertorio tantum. Et fortius si est Protonotarius, & incedit in habitu, triplici ductu thurificatur, Barbos. *de jur. Eccles. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 43. *& in Collect. decis. Apost. verb.* Thuribulum, Faber. *de Protonot. c.* 8. *n.* 9. Atque ita mecum usi sunt ex eorum humanitate Canonici Auximani, Anagnini, & Ferentini, porrigendo etiam aquam lustralem per tactum aspersorii, & tribus ductibus incensando: qui quidem Ritus, & Cæremoniæ concordant cum Decretis Sacræ Congregationis relatis a Pascucc. ad Pignatell. *tom.* 2. *tit. de pracedent. & praeminent. pag.* 242. §. Si autem.

7 Cæterum, ex communiori opinione, & recentioribus declarationibus Sacr. Congregationis Rituum, thurificatio non debetur Vicario Apostolico, nisi duplici ductu, etiamsi incedat cum Rocchetto, & habitu Protonotarii, seclusa immemorabili consuetudine, Barbos. *in collect. Bullar. verbo* Episcopus §. Episcopus tenetur, *& idem in Summ. Apostolic. decis. collect.* 705. *n.* 8. *ac de Canonic. & Dignit. c.* 31. *vers.* supradicta Capon. *discept.* 29. *n.* 17. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 4. *n.* 4. Monacell. *For. Eccles. tom.* 4. *pag.* 33. *n.* 18. 19. *&* 20. Pitton. Venetus *decis. pro Episcopis n.* 957. Sacra Congr. Rituum in Caserrana 18. *Septembris* 1632. & quidem etiam ex dispositione Cæremonialis, Ursaya *discept. Eccles. tom.* 5. *p.* 1. *discept.* 9. *n.* 70. *cum tribus seqq.* Adde Gavant. *Manual. verb.* Missa Conventualis *n.* 27. *ubique verb.* Missa *n.* 3. *&* 4. Marchett. *prax. Vic. Capitul. p.* 1. *tit.* 2. *n.* 24. Sac. Congregatio Rituum *die* 6. *Decembris* 1624. in Anagnina, instante præposito Cathedralis pro declaratione, censuit: Præposito non deberi tres thurificationes; atque idem firmant moderniores, nempe Scarfanton. *in animadvers.* ad Ceccoper. *lucubrat. Canon. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 15. *&* 16. *pag.* 62. Pitton. Venetus *decis. pro Vicariis n.* 64. *& decis. ad Canonicos n.* 281. *&* 295. Torrin. *de Sacr. Missæ Ritibus p.* 2. *sect.* 3. *c.* 3. §. tot Sacerdotes *pag.* 110.

8 Multo minus hujusmodi Dignitates, ac Protonotarii, & Vicarii Apostolici possunt sibi præparari Abacum, seu Credentiam more Episcoporum cum Pelvi, Gutturnio, ac manutergio, Sac. Congregatio Rituum in una Climacen, & Neocastren relata a Corrad. *prax. dispensat. Apostolic. lib* 5. *c.* 6. *n.* 52. §. 14. Pitton. Venet. *ad Constit. & decis. pro Canonicis n.* 121. Neque uti Palmaria, vulgo *Bugia*, eadem Sacr. Congregatio Rituum apud Monacell. *Formular. tom.* 1. *tit.* 2. *Formula* 4. *n.* 28. Itaut ipsimet Prælati utriusque Signaturæ Referendarii, usum Pontificalium non habentes, tametsi Gubernatores Civitatum, tenentur celebrare more cæterorum Sacerdotum, ex resolutione ejusdem Sacr. Congregationis Rituum 9 *Februarii* 1675. impressa penes Monacell. *ubi supra tom.* 4. *pag.* 40. *n.* 89. atque ita servari etiam quoad Episcopos nondum consecratos, tradit *Relatio*, ut dicitur *della Corte di Roma pag. mihi* 185. §. *E tutti questi Prelati*.

Quemadmodum Prælatis Referendariis, Gubernatoribus Civitatum accedentibus ad Ecclesiam, sive Regularem, sive Sæcularem, sive cum Magistratu, sive sine illo, datur tantummodo aqua benedicta per contactum aspersorii ab alio Ministro Cotta induto, non autem per traditionem aspersorii, quo se ipsum signet, & alios per aspersionem, ut, auditis Episcopo, & Gubernatore, censuit Sacr. Cong. Rit. *in Æsina* 7. *Junii* 1704. apud Monacell. *Formul. p.* 4. *pag.* 303. *n.* 25. (ubi *n.* 26. quod eidem Gubernatori Prælato non licet retinere Sedem in Presbyterio) tenor autem enunciatæ resolutionis in Æsina est sequens.

ÆSINA.

In causa jam diu pendente in Sac. Rit. Congreg. inter Illu-

Illuſtriſſimum, & Reverendiſſ. D. Joſephum Baviera utriuſque Signaturæ Referendarium, tunc Gubernatorem Æſii ex una, & Illuſtriſſimum, & Reverendiſſ. Patrem D. Alexandrum de Fidelibus Epiſcopum Æſii ex altera, tandem emanavit ab eadem Sacra Congregatione Decretum tenoris ſequentis, videlicet.

Æ S I N A.

9 Excitata per Gubernatorem Civitatis Æſii accedentem ad quaſcunque Eccleſias, tam Sæcularium, quam Regularium, prætenſione recipiendi ipſum aſperſorium, cum ipſo ſe ſignandi, & per contactum etiam aliis aquam benedictam miniſtrandi: eaque ad Sacram Rit. Congregationem ab Epiſcopo Æſino reclamante delata, Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Dominus Cardinalis Colloredus infraſcriptum dubium declarandum propoſuit.

10 An Prælato Gubernatori Civitatis accedenti ad aliquam Eccleſiam, ſive Regularem, ſive Sæcularem, ſive cum Magiſtratu, ſive ſine illo, & in habitu Prælatitio, ſufficiat miniſtrari aquam benedictam ab aliquo Sacerdote, vel alio Miniſtro per ſimplicem contactum aſperſorii?

Vel potius debeat porrigi, ac tradi ipſum aſperſorium ad hoc, ut Prælatus ſe ipſum, & alios ſignet etiam per aſperſorium?

Et Sac. eadem Rituum Congr. tam in voce, quam in ſcriptis, Partibus informantibus auditis, cenſuit reſpondendum.

Quoad primam partem, attenta conſuetudine, Affirmative.

Quoad ſecundam, Negative.

Et ita declaravit die 7. Junii 1704.

G. Card. Carpineus.

B. Inghirami Sacr. Rit. Congr. Secr.

Itidem primæ Dignitates Collegiatarum, ſive Cathedralium, niſi gaudeant uſu Inſignium Pontificalium, ac Mitræ tenentur, ſi celebrant die Dominico cum Pluviali, facere aſperſorium Aquæ benedictæ, Ceccoper. *lucubrat. Canonic. lib.* 3. *n.* 107. §. prima Dignitas, Scarfanton. *animadverſ. ad eundem tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 9. *n.* 5. *&* 6. *pag.* 65. Bauldry. *in Ceremonial. p.* 2. *c.* 8. *n.* 12. *pag. mihi* 78. Biſſ. *in ſua Lyturgia lit. A. n.* 465. §. 10. Barboſa *de-ciſ. Apoſtolic. collect.* 39. *n.* 3.

,, Nec prætereundum venit, quod etiam aliæ Digni-
,, tates Cathedralium, & forſan etiam Canonici, ac
,, Protonotarii honorarii, aut Prælati, tametſi Epiſco-
,, po inferiores, contra rubricas, & diſpoſitionem Cæ-
,, remonialis autumarunt, ſibi licere in celebratione
,, Miſſæ nonnullas prærogativas, Eminentiſſimis Car-
,, dinalibus, & Epiſcopis tantum congruentes, & a Sa-
,, cra Congregatione Rituum rejectas, ut in Decretis
,, infra recenſendis, videlicet.

,, Sacra Rituum Congregatio declaravit non licere Il-
,, luſtriſſimis DD. Referendariis utriuſque Signaturæ SS.
,, D. Noſtri Papæ, ac Protonotariis Apoſtolicis hono-
,, rariis, Miſſam celebrantibus in Civitatibus, quarum
,, regimini præficiuntur, uti Ritibus, qui proprii Emi-
,, nentiſſ. Cardinalium, & Epiſcoporum videntur; Sed
,, iidem tem Sacram facere tenentur more cæterorum
,, Sacerdotum, prout in privatis Miſſis præſcriptum
,, fuit Abbatibus in Decreto circa uſum Pontificalium,
,, Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſorum, emanato
,, ab eadem Sacra Congregatione habita coram felic.
,, mem. Alexandro VII. die 27. Septembr. 1659. & ita
,, ſervari mandavit ab Illuſtriſſ. Gubernatore Civitatis
,, Cæſenæ, die 9. Februarii 1675.

F U L G I N A T E N.

Habito ex parte Criſpolti de Gregoriis, moderni Prioris, ac primæ Dignitatis Cathedralis Fulginaten. ad Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium recurſu, adverſus prohibitionem per Vicarium Generalem illius Curiæ factam Joſepho Anicolæ Clerico dictæ Cathedralis in minoribus Ordinibus conſtituto, ſuper modo ſerviendi eidem Priori in Miſſa, illoque, una cum Epiſcopi informatione ad Sacram Rituum Congregationem remiſſo, atque relato.

Sacra eadem Congregatio, inſpectis omnibus, quæ in ipſa informatione notificabantur: nempe, quod præfatus Prior, præter peculiarem dicti Clerici aſſiſtentiam, ab illo Miſſale ſibi ſuſtineri, folia verti, orationes indicari, Calicem tegi, & detegi, ac in illum vinum, & aquam infundi, ac manum more Epiſcoporum deoſculari facit: & inhærendo aliis reſolutionibus in ſimilibus editis, mandavit omnia prædicta in poſterum minime permittenda eſſe, & Decretum præcipue in Senen. 20. Julii 1686. editum, debitæ executioni pro obſervantia demandari præcipit. Die 29. Julii 1720.

Loco † Sigilli.

Fabritius Card. Paulutius Præf.

N. M. Todeſchi Epiſcopus Liparit. Sac. Rit. Cong. Secr.

Gratis.

S E N E N.

In Congregatione Sacr. Rit. ordinaria habita die 20. Julii 1686. ad inſtantiam Magiſtrorum Caremonialium Eccleſiæ Senen. propoſitum fuit infraſcriptum dubium.

An in celebratione Miſſæ privatæ, Dignitates, & Canonici, tam Cathedralis, quam Collegiatarum, ſive alius quilibet Sacerdos Epiſcopo inferior poſſint adhibere in Miſſa, ultra duas candelas in Altari, & habere Miniſtrum, inſervientem, qui Miſſali aſſiſtat, ac folia vertat, Calicem mundet, vinum, & aquam infundat, ipſumque Calicem infra actionem palla cooperiat, & diſcooperiat juxta opportunitatem, nec non eundem Calicem tergat poſt communionem, ſuiſque ornamentis inſtruat. Vel celebrare debeant, ut quilibet alius ſimplex Sacerdos, omnia ſupra enunciata a ſemetipſis peragendo, & non ope Miniſtri.

Et eadem Sac. Congr. reſpondit, negative; & ita declaravit Die 20. Julii 1686.

Ita reperitur in regeſtis Decretorum Congregationis Sacr. Rit. In fidem &c.

Die 27. Julii 1720.

N. M. Todeſchi Epiſcopus Liparit. Secr.

Quod refertur per extenſum in Synodo Fulginaten. Reverendiſs. Epiſc. Baptiſtelli in appendice *pag.* 233. *& tergo, & a* Monacell. *formul. tom.* 4. *pag.* 40. *n.* 89. ab Urſaya *inſtit. Criminal. lib.* 1. *tit.* 10. §. 2. *n.* 144. *pag.* 51. *ultimæ impreſſionis*, & in Synodo Iſciano Trapani *pag.* 87. *n* 8. & confert Decretum generale ejuſdem Sacr. Congregat. Rituum 27. Septembris 1689. apud Panimoll. *deciſ.* 30. *adnot.* 1. *n.* 21.

Præterea quoad obſequia Vicario Apoſtolico præſtanda, Sacra Congregatio 28. *Auguſti* 1589. *monuit* — Non 11
,, ſi deve forzare alcuno de Canonici a far compagnia
,, al Vicario dal Palazzo alla Chieſa, ne dalla Chieſa in
,, altro luogo, perche queſto è ufficio volontario d'a-
,, morevolezza, non di neceſſità, ſe non col Veſcovo,
,, quando và in Pontificale, & ita etiam tradit Pellegrin. *p.* 1. de Vicario Apoſtolico, *ſect.* 6. *n.* 17. Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 93. *n.* 19.

Nec permittitur Vicario Apoſtolico ſumere informationes contra Epiſcopum, neque contra Vicarium ejus Anteceſſorem: neque ſequeſtrare bona, vel jura ipſius, ſine licentia Sacræ Congregationis, quia par in parem non habet imperium: nec ſe intromittere poteſt in Cauſis tam Civilibus, quam Criminalibus perſonam Epiſcopi concernentibus: neque in redditibus Menſæ, niſi quantum ſibi debetur pro ſuis proviſionibus. 12

Item, nequit Vicarius Apoſtolicus cum ſolitis clauſulis deputatus unire Beneficia ſimplicia pro augendis Præbendis tenuibus Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ Sacr. Cong. Concilii *in Capritana* 15. *Januarii* 1661. Ad ipſum tamen ſpectat invigilare ſuper manutentione introituum menſæ: neque prætendere aſſiſtentiam Canonicorum, quia hoc eſt proprium privilegium Epiſcopi, Pellegrin. *pluries citatus ſect.* 6. *n.* 9. *&* 10. Nicol. *ubi ante n.* 21. *&* 22. Quinimmo, neque habere aſſiſtentiam duorum Clericorum, ſeu Capellanorum cum Cottis quando celebrat, etiamſi ſit Protonotarius Apoſtolicus: neque prætendere quatuor Candelas in Altari accenſas, Gavant. *verb.* Miſſæ titus *n.* 11. Ceccoper. *lucubrat. canon. lib.* 3. *n.* 25. Marchett. *prax. Vicar. Capitular. p.* 1. *tit.* 2. *nu.* 20. niſi hoc fieret ibi propter Feſtivitatem currentem, Pellegrin. *ubi ſupra ſect.* 6. *n.* 20. *&* 21. Barboſa *de jure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 35. *& ſeqq.* Panimoll. *deciſ.* 1. *adnot.* 5. *n.* 57. *cum duob. ſeqq.* 13

Vicarii Apoſtolici, licet non poſſint, prout nequeunt Epiſcopi, cæterique Ordinarii inferiores, tranſmittere Com- 14

miſſa-

missarios per Diœcesim in Causis ad Tribunal Ecclesiasticum spectantibus, sumptibus, & expensis prætensorum Reorum; sed illas expensas teneantur facere de suo, itaut cogantur, si quid ea occasione Commissarii exegerint, restituere, ac sequestra, si quę facta pro Viaticis, & expensis in bonis Inquisitorum, seu eorum Parentum, statim amovere, ut sæpius declaravit Sacra Congregatio Episcoporum, tam in antiquis resolutionibus relatis apud Nicol. *in flosc. verb.* Ordinarius *n.8. & verb.* Reus *nu.2.* Masin. *de confiscat. quæst. 1. num.* 53. Guazzin. *ad defens. reor. defens. 6. cap. 5. & defens. 13. cap. 1.* Scannarol. *de Visit. Carcer. lib.2. cap. 16. de Viat. commissar. num* 22. quam in modernis, ut in *Verulana 22. Maii 1654. & in Camerinen. 15. Aprilis 1701. in literis directis Vicario, ut infra.*

„ Probiscono li Decreti Generali della Sagra Congregazione a gli Ordinarii de luoghi il permettere, „ che i loro Commissarii spediti dentro la Diocesi, esiggano cosa alcuna per la Cavalcata: onde essendosi „ doluto alla S. Congregazione Silverio Francone, per „ aver data un archibugiata ad un Chierico, sia stato „ astretto a pagare scudi nove a cotesto Cancelliere. „ Questi miei Eminentissimi Sigoori Cardinali mi hanno commesso di significarle la disposizione sudetta, „ a fine che essendo vero l'esposto, Voi facciate restituire, subito vista la presente, il tutto all'Oratore, dandone subito avviso.

Roma 15. Aprile 1701.

Al piacer vostro.

G. Card. di Carpegna.

Quibus adde alia Decreta, quæ extant apud Monacell. *part.1. tit.5. in adnot. ad formul.17. num.13. cum trib. seqq. pag.133.* ubi rationes adducit, & specialiter, quia, donec fuerit legitimatus processus, & accusatus appareat Reus, expensæ quæcunque sint, debent solvi ab Actore, sive Accusatore, vel a Fisco, animo recuperandi a Reo, postquam condemnatus, & declaratus Reus; vel alias ab Episcopo, qui habet reditus Episcopatus, ut onera officii sustineat, & jus reddat in toto suo Territorio, seu Diœcesi suis expensis: Ego tamen in hac hypotesi secutus sum opinionem Raynald. *in suis observat. Crimin. tom. 3. cap. 32. §. 4. & 5. num.303. & tom.4. supplet. ad cap.32. supplet.4. a numer.1. ad 30.* Baruf. *resolut. 115. num.16. 17. & 18.* Guazzin. *defens. 13. versic.* tamen veritas est, Vermiglioli *consil. 333. numer.4.* Bonfin. nepotis *in Bannimentis generalib. tom.2. notabil.69. num.58. & 59.* Nihil tamen in Causis Immunitatis Ecclesiasticæ, ut declaravit Sacra Congregatio Immunitatis in Viterbien. 25. *Septembris* 1708. nam in hujusmodi Causis solvenda est merces duntaxat Copistæ: eadem Sacra Congregatio in Balneoreggien. *6. Julii* 1694. P. Abbas Ricc. *in Synops. decretor. Immunit. verb.* acta *num.* 18. *& verb.* processus Curiæ Ecclesiasticæ *num.24. & verb.* pecunia *num.2.*

15 Non enim unquam consuevi in muneribus Vicarialibus, tum Generalibus Taurini, tum Apostolicis Auximi, Anagniæ, & Ferentini per me exercitis, tam de facili, nec pro omnibus Causis Criminalibus indistincte transmittere Cancellarium, aut alium Commissarium ad conficiendos processus in locis Diœcesum, quia non placet Sacræ Congregationi, quod Judices Ecclesiastici pro quibuscunque levibus causis, seu delictis ita procedant: ut admonet Nicol. *Flosc. verb. Judex num 7.* Episcopi enim debent agere uti Pastores, & non uti percussores, & quærere emendationem, ut ex mente ejusdem Sacræ Congregationis advertit Monacell. *ubi supra part 2. tit.15. in adnot. ad formul. 3. sub n. 15. in adnot. ad formul.3. sub n.12. vers.* ex quavis levi causa *pag.159.* Idcirco pro causis, & delictis gravibus saltem merentibus pœnam triremium, & ob distantiam loci delicti a Civitate, ac difficultatem habendi corpus delicti, & testes, nisi Cancellarios: ita tamen, ut, si informationes per eos capiendæ essent sufficientes ad inquisitionem contra assertos reos, possent exigere duntaxat cibaria, & vecturas equorum, sublata denominatione, aut titulo *Cavalcata* & viaticorum, quæ non bene sonat in Episcopis, & Curiis Ecclesiasticis; & hac praxi cum tali advertentia, & moderatione nemo conquestus fuit, quam probant Baruf. *resolut. 115. n.16. & seqq.* & Raynald. ubi supra quos sequitur Bonfinius nepos *ad Bannimenta generalia tom.2. notabil. 69. num.59. impressionis Lucanæ.* Nec aliter videtur sentire Sacra Congregatio, dum Vicarii Apostolici non gaudent reditibus Episcopatus, sed tantum provisione, seu honorario scutorum 100. 120. aut 200. prout Ego ipse habui, sufficienti pro decenti sustentatione; adeoque expensas prædictas de proprio facere non possunt: atque ita admisit eadem Sacra Congregatio pro Vicario Apostolico Spoletano, ut testatur Set. *de offic. locument. cap. 7. n. 12. & 13.* & fusius idem Set. *ultimæ impressionis in addit. ad d. cap.7. a n.17. & seqq.*

Vicarii Apostolici, immo nec Episcopi possunt concedere licentiam Judicibus, aliisque Ministris laicis exhumandi cadavera pro facienda recognitione corporis delicti, aut vulneratos receptos in Ecclesia, locisque immunibus, examinandi, juxta constantissimas declarationes Sacræ Congregationis Immunitatis, excepto casu urgentis necessitatis, pro arbitrio bene regulato, quando Papa commode adiri non potest, P. Abb. Ricc. *in Synops. resolut. Immunit. verb.* Episcopus, *quoad Immunit. n.26. & 27.* P. August. Matthæucc. *offic Cur. cap.24. n.21.* quæ quidem facultas, ne delicta remaneant impunita, solet Episcopis impertiri, si petatur, pro octo casibus, dandi licentiam pro eorum prudentia, ut vulnerati, vel cadavera occisorum, cum debita licentia, & assistentia personæ Ecclesiasticæ, exhumentur, & respective extrahantur a locis immunibus, & transferantur fer. fer. in locum vicinum, & opportunum pro facienda recognitione, cum præservatione ab irregularitate, etiamsi sepulta in Ecclesiis Regularium, prævia tamen protestatione Episcoporum, seu Vicariorum Generalium ad formam *cap.* Prælatis *de homicid. in 6.* ut tradunt P. Abb. Ricc. *in Synops. seu Collectanea decretor.* Sacr. Congreg. Immunit. *verb.* Recognitio corporis delicti, *a num.1. & seqq.* Pignatell. *tom.4. consult.122. num.4.* qui in fine recenset tenorem literarum Sacræ Congregationis, hujusmodi facultatem continentium: & mihimet ipsi, tum Auximi, tum Anagniæ, ac Ferentini Vicariatus Apostolici munere fungenti, præfatam facultatem pro octo casibus benigne attribuit, ac etiam renovavit: de qua quidem facultate late disserit Bonfinius nepos *notabil. in Bannimentis generalib. tom.1. cap.3. a num. 40. & seqq.* Monacell. *part.1. tit.6. in adnot. ad formular. 7. per tot.* ubi præscribit modum concipiendi licentiam pro facienda exhumatione, & extractione, & in fine advertit: quod si agatur de extractione tantum vulnerati ad effectum examinandi, apponi debeat clausula — *Dummodo vulneratus sponte se supponat examini*, Et ita etiam firmat Baruf. *resol.67. n.20.* & confutat, & rejicit sentientes, posse Episcopos auctoritate eorum Ordinaria impertiri licentiam Judici laico, ut recognitio fiat in loco immuni, non tamen Sacro: quorum opinio de directo adversatur sententiæ Sacræ Congregationis, cui firmiter inhærendum, & ab ea non recedendum. Pro facultate etiam extrahendi, aut sequestrandi res, & bona a decoctoribus, seu furibus delata ad Ecclesias, recurrendum ad Sacram Congregationem Immunitatis, Panimoll. *decis.39. num.50. & seqq. & decis.95. adnot.1. num.14. & seqq.* Monacell. *part.1. tit.6. formular.8. num.7. & part. 3. tit.1. formul.11. n.116.*

Ulterius nequit Reos absolvere, neque cum reincidentia, a Censuris incursis ex causa læsionis Immunitatis, Jurisdictionis, & libertatis Ecclesiasticæ; sed pro absolutione illos remittere ad Sanctam Sedem Apostolicam, cui casus hujusmodi reservantur, ut sæpe declaravit Sacra Congregatio Immunitatis apud Monacell. *formul. for. Eccles. part. 1. tit. 1. adnot. ad formul. 2. num. 19.* & D. Petrum Andream Riccium Abbatem Generalem Cong. Reform. Sancti Bernardi *in Synopsis, seu in Collect. decret. ejusdem Sac. Congreg. nuper edita verb.* Vicarius Apostolicus *n.1.* 17

Et sicuti non convenit, quod Episcopus prohibeat Regularibus semel a seipso simpliciter, & absque ulla temporis præfinitione, admissis, facultatem audiendi Confessiones, aut concionandi, sine causa legitima superveniente, juxta declarationes Sac. Congreg. Episc. & Regul. *in Savonen. 4. Augusti 1579. & in Januen. 9. Augusti 1904.* ita nec etiam Vicarius Apostolicus debet auferre iis dictam facultatem, ad quam per Episcopum fuerunt approbati, eadem Sac. Congreg. in Civitatis Castelli 22. *Februarii* 1595. 18

TITULUS SEXTUS

De Vicario Apostolica, ejusque residentia, & absentia respective a loco sui gubernii.

Vicarius Apostolicus tenetur residere, nec potest ad longum tempus discedere, aliumve substituere, neque accessurus ad Urbem, neque vocatus a Principibus sine licentia Sacræ Congregationis, ut pluries resolutum testatur Nicol. *verb.* Vicarius Apostolicus *num.25.* Regulariter tamen non prohibetur substituere, in casu necessitatis, cum simili, vel limitata facultate, & potestate; cum talis 1

facultas

facultas ei concedatur in Brevi, atque ita consuluit Francis. Severin. apud Joann. Mariam Novar. *tract. de privileg. miserab. person. tit. de privileg. relict. ex causa malo ablatorum pag. mihi 91. cum seqq.* P. Laurenii *tract. de Episc. Vicar. cap. 1. quest. 26.*

2 Atque hinc advertendum, quod idem Vicarius consequi debet integrum salarium, licet inserviat per substitutum, & lucratur fructus Præbendæ, si est Canonicus, durante officio, non obstante, quod recipiat salarium: nam id non excludit servitium, & obsequium Sanctæ Sedi; ipse enim vigore Brevis seu literarum pollet dicta facultate substituendi, ac longe majori, & ampliori, quam Vicarius ab Episcopo constitutus; cum ille dicatur a Summo Pontifice delegatus ad Universitatem Causarum, hic vero ab inferiore, Gratian. *discept.* 106. *num.* 29. *&* 30. *& discept.* 111. *num.* 50. *cum seqq.* Si tamen voluntarie, & sine legitima causa recessit a gubernio, & non stetit in officio, etiamsi alium subrogaverit, salarium non obtinet, immo solutum repetitur pro tempore suæ absentiæ, Carol. Marant. *controvers. respons.* 27. *per tot. part.* 3.

TITULUS VII.

De Provisione, & Emolumentis Vicarii Apostolici, ejusque Officii cessatione.

1 SAlarium, & emolumenta solet habere Vicarius Apostolicus, videlicet scuta ducenta annua monetæ Romanæ, de quadrimestre in quadrimestre, anticipata solutione, pro rata persolvenda, Sacra Congregatio Episc. in Assisien. 1613. 3. *Augusti*, & eadem Sacra Congr. *sub die* 28. *Aprilis* 1647. nisi aliter in Brevi, aut literis Sacræ Congregationis exprimeretur, & alia scuta quindecim pro accessu, & totidem pro recessu, plus, & minus secundum locorum distantiam, una cum congrua, & commoda habitatione in Palatio Episcopali, Nicol *in flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *num.* 26. aliquando enim dantur ei pro accessu scuta vigintiquinque, & totidem pro recessu, Pellegrin. *prax. Vicar. tit. de Vicario Apostolico par.* 1. *sect.* 6. *numer.* 32. *&* 34. & quandoque etiam usque ad centum, ut in Brundusina 18. *Januarii* 1613. Unde mihi pro accessu a Metropolitana Taurini ad Civitatem Auximanam secuto de mense Januarii 1702. fuerunt soluta de redditibus ejusdem Ecclesiæ tunc vacantis scuta octoginta duo per Dominum Subcollectorem spoliorum de ordine Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis Laurentii Corsini tunc Archiepiscopi Nicomediæ, & Rever. Cameræ Apostolicæ Thesaurarii Generalis, aliaque scuta triginta pro accessu a Civitate Auximana ad Anagninam.

2 Quæ quidem provisio non incipit currere a data Brevis, seu literarum Sacræ Congregationis, sed ab ingressu in Civitatem, ex quo inchoatur Jurisdictionis exercitium, quia pro viatico dantur hujusmodi expensæ accessus, Sacr. Congr. Episc. & Regul. in Brundusin. 10. *Junii* 1611. Ita ut si deputaretur Vicarius residens in eadem Civitate, non posset prætendere expensas accessus, sicut nec recessus, si ab ea non recederet, nec minus potest prætendere recessum usquequo discedat. Quod si Vicarius Apostolicus daretur Episcopo infirmo, aut alias a residentia amoto ex causis alibi per Nos adductis, aut etiam ob morositatem Episcopi in solvenda Pensione, ut notat Nicol. *in flosc. verb.* Pensio *num.* 8. *& verb.* Vicarius Apostolicus *sub num.* 16. *versic.* quando est morosus &c. Qui propterea, detractis, & solutis Vicario Apostolico scutis ducentis, aut etiam minori summa, cum residuo redituum Episcopatus non posset decenter sustentari, tali casu salarium esset diminuendum, puta ad scuta centum quinquaginta, vel etiam ad scuta centum, prout evenit in casu meo pro Vicariatu Apostolico Ferentini, pro quo, licet alias Sacra Congregatio taxaverit provisionem ad scuta centum quinquaginta 22. *Augusti* 1653. *test.* Nicol. *verb.* Vicarius Apostolicus *sub num.* 26. §. puta &c. nihilominus reccurrente Episcopo, & exponente, Ecclesiam reperiri gravatam annua pensione auctoritate Apostolica reservata in scutis biscentum, & ex reliquis Mensæ Episcopalis redditibus, non posse decenter se sustentare, Sanctissimus reduxit provisionem ex rescripto *sub die* 21. *Aprilis* 1708. ad scuta annua centum, ultra emolumenta Cancellariæ.

3 Insuper Vicarius Apostolicus consequi debet solita honoraria pro Decretis, aliaque emolumenta ordinaria, & extraordinaria solita, & consueta provenientia ab exercitio officii, non tamen ratione sigilli, Nicol. *in Flosc. verb.* Vicarius Apostolicus *sub num.* 26. §. præterea, ubi quod datur eidem Vicario in ipso Brevi facultas sumendi suam provisionem ex fructibus Mensæ Episcopalis, etiam propria auctoritate, quatenus ii, ad quos spectat, in solutionibus, vel earum aliqua defecerint suo tempore, lapsis decem diebus a die maturatæ solutionis.

4 Aliquando tamen removetur Vicarius Apostolicus variis de causis enumeratis a Nicol. *ubi supra sub numer.* 13. respicientibus proprios ejus defectus, aut etiam, quando committit sordes in exercitio jurisdictionis, ut servavit Sacra Congregatio in Hydruntina 6. *Augusti* 1601. aut quia non tueatur Immunitatem, libertatem, & Jurisdictionem Ecclesiasticam, ut in Materana 22. *Januarii* 1602. aut sit negligens in defensione Ecclesiæ cui præest, ut in Faventina 29. *Aprilis* 1603. aut alias, quando efficitur infensus, aut minus gratus Civitati, ad quam mittitur, ut in Assisien. 3. *Februarii* 1604. Et quandoque, si Prælatus non est potens ad solvendum tantum salarium, aut si Ecclesiæ fuit provisum de novo Pastore, vel etiam, quando eidem Episcopo restituitur regimen, & integratur ad residentiam sui Episcopatus, Nicol. *ubi ante numer.* 27. Pellegrin. *prax. Vicar. part.* 1. *titul. de Vicar. Apostolic. sect.* 6. *numer.* 36. *& seqq.* Si autem obire contingant Vicarii Apostolici, durante officio, non subjacent spolio ad præscriptum Sacræ Congregationis Episcop. & Regular. — *Non si può far per mercedi decorose di Vicario Apostolico spoglio, che non possedeva Beneficio alcuno, ne faceva negozii illeciti, & in ogni caso si devono sempre detrarre li debiti del Defonto*, Sacr. Congregat. Episcop. & Regular. in Brundusina 22. *Maii* 1612.

TITULUS VIII.

De aliquibus circumstantiis, seu Functionibus, quandoque occurrentibus in regimine, & exercitio Vicariatus Apostolici, & quomodo in illis se gesserit Auctor.

1 VIcarius Apostolicus indutus habitu, & insigniis Protonotarii distinctis, & diversis ab habitu Canonicorum, quamvis essent in numero impari, incedit solus de per se in processionibus post Canonicos, & Dignitates, insinuata distantia duorum, vel trium passuum, non autem inter ipsos Canonicos, vel Dignitates, tametsi impari numero, quia Dignitas conjungitur cum antiquiori Canonico, vel in medio duorum si habitus est æqualis, & uniformis, secus si distinctus, ad tradit. per Ceccoper. *lucubrat. canon. lib.* 2. *num.* 24. Quemadmodum non medius, sed solus post Canonicos, & Dignitates in functionibus, & Processionibus sive intra, sive extra Ecclesiam progressus sum tempore, quo Ecclesiæ Auximanæ, uti Vicarius Apostolicus, præfui a *die* 9. *Februarii* 1702. usque ad diem 22. *Decembris* 1706. ac etiam solus cum Rochetto, & Mantelletto incessi post Canonicos, & Dignitates, licet paratos, & Pluvialia deferentes in festo, & supplicatione solemni Sanctissimi Corporis Christi, ac in aliis, in quibus delatum fuit Sanctissimum Sacramentum, nempe inter Baldachinum, & Dignitates, ac Canonicos, tanquam Vicarius Apostolicus locum, & vices Episcopi tenens, & gerens; Et occasione adventus ad Cathedralem Auximanam clar. me. Eminentiss. & Reverendiss. D. D. Marcelli tituli Sancti Martini in Montibus Cardinalis de Aste, pietate, doctrina, & prudentia nunquam satis laudandi, pro ministrando Sacramento Confirmationis ad preces meas, ac Illustriss. ejusdem Civitatis Magistratus, ego ipse tanquam caput, & dignior Ecclesiæ, non vero prima Dignitas, aspersorium in ingressu Ecclesiæ eidem Eminentiss. porrexi sub diebus 22. & 23. *Julii* 1704. in quibus habita fuit dicta Sacra functio, fretus resolutionibus Sacræ Congregationis Rit. expressis apud Pascucc. in compend. consult. Pignatell. *tom.* 2. *tit.* de præcedentia, & præeminentia *fol.* 236. *col.* 1. *&* 2.

2 Rursus, accedente dicto Eminentissimo a Palatio Episcopali ad Cathedralem, & ab ea respective recedente cum Rocchetto, & Cappa, ante, & post expletam functionem, omnes Laici Nobiles, ac Proceres Civitatis una cum Aulicis, & familiaribus præibant, & ego ipse, cum Rocchetto, & Mantelleto subsequebar Eminentiam Suam, & subinde Canonici, & Dignitates Insigniis Canonicalibus induti ad formam Cæremonialis *lib.* 1. *cap.* 15. & ad firmata per Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 35. *num.* 7. & per Pascucc. ubi supra *tom.* 2. *fol.* 234. *col.* 2. *& fol.* 256. *col.* 2. *utrobique in principio*.

Iterum,

3 Iterum, occasione adventus in provinciam Piceni, & specialiter ad Civitatem Auximanam Eminentissimi, & Reverendissimi Cardinalis Imperialis Sacræ Congregationis Boni Regiminis Præfecti vigilantissimi, & accuratissimi, maximo Communitatum, ac publicarum rerum bono a Summo Pontifice designati, Eminentiæ Suæ, comitantibus duobus Prælatis, ac Magnatibus Civitatis, accedenti ad Ecclesiam Cathedralem pro audiendo Sacro, & venerandis insignibus Reliquiis in eadem asservatis, & respective visendis pretiosis supellectilibus ejusdem Sacratii, utique in ingressu, adstante Capitulo in habitu Canonicali ad fores Ecclesiæ, aspersorium porrexi.

TITULUS IX.

De Visitatoribus, & Administratoribus, ac supraintendentibus respective a S. Sede, vel etiam a Sacra Congregatione deputatis.

1 NEdum Sedes Apostolica consuevit mittere Vicarios Apostolicos ad regendas Diœceses in casibus, & circumstantiis in titulis præcedentibus expressis, sed etiam Visitatores, Administratores, sive superintendentes, Episcopali, imo etiam Cardinalitia Dignitate fulgentes, cum iisdem Indultis Vicariis Apostolicis concedi solitis, eisque adempta facultate conferendi Beneficia, ac impertiendi literas Dimissoriales Promovendis ad Ordines absque licentia Sacræ Congregationis, elargita duntaxat auctoritate exercendi Pontificalia, & Sacramentum Confirmationis ministrandi, licet quandoque, & quidem raro, & præter stylum fuerit attributa etiam facultas conferendi Beneficia, & dandi Dimissorias, ut contigit in primo anno Pontificatus f.m. Alexandri VIII. a quo sub *die* 14. *Janu.* 1690. fuit per literas in forma Brevis deputatus Ecclesiæ Æsinæ in locum Eminentissimi Cardinalis Petroccii illius Præsulis, tunc in Alma Urbe commorantis, Vicarius Apostolicus Horatius Perotius Clericus Camerinen. J. U. D. alias Gubernator Matelicæ, ejusque Comitatus, & Districtus cum amplissimis facultatibus etiam quoad collationem Beneficiorum extra Curiam in Mensibus Ordinarii vacantium, dummodo non reservat. nec affect. Sedi Apostolicæ, necnon concedendi Commendatitias, & Dimissorias ad omnes etiam Sacros, & Præsbyteratus Ordines, cum provisione annua 200. scutorum monetæ, ultra emolumenta ordinaria, & extraordinaria ratione muneris Vicarii competentia, simulque habitationem commodam in Palatio Episcopali pro tempore Officii, necnon expensas accessus, & recessus in summa per Sacram Congregationem taxanda.

2 In facultate vero data Visitatori Apostolico determinandi differentias vertentes inter Episcopum ex una, & Capitulum ex altera, non intendit Sacra Congregatio comprehendere Causas vertentes coram aliis Judicibus in Romana Curia, sed tantum pendentes in eadem Congregatione, & multo minus vult comprehendere Causas particulares Canonicorum, sed tantum Capituli, Sacra Congregatio in Lesin. *prima Augusti* 1604.

3 Quo vero ad provisionem Episcoporum ratione Dignitatis, & majoris impensæ pro eorum personis, & familiç sustentatione, & decore, habito etiam respectu ad qualitates Ecclesiarum, Civitatum, & Diœcesum, quandoque assignantur hujusmodi Episcopis scuta menstrua 25. & quandoque etiam 50. & aliquando omnes fructus mensæ Episcopalis, detractis tamen Pensionibus, si quæ sint, super dictis Ecclesiis auctoritate Apostolica reservatis, cæterisque oneribus ipsarum Ecclesiarum, ut videre est in Indultis de mandato Sanctissimi per literas Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium expeditis, inferius recensendis.

4 Quatenus autem contingat deputari Eminentissimos Cardinales cum titulo Visitatoris Apostolici, eisdem confertur omnimoda potestas tam quoad Jurisdictionem Episcopalem, & exercitium Pontificalium, & absolutionum, etiam a casibus Sanctæ Sedi Apostolicæ reservatis, quam quoad promotiones ad Ordines (collatione Beneficiorum Sanctę Sedi Apostolicæ reservatorum unice excepta) injuncta subditis, ac Ecclesiis, locis piis, cæterisque omnibus visitandis etiam Regularibus obligatione subministrandi expensas, Monacell. *formul. for. Ecclef. tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 12 & 13.

5 Quoniam Regulares possidentes bona in communi tenentur solvere procurationem Visitatori Apostolico, etiamsi id non esset expressum in facultatibus, dummodo non habeant privilegium peculiare, Sacra Congregatio Episc. in Lycien. 13. *Augusti* 1627. & in S. Severini 10. *Junii* 1695. Nicol. *in Flosc. verb.* Visitatio Apostolica *a numer.* 15. *ad* 25. *& idem in lucubrat. canon. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 39. *numer.* 22. *&* 23. Monacell. *formular. Ecclef. part.* 1. *tit.* 6. *formular.* 20. *num.* 35. maxime pro Ecclesiis Parochialibus unitis eorum Conventibus, Sacr. Congregat. in Ariminen. Placentina, & Cremonen. relat. per Nicol. *Flosc. verb.* Visitatio Apostolica *sub numer.* 24. & in Taurinen. 15. *Aprilis* 1583. apud Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 146. *num.* 59. Quinimmo ultra solitas Procurationes subministrandas tum a Clero Sæculari, tum a Regulari, & aliis visitatis, tenentur ad expensas pro vecturis equorum, & aliis necessariis, itaut si Visitatores Apostolici mittantur, Sede Episcopali plena, & Episcopi, & Capitula causam dederint, tunc Mensæ Episcopales, & Capitula utique compelluntur pro eorum rata contribuere, Sacra Congregatio Episcoporum in Ferentina 8. *Novembris* 1581. & in Spalatrensi 15. *Februarii* 1601. & in Theanen. 6. *Junii* 1614. Nicol. *ubi ante sub num.* 24.

Simulque Commendatarii etiam Cardinales, & quæcunque aliæ Personæ licet exemptæ, Sacra Congreg. in Januen. 22. *Augusti* 1582. quia a Visitatione Apostolica nullus immunis existit, tametsi privilegiatus; neque Regulares, neque Confraternitates, neque alia loca Pia, nisi excipias habentia privilegium specificum, & individuum pro istis Visitationibus Apostolicis; nam Sacrum Concilium Tridentinum clare loquitur de Visitatione Ordinariorum, ad quorum expensas exempti regulariter non adstringuntur, Sacra Congregat. Episcop. 17. *Decembris* 1575. in Famagosta; Et potissimum contributioni expensarum Visitationis Apostolicæ subjacent ii, quorum causa, & culpa, fuit demandata, Sacra Congregatio Episcop. in Spalatren. 3. *Julii* 1601. Nicol. *Flosc. verb.* Visitatio Apostolica *sub n.* 24. cum nemo propriis stipendiis militare teneatur. 6

Si, inquam, Visitator sit Episcopus, solvuntur eidem scuta decem monetæ singulis diebus pro omnibus expensis, ut in allegata Lycien. apud Nicol. *lucubrat. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 36. *num.* 33. *in fine, & in Flosc. verb.* Visitatio Apostolica *numer.* 25. Joannes Baptista Pittonus Venetus *in constit. & decis. ad Episcopos, & Abbates num.* 872. Quinimmo Episcopus missus uti Commissarius potest petere scuta decem auri qualibet die, eadem Sacra Congregatio in Ravennaten. 10. *Junii* 1603. quas quidem procurationes possunt exigere, tametsi non expressas in Brevi, non tamen a Regularibus, stabilia in communi non possidentibus, Nicol. ubi proxime *n.* 24. *versic.* Amplia tertio. 7

Visitatores Apostolici, Sede Episcopali plena, non debent cohabitare cum Episcopis, sed in aliquo Monasterio Regularium, aut alio loco, ad quem omnes libere possint recurrere, Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 145. *n.* 50. *ubi num.* 64. 81. *& pluribus seqq.* fuse præbet instructionem, sive modum servandum a Visitatoribus Apostolicis, quibus solet concedi facultas faciendi provisiones opportunas tam circa exercitium Pontificalium (quod si facultas non esset tam ampla, non expedit, quod utatur Pontificalibus absq; licentia Episcopi, cum quo debent convenire, Sacra Congregatio 1620. 20. *Junii*) quam condonandi, seu remittendi fructus male perceptos a Parochis, & Canonicis ob non emissam in tempore professionem fidei, necnon commutandi pęnitentias matrimoniales, expediendo illis gratis absolutiones, ut apud Nicol. *verb.* Visitatio Apostolica *num.* 15. *&* 16. Item cum pauperibus gratis dispensandi in matrimoniis ignoranter antea contractis, Sacra Congregatio Episcop. 9. *Julii* 1602. *Dalmatia*, itaut neque Nuncius Apostolicus possit revocare bonas ordinationes datas a Visitatoribus Apostolicis super Clausura Monialium, Sacra Congregat. Episcop. apud Nicol. *Flosc. verb.* Nuncius *num.* 14. Simulque habent facultatem, quatenus opus, restaurare faciendi Palatium Episcopale, suspendendi inhabiles, apponendi OEconomos, & omnia alia, quæ pro eorum prudentia, & conscientia pro Divino cultu, & animarum salute sibi in Domino magis expedire videbuntur, Sacra Congregatio in Theanen. 6. *Junii* 1640. Ac etiam edicere, ut qui celebrat Missam Parochialem in Aurora, recitet vernacula lingua Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum, & Præcepta, & edoceat Doctrinam Christianam, Sacr. Congregatio Episc. apud Nicol. *flosc. verb.* Doctrina Christiana *num.* 3. Joannes Baptista Pittonus *constitution. & decis. ad Episcopos, & Abbates num.* 364. 8

Quęnam autem functiones Episcopales ab iisdem Episcopis administratoribus aliarum Ecclesiarum peragi valeant; 9

leant ; aut illis respective prohibeantur, nuper declaravit Sac. Congr. Rituum in Sarsinaten. Functionum Episcopalium *sub die* 22. *Augusti* 1722. apud Ursayam *discept. Eccle. siast. tom.* 5. *part.* 1. *discept.* 2. *per tot.*

30 Visitationibus autem peractis, transmittere debent originaliter Decreta, acta & processus, ac informationes ad Sacram Congregationem, ut eadem Sacra Cong. Episcop. decrevit in Patavina 12. *Novembris* 1616. in Nullius Saponariæ 22. *Junii* 1640. Nicol. *Flosc.* ubi supra *sub num.* 15. Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 146. *numer.* 64. Et Episcopi tenentur executioni demandare eadem Decreta, & Ordinationes factas ab ipsis Visitatoribus Apostolicis, non obstante non usu, Sacra Congregat. in Signina 12. *Januarii* 1604. Nicol. *Flosc. verb.* Visitatio Apostolica *n.* 22.

Super quibus, & in quibus inquirere debeant Visitatores Apostolici, videndæ sunt Instructiones relatæ a Monacell. *part.* 2. *tit.* 16. *formular.* 10. *pag.* 250. *usque ad* 260. *inclusive primæ impressionis Romanæ*, & a Pascucc. compend. ad Pignatell. *tom.* 2. *pag.* 455.

Dilecto filio nostro Ferdinando S. R. E. Cardinali de Abdua.

CLEMENS PAPA XI.

Dilecte Fili noster salutem, & Apostolicam Benedictionem. (a)

ONerosa Pastoralis Officii cura, nullo licet meritorum nostrorum suffragio Nobis ex alto commissa, postulat, ut ad ea vigilantiæ nostræ partes sedulo intendamus, per quæ Ecclesiarum, & locorum Piorum quorumlibet, necnon personarum in eis Altissimo famulantium prospero, felicique statui, & directioni opportune provideatur, prout conspicitur in Domino salubriter expedire. Cupientes itaque, ad Animarum salutem Civitatem, & Diœcesim Auximanam, ac tam Cathedralem, quam alias illarum Ecclesias, Monasteria, & loca pia visitari, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine circumspectioni tuæ, de cujus singulari pietate, honoris Domus Dei, zelo, prudentia, doctrina, ac rerum agendarum compluriumum in Domino confidimus, per præsentes committimus, & mandamus, ut tam Cathedralem, quam Collegiatas, Parochiales, & alias quascunque Civitatis, & Diœcesis hujusmodi Ecclesias, ac tam virorum, quam mulierum Monasteria, Domos, Conventus, & alia Regularia loca, etiam Cistercien. Sancti Antonii Viennen. Sanctis Joannis Hierosolymit. Societatis Jesu, aliorumque quorumvis Ordinum, Congregationum, & Institutorum Regularium, etiam necessario exprimen. Hospitalia quoque, & loca Pia quæcunque, eorumque Capitula, Conventus, Universitates, Collegia, necnon Archiconfraternitates, & Confraternitates etiam laicorum, & personas tam laicas, quam Ecclesiasticas Sæculares, & Regulares cujusvis gradus, & conditionis existant, semel tantum auctoritate nostra Apostolica visites; cum facultate, mandata, & præcepta quæcunque necessaria, & opportuna in prædictis locis visitandis, illis in rebus, quæ Visitationes hujusmodi præparationem, statum, progressum, & executionem concernant, decernendi, faciendi, eaque exequi jubendi, personas quascunque tam Ecclesiasticas Sæculares, quam cujusvis Ordinis Regulares, necnon etiam laicas pro rebus, & negociis ad Visitationem hujusmodi pertinentibus ad revocandi, & ad personaliter coram te comparendi, citandi, opportunisque Juris, & facti remediis compellendi: similes item personas quascunque, & tanquam principales, & tanquam testes, quoad alios examinandi, & ut veritati testimonium perhibeant, admonendi, ac etiam cogendi, juramenta eis deferendi, & ab eis exigendi, & recipiendi ad Sacrorum Canonum præscriptum; ac recusantes per Censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas etiam temporales tibi bene visas compescendi, ac in personarum visitandarum hujusmodi statum, formam regulas, Instituta, regimen, statuta, consuetudines, vitamque, ritus, mores, disciplinam, doctrinam, & idoneitatem singularum personarum conjunctim, vel divisim, ac tam in capite, quam in membris, necnon circa Divinum cultum, religiosam functionem, Ecclesiarum decorem, fructuum introituum dispositionem, regularem tam virorum, quam mulierum observantiam, aliaq; omnia, & singula ad actum hujusmodi Visitationis quomodocunque pertinentia, diligenter inquirendi, & ad hunc effectum quæcunque illorum Archivia, Bibliothecas librorum, quæque in illis continentur, documenta, & Instrumenta authentica, scripturas, libros rationum, dati, & accepti computa, & ratiocinia perlustrandi, perscrutandi: præsertim vero Sacras Reliquias, & quibus ipsæ Reliquiæ, necnon Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & res ad alia Sacramenta pertinentes Ecclesiastica continentur, sacra vasa, thecas, Tabernacula, necnon indumenta, ornamenta, & instrumenta, utensilia, & supellectilem Ecclesiasticam, etiam pretiosas, diligenter inspiciendi, & ad prædicta exhibenda quascunque personas cogendi, & compellendi; ac in præmissis omnibus, & singulis, quæcunque correctione, emendatione, reformatione indigere cognoveris, corrigendi, emendandi, reformandi, mutandi, ac etiam de novo condendi; condita Concilii Tridentini Decretis, & Constitutionibus Apostolicis non contraria confirmandi, abusus quoscunque tollendi, bonas, & laudabiles Institutiones, ac in primis Divinum cultum, Ecclesiasticam disciplinam, & observantiam Regularem, ubicunque exciderint, modis congruis restituendi, & reintegrandi, si aliquos in aliquo repereris, eos juxta Canonicas Sanctiones, & Regularia Instituta hujusmodi puniendi, & castigandi: mandata, decreta, statuta & ordinationes executioni demandandi, ac custodiri, & observari præcipiendi, etiam absque eo, quod præsentes exhibere tenearis, non aliter, quam in unica Cancellaria registrandas: necnon cum facultate absolvendi ab omnibus casibus Episcopo, ac etiam Nobis, & Sedi Apostolicæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, quoad præterita tantum, & a die datæ præsentium, & quoad hæresim, dummodo non habeant complices, neque conscios, hancque facultatem communicandi duobus sociis Presbyteris; præterea cum facultate etiam Pontificalia Officia in Civitate, & Diœcesi prædictis, durante inibi Visitatione, exercendi, eisdemque personis Ecclesiastica Sacramenta administrandi, itemque *procurationem ad Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini* præscriptum Capitulis, Conventibus, Universitatibus, Collegiis, & personis visitatis hujusmodi, ac vecturas equorum tam a Mensa Episcopali, quam a Clero exigendi; demumque omnia alia, & singula, quæ hujusmodi Visitationis negocium ulteriorem progressum, executionem, & in ea facta, & facienda mandata, decreta, statuta, & ordinationes concernunt, & concernent, seu ad ea quomodolibet spectant, & spectabunt, faciendi, gerendi, & exequendi, mandandi, & ordinandi; Contradictoresque, ac tibi in præmissis non obedientes, & rebelles, eisque auxilium, consilium, vel favorem, publice, vel occulte, directe, vel indirecte quomodolibet præstantes per suspensionis, etiam privationis Beneficiorum, & Officiorum Ecclesiasticorum, aliasque pœnas Ecclesiasticas, & temporales, etiam mancipationis in carcerem, & censuras, aliaque opportuna Juris, & facti remedia, appellatione postposita compescendi, auxiliumque brachii sæcularis, si opus fuerit, invocandi; Mandantes propterea omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, ut tibi in præmissis prompte pareant, & obediant, alioquin sententias, sive pœnas, quas rite tuleris, sive statueris in Tabellis, ratas habebimus, & faciemus authorem Domino usque ad satisfactionem congruam inviolabiliter observari. Non obstantibus consuetudinibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum Monasteriorum, Hospitalium Ordinum Congregationum militarium, Confraternitatum, & aliorum Piorum locorum hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, exemptionibus, & literis Apostolicis illis, & cujus illorum, ac Superioribus, & personis eorum, quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, quibus omnibus quibuscunque sint concepta roborum firmis, & verioribus, quos præsentibus pro expressis, ac latissime ad effectum præsentium derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 13. *Novembris* 1706. *Pontificatus nostri anno sexto.*

F. Oliverius.

(a) *Breve deputationis clar. mem. Eminentiss. Card. de Abdua in Visitatorem Apostolicum Ecclesiæ Auximanæ.*

(a) *All'*

(a) *All' Eminentiss. e Reverendiss. Signor. mio Osservandissimo*
Il Sig. Cardinale d' Adda.
Osimo. *Loco † Sigilli.*

Intus vero -- *Eminentiss. e Reverendiss. Signor mio Osservandiss.*

12 *Premendo molto alla Santità di Nostro Signore, che
la Chiesa, e Diocesi d'Osimo da lungo tempo vacanti, e
prive del loro Pastore, siano ben governate e & essendo
a Sua Beatitudine singolarmente nota la somma applica-
sione, zelo, & attenzione di V.E. mi ha comandato di
scriverle, affinche in occasione, che Ella dovrà portarsi
colà col Carattere di Visitatore Apostolico delle medesi-
me, si contenti anche di assumere il governo, & Ammi-
nistrazione spirituale, communicandole la Santità Sua
tutte quelle facoltà necessarie, & opportune, che di ra-
gione competono al proprio Ordinario*, e di conferire an-
co gli Ordini, ò concedere le lettere Dimissoriali alli
Promovendi, come anche di deputare un Vicario Ge-
nerale, *con assegnargli per sua provisione gli emolumen-
ti della Cancellaria*; Riservandosi la Santità Sua la col-
lazione de'Beneficii, e l'intiera disposizione delle ren-
dite di detta Chiesa, *quali doverà continuare ad am-
ministrare il Succollettore de Spogli a beneficio della Ca-
mera Apostolica, conforme ha fatto sin qui. Eseguisco in
partecipare tuttociò a V.E. li supremi Comandamenti di
Nostro Signore; e le bacio per fine umilmente le mani.*
Roma 13. Novembre 1706.
Di V. E. *Umiliss. & Obligat. Serv.*
G. Cardinale di Carpegna.
Ferdinando Vescovo di Nicea Segr.

(b) Foris -- *All' Illustriss. e Reverendiss. Sig.* Monsig. Abbati Vescovo di Carpentras, & Amministratore Generale di Rieti.
Luogo del † Sigillo.

Intus vero -- *Illustrissimo e Reverendissimo Signor.*

13 *Avendo la Santità di N. Sig. nel Concistoro di
questa mattina transferita V. S. alla Chiesa di Carpen-
tras, mi hà dato ordine di darle avviso, che resta El-
la, finche non habbia altr'ordine, constituita dalla bene-
ficenza della medesima Santità Sua Amministratore di
cotesta Chiesa, e Diocesi tanto* in temporalibus, *che* in
spiritualibus; *fichè potrà esercitare con la medesima pie-
nezza di potestà, che aveva prima, tutta la giurisdizio-
ne ordinaria, esiggere tutti li frutti, & in somma far
tutti quelli atti, che faceva prima, quando era Vescovo;
Accludo ancora à V.S. una mia diretta à cotesto Capi-
tolo, acciò non venga all'Elezzione del Vicario Capito-
lare, finchè N.S. non abbia disposto altrimenti, e duri
la detta Amministrazione concessa à lei; E potrà an-
che dar avviso à cotesto Sucollettore de Spogli, che non
s'ingerisca nell'Amministrazione de Beni, e ragioni della
Mensa, e le auguro per fine ogni bene.*
Di V. S. *Roma* 21. *Luglio* 1710.
Affettionatissimo per servirla.
F. Cardinale Paulucci.

(c) *Fuori* -- All' Illustre, e molto Rever. Monsign. come Fratello.
Il Vescovo di Ripatransona.
Dentro -- Illustre, e molto Reverendo Monsig. come Fratello.

14 *La Santità di N. S. à cui è nota la singolar atten-
tione di V.S. per giusti motivi della sua somma pastoral
providenza ha giudicato deputar la di lei Persona* per
sopraintendere al governo della vacante Chiesa, e Dio-
cesi di Fermo con la provisione di scudi seicento an-
nui sopra i frutti della medesima Chiesa, *da pagarseli
dalla Reverenda Camera, cioè la rata di scudi cinquan-
ta per ogni mese anticipatamente, senza però dover par-
tecipare di verun altro emolumento, benche dipendente
dalla Cancellaria; restando à carico della stessa Reveren-
da Camera il dover sodisfare i Salarj del Vicario Gene-
rale, Cancelliere, & altri soliti Ministri del Tribuna-
le, e le spese della giustizia: al qual'effetto se le dan-
no tutte le facoltà necessarie, & opportune*, anche quel-
la di esercitare i Pontificali, & amministrarvi il Sagra-
mento della Confermazione, ma non già quella di con-
ferire i Benefizj, e promovere, e concedere le lettere
Dimissoriali a gli Ordini senza espressa licenza di que-
sta Sagra Congregazione. *Si contenterà per tanto V.S.
di trasferirsi in quella Città per dover risedere nel Pa-
lazzo Archivescovale, & invigilare sopra l'Amministra-
zione delle Chiese, Confraternite, & altri luoghi Pii,
circa la custodia delle Clausule delli Monasterj di Mo-
nache, accesso, e frequenza delle Grate*, visitando per-
sonalmente *le dette Chiese, & altri luoghi Pii, e Mo-
nasterii delle Città, e Diocesi. Procurerà, che da Mi-
nistri Ecclesiastici si esercitino con fedeltà le loro Cari-
che*, con facoltà di mutare qualsivoglia Officiale a suo
arbitrio, correggere, e riformare gli errori, *& altri abu-
si, se vi sono, e ridurre il Clero, cognoscendone il biso-
gno, ad adesata osservanza delli Decreti del Sagro Con-
cilio di Trento, Constitutioni Apostoliche, e Decreti del-
le Sagre Congregazioni: ordinare, che gli Ecclesiastici
vadano in Abito, e Tonsura decenti al loro stato; che
vengano adempite le pie menti de Testatori, e sodisfat-
ti li pesi delle Messe; e che li Parochi in tutte le Do-
meniche, & altre feste di Precetto insegnino alli Fan-
ciulli, & altre Persone, che ne havranno bisogno, li ru-
dimenti della Santa Fede, anche in virtù degli Ordini
rinovati dalla Santità Sua; e finalmente di poter eser-
citare ogn'altro atto di autorità*, e di giurisdizione,
che può esercitarsi da simili Sopraintendenti, e da Vi-
carj Apostolici soliti deputarsi da questa Santa Sede.
*Eseguisco in partecipar ciò a V.S. li supremi comandi di
N.S. con significare in questo medesimo Ordinario a* quel
Vicario Capitolare, *che, mediante la deputazione fatta
da Sua Santità della di lei Persona*, cessa la facoltà di
esso Vicario, *& il Sig. Iddio la prosperi.*
Roma 30. *Maggio* 1711.
Come Fratello.
G. Card. di Carpegna
Ferdinando Arciv. di Nicea Segret.

Foris -- *Alii molto Reverendi Signori.*
Il Capitolo, e Canonici della Metropolitana di Fermo.

Intus -- *Molto Reverendi Signori.*

*La Santità di N.S. per motivo del sommo zelo del- 15
la sua Pastoral providenza hà destinato per* Soprinten-
dente *al governo di cotesta Chiesa* con le facoltà di Vi-
cario Apostolico Monsig. Giosafat Battistelli Vescovo
di Ripa. *Ne dà pertanto l'avvisa alle Signorie VV. af-
finchè, uniformandosi al supremo volere della Santità
Sua, lo riconoschino come tale, e gli prestino la devu-
ta ubbidienza, & ossequio. Tanto eseguiranno, & il Sig.
Iddio le guardi.*
Roma 30. *Maggio* 1711.
Al piacer vostro.
G. Card. di Carpegna.
F. Arciv. di Nicea Segr.

Reverendo Signore.

„ Avendo la Santità di N.S. deputata la persona di 16
„ Monsig. Giosafat Battistelli Vescovo di Ripa per So-
„ printendente al governo della vacante Chiesa, e Dio-
„ cesi di Fermo *con tutte le facoltà di Vicario Apo-
„ stolico*, cessa a Voi mediante tal deputazione la fa-
„ coltà di Vicario Capitolare. Ve lo significo pertan-
„ to; ed il Signor Iddio vi prosperi.
Roma 30. *Maggio* 1711.
Al piacer vostro,
G. Cardinale di Carpegna.

Molto Illustre, e Molto Rev. Signore.

„ La Santità di N. Signore hà stimato di *deputare
„ Monsignor Battistelli Vescovo di Ripa* per soprinten-
„ dere al governo di cotesta Chiesa Arcivescovale va-
„ cante; ed io lo significo a V. S. perch' Ella sappia
„ di dover pagare a Monsignor medesimo scudi 600.
l'anno,

(a) *Litera Sacr. Congregationis Episcoporum de Mandato Sanctissimi Deputationis ejusdem Eminentissimi in Administratorem dictæ Ecclesiæ.*
(b) *Litera Deputationis Episcopi Reatini translati ad Ecclesiam Carpentraten. in Administratorem Temporalem, & Spiritualem ipsius Ecclesiæ Reatinæ.*
(c) *Liter. Superintendentiæ, & Administrationis Ecclesiæ Archiepiscopalis Firmanæ, demandatæ tunc Episcopo Ripano, postea translato ad Ecclesiam Fulginaten.*

„ l'anno, ogni meſe la rata parte anticipata à tenore „ della lettera ſcritta dalla Sacra Congregazione de Ve„ ſcovi, e Regolari ſotto li 30. di Maggio proſſimo „ paſſato, che le traſmetto quì anneſſa in copia con „ altra copia di Biglietto di Monſignor Illuſtriſſimo „ Nuzzi Segretario della ſteſſa Sagra Congregazione; „ e perche dovranno ancora ſoddisfarſi li ſalarii del „ Vicario Generale, Cancelliere, & altri ſoliti Mini„ ſtri del Tribunale, e le ſpeſe della giuſtizia, V. S. „ ne farà il pagamento in conformità dell' accennata „ lettera. Eſeguiſca dunque quanto le incarico per „ tutto il tempo, che durerà la vacanza di coteſta „ Menſa Arciveſcovale, e reſto.

Roma 11. Luglio 1711.

Affettionatiſſ. per ſervirla.

G. Arciveſcovo di Seleucia Teſoriero.

Signor Canonico Egidii Succollettore di Fermo.

(a) Foris – *All' Illuſtre, e Molto Riv. Monſignor come fratello.*

Monſignor Pichi Veſcovo di Civita Ducale Amministratore di Sarſina.

Intus – *Illuſtre, e Molto Reverend. Monſignor come Fratello.*

17 „ La Santità di N.S. à cui è noto il zelo, e la ſin„ golare attenzione di V. S. hà giudicato deputare la „ di lei Perſona *per ſoprintendere al governo della Chie„ ſa, e Dioceſi di Sarſina* dimeſſa da Monſignor Braſchi, „ comunicandole à tal'effetto tutte le neceſſarie, & op„ portune facoltà, eccetto *quella di conferire i Beneſi„ zii, e promuovere, ò concedere le lettere Dimiſſoriali à gli Ordini; dandole però l'altra d'eſercitarvi li Pontificali*, „ e con rilaſciargli per ſuo aſſegnamento tutti li frutti „ di eſſa Chieſa, che rimarranno, detratta la Penſio„ ne di ſcudi quattrocento, riſervata à favore di detto „ Monſignor Braſchi, e detratti tutti gli altri peſi, che „ ſono ſopra detta Chieſa, e Beni della Menſa Veſco„ vale. Si contenterà Ella pertanto di traſferirſi in „ quella Città, per dover riſedere nel Palazzo Veſco„ vale per l'Eſercizio della ſua Carica. Eſeguiſco in par„ teciparle tuttociò i Supremi comandi di Sua Beati„ tudine, con ſignificare in queſto giorno à quel Ca„ pitolo, che mediante tal deputazione, ceſſa la facol„ tà al medeſimo Monſignor Braſchi, e con ordinarli, *che ſi aſtenghi d'eleggere il Vicario Capitolare*: poiche N. „ S. hà comandato, che ſino all'arrivo colà di V. S. „ continui nel Goveroo il Canonico Ceſare Ruſcelli. „ Glielo ſignifico, e Dio la proſperi.

Di V. S. *Roma 25. Maggio 1718.*

Come Fratello.

G. D. Cardinale Parracciani.

Vicenzo Arciv. di Damaſco Secr.

(b) Foris – *Dilecto filio Horatio Peretio Clerico Camerinen. J. V. D.*

Signum Annuli Piſcatoris –

Intus vero

ALEXANDER PAPA VIII.

Dilecte Fili ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

18 PRo noſtri Paſtoralis officii munere, iis potiſſimum invigilare debemus, quæ curam domeſtici Gregis, ut in viam Mandatorum Domini ad ſalutem dirigatur, omnino reſpiciunt. Volentes itaque juſtis ex cauſis animum noſtrum moventibus, & nobis notis adducti, *Eccleſia Æſina de Vicario Apoſtolico*, qui illius gubernio in locum dilecti filii noſtri Petri Matthæi S. R. E. Cardinalis Petruccii nuncupat. Eccleſiæ prædictæ ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica Præſulis, & permiſſione noſtra, ad præſens in Alma Urbe noſtra commoranis, incumbat, providere, ac de tuis fide, prudentia, integritate, & doctrina plurimum in Domino confiſi, ſperanteſque, quod ea, quæ Tibi duxerimus committenda, cumulate ſis expleturus, Te, quem alias *in Gubernatorem Terræ noſtræ Mathelicæ*, ejus Contadus, & diſtrictus ſub certis modo, & forma tunc expreſſis deputavimus, in Civitate, & Diœceſi Æſina Vicarium, & Officialem, Commiſſarium in ſpiritualibus, & temporalibus, cum retentione prædicti guberoii Mathelicæ, & facultate in eo relinquendi idoneum Locumtenentem tibi beneviſum, authoritate Apoſtolica tenore præſentium ad noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, conſtituimus, eligimus, facimus, & deputamus, cum eadem authoritate, facultate, & poteſtate, qua ad exercendum ea, *quæ juriſdictionis etiam voluntariæ exiſtunt, quam Epiſcopus Æſinus pro tempore exiſtens, habere, & exercere ſolet in univerſa Diœceſi in foro conſcientiæ, & contentioſo, ac alias quomodocunque*, & qualitercunque, necnon Eccleſias, & Loca Pia omnia, etiam Monialium Monaſteria, etiam exempta quoad Clauſuram ad Concilii Tridentini præſcriptum viſitandi, & reformandi, ac in Viſitatione hujuſmodi quam celerrime, & debita cum diligentia procedendi Synodum celebrandi, *Beneficia Eccleſiaſtica quæcunque ad collationem pro tempore exiſtentis Epiſcopi Æſini quovis modo ſpectantia, quæ extra Romanam Curiam quomodocunque, & qualitercunque in Menſibus Ordinariis Æſini competen.* tantum vacare contigerit, dummodo diſpoſitioni Apoſtolicæ generaliter, & ſpecialiter reſervata, ſeu affecta non fuerit, & etiam forſan de præſenti vacantia, perſonis idoneis, juxta Sacrorum Canonum, & dicti Concilii Tridentini diſpoſitionem, qualificatis, & quoad Beneficia cum Cura per concurſum, juxta ejuſdem Concilii Tridentini Decreta, conferendi, ac dictorum, & aliorum Beneficiorum reſignationes ex legitimis cauſis facien. & jurium ceſſiones, & permutationes, ſervata forma juris, & Conſtitutionum a fel. recor. Pio V. & Gregorio XIII. Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris editarum, admittendi Judices, Conſultores, Vicarios Foraneos, Notarios, Actuarios, Miniſtros, Actorum Procuratores, Fiſcales, Executores, ac omnes alios, etiam noſtros Officiales, tam majores, quam minores Curiæ Epiſcopalis quibuſcunque nominibus cenſeantur in Civitate, & Diœceſi prædictis quotieſcunque opus fuerit judicaturis, & alias juxta ſolitum removendi, & alios in eorum loco eligendi, deputandi, ſubrogandi, mulctaſque, & pœnas pecuniarias apud aliquem probum, & idoneum virum per Te de Clero eligendi, deponendi, piis uſibus arbitrio tuo applicandi, quaſcunque literas Apoſtolicas Epiſcopo prædicto, ſive ejus Vicario directas, & dirigendas, & quæ, ac ſi Tibi ſpecialiter dirigerentur accipiendi, & exequendi, literas monitoriales in forma *ſignificavit* pro rebus deperditis, ſeu furto ſublatis, juxta præſcriptum dicti Concilii Tridentini, ac Bullæ Pii V. Prædeceſſoris prædicti *aliaſque Commendatitias, & Dimiſſorias ad omnes etiam Sacros, & Presbyteratus Ordines concedendi*, in Beneficiis de Jurepatronatus non reſervatis, nec, ut ſupra, affectis Præſentatos, juxta dicti Concilii Tridentini Decreta, inſtituendi in fundatione Juriſpatronatus, ejuſque erectione, & conſtitutione, necnon locationibus Emphyteuticis, alienationibus, & permutationibus Bonorum Eccleſiaſticorum juxta formam Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, authoritatem, & Conſilium præſtandi, Cauſas Criminales, Civiles, & Beneficiales, ac Matrimoniales, & alias quaſcunque principales, & incidentes etiam per appellationem devolutas, & quæ ad Epiſcopum Æſinum quovis modo pertinent de Jure, vel conſuetudine in Civitate, vel Diœceſi prædictis cognoſcendi, audiendi, committendi, ſineque debito terminandi; contra delinquentes per Inquiſitionem etiam ex officio, prout Juris fuerit, procedendi, eoſque corrigendi, mulctandi, puniendi, deponendi, & excommunicandi, ſuſpendendi, & interdicendi, pœnarumque, & ſententiarum earundem moderationem, & mitigationem Tibi reſervandi, necnon Cenſuras, & pœnas ipſas, in caſibus a Jure præmiſſis, aggravandi, & reaggravandi, & ab illis, aliiſque caſibus Epiſcopo prædicto reſervatis, prout Tibi videbitur, convenire in utroque foro abſolvendi, & abſolvi faciendi quoſcunque delinquentes ad Eccleſias Civitatis, & Diœceſis prædictarum pro tempore confugientes, qui delicta in Conſtitutione fel. rec. Gregorii XIV. Prædeceſſoris Noſtri deſuper edita contenta, ſeu eorum aliquid commiſerint, quando a Curia ſæculari fueris requiſitus Miniſtris, & Officialibus Curiæ hujuſmodi, abſque irregularitatis nota, aut alicujus Cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu, prout pro tempore exiſtens

Baſſ. de Sodalitiis.

(a) *Litera Deputationis Epiſcopi Civitatis Ducalis in Adminiſtratorem Eccleſiæ Sarſinaten.*

(b) *Litera in forma Brevis ſuper Deputatione Clerici Horatii Peretii I.V.D. in Vicarium Apoſtolicum Eccleſiæ Æſinæ.*

Episcopus Æsious posset juxta Constitutionem prædictam, & reservata illius forma, tradi, & consignari faciendi, & exercendi, quæ *prædicto Episcopo, ratione Jurisdictionis de Jure, & Consuetudine competunt in præmissis*, & circa eas, etiamsi talia forenr, quæ magis specialem, & expressam exigerent commissionem, & cum facultate substituendi casu necessitatis cum simili, vel limitata facultate, & potestate. Præterea Tibi omnes, & quasvis causas ad S. Inquisitionem pertinentes tam inceptas, quam pendentes, quam forsan introducendas contra quoscunq: Civitatis, & Diœcesis prædictarum Ecclesiasticos, & Sęculares, & cujusvis Ordinis, Congregationis Societatis, & Instituti, Regulares, & Laicos cujuscunque qualitatis, Ordinis, status, conditionis, digoitatis Ecclesiasticæ, vel mundanæ, & alias speciali nota, & expressione digni fuerint, cum earum incidentibus, dependentibus, emergentibus annexis, & connexis, totisque negociis principalibus authoritate, & tenoris præsentis committimus, & delegamus, dantes Tibi plenam, & amplam facultatem causas hujusmodi cum participatione tamen, & directionis Coogregationis Ven. Fratrum nostrorum ejudem Sanctæ Romanę Ecclesiæ Cardinalium in tota Republica Christiana contra hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum a Sede Apostolica specialiter deputatorum, prosequendi, audiendi, & cognoscendi, ac contra quoscunque prædictos criminum quorumlibet ad dictum Officium quovis modo spectantium, culpabiles etiam ex Officio inquirendi, & procedendi, ac inquisitiooes, & processus fabricandi, & conficiendi, quoscuuque testes etiam Ecclesiasticos, & Regulares examinandi, necnou ipsos testes ad perhibendum veritatis testimonium sub Censuris, & pęnis cogendi, ac compellendi, ac præterea, constito summarie de non tuto accessu, per Edictum citandi, inbibendi, & procedendi usque ad sententiam exclusive, aliaque in præmissis, & circa ea necessaria, & opportuna etiamsi talia forent, quæ mentionem requirerent magis specialem, faciendi, gerendi, & exequendi. Volumus autem, quod *pro tua, & familiæ tuæ sustentatione provisio annua ducentorum scutorum moneta*, modo, & forma per eandem Congregationem Cardioalium præscribenda persolvatur; ultra emolumenta ordinaria, & extraordinaria, licita, solita, & consueta, *& ratione muneris Vicarii hujusmodi competentia duntaxat*, simulque babitationem commodam in Palatio Episcopali pro tempore Officii, *nec non expensas accessus, & recessus in summa, quæ particulariter* per Congregationem prædictam taxabitur, habere debeas; Contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmissis non parentes cujuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis extiterint, pœnis pecuniariis piis usibus arbitrio tuo applicandis, ac etiam per Censuras, & pęnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna Juris, & facti remedia, appellatione postposita, compescen. invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, non obstan. quatenus opus sit, piæ me. Bonifacii Papæ VIII. Prædecessoris nostri de una, & Concilii Generalis de duabus dietis, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutiooibus, & Ordinationibus, necnon dictæ Ecclesiæ Æsinæ ordinum Congregationum, Societatum, & Institutorum quoruncunque, & aliis quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, & consuetudibus privilegiis quoque, Indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet coocessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum renores pręsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habendis illis, alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 14. Januarii 1690. Pontificatus Nostri anno primo.

Jo: Franciscus Albanus.

(a) Foris – *All'Illustre, e molto Rev. Mons. come Fratello.*

Intus – *Illustre, e molto Rev. Mons. come Fratello.*

19 ,, Pec l'assenza di Mons. Chierichelli Vescovo di ,, Ferentino, ehe per giusti motivi questa Sacra Con- ,, gregatione hà stimato noo dovere andare alla sua ,, Residenza, ne intromettersi nel governo di quella Dio- ,, cesi, la Santità di N. S. a cui è noto il zelo, e la ,, singolar attenzione di V. S. hà giudicato di deputarla ,, per Amministratore, e Soprintendente di quella Chie- ,, sa, e Diocesi a suo beneplacito, e fino à nuovo or- ,, dine, con la provisione di scudi venti il mese mo- ,, neta di pagarsele dall'Esattore de frutti di detta Men- ,, sa, oltre gl'incerti della Cancellaria, nella maniera, ,, che sono stati sin'ora percetti dal Vicario Apostoli- ,, co, concedendo a lei tutte le facoltà necessarie, & ,, opportune sopra detta Chiesa, e Diocesi, & anco ,, quella di esercitare li Pontificali, amministrando, bi- ,, sognando, il Sagramento della Confermazione, & ,, ordinare, e concedere le Dimissorie, servata la forma ,, del Sagro Concilio di Treoto, e precedenti gli Eser- ,, cizii Spirituali secondo l'ordine circolare della f.m. d' ,, Innocenzo XII. e di Sua Beatitudine, eccettuata pe- ,, rò le collatione de'Benefizii, che intieramente si ri- ,, serva alla Santa Sede. Si contenterà Ella pertanto ,, di trasferirsi in detta Città, pec dover risiedere nel ,, Palazzo Vescovale, & invigilare col suo zelo al go- ,, verno delle Chiese, Confraternite, & altri luoghi ,, Pii, e specialmente alla Clausura, e governo delli ,, Monasterii di Monache, visitando secondo il pre- ,, scritto del Sacro Concilio di Trento la medesima ,, Città, e Diocesi, con facoltà di esercitare tutta l'au- ,, torità, e potestà, ehe hanno gli Amministratori nel- ,, le Diocesi, e procurare di ridurre il Clero all'esata ,, osservanza delli Decreti dello stesso Concilio, e Co- ,, stituzioni Apostoliche; & in particolare ordinare, ,, ehe li Ecclesiastici vadino in Abito, e Tonsura decen- ,, te al loro stato: e li Parochi in tutte le Domeniche, ,, e Feste di precetto insegnino alli fanciulli, & ad altri, ,, che ne avranno bisogno, li rudimenti della Santa Fe- ,, de: e ehe venghioo adempite le pie menti de Te- ,, statori, e sodisfatti i Legati Pii, e i pesi delle Messe; ,, confidando la Santità Sua, ehe adempità à ciascuna ,, delle dette parti, come accurato Amministratore, per ,, doverne riportare dalla medesima la meritata lode. ,, Si scrive anco al Capitolo, e Canonici, che come ,, tale la riconoschino, & obbedischino, e le prego da ,, Dio le maggiori felicità.

Roma 8. Gennaro 1718.

Di V. S. *Come Fratello.*

G. D. Cardinale Parracciani.

V. Arciv. di Damasco Segret.

A' Monsig. Vescovo di Cattaro.

(a) *Litera Deputationis Episcopi Cattarensis, in Administratorem Ecclesiæ Ferentinen.*

Foris – *Alli molto Rev. Sig.*

Il Capitolo, e Canonici di Ferentino,

Intus – *Molto Reverendi Sig.*

,, Essendosi la Santità di N. S. degnata per motivi ad ,, essa noti destinare per Amministratore di cotesta Chie- ,, sa fino a nuovo suo ordine Monsig. Gritti Vesco- ,, vo di Cattaro, se ne dà questa notizia alle Signo- ,, rie VV. accio lo riconoschino per tale, e prestino ,, al medesimo la dovute ubbidienza. Gl'è lo significo, ,, & il Sig. Iddio le feliciti.

Roma 8. Gennaro 1718.

Al piacere delle Signorie VV.

G. D. Cardinale Parracciani.

V. Arciv. di Damasco Segr.

Ex regest. Sacræ Congregationis Episcoporum &c.

15. *Januarii* 1605.

(b) Al Vescovo di Gravina &c.

Fù concessa l'anno passato dalla Sag. Congregatione d'ordine di N.S. al Vescovo di Venosa la sopraintendenza della Chiesa di Minervino, perche molto tempo prima il Vescovo, senza averne di quà licenza, ne stava assente; & essendosi al presente trasferito il Vescovo di Venosa alla Catedrale di Ascoli, è piaciuto à Sua Beatitudine col voto di questi miei Sig. Illustrissimi di concedere la medema facoltà à V.S. la quale abbia da reggere, e governare, come Delegato da questa Sag. Con-

(b) *Literæ Deputationis Episcopi Gravinen. in Administratorem Ecclesiæ Minervinen.*

Sag.Congr. quel Vescovato, fino a nuovo ordine, provedendo, che in esso, tanto nel Spirituale, quanto nel temporale, si rimedii ad ogni inconveniente, e disordine, che vi si trovi al presente, ò vi sia per occorrere; per il quale effetto sele concede in virtù della presente tutta la facoltà, & autorità ordinaria dello stesso Vescovo, così nella Città, come nella Diocesi. Onde ella sarà contenta d'acettar questo carico, e di conferirsi, quanto prima potrà commodamente farlo, a Minervino a dar gl'ordini, che pareranno a lei necessarii. Potrà servirsi del medesimo Vicario, che vi si trova, essendo, come si crede, idoneo; e quando ciò le paresse necessario, potrà deputare un'altro con la provisione, che si paga à questo, che ora serve, à spese del Vescovo, e supplirà così nelle cose, che concernono la giurisdizione, come in quelle del culto Divino, e della Disciplina Ecclesiastica, secondo che ne conoscerà il bisogno, e se le parerà di esercitarvi li Pontificali in tenere Ordinazione, ò Cresima, ò vero in altro modo, lo potrà fare, e farà anco rinuovare il sequestro di tutti li frutti del Vescovato, che non sieno levati fino a novo ordine di S. B. cavandone però la provisione del Vicario, e la spesa, che occorrerà à lei di fare moderatamente: Così le piacerà eseguire, dandone poi avviso &c.

(a) *Miseratione Divina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales. Cum Abbatia S. Silvestri Nonantule nullius Diœcesis S. Sedi immediate subjecta hoc tempore, quo Romana Ecclesia Summo Pontifice est destituta per, obitum vacaverit clar. memor. Sebastiani Antonii Card. Tanarii Episcopi, dum viveret, Ostiensis, & ejusdem Abbatiæ Commendatarii, Nos te dilectum Nobis in Christo Alexandrum Falcuccium in eadem Abbatia, authoritate Sedis Apostolicæ, Vicarium deputamus cum omnibus facultatibus necessariis, & opportunis emolumentis, & prærogativis, excepta tamen potestate conferendi Beneficia, & concedendi literas dimissoriales iis, qui ad Ordines sunt promovendi, idque donec per Nos, vel per futurum Pontificem aliter provideatur.*

Datum Romæ e Conclavi Apostolico in Congregatione nostra generali sub Sigillis trium Nostrorum in Ordine Deputatorum die 7. Maii 1724. Apostolica Sede vacante.

Franciscus Card. Barberinus Episcopus Prænestinen.

Jo: Baptista Presbyter Card. Bussi.

Curtius Diaconus Card. Origo.

Locus ✠ Sigilli. Emi Bussi.	*Locus ✠ Sigilli.* Emi Barberini.	*Locus ✠ Sigilli.* Emi Origo.

Dominicus Riviera Sac. Collegii Secr.

F I N I S.

Deo Uni, & Trino, Deiparæ Matri sine labe Conceptæ, Sancti Patrono nostro Magno, Episcopo Petro, Secundinæ, Olivæ, ac Beato Andreæ de Comitibus Concivibus, Aureliæ, & Neomisiæ VV. semper laus, honor, & gloria.

(a) *Deputatio Vicarii Apostolici Abbatiæ Nonantulanæ in Personam Alexadri Falcucci facta a Sacro Collegio, Sede Apostolica vacante.*

INDEX RERUM, QUÆ IN TRACTATU DE SODALITIIS continentur.

A

B

C

dem In-

D

E

F

Quan-

P

Q

R

Reso-

S

T

V

FINIS.

INDEX

INDEX RERUM,
QUÆ IN OPUSCULO DE VICARIO APOSTOLICO continentur.

Honor

H

I

L

M

O

P

S

T

V

Vica-